DECRETUM GRATIANI, EMENDATUM, ET NOTATIONIBUS ILLUSTRATUM;...

Gregorius 13.>, Agostino Caravita

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
16 G
2

M

13-15.B.x

Digitized by Google

Digitized by Google

DECRETVM
GRATIANI.
EMENDATVM ET NOTATIONIBVS ILLVSTRATVM
Vna Cum Gloſsis
GREGORII XIII. PONT. MAX.
Iuſsu Editum.

Ad Exemplar Romanum diligenter recognitum.

CVM ADDITIONIBVS AD DECRETALES.
Preclaris. Iuriſcons. D. Auguſtini Carauitæ
Patr. Ebolitani & In S. Reg. C. Neap. Conſiliar.

NVNC RECENS AD ALIA VOLVM. ACCESSERV̄T
Additiones D. Proſperi Carauitæ Patritij Ebolitani & Iuriſconſulti Celeberrimi.

Cum Indice Locupletiſsimo MARGARITA nuncup.

Pars II.

ROMA
VITTORIO EMANUELE

COLL. S. BONAVENTURAE

VENETIIS *Apud Iuntas* M D CV.

Digitized by Google

Digitized by Google

SECVNDA pars Decreti, quæ prolixa & iuridica ſerie cāſ cōplectitur triginta ſex: intermiſſo, de pœnitentia tractatu, ſeptem Diſtinctiones continente.

Vidam.] CASVS. Expedito tractatu de ordinationibus, promotionibus, & officiis clericorum: accedit Gratianus ad negotia, quorum quædam ſunt ciuilia, quædam criminalia, in quorum proſecutione maiora minoribus præponit,

CAVSA PRIMA.

Vidam [a] habens filium, obtulit eum ditiſſimo cœnobio: exactus ab Abbate, & a fratribus decem libras ſoluit, vt filius ſuſciperetur; ipſo tamen (beneficio ætatis) hoc ignorante. Creuit puer, & per incrementa temporum, & officiorum ad virilem ætatem & ſacerdotij gradum peruenit. Exinde ſuffragantibus meritis in epiſcopum eligitur. interueniente obſequio, & paternis precibus, data quoque pecunia cuidam ex conſiliarijs archiepiſcopi conſecratur iſte in Antiſtitem, neſcius paterni obſequij & oblatæ pecuniæ. Procedente verò tempore nonnullos per pecuniam ordinauit; quibuſdam verò gratis benedictionem ſacerdotalem dedit: tandem apud metropolitanum ſuum accuſatus, & conuictus ſententiam in ſe damnationis accepit.

1.q. *Hic primum quæritur, an ſit peccatum emere ſpiritualia.*

2.q. *Secundo, an pro ingreſſu eccleſiæ ſit exigenda pecunia, vel ſi exacta fuerit, an ſit perſoluenda.*

3.q. *Tertio, an ingreſſum, vel præbendas eccleſiæ emere ſit ſimoniacum.*

4 q. *Quarto, an iſte ſit reus criminis, quod eo ignorante pater admiſit.*

5.q. *Quinto, an liceat ei eſſe in eccleſia, vel fungi ea ordinatione, quam paterna pecunia eſt aſſecutus.*

6.q. *Sexto, an illi, qui ab eo iam ſimoniaco ignoranter ordinati ſunt, abiiciendi ſint, an non.*

7.q. *Septimo, ſi renuncians ſuæ hæreſi, ſit recipiendus in epiſcopali dignitate, vel non.*

QVAESTIO PRIMA.

Vòd autem.

fi. & de emp. & vend. c. conſtitutus. Dicitur autem ſimonia a Simone Mago, qui primo in nouo teſtamento huius ſceleris auctor extitit: Sicut enim Giezi in veteri teſtamento vendere ſanitatē Naamā Syro regi ſic, & ille voluit emere donū Dei, vnde Gieziticus eſt dicendus, q uendit gratiam: Simoniacus, qui emit. vnde ſimoniaci ſunt appellādi emptores. Contrahitur autem trib. modis, a manu, ab obſequio, & a lingua, vt inf. c. ſunt nō nulli. Et cōtrahitur qñq; ex parte dātis qñq; ex parte accipiē tis, qñq; ex vtraque qñq; ex neutra. extra de ſim. & ſi qōnes, & no. inf. e. q. 5. c. 1. Admittitur aūt quilibet cōtra ſimoniacum, ſicut in crimine læſæ maieſtatis. 15. q. 3. ſane ſi tū clericus accuſat, cū diſtinctione admittitū laicus, ſcilicet ſi eſt bonæ famæ, cōtra eum: non tamen ſm diſtinctionem: extra de ſi. per tuas. 2. q. 1. in primis. in ſi. Imponitur autē eis pœna quadruplex, qñque excōicatio, qñque in monaſterīū detruſio, vt inf. c. reperiuntur. qñq; ſpoliatio oīum bonorū, vt 23. q. 5. de Liguribus, qñq; depoſitio, vt hic, & in multis capitulis. Clerici. n. deponūtur, vt inf. ea. ſtatuimus, & ſūt īfames, vt inf. e. q. 3. c. ſi. & accepta tenent reſtituere. extra de ſim. de hoc inf. e. q. 3. ſi qs dator. Diſpenſatur autē circa tales qñque, vt laicā habeant cōionem, vt inf. ea. q. 7. cap. 1. & miniſtrāt qñque in minorib. ordinib. cōſtituti, vt inf. ea. q. 5. c. 1. quādoq; remanent in acceptis inf. ead. q. 7. ſaluberrimum. Quis autem valeat diſpenſare; habes inf. ea. q. 5. c. ſi Ioan.

tur, quæ ab eccleſia non punitur, q eius pbatio nō habetur. 22. q. 5. c. vlt. 2 Adde, q vbicumque in ſpiritualibus quis inuitatur ad lucrum eſt ſimonia. not. Bar. in l. Titio centū. ff. de condi. & demonſt. Simonia dr a Simone Mago.

ponit. Et quoniam omnia crimina reſpectu ſimoniæ nihil reputantur, vt inf. ea. q. 7. patet: ideo de ea præmittit, quærens, an ſit peccatum ſpiritualia emere, de quo thema proponit, ſeptem eliciens quæſtiones.

¶Quidam.] Quia hic tractatur de ſimonia, videamus quid ſit, ſimonia, & vnde dicatur, quib. modis cōtrahitr, quis ad accuſandum, vel teſtificandum in tali crimine admittatur, quæ pœna imponatur, quæ diſpenſatio circa tales admittatur. Simonia. n. eſt ſtudioſa 1, cupiditas vel voluntas emendi, vel vendendi, aliquid ſpirituale, vt infra ea. qui ſtudet 2. nec oportet addi, vel annexum ſpirituali propter illud c. in q. 3. ſi quis obiecerit, videtur tamen, quod hoc addi debet. extra de iur. pat. de iure. licet quidam dicant iuſpatronatus ſpirituale eſſe, & male. De fructibus verò non eſt quæſtio, quia etiàm dari porcis, & vendi poſſunt, vt extra ne prala. vi. ſu. cap.

Simoniæ definitio.

1 Hoc apponitur ad excludendū volunt atem quæ ſignis exterioribus non declara

Vod autem.] Hæc quæſtio diuiditur in 15 partes: in quarum prima probatur 16. aucto. q pro miniſterijs eccleſiaſticis nihil debet dari. Ioan. de Fan. Secunda ibi, [Quia ergo.] Tertia ibi, [Sed obijcit.] Quarta ergo, [Item opponitur.] Quinta ibi, [Sed obijcitur.] Sexta ibi, [Sed notandum.] Septima ibi, [Patet ergo.] Octaua ibi, [Ex his.] Nona ibi, [Hoc ergo.] Duodecima ibi, [Nemo.] Vndecima ibi, [Hoc ergo.] Duodecima ibi, [Ex his.] Tertiadecima, ibi, [Sicut ergo.] Quartadecima ibi, [Quia ergo.] Quintadecima ibi, [Quolibet.] Io. de Fan. CASVS. Hic ponitur prima quæſtio, in qua quæritur an emere ſpiritualia ſit peccatum, & probatur, quod ſic, per ſequentia.

ſpiritualia [a] *emere peccatum ſit, probatur multorum au ctoritate.*

Ait enim Leo Papa.

¶Simoniaci gratiam non præſtant, quam vendere quærunt. Cap. I.

Gratia [a] [b] ſi non gratis [c] datur, vel accipitur [d], gratia [e] non eſt. Simoniaci autem non gratis accipiũt: igitur gratiã, quæ maximè in eccleſiaſticis ordinibus operatur, non accipiunt. Si autem non accipiunt, non habẽt; ſi autem non habent, nec gratis nec non gratis cuiquam dare poſſunt [f]. Quid ergo dant? profectò, quod habent: quid autem habent? ſpiritum [g] vtique mendacii. Quomodo hoc probamus? quia ſi ſpiritus veritatis (teſtante [h] ipſa veritate, de qua procedit) gratis accipitur, proculdubio ſpiritus mendacij eſſe conuincitur, qui non gratis accipitur.

Deuſdedit in tract. de Simonia.

Matth. 10.

a ¶Gratia.] *Simillima primis verbis huius capitis habentur in epiſtola Leonis primi* Niceta *Aquileienſi epiſcopo ſcripta, quæ eſt* 84. *Loquens.n.de gratia ait,* quæ niſi gratis detur, non eſt gratia ſed merces. *Reliqua apud ipſum ſunt inuenta.*

*Item Gregorius Syagrio epiſcopo Auguſtodunenſi, lib.7.epiſt.*110.

¶Inaniter ſacerdos dicitur, quicumque ſimoniace ordinatur. Cap. II.

Qvicumque ſtudet [i] pretij datione ſacrum ordinem mercari, dum non officium, ſed nomen attendit, ſacerdos eſſe non appetit, ſed inaniter dici ſacerdos concupiſcit.

Poly.l.2.tit.1. Anſ.l.6.c.79.

Spiritualia trib. modis dicuntur.

a ¶Spiritualia.] Spiritualia autem dicuntur trib. modis. Vno modo dicuntur gratiæ virtutum, & dona Dei hæc non poſſunt emi, vel vendi quantum in eis eſt, nõ enim conferuntur niſi gratis. inf. ea. q.3. Saluator & hic c.1. Quandoq; dicitur dignitas ordinis, & omne ſacramentũ eccleſiaſticũ præter * matrimonium. Itẽ & omnia iura eccleſiaſtica ſpiritualium rerum, vt adminiſtrationes, p̃bendæ, ius decimarũ, cœmiteria, ordo: hęc vẽdita trãsferuntur quo ad hoc characterem tantũ, non quo ad vitæ meritum. de facto enim nõ de iure procedit in talibus venditio. Quandoq; ipſæ res ſacræ, vt vaſa, & omnia vtenſilia: hęc bene venduntur clericis, vel laicis conflata & cõfracta, vt 10. q.2. hoc ius. In ſumma ergo ſcias, ꝙ ꝓ ſpiritualib. incorporalibus, vt ſunt beneficia & ordines, quãdoque munus datur ꝓ digno, nec eſt peccatum ſi eſt munus a lingua ĩ.e filiũ. ſed & obſequium tẽporale, dum tamẽ ſine pactione. ext de clerie. nõ reſi. ꝺ cętero. De ſpirituali obſequio quin quãque dari poſſit, nõ eſt q̃ſtio, etiam ex conuẽtione. extra de p̃ręb. ſignificatum, immo ſemper præmiũ aliquod debet interuenire ſpeciale, ſcilicet meritũ hominis talis enim ſimonia ſpiritualis nõ reprobatur, ſicut nec ſpiritualis vſura. arg. 24. q.1. aduocauit. Pecunia autem pro ſpiritualibus incorporalibus nunquam interuenire debet niſi in quinque caſibus. In matrimonio. inf. c quidq̃d 32. q.2. honoratur. In operis etiã quas clericus, non debet, vt ſi ſacerdos locat operas ſuas per annũ, arg extra ne prælа. vices ſuas. c. vlt. 12. q. 2. charitatẽ. Idem eſt & ſi ſint debitæ, dum tñ ius dicat aliquid dandum, ar. 20 q 3. relatum. extra de ſimo. cum ſit. Item pro ſalute æterna. & peccatorũ remiſſione. de pœn. diſt. 1. medicina. 13. qõ. 2. animæ. Item ſecundum quoſdã pro iure ſibi competente, ne vexetur in eod. inf. ea. q.3. quæſitum. extra de vſur. capit. 1. & extra de ſim. dilectus Spirituale autem pro ſpirituali permutari poteſt extra de rerum permu. ad quæſtiones. Pro ſpiritualibus autem corporalibus pecuniam dare non eſt ſimonia, vt pro calice, pro libro. 12. q. 2. aurum. niſi inueniatur prohibitum, vt in eccleſia, in cœmeterio & Chriſmate, vt inf. c. placuit.

* *Vide ſupra di.* 23. *c. his igitur in ver. pro beneficiis. & Turrecre infra ſuper c.* 1. *ad* 3.

Res ſacræ qñque poſſunt.

Dari aliqd pro reb. ſpiritualibus in corporalib. an liceat.

Pecunia pro ſpiritualib. interuenire non debet. niſi quinq; caſibus.

Gratia.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ non eſt gratia quæ non eſt gratuita. Simoniaci igitur qui dãt pretium, gratiam non accipiunt, quia gratia in rebus eccleſiaſticis operatur, quam ſi non accipiunt, non hẽnt: ſi tamen non habent, alijs eam dare non poſſunt. Quid ergo dant ſimoniaci? Vtique ſpiritum mendacii, quem ſolum habent.

b ¶Hug. vero ſic ponit caſum Dicit enim, ꝙ Leo hic in [illegible] dicere, ꝙ ſimoniaci, q pretio ordinantur, gratiã [illegible]dine non recipiunt, & ideo cum alios ordinant gratiam, quam non habent, cum ordinibus non conferunt, ſed ſicut cum peccato ordinati ſunt, ita cum peccato, alios ordinant. Quod autem gratia non detur cum ordo pretio tribuitur, præmittitur in princ.

b ¶Gratia.] Ideſt donum ſpiritus ſancti, vel eccleſiaſtica dignitas, vel ordo.

c ¶Si non gratis.] Sine munere aliquo non debito.

d ¶Accipitur.] Arg contra. 23. q.4. ille gladium. quia ille dicitur gladium accipere, qui illicite accipit.

e ¶Gratia.] Ideſt, cum gratia, ideſt. cum charitate, ideſt, non confertur gratia niſi gratis, &c.

f ¶Poſſunt.] Argu. nunquam nõ poſſe dare, quod non habet. 1. q.7. Daibertum. ff. de reg. iur. nemo de conſecr. diſt. 4. quomodo. inf. ea q. qui perfectionem. de conſe. d. 4. ſolet. Contra creditor diſtrahit pignus, cuius dominium non habet. Vnde arg. contra. ff. de acquir re. do. nõ eſt nouum. & extra de elect. ſuffraganeis. Ioan Sol. generale eſt, quod nemo de iure dare poteſt, quod non habet. fallit in certis caſibus. B.

Nemo dat quod nõ habet.

g ¶Spiritum mendacij.] Ideſt, effectũ diaboli, q pater eſt mendacij: quia iſti ſunt mendaces, cum ſint hæretici, & omnis hæreticus mendax eſt. ĩ ea. ſi quis inquit. vel dic ſpiritum, ideſt, characterem ſine executione.

Diabolus eſt pater mendacii.

h ¶Teſtante.] Dũ ait, Gratis accepiſtis gratis date, &c. arg à contrarijs: contraria enim contrariis opponuntur, ſu d.9. c.1. & 25. q 2. deceſſorum, & 24. q. 2. ſane. 32. d. hoſpitiolũ. 5. q.6. delatori. & de pœn. d. 2. c.1. & vide, quod no. 8. q. 1. ſciendum iuxta finem.

Contraria cõtrariis opponuntur.

Qvicumque.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod quicũque per pecuniam eſt ad ſacerdotium promotus in veritate non eſt ſacerdos, ſed tantum nomen ſacerdotis habet inane.

i ¶Studet.] Hic ergo ſola volũtas facit hominem ſimoniacũ, vt inf. ea. reperiuntur. & q.3 non ſolum. ſicut ſpes ſola facit hominem vſurarium, vt 14. q. 3. cap. 1. Item hic

Voluntas ſola facit ſimoniacum.

Digitized by Google

hic voluntas ſine effectu imputatur 1, & dixit Bart. ꝙ huiuſmodi peccatum ſi non proceſſerit ad actum, ſola voluntate deletur, ſicut & ſola voluntate commiſſum eſt. arg. extra de regulis iuris, omnis. Vel intellige hoc verbum, ſtudet, cum effectu. inf. 36. q. 2. ſi quis non dicã. contra

b ¶ Sacerdotij.] Hoc verum eſt, ſi in modum accuſationis eſt conuictus: ſed ſi in modum exceptionis, ſecus, vt extra de accuſa. ſuper his 2. Item ſi in modum inquiſitionis conuincitur, tunc priuatur beneficio, & non ordine. extra de ſim. dilectus 2. Dic ut in decre. inquiſitionis, quãdoq; etiam non priuatur omnibus beneficijs in eo caſu vt extr. de elec. p inquiſitionẽ. Itẽ regulariter hæc vera ſũt, ꝙ perdit ꝓpria beneficia, ſi eo ſciẽte fuerit data pecunia; aliàs ſine culpa ſua priuaretur, eo ꝙ eſſet legitimè adeptus, vt 16 q. 7. inuẽtum. Item nec ipſum beneficium nec ordinẽ perdet, ſi in fraudem ipſius fuerit data pecunia, vt ext. de ſim. ſicut. & c nobis. infra, q. 6. §. vlt.

4 Sub. & punitur, & hoc probãt concor. inf. ꝓxi. ꝑ cõtrarijs inducuntur. De hoc nor. 6. q. 1. ſi quis cum, Arch.

Simoniacus duobus modis põt conuinci.

2 Ad idẽ ff. de his, q no. ĩfa. Lucius. & eſt rõ extr. de excep. ca. 1. §. vl. & deor. cog cũ dilectus. ĩ ſi.

cerdos non eſſe, ſed dici tantummodo inaniter concupiſcit.

¶ *Caput hoc ex originali eſt emendatum, & locupletatum.*

Item ex regeſto.

¶ Spolietur honore, qui eccleſiam per pecuniam obtinet. Cap. III.

inf. ea. q. 3. c. altare.

PResbyter ſi per pecuniam eccleſiam obtinuerit, non ſolum eccleſia priuetur, ſed etiam ſacerdotij [b] honore ſpolietur: quia altare, & decimas, & ſpiritum ſanctũ [c] emere, vel vendere, ſimoniacam hæreſim [d] eſſe nullus fidelium ignorat.

¶ *Non eſt inuentum in regeſto B. Gregorij, vnde videtur citari. Similia habentur apud Gregorium vij. lib. 6. reg. in indice concilij eo anno habiti, & in concilio Turonenſi ſub Carolo magno, c. 15. in Remenſi, c. 21. Moguntino ſub Rabano, c. 12. & altero Moguntino ſub Arnulpho c. 5. & infra ead. q. 3. c. altare, quod ibi citatur ex Paſchali.*

Item Gregorius primus dicta epiſt. 110. lib. 7.

¶ De eodem. Cap. IV.

inf. c. cum liqueat.
Poly. ibid.
Anſ. l. 6. c. 80.
Burc. l. 1 ca. 21.
Iuo p. 5. c. 75. & 122.

BEnedictio illi in maledictionem conuertitur, qui ad hoc [e], vt fiat hæreticus, promouetur.

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc coniunctum eſt ſuperiori, & præter epiſt. 110. indicatam, eadem ſententia habetur lib. 4. epiſt. 55. & lib. 5. epiſt. 107. epiſcopis Epyri.*

Idem in eodem.

¶ Partem habebit cum Simone, qui contra ſimoniacos vehementer non exarſerit. Cap. V.

Conc. Meld. c. 42.
Deuſdedit p. 2.
Poly. l. 2. tit. 1.
Iuo p. 2 c. 84. & p. 5. c. 75.
Anſ. l. 6. c. 77.

QVisquis per pecuniã ordinatur, ad hoc vt fiat hæreticus promouetur. Quiſquis ergo cõtra ſimoniacã, & neophytorũ [f] hæreſim pro officij ſui loco vehementer non exarſerit [g], cum eo ſe non dubitet habiturũ portionem; qui prius commiſit hoc piaculare [h] flagitium.

¶ *Verba prorſus ipſa huius capitis non ſunt inuenta in epiſtolis B. Gregorij. Verum Paſchalis Papa II. (vt eſt apud Iuonem, ac Polycarpum) citat hæc ex B. Gregorio: ac ſimillima prioris partis huius capitis ſunt lib. 4. epiſto. 55. & 56. poſterioris vero partis. lib. 10. epiſto. 33. Victor epõ: Et Ioannes diaconus lib. 3. ſcribit generalẽ ſnĩam à B. Gregorio contra ſimonia, & neophytorum hæreſim prolatam in epiſt. Victori ſcripta contineri. Capitu*

c ¶ Et ſpiritum ſanctũ.] Ideſt, ordinem, & alia officia, quæ dona ſunt ſpũs ſancti.

d ¶ Simoniacam hæreſim.] Ar. infr. ead. q. 3. altare, infra ea. q. 1. quicunq; ſacros, infra ead. q. 5. c. 1.

e BEnedictio illi] ¶ Ad hoc.] Id eſt, qui ſic honorem accepit, hæreſim incurrit. Eſt enim, vt, conſecutiuũ 3 nõ cauſatiuũ, vt d. 74. conſuluit. & 3. q. 7. §. itẽ & 6 q. 1. ex merito. Et ẽ ſimile. Lex ſubintrauit, vt abundaret delictum. ſimile C. de obſeq. patro. ꝑſtã. ſi manumiſſori. & ff. ad leg. Aquil. l. ſi ex plagis. §. 1. ſic & C. de iudi. properandum in prin.

3 Cõcor. tex. in l. Mæuia. cũ glo. ff. de leg. 3. & in l. cũ delanionis §. item ſi fundo. ff. de fundo inſtruct. & in l. Lucius, §. de collegio. ff de leg. 3.

QVisquis per pecuniam.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſi quis per pecuniam ordinatur, ipſum eſſe hæreticum eſt manifeſtum, & qui contra talem vehementer non inuehitur, velut particeps criminis, deponatur.

f ¶ Neophytorum.] Quia à neophyto, ſ. à Simone ortum habuerit: qui de nouo ad fidem conuerſus fuit: vel quia neophyti ſolebant dare pecuniam, vt cito promouerentur: quia aliàs non poterant, vt 48. diſt. c. 1.

contra arg. ſu. d. 51. ſi quis poſt cõtra. ſu. d. 19. Anaſtaſius. ſu. d. 50. is vero, qui contra 6 q 1. §. verum 50. diſt. ſi quis poſt. Ioan. Sol. hodie ſola pœnitentia ſine reſignatione quæſitorum ſufficit. cum ſimonia in animo gerebatur vtrinque, vt extra de ſimo. cap. ſi. B.

a ¶ Concupiſcit.] ideſt, ex ſua concupiſcentia, ſequitur, ut inaniter dicatur ſacerdos.

PResbyter.] CASVS. Dicitur hic ꝙ ſi quis emit eccleſiam per pecuniam, & eam perdet, & præterea deponi debet: quia emere decimas vel altaria, eſt ſimonia. Seq. c. patet.

g ¶ Exarſerit.] Vt infra e. quicunq;, & c. placuit. hoc verum eſt ſi poteſt probare illud, aliàs non noceret ei taciturnitas vt 2. q. 7. pleriq;. ſed ſi nõ poteſt probare faciat, quod dicit Aug. 22. q. hoc videtur. Item & ſi probare poteſt, & ſi timeatur ſcandalum: tunc faciat id quod legitur 24. q. 3. tam ſacerdotes 2 q 3. fortè.

h ¶ Piaculare.] Ideo dicitur piaculare, quia ſecundum

Taciturnitas in puniẽdo ſimonia cum nocet.

Piaculare flagitium.

Digitized by Google

leges comparatur ei quod morte expiatur. 15.q.3.ſanè. 5 q.6.delatori,&c.

QVos conſtiterit.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ cõuicti de ſimonia deponi dẽnt, non ſine pœna ſimoniam cõmittentes, tam dantes, quàm accipientes cum ſint ſimoniaci, vt lectio actuum Apoſtolorum teſtatur.

gitur: hoc tamen eſt ſpeciale: in notorio crimine fornicationis, & ſimonia, q̃ ſuſpenſi ſunt, vt diſt. 32. §. ver ũ. ſed argu. tamen eſt, quod ſimoniacus non ſit ipſo iure ſuſpenſus. extra ead. ex tuæ. Dicas ergo, quod omnis peccator occultus eſt quo ad ſeipſum, vt infra ead. ſacer-

lum.42.concilij Meldenſis ab Iuone, p.5.c.75. citatum partim cũ ipſa epiſtola Victori ſcripta, & partim cum ijs, quæ Iuo, & Polycarpus citant ex Paſchali, & cũ his, quæ hoc loco refert Gratianus. De qua hæreſi è Gallia eijcienda Gregorius lib. 4. epiſt.51. ſcribit Virgilio Arelatenſi, & lib.7.epiſt.110. Syagrio, & alijs epiſcopis Galliæ.

Item Gelaſius Papa ad epiſcopos per Lucaniam conſtitutos, epiſt.1.c.26.

¶ Simonis damnatio, dantem, & accipientem pariter inuoluit. Cap. VI.

QVos[a] conſtiterit indignos meritis ſacram mercatos eſſe pretio dignitatem; cõuictos oportet arceri, nõ ſine periculo facinus tale perpetrantes; quia dantem pariter, & accipientem damnatio Simonis, quam ſacra lectio[b] teſtatur, inuoluit.

Poly.l.7.tit.6. Deuſdedit p.2. Burc l.1.c.22. Iuo p.5.c.76. *Act.8.*

Item Ambroſius[α] in libro paſtorali.

α ¶ Ambroſius.] *Caput hoc in libro paſtorali B. Ambroſij vnde citatur non eſt inuentum. Habetur tamen in concilio Toletano 8.cap.3. quem canonem integrum Anſelmus lib.6.c.85. partem vero ipſius Iuo p.5.c.83. ex dicto concilio citant.*

¶ Anathematis ſententia damnatur, qui ſimoniacè ordinatur. Cap. VII.

REperiuntur quamplurimi negocio † muneris peritũ ri, mercari velle[c] gratiam ſpiritus ſancti: dum vile pretium donant, vt pontificalis ordinis ſublime culmen accipiãt; obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: [Pecunia tua tecum ſit in perditionem: quoniam donũ Dei exiſtimaſti per pecuniam poſſideri.] Proinde, q̃a & vſitatum[d] eſt tantum malum, & maiorum frequenter cõſtat mucrone ſuccifum[e]; nos quoque huic vulneri cancroſo ignitum (quod ſupereſt adhuc) inijcimus[f] ferrum, decernentes omnino, vt quicunque deinceps, propter accipientem ſacerdotij † dignitatem, quodlibet præmium fuerit detectus, obtuliſſe; ex eodem tempore ſe nouerit anathematis[g] opprobrio condemnatum[h], atque à participationẽ Chriſti corporis, & ſanguinis alienũ: ex quo[i] illum conſtat execrabile Chriſto perpetraſſe flagitium.

Anſ.l.6.c.85. † *al. negociatione.* *Act.8.* † *al. diuini doni.* Iuo p.5.c.83.

a ¶ Quos.] Hic vocat arg. à cõtrario ſenſu, inf. e. q. 3. Saluator verſ. quiſquis. ibi, pp ſua lucra arg. intra e. ſi quis epiſcopus. arg. ſupra d.61. miramur.

b ¶ Sacra lectio.] Actuum Apoſtolorũ, cum dixit: pecunia tua tecum ſit in perditionẽ. infra c. proxi. & c. q ſtudet. &c. Petrus lo.

REperiuntur quã plurimi.] CASVS Quidam obliti verborum Petri dicẽtis ad Simonẽ, Pecunia tua tecũ, &c. epã tus per pecuniam acquiſierũt, & licet de hoc iã pœna fuerit ſtatuta, Ambroſ. tamen huic vulneri cãceroſo ferrũ ignitum apponit, ſtatuẽs vt quicunque detectus fuerit ſimoniã commiſiſſe, à cõmunione altaris ſit ipſo iure ſuſpẽſus: & ſi p̃ accuſationem fuerit depoſitus, ĩ monaſteriũ detrudatur. Venditor vero puniatur, vt emptor. Si vero laicus ſit, qui ſimoniam committit, excommunicari dẽt.

c ¶ Velle.] Ita ſola voluntate eſt ſimoniacus [1]. hoc ĩtelligo de voluntate ad actũ aliquem exteriorẽ p̃ ducta: alijs non eſt ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ. & ſic etiam exaudi infra ea. qui ſtudet. & ſupra ead. quicunque. 24. diſt. quando epiſcopus. extra de ſimonia. tanta.

d ¶ Quia & vſitatum.] Argu. quòd mos [2]. non excuſat à crimine. inf. ea. q. 3. c. fin. arg. contra 63. diſtin. Agatho ſa. & c. quia, ſupra d. 4. denique, infra 32. q. 4. obijciuntur.

e ¶ Succiſum.] Per canones.

f ¶ Inijcimus.] h. d. quia adijcit pœnam. Vel dic inijcimus, id eſt, iniectum eſſe oſtendimus, &c.

g ¶ Anathematis.] Argu. q̃ ipſo iure ſit anathematizatus clericus ſimoniacus, vt inf. ea. q quicunq; &c. placuit. Vel dicit anathema ſeparationẽ à corpore, & ſanguine Chriſti: vnde ſubdit atque, pro, ideſt, &c. nã poſtea excommunicandus eſt infra ea. q qui ſtudet. & q. 3. ex multis quod eſt pro quolibet mortali peccato ſed ad deteſtationem ipſius [3]. dicitur, quod g̃nãliter intelli-

cerdotes. ſed ſimoniacus ſuſpenſus eſt quo ad ſe, & quo ad alios, vt extra de ſimo. tanta. & hoc verum eſt de illo, qui emit ordinem. talis enim pœnitere non poteſt, cum rem furtiuam habeat, vt 14. quæſt. 5. ſi res.

h ¶ Condemnatum.] A ſtatutis patrum ipſo iure ex genere delicti 3 q.7. § porro.

i ¶ Ex quo.] Quaſi ex eo tẽpore ſit excõmunicatus, vel ſciat ſe condemnatum, ex quo tempore conſtat vobis, &c. quaſi dicat ex eo tempore ſit excommunicatus, vel ſciat ſe condemnatum ex quo tempore perpetrauit crimen, & eſt ſi. in crimi. leſæ maieſt. argumen. C. ad leg. Iuliam maieſt. quiſquis. ver. donationes, &c. Et ita illud verbũ, ex quo, determinat verbũ, perpetraſſe, & ſecundum hanc intellectum etiam occultus ſimoniacus ſuſpenſus.

1 De hoc ẽt ſu. ea. quicũque. & dicã infra c. eos, ibi videas. Archid. Simoniacus an q̃s fiat ſola volũtate.

2 Mos. Sed an à pœna q̃. Ant. Bu. cõſ. de con ſue. Lu. Ro. ſing. ch. 1.

3 Scilicet crimine ſimonie, & ſic anathema ſumitur hic proprie.

Simoniacus an ſit ipſo iure excommunicatus

Peccator q̃libet occultus eſt ſuſpenſus.

Digitized by Google

ſuſpenſus eſt[1]. Vel determinat hoc verbum, conſtat: & tunc eſt, ſenſus. ex quo conſtat eum ſimoniacum, tunc demum erit ſuſpenſus. hoc vltimum dicebat Marti. Hiſpanus.

a ¶Extiterit.] Hoc verum eſt, ſi poteſt probare illud: aliàs

Quòd ſi aliquis extiterit [a], qui accuſet; ille, qui hũc ordinem munerum fuerat datione lucratus, & ſuſcepto honoris gradu priuetur, & in monaſterio ſub perenni pœnitentia retrudatur †, Illi verò, qui hac cauſa munerum acceptores extiterint; ſi clerici fuerint, honoris amiſſione mulctentur: ſi vero laici, anathemate perpetuo condemnentur.

† al. retrudatur.

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 2.

Poly. l. 2. tit. 37. Anſ l. 6. c. 28. Burc. l. 1. c. 112. Iuo p. 5. c. 118. Pann. l. 3. c. 118.

¶Damnatur epiſcopus, qui per pecuniam ordinationem facit. Cap. VIII.

SI quis epiſcopus per pecuniam ordinationem fecerit & ſub pretio redegerit [d] gratiam, quæ vendi non poteſt, ordinaueritque per pecuniam epiſcopum, coriepiſcopum, presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet de his, qui connumerantur in clero, aut promouerit per pecunias diſpenſatorem [e], aut defenſorem [f], vel manſionarium; vel quemquam [g] omnino, qui ſubiectus eſt regulæ pro ſuo turpiſſimi † lucri commodo; is, qui hoc attẽtaſſe probatus fuerit, proprij gradus periculo ſubiacebit; & qui ordinatus eſt, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ eſt per negotiationem facta, proficiat; ſed ſit alienus a dignitate [h], vel ſolicitudine [i], quam pecunijs acquiſiuit. Si quis verò mediator [k] tam turpibus, & nefandis datis vel acceptis extiterit, & ipſe, ſiquidem clericus fuerit, proprio gradu decidat, ſi verò laicus, aut monachus anathematizetur.

†, al. turpiſſimo.

Item ex octaua a ſynodo.

aliàs non nocet ei taciturnitas, vt 2. q. 7. pleri que 1. Sed ſi non poteſt probare, faciat, quod dicit Auguſtinus. 12. q. 5. hoc videtur. Item & ſic probare poteſt, & timeat ſcãdalum, faciat id quod legitur 24. q. 3. tam ſacerdotes. & 24. q. 1. forte. Ioan.

1 Adde an & qñ taciturnitas noceat, no. in l. filius. ff. de procur. gl. in l. qñ. §. 1. in gl. petuenit. ff. loc.

b ¶Perpetuo.] ſ. quouſque emendet ſi. extra de conſtit. ex literis. 27. q. 1. de viduis arg. 2. q. 5. quanto. Vel perpetuo. ideſt, perpetua ſeparatione a corpore Chriſti, id eſt, vſque ad finem vitæ, etiam ſi ante pœniteat, & hoc eſt in criminis deteſtationem. argu. ff. pro ſocio. l. 1. Vel perpetuo, ideſt, continuo. argum. ff. de ſerui. vrb. præd. foramen.

Excõicatus perpetuo tripliciter exponitur.

SI quis epiſcopus.] CASVS. Dicitur hic, ſi quis epiſcopus in eccleſia per pecuniam aliquem in clericum cuiuſcunque ordinis ordinauerit: aut diſpenſatorem, aut defenſorem per pecuniam fecerit, ordinator conuictus deponatur: & ordinatus ſimiliter locũ ſuum perdat. Mediator verò ſi clericus eſt, deponatᷣ: ſi laicus eſt, excommunicetur. Sequentia duo c. plana ſunt.

c ¶Si quis epiſcopus.] Hucuſque introduxit capitula de ſimonia, quæ fit ab accipiente. Nunc introducit vſq; ad §. quia ergo, capitula tam de accipiente, quàm de dante ordinem, vel aliud ſpirituale per pecuniam.

d ¶Redegerit] Quantum in eo eſt ar. 49. di. cap. vlt. ff. de recep. arbitr. l. Celſus de conſecra. diſt. 4. c. quæris.

e ¶Diſpenſatorem] ideſt, œconomum, vel quemlibet eccleſiaſticarum rerum adminiſtratorem, vt præpoſitũ œconomum, & vicedominum. ſu ead. quos conſtiterit. infra ead q. 3. Saluator Hug.

f ¶Defenſorem.] ideſt, aduocatum, vel iudicem, vel caſtaldum. Hoc collige, ꝙ caſtaldiam emere eſt peccatũ. nã diſpenſationẽ religioſæ domus emere eſt peccatum.

Caſtaldiam emere peccatum eſt.

g ¶Vel quemquam.] ideſt, archipresbyterũ, archidiaconum, monachum, vel quemlibet officio eccleſiaſtico mãcipatum, vt dicitur inf. ea. q. 3. Saluator. hoc exaudi ꝑ id quod legitur. 28. q. 2. quidam in Auth. de ſanc. epiſc. §. ſed neque coll. 9.

h ¶A dignitate.] Ideſt, a prælatura.

¶Vel ſolicitudine.] Ideſt adminiſtratione.

K ¶Mediator.] Item nota infamiæ iſti ꝑcelluntur, vt inf. q. 3. c. vlt. hi omnes ſimoniaci ſunt, nec recipiuntur ad teſtimonium, vt extra de teſt. veniens. Huiuſmodi autem mediator, dum tamen non participauerit, recipitur teſtis in crimine ſimoniæ, extra de ſimo §. quamuis. qđ tñ ſubtudi cum vita accuſati ante talis extiterit. ar. 2. q. 1. in primis in fi. In alijs autem contractibus non recipit interuẽtor in teſtimonium, niſi de volũtate partiũ. in auth. de teſt. §. qñ verò. col. 7. No. ergo, ꝙ in criminib. non exceptis. ſ. adulterii, & homicidij & huiuſmodi, ꝗcũq; admittiť ad accuſandũ, & ad teſtificandũ, vt 4. q. 3. c. 1. arg. a contrario ſenſu. nam tantũ integræ famæ admittuntur in illis. niſi propriam iniuriam proſequantur. 4. q. 6. omnibus in quo caſu non admitterentur ad teſtimonium, vt extra de teſti. de cætero, & ſecundum Hug eadem ſeruatur regula in exceptis: quia nec ad accuſandum, nec ad teſtificandum admittuntur teſtes, niſi ſint integræ famæ. niſi accuſatus antea malæ extiterit opinionis. arg. 2. q. 1. in primis. Sed lex canonica ſecus in exceptis dicit, nam admittit infamẽ ad incuſationem, contra quemlibet clericũ, qui prauæ opinionis eſt: ut extra de ſimon. c. tanta. ſed non ad teſtificandum, niſi aliqua præeunte præſumptione. arg extra de ſimo. licet. verſi. præſertim cum alia, &c nam teſtes in his criminibus torquendi ſunt. 4 q. 3. §. item in criminali. verſic item ſi res exegerit 5. q. 3. illi qui, in auth. de teſti. § ſi vero ignoti coll. 7 ſed tormenta ſine præſumptione non ſunt infligenda extra de regu. iur. cum in contemplatione. ff. de quæſt. l. 1. C. eo. tit. milites. §. oportet. Nota tamen, ꝙ non niſi præeunte] præſumptione admittitur criminoſus teſtis in exceptis: non tñ quilibet: quia non inimicus, nõ cõſpirator. ext. de ſimo. licet. in fi. licet ibi ageretur nõ criminaliter, ſed denunciatiue. ibi ẽt exaudi tales nõ fuiſſe admiſſos de rigore iuris, ſed ſm tpantiam æquitatis. ꝑterea ibi accuſatus excipiebat de minoribus criminibus cõtra eos, quam de quo ipſi teſtificabant, maxime cũ de crimine iam eſſent emendati. ext. de ſim. per tuas & de hoc dixi 2. q. 1. in primis, in fi. 15. q. 3. ſane. Ioan. ADDITIO. Et 79. diſt. ſi quis Papa. ibi videas. Arch.

Teſtes in criminib. excep tiſqui dẽnt admitti.

Tormẽta nõ ſunt ſine præſumptione infligẽda

Digitized by Google

a QVi per pecuniam.] ¶A ſacerdotio.] Cuius nomine quilibet ordo eccleſiaſticus intelligitur, præſertim ſacer, vt ſu. diſt. 81. ſi quiſpiam. 23. q. 4 Guiliſarius. §. 2. Vel expone a ſacerdotio, ideſt, ab adminiſtratione temporalium.

ceſſerit in actum. Argum. 24. q. 3. Deus. & diſt. 32. erubeſcant, & intellige a communione, ſcilicet fidelium, ab alia ipſo iure ſeparatus eſt etiam occultus. quod tenendum eſt; extra de ſimo. cap. tanta. Ioannes. quod fortè hodie correctum eſt, extra de temp. or. c. ſi. B.

f ¶Ca.

Sacerdotiũ quilibet ordinem eccleſiaſticum cõprehendit.

¶A ſacerdotio eſt alienus, qui per pecunias ordinat, vel ordinatur. Cap. IX.

QVi per pecunias quemquam conſecrauerit, vel ab alio conſecratus eſt; alienus a ſacerdotio [a] fiat.

Nouella 6. cap. 1. & nou. 123. ca. 3. apud Iulianum anteceſſorum. Anſ. l. 87. c. 7. Iuo p. 5. c. 121.

a ¶Octaua.] *In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc citatur ex ſeptima ſynodo, in qua, capitulo quinto refertur canon triceſimus* Apoſtolorum *ad hãc rem faciens. In epiſtola autem* Taraſii *ad* Hadrianum *Papam*, (*quæ in exemplaribus bibliotheca* Vaticana, *& alijs, eſt in fine ipſius ſeptima, ſynodi*) *refertur canon vigeſimus ſecundus ſynodi, quæ in Trullo, his verbis :* Eos, qui per pecunias ordinati ſunt, ſiue epiſcopi, ſiue quicumque clerici, & non ſecundum probationem, & vitę optionẽ, deponi præcipimus ſed & illos, qui hos ordinaſſe noſcuntur. *Extat etiam hac de re epiſtola Baſilij ad epiſcopos ſibi ſubiectos.*

Item Calixtus Papa.

¶Nec ordinari, nec promoueri in eccleſia Dei per pecuniam aliquis valet. Cap. X.

SAnctorum Patrum exempla ſequẽtes, & officij noſtri debito innouãtes, ordinari quemquam per pecuniam in eccleſia Dei, vel promoueri, auctoritate ſedis Apoſtolicę modis omnib. prohibemus. Si quis verò in eccleſia ordinationem, vel promotionem taliter acquiſierit, acquiſita prorſus careat dignitate.

¶*Eſt Calixti ſecundi, qui paulo ante Gratianum vixit, & aliquot concilijs à ſe habitis contra Simoniam, & inueſtituras eccleſiarum, quas Germanici Imperatores vſurpauerant, multa decreuit: de quibus Abbas Vuſpergenſis ab anno Dominij 118. in quo electus eſt Pontifex, vſque ad annum 1124. accurate ſcribit.*

Item Gregorius Nazianzenus.

¶De eodem. Cap. XI.

QVi ſtudet [b] donum Dei pretio mercari; in ſacro ordine [c] nulla ratione de cętero permanere [d], aut reuocàri poſſe dubium non eſt. Talis à communione [e] oĩbus modis abſcindatur. Nam ſpiritus ſancti donum pretio comparari, quid aliud eſt, quam capitale [f] crimẽ, & ſimoniaca hæreſis † ? qnod quàm deteſtabiliter in vtroque teſtamento vindicatum ſit; multorum exemplis facile appa ret: Giezi † gratiã ſanitatis Naaman Syro vendidit, eamdem gratiam ſanitatis [g], Heliſæo vindicante, leproſus

Deuſdedit p. 2. & 4.

4. *Reg.* 5.

† Concord. text. iuncta ſua gl. in l. ſi quenquã. C. de epi. & cl.

† Ideſt, Giezi peccauit, qa tunc cõſtitutione, vel cõſuetudine prohibitũ fuit aliquid accipere in caſu in quo ipſe accepit : alioquin nõ peccaſſet, ar. 32. q. 4 dixit. B.

Medicus ꝓ ſanitate conferenda põt pecuniã recipere.

QVi ſtudet.] Dr̃ in hoc capitulo quod quiſpiritualia emit, deponi debet, nec poterit de iure communi amplius reuocari. Quòd autẽ deteſtabile ſit crimẽ ſimoniæ, quatuor exemplis probatur, Primo exemplo Giezi, qui ꝑꝑ ſimoniã, quam commiſit, factus fuit leproſus. Secũdo, exẽplo Iudę, qui vẽdidit redẽptorem omniũ, ꝑꝑ qđ laqueo ſe ſuſpendit. Tertio exẽplo Simonis magi, qui ꝓpter ſimoniam, quam cõmittere voluit, fuit a Petro dãnatus. Quarto exemplo Chriſti, q oĩb. peccatoribus in templo dimiſſis, ſolos ſimoniacos in deteſtationẽ criminis excluſit. In fi. dicit, ꝙ q ſimoniaci ſunt, ſpiritus ſancti grãm habere nõ poſſunt. CASVS. Dicit, ꝙ ſimoniacus nõ poſſet in ordine remanere, ſed talis a communione remouẽdus ẽ & quã graue ſit peccatu, ꝓbat exemplo Giezi, Iudæ Simonis, & Dñi, q vendẽtes eiecit de templõ.

Simonia quatuor exẽplis eſt deteſtabilis.

b ¶Studet.] Cũ effectu. verba em̃ ſunt recipienda cũ effectu. ff. quod quiſque iur. l. 1. extra de clericis nõ reſidẽ. relatũ, vel ſufficit, quod det operam.

c ¶Ordine.] Bene dicit, ordine, qa ſi qs emit ordinẽ, nõ pot diſpẽſari circa, ipsũ, vt inf. ea. erga. & ex. de ſimo. nobis. in fi. niſi à patre ſuo, & eo ignorãte eẽt emptus ordo, tunc diſpẽſari poſſet. 1. q. 5. vlt. Sed ſecus eſt in beneficiorum emptione. cum enim renunciat quis beneficio empto, poteſt in illo, vel in alio tolerari, vt inf. ea. q. 5. c. 1 & in decretali de ſimo. ex inſinuatione. Illa tamen decreta loquitur cum a patre ipſo ignorante eſt commiſſa ſimonia.

Simonia cõmittiẽ & circa ordinẽ, & circa beneficium.

d ¶Permanere.] Infra ead. ſi quis. niſi ex diſpenſatione infra ead. q. 3. præſentium.

e ¶A communione.] Nunquid pro ſola voluntate eſt excõmunicandus quis, cum ſit ſimoniacus? Certè non; quia ex voluntate non ſcandalizatur eccleſia, niſi pro-

Simoniacus ex ſola volũtate non eſt excommunicandus.

f ¶Capitale.] Ideſt, mortale, vel dignum depoſitione.

g ¶Sanitatis.] Nunquid ergo licitum eſt medico recipere pecuniam pro conferenda ſanitate? Sic: quia illud potius dicitur honor, quam pretium, vt 14 q. 5. non ſanè vnde non recipit pecuniam pro danda ſanitate, cum illud ſit gratia, ſed pro labore ſuo. & ſic magiſter non recipit pecuniam pro ſcientia quam dat, ſed pro labore, vel honore, ſicut propheta recipit, vt infra ea. q. iudices, ſic Deus recipit decimas pro honore, non pro pretio, vt 16. q. 1, decimæ,

a ¶Iu-

Digitized by Google

Iudas vendens commiſit ſimoniam & plagium.

a ¶ Iudas.] Sed nunquid Iudas commiſit ſimoniam? Certum eſt. Et quidem plagium commiſit in eo, ꝙ liberum hominem vendidit. ff. ad leg. Flau. de plagi, l. 1. Simoniam etiam commiſit in eo, ꝙ rem ſ. cram vendidit. Dicit H. ꝙ Dominus non poteſt vendere ſeruum iam:

c ¶ Peccunia tua.] Hoc in deteſtationem criminis dictum eſt. 1. q. 3. §. contra.

d ¶ Dimiſit.] Arg. expreſſum contra Baz. dicentem, ꝙ quilibet propter peccatum mortale erat priuatus introitu eccleſiæ. ar. de pœ. diſt. 1. quis ſanctus ſacerdo 33. q. 4. vir cum propria nam dominus ſolos ſimoniacos d' corpore eccleſiæ eiecit, relictis alijs peccatorib. intellige tamen hoc de illis, qui ſimoniam committunt in ordine accepto: licet auctoritas generaliter loqui videat. vnde dic cum Baz. & M. ꝙ nec talis ſimoniacus nec publicus fornicat. dēt eccleſiã ante pœnitentiã intrare. De hac materia notaui 33. q. 4. vir cũ propria. Io. tñ dicit, (quod etiam mihi ſępè reſpondit) ꝙ peccator quilibet & etiã excõmunicatus põt intrare eccleſiã cauſa orandi, dummodo non interſit diuinis officijs cum non inueniatur prohibitũ extra de ſen. exc. cum nuper. H.

Peccatum mortale an priuet quẽlibet ab itroitu eccleſiæ.

Matth. 27.
† al. redemptionis.

factus amiſit. Iudas [a] omnium redemptorem vendidit [b], mox laqueo ſuſpenſus eãdem redemptoris † gratiam non obtinuit; & merito, quia nemo poteſt retinere, quod vendidit. Simon etiam magus cum eandem ſpiritus ſancti gratiam emere vellet, damnationis ſentẽtiam à Petro audiuit:] Pecunia tua [c] tecum ſit in perditionem, quia, donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri.] Dominus etiam vt vendentes & ementes huius gratiæ expertes oſtenderet, cunctos peccatores per gratiam in templo dimiſit [d]; ſingulariter vendentes & ementes increpans, & flagellãs de tẽplo eiecit, in quo venditores, & emptores ſuos gratia ſpiritus ſancti cõſtat deſtitutos eſſe, & vacuos. Quos enim Chriſtus eiecit de templo, nunquid ſpiritus Chriſti faciet ſibi templum?

Act. 8.

Ioan. 2.

In operibus B. Gregorij Nazianzeni, quæ multa gręce, & latine extant, nihil tale repertum eſt. Habẽtur autem ſimilia in epiſtola Taraſii ad Hadrianum.

Deuſde dit p. 4. ex Paſchali. inf. c. placuit.

Item Gregorius.

¶ Symoniachi, ſacerdotes eſſe non poſſunt. Cap XII.

QVicumque ſacros ordines [e] vendunt, aut emunt, ſacerdotes eſſe non poſſunt. Vnde ſcriptum eſt [f] anathema danti, anathema accipienti; hoc eſt ſimoniaca hæreſis [g].] quomodo ergo, ſi anathema ſunt, & ſancti non ſunt, ſanctificare alios poſſũt? & cum in Chriſti corpore nõ ſint, quomodo Chriſti corpus tradere [h], vel accipere poſſũt? Qui maledictus eſt, benedicere quomodo poteſt?

QVicũque.] CASVS. Dicit hic, ꝙ Simoniaci promoueri non pñt, ſiue dantes ſiue accipiẽtes. Nam dãtes, & accipientes ſimoniaci ſunt, & cum maledicti sũt, alios benedicere non poſſunt

e ¶ Sacros ordines.] Quia ſi per pœnitentiam reconcilientur, quod tamen per pecuniam acquiſierint, retinere non poſſunt, vel quantum ad imprecationum effectum.

f ¶ Vnde ſcriptũ ẽ.] Qui offert alijs vel accipit ab alijs; vt ordinetur, excõicatus eſt, vt hic. & inf. ea. c. perlatum.

g ¶ Hoc eſt ſimoniaca hęreſis] i. ſic dare vel accipere, ſimoniaca hæreſis eſt. B.

h ¶ Chriſti corp' tradere.] Ideſt, dignè exercere officium ſacerdotis.

¶ *Deuſdedit in tractatu contra Simoniacos refert hoc ex epiſtola Paſchalis Papę ſecundi ad mediolanenſes.*

Io. diac l. 3. c. 4.
Poly. l. 2. tit. 1.
Burc. l. 1. c. 121.
Deuſdedit p. 2.
Iuo. p. 5. c. 75.
ſupra c. benedictio.

Item Gregorius Syagrio, & alijs epiſcopis, lib. 7. epiſt. 110.

¶ De eodem. Cap. XIII.

CVm liqueat hanc hæreſim ante omnes [a] [i] radice peſtifera ſurepſiſſe, atq; in ipſa origine [k] ſua, apoſtolica eſſe deteſtãtione damnatam; cur non cauetur; cur nõ perpenditur; quia benedictio illi in maleditionem conuertitur, qui ad hoc, vt fiat hæreticus, promouetur?

a ¶ Omnes.] *Antea legebatur*, omnia *ſed gloſſa videtur magis conuenire lectioni reſtitutæ: eſt in aliquot manuſcriptis, & ipſo origina li.*

iã ordinatum. commutare tamen poterit, vel alio genere contractus alienare. Quidam tamen dicunt contra, vt hic, & 54. diſt. generalis.

b ¶ Vendidit.] Nota, ꝙ dicit vendidit: & tamen iſte qñ exigit munera, iam ille gratiam fuerat conſecutus, & ita eſt; argumentum contra eos, qui non exigunt ante collectionem beneficij. ſed poſt. arg inf. ea cos. & qõ. 2. ſi quis obiecerit. ff. de calum. l. 1. §. qui autem Tamẽ quidam dicunt Giezi damnatum non pro venditione, ſed pro mendacio, quod mihi non placet.

CVm liqueat.] CASVS. Cum in nouo teſtamẽto pre cæteris criminibus ſimonia, quæ hæreſi cõparatur ſit damnata, cur non præcauetur, cum benedictio in ſimoniaco in maledictionem conuertatur? duo ſequentia capitula plana ſunt.

i ¶ Ante omnes.] Contra de conſec. diſt. 2. prima, ſed hoc verum eſt poſt reſurrectionem. vel ante, id eſt, præ omnibus alijs.

K ¶ Origine.] Nota ꝙ dicit origine. Hoc verum non eſt

Digitized by Google

Item Ambroſius de miniſterijs †, ſeu de dignitate ſacerdotali, c. 5. †myſterijs.

¶ Qui pretio ordinat, lepram, non officium confert Cap. XIIII.

CVm ordinaretur epiſcopus, quod dedit, aurum fuit; quod perdidit, anima fuit; cũ alium ordinaret, quòd accepit, pecunia fuit; quod dedit, lepra fuit [a]. Deuſdedit p. 2. Iuo p. 5. c. 95.

Idem ibidem.

¶ De eodem. Cap. XV.

GRatiam cum ordinareris, non ſuccepiſti; quia gratuito eam non meruiſti [b]. Iuo ibidem. Deuſdedi ibi.

Idem lib. 4. Lucæ.

¶ De eodem. Cap. XVI.

CIto turpem ſequitur lepra mercedẽ, & pecunia corpus, animumq. male quæſita commaculat. *& paulo poſt.* ¶ Vides, quia facto auctoris ſucceſſio damnatur hæredis †. Inexpiabilis eſt [c] enim venditi culpa myſterij †, & gratiæ vindicta cæleſtis tranſit ad poſteros. ¶ Denique Moabitæ [d], & cæteri non intrabunt eccleſiam vſq; ad tertiam [e] & quartã generationẽ, tamdiu videlicet (vt ſimplicius interpretemur) donec culpam auctorum multiplicis [f] ſucceſſio generationis abolere. Sed cum illi, quia in Deum idololatriæ errore deliquerunt, in quartã [g] generationem videantur eſſe mulctati; profecto durior [h] videtur eſſe ſententia, qua Giezi ſemen vſque in æternum p Iuo p. 5. c. 132. †al. miniſterij Deuſdedit p. 2.

† Facit ad hoc c. l. cum hæres. ff. de diuer. & tẽpo. præſcr. & l. Papinian. §. j. ff de acq. poſſ. l. vitia, C. eo.

1 Quod Iudas ſimoniam commiſit, probatur ſup. ea. qui ſtudet. vbi de hoc, & ibi dixi. Archid.

quo ad nouum teſtamentum: nam Iudas ante commiſit 1. Vel dic ſatis fuiſſe in origine: quia quam cito hoc fecit, fuit damnatus ſtatim. infra ead. cito.

a CVm ordinaretur.] Lepra fuit.] Ideſt peccati vulnere ſe infectum reddidit.

b GRatiam.] ¶ Non meruiſti] Ar, 21. q. 4. c. 1.

CIto.] CASVS. Tãgit hic quod dicit in quarto lib. Regum, quòd Naaman Syrus poſtquam ab Heliſæo lepra mundatus eſſet, receſſit: Giezi autem puer Heliſæi videns quod Dominus nihil acceperat ab eo, clam ſecutus eſt eum dicens duos filios prophetarum veniſſe ad Dominum ſuum, mandareque ei Heliſæũ, vt mitteret ſibi talẽtum argenti, & duo mutatoria veſtimentorum, quæ cũ miſiſſet, accepit ea Giezi, & abſcõdit. Dũ autem poſtea ſtaret coram Domino ſuo, dixit ei Heliſæus, vnde venis? reſpondit, Seruus tuus non iuit quoquam. at ille, cor meũ erat in præſenti nũc autem accepiſti argẽtum & veſtes. & lepra Naaman adhærebit tibi & ſemini tuo in æternum. & egreſſus eſt ab eo leproſus ſicut nix.

c ¶ Inexpiabilis eſt.] Quo ad ordinis executionem: vel dic, quod in teſtationem criminis dr, & ſicut culpa diſcordiæ, quæ forte nec paſſione purgatur, vt ſu. diſt. 90. neq; ad Cain: vel quia pœnitet vſque ad mortẽ vt infra ead. ſi quis.

DENIQVE. CASVS. Dicitur, etiam, quòd Ammonitæ & Moabitæ, qui proceſſerunt ex filijs Loth, reſtiterunt filijs Iſrael venientibus de Ægypto. propter idololatriam, ad quam eos induxerunt, & ideo prohibiti ſunt intrare eccleſiam vſque ad tertiam & quartam generationem. Caſus ergo huius cap. talis eſt, Intẽdit Ambro. probare, quòd crimen ſimoniæ ſit grauius, quàm crimen idololatriæ Nã crimen idololatriæ vſque in tertiam & quartam generationem punitur; cum ſemen idololatrarũ vſq; in tertiam & quartã gñationem intrare eccleſiam prohibeatur: ſemen vero ſimoniacorum in æternum punitur. Semen autem myſticè intelligitur in ſucceſſione vitiorum, & non ſucceſſione generis, ſicut accipitur ibi: vos ex patre diabolo nati eſtis. Symoniaci autem & Gieziticj hic largè intelliguntur omnes cupidi, & omnes auari. Et poteris prius ponere caſum & poſtea narrare hiſtoriam & econuerſo.

d ¶ Moabitæ.] Iſti Moabitæ & Ammonitæ idololatræ erant, & cum redirent filij Iſrael de capitiuitate Ægyptiaca, & ſcirent iſti quod ſitim patiebantur, obiauerunt eis cum pane ſine potu: ducentes ſecum Balaam ariolum, vt eis malediceret: propter quod peccatum pcepit Dominus, ne eos factos proſelytos 2. reciperẽt in eccleſiam Dei vſque in ſeptimam generationem. licet ſecundum aliam tranſlationem dicatur, vſque in x ſed non contradicunt ſibi: nam deſcendentes per ſexum maſculinum non recipiebantur vſque in ſeptimam: per fœmininum vſque in x. ſed Hebræus dixit, quòd nihil aliud erat recipere eos ad eccleſiam Dei, niſi dare eis nuptui filias ſuas. hiſtoriam de illis Moabitis habes 35. diſt. diſt. capitu. ſexto die.

2 Proſelyti erant illi, qui veniebant ad populi Iudaici ritum, qui nõ erant oriundi de populo Iudaico. Archid.

e ¶ Vſque ad tertiam.] Id eſt. niſi habeant fidem Trinitatis, & quatuor genera virtutum, vel quatuor Euangeliorum.

f ¶ Multiplicis.] Arg. culpam vel dolum purgari proceſſu tpis, vt 2. q. 1. in primis. 35. q. 8. de gradibus. ff. de hæ. vel ac. ven. l. venditor ff. de ac. & ob. is qui. extra de ſi. presbiter p totum. extra qui ma acq. poſ. inſuper. arg. contra inf ead. ventum. ff depo. l l. j. §. ſi rem. ff. de cond. fur. l qui furtum. & l vlti. Sed rei veritas eſt, quod licet non poſſit purgari proceſſu temporis, quo ad preſentem caſum, purgatur tamen per eccleſiæ diſpenſationem. vt 23 q 4. ipſa pietas. verſi. eſt enim Vnde verſus.

Culpà & dolus purgatus tempore.

Compoſito lacte fœtenti quæſo cibate.

Qui putat excluſum crimen per temporis vſum. de conſue cap. quanto in gl. ſolam conſuetudinem.

g ¶ In quartam.] Hic non proſequitur Ambroſius noſtram interpretationem: ſed 70. interpretum Vel dic quod refert ſe hic ad myſticum intellectum. id eſt, donec habet fidem Trinitatis, & quatuor Euangeliorum.

h ¶ Durior.] Et quis dubitat ſceleratius eſſe cõmiſſum quod durius eſt vindicatum, vt infra 24 q. 1. non afferamus in fi. quod perpetuum eſt, licet & propriæ vxoris interfectos grauius puniatur (vt inf. 63. q 2. admonere) quam matricida. 23. q. 2 latorem. quod tamen ſpeciale eſt ob frequentem cauſam factum, & ob pronam in vxores ſuas malitiam refrenandam, talia (quia ſunt ſpecialia) ad conſequentiam trahi non debẽt. Io. vt 27. q. 1. nuptiarum, & diſt. 27. §. vir.

Cõmiſſum eſt ſceleratius q d punit durius.

a ¶ Præ,

Digitized by Google

cupiditate habendi, prophetica auctoritate damnatur (præſertim [a] cum Dominus noſter Ieſus Chriſtus per lauacri [b] regenerationem omnib. remiſſionem dederit peccatorum) niſi † vitioru [c] magis, quàm generis ſemen intelligas. Sicut enim qui filij promiſſionis ſunt, æſtimãtur in ſemen malum. Nam & Iudæi ex patre diabolo, non vtique carnis ſucceſſione, ſed criminis. Ergo omnes cupidi, omnes auari Giezi lepram cum diuitijs ſuis poſſident, & male quæſita mercede, non tam patrimonium facultatum, quàm theſaurum criminum congregarunt æterno ſupplicio, & breui fructu.

α ¶In quartam.] *Antea legebatur*; in tertiam, & quartam: *Sed & à B. Ambroſio, & ab uno vetuſto Gratiani codice abeſt vox*, tertiam *Deuteronomij autem* 24. *Idumæorum quidem, & Aegyptiorum filij permittuntur tertia generatione intrare in eccleſiam Domini, ſed de Moabitis ſic ſcribitur*. Ammonites, & Moabites, etiam poſt decimam generationẽ non intrabunt eccleſiam Domini in æternum.

β ¶ Peccatorum.] *Sequebatur*. cur ergo Giezi ſemen in æternum damnatur? *quæ apud B. Ambroſium non habentur.*

2 *Quia ergo auctoritate Leonis Papæ ſimoniaci non niſi ſpiritum mendacij accipiunt, ſecundum Gregoriũ apud ſimoniacos ſacerdotium non ſubſiſtit, benedictio eorum in maledictionẽ conuertitur, apud eos manet anathema danti & accipienti cum ſancti non ſint, nec in Chriſti corpore, conſtituti, cum ſint maledicti, nec ſanctificare alios poſſunt, nec corpus Chriſti tradere, vel accipere, nec benedicere alijs valent: ſecundùm † Ambroſium verò anathematis opprobrio cõdemnantur, atque à participatione corporis & ſanguinis Chriſti alienantur, cum accipiatur aurum, & lepra detur: cum inexpiabilis ſit culpa venditi myſterij †, ſecundum Chalcedonenſe concilium ex tali ordinatione nihil proficere iudicantur, ſecundum Gelaſium Simonis damnatione inuoluuntur, ſecundum Gregorium Nazianzenum in ſacro ordine permanere, aut renouari nulla ratione poſſunt: ab Heliſæo lepra perfunduntur, à Petro in perditionem damnantur, à Chriſto verò de templo eijciuntur, quid aliud ſimoniacus ſimoniaco in ſua ordinatione poteſt conferre, niſi quod Innocentius de cæteris hæreticis teſtatur, dicens, epiſtola decima octaua ad Alexandrum, c.3.*

γ ¶Non ſubſiſtit.] *Simoniaci recipiunt quidem characterem, ſed ſunt ipſo facto ſuſpenſi. Ita rẽne hat ita ʒſus, v rè dui pẽt ipſorum ſacerdotium non ſubſiſtere, ac propterea rectiſſime B. Greg. lib. 10. epiſt. 33. Victori epiſcopo ſcribens ſimoniacam ordinationem vocat illicitam, & effectu carentem.*

¶Qui ſpiritus perfectionem non habent, ipſam dare non poſſunt. Cap. XVII.

QVia perfectionẽ ſpiritus, quam acceperãt, perdiderunt, non eius dare plenitudinẽ [d] poſſunt (quæ maxime operatur in ordinationibus) quam per ſuam perfidiã perdiderũt. *& iterũ.* Qui honorẽ nõ habuit, honorẽ dare nõ potuit: nec aliquid ille accepit, quia nihil erat in

† al. niſi vt vitiorum.

Rom. 9.

Ioan. 8.

u ſup. c. reperiũtur.

† al. miniſterij.

Anſ. li. 6. c. 71.

Epiſt. 22. c. 2. ad epiſcopos Macedonię, in fine.

a ¶Præſertim.] Reſpicit id quod dixerat durior: uel incipit ibi verſus, & reſpicit ad literam ſequentem. ſcilicet cur ergo.

b ¶Per lauacri.] Sine quo non habet vitam æternam, niſi pro Chriſti nomine quis fuerit baptizatus ſanguine, vt 15. q. 1. c. firmiſſime, & de conſecr. diſt. 4. c. firmiſſimè.

c ¶Niſi vitiorum.] Sophiſticè argumentatur. nã idem eſt in idololatria: ſed in p̃dictis nõ conſiderat niſi literalem intellectum.

QVIA ERGO. Hæc eſt 2. pars quæſtionis, in qua latenter ſupponit de ordinatis ab hæreticis, ſ. p̃ter formam eccleſiæ, & dicit ꝙ tales non recipiuntur niſi ad damnationem. Io. de Fant.

CASVS. Concludit nũc Gratianus ferè ex omnibus cap. ſupradictis, dicens ꝙ ſimoniaci, ſm Leonem, non accipiunt niſi ſpiritũ mẽdacij, & quia ſm Greg. apud eos ſacerdotiũ nõ ſubſiſtit, & quia benedictio eorũ in maledictionẽ conuertitur. & c. nihil aliud poteſt cõferre ſimoniacus ſimoniaco ꝙ hæreticus hæretico.

QVi p̃fectionẽ.] CASVS. Hoc c. intelligitur de illis, qui in eccleſia catholica ordinati fuerũt, ſed poſtea labuntur in hęreſim: & ſic gratiam Spiritus ſãcti, ꝗ acceperant (ꝙ maxime in ordinibus operatur) amiſerũt. cum ergo eam non habeant, eã dare nõ poſſunt: quia qui nõ habet honorem, eũ alij dare non poteſt: ſed damnationẽ dabit, quam cum verò ordine habet.

d ¶ Plenitudinem.] i. executionem ordinis. hic interſerit magiſter de ordinibus hæreticorum 1. Sed quid q̃d Io. de Fãt & alij de hac materia dixe-

1 Et hoc vſque ad § cõſtat. inf. ead. Eps ẽt hęreticus cõfert ordinẽ, ſed non ordinis executionẽ.

dante : ſed damnationem , quam habuit,per prauam manus impoſitionem dedit.

¶*In hoc capite nō referuntur ipſa prorſus verba Innocentij,quæ tamen habentur partim infra ead.c. Arrianos partim in capite nunc ſequenti;* ventum eſt; *in verſiculo.* Sed econtrario.

Idem Rufo,& alijs epiſcopis, epiſt.22.c.3.

¶Simoniacus per prauam manus impoſitionem,non benedictionem,ſed damnationem præſtat. Cap. XVIII.

VEntum eſt [a] ad tertiã quæſtionem,quæ pro ſui difficultate [c] longiorẽ exigit diſputationem. Cũ nos dicamus ab hæreticis ordinatos: vulneratũ,[c] per illã manus impoſitionem habere caput [d],vbi vulnus [e] infixũ eſt medicina [f] eſt adhibenda, qua poſſit recipere ſanitatẽ †. Quæ ſanitas poſt vulnus,ſecuta,ſine cicatrice eſſe [g] non poterit,atque vbi pœnitentiæ remedium neceſſariũ eſt , illic ordinationis honorem locum habere [h] nõ poſſe decernimus . Nam ſi ut legitur, quod tetigerit immundus, immundũ erit;q̃uo ei tribuetur [i] ; quod munditia, ac puritas conſueuit accipere ? ¶Sed econtrario aſſeritur,cum qui honorem amiſit , honorem dare non poſſe , nec illũ aliquid accepiſſe [k] : quia nihil in dante erat , quod ille poſſet accipere . Acquieſcimus, & uerum eſt certe, quia quod non habuit , dare non potuit . Damnationẽ [l] utique,quam habuit,per prauam manus impoſitionẽ dedit; & qui particeps effectus eſt damnato, quomodo debeat,

Poly.li.2. tit.31.& lib.7.tit 7. Anſ.li.6.c.75.al.70. Iuo p.6.c.59. Pan.li.3.c.130.

† Tex.eſt ſimi. in l.archiatri . & ibi Bart. C. de profeſ.& me.li.10.

inf.ea. Arrianos: *Num.19. Leuit.15.& Agai. 2.*

ſup. qui perfectionem, verſ. qui honorem.

dixerũt,iſtud eſt tenendũ, ꝙ q̃libet ep̃s,ſiue catholicus ſiue hæreticus,ſiue in eccleſia, ſiue extra conferat ordinem,dũ tñ cõferat ſm formã eccleſiæ , recipit ordinatus ordinem , licet non recipiat executionem ordinis. ſimiliter ſi taliter ordinati alios ordinent, idem eſt , & ſic in infinitũ,vt inf. ea.quod quidã. 9 q. 1.ordinationes. Idẽ dico de conficiendo corpore [1].Chriſti ꝟ. ea.dominus declarauit.&c nõ nocet.infra de conſec.diſt.4. non in nobis loquitur ergo principium capituli de his q in forma eccleſię receperit ordinẽ Secũda pars de illis qui extra formã,illi nihil recipiunt,nec aliqd conferunt:q a nemo dare poteſt,&c. vt ſup. c.1. & infra. q.7.Daibertum.

1 De hoc no. 9 q.1. in ſũ. Sed contra. de conſec d. 2. vtrũ, &c. qd ſit . ubi contra not. Archid.

ADDITIO. Dicit Lau. de huiuſmodi hæreticis multa mẽdacia ſcripta ſunt & inutiliter.Io.de Fãt. & Gof.dicunt,ꝙ hæreticus , qui recipit vltimam manus impoſitionem extra eccleſiam,nõ confert, ſed confundit eos. ꝟ.ea. q 7. cõuenientibus. Archid.

VEntũ.] CASVS. Tres q̃ſtiones fecerunt ep̃i Macedones Innocentio.Prima fuit, vtrũ ducens viduã in uxorẽ,poſſit promoueri,uel iam promotus debeat deponi? Secũda fuit utrum dicendus ſit bigamus qui ante baptiſmum habuit unam uxorem, & poſt baptiſmũ aliã? quibus explicitis,ĩ.34.diſt.ſi quis uiduã.& 26 diſt. deinde opponitur.accedit in hoc c.ad tertiã,quæ talis eſt,ſcilicet vtrum redeuntes ab hæreticis qui apud eos ordinati fuerunt, apud nos ad ordines ſint admittendi ? Et rñdet,ꝙ non:quia in reconciliatione imponitur eis pęnitentia,poſt quam remanet quædam cicatrix , ideſt irregularitas,quæ eos à promotione repellit Sed cõtra hoc dupliciter opponitur. ſi hæreticus aliquem ordinauit q honorem amiſit, nihil contulit ordinato . ergo perinde poterit à catholicis ordinari, ac ſi nunquam ordinatus fuiſſet.Sed rñdet Innocentius falſum eſſe:quia damnatio quam accepit,eum non impedit promoueri.Secundo obijcitur , ſi quam maculam ex ordinatione hæreticorum incurrit ex canonica ordinatione deletur. Et ad hoc rñdet,quod illud eſt falſum.nam ſi ita eſſet,pro nihilo criminoſus ageret pœnitentiam , ſed accederet ad ordinationem,ubi omnia crimina delentur. de conſuetudine igitur Romanæ eccleſiæ eſt,vt ueniens ab hæreticis , ad laicalem cõionem tm admittatur, & non clericalẽ : & ita tres q̃ſtiones ponũt hic una principalis & duæ incidentes,& ad omnẽs ſufficienter reſpondet .

Tres q̃ões. 2 Scilicet primo : ibi iñ ſcribit archiep̃o Rothomagen. ſed põt eſſe , ꝙ ſolutionem eiuſdem q̃õnis miſit illis vel illi . Archid.

a ¶Ventum eſt.] Tres namq, Macedones ep̃i, quibus hæc ſcribit Inno. inter alia fecerãt q̃ſtiones Prima erat vtrũ quis ducẽs uiduã 2. in uxorẽ poſſit ꝓmoueri: uel factus clericus pp hoc debeat deponi? Cuius determinationẽ ponit ĩ diſt 34 ſi quis uiduã.Secunda erat, utrũ dicendus eſſet bigamus qui ante baptiſmũ unam, poſt baptiſmum habuit alteram ? cuius determinationẽ ponit ĩ 26.diſt.deinde. Tertia quæſtio erat,an remaneant clerici,ideſt, an reciperent characterem ab hæreticis ordinati, vel an deberent ad ulteriora promoueri,& dicit ꝙ nunquam : & hanc quæſtionem in hoc cap.explicat.

b ¶Pro ſui difficultate.] Quia fuit quæſitum ſi ordinati ab hæreticis accepiſſent honorem, & ſi ad eccleſiam reuerſi recipiantur in honorem clericatus.

c ¶Vulneratum.] ideſt,capitalẽ & ſacramentalẽ dignitatem cum vulnere i.cum damnatione ſuſcepta tenere.

d ¶Caput.] Ideſt,animam culpæ macula vulneratam.& anima punitur pro homine.de conſecr. diſt.5. ne tales.

Anima pro hoie ponit.

e ¶Vulnus.] Vbi enim malum contingit, ibi moriatur. &c.2.q.1.peccauerit.

f ¶Medicina.] Hoc videtur ſic exponendum, ideſt, reiterandum eſt in his ſacramentum.inf.ea.q vlt.per illicitam. hoc enim uidetur intelligẽdum cum omiſſa fuit forma arg.1.q.vlt.Daibertum ubi hoc inducitur.

g ¶Cicatrice eſſe.] Quia & ſi pœniteant, tñ irregularitas manet,quæ non aboletur per pœnitentiam,vt 25.d. primum.& 50 diſt .illud.& 1.d.7. ſi quis omnem.

Irregularitas per pęnitentiam nõ aboletur .

h ¶Habere.] infra 23.q.4.ipſa pietas.contra. Sed ibi de ordinatis catholicis, & poſt in hæreſim labentibus: hic de his quibus hæretici manus impoſuerunt. Vel hoc de rigore illud de miſericordia.

i ¶Quomodo ei tribuetur.] Argu.ꝙ uxor non tenetur reddere debitum viro leproſo, Arg contra, 32.q.7. omnes,& q 5.ſi quis uxorem.Vide de hoc cui eſt ſtandum, extra de coniug.lepro.c.1.& 2.

Vxor viro leproſo debitũ reddere nõ tenetur.

K ¶Accepiſſe.] Aliàs accipere, & ſupplere: & ideò non dẽt ei nocere quin ordinari poſſit, q.d. id q̃d nihil eſt, nõ debet pręſtare impedimentũ, ut ext.de iure pat. q̃d autem in ſi. Sed hoc fallit ext.de ſpon.c.ad audientiam .

l ¶Damnationem.] ideſt , Sacramentum quod damnabiliter habuit, dãnabiliter dedit, & ita factus eſt particeps damnationis,infra ea.q.7.ſi quis,inf.ea.q.4.§.cũ ergo, inf.de conſec. diſt.4.ab antiqua.

Impedimentum nõ pręſtat quod nihil eſt.

a ¶Non

Digitized by Google

a ¶Non poſſum.] De mero iure. nam ex diſpenſatione poſſum. infra ead.q. vlt. conuenientibus.
b ¶Sed dicitur.] Ideſt, obiicitur, & hæc erat ſecunda obiectio, quę fiebat Innocentio. prima fuit ibi, Sed contra
c ¶Benedictio.] Quę eſt cum ab hæreticis rediens reconciliatur eccleſiæ. Vel quæ erat ſecundum illos contra quos hic agit Innoc. quando reuertentes ad eccleſiã iterum ordinantur, vel quandocunque aliquis ordinatur. H.
d ¶Sed noſtræ.] ſ. occidentalis. Hæc eſt tertia ratio.
e ¶Lex.] Ideſt, conſuetudo, C. de man l. l. 1. alibi ponitur pro regula. inf. ea. q. 7. c. a. alibi ponitur pro ratione. 1. d. conſuetudo. alibi pro canone ſu. d. 31. Nicæna 1.
f ¶Per manus impoſitionem.] q.d. non ſolum qui ab hæreticis ordinati ſunt, non poſſunt habere honorem in eccleſia, ſed etiam qui apud eos baptizati ſunt tantum, ita quòd non ordinati, vt inf. ea q. 7. qui in qualibet.
g ¶Vel exiguũ.] Secus in orientali eccleſia, quæ illos per vnctionem chriſmatis reformat, vt inf. de conſe. d. 4. ab antiqua. inf. ea q. 4. placuit, cõtra. Sed ibi de infantibus, hic de adultis, & diſcretis de conſe. d. 4 ſicut 2.
SED OBIICITVR. Hæc eſt tertia pars quæſtionis, in qua dicitur, quòd nõ videtur idem de ſimoniacis quòd de hæreticis, & rñdet, quòd idem eſt, quòd ſimoniaci ſunt infideles: & hoc probat per quatuor auctoritates. Io. de Fan.
CASVS. Dictum eſt ſu. in §. quia, & cap. ſeq. quòd ſimoniaci cõparantur hæreticis, obiicit nunc Gratianus dicens Hæretici fidem non habẽt, ſed ſimoniaci ſic, licet gratiã ſpiritus ſancti venalẽ putant, & quod dictũ eſt in illo, e qui perfectionem nõ poteſt de hæreticis intelligi. Ad hoc reſpõdet dicens, quòd ſimoniaci etſi fidem habere videantur, tamen infidelitati ſubijciũtur, quod probatur per capitulum ſequens.
h ¶His.] Dictis a ſe. Nã ſibi ipſi opponit propter comparationem inter ſimoniacos, & hæreticos in §. quia in fin. & ita ſub alternatione veniet vſq; ad §. conſtat ergo.

neceſſitas cogat, vt 24 q. 1. ſi quę forte, ſed ſecus eſt qa de Sacramẽto ordinis hic loquitur Ioan. de Fan.

Concil. ead. epiſt. c. 4.

honorem accipere, inuenire non poſſum [a]. ¶Sed dicitur [b] vera, ac iuſta legitimi ſacerdotis benedictio [c] auferre omne vitium, quod a vitioſo fuerat iniectum. Ergo ſi ita eſt, applicentur ad ordinationem ſacrilegi, adulteri, atq; omnium criminum rei: quia benedictione ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri: nullus ſit pœnitentiæ locus; quia id poteſt præſtare ordinatio, quod longa ſatisfactio præſtare conſueuit. Sed noſtræ [d] lex [e] eccleſiæ eſt, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manus impoſitionem [f], laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem, vel exiguum [g] ſubrogare.

Iuo p. 6. c. 60.

Iuo in proœmio. Pann. l. 3. tit. 5. c. 17.

3 *Sed obijcitur, alij hæretici a fide exorbitant: ſimoniaci autem, & ſi gratiam ſpiritus ſancti venalem putant, tamen a fide alieni non ſunt: atq; ideo, quod ab Innocentio de cæteris hæreticis decernitur, non valet de his conſequenter intelligi. His* [h] *ita reſpondetur. Simoniaci, & ſi fidem tenere videantur, infidelitatis tamen perditioni ſubijciuntur.*

Vnde beatus Ambroſius in ſecundo libro de pœnitentia, c. 4. aduerſus Nouatianos ſcribit dicens.

¶Simoniaci fidei integritatem non habent. Cap. XIX.

PEtrus Simoni, qui magicæ artis conſuetudine deprauatus [i] putaſſet, quòd gratiam Chriſti per impoſitionẽ [k] manus, atq; infuſionem ſpiritus ſancti compararet pecunia, ait: [Non eſt tibi pars, neque ſors in hac fide α [l]: quia cor tuum non eſt rectum apud Deum, &c.] Vides. Quòd hunc magica vanitate blaſphemantem in ſpiritũ ſanctum apoſtolica auctoritate condemnet, & eo magis, quia puram conſcientiam [m] fidei [n] non habebat?

Act. 8.

α ¶In hac fide.] *Vulgata editio habet*, in ſermone iſto, *Græcè eſt* ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ.

Item Gregorius lib. 9. epi. 53. ad Theodoricum Regẽ.

¶Simoniacus, infidelis eſſe probatur. Cap. XX.

CVm omnis auaritia [o] idolo-

Anſ. l. 13. c. 44.

PEtrus.] CASVS. apparet ex hiſtoria, quę talis eſt. Legitur in Actib. Apoſtolorum quòd cum Simõ magus nuper ad fidẽ cõuerſus videret ad vmbrã Petri infirmos ſanari, vt hoc donũ carius alijs vẽderet, voluit a Petro emere, & obtulit ei pecuniã, quẽ Petrus damnauit dicens; Pecunia tua ſit tecũ in perditionẽ, quia exiſtimaſti, &c. & ideo quia corã eius apud Deum rectum non erat, eum damnauit. Sequens c. patet.
i ¶Deprauatus.] Similiter dicit capit de Saule, quòd deprauatus cauſa peccati ad hoc ſe cõtulit, quod dãnauerat, 26. quæſt. 5. nec mirum, vltra medium.
k ¶Per impoſitionem.] ſ. vt cuicumque imponeret manum, acciperet Spiritum ſanctum, & ei infunderetur Spiritus ſanctus.
l ¶In hac fide.] ſ. noſtra catholica: ſed in actibus Apoſtolorum habetur in ſermone iſto, vt inf. ea. eos qui vnde poteſt dici, in fide tua, ideſt in eo quod credis obtinere. ſ. vt pecunia infundatur Spiritus ſanctus 3. In hoc facit ad propoſitum Gratiani; quia dicit, non eſt tibi pars in hac fide, & ita infidelis, ergo hæreticus, & ſic exaudi c. ſeq. &c.
m ¶Puram conſcientiam.] Quæ etiam ad actum progreſſa eſt, ſic exaudi de pœn. d. 1. c. ſi cui etiam non contingat.
n ¶Fidei.] Et in hoc facit ad propoſitum.
o CVm omnis auaritia.] Ideo dicit auaritia ſpecialiter ſeruitus idolorum, quia tanquam Deo exhibet auarus nummo reuerentiam, inf. 11. q. 3. pauper.

Lex tripliciter ſumitur.
1 Adde quòd ẽt aliquã pro pacto. l. legem. C. de pact. & l. ſi tibi. ff. de adopo.
2 Idẽ tñ vſ de adulto quod de infante, ſi vltima

3 Ideſt fides & credulitas

Auaritia idolorum ſeruitus.

a ¶ Ido-

Digitized by Google

a ¶Idolorum.]Arg.6 q.1.quæro.
b ¶Perditioni.]Et ita eſt hæreticis ſecundum propoſitum Gratiani.
c ¶Subijcitur.]Potius enim vocatur 1.quam ſit inf.24.q.2.ſane,& infra 22.q.5.cauere 8.q.1.ſciendum. infra.23.q.4.forte.Ioan.

pitur,& infra.q.3.per totum.
i ¶Detrahunt.]Sicut enim Iudæi miraculorum operationem tribuebant diabolo,quæ per ſpiritum ſanctum fiebant; ita iſti ordines,qui ſunt dona ſpiritus ſancti,per diabolum ſibi acquirunt.

1 Scilicet fidelis,16. diſtin. qui clementiam. Arc.

EOs.]CASVS. Sicut beatus Petrus Simonē damnauit,ita omnes ſimoniacos non immerito dānat,& deponit quod ſex rationibus probat. Prima eſt,q̄ deteriores ſunt Macedonianis,qui ſpiritum ſanctum dicunt eſſe ſeruum patris & filii.Iſti vero ſeruum ſuum faciunt,ipſum vendentes. Secunda eſt,quia blaſphemāt in Deum, ſicut illi, qui dicebant Chriſtū in Beelzebub eijcere dæmonia. Tertia,quia ſimiles ſunt Iudæ ꝓditori. Quarta, quia ſunt damnati in canone Apoſtolorū. Quinta exemplo Hieroboā, d quo legit in tertio libro Regū, q̄ ipſe dabat ſacerdotij principatū implentibus manū ſuam. Sexta exemplo Giezi, de quo habet in quarto libro Regum Sequens cap. patet, in quo q̄ iam dicta ſunt, repetuntur.

rum [a] ſit ſeruitus,quiſquis hanc,& maximè in dandis eccleſiaſticis honoribus vigilanter non præcauet,infidelitatis perditioni [b] ſubijcitur [c],etiam ſi tenere fidem, quam negligit *a*,videatur.

a ¶Quam negligit.] *Sic emendatum ex manuſcriptis exemplaribus,& originali.In vulgatis enim legebatur,*fidem verbis, quam negat facto,videatur.

Item ex epiſto. Taraſii Conſtantinopolitani epiſcopi miſſa Papæ Hadriano.

¶Simoniacorum hæreſis,cæteris damnabilior eſſe probatur. Cap. XXI.

EOs,qui per pecunias manus impoſuerunt, vel impoſuerūt,Petrus diuinus [d] Apoſtolus(cuius cathedrā fortita eſt ſanctitas veſtra)tanquam Simonem magum deponit. *& infra.* ¶Tolerabilior eſt enim Macedonij, & eorum [e], qui circa ipſum ſunt, ſpiritus ſancti impugnatorū impia hæreſis. Illi enim creaturam,& ſeruum Dei patris, & filij, ſpiritum ſanctum delirando fatentur. Iſti verò eundem ſpiritum efficiunt [f] ſuum ſeruum. Omnis enim dominus, quod habet, ſi vult [g],vendit, ſiue ſeruum,ſiue aliquid aliud eorum,quæ poſſidet. Similiter,& qui emit, dominus eius volens eſſe,quod emerit,per pretium pecuniæ [h] illud acquirit.Ita,& qui hāc iniquam actionē operantur,detrahūt [i] ſpiritui ſancto;æqualiter peccantes his qui blaſphemauerunt dicētes Chriſtū in Beelzebub eijcere Dæmonia; atque,vt verius dicamus,Iudæ comparātur proditori,qui Iudæis Dei occiſoribus Chriſtum vēdidit. Cum ergo [k] ſpiritus ſanctus conſubſtantialis ſit Chriſto, eiuſdē omnino,& ipſi portionis erunt.Et proculdubio in eis non eſt gratia ſpiritus ſancti,ideſt ſacerdotij ſanctitas. Nam quod non acceperunt,non habent.Ait enim Petrus Simoni:[Non eſt tibi pars,neq; ſors in ſermone iſto,quia exiſtimaſti donū Dei pecunia poſſideri.] *& infra.* ¶Nam & viceſimus nonus canon ſanctorum [l] Apoſtolorum, & actus eorundem,& tertius [m], & quartus [n] liber regnorū alienū omnino a ſacerdotio pronūciant eū, qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam in aliquo tempore; ſiue ante manus impoſitionem, ſiue in ipſa manus impo-

Anſ. l.6.c.16.al.71. Deuſdedit p.2,

Matth. 12.

Matth. 26.

Act.8.

K ¶Cum

2 Sic. 16. q. 1. prædicator,in princ.

d ¶Diuinis.]In bona ſignificatione a deitate ſumitur 2, vel a diuinitate, ſic ſu.38.diſtin.omnes, nō a diuinatione, vt infra.nunquam.
e ¶Et eorum.] Id eſt, ſequacium eius.
f ¶Efficiunt.] Scilicet quātum in ſe eſt ſicut emere, & vēdere dicuntur.inf. ead. cauſa quæſtio.3.Saluator.B.
ADDITIO. 49.diſt. c.vlt.de conſec.d.4. c.quæris inf.ea.indices.Arch.

g ¶Si vult.]Nihil enim tam conſonum,&c inſtit.de re. diu.§.per traditionem,C. de cōtrah.emp.dudum.in fi. niſi vbi lex inhibet venditionem. extra de iure patronatus.de iure.C de reb alien l.vltim Immo,& quandoque compellitur vendere.C.de cōmuni ſer.ma.l 1.ff de reli. ſi quis ſepulchrum,& ff.communi diui l.4.§.vlt. emere autem non compellitur quis.C de iure delib.nec emere arg.contra.C.de don.ſancimus.
h ¶Pecuniæ.]Nam pretium in pecunia numerata cōſiſtit,vt inſtitut de empt.& ven.§ item pretium, arg.ext. de re permu ad quæſtiones. nam vbi aliud pro alio datur in ſpecie,permutatiō eſt ff.de contrah.empt l.1 Sed tamen hic emptio large,& pecunia ſimiliter large acci-

Vendere q̄ſq; quis cōpellitur.Pretium in emptione dēt eſſe in numerata pecunia.

K ¶Cum ergo.].Melius diceret, cum enim,&c. ſecundum quod poteſt ſequitur in litera.
l ¶Canon ſanctorum.] Qui ſic ſe habet:ſi quis epiſcopus, presbyter, aut diaconus obtinuerit per pecuniam dignitatem, & ipſe & ordinator eius modis omnibus a communione abſcindantur, ſicut Simon magus a Petro.facit ad hoc infra.quæſt 3.ſi quis epiſcopus,& cap.finali.
m ¶Et tertius] Vbi dicitur de Hieroboā,q̄ quicunque volebat implebat manum ſuam,& fiebat ſacerdos excelſorum: & propter hanc cauſam peccabat domus Hieroboam, & verſa eſt,& deleta de ſuperficie terræ.
n ¶Et quartus.] Vbi Giezi agitur.

a ¶Acie-

Digitized by Google

fitione, ſiue poſt. Accipere [a] enim eſt quandocunque accipere †.

a ¶ Accipere.] Argumen in electionibus & alienationibus, ut firmæ ſint, fieri ex conſenſu poſt ſequente, ſicut ex priori, infra 29 quæſtione prima, §. his ita, infra 16. quæſtio. prima, capitulo ultimo, & 7. quæſtio. capit. decimas, &c. & cap. eccleſias, extrà de iure patron. cura paſtoralis. argumẽ. contra. 24. diſtinct. cap. vlt.

a ¶ Accipere.] Similiter impendere eſt quandocunque impendere, ut infra eadem quæſtio. 3. Saluator & cap. ſi quis epiſcopus præbend.s. & capit. ſi quis obijcerit. & eſt ſi. ff. de calum. l. prima, §. quod autem. Eſt ergo ſimoniacus, qui ratione ordinis, vel beneficij collati aliquod munus dat, ut dixi de Giezi, ſupra eadem. qui ſtudet. Ioan.

† Conc. tex. in l. ſi fraudator. § ſi procurator. ff. de his quæ in frau. cre.

¶ Caput hoc eſt pars epiſtolæ Taraſij ad Hadrianum. Sed immutata eſt aliquot locis ſeries verborum, & epitoma quadam adhibita; quemadmodum, & apud Anſelmum. Integra habetur manuſcripta poſt ſeptimam ſynodum in Vaticana bibliotheca, & in Græcis eius ſynodi codicibus, & in Latina ex verſione Anaſtaſij bibliothecarij. Extat etiam Latinè impreſſa apud Balſamonem. Sed in ea verſione, aut interpretis, aut exemplaris, quod ſecutus eſt, vitio flagitioſum mendum ineſt. Nam vbi Taraſius Hadrianum mirificè laudat; interpres reprehendentem inducit his verbis, Fraterna ergo veſtra ſacerdotalis ſanctitas, quæ non iure, nec ex Dei uoluntate pontificale munus adminiſtrat, magna laborat infamia, *quamuis cum alia multo tum proximè ſequentia uerba manifeſto repugnent: in quibus eum vocat virum deſideriorum ſpiritus, & alijs præclaris titulis ornat. Exemplaria quidem Græca Vaticana, & ſeptimæ ſynodi & ipſius Balſamonis optimè habent. Quare neceſſarium viſum eſt priorem epiſtolæ partem cum Græcè, tum noua cum verſione afferre. Reliqua ex Balſamone impreſſo peti poterunt.*

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Ἀδριανῷ παπᾷ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Ταράσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως εὐαγγελικῶς καὶ ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα ἀφιλάργυρον τὸν τρόπον ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστείᾳ, καὶ μὴ χρυσίζεσθαι, ἢ ἀργυρίζεσθαι ἤτι φετερίζεσθαι ἐπὶ χειροτονίᾳ παντὸς ἱερατικοῦ ἀνδρὸς, ὡς ὑποδείξομεν ἐν καθ' ὑποτεταγμέναις χρήσεσιν ἀπό τε γραφικῶν θηγοριῶν, καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν. Οἱ γὰρ ἐπιτιθέντες τὰς χεῖρας ὑπηρέται τοῦ πνεύματός εἰσιν, οὐχὶ πρᾶται τοῦ πνεύματος. Δωρεὰν γὰρ λαβόντες τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν ἀπεφήναντο ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ταύτην τὴν ἐλευθεριότητα εἰληφότες. εἰ δέ τις ἐλεγχθείη χρυσίῳ ταύτην ὠνησάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύουσι τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς τάξεως †. Καὶ εἰ καὶ ὀνόματι τὸν ἱερωσύνην κεκλήρωται: ἀλλ' οὐδὲ ἀψεύδεται ὁ λόγος ἐπὶ τῷ πράγματι, οὐδεὶς γὰρ θεῷ δουλεύειν δύναται, καὶ μαμωνᾷ, ὡς εὐαγγελικῶς ἐμάθομεν. Καὶ ἐπεὶ ἠκούσαμεν προφητικῶς τοῦ θεοῦ βοῶντος, [ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλὴμ,] αὖθίς τε ἐπαπειλοῦντος, καὶ λέγοντος. [ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχὴν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω.] φόβῳ τοῦ τῆς σιωπῆς κατακρίματος ἀναγγέλλομεν τοῖς προέδροις πᾶσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν: ἵνα μετὰ παῤῥησίας κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον εἴπωμεν, καθαροὶ ἐσμὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ πάνυ γε μᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονησάντων ἢ χειροτονηθέντων, Πέτρου τοῦ θείου ἀποστόλου, οὗ καὶ τὴν καθέδραν ἐκληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον, τούτους καθελόντος. τούτου ἕνεκεν οὐχ ὑποστελλόμεθα τοῦ ἀγγέλλειν τὴν ἀλήθειαν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων καὶ τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα καὶ εἴτι τούτων παρεβάθη ὑπό τινων, βδελυττόμεθα.

† ἀξίας.

Digitized by Google

θα. ἡ οὖν ἀδελφικὴ ὑμῶν ἀρχιεροπρεπὴς ἁγιωσύνη ἐνθέσμως καὶ κατὰ θεοβούλησιν πρυτανεύουσα τὴν ἱεραρχικὴν ἁγιστείαν διαβόητον ἕψει τὴν δόξαν. εἴρηκε γὰρ διὰ τοῦ προφήτου ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς ὁ χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν [ζῶ ἐγὼ, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω.] οἶδας γὰρ ἄνερ ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ πνεύματος ὅτι φορητοτέρα μᾶλλόν ἐστι Μακεδονίου, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις. ἐκεῖνοι γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα ληρωδοῦντων, οὗτοι ἑαυτῶν, ὡς δοκοῦσι, δοῦλον αὐτὸν ποιοῦσι. πᾶς γὰρ δεσπότης ὅτι ἂν ἔχοι, εἰ βούλοιτο, πιπράσκει, εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἕτερον ὧν κέκτηται. ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων δεσπότης βουλόμενος εἶναι τοῦ ἠγορασμένου διὰ τιμὴν ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται. οὕτως οἱ ταύτην τὴν ἄθεσμον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι καταβιβάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἴσα ἁμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν χριστόν. ἢ τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, παρεοίκασιν ἰούδα τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοκτόνοις ἰουδαίοις τιμῆς ἀργυρίου τὸν κύριον ἀπημπολήσατο. ὡς οὖν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιόν ἐστι χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς, παντί που δῆλον, ἔσονται μερίδος, ὡς ἀποδέδεικται. εἰ δὲ οὐ πιπράσκεται, πρόδηλον γὰρ οὐδαμῶς, ἀναμφιλέκτως οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος ἤτοι

† εἴτουν. † ἡ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστεία, καὶ ὃ οὐκ ἔλαβον, οὐδὲ ἔχουσι. μνησθήτωσαν τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα οὑτωσὶ λέγοντος, [οὐκ ἔστι σοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ.] εἰ γὰρ ἀπεμπωλεῖται ἡ τῆς ἱερωσύνης

† ἄρα. ἀξία, ἄρα † περιττὴ παρ' αὐτοῖς ἡ κατὰ τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἁγνείᾳ καὶ ἀρετῇ ἀναστροφή. περιττῶς κατ' αὐτοὺς καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διδιάσκων δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἐγκρατῆ, νηφάλεον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. οἴχεται τοίνυν ταῦτα πάντα ἐκ τοῦ πρατοῦ, καὶ ἀγοραστοῦ τῆς ἱερωσύνης. αἱ οὖν ὑποκείμεναι ἁγιόλεκτοι χρήσεις ἀλλότριον πάντῃ τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνονται, τὸν ποτὲ δόντα ἢ λαβόντα ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ. εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ, εἴτε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γάρ ἐστι τὸ λαβεῖν ὅτε δήποτε. ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς προβολὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς

† ἀφερέσις ἀφορίζουσιν † ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

Fratri, & cõminiſtro vſquequaque ſanctiſſimo, & beatiſſimo Domino Hadriano Papæ veteris Romæ.

Taraſius indignus epiſcopus Conſtantinopolis nouæ Romæ, in Domino S.

MVltipliciter, multiſque modis ex Euangelio, & Apoſtolorum, patrumque præceptis docemur in ſanctificatione ſacerdotij mores ab auaritia longè alienos præſtare; neque in vllius ſacerdotalis viri ordinatione aurum, argentumve accipere, aut aliud quidpiam nobis vendicare, quod, ſententiæ ex diuinis ſcripturis, & Patrum doctrinis infra ſubiectæ demonſtrabunt. Qui enim manus imponunt, miniſtri ſunt ſpiritus, non venditores ſpiritus. Nam cum gratis gratiam ſpiritus acceperint; gratis etiam ijs, qui ab ipſis accipiunt, dare iuſſi ſunt ex uoce Domini hac ipſa libertate, poteſtateque accepta, Quòd ſi quis eam auro emiſſe conuictus fuerit; hunc ex ſacerdotali ordine † excidiſſe pronunciat; quamquam nomine ſacerdotium ſortitus eſt, ſed in eum falſo nomen iſtud conferri re ipſa comprobatur. Nemo enim poteſt Deo, & mammonæ ſeruire, prout ex Euangelio didicimus. Et quoniam audiuimus Deum per os prophetæ clamantem: Sacerdotes loquimini ad cor Hieruſalem.] rurſuſque minantem, ac dicentem: [Si ſpeculator uiderit gladium venientem, & non inſonuerit buccina, & populus ſe non cuſtodierit, veneritq; gladius, & tulerit de eis animam; ille quidẽ in iniquitate ſua captus eſt: ſanguinem autem eius de manu ſpeculatoris requiram.] huius igitur, quæ ex ſilentio imminet, condẽnationis metu, omnibus earum, quæ apud nos ſunt, eccleſiarum præfectis annunciamus; ita vt fidenter diuinum Apoſtolũ imitantes, dicamus; mundi ſumus à ſanguine corũ, qui tranſgrediuntur canonicas cõſtitutiones,

† al. dignitate. Matth. 6. Eſ. 40. Ezech. 33.

Digitized by Google

tutiones, & multo magis eorũ, qui ob pecunias ordinauerunt, aut ordinati ſunt: quippe cum Petrus diuinus ille Apoſtolus, cuius, & cathedram ſortita eſt fraterna veſtra ſanctitas, hos depoſuerit, vt Simonem Magum. Propterea non refugimus, quin veritatem prædicemus, ſeruantes, ac retinentes ea, quæ a ſanctis, & omniquaque benedictis Apoſtolis, & ab inclytis patribus noſtris canonice ſunt tradita. Etſi quid horum ab aliquibus violatum eſt, auerſamur. Fraterna igitur veſtra ſummo ſacerdotio congruens ſanctitas legitimè, & apte ad voluntatem Dei ſacerdotalem ſanctificationem adminiſtrans, celebrem adepta eſt
*Act.*20. gloriam. Dixit enim per prophetam prius, & magnus Pontifex Chriſtus: [Viuo ego, niſi eos, qui me glorificant, glorificabo.] Noſti enim ò vir eorum deſiderium, quæ ſpiritus ſunt, longè tolerabiliorem eſſe Macedonij, & eorum, qui ab illo, ſancti ſpiritus impugnatorum hæreſim. Nam cum illi ſanctum ſpiritum Dei, & patris creaturam, & ſeruum nugentur, hi ſuum ipſorum, quantum putant, ſeruum ipſum faciunt. Omnis enim dominus, quidquid habet, cum libuerit, vendit ſiue famulum, ſiue aliquid aliud ex his, quæ poſſidet. Similiter & qui emit, volens emptæ rei dominus fieri, argenti pretio eam acquirit. ita qui hoc nefarium facinus admittunt, ſanctum deprimunt ſpiritum, æque peccantes, atque illi, qui Chriſtum in Beelzebub eijcere demonia ore blaſphemo dicebant; vel, vt verius dicam, Iudæ proditori ſunt ſimiles, qui Dei interfectoribus Iudæis argenti pretio Dominum vendidit. Quando igitur ſpiritus ſanctus conſubſtantialis eſt Chriſto Deo noſtro; perſpicuum omnino eſt eos in eadem parte, ac ſorte numerandos eſſe, vt demonſtrauimus. Quòd ſi non venditur, quemadmodum certè non venditur, compertiſſimum quoque eſt in iſtis ſancti ſpiritus gratiam non eſſe, aut ſacerdotij ſanctificationem. Et quod non acce-
1.*Reg*.2. perunt, non habent. Meminerint ſancti Petri ad eum, qui id procurat, hoc modo dicentis: [Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto.] Nam ſi venditur ſacerdotij dignitas; ſuperuacua igitur apud ipſos eſt honeſta vitæ inſtitutio, & puritatis, virtutiſque cultus: ſuperuacuus apud
Act.8. ipſos, & Paulus diuinus Apoſtolus, & do-
1. *Tim*.3. cens oportere epiſcopum eſſe ſine crimine,
& *Tit*. 1. temperantem, modeſtum, aptum ad docendum, continentem, ſobrium, inſiſtendem fideli, ſecundum doctrinam, ſermoni, vt potens ſit, & exhortarj in doctrina ſana, & contradicentes refellere. Pereunt igitur hæc omnia ex eo, quòd ſacerdotium venditur, & emitur. Subiectæ igitur ſententię e x ſanctis collectæ alienum omnino a ſacerdotio pronunciant eum, qui quocunque tempore dederit, vel acceperit, ſiue ante ordinationem ſiue in ordinatione, ſiue poſt ordinationem, Accipere enim eſt quandocunque accipere. Sed & omnes eccleſiaſticas promotiones, in quibus pecunia interuenit, irritas eſſe iubeat.

Item ex concilio Bracarenſi 2. capitulo 3.

¶ Et qui dat, & qui accipit, vt ordines ſacri præſtentur, anathema ſit. C. XXII.

PLacuit, vt de [a] ordinatione clericorum, epiſcopi munera nulla accipiant: ſed ſicut ſcriptum eſt, quod gratis donante Deo accipiunt, gratis dent. Non aliquo pretio gratia Dei, & impoſitio manuum venundetur: quia antiqua definitio patrum ita de eccleſiaſticis ordinationibus ſtatuit; dicens. [Anathema ſit danti, & accipienti.] Propterea, quia aliquanti multis ſceleribus obruti †, ſancto altario indigne miniſtrantes, non hoc, teſtimonio bonorum actuum, ſed profuſione munerũ obtinent; oportet [b] † non per gratiam munerum, ſed per diligentem prius diſcuſſionem, deinde per multorum [c] teſtimonium, clericos ordinare.

Iuop.5.c.128 *Matt*.10.
ſu c. quecunq;
†*oportet ergo.*] orig
†*al. obnoxij*

a PLacuit vt de.] Argu. propter indignos hanc prohibitionem inſtitutam fuiſſe: porrigitur tamen ad oẽs. inf. eadem quæſtio. 3 peruenit infra. 19 queſtione ſecunda, duæ.

b ¶ Oportet.] Supra d.85. capitulo primo.

c ¶ Per mu totum.]. ſupra diſtin. 67. reliqui, in a. contra. ſup. a 3. diſti. lector. contra, & 20. quæſtione ſecũda, oportet. ſi. ſupra diſtinctione 75. capitulo tertio. Solut hic appellãtur multi duo vel tres. Vel hoc intellige cum clerici ſint ignoti.

Ex

Digitized by Google

EX ILLA. CASVS. Concludit Gratianus ex duobus cap. ſupra poſitis ſ.cap. Petrus,& cap.cum omnis,quòd ſimoniaci,ſicut hæretici a fide deuiant.

ITEM OPPONITVR. Hæc eſt quarta pars quæſtionis, in qua vult probare ſophiſtice, ꝙ dare aliquid pro rebus eccleſiaſticis, non eſt peccatũ.Ioãnes de Fan.

CASVS. In hoc §.& ſequenti capitu. probat Gratianus ſuperficialiter, ꝙ vendere ſpiritualia nõ ſit peccatum. Et hoc facit tribus exemplis.Exẽplo Saulis,q̃ nõ iuit ad Samuelẽ ſine munere ꝓ vaticinio expetẽdo. Exẽplo vxoris Hieroboam, quę non iuit ſine munere ad hominem Dei: ſcilicet Achiam prophetam.Et exemplo Chriſti, qui venditus auriculam ſerui ſanauit.Sed has obiectiones ſoluit ſequẽti cap.& §.cum ergo ca.nunquam. ſecundum Hieronymum.

a ¶Itẽ opponitur.] Et ſcilicet,quod propoſitum eſt principaliter: ꝙ ſcilicet vẽdere ſpiritualia ſit peccatu, vel ꝙ ordo venditus non habet gratiam ſpiritus ſancti.

b ¶Iuda.] Huius obiectionis ſolutionẽ ponit infra.in §. cũ ergo.in capitu nunquàm.

IVdices.] CASVS. Quidam cũ de ſimonia reprehenderentur, excuſabãt ſe exemplo quorundã in veteri teſtamento ſed Hieronymus oſtẽdit ſimoniacos eſſe damnandos Primo, per verba Michęę ꝓphetæ oſtendentis ꝓpter hoc Hieruſalem fuiſſe deſtructam.Secundo per damnationem Petri,quam fecit in Simonem magum.Tertio excuſat Samuelem prophetam.Quarto, Achiam,dicens ꝙ pecuniam oblatam non receperunt, aut ſi ponas eos recepiſſe, non pro munere prophetiæ, ſed in ſtipes templi,& in ſumptus neceſſarios receperunt Quinto,excuſat Heliſæum, qui non eſt credendus ab Azaele aliquid accepiſſe,quem conſtat munera oblata a Naamam Syro reſpuiſſe.Secunda pars incipit ibi,[Poterat. [Tertia ibi, [Nec quemquam moueat.] Quarta ibi, [Hoc ipſum.] Quinta ibi [Vnde in quarto.

c ¶Iudices.] Alias incipit,Duces.verba Michææ ꝓphetæ,& eſt talis caſus. Quidam cum reprehenderentur de ſimonia, excuſabant ſe exemplo quorundam in veteri teſtamento: quos Hieron. ponit in hoc cap. Primo ergo ponit verba Michææ prophetæ, & exponit ea, oſtendẽs propter huiuſmodi ſimoniacos Hieruſalẽ fuiſſe deſtructã.Secundo ibi,[Poterat Petrus.]ponit verba Petri cum oblata pecunia Simonẽ condemnantis. Tertio,excuſat Samuelem de quarta parte ſicli a Saule oblata.Quarto, excuſat Achiam de panibus ſibi ab vxore Hieroboã oblatis. Quinto, Heliſęũ de pecunia,quã Azael nũcius Benadab ſibi obtulit: quia non eſt veriſimile, ꝙ acceperit.

d ¶Eius.] Populi Iudaici.Ioan.

Ex illa auctoritate beati Ambroſii,& Gregorij patet,ꝙ ſimoniaci(ſicut & alii hæretici)a fide exorbitant.& ideo cõſequenter de illis intelligitur,quod de alijs decernitur.

4 ¶*Item opponitur* [a]*,quòd prophetia donum ſpiritus ſancti eſt: hac † autẽ in veteri teſtamento a ſanctis ꝓphetis vẽdi cõſueuerat. Vnde Saul ad Samuelem pro vaticinio expetendo,non niſi cum munere ire præſumpſit.Vxor ẽt Hieroboam ad hominem Dei non niſi cum munere acceſſit. Item Chriſtus a Iuda* [b] *venditus auriculam ſerui ſanauit. Exemplo itaque Saulis,& vxoris Hieroboam patet,quòd donum ſpiritus ſancti emere,vel vendere nõ eſt peccatum. Exemplo Chriſti liquet,ꝙ ſpiritus ſanctus etſi iniuſte a ſimoniacis venalis putetur, virtutis tamen ſuæ non obliuiſcitur,nec deſinit effectum ſuæ gratiæ etiã venditus præſtare.Sed de prophetia beatus Hieronymus in caput tertium Michææ competenter ſoluit, malos tantum accepiſſe,non bonos denuncians.*

† *al. hoc.* *1.Reg.9.* *3.Reg.14.* *Luc.22.*

¶Mali prophetæ, non boni prophetiam vendebant. Cap. XXIII.

IVdices [c],inquit,eius [d] in muneribus iudicabant,& ſacerdotes eius in mercede reſpondebant,& prophetæ eius in pecunia diuinabant,& ſuper Dominum requieſcebant [e] dicẽtes. Nonne Dominus in nobis eſt?nõ veniẽt [f] ſuper nos mala [g].Idcirco propter vos Sion quaſi ager arabitur [h], & Hieruſalem, vt cuſtodia pomarij erit [i].] Nemo ambigit Hieruſalem propter ſcelera,quæ in hoc capitulo deſcribuntur, fuiſſe ſubuerſam. *& infra.* ¶Poterat vtique Petrus Simoni mago vendere,quod petebat; imò poterat ſimulare vẽdentem(ſpiritus enim ſanctus nec venundari,nec emi poteſt:)ſed oblatam pecuniam cum offerente dãnauit.*& paulo poſt.*¶Nec quemquam moueat illud,quod in primo Regum † libro legimus,& Saulẽ [k] volentem ire ad Samuelẽ dixiſſe puero ſuo,ad eum ſe ire nõ poſſe; quia pretiũ qđ offerret pro vaticinio, nõ haberet;

Michææ 3. ſecundum 70. *Act.8.* *1.Reg.9.* † *al. regnorum.*

e ¶Requieſcebant.] Ille dr̃ requieſcere ſuper Dominum qui obtentu ſ.ſacerdotij, vel prophetiæ non viuit luxurioſe:& expone,requieſcebant.i. gratiam eius habebant ſecum,ſecundum opinionem ſuam.

¶Requieſcere ſup dñm quis dicitur ſ Alias contemptu, ſm Laur.

f ¶Non veniẽt.] Quaſi impunitatẽ ſibi promittebant.

g ¶Mala.] Quæ minantur nobis prophetæ.

h ¶Arabitur.] Hoſtili aratro.i.deſolabitur, & eſſe deſinet,arg.ff quib.mod.vſufru amit.ſi vſusfructus, & hoc factum eſt a Romanis.

ADDITIO.76.d.ieiunium.Arch.

i ¶Pomarij erit] Cuſtodia enim pomarii collectio pomis deſeritur,& ideo hoc dicit.

K ¶Saulem.] Hiſtoria. Legitur in primo libro Regum, quod cum Saul cũ quodam ſeruo ſuo aſinas quæſiuiſſet patris ſui. & nõ inueniſſet: dixit ſeruus Saul: Hic eſt vir Dei, qui ſine ambiguitate loquitur:eamus,& quæramus ab eo.& ait Saul. Quid feremus ei?iam panis deficit in ſitarchijs noſtris,& ſportulam non habemus; ait ſeruus, Habeo in manu mea quartam partem ſtateris argenti,

Digitized by Google

& iuerunt ad prophetam: & iunctus eſt Saul in regem a Samuele de præcepto Domini.
a ¶Sed fac.] ideſt, pone, & ita ſecundum canones poteſt pars ponere falſum, de conſecrat. diſtinctio 4. ſanctum.
b ¶Quin-

tra de ſimo. ex tuæ. Sed hæc contraria habent locum quando mens corrumpitur.
d ¶Quod vxor.] Hiſtoria. Legitur in tertio libro Regum, quòd ægrotaret primogenitus filius Hieroboam, dixit vxori ſuę: Tolle tecum munera, & mutato habitu,

& puerum reſpondiſſe: [Ecce inuenta eſt in manu mea quarta pars ſicli pecuniæ, & dabo viro Dei, & annunciabit nobis vim noſtram.] Non enim ſcriptum eſt, quòd Samuel acceperit, aut quòd illi obtulerint; quin potius a propheta paſcuntur, & inuitantur ad prandium. Sed fac[a] eum accepiſſe: ſtipes magis æſtimandæ ſunt tabernaculi, quam munera prophetiæ: ſiclus enim viginti obolos habet: & quarta pars ſicli, quinque ſunt oboli[b]. Et noſtri igitur ſacerdotes, ſi volunt vendere prophetiam, & columbas in cathedris ſuis proponere, quas Dominus flagello ſubuertit, quinque α tantum obolorum ſint mercede contenti: qui vtinam[c] nō pretia villarum, ſed quinque obolos acciperent. ¶Hoc ipſum ſonat, & in tertio regnorum libro, quòd vxor[d] Hieroboam infirmante filio pergit ad Achiam hominem Dei[e], & defert ei decem panes β, & cruſtulam, & vas mellis; quia γ hæc magis in ſumptum[f] prophetæ, quam muneri prophetiæ reputanda ſunt. Licet potuerint hi, qui ad ariolos ire conſueuerant (quia multi diuini & arioli erant in Iſrael) mala conſuetudine æſtimaſſe ad ipſum etiam de prophetis, & voluiſſe ſanctis viris offerre conſueuerant. ¶Vnde δ in quarto libro Regum † legitur, [quòd Heliſæus g venit Damaſcum, & Benadad Rex Syriæ ęgrotabat, annunciaueruntque ei dicentes. Venit vir Dei huc: & ait Rex ad Azaelem[k]: Tolle tecū munera, & vade in occurſum viri Dei, & conſule Dominum per eum, dicens, ſi euadere de infirmitate hac potero. Iuit igitur Azael in occurſum eius, habens ſecum munera, & omnia bona[i] Damaſci, onera quadraginta camelorum.] Sed non eſt credendum accepiſſe: ſicut de eodem Heliſæo legitur, quòd Naaman mundatus a lepra obtulit[k] ei munera dicens: [Obſecto, vt accipias benedictionem a ſeruo tuo. At ille reſpondit. Viuit[l] Dominus, ante quem ſto, quia non accipiam. Cumque vim faceret[m], penitus non acquieuit.

Io.2.
3.Reg.14.
4.Reg.8.
† al.Regnorum.
4.Reg.5.

¶Caput hoc in vno vetuſto exemplari coniunctum eſt ſuperiori, & loco prima dictionis, Iudices, *legitur,* Duces, *quemadmodum eſt apud B.Hieronymum in verſione 70.*

α ¶Quinque tantum obolorum ſint mercede contenti, qui.] *Iſta omnia abſunt à recentioribus editionibus B.Hieronymi, atque etiam a vetuſtioribus, præter dictionem,* qui. *Sed non ſunt expuncta, quia ſententiæ non officiunt.*

vade ad Achiam prophetam, vt indicet tibi quid futurū ſit de puero. Quæ cum veniſſet ad prophetā: et ſi prę caligatione oculorum videre non poterat, dixit tamen, Ingredere vxor Hieroboā: quare te aliam ſimulas? ego miſſus ſum ad te durus nuncius. & cū multa renūciaſſet ventura ſuper domum Hieroboam, ſubintulit: Vade in domum tuam, in introitu tuo in vrbem morietur filius tuus: qui ſolus de ſemine Hieroboam in ſepulchra patrū ſuorum inferetur. Hiſtoria de Heliſæo propheta in litera patet.
e ¶Achiam hoīem Dei.] Qui ei prædixit mortē filij Abię: & qui ei peccata ſua exprobraret, & ſuā vltionem præiudicaret, vt inf. ea. ſi quis inquit, dic vt 23. q. 6. vlt. c. vlt.
f ¶In ſumptū] Ad ſumptus enim & ſuſtentationem accipere licet. ext. de ſimo. cum ſit. 23. quæſt. 5. dicat. ff. de officio proconſulis, ſolent. ff. de officio pſidis, plebiſcito. Et ita presbyter * ſi pauper eſt, accipere poteſt ꝓ celebratione miſſæ. extra de præbendis, ſignificatum. niſi ſit proprius ſacerdos. de coſec. diſt. 1. ſufficit.
ADDITIO. Quod not. 21. q. 2. cap. vltimo.
g ¶Heliſæus.] Qui miſit ſignum in

Presbyter pauper pro celebratione Miſſæ accipere pōt.
Ideſt pōt locari operas ſuas.

b ¶Quinque ſunt oboli.] Argu. in delicto quantitatem rei attendi. inf. 14. q. vlt. c. vl. inf. 17. q. 4. quicunque. inf. 17. q. vlt. quæſiti ſunt.
c ¶Qui vtinam.] Et hoc negatiuè legas, ideſt vtinam non plus acciperent. ſimile etiam habes. 23. q. 4. ſi ea. & 26. q. 5. epiſcopi. & ideo forte hoc dicit, quia ſi plus non deberent accipere, nullus eſſet qui vellet ſimoniam committere. Vel ideo forte, quia quanto minus quis acciperet, tanto minus peccaret 1, ſecundū, quod dicitur de abigeo; minus enim punitur pro porco, vel oue quam pro boue. ff. de abigeis. l. 1 1 reſpō. Vel poſſet intelligere ſecundū illam decr. extra de ſimon. & ſi quæſtiones. Argum. contra. infra. 14 q. vlt. c. vlt. 17. q 4. quicunque. ex-

1 Conc. tex. in l. aut facta §. quātitas. ff. de pęn & ibi glo cum concor.

aquam, & natauit ferrum. infra de conſecr. diſtinctio. 2. reuera.
h ¶Ad Azaelem.] Suarum rerum diſpenſatorem.
i ¶Bona.] Ideſt, aliqua de omnibus bonis, ideſt, de omni genere bonorum. ff. de regu. iur. aliud. §. refertur.
K ¶Obtulit.] Arg. in eodem facto ſecundum diuerſitatem intentionis alterum peccare, & alterum non, vt 32. q. 5. propoſito.
l ¶Viuit.] Hæc iuratio erat in veteri teſtamento. 22. q. 1. & iurabunt.
m ¶Faceret.] Arg. contra Cathalanos.

Digitized by Google

β ¶Decem panes.] *Sic in vulgata Latina B. Hieronymus habet*, panes, & vuas paſſas vaſculum mellis. *In Græca autem vulgata, & cruſtula, & vuæ paſſæ commemorantur* ἄρτους, *inquit*, καὶ κολλύρια τοῖς τέκνοις αὐτοῦ καὶ σταφύλας.

ɔ ¶Quia hæc magis.] *Iſta vſque ad ver.* Licet. *non habetur hic apud B. Hieronymum, ſed loco eorum hic:* Dicitur enim, quid ſepiſſe: quippe cum & corripuerit eam, & venturum luctum prædixerit, & licet, &c:

ʃ ¶Vnde in quarto.] *Hæc vſque ad finem non ſunt inuenta apud B. Hieronymum.*

Idem eodem capite.

¶Quòd diuinatio in bonum non accipitur.

Cap. XXIIII.

NVnquam [a] diuinatio [b] in ſcripturis in bonam partem accipitur. [Non eſt augurium in Iacob, neque diuinatio in Iſrael.] Videbantur ſibi quidem eſſe prophetæ: ſed quia pecuniam accipiebant; prophetia ipſorum facta eſt diuinatio. Num. 23.

¶ *Hoc etiam caput in aliquot vetuſtis eſt coniunctum ſuperiori, & legitur in originali,* Nunquam enim.

Cum ergo ſecundum [c] Hieronymum boni prophetæ non munera prophetiæ accipiebant, ſed ſtipes tabernaculi, malis autem, qui accipiebant, prophetia, quæ Dei erat *donum, in diuinationem, quæ diabolica eſt, conuertebatur, quid aliud colligitur, niſi quòd ſimoniacis (quod ſuperius dictum eſt) nulla ſpiritualis gratia cooperatur?* 1. Cor. 3. *Cum.n. in ſacramētis neque qui plantat, neq; qui rigat, ſit aliquid, ſed qui incrementum dat, Deus: quis operatur in eis, ſi Dominus, qui incrementum dat, in eis non lucet, ſed eſt otioſus?* Luc. 22. *Item, quod dicitur de Chriſto, quòd* Ioan. 18. *ſicut Chriſtus venditus auriculam reſtituit Malcho, & fecit miracula: ſic & Spiritus ſanctus poſſit vendi, & in ipſa venditione ſuam gratiam operari, non valet hæc ſimilitudo; Non enim hoc operatur Spiritus ſanctus ſpiritualiter in perfidis mercimonijs auaritiæ, quod Chriſtus geſſit corporaliter certi myſterij cauſa, ad exemplum patientiæ. Si enim omnifaria eſt ſimilitudo, cum credatur poſſe vendi ſicut Chriſtus, credatur etiam Spiritus ſanctus poſſe crucifigi: quod impoſſibile eſt. Poteſt etiam intelligi (vt a ſimilitudine non recedamus) quod ſicut Chriſtus venditus non venditori, vel ementi, ſed eis, qui neſcientes aderant, dona ſuæ gratiæ contulit, pro quibus etiam in Cruce ſupplicauit: ſic & Spiritus ſanctus non vendenti, vel ementi, ſed his, qui de manibus eorū, ignorātia ducti, ſacramenta Dominica accipiunt, ſuæ gratiæ effectum largiri probatur. Item obijcitur [d], quòd etſi malum ſit eccleſiaſtica emere, tamen ſæpe ſiniſtra principia ad fœlices perueniunt exitus. Vt Iacob per ſupplantationem [e] peruenit ad benedictionem, vt ſeges, quæ leproſa manu ſeritur, munda tamen metitur, vt ex adulterino concubitu pulchra ſoboles naſcitur: ſic & pecunia, quæ per ſimoniam, acquiritur, fœlicem habet exitum, cum pauperibus profutura erogatur. Sed nihil horum ſimoniacis patrocinatur.* Gen. 27.

Ait enim Leo Epiſcopus ad Mauros epiſcopos, epiſt. 85. al. 81.

NVnquam] CASVS. Dicit hic, quod diuinatio raro in bonam partē accipitur. vnde illi, qui pro indicatione futurorū, pecuniam accipiebant, non erāt veri prophetæ, ſed diuini: licet ſe crederent eſſe prophetas.
a ¶Nunquam.] Ideſt raro [1], pro maiori enim parte dictū eſt, aliter falſum eſt vt ſup. ead. eos qui.
b ¶Diuinatio] Hoc eīn impoſſibile eſt, quod diuinatio ſit prophetia, expone ergo ſic: facta eſt diuinatio, ideſt, diuinatio eorū, q̄ credebatur eſſe prophetia eorum. n. prophetia declarata eſt non eſſe prophetia.
ADDITIO. Vt hoc meliꝰ ītelligas, ſcias ꝙ prophetia eſt rerū latentiū preteritarū, preſentium, vel futurarum a diuina inſpiratione manifeſtatio, ſecundum Papiam.
CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex p̄miſſis, ꝙ vacua eſt grā Spiritus ſancti in eis q̄ munera acciptūt: non obſtante exemplo, ꝙ Petrus venditus fecit miracula, hoc fecit cauſa myſterij, ad exemplum patientiæ, vel vt prodeſſet aliis, & non emēti, vel vēdenti: ſicut ſimoniaci proſunt ignorantib. eos eſſe ſimoniacos: & nō obſtāte eo, qꝰ ſæpe ad bonum finem veniunt quæ malo principio inchoant̄.
c ¶Secundum.] Et ita docet nos magiſter reſiſtere. Argu. a ſimili 27. q. 1. nuptiarum. ff. de condi. indebit. ſi reus. 32. q. 7. Apoſtolus. præterea rñderi pōt per id qđ not. ſup. eo. eos. 2.
d ¶Item obijcitur.] In defenſionē ſimoniacorū vſq. ad §. ſed nihil, & ibi ſtatim incipit impugnare eos
e ¶Per ſupplantationem.] tū̄ factam inſtinctu domini q. 1. quàm periculoſum,

1 Cōcor. gl. in l. ſi hæreditatem. ff. ma. & de cō ſec. diſtin. 5. nunquam.

Diuinatio non pōt eſſe prophetia.

2 Bene ibi no. per Lau. cuius fuit iſta glo. ſed non not. ſm Ioan. & ibi dixi ſententiam Lau. in ver. portionis. Arch.

Digitized by Google

PRincipatus, quem.] CASVS. Prelati, qui dignitates male acquiſiuerunt, etſi alios non offendat: malos tamen exitus conſueuerunt habere. difficile enim eſt vt bono per agantur exitu. &c. Seq. c. patet.

a ¶ Non oſtendit.] Sic 14. quæſt. 5. neque.

b ¶ Exem- de his qui no. infra quid ergo. & de orig. iur. l. 1. Arg. cõtra. ff. de legib. non omniũ 16. q. 3. §. põt. ſu. diſt 17 regula. inf. 14. q. 5. neque. inf. 19. q. 1. c. vl. & q. 3. ſi ſacerdotes. extra de iure. patro. cura paſtoralis. Ioan. Si quis ſemper habet malam fidem, nunquam habebit exitum bonum: ſecus in cõtrariis. B.

¶ Quæ malo inchoantur principio, non peraguntur bono exitu. Cap. XXV.

Anſ. l. 7. c. 17. Diſtin. 61. §. miramur.

PRincipatus, quem aut ſeditio extorſit, aut ambitus occupauit: etiam ſi moribus, atque actibus nõ offẽdit [a]: ipſius† tamen initii ſui eſt pernicioſus exemplo [b]. Et difficile eſt [c], vt bono [d] peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio [e].

† al ipſo.

Item Gregorius Antiocheno epiſcopo, lib. 7. epiſt. 47. indictio. 2.

¶ Non superædificatur bonum opus, vbi Chriſtus fundamentum non eſt. Cap. XXVI.

1. Cor. 3.

CVm Paulus dicat: [Fundamentum [f] aliud nemo põt ponere præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus;] conſequenter probatur, quia vbi Chriſtus nõ eſt fundamentum, nullum boni operis eſt ſuperædificiũ.

¶ *Apud B. Gregorum ſic legitur.* Predicator autem egregius dicit [fundamentum, &c.] Quiſqus ergo cũ dilectione Dei, & proximi, fidei, quæ in Chriſto eſt, firmitatem tenet; eũdẽ Ieſum Chriſtũ Dei & hominis filiũ apud ſe poſuit fundamentum Sperandum ergo eſt, quòd vbi Chriſtus fundamẽtum eſt, bonorum quoque operum ſequatur ædificium.

Ioan. diac.

Idem Syagrio, & aliis epiſcopis, lib. 7 epiſt. 110.

Poly. l. 2. tit. 2. Anſ. l. 5. c. 30. Pann. l. 2. c. 194. Iuo p. 5. c. 112

NOn eſt putanda eleemoſyna, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis [g] rebus accipitur; quia qui hac intẽtione male accipit, vt quaſi bene diſpenſet, grauatur potius quàm iuuatur *a & paulo poſt.* ¶ Vnde etiam illud certum eſt, quia etſi monaſteria, aut xenodochia, vel q̃d aliud de pecunia, quæ pro ſacris ordinibus datur cõſtruatur, mercedi non proficit. *& paulo poſt.* ¶ Ne ergo ſub obtentu eleemoſinæ cum peccato aliquid ſtudeamus accipere, apertè, ſacra ſcriptura nos prohibet dicens: Hoſtiæ impiorum abominabiles, quæ offerunt ex ſcelere.] Quidq̃d enim in Dei ſacrificio ex ſcelere offertur, omni

Prouerb. 21.

Reprobantur. multa ne ſint exẽplo pernicioſa.

f CVm Paulus dicat.] ¶ Fundamentum.] Arg. contra. Debile pricipiũ melior fortuna ſequeť. Et arg. non baptizatum nõ ſuſcipere ordinem. 24 qõ 1. vbi ſana inf. ead qõ. ſi quis p ignorãtiã. & inf. ea. ſi quis confugerit. extra de preſbyt. non bapti. veniens. &c. ſi quis.

Ordinem ſuſcipere non poteſt qui baptizatus non eſt.

NOn eſt putanda.] CASVS. Oſtendit Grego. in hoc c. ꝙ nullus debet ſimoniam committere, vt poſtea ex pecunia velit eccleſias conſtruere, vel eleemoſinas facere: tũ quia ſcriptum eſt. Honora Deũ de tuis iuſtis laboribus. Tũ quia dicit Salomon. Qui offert ſacrificiũ de ſubſtantia paupéris &cæt. Et hæc in prima parte In ſecũda parte, inſtruit clericos ad dignitatem, vt antequã accedant ad dignitatem, vires ſuas metiãtur, vt ad quã ſe ſufficere, credunt, cum metu accedant. vel ſic. CASVS. In prima parte probať triplici auctoritate, ꝙ de illicitè acquiſitis nõ eſt eleemoſina faciẽda. Prima auctoritas eſt illa, [Hoſtiæ impiorũ,] &c. Secũda, [Honora Deũ.] Tertia, [Qui offert ſacrificiũ,] &c. In ſecũda parte dicit, ꝙ ſi aliq̃s ad honore debet accedere, prius vires ſuas conſideret: & etiam ſi ſe ſufficienter videat, cum timore accedat. aliter. nullo modo accedat.

b ¶ Exemplo.] Haberis, & ratio exempli. Nonnulla ſi quidem in canonibus operantur, Multa enim reprobãtur ne ſint pernicioſa exemplo, quæ poſſent tolerari, vt 11. q. 3. pręcipuè. ſu 50. diſt de his vero ſu. diſt 82 plurimos ſu. diſt. 96. bene. & arg 21. q. 2. ſi quis iam. arg. 17. q. 2. nec aliqua. ſupra. 27 quæſt. 2. inſtitutum eſt.

c ¶ Difficile eſt.] Id eſt 1 nunquam. infra eo ſi quis neque q̃ñq; ponitur pro vix. 47. d. quantumlibet a.

d ¶ Bono.] Sic 14. q. 5. neque. Arg. contra, extra, qui ſi. ſint legi. tanta. & de matrimonio cõtracto poſt votum de futuro.

e ¶ Principio.] Arg initium ſperandum 3 & quantum valeat bona fides à principio, collige ex his. arg. 3. qõ. 10 placuit 20. q. 3. propoſitũ. 61. diſt. miramur. 92. diſt. ſi quis eps. extra de elect. auditis. extra de cen. pœnit. ff de rei vẽd. ſi in aliena & de publiciana. de petitio, ff.

g ¶ Ex illicitis rebus.] Hic dr̃ ꝙ de male acquiſitis non debet fieri eleemoſina: quod verum eſt cum dominium non eſt tranſlatum. vel ſi repetitio competit, vt dixi in ſumma. 15. quæſtio. 5. ſed vbi non competit repetitio, bene: vnde & meretrix poteſt facere eleemoſinam, ſed non latro: arg ff de cond. obtur. cau. l. idem §. quoties. Sed quid ſi de pecunia ſimoniaca fundata eſt eccleſia? Dico ꝙ nõ de moliatur. 14. q. 6 cõmperimus & 12. autũ Sed quid de iure patronatus 4 illius eccleſia? Dic ꝙ dať eccleſiæ cui facta eſt ignominia. extra de ſimon de hoc aũt. in auth. de ſan. epiſco. §. pro omnibus. ff. de calum. generaliter. §. illud. Item quid ſi ex pecunia ſimoniaca quis emit vineam; nunquid de fructu faciet eleemo-

1 Concor. tex. in l. abſurdum cũ ibi not ff. de iud. & in l. 1. cum gl. in ver. peſſimè ff ad Maced.

2. Sed Hug. dicit, difficile quaſi non impoſſibile.

3. Adhoc extra de elect. dudũ. 1. vbi d hoc. & 16. q. 3. ſi ſacerdotes. Arch.

4 Scilicet empto p pecuniã. Io. d Fan. contra id ext. de iure patro. ¶ iure.

Digitized by Google

eleemoſynā? Non: quia eodem iure cenſetur cum pecunia cum fructus in locum pecuniæ ſuccedant: arg. extra de vſu. cum tu. in fin. ff. de leg. 2. imperator. §. vlt. & l. ſeq. & ſupra 94. diſtinct. cap. 3. Arg. contra ff de fur. qui vas. § penult. & vlt.

intellige poſt reſurrectionem: & ſic non eſt contra de conſecra. diſt. 2. primas.

f ¶ Fides.] Profeſſionis ſcilicet.

g ¶ Operibus.] Exterioribus.

h ¶ Mortua eſt.] Si tempus datur vel locus. (de pœnitén.

potentis Dei non placat iracundiam, ſed irritat. Hic rurſus ſcriptum eſt: [Honora Dominum de tuis iuſtis laboribus.] Quis ergo male tollit, vt quaſi bene præbeat, cōſtat ſine dubio, quia Dominū nō honorat. Hinc quoq; per Salomonē dicitur: [Qui offert ſacrificium de ſubſtātia pauperum, quaſi victimat filium in conſpectu patris.] Quantus autem dolor patris ſit, perpendamus, ſi in eius cōſpectu filius victimetur. Et hinc facile cognoſcimus, quantū apud Deum, dolor exaſperatur, quando ei ſacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinādum eſt, delectiſſimi fratres ſub obtētu eleemoſynæ, peccata ſimoniacæ hæreſeos perpetrare. Nam aliud eſt propter peccata eleemoſynas facere [a]: aliud propter eleemoſynas peccata committere †. *& poſt pauca.* ¶ Quiſquis ergo ſacerdotium non ad elationis pompam, ſed ad vtilitatē adipiſci deſiderat; prius vires ſuas [b] cum hoc, quod eſt ſubiturus, onere metiatur, vt ſi impar eſt, abſtineat [c], & ad id cum metu etiam, cui † ſe ſufficere exiſtimat, accedat.

Prou. 3.

Eccl. 34.

†al. perpetrare.

†al. qui.

α ¶ Iuuatur.] *Si hic interponatur caput, Eleemoſyna. infra 14. q. 5. erit integer hic locus.*

β ¶ Committere.] *Hic apud B. Gregorium interijciuntur. c. Hoc quoque. diſt. 59. & c. Sicut neophitus. diſt. 48.*

Item Theodorico & Theoberto † Regibus Francorū, lib. 7. epiſt. 114.

†al. Theodoberto.

¶ Paſtor ſimoniacus nullam ouibus prębet medicinam. Cap. XXVIII.

Poly. ibidem. Anſ. l. 6. c. 78. Iuo p. 5. c. 111.

FErtur ſimoniaca [d] † hæreſis (quæ prima contra Dei eccleſiam diabolica plantatione ſubrepſit, & in ipſo ortu [e] ſuo, zelo † Apoſtolicę vltionis percuſſa, atque damnata eſt) in regni veſtri finibus dominari: cum in ſacerdotibus fides ſit eligenda cum vita. Si enim vita deeſt, fides [f] meritum non habet, beato Iacobo atteſtante, qui ait: [Fides ſine operibus [g] mortua eſt [h].] Quæ enim opera eſſe valeant ſacerdotis, qui honorem tanti ſacramenti cōuincitur obtinere per præmium. *& poſt pauca* ¶ Hinc igitur nō ſolum in ordinatoris, & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verum etiam excellentię [i] veſtræ regnū † epiſcoporum culpa, quorum magis interceſſionibus iuuari debuerat) prægrauatur *. Si enim dignus is ſacerdotio creditur, cui nō actionis merita, ſed præmiorū copia

†al. ſimoniacam hæreſim.

†al. velo.

Iac. 2.

†al. regimen veſtrorum epiſcoporum.

Facere amicos de mammona iniquitatis, q. d.

a ¶ Facere] Sed opponitur, Fac tibi amicos de mammona iniquitatis. ſed ſic exponitur id eſt, de diuitijs, ſollicitudinibus & laboribus acquiſitis: vel quibus abſtuliſti ſuas reſtituas 1. vel eorum parentibus: vel illis mortuis ſacerdotib. offeras. & iſti omnes facti tibi amici orabunt pro te ad Dominum. licet enim dictum ſit. Quę in malum acquiſiuiſti, in bonū expēde: non tamē id tibi patrocinabitur. H. male acquirere propter eleemoſynā, & id in bonum expēdere. nihil aliud eſt quàm filium in cōſpectu patris mactare. 14. q. 5. Imolātis. aliter autē acquiſitū, vt amore filiorum, & in bonum expenſum, id tibi patrocinabitur ad præmium. Hug.

Hic videas quod habetur 14 q. 5. ſed hic. ibi exponitur p̄dicta auctoritas.

b ¶ Prius vires ſuas.] Sumite materiam veſtris q ſcribitis ęquā Virib. & verſate diu quid ferrē recuſent, Quid valeant humeri arg. ff. de excu. tut. paupertas. Idem dicit lex in mulione. ff. ad legem Aquil. l. idē iuris. §. 1. & l. qua action. §. 2.

Horatius in arte poetica.

c ¶ Abſtineat.] Hic pręſumitur contra indignum prælatum ſtatim q male ſit electus. ar. cōtrario ſenſu, 61. diſt. miramur. verſicu. nec putādus eſt honor.

FErtur.] CASVS. Gregorius reprehēdit hic reges franciæ eo, q in ſuis finibus ſinunt ſimoniā vigere. Et oſtendit eſſe damnum regi: quia ſimoniaci nocent regimini eorum de ſuis iniuſtis orationibus, quorum interceſſionibus debuerat adiuuari, quis n. de ipſorum orationibus confidere poteſt, quos intus cognoſcat eſſe vulneratos? & qualis fructus producitur cum radix eſt infecta?

d ¶ Simoniaca.] Notat Gregorius primo de negligentia reges iſtos Franciæ, eo q dominatur ſimonia in regno eorum. Secundo dicit q ipſorum prælatorum culpa in eorum regimen retorqueatur. Tertio timendum eſt de his, qui tales apud Deum interceſſores habent, qui in ſe prouocant iram Dei, quam placare debent.

Simonia dominatur in Francia.

e ¶ Et in ipſo ortu.] Quo ad nouum teſtamentum: & niten. diſt. 3 cap. vlt.

i ¶ Verum etiam excellentiæ.] Ecce quòd crimen alicuius nocet innocenti 2. argumen. diſtinctio. 61. miramur. verſicu. ſicut enim. argumen. ead. quæſt. dominus contra, infra ead. quæſtio. 4. capi. 2. argum. 8. quæſt. 4 cap. 1. contra. diſtinct. 81. ſi qui ſunt presbyteri. Arg. diſtinct 37. §. vt itaque. argu. de conſecra. diſtinct. 1. in ſancta. Arg. contra 24. q. 1. non turbatur. argu. 6. q. 1. ex merito arg 49. diſtinct. §. 1. arg 2. quæſt. 7. cap. ſicut 2. argumen. infra ead. quæſt. multi. Et eſt arg. quod res inter alios acta, alijs non præiudicat. infra de pœnitentia diſtin. 6. c. 1. ff. de re iudi. ſępe. Ioan. hoc breuiter tene q res

*Sic contigit q Theodoricus fuit decapitatus apud Coloniam & Theodebertus intoxicatus à Brunichilda.

Crimen alterius nocet innocenti.

2 De hoc no. B. extra de pœ. quibudam.

Digitized by Google

Res inter alijs regulariter nō nocet.

ꝙ res inter alios acta, aliis nō nocet generaliter: nec crimen alterius alii nocet. in caſibus tamen ſpecialibus fallit, qui in iure expreſſi inueniuntur. extra de re iudica. quamuis. & 6. q. 1. §. verum. & aliis ſimilibus caſibus, vt 2. q. 6. §. diffinitiua.

a ¶Suffra-

fuit qui Ioſeph comparauit: ſic eunuchi ſunt, ideſt, ſine humore gratiæ qui ſimoniam cōmittunt: & in eis ignis Spiritus ſancti non viget. Quod probatur exēplo Antiochi, quo vēdente ſacerdotiū ignis, qui vixerat ſub aqua ſeptuaginta annis, extinctus eſt. Et nota duas hiſtorias in hoc ca. ſcilicet de Ioſeph, & igne. Legitur. n. in Geneſi, ꝙ Ioſeph vēditus eſt a fratrib. ſuis Iſmaelitis euntib. in Aegyptum: qui poſtea vēdiderunt eum Putifar eunucho Pharaonis Regis: quē exiſtimo miraculoſe eunuchizatū: iō quia emerat Ioſeph, vt eo abuteretᷣ: cū añ conſtet cū vxorē habuiſſe & filiā. Itē legitur in lib. Machabæorū, ꝙ filiis Iſrael in pſidiam deductis, Hieremias cū quibuſdā aliis ignem ſacrificii abſconderunt in valle, vbi erat pute⁹ occultus: poſt multos autem annos ad pręceptū regis Perſidis quæſitus eſt ignis ille: quo inuento hauſerūt aquam, qua ligna compoſita aſpergebātur, & ſtatim ardebant pro quo miraculo Rex ſup puteum illum templū ædificauit. tempore verò procedente cū Rex Antiochus Regnum ſuſciperet, & regnaret ī Iudęa, Iaſon frater ſummi ſacerdotis adito rege obtulit ei talenta xl. & accepit ab eo ſūmi ſacerdotii principatum: & ſtatim extinctus eſt ignis ſacrificii. Sequentes duo §. plani ſunt.

Ioſeph venditio.

Ignis diu occultati miraculoſa inuētio.

ſuffragatur [a]; reſtat, vt nihil ſibi in eccleſiaſticis honoribus grauitas, nihil defendat induſtria; ſed totum auri profanus amor obtineat. Et dum vitia remunerātur honore, in locum vltoris [b]; is, qui fortaſſe fuerat vlciſcendus [c], adducitur: atque hinc ſacerdotes non proficere, ſed perire potius iudicantur. Vulnerato namque paſtore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis ſe hoſtilibus feriendum exponit? aut qualem de ſe fructum producturus eſt, cuius graui peſte radix infecta eſt? Maior ergo metuenda eſt locis illis fore calamitas, vbi tales interceſſores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in ſe magis iracundiam prouocant [d], quàm per ſemetipſos populus placare debuerant.

Cum ergo ſecundum Leonem ſimonia non bono peragatur exitu, ſecundum Gregorium nullum boni operis ſequatur ædificium; nec ſit putanda eleemoſyna, quæ ex pretio ſimoniæ erogatur pauperibus; vulnerato paſtore medicina non adhibeatur curandis ouibus; de infecta radice fructus non producatur; maior etiam calamitas in futuro metuatur; de tam ſiniſtro principio quis fœlix exitus ſperatur?

¶Simoniacorum ſacramenta effectu gratiæ carent.

Cap. XXIX.

Gen. 39.

2. Mach. 1. & 4.

SIcut eunuchus [e] fuit, qui Ioſeph comparauit, ita qui gratiam mercatur, viuum ſemen [f] nō habet ſiccis genitalibus. Sic quoque ignis ſacrificij, qui per ſeptuaginta annos Babylonicæ captiuitatis ſub aqua [g] vixerat, extinctus eſt, Antiocho [h] Iaſoni vendente ſacerdotium: quod ſignificauit Spiritus ſancti ignem non lucere [i] in ſimoniacis † ſacramentis.

† *al. ſimoniacorum.*

Quid in his ſimilitudinibus beatus Auguſtinus notare voluit; niſi quia ſacramentum ſimoniacorum (ſicut & cæterorum hæreticorum) licet ſint vera quantum ad formam, inania tamen & falſa ſunt, quantum ad effectum, cum non poſſint in cordibus hominum gignere, vel accendere cœleſtem gratiam.

e ¶Sicut eunuchus] Putifar, qui primo habuit vxorē filiam Pharaonis: cū poſtea fuiſſet ordinarus ſacerdos Heliopolis, fuit exectus. Vel vt quidam dicunt, ſiccauit Dominus genitalia eius, quia ad turpes vſus emerat Ioſeph.

Putifar gener Pharaonis in ſacerdotio, fuit exectus.

a ¶Suffragatur.] Nam dicit lex: qualiter quiſque meretur, non quantum dare ſufficiat æſtimetur. C. de epiſcopis, & cleri. ſi quemquam. Sed quæritur quare ſcribit Papa regi, cum non habeat poteſtatem ſuper his. 11. q. 1. ſacerdotibus? Ideo, quia participes erāt: vel quia erant incorrigibiles, vt inf. ea. q. vlt c. vlt. 17. d. nec licuit. extra de iud. cum non ab homine.

b ¶Vltoris.] ideſt, prælati, qui vitia aliorum dēr vlciſci.

c ¶Vlciſcendus] ideſt, propter peccata ſ. puniendus.

Propria q. d. aſſumit officium vltoris ille, de quo debet vltio ſumi.

d ¶Prouocant.] In ſe, non in illos pro quibus ſupplicant. & ita etiam exaudi. 3. q. 7. in grauibus.

CVM ERGO. Concludit Gratianus ex omnibus ſuppradictis, ꝙ ex malo initio bonus exitus non ſperatur.

SIcut.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ ſicut eunuchus

f ¶Viuum ſemen] Scilicet boni operis.

g ¶Sub aqua.] Arg. diſt. 81 c. ſi qui. Argu. tamen contra 28. diſt. c. vlt. & inf. ea. Dominus. Ioan.

h ¶Antiocho] Iſte Antiochus Græcus fuit: & multum Iudæos oppreſſit, & vēdidit ſacerdotium templi. Et eſt arg. hic quòd in vete. teſt. ſimonia erat ordinem emere:

Antiochus multa facinora perpetrauit.

i ¶Non lucere] Ignis miſſus a Hieremia in puteum: qui tamen poſt nunquam fuit inuentus: ſed aqua pinguis lapidi ſuppoſita illum comburebat. de iſto igne habes de pœnit. diſt. 3. inter hæc hircum, & puteus erat in valle Ioſaphat: vbi Rex Perſarum fecit fieri templum, & appellatum eſt a Hieremia nepthar, quod interpretur purificatio. Ioan.

De igne Hieremiæ.

Digitized by Google

SED OBIICITVR. Hæc eſt 5. pars huius quæſtionis in qua vult probare, ꝙ ſi catholicus malus, ſcilicet toleratus, conſerat ſacramentũ aliquod, bene valet, dummodo accipiens non ſit in culpa: & idem credo de ſacramentis ab hæreticis collatis in forma eccleſiæ. In tali tamẽ indiget manus impoſitione ꝓpter immanitatẽ hæreſis, & hoc probat 18 autho. Io. de Fan.

a ¶Sed obijcitur.] In defenſione ſimoniacorũ ꝓbando, ꝙ habẽt effectũ ſacramẽta ab eis collata. Io.

SI iuſtus.] CASVS. Hic oſtendit, ꝙ ſi ſacerdos iuſtus fuerit, eſt bon⁹ miniſter ſacramentorũ, & nõ actor: quod ꝓbatur exẽplo Pauli. ſi verò malus eſt, ſua malitia ſacramentis non obeſt; q̃a ſicut aqua ſterilis non eſt, quãuis ꝑ canalẽ ſterilẽ fluat, ita virtus ſpiritalis etſi per immundos tranſeat: tamen ab illuminandis excipitur. Et not. ꝙ ab iſto ſupradicto capitulo vſque ad c. etiã corde i probatur, ꝙ vera ſunt ſacramenta malorum ſacerdotum: & vere ab eis cõferuntur dummodo in forma Eccleſiæ conferantur.

b ¶Si iuſtus.] Ab iſto c. vſque ad illud, ẽt corde, oſtẽdit magiſter, ꝙ ſacramenta hæreticorum vera sũt, & vere ab eis cõferuntur, ſi in forma eccleſiæ conferãtur: non tñ quo ad virtutem: cũ diſtinctione tamen: quia ſacramẽta neceſſitatis ni ſi in neceſſitate q̃s ſumat ab hæretico, vel etiam ſi ignoranter ſumat: & virtutẽ, & veritatẽ quidẽ accipit ſacramẽti. Si vero non neceſſitate, vel ſcienter accipit: veritatẽ quidem accipit ſacramenti, non virtutem. ſi tamen ficte accipit, & poſt agat pœnitentiam, habebit vtrumque. de conſecratio. diſtin. 4. tunc valere, & § ſed notandum 2. infra eadem. In ſacramento verò dignitatis, vt in ordine, diſtingue ſecundum illam diſtinctionem 1. q. 1. ordinationes, & in ſumma ibi poſita. In ſacrãmento Euchariſtiæ dicimus, quòd de manu hæretici ſumendum non eſt 24. quæſt. 1. cap. vlt. & 32. diſtin. §. verum, ſi tamen accipiatur, verum eſt corpus, ſi in forma eccleſiæ eſt confectum: licet quidam dicant, quòd ipſi non conficiunt. 24. q. 1. ſchiſma.

Hæreticorũ ſacramenta ſunt uera.

1 De hoc legi. & no. inf. eo. §. ſed notandum eſt. Arch.

2 Ad idẽ de pe. diſt. 3. §. illud autem Greg. in fi.

ADDITIO. Arg. de conſecra. diſt. 2. quid ſit. Arch.

c ¶Plantaui.] Prædicando.

d ¶Rigauit.] Baptizando.

e ¶Tranſit.] infra eadem, ſic populus: contra. Sol. hoc de ſacramentis neceſſitatis, quæ ſemper habent effectũ niſi culpa ſuſcipientis impediat, & ibi de ſacramentis dignitatis, vel dic de ficte ordinatis: ibi de his quos eccleſia tolerat. Vel dic, ꝙ ſunt polluta quantum ad illos, vt 49. diſt. cap. vlt. 15. q. vlt. c. fi.

Sacramenta ſunt duplicia.

5 ¶*Sed obijcitur* [a] *illud Auguſtini contra hæreticos tractatu 5. ſuper Euangelium Ioannis.*

¶Siue bonus, ſiue malus ſit miniſter, per vtrumque effectus gratiæ confertur. Cap. XXX.

SI iuſtus [b] fuerit miniſter, computo eum cũ Paulo, qui gloriam ſuam non quærit, dicens: [Ego plantaui [c], Apollo rigauit [d], Deus autem incrementum dedit.] Qui verò fuerit ſuperbus miniſter, cum diabolo computatur: ſed non cõtaminatur donum Chriſti, quia per illum [a] purus fluuius tranſit, & venit ad fertilem terram. Scio quia lapis ex aqua fructum ferre non poteſt: & ſi per lapideos canales tranſit [e] aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generatur; ſed tamen hortus plurimum fructum affert. Spiritalis enim virtus ſacramenti, vt lux puta ab illuminandis excipitur; ſed per immundos tranſiens non coinquinatur.

inf. de conſ. d. 4. c. aliud.
Algerus l. 3. c. 5.
Anſ. l. 9. c. 30.
Poly. l. 3. tit. 10.

1. *Cor* 3.

¶*Ab initio huius capitis vſque ad ver.* donum Chriſti. *Algerus lib. 3. c. 5. citat ex beato Auguſtino, cuius tamen propria verba habentur infra de conſec. diſt. 4. c. aliud. §. ſi fuerit.*

[a] ¶Quia per illum.] *Apud B. Auguſtinum tractatu 5. legitur,* Quod per illum fluit, purum eſt; quod per illum tranſit liquidum, venit ad fertilem terram: puta, quia ipſe lapideus eſt, quia ex aqua fructum ferre non poteſt: per lapideum canalem tranſit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generans; ſed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritualis enim virtus ſacramenti ita eſt, vt lux: & ab illuminandis pura excipitur: & ſi per immundum tranſeat, non inquinatur.

Idem ad Vincentium Donatiſtam, epiſt. 48.

¶De eodem. Cap. XXXI.

EX Catholica [f] eccleſia ſunt omnia [g] Dominica ſacramenta, quæ ſic habetis, & datis, quemadmodum habebantur [h] & dabantur etiam prius quam inde exiretis.

Algerus. l. 3. c. 9.
Deuſdedit in tract. de ſimoniacis.
Poly. l. 3. tit. 10.

Idem de baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 5. c. 19.

¶De eodem. Cap. XXXII.

SIc † autem Deus [i] adeſt ſacramentis, & verbis ſuis [k],

Algerus. l. 3. c. 2.
Iuo p. 1. c. 117.

† *al. Si*

EX Catholica.] CASVS. Dicit Aug. quòd a Catholica eccleſia vera ſumpſerunt hæretici ſacramenta, qui ſic habent & conferunt ſicut habebant ante q̃ de eccleſia exirent. Sequentia tria c. plana ſunt, & per ſe patent.

f ¶Ex catholica.] in hoc, & in duobus cap. ſequentib. dicitur, ꝙ vera ſunt ſacramenta hæreticorum, quæ in forma eccleſiæ celebrantur.

g ¶Omnia.] id eſt, omnium ſacramentorum ueritas, & forma.

h ¶Habebantur.] Arg. contra inf. c. extra catholicã, ſed ibi expone, id eſt, extra formam catholicæ eccleſiæ.

i SIc autem Deus.] Deus dicitur adeſſe talibus ſacramentis, vt veritas ſubſiſtat, & vt virtus præſtetur ei, qui accipit ignoranter. ſupra. ſi iuſtus.

k ¶Et verbis ſuis.] Et ita verba neceſſaria ſunt: argu. infra ea. detrahe.

Verba in ſacramẽtis sũt neceſſaria.

a ¶Sacra-

Digitized by Google

a SAcramenta.] ¶ Non mutaſtis.] Ideſt, non extra formam eccleſiæ, tradidiſtis.

b ¶ Iniuriam.] Arg. propter alterum non debet alteri iniuria fieri. de conſec. diſt. 4. oſtenditur. ff. reg. iur. non debet. Ioan.
Sicut

cramenta: quæ ſchiſmatici & hæretici in forma eccleſiæ conferunt. Sequens cap. patet.

c ¶ Ficti.] Sed nunquid dandum eſt baptiſma ei, qui fictu accedit? dic quod * ſic, ſed poſt compellendus eſt fidem obſeruare: arg. 45. diſt. de Iudæis. Vtrum autem baptizetur ignorans vel inuitus, vel dormiens, habes ext. de bapti. & eius effectu cap. maiores. §. item quæritur.

* Vide S. Tho. 3. p. q. 68. art. in cor. & ar. 4. ad 2 & 3. & ar. 8 & q. 69. art. 9. & 10.

per quoslibet adminiſtrantur, & ſacramenta Dei vbique recta ſunt: ſicut † mali homines, & quibus nihil proſunt, vbique peruerſi ſunt.

† al. &

Idem lib. 4. de bapt. contra Donatiſtas, c. 12.

¶ De eodem. Cap. XXXIII.

Algerus ibidem. Deuſdedit in tract. de ſimoniacis. Anſ. l. 9. c. 48. Poly. ibidem.

† al. patre diabolo.

NEc foris ergo, ſicut nec intus quiſquam, qui ex parte diaboli eſt, poteſt vel in ſe, vel in quoquam maculare ſacramentum, quod Chriſti eſt.

Idem ad Emeritum, epiſt. 164.

¶ Sacramenta quæ non mutantur, catholicis, & hæreticis communia probantur. Cap. XXXIV.

Algerus l. 3. c. 4. Poly. l. 9. tit. 10.

SAcramenta, quę non mutaſtis[a], ſicut habetis, approbantur à nobis: fortè cum veſtram prauitatem corrigere volumus, illis myſterijs Chriſti, quæ in veſtra prauitate deprauata non ſunt, ſacrilegam faciamus iniuriam[b]. Neq; enim & Saul deprauauerat vnctionem, quam acceperat, cui vnctioni tantum honorem rex Dauid prius Dei ſeruus exhibuit.

1. Reg. 24 & 26.

Idem ad Donatiſtas.

¶ De eodem. Cap. XXXV.

SIcut ficti[c] veraciter, non ficte recipiunt, nec eorum baptiſma reprobatur; ſic & illa, quæ ſchiſmatici, vel hæretici, ſi non aliter habent, nec aliter agunt quàm vera eccleſia cum ad nos veniunt, non emendamus[d], ſed potius approbamus.

¶ Verba ipſa prioris partis huius capitis vſque ad ver. reprobatur, *non ſunt inuenta apud* B. *Auguſtinum: ſed habetur ſententia lib* 1. *de baptiſmo contrà* Donatiſtas, c. 12. *Reliqua autem huius capitis pars eſt in eodem lib. c.* 13.

Idem contra literas Petiliani, lib. 3. c. 9.

¶ Non fugiantur ſacramenta Dei à quocunque miniſtrentur. Cap. XXXVI.

ſu. diſt. 32. c. præter hoc. §. verum. principia. Iuo p. 10. c. 75.

NEq; in homine bono aliquis Dei ſacramenta fugiat neque in homine malo[a].

¶ *Libro tertio contra literas Petiliani, vnde videtur ſumptum eſſe hoc caput, ſic legitur:* Nemo glorietur nec in homine bono: nemo bona Dei fugiat nec in homine malo. *Hoc autem caput ſignificatur ſupra diſt. 32. c. præter § verum principia.*

Idem de baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 5. c. 44.

¶ Hominum malitia ſacramenta non profanat. Cap. XXXVII.

NOnne[f] Sodomitæ ethnici erant, ideſt, gentiles? Peiores[g] ergo erãt Iudæi; quibus Dominus dicit: [Tole

Matth. 10.

d ¶ Nõ emẽdamus] Infra de conſ. diſt. 4. oſtenditur. &c. ſolet quæri. infra ea ſi qs inquit. Sed cõtra. inf. ead. q. ſicut vrgeri. Sed hic de fictione accipientis quæ non impedit. ibi de fictione dantis, quæ impedit: vel quando non in forma eccleſiæ. 32 diſtin. 9. verum.

a NEque in homine malo.] Ideſt, tolerato 1. vel in neceſſitate: & ſic non eſt contra ſupra diſt. 32. nullus &c præter hoc. H

1 Ad hoc if. c: quã multi. vbi de hoc in gl ex his Archid.

NOnne.] CASVS. Hic oſtendit, quod apud malos erant ſacramenta. Nam peiores Sodomitis erant Iudæi: & tamen Dominus eorum ſacramenta vera eſſe probauit, dum ad ea celebranda leproſos quos mũdauerat miſit: & dũ eius angelus Zachariæ in templo miniſtranti aſtitit: & eum exauditum denũciauit. nec etiam gentiliũ verba reprobant ſancti patres, vbi verum dixerunt.

Iudæi peiores fuerunt Sodomitis.

f ¶ Nonne] Vult ꝓbare Au. in hoc c. ꝙ apud hæreticos ſunt vera ſacramenta: qa erant apud Iudæos, qui peiores erant Sodomitis. item & alia ratione: quia ſi gentiles aliquid boni habuerũt: hoc ſancti viri nõ reprobauerunt. Quod autẽ apud Iudæos eſſent vera ſacramẽta, probat exẽplo Domini & Zachariæ. Zacharias tamẽ bonus fuit. vnde ratione perſonæ nulla eſt ꝓbatio: ſed iſte eodem modo ſacrificabat, quo & alij Iudæi.

Iudæorum Sacramenta fuerũt vera.

SIcut ficti.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſicut ſi quis adultus ficte vel ſine contritione accedit ad baptiſmum, veruntamen recipit ſacramentum: ſic & vera ſunt ſa-

g ¶ Peiores.] inf. 24. q. 1. non afferamus: quia illi tantum naturalem legem tranſgreſſi ſunt, Iudæi etiam ſcriptam

Digitized by Google

illi prædicatores non habuerunt: iſti etiam Ieſum Chriſtum: apud illos nulla miracula facta ſunt 1, apud iſtos multa facta ſunt: & præterea iſti Chriſtũ crucifixerunt de pœ.diſt.1 periculosè.

a ¶ Iuſta.] Ideſt, minus mala, arg. 8.q.1 .vereor. vnde die, iuſtificaſtis, comparatione melioris vitæ, non poteſtate iudicij.

tus ſanctus operatur. 30. q. 1. peruenit.

h ¶ Cum quodam loco.] Ideſt, in epiſtola prima ad Corinthios, 12. cap.

i ¶ Vt in Saul.] Et in Caipha. Expedit vt vnus moriatur, &c. inf. ea.q. prophetauit.

K ¶ Boni.] .ſ. per gratiam inhabitantem. inf. 24. q. 3. de illis, qui. & ea. cau. q. 1. vbi ſana. H. Ioan. de Fan.

1 23.q.4.c. Nabuchodonoſor. §. de Tyrus.

Caiphas prophetauit.

b ¶ Talia.] Ideſt, tale ſacrificium eſt qualis ſacrificans. inf. eo. Dominus declarauit. ver. item nos dicimus.

ADDITIO. Quaſi dicat non, infra ea. Dominus. Hug.

c ¶ Quæ.] Scilicet ſacramenta, vt circunciſionẽ, quando cum hoſtijs in tẽplo fuit præſentatus, de cõſecra. diſt. 4. propriè. in fine.

d ¶ Et ea Zachariæ.] Ecce per bonos oſtẽdit ſacrificium fuiſſe apud Iudæos.

e ¶ Angelus.] Hiſtoria. Narratur in nouo teſtamento, quod fuit in diebus Herodis ſacerdos nomine Zacharias, & eius vxor nomine Eliſſabeth. Dauid autem volens ampliare cultũ Dñi, xxiiij. inſtituit ſummos ſacerdotes, quorũ tñ vnus maior erat qui princeps ſacerdotum dicebatur, quorũ de numero vnus fuit Zacharias, qui cũ in die propitiationis incenſum poneret: prædixit ei angelus filium naſciturum de vxore ſua qui vſque ad diẽ partus obmutuit, quia credere noluit.

f ¶ Et rectum.] Arg. propter perſonæ deteſtationẽ non reprobari dicta illius, ſup. 37. diſt. ſi quid veri. & c. turbat. & infra 23.q. 4. quod ergo inf. ea. q. 1. Dñs declarauit. ſu. 19. d. ſm. 1. q. 2. ſi de arca. cõtra. 9. diſt. ſi ad ſacras. contra. diſt. 16. canones. Dic vt in decret. ſi ad ſacras. Vel dic & vtile vitiatur per inutile: cum alteri ſit præiudicium. 16. d. c. 1.

Perſonæ deteſtatio an faciat illius dicta reprobari.

rabilius erit Sodomis in die iudicij, quàm vobis.] & quibus propheta dicit, [Iuſtificaſtis Sodomam.] Ideſt in cõparatione veſtri † iſta [a] facta eſt. Nunquid tamen ideo ſacramenta diuina, quæ apud Iudæos erant, talia [b] erãt quales ipſi erant, quæ [c] dominus quoque ipſe percepit, & ad ea celebranda leproſos, quos mundauerat, miſit: & ea Zachariæ [d] miniſtranti angelus [e] adſtitit, eumque in templo ſacrificantem exauditum eſſe nunciauit. Hæc eadem ſacramenta & in bonis hominibus illius temporis erant, & in malis peioribus, quàm ſint ethnici, quando quidem Sodomitis in malitia prælati ſunt: & tamen illa ſacramenta erant in vtriſque integra, atque diuina. Nam & ipſi gẽtiles, ſi quid diuinum, & rectum [f] in doctrinis ſuis habere potuerunt, non improbauerunt ſancti noſtri †: quãuis illi per ſuas ſuperſtitiones, & idololatriam, & ſuperbiam cæteroſque perditos mores deteſtandi eſſent & niſi corrigerentur, diuino iudicio puniendi.

Matth. 10. Ezech. 16. † al. veſtra Sodoma iuſtificata eſt. Luc. 17. Luc. 1. † al. viri.

Idem lib. 3. c. 16.

¶ Sacramenta mali habere poſſunt, licet virtutem ſpirituſſancti habere non poſſint. Cap. XXXVIII.

MVltæ autẽ operationes [g] ſunt ſpirituſſancti, quas Apoſtolus, cum, quodam loco [h], quantum ſufficere arbitratus eſt, commemoraſſet, ita concluſit: [Omnia autem hæc operatur vnus atque idem ſpiritus, diuidẽs ſingulis prout vult.] Cum ergo aliud ſit ſacramentũ, quod habere etiam Simõ magus potuit: aliud prophetia †, quę in malis hominibus etiam fieri ſolet, vt in Saul [i]; aliud operatio eiuſdem ſpiritus, quam niſi boni [k] habere nõ poſſunt, ſicut eſt finis pręcepti charitas de corde puro, & cõſcientia bona, & fide nõ ficta; quodlibet hæretici, & ſchiſmatici accipiant, charitas quæ coperit multitudinẽ peccatorum, proprium donum eſt catholicæ vnitatis & pacis, nec eſt in omnibus, quia nec eius ſunt omnes.

Poly. l. 3. tit. 10. Anſ. l. 9. c. 29. 1. Cor. 12. Act. 8. † al. operatio ſpiritus, qua h m b. e. f. ſ ſicut Saul habuit prophetiã aliud. &c. orig. 1. Tim. 1. 1. Pet. 4.

Idem eodem libro, c. 18.

¶ Licet ſacramenta mali miniſtrent, remiſſionem peccatorum non præſtant. Cap. XXXIX.

REmiſſionem † peccatnorum

Polyc. ibidem. Anſ. l. 9. c. 33. † *Remiſſam*] orig.

MVltæ autem.] CASVS. Multæ ſunt operationes ſpirituſſancti, quas hic non enumerat Aug. ſed nos miſit ad Apoſtolum, qui enumerans eas ſubiungit, Omnia autem hæc, &c. Earum operationum quædam ſunt in bonis & malis, quædam in bonis tantum. In bonis & malis, vt ſacramenta, baptiſmus in Simone, & prophetia in Saule, quorum vterque malus erat.. In bonis tantum, vt charitas & aliæ virtutes.

g ¶ Operationes.] Ideſt multa ſunt dona, quæ ſpiri-

REmiſſionem.] CASVS Dr̃ hic ꝙ cũ aliquis baptizatur a quocunq; ſine malo, remiſſionẽ peccatorum: quam conſequitur per baptiſmũ, non dat ei malus, ſed meritum eccleſiæ. Nam bonis tantum dictum eſt; Cuicunque remiſeritis peccata, &c. Illa ſola columba pacem habet, & ideo ligat & ſoluit, & ſolus ille ſoluitur qui cum columba, ideſt eccleſia habet pacẽ. Vel ſic, dictum eſt ſupra quaſdã operationes ſpirituſſancti eſſe in malis, vt baptiſmũ. quaſdã vero non eſſe in malis, vt remiſſiones peccatorũ, quæ dant̃ ad preces bonorum eccleſiæ.

qui

Digitized by Google

qui cum columba.i.eccleſia habēt pacem:non eñ malis,ſed bonis dictū eſt Quorum remiſeritis peccata,&c.
a ¶Auari.] ideſt,idolatriæ, ideſt,quilibet mali. 28.q.1. idololatria.
b ¶Auari non dant.] ideſt,indigni ſunt dare inf.de conſecr.

quæ carent officio diuerſis ex cauſis.
e ¶Sacramenta]Reſpicit illud c.ſi iuſtus fuerit. ſup eo.
f ¶Et non inania] Verum eſt hoc in ſacramento neceſſitatis,24.q.1.ſi quem fortè.

SED NOTANDVM. Hæc eſt 6 pars quæſt.in qua facit differentiā inter ſacramenta neceſſaria & uolūtaria Neceſſaria enim ſacramēta ſine quibus nemo ſaluatur (vt eſt baptiſmus) poſſunt recipi à quocūque. Sed ſacramenta voluntaria (vt ſunt ordines,)niſi ritè dentur, data non ſunt: ceſſant vel loco, vel ordine, vel promotione:de qbus multa ponit exempla, quæ probat per 6.c. Ioan de Fant.
g ¶Sed notandum.] Scilicet cōtra ſimoniacos reſpondet n. per diſtinctionē ſequentem ſuæ concluſioni ſacramentum enim male acceptum. duplici caret effectu, aut quia in eo pſtito nō pcipit gratia,ſed arguitur malitia recipientis: & hoc omnibus ſacramētis eſt commune: vel quia negatur executio, qd̄ ſpeciale eſt in ſacramētis dignitatis.
h ¶Neceſſitatis.]Neceſſitatis quinq; sūt ſacramēta baptiſm' cōfirmatio,pęnitentia, vltima vnctio, corpus Chriſti 2. In baptiſmo tñ hoc eſt ſpeciale, ꝙ in ſumma neceſſitate accipi pōt à quocunque 32.q.§.verū ver finē & idē *circa pęnitētiā:nā cōfiteri poſſunt cuicunq; in neceſſitate,de pœ.d.1.quem pœnitet. Circa alia ſacramenta neceſſitatis,uel circa iſta duo,cum non inſtat neceſſitas, hoc eſt attendendum,ꝙ cum peccat quis accipiendo, acta pœnitentia rata intelliguntur quò ad effectum. In ſacramentis vero dignitatis hoc eſt de iure, ꝙ nō habeant executionem cum pœniteant accipientes,niſi cum eis diſpenſetur. Et ſacramenta dignitatis ſunt ordines: & ideo dr̄ in plurali,qa ſunt plures ſpecies ordinis. 21.diſt.cleros. Et dicuntur dignitatis, quia a dignioribus, ideſt, epiſcopis conferuntur:vel quia non niſi digni 3. aſſumendi ſunt. Videtur *etiam ꝙ baptiſmus non ſit neceſſitatis ſacramentū:arg.ff.de conſec.diſt 4 c.baptiſmi uicē.
i ¶Illa.] Hic aſſignat unam differentiam inter baptiſmum & alia ſacramenta:aliam ponit infra in ſe. § ecce ſi clericus:aliam in illo § ecce cum honoris.

Sacramentū male acceptum duplici caret effectu.

Sacramenta neceſſitatis sūt quinq;.

Auari non dant peccatorū remiſſionem.

auari [a] nō dant:quę per orationes [b] ſanctorum,ideſt per columbæ gemitus datur quicunque baptizet, ſi ad eius pacem illi pertinent,quibus datur. Non enim raptoribus & fœneratoribus diceret Dominus: [Si cui dimiſeritis peccata,remittuntur illi;ſi cui tenueritis, tenebuntur.] Foris [c] quidē nec ligari aliquid poteſt,nec ſolui,vbi non ſit qui aut ligare poſſit,aut ſoluere:ſed ſoluitur,qui cum columba non habet pacem,ſiue apertè [d] foris ſit,ſiue intus eſſe videatur.

Ioan.2.

Si ergo ſacramenta [e] in modū lucis ab immundis coinquinari non poſſunt,ſi in modū puri fluuij per lapideos canales ad fertiles areolas perueniunt;patet,ꝙ ſimoniaci ſacramentū unctionis ſibi quidā inutiliter, & pernicioſè habent; alijs autē utiliter, & ſalubriter eandem unctionem adminiſtrant. Sicut ergo ſunt uera ſacramenta hæreticorum quantum ad formam; ita ſunt uera, & non inania [f] quantum ad effectum.

2 Extra de pę.& remiſ. quod inte. No.ꝙ iſtud ſacrm̄ non eſt neceſſitatis.Sed contra extra de trāſ.veniens vbi de hoc ſatis nota. Archid.

6 Sed notandum [g] eſt,ꝙ ſacramentorū alia ſunt neceſſitatis [h],alia dignitatis. Quia.n neceſſitas nō habet legem,ſed ipſa ſibi facit legē; illa ſacramenta, quæ ſaluti ſunt neceſſaria,quia iterari nō poſſunt,cum ſint uera;auferri,uel amitti nō debent; ſed cum pęnitentia rata eſſe permittuntur. Illa [i] uerò ſacramenta, quæ ſunt dignitatis,niſi dignè fuerint adminiſtrata,ita ut digni dignè à dignis prouehantur,dignitatis eſſe deſinunt:nō ut minuatur ueritas ſacramēti,ſed ut ceſſet officium adminiſtrandi,uel loco,uel tempore, uel promotione.

Sacramenta dignitatis.

* *Vide B. Tho.4.diſt.17.q.3.ar.4.q.1.& 2.& diſt.20.q.1.ar.1.q.2. per tot. precipuè ad 3.arg.*

3 Ideſt,ſine crimine, ſine infamia, ſine irregularitate, cū ad alia ſacramenta oēs regulariter admittātur, niſi aliquādo cauſa iterationis criminis repellantur.P.

Loco, ut ait Leo ad Ruſticum Narbonenſem epiſcopum epiſt.90.al.92.c.1.

ſup.diſt.62.c.1. Burc.li.1.c.11. Iuo p.5.c.65.

S ¶De his, qui à pſeudoepiſcopis ordinantur. Cap. XL.
SI q clerici ab iſtis pſeudoepiſcopis [k] in eis eccleſijs or-

ſecr.diſt.4.quomodo. Vel intellige de præciſis,quia non dant in veritate niſi ſacramentum in neceſſitate,& eius etiam virtutem.
b ¶Quæ per orationes.] Quia facilius pcibus iuſtorū, qui ſunt in eccleſia, obtinetur remiſſio 1. ut inf. 21.q.4.obtineri.Vel quia per vinculum charitatis eccleſię dimittuntur peccata inf de conſecr d.4. eccleſiæ charitas.
c ¶Foris.] Sic intelligas cap.de toleratis, dic foris,i.extra eccleſiam,quæ complectitur tantum grana:ſed ſi de præciſis.dic,foris,ideſt, extra eccleſiā militantem quæ complectitur grana cum paleis,7.q.1.§. cum vero.
d ¶Apertè.] Cum ſit Chriſtianus eccleſiam impugnās manifeſtè ſiue perturbans eccleſiam occultè 32.q.4.recurrat.ver.ſi.

Iuſtorū preces facilius exaudiunt.

1 De hoc de pœn. diſt.1. multiplex.

SI ERGO. CASVS. Infert.Gra. ex ſupradicto c.ſi iuſtus fuerit, quòd ſimoniacorum ſacramenta alijs utilia ſunt,& ſi iſtis non proſint, ſimilitudine aquæ currentis per canales, & lucis quæ immundis non coinquinantur. Sed obijcit de ſacramentis hæreticorum,quæ uera ſunt quantum ad formam, & quò ad effectum, ſed ſoluit dicens, quòd ſacramēta neceſſitatis cū effectu cōferunt,ſed ſacramentą dignitatis, quò ad formā tantum

SI qui clerici.]CASVS. Dicitur in hoc c.ꝙ ſi quis cōi conſenſu ab epo qui male fuerit electus,toleratus tamen fuerit promotus: diſpenſatiuè poterit miniſtrare in eccleſia,ad quàm fuerit ordinatus,ſed non in alia. Seq.§ planus,& omnia vſque ad §.ecce.
K ¶Si qui clerici à pſeudoepiſcopis.] ideſt non canonice

* *Nō eſt ſēper neceſſarius baptiſmus fluminis. nā eius uicē interdū ſupplet baptiſmus ſanguinis, et flaminis. B.Tho.3.p.q.68 ar.2.*

Digitized by Google

dinati ſunt, quæ ad proprios epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorũ cũ conſenſu, & iudicio præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi, ita vt in ipſis eccleſijs [a] perſeuerent: Aliter autem vana eſt habenda ordinatio, quæ nec loco fundata eſt, nec auctoritate munita.

¶*Caput hoc emendatum eſt, ac locupletatum ex ipſa epiſtola, & refertur ſupra d.ſt.62.c.1.§.ſi qui.*

Ecce aliquis à pſeudoepiſcopis ordinatus, ſi locũ ſuæ ordinationis mutauerit, vana eſt; & ſine adminiſtratione erit talis ordinatio.

Tempore, vt ait Innocentius epiſt.22.c.5. de ordinatis à Bonoſo.

¶Quæ pro neceſſitate conceduntur, eadem ceſſante ceſſabunt. Cap. XLI.

QVod pro neceſſitate temporis [b] ſtatutum eſt, ceſſante neceſſitate debet vtique ceſſare pariter quod [c] vrgebat †: quia alius eſt ordo legitimus, alia vſurpatio, quam α ad præſens fieri tempus impellit.

Iuo in prologo fo.3.
Pan.c.19. in prologo.
inf.ead.q.7.c.quod pro remedio.
† Concord. princ. C. de ead. tollen: & 9.q.1.ordinationes.

α ¶Quam ad præſens.] *Hæc ſunt addita ex Innocentio, cuius verba in hoc capite in ſummam redacta, infra autem q.7.cap. quod pro remedio plenius referuntur.*

Ergo aliquis alio tempore ab eo, qui Bonoſo ſimilis ſit, ordinatus ceſſabit ab adminiſtratione, quæ pro neceſſitate illius temporis fuit permiſſa.

Item promotione, vt ait Leo epiſtola 3. ad Iulianũ † Aquileienſem. † *al. Ianuarium.*

¶Qui ab hæreticis redeunt, ſine ſpe promotionis in ſuis ordinibus recipi poſſunt. Cap. XLII.

SI quis [d] hęreticæ communionis contagione ſe macularit β, hoc in magno habeat beneficio, ſi adempta ſibi omne ſpe promotionis [e], in quo inuenitur [f] ordine, permaneat.

inf.ea.c. omnis, & q. 7. cap. ſaluberrimum.

β ¶ Macularit.] *Hic apud B. Leonem cum alia verba ſunt interiecta, tum cap. ſaluberrimum, infra q.7. caput enim hoc eſt quaſi ſumma quadam, quemadmodum; & c.omnis, infra eadẽ, tametſi illud paulò plenius ſit.*

Ecce [g] ſi clericus, vel ordinatione, vel quolibet ſacramento hæreticis cõmunicat, ceſſans à promotione vix in ſuo ordine perſeuerat. Nõ eſt enim de ſacramento hoc, ut de cæteris. Cætera enim vel ad culpas tollendas dantur, vt baptiſmus, & pœnitentia: uel pro culpis non in æternum, ſed ad horam negantur, vt Euchariſtia, quæ in articulo mortis pœnitenti etiam de nefarijs peccatis conceditur; Hoc ſolum, non ſolum pro culpa, ſed etiam pro infamia [h] interdicitur †, & pro imminuta munditia [i] ſua, vel extrinſecæ, vel intrinſecæ perfectionis prærogatiua: ut bigamis, uel uiduæ maritis, uel illiteratis, uel corporis qualibet parte uitiatis denegatur, quibus tamẽ baptiſmus, uel Euchariſtia non negatur. Poteſt etiam talis cætera ſacramenta adminiſtrare, qui iſtud ſolum [k] non ualet conferre.

† *al. interdum etiam pro.*

...nice electis, toleratis tamen. ſic. 62.d.c.1.arg.contra 12.q.2.alienat ones. Ibi ius commune: hic miſericordia.

a ¶Eccleſijs.] inf ea.q.5.c.1.contra. Sol. ibi pp ſcandalũ in eccleſia, quam per manifeſtam adeptus eſt ſimoniam, nõ pmittitur miniſtrare. hic ẽcõtra, ſ. propter ſcandalum, cum occultum ſit delictum in eccleſia, cui intitulatus eſt, & non in alia ſuſcipit, vel hoc, cum emit illũ ordinem, illud, cũ dignitatem, vel beneficiũ. inf. ea. erga.

b QVod pro neceſſitate tẽporis, &c.] Ceſſante neceſſitate, & diſpenſatio ceſſare debet.

c ¶Quod.] ideſt, qa diſpẽſatio urget, vel qđ eſt accuſatiui caſus, ideſt, qđ neceſſitas urgebat, ideſt, inducebat Arg. contra inf. 19. q. 2. duæ, ibi pp criminoſos. B. Sol. ibi de cauſa impulſiua, hic de fi. ff. de poſtu. l. 1.

d SI quis.] Hoc capitulum non loquit de mero iure.

e ¶Promotionis.] ſ. 34. d. præcipimus. C. depoſi. ſi depoſiti. de hoc enim gratificare debet, vt ibi.

f ¶Inuenitur.] Niſi in caſib. notatis 9.q.1. in ſumma 1.

1 Illos caſus ponit etiam Hug.

ECCE. CASVS. Hic oſtendit Gratianus aliud eſſe in ſacramẽto ordinis, vel dignitatis, qđ nõ cõfertur cũ effectu ab hęreticis, aliud in ſacramento neceſſitatis, qđ cũ effectu cõferri etiã ab hæretico, vt baptiſmus, pœnitentia, & Euchariſtia: quia ſacramẽtũ ordinis nõ ſolũ propter culpam interdicitur, ſed etiam propter irregularitatẽ, vnde ſacramenta neceſſitatis põt cõferre, qui iſtud ſolum conferre non poteſt.

g ¶Ecce] Oſtendit magiſter in hoc §. differẽtiam inter ſacramẽta dignitatis, & alia, & cauſam differentiæ.

h ¶Infamia.] Quæ etiam ſine culpa cõtrahitur. 6. quæſt. 1. §. verum.

i ¶ Munditiæ.] Vt in illo qui contrahit cum ancilla. 34. diſt. ſi quis viduam.

K ¶Iſtud ſolum] Scilicet ordinem.

Digitized by Google

SI qui epi.] CASVS. Dr in hoc c. ꝙ ſi qs ordinauerit indignũ, et ſi depoſitionẽ euadat, de cætero nõ ordinabit, nec ẽt itererit illi ordinationi, q̃ cõtulit indigno.
a ¶Talem.] Extra de temp. ord. literas.
b ¶Qualem.] Extra de præben.
c ¶Aliquo

eſt contra ext. de tẽp. or. literas, quia ibi non indignum ſed indigne ordinauit aliàs ſuper eſt hæc veritas, quod qui promouet indignum depoſitionem meretur, vt 50. diſt. ex pœnitentibus, & arg. hic ibi. euaſerint, ita tamen ſi ſcienter hoc facit, cum & ille ſit in notorio crimine. aliter non poſſet eũ repellere, ab ordine ſuſcipiẽdo. extra de temp. ord. ex tenore. Vel dic, ꝙ varia sũt pœnæ, hodie mitius agitur, vt extra de ꝓ ben. graue.

Ord'aantiũ indignos punitio.

Vnde Leo ait ad epiſcopos Africæ, epiſt. 85. al. 87. c. 2.

¶De epiſcopis, qui talem conſecrant, qualem conſecrare non licet. Cap. XLIII.

25. q. 2. c. ſi qui epi. Anſ l. 6. c. 74. Iuo p. 5. c. 107. †*nec ei ſacramento*] orig.

SI qui epiſcopi talem [a] cõſecrauerint ſacerdotem, qualem [b] non liceat; etiam ſi aliquo modo [c] damnum proprij honoris euaſerint, ordinationis [d] tamen ius vlterius non habebunt [e] : nec illi [f] vnquam [g] ſacramento intererunt; quod neglecto diuino iudicio, immerito præſtiterunt.

Ecce [h] cum honoris periculum euadant, vt cætera ſacramenta ſacerdotaliter adminiſtrare permittantur, ab hoc ſolo non modo pro hæreſi vel pro qualibet maiori culpa, ſed etiam pro negligentia remouentur. In quibus ſolicite notandum eſt, quod ſacramentũ ſacerdotalis promotionis præcæteris omnibus magis accurate, & digne dandum, vel accipiẽdum eſt. quia niſi ita collatum fuerit, eo deſinet eſſe ratum, quo non fuerit rite perfectum. Cætera enim ſacramenta unicuique propter ſe dãtur, & unicuique talia fiunt, quali corde, uel conſcientia accipiuntur. Iſtud ſolum non propter ſe ſolum, ſed propter alios datur: & ideo neceſſe eſt, ut uero corde, mundaque conſcientia, quantum ad ſe, ſumatur; quantum ad alios uere, non ſolum ſine omni culpa, ſed etiam ſine infamia propter ſcandalum fratrum: ad quorum utilitatem, non ſolum, ut præſint, ſed etiam, ut proſint, ſacerdotium datur.

Vnde Hieronymus ad cap. 3. Michææ.

¶Simoniaci rei ſunt infidelitatis eorum, qui a ſe ſcandalizantur. Cap. XLIV.

HI quoſcunque [i] de aſſeclis ſuis ordinant clericos, & vitam eorum in ſcandalum [k] populis exponentes, rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcandalizantur.

Reuera enim, qui ad hoc eliguntur, ut cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere dẽnt ſanctitate. Alioquin, cur cæteris præferuntur, qui nulla meritorum gratia à cæteris aſſumuntur? Hinc etiam Symmachus Laurentio Mediolanenſi epiſcopo poſt ſextam ſynodum Romanam.

e ¶Non habebunt.] .ſ. cum aliquis punitur in eo in quo deliquit.
f ¶Illi.] Baz. dicit, ꝙ illum eundem ordinem non poteſt conferre, ſed minorem vel maiorem bene. arg. ext. de temp. or. literas, quia hæc pœna eſt, & ideo nõ debet amplius extendi quàm inueniatur delictum. H. contradicit, quòd hæc actio, illi facit ſimplicem relationem.

Pœna infligetur ſm delictum.

g ¶Vnquam.] Argu. in eo puniẽdum eſſe aliquem in quo deliquit. 12. q. 2. de viro. &c. qui & humanis inf ea. q. 5. c. 1. ſup. d. 81. valet 17. q. 4. frater, & 7. q. 1. ſi quis d' ordine. ꝙ 11. q. 2. admonere. inf. 27. q. 2. qui dormierit.

In quo quis deliquit, in eo puniri debet.

ECCE. CASVS. In hoc §. oſtẽdit G. quare ſacramentum ordinis magis diſcrete conferendum eſt, q̃ cætera ſacramenta? quia alia pro accipiente tantum; iſtud verò pro alis confertur, vnde debet conferri non ſolum ſine omni culpa, ſed etiã ſine omni infamia.
h ¶Ecce] Adhuc ꝓſeuerat aſſignando differentiam, & cauſam differentiæ.

HI, quoſcunque] CASVS. Dicit in hoc ca. ꝙ epiſcopi, qui ſeruientes, vel ſeruos ſuos indignos ordinant, rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcandalizantur propter hoc. Quæ ſequuntur plana ſunt vſque ad cap. dedi. Sed ſcias, ꝙ §. ille, Pater. reſpicit ſupradicta. c. ſcilicet ſi iuſtus fuerit, &c. ex catholica.

Prælati in multis excedunt.

c ¶Aliquo modo.] Diſpenſatiue. ſ. cum punitur aliquis in eo, in quo deliquit. In increpatione, vt 45. d. cum beatus. Item in ſcientiæ recognitione. 16. q. 1. reuertimini in fi. Item in poteſtate ligandi, vel ſoluendi. 24. q. 3. de illicita. Item in priuilegijs, 11. q. 3. priuilegium. Item in ordinis collatione, vt in c. præſenti, ſi qui epiſcopi. Item in honoris ablatione, vt dixi 99. d. nullus. Item in armorum retentione, vt 1. b. 7 c. 1. H.

1 Et ſic vr intelligere Gra. inf. §. 1.

d ¶Ordinationis.] ſup. diſt. 50. ex pœnitentib. cõtra. ſup. diſt. 36. qui eccleſiaſticis. contra. ſup. 55 d. nullus. ſup. d. 51. c. 1. in §. 1 Solu. ibi de his, qui ex pertinacia contra canones ordinant tales. hic de illis qui ex ſola negligentia hoc faciunt, intelligitur 1 argu. 2. q. 1. in primis, nec

2 Aſſecla dr aſſecutor, ab aſſequendo, eo ꝙ ſequat aliquem lucri cauſa ſm Papi.

i ¶Quoſcunque.] ideſt, aliquos indignos, quod collige ex illo verbo, aſſeclis, ab aſſequor 2. aſſequeris, vnde & aſſecla ſeruus: aliter ſi eſſent digni, plus eis tenerentur. arg. 12. q. 2. hæc huius. 86 d. non ſatis.
K ¶In ſcandalum.] Qui ergo occaſionem damni dat, damnum, &c. extra de iniur. & dam. ſi egreſſus 3. infra ead. placuit 2. argumen. contra. 23. quæſt. 5. de occidendis, §. 1. Dic, prima intelligitur de cauſa proxima, & cum

3 Concor. tex in l. qs ad le. cum ibi not. C. d' legem Iuliã de vi publi.

Digitized by Google

cum culpa: contraria de cauſa remota, & ſine culpa, ff. de ier. cor. l. Neratius.

a Viliſſimis.] Supra d 25. §. nunc autem.

b ¶Niſi præcellat.] Ideſt niſi habeat illam diſcretionem, quæ in prælato exigitur, etſi non eminentem, tamen ſufficientem, extra de elec. cũ nobis olim. ſufficit enĩ quod ſit bonus. 1. 65 diſtinct. ca. vlt. Quid ergo ſi oẽs ſint valdè periti? non ideo erit iſte viliſſimus, quia non eſt, vt Salomon de hoc octaua q. prima, ſicet.

putaret aquam ſine Spiritu ſancto ſufficere ad ſalutem. De hoc etiam Ambroſius. Quidam negauerunt ſe ſcire Spiritum ſanctum, cum baptizatos ſe dicerent baptiſmo Ioannis: quod tamen in aduenientis Ieſu non in ſuo baptizauit nomine. Iſti ergo qui nec in Chriſti nomine

Scientia prælati ſit ſaltẽ ſufficiens.

1 Grauitas, & induſtria in prælato requiritur s. ea. c. fertur, ver, ſi. n. &c.

¶Sicut honore, ita & ſcientia quiſque præcellere debet. Cap. XLV.

Viliſſimis † [a] comparandus eſt, niſi præcellat [b] ſcientia, & ſanctitate, qui eſt honore præſtantior.

† *Viliſſimis comparandus*] orig. ſup. c. ex catholica, & c. iuſtus.

7 *Patet ergo* [c] *illud Auguſtini* (*ſacramenta videlicet Chriſti per hæreticos miniſtrata ſuo non carere effectu*) *non de omnibus intelligi generaliter, ſed de ſacramento baptiſmi.*

PATET ERGO. Hæc eſt 7. pars huius quæſt. in qua dicitur ꝙ ſacramentum collatũ in forma eccleſiæ a malo catholico tolerato, ratum eſt. Ioannes de Fant.

c ¶Patet ergo]Reſpicit illud c. ex catholica, & ca. ſi iuſtus.

Vnde idem Auguſtinus ait tract. 5. in Ioannem.

¶Baptiſmus ſiue per bonum, ſiue per malum miniſtretur, reiterari non debet. Cap. XLVI.

Dedit [d] baptiſmum Iudas, & non baptizatum eſt poſt Iudã: dedit [e] Ioannes [f], & baptizatũ eſt [g] poſt Ioannem; quia qui datus eſt a Iuda, baptiſmus Chriſti erat [h], qui autem a Ioanne datus eſt, Ioannis erat. Non Iudam Ioanni, ſed baptiſmum Chriſti, etiam per Iudæ manus datum, baptiſmo Ioannis, etiam per manus Ioannis dato recte præponimus. *& paulo poſt*. ¶Quos baptizauit Ioannes, Ioannes baptizauit: quos autem baptizauit Iudas, Chriſtus baptizauit. Sic ergo quos baptizauit ebrius α [i], quos baptizauit homicida, quos baptizauit adulter, ſi baptiſma Chriſti erat, Chriſtus baptizauit. *Item paucis interiectis.* ¶Quod ſacramentum tam ſanctum eſt, vt nec homicida miniſtrante polluatur.

Alg. l. 3. c. 10.

DEdit.] CASVS. In cathæcumeno baptizando non attenditur meritum dantis, vt probatur exẽplo Iudæ: qa quos baptizauit, non sũt poſtea baptizati: qa Chriſtus eos baptizauit, ſed bene baptizati a Ioanne ſunt poſtea baptizati: quia Ioannis erat baptiſmus. Sic ergo quos baptizat ebrius, adulter, & homicida, Chriſtus baptizat.

d ¶Dedit.] Quia baptiſmus collatus a Ioãne erat quoddam ſacramentale, quo abluebatur corpus exterius tñ. de conſ. d. 4. baptiſmus, & valebat ad aſſuefactionem.

e ¶Dedit.] In nomine Chriſti, vel in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti, & ideo non fuit, &c. de conſecr. d 4. aliud.

f ¶Dedit Ioannes.] In nomine venturi, &c. & ideo fuit Ioannes.

g ¶Et baptizatum eſt.] inf. de conſec. d 4 non regenerabantur.

h ¶Baptiſmus Chriſti erat] In quarto libro ſententiarũ legitur. Hic conſiderandum eſt: ſi baptizati ſunt baptiſmo Chriſti a Ioanne baptizati, & qua forma verborum ſit vſus Ioannes Ibi reſpondet, qui baptizati ſunt a Ioãne neſcientes ſpiritum ſanctum eſſe, ac ſpem ponentes in illius baptiſmo, poſtea baptizati ſunt baptiſmo Chriſti. baptiſmus autem Ioannis tantum dabatur in nomine venturi. vnde Hieron. ſuper Io. Qui dicit ſe in Chriſtum credere, & non credit in Spiritum ſanctum, nondum habet claros oculos. Vnde baptizati a Ioanne. In nomine venturi, ideſt, domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dixerunt, ſed neque ſi Spiritus ſanctus eſt audiuimus, iterum baptizati ſunt in nomine Chriſti explicite. Illi vero qui ſpem in baptiſmo Ioannis habebant, & patrem, & filium, & Spiritum ſanctum credebant: non fuerunt poſtea baptizati, ſed impoſitione manuum ab Apoſtolis ſuper eos facta, Spiritum ſanctum receperunt. Alij vero qui nõ ita credebant, baptizati ſunt baptiſmo Chriſti, vt dictum eſt. Vnde Hieron. Qui Spiritum ſanctum neſciebant eum baptiſmum a Ioanne acceperunt, iterum baptizati ſunt, ne quis ex Iudæis, vel gentilibus nomine, nec cum fide Spiritus ſancti baptizati fuerant, non poterant accipere baptiſmi ſacramentum. Baptizati ſunt igitur in nomine Chriſti, nec iteratum eſt in eis ſacramentum, ſed innouatum. Sed quæritur, cum in baptiſmo Ioannis non conferatur remiſſio peccatorum, vt de conſec. diſt. 4. non regenerabantur. nec ad veritatẽ baptiſmi valeat fides alicuius, vel infidelitas officiat. de conſe. diſt. 4. quomodo, & ſeq. cap. cur reiteratur baptiſmus in quibuſdam a Ioanne baptizatis: maximè cum per circunciſionem originale fuiſſet deletum, vt extra de bap. maiores, §. caute. Nam ſi dicas baptiſmũ Chriſti neceſſarium eſſe etiam circumciſis, concluditur ergo, quod in omnibus baptizatis a Ioanne neceſſariũ eſt, ſiue bene crederẽt, ſiue male. Si aũt dicas non eſſe neceſſario: quare ergo baptizati ſunt baptiſmo Chriſti iã a Ioanne baptizati. cum ijdem eſſent circunciſi? poteſt dici forte, ꝙ ante paſſionem Chriſti nulli erat baptiſmus neceſſarius 2, ſed tantum baptizati ſunt ab Apoſtolis ne putarent alioqui baptimum ſine Spiritu ſancto ſufficere ad ſalutem, quod credo. Vel forte a baptiſmo Chriſti, ideſt, poſtquam Chriſtus baptizatus fuit omnib. baptiſmus fuit neceſſarius, ſiue Ioannis *, ſiue Chriſti: ſed baptiſmus Chriſti tanquam a ſeipſo ratus, non indiget fidei adminiculo. ſecus in Ioannis baptiſmo. vnde baptizati ſunt, quibus recta fides non adfuit, quod locũ habuit in baptiſmo Ioannis. Vide quod no. de conſe. d. 4. ex quo.

Baptizati a Ioanne, an debuerũt rebaptizari baptiſmo Chriſti

Baptiſmus Ioannis non conferebat peccatorũ remiſſionem.

2 Scilicet qa ianua paradiſi nondũ erat aperta. extra de baptiſ. maiores Arch.

* *Vide B. Tho. p. 3. q. 38. per totã & preſertim ar. 6.*

i ¶Ebrius.] Ita tamen, quod ſentiat quid faciat, quia intentio baptizati, & baptizantis exigitur 3, vt infra de conſecr. diſtinct. 4 ſolet, quia nemo dicit quod non ſentit, ff. de ſup. le. l. Labeo, & ita nõ ẽ cõtra. J. ca. §. ecce.

3 Argu. contra de conſe. di. 3. baptiſmus in fi. ca. nõ illud. Ar

Sicut

Digitized by Google

SIcut vrgeri.] CASVS. Donatiſta dicebat, ꝙ hæreticus ſi baptizat, peccata dimittit: quod Auguſt. negabat. Sed dicit Aug. ergo eadem ratione auarus, ideſt, ſimoniacus dimittit peccata, quod ipſi hæretici negabant: verumtñ ſi attendas vim meriti, neuter dimittit. ſed ſi vero ab auaritia ſeparari. Seq. §. placet.

a ¶Dimittit peccata.] Supra ea. remiſſionem.

b ¶Sic & e8o.] Argu. ſufficere reſpondenti dare inſtantiam 1. alibi ſufficit aſſignare rationẽ. a 8.q.1. ſic enim. Et dicit Ariſtoteles octauo Topicorum: optima inſtantiarũ eſt dicere, quare nõ ſic S. c ordinabis argumentum. hæretic' iuſtè baptizat. ergo dimittit peccatũ, quod ego nego. & inſto: auarus baptizat iuſtè; ergo dimittit peccatũ, q̃d nõ cõcederent ipſi. ſed dic inſtantiã nõ ualere; quia ſecũdũ ſuam opinionẽ concludit. ſic 27.q.1. nuptiarum.

Inſtructio rñdentis.

1 Inſtantiã gl. ſing. ſm Iaſonem in l ult. in fi. C und: lib. Glo ſimilis in l. creditori. de oper. noui nunc. vbi Alex. & Iaſon.

α ¶Ebrius.] *Addita, ſublata, & emendata ſunt nonnulla in hoc capite ex originali, non tamen vox iſta ob gloſſam. Legendum eſt enim, ebrioſus.*

Idem de baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 4. c. 4.

¶De eodem. Cap. XLVII.

Poly. li. 3. tit. 10. Anſ. li. 9. c. 35. Iuo p. 1. c. 165. & p. 2. c. 94.

SIcut vrgeri videor, cũ mihi dicitur, ergo hęreticus dimittit [a] peccata? ſic & ego [b] vrgeo, cum dico, ergo qui cœleſtia mandata non ſeruat, auarus, raptor, fœnerator, inuidus, verbis, nõ factis ſæculo renuncians dimittit peccata? ſi per vim ſacramenti Dei, ſicut & ille, ita & ille: ſi per meritum ſuum; nec ille. Illud enim ſacramentum & in malis hominibus Chriſti eſſe cognoſcitur. In corpore autem vnicæ columbæ [c], incorruptæ, ſanctæ, pudicæ, nõ habentis maculam, aut rugam, nec ille, nec ille inuenitur. [Vt ſi cuius β manus eſſet arida, verum quidem eſſet mẽbrum: quãuis ſine ſanguine, & inefficax eſſet & mortuũ: ſic & fides, cum ſit vera, tamẽ ſine operibus mortua eſt.] *Item paulò poſt.* ¶Sic ergo in hæreſi baptizatus in nomine ſanctæ Trinitatis, tamen non ſit templum Dei, ſi ab hæreſi non receſſerit; quomodo neque in auaritia in eodem nomine baptizatus ſit templum Dei, ſi ab auaritia non recedat, quæ eſt idolorum ſeruitus.

Epheſ. 5. *Iacob. 2.* *Coloſſ. 3.*

β ¶Vt ſi cuius.] *Verba hæc uſque ad verſ. Item in vulgatis B. Auguſtini codicibus eo loco non leguntur, neque apud cæteros collectores.*

8 *Ex his itaque uerbis apparet baptiſma quod ab hæreticis tribuitur, uirtute ſua remiſſionem conferre peccatorum.*

Sed idem Auguſtinus econtra teſtatur lib. 6. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 1 dicens.

¶Baptiſma Chriſti, etſi nulla peruerſitate violetur, apud hæreticos tamen caret effectu. Cap. XLVIII.

ETiam [d] corde tardiores, quantũ exiſtimo, intelligunt baptiſmum Chriſti nulla peruerſitate hominis, ſiue dantis, ſiue accipientis poſſe violari. Sed quia [e] aliud γ eſt ſacramentum ab effectu ſacramenti; cum eos qui in ipſa vnitate eccleſiæ perdite viuunt, conſtet remiſſionẽ peccatorum nec dare, nec habere poſſe: quia non malignis, ſed bonis filijs dictum eſt: [Si cui dimiſeritis peccata, dimittuntur ei; ſi cui tenueritis, tenebuntur.] patet ergo hæreticos [f] tantum dare, vel accipere ſacramentum baptiſmi, & non dare remiſſionem peccatorum.

Ioan. 20.

γ ¶Sed quia aliud.] *Hinc vſque ad finem uerbis B. Auguſtini in ſummam redactis, ſententia tamen manet incolumis. Integer locus habetur de conſecr. diſt. 4. Quomodo. §. non ob aliud.*

Idem in ſermone xi. de verbis Domini, de blaſphemia in Spiritum ſanctum.

c ¶Vnicę columbę.] Quæ complectitur tantum grana ſine palea. 12 q 4. recurrat ſ. contra remiſſionem. in gl. fi.

EX HIS. Hæc eſt 8. pars q. in qua dicit, ꝙ baptiſmus in forma eccleſię datus à quocunque tenet: ſed pręciſus baptizatus non ſaluatur, ſicut membrum pręciſum à corpore non habet ſpiritum vitæ. Ioan de Fant.

ETiam.] CASVS. Ab iſto loco probat cõtrarium; ſcilicet, ꝙ baptiſma hęreticorũ non habet effectum. Eſt ergo caſus talis. Dicitur in hoc, ꝙ ẽt tardi ad credendum intelligũt, ꝙ malus dat, & accipit uerũ baptiſma, ſed non dat remiſſionem peccatorum, qui eſt effectus ſacramẽti: quia tm̃ bonis dictũ eſt, Cuĩ dimiſeritis pctã. &c.

d ¶Etiam.] Ab iſto loco inducit magiſter capitula, quibus vult probare, ꝙ hęretici, etſi ſacramentũ conferre poſſint, nõ tamen effectum ſacramenti. quãdoq; tamen inducit, ꝙ poſſint effectũ conferre, & ſub iſta alternatione venit vſque in finẽ quæſtionis fracto frœno.

Hęretici nõ cõferunt effectum ſacramenti.

e ¶Sed quia.] Sicut aliud eſt elemẽtum aliud conſecratio, vt de conſecr. diſtin. 4.

ſed ſi vim ſacramenti attendas, uterque dimittit. Nam quò ad merita utrumque membrum mortuum eſt; & ad hoc ut reuiuiſcant, oportet alterũ ab hæreſi, alterum per aquam. & ideò notatus fuit Cyprianus; quia non fecit iſtam differentiam. infra ea. ſi qui inquit,

f ¶Hæreticos.] Sacramentum gratiæ dat Deus etiam per

Sacramẽtũ gratiæ dat Deus p malos.

Digitized by Google

per malos;ipſam uerò gratiam, non niſi per ſe ipſum, vt inf. de conſecr.d.4 quomodo.

CORporalia.] CASVS. Dicitur in hoc, ꝙ ſicut membrum amputatum ſenſu caret & ineſſicax reputatͣ, ſic & corporalis baptiſmus hæreticorum eſt ablutio ſine effectu.

SED NOTANDVM. Hæc eſt 9. pars q. in qua dicitur, quod quidam hæretici non baptizant in forma eccleſiæ, & talis baptiſmus iteratur. Alij hæretici dant in forma eccleſiæ, & talis non reiteratur. Io.de Fant. CASVS. Soluit nunc Gratianus dicens, ꝙ ſup. dic.ca.& & ma-

¶De eodem. Cap. XLIX.

CORporalia[a] ſacramenta, quæ portant, & celebrant etiã ſegregati ab unitate corporis Chriſti, formam poſſunt exhibere pietatis[b]: Virtus verò pietatis inuiſibilis, & ſpiritalis: ita in eis non poteſt eſſe; quemadmodum ſenſus non ſequitur hominis membrum, quando amputatur à corpore.

¶ *In aliquot uetuſtis codicibus hoc & ſequens caput ſunt coniuncta ſuperiori.*

Item Ambroſius in libro de initiandis rudibus.

¶De eodem. Cap. L.

NOn ſanat baptiſmus[c] perfidorum; non mundat, ſed polluit[α]; quia in diluuio[d] aquarum multarum ad Dominum non approximatur; quia, vt per Apoſtolum dicitur: [Quidquid non eſt ex fide[e], peccatum eſt.] & ipſis, qui faciunt, & quibus faciunt, non ſolum non prodeſt; ſed & ad iudicium eſt.

Algerius, lib. 3. c. 1. & 13.
Pſal. 31.
Rom. 14.

α ¶Polluit.] *Hucuſque Ambroſius. Sed Algerus lib. 3. cap. 1. referens hunc locum, addit vſque ad ver.* approximatur, *ac deinde, c. 13. citans etiam eundem librum B. Ambroſij, adiungit reliqua huius capitis vſque ad finem.*

Item Leo ad Nicetam Aquileienſem epiſcopum, epiſt. 77. al. 79. c. 7.

¶Per manus impoſitionem confirmentur, qui ab hæreticis baptiſma accipiunt. Cap. LI.

HI qui baptiſmum ab hæreticis acceperunt, cum baptizati[f] antea non fuiſſent, ſola inuocatione Spũs ſancti, per impoſitionem manuum cõfirmandi ſunt, quia formam tantũ baptiſmi ſine ſanctificationis virtute ſumpſerunt. Et hanc regulam, ut ſcitis, ſeruandam omnibus eccleſijs prædicamus, ut lauacrũ ſemel initum nulla iteratione uioletur, dicente Apoſtolo: [Vnus[g] Dominus, vna[h] fides, vnum[i] baptiſma:] Cuius ablutio nulla iteratione temeranda eſt: ſed, vt diximus, ſola ſanctificatio ſancti Spiritus inuocanda eſt, vt quod[k] ab hæreticis nemo accipit, a catholicis ſacerdotibus conſequatur.

Poly. li. 3. tit. 10.
Inf. ea. c. hanc regulam.
Epheſ. 4.

9 *Sed notandũ eſt, quòd hæretici, ut Arriani, & Sabelliani, quorum[l] alij inæqualitatẽ, alij indiſcretionẽ perſonarũ[m] cõfitebantur, baptiſma non in forma eccleſiæ[n], ſed ſuæ peruerſitatis miniſtrabant.* ¶*De his ſpecialiter* ſup. c. non ſanat.

a ¶Corporalia.] qa miniſterio corporũ, & circa corpora conferuntur, vel quia q̃dã ſunt corporea, vt chriſma, vel formæ corporum ſunt, uel qa ſub corporalibus ſpeciebus conferuntur 1. Sed nunquid cum corpore peunt. arg ꝙ non ꝫ. eadem. quod quidam. 32. q. 7. tantum ualet.

1 Vel dic, ꝙ hoc dicit ad differentiam ſpiritualium ſacramẽtorũ. Eſt enim baptiſmus ſpiritualis & inuiſibilis, ut interior, eſt et corporalis, & viſibilis ſicut exterior. Similiter ordo, & confirmatio, & extrema unctio, Corpꝰ Dñi, & pnia ſm Hug. & Pau.

b ¶Pietatis.] i. ſanctæ religionis, & ueritatis: ſed ideo dicit, quia tunc eſt ibi pietas, cum ueritas, &c.

NOn ſanat.] CASVS. Dr in hoc c ſꝙ baptiſma perfidorum non prodeſt. Et hoc probat Apoſtoli auctoritate dicentis, oẽ quod non eſt ex fide, peccatum eſt: imo potius nocet aſſumentibus illud baptiſma.

c ¶Baptiſmus.] Datus extra formã eccleſiæ, ut inf. eod. §. ſed notandum.

d ¶Qui in diluuio aquarũ.] i. multiplicitate diuerſarũ ſententiarũ, vel ſẽctarũ 2. vel in diluuio tñ, quia ſolus baptiſmꝰ non ſufficit, niſi & gratiã detur.

Diluuium aquarum.

2 Vel dic in diluuio, in carnalib. cõcupiſcẽtijs, vel .i. cum inundabunt aquæ, ideſt, pœnæ, & anguſtię in die iudicij ſecũdum Hug.

e ¶Ex fide] .i. cum fide operante per dilectionem.

HI q.] CASVS. Dr hic, ꝙ hi q ab hæreticis baptizantur, per impoſitionem manus epi ſunt cõfirmandi, vt ſic gratiam Spiritus ſancti in eccleſia recipiant: baptiſma tñ reiterari non debet, dicente Apoſtolo, vnus Deus, &c.

f ¶Baptizati.] Nam tunc nihil acceperunt ab eis. 68. d. § hi uerò.

g ¶Vnus.] ideſt, incommutabilis.

h ¶Vna.] ideſt, ab uno ueniens.

i ¶Vnum.] ideſt, vnam habens efficaciam in omnibus ſiue paruulis, ſiue adultis: niſi malitia ſuſcipientis impediat, uel unum quia non iterandum.

K ¶Vt quod.] Scilicet ſanctitatis uirtutem, gratiam, remiſſionem peccatorum: exaudi tamen, ut dicit Gratianus, inf ea §. nemo. Nam aliter conſtitutus in neceſſitate accipit, 32 diſt. § .uerum.

maxime c. non ſanat. intelliguntur de his qui non baptizati ſunt in forma eccleſiæ, qui debent iterum baptizari Et hoc probat per ſeq c.

l ¶Quorum.] Vt Arriani, qui dicunt filium nõ coæternum patri. 24. q. 3. c. quidam. ver. Arriani.

m ¶Perſonarum.] Vt Sabelliani, qui dicunt eandem perſonam eſſe Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, vt 24. q. 3. quidam. ver. Sabelliani. Error Sabellianorum.

n ¶Eccleſiæ.] Quæ neceſſaria eſt. 32. d. §. uerum. & inf. ead. c detrahe.

Digitized by Google

SI quis conſugerit.] CASVS Statutum fuit in Nicæno concilio, vt baptizati a Paulianiſtis, præter formam eccleſiæ, ad nos redeuntes debeant iterum baptizari, eorum clerici, ſi aliàs fuerint inculpabiles, poſt baptiſma, apud nos ordinentur, ſi vero minus idonei inueniantur, repellantur. Cataphrygis, qui non baptizant in forma Eccleſiæ, & ſic ſoluuntur contraria, inf. de conſec. diſt. 4. qui bis, ſed hic non fuit facta iniuria ſacramento, cum nullum præceſſerit: ibi contra, vel hoc intelligendum eſt per illud. Nam ibi dicitur, niſi neceſſitas, &c. Item cōtra inf. ea ſi quis p ignorantiā, ſed hoc de diſpēſatione. illud de rigore. Vel hic loquitur de iure, quia, cū hic nullū fuerit prius baptiſma, nec ordo, vnde nō ſit hic iniuria alicui ſacramento: ſed tūc baptizātur, & ordinantur, nec tangit illud c hoc, quia ibi alius caſus. ſ. quia ibi ſunt duæ quæſtiones ſecundum vnum caſum.

Baptiſmo an fiat iniuria per reiterationem.

Ambroſius locutus eſt dicens.] Non ſanat baptiſmus perfidorum, &c.] Sed etiam, vt rebaptizentur, & reordinētur in concilio Nicæno, c. 19. Statutum eſt.

¶Rebaptizentur, & reordinentur, qui de Paulianiſtis, & Cataphrygis ad Eccleſiam redeunt. Cap. LII.

SI quis confugerit ad eccleſiam catholicā de Paulianiſtis [a], & Cataphrygis α [b], ſtatutum eſt rebaptizari eos omnino debere. Si qui verò clerici erāt apud eos, ſi quidē inculpati fuerint, & irreprehenſibiles, rebaptizandi ſunt, & rurſus [c] etiam ab epiſcopo eccleſiæ catholicæ ordinētur. Si vero examinati minus fuerint apti deprehenſi, deponi [d] eos oportet. Similiter autem, & circa diaconos β, & de omnibus, qui in eodem clero inueniuntur, eadem forma ſeruabitur.

α ¶[Cataphrygis.] *Legitur hæc dictio in priſca verſione, quæ eſt in varijs exemplaribus collectionis Iſidori impreſſis, ac manuſcriptis: ſed non eſt in Canone Græco, neq; in verſione Dionyſii, aut alijs recentiorib. Quòd autem, & iſti baptizandi ſint traditū eſt in concilio Laodiceno, c. 8. in ſynodo ſeptima ſeu ſecunda Nicæna, c. 7. & infra. de conſec. d. 4. c. hæ verò, quod eſt Gregorij.*

β ¶[Diaconus.] *Græcè eſt,* περὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ὅλως περὶ τῶν ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένων, *id eſt,* De diaconiſſis, & de his omnino, qui in commune connumerantur.

Item Innocentius ad Epiſcopos Macedoniæ, epiſt. 22. c. 5

¶De eodem. Cap. LIII.

PAulianiſtæ [e] in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti minimè baptizabant, & Nouatiani iiſdem tremendis, venerandiſque nominibus baptizant; nec apud iſtos de vnitate poteſtatis diuinæ, hoc eſt patris, filij, & ſpiritus ſancti quæſtio aliquando mota eſt.

Alij [f] formam eccleſiæ in baptizando ſeruant. Sed dum ab eis baptizantur, qui in hereſi, vel ſchiſmate eis communicant, ſacramentum quidem baptiſmi ab eis accipiunt, virtutem verò non conſequuntur, quam ſine fide nullus conſequi poteſt. Vnde de Domino dicitur, quòd in patria [g] ſua non poterat [h] facere ſignum propter incredulitatem eorum.

Luc. 4.

Vnde Auguſtinus tract. 80. ad c. 15. Ioannis, & ſermone de catechyſmo, c. 3 initio.

¶Dum verbum accedit ad elementum, fit ſacramentum. Cap. LIV.

DEtrahe [i] verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua? acce-

c ¶Rurſus.] Arg. q non baptizatus nullum recipit ordinē. ext. de presb. nō bap. ca ſi quis presbyter. inf. eo. ti c. ſi quis p ignorantiam, ſup ca. cum Paulus.

Ordinari nequit qui baptizatus nō eſt.

d ¶Deponi.] De facto 1, vel deponi, id eſt non admitti.

1 Scilicet de eo ordine quem apud hæreticos videbamur habere. Arch.

e PAulianiſtæ.] Iſti nō baptizabāt i forma eccleſiæ, ſed Nouatiani ſic, ſed rebaptizant iā baptizatos. Sed illi, q a ab eis in forma eccleſiæ ſunt baptizati, ſi eis cōicant in hæreſi: tunc effectū ſacramēti nō recipiunt, quē nullus ſine fide conſequi poteſt.

f ¶Alij] Hic §. reſpicit, §. ſup. poſitū, ſed notandum.

g ¶In patria.] Quia nemo ꝓpheta eſt acceptus in patria ſua

h ¶Non poterat.] i. nolebat, vel quia potentiæ ſuæ nō cōgruebat, ar. 32. q. 5 ſi Paulus, quia ipſi erāt increduli. Sed nōne poterat facere ne eſſent increduli, & ita facere miracula: nā dicit regula iuris, q qui pōt facere, vt poſſit, dr poſſe. vt ff. de reg. iur. q poteſt, ſed lex illa itelligitur de eo, qui tenetur ex neceſſitate, & adſtrictus eſt ad aliquid faciendum.

Error Paulianiſtarum.

a ¶Paulianiſtis.] Qui dicebant Chriſtum nō fuiſſe ſemper, ſed a Maria ſumpſiſſe initium, vt inf. 24. q. 3. quidē, § Pauliani.

b ¶Cataphrygis.] Cataphrygæ dicunt ſpiritum ſanctum paruulum hominem, &c. vt in prædi. c. quidam, verbo,

DEtrahe verbum.] CASVS. Oſtendit hic, q ſi verbum Euangelicū ſub forma debita apponatur ad aquā, ipſa fit ſacramentum: in qua tanta virtus eſt, vt corpus tangat, & cor abluat, non tamen quia verbum dicitur, ſed quia fides adhibetur. Seq. §. patet.

Detrahe verbū ab aqua, & quod ſignat ibi verbum.

i ¶Detrahe.] Ideſt, ſi aliquis immergat aliquem, & non

Digitized by Google

dit verbum [a] ad elementum,& fit ſacramentum [b]. *& infra.*¶Vnde iſta tanta virtus aquæ,vt corpus tãgat,& cor abluat;niſi faciente [c] verbo?nõ quia dicitur; ſed quia creditur [d]. Nam & in ipſo verbo aliud eſt ſonus [e] tranſiens, aliud [f] virtus manens.

De his etiam,qui in hæreſi, vel ſchiſmate baptizantur,ſcribit Auguſtinus libro de fide ad Petrum diaconum,c.36.dicens.

Aug.l.3.c.12.

¶Extra eccleſiam baptizati perniciem ſibi cumulant,ſi ad eccleſiam non redierint. Cap. LV.

FIrmiſſime tene, & nullatenus dubites, extra eccleſiã baptizatis,ſi ad eccleſiam nõ redierint,baptiſmo cumulari [g] perniciem. Tantum enim valet eccleſiaſticæ ſocietatis communio † ad ſalutem; vt baptiſmo non ſaluetur,cui non ibi datur,vbi oportet vt detur.

† *vnitas.*] ori.

Item tractatu 13.ad c.3.Ioannis.

¶Infirma ſunt dona, quæ præter vnitatem eccleſiæ habentur. Cap. LVI.

TEneamus [h] fratres mei vnitatẽ.Præter vnitatẽ,& q facit miracula,nihil eſt [i]. In vnitate.n. erat populus Iſrael,& non faciebat miracula: præter vnitatẽ erant magi [k] Pharaonis, & faciebant ſimilia Moyſi. Populus Iſrael, vt dixi: non faciebat miracula. Qui erant ſalui apud Deum,qui faciebant,an qui non faciebant? Petrus

Exod. 7.

non proferat verba, non baptizat: quia non ſolum elementum, nec ſola verba ad hoc ſufficiunt. Vel aliter; quidam baptizant tantum in nomine patris, & ſpiritus ſancti,& tunc expone, detrahe verbum,ideſt,filium:q d eſt aqua,niſi aqua?quaſi dicat,non eſt ibi baptiſmus.de conſec.diſt 4.in ſynodo. Vel aliter detrahe verbũ ab aqua.i.formam,& non erit ſacramẽtum baptiſmi. Et no ꝙ Gãdulphus dixit,ꝙ ipſa aqua ſit ſacramentũ .ſ. ipſum elementũ arg.de conſe.d.2 ca. ſacrificium, vnde ſi aſinus bibat aquam illam,bibit ſacramẽtum, ſicut de mure diximus de conſec. diſtinctio. ſecunda, qui bene non cuſtodiunt. Alij dicunt, quod impoſſibile ẽ, quod aſinus bibat ſacramentum nam dicũt,quòd aqua illa in eodem inſtanti incipit, & deſinit eſſe ſacramentum .ſ. in vltima prolatione ipſius formæ, Baptizo te in nomine patris &c. vt notaui de conſe.d 4.c.1.ſed per alias orationes, quæ primo fundunturſuper ipsã aquã, non fit aqua hoc ita verum eſt ſm eos,ꝙ ſi in eo inſtanti quo forma finit, & aqua ſit ſacramentũ,puer non eſſet in aqua, puta antequam dixiſſet, & ſpiritus ſancti, leuaſſet eum de aqua: non eſſet baptizatus. Nec eſt mirum ſi incipiat, & deſinat eſſe in eodem inſtanti, cum ſit idem ẽt in alijs caſibus,ſecundum legem,nam ſi quid mihi debetur ſub conditione,& illud accepero,tuli ante exiſtentiam conditionis:ſi poſt exiſtat conditio,eodem inſtanti incipit,& deſinit eſſe debitum,ff.de accept.l.antepenul,&.i qđ in diem,vt dicit lex.Sed falſum eſt ꝙ lex dicit.quia intelligitur olim liberatus, vt ff.de ſolu.ſub cõditione,debitor. Melius poteſt poni exemplum in ſeruo dato vxori a viro, vt eum manumittat. nam in eodem inſtanti incipit,& deſinit habere dominium,ff. de don. inter vir. & vxor.quod autem.§.vlt arg.hic,in fi.contra: quia alius eſt ſonus,&c.ſed quod dicit,ꝙ virtus permanet,non intellige in aqua,ſed in puero.Item arg.cõtra. ff.de vſufru.Tertio cum morietur. Item aliud exemplũ poteſt poni vbi quis ſimul incipit, & deſinit eſſe debitor.vt ff.ad Velleia debitrix.Quidam autem intelligunt aliter illam literam.

Aqua baptiſmi,an ſit ſacramentum.

Idẽ incipit, & deſinit in eod.inſtanti.

a ¶Verbum.]Nam verba neceſſaria ſunt.arg.in l.1.ff.de verb.oblig.

b ¶Et fit ſacramentum.].i.ſacramentum ſit ibi ex forma verborum, & aqua:quod eſt baptiſmus.Sed quęritur ſi in litore maris baptizetur, quis, an tota aqua conſecretur,an non?Dicendum eſt,quòd illa tantum quæ puerum tangit,arg.ff.de relig.l.a.§.Celſus.nam ibi dicitur, quod ſola terra, quæ tangit corpus hominis, eſt religioſa.Vel poteſt dici,ꝙ etiam illa,quæ iſtam tangit,vt ff.de re.vend quæ religioſis,ſed exaudi per canonem,11.q.3. quoniam multos,quia excommunicatio non tranſit in tertiam perſonam:ſic nec religio.

Baptiſmus in maris littore factus nõ cõſecrat totũ mare.

c ¶Faciente.i.in forma Euangelij: in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti.

d ¶Creditur.] Sup.ea.ſicut.Vř ergo,quòd mutus poſſit baptizare; quia matrimonium poteſt contrahere: maxime ſi tres perſonas poteſt exprimere; quod concedo ſi eſt mutaſter, aliter ſi loqui non poteſt,nõ baptizabit 1 & quod dicitur,ſed quia creditur,hoc ad ſuſcipientem. refertur, quia non exigitur fides conferentis, ſed ſuſcipientis,de conſec.d.4.tunc valere,ab ipſo enim dante ſola intentio requiritur, vt dixi ſup.ea.ſicut.

1 Adde idẽ eſſe in ſurdaſtro. facit gl. in ſi. in l. fi. ff.de leg.tut.

e ¶Sonus.]eſt Sonus vocalis, & eſt ſonus mentalis.

f ¶Aliud.] i.efficacia a Deo ſibi collata.inf de conſec. d.4.c.ſolet,& c.quamuis,&c.eccleſia paradiſo.

FIrmiſſime.] CASVS. Dicitur hic quod non prodeſt baptiſmus ſi extra vnitatem eccleſiæ conferatur,niſi baptizatus ad eccleſiam redierit.

g ¶Cumulari.] Cumulum ſupplicij.32.q 7. vſq; adeo.

TEneamus.] CASVS. Dicitur hic,ꝙ extra veritatem eccleſiæ non proſunt dona etiã miraculoſa, & hoc probatur exemplo populi Iſrael, & magorum Pharaonis, qui fecerunt miracula, & tamen damnati ſunt, ſed populus non fecit miracula,& tamen ſaluabatur, vt quidam Chriſtiani in nouo teſtamento ſaluantur,licet miracula non fecerint, ſed Simon magus qui damnatus fuit,miracula fecit.Sequens c.patet.

h ¶Teneamus.]Probat baptiſmum poſſe conferri a Malis,& ipſi poſſunt miracula facere inf.ea.prophetauit.

i ¶Nihil eſt.]Quo ad vitam æternam.

K ¶Magi.]Ioannes,& Mambres iſti magi.ſ.Ioannes,& Mambres tria fecerunt miracula, virgas in ſerpentes conuerterunt, & aquam in ſanguinem, & fecerunt aquam ranis ebullire,ſed Cyniphes 2 non potuerunt educere,vt Moyſes, vnde dixerunt 3 Digitus Dei eſt hic,& ita fecerunt in quarto miraculo, ſcilicet in tertia plaga 4 quia primum non fuit plaga, & ideo quandoque dicuntur, defeciſſe in tertio miraculo, quia in tertia plaga

Ioannes, & Mãbres magi, tria fecerunt miracula.

2 37 d c.legimus,§.hinc etiam.

3 Exodi 8. 26.q.5. nec mirum. ver. nec ideo.

Digitized by Google

plaga.26.q.5.nec mirum.

a HAnc.] Hoc c.eſt pars illius c.ſup.ea.qui.& repetit hic finē illius cap.vt exponat in §.ſequenti.

NEMO. Hæc eſt decima pars quæſtionis, in qua dr̃, ꝙ baptiſmus poteſt dari a quocunque: & hoc vſque ad §. hoc eſt bona ſolutio & vera, quæ probatur per ſequens c.

b ¶Nemo.] Arg. ad quæſt.de inuaſore, vtrum per eum poſſit præſentari clericus in eccleſia, & ſi per hæreticũ ſententia iuſta detur 1,de conſe.diſt.& dixit dominus. Ioan. quorum vtrunque falſum eſt, quia inuaſor non toleratur. & hæreticus eſt excõicatus. 1 Arg.inf.ca. qđ quidam. in princ.

Act.8. & 9. Apoſtolus reſuſcitauit mortuum, Simon magus fecit multa. Erant ibi multi Chriſtiani, qui non poterant facere, nec quod faciebat Petrus, nec quod faciebat Simon. *Luc.10.* Sed vnde gaudebant? quia nomina eorum erant ſcripta in cœlo.

Item Leo ad Nicetam epiſcopum, epiſt. 79.c.7.

¶Baptiſma ſemel traditum non eſt reiterandum.

Cap. LVII.

ſup.ea.c.hi qui. HAnc[a] regulam, vt ſciatis, ſeruandam omnib. eccleſijs prædicamus, vt lauacrum ſemel initum nulla iteratione violetur, dicente Apoſtolo: *Eph.4.* [vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma.] Cuius ablutio nulla iteratione temeranda eſt: ſed vt diximus, ſola ſanctificatio ſancti ſpiritus inuocanda eſt, vt quod ab hæreticis nemo accipit, a catholicis ſacerdotibus conſequatur.

10 *Nemo[b], in hæreſi, vel ſchiſmate conſtitutus intelligendus eſt. Cæterum ſi cum fidei integritate, & animi puritate de manu hæreticorum in forma[c] eccleſiæ aliquis baptiſma acceperit; tūc impletur illud Auguſtini:* *ſup.ea.c.ſi iuſtus.* *[Per lapideum canalem[d] aqua tranſit ad areolas, & iterum: [Spiritalis virtus ſacramenti &c.] Idem ſermone 11. de verbis Domini, de blaſphemia in ſpiritum ſanctum.*

¶Etiam per malos boni colliguntur. Cap. LVIII.

ſup.ea.c.ita fit. Iuo p.2.c.104. SPiritus ſanctus in ſancta eccleſia, etiam iſto tempore, quo velut granum † cũ palea trituratur, ſic operatur, vt nullus veram confeſſionem aſpernetur, nullius ſimulatione fallatur[e], atque ita reprobos[f] fugiat, vt etiam per eorum miniſterium probos[g] colligat.

† *area*] orig.

Ecce quando † ab hæreticis baptiſma cum ſua virtute accipitur: cuius tam neceſſaria adminiſtratio eſt, vt nec etiam a paganis[h] datū poſſit reiterari. Vnde in eccleſiaſtica hiſtoria legitur, quod Alexander eps Alexandriæ, cū Petri martyris ſolēnia celebraret, poſt expleta Miſſarum ſacramenta vidit ſuper oram maris puerorū[i] ludū imitantium, vt fieri ſolet, epiſcopum, & gerentiū ea, quæ in eccleſia geri mos eſt. Mox eos ad ſe perduci iubet; & quid egiſſent percunctatur. Illi rei ordinem pandunt baptizatos a ſe eſſe quoſdam catechumenos confitentur per Athanaſiū[k] puerū, qui illis fuerat epiſcopus ſimulatus. Vbi ex reſponſis eorum vidit ſecundum religionis noſtræ ritū cuncta conſtare, ſtatuit, illis, quib. integris interrogationibus[l], & reſponſionibus aqua fuerat infuſa, iterari

† *al.quomodo*]

lib.10.cap.14.

c ¶Forma.] Scilicet in neceſſitate, vel ignoranter.

d ¶Per lapideum canalem.] ſupra c.ſi iuſtus.

SPiritus ſanctus.] CASVS. Dr̃ hic, ꝙ ſpiritus ſanctus, & ſi nullius fictione fallatur, ſic tamē fictis vtitur, vt per eorū miniſterium bonos colligat.

e ¶Fallatur.] Nam mentiri Deo poſſumus, ſed ipſum fallere non poſſumus, de conſe.diſt.2.panem. omnia enim certa ſūt ei. ff.de iudi. ſed & ſi reſtituat.§. vlt. arg. contra. 81.diſt. oportet. 16.q 1. reuertimini. Mētiri Deo poſſem'. ſed non ipſum fallere.

f ¶Reprobos.] Arg. non præiudicare alicui in ſua cauſa religionem alterius, nō enim melius debet alicui credi, q̃a ſigna & miracula facit, cũ & bonis & malis ſint communia, ſup. ea.c.multæ. Miracula bonis & malis ſunt cõ̃a.

g ¶Probos.] Quia illud ſacramentum puro corde ſumunt, inf eo. non nocet.

ECCE. Iſte §. & hiſtoria in eo poſita patent ex textu.

h ¶A paganis.] Si in forma eccleſiæ detur, de conſec diſt.4. a quodam.

i ¶Puerorum.] Doli capacium. aliter nihil agerent 2. nã tales furioſis cõparantur, ff.de acq.poſſeſ. l.1.§ primo, 15.quæſtio, 1.illud. Quis autem ſit doli capax, lex dicit, ſcilicet qui eſt proximus pubertati. ff.de reg.iur. pupillum. ignorans tamen acquirit aliqđ ff.quemadmod.ſer.amit. ſi patrem.§. 2 Quod non ſup.ea. q.de dit. in fine.

hoc ergo.Io.de Fant.

CASVS. Supra in quibuſdam c.dictum eſt, ꝙ baptizati ab hæreticis conſequuntur effectum baptiſmatis, & remiſſionem, vt ſu.c.ſi iuſtus fuerit, & in capitulis ſequentib. poſtea dictum eſt in quibuſdam c. contrarium, vt in cap.etiam.& ſequentibus. Nunc Gratianus ſoluit hanc contrarietatem, dicens, ꝙ illi, qui ignoranter, vel in neceſſitate, & in forma eccleſiæ recipiūt baptiſma ab hæreticis conſequuntur remiſſionem, alias non, & hæc

k ¶Per Athanaſium.] Proprium nomen.

l ¶Integris interrogationibus.] Per hoc, ꝙ dicit, integris, patet per non iocoſum factum fuiſſe: & ita non ſoluitur hic illa quæſtio arg de conſe.d.4. ſolet quæri. licet quidam dicant eam hic ſolui. Sed dico etiã, ꝙ licet formam ludendo accipiat. dum tamen baptizare intēdat, baptizat. Si autem omnia iocoſe fiant, non erat baptiſmus, ar.22.q.2.c.ꝙ ait.ff.de act.& oblig. obligationum Baptizatus iocoſe nõ eſt baptizatus

Digitized by Google

ſubſtantia, §.vlt.extra de ſent.excom.ſi vero.
ADDITIO. De hoc etiam no.in præced.c. ſolet.in gl. vlt.ibi videtis.Arch.
a ¶Baptiſmum.] Argu.non iterari ſacramentum, licet non ſit perfectum.

g. ¶Paganus]Sup.d.32.§.verum.inf de conſect.diſt.4. quos a paganis contra, ſed ibi præter formam eccleſiæ fuerunt baptizati: hic autem de eo baptiſmo agitur, quod in forma eccleſiæ traditur.
QVOD AVTEM. CASVS. Dictum eſt ſup. quod ſacra-

baptiſmum [a] *non debere* [b], *ſed adimpleri* [c] *ea, quæ* [d] *ſacerdotibus mos eſt. Hinc etiam Iſidorus ait.*

¶De his, qui per ignorantiam ordinantur, antequam baptizentur. Cap. LIX.

Cap.lib.5.c.4. Burc.l.4.c.106. Algerus.l.3.c.6. Iuo p.1 c.294. Pann.l.1.c.95. Mag.l.4.d.5.in principio.

SI quis [e] per ignorantiam ordinatur, antequam baptizetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari, & ipſe vlterius non ordinetur [f]? Sed Romanus Pontifex non hominem iudicat, qui baptizat, ſed ſpiritum Dei subminiſtrare gratiam baptiſmi, licet paganus [g] ſit qui baptizat.

¶*Caput hoc Burchardus & Iuo citant ex dictis Iſidori: ex qua citandi formula ſolet indicari non eſſe propria auctoris verba. Videtur autem in priore parte, vel proponi quæſtio, vel falſa alicuius opinio recitari, cui deinde in poſteriore parte opponatur vera.* Sed Romanus, &c. *quæ infra etiam de conſecr.d.4.cap.*Romanus, *citatur ex Iſidoro. Idque clarius lib.9.capitularium, c.4. exponitur his verbis:* Si quis baptizatus eſt a presbytero non baptizato, & ſancta Trinitas in ipſo baptiſmo inuocata fuit, baptizatus eſt, ſicut Sergius Papa dixit; Impoſitione verò manus indiget Gregorius epiſcopus Romanus, & Ioannes Sacellarius ſic ſenſerunt.

PALEA. Cap. LX.

ext.c.1.de presbytero non bap.l.6.c.94 Burc.l.4.c.74. Iuo p.1.c.268. Pan.l.1.c.96.

SI presbyter ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum α.

¶*Hæc palea, & locis indicatis, & in collectione, quæ eſt in tomo 3.Conciliorum poſt decreta Alexandri tertij, & c.1.de presbytero non baptizato citatur ex concilio apud* Compendium.

α ¶Iterum. *Sequebatur,* & omnes quos prius baptizauit: *quæ ſunt expuncta, quia non habentur in d.c.1.de presbytero non bapt.neque in c.ueniens, eod.tit.ubi refertur, licet habeantur in alijs locis indicatis.*

Quòd autem cætera ſacramenta ab hæreticis miniſtrari non poſſint [h]; *teſtatur Hieronymus in Aggæum prophetam, c.2.*

¶Non placent Deo, quæ ab hæreticis offeruntur. Cap. LXI.

SIc † populus α [i] iſte hæreticorum omnium eſt in conſpectu meo, dicit Dominus, oē quod fecerit, quod † *al.*Si

Baptiſmi ſacramentum etiam imperfectum non iteratur.

1 Adde qualiter probabitur ſimulatio, & an perteſtes, not. Bald. in l.1. C.plus valere, quod agi. & in l.ſicut. §. ſuper uacuum. ff. qui mo. pi. vel hypo.ſol.

2 Arg ad hoc infra 27. q. 1. mulieres obtentu. vbi de hoc.

3 Et eſt dicēdū, ꝙ ſic ext. de presbytero non bap. cap. 1.& 2. Arch.

b ¶Non debere.] Ar. ſimulationem alicui præiudicare 1.ſu. di. 27. quod interrogaſti.inf.22.q.5 ecc.Ↄ. de conſect. diſt.4.ſolet quæri 2, contra, inf.ca.22. q 2. quod ait, ff de act.& obli. obligationum.

c ¶Sed adimpleri] Arg.23.di.quorumdam.7.q 1. nihil.

d ¶Ea quæ] Scilicet, vt in vertice & pectore & in ſcapulis vngatur extra de ſac non ite.c.1.in ſi. Ioan.

SI quis] CASVS. Aliquis antequā baptizaretur, fuit ordinatus in presbyterū, & ante baptiſma multos baptizauit. Modo quæriť vtrum baptizati ab eo debeant iterū baptizari, & an debeat ipſe a promotione repelli: Et rſidet Roman' Pontifex, ꝙ nō dēnt iterū baptizari: ſed de ordinatione non rńdet. Et legitur iſta interrogatiue vſque ibi, Sed Romanus Pontifex.

e ¶Si quis.] Quidā ponunt ita caſu iſtū. Duę q̄ōnes ſūt hic Iſidoro. Prima vtrū baptizati ab ordinato añ baptiſma ſint rebaptizandi? Sc̄da, vtrū ipſe dēat ordinari 3? Ad primam q̄ōnē rńdet ab illo loco, ſed man'. Sec ū dæ q̄ōni non rńdet: ſed poteſt decidi per c ſup. ea. ſi quis cōfugerit. & ſecūdum hoc legitur totum ſub interrogatione vſq; ad illud, ſed Romanus Sed ſupplebis ſecundum hoc in litera, vlterius non ordinetur, ſed, ideſt, quia, &c. Et ita reſpondet vni quæſtioni, non alij, arg. extra de præſumpt. nonne inſtit.de inut. ſtipul. §.quoties.C.de diuer.reſcript.l.1. & hoc verum eſt, cum ſint connexæ. Alij legunt cap. plane, & dicunt, quòd baptizati ab eo debent rebaptizari. Sed male dicunt, vnde illud. Sed Romanus eſt correctiuum, & ipſe vlterius non ordinetur. & hoc corrigitur ſup.ead. ſi quis confugerit. Vel hic loquitur de rigore ſecundum Iſidorum, ſecundum caſum, quem ponit Iſid.ſecundum falſam quorundam opinionem, ꝙ ſcilicet tales debent rebaptizari. vnde corrigit ſtatim ibi, ſed Romanus. quaſi dicat: ita alij dicunt, ſed Romanus, &c.

f ¶Non ordinetur] De rigore, aliàs ſecus. ext. de cler. non ord. miniſtran.c.1.

cramentum baptiſmi ſumptum ab hæretico in neceſſitate, vel ignoranter, valet: cætera vero ſacramēta ab eis miniſtrari non poſſunt: & ſi fient ab eis, inania ſunt, & intelliguntur ſequentia c.de ſacramentis hæreticorum, in quibus forma eccleſiæ prætermittitur, vel quando recipiuntur ab eis præter neceſſitatem, & ſcienter.

h ¶Non poſſint.] Cum effectu gratiæ.not. facti gratiā nocere Item not.non quod quis faciat, ſed cuius auctoritate quid faciat, conſiderandum.

SIc populus.] CASVS.Dr̄ in hoc, quòd oblationes hæreticorum, vel vota, ſiue pro pace, ſiue pro peccatis fiant, item ſacrificia, ieiunia, eleemoſynæ, & caſtitas eorū, omnia ſunt cōtaminata in cōſpectu Dei. Sequentia c. vſque ad c.ſi quis innuit, plana ſunt: quia de eadē materia loquuntur, & idem repetunt, & per ſe videbis.

i ¶Sic populus.] Sic, conſecutiuū eſt, & hæc ſequentia cap.

Digitized by Google

cap. loquuntur quando forma prætermittitur, vel ſcienter præter neceſſitatem ſacramenta recipiuntur.
a ¶ Vel Vota.] Gñale eſt, & poſtea ſubdiuidit ꝑ partes.
b ¶ Vel pro ſalute.] Pro ſalute & ꝓ peccato dicit, quaſi ſint nomina ſacrificiorum, quorum vnum ad ſalutem conſeruandam, alterum ad peccata purganda offerebatur, quidam codices non habent ſecundum. H.
c ¶ Vel pacifica.] Sic autem dicebatur ſacrificium qđ offerebatur pro pace adepta, vel adipiſcenda.

d ¶ Vel in holocauſtum.] Holon totum, cauma incendium. 50. diſt. ponderet, verſi. fina.
e ¶ In conſpectu meo.] Eccleſiaſtica enim dignitas non facit eum Chriſtianũ, vt inf. 2. q. 7. non omnes epiſcopi.
f ¶ Specie ſui.] Quantum ad ſuperficiem.

1 De his ſacrificijs plene legitur in Leuitico, Archid.

mihi obtulerit, vel vota[a], β vel pro ſalute[b], vel pacifica[c] vel pro peccato, vel pro delicto, vel in holocauſtũ[d], ſiue eleemoſynas, ſiue ieiunia, ſiue victus continentiã, & corporis caſtitatem, contaminata erunt in conſpectu meo[e]. Quamuis enim ſancta videantur ſpecie ſui[f], quæ offerũtur à talib. tamen, quia tractata ſunt ab eo, qui pollutus in anima eſt, omnia polluentur.

α ¶ Sic populus] *In originali legitur*, ſic populus iſte, & ſic gens iſta. Iudæorum videlicet, atque gentilium, & hæreticorum omnium, &c.

β Vota. *Ibidem habetur*, vel vota pro ſalute *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item in Amos prophetam, c. 5.

¶ De eodem. Cap. LXII.

Alg. l. 3. c. 12. Deuſdedit p. 2. Anſ. l. 9. c. 48. † antea legebatur in nomine.

ODit Deus ſacrificia hæreticorum, & à ſe proijcit; & quotieſcunq; ſub† nomine Domini fuerint cõgregati, deteſtantur fœtorem eorum, & claudit nares[g] ſuas.

Idem in Oſee. c. 6.

¶ De eodem: Cap. LXIII.

ILli offerunt panem ſacrilegum, & dant eleemoſynas, & ſectari videntur humilitatẽ. Quæ ego, ſi vere[h] fiant holocauſta interpretor. Cum autem ſcientiam Dei reliquerint, fruſtra truncato capite[i] fidei, cętera mẽbra habere ſe iactant.

Idem in epiſtolam ad Gal. c. 1.

¶ Sine fide & charitate nec Euangelium habetur, nec proſunt aliqua bona. Cap. LXIIII.

MArcion[k], & Baſilides[l], & cæteræ hæreticorum peſtes non habent Dei Euangelium; quia non habẽt ſpiritumſanctum, ſine quo humanum[m] fit Euangelium, quod docetur: nec putemus in verbis[n] ſcripturarũ eſſe Euangelium, ſed in ſenſu[o], nõ in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs, ſed in radice rationis.

Idem ad c. 5. eiuſdem epiſtolæ.

¶ De eodem. Cap. LXV.

† al. ferimus.

VIde quãtum bonum ſit charitatis. Si ita martyrium fecerimus †, vt noſtras velimus ab hominibus reliquias honorari; ſi opinionem vulgi ſectantes, intrepidi, ſanguinem fuderimus, & ſubſtantiam noſtram vſque ad mendicitatem propriam dederimus; huic operi[p] non tã præmium, quàm pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta ſunt, quàm corona[q] Victoriæ.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 32.

¶ Hæreticorum benedictio, maledictio eſt. Cap. LXVI.

Deuſdedit p. 2. & 4. Burc. l. 3. c. 259. Iuo p. 3. c. 260.

NOn oportet hæreticorum benedictiones[r] accipere: qm̃ magis ſunt maledictiones, quam benedictiones

g ODit.] ¶ Et claudit nares.] Humana loquit ſimilitudine, vt 24. q. j. odi.
h ILli.] Vere.] .i. ex charitate & de pœn. d. 4. c. penul. & vlt.
i ¶ Trũcato capite.] i. fide quæ eſt fundamẽtum omnium bonorum ſup. ead. cum Paulus.

Fides eſt fundamentũ omnium bonorum.

K MArcion.] Iſte Marcion dixit duo eſſe principia, vnũ ſuperiorum aliud inferiorum 24. q. 3. quidam. verſi. & Marcioniſtæ.
l ¶ Baſilides.] Iſte negauit Chriſtũ fuiſſe paſſum. vt 24. quæſt. 3. cap. quidam.

Error Baſilidis hæretici.

m ¶ Humanum]. i. deſt, nõ diuinum, non conferens gratiam.
n ¶ In verbis.] Arg. verba rebus, non res verbis deſeruire: præfertur enim intentio verbis ar. 13. q. 1. §. 2. ver. verba arg. 38. d. ſedulo. ar. 22. q. 5. humanæ. & q. 2. ne quis. ar. 23. q. 1. paratus. & q. 8. occidit arg. 29. diſt. regulæ.

Verba reb. deſeruiunt.

o ¶ Sed in ſenſu.] ar. 11. q. 3. anteceſſor. & c. quod prædeceſſor. ar. ff. de leg. & ſenatuſc. ſcire leges. ar. ex. de verb. ſig. propterea. & intelligentia. ar. 22. q. 2. is qui.
p VIde quantũ] ¶ Operi.] ar. ꝙ dare eleemoſynam ad vanã gloriã ſit peccatum argu. 23. q. 1. militare. 24. q. 1. odi.
q ¶ Quam corona.] ſupra. diſt. 90. neque, in fi. & c. ſi quis aũt infra de pœ. diſt. 3. §. pe. contra. ibi dicit Aug. quod ſiquis nõ habens charitatẽ patit martyrium, & ſi non prodeſt ei ad vitam ęternã, prodeſt tamen ei ad minus ſupplicium ſubeundum. Sol. ibi agit de illis, qui bono zelo, etſi non ſecundum conſcientiam martyrium ſubeunt: hic de illis qui arroganter, vt hic innuitur. Ioan.

Martyrium non ſemper prodeſt ad ſalutẽ æternam.

r NOn oportet.] ¶ Benedictiones] Ideſt; ſacramenti, vel dogmata: vel hoc dicit ironice, benedictiones

Digitized by Google

ctiones, i. dignitates & prædicationes, quæ idiotis videtur benedictiones, vel benedictionum abuſiones.

a ¶ Non liceat.] ¶ Schiſmaticis] inf. de conſec. diſt. 1. eps nullum. contra. Solu. illud antiquitus 1. iſtud de cõſuetudine eccleſiæ roboratum.

1 Sub. & cõrrigit. 11. q. 3. excõicatos. &c. cũ excõmunicato. & p hoc ca. Ad idem 21. diſt. cleros. in fi. & 25. diſt. plectis. verſi. ad officiariũ. Arc.

ethnicis & publicanis, vt cum eis nõ ſumamus cibum, multo fortius ipſi hæretici præciſi. Quinto, quia non tantum ipſi puniuntur, ſed etiam eis fauentes, & eorũ ſacramentis vtentes. Sexto auctoritate Oſeæ prophetæ dicentis, ſacrificia eorum eſſe panem luctus.

g ¶ Exie-

Item ex conſilio Martini Papæ, c. 70. — In capitulis Martini Brac.

¶ Neque cum hæreticis, neque cum ſchiſmaticis licet orare. Cap. LXVII.

NOn liceat clericis, vel laicis ab hæreticis eulogias accipere; quia maledictiones ſunt magis, quàm benedictiones: neq; liceat aut cum hæreticis aut cũ ſchiſmaticis [a] orare.

Item Leo ad Anatolium Conſtantinopolitanum epiſcopum, epiſt. 38. c. 2.

¶ Extra eccleſiam non ſunt vera ſacrificia. Cap. LXVIII.

IN eccleſia Dei, quæ corpus Chriſti eſt, aliter nec rata ſunt ſacerdotia, nec vera [b] ſacrificia: niſi in noſtræ proprietate [c] naturæ verus non pontifex reconciliet, verus immaculati agni ſanguinis emundet.

Lanfran in l. de Euchariſtia. Alg. l. 1. c. 10. Iuo p. 2. c. 9.

Item Leoni Auguſto, epiſt. 73.

¶ Impiorum manibus diuina ſacramenta ſe ſubducunt. Cap. LXIX.

MAnifeſtum eſt per crudeliſſimam [d], inſaniſſimamq; ſæuitiam † in Alexandrina ſede omne cæleſtium ſacramentorum lumẽ extinctum [e] intercepta [f] eſt ſacrificij oblatio: defecit chriſmatis ſanctificatio: & patricidalibus manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere myſteria.

Anſ. l. 9. c. 70. † al. veſaniam.

2 Id eſt ſalutem, ſ. miniſtrorum, & ſuſcipiẽtium Archid.

Item Beatus Martyr Cyprianus in epiſtola contra hæreticos.

¶ Sacramenta extra eccleſiam miniſtrari poſſunt, ſalutẽ vero conferre non poſſunt. Cap. LXX.

SI quis iniq; de eccleſia, hæretica præſumptione exierit [g], à ſemetipſo [h] damnatus [i]. Cum huiuſmodi, ſecũdum Apoſtolum, nec cibum quidẽ ſumere debemus. Declaratur hoc in libro regnorum, vbi cũ homo Dei, ad Hieroboam [k] miſſus eſſet; qui ei peccata ſua expro-

l. 1. epiſto. 6. ad Magnum, vbi declarat locum Paul. ad Tit. 3. 4. ſen. diſt. 25. Tit. 3. 1. Cor. 5. Ibid. paulo infi. 3. Reg. 13.

In eccleſia Dei.] b ¶ Nec vera.] Quãtum ad habẽdum rem ſacramẽti, & licitam executionem.

c ¶ In noſtræ proprietate.] Id eſt vera fide incarnationis, qua credimus Chriſtianos Deo reconciliari naſcendo, moriendo & reſurgendo, &c 23. d. qui eps. ADDITIO. Vel in ſua propria natura humana. q. d. nõ ſũt rata & vera quo ad effectu executionis, vel gratiæ & ſalutis, ſine fide mediatoris id eſt, niſi credatur Chriſt' ver' Deus: & nos reconciliaſſe patri. ſine hac fide nil valet offerẽtibus quo ad vitã, & ſalutem, & ſimiliter ſumentib. Pe.

d ¶ Manifeſtum eſt per crudeliſſimã.] Scilicet Arrianam.

e ¶ Extinctum] Vt 24 q. 3. reſecandæ.

f ¶ Intercepta.] 1. per ſus quo ad effectum 2. cõſumpta. & ita dicit Ouidius in ſexto metamorpho. in fabula ranarũ: Colla ĩtercepta videntur.

SI quis.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. in prima dicit Cyprianus, q ſi quis ſequit hæreſim iam damnatam ſeipſum damnare videtur, nec cum eo cibum vel potum ſumere debemus. ſicut teſtat Apoſtolus, & hoc etiam probatur per hiſtoriam de Abdo 3 propheta. In ſecunda dicitur q ſacramenta non ſunt ab eis recipienda; quia falſa ſunt, cum nec cibus temporalis ſit cum eis ſumẽdus: & q falſa ſunt, multipliciter probat. In tertia parte dicit, q quicunq; eos defendunt, punientur, & non ſolum duces, & auctores, ſed etiam participes. Et hoc probatur auctoritate Moyſi, & Oſeæ prophetæ. Secunda pars incipit ibi [An debet.] Tertia ibi, [Quare qui,] Io. etiam poſuit in ſuo apparatu caſum, & cum videbis.

3 al. Gaddo.

CASVS. Intendit Cyprianus probare, q non debemus vti ſacramentis hæreticorum. Primo auctoritate Apoſtoli, qui cibum corporalem prohibet cum eis ſumi. Secundo auctoritate Domini, qui prohibuit Abdon prophetam cum eis cibum ſumere. Tertio, quia hæretici more ſimiæ imaginem tm̃ habent ſacramentorum, ſed nõ habent vera ſacramenta. Quarto, quia ſi mali, qui ſunt in eccleſia poſt trinam monitionem comparantur

g ¶ Exierit.] Ideſt, egerit propter quod meretur exire & damnari. arg. 24. q. 3. ſi quis non recto.

h ¶ A ſemetipſo.] Id eſt, ad ſuum effectum, ſiue factum cadendo in hæreſim iam damnatam, vt infra 4. q. 5. c. 1. infra 24. q. 1. c. 1. 2. & 3.

i ¶ Damnatus eſt.] Id eſt, ipſe iniecit ſe in excommunicationem 4. 7. q. 1. denique.

4 Vel dic dãnatus eſt, id eſt. ipſe fecit vnde merito dãnatus eſt. ſi. 1. 1. q. 3. placuit vniuerſo, &c. ipſe ligandi Ar.

K ¶ Ad Hieroboã.] Hiſtoria legitur 3. lib. Reg. q cũ Abdo propheta mitteret ad Hieroboã, vt eũ de idololatria redargueret, dictum eſt ei ne comederet, vel biberet in Samaria, cunque negotio finito reuerteret, decepit eum pꝓpheta & in Bethel induxit eũ, vt ſecum comederet, cũque comediſſet, locutus eſt ei pꝓpheta in ſpiritu dicens qa contra verbũ Dei in loco prohibito comediſti & bibiſti, nõ ĩferreẽ cadauer tuũ in ſepulchra patrũ tuorũ, cũ ergo ſedẽs ſup aſinũ rediret, iuaſit eũ leo, & interfecit.

K ¶ Ad Hieroboã. Vt 7. q. 1. denique, qui fecerat duo idola, & vnum poſuerat in Bethel, aliud in Dan.

a ¶ Non

Digitized by Google

Sacraměti effectus nō eſt apud infideles, & hæreticos.

Non omni verbo credēdum eſt.

† *illo orig.*

l. 1. epiſ. 12. & in cōc. ipſius c. 1. ſub perſona Cęcilii.

† *ſchiſmaticis*] orig.

† *Nouatianus*] orig.

Alg. l. 3. c. 1. Idem ad Iubaianū.

braret, atq; vltionē futuram prædiceret, panem quoque apud illum † edere, & aquā bibere vetaretur. Quod cum non cuſtodiſſet; diuina ſententia inde rediens, morſu leonis in itinere interijt. ¶Et audet quiſquam dicere aquam baptiſmi ſalutarem, & gratiam cęleſtem communem cum hæreticis † eſſe poſſe, cum quib. nec terreſtris cibus, nec ſæcularis potus debet eſſe cōis? Conſtat autem oleum, vnde baptizati vnguntur, ſanctificari & Euchariſtiam fieri apud illos omnino non poſſe [a], vbi ſpes nulla eſt; & fides falſa, vbi omnia per mendacium [b] geruntur. Nam hæreticus † ſimiarū more, quæ cum homines nō ſint, humana tamen imitantur, vult eccleſiæ catholicæ auctoritatem ſibi, & veritatem vendicare, quādo ipſe in eccleſia nō ſit. Benedicit a Deo maledictus: vitam pollicetur mortuus; Deum inuocat blaſphemus; ſacerdotium adminiſtrat profanus; ponit altare ſacrilegus. Ad hæc omnia & illud malum: vt antiſtes diaboli audeat Euchariſtiam facere, quando nec ſanctificari oblatio illic poſſit vbi ſpiritus ſanctus non ſit, nec cuiquam Dominus per eius orationes, & preces proſit, qui Dominum ipſe violauit. Si enim qui eccleſiam cōtemnunt, & ethnici, & publicani habentur; multo magis vtique rebelles, & hoſtes, falſa altaria, & illicita ſacerdotia, & ſacrificia ſacrilega, & nomina adulterata fingentes, inter ethnicos & publicanos neceſſe eſt computentur: quos omnes conſtat a charitate, atque ab vnitate eccleſiæ receſſiſſe. Ergo omnia quæcunque faciunt hæretici carnalia ſunt, & inania, & falſa; ita vt nihil eorum, quæ illi geſſerint, a nobis probari debeat. Non ſtatim [c] ſuſcipienda ſunt, & aſſumenda, quæ iactantur in Chriſti nomine, ſed quæ geruntur in Chriſti veritate. Quomodo enim perficere quæ agunt, aut impetrare aliquid illicitis conatib. de Deo poſſunt; qui contra Deum, quod eis non licet, moliuntur? ¶Quare, qui hæreticis †, & ſchiſmaticis patrocinantur, cenſura a diuina in eorum probantur facinore, & pœnis non ſolum duces, & auctores, ſed etiam participes deſtinari, niſi a ſe communione malorum ſeparauerint [d], præcipiente per Moyſem Domino ac dicente: [Separamini a tabernaculis hominum iſtorum duriſſimorum, & nolite tangere ab † omnibus, quæ ſint eis, ne ſimul pereatis in peccato eorum.] Et quod comminatus per Moyſem [e] Dominus fuerat, impleuit, vt quiſque ſe a Chore, & Dathan, & Abyron non ſeparaſſet, pœnas ſtatim pro impia communione perſolueret: ſicut

Ex concilio eodem loco.

Ex epiſ. 7. l. 1. ad Epictetum.

Ex eadem Epiſtola ad Magnum.

Ibidem paulo ſuperius.
Ex concilio c. 4.
Ex eadem epi. 12.

Ad Iubaianum.
Ex eadem ad Magnum.

†*Nouatiano ſiue cæteris eiuſmodi ſchiſmaticis*] orig. 24. q. 1. di dicimus. §. inuenimus.

Num. 16.

† *al. de*

Sigilla non ſtatim ſunt recipienda.

Maritus quāque abſtinere poteſt ab vxore etiam contra præceptum epiſcopi.

a ¶Non poſſe.] Quia ſcilicet effectus, vel res ſacramenti non eſt apud illos, ſed nec veritas ſacramenti ſecundum Cyprianum, vt infra. de conſecratio. diſtinctione quarta. quomodo ſupra, diſtinctio. 32. § verum. Sed contra eum eſt infra. ead. quæſt. cap. per Eſaiam ſupra. diſtin. 19.

ſtin. 19. ſecundum.
b ¶Per mendacium.] Hic errauit Cyprian prout dicit Auguſtin. & eum corripit 32. diſtinct. §. verum infra. de conſecr. diſtinctio. 4. quomodo. Quidam tamen volunt eum hic excuſare: quia intellexit hoc de hæreticis, qui formam eccleſiæ non tenent. vel hoc verbum vbi omnia per mendacium, &c. eum excuſat. agumen. de conſecrat. diſtinctio 4. ſolet quæri. Vel hoc dixit contra hæreticos quos ſemper inſequebatur: ſicut & Pelagius. 24. quæſtio. 1. ſchiſma. & fuit ibi exceſſus veritatis, arg de conſecr. diſt. 2. ergo Berengarius, Magis tamē credo Aug. qui dicit non erraſſe.
c ¶Non ſtatim.] Argumen. quód non omni verbo doctrinæ credendum eſt, infra. 24. quæſt. 1. aduocauit. ſup. diſtin. 18. ſecundum argum. contra. ſupra. 50. diſtinctio: ſi quis præpoſtera. inf. 23. q. 4. ille & q. 5. miles, & q. 1. quid culpatur, 8. q. 1. ſciendum. argu. 11. q. 3. ſi quis eps, & e nō ſemper. & c ſi dominus, aegumen. H. Hic eſt arg. contra, ſigilla, quæ non ſtatim debent recipi, arg. ext. de prob. ca. tertia nā literæ approbandæ ſunt ff de procura. ſi procuratorem ff. ꝙ cuiuſque vni. item eorum, § ꝙ ſi actor. non tamen ſigillum reprobatur ſi nomē auctoris non habet extra, de eo, q mit. in poſ. cum ſicut. in parte deciſa.
d ¶ Separauerint.] Hic eſt arg ꝙ maritus ſciēs ſe vxori in propinquo gradu cōſanguineum: licet in probando cōſanguinitatē defecerit, dēt abſtinere ab eius toro ēt iubente epō ne abſtineat. arg. di. 50. ſi quis præpoſtera. Quid ergo ſi epiſcopus cum excommunicat? patienter ferat, ne curet, cū non ligetur apud Deum, vt 11 q. 3. qūo, & ca. quid obeſt. inf. ead. vt euidenter. H.
e ¶Per Moyſen]Hiſtoria legitur in lib. Num. & Chore, Dathan, & Abyron, & alii cel. viri de tribu Leui cū eis volentes habere honohem ſacerdotii, ſurrexerūt cōtra Moyſen, & Aaron, & murmurauerunt contra eos ſpernentes eorum ſacrificia, & conficientes propria. Miſit autē Moyſes, & vocauit eos q dixerunt, non veniemus, ad quos Moyſes: Vos inquit & oīs congregatio veſtra ſtare conſtituiſti coram Dño & Aaron Similiter locutus eſt Dominus ed Moyſen & Aaron: Separamini ab inuicem de medio congregationis huius peruerſæ, & cum omnis vrba receſſiſſet a tentorijs eorū per circuitū. & Dathan, & Abyront eſſent in introitu papilionū ſuorum cum filijs, & vxoribus: aperta eſt terra ſub pedib. eorum, & deuorauit eos cum vniuerſa familia & ſubſtātia eorū: ſed ꝙ ignis egreſſus eſt a Domino, qui interfecit cel. viros tenētes thuribula ſua & offerentes incenſum: præcepitque Dominus per

Digitized by Google

Moſen Eleazaro filio Aaron, vt thuribula eorum acciperet, & pduceret ea in laminas, & affigeret altari, vt eſſet in ſignum filiis Iſrael, ne quis auderet accedere, & ponere incenſum Domini, niſi de ſemine Aaron. Sequens cap patet.

K ¶Arbitramut.] Subaudi dici. Non enim videntur clerici, &c. quia eorum laicos. &c. quaſi dicat, cũ hoc alias ſit de laicis: merito ſic debet eſſe de clericis nõ. n. clerici ſimili forma recipientur: & ideo patet, ꝙ ſunt digni eccleſiaſticis honoribus, & continuatur hoc c. cum fine illius

etiam per Oſeã [a] prophetã Spiritus ſanctus conteſtatur, & dicit: [Sacrificia eorum tanquam panis luctus omnes: qui manducant ea, contaminabuntur: [docens ſcilicet, & oſtendens omnes omnino cum auctoribus ſupplicio cõiungi, qui fuerint eorum peccato [b] contaminati. *Oſea 9.*

¶*Caput hoc collectum eſt ex varijs locis epiſtolarum B. Cypriani, & concilij ab ipſo habiti, interdum immutatis, & in ſummã redactis quæ in margine ſunt indicata.*

a ¶Cenſura.] *In epiſtola ipſa ſic habetur.* Fruſtra contendũt baptizari, & ſanctificari illic aliquam ſalutari baptiſmo poſſe, vbi conſtet baptizantem baptizandi licentiam non habere. Atque vt magis intelligi poſſet, contra eiuſmodi audaciam, quæ ſit cenſura diuina, inuenimus in tali facinore, non ſolum duces, & auctores, ſed & participes pœnis deſtinari, &c.

Item Auguſtinus lib. ſententiarum [per Proſperum Aquitanicum epiſcopum Rhegien. collectorum, c. 15.]

¶Vera ſacrificia non niſi in fide Eccleſiæ celebrantur. Cap. LXXI.

EXtra catholicam Eccleſiam [c] non eſt locus veri [d] ſacrificij.

Item Greg. in 3. lib. dialog. c. 31. ait de Ermigildo rege Lenigili † filio. *† al. Liuigildi.*

¶De manu hæreticorum communio non eſt recipienda. Cap. LXXII.

SVperueniente paſchalis feſtiuitatis die, intempeſtæ noctis [e] ſilentio ad eum perfidus pater Arrianum epiſcopum miſit, vt ex eius manu, ſacrilegæ cõſecrationis cõionem perciperet [f], atque per hoc ad patris gratiam redire meretur. Sed vir Deo deditus Arriano epiſcopo venienti exprobrauit, vt debuit, eiuſque a ſe perfidiam dignis increpationibus repulit. 24. q. 1. c. fin. ſuperueniente. Deuſdedit p. 2.

Item Innocentius ad Alexandrum epiſcopum, epiſt. 18, cap. 3.

¶Sacerdotes hæreticorum, Chriſti honoribus non habentur digni. Cap. LXXIII.

ARrianos [g] preterea, cæteraſq; huiuſmodi peſtes *a*, quia eorum laicos cõuerſos ad Dominũ, ſub imagine pęnitentiæ [h], ac ſancti ſpiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipimus, non videtur clericos eorum cum ſacerdotij, aut miniſterij cuiuſpiã ſuſcipi debere dignitate. Quoniã quib. ſolum baptiſmũ ratũ eſſe permittimus (quod vtique in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti perficitur) nec ſpiritum ſanctum eos habere ex illo baptiſmate [i], illiſque myſterijs arbitramur [k]. Anſ. l. 9. c. 18. Pann. l. 3. c. 129.

a ¶Sic etiam per Oſe.] Oſeæ 9.

b ¶Peccato.] Ideſt, conſenſu peccati eorum. 8. q. 1. §. cũ autẽ. & 23. q. 4. ita plane. &c. ſi quis a catholica.

c EXtra catholicã Eccleſiam.] i. extra formam [1] eccleſiæ.

1 Formam. Idẽ B. Th. in 4. ſen. di. 13.

d ¶Veri.] Ratione effectus.

SVperueniente] CASVS. Pater Ermigildi miſit ad filium Arrianũ epiſcopum hæreticum, vt de ſua manu cõmunionem acciperet, quàm quia filius accipere noluit, pater eum occidit.

e ¶Noctis.] Quatuor ſunt partes noctis conticiniũ, intẽpeſtũ, gallicinium, ante lucanum [2].

Noctis quatuor ſunt partes.

2 Iſido. in 5. lib. ety. dicit ꝙ ſeptẽ ſunt partes. ſ. veſperũ crepuſculum, cõticiniũ, intempeſtũ, gallicíniũ: matutinum, & diluculum: vt ad longũ eſt videre in Arc. in hoc loco.

f ¶Perciperet.] Quare in neceſſitate poſſunt ab hæretico baptiſmum accipere, & non Euchariſtiã, dixi rationem. 24. q. 1. ſi quem.

ARrianos.] CASVS. Hoc c. continuũ eſt illi, c. ſu. e. ventum. Dr. n. hic, ꝙ licet laici, qui ab hæreticis reuertuntur, per impoſitionẽ manus recipiãtur, & reconciliẽtur quaſi publice pœnitẽtes: tamen clerici q ab eis reuertuntur, non recipiuntur cũ clericatus, vel ſacerdotii dignitate: hoc ideo, q a tantum baptiſma ratum eſt apud ipſos: nec recõcillari poſſunt niſi tamũ ſub imagine publicę pęnitentiæ. ſeq. §. I. itẽ legitur, cum ſeq. patet.

g ¶Arrianos.] Sacerdotes indignos [3] Chriſti honoribus.

3 Vult hæc gl. inferre, ꝙ ſacerdotes magis cæteris peccent: arg. l. pſbyteris. C. de epi. & cler. & l. moris. §. iſtę ferę. ff. de pœn.

h ¶Sub imagine pœnitẽtiæ.] Imaginem pœnitentię appellat publicam recõciliationem, quæ fit per manus impoſitionem.

i ¶Baptiſmate.] Quod fecerunt, vel acceperunt, ſu. ea. q. ſi quis contra.

illius ſup. ea. ſuperueniente. Vel dic quia eorum. l. quamuis: quaſi dicat, quamuis laicos eorum ita ſuſcipimus, non tamen clerici ita ſuſcipiendi ſunt in honore.

a ¶Quo-

Digitized by Google

a ¶ Quoniam.] Hæc ratio non videtur ſufficiens: ſed facias vim in hoc, quod dicit, auctores eorum. nam tunc ſunt auctores eorum, cum illi & iſti ſunt extra eccleſiam. Vel dic & ſufficiens eſt quo ad hoc quod non poſſunt conferre de merito vitæ. 40. diſt. multi.

g ¶ Ex eo.] Non eſt ratio hæc: quia ſunt quædā ſacramenta, quæ iterantur: quædam non, vt vnctio infirmorum, & dedicatio eccleſiarū, de conſec. d. 1. ſolennitates.

h ¶ Impoſitio.] Reconciliatoria: & intelligas de priuata: quia ſolennis non reiteratur.

b ¶ Perſup. ea. c. qui perfectionem.

Quoniam[a] cum à catholica fide eorum auctores deſciſcerent, perfectionem[b] ſpiritus, quam acceperant, amiſerūt; nec dare eius plenitudinem poſſunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam potius, quàm per fidem dixerim, perdiderunt. Propter † quod fieri non poteſt, vt eorum[c] profanos ſacerdotes, dignos Chriſti honoribus arbitremur; quorum laicos imperfectos[d], vt dixi, ad ſancti ſpiritus percipiēdam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipimus. *Item* ¶ Si, vt legitur. [Qui tetigerit[e] β immundum, immundus erit;] quomodo ei tribuetur, quod munditia, ac puritas conſueuit accipere? *& infra.* ¶ Qui particeps effectus eſt dānati †[f], quomodo debeat honorem accipere, inuenire non poſſum.

† al. Quomodo fieri poteſt.

Innocentius epiſcopis Macedoniæ, ep. 22. ca. 3. inf. ca. c. ventum eſt.

Num. 19. & Leuit. 22.

† al. damnato.

α ¶ Peſtes.] *Antea ſequebatur*, deteſtamur: *quod eſt ſublatum, quia neque in vetuſtis codicibus, neque in ipſa epiſtola, neque apud Anſelmum, aut in Pannormit. habetur.*

β ¶ Qui tetigerit.] *In epiſtola eſt*, quod tetigerit immundus: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum, atque huius etiam lectionis ſententia habetur iiſdem indicatis ſcriptura locis.*

Ex eo[g] autem, quòd manus impoſitio[h] iterari præcipitur[i], ſacramentum non eſſe oſtenditur.

Vnde Auguſtinus lib. 3. de baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 16.

¶ Manus impoſitio non eſt ſacramenti iteratio.

Cap. LXXIV.

Poly. l. 3. tit. 10. Anſel. l. 9. c. 24.

Manus[k] impoſitio[l] non, ſicut[m] baptiſmus, repeti[n] non poteſt. Quid enim eſt aliud niſi oratio ſuper hominem?

Cum ergo Innocentius ſolum baptiſma hæreticis ratum eſſe permittat, cum Gregorius ſacrilegam vocet conſecrationem Arrianorum, cum Cyprianus quæcumque ab hæreticis fiunt, carnalia, & inania, & falſa iudicet, cum Hieronymus omnia, quæ ab eis offeruntur, contaminata in conſpectu Dei aſſerat, cum Leo extra eccleſiam, nec rata ſacerdotia; nec vera ſacrificia eſſe teſtetur; patet, quòd ſacramenta eccleſiaſtica præter baptiſma, vt ſupra dictum eſt, ab hæreticis miniſtrari non poſſunt.

Tomo ſecundo.

Itē obiicitur illud Hieronymi aduerſus Luciferianos.

¶ Qui in baptiſmo ſanctus eſt, ad altare peccator non erit. Cap. LXXV.

Sicut Chriſtus eſt, qui ba-

f ¶ Præcipitur.] Quotieſcunq; reuertūtur ab hæreſi. ſup. ea. hi qui baptiſmū, & c. 2.

Manus impoſitio.] CASVS Dicitur hic (Licet obſcure) quod manus impoſitio reconciliatoria quandoq; reiteratur, etſi baptiſma reiterari non poſſit. & eſt ſimilitudo per contrarium.

K ¶ Manus.] Senſus eſt manus impoſitio poteſt repeti, vt inf. de conſ. d. 4. quomodo baptiſmus nō. 68. diſt. ſicut.

l ¶ Impoſitio.] Conſecratoria 3. ſed cōfirmatoria non. Itē nec ordinatoria: ſed curatoria bene iterat̄, de qua dicitur: ſuper ægros manus imponent, &c. vt 96. d. §. ſed illud. Reconciliatoria ſimiliter, vt hic. imponitur em̄ recōciliatoria manus hæreticis reuerſis. vt ſu. c. Arrianos. de conſ. diſt. 4. quomodo. & excommunicatis, vt 9 q. 3. cum aliquis. & pœnitentibus, vt 30. diſtin. in capite. & in hæreticis. vel excommunicatis non eſt ſacramentum: & ideo repetitur in pœnitentibus ſi eſt publica * eſt ſacramentum: & ideo non iteratur: & conuenit tātum epiſcopis vt 17. quæſt. 6. cap. 1 & 50. diſtin. in capite. Si eſt priuata, non eſt ſacramentū, & iteratur: & conuenit etiam presbyteris, vt 26. q. 6. c. presbyteri. §. ecce.

m ¶ Non ſicut.] Id eſt, licet.

n ¶ Repeti.] Inf. ea. q. quòd quidam contra. Sol. ſed. ibi manus impoſitionem conſecrationem nominat: hic vero manus extenſionem ſuper pœnitentem cum oratione inuocato ſancto ſpiritu paraclito. Vel ibi prohibet reiterationem manus impoſitionis fieri in publico: hic autem permittit fieri in occulto.

2 Et c. Arrianos. de conſ. d. 4. antiqua & c. Arrianos, qui. ſecundum Hug.

Impoſitio manus eſt multiplex.

3 Vnde Apoſtolus. 1. ad Timo. 5. nemini cito manū imponas, ideſt nullum cito conſecrabis. Ioā. de Fāt. de hoc habetur 23. diſt. epiſcopus. Archi.

Non quia publica ſit ſacramentū priuata nō ſit, ideo illa non iteratur hæc iteratur: ſed ob eas cās quæ afferuntur cap. quamuis de pœnitentia, diſtin. 3. Vide ēt Turrecre. ibi.

b ¶ Perfectionem.] i. ſanctitatem. & officij executionē. ADDITIO. Hic vide quod leg. & no. ea. q. qui. perfectionem.

c ¶ Vt eorum.] Ideſt, quia eorum, vt ſit relatiuum cum cauſa: & ita per hoc præcedens lectio approbata non videtur, ideſt, ideo non videtur, quia, &c.

1 Ad hoc videas quod le. & not. ſu. ea. ventum. Arch.

d ¶ Imperfectos.] Quia non receperunt gratiam per illud baptiſma.

e ¶ Qui tetigerit.] tactu mentis. extra de ſen. exc. nup.

f ¶ Damnati.] Ideſt, damnationis, vel auctoris iam damnati, & c. 1.

CVM ERGO Concludit Gra. ex quatuor ſupradictis ſcilicet Arrianos. ſi quis inquit. ſic populus, &c. in eccleſia, quod nullum ſacramentum præter baptiſma poteſt ab hæretico miniſtrari: ſed contra hoc obiicitur.

Sicut Chriſtus.] CASVS. Luciferans dicebat malum ſacerdotem verum baptiſma conferre: ſed Euchariſtiam

Digitized by Google

ſtiam nullo modo conferre, quod Hieronymus reprobat. dicit enim aut vtrumque approbet, aut vtrumque reprobet. Nam qui profanus eſt ad vnum, non eſt ſanctus ad alterum: & econuerſo.

a ¶ Baptizat.] Interius. de conſec. diſt. 4. nemo. vel cum effectu.

huc in ſuo officio toleratis. Dr in hoc c. ꝙ in traditione veritatis ſacramenti non diſtinguuntur merita conferentis, vel conſecrantis, ſed potius virtus creatoris. Nā ſicut Chriſtus eſt qui baptizat: ita ipſe eſt qui per ſpiritumſanctum hanc ſuam carnem efficit. Seq. c. patet.

g ¶ In-

Algerus l. 3. c. 10.

ptizat[a]; ita Chriſtus eſt, qui ſanctificat. Vnde oro te[b], vt aut ſacrificandi licentiam ei tribuas, cuius baptiſma probas; aut reprobes eius baptiſma, quem non putas eſſe ſacerdotem. Neque enim poteſt fieri[d], vt qui in baptiſmo ſanctus eſt, ſit ad altare peccator.

¶ *Initium huius capitis vſque ad verſ.* oro te *non eſt eo loco apud B. Hieronymum. Eſt tamen apud Algerum, lib. 3. c. 10. apud quem etiam nonnulla verba ex ijs, quæ ſequuntur, eodem modo habentur, atque apud Gratianum, licet apud Beatum Hieronymum aliter legantur.*

Sed hoc de peccatore α *tantum catholico, non de hæretico intelligendum eſt. Quidquid enim cum fide catholica pro officio ſuo facit, licet indignus, tamen diuina gratia cooperante*[c] *ratum eſſe creditur. Alioquin ſi de hereticis dictum intelligeretur, ipſe ſibi contrarius eſſet, cum dicat ad c. 5. Amos: [Sacrificia eorum odit Dominus] & alibi in perſona Domini.*

α ¶ Peccatore.] *B Hieronymus eo loco argumentatur, vt ſolent* Dialectici *dicere, ad hominem: neque id agit, vt conſtituat, ac ſanciat aliquid: ſed tantum vt aduerſarium modeſtum reddat. Nam poſtquam illum eo adduxit, vt ſe non amplius aduerſarium, ſed diſcipulum profiteatur, tunc veriſſimam ei rationem exponit, cur eccleſia epiſcopos recipiat, qui in Ariminenſi concilio imprudentes hæreticis conſenſerant.*

¶ Benedictionibus hæreticorum Deus maledicit. Cap. LXXVI.

MAledicam[f] benedictionibus veſtris] hoc eſt, quidquid à vobis benedicitur, à me erit maledictum.

Sent. 4. diſt. 19. *Malach. 2.*

¶ *Hæc ſunt in gloſa interlineari ad eum Malachiæ locum ex Hieronymo.*

11 *Hoc ergo intelligendum eſt de hæretico: illud autem aduerſus Luciferianos de eccleſiaſtico peccatore.*

De quo Auguſtinus β*ait in libro de corpore Domini.*

β ¶ Auguſtinus.] *Caput hoc etiam ab Algero lib. 3. c. 8. citatur ex Auguſtino in libro de corpore Domini: ſed Poſſidius in indiculo operum B. Auguſtini nullam huius libri mentionem facit: & ad verbum (excepto vltimo veriſiculo (hæc leguntur in libro Paſchaſij abbatis de corpore, & ſanguine Domini, cap. 12. ex quo & libro ſunt c. iteratur. cū ſequētibus infra de cōſecr. diſt. 2.*

¶ Boni & mali ſacerdotes æquè corpus Chriſti conficiunt. Cap. LXXVII.

INtra[g] catholicam eccleſiam in myſterio † corporis & ſanguinis Domini nihil à bono maius, nihil à malo minus perficitur ſacerdote, quia non in merito conſecrātis, ſed in verbo perficitˀ creatoris, & virtute ſpiritus ſācti. *& infra.* ¶ Si enim in merito eſſet ſacerdotis, nequaquā ad Chriſtū pertineret. Nunc autem ſicut ipſe eſt, qui baptizat; ita ipſe eſt, qui per ſpiritum ſanctū hanc ſuā efficit

De conſ. diſt. 2. vtrū. Mag. 4. ſent. diſt. 13. Algerus l. 1. cap. 21. & l. 3. c. 8.

† *al. miniſterio.*

Homicida & adulter, an conficere poſſint.

b ¶ Vnde oro te.] Putabat iſte eū, qui homicida, vel adulter fuerat, mūdari in baptiſmo: nō ita tamē vt dignus eſſet ſacerdotio. Gratianus tamē hoc intelligit de occulto peccatore. Nā dicebāt quidā de tali, & male, ꝙ licet poſſet baptiſma dare non tamen cōficere. & hic tales reprehēduntur, & ſecundum hoc eſt arg. cōtra 50. diſt. qui ſub gradu. Sed ibi de depoſito, cum quo diſpēſatur vt baptizet: hic de tolerato.

c ¶ Eſſe ſacerdotē.] Id eſt, ſacramēta poſſe conficere.

d ¶ Poteſt fieri.] Ar. ꝙ vno de duobus, quæ ſunt eiuſdem iuris cōceſſio, alterum conceditur, ex quo enim aliquid alicui conceditur, eius cohærens cōceditur 1. vt inf. 3. q. 6. hæc q. p. pe. & 10. q. 1. ſi monachus. & q. 2. c. 1. ſupra 8. diſt. quo iure. H.

Conceſſio aliquo eius cohærens conceditur.

1 Concor. tex. in l. 2. ff. de iuriſd. om iudi. & l. à tē mobilem. & l. ad legatum. ff. de procu.

SED HOC CASVS. Dicit Grat. ſupradictum capitulum de malo catholico īntelligi: & non de hęretico, alioquin idē Hieronymus eſſet ſibi contrarius, vt probatur ſequenti ca. & §. ſequenti: quæ per ſe patent.

e ¶ Cooperāte.] Iſtud cooperante falsū eſt quantum ad dantem vel facientē, nō quātum ad recipientem. infra ca Dominus.

f MAledicam.] Aliam expoſitionem huius verbi habes infra ca. multi ſæcularium.

HOC ERGO Hæc eſt 11. pars huius quæſtionis, in qua probat quod malitia ſacerdotis non nocet alijs in ſacramentis, quāuis ſibi noceat: & hoc vſque ad §. ex his. Ioan. de Fan.

INtra Catholicam] CASVS. Hæc omnia c. vſque ad c. ſacerdotes leguntur de malis pſbyteris catholicis ad

g ¶ Intra.] Ab iſto loco vſque ad c. ſacerdotes. loquunt omnia cap. de malis ſacerdotibus toleratis ab eccleſia.

a ¶ Recrean-

Digitized by Google

carnem,& transfundit in ſanguinem. Credendum [a] eſt enim, quòd in verbis Chriſti ſacramenta conficiantur. Cuius prius creantur imperio, eius utiq; verbo recreantur [a] ad melius.

a ¶Credendum.] *Hæc eodem modo leguntur apud Algerum. Sed Paſchaſij uerba, cap.15. hæc ſunt:* Cuius ergo potentia creata ſunt prius, eius vtique verbo in melius recreantur: quia nemo creator alicuius rei, aut recreator, niſi unus Deus catholice prædicatur. Propterea veniendum eſt ad verba Chriſti, & credendum, quòd in eiuſdem verbis iſta conficiantur.

*Item Auguſt lib.2.contra epiſt.Parmeniani,c.*10.

¶De eodem. Cap. LXXVIII.

Inf.ca c. per Eſa.§. hoc plenè. Alg.li.3.c.11.

OMnia ſacramenta cum obſint indignè tractantibus, proſunt tamen per eos dignè ſumentibus: ſicut & verbum [b] Dei †. Vnde dictum eſt [c]. [Quæ dicunt facite: quæ autem faciunt facere nolite.]

*Matth.*23.

† *Dei teſtatur*] orig.

Item in Pſalmum 103.*verſ.*[*Qui tegis.*]

¶De ijs,qui ſanctis male utuntur. Cap. LXXIX.

PRophetauit [d] & Saul malus rex,& tunc prophetauit, cum Dauid ſanctum perſequeretur. *& infra.* ¶Non ergo ſe iactent,qui forte ſine charitate habuerint hoc munus Dei ſanctum: ſed videant qualem rationem habituri ſunt cum Deo, qui ſanctis non ſanctè vtuntur. Ex his erunt, qui dicturi ſunt: [In nomine tuo prophetauimus.] Non illis dicetur,mentimini: ſed dicetur, [Non noui [e] vos,&c.]

*Matth.*7.

¶ *In tractatu 7. in epiſtolam Ioannis ſunt aliqua,quæ ad ſententiam huius capitis referri poſſunt,atque inde antea citabantur. Sed ipſa prorſus verba ſunt loco indicato.*

Spiritum ergo prophetiæ dicendi ſunt habuiſſe, non eritum.

Item Hieronymus in c.2.Aggæi.

¶Quiſque non tam ſanctificatur ex hoſtijs, quàm pro peccato polluitur. Cap. LXXX.

OPropheta [f],qui altari tantũ extructo; & domo mea diruta [g] hoſtias mihi offers in altari, victimis eius ſanctificari te putas;ſcito, quoniam ſanctum quidem eſt, quod offertur in altari: ſed non tam ſanctificaris ex hoſtijs,quàm ex mortuis operibus pollueris.

¶*Apud* B.Hironymum *ſic legitur:* ò popule,qui altari tãtum extructo, & diruta domo mea hoſtias mihi offers in altari, & uictimis eius,& carnib.te ſanctificari putas;ſcito nõ tam ſanctificari te ex hoſtijs,quæ tẽplo diruto tibi prodeſſe non

1 Scilicet creatur in ſuſtentationem.de conſecr. diſt. 2. non iſte, Archid.

a ¶Recreantur.] Quò ad ſuſtentationem corporis, & poſt animæ,vt de conſec.diſt.2.non iſte panis 1.

b OMnia ſacramenta] ¶Et uerbum.] ideſt, prædicatio: quæ ſi fiat ab indigno, alijs prodeſt:ſed ſibi nocet.arg.diſt.13.§.quamquam.arg.15.q vlt.c.vlt.

c ¶Di-

c ¶Dictum eſt.] Tales inſtruunt Deum qualiter eos punire debeat.40.diſt multi.

PRophetauit.] CASVS. Probatur in hoc cap. ꝙ malus ſacerdos miniſtrare poteſt. quia Saul malus erat,& prophetauit. Legitur enim in 1.lib.Regũ,ꝙ cum Saul perſequeretur Dauid ipſe fugiens uenit in Ramatha ad Samuelem: quod cum annunciatum eſſet Sauli, miſit lictores, vt caperent eum: qui cum vidiſſent cœtũ prophetarum,& Samuelem ſtantem ſuper eos: factus eſt in eis ſpiritus Domini: & prophetare cœperunt etiam ipſi quod cum nunciatum eſſet Sauli, miſit alios nuncios: prophetauerũt autem & illi, rurſus miſit & tertios, & ipſi prophetauerũt: & iratus Saul abijt, & factus eſt ſpiritus Domini ſup ipſum; & prophetauit cum cæteris corã Samuele. & cecinit nudus tota die ac nocte, vnde exiuit prouerbiũ, Saul inter prophetas.

d ¶ Prophetauit.] Hic probat,ꝙ malus ſacerdos poteſt cõficere: quia Saul malus erat,& prophetauit: imo mali habẽt omnia dona ſpiritus ſancti preter charitatem ſupra c. multæ. Hiſtoria autem erit hic pro caſu.

Sacerdos malus conficit.

e ¶ Non noui.] id eſt, non approbaui, ita dicũt aliqui ſcholares, qui noti ſunt aliquibus in ſcholis, cũ uident eos in terra ſua,dicunt,nõ noui uos, uel quando ſunt diuites, dicunt pauperib.2. non noui uos,vel(quod peius eſt)nolunt loqui cum eis.

Honores mutant mores.

2 Adde glò. in l.2. i ver. mores. ff de teſti.

OPropheta]CASVS.In hoc cap. mali ſacerdotes reprehenduntur, qui etſi uerum corpus Chriſti cõficiant in altari, ex hoc nõ ſanctificantur, ſed potius ex ſuis malis operibus polluuntur.

f ¶ Propheta.] Ad literam intelligitur de Babylonica captiuitate. Nam Cyro dante licentiã reuertẽdi de Babylonica captiuitate,populus Iſrael ędificauit altare,& deiecerunt fundamentum templi: ſed per literas Cambyſæ ducis militiæ ipſius Cyri prohibitus eſt in ædificatione procedere vſq; ad ſecundum annũ Darij: in quo iuſſus eſt ędificare templum cæptum ab Aggæo propheta ad hoc exhortante populum. Loquitur ergo Hier.de tempore in quo immolabant in altari:ſed domum Dei, ſcilicet templum reędificare negligebant cum domos proprias reædificarent: quod in ipſo Aggæo plenius patet.

De Babylonica captiuitate.

g ¶ Domo mea diruta.] ideſt, ædificatione uirtutum, diruitur

Digitized by Google

Anima ſine uirtutibus corruit.

diruitur enim remotis uirtutibus anima. 15. quæſtio. 1. merito.

ITa fit verbum.] CASVS. Dicitur, quòd tunc peccat hæreticus in Spiritum ſanctum, cum de ſchiſmate ad vnitatem, & congregationem eccleſiæ redire contemnit: in qua eccleſia ſpiritus ſanctus per catholicum & fictũ & reprobum operatur remiſſionem peccatorum: & mali per talem colliguntur.

& 11. q. 3. ſi epiſcopus fortè, ſupra ea. q. remiſſionem. infra 11. q. 3. quid obeſt. H.

CVm ſcriptura.] CASVS. Quis dubitat Spiritum ſanctum adeſſe ſacramentis ſacerdotium: cum in ueteri teſtamento ad preces tam bonorum, quàm malorum

poterunt, quam contaminari omnia opera tua, & cuncta, quæ agis, ex eo ꝙ negligis, & tuam magis domum, quàm meam extruere conatus es. Sanctum quidem eſt, quod offertur in altari; ſed non tam ſanctificaris ex hoſtijs, quàm ex eo, ꝙ in conuallibus habitas, & interes mortuis operibus, pollueris. *In duobus etiam Gratiani uetuſtis codicibus legitur,* o popule. *Verùm idem Hieronymus continuò iſta eadem per anagogem aptat eccleſiaſtico viro.*

Item Auguſtinus in lib. de uerbis Domini, ſer. 11.

¶Contra Spiritum ſanctum, verbum dicitur, cum ex diſperſione nunquam reditur. Cap. LXXXI.

ITa fit † verbum [a] contra Spiritum ſanctum, cum ex diſperſione ad congregationẽ [b] nunquã [c] venitur, quę ad remittenda peccata accepit Spiritum ſanctum. Ad quam congregationem etiam ſi per malum clericum, ſed tamen catholicum miniſtrum, reprobũ, & fictum aliquis acceſſerit corde non ficto; in ipſo Spiritus ſanctus β operatur remiſſionem peccatorum; qui in ſancta eccleſia ita operatur, ut reprobos fugiat, & tamen [d] per eorum miniſterium probos colligat.

Iuo p. 2. c. 140.
† *dicitur*] orig.

ſup. ea Spiritus ſanctus.

β ¶Spiritus ſanctus.] *Hoc loco conciſè refertur ſententia B. Auguſtini, plenius autem ſupra ead. c. Spiritus ſanctus.*

Idem in ſermone de remiſſione peccatorum.

¶Non meritis hominum, ſed virtute Spiritus ſancti peccata remittuntur. Cap. LXXXII.

In lib. 50. ho mil. hom. 23.

VT euidenter hoc oſtenderet Dominus, à Spiritu ſancto, quem donauit fidelibus ſuis, dimitti peccata, non meritis hominum; quodam loco [e] ſic ait reſurgens à mortuis: [Accipite Spiritum ſanctum;] & continuò [f] ſubiecit, [Si cui dimiſeritis [g] peccata, dimittuntur ei,] hoc eſt, ſpiritus [h] dimittit, non vos. Proinde γ ſicut is, quem ſacerdos tolerat in eccleſia, eſt tamen extra eccleſiam, & extra corpus, cuius caput eſt Chriſtus, ſi ei oſtiarius [i] non aperuerit δ. ita non ideò extra eccleſiam eſt, & non eſt de corpore, ſi quis paſtoris præiudicio [k] compellitur foris eſſe.

Ioan. 20.

γ ¶Proinde.] *Verba ipſa huius partis non ſunt inuenta apud B. Auguſtinum. Simillima habentur apud Origenem Hom. 14. ad cap. 24. Leuitici; & referuntur infra 24. q. 3. cum aliquis. & c ſi quis non recto.*

δ ¶Aperuerit.] *In nonnullis vetuſtis codicibus legitur;* aperuit, *in alijs,* aperiat *ab vno autem abeſt negatio.*

Item Ambroſius de ijs, qui initiantur myſterijs.

¶Dominus non merita perſonarum, ſed ſacerdotum officia conſiderat. Cap. LXXXIII.

CVm ſcri-

A lger. li. 3. c. 10.

a ¶Ita fit uerbum.] .i. blaſphemia. infra de pœn. d. 1. §. põt. & diſt. 4. §. ſiue H.

b ¶Cõgregationẽ.] ideſt, vnitatem eccleſiæ.

Impœnitentia finalis eſt peccatũ in Spiritum ſanctum.

c ¶Nunquam.] Et ita peccatum in Spiritũ ſanctũ eſt finalis impœnitentia: de qua dicit Au. de pę. d. 7. c. 1. & fi. & notaui 25 d. qualis.

d ¶Et tñ] Hoc dicit: quia ab iſto poſſum accipere etiam ſine neceſſitate.

VT euidenter.] CASVS. Oſtenditur per hoc cap. ꝙ non homo, ſed Spiritus ſanctus peccata remittit: & hoc probat auctoritate Domini dicentis; Si cui dimiſeritis peccata, &c. & ideò euenit ꝙ ille, quem ſacerdos tolerat, ſit extra eccleſiam, ſi ei Chriſtus non aperit: & iniuſtè excommunicatus ſit intus.

e ¶Quodam loco.] Ita & aduocatus poteſt allegare, ut dicit quædam lex 45. diſt. cum beatus.

ADDITIO. Ad idẽ ẽ ca. multæ. 45. d. §. hinc etiam: & 32. q. 7. quædam. Arch.

f ¶Et cõtinuò.] Arg. verborum ordinem ſpectandum eſſe, vt 20. diſt. §. 1. arg. ex ſerie uerborũ aliqd perpendi. inf. 24. q. 1. alienus.

g ¶Dimiſeritis.] Bene dixit, dimiſeritis: non cui putaueritis dimitti 1.

1 Vt de pœ. diſt. 1. quem pœnitet. ar. 50. diſtin. ſi quis prępoſtera. Arch.

h ¶Hoc eſt ſpiritus] inf. 1. q. 3. illud. & c. nemo cõtemnat. infra ea q. dictum eſt. inf. de conſec. diſt. 4. nemo H.

Prȩiudiciũ, eſt prauum iudicium.

i ¶Oſtiarius.] ideſt, Chriſtus. idem eſt oſtium, ut infra ea q. ordinationes.

K ¶Præiudicio.] ideſt, prauo iudicio. inf 24. d. 3. ſi quis.

rum legatur ignis deſcendiſſe de cœlo; quorũ utrumq; probatur per hiſtoriam Hieroboam, qui fuit malus ſm quoſ-

Digitized by Google

quoſdam. aliàs Hierobaal, & Heliæ prophetæ, qui bonus fuit.

a ¶Cum ſcriptura.] Hic intendit Ambroſius probare, ꝙ ſpiritus ſanctus tempore hoc operatur inuiſibiliter in ſacramentis eccleſiæ, quod ex eo probat, quia olim viſibi-

c ¶Hieroboam.] Qui fuit malus, ſecundum falſum intellectũ Gratiani. alias Hierobaal, quaſi ſacra Baal deſtruens. Hieron enim ſacrum dr. ſic enim dictus eſt Gedeon 1. ſed hoc non faceret ad propoſitũ Gra. Io.

Spiritus ſanctus olim viſibiliter nũc inuiſibiliter operatur.

Iud. 6

3. Reg. 18.

†*Hierobaal*] orig. Ambro. ſed ſcriptura, *Hierobaal*. † *ſacrificium conſecrauit.*] orig.

ptura [a] tibi teſtetur [h], quòd ad Hieroboã † preces, ignis deſcendit de cęlo, & rurſus precante Helia ignis eſt miſſus, qui ſacrificia † conſumeret; datur intelligi *α*, ꝙ Deus non merita perſonarum conſiderat, ſed officia ſacerdotũ. *& paulo poſt.* ¶Ignis illis viſibilis mittebatur, vt crederẽt nobis inuiſibilis operatur, qui credimus, *& paucis interiectis*. ¶Crede ergo adeſſe Dominum Ieſum inuocatum precibus ſacerdotum, qui ait: [Vbi fuerint duo, vel tres, ibi, & ego ſum.]

Matth. 18.

α ¶Datur intelligi.] *In originali non ſunt hæc verba. Sed cum antecedentia pendeant ex ſuperioribus, hic noua incipit periodus* Non merita perſonarum cõſideras, ſed officia ſacerdotum. *nonnulla autem alia varietates, & quidem non minimi ponderis in margine ſunt indicata.*

Item Gregorius.

¶Non merita ſacerdotum, ſed virtus diuina ſacramenta ſanctificat. Cap. LXXXIV.

4 ſent. d. 13.

Matth. 7

MVlti [d] ſæcularium hominum, cum plus ſacerdotum vitam, q̃ ſuam diſcutiunt, in magnum contemptionis diuinorum ſacramẽtorum crimen incurrunt. Magna enim trabe vulneratos habentes oculos, eamque negligentes, feſtucam tenuem in aliorum conſpiciunt oculis: quam dum incautè feſtinant euellere, erroris in foueam delabuntur: minus quidem conſiderantes, quòd non eos ſacerdotum vita læderet [e], ſi ipſi humiliter bonis ſacerdotum admonitionibus aurem accommodarent. Sed dum hypocritarum more plus illorum famam, quàm propriã vitam, vel vitæ negligentias dijudicant, ſpernunt [f] ſancta monita, & ſpiritualia dona. Vnde fit, vt non ſolum ab eis dicta reſpuant, ſed (quod eſt deterius) diuina etiam myſteria contemnant, vt nec corporis communionem, aut ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti eorum miniſterio confectam aſſumant; putantes hanc minus [g] eſſe ſanctificatam, ſi illorum fiat officio, quorum vita eorũ oculis videtur ignobilis. ¶Heu in quàm magnum laqueum incidunt, vt diuina, & occulta myſteria plus ab alijs ſãctificata poſſe fieri credant, cũ vnus idemq; ſpiritus ſanctus in eccleſia diffuſa per totum orbem terrarũ incõprehenſibiliter [h] ea myſteria, & occultè atq; inuiſibiliter, & operãdo ſan-

MVlti.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. In prima parte Gregor. redarguit quoſdam, quia peccata propria negligẽtes, vitam ſacerdotũ reprehendunt, & eorũ ſacramenta contemnunt. In 2. parte oſtẽdit vnde dicatur myſteriũ, & vnde ſacrificium, & vnde ſacramentum, & vnde Euchariſtia. In 3. parte dicit, ꝙ ad preces myſticas malorum ſacerdotum vera Chriſti ſacramenta celebrantur. In 4. parte exponit verbũ Oſeæ prophetæ. ſ. Maledicam (inquit) benedictionibus veſtris. Secunda pars incipit ibi, [Myſteriũ.] Tertia ibi, [Siue ergo] Quarta ibi, [Maledicam inquit, &c.]

d ¶Multi.] Hoc ca. intelligitur d̃ malis tolerandis, quia generaliter loquitur d̃ omnibus ſacramentis. In prima parte reprehendũtur, quidam laici, qui vitam ſacerdotum reprehẽdendo, diuina ſacramenta ab eis collata contemnebant, gerẽtes trabem in oculis ſuis, & feſtucam volentes remouere de oculis aliorum. In ſecunda parte dicitur, quòd quantumcunque ſit ſacerdos malus: ſacramẽta tamẽ eius vera ſunt: nec magis ſanctificantur a bono. In 3. oſtendit quid ſit myſterium, & quid ſit ſacrificiũ Vltimo ponuntur verba Oſeæ prophetæ.

e ¶Læderet.] Argu. alterius crimen non nocere innocenti 2. ead. q. 4. c. 1. ſup. eo. q fert ur contra. H.

Hieroboam vñ dicatur. r Ab ea nocte qua dñs dixit ei, deſtrue aram Baal. qđ & fecit ex inde Gedeon dictus eſt Hierobaal Hieron. n. ſacrũ. inde Hierobaal i. ſacra Baal deſtruens, vel Hieron fortis quaſi fortis contra Baal. Archi.

ſibiliter operabatur in legalibus ſacramentis.

a ¶Cum ſcriptura.] Quam non habemus: ſed eſt in ſcriptura lxx. interpretum.

b ¶Teſtetur, &c.] Quaſi diceret, cũ nullus dubitare hic debet, mendacium appoſuit Grat. ſicut datur intelligi vſque ibi, ignis, nec reddit rõnem Ambroſius quare olim viſibiliter, nunc verò inuiſibiliter operetur ſpiritus ſanctus: nec fit ibi malorum mentio ſacerdotum, vt in c. interpoſuit: ſed duntaxat bonorum, puta Heliæ Hieroboam, & aliorum ſanctorum, quos ibi Ambroſius nominat, vnde ad præſentem materiam nihil operatur. Io. & ita falſa eſt litera cum Hieroboam, &c.

f ¶Spernunt.] Ex his conuincitur, ꝙ miſſa malorum ſacerdotũ audiri poſſit, & ſi prohibitum ſit in caſu, vt inf. 15. q. vlt. inf. 8. q. 3. c vlt ſup. 19. d. c. a contra ſu. d. 32. nullus. d. 81. ſi quis presbyteri. Sed illud de publico, vel de damnato, ſed hic de tolerato. H.

g ¶Minus.] i. non.

h ¶Incomprehenſibiliter.] Non enim a nobis comprehendi poteſt qualiter tranſubſtantiatio ſub ſpecie panis & vini corpus Chriſti, & ſanguis fiat. ADDITIO. Vt de conſe. d. 2. panis, & intellige, quod dicit Gratia.

2 Hoc eſt generaliter verum niſi noceat occaſionaliter, ſm Hugo, vel in corpus, & ſic loquitur cõtrarium hic ſignatum. Altaris myſterium eſt incomprehẽſibile.

a ¶Ita-

ROMA

Digitized by Google

ctificet, & benedicendo † benedicat. ¶Myſterium α ita-que [a] fratres, ob hoc dicitur, quod ſecretam, & reconditam habeat diſpenſationem [b]: ſacrificium autem, quaſi ſacrum factum, quia prece [c] myſtica conſecratur pro nobis in memoriam Dominicæ paſſionis. *& infra.* ¶Sacramentum verò eſt in aliqua celebratione, cum res geſta ita ſit, vt aliquid ſignificare intelligatur, quod ſanctè accipiendum eſt. Sunt autem Sacramenta, baptiſma, chriſma, corpus, & ſanguis Chriſti: quæ ob id ſacramenta dicuntur, quia ſub tegumento corporalium rerum virtus diuina ſecretius ſalutem eorundem † ſacramentorum operatur. Vnde & a ſecretis virtutibus, vel ſacris, ſecramenta dicuntur. Quæ ideo fructuosè penes eccleſiam fiunt, quia ſanctus in ea manens ſpiritus eorundem ſacramentorum latenter operatur effectum. Cuius panis, & calicis ſacramẽtum Græcè Euchariſtia dicitur, Latinè bona gratia interpretatur. Et quid melius corpore [d] & ſanguine Chriſti? ¶Vnde ſiue per bonos, ſiue per malos miniſtros intra Dei eccleſiam diſpenſetur, ſacramentum tamen eſt: quia Spiritus ſanctus myſticè illud viuificat, qui quondam Apoſtolico in tempore viſibilibus † apparet operibus. Nec in bonorum meritis diſpenſatorum amplificatur, nec malorum attenuatur [e]: quia neque qui plantat, eſt aliquid, neq; qui rigat; ſed qui incrementum dat Deus. Hoc de corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, hoc etiam de baptiſmate, & ſchiſmate ſentiendum eſt, & tenẽdum: quia virtus diuina ſecretius operatur in eis, & diuina ſolummodo hæc eſt virtus, ſiue poteſtas, nõ humanæ efficaciæ: Polluimus β itaque panem, ideſt corpus Chriſti, quando indigni accedimus ad altare, & ſordidi mundum ſanguinem bibimus *& infra.* ¶Maledicam γ, inquit, benedictionibus veſtris, hoc eſt, ijs quæ nunc meis benedictionibus poſſidetis, ſeu quidquid a vobis benedicitur, maledicam: vel quoniam δ non benedicunt ſanctis ex verò corde: vel quia [f] qui inique agunt, benedicuntur ab eis, adulanturq; peccatoribus, dummodo diuites ſint.

† al. ſanctificando. Iſidorus l. 6. Ety. c. 19.

† al. eandem.

† al. uiſibiliter. 1. *Cor.* 3. Hactenus Iſid.

Hier. in c. Malachi

Idem in c. 2.

a ¶Itaq;.] Et quia occulte, & inuiſibiliter.
b ¶Diſpenſationẽ.] Ideſt virtutẽ, & gratiam a Deo diſpenſatam, & collatam.
c ¶Quia prece.] Sacrificia veteris teſtamenti non faciebãt quod figurabant. ar. de conſec. d. 2. ſacrificiũ, & quod dicit, prece myſtica conſecretur, hoc referas ad ſpeciem facti ſecundum H. quia nec corpus Chriſti conſecratur, quia, & prius corpus ſacratiſſimum erat: nec panis, quia ibi deſinit eſſe ſtatim.
d ¶Quid melius corpore.] Certe anima Chriſti, vnde hoc dictum intelligas duntaxat amplificationis gratia. ſimile inf. 32. queſt. 6. nihil, & q. 7. quid in omnib. Vel dic hoc maius inter ſacramenta eccleſiaſtica quo ad ſãctitatem, & reuerentiam, vt inf. de cõſec. diſt. 2. nihil. & cap. qui manducat, & 25 diſtin. ecce. Vel plures eiuſdem generis ſcilicet inter corporalia. Vel intelige de corpore, quod eſt Chriſtus argu. infra. ead. quaſ interrogo. contra. Sed ibi expone verbum, ideſt, filium, & ſic non eſt contra. de pœn. d. 1. verbum.
e ¶Attenuat.] Sed contra. ſu. 81. d. ſi qui ſunt presbyteri.
f ¶Vel qa.] Iſta duo vel, reſpiciunt tamũ proximũ membrũ, cuius duæ inueniuntur expoſitiones per ſequentia.

Corpus Chri non conſecratur nec panis.

Corpus Chri excedit alia ſacramenta quo ad reuerentiam.

¶*Caput hoc collectum eſt partim ex ſententijs B. Gregorij, partim ex verbis ipſis B. Iſidori atque Hieronymi.*

α ¶Myſterium itaque.] *Hæc uſque ad uerſ.* hoc de corpore, *ſunt apud Iſidorum, non tamen eodem prorſus ordine.*

β ¶Polluimus.] *Sumptum eſt ex B. Hieronymo in commentarijs ad c. primum Malachiæ in illis uerbis,* & dicitis in quo polluimus, &c.

Signi-

γ ¶Maledicam.] *Apud eundem ad c. ſic habetur.* & maledicam, inquit, benedictionibus veſtris, hoc eſt, quæ nũc meis benedictionibus poſſidetis: ſiue quidquid a vobis benedicitur, a me maledictum erit; & maledicam illis, ſubaudi, benedictionibus veſtris: quoniam noluiſtis intelligere, quæ dicuntur hoc eſt enim quod dicitur. [non poſuiſtis ſuper cor.]

δ ¶Quoniam.] *Sumptum ex eodem loco paulo inferius, ubi hæc leguntur:* vel certe, quia ad ſacerdotes proprie mandatum eſt, vertuntur benedictiones eorum in maledictionem, quando non benedicunt ſanctis ex verò cordis affectu, ſicut Iſaac Iacob, & Iacob patriarchis, & Moyſes duodecim tribubus: ſed per dulces ſermones, & benedictiones decipiunt corda innocentium: & qui inique agunt, benedicuntur ab eis, adulanturque peccatoribus, dummodo diuites ſint, atq; eorum vitijs blandiuntur.

Digitized by Google

SIgnificaſtis.] CASVS Hic probatur malos ſacerdotes tolerandos duplici exemplo Chriſti: tum quia Phariſæos & Scribas docuit eſſe audiendos: ſed non in malis operibus imitandos, tum quia miſit Iudam traditorem ſuum ad euangelizandum cum alijs diſcipulis, & cum eum uſque in finem tolerauit: nec Apoſtoli etiam ſacramenta talium deſpiciebant.

ferri, nec conuici: & hoc per quandam ſuam quæſtionem nitebatur probare. Diuiditur ergo capitulũ iſtud in 9. partes. In prima parte Augu. reprehendit eum de ſua ſtulta quæſtione. In ſecunda parte oſtendit apud malos ſacerdotes uera eſſe ſacramenta, & ſi nõ ſint ueri ſacerdotes, cum quęratur, utrum ſit verũ ſacramentum, & nõ vtrum ſit verus ſacerdos: & hoc ꝓbat exemplo Caiphę, q malus erat, & tamẽ prophetauit, exẽplo Pauli, qui verũ teſtimoniũ peſſimi approbat exemplo Dauid, qui Saulis ſacrã vnctionem honorauit. In tertio oſtẽdit quod meritum conferentis nõ attenditur in veritate ſacramenti. In quarta parte oſtendit, ꝙ Optati hæretici ſacrificium illis tantum nocuit, quibus vita ſua non diſplicebat. In q̃nta parte refert gratias Deo de victoria quã habuit cõtra Petilianum. Secunda pars incipit ibi, Qui autẽ ſolo. Tertia ibi. Itẽ nos dicimus. Quarta ibi. Per hanc ſententiam. Quinta ibi. Item gratias ago.

d ¶Dominus declarauit.] Nota ꝙ Auguſt. in hoc c. improbat duas opiniones Petiliani: qui Petilianus dicebat, immunditiam malorũ mundis obeſſe: Dicebat etiam, quod mali ſacerdotes non cõferebant, vel conficiebant uera ſacramenta. Dicit ergo in prima parte, ꝙ immunditia malorũ bonis, & mundis nõ obeſt. In ſecunda ponit quandam obiectionem Petiliani, quæ non tangit propoſitum, & eam ſoluit. In tertia oſtendit, quod ſacramenta ſi in forma eccleſiæ conferantur à quocunque, vera ſunt. & hoc oſtendit triplici exemplo Caiphæ. Apoſtoli, & Dauid. In quarta oſtendit, ꝙ quales ſunt qui ſacramenta accipiunt, talia ſunt eis ipſa ſacramenta. In quinta infert duplicem concluſionem contra duplicem opinionem Petiliani, gratias agẽs Deo, quod acquieuit Petilianus ſuis rationibus. Ioan.

Errores Petiliani.

Item Fabianus Papa epiſcopis Orientalibus, epiſt. 2.

¶Non ſacerdotum vitam, ſed quæ docent, & miniſtrant, conſiderare debemus. Cap. LXXXV.

Aug. in hom. 50. de pœn. c. 13.

SIgnificaſtis inſuper pleroſq; attendere, multis in ipſis honoribus eccleſiaſticis nõ congruenter [a] viuere ſermonibus, & ſacramentis, quæ per eos populis miniſtrantur. O miſeros homines, qui hos intuendo, Chriſtum obliuiſcuntur: qui & multo ante prædixit, vt legi Dei potius obtemperetur, quàm imitandi videantur illi, qui ea, quę dicunt, non faciunt: & traditorem ſuum tolerans vſque in finem, etiam ad euangelizandum cum cæteris miſit. Nam Apoſtoli talem conſuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt [b].

Matth. 23.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori, in epiſt. quæ incipit, [Propoſueramus.]

¶De eodem. Cap. LXXXVI.

Anſel li. 1 c. 75. Iuo p. 5. c. 18.

NOn quales ſacerdotes Domini ſint, ſed quid de Domino loquamur, eſt vobis magnopere prę uidendũ: nec in vicarijs B. Petri Apoſtoli vobis eſt attendendum, qui ſint: ſed quid pro correctione eccleſiarum, quid pro ſalute veſtra ſatagant. Nec enim illos [c] inferiores dicetis Scribis, & Phariſæis ſedentibus ſuper cathedram Moyſi, de quibus Dominus præcepit dicens: [Quæcunque dixerint vobis, obſeruate & facite; ſecundum opera verò eorum nolite facere.] Ergo Imperator conſidera, ſi illos dixit audiendos, qui ſuper cathedram Moyſi ſedebant; quanto potius his, qui ſuper cathedram Petri reſident, eſſe exiſtimetis obaudiendum?

Matth. 23.

1 Hinc eliciunt quidã Petrum eſſe maiorẽ Moysè. At cõtra 32. q. 4. quis ignoret.

Item Auguſtinus contra literas Petiliani, li. 2. c. 22.

¶Sacerdotum immunditia, ſacramenta non polluit. Cap. LXXXVII.

Alg li. 3. c. 11. Iuo p. 2. c. 98. & 99. Eodem lib. c. 30.

DOminus declarauit [d] in vno cœtu [e] hoĩum eadem ſacramenta ſumentium, aliquorum immunditiam mundis obeſſe non poſſe. *& infra*. ¶ Petilianus dixit [f], Aut ſi quiſq̃nã carmina ſacerdotis memoriter teneat, nũquid inde ſacerdos eſt, ꝙ ore ſacrilego carmen publicat

a ¶Non congruenter.] Ideo vitabant eorũ ſacramenta.

b ¶Docuerunt.] Ergo nec nos præſumere, uel inuenire debemus, vt ſupra diſt. 37. qui de menſa, infra 2. q. conſuluiſti. inf 31. q. 1. ꝙ ſi ſupra diſt. 55. ſi euangelica, ſup. diſt. 45 cap. epiſcopum 7. q. 1. c. 1.

NOn quales] CASVS. Quidam contemnebant ſacra malorum ſacerdotũ, ſed probat Nicolaus hoc non eſſe faciendum: quia ſi mali ſacerdotes ſedentes ſuper cathedram Moyſi ſunt audiendi, multo potius regentes cathedram Petri ſunt audiendi.

c ¶Nec enim illos.] No. modum arguendi de malis ad bonos. de conſecr. diſt. 1. c. 1. in f. 11. q. 1. ſacerdotibus, ſupra diſt. 21 ſubmittitur 1.

DOminus declarauit.] CASVS. Petilianus dicebat, per prauum ſacerdotem uera ſacramenta non con-

d ¶Dominus declarauit.] In parabolis de zizania ſeparanda à tritico 11. q. 3. nolite. & de hœdis, vt 23. q. 7. c. 1. Vel declarauit ſuſtinendo Iudam 2. q. 1. unus ex uobis.

Zizania an a tritico ſeparanda ſit.

e ¶Cœtu.] Ideſt, collectione Apoſtolorum, vel Eccleſiæ, vbi ſunt boni & mali. 32. q. 4. recurrat.

ADDITIO. De conſecr. diſt 4. eſt unitas eccleſiæ. Arch.

f ¶Petilianus dixit.] Obijciendo, dicebat enim malum ſacerdotem non poſſe conficere: quia non eſt verus ſacerdos; ſicut nec laicus poteſt.

Digitized by Google

a Baptiſma.] Quaſi hoc quærimus, & nõ illud. & ideò non ualet obiectio, &c.
b ¶ Sacramento.] Ordine & officio, ſine iuſtitia. argu. contra 40. diſtinct. ſicut viri. Sed ibi agitur de eſſentia ſacerdotis: hic de qualitate.

ſchiſma. ubi dicit, Pelagius; ſi ueritate duce regimur; non eſt Chriſti corpus quod hæreticus conficit. Item quia hoc ſacramentum eſt ſacramentum unitatis, vt de conſecratio. diſtinctio. ſecunda. quia paſſus. Item quia extra unitatem eccleſiæ confici non poteſt, vt

ſacerdotis? Auguſtinus reſpõdit. Ita iſtud dicis quaſi modo quæramus, quis ſit verus ſacerdos, & non quid ſit verum baptiſma [a]. Vt enim ſit quiſq; verus ſacerdos, oportet, vt non ſolo ſacramẽto [b], ſed iuſtitia quoq; induatur, ſicut ſcriptum eſt: [Sacerdotes tui induantur iuſtitia.] *Pſal. 131.* Qui autem ſolo ſacramento ſacerdos eſt, ſicut fuit pontifex Caiphas perſecutor vnius & veriſſimi ſacerdotis; quamuis ipſe non ſit verax; quod dat; tamen uerum eſt, ſi non det ſuum [c], ſed Dei. *Item* [d] *paulò inferius.* ¶ Dixit quidam ex ipſis proprius eorũ propheta, Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri †. teſtimonium hoc verum eſt.] *Ad Titum, c. 1.* Si ergo [e] Apoſtolus neſcio cuius alienigenę teſtimonium, quia verum comperit, etiam ipſe atteſtatus eſt; cur nos apud quemlibet inuenerimus, quod Chriſti eſt, & uerum eſt, etiam ſi ille, apud quẽ inuenitur, peruerſus, & fallax eſt; nõ diſcernimus uitium, quod homo habet [f], & veritatem, quam non ſuam, ſed Dei habet? & dicimus, ſacramentum hoc uerum eſt, ſicut ille ait, teſtimonium hoc veru m [g] eſt? Nunquid ideò dicimus, etiã ipſe homo uerax eſt, quia dicimus ſacramentum hoc uerũ eſt? *& paulò poſt.* ¶ Vos aũt neceſſe eſt, vt ſemper erretis, quamdiu propter hominũ vitia, Dei ſacramenta violatis [h], aut nos pp Dei ſacramenta, quæ in nobis † violare nolumus, etiam ueſtri ſchiſmatis ſacrilegiũ [i] aſſumere putatis. *Item.* ¶ Baptiſmi ergo puritas à puritate, vel immunditia cõſcientiæ, ſiue dantis, ſiue accipientis oĩno diſtincta eſt. *Item.* ¶ Memento ergo ſacramentis Dei nihil obeſſe mores malorũ hominũ, quo illa, vel oĩno nõ ſint, vel minus ſancta ſint. *Item.* ¶ Quæro, ſi nõ habebat Saul [k] ſacramenti ſanctitatem, quid in eo Dauid venerabatur? ſi autem habebat innocentiam, quare innocẽtem perſequebatur? Nam eũ propter ſacroſanctam vnionem & honorauit viuum, & vindicauit occiſum. Et quia vel panniculum [l] ex eius veſte præſcidit, percuſſo corde trepidauit. Ecce Saul non habebat innocentiam; & tamen habebat ſanctitatẽ, non uitæ ſuæ (nam hoc ſine innocentia nemo põt) ſed ſacramenti Dei, quod & in malis hominibus ſanctum eſt; *Item.* ¶ Nos dicimus tale cuiq; ſacrificium fieri, qualis accedit, ut offerat, & qualis accedit, vt ſumat: & eos de ſacrificijs taliũ manducare, qui ad illa tales accedunt, quales & illi ſunt. Itaque ſi offerat Deo malus, & accipiat inde bonus; tale cuiq; eſſe, qualis quiſq; fuerit, quia & illud ſcriptũ eſt: [Omnia munda mundis [m].] Per hanc ſententiam veridicam, & catholicã etiam vos, Optati [n] ſacrificio [o] nõ eſtis polluti [p], ſi facta eius diſplicebãt

† *al. uobis.*
Eod. lib. c. 35.
Ibidem c. 47.
Ibidem c. 48.
1. *Reg.* 10. *&* 24.
Ibidem c. 52.
Tit. 1.

† Poteſt inferri ex hoc text. & ſua gl. ꝙ auctoritates Poetarũ & gẽtilium tam in iureq̃ in cauſis pñt allegari cõcord. tex. in l. intã tum, cũ glo. fi. ff. de rerũ diuiſio.

c ¶ Si non det ſuũ.] .i. ſi nõ ſua, ſed Dei; in forma, ſ. eccleſię.
d ¶ Item] Verba ſũt Epimenidis illius Thebani ſacerdotis qui malus fuit. & Apoſtolus ſumit eadem uerba in teſtimonium in epiſtola ad Titum 1.
e ¶ Si ergo.] Et uerũ eſt ſupple: & ideò approbemus.
f ¶ Habet.] Arg pro teſtimonio alicuius, qui nõ eſt bonus, ut credatur teſtimonio in quo uerum dicit, & ſi in alijs mentiatur ſ̃ d. 37. turbat. & cap. ſi quid, ſe contra 3. q 6. pura.
g ¶ Verum.] Quaſi dicat, non: & ita nõ quicunq; uerum dicit, verax eſt 22. q. 2. homines.
h ¶ Violatis.] ideſt, violanda eſſe creditis.
i ¶ Sacrilegiũ.] Quaſi comprobare ſchiſma ueſtrum uideamur, ex eo quod ſacramenta ueſtra nõ reprobamus.
K ¶ Si non habebat Saul] Quẽ dominus elegerat & fecerat Regẽ. i. fieri iuſſerat vt ſ̃. 8. q. 1. audacter.
l ¶ Panniculũ.] Qñ præcidit clamydem ueſtimenti ſui, ut 2. q. 7. c pleruinq; obijcitur. §. de his, & §. item opponitur.
m ¶ Omnia munda mũdis.] Iuxta illud Qui manib ſordes: operum prius ablue ſordes. Intus te mũda, quia mundis omnia munda.
n ¶ Optati.] Propriũ nomẽ eſt, & erat malus catholicus, uel hæreticus, ſcilicet occultus.
o ¶ Sacrificio.] Hic patet quod præciſus conficit, ut inf. c. nõ nocet. & c. dictum ẽ de conſecr. diſtin 4. non in uobis præterea, quæ eſſet ratio quare damnatus à Deo poſſet conficere quamdiu toleratur ab eccleſia, ſed damnatus ab homine non? Dicas ergo ꝙ hæreticus excommunicatus depoſitus poteſt hoc ſacramentum & reliqua ſacramenta miniſtrare, per capitula quæ dixi. Quidam tamen contrarium dicunt 2. per id quod eſt 24. queſt. 1. vt ſup. ead. extra eccleſiam, infra ea. ſaci

ADDITIO. Intellige omnia iſta vltimo allegata quò ad effectum ſacramenti, vel quando non ſeruant formã eccleſiæ ſecundum Ray. qui de hoc ſatis no. in ſumma de hæret. §. item nunquid, &c.
p ¶ Polluti.] Arg. nõ imputari ſocio peccatum alterius ſi ei diſpliceat, dummodo eum admoneat, vt reſipiſcat, vt

Epimenides Thebanus, ſacerdos malus fuit.
1 Cap. 1. de hoc etiam not. 37. diſt. turbat. ibi uideas. Atc.
Optatus malus fuit catholicus.
Sacerdos præciſus cõficere põt.
2. Ad hoc de conſ. diſt. 2. quid ſi ſanguis. uerſic. qualis ubi de hoc.

Digitized by Google

vt inf.ea.q.4.c.1.quod crimē,nullius crimē, & c.crimē. arg.23.q.4 recedite.8.q.1.quid aūt.inf.11.q.3.quod pręceſſor.inf.24.q.3.ſi habes 24.q.1.ſchiſma.contra inf. de conſ.d.1.ſancta.contra inf.ea q.5.c.1.contra H.

C Hriſtus quid fecit.] CASVS.probauit in hoc cap ꝙ mali

c ¶Ore.] Cum dixit,hoc eſt corpus meum.inf.de conſ. d.2.accipite.

d ¶Cæteris.] inf.23.q.4.tu bonus,& c.quàm magnum. inf.de conſe.d.2.cu omne contra. Sol.ſed ibi de bucella panis, quam ſoli Iudæ tradidit poſtea: hic de corpore Chriſti,quod primo tradidit ſibi poſtea omnibus dedit.

vobis. Nam vtiq; panis illius,panis luctus erat,ſub cuius iniquitatibus Africa tota lugebat:ſed panem luctus,omnibus vobis communem eſſe, omnium veſtrū malū ſchiſmatis facit. *Item.* ¶Gratias Deo,quia tandem confeſſus es poſſe valere inuocatum nomen Chriſti ad aliorum ſalutem,etiam ſi a peccatoribus inuocetur.Hinc ergo intellige,cum Chriſti nomen inuocatur, non obeſſe aliorum ſaluti aliena peccata.

Ibidem c.54.

a ¶Ritæ ſuæ.] *Sequebatur*,ſed vnctionis: *quæ voces abſunt ab omnibus uetuſtis Gratiani exemplaribus,licet in codicibus etiā B.Auguſtini impreſſis legantur.*

Idem in pſalmū 10.in verſ.[Iuſtus autē quid fecit?]

¶Etiam per malum miniſtrum dona Dei ad hos perueniunt,qui cum fide accipiunt. Cap. LXXXVIII.

Iuo p.2.c.105. *Ioan.13.6. & 12. Matth.10.*

C Hriſtus quid fecit [a] vobis,qui traditorem ſuum tanta patientia pertulit, vt ei primam [b] Euchariſtiam confectam manibus ſuis,& ore [c] ſuo commēdatam, ſicut cæteris [d] Apoſtolis,traderet? Quid vobis fecit Chriſtus, qui eundem traditorem ſuum, quem diabolum nominauit [e],qui ante traditionem Domini,nec loculis [f] Dominicis fidem potuit exhibere,cum ceteris diſcipulis ad prędicandum regnum cœlorum miſit; vt demonſtraret dona Dei peruenire ad eos,qui cum fide accipiunt, etiam ſi talis ſit,per quem accipiunt,qualis Iudas fuit?

Item Gregorius.

¶Sacramentis, epiſcopi malitia non nocet. Cap. LXXXIX.

N On nocet malitia epiſcopi neque ad baptiſmum infantis,neq; ad eccleſiæ [g] conſecrationem [h]:quia baptiſma a Deo datur,non ab homine venit.ſic & Euchariſtia,& omnia,quæcunque in altari ponuntur, non ab homine,ſed a Deo ſanctificationem accipiunt.

Sed obijcitur [i] illud Hieronymi in Sophoniam,c.3.

¶Non verba, ſed merita ſacerdotum Euchariſtiam faciunt. Cap. XC.

Iuo p.2.c.110.

S Acerdotes,qui Euchariſtiæ ſeruiunt,& ſanguinē Domini populis eius diuidunt,impie agunt in legē Chriſti,putantes Euchariſtiam,imprecantis [k] facere verba,nō vitam [l]; & neceſſariam eſſe tantum ſolemnem orationē, & non ſacerdotum merita,de quibus dicitur: [Et ſacerdos,in quo fuerit macula [m] non accedet offerre oblationes Domino.]

Leuit.21.

e ¶Nominauit.] vbi,neſcio,ſed credo, ꝙ ibi,qui intingit mecum manum,&c. argu.inſt. de exhæred. lib.§.ſed fœminini.

f ¶Loculis] Arg.cōtra infideles ſeruientes, ꝙ ſint ſicut diaboli de pœn. d.3.§. hoc idem 1.

g N On nocet.] ¶Ad.eccleſię] inf.de conſ d.1.eccleſijs,contra.ſed illud quando forma ſeruata non eſt.

h ¶Conſecrationē.] dum tñ ceſſet omnis pactio,vel aliqua turpis ꝓmiſſio; alioqn execrata potius q̄ cōſecrata dici debet, vt inf ead.q.4 eccleſia. ſed hoc in odiū cōſecrantis, nam reuera conſecrata eſt 2.

SED OBIICITVR.CASVS.] Nunc obijcitur Grat.cōtra prædicta,& ita alternatim modo ex vna parte, modo ex alia allegādo procedit in hac quæſtione, & ſolutiones inferendo.

i ¶Sed obijcit.] Reſpicit§.ſi ergo.ſ̄ ꝓpoſitū.Nam inducit iſta ſex c. quædā directe: quædā a ſenſu contrario ad probandum,ꝙ malus ſacerdos non poſſit conficere ſacramenta,ſed ibi reſpondet in ſeq. §.cum vita.

S Acerdotes.] CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ non tm̄ verba: ſed etiā merita ſacerdotum cōcurrere debēt, quia ſcriptū eſt, Nec maculā habens ad ſacrificandū accedat.Sequentia tria c. plana ſunt, in quib. dicitur, ꝙ mundi debent eſſe ſacerdotes,

mali ſacerdotes ſunt tolerandi,& ꝙ ſacramenta ſunt ab eis recipienda,& hoc probatur exemplo Domini,qui Iudam tolerauit, & eum cum alijs diſcipulis ad prædicandum miſit.Sequens cap patet.

a ¶Chriſtus q d fecit.] Qui ſigna patiētiæ oñdit nobis.

b ¶Primam]Ideſt,primo confectam Euchariſtiam dedit.nam vna ſola eſt,& ideo non eſt prima, vel vltima. Vel ſic,primam,ideſt,vnicam,& non plures.

quia alijs intercedunt,quia facilius exaudiuntur.

K ¶Imprecantis.] Ideſt,inuocantis per preces H.

l ¶Non vitam.] Quantum ad rem ſcī.ſ.vt digne conficiant?alias vita non exigitur,vt conficiant.

ADDITIO.Sub.ſed vt proficiant offerenti.inf.ead. cum vita.Archid.

m ¶Macula.] Mortalis peccati 3,arg.de conſ.d.2.quotidie,vel venialis,& tunc eſt cōſilium.arg d.6.teſtamētum,

1 Ad idē 13. q.1.§.adhoc vbi de hoc.ſ. ꝙ ſint ſicut diaboli. de pœnit.d 1.§. hoc idem. Arch.

2 Dūmodo forma eccleſiæ fuerit ſeruata. de cōſ. d 1 eccleſijs, quod etiam videt contra Io. de Fant.

3 Hic videas qđ no.5 t.d. de his.in gl. vlt. extra de celeb.miſſa. de homine Arch.

Digitized by Google

tum, H. tamē hæc auctoritas intelligitur de macula corporali, vt 49 diſt. hinc etiam, & ita ſophiſtice inducitur §. non accedat. dum enim æſtuauerit in pectore peccantis ignis alienus, qui exurit, & non ſanat: non pot digne accedere ad altare. de pœn. diſt. 3. cap. inter hæc hircum. Vnde notatur hic, ꝙ quilibet ſacerdos ꝑ macula mortalis peccati ſuſpēſus eſt quo ad ſe, quoad accipiētes vero non, niſi vt notatur 32. diſt. §. verum, &c. nullus.

Sacerdos q- libet ꝑ mortali peccato ſuſpēſus eſt quoad ſe.

a ¶ Ipſi ſacerdotes.] ¶ Comedunt.] Id eſt, oblata pro peccatis 1. vel dicuntur comedere peccata populi, quia delent, & ſic comedunt peccata populi ordinationibus ſuis, vel forte quia exemplo bonæ operationis, & verbo prędicationis corrigunt homines, & ita quantum in ſe ē delent. 36. diſ. §. ecce ver. ex quibus. ſolus enim Deus delet peccatum, id eſt, peccati reatū 2. ſacerdos pęnam infligendā pro peccato orationibus minuit 3 pp qđ peccatū delere dicitur. 13. q. 2. animę. H Vel illi dicūtur comedere peccata populi, q de ſuis poſſunt ſuſtētari, & tamen percipiunt de eccleſiaſticis 12. q. 2. illud. cum habenti dare, &c. 1. q. 2. paſtor.

Sacerdotes comedūt peccata populi. 1 Sic. 1. q. 1. quia.

2 Vt ſu. e. q. vt euidēter.

3 Vt 13. q. 2. animæ.

b ¶ Acroſancta.] Id eſt, religioſa ſacramentorum reuerentia, vel id eſt, Euchariſtia, vel quodlibet aliud ſacramentum ſup. ea. ventum.

c ¶ Cōſecrationem.] ꝗ diuinum miniſterium fecit, nō miniſtri adminiſtratio, vt inf. de conſ. diſtin. 4 non eſt aqua.

d ¶ Adueniet.] Adueniet quidē magis ad conficiētis detrimētum, ꝗ ad ſalutē, vt de conſec. diſt. 2. c. & ſancta.

e ¶ Eceſſe ē] ¶ Vaſa] i. ſubditorū animas, qa Dñs i eis ſedet 4. vt 23 q. 4 Nabuchodonoſor. 32. q. 5. ſi Paulus. quorum ſanguis requiritur de manibus noſtris. 43 d. Epheſijs.

4 al. iacet.

f ¶ Ad interiora.] Id eſt, ſpiritualia, & cęleſtia. Vel dic, id eſt, ad vitia, & tunc dic perducendas vapulaturas a primo mancipio gehennæ. 40. d. ſi Papa.

¶ Nterrogo.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ æquali diligentia audiēdum eſt verbū Chriſti, ne de corde labatur, ſicut Euchariſtia eſt obſeruanda, ne in terram decidat negligentia miniſtrantis; quia vterq; reus eſt. ſ. q negligenter verbū Dei audit, & qui corpus Chriſti in terram cadere permittit, & ita ſacerdos non debet indigne miniſtrare.

g ¶ Verbum.] Id eſt, prædicatio, quæ plures conuertit, & plus facit compungi hominē, ita vt omnia peccata per eam tollantur, ſed per corpus Chriſti tantum venialia tolluntur, vt de conſec. d. 2. iteratur, & cap. quotidie, & ſic non ob. ſupra eo. multi.

Prædicatio eſt efficacior corpore Chriſti.

g ¶ Verbum] Id eſt, quod verbo ſignificatur, vel per verbum concipitur.

h ¶ Cadere.] De conſe. d 2 qui bene.

Item Alexander, epiſt. 2.

¶ Tanto facilius ſacerdotes exaudiuntur, quanto apud Deum ſunt digniores. Cap. XCI.

Ipſi ſacerdotes pro populo interpellāt, & peccata populi comedunt [a]; quia ſuis precibus, & oblationibus euelent, atq; conſumunt: qui quanto digniores fuerint, tanto facilius pro neceſſitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur. Iuo pa. c. 69. & p. 6. c. 5.

Item Gelaſius Elpidio epiſcopo.

¶ Non adeſt ſacramentis ſpiritus ſanctus, quæ per crimi-noſos miniſtrantur. Cap. XCII.

Sacroſancta [b] religio, quæ catholicā continet diſciplinam, tantam ſibi reuerentiam vendicat, vt ad eam qlibet, niſi pura conſcientia, non audeat peruenire. Nam quomodo ad diuini myſterij conſecrationem [c] cæleſtis ſpiritus inuocatus † adueniet [d], ſi ſacerdos, & † qui, eum adeſſe deprecatur, criminoſis plenus actionibus reprobetur? Iuo p. 2. c. 90. & p. 6 c. 110. † al. aduocatus † al. etiam.

Et Paſt. p. 2. c. 2.

Item Gregorius in regeſto, lib. 1. epiſt. 24.

¶ Manus immunda, tacta inquinat, non mundat. Cap. XCIII.

Neceſſe eſt, vt eſſe munda ſtudeat manus, quę diluere ſordes curat: ne tacta quęq; deterius inquinet, ſi ſordida ipſa ſtercoris † lutum tenet: ſcriptum namq; eſt: [Mūdamini, qui fertis vaſa [e] Domini.] Domini etenim vaſa ferunt, qui proximorum animas ad interiora [f] † perducendas, in conuerſationis ſuæ exemplo ſuſcipiunt. † al. in ſeq Eſa. 52 † al. in interna ſacrificia.] † al. in æterna ſacraria.

Item Auguſtinus, lib. 50 homiliarum, homil. 26.

¶ Æque ſeruandum eſt verbum Dei, & corpus Chriſti. Cap. XCIV.

Interrogo vos fratres, vel ſorores: dicite mihi, quid vobis plus eſſe videtur, verbū Dei, an corpus Chriſti? Si verum vultis reſpondere; hoc vtiq; dicere debetis, quòd nō ſit minus verbum Dei, quàm corpus Chriſti. Et ideo, quanta ſolicitudine obſeruamus, quando nobis corpus Chriſti miniſtratur, vt nihil ex ipſo de noſtris manibus in terram cadat tanta ſolicitudine obſeruemus, ne verbum Dei, quod nobis erogatur, dum aliud aut cogitamus, aut loquimur, de corde noſtro pereat: quia non minus reus erit, qui verbum [g] Dei negligenter audierit; quàm ille, qui corpus Chriſti in terram cadere [h] negligentia ſua permiſerit. Iuo p. 2. c. 106.

Item lib. 4. de Trinitate, c. 14.

Neque.]

Digitized by Google

¶De eodem. Cap. XCV.

Iuo p.2.c.107.

NEque [a] poteſt id rite [b] offerri, niſi per ſacerdotẽ iuſtum & ſanctum, nec ſi niſi ab eis accipiatur qđ offertur, pro quib. offertur [c]; atque id ſine vitio [d] ſit, vt pro vitioſis [e] mundandis [f] poſſit offerri. Hoc certe omnes cupiunt, qui pro ſe offerri ſacrificium Deo volunt.

Cum vita [g] *ſacerdotum Euchariſtiæ neceſſaria eſſe dicitur, non conſecrationi, ſed effectui intelligendum eſt. Non enim effectum ſalutis confert ei, quem merita faciunt indignum: potius completur in eo illud Apoſtoli;* (1.Cor.11.) *[Qui manducat corpus Domini, & eius ſanguinem bibit indigne, iudicium ſibi manducat & bibit.] Ergo cõtra eos, qui crebra oblatione ſacrificij ſe putant poſſe mundari non ceſſantes impie agere in legem Dei, intelligitur illud eſſe dictum Hieronymi.* (ſu. ea. ſacerdotes.) *Quod vero ſacerdos, etiam ſi malus ſit, tamen pro officio ſuæ dignitatis gratiam transfundat hominibus, teſtatur Auguſtinus in libro quæſtionum veteris teſt.c.11.*

Iuo p.2.c.100. Panu.l.3.c.79. *Num.6.*

¶Sacerdotes nomen Domini inuocant Dominus autem benedictionem præſtat. Cap. XCVI.

DIctum eſt [h] à Deo in Numeris ad Moyſem, & Aaron ſacerdotes: [Vos ponite [i] nomen meum ſuper filios Iſrael: ego Dominus benedicam eos,] vt gratiam traditio per miniſterium ordinantis transfundat hominibus. nec voluntas ſacerdotis obeſſe, aut prodeſſe [k] poſſit, ſed meritum benedictionem poſcẽtis. (Io.11.) ¶Quanta autem ſit dignitas ordinis ſacerdotalis, hic aduertamus. Dictũ eſt enim de nequiſſimo Caipha interfectore Saluatoris, inter cætera: Hoc autem a ſemetipſo non dixit, ſed cum eſſet princeps ſacerdotum anni illius, prophetauit.] Per quod oſtẽditur ſpiritum gratiarum non perſonam ſequi aut digni, aut indigni, ſed ordinationẽ traditionis, vt quamuis aliquis boni meriti ſit, non tamen poſſit benedicere, niſi fuerit ordinatus, vt officium miniſterij exhibeat. Dei autem eſt, effectum tribuere benedictionis.

Quod verò [l] *per hereticos ſacramẽta dignitatis miniſtrata dicũtur carere effectu, improbatur auctoritate Anaſtaſij Papæ, qui ordinationem Acacij, quãuis hæretici,*

NEque.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ad hòc, vt rite & recte ſacrificium offeratur, debet ab honeſto miniſtrari, & a iuſto recipi: & hoc dicit litera. Pro quibus offertur, ſupple digne.

a ¶Neque.] Nota, ꝙ tria dicantur hic: ſcilicet ꝙ ſacramenta Domini non rite, vel recte conferuntur niſi a dignis conferantur, & a dignis ſumantur, & in forma eccleſiæ. Primũ notatur ibi: Niſi per ſacerdotẽ) Secundum ibi, (Nec niſi.) Tertium ibi, (Atque id, &c. Quidã diuidunt c. in duas partes. In prima fit mentio de ſacrificio, quod ab eo accipitur pro quo offertur, & hoc vſque ad illum locum. (Atque id.) In ſecunda fit mentio de ſacramento, quod non accipitur ab eo, pro quo offertur: & dic, ſine vitio, id eſt, ſine peccato.

b ¶Rite.) Quo ad offerentem & accipientem.

c ¶Pro quibus offertur.) Supple, nec poteſt rite offerri niſi ab eis.

d ¶Sine vitio) Id eſt, non fit citra formam eccleſiæ, in ipſa forma eccleſiæ.

e ¶Vt pro vitioſis.) Expone vt rectè poſſit offerri ꝓ vitioſis, id eſt, Venialia haberib. Sed intellige generaliter, quia offertur etiam pro habentibus mortalia 1.

f ¶Mundandis.] Id eſt, venialis peccati maculam habentibus.

1 Scilicet, vt compungantur, & vt mitigetur pœna. 13. q. 2. tps. Ioan. de Fant.

CVM VITA. CASVS. Iſte, §. reſpicit illud capit. ſacerdotes, vbi dicitur, ꝙ bona vita ſacerdotis neceſſaria eſt ad conficiendum corpus Chriſti. Modo ſoluit & dicit, ꝙ intelligendũ eſt hoc non de conſecratione, quia in veritate cõficit etiam malus ſacerdos, ſed de effectu conſecrationis, quia nihil prodeſt ſi ſumatur ab indigno, & ꝙ malus ſacerdos conferat gratiam digne ſumentibus, ſequenti c. probatur.

g ¶Cum vita.] Reſpicit hoc capitulũ ſacerdotes, & bene ſoluit. & ad confirmandã ſuam ſolutionẽ inducit c. ſequenti.

DIctum eſt.] CASVS. Hic primo probatur ꝑ verba Domini. & exemplo Caiphæ, quod apud malos ſacerdotes vera ſunt ſacramenta, & quod ex officio ſuo gratiam hominibus trãsfundunt. Secundo, ꝙ tãta eſt vis ſacerdotij dignitatis, quod ſine eo etiã apud bonos non eſt auctoritas benedicendi.

h ¶Dictũ eſt) Probat Aug. ꝙ benedicere non tantũ meritum, ſed etiam ordinẽ requirit. In 1. ergo parte ponit auctoritatẽ Dñi, vſq; ibi, (Quanta.) In ſecunda probat intentionẽ ſuã, & auctoritate, & exẽplo Caiphę.

i ¶Vos ponite.) 1. inuocate 2.

2 Et loquitur ſacerdotib. de his miniſterijs ſiue benedictionibus vbi ordo ſacerdotalis exigitur. Arch.

K ¶Prodeſſe.) Hic colligitur, ꝙ licet voluntas ſacerdotis nõ ſit, vt proſit prodeſt tamen, infra de conſe. diſt 4. non illud te. Sed quid ſi cantet Miſſam, vt Deus perdat aliquos? conficiet reuera, ſed debet puniri, arg. 26. quæſt 2. quicunque.

QVOD VERO. CASVS. Dictum eſt ſup. in §. ſi ergo ſacramenta, ꝙ ſacramenta dignitatis ab hæreticis collata non habent effectum, contra quod allegat Gra. auctoritatem Anaſtaſii, quam friuolam eſſe oſtendit auctoritate Gelaſij & Fęlicis, qui cum Hormiſda excommunicauerunt Acacium antequam excommunicaſſent Anaſtaſium. Sed H exponit antequam Anaſtaſium i. antequam Anaſtaſius eſſet Papa: quia Acacius mortuus fuit ante Anaſtaſium, & Anaſtaſius ſucceſſit illi. Et ita cum ſucceſſerit Gelaſio, non fuit excommunicatus ab eo, nec a præcedentibus.

l ¶Quod verò.) Dictum eſt ſup in §. ſi ergo, quia ſacramenta

Digitized by Google

menta dignitatis ab hæreticis collata effectum non habent: contra quod allegat auctoritatem Anaſtaſij, quam oſtendit friuolam eſſe auctoritate Gelaſii & Fœlicis.

a ¶In tractatu.] Per hoc probatur, ꝙ Gratianus non diuiſit. per diſtinctiones hoc opus, argum 11.q.3.§.cui denter.

triplicites, per baptiſmum datum a laico, quod non hetatur, licet illud iniuſte detur per ſignum publicæ monetæ impreſſum ab eo, qui debuit imprimere, & per characterem militiæ, qui non repetitur 1.

d ¶Dandi]Scilicet ordinem.

e ¶Ami-

1 Adde pro itellectu huius gl. ꝙ olī ſignabantur milites quadā nota ſeu figura in illius ab aliis diſcretionē. l. ſtigmata. C de fab. li. 11. not in l. pe. ff. ex qb. cau. maio.

ITEM OBIICITVR. CASVS. Dictum eſt ſup. in c. Arrianos, & ſup. in §. cum ergo Innocentius, ꝙ ſolum baptiſma ratum eſt apud hæreticos contra qđ obijcitur modo in hoc cap.

b ¶Itē obijcitur.] ei. ſ quod dictum eſt ſup ead. §. cum ergo Innocentius, &c. Arrianos.

ita ratam approbat, ut etiam eis, quos poſt damnationem ſuam baptizauit, vel ordinauit, in nullo ream perſonā nocuiſſe aſſerat. Sed hoc eum α *illicite, & non canonice, imò contra decreta ſuorum prædeceſſorum feciſſe probant Fęlix, & Gelaſius, qui Acacium ante Anaſtaſiū excommunicauerunt, & Hormiſda, qui ab ipſo Anaſtaſio tertius, eundem Acacium damnauit. Vnde etiam ab eccleſia Romana repudiatur, & a Deo fuiſſe percuſſus legitur in geſtis Romanorum Pontificum hoc modo: [Anaſtaſius ſecundus natione Romanus, &c.] Require retro in tractatu* [a] *decretalium epiſtolarum.*

Sup d. 19.

α ¶Sed hoc eum.] *Supra. d 19. c.* Anaſtaſius. *oſtenſum eſt immerito reprehenſum eſſe Anaſtaſium, & veriſſima eſſe, quæ ipſe de Acacio ſcripſit, & decreuit.*

Item obijcitur [b] *illud Auguſtini lib. 2. contra epiſt. Parmeniani, c. 13.*

¶Qui recedit ab eccleſia, nec baptiſma, nec ius dandi amittat. Cap. XCVII.

Sent. 4 d. 25. Alg. l. 3. c. 10. Pann. l. 1. tit. 2. c. 10.

QVod quidam.] CASVS. Quidam dixerunt, quod catholici ab eccleſia recedētes retinēt poteſtatem conferendi baptiſma, ſed non poteſtatem conferēdi ordinem, ſed eam amittunt. Contra quod probat Auguſtinus quatuor rationibus hoc eſſe falſum. Primo, qa qua ratione perditur vnum, & reliquum cum vtrumque quadam conſecratione conferatur. Secūdo, quia conſuetudo eſt eccleſiæ, ꝙ tales nō reordināur cum redeunt, ne fiat iniuria ſacramento. retinet ergo vtrumq; ſed ad perniciē. Tertio, qa ſi aurū, vel argētum furtiue fuerit ſignatū, ſi fur poſtea dephēditur a principe, punit, ſed ſignū monetæ nō reprobatur. Quarto, quia character militiæ non reiteratur circa redeuntem, cū miles ad gratiam principis reuocatur Quinto, concludit ex præmiſſis, ꝙ non dēnt iterari ſcra ab eis collata, ne fiat iniuria ſacramento. Prima ratio eſt ibi, [Primo, quia.] Secunda ibi, [Nam ſi quando ex ipſa.] Tertia ibi, [Si enim aliqui.] Quarta ibi, [Si forte] Quinta ibi, [De his qui]

QVuod quidā [c] dicunt, Baptiſma, quod α accepit, nō amittit, qui recedit ab eccleſia; ſed ius tamē dādi [d] quod accepit, amittit [e], multis modis apparet fruſtra, & inaniter dici. ¶Primo, quia nulla oſtenditur cauſa, cur ille, qui ipſum baptiſmum amittere [f] non poteſt, ius dādi [g], amittere poſſit. Vtrumque enim ſacramentum eſt, & quadam cōſecratione vtrumque [h] homini [i] datur, illud, cum baptizatur; iſtud, cū ordinatur; ideoq; in catholica eccleſia vtrumq; non licet iterari. ¶Nam ſi quando ex ipſa parte [k] venientes etiam prępoſiti pro bono pacis, correcto † ſchiſmatis errore ſuſcepti ſunt; etſi viſum eſt opus eſſe, vt eadem officia gererent, quæ gerebant, non ſunt rurſus ordinandi †, ſed ſicut baptiſmus in eis, ita ordinatio manſit integra; quia in præciſione fuerat vitium (quod vnitate † pacis eſt correctum) non in ſacramentis [l], quæ vbicunque ſunt [m], ipſa vera ſunt. Et cum expedire hoc videatur eccleſiæ, vt præpoſiti eorum veniētes ad catholicam ſocietatem, honores ſibi ſuos non adminiſtrēt,

Iuo p. 2. c. 97. Pann. l. 1. c. 77.

† al. correpto.

† al. ordinati.

† al vnitatis pace.

2 Scilicet eſt ius dādi, qa non hēt niſi ex pmiſſione ſed ſi cōfert eſt verū ſcrm, quod dic, vt legit, & not. de cōſec. diſ. 4. ſanctum. Arch.

c ¶Quod quidam] CASVS. Opinio eſt quorundam, ꝙ ſacerdos, vel epiſcopus recedēs de eccleſia ad hęreticos, ſacramentū baptiſmi non amittit: ſed ſacramentum ordinis amittit. Iſtud improbat Auguſtinus multipliciter. Primo ſic: quia cum vtrumque ſit ſacramentum, non poteſt aſſignari ratio, quare potius perdatur vnū, quam aliud Secundo ſic: quia conſuetudo eccleſię eſt, ꝙ cum tales redeunt, non ſolent reordinari, ſi eos eccleſia vult tolerare. Tertio dicit, ꝙ ſicut recedens ab eccleſia vtrūque retinet: ſic vř, ꝙ vtrumque poteſt conferre alijs extra eccleſiam, licet male conferat, & cum quis recipit ſacramentum extra eccleſiam, ſi reuertitur ad eccleſiā, non eſt ſacramentum iterandum in eo. Et hoc probat

e ¶Amittit.] Characterem enim non poteſt amittere, licet videatur aliter dici 11. q 3. epiſcopus.

f ¶Amittere.] Nam vbi eadem ratio, & idem ius, ff. ad leg Aquil illud. An tamen hoc ſit verum, notatur 28. q. 1. ſic enim. 32. q. 7. Apoſtolus. ſu. ea. q. §. cum ergo.

g ¶Ius dandi.] Scilicet ordinem. de conſec. diſt. 4. oſtenditur Vel poteſtatem conferendi baptiſma. inf. 32. q. 7. licere.

h ¶Vtrumque.] Scilicet baptiſmus & ordo.

i ¶Homini.] Hoc de baptiſmo ſacerdotis, in quo poteſtas baptizandi eſt ſcrm: in laico eſt quædam licentia, non ſacramentum 2. argu. quòd ſcientia * hæretici valeat, & ligatio, & ſolutio, cū ius ligandi, iudicandi, atq; ſoluendi a tpe conſecrationis acceperit, ſu. d. 48. 3. c. 1.

K ¶Parte.] Collectio enim hæreticorum rectiſſime pars appellatur, a partiendo, ideſt, diuidendo.

l ¶Non in ſacramentis.] Fuit vitium ſcilicet.

m ¶ Sunt.] Quia a quocunque dentur, iterari non debent.

* *Hæretici non poſſunt ligare, & ſoluere, et ſi fecerint, nihil actum eſt, quia iuriſdictionē non hēnt B. Th. 2 2 qō. 39 ar. 3. & 4. d. 19. q. 1. art. 2. q. 3. 3. Al. 68.*

Digitized by Google

bent, & ideo ipſa ſunt, ideſt, firma & vera ſunt, & bona.

a ¶ Manus.] Supra ea. q. c. manus impoſitio. contra. ſed hic de conſecratoria.

b ¶ Dandi.] .i. conſecrandi. vel dãdi ipſam ordinationẽ. c ¶ Aliud.]

c ¶ Aliud.] Argu contra illud generale quod eſt extra de translatio. inter corporalia. & 7. q. 1. lactus. ff. ſi quis cau quoties. arg 63. diſt. Salonitanæ. 45 diſt. de Iudæis. 7. q. 1. epiſcopus.

d ¶ Neceſſitate.] Hic apertè colligitur, ꝙ laici non habent ius baptizãdi: niſi largè dicat̃ ius, vel poteſtas, ideſt ꝑmiſſio, vt inf. de cõſ. d. 4 conſtat. & cap. à quodam. & 30. q. 1. ad limina.

Baptizandi ius non habent.

non eis tamen ipſa ordinationis ſacramenta detrahũtur, ſed manent ſuper eos. Ideoque non eis populo manus [a] imponitur, ne non homini, ſed ipſi ſacramento fiat iniuria, *& infra.* ¶ Sicut autem habent in baptiſmo, quod per eos dari poſſit; ſic in ordinatione ius dandi [b]: vtrũque quidem ad perniciem ſuam, quam diu charitatem non habent vnitatis: ſed tamen aliud eſt, prorſus non habere; aliud pernicioſe habere; aliud [c] ſalubriter habere. Quicquid non habetur, dandum eſt, cum opus eſt dari: quod vero pernicioſe habetur, per correctionem depulſa pernicie, agendũ eſt, vt ſalubriter habeatur. Quãquam, & ſi laicus aliqua † pereunti dederit neceſſitate [d] compulſus, quod cum ipſe acciperet, dandum eſſe addidicit; neſcio [e], an pie quiſquã dixerit eſſe repetendũ. Nulla enim cogente neceſſitate ſi fiat, alieni muneris vſurpatio eſt. Si aũt neceſſitas vrgeat, aut nullũ, aut veniale delictum eſt [f]. Sed, etſi nulla neceſſitate vſurpetur, & à quolibet cuilibet detur; quod datum fuerit, non poteſt dici tantũ: quamuis recte dici poſſit & illicitè datum. Illicitã ergo vſurpationem corrigit reminiſcentis, & pęnitentis affectus. Quòd ſi non correxerit, manebit ad pęnã vſurpatoris quod datum eſt, vel eius, qui illicitè dedit, vel eius, qui illicitè accepit: non tamen pro non dato habebitur [g]. Neque ß vllo modo per deuotum militẽ, quòd à priuatis vſurpatum eſt, ſignum regale violabitur. ¶ Si enim aliqui furtim, & extraordinariè non in monetis [h] publicis aurum, vel ɣ argentum percutiendo ſignauerint, cum fuerit deprehenſum, nonne illis punitis [i], aut indulgentia liberatis cognitum regale ſignum theſauris regalibus cogetur inferri? *& paulo poſt.* ¶ Si forte illum militiæ characterẽ in corpore ſuo non militans pauidus exhorruerit [k], & ad clementiam Imperatoris cõfugerit, ac prece fuſa, & impetrata iam venia militare cęperit; nũquid homine liberato, atq; correcto, character ille repetitur? ac nõ potius agnitus approbatur? An fortè minus hærent ſacramenta Chriſtiana, quam corporalis hęc nota; cum videamus nec apoſtatas carere baptiſmate, quibus vtique per pęnitentiam redeũtibus non reſtituitur, & ideo admitti non poſſe iudicatur? *& paulo poſt.* ¶ De ijs [l], qui ab eccleſiæ vnitate ſeparati ſunt, nulla iam quæſtio eſt, quin & habeant, & dare poſſint, & quin pernicioſè habeant, pernicioſeque tradant extra uinculum pacis. *& infra.* Neutri ſacramento iniuria facienda eſt. *& infra.* ¶ Sicut non rectè habent, qui ab unitate diſcedunt, ſed tamen habent, & ideo redeunti non redditur; ſic etiam non rectè dat, qui ab unitate diſcedit; ſed tamen dat: & ideo, quod ab eo accepit uenienti ad unitatem non iteratur. *& infra.* ¶ Sicut redeunti non redditur, quod & foris habebat; ſic uenienti repetendum non eſt, quod etiam foris accepit. Vnde conſequenter intelligitur peruerſitatem hominum eſſe corri-

† *al. alicui pereunti.*

e ¶ Neſcio] Ideſt, nõ approbo, ſi quis dixerit repetendum.

f ¶ Veniale delictum eſt.] Hic philoſophicum temperamentũ eſt, nã ĩ veritate nullum eſt. Et eſt ſimile. 22. q. 2. in quibus.

Philoſophicum temperamentum.

g ¶ Habebitur] Arg. contra extra de iure patro. quod autem. in fine.

h ¶ In monetis.] Id eſt, ſignis, vel ſigillis, numiſmatibus vel inſtrumentis monetam cudendi.

i ¶ Punitis.] Iſti varijs pęnis puniũtur. C. de fal. mo. ꝑ totũ. parcitur tñ illi, q formauit, ſi ante q̃ ſignũ imprimat pęnitet. ff. ad leg Corn. de fa. qui falſam, & c.

K ¶ Exhorruerit.] Qui fortè fugit de bello publico: & ita infamis effectus eſt. 1. 6 q. 1. infames. & hoc intelligitur de militib. illis, qui iurauerunt ſe mortem non euitaturos, pro republica. & iſti habebant ſtigmata, vel alia ſigna de aliquo colore de quib. dictũ eſt. Milites noſtros arma ſcire volumus non leges. C. de iure de l ſãcimus. Vel ſẽſus eſt huius literæ, ꝙ ſi aliquis ꝑter auctoritatem principis adeptus ẽ militiæ cĩgulũ, & poſt recõciliat̃ ipſi principi, erit ne ĩ eo iterãdus character? quaſi dicat n. ADDITIO. Et ſm iſtã lecturã dic, exhorruerit, ſ. quia à principe non acceperat. & no. hic militibus characterem im primi. lo. de Fant.

Infamis eſt de bello publico fugiẽs 1 Concor. tex. in l. non oẽs. §. item qui deſertorum. cũ ibi no. ꝑ doct. ff. de re mil.

l ¶ De ijs.] Repetit, quædam dicta ſunt, dubitat̃ hic fore. §. ſed non eſt dubitandum: quia non eſt.

Digitized by Google

EX H.S. Hæc eſt duodecima pars huius quæſtionis, in qua intendit probare, q. ſacramentũ eccleſiæ tale eſt illi qui accipit, qualis eſt ille qui accipit: vel qualis eſt q ſacrificat, nec malitia dantis impedit bonitatẽ: & hoc probat per multas ſimilitudines, quas ponit in hoc §. & per nouem auctoritates. & hoc pbat vſque ad cap. ſtatuimus. 2. lo. de Fan.

CASVS. Infert Gratianus ex ſupradicto capitulo, q vera ſacramenta ſunt apud hæreticos quantum in ſe, ſed ad damnationem ſunt damnũ; accipientium, vel habentium, niſi redeãt ſicut verum aurum fuit Craſſo nociuũ.

a ¶ Ex his.] Infert ex præcedenti c. q ſacramẽta vera sũt apud hęreticos indiſtincte vſque ad §. opponitur, & ibi obijcit Aug. prout ipſe intelligit Aug. dicere vſq; ad § ſed ne. ibi ponit vnam ſolutionem vſque ad §. quamuis. vbi ponit aliam bonam & catholicam, ad quam probã iam inducit quatuor exẽpla, quæ notabo in litera.

b ¶ Perimant.] illa, id eſt, eorum abuſio 1. ab iſto loco dicit lo. de Fant. q verba ſunt Augu. vſque ad §. opponitur, Hu. cõtra: immo Gratiani, vt in notula hic apparet. inf. ead.

c ¶ Craſſus.] Iſte dictator fuit contemporaneus Iulio Cæſari, & Pompeio: & à Parthis auro feruenti interfectus eſt.

ITEM AVRVM. CASVS. Dicitur hic, quod æque verũ eſt aurum in arca furis, & in arca Regis, ſed à fure illicite datur, & illicite retinetur: & ideo fur & communicator furti puniuntur: niſi innocentiam ſuam allegauerint. Et eſt §. Gratiani ab illo loco, ex his. vſque ad cap per Eſaiam, ſicut dicit H.

d ¶ Aurum.] Cuius ope, vel conſilio furtum committitur, tenetur. ff. de com fur. proinde. Eſt autem differentia inter furem, & communicatorem: quia communicator manifeſtus eſſe non poteſt. ff. de fur. is qui opem.

e ¶ Furti] Videtur ergo & tenetur quis ſe purgare de conſcientia. arg. inſt. de obli. q̃ ex delic §. ſed hæ actiones. C de fur. ciuile. arg. 1. q. 4. quia præſulatus cum ſuis concor. Et ita eſt arg. q quis poteſt, & tenetur iudicare furem arg. ext. de fur. qui cum fure. cum concor ibi poſitis. arg. contra. ff de cond. ob tur. cauſ. idem & ſi ob ſtuprum §. vlt. & ff. de præſcri. ver. l. ſolet. Nam in vtraque dicitur, q licite poſſum accipere 2 pecuniam à Domino, vt ſeruum iudicem fugitiuum. Ioan. Sol. in caſu iſto videtur poſſe dici, q ſecundum canones non eſt licitum accipere: ſecus ſecundum leges B.

f ¶ Vt perhibet.] Hic apparet potius hæc eſſe verba Gratiani, quàm Auguſt.

OPPONITVR. CASVS. Opponit hic Gratia. contra ſupradicta, ſcilicet q hęretici non poſſunt conferre ordines, etſi baptizare poſſint. Nam ſacerdos etiam depoſitus etſi baptizare poſſit, conficere tñ non põt: nec eps depoſitus poteſt ordines conferre, etſi poſſit baptizare. Sed huic oppoſitioni opponit duplicem ſolutionẽ. Prima hæc eſt, q̃ incipit ibi, [Sed ne.] q qui extremam manus impoſitionem recipiũt in eccleſia, eius potentiã retinẽt, & recedentes ab eccleſia, ad ſimilitudinẽ characteris matrimonij, q poſt diuortiũ, vel votũ retinet. ſecus ſi extra eccleſiã. Ponit & aliã ſolutionẽ Grat. q̃ incipit ibi, [Quãuis.] vbi dicit, q ſacra hęreticorũ vera sũt dũmõ in forma eccleſiæ ſint celebrata, ſed non hñt effectũ in male miniſtrantibus, & male ſuſcipiẽtib. Qd pbat quatuor rõnib. Primo p verã Euchariſtiã traditam pditori. Sedo p verã pñtiã Chriſti i patria ſua, q̃ ibi nõ habuit effectũ; qa ibi fidẽ nõ inuenit. Tertio, p duplicẽ trãsfigurõnẽ Xpi, quarũ vna incredulis nõ pfuit. Quarto, qa ita virginitatẽ habuerunt fatuæ virgines, vt prudentes. Demũ concludit, q vera ſunt hæreticorũ ſacra in

gendam; ſanctitatem autem ſacramẽtorum in nullo peruerſo eſſe violandam. Conſtat enim eam in peruerſis, & ſceleratis hominibus, ſiue in eis, q intus ſunt, ſiue in eis, qui foris ſunt, impollutam, atque inuiolabilem permanere; & quia dicuntur ea mali polluere, quãtum in ipſis eſt, dicuntur; cum illa impolluta permaneãt: ſed in bonis pmanent ad pręmium; in malis permanent ad iudicium. *& infra.* ¶ Quomodo catholici non clarificant Deum, qui promiſſa eius nullis hominum ſceleribus, quo minus implerentur impediri poſſe confidunt? qui ſacramenta eius tam debita veneratione proſequebãtur, vt ea, ſi etiam ab indignis tractata fuerint, illis ſua perſuaſione damnatis, illa intemerata ſanctitate permanere demonſtrentur? — Eod. 2. lib. c. 19.

α ¶ Quod accepit.] *Sic etiam Algeus, licet paulo aliter habeat originale.*

β ¶ Neque vllo modo.] *Hæc vſque ad verbum,* violabitur, *addita ſunt originali. ex quo etiam alijs locis caput hoc locupletatum eſt.*

γ ¶ Vel argentum.] *In codicibus B. Auguſtini impreſſis ſequitur,* ſed æs, *in duobus autem manuſcriptis Vaticanis,* vel æs.

12 *Ex his*[a] *verbis Auguſtini conſtat, in omnibus tã apoſtatis, quã hæreticis, vel damnatis permanere Chriſti ſacramenta vera, quantũ ad ſe, & ſancta; & niſi pęnitẽtia, vel indulgentia ſubuentum fuerit, ad damnationẽ vſurpatoris peruenięt, vel habẽtis, vel dantis, vel accipientis. Quid ergo prodeſt, quòd vera & ſancta ſint, cũ vſurpatores ſuos æque perimãt*[b]*, ac ſi eſſent mala, et noxia? Craſſus aurũ ſitiuit, & aurũ bibit æque perijt vero auro, ſicut vero veneno. ¶ Item aurũ*[d] *ęque verum eſt in arca furis, ſicut in theſauris regis. Sed a fure, quia illicite habetur, illicite datur, vel accipitur, a rege aũt licite habetur, licite datur, & accipitur: ideo ipſe fur: et communicator furti (niſi forte de conſcientia furti*[e] *ſe purgauerit) vt perhibet*[f] *Geläſius ad Anaſtaſiũ Imperatorẽ. vterque iuſte, & digne damnabitur. ¶ Opponi-* — Alg. l. 3 c. 12.

1. Iſta fuit expoſitio H. & L.

Marcus Craſſus, & Iulius Cæſar & Pompeius fuerunt cõtemporanei.

Concord. tex. in l. vxori. cum ibi not. ff. de vſufru. leg. fur. & cõicator differũt. Furem tenetur quis indicare.

a Sub. & ſi æs accipiatur peccat accipiẽs ſm canones. & ſic etiã no. Vin. Lau. & Tan. & Bet. in dicto ca. qui cũ ſuis. Arch.

Digitized by Google

in ſe: ſed obſunt male ſuſcipientibus, & male miniſtrantibus. Et ad hoc inducit ſequens capitulum.

a ¶Opponitur.] Hoc modo procedit in hoc §. primo ponit obiectionem ſuam contra Auguſt. quam tangit vſque ad §. [Sed ne.] Ibi ponit quandam ſolutionem ſuam,

b ¶Sententiæ.] Cap. præcedētis, vbi dicit, ꝙ vtrumque quandam conſecratione datur, & ita videtur parificare ordinem, & baptiſmum.

c ¶Pagano.] Supra eadem quæſtio. ſi quis per ignorantiam. ſupra eodem, §. ecce quando. infra de conſecratio. diſtinct. 4. quos a paganis. inf. de conſec. diſtinctio. 4. a quodam.

tur[a] *autē huic ſententiæ*[b] *Auguſtini poteſtas dandi baptiſmū, & ius conſecrandi Dominicū corpus, & largiendi ſacros ordines, plurimū inter ſe differūt. Suſpēſo n. uel depoſito ſacerdote, nulla ei relinquitur ptās ſacrificandi. Sacramentum tamen baptiſmi, non ſolum a ſacerdote depoſito, uel laico catholico, verum ēt ab heretico; vel pagano*[c] *ſi miniſtratum fuerit, nulla reiteratione uiolabitur: nulla aūt rō ſinit, ut inter ſacerdotes habeātur, qui de manib. laici, uel pagani oleum ſacræ (imò execrādæ) unctionis aſſumunt. Non ergo conſequēter*[d] *colligitur, ut ſi recedentib. a fide ius baptizandi relinquitur, poteſtas*[e] *ēt diſtribuēdi ſacros ordines relinquatur quamuis utrūque a conſecratione proueniat. Degradatus. n. ep̄s poteſtatem*[f] *largiendi*[g] *ſacros ordines non hēt, facultatē tamē baptizandi non amiſit*[h]. *¶Sed ne*[i] *Auguſtinū in hac ſnia penitus reprobemus; intelligamus; aliud eſſe poteſtatem diſtribuendi ordines ſacros, aliud eſſe executionem illius poteſtatis. Qui n. intra unitatē*[k] *catholicæ eccleſię conſtituti ſacerdotalem, uel epiſcopalem unctionem accipiunt, officium, & executionem ſui officij ex conſecratione adipiſcuntur. Recedentes uerò ab integritate fidei, poteſtatē acceptam ſacramento tenus*[l] *retinent, effectu ſuæ poteſtatis penitus priuantur, ſicut coniugati ab inuicē diſcedentes, coniugiū ſemel initum non eſſe diſſoluunt*[m], *ab opere tamen coniugali inueniuntur alieni. ¶De his ergo, qui accepta ſacerdotali poteſtate ab unitate catholicæ eccleſiæ recedunt, loquitur Auguſtinus, nō de illis, qui in ſchiſmate, uel hæreſi poſiti ſacerdotalē unctionē accipiūt. Alioquin eſſet contrarius Chalcedonenſi*[n] *concilio, in quo ordinati a ſimoniacis, in nullo proficere iudicantur, & Innocentio*[o], *qui ordinatos a cæteris hæreticis per prauam manus impoſitionem ſolam damnationē, & capitis uulnus aſſecutos teſtantur. ¶Quamuis*[p] *poſſit generaliter dici ſacramenta, quæ apud hæreticos non aliter, quam in eccleſia Dei celebrantur uera, & rata eſſe, quantum ad ſe, falſa uerò, & inania, quantum ad effectum, & in iis a quib. male tractātur, & in illis, a quib. male ſuſcipiūtur. Nec mirum. Ipſa. n. ſalus noſtra buccellā Iudæ dedit: ſtatim cum buccella nō bonus, ſed malignus ſpūs intrauit: quare nō quia bonus non daret bonū, ſed quia malus male accepit bonum, ſicq; bonū, effectum bonū non habuit, quia, ubi illud faceret, non inuenit. ¶Item Dominus in patria ſua præſens, & uerus affuit: non per malum miniſtrum, ſed per ipſum nihil potuit, quia fidem non inue-*

ſup. ſi quis eps ſup. ead. c. qui perfectionem.

Ioan. 13.

Matth. 13.

d ¶Conſequenter.] noli hic reprehēdere magiſtrum nam opponendo dicit hoc, vt patet ex ſolutionibus ſequentib. maxime ex ſecunda.

e ¶Poteſtas.] Ideſt. executio poteſtatis. & ſic verum dicit. alias mentitur. nam poteſtas ſacrificādi. .i. ordo ſacerdotalis in eo remanet.

f ¶Poteſtatem.] Nō bene argumentatur: quia ſi vocet poteſtatem ſacerdotium ordinem, vel ſacramētum, nec hic, nec ibi, amiſit poteſtatem: ſed ſi executionem, & hic & ibi amiſit.

g ¶Largiendi.] ſed cum hæreticus preciſus poſſet conferre tam baptiſma, quā ordinem, quę ſpecialitas erit in baptiſmo? Dic quòd in caſu neceſſitatis non peccat baptizās. quod nunquam eſt in collatione ordinum.

h ¶Non amiſit.] in neceſſitate, & cū ſolemnitatibus. 50. diſtinctio. qui ſub gradu.

i ¶Sed ne.] Hoc dicit Gratianus ac ſi Aug. intellexiſſet, ius dandi habent, ideſt, executionem, & ita ſoluit.

K ¶Vnitatem.] Hic tangit Gratian. opin. Ioan. de Fant. dicentis, quòd qui recipit vltimam manus impoſitionem in Eccleſia, &c 1. hæc opinio videtur expreſſe cōfirmari, ext. de ſchiſma, ca. 1. ſed expreſſe reprobatur. 9. quæſtio, prima. ordinationes.

1 Ideſt, ꝙ factus eſt eps in eccleſia & poſt modū fit hæretic⁹, ordinē confert. Sed qui ext. eccleſiā recipit vltimā manus impoſitionē .i. ext. eccleſiam factus eſt eps, ordines conferre non pōt. & quia talis ordinatus eſt, nihil recepit ſm Hug.

ſuam, quæ protenditur vſque ad § [Quamuis.] &c. ibi autem ponit aliam, quæ magis communis eſt, ad quam probandam inducit, quadruplex exemplum, primum ibi, [Ipſa enim.] ſecundum ibi, [Item Dominus in patria, &c.] Tertium ibi, [Quod vt plane.] Quantum de decem virginibus quod incipit ibi, [Sic & omnes, &c.] Vltimo concludit ab illo loco; [Sciendum vero,] & ad probandam concluſionem ſuam inducit c. per Eſaiam.

l ¶Sacramento tenus.] Ideſt, quia ſi ordinant, conferunt ordines, licet non debeant, & hoc eſt, quod ſequitur, ſine effectu, &c.

m ¶Diſſoluunt.] 32. q. c. 2.

n ¶Chalcedonenſi.] Sup ea. q. c. ſi quis epiſcopus.

o ¶Innocentio.] Sup. ea. veniens.

p ¶Quamuis.] ſol. vera eſt, quam & ſup. tetigit, & quæ recitatur inf. 11. q. 1. in prin. & ſup. §. ſi. ergo.

Digitized by Google

nit, pro perfidia aliorum non caruit ſua veritate, ſed effectus boni virtute. ¶ Quod, vt plane in omnibus ſacramentis oſtenderet, bis[a] eſt transfiguratus, cum eſſet in carne. In vna transfiguratione, ſicut ſol[b] apparuit mirabilis[c], vt fides credentium augeretur ad contemplandã cęleſtem gloriam ſuper ſe eleuatã. In altera, vt peregrinus, & incognoſcibilis de ſedubitantibus ire longius ſe finxit, & ne agnoſceretur, oculos eorum tenuit: ad quid aliud? niſi, vt quia per fidem non erat in cordib. eorum, longius ſe ab eis recedere oſtenderet, & quia ipſum nõ credebant eſſe, quod erat, viderent & eum alium[d], quam erat? Ecce in vtraque viſione, ſua erat præſentia, & veritas: ſed in vna exercebatur fides, vt magis crederent, quam credebant: in altera tenebatur incredulitas, ne ẽt agnoſcerent, quod videbant. Sacramentum ergo corporis, & ſanguinis ſui alijs eſt ad ſalutem, alijs ad iudiciũ. Fides etiam quamuis, ſit vera, tamen ſine operib. mortua eſt. Sic & oẽs decem virgines æqualiter erant virgines: ſed ex his quinque erant fatuæ, & quinque prudentes. Aequa erat virginitatis veritas, ſed pro eiuſdem virginitatis intentione non omnib. æqua meriti identitas. Sic etiam eſt æs ſonans[e], aut cymbalum tinniens martyriũ, vel eleemoſyna, quam neſcit charitas[f]. Si verò cæcus cæco[g] lucernæ miniſtret veritatem, neuter tamẽ ideo magis ſuam illuminat cæcitatem: Sic & malus miniſtrat malo vera ſacramenta; ſed non ideo dona ſpiritualia: quia malis eorum meritis ſpiritus ſanctus impeditur, ne in eis[h], quod ſuum eſt operetur. Vnde Innocentius[i], cum hæreticorum baptiſma concedat eſſe ratum: non tamen ex illo baptiſmate concedit habere ſpiritum ſanctum. Et Leo hos, qui formam baptiſmatis acceperunt, nõ ſinit rebaptizari, ſed iubet ſpiritum ſanctum, quem ab hæreticis nemo accipit, per eius inuocationem, & manus impoſitionem a catholicis ſacerdotib. conſequi. Sciendum verò eſt, quòd ſacramenta hæreticorum dicuntur irrita, vel etiam dãnanda, falſa, & inania, non quantũ ad ſe, cum ſint ſancta, & vera etiã ab hæreticis celebrata: ſed quia, cum illicite dantib. perfidis ſint ad iudicium, illicite ab eis accipientib. non conferunt ſpiritum ſanctum. Irrita, & non vera dicuntur; quia quod promittunt, & conferre creduntur, non tribuunt: & ideo damnanda, vt ea dari, uel recipi ab hæreticis non approbetur, ſed interdicatur. Non.n. quantum ad ſe polluta ſunt, quamuis ab hæreticis pollui dicantur. Vnde Gregorius communionem Arrij vocat execrationem, & Innocentius vocat Bonoſi ordinationem, damnationem: non quòd ita in ſe ſint, ſed quia male dantib. uel accipientib. id efficiunt. Sic etiam Hieronymus in Oſea ſacrificia[k] eorum panem luctus vocat, non quantum[l] ad ſe, ſed quantum ad effectum; quod ipſemet oſtendit, ſubiungens: [Quicunque comederit ex eo, cõtaminabitur, quia ſibi ad iudicium ſumet.]

Hinc etiam Auguſtinus lib. 2. contra epiſt. Parmeniani, cap. 5.

Matth. 7.
Luc. 24.
Iac 22.
Matth. 25.
1. Cor. 13.
ſup. ea. c. Arrianos.
ſu. ea. c. hi qui.
ſu. ea. c. ſuperuenien te. c. qui perfectionẽ c. ventum.
In c 9. Oſeæ.

a ¶Sed ne Auguſtinum.] *Hic Gratianus ita videtur loqui de B. Auguſtino, quaſi ipſius hac in re ſit dubia, aut incerta ſnia:*

Chriſts bis in carne trãsfigurat' eſt.

a ¶Bis.] Quantum ad primã, vel quantum ad ſecundam, prout videbatur duobus diſcipulis in caſtellum Emaus euntib. Sed quare dicit in carne, cum etiam modo ſit Dñs in carne? ſed dicunt quidã in carne. ſ. mortali, ſed male nam in carne mortali ſemel tãtum transfiguratus eſt: poſt paſſionẽ vero ẽt ſemel & iõ poteſt dici cum eſſet in carne. i. inter carnales, vbi carnẽ aſſumpſit. Vel põt intelligi in carne ſ. mortali, & ſic ibi fieri punctus. bis trãsfiguratus eſt, cũ eſſet ĩ carne in vna trãsfiguratione. &c. quaſi diceret in carne mortali. i. ĩ vna trãsfiguratione. ſ. ĩ mõte Thabor, in altera poſt reſurrectionẽ, in ſpecie. ſ. peregrini apparens. ADDITIO. i. duob. Diſcipulis in Caſtellum Emaus euntibus. H.

b ¶Sol.] ſ. Chriſtus. & hoc eſt primum exemplum.

c ¶Apparuit mirabilis.] Corã Iacobo, Petro, & Ioanne in mõte Thabor.

d ¶Alium.] Ideſt, alterius modi.

e ¶Sonans.] Quia ſe ipſum cõſtringit alij ſonum præſtans:

f ¶Charitas.] ſu. ea. q. vide.

Cæcus cæco ducatũ præſtare nõ dẽt.

g ¶Cæco.] Si Cæcus cæcũ conetur ducere ſecum: In foueã ductor primum cadet, inde ſecutor.

h ¶Ne in eis.] Exiſtẽdo ĩ hæreſi, vel quo ad effectum: niſi in cauſa neceſſitatis, vel ignorãter. ſu ea. q. ſuperueniente.

i ¶Innocentius.] ſu. ead. q. qui perfectionẽ. inf. ea. q. 7. c. 5. §. itẽ. Inno. &c. quod pro remedio.

k ¶Sacrificia.] Vt dicitur ſu. ea. q. §. ſed hoc ſu. ea. illi. & c. Dominus. verſ. nos dicimus. & cap. ſi quis inquit.

l ¶Non quantum.] d. 49. ſacerdotes. inf. ea. q. 3. ſaluator.

Per

Digitized by Google

PEr Eſaiam]Hoc ca diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur verba prophetæ. In ſecunda dicit Aug. ꝙ vbicunque malus offert ſacrificium, ſibi perniciem irrogat, ſed non illis, qui dignè aſſumunt. In tertia parte dicit; ꝙ Spiritus ſanctus diſciplinæ effugit fictum, nec operatur per eũ remiſſionem peccatorum. Secũda pars īcipit ibi, [Quilibet.] Tertia ibi, [Spũs ſctũs] CASVS. Primo ponuntur verba prophetæ. Secundo, dicit Aug. ꝙ vbicunq; malus Deo offert ſacrificium, ſibi perniciem irrogat, non dignè ſumenti. Tertio dicitur, ꝙ ſpiritus ſanctus diſciplinæ ſcilicet dator effugiet fictum. nam per eũ non operatur remiſſionem peccatorum, ſed per officium operatur, & de malis toleratis intelligitur quod hic dicitur.

cum tamen nemo ipſo melius, ac fuſius in libro contra Donatiſtas rem hanc expoſuerit, omnino que cum Chalcedonenſi *concilio, & Innocentio concordat.*

¶ Sacramenta quamuis obſint indignè tractantibus, proſunt tamen dignè ſumentibus. Cap. XCVIII.

Ino p. 2. c. 97.
Eſa. 66.

PEr Eſaiam Dominus dicit: [Facinoroſus, qui ſacrificat mihi vitulum [a], quaſi qui canem occidat: & qui coquit [a] [b] ſimilaginem, quaſi ſanguinem porcinum, & qui offert thus in memoriam, quaſi blaſphemus.] *& paucis interiectis.* ¶ Quilibet vbilibet offert ſacrificium tali † corde, vel factis, hoc † vt [c] mereatur audire [d]; perniciem ſibi infert, non illis bonis [e], qui accipiunt ab eis ſacramenta eadem, qui ſecundum prophetam Ezechielem gemunt, & mœrent peccata, quæ fiunt in medio eorũ, quãuis non ſe inde corporaliter ſeparent. *& infra.* ¶ Sacrificium impiorum eis ipſis oberunt, qui offerunt impie. Nam vnum atque idem ſacrificium propter nomen Domini, quod inuocatur, & ſemper ſanctum eſt, & tale cuique fit, quali corde ad accipiendum acceſſerit. [Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit.] non ait, alijs [f]; ſed, ſibi. *& infra.* ¶ Hoc penè in omnibus talibus quæſtionibus intelligendum admonemus, ſcilicet quia omnia ſacramenta cum obſint indignè tractantibus, proſunt tamen per eos dignè ſumentibus. *& infra.* ¶ Spiritus ſanctus in eccleſiæ propoſito, vel miniſtro ſic ineſt, vt ſi fictus non eſt, operetur per eũ ſpiritus ſanctus, & ad eius mercedem [g] in ſalutem ſempiternam, & eorum regenerationem [h], vel ædificationem [i]: qui per eum ſiue conſecrantur, ſiue euangelizantur. Si autem fictus eſt, quoniam veriſſimè ſcriptum eſt: [Spiritus enim ſanctus diſciplinæ effugiet fictum,] deeſt quidem ſaluti eius, vt auferat ſe à cogitationibus, quæ ſunt ſine intellectu: miniſterium tamen eius non deſerit [k], quo per eum ſalutem operatur aliorum.

†tale] orig.
†al. hac.
Eze. 9.
eod. l. 2. contra epi. Parme. c. 6.
1. Cor. 11.
eod. lib. 2. c. 10.
Ibidem. c. 11.
Sap. 1.

a ¶ Et qui coquit.] *Apud B. Auguſtinum legitur,* & qui ſimilaginem, quaſi ſanguinem porcinum. & qui offert thus, quaſi benedicat idolo, *& ſic etiam* Ivo: *niſi quod habet,* & qui ponit ſimilaginem, *ſicut etiã B. Auguſtinus contra literas* Petiliani *lib. 2. cap. 52. Lectioni Græcæ vulgatæ optimè reſpõdet verſio B. Hieronymi ſecundum* LXX. Iniquus autẽ, qui immolat vitulum, quaſi percutiens virum; ſacrificans de grege quaſi qui occidat canem: qui offert ſimilam, quaſi qui ſanguinem ſuillum: qui dat thus in memoriale, quaſi blaſphemus. *Vulgata autẽ Latina ex Hieronymo ſecũdum* Hebræum *exemplar ſic habet:* Qui immolat bouem, quaſi qui interficiat hominẽ; qui mactat pecus, quaſi qui excerebret canem; qui offert oblationem, quaſi qui ſanguinem ſuillum offerat. q. recordatur thuris, quaſi qui benedicat idolum †.

†al. idola.
ſup c. qui perfectionem.

Conſtat [l] *ergo, vt innocentius ait, de cæteris hæreticis.*

a ¶ Vitulum.] Talis eſt, & ita agit, quaſi &c.
b ¶ Coquit.] Alias colit id eſt in cultu quaſi colendo in ſacrificio offert Et eſt ſimilago flos farinæ, de quo fiebat panis propoſitionis.

Similago eſt flos farinæ.

c ¶ Hoc vt.] Quod dicit propheta.
d ¶ Audire.] Scilicet ſibi dictum eſſe.
e ¶ Non illis bonis.] Accipientibus ab eis ſacramenta.
f ¶ Non alijs.] Argumentum, ꝙ de vno, &c. vt d. 45. diſciplina. ibi, meus non eſt. Arg. contra infra 23. q. 4. forte.
g ¶ Mercedẽ.] Ideſt, retributionem æternam.
h ¶ Regenerationẽ.] Vt infantum.
i ¶ Vel ędificationẽ.] Vt adultorum.
K ¶ Non deſerit.] Supra ea. c. remiſſionẽ.
CONTAT ERGO. CASVS. Superius in cap. 1 huius q̃ſtionis dicit Leo, ꝙ ſimoniaci non accipiunt niſi ſpiritum mẽdacij & damnationem. in ca. fertur. dicit Greg. ꝙ ſimoniaci vulneratã habent animam lethali vulnere. In cap. ventum, dicit Inno. ꝙ ordinati ab hæreticis vulneratum habent caput, per quæ ca. infert Gratianus idem eſſe de hæreticis & ſimoniacis: ſed ſuæ concluſioni ſtatim obijcit ibi,] Sed obijcit.]Et ibi, [Immo.] Concludit tamen quòd ſacramenta non debent ſimoniacè concedi.
l ¶ Conſtat.] Superius introduxit magiſter multa capitula per

Digitized by Google

Hæretici & ſimoniaci æquiparant. 1 Quia ſu.c. 1. huius quod dixit Leo, quod ſimoniaci nõ niſi ſpiritũ mendacij accipiũt, & ordinationẽ ſu.c.ſeri. Dixit Greg. quod ſimoniaci vulneratam hẽnt. aiam lethali vulnere.ſu.cad. ventũ dixit Iun. quod ordinati ab hæreticis vulneratũ hẽnt caput. vñ infert & magiſter idẽ eſſe de ſimoniacis & hæreticis, ſm H. ſed ſuę conclußioni, &c. vt ſequitur Pe. & Bart. Brix.

la per quæ oſtendit de hæreticis, & ſimoniacis idem eſſe: ex quibus infert concluſionem ſuam in iſto. §. 1. ſed ſuæ concluſioni objicit ſtatim dupliciter, ibi, ſed objicitur. & ibi, immo.

a ¶ Sed objicitur.] Ad hoc quod dixit de ſimoniacis lo cum habere, quod de alijs hæreticis dicit.

b ¶ Hoc ſolum.] Quod non eſt in ordinatione hæreticorum.

c ¶ Reputetur.] Verum eſt, quantum ad characterem.

B Aptizãdis.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod nec pro baptiſmo, nec pro chriſmatione dẽt pretium exigi, ne propter paupertatem, vel indigẽtiam homines ſuam negligãt ſalutem, & qui hoc de cætero fecerit, deponetur.

d ¶ Conſignãdiſq;] Id eſt, chriſmandis. idem eſt in quolibet ſacramento. ext. de ſim. cum in eccleſię.

e ¶ Præfigant.] Sic infra to quæſt. vlt. nec numerus. ſecundum quod ibi eſt in litera nummus, eſt ſimile. aliàs ſi eſt numerus, non eſt ſimile.

f ¶ Renaſcentes.] Id eſt, renaſci volentes voluntate ſua, vel parentum.

g ¶ Exigere.] Aliqd tamen ſponte oblatũ recipi poteſt, vt ſup. diſtinct. 18. de eulogijs.

h ¶ Moliantur.] Sed quid ſi ſacerdos nullo modo vult baptizare, niſi ei detur pecunia? Dicunt quidam quod ſi baptizãdus eſt adultus, nihil ei debet dare quia ſola fides ei ſufficit. de conſec. diſtinct. 4. baptiſmi. vel ipſemet baptizet ſe. arg. ff. de adopt. ſi conſul. argu. contra, extra de baptiſmo & eius eſt, debitum. Ioan. Sed certè ſi in neceſſitate tali aliquis ſeipſum baptizet: non eſt tamen baptizatus 2. licet ad patriam, ſi decederet, conuolaret, vt dicit decret. illa, debitum B. Si eſt puer, baptizet eum offerens, vel pater: ſed ſi illi ita debiles ſunt, vel neſciunt formam baptiſmi, vel nullus eſt alius, qui baptizet in neceſſitate, non ideo danda eſt pecunia, & committenda ſimonia potius permittatur mori ſine baptiſmo. argum. hic, & infra ea. placuit. Ego tamen potius darem pecuniam, quàm eum ſic dimitterem mori, & benè licet non deberem facere. arg. hic, & ...a ea. placuit.

Baptizare ſe ipſum nemo poteſt.

2 Adde ad hoc quod le. & no. de cõſe. diſt. 4. baptiſmi. in glo poterit.

i ¶ Correxerint.] Relinquendo honorem, & perpetuo pœnitendo, vt infra ea. q. ſi quis neque. Ioan.

N Vllus.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod nullus clericus a percipiente gratiam communionis pretium exigere debet. quod ſi quis fecerit, deponetur.

K ¶ Diaconus.] inf. de conſ. diſt. 2. peruenit. contra ibi dicitur, quòd presbyter daret Eucharistiam: ſed hoc in neceſſitate. 93. diſt. diaconis &c. præſente H.

l ¶ Exigat.] Cum effectu 3. vel etiam ipſe conatus puniendus eſt in deteſtationem criminis. ſupra ea. qui ſtudet arg. 6. q. 1. §. verum, arg. 47. diſt. quoniam. H.

3 Deeſt: exigendo recepit, ſic ff. de rer. diu. l. ſi. aliàs con d. pœn. diſt. 1. cogitationes. Arch.

ordinatos à ſimoniacis per prauam manus ſimoniacæ impoſitionem vulneratum habere caput. ¶ *Sed objicitur quòd in ordinatione ſimoniacorum hoc ſolum* [b] *reprehenſibile inueniatur, quòd gratia ſpiritus ſancti ſub pretio redigi putetur: alioſum autem in omnibus integra forma ſacramentorum ſeruetur. Cum ergo illicita ſacramenti vſurpatio per pœnitentiam correcta fuerit, vt gratia ſpiritus ſancti gratuita, & non venialis exiſtimetur, integer debet adeſſe vnctionis effectus: Immo etiam, ſi non ſequatur pœnitentia, licet ſimoniacè tamen reuera conſecratus reputetur* [c] *: ſicut illi, qui quondam non, niſi pretio dato, nec ad ſacri baptiſmi regenerationem, nec ad ſanctæ communionis participationem admittebantur, licet ſimoniacè, tamen non ideo minus baptizati, vel ſacræ communionis participes reputati ſunt: ſed hoc tantum † ſacris canonibus conſtitutum eſt, ne de cætero ſacramenta Chriſti ſimoniacè diſtribuantur.* †al. tamen.

Vnde Gelaſius ad epiſcopos per Lucaniam, epiſt. 1. c. 7.

¶ A baptizandis, vel conſignandis pretia non exigantur. Cap. XCIX.

Capit. 6. c. 110. Burc. l. 4. c. 71. Iuo p. 1. c. 72. & 263. *Matth.* 10.

B Aptizandis, conſignandiſque [d] fidelibus ſacerdotes pretia nulla pfigãt [e], nec illationibus quibuſlibet impoſitis exagitare cupiant renaſcentes [f]: quoniã quod gratis accipimus, gratis dare mandamur. Et ideo nihil à prædictis prorſus exigere [g] moliantur [h], quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione reuocati, redemptionis ſuæ cauſas adire deſpiciant: certum habentes, quod qui prohibita deprehenſi fuerint admiſiſſe, vel commiſſa non potius ſua ſpontè correxerint [i], periculum ſubituri proprij ſint honoris.

Item ex ſynnodo, c. 21.

¶ A percipiente gratiam † communionis pretium exigi non debet. Cap. C. †al. gratia.

N Vllus epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus [k], qui ſacram diſpẽſat communionem, à percipiente gratiam a communionis aliquod pretium exigat [l]. Neque enim videtur gratia, neq; pro pretio gratiam ſpiritus ſancti damus; ſed dignis munere ſine defraudatione participare concedimus. Si quis vero eorum, qui connumerantur in clero, ab eo, cui ſacram communionem diſpenſat, aliquod pretium exegerit, deponatur, ſicut imitator ſimoniacæ fraudis. Iuo p. 2. c. 92.

a ¶ Gratiam.] *Sic etiã Iuo. In vno vet uſto Gratiani codice eſt,*

Quidquid]

Digitized by Google

QVidquid.] CASVS. Dr hic, ꝙ pro ſacramentis, vel ordinibus conferendis aliquid accipi non debet, niſi quod ſponte fuerit oblatum. & clericus ſi contra fecerit, deponatur. & ſi ſciente epiſcopo, & negligente corrigere aliquid fuerit exactum: duobus menſibus communione priuetur. Si verò ipſo ignorante clerici aliquid acceperint: pro qualitate perſonarum & ordinum punientur pœnis hic poſitis, & nihilominus deponentur.

gratia communis, *quod Græcæ lectioni magis conuenit*: *παρὰ τοῦ μετέχοντος εἰς πρᾶξιν τῆς τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ὀβολοὺς, ἢ εἶδος τὸ οἱονοῦν*, i. ab eo qui percipit cõmunionem eiuſmodi participationis gratia, obolos, vel aliam quamuis ſpeciem exigat. *Sunt etiam alia nonnulla varietates non magni ponderis.*

Item ex concilio Toletano, 11. c. 8.

¶Munera inuiſibilis gratiæ quæſtibus non ſunt comparanda. Cap. I.

Iuo p. 1. c. 73. & par. 5. c. 126.
Matth. 10.

QVidquid inuiſibilis [a] gratię conſolatione β [b] tribuitur, nũquam quæſtibus γ [c], vel quibuslibet prę̄mijs venundari penitus debet, dicente Domino: [Quod gratis accepiſtis, gratis date.] Et ideò quicunq; deinceps in eccleſiaſtico ordine conſtitutus, aut pro baptizandis, conſignandiſque fidelibus, aut collatione chiſmatis, vel promotionibus graduum pretia quælibet, vel præmia (niſi δ voluntate oblata) pro huiuſmodi ambitione ſuſceperit; equidem, ſi ſciente loci epiſcopo tale quidquam à ſubditis perpetratum fuerit, idem epiſcopus duobus mẽſibus excommunicationi [d] ſubiaceat, pro eo, quòd, ſcita mala ε contexit, & correptionem neceſſariam non adhibuit. Sin autem ſuorum quiſpiam, eodem neſciente, pro ſupradictis quodcunque capitulis accipiẽdum eſſe ſibi crediderit [e]; ſi presbyter [f] eſt, quatuor menſium excommunicatione [g] plectatur, ſi diaconus, trium; ſubdiaconus verò, vel clericus [h] his cupiditatibus ſeruiens, & competenti ζ pœna [i], & debita excommunicatione plectendus eſt.

β ¶Conſolatione.] *In cõcilijs olim Colonia, ac Lutetia impreſſis, duobus ipſorum codicibus Vaticanis, uno regis Catholici, & apud Iuonẽ legitur*, collatione: *ſed ob gloſſam nõ eſt emendatũ.*
γ ¶Nunquam quæſtibus.] *In eodem codice Regio, legitur* nũmorum quæſtu, vel quibuslibet præmijs uenundari penitus non debet: *in alijs verò ſupra citatis*, nunquam quæſtu.
δ ¶Niſi.] *Ab eodem codice Regio abeſt dictio iſta*, niſi *ita, vt in his caſibus voluntarias etiam oblationes prohibeat; ſicut de baptiſmo in concilio Eliberitano eſt conſtitutum, infra ead. c. emendari & de ſacris ordinationibus in concilio Tridentino ſeſſ. 21. cap. 1. In alijs tamen codicibus eſt ipſa dictio*, niſi.
ε ¶Quod ſcita.] *Antea legebatur*, in conſcientia mala. *Emendatum eſt ex codice Regio, & Iuone in concilijs verò impreſſis variè legitur.*

Imò, quatenus ſacramentũ tribuit gratiã, ut decernit Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 1. & ideò dare pecuniã ꝓ eo, ut eſt ſacramentum, illicitum eſt licitum autẽ, quatenus ẽ natura officium B. Th. 2. 2. q. 100. ar. 2. ad 6.

a ¶Inuiſibilis.] ideſt, ſacramentum in quo gratia inuiſibilis continetur per ſignificationem.
b ¶Conſolatione.] Notat coniugium non * eſſe de his ſacramentis: quæ conſolationẽ cœleſtis gratiæ tribuũt: & ideo in ipſo poſſe pretium interuenire. 32. q. 2. honorantur. Cætera ita ſacræ rei tenent ſignificationem, ut eius pariter habeant virtutem, iſtud ſolam ſignificationem Cætera verbo, ſed iſtud ex conſenſu ꝑficitur. Cætera à iure canonum initium habuerunt, hoc a iure naturali initium habuit. extra de biga. debitum. Illa autẽ non eſt ratio ſufficiens, ꝙ pecunia interueniat, quia in eo non confertur gratia: quia nec in ſepultura, nec in funeratione gr̃a confert: eſt tñ ſimonia. 13. q. 2. q̃ſta, Imò dicit lex, matrimonia nõ debent eſſe venalia. ff. de do. inter virum & vx. l. 2. & dic ꝙ licet quæratur in matrimonio quantũ detur pro dote, hoc non eſt ſimonia arg. de conſec. d. 1 nemo. nam epiſcopus non conſecrat eccleſiam, niſi dos fuerit ei aſſignata, ut ibi dicitur; & tamen illud nõ eſt ſimoniacum. inf. ea. q. 2 placuit.
c ¶Quæſtibus.] A quæro quæris, non à queror quereris.
d ¶Excommunicationi.] ideſt, ſuſpenſioni. 32. diſt. eos. no. epiſcopũ ſuſpendendũ eſſe, quia nõ corrigit ſubditum.
e ¶Crediderit.] Ad hoc vt occultet illud crimen.
f ¶Si p̃sbyter.] Hanc leuem pęnã antiquitus ſuſtinuit: ex poſterioribus autẽ decretis ꝓ huiuſmodi ſui honoris periculo ſubſunt, & nota infamię percellunt, vt ſup. ea. qui baptizandis, & 1. q. 3. c. vlt.
g ¶Excõicatione.] Hic grauius punitur ſacerdos q̃ eps argu. cont. 40. d. hõ 1. Sed hic presbyter ĩ duobus delinquit, & q̃a contemnit, & quia [1] ſimoniam committit. epiſcopus tãtum in negligentia [2]. Et quod dicit, quatuor menſium excommunicatione plectatur, hæc pęna non excludit depoſitionem. Alij intelligunt hoc capitulum tãtum de negligente [3], non de committente. ſed huic intellectui obuiat illud, accipiendum. & illud, cupiditatibus. Sed exaudi hoc per illud. extra de ſimo. nemo. cum ſcilicet quis celat crimen alterius pro pecunia: arg. ſup. e. c. ibi, contexit. B. Sed adhuc contradicit huic intellectui quod dicit de pœna. quia minor imponitur maioribus. Sed dic, quod maior pœna eſt epiſcopo ceſſare per duos menſes, quã in preſbytero per quatuor. 40. diſt. homo Chriſtianus.
h ¶Clericus.] & ſecundum hoc clericus in minoribus ordinationibus poteſt eſſe prælatus.
i ¶Competenti pœna.] Depoſitioni. inf. ea. q. 3. cap. vlt. placuit,

Gratia in ſepultura no confertur.

Ep̃s nõ corrigens ſubditum, eſt ſuſpendẽdus.

Sacerdos grauius punitur q̃ epiſcopus.

1 Arg. extra de cle. vena. c. 1.

2 Sic no. J. 24. q. 1. qui contra. in gl ult.

3 Et talis nõ eſt ſimoniacus. quia nil vr̃ emere vel vẽdere: ſed pro tãto dr̃ ſimoniacus: quia ſimoniã cõmittit, & contegit. extra de ſimo nemo. Hug.

Digitized by Google

PLacuit,vt nullus.] CASVS. Statuitur hic,vt nullus epi pro chriſmate tremiſſem exigat, ſicut olim epi facere conſueuerunt,ne ipſi venundantes, ſicut Simon magus uoluit emere,damnabiliter venundentur. ſup.d.81.in omnibus.inf.8.q.3 c.1.& ſup.d.57. ſi quis in ægritudine.J.18.q.vlt.Eleutherius.contra extra de ſimo.cum ſit Romana.Inf ea.q.8.placuit.Sol.exaudi hoc de nummis exactis. nam ſponte oblatos accipere poſſum.arg.inf.c.proxi. Alij dicunt hoc vitandum propter ſpeciem

Chriſma uẽdi non põt.

a ¶Balſami.] ideſt,chriſmatis. nam poſt conſecrationẽ chriſma eſt.Chriſma ergo vendi non poteſt,nec ẽt in neceſſitate,cũ ſit ſacramẽtum.1.q.1.multi. & 1 q.3.ſi qs p̃bendas. & ſup.ea. quicquid.

Tremiſſis eſt tertia p̃s ſolidi.

b ¶Tremiſſem.] Tertia pars ſolidi eſt tremiſſis. De hoc tremiſſe habes.C.de veſte milit.fortiſſimis.li.12.& inde dicitur tremiſſus ſm Iſidorum, quaſi ter miſſ' ſolidum conſtituat.

PLacuit.] CASVS. Statuitur in hoc c.vt ꝓ baptiſmi collatione nihil exigat: ſponte tamen oblatum poteſt recipi: & ſi timore extorſionis aliquis ſe ſubtraxerit à baptiſmo,aĩa periclitantis à tali p̃sbytero requiretur.

Damnũ dediſſe vr̃, qui occaſionem damni dat.

c ¶Eorum.] Argu ꝙ in eadẽ ſit perditione & qui damni cauſam,vel occaſionem dat, & qui damnum dediſſe videtur. inf. 23.queſt.5. de occidẽdis.& c.cũ homo. cõtra.26.q.6.ſi preſbyter. J.27.q 2. ſi tu abſtines. ſup.d.55.ſi qs abſciderit. J.17. queſt 4.diffiniuit ĩ. 50.diſt. ſtudeat.& c. ſæpè J.16.q.1. decimæ.10.Sol hoc intelligendum eſt de cauſa proxima,maximè cum malo zelo cauſam,vel occaſionem præſtant H.

d ¶Perditio] Nihil enim intereſt,an occidat quis, an cauſã mortis præbeat.ff ad l.Corn.de ſic.nihil, vnde ſi p̃ſtito impunitatis ſacramento ſeruos fugientes ad ſiam ſacerdos non reddiderit, & poſtea fugerint: fuga eorum à ſacerdote quærẽda eſt,ut inf.17.q 4.diffiniuit. qui enim occaſionem damni,&c.ff.ad l.Aquil. qui occidit §.vlt.

e [Requiratur.] Not quòd pro loco,& tempore illicita redduntur,quæ ſimpliciter licita ſunt, vt 27.q.1.neque viduas

ζ ¶Et competenti.] *In vulgatis legebatur*, pro arbitrio cõpetenti pœna, *ſublata ſunt uoces*, pro arbitrio, *quia in vetuſtis exemplaribus, in concilijs impreſſis, & manuſcriptis, & apud Iuonem non habentur, neque auctor gloſſa eas agnoſcit.*

Item ex concilio Bracarenſi ſecundo, c.4.

¶ *Emendata eſt inſcriptio ex aliquot vetuſtis codicibus. Nam in vulgatis erat*, ex Carthaginiẽſi quarto, *in quo nõ habetur.*

¶Nihil à ſacerdotibus exigatur pro balſamo, quod in Chriſmate ponitur. Cap. CII.

PLacuit, vt nullus epiſcoporũ pro modico balſami [a], quod benedictum pro baptiſmi ſacramẽto per eccleſias datur; quia ſinguli † tremiſſem [b] pro ipſo exigere ſolent; nihil vlterius exigatur: ne fortè, quod pro ſalute animarum per inuocationẽ ſancti ſpiritus conſecratur, ſicut Simon magus donum Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes damnabiliter venundemur.

† *al. à ſingulis tremiſſes exigi*] *al. ſinguli tremiſſes exigi.*

Item ex eodem, c.7.

¶Non eſt aliquid exigendum ab ijs, qui infantes ſuos ad baptizandum adducunt. Cap. CIII.

AB.8.

PLacuit, vt vnuſquiſque epiſcopus per eccleſias ſuas hoc præcipiat, vt hi, qui infantes ſuos ad baptiſmum offerunt, ſi quid voluntariè pro ſuo offerunt uoto, ſuſcipiatur ab eis. Si verò per neceſſitatem paupertatis aliquid non habeant, quod offerant, nullum eis pignus violenter tollatur à clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios à baptiſmo retrahunt: qui ſi fortè, dum differunt, ſine gratia baptiſmi de hac vita receſſerint, neceſſe eſt, ut ab illis eorum [c] perditio [d] requiratur [e], quorum ſpolia pertimeſcentes, à baptiſmi gratia ſe retraxerunt.

Item ex concilio Eliberitano, c.48.

¶Qui baptizatur, nullos nummos in concham mittat. Cap. CIIII.

EMendari placuit, vt qui baptizantur (vt fieri ſolebat) nummos in concham non mittant [f]: ne ſacerdos [g],

EMendari.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ꝓ baptiſmo nihil recipiatur, nec pedes baptizandorum lauentur; Sequentia duo cap. plana ſunt, in quibus dicitur, ꝙ pro ſacramentis, vel ordinibus, ſepultura, chriſmate, communione, & luminaribus, nihil exigi debet.

1 Vnde ſubdit, ne ſacerdos, &c.

f ¶Non mittant.] Præſumitur enim ſimonia 1. ſimilis præſumptio eſt ex tempore, vel loco.inf.31.q.1. relatũ. ſpeciem mali.argum.extra de tranſact.conſtitutus. ff.ad leg.Iul. de ambitu. l. vna.ubi dicitur, quod accuſatus non debet intrare domum iudicis. Hic arguè opus per ſe laudabile ratione temporis reprobari, & ne malignandi occaſionem inducat.licet enim nummos in concham mittere opus pietatis ſit, tempore tamen ſuſcipiẽdi baptiſmi ſimoniæ ſuſpicionem inducit. arg. eſt ff.ad l.Iul.de ambitu.l.una.in fi.adeò, vt ſi etiam ſub aliquo prætextu tempore prohibito detur, præſumptio ſimoniæ non euaneſcat.arg.57. diſt.ſi quis in ægritudine.2. 8.q.3.c.primo.

Opus per ſe laudabile ratione temporis reprobatur.

a Et not.inf. 12.q.2. diffinimus.

g ¶Ne ſacerdos.] Arg. non ſolum abſtinendum eſſe à malis, ſed etiam ab omni ſpecie mali.arg. ſupra 54.diſt. generalis.

Abſtinendũ eſt ab omni ſpecie mali.

a ¶Lauan-

Digitized by Google

Latio Mediolanenſiũ

a ¶Lauandi ſunt.] Quia Mediolanenſes primo aqua conſecrata puerorum pedes lauant, & poſtea baptizant: & non peccant, quia auctoritate Ambr. hoc faciunt, qa qui eſt mundus totus, non indiget niſi vt pedes lauet. Tamen in illa auctoritate intelliguntur pedes, ideſt, affectus; pro tempore etiam luminum pretium interdici in extrauag: Alex. 3 de his ſane Hug. ſatis dicitur ext. de ſim. non ſatis, & c. cum in eccleſiæ.

ADDITIO. Adde ad hoc quod legitur, & not. ſup. ead. emendari. Arch.

quod gratias accepit, pretio diſtrahere videatur. Neq; pedes eorum lauandi ſunt [a] a ſacerdotibus, vel clericis.

Item ex concilio Triburienſi.

¶Pro perceptione baptiſmi, vel ſchriſmatis aliquid exigi non debet. Cap. CV.

Pann. l. 4. c. 101. Iuo p. 1. c. 295.

DIctum eſt ſolere in quibuſdã locis pro perceptione chriſmatis nummos dari, ſimiliter pro baptiſmo, & communione. Hoc ſimoniacæ hæreſis ſemen deteſtata eſt ſancta ſynodus, & anathematizauit, & vt de cætero nec ꝓ ordinatione, nec pro chriſmate, vel baptiſmo, vel pro balſamo, nec pro ſepultura, vel communione quidquam exigatur, ſtatuit, ſed gratis dona Chriſti gratuita diſpenſatione donentur.

Item ex concilio Cabilonenſi tempore Caroli Magni, cap. 17.

¶Non pro dedicandis baſilicis, vel pro cæteris ſacramentis, eccleſiæ conferendis aliquid exigi debet. Cap. CVI.

Burc. l. 4. c. 93. Iuo p. 1. c. 287. Pann. l. 1. c. 98.

STatuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiẽdum eſt: ita etiam pro balſamo ſiue luminaribus [b] emendis, nihil presbyteri chriſma accepturi dent. Epiſcopi itaque de facultatibus eccleſiæ balſamum emant, & luminaria ſinguli in eccleſijs ſuis concionandi prouideant.

ſu. e. remiſſionem §. ſed notandum.

13 *Sicut [c] ergo hæc ſacramenta [d] licet ſimoniace miniſtrentur, tamen benedictionis effectum conferunt accipienti, & ſic ſacerdotalis vnctio, licet ſimoniace miniſtretur; ſuo tamen non debet carere effectu. Sed, ſicut ſupra dictũ eſt, illa ſacramenta ſunt neceſſitatis, hæc dignitatis, & ideo priuilegia illorum non poſſunt generare cõem legem iſtorum. Habent ergo ſimoniaci vulneratum caput per ſimoniacæ manus prauam impoſitionem: Hoc autem de illis intelligitur, quos nec excuſat ignorantia, nec attractionis violentia; qui ab illis ordinantur, quos indubitanter ſciunt eſſe ſimoniacos; ſiue ſimoniace, ſiue non ſimoniace ordinentur ab eis. Vt n. diſtinguit Nicolaus Papa alij ſimoniace ordinantur a ſimoniacis: alij ſimoniace a non ſimoniacis, alij non ſimoniace a ſimoniacis.*

Hanc diſtinctionem inuenit Nicolaus Papa ſecundus ſcribens omnibus epiſcopis.

¶De triplici genere ſimoniacorum. Cap. CVII.

4 ſent. d. 25. Pann. l. 3 c. 127.

STatuimus [e] decretum de ſimoniacis tripartita hæreſi ideſt, de ſimoniacis ſimoniace ordinatoribus, vel ordinatis, & de ſimoniacis ſimoniace a non ſimoniacis, & de ſimoniacis non ſimoniace a ſimoniacis. ¶Simoniaci ſimoniace ordinati, vel ordinatores ſecundum eccleſiaſti-

SICVT ERGO. Hæc ẽ 13 pars huius quæſt. in qua intẽdit probare magiſter, ꝙ ſi aliquis ignoranter ordinatus fuerit a ſimoniaco, vel etiam compulſus, ꝙ diſpẽſatur cum tali. Si autem ſciẽter fuerit ſimoniac⁹, vel ordinatus a ſimoniaco, nõ diſpenſatur cũ illo: & hoc ꝓbat per ſex auctorit. Io. de Fant. CASVS Infert Grat. quod ſicut hæc ſacramẽta ſ. baptiſma, & chriſma habent effectũ, licet ſimoniace miniſtrentur, ſic & vnctio ſacerdotalis. Sed eſt aliud in illis quàm in iſtis, quia illa ſunt ſacramenta neceſſitatis: hæc vero dignitatis. Simoniaci enim habẽt caput vulneratum, quos ignorantia, vel alia cauſa nõ excuſat. Vnde Nicolaus diſtinguit. Alij ordinãtur ſimoniace a ſimoniacis. Alii ſimoniace a non ſimoniacis. Alij non ſimoniace a ſimoniacis, quæ diſtinctio probatur per ſequens capitulum.

c ¶Sicut.] Accipit hic finem altercatio Gratiani, quæ qñq; ſimoniacos cõparat hæreticis, quandoq; non, vt ſup. ea. §. qa ergo, & § ſeq.

d ¶Hæc ſcra] i. baptiſma, & chriſma.

STatuimus.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes In 1. parte idem dicitur, quod dictũ ẽ in diſtinctione Nicolai, In 2. parte quæ incipit ibi ¶Simoniaci.] dr, ꝙ ſimoniaci ſimoniace ordinati cum ſuis ordinatoribus debẽt deponi. Simoniaci vero ſimoniace a nõ ſimoniacis ordinati, ab officio maleaccepto remouebuntur, ſed ordinatores non deponentur: cum non ſimoniace a ſimoniacis ordinatis, poterit propter neceſſitatem diſpenſari, vt in ſuo officio permaneant.

Pedes in literis ſacris ſignificant affectiones.

ctus. ſ. vt habeant corruptum, iuxta illud. Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium pacem, &c.

STatuimus.] ¶Luminaribus.] Etiam in conficiendo chriſma neceſſarijs fraudem remouet. Non

e ¶Statuimus.] Idem dicunt hic, quod in § niſi. qa ſubiun-

Digitized by Google

iungit quid iuris ſit cum ſic, vel ordinantur.

a ¶Simoniacos autem non.] Illi ſola voce non reatu ſimoniaci dicuntur. extra de ſi. de ſimoniace, ſ. propter ordinationem a ſimoniacis factam, ſicut vſurarius quandoque dicitur qui vſuras dat. ff. de vſur. debitor.

recipere ordines ſm plurimos doctores: exequi tamen non poſſum ordines ſine diſpenſatione Papæ tantum, ſecundum quoſdam, ſecundum alios cuiuſcunque ſuperioris. Iſta tamen diſpenſatio debet fieri in occultos ne infametur ille prælatus, cuius crimen occultum eſt. huic

b ¶Miſericorditer.] & ita dicitur hic, ꝙ non receperunt executionem.

c ¶Permanere.] In executione.

SED HOC. CASVS. Dicit Gratianus, ꝙ hoc vltimum membrum intelligitur de illis, qui ordinantur non ſimoniace a ſimoniacis, quos ignorabant eſſe ſimoniacos, quos non reatus proprius facit ſimoniacos, ſed ordinatio ſimoniaci.

d ¶Sed hoc.] Reſpicit vltimam partem capituli præcedẽtis, ſcilicet ſimoniacos non reatu, ſed propter ordinationem, inf. proximo.

SI qui a ſimoniacis] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſi aliqs gratis ab epo, ſed aliàs ſimoniaco fuerit ordinatus: ſi probauerit illum tunc temporis ab eccleſia toleratum, & neſciuiſſe illum ſimoniacum fuiſſe, poterit cum illo miſericorditer diſpenſari ſi vero ſciuerit illum ſimoniacũ eſſe, deponi debet. Sequens c. patet, quod eſt notabile.

e ¶Si qui.] H. intelligit hoc c. de pręciſis,

cos canones a proprio gradu decidant †. Simoniaci quoque ſimoniace a non ſimoniacis ordinati, ſimiliter ab officio malè accepto remoueantur. ¶Simoniacos autem nõ [a] ſimoniace a ſimoniacis ordinatos, miſericorditer [b] per manus impoſitionem pro temporis neceſſitate in officio concedimus permanere [c].

† Adde ad hũc tex. not. in l. ſi quem quam. C. de epiſc. & cler.

Sed hoc [d] intelligendum eſt de ijs, qui ordinantur a ſimoniacis, quos ignorabant eſſe ſimoniacos. Hos facit ſimoniacos non reatus criminis, ſed ordinatio ſimoniaci.

De quibus Vrbanus Papa in concilio Placentino, c. 3. & 4. ait.

¶De ijs, qui non ſimoniace a ſimoniacis ordinantur. Cap. CVIII.

SI qui [e] a ſimoniacis non ſimoniace ordinati ſunt, ſi quidem probare [f] potuerint ſe, cum ordinarentur, neſcijſſe eos ſimoniacos eſſe, & ſi tunc [α] [g] pro catholicis habebantur in eccleſia, talium ordinationes miſericorditer ſuſtinemus, ſi tamen eos laudabilis vita commendat. Qui verò ſcienter ſe a ſimoniacis conſecrari (imò execrari) permiſerint; eorum conſecrationem omnino irritam eſſe decernimus.

Magiſter ibi.

C. 4.

α ¶Et ſi tunc.] *Antea legebatur*, & quod tunc, *quaſi onus id probandi incumberet volenti ſe purgare. Emendatum verò eſt ex duobus manuſcriptis iſtius concilij exemplaribus.*

Idem Nicolaus iunior. Hoc idem Alexander ſecundus.

¶Verba huius, & ſequentis capituli erga ſimoniacos ſunt in epiſtola Nicolai ſecundi, in qua concilium a ſe habitum refert, atque ea repetiuit Alexander ſecundus in epiſtola omnibus catholicis epiſcopis directa, quæ habetur Romæ manuſcripta tribus peruetuſtis codicibus.

qui tamen neſciebantur præciſi eſſe ab ordinatis. Nam opinio eius eſt, ꝙ ſi occultum eſt eum ordinatorem eſſe ſimoniacum, qui toleratur, ordinatus ſuſcipit executionem, vt 15. q. 7. c. vlt. niſi ſit notorium, vt 32. d. §. verum. Vel niſi teſtibus hoc probari poſſit, vt ſu. ea. quiſquis, & ideo, vt locum habeat ſecundum eum quod hic ſequitur, miſericorditer, &c. neceſſe habet legere de præciſis. Nos vero, q aliter ſentimus, arg. inf. ea. quibuſdã, & ſup. c. reperiuntur. legimus hoc capitulum de occultis. nam quantumcunque occulti ſint, & etiam ignorentur, iſte non conſequitur executionem, & hoc in ſimoniaco in ordine, & licet ſine culpa iſtius ordinati contingat, indiget tamen diſpenſatione, & hoc in deteſtationem criminis, & iõ dicit miſericorditer, & licet hoc .in: ignorante, ſecus tamen in eo qui coactus eſt, vt inf. ea. conſtat. Nam ille de iure admittendus eſt ad executionem, & ea eſt ratio, quia magis conſtat nobis de voluntate coacti, quam ignorantis, nec intelligas illud capitulum de abſolute coacto, quia non recipiet characterem. ext. de bapt. maiores, §. ſi autem.

Simoniacus prælatus ſi vult ſubditũ inuitum ordinare, qd iuris.

f ¶Probare.] Per ſacramẽtum. ext. de ſent. excom. ſi vero. Vel probatur eo ipſo, ꝙ non probatur contra. C qui mili. nõ poſ. lupæ ſeruis, lib. 12. Sed pone prælatũ meũ eſſe ſimoniacum, & vult me ordinare, ſi probare poſsũ non debeo ab eo ordines recipere. ſi non poſſum debeo huic tamen obuiat ext. c. per tuas. Io. hoc teneas pro certo, quod ſi ego ſcio ſimoniacum eſſe aliquem, licet occultum, non debeo recipere ordines ab eo, vt in præ. decre. per tuas, & inf. ea. de cætero, & ſi vellet me cogere, potius debeo pati excommunicationem, vt ext. de ſent. excom. inquiſitioni.

f ¶Probare.] Hinc arg. ꝙ qui ignorantiam allegat, eam probare debet [1]. & cum probatio tripliciter fiat, tunc. ſ. directe cum probatio eo ex quo id quod intendit, neceſſario aut veriſimiliter ſequitur: ignorantiæ tamen veriſimilis probatio ſufficit, quod patet ex eo quod dicitur, tunc pro catholicis habebantur. ex his quoque verbis ſeq. ſi tamen eos laudabilior vita commendat, argui poteſt præcedentia merita ad delicti poſt commiſſi veniã impetrandam prodeſſe. arg. ff. de re. mili. non omnis. Io. arg. allegantem ignorãtiam debere eam probare, vt inf. 9. q. 1. ordinationes. inf. 34. q. vlt. in lectum. ext. de elect. innotuit ſup. d. 82. propoſuiti contra. inf. 3. q. 9. indicas. contra. B.

Ignorantiã allegans, eã probare tenetur.

1 Concord. text. in l. verius, & ibi gl. & in l. cum de indebito. in gl. in ver. Ignoranti. ff. de prob.

g ¶Et quod tunc.] 15. quæſt. vlt. c. vlt, arg. inf. 9. quæſt. 1. ca. 3. contra. Solu. ibi namque dicitur, quod ſi qui ab hæreticis nominatim excommunicatis fuerint ordinati, ignorantes illos eſſe damnatos; eorum ordinationes ratæ habebuntur: hic autem dicit tunc ratas eſſe ſi eorum ordinatores pro catholicis habebantur, vnde colligi-

Digitized by Google

ſigitur, ꝙ ſi tunc non catholici, ſed dãnati habebantur, talium ordinatio non toleratur. ſed ſciendum eſt, ꝙ nõ ſemper contrarius ſenſus auctoritatis pro lege, & certa ratione ſuſcipiendus eſt ſicut in nonnullis decretorum locis diligentia lectoris inueniet. Vel dicatur ſtrictius ſe

Senſus contrarius non ſp pro lege ſuſcipiẽdus.

d ¶In dignitate.] Ideſt, in ordine extra de ſimo. tanta. & no. infra ea. q. 5. c. 1. cum enim furtiuus ſit character. infra ead ordinationes. non poteſt diſpenſari. M. ſicut dixit extra de ſimo. ex inſinuatione.

1 Et no. extra de renu. poſt translationem. ibi uideas.

CONſtat.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſi qui per coactionẽ ab hæreticis fuerint ordinati: ſi eorũ cõmunioni non conſenſerint. ſed ſtatim ceſſante uiolẽtia ad eccleſiam redierint. ſufficienter excuſantur: at qui poſt menſem redeunt, rei tũc ſunt acceptæ dignitatis.

¶De eo, qui ordinatur ab illo, quem ſcit ſimoniacum eſſe. Cap. CIX.

Iuo p. 5. c. 79. Pann. li. 3. c. 126.

DE cætero ſtatuimus, vt ſi quis in poſterũ ab eo, quẽ ſimoniacũ eſſe non dubitat [a], ſe conſecrari permiſerit, & conſecrator, & conſecratus non diſparem dãnationis ſententiam ſubeant [b]: ſed vterque depoſitus pœnitentiam agat, & priuatus propria dignitate perſiſtat.

Item paulò ſuperius.

¶Simoniacis in dignitate ſeruanda, nulla eſt impendenda miſericordia. Cap. CX.

Magiſter ibidem. Deuſdedit p. 2. Iuo p. 5. c. 79. Pann. li. 3. c. 125.

ERga ſimoniacos nullam [c] miſericordiam, in dignitate [d] ſeruanda, habendam eſſe decernimus, ſed iuxta canonum ſanctiones, & decreta ſanctorum Patrum, eos omnino damnamus, ac deponendos eſſe apoſtolica auctoritate ſancimus.

Subaudiendum eſt, niſi violenter attracti fuerint. De his enim, & a quibuslibet hæreticis uiolenter ordinatis ait Innocentius ad epiſcopos Macedoniæ, epiſt. 22. cap. 5.

¶De ijs, qui inuiti ad hæreticorum ordinationem trahuntur. Cap. CXI.

† Eodem.] ori. *ideſt, Bonoſo.*

COnſtat multos vim paſſos, atque inuitos, attractos, repugnanteſq; ab hæreticis † ordinatos, ſed huiuſmodi aliquis, ſi poſt ordinationem talem nõ interfuit, cũ illi conficerent ſacramenta, ſi communioni eorũ particicipatus non eſt, ſi ſtatim [e] diſcedentibus illis α peſſimo cõciliabulo eorum abrenunciauit, & ad Eccleſiam redijt [f]: iſte talis poteſt habere colorem aliquem excuſationis [g]. Cæterũ qui poſt menſem [h], aut amplius [i], redierunt, cum ſe conſiderarent ab hæreticis ordinatos: quamuis nihil ab eis acceperunt, rei ſunt vſurpatæ dignitatis.

α ¶Illis.] *In editione trium tomorum legitur,* diſcedẽs de eius peſſimo. *Sed editio quatuor tomorum, et codex canonum habet, ut Grat. multa aũt ĩ hoc capite collector arbitratu ſuo aptauit.*

Tales [k] plerũq; intuitu pietatis reformat catholicæ ma-

e ¶Si ſtatim.] Arg. ꝙ ſi qua alicui tradit inuita & pro viribus renuẽs: ſi ſtatim poſt traditionem fugerit, non tenet illud matrimoniũ: quod præſumitur ex verbo, ſi ſtatim, maximè ſi nunquam conſenſit. H. & ita per ſequentia deprehenduntur præcedentia 2. 22. q. 2. quod ait. de pœn. diſt. 3. Iudas.

Matrimoniũ nõ tenet ſi mulier inuita ſtatim fugerit.

2 Adde ad hoc qđ legi. & no. ſ 44. diſt. multis.

f ¶Redijt.] Eo animo vt iterum nõ redeãt ad eos: ſicut dicit lex, ꝙ is qui fugit ab hoſtib. eo animo vt iterum ad eos redeat, nõ habet poſtliminium. ff. de ca. & poſtli. re. l. nihil intereſt C. eo. l. pe. nec enim ſatis eſt domũ quem redijſſe, ſi mẽte alien⁹ eſt, vt ff. de offi. præſi. l. 1. diuus. & 3. q. 9. indicas.

g ¶Excuſatiõis.] Ar. ꝙ coactio excuſat in ordinib. ſic 50. diſt. presbyteros. 15. q. 6. c. 1. 20. q. 3. præſens. arg. cõtra 15. q. 1. merito. & inf. de conſe. diſt. 4. eos, quos.

Coactio in ordinib. excuſat.

h ¶Poſt menſem.] Ar. ꝙ ſi aliqua alicui inuita tradita fuerit, ꝙ aliquanto tempore cum eo in domo manſerit, & cum potuerit non effugerit: ſi poſtea uirum dimiſerit, poterit reuocari ab eo: quia ex tanto temporis conſenſu ratum fuit matrimonium. ar. 31. q. 2. de neptis. 63 diſt. quanto. 50. diſt. presbyteros & diſtin. 45. de Iudæis & extra de ſpon. ad id quod.

i ¶Amplius.] Arg ad probandum conſenſum interfuiſſe matrimonio, ſi non ſtatim diuertit dum poterit. 16. q. 1. reuertimini.

TALES. CASVS. Dicitur in hoc §. ꝙ tales. ſ. ab hæreticis violenter attracti: ſiue ſtatim redierunt, ſiue non, quandoque de miſericordia tolerantur: ſed cum ſimoniacis non diſpenſatur: nec authenticam, ideſt, fructuoſam poſſunt agere pœnitentiam, niſi renunciauerint rei quam ſunt ſimoniacè adepti, & tunc diſpenſatur cum eis, ut cum minoribus hæreticis diſpenſatur. Sequen. cap. patet, in quo oſtenditur qualiter cum hæretico diſpenſetur.

k Tales.] Scilicet qui cõſenſerint hæreticis, vel ſtatim receſ-

ſe habere in ſimoniacis propter odium ipſius horrendi criminis: & mitigantius in alijs peruerſis ordinationibus: quod illo c. demonſtratur 9. q. 1. ab excommunicatis. Vel quod hic dicitur catholicis, non ad ordinantes, ſed ad ordinatos refertur. B.

a DE cætero.] Non dubitat.] Quia eſt notorium: vel per ſententiam. H ſed contradicit litera.

b ¶Sententiam ſubeant.] Tu intellige de eo quem probare potuit ſimoniacum, qui eſt ordinandus. melius intellige ſecundum quod dixi in glo. ſupra proxi. ca. in glo per ſacramentum ver. hoc teneas A.

ERga ſimoniacos.] CASVS. Dicitur in hoc c. & ſimoniaci ad aliquam dignitatem promoti deponi debent: & nulla cum eis poterit fieri diſpenſatio. Patet ſequens §. ubi excipit uiolenter attractos: ſiue à ſimoniacis, ſiue ab hæreticis attracti fuerint.

c ¶Nullum.] infra eod ſi quis neque. infra ead. q. 7. requiritis. infra ea. q. 5. c. 1. contra. Sol. hic ſimonia eſt in promoto, & promouente.

Digitized by Google

receſſerunt, vel non ſtatim. idem intelligo etiam poſt momentum, ſi iam conſenſiſſent. & idem poſt centum annos, ſi non conſenſiſſent. Nam ſemper accuſarentur. ff. de re mil. non omnes. §. qui captus factum ergo tangit hoc dicendo, ideo tamen dicit, qui poſt menſem: q a & ſi intra mẽſem redierint, ſemp fuiſſe inuiti pſumuntur, niſi contrarium probaretur: ſed poſt mẽſem præſumerentur conſenſiſſe, niſi contrarium probaretur. & eſt li. C. ad Velleian. l. ſi mulier perfectè.

ff. de his quæ in frau. cred. ſi pignus. Item nunquid eſt ſimonia abrenunciare beneficio, vt alij detur. Non niſi deducatur in pactum: vt extra de præben. dilecto. ſpem tamen 2. inde habere non eſt ſimonia. extra de pact. cũ pridem. Item qualiter regnum Dei pecunia poſſit emi: cum

Beneficij renunciatio, vt alij det, non eſt ſimoniaca.

2 Spẽ not. Pann. Fely. in c. conſultationes. de ſimo. Ang. & legiſtę in l. ſed & ſi lege, §. conſuluit, de peti. hæred.

nus impoſitio cũ ſatisfactione, & medicina pœnitentiæ; ſed damnationem ſimoniacorum, & eorum, qui eis conſenſerunt, legimus; medicinam uero authenticam [a] ex hac hæreſi nominatim non legimus: niſi quòd ſicut uſurpatum eſt [b] in Nouatianis [c], uel Donatiſtis, minoribus [d] utique hæreticis nõ canonicè, ſed ex intuitu pietatis; ita etiã [e] ex his poſſe fieri colligimus, ideò etiã, quia aliorſum [f] per omnia orthodoxam habent fidẽ, niſi quòd Spiritum ſanctum credunt eſſe uenalem. Et, ut ait Beatus Auguſtinus, hæretici, cum redierint; qua parte ſe abſciderint ab eccleſia, curentur; qua uerò parte adhæſerint, cognoſcantur [g].

ſup ea c. quod quidam. verſ. ſed ſi cut.

Hinc & Leo Ianuario a Aquileienſi, epiſt. 3.

a ¶Ianuario.] *Sic etiam citatur infra ead. q. 7. c. ſaluberrimũ. & ſic habetur in manuſcriptis Leonis codicibus, quamuis in excuſis ſit* Iuliano. *Cæterum verba ipſa epiſtolæ referuntur in dicto cap. ſaluberrimum. & ex parte. ſupra ead. c. ſi quis hæretica. Nam hic ſententia potius affertur.*

¶Qui ab hæreſi ad eccleſiam redeunt, in quo inueniuntur ordine, ex beneficio perſeuerent. Cap. CXII.

OMnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicã deſerens unitatem, hæreticę, vel ſchiſmaticę coniunctionis contagione ſe maculauerit; ſi ad eccleſiam redierit cũ legitima ſatisfactione, & erroris ſui damnatione; hoc in magno beneficio habeat [h], ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in quo inuenitur [i] ordine permaneat.

ſup. ea. c. ſi quis hæretica. & inf. ea. q. 7. c. ſaluberrimum. Poly. li. 7. tit. 5. Pann. li. 3. c. 131.

De his autẽ, qui ordinantur ſimoniacè a non ſimoniacis (utpote illi, qui data pecunia archidiacono, uel conſiliarijs epiſcopi, epiſcopo ignorante, hoc efficiunt, ut de manu eius ſacros ordines accipiãt) ita ſcribit Gregorius VII. lib. 6. Reg. in ſynodo Romæ habita, anno Domini 1078. die 19. Nouembris, c. 5.

¶Ordinationes, quæ ſimoniacè fiunt, falſæ iudicantur. Cap. CXIII.

ORdinationes, quæ interueniente pretio [k], vel precibus [l], vel obſequio alicui perſonæ ea inten-

Poly li. 2. tit. 38. Iuo p. 5. c. 81.

a ¶Authenticam.] i. fructuoſam: niſi executioni rei adeptæ renunciauerint, vt infra ea q. ſi quis neque.
b ¶Vſurpatum eſt.] id eſt, contra rigorẽ factum eſt: arg. C. de iur. do. ubi.
c ¶Nouationis.] Infra ea. q. 7. Maximũ. & c. Donatum.
d ¶Minoribus.] Nõ enim cũ maioribus hereticis diſpẽſatur, vt infra q. 7 c. 1.
e ¶Ita etiam.] Cũ ſimoniacis eſt diſpenſandum, vt iam habebitur.
f ¶Aliorſum.] Q. d. & hoc facit ad diſpẽſationem.
g ¶Cognoſcantur] Argu. ꝙ ſi inſtrũ ſit falſũ & in aliqua parte verum; vbi verum eſt, debemus illud recipere C. de tranſ. ſi ex falſis. argu. contra 9. diſtin. ſi ad ſacras, & 42. diſt cap quieſcamus.
h OMnis] ¶Habeat.] Si tñ iterata unctione nõ fuerit maculatus, ut ĩ. q. 7. ſaluberrimum.
i ¶Inuenitur.] Si tñ illos ordines ſimoniacè nõ reciperet, & cũ quib. diſpẽſet, & cum quibus non, dicunt 1. iſti verſus.

Inſtrũ pro parte verum & pro parte falſum eſſe poteſt.

1 Et not. 9. q. 1. in ſum. ibi uideas. nam ibi ponuntur concord. ad ea quæ ſequuntur. Archid. Verſus.

Si bis ordo datur, ſeu baptiſmus repetatur:
Vt ſubuertatur fide ſtatus ordo petatur.
Vel ſi præſtetur quod utrumque Simon operetur.
Vt diſpenſet, ſpes trita prorſus habetur. ſ. ea. ſi quis.

DE HIS. CASVS. Proſequitur de his Gratianus hic, qui ſimoniacè a non ſimoniacis ordinantur, & caſus planus eſt.

ORdinationes.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ falſa iudicatur ordinatio, quæ pretio, precib. uel obſequio conſertur. Idem dicitur de ordinatione eius, qui canonicè non eligitur: quia taliter ordinatus non intrat per oſtiũ, ſed fur eſt & latro. Patet ſeq §.

K ¶Pretio.] Dato, vel retento, vel promiſſo. C de tranſ. tranſactio. nã remittere dare eſt. extra de teſti. ueniens 1. nihil ſit ſpiritualius. de pę. diſt. 1. medicina. & non ordo vel honor eccleſiaſticus. & eſt ratio: quia cum uendente regnum cœlorum non poteſt eſſe malitia: hic ſecus ſed falſum eſt regnum Dei emi, ſed ex miſericordia meritiſque præcedentibus acquiruntur. 13. q. 2. animæ, de pœ. diſt. 1. medicina.

l ¶Vel precibus.] Hoc de precibus pro indigno, & carnali amore impenſis, vel à ſe porrectis: aliàs non, vt infra eadem laborem.

l ¶Vel precibus] Hic habes ꝙ preces inducunt ſimoniam, ut inf. c. ſunt nonnulli. 8. q. 1 Moyſes. & hoc uerũ eſt ſi aliquis pro ſeipſo petat talis autẽ ſe ingerit: quod non licet, ut 8 q. 1. in ſcripturis. & extra de iure patron. per noſtras. Alij dicunt, quod aliquis pro ſe, ſi eſt dignus,

Preces quãq; ſimoniam inducunt.

Digitized by Google

dignus, poteſt petere. nam Petrus dixit. Quid ergo fiet nobis, qui ſecuti ſumus te? & ita pro ſeipſo petijt. Sed ſi preces porriguntur ab alio, diſtinguitur, vt 8. q. 2. in ſumma & q. 1. c. Moyſes. Io.

a ¶ Intentione.] Ergo ſine ea intẽtione non eſt ſimonia alias

vult probare in quibus, & quibus modis committatur ſimonia directe, & dicit, ꝙ tribus. ſ. in munere a manu. munere a lingua. munere ab obſequio, & hoc vſque ad §. [Quolibet.] Io.

S Vnt nonnulli.] CASVS. Oſtenditur hic, ꝙ non ſolum ſi pecunia accipiatur ꝓ ordinatione, committitur ſimonia. ſed ſi obſequiũ, vel fauor, ſiue humana gratia ꝓpter hoc accipiatur, & hoc ꝓbatur auctoritate Eſaiæ.

tione [a] impenſo, vel quæ non communi conſenſu cleri, & populi ſecundum canonicas ſanctiones fiunt, & ab ijs, ad quos conſecratio pertinet, non comprobantur, falſas teſ- († *ireitas*] orig. & Polyc.) ſe dijudicamus: quoniam, qui taliter ordinantur, non per oſtium, ideſt per Chriſtum intrant, ſed, vt ipſa veritas teſtatur, fures [b] ſunt, & latrones. (Io. 10.)

14 *Quia ergo ſimonia tripliciter in capitulo notatur, videndum eſt quot modis pretium in hac hæreſi detur.*

Hoc B. Gregorius in Euangeliorum tractatu hom. 4. in fine exponit dicens.

¶ De multiplici genere ſimoniacorum. Cap. CXIV.

(Anſ. l. 6. c. 83. Burc. l. 1. c. 113. Iuo p 5. c. 86. Pann. l. 3. c. 121)

SVnt nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt [c], & tamen ſacros ordines ꝓ humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem, laudis ſolummodo retributionem quærunt. ¶ Hi nimirum, quod gratis acceptum eſt, gratis non tribuunt: quia de impenſo officio ſanctitatis, nummum expetunt fauoris. Vnde bene, cum iuſtum virum deſcriberet [d] propheta, ait: (Eſ. 33.) [Qui excutit manus ſuas ab omni munere.] Neque. n. dicit, qui excutit manus ſuas a munere, ſed adiunxit, [ab omni:] quia aliud eſt munus ab obſequio [e], aliud munus a manu aliud munus a lingua †. Munus quippe ab obſequio eſt ſubiectio † indebite impenſa. Munus a manu, pecunia eſt. Munus a lingua, fauor. Qui ergo ſacros ordines tribuit tunc ab omni [f] munere manus excutit; quando in diuinis rebus, non ſolum nullam pecuniam, ſed etiam humanam gratiam [g] non requirit.

† Concord. text. in l. qđ ſi Mæuius ff. de hęr. inſti. & in l. a ꝓcuratore, & ibi bona glo. C. manda.

† *al. ſeruitus*

Idem in regeſto.

¶ Æternam damnationem inueniet, qui quolibet munere ad ſacros ordines accedit. Cap. CXV.

SI quis neque ſanctis pollens moribus, vel neque a clero, populoq; vocatus [h], vel pulſatione coactus, impu-

c ¶ Accipiunt.] Extra de ſim. & ſi quæſtiones.

d ¶ Deſcriberet.] Non eſt in Eſaia id qđ ſequitur, ſed in pſalmo: Iudica me Domine; ibi, in quorum manibus.

e ¶ Ab obſequio.] Et ſic vr, ꝙ non poſſim ſeruire pro beneficio, vt hic, & ſu. ꝓx. ar. contra 12. q. 2. quicunque ſuffragio, & c. charitatẽ, & de cle. nõ re ſ. de cætero. licite etiã poteſt quis ſperare, vel appetere dignitates, vt 74. diſ. conſuluit. 61. d. quid proderit, & extra de pac. cũ pridem. Sol. H dicit ſi directe habeat animũ ad hoc, cum ſeruit, eſt ſimoniacus, vt 8. q. 1. ſunt quidam. Sed tu dic ꝙ ſi dignus eſt, & dignum exhibet ſeruitiu, nõ ẽ ſimoniacus vt hic, & ext. de cle. nõ reſi. de cætero. aliàs ſi indignus eſt, vel dignus, & idigne ſeruit, ſimoniacus ẽ, & hoc notauit cũ dixit. Seruitus indebite, &c. & licet dignus ſeruire poſſit, non tñ

aliàs ſecus, vt nõ. extra de ſimon. nemo. H.

b ¶ Fures] Videtur ergo cum ſimoniacus furi comparetur, ꝙ cum ſimoniaco nemo poſſit diſpenſare, niſi renũciet ordini male ſuſcepto, vt inf ea ſi quis neq;. & ſup. ea erga. & extra ea. nobis. in ſi quia nec vitium furti purgatur, niſi res furtiua redeat in poteſtatem Domini, vt 14 q 6. ſi res aliena. Iſtud ſatis concedi poſſet, & ſecundum hoc poſſet dici, quòd ſimoniacus nec ẽt characterem reciperet, quia ſimoniacus debet renunciare rei, q̃ vitioſe eſt adeptus. Conſtat, ꝙ executioni non renunciaret, quia executionem nunquam habuit, characteri etiã non poteſt renunciare. Vnde ſatis videtur, ꝙ non receperit characterem: niſi velles dicere, ꝙ recepiſſet poſſeſſionem characteris: ſicut fur dr̃ habere rem furtiuam. i. poſſeſſionem rei, tamen credibilius eſt vt dicatur, ꝙ habeat characterem, & quod Papa poſſit cum eo diſpenſare, licet ille non renunciet, nam etiam vitiũ furti poteſt purgari re apud furem manente, ff. de vſuca ſi fur in prin. idem videtur in violento detentore, vt ff. de preca. cette: §. Iulianus. 1.

Simoniacus furi cõparatˀ Papa diſpenſare põt cũ ſimoniace ordinato, licet ordini male ſuſcepto non renunciet.

1 Sub. vnde nõ eſt opus ceſſione. ar. de pac. l. peculiũ. §. pe. in fi. ſed ſufficit factũ cõfirmari ff. đ ſucceſ. l. cum vir.

QVIA ERGO. Hæc eſt 14. pars quæſtionis, in qua

poteſt duci in pactionem, nam illud ſimoniacum eſt. extra de pa. pactiones. nullum ergo munus dabit niſi illud quod aliàs fuiſſet daturus propter aliquas neceſſitates, vt ext. ea. & ſi quæſtiones, vel niſi det xenium aliquod, vt ff. de off. procon. l. ſolent. §. vlt. vel niſi recipiat illud ad ſtipes templi, vt ſup. ea. iudices.

f ¶ Ab omni.] Vt omnia particularia, & ſingularia comprehenderet. ſup. 19. d. ſit Romanorum ſi inf. 14 q. 3. putant. inf. e. q 3. ſaluator. cõtra 31. q. 1 ꝙ ſi dormierit 2. No. ꝙ dicit indebite, nam ſi debite impendatur, non ita ſit, vt inf. ea q. 3 ſaluator. Et exponit Bazianus indebite. cũ indebite dignus, vel debite indignus ſeruit pro beneficio aliàs non ar. inſti. de ſocietate, §. de illa.

2 Per iſta iura vr̃, ꝙ idẽ eſſet ſi ſimpliciter dixiſſet.

g ¶ Gratiam.] Sup 24. d. quando.

SI quis.] CASVS. Si quis per ſimoniacam prauitatem ordinem, vel dignitatem eccleſiaſticam acceperit niſi in vita reliquerit, & finaliter pœnituerit, in æternum peribit. Planum eſt ſequens capitulum, & per ſe patet.

h ¶ Vocatus] Et etiam licet valde dignus ſit, non tñ effrænata temeritate, ſed trepida deliberatione onus ſacerdot.

Digitized by Google

cerdotij debet ſubire, vt ſu.ead.non eſt putanda, & d.13. neruı 61.d.miramur.

Beneficium ɔferens in digno pp̄ amorē ſimoniacus.

a ¶Amore.] Ex hoc collige omnem illum eſſe ſimoniacum, qui ductus amore alicui indigno beneficium confert, arg. extra de ſimon.nemo. nam ex quo fauor tertij nimium fauoris inducit: multo magis ipſius q ordinatur. Vel expone hoc ita ꝙ ceſſet iſte intellectus, iniuſto cordis amore .i. cupiditate & ambitione.

b ¶Comitatu.] Id eſt, ſeruitio.

Munus fraudulentum,

c. ¶Fraudulento.] Fraudulentum eſt munus cum dicit ſe alias voluiſſe hoc ei dare, vt ext.ead.& ſi quæſtiones. Vel qñ a tera pars dicit expēſas feciſſe, & illas petit, vt cedat bene i cio vt ext de pact. cum pridem.

ibi, [Scimus quippe.] Tertia ibi. [Qui videlicet.] [Quarta ibi, [Et cum primo.] Pater c. ſeq per ſe.

g ¶Quibuſdam.] Primo dicit Greg. ſe dolere, ꝙ in illis partibus nemo promouetᷣ ad ſacrū ordinē ſine cōmodi datione. Scđo ꝓbatur auctoritate Dñi ſimoniacos, ipſo iure

denter Chriſti ſacerdotium iam quolibet facinore pollutus, iniuſto cordis amore [a], vel ſordidis precibus oris, ſiue comitatu [b] ſiue manuali ſeruitio, ſiue fraudulēto [c] munuſculo epiſcopalem, ſeu ſacerdotalem, non lucro animarum, ſed inanis gloriæ auaritia fultus dignitatem acceperit, & in vita ſua non ſpontè [d] reliquerit, cumque inſperata α mors [e] pœnitentem non inuenerit; proculdubio in æternum peribit.

α ¶Inſperata.] *In aliquot vetuſtis Gratiani codicibus legitur*, in aſpera mors pœnitentia.

Hinc idem Gregorius Ioanni Corinthiorum epiſcopo lib.4.epiſt.55 ſeu c.99.ſcribit.

¶Pro ordinationibus nihil omnino accipiatur.

Cap. CXVI.

ſu.d.116.c.nouit. Anſ.l.6.c.90. Poly.l.2.tit 1. † *al.donum.*

DE ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione vetuimus. Oportet ergo, vt neque per commodum †, neque per gratiam, aut quorundam ſupplicationem [f] aliquos ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci.

Item vniuerſis epiſcopis per Elladem † prouinciam conſtitutis, eod.lib.epiſt.56.ſeu c.100.

† *al.Helledam.* Et eo.l.epi 51.& 55 & l.5.epi.7. Burc.l.1.c.21. Iuo p 5.c.108.

¶Nec pretio, nec prece, nec gratia, nec ſupplicatione aliqui ad ſacros ordines accedant. Cap. CXVII.

QVibuſdam [g] narrantibus agnoui, quòd in illis partibus nullum ad ſacrum ordinem ſine cōmodi datione perueniat. Quod ſi ita eſt, flens dico, gemens denuncio, quia cum ſacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoq; diu ſtare [h] non poterit. ¶Scimus quippe ex Euangelio, quid redemptor noſter per ſemetipſum fecerit: quia ingreſſus in templum cathedras vendētium columbas euertit. Columbas quippe vendere eſt, de ſancto ſpiritu (quem ſibi conſubſtantialem Deus omnipotens per impoſitionē manuum hominibus tribuit) commodum temporale percipere; Ex quo, vt prædixi, innuitur, quid ſequatur: quia, qui in templo Dei columbas vendere pręſumpſerunt, eorum [i], Deo iudice, cathedræ ceciderunt. ¶Qui videlicet error in ſubditis cum augmento propagatur. Nam ipſe quoque, qui ad ſacrum ordinem perducitur, iam in ipſa prouectus ſuis radice vitiatus, paratior [k] eſt alijs vēdere, quod emit. Et vbi eſt, quod ſcriptum eſt?) Gratis acce-

Matth.21.

d ¶Nō ſponte] Hoc idē de quolibet crimine, ſed hoc dr̄ ad terrorem. Et not.ꝙ dicit ſponte: quia ſi cogeretur iuris ordinem dimittere: niſi ſponte non valeret ei ad ſalutem.

Pœnitentia non valet ad ſalutem niſi perſeueret vſque in finē.

e ¶Mors.] Ex hoc (vt dixi) in quolibet crimine non valet pœnitentia ad ſalutem, niſi perſeueret animo vſque in fin. de pœn.diſtinct.1.§. his autem verſ. item illud. Ioannes, Et licet de omnibus alijs criminib. poſſit quis pœnitere ordine retento, vt 82.diſt.preſbyter.50.diſt.de his hic non, niſi renunciet ordini. extra de ſimo.tanta, vnde nō videtur, ꝙ hic locū habeat admonitio, vel denunciatio. Ar. contra.inf.q.vlt c pater.dic vt ext. de accuſat ſuper his.

f DE ordinationib.] ¶Supplicationē.] inf. c.latorem, cōtra, vbi Papa ad ſupplicationem quorundā ordinat q̄dam. Sed diſtingue: aut aliquis petit pro ſe: aut alius pro ipſo, vt ſup.ead.ordinationes.8 q.1.§.his, vel dic, ibi de carnali, hic de ſpirituali.

QVibuſdam narrantibus.] CASVS Dicitur hic ſacros ordines, vel eccleſiaſticos gradus non gratis, ſed commodi datione acceptos diu ſtare non poſſe: cum intus orti per conſecrationem iam decidant. Secundo, quia Dominus cathedras vendentium columbas de templo euertit. Tertio, quia paratiores ſunt alijs vendere quod emerunt. Quarto, quia ipſorum hæreſis in primitiua eccleſia fuit damnata. Secunda ratio eſt

iure eſſe ſuſpenſos. Tertio prohibet hoc de cætero fieri: & ſtatuit pœnam in committentes.

h ¶Stare.] Quo ad id in quo nunquā ſtetit. ſ. quo ad executionē. ar. ſi ue cōlt pec id qđ. ar. cōtra. 32. q. 2. Moyſes.

i ¶Eorum.] Et ita ſimoniaci ēt occulti ipſo iure ſunt ſuſpenſi: non tamen vitandi ſunt ſm quoſdam, cum probari non poteſt in eis ſimonia 6 q.2 ſi tantum. ſic exaudi. extra de ſimo tanta, & ſup ea reperiuntur.

K ¶Parator.] Quod noua teſta capit, inueterata ſapit, [Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem, Teſta diu.] & eſt ſi in auth. vt iud. ſine quoque ſuf. §.1.coll.2. vbi

Aeſopus Horatius in epiſtolis.

Digitized by Google

Preces carnales pro digno porrectę ſimoniā nō faciunt. Bona quęſt,

vbi dicitur: dato enim uno illicito principio, neceſſe eſt eum, qui dationem facit, plures manus circuire, &c.
a ¶Et actionis.] Hic argue carnales preces pro digno porrectas non facere ſimoniā. ſecus in pecunia, vel obſequio: quæ loco pretii intercedere ſolent. quod preces non

non faciũt, vt in f. eadem. q. 5. c. vlt. & licet pro indigno porrectæ facerent ſimoniam, tamen propter merita digni ab hac excuſantur, vt inf. 32. q 2. quidquid. Ioan. Sed quare minus committitur ſimonia in precibus oblatis pro digno quam in pecunia? Reſpondeo: ideo quia in precibus nihil dat de ſuo: & ideo ibi nullum intelligitur eſſe commercium. nam perdere verba leue eſt: & ita nihil peruenit ad accipientem arg. C. de do. inter vi. & uxor. maritus. ff. de dona. Ariſto. ſed in alio caſu dat,

Perdere verba leue eſt.

ſed & pro indigno magis deteſtatur eccleſia munerum dationem. quam precum effuſionem. Vel dic, quod hæc dictio, niſi, non excipit a ſupplicatione, ſed a verbo promouere. ſic ponitur ſu. 38. d ſedulo, ver. nouerit.
b Nullius.] ¶Culpetur.] Et puniatur pęna centum aureorum: & irrogatur infamia, qui petierit aliquam dignitatem. ff. ad leg. Iul. de ambitu. l. 1. & inf. q. 7. sācimus. Arg. cōtra. ff. de off. pręt. Barbarius ſed ſoluetur inf. q 6. ſicutis.
c ¶Religioſis] i. clericis, & per hoc expone illud c. 20 q. 3. præſens, in fi. argum. gradum altiorem grauius facere commiſſum, vt inf. 11. q. 3. pręcipue arg. inf. 25. q. 1 nulli, & 8. q 2. illud quidem.

Infamia irrogatur dignitatem petenti,

Gradus altior aggrauat delictū.

piſtis, gratis date.] Et cum primo contra ſanctam eccleſiā ſimoniaca hæreſis ſit exorta; cur non perpenditur cur nō videtur, quia eum, quem quis cum pretio ordinat, prouehendo agit, vt hæreticus fiat? Ideoq; hortamur, vt nullus veſtrum denuo hoc fieri patiatur: ſed neque gratia alicuius, neque ſupplicatione aliquos ad ſacros ordines audeat promouere, niſi eum, quem vitæ, & actionis [a] qualitas ad hoc dignum eſſe monſtrauerit. Nam ſi aliter factum denuo ſenſerimus, diſtricta, & canonica illud noue ritis vltione compeſci.

Item Symmachus ad Cæſarium, epiſt. 1. c. 5.

Anſ. l. 6. c. 76.

¶Ad epiſcopalem honorem nullus per ambitum accedat. Cap. CXVIII.

NVllus itaque per ambitum ad epiſcopalem honorem permittatur accedere. Nam cum hic exceſſus in laica conuerſatione culpetur [b], quis dubitat, qui religioſis [c], & Deo ſeruientibus incutiat opprobrium?

Item Gregorius Adeodato epiſcopo, lib. 2. indict. 11. epiſtola 47.

¶De eodem. Cap. CXIX.

EStote ergo præcipue in ordinatione ſoliciti, & ad ſacros ordines † niſi prouectiores ætate, & mundos opere nullatenus admittatis, ne forte ſemper eſſe deſinant, quod immature eſſe feſtinant. Eorum enim, qui in ſacro ſunt ordine collocandi, prius vitam moreſque diſcutite, & vt dignos huic officio adhibere poſſitis, non vobis potentia, aut ſupplicatio quorumlibet ſubrepat perſonarum. Ante omnia autem cautos vos eſſe oportet, vt nulla proueniat in ordinatione venalitas ne (quod abſit) & ordinatis, & ordinantibus periculum maius immineat. Si quando igitur de his tractare neceſſe eſt, graues [d] expertoſque viros conſilijs † ueſtris adhibete participes; & cum eis communi de hoc deliberatione penſate.

† *ordines aſpirare, niſi*] orig.

† *al. conſilij veſtri.*

¶*Caput hoc duobus locis, vbi viſum eſt expedire, locupletatum eſt ex originali.*

Item Columbo epiſcopo, lib. 2. indict. 11. epiſt. 47.

¶Neque fauore, neque uenaliter ad ſacros ordines quiſquam promoueatur. Cap. CXX.

PVeri [e] ad ſacros [f] ordines nullatenus admittantur, ne tanto perculoſius cadant, quanto citius [g] cōſcende

EStote.] CASVS. Pręcipit hic Gregor. vt epi promoueant mūdos corpore, & prouectiores ætate, & qui ſunt morib. comendati: nec potentia nec etiam ſupplicatio aliqua prævaleat, ſed merita perſonarum.
d ¶Graues.] Sup. 24. diſt. quando.
PVeri ad ſacros ordines.] CASVS. Dicitur hic, quod pueri ad ſacros ordines nō ſunt præpopere promouendi. Item dicit quod venalitate, vel potentia, vel ſupplicatione, vel fauore, nō debet indignus aliquis promoueri. Seq. §. cum ſeq. c. patet.
e ¶Pueri.] Pueri dicuntur intra 14. annū ex. de ęta & qua. ca indecorū, vel pueri i. Neophyt. 1. 48. d. ſicut Neophytus.
f ¶Ad ſacros.] Nam minores ante xiiij. annū bene poſſunt accipere, licet non oēs, & ita intelligat 77. diſt c. 3. quia non acolythatum. 77. di. in ſingulis. Tamē ſi puer ordinetur in ſacris ordinibus, bene recipit characterem.

1 Pueri qui ſunt. Hoc verbū, puer alias habet ſignificationes, vt not. 77. d. in vere ri.
Puer in ſacris ordinatus characterem recipit.
2 Idē tenet hic Ioan. de Fā. & de cle. pēr ſal. promo. c. 1. Ordo fit in honoribus gerendis.

cum poſſit recipere minores ordines, vt in d. c. in ſingulis. Sed nunquid tenetur continere? ſic, ſi eſt doli capax: alias non. 2. Nā & voto & ſacramento ſe obligare poteſt doli capax. extra de deli. pue. cap. 1. ſed religionis non, vt not. 27. q. 2 §. cum ergo. 20. q. c. 2.
f ¶Ad ſacros.] Si tamen ordinentur, ordines ſuſcipiunt ſacros, etiam ſeptennes.
g ¶Quanto citius] Sup. diſt. 48. ſicut nam. caſum appetit. &c. Gerendorum n. honorū non promiſcua facultas eſt

Digitized by Google

eſt. non enim prius gerere debet maiorem honorem, quam minorem. ff de mu. & honor. §. gerendorum. ADDITIO. Ad idem 58. d. c. 1. & 2.

a L Atorem] ¶ Per interceſſionem.] Nam ſæpe Papa ad interceſſionē laicorum ordinat, vel diſpenſat. vel tolerat, vt 28. d. de Syracuſanæ 50. d. clerico. 63. d. Salonitanę.

b ¶ Proficere.] Ext. de ma. & obed per tuas ext. de temp. or. cu in diſtribuendis. ADDITIO. Iſte con cor. probāt φ iſte ſine licentia Papæ nō poterat promoueri: & ad hoc inducuntur Arch.

f P Er principalem.] Hoc e. habes 9. q. 3. §. vlt. ¶ Poteſtatem.] Hoc idem poteſt 3. epiſcopus. 2. q. 7. cum paſtoris. ext. de cler. non reſid. de cætero. ADDITIO. Idem tenet Ioa. Fant. de hoc legitur & no. 43. diſt. c. 1. & 11. q. 3. qui reſiſtit. Arch.

3 Sed contra 16. q. 1. cum pro vtilitate ver. de hoc.

QVO-

re ulteriora feſtinatur. Nulla ſit in ordinatione venalitas: potentia, vel ſupplicatio perſonarum, nihil aduerſus hæc, quæ prohibemus, obtineat. Nam proculdubio Deus offenditur, ſi ad ſacros ordines quiſquam non ex merito, ſed ex fauore (quod abſit) aut venalitate prouehitur.

Et contra idem Gregorius quibuſdam ſupplicantibus vnum acolythum, & alterum diaconum legitur ordinaſſe ſicut ipſe ſcribit lib. 7. indict. 1. epiſt. 2. Petro a epiſcopo Corſicæ inter cætera.

a ¶ Petro.] *In codicibus impreſſis epiſtola vnde caput hoc ſumptum eſt, inſcribitur* Chryſanto epiſcopo. *Veruntamen in codice peruetuſto Vaticano earundem epiſtolarum inſcribitur* Petro epiſcopo per Corſicam, *Anſelmus autem eodem modo habet ac Gratianus. Ad Petrum epiſcopum Alexandriæ de Corſica legitur epiſtola alia quinto li. c. 122. quamuis ſit fortaſſe mendum in voce,* Alexandriæ, *& ſcribendum videatur,* Aleriæ.

¶ Epiſcopo interueniente, Papa quendam acolythum ordinauit. Cap. CXXI.

Anſel. l. 7. c. 79.

L Atorem præſentium per † interceſſionem [a] ſanctitatis veſtrę acolythum fecimus: quem ad obſequia veſtra tranſmiſimus, vt ſi in lucrandis animabus amplius ſeruierit, proficere [b] amplius poſſit.

† *al. pro interceſſione.*

Item Heliæ presbytero, & abbati, lib. 4. epiſt. 30. ſeu cap. 74.

¶ Quiſquis in Romana eccleſia ſacrum ordinem acceperit, ab ea vlterius egredi non poterit. Cap. CXXII.

Anſ. l. 7. c. 78.

F Ilium veſtrum † Epiphanium mandaſtis [c], vt ad ſacrū ordinem prouehere deberemus, vobiſque tranſmittere. Sed in uno uos audiuimus: in alio autem minime audire potuimus. Diaconus quidem factus eſt. ſed quiſquis ſemel in hac eccleſia ordinem † acceperit, egrediendi ex ea ulterius licentiam non habet [d]. Si ergo uos uidere non potui; hac ex re conſolationem habeo, quia in filio ueſtro requieſco.

† *noſtrum.*] orig.

† *al. ſacrum ordinem.*

Non itaque quorumlibet precibus ordinationes falſę, falſa adiudicantur, ſed hę demum, quæ precibus ordinandi [e], vel eius amici, non ſpirituali. ſed carnali affectu porrectis fiunt, cum alias futuræ non eſſent: quas non charitas interueniēs ſed ambitio ſupplicans extorquet. Non ſolum autem clericos cuiuslibet epiſcopi Summus Pontifex in eccleſia Romana ualet ordinare, verumetiam opportunitate exigente monachos, & quoslibet clericos conuocare poteſt, & inuitare.

Vnde Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epiſt. quæ incipit. [*Propoſueramus.*]

¶ De eodem. Cap. CXXIII.

infra 9. q. 3. c. p. principium.
Anſ. l. 2. c. 75. & l. 2. c. 14.

P Er principalem [f] beatorū apoſtolorum Petri & Pauli poteſtatem [g] ius habemus non ſolum monachos,

F Ilium] CASVS. Helias abbas rogauit Papā, vt quendam ſuum clericum promoueret, & eum poſtea ſibi tranſmitteret. Ad cuius p̄ces Papa eum in diaconum promouit, ſed eum ſibi non tranſmiſit: quia non eſt conſuetudo eccleſiæ Romanæ cū ſit ī ea cōſecratus, & q̄a abſentiā illius abbatis iu eius pręſentia voluit compenſare.

c ¶ Mandaſtis.] & ita mandat minor maiori ſic. 11. q. 3. rogo.

d ¶ Non hēt.] ſine licentia eius 63. diſt. literas, & quo ad hoc nihil eſt ſpeciale in eccl. Ro. vt 21. q. 2. c. 170. d. ſanctorū. Sed ordinati a Papa licet inter alios digni honore ſint, ſubſunt tñ ep̄is. ext. de. ma. & obed. per tuas. ff de albo ſcri. l. vlt. & præferent eis tm̄ qui ſunt eiuſdē ordinis ff. e. l. 1. & ab ep̄o pōt deponi 1. ordinatus a Papa.

Ordinati a Papa ſubsūt epiſcopis.

1 Cōiter no. contra in p̄ce. decre. per tuas. ſ. φ non pōt eps talē deponer̄, q̄d ibi approbatur per Vin. Inno. Ho. & 2. ſic ſentiūt & cum. Io.

NON ITAQVE. CASVS. Grat. ſoluit hic cōtrarietatē præmiſſorū, c, quam fecit de precibus & interſerit quędā verba in § ibi, nō ſolū ,p̄pter ſequens capitulum, cuius caſus cū ſeq. § patet.

e ¶ Ordinādi.] & ita aliquis pōt pro ſe dignas p̄ces offerre, q̄d H. non concedit 2: in quo nō credo eū benedicere: q̄a multos condemnat. arg. p̄ 10. 14 q. 5. nō ſane. 16. q. 1. reuertimini.

Preces dignas pro ſe pōt quis offerre.

2 In hac ſn̄ia eſt Ho. ſed La. ſentit cū Io.

Digitized by Google

QVOLIBET. Hæc eſt 15. pars q. in qua intendit probare, ꝑ ſicut ordines pretio non ſunt dandi: ita nec pretio reſtituendi: & ꝑ ſic ſimoniacus (Scilicet indirecte) & ſacrilegus qui promotionem vel electionem alicuius impedit, vel eccleſiæ conſecrationem vel fundamentum: & hoc probat per tres auctoritates ſanctorum, & per ſex leges principum Ioan. de Fan.

ptum, vel non ſcriptum, quo tales talia valeant poſſidere. Ioan. Hæc regula fallit extra de cauſa poſ cum eccleſia, & extra de præſcrip. auditis. Io. Sed certe non fallit. quia iura incorporalia quaſi poſſidentur; & interdicta pro eis poſſeſſoria conſtituta ſunt. ff. de ſerui. quoties. B.

verumetiam quoslibet clericos de quacunque diœceſi, cum neceſſe fuerit, ad nos conuocare, atque eccleſiaſticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

15 *Quolibet ergo munere interueniente, falſa diiudicatur ordinatio. Sicut autem pretio interueniẽte ſacri ordines nõ ſunt tribuendi; ita nec reſtituẽdi. Vt enim ait beatus Ambroſius, ſacri ordines nec p̃tio ſunt emẽdi, nec redimẽdi* [a]. *Hinc etiã Gregorius VII. ait lib. 6. reg. in cõcilio habito anno Domini 1078. pontificatus ſui 6. c. 10.*

Poly. l. 4 tit 41.

¶ Pretio interueniente ſacerdote officium non reſtituatur. Cap. CXXIIII.

NVllus epiſcopus grauamen, ſeu ſeruile ſeruitiũ [b] ex vſu [c] contra eccleſiaſticam normam [d] abbatibus, ſeu clericis ſuis imponat: vel interdictum ſacerdotale officiũ pretio interueniente reſtituat [e]: Quod ſi fecerit, officij ſui periculum ſubeat.

Qui autem [f] *peccuniam accipiunt, vt ordinandis ſacros ordines non tribuãt, vel vt canonicæ electioni aſſenſum non præbeant, aut eccleſiis ædificandis, vel conſecrandis lapidem benedictum, vel conſecrationem ſubtrahant, multis argumentis acceptæ peccuniæ rei, & infames* [g] *eſſe probantur.*

Ait enim Paſchalis ſecundus.

¶ Sacrilegi ſunt iudicandi, qui eccleſiam Dei non permittunt regulariter ordinari. Cap. CXXV.

SVnt quidam, qui vel violentia, vel fauore non permittunt eccleſias regulariter ordinari. Hos etiam decreuimus vt ſacrilegios [h] iudicandos.

c ¶ Ex vſu.] Nam tẽpus nõ eſt mod⁹ &c. 10. q. 3. q. a cognouimus. ff. de act. & obl. obligationem fere. §. Placet. niſi forte cuius non extat memoria ar. ff. de aqua quoti. & æſti. & ext. d̃ verb. ſig. c. abbate.

d ¶ Eccleſiaſticã normam.] Nam iuſta d̃ cauſa bene poteſt ab eis auxiliũ petere. ext. de conſi cum Apoſtolus. Et ſic nõ eſt contra 18. q. vlti. ſeruitium, quia illud intelligitur de licitis: hoc de illicitis.

e ¶ Reſtituat.] Nec abſoluere põt ꝑ pretio, niſi ſit conſuetudo extra de ſimo. nemo Item nec reconciliare. extra de ſim. c. nemo Sed nũquid ipſi clerico licet redimere, cum iniuſte ſuſpenſus eſt? Videtur ꝑ non ſu. §. proxi. in fi. extra de ſi Matheus. Arg. contra ſcilicet, quod poſſit redimere ius ſuum & vexationem ſuã. inf. q. 3. quæſitum 3. ext de vſu. c. 1. & extra de ſim. dilectus. dic vt ibi; immo & ſi quid dederit, repetere poterit. C. de cõd. ob tur. cau. q̃d euitandi Quidam dicunt ꝑ non poteſt in aliquo caſu redimere. Alij contra, ſcilicet cum iniuſte ſuſpenditur. hoc not 16 q 7. decimas 3.

Tempus nõ eſt modus, tollẽdę obligationis.

Vexationem redimere vtrum licitũ ſit.

3 Vbi d̃ hoc: & 1. q. 1. altare. ibi. uideas. Archi.

a ¶ Redimẽdi.] Extra de ſimo. querelam &c. ſi nullus.

NVllus epiſcopus.] CASVS. Præcipitur in hoc ca. vt epiſcopus prætextu alicuius conſuetudinis clericis vel abbatibus grauamen aliquod non inferat, nec pretio interueniente officium reſtituat: quod ſi fecerit tanquam ſimoniacus punietur.

b ¶ Seruile ſeruitium.] Vocat angariam vel perangariam, quod lex vocat ſore ſordidum munus 16. q. 1. §. nouarum 1 in l. placet.

c ¶ Ex vſu] Id eſt, non aſſueſcat. vel ex vſu præter id quod hactenus eſt conſtitutum: quaſi ratione præſcriptionis, vt angarias ſacerdotibus non imponat. Cum enim de aliqua rerum præſcriptione agitur, inſpiciendum eſt vtrum communi iure talia a talib. poſſideri valeant nec ne. Primo caſu ſola longæ vſurpationis ratione currit præſcriptio, vt 16. q. 3. & 4. per totum. ſaluo eo, quod de militibus dicitur ead cauſa & q c. licet. &c. inter memoratos Secundo caſu non currit præſcriptio Præſcriptio enim ius aduocat creatum, nouum autem non creat, vt 33. q. 5. quod Deo. & diſt. 100. cõtra morem. & di. 93. illud autẽ 16. q 1. c. vlt. & q. 3. § poteſt etiam & quæſt. 7. decimas & int ead. quæſt. 3 quæſitũ. in his omnibus & in alijs infinitis caſibus præſcriptio euaneſcit. quia non eſt proditum ius commune ſcriptum, vel non ſcriptum...

1 Adde ꝑ dicantur angariæ & perangariæ. no. gl in l. 1. C. quæmad. ciui. mun ind. l. 10. in l. neminem. C. de ſacroſan. eccl.

2 Dummodo adſit bona fidès, ꝑ dicitur plane not. ext. de præſcri. ſi diligenti,

QVI AVTEM CASVS. Dictum eſt ſupra, quòd ſimoniam committit, qui pro munere eccleſiaſtico conferendo pecuniam accipit. Nunc dicit Gratia. ꝑ etiam ille ſimoniam committit, qui pecuniam accipit vt ordines non conferat, vt munus aliquod eccleſiaſticum illi cui eſſet conferendum & ad probandum utrumq; inducit leges. ſeq. cap patet.

f ¶ Qui autem.] Tractauit magiſter quæſtionem iſtam affirmatiue. Nunc autem vult tractare eam negatiue, ſcilicet vtrum ſit ſimonia dare pecuniam vt non ordinetur quis. Sed quoniam non habuit canones, induxit leges, quæ in hoc faciunt ad propoſitum, vbi in eis aliquid dicitur negatiue. Quod autem hoc ſit ſimonia cũ habetur extra de ſimonia, nemo in fine.

g ¶ Infames.] Et ſimoniaci large. argumen. extra de ſimo nemo. argumen. C. de in offi. teſt. ſi quando. Sed alij contra propter deſcriptionem ſimoniæ: ſed mortaliter peccant infra. eadem quæſt. 3 vendentes L. ſed certe ſimoniaci ſunt, vt dicit illa decre. nemo. Ioanne.

h SVnt.] Sacrilegos.] Id eſt, ſimoniacos. alias non facit ad propoſitum Gratiani. Et quod ſit ſacrilegium ſic ꝓbatur. Si enim ille, q frãgit immunitatem eccleſiæ, vel qui

Simoniaci dicuntur ſacrilegi.

Digitized by Google

vel qui inde aliquid eripit, ſactilegus iudicatur 1, multo fortius qui facit ne eccleſiæ ordinentur. vel ne ordines tribuantur, vel impediatur alicuius electio, vel promotio.

1 Vt extra de immu. ecc. inter. & c. vlt. 17. q. 4 omnes & c. ſeq. Arch.

IVbemus.] CASVS. Dicitur in hac l. ꝙ ſi quis honorē habet ſine adminiſtratione poſſeſſor alicuius de curio vel colonus reipub. ab aliquo iudice fuerit concuſſus, ideſt, grauatus in pecunia. itē ſi iudex venalē tulit ſententiā: vel pretio Pœnam impoſuerit vel remiſerit: vel aliqua ratione improbus repertus fuerit ante adminiſtrationem vel poſt, poterit accuſari: & ſi conuictus fuerit remouebitur.

a ¶ Iubemus.] Ad hoc introducit has leges vt oſtēdat pari pena mulctādos q̄ p̄tio inducti impediūt fieri quod d̄ iure fieri debet, & q̄ faciūt, quod de iure fieri nō deberet.

b ¶ Hortamur.] Forte temperat, ne videat quē iubere accuſare inuitum. C. vt nemo inuitus. in rubro & nigro.

c ¶ Adminiſtrāte.] Si is talis ſit, quem in ius vocare licet. Sed cōtra 2. q. i. prohibētur. Sol. illud de maiorib. magiſtratibus hoc d̄ minorib. ar. ff. de iniur. nec magiſtratib. & ff. de in ius uoc. l. 2. Vel hoc d̄ p̄petuo iudice. arg. ff. de re. cred. p̄ſidis. & l. præcedēti. in auth. vt differētes iudices §. ſi tamen. col. 9. & hoc ne crimē eius inultū remaneat. illud de tpali. Vel hic cum peccauit in ipſa adminiſtratione, ibi de eo qui extra adminiſtrationē cōmiſit ff. de iudi. l. 2. § legatis. in auth. vt iud. ſine quoquo ſuffr §. ſi quis autem, coll. 2.

d ¶ Reportaturus.] Reportabit enim quadruplum. infra l. prox. 12. q. 2. cum deuotiſſimam.

ſed ei ad cuius læſionem data eſt, vt ff. de calum. l. generaliter. § illud erit.

COncuſſionis] Dicitur hic & in legibus ſequentibus, ꝙ illi incurrunt crimen concuſſionis, & pœnam legis Corneliæ, quia aſpirant in accuſationem innocentum: vel quia accipiunt pecuniam pro accuſando, vel eius cōtrario teſtificando, vel eius cōtrario proiudicando, vel eius contrario, vel pro quolibet officio exercendo vel non exercendo ad qd̄ gratis tenebantur. His intellectis per te caſus ſingularum legum ſingulatim pones: in quibus quandoque eadem repetuntur.

Codicis li. 9. ad legem Iuliam repetundarum Impp. Gratia. Valentin. & Theodoſius. — Tit. 27. le. 4. In cod. Theod. lib. 9. eod. titu.

Cap. CXXVI.

IVbemus [a], & hortamur [b], vt ſi quis forte honoratorū decurionum, poſſeſſorum, poſtremo etiam colonorū, a cuiuslibet ordinis iudice fuerit aliqua ratione concuſſus, ſi quis ſcit de iure venalem fuiſſe ſententiam, ſi quis pœnam uel pretio remiſſam, uel uitio cupiditatis ingeſtam, ſi quis poſtremo quacumque de cauſa improbū iudicem potuerit approbare; is uel adminiſtrante [c] eo, uel poſt adminiſtrationem depoſitam in publicum prodeat, crimen deferat, delatum approbet, cum probauerit, & uictoriam reportaturus [d], & gloriam.

Item in digeſtis libro 3. titulo de calumniatoribus, l. 1. [Vlpianus lib. 10. ad Edictum. — Tit. 6.

¶ De eodem. Cap. CXXVII.

IN eū, qui ut calumniæ cauſa negotium faceret, uel non faceret, pecuniam dicetur † accepiſſe; intra annum utilem α [e], in quadruplum [f] eius pecuniæ, quam accepiſſe dicetur, poſt annum ſimpli † in factum actio competit [g].

† *al. detegitur.*

† *al. in ſimplum.*

¶*In hac, & ſequentibus legibus, quæ ex ff. citantur, repoſiti ſunt tituli ex vetuſtis exemplaribus Gratiani, quæ cum Pandectis Florentinis valde conueniunt.*

α¶ Vtilem.] *Hæc dictio non eſt in antiquis codicibus Gratiani, neque in Pandectis, ſed ob gloſſam non eſt ſublata.*

Ibidem lib. 47. tit. 13. le. 2. de concuſſione. [Macer lib. 1. publicorum iudic.]

Cap. CXXVIII.

COncuſsionis [h] iudicium publicum [i] non eſt. Sed ſi ideo pecuniam quis accepit, quòd crimen minatus ſit, poteſt iudicium publicū eſſe ſenatuſconſultis [k], quibus pœna legis Corneliæ [l] teneri iubentur, qui in accuſa

IN eum.] CASVS Qui pecuniam accepit vt controuerſiam alicui cauſa calumniæ faceret, vel non faceret cum iure faceret tenebantur: intra annum tenetur in quadruplum poſtea in ſimplum.

e ¶ Vtilem.] à principio: poſt continuum. ff. de calum. annus.

f ¶ In quadruplum.] In quo continetur rei perſecutio, vt tantum triplum ſit pœna, vt ff eo l. in hæredem §. fi. & hoc eſt verum cum ipſe idem dat. nam ſi alius daret pro eo, tunc totum quadruplum eſt pœna: quia ille qui dedit, repetit pecuniam quam dedit. ff de calum. ſi quis ab aliquo huius autem quadrupli medietas dabitur fiſco: medietas ſpoliato 2.

g ¶ Competit.] Non ei qui dedit, cum turpiter dederit

h ¶ Concuſſionis.] Crimen concuſſionis eſt, cum quis minatur alicui niſi ita vel ita faciat. infra 23. quæſt. 1. militare. 3. ff. de concuſ. l. 1. & 8. — Crimen cōcuſſionis.

i ¶ Publicum.] Ideſt ordinarium, & hoc ſemper: vel non eſt publicum, niſi cum quis pecuniam extorſerit, & hoc eſt, quod ſequitur: ſed ſi ideo. Publicum eſt ad cuius accuſationem quilibet de populo admittitur, niſi infamis ſit, vt inſt. tu. de publi. iudi. circa principium. — 3 De hoc leg. & no. ea. q. paratus, ī fin. ibi videas.

K ¶ Senatuſconſultis.] Voluſiano & Liboniano. ff. ad legem Corne. de fal. l. 1. ff. ad le. Iu. de vi pub. ex. ſenatuſconſulto.

l ¶ Legis Corneliæ.] Cuius pœna in libero homine eſt deporta- — Pœna legis Corneliæ.

Digitized by Google

deportatio in ſetuō vltimum ſupplicium.ff.ad leg.Cor. de fal.l.1.§, vlt.

a ¶Innocentium.]Secus ſi nocentium.16.q.7.ſane.

b EAdem lege tenetur.]Quia reddit quadruplum,& infamis efficitur,ff.eod.l.eadem.§.1.hoc crimē etiam extraordinarie punitur.ff eo.l.lex Iul.§. fin.

c ¶Legendum.] Idest,eligendum, vt eligatur,qui non debet, vel contrarium.

d ¶Mittendumve.]Vt mittatur in legationem, qui non eſt mittendus, vel non mittatur qui mittendus eſt.

tionem innocentium [a] coierint, quive ob accuſandum vel non accuſandum,denunciandum, vel non denunciandum teſtimonium pecuniam a cceperint.

[*Ibidem lib.48.tit.11. ad legem Iuliam repetundarum,leg.3.Macer.lib.1.publ.iud.*]

PALEA. Cap. CXXIX.

LEge Iulia repetundarum tenetur,qui cum aliquā poteſtatem haberet,pecuniam ob iudicandum,vel nō iudicandum α,decernendumve acceperit;[Venuleius Saturninus,l.vel quo,eo.ti.]vel quo magis,aut minus quid ex officio ſuo faceret.

α ¶Vel non iudicandum.] *Sic etiam digeſtis vulgatis: ſed a Pandectis Florentinis abſunt iſtæ voces. Eſt autem Palea iſta fere in omnibus vetuſtis exemplaribus Gratiani.& a c.*ſunt quidam.*vſque ad finem quaſtionis nulla eſt diſtinctio capitum.*

Item eodem tit.lib.6.

De eodem Cap. CXXX.

EAdem lege tenetur [b], qui ob denunciandum,vel nō denunciādum teſtimonium pecuniam acceperit β. *& poſt pauca.*¶Lege Iulia repetūdarum cauetur,ne quis ob militem legendum [c] mittendumve [d] æs accipiat,neve quis ob ſententiam in ſenatu, conſiliove publico dicendam,pecuniam accipiat,vel ob accuſandum,vel non accuſandum.¶Macer.lib.1.publ.iud.l.7. Lex Iulia de repetundis præcipit,ne quis ob iudicem,arbitrumve dandum [e], mutandum iubendumve,vt iudicet,neve ob non dandū, non mutandum, non iubendum, &c. neve ob litem æſtimandam [f] iudiciumve capitis, pecuniæve faciendum,vel non faciendum aliquid accipiat.*& infra.* ¶Hodie ex lege Iulia repetundarum extra ordinem puniuntur:& plerumque,vel exilio puniūtur,vel durius, prout admiſerint Venuleius eo.tit.lib.6.Hac lege damnatus teſtimonium publice dicere, aut iudex eſſe poſtulareve prohibetur.

β ¶Acceperit.] *In Pandectis ſequitur verſiculus.* Hac lege damnatus,*qui reponitur in fine huius capitis.*

e ¶Dandum.] Puta non ad probādos fideiuſſores, vel locò iudicis recuſari.

f ¶Aeſtimandam.] Ne ſ. æſtimet litem minoris,vel maioris pro pecunia:qđ qñque facere tenet. ff. ad leg.Aquil.proinde §.notandum.

SEquitur.] Hæc eſt ſecunda Quęſtio, quæ diuiditur in duas partes,in quarum prima quæritur, vtrū pro ingreſſu eccleſiæ ſit dādum aliquid.& primo dicitur,quod non. Secūda ibi. [Item opponitur.] Ioa de Fant.

CASVS. Hic intitulatur ſecūda quęſt. qua quæritur,an pro ingreſſu eccleſiæ pecunia ſit exigenda, vel exacta perſoluenda, & certum eſt, ꝙ nō. quia ſimoniacū eſt. Et primo ꝓbat ꝑ duas hiſtorias, de Anna ſcilicet, & Anania. ꝙ pro ingreſſu eccleſiæ pecunia ſit exigenda. Sed ſtatim reſpondet Grat. quod Annæ nō fuit exacta, ſed ſponte quędā obtulit. Ananias verò non ideo damnatus eſt, ꝙ ſua nollet conferre, ſed quia fuit mentitus.

g ¶Sequit.] Hæc qō nō hēt quęſtionem ext.de ſi cum in eccleſiæ. melius ext e. veniens, & melius. ext.eo. quoniā ſimoniaca,vnde nec ante nec poſt pōt peti aliquid, vt ſup.ead. q. 2.eos qui.& inf. eo. q.3.ſi quis præbendas,niſi forte monaſterium ita eſſet tenue, ꝙ ante poſſet ꝓuidere ei:tūc.n. bene poſſet dici ei(nec eſſet ſimonia) bñ reciperemus te ſi haberemus [1],poſſeſſiones vnde poſſes ſuſtentari:atq. in ead.ſi quis propter hoc. Hoc tamē videtur reproba re illa cōſtitutio,qm ſimo-

QVAESTIO II.

1. ps SEquitur g ſecunda quæſtio, qua quæritur, an pro ingreſſu monaſterij,pecunia ſit exigenda,vel exacta perſoluenda Hoc vtrumque licite fieri, vtriuſque teſtamenti ſerie comprobatur. Legitur enim in primo libro Regum, quòd Anna detulit ſecum Samuelem, poſtquam ablactatus fuerat, cum tribus vitulis, & tribus modijs farinæ, & amphora vini ad domum Domini in Silo. ¶In actibus verò Apoſtolorum legitur, quòd

Petendū nihil eſt ꝓ ingreſſu monaſterii.

1 Al. haberes,ſm Lau.

1.Reg.1.

Act.4.

Digitized by Google

ſimoniaca, ꝙ prætextu paupertatis poſſit peti pecunia. Ioa. Quidquid dicat Io. ſi ſic dicatur ſimoniaca eſt, vt vr expreſſe dicere decretalis, extra de ſim. qm ſimoniaca.
a ¶Multitudinis] 12. q 1. c. 2.
b ¶Aliter.] Hoc non eſt verũ: ſed allegando dicit hoc.

QVam pio.] CASVS. Cum quoddam monaſterium longo tempore caruiſſet abbate, tandem monachi ſibi abbatem de alio monaſterio pauperrimo elegerunt: ſed ille venire recuſabat. vel monachi eum non concedebant, niſi illi monachi ſuo pauperi monaſterio

multitudinis [a] credentium erat cor vnum, & anima vna: nec aliquid eorum, quæ poſſidebant, quiſque proprium eſſe dicebat: ſed erant illis omnia communia, & ſinguli vendebant prædia ſua, & ponebant pretia eorum ante pedes Apoſtolorum: quorum vnus, Ananias nomine, dum partem ſibi reſeruaret, cum vxore ſua Sapphira, ſententia maledictionis accepta, ante pedes Apoſtoli cecidit mortuus. ¶ Hinc liquido apparet quòd ingreſſuri monaſterium ſua debent offerre rectoribus: nec aliter [b] ſunt recipiendi, niſi ſua obtulerint. Sed aliud eſt ſua ſponte offerre, aliud, exacta perſoluere. Anna mater Samuelis non exacta, neque petita ſed ſponte [c] munera ſacerdotibus obtulit. Credentes ſua ſponte offerebant Apoſtolis, vt indigentium neceſſitatibus deſeruirent, quæ inſtante perſecutione infidelium, eis poſſidere non licebat. Ananias quoque non ideo damnatus eſt, quia ſua nollet offerre, ſed quia ſpiritui ſancto mentitus, pretia eorum, quæ Apoſtolis obtulerat, ex parte [d] fraudabat. Non ergo his auctoritatibus permittitur rectoribus ab ingreſſuris aliquid exigere, ſed ſponte oblata ſuſcipere, quia illud damnabile eſt, hoc verò minime.

Act. 5.

Vnde in Concilio Bracarenſi ſecundo, c. 5 legitur.

& in Vuormac. c. 3. fere idem.

¶Pro dedicandis eccleſijs nihil exigatur. Cap. I.

PLacuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad conſecrandas eccleſias epiſcopi inuitantur, nõ quaſi ex debito [e] munus aliquod [f] a fundatore requirãt, ſed ſi ipſe quidem aliquid ex ſuo voto obtulerit, nõ reſpuatur: ſi verò aut paupertas illum, aut neceſſitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tamen vnuſquiſque epiſcoporum meminerit, vt nõ prius dedicet eccleſiam, niſi antea dotem [g] baſilicæ & obſequium ipſius per donationem chartulæ confirmatum † accipiat. Nam non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminarijs, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum [h], qui ibidem [i] ſeruituri ſunt, tanquam domus priuata, conſecretur eccleſia.

Burc l 3 c. 37.
Iuo p. 3 c. 42.

† *al. confirmatam.*

Item Bonifacius vrbis Romæ epiſcopus ſcribit omnibus Caralitanæ eccleſiæ cœnobitis.

¶Ab iis, qui ad conuerſionem accedunt, nihil eſt exigendum, nec pretio aliquis ad conuerſionem eſt inuitandus. Cap. II.

QVàm

c ¶Sponte.] Quod licet 10. q. 3. ſi qua mulier.
d ¶Ex parte.] Ar ꝙ non dẽat quis cõicata reuocare J. de pe. d. 3. ſunt plures. 17. q. 4 ſunt qui opes.

PLacuit.] CASVS. Statuitur in hoc c. vt ꝓ conſecrandis eccleſijs epi nihil exigãt a patronis, & p̃cipue ſi pauperes fuerint: ſponte tñ oblatum ab eis poterunt epi recipere. Itẽ nullus eũs debet eccleſiam conſecrare, niſi dotem neceſſariam habuerit, quæ ſufficiat luminarib. & ſuſtentationi eorum, qui eidem eccleſiæ ſunt ſeruituri.
e ¶Ex debito.] Ar. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. eccleſia. ſup. eo. q. 1. ſtatuimus. inf. 18. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.
f ¶Munus aliquid] h aliud a cõuiuio, vel a ꝓcuratione i. auth. de man. princ. §. illud. in auth. vt nulli iud. §. nulli. ſed bene illã exigit i. extra de ſi. cum. ſit alia nõ dẽt exigere, ſed ſpõte oblata recipere poteſt. Vel poteſt dici, ꝙ & illa q̃ cõſueuit percipere ꝑ procurationẽ, exigere poteſt quaſi pro labore, arg. 12. q. 2. charitatẽ. vbi hoc diu obtinuit. 18. q. ſi. ſeruitium.
g ¶Dotem.] Immo nec primariũ lapidẽ ponere debuit, vt if. de conſe. d. 1. nemo. in auth. vt deter. ſit numerus cle. §. inueſtigantes igiẽ coll. 1. inf. 16. q. vlt. pie. &c. Frigentius. ſed hic omiſſum fuit, & iõ eſt reſtaurandum, vel iam dederat prius, ſed hic dẽt facere inſtrumentum. vnde ſi dotem non dediſſet prius, nũc eſt compellendus, quia ibi fecit poni primarium lapidem, ſicut in eo qui promiſit reipublicæ pecuniam dara. ff. de pollicit. l. 1.
h. ¶Eorum.] Plurib. ergo ſufficere debet eccleſia, vt 7. q. 1. illud. & de conſec. d. 1. hoc quoque.
i ¶Ibidem.] Arg. contra clericos. qui alibi quam in eccleſia ſua morantur, ſu. d 37. de quibuſdam, contra inf. 16. q. 1. generaliter, inf. 12. q. 2. conceſſo.

Recipere licet quæ non licet exigere i Et ita habes vnũ caſum, ĩ quo munus a manu põt recipi. ſ. pro operib. ſpiritualib. ad q̃ qs tenetur. Alius caſus eſt pro operibus ſpiritualib. ad quæ quis non tenetur ex officio. 12. q 2. charitatem. ſm Rayn. & Goffred.

Clerici ĩ ſua eccleſia morari debent.

ſterio aliqua conferrent. vnde præfati monachi conſuluerũt ſ Papam, ſi hoc eis liceret, quod penitus prohibet, docens exemplo Apoſtolorũ neminem ad religionem, fidem, vel eccleſiæ regimen interuentu munerũ debere accedere cum ſit ſimoniacum. quia nunquam a ſanctis patribus, talia petita fuerunt. Sed ſi electus ad eos ſponte venerit, & omni pactione ceſſante, poſtea poterũt illi pauperi monaſterio aliqua gratis offerre, & hunc caſum ponit H. quem ego Bar. Brix. approbo magis quam caſum Beneuen qui breuior fuit.

a ¶Quam

Digitized by Google

a ¶ Quàm pio.] Quidã petebãt ab alijs vt darẽt eis ab batẽ ipſorũ ſed hoc illi nolebant facere gratis, cum eſſet eis vtilis, & hæc eſt conſultatio, an eis liceret aliqd dare.
b ¶ Reſponſum. Non dubitauit Papa quid iuris eſſet in quæſtione, ironicè hoc dicit.
c ¶ An-

d ¶ Interuentu.] inf. 23. q. 4. debet, ſu. 45. diſt. qui ſyncera, contra. ſed non videtur prohiberi niſi pactio, nã & dando & honorando & loquẽdo poſſumus blandiri in fidelibus vt conuertãtur 1 H. Sed tu dic ſimoniacum eſſe, ſi pagano vel hæretico detur vt Chriſtianus fiat. extra de ſimo. querelam. Sed vr cõtra: q cum me poſſim pecunia redimere, vt de pę. d. 1. medicina. videtur q & aliũ poſſim, & Syluester promiſit omnibus munera q vellent baptizari.

Blãdiri poſſumus in fidelibus.

1 Sub. vt in preced. c. ſecundũ Ioã. de Fan. qui iſtam gl. ſequitur vtis cet.

pio [a] mentis affectu, fratres chariſſimi, veſtræ deſtitutioni Romana compatiatur eccleſia, vobis fortaſſis eſt incognitum; ſed cognitori omnium nõ incognitum habetur. Dubitationi autem veſtræ quòd idoneum demus reſpõſum[b], Deum teſtificor, ipſa quoque me dubitatio reddit anxium[c], & ineptum. Nuſquam † enim legimus Domini diſcipulos, vel eorum miniſterio conuerſos, quempiã ad Deì cultum aliquo muneris interuentu [d] prouocaſſe; niſi fortè de pauperum alimento[e] quis in commune [f] proponat; quorum[g] nulli cuiuſcunq; profeſſionis eſſet, victualia negabantur [h]. Scimus equidem, quòd omne datum optimum, & omne donum perfectũ deſurſum eſt deſcendens à patre luminum; à quo bonæ voluntatis donũ accipit, qui ſancto deliberationis arbitrio gratis Deo ſeruire diſponit. Reſtat ergo, vt qui pro aliqua eccleſiaſtica ſuſceptione munus accipit, donum Dei, quod à patre luminum deſcẽdere debuit, vendat; munus autem largiẽs importunus emat. Quid aũt de diuini doni vẽditoribus, vel emptoribus conſequatur, concludi neceſſe non eſt. ¶ Cauete ergo fratres, quàm ſit ambiguum, quod petiſtis cõſilium: quod quidem ſecundum veſtræ voluntatis propoſitum nulla inuenimus ratione confirmatum. Veruntamẽ, ſi veſtræ neceſſitati adeo eſt opportunus, quem reperiſtis †, dum tamen omnis abſit pactio[i]; omnis ceſſet conuentio[k], nullaque veſtræ eccleſiæ fiat diſtractio, accedat gratis, Deo ſeruire incipiat, ſuique regiminis deuote geſtet obſequium: & poſtmodum [l] vos quaſi ſubſidij [m] gratia, aliqua ſuæ eccleſiæ munera largiri fratrum ſolatio Romana permittit eccleſia.

† al. Nunquam

Iac. 1.

† al. capiſtis

¶ B. Thomas citat hoc caput 2. 2. q. 100. in fine articuli tertij, & rem, quam ibi tractat, ſola huius capitis auctoritate conſtituit.

[*Unde Vrbanus Papa in concilio apud Melfiã, c. 12.*]

¶ De eodem. PALEA. Cap. III.

Anſ. l. 6. c. 91.
Pann. l. 3. tit. 2. c. 7.
Iuo p. 5 c. 109.
Poly. l. 2. tit.
B. Gregorius l. 4. epiſt. 44 & l. 12. poſt epiſt.

† *Placiti*] orig.

NVllus abbas pretium ſumere, vel exigere ab eis, qui ad conuerſionem veniunt, aliqua pacti † occaſione præſumat. Regulam antiquam ſequens, nulli vnquam de ordinationibus aliquid omnino accipiendum eſſe conſtituo, neque ex datione pallij, neque ex traditione chartarum; neque ex ea, quam noua per ambitiones ſimulatio inuenit, appellatione paſtelli. Quia enim [n] in ordinando epiſcopo Pontifex manum imponit, euangelicam lectionem miniſter legit, confirmationis autem eius epiſtolam notarius ſcribit.

¶ In nonnullis vetuſtis exemplaribus, in quibus pauca ſunt paleæ habetur caput hoc vſque verſ. Regulam. *Reliqua vero ſunt B. Gregorij locis indicatis.*

e ¶ Alimẽto] Quod dabãt Apoſtoli pauperibus cõuerſis. ſupra verſus principi. quæſtionis. ver. ſed illud.
f ¶ In cõmune.] quia non competit oppoſitio.
g ¶ Quorum.] Ideſt, quia eorum.
h ¶ Negabãtur.] Ar. q anathematizato debet dari eleemoſyna. ſu. d. 42. quieſcamus. 11. q. 4. cõtra 23. q. 4. debet cõtra. Sed illud de iam catholico. 16. q. 1. ſi cupis. Sed cõtra. 5. q. 5. c. 2.
i ¶ Pactio.] Non remouetur, niſi pactio inhoneſta nã honeſta non remouetur, ar. 23. d. quanquam. & d. 100. ĩ ea ſynodo. arg. 18. q. 2. Eleutherius. extra de pięt ẽ. ſignificatum. 16. q. 7. per laicos. ſu. diſt. 59. hoc ad nos. 7. q. 1. mutationes. hoc no. 8. q. 3 in ſumma.
K ¶ Cõuentio.] Nomen cõuentionis generale eſt. ff. de pa. l. 1. §. 2.
l ¶ Poſtmodũ.] Ar. q licet poſt, qd non licet anteá, vt inf. 8. q. 3. talia & c. Artald 2. Ar. q nõ licet ante 3. nec poſt, vt ſu. ea. q. 1. eos ad fi. & licet ante qd non poſt, vt ſu. di. 4 in iſtis 2 q. 6 quoties epiſcopi & 8. q. 2. dilectiſſimi. ſupra ea q. 1. eos. cõtra Solu. ibi ex pact oñe datũ fuit qdqd datũ fuit: hic vero ex mera liberalitate, vel gratia ſubſidij cõcẽdit. ext. de ſimo & ſi quæſtiones. Ioan.
m ¶ Subſidij.] Vel honoris, vt infra ea. ex multis. & ff. mandati, ſi remunerandi & certè hoc caſu idem eſſet ante & poſt: ſed hoc fit hic ꝓpter præſumptionem vitandã, & hoc ſoluit cõtrariũ ſu. ead q. 1. eos.

Eleemoſyna dãda eſt anathematizato.

Licet poſt, quod nõ licet ante.

1 Concor. tex. in l. qd ante & l. ſequen. ff de his quæ in frau. cred. 3. Nec in ipſo actu ſup. ea. q. 1. emẽdari, & facit 8. q. 2 dilectiſſimi.

c ¶ Anxium.] Quia dubitatis, vtrum ad Dei cultũ quiſpiam interuentu muneris prouocandus ſit, ſed dubitandum non eſt: extra de ſimo. & ſi quæſtiones.

Digitized by Google

eps. Sed ex quo ambitio pœeſſit. & petitio pecuniæ nocere certe debuit etiam poſt. vel gratia ſubſidij debuerunt pcipere.ar.inf.ea.ſicut epm. in fi. à cõtrario ſenſu.

SIcut epiſcopum.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſicut epiſcopus non debet aliquid accipere pro ordinatione: ſic diaconus non debet aliquid accipere ꝓ Euangelio, quod legit, vel notarius ꝓ ſcriptura quam fecit ordinato in teſtimonium ſuæ ordinationis. Sed poſt negotiũ expeditum, ſi quid ſponte offeratur, recipi poteſt.

greſſuris, quaſi dicã indifferenter omnes debent ſuſcipi,vt paſcantur de rebus eccleſiæ,exceptis talib.de quibus loquitur in c ſeq.2.

VIduas honora.] CASVS. Præcipit hic Apoſtolus, vt eccleſia prouideat viduis:illis ſcilicet, quæ parentum

2 Quod loquitur de iã ſuſceptis, non de ſuſcipiẽdis' ſecundũ Hug.

a ¶ Miniſter.] Ideſt archidiaconus, cum examinat vocando ordinãdos. 24.d.q.ſi.

b ¶ Vocem.] Ideſt, lectionem Euangelicã. ext. de ſimo.c 1. & ar. in ſuperiori palea §.regulam,&c.

c ¶ Calamũ.] Ideſt, ſcripturam,quam ordinat' recipit ab ordinatore, ne dubitetur de eius ordinatione,vt inf.2.q 1.legum hoc olim H. Vel hoc intelligit cum habet ſalarium de publico alias deputatũ 1. hoc tamen dico ꝙ in collatione ordinis nõ eſt diſtinguẽdum an habeat ſalarium de publico vel nõ:nam dicit, ꝙ in collatione ordinis nec pro labore nec ꝓ charta dẽt aliquid recipere, ſed eps ꝓcuret ita vt ſine muneris alicuius acceptione ſcribatur nec tenetur lex in Auth. de ſanc.epiſc. § 4.coll 9.

1 Adde ad hoc not. in l.cum multis,& ibi gl. C. de prin. agen. in re. li. 12.

Notarius an pro ſcriptura poſſit ab ordinato aliquid accipere.

d ¶ Ex ambientis.] vbi enim cauſa non adeſt, vitium nõ imputatur.

ADDITIO. Ad hoc 61. diſt. Neophytus. Ar.

AVCTORITATE. CASVS. Infert. Gra. ex hoc c. quã pio. ꝙ ſicut nullus eſt ꝑtio inuitandus ad conuerſionem, ita nulli per pecuniam dandus eſt ingreſſus eccleſiæ. Idem probatur per hoc capitulum proximum. Sed ſtatim contra hoc opponit per auctoritatem Apoſtoli, & per c. ſequentia, per quæ probat, ꝙ diuites non debent recipi niſi offerãt ſua eccleſię.

e ¶ Conuerſionem.] Ideſt, fidem ꝙ cultum Dei 61. diſ. § his omnibus.

ITEM OPPONITVR. Hæc eſt ſecunda pars q. in qua probat, quod diuites non debent ſumere partes de bonis eccleſiæ, qđ intelligitur de illis qui corporaliter non ſeruiunt eccleſijs, & hoc probat per quatuor auctoritates ſanctorum patrum. Io. de Fan.

f ¶ Opponitur.] Ad id, qđ dix t nihil exigẽdum ab in-

a ¶ Qua enim.] *In pleriſque exemplaribus quæ habent hanc paleam non ſunt iſtæ duæ voces. Verum apud B. Gregorium leguntur, quoniam pendet adhuc oratio, & coniungitur cum ijs, quæ in ſequenti capite aſſeruntur, hoc modo.* Quia enim ordinando epiſcopo Pontifex manum imponit, Euangelicam lectionẽ miniſter legit, confirmationis autem eius epiſtolam notarius ſcribit; ſicut Pontificem non decet, &c.

Item Gregorius in regeſti lib. 4. epiſt. 44. ſiue cap. 88. in ſynodo Romæ habita.

¶ Ab ordinando non debet aliquid exigi, ſed nec voluntarie oblata reſpui oportet. Cap. IIII.

SIcut epiſcopum non decet manum, quam imponit, vẽdere; ita miniſter[a], vel notarius non debet in ordinatione eius vocem[b] ſuam, vel calamum[c] venundare. *Et paulo poſt.* ¶ Is autem, qui ordinatus fuerit, ſi non ex placito †, neque exactus, neque petitus, poſt acceptas chartas, & pallium, aliquid cuilibet ex clero, gratię tantummodo cauſa, dare voluerit; hoc accipi nullo modo prohibemus: quia eius oblatio nullam culpæ maculã ingerit, quæ non † ex ambientis[d] petitione proceſsit.

ext. de ſimo.c.1. Polye.] Anſel. ibidem Iuo.] † al. pallio

† ex accipientis ambitu nõ proceſſit] ori.

Auctoritate Bonifacij patenter oſtenditur, quòd ſicut nullus pretio eſt inuitandus ad conuerſionem[e]; ita nulli, pecuniæ interuentu, eccleſiæ largiri oportet ingreſſum. Auctoritate vero Gregorij datur intelligi, quòd pro ingreſſu eccleſiæ non licet pecuniam exigere; ſed ſpõtaneè oblatam licet ſuſcipere.

2 ¶ *Item opponitur[f] illud Apoſtol. 1. ad Timotheum, c. 5.*

Cap. V.

VIduas honora[g], quæ vere viduæ ſunt[h]. [*Quæ autem non ſunt vere uiduæ, ideſt, quæ ſuis, vel parentum opibus ſuſtentari poſſunt, non recipiantur[i],*] *ut eccleſia ſufficiat[k] ijs, quæ vere viduæ ſunt.*

¶ *Caput hoc in multis vetuſtis codicibus eſt coniunctũ ſuperiori.*

Item Hieronymus ad Damaſum Papam.

¶ *Infra etiam 16. q. 1. c. ſi. citatur ex Hieronym. Ac ſimilia habentur in regula Monachorum ex dictis Hieronymi, in c. de paupertate, & in gloſſa ordinaria ad cap. 5. primæ ad Timotheum ex Hieronymo.*

tum opibus ſuſtentari non poſſunt, vt circa pauperes plus abundent, diuites autem non recipiantur.

g ¶ Viduas honora.] Quæ debent ſumptibus eccleſiæ ſuſtentari 3. & vidua quandoq; dicitur quæ virum nondum habuit. ff. de verb. ſig malum. § viduam.

h ¶ Quæ vere viduæ ſunt.] Ideſt, quæ ſicut à viris, ita & à rebus, & amore mundi ſunt deſtitutæ.

i ¶ Non recipiantur.] Vt ſuſtententur ſumptibus eccleſiæ, niſi ſua dent eccleſiæ. 12. q. 1. illi ſup. 42. § 1. ſu. d. 47. ſicut.

K ¶ Sufficiat.] Argu ꝙ non teneantur canonici ſuſcipere aliquem vltra quam facultates eccleſiæ ſufficiunt, vt de conſec. diſtinct. 1. omnes. & extra de inſtit. cap 1. Clericus

Viduæ ſunt ſumptibus eccleſiæ ſuſtentandæ.

3 Vt 81. diſ. c. pe & vlt. & 31. q. 1. ſiio. vnde expone, honora. i. de ſumptibus eccleſiæ ſuſtenta. Arc.

Suſcipiendus non eſt aliquis vltra facultates eccleſię.

Digitized by Google

¶Qui ſumptibus proprijs ſuſtentari poteſt, ab eccleſia ſtipendia non accipiat. Cap. VI.

16.q.1.c.fin. CLericos autem illos conuenit eccleſiæ ſtipendijs ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt; ſi quod pauperum eſt, accipiunt [a], ſacrilegium [b] profecto committunt, & per abuſionem talium, iudicium ſibi manducant & bibunt.

In conc. Aquiſgr. c.107. *Item Proſper de contemplatiua uita, lib.2.c.9 & 10.*

¶Quibus ſua ſufficiunt, eccleſiæ alimentis non ſuſtententur. Cap. VII.

PAſtor eccleſię ijs, quibus ſua ſufficiunt, non debet aliquid erogare, quando nihil aliud ſit, habentibus dare quàm perdere. Proſper ibid. c 10. Nec illi, qui ſua poſſidentes dari ſibi aliquid uolunt, ſine grãdi peccato ſuo, vnde pauper [c] victurus erat, accipiunt. De clericis quidem dicit per prophetam Spiritus ſanctus: [Peccata populi mei comedũt.] Oſeæ 4. Sed ſicut nihil habentes proprium, non peccata, ſed alimẽta, quibus indigere videntur, accipiunt; ita poſſeſſores non alimenta, quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt.

Verum his auctoritatibus prohibentur ab eccleſia ſuſcipi [d] non illi, qui quondam fuerunt diuites, poſtea verò omnia reliquerunt, vt Petrus [e], & Matthæus, & Paulus: aut pauperibus diſtribuerunt, vt Zachæus: aut eccleſiæ rebus adiunxerunt, ſicut illi, qui prædia ſua uendentes ponebant pretia ante pedes Apoſtolorum, ut eſſent omnia communia, ſed illi, qui in domibus parentum reſidentes uel ſua relinquere nolentes, eccleſiaſticis facultatibus paſci deſiderant.

Matth. 4. Luc. 19. Act. 4.

Et in conc. Aquiſgr. ibidem. *De quibus in eodem lib. Proſperi, c.10. ſubinfertur.*

¶Qui ſua relinquere non vult, non debet ſumptibus eccleſiæ ſuſtentari. Cap. VIII.

SI quis propter hoc non vult ſua relinquere, vt habeat vnde viuat, vt quid [f] accipit vnde rationẽ reddat? vt quid peccatis alienis [g] ſua multiplicat? *Idem ibidem paulo ſuperius*. ¶Non eſt meum dicere, quali peccato cibos pauperum præſumendo ſuſcipiunt, qui eccleſiam, quam iuuare de proprijs facultatibus debuerant, ſuis expenſis inſuper grauant; propter hoc fortaſſis in congregatione viuentes, ne aliquos pauperes paſcant, ne aduenientes excipiant aut ne ſuum expenſis quotidianis imminuant.

CLericos autem.] CASVS. Dicitur hic q̃ clerici, qui de bonis parentum ſuſtentari poſſunt, ſi aliquid accipiunt de bonis eccleſiæ, ſacrilegium committunt. Idem repetit in ſequenti capitulo. Addit tamen, q̃ pauperes accipiunt non peccata, ſed alimenta; diuites vero contra. & hoc c. pars eſt illius cap.16.q.1. quoniam quidquid.

a ¶Accipiunt.] Et in malos vſus conuertunt, & ſic intellige ſequentia capitula, cum ſcilicet male diſpenſant infra 12.q.1.illi qui.

Eccleſiæ ſtipendia non ſunt diuitibus danda. b ¶Sacrilegium.] Ar. q̃ ſtipendia eccleſiæ non ſunt danda ijs quibus propria ſufficiunt, vt 12.q.1.illi qui ar extra de ſimonia. cum ſit Romana. nec ulla eccleſiaſtica. arg. contra 12.q.2.charitatem. ff. de reg. iur. Sin naturã. Sol. quod hic dr̃, exhortatiuũ eſt, nõ præceptum. Vel de his loquitur, qui occaſione patrimonij ampli ãlij quod habẽt, ſe diuinis ſubtrahũt obſequiis, quibus ſe abſentantibus dandum non eſt [1]. Vel dic de quarta pauperibus debita, q̃ dari prohibetur abũdantibus. Panis enim egentium, &c vt i. 14.q.5.c 2.& in ſumma. Si abundãtes de bonis eccleſiæ ſuſcipiũt ſiue abſentes ſiue præſentes ſunt, licet nõ debet eis denegari portio, quia nemo cogit ſuis ſtipẽdijs militare: mortaliter tamẽ peccant [2] præſertim ſi ex cupiditate ſua reſeruãt inf. ea. §. uerum cũ cap. ſeq. [3].

PAſtor eccleſię.] c ¶Pauper.] Panis egẽtiũ vita pauperis eſt, qui fraudat illũ, homo ſanguinis eſt, vt inf 14.q 5. c 2.& 3.q 1.nulli.

VERVM. CASVS. Cõcludit Gra. ex ſupradictis quod relinquentes propria pro Deo, ſunt recipiẽdi, alij verò non: ſed H. intellexit de ſuſceptis iã in eccleſia; q non debent ali de bonis eccleſiæ, ſi aliunde habent. vnde dicit Gratianus non rectè procedere.

d ¶Suſcipi.] ideſt, ſuſcepti alimenti. non enim tantùm de ſuſcipiendis loquitur.

e ¶Petrus.] Non videtur cõpetere exẽplũ de Petro, q fuit pauper piſcator, & ita reliquit paupertatẽ tñ propter amorẽ Dei. & ſic faciunt multi tẽplarij: & hoſpitalarij hodie & quaſi omnes religioſi. ſed Petrus ſeipsũ abnegauit.

SI quis.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima reprehẽdit illos, qui propria retinentes ideo viuunt in collegijs vt ſuis ſumptibus parcant, & vt pauperes & aduenientes non recipiant. In ſcd̃a parte reprehendit illos, qui ideò alijs ſe præferunt, quia in ſuo ingreſſu monaſterio plus cæteris cõtulerũt. Scd̃a pars incipit ibi, [Quod ſi.] Seq. §. patet.

f ¶Vt quid.] 12.q.1.expedit. 23.q.7.quod autem. 12.q.1.illi autem. §.

g ¶Peccatis alienis] ideſt, de oblatis pro peccatis aliorum.

1 Arg. 16 q. 1. generaliter.

2 Iſta eſt ſententia Lau. quã ſequitur Io. de Fant. ar. op. 42. diſtin. §. 1. 48. diſt. ſicut.

3 Dic ſi ſunt tales habentes patrimoniũ amplũ q bñ diſpenſant dando pauperibus & alijs, quibus debent dare: tales pñt bñ hẽre ſtipẽdia eccleſiæ. argu. 12. q. 1. illi qui.

Petrus propter Chriſtũ abnegauit ſeipſum.

a ¶ Velut pro ipſa expenſa ſua.] Arg. aliquem poſſe dare eccleſiæ de proprijs pro ſua ſuſtentatione. Hug. hoc no eſt uerum, niſi illud fiat ſine peccato, vt extra de ſimon. tua. nec excuſat paupertas, vt ext. ea. quã ſimoniaca.
b ¶ Iactantia.] Nam nocet iactantia. 6. q. 1. imitare.

perent, & ſic in prædicatione perſiſterent. nam ex quo videbãt eũ nõ accipere, verecundabant & ipſi accipere. ADDITIO. De hoc legi. & not. 28. q. 1. iam nunc. in fi.
p ¶ Gloriam.] Quam habeo apud Deum de hoc quod non accipio, vel ſi acciperem cum ſcandalo, uel ultra. quàm

Eccleſiæ dare aliqua pro ſuſtentatione neminι licet.

¶Quòd ſi aliquid de fructibus ſuis eccleſiæ, velut pro ipſa expenſa ſua [a] contulerint, non ſe preferãt inani iactantia [b] illis, quos nihil habentes paſcit, & veſtit eccleſia: quia perfectior [c] eſt ille, qui ſe mũdi rebus expoliat [d], aut † qui cum nihil habuerit, nec habere deſiderat; quàm ille, qui ex multis, quæ poſſidet, eccleſiæ aliquid præſtat, ac ſe de eo, quod præſtiterit, forſitan iactat. † *al. &*

Ecce qui prohibentur ab eccleſia ſuſcipi. Illi vero, qui omnia ſua relinquunt, uel pauperibus diſtribuunt, uel eccleſiæ rebus adiungunt; & ab eccleſia laudabiliter ſuſcipiendi ſunt, & eius opibus ſuſtendandi.

Vnde in eodem libro, cap. 11. legitur.

¶Qui ſua relinquunt, vel pauperibus diſtribuunt, vel eccleſiæ rebus adiungunt, laudabiliter eccleſiaſtica diſpenſant. Cap. IX. Et in Aquiſgr. c. 108.

SAcerdos cui diſpenſationi [e] cura cõmiſſa eſt, non ſolum ſine cupiditate, ſed etiam cum laude pietatis accipit [f] à populo diſpẽſanda, & fideliter diſpenſat [g] accepta: quia omnia ſua aut parẽtibus aut reliquit, aut pauperibus [h] diſtribuit, aut eccleſię rebus adiũxit, & ſe in numero pauperum, paupertatis amore cõſtituit, ita ut unde pauperibus ſubminiſtrat, inde & ipſe tanquam pauper voluntarius viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione [i] virtutis, vitę neceſſaria ſiue in domibus [k] ſuis, ſiue in congregatione viuentes accipiant: quia ad ea accipiẽda non eos habendi ducit cupiditas, ſed cogit viuendi neceſſitas, *& infra*. c. 14. ¶De talibus dicere vr̃ Apoſtolus: Qui in ſacrario [l] operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt; & qui in altario deſeruiunt cum altario participant.] Qui niſi hoc de contemptoribus facultatum ſuarum uellet intelligi, nunquã ſecutus adiungeret: [Ita & Deus ordinauit his, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.] De Euangelio viuunt, qui nihil proprium habere volunt: qui nec habẽt, nec habere aliquid concupiſcunt, non ſuorum, ſed communium poſſeſſores. Quid eſt aliud de Euangelio viuere niſi laborantem inde, vbi laborat, neceſſaria vitæ percipere [m]? Apoſtolus tamen, qui ſic Euangelium prædicauit, vt nec de Euangelio viueret, ſed neceſſaria ſibi ſuis manibus [n] miniſtraret, de ſe confidenter eloquitur: [Ego autem nullo horum vſus ſum [o].] Et quare hoc dixerit, ſecutus aperuit dicens: Expedit mihi mori magis, quàm vt gloriam meam quis euacuet.] Euacuari dicit gloriam [p] ſuam, ſi ab eis, quibus prædicabat voluiſſet accipere vitę temporalis † expenſam. Nolebat quippe in præſenti laboris ſui fructum, ſed in futuro recipere.

In Aquiſgr. c. 111. 1. *Cor.* 9.

† *al. corporalis.*

c ¶ Perfectior] ideſt, expedit or ad ſeruiẽdum Deo eſt.
d ¶ Expoliat.] Nam tunc dr̃ in eo manere Spiritus ſanctus, cũ uoluntariam diligit paupertatem. de pę. diſt. 2. quærendũ. diuites tamen cum bonis, &c. 30 diſt. hoc ſcripſimus.
SAcerdos.] CASVS. Dicit hic, qꝫ clerici qui bona ſua parentibus, vel pauperibus eccleſijs reliquerunt, vel qui à natiuitate ſua pauperes fuerunt, viuere debẽt de bonis eccleſiæ & probat auctoritate Apoſtoli dicentis: Qui in ſacrario, &c. licet Apoſtolus noluerit de Euãgelio viuere: ſed ſuis manibus victũ quærere, vt liberius arguere poſſet. Seq. ca. cum §. patet.
e ¶ Diſpenſationis.] inf. 12 q 1 c. expedit.
f ¶ Accipit.] ideſt, accipere debet.
g ¶ Diſpenſat.] i. diſpenſare debet tam ſibi, quàm alijs, &c.
h ¶ Pauperibus.] Quod ei licet. 12. q. 3 c 1. 2. & 3.
i ¶ Cũ perfectione] ideſt, expeditione ad ſeruiendum Deo.
K ¶ In domibus.] inf de cõſecr. d. 5 in omnibus cõtra inf. 12. q. 1. neceſſaria. cõtra. inf. 12. q. 2. nobis. Solu. hic loquitur de clericis indigẽtibus, quibus tenetur prouidere ſicut alijs pauperibus. iſti tales accipiunt ab eccleſia: non quia clerici, ſed quia pauperes ar. canonicis licere beneficia diuidere, vt priuatim ꝑcipiant, qđ in communi. ſoliti erant habere, vt diſt. 32 ſi qui vero.
l ¶ Sacrario.] inf. 13. q 1. §. quia ergo inf. 16. q 1 c. pen. & vlt.
m ¶ Percipere.] inf. 12. q 2. charitatem.
n ¶ Manibus] inf 10 q. 3 cauendũ. inf. 21 q 1. clericus.
o ¶ Vſus ſum.] Ne ea occaſione pſeudoapoſtoli acciperent r.

quàm deberem, vel ſi prædicarem eo obtentu, ut acciperem r.

Clericis indigentibus eſt prouidẽdum.

13. q. 1. ſunt in eccleſia, vel quã hẽo ex eo, quod malos ꝑ prędicationem meã ad bonũ conuerto. Hug.

Cleri-

Digitized by Google

a ¶Clerici.] ¶Deſeruiunt.] Etiam infirmi ſeruiunt extra de cle.ægro.c.1.ff.de ſta.lib.l.cum hæres.§. Stichus.

b ¶Meritum.] 12.q.2.Vult erranæ.& c.de redditibus,ſed inf.16.q.7.c.1.contra.ſed ibi ſoluitur Vel meritū, idest, vt

ingreſſu monaſterij aliquid ſit dandum: quia qui monaſterium intrat, non religionem, ſed ſtipēdia emit Et reſpondet Grat. ꝙ ſimonia eſt; quia non ſolum emere ſpiritualia, ſed ſpiritualibus annexa ſimoniacum eſt, & hoc probatur auctoritate Malachiæ prophetæ.

a ¶Aut parentibus.] *In aliquot manuſcriptis Gratiani legitur* aut pauperibus reliquit. I*n vetuſto autem Proſperi codice, & in concilio* A*quiſgranenſi, legitur*, quia omnia ſua aut reliquit, aut eccleſiæ rebus adiunxit. *Sed quoniam multa exemplaria* Gratiani, *& Proſperi habent vulgatam lectionem, nihil eſt mutatum.*

Item ex concilio Agathenſi, c.36.

¶Iuxta meritum laboris, eccleſiaſtica ſtipendia ſacerdotes diſtribuant. Cap. X.

CLerici omnes, qui eccleſiæ fideliter, vigilanterq; deſeruiunt [a], ſtipendia ſanctis laboribus debita ſecundum ſeruitij ſui meritum [b] per † ordinationem canonum a ſacerdotibus conſequantur.

† *al. vel.*

Multorum a *auctoritatibus luce clarius conſtat, ꝙ ab ingreſſuris monaſterium nō licet pecuniam exigere; ne, & ille, qui exigit, & ille qui ſoluit; ſimoniæ crimen incurrat.*

a ¶Multorum.] *In vulgatis codicibus huic* §. Multorum *prapo nabatur hic titulus*. Item ex concilio Vrbani Papæ habito Aluerniæ, *qui ſublatus eſt, quoniam abeſt ab omnibus vetuſtis exemplaribus collatis, & in pleriſque hic* §. *eſt initium ſequentis tertia quaſtionis.*

QVÆSTIO III.

SEd adhuc [c] obijcitur, quòd qui ingreſſuri monaſterium pecunias tribuunt, nō propoſitum religionis, ſed participationem ſtipendiorum eccleſiæ emunt. Temporalia ergo, non ſpiritualia ementes, nequaquam ſimoniaci habendi ſunt. ¶His itaq; reſpondetur. Non ſolum, qui ſpiritualia, ſed etiam qui temporalia annexa [d] pretio accipiunt, vel tribuunt †, ſimoniaci iudicantur. Vnde Malachias loquens ex perſona Domini: (Quis eſt, inquit, in vobis, qui claudat oſtia [e], & incendat altare meum gratuito? Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra.) Oſtia claudere non eſt ſacri muneris officium, ſed tantum ſibi adiunctum.

† hæ voces [*vel tribuunt*] abſunt a pleriſque manuſc.

Mal.1.

Item Gregorius vniuerſis epiſcopis Hiſpanis.

c ¶Sed adhuc.] Hic depingit 3.quæſtio, an ſcilicet ingreſſū, vel præbēdas emere ſit ſimoniacum, primum membrum expeditū eſt ſu.eo .pr. quæſt. ſecundū expeditur hic. No.ꝙ pbēda 2. dicit quādoq; ius quoddam ſpirituale 3.pcipiēdi eccleſiā, vel ipſam præbendam hoc modo emere ſimoniacum eſt. Quandoq; dicuntur ipſi fructus præbendæ: quos emere nō eſt ſimoniacū, vt extra ne præla. vices ſuas.c.vltim. niſi qs forte emeret fructus ab initio ſuæ ordinationis, vel inſtitutionis ī ipſa eccleſia, vt habeat dum vixerit. argumen. infra ea ſi quis obiecerit, & c. Saluator tunc enim ita ſunt annexa, vt qui priuetur officio, priuet. & illis, vt 81. diſtinct. ſi quis ſacerdotum.

Præbenda dicitur dupliciter.

2 Præbenda per ſe prophana eſt. Inno. Pan. Fel ca, cū Martin. Ferrareuſis, de conſt.

3 Ad illud ius non poſſunt duo recipi ſimul vno iure vacā te, extra de præb. dilect. Archi.

Beneficio priuatur qui priuatur officio.

d ¶Annexa] Arg ꝙ idem iuris ſit in vno coherentium, & connexorū, quod in altero, vnde q priuat officio, & beneficio, vt ſup.d.82.decernimus ſup.d.81 ſi quis ſacerdotum, & c. cos ſup diſt.50. ſtudeat. contra ibi de gratia, hic de rigore.

e ¶Qui claudat oſtia.] idest, qui gerat officium oſtiarij. Vnde videtur, ꝙ emere huiuſmodi officium oſtiarij, vel pulſandi campanas, ſit ſimoniacum: cum illud ſpectet ad officium primicerij. 25. diſt. perlectis, quod concedo: ſed emere quācunque adminiſtrationem rerum eccleſiæ, puta, ꝙ det panem in refectorio vel vinum, vel cuiuſcunque alterius rei, dicit H. ſimoniacum eſſe, argum. contra. ſup. ead. quæſt. 1. ſi quis epiſcopus. prope fin. & inf ead quæſt. Saluator, & dicit, ꝙ licite poteſt dari pecunia alicui, vt ſuſcipiat tale officium: ſed tamen ille non poſſet dare pecuniam, vt ei daretur 4, & ſic aliquid vendi poteſt licite, quod non poteſt emi. Alii dicunt, quòd tunc eſt ſimonia emere aliquam adminiſtrationem eccleſiaſticam cum aliquod ſpirituale habeat annexum, vel talis eſt, ꝙ per clericum tantū cōſueuit exer. eri, & rōne officij: qd magis credo.

Simoniacū ē emere officiū pulſandi cāpanas.

Emptio adminiſtrationis eccleſiaſticæ eſt ſimoniaca.

4 Rō eſt qa nō præſumitur, ꝙ ita fideliter adminiſtret in recompēſatione eius, qd dedit arg ff. de probat. cū de indebito, Io. de Fan.

1 Sed cōtra. 32.d. præter hoc in fi. & hoc cōtra ēt pbat ca. hic allegatum. contuluit, vt ibi not. Arc.

vt presbyter plus quam alij percipiat 1, vt diſ.74.conſuluit, quod non eſt in alia ſocietate. ff. pro ſocio. verum. §. ſed cum tres.

SEd adhuc obiic itur] CASVS. Hic tractatur tertia quæſtio, in qua quæritur an ingreſſum eccleſiæ, vel præbendas emere ſit ſimoniacum. Sed de ingreſſu eccleſiæ eſt expeditum in prima quæſtio. Et certum eſt, ꝙ emere præbendam ſecundum, quod dicitur præbenda ius ſpirituale, ſimoniacum eſt: ſed præbenda, id eſt, fructus præbendæ emere non eſt ſimoniacum. Sed obiicit hic adhuc, ꝙ pro

Audi-

Digitized by Google

Avdiuimus] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſacrilegium, & ſimoniam committunt qui eccleſias, vel eccleſiaſtica beneficia per pecuniam acquirunt, & qui ea conceduntur pro pecunia, vnde præcipitur ne de cætero fiat: & quod factum eſt in præterito, irritetur.

Franciæ quaſdam eccleſias ab epis haberent, & in illis presbyteros ſæculares. toties eas redimere cogebantur, quoties presbyteri morte, vel alia cauſa mutabantur, ideo præcepit Papa, vt quas ſpatio xxx. anno. ſub hac tedem ptione poſſederũt, amodo ea ceſſante, quiete poſſideant;

¶De ijs, qui ſacros ordines munerum acceptione diſpenſant. Cap. I.

Avdiuimus dilectiſſimi, quod nos audiſſe oportuit, ſed audiſſe profectò nõ libuit: quoſdã ſcilicet eſſe ſacrorum ordinum profeſſores, qui ſub munerũ datione, vel acceptione, Dei eccleſias, vel earũ ſibi beneficia vſurpant. Quod quidem ſcelus, vos non iam dudum acriter correxiſſe, vehementer admiramur. Iuſte enim vterq; corripiendus eſt, & a ſanctæ liminibus eccleſiæ ſubmouendus, & qui pro eccleſię ambitu munera largitur, & qui vt eccleſiam adeat, quidquam præſumit accipere. Iſte quippe donum Dei emere, hic autem præſumit vendere. A ſacrilegio [a] quoq; hoc facinus non diſpar dixerim: cum id, quod ſponte, & ſacro deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, ſub pecuniæ pactione cauſatur [b]. Quare fratres chariſſimi, quæ taliter facta ſunt, curioſe refellite, infecta prohibete, veſtriſque iuſſionibus reſiſtentes digno anathematis vinculo percutere non dubitate.

Item Rothomagenſi epiſcopo, & Gallicis omnibus.

¶De ijs, qui eccleſias, vel eccleſiaſtica beneficia vendunt. Cap. II.

SI quis dator, vel acceptor, Dei eccleſias, vel eccleſiaſtica beneficia (quæ quidam præbendas vocant) ſub pecuniæ interuentu ſuſceperit, ſiue dando emerit, ſiue accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione. Sed ſi perſeuerans fuerit, perpetua mulctetur damnatione. Nam qui ſub religionis obtentu Deo famulari voluerit; ſi quid accipit, & meritum perdit, & beneficio accepto fruſtratur. Rationis ergo vigore cogitur, quod iniuſte receperit, reſtituere [c]; & quidquid turpis lucri gratia receperat, non tenere.

Item Gregorius vij. Papa lib. 6. reg. in ſynodo. c. 4.

¶Ab officio ſuſpendatur epiſcopus beneficia, vel eccleſiaſtica officia vendens. Cap. III.

Poly. l. 2. tit. 4.

SI quis epiſcopus præbendas, archidiaconatus, præpoſituras, vel aliqua eccleſiaſtica officia vendiderit, vel aliter, quàm ſtatuta ſanctorum patrum præcipiunt, ordinauerit; ab eccleſiæ officio ſuſpendatur [d]. Dignũ eſt enim vt ſicut gratis epiſcopatum accepit; ita membra [e] eiuſdẽ epiſcopatus gratis diſtribuat.

Item ex concilio Vrbani Papæ habito Aluerniæ.

¶Nec altaria, nec præbendas epiſcopis vendere licet. Cap. IV.

QVæſitum eſt [f] de epiſcopis, qui altaria monaſterijs

a ¶Sacrilegio] Et crimine læſæ maieſtatis 15 q. 3. ſane. 2. q. 1. in primis.

b ¶Cauſatur.] Ideſt, in cauſam ducatur, vel ꝓ cauſa, ſcilicet, pro acceptione, vel datione pecuniæ fit: vel cauſatur, ideſt, facit vnde, cauſari, id eſt, accuſari, debeat.

SI quis dator.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſimoniacus dator & acceptor Simonis perditione, & perpetuo anathemate ſi ꝑſeueret damnatur, & qđ iniuſte acceptũ eſt, reſtituatur.

Pecunia ſimoniaca cui eſt reſtituenda.

c ¶Reſtituere.] Sed cui dices reſtituendã talẽ pecuniam? Videtur, ꝙ ei ĩ cuius ignominiam data eſt. 17. q. 4. ſi quis in atrio. 15. q. vlt. cum multæ 27. q. 1. ſi quis rapuerit extra de ſimo. de hoc in Auth. đ ſanc. epiſ § ſed neq; coll. 9 & ext. de ſi. audiuimus. Ecõtra videtur ꝙ illi q dedit eam, vt extra. ca. veniens. Item videtur, ꝙ illa pecunia non debet remanere penes eccleſiam. cum Petrus dixerit: Pecunia tua, & c. 1. Itẽ quia fiſco competit perſecutio eorum, quæ ſcelere cõquiſita ſunt. ff. de iur. fiſc Lucius. ff. de donat. inter virũ, & vx. cũ hic ſtatus. § ſi.

1 Supra ea. q. 1. Petrus, & c. qui ſtudet. & Act. 8

SI quis epiſcopus] CASVS dr̄ hic, ꝙ ſi quis eṕs beneficiũ, vel dignitatẽ eccleſiaſticã ſimoniace contulerit. ab officio debet ſuſpendi: quia iuſtũ eſt, vt qui gratis acquiſiuit epiſcopatũ, minora ſtipẽdia gratis cõferat.

d ¶ Suſpendatur.] Ideſt, deponatur. 83. d. c. 1. Vel dic, vt ſup. e. q. 1. quidquid.

e ¶Mẽbra] inf 3. q. 9. puta. ar. ꝯ 12 q. 2. cognouimus. ĩ. d 63. in ſynodo. arg. eſt hic, ꝙ idẽ iuris eſt in toto, qđ in parte, & in maiori, qđ in minori. 23. q. 1. de forma. ext. de præben minorib. 95. d. eſto ff pro derelicto. l. 3.

Ius idem eſt in toto. q̃, & in parte.

QVæſitum eſt] CASVS. Cum quidam monachi deant, ſaluo annuo cenſu epiſcoporum, quem ex eiſdem eccleſijs habere conſueuerunt, Sequens c patet.

f ¶Quæſitum eſt.] Scđm H. caſus talis eſt. Quidã epi cõtulerant eccleſias quaſdam cũ omni iure ſuo quibuſdã locis

Digitized by Google

locis religioſis mortuis perſonis illarum eccleſiarum collatarum epiſcopi uolebant in eccleſijs inſtruere clericos pro ſua uoluntate: niſi Abbates darent eis pecuniam. dicitur, ꝙ talis datio pecuniæ ſimoniaca eſt. 1. arg ad hoc 17.q.2.c.1. Alij caſus inutiles conſueuerunt hic deſpon .impu.de illis. & plura ſimilia notaui 32. quæſt. 5 propoſito. & licet epiſcopus peccet recipiendo pecuniam: tamen monachi non peccabant dando, vt 23.q.1. quid culpatur. Contrarium huic ſignatur inf. 16. q. 4. poſſeſſiones, ſed non eſt cōtra, quia monachi licitè quæſiuerant illa altaria, vnde non habuerūt ea iure præſcriptionis, ſed ex iuſta donatione.

1 Ex parte epõrum recipientium, monaſteria tū crimen ſimoniæ non incurrebāt: qa ſuis ſuū redimebant ſm Hug.

data [a] frequenter redimi compellebāt pecunia: quia quidam ſimoniacæ prauitatis vſus in Galliarum partibus iā diutius inoleuit, vt eccleſiæ, vel decimæ (quæ vulgari vocabulo apud eos altaria nuncupantur) monaſterijs datæ, ſæpius ab epiſcopis ſub palliata auaritia vendantur: mortuis nimirum, ſeu mutatis clericis, quos perſonas † vocāt. Nos auctore Deo venalitatem omnē tam ex rebus, quàm ex miniſterijs eccleſiaſticis propellentes †, hoc vlterius fieri auctoritate Apoſtolica prohibemus; ſicut etiā præbendas omnes venundandas interdicimus. Porrò quæcunq; altaria vel decimas ab annis triginta [b], & ſupra [c], ſub huiuſcemodi redemptione [d] poſſediſſe monaſteria noſcuntur, quiete deinceps, & ſine moleſtia qualibet eis poſſidenda firmamus. ¶Saluo vtique epiſcoporum cenſu annuo, quem ex eiſdem altaribus habere ſoliti ſunt.

† *al. perſonatus.*

† Adde idē eſſe ēt pro honorib. cōſequendis, prohibitum enim eſt. no. Bal. in l. 1. & per totū tit. ff. ad le. Iul. de amb.

2 Sub hoc eſt uera aliàs: ſed hic non eſt ſicut patet in eo quod no. ſ. Io. de Fant.

¶*In ſummis capitulorum concilij Claramontenſis habiti Aluernia (de quibus ſupra ad cap. 1 diſt. 60. dictum eſt.) c. 6. hæc leguntur, quæ ad caput hoc videntur ſpectare.* Vt altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per perſonas data, mortuis perſonis, libera redeant in manus epiſcoporum, niſi fuerint illis per eorum ſcripta, vel priuilegia confirmata.

Snīa dictari dēt ſm petitionis formam.

Idem in concilio Placentino, c. 1. & 2.

¶*Antea legebatur,* Item Gregorius, *Sed in aliquot vetuſtis rectè eſt*, Idem, *nimirum Vrbanus ſecundus in cuius ſynodo hæc habentur.*

¶Quidquid data vel promiſſa pecunia in ſacris ordinibus acquiritur, irritum habeatur. Cap. V.

EA, quæ à ſanctis patribus de ſimoniacis ſtatuta ſunt [f]; nos quoque & iudicio ſancti ſpiritus, & Apoſtolica auctoritate firmamus. Quidquid ergo vel in ſacris ordinibus, uel in eccleſiaſticis rebus vel data †, vel promiſſa [f] pecunia acquiſitū eſt; nos irritum eſſe, & nullas unquam uires habere cenſemus.

Cap. 2.
† *al. data, vel acceptа, uel promiſſa*

Item Auguſtinus de diſciplina Chriſtiana, vel de dono diſciplinæ, cap. 1.

c ¶Et ſupra.] Hæc dictio ſupra, ad modicum tempus refertur 2. ff ex quib. cau. maio. ab hoſtib. §. ſed quod. argu. ff. de verbor. ſignific. hæc adiectio.

d ¶Redemptione.] Sed nunquid eſt licitum redimere ius ſuum? Hoc not. ſ. q. 1. nullus eps grauamen. & 16. q. vi. decimas 2. Dici enim poteſt quod vbicunq; quis ſcit aduerſariū ſuum nō credere ſe ius habere, redimat vexationem ſuam. Sed quare non deponuntur iſti epiſcopi? Dic, quia non agebatur ad hoc & ſententia debet dictari ſecundum formam petitionis extra, de accu. & qualiter & qū.

e ¶Saluo utique.] Non enim pleno iure omnino videt donaſſe eccleſias epiſcopus, nec pōt donare ſine conſenſu capituli ext. de don. paſtoralis.

f EA, quæ.] ¶Vel promiſſa] Tertium caſum habes, ſcilicet, vel retenta, vt extra de tranſact. ſuper eo. Nam remittere, eſt dare. extra de teſtam. veniens. ff. de calum l. 2. Et in ſpiritualibus non poteſt interuenire 3. tranſactio. cum his tribus modis tantum nat tranſactio C. de tranſact. l. tranſactio. ff eod. l. 1. Sed nec permutatio poteſt fieri ſuper beneficio habito, vel habendo: aliàs bene ad hoc extra de rerum permut. quæſitum nec etiam tranſactio, ut extra de tranſact. ſuper eo. argumen contra extra de offi. iudi. deleg. ſi quando. Sed ibi fuit facta tranſactio non ſuper beneficio, ſed ſuper proprietate: & ſic intellige extra de deci. ex multiplici. Io. Item ſuper ſpirituali tanquam proprietate poteſt permutatio extra de rer. permutat. ad quæſtiones non tamen vt detur temporale pro ſpirituali. ext. de rerum permut. cap. ult. illud autem dubium non eſt, quin amicabilis compoſitio interuenire poſſit. extra de tranſact. c. 2. Item ex auctoritate iudicis poteſt interuenire pecunia. ext. de præben. niſi in fine. & extra de tranſact. ſtatuimus. ff de ijs, qui notan. infra. furti. Ioan.

3 De hoc dixi ſup. ea. q. 2. quā pio, ibi uideas. Archid.

Tranſactio in ſpiritualibus interuenire non pōt, ſed bñ amicabilis compoſitio.

hic notari, quos omitto.

a ¶Data] A prædeceſſoribus ſuis pro redemptione animarum ſuarum.

b ¶Triginta.] Propter quod credebant aliquod ius acquiſitum epiſcopo; quia per xxx. annos & ultra recepit huiuſmodi redemptionem à monaſterijs: ſed nō eſt ita, quia furtiue recepit; & ideo non præſcripſit. Item licet monachi ſingulis annis emerent ius inſtituendi, nō tamen epiſcopis ex hoc fuit ius quæſitum inſtituendi. Et licet hic fuerit ſimonia ex parte Epiſcoporum: non tamen ex parte monachorum: quia illi quod eorum fuit, redimebant: quod licitè facere poterant, ut dixi ſ. ea. q. 1. nullus & ſic. ſimonia eſſe poteſt ex una parte, & non ex altera. Simile fuit in Giezi: ſicut etiam ſponſalia poſſunt eſſe ex una parte, & non ex altera. extra de

Simoniam nūquid cōmittit dans pecuniā pro ſpiritualib. ſicut accipiens.

Totum]

Digitized by Google

TOtum. CASVS. Dicitur h.c. ꝙ nomine pecuniæ intelligitur quidquid ab hominib. poſſidetur: & ideò ſi aliquid tale pro ſpiritualibus datur ſimoniacum eſt.
a ¶ Totum.] Probatur per hoc c. ꝙ ſicut in pecunia ſimonia committitur, ita & in alia re.

vt iud. ſine quoque ſuf. §. cogitatio. Nam ibi dr̄, ꝙ fiſcus abundare dicitur ſi utatur ſubiectis locupletibus, vt ſup ca. q. 1. contra ſup ea. q 1. eos. contra. Sed hoc cū ex pacto præcedenti.
h ¶ Nec anima.] ideſt, ipſum collegium, vel ad literā.
i ¶ Vi-

Fiſci intereſt ſubiectos habere locupletes.

¶ Quidquid poſſidetur, nomine pecuniæ intelligitur. Cap. VI.

TOtum [a] quidquid omnes poſſident in terra, omnia, quorum domini ſunt, pecunia [b] uocatur; ſeruus ſit, vas, ager, arbor, pecus; quidquid horum eſt, pecunia dicitur. *& infra.* ¶ Ideo autem pecunia [c] vocata eſt, quia antiqui totum, quod habebant, in pecoribus habebant.

Item Paſchalis Papa.

¶ Qui eccleſiaſtica beneficia emerit, eccleſias quoque emere probatur. Cap. VII.

SI quis obiecerit non cōſecrationes emi, ſed res [d] ipſas, quæ ex conſecratione proueniunt, penitus α deſipere probatur. Nam cū corporalis eccleſia β, aut epiſcopus [e], aut abbas [f], aut tale aliquid ſine rebus corporalibus in nullo [g] proficiat †, ſicut nec anima [h] ſine corpore corporaliter viuit [i]; quiſquis horum alterum vendidit, ſine quo uel alterum prouenit, neutrum [k] inuenditū derelinquit. Nullus igitur γ emat eccleſiam, vel præbendam, vel aliquid eccleſiaſticum: nec paſtellum, nec pallum [l] antea, vel poſtea [m] pro huiuſmodi ſoluat [n].

Magiſter. l. 4. d. 25.
Deuſdedit p. 2.
Poly. li. 7. tit. 6.
Anſel. li. 13. c. 33.
Ino p. 2. c. 84.
Pann. li. 3. c. 123.

† Idē Hoſt. in ſumma de reb. eccl. non alien. in prin. Panor. in procem. Dec. fol. 4. col. 4. Matt. Affli. de iure protomiſeos. col. 72.

α ¶ Penitus.] *Deuſdedit, & Anſelmus legunt,* videtur quidem aliquid dicere, nihil autem penitus ſapere.
β ¶ Corporalis eccleſia.] *Deuſdedit ſic habet,* cum corporalis eccleſiæ epiſcopus, vel abbas ſine rebus, &c. *Reliqui collectores & ueteſti codices Gratiani cōcordant cū vulgata lectione.*
γ ¶ Nullus igitur.] *Deuſdedit, Polycarpus & Iuo et codex manuſcriptus Decretorum* Pontificū *(in quo integra ferè Paſchalis epiſtola, unde caput hoc acceptum eſt, refertur) non habent hæc verba: ſed poſt verbum,* derelinquit: *continenter ſubiungunt,* Quam tamen obiectionē ſacer Chalcedonenſis canon penitus exterminat, &c. *Auctor uerba huius capitis, ac totius illius epiſtolæ eſt Paſchalis primus. Nam in eo decretorum codice hæc epiſtola Paſchalis eſt poſt decreta Hadriani II. cum decreta Paſchalis ſecundi ſint poſt Vrbanum ſecundum eo planè ordine, quo ſibi ſucceſſerunt, quod etiam ex ſequenti capite indicatur.*

Item Vrbanus II. epiſcopus ſeruus ſeruorū Dei dilecto filio L. † præpoſito eccleſiæ ſancti Iuuentij apud Ticinū, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

b ¶ Pecunia.] Strictius accipitur tantū pro pecunia numerata, infra 14. q. 3. c. 1. 2. & 3.
c ¶ Pecunia.] Nomē enim pecuniæ etiam iura continet quandoq; ff. de verbo. ſignifi. pecuniæ. Item quandoque etiā ſpeciem & rem quamlibet 1. vt hic. & ff. de leg. 3. quiſquis. item quandoque ea tantū, quæ conſiſtunt in pondere, numero, vel menſura. ff. de leg. 1. l. talis ſcriptura 2. Pretiū autem non cōſiſtit niſi in numero tm̄, vt inſtit. de empt. & vendi. §. itē pretiū.

1 Dicit lex ꝙ pecunia eſt, quidquid pro pecunia accipitur. ff. de caiū. l. 1. §. ult. ꝙ l. 2.
2 Adde not. per Bart. in d. l. talis ſcriptura ff. de leg. 1. & l. 2. § item mutuum. ff. ſi cer. pet.

SI quis obiecerit.] CASVS. Quidam ſimoniaci excuſabāt ſe dicentes ſe non emere præbendas, ſed fructus præbendarum, ſed dicit Paſchalis, ꝙ ſi quis pro temporali fructu pecuniam offerat ſine quo eccleſiaſticum beneficium eſſe non poteſt, neutrum inuenditum derelinquit, nec ſolū pecuniam, ſed nec pallū, vel paſtellū ante vel poſt licet offerre.
d ¶ Sed res.] Non de rebus corporalibus, ſed de iure ſpūalib' cui cohæret officiū, intelligit. Vel intellige de iure percipiēdi res, vel de rebus ipſi officio adhærētibus, vel de rebus cō ſecratis, vt in ſyndone arg. 17 q 4. ſi forte. ar 1. q 6. hæc quippe. int. 16 q. 2. c. 1. §. vlt. Vel intelligas de rerū adminiſtratione 3. Et ſit in hoc c. de duob. mentio: ſcilicet de cōſecratione & adminiſtratione ex ordine proueniente. & facit ad hoc 1. q. 6. §. 1. vel de iure 4. quo res ipſæ percipiuntur. Vel hoc intellige de rebus ipſis ſecundum Hugo. & tunc qn̄ quis promouendus eſt ad eccleſiam uel ordinem fructus prouenientes iure eccleſiæ, uel ordinis non licitè emit perceptos uel percipiendos: tunc enim præſumitur emere eccleſiam vel ordinem. alio autem tempore emere non eſt peccatum, ut extra ne prælati uices ſuas. cap. 12. q 2. alienationes.
e ¶ Aut epiſcopus.] ideſt, dignitas epiſcopalis.
f ¶ Aut abbas.] ideſt dignitas abbatialis.
g ¶ Nullo.] Bene accedit ad id quod legitur in Authen.

Res ſpirituales emi nō poſſunt.

3 Super hoc vide qd̄ de. & no. ſ. ea. §. his ita Archid.
4 Iſta expoſitio approbatur per Bart. & Vin. ext. de teſt. cōſtitutus in gl. ſi in omni. iuxta ſi.

i ¶ Viuit.] exercendo ſenſus corporeos: aliàs falſum eſt, cum, antequam ſit in corpore, uiuat. ſic exaudi 32 q. 2. Moyſes.
K ¶ Neutrum.] Argum. idem iuris eſſe in uno connexorum quod in reliquo. arg. ſup diſt 8. quo iure 3. q. 6. hæc quippe. & 16 q. 2. cap. 1. & ff de iureiur. cum qui. §. ſi libertus.
l ¶ Pallum.] Arg contra in Auth. de ſanctiſſ. epiſco. §. pro conſuetudinibus colla. 9.
m ¶ Vel poſtea.] Arg ff de pactis, iuriſgentium. §. dolo. ibi, ne quid fiat ei quod ante promiſit.
n ¶ Soluat.] Non etiam ſub obtentu conſuetudinis. int. ea. q. c. vlt. contra. Dic ut ibi.

Salua-

Digitized by Google

SAluator.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte oſtendit Vrbanus auctoritate Chriſti, mundi finem imminere ex eo, quod pſeudoapoſtoli, & pſeudoprophetæ apparent multos ſeducentes, quibus a bonis fortiter eſt reſiſtendum, vt qui probati ſunt prehendit præpoſituratum venditiones Quinto auctoritate Euangelii clamantis contra ſimoniacos. Vos feciſtis domum patris, &c. nec excuſat ſiue in eccleſia ſiue extra eccleſiam res eccleſiaſtica vendatur. Secunda pars incipit ibi, [Igitur quia.] Vel ſic.

¶De eodem. Cap. VIII.

Deuſdedit p. 2. Anſ. l. 5. c. 42. *Matth.* 24. SAluator prædicit in Euangelio circa finẽ ſæculi pſeudochriſtos, & pſeudoprophetas ſurgere, & multos ſeducere, & fideles ſuos in mundo multas habituros preſſuras; ſed tamen portas [a] inferi aduerſus eccleſiam non præualituras. Proinde (quia, vt ait Apoſtolus, oportet [b] hæreſes eſſe, vt qui probati ſunt, manifeſti fiant) *1. Cor.* 11. oportet nos cum propheta ex aduerſo conſurgere, & murum opponere pro domo Iſrael, & cum eodem Apoſtolo per multas *Ezech.* 13. *Act.* 14. *Rom.* 8. tribulationes intrare in regnum Dei: quoniam non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. ¶Igitur, quia innotuiſti nobis, ꝙ tibi obijcitur, vtrum vendere eccleſiaſticam [c] rem ſimoniacum ſit, hoc ſimoniacum eſſe patenter colligitur ex hoc, quòd beatus Apoſtolus Petrus ait Simoni: [Pecunia tua tecum ſit in perditionem: quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri.] *Act.* 4. Donum [d] quippe Dei eſt ſpiritus ſanctus, & donum Dei eſt res ipſi eccleſiæ oblata. Et ſi bene animaduertis, Simon magus, qui ad fidem ficte acceſſit, non ſpiritum ſanctum propter ſpiritum ſanctũ, quo ipſe erat indignus (quoniam, vt ſcriptum eſt, *Sap.* 1. ſpiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum) ſed ideo, quantũ in ipſo erat, emere voluit, vt ex venditione ſignorũ, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur. Nec Apoſtolus emptionem Spiritus ſancti (quam bene fieri non poſſe nouerat) ſed ambitionem [e] quæſtus talis, & auaritiam, quæ eſt idolorum ſeruitus, in eodem Simone exhorruit, & maledictionis iaculo percuſſit. Quiſquis [f] Inf. c. res eccleſiæ. igitur res eccleſiaſticas) quæ dona Dei ſunt, q̃m a Deo fidelibus, & a fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari dẽt) propter ſua [g] lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donũ Dei poſſideri pecunia exiſtimat. Ideo qui eaſdem res nõ ad hoc, ad quod inſtitutæ ſunt, ſed ad ꝓpria [h] lucra munere linguę, vel indebiti obſequij, vel pecuniæ largitur, vel adipiſcit, ſimoniacus eſt, cũ principalis intentio Simonis fuerit ſola pecuniæ auaritia. i. idololatria, vt ait Apoſtolus Paulus: *Coloſſ.* 3. Alioquin, cur ſancta ſynodus Chalcedonenſis [i] DCXXX. *C.* 2. epiſcoporum, procuratorem, vel defenſorem eccleſiæ, vel quẽquã regulę ſubiectũ adeo per pecuniã ordinari prohibet, vt interuẽtores quoq; tãti ſceleris anathematizet, niſi ꝙ eoſdem ſimoniacos iudicet? Quòd ſi præfati milites † [k] eccleſię ob huiuſmodi ſcelus taliter percelluntur, nemo ſa-

† *al. militantes*

CASVS. In prima parte oſtenditur auctoritate Euangelij, hæreſes debere circa finem ſæculi imminere, vnde oportet nos ex aduerſo conſurgere cum propheta, & cũ Apoſtolo pro domo Iſrael. In ſecunda oſtenditur quinque auctoritatibus, quod vendere eccleſiaſtica beneficia ſit ſimoniacũ.

a ¶Sed tñ portas.] Ideſt, vitia, & etiam hæreſes, quib. intratur in infernũ, quæ non præualent eccleſiæ, quia ſemper aliqui boni ſunt in eccleſia 1. 24. quæſt. 1. a recta &c. pudẽda.

b ¶Oportet.] Ideſt, vtile eſt, vt nos excitent inf. 24 quęſtio. vlt. c. vlt.

c ¶Eccleſiaſticam.] id eſt, eccleſiaſticum bñficium, vel aliquã rem conſecratam in caſu non conceſſo, puta calicem 2 ſecũdum quoſdam. Nam & nomen ei generale eſt. ff de ver ſignific. rei appellatione. ſu. ea. quæſitum. Vel dic eccleſiaſticam rem, id eſt, adminiſtrationem, & ſic bene adaptatur litera Chalcedonenſis ſynodi.

d ¶Domum.] Ideſt, officium ꝑ quod datur ſpiritus ſanctus, ſcilicet poteſtas faciendi miracula.

e ¶Sed ambitionẽ.] Arg. effectũ, vel conatũ ſine effectu puniri. arg. 22. d. c. 1.

f ¶Quiſqs.] Hic collige, ꝙ corporales res eccleſiæ emere, vel vendere ſimonia eſt in tali caſu, cum quis intrat eccleſiã, vt ſu ea in prin.

ti ſunt, manifeſti fiant. In ſecunda parte oſtendit, quòd rem eccleſiaſticam vendere ſimonia eſt, quod probat quinque rationibus. Primo per damnationem Simonis donum Dei emere volentis, vt poſtea venderet, per quod res eccleſiaſtica intelligitur. Secundo per ſynodum Chalcedonen. in qua procurator, vel defenſor eccleſiæ, vel quilibet regulæ ſubiectus fieri per pecuniam prohibetur. Tertio auctoritate Paſchalis, quam ſuper habuimus. Quarto auctoritate Aug qui reprehendit præpoſituratam venditiones

g ¶Propter ſua.] Hic vacat argumen. a contrario ſenſu, vt ſup. ea. q. 1. quos conſtituit, & c. ſi quis epiſcopus inf. 29. q. 2. perlatum.

h ¶Sed ad propria.] Ideſt, precibus quas pro ſe quis offerre non poteſt, ſecundum H. vt no. ſup. ea q. 1. ſunt nõ nulli, ſed quid teneas ibi dixi.

i ¶Chalcedonenſis.] Si illi qui emunt vel vendunt res eccleſiaſticas non ſunt ſimoniaci, cur, &c.

k ¶Milites.] Clerici ſcilicet, qui tales milites ſunt, quoram

Eccleſia ſemper aliquos bonos hẽt.

1 Pro qua rogauit dñs 2 e d. § 2. de pę. d. 2 ſi n. ver. Petrus.

Res eſt nome ğñale. 2 De hoc nota 10. q. 2. hoc ius. ibi videas ad hoc inf. e q. res. Archi.

Affectus ſine effectu punitur.

Simonia eſt emere, vel vendere res corporales eccleſiæ.

¶Clericorum arma quæ ſint.

Digitized by Google

ram arma lachrimæ ſunt.13.q.vlt.conuenior,vel oratio nes 23.q.8.c reprehenſibile, vel excommunicatio 15.q. 2 c 1 & caſtra eorum ſunt eccleſiæ.54.d.c.nullus.

a ¶ Non milirantes .] Contra ſupra diſtinctio.19.nulli fas infra 3.quæſtio 1.illud, & 32.queſtio.5.qui viderit. ſup.diſtin.40.homo. inf 11 quæſt.3. præcipue inf.25.quæſt.1 nulli fas, infra ea.q. peruenit contra Sol. poteſt dici,quod dicitur laicus peccare magis, quia peccat in duobus,&quia rē eccleſiæ emit, & qa ſuo officio non debitam:argum.ff. de re. iu culpa.clericus autem in vno, qa emit tantum.

nia in empta adminiſtratione, ideſt,dignitate, ſi talis eſt quæ habeat aliquod ſpirituale annexum ſibi, alias non.

i ¶ In ſubiecto vero .] Nonne etiam œconomus,clericus debet eſſe? vtique prout concilium Hiſpaleñ.interpretatur.16.q.7.in noua.Dic ergo,quòd iſtud vero, potius

Oeconomus dēt eſſe clericus.

piens negabit non militantes [a] eccleſiæ multo damnabilius [b] ob hanc cauſam, ideſt emptionis, vel venditionis, debere percelli. Sed,& beatus prædeceſſor noſter Paſchalis β de conſecratione affirmat, quòd quiſquis eorum alterum vendiderit,ſine quo alterum non prouenit,neutrū inuenditum derelinquit: ac per hoc,eum, qui rem eccleeccleſiæ vendit, vel emit, ſimoniacum eſſe intelligitur †. Nomine verò procuratoris [c] intelligit præfata ſynodus quemlibet eccleſiaſticarum rerum adminiſtratorem, vt verbi gratia, præpoſitum [d], œconomum [e], vicedominum: defenſoris nomine aduocatum [f], ſiue caſtaldum [g], & iudicem [h]: in ſubiecto verò [i] regulæ archipresbyterum,archidiaconum [k],canonicum,monachum,vel quemlibet eccleſiaſtico mancipatum officio. Quòd verò ſpiritum ſanctum, quantum in ſe eſt, vendat, vel emat, qui præpoſituram,vel aliquid huiuſmodi vendit,vel emit;audi Auguſtinum ſuper Ioannem. [O quot γ præpoſituras fecerunt. Alterum præpoſitum habet Carthagine Primianus,alterum habet Maximianus,alterum habet in Mauritania Regatus,alterum habet in Numidia illi,& illi quos iam nec nominare ſufficimus. Circuit ergo aliquis emere columbam:vnuſquiſq; laudat [l] præpoſitum δ ſuum,ꝙ vēdit,&c.] Ecce venerabilis Auguſtinus de præpoſituræ diſtractione agens, nomine columbæ ſancti ſpiritus venditionem,vel emptionem accipit;ſicut,& omnes huius Euāgelici capituli tractatores. Penſandum verò eſt,qua pœna mulctentur, qui iam Deo, & eccleſiæ ſuæ oblata vendūt, vel emunt:ſi cū flagellis a Dei tēplo eiecti ſunt,q, q̄ Deo erant offerenda,vendebant,vel emebant. Si de offerendorū venditorib.vel emptorib.dictū eſt?[Vos feciſtis domū patris mei,domū negotiationis,& ſpeluncā latronū;]qd dicetur de eccleſiæ iam oblatorum venditoribus,vel em-

β ſu.ead.c.ſi quis.

† al.intelligit.

γ Trac.10.in c.2. Ioannis.

Ioan.2.

Matth.21.

b ¶ Damnabilius] Id eſt.damnabiliter, arg 27.q.2. cōiuges. Vel hic appellat non militantes eccleſiæ, non laicos,ſed clericos, qui eccleſiæ nō ſeruiunt, illi.n.qui emunt,& nō ſeruiūt magis peccāt; quoniam in plurib. quā qui emūt,& ſeruiūt, & ſecundū hoc non ſunt contraria, quæ hic ſignantur.

c ¶ Procuratoris.] Generaliter ſumitur hic nomen 1 procuratoris.arg.ff.de procu.l.1.

1 Sic extr.de procu. petitio. Arch.

ADDITIO. Al.quando procurator actoris vocatur reſponſalis,vt extra de reſtit. ſpol. ex conquæſtione in fin.

d ¶ Præpoſitum]Sed quam differentiā facit inter iſta noīa, pōt dici, ꝙ nomen præpoſiti generale eſt, & continet alia ſub ſe. argumen. extra de verb.ſignifi.quamuis. Vel dic,ꝙ præpoſitus,& œconomus nomina diuerſa ſunt,ſed idem ſignificant ſicut primas.& patriarcha.99.diſt.c.1. vel bene poſſunt eſſe in eadem eccleſia præpoſitus, & œconomus. De vicedomino planum eſt,quia ille eſt,& qui præeſt reb.epiſc. 89.d.c.volumus. vicedominus in rebus epiſcopi œconomus 2in rebus canonicorum:ſæpe tamen vnum ponitur pro alio.

Præpoſitus, & œco. nom. differunt.

2 Adde glo. & Bar.in l.1 §.aduocatos ff.de var. & extr.or.cog.

e ¶ Oeconomum.] Oeconomus eſt cui res eccleſiaſtica gubernanda mandatur,C.de ſacroſanct. eccleſ. iubemus.

f ¶ Aduocatum.]Scilicet qui præeſt tantum cauſis tractandis,qui alias dicitur ſyndicus.

g ¶ Caſtaldum.].ſ.qui habet curam externarum rerum, qui dicitur alias maior domus.89.d.volumus.

h ¶ Et iudicem.] Sicut in eccleſia Boñ.ſed nōne iſti tres poſſunt eſſe laici,ſic ſine dubio. Qualiter ergo in iſtis officiis,quę nihil ſpiritualitatis habent annexum,ſimonia cōmittitur? dicit H ꝙ in omni adminiſtratione rei eccleſiaſticæ committitur ſimonia,ſi ematur, ſicut no.ſup. eo in prin. & hoc eſt ſimoniacum,quia prohibitū, non ideo prohibitum, quia fuit ante ſimoniacum, ſed alij non ita late extendunt ſimoniam,inhærentes conſuetudini generali.dicunt enim,quod tunc tantum eſt ſimo-

Emere adminiſtrationē rei eccleſiaſticæ ſimoniacum eſt.

tius aduerſatur officio, quàm ordini. nam circa alia conſiſtit officium œconomi, & circa alia archipresbyteri, & aliorum ſequentium. Quidam autem intelligunt hoc totum de clericis, in quibus dicunt ſimoniacum eſſe huiuſmodi officia emere?& qđ dicit,in ſubiecto vero, &c. ideo dicit,quia illi magis ſunt ſubiecti regulæ eccleſiaſticæ,quàm iſti: licet omnes ſint clerici. nam dum illi verſantur circa exteriora,& adminiſtrationes,iſti circa diuina officia:& ideo dicit,mancipatum officio,& non dicit,ordini. vel ideo,dicit, in ſubiecto,&c. vt notetur, ꝙ iſti habent curam animarum annexam,& quod dicit de canonico,vel monacho, non referas ad adminiſtrationē ſed ad emptionem præbendæ, vel ingreſſus monaſterij. Vel ideo dicit,in ſubiecto regulæ,quia eos ligat illa conſtitutio, Nemo militantes Deo, &c. 3 Superior autem adminiſtratio circa temporalia, & eos non ligat illa cōſtitutio, Nemo militans Deo.

3 21.q.3.c.1 & 2. ad Tim.2.c.

ADDITIO. Hic adde quod not.infra ead.q.7.ſi quis omnem Arch.

K ¶ Archidiaconum.]Hoc totum intellige de dignitatibus ipſis.

l ¶ Laudat.]In eo,ꝙ laudat,non cōmittit ſimoniā,ſed in eo,qđ vendit:q̄a qđ cōmēdandi cauſa dr̄.pro non dicto hr̄.ff. de dolo,qđ venditor;ſed hoc verum eſt, dum cōmendatio conſiſtit in genere. Nā vbi deſcēdit ad ſpecialia,

Digitized by Google

ſialis, teneretur ex eo, q̃ cõmẽdãdo plus vendidit, niſi q̃ cõmẽdando, dicit, ſit in euidẽti. ff. de cõtrah. em. ea q̃. a ¶[Indefinite.] Not. ex indefinita colligi vniuerſalem, vt ſu. q. 1. eo. ff. de aleato. l. 1. §. quod autem. et quo enim a canone nil excipitur, nec nos excipere debemus, vt 12. q. 1. quod ſi dormierit. inf. 2. q. 5. conſuluiſti. ſu. d. 19. ſit Romanorũ. ar. ſu. diſt. 55. Euangelica. ſu. ea. q. 1. ſunt nonnulli. ar. contra. inf. 27. q. 1. idolatria t.

Vniuerſalis ex indefinita colligitur

ptoribus? Et ne quis inſanus obijciat merito hoc Dominum tam acerbe vindicaſſe, quia tunc illa in Dei templo vendebãtur; eccleſiaſticæ verò res modo extra templum diſtrahuntur; attende ſuperius Auguſtinum non determinantem locum vẽditionis, vel emptionis præpoſitorum; ſed tantum indefinite [a] dicentem: [Circuit aliquis emere columbam; vnuſquiſque præpoſitum ſuum laudat, quod vendit.] nõ adijciens, in templo, vel extra templum. Hæc circa [b] venditores, vel emptores rerum ſacrarum ſufficit.

t Immo eſt argu. pro de hoc not. ext. de conia. lepro. c. t.

¶*Integram epiſtolam Vrbani II. dilecto filio L. præpoſito eccleſiæ B. Iuuentij apud Licinum refert Deuſdedit in ſua collectione.*

a ¶[Propter ipſum ſanctum.] *Addita ſunt hæ duæ voces, & totus hic locus emendatus ex ipſa epiſtola, quemadmodum & alia nonnulla.*

β ¶[Paſchalis.] *Antea legebatur,* Paſchaſius libro de conſecratione: *reſtitutus autem eſt locus ex vetuſtis codicibus, & originali. Citatur enim hic, quod habetur in capite antecedente ex epiſtola Paſchalis Papæ.*

γ ¶[O quot præpoſituras.] *Apud B. Auguſtinum (cuius multi vetuſti codices hoc loco collati ſunt) legitur,* o quot præpoſita fecerunt: alterum præpoſitum, &c. *Apud Vrbanum verò vbique eſt,* propoſta, & propoſtum.

δ ¶[Præpoſitum ſuum.] *Apud B. Auguſtinum legitur,* vnuſquiſque ad propoſitum ſuum laudat, quod vendit. *In epiſtola verò Vrbani,* vnuſquiſque propoſtum ſuum laudat, quod vendit. *Nomine autem propoſiti apud B. Auguſtinum interdum ſignificari ſectam quandam conſtat ex 2. lib. contra Creſconium, cap. 56.*

Item Alexander ſecundus epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Lucenſis eccleſiæ clero, & populo ſalutem perpetuam.

Deuſdedit p. 2.

¶Miniſtri, & ſeruitores eccleſiæ abſque vlla venalitate ab epiſcopis ordinentur. Cap. IX.

EX multis temporibus hoc deteſtabile malũ intra veſtram eccleſiam inoleuiſſe cognouimus, vt nulli vnquam clerico, quamuis religioſo, quamuis ſciẽtia & morib. prædito eccleſiaſticum beneficium concederetur; niſi ei [c], qui profano pecuniæ munere illud emere ſtuduiſſet: fiebatq; eccleſia, & res eius ita venalis, veluti quædã terrena, & vilis merx a negotiatorib. ad vendendum expoſita. Quod malũ, quam deteſtabile, quantũ Deo, ſanctiſque ſit contrariũ, & ſacri canones docent, & fere omnib. manifeſtum exiſtit. ¶Chalcedonenſe namq; cõcilium vnum ex principalibus [d], ſimili pœna condemnat eos, qui eccleſiæ beneficiũ interuentu pecuniæ acquirũt, & eos, qui ſacrã manus impoſitionẽ (per quam ſpiritus ſanctus cõfertur) mercari dignoſcuntur. Vtroſque. n. auctoritate inexpugnabili [e], illos [f] a beneficio, iſtos [g] a ſacro ordine iubet expelli. Vnde humani generis redemptor omnes ementes & vendentes de templo eijciens, cathedras vendentiũ columbas euertit, nũmulariorum effudit æs, præcepti ſui auctoritate denunciãs, & dicens. [Nolite facere domum

C. 8. ſu ea. q. 1. ea. ſi quis epiſcopus.

Matth. 21.

b ¶[Hæc circa.] Hæc particula de capitulo non eſt, &c.

EX multis.] In hoc capitulo Alexander reprehẽdit Lucẽſes, qui nõ niſi per pecuniã clericis quãuis dignis eccleſiaſtica beneficia cõferebant, quod Alexãder deteſtatur, & auctoritate Chalce. concilij oſtẽdit eos deponendo, & auctoritate Chriſti eos de eccleſia deijciendos, & netũ malum de manib. Alexãdri requiratur, ſtatuit & decreuit, ne de cætero aliq̃s pro eccleſiaſtico beneficio cõferendo pecuniam ſumat, nec aliq̃s ꝓ eo habẽdo cõferat: & q̃ cõtra hoc fecerit, deponatẽ, & eccleſia priuetẽ, & niſi reſipuerit, anathematizetẽ. CASVS. In 1. parte reprehendit Alexander omnes ſimoniacos, & ſpẽaliter Lucẽſes, inducendo auctoritatẽ Chalcedonẽſis concilii, & Dñi qui vendentes & ementes eiecit de templo. In 2. conſtituit, q̃ nullus committat ſimoniam. In 3. conſtituit pœnam depoſitionis contra tranſgreſſores huius conſtitutionis.

c ¶[Niſi ei.] Simile habes 32. d. interdixit.

d ¶[Ex principalib.] Papa tamẽ bene poteſt diſpenſare contra, ſi non ſit in articulis fidei. 15 diſt. ſicut ſancti. vel de vniuerſali ſtatu eccleſiæ, vt no 25. q. 1. ca. ſunt quidam. ſup. d. 16. ſancta.

Papa non diſpenſat in duob. caſib.

e ¶[Inexpugnabili.] quãtum ad ordines retinendo.

f ¶[Illos.] ſ. ementes eccleſiaſticum beneficium.

g ¶[Iſtos.] ſ. ementes ſacram manus impoſitionem.

Digitized by Google

patris mei domum negotiationis.] Illud quoque in eodẽ facto, ſolicite conſiderate, quòd per totum textum ſanctum Euangelij nuſquam reperitur Dominum tanta ſeueritate, tam diſtricta cenſura iuſtitiæ, peccantes corripuiſſe, cum non ſolum eloquio increpans, verum etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de templo, aperte demonſtrans, quòd tales negotiatores, non ſicut cæteri peccatores ſunt corripiendi [a], ſed a templo Dei, ideſt a ſancta eccleſia [b] longius ſunt proijciendi. Nam ſicut per columbarum venditores illi denotantur, qui ſacram manus impoſitionem uendere conantur; ſic per nũmularios eccleſiaſtici beneficii venditores deſignãtur, qui domum Dei, teſte Euangelio, ſpeluncam latronũ efficiunt. Quapropter ego Alexander ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & Apoſtolicæ ſedis Epiſcopus (immo miniſter indignus) tot & tanta mala in multis eccleſijs, & maxime in Lucenſi eccleſia, ex iniqua concupiſcentia fieri conſpiciens, ne ſanguis [c] iniquorum a diſtricto iudice de manu [d] noſtra requiratur, illa extirpare, & penitus eradicare decreuimus. Conſtituimus itaque, & præſenti decreto firmamus (ſicut olim noſtri deceſſores feciſſe noſcuntur) deinceps epiſcoporum, beneficium eccleſiæ (quod quidã canonicam †, uel præbendas, ſeu etiam ordines † uocant) pro aliquo pretio, uel munere clericis audeat unquam conferre [e]: ſed omnes miniſtros, & ſeruitores eccleſiæ gratis, & abſque ulla uenalitate in ſancta eccleſia ſtudeãt ordinare. Nec eligant in domo Domini, qui maiores ſacculos pecuniæ conferant; ſed eos, qui moribus, & diſciplina, atque ſcientia diuites pro officio ſuo ipſam ualeant ſuſtentare eccleſiam. Conſtituimus, & eodem modo firmamus, ut nullus cuiuſcumque gradus clericus pro eccleſiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ eccleſiarum, uel donariis eccleſiarum, ſeu etiam quod pauperibus ſit tribueneum; quia (teſte ſcriptura α [f]) qui aliquid male accipit, ut quaſi bene diſpenſet, potius grauatur, quam iuuatur. Quòd ſi aliquis diuinorum præceptorum, & animarum ſalutis immemor, præfatum beneficiũ eccleſiæ, iniqua cupiditate ductus uendere, uel emere temerario auſu præſumpſerit, ſicut in Chalcedonenſi [g] cõcilio definitum eſt, gradus ſui periculo eum ſubiacere decernimus: nec miniſtrare poſſit [k] eccleſiæ, qua pecunia uenalem fieri concupiuit, & inſuper terribili anathematis mucrone perfoſſus (niſi reſipuerit) ab eccleſia Dei, quam læſit, modis omnibus abſcindatur.

¶ *Extat integra hac epiſtola in bibliotheca Vaticana poſt librũ Anſelmi Lucenſis.*

α ¶ Teſte ſcriptura.] *Hic referuntur verba ipſa beati Gregorij ex epiſtola ad Syagrium, qua habentur ſupra ead. q. 1.* non eſt putanda.

Item Gregorius homilia 39.

Ioan. 2.

Ezech. 3.

† *al. canonicas.*
† *al. ordinationes.*

Sup. ea. q. 1. c. non eſt putanda.

a ¶ Corripiendi.] Argu. ſimoniacos ſine præcedenti admonitione eſſe puniendos, quod H non concedit: quia ſecundum eum etiam in accuſatione neceſſaria eſt admonitio propter euangelium. 2. q. 1. ſi peccauerit 1. Itẽ vt volens accuſare ſi defecerit, ſubeat pœnam, quam cõuictus aduerſarius ſubiret. Itẽ vt aduerſarius non grauet in expẽſis, & vt diſciplina eccleſiæ nõ deſeratur. 23. q. 5. excommunicatorum. argu. contra Hu. ext. de ſimon. licet Hely. Ioã. Quidquid dicit H. illi decret. licet. ſtabitur B.

b ¶ A Sancta eccleſia.] Ideſt, a conſortio fidelium per anathema. nam ipſi fideles ſunt, domus Dei, vt inf. de pœ. diſt. 4. in domo. nam alias ipſo iure ſunt ſuſpenſi, vt not. ſup. ea. q. 1. reperiuntur.

c ¶ Sanguis.] i. vindicta, vel proditio, vel, peccatum. infra, 9. q. 3. epiſcopo.

d ¶ De manu.] Nota prælatum ex negligẽtia ſua teneri. 81. diſt. dictum.

ADDITIO. Ad hoc 18 q. 2. cognonimus. 83. d. inferior. 81. d. dictum. vbi de hoc. Arch.

e ¶ Conferre.] Iſti volebant facere fraudem legi: quia nec etiam tali prætextu debet quis aliquid accipere, vel dare extra de vſu. c. ſup eo. & hoc eſt freudulentũ munus, vt ſu. ead. q. 1. ſi quis neque. Arg contra. ſup. ead. q. 1. iudices.

f ¶ Scriptura.] ſu. ea. q. 1. nõ eſt putanda. 14. q. 5. forte.

g ¶ In Chalcedonẽ.] Sup. ea. q. 1. ſi quis epiſcopus.

h ¶ Poſſit.] Arg. cum ſimoniaco nõ poſſe diſpẽſari in ordine, vel beneficio ſimoniace acquiſito. arg. 1. ea. q. 7. requiritis. ſup. ea. q. c. ſi qs neque. Ioan tamẽ cum eo qui ſcienter committit ſimoniam, ſolus Papa diſpenſat. 25. q. 1. §. his ita ver. ſic & ſũmæ. ſed ſi eo ignorãte ſimonia cõmiſſa ſit, vel ſi tantũ in animo, epiſcopus diſpenſat, vt extra de ſimon. de regularibus, & c. ex inſinuatione, & c. fin. immo cum ſolo animo committitur ſimonia, ſola pœnitentia ſufficit, extra de ſimo. c. fin. & ita dixit T. ſuper decr. de ſimo. nobis. Io. Vel ſic. in prælatione non poteſt epiſcopus diſpenſare, nec in ordine per ſimoniam acquiſito, ſed in beneficio ſic 2, vt innuit illa decre. nobis. B.

Accuſationẽ admonitio dẽt pcedere.

1 Arg ea. ca. q. 7. accuſatio in fi. vbi de hoc. & de hoc not. inf. q. 7. requiritis. Arch.

a Dicunt q̃dam, q̃ cũ ſimoniacis q̃ adepti ſunt beneficium per ſimoniã in nullo caſu põt eps diſpenſare. ar. ext. eod. nobis. Arch.

Fideles ſunt domus Dei.

Prælatus ex negligentia ſua tenetur.

Diſpenſare cum ſimoniaco quis poteſt.

Digitized by Google

VEndentes.] CASVS. Aug. tripliciter exponit euangelij verba, vbi dicitur, ꝙ Chriſtus eiecit de templo vendentes, & ementes. Et dicit primo, ꝙ ementes, & vendentes intelliguntur, qui emunt vel vendunt ſpiritualia. Secundo, qui contra iuſtitiam vendunt, quod de iure

iure facere tenentur. Tertio, qui quod debent proximo, perſoluere nolunt gratis.

a ¶ Competit.] Arg. ꝙ in tranſactione illicitè pecunia interuenit, cum remittitur alicui, quod de iure erat illi remittendum.

b ¶ Iuſtitiam.] Arg. ꝙ, ſententia etiam iuſta ſi per pecuniam data fuerit, nullius momenti ſit, ſimoniam cõmittit, vt 14. q. 5 non ſane. 11. q. 3. qui recte r. ſed q̃a præmiſit expoſitionem đ ſimoniacis, videtur, quòd in his duobus modis nõ ſit ſimonia, quod verum eſt: aliàs tamen graue peccatum committitur, & ſententia non valet 2. quæſt. 6 § diffiniri ua. ver. venales. C. de pœ. iudic. qui ma. in l. j. Dicunt tamen quidam, ꝙ ſi cauſa eſt eccleſiaſtica, ꝙ qui iuſtitiam emit, ſimoniam committit niſi in matrimonio. ſu. ca. q. 1. quidquid inuiſibilis.

c ¶ Debitam.] Videtur ergo, ꝙ theologi, & decretiſtæ non poſſint aliquid percipere ex eo, quod docent nam ad hoc tenenī vt 43. di. Epheſijs 16. q 1. reuertimini. ar. contra. 28. q. 1. iam nunc 12. q. 2 charitatem. Sed dic accipi poſſe licite 2. vt ſu. ead. q. 1. qui ſtudet. ſuper ver. ſanitatis Sed pone promiſſionem factam: quando tenetur ſibi ſoluere? Dico, ꝙ in principio anni. arg. C. de profeſ. l. medicos. lib. 10. Item aduocatus in principio debet ſalariū accipere 3. ff. loca. qui operas. argu. contra C. de ſuffra. l. vna ſalarium autem non debet excedere ſummam centum aureorum. ff. de var. & extra de cog. l. 1. §. ſi cui autem eſt.

37. diſtin. de quibuſdam. Archid.

3 Niſi ſit aduocatus fiſci, qui dēt in medio accipere. C. de aduo. di. iudic. l. per hanc. Arch.

¶ Qui dona Dei vendunt, vel emunt, pariter à Deo damnantur. Cap. X.

Iuo p. 5. c. 88. Pann. l. 2. c. 119.

VEndentes & ementes è templo eliminat Chriſtus quia vel eos, qui pro munere impoſitionē manuū tribuūt, vel eos, qui donum ſpiritus emere nituntur, damnat *Item infra.* ¶ Vendētes in templo ſunt; q̃ hoc, quòd quibuſdam iure competit [a], ad præmium largiuntur. Iuſtitiam [b] enim vendere eſt, hac pro præmij acceptatione † ſeruare. Ementes vero in templo ſunt qui dum perſoluere proximo, quod iuſtum eſt, nolunt, dumque rem iure debitam [c] facere contemnunt, dato patronis pretio emunt peccatum.

† *al. acceptione.*

al. præmio.

Item Beda ad c. Ioannis.

¶ Qui gratiam, quam à Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum ſunt. Cap. XI.

Iuo. p. 5. c. 97. Pan. l. 3. c. 124.

NOn ſolum venditores ſunt columbarum, & domum Dei faciunt domum negotiationis, qui ſacros ordines, largiendo pretium pecuniæ, vel laudis, vel etiā honoris inquirunt; verum ij quoq; qui gradum vel gratiam [d] in eccleſia ſpiritualem, quā Domino largiente [e] perceperunt, nō ſimplici intentione, ſed cuiuslibet humanæ cauſa retributionis [f] exercent, contra illud Petri apoſtoli: [Qui loquitur, quaſi ſermones Dei [g], qui miniſtrat [h], tanquam ex virtute, quam adminiſtrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus per Ieſum Chriſtum.] Quicunque ergo tales ſunt, ſi nolunt veniente Domino de eccleſia auferri, auferant iſta de actibus ſuis, ne faciant domum Dei domum negotiationis,

1. *Pet. 4.*

Item ex epiſtola Vrbani Papæ.

¶ Quæ ex conſecratione proueniunt, in ſuum ius vi, vel munere non conuertat. Cap. XII.

ſup. ea. c. ſaluator.

REs eccleſiæ, quæ ex cõſecratione proueniūt in ſuū ius vel vi, vel aliquo munere aliquem [i] cõuertere non debere docens ſanctus Vrbanus [k] ait: [Quiſquis res eccleſiaſticas (quæ dona Dei ſunt, quoniam à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur; quæque ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter ſua

c ¶ Debitam.] Id eſt quam iure tenetur ſoluere. ſcilicet cum quis aduocato dat pecuniā, vt ipſū defendat ſic vacat illa glo. Videtur ergo.

NOn ſolum.] CASVS. Non dicūtur tantum ſimoniaci. qui ordines, vel beneficia eccleſiaſtica pretio largiuntur ſed etiam ij, qui officium ſua dignitatis ſcientię, vel alterius doni nolunt exercere, niſi cauſa retributionis humanę, quia faciūt cōtra auctoritatē Apoſtoli dicentis: Qui loqtur, &c. ſequens c. patet. in quo dr̄, ꝙ q̃ res q̄ intuitu conſecrationis eccleſię proueniunt illicite alienat, ſimoniam committit.

d ¶ Vel gratiā.] Alicuius ſcientię, vel alterius doni.

e ¶ Domino largiēte. [Infra 16. q. 1. reuertimini.

f ¶ Retributionis.] cum enim ſint literati. & alijs donis p̄diti, nolunt niſi intuitu humanæ retributionis hæc exercere in eccleſia, vt ſupra. e. q. 2. quàm pie. & extra de magiſtris. c. 12. & 3. nam dicit etiā lex, quod ciuilis iuris ſapientia non ſit pretio nummario dehoneſtāda, &c. ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. 1. dicit tamen lex, quod tutor pro facultate pupilli debet magiſtro dare. ff. de admi. tuto. l. cum plures. §. ſi tutor.

g Dei] Id eſt, Deo attribuit, non ſibi.

h ¶ Qui miniſtrat] Id eſt loqui & miniſtrare debet.

i REs eccleſiæ] ¶ Aliquem.] Et ita videtur ꝙ ſimoniacus ſit violentus raptor vel detentor 4. ſicut alias dicitur. committere ſacrilegium quia res eccleſiæ promiſſas non dat arg 17. q 4. c. 2.

K ¶ Vrbanus.] Hic vnus Vrbanus de alio facit mentionem: & ita fuerunt duo. 81. d. & ſi qui ſunt.

Snia per pecuniam data) eſt nulla. † Vbi de hoc de pœna iudicis corrupti, no. 2 quæſt. 6. §. hoc etiam. Theologi & Decretiſtæ, docentes, poſſunt aliquid accipere.

Laus ciuilis ſapientiæ.

4 Et ſic tanquam violētus tenetur de vi: & verū eſt quod violentiā cõmittit: quia non gratis accipit, & quodāmodo ab initio extorquet, ſm Io. de Fant.

M m 2 Per-

Digitized by Google

PEruenit. CASVS. Dr hic ꝙ inter maximos hæreticos debet computari qui laicis extraneis ſeruientibus vel conſanguineis, & non ſacerdotibus decimas & oblationes concedit: & qui dant & q recipiunt, æterno incendio puniuntur, qđ H vr intelligere, de iure ſpirituali: ſed Bene. intelligit etiam de temporali fructu. Sequens cap patet.

a ¶ Peruenit.] inf. 16. q. 9. peruenit.

b ¶ Siniſtra. Not. de epiſcopis, qui omnia agunt ſiniſtre, vt. 35. diſt. eccleſiæ.

c ¶ Oblationes.] 10. q. 1. quia ſacerdotes.

d ¶ Laicalib.] Quod fieri nō debet, vt extra de deci. prohibemus. Vnde nota, ꝙ fructus bene poſſunt dari laico ex cauſa: ſed ius decimale nequaquã: nã aliud eſt ius, aliud eſt ipſa res ſicut dicit iuriſpiritus, ꝙ cũ dicimus vitulum eſſe fructum vaccę, nō ius, ſed corpus demonſtramus. ff. de eui. l. vaccæ poſſunt ergo dari decimę, id eſt, res ipſæ in feudũ, ſed tamen nō tranſibit ad hæredes ext. de deci. ad hoc. vnde forte ſecundũ ꝙ feudum proprie accipitur, non poſſunt dari in feudum ext. de deci. quamuis 1. De hoc dixi. 16 q. 1. cap. vlt. Et no. ꝙ ſi dantur decimæ laicis, & aliqua creſcãt noualia, non accreſcunt eis decimæ nouialium, ſed eccleſijs. ext. de dec c. tua. Et dicit Innocẽtius, ꝙ in his reſtringenda eſt pōtas, non prorogãda. extra de dec. tua nobis.

Decima nunquid poteſt dari laico.

1 Vbi de hoc. & 16. q. 3 §. ſic ẽt ibi videas.

e ¶ Grauius.] Not. ꝙ minus peccatũ propter adiunctum grauius punitur. minus enim peccatũ eſt dare conſanguineo, q̃ extraneo. 86. diſtin. non ſatis. hæc eſt ordinata charitas: ſed quia prouidendo cõſanguineis enormiter lędunt eccleſias idcirco dicit, ꝙ peiꝰ eſt dare conſanguineis id eſt, inde grauiorem læſionem ſenſit eccleſia. ſi. inf. 13. q. 2. lator em. Vel dicit grauius, id eſt, communis, 12. q. 7. quid in omnibus. nam cæci ſunt epiſcopi circa nepotes. 8. q. 2. dilectiſſimi. vnde tantus impetus in eo. omnia fundendi venit reſtringendus, vt dicit l. in alio caſu, ff. ad le, Iul,

de adul: nec in ea.

f ALtare.] Id eſt, quæ in altari offeruntur: vel in ad miniſtratione altaris: vel in eccleſia.

g ¶ Et decimas.] Scilicet ſi epiſcopus ab aliquo milite redimere decimas. non eſt ſimoniacum. ſed rei eccleſiaſticæ liberatio. ſed ſi emeret à laicis, cum nollent tribuere, ſimoniacum eſſet.

ADDITIO. De hoc no 16. q. 7. decimas ibi videas. An.

---

lucra vẽdit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei pecunia poſſideri exiſtimat.

a ¶ Quiſquis.] *Hæc ſunt ex epiſtola Vrbani II. quæ refertur ſupra c. ſaluator. Verba autem antecedentia nuſquam reperta ſunt: quamuis ſimilia quædam diſſimili tamen ſententia, legantur in epiſtola B. Vrbani primi.* Item Beda ex epiſtola Vrbani Papæ. *quod non cohæret.*

Item Gregorius ſeptimus.

¶ Simoniacus eſt epiſcopus, qui decimas, & oblationes laicis, non clericis diſtribuit. Cap. XIII.

PEruenit [a] ad nos fama ſiniſtra [b], quod quidam epiſcoporum non ſacerdotibus propriæ, diœceſis decimas, atque Chriſtianorum oblationes [c] conferant, ſed potius laicalibus [d] perſonis, militum videlicet, ſiue ſeruitorum, vel (quod grauius [e] eſt) conſanguineis. Vnde ſi quis amodo epiſcopus inuentus fuerit huius diuini præcepti tranſgreſſor, inter maximos hæreticos, & inter antichriſtos non minimus habeatur: & ſicut Nicæna ſynodus de ſimoniacis cenſuit, & qui dat epiſcopus, & qui recipiunt ab eo laici ſiue pretio, ſiue beneficio, æterni incendij ignibus deputentur. Inf 16. q. 7. c. peruenit. Poly. l. 3. tit. 11. In canonib. Nicænis ex Arabico verſis, c. 49.

¶ *Infra etiam 16. q. 7. c. peruenit. citatur caput hoc ex Gregorio. Ac ſane Lambertus Scafneburgenſis narrat epiſcopum quendam Bambergenſem. eccleſiam illam contra excommunicationem, & priuationem Gregorij ſeptimi fauore militum, quibus multa largiebatur, per aliquod tempus retinuiſſe: & in ipſius Gregorij regeſto lib 6. epiſt. 5. ſimile quidam reprehenditur in Hermanno epiſcopo Metenſi.*

Item Paſchalis ſecundus.

¶ Spiritum ſanctum vendit, qui decimas pro peccunia tribuit Cap. XIIII.

ALtare [f], & decimas [g] per peccuniam dare, & ſpiritum ſanctum vendere, ſimoniacam hæreſim eſſe nullus fidelium ignorat. Poly. l. 3 tit. 11.

¶ *Supra ead. q 1, cap. presbyter. hoc idem tribuitur Gregorio, quod hic Paſchali ſecundo. Et Fortaſſe Paſchalis, vt multa alia, accipit à Gregorio ſeptimo, quæ ipſe annotauit. In Polycarpo lib. 3. tit. xi. citatus ex concilio Toletano.*

Item Innocentius ſecundus in ſynodo Romana, c. 2.

¶ Careat honore male acquiſito, qui eccleſiaſtica beneficia pro pecunia inuenire tentauerit. Cap. XV.

SI quis præ- Pan. l. 2. c 138. ex Cabilonenſi.

SI quis præbendas.] CASVS. Dicitur hic quod qui beneficiũ vel dignitatem vel ſacramentum ab eccleſia per

ſia per pecuniā acquirit, acquiſito careat : & emptor & venditor & interuentor nota infamiæ percellantur. Vnde ſtatitur, vt nec pro paſtu, nec ſub obtentu alicuius conſuetudinis aliquid exigatur.

a ¶Prębendas] Vel benedictiones nubentium : vel ſepultu-

inf. 32. q. 4. obiiciuntur. contra ſup. diſt. 8. ſi conſuetudinem. inf. 1. q. 2. quæſta eſt. 10. Hodie prætextu conſuetudinis nihil peti pōt, nec ante, nec poſt, vt extra de ſim. Iacobus. B. niſi hoc reperiatur a iure permiſſum, vt nor. ſup q. 2. placuit.

bendas [a], vel prioratum, vel decanatum, aut honorem, vel promotionem aliquam eccleſiaſticā, ſeu quodlibet ſacramentum [b] eccleſiaſticum, vt pote chriſma, vel oleum ſanctum, & conſecrationes [c] altarium, vel eccleſiarum, interueniente [d] execrabili ardore auaritiæ per pecuniam cōparauerit; honore male acquiſito careat; & emptor, atque venditor, & interuentor nota infamiæ percellantur [e]: & nec pro paſtu, nec ſub obtentu alicuius cōſuetudinis [f] ante, vel poſt à quoquam aliquid exigatur, vel ipſe dare prę ſumat; quoniam ſimoniacum eſt: ſed libere, & abſque diminutione [g] aliqua, collata ſibi dignitate, atque beneficio α perfruatur.

α ¶Beneficio.] *Ex duobus manuſcriptis huius concilij exemplaribus in vno ſic legitur, in altero vero,* officio.

De ſecunda & tertia quæſtione quid ſacri canones diffiniant; auctoritatibus hincinde in medium deductis patefactum eſt.

QVAESTIO IIII.

1 pt *NVnc ergo de quarta [h] quæſtione eſt pertractandum, an paternum crimen huic imputetur, quod eo ignorante conſtat admiſſum. Quòd ignorantia hunc excuſet, multorum auctoritatibus probatur. Ait enim Auguſtinus, epiſt. 48. ad Vincentium.*

¶Alienum crimen, neſcientem non maculat.
Cap. I.

NVllus [i] crimen màculat [k] neſcientem.
Item eadem epiſtola.

¶De eodem. Cap. II.

QVis locus innocentiæ relinquitur, ſi alienum crimen maculat neſcientem?

¶*Verba B. Auguſtini ſunt hæc,* Quis locus innocentię reſeruatur, ſi crimen eſt proprium, neſcire crimen alienum?

g ¶Diminutione.] Niſi cū ex cauſa ordinet fructus eps: vt extra, vt eccleſiaſti. benefi. ſine dimi. vt noſtrum. Et ita ſi dignitas deferatur alicui diminuta, in ſolidum poteſt eam petere. argu. ext. de inſti. cum veniſſent.

NVnc ergo.] Hęc quæſtio diuiditur in quatuor partes. Et quæritur hic vtrum teneatur filius pro paterno crimine: & in hac prima parte quæſtionis probat per 10. auct. ꝙ non tenetur. Scđa ibi, [Sed obiicitur] Tertia ibi, [hic itaque,] Quarta ibi.] Notandum.] Ioan. Fan.

CASVS. Hic intitulatur 4. qō, qua quæritur an quis reus ſit criminis, qđ eo ignorante pr̄ admiſit: & ꝙ ignorantia eum excuſet multorū auctoritatib. probatur. Sequens. c. patet.

h ¶De quarta.] Ad intelligentiā hui⁹ q̄ſtionis no. ꝙ triplex eſt pęna, æterna, corporalis, & ſpiritualis. Aeterna pœna nunquam punitur vnus pro alio, vt ſu ead. c. 1. & c. iā itaque. Corporalis pęna duplex eſt, quædā circa corpus ipſum: & illa ſæpe punitur vnus pro alio. inf. ea. §. itē peccato quædā circa ſtatum rei, vt eſt ſeruitus, vel infamia : & illa etiam punitur filius pro patre, vt 6. q 1. §. verum. 15. q. vlt. eum multæ. Spiritualis quadruplex eſt, nam quædam eſt excommunicationis: & illa nunquā punitur vnus ꝓ alio, vt 24. q. 3. ſi habes, Alia interdicti: & illa punitur vnus pro alio, vt ext. de ſpon. non eſt vobis. Alia eſt remotio ab oblatione: & illa ſimiliter punitur vnus pro alio. 17. q. 4. miror. Alia eſt ordinis: & illa ſimiliter punitur vnus pro alio. nam ꝑꝑ delictum vxoris vir remouetur a promotione, vt 34. d. ſi cuius. Item ſi pater neſciente filio emerit ei eccleſiam ille pro peccato non remouetur a promotione: ſed tamē perdit eccleſiam, vt inf. q. 5. c. 1. Ioan.

Pœna eſt triplex.

Vnus an puniat ꝓ alio

Pęna corporalis eſt duplex.

Pœna ſpūalis eſt quadruplex.

pulturas. extra de ſimo. cum in eccleſiæ.

b ¶Sacramentum.] In quo confertur gratia : aliter ſumi poteſt pecunia. 32. q 2 honorantur M tamen cōtrarium dicit. arg. extra de off. deleg. cauſam. extra de ſponſa. du. duobus.

Conſecratio altaris eſt ſacramentum large ſumptum.

c ¶Et conſecrationes] Sed nunquid conſecratio altaris eſt ſacramentum? Sic, large ſumptum, cum ſit ſacræ rei ſignum, vt hic, & extra de ſimo. cum ſit Romana. argum 24 q. 1. §. ſed illud

d ¶Interueniente.] Militiam ſæcularem bene poteſt quis emere. 1. ff. de act. em. creditor, §. inter venditorem. §. ſed quod ante.

De hoc inf. 2. q. 6. c. vlt.

e ¶Percellantur.] Scilicet in perpetuū. ſu. ea. q. 3. ſi quis. & c. ſaluator. ſup. ea. q. 1. ſi quis epiſcopus.

Conſuetudo non excuſat ſimoniam.

f ¶Conſuetudinis] Arg. conſuetudinem longā non facere ad licentiā, vel excuſationem ſimoniæ, ext. de ſim. cum in eccleſiæ. Arg contra in Auth. de ſan. epiſ. §. pro conſuetudinibus eoil. 9 q. 3 conqueſtus ſup. 100. d. cap. nouit. ſu. ea q. 1. reperiuntur ſup. d. 4. denique. Arg. cōtra

i NVllius.] Scilicet alterius. nam ſuam quandoque commaculat, vt de pęn. diſt 2. ſciendum. 32 q. 7. quemadmodum . & ita non comprehenditur perſona, de qua ſit ſermo.

K ¶Maculat.] Inf. 15. q. 1. mulier. & q. vlt. cum multæ. inf. 17. q. 4. miror. 34. d. ſi cuius. & 6. q. 1. §. verum 24. q. 1. non turbatur. Ioan.

Digitized by Google

Item in Africano concilio, c. 14. legitur.

¶De infantibus, qui ab hæreticis baptizantur.

Cap. III.

Et Cart. 3. c. 48.

Paulo aliter iu originali.

PLacuit de infantibus, qui ab hæreticis baptizantur; ne, quod non ſuo fecerunt iudicio, cum ad eccleſiam Dei ſalubri propoſito fuerint conuerſi, parentum illos error impediat, quominus promoueantur [a] ſacri altaris miniſtri.

Item in eodem, c. 24.

¶De eodem. Cap. IIII.

Deuſdedit p. 2.

QVi apud Donatiſtas paruuli [b] baptizati ſunt, nondũ ſcire valentes erroris eorum interitum, & poſtea quàm ad ætatem rationis capacem peruenerunt, agnita veritate falſitatem eorum abhorrentes, ad eccleſiam Dei catholicam per vniuerſum mundum diffuſam, ordine [c] antiquo per manus impoſitionem recepti ſunt; tales ad ſuſcipiendum munus clericatus non debet impedire nomen erroris.

Item Leo quartus † *Ebrunio, & Adelfrido epiſcopis.*

† *al. tertius.*

¶Conſanguineorum maleficia in nullo clericis obſunt, niſi conſcij fuerint. Cap. V.

QVia præſulatus noſtri (quod bene noſtis) magiſterium non ſolum de ſacerdotum: verumetiam de ſæcularium vtilitatibus debet eſſe ſolicitum; propterea fraternitatem veſtram ſcire volumus, hunc præſentem preſbyterum ad ſedem Apoſtolicam veniſſe, nobiſque violentiam, & excommunicationem ſuam per ordinem retuliſſe: quòd etiam ſine iuſto legis tramite illi ſua fuiſſe ablata [d] eccleſia, ſimiliter indicauit: quam alius dato munere ſacerdos zelo ductus inuidiæ vſurpare præſumpſit. Inde parentes eius magno dolore compulſi presbyterum illum, qui ſuam tenebat eccleſiam, mox comprehenderũt, & ei oculos eruerunt. Tamen ipſe ſæpe dictus ſacerdos dicit, quòd abſque ſua voluntate [e], & ſine eius conſilio hoc ſit peractum. Quod ſi ita eſt, vt ipſe nobis ſuo ore teſtatus eſt, vobis magnopere prouidendum eſt, vt ſi canonice [f] ipſe excommunicatus non eſt, canonica ſuper eum fiat remiſſio [g].

Digeſtis tit. de pœnis, l. crimen.

Cap. VI.

Lib. 48. tit. 9. l. 26.

CRimen, vel pœna paterna nullam maculam filio infligere poteſt. Namq; vnuſquiſque ex ſuo admiſſo [h]

PLacuit.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ illi non debent a ꝓmotione repelli, qui infantes perfidia parentum ab hæreticis baptizantur, ſi hæc ſuo iudicio non fecerunt: nec ex poſt facto conſenſerunt.

a ¶Promoueantur.] ſup. ea. q. 1. ventũ eſt, contra inf. ead. q. 7. q. in qualibet. cõtra. Sol. illud ex nimio rigore: hoc ex diſpẽſatione. Vel ibi de his, q poſtmodũ in adulta ętate hęreſi conſentiunt: vel qui adulti ab hæreticis baptizantur: hic de iſtis, qui non acquieſcunt, vel qui pueri baptizantur ab hæreticis [1].

QVi apud.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ paruuli ab hæreticis baptizati, ſi tñ poſtquam ad diſcretionem peruenerint: errori non conſenſerint, recepti ab eccleſia poterũt promoueri.

b ¶Paruuli.] i. doli non capaces, de conſecratio. diſt. 4. paruuli.

c ¶Ordine.] Ideſt, ſm antiquam regulam eccleſiæ.

QVia p̃ſulatus.] CASVS. Quidã p̃sbyter iniuſte fuit ſua eccleſia ſpoliatus, quam alius preſbyter ſimoniace acquirere nõ erubuit, vñ conſanguinei primi presbyteri dolore coacti ſm presbyterũ comprehendentes, ei oculos eruerũt: ꝓ quo facto primus presbyter fuit excõicatus. Sed quia primus ſacerdos (vt dicebat) nullo mõ conſenſit, mãdat de hoc Papa inquiri & ſi inculpabilis inueniatũ abſoluatur. Sequẽs lex, &c. quæ ſequuntur plana ſunt.

d ¶Ablata] Et ideo erat ei reſtituenda, licet hoc expreſſe non dicatur: ſufficit. n. cõqueri de ſpoliatione, licet expreſſe nõ petatur reſtitutio, vt 2. q. 1. notum. extra de cauſa poſ. cum eccleſia. hic tamen non reſpõdet ad hoc ſed reſpondẽdo eum innocentem, ergo & reſtituendum. arg. C. de diuer. reſcr. l. 1. ext. de coniug lep. c 2.

e ¶Voluntate.] Arg ꝙ nudam voluntatem tenetur ſe purgare ſi ſuſpectus habetur: & alibi nuda voluntas legitur grauiter plectenda, vt inf de pœn. d. 1. ſi quis eum, & c. ſi quis pulſatus. & 32. q. 5. qui viderit. Arg. contra de pœn. d. 1. cogitationis. Dicas igit, & pro ideſt Vel dic de voluntate in actum producta, alias non tenetur purgare eam. ar. 23. q. vlt. c. vl. & eſt ſi. extra de hom. Petrus. ext. de teſti conſtitutis.

f ¶Canonice.] Argu ꝙ ſi conſanguinei alicuius clerici abſque eius conſenſu epiſcopum ſuum offenderẽt, propter hoc epiſcopus non poteſt priuare clericum beneficio, arg. 24. q. 3. c. 2. ipſe tñ ep̃s non debet conqueri de conſanguineis, ſi credit, ꝙ ita acerbe eum puniant. Sed nunquid tenetur eis remittere actionem iniuriæ, cum ſciat, ꝙ ſi non remiſerit, interficient eum fratres ſuiꝫ dum tamẽ ipſe eis nihil dicat: ſed rancorem tenetur dimittere. 90. d. ſi quis contriſtatus.

g ¶Remiſſio] Nullam enim pœnam patietur iniuſte excommunicatus, vt 9. q. 3. non debet. abſit enim, vt an iniuſte &c. C. de pœ ſancimus.

CRimen.] ¶Ex ſuo admiſſo.] Non enim debet aliquis

Ep̃s beneficio priuare non põt clericum, cuius parentes ipſum offenderunt.

1 Sub. quib. non nocet, ẽt ſi a parentib offerant. arg. de cõſe. d. 4. quæris. dum tñ ſupp. etur, qđ eis ſce't. ſu. e. q. 1 § ecce. de conſ d. 4. ab antiqua. Io. de Fant.

Voluntas nuda eſt qñq; ꝓ ectenda.

Digitized by Google

quis alieno odio prægrauati. C. de inoffi. teſt. ſi quis in ſuo. §. legis & hoc eſt verum in pœnis: ſecus in vſu. capionibus, quia vitium tranſit ad hæredem. ff. de acqui. poſ. Pomponius. Item quod hic dicitur, regulare eſt, vt 56. diſt. vndecunque. & c. naſci, & c. ſatis. in caſu tamen quan-

b ¶ Genuit eum.] Siue de natiuitate in vtero, ſiue de natiuitate ex vtero †.
c ¶ Conſenſione.] Sed nec tunc dicitur teneri peccato alterius: ſed ſuo, ſcilicet cum conſentit ad peccatum alterius ſu. diſt. 56. vndecunq;. inf. 15. q. 8. c. 3. contra inf. 23. quęſt. 4 ita. & c. ſi quis à catholica.

ſorti ſubijcitur, nec alieni criminis ſucceſſor cōſtituitur. Idque diui fratres Hieropolitanis reſcripſerunt.

Item ex concilio Toletano 4 c. 69.

¶ Perfidia parentum filijs obeſſe non debet. Cap. VII.

Ezech. 18. IVdæi baptizati, ſi poſtea pręuaricantes in Chriſtū qualibet pęna damnati extiterint, à rebus eorum fideles[a] filios excludi non oportebit: quia ſcriptum eſt: [Filius non portabit iniquitatem patris.]

Item Auguſtinus ad Bonifacium, epiſt. 23.

¶ Non imputantur peccata parentum ijs, qui ab eis perſonaliter diuiſi probantur. Cap. VIII.

Iuo p. 6. c. 417. IAm itaque cum homo in ſeipſo eſt, ab eo, qui genuit eum[b], alter effectus peccato alterius ſine ſua conſenſione[c] non tenetur obnoxius. Traxit ergo reatum[d]: quia vnus[e] erat cum illo, & in illo, à quo traxit; quando, quod traxit, admiſſum[f] † eſt. Non autem trahit alter ab altero quando ſua vnoquoque proprio vita viuente iam eſt, vnde dicatur; [Anima[g], quæ peccauerit, ipſa morietur.] Vt autem poſſit regenerari per officium voluntatis alienæ, cum offertur conſecrandus[h], facit hoc vnus ſpiritus, ex quo regeneratur oblatus.

† al. admixtum.

Ezech. 18.

Hinc etiam Gregorius in lib. 26. Moralium, c. 8. in c. 35. Iob.

¶ Ei qui imitatur, impietas alterius nocet. Cap. IX.

HOmini[i], qui ſimilis tui eſt, nocebit impietas tua; & filium hominis adiuuabit iuſtitia tua.] Humana impietas ei nocet[k], quem peruertendo inquinat: & rurſus eum adiuuat noſtra iuſtitia, quē à prauis actionibus mutat. Nocere enim vel iuuare neſciunt ea, quæ[l] vel à bono corrumpere, vel à malo permutare non poſſunt.

Iob. 35.

Exo. 20. *Ecōtra Dominus ad Moyſem: [Ego ſum Deus zelotes, qui viſito[m] peccata patrum in filios[n] vſq; in tertiā,*

† De conſe. diſt. 4. quæris & c. ſi ad matris. & hic videas qđ not. ext. de tēpo. or. quęſitū. in glo. ſi. infra, &c. Arch. In via, & in inuio differunt.

d ¶ Reatum.] Ideſt, cauſam reatus, ſcilicet originale peccatum. ex hoc c. colligitur, quod aliud eſt in via, aliud in inuio, nam non poteſt quis peccare per alium licet poſſit ſaluari per alium, vt de pœ. diſtin. 1. ſtres. & de conſ. diſt. 4 quęris, & bonum ſimile eſt in lege nā dicit lex, ꝙ ſi quis habet filium & poſtea creatur decurio; iſte non dicetur filius decurionis: ſed illi tantum, qui poſtea geniti ſunt C. de decur. l. vlt. ff co. l. 2 §. in filijs.
e ¶ Vnus.] Partus enim pars viſcerum eſt, vt ff. de vent. inſpi. l. 1. §. 1. licet ſit arg. contra de conſec diſtinct. 4. ſi quidquid.

Partus eſt pars viſcerum.

f ¶ Admiſſum.] Id eſt receptum.
g ¶ Anima.] Sicut Dominus, per Ezechielem ait, vt inf. 24. q 3 ſi habes.
h ¶ Conſecrandus.] ideſt, baptizandus. Ioan.

HOmini.] CASVS. Dř hic, ꝙ malitia alteri' nō nocet alij, ſi per eam non corrūpatur, ſed ſua tātum Et primo ponuntur verba Iob vſq; ibi, [Humana.] Deinde ponunť verba Grego. exponentis verba Iob.
i ¶ Homini.] Verba Iob ſunt vſque ibi, [Humana.] verb. Grego. verba Iob exponentis.

quandoque aliter inuenitur de temporali pęna, vt 6. q. 1 verum. & c ex merito. 15 q. vlt. cum multæ. & 14. q 3. § is. ita ſu. q. 1. fertur 8. q. 1. audacter. & diſt. 48. §. ecce, cū multis alijs capitulis.

a IVdæi.] ¶ Fideles.] Sed nihil ſpeciale conſtituitur hic circa Iudęos. idem enim fit in filijs aliorum damnatorum. C. de bo. dam. Auth. bona niſi in damnatis crimine læſæ maieſta vt 6. q. 1. §. verum. Præterea ſi conuertantur filij ad eccleſiam, non poſſunt eos parentes exhæredare. extra de Iu. Iudæi. Quid iuris ſit de filijs hæreticorum, dixi 23. q. 7. in princ. Io.

Iudæi filios ſuos ad eccleſiam conuerſos exhęredare non poſſunt.

IAm.] CASVS. Dř hic ꝙ ex quo filius à patre ſuo diuiſus eſt & alter effectus, patris delictum, filium non granat, ſi filius non conſenſerit: ſed peccatum originale filius à patre contraxit; quia tunc non erat alter ab eo: immo vnus cum ipſo: quod crimen contrahitur ab Adam: & ſicut per alienum officium quis neſciens regeneratur, ita neſciens peccato originali coinquinatur

K ¶ Nocet.] Exemplo.
l ¶ Ea quæ.] Sicut ſunt illa, ex quibus exempla non ſumimus, vt venuſtas corporis, ægritudo.

ECONTRA. CASVS. Hactenus probauit Gratia peccata parentum filijs non nocere. Nunc probat Gratia. econtra auctoritate Moyſi, ꝙ filius pro peccato patris punitur. Sed ſtatim rñdet per Aug. dicentem, hoc non contingere propter inæqualitatem iudicij, ſed propter clementiam Dei, qui nō punit alium pro alio etiam corporaliter, niſi tertia vel quarta generatio veniat.
m ¶ Viſito.] Ideſt, poſtea viſitando ad pœnitentiam ex pecto vſque ad ſenium. ſ. quouſque videatur tertia & quarta generatio, quod eſt dicere, vſque ad finem vitæ ſic Aug exponit vnde & ſic licet mihi exponere.
n ¶ In filios.] Illud poteſt intelligi ad literam, & hoc ideo dicit, quia homines non conſueuerunt vltra vi-

Digitized by Google

vere. Vel poteſt intelligi miſtice. nam prima generatio dr̃ primi motus: & iſti non puniuntur, de quibus dictũ eſt: Beatus qui allidet paruulos ſuos ad petram. Secunda generatio dicitur cogitatio, quæ non punitur. de pœ. diſt. 1. cogitationis. Tertia dicitur conſenſus: & iſte punitur. nam facientẽ. & conſentientẽ par. pœna conſtringit. 2. 2 q. 1. notum. Quarta eſt opus; iſta ſimiliter punitur in filios cum ſint imitatores paterni ſceleris: alias non. iu. ea q. 1. cito turpem. Aliter numerant iſtę quatuor generationes. de pę. d. 1. ſuper tribus.

Delictorum quadruplex eſt generatio.

f Non imputantur filijs.] Sup. ead q. placuit:
g ¶ Pœnai] Scilicet excommunicationis. infra. 24. q. 3. ſi habes. ſed alia bene extra de fil. presb. c. 1. & inf. eo. q. 1. c. 1. & ideo ſophiſtice procedit de vna ad aliam. Argu. contra. 56. diſt. c. 1.

& quartam generationem,] licet non inæqualitate iudicij ſed magnitudine clementiæ Auguſtinus aſſerit hoc dictum ita dicens: [In tertia, & quarta generatione peccatum patrum ſe Dominus comminatur in lege filijs redditurum[a] *, non inæqualitate*[b] *iudicij, vt alijs peccent, & alij puniantur, ſed magnitudine clementiæ: dũ ſemper expectat ad pœnitentiam, & quod in prima generatione delinquitur, non prius corrigit, & emendat, niſi & tertia, & quarta generatio venerit*[c]*,] Cum ergo*[d] *de baptizatis ab hæreticis Innocentius ſcribat:] Lex eſt eccleſiæ ijs, qui ab hæreticis baptizati ſunt, per manus impoſitionem laicam tantum communionem præbere, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare.] patet, quod infantes, qui ab hæreticis baptizati ſunt, ſola excuſat ignorantia*[e]*, vt iuxta illud Africani concilij a d ſuſcipiendum clericatus officium non eos impediat nomen erroris.* ſup. q. 1. ventum. ſup. ea. qui apud.

Item ſicut Auguſtinus ſcribit ad Auxilium epiſcopum epiſt. 75.

NOn imputantur filijs[f] peccata parentũ, quæ poſt eorum natiuitatem à parentibus cõmittuntur; nec peccatis parentum ſpirituali pœna[g] filij ſunt plectendi.

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus & caput hoc, & ſequentia quæ ad finem quæſtionis coniuncta ſunt ſuperiori.* Nam *ſentẽtijs hinc inde acceptis, verba ferre de ſuo (ꝙ ſæpe facit) in his* Gratia*nus affert. Et huius quidẽ patris ſententia eſt apud Auguſtinũ loco indicato Verba antẽ ipſa referuntur infra 24. q. 3. ſi habes*

Officio autem, vel beneficio eccleſiæ priuari, ſpiritualis pœna eſt: non igitur hanc ex peccato patris promeretur filius. Item ſi excuſatur[h] *qui ignoranter à ſimoniaco ordinatur, vt ſupra in cap. Vrbani legitur, & iſte excuſandus eſt*[i]*, qui per ignorantiam ſimoniace ordinatur.*

2 *Sed obijcitur illud Gregorij* a. ſup. ea. q. 1. ſi qui à ſimoniacis.

a ¶ Gregorij.] *In aliquot vetuſtis codicibus legitur,* Auguſtini. *Anſelmus vero citat ex Alexandro ſecundo.*

¶ De eccleſia quæ pactione conſecratur. Cap. XI.

ECcleſia, quæ pactione[k] conſecrata fuerit potius exe crata, quam conſecrata dici debet. Anſ. l. 5. c

a ¶ Redditurum.] Id eſt, vſque in tempus filiorũ, & vltra eos expectaturum ad pœnitentiã de peccatis ſuis.

b ¶ Inæqualitate.] vt alij peccẽt, & alij puniantur, prout ſequitur: & eſt vna dictio inæqualitate. & hæc verba licet non inæqualitate, ſũt verba Aug. & auctoritas iſta facit ad propoſitum G. expoſitio vero contra eum.

c ¶ Venerit] Ideſt, niſi cum vitã finierit. Ioan.

CVM ERGO. CASVS. Dixit ſupra Gratia. ꝙ peccatum patris filijs imputari nõ debet, & quod per ignorantiam excuſantur. Sed cum Inno dicat, quod baptizati ab hæreticis ſcienter promoueri non poſſunt, patet, quod infantes ab hæreticis baptizati, cũ ipſi iuxta Africanum conciliũ valeant ꝓmoueri, ſola ignorantia excuſentur. Nam vt ait Aug. peccata parẽtũ filijs non imputãtur: nec ſpirituali pœna ꝑꝑ hæc puniuntur. quare ab officio & beneficio eccleſiæ ꝓpter hæc priuari non debent, cum ſit pœna ſpiritualis præterea ſi excuſatur qui ignoranter à ſimoniaco ordinatur: ergo iſte de quo dictum eſt in themate, excuſandus eſt: quia per ignorantiam ſimoniace ordinatur. Innoc. ſup. 1. q. 1 ventum eſt. in fin. Africanum concilium ſup. ead. q. placuit. Sicut Aug. 24. q. 3. ſi habes. Vrbani. ſup. 1. q. 1. ſi qui à ſimoniacis.

d ¶ Cum ergo.] Hic oſtendit ꝙ ignorantia excuſat infantes ab hæreticis ordinatos: & a ſimili videtur excuſandus cui ignoranti pater eccleſiam adeptus eſt.

e ¶ Ignorantia.] Sed non ſemper de pœn. diſt. 2. ſciendum. & inf. c. prox. turbatur. § notandum.

h ¶ Item

h ¶ Item ſi excuſatur.] Vt ſup. ea. q. 1. ſi qui à ſimoniacis.

i. & Excuſandus eſt.] Excuſantur a reatu criminis; ſed non quin priuentur beneficio. infr. ead. q. 5. capit. 1. & cap. præſentium.

SED OBIICITVR. Hæc eſt ſecunda pars quæſt. in qua probatur, contrarium per tres auctoritates. Io. de Fant.

K ECcleſia.] ¶ Pactione] Infra. 8. q 2. Eleutherius. contra. Sol. aliud eſt non prius cõſecrare niſi aliquid ex pacto detur vel promittatur, quod hic penitus reprobat, aliud eſt poſt dedicationem paciſci de annuo redditu

Cõſecratio an poſſit ... ri interueniente promiſſione.

Digitized by Google

redditu ex oblationibus eccleſiæ ſuggerente epiſcopo, & eius eccleſiæ presbyteris pro futuro quod ibi fieri permittitur. H. contra 7. q. 1. epiſcopus. ſ. ea. q. 1. non nocet. Sed dic, quod hic non fuit conſecrata in forma eccleſiæ: & ideo debet conſecrari. de conſec diſt. 1. eccleſias. Vel dic in odium conſecrantis hoc dici. ſimile 24. quæſtio. 1. pudenda. & ideo ita interpretatur Gratia. infra §. his ita. uerſicu. in deteſtatione, quia reuera eſt conſecrata.

lucra ſunt ab hæredibus extorquenda. ff. de calum. l. in hæredem. Arg. contra. C. ne ex delict. defun. l. unica ſed de canonica æquitate ſemper tenetur, etiam ſi nihil ad eum peruenit ex maleficio, vt dixi 16. q. 6. ſi epiſcopum.

Ioſue 6. & 7. *Item peccato [a] ciuium, theſauri Hierico anathematizati leguntur: Vnde Achan, qui regulam auream, & quędam alia pretioſa furatus eſt, de anathemate dicitur tuliſſe.* 1. Reg. 15. *¶ Item peccato Amalechitarum, animalia eorum iuſſa ſunt interfici: quib. quia Saul pepercit, audiuit à Samuele: [Neſcis, quia peccatũ ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere?* Exod. 9. *¶ Item peccato Aegyptiorum poſſeſſiones eorum grandini tradita, iumenta, & primogenita eorum, morte cõſumpta ſunt.* 1. Reg. 4. *¶ Item peccato Iſraelitarum, arca Domini Philiſtais tradita eſt. Si ergo quæ ſenſu carent, vt eccleſia, altare, arca Domini, lapides Hierico, uel execrantur, uel peccatoribus traduntur, uel anathematizantur, uel grandine deuaſtantur; ſi ea, quæ uim intelligendi non habent, ut animalia Aegyptiorum, & Amalechitarum, peccatis hominum perduntur morte; patet quòd nullum excuſat ignorantia criminis; maxime cum ex eo utilitas deferatur ignoranti; veluti ſi quiſpiam de latrocinio, & rapina filio ſuo ignoranti diuitias congregat, non excuſat filium ignorantia; quin poſt mortem patris cogatur reddere male acquiſita [b].* Ioſue 7. *¶ Item peccato Achan [c] plebs Iſraelitica in manibus hoſtium tradita eſt.* 1. Reg. 4. *¶ Item peccato filiorum Heli, populus in manu [d] Philiſtinorum corruit.* Pſal. 77. *¶ Peccato quoq; plebis electi eorũ ſæpè ſunt impediti, & tandem cum eis propheta ducti ſunt captiui.*

3 *His ita reſpõdetur. Inſenſibilia, & irrationabilia peccato hoĩum uel execrantur, uel anathematizantur, vel morte perduntur, non participatione peccati, ſed cauſa ſacramenti [e], uel deteſtation peccati, uel flagello [f] delinquentiũ. Cauſa ſacramenti, ut theſauri Hierico [g], & animalia Amalechitarũ. Hierico enim Luna interpretatur & ſignificat mũdũ iſtũ; Amalechita interpretantur lingentes ſanguinẽ, & ſignificant cupidos, & auaros, & dæmones. Iſraelitæ interpretãtur uiri uidẽtes Deũ, et ſignificant multitudinẽ ſanctorum. Lapides ergo, et theſauri Hierico anathematizãtur; animalia Amalechitarũ [h]*

ITEM PECCATO. CASVS. Hic probat quòd unus punitur pro alio temporaliter: & primo per hiſtoriam de Achan. Secundo per hiſtoriam Amalechitarum. Tertio per plagas Aegyptiorum. Quarto per arcæ Domini captionem. Quinto per hiſtoriam filiorum Heli, quæ habetur 36. diſtin. legant. Sexto per prophetas propter peccata populi captiuatos.

Punitur tẽporaliter vnus pro alio. a ¶ Item peccato.] Hic probat quòd unus punitur pro alio temporaliter primo per hiſtoriam de Achan. ſecundo per hiſtoriam de Amalechitis. tertio per plagas Aegyptiorum. quarto per arcæ captionem. quinto per prophetas propter peccata plebis captos.

b ¶ Acquiſita.] Idem eſt de vſura extra de vſu. cum tu & eſt ratio, qua in vitium ſuccedunt parentum. ff de diuerſ. & tempo. præſcrip. cum hæres, nam turpia

c ¶ Achan] Et nõne iam dixit de peccato Achan, ſic: ſed nõ de pleb.

d ¶ In manu.] Ideo repetit, ut addat de populo, de quo nihil dixerat.

HIS ITAQVE. Hęc eſt tertia pars q. in qua dicitur quod ſeptem de cauſis aliqui puniuntur propter aliorum peccata. Io. de Fant.

CASVS. Reſpondit Gratianus, quod ita punitur unus pro alio: hoc accidit uel ex cã ſacramenti, uel ex deteſtatione peccati, uel ex imperitia patientiæ, uel propter flagella eorum, qui delinquũt opere vel conſenſu. Et ad hãc quadrimembrem diuiſionem pręmiſſas hiſtorias competenter adaptat.

e ¶ Sacramenti.] id eſt, figuræ.

f ¶ Vel flagello.] Aliter numerat hic iſtos modos: & aliter exequitur in litera.

g ¶ Hierico.] Hiſtoria: Legitur in libro Ioſue, quòd Dominus anathematizauit urbem Hierico, & omnia quæ in ea erant, præter metalla, quæ in primitias operũ Dei conſeruabantur. Capta ciuitate, Achan filius Charmi furatus eſt clamydem coccineam, & centum ſiclos argenti, & regulam auream quinquaginta ſiclorum, & iratus eſt Dominus contra filios Iſrael. & cum Ioſue mitteret tria millia expugnatorum ad expugnandam ciuitatem Hai, ceciderunt ex eis xxxvj. homines & cæteri fuerunt in fugam conuerſi. Relatumque eſt Ioſue proſtrato in terram quod populus aliquid tulerit de anathemate: & ideo illud acciderat populo. ſurrexit itaque ex præcepto Domini: & conuocato populo miſit ſortes per tribus: & cecidit ſors ſuper tribum Iuda. Secundò per familias, & cecidit ſors ſuper familiam Zare. Tertiò ſuper domos: & cecidit ſors ſuper domum Charmi. Quartò ſuper capita: & cecidit ſors ſuper Achan: & dixit ei Ioſue: Fili da gloriam Deo, ei confitendo quid feceris, cumque confiteretur, iuſſit eum lapidari à populo, & familiam eius, quam habebat comburi.

h ¶ Amalechitarum.] Hiſtoria legitur in 1. lib. Regum quod cum Saul ex præcepto Samuelis pugnaret contra Amalechitas, præcepit vt homines & animalia interfi-

Digitized by Google

interficeret. percuſſit ergo Saul Amalechitas, & omne vulgus interfecit: & apprehendit Agag Regem pinguiſſimum: & pepercit ei, & omnibus gregibus ouium & armentorum, & vniuerſis quæ pulchra erant viſu: nec voluit diſperdere ea: quidquid fuit inutile, & reprobum, hoc deſtruxit & demolitus eſt. Dixitq; Dominus ad Samuelē. Pœnitet me feciſſe Saulem Regem, venitque Samuel ad Saulē, & dixit: Quæ nam vox eſt gregū & armentorum, quę reſonat in auribus meis? Et ait Saul. Tulit populus oues & boues pingues ad ſacrificādum, dixitq; Samuel, peccaſti: quia melior eſt obedientia quàm victima & ait Saul peccaui, ſed hac uice ſupporta peccatū meum. Redijt ergo Samuel, cum Saule & iuſſit Agag adduci Regem pinguiſſimum, & interfecit eum, & in fruſta conſcidit.

a ¶ Ad examinādā.] id eſt, vt examinent cupidi a nō cupidis. Alia litera eſt, ad exterminandam.

b ¶ Animalia.] Hic de flagello delinquētium. ſimi. 16. q. 1. reuertimini.

c ¶ Aegyptiorū.] Hiſtoria. Legit̃ in Exodo, q̃ cū Pharao nollet dimittere populū Iſraelē exire de Aegypto percuſſit Dominus Aegyptum x. plagis, quæ in Exodo exponuntur.

d ¶ Eorum.] Simile 16. q. 1. reuertimini.

e ¶ In deteſtationē.] Hęc eſt deteſtatio criminis.

f ¶ Eccleſia.] De cōſ. di. 1. Arrianorū. & c. eccleſia. iſta duo ca. malè inducit Gra. qa Arrianorū eccleſię, non conſecrãtur à catholicis in deteſtationem criminis: ſed quia non fuerunt conſecratæ in forma eccleſiæ: ergo melius potuiſſet inducere. ſup. ea. q. eccleſia, quæ pactione.

g ¶ Sanctificationem.] Supra ea. q. 1. qui ſtudet.

h ¶ Carebant.] id eſt, extra formam eccleſiæ conſecrabant, aliàs falſum eſſet.

i ¶ Item populus.] Hic addit quartam.

SIC ET NAVICVLA. CASVS. Nunc redit Gratianus ad propoſitum, ut probet alios puniri pro peccatis aliorum. Et primo per exemplem Ionæ. Secundo per peccatū Dauid populū numerantis. Tertio per paruulos Sodomitarum. Quarto per paruulos Dathan & Abiron. Quinto per Chanaam, qui patre peccante factus eſt ſeruus. Sexto per ſucceſſionē Giezi. Septimo per reliquias Iudæorum. Octauò per quatuor ſucceſſores Achab Nono per Idumæos, qui deſcenderunt ab Eſau.

K ¶ Ionæ.] Hiſtoria. Legitur in Ionæ, q̃ cum vellet Dominus Ionā mittere in Niniuem, vt prædicaret. ſurrexit Ionas vt fugeret à facie Domini in Tharſis: & deſcēdit in Ioppem, & intrauit nauem euntem in Tharſis, & deſcendit in inferiora: & dormiuit ſopore graui. cum autē tempeſtas immineret, miſerunt ſortes, vt ſcirent cur hoc accideret. & cecidit ſors ſuper Ionam. At ille dixit ad eos: mittite me in mare: quia propter me hoc accidit vobis, & miſerunt. & ſtatim ceſſauit tempeſtas.

l ¶ Pro meritis.] infra 6. q. 1. ex merito, inf. 2. q. 7. c. 1.

m ¶ Portantes.] id eſt, tolerantes.

n ¶ Dauid.] Hiſtoria. Legitur in ſecundo libro Regum, quod Dauid pręcepit Ioab principi militiæ, vt populum numeraret: numerauit ergo, & dedit numerum Regi. & factus eſt ſermo Domini ad Gad prophetam, dicens: Vade & loquere ad Dauid, hæc dicit Dominus, Elige unum de tribus quod uolueris: aut ſeptem annis veniet

interfici iubentur ad examinādam [a] cupiditatem Iſraeliticæ plebis, & vt ſignificaretur, q̃ muri vitiorum, & huius mundi theſauri, qui per lapides, & theſauros Hierico deſignantur, irrationabiles quoq; vitiorum motus, qui per animalia Amalechitarum intelliguntur, nō debent tranſire in ſortem ſanctorū Animalia [b] vero Aegyptiorum [c], & poſſeſſiones eorum [d], & primogenita grandine, & morte conſumpta ſunt, vt in illis punirentur, quorum fœlicitate lætabuntur: & ut daretur intelligi, q̃ mundus peribit, & cōcupiſcētia eius. Sed & terra Iſraelitarum in ſalſuginem verſa eſt, & ſegetibus eorū imbres aduerſi ſunt, animalia eorū ſterilitate, & morbo cōfecta ſunt; vt auctorem ſuū, quē per beneficia cognoſcere noluerunt, ſaltem inter ſupplicia ſentirent. In deteſtationem uerò peccati, pecunia Simonis damnata eſt, cui dictum eſt: [Pecunia tua tecū ſit in perditionem: quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri.] In deteſtationem quoque eiuſdem criminis altare, & eccleſia [f], quæ per ſimoniam conſecrantur, nō tam cōſecrari, quàm execrari dicuntur: quia qui interuentu pecuniæ oleū conſecrationis effundit, non conſecrare, ſed execrare dicendus eſt. 1. Io. 2. Pſal. 106. Act. 8.

Hinc eſt, q̃ B. Gregorius eccleſias ab Arrianis conſecratas iterum conſecrari præcepit: quia ſanctificationem [g] conſecrationis, quæ non niſi in fide Trinitatis perficitur, præſtare non poterant, qui fide carebant [h]. Arca uero, & propheta peccato ſuorum ciuium hoſtibus traditi ſunt. Electi quoque, qui murmure eorum impediti ſunt, non in pœnam criminis, ſed in experimentum, & exemplum patientiæ hac paſſi ſunt. ¶ Item populus [i], qui peccato Achan, & filiorum Heli in manibus hoſtium traditus eſt ſignificat ſubditos corporaliter flagellari, vt inter ipſa flagella, peccata prælatorum feriantur: ſicut Achan ſorte deprehenſus, lapidibus obrutus eſt. De conſec. diſt. 1. c. Arrianorum.

Sic et nauicula Ionę [k] periclitatur, ut fugitiuus ſorte deprehenſus fluctib. immergeretur. Aliquādo pro meritis [l] prælatorū deprauatur uita ſubditorū, ut prælatis ſuis ſubditi fauentes ad malum cum eis ſimul corruant ſicut filij Iſrael, diu portantes [m] peccata ſacerdotum, tandem cum eis ceciderunt in manibus hoſtium. Item David populū Ionæ. 1. 2. Reg. ult.

Digitized by Google

numerauit: quo peccato gladius Domini deſęuit in popu
lũ. Sed in lata gẽte gloria regis eſt, in diminutione ple-
Prou. 14. ſecundũ 70. bis cõtritio principis. Qui ergo de numeroſitate ſuę gẽ
Gen. 19. tis ſuperbiuit, iure in eius diminutione[b] punitus ẽ. ¶ Itẽ
paruulos Sodomitarũ non excuſauit ignorantia, quin
pro paterno ſcelere cæleſti igne cõſumerentur: ſed igne
hoc pęna illis diminuta eſt; quib. ſucceſſio paterni ſcele
ris eſt adẽpta. Pariter et demonſtratũ eſt peccatis pa-
rentũ, paruulos aliquãdo corporaliter flagellari. Illud
Num. 16. idem intelligendũ eſt de paruulis, qui peccato Dathan,
Gen. 9. & Abiron viui aſcenderunt ad inferos. ¶ Itẽ Chã pec-
Matth. 27. cante, Chanaã filius eius maledicitur: Giezi delinquen-
4. Reg. 5. te, lepra tranſmittitur ad poſteros. Iudæis clamantibus
3. Reg. 21. (Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.) et reli
quiæ eorũ pęnæ mortis Chriſti addictę sũt. Achab
Hiero. ad c. 1. Matth. quoq; peccãte, poſteri eius regni ſolium amiſerunt: &
Malach. 1. qui de eius ſemine in regno Iudæ nati sũt, vſq; ad pur-
gatã labẽ illius familię, a genealogia Domini ſunt ex-
cluſi. Odiũ quoq; Eſau (vt Malachias teſtatur) trãſiuit
ad Idumęos. Ex quib. omnib. colligitur, quòd ignoran-
tia peccati nõ excuſat. ¶ Sed his exemplis non proban
tur teneri peccato aliorũ; niſi imitatores nequitiæ eo-
rum. Qui cunque. n. de ſemine Eſau, & cæterorum ad
Deum conuerſi paternam malitiam deteſtati ſunt: non
odium, ſed Dei clementiam experti ſunt.

inf. 24. q. 1. non turbatur. *Item vt Ambroſius ait ſermone vndecimo.*

TVrbatur[n] nauicula Petri, in qua erat Iudas: quia, qui ſuis meritis erat firmus, turbatus eſt alienis.

¶ Huius etiam capitis ſententia ſumpta eſt ex ſermone xi. Ambroſii, & lib. 5. c. 1. comment. ad c. 5. Lucæ. Ipſa autem verba habentur inf. 24. q. 1. non turbatur.

Ignorabat aũt Petrus peccatũ Iudæ. Non ergo ignorantia excuſauit illũ. Sed turbatio hęc nõ peccati coin-

veniet tibi fames in terra tua: aut tribus menſibus fugies inimicos tuos: aut tribus diebus erit peſtilentia in terra tua. Cum autem Dauid vltimum elegiſſet, miſit Dominus peſtilentiam in Iſrael a mane vſque ad tempus conſtitutum: & mortui ſunt de populo extra Hierusalem lxx. millia hominum eumque extendiſſet Angelus manum ſuam ſuper Hieruſalem, vt percuteret eã, aperti ſunt oculi Dauid, & videns Angelum exclamauit dicens: Ego ſum qui peccaui. conuertatur obſecro manus tua ſuper me, & contra domum patris mei. Tunc autem pepercit ei Dominus, & iuſſit Angelo, vt manum ſuam contineret.

a ¶ In lata.] Hoc ſoluit ſtatim.

b ¶ In diminutione.] Arg. ꝙ in eo punitur quis, in quo deliquit. inf. 17. q. 4. frater. inf. 16. q. 1. reuertimini. inf. 12. q. 2. de viro, & c. qui, & humanis. ſup. d. 81. valet.

c ¶ Paruulos.] Hiſtoriam habes 42. d. §. 1.

d ¶ Pariter.] Hic habetur alia reſponſio.

e ¶ Flagellari.] Licet etiam in eis crimen paternum nõ timeretur.

f ¶ Chanaam filius.] Et ideo maledixit Chanaam, & nõ Cham, quia Dominus benedixit ei: & ideo non fuit auſus ei maledicere, vel ratio in lege eſt, vt ff. quod metus cau. iſti quidem.

g ¶ Etiam reliquiæ eorum.] Ideſt, iſti addicti ſunt pœnæ propter mortem Chriſti.

h ¶ Addictæ.] inf. de pœnit. d. 3. §. ecce.

i ¶ Achab.] Hiſtoria. Iſte Achab fuit Rex Iſrael maritus Iezabel nequiſſimæ mulieris: cuius filiam duxit in vxorem Ioram Rex Iuda filius Ioſaphat. cuius filios nepos & pronepos .ſ. Ochozias, Ioas, & Amazias, qui & ipſi ſuccedentes ſibi inuicẽ reges Iuda fuerũt, in generatione Domini a Matthæo prætermittuntur: ſed a Ioram tranſitum facit ad Oziam, qui fuit quartus poſt eũ. q̃a dictum fuit per prophetam in throno regni, quemquã nõ eſſe ſeſſurum de domo Achab vſque ad quartam generationem, quod intelligendum eſt de merito vitę, quia tres pręcedentes fuerunt reges, ſed tamen mali fuerunt.

K ¶ Poſteri eius.] Euangeliſta enim tranſitum facit a Iorã vſque ad Oziã, q. fuit quartus poſt eũ: q̃a dictum erat per Heliam prophetam in throno regni, quemquam non eſſe ſeſſurũ de domo Achab: niſi in quarta generatione. tamen illi tres qui omiſſi fuerũt bene ſederunt in throno: ſed dicuntur nõ ſediſſe ex merito

1 Vnde dic ꝙ excluſi i. prætermiſſi à Matthæo in euangelio: vbi iſti inter alios non cõnumerant. Archid.

l ¶ Eſau.] Hiſtoria. Legitur in Geneſi, ꝙ Dñs Iacob dilexit: Eſau autem odio habuit. Eſau autem dictus eſt Edom: vnde & Idumæi, q. ab ipſo nati ſunt: ad quos teſtante propheta Malachia, tranſiuit odium Domini.

l ¶ Eſau.] Qui alio nomine dicitur Edom. Inde dicuntur Idumæi, quaſi Edomæi.

ADDITIO. Ad iſtos teſtãte propheta Malachia trãſiuit odiũ Domini. etenim de Eſau legitur ibidem, ꝙ Dominus dilexit Iacob: Eſau autem odio habuit. Archid.

SED HIS. CASVS Reſpondet illos pro peccatis aliorum puniri, qui ſunt imitatores nequitiæ ipſorum, aliàs non.

m ¶ Exẽplis.] .ſ. poſtremis de Chan, Giezi, Achab, Eſau, Ioan. de Fan.

TVrbatur nauicula.] CASVS. Adhuc oſtendit, ꝙ iuſtus punitur pro impio, vt Petrus pro Iuda: ſed illa turbatio non fuit peccati coinquinatio, ſed temporalis perſecutio, & ita prædictis auctoritatibus non probantur ſimoniaci, pro quibus ignorantibus pecunia data ſit.

n ¶ Turbatur.] inf. 24. q. 1. non turbatur. inf. 7. q. 1. aduerſitas. inf. de conſecr. d. 1. in ſancta.

NOTAN-

quinatio, ſed corporalis perſecutio intelligitur; quia meritis malorum nonnunquam adeo premuntur boni, ut eorum turbetur firmitas. Non itaq; his auctoritatibus ſimoniaci probantur, pro quibus ignorantibus pecunia data eſt. Non ergo poteſt probari iſte reus criminis, cuius non habuit conſcientiam.

¶ *Notandum quoq; eſt, ꝙ non omnis ignorantia*[a] *aliquē excuſat. Eſt n. ignorantia, alia facti, alia iuris. Facti, alia eſt eius facti, quod oportuit eū ſcire: alia, quòd non oportuit eum ſcire.* [*Quod non oportuit eū ſcire: ſicut Apoſtolus ait:* [*Si quis infidelium vocauerit vos ad cęnam, & vultis ire, quidquid vobis appoſitum fuerit, comedite, nihil interrogātes. Si quis uobis dixerit*[b] *hoc idolis immolatum eſt, nolite comedere*[c].] *Ecce quod vocatum ad cęnā nō oportuit*[d] *ſcire carnes ſibi appoſitas fuiſſe idolis immolatas. Quod oportuit eū ſcire, ſicut ignorantia Iudæorū*[e], *& reliquorū infidelium, quia ea, quæ a prophetis de Chriſto fuerūt prænūciata, adhuc ignorant eſſe cōpleta unde a Iudæis adhuc expectatur uētur°. Hęc neminē excuſat. ¶ Itē ignorātia iuris, alia naturalis, alia ciuilis. Naturalis omnib. adultis damnabilis*[f] *eſt. Ius uerò ciuile alijs*[g] *permittitur ignorare, alijs non. Iuris ciuilis ignorātia nemini obeſt in damno uitando, ſi negotium*[h] *inde contigerit, ut ſi minor pecuniā dederit filiosfamilias*[i], *repetit: in* — 1. Cor. 10.

NOTANDVM. Hæc eſt quarta pars quæſtio. in qua diſtinguit inter ignorantiam iuris, & facti. Io. de Fan. CASVS. Hic innouit Gratianus diſtinctionē. Ignorantia alia facti, alia iuris. Facti, quod ſcire non oportet, vt ſi apponatur tibi ignoranti idolothitum ad comedēdum: facti, quod ſcire oportet, vt eorum quę dicta ſunt per ꝓphetas de aduentu Chriſti. Ignorātia iuris, alia iuris naturalis, quæ omnib. adultis damnabilis eſt. Alia iuris ciuilis, quæ in dāno vitando nulli nocet. In tali caſu, ſcilicet, ſi minor filiofamilias pecuniam dederit mutuam, repetit. ſed maior non repeteret, vel ſi talis caſus incidit, vt ſucceſſionē ſine iudice diuidas cū alio, quem putabas cohęredem, cu non ſit, vel ſi ſoluas per errorem, vel promittas pecuniam indebitam iure naturali tantum, vel tam iure ciuili, quàm naturali: ſed in delictis ignorantia iuris nullum excuſat.

Ignorantia eſt duplex ſ. facti, & iuris — a ¶ Omnis ignorantia.] Eſt ignorātia facti, & ignorantia iuris. Ignorantia facti ſemper excuſat, ſiue ignoret de alieno facto, ſiue de proprijs, dum tamē probabilis ſit. Ignorantia proprij facti excuſat, vt 34. q. 2. in lectum, & 1. q. 1. ſi qui a ſimoniacis. magis tamen excuſat error in alieno facto quàm proprio, qu a probab ilis eſt ignorantia in alieno facto, vt ff. pro ſuo, l. vlt. ſed non eſt veriſimile, quod quis dubitet ſiue erret de proprio facto, vel de propria re, vt C. de reſcin. ven. quiſquis. Licet autem ſit ignorantia de alieno facto dum tamen nō ſit probabilis, non excuſat, vt 12. q. 2. qui, & humanis. 16. d. quod dicitis ad hoc autē, vt quis probabiliter dicatur errare, non requiritur, ꝙ ſit nimis ſcrupuloſus, & diligens, & curioſus in inquirendo: nec quod ſit nimis negligens, & diſſolutus non inquirendo, vt ff. de iur. & facti ignor. nec ſupina Ignorantia iuris, alia eſt iuris naturalis, alia iuris canonici ſiue ciuilis. Ignorantia iuris naturalis neminem excuſat, quia ibi nihil intereſt in vitio decipere, vel decipi, vt 16. q. 1. ſi cupis. & C. de in ius vocan. l. 2. & de hac ignorantia dicitur: Ignorans ignorabitur. 37. diſt. §. vlt. 38. diſtin. qui ea 1. Ignorantia iuris canonici ſiue ciuilis neminem excuſat, vt 38. diſt. ſi in laicis, & c. quæ ipſis, & hoc intellige cum ius tale eſt, quod aliquis de facili per ſe ipſum ſcire potuit, vel etiam per alios, dum tamen habuerit copiam iuriſperitorum, vt ff. de iur. & fac ign. regula, & ff. de bon. poſſeſ. in bonorum, vbi enim de bona fide agitur, non eſt de iuris apicibus diſputandū, vt ff. man. ſi fideiuſſor. quædam, & hæc vera ſunt, niſi ſunt milites 2, ruſtici, minores, & mulieres illos enim excuſat iuris ignorantia. itē iuris ignorantia, ſi eſt de damno vitando, excuſat: ſi eſt de lucro captando non: vt. ff eod. iuris. Si quæras ergo quæ ſit differentia inter has quatuor perſonas, & inter alias quantum ad ignorantiam iuris, cum nulli noceat in damno vitādo, vt d. l. iuris, dic, ꝙ licet omnibus alijs noceat in lucro, non tū iſtis; aliter nō eſſet aliquod ſpeciale in iſtis. Sed tamen not. differentiam inter iſtas quatuor, quia non concedo, quòd mulieribus, & ruſticis noceat in lucro, niſi vbi expreſſe inuenitur, quod not. 3 nam nocet quandoque, vt C. eo. ſi emancipata. alias vbi expreſſe inuenitur, ſed vbi non inuenitur expreſſum, non ſubuenitur eis. Subuenitur n. eis in Velleiano, & in alijs caſibus not. C. eod. l. vlti. Sed militibus, & minoribus vbique ſubuenitur, niſi vbi expreſſum inuenitur, ꝙ non ſit ſubueniendum. Item ignorantia iuris ciuilis ſiue canonici nocet omnibus in damno vitando, vt in temporalibus præſcriptionibus, quia præſcriptio introducta eſt ad rigorem iuris conſeruandum. idem eſt in conſtitutione, ſi quis in tantam. C. vnde vi. H.

Ignorantia iuris eſt duplex.

1 De hac materia not. 27. d. in ſum.

Ignorantia iuris quatuor gnā perſonarū excuſat

2 Sub. qui pp rem publ. occupantur in caſtris, quos magis arma vult ſcire Imperator, quā leges Arch.

3 Cum iſta glo. concor. l. fina. & ibi Barto. C. de iur. & facti igno. & Ful. in l. iuris. C. qui admi. & eſt de mente Bar. in l. 1. in ver. quęrit gl. C. de iur. & facti ign. & plenè per Doc. moder. in l. 1. §. nūciatio. ff. de ope. no. nūc. poſt Bar. ibi in vl. col.

b ¶ Dixerit.] Ar. ꝙ ad dictū vnius ſtatim aliquis teneatur, & poſſit credere, vt 22 q. 4. innocens. De hoc no. 23. q. 4. quam magnum. & 11. q. 3. non ſolum in prin.

c ¶ Nolite comedere.] Expreſſa ergo nocent, non tacita arg. ff. de cond. & demon nonnunquam, & ff. de euic. ſerui venditor. diuerſa eſt n cauſa voluntatis expreſſæ, & eius quæ ineſt. ff. de ver. obli. eum qui certarum.

d ¶ Oportuit.] Hæc non excuſat, cum ſit iuris naturalis. 38 d. quamuis.

e ¶ Iudæorum.] Hæc ignorantia iuris etiam dici poteſt, eo ꝙ ignorabant prophetas: quia ſi eos intelligerent, nō ignorarent facta eorum, id eſt, Chriſtum natum.

f ¶ Damnabilis.] Velut de patronis abſq; venia impetrata in ius non vocandis ab eorum libertis: nec. n. in ea re parcendum eſt ruſticitati, cum naturali rōne huiuſmodi perſonis honor debeatur, vt C. de in ius voc. l. 2.

g ¶ Alijs Non in lucro captando, quia in damno vitando omnibus. ff. de iur. & facti igno. l. iuris ignorantia.

h ¶ Negotium.] Id eſt, ſi erras in contractu: nam aliter eſt in maleficio, in quo nec etiam minor excuſatur 4. C. ſi aduer delic. l. 1. & 2.

i ¶ Filiofamilias.] Maiori. nam tunc poteſt repetere ff. de min. verum. in fi. Si autem filiuſfamilias minor eſſet: non repeteret, b conſumpta eſſet, vel deperdita. ff. eo. tit. ſi minor.

Liberti patronū in ius ſine venia vocantis ruſticitatis parcē dum non eſt

4 Sub. niſi quatenus miſeratio ætatis, &c. ff. de mino. auxilium. Archi.

a ¶ Quaſi

Digitized by Google

a ¶Quaſi delictum eſt.] ff. ad Maced l. 2. & bene dicit, quaſi delictum, nam ſi verè eſſet delictum, nec minori ſubueniretur.
b ¶Sine iudice.] Secus ſi per iudicem. ff. famil. erciſc. cũ putarem, & hoc cum fidem & confeſſionem eius iudex ſecutus

Si eſt odioſa, vel ſciens ſoluit, vel ignorans: ſi ignorans, aut ius, aut factum his duobus caſibus non repetit. ff. de condi. inde. qui exceptionem. alias ſi rigore iuris conſeruandi gratia eſt exceptio introducta: hic ſciens ſi ſoluit, non repetit. ff. de condi. indeb Iulianus: ſi ignorans, repetit ſecundum Pileum. cum illa exceptio ſit perpetua, & non odioſa. Alij verò contra, nã & poſt ſententiam remanet debitum naturale: quia ſententia de iure ciuili eſt, & ideo ea, quæ iuris naturalis ſunt, tollere non poteſt: 3. quare ſi ſoluat, non repetit: ar. ff. de cond indeb. Iulianus. Si autem dubitatur an temporalis, an perpetua, hic repetit. ff. de condi. indeb ſufficit.

3 Inſti. de iure nat. §. vl.

maiore uero quaſi delictum eſt [a]. *¶Item ſi ſucceſſionem etiam tibi maiori delatam cũ alio ſine iudice* [b] *diuidas, putans teſtamentum iure ſubnixum, cum non eſſet, ſolidam ſucceſſionem obtinebis: vel ſi id, quod nullo iure debuiſti, aut iure naturali* [c] *non debuiſti, ſed ciuili, tanquã ex chyrographo ſoluas, aut promittas, repetis* [d] *: non ita ſi delictum. Nam ſi putat rem ſuam ſibi per legem licere rapere, incidit in cõſtitutionem* α *illam codicis lib. 8. titulo, vnde vi.*

tit. 4. le. 7.

α ¶Conſtitutionem.] *In pleriſque vetuſtis codicibus legitur* incidit in conſtitutionem, ſi quis in tantam, *reliqua uacant.*

Imperator Valentinianus Auguſtus.

PALEA. Cap. XIII.

SI quis in tãtã furoris audaciam peruenerit, vt poſſeſſionem rerum apud fiſcum, vel apud quoslibet homines conſtitutarum ante euentum† iudicialis arbitrij violenter inuaſerit: dominus quidem conſtitutus poſſeſſionem, quam abſtulit, reſtituat poſſeſſori, & dominiũ eius † rei amittat: Si verò alienarum rerum † poſſeſſionẽ inuaſit, non ſolum eam poſsidentibus reddat, verumetiam æſtimationem earundem rerum reſtituere compellatur.

† al. aduentum.
† al. eiuſdem.
† al. alienam poſſeſſionem.

In hoc autem non fuit ignorantia iuris, ſed facti, & illius quod non oportuit eum ſcire. A reatu ergo criminis eum ignorantia excuſat paterni delicti: quod & ſi oportuiſſet ſcire, infirmitate tamen ætatis deprehendere non poterat [e].

d ¶Repetis.] Hoc tñ intra bienniũ, & hoc cũ promittit ſpe futuræ numerationis.
e SI quis.] ¶Poterat] Et ita dupliciter eũ excuſat.

QVod verò, hæc quæſtio diuiditur in tres partes. In prima parte probat, qđ filij non poſſunt tenere beneficiũ emptum à patre cum erat puer. Secunda ibi, [Hoc autẽ.] Tertia ibi, [Et hac.] Io. de Fant.

CASVS Hic intitulatur quinta quæſtio, quia quęrit̃ an liceat ei eſſe ĩ eccleſia, vel fungi ea ordinatione q̃ paterna pecunia eſt aſſecut⁹ ignorãter. De primo caſu quid iuris ſit, dr̃ in primo capitulo. De ſecundo dicitur in capitulo, præſentium.

QVÆSTIO V.

1 ps *QVod verò quinto loco, quæritur, an liceat ei eſſe in eccleſia uel fungi ordinatione quam paterna pecunia eſt aſſecutus; auctoritate Vrbani diffinitur, qui ſcribẽs de ſimoniacis ait inter cætera in concilio Placentino, c. 5. & ſequentibus, item que in concilio Romano.*

ſecutus eſt. nem aliàs repetere poſſet. C. de iur. & facti ignor. ſi poſt.
c ¶Iure naturali] Cum quis ſoluit debitum, aut indebitum, eſt iure ciuili tantum. quale eſt illud, quod poteſt per Falcidiam retineri C. ad legem Falci. error hic ſuper ignorantiam facti ſoluit, repetit, C. de iur. & facti igno cum quis. C ad legem Falcid. error. Si per ignorantiam iuris ſoluit, nõ repetit, ut in legibus prædictis niſi à minore, vel muliere, vel alia perſona priuilegiata ſoluatur ff de prob cum de indebito, §. ſi autẽ, & ff. de condi. indeb. interdũ, aut alias indebitum. eſt de iure naturali tantũ, quale eſt illud ad quod per chyrographum obligamur, vt ſpe futuræ numerationis, aut indebitum vtroque iure. In his duobus caſibus quacunque ignorantia ſoluat, repetit. ff. de cond. indeb. indebitam, & ff. de proba. cum de indebito. aut per 1. exceptionem tantum & tunc ſi temporalis eſt exceptio: dummtamen ſit certum debitum, non repetit 2 ff de cond inde. ſub conditione. l nam & maritus. Si autem eſt perpetua & fauorabilis, hic quacunque occaſione ſoluit, repetit, C. ad Velle. quamuis. ff. de condi. indebi. quia exceptionẽ.

Indebitũ p errorem ſolutũ an poſſit repeti.
1 Sub debitum utroq; iure, ſed indebitũ per &c.
2 Sub. niſi ſolutum per errorẽ facti, non iuris. ff. de cõdi. ind. in diem. ff. man. fideiuſſor. §. non male, Io. de Fant.

f ¶ Quod uer o.] Huius quæſtionis duo ſunt articuli. Primus an liceat iſti eſſe in eccleſia quam paterna pecunia eo ignorante eſt aſſecutus. Secundus eſt, ſi pater ei non emit eccleſiam, ſed ordinem, an liceat ei illo ordine fungi. De prima quæſtione dicas, quod poſtquam eccleſiam dimiſit, ex gratia poteſt ibidem manere, vt inf. c. 1. & extra de ſimo. de regular. b. In ſecunda dico, q̃ ſi per patris pecuniam adeptus eſt ordinem, ita tamen quod ſimonia non fuit in ordinante, poſtquam ordini renunciat, poteſt eodem ordine ex miſericordia fungi, vt inf. e c. ult ſi autem ipſe dedit, vel ſimonia conſcius fuerit, tunc diſtinguitur, aut accepit ordinem vel dignitatem aliquam, vel aliquod beneficium eccleſiaſticũ. ſi ordinem uel prælationem deponitur; nec debet ſecũ diſpenſari, ut ſ̃ eo. q. 1. ergo & c. ſi quis neq, & inf. q. 7. ſi quis omnem. & c requiritis. ſi uerò eccleſiam, vel præbendam, vel ſimile beneficium, de iure deponitur, ut ſ̃. ea q. 1. presbyter. ſed ex diſpenſatione poſt renunciationem poteſt in eodem beneficio manere, ut infra. cap. proxi. Ioan.

Eccleſiam a patre emptã vtrũ q̃s poſſit retinere. Ordine quẽ pater emit, an q̃s poſſit fungi.

Quicun-

Digitized by Google

¶De paruulis, qui cupiditate parentum, eccleſias emunt. Cap. I.

Anſel.li.7.c.109. Cap.5.

QVicunq; ſanè cupiditate parentum, cum adhuc par uuli [a] eſſent, eccleſias, vel eccleſiarū partes [b] α per pecunias adepti ſunt, poſtquam eas omnino dimiſerint, ſi canonice in eis viuere uoluerint pro magna [c] miſericordia ibidem poſſe eſſe concedimus [d]: neq; pro hoc facto à ſacris ordinibus remouemus, ſi aliàs digni inueniantur. ¶Illi verò, qui per ſeipſos, cum iam maioris eſſent ętatis, nefanda ducti cupiditate eas emerunt, ſi in alijs [e] eccleſijs canonice viuere uoluerint, ſeruatis proprijs ordinib. pro magna miſericordia [f] ibi eos miniſtrare permittimus. Quòd ſi ad aliàs fortaſſis trāsferri nō potuerint, & in eis canonice uiuere promiſerint, minoribus ordinibus cōtenti ad ſacros ordines [g] nō accedant; ſalua [h] tamen in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate. ¶Si qui tamen ante emptionem [i] catholicę ordinati ſunt, cum ea, quæ emerunt, dimiſerunt, & uitam canonicā egerint, in ſuis gradibus permittantur [k]: niſi [l] fortè eiuſmodi eccleſia ſit, ut ibi primum [m] locum debeant obtinere. Primum enim, uel ſingularem, uel præpoſituræ β locum in emptis [n] eccleſijs eos habere non patimur.

Cap.6. Cap.7. Cap.8.

α ¶Partes.] *In concilio ipſo legitur*, beneficia, *ſed ob gloſſam non eſt emendatum.*

β Præpoſituræ.] *In concilio ſubiungitur*, vel officij.

2 *Hoc autem eum non in preiudicium canonum, ſed ex miſericordiæ diſpenſatione dixiſſe, ex epiſtola eiuſdem colligitur miſſa Vitali presbytero in hæc verba.*

¶In dignitate ſeruanda ſimoniacis miſericordia poteſt impendi, ſi eos uita commendat. Cap. II.

EOs, qui eccleſiam emerūt, ſi perſona talis fuerit, quā uita commendet; uidelicet, ut in canonijs †, uel monaſterijs regulariter uiuat, in ſui honoris officio, miſericorditer condeſcendendo, miniſtrare concedimus, abſq; tamen [o] ſanctorum canonum præiudicio.

† *al. canonicis.*

¶*In libro manuſcripto decretorum Pōtificum hic canon citatur ex Nicolao ad Vitalem presbyterum* Pruuienſem.

QVicunque.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. in prima dicitur, ꝙ quidam paruuli fuerunt, quibus ignorantibus parentes emerunt eccleſias; de quibus dicit Vrbanus, quod poſt renunciationem poſſunt ex miſericordia in eiſdem eccleſijs tolerari, & à ſacris ordinibus propter hoc non debent repelli. In ſecunda dicitur, ꝙ q adulti ſibimet emerunt eccleſias, illis repudiatis de miſericordia poterunt in alijs eccleſijs in ſuis ordinibus miniſtrare, ꝙ ſi ad alias tranſire nō poterūt in eis de miſericordia, poterunt. in minoribus ordinibus miniſtrare: ita ꝙ ad maiores nō aſcēdāt. In tertia dicitur ꝙ ſi ante canonicè ordinati poſtea eccleſias emūt, eis dimiſſis in eiſdē poterūt ð miſericordia tolerari: ſed in eis prælaturas nō habebunt. Secunda pars incipit ibi, [Illi verò.] Tertia ibi,] Si quis tamen.] Sequēs §. cum ſeq. c patet.

a ¶Paruuli.] Hic præſumitur pro ætate. ſup q.4. placuit.

b ¶Partes.] ideſt, prębendas. & ſic nō eſt contra 21.q 2. ſicut. extra de præben. maioribus.

c ¶Pro magna.] Et de iure: cū n. nō peccauerint iſti, nō sūt priuandi ordinibus ſuis arg. J. §. ex hac.

d ¶Cōcedimus.] Vt & primū locum ibi obtinere poſſint, & illud, ibidē, nō reſpicit niſi quod ſequit in ſi. cap. ſecundum vnum intellectum.

e ¶Si in alijs.] Hic præſumitur contra ætatem, vt infra ea. quæſt. 7. qui in qualibet. ſupra d. 81. valet. contra ſu. ea. q. 1. ſi qui à pſeudoepiſcopis. ſed ibi illam eccleſiam licitè fuerat adeptus.

f ¶Magna miſericordia.] Nam ex rigore iuris omnino deponi deberent, ut ſup. ea. q. 1. presbyter. & 7. q. 1. præſentium. & c. ſancitū eſt, & uerè de miſericordia. nā de iure non poteſt; & ideo hac miſericordia digni ſunt qui alieno laborant vitio. C de natu. lib. l. legem.

g ¶Ordines.] ideſt, ad miniſterium ſacrorum ordinum quos tamen poſt emptionem eccleſiæ receperat, & ita grauatur eorum pœna in eccleſiarum emptione.

h ¶Salua] Vt ſcilicet Papa poſſit diſpenſare ſi uelit, vel hanc reuocet, ſi iterum ei uidebitur expedire.

Delictū ſupueniens nō uitiat legitimè factū.

i ¶Ante emptionem.] Arg. ſuperueniens delictum, vel nouam cauſam non vitiare legitimè factum. 30. qō. 1. noſſe. & c. dictum. & ſup. diſt. 55. præcepta 32. q. 7. c. 2. qui infra ea. q. 7. ſi quis omnem. contra.

k ¶Permittantur.] In eadem eccleſia. hęc eſt differentia inter iſtum caſum & ſecundum.

ADDITIO. Ad hoc. ff. de verb. obli. pluribus. §. vlt.

l ¶Niſi.] Iſtud niſi, reſpicit duos articulos nā in primo caſu bene poteſt ex diſpenſatione ſingularē locū obtinere, ſed male dicit, qui hoc dicit: nā cū ultimo magis diſpenſatur quò ad executionem ordinis, quàm cum medio, unde iſtud, niſi, refertur ad primum membrum ca. Ego cū H. dico, ꝙ iſtud niſi, reſpicit omnes tres caſus prædictos. nam in nullo ipſorum primum, vel ſingularem locum in empta eccleſia poterit obtinere, ut in ſi. c. dicitur manifeſtè Phil. additio eſt.

m ¶Primum.] Arg. ext. de ſim. ex inſinuatione. & intelligunt quidā hoc tantum de prælatione. H. intelligit de qualibet dignitate; qa nec archipresbyter, nec decanus.

n ¶In emptis.] Si 12. diſt. nos conſuetudinem.

HOC AVTEM. Hæc eſt ſecunda pars quæſt. in qua dicitur, ꝙ de rigore debent deponi ſimoniaci quocunque modo. Ioan. de Fan.

o EOs qui.] Abſque tamen.] ſup. diſt 55. priſcis. quaſi non de iure communi, ſed ex diſpenſatione.

EX

EX HAC. Hæc eſt tertia pars qõ. in qua dicitur, ꝙ ſi ordinatus fuerit inuitus ſimoniace eo ignorante, cum eo diſpenſatur. Io. de Fant.

CASVS Infert Gratia. ex illa auctoritate, quicunque, ꝙ ignorantia excuſat tales, cum poſſint ad ſacros ordines aſcen-

e ¶Præſentium.] Tria pro iſto faciunt: coactio accipiendi illum ordinem. ſ. ſacrum, ſpontanea confeſſio, renunciatio. Duo faciunt contra, deteſtatio criminis, & diſciplina eccleſiaſtica.

d ¶Incuria.] Id eſt, negligentia, vel ſtultitia, vel ignorantia iuris.

4 *Ex hac itaque auctoritate colligitur, quòd ignorantia tales excuſat a reatu criminis, vt ſupradictum eſt, non in fructu emptionis; cum in eccleſiis, quas parentum pecunia adepti ſunt, non niſi poſtquam eas omnino dimiſerint [a], & ex miſericordia, ibidem eis eſſe concedatur. In quo patet, quòd, & ſi illis ignorantibus ſimonia peccatum ſit admiſſum, fructum tamen paternæ emptionis reportare [b] non poſſunt. Quòd verò a crimine excuſentur, hinc patet, quia pro hoc facto a ſacris ordinibus non remouentur. Si enim illius criminis participes eſſent, ad ſacros ordines conſcendere non poſſent. Illud idem intelligendum eſt de eo; qui per pecuniam eſt adeptus ſacerdotij dignitatem, non epiſcopo, ſed cuidam ex principibus eius datam; vtroque tamen ordinatore videlicet, & ordinato, hoc ignorante.*

Unde Vrbanus ſecundus ſcribit Alberto Metenſi epiſcopo.

¶De quodam, pro quo incuria parentum pecuniam dedit non epiſcopo, ſed vni principum eius. Cap. III.

PRæſentium [c] portionem, quem parentũ incuria [e] per pecuniam non epiſcopo, ſed cuidam [c] principũ eius datam, inuitum [f] ſacerdotij dignitatem obtinuiſſe ſignificaſti; licet ſancti canones deponendum eſſe teſtentur; tamen, quia culpam [g] iſtam [h] neſciens, & coactus commiſit, & quia ab eodem ordine, vt deponeretur, ſupplicauit [i] vltroneus; ex conſideratione diſcretionis (quæ mater eſt omnium virtutum) magis, quàm ex rigore canonum, miſericordiæ viſcera adhibendo, ipſum in eodem ordine eſſe fraternitati tuæ conſulimus: ita tamen, vt ſi † eccleſia illa cui deſeruit †, ſacerdotum penuriam non patitur, ſuſpenſus a ſacerdotali officio permaneat. Quòd ſi fortaſſe eccleſiæ vtilitas exegerit, vt curam regiminis aſſumat, liceat ex conceſſione ſui epiſcopi, fratrumque [k] obedientia ſacerdotali officio fungi.

† *al. quia.*
† *al. deſeruiuit.*

e ¶ Cuidam] Idem ſi epiſcopo ſupra. ea. q. 1. ſtatuimus.

f ¶Inuitum.] Id eſt, coactum a parentib. vel inuitum poſtquã ſciuit.

g ¶Culpam.] No. ſermonis improprietatẽ, nã exponitur culpam, id eſt, defectum ſup. d. 56. c vlt.

h ¶Iſtã.] Hic collige rationem cũ qs obijcit aliquid eſſe culpam, non ꝙ culpa ſit, ſed ſolet eſſe, ſic 15. q. 1. mulier.

i ¶Supplicauit] Vnde mitius cũ eo agẽdum fuit inf. 12. q. 1. non dicatis. ſu. d. 50. quia te. C. ne tu. vel cura. vec. conducant l. vna. Sed nonne male rogabat, cum depoſitum ſequatur infamia. ff. de his qui not. infa. l. 2. §. ignominiæ. nec etiã quis deponi debeat niſi proximo crimine. 81. d. Apoſtolus. Dic ergo, rogauit, vt deponeretur, id eſt ab executione ſuſpenderetur.

Infamia ſequitur depoſitum.

K ¶Fratrumque.] Et ſic epiſcopus in tali caſu diſpenſare non poteſt ſine conſenſu & auctoritate fratrũ ar. 15. q. 7. ep̃s nulli᷎. nam in omni diſpenſatione conſenſus capituli reqrendus eſt ꝑterea ꝑ c. iſtud not. diſpenſari circa ſimoniã cõmiſſam in ordine. nã ſi ipſe ordinatus dedit pecuniam, vel alius: dum tamen dat ep̃o, non poterit ep̃s hoc caſu diſpenſare, & hoc notauit cum dixit, non ep̃o. q. d. ſecus ſi epiſcopo eſſet data, vñ ſtrictior erit epiſcopi poteſtas diſpenſandi in ſimonia commiſſa in ordine, q̃ in beneficio. ſu. e. q. 1. ſed hoc non admitto, vnde dico, ꝙ ſiue ſimonia fuerit commiſſa in ordine, ſiue in beneficio, dum tamen ep̃o fuerit data pecunia, ꝙ epiſcopus non poſſit diſpenſare, ſed in hoc dico eſſe differentiam, ꝙ ſi epiſcopo data fuerit pecunia pro beneficio, tunc non ep̃s, ſed quilibet ſuperior poſſit diſpenſare ſiue in illo beneficio, ſiue in alio, ſecundum eum modum, qui traditur ſup. eo. c. 1. Sed ſi fuerit epiſcopo data pecunia pro ordine, tunc non poſſit ſecum diſpenſari niſi a ſolo Papa 1, vt ſu. q. 1. erga. & c. ſi quis neque, & infra q. 7. ſi quis omnem, & c. requiritis. Illud autem expeditum eſt, ꝙ epiſcopus, vel capitulum poteſt diſpenſare cum eo, qui ignorãter eſt adeptus beneficium ſimoniace, vt extra de ſimo. ex infirmatiõe. Io. Quid autem iuris hodie ſeruetur, dixi per decre. ſup. q. 3. multis. in vlt. gl. B.

Ep̃s an diſpẽſare poſſit ĩ ſimonia ordinis, vel beneficij.

1 Ray. dicit cum eo qui recipit ſimoniacum beneficiũ, poſt quam reſignauit. in executione ordinũ poſt legitimã pœnitentiã pot ep̃s iuuſſi ab illo ſit pecca 1o immunis alioquin metropolitanus d̃bita diſcretione adhibita in pœnitentiali iudicio diſpenſare. Arch.

aſcendere; ſed a fructu emptionis non excuſantur. Idem intelligitur de eo, qui ſacrum ordinem habuit per pecuniam, eo, & ordinatore ignorantibus.

a ¶Dimiſerint.] Hoc idem habes extra de ſimo. de regularibus.

b ¶Reportare.] Nam ex alieno dolo alius lucrum deportare non debet, ff. de eo per quem fac. e. l. vt 4. reſ. & hoc verum eſt, niſi in caſu. extra de ſimo. nobis. ſ. per fraudem alterius.

PRæſentium.] CASVS. Data pecunia cuidam amico, vel familiari principi epiſcopi, quidam ordinatus eſt presbyter ab epiſcopo vtroque ignorante pecuniam eſſe datam, qui presbyter ex quo factum cognouit, rogauit epiſcopum, vt eum deponeret, vnde Papa epiſcopo ſuper hoc conſulens reſcribit dicens, ꝙ ex miſericordia (licet de rigore deberet deponi) toleretur in eodem ordine, & ſi eccleſia, quam deſeruit, non habet penuriam ſacerdotum, a ſacerdotali officio ceſſet. Sed ſi vtilitas eccleſiæ exegerit, vt locum regiminis accipiat, poteſt de licentia epiſcopi ſacerdotale officium exercere.

Quid

Digitized by Google

QVid verò.] CASVS. Hic intitulatur ſexta quęſtio. Sed quia hæc quæſtio expedita eſt ſupra ea. quæſt. 1. ſi qui a ſimoniacis. ideo ponit hic incidentem quæſtionem, quia quæritur de illis, qui dant pecuniam non pro ordinatione, ſed pro electione, vel vt decretum fiat electionis, vel vt confirmetur, vel vt non reſiſtatur electioni. Et dicit Gratianus, quod tales iudicandi ſunt ſimoniaci, ſicut illi, qui pro cõſecratione pecuniam dant.

k ¶ Maximi.] De iſto agitur ſecunda q. 5. quanto. 63. d. Salonitanæ.

l ¶ Exquiri.] Tunc tenetur prælatus inquirere, cum ad eum peruenit clamoſa querelatio, extra de ſimo. licèt Heli.

m ¶ In-

QVÆSTIO VI.

QVid vero[a] *de his fieri debeat, qui ignoranter a ſimoniacis ordinati ſunt (quod ſexto loco quæſitum eſt) ſupra, in capitulo videlicet Vrbani, quod ſic incipit: [Si qui a ſimoniacis, &c.] requiratur. Nunc aũt*[b] *de illis quæritur, qui non pro ordinatione pecunias offerũt; ſed pro electione, vel vt decretum electionis fiat, vel vt ſubſcriptione firmetur, vel vt electioni non reſiſtatur, ab quibus præmia largiuntur; an eorum electio vitioſa ſit iudicanda. Non enim videntur ſpiritus ſancti donum emere, qui non pro conſecratione, ſed pro electione munera largiuntur; cum nullius ſpiritualis gratia aliquos faciat electio participes. Sed ſicut eccleſiaſticarum rerum*[c] *emptores ſimoniaci iudicantur, quia eccleſiaſticis officijs ita adiuncta ſunt, vt alterum ſine altero alicui non proueniat; ita quia per electionem*[d] *venitur ad conſecrationem perinde ſimoniacus habetur, qui pro electione*[e] *præmia largitur, ac ſi pro conſecratione munera dediſſet.* ead. q. 1.

Vnde Symmachus ſcribit Cæſario epiſcopo, epiſt. 1. c. 5

¶ De ijs, qui muneribus ordinationem faciunt. Cap. I. Poly. l. 2. tit. 1. Anſel. l. 6. c. 69.

SI quis autem epiſcopatum deſiderat, data pecunia[f] potentes perſonas minime ſuffragatrices[g] nec adhibeat: ad decretum ſibi faciendum clericos, vel ciues ad ſubſcribendum[h] adhibito cuiuslibet generis timore[i] compellat, vel præmijs quibuslibet exhortetur.

Item Gregorius Salonæ† conſiſtentibus, lib. 5. epiſt. 26. † al. Salomi.

¶ Simoniacus eſt qui, vt eligatur, præmia largitur. Cap. II.

EGo autẽ, & veſtræ dilectioni prouidens, & meæ animæ omnipotẽtis Dei iudicium pertimeſcens, eiuſdẽ Maximi[k] cauſam ſubtiliter exquiri[l] deſidero; ſi nullis criminibus preſſus, quæ ſacro ordini contradicunt; ſi nõ per ſimoniacam hæreſim, ideſt, præmia quibuſdam ſe eligentibus præbendo, ad ſacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud Dominum interceſſor erit; ſi non obligatus de ſuis ad locum interceſſionis[m] venerit. Anſel. l. 6. c. 76. Poly. l. 2. tit. 3.

Item Gregorius Syagrio epiſcopo Auguſtodunenſi, & alijs epiſcopis lib. 7. epiſt. 110.

a ¶ Quid verò.] Hęc quęſtio determinata eſt per c. quod G. inducit ſup. q. 1. ſi qui a ſimoniacis.

b ¶ Nunc autem.] hic ponit incidentẽ quæſtionem, quę dubia non eſt.

c ¶ Rerum] Supra q. 3. ſi quis obiecerit.

d ¶ Per electionem] ſup. d. 40. ſicut viri.

e ¶ Electione.] Si iſ. 15. q. 3. ſanè.

SI quis.] CASVS. Statuitur in hoc cap. vt nec aliquo timore, nec aliquo pretio, nec potẽtum ſuffragio epiſcopus cõfirmetur, aut electioni ſubſcribatur.

f ¶ Pecunia.] inf. 18. q. 2. c. 1.

g ¶ Suffragatrices.] ſu. e. q. 1. eſtote & 16 q. 7. ſi quis epiſcopus ſup. d. 55. nullus.

h ¶ Ad ſubſcribẽdũ.] ſcilicet cum patroni ſunt: vel hoc cum ſpecialiter vocantur laici ad electionem 63 diſtinct. Hadrianus. Vel dic, quòd factũ prohibet, non ideo dicit, quòd de iure ſubſcribere debeant ciues. argu. extra de elect. c. 1. ſubſcribere tamen debent ciues, nõ vt eligentes, ſed vt cõſentientes, vt inf. 7. q. 1. epiſcopus de loco.

i ¶ Timore.] Sed nũquid timor inducit ſimoniam? Dico, quod non, 1. peccat tamẽ mortaliter, qui per timorem obtinet beneficium. argu. contra, ſu. q. 3. res eccleſiæ, & eſt argu. quod non tantum timor mortis, vel cruciatus corporis, ſed etiam timor verborum vitiat electionem. arg. 23. q. 8. conuenior. Io.

Beneficium per timorẽ obtinẽs peccat mortaliter.

1 Idem dicũt hic Lau. Ber. & Io. de Fant.

EGo autem] CASVS. Quidam nomine Maximus electus fuit in epiſcopum, de quo Papa conſultus reſpondet deſuper, quòd iuſte poterit pro vobis apud Deum intercedere, ſi non ſit ſimonia, vel alijs criminibus detentus, & obligatus, vnde de hoc inquiri deſiderat.

m ¶ Interceſſionis.] inf. 3. q. 7. in grauibus. 25. diſtinct. cap. vlt

SIcut is qui.] CASVS. Dicitur, quòd ſicut is, qui inuitatus tenuit dignitatem, eſt promouendus: ſic qui ſe ambitioſe ingerit, eſt repellendus. Vnde ſtatuit Grego. vt in ſacerdotibus ordinandis, & eligendis, omnis venalitas ceſſet, & omne ſuffragium venditorum. Sequens. §. planus eſt, & multum vtilis eſt, & per te videbis.

a ¶ Rem

Digitized by Google

a ¶Renuit.] Dum tamen non eſſet perſeuerans: quia ſi ſemper eſſet inuoluntarius, non eſſet cogendus, vt 74. d. iſta. ſed faciendum eſt, vt de nolente fiat volens 1. & ſic licite ordinatur, vt 23. q. 4 diſplicit 40. d. ante omnia. 8. q. 1. in ſcripturis. & 16. q. 1. vos autem.
b ¶Re- tut. ex ſententia arg. contra, ꝙ quis poteſt petere honorem. ff. de decur. l. eos. & pecuniā pro eo dare. ff. de offi. præſi. Barbarius. arg. 8 q. 1. qui epiſcopatum. ff. de mune. & honoribus. reus, Ad has leges reſpondent quidam, ꝙ publice peti poteſt, non in occulto. Alij, vt Py. dicunt, ꝙ meritis pōt quis petere: alias non: q a lex Iulia de ambitu non habet locū Romæ 3. ff. ad leg. Iul. de ambi. l. 1. Vel dic, quod quōdam a populo potuerūt peti: modo verò ab Imperatore, vel aliud in dignitatib. ſæcularibus, vnde & militia ſæcularis emi poteſt. ff. de act. empt. l. creditur § inter venditorem. Multū contradicit ſolutioni huic ex de ſi. nobis. vbi ſemper nocet datio pecuniæ, niſi cū data eſt ab aduerſario. Sed ideo hic excuſatur, quia nihilominus erāt eum electuri. ſic extra e. & ſi quęt & hoc tenet H.

1 De hoc 7. q. 1. ſcias. ibi videas, & c. epſ de loco.

Honor an peti poſſit.

¶Sicut ordinatio, ſic electio, vel conſenſus ſine venalitate debet præferri. Cap. III.

Anſ. l 6. c. 79. Pol. l. 2. tit. 1.

SIcut is, qui inuitatus renuit [a], quæſitus refugit [b], ſacris eſt altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè [c] ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. Nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere: quid agit, niſi vt creſcendo decreſcat, & aſcendendo exterius, interius ad profunda deſcendat? Itaque fratres chariſſimi in ſacerdotibus ordinandis ſinceritas vigeat: ſit ſimplex ſine venalitate cōſenſus, pura præferatur electio, vt ad ſumma *a* ſacerdotij non ſuffragio venditorum prouectus, ſed Dei credatur eſſe iudicio.

3 De hoc ēt no. 82. d presbyter. in gl. & ita, &c.

Anſ. l. 6. c. 80.

a ¶Summa:] *In vulgatis codicibus legebatur*, ad ſummū ſacerdotij, vel Pontificij, *Emendatus verò eſt hic locus ex originali, Anſelmo, Polycarpo, & pleriſque vetuſtis Gratiani exemplarib.*

Si autem pecunia promiſſa fuerit, vel ſoluta, electo, vel ordinato penitus ignorante, nec eo modo ad electionem, vel ordinationem peruenerit, ei nullatenus obeſſe videtur; nec ad reatum criminis pertinet, cuius conſcientiā non habuit: nec ad electionis, vel ordinationis caſſationem; ad quam alias non per prauam illorum cupiditatē perueniſſe docetur.

QVAESTIO VII.

NVnc autem de ſeptima quæſtione tractandum eſt; an renuncians ſuæ hæreſi ſit recipiendus [d] in epiſcopali dignitate.

De his ita ſcribit Cyprianus, lib. 2. epi. 1.

¶Qui redeuntes ab hæreſi in ſuis ordinibus recipiantur. Cap. I.

Deuſdedit p. 1: & 4. Anſ. l. 8. c. 39.

SI qui presbyteri, aut diaconi, qui vel in eccleſia catholica prius ordinati fuerint, & poſtmodum perfidi, ac rebelles contra eccleſiam ſteterint; vel apud hæreticos a pſeudoepiſcopis, & antichriſtis contra Chriſti diſpoſitionem profana ordinatione [c] promoti ſint, & ecōtra altare vnū, atq; diuinū, ſacrificia forte falſa, ac ſacrilega offerre conati ſint; eos quoq; hac cōditione ſuſcipi cōuenit *a* cū reuertuntur, vt communicent laici †, & ſatis habeant, quòd admittantur ad pacem, qui hoſtes pacis extiterint;

† al. laicis.

NVnc autem] Hæc quæſtio diuiditur in ſeptem partes: in quarum prima probat duabus auctoritatibus, quod non eſt cum talib. diſpenſandū. Secunda ibi, [Conuenientib.] Tertia ibi, [ex hac.] Quarta ibi. [Niſi rigor.] Quinta ibi, [Ecce quib.] Sexta ibi, [Breuiter.] Septima ibi, [Sancimus.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur ſeptima quæſtio, qua quæritur, an renuncians ſuæ hæreſi ſit recipiendus in epiſcopali dignitate. Et idem intellige de quolibet ordine. & certe de rigore iuris ſunt deponendi, ſed ex diſpenſatione tolerādi, niſi in caſibus, qui conſueuerunt notari 9. q. 1. in ſumma.

b ¶Refugit.] Sed mirum eſt, quod hic dicitur, ꝙ fugere debet, cum alibi dicatur: Qui epiſcopatū, &c. vt 8. q. 1. qui epiſcopatum, & c. nam ſi illud gerit in animo, & aliud exterius indicat, peccat. Nam mentitur quis ſimulatis operibus, ſicut ore. 2. 22. q. 5. cauete, & ꝙ peccet patet 22 q 2. eum humilitatis. Dicūt quidam, ꝙ iſtud mēdacium non eſt mortale, licet non ſit benignitatis, vel iocoſitatis: quia caret dolo, & ideo non eſt mortale. Dico, ꝙ iſte debet eſſe nolens, & debet fugere. ideſt timere ne forte non ſufficiens, vt 40. diſt. ante omnia. vnde mentiri debet vires ſuas, ſu. 1. non eſt putanda. Vel dic, quòd intelligitur fugere qui dignus eſt, ſi ſe nō ingerit: qui quæritur & non quæritur.

2 mentitur quis operib. & ore. ca. ad hoc. de cōle. d 2. reuera. in fine.

c ¶Vel importunè.] Nam eo ipſo, ꝙ ſe ingerit, eſt ſuſpectus ff. de procur. quæ omnia, idem in tutore, ff. de teſt,

d ¶Recipiendus] Non de iure, ſed de diſpenſatione. ſic 23. q. 4. ipſa pietas. Sunt tñ quidā caſus, in quib. eccleſia non cōſueuit diſpenſare, quos no. inf 9. q. 1. in ſumma. Et determinatur hæc q. inf. ea. §. ex hac auctoritate. Io.

Eccleſia diſpēſat in aliquib. caſib.

SI qui presbyteri.] CASVS. Dicit in hoc c. Cyprianus, ꝙ ſi clerici in eccleſia catholica ordinati, poſtea hæretici facti, eccleſiæ reſtiterunt, vel apud eos promoti fuerunt, ſi reuertuntur ad eccleſiam, ad laicam tantum communionem admittantur, vt non retineant arma, quibus contra nos rebellauerunt.

c ¶Ordinatione,] inf. 23. q. 4. ipſa pietas. contra. ſed illud pietate matris eccleſiæ, illud de rigore paternæ diſciplinæ, & ad hoc facit 50. diſt, vt conſtitueretur.

Digitized by Google

nec debere eos reuertentes ea apud nos ordinationis, & honoris arma retinere, quibus [a] contra [b] nos rebellauerint.

α ¶Conuenit.] *In originali non eſt verbum iſtud, ſed loco ipſius hac huic capiti antecedunt.* Addimus plane, & adiungimus frater chariſsime, conſenſu & auctoritate communi, vt etiã ſi qui *presbyteri*, &c. *Multa verò in hoc capite ex ipſo B. Cypriano ſunt emendata.*

Item ex ſeptima ſynodo.

¶De ijs, qui pro muneribus ordinationem faciunt, & qui redeuntes ab hæreſi, in ſuis ordinibus recipiuntur. Cap. II.

SI quis α omnem [c] traditionem eccleſiaſticam ſcriptã, vel nõ ſcriptam violat, anathema ſit. ¶Omnis β eps, vel presbyter, aut diaconus conuictus, quòd pro muneribus ordinationem dederit, vel acceperit, à ſacerdotio [d] cadat. ¶Sed dicunt fortaſſe quidam, qui pœnitentiã agimus pro peccato, & Deus indulget [e] illud. Ita & ego dico, quia omnẽ pœnitentiam [f] recipit Deus, & indulget per pœnitẽtiam peccata, quæ iam facta ſunt. Noui enim quòd Dauid fornicatorem & homicidã per pœnitentiam receperit Deus, & ꝙ dixerit [g] de eo: [Inueni virum ſecũdum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas:] Noui rurſus eundem audientem a Deo: [Non ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinũ es.] Scio Manaſſem [h] per confeſſionem dimiſſam impietatem ſuam. Scio meretrices, & telonarios per pœnitentiã receptos: nullum tamen eorũ, qui ante baptiſmũ γ peccauit [i], ſacerdotibus connumeratũ. Scio quoſdam, dum eſſent in mundo, in multa fornicatione manſiſſe: monachos verò factos quaſi luminaria mũdi reſplenduiſſe, nullum tamen ad ſacerdotiũ aſcendiſſe. Quod [k] etſi raro δ [l] contigit, nulla [m] tamen lex [n] eccleſię

Ex actione 1. in 7. anathematiſ.
Deuſdedit p. 2.
Iuo p 4. c. 198.
Ex epiſ. Taraſij ad Ioannem.
Iuo p. 5. c 122.
Anſ. l. 6. c. 87.

1. Par. 22. & 28.
2. Paral. 33.
Actorum 13.

Matth. 21.
Mar. 2.
Luc. 5.

a ¶Quibus.] Nota puniri aliquem in eo in quo deliquit. ar. 12. q. 2. qui & humanis.

b ¶Contra.] Arg. ꝙ ſi clericus beneficiatus eſt in duabus eccleſijs, non poteſt præſtare patrocinium vni contra aliam 1. argum. 96. diſt. ſi Imperator. 3. q. 1. nulli. ſi tamẽ habet adminiſtrationẽ in vna, poterit contra aliã ſtare 1, arg. ff. de in ius vocan. quæſitum. & 3. q. 7. §. ſi contra. in ſi. Ioan.

Clericus duas habens eccleſias, vnã cõtra alterã ſuſtinere nõ debet.

1 Adde not. in l. qſquis. C. de poſtu.

2 Facit em̃ hoc neceſſitas officii. ff. de his q, ut indig. tutorẽ. cũ ſimi.

SI quis oẽm] Hoc ca. ſeptem habet partes. In prima 7. ſynodus præcipit omnem traditionem eccleſiaſticam ſcriptã, vel non ſcriptam obſeruari. In ſecunda dicit, quòd clericus conuictus de ſimonia deponatur ab ordine. Tertio reſpondet tacitæ obiectioni q̃m quãuis Deus indulgeat peccatoribus per pęnitentiã, non tamen reſtituit primã prærogatiuã, quod probat exẽplo Dauid, & Manaſſe, & quorundã aliorũ, quib. Deus indulſit, & tñ nõ ſunt poſtcã ſacerdotes facti. Quarto oſtendit lapſum in fornicationem poſt baptiſmũ a promotione repelli. Quinto replicat de ordinatione, quã ſimoniacã ſu. dixit, vt addat de electione loci religioſi. Sexto prohibet epm̃ eſſe percuſſorẽ. Septimo ꝓhibet eccleſiã, vel ordinẽ ꝑ ſæcularem ꝑtãtem obtineri. Secũda pars eſt ibi, [Omnis.] Tertia ibi, [Sed dicũt.] Quarta ibi. [Et ſi in fornicatione.] Quinta ibi. [Item epiſcopum.] Sexta ibi, Similiter percuſſor.] Septima in fine capituli, & prima in principio.

CASVS. Intendit 7. ſynodus probare, ꝙ licet per pñiam ſubueniatur cuilibet peccatori: tñ poſt pñiam non poteſt de iure promoueri. imo ſi poſt peccatum promotus eſt, vel poſt promotionẽ peccauit, deponendus eſt, & dicit hoc regulare fuiſſe tam ante inſtitutionem baptiſmi q̃ poſt, & hoc probat exẽplis tam veteris teſt. q̃ noui. & hoc ſonat litera illa: nullum tamen eorum, qui ante baptiſmum, &c. nam illi, qui ante baptiſmum peccãt, promoueri poſſunt, vt expreſſum eſt 26. d. deinde.

c ¶Omnem] Id eſt, aliquam de omnibus. ſimile 15. q. 1. mulier.

Factum legitime irritat delicto ſupueniente.

d ¶A ſacerdotio] Arg. ꝙ legitime factũ ſuperueniente delicto irritatur, inf. 27. q. 2. qui dormierit. inf. 10. q. 1. de eo. & c. ad limina cõtra, ſu ea. q. 5. c. 1. contra. inf. 32. q. 7. c. hi qui. & c. neq. contra ſup d. 94. ſi quis. inf. 25. q. ſi qui epiſcopi. 17. q. 4. frater inf. 12. q. 2. & humanis.

d ¶A ſacerdotio.] i. eccleſiaſtica dignitate, vt ſup. ea. q. 3. q. 1. per pecuniam.

e ¶Indulget.] De pœnit. d. 1. verbum.

f ¶Pñiam.] Et adeo hoc verum eſt, ꝙ ſi quis etiam perueniat ad ſummum malorum, ſubueniatur ei per pœnitentiam, vt de pœn diſt. 3. talis. nam in quacumq; hora ingemuerit peccator, & c. nec tibi dico ſepties, &c. de pœn. d. 3. adhuc inſtant.

g ¶Et quod dixerit.] Et ita ſynodus inducit hanc auctoritatẽ, ac ſi primo peccaſſet Dauid, & poſtea Dñs dixiſſet ei: inueni, &c. quod tamen ſecus fuit, ſed ſynodus nõ curauit de ordine, ſed de veritate; quia Dominus ſic ei dixit, & ille pœnituit, nec tamen poſt pœnitentiam permiſſus eſt ædificare, in hoc facit ad propoſitum. Vel retulit ſynodus ad diuinam præſcientiam, vbi iã præſens erat furtum Dauid.

Dauid etiã poſt pniam non eſt permiſſus ædificare tẽplum

h ¶Scio Manaſſem.] Ezechiæ filium, qui acta pnĩa reſtitutus eſt ad regnum, arg. de pœ. d. 2. ſic enim inquit.

i ¶Peccauit.] Arg per baptiſmũ nõ aboleri infamiam. cum etiam poſt baptiſmum impediat promouendũ, qđ non eſt verum: quia omnia crimina & etiã ſequela peccati dimittuntur in baptiſmo, vt 25. d. primum. 26. d. deinde. & ſic nõ eſt obiectio de Paulo, qui ante baptiſmũ peccauit 3. & quod dicitur, refert ſe ad id, quod tunc accidit: quia tunc non fuit viſum, ꝙ aliquis talium promoueretur ante baptiſmum. ſic vacat hic arg. notatum ab H. non aboleri infamiam per baptiſmum.

Baptiſmus verum tollat infamiam.

3 Vt teſtatur de ſeipſo. 1. ad Tim. 1 & hr̃ act. 9.

K ¶Quod.] Scilicet fuerunt promoti.

l ¶Ratio.] Sicut in Matthæo, qui fuit telonarius, & tamen poſt fuit Euangeliſta.

m ¶Nulla] Arg. ꝙ licet aliquid in eccleſia accidat: non tñ lex efficitur. inf. 77. monachus. ſup. d. 55. priſcis. ſup. d. 56. Cœnomanenſem, ſup d. 54 multos.

n ¶Lex i. regula, vel ius cõe, alibi dr̃ conſuetudo, vt ſu. q. 1. venum eſt, ſimiliter dicitur, 1eg. 32. diſt Nicęna.

a ¶Tra-

Digitized by Google

fuit Nouimus peccatricem prius Mariam: poſt conuerſionem, quàmuis ſanctam, & caſtam, tamen inter diaconiſſas non eſſe computatam. Sed quid hoc dico? Sequens ſanctos Apoſtolos, & venerabiles patres, cum omni fiducia clamo. Qui per ſimoniam ordinatus eſt, ſiue epiſcopus, ſiue presbyter, ſiue diaconus, alienus eſt à ſacerdotio neque enim venalis eſt gratia ſpiritus ſancti. Caiphę traditio[a], & adinuẽtio Simonis, à ſancto ſacerdotio eſt aliena. ¶ Et ſi in fornicationem[b] lapſus eſt aliquis poſt baptiſmum, in ſacerdotium non recipitur. Canones enim hoc prohibent. Si quis vero cum hoc peccato ad ſacerdotium prouectus eſt, cognitus degradetur. *Item paulo poſt* ¶ Epiſcopum, qui per pecuniam ordinatus eſt confiteor, quia per pœnitentiam recipitur. Deus enim bonus eſt in omnibus; & aperta viſcera eius omni homini pœnitenti.[c] Sed quoniam iuxta Apoſtolum, oportet epiſcopum irreprehenſibilem eſſe; quicunque per pecuniam, vel ordinauerit aliquem, vel ordinatus eſt, ab omni ſacerdotio[d] alienus ſit. ¶ Taraſius Patriarcha dixit. Quicunque per pecuniam vel ordinant, vel ordinauerunt, vel ordinati ſunt epiſcopi, vel presbyteri, vel diaconi, vel quilibet de numero ſacerdotali; repellantur omnino à ſacerdotali honore, ſicut Simon magus à Petro. Quicunque per pecuniam ζ diſpenſationem, vel curam ſortiti ſunt monaſteriorum, vel eccleſiarum, vel religioſarum[e] domorum, gerontocomiorum, xenodochiorum, orphano trophiorum[f]; cum depoſitione expellantur à diſpenſatione illa, & cura. Qui poſt baptiſmum cadens in fornicationem ordinatus eſt, ſi poſtmodum confeſſus fuerit, ceſſet à miniſterio; ſi vero conuictus ab aliquo, deponatur omnino. Similiter percuſſor epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus per ſe, vel per aliquem alium quaſi per hoc timeri[g] volens, deponatur. *Item* ¶ Qui per ſæculares[h] poteſtates ordinatus fuerit, aut eccleſiam obtinuerit, deponatur: ſi vero religioſam η domum, expellatur.

Can. 30. *Apoſto.*
Io. 11.
Act. 8.
Can. 16. *Apoſto.* Cõ. Neocęſ. c. 9. 15. q. 8. c. 1.
1. *Tim.* 3.
In epiſ. Taraſij ad Hadrianum. & in 7. ſyn. ca. 5. ex cano. Apoſ. 30. In ea. epiſ. & c. 5. ex conc. Chal. c. 2. nouella 123. c. 24. apud Iulianum anteceſ.
Con. Neocæſ. c. 9.
Can. 15. al. 28. Apoſto. d. 03. omnis elec.
Can. Apoſt. 29. al. 31 & 1 ſep. ſynodo, c. 3.

a ¶ Traditio.] Id eſt, adinuentitia machinatio, quia per ſimoniam ſacerdotiũ obtinuit à Romanis.
b ¶ Et ſi in fornicationem.] Hoc intelligit G. & M. cũ ipſo iure īfamis eſt, puta depręhenſus in adulterio, & in alijs, quæ tertio, & in alijs, q̃ infamãt 6. q. i. §. porro. argu. 25. d. primũ. & hoc de rigore iuris. ſed de miſericordia ſecus, vt 34 diſt. fraternitatis, vt ibi no. Dicit tamen Ho. hoc eſſe verum, q̃d dicitur hic, licet durum ſit 25. diſt. vlt.
c ¶ Pęnitenti.] C. de. ſum. triu. liquet igitur.
d ¶ Sacerdotio.] Id eſt clericatu. arg. extra de cohabi. cler. ſi quiſquam.
e ¶ Religioſarum.] Et ita in hoſpitali cõmittitur ſimonia.
f ¶ Orphanotrophiorum.] Argu ſimoniã eſſe dare pecuniam pro adminiſtratione pauperum, & hoſpitalis. inf. 23. q. 8. §. quamuis. in Auth. de ſanc. epiſco. §. ſed neque. coll. 9.
g ¶ Timeri.] ſup. 45. diſt. quid autem.
h ¶ Qui per ſæculares.] inf. 16. q. 7. ſi q̃s deinceps.

Conue-

α ¶ Si quis.] *Caput hoc ex magna parte collectum ex varijs locis ſeptimę ſynodi, ſed non ex verſione Anaſtaſij bibliothecarij, qua alioqui ſepè vti ſolet* Gratianus, *Initiũ quidem eſt in actione prima anathematiſmo ſeptimo.*

β ¶ Omnis epiſcopus.] *Hinc vſque ad verſ* Taraſius Patriacha, *ſumpta ſunt ex epiſtola Taraſij ad* Ioannem *presbyterum, omiſſis tamen interdum nonnullis verbis: quæ quidẽ epiſtola in verſione Anaſtaſij eſt poſt actiones, & canones ſeptimę ſynodi: ſed in noua verſione impreſſa in tomis conciliorum, eſt ante ipſam ſynodum.*

γ ¶ Ante baptiſmum.] *Hoc quidem loco perſpicuũ erratur eſt, quod auctori gloſſa negotium exhibuit.* οὐδένα δὲ τούτων εἰς ἱερωσύνην ἀριθμηθέντα, εἰ μὴ τῶν πρό τοῦ βαπτίσματος τοῦτο πέπραχεν. *ideſt,* neminem vero horũ in ſacerdotio adnumeratum, niſi forte ante baptiſmum hoc admiſit.

δ ¶ Et ſi rarò.] *Longe plenius in noua verſione.* Quòd ſi autẽ id ſemel, atque iterũ factum eſt, non tamen confeſtim legem in eccleſia præſcribit, *Gracè eſt.* εἰ δὲ καὶ σπανίως γέγονε, οὐ νόμος ἐκκλησίας τοῦτο.

ε ¶ Taraſius.] *Hæc videntur ſumpta ex epiſtola Taraſij ad* Hadrianum *(de qua dictum eſt ſupra q. 1. ad c.* eos qui *aut ex quinto capite ſeptimo ſynodi: quibus locis refertur canon trigeſimus Apoſtolorum.*

ζ ¶ Quicunque per pecuniam.] *Hæc habentur etiã nouella* 123. *c.* 24. *apud Iulianum anteceſſorem.*

η ¶ Si vero religioſam.] *Hæc non ſunt in canone Apoſtolorum.*

Nn 2] *Item*

CONuenientibus] Hæc eſt ſecunda pars q. in qua ꝓbat ꝙ tales ſunt recipiendi de mera conſuetudine canonum. Ioan. de Fant. In prima parte huius cap. ponuntur verba notarij. In ſecunda dicitur ꝙ ſancti patres, in Nicæna ſynodo præſidentes, & de futuro ſtatu eccleſiæ inquirentes, decreuerunt ab hæreſi reuertẽtes ad ſtatum priſtinũ eſſe reparandos, ita ꝙ per ſcripturam abnegent hæreſim, & fidem catholicam confiteantur: illi tamẽ nõ sũt recipiendi, qui ſpõte ſunt ab hæreticis ordinati, vel qui ſtudio ſe ad ſubuerſionem noſtræ fidei elegerũt ab hæreticis ordinari, & ad robur ſui ꝓpoſiti ſancti patres in ſynodo reſidentes multas auctoritates ſanctorum patrum induxerunt. Secunda pars incipit ibi, [Dignum eſt.] CASVS. Conuenerunt ſancti patres in ſeptima ſynodo, vt tractarent qualiter epiſcopi ab hæreticis venientes recipi debeant. In prima parte ponuntur verba notarij. In ſecunda dicitur ſic eos eſſe recipiẽdos ſicut vj. vniuerſales ſynodi receperunt. poſtea auctoritatib. ſanctorum patrum probatur, ꝙ recipiendi sũt, niſi vbi ad fidei ſubuerſionẽ ſunt ab hæreticis ordinati.

a ¶ Conuenientib.] verba notarij, quib. credendum eſt. Arg. ff. quod metus cauſa metũ. §. ſed quod prætor. nam ibi interlocutoria ſententia ius facit.

ADDITIO. Ad huius declarationẽ videas qđ no. Inn. extra de offi. dele. cum in iure. in glo. hic videtur. & de ꝓb. quoniam in glo. propter

[*Item ex concilio Meldenſi. c. 43.*]

¶ De eodem. PALEA. Cap. III.

CAuendum eſt, & ſummopere ſtudendum†, ac per virtutem Chriſti ſanguinis interdicendum & epiſcopis, & regibus, & omnibus ſublimioribus poteſtatibus, atque cunctis fautoribus, & electoribus quorumcumque, atque conſenſoribus, ſeu ordinatoribus in gradu eccleſiaſtico, vt nemo per ſimoniacam hæreſim, regiminis locum obtineat, quacumque factione, calliditate, promiſſione, ſeu commoditate, aut datione per ſe, aut per ſubmiſſam † perſonam.

Et copioſius in ſchedis, capitu de quib. 12. q. 2. præcatiæ. Burch. l. 1. c. 21. Iuo p. 5. c. 75.

† *al. precauendum.*

† *al. emiſſam.*

Item in eadem ſynodo ſeptima, actione prima.

¶ Qui redeuntes ab hæreticis recipi poſsint, vel non. Cap. IIII.

ij CONuenientibus[a] apud Nicæã Bithyniæ, & conſidẽtibus Petro archipresbytero, & Petro presbytero, & abbate monaſterij ſancti Sabæ, locũ tenẽtibus Hadriani Papæ, & Taraſio archiepiſcopo Conſtantinopolis, & Ioanne[b], & Thoma apochriſarijs[c] Apoſtolicarum ſediũ orientalium[d], & ceteris epiſcopis; epiſcopi Siciliæ dixerunt: Dignum eſt[a], vt de futuris inquiramus. ¶ Item Baſilius[e] epiſcopus Ancyræ dixit: Conſtitutio eccleſiaſtica habet canonice tradita ab antiquo à ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum, ſanctis patribus noſtris, & magiſtris & ſanctis vniuerſalibus[f] ſex ſynodis, & localibus ſynodis orthodoxis, vt q ab aliquã hæreſi reuertuntur, ad orthodoxam fidem, & traditionem catholicæ eccleſiæ, ſcripto[g] negare debeant hæreſim ſuam, & confiteri catholicam fidem. ¶ Item Taraſius patriarcha dicit: videtur vobis, vt ſedes ſuas recipiant, qui ab hæreſi reuertuntur? ¶ Religioſiſſimi monachi[h] dixerunt: ſicut receperunt vniuerſales ſex ſynodi ab hæreſi reuertẽtes, ita & nos recipimus. ¶ Sancta ſynodus dixit: placet omnibus nobis. Et iuſſi ſunt Baſilius[i] epiſcopus Ancyræ, & Theodorius epiſcopus Myrorum† ciuitatis, & Theodoſius epiſcopus Amorij ſedere in gradibus, & in ſedibus ſuis. ¶ Item Conſtantinus ẽps Cypri dixit. nõ oportet[k] nos qui epiſcopi

† *al. Myron.*

b ¶ Et Ioanne.] Qui dixit eſſe melius iurantem peierare, quam ſacramentũ in fractione ſacratum imaginum ſeruare, vt 22. q. 4 actione.

c ¶ Apocriſarijs.] apos nuncius, & criſis aurum, quaſi deaurati nũcij: tales hodie nõ sũt Papæ, ſed applũbarij.

d ¶ Orientaliũ.] Alexãdriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymis.

e ¶ Item Baſilius.] Non videtur ꝙ ille Baſilius debebat loqui 1, quia erat hæreticus, vt inf. per 12. lineas. ibi, iuſſi ſunt, &c. Sed dic ꝙ loquebatur vt excuſaret ſe. vel forte adhuc de hæreſi non conſtabat. 2. q. 1. multi.

1 Immo, & videtur ꝙ non debuit intereſſe cõcilio nec ad aliud ad-

f ¶ Vniuerſalibus.] Vniuerſales ſynodi dicuntur quibus intereſt Ro. Pontif. vel eius legatus Locales quas cõgregãt primates, vel metropolitani abſque præſẽtia domini Papæ, vel eius legati. Hic ergo colligitur iſta diſtinctio: ſynodorum alias vniuerſales, alia locales: & eſt arg. ꝙ authenticæ ſunt locales ſicut vniuerſales.

g ¶ Scripto.] Hic colligitur. ꝙ illi qui ab hæreſi reuertuntur ad fidem catholicam, ſcripto debent negare hæreſim ſuam, vt inf. ea. q. quoties. &c. ſi quis. inf. de conſ. diſt 2 ego Berengarius. in 26. q. 6. his qui tempore.

mitti. 24. q. 3 cum quibus. vbi dicitur, ꝙ cum hæreticis non eſt ſynodus ineunda: ſed illud intelligitur de manentib. in hæreſi, hic autẽ de reuertentib. ab hæreſi. Arch.

h ¶ Monachi.] Et ita monachi intereſſe debent ſynodo: quod verum eſt in abbatibus, vt 18. diſt. epiſcopus non debet.

ADDITIO. Nota ſub nomine monachorum ſiue fratrum, abbates contineri, vt patet extra de ſi. c. vlt. & de priui. cap. ex ore. Archid.

i ¶ Baſilius, &c.] Iſti tres reuertebantur ab hæreſi.

K ¶ Oportet.] Sed ad quid reſpondet iſte ſic? Dic ꝙ reprehendit Taraſium, qui dixerat, videtur vobis. &c. & ideo ſtatim reſpondet iſte Taraſius reprehendendo Conſtantinum.

a ¶ Sed

Digitized by Google

† Concor. l. cũ clericus. §. ipſe verò, C. de epiſc. & cler. & in auth. conſti. quę de dig. §. cum nam qu

ſumus, indigere doctrina, ſed aliorum [a] eſſe doctores †. ¶Item Taraſius epiſcopus dixit: malorum δ doctorum mala eſt doctrina. Eccleſia de malis doctoribus ſacerdotes non recipit. ¶Item Ioannes ε Apochriſarius orientalium ſedium dixit hæreſis ſeparat omnem hominem ab eccleſia. ¶Item Taraſius epiſcopus dixit: Ecce multi canonici libri, & ſynodici, & paterni lecti ſunt; & ab hæreſi reuertentes docuerunt nos recipere, ſi aliqua ζ alia [b] cauſa non eſt in eis. ¶Item Petrus η Apochriſarius Papæ dixit: Romæ exulatus [c] eſt Macharius [d] hæreticus a ſancta ſexta ſynodo, & quadraginta dierum inducias dedit illi pater noſter Benedictus Papa, & quotidie [e] mittebat [f] ad eum Bonifacium conſiliarium ſuum, & inſtruebat eum commonitorijs verbis ex diuina ſcriptura, & nullatenus voluit emendari. Hoc autem faciebat, vt eum reciperet in ordine ſuo. ¶Item Taraſius epiſcopus † dixit: quid dicitis de Anatolio? nonne etiam in quarta ſynodo factus eſt princeps [h]? & ecce ab ipſo Dioſcoro ordinatus eſt? Et nos igitur ita recipiamus eos, qui ab hæreticis ordinati ſunt, ſicut & Anatolius receptus eſt. ¶Item. Vere [h] vox Dei eſt, quoniam non moriuntur filij pro patribus; ſed vnuſquiſque in peccato ſuo morietur [i]. addatur, quoniã ex Deo eſt ordinatio [k]. ¶Item Taraſius patriarcha dixit: audiuimus paterna mandata. Quid igitur? Oportet recipere ab hæreticis ordinatos [l]? ¶Sancta ſynodus dixit: audiuimus domine, & oportet nos recipere. ¶Taraſius patriarcha dixit; Plures eorum, qui in ſexta ſynodo conuenerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro ordinati ſunt, qui fuerunt principes hæreſeos Monothelitarum quoniam iſti continuatim † in Conſtantinopolitana ſede ſederunt: & vltimo eorum, Petro ſcilicet, vſque ad ſextam ꝑ ſynodum non fuerũt plures quam duodecim anni. Thomas verò, & Ioannes, & Cõſtantinus ab hæreticis illis archiepiſcopi facti ſunt, & tamen propter hoc non ſunt reprobati. ¶Sancta ſynodus dixit, hoc manifeſtum eſt. ¶Conſtantinus epiſcopus Cypri dixit: ſufficienter oſtenſum eſt, quòd ab hęreticis veniẽtes recipiendi ſunt. Si uerò quis ſpõte ad hæreticum vadit, & accipit ordinationem, non recipiatur [m]. ¶Item Taraſius Patriarcha dixit: Et ego refuto eos, qui ob huiuſmodi cauſam ad fidei ſubuerſionem ordinati ſunt: & maxime cum præſentes eſſent orthodoxi epiſcopi, a quibus poterant ordinari. Sic eſt enim paternus intellectus. Si uerò ſynodalis conſonantia fuerit, & vnitas eccleſiarum de orthodoxis, qui præſumpſerint ab immundis hæreticis ordinari, depoſitioni ſubiaceant. Sancta ſynodus dixit: hoc eſt iuſtum iudicium.

† *al. patriarcha.*

Ezech. 18.
4. *Reg.* 14.

† ἀμοιβαδόν

¶*Hoc etiam caput collectum eſt ex varijs locis primæ actionis eiuſdem ſeptimæ ſynodi, omninoque operæ pretium eſt integram illam actionem perlegere; nonnulla tamen notabuntur.*

α ¶[Dignum, eſt] *Locus eſt poſt recitationem nominum epiſcoporum qui conuenerant: ſed valde conciſe refertur: quod in alijs etiam locis huius capitis euenit.*

β ¶[Conſtitutio.] *Verba quæ proxime huic parti antecedunt, ſunt hæc,* ἀπὸ λιβέλλου ἀνέγνω οὕτως, *ideſt, vt interpretatur*

a ¶Sed aliorum.] vt ſu. ea. q. 1. viliſſimus, & eſt argu. cont malos doctores. nam q alios docere debent, &c. ff de edẽ. ſi quis ex argẽtarijs §. ꝑtor.
b ¶Si aliqua alia.] quę impediat diſpẽſationem. ſup. q. 5. c. 1. in fi.
c ¶Romę exulatus.] Ideſt, per excõmunicationem exilio cõdemnatus. ſup. d. 16. ſexta.
d ¶Macharius.] Pronunciatus.
e ¶Quotidie.] inf. 24. q. 3. dixit Apoſtolus. ADDITIO Nam ibi dicitur poſt ſecundã & tertiã admonitionem hæreticum eſſe vitandum. Sed illud intellige quãtum ad ſecreta fidei noſtræ. nõ quantũ ad admonitionem. 42. diſt. in mandatis. Archid.
f ¶Mittebat] ſup. d. 19. Anaſtaſius cõt.
g ¶Princeps.] Ideſt, promulgator vel auctor canonum, vt d. ſ. 16. ſexta. uer. quarta Ioan.
h ¶Item vere.] Quaſi dicat, licet parentes, ſ. epiſcopi hæretici fuerunt, non tamẽ filij in hæreſi ſuſcepti & ordinati cũ ad eccleſiam redierunt minus recipiendi ſunt in ordinib', vt ſu. d. 19. Anaſtaſi'.
i ¶Morietur.] Quaſi dicat, tandiu morietur, quamdiu pęnitẽtiam non agit, & ſic facit ad propoſitũ.
K ¶Ordinatio.] Facta per hæreticos in forma eccleſiæ: & iõ non eſt reiteranda, vt ſup. ea. q. 4 Iudæi. inf. 24. q. 3. §. his ita.
l Ordinatos.] Arg. pro opinione dicentium, ꝙ ille, qui recipit vltimam manus impoſitionem extra eccleſiã, ordines cõfert, ꝙ eſt cõt. Ioan. de Fant. vt dixi 9. q. 1. in ſũma nã recipiũtur hic in ordinibus ordinati ab illis, qui receperunt in hæreſi ep̃alem vnctionem, vt a Sergio, Petro, Paulo, Pyrrho.
m ¶Nõ recipiat.] In caſu ſeq. vel de iure.

Digitized by Google

EX HAC. Hæc eſt. tertia pars quæſt. in qua dicitur, quod ſi ſimoniacus in ordine in perpetuum eſt ſuſpenſus, & hoc probat per c. Leonis. Io. de Fan.
CASVS. Infert Gratianus ex ſupradictis capitulis 7. ſynodi, & ex 1. c. huius q̃ onis, quòd qui ſpõte ſunt ab hęreticis ordinati, vel in ſubuerſionẽ fidei noſtrę, ab eis ordinem receperunt, vel q in eccleſia ordinati poſtea eccleſiæ rebelles fuerunt nõ ſunt in ſuis ordinib. recipiendi: ſed cũ ſimoniaci p̃dicta non faciãt, videtur aliud eſſe de eis dicendum. infert tñ per multa capitula, ꝙ ſimoniaci reparari non debent Sed dicit Gratianus verũ eſſe hoc, niſi fiat ex diſpenſatione, quæ diſpenſatio propter multas cauſas hic enumeratas fieri poteſt, ſicut quandoq; diſpẽſatũ fuit, vt de monachis, vel laicis clerici aſſumantur.
a ¶ Auctoritate verò Cypriani.] Sup. eo. ſi qui presbyteri.
a ¶ Si

Anaſtaſius, ex libello legit ita. *Nõ enim ſententiam dicit nunc Baſilius, ſed abiurat hæreſim, in quam cum alijs lapſus fuerat: quam abiurationem, vna cum profeſſione catholicæ fidei oportuit ipſum ex libello, quod nunc etiam in more poſitum eſt, recitare. Libellus verò hic incipit*, Conſtitutio, &c.

γ ¶ Conſtantinus.] *Poſt receptionem Baſilij, Theodori, & Theodoſii acceſſerunt alij epiſcopi, qui in eandem hæreſim lapſi, admitti ſe a ſancta ſynodo eodem modo poſtulabant, & cum vnus ipſorum excuſationis gratia, dixiſſet, a malis magiſtris ſeductum fuiſſe, Conſtantinus epiſcopus Conſtantiæ, quæ in Cypro eſt, hoc ei exprobrauit.* Exprobratio græcè ſic hẽt ἤ δει ὑμᾶς ἐπισκόπους ὄντας μὴ διδασκαλίας δεῖσθαι, ἀλλὰ διδασκάλους εἶναι ἑτέρων, *quæ ſic Anaſtaſius vertit*, Oportebat vos, cum eſſetis epiſcopi, diſcendi nullam neceſsitatem habere: ſed magiſtros eſſe potius aliorum.

δ ¶ Malorum.] *Cum Hypatius, & alij epiſcopi, qui a ſancta ſynodo admitti petebant, dixiſſent, a malis magiſtris malas ſe doctrinas accepiſſe, reſpondens ei Taraſius Patriarcha inquit* ἐπειδήπερ εἴπατε, κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, ἡ ἐκκλησία ἐκ κακῶν διδασκάλων ἱερεῖς δέχεσθαι οὐ προσίεται, *id eſt*. Quandoquidem dixiſtis, malorum doctorũ malæ diſciplinæ; eccleſia, vt ex malis doctoribus ſacerdotes admittat, non facile adducitur. *Ex quo apparet Taraſium non contradicere Conſtantino, vt auctor gloſſę putauit.*

ε ¶ Item Ioannes.] *Poſt recitata verba Taraſii cum ſynodus dubitaretur, an etiam hi, ſicuti tres priores recepti erant, ſtatim, eſſent recipiendi*, Ioannes Apocriſarius *Patriarchæ Antiochiæ, & Conſtantinus epiſcopus Conſtantiæ Cypri, petierunt, vt canones & ſanctorum* Patrum *libri eo ſpectante legerentur, vt maturius poſſet conſtitui, quomodo redeuntes ab hæreſi ad eccleſiam catholicam eſſent recipiendi & cum de octauo canone primæ Nicenæ ſynodi (in quo de Chataris recipiendis agitur) diſſereretur. Ioannes hæc eſt interlocutus.*

ζ ¶ Si aliqua alia cauſa.] *Græcè eſt*, καὶ ἐάν τις αἰτία πονηρὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, *quæ Anaſtaſius vertit*, niſi forte in eis maligna fuerit noxa reperta, *& paulo poſt*, ſi non eſt in illis aliqua cauſa nefaria.

η ¶ Petrus.] *Poſt multos canones lectos, & multas ſanctorum* Patrum *auctoritates recitatas, cum Taraſius ex illis collegiſſet, ab hæreſi reuertentes eſſe recipiẽdos in catholica eccleſia, Petrus legatus Hadriani Papæ, exemplo Benedicti* Papæ *id confirmat.*

ϑ ¶ Vſque ad ſextam.] *Græcè eſt*, ἕως τῆς ἕκτης συνόδου ἔτη πλέον οὐ διῆλθον, ἢ δεκαπέντε *id eſt*, vſque ad ſextam ſynodum non interceſſerunt anni plures, quam quindecim.

ι ¶ Si verò ſynodalis.] *Græcè legitur*, ἐὰν δέ συνοδικὴ ἐκφώνησις γένηται καὶ ὁμόνοια τῶν ἐκκλησιῶν ἐπ' ὀρθοδοξία, τολμῶν ἀπὸ τῶν βεβήλων αἱρετικῶν χειροτονεῖσθαι, τῇ καθαιρέσει ὑποπεσεῖται *Quæ Anaſtaſius vertit*. Si autem ſynodica promulgatio, & concordia eccleſiarum, cauſa orthodoxiæ, facta fuerit, qui præſumpſerit a profanis hæreticis, ordinari, depoſitioni ſuccumbet.

3 *Ex hac auctoritate datur intelligi, quòd qui ab vnitate catholicæ fidei in hæreticorum ſocietatem tranſierit, vel de manibus eorum, eccleſiaſticæ dignitatis ſacramenta percipiat; vel qui contemptis orthodoxis ab hæreticis ordinari deſiderauerit, & ſi poſtea ſua abrenuntians hæreſi ad eccleſiam redierit, officio tamen accepto fungi non poterit. Auctoritate verò Cypriani* a 1 *prohibentur adminiſtratione eccleſiaſtica, qui intra catholicam eccleſiam ordinati ad fidei impugnationem dilabuntur. Porro ſimoniaci nec ab hæreticis ordinantur ad fidei ſubuerſionem: nec intra eccleſiam catholicam ordinati aduerſus fidem armantur. Quamuis enim nonnullos per pecuniam ordinent; non tamen ſi-*

1 ſup. ea. ſi qui preſbyteri.

Digitized by Google

a ¶ Si ſuis.] Sup. ead. q. 7. ſi quis 1.
b ¶ Et Innocentij.] Supra ead. q. 1. cap. vlt. ſupra ead. q. 1. Arrianos.
c ¶ Et aliorum.] Sup. ea. q. 1. ſi quis confugerit, cap. qui Pudet. &c. ſi quis epiſcopus per pecuniam. Requi-

bus, vt dixi 32. d. presbyter de ſimonia vero pœnitere nō pōt, niſi prius dimittat ordines, vt ſu. e. q. 1. ſi qs neq;.
g ¶ Subuenire.] Niſi gradibus ſuis, vel dignitatibus taliter adeptis prius amiſſis, vt ſu. ea. q. 1. ſi quis omnem, & ſup. ea. q. 1. ſi quis neq; inf. 27. q. 1. quæ Chriſto, &c. nec aliqua inf. 32. q. 7. fidelis.
h ¶ Obuiare] inf. 25. q. 1. ſunt quidā. &c. contra ſtatuta.
i ¶ Sed in illorum.] vt ſ. de iure deponātur, vt ſup. ea. ſi quis omnem.

1 Et ea. preſbyter ſi per pecuniam. &c. qui ſtudet. & q. 3. ſi qs dator. & ca. ſi quis epus H.

dem impugnant, nec gratiam ſpiritusſancti venalē prædicant. Vnde veraci pœnitentia, cum hæreſim ſuam deteſtati fuerint, præmiſſis auctoritatibus non prohibentur recipi in ſuis gradibus. Verumtamen capitulo illo Nicænæ ſynodi 1, ſi quis per pecuniam, &c. & illo alio ſeptimæ ſynodi 2, ſi quis [a] omnem traditionem, &c. & Innocentij [b], & aliorum [c] 3 multorum auctoritatibus irreparabiliter damnari iubentur.

1 forte ſu. ea. q. 1. g per pecunias. aut q. 7. c. ſi quis omnē. §. quicumque per pecuniam.
2 ſup. ead. q. 7. ſi qs q. 1. ca. vlt. q. 1. c. Arrianos 3. eo. q. 1. c. ſi qs confugerit & c. qui ſtudet. & c. ſi qs epiſcopus per pecuniam.

Hinc etiam Leo 4. epiſcopis Britanniæ.

¶ In ordine male accepto ſimoniaci pœnitentiam agere non poſſunt. Cap. V.

Iuo p. 5. ca. 115.

REquiritis de ijs, qui turpiſsimo lucro columbas in tēplo Domini vendere [d] non pertimeſcūt, & ſua facta, improba temeritate Simonis hæreſi coniungunt, vtrum poſsint [e] in ordine [f] pœnitentiam agere, an tantummodo extra ordinē, & ſacerdotalem facere gradum. Quod nos quidem conuictis & ijs, qui tam deteſtabile nefas (quod tam multis eſt damnatum cōcilijs) peregiſſe noſcuntur, nulla poſſumus pœnitentia ſubuenire [g], & tot ſpiritualibus patribus obuiare [h]; ſed in illorum [i] patrum me ſententia conuenire omnibus certum ſit.

¶ Epiſtola huius Leonis quarti ad epiſcopos Britanniæ magna Pars (in qua etiam eſt hoc caput) habetur in codice peruetuſto.

4 *Niſi rigor diſciplinæ quandoque relaxetur ex diſpēſatione miſericordiæ. Multorum enim crimina ſunt damnabilia, quæ tamen eccleſia tolerat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, vel neceſſitatis, ſiue vtilitatis [k], & pro euentu rei. Pro tempore: ſicut Gelaſius, qui cū neceſſitate temporis videret Italicam eccleſiam propter belli famiſq; incurſionem fere omnium clericorū officio deſtitutam, adeo vt pleriſq; [l] populis ſubſidia regendarū*

NISI RIGOR. Hæc eſt quarta pars quæſt in qua probatur per 17. auctor. φ diſpenſationes fiunt ſex modis Io. de Fā.
K ¶ Vtilitatis.] Sicut etiā ius ciuile quędā admittit propter vtilitatem. ff. de pign. ſed an viæ.
l ¶ Vt pleriſque.] Hic incipit tractare de diſpenſatione, vnde videndū eſt quid ſit diſpenſatio, quid diſpēſare, & quod ius ſit diſpenſabile, & quis poſſit diſpēſare. Diſpenſatio eſt iuris cōis relaxatio facta cū cauſę cognitione ab eo, qui ius hēt diſpenſandi. arg. 12. q. 1. ex his. Diſpēſare eſt diuerſa penſare. Nam omnia hæc de quibus fit mētio in hoc §. pēſare debet qui diſpenſare vult Scias ergo, φ vbicūq; decoloratur ſtatus eccleſię, nō poteſt diſpenſari, vt iſ. e. & ſi illa Dicūt quidā indiſtincte, φ cōtra quatuor concilia non poſſit diſpēſari. vt ſup. 15. diſt ſicut. nec cōtra Euāgeliū,

Diſpenſari quandoque non poteſt.

d REquiritis] ¶ Vendere.] Ideſt, emere nam veteres indifferenter vtebātur his verbis, ff. de actio. emp. veteres. Nam de venditore non videtur dubium quin remanere poſſit. vnde loquitur de emptoribus, quia agere pœnitentiam non poſſunt in ordine empto, niſi purgetur vitium rei furtiuæ, ideſt, niſi dimiſſo quod ſimoniace acquiſierunt 2, ſed vendentes poſſunt, ſi uitium occultum eſt. Vel indifferenter de emptoribus & venditoribus intelligitur, φ non poſſunt agere pœnitentiam remanendo in ordinibus ſuis, niſi ex diſpenſatione, ſi crimen ſimoniæ ſit notum. Loquitur enim de conuictis, & quorum crimina ſunt publica de talibus quidem interrogatus eſt Papa, & de talibus reſpondet.
e ¶ Vtrum poſſint] Ideſt, utrum poſſint retinere ordines poſt pœnitentiam 3 & hoc notat ſequens litera, an tantummodo, &c. & exaudi de conuictis, ut inf. ſequitur, nam cum ſponte confeſſo mitius eſt agendum.
f ¶ In ordine.] Hinc collige ſubditum poſſe accuſare prælatum de ſimonia non præmiſſa priuata admonitione arg. cōtra. inf. ea. d. ult patet. & hæc eſt ratio, quia de alijs criminibus poteſt quis pœnitere, & eſſe in ordini-

Ordinū emptores, & vēditores qualiter pœnitere debent.
2 Atg. inſti. de vſuc. §. furtiuę. ī fi. & nota ſup. ea. q. 1. ordinatioēs Ar.
3 Sub vt ſic per dignam pœnitentiā poſſint vel mereantur in ordinib. miniſtrare, an omnino deij ci. Arch.

vel præceptum Apoſtoli, vt 25. q. 1. ſunt quidam, vt ibi notaui De diſpenſatione epiſcoporum dico, φ vbicūq; non eſt eis prohibita diſpenſatio, ibi poſſunt diſpenſare 4. vt extra de cler pug. in duel. ca. 1. & de ſen. exc. nuper. In quibuſdam tamen caſibus inuenio eis permiſſam diſpenſationem, in quibuſdam prohibitam, quandoque enim diſpenſant cū ſacrilego, vt 50. diſt. ſi quis presbyter. Item cum hæretico. 50. diſt. presbyteros, qui. Item cum adultero, vt extra de iud. ac ſi clerici. Item cum ſimoniaco diſpenſant, quandoque in beneficio, qñque in ordine, vt ſup ea. q. 5. c. 1. & cap vlt. Item cum ſchiſmatico, vt 50. d. vt conſtitueretur. In maioribus autem criminibus etiam diſpenſant in beneficijs, ſi ſunt occulta 5. vt 50 diſt. de his uero. Item cum homicida diſpenſant in beneficio, vt extra de cle. pug. in duel. Henricus. & de homi. interfeciſti 50. diſtin. ſtudeat, ſed non in officio, vt 50. diſtin. miror. Item quandoque cum aliquo diſpenſant in matrimonio contrahendo, vt 3. q. 2. antiqui. Item in ordinibus, & dignitatibus, niſi tantū in epiſcopatu, vt extra de elec. innotuit, item diſpenſant cum excommunicato miniſtrante, vt 2. quæſt 5. quando

4 Et idē no. 50. d in ſumma &c. minor. ext. de temp ord. dilectus. Arc.

Epi cū multis diſpēſāt.

5 Sic ēt notat Vin. ext. de iud at ſi. & hoc p illud e hic al leg. de his vero. Archid.

Digitized by Google

quanto. licet ſit contrarium 11. q. 3. ſi quis epiſcopus. Fit autem diſpenſatio cum hoc requirit neceſſitas, vel vtilitas, infr. ea tali. Itē fit quandoque diſpenſatio, quia timetur magis malum, ſicut cum Anglicis fuit diſpenſatum. vt 35. q. 3. quod ſcripſit. &c. quædam lex. Item quandoque propter futurum bonum, vt quando diſpenſatur cum hæreticis, vt alij facilius reuertantur ad eccleſiam, vt 23. q. 4. ipſa pietas. Item quandoque propter multitudinē, & propter ſcandalum vitādum 50. diſt. conſtitueretur.

a ¶ De monachis.] vt ſup. 55 diſt. c. 1.

NEceſſaria.] CASVS. Dicit hic, quòd propter neceſſitatem quādoq. rigor canonū relaxatur vnde propter neceſſitatem ex monachis, vel laicis clerici eliguntur, & ordinati ab hæreticis tolerantur.

QVod pro remedio.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ diſpenſatio, quæ facta fuit ex neceſſitate, de iure cōmuni non fuit, vnde ceſsāte neceſſitate ceſſare dēt diſpenſatio Aliud enim eſt quod legitime & de iure fit, aliud diſpenſatione. Sequēs. §. cū c. patet.

b ¶ Ceſſante.] Argu. cū ſublata tolli conſtitutionem ex eadē cauſa ortam. ceſsāte .n. neceſſitate ceſſare debet id quod vrgebat, vt ſu. d. 28. de Syracuſanæ. ſu. e. q 1. quod ꝓ remedio, & ſup. d. 61. § his omnibus. & c. neophytus. ſup. q. 1. quę ꝓ neceſſitate. ſup. diſt 4. quoniā multa. inf. 9. q. 1. ordinationes. & 63. diſt. §. verum.

c ¶ Neceſſitate.] futura: ſed nō iam facta.

d ¶ Quod vrgebat.] Arg. ff. de adop. l om ni fere iure arg. ff. de ſtatu ho hō liber.

e ¶ Vſurpatio.] Id eſt diſpenſatio, vel iuris derogatio impellit, vt promoueantur.

f ¶ Ordinentur.] Id eſt. vt promoueātur vel ordinentur. ſi ante non fuerint ordinati, vel forte extra formam eccleſiæ.

g ¶ Si qui voluerunt.] Sup ead. q. 1. ſi quis confugerit.

h ¶ Per ſcriptum.] Inf. ea. q. Maximū, & cap. ſi quis epiſcopus. ſup. ead. q. conuenientibus. arg. contra inf. de pœn diſt 1. quem pœnitet. nam ibi dicitur, ꝙ viua voce debet confiteri. Sed illud verum eſt. ſed nihilo minus poſtea per ſcripturam debet confiteri.

i ¶ Vt fateantur.] Inf. 23. q. vlt. peſſimam.

K ¶ Conſenſu.] Aliud eſt ergo iurare ſtare mandatis eccleſiæ, aliud epiſcopi 2, & ex hoc ſoluitur contrarietas illorum c extra. de appel quæſtioni. & cap. præterea. immo idem eſt extra de ſent. excom. ex tenore. Io.

deeſſent animarum; conceſſit de monachis [a] *vel de laicis clericos aſſumi, ita dicens epiſcopis per Lucaniam, epiſt. 1. c. 1.*

¶ Pro tempore neceſſitate Apoſtolicę ſedis decreta temperantur. Cap. VI.

NEceſſaria rerū diſpenſatione cōſtringimur, & Apoſtolicæ ſedis moderamine cōuenimur ſic canonū paternorum decreta liberare, & retro præſulum, deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, vt quæ præſentiū, neceſſitas temporum in reſtaurandis eccleſijs relaxanda depoſcit, adhibita diligenti conſideratione (quantum poteſt fieri) temperemus. Poly. l. 7. tit. 15. Anſel. l. 2. c. 34. Iuo p. 3. c. 141.

Item, Priſcis igitur, &c. [*Require ſupra in tractatu ordinandorum.*] *Item Innocentius Papa cum pro neceſſitate temporis, ne nimium ſcandalum eſſet in eccleſia, ordinatos à Bonoſo hæretico ſuſciperet, ait in decretis ſuis, epiſt. 22. ad epiſcopos Macedoniæ, c. 5.* diſtin. 55.

¶ Ceſſante neceſsitate debet ceſſare quod urgebat. Cap. VII.

QVod pro remedio, ac neceſsitate temporis ſtatutū eſt; conſtat primitus non fuiſſe. *& infra.* Quod ergo neceſsitas pro remedio reperit; ceſſante [b] neceſsitate [c] debet vtique ceſſare pariter quod vrgebat [d] †: quia aliud [a] eſt ordo legitimus; aliud, quod vſurpatio [e] ad præſens fieri tempus impellit. ſup. ea. q. 1. quod ꝓ neceſſitate. Iuo in prologo.

† Concor. rex. in. l. liberorum. cum gl. ff. de his qui no. inf. & Bar. in L. 1. ff. ſo l matrimo,

a ¶ Quia aliud.] *In originali, & apud Iuonem, & in multis manuſcriptis Gratiani legitur,* alius eſt ordo legitimus, alia vſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.

Ceſſante cā ceſſat cōſtitutio ex ea orta.

Similiter ex diſpenſatione etiam in Nicæno concilio, c. 8. de Nouatianis ſtatutum eſt, vt ad eccleſiam redeūtes ordinentur [f].

¶ Iterum ordinentur, qui ex Nouatianis ad eccleſiam redierint. Cap. VIII.

1 Quod hic le. & no. infra ea. & ſi illa. tunc intellige, vt videlicet ceſſante neceſſitate ſimili, diſpenſatio non fiat. Nam diſpenſatio ſemel facta nō eſt amplius reuocanda extra de fi. ps. by. ſicut nec in iure remiſſio. 23 q. 4 ſ illic. Ar.

SI qui voluerint [g] venire ad eccleſiam catholicam, & Apoſtolicam ex Nouatianis; placuit ſancto concilio, vt ordinentur, β & ſic maneant in clero. Ante omnia autem hanc ab eis confeſsionem per ſcripturam [k] eccleſiæ catholicæ, & Apoſtolicæ ſtatuta obſeruaturos.

β ¶ Vt ordinentur.] *Græce eſt,* ὥς τεχειροϑετουμένους αὐτοὺς μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. *q.* Dionyſius *vertit, vt* impoſitionē manus accipiens ſic in clero permaneant. *At Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in actione prima ſeptimæ ſynodi poſt recitationem iſtius canonis iſtam vocem, χειροθεσία, interpretatur benedictionem, non ordinationem.*

2. Ar. contra 7. q 1. ſcire. & extra de his quæ vi, n. ſ. cau. c. 1. §. vlt. & de hoc. & de ſen. exc. ex tenore. Ar.

Item Gregorius lib. 10. reg. epiſt. 31.

Quoties

QVoties.] CASVS. In hoc c. continetur qualiter iurare debeant reuertentes ab hæreſi. Dicitur .n. ꝙ epiſcopus reuertens ab hæreſi ad eccleſiam, iurat propter cautelam futurorum ſummo Pontifici pariter cum ſuis ſocijs, ꝙ ab vnitate eccleſiæ, & communione Romani

potest apud ſe aliquis obligari. ff. de fideiuſſ. ſi quis pro eo. §. 1.

d ¶ Et per te.] Arg contra inſt. de inutil. ſtip. §. ſi quis alij. quia ibi dī, ꝙ alteri ſtipulari, vel paciſci nemo poteſt, niſi ſit ſeruus eius, vt ibi, vel procurator præſentis. ff. de uerb. obli. ſi curatori præſes. Dic ergo ideo hoc fieri, qa Papa ſeruus eſt B. Petri. unde dicit de ſe in epiſtolis ſuis, ſeruus ſeruorum Dei. Vnde verſus.

Seruus erāt tibi Roma prius domini dominorum.

Seruorū ſerui nūc tibi ſunt domini.

Vel hoc fit fauore religionis: ſed credo iure canonico me teneri 1. ſi ego promitto tibi me daturum Titio x. arg. 22. q. 5. iuramenti maxime ſi interuenerit ſacramentū arg. ff de conſti. pec. l. 1. & l. cū q.

Papa dicitur ſeruus ſeruorum.

1 Hanc gl. dicit Raph. Cuma. ſingularem. ad ꝯc, ꝙ de æquitate canonica alter poſſit alteri ſtipulari.

¶Iuramentum a ſchiſmate redeuntium. Cap. IX.

Anſel. lib. 6. c. 161. Poly. li. 7. tit. 6.

QVoties cordis oculus nube erroris obductus, ſupernæ illuſtrationis lumine fit ſerenus, magna cautela [a] intendum eſt, ne latenter auctori ſchiſmatis irruat, & ab unitatis radice eos, qui ab eam reuerſi fuerunt, telo iterum erroris abſcindat. Et ideò poſtquam ego ille [α] ciuitatis illius eps, comperto diuiſionis laqueo, quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona, & ſpontanea voluntate ad vnitatem ſedis Apoſtolicæ diuina gratia duce reuerſus ſum; & ne non puramente, ſed ſimulata reuerſus exiſtimer; ſpondeo ſub ordinis [b] mei caſu, & anathematis [c] obligatione, atque promitto tibi, & per te [d] ſancto Petro Apoſtolorum principi, atq; eius vicario Beatiſſimo Gregorio, vel ſucceſſoribus ipſius me nunquam quorumlibet ſuaſionibus, vel quocunque alio modo ad ſchiſma, de quo redemptoris noſtri miſericordia liberante ereptus ſum, reuerſurum; ſed ſemper me in vnitate ſanctæ eccleſiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permanſurū. Vnde iurans per Deum omnipotētem & hæc ſancta quatuor Euangelia [e], quæ in manibus meis teneo, & ſalutem [f] dominorum [g] noſtrorum Rempublicam gubernantium, me in vnitate, ſicut dixi eccleſiæ catholicæ & cōmunione Romani Pontificis ſemper, & ſine dubio permanere. Quòd ſi (quod abſit) aliqua excuſatione, vel argumento ab hac me vnitate diuiſero, periurij reatum incurrens, æternæ pœnæ obligatus inueniar, & cum auctore ſchiſmatis habeam in futuro ſæculo portionem: Hanc autē profeſsionis, promiſsioniſque meæ chartulam notario illi cum conſenſu presbyterorum, & diaconorum, & atque clericorum, qui me in hac unitate obligantes in ſupraſcriptis omnibus prona ſimul voluntate ſecuti, atque proprijs manibus ſubſcripturi ſunt, ſcribendam dictaui, & propria manu ſubſcribens tibi tradidi. Acta in loco illo, & cōſulibus [h] ſupraſcriptis. Subſcriptio epiſcopi illius. Ego ille, epiſcopus ciuitatis illius, huic confeſsioni, promiſsionique meæ, præſtito de conſeruandis ſupraſcriptis omnibus ſacramento [i] ſubſcripſi [k].

† *al. ſalutem gentium, atque illuſtriū dominorum*] *al. gentiumq; illuſtrium*] Anſ.

α ¶ Ego ille.] *Repoſita eſt antiqua nota* ille, *ex codicibus epiſtolarum B. Gregorij impreſſis, ac manuſcriptis, quæ quidē nota in hoc capite multoties repetitur. Pro ea in vulgatis Gratiani exē-*

mani Pontificis nunquam recedet, & iuramento per manum notarij ſcripto, tam ille, quàm ſocij pro uoluntate ſub ſcribant.

a ¶ Magna cautela.] Arg. ꝙ cum abundantiori cautela faciendum eſt, in quo timetur regreſſus. ſup. diſt. 28. de his infra. 20. q. 2. c. ult. & q. 3. c. 1. ſup. d. 23. quamquam.

b ¶ Sub ordinis.] Similiter obligatur aliquis ſub pœna beneficij ſui, ut extra de elect. cum dilectus. in fi. & extra de crim. fal. c. fi.

c ¶ Anathematis.] Imprecatio eſt. non enim quiſquā poteſt ſe excommunicare. Similis eſt imprecatio de conſecra. diſt. 2. ego Berengarius. & 11. q. 3. ſi is qui. Nec

Excōicare ſeipſum nemo poteſt.

e ¶ Euangelia.] inf. 1ū. q. 3. Imperatores. arg. contra inf. 22. q. 1. §. ſic etiā. inf cau. prox. q. 5. qua de cauſa inf. 22. q. 1. clericū & c. mouet. contra. Dic, vt 22. quæſt. 1. ſi aliqua.

f ¶ Salutem.] ideſt, per eum, cuius iudicio ſalus dominorū meorum cōſiſtit, ſic enim iurādo per has creaturas reſpectum habebat ad creatorē & ideo nō peccabat. & ſic intelligitur 22. q. 1. § ſic ēt. ff. de iureiuran. qui per ſalutē. Et quod dicit in manibus. &c. eſt ar. ꝙ epiſcopus cum iurat, tāgere debet Euāgelia, & ſic eſt cōtra 1. q. 1. nec honore. Io & eſt expreſsū hodie, quod epiſcopus cum iurat, non debet tangere librū, ut extra de iur. cal. c. ult. B.

Eṗs iurans non dēt tangere librū.

ADDITIO. Huic decreta. bene ſtandum eſt niſi forte hoc in abiuratione hæreſis ſit ſpeciale in deteſtationem criminis. Ioan. de Fan.

g ¶ Dominorum.] inf. 22. q. 1. clericū. & c. mouet cōtra.

h ¶ Conſulibus.] Hoc non habet hodie locum. nam ſufficit apponere nomen Papæ, & Imperatoris, ut no. 2. q. vlt. 2. c. vlt.

i ¶ Sacramento.] Hæc ſex presbyterum faciunt iurare coactum. Vt ſit recta fides, ut obediat 3. ut bona fama. Ne verum pereat, ne res ſacra, uel data damna. 28. diſt. de Syracuſanæ.

K ¶ Subſcripſi.] Scilicet hoc quod ſtatutum eſt in concilio Nicæno, ſupra ead. q. ſi uoluerint.

2 Al. 3 q. 5. c. ſcrum. iurare cogunt presbyteri ī ſex caſibus.

3 Extra de maiorita. & obed. cū in eccleſijs. & de iureiurā. ego. Sed dic, ut no. 23. d. quamq̄, ext. de maio. & obed. legebatur. Arch.

CAETE-

QVid verò.] CASVS. Hic intitulatur ſexta quæſtio. Sed quia hæc quæſtio expedita eſt ſupra ca. quæſt. 1. ſi qui a ſimoniacis ideo ponit hic incidentem quæſtionem, quia quæritur de illis, qui dant pecuniam non pro ordinatione, ſed pro electione, vel vt decretum fiat electionis, vel vt confirmetur, vel vt non reſiſtatur electioni. Et dicit Gratianus, quod tales iudicandi ſunt ſimoniaci, ſicut illi, qui pro cõſecratione pecuniam dant.

K ¶Maximi.] De iſto agitur ſecunda q. 5. quanto. 63. d. Salonitanæ.

l ¶Exquiri.] Tunc tenetur prælatus inquirere, cum ad eum peruenit clamoſa querelatio. extra de ſimo. licèt Heli.

m ¶Inc.

QVÆSTIO VI.

QVid vero [a] de his fieri debeat, qui ignoranter a ſimoniacis ordinati ſunt (quod ſexto loco quæſitum eſt) ſupra, in capitulo videlicet Vrbani, quod ſic incipit: [Si qui a ſimoniacis, &c.] requiratur. Nunc autem [b] de illis quæritur, qui non pro ordinatione pecunias offerũt; ſed pro electione, vel vt decretum electionis fiat, vel vt ſubſcriptione firmetur, vel vt electioni non reſiſtatur, ab quibus præmia largiuntur; an eorum electio vitioſa ſit iudicanda. Non enim videntur ſpiritus ſancti donum emere, qui non pro conſecratione, ſed pro electione munera largiuntur; cum nullius ſpiritualis gratiæ aliquos faciat electio participes. Sed ſicut eccleſiaſticarum rerum [c] emptores ſimoniaci iudicantur, quia eccleſiaſticis officijs ita adiuncta ſunt, vt alterum ſine altero alieni non proueniat; ita quia per electionem [d] venitur ad conſecrationem perinde ſimoniacus habetur, qui pro electione [e] præmia largitur, ac ſi pro conſecratione munera dediſſet. ead. q. 1.

Vnde Symmachus ſcribit Cæſario epiſcopo, epiſt. 1. c. 5

¶De ijs, qui muneribus ordinationem faciunt. Cap. I. Poly. l. 2. tit. 1. Anſel. l. 6. c. 69.

SI quis autem epiſcopatum deſiderat, data pecunia [f] potentes perſonas minime ſuffragatrices [g] nec adhibeat: ad decretum ſibi faciendum clericos, vel ciues ad ſubſcribendum [h] adhibito cuiuslibet generis timore [i] compellat, vel præmijs quibuslibet exhortetur.

Item Gregorius Salonæ† conſiſtentibus, lib. 5. epiſt. 26. † al. Salomi.

¶Simoniacus eſt qui, vt eligatur, præmia largitur. Cap. II. Anſel. l. 6. c. 76. Poly l. 2. tit. 3.

EGo autẽ, & veſtræ dilectioni prouidens, & meæ animæ omnipotẽtis Dei iudicium pertimeſcens, eiuſdẽ Maximi [k] cauſam ſubtiliter exquiri [l] deſidero; ſi nullis criminibus preſſus, quæ ſacro ordini contradicunt; ſi nõ per ſimoniacam hæreſim, ideſt, præmia quibuſdam ſe eligentibus præbendo, ad ſacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud Dominum interceſſor erit; ſi non obligatus de ſuis ad locum interceſſionis [m] venerit.

Item Gregorius Syagrio epiſcopo Auguſtodunenſi, & alijs epiſcopis. lib. 7. epiſt. 110.

a ¶Quid vero.] Hęc quęſtio determinata eſt per c. quod G. inducit ſup q. 1. ſi qui a ſimoniacis.

b ¶Nunc autem.] hic ponit incidentẽ quæſtionem, quę dubia non eſt.

c ¶Rerum] Supra q. 3. ſi quis obiecerit.

d ¶Per electionem] ſup. d. 40. ſicut viri.

e ¶Electione.] Si iſ. 15. q. 3. ſanè.

SI quis.] CASVS. Statuitur in hoc cap. vt nec aliquo timore, nec aliquo p̃tio, nec potẽtum ſuffragio epiſcopus cõfirmetur, aut electioni ſubſcribatur.

f ¶Pecunia.] inf. 18. q. 2. c. 1.

g ¶Suffragatrices.] ſu. c. q. 1. eſtote & 16. q. 7. ſi quis epiſcopus ſup. d. 55. nullus.

h ¶Ad ſubſcribẽdũ.] ſcilicet cum patroni ſunt: vel hoc cum ſpecialiter vocantur laici ad electionem 63. diſtinct. Hadrianus. Vel dic, quod factũ prohibet, non ideo dicit, quòd de iure ſubſcribere debeant ciues. argu. extra de elect. c. 1. ſubſcribere tamen debent ciues, nõ vt eligentes, ſed vt cõſentientes, vt inf. 7. q. 1. epiſcopus de loco.

i ¶Timore.] Sed nũquid timor inducit ſimoniam? Dico quod non, 1. peccat tamẽ mortaliter, qui per timorem obtinet beneficium. argu. contra, ſu. q. 3. res eccleſiæ, & eſt argu. quod non tantum timor mortis, vel cruciatus corporis, ſed etiam timor verborum vitiat electionem. arg 23. q. 8. conuenior. Io.

Beneficium per timorẽ obtinẽs peccat mortaliter.

1 Idem dicũt hic Lau. Ber. & Io. de Fant.

EGo autem] CASVS. Quidam nomine Maximus electus fuit in epiſcopum, de quo Papa conſultus reſpondet deſuper, quòd iuſte poterit pro vobis apud Deum intercedere, ſi non ſit ſimonia, vel alijs criminibus detentus, & obligatus, vnde de hoc inquiri deſiderat.

m ¶Interceſſionis.] inf. 3. q. 7. in grauibus. 25. diſtinct. cap. vlt

SIcut is qui.] CASVS. Dicitur, quòd ſicut is, qui inuitatus tenuit dignitatem, eſt promouendus: ſic qui ſe ambitioſe ingerit, eſt repellendus. Vnde ſtatuit Grego. vt in ſacerdotibus ordinandis, & eligendis, omnis venalitas ceſſet, & omne ſuffragium venditorum. Sequens. §. planus eſt, & multum vtilis eſt, & per te videbis.

a ¶Rerum

Digitized by Google

a ¶Renuit.] Dum tamen non eſſet perſeuerans: quia ſi ſemper eſſet inuoluntarius, non eſſet cogendus, vt 74. d. iſta. ſed faciendum eſt, vt de nolente fiat volens 1. & ſic licite ordinatur, vt 23. q. 4. diſplicit 40. d. ante omnia. 8. q. 1. in ſcripturis. & 16. q. 1. vos autem.
b ¶Re-

1 De hoc 7. q. 1. ſcias. ibi videas, & c. eps de loco.

tut. ex ſententia. arg. contra, ꝙ quis poteſt petere honorem. ff. de decur. l. eos & pecuniā pro eo dare. ff. de offi. præſi. Barbarius. arg. 8. q. 1. qui epiſcopatum. ff. de mune. & honoribus. reus. Ad has leges reſpondent quidam, ꝙ publice peti poteſt, non in occulto. Alij, vt Py. dicunt, ꝙ meritis pōt quis petere: alias non: q̃a lex Iulia de ambitu non habet locū Romæ 3. ff. ad leg. Iul. de ambi. l. 1. Vel dic, quod quōdam a populo potuerūt peti: modo verò ab imperatore, vel aliud in dignitatib. ſæcularibus, vnde & militia ſæcularis emi poteſt. ff. de act. empt. l. creditur § inter venditorem. Multū contradicit ſolutioni huic ex de ſi. nobis. vbi ſemper nocet datio pecuniæ, niſi cū data eſt ab aduerſario. Sed ideo hic excuſatur, quia nihilominus erāt eum electuri. ſic extra e. & ſi quęſt. & hoc tenet H.

Honor an peti poſſit.

3 De hoc & no. 82. d. presbyter. in gl. & ita, &c.

N Vnc autem] Hæc quæſtio diuiditur in ſeptem partes: in quarum prima probat duabus auctoritatibus, quod non eſt cum talib. diſpenſandū. Secunda ibi, [Conuenientib.] Tertia ibi, [ex hac.] Quarta ibi, [Niſi rigor.] Quinta ibi, [Ecce quib.] Sexta ibi, [Breuiter.] Septima ibi, [Sancimus.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur ſeptima quæſtio, qua quæritur, an renuncians ſuæ hæreſi ſit recipiendus in epiſcopali dignitate. Et idem intellige de quolibet ordine. & certe de rigore iuris ſunt deponendi, ſed ex diſpenſatione tolerādi, niſi in caſibus, qui conſueuerunt notari 9. q. 1. in ſumma.

¶Sicut ordinatio, ſic electio, vel conſenſus ſine venalitate debet præferri. Cap. III.

Anſ. l. 6. c. 79. Pol. l. 2. tit. 1.

SIcut is, qui inuitatus renuit [a], quæſitus refugit [b], ſacris eſt altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè [c] ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. Nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere: quid agit, niſi vt creſcendo decreſcat, & aſcendendo exterius, interius ad profunda deſcendat? Itaque fratres chariſſimi in ſacerdotibus ordinandis ſinceritas vigeat: ſit ſimplex ſine venalitate cōſenſus, pura præferatur electio, vt ad ſumma [α] ſacerdotij non ſuffragio venditorum prouectus, ſed Dei credatur eſſe iudicio.

Anſ. l. 6. c. 80.

α ¶Summa:] *In vulgatis codicibus legebatur*, ad ſummū ſacerdotij, vel Pontificij, *Emendatus verò eſt hic locus ex originali, Anſelmo, Polycarpo, & pleriſque vetuſtis Gratiani exemplarib.*

Si autem pecunia promiſſa fuerit, vel ſoluta, electo, vel ordinato penitus ignorante, nec eo modo ad electionem, vel ordinationem peruenerit, et nullatenus obeſſe videtur; nec ad reatum criminis pertinet, cuius conſcientiā non habuit: nec ad electionis, vel ordinationis caſſationem; ad quam alias non per prauam illorum cupiditatē perueniſſe docetur.

QVAESTIO VII.

N*Vnc autem de ſeptima quæſtione tractandum eſt; an renuncians ſuæ hæreſi ſit recipiendus* [d] *in epiſcopali dignitate.*

De his ita ſcribit Cyprianus, lib. 2. epi. 1.

¶Qui redeuntes ab hæreſi in ſuis ordinibus recipiantur. Cap. I.

Deuſdedit p. 1. & 4. Anſ. l. 8. c. 39.

SI qui presbyteri, aut diaconi, qui vel in eccleſia catholica prius ordinati fuerint, & poſtmodum perfidi, ac rebelles contra eccleſiam ſteterint; vel apud hæreticos a pſeudoepiſcopis, & antichriſtis contra Chriſti diſpoſitionem profana ordinatione [e] promoti ſint, & ecōtra altare vnū, atq; diuinū, ſacrificia forte falſa, ac ſacrilega offerre conati ſint; eos quoq; hac cōditione ſuſcipi cōuenit [α] cū reuertuntur, vt communicent laici †, & ſatis habeant, quòd admittantur ad pacem, qui hoſtes pacis extiterint;

† al. laicis.

b ¶Refugit.] Sed mirum eſt, quod hic dicitur, ꝙ fugere debet, cum alibi dicatur: Qui epiſcopatū, &c. vt 8. q. 1. qui epiſcopatum, & c. nam ſi illud gerit in animo, & aliud exterius indicat, peccat. Nam mentitur quis ſimulatis operibus, ſicut ore. 2. 22. q. 5. cauete, & ꝙ peccet patet 22. q. 2. cum humilitatis. Dicūt quidam, ꝙ iſtud mēdacium non eſt mortale, licet non ſit benignitatis, vel iocoſitatis: quia caret dolo, & ideo non eſt mortale. Dico, ꝙ iſte debet eſſe nolens, & debet fugere. id eſt timere ne forte non ſufficiens, vt 40. diſt. ante omnia. vnde mentiri debet vires ſuas, ſu. 1. non eſt putanda. Vel dic, quòd intelligitur fugere qui dignus eſt, ſi ſe nō ingerit: qui quæritur & non quæritur.
c ¶Vel importunè.] Nam eo ipſo, ꝙ ſe ingerit, eſt ſuſpectus ff. de procur. quæ omnia, idem in tutore, ff. de teſt,

2 mentitur quis operib. & ore. ca. ad hoc. de cōle. d. 2. reuera. in fine.

d ¶Recipiendus] Non de iure, ſed de diſpenſatione. ſic 23. q. 4. ipſa pietas. Sunt t n̄ quidā caſus, in quib. eccleſia non cōſueuit diſpenſare, quos no. inf. 9. q. 1. in ſumma. Et determinatur hæc q. inf. ea. §. ex hac auctoritate. Io.

Eccleſia diſpēſat in alij quib. caſib.

SI qui presbyteri.] CASVS. Dicit in hoc c. Cyprianus, ꝙ ſi clerici in eccleſia catholica ordinati, poſtea hæretici facti, eccleſiæ reſtiterunt, vel apud eos promoti fuerunt, ſi reuertuntur ad eccleſiam, ad laicam tantum communionem admittantur, vt non retineant arma, quibus contra nos rebellauerunt.
e ¶Ordinatione,] inf. 23. q. 4. ipſa pietas. contra. ſed illud pietate matris eccleſiæ, illud de rigore paternæ diſciplinæ, & ad hoc facit 50. diſt. vt conſtitueretur.

Digitized by Google

a ¶Quibus.] Nota puniri aliquem in eo in quo deliquit.ar. 12.q.2.qui & humanis.
b ¶Contra.] Arg. ꝙ ſi clericus beneficiatus eſt in duabus eccleſijs, non poteſt præſtare patrocinium vni contra aliam 1.argum.96.diſt.ſi Imperator. 3. q.1. nulli. ſi tamē habet adminiſtrationē in vna, poterit contra aliā ſtare 1, arg. ff. de in ius vocan.quæſitum. & 3.q.7.§.ſi contra. in ſi.Ioan.

Cldricus duas habens eccleſias, vnā cōtra alterā ſuſtinere nō debet.
1 Adde not. in l. qſquis. C. de poſtu.
2 Facit em hoc neceſſitas officii.ff. de his q. ut indig. tutorē. cū ſimi.

SI quis oēm]Hoc ca.ſeptem habet partes. In prima 7.ſynodus præcipit omnem traditionem eccleſiaſticam ſcriptā, vel non ſcriptam obſeruari. In ſecunda dicit, quòd clericus conuictus de ſimonia deponatur ab ordine. Tertio reſpondet tacitæ obiectioni qm̄ quāuis Deus indulgeat peccatoribus per pœnitentiā, non tamen reſtituit primā prærogatiuā, quod probat exēplo Dauid, & Manaſſe, & quorundā aliorū, quib. Deus indulſit, & tñ nō ſunt poſteā ſacerdotes facti. Quarto oſtendit lapſum in fornicationem poſt baptiſmū a promotione repelli. Quinto replicat de ordinatione, quā ſimoniacā ſu. dixit, vt addat de electione loci religioſi. Sexto prohibet ep̄m eſſe percuſſorē. Septimo ꝓhibet eccleſiā, vel ordinē ꝑ ſæcularem ꝑtātem obtineri. Secūda pars eſt ibi, [Omnis.] Tertia ibi, [Sed dicūt.] Quarta ibi. [Et ſi in fornicatione.] Quinta ibi. [Item epiſcopum.] Sexta ibi, Similiter percuſſor.] Septima in fine capituli, & prima in principio.

nec debere eos reuertentes ea apud nos ordinationis, & honoris arma retinere, quibus [a] contra [b] nos rebellauerint.

α ¶Conuenit.] *In originali non eſt verbum iſtud, ſed loco ipſius hæc huic capiti antecedunt.* Addimus plane, & adiungimus frater chariſſime, conſenſu & auctoritate communi, vt etiā ſi qui presbyteri, &c. *Multa verò in hoc capite ex ipſo B. Cypriano ſunt emendata.*

Item ex ſeptima ſynodo.

¶De ijs, qui pro muneribus ordinationem faciunt, & qui redeuntes ab hæreſi, in ſuis ordinibus recipiuntur. Cap. II.

SI quis α omnem [c] traditionem eccleſiaſticam ſcriptā, vel nō ſcriptam violat, anathema ſit. ¶Omnis β ep̄s, vel presbyter, aut diaconus conuictus, quòd pro muneribus ordinationem dederit, vel acceperit, à ſacerdotio [d] cadat. ¶Sed dicunt fortaſſe quidam, qui pœnitentiā agimus pro peccato, & Deus indulget [e] illud. Ita & ego dico, quia omnē pœnitentiam [f] recipit Deus, & indulget per pœnitētiam peccata, quæ iam facta ſunt. Noui enim quòd Dauid fornicatorem & homicidā per pœnitentiam receperit Deus, & ꝙ dixerit [g] de eo: [Inueni virum ſecūdum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas:] Noui rurſus eundem audientem a Deo: [Non ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinū es.] Scio Manaſſem [h] per confeſſionem dimiſſam impietatem ſuam. Scio meretrices, & telonarios per pœnitentiā receptos: nullum tamen eorū, qui ante baptiſmū γ peccauit [i], ſacerdotibus connumeratū. Scio quoſdam, dum eſſent in mundo, in multa fornicatione manſiſſe: monachos verò factos quaſi luminaria mūdi reſplenduiſſe, nullum tamen ad ſacerdotiū aſcendiſſe. Quod [k] etſi raro δ [l] contigit, nulla [m] tamen lex [n] eccleſię

Ex actione 1. in 7. anathematiſ.
Deuſdedit p.2.
Iuo p 4 c.198.
Ex epiſ. Taraſij ad Ioannem.
Iuo p. 5. c 121.
Anſ.l.6.c.27.
1. Par.22. & 28.
2. Paral.33.
Actorum 13.
Matth.21.
Mar.2.
Luc.5.

CASVS. Intendit 7. ſynodus probare, ꝙ licet per pn̄iam ſubueniatur cuilibet peccatori: tñ poſt pn̄iam non poteſt de iure promoueri. imo ſi poſt peccatum promotus eſt, vel poſt promotionē peccauit, deponendus eſt, & dicit hoc regulare fuiſſe tam ante inſtitutionem baptiſmi q̄ poſt, & hoc probat exēplis tam veteris teſt. q̄ noui. & hoc ſonat litera illa: nullum tamen eorum, qui ante baptiſmum, &c. nam illi, qui ante baptiſmum peccāt, promoueri poſſunt, vt expreſſum eſt 26.d. deinde.
c ¶Omnem]Id eſt, aliquam de omnibus. ſimile 15.q.1. mulier.
d ¶A ſacerdotio] Arg. ꝙ legitime factū ſuperueniente delicto irritatur, inf.27.q 2.qui dormierit.inf. 10.q.1.de eo. & c.ad limina cōtra, ſu ea.q.5.c. 1. contra.inf. 32.q. 7.c.hi qui. & c.neq.contra ſup d. 94. ſi quis.inf.25.q.ſi qui epiſcopi.17.q.4.frater inf.12.q.2.& humanis.
d ¶A ſacerdotio.]i.eccleſiaſtica dignitate, vt ſup.ea.q. 1.q.1.per pecuniam.
e ¶Indulget.]De pœnit.d.1.verbum.
f ¶Pn̄iam.]Et adeo hoc verum eſt, ꝙ ſi quis etiam per venias ad ſummum malorum, ſubueniatur ei per pœnitentiam, vt de pœn diſt. 3 talis. nam in quacumq; hora ingemuerit peccator, & c. nec tibi dico ſepties, & c. de pœn.d.2.adhuc inſtant.
g ¶Et quod dixerit.]Et ita ſynodus inducit hanc auctoritatē, ac ſi primo peccaſſet Dauid, & poſtea Dn̄s dixiſſet ei: inueni, &c. quod tamen ſecus fuit, ſed ſynodus nō curauit de ordine, ſed de veritate; quia Dominus ſic ei dixit, & ille pœnituit, nec tamen poſt pœnitentiam permiſſus eſt ædificare, in hoc facit ad propoſitum. Vel retulit ſynodus ad diuinam præſcientiam, vbi iā præſens erat furtum Dauid.
h ¶Scio Manaſſem.]Ezechiæ filium, qui acta pn̄ia reſtitutus eſt ad regnum, arg. de pœ.d. 2. ſic enim inquit.
i ¶Peccauit.] Arg per baptiſmū nō aboleri infamiam. cum etiam poſt baptiſmum impediat promouendū, qđ non eſt verum: quia omnia crimina & etiā ſequela peccati dimittuntur in baptiſmo, vt 25.d primum. 26.d. deinde. & ſic nō eſt obiectio de Paulo, qui ante baptiſmū peccauit 3. & quod dicitur, refert ſe ad id, quod tunc accidit: quia tunc non fuit viſum, ꝙ aliquis talium promoueretur ante baptiſmum. ſic vacat hic arg. notatum ab H. non aboleri infamiam per baptiſmum.
K ¶Quod.] Scilicet fuerunt promoti.
l ¶Ratio.]Sicut in Matthæo, qui fuit telonarius, & tamen poſt fuit Euangeliſta.
m ¶Nulla.] Arg. ꝙ licet aliquid in eccleſia accidat: non tñ lex efficitur. inf.77. monachus. ſup.d 55. priſcis. ſup.d. 56. Cœnomanenſem, ſup d. 54 multos.
n ¶Lex.]i. regula, vel ius cōe, alibi dr̄ conſuetudo, vt ſu. q.1.ven.um eſt, ſimiliter dicitur, reg. 32. diſt Nicena.

Factum legitime irritat delicto ſuperueniente.

Dauid etiā poſt pn̄iam non eſt permiſſus ædificare tēplum

Baptiſmus vtrum tollat infamiam.

3 Vt teſtatur de ieipſo. 1. ad Tim.1 & hī act.9.

a ¶Tra-

Digitized by Google

fuit Nouimus peccatricem prius Mariam: poſt conuerſionem, quamuis ſanctam, & caſtam, tamen inter diaconiſſas non eſſe computatam. Sed quid hoc dico? Sequens ſanctos Apoſtolos, & venerabiles patres, cum omni fiducia clamo. Qui per ſimoniam ordinatus eſt, ſiue epiſcopus, ſiue presbyter, ſiue diaconus, alienus eſt à ſacerdotio neque enim venalis eſt gratia ſpiritus ſancti. Caiphę traditio[a], & adinuẽtio Simonis, à ſancto ſacerdotio eſt aliena. ¶ Et ſi in fornicationem [b] lapſus eſt aliquis poſt baptiſmum, in ſacerdotium non recipitur. Canones enim hoc prohibent. Si quis verò cum hoc peccato ad ſacerdotium prouectus eſt, cognitus degradetur. *Item paulo poſt* ¶ Epiſcopum, qui per pecuniam ordinatus eſt confiteor, quia per pœnitentiam recipitur. Deus enim bonus eſt in omnibus; & aperta viſcera eius omni homini pœnitenti. [c] Sed quoniam iuxta Apoſtolum, oportet epiſcopum irreprehenſibilem eſſe; quicunque per pecuniam, vel ordinauerit aliquem, vel ordinatus eſt, ab omni ſacerdotio [d] alienus ſit. ¶ Taraſius Patriarcha dixit. Quicunque per pecuniam vel ordinant, vel ordinauerunt, vel ordinati ſunt epiſcopi, vel presbyteri, vel diaconi, vel quilibet de numero ſacerdotali; repellantur omnino à ſacerdotali honore, ſicut Simon magus à Petro. Quicunque per pecuniam ζ diſpenſationem, vel curam ſortiti ſunt monaſteriorum, vel eccleſiarum, vel religioſarum [e] domorum, gerontocomiorum, xenodochiorum, orphanotrophiorum [f]; cum depoſitione expellantur à diſpenſatione illa, & cura. Qui poſt baptiſmum cadens in fornicationem ordinatus eſt, ſi poſtmodum confeſſus fuerit, ceſſet à miniſterio; ſi vero conuictus ab aliquo, deponatur omnino. Similiter percuſſor epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus per ſe, vel per aliquem alium quaſi per hoc timeri [g] volens, deponatur. *Item* ¶ Qui per ſæculares [h] poteſtates ordinatus fuerit, aut eccleſiam obtinuerit, deponatur: ſi vero religioſam κ domum, expellatur.

Can. 30. Apoſto.

Io. 11.
Act. 8.

Can. 16. Apoſto.
Cõ. Neocęſ. c. 9. 15. q. 8. c. 1.

1. Tim. 3.

In epiſ. Taraſij ad Hadrianum. & in 7. ſyn. ca. 5. ex cano. Apoſ. 30. In ea. epiſ. & c. 5. ex conc. Chal. c. 2. nouella 123. c. 24. apud Iulianum anteceſ.

Con. Neocæſ. c. 9.

Can. 15. al. 28. Apoſto.
d. 03. omnis elec.

Can. Apoſt. 29. al. 31 & i ſep. ſynodo, c. 3.

a ¶ Traditio.] Id eſt, adinuentitia machinatio, quia per ſimoniam ſacerdotiũ obtinuit à Romanis.
b ¶ Et ſi in fornicationem.] Hoc intelligit G. & M. cũ ipſo iure ĩfamis eſt, puta depręhenſus in adulterio, & in alijs, quæ tertio, & in alijs, q̃ infamãt 6. q. 1. §. porro. argu. 25. d. primũ. & hoc de rigore iuris. ſed de miſericordia ſecus, vt 34. diſt. fraternitatis, vt ibi no. Dicit tamen Ho. hoc eſſe verum, q̃d dicitur hic, licet durum ſit 25. diſt. vlt.
c ¶ Pęnitenti.] C. de ſum. triu. liquet igitur.
d ¶ Sacerdotio.] Id eſt clericatu. arg. extra de cohabi. cler. ſi quiſquam.
e ¶ Religioſarum.] Et ita in hoſpitali cõmittitur ſimonia.
f ¶ Orphanotrophiorum.] Argu ſimoniã eſſe dare pecuniam pro adminiſtratione pauperum, & hoſpitalis. inf. 23. q. 8. §. quamuis. in Auth. de ſanc. epiſco. §. ſed neque. coll. 9.
g ¶ Timeri.] ſup. 45. diſt. quid autem.
h ¶ Qui per ſæculares.] inf. 16. q. 7. ſi quis de inceps.

α ¶ Si quis.] *Caput hoc ex magna parte collectum ex varijs locis ſeptimę ſynodi, ſed non ex verſione Anaſtaſij bibliothecarij, qua alioqui ſępè uti ſolet* Gratianus, *Initiũ quidem eſt in actione prima anathematiſmo ſeptimo.*

β ¶ Omnis epiſcopus.] *Hinc vſque ad verſ* Taraſius Patriacha, *ſumpta ſunt ex epiſtola Taraſij ad* Ioannem *presbyterum, omiſſis tamen interdum nonnullis verbis: quæ quidẽ epiſtola in verſione Anaſtaſij eſt poſt actiones, & canones ſeptimę ſynodi: ſed in noua verſione impreſſa in tomis conciliorum, eſt ante ipſam ſynodum.*

γ ¶ Ante baptiſmum.] *Hoc quidem loco perſpicuũ erratur eſt, quod auctori gloſſa negotium exhibuit.* οὐδένα δὲ τούτων εἰς ἱερωσύνην ἀριθμηθέντα, εἰ μὴ τὸ πρὸ τοῦ βαπτίσματος τοῦτο πέπραχεν. *id eſt,* neminem vero horũ in ſacerdotio adnumeratum, niſi forte ante baptiſmum hoc admiſit.

δ ¶ Et ſi rarò.] *Longe plenius in noua verſione.* Quòd ſi autẽ id ſemel, atque iterũ factum eſt, non tamen confeſtim legem in eccleſia præſcribit, *Gracè eſt.* εἰ δὲ καὶ σπανίως γέγονε, οὐ νόμος ἐκκλησίας τοῦτο.

ε ¶ Taraſius.] *Hæc videntur ſumpta ex epiſtola Taraſij ad* Hadrianum *(de qua dictum eſt ſupra q. 1. ad c.* eos qui. *aut ex quinto capite ſeptimo ſynodi: quibus locis refertur canon trigeſimus Apoſtolorum.*

ζ ¶ Quicunque per pecuniam.] *Hæc habentur etiã nouella* 123. c. 24. *apud Iulianum anteceſſorem.*

κ ¶ Si vero religioſam.] *Hæc non ſunt in canone Apoſtolorum.*

Conue-] *Item*

Digitized by Google

C Onuenientibus]Hæc eſt ſecunda pars q.in qua ꝓbat ꝙ tales ſunt recipiendi de mera conſuetudine canonum. Ioan.de Fant. In prima parte huius cap. ponuntur verba notarij. In ſecunda dicitur ꝙ ſancti patres, in Nicæna ſynodo præſidentes, & de futuro ſtatu eccleſiæ inquirentes, decreuerunt ab hæreſi reuertētes ad ſtatum priſtinū eſſe reparandos, ita ꝙ per ſcripturam abnegent hæreſim, & fidem catholicam confiteantur: illi tamē nō sūt recipiendi, qui ſpōte ſunt ab hæreticis ordinati, vel qui ſtudio ſe ad ſubuerſionem noſtræ fidei elegerūt ab hereticis ordinari, & ad robur ſui ꝓpoſiti ſancti patres in ſynodo reſidentes multas auctoritates ſanctorum patrum induxerunt. Secunda pars incipit ibi, [Dignum eſt.] CASVS. Conuenerunt ſancti patres in ſeptima ſynodo, vt tractarent qualiter epiſcopi ab hæreticis venientes recipi debeant. In prima parte ponuntur verba notarij. In ſecunda dicitur ſic eos eſſe recipiēdos ſicut vj. vniuerſales ſynodi receperunt. poſtea auctoritatib. ſanctorum patrum probatur, ꝙ recipiendi sūt, niſi vbi ad fidei ſubuerſionē ſunt ab hæreticis ordinati.

a ¶ Conuenientib.] verba notarij, quib. credendum eſt. Arg. ff. quod metus cauſa metū. §. ſed quod prætor. nam ibi interlocutoria ſententia ius facit.

ADDITIO. Ad huius declarationē videas qđ no. Inn. extra de offi.dele. cum in iure. in glo. hic videtur. & de ꝓb. quoniam in glo. propter

a ¶ Et Ioanne.] Qui dixit eſſe melius iurantem peierare, quam ſacramentū in fractione ſacrarum imaginum ſeruare, vt 22.q.4 actione.

c ¶ Apocriſarijs.] apos nuncius, & criſis aurum, quaſi deaurati nūcij: tales hodie nō sūt Papæ, ſed applūbarij.

d ¶ Orientaliū.] Alexādriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymis.

e ¶ Item Baſilius.] Non videtur ꝙ ille Baſilius debebat loqui [1], quia erat hæreticus, vt inf. per 12. lineas. ibi, iuſſi ſunt, &c. Sed dic ꝙ loquebatur vt excuſaret ſe. vel forte adhuc de hæreſi non conſtabat. 2.q.1. multi.

[1] Immo, & videtur ꝙ non debuit intereſſe cōcilio nec ad aliud ad-

f ¶ Vniuerſalibus.] Vniuerſales ſynodi dicuntur quibus intereſt Ro. Pontif. vel eius legatus Locales quas cōgregāt primates, vel metropolitani abſque præſētia domini Papæ, vel eius legati. Hic ergo colligitur iſta diſtinctio: ſynodorum alias vniuerſales, alia locales: & eſt arg. ꝙ authenticæ ſunt locales ſicut vniuerſales.

g ¶ Scripto.] Hic colligitur. ꝙ illi qui ab hæreſi reuertuntur ad fidem catholicam, ſcripto debent negare hæreſim ſuam, vt inf. ea.q. quoties. &c. ſi quis. inf. de conſ. diſt. 2 ego Berengarius. in 26.q.6. his qui tempore.

h ¶ Monachi.] Et ita monachi intereſſe debent ſynodo: quod verum eſt in abbatibus, vt 18. diſt. epiſcopus non debet.

ADDITIO. Nota ſub nomine monachorum ſiue fratrum, abbates contineri, vt patet extra de ſi.c.vlt. & de priui. cap. ex ore. Archid.

i ¶ Baſilius, &c.] Iſti tres reuertebantur ab hæreſi.

K ¶ Oportet.] Sed ad quid reſpondet iſte ſic? Dic ꝙ reprehendit Taraſium, qui dixerat, videtur vobis. &c. & ideo ſtatim reſpondet iſte Taraſius reprehendendo Conſtantinum.

mitti. 24. q. 3 cum quibus. vbi dicitur, ꝙ cum hæreticis non eſt ſynodus ineunda: ſed illud intelligitur de manentib. in hæreſi, hic autē de reuertentib. ab hæreſi. Arch.

[Item ex concilio Meldenſi. c. 43.]

¶ De eodem. PALEA. Cap. III.

C Auendum eſt, & ſummopere ſtudendum †, ac per virtutem Chriſti ſanguinis interdicendum & epiſcopis, & regibus, & omnibus ſublimioribus poteſtatibus, atque cunctis fautoribus, & electoribus quorumcumque, atque conſenſoribus, ſeu ordinatoribus in gradu eccleſiaſtico, vt nemo per ſimoniacam hæreſim, regiminis locum obtineat, quacumque factione, calliditate, promiſſione, ſeu commoditate, aut datione per ſe, aut per ſubmiſſam † perſonam.

Et copioſius in ſchedis, capitu. de quib. 12.q.2. præcariæ. Burch. l. 1. c. 21. Ivo p. 5. c. 75.

† al. precauendum.

† al. emiſſam.

Item in eadem ſynodo ſeptima, actione prima.

¶ Qui redeuntes ab hæreticis recipi poſſint, vel non. Cap. IIII.

ij C Onuenientibus [a] apud Nicæā Bithyniæ, & conſidētibus Petro archipresbytero, & Petro presbytero, & abbate monaſterij ſancti Sabæ, locū tenētibus Hadriani Papæ, & Taraſio archiepiſcopo Conſtantinopolis, & Ioanne [b], & Thoma apochriſarijs [c] Apoſtolicarum ſediū orientalium [d], & ceteris epiſcopis; epiſcopi Siciliæ dixerunt: Dignum eſt, vt de futuris inquiramus. ¶ Item Baſilius [e] epiſcopus Ancyræ dixit: Conſtitutio eccleſiaſtica habet canonice tradita ab antiquo à ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum, ſanctis patribus noſtris, & magiſtris & ſanctis vniuerſalibus [f] ſex ſynodis, & localibus ſynodis orthodoxis, vt q. ab aliquā hæreſi reuertuntur, ad orthodoxam fidem, & traditionem catholicæ eccleſiæ, ſcripto [g] negare debeant hæreſim ſuam, & confiteri catholicam fidem. ¶ Item Taraſius patriarcha dicit: videtur vobis, vt ſedes ſuas recipiant, qui ab hæreſi reuertuntur? ¶ Religioſiſſimi monachi [h] dixerunt: ſicut receperunt vniuerſales ſex ſynodi ab hæreſi reuertētes, ita & nos recipimus. ¶ Sancta ſynodus dixit: placet omnibus nobis. Et iuſſi ſunt Baſilius [i] epiſcopus Ancyræ, & Theodorius epiſcopus Myrorum † ciuitatis, & Theodoſius epiſcopus Amorij ſedere in gradibus, & in ſedibus ſuis. ¶ Item Conſtantinus epiſcopus Cypri dixit. nō oportet [k] nos qui epiſcopi

† al. Myron.

a ¶ Sed

Digitized by Google

† Concor. I. cũ clericus. §. ipſe verò. C. de epiſc. & cler. & in auth. conſti. quę de dig. §. cum nam qu

ſumus, indigere doctrina, ſed aliorum [a] eſſe doctores †. ¶Item Taraſius epiſcopus dixit: malorum ♪ doctorum mala eſt doctrina. Eccleſia de malis doctoribus ſacerdotes non recipit. ¶Item Ioannes ε Apochriſarius orientalium ſedium dixit hæreſis ſeparat omnem hominem ab eccleſia. ¶Item Taraſius epiſcopus dixit: Ecce multi canonici libri, & ſynodici, & paterni lecti ſunt; & ab hæreſi reuertentes docuerunt nos recipere, ſi aliqua ζ alia [b] cauſa non eſt in eis. ¶Item Petrus η Apochriſarius Papæ dixit: Romæ exulatus [c] eſt Macharius [d] hæreticus a ſancta ſexta ſynodo, & quadraginta dierum inducias dedit illi pater noſter Benedictus Papa, & quotidie [e] mittebat [f] ad eum Bonifacium conſiliarium ſuum, & inſtruebat eum commonitorijs verbis ex diuina ſcriptura, & nullatenus voluit emendari. Hoc autem faciebat, vt eum reciperet in ordine ſuo. ¶Item Taraſius epiſcopus † dixit: quid dicitis de Anatolio? nonne etiam in quarta ſynodo factus eſt princeps [h]? & ecce ab ipſo Dioſcoro ordinatus eſt? Et nos igitur ita recipiamus eos, qui ab hæreticis ordinati ſunt, ſicut & Anatolius receptus eſt. ¶Item. Vere [h] vox Dei eſt, quoniam non moriuntur filij pro patribus; ſed vnuſquiſque in peccato ſuo morietur [i]. addatur, quoniã ex Deo eſt ordinatio [k]. ¶Item Taraſius patriarcha dixit: audiuimus paterna mandata. Quid igitur? Oportet recipere ab hæreticis ordinatos [l]? ¶Sancta ſynodus dixit: audiuimus domine, & oportet nos recipere. ¶Taraſius patriarcha dixit; Plures eorum, qui in ſexta ſynodo conuenerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro ordinati ſunt, qui fuerunt principes hæreſeos Monothelitarum quoniam iſti continuatim † in Conſtantinopolitana ſede ſederunt: & vltimo eorum, Petro ſcilicet, vſque ad ſextam ꝓ ſynodum non fuerũt plures quam duodecim anni. Thomas verò, & Ioannes, & Cõſtantinus ab hæreticis illis archiepiſcopi facti ſunt, & tamen propter hoc non ſunt reprobati. ¶Sancta ſynodus dixit, hoc manifeſtum eſt. ¶Conſtantinus epiſcopus Cypri dixit: ſufficienter oſtenſum eſt, quòd ab hęreticis veniẽtes recipiendi ſunt. Si uerò quis ſpõte ad hæreticum vadit, & accipit ordinationem, non recipiatur [m]. ¶Item Taraſius Patriarcha dixit: Et ego refuto eos, qui ob huiuſmodi cauſam ad fidei ſubuerſionem ordinati ſunt: & maxime cum præſentes eſſent orthodoxi epiſcopi, a quibus poterant ordinari. Sic eſt enim paternus intellectus. Si uerò ſynodalis conſonantia fuerit, & vnitas eccleſiarum de orthodoxis, qui præſumpſerint ab immundis hæreticis ordinari, depoſitioni ſubiaceant. Sancta ſynodus dixit: hoc eſt iuſtum iudicium.

† *al. patriarcha.*

Ezech. 18.
4. Reg. 14.

† *ἀμοιβαδόν.*

¶Hoc etiam caput collectum eſt ex varijs locis primæ actionis eiuſdem ſeptimæ ſynodi, omninoque operæ pretium eſt integram illam actionem perlegere; nonnulla tamen notabuntur.

α ¶Dignum, eſt] *Locus eſt poſt recitationem nominum epiſcoporum qui conuenerant: ſed valde conciſe refertur: quod in alijs etiam locis huius capitis euenit.*

β ¶Conſtitutio.] *Verba quæ proxime huic parti antecedunt, ſunt hæc, ἀπὸ λιβέλλου αὐτῶν οὕτως, ideſt, vt interpretatur*

a ¶Sed aliorum.] vt ſu. ea. q. 1. viliſſimus, & eſt argu. cont ma los doctores. nam q. alios docere debent, &c. ff de edẽ. ſi quis ex argẽtarijs §. ꝑtor.
b ¶Si aliqua alia.] quę impediat diſpẽſationem. ſup. q. 5. c. 1. in fi.
c ¶Romę exulatus.] Ideſt, per excõmunicationem exilio cõdemnatus. ſup. d. 16. ſexta.
d ¶Macharius.] Pronunciatus.
e ¶Quotidie.] inf. 24. q. 3. dixit Apoſtolus. ADDITIO Nam ibi dicitur poſt ſecundã & tertiã admonitionem hæreticum eſſe vitandum. Sed illud intellige quãtum ad ſecreta fidei noſtræ. nõ quantũ ad admonitionem. 42. diſt. in mandatis. Archid.
f ¶Mittebat] ſup. d. 19. Anaſtaſius cõr.
g ¶Princeps.] Ideſt, promulgator vel auctor canonum, vt d. ſ. 16. ſexta. uer. quarta Ioan.
h ¶Item vere.] Quaſi dicat, licet parentes, ſ. epiſcopi hæretici fuerunt, non tamẽ filij in hæreſi ſuſcepti & ordinati cũ ad eccleſiam redierunt minus recipiendi ſunt in ordinib', vt ſu. d. 19. Anaſtaſi'.
i ¶Morietur.] Quaſi dicat, tandiu morietur, quamdiu pęnitẽtiam non agit, & ſic facit ad propoſitũ.
K ¶Ordinatio.] Facta per hæreticos in forma eccleſiæ: & iõ non eſt reiteranda, vt ſup. ea. q. 4 Iudæi. inf. 24. q. 3. §. his ita.
l Ordinatos.] Arg. pro opinione dicentium, ꝙ ille, qui recipit vltimam manus impoſitionem extra eccleſiã, ordines cõfert, ꝙ eſt cõt. Ioan. de Fant. vt dixi 9. q. 1. in sũma nã recipiũtur hic in ordinibus ordinati ab illis, qui receperunt in hæreſi epalem vnctionem, vt a Sergio, Petro, Paulo, Pyrrho.
m ¶Nõ recipiat.] In caſu ſeq. vel de iure.

Digitized by Google

· EX HAC. Hæc eſt. tertia pars quæſt. in qua dicitur, quòd ſi moniacus in ordine in perpetuum eſt ſuſpenſus, & hoc probat per c. Leonis. Io. de Fan.

CASVS. Infert Gratianus ex ſupradictis capitulis 7. ſynodi, & ex 1. c. huius qōnis, quòd qui ſpōte ſunt ab hæreticis ordinati, vel in ſubuerſionē fidei noſtræ, ab eis ordinem receperunt, vel q in eccleſia ordinati poſtea eccleſiæ rebelles fuerunt nō ſunt in ſuis ordinib. recipiendi: ſed cū ſimoniaci p̄dicta non faciāt, videtur aliud eſſe de eis dicendum. infert tñ per multa capitula, ꝙ ſimoniaci reparati non debent Sed dicit Gratianus verū eſſe hoc, niſi fiat ex diſpenſatione, quæ diſpenſatio propter multas cauſas hic enumeratas fieri poteſt, ſicut quandoq; diſpēſatū fuit, vt de monachis, vel laicis clerici aſſumantur.

a ¶ Auctoritate verò Cypriani.] Sup. eo. ſi qui presbyteri.

a ¶ Si

Anaſtaſius, ex libello legit ita. *Nō enim ſententiam dicit nunc Baſilius, ſed abiurat hæreſim, in quam cum alijs lapſus fuerat: quam abiurationem, vna cum profeſſione catholicæ fidei oportuit ipſum ex libello, quod nunc etiam in more poſitum eſt, recitare. Libellus verò hic incipit*, Conſtitutio, &c.

γ ¶ Conſtantinus.] *Poſt receptionem Baſilij, Theodori, & Theodoſii acceſſerunt alij epiſcopi, qui in eandem hæreſim lapſi, admitti ſe a ſancta ſynodo eodem modo poſtulabant, & cum vnus ipſorum excuſationis gratia, dixiſſet, a malis magiſtris ſeductum fuiſſe*, Conſtantinus *epiſcopus Conſtantiæ, quæ in Cypro eſt, hoc ei exprobrauit. Exprobratio græcè ſic hēt* ἢ δεῖ ὑμᾶς ἐπισκόπους ὄντας μὴ διδασκαλίας δεῖσθαι, ἀλλὰ διδασκάλους εἶναι ἑτέρων, *quæ ſic Anaſtaſius vertit*, Oportebat vos, cùm eſſetis epiſcopi, diſcendi nullam neceſsitatem habere: ſed magiſtros eſſe potius aliorum.

δ ¶ Malorum.] *Cum Hypatius, & alij epiſcopi, qui a ſancta ſynodo admitti petebant, dixiſſent, a malis magiſtris malas ſe doctrinas accepiſſe, reſpondens ei Taraſius Patriarcha inquit:* ἐπειδήπερ εἴπατε, κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, ἡ ἐκκλησία ἐκ κακῶν διδασκάλων ἱερεῖς δέχεσθαι οὐ προσίεται, *idest*. Quandoquidem dixiſtis, malorum doctorū malæ diſciplinæ; eccleſia, vt ex malis doctoribus ſacerdotes admittat, non facile adducitur. *Ex quo apparet Taraſium non contradicere Conſtantino, vt auctor gloſſæ putauit.*

ε ¶ Item Ioannes.] *Poſt recitata verba Taraſii cum ſynodus dubitaretur, an etiam hi, ſicuti tres priores recepti erant, ſtatim, eſſent recipiendi*, Ioannes Apocriſarius *Patriarchæ Antiochiæ, & Conſtantinus epiſcopus Conſtantiæ Cypri, petierunt, vt canones & ſanctorum Patrum libri eo ſpectante legerentur, vt maturius poſſet conſtitui, quomodo redeuntes ab hæreſi ad eccleſiam catholicam eſſent recipiendi & cum de octauo canone primæ Nicænæ ſynodi (in quo de Chataris recipiendis agitur) differeretur. Ioannes hæc eſt interlocutus.*

ζ ¶ Si aliqua alia cauſa.] *Græce eſt*, καὶ ἐάν τις αἰτία πονηρὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, *quæ Anaſtaſius vertit*, niſi forte in eis maligna fuerit noxa reperta, & *paulo poſt*, ſi non eſt in illis aliqua cauſa nefaria.

η ¶ Petrus.] *Poſt multos canones lectos, & multas ſanctorum Patrum auctoritates recitatas, cum Taraſius ex illis collegiſſet, ab hæreſi reuertentes eſſe recipiēdos in catholica eccleſia, Petrus legatus Hadriani Papæ, exemplo Benedicti Papæ id confirmat.*

θ ¶ Vſque ad ſextam.] *Græce eſt*, ἕως τῆς ἕκτης συνόδου ἔτη πλέον οὐ διῆλθον, ἢ δεκαπέντε *ideſt*, vſque ad ſextam ſynodum non interceſſerunt anni plures, quam quindecim.

ι ¶ Si verò ſynodalis.] *Græce legitur*, ἐὰν δὲ συνοδικὴ ἐκφώνησις γένηται καὶ ὁμόνοια τῶν ἐκκλησιῶν ἐπ᾽ ὀρθοδοξίᾳ, τολμῶν ἀπὸ τῶν βεβήλων αἱρετικῶν χειροτονεῖσθαι, τῇ καθαιρέσει ὑποπεσεῖται *Quæ Anaſtaſius vertit*. Si autem ſynodica promulgatio, & concordia eccleſiarum, cauſa orthodoxiæ, facta fuerit, qui præſumpſerit a profanis hæreticis, ordinari, depoſitioni ſuccumbet.

3 *Ex hac auctoritate datur intelligi, quòd qui ab vnitate catholicæ fidei in hæreticorum ſocietatem tranſierit, vel de manibus eorum, eccleſiaſticæ dignitatis ſacramenta percipiat; vel qui contemptis orthodoxis ab hæreticis ordinari deſiderauerit, & ſi poſtea ſua abrenuntians hæreſi ad eccleſiam redierit, officio tamen accepto fungi non poterit. Auctoritate verò Cypriani* ᵃ 1 *prohibentur adminiſtratione eccleſiaſtica, qui intra catholicam eccleſiam ordinati ad fidei impugnationem dilabuntur. Porro ſimoniaci nec ab hæreticis ordinantur ad fidei ſubuerſionem: nec intra eccleſiam catholicam ordinati aduerſus fidem armantur. Quamuis enim nonnullos per pecuniam ordinent; non tamen fi-*

1 ſup. ea. ſi qui preſbyteri.

Digitized by Google

1 Et ca. preſbyter ſi per pecuniam. &c. qui ſtudet. & q. 3. ſi qs dator. & ca. ſi quis ep̄us H.

a ¶ Si ſuis.] Sup. ead. q. 7. ſi quis 1.
b ¶ Et Innocentij.] Supra ead. q. 1. cap. vlt. ſupra ead. q. 1. Arrianos.
c ¶ Et aliorum.] Sup. ea. q. 1. ſi quis confugerit, cap. qui Pudet. &c. ſi quis epiſcopus per pecuniam. Requi-

bus, vt dixi 32. d. presbyter de ſimonia vero pœnitere nō pōt, niſi prius dimittat ordines, vt ſu. e. q. 1. ſi qs neq;.
g ¶ Subuenire.] Niſi gradibus ſuis, vel dignitatibus taliter adeptis prius amiſſis, vt ſu. ea. q. 1. ſi quis omnem, & ſup. ea. q. 1. ſi quis neq;. inf. 27. q. 1. quæ Chriſto, &c. nec aliqua inf. 32. q. 7. fidelis.
h ¶ Obuiare] inf. 25. q. 1. ſunt quidā. &c. contra ſtatuta.
i ¶ Sed in illorum.] vt ſ. de iure deponātur, vt ſup. ea. ſi quis omnem.

dem impugnant, nec gratiam ſpiritusſancti venalẽ prædicant. Vnde veraci pœnitentia, cum hæreſim ſuam deteſtati fuerint, præmiſſis auctoritatibus non prohibentur recipi in ſuis gradibus. Verumtamen capitulo illo Nicænæ ſynodi 1, ſi quis per pecuniam, &c. & illo alio ſeptimæ ſynodi 2, ſi quis [a] omnem traditionem, &c. & Innocentij [b], & aliorum [c] 3 multorum auctoritatibus irreparabiliter damnari iubentur.

1 forte ſu. ea. q. 1. q per pecunias. aut q. 7. c. ſi quis omnē. §. quicumque per pecuniam.
2 ſup. ead. q. 7. ſi qs q. 1. ca. vlt. q. 1. c. Arrianos 3. eo. q. 1. c. ſi qs confugerit & c. qui ſtudet. & c. ſi qs epiſcopus per pecuniam.

Hinc etiam Leo 4. epiſcopis Britanniæ.

NISI RIGOR. Hæc eſt quarta pars quæſt in qua probatur per 17. auctor. ꝙ diſpenſationes fiunt ſex modis Io. de Fā.
K ¶ Vtilitatis.] Sicut etiā ius ciuile quędā admittit propter vtilitatem. ff. de pign. ſed an viæ.

¶ In ordine malè accepto ſimoniaci pœnitentiam agere non poſſunt. Cap. V.

Ino p. 5. ca. 115.

REquiritis de ijs, qui turpiſsimo lucro columbas in tēplo Domini vendere [d] non pertimeſcūt, & ſua facta, improba temeritate Simonis hæreſi coniungunt, vtrum poſsint [e] in ordine [f] pœnitentiam agere, an tantummodo extra ordinē, & ſacerdotalem facere gradum. Quod nos quidem conuictis & ijs, qui tam deteſtabile nefas (quod tam multis eſt damnatum cōcilijs) peregiſſe noſcuntur, nulla poſſumus pęnitentia ſubuenire [g], & tot ſpiritualibus patribus obuiare [h]; ſed in illorum [i] patrum me ſententia conuenire omnibus certum ſit.

¶ *Epiſtola huius Leonis quarti ad epiſcopos Britanniæ magna pars (in qua etiam eſt hoc caput) habetur in codice peruetuſto.*

l ¶ Vt pleriſque.] Hic incipit tractare de diſpenſatione, vnde videndū eſt quid ſit diſpenſatio, quid diſpēſare, & quod ius ſit diſpenſabile, & quis poſſit diſpēſare. Diſpenſatio eſt iuris cōis relaxatio facta cū cauſę cognitione ab eo, qui ius hēt diſpenſandi. arg. 12. q. 1. ex his. Diſpēſare eſt diuerſa penſare. Nam omnia hæc de quibus fit mētio in hoc §. pēſare debet qui diſpenſare vult Scias ergo, ꝙ vbicūq; decoloratur ſtatus eccleſię, nō poteſt diſpenſari, vt iſ. e. & ſi illa Dicūt quidā indiſtincte, ꝙ cōtra quatuor concilia non poſſit diſpēſari. vt ſup. 15. diſt ſicut. nec cōtra Euāgeliū,

4 *Niſi rigor diſciplinæ quandoque relaxetur ex diſpēſatione miſericordiæ. Multorum enim crimina ſunt damnabilia quæ tamen eccleſia tolerat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, vel neceſſitatis, ſiue vtilitatis [k], & pro euentu rei. Pro tempore: ſicut Gelaſius, qui cū neceſſitate temporis videret Italicam eccleſiam propter belli famiſq; incurſionem fere omnium clericorū officio deſtitutam, adeo vt pleriſq; [l] populis ſubſidia regendarū*

Diſpenſari quandoque non poteſt.

Ordinū emptores, & vēditores qualiter pęnitere debent.
2 Arg. inſti. de vſuc. §. furtiuę. ī fi. & nota ſup. ea. q. 1. ordinatiōes Ar.
3 Sub vt ſic per dignam pęnitentiā poſſint vel mereantur in ordinib. miniſtrare, an oino deijci. Arch.

d REquiritis] ¶ Vendere.] Ideſt, emere nam veteres indifferenter vtebātur his verbis, ff. de actio. emp. veteres. Nam de venditore non videtur dubium quin remanere poſſit. vnde loquitur de emptoribus, quia agere pœnitentiam non poſſunt in ordine empto, niſi purgetur vitium rei furtiuæ, ideſt, niſi dimiſſo quod ſimoniace acquiſierunt 2, ſed vendentes poſſunt, ſi uitium occultum eſt. Vel indifferenter de emptoribus & venditoribus intelligitur, ꝙ non poſſunt agere pœnitentiam remanendo in ordinibus ſuis, niſi ex diſpenſatione, ſi crimen ſimoniæ ſit notum. Loquitur enim de conuictis, & quorum crimina ſunt publica. de talibus quidem interrogatus eſt Papa, & de talibus reſpondet.
e ¶ Vtrum poſſint] Ideſt, utrum poſſint retinere ordines poſt pœnitentiam 3 & hoc notat ſequens litera, an tantummodo, &c. & exaudi de conuictis, ut inf. ſequitur, nam cum ſponte confeſſo mitius eſt agendum.
f ¶ In ordine.] Hinc collige ſubditum poſſe accuſare prælatum de ſimonia non præmiſſa priuata admonitione arg. cōtra. inf. ea. d. ult patet. & hæc eſt ratio. quia de alijs criminibus poteſt quis pœnitere, & eſſe in ordinibus, vel præceptum Apoſtoli, vt 25. q. 1. ſunt quidam, vt ibi notaui De diſpenſatione epiſcoporum dico, ꝙ vbicūq; non eſt eis prohibita diſpenſatio, ibi poſſunt diſpenſare 4. vt extra de cler pug. in duel. ca. 1. & de ſen. exc. nuper. In quibuſdam tamen caſibus inuenio eis permiſſam diſpenſationem, in quibuſdam prohibitam, quandoque enim diſpenſant cū ſacrilego, vt 50. diſt. ſi quis presbyter. Item cum hæretico. 50. diſt. presbyteros, qui. Item cum adultero, vt extra de iud. ac ſi clerici. Item cum ſimoniaco diſpenſant, quandoque in beneficio, q̄nque in ordine, vt ſup ea. q. 5. c. 1. & cap vlt. Item cum ſchiſmatico, vt 50. d. vt conſtitueretur. In maioribus autem criminibus etiam diſpenſant in beneficijs, ſi ſunt occulta 5. vt 50 diſt. de his uero. Item cum homicida diſpenſant in beneficio, vt extra de cle pug. in duel. Henricus. & de homi. interfeciſti. 50. diſtin. ſtudeat, ſed non in officio, vt 50. diſtin. miror. Item quandoque cum aliquo diſpenſant in matrimonio contrahendo, vt 3. q. 2. antiqui. Item in ordinibus, & dignitatibus, niſi tantū in epiſcopatu, vt extra de elec. innotuit. Item diſpenſant cum excommunicato miniſtrante, vt 2. quæſt 5.

4 Et idē no. 50. d in ſumma &c. miror. ext. de temp. ord. dilectus. Arc.

Epi cū multis diſpēſāt.

5 Sic ēt notat Vin. ext. de iud ac ſi. & hoc p illud c hic al leg. de hisve to. Archid.

Digitized by Google

quanto. licet ſit contrarium 11. q. 3. ſi quis epiſcopus. Fit autem diſpenſatio cum hoc requirit neceſſitas, vel vtilitas, infr. ea tali. Itē fit quandoque diſpenſatio, quia timetur magis malum, ſicut cum Anglicis fuit diſpenſatum. vt 35. q. 3. quod ſcripſit. &c. quædam lex. Item quandoque propter futurum bonum, vt quando diſpenſatur cum hæreticis, vt alij facilius reuertantur ad eccleſiam, vt 23. q. 4. ipſa pietas. Item quandoque propter multitudinē, & propter ſcandalum vitā dum 50. diſt. conſtitueretur.

epiſcopus. ſup. ead. q. conuenientibus. arg. contra inf. de pœn diſt 1. quem pœnitet. nam ibi dicitur, quod viua voce debet confiteri. Sed illud verum eſt. ſed nihilo minus poſtea per ſcripturam debet confiteri.

i ¶ Vt fateantur.] Inf. 23. q. vlt. peſſimam.

deeſſent animarum; conceſſit de monachis [a] *vel de laicis clericos aſſumi, ita dicens epiſcopis per Lucaniam, epiſt. 1. c. 1.*

¶ Pro tempore neceſſitate Apoſtolicę ſedis decreta temperantur. Cap. VI.

NEceſſaria rerū diſpenſatione cōſtringimur, & Apoſtolicæ ſedis moderamine cōuenimur ſic canonū paternorum decreta liberare, & retro præſulum, deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, vt quæ præſentiū, neceſſitas temporum in reſtaurandis eccleſijs relaxanda depoſcit, adhibita diligenti conſideratione (quantum poteſt fieri) temperemus. Poly. l. 7. tit. 15. Anſel. l. 2. c. 34. Iuo p. 3. c. 141.

Item, Priſcis igitur, &c. [*Require ſupra in tractatu ordinandorum.*] *Item Innocentius Papa cum pro neceſſitate temporis, ne nimium ſcandalum eſſet in eccleſia, ordinatos à Bonoſo hæretico ſuſciperet, ait in decretis ſuis, epiſt. 22. ad epiſcopos Macedoniæ, c. 5.* diſtin. 55.

¶ Ceſſante neceſſitate debet ceſſare quod urgebat. Cap. VII.

QVod pro remedio, ac neceſſitate temporis ſtatutū eſt; conſtat primitus non fuiſſe. *& infra.* Quod ergo neceſſitas pro remedio reperit; ceſſante [b] neceſſitate [c] debet vtique ceſſare pariter quod vrgebat [d] †: quia aliud [α] eſt ordo legitimus; aliud, quod vſurpatio [e] ad præſens fieri tempus impellit. ſup. ea. q. 1. quod pro neceſſitate. Iuo in prologo.

α ¶ Quia aliud.] *In originali, & apud Iuonem, & in multis manuſcriptis Gratiani legitur*, alius eſt ordo legitimus; alia vſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.

† Concor. tex. in l. liberorum. cum gl. ff. de his qui no. inf. & Bar. in l. 1. ff. ſol. matrimo,

Similiter ex diſpenſatione etiam in Niceno concilio, c. 8. de Nouatianis ſtatutum eſt, vt ad eccleſiam redeuntes ordinentur [f].

¶ Iterum ordinentur, qui ex Nouatianis ad eccleſiam redierint. Cap. VIII.

SI qui voluerint [g] venire ad eccleſiam catholicam, & Apoſtolicam ex Nouatianis; placuit ſancto concilio, vt ordinentur, [β] & ſic maneant in clero. Ante omnia autem hanc ab eis confeſſionem per ſcripturam [k] eccleſiæ catholicæ, & Apoſtolicæ ſtatuta obſeruaturos.

β ¶ Vt ordinentur.] *Græce eſt*, ὥστε χειροθετουμένους αὐτοὺς μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. *quod Dionyſius vertit, vt* impoſitionē manus accipiens ſic in clero permaneant. *Ac Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in actione prima ſeptimæ ſynodi poſt recitationem iſtius canonis iſtam vocem*, χειροθεσία, *interpretatur benedictionem, non ordinationem.*

Item Gregorius lib. 10. reg. epiſt. 31.

a ¶ De monachis.] vt ſup. 55 diſt. c. 1.

NEceſſaria.] CASVS. Dicit hic, quod propter neceſſitatem quādoq. rigor canonū relaxatur vnde propter neceſſitatem ex monachis, vel laicis clerici eliguntur, & ordinati ab hæreticis tolerantur.

QVod pro remedio.] CASVS. Dicitur hic, quod diſpenſatio, quæ facta fuit ex neceſſitate, de iure cōmuni non fuit, vnde ceſſāte neceſſitate ceſſare dēt diſpenſatio Aliud enim eſt quod legitime & de iure fit, aliud diſpenſatione. Sequēs. §. cū c. pater.

Ceſſante cā ceſſat cōſtitutio ex ea orta.

b ¶ Ceſſante.] Argu. cā ſublata tolli conſtitutionem ex eadē cauſa ortam. ceſſāte .n. neceſſitate ceſſare debet id quod tvrgebat, vt ſu. d. 28. de Syracuſanæ. ſu. e. q 1. quod pro remedio, & ſup. d. 61. § his omnibus. &c. neophytus. ſup. q. 1. quę pro neceſſitate. ſup. diſt 4. quoniā multa. inf. 9. q. 1. ordinationes. & 63. diſt. §. verum.

1 Quod hic le. & no. infra ea. & ſi illa. ſane intellige, vt videlicet ceſſante neceſſitate ſimili..., diſpenſatio non fiat. Nam diſpenſatio ſemel facta nō eſt amplius renocanda extra de fi. pſ. by. ... nec in iure remiſſio. 23 q. 4 ... c. Ar.

c ¶ Neceſſitate.] futura: ſed nō iam facta.

d ¶ Quod vrgebat.] Arg. ff. de adop. l om ni fere iure arg ff. de ſtatu ho hō liber.

e ¶ Vſurpatio.] Ideſt diſpenſatio, vel iuris derogatio impellit, vt promoueantur.

f ¶ Ordinentur.] Ideſt, vt promoueātur vel ordinentur. ſi ante non fuerint ordinati, vel forte extra formam eccleſiæ.

g ¶ Si qui voluerunt] Sup ead. q. 1. ſi quis confugerit.

h ¶ Per ſcriptum.] Inf. ea. q. Maximū, & cap. ſi quis

K ¶ Conſenſu.] Aliud eſt ergo intrare ſtare mandatis eccleſiæ, aliud epiſcopi 2, & ex hoc ſoluitur contrarietas illorum c extra. de appel quæſtioni. & cap. præterea. immo idem eſt extra de ſent. excom. ex tenore. Io.

2. Ar. contra 7. q. 1. ſcire. & extra de his quæ vi, n. f. cau. c. 1. §. vlt. & de hoc . & de ſen. exc. ex tenore. Arc:

Quoties

Digitized by Google

QVoties.] CASVS. In hoc c. continetur qualiter iurare debeant reuertentes ab hæreſi. Dicitur .n. ꝙ epiſcopus reuertens ab hæreſi ad eccleſiam, iurat propter cautelam futurorum ſummo Pontifici pariter cum ſuis ſocijs, ꝙ ab vnitate eccleſiæ, & communione Romani

poteſt apud ſe aliquis obligari. ff. de fideiuſſ. ſi quis pro eo. §. 1.

d ¶Et per te.] Arg contra inſt. de inutil. ſtip. §. ſi quis alij. quia ibi dr, ꝙ alteri ſtipulari, vel paciſci nemo poteſt, niſi ſit ſeruus eius, vt ibi, vel procurator præſentis. ff. de uerb. obli. ſi curatori præſes. Dic ergo ideo hoc fieri, q̃a Papa ſeruus eſt B. Petri. unde dicit de ſe in epiſtolis ſuis, ſeruus ſeruorum Dei. Vnde verſus.

Serui erãt tibi Roma prius domini dominorum.

Seruorũ ſerui nũc tibi ſunt domini.

Vel hoc fit fauore religionis: ſed credo iure canonico me teneri 1. ſi ego promitto tibi me daturum Titio x. arg. 22. q. 5. iuramenti maxime ſi interuenerit ſacramentũ arg ff de conſti. pec. l. 1. & l. eũ q.

e ¶ Euangelia.] inf. iũ. q. 3. Imperatores. arg. contra inf. 22. q. 1. §. ſic etiã. inf cau. prox. q. 5. qua de cauſa inf. 22. q. 1. clericũ & c. mouet. contra. Dic, vt 22. quæſt. 1. ſi aliqua.

f ¶Salutem.] ideſt, per eum, cuius iudicio ſalus dominorũ meorum cõſiſtit, ſic enim iurãdo per has creaturas reſpectum habebat ad creatorẽ & ideo nõ peccabat. & ſic intelligitur 22. q. 1. § ſic ẽt. ff. de iureiuran. qui per ſalutẽ. Et quod dicit in manibus. &c. eſt ar. ꝙ epiſcopus cum iurat, tãgere debet Euãgelia, & ſic eſt cõtra 1. q. 1. nec honore. Io & eſt expreſsũ hodie, quod epiſcopus cum iurat, non debet tangere librũ, ut extra de iur. cal. c. ult. B.

ADDITIO. Huic decreta. bene ſtandum eſt niſi forte hoc in abiuratione hæreſis ſit ſpeciale in deteſtationem criminis. Ioan. de Fan.

Papa dicitur ſeruus ſeruorum.

1 Hanc gl. dicit Raph. Cuma. ſingularem. ad 𝔤c. ꝙ de æquitate canonica alter poſſit alteri ſtipulari.

Eṗs iurans non dẽt tangere librũ.

¶Iuramentum a ſchiſmate redeuntium. Cap. IX.

Anſel. lib. 6. c. 161. Poly. li. 7. tit. 6.

QVoties cordis oculus nube erroris obductus, ſupernæ illuſtrationis lumine fit ſerenus, magna cautela [a] intendum eſt, ne latenter auctori ſchiſmatis irruat, & ab unitatis radice eos, qui ab eam reuerſi fuerunt, telo iterum erroris abſcindat. Et ideò poſtquam ego ille *a* ciuitatis illius eṗs, comperto diuiſionis laqueo, quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona, & ſpontanea voluntate ad vnitatem ſedis Apoſtolicæ diuina gratia duce reuerſus ſum; & ne non pura mente, ſed ſimulata reuerſus exiſtimer; ſpondeo ſub ordinis [b] mei caſu, & anathematis [c] obligatione, atque promitto tibi, & per te [d] ſancto Petro Apoſtolorum principi, atq; eius vicario Beatiſſimo Gregorio, vel ſucceſſoribus ipſius me nunquam quorumlibet ſuaſionibus, vel quocunque alio modo ad ſchiſma, de quo redemptoris noſtri miſericordia liberante ereptus ſum, reuerſurum; ſed ſemper me in vnitate ſanctæ eccleſiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permanſurũ. Vnde iurans per Deum omnipotẽtem & hæc ſancta quatuor Euangelia [e], quæ in manibus meis teneo, & ſalutem [f] dominorum [g] noſtrorum Rempublicam gubernantium, me in vnitate, ſicut dixi eccleſiæ catholicæ & cõmunione Romani Pontificis ſemper, & ſine dubio permanere. Quòd ſi (quod abſit) aliqua excuſatione, vel argumento ab hac me vnitate diuiſero, periurij reatum incurrens, æternæ pœnæ obligatus inueniar, & cùm auctore ſchiſmatis habeam in futuro ſæculo portionem: Hanc autẽ profeſsionis, promiſsioniſque meæ chartulam notario illi cum conſenſu presbyterorum, & diaconorum, & atque clericorum, qui me in hac unitate obligantes in ſupraſcriptis omnibus prona ſimul voluntate ſecuti, atque proprijs manibus ſubſcripturi ſunt, ſcribendam dictaui, & propria manu ſubſcribens tibi tradidi. Acta in loco illo, & cõſulibus [h] ſupraſcriptis. Subſcriptio epiſcopi illius. Ego ille, epiſcopus ciuitatis illius, huic confeſsioni, promiſsionique meæ, præſtito de conſeruandis ſupraſcriptis omnibus ſacramento [i] ſubſcripſi [k].

† *al. ſalutem gentium, atque illuſtriũ dominorum*] *al. geniumq; illuſtrium*] Anſ.

a ¶Ego ille.] *Repoſita eſt antiqua nota* ille, *ex codicibus epiſtolarum B. Gregorij impreſſis, ac manuſcriptis, quæ quidẽ nota in hoc capite multoties repetitur. Pro ea in vulgatis Gratiani exẽ-*

mani Pontificis nunquam recedet, & iuramento per manum notarij ſcripto, tam ille, quàm ſocij pro uoluntate ſub ſcribant.

a ¶Magna cautela.] Arg. ꝙ cum abundantiori cautela faciendum eſt, in quo timetur regreſſus. ſup. diſt. 28. de his infra. 20. q. 2. c. ult. & q. 3. c. 1. ſup. d. 23. quamquam.

b ¶Sub ordinis.] Similiter obligatur aliquis ſub pœna beneficij ſui, ut extra de elect. cum dilectus. in fi. & extra de etim. fal. c. fi.

c ¶Anathematis.] Imprecatio eſt. non enim quiſquã poteſt ſe excommunicare. Similis eſt imprecatio de conſecra. diſt. 2. ego Berengarius. & 11. q. 3. ſi is qui. Nec

Excõicare ſeipſum nemo poteſt.

g ¶Dominorum.] inf. 22. q. 1. clericũ. & c. mouet cõtra.

h ¶Conſulibus.] Hoc non habet hodie locum. nam ſufficit apponere nomen Papæ, & Imperatoris, ut no. 2. q. vlt. 2. c. vlt.

i ¶Sacramento.] Hæc ſex presbyterum faciunt iurare coactum. Vt ſit ſecta fides, ut obediat 3. ut bona fama. Ne verum pereat, ne res ſacra, uel data damna. 28. diſt. de Syracuſanæ.

K ¶Subſcripſi.] Scilicet hoc quod ſtatutum eſt in concilio Nicæno. ſupra ead. q. ſi uoluerint.

2 Al. 3 q. 5. c. ſcĩum. iurare cogunt presbyteri ĩ ſex caſibus.

3 Extra de maiorita. & obed. cũ in eccleſijs. & de iureiurã. ego. Sed dic, ut no. 23. d. quamq̃, ext. de maio. & obed. legebatur. Arch.

CAETE-

Digitized by Google

CAETERVM. CASVS. Dictum eſt ſ. ꝙ cum tales recipiuntur (vt in c ſi qui uoluerint. & ſequenti) ſit ex diſpenſatione: cum aliud ſit de rigore canonum, ut probat per ſeq uentia cap.

QVi in qualibet.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ ſi quis in quacunque ætate doli capax fuerit baptizatus apud hæreticos, aut rebaptizatus, nunquā debet ad clericatum ad mitti. & qui talē receperit, vel iā ꝓmotum non reiecerit in ſe vr̄ ferre dānationem. [Ex eius cętu.] ideſt, ex cœtu hæreticæ prauitatis.

a ¶Aetate] Diſcreta & ſic ſoluitur contrarium. ſup. ea. q. 4. q apud & c. placuit.

b ¶Baptizati.] Hic diſpēſari conſueuit: ſed non in caſu ſequenti: cū. ſ rebaptizatur. vt de cōſe. diſt. 4 qui bis. & not 9. q. 1. in ſumma. in prin.

c ¶Aut rebaptizati.] ſ. ea. q 1 uetum eſt. & ſup. diſt. 50. cōfirmandum. ſup. e. q 4. placuit contra. ſol. ibi. inf. de conſe. diſ. 4. qui bis ſupra. diſt. 51. cap vlt.

d ¶Ex eius cœtu.] vel ſi in adulta eorū ætate conſenſerint, uel fidem impugnauerint. Vel de adultis in adulta ætate baptizatis loquitur.

PRO PERSONA. CASVS. Gratia. dicit hic, ꝙ intuitu perſonæ rigor canonum tēperatur Et ad hoc inducit ſequens. c. cuius caſus patet, & q̄ ſeqnuntur vſque ad cap. quoniam.

e ¶Pro perſona] Argu. 56. diſt. miramur. Sed verum eſt quod ibi dr̄, quod propter amorem, &c.

e ¶Pro perſona.] id eſt, propter ſimplicitatem perſonæ.

f TAnta nequitia. Supra diſtinc. 86. tanta.

1 Sic & no. 80. diſt. tanta. ſed plenius 65. d. ſi fortè. ibi videas. Arch. Pietas multa facit.

g ¶Tacemus.] Arg. qui tacet, non conſentit 1. ff. commu. diuid. Sabinus. uer. ſicut prohibere, & c. ff. de procur. filius familius. §. inuitum, infra de conſec. diſt. 4. cum pro paruulis.

h ¶Pietatis.] Dicitur autem pietas quandoque reſpectu naturæ 2. ut quia noſtrā natura hodie fragilis eſt, exercenda eſt pietas, ut 34 diſt fraternitatis. Item alias propter fragilitatem, vel pietatis intuitu diſpenſatur. 33 q. 2. antiqui. Item adhibetur pietas propter innocentiam. ſic puer baptizatus ab hæretico admittitur ad ſacros ordines propter pietatem innocentiæ, vt ſup. ea. q. 4. placuit.

2 Et qñque reſpectu honeſtatis eccleſię, vt hic Archid.

i ¶Si qui.] ¶Tales.] Pro quibus ſupponit iſtud tales, non poteſt haberi ex c. niſi ex. § præcedenti, ſed credendum eſt Gratiano, qui vidit originale, & eſt ſimile infra c. tali. & 33. q 5. c 2.

K ¶Neceſſitatis.] Vt 50. d. de eo.

l ¶Metropolitani.] Supra d. 65. c 2. & 3.

QVoniam.] CASVS. Quidam epiſcopus præter notitiam ſui metropolitani fuit ordinatus. Sed propter graue ſcandalum, quod propter hoc ab vtraq; parte fiebat, Papa tolerat quod factum eſt, ita quod de cætero ſimile non fiat.

m ¶Ab alterutra.] ideſt, ab altera. Sed tamen aliter intel-

plaribus erat: N aliqua uel ò alia, qua parum ab originali diſcrepabant, nihil cauſa viſum eſt, cur mutarentur.

Cæterum ex canonum rigore contra ſcribit Fœlix Papa tertius omnibus epiſcopis, epiſt. 1. c. 5.

¶Qui extra eccleſiā baptizati fuerint, uel rebaptizati, ad eccleſiaſticam militiam non admittantur. Cap. X.

QVi in qualibet ætate [a] alibi, quàm in eccleſia catholica aut baptizati [b] aut rebaptizati [c] ſunt; ad eccleſiaſticam militiam prorſus non † permittantur accedere. Quibus ſatis eſſe debet, quòd in catholicorum numero ſunt recepti. Quoniam de ſuo ordine, & communione videbitur ferre iudicium, quiſquis hoc violauerit inſtitutum; vel, qui non remouerit eum, quem ex † eius cętu [d] ad miniſterium clericale obrepſiſſe cognouerit.

Anſ. lib. 7. c. 17. Burc. li. 4 c. 293. Iuo p. 1. c. 294.

† *ne unquā*] orig.

† *e x eis adminiſt.*] orig.

Pro perſona [e] : *ſicut B. Gregorius ſcribens Ianuario epiſcopo, lib. 7. indict. 2. epiſt. 1. ait.*

¶Rigor canonum pro perſona aliquando relaxatur. Cap. XI.

TAnta nequitia [f] ad aures meas de tua ſenectute peruenit, vt eam, niſi adhuc humanitus penſaremus, fixa iā maledictione feriremus. *& infra.* ¶Et quidem pœnæ ſententia in te fuerat iaculanda: ſed quia ſimplicitatem tuam cum ſenectute nouimus, interim tacemus [g].

ſup. diſt. 86. tanta. Burc. li. 1: c. 197. Iuo p. 2 c. 78. & par. 5. c. 312.

Pietatis [h] *intuitu: ſicut de illiteratis, & corpore uitiatis Gelaſius epiſcopis per Lucaniam, epiſt. 18.*

¶Canonum decreta pietatis intuitu nonnunquam relaxantur. Cap. XII.

ſu. d. 36. illiteratos.

SI qui, vel temeritate propria, vel in curia præſidentiū tales [i] ante ſuſcepti ſunt; in his, in quibus conſtituti ſunt, locis eatenus perſeuerent, ut nihil unquam promotionis accipiant, ſatiſque habeant hoc ipſum ſibi pro nimia miſeratione conceſſum.

Neceſſitatis [k] *intuitu; ſicut Hilarius Papa, qui cum de quodam epiſcopo præter notitiam atq; cōſenſum metropolitani* [l] *ordinato loqueretur; ne in utroq; graue ſcādalum fieret. ait in epiſtola ſua ad Aſcanium, & uniuerſos epiſcopos Tarraconenſis prouinciæ.*

Ante cap. 2.

¶Neceſſitatis cauſa quædam in eccleſia tolerantur. Cap. XIII.

QVoniam quidquid ab alterutra [m] parte eſt indica-

Digitized by Google

Intellexit G. vt patet per præcedentem, § vnde poteſt dici ab alterutra propiie, quia iam forte metropolitanus aliquid feceiat vnde ſcandalum eſſet ortum.

a ¶ Vel cōſenſum.] ſu. 64. d c. vl. ſu. 65, d. c. 1. 2. & 3

tur multi. extra de cler. excommu. latores. aliàs 23, millia dicuntur pauci. 45. diſtin. diſciplina præterea. Argu. contra, extra de reg. iu. qui ſcandalizauerit, de pœn. d. ſ. 6. c. 1. in fin. 25. quæſt. 2. ita nos, vbi non parcitur multitudini. Solu. videtur haberi per id quod legitur 23. q. 4. cum quiſque, vel per fin. illius de pœn. di. 6. capit. 1. vt ex tunc is non parcat, cum ex auctoritate voluit illud defendere, vt 82. diſtin. plurimos. & 40. diſt. Domino ſancto.

QVoties.] CASVS. Dicitur hic, quod propter multitudi-

tum, omni videmus peruerſitate confuſum; temporum neceſſitate perſpecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere quod geſtum eſt, vt nullus ɑ deinceps præter notitiam, atque conſenſum [a] metropolitani ordinetur † antiſtes.

† *al. conſecretur*] orig.

ɑ ¶Nullus.] *Hoc loco verba Hilarij ſummatim referuntur.*

Item Innocentius epiſcopis Macedoniæ, epiſt. 22. c. 6.

¶De eodem. Cap. XIV.

QVoties a populis aut a turba [b] peccatur, qui in omnes pp multitudinem [c] non poteſt vindicare, inultum ſolet tranſire. Priora ergo dimittenda dico Dei iudicio, & de reliquo [d] maxima ſolicitudine præcauendum.

In prima actione ſeptimæ ſynodi.

Item ex epiſtola Cyrilli miſſa Maximo diacono Antiocheno.

Iuo in prologo. Pan. in ꝓlogo c. 23.

¶Ex diſpenſatione quædam tolerantur, quæ canonum rigor condemnat. Cap. XV.

DIdici a diligendo mihi paulo monacho; quia recuſat pietas tua vſq; hodie communionem reuerendiſſimi epiſcopi Ioannis amplecti, pro eo, quòd quidam in Antiochena eccleſia male adhuc cum Neſtorio, vel ſentiant, vel iam ſenſerint quidem, ſed forſitan reſipuerint. Probet igitur tua modeſtia; vtrum aliquando hi, qui dicuntur colligi, nude, ac irreuerenter cum Neſtorio ſentiant, & inuicem colloquantur [e]: licet aliquando cauteriatam [f] habuerint conſcientiam: colligantur autem nunc acta pœnitẽtia ſuper ijs, in quibus ſubrepti ſunt [g]: quamuis cõfiteri [h] fortaſſis reuereantur exceſſum. *& infra.* ¶Vt autem non æſtimemur amare contentionem; amplectamur epiſcopi reuerendiſſimi Ioannis communionem, indulgentes ei; & cauſa diſpenſationis eius negotium non ſubtilius, vel diſtrictius [i], ſiue vehementius erga ſe recognoſcat agitari. Diſpenſationis enim gratia, ſicut dixi, eget negotium multum [k].

Iuo ibidem. Pan. ibidem c. 24.

¶ Hæc epiſtola beati Cirilli refertur in actione prima ſeptimæ ſynodi. Et quoniam in magni ponderis argumento verſatur, ac prudentiſſime ſcripta eſt; multa autem in hac verſione corrigenda fuiſſent; placuit græcam ipſam epiſtolam cum interpretatione noua afferre.

d ¶Et de reliquo.] Id eſt, de cętero. 96. d. in ſcripturis. ff. de legib. cum lex.

DIdici.] CASVS. Paulus monachus ſignificauit patriarchæ Alexãdrino ꝙ Io de quo hic fit mentio, fuit epiſcop. Antiochenus qui in Neſtorij hęreſim incidens, eccleſia ſuã in eandẽ hęreſim induxerat tandẽ Io. rediit ab hęreſi. ſed populus eccleſiæ ſuæ, quẽ ſubuerterat, nõ ex toto adhuc redierat, & ideo Maximus diaconus nolebat adhuc cõicare Ioanni quare Cyrillus patriarcha Alexãdrinus monet eum, vt quãuis aliqui de Antiochena eccleſia ſecuti fuerint, vel adhuc ſequãtur hęreſim Neſtorianam, nihilominus tñ amplectatur communionem Io. Mandat tamẽ inquiri, vtrum aliqui hęreſim illã ſequãtur, & colligãtur ad vnitatem [Colligi,] .i. cõgregari, & cõſentire. [Nude.] .i. manifeſte & publice.] Irreuerẽter.] .i. inuerecunde [Sentiant.] nũc alioquin nõ ſunt vitãdi.

e ¶ Colloquantur.] Arg. ex collocutione præſumi conſenſũ. 27. quæſt. 1. nec aliqua.

f ¶Cauteriatam.] id eſt, vulneratam, vel aduſtam ignito erroris cauterio.

tudinem, delictum ſæpe inultum remittitur propter ſcãdalum quod timetur, & Dei iudicio relinquitur. Sed ne de cętero tale quid accidat, præcauendum eſt.

b ¶A turba.] Extra de cleri. excommu. latores.

c ¶Propter multitudinem] Arg. ꝙ parcendum eſt multitudini, vt 44 diſt. comeſſationes. 50. diſt. vt conſtituertur. 23. q 4 ipſa pietas, & ca. non poteſt 9. q. 1. ordinatores. Sed quot dicentur multi? Dic quantum ad hoc, ꝙ multi dicuntur, quo ad reſpectum. nam aliàs 40. dicun-

Multitudini eſt parcẽdũ

g ¶Subrepti ſunt.] id eſt, ſurrepſerunt, & eſt antiqua grammatica. Vel id eſt, corrupti. ff. de ſer. corru. l. ſi quis ſeruum.

h ¶Confiteri.] Publice. ſ. & in hoc eſt diſpenſatio. nam de iure publice debet confiteri. ſup. ea. quoties. de conſe. d. 2. ego Berengarius.

i ¶Diſtrictius.] Non vult aliquid exaggérare, &c. 74. d. vbi.

K ¶Multum. ideſt, magnum.

Digitized by Google

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Μαξίμῳ διακόνῳ Ἀντιοχείας, ὑπομνηστικόν.

Ἔμαθον παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μονάζοντος Παύλου, ὅτι παραιτεῖται ἡ σὴ θεοσέβεια μέχρι σήμερον τὴν κοινωνίαν τὴν πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Ἰωάννην, διὰ τό τινας ἐν τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ ἢ φρονοῦντας ἔτι τὰ τοῦ Νεστορίου, ἢ πεφρονηκότας μὲν, ἀποσχομένους δὲ ἴσως εἶναι. διοκιμασάτω τοίνυν τὸ σὸν ἐπιεικὲς, πότερόν ποτε οἱ λεγόμενοι συνάγεσθαι, γυμνῶς καὶ ἀναισχύντως τὰ τοῦ Νεστορίου καὶ φρονοῦσιν, καὶ λαλοῦσιν ἑτέροις. ἢ κεκαυτηριασμένην μὲν ἐσχήκασί ποτε τὴν συνείδησιν συνάγονται δὲ νῦν μεταμεληθέντες ἐφ' οἷς συνηρπάγησαν, αἰσχυνόμενοι δὲ ἴσως ὁμολογεῖν τὸ πταῖσμα. συμβαίνει γὰρ τινὰ τοιαῦτα περὶ τοὺς ἀπατηθέντας γίνεσθαι. κἂν εἴδῃς νῦν συντρέχοντας τῇ ὀρθῇ πίστει, ἀμνησικακεῖ περὶ τῶν παρελθόντων? βουλόμεθα γὰρ μᾶλλον ἀρνουμένους αὐτοὺς ὁρᾶν, ἢ ἀναισχύντῳ γνώμῃ συνηγοροῦντας ταῖς Νεστορίου ἀτοπίαις. ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν τιμᾶν τὸ φιλόνεικον, ἀσπασώμεθα τὴν πρὸς τὸν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην κοινωνίαν, συγχωροῦντες αὐτῷ, καὶ οἰκονομίας ἕνεκα μὴ ἀκριβολογούμενοι σφόδρα, περὶ τοὺς μεταγινώσκοντας γὰρ, ὡς ἔφην, δεῖται τὸ πρᾶγμα πολλῆς.

Sancti Patris noſtri Cyrilli archiepiſcopi Alexandrini ad Maximum diaconum Antiochenum admonitio.

Cognoui ex dilecto monacho Paulo pietatem tuam vſque ad hunc diem recuſare communionem religioſiſſimi epiſcopi Ioannis: eo quòd aliqui ſunt in eccleſia Antiochena, qui uel adhuc cum Neſtorio ſentiunt, vel ſenſerunt quidem, nunc autem ab eo fortaſſe abſtinent. Perpendat igitur æquitas tua, vtrum tandem, qui dicuntur conueni re, palam, atque impudenter Neſtorianis, & ſentiant, & cum alijs etiam loquuntur: an aliquando quidem cauteriatam habuerint conſcientiam: nunc autem ideo conueniant, quòd ipſos pœnituerit erratorum, quibus ſimul abrepti fuerant: pudeat autem fortaſſe lapſum ſuum fateri Solet enim ſere tale quiddam ijs, qui decepti ſunt, vſuuenire. Quòd ſi illos nunc ad rectam fidem conuerſos videas malorum præteritorum memoriā deponere. Malumus enim eos videre negantes, quam defendentes Neſtorij vitia Cæterum, ne videamur contentionis cupidi, religioſiſſimi Ioannis communionem amplectamur, indulgentes ei, atque vt conueniens in his rebus moderatio teneatur, non nimium diligenter in eos, qui reſipiſcunt, inquirens. Res enim, vt dixi, magnæ eget moderationis.

¶ In eandem ſententiam ſcribit Ioanni Antiocheno patriarchæ in epiſtola, quæ habetur tomo 5. Act, concilij Epheſini nuper Ingolſtadij impreſſi his verbis.

Optamus autem, vt omnes, res ſuas agant, neque turbas eccleſiis per Chriſti gratiam, doctorumque vbilibet agentium prudentiam vt cumque iam ſedatas denuo excitent, neq; vel ſibi ipſis, vel alijs negotia faceſſant. Cæterum ſi ſunt, qui a Neſtorio aliquando ſtete runt; nunc vero ex animo reſipiſcentes a nugis illis diſcedere, mutataque fidem complecti cupiunt; eos placide ſuſcipere oportet; nec cuiquam illorum, præteritorum gratia, conuicium facere: ne qua ratione anſa quibuſdam præbeatur, vt cunctātius ad meliora feſtinent.

Item ad Gennadium presbyterum, & archimandritam [a].

¶De eodem. Cap. XVI.

Diſpenſationes rerum nonnunquā cogunt parum quidem a debito [b] quoſdam foras exire, vt maius aliquid lucri faciant. Sicut enim ij, qui mare nauigant, tempoſtate vrgente, nauique periclitante anxiati quædam exonerant [c], vt cætera ſalua permaneant; ita & nos cum non habemus ſaluandorum omnium ne-

a ¶Archimādritā.] Archos princeps: mandros ouis, vnde archimandrita princeps ouium 1.

Diſpēſationes.] CASVS. Dicit hic, q oportet quoſdam excommunicari, & eijci extra eccleſiam, ne multitudo pereat: ſicut in naufragio quædam merces abijciuntur vt cętera ſalua permaneant. patet ſeq. §.

b ¶A debito.] Ideſt a. iure communi, quod omnibus æqualiter debetur, & ita diſpenſatio nō eſt ius, vt 31. q. 1. hac ratione quandoque tamen diſpenſatio debetur a vt 50. d. conſtitue retur.

c ¶Exonerāt.] J. 12 q 4.

1 Archimandrita erat n. princeps Antio. Hug. Ead. act. 1. ſeptimæ ſynodi ex verſione Anaſtaſij Iuo in prologo Pan in ꝓlogo c. 25.

2 Ad hoc 18. diſtin. de his. in fine.

Digitized by Google

q.4 non ſolum.inf.13.q.ult.animæ.,ff.ſi quis cau.l.4.ff. ad legem Rhodiam.qui leuandæ.
a ¶Deſpicimus.] ideſt, committimus: quia eaſdem res non habent pro derelicto. Vnde male faciunt Reges Hiſpaniæ, qui naues fractas occupant. nã dicit lex, ꝙ fiſcus,

Regum Hiſpaniæ reprehenſio.

inter raptorem & raptam non eſſe matrimonium, ſed verior eſt opinio, quod inter eos ſit verũ matrimonium.
c ¶Tali coniugio.] Sed nonne inter raptam & raptorem tenet matrimonium, vt 36.q.2.tria? Quare ergo filij cum legitimi ſint, repelluntur à promotione? Reſp. hoc non tenet. Vel dic, ꝙ hic loquit̃ de monialib. raptis, cũ quibus matrimoniũ non tenet. & dic, cõiugio, ideſt, coniunctione. vel coniugio de facto. aliàs legitimi eſſent, niſi fortè quo ad epiſcopatũ. extra de elect. innotuit. Sed certè illa decretalis loquitur tantum in concubina.

Matrimonium tenet inter. raptã & raptorẽ.

gociorum α penitus certitudinem; deſpicimus [a] ex ijs quædam, ne cunctorum patiamur diſpendia β [b].

α ¶Negotiorum.] *Græcè eſt*, *οὕτω καὶ ἡ… τοῖς πράγμασιν, ὅταν μὴ ἔξῃ τὸ λίαν ἀκριβὲς περισώζειν, παρορῶμεν τινά. ideſt*, Sic & nos in negotijs ubi non licet exquiſitiſſimam illam rationem ſeruare, deſpicimus quædam.

β ¶Diſpendia.] *Omiſit hic Gratianus ex hac epiſtola ea referre, quæ ad propoſitam quæſtionem maximè faciunt: Sunt autẽ hæc, quæ Iuo etiam recitat*: Et hæc ſcribo cognoſcens, ꝙ pietas tua triſtetur in ſanctiſſimum, & Dei cultorem, & fratrem, & comminiſtrum noſtrum Proclum epiſcopũ, eo quòd admiſerit in communionem Aelienſium Hegumenum, quẽ quidem eccleſiæ leges Paleſtinæ præpoſitum non nouerunt. *& infra.* Igitur ne refugiat pietas tua ſanctiſſimi, & Deo amiciſsimi Procli epiſcopi communionem. Vna enim fuit cura mihi, & ſanctitati eius; & diſpenſationis modus nulli ſapiẽtium diplicuit. *Vocem autem* Hegumenon, *i. præpoſitum, uidetur ſuppleſſe Anaſtaſius, ut exprimeret locutionem Græcam, τὸν τῶν αἰλιευίων, aut fortaſſe illam in ſuo codice habuit.*

Vtilitatis intuitu: ſicut in Meldenſi concilio, c.64. perhibetur de filijs uirginum ui raptarum, & ſic ad coniugium raptorum applicatarum.

¶Vtilitatis intuitu quædam in eccleſia tolerantur. Cap. XVII.

TAli coniugio [c] generati, eccleſiaſticis ordinibus non applicentur: niſi fortè eos aut maxima eccleſiæ utilitas; vel neceſsitas poſtulet, uel euidens meritorum prærogatiua commendet.

Act.10.

Huic [d] *Petrus concordans ait* [e]: [*In ueritate cõperi, quia non eſt acceptor perſonarũ Deus, &c.* ¶ *Pro euentu* [f] *etiam res quædam in eccleſia tolerantur: ſicut Leo in decretis ſuis de laicis ſubito contra decreta canonum ordinatis epiſcopis ait, epiſt.85. al.87. c.1. epiſcopis Africæ.*

¶Laicis, qui contrà decreta canonum ad epiſcopatũ promouentur, ex miſericordia ſuſceptum officium relinquitur. Cap. XVIII.

EXigunt cauſæ α [g], vt non ſolum in tales præſules, ſed etiam in ordinatores eorũ ultio cõpetẽs proferatur. Sed circumſtant nos, hinc manſuetudo clemẽtię, hinc cẽſus iuſtitiæ, ut credamus quædam delicta vtcunque tole-

HVIC PETRVS. Hoc adaptatur ad ꝓximè dictum: quaſi diceret, non eſt mirum, ſi ſpurius promouetur, cum Deus non ſit perſonarum acceptor.
d ¶Huic.] ſ. vt neceſſitate, vel utilitate ꝓmoueantur tales.
e ¶Petrus cõcordans ait.] quia apud Deũ non eſt perſonarum acceptio.
f ¶Pro euentu.] Et hoc ad neceſſitatem, vel utilitatẽ refert̃.
EXigũt.] CASVS. Quidam de laicis nõ ſeruatis interſtitijs ꝓmoti ſunt in epiſcopos nimis præcipitãter. quia debebant de iure deponi: ſed ex miſericordia Leo dicit, eos tolerãdos, in quibus aliud reprehenſibile nõ inuenitur, niſi ꝙ nimis feſtinanter promoti fuerint, ita quod ex hac remiſſione non ſumãt licentiam delinquẽdi, & ꝓhibet, ñe de cætero hoc fiat: ne cogatur iuſte punire, quod nũc ex miſericordia inultũ dimittitur
g ¶Cauſæ.] Cũ ergo hic ſit rigor, & ibi miſericordia: potius debet iudex ſeq miſericordiam, q̃ rigorem 1. vt ext. de fortil. cap.2. & C de iud.

Mĩa eſt rigori antepo nenda.

1 Ad hoc 9. d. ſana. ubi de hoc uideas.

ſcus non debet diteſcere calamitatibus miſerorũ. C. de naufra l.1. lib.11. committit etiam furtum, ſi quis inde quid accipit, cum diſtinctione tñ. ff. de fur. falſus. §. ult.
b ¶Diſpẽdia.] Eſſe ſolent magno damna minora bono.
TAli.] CASVS. Si raptor ducat raptam, in quem rapta nunquam conſenſit, ſilius de tali contubernio natus non poteſt promoueri, niſi propter neceſſitatem, uel utilitatem., uel propter perſonæ prærogatiuam. Vel intellige c. loqui ſecundum eos, qui dicunt

placuit. & ſic iam uidetur, quòd diſpenſatio ſit debita, quia præceptum miſericordiæ omnibus eſt commune, vt 86. diſtinct. non ſatis. & ſententia, quæ miſericordiam vetat, fugienda eſt, vt 50. diſt. ponderet. in ſi. quod concedo, ꝙ quandoque ſit debita: & iudex peccaret ſi non diſpenſaret: non tamen eſt proditum ius per quod petatur diſpenſatio: ſicut ad eleemoſynam tenemur pauperi 2. pauper tamen eam nullo iure petit. tamen ad petendam diſpenſationem poteſt implorari officium iudicis.

Diſpenſatio eſt qũq; debita.

2 Vt 47. diſt. ſicut. 86 diſ. paſce. 16.q. 1. qm. Arch.

Digitized by Google

iudicis.& ſi nollet epiſcopus diſpenſare, petet hoc à ſuperiore.& eſt ſi.extra de iure patro. nullus.

a ¶Quod ex laicis.] Supra 77.diſt.monachus.ſup.59.diſtin.ſi officia.contra,ſupra diſt.61. quid proderit. contra,ſup.d.61.c 1.& 2.contra Sol. ibi ius commune, hic diſpenſatio.

reuerſus recuperet ius patr. quòd habebat? Argum. ꝙ ſic extra de elect.quia diligentia. ff de in ius uoc. l. ſed ſi. ff.de bo.lib.l.3.§.ſi deportatus. Ioan.tamen ſi lata fuiſſet ſententia contra eum de amiſſione iuris patronatus, amplius non recuperet extra de diuor. de illa. extra de con-

randa;quædam vero penitus amputanda, Illos ergo, quorum prouectio hoc tãtum reprehenſionis incurrit, quòd ex laicis [a] ad officium epiſcopale delecti ſunt, locũ ſuum tenere permittimus, non præiudicantes Apoſtolicæ ſedis ſtatutis, nec beatorum Patrum regulas ſoluẽtes: quia remiſſio [b] peccati non dat [c] licentiam delinquendi: nec qđ potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi: ne quod ad tempus β pia lenitate conceſſimus, iuſta poſt hac vltione plectamus.

α ¶Exigunt cauſæ.] *In ipſa epiſtola Leonis hæc antecedunt*, Cum ergo inter vos tantum valuerint aut ſtudia popularium, aut ambitus ſuperborum, ut non ſolum laicos, ſed ẽt ſecundarum (*ſic enim recte legitur in epiſtolis cum alijs beati Leonis operibus Colonia impreſſis, non* ſæcularium, *vt in tomis conciliorum*) vxorum viros, aut viduarum maritos ad officiũ cognoſcamus paſtorale prouectos; nonne aptiſſime exigũt cauſæ, ut eccleſiæ, in quibus iſta commiſſa ſunt, iudicio ſeueriore purgentur, & non ſolum tales præſules, &c. *Eſt uero caput hoc multis locis in ſummam redactum, omiſſa narratione delictorum illorum, quibus minime ſanctiſſimus ille Pontifex ignoſcit.*

β ¶Ne, quod ad tempus.] *Hæc, quæ repetuntur infra, cap. Donatum ſumpta ſunt ex ſecundo capite eiuſdem epiſtolæ.*

Idem in eadem epiſt.c.3.

¶Donatiſtæ, & Nouatiani, quamuis reprehenſibiliter ordinati, tamen ex neceſſitate tolerantur. Cap. XIX.

MAximum quoque ex laico [d], licet reprehenſibiliter, ordinatum, tamen ſi Donatiſta iam non eſt, & à ſpiritu ſchiſmaticæ prauitatis alienus, ab epiſcopali [e], quam quoquo [f] modo adeptus eſt, non repellamus dignitate [g]: ita vt & ipſo libello [h] ad nos directo † catholicum ſe eſſe manifeſtet. † *al. edito.*

Idem ibidem initio, c.3.

¶De eodem. Cap. XX.

DOnatum autem Salicinenſem † ex Nouatiano cum ſua (vt comperimus) plebe cõuerſum, ita Dominico volumus gregi pręſidere, vt libellum fidei ſuę ad nos meminerit dirigendum; quo & Nouatiani dogmatis damnet errorem, & pleniſsime confiteatur catholicam veritatẽ. Quæ enim nunc certarum remiſimus conſideratione cauſarum [i], antiquis [h] deinceps cuſtodienda ſunt regulis; ne, † *al. Seminacenſem.*

b ¶Quia remiſſio.] infra 23 q.4.eſt iniuſta.in ſi. contra, ſ̃.d. 93 peruenit.& 35.q. 9.loci, infra 21.q.2. placuit. Sol.ibi factũ reſpicit, hic ius.& expone quod ſequitur.
c ¶Non dat.] ideſt, nõ debet dare. nam leges, quæ periuria puniunt, &c. C. de ind.vidu.l.2. arg. C. vnde vi, meminerit, inf de cõſ.d.4 quæris arg.de pœ.diſt.3. §.ſed uerba.& c. ſanè.Sed aliud eſt impunitatis occaſionẽ amplius peccãdi cõfidentiam ſumere: quod ibi diciẽ, aliud pro uno conceſſo reliqua ſimilia vſquequaque concedere. quod hic negatur. Vel dic non dat, id eſt, non dare debet. ADDITIO. Sub. & nõ dẽt qs inde ſumere audaciã, & cõfidentiam delinquendi. Dic ergo, remiſſio, ideſt, impunitas: ideſt, diſpẽſatio qua impune peccata dimittuntur, non dat licentiam, ideſt laxamentum delinquendi in ſimilibus. ſecũdum Io de Fan.

MAximum.] CASVS. Maximus Donatiſta fuit: ſed poſtea conuerſus ad fidem ex laico eſt in epiſcopũ promotus. Leo Papa eũ tolerat: mandat tñ ſibi, vt in libello ad Papã miſſo ſe eſſe catholicũ manifeſtet. Sequens c.patet. in quo tolerat Donatum cum ſua plebe conuerſum. mandat tamen ei, vt mittat libellũ in quo confiteatur fidem, & abneget hæreſim illam, & mandat Leo ut hoc de cætero non fiat.

d ¶Ex laico] Ille fuerat factus epiſcopus non ſeruatis interſtitijs temporum in minoribus ordinibus [1]. & ideo dicit tex ex laico.arg ſuperficiale pro illiteratis.ſup.61. diſt.c.1.2.& 3.& c.quid proderit, contra.Io

e ¶Ab epiſcopali.] infra 16 q.ult.inuentum.

f ¶Quoquo] ideſt, non legitimo, ſicut illud: Quos genuit quocunque thoro.

g ¶Dignitate] Quid ſi patronus labitur in hęreſim: an conuer.coniug.cap.vlt.Ber.

h ¶Libello.] infra 7.q.1.§.ecce.& c.qualiter.ſup.ea.q. ſi qui voluerint.

i DOnatum autem.] ¶Cauſarum.] Collige ex hoc intelligentiam eius quod dici ſolet in literis, ſalua apoſtolica auctoritate.

K ¶Antiquis.] ideſt, ſecundum antiquas regulas. & ita niſi exprimeretur hoc, videretur conſtitutio perpetua. arg.C.de pœn.ſeruus 2. Sed tamen quid iuris ſit ſuper hoc,

1 De quib. hĩ 77. diſt. in ſingulis. & cap. ſeq. Archid.

Salua Apoſtolica auctoritate.
2 Vt ſit gloſ. planior ſub. ſic dẽt enim lex eſſe perpetua & cõmunis.4.di. erit. niſi ex aliqua illarũ cauſarum 29.diſt.ſciẽdum, ſacta fuerit. quo caſu ceſſante cã, &c. Io. de Fant.

Digitized by Google

hoc not. 61.diſtinct.§.ex his omnibus.

SAluberrimum.]CASVS.Dicitur in hoc cap.ꝙ ſi quis clericus ab hæreſi ad eccleſiam reuertatur, profiteatur in ſcriptis hæreſim ſuam cum auctore eius eſſe damnatam, ne amplius corrumpatur, cum ſuæ profeſſioni non

nem fidei adhæſerunt hæreticis 1.ſup.ea.q.conuenientibus.

SI quis.] CASVS. Si quis pro aliqua hæreſi excommunicatus fuerit, non debet ad communionem admitti, niſi prius cum debita ſatisfactione fuerit in concilio reconciliatus.

quod ad tempus pia lenitate conceſſimus, iuſta poſt hæc vltione plectamus.

† al. Iuliano.

Idem Ianuario † epiſcopo Aquileienſi, epiſt.3.

¶Redeuntes ab hæreſi, poſt publicam profeſſionem, in ſuis ordinibus recipi poſſunt. Cap. XXI.

Idem epiſto. 83. ad Septimium. Anſ.l.12.c.39. Iuo p.6.c.97. 1.q.1.omnis cuiuſlibet.

SAluberrimum enim, & ſpiritualis medicinæ vtilitate pleniſſimum eſt, vt ſiue presbyteri, ſiue diaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui ſe correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, quam iampridem amiſerant, rurſum reuerti ambiũt; prius errores ſuos, & ipſos auctores errorum damnari a ſe ſine ambiguitate fateantur: vt ſenſibus [a] prauis etiam peremptis nulla ſperandi ſuperſit occaſio, ne vllum membrum talium poſſit ſocietate violari: cum per omnia illis profeſſio [b] propria cęperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri, vt in magno habeant beneficio, ſi adepta ſibi omni ſpe promotionis, in quo inueniuntur ordine, ſtabilitate perpetua maneant: ſi tamen iterata tinctione non fuerint maculati [c].

In c. Martini Braca.

Item ex concilio Martini Papæ, c.36.

¶Ab hæreſi redeuntes, hæreſim, & eius auctores publicè deteſtentur. Cap. XXII.

SI quis epiſcopus, ſiue alicuius epiſcopi presbyter, aut diaconus, in alicuius hæreſis opinionem offenderit, & ob hãc cauſam fuerit excommunicatus; nullus epiſcopus eum in communionem recipiat, niſi prius in cõmuni concilio [d], porrecto fidei ſuæ libello [e], ſatisfaciat omnibus, & ita liberam ſuam teneat purgationem [f]. Hoc idem, & de fidelibus laicis ſit decretum, ſi in aliqua hæreſis opinione [g] fuerint nominati.

5 *Ecce quibus de cauſis quædã in eccleſia tolerãtur, quæ eiſdem ceſſitantib. pia ſeueritate vindicantur. Quando aũt toleranda ſint, quando reſecanda, Gelaſius Papa diſtinguit [h] dicens epiſcopis per Lucaniam, epi.1.c.11.*

¶Quando in eccleſia, aliqua ſint toleranda. Cap. XXIII.

ET ſi illa [i] nonnunquam ſinenda ſunt [k], quæ, ſi cæterorum [l] conſtet integritas, nocere ſola non valeant: illa [m] tamen ſunt magnòpere præcauenda, quæ recipi, niſi manifeſta decoloratione [n] non poſſunt. Ac, ſi ea ipſa [o],

d ¶Cõcilio.]Hodie ſufficit ſolus epiſcopus. extra de hæret. ad ablẽdam.§. quia vero.

d ¶Concilio.] Sup. 50 d. de eo.

e ¶Libello.]Sup ea. q. ſi qui voluerint.

f ¶Purgationem.] idem etiã ſi de ſimonia ſuſpectus ſit ext. de purg. cano. quoties.

g ¶Opinione.]Sup. d.30 c vlt.

ECCE QVIBVS. Hæc eſt quinta pars q in qua quærit, qualiter debeat diſpenſari, quod probat p c.ſequẽs. Io.de Fan.

h ¶Diſtinguit.] Et protinus agit de illis, quæ diſpenſari ſolent.

ET ſi illa.] CASVS. Hugo. ſic ponit hunc caſum. Quãuis diſpẽſabilia ex cauſa qñque relaxantur indiſpenſabilia: tamen nulla cauſſ ſunt relaxãda, & ſi illa nunquã relaxari debent, niſi ex magna cauſa, quãto magis iſta ex nulla cã ſunt relaxanda?

h ¶Beneuenta.] ſic ponit caſum Quãuis toleremus quæ per exempla nõ nocent, in illis tamen diſpẽſare non debemus, quæ ſcandalum, vel deformitatem inducunt. nam ſi in præmiſſis tãtum pro neceſſitate, vel vtilitate diſpenſamus: quare hjs cauſis abſentib. iura communia mutilamus, quæ niſi ꝑ neceſſitate mutilari non debent?

i ¶Et ſi illa.]Vt diſpenſabilia.

K ¶Sinẽda ſunt.]Id eſt diſpẽſanda 2: & ita cæterorum improprie ſumitur.arg.ff. de mino. patri, 26.d.deinde.

l ¶Quæ ſi cæterorum.] i.quæ diſpenſari poſſunt.

m ¶Illa.]Hoc de illis, quæ diſpenſari non poſſunt.

n ¶Decoloratione.]Puta ſi eſſet latro, vel ebrioſus 3. vt vt extra de reg.iur.[illegible]

o ¶Et ſi ea ipſa.] Et ſic forma conſtructionem, ſi illa nullatenus ſunt mutilanda, quæ nullo detrimento, &c. quanto magis nec illa ſunt mutilanda, & [illegible] ſi m

1 In iſtis caſib Papa ſibi reſeruat diſpenſationẽ: & i caſu quẽ habes, ex. de apoſta.c vlt. vbi de hoc. Arch.

2 Loquit n. in prin. d his q̃ diſpenſari poſſunt. Ioã.

3 Sub. de q. bus non eſt in benigniorem partem interpretandum [illegible] Hug.

non poſſit de cætero obuiare, & pro magno beneficio habeat, ſi adempta omni ſpe promiſſionis, in quo inuenitur ordine permaneat: dum tamen iterata tinctione non fuerit maculatus.

a ¶Senſibus.]Id eſt, opinionibus hæreticorum.

b Profeſſio.]C.de non nu.pecu generali, ſ. inf.2 q.1.legum. inf.27.q.1.oẽs fęminæ.ext.de app.perſonas.

c ¶Maculati.]Idem eſt ſi fuerint rebaptizati. ar.de conſecr.diſtinct.4.qui ius, & c.eos quos. Vel ſi ad ſubuerſio-

Digitized by Google

quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum temporumq; [a] cogit intuitus, vel acceleratæ [b] prouiſionis reſpectus excuſat; quanto magis illa nullatenus mutilanda [c] ſunt, quæ nec vlla neceſſitas, nec eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas?

Aliquando enim pro neceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ mutilantur, & laxantur præcepta [d] canonica.

6 Breuiter oſtendimus, qui reuertētes ab hæreſi, in ſuis ordinib. [e] valeant recipi, vel qui non. Nunc autem quæritur de ijs, qui ab hæreticis ordinati ſunt, ſi ad vnitatē catholicæ matris eccleſiæ redierint; vtrum in eodē ordine [f]
iterum valeant ordinari. Semel enim conſecratus (vt ait su.d.68.c.1.
beatus Gregorius [g]) iterum conſecrari non debet. ¶Item ſacramenta, quæ ab hæreticis in forma eccleſiæ miniſtrantur (ſicut Auguſtinus [h] teſtatur) reiterari [i] non debēt; ne
homini, ſed ſacramēto videatur iniuria fieri. ¶Sed illud ſu.ea.q 1.quod quidam.
Gregorij de his intelligitur, qui conſecrationē ſacerdotalē, vel epiſcopalem acceperunt; qui aut per manus impoſitionem, cum ad eccleſiam redeunt, effectum ſuæ vnctionis † accipiunt, aut ab eius adminiſtratione perpetuo ceſ- † al. ordinationis.
ſare iubentur. Similiter illud Auguſtini de eadem myſtica vnctione, & de ſacramento baptiſmatis intelligitur. ¶Sūt autem in eccleſia alij ordines, qui ſine ſacramentali unctione, ſola epiſcopi benedictione, cum quadam uaſorum, uel indumentorum diſtributione præſtantur, ut ſunt læuitæ, & cæteri infra eos conſtituti. Hi quāuis ab hereticis ordinātur, tamen ad eccleſiam redeuntes in eodē ordine (ſi aliàs digni fuerint) ab eccleſia ordinātur; nec fiet in eis reiteratio muneris, cum ab hæreticis nihil doceatur eis fuiſſe collatum.

Vnde Vrbanus ſecundus ſcribit Petro Piſtorienſi epiſcopo, & Ruſtico abbati Vallis Vmbroſæ.

¶Redeuntes ab hæreticis ſunt ordinandi.
Cap. XXIIII.

DAibertum [k] a Nezelone a, licet ſimoniaco, nō ſimo- Pan.l.3 c.81.
niace eiuſdem confeſſione reperimus in diaconū ordinatum: & beati [l] Innocentij Papæ ſententia conſtat
declaratum, quòd Nezelon (quem conſtat ab hæreti- ſup.1.q.1.ventum.

---

in diſpenſabilibus non dēt iudex diſpenſare niſi ex magna cauſa, quanto magis in ijs quæ ſunt indiſpenſabilia, nullo modo debet iudex diſpenſare 14.d.c.2.

Diſpēſandū eſt certis ex cauſis.

a ¶ Vel rerum temporumque.] Vel perſonarum. nam pro qualitate perſonarum, & actio formatur, & condemnatio moderatur. ff. de neg. geſt. Pomponius in negotijs Habes ergo hic cauſas, propter quas eſt diſpenſandum, ſcilicet cauſa vtilitatis, & neceſſitatis. Sed nunq d ex cauſa probabili, vr arg. ꝙ ſic. 57. diſt. cap 1 quod concedit Alanus. Ego cōtra 1. Nec obſtat 57.d.c.1. q a ſi poſt fides eius appareat probabilis, abſoletur ſi regularitas ibi p̄ſumpta, & promouetur de iure communi.

1 Iſtud fuit dictum L. & in hoc ēt reſidet. Ioā. de Fant.

b ¶ Vel acceleratæ.] Nam quæ de nouo emergunt, &c ff de interrog act. de ęta.

Diſpenſationes quædam mutilandæ ſunt.

c ¶Mutilanda.] Diſpenſationes, quas extorquet neceſſitas ceſſante neceſſitate mutilandæ ſunt: quæ vero regulariter fiūt, non, vt inf. 9. queſ. 1. ab excōicationis. ſu. d. 50. placuit. inf. 7. q. 1 mutationes.

d ¶ Præcepta.] Quædam, non omnia.

BREVITER. Hæc eſt 6. pars q. in qua quęritur, ſi ordinati ab hæreticis ſint iterum reordinandi, & dic, quòd non, ſi fuerint ordinati in forma eccleſiæ, & hoc probat per tres auctoritates. Ioann. de Fant.

CASVS Hic mouet Gratia. incidentem, quæſtionem, vtrum ſcilicet ordinati ab hæreticis debeāt iterum ordinari. Et primo probat, ꝙ nō, auctoritate Greg. & Auguſt. & poſtea ſoluit, male, dicens, vt circa baptizatos, & in ordine ſacerdotali, vel epiſcopali inuentos, ſacramentum non reiteretur. Ea vero quæ cum quadam diſtributione vaſorum, vel indumentorum præſtantur interueniente epiſcopali benedictione, vt ordo leuitarum, & inf. eum, ordines poſiti, reiterari poſſunt, cum ab hæreticis conferuntur: nec dicitur aliquid iterari, cum nihil ab eis ſit acceptum ad quod inducit ſequens c.

e ¶Ordinibus.] Scilicet illi, qui coacti ſunt, vel ignoranter ab hæreticis ordinati ſunt.

f ¶Vtrum in eodem ordine.] Et dic, ꝙ non, ſi in forma eccleſiæ ordinati ſunt. extra de apoſta. ex literis nec bene ſoluit hic Gratianus.

g ¶Vt ait beatus Gregorius.] Sup. d. 68. c. 1.

h ¶ Auguſtinus.] Sup. ead. q. 1. quod quidam.

i ¶Reiterari.] Vt ſup. ea. q. 1. ventum.

DAibertum.] CASVS. Nezelon ordinatus fuit ab hæreticis in epiſcopum præter formam eccleſiæ., & ſic ordinem ep̄alem non recepit, qui poſtea Daibertum præter formam eccleſiæ, vel cum forma (non refert) in diaconum ordinauit. Sed quia illum ordinem conferre nō potuit, Daibertus nihil accepit ab eo. vnde Vrbanus cum diſpenſaret cum eo, fecit illum ordinari auctoritate Damaſi Papæ, & Innocentij.

K ¶ Daibertum.] Per hoc c. probat Io. opinionem ſuam: .ſ. ꝙ baptizatus ab eo qui recepit vltimam manus impoſitionem extra eccleſiam, nihil recipit. Nos qui dicimus contrarium, hoc intelligimus cum non ordinabat in forma eccleſiæ.

l ¶ Et beati.] Et ita cum facit hic mentionem de illo c. ſupra 1 q. 1. ventum eſt: intelligendum eſt illud, ſicut & iſtud de non ordinatis in forma eccleſiæ.

a ¶Quia

Digitized by Google

a ¶Quia nihil.] Sup.ea.q.1.gratia.inf.de conſ.d.4.quomodo.arg ſup.ea.q.1.qui perfectionem.
b ¶Dare.] Arg.qui nihil habet, nihil dare poteſt, Argu. contra extra de elect.ſuffraganeis 1.Item arg. ꝙ pro non dato habetur quod datur ab eo, qui de iure dare non poteſt,

Qui nihil habet nihil dat 1 Et ext. de ſu.neg. prel. cap.1. vbi de hoc prō. & contra ibi videas.

c.ſequenti per illicitam.

f ¶Per illicitam.] Ideſt, non iuſtam.
g ¶Vulneratum caput.] i.mentē macula culpę infectā.
h ¶Medicinam adhibere.] i.reiterari, & ita & illud intelligatur de ordinatis in forma eccleſiæ.
i ¶Reiterari.] Not.hanc expoſitionem, &c. & hæc expoſitio eſt ſubintelligenda ſup.ead.qō.1. ventum. vbi eadem ſunt verba.

cis ordinatum) quia nihil [a] habuit, nihil dare [b] potuit ei, cui manus impoſuit. Nos igitur tanti Pontificis auctoritate firmati, & Damaſi Papæ teſtimonio roborati, qui ait: [Reiterari [c] oportet, quod male actum eſt;] Daibertum ab hæreticis corpore & ſpiritu digreſſum, atq; vtilitatib. eccleſiæ pro viribus inſudantem, ex integro [d] (eccleſię neceſſitate ingruente) diaconum [e] conſtituimus. Quod non reiterationem exiſtimari cenſemus, ſed tantum integram diaconij dationem: quoniam, vt prædiximus, qui nihil habuit, nihil dare potuit.

α ¶Nezelone.] *Marianus Scotus in vita Gregorij VII. mentionem facit archiepiſcopi Magdeburgenſis hoc nomine appellati.*

Item Damaſus Papa, epiſt.4. de choriepiſcopis.

¶De eodem. Cap. XXV.

9. q. 1. per illicitam.

PEr illicitam [f] manus impoſitionem vulneratū caput [g] illi, qui videbantur aliquid accepiſſe, habebant: & vbi vulnus infixum eſt, neceſſe eſt medicinam adhibere [h], qua infixa ſanetur macula: ideſt reiterari [i] neceſſe eſt, quod legitimè [k] actum, aut collatum minimè probatur β. Nam quomodo [l] honorē poſſit retinere, qui ab illo acceperit, qui poteſtatem dare legitimè non habuit, inuenire non poſſum.

β ¶Probatur.] *In originali hæc adduntur.* ſi perfectum eſſe debebit.

Item libro nono Cod. titulo ad legem Iuliam repetundarum, Impp. Theodoſius, ac Valentinianus AA. Florentio.

Cap. XXVI.

7 SAncimus [m] eiuſmodi viros ad prouincias regendas accedere, qui ad honoris inſignia non ambitione [n], vel pretio, ſed probatæ vitæ, & amplitudinis tuæ† [o] ſolēt teſtimonio promoueri: ita ſanè, vt quib. hi honores per ſedis tuæ, vel per noſtram fuerint electionem commiſſi, iurati [p] inter geſta depromant, ſe pro adminiſtrationib.

†al ſua.

k ¶Legitimè.] Ar. ex hoc loco. ꝙ ſi poteſtas trāslata eſt in aliquē, vt eligat epiſcopum, & ipſe minus bonū eligit, iterum poſſit eligere. arg.7.q.1.factus.8.d. quæ contra. nam reproba pecunia non liberat debitorem. ff de pig.act. eleganter. §. qui reprobos. & eſt arg. ad hoc extra de elec. in cauſis. in fi.3. Arg. contra. extra de off. dele. in literis. nā functus eſt officio ſuo. Nam & ipſi canonici male eligēdo priuanꝫ ptāte eligēdi.ex. de elec. cū in cunctis & not. 4 61.d. ſtudui. Quid iuris ſit, not. in quæſtionibus Bar.
l ¶Quo.] Sup.19.diſtinct. ēm cōtra. Sed illud cum auctoritate ſua generaliter eſt prohibitum: iſtud in eccleſia catholica cōfirmatum. nam pro non dato habetur, &c. extra de iure patron. quod autem. & ff. ſi quis cau. l. quoties. Arg. contra. ext. de iure patro. conſultationibus.

3 Itē arg. ad hoc qđ not. ſup. prox. c.1 gl. quo adſpeciem. Itē ar. ad hoc. ff de op. le. l.2. ꝑterea cū non tenuit electio perinde eſt ac ſi non elegiſſet Ar. 4 Adde qđ not Bart. & gl. in l. cum quidam. 2. ff. de leg. 2.

SAncimus.] Hæc eſt 7. pars q. I qua ponitur pœna ſimoniacorū, quæ eſt infamia, & depoſitio, & dānatio pecuniaria. Ioan. de Fant:

teſt, vt extra de iure patro. quo autem, in fi.
c ¶Reiterari.] Quo ad ſpeciem facti: non rei eſſentiam. Nā ſæpe, quod male fit, vel minus plene, ex integro eſt agendum: ſicut in ſatiſdatione. ff. qui ſatiſd. cog. de die. §. ſi ſeruūs. & in iuramento. ff. de iureiuran. qui per ſalutem, & in libelli confeſſione. 2. quæſt. vlt. c vl. arg. ff. qui ſatiſ. cog ſi arbitro. §. quod & ſi. Nam in his omnibus non eſt aliquid iterādum: ſed quod omiſſum eſt, reſtaurandum ext. de ſacra. non ite. c. vno. Io male dicit 2. Ioannes hic: cum quo ad rei eſſentiam ſit iterum ordinatio facienda: quia prima ordinatio nō erat in forma eccleſiæ. Ber.
d ¶Et integro] Sup. ea. q.1. ſi quis confugerit. infra de conſec. diſt.2. nulla ext. de cenſi. ſcientes.
e ¶Diaconum.] Iſte Daibertus extra formam eccleſiæ fuerat ordinatus a Nezelone.

Quod min⁹ plene fit, eſt iterandum.

2 Idē ſentit hic Io. qui tenet quod ſequitur. Arc.

PEr illicitam.] CASVS. Quidam fuerunt ab hæreticis præter formam eccleſiæ ordinati: vnde mandat Papa, vt iterum tales ordinentur, cum nihil acceperint ab hæreticis.

CASVS. Hanc legem inducit Gratianus ad probandum. ꝙ honores eccleſiaſtici per pecuniam dari non debent: quia pro honoribus ſæcularibus adipiſcendis dari pecunia prohibetur. Dicitur ergo in hac lege, quòd ad prouincias regendas eligi non debent, niſi homines probatæ vitæ: & qui pretio, vel ambitione nō adipiſcantur honores, qui cum electi fuerint, iurabunt ſe nihil dediſſe, & ꝙ non dabunt per ſe, vel per mediam perſonam pro adminiſtratione ſibi conceſſa, vel cōmiſſa. & ꝙ durāte adminiſtratione, vel poſt, occaſione ſui officij nihil præter ſalarium accipient. Et licet nullus immemor ſuæ ſalutis eſſe credatur: tamen ſi quis contra prædictum ſacramentum tam dator, quam acceptor de hoc cōuictus fuerit, pœna quadrupli puniatur.
m ¶Sancimus.] Lex canonizata.
n ¶Non ambitione.] Sup. ea. q.1. nullus itaque.
o ¶Tuæ.] Loquitur præfecto.
p ¶Iurati.] Sup 23. di. quamquam. inf. 8. q.3. Artaldus. & cap. talia.

Digitized by Google

ſortiendis [a] neque dediſſe quidpiam, neque daturos vmquam poſtmodum [b] fore, ſiue per ſe [c], ſiue per interpoſitã perſonam in fraudem legis, ſacramentique, aut donationis, venditionisve titulo, aut alio velamento cuiuſque [d] contractus: & ob hoc (exceptis ſalarijs) [e] nihil penitus tã in adminiſtratione poſitos, quam poſt depoſitum officiũ, pro aliquo præſtito beneficio tempore adminiſtrationis, quam gratuito meruerint accepturos. Et licet neminem diuini timoris, contemnendo iuſiurandum, arbitremur [f] immemorem, vt ſaluti proprie vllum commodum anteponat; tamen vt ad ſalutis timorem etiam neceſſitas periculi ſubiungatur, ſi quis auſus fuerit præbita ſacramenta negligere, nõ modo aduerſus accipientem, ſed etiam aduerſus dantem, accuſandi cunctis, tanquam publicum crimen [g], concedimus facultatem; quadrupli pœna eo, qui conuictus [h] fuerit, modis omnibus feriendo.

Item Paſchalis Papa.

¶De eodem. Cap. XXVII.

PAtet ſimoniacos, veluti primos, & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus reſpuendos, & ſi commoniti non reſipuerint, ab exteris [i] poteſtatibus opprimẽdos. Omnia enim crimina ad comparationem ſimoniacæ hæreſis; quaſi pro nihilo [k] reputantur [l].

¶*In tribus vetuſtis exemplaribus poſt caput*, Sancimus. *emiſſa inſcriptione Paſchalis, & capite iſto*, Patet. *ſequuntur continenter ſubiecta* Gratiani *verba*, His breuiter, &c.

His breuiter præmiſſis ad ea veniamus, quæ eccleſia, ſeueritate diſciplinæ parata eſt vlciſci, oſtendentes, quibus accuſantibus, vel teſtificantibus, quilibet ſint conuincendi; quo iudice quiſque debeat condemnari, vel abſolui; ſi cauſa vitiata fuit, quo remedio poſſit ſubleuari; ſi accuſatores defecerint, an reus ſit cogendus ad purgationem. Et vt facilius pateat quod dicturi ſumus, exemplum ponatur ſub oculis, in quo auctoritates hincinde controuerſantes diſtinguantur, & quid ſanctorum Patrum ſentiat auctoritas, liquido intimetur.

Dignitates & matrimonia non debent eſſe venalia.

1 Conc. tex. in l. 1. ff. ad leg. Iul. & ibi glo.

a ¶Sortiendis.] Dignitates enim nõn debent venales eſſe: ſicut nec matrimoniũ. ff. de don. inter vi. & vx l. 2.

b ¶Poſtmodum.] Sup. 2. q. 1. eos qui ſup. 46. ſicut non ſuo.

c ¶Per ſe.] Extra de pecu. cler. inquirendum, extra de ſententia excom. mulieres.

d ¶Cuiuſque.] Sed vĩ cõtra. ff. de pol. l. 1. §. 1. Sed aliud eſt publice promittere aliud Reipublicæ: aliud occulte alicui, vt eius ſuffragio promoueatur.

ADDITIO. Et ſi ſoluitur aliud, quod vĩ contra ff. de do. hoc iure, in prin. de hoc no. ſup. ea q. 6. c. vlt. Io. de Fan.

e ¶Salariis.] inf. 23. q. 1. militare ſup di. 86 non ſatis. Ioã. de Fant.

Teſtis pręſumitur nolle peierare.

f ¶Arbitremur.] Argum. pro teſte præſumendum eſſe, quod nolit pierare, ext. de teſt. cum tu fili. & dicit canon, quos ſcimus nolle peierare, & c. 2. q. 5. ſi mala fama. Sed licet præſumatur, eſt tamen nota dignũ, quòd lex nõ ſtat huic præſumptioni: immo ſubijcit pęnam in peieratione. inf. ea. ibi, quadrupli, &c.

g ¶Publicũ crimẽ.] inf. 6. q. 1. §. vlt.

h ¶Conuictus.] Nã poſt depoſitã adminiſtrationem debet eſſe præſens per 50. dies. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quam mil. l. 1. & conuenitur ſub epiſcopo loci. in auth. vt iu. ſine quoquo ſuff. § neceſſitatem. collat. 2. Sed ex contractu nõ poteſt iudex conueniri poſt depoſitam adminiſtrationẽ, ſi cõtractum aliquem fecit nomine ciuitatis, vt ff. de admi. rerũ ad ciui. perti. curatores §. in eũ. & ff. de euic. illud. §. 1. ſed procurator negotiorum bene conuenitur poſt 2. depoſitum officium, vt de procu. procurator. Bar.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccleſ. aduerſus. §. vlt. Et eſt ratio quare aliud in iudicio, aliud in contractu, quia qui contrahit. ſolam intuetur perſonam venditoris: cum rem alienam vendere poſſumus. ff. de contrahen. emp. l. rem alienam. In iudicio autem potius perſona domini inſpicitur, ſecundum Io. de Fant.

2 Poſt. falsũ eſt niſi ſe nomine ſuo obligauerit, vel niſi vt doceat de mandato, quod negatur.

PAtet.] CASVS. Cum omnia crimina ad comparationem ſimoniæ pro nihilo reputentur, patet ꝙ ſimoniaci ſunt ab omnibus reſpuendi, & extraneis poteſtatibus opprimendi, ſi non reſipuerint.

i ¶Ab exteris.] id eſt, laicis, qui extra eccleſiam habent hanc poteſtatem, vt ſup. d. 17. nec licuit. inf. 22. quæſt. 5. princeps.

K ¶Pro nihilo.] Hoc in deteſtationẽ huius ſceleris dicitur. ſup. d. 90. neque. & ſup. ea. q. 1. cito, infra. 32. q. 7. quod in omnibus. &c. non ſolum. & ext. de ſim. tanta.

l ¶Reputantur.] Hoc dicitur in deteſtationẽ criminis, & ad terrorem: ſicut illud, Omnis peccator, &c. extra de ſimo. tanta. Vel eſt grauius, quia facilius dicitur hoc crimen committi in Deum. 3. quam aliud: quia donũ Dei volunt emere pecunia. ſu. 1. q. 1. eos, & ideo grauius dicitur argum. 17. q. 4. ſicut. 22. q. mouet. Vel ideo hoc dicitur, quia nulla certa pœnitentia pro hoc crimine inducitur, niſi ꝙ vſque ad mortem aſpere pœniteat. ſup. ea. q. 1. ſi quis neque. Ioan.

3 Sub. ſpãliter. i. his quę ſpecialiter ei ſunt deputata & dedicata. ſ. res & dignitates & ſacra & officia eccleſiaſtica. arg. 17. q. 4. ſicut q. qõ. 1. nuptiarum Arch.

Simonię peccatũ dr̃ cæteris grauius.

HIS BREVITER. CASVS. Tranſitu vtitur, ſcilicet colore rhetorico, quo dicta dicendis continuat, & dicẽda dictis, ſummatim dicenda perſtringens.

Quidam.]

Digitized by Google

CAVSA SECVNDA.

Q Vidam epiſcopus de lapſu carnis à laico impeditur. Duo monachi. vnus ſubdiaconus, & duo leuitæ aduerſus ipſum teſtimonium ferunt. A metropolitano ſuo ſentit ſe prægrauari. In ipſa ventilatione cauſæ tres ex teſtibus deficiunt, ſiue promiſſione decepti, ſiue canonica examinatione reprobati. Expoliatur tamen epiſcopus, quia crimen eius notorium erat.

†al. illecti.

q.1. *Hic primum quæritur, an in manifeſtis iudiciarius ordo ſit requirendus.*

2. *Secundo an expoliatus ab aliquo ſit iudicandus.*

3. *Tertio, qua pœna ſint feriendi, qui in accuſatione, vel teſtificatione defecerint.*

4. *Quarto, an duorum teſtimonio ſit condemnandus.*

5. *Quinto, ſi deficientibus accuſatoribus, ſit cogendus ad purgationem.*

6. *Sexto, ſi remedium ſit dandum ei, qui cauſa dilationis vocem appellationis exhibuerit.*

7. *Septimo, ſi laici, monachi, vel quilibet inferiorũ ordinum in accuſatione maiorum ſint audiendi.*

8. *Octauo, quomodo debeat fieri accuſatio, an in ſcriptis, an ſine ſcriptis.*

QVAESTIO PRIMA.

1 Gs *Q Vòd autem [a] nullus ſine iudiciario ordine damnari valeat, auctoritatibus multis probatur.*

De eo namque ait Auguſtinus homilia quinquageſima, de vtilitate pœnitentia.

Q Vidam.] CASVS. In ſuperiori cauſa actum eſt de crimine ſimoniæ: & prius de eo, quod grauiſſimum eſt: ſed quia crimina ſine ordine iudiciario puniri non debent, ideo congruè hanc cauſam adnectit, in qua de ordine iudiciario tractat, oſtendens quòd nemo condemnandus eſt niſi conuictus vel confeſſus, & quod ſpoliatus præter iuris ordinem ſit reſtituendus, & qualiter puniantur qui in accuſatione deficiunt, qualiter obiecta crimina non probata purgentur, & qualiter ſententia releuetur per appellationem, & vtrum laici admittantur ad accuſationem clericorum, & qualiter ſit accuſatio facienda. Vt autem competentius agat, proponit thema, de quo octo elicit quæſtiones.

Q Vòd autem.] Hæc quæſtio diuiditur in quinque partes, in quarum prima probat per 13. auctoritates, ꝙ nullus ſine iudice debet damnari i. niſi canonicè ſit damnatus Secunda ibi.] His omnibus] Tertia ibi.] Sed ſciendum.] Quarta ibi:[Quando vero.] Quinta ibi,[Quando autem.] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic ponitur prima quæſtio, in qua probatur, ꝙ præter iuris ordinem non eſt aliquis condemnandus præter quam in notorio crimine.

a ¶ Quod autem.] Tu dicas, quod in manifeſtis requiritur ordo iuris. 11. quæſtio. 3. eorum ſed non in notorijs, vel dicam infra ead manifeſta & habes extra de iureiurand. ad noſtram 3. Et notandum, ꝙ quædam ſentẽtia eſt diffinitiua, quædam interlocutoria, quædam præcepti. Quælibet iſtarum requirit ordinem iuris, & ſi difinitiua ſententia fuerit lata, omiſſo ordine iuris, ipſo iure nulla eſt, vt infra ead. quæſtio. ſexta, §. diffinitiua. Hoc tamen ſcias, quod duplex eſt ordo iuris. Vnus qui eſt de natura, ſiue de ſubſtantia iudiciorum, ſcilicet, vt quis poſt citationem habeat inducias, vt fiat litis conteſtatio, & teſtes recipiantur, & quod ſententia feratur in ſcriptis, ſi contra hunc ordinem feratur ſententia. non tenet, dicto §. diffinitiua. Eſt alius ordo, qui non eſt de ſubſtantia iudiciorum, ſcilicet vt ſententia non feratur ſub conditione, & non prius pronuncietur de poſſeſſione, quàm de proprietate ſi tamen hoc non ſeruatur, nihilominus tenet ſententia, infra ea quæſtio. 6. biduum & C. de appel. l. 1. Item ſententia interlocutoria ſiue ſit excommunicationis, vel ſuſpenſionis, vel miſſionis in poſſeſſionem, requirit ordinem iuris. De ordine excommunicationis ſententiæ, habes infra ead nemo. & 34. quæſt. 3. de illicita. & melius extra de ſenten excommun. ſacro. De ordine ſuſpenſionis habes infra ea. nomen. Si tamen iſte ordo non fuerit ſeruatus, tenet excommunicatio vel ſuſpenſio, vt 11. quæſtio. 3. ſi epiſcopus. Item in ſententia miſſionis in poſſeſſionem requiritur ſemiplena cauſæ cognitio, vt extra, vt lit. non conteſt. quoniam frequenter. in fi. Et ſiue talis ordo fuerit ſeruatus, ſiue non, ſi abſens poteſt probare ſe non fuiſſe contumacem, ſententia talis retractatur, vt extra de ſen. & re iud. cũ Bertholdus. & ff. quib. ex cau. in poſ. ea. Fulcinius. § quid ſit autem latitare, & ff. de priui. cred. Imperatores. Sententia præcepti eſt, cum iudex ſine cauſæ cognitione præcipit alicui, vt ſoluat alij decem, quę petit. ſi ille ſoluat, & pecunia illa indebita eſt, licet iudex præceperit iniuſtè, tamen non poteſt repeti pecunia, vt ff quod met.

Sententia eſt triplex.

Ordo iuris eſt triplex.

Sñia miſſionis ĩ poſſeſſionem requirit ſemiplenã cauſæ cognitionẽ.

1 De iſta ſñia etiã hr̃ ext. de verb. ſig. ex parte 1. in gl. vlti. ibi videas & de elec. dudũ 2 in glo. ſed pone & [illegible] 3. in sũma. Archi.

Digitized by Google

met cau.l.vlt. A prædicta regula plerique doctores excipiunt infamatos, circa quos non requiritur ordo iuris, vt infra ead.q.5 presbyter, & extra de ſimon. quoties. quod non admitto, vt dicemus in loco ſuo in illo cap. presbyter, & in illa decret. quoties. habita fuit cauſæ cognitio. Item excipiũt dilapidatores, vt 3.q.2.quia ea. quod nõ eſt verum, quia hodie propter ſolã ſuſpicionẽ non remouetur quis ab adminiſtratione, vt extra de ſimo. licet Hely. Ioan. de Fan.

interrog. actio.de ætate. Ius ſit, extra de iud. at ſi clerici. Hoſtis, ff.de interrog. act.l. vlt. Nec natura neget.ff. de interrog.act.confeſſionib. Fauor.C.de libe. cã interrogatum. Et lis.ff.ad leg. Aquil. inde Neratius, §.vlt. Ius ve repugnet, ff.de pact. ſi vnus, § pacta. Melius, ff.de interro,

¶ Damnari non valet, niſi aut conuictus aut ſponte confeſſus. Cap. I.

NOs in quemquam ſententiam ferre nõ poſſumus, niſi aut conuictum [a] aut ſponte confeſſum [b].

Item Conſtantinus Imperator.

¶ De eodem. Cap. II.

In capitulis per Hadrianum collectis, c.57. Capit. 5.c.156. Burch.l.16.c.6. Pann.l.4 c.111.

IVdex crimimoſum [c] diſcutiens, non ante ſententiam proferat capitalem, quàm, aut reum ſe ipſe confiteatur, aut per innocentes [d] teſtes conuincatur.

¶ *Habetur caput hoc Cod Theodoſ.l.9.tit.40.in legis prima interpretatione, itemque in capitis Hadriani, cap.57.& capitul. 5.cap.156.*

Hoc α idem teſtatur Auguſtinus, & eiſdem verbis.

α ¶ Hoc.] *Abſunt iſta ab vno ex peruetuſtis exemplaribus.*

Item Gregorius libro octauo, epiſtola 50.

¶ De eodem. Cap. III.

Anſ.l.3.c.30.

SIcut ſine iudicio quemquam nolumus condemnari, quæ iuſte β [e] diffinita fuerint, nulla patimur excuſatione [f] differri.

β ¶ Iuſte.] *Abeſt vox iſta ab originali. In vno autem manuſcripto Gratiani eſt,* Iuſta ſunt diffinitiua ſententia.

Item Eleuterius epiſcopus ad epiſcopos Galliæ.

¶ De eodem. Cap. IIII.

Anſ.l.3.cap.54. Polyc.l.5.tit.1. Pann.l.4.c.125. † abſunt iſta ab originali.

NIhil [contra † quemlibet accuſatum] abſque legitimo, & idoneo accuſatore fiat; Nam & Dominus noſter Ieſus Chriſtus Iudam furem eſſe ſciebat: ſed quia non eſt accuſatus, ideo non eſt eiectus.

Item Fælix Papa 1. ad Paternum epiſcopum.

NOs in quenq̃.] CASVS. huius ca. eſt, quod non debemus aliquem condemnare, vel in aliquem ferre ſententiam, niſi probationibus vel confeſſione ſua conuincatur. Idẽ eſt caſus ſequentis cap.

Conuincitur quis quadrupliciter.

a ¶ Conuictũ.] Quatuor ſunt modi conuincendi, aut iure, ſcilicet inſtrumentis vel teſtibus; aut facti euidentia, vt extra de coha cle. tua. & infra eadẽ quęſt. quæ Lotharius, aut iuris interpretatione, vt ſæpius citatum eſſe reum, vt 3. q.9 decreuimus, aut violenta ſuſpicione ſeu præſumptione. 32 q.1.dixit.& C de adulter. authentica, ſi quis.

Sententia in confeſſum ferenda eſt.

b ¶ Confeſſum.] Habes ergo hic, ꝙ ſentẽtia ferenda eſt in cõfeſſum. hoc verũ eſt etiam ſi aduocatus alicuius confiteatur, nec reuocet cõfeſſionem ſuã, vt extra de ſen.c olim, & eſt ferenda ſententia in confeſſum in cauſa ciuili, vt ff.de confeſ.l.Iulianus. & etiam in criminali, vt ff. de cuſto. & exhi. reo. ſi confeſſus. Niſi aliquis metu tormentorum aliquid confiteatur, dum eſt in carcere. tali enim confeſſioni non ſtatur, vt ff.de quæſtio.l.1.§ diuus. & §.ſi quis. vltro. niſi poſt tormenta in confeſſione perſeueret, vt ff de quæſtioni.l.1.§.quęſtioni. Mentitur ergo lex: quæ dicit quod nullæ ſunt partes iudicis in confitentem. vt ff. ad leg. Aquil. proinde. §. vlti. Sed dic quod nullæ ſunt, quantum ad examinationem cauſæ, ſunt tamen aliquæ quantum ad prolationem ſententiæ. Vel dic, quod ſi poſt receptionem libelli & inducias datas, reus confitetur, tunc iudex fert ſententiam, ſed ſine omni correctione libelli. Si ex abrupto confiteatur, tunc non eſt ferenda ſententia: ſed iudex ſimpliciter præcipiat ei vt ſoluat. ff de iud. ſi debitori. Quæ autem confeſſio præiudicet, his verſibus collige.

Cõfeſſioni metu tormẽtorum factę non ſtatur.

Maior, ſponte, ſciens, contra ſe, Ius ſit & hoſtis.
Nec natura neget, fauor & lis, ius ve repugnet.

Confeſio confitenti non nocet, niſi multa interueniant.

Maior. ff.de confeſ.certum.in fi. Sponte.31.q.2. Lotharius. Sciens, C.de iur.& facti igno. error, Cõtra ſe, ff.de interro act.l.ſi is cuius.32.q.2.ſolet quæri.

c IVdex criminoſum.] Id eſt, cauſam criminalem.

d ¶ Per innocentes.] Id eſt, bonos.

SIcut] Caſum ſic pone. Sicut non debemus aliquem ſine ordine iudicario, & cauſa cognita condemnare; ita & ſententia iuſte lata contra eum, ſtatim debet executioni mandari.

e ¶ Quæ iuſte.] Id eſt, ſecundum ordinem iuris. licet enim ſciat eam executionem iniuſtam quantum ad ius litigatoris, tamen eam exequitur. 1. vt extra de offi. dele paſtoralis. niſi ſit lata per falſa inſtrumenta. C.ſi ex fal.inſtru vel teſti l.iudicati.extra de re iudic. de cętero. & de cri. fal ſuper. eo.

1 Nam quãtũ ad ipſos litigantes ius ex ſñia factum fuit poſt quã in rem tranſijt iudicatam. extra de re iud cũ inter in fi. Arch.

f ¶ Excuſatione.] Niſi incontinenti obijcitur exceptio, vt extra de teſti. veniẽs 2 & ext.de teſt.ſpo. litteras. Dic vt notaui 11.q 3.cũ apud extra de of.de leg.quęrenti. ADDITIO. Et not. extra de in inte.reſt. ſciſcitata. Archid.

NIhil.] CASVS. Dicitur hic in c. iſto, ꝙ nullus debet abſque accuſatore damnari & hoc probatur exẽplo Domini, qui licet ſciret Iudam eſſe furem, tamen eum non eiecit, cum accuſatus non fuiſſet.

Primates.]

Digitized by Google

PRimates. CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſi cauſa coram primatibus agitatur de crimine, ꝙ non dẽt accuſatus condemnari niſi conuictus, vel confeſſus. Quod ſi aliter factum fuerit, ſnia irritabitur & retractabit à ſynodo.
a ¶Primates.] Ideſt, epiſcopi. 5. q. 2. ſi primates.
b ¶Sen-

ri debet, alioquin eſt tolerandus: & loquitur hoc c. de Iuda, & c. ſuperius ſcilicet, [Nihil, &c.] Secunda pars incipit ibi, [Bene dixit.
d ¶Vnus ex vobis.] Arg. qđ de vno dr̃, de alijs negatur vt 45. diſt. diſciplina. ſic. ff. de iud. cum prætor. ſup. 26. di. qualis. C. de procur. maritus.

ſup. eo. in ſi ver. hoc tamen. Arch.

¶De eodem. Cap. V.

Et Zepherinus epiſ. 1. ad epos Siciliæ, vſque ad verſ. Aliter Anſ. l. 3. c. 68. Burc. l. 1. c. 157. Iuo p. 5. c. 245. & 247. Pan. l. 4. c. 15. 11. q. 3. irritam.

PRimates [a] accuſatum diſcutientes epiſcopum, non ante ſententiam [b] proferant damnationis: quam Apoſtolica freti auctoritate, α aut reum ſe ipſe confiteatur, aut per innocentes, & [canonice † examinatos regulariter teſtes conuincatur. Aliter irritam eſſe cenſemus; & iniuſtam epiſcoporum damnationem; & idcirco a ſynodo retractandam [c], ita vt oppreſſis ab omnibus in cunctis ſubueniatur.

† Abeſt ab epiſ. Zepherini.

α ¶Apoſtolica freti auctoritate.] *Hæc addita ſunt ex epiſtola Fælicis, & Zepherini. Nam damnari epiſcopi ſine conſenſu, & auctoritate Romani Pontificis nec tunc poterant, nec nunc poſſunt. 3. q. 6. c. diſcutere. & alibi.*

Zepherinus loco proxime indicato.

Idem decreuit Zepherinus Papa.

Item Auguſtinus β.

β ¶Auguſtinus] *Sic in multis vetuſtis exemplaribus, quamuis verba huius capitis apud ſanctum Auguſtinum non ſint inuẽta.*

¶Multi per tolerantiam ſuſtinendi ſunt, quamuis ſententia diuini iudicij ſint condemnati. Cap. VI.

Matth. 26.

VNus ex vobis [d] me traditurus eſt. ¶Bene dixit, ex vobis, & non ex nobis. Ex vobis enim eſt, a quibus per iudiciariam poteſtatem confeſſus, aut conuictus, excluſus non eſt: A me verò, qui nullis indigeo argumentis, & omnia certiſſime noui, ſeparatus & diuiſus eſt: Tale enim eſt, ac ſi diceret; etſi ego eum per occulti iudicij ſententiam damnatum habeo; vos tamen adhuc illum per tolerantiam ſuſtinete [e].

Item Gregorius Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniã, lib. 11. epiſt. 50.

¶Nullum ſeruetur iudicium, niſi rationabiliter habitum. Cap. VII.

Anſ. l. 3. c. 93.

IN pri-

e ¶Suſtinete.] Etiã in publica cõione, vt ext. de off. ordi. ſi ſacerdos & 6. q. 2. ſi tantam epiſcopus.

IN primis.] CASVS. Presbyter q̃dam, & duo epiſcopi. ſ. Ianuarius & Stephanus dicebantur iniuſte cõdemnati: quare Dominus Papa committit negotiũ illud Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniam. Diuiditur ergò c. iſtud in quatuor partes. in 1. parte mãdat inquiri de perſona presbyteri hoc modo, vt ſi inuenerit eum iniuſte damnatum, reſtituatur. Si autem aliquid obijciatur cõtra eũ, cognoſcatur de hoc eo pſente, & pro ſe rõnem reddente, & quæritur diligenter, vtrũ in exilio dẽat demorari, vel an debeat ad ſuã eccleſiã reuocari. In 2. parte mandat Papa inquiri de perſona Ianuarij epi, vtrũ cõmiſerit crimen dãnatione dignum: & ſi nõ cõmiſerit, eccleſiæ, ſuæ & honori ſuo teſtituat. Eps aũt, qui in locũ eius ſubſtitutus fuerit, ab omni honore eccleſiaſtico deponatur, & tradatur eidẽ Ianuario cuſtodiendus, vel ad ſedẽ Apoſtolicã tranſmittat. Si verò mor-

b ¶Sententiam.] Excommunicationis, quam ferre poſſunt in epm: ſed non damnare, vt ſup. diſt. 12. de his 1, in ſi inf. q. 3. ſi quis eps. inf. 3. q. 6. quamuis, & c. ſeq. niſi ſit ſynodus congregata auctoritate Papæ, vt 5. q. 4. c. 1.
c ¶Retractandam.] Sed qualiter retractatur ſententia, quæ nulla eſt ipſo iure? nam nec in ſentẽtia excõicationis neceſſaria eſt abſolutio, ſi ſnia nulla eſt, vt ex. de off. deleg. c. cum contingat. & extra de ſent. excom. per tuas. & id quod nullũ eſt, rumpi nõ poteſt. ff. de iniu. & rup. teſtam. nam & ſub cõditione. & vbi nulla eſt obligatio, ibi nulla eſt liberatio. ff. de ver. oblig. decem ſtipulatus. ſed hic retractatur de facto: ſicut aliquis abſoluitur de facto. extra de appel. ad præſentiam, ſicut de poſitus de facto reſtituitur, vt 16. q. 1. frater noſter.

Epm damnare quis põt s. al. pceptis. Snia nulla an poſſit retractari. Nam ſnĩa lata contra iuris ordinẽ iudiciarium ipſo iure nulla & irritã, nec indiget retractatione maiore, q̃a nou eſt ſm Hug. & adde q̃d no.

VNus ex vobis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Dñi ad diſcipulos, ſcilicet. Vnus ex vobis me traditurus eſt in ſecunda parte ponũtur verba Auguſtini exponẽtis verba Dñi quibus probat, ꝙ conuictus, vel confeſſus cõdena-

tuus eſt, & illius loco eius ſubſtitutus, remoueatur ab eccleſia, ita tamen, ꝙ in alia eccleſia poſſit eligi, nunquã ad illam reuerſurus, de qua remotus eſt. Ipſi verò q. ſubſtitutũ ordinauerunt, per ſex mẽſes in monaſterio detrudantur a communione ſuſpenſi, niſi in mortis articulo. Sed ſi metu ipſius principis, ſe dixerint feciſſe, tempus pœnitentiæ abbreuietur. Inſuper compellatur Comitiolus reſtituere omne damnum eidem epiſcopo, qđ ſcilicet per illius violentiam eſt paſſus, præſtito prius iuramento ab eodem Ianuario. In tertia parte mandat Papa inquiri de Stephano, vtrum crimina, quæ ei obijciebantur, eſſent vera, vel nõ vera, & ſi ordo iudiciarius fuerit in eo ſeruatus, & quales accuſatores, & quales teſtes fuerunt, & qualiter ſententia lata fuerit. Si verò crimina falſa fuerunt, eccleſiæ ſuæ reſtituatur. & illi qui iniuſte damnauerunt eum, ſex menſibus in monaſterio detrudantur excõmunicati. De pœna ſubſtituti, & ordinantium eum, & de pœna Comitioli idem dicitur, qđ dictum eſt in perſona Ianuarij. In quarta parte probat,

Digitized by Google

bat, ꝙ circa ea non fuit ordo iudiciarius obſeruatus. Nam ſacerdos tantum coram ſuo epiſcopo erat conueniendus, vt probatur cauſa 11. Similiter de Ianuario actum eſt contra leges, cum fuerit de eccleſia ſua violenter abſtractus. Nam qui hoc faciunt, capite puniuntur, vt probatur lege ſeq. ſi quis in hoc. Deinde multipliciter probat, quod circa perſonam Stephani nõ fuit ordo iudiciarius obſeruatus: q̃a fuit à non ſuo iudice cõdemnatus, & ſi metropolitanũ non habuit, erat ad ſedẽ Apoſtolicam remittẽdus. Item quia fuit a ſeruis accuſatus, qđ fieri non debuit etiã in crim. læſæ maieſtatis, cũ.ſ. fuerit bonæ opinionis, & q̃a eo abſente viliſſimi teſtes contra eum recepti ſunt, nec etiam ſñia lata fuit in ſcriptis: quod fieri non debuit. Et hoc ꝓbatur duab. legibus. & ſeq. c. Secunda pars incipit ibi, [De epi perſona.] Tertia ibi. [Quia igitur Stephanus.] Quarta ibi. [De perſona presbyteri. querelam. Sed dic modus probationis, idest, an excipiẽdo, vel denunciando, vel alio modo probatũ ſit crimẽ: quia ſi excipiendo, vel denunciando, nõ eſt remouẽdus, vt ex. de acc. ſu ꝑ his Si aũt directo agatur de crimine, licet ciuiliter, bene remouetur ab adminiſtratione: ſed non

nis [a] requirendum eſt de perſona presbyteri dilectiſſimi † [b] fratris, & coepiſcopi noſtri Ianuarij, & ſi ita ſe veritas habet, ſicut eiuſdem epiſcopi petitio continet, in eccleſia, atque in loco ſuo, modis omnibus idem presbyter reuocetur. Si autem dictum fuerit; quia contra ipſum cauſa aliqua mota, ſiue probata [c] eſt, ſubtiliter ipſo præſente [d], & pro ſe rationem reddente, quærendum eſt & genus cauſæ [e], & modus ꝓbationis [f], vt ex hoc colligere vaieas, vtrum adhuc in exilio ☙ demorari, an certe in eccleſia ſua, & officio ſuo debeat reuocari. ¶ De epiſcopi ſupradicti perſona hoc ſtatuendum eſt, vt ſi nulla, contra eum criminalis cauſa, quæ exilio, vel depoſitione digna eſt, mota ſiue probata eſt, is qui eo ſuperſtite epiſcopus peruerſe [g], ac contra canones in eccleſia eius ordinari præſumpſit, ſacerdotio priuatus, ab omni eccleſiaſtico miniſterio repellatur [h]. Qui etiam eidem dilectiſſimo Ianuario fratri, & coepiſcopo noſtro tradendus eſt, vt ab ipſo [i] in cuſtodia habeatur, aut certe ab eo ad nos per omnia tranſmittatur. Epiſcopi verò, qui eum ordinauerunt, vel ordinationi eius conſentientes interfuerunt; ſex menſibus [k] Dominici corporis & ſanguinis communione priuati, agere pœnitentiam decernantur in monaſterio, & ſupradictus Ianuarius loco, & ordini ſuo modis omnibus reformetur. Si verò communione priuatis, mortis contigerit imminere periculum, benedictio eis viatici non negetur. Si autem epiſcopi in præiudicium condemnationis, vel depoſitionis memorati Epiſcopi, ſe metu iudicis conſenſiſſe, ac talia feciſſe non ſua ſponte [m], faſſi fuerunt; & tempus eis abbreuiandum eſt, & modus pœnitentiæ temperandus. Si verò ille, qui locum eius inuaſit, de hac fortaſſe luce migrauit, & alter eſt ordinatus, quia leuioris † [n] culpæ videtur (cũ non quaſi iſti ſuperſtiti, ſed ſuc-

† forte legendũ.] & dilectiſſimi.

† al. lenior culpa.

Cauſa pauperis eſt tractanda prius quã diuitis.

a ¶ In primis.] Arg. ꝙ prius eſt cã pauperis tractanda quã diuitis, vt 16. q. 6. de la pſis. & C. de epiſc. & cler. ſi quis ad declinandã. Sed dic, ꝙ hic vltimo iubet tractari cauſa epiſcopi, vt eo melius memoriæ commẽdetur, vt inf. de conſ. di. 2. liquido. 1. Sed quare iubet inquiri. ſ. an ordo iuris fuerit ſeruatus, cum ipſi depoſiti eſſent a non ſuo iudice, vnde ſtatim deberẽt reſtitui? Dic quod hoc fuit propter ſcandalum Comitioli, & eſt ſi. 3. q. 6 hic quippe.

1 Vel dic, ꝙ aliquis dẽt eſſe ordo poſtulantium, ne ſi honori poſtulantiũ locus detur mediocres deſideria ſua non proferãt. ff. de off. proc. nec q l. quam §. obſeruare ſm. Laur.

b ¶ Presbyteri dilectiſſimi.] Tranſitiue ponitur.

c ¶ Mota ſiue probata.] Siue, pro &: & tũc planum eſt. non enim eo ſolo, ꝙ quis eſt accuſatus, reus eſt, vt 15. q. vlt. c. vlt. Vel dic, mota, ita ꝙ ſit infamatus, & in purgatione deficiat. hoc enim ſolum ſufficiat ad depoſitionẽ, vt ext. de ſim. de hoc &c. inſinuatum. hoc verum eſt, q̃ crimen, in quo deficit, inducit depoſitionem.

d ¶ Præſente.] Et intelligẽte. alias nõ diceret pñs. ff. de ver. ſig. corã lo. Quid iuris ſit de hoc habes. 3. q. 9 in ſu.

e ¶ Et genus cauſæ.] Scilicet an ſit ciuilis, an criminalis, quia alij teſtes admittuntur tam in vna quam in alia, vt 14 q. 2. ſuper prudẽtia Vel dic, genus cauſæ. i. an tale ſit crimen quod inducat depoſitionem, vel non: quia non omne crimen inducit depoſitionẽ. d. 81. Apoſtolus. & 5 q 4 in loco. 15. q 8. in ſum.

Criminis ꝑ barlo an ſẽ ꝑ remoueat promotum.

f ¶ Modus probationis] Nam intelligas, vt inquiratur, an ciuiliter an criminaliter agatur. nam propter crimen ciuiliter probatum remouetur quis a beneficio, vt ext. de off. cuſt. c. 1. extra de fideiuſſ. peruenit. de iureiurand. non a dignitate, vt extra de ſimo. per tuas. in fi.

g ¶ Peruerſe.] Quid iuris de hoc ſit, habes 3. quæſt. 9. in ſumma.

ADDITIO. De hoc etiam no. extra de do. & contu. veritatis. Et no. ꝙ preſentia & abſentia dicitur multis modis, prout not. ff. de procu. præſens.

h ¶ Repellatur.] Niſi feciſſet ignoranter, vt inf. 7. q. 1. præſentium. & c. qui.

i ¶ Ab ipſo.] Non vt ab ipſo iudicetur, vt inf. q. 5. quia ſuſpecti.

K ¶ Sex menſibus.] Poſt hoc tempus forte ipſo iure reſtituuntur, arg. ff de poſtu. l. Imperator. ſup. d. 50. ſi ille. contra; ſed ibi erant detruſi in monaſterium, vt perpetuo eſſent.

l ¶ Metu.] Metus hic attenuat peccatum, vt ext. quod met. cau. ſacris, quandoque penitus excuſat, vt 50. d. preſbyteros, quandoque in nullo excuſat, vt inf. de conſec. d. 4. cos, & 11. q 3 quiſquis.

Metus qñq; attenuat peccatũ. Fides mala defuncti, an noceat ſucceſſori.

m ¶ Sua ſponte.] Arg. ꝙ mitius agit cũ ſpõte confeſſo, q̃ cum conuicto, vt 50 d. c. 1. arg ext de elect. innotuit.

n ¶ Quia leuioris.] Cum enim ſit ſingularis ſucceſſor, mala fides defuncti non nocet ſucceſſori. Secus ſi eſſet vni-

Digitized by Google

vniuerſalis ſucceſſor. C. de acquir. poſ. l. vitia. & ff de di. & tem. præſcr. l. an vitium. & l. cum hæres. purgatur ergo hoc vitium per ſucceſſorem. ſic extra de fil. preſbyter. ex tranſmiſſa. vnde dicit lex, ꝙ non videor vi poſſidere, ſi recipiam poſſeſſionem ab eo, qui poſſidet, licet ille

ceſſiſſe defuncto videatur) epiſcopatus illi officiũ in illa eccleſia tãtummodo interdicatur, vt in alia eccleſia, quæ ſacerdote vacauerit, ſi electus fuerit, poſſit eſſe eps; ad Malachitanam tamẽ eccleſiam nunquã aliquo modo reuerſurus[a]. ¶Glorioſus aũt Comitiolus; quidquid prædictus eps per violentiã, atq; inſecutionem ipſius expendiſſe[b], vel damnũ pertuliſſe dato ſacraméto[c] firmauerit, eidẽ epiſcopo reſtituere compellatur †. Si aũt aliter, quàm anteſati epiſcopi petitio continet, actum eſſe forſitã perhibetur, ſubtiliter quærendũ eſt, & veritate cognita, cũ Dei timore, quod iuſtitiæ ordo ſuaſerit, iudicãdũ. ¶Quia ergo Stephanus epiſcopus odio † ſui quædam ficta, & de falſis ſe capitulis accuſatum neque aliquid ordinabiliter factum, ſed iniuſtè ſe aſſerit condemnatum, diligenter quærendum eſt primo, ſi iudicium ordinabiliter eſt habitum, ideſt †, ſi alij accuſatores[d], atque alij teſtes fuerunt. Deinde cauſarum qualitas eſt examinanda; ſi digna exilio, vel depoſitione fuit; ſi eo † prẽſẽte[e], qui accuſatus eſt iureiurando contra eum teſtimonium dictum eſt, ſi ſcriptis actum eſt, vel ſi ipſe licentiam reſpondendi, & defendendi ſe habuit. Sed & de perſonis accuſantium, ac teſtificantium ſubtiliter quærendum[f] eſt, cuius conditionis, cuiuſve opinionis, aut ne inopes ſint, aut ne fortè aliquas contra prædictum epiſcopum inimicitias[g] habuiſſent: & vtrum teſtimonium ex auditu[h] dixe-

† al. condemnatur.

Iuo p. 6. c. 145. Pann. l. 4. c. 82.

† al. in odiſuo

† al. aut ſi alij accuſatores, alij teſtes fuerunt.

† al. aut ſi

ille vitioſè poſſideat, vt ff. vti po. l. ſi duo, etſi extra de reſt. ſpol. cum ad ſedem. in fi. Ioan. Hodie tamen ſpoliatus poteſt conuenire quemlibet poſſeſſorem condictione ex canone, vt extra de reſt. ſpo. ſæpè contingit Ba.

ADDITIO. Ad huius glo. declarationem vide quod le. & not extra de iud. quia. V.

a ¶ Reuerſurus.] Arg. ꝙ dignitas non conualeſcit in inuaſore, ſi eiectus moritur. arg. infra 21 q. 1. relatio.

b ¶ Expendiſſe.] De expenſis conſueuit notari extra de pœ. calumniam. immo melius de do. & contu. cum dilecti. ſed hic aliqua adijciam. Dico ergo, ꝙ omnes expenſæ ſoluuntur, quæ factę ſunt in eũdo, & redeundo extra de elec. vt pteritæ, & circa aduocatum, vt C. de iud. l ſancimus. & hoc obtinet cum victus ſuccumbit victori: ſecus eſt ſi quis condẽatur ꝓ contumacia r tunc. n. tm̃ ſoluit expenſas factas à tempore contumaciæ, vt extra de do. & contu. cum dilecti. illas tñ expenſas dico deducendas, quas domi conſueuit facere, vt ff. ad exhi. ſed & ſi. §. 1. & ff de pe. hę. l. ſed & ſi. §. qđ aũt ff. de rei vendi. ſi res. nec illas petit, quæ caſu fortuito factæ ſunt, vt ff mand. l. inter cauſas, §. non omnia. Item iſtæ expenſæ erunt mediocres, & non delicatæ, vt ff. de pig. ac l. ſi ſeruos in fi. & ff. de dam infec. inter quos t. § 2. & l. ſeq. ſolas enim illas præſtabit, quæ ꝑꝑ ipſam cauſam factæ ſunt, vt extra de ſeq. & po. & fructu ad hoc. in fi. & ſolas neceſſarias non vtiles præſtabit, vt extra de eo qui mit. in poſſ. cum veniſſent. in fi. Illud aũt non obſtat ei, ꝙ minores facere potuiſſet. vt ff. man. l. ſi quis. §. impendia. Item iudex prius taxabit expenſas, quam pro eis iuretur vt 3. q. 3. § ſpatium. ver. quod fieri & eſt iſtud ſpeciale, quod probatur aliquid proprio iuramento, & hoc ideo eſt: quia res talis aliter nequit probari, ſic per ſacramentũ ſnũ probat ſe aliquis perdidiſſe inſtrumentũ

Expẽſarum materia.

1 Cõe eſt in quolibet cõtumace, vt in expenſis condemnetur: ſiue vincat in cauſa principali, ſiue ſuccumbat. C. de iu. properandũ. §. ſin aũt ex geſtis. & ſic no. Inn ex i. lib. 6. de ap. cordi. in fi. Archid.

Iuſm de calũnia pſ̃tuata condẽnatione expenſarum.

ſuum, vt C. de fi. inſtr. l. vlt. eodem modo probat ſibi aliquas mobiles eſſe ablatas. C. vnde vi. ſi qñ. extra quod me. cau. c. vlt. Hoc tñ teneas pro certo, ꝙ nullus in principali cauſa condemnatur in expenſis poſtquam iurauit de calumnia, cum poſtea præſumatur bona fide litigare 2. vt ff. de leg. 2. qui ſolidum. & ĩ hac opi. fuit Ioã. Cremonẽſ. & alij doctores legũ. vnde dixit Bulgarus, exceptionem facit contumacia abſentis actoris, & iuſta ignorantia. Ioan. Et ita ſeruatur de facto in hac ciuitate Bononienſi. Sed in cã appellationis indiſtinctè quilibet cõdemnatur, vt 2. q. 6. omnimodo. Bart.

c ¶ Dato ſacramento.] Si aliter nequit probare. C. vnde vi, l. ſi quando. Io.

d ¶ Accuſatores.] id eſt, accuſator non. n. plures accuſatores admittuntur 3. quia poſſet eſſe, ꝙ vnus probaret, & alter deficeret in probatione: ſed ſi plures ſũt, iudex eliget magis dignum, vt ff de acc. l. ſi plures tamen intantum prædicabit eis, quòd qui ſemel apparuerit inter accuſatores, non poteſt poſtea in illa cauſa teſtificari, vt extra de accuſa. c cum P.

e ¶ Si eo præſente.] Teſtes iurare debent præſente vtraque parte, vel altera ꝑ contumaciã abſente. extra de teſti. in nomine Domini. ſed teſtimonium debent d cere coram partibus, exẽplo Danielis, qui ſolus ſecretè quærebat a teſtibus 2. q. 7. § his ita ver. item Daniel Ego credo, ꝙ quæcunque pars velit intereſſe interrogationib. 4. ꝙ poteſt, quia partes melius nouerunt quærere omnes circunſtantias. & hoc probatur ff. de adul. l. ſi poſtulauerit. §. quæſtioni. ſed hoc ſciant partes, ꝙ quæcunque pars ſemel interfuit, amodo non poteſt alios teſtes producere ſuper illo articulo, vt extra de teſti. fraternitatis. in auth. eo, §. quia vero coll. 7. Ioan. Sed certe ſicut teſtimonium dicitur in ſecreto, ita & interrogationes fiũt in ſecreto, & dantur in ſcriptis: & ita ſeruatur de facto, Barth. Brix.

f ¶ Quærendum.] Sed non vr̃ hoc modo eſſe quærendum: cum exceptio, quæ teſti eſt obijcienda, ante publicationem debeat opponi, vt extra de teſtib. præſentium, & quia non refert cuius opinionis teſtis ſit, dummodo eo tempore quo tulit teſtimonium, nihil fuit obiectum teſti, ut C. de teſti. l. 1. Reſpond. reus bene obijcit, ꝙ teſtes tales non eſſent admittendi, ſed iudex ſpretis iſtis exceptionibus admiſit eos 5. vnde in hoc caſu poſt ſententiam debet inquiri de opinione teſtiũ. 6. vt extra de teſtib. ex parte Adæ. vel leo abſente fuerunt ibi teſtes inducti: & cum iudex de ſuo officio deberet inquirere de opinione teſtium non quæſiuit.

g ¶ Inimicitias.] Capitales, vt extra de ſimo per tuas. & in auth. de teſti. §. ſi quis vero odioſus. inſtit. de excuſ tuto. §. inimicitię, infra 3. q. 5. c. 2.

h ¶ Ex auditu.] Inf. q. 9 teſtes. tamen de auditu & de credulitate quæritur a teſte, extra de teſti. cum cauſam.

2 Contrariũ tñ tenet Pe. đ Bel. & Cy. & Bar. in au. gñaliter. C. đ epiſ. & cl. & Bartol. & Imol. in l. q ſolidũ. §. ẽt. ff. de le. 1. & Bart. in l. eũ quẽ temere. ff. de iudi. & in l. r. ver. venio, & c. ad Tur. & Ioã. A. in c. calũniã de pœ. Idem tenet Gul. de Cu. ĩ l 3. ff de iureiu. & Bal. in dicta. auth. gñaliter. poſt Oldra.

3 Idẽ tenet gloſſ. & ibi Pet. de Belperti. & Cy. in l. ſi accuſatorib. C. đ accuſ Bar. in l. 3. §. ſi plures ff. de ſepul. viola. licet ſit cõtra ext. de col. detegen c. r. vbi de hoc & extra de pur. cano. quoties vbi de hoc. Arc.

4 Iſtã gl. ſequtur Alex. de Imo. in l. is apud. col. 2. C. de edẽ. & adde Io. in c. ꝑ ſuas, de teſti. & Spe. in tit. de teſtib. § iã de interrogatorijs.

Exceptio in teſtẽ qñ eſt obijcienda.

5 Adde Bal. in l. crimĩnis. C. đ ac. & Alex. de Im. in l. ita demũ. col. 2. de procur.

6 Vt ff. ea. q. 7. quærẽdũ.

Digitized by Google

rint, aut certe ſe ſcire ſpecialiter [a] teſtati ſint, ſi ſcriptis [b] iudicatum ſit, & partibus præſentibus ſententia recitata eſt. Quòd ſi forte hęc ſolenniter acta non ſunt, nec cauſa probata eſt, quę exilio, vel depoſitione digna ſit; in eccleſiam ſuam modis omnibus reuocetur. Hi vero, qui eum contra Dei timorem, & canonũ ſtatuta condemnauerũt, excommunicati in monaſterium ad agendam pęnitentiã ſex menſibus mittendi ſunt: ita ſane, vt ſi cuiquam eorũ mortis contigerit imminere periculũ, viatici benedictiõ non negetur. Ipſe autem, qui eo viuente locũ eius temerarie ambiuit, priuatus ſacerdotio, ab omni miniſterio eccleſiaſtico repellatur, atque eidem dilectiſſimo fratri, & coepiſcopo noſtro tradatur, vt eum aut ipſe ad nos trãſmittat, aut apud ſe in cuſtodia habeat. epiſcopi vero, quí eum ordinare præſumpſerunt, vel peruerſæ ipſius ordinationi præbuere conſenſum, iidem communione priuati, ſex menſibus ad agendam pęnitentiam in monaſterio deputentur. Si autẽ epiſcopi ꝗ in præiudicium cõdemnationis, vel depoſitionis memorati Stephani ſe metu iudicis cõſenſiſſe, ac talia feciſſe non ſua ſponte profeſſi fuerint, tempus eis abbreuiandum eſt, & modus pænitentiæ temperandus. Si igitur is, qui prædicti Stephani locũ inuaſit, fortaſſe defunctus eſt, atque alius in eccleſia eius epiſcopus ordinatus eſt, illud de eo ſtatuẽdum eſt, quod ſuperius de cauſa fratris, & coepiſcopi noſtri Ianuarij diximus. ¶ Quòd ſi forte aliqua de obiectis contra memoratũm Stephanum epiſcopũ probata ſunt, aliqua vero doceri minime potuerunt, cauta omnino conſideratione penſandum eſt, vtrum leuiora [c] capitula, an certe grauiora probata ſint, vt ex eis, qualiter definitionem tuam formare debeas, poſſis ſcire. ¶ Glorioſus vero Comitiolus, ſi ſupraſcriptus epiſcopus innocẽs eſſe claruerit, quidquid de rebus eius, vel eccleſiæ ipſius tulerit, ei ſine aliqua reſtituat dilatione. Sed & quæque ſe in perſecutionem, ac violentiam eius expendiſſe, vel damnum idem epiſcopus pertuliſſe iurauerit, idem memoratus Glorioſus Comitiolus reddat, ac ſatisfaciat. Si autem epiſcopum antedictum talẽ culpam commiſiſſe cõſtiterit (quod abſit,) &c. *vt infra in cauſa monachorum*. De perſona presbyteri, &c. *vt inf. in cauſa* Clericus aduerſus clericum. *Et infra eadem epiſ. 54. vndecimi libri*. De perſona Ianuarij epiſcopi ſciendum eſt grauiter omnino, & contra leges eſſe actum vt violenter de eccleſia traheretur; dum ſi quamlibet iniuriam [d] à quocumque epiſcopus paſſus fuerit in eccleſia, iniuriantem lex capitali [e] pęna percutiat; & ſicut maieſtatis reum omnibus det accuſandi illum licentiã, vt huius legis ſeries loquitur Codicis lib. 1. tit. vi. cõſtitutione decima: Si qs in hoc [f] genus ſacrilegij ꝓruperit, vt in eccleſias catholicas irruens, ſacerdotib. & miniſtris [g], vel ipſi cultui, locoque aliquid importet iniuriæ, &c. *& infra in eadem epiſtola*. De perſona Stephani epiſcopi hoc attendendum eſt; quia nec inuitus ad iudicium [h] trahi, nec ab epiſcopis alieni concilij debuit iudicari [i] *& infra*. ¶ Contra hæc ſi dictum fuerit, quia nec metropolitanum habuit, nec patriarcham; dicendum eſt, quia à ſede Apoſtolica (quæ omnium eccleſiarũ caput eſt) hæc cauſa audiẽda, ac dirimen-

16. q. 6. ca. ſi epiſcopum.

11. q. 1. de perſona ex Gre. l. 11. epiſ. 56.

l. ſi qs Cod. de epiſ. & cleri. Cod. Theodoſ. li. 16. tit. 2 c. 31. 17. q. 4. ſi quis ſuadente.

Excõicatio pro modica iniuria non eſt ferenda.

1 Et hanc ſententiã teneas ſm L. ſed ſequens verior eſt, vt vĩ Arch. Crimen ſacrilegij & læſæ maieſtatis qñq; cõparãtur.

a ¶ Specialiter.] Id eſt, aſſignata cã ſciẽ, vt no 4. q. 3. §. ſola.

b ¶ Scriptis] inf 9. q. 1. ſi quis cũ clerico. cõtra. ſed illud in cã ciuili, iſtud in criminali. Vel illud ſpeciale in epiſcopo.

c ¶ Leuiora] An grauiora inf. 3. q. 10. placuit. contra. Sed hic non dicitur ꝙ ſecundo ſint admittendi ad accuſandum.

d ¶ Quamlibet iniuriam,] Ergo pro modica vt ꝓ magna iniuria poteſt quis taliter puniri. arg 14. q. 6. c. vlt. tñ ꝓ modica iniuria non excõicatũr quis. 11. q. 3. nullus extra de ſen. exc. peruenit. Io. Et male dicit Io. quia excõicatus eſt ſed non debet mitti ad ſedem Apoſtolicã, niſi velit epiſcopus, vt dicit illa decre. peruenit B.

e ¶ Capitali] Hæc eſt lex Cornel. ſed contra C. de epi. & cle. authen. ſed nouo iur. dicitur, ꝙ talis verberatur, & in monaſterium mittitur. Io. Sol poteſt dici, quod nouo iuri ſtabitur 1. vel ſtabitur huic legi, cum ſit canonizata 11. diſt. c. 1.

f ¶ Si quis in hoc.] inf. 17. q 4. §. qui autem de eccleſia.

g ¶ Et miniſtris.] No. diligenter, quod in hoc caſu crimẽ ſacrilegij comparatur crimini læſæ maieſtatis, vt 17. q. 4. ſi quis ſuadente. §. qui aũt. Immo ſi laicus extrahatur de eccleſia, tale crimen cõparatur crimini læſę maieſtatis, vt C. de iis qui ad eccl. confu. l. 2.

h ¶ Ad iudiciũ.] Alienum hoc patet ꝑ verba ſequẽtia, ſ. ab epiſcopis alienis, &c.

i ¶ Iudicari.] Ergo cõprouinciales epiſcopi iudices epiſcopi, vt 3. q. 6 c. 2.

a ¶ A ſuo

Digitized by Google

a ¶A ſuo iudice.] infra 11.q.1.c.pen. C. ſi a non compe. iud. l.ult.
b ¶Crimine.] No. ꝙ etiam in iſtis exceptis criminibus non omnis admittitur ad accuſationem, uel teſtimonium, niſi malæ famæ fuerit accuſatus, ut hic, & inf. ea. q.7.§. accu. & extra de teſt. ueniens. Si uero malæ famæ fuerit accuſatus, omnes admittuntur, ut extra de ſi. tanta. & extra de teſti. & quoniam, niſi odio uenerit ad accuſationem, ut extra de ſim. licet Hely. & c. per tuas. Alij dicunt ſpeciale eſſe in epiſcopo. decre. tamen uidetur dicere, ꝙ contra eum et qui fuit malæ famæ, non admittuntur criminoſi in exceptis criminibus cũ criminaliter agit, ſed vbi ciuiliter agitur, tũc admittuntur criminoſi contra regulares prælatos, ſed non[1] contra ſæculares: ſed ſi ſunt emendati de crimine, tũc admittuntur contra eos de æquitate, non de rigore, ut ext. de ſimo. per tuas. 10.

da fuerat: ſicut & prædictus epiſcopus petijſſe dignoſcit, qui epiſcopos alieni concilij iudices habuit omnino ſuſpectos. Quia ergo ſententia non à ſuo iudice [a] dicta nihil firmitatis obtineat, lectionis huius tenor oſtendit libro Cod. vij. & c. *& infra.* ¶Quòd autem dicitur à ſeruis accuſatus, ſciendum eſt, quia audiri minimè debuerunt. *& infra.* ¶Si vero de crimine [b] † maieſtatis dicitur accuſatus, nec ipſum de eo credendum fuit, ſi vita, vel opinio eius talis ante non extitit [c]. *& infra.* ¶ Quòd autem dicit idem epiſcopus, quia ſe abſente, aliqui ſint viliſſimi teſtes exhibiti, hoc ſi verum eſt, nullius eſſe momenti lege noſcendum eſt. *& infra.* ¶Teſtes autem quales, vel cuius opinionis ad teſtimonium admittendi ſunt, plurimæ leges oſtendunt, quæ penè nulli habẽtur incognitæ; quæ etiam ſanciunt, ut uiliſſimis teſtibus ſine corporali [d] diſcuſſione credi non debeat. ¶Quod autem dicitur, quia nihil ſcriptis iudicatum eſt, legendus eſt titulus xliiij. libri vij. Codicis, quia ſcriptis debuit iudicari. Nam ibi inter alia dicitur, atque præcipitur, ut ſententia, quæ ſine ſcripto dicta fuerit, ne nomen quidem ſententiæ habere mereatur.

† Si verò dictum fuerit, quòd de hoc accuſatus eſt, quod ad maieſtatis crimen attinet] ori.

α ¶Exilio.] *In vulgatis ſequebatur*, vel deportatione: *quæ voces ſublatæ ſunt, quia neque in uetuſtis Gratiani, neque apud B. Gregorium leguntur.*
β ¶Si autem epiſcopi in præiu.] *Hæc vſque ad uerſ.* Quòd ſi ortè. *addita ſunt ex epiſtola: quemadmodum & paulò inferius à verbo*, dilatione, *vſq; ad uerſ.* Si autem epiſcopum, *vt orationis curſus ſit expeditior. Nam Gratianus referebat ſe ad ſuperiora, in quibus habentur ſimilia, hoc modo*, & c. ut ſupra de cauſa Ianuarij epiſcopi. *Quorum autem capitum initia citantur ex inferioribus cauſis: ea ſic relicta ſunt quemadmodum antea ſe habebãt, ut modus citandi* Gratiano *uſitatus agnoſcatur.*

Item Codicis libro ſeptimo, titulo de ſententijs ex breuiculo recitandis. Imppp. Valentinianus, Valens, & Gratianus AAA.

¶Vltima ſententia debet de ſcripto proferri. Cap. VIII.

STatutis generalibus iuſsimus, ut uniuerſi iudices, quibus reddẽdi iuris in prouincijs permiſimus facultatẽ, cognitis cauſis, vltimas definitiones de ſcripti recitatione proferãt. Huic adijcimus ſanctioni, ut ſententia [e], quæ dicta fuerit, cum ſcripta non eſſet, nec nomen quidem ſententię habere mereatur, nec ad reſciſsionem perperam decretorum, appellationis ſolennitas requiratur [f].

¶*In duobus uetuſtis codicibus hoc, & ſequens caput non habentur, & hanc legem Codicis B. Gregorius in præcedenti capite manifeſtè indicauerat.*

Item ex concilio apud S. Medardum. Hincmarus Rhemorum Archiepiſcopus dixit.

c ¶Nõ extitit]Ext. de præſump. mandata & eo tit cũ in iuuentute. ff. de ſuſpe. tut. l. 3. ff. ad leg. Iul. maie. famoſi. 28. diſ. quia ſunt culpæ. ff. de re. mili. l. nõ oẽs 1.
d ¶Corporali.] inf. 5.q.5. illi qui.
e STatutis] ¶Vt ſẽtentia.] Per hãc legẽ non poteſt Gre. probare, ꝙ in criminalib. cauſis debeat interuenire ſcriptura: quia lex illa tantum de ciuilibus cauſis loquitur: nã epiſcopus inter ſubditos ſuos ſine ſcriptura iudicat, ut 11. q. 1. ſi quis cum clerico. & C. de ſent. ex bre. tec. Auth. niſi. ſimiliter ſæcularis iudex in modicis cauſis, vt ibi dicitur. & in authen de man. prin. §. ſit tibi colla. 3. & ꝙ partes illud mutuo conſenſu poſſunt remittere, ut C. de epiſcop. & cle. Auth. & gñaliter ĩ ñ. & C. de priu corũ, qui in ſacro palatio cõſiſtũt. l. quoties. in fi. lib. 12. Dicas cum Grego ꝙ in criminalibus cauſis requiritur ſcriptura, & ẽt in ciuili. extra de probat. quoniam cont. niſi in caſib ſu. exceptis, & in cã dilapidationis, vt in auth. vt iudi. ſine quoquo ſuffrag neceſſitatem. coll 2. 10.
f ¶Requiratur.] Tñ ſi appellauerit, vr ꝙ debeat proſequi appellationem, vt ext. de sẽ. & re iud. ſñia. qa appellatio confirmat ſñiam, ff. rẽ ra. ha. l. 3. §. falſus. ex. de offi. dele. corã.

1 Et ſic no. ꝙ pſumitur ex vita pterita circa pſens, ſiue de pſenti. extr. de pręſump. ſcribam. vbi de hoc. & 44. diſt. multis. Archid.

Legum

Digitized by Google

LEgum.] CASVS. Probat hic Hincmarus, ꝙ in cauſis geſtorũ interuenire debet ſcriptura, nam Baptizandus nomen ſuum debet in ſcriptis dare, & electio, & ordinatio debet fieri cum ſcriptura, & ſimiliter excommunicatio & reconciliatio, & alia ſimilia, debent fieri cum ſcriptura.

tribus modis, ſ. vt qui ad hoc cooperatur. ut in ſimonia. 1. q. 1. ſi quis epiſcopus. Et in inceſtu. 3. q. 4. cõſanguineorũ. Itẽ & in raptu virginis. 36. q. 3. de puellis. In rapina. 17. q. 4. omnes eccleſiæ. Itẽ in iniuſta inĩa, vt ſupra eo. in primis. Secundo modo dicitur conſentire, cum nõ corrigit

a ¶Fontẽ.] Infra de conſecr. diſt. 4. baptizandi. 2.

b ¶Prouehitur.] Supra di. 61. epiſcopus dum fuerit.

c ¶Societate.] Vt hæreticus, vt ſupra 1. q. 7. quoties.

d ¶Excommunicatur.] 11. q. 3. debent. & c. curæ.

NOtũ.] CASVS. Quidã presbyter nomine Chriſtophorus nõ cõuictus, vel confeſſus de aliquo crimine iniuſtè fuit ab eccleſia ſua expulſus, & alius loco eius ſubſtitutus: quia non potuit, uel noluit dare, quod ſubſtitutus eius ęmulus dedit, cum trina facta fuerit contra eum inquiſitio, nec culpabilis eſt inuentus. unde conqueſtus eſt Chriſtophorus Papæ: quare mandat epiſcopo, qui eũ expoliauit, vt eũ reſtituat, nec excuſatur, ſi dicat ſe nõ facere: cũ fieri permittat. Nam faciens & cõſentiẽs pari pęna puniunť.

e ¶Per tres.] Not. ſæpius poſſe inquiri de eodem crimine.

f ¶Niſi.] Iſtud, niſi, non ponitur hic exceptiuè.

g ¶Monemus.] Per hoc uerbum nõ pręcipitur 1. ut inf. 28. q. 1. ſic enim. & ff. de leg. 3. fideicommiſſa. §. hęc uerba. & 11. q. 3. ſi rogo, & 3. q. 9. reuera. & 2. q. 7. ſicut inquit. in gl. 2.

† Tũ iuriſdictio dat. ext. de teſt. c. 1. de hoc ẽt ſ. ea. q. 7. ſicut. ſed hic tenetur præcepti uè. Arch.

h ¶Tuę.] Remittitur hæc cauſa ad eum à quo appellatũ ẽ, nõ vt ipſum iudicet, ſed vt ipſum reſtituat, & ſic non obſtat, extra de appell. accepta.

i ¶Reſtituẽdo.] Cauſa prius cognita, ne obſtet. inf. 7. q. 1. præ ſentium.

¶De eodem. Cap. IX.

LEgum eccleſiaſticarũ conſuetudo, & auctoritas talis eſt, vt in cauſis geſtorũ ſemper ſcripturã requirant, adeò, vt qui ad ſacrũ fontem [a] accedit, ſuum dare nomen præcipiatur. Qui ad ſummum ſacerdotium prouehitur [b], decreto manibus omnium roborato eligitur. Ordinatus autem à ſuis ordinatoribus literas accipere iubetur. Qui etiam ab eccleſiaſtica ſocietate [c] quolibet exceſſu diſcinditur; libelli † inſcriptione aut recipitur, aut eijcitur. Sed & qui [a] accuſatur, aut excommunicatur [d], ſeu reconciliatur, per ſcripturam accuſari, vel reconciliari iubetur. Et ſic in cæteris huiuſmodi, in tantum ſcriptura depoſcitur, vt ſicut B. Gregorius in commonitorio ad Ioannem defenſorem ex Romanis legibus ſumẽs ſcribit: [Sententia, quæ ſine ſcripto profertur, nec nomen ſententiæ habere mereatur †].

extra de libelli oblat. c. 1.
Burc. l. 2. c. 197.
Iuo p. 6. c. 269.
† *libellari ſcriptione*] orig.
ſup. c. in primis.
Cod. lib. 7. tit. 44.
† *meretur*] orig.

α ¶Sed & qui.] *In originali eſt*, ſed qui accuſatur, vel qui excommunicatur, reconciliatus per ſcripturam accuſari, uel reconciliatus commendari iubetur. Et ſic, &c.

Item Nicolaus Papa Girardo † Turonenſi Archiepiſcopo.

† *al. Airardo.*

¶Reſtituendus eſt, quem neque conuictum, neque confeſſum conſtat eſſe eiectum. Cap. X.

NOtum ſit tuæ fraternæ charitati, ꝙ iſte presbyter pauper, nomine Chriſtophorus de ſua anguſtia ad noſtram clementiam lacrymabiliter ſit cõqueſtus: dicens ſe falſis criminibus impetitum, & ab eccleſia ſua non conuictum, neque confeſſum, irrationabiliter fuiſſe eiectum. Nam, vt ipſe refert, tua diligentia per tres [e] vices inquiſitione facta, nulla in ſe neque de fornicationis crimine, neq; de homicidij conſenſione β (de quibus impetebaĩ) reperiri potuit culpa: niſi [f] quia ſuæ paupertatis cauſa, q̃ petebantur, aut conſentire noluit, aut implere nõ potuit. Quæ ſuus tamen æmulus vltroneus egit, qui iniuſtè illi eccleſiam præripuit. Idcirco magnopere [g] monemus reuerentiam tuam, ut etiam quæ, te fortè ignorante, gieziaca cupiditate peracta eſſe videtur, tuę [h] fraternitatis cenſura celeri emendatione corrigãtur; ſcilicet reſtituendo [i] eccleſiæ propriæ iam dictum ſacerdotem, atq; ei reddendo tua pietate priſtinum, quem perdidit, honorem; & nullatenus canonica inſtituta alicuius temeritate contemni permittas: quia facientem & conſentientem [k] par pœna conſtringit.

Iuo p. 6. c. 429.

β ¶Conſenſione.] *Sic eſt emendatũ ex pleriſque uetuſtis exemplaribus. Nam antea legebatur*, confeſsione. *Iuo autem habet*, conſenſu.

Spoliationis tone quis cõ ueniatur.
Cõſentit qs triplicitez.

K ¶Et conſentientem.] Hoc ideo dicit, quia ipſe eum nõ priuauerat, ſed alij de conſenſu ſuõ. Et hoc eſt notabile, ꝙ poteſt conueniri, non ſolum qui defecit, vel mãdauit, uel ratum habuit, ſed etiã qui conſenſit, extra de reſtit. ſpol, cum ad ſedem. in fi. Conſentire dicitur quis rigit quos teneť ex officio corrigere, vt 83. diſt. cap. 1. & 2. & 86. diſt. inferiorum. Tertio modo dr conſentire cũ defendit peccantẽ, uel qũ ſua auctoritate delinquitur. 11. q. 3. qui conſentit. 24. q. 3. qui aliorum. & talis magis eſt puniendus, quàm ipſe faciens, ut ibi dicitur glo.

Nemo

Digitized by Google

NEmo.] CASVS. Statuitur in hoc cap. ꝙ nullus debet iniuſte, & ſine cauſa interueniente ab epiſcopo vel archipresbytero excommunicari, quod ſi factum fuerit, iniuſte excommunicatus abſoluatur a maiori: & iniuſte excommunicans punietur ſuperioris arbitrio pœna.

Item de libro conſtitutionum.

¶Antequam cauſa probetur, aliquis excommunicari non debet. Cap. XI.

Apud Iulianum Antecellorem no. vel. 123.c.15.24.q.3. de illicita.
Iuo p.5.c.371.& p. 14 c 42.
† al.ea.

NEmo epiſcopus, nemo presbyter excõmunicet [a] aliquem, antequam cauſa probetur [b], propter quam eccleſiaſtici canones hoc fieri iubent. Si quis autem aduerſus eam † excommunicauerit aliquem; ille quidem, qui excommunicatus eſt, maioris ſacerdotis auctoritate [c] ad gratiam ſanctæ communionis redeat; is autem, qui non legitime excommunicauit, in tantum abſtineat tempus ſacroſancta communione, quantum maiori ſacerdoti viſum fuerit; vt quod iniuſte fecit, ipſe iuſte patiatur.

Item Auguſtinus in epiſtola 137. ad clerum, & vniuerſam plebem Hypponenſem.

¶Incerta, & dubia iudicari non poſſunt. Cap. XII.

Iuo p.6.c.318.

NOmen presbyteri propterea non auſus ſum de numero collegarum eius, vel ſupprimere [d], vel delere, ne diuinæ poteſtati, ſub cuius examine cauſa adhuc pendet, facere viderer iniuriam, ſi illius iudicium meo vellem iudicio præuenire, quod nec in negotijs ſæcularibus iudices faciunt, quando cauſæ dubitatio ad maiorem poteſtatem refertur, vt pẽdente relatione [e] aliquid audeant commutare. Et in epiſcoporum concilio cõſtitutum eſt, nullum clericum, qui nondum conuictus ſit ſuſpendi [f] a communione debere, niſi ad cauſam ſuam examinandam ſe non præſentauerit.

Item Melchiades Papa epiſcopis.

Poly.l.1.tit.8.
Pan.l.4 tit.11.c.15.
† al.charitate.

¶Nec ſuſpicionis arbitrio, nec ante verum, & iuſtum iudicium aliquis condemnetur. Cap. XIII.

PRimo ſemper ante omnia diligenter inquirite, vt cũ iuſtitia, & veritate † definiatis: neminem condemnetis ante verum, & iuſtum iudicium: nullum ſoſpicionis [g] arbitrio iudicetis: ſed primum probate, & poſtea charitatiuam proferte ſententiam: & quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.

Tob.4.

pœna conſimili.

a ¶Excommunicet.] Arg. quòd ſimplex ſacerdos habet poteſtatem excommunicandi, vt extra de off. ord. cum ad ecleſiam 1. & c. fin. ſacerdos, & de app. reprehenſibilis, & extra de eo qui fur. ord. re. cap 1. Nam quilibet ſacerdos habet claues ligandi, vt infra ead. q.7. item cum Dauid, & 11.q.3. quomodo. Item quia de cauſis poſſunt cognoſcere, vt extra de iud. c.2. & extra de immun. ecc. non minus. & etiam de matrimonialibus cauſis. extra de ſent. & re iud. tenor. in princ. ideſt parte deciſa. Cum ergo excommunicatio ſit potius iuriſdictionis quàm ordinis, vt extra de electio. tranſmiſſam, & tales minores prælati habent iuriſdictionem, vt dictum eſt, ergo poſſunt excõmunicare. Sed contra excõmunicatio eſt munero epiſcopalis. 16.q.2. viſis: Item excommunicatio dicitur maxima pœna, vt 24 q.3. corripiantur. Præterea archidiaconi modicã habẽt iuriſdictionem, vt extra de off archid c.1. & vlt. ergo multo fortius, ſimplices ſacerdotes. Sol. vbi conſuetudo eſt, ibi bene poſſunt excõicare, conſuetudo enim dat iuriſdictionem, vt 9.q.3. conqueſtus. in fine. De hac materia inuenies 11. q.1. de perſona. Io. Probabiliter poteſt dici, ꝙ eccleſiarũ prælati de iure communi poſſunt excõmunicare, vt ext. de off. ord. cum ab eccleſiarum, licet epiſcopi iam præſcripſerunt contra multos prælatos. Ber.

ex cõicare põt ſimplex presbyter.
1 Vbi d̃ hoc & ext. de ſẽ. exc. nuper. §. vlt. in fi. 9.q. 3. g merito.

b ¶Cauſa probet.] inf. 11.q 3. nemo epiſcoporum.

c ¶Maioris ſacerdotis auctoritate.] Cũ d. 11.q.3. ſi epiſcopus forte notatum ibi inuenies, & extra de ſent. excom. ſacro.

NOmẽ.] CASVS. Quidam presbyter fuerat accuſatus, & etiam infamatus. Vnde clerus illius loci rogat Auguſtinum, vt eum excommunicaret, vel deponere. Reſpondet Auguſt. dicens, quòd nõ poteſt, nec eſt auſus eum ſupprimere de tabula clericorum, cum occultum ſit eius delictũ, & Dei iudicio reſeruetur, cui faceret iniuriam, ſi eius iudicium prẹueniret. Nã & iudices ſæculares hoc faciunt, iudicio pendente nihil immutant. Et præterea in concilio factum eſt ſtatutum, neminem debere excommunicari nondum conuictum, niſi ipſe fuerit contumax.

d ¶ Vel ſupprimere.] Nomina excõicatorum tempore excommunicationis ſupprimebantur in matricula, ſed nomina depoſitorum radebantur. ſic 50.d. contumaces.

e ¶Relatione.] Similiter, ext. de off. deleg. licet, ex eo ẽt ꝙ iudex dicit ſe velle referre. non poteſt amplius cognoſcere. C. de app. ex illo. & extra de off. deleg. cum ſuper, quod intelligo ſi relatio fuerit a partibus approbata, vt C. de relat. l. 2.

f ¶ Suſpendi.] Niſi ſit infamatus. inf. ead. q.5. presbyter.

PRimo ſemper.] CASVS. Quicunq; vult ſñiam ferre, debet primo cauſam, & omnia diligenter inquirere, quibus peractis ſententiam ferre debet non ſuſpicionis arbitrio, ne alteri faciat quod ſibi non vult fieri.

g ¶Suſpicionis.] Triplex eſt ſuſpicio. Temeraria, de qua hic

Suſpicio eſt triplex.

Digitized by Google

hic dicitur, quæ expurgationem non inducit. Probabilis, quæ expurgationẽ inducit, vt inf. q. 5. presbyter. Violenta, quæ ad condemnationem ſufficit, vt inf. 32. q. 1. dixit Dominus 1. Tamen quandoq; violenta ſuſpicio, vel præſumptio non ſufficit ad condemnationem, vt extra de teſtib. cog. præterea. ext. de præſump. literis. in fi.

1 Ext. de præſum. c. 2.

2 Vbi d hoc. & 6. q capi. oues. Arch.

PRohibẽtur.] Lex incipit, qui accuſare poſſunt.

CASVS Hic enumerantur nouem perſonæ, quæ propter nouem cauſas ab accuſatione prohibentur vt mulier, pupillus, &c. niſi ſuã, vel ſuorum iniuriam proſequantur. Et hic oſtẽdit Gratianus, qualiter in accuſationib. ordo iudiciarius ſit ſeruandus.

a ¶ Propter ſacramẽtum.] Quod præſtãt, ſ. ſe non euitaturos mortem pp ſalutem reipublicæ 3. Milites enim noſtros magis volumus ſcire arma quàm iura, vel leges vt C. de iure delibe. l. ſcimus. C. locat. milites.

3 Iſti non admittebantur ad accuſationem, ne ob hoc impediti vtilitatem Reip. præter mitterent & pp hoc piculum incurrerent.

b ¶ Magiſtratum.] ſed contra. ſup. 1. q. 1 in illa l iubemus. Sed illud cum delinquit iudex in adminiſtratione ſua, vt tunc poſſit conueniri 4. vt i auth. vt iud. ſine quoquo ſuffragio. §. illud. Vel hic loquitur de eo, qui ante adminiſtrationẽ deliquit. Vel ibi de minorib. iudicib. hic de maioribus, vt ff. de iniu. nec magiſtratibus, tamẽ etiam maiores iudices præſtabunt cautionem ſtandi iuri poſt depoſitam adminiſtrationem, vt ff. de adult. ſi adulterium, §. vlt.

4 Adde d hoc late per Pet. de Bel. pert. & Cy. in l. aduerſus. C. de admi. tut.

c ¶ Sine fraude.] ideſt, ſine pœna.

d ¶ Quæſtum.] ideſt, quæſtus ſuſpicionem. Qui enim duos cœperit accuſare, ſi vult tertium accuſare, præſumitur, ꝙ hoc cauſa quæſtus faciat. Sed huic eſt contra. ff. de ac. l. hos accuſare, §. lege Iulia, vbi dicitur, ꝙ nemo poteſt duos ſimul accuſare, niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequatur Sed dic quod in diuerſis libellis poſſunt duo accuſari: ſed tertius non poteſt, niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequatur, vt hic dicitur, & C. qui ac. non poſ. l. cum rationibus, ſed in vno libello non poteſt duos accuſare, niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequatur, vt in illa l. hos accuſare. niſi cum crimen commune eſt, vt ff. de adul. qui pupillam, §. 1. ſed in crimine adulterij non poſſunt duo ſimul accuſari, C. de adult. reos.

Accuſare ſimul plures, an liceat vni

e ¶ Nummoſve.] Accuſatori licet nobis dare pecuniam in cauſa ſanguinis: ſed quidem pecunia, & non in cauſa ſanguinis, pro conuicto habetur, vt inf. q. 3. §. præuaricator. verſ. in omnibus cauſis, ſed non licet accuſanti recipere, vt ſu. 1. q. 1. concuſſionis, tamen poſt finitam accuſationem quandoque remuneratur accuſator, vt ſup. 79. diſt. ſi quis Papa, & infra. 5. q. 5. accuſatores. 6. q. 1. ſi quis cum. verſ. ſane ſi quis.

Accuſatori cauſa ſanguinis licet pecuniam dare

f ¶ Qui falſum teſtimonium.] Iſti repellantur, licet nõ ſint infames, vt extr. de ord. cog. cum dilectus. in fi.

g ¶ Paupertatem.] Propter hoc repelluntur teſtes, vt 4. q. 3. teſtium, dum tamen ratione paupertatis ſit ſuſpectus, vt inſt. de ſuſpe. tuto. §. vlt. paupertas enim non eſt de numero malorum. 15. q. 1. illa, in fi.

Paupertas qñq; repellit a teſtimonio

h ¶ De poſſeſſione.] Non tamen ab eis poſſunt repetere poſſeſſionem per interdictum vnde vi, 5. licet enim nullum interdictum infamet, tamen diminuit, & ſugillat opinionem eius contra quem proponitur, vt ff. de obſe. l. 2. nec etiam in integrum reſtitutio petitur contra parentes, vel patronos, vt C. qui & aduer. quos integ. reſt. l. vltima.

5 Verum eſt ꝙ cõtra eos nõ datur interdictũ vnde vi, niſi eſſet vis armata, quia tunc bene datur ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. interdictum.

i ¶ Non vt crimen.] Niſi atrocem iniuriam feciſſent, vel niſi nomine alieno conueniantur, vt ff. de in ius vocan. ſed, & ſi §. pe. & vlt. & 12. quæſt. 2. §. qui manumittitur. Aliàs non poteſt agere pro iniuria contra tales perſonas, vt ff. de iniur. non ſolum, §. quemquam.

AB ALIO. CASVS. Dicitur hic, ꝙ accuſatus durante accuſatione illa ab alio accuſari non poteſt, niſi abolitio interueniat, vel accuſator ab accuſatione deſiſtat, & hoc in prima parte. In ſecunda parte dicitur, quòd propter vtilitatem publicam quidam admittuntur ad accuſationem fraudatæ annonæ, qui alias non admitterentur, vt mulier, infames, milites, & ſerui. Secunda pars incipit ibi, [Mulierem.]

K ¶ Non poteſt.] Siue enim quis ſit condemnatus, ſiue abſolutus, tamen ſuper eodem crimine ſæpius agi non poteſt, vt extra de accuſ. de his.

l ¶ Abolitione publica.] Tripliciter fit abolitio, aut publice

Abolitio fit tripliciter.

Item, ff. libro 48. tit. de accuſationibus, & inſcriptionibus. l. Qui accuſare. tit 2. l. 8.

¶ Qui ab accuſatione prohibeantur, & qui recipiantur. Cap. XIIII.

PRohibentur accuſare alij propter ſexum, vel ætatem vt mulier, vt pupillus. Alij propter ſacramentum [a] vt qui ſtipendium merent. Alij propter magiſtratum [b] poteſtatemve: in qua agentes ſine fraude [c] in ius vocari† non poſſunt. Alij propter delictum proprium, vt infames. Alij propter turpem quæſtum [d], vt qui iudicia aduerſus duos reos ſubſcripta habent, nummo ve [e] ob accuſandũ vel non accuſandum acceperint. Alij propter conditionẽ ſuam, vt libertini † contra patronos. Alij propter ſuſpicionem calumniæ, vt illi, qui falſum teſtimonium [f] ſubornati dixerunt. Nõnulli propter paupertatem [g], vt ſunt, qui minus, quàm quinquaginta aureos habent. Hi tamen omnes, ſi ſuam iniuriam exequantur, mortemve propinquorum defendant, ab accuſatione non excluduntur. Liberi, libertique non ſunt prohibendi ſuarum rerum defendendarum gratia de facto parentum patronorumve queri, puta † ſi dicant, vi ſe de poſſeſſione [h] ab his expulſos: ſcilicet non vt crimen [i] in eis intendant, ſed vt poſſeſſionem recipiant. Nam & filius quidem non prohibitus eſt de facto matris quæri, ſi dicat, ſuppoſitum ab ea partum, quo magis cohæredem haberet: ſed eam ream lege Cornelia facere permiſſum ei non eſt. ¶ Ab alio delatum alius deferre non poteſt [k]: ſed eum, qui abolitione publica [l], vel priuata interueniente, aut deſiſtente accuſatore de reis exemptus eſt, alius deferre non prohibetur.

† al. euocari.

† al. liberti. lege. 9. lege. 10.

lege. 11.

† al. veluti.

Digitized by Google

1 Vt puta nato filio principi, uel deuicta ciuitate, & pp hoc feriæ repentinæ inducũtur a principe: & de repentinis ferijs eſt tñ intelligẽdũ: & tunc ſua auctoritate põt accuſator petere reum deſiſtere. Arch.

2 Adde ad hanc gl. no. per Petr. & Cyn. in l. 1. ff. de abo. & in tu. de gene. abo.

blicè ob diem inſignem, uel ob rem proſperè geſtam 1. aut priuatim accuſatore petente; aut ex lege, quando accuſator deſiſtit, uel mortuus eſt 2. In publica abolitione poteſt accuſator repetere reum finitis ferijs, intra xxx dies, ut ff. ad Turpil. ſi quis. & l. ſeq. Sed in alijs duabus

lege xiij.

† *al. Seuerus.* repoſita hic ſunt aliquot uerba ex Pandectis Flo.

¶Mulierem propter publicam vtilitatem ad annonam [a] pertinentem, audiri à præfecto annonę, deferentem Diui Verus† & Antoninus reſcripſerunt. Famoſi quoque accuſantes ſine ulla dubitatione admittũtur: Milites quoque, qui cauſas alienas deferre non poſſunt, qui pro pace excubant, vel magis ad hanc accuſationem admittendi ſunt. Serui quoque deferentes audiuntur.

2 *His omnibus auctoritatibus datur intelligi, ꝙ nullus eſt condemnandus, niſi iudicio ordinabiliter habito aut conuincatur, aut reum ſe ipſe confiteatur. Verum hæc de illis intelligenda ſunt, quorum crimina ſunt occulta: cæterum, quæ manifeſta ſunt, iudiciarium ordinem non requirunt.*

Vnde Ambroſius.

¶Sine accuſatione, manifeſta iudicentur. Cap. XV.

MAnifeſta [b], accuſatione non indigent.

¶ *Iuo in epiſtola ad Hugonem, quæ incipit*. Literas v. P. *ſic ait.* Manifeſta autem, accuſatione non indigere teſtatur B. Ambroſius ſuper epiſtolam ad Corinthios, ita dicens de eo, qui cum nouerca [Iudicis non eſt, &c.] *vt infra c. de manifeſta.*

Item Nicolaus Papa Ludouico Regi in epiſtola, quæ incipit: [Syllabarum.]

¶De eodem. Cap. XVI.

Anſel. li. 12. c. 35. *Gal. 5.*

QVę Lotharius Rex nepos veſter facit, accuſatore nõ indigent. Manifeſta [c] quippe ſunt (teſte Apoſtolo) opera carnis, fornicatio, immunditia, &c.

¶*Sumptum eſt ex epiſtola, quæ habetur in codice ſæpè memorato monaſterij Dominicanorum: in qua hæc præcedunt.* Accuſatorẽ autem habere Lotharium non niſi illum, qui accuſator fratrum in Apocalypſi appellatur, & opera eius, quæ & ipſa eiuſdem antiqui hoſtis inſtinctu patrantur, profecto comperimus. Quæ uero Lotharius Rex, &c.

duabus non admittitur ille qui deſtitit, ut ff. ad Turpil. qui deſtitit]. Sed alius bene admittitur intra xxx. dies infra ead. q. vlt. in fi.

a ¶Ad annonam.] Cum hoc crimen, ſcilicet fraudatæ annonę, ponatur inter excepta crimina, & iſtud crimen æquiparetur crimini dilapidationis, videtur ꝙ ibi quilibet admittatur. Nam & fœmina cuius non intereſt, ſi pietate ducitur, admittitur ad crimen ſuſpecti tutoris. inſti. de ſuſpec. tut. §. conſequens. Nec in hoc crimine tenetur quis inſcribere, ut in Auth. ut iud. ſine quoquo ſuffra. §. neceſſitatem coll. 2.

HIS OMNIBVS. Hæc eſt ſecunda pars quæſtionis, in qua probat, ꝙ in notorijs non obſeruatur ordo iuris, nec accuſator eſt neceſſarius. & hoc probat per tres auctoritates Io. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ in cauſis criminalibus ſemper ordo iudiciarius obſeruandus, niſi ſint crimina manifeſta: in quibus ordo iudiciarius non ſeruatur, & hoc probatur tribus cap. ſeq. & appellat hic Gratianus manifeſtum, id eſt notorium.

¶CASVS ſeq. cap. patet, & ideo poſitione non indiget.

b MAnifeſta.] De notorio loquimur, & quid ſit notorium, ignoramus. Scias ergo, quòd aliud eſt fama, aliud manifeſtum, aliud notorium. Fama quandoque ex ſcientiâ, quandoque ex ſuſpicione procedit: quãque ex certo, quandoque ex incerto auctore, vt de conſec diſtinct. 4 ſanctum. in fi. Manifeſtum eſt, quod ſemper ex ſcientia, & ex certo auctore procedit: & quod poteſt probari 3. ut ff de teſt. hæredes palam. Item & quãq; dr̃ occultũ, quod põt pbari. C. de app. cos. §. 2. & occultum dici tur qđ quinq; ſciũt, vt de pęn. diſtinc. 1. §. hæc ergo ſecreta. Item notoriũ dicitur manifeſtum; qđ patet vel per confeſſionẽ, vel per probationẽ, vel per euidentiam rei, vt extra de verb. ſig. cũ olim. Notoriũ triplex eſt: eſt .n. notoriũ facti, notorium iuris, & notoriũ præſumptionis. Notorium facti eſt, quod exhibet & offert ſe oculis oium, id eſt, qđ ita habet facti euidentiam, ꝙ nõ poteſt negari, ſupple probabiliter, vt ext. de coh. cler. tua. & ext. eo. tit. ueſtra. in tali nõ auditur appellans. extra de appell. cũ ſit Romana. & c. præterea, & c. peruenit. & creditr̃ ſimplici aſſertioni officialis, vt 4. q. 4. §. aliquãdo. Nec requiritur hic ſcientia omnium, ſed plurium, vt infra eãd. de manifeſta. Eſt autem quoddam factũ continuum ſiue permanẽs 4 quoddam interpolatum, quoddã ſtatim tranſiens. In notorio facti continui nullus ordo iuris exigitur, ut in decre. tua. In notorio facti interpolati ſemiplena probatio requiritur, ut extra de vſur. cum in diœceſi. Notorium actu non permanens probabiliter poteſt negari, ut extra de ſorti. ex tuarum. Notorium iuris eſt de quo aliquis eſt condemnatus vel confeſſus, tamen in hoc notorio quandoque cõtra negantem ſe eſſe conuictum requiritur probatio, vt extra de ſent. & re iud. ſicut. Item quandoque non ſufficit, ꝙ quis ſit confeſſus, niſi ſit confeſſus & conuictus, ut inf. ea. q 6. §. ſunt etiam quorum ver. in occultis. Notorium præſumptum eſt, ut ſi aliquis publicè habitus eſt pro filio alicuius, ibi nõ requiritur aliquis ordo iuris, ut extra de fi. presby. Michael. & c quoniam. hoc enim ꝙ aliquis ſit alterius filius non poteſt uerè probari, vt ff de condi. & demon. Lucius. ſed potius per præſumptiones.

3 Idẽ Alex. in l. ſi uero. §. qui pro rei ff. qui ſatiſda cog. & text. in l. ea quidem. C. de accuſ.

4 Puta ſi eps ſine licentia Papæ tranſit ad aliam eccleſiam. ext. de elect. bonæ 1. & de transla. quãto. Arch. d.

QVæ Lotharius Rex.] CASVS. Lotharius Theberſgam vxorem ſuam legitimam abiecit, & Gualdradam pellicem accepit, & publicè tenuit. De hoc Nicolaus Papa ſcribit Carolo Regi dicens, quod ſcelus nepotis ſui accuſatione non indiget, cum ſit manifeſtum, nec poteſt quis conqueri eum iniuſtè damnatum.

c ¶Manifeſta.] inf. 11. q. 3. eorum. contra. Sed ibi non erat notorium, ſed manifeſtum; & ſic non obſtat. 3. q. 5. quia

Digitized by Google

quia ſuſpecti. Etiam ſi ſit notorium, tñ nihilominus hęc citatio forte 1. eſt facienda 2. inf. ea. §. quando. 24. q. 3. de illicita, & ſ. c. Deus omnipotens. & ſnia ferenda eſt, vt ext. de app. cum ſit Romana. in fi. ſed neq; probatio, neque purgatio eſt requirenda, ut ſ. c. Deus ops & extra de purg. can. cum dilectus. fit tamen pbatio quandoque in abundanti. extra de elect. bonę 1. & ff. de ma. cauſam. in prin. & 24. q. 1. pudenda. in fi nihil enim tam indubitatū eſt, quin ſolicitam dubitationem admittat, vt in Anthen de tabel. in med. col 4.

1 Pro illo forte facit quod not. Vin. & Ber. extra de diuor. porro.

2 Concord. te c. in l. 3 §. ſi ad d. ē ff. de re mil. et no. Bal. in l. cū fratrē. C. de his quib. ut indig.

calum. l. 1. Additur vj. caſus quando crimen probatur per inquiſitionem. extra de accuſ. qualiter & quando. Item vij. cum deficit reus in purgatione, extra de ſimo. de hoc vij. in notorijs, ut hic.

c ¶Omnes.] Scilicet Corinthij.

d ¶Scie-

IN MANIFESTIS. CASVS. Docet hic Gra qđ crimē dicatur manifeſtum, ſcilicet qđ negari non poteſt: cum ſe ingerat oculis omnium: in quo ordo iudiciarius non requiritur, qui inuentus eſt, vt innocentia non dānetur, & delinquentis culpa puniatur.

In manifeſtis enim calliditate accuſantium non opprimitur reus, nec tergiuerſatione proprium crimē celatur, cum culpa ſua oculis omnium ſponte ſe ingerat: atq; ideo in talibus iudiciarius ordo non requiritur; qui ideo inſtitutus eſt, ut nec innocentia inſidijs pateret aduerſantium, nec culpa delinquētium ſententiam effugeret iuſti examinis.

Vnde Stephanus Papa V. Leoni epiſcopo Theanenſi.

¶Extat integra hac epiſtola in collectione canonum ſine auctoris nomine in Vaticana bibliotheca.

Vide ſup. c. manifeſta.

¶Ordinem iudiciarium manifeſta non deſiderat cauſa. Cap. XVII.

Iuo p. 6. c. 431. Pann. li. 4. c. 117. Ambr. ad c. 5. 1. Corinth. 23. q. 4. ſi quis.

DE manifeſta & nota pluribus [a] cauſa, non ſunt quęrendi teſtes, ut ſanctus Ambroſius in epiſtola ad Corinthios dixit, de fornicatore, ſententiam exponens Apoſtoli: [Iudicis, inquit, non eſt ſine accuſatore [b] damnare: quia & Dominus Iudam, cum fur eſſet, ſciebat: ſed quia non eſt accuſatus, minimè abiecit: [Vt tolleretur de medio ueſtrum, qui hoc opus fecit.] Cognito opere iſto pellendum illum fuiſſe de cœtu fraternitatis Apoſtolus cenſuit. Omnes [c] enim crimen eius ſciebant [d], & non arguebant. Publice enim nouercam ſuam loco uxoris habebat. In qua re neque teſtibus opus erat: neque tergiuerſatione [e] aliqua poterat tegi crimen.] *& paulò poſt.* [Abſens facie, præſens autem auctoritate, ſpiritus, qui nuſquam abeſt, iam iudicauit [f], vt præſens eum, qui hoc admiſit †, traderet ſatanæ in interitum carnis.

† Cōcor. in fim. gl. in l ſed interpellatur. §. 1. ff. de arb. Bal. in l. 1. C qui admittiad bono. poſſ.

3 *Sed ſciēdum eſt, quòd eorum, quæ manifeſta ſunt, alia ſunt nota iudici, & incognita alijs; alia ſunt manifeſta alijs, & occulta iudici; quædam verò ſunt nota iudici, & alijs. Quæ iudici tantum nota ſunt, ſine examinatione ferri non poſſunt: quia dum accuſatoris perſona aſſumitur, iudiciaria poteſtas amittitur. In una enim eademq; cauſa nullus ſimul poteſt eſſe accuſator & iudex.*

DE manifeſta.] CASVS. Stephanus in hoc c. inducit auctoritatem Ambr. exponentis ſnīam Apoſtoli de Corint. fornicatore, quæ talis eſt, q iudex non debet aliquem ſine accuſatore damnare. Vnde Dominus Iudam furē non cōdemnauit, quia accuſatus non fuit. Sed hoc uerum eſt cum eſt occultū crimen: ſed ſi crimē eſt adeò manifeſtum, q negari non poſſit, quale fuit crimen Corinthij. non eſt opus teſtibus, uel accuſatore: & hoc ideò quia oēs crimē eius ſciebant. Ideo Apoſtolus tradidit eum abſentem ſatanæ, ut ſpiritus eius ſaluus fiat.

a ¶Pluribus.] Ergo non requiritur omnium ſcientia. forte ſufficiūt x. vt 10. q. 3. vnio iudici tñ debet eſſe notum. 23. q. 4. cum quiſque. Vnde poteſt contingere, q aliquid eſt notorium apud delegatum, quod non eſt notorium apud delegantē, & ſi cauſa audiretur corā delegante, ille procederet ſecundum ordinem iuris, ſed delegatus non: ut extra de pur. ca cum dilectus. Idem eſt in inquiſitione poteſt enim eſſe, quòd delegans poſſit inquirere de crimine alicuius, ſi apud eum eſt infamatus: ſed delegatus non, extra de accuſ cum oporteat.

b ¶Sine accuſatore.] No. q nemo eſt condemnandus ſine accuſatore, vt ff. de mu & hon. reſcripto. §. fi. ſi quis accuſatorem. ſed fallit in charta ſuſpecta, cui fides non fit. C de proba. iubemus. & cum teſtis fraudulenter, & procaciter reſpondet. C. de teſt. nullus. & in tutore ſuſpecto. ff. de ſuſpe. tut. l. 3. § 1. & 3 q. 2 quia ea & qñ maritus excipiendo condemnatur de lenocinio. ff. de adul. l 2 §. ſi poblica. & quando calumniator punitur. C. de

Condemnatur quis aliquando ſine accuſatore.

d ¶Sciebant] En quòd publicè in domo ſua uidebant eam, & ſic extra, de cohabi. cleri. & mulie. tua. C. de Iudæ l. ne quis.

e ¶Tergiuerſatione.] ideſt, diſſimulatione.

f ¶Iudicaui.] Ergo abſens excōicatur, ut extra de appel. cum ſit Romana. in fi & extra de ſimo. accuſatum. Sed nunquid abſens abſoluitur 3? arg. q ſic. inf. eo. q. 5. quanto. arg. contra de ſen. exc. à nobis. in fi. ubi certa forma abſolutionis exprimitur? Reſpon. ſic 4. non eſt abſoluendus ſi tamen taliter abſoluitur, tenet abſolutio, ut ex. de reg. iur. omnis res. 30. q 5. §. ſed obijcitur.

3 De materia huius gl. no. in l. abſentē. ff. de pœ. & in l. abſentē. C. de proc.

SED SCIENDVM. Hæc eſt 3 pars q. in qua probat, q ſi qua ſunt nota tantum iudici, ſcilicet tanquam homini: non debet ſine examinatione ſententia ferri, & hoc probat duobus cap ſeq. Io de Fan.

4 Et ſm formam illius decr. à nobis. Arch.

CASVS Dicit Grat. q eorū quæ ſunt manifeſta alia ſunt manifeſta iudici tantum, alia iudici & alijs. In ijs, quæ ſunt nota iudici tantum, iudex accuſator eſſe non debet: quia idem non debet eſſe accuſator & iudex, & hoc probatur ſeq. cap.

Mul-

Digitized by Google

MVlti corriguntur.] CASVS. Cap iſtud diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, quod multi corriguntur, & propter ſcandalum multi tolerantur: multi autem neſciuntur eſſe criminoſi, qui diuino iudicio reſeruantur. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, (Nos vero.) dici-

Beda 1. Cor. 5.

Unde Auguſtinus in homilia de pœnitentia (quæ eſt 50.) cap. 12.

¶Quando aliqui ſunt corrigendi, quando tolerandi. Cap. XVIII.

Anſ. l. 3. c. 70. Poly. l. 7. tit. 7. 1. Cor. 4.

MVlti corriguntur, vt Petrus: multi tolerantur, vt Iudas, multi neſciuntur, donec veniat Dominus: qui illuminabit abſcondita tenebrarum, *& infra.* ¶Nos vero a communione prohibere, quenquã nõ poſſumus [a] (quamuis [b] hæc prohibitio nondum ſit mortalis [c], ſed medicinalis [d]) niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo, ſiue ſæculari [e] ſiue eccleſiaſtico iudicio nominatum, atq; conuictum. Quis enim ſibi vtrumq; audeat aſſumere, vt cuiquam ipſe ſit, & accuſator, & iudex [f]? Cuiuſmodi regulam etiam Paulus apoſtolus in eadem ad Corinthios epiſtola breuiter inſinuaſſe intelligitur, cũ quibuſdam commemoratis criminibus, eccleſiaſtici iudicij formam ad omnia ſimilia [g] ex quibuſdam daret. Ait enim: [Scripſi vobis in epiſtola non commiſceri fornicarijs [h]. Non itaq; fornicarijs [i] huius mundi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis ſeruiẽtibus: alioquin debueratis de hoc mundo exiſſe.] Non. n. poſſunt homines in hoc mundo viuentes, niſi cum talib. viuere: nec eos poſſunt lucrifacere Chriſto; ſi eorũ colloquium conuictumq; vitauerint. Vnde, & Dominus cum publicanis, & peccatoribus comedens: [Non eſt opus, inquit, ſanis medicinis, ſed malè habentibus. Non. n. veni vocare iuſtos, ſed peccatores.] Et ideo ſequitur Apoſtolus, & adiungit: [Nunc ſcripſi vobis non commiſceri.

1. Cor. 5. — 23. q. 4. c. infideles. — Matth 9. — 1. Cor. 5.

coram eccleſiaſtico, vitare poſſumus, vt reddamus ſingula ſingulis, & ſic non eſt contra extra de iud. ar. ſi clerici arg. huius c. videtur, ꝙ clericus de crimine ciuiliter conuictus infametur per ſentẽtiam latam in ipſum a laico per reconuentionem, vt 6. q. 1. beatus Petrus, &c. infames. argum. extra de teſti. de cætero. & 3. q. 5. de accuſatorib. 35 q. 3. coniunctiones 3. q 8. cuius. imo ſi coram quocunque in modum exceptionis probatur crimẽ, cogetur ad pœnitentiam: nam vndecunque claruerint crimina, &c. 24 q. 3. ecce nam, & iudiciũ hæreticorum certificat eccleſiam, vt infra. 24. q. 1. quiſquis, & c. ſubdiaconus, & in Auth. de ſanct. epiſc. §. ſi vero crimẽ. coll. 9. & ſententia in vno iudicio lata, fidẽ facit in alio 2 ff. de iu. ſi duo. C. de libe. cau. iubemus. lo. hoc verũ eſt inter eaſdẽ perſonas, quia res inter alios acta, &c. extra de re iu. quamuis. cum ſimilibus. B ſimiliter ſit fides ſæculari iudici per iudicem eccleſiaſticũ, vt 11. quæſt. 1. ſtatuimus, & hoc ſatis poteſt admitti. Iudex tamen eccleſiaſticus non poteſt clericum ratione illius ſententiæ punire, quaſi conuictum, ſi tamen infamia crebreſcit, ex tali ſnia põt eps ipſum cogere ad purgationem, in qua ſi defecerit, puniatur, vt ext. de ſim. de hoc. nec teſtes purgationis ſunt contrarij prioribus teſtibus, quia iſti iurant de credulitate, & illi de ſcientia, & bene poteſt eſſe, quod iſti credant eum innocentem, & illi ſciant eum nocentem, nec obeſt ei illa ſententia quo ad beneficium, vel quo ad ordinem extra de except. denique. de ord. cog. eum dilectus in fine. Sed forte poteſt ipſum cogere ad pœnitentiam: nam etiam in cauſa correctionis tenuis probatio, & ſcientia ſufficit, vt ext. de ſpo præterea 22 q. 5. hoc videtur, imò ſufficit vnus teſtis quo ad ſententiam medicinalem animæ, vt extra de teſt. cog peruenit. de conſec. d. 4 cum itaque, extra de conſan. & affi ſuper eod. text. de teſt ſuper eo.

Snia ſup crimine in clericũ lata in cauſa reconuentionis p iudicem ſæcularem an ipſum infamet.

2 Scilicet a depẽdenti a primo: aliàs nõ facit niſi præſumptionẽ, & ſic intelligũtur iſtæ leges ſſ. proxi. alleg. Arch.

dicitur, quòd nos non debemus aliquem a communione repellere, niſi ſponte confeſſum, aut iudicio accuſatum, & conuictum. Si enim (ſicut dicit Apoſtolus) vellemus omnes occultos peccatores vitare, nos oporteret de hoc mundo exire, qui tales ducit tolerandos vſque ad vltimum ventilabrum, vt poſſimus eos lucrifacere Chriſto, nec vitandos niſi eſſent per ſententiam nominati, & ſic docet eos tantum iudicio eccleſiæ condemnandos, non arbitrio ſupplicantis ſed ordine ſeruato. Hoc idem probatur exemplo Domini, qui comedit cũ publicanis, & peccatoribus, inquiens; non eſt medicus neceſſarius ſanis, ſed male habentibus. In tertia parte, quæ incipit, [Non ergo.] dicitur, ꝙ illi, qui hortantur ad pœnitentiã non debent gaudere, eo ꝙ multos habent ſocios ad ſupplicium, quia non minus ardebunt, &c.

a ¶Non poſſumus.] Nominatim, ſed in genere, vt 5. q. c. quidam extra de offi. ord. ſi ſacerdos.

ADDITIO. Et dicas, non poſſumus, de iure, ideſt, non debemus, H. nam id poſſumus, quod de iure poſſumus.

b ¶Quamuis.] Interpoſitio eſt.

c ¶Mortalis.] Ante contemptum. 24. quæſtio. 3. notandum.

d ¶Medicinalis] Vt ſpiritus eius ſaluus fiat, 11. q 3. audi, niſi ſit incorrigibilis, vt 11. q. 3. nemo epiſcoporum, & inf. 24. q 3 corripiantur, & c. notandum. in fi.

e ¶Sæculari] ideſt de rebus ſæcularib. vel loquitur de laico 1. q. d. laicum cõuictum coram ſæcularis clericum

1 Laico. Idẽ Pan. in d. ca. at ſi clerici.

f ¶Accuſator, & iudex.] Quod fieret ſi occultos tales accuſaremus.

g ¶Similia.] Argum. quod licet aliquid ſpecialiter de vno dicatur, tamen extenditur ad omnia ſimilia, vt infra ea. Deus omnipotens 32. quæſt. 7. Apoſtolus 16 quæſtio. 3. licet. diſt. 61. miramur, & ſup. diſt. 5. ad eius ff. de fun. inſtrumen. quæſitum, §. vl. ff de adminiſtr leg. l lega ta. ff. de alie. & cib leg. l. verba. ff. de ſuppell. le. legata. 16. quæſt. 1. hinc eſt etiam. argum contra. C. de procur. maritus.

h ¶Fornicarijs.] Iudæis, vel gentilibus.

i ¶Fornicarijs.] Scilicet occultis: niſi in caſibus, quaſi dicat, non eſt aliqua pars mundi, in qua non ſint tales mali.

a ¶Si

Digitized by Google

a ¶ Si quis.] Quaſi dicat, quare hic non dicis de alijs, quàm de fratribus? Reſp.
b ¶ Nominatur.] Per ſententiam.
c ¶ Qui foris]. i. noſtri iuris. 17 q. 4. conſtituit. ſup. d. 45 qui ſyncera. contra dic, vt not. 28. q. ſæpe.
d ¶ Iudicare.] Quantum ad excommunicationem, ſed corporaliter poſſunt puniri. i. vt 17. q. 4 conſtituit. arg. quod excõicatus non poteſt iterum excommunicari. de hoc inuenies 3 q. 4. Eugeltrudam.
e ¶ Suſpicionis] Subaudi temerariæ, ſi violenter: ſecus 32. q. 1. dixit.
f ¶ Extraordinario.] agendo contra eum denunciatiue, vel inquiſitiue, q modus nouus eſt, & extraordinarius ſm quoſdã Sed dic extra, ideſt, præter hoc, vel cõtra ordinem iuris, ſcilicet quia non eſt de foro ſuo, cum ſit occultus, vnde ſequitur vſurpatio. Nam vſurpare quid dicitur, cũ vendicat ſibi, quod ad ipſum non pertinet.
g ¶ Nam ſi noĩatio.] Ideſt, infamatio. inf. 25 q. vl. c. vl. 35. q. 6. ſi duo. Arg. ꝙ p famã non probatur aliqd. ext de cohab. c. c. & mulier. tua. ext. de eo qui cog. conſang. vxo. ſuæ, ſuper eo. Sed fama cum alijs adminiculis probat. 4. q. 3. ſæpe. extra de præſump. illud. de appel. c. t.

1 Idem ẽt, & pecuniariter punit eccleſia, vbi ſunt de ſua iuriſdictione. ex. de rap. de archiepatu. Ber.

Vſurpare quis dicitur

Fama an ꝓbet.

Si quis [a] frater nominatur [b] in vobis, aut fornicator, aut idolis ſeruiens, aut auarus, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax; cum huiuſmodi nec quidem cibum ſimul ſumere. Quid enim mihi de his, qui foris [c] ſunt iudicare [d]? Nonne de his, qui intus ſunt, hos iudicatis? De his autem, qui foris ſunt, Deus iudicabit. Auferte malum a vobis ipſis.] Quibus verbis ſatis oſtendit non temere, aut quomodolibet, ſed per iudicium auferendos eſſe malos ab eccleſiæ communione, vt ſi per iudicium auferri non poſſunt, tolerentur potius; ne peruerſe malos quiſq; † euitando, ab eccleſia ipſe diſcedens, eos, quos fugere videtur, vinciat † ad gehẽnam. Quia & ad hoc nobis ſunt in ſcripturis ſanctis exempla propoſita: velut in meſſe, vt palea ſufferatur vſque ad vltimum ventilabrũ, vel intra illa retia, vbi piſces boni cum malis vſq; ad ſegregationem, quæ futura eſt in littore, ideſt in fine ſæculi, æquo animo tolerentur. Non enim contrarium eſt huic loco id, quod alio loco dicit Apoſtolus: [Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum? ſuo Domino ſtat aut cadit.] Noluit enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio ſuſpicionis [e], vel extraordinario [f] vſurpato iudicio: ſed potius ex lege Dei ſecundum ordinem eccleſiæ, ſiue vltro confeſſum, ſiue accuſatum, atque conuictũ. Alioquin illud cur dixit? Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis ſeruiens, &c.] niſi quia eam nominationem intelligi voluit, quæ fit in quemquam, cũ ſententia ordine iudicario, atque integritate profertur? Nam ſi nominatio [g] ſola ſufficit; multi damnandi ſunt innocentes; quia ſæpe falſo in † quoquam crimina nominantur. ¶ Non ergo illi, quos monemus agere pœnitentiam, quærant ſibi comites ad ſupplicium: nec gaudeant, quia plures inuenerint. Nõ enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt.

† ſ. quoſque.
† al. mittat.
Matth. 3.
Matth. 13.
Rom. 14.
† iniquo crimine.
Beda in c. 5. 1. Cor.

Idem in ſermone verbis 16. de verbi Domini.

¶ Peccatum, quod tantum iudici notum eſt, ab eo damnari non valet. Cap. XIX.

SI peccauerit, inquit, in te [h] frater tuus, corripe eum inter te, & ipſum ſolũ. Quare? quia peccauit in te. Quid eſt. [In te peccauit?] Tu ſcis, quia peccauit. Quia enim ſecretum fuit, quando in te peccauit, ſecretum quære, cum

Matth. 18.

SI peccauerit.] CASVS. In hoc c. exponitur auctoritas Euangelica. Si peccauerit ĩ te frater tuus &c. Capitulum ergo iſtud diuidit̃ in duas partes. In prima parte dr̃, ꝙ ſi frater tuus peccauerit in ſecreto, eũ in ſecreto corrigere dẽs: alioquin non eſſes corrector, ſed proditor, ſi in publico corrigeres. Et hoc probatur exemplo Ioſeph, qui cum ſciret Beatam Virginem grauidam, ad quam ſciebat ſe non acceſſiſſe, eam noluit diuulgare, ſed occulte a ſe dimittere: quare quæ in ſecreto fiunt, corripienda ſunt in ſecreto: quæ publice, coram omnibus arguenda ſunt. Et ita concordant quæ auctoritates, quæ videntur contradicere vna Domini, ſcilicet ſi peccauerit in te, &c. quæ intelligitur de occultis: alia Apoſtoli: ſcilicet, peccantem coram omnibus argue. cuius tenor hic ponitur; quæ intelligitur de manifeſtis, & hoc intelligendum eſt non ſolum quando in nos peccatur, & nobis ſcientibus, ſed etiam quando neſcitur niſi præſumptiue, & hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Neſcio;] dicitur, ꝙ prælati ſæpe corrigunt peccatores occultos alijs neſcientibus, quia nolunt manifeſtare eorum delicta: homines tamen credunt, quod ipſi hoc non faciant: & ideo eos reprehendunt.

Si peccauerit in te. &c. de quo peccato debeat intelligi.

h ¶ In te.] Scilicet læſum, vel teſtem. Quidam totam hanc auctoritatem intelligunt de occulto peccato, & exponunt, adhuc vnum, vel duos teſtes, qui ſint teſtes factæ admonitionis, & quod ſequitur, dic eccleſiæ, ideſt ſacerdotibus, qui orent pro ipſo, vel admoneant eum deſiſtere a peccato, & talibus, qui poſſint prodeſſe, & non obeſſe. 22. q. 5. hoc vr̃, & qđ ſequitur, ſit tibi ſicut ethnicius &c. quantum ad priuatam communionem intellige, ſed non in publico, vt 6 q. 2. ſi tantum. Sed huic opi. contradicit 45. diſt. ſed illud, & extra de iud. nouit. 11. q. 3. præcipue, vbi habes, ꝙ etiam in manifeſtis loquit̃ hęc aucto-

Digitized by Google

auctoritas. Alij intelligunt totum de manifeſto: ſed eis contradicit Auguſt. ibi. ſi ſolus noſti, Tertij dicunt quòd principium de occulro, & ſequens de manifeſto loquitur: ſed eis contradicit quod dicit: diſtribuite tempora, & concordat ſcriptura. Ioan. intelligit de tali occulto

tur. Quicunque ergo habet familiem, tenetur corrigere eam. 23. q. 2. duo iſta, & q. 5. non putes. Et quod teſtatur præceptiue, quo ad prælatos, quo ad ſubditos conſultiue, eſt arg. 23. q. 8. c. 1. Item dubitatur, an infames perſonę admittantur ad denunciationem, & criminoſę? Et vř ꝙ ſic: quia oēs ex præcepto ad hoc tenentur. Nam & hęreticus admittitur. 24. q. 1. quiſquis. & alienæ perſonæ viles, vt extra de ſpon præterea. 2. & vbi agitur ad correctionē non requiritur tantus rigor, vt 22. q. 5. hoc vĩdetur. de bona fide. enim agitur: vnde nō conuenit de apicibus iuris diſputare. ff. mā. ſi fideiuſſ. §. quadā. Et contra videtur: quia tãtum honeſtiores perſonę admittũtur. 35. q. 6. epiſcop' in ſynodo. & nō infames, vt de teſtibus cog. præterea. nam etiā ad populares actiones nō admittũtur niſi perſonę, integri ſtatus, ff de popul. act. popularis Ego credo quē libet admitti, dum tamē bono zelo denunciet. extra de re iudic cū I. & A. ſed licet infames admittãtur & irregulares, non tamen criminoſi. Cum enim tales non correxerint ſua crimina, credēdum eſt, ꝙ malo zelo denuncient crimina aliorū. 3. q 7. §. porro. Io. ſimiliter eſt in teſte, qui in ciuili cauſa non admittitur, niſi poſt pœnitentiam. extra de teſti. teſtimonium. B.

Op. arg 26. diſt. deinde. ſm Ray.

corrigis, quod in te peccauit. Nam ſi ſolus noſti, quia peccauit in te, & eum vis coram omnib. arguere, non es correptor, ſed proditor [a]. Attēde, quemadmodum vir iuſtus Ioſeph tanto flagitio, quod de vxore fuerat ſuſpicatus [b], tanta benignitate pepercit; antequam ſciret, vnde illa cōceperat, quam grauidam ſenſerat, & ſe ad illam non acceſſiſſe nouerat [c]. Reſtabat itaque certa adulterij ſuſpicio: & tamen, quia ipſe ſolus ſenſerat, ipſe ſolus ſciebat, quid de illo ait Euangelium? Ioſeph autem, cum eſſet vir iuſtus, & nollet eam diuulgare.] Mariti dolor non vindictam quæſiuit: voluit prodeſſe peccanti, non punire peccantem: [Cum, inquit, nollet eam diuulgare; voluit eam occultè [d] dimittere.] *& infra.* ¶Ergo ipſa corripienda ſunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipſa verò corripienda ſunt ſecretius, quæ peccantur ſecretius. Diſtribuite tempora, & concordat ſcriptura [e]. Sic agamus, & ſic agendum [f] eſt, non ſolum, quando in nos [g] peccatur, ſed etiam, quando peccatur ab aliquo, vt ab altero neſciatur, in ſecreto debemus corripere. *& paulo poſt.* ¶Nouit enim neſcio quem homicidā eps [h], & alius illum nemo nouit. Ego nolo † illum publice corripere, & tu quæris inſcribere? Prorſus nec prodo, nec negligo: corripio in ſecreto; pono ante oculos eius Dei iudicium, terreo cruentam conſcientiam, perſuadeo pęnitentiam. Hac charitate [i] præditi eſſe debemus. Vel aliquando homines reprehendunt nos, quòd quaſi non corripiamus: aut putant nos ſcire, quod neſcimus; aut putant nos tacere, qđ ſcimus. Sed forte quod ſcis, & ego ſcio: ſed non coram te corripio, quia curare volo, nō accuſare. ¶Sunt hoīes adulteri in domib. ſuis; in ſecreto peccantes: aliquando nobis produntur ab vxoribus ſuis, plerumque zelantibus [k],

Matth. 1.

† *al. volo*] orig.

occulto quod ſcitur a multis, & poteſt ab aliquib. probari: & vocantur teſtes, vt probetur admonitio facta: quia niſi præceſſiſſet admonitio, accuſare non poſſet, vt infra eadem, quæſtio ſeptima, accuſatio. &c. ſi quis erga. nā ſi poſt admonitionem eccleſiæ nollet pœnitere, iſti poſſunt eſſe teſtes admonitionis factæ, & hoc innuit litera, vbi dicit, forte quod tu ſcis, & ego ſcio. Argum. eſt ad hanc ſolutionem, extra de iud. nouit. Sed iſti opponitur: quare ergo dicit Auguſt. tu ſolus noſti? Reſpondet hic, ſolus, & non excludit paucos, ſed multitudinē. ſi. diſtinctio. octaua. ſi ſolus. & ibi, Quomodo ſedet ſola ciuitas, ideſt cum paucis, ſic 15. quæſtio. 7. §. ſolus. infra ead. quæſt. 7. §. de his. Nūc quæritur vtrum hoc ſit præceptum omnibus? Videtur quòd iſtud extendatur ad omnes infra ead. quæſtio. 7. quapropter. 11. quæſtio. 3 præcipue. 24. quæſt. 3. tam ſacerdotes. 45. diſtinct. ſed illud quod H. concedit 1. Sed dura eſt hæc opinio, & conſtituit omnes tranſgreſſores. Sed eſt mandatum ad omnes, qui ſunt in magiſtratu poſiti, ſiue ſint clerici, ſiue laici, argum. 23. quæſt 4. duo iſta 17. quæſtio. 4. de presbyterorum. tamen ad alios eſt conſilium, & hoc eſt verum de peccato iam facto: ſed de peccato adhuc faciendo omnibus eſt præceptum 22. quæſtio, quinta, hoc videtur. 94. d. diaconi. extra de cog. ſpiritua. Et intellige primam partem quando prælatus ſcit peccatū per ſe. Secundam, quando ei ab alio denuncia-

Correctio fraterna an ſit de præcepto.

1 Et ſic intellige hoc ſi peccauerit. &c. ſed dic, ꝙ ibi Matth. 8. loquebatur dominus Petro, ꝑ quod patet, ꝙ prælatis tantummodo dabat hoc præceptum.

a ¶Sed proditor.] Sed nonne Dominus prodidit crimen Iudæ, cum dixit: Qui intingit manum mecum 2. in paropſide ſupra ead. vnus. & Paulus crimen Iudæorum tribuno, vt 23. quęſt. 3. Maximianus? Reſponde, illi quibus dicebatur, poterant tantum prodeſſe 22. quæſt. 5 hoc videtur. Item contra. ff de iniu. cum qui. Sed illud intelligitur quando quis directe vult aliquem accuſare.

b ¶Suſpicatus.] inf. 32. q. 1. dixit Dominus.

c ¶Nouerat.] Vnde conceperat.

d ¶Occulte.] .i. non accedere ad eam: non tm̄ voluit eā a ſe repellere. 27 q 2. prius quam. Vel occulte. i ſine probatione: quod hodie non licet, 35. q 6. multorum.

e ¶Scriptura.] Euangelica cum Apoſtolo dicente: Peccantem coram omnibus argue.

f ¶Et ſic agendum.] 6. q. 2. ſi tantum. 11. q. 3. ſancti. ext. de off. ord. ſi ſacerdos.

g ¶Quando in nos.] ideſt, vno, vel altero ſciente: ſed etiam quando nullus ſcit; dum tamen præſumptio ſit contra eum qui peccat.

h ¶Nouit, &c. epiſcopus.] De ſe loquitur Aug.

i ¶Hac charitate.] Scilicet Euangelica. alias charitate, in originali Auguſtini.

K Zelantib.] Argu. malo zelo denunciantem crimen

Chrs nunquid reuelauit crimen Iudæ?

2 De hoc legi. & not. de conſ. d. 2. cū oēs in glo. cum dixit. ibi videas.

Digitized by Google

fratris audiendum: hoc eſt verum, ſi proſequatur ſuam iniuriam, vt infra q.7 ſi quis erga.

a ¶ Non prodimus.] Ad querelam.

QTANDO VERO. Hæc eſt quarta pars huius quæſtionis, in qua vult probare, quod ſi notum eſt alijs, & non iudici ſiquam iudici, nihilominus eſt cauſa examinanda: & hoc probat per cap. ſeq. Io. de Fant. CASVS. Hic ponit Gratianus ſecūdum membrū ſuæ diſtinctionis. ſ. quādo crimen eſt notū alijs, & non iudici: & in hoc caſu ſeruandus eſt ordo iuris: & hoc oſtēdit per ſequens capitulum.

dis & honeſtis. & dec. dicit, vbi de ſimonia agitur, propter immanitatem ſceleris admittūtur criminoſi, & loquitur ibi in cauſa inquiſitionis: & ſic videtur, ꝙ in minoribus criminibus non ſint admittendi criminoſi, vt extra de ſim per tuas. Sed eſt argum. contra extra de re iudica.

aliquando maritorum ſalutem quærentibus. Nos non prodimus [a] palam, ſed in ſecreto arguimus. Vbi cō tigerit malum, ibi moriatur malum. Non tamen vulnus illud negligimus; ante omnia oſtendentes homini in tali peccato conſtituto, ſauciamque gerenti conſcientiam, illud vulnus eſſe mortiferum.

4 *Quando verò crimen eſt notum alijs, & non iudici, nec tunc ſine examinatione ferendū eſt; quia in crimen ſibi occultum iudex ſententiam ferre non debet.*

Vnde Euariſtus Papa ait epiſtola ſecunda †. † Et Gregorius. I. Mor. 19. c. 23. & in conc. Tribur. c. 22. Anſ. l. 3. c. 67. Poly. l. 7. tit. 1. Burc. l. 11. c. 9. Pann. l. 4. c. 116. Iuo p. 5. c. 240.

¶ Sententia non præcipitanter ferenda eſt. Cap. XX.

DEus omnipotens, vt nos a præcipitatæ ſententiæ pro latione compeſceret, cum omnia nuda & aperta ſint oculis eius; mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priuſquam manifeſte agnoſceret, quç dicebantur. *Heb. 4.* Vnde ipſe ait: [Deſcendam [b], & videbo, vtrum clamorē, *Gen. 18.* qui venit ad me, opere compleuerint; an non eſt ita, vt ſciam.] Deus omnipotens, cui nihil eſt abſconditum, ſed omnia ei manifeſta ſunt, etiam antequam fiant? non ob aliud hæc, & alia multa (quæ hic prolixitatē vitantes non inſeruimus) per ſe inquirere dignatus eſt; niſi vt nobis exemplum daret, ne præcipites in diſcutiendis, & iudicādis negotijs eſſemus: & ne mala proximorum prius quiſquam præſumat [d] credere, quam probare [e]. Cuius exemplo monemur; ne ad proferendam ſententiam vnquam præcipites ſimus, aut temere, indiligenterque indiſcuſſa quæq; quoquo mō [f] iudicemus, dicente veritatis voce: *Math. 7.* [Nolite iudicare, vt non iudicemini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, *& reliqua.*] Nam mala audita nullum moueant: nec paſſim dicta abſque certa *10. q. 5. nullū. c.* probatione quiſquām vnquam credat: ſed ante audita [g] diligenter inquirat [h]; ne præcipitando quidquam aliquis agat. Si enim Dominus omnium, Sodomorum mala, quorum clamor ad cœlum vſque peruenerat, omnia ſciens prius nec credere, nec iudicare voluit, quam ipſe ea cum fidelibus teſtibus diligenter inueſtigans, quæ audierat, *† al. qui ſumus homines, & peccatores, quibus.* opere veraciter cognoſceret; multo magis nos humani †, & peccatores homines, quibus incognita ſunt oc-

DEus oīpotens] CASVS. Sodomitæ erant in notorio delicto, quia ſeipſis abutebantur: Dominus tamen, licet manifeſta eſſent ei facta Sodomorū, quē nihil latet, noluit eos iudicare ſtatim: ſed ipſe cū fidelib. teſtib diligenter veritatē inquiſiuit antequā eos iudicaret. Cuius exemplo mouemur, ne pręcipites ſimus in ſentētia ferenda: quia ſi Dominus, qui ſciebat factū, veritatem diligēter inquiſiuit: multo fortius homines iudicātes, qui veritatē neſciunt, debent inquirere diligenter omnia, & neminē ante probationē condemnare, veritate dicente: Nolite iudicare, & nō iudicabimini: & Apoſtolo dicente: Tu quis es qui iudicas, &c.

b ¶ Deſcēdam.] Angelos mittendo, vt infra ſequitur.

c ¶ Sciam.] Tanquā iudex ſi habes, ſciā, tunc tranſpone literam ſic, vt ſciam an non eſt, ita, ideſt, an non hoc ſit ita, & tunc incipit verſus ibi: Deus omnipotens ſi habes, ſciat: tunc incipies verſum. An non eſt ita vt ſciat: & leges interrogatiue vſque ad locum illum: non ob aliud hæc. &c.

d ¶ Præſumat.] Præſumendum eſt enim quemlibet eſſe bonum, vt 11 q. 3. abſit. extra de præſum. dudum.

e ¶ Quam probare.] ideſt, examinare.

f Quoq; Eo modo.] i. diffinitiue, vel interlocutorie.

g ¶ Audita] Sup. d. 81. ſi quid verò. inf 11. q. 3. in cunctis. & extra de præſum dudum.

Inquirens quos teſtes admittere debeat.

h ¶ Inquirat.] Cum iſtud c. locum habet tantum in cā inquiſitionis: vt extra de acc. qualiter 2. videtur ꝙ tantum honeſti teſtes ſint ibi admittendi in cauſa inquiſitionis, eo ꝙ dicit, fidelib. & eadem dec. dicit, de proui-

iudica. cum I. & A. Satis poteſt dici, ꝙ ſi extranei teſtes inducuntur in cauſa inquiſitionis, requiritur ꝙ nō ſint criminoſi, ſed in illis qui ſunt teſtes de ipſa eccleſia, ſufficit qualeſcunque ſint: dummodo non ſint inimici, vel corrupti. Io. Quidquid Io. dicat, ego non credo, ꝙ teſtes criminoſi admittātur in cauſa inquiſitionis: niſi eſſent de crimine emendati. extra de teſti. teſtimoniū. In exceptis tamen criminib. bene admittuntur criminoſi, niſi ſint conſpiratores, vel capitales inimici. extra de ſimo. per tuas 2 quod intelligunt quidam ſi ille contra quem fit inquiſitio, fuerat malæ famæ, alioquin criminoſi non admitterentur, vt innuit illa decr. per tuas. & ſup. ead. in primis. ver. de perſona Stephani. ibi. quod autem, &c. B.

QVAN-

Digitized by Google

QVANDO AVTEM. Hæc eſt quinta pars q. in qua dicitur, ꝙ ſi notorium eſt omnibus & iudici, ſcilicet per euidentiam facti: tūc poteſt iudex illum punire, & hoc probatur per ſeq. c. Ioan. de Fant.

CASVS. Hic ponit Grat. tertium membrum ſuæ diſtinctionis:

eo. melius enim probatur aliquid per ipſum factum, quàm per teſtes. ff. de fer. l. 2. in fi. & extra de app. dilecti. & ff. de min. minor. & 27. q. 1. nec aliqua. Sed pone ꝙ reus negat aliquid eſſe notorium: nunquid ſufficiunt duo teſtes ad probandam aliquid eſſe notorium? Sic, ſicut duo poſſunt ꝓbare famam, vt ext. de teſti. tam literis, & per duos teſtes ꝓbatur ꝙ ſeptem interfuerūt 1, C. d bo. poſ. bonorū & per duos probatur ſubſcriptio teſtium, vt C. de fi. inſtru. comparationes. C. de teſti. l. teſtium.

b ¶ Correctionem.] Arg. admonitionem debere præcedere in notorijs, vt infra ea. q. vlt. c. ult. 12. q. 2. indigne. Ioan. i.

1 Concor. cū hac glo. Bar. in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemadmodū. teſ aper. & in l 2. C. de erro. aduo. & Alex. de Imo. in l. bonorū. C. de bo poſ. ſm tabu.

2 Ad idem ſu. 81. diſtin. ſi qui ſunt Arg. contra 24. q. 3 de illicita. qđ admitio de notorio manēte actu Lau.

culta iudicia, Dei; præcauentes hoc & nullum ante veram, iuſtamque probationem iudicare, aut damnare debemus, manifeſte apoſtolo dicente Paulo: [Tu quis es, qui iudicas ſeruum alienum? ſuo enim Domino ſtat, aut cadit.

Rom. 14.

¶ *Quando autem crimen notum eſt iudici & aliis, aliquando reus inficiatur factum: veluti ſi quis negaret interfeciſſe eum, quem ſub oculis iudicis* [a] *in cōſpectu multorum interfecit. Hic quia ſe reum negat, ſine examinatione feriri non poteſt. Aliquando euidentia operis reū eſſe teſtatur; quando opere publico crimen ſuum confitetur: tunc poſt ſecundā, & tertiā correctionē* [b] *ſine examinatione dānādus eſt, vel puniēdus ſi incorrigibilis extiterit. In hoc itaq; vltimo caſu intelligēda eſt auctoritas illa Ambroſii, & Nicolai: [Manifeſta, accuſatione nō indigent.] Fornicator enim ille, in quem, ſine examinatione, ſententia Apoſtolica proceſſerat, publice coram omnibus nouercam ſuam pro vxore habebat. Lotharius quoque, de quo Nicolaus ſcribit, ſimiliter publice vxorem ſuam dimiſerat, & aliam ſuperduxerat.*

Sup. ea. manifeſta. & quæ Lotharius.

Vnde idem Nicolaus Papa ſcribit archiepiſcopis, & epiſcopis per Galliam, Italiā, & Germaniam conſtitutis.

¶ Sine accuſatione manifeſta ferienda ſunt. Cap. XXI.

SCelus, quod Lotharius rex (ſi tamen [c] rex veraciter dici poſſit, qui nullo ſalubri regimine, corporis appetitus refrenat, ſed lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit) in duabus [d] feminis, Thietberga ſcilicet, & Gualdrada commiſit, omnibus manifeſtum eſt. ¶ Sed & dudum epiſcopos Thietgandum, & Gunterium in tali facto cum habuiſſe tutores, atq. fautores pene totus nobis orbis vndiq; ad limina, ſeu ſedem confluens Apoſtolicā referebat [e]. *& infra.* ¶ Igitur decernente nobiſcū ſancta ſynodo in præſentia depoſiti, & ab officio ſacerdotali ex communicati, atque à regimine epiſcopatus alienati indubitanter exiſtunt.

Iuo p 8. c. 226. Regino omnia hęc refert lib. 2. Chron. nu. 875

SCelus,] CASVS. Hoc c. diuidit in duas partes. In prima par. e dicit, quod ſcelus Lotharii erat omnibus manifeſtū, quod ipſe commiſit, Thietbergam vxorem propriam dimittendo, & Gualdradam ſuperinducendo. In ſecunda parte quæ incipit ibi. [Sed dudum.] Dicitur ꝙ duo epiſcopi Thietgandus & Gunterius iniquitati eius cōnſenſerūt: & quia hoc erat omnibus manifeſtum, ſicut fere totus orbis referebat: ideo à ſancta ſynodo depoſiti, & ab omni ſacerdotali officio vſq; in hodiernum diem excommunicati exiſtunt.

c ¶ Si tamen.] a 1. diſ. cleros.

d ¶ In duabus.] S. Thietbergam repellēdo: & Gualdradam ſociando ſibi.

e ¶ Referebat.] Hi epiſcopi nō fuerūt depoſiti propter publicam famam, ſed quia erant confeſſi crimē ſuū, vt 11. q. 3. Vhietgādum ſola fama n. non ſufficit ad depoſitionem, vt ext. de coha. cle. tua, nec propter famam dr̄ aliquid manifeſtū, vt ext. de conſan. & aff. ſup eo. & in fama requiritur ordo iuris, vt ſu. ea. Deos. §. qn̄ autē.

Fama ſola non ſufficit ad depoſitionem.

ADDITIO Tamen Ioan. Fabii dicebat hoc eſſe vbi per publicam famam aliqui condemnantur criminis euidentia ſuffragante Archidiaco.

QVAESTIO II.

QVod au-

...ctionis: ſcilicet quādo crimen notum eſt iudici & aliis, & tunc ſubdiſtinguit: quia aut negat aut confitetur. vel notorium eſt ita ꝙ inficiari non poteſt: ſi negat, ordo iuris ſeruari debet licet iudex & alii multi ſciant. Si ipſe confitetur, vel factum eſt ita notorium, ꝙ inficiari non poteſt: tunc poſt ſecundam & tertiam admonitionem: ſi incorrigibilis erit, poterit condemnari: & in hoc caſu intelliguntur c. manifeſta quæ Lotharius, &c. de manifeſta Seq. § patet. & per te videbis.

a ¶ Iudicis.] Non ſedentis pro tribunali ſi enim pro tribunali ſedet, & contingeret te aliquid ibi facere, poſſet ſtatim punire, ac ſi probaretur per teſtes coram

Notorium & fama per duos teſtes probari pſſūt.

QVod autem.] CASVS. Hic intitulatur ſecunda quæſtio, qua quęritur, an expoliatus ſit reſtituendus anteq̄ iudicetur, vel cogatur venire ad cauſam, & certe ꝙ reſtituendus ſit, multorum auctoritatibus probatur: niſi in modum exceptionis probetur ſpoliatio.

Digitized by Google

a ¶ Quod autem.] Hæc eſt differentia inter quæſtionem iſtam & illam, quæ eſt inf. 3. q. 1. quia. Hic petitur reſtitutio in modum exceptionis: ibi in modum actionis.

ANtiquitus.] CASVS. Statuitur in hoc cap. quòd Iudex poſſeſſiones & omnia ablata cũ fructibus ante litem perceptis faciet expoliato reſtitui, q ante ſpoliationẽ poſſeſſor extiterat. Idẽ fere dicitur in illo capitulo: Oẽs leges de hac materia loquentes.

b ¶ Fructus.] Perceptos & percipiẽdos, vt extra de reſti. ſpo. grauis. & reſtituẽdus eſt ad omnem causã in qua eſſet, ſi nõ fuiſſet ſpoliatus ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. non ſolum.

c ¶ Ante litem conteſtatam. Ideo autem dicitur ante litem cõteſtatam, quia exceptio ſpoliationis eſt dilatoria, & ſic eſt ante lit. conte. proponẽda: tamen ſi vult directe agere d ſpoliatione, etiam poſt lit. cõte. hoc poteſt facere, vt extra de cau. poſ. paſtoralis.

Exceptio ſpoliationis eſt dilatoria.

d ¶ Reſtituat.] Tamẽ ſi in modũ exceptionis probatur ſpoliatio non ideo fit reſtitutio, vt extra de or. co. cũ dilectus. Dico tamen decre. illã hic nõ habere locum: q a vbi excipitur de ſpoliatione cõtra illum qui crimen intendit, bene reſtituit, ſi ſpoliationem probat, ꝑ ut intelligo omnia hæc iura. ſecus vbi vtraque quæſtio eſt ciuilis, vt in illa decre. cum dilectus. In hoc tamen cautus ſis, ꝙ ſi aduerſarius tuus conuenit te ſuper re aliqua, ſi vis dicere te ſpoliatum eſſe eadẽ re, vtilius eſt tibi vt directe petas reſtitutionem: quia ſi probas ſpoliationem directe agendo, duo conſequeris; & quod prius audieris; quòd reſtitueris. ſi prius probes reſtitutionem, licet aduerſarius prius propoſuerit actionem ſuam, vt extra de reſti. ſpo. ex cõquæſtione. Sed ſi de alio agit aduerſarius, & tu ſuper alio dicis te ſpoliatum, vtilius eſt tibi vt in modum exceptionis proponas ſpoliationem, ſi aduerſarius te præuenit in querela. Nam ſi directe velles agere prius audiretur aduerſarius quam tu: ſecus ſi excipiendo, vt extra de ordi. cog. cum dilectus.

Conuentus ſit cautus circa ſpoliationem opponendam.

NVllus epiſcoporum.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quod nullus epiſcopus poteſt vel debet ab aliquo accuſari, niſi prius poſſeſſiones, & omnia ablata quacumque fraude, ei fuerint reſtituta cum fructibus ante accuſationem perceptis. & hæc faciant, primates & ſynodus.

e ¶ Ingenio.] Qui ergo dolo alterius renunciat, iuri ſuo reſtituendus eſt [1], ſicut ſi eſſet violentiam paſſus, quia in hoc caſu vim & fraudem æquiparat ſibi canon. 15. q. 6. c. 1. & infr. cau. prox. q. 1. redintegranda. lo.

[1] Cũ dolus dedit causã contractui. L. d quo vno ext. de emp. & ven. c. 3. in fi. & 7. q. 1. c. ſuggeſtum, in glo. vlt. Arch.

ADDITIO. De hoc not. 7. q. 1. ſuggeſtum. in gl. vlti. Archid.

IN ſcriptutis veſtris.] CASVS. Quidam epiſcopi à ꝓprijs ciuibus fuerunt accuſati: aliqui ex ſuſpicione, aliqui ex certa ratione, ſed quia rebus ſuis fuerant expoliati, mandat. Dominus Papa, quod non vocentur, ante reſtitutionem, ad cauſam vel ſynodum: Idem dicitur in capitulis ſequentibus, eo addito quod epiſcopi recte iudicantes tales cauſas debent in eccleſia tractare

---

tem [a] expoliatus ante iudicem ſtare non poſſit, multis auctoritatibus probatur. Ait enim Ioannes Papa I. ad Zachariam archiepiſcopum. — Et Euſebius Papa epiſt. 2.

¶ Ante litem conteſtatam poſſeſſori cuncta ſunt reſtituenda. Cap. I.

ANtiquitus decretum eſt, vt omnes poſſeſſiones, & omnia ſibi ſublata, atque fructus [b] cunctos ante litem conteſtatam [c] perceptos [α] epiſcopus, vel primas poſſeſſori reſtituat [d]. — Pann. l. 4. c. 47.

α ¶ Perceptos.] *In vetuſtis exemplaribus, & epiſtola Ioannis, itemq; Euſebij eſt,* perceptos, vel primas poſſeſſori reſtituat.

Item Nicolaus Papa.

¶ De eodem. Cap. II.

OMnes leges tam eccleſiaſticæ, quàm vulgares, & publicæ præcipiunt, vt omnia ſibi ablata reſtituantur ei, qui ſuis eſt rebus expoliatus. — 33. q. 2. hiſtoria §. hæc omnes. In præfatione. Iſido. in collectionẽ ſuam.

Item Stephanus Papa, epiſtola ſecunda.

¶ Nullus debet accuſari, dum ſuis rebus fuerit ſpoliatus. Cap. III.

NVllus epiſcoporum, dum ſuis fuerit rebus expoliatus aut à ſede propria, qualibet occaſione pulſus, debet accuſari, aut à quoquam poteſt ei crimen obijci, priuſquam integerrime reſtauretur, & omnia, quæ illi ablata quocunque ingenio [e] fuerant, legibus redintegrẽtur, & ipſe propriæ ſedi, & priſtino ſtatui regulariter reddatur. ita vt omnes poſſeſſiones, & cuncta ſibi iniuſte ablata, atque fructus omnes ante cœptam accuſationẽ, primates, & ſynodus epiſcopo, de quo agitur, funditus reſtituant. — Bur. l. 1. c. 141. & 142. Iuo p. 5. c. 155. & 156. Cõcor. Pan. l. 4. c. 49.

¶ *Caput hoc ſuæ integritati ex originali eſt reſtitutum.*

Item Euſebius fratribus conſtitutis per Alexandriam, & Aegyptum, epiſtola ſecunda. — Et in decretis Ioannis I.

¶ Nec conuocari ad ſynodum, nec in aliquo debet iudicari ſpoliatus. Cap. IV.

IN ſcripturis veſtris reperimus, quoſdam epiſcopos veſtris in partibus à proprijs ciuibus accuſatos, aliquos videlicet ex ſuſpicione, & aliquos ex certa ratione: et id- — Anſel. l. 3. c. 44. Iuo p. 5. c. 249. Pann. l. 4. c. 45.

Digitized by Google

tractare, ut ipſi poſſint eſſe teſtes ſingulorum: nec debent etiam accuſati reſpondere niſi prius reſtituantur. a ¶Nec in aliquo iudicari.] A ſpoliatore nullum poteſt obijci crimen ſpoliato extra de reſt. ſpol. in literis, &c. item cum quis. niſi ſuam proſequatur iniuriam: vel

Spoliato a ſpoliante nullum crimen poteſt obijci.

tio, quia inermes non poſſunt reſiſtere inimicis, vt inf. 3.q.2.c.3.& cap. ſi quis epiſcopus.& etiam communio hominum eſt reſtituenda, ſi eſt iniuſte excõmunicatus, vel ſuſpenſus.ar.inf.q.5.ſuper cauſa.in fi.quia verbũ reſtituendi, plenam & perfectam habet ſignificationem. argum. infra capit. prox.& arg.extra, vt lit non conteſta. accedens.in fin. ff. de vſur.l. videamus. §. in Fauiana.

Inermes nõ poſſunt inimicis reſiſtere.

circo quoſdam ſuis eſſe rebus expoliatos; quoſdam verò a propria ſede pulſos. Quos ſciatis nec ad ſynodum comprouincialem, nec ad generalem poſſe vocari, nec in aliquo iudicari [a], antequam cuncta, quæ ei ſublata ſunt, legibus poteſtati eorum redintegrentur.

Item Iulius Papa in epiſtola ad Orientales.c.35.& 5.

Burc.l.1.c.144. Iuo p.5.c.257. Pann.l.4.c.46.

¶De eodem. Cap. V.

NVllus poteſt conuocari, aut iudicari, antequam omnia ſibi ablata, & omnia iura [b] ei in integrum reſtituantur: quia nõ habet priuilegium, quo poſſit exui iam nudatus.

¶*Caput hoc confectum eſt ex decretis Iulij trigeſimoquinto, & octauo verbis tamen mutatis, & alio modo diſpoſitis.*

Cap.l.6.c.287. Et in capitulis Hadriani, c.2.

Item Zepherinus Papa ad epiſcopos Aegypti, epiſtola 2.

¶De eodem. Cap. VI.

Iuo p.5.c.246. Pann.l.4.c.43.

PRæceptum ergo eſt in antiquis ſtatutis, epiſcopos eiectos, atque ſuis rebus expoliatos eccleſias [c] proprias recipere, & primo ſua omnia eis reddi; & demum, ſi quis eos iuſte accuſare voluerit, æquo periculo facere: iudices eſſe decernentes epiſcopos recta ſapientes, & in eccleſias conuenientes, vbi teſtes [d] eſſent ſingulorum, qui oppreſſi videbantur: nec prius eos reſpondere debere, quam omnia ſua eis, & eccleſijs eorum, legibus integerrime reſtituantur.

P Ræceptum.] c ¶Eccleſias.] Extra de appel. qua fronte. inf. 23.q.8. conuenior. extra de immu.eccl.c.1.& c. cum eccleſia.

d ¶Teſtes.] Arg. ibi cauſam tractandam vbi teſtes poſſunt haberi. 3. q. 9. hortamur & extra de appel ex parte & extra de off.iud ord ſignificauit.& 33 q. ſecũda, ſiue. Ioan.

QVAESTIO III.

In cap. Hadriani c. 24. in epiſt. 1. Sixti tertij. Cod.Theod.l.16.tit. 2.cap.41.

QVa autem [e] pœna feriendi ſint, qui in accuſatione deficiunt, canonum cẽſura definit. Pœnam enim illati criminis cum diſpendio exiſtimationis accipient. Vnde Gaius [a] Papa.

a ¶Gaius.] *Sic eſt in pleriſque vetuſtis, & habetur hoc caput in epiſtola vnica ipſius, in qua proxime his antecedunt verba capitis.* Si quis epiſcopus. *infra ead.q.7. In vulgatis autem hic citabatur* Gelaſius.

Q Va autẽ.] Hæc quæſtio diuiditur in quinque partes: in quarũ prima probat tribus auctoritatib. quod accuſator calumnioſe debet feriri pœna talionis Secunda ibi, [Aliud.] Tertia ibi, [Sed aliud.] Quarta ibi,] Notandũ eſt.] Quinta ibi, [Notandum quoque.] Ioann de Fan.

CASVS. Hic ponit tertia quæſtio, qua quæritur, qua pœna ſint feriendi, qui in accuſatione deficiũt, & certum eſt pœna talionis, cũ infamia notentur: quod probatur per ſequentia c niſi errore decept' vel temeritate, vel iracũdia accuſauerit. e ¶Qua aũt.] Accuſator in quinq; peccare põt: aut errore decipitur, aut temeritate ſeu calore iracundiæ ad accuſandũ 2. prouocatur, aut calumniatur, aut præuaricatur, aut tergiuerſatur: ſed in omnibus his caſibus, ſi deſiſtit impetrata abolitione quacunque, non punitur, nec infamis eſt, vt C. de abol. l. 1. & 2. Item ſi non impetrauit abolitionẽ parcitur ei in duobus primis caſibus, vt inf. ead.§. notandum. ſecus ſi eſt, vel calumniator, vel præuaricator, vel tergiuerſator. Calumniator tenetur ad pœnam talionis, vt inf. eadem, c.2.& 3. Præuaricator poſtea neminem poteſt accuſare. & extra ordinem punitur, vt inf. ea.§. notandum. in fine. Tergiuerſator 3. punitur in quinque libris auri, vt ff. de præua.l.1.tertia, in fine. Teſtis etiam calumniator pœnam talionis ſuſtinet. tertia. quæſtio. nona. nihilominus. 33. quæſt 5 hæc imago. & C.de

Accuſator in quinque peccare poteſt. 2 Alia tria membra colliguntur inf. ea.gl.verſ.ſecus. Calũniator. Præuaricator. Tergiuerſator. 3 Is eſt tergiuerſator, qui terga vertit aduerſario: & circa abolitionem deſiſtit. & hic incidit in Tur. & extraordinatiè punitur. inf. ea præuaricatori verſi. ſi quis autẽ. ff. ad Turpi. l.1 § ſi quis ſm Goff.

vel niſi ſit tale crimẽ, ad quod quilibet admittatur.ar. 2.q.1.in primis. Sed ab alio poteſt accuſari de alijs criminibus: ſed nõ de illo pro quo eſt ſpoliatus, arg. 5. q 2. ſi primater 1. a contrario ſenſu. extra de app ad hoc.&c. propoſuit, alioquin delictum eius maneret impunitum, ſi de nullo crimine poſſet accuſari ab aliquo. l. Ego nõ credo, ꝙ in aliquo ſpoliator admittatur contra ſpoliatum, niſi prius facta reſtitutione, vt extra de ordin. cog. cum dilectus, & vt dicitur in quæſtione per totũ, & inf. 3.q.1.c.1.2.& 3. vbi generaliter videtur dici, quòd nullum crimen poſſi ſpoliato obijci.

1 Sumpto ar. a contrario ibi: nec rñdere æmulis, L. & ſm L. & Hug.

b NVllus poteſt.] ¶Omnia iura] Etiam incorporalia, vt extra vt lit. penden. a memoria. Eſt ra-

Digitized by Google

C de teſtib l.nullum.& hoc ſecundũ opi.H nos tñ dici mus,ꝙ teſtis nullo modo ſuſtinet,vel ſe obligat ad pœnam ſ imonis,ut not.33 q.5.hæc imago.Si autem tulerit alias falſum teſtimonium,punitur extra ordinem,6.q.j. quicunque. De teſte poſuit Gratian.in temathe. ſed hic omiſit.

CASVS.Dictum eſt ſup. ꝙ calũnioſe accuſantes ſi in accuſatione defecerint, ſunt puniendi.Nunc dicit Gratianus,quod aliud eſt crimen falſo obiectum,non ꝓbare: & aliud ſi conuitium non probauerit.primum ſine abolitione nulli conceditur:hoc omnibus licet.

Si quis.] CASVS. Si quis aliquem accuſauerit,& crimẽ illatum non poterit ꝓbare,infamis efficitur:& de cætero ad accuſandum non admittitur, cum contra eum de calũnia præſumatur.

a ¶ Suſtinere.] Non tamen ipſo iure, ſed per ſententiam,vt ff. ex qui cau.irrog ifa Athletas.§.calumniator. & inf ead.§.notandum.

¶ De ijs,qui non probanda obijciunt. Cap. I.

SI quis circa huiuſmodi perſonas non probanda detulerit,auctoritate huius ſanctionis intelligat ſe iacturam infamiæ ſuſtinere [a]; vt damno pudoris, & exiſtimationis deſpendio diſcat ſibi alienæ verecundiæ impune inſidiari ſaltem de cætero non licere.

Item Damaſus Papa ad Stephanum archiepiſcopum,epiſtola 3.

¶ Si accuſator in accuſatione defecerit, talionem recipiat. Cap. II.

CAlumniator[b],ſi in accuſatione defecerit,talionem[c] recipiat †.

4.q 4. nullus introducatur.

† Cõc tex. in l.1. ff ad Turp in l,q crimẽ & ibi Cy.C de de cuſ.nõ poſt.

¶ *Verba ipſa Damaſi referuntur inf.4.q.4.c. nullus introducatur.*

Item ex decreto Hadriani Papæ in capitulis ab ipſo collectis,c. 52.in medio.

Et ex Fabiano. inf. 3 q.6.c.1 &ex Sixto inf ea.q.1.q crimẽ.

Calumniator.] CASVS Calumniator ſi i accuſatione defecerit,pęna talionis,id eſt,pęna ſimili punietur.Idem dicitur in ſequenti capit.ſi quis epiſcopum.

¶ De eodem. Cap. III.

QVi non probauerit,quod obiecit;pœnam,quam intulerit,ipſe patiatur.

Calũniator non ſemp punitur talione.

Item α.

α ¶ Item] *Sic eſt in pleriſque vetuſtis codicibus In vulgatis, aũt legebatur,* Item Damaſus Papa. *Extat autem caput hoc in capitulis Hadriani,c.62.& in concilio Eliberitano,c.75 Iuo citat ex Cartaginienſi Et in tomis conciliorum adiungitur Cartaginienſi tertio.*

b ¶ Calumniator.] Fallit in ſex caſibus vt 33 qõ 5. hæc imago.& inf.5.q 6.ca.3. tamen ſatis punitur qui amittit ſacerdotium quod recepturus erat 3.q 4 Guiliſarius Item fallit extra de acc.ſuper his. & in crimibus ff. ad Turp l.1.& in l. priuatis.& forte in denunciatione, extra de calum. cum dilectus, ſed in inquiſitione non eſt pœna ordinaria ſtatuta. & ideo in arbitrio iudicis relinquitur. ext. de off. iud. delegat. de cauſis.

¶ De his, qui falſis criminibus aliquem impetunt. Cap. IIII.

Anſ.l 3 c.92. Iuo.q.6.c.240. Burc.l.2.c.195.

SI quis epiſcopum [d], aut presbyterum, aut diaconum falſis criminibus appetierit,& probare non potuerit; nec in fine α dandam ei communionem [e] cenſemus.

α ¶ Nec in fine.] *Sic legitur in concilio Eliberitano non in hoc tantum canone,ſed etiam in alijs:quam ob cauſam, atque etiã ob gloſſam nihil eſt mutatum. Apud Hadrianum tamen eſt,* niſi in fine dandum ei non eſſe communionem. *Apud Iuonem,* non niſi in fine dandum ei eſſe communionem

2 *Aliud eſt accuſationem non implere, & aliud eſt, conuicium nonprobare.Illud enim nulli ſine abolitione; hoc omnibus licet.*

Cod. Theod.l.1.9. tit.1 l.1.in interpretatione & ca. l. 7.ca.364. & in ep. Sixti tertij, c 3. & in c. Hadriani.c.52.

c ¶ Talionem].i.taliam pœnam ſimilẽ. vt inf.ead. c. ꝓxi ff. de iur. deli.l.1 extra de tranſa c.ſi.Dic ꝙ pœna quæ à lege ſtatuitur,retractari non poteſt: quæ ab homine bene poteſt.ff.de verb.ſign l pen.

Anſ.l.3.c.89 Iuo p.6.cap. 324. Pã.l.4.c. 74.

Vnde Fabianus Papa ad Hilarium epiſcopum,epiſt.3.

¶ Conuicium non eſt pro accuſatione habendum. Cap. V.

SI quis iratus [f] crimen aliquod cuilibet temere obiecerit,conuicium non eſt pro accuſatione [g] habendũ:ſed

Ira duos hẽt effectus.

SI quis epiſcopum.] CASVS. Si quis epiſcopum uel alium clericum falſis criminibus accuſauerit: ſi defecerit,etiam in fine non erit ei communio danda.

d ¶ Si quis epiſcopum.] ff.de re mil.l. omne.§.1.extra deſent.excom.à nobis.

e ¶ Communionem.]Niſi reſipiſcat,vt ſup d. 50. pœnitentes contra.& 3.q.10.eos.27.q 1.virgines.

ALIVD. Hæc eſt ſecũda pars huius q.in qua dicitur, ꝙ ſi alliquis irato animo uerba contumelioſa dixerit, non eſt habendum pro accuſatione, & hoc probat per c.ſequens. Io.de Fant.

SI quis iratus.] CASVS Huius c talis eſt.Si aliquis calore iracundiæ alicui conuitium intulerit. hoc non eſt habendum pro accuſatione. Si autem quod iratus obiecerit, uoluerit probare:hoc c.faciat per ſcripturam, ſe ad pœnam talionis obligando.Si autem quod per iracundiam dixerit, noluerit probare, reus obiecti criminis non habebitur.

f ¶ Si quis iratus.] Ira reſcindit contractum,ff.de pub. licitatio.in princip & minuit delictum vt C de adulter. Gracchus.

g ¶ Pro accuſatione.]Sed pro iniuria 2.ff.de iniur.item apud

2 Cũ probare nõ poſſit, vel noluit, vt 5.q.1.c i. & 2. in fi. & ſic etiã intellexit H.in c. inf. alle. ſi qs ſacerdotũ.quod dic vt not. 2 q.i. in fi. Arch.

Digitized by Google

apud.§.1 per totum.inf.11.q.1.ſi quis ſacerdotum, contra. vbi.deponitur, & curiæ traditur, qui dicit epiſcopo conuicium. Sed ibi loquitur de eo qui ex deliberatione, & ſæpe loquitur conuicia.

a ¶ Tractandi.] Id eſt, deliberandi. Et per hoc eſt ar.φ ibi non

b ¶ Iratus.[quod probauit.C. de iniur. ſi nòn conuicij animo. ſi extra de præſum. cap.1.

c ¶ Iterare.] Hoc ideo dicit, quia ſi itera uerit conuicium non videtur ex iracundia, ſed ex deliberatione dixiſſe.ſic.C. ad Vellei.ſi mulier 2.in ſi.

permiſſo tractandi [a] ſpatio id, quod iratus [b] dixit, per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur, vt ſi fortaſſe reſipiſcens, quæ prę iracundia dixit, iterare [c], aut ſcribere noluerit; non vt reus criminis teneatur.

3 Sed aliud eſt crimen illatum non poſſe probare α; aliud aliqua promiſſione accuſationem deſerere. Huic enim, qui promiſſione β deceptus accuſationem deſerit, venia datur, illi vero qui crimen illatum probare non valuerit, infamia irrogatur.

Vnde beatus Gregorius ſcribit Ioanni epiſcopo Corinthiorum, libro quarto, epiſt.50. ſeu c.94.

α ¶ Probare.] *In plerìſque exemplaribus ſequi ur*, quia falſum eſt aliud, &c. *Sed in emendatoribus ea verba vel non habẽtur, vel alia manu ſunt addita.*

β ¶ Promiſſione.] *Non eſt ſimpliciter dicendum illis qui pro aliqua promiſſione deſerunt accuſationem, ſemper veniam dari, Nam in Paulo de quo in ſubiecto capite loquitur B.Gregorius alia aderant cauſa, quæ in ipſa epiſtola ex ponuntur his verbis* Tamen quia plus eſſe conuenit nos miſericordes, quam diſtrictos; hanc ei culpam ignoſcimus, atque eum in ordine, locoq; ſuo recipiendum eſſe cenſemus. Nam ei à tempore prolatæ ſententiæ afflictionem, quam pertulit, credimus ad vindictam huius poſſe culpæ ſufficere. *& inferius in eadem epiſtola refert aliqua à prędicto Paulo in vtilitatem eccleſiæ facta quæ etiam mouere B.Gregorius potuerunt, vt erga eum eſſet clementior: Erant autem in ipſo capite multa B.Gregorij verba omiſſa, quorum nonnulla viſa ſunt addenda.*

¶ De eo, qui promiſſione illectus accuſationem deſerit. Cap. VI.

Poly.l.1.tit.6. Anſ.l.3.ca.113.

PAulum itaque diaconum, quamuis culpa ſua vehementer confundat, quòd deceptus promiſſione [d], ab accuſatione nuper depoſiti quondã epiſcopi ſui deſtiterit; tamen hanc ei culpam [e] ignoſcimus. Omnis γ igitur, qui crimen obijcit, ſcribat ſe probaturum. Re vera ibi ſemper cauſa agitur †, vbi crimen admittitur: & qui non probauerit, quod obiecit, pœnam, quam intulerit, ipſe patiatur.

al agatur.

γ ¶ Omnis.] *Hinc vſque ad finem in vetuſtioribus, ac melioribus Gratiani codicibus non leguntur, nec ſunt Gregorij, ſed Fabiani, & Hadriani Pontificum: quæ infra q.8.cap.qui crimen. & 3.q 6.c.1.citantur ex Fabiano, & c.fin. ex capitulis Hadriani.*

Item Gregorius eadem epiſtola.

¶ De ijs, qui accuſationem deſerũt, vt eccleſiaſticos ordines accipiant. VI.

Anſel.l.1.c.36.

EVphemium, atque Themam, qui pro deſerẽda [f] accu-

SED ALIVD EST. Hæc eſt tertia pars qſtionis. in qua dicit, quod ſi aliquis eſt deceptus ꝓmiſſione teſtiũ, parcit ei: ſi autẽ pecunia defecerit, non parcitur illi: & hoc ꝓbat duab auctoritatibus Io.de Fan. CASVS. adhuc diſtiguit Gratianus, dicit qđ aliud eſt nõ probare crimẽ, qa falſum eſt illatum crimẽ: quo caſu nõ parcit: aliud ꝓmiſſione aliqua deſerere accuſationẽ in quo caſu venia datur: qa deceptus fuit ꝓmiſſione pecuniæ: vel qa teſtes ei ꝓmiſerut ſe veritatem de crimine cõmiſſo dicturos.

PAulũ.] CASVS. Paulus epiſcopũ ſuũ accuſabat: ꝓmiſſione eius deceptus deſtitit ab accuſatione. Dicit Papa, φ licet valde deberet puniri, tñ ei pœnã remittimus.

d ¶ Promiſſione.] Nõ ꝓmiſſione pecuniç talis. n non poſſet petere abolitionẽ 3. nam ſolus ille petit, q errore vel temeritate, vel calore iracũdię ad accuſãdũ venit. vel q ſuã iniuriã ꝓſeq tur: vel qui ſuos cõſanguineos accuſa uerit. C.de abol l. 2. ideo dic ꝓmiſſione, ſcilicet teſtiũ, q ei ꝓmiſerat ferre teſtimoniũ contra illũ, ſed tñ c ſeqns c. non facit ad ꝓpoſitũ magiſtri.

e ¶ Culpã.] Sed nõ infamiã vt inf. ea. indulgentia.

EVphemium.] CASVS. Iſti duo epiſcopũ ſuũ accuſabant: ſed ab eodẽ ad ſacros ordines ꝓmoti fuerũt, vt ab accuſatione deſiſterent: quare dominus Papa eos deſpoſuit ab omni officio, priuando.

§. ei autem Sed non ob. quia loquitur h[ic] de induci[i]s de liberatorijs ibi de præparatorijs. Arch.

a Adde hic Alexand. de Imo. in l.1. C. de. erro. cal.

3 Qæ ſit tripliciter. vt not. ſu e. q.1. ꝓhibentur. Arch.

Accuſatori an dandæ ſint induciç 1 adde &

ibi non errãtur, ubi deliberatione aliquid fit. Item ex hoc arg. eſt, quod etiam accuſatori dandæ ſunt induciæ argu. contra 3. queſt. 3. § ſpatium 1.

f ¶ Pro deſerenda.] Qui ex pacto deſiſtit, fortius inci-

Digitized by Google

ſatione epiſcopi ſui a ſacros ordines acceperunt, eiſdem ſacris priuatos ordinibus eſſe, atque ita, ſicut depoſiti, uolumus permanere.

a ¶ Epiſcopi ſui.) *Hae eſt verba in eo epiſtola loco non ſunt: ſed ex ijs, quæ antecedunt, inuitur, eum à quo* Euphemius, *& Thomas ideo ordinati fuerunt, ut ab ipſius accuſatione deſiſterent, fuiſſe proprium illorum epiſcopum.*

Hinc colligitur clericorum infamiam [a] *per Romanū Pontificem aboleri poſſe contra illud Gelaſii: [Quamquam animas per pœnitentiam ſaluare poſſimus, infamiam tamen abolere non poſſumus. [Contra illud Stephani, qui cum cauſas enumeraſſet, ex quibus infamia irrogatur: [Hos omnes, inquit, ſub nota perpetuæ infamiæ ad pœnitentiam ſuſcipimus.] Vel non fiunt infames lege canonum omnes, quos leges ſæculi infames pronunciant, cum Paulus diaconus, qui non impetrata abolitione ab accuſatione deſtiterat, hac auctoritate dignitatem officij ſui recuperauit, quem ſenatuſconſultum Turpilianum infamem* [b] *pronunciat. Quod etiam de ea fateri cogimur, quæ intra tempus luctus nubit: cum matrimonia hodie regantur iure poli, non iure fori; & iure poli mortuo viro mulier ſoluta eſt a lege viri: nubat, cui vult Sed idem Stephanus econtra ſcribit dicens: [Infames dicimus; quoſcunque leges ſæculi infames pronunciant.] Sed illud Gelaſij & Stephani: [Quanquam animas, &c.] & : [Sub nota perpetuæ infamiæ, &c.] de illis intelligitur quibus per iudicem ciuilem infamia irrogatur: quorum* [d] *ſicut examinatio & caſtigatio, ita & in integrū reſtitutio non niſi ad ciuilem* [e] *iudicem ſpectat. De ea vero quæ intra tempus luctus nubit, non eſt contrarium ei, quod Stephanus ait: [Infames dicimus, &c.] Cum enim leges ſæculi præcipue in matrimonio ſacros canones ſequi* [f] *non dedignentur; non videntur pronunciare infamem, quę apoſtolica, & canonica auctoritate non illicitè nubit.*

4 ¶ *Notandum eſt quoque, quòd aliud eſt, cum aliquem pœnituerit criminaliter accuſaſſe, & inſcriptionem fe-*

Iuo par. 6 c 23. omnia hæc ex Calixto, in cuius ſecūda epiſtola habentur.

ſu. proximè antecedenti ca.

l. 1. ff. de ſenatuſcō. Turpil.

1. Cor. 7.

6. q. 1. infames, & in cap. Hadriani, c. 22.

2 De hoc le. & no. inf. e. præuaricatione ver. ſi qs aūt. & inf. e. ſi quem die vt ibi. Arch.

dit in turpilianum, quàm aliter: quia etiam fœmina in hoc caſu incidit, quæ aliàs non incideret, vt C. ad Turpilia. ſi fœmina. ff. ad Turpilia. mulier.

HINC COLLIGITVR. CASVS. Huius §. ſic ponitur, Dictum eſt ſupra in illo c Paulum, quod Dominus Papa culpam remiſit: & ſic per conſequēs videtur quod infamiā poſſit remittere. Sed cōtradicit Gelaſius: qui dicit, quòd quanquā animas ſaluare per pęnitentiam poſſumus: infamiam tamen abolere nō poſſumus. Similiter Stephanus contradicit: qui dicit: Hos enim ſub nota infamię perpetuæ ad pęnitentiā ſuſcepimus. ſoluit ſtatim, vbi dicit, vel nō fiunt & dicit φ non omnes ſunt infames ſecundū canones qs ſæculi leges infames dicunt, & ita Paulus non fuit infamis ſecundum canones, licet ſecus ſit ſecundū leges. Et hoc probatur exemplo mulieris, quæ nubit intra tempus luctus: quæ nō eſt infamis de iure canonum, licet ſit ſecus ſecundum leges. Sed opponit Gratianus huic ſolutioni. nam dicit Stephanus: Omnes infames dicimus quos ſęculi leges infames pronunciat: & ita Paulus & mulier, quæ nubit intra tempus, &c erunt infames ſecundum canones. ſed ſoluit dicendo, quod illud Gelaſij & Stephani, quā quā animas ſaluarę &c & hoc, ſub nota īfamię perpetuę, &c. intelliguntur de ijs, quib. infamia irrogata per ciuilem iudicem; quæ aboleri non poteſt niſi per ciuilem iudicem. Nec eſt contrariū quod dicitur de muliere quæ nubit intra tēpus luctus, ei, φ dicit Stephanus infames dicimus, &c. quia in matrimonio leges ſacros canones imitantur; & ipſa mulier non eſt infamis nec Paulus: cum ei nondum ſit infamia per ciuilem iudicem irrogata.

a ¶ Infamiam.] Non facti i. ſed iuris Sed videtur φ poteſt, ut inf 6 q. 1 illi qui contra extra de ſimo. ex diligēti inf. 15. q. 6. auctoritatem ſu. 1. qō. 1. ventum contra. vel ſupple non poſſumus niſi poſt pęnitētiam, vt inf. prox. cap. q 4. conſanguineorum vel non poſſumus per pœnitentiam. ſed per in integrum reſtitutionem. Vnde bene cōcedo, quod epiſcopus poſſit tollere infamiam in omni crimine in quo poteſt diſpenſare nam & ſenatus tollit infamiam, vt ff. de poſtu. l. prima §. de qua. & eccleſia comparatur ſenatui, vt infra 19. quæſtio. prima, eccleſiā.

1 Concor. l. in bello. §. factæ. ff. de capt. & l. 1. C. de ſēten. paſ. l. 1. § de qua. ff. de poſtu. Infamiā tollit. epiſcopub.

b ¶ Infamem.] Id eſt, infamandum per ſententiam, non ipſo iure, vt ff. ex quibus cau. irrog inf l. Athletas, licet M. hic notauerit. [Hic fateor plane te mētiri Gratianè.] qui enim circa abſolutionem deſiſtit, non infamatur, ſed punitur 2. in quinque lib. auri, vt ff. de præua. l. 3. §. vlt.

§. vlt. ſed tantum per ſententiam infamatur, vt C. ad Turp. l. 2.

d ¶ Sed illud.] Suæ ſolutioni obijcit quod eſt ſexta q. 1. infames.

d ¶ Quorum.] Extra qui filij ſint legi. per venerabilem. contra.

e ¶ Non niſi ad ciuilem] Niſi velis dicere quod Reges iuriſdictionem habebant à Papa.

f ¶ Sequi.] In authentica, vt cler. apud proprios epiſc. §. penult. colla. 6.

NOTANDVM. Hæc eſt 4 pars huius qō. in qua dr̄ φ ſi pœnituerit aliquem accuſaſſe, ante litis conteſtationē poteſt deſiſtere, & probat per quandam legem Lombardam lo. de. Fant.

CASVS. Soluit quod dictum eſt, & alio modo, vt locum habeat lex Lōbarda, quæ ſequitur, vt dicit Gratianus φ eſt aliud cum quis pœnitet aliquem innocentem criminaliter

Digitized by Google

minaliter accuſaſſe, & ab eo abſoluitur. aliud eſt cum pecuniam accepit à nocente, vt ab accuſatione deſiſtat. Et ad hoc inducit legem ſequentem.

a ¶Si ab innocente.] Et uoluntate iudicis, ut C. de abol. l. 1 & vlt.

3. & hanc pœnā nemo præſtat, niſi qui deſiſtit a publico crimine, ff ad Turpil. ſi quis. §. ſi Stellionatus 2. ſed q deſiſtit ab accuſatione priuati criminis, infamis eſt, & extra ordinē arbitrio iudicis punitur, vt ff ad Turpil. & in priuatis. & C. eo. l. 2. Sed ſi accuſator abſens eſt. & citatus noluerit procedere in accuſatione, tum grauius punitur quam pœna 5. lib. auri, vt ff. de pę. abſentem. §. 2. Io.

2 Adde vſq; ad quod tps deſiſtere licet ab accu. ſine pœ. no. Bart. in l. q̄ſitum. ff. ad Turpil.

Si

ciſſe. ſi ab innocente [a] fuerit abſolutus: aliud ſi pecuniam à nocente acceperit, vt a probatione eius, quod obiecerat, deſiſtat.

Vnde in libro capitularium, c. 175. legitur.

Cod. Theod. li. 9. ti. 37. c 1. in interpretatione.

¶De eo, quem pœnitet criminaliter accuſaſſe. Cap. VIII.

Iuo p. 16. c. 251.

SI quem pœnituerit [b] accuſaſſe criminaliter, & inſcriptionem [c] feciſſe de eo, quod probare non potuerit; ſi ei cum accuſato innocente conuenerit [d], inuicem ſe abſoluant. Si vero iudex eū, qui accuſatus eſt, crimino ſum eſſe cognouerit, & inter reum & accuſatorem per obreptionem α conuenerit de colludio; pœnam accipiat legibus [e] conſtitutam.

α ¶Per obreptionem,] *Apud Iuonem legitur*, factū per corruptionem conſenſum, de colludio pœnam excipiat legib. conſtitutā. *Sed in interpretationē legis primæ, quæ eſt in Codice Theodoſiano, hoc modo*, Per corruptionem de abſolutione reatus conuenerit, is, qui reus probatur, remoto colludio pœnam excipiat legibus conſtitutam.

Tit. 16. ad ſenatuſconſ. Turpill.

5 *Notandum quoq; eſt, quòd ſicut digeſt. libro 48. titulo de abolitionibus criminum l. prima, legitur.* [¶ *Accuſatorū temeritas tribus modis detegitur, & tribus pęnis ſubijcitur. Aut.n calumniantur, aut præuaricantur, aut tergiuerſantur. Calumniari [f] eſt falſa crimina intēdere: præuaricari uera crimina [g] abſcondere: tergiuerſari in vniuerſum ab accuſatione deſiſtere. Calumniatoribus a pœna legitimè † irrogatur. Sed non vtique, qui non probat quod intendit, protinus calumniari videtur. Nam eius rei inquiſitio arbitrio cognoſcentis committitur: qui reo abſoluto [h], de accuſatoris incipit conſilio quærere, qua mente [i] ductus ad accuſationem proceſſerit: & ſi quidem iuſtum eius errorem reperit, abſoluit eum: ſi uero in euidenti calumnia eum deprehendit, legitimam pœnam ei irrogat. Quorum alterutrum ipſis verbis pronunciationis manifeſtatur. Nam ſi q dem ita pronunciauerit; non probaſti, pepercit ei; ſin aūt pronunciauerit; calumniatus*

† *al. lege Rhemia. al. Memmia.*

NOTANDVM. Hæc eſt 5. pars quæſtionis, in qua facit differētiā inter calūniatorē, & tergiuerſatorem, & præuaricatorem Io. de Fan.

CASVS. Supra in primo, ſecūdo & tertio ca huius quæſtionis fecit mētionē de calumniatoribus, & in illo c. Paulū. de tergiuerſatore, & iō hic dicit, quid ſit calumniator, quid pręuaricator. & quid tergiuerſator, & qua pœna puniantur.

ACCVSATORVM. CASVS. Accuſator tripliciter delinquit. Aut eīn calumniat, idest falſa crimina intēdit. Aut præuaricat, idest, vera crimina abſcōdit. Aut tergiuerſat, idest, in totum ab accuſatione deſiſtit ſine iudicis auctoritate. Sed q nō probat, nō ſtatim calumniari vr, imò iudex inquirere debet, qua mente, & qua intentione ad accuſationem proſilijt, & ſi in eo iuſtū errorē deprehēderit, abſoluet eū. ſi eū in calūnia deprehēderit, cōdemnabit. ſed ſi ita pronūciauerit, calūniatus es, cōdemnabit eū. & ſi pęnā nō dixit, quæ legis auctoritate imponitur, & non arbitrio iudicantis. Si autē ita pronunciauit, non probaſti, vel cum temere accuſaſti, pepercit ei. temeritas enim, &c.

SI quem pœnituerit.] CASVS. Si quem pœnituerit innocentem criminaliter accuſaſſe, & cum eo conuenerit, ad inuicem ſe abſoluant. Si autem nocentem accuſabat, & per obreptionē, idest, deceptionē accepta pecunia ab accuſatione deſiſtit, ſtatuta pœna punietur.

b ¶Pœnituerit.] Dum tamen non accuſauerit 1 fallaciter, vt C de abo. l. fallaciter.

c ¶Et inſcriptionem] Nam ante inſcriptionem poteſt deſiſtere. ff. ad Turpil. quæſitum. & extra de accuſ. licet. in fine.

d ¶Conuenerit.] Immo etiam eo inuito 30. dies poteſt: niſi reus iam ſit paſſus aliquam iniuriam, vt C. de abol. l. fallaciter.

e ¶Legibus.] Pœna 40. ſolidorum, ut eſt in Lombardia. nam ſecundum legem Lombardam qui deſiſtit ab accuſatione criminis, condemnatur in 40. ſolidis: ſed ſecundum legem Romanam qui deſiſtit ab accuſatione publici criminis, punitur in 5. lib. auri. ff. de præuar. l.

f ¶Calumniari.] Immo ſic videtur ꝙ calumnietur, vt ſ̄ ea q. proxi. qui non probauerit. Sed intellige, in his 3. quos excuſat neceſſitas, pietatis officium, & criminis enormitas, & iuſtus dolor. C. de adul. quāuis. C q accu. nō poſſunt. l. 2. & C. de fal. mone. l. 1. & C. de calum. l. 2.

g ¶Crimina.] idest, probationes.

h ¶Abſoluto.] idest, abſoluendo 4. ne ſit contra C. de calum. l. 1. Vel dic abſoluto quo ad animū, vt ff. de verb. ſign. fugitiuus. Vel dic quod ſi iudex ex officio ſuo vult punire calumniantem, hoc faciat ante ſententiam abſolutionis: vt C. de calum. l. 1. ſed aliquo accuſante ipſum de calumnia quandocunque poteſt vel idem iudex uel alius, C. de aduo. diuer. iudi. l. 1. & ff. ad Turpill. l. 1. in prin.

i ¶Qua mente.] idest, quo aīo venit ad accuſandum.

1 Imo credebat ſe probaturum: nam ſi calūnioſe accuſaretur, non poſſet impetrare abolitionē, vt C. &c. ut ſequitur ſecundum L. Accuſationē deferens qualiter punitur.

3 Scilicet ꝙ non ꝑtinus vñr calumniari P.

4 Adde qualiter ꝓprie capiat hæc dictio abſolutus & abſoluo, in l. i contraria. ff. de vſu & in l. 1 ff ad Turpill.

a ¶Legis]

Digitized by Google

es,cōdemnauit eum: & quamuis nihil de pœna ſubiecerit tamen legis [a] poteſtas aduerſus eum exercebitur. Nā ut Papinianus reſpondit, facti quidem quæſtio in arbitrio [b] eſt iudicantis: pœnæ uero perſecutio nō eius uoluntati [c] mādatur, ſed legis auctoritati reſeruatur. Si aūt ß interloquendo dixerit, Titius temere accuſaſſe uidetur, non calumniatorē pronunciauit. Temeritas enim facilitatis ueniā continet: & inconſultus [d] calor calumniæ uitio caret; & ob hoc nullā pœnā huic irrogari oportet.] Tit.15. Vlpianus lib.47.tit.de præuaricatoribus, l.1. [¶Præuaricator, eſt quaſi varicator, qui diuerſam partem adiuuat prodita cauſa ſua. † al. conſiſtit. Quod nomē Labeo à uaria certatione tractatum ait. Nā qui præuaricatur, ex utraq; parte conſtitit †, quinimò [e], ex altera. Is autē præuaricator ꝓpriè dicitur, qui publico iudicio accuſauerit. Cæterū aduocatus non propriè præuaricator dicitur. Quid igitur de eo fiet ſiue priuato iudicio ſiue publico præuaricatus eſt, hoc eſt prodiderit [f] cauſam, hic extra ordinem ſolet puniri. ¶Sciendum [g] eſt, quod hodie ijs qui præuaricati ſunt, pœna iniungitur extraordinaria. l.2.Sciendum. [& infra. ¶Accuſator [h] de præuaricatione cōuictus, poſtea ex lege nō accuſat. l.5.Accuſator. ¶In oībus [i] cauſis (præterquā in ſanguine) qui delatorē [k] corrumpit, pro uicto habetur.] l.fin. eod.tit. & inf. lib.48.tit. de abolitionibus criminū. [¶Præuaricatorē eſſe eū oſtendimus qui cōcludit cū reo, et trāſlatitiè munere accuſādi defungitꝰ, eo ꝙ proprias quidē probationes diſſimularet, falſas uero rei executiones admitteret. d. l. 1. ad Senatuſconſ.Turpil.§.præuaricatorem. ¶Si quis aūt ab accuſatione citra abolitionē deſtiterit, punit̃. Abolitio priuatim [l] à p̄-

Iudex pœnā arctare & ampliare poteſt.

a ¶Legis.] Fortè ſecundum diſt. quæ eſt.ff.de pœn.abſentem in fi.

b ¶Arbitrio.] ideſt, inquiſitione.

c ¶Voluntati.] Vt infra 5.q.7.iudicet. C. de pœ.ſi operis.C.ad leg Iul.de pu.ſeruos. in fi. & ff.ad Turp. l.1.in prine.Sed contra C. per infra. & ſi ſeuerior.45.diſt. oīs qui contra & infra 23.q.5 c.1.contra.de pœ.diſtin.1.§ pœnæ In omnibus iſtis cōtrarijs dicitur, ꝙ iudex poteſt moderari pœnam. Quidam dicūt illud loqui de ordinarijs pœnis, illud de extraordinarijs. Sed hoc nihil eſt, qa in illo e circumcelliones.23.q.5.c.1 loquitur de ordinario crimine.ſ. homicidio.Sed dic ꝙ ex cauſa & perſona & ætate & rōne ſcandali, poteſt iudex arctare vel ampliare pœnā. Ex cauſa, vt 50.diſt. vt conſtitueretur & ff.de pœ.aut facta.§.vlt.Ex perſona,23.q.1.qui contra,& ff de pœ.capitaliū, §.vlt. vbi dicitur maiores puniri minori ſupplicio, & ſeuerius ſeruos quàm liberos famoſos quàm integri ſtatus. Aetate, 86 diſtinctio. tanta nequitia. Ratione ſcandali, ut ſupra quæſtio. 1. in primis. Vel dic, non poteſt ſine cauſæ cognitione, ſed cum cauſæ cognitione poteſt. Vel dic, non poteſt poſt ſententiam, ſed ante poteſt, uel in ſententia. C.de pœ.l.pœnam.ubi dicitur ſua dicta præſidi reuocare non licet. ff de re iud. eum quærebatur.

d ¶Et inconſultus.] Arg non eſſe imputandum quod fit cum impetu mentis, ut ſupra eo.ſi quis iratus. C.ſi quis Imperatori maled.l.una contra, infra 17. q 4. ſunt qui opes. & extra de cler.male. innotuit.

1 Ibi exponit temeritate, i prima cia ſm oēs alias obtinet qđ hic dr̃. De hoc dr̃ extra de cōuer. coniu.dudum. Archid.

PRÆVARICATOR. CASVS. Præuaricator dicitur ille, qui ſimulat diligere vnam partem & iuuare, & alteram iuuat, & dr̃ propriè præuaricator in publico iudicio. Aduocatus non propriè dr̃ præuaricator, vnde ſi præuaricatus in publico iudicio vel priuato, extra ordinem punietur, omnis autem præuaricator extra ordinem punitur, & de cætero non accuſat, ſed qui accuſatorem ſuum corrumpit (niſi in cauſa ſanguinis hr̃ pro conuicto.[1] Ponit etiam aliam acceptionem huius nominis, præuaricator & hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Si quis autem.] dr̃ ꝙ nullus debet ceſſare ab accuſatione ſine abolitione, alioquin punitur. Dicitur etiam qualiter debeat abolitio impetrari, & quòd de ſingulis criminibus debet impetrari iudice pro tribunali ſedente.

e ¶Quinimo] Correctiue ponitur. ſic ff.de hære.inſt.ſi ita fuerit ſcriptum aliàs pro vel, ponitur. C. de ſacroſanct.eccle.iubemus. §. œconomus.non propriè, ſed abuſiuè.

f ¶Prodiderit cauſam.] Vel qui reuelant ſecreta cauſæ aduerſario, vt ff de re iudi.omne. §.exploratores.

g ¶Sciendum.] Lex ſecunda.

h ¶Accuſator.] Hæc eſt lex quinta.

i ¶In omnibus.] Scias ꝙ in omni crimine capitali qđ irrogat pœnam ſanguinis, licet tranſigi, præterquam in crimine adulterij. Sed in alijs capitalibus, quæ non irrogant pœnam ſanguinis, non licet trāſigi, niſi in crimine falſi, ut C.de tranſac. l. tranſigere. ſed in priuatis criminibus non inuenio prohibitum quin poſſit tranſigi. Sed vr̃ ꝙ ſm canones nō poſſit tranſigi ſuper aliquo crimine, quia ſm canones nullū crimen irrogat pœnā ſanguinis 23.q.8.his a quibus.& ita ſuper publico crimine non licet tranſigi. itē nec ſuper priuato, quia ſm canones omne crimen publicum eſt [2] in cā ciuili licet qñq; ab accuſatione deſiſtere, etiā ſine iudicis auctoritate, ſiue pecunia accepta, ſiue gratis, niſi ſit actio famoſa, ubi requiritur iudicis auctoritas. ff. de ijs qui no. infa.furti.§.pactus & § q iuſſu.in cauſa criminali ante inſcriptionē ſemper pōt recedere, dum tñ gratis fiat ff. ad Turp mulier.& l.quæſitū.& extra de accuſ licet.ſed poſtea nō licet niſi iudicis auctoritate, & rei cōſenſu, ſi reus fuerit aliqua tormēta paſſus. ſed ſi nō fuerit aliqd paſſus, tūc vſq; ad triginta dies pōt accuſator, eo inuito, deſerere accuſationē.C.de aboli l.12.& vlt.ſm canones fortè nō licet recedere ab accuſatione pro pecunia, nec tranſigi: qa oē crimē vr̃ ſm canones eſſe publicum vt hic, & ext. de collu.dete.c.1.& 2.arg.tñ eſt ꝙ poſſit auctoritate iudicis.5 q.2 ſi primates.& ext.de off arch. ea quæ in parte deciſa.contra ſ.90.diſt. diſſidentes.ar. contra.2.q.7.qua pp 4 extra de ſimo.nemo. Sed in cauſa ſpirituali nullo modo licet pecunia accepta deſiſtere qa in ea no licet trāſigi ꝓ pecunia ext.de rer.pmu c fi.

k ¶Delatorem.] ideſt, accuſatorem punitur enim talis in 5.li.auri.ff.ad Turpil.l & in priuatis. ff. de præuar.l 3.ff.ad Turpil l 1.§.abolitio.

l ¶Priuatim] ideſt, priuata.

Tranſigi licet in aliqbus criminibus.

3 Vt colligitã ex canone 6. q.1. īfames. ut ibi not.& in ſeq.

4 Dic ꝙ prima pars ve[illegible], & hoc e qua pp intelligitur in cā denunciationis, ubi delinquens pœnitere nō vult. nō ob. ext.de collu. c.2. qa locū hēt poſtquā de crimine conſtat, qđ vndecūque claruerit, eſt puniēdū 24. q.3 eccc ſm Tan.

a ¶Deman-

Digitized by Google

a ¶Demnare.] ff. de reg. iur. omnia quæ.
b ¶Singulorum.] Sic extra de ſenten. excommu. officii, & ff. de app. cum in vna. ff. de ope. no. nun. de pupillo. §. ſi pluribus.
c ¶Animum.] Præſumitur depoſuiſſe, quia tempore ſtatuto

nubit intra tempus luctus, nõ notetur aliqua infamia: in hoc leges non dedignãtur ſacros canones imitari, vt extra de ſecun. nup. cap. peti. & ſi. nec canon aliquam pœnam imponit ſic nubenti. Ioan. & ſic non punietur aliqua pœna ex eo, ꝙ nubit intra tempus luctus.

Mulier nubens intra tẽpus luctus ñ infamatur.

† al. præſide.

ſidib. † poſtulari, ac impetrari ſolet: pro tribunali, nõ de plano: nec præſes hanc cognitionẽ alteri demandare poteſt. Si plura crimina idẽ eidem intulerit, ſingulorum [b] abolitionum dẽt petere. alioqui, prout quid admiſerit †, eius nõie ſenatusconſulti pẽnã patietur.) & titulo eodem: (Deſtitiſſe eũ accipimus, qui in totum animum [c] agendi depoſuit, nã qui diſtulit accuſation~: ſed qui per miſſu Imperat. ab † accuſatione deſtitit, impunitus eſt.) Abolitio .n. pœnam remittit †, infamiam non tollit. Vnde Imppp Valẽtinianus, Valens, & Gratia. A.A.A. lib. 9. Cod. eo. tit. de generali abolitione dixiſſe legĩtur. ¶ (Indulgẽtia, Patres cõſcripti, quos liberat, notat nec infamiã criminis tollit, ſed pẽnæ gratiã facit. Si aũt, reſtituo te in integrũ, princeps dixerit, infamiam tollit.) Vnde in eo. lib. tit. de ſententiam paſſis, & reſtitutis cuidam deportato in inſulam Imperator Antonius dixiſſe legitur: (Reſtituo te in integrum prouinciæ tuæ,) & adiecit: (Vt aũt ſcias, quid ſit in integrum reſtituere, reſtituo te honorib. & ordini tuo, & omnib. cæteris.)

al. omiſerit.

l. 13. deſtitiſſe.

o Adde hoc eſſe verum, niſi accuſator fraudulenter impetrat eam. l. 2. cum ibi no. per Cy. C. de abolitio.

† al. accuſatione.

tit. 43. l. 3. & in cod. Theod. lib. 9 tit. 38.

tit. 51. l. 1. §. reſtituo

α ¶Calumniatoribus pœna legitime irrogatur.] *Hæc verba licet in collatis Gratiani manuſcriptis exemplaribus non habeãtur, tamen quia ſunt etiam in Pandectis, non ſunt expunta.*

β ¶Si autem interloquendo.] *Hactenus retulerat Gratianus verba Iuriſconſulti. Hinc autem vſque ad ver.* oportet, *refert tantummodo ſententiam.*

D Eficiẽtibus] hęc q̃ſtio diuidit in quatuor partes. In prima parte probat per quatuor auctoritates Sãctorum, quod ſacerdotes ex leui cã iurare non debent. Secũda ibi, [Verum.] Tertia ibi, [Iuramẽto.] Quarta ibi, [Sed q̃libet.] Ioan. de Fan. & põt ſupperaddi quinta ibi, [Contra in concilio] Arch.

CASVS. Hic intitulatur quinta quæſtio, qua quæritur, vtrum deficiente accuſatore reus cogatur ad purgationem, & allegat pro vtraque parte, & primo ꝙ non, quia clerici iurare non debent. Et ponitur hic quæſtio quinta, vel vitio ſcriptorum, vel ex obliuione, vel negligentia Grat. vel quia magis erat affinis tertiæ q̃ quartæ. Dicitur ergo in hoc §. ꝙ ſicut aliquis non cogitur dicere titulum ſuę poſſeſſionis, ita deficientibus accuſatoribus, reus non cogitur ad purgationem, quia clerici iurare non debent. Et probat hoc per ſeq. cap.

g ¶Cogendus.] Primo probat, ꝙ nõ ſit cogẽdus clericus ad purgationẽ, quia clerici non debent iurare.

QVÆSTIO V.

¶*Quintam ponit poſt tertiam quia harum quæſtionum ſimilium eſt argumentum*

D*Eficientibus vero accuſatorib. reus nõ videtur eſſe cogendus ad purgationem. Sicut enim rei poſſeſſor deficiente actore, titulum ſuæ*

tuto non procedit ad accuſationem, vt extra qui ma. ac. poſ. cum in tua. & C. qui ac. non poſ. ſi ea. niſi cũ eſt proteſtatus, vel cum biennũ eſt elapſum, vt C. vt intra certum tempus criminalis quæſt. l. vlt.

Gratianus q̃nq; deceptus fuit.

d ¶Abolitio.] Hic fuit deceptus Gra. ex eo, ꝙ legẽ iſtã reperit inſertã in tit. illo, quã non alia de cauſa iuriſperitus ibi inſeruit, niſi propter ſimilitudinem: quia ſicut abolitio infamiam tollit, ſic indulgentia pœnam.

INDVLGENTIA. CASVS. Si princeps alicui damnato pœnam remittit, non tollit infamiam, ſecus ſi dicat, te in integrum reſtituo. Et hoc probatur lege ſequenti, cuius caſus patet.

1 Et expone notat. i. notatos infamia relinquit, niſi ſpecialiter nolatim ei ẽt remittat infamiã, vel in integrum ad oĩa reſtituat. Arch.

e ¶Notat.] Si 1. quæſt. 1. ventum. & ſup. eo. §. hinc colligitur 1.

f ¶Et omnibus cæteris.] Argum ꝙ reſcriptum principis eſt latiſſime interpretandum, vt 12. q 1 §. qui manumittitur, & extra de dona cum dilecti. in fin. Fallit hoc, nam licet mulier reſtituatur famæ quæ nubit intra tẽpus luctus, tamen ſemiſſem bonorũ tenetur dare filiis prioris matrimonii, C. ad Tertul. ſi qua mulier. Sed forte hoc falſum eſt ſecundum ius canonicum, cum mulier, quæ

rici non debent iurare. Sed not. ꝙ vulgaris expurgatio prohibetur: quia fabricante diabolo eſt inuẽta, vt inf. eo. Mennam. Et contraria cap ſunt abrogata. cum ſint contra præceptum Domini. Non tentabis dominum Deum tuum. Canonica purgatio inducitur cum deficiente accuſatore reus laborat infamia: aliàs non 2 vt 6. q 5 q̃d autem. fama autem orta a detractoribus, vel malis non inducit purgationem, vt 11. q. 3. in cunctis, item nec orta ab inimicis. extra de purg. can cum in iuuentute 3. ſed ſola illa, i quæ ex probabili præſumptione eſt orta. Quidam tamen dicunt, ꝙ vndecumque ſit orta, inducit purgationem argum. extra de acc accedens. Sequitur videre quota manu ſit expurgatio facienda, epiſcopus xii. ſacerdotes, vii. diaconus iii. ſui ordinis, vt inf. ead. ſi legitimi. & c. presbyter. & c. omnibus ſubdiaconus, vel inferior poteſt ſola manu, nam a ſolo epiſcopo iudicari poteſt in crimine. 15. q. 7 fœlix. hodie ſunt arbitrariæ expurgationes, vt inf. ea. omnibus expurgatio fieri publice coram omnibus, ſi eſt publice infamatus inf. eo. presbyter ſi a plebe ſi apud clerum, tunc tantum priuatim ſup. 15. q. cap. 1. Ioan.

Purgatio eſt duplex.

2 De hoc inf. e. c. oibus in glo aut pro. &c. ibi vide as, ſed hoc dictum hic approbat, L. & ꝑ idem c. Sed arg. contra inf. eo. legitimi. & ibi dicam. Arc.

3 al. c. pen.

a ¶Non

Digitized by Google

a ¶Nō cogitur.] Vt inf.6.q 5.c.2.& vlt.niſi in caſib.q̄n que.ſ. cum quis poſſidet pro hærede, vel pro poſſeſſore, vt C.de pe.hæ.l.cogi.Et etiam fundata intentione actoris, vt C.de prob. ſiue. Et cum aliquid poſſidetur contra ius commune.100.diſt.contra morē.Et cū iam eſt præſumptio cōtra eum. C.d̄ fur.ciuile. Et cū pōt probari, quandoque alieno nomine poſſederit. extra de pſcript.ſi diligenti.C.de pſcript. xxx. ann male.Item & in vj.caſu, cum ordinatus 1 miniſtrat, vt ſu. q.1.legū,& extra de appel perſonas.alias ſēper obtinet quod hic dicitur, & C.de rei vend.l. vltimi. & ff.vti poſſ.iuſta.

ſecundum conſuetudinem quorundam: extra de for.cō pet.quod clericis,alias,ſi clericus.

e ¶Conſecrationem.] Immo ſufficit ſiue per ſalutem, ſiue per aliquid aliud iuretur.22.quæſt.5.c.2.& ff. de iureiuran. non erit ratum. Sic ergo aliquis pōt ſe obligare ſub

1 id eſt, ſi is qui dicit ſe ordinatū miniſtrat ſacramenta in aliqua eccleſia ſm lo.d̄ Fā.

poſſeſſionis proba e non cogitur a; ita qui impetitur, ad innocentiam ſuam probandā cogendus eſſe nō creditur. Auctoritate quoq; Papæ Cornelij,& Triburienſis concilij ſacerdotes iurare prohibentur, niſi pro recta fide.

Ait enim Cornelius epiſt. ſecunda ad Ruffum epiſcopum orientalem.

¶Iuramentum a ſacerdotibus non eſt exigendum. Cap.I. Burc.l.1.c.191. Iuo p.5.c.308,& p.12.c.77.

SAcramentum b hactenus c a ſummis α ſacerdotibus, vel Dei miniſtris exigi, niſi pro fide recta, minime cognouimus: nec ſponte eos iuraſſe reperimus.

¶*In vetuſtis codicibus caput hoc coniunctum eſt cum duobus ſequentibus, quæ ſunt ex eadem epiſtola Cornelij Papæ.*

α ¶Summis.] *Sic habet originale. Sed Burchardus, & Iuo in quinta parte*, ab epiſcopis,& reliquis ordinibus exi: *idem vero Iuo in parte* 12.a ſummis ſacerdotibus, vel reliquis Dei miniſtris.

SAcramentū.] CASVS. Dicit Corn. q ſacramentum a ſacerdotibus fieri non debet, niſi pro fide. Item prohibet ſacramenta incauta fieri, & dicit ſe neſcire ſacramētum oblatum ab epiſcopo.

b ¶Sacramentum.] .ſ.incautum.

c ¶Hactenus.] Vt C. de epi.& cl.cum clericis. & 22.q.5.c.vlt. Sed forte hoc obtinet in ſacramēto caluniæ, quod clerici per ſe prohibētur p̄ſtare: ſed per alium poſſunt, vt extra de iura cal.c.1.& 2. ſed c.in pertractādis. cōtra. Iurāt tn̄ p recta fide, pro obedientia, & p pace,& pro indemnitate eccleſiæ. extra de elect.ſignificaſti. vltra medium. 28.d de Syracuſanæ. & cum quis abſolui tur ab excommunicatione, vt extra de ſen.excom.c.nuper.

Clerici qūque licite iurant.

Item paulo inferius.

¶De eodem. Cap. II.

NOs ſanctorum exempla ſequentes, ſanctorum Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum iura firmamus,& ſacramenta incauta fieri prohibemus. Iuo p.12.c.77.

Item ibidem.

¶De eodem. Cap. III.

NOs ſacramentum epiſcopis neſcimus oblatum; nec vnquam fieri debet β.

β ¶Debet.] *Sequebatur*, niſi pro recta fide, *quæ ſublata ſunt: quia neque in optimis manuſcriptis, neque in ipſa epiſtola hoc loco habentur: ſed ſupra ead.c.1.*

Item ex concilio Triburienſi, c.21.

¶Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum querimoniam habeat, epiſcopo præcipiente terminetur. Cap. IIII.

SI quis presbyter contra laicū, vel laicus cōtra presbyterum aliquam habet querimoniæ controuerſiā, epiſcopo præcipiente † d, ſine perſonarum acceptione finiatur *,& laicis per iuramentum † (ſi neceſſe ſit) ſe † expurget: presbyter vero vice iuramenti †, per ſanctam conſecrationem e interrogetur; quia ſacerdotes ex leui cauſa iurare non debent. Manus enim per quam corpus,& ſanguis Chriſti conficitur iuramento polluetur? abſit: cum

Burc.l.2.c.182. Iuo p.6.c.227. pann.l.5.c.10.
† al. regente.
† al. præiuramento.
† al. conſtringātur.
† al. præiuramenti.

* Concord. tex.in l.1.C. de vete. iu. enu.& in Authen. de mona.§.1.coll. 1.

SI quis.] CASVS. Si quis presbyter cum laico controuerſiam habuerit, laicus iuramento ſe expurget, presbyter p ſuā cōſecrationem adiuretur: quia ſacerdotes, qui conficiunt corpus Chriſti, ex leui cauſa iurare non dēnt, cum gerant vicē Chriſti diſcipulorū, quibus fuit præceptum ne iurarent.

2 Quando presbyteri iudices negotiorum eſſe mādati sūt 95.d.ecce. ſecundū Baz.

d ¶Præcipiente.] Sed quare hic actor non ſequit forum rei, contra id 11.q.1 experientiæ, & C de iuriſd.om.iu. l.iuris ordinem. Sed dic, q loquitur ſecundum ea tempora 2 quando omnes cauſæ determinabantur ab eccleſia, vt 11.q 1.relatum, & q.3 cum apud. Vel loquitur ſub pœna ordinis ſui, vt 1.q.7.quoties, & etiam ſub pœna anathematis, vt ibi dicitur. Sed nūquid ille, qui obligat ſe ſub pęna ordinis: vel beneficij, eſt priuandus ordine vel beneficio, ſi nō ſit verum illud ad quod ſe obliga? Sic extra de elect. cum dilectus in fi.

Obligare ſe poteſt aliqs ſub pęna beneficij.

VE-

Digitized by Google

Matth.5.

Dominus in Euangelio diſcipulis ſuis(quorum vicem nõ indigni in ſancta gerimus eccleſia)dicat:[Nolite omnino iurare,Sit autem ſermo veſter,eſt,eſt;non, non. Quod autem his abundantius eſt,à malo eſt.]

2 *Verum his auctoritatibus non omnimoda iuramenta prohibentur fieri a ſacerdotibus; ſed tantum incauta, & ea,quæ pro qualibet cauſa temporali iudicio offeruntur. Cum autem populari infamia ſacerdotes opprimuntur; tunc ad innocentiæ ſuæ aſſertionem iuramenta debent offerri.*

& l.7.capit.c.281. *Vnde Gregorius Papa tertius ad Bonifacium epiſt.1.*

¶Sacerdos à populo accuſatus, iuramento innocentiam ſuam aſſerat. Cap. V.

Anſel.li.3.c.79.
Burc. li.2. c 186.
Iuo p.6. c.231.
Pann.li.3.c 9.

PResbyter, vel quilibet ſacerdos, ſi à populo accuſatus fuerit,&certi nõ fuerint teſtes,qui criminis illati approbent ueritatem; iuſiurandum [a] in medio [b] erit, & illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia.

Item ex regeſto Gregorij lib. 2. indict.x. epiſt. 23. ad Iuſtinum prætorem a.

a ¶Prætorem.] *In codicibus Gratiani eſt*, Imperatorem, *in epiſtola excuſſa legitur*,Iuſtino presbytero, *emendatum uero eſt ex duobus uetuſtis codicibus epiſtolarum,& Polycarpo, eſtq; idem Iuſtinus, ad quem ſcripta eſt ſecunda epiſtola primi libri, in libris etiam impreſſis incorrupta inſcriptione.*

¶De Leone epiſcopo,quem Beatus Gregorius purgationem præbere fecit. Cap. VI.

Poly.li.6.tit.11.
Anſel.li.6. c.162.
Burc.lib.1.c.194.
Iuo p.5 c.309.
Pann. li.3.c.5.

HAbet hoc propriũ [c] antiqui hoſtis inuidia, vt quos in prauorũ actuũ perpetratione(Deo ſibi reſiſtẽte) deijcere nõ valet, opinionẽ eorũ falſa ad præſens ſimulandi,dilaceret. Quoniam igitur quædam cõtra ſacerdotale propoſitum de Leone fratre, & coepiſcopo noſtro ſiniſter rumor aſperſit,vtrũ vera eſſent,directa diutius fecimus inquiſitione perquiri: & nullam in eo de his, quæ dicta fuerant,culpam inuenimus. Sed ne quid videretur omiſſum,quod noſtro potuiſſet dubium cordi remanere, ad Beati Petri ſacratiſſimum corpus diſtricta eũ ex abundanti fecimus ſacramenta præbere. Quibus præſtitis magna ſumus exultatione gauiſi,quòd huiuſcemodi experimento innocentia eius euidenter enituit. Pro qua re gloria veſtra prędictũ virum, cum omni charitate ſuſcipiat & reuerentiam ei, qualem ſacerdoti decet, exhibeat;

VERVM. Hæc eſt ſecunda pars quæſtionis,in qua probatur contrariũ eius quod præmiſſum eſt, ſcilicet,ꝙ ex cauſa iuſta ſacerdotes poſſunt iurare. Io. de Fan & hoc probat per xiij.auctoritates ſanctorum patrum. Ioan.
CASVS. Dicitur hic, quod per ſupradicta prohibentur à ſacerdotibus fieri incauta iuramenta. ſed ſi eſſent infamati a populo, iurare debent. Et hoc probat per ſequentia cap.

PResbyter.] CASVS. Si presbyter fuerit infamatus,& teſtes non inueniantur, ſuo iuramento expurget ſuam innocentiam.

a ¶Iuſiurandum.] inf.q.vlt.c.vlt.contra. Sed hic quando infamatur.ibi quando non infamatur.

b ¶In medio]inf.15 q 5.c 1.contra.Sed illud verũ eſt, cum non eſt publicè infamatus. ſic 23. d.illud.

HAbet] CASVS. Leo epiſcopus erat infamatus, quare Papa de hoc q̃ſiuit diligenter,& in eo crimen aliquod non inuenit, veruntamen ne ſibi aliqua ambiguitas remaneret,eũ ſup corpus B. Petri fecit iurare eo ſic expurgato mandat Imperatori vt habeat eum pro epiſcopo, & ei tãquam epiſcopo reuerentiã præbeat.

c Proprium.] Ex abundanti fiũt aliqua ad ſuperandam hominum malitiam,vt C de iud. Authẽ.iubemus.11. q.3 inter verba.ext.de ele, bonæ.extra de dolo.& contu cum olim. Et quæ abundant, non ſolent viriare contractum. ff. de reg iur. non ſolent. & ff. de verb.obl.quę extrinſecus. Sed quare dicit ex abundanti. Dicunt quidã 1. ꝙ ita exilis,ideſt, leuis vel modica fuit infamia quod nec erat neceſſaria expurgatio. Certe ſm hoc debuiſſet facta fuiſſe inquiſitio,q̃a inquiſitio nõ eſt facienda niſi ita publica ſit infamia, ꝙ vlterius ſine ſcãdalo nõ poſſit tolerari, vt ext.de accuſ.qualiter. Melius dicas,ꝙ iſte nõ tenebatur expurgare ſe.Nã cũ inquiſitio præcedit expurgationẽ, ſi teſtes per ques ſit inquiſitio, dicũt ipſum reũ ſtatim punitur, nec auditur expurgatio ſua. ſed ſi ſemiplene probant,tunc indicitur expurgatio,vt extra de pur.cano.Iter. Sed ſi ꝑ dicta teſtiũ nulla eſt ſuſpicio cõtra ipſũ, tũc non eſt onerãdus expurgatione vt hic. Sed qd ſi infamatus vult expurgare ſe.iudex aũt vult inquirere de fama eius? Vr ꝙ iudex potius inquirere poſſit, ut hic & ext.ea.inter. Sed cõtra illud eſt ordinariũ, ꝙ infamatus ſe expurget: ergo beneficiũ illud nõ eſt ei auferendũ 2. ſu.ea.q.1.multi.circa ſi.Sed dic,ꝙ ep̃s ſi vult põt inquirere:quia crimen q̃nque per inquiſitionẽ reuelatur, qd̃ ꝑ purgationẽ occultatur. Sol in infamia orta eſt cõtra eu iudex

1 Vt Lau.

Inquiſitio qũ fieri dẽt.

Inquiſitio an poſſit fieri cõtra uolentẽ ſe purgare.

a 28.diſt.de his in auth. de nup. §. ſi autem.

Digitized by Google

iudex inquirere poteſt.extra.de accuſ.qualiter.
a ¶Dubietas.] Ergo poſt expurgationem non poteſt accuſari ab aliquo ſuper illo crimine, vt extra de accu. de his criminibus & 23.q.4.ſi illic. Nec enim ſæpius q̃rendum eſt de delicto eiuſdem hominis, vt ff nau. cau. ſtab. licet arg. cõtra. 33.q.2.admonere. 25.diſt. primum. extra de accuſ.veniẽs. vbi etiã poſt abſolutionem cogitur ad expurgationẽ. Tu dicas, quod illum, qui ſemel eſt abſolutus, amplius nullus põt accuſare ſuper illo crimine, niſi ĩ duobus caſib. 1. ſcilicet ſi ſuã iniuriam proſequatur & probat ſe ignoraſſe accuſationẽ fuiſſe ab alio inſtitutã, vt ff de acc. ſi cui. §.1. & cũ vult probare de præuaricatione prioris accuſatoris, vt ff. de p̃ua.l.3. Ioã. Decreta. tñ videtur dicere, q̃ ſolum iſti prohibentur accuſare, q̃ prius ſtabant contra ipſum, vt extra de accuſ cum P. Manconella.

Ab ſolutus ſemel, i duobus caſibus accuſari poteſt.

1 Adde gl. & Docto. in l.3.C. de acc. gl. magiſtralis in ca. cũ dilectus, de elect.

ſic 3.32 diſt. §. verũm. Fuit tamẽ hic nimiũ papaliter diſpenſatum, quod epiſcopus expurgatur coram Papa cogitur adhuc coram muliercula ſe purgare: cum tamen pleniſſimas debeat habere vires, quod auctoritate Papæ fit, licet per ſe ſit inualidum 4. extra de transla. c.1.

Papa q̃nque nimium papaliter diſpenſat.

4 Poteſt dici ſm Ioan. q̃ hoc totum iõ fuit, vt fama eius clarior appareret. arg.5.q.1. quidam.

nè qua in cordibus remaneat, de his quæ ſunt iam purgata, dubietas [a]. Sed ita ſupraſcripto vos epiſcopo deuotiſſimè oportet in omnibus adhærere, vt congruè, decenterque Deum in eius perſona, cuius miniſter eſt, videamini honorare.

Item ex eodem ad Brunichildam Reginam Francorum lib.11.epiſt.8.

¶Quomodo Beatus Gregorius Mennam epiſcopum iuramento purgari fecit. Cap. VII.

Mennam vero reuerendiſſimũ † fratrẽ, & coepiſcopum noſtrũ, poſtquam ea, quæ de eo dicta fuerãt, requirentes, in nullo inuenimus culpabilẽ eſſe, qui inſuper ad ſacratiſſimũ corpus B. Petri Apoſtoli ſub iure iurando ſatisfaciens, ab his, quæ obiecta eius opinioni fuerant, ſe demonſtrauit alienũ; reuerti illuc purgatum, abſolutumque permiſimus: quia ſicut dignum erat, ut ſi in aliquo reus exiſteret, culpã in eo canonice puniremus; ita dignũ non fuit, ut eum adiuuante innocentia diutius retinere, vel affligere in aliquo deberemus. ¶ Purgationẽ [a] tñ ante te, duobus ſibi ſacerdotibus iunctis, ubi accuſator ceſſauerit [b], eũdẽ ex ſe præbere tuo cõmittimus arbitrio [c]. Vulgarẽ deniq;, ac nulla canonica ſanctione fultam legem, feruentis ſcilicet, ſiue frigidę aquæ, ignitique ferri contactũ, aut cuiuſlibet popularis inuentionis (quia fabricante hæc ſunt omnino facta inuidia) nec ipſum exhibere, nec aliquo modo te uolumus poſtulare, immo Apoſtolica auctoritate prohibemus firmiſſimè.

Poly. ibidem. Burc. li.1. c.196. Iuo p.5.c.311. Pann. li.5.c.6.

† *al. reuerentiſſimũ.*

Alex. 2. Raynaldo epiſcopo. Iuo p.10. c.15. Pann. li.5. c.8.

Mennam.] CASVS. Beatus Gregor de crimine Mẽnnæ epi, qui fuerat infamatus, diligenter inquiſiuit, & cũ in eo crimẽ non inueniſſet, eũ ſupra corpus B. Petri iurare fecit, & ſic eum demum ad reginam Francorum tranſmiſit & hoc in prima parte. In ſecũda parte, quæ incipit ibi, [Purgationem] &c. mandat Greg. eidẽ reginæ vt ſi accuſatores non appareant indicat eidem epiſcopo purgationem cũ duobus ſacerdotibus: purgationem tamen vulgarẽ non imponat.
b ¶Ceſſauerit.] Si dicas, quod verbũ hoc ceſſauerit, ſit p̃teriti 2 tpis, non procedit obiectio, vel ſecundum H cum quis ex

a ¶Purgationem.] *Hic erat grauiſſimus error. Coniunctè enim*
b *ac legebantur cum ſuperioribus, quæ Brunichildæ ſunt ſcripta:*
quaſi purgatio presbyteri a B. Gregorio mulieri committeretur. Sed nil tale legitur in epiſtola B. Gregorij, ex qua prior pars huius capitis eſt accepta. Verum Iuo p.12.c.15. & Pann. li.5.c.8. citant hoc ex epiſtola Alexandri ſecundi Raynaldo Cumano epiſcopo, cuius epiſtola initium eſt infra eadem c. ſuper cauſa. *Et hic verſiculus,* Purgationem *cõtinenter legendus eſt poſt extrema verba illius capitis. Ac propter citationes doctorũ hinc quidem mutatus non eſt: ſed additum eſt in margine nomen Alexandri ſecundi. Ita nihil loci relinquitur admirationi auctoris gloſſæ. Nuſquam enim Romani Pontifices, huiuſmodi cauſas mulieribus leguntur commiſiſſe.*

Item Gregorius Caſtorio Notario Rauennæ, lib.7. indic.2.epiſt.80.

2 Hoc dicebat L. & eſt ſenſus, quia deſtitit accuſator.

purgatur non præcedente accuſatione, tunc poſt purgationem bene admittitur accuſator: ſecus ſi præceſſerit accuſatio. Vel dic, quod ſi accuſatore abſente & nõ citato audita eſt expurgatio, idem accuſator poteſt cũ denuo accuſare, vt C. de acc. l.4. ſecus ſi eo præſente. Vel loquitur 3. cum ſuam iniuriam vult proſequi. Vel ignorabat accuſationem ab alio inſtitutam. ff de præua. l.3. & ff de accuſ ſi cui.
c ¶Arbitrio.] Delegatur hic laico ſpirituale negocium, c.1. in fi. C. de teſt. omnium. Item cum iuſiurandum ſit maioris auctoritatis quàm res iudicata. ff de iureiuran. l.2. & illud obſtat omnibus accuſare uolentibus, etiam in publicis criminibus. ff. de iureiur. cum qui. §. in popularibus multo fortius res iudicata obſtabit omnib. Quare ergo poſtea admittitur accuſator 5. poteſt dici, quod fuit abſolutus ſub conditione, niſi accuſator appareret, uel fuit abſolutus ab inſtantia iudicij; nec ideo lis perijt. ff. de iudic. & poſt dictum.

3 Scilicet lex p̃ximè allegata.

5 Adde ad hoc gl & ibi Bar. in l aut priuatim, & in l. mulier. ff. ad Turpi. no. in l.1.C. ſi reus vel. accuſ. mor. fuer.

Quan-

QVanto.] CASVS. Maximus eps̃ Salonitanus dicebatur acquiſiuiſſe per ſimoniam epiſcopatum. Imponebatur ei, quòd fornicationem commiſiſſet, & ideo a Papa fuit excommunicatus. nihilominus tamen excommunicatus celebrauit. Dominus Papa volẽs eidẽ epiſcopo

hoc videtur, ꝙ ſic, quia in nullius vergit præiudicium ſic. inf de conſec.d.4 placuit.

d ¶Epiſtolam.] Ergo quis poteſt abſolui per literas, & excommunicari 2 vt extra de ſimo accuſatum, & ſu.q.1.de manifeſta. Quid ſi moreretur prius, quàm literæ peruenerint ad ipsũ. Tũc dicam eum abſoluendum poſt mortem, vt extr.de ſent. excõ. a nobis, & eſt arg. ꝙ tunc demũ ſit quis excommunicatus vel abſolutus literis receptis. arg.4. q.5.quiſquis, & ext. de app. ſuper e. in fi. & ſu d.4. leges. argu. cõt. ff. ſi cer. pet. eius qui in prouincia. ibi, ſtatus ſui ignarus Sꝫ diſtĩguit, vt ff đ acq. poſſ. qui abſenti, vbi dicitur, ꝙ ſi quis manumittit abſentẽ, refert an velit eũ eſſe liberum quando ſcribit literas manumiſſionis, vel quando literæ ad eum peruenerint. Probabilius eſt dici, ꝙ excõicatio non ligat niſi a tempore ſcientiæ, ſicut nec lex. vt d 4. leges. & 82 d propoſuiſti. nec ſententia, vt inf. ead. q. 6. biduum. Io. Sed certe ſi quis abſens excõmunicatur ſtatim eſt excõicatus antequam ſciat: quia ſententia excommunicationis ſtatim trahit ſecũ ſuam executionem. ext. de appe. paſtoralis. dummodo ſit pura, & non cõditionalis: verum tamen non punitur cum ingerit ſe communioni hominum anteq̃ ſciat. extra de cler exc mi. illud. Error enim facti nemini nocet, vt ff de iur. & fa. ign. error B.

2 Adde ad hoc not. in l ſeruum. §. publice, ff. de procur. & in l. abſentẽ, C. de acc.

d ¶Epiſtolam.] De grauibus expurgat 3 ſe iuramento, de minorib. nuda promiſſione. Io.

3 Sol. 8 q. 3 cap. vlt. vbi de hoc.

¶De Maximo Salonitano epiſcopo, qui ſacramento ſe ipſum purgauit. Cap. VIII.

QVanto a nobis [a] credi tibi, & neceſſarias vides cauſas iniungi; tanto te ſtrenuum debes, & ſolicitum exhibere. Proinde, ſi Maximus Salonitanus præſtito ſacramento firmauerit ſe ſimoniaca hæreſi non teneri, atque de alijs ante corpus ſancti Apollinaris tantummodo requiſitus innoxium ſe eſſe reſponderit [b], & de inobedientia ſua pœnitentiam [c] (ſicut reputauimus) egerit; volumus, vt ad conſolandum illum, epiſtolam [d], quam ad eum ſcripſimus (qua ei & gratiam noſtram, & communionem nos reddidiſſe ſignauimus) experientia tua dare debeat, quia ſicut in contumacia perſiſtentibus ſeueros nos eſſe conuenit, ſic iterum humiliatis, & pœnitentibus [e] negare locum veniæ non debemus [f].

Idem Mariano epiſcopo Rauennæ, lib.7.epiſt.79.

¶De eodem. Cap. IX.

Poly. l.2. tit.37.

QVæ de cauſa [g] Maximi ſint agenda, ex epiſtolis, quas ad vos ante tranſmiſimus, agnouiſtis. Sed quia, qualis de hac re fraternitatis veſtræ voluntas ſit, magis a præſentium latore Caſtorio chartulario noſtro renunciante cognouimus; ideo, ſi idem Maximus coram vobis, & prædicto chartulario noſtro, de ſimoniaca hæreſi præſtito ſe ſacramento purgauerit, atque de alijs ante corpus ſancti Apollinaris (vt ſcripſimus) tantummodo requiſitus liberum ſe eſſe reſponderit, cauſam ipſius, fraternitatis veſtræ, de eo, quod excommunicatus Miſſarũ ſolemnia agere præſumpſerit, iudicio committimus, qua dẽat pęnitẽtia, talis culpa purgari. Et ideo quidquid [h] vobis ſecundum Deum placet, ſecuri diſponite: nec aliquod de nobis dubium habeatis. Nam quicquid a vobis de hac cauſa fuerit ordinatum, nos & grate ſuſcipimus, & libenter admittimus.

Item Sixtus Papa III. epiſt. ad Orientales epiſcopos, cap.1.

epiſcopo gratiam facere, præcepit notario ſuo Rauennæ moranti, vt ſi per iuramentum ſuum de ſimonia ſe purgauerit, & de fornicatione, & alijs quæ ſibi obijciebantur, ſe reſponderit innocentem, & de eo, ꝙ excommunicatus celebrauerit, pœnitentiam egerit, reddat ei epiſtolam, in qua ei gratiam ſuam reddit, & abſolutum oſtendit. De eodem loquitur c.63. diſt. Salonitanæ.

a ¶A nobis,] Maximus Salonitanus epiſcopus ſine licentia Papæ fuit conſecratus 1 propter quod a Papa fuit excommunicatus, & poſtea miſſam celebrauit, ſimiliter imponebatur ei ſimonia, & fornicatio.

1 propter q̃ non indicit purgatio, vt patet in eo, qđ legitur & not. 33. diſt. habuiſſe.

b ¶Reſponderit.] Ex illis enim hæc fuit infamia 1 & ideo vnius iuramentum admittitur.

c ¶Pœnitentiã.] Sed quæro an ei ſoli ſit credendum? De

e ¶Pœnitentibus.] Simile extra de poſtul. prælat. ad hęc circa fin.

f ¶Non debemus.] Qui tñ de rigore eſſet deponendus. ſup. d. 50 accedens contra. 1 1.q. 3. ſi quis eps̃, &c. penul.

QVæ de cauſa.] CASVS. De eodem Maximo ſcribit Rauennati archi epiſcopo: & mandat ei, vt ſi expurgauerit ſe, vt ſup dictum eſt, coram archiepiſcopo, & notario ſupradicto, imponat ei pœnitentiam de eo, ꝙ excommunicatus celebrauit, & quidquid de eo diſpoſuerit, ratum habet.

g ¶Quæ de cauſa.] De eodem Maximo loquitur hoc capitulum.

h ¶Quidquid.] Argu Papam ſeruaturum quod legatus ſtatuit: & idem honor ei exhibendus eſt ſicut Papæ 93. diſt.

Legatus an virtute generalis mandati diſpenſare poſſit.

Digitized by Google

diſt.c.vlt.& ff.de offi præfec.præto.l.vnica.in fi.ibi, cre didit enim princeps eos, qui ob ſingularem induſtriam explorata eorum fide, & gratia ad huius officij magnitudinem,&c.Item eſt hic argu ꝙ generali mandato diſpenſatio delegatur.arg.cõtra extra de offi. del. ꝙ tranſlationem.cum.n.diſpenſatio hẽat ſe inſtar reſtitutionis in integrũ, & reſtitutio in integrũ nõ delegatur per generale mãdatum,vt ff.de mi.il lud.ergo nec diſpẽſatio. Io. Ego dico,ꝙ legatus Dñi Papæ generalis oĩa põt, niſi ea ſola quę Romano Põtifici ſũt reſeruata.extra de ſent.exe. nuper de offic.leg. ꝙ tranſlationem.B.

f ¶Beneficia.] Iſte bñficio,& officio fuit priuatus: qui grauiter erat infamatus . extra de purga. cano. inter. Et fructus medij tpis recuperat.ff. de re mil.l. pen. Si vero iſte iuſte eſſet depoſitus,nõ recipiet fructus 2 medii tẽporis reſtitutus,niſi hoc exprimeret in ſententia, vt C. de

Spoliatus reſtitutus : an recipiat fructus medijtẽporis.
2 Io. Gar. In l. Gallus. §. & qd ſi tantum.de li.& poſth.

¶Qualiter Sixtus ſemetipſum purgauit. Cap. X.

Nic.epiſt. 7. ad Michaelem.

MAndaſtis [a], vt ſcriberem vobis, qualiter inſtans iurgium contra me ſuſcitatum ſit,vel a quo,vt veſtro adminiculo pelleretur , & cauſa mea firmaretur . Scitote me criminari a quodam Baſſo, & iniuſte perſequi. Quod audiens Valentinianus Auguſtus noſtra auctoritate [b] ſynodum congregari iuſſit . |Et facto concilio cum magna examinatione ſatisfaciens omnibus, (licet euadere ſatis aliter potuiſſem [c]) ſuſpicionem tamen fugiens,corã omnibus me purgaui;me.ſ.a ſuſpicione,& æmulatione liberans;ſed non alijs,qui noluerint, aut ſponte hoc non elegerint,faciendo † formam [d], exemplumque dans.

† al. faciendi.

Item Alexander Raynaldo Cumano epiſcopo.

¶De cauſa Guillandi præsbyteri. Cap. XI.

Pann.l.5.c.7.

SVper cauſa [e] Guillandi presbyteri tui de morte epiſcopi ſui,prædeceſſoris tui infamati,in medium conſuluimus;itaq; circunſtantium fratrum vnanimi aſſenſu ſuę dilectioni reſcribimus , præfatum Guillandum presbyterũ ante te præſentandum;vbi ſi certi accuſatores defuerint, tunc dictante iuſtitia ſine omni controuerſia presbyter, quæcunque ob hoc iniuſte amiſit , ac ſacerdotium accipiat,& integra beneficia [f].

Iuo p.10.c.15.& in epi. ad Vildebertũ Cœnomanenſem.

α ¶Beneficia.] *In epiſtola hoc loco ſequitur verſ.* Purgationẽ, *ſupra ea d.c.* Mennam, *vt ibi notatum eſt.*

Item ex concilio Agathenſi.

¶De purgatione clericorum,ſi conuinci non potuerint. Cap. XII.

ext.de pur can.ca.ſi quis presbyter.
Burc.l.2.c.181.
Iuo p.6.c.226.
Pann.l 5.c.1.

SI legitimi accuſatores crimina β ſacerdotis probare non potuerint [g], & ipſe negauerit ; tunc ipſe cum ſeptem ſocijs ſui † ordinis(ſi valet [h])a crimine ſemetipſum expurget.Diaconus vero,ſi eodem crimine accuſatus fuerit,cum tribus ſemetipſum excuſet.

† al. ſuis eiuſdem ordinis.

β ¶Crimina.] *Apud cæteros collectores legitur:*ſi autem accuſatores legitimi non fuerint, qui eius crimina manifeſtis iudicijs probare contenderint,& ipſe,&c.

Item ex concilio Ilerdenſi.

Burc.l.2.c.184.
Iuo p.6.c.229.
Pann.l.5.c.2.

¶De eodem. Cap. XIII.

PResbyter

MAndaſtis.] CASVS. Papa accuſabatur a quodam Baſſo: cuius auctoritate Valentinianus Imp. ſynodum congregauit, in qua ſpõte ſe purgauit , non dãs formam cęteris ſucceſſorib. ſuis ſic ſe purgandi,ſi noluerint,& quia quidam epi quærebant qualiter hoc negotiũ proceſſiſſet,Papa reſcribit eis narrando factum.

a ¶Mandaſtis.] Mandat hic minor minori. nam precatiũ verbũ eſt, mando. vt C. cõ.deleg.l 2.in ptin. ſic 1.q. 1.filium.

b ¶Auctoritate.] 96. d. vbi nam.

c ¶Potuiſſem.] Quia Papa a nullo põt iudicari,vt 9.q.3. alio rũ. nec etiam ab vniuerſali cõcilio,vt 17. diſt.§. hoc etiam,ff. de leg.princeps. præterquam in hæreſi. 40.d.ſi Papa.

d ¶Formam.] 14.q. 5.dixit.Ioan.

SVper cauſa.] CASVS. Guillandus presbyter infamatus fuit de morte epiſcopi ſui,& propter hoc fuit officio , & beneficio ſpoliatus : committit negotium Dominus Papa hoc modo , vt ſi accuſatores defuerint,reſtituantur ei omnia ablata, præſtita tamen purgatione.

1 Sub.& reſtitutio non datur,niſi petenti.

e ¶Cauſa] Forte hic non intentabatur poſſeſſorium 1, aliàs non obſtat crimen petenti reſtitutionem, vt extra de reſti. ſpol.in literis, &c. item cum quis. nam alij dicunt,cum ſpoliator obijcit exceptionem, quam vult ſtatim probare, prius eſt audiendus, quam ille reſtituatur. arg.31.q.2.Lotharius.in Auth.de teſt.§ ſi vero qs. coll. 7.& arg.extra de teſti. veniens 2. ſed hoc non concedo, vt extra de reſti.ſpol.literas,in fi.

de re mili.cum allegatis.lib 12.Io.de Fant.

SI legitimi.] CASVS.Si accuſatores crimen ſacerdotes non probauerint, ſi remanſerit infamatus,cum ſeptẽ ſacerdotibus ſe expurget.

g ¶Potuerint.] C.de re.cre.l.in bonæ fidei.

h ¶Si valet.] Quia ſi non valet, deponitur 3 extra de ſimon.de hoc. Vel forte ſunt inimici ſui:extra de purg. cano.cum in iuuentute. immo cum fœmina poteſt ſe purgare 18.q.2.in decima. Io.

3 De hoc ſu. ea q.1 in primis.in gl 2.

PResbyter.] CASVS . Si ſacerdos fuerit coram ſuo epo de crimine infamatus , quod probare nõ poteſt per teſtes,

Digitized by Google

teſtes, ſuſpendi debet donec cum ſeptima manu ſui ordinis ſe expurget, & poſtea ſuum officium exequatur.
a ¶Plebe.] Idem eſt ſi ab epiſcopo, vel a ſacerdotibus, vt inf. ea omnib. in ſi. ſup. d. 28. conſulendum contra.
b ¶Suſpendatur.] Forte ſecundum diſtinctionem, ext. de d. 74. Honoratus. Sed contra vſ, quia hæc duo ſunt connexa. 81. d. ſi quis ſacerdotum. & 32. d. præter hoc. Sed dic, ꝙ non eſt priuandus beneficio: niſi ſm ordinem iuris. extra de iud. c. t. niſi forte pp ſcandalū. ſup. ea. ſup cauſa. & cum magna laborat infamia, vt ext. de purg. ea non. inter.

Beneficioq; priuari non dēt niſi ſm ordinē iuris

† al. ſuſpendatur ab officio presbyter vſque

ſi a plebe [a] ſibi commiſſa, mala opinione infamatus fuerit, & epiſcopus legitimis teſtibus approbare non potuerit; ſuſpendatur † [b] vſque ad dignam ſatisfactionem; ne populus fidelium in eo ſcandalum patiatur. Digna verò ſatisfact.o eſt (ſicut a maiorib. cōſtitutum α eſſe docetur) quando ſiue ſecundum canones, ſiue ad arbitrium [c] epiſcopi ſeptem ſibi collegas adiungit, & iurat in ſacroſancto β Euangelio coram poſito, quòd crimen ſibi illatum non perpetrauit. Et hac ſatisfactione purgatus, ſecure deinceps ſuum exequatur officium.

2 al. notum.

α ¶Sicut a maioribus conſtitutum.] *Hoc loco ſicut & paulo inferius, plura ſunt verba apud cæteros collectores.*
β ¶Sacroſancto.] *Apud eoſdem legitur*, in ſacro coram poſito Euangelio, *quo facit c. teſtimonium in verſ. nemo clericum, infra 11. q. 1.*

b ¶Suſpendat.] Hic colligitur, ꝙ infamatus ſtatim debet ſuſpendi vſq. ad dignā ſatisfactionē. ar. inf. 3 q. 2. quia ea. ext. de pur. ca. inter. & ext. ead. ex tuarum. Sed contra ſu. ea q. t nomē 2. & ext. de acc. qualiter, & qñ. ext. de pur. can c. 2. & vl. In his habes, quòd prius inquirendum eſt de crimine, quā priuetur officio ille qui eſt infamat', & ar. 3. q. 2 audiuimus. Notandū ergo, ꝙ cū clericus aliquis corā iudice ſuo eſt infamatus, præfiget 3. eps certū tps volētib. accuſare ext. de cland. deſpon. c. vlt. & ſi accuſatores apparuerint, canonice audiētur. inf. c. oīb. nobis. 15 q. 5. c. 1. extra de pur. can. c. ex tuarū. Si vero accuſator nō apparet, & mala fama crebreſcit, tūc eps vocatis eccleſiæ ſeniorib. pcedat ad inquiſitionem. ext. de acc. qualiter. 86. d. ſi qd vero. & ipſe niſi eps inducet cōtra eū teſtes, ſi alios non apparet. 11. q. 3. præcipue. in ſi. extra de acc. cū oporteat. ſu ea. presbyter. & li te non cont. hoc facere pōt, vt ext. ut li. nō cont. qm̄ frequēter. & ſi fuerit cōuictus, canonice puniatur Si autē non conuincitur, & adhuc mala fama pdurat admoneat ipſū primo ſeorſum, poſtea coram teſtib. vt ſe corrigat: ꝙ ſi non

Infamatus ſuper crimine nō eſt ſtatim ſuſpendendus

3 Præfiget, Bart. Cæpol. cap. 49.

[*Item Silueſter Papa.*

¶De eodem. PALEA. Cap. XIIII.

ACcuſatum ſimoniacum neceſſe habuimus ſummopere per ſcripturam prohibere, ne Miſſarum ſolennia celebrare debuiſſet, donec quid eſſet verius, potuiſſemus cognoſcere.

¶*Citatur hic ex Silueſtro; fere idem eſt in decretal. tit. de ſimon. cap. accuſatum. & ibi tribuitur Deodato Pontifici. Sed in nullis horum duorum Pontificum ſcriptis, quæ extant, tale aliquid eſt inuentum. In regeſto B. Gregorij lib. 5. epiſt. 3. Maximo præſumptori Eccleſiæ Salonitanæ hæc leguntur*. Peruenit i aque ad nos, quòd per ſimoniacam hæreſim fuerit ordinatus. Sed & alia de te multa hic dicta ſunt, de quibus vnum quam maxime fuerit, propter quod neceſſe habuimus te ſummopere per ſcripta noſtra prohibere, ne Miſſarum ſolennia celebrare debuiſſes, donec quid eſſet vere potuiſſemus addiſcere. *Et ex hac epiſtola uideri poteſt accepta hæc palea; & c. accuſatum, & c. quoties extra de ſimo. Nam initium ipſius epiſtolæ eſt*, Quoties contra, &c.

[*Item in concilio Triburienſi*]

PALEA. Cap. XV.

NObilis homo, vel ingenuus, ſi in ſynodo accuſat, & negauerit; ſi eum conſtiterit fidelē eſſe, cum duodecim ingenuis ſe expurget, ſi antea deprehenſus fuerit in

ext. de pur. can. c. 1. Burc. l. 6. c. 19.

de pur. ca no. c 2 ſup. 33. d. c vlt. contra dic, quòd ibi fuit exilis infamia.
b ¶Suſpendatur.] 1. hoc eſt verum ſecundum diſtinctionem ſi fuerit notorium, vel manifeſtum, vel famoſum. extra de cohab. cler. veſtra, & c. ſi. & tunc refert ſi fuerit famoſum ſine ſcandalo, vel cum ſcandalo ext. de coha. cler. tua contra 28. d. conſulendum. Sol ibi non imminebat ſcandalum, hic ſic, puta ex eius celebratione. ext. de coha. cle. tua. 1. 28 q. 1. iā tūc. & 3. q. 2. audiuimus. aliter obtinet ſu ea. q. 1 c. 2 Sed nunquid a beneficio ſuſpenditur? Videtur ꝙ non: quia pœnæ ſunt emolliendæ, & quia creſcente contumacia creſcere debet & pœna, vt fecerit, tunc demum ſuſpendat eum vſque ad dignā ſatisfactionem, extra de pur. can. c 2. in quo caſu intelligo quod hic dicitur nunquam enim a principio ſuſpendat eū niſi enormitas delicti, vel ſcandali hoc expoſcat. extra ea inter. & hęc eſt digna ſatiſfactio, vt purget ſe adiuncto ſibi legitimo numero, vel ad arbitrium ſui epi, vt hic, eo inf. ea. omnibus, & extra ea. ex tuarum, & eo. deficiente in purgatione puniatur: & puniat eum tanquam conuictum, vel confeſſum. ext. de acc cum P. ext. de ſim. inſinuatum. & de pur. can cum P. & ibi de hoc.
c ¶Arbitrium.] Hic not compurgatores arbitrio epiſcopi ſumendos.

1 Hoc obtinet qñ ſcandalu imminet ex eius celebratione, vt hic dicitur.

Digitized by Google

SI mala.] CASVS. Idem dicitur in hoc c. quod in præcedentibus, eo addito ꝙ cõpurgatores debent eſſe tales, de quibus non ſit ſuſpicio. a ¶Se nolle.] Bonæ opinionis, & qui vitã eius nouerint & mores, vt extra ead. ca. cum dilectus. ſed non fiet rigide examinatio teſtium. extra ead. cap. conſtitutus. immo frater poteſt purgare fratrẽ. extra de præſumpt. c. literas. lo.

IN

furto, aut periurio, aut falſo teſtimonio ad iuramentum non admittatur, ſed (ſicut qui ingenuus non eſt) feruenti aqua, vel candenti ferro ſe expurget.

¶Burchardus etiam citat ex concilio Triburienſi, c. 10. & in Triburienſi illo, quod extat impreſſum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia.

Hinc Hincmarus Rhemorum epiſcopus.

¶De eodem. Cap. XVI.

SI mala fama de presbytero exierit, & accuſatores, ac teſtes legales defuerint †, ne, contra Apoſtolum, infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur miniſterium noſtrum, ne ve ſecuriores presbyteri exiſtentes licentius in peccatum prolabãtur, ſecundum decreta ª maiorum cum denominatis ſibi vicinis presbyteris, quos ſcimus ſe nolle ª peierare, ſacramento famam ſuam purget. Iuo p. 6. c. 420. † al. defecerint. 2. Cor. 6.

¶In concilio Rhemenſi Trosleiano 9. c. refertur ſynodus ab Hincmaro Rhemorum archiepiſcopo habita, in qua habetur hoc caput.

a ¶Secundum decreta.] *In ſynodo legitur.* ſecundum decretum Gregorij iunioris ſit iuſiurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in ſacramento purgationis ſuæ eum teſtem, quem habebit iudicem.

Item Innocentius Aquileienſi Patriarchę, & Mantuano epiſcopo.

¶De eodem. Cap. XVII.

QVoties frater noſter Tridentinus eṗs in noſtra præſentia de ſimonia ſit impetitus, prudentiam veſtram latere non credimus: cuius cauſa tandem in noſtra præſentia ventilata producti ſunt aduerſus eum accuſatores viua † voce, & ſcripto aſſerentes, ꝙ eccleſiã S. Petri de Pado †, presbytero Paulo dederit pro quatuor modijs frumenti † quos ab eiuſdẽ eccleſiæ laicis acceperit. Verum qm̃ nec accuſatores, nec teſtes ẽm formam canonum, & ſanctorum Patrum ſtatuta, in cauſa ipſa procedere potuerunt, cõi fratrum noſtrorum concilio iudicamus, vt tertia manu ſui ordinis, & quatuor † abbatum, & religioſorum ſacerdotum de ſupradicta ſimonia in veſtra præſentia ſe debeat expurgare. Porro purgationis tenor erit huiuſmodi. Idem eṗs ſuper ſancta Euangelia primum iurabit, ꝙ pro eccleſia S. Petri de Pado presbytero Pado danda, neq; ipſe per ſe, neque per ſubmiſſam perſonam, neque alius pro eo, ſe ſciente, pretium receperit. Deinde vero purgatores ſuper ſancta Dei Euangelia iurabunt, ꝙ ſicut ipſi credunt, verum iurauit. Nos itaque cauſæ huius ſeriem committentes prudentiæ veſtræ, mandamus vobis, vt congruo loco in vnum conuenire curetis, & ita cauſam ipſam iuxta præſentium tenorem præſtante Domino reſtauretis: quatenus & omnis de cætero huius quæſtionis ſcrupulus auferatur, & vtrique parti ſua iuſtitia conſeruetur. Si quis verò de vobis, certa præpediente cauſa, intereſſe non poterit, vos, qui adeſſe poteritis, idem iudicium terminate. Quòd ſi prædictus frater noſter A. prædictam purgationem fecerit, vos ei auctoritate noſtra prædictum officium & Tridentinam eccleſiam reſtituite. Hanc autem purgationem ante proximam purificationem B. Mariæ Virginis adimplere iubemus.

† al. vna. † al. Palo. † al. farina. † al. quarta manu.

¶Caput hoc extat in decret. tit. de purg. canon. & tribuitur Innocentio tertio. Sed viſum eſt ibi eſſe mendum, vt III. *ſit poſitum pro* II. *Nam collector decretalium ſolet in Pontificibus hunc ordinem obſeruare, vt eos qui anteceſſerunt prius citet. Ita, cum ibi hoc caput habeatur ante aliquot canones Alexandri, ac Lucij tertij, qui præceſſerunt Innocentium iij. non videtur huic poſſe tribui; quanquam habeatur etiam eidẽ adſcriptum inter opera ipſius poſt ſermones, & in concilijs quæ in quatuor tomos ſunt diuiſa, tomo 3. A pleriſque autem manuſcriptis Gratiani codicibus, etiam ijs, in quibus paleæ eſſe ſolent, totum iſtud caput abeſt. A verſiculo autem.* Nos itaque. *vſque ad finem abeſt ab omnibus.*

Digitized by Google

IN PRÆMISSIS. Hoc allegando dicit Gratianus propter duo cap. ſcilicet Sixti & Leonis.
a ¶ Se purgare] Falſum dicit allegando.
ADDITIO. Dic vt inf. ea. c. vlt.
b ¶ Sixti Papæ.] Sup. ea. mandaſtis. Io.
c ¶ Et

minibus infamatus ſe coram multis purgauit, non ſtatuendo ius vt ſucceſſores ſui ad hoc cogantur.
d ¶ Iuſſi.] Nec conſilium dedi, nec defenſionem præſtiti, nec ſciente me factum eſt, vt extra de purg. cano. quoties. 50. diſtin. ſi quis viduam, addunt quidam, nec volui 1, vſu t. q. 4. quia prætulatus, qđ valæ dutū videtur Sed nunquid hic iurabo, quia cum ſciui prohibere potui, & nō prohibui, & hoc ꝙ non habeam ratū quod factum eſt, cū etiam in maleficijs ratihabitio mandato æquiparetur. ff. de vi, & vi arm. l. 1 §. cū procur. & extra de reſtit. ſpol. cum ad ſedem in ſi ſup. ea. q. 1. notum in ſi.

In præmiſſis auctoritatibus ſubintelligitur, ſi reus ſe purgare [a] *voluerit, vt ſacri canones modum non neceſſitatem purgandi accuſato imponant: ſicut apparet ex fine capituli Sixti Papæ* [b], *& auctoritate Leonis* [c], *qui data purgatione ait de ſe ipſo.*

¶ De Leone qualiter ſe purgauit. Cap. XVIII.

Burc. l. 1. c. 198. Iuo p. 5. c. 313. Pann. l. 5. c. 4.

AVditum eſt, fratres chariſſimi, qualiter mali homines in me grauia crimina confinxerunt. Quamobrem ego Leo Pontifex ſanctæ Romanæ eccleſiæ purifico me in conſpectu veſtro coram Deo, & angelis eius: quia iſtas criminoſas, & ſceleratas res, quas illi mihi obijciunt, nec perpetraui, nec perpetrari iuſſi. [d] Hoc autem faciens non legem præſcribo cæteris, qua id facere cogantur [e].

¶ *Caput hoc eſt Leonis tertij. Tota vero hiſtoria falſæ accuſationis & purgationis ipſius refertur in vetuſtis Pontificalibus, ex quibus magnam partem accepit S. Antoninus p. 2. hiſt. tit. 14. c. 1. §. de qua etiam re meminit Marianus Scotus, & Aymonius lib. 4. 90. Apud Burchardum & Iuonem plenius eſt hoc caput, atque hæc viſa ſunt notatu digna.* Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine iudicatus, neque coactus, ſed ſpontanea mea voluntate, purifico me in conſpectu veſtro coram Deo, & Angelis eius, qui conſcientiam meam nouit, & beato Petro principe Apoſtolorum, in cuius conſpectu conſiſtimus, quia iſtas criminoſas, ſceleratas res, quas illi mihi obijciunt nec perpetraui, nec perpetrari iuſſi. Teſtis eſt mihi Deus, in cuius iudicium venturi ſumus, & in cuius conſpectu conſiſtimus. Et hoc propter ſuſpiciones malas tollendas mea ſpontanea voluntate facio, non quaſi in canonibus inuentum ſit, aut quaſi ego hanc conſuetudinem, aut decretum in ſancta eccleſia ſucceſſoribus meis, nec non & fratribus, & coepiſcopis noſtris imponam: ſed vt melius à vobis abſcindatis rebelles cogitationes.

Ecce qualiter ſummus Pontifex ſemetipſum purgat, nec tamen cæteris neceſſitatem purgandi præſcribit. [f] *Vnde datur* [g] *intelligi, quòd ſatisfactio purgationis in voluntate conſiſtit accuſati, non in arbitrio iudicis. Sed cum in Ilerdenſi concilio presbyter iubeatur ſuſpendi vſque ad dignam ſatisfactionem, cum etiam decreto* [h] *Leonis in arbitrio ponatur epiſcopi, quota manu ſacerdos purgare ſe debeat, patet quòd ad purgationem cogendus eſt, nec in ſua voluntate, ſed in arbitrio iudicis conſiſtit.*

ſup. ead presbyter ſi à plebe c. ſequenti.

Vnde Leo Papa ſcribens ad Carolum Regem ait.

¶ Qualiter ſacerdotes ſe purgare debeant. Cap. XIX.

Capit. l. 5 c. 34. Iuo p. 6. c. 419. Pan n. l. 5. c. 3.

OMnibus vobis viſu

Purgans ſe, quid debet aſſerere.

1 Dicit Io. de Fan hoc non credo cum conſciētiam ſuam non teneatur qs purgare, niſi vbi inuenitur expꝛ̄ſſum, vt in caſu illius legis. C. de his qui ad eccle confu. p̄ſenti. cum ſi. Arc.

e ¶ Cogantur] Quia ab æmulis hæc infamia proceſſerat. Vel dic, cæteris Apoſtolicis.
ECCE CASVS. Infert ex ſupradictis duob ca ꝙ purgatio voluntaria eſt, & nō neceſſaria. Sed ſtatim dicit cōtrarium per alia c. & ad hoc inducit ſeq. cap.
f ¶ Neceſſitatem.] extra de elec. innotuit.
g ¶ Datur,] Allegando dicit.
h ¶ In decreto.] Leonis inf. cap. prox. & ſeq. Ioan.
OMnibus vobis] CASVS Leo tertius interrogatus fuit à Carolo Rege, & ſuis ſubditis, qualiter ſit procedēdum, ſi crimen ſacerdoti obijciatur. Et rñdet Leo, & dicit, quod iſta quæſtio fuit ſæpius ventilata à temporibus multis nondū tamen fuit ad plenum definita. verum tamen poſt reclamationes multas habito cōſilio multorum epiſcoporum, & aliorum prælatorum, & ſacerdotum, & aliorum multorum ſtatuit & definiuit, ꝙ ſi legitimus apparauerit accuſator, & probauerit crimen, puniatur accuſatus: & ſi nō probauerit, puniatur accuſator de calumnia, tamen ſi ſacerdos accuſatus remanſerit infamatus, indicatur ei purgatio cum iij v. vel vij. manu ſacerdotum, vel cum pluribus ſe expurget,

A c ¶ Et Leonis] Hoc eſt in ſeq. c. 10.
AVditum.] CASVS. Leo Papa de quibuſdam cri-

Digitized by Google

aut auditu [a] notum eſſe non dubitamus, quòd ſæpiſſime, ſuadente antiquo hoſte, ſacerdotibus crimina diuerſa obijciantur. Sed qualiter † ex his ab his rationabilis examinatio, & ſatisfactio fiat, licet tempore bonæ memoriæ Domini genitoris veſtri † Pipini, ſiue priſcis temporibus à ſanctis patribus, & reliquis bonæ deuotionis hominibus ſæpiſſime ventilatum fuerit; nos tamen pleniter, & ad liquidum definitum reperire minime quiuimus. Noſtris quippe temporibus id ipſum, à ſanctis epiſcopis, & reliquis ſacerdotibus, & cæteris eccleſiaſticæ dignitatis miniſtris veſtris † in regnis, ſeu in alijs Deo degentibus, nobiſq; vnà cum eis agentibus ſæpiſſimè propter multas, & nimias reclamationes, quæ ex hoc ad nos ex diuerſis partibus venerunt, ventilatum eſt. Sed qualiter conſultu Domini & patris noſtri Leonis Apoſtolici, cæterorumque Romanæ eccleſiæ epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, ſiue orientalium, & græcorũ patriarcharum, & multorum ſanctorum epiſcoporum, & ſacerdotum, nec non & noſtrorum epiſcoporum, omniumque cęterorum ſacerdotum, ac leuitarum auctoritate, & conſenſu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum conſiliariorum noſtrorum conſultu definitum eſt, vos † omnes vtriuſque ordinis miniſtros ſcire volumus. Statutum eſt namque ratione, & neceſſitate, ac authoritate prædicta conſultu omnium, vt quotieſcumque cuiquam ſacerdoti crimen imponitur, ſi ipſe accuſator talis fuerit, vt recipi debeat (quia quales ad accuſationem ſacerdotum admitti debeant in canonibus [b] pleniter expreſſum eſt) ſi autem, vt dictum eſt, ille accuſator, qui canonice eſt recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum teſtium approbare in conſpectu epiſcoporum poterit; tunc canonice dijudicetur: & ſi culpabilis inuentus fuerit, canonice damnetur. Si vero eũ ſupraſcripto prætextu approbare ipſe accuſator minime poterit, & hoc canonice definiatur. Ipſe ergo ſacerdos, ſi ſuſpicioſus, aut [c] incredibilis ſuo epiſcopo †, aut reliquis ſuis conſacerdotibus [d], ſiue bonis [e] & iuſtis de ſuo populo, vel de ſua plebe hominibus fuerit; ne in crimine, aut in prædicta ſuſpicione remaneat, cum tribus, aut quinque, vel ſeptem bonis, ac vicinis ſacerdotibus, exẽplo Leonis Papæ, (qui duodecim β epiſcopos in ſua purgatione habuit) vel eo amplius, ſi ſuo epiſcopo viſum fuerit, aut neceſſe propter tumultum populi ineſſe proſpexerit, & cum alijs bonis & iuſtis hominibus ſe ſacramento coram populo ſuper quatuor Euangelia dato purgatum eccleſiæ reddat. Si quis autem ſcire deſiderat, quales teſtes ad accuſationem ſacerdotum recipi debeant, & quidquid † de accuſatione faciendum ſit, pleniter in canonibus reperire poterit.

† al. quoniam] qualiter.
† al. noſtri.] c.
† al. noſtri.] c.
† vobis omnibus] cap.
† Concor. text in l. ſa- cri legii. ſ. de ordin. & extraord. co. & in l. Cicero. ſ. de pœ.
† ab quid.

¶ *Apud collectores caput hoc ita refertur, quaſi accepium ſit ex aliqua decretali epiſtola* Leonis *ad* Carolum. *Verum ex lib. quinto capitularium, (ubi hoc ipſum eſt caput* 34.*) atque ex ipſa etiam orationis forma ſatis conſtat editum fuiſſe hoc capitulare nomine* Caroli Magni, *ipſo Leone tertio conſulto, & cum conſilic multorum epiſcoporum. Quod tamen pius princeps, quia ſibi iuriſdictionem in presbyteros arrogaſſe uidebatur, libro ſeptimo capitularium, cap.* 28 1. *emendauit, ita ſcribens,* Omnib. vobis, tam præſentibus, quàm futuris ſcire cupimus, quia de conſultu ſedis Apoſto-

---

get, ſi epiſcopo videbitur: quales aũt teſtes in accuſationib. recipiantur, eſt in canonibus diffinitum.

a ¶ Auditu] Aliquid ergo ſcitur auditu. 22 quæſt. 5. hoc videtur.

b ¶ In canonibus.] Inf. eo. q. 7. teſtes. & c. ipſi.

c ¶ Aut.] Pro & 1. Non enim ſufficit, ꝙ ſoli ep̃o ſit ſuſpectus. arg. contra, extra de offi. iud. or. ex parte. & 30 diſt. cap. vlt. & ſic 2 non obſt. 6. q. 2. placuit. credo tamen ꝙ ſi eſt accuſatus, & epiſcopo eſt ſuſpectus. quod poteſt eũ cogere ad purgationem, ſecus ſi non eſt accuſatus, ſecundum Lau. 3 per illud 6. quæſt. 2 placuit. immo inuenio ꝙ propter calumnioſam accuſationem cogitur quis ſe purgare, vt extra de accuſ. veniens. & argum. ff. ne quis eum qui in ius voc. eſt. l. penult. §. 1.

d ¶ Conſacerdotib.] vel etiam abbatib. extra eod. cum in iuuentute.

e ¶ Bonis] 11. q. 3. in cũctis hic patet quomodo intelligatur illud verbum, a plebe. ſup. ea. presbyter. qa erant boni & iuſti, immo non admittũtur; licet ſint boni: ſi tamen leues fuerint. Nam leues ſunt qui ex facili credũt quæ probari non poſſunt. 11. q. 3. in cunctis. & eſt expreſſum extra eo. cum in iuuentute. aliàs ſolus, qui eſſet bonus, ſufficeret. ext. de adult. ſignificaſti. Ioan.

1 Gloſſ. eſt ſimi. in auth. ſed nouo iure C. de epi. & cle. in l. 3. C. de obſe. pat. p̃ſtan.

2 Illud ſic reſpicit prin. gl. non contra præcedentia.

3 Aliàs, ſim leges.

Accuſator calũnioſus cogitur ſe purgare.

Leues qui dicuntur.

IVRA-

Digitized by Google

IVRAMENTO. Hæc eſt tertia pars quæſtio. in qua quæritur an parentes debent ſe purgare igne, vel aqua filios non oppreſſiſſe? Reſp. quód non: & hoc probat per c. ſeq lo. de Fant.

CASVS. In §. iſto dicitur, ꝙ vulgaris probatio induci nõ debet. Et hoc probatur per ſequens c.

Onſuluiſti.] CASVS. Quidam paruulos filios ſuos ſecum collocabant in lecto: quibus dormientib filij eorum inuenti ſunt mortui. Quærebatur vtrum iudicio candentis ferri, vel aquæ feruentis ſe expurgare deberent filios nõ oppreſſiſſe? rñdet Stephan[1], & dicit, ꝙ talis examinatio non approbatur in canone, ſed monẽdi sũt parentes, vt filios ſuos ſecum non habeant in lecto: ſed cũ occultum ſit eos filios oppreſſiſſe, puniri non debent niſi de hoc conuincantur, vel fuerint ſponte confeſſi. & tũc puniãtur, qua ſunt homicidę, cum homicida dicatur etiam qui conceptum in vtero deleuerit per abortum.

licæ, & omnium noſtrorum epiſcoporum, ac reliquorum ſacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium noſtrorum de criminatorum purgatione ſacerdotum cauſam tractauimus, eamque cum teſtibus (ſicut in anteriori capitulari noſtro continetur) fieri decreuimus: quoniam neſciebamus eandem cauſam, a beato Gregorio Papa eſſe definitã. Nam cum Vvormaciæ generalem conuentum habuiſſemus allata eſt nobis a Riculfo Mogontiacenſi metropolitano epiſtola beati Gregorij Papæ, in qua inter cætera continebantur hæc: [De presbytero verò, vel quolibet ſacerdote a populo accuſato, ſi certi non fuerint teſtes, qui crimini illato approbent veritatem, iuſiurandum erit in medio, & illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia: ſicque maneat in proprio gradu.] Iſta verò omnia, quia vires noſtras excedunt, in iudicio epiſcoporũ iuxta canonicam ſanctionem definienda relinquimus, vt hæc, quando orta fuerint, ita definire ſatagant, vt nec ſecundum ſæculum iuſtam reprehenſionem, nec penes Dominum (quod abſit) damnationem, ſed æternæ beatitudinis, ipſo auxiliante, qui omnia infucata præſtat, præmia conſequantur.

α ¶Noſtrorum epiſcoporum.] *In vulgatis legebatur*, noſtrorum Romanorum epiſcoporum, *ſed vox*, Romanorum, *abeſt non modo a capitulari, ſed etiam a vetuſtioribus Gratiani codicibus, & ab Iuone. Pannormia autem habet*, noſtrorum epiſcoporum, omniumque Romanorum ſacerdotum.

β ¶Qui duodecim.] *Hæc vſque ad verſ.* hubuit, *ſunt etiam apud cæteros collectores, ſed non in capitulari.*

3 *Iuramento vero, candentis ferri, vel feruentis aquæ purgatio non eſt adijcienda.*

Vnde Stephanus quintus Humberto † epiſcopo Moguntio. († *al. Lamberto.*)

¶Candentis ferri, & feruentis aquæ iudicium in eccleſia fieri prohibetur. Cap. XX.

Iuo p. 10. c. 27.

Onſuluiſti de infantibus, qui in vno lecto dormientes cum parentib. mortui reperiũtur, vtrum ferro candente, aut aqua feruẽte, ſeu alio quolibet examine parentes ſe purificare debeant, eos non oppreſſiſſe. Monendi ſunt namque, & proteſtandi parentes, ne tam tenellos ſecũ in vno lecto collocent: ne negligentia qualibet prouenient ſuffocentur, vel opprimantur: vnde ipſi homicidij [a] rei inueniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ feruentis examinatione cõfeſſionem extorqueri a quolibet ſacri non cenſent canones, & quod ſanctorum Patrũ documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa [b] adinuentione non eſt præſumendum. Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commiſſa ſunt regimini noſtro iudicare. Occulta verò, & incognita illi ſunt relinquẽda, qui ſolus nouit corda filiorũ hominum. Hi autem qui probantur,

3. Reg. 8.

a ¶Homicidij.] Qui hominem occidit, ſi aĩum occidendi nõ habuit, nõ tenetur l. Cornelia de ſicar. vt ff. ad legẽ Corne de ſicar. l. 1. § diuus. tenet tñ lege Aquilia. licet etiã nocere noluerit, dum tñ fuerit in culpa, licet leuiſſima ff ad le. Aqui. ſed & ſi quẽcunq; § 2. & l. in lege. q̃ non eſt in lege Cor. de ſica ff de ſic in l. culpa autem eſt, ꝙ a diligente potuerit præuideri, & nõ eſt puiſum. ff. ad le. Aq. l. ſi putator, tenetur ẽt quãtum ad Deũ, vt hic, & 50 d clerico, & 34 quæſt. 2. in lectum. non tamen punitur ratione homicidij, ſed ratione negligẽtiæ, vt 15. q. 1. inebriauerunt. minor etiam iniũgitur pœna ſiue pœnitentia ab eccleſia pro negligẽtia, vt 50 d. eos, &c. ſi quis volũtate & 15. q. 1. ſi q̃s non iratus.

b ¶ Superſtitioſa.] Vtilis n & neceſſaria 1, licet, vt 33. q. 2. quos Deus, de cõſe. d. 2 liquido. 28. q. 1. ſic enim. in prin. tit. Et eſt. ar. aliquid inhibitũ, eo q̃d nõ eſt cõceſſum, 40. d. ſi Papa. & ff de colle. illi. l. 3. §. 1 arg. extra de uo. & vo. redemp ex multa. Cõtra. ext de ſent.

1 Magiſtri tñ aliq̃ñ exponunt, q̃d nõ eſt expoſitũ. 32. d. relatũ. De quo hĩ. 11. q. 1. §. ex his. ex. de poſtul. c. 1.

Digitized by Google

vel confitentur talis reatus ſe noxios, tua eos caſtiget moderatio; quia, ſi ille, quia conceptum in vtero per abortum [a] deleuerit, homicida eſt; quãto magis, qui vnius ſaltem diei puerulum peremerit, homicidam ſe eſſe excuſare nequibit?

Hæc autem [b] *vtrum ad omnia genera purgationis, an ad hæc duo tantum, quæ hęc prohibita eſſe videntur, pertineat, non immerito dubitatur propter ſacrificium zelotypię; & illud Gregorij: [Si vir* [c]*, qui frigidæ naturę eſſe dicitur, per verum iudicium probare potueri] vxorem ſuam nunquam ſe cognouiſſe, ſeparetur ab ea.* 33.q.4.c.1.& 2.

Cap. XXI.

IN libro namque Numerorum † legitur Dominum præcepiſſe Moyſi, vt loqueretur filijs Iſrael, & diceret eis: [Vir, cuius vxor errauerit, maritumque contemnens dormierit cum altero viro, & id maritus deprehendere nequiuerit, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, quia non eſt inuenta in ſtupro; ſi ſpiritus zelotypiæ cõcitauerit virum contra vxorem ſuam, quæ vel polluta eſt, vel falſa ſuſpitione appetitur, adducet eam ad ſacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem ſati farinæ hordeaceę: non fundet ſuper eam oleum, nec imponet thus; quia ſacrificium zelotypię eſt, & oblatio inueſtigans adulterium; offeret igitur eam ſacerdos, & ſtatuet coram Domino. aſſumetque aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cumq; ſteterit mulier in conſpectu Domini, diſcooperiet caput eius, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: Ipſe autem tenebit aquas amariſſimas, in quibus cum execratione maledicta congeſſit, adiurabitque eam, & dicet: ſi non dormiuit vir alienus tecum, & ſi non polluta es deſerto mariti thoro: nõ nocebunt tibi aquę iſtę amariſſimę, in quas maledicta congeſſi. Si autem declinaſti à viro tuo, atque polluta es, & concubuiſti cum altero viro: his maledictionibus ſubiacebis: det te Dominus in maledictionem, & exemplum cunctorum in populo ſuo: putreſcere faciat tuum femur, & tumens vterus tuus dirumpatur: ingrediãtur aquę maledictę in ventrẽ tuum, & vterò tumeſcẽte putreſcat femur tuum. Et reſpõdebit mulier, amen, amen. Scribetque ſacerdos iſta maledicta in libello, & delebit ea aquis amariſſimis, in quas maledicta congeſſit, & dabit ei bibere: quas cum exhauſerit, tollet ſacerdos de manu eius ſacrificium zelotypię, & eleuabit illum coram Domino, imponetque illud ſuper altare: ita duntaxat, vt prius purgilum ſacrificij tollat de eo quod offertur, & incendat ſuper altare, & ſic potum det mulieri aquas amariſſimas, Quas cum biberit, ſi polluta eſt, & contempto viro adulterij rea, pertranſibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computreſcet femur, erit mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Maritus a vero abſque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem ſuam. Quòd ſi polluta non fuerit, innoxia erit, & faciet liberos.] †al. Numeri. Num.5.

ſent ex cõ. nuper. inf. ea c. monomachiã. & vbi canon. non excipit, nec nos, vt ſu. di. 12, omnia. 55. diſt. ſi euangelica. & 31. q. j. ꝙ ſi dormierit. C. de hæred. vel act. ven. l. vlt. ff. de publ. act. de pretio. ff. de aleato. l. 1. §. quod autẽ. ff. de ritu nup. palam. in ſi. ext. deci. ad deci. ad audientiam. 22. q. 5. hoc videtur arg. contra, 27. q. 2. lex diuinæ. 1o Sol. omnia cõceſſa intelligũtur de iure communi, niſi prohibita in certis caſibus inueniantur, vt innuit c. lex diuinę, & ext. de ſenten. excom. nuper. B & ff. de teſtib. l. quęſitum. C. de teſtib. l. ſancimus.

Conceſſa intelliguntur quę prohibita non ſunt.

a ¶ Per abortum.] Et hoc ſi puerperiũ eſt formatũ, vt 32. q. 2. Moyſes. &c. id vero. Sed licet ſecũdum legem Moſaicam non ſit homicidium tñ punitur lege Cornelia de ſicar. ff. ad le. Cor. de ſicar. ſi mulierem & etiam leg. Aquil. ff. ad leg. Aquil. ſi ſeruus. §. ſi mulierem. tñ qui opprimunt infantes, puniuntur pœnitentia trium annorum, ex. de his qui fil. occ. de infantibus 1. item qui procurat venena ſterilitatis, dr̃ homicida vt ext. de homicid. ſi aliquis. vbi de hoc.

1 Adde ad hoc, & ad fi. gl. Ba. & in l. 1. in l. necare. ff. de lib. agno. & in l. ſi qs. §. abortiuus. ff. de pœn.

HOC AVTEM. Dicitur in hoc. §. ꝙ dubitari poteſt, vtrũ purgatio ferri candẽtis, & aquæ feruẽtis ſint tantum interdicta, & in aliis conceſſa. & merito dubitatur, qa aliqua mulier probat ſe virginem per verum iudicium, id eſt, per aſpectum corporis. Similiter in veteri teſtamento probatur vtrũ mulier commiſerit adulterium per quaſdam aquas amariſſimas, & ſtatim reſpõdet Gratianus in ſequenti §.

b ¶ Hoc autem.] Hic §. legitur.

c ¶ Si vir.] 33. q. 1. c. quod autem. 1o.

SED

Digitized by Google

SED QVÆLIBET. Hæc eſt quarta pars quæſtionis, in qua quæritur vtrum monomachia, vel alia vulgaris purga- purgatio ſit conceſſa? & rñdet ꝙ non, & hoc probat per duas auctoritates ſanctorum patrum. Io. de Fant

4 *Sed quælibet huiuſmodi purgatio videtur eſſe inhibita, cum in præmiſſa auctoritate Stephani Papæ dicitur [ſpontanea confeſſione, &c.]*

¶ *Capiti huic in vulgatis erat præpoſitum nomen Palea: ſed in omnibus, quæ collata ſunt manuſcriptis habetur ſine vllo nomine paleæ, & quidem coniunctum cum præcedenti capite. Ac certe verſiculus,* Sed quælibet, *videtur indicare locum hunc Numerorum ab ipſo* Gratiano *recitatum fuiſſe.*

α ¶ Maritus vero.] *Hæc vſque ad verſ.* quod ſi, *ſunt huc tranſpoſita ex extremo eiuſdem quinti capitis Numerorum.*

Item ex decretis Nicolai Papæ.

¶In nouo teſtamento monomachia non recipitur. Cap. XXII.

† *in legem aſſumi nuſquam præceptum reperimus*] orig. — Burc. l. 9. c. 53. Iuo p. 8. c. 187. — 1. Reg. 17.

MOnomachiam [a] vero in lege nõ aſſumimus †, quã præceptam fuiſſe non reperimus: qa licet quoſdã iniiſſe legerimus, ſicut ſanctum Dauid, & Goliam ſacra prodit hiſtoria; nuſquam tamen, vt pro lege teneatur, alicubi diuina ſanxit auctoritas: cum hoc, & huiuſmodi ſectantes, Deum ſolummodo tentare [b] videantur.

¶ *Epiſtola ſcripta Carolo Regi patruo Lotharij (ex qua caput hoc eſt acceptum) extat Romæ in codice ſæpè citato monaſterij Dominicanorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cum ſcire vellet an Theuperga, ſiue Thie berga (vt vocat Rhegino) ipſius vxor adulterium patraſſet, voluiſſe duos homines monomachiam committere: ita vt, ſi ille, qui partes Theupergæ tueretur, caderet: ipſa planè adulterij conuicta cenſeretur. Hocque valde reprehendit Nicolaus, docens hanc non eſſe legitimam rationem probandi crimina (quamuis in Longobardicis conſtitutionibus & in capitularibus habeatur) ſed potius nihil aliud eſſe, quam Deũ tentare. Addit vero denegatam fuiſſe à Lothario Theupergę iuſtam purgationem, his verbis:* ſed de adulterio illa coram miſſi noſtri præſentia purgare ſe voluit; ſed ipſe non annuit. *Totam hanc hiſtoriam deſcribit Rhegino lib. 2.* Chronicorum. *Ex his vero oſtenditur rubricam huius capitis apud Gratianũ nimis eſſe generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum velit demonſtrare, non eſſe vtendum monomachia ad purgationem.*

5 *Contra in concilio Vuormacienſi, 15.*

¶Si furta in monaſterio fiunt, iudicio monachi ſe expurgent. Cap. XXIII.

Burc. l. 11. c. 66. — † *al. debeant.*

SAepe [c] contingit, vt in monaſterijs furta perpetrẽtur, & qui hæc committãt, ignorentur. Idcirco ſtatuimus, vt quãdo ipſi fratres de talibus ſe expurgare debuerint †, Miſſa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipſe abbas præceperit, præſentibus fratribus: & ſic expleta β Miſſa, omnes communicent in hæc verba: Corpus Domini ſit mihi ad probationem hodie.

β ¶Sic expleta] *In hoc capite addita ſunt nonnulla, verba ex concilio, quæ à collectoribus uidebantur omiſſa. Sed hoc loco ſatis uiſum eſt, uarietatem indicare. Nam in concilio ipſo eſſe legitur,* & hæc in ultima Miſſæ celebratione, pro expurgatione

CASVS. Dicit ꝙ quęlibet talis purgatio prohibetur, cum Stephanus dicat, Confeſſione &c.

MOnomchiam.] CASVS. Singulare certamen inter duos prohibetur: qa tales vñr Deũ tentare. nec eſt trahẽdum ad conſequentiã qđ fecit Dauid cum Goliath. cum inſtinctu ſpiritus ſancti fuerit factum.

a ¶ Monomachiam.] Illos etiã lex Romana condemnat, vt C. de gladiato. l. vna. li. 11. Eucharistia ergo non eſt danda talib. cum peccent mortaliter. de conſ. diſtin. 2. § ſed ſi non. Dicũt quidam, ꝙ * defendens poteſt ſumere; quia cuilibet licitum eſt defendere ſe. Sed nonne Dauid peccauit? Non: quia inſtinctu ſpiritus ſancti fecit, vt Sãſon, & alij. 23. q. 5. ſi nõ licet. & ext. de diuor. gaudemus. Et eſt hic arg. ꝙ non eſt arguendũ ab exemplis. 26. q. 2. nõ ſtatim & c. non exẽplo 14. q. 5. dixit. 22. q. 2. ſi quis per vetus. it. de cõſec. diſ. 2. liqdo. ext. de elec. licet. C. de ſenten. & interlocu. om. iud. nemo.

Euchariſtia gladiatorib. nõ eſt dãda.

* *Imme. & iſte peccat, quoniam omiſſa legitima ſe defendẽdi rõne ad prohibitam ſe cõfert. Cõc. Tri. ſeſ. 25. c. 19.*

b ¶ Tentare.] 23. q. 8. ſi nulla vrget. & 22. q. 2. quæritur cur.

CONTRA IN CONCILIO. Hic allegat in contrarium eius quod pmittitur, & intendit probare per quatuor ca. ſe ꝙ vulgaris purgatio poſſit fieri, & poteſt dici, quòd hic icipit quinta pars. Archid.

SÆpe contingit.] CASVS. Per iſta quatuor cap. probat Gratianus poſſe adhuc fieri purgationẽ vulgarem. Dicit hic, ꝙ ſi furtũ fit ĩ monaſterio, abbas dẽt Miſſam celebrare: & i fine corpus Chriſti ſingulis dare, dicẽs: Corpus Domini Ieſu Chriſti ſit tibi hodie ad probationem.

c ¶ Sæpè.] Huic c. eſt

 dero-

Digitized by Google

derogatum 1; quia ſuſpectis non eſt danda Euchariſtia, vt inf. de conſec. diſt. 2. tribus. extra de purg. can. cum dilectis.

1 Ad hoc concor. Ioã. de Fant. dicens, ꝙ ibi c. non tenet.

INterrogatum.] CASVS. Si duo adulterium commiſerunt, ſcilicet maſculus & fœmina, & vnus confitetur, & alter negat; confitenti pœnitentia imponatur: negãs vero probabili iudicio ſe expurget, id eſt, candenti ferro, vel aqua feruenti. Et ita facit ad propoſitum Gra.

a ¶ Inculpati.] Id eſt, infamati. Non enim poſſunt duo accuſari ſimul de crimine C. de adulte. reos, ſimile ff. de inof. teſta nã & ſi. § filius.

2 Item tenent Cy. Alexan. de Im. & moder in l. ſi duo. col. 2. ff de iureiur.

Confeſſio vnius an alteri noceat.

b ¶ Profitetur.] Notãdum 2. ꝙ victoria vnius prodeſt alteri: ſed condemnatio nõ nocet ff. de adul. denunciaſſe. extra de adul. ſignificaſti. ff. de inoff. teſt. poſthumus. § ſi qs ex his. ff. ſi ſerui vẽdi. loci. § cõpetit Item arg. quod cõfeſſio unius non nocet alteri. 15. quæſt. 3 nemini. Argu contra. 59. diſtin. ordinatos. & 81 diſt. tantis Et eſt verum, quod non nocet alijs quantum ad cõdemnationem: nocet tamen quantũ ad præſumptionem, vt ext. de adult. ſignificaſti, &c. 3.

3 De hoc no. 3 q. 6. ca. hęc quippe. extr. de præben. dilecto. in fi & de ſi mo. dilect°. 2. Archid.

4 Iſtam glo. dicit Bart. ſingu. in l. reos. C. de adult. ad hoc ꝙ adulter, & adultera poſſint I eodem libello accuſari, qñ agitur ad thori ſeparationem.

STatuit] CASVS. ſi duo ꝑ adulterio accuſantur, & negauerint ambo: ſi vnus de volũtate alterius alterum purgat, ſi in probatione vulgari ceciderit, ambo puniantur.

c ¶ Duo.] Argu. contra C. de adult. reos. Sed dic ꝙ nõ agitur hic criminaliter. ſed ad pœnitentiam, vel ad thori ſeparationem 4.

5 Idem no. hic H. qui dicit, ꝙ hoc poteſt eſſe in purgatione, pſertim vulgari: ſed ſi directe, &c. vt ſequitur in glo.

d ¶ Alter illorum.] vel vt procurator 5. 63. di. tibi Domino. Sed ſi directe ageretur, cũ ſit cã criminalis, non poſſet vnus alterũ conſtituere procuratorem, vt 3. q. 9. abſens. Niſi velis dicere, quod in cauſa criminali vnus ſocius auditur & pro ſe, & pro alijs, vt eſt arg 3. q. 6. hæc quippe. & extra de dolo & contum. cum dilecti. in princ. 6.

6 Vbi de hoc. & infr. q. 6. ſi quando in gl regulare eſt. in ſi.

debeat cum volens purgare ſe, nequit.

ILLVD VERO. Dictum eſt ſupra in c. omnibus. cap presbyter quod clerici compellantur ad purgationem. ſed illa duo c. mandaſtis. & auditum. contradicunt et ideo magiſter hoc determinat.

Quod

ſua corpus & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe oſtendant.

Item in Saleguſtadienſi concilio, c. 7.

¶ Quicunque de adulterio accuſatur, probabili iudicio ſe expurget. Cap. XXIIII.

INterrogatum eſt, ſi duo de adulterio inculpati [a] fuerint, & vnus profitetur, [b], & alter negat; quid inde agẽdum ſit. Decretum eſt à ſancto concilio, vt ille, qui negauerit, probabili ſe iudicio expurget, & qui profeſſus fuerit, dignam pœnitentiam agat. Burc. in fine operis. Iuo. p. 15. c. 173.

Item in eodem, c. 14.

¶ Cum plures de adulterio accuſantur, & vnus cæteros purgare voluerit, omnes rei habeantur, ſi ipſe in iudicio ceciderit. Cap. XXV. Burch. ibidem. Iuo. p. 15. c. 180.

STatuit quoque ſancta ſynodus; vt ſi duo [c] de adulterio accuſati fuerint, & ambo negauerint, & orant ſibi concedi, vt alter illorum [d] vtroſque diuino purget iudicio; ſi unus in hoc ceciderit †, ambo rei habeantur. † al. deciderit.

Item in concilio Vuormacienſi, c. 10.

¶ Pro ſingulis Miſſa celebretur, qui de aliquo crimine accuſantur. Cap. XXVI.

SI epiſcopo, aut presbytero cauſa criminalis, hoc eſt homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit; pro ſingulis Miſſam celebrare [α] debet, & communicare, & de ſingulis ſibi imputatis innocentem ſe oſtendere †. Quod ſi non fecerit, quinquennio [e] à liminibus eccleſiæ extraneus habeatur. Burc. l. 2 c 199. Iuo. p. 6. c. 272. † al. reddere.

α ¶ Celebrare.] In *concilio, & apud Burchardum, & Iuonem ſequitur:* & ſecretam publice dicere.

Illud vero, quod Sixtus & Leo in fine ſuæ purgationis addiderunt: ex eorum exemplo intelligendum eſt: exemplo enim ſuæ ſatisfactionis noluerunt cæteris præſcribere legem purgandi.

QVAESTIO IIII.

QVod vero quarto loco quærebatur, an duorum teſtimonio epiſcopus ſit condemnandus, multorum auctoritate probatur. Sicut enim in Euangelio Ioannis legitur, ait Io. 8.

SI epiſcopo.] CASVS. Si epiſcopo vel presbytero crimina imponatur, pro ſingulis Miſſam celebret, & pro ſingulis ſe innocentem reddat. ſed iſta capitula ſunt abrogata: prout. faciunt ad propoſitum Gratiani.

e ¶ Quinquennio.] Hodie deponitur q in purgatione deficit, ut ex tra de ſi mon. de hoc, vbi habes quid fieri

QVod uero.] Hæc quæſtio diuiditur in duas partes: in quarum prima quæritur, an ad condemnationem alicuius ſuficiant duo legitimi teſtes, & reſpondetur ꝙ ſic. Secunda ibi, [Ex præmiſſis.] Ioan. de Fant.

CASVS. In hac quarta quæſtione quæritur, an duo teſtes ſufficiant ad condemnationem epiſcopi. Et probat Gratianus ꝙ ſic autoritate Domini, & duabus auctoritatibus Pauli.

f ¶ Duorum] Sẽper duo ſufficiunt. 4. q. 3. §. item in criminali, verſic. vbi numerus, niſi in caſibus ſpiritualib.

Sed in

Digitized by Google

Teſtis q̄n q; vnus ſufficit: q̄ñque plures duobus requiruntur.

Sed in iſto caſu unus ſufficit, vt extra de teſtib. cog peruenit. & ubi nulli fit præiudicium de conſec. diſt. 4 placuit de infantibus, & in cauſa denunciationis, extra de teſtib. in omni. & in alio caſu: extra de procur ex inſinuatione, & vbi agitur ad impediendum matrimoniū. extra

a ¶Et patris.] Pater poteſt eſſe teſtis in cauſa filij in teſtamento, vt ff de teſta. l. qui teſtamento. alias non, vt 4. q. 3. dicto & ſi teſte. §. teſtes quos. hic autem iſti mentiri non poterant. Vel dic teſtimonium meum, & patris mei, ideſt, de patre meo & me dictum: ſcilicet teſtimonium prophetarum.

Deuteron. 7.

Chriſtus ad Iudæos: [In lege veſtra ſcriptum eſt, quoniā duorum hominum teſtimonium uerum eſt.] Hinc conſequenter contra eos argumentatur dicens. [Si duorum hominum teſtimonium uerum eſt, quare teſtimonium meū & patris [a] *nonaccipitis?* [*Item Paulus in epiſtola ad Corinthios: [In ore duorum, uel trium* [b] *ſtabit omne verbum.] Item in epiſtola ad Hebræos: [Qui præuaricans legem Moyſi duobus, vel tribus teſtibus conuictus, ſine miſeratione lapidabitur* †.] *Item ex concilio Bracharenſi 2. c. 8.* †

2. Cor. 13.
Heb 10.

† Et cap. l. 5. c. 240.
† al. lapidabatur.
Burc. li. 2. c. 202.
Iuo p. 6. c. 276.
Pann lib. 4. c. 97.
† al. macula fornicationis.

b ¶Vel triū.] Vt comprehendant actorē pro uno teſte. extra de teſtib. in omni. Illa tamen loquitur in cauſa denūciationis. Vel ideo dicit, triū, quia quādoq; ſecundum canones plures quàm duo requiruntur: ſed nunquā pauciores, vt ext. de teſt. licet. Vnde in teſtamentis bene requiruntur t. vt ext de teſta. cum eſſes & c. relatum. Io Quod dicit Io. de teſt. meus, non credo verū. vnde dico cum T. decr. illas, cum eſſes. & relatū. in quolibet teſtamento loqui. B.

¶Quot teſtibus quiſque clericorum conuinci debeat. Cap. I.

PLacuit, vt ſi quis aliquem clericorū in accuſatione † fornicationis impetit, ſecundum præceptum Pauli Apoſtoli duo, vel tria [c] teſtimonia requirantur ab illo. Quòd ſi non potuerit datis teſtimonijs approbare quod dixit, excommunicationem [d] accuſati accuſator accipiat.

1 In iis que pietatis [illegible] relinquuntur, minus [illegible] nis uolunt [illegible] ſufficit ſicut inter liberos. C. de teſt. hac conſultiſſima. §. ex imperfecta. Aich.

2 *Ex præmiſſis itaque colligitur, quòd duorum, vel trium teſtimonio epiſcopus conuinci, & damnari poteſt. Porro Sylueſter Papa in generali ſynodo reſidens contradixit.*

PLacuit] CASVS. Dicitur quod ſi aliquis accuſat aliquē de fornicatione, poteſt probare crimen duobus uel tribus teſtibus: & ſi non probauerit, punietur pœna talionis. Patet ſequens §.

In epilogo concilij Romani, c. 3.

¶Quot teſtibus epiſcopus, vel presbyter, vel reliqui clerici ſunt conuincendi. Cap. II.

al. in Matth. 10 & Luc. 7
† abeſt ab orig.
† al. lxiiij.

† al. xxxvj. teſtib.
In c. Hadri ni. c. 72.
In concil. Mog int. 2. c. 12.
Cap. l. t. c. 139.
Pan. lib. 4. c. 91.
Poly. li. 5. tit. t.
Deuſdedit p 3.

PRæſul [e] non damnabitur niſi cum † lxxij. teſtibus: nec præſul ſummus a à quoquam iudicabitur, quoniam ſcriptum eſt: [Nō eſt diſcipulus ſuper magiſtrum.] Preſbyter autem [Cardinalis † niſi cum xliiij. † teſtibus non damnabitur: diaconus vero Cardinalis vrbis Romæ, niſi cum xxvij. teſtibus † non condemnabitur. Subdiaconus, acolythus, exorciſta, lector, oſtiarius, non niſi ſeptem teſtibus non condemnabitur. Teſtes [f] autem, & accuſatores ſine aliqua ſint infamia.

c ¶Tria.] ſup. diſ. 48. quoniam multa.

d ¶Excommunicationem.] ideſt damnationem.

EX PRÆMISSIS. Hæc eſt ſecūda pars quæſtionis, in qua probat contrarium eius quod p̄miſſum eſt: & hoc probat duabus auctoritatibus: ſed nō ſunt contra: quia loquuntur ſpecialiter de clericis Romanæ eccleſiæ. Io de Fant.

a ¶Nec præſul ſummus.] *Ex concilio Romano ſub Sylueſtro, & cæteris locis indicatis (excepta* Pannormia*) addita ſunt hæc vſq; ad ver.* presbyter. *Ac mirandum eſt de auctore gloſſa, qui putauit* Pontificem *Maximum minore numero teſtium poſſe cōdemnari, quam diaconum Cardinalem, atque oſtiarium: cum tamen ipſe* Pontifex *a generali ſaltem præſulis nomine minimè eſſet excludendus.*

PRæſul.] CASVS. Dicitur hic quot teſtes ſufficiant ad condemnationē epiſcopi, Cardinalis, presbyteri, & aliorū clericorum Romanę eccleſiæ. In fine dicitur, quod teſtes ſine infamia debent eſſe.

Item Leo quartus in epiſtola epiſcopis Britanniæ.

¶Epiſcopi non niſi lxxij. teſtibus condemnandi ſunt. Cap. III.

Iuo p. 5. c. 116.

NVllam damnatio-

extra de ſpon. præterea. Item quantum ad præſumptionem faciendam. 8. q. 3. talia. ff. de dote prælega. Theopompus. Item plures duobus requiruntur. inf. ea. nullā. & c. præſul. Tres requiruntur in depoſitione pecuniæ. in auth. de fide inſtr. §. ſi quis igitur. coll. 6. Item quinque requiruntur dum contractus excedit libram auri in ciuitate. C. ſi cer. pet. auth. ſed nouo. & in codicillis, & in donatione cauſa mortis ſimiliter quinque, ut C. de dona. cauſa mor. l. ult. quandoque xv. ut C. de prox. ſac. ſcri. unicuique. lib. 12.

e ¶Præſul.] ideſt Cardinalis epiſcopus. Sed nunquid contra Papam duplicabuntur teſtes? * non, immo duo ſufficiunt. & in hoc eſt deterioris conditionis: quia ipſe ſine cōparatione aliorum creatus eſt maior: & ideo ſine ſpe ueniæ condemnandus eſt, ut diabolus, de pœ. diſt 2. principium.

* *Vide, quæ dicuntur in notatiōe ad hoc caput.*

f ¶Teſtes.] Extra de teſti. perſonas. & cap. ſuper eo.

NVllam.] CASVS. Si epiſcopus Cardinalis de crimine accuſatur, duodecim epiſcopi debent de cauſa cogno-

Digitized by Google

cognoſcere: nec poteſt conuinci niſi lxxij. teſtibus. In ſecunda parte dicitur qualiter teſtes iurare dẽnt, & quid. In tertia parte dicitur, ꝙ ſi appellauerit ad Papam, audiri debet: nec alius debet de cauſa cognoſcere. Secunda pars incipit ibi, [Et prius.] Tertia pars ibi, [Et ſi inter.]

CASVS. Hic intitulatur ſexta quæſtio, in qua quæritur quo remedio cauſa uitiata ſubleuetur: de quo non fecit in themate mentionem: &, ſi remediũ dandũ ſit ei, qui cauſa dilationis appellat: de quo fecit in themate mentionẽ. Cauſa autem uitiata remedio appellationis ſuble-

nem [a] epiſcoporum unquam eſſe cenſemus, niſi aut ante legitimum numerum epiſcoporum [b] (qui fit per duodecim epiſcopos) aut certè probata ſententia per lxxij. teſtes idoneos, qui tales ſint, qui & accuſare poſſent. ¶Et prius ad ſacra Chriſti quatuor Euangelia ſacramenta præſtẽt, ꝙ nihil falſum [c] depromãt: ſicut nobis [a] B. Sylueſter tradidit, & Romana ſancta videtur tenere eccleſia. ¶Et, ſi inter eos, quos damnandos eſſe dixerint homines, fuerit epiſcopus, qui ſuam cauſam in præſentia Romanæ ſedis epiſcopi petierit audiri, nullus ſuper illum definitiuam præſumat dare ſententiam: ſed omnino eum audiri decernimus.

Zepherinus epiſt. 1.

Epi epm deponere non poſſunt.

a ¶Nullã damnationẽ.] Epoꝛũ. Sed hoc nõ vr poſſe ſtare: qa nullus põt iudicare clericos Romanę eccleſię, niſi ſol' Papa. Itẽ qa epi epm deponere non põt, ut 3. q. 6. quamuis. Reſpondeo quod loqtur in eo caſu, qñ Papa cõmittit alijs cauſam ſuorum clericorũ, ne ipſe ſuſpectus habeatur, uel ne fauore ꝓ eis, vel odio cotra eos iudicaret. ff. de iuriſd. om. iud. l. prætor.

a ¶Nullam damnationem.] inf. 3 q 6. accuſatus. & c quãuis.

b ¶Epiſcoporum.] inf. 5 q 4. duodecim.

Teſtes quinque capitula iurare debent.

c ¶Falſum.] Quinq; capitula iurabunt teſtes: ſcilicet vt dicãt veritatem, vt 3 q. 9 hortamur. & ꝙ teneãt pro utraq; parte ueritatem, ut 14. quæſt. 5. non ſanè, ꝙ non admiſceant falſitatem, ut hic ꝙ nec amore, nec odio, nec proprio commodo teſtentur, ut extra de teſtit. quoties. Item quinto requiritur, quod dicant quidquid de re ipſa nouerint, ſiue fuerint interrogati, ſiue nõ, ut extra de acc. cum dilectus 1. quod nõ credo, niſi hoc liqueat ex forma iuramenti, ut infra.

a ¶Sicut nobis.] Hinc uſq; ad dictionem, eccleſia non leguntur in epiſtola Leonis manuſcripta: habentur tamen apud Iuonem.

Sed hoc vel ſpeciali priuilegio de clericis Romanæ eccleſiæ intelligitur, vel propter improbitatem quorundã; qui cum non ſint ſpectatæ vitæ, & ſcientiæ; in accuſationem miniſtrorum Dei repente proſiliunt. Quorum uero vita adeo laudabilis eſt, ut omnibus imitanda appareat, de quorum aſſertione, nulla dubitatio naſci poterit, eorũ teſtimonio duorum, vel trium teſtium quilibet iure conuinci, & damnari poterit.

QVÆSTIO VI.

Sequitur ſexta quæſtio, qua quæritur, quo remedio cauſa vitiata ſubleuetur: &, ſi remedium illud ſit dandum ei, qui cauſa dilationis uocem appellationis exhibuerit. Cauſa uero vitiata remedio appellationis ſubleuari poterit.

Unde Fabianus Papa ait ad Hilarium epiſcopum epiſtola 3. cap. 3.

Et in decretis Sixti tertij. c 3. C Theod. l. 1. tit. de appell in inter le. 15. Anſel. lib. 2. c. 11. & li. 3. c. 68 lib. 7. c. 33. Burc. lib. 1. c. 148. Pann. li. 4. c. 121.

¶Cauſæ vitiatæ remedium appellationis ſubueniat. Cap. I.

LIceat appellatori vitiatam cauſam remedio appellationis [d] ſubleuare.

[Idem paulo ante.]

c De hoc eſt no ext. de re ſti. fraternitatis in glo. vl. vbi addit Ho. aliũ caſũ. ſ. ꝙ neutri parti nũa manifeſtabunt dicta ſua antequam ſint publicata. argu. 4 q 3. item qui falſo Arch.

SED HOC Modo dicit quare de tot teſtibus fuit ſtatutum: propter ſcilicet priuilegiũ clericorũ Romanæ eccleſiæ & hæc ſolutio eſt uera, vel propter malitiam hæreticorum fuit ſtatutum de omnibus clericis, qua ceſſante ceſſabit conſtitutio. Sed uerius eſt, ꝙ propter malitiam hæreticorum, uel malorum hominum ſtatutum fuit de clericis Romanæ eccleſiæ, quibus hoc priuilegium datum fuit, quod non ceſſat cauſa ceſſante: & hoc innuit B.

SEquitur.] Hæc quæſtio diuiditur in octo partes: in quarum prima probat per nouem auctoritates ſanctorum patrum, quod quandocunque quis grauatus fuerit, poterit appellare: & eius appellatio tenebit. Secunda ibi, [Cum ergo.] Tertia ibi, [Qui uero.] Quarta ibi, [Poſt datam.] Quinta ibi, [Non ſolent.] Sexta ibi, [Notandũ.] Septima ibi: [Si vero.] Octaua ibi, [Diffinitiua] Ioan.

ſubleuatur: & hoc probat per ſequens cap.

d LIceat.] ¶Appellationis.] Appellatio eſt prouocatio iniquæ ſententiæ querelam cõtinens à de minori ꝓfecti tũ & in ijs quæ extra iudiciũ agunt appellat, ut in electione, ut extra de app. conſtitutus. Quis appellet, dicetur ſ ea nõ ſolent, & hoc in ciuili cã. In criminali aũt quilibet ẽt inuito reo appellat. ff. de appel. non tantum. & in cauſa liberali, ut ff de libe. cauſa l. 1. & 2.

AD QVEM SIT APPELLANDVM. Appellatur autem a minori ad maiorem, & gradatim, ut inf. ea. anteriorum C. de appella. præcipimus, excepto Papa, ad quẽ oĩbus prętermiſſis appellatur, vt inf. e. c. 3. 4. & 5. Et hoc uerum eſt in iudicibus ordinarijs. In delegatis aũt diſtinguitur, ſi ipſi alijs cauſam cõmiſerint, ſi tota iuriſdictio eſt delegata, appellatur ad primum delegantem,

Appellans à delegato ad quem appellare dẽt.

Digitized by Google

tem.extra de off.dele.ſuper quæſtionum.§.porro.ff.quis & a quo appell.l.1. ſed ſi non tota cauſa eſt delegata, tunc appellatur ad delegantem ſecundum,vt C.qui pro ſua iuriſd.l.1.ff.quis,& a quo app l.fin.& ext.de off.deleg.ſuper quæſtionum.
QVO-

vt infra ea.§.diffinitiua i . ſi.poteſt tamen nouas allegationes audire,C de app. eos.q.1.ff. de appel. ſcio quæſitum. In fi.extra de fide inſtrum.cum Ioannes . Quando autem non eſt neceſſe appellare,habes infra ead.§ diffinitiua. Inhibetur autem appellatio,quia a principe non appellatur 9.quæſ 3. cuncta. nec a præfecto prætorio , C. de off.præf.præt.l.1.nec a ſenatu, vt ff quibus app. non licet.l. prima , nec ab arbitro, C de ar.l 1 nec appellat officiatus.inf ea. §.diffinitiua.ver.nulli Item propter ſceleris magnitudinem nõ appellatur C quorum.ap. nõ reci.l.2. extra de appell. cum ſit Romana.Item in momentanea poſſeſſione,vt inf eadem, ff diffinitiua 2 ver. de poſſeſſione.ſecundum leges,ſed per canones ſic. extra de teſtib ſignificauerunt, & de reſt ſpol. cum ad ſedem Item in re quæ non capit dilationem ff de app re. l.vlt. & ext de rapt. in literis. Argu contra extra de appella. qua fronte.in fi ibi appellatio non retardat ſententiam, niſi ad tempus . Item ſententia maioris partis capituli,extra de his,quæ fiunt a ma. parte,cap. 1.Item contumax non appellat, vt 24.q 3.de illicita infra ea § ſunt eadem quorum.C.de iud.pr. perandum.§ ſin autem.Item ab executore non appellatur.inf.ead.§ diffinitiua.ver.ab executore.

Appellatio in multis caſibus non admittitur.

Sixtus ibidem. Poly l.1.tit.7. Anſ.l.2.c.11.

¶De eodem: PALEA. Cap. II.

APpellantem non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare cuſtodia.

Item Anacletus Papa,epiſt.1.in fi.

¶De eodem. Cap. III.

OMnis [a] oppreſſus libere [b] ſacerdotum [c] (ſi voluerit) appellet iudicium,& a nullo prohibeatur;ſed ab his fulciatur,& liberetur.Si autem difficiles cauſæ,aut maiora negotia orta fuerint,ad maiorem [d] ſedem referantur. Et ſi illic facile diſcerni † non poterunt,aut iuſte terminari,vbi fuerit ſummorum congregata congregatio α,(quæ per ſingulos annos bis fieri ſolet,& dēt)iuſte & Deo placite coram Patriarcha [e], aut primate eccleſiaſtica β negotia, & coram patricio ſæcularia [f] iudicentur negotia in commune [g] †.

† *al decerni.*

† *al.communi.*

2 Melius diceret §. ſunt et quorum. ver. de poſſ. vbi de hoc.

α ¶Congregatio.] I*n uulgatis ſequebatur*, ſub metropolitano:*quæ ſublata ſunt,quia in nullo manuſcripto neque in originali habentur,& in ſequentibus uerbis exponitur,coram quibus ſit habendum concilium.*

β ¶Eccleſiaſticæ negotia.] I*n epiſtola legitur,* primate eccleſiaſtico,& coram patritio ſæcularia,&c.

QVOMODO SIT APPELLANDVM.Iudice ſedente pro tribunali poteſt viua voce appellari : ſed ext. iudicium in libello tantum appellabitur 1 vt inf. ea §.iudicibus ver.litigatoribus.ff de app.a ſententia.§.vlt.

QVANDO APPELLANDVM SIT. Secundum leges appellatur tantum poſt diffinitiuam ſententiam;niſi in caſibus nota.inf ea.non ita,extra de ap.ſuper eo.2.Secũdum canones , & ante litem conteſt. & poſt , vt ext.de app.cum ſit Romana inf.ea.non ita. licet hoc ſit correctum per conſtitutionem nouam,ext eod.vt debitus vbi dicitur,ꝙ cauſa appellationis debet aſſignari.item ſecũdum canones appellatur quoties ſuperior iudex inuenitur,vt infra eadem omnes ſecundum leges bis tantum, vt inf ead. poſt ſecundum Ioan. hoc pro certo teneas,ꝙ ante ſententiam poteſt appellari quoties pars grauatur, & allegatur cauſa,vt ext.eod vt debitus. Sed poſt diffinitiuam ſententiam tantum bis, vt dicut leges prællegatæ,nec aſſignatur tunc cauſa:ſed dicit,appello ab iniqua ſententia.Sententia tamen in cauſa matrimonii non tñ ſit in rem iudicatam,vt ext.de ſent.& re iud. lator,& c. conſanguinei. B.

1 Dicas ꝙ ſiue appelleē in iudicio , ſiue ext. dēt obſeruari ꝙ dr extra lib. 6.de ap cordi quæ eſt In no 4. & hoc cum a iudice appellaē ad Papam , & hoc ibi intelligit Ho.

INTRA QVOD TEMPVS SIT APPELLANDVM. Item appellatur vſque ad decem dies continuos, vt inf. ead.anteriorum.

Appellationis tps pōt iudex moderari.

INTRA QVOD TEMPVS DEBET APPELLATIO PROSEQVI . Appellanti datur annus vel biennium,vt inf.eadem ſi quis appellat Tamen iudex poteſt moderari tempus preciſius extra eod cum ſit Romana,& c.reprehenſibilis Item appellatione pendente nihil innouandum eſt, vt inf.ead.§ appellatione. niſi appellans ſuſpectus ſit,vel depopulator, vt inf.ead. quoties 2.in cauſa criminali reus cuſtoditur : vel dabit fideiuſſorem,ſi eſt ſuſpectus,C.de ap.eos ver.ſuper his. Iudicis officium eſt libellos dimiſſorios dare.infra eadem poſt appellationem. Iudex autem ad quem appellatur:ſi appellatur a ſententia , ſecundum priores allegationes , vel infirmabit , vel confirmabit ſententiam,

OMnis.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod ſi aliquis grauetur,a minori prælato ad ſacerdotem,id eſt, epiſcopum,debet appellare,& ſi ibi propter aliquam difficultatem negotium non poterit terminari metropolitanum appellet,& ſi ibi negotium non fuerit terminatum, vel grauabitur: ad concilium recurrat, in quo patriarcha, vel primas præſidet , & in quo cauſæ maiores eccleſiaſticæ tractari debent, coram patricio ſæculari iudices ſæculares.

a ¶Omnis.] Pone caſum quod appellatur a ſubdito epiſcopi 3 ad epiſcopum: deinde ad metropolitanum,deinde ad concilium metropolitani.

b ¶Libere.] id eſt, ſiue ante ſententiam,ſiue poſt.

c ¶Sacerdotum] Ergo a ſæculari iudice ad Papam poteſt appellari,quod verum eſt vacante imperio,vt extra de foro comp.licet.alias non, vt ext.de app.ſi duobus.

d ¶Ad maiorem.] ſup.17.d multis.§.1.

e ¶Coram patriarcha.] Quæ vna dignitas eſt,99.d.prouinciæ.

f ¶Sæcularia.] Scilicet cum ambo ſint laici,quia prælati non debent tractare ſæcularia iudicia.11.q.1. te quidem.Vel dic quod cum laicus iudex non vult facere iuſtitiam,tunc appellatur ad eccleſiaſticum,vt ipſum corrigat,& ſi noluerit facere iuſtitiam,poteſt ipſum excõmunicare,vt 23.q.5.adminiſtratores.Vel dic quod cum iudex ſæcularis eſt, poteſt adiri iudex eccleſiaſticus 4 vt in auth.vt diffe.iud.§ ſi vero,coll.9. vel etiam ſi deceſſerit,vt ibi dicitur. Vel ſi habeatur querela contra ipſum, vt in ead.coll.§.vlt.ſic ext.de foro compet ex tranſmiſſa,& extra eod licet.

g ¶In commune.] id eſt,publice.

3 Id eſt,a minori prælato:non tñ officiali epi : quo caſu, & conſuetudo contra hoc nõ valet.ex. lib.6.de conſue. non putamus. Arc.

Appellatur a iudice ſæculari ad eccleſiaſticum

4 Sub.qui cũ eo cognoſceret,& hoc et qñ ... cū litera in ... a lo.de ...

Digitized by Google

SI mala.] CASVS. Idem dicitur in hoc c. quod in præcedentibus, eo addito ꝙ cõpurgatores debent eſſe tales, de quibus non ſit ſuſpicio. a ¶Se nolle.] Bonæ opinionis, & qui vitã eius nouerint & mores, vt extra ead. ca. cum dilectus. ſed non fiet rigide examinatio teſtium. extra ead. cap conſtitutus. immo frater poteſt purgare fratẽ. extra de præſumpt. c. literas. lo.

furto, aut periurio, aut falſo teſtimonio ad iuramentum non admittatur, ſed (ſicut qui ingenuus non eſt) feruenti aqua, vel candenti ferro ſe expurget.

¶Burchardus etiam citat ex concilio Triburienſi, c 10. & in Triburienſi illo, quod extat impreſſum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia.

Hinc Hincmarus Rhemorum epiſcopus.

¶De eodem. Cap. XVI.

SI mala fama de presbytero exierit, & accuſatores, ac teſtes legales defuerint †, ne, contra Apoſtolum, infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur miniſterium noſtrum, ne vt ſecuriores Presbyteri exiſtentes licentius in peccatum prolabãtur, ſecundum decreta α maiorum cum denominatis ſibi vicinis presbyteris, quos ſcimus ſe nolle a peierare, ſacramento famam ſuam purget. Iuo p. 6. c. 420. † al. defecerint. 2. Cor. 6.

¶In concilio Rhemenſi Trosleiano 9. c. refertur ſynodus ab Hincmaro Rhemorum archiepiſcopo habita, in qua habetur hoc caput.

α ¶Secundum decreta.] *In ſynodo legitur.* ſecundum decretum Gregorij iunioris ſit iuſiurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in ſacramento purgationis ſuæ eum teſtem, quem habebit iudicem.

Item Innocentius Aquileienſi Patriarchę, & Mantuano epiſcopo.

¶De eodem. Cap. XVII.

QVoties frater noſter Tridentinus eps in noſtra præſentia de ſimonia ſit impetitus, prudentiam veſtram latere non credimus: cuius cauſa tandem in noſtra præſentia ventilata producti ſunt aduerſus eum accuſatores viua † voce, & ſcripto aſſerentes, ꝙ eccleſiã S. Petri de Pado †, presbytero Paulo dederit pro quatuor modijs frumenti † quos ab eiuſdẽ eccleſiæ laicis acceperit. Verum qm̃ nec accuſatores, nec teſtes ſ̃m formam canonum, & ſanctorum Patrum ſtatuta, in cauſa ipſa procedere potuerunt, cõi fratrum noſtrorum concilio iudicamus, vt tertia manu ſui ordinis, & quatuor † abbatum, & religioſorum ſacerdotum de ſupradicta ſimonia in veſtra præſentia ſe debeat expurgare. Porro purgationis tenor erit huiuſmodi. Idem eps ſuper ſancta Euangelia primum iurabit, ꝙ pro eccleſia S. Petri de Pado presbytero Pado danda, neq; ipſe per ſe, neque per ſubmiſſam perſonam, neque alius pro eo, ſe ſciente, pretium receperit. Deinde vero purgatores ſuper ſancta Dei Euangelia iurabunt, ꝙ ſicut ipſi credunt, verum iurauit. Nos itaque cauſæ huius ſeriem committentes prudentiæ veſtræ, mandamus vobis, vt congruo loco in vnum conuenire curetis, & ita cauſam ipſam iuxta præſentium tenorem præſtante Domino reſtauretis: quatenus & omnis de cætero huius quæſtionis ſcrupulus auferatur, & vtrique parti ſua iuſtitia conſeruetur. Si quis verò de vobis, certa præpediente cauſa, intereſſe non poterit, vos, qui adeſſe poteritis, idem iudicium terminate. Quòd ſi prædictus frater noſter A. prædictam purgationem fecerit, vos ei auctoritate noſtra prædictum officium & Tridentinam eccleſiam reſtituite. Hanc autem purgationem ante proximam purificationem B. Mariæ Virginis adimplere iubemus.

† al. vna. † al. Palo. † al. farina. † al. quarta manu.

¶Caput hoc extat in decret. tit. de purg. canon. & tribuitur Innocentio tertio. Sed viſum eſt ibi eſſe mendum, vt III. ſit poſitum pro II. Nam collector decretalium ſolet in Pontificibus hunc ordinem obſeruare, vt eos qui anteceſſerunt prius citet. Ita, cum ibi hoc caput habeatur ante aliquot canones Alexandri, ac Lucij tertij, qui præceſſerunt Innocentium iij. non videtur huic poſſe tribui; quanquam habeatur etiam eidẽ adſcriptum inter opera ipſius poſt ſermones, & in concilijs quæ in quatuor tomos ſunt diuiſa, tomo 3. A pleriſque autem manuſcriptis Gratiani codicibus, etiam ijs, in quibus palea eſſe ſolent, totum iſtud caput abeſt. A verſiculo autem . Nos itaque. *vſque ad finem abeſt ab omnibus.*

Digitized by Google

IN PRÆMISSIS. Hoc allegando dicit Gratianus propter duo cap. ſcilicet Sixti & Leonis.
a ¶ Se purgare] Falſum dicit allegando.
ADDITIO. Dic vt inf. ea. c. vlt.
b ¶ Sixti Papæ.]Sup. ea. mandaſtis. Io.
c ¶ Et Leonis]Hoc eſt in ſeq. c. Io.
Auditum.]CASVS. Leo Papa de quibuſdam criminibus infamatus ſe coram multis purgauit, non ſtatuendo ius vt ſucceſſores ſui ad hoc cogantur.
d ¶ Iuſſi.]Nec conſilium dedi, nec defenſionem præſtiti, nec ſciente me factum eſt, vt extra de purg. cano. quoties. ſo. diſtin. ſi quis viduam, addunt quidam, nec volui 1, vſu 1. q. 4. quia prælulatus, qđ valde durũ videtur. Sed nunquid hic iurabo, quia cum ſciui prohibere potui, & nõ prohibui, & hoc quod non habeam ratũ quod factum eſt, cũ etiam in maleficijs ratihabitio mandato æquiparetur. ff. de vi, & vi arm. l. 3 §. cũ procur. & extra de reſtit. ſpol. cum ad ſedem in fi. ſup. ea. q. 1. notum in fi.

In præmiſſis auctoritatibus ſubintelligitur, ſi reus ſe purgare[a] *voluerit, vt ſacri canones modum non neceſſitatem purgandi accuſato imponant: ſicut apparet ex fine capituli Sixti Papę*[b]*, & auctorit te Leonis*[c]*, qui data purgatione ait de ſe ipſo.*

¶ De Leone qualiter ſe purgauit. Cap. XVIII.

Burc. l. 1. c. 101. Iuo p. 5. c. 311. Pann. l. 5. c. 4.

AVditum eſt, fratres chariſſimi, qualiter mali homines in me grauia crimina confinxerunt. Quamobrem ego Leo Pontifex ſanctæ Romanę eccleſiæ purifico me in conſpectu veſtro coram Deo, & angelis eius: quia iſtas criminoſas, & ſceleratas res, quas illi mihi obijciunt, nec perpetraui, nec perpetrari iuſſi.[d] Hoc autem faciens non legem præſcribo cæteris, qua id facere cogantur[e].

¶ Caput hoc eſt Leonis tertij. Tota vero hiſtoria falſæ accuſationis & purgationis ipſius refertur in vetuſtis Pontificalibus, ex quibus magnam partem accepit S. Antoninus p. 2. hiſt. tit. 14. c. 1. §. de qua etiam re meminit Marianus Scotus, & Aymonius lib. 4. 90. Apud Burchardum & Iuonem plenius eſt hoc caput, atque hæc viſa ſunt notatu digna. Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine iudicatus, neque coactus, ſed ſpontanea mea voluntate, purifico me in conſpectu veſtro coram Deo, & Angelis eius, qui conſcientiam meam nouit, & beato Petro principe Apoſtolorum, in conſpectu conſiſtimus, quia iſtas criminoſas, ſceleratas res, quas illi mihi obijciunt nec perpetraui, neć perpetrari iuſſi. Teſtis eſt mihi Deus, in cuius iudicium venturi ſumus, & in cuius conſpectu conſiſtimus. Et hoc propter ſuſpiciones malas tollendas mea ſpontanea voluntate facio, non quaſi in canonibus inuentum ſit, aut quaſi ego hanc conſuetudinem, aut decretum in ſancta eccleſia ſucceſſoribus meis, nec non & fratribus, & coepiſcopis noſtris imponam: ſed vt melius à vobis abſcindatis rebelles cogitationes.

Ecce qualiter ſummus Pontifex ſemetipſum purgat, nec tamen cęteris neceſſitatem[f] *purgandi præſcribit. Vnde datur*[g] *intelligi, quòd ſatisfactio purgationis in voluntate conſiſtit accuſati, non in arbitrio iudicis. Sed cum in Ilerdenſi concilio presbyter iubeatur ſuſpendi vſque ad dignam ſatisfactionem, cum etiam decreto*[h] *Leonis in arbitrio ponatur epiſcopi, quota manu ſacerdos purgare ſe debeat, patet quòd ad purgationem cogendus eſt, nec in ſua voluntate, ſed in arbitrio iudicis conſiſtit.*

ſup. ead. presbyter ſi à plebe c. ſequenti.

Vnde Leo Papa ſcribens ad Carolum Regem ait.

¶ Qualiter ſacerdotes ſe purgare debeant. Cap. XIX.

Capit. l. 5 c. 34. Iuo p. 6. c. 419. Pann. l. 5. c. 3.

OMnibus vobis viſu

e ¶ Cogantur] Quia ab æmulis hæc infamia proceſſerat. Vel dic, cæteris Apoſtolicis.
ECCE CASVS. Infert ex ſupradictis duob. ca. quod purgatio voluntaria eſt, & nõ neceſſaria. Sed ſtatim dicit cõtrarium per alia c. & ad hoc inducit ſeq. cap.
f ¶ Neceſſitatem.] extra de elec. innotuit.
g ¶ Datur.] Allegando dicit.
h ¶ In decreto.] Leonis inf. cap. prox. & ſeq. Ioan.
OMnibus vobis.] CASVS Leo tertius interrogatus fuit à Carolo Rege, & ſuis ſubditis, qualiter ſit procedẽdum, ſi crimen ſacerdoti obijciatur. Et rñdet Leo, & dicit, quod iſta quæſtio fuit ſæpius ventilata à temporibus multis nondũ tamen fuit ad plenum definita. verum tamen poſt reclamationes multas habito cõſilio multorum epiſcoporum, & aliorum pręlatorum, & ſacerdotum, & aliorum multorum ſtatuit & definiuit, quod ſi legitimus apparauerit accuſator, & probauerit crimen, puniatur accuſatus: & ſi nõ probauerit, puniatur accuſator de calumnia, tamen ſi ſacerdos accuſatus remanſerit infamatus, indicatur ei purgatio cum iij. v. vel vij. manu ſacerdotum, vel cum pluribus ſe expurget,

Purgans ſe, quid debet aſſerere.

1 Dicit Io. de Fan. hoc non credo cum conſciẽtiam ſuam non teneatur quis purgare, niſi vbi inuenitur exemplum, vt in caſu illius legis. C. de his qui ad eccle. confu. preſenti. cum ſi. Arc.

Digitized by Google

aut auditu [a] notum eſſe non dubitamus, quòd ſæpiſſime, ſuadente antiquo hoſte, ſacerdotibus crimina diuerſa obijciantur. Sed qualiter † ex his ab his rationabilis examinatio, & ſatisfactio fiat, licet tempore bonæ memoriæ Domini genitoris veſtri † Pipini, ſiue priſcis temporibus à ſanctis patribus, & reliquis bonæ deuotionis hominibus ſæpiſſime ventilatum fuerit; nos tamen pleniter, & ad liquidum definitum reperire minime quiuimus. Noſtris quippe temporibus id ipſum, à ſanctis epiſcopis, & reliquis ſacerdotibus, & cæteris eccleſiaſticæ dignitatis miniſtris veſtris † in regnis, ſeu in alijs Deo degentibus, nobiſq; vnà cum eis agentibus ſæpiſſimè propter multas, & nimias reclamationes, quæ ex hoc ad nos ex diuerſis partibus venerunt, ventilatum eſt. Sed qualiter conſultu Domini & patris noſtri Leonis Apoſtolici, cæterorumque Romanæ eccleſiæ epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, ſiue orientalium, & græcorũ patriarcharum, & multorum ſanctorum epiſcoporum, & ſacerdotum, nec non & noſtrorum a epiſcoporum, omniumque ceterorum ſacerdotum, ac leuitarum auctoritate, & conſenſu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum conſiliariorum noſtrorum conſultu definitum eſt, vos † omnes vtriuſque ordinis miniſtros ſcire volumus. Statutum eſt namque ratione, & neceſſitate, ac authoritate prædicta conſultu omnium, vt quotieſcumque cuiquam ſacerdoti crimen imponitur, ſi ipſe accuſator talis fuerit, vt recipi debeat (quia quales ad accuſationem ſacerdotum admitti debeant in canonibus [b] pleniter expreſſum eſt) ſi autem, vt dictum eſt, ille accuſator, qui canonice eſt recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum teſtium approbare in conſpectu epiſcoporum poterit; tunc canonice dijudicetur: & ſi culpabilis inuentus fuerit, canonice damnetur. Si vero eũ ſupraſcripto prætextu approbare ipſe accuſator minime poterit, & hoc canonice definiatur. Ipſe ergo ſacerdos, ſi ſuſpicioſus, aut [c] incredibilis ſuo epiſcopo †, aut reliquis ſuis conſacerdotibus [d], ſiue bonis [e] & iuſtis de ſuo populo, vel de ſua plebe hominibus fuerit; ne in crimine, aut in prædicta ſuſpicione remaneat, cum tribus, aut quinque, vel ſeptem bonis, ac vicinis ſacerdotibus, exẽplo Leonis Papæ, (qui duodecim β epiſcopos in ſua purgatione habuit) vel eo amplius, ſi ſuo epiſcopo viſum fuerit, aut neceſſe propter tumultum populi ineſſe proſpexerit, & cum alijs bonis & iuſtis hominibus ſe ſacramento coram populo ſuper quatuor Euangelia dato purgatum eccleſiæ reddat. Si quis autem ſcire deſiderat, quales teſtes ad accuſationem ſacerdotum recipi debeant, & quidquid † de accuſatione faciendum ſit, pleniter in canonibus reperire poterit.

¶ Apud collectores caput hoc ita refertur, quaſi acceptum ſit ex aliqua decretali epiſtola Leonis *ad* Carolum. *Verum ex lib. quinto capitularium, (ubi hoc ipſum eſt caput 34.) atque ex ipſa etiam orationis forma ſatis conſtat editum fuiſſe hoc capitulare nomine* Caroli Magni, *ipſo Leone tertio conſulto, & cum conſilio multorum epiſcoporum. Quod tamen pius princeps, quia ſibi iuriſdictionem in presbyteros arrogaſſe uidebatur, libro ſeptimo capitularium, cap. 281. emendauit, ita ſcribens,* Omnib. vobis, tam præſentibus, quàm futuris ſcire cupimus, quia de conſultu ſedis Apoſto-

ger, ſi epiſcopo videbitur: quales aũt teſtes in accuſationib. recipiantur, eſt in canonibus diffinitum.

a ¶ Auditu.] Aliquid ergo ſcitur auditu. 2. quæſt. 5. hoc videtur.

b ¶ In canonibus.] Inf. eo. q. 7. teſtes. & c. ipſi.

c ¶ Aut.] Pro & 1. Non enim ſufficit, ꝙ ſoli epõ ſit ſuſpectus. arg. contra, extra de offi. iud. or. ex parte. & 30 diſt. cap. vlt. & ſic 2 non obſt. 6. q. 2. placuit. credo tamen ꝙ ſi eſt accuſatus, & epiſcopo eſt ſuſpectus. quod poteſt eũ cogere ad purgationem, ſecus ſi non eſt accuſatus, ſecundum Lau. 3. per illud 6. quæſt. 2 placuit. immo inuenio ꝙ propter calumnioſam accuſationem cogitur quis ſe purgare, vt extra de accuſ. veniens. & argum. ff. ne quis eum qui in ius voc. eſt. l. penult. §. 1.

d ¶ Conſacerdotib.] vel etiam abbatib. extra eod. cum in iuuentute.

e ¶ Bonis.] 11. q. 3. in cũctis hic patet quo modo intelligatur illud verbum, à plebe. ſup. ea. presbyter. q. erant boni & iuſti, immo non admittũtur; licet ſint boni: ſi tamen leues fuerint. Nam leues ſunt qui ex facili credũt quæ probari non poſſunt. 11. q. 3. in cunctis. & eſt expreſſum extra eo. cum in iuuentute. aliàs ſolus, qui eſſet bonus, ſufficeret. ext. de adult. ſignificaſti. Ioan.

IVRA-

1 Gloſſ. eſt ſimi. in auth. ſed nouo iure C. de epi. & cle. in l. 3. C. de obſe. pat. pſtan.

2 Illud ſic reſpicit prim. gl. non contra præcedentia.

3 Aliàs, ſm leges.

Accuſator calũnioſus cogitur ſe purgare.

Leues qui dicuntur.

† al. quoniam] qualiter.

† al. noſtri.] c.

† al. noſtri.] c.

† vobis omnibus] cap.

† Concor. text. in l. ſacri legii. ff. de ordin. & extraor d. co. & in l. Cicero. ff. de pœ.

† ab quid.

Digitized by Google

IVRAMENTO. Hæc eſt tertia pars quæſtio. in qua quæritur an parentes debent ſe purgare igne, vel aqua filios non oppreſſiſſe? Reſp. quòd non: & hoc probat per c. ſeq. Io. de Fant.

CASVS. In §. iſto dicitur, quod vulgaris probatio induci nõ debet debet. Et hoc probatur per ſequens c.

Onſuluiſti.] CASVS. Quidam paruulos filios ſuos ſecum collocabant in lecto: quibus dormientib. filij eorum inuenti ſunt mortui. Quærebatur vtrum iudicio candentis ferri, vel aquæ feruentis ſe expurgare deberent filios nõ oppreſſiſſe? rñdet Stephan⁹, & dicit, quod talis examinatio non approbatur in canone, ſed monẽdi sũt parentes, vt filios ſuos ſecum non habeant in lecto: ſed cũ occultum ſit eos filios oppreſſiſſe, puniri non debent niſi de hoc conuincantur, vel fuerint ſponte confeſſi: & tũc puniãtur, qua ſunt homicidę, cum homicida dicatur etiam qui conceptum in vtero deleuerit per abortum.

a ¶ Homicidij.] Qui hominem occidit, ſi aĩum occidendi nõ habuit, nõ tenetur l. Cornelia de ſicar. vt ff. ad legẽ Corne de ſicar. l. 1 § diuus. tenet tñ lege Aquilia, licet etiã nocere noluerit, dum tñ fuerit in culpa, licet leuiſſima ff ad le. Aqui. ſed & ſi quẽcunq; § 2. & l. in lege. quod non eſt in lege Cor. de ſica ff de ſic in l. culpa autem eſt, quod a diligente potuerit præuideri, & nõ eſt puiſum. ff. ad le. Aq. l. ſi putator, tenetur ẽt quãtum ad Deũ, vt hic, & 50 d clerico, & 34 quæſt. 2. in lectum. non tamen punitur ratione homicidij, ſed ratione negligẽtiæ, vt 15. q. 1. inebriauerunt. minor etiam iniũgitur pœna ſiue pœnitentia ab eccleſia pro negligẽtia, vt 50 d. eos, &c. ſi quis volũtate. & 15. q. 1. ſi quis non iratus.

b ¶ Superſtitioſa.] Vtili. n & neceſſaria 1, licet, vt 32. q. 2. quos Deus, de cõſe. d. 2 liquido. 28. q. 1. ſic enim. in prin. tit. Et eſt. ar. aliquid inhibitũ, eo quod nõ eſt cõceſſum, 40. d. ſi Papa. & ff de colle. illi. l. 3. §. 1. arg. extra de uo. & vo. redemp. ex multa. Cõtra. ext de ſent.

1 Magiſtri tñ aliqñ exponunt, quod nõ eſt expoſitũ. 32. d. relatũ. De quo hr. 11. q. 1. §. ex his. ex. de poſtul. c. 1.

licæ, & omnium noſtrorum epiſcoporum, ac reliquorum ſacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium noſtrorum de criminatorum purgatione ſacerdotum cauſam tractauimus, eamque cum teſtibus (ſicut in anteriori capitulari noſtro continetur) fieri decreuimus: quoniam neſciebamus eandem cauſam, a beato Gregorio Papa eſſe definitã. Nam cum Vvormaciæ generalem conuentum habuiſſemus allata eſt nobis a Riculfo Mogontiacenſi metropolitano epiſtola beati Gregorij Papæ, in qua inter cætera continebantur hæc: [De presbytero verò, vel quolibet ſacerdote a populo accuſato, ſi certi non fuerint teſtes, qui crimini illato approbent veritatem, iuſiurandum erit in medio, & illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia: ſicque maneat in proprio gradu.] Iſta verò omnia, quia vires noſtras excedunt, in iudicio epiſcoporũ iuxta canonicam ſanctionem definienda relinquimus, vt hæc, quando orta fuerint, ita definire ſatagant, vt nec ſecundum ſæculum iuſtam reprehenſionem, nec penes Dominum (quod abſit) damnationem, ſed æternæ beatitudinis, ipſo auxiliante, qui omnia infucata præſtat, præmia conſequantur.

α ¶ Noſtrorum epiſcoporum.] *In vulgatis legebatur*, noſtrorum Romanorum epiſcoporum, *ſed vox*, Romanorum, *abeſt non modo a capitulari, ſed etiam a vetuſtioribus Gratiani codicibus, & ab Iuone. Pannormia autem habet*, noſtrorum epiſcoporum, omniumque Romanorum ſacerdotum.

β ¶ Qui duodecim.] *Hac vſque ad verſ.* hubuit, *ſunt etiam apud cæteros collectores, ſed non in capitulari.*

3 *Iuramento vero, candentis ferri, vel feruentis aquæ purgatio non eſt adijcienda.*

† al. Lamberto.

Vnde Stephanus quintus Humberto † epiſcopo Moguntio.

Iuo p. 10. c. 27.

¶ Candentis ferri, & feruentis aquæ iudicium in eccleſia fieri prohibetur. Cap. XX.

Onſuluiſti de infantibus, qui in vno lecto dormientes cum parentib. mortui reperiũtur, vtrum ferro candente, aut aqua feruẽte, ſeu alio quolibet examine parentes ſe purificare debeant, eos non oppreſſiſſe. Monendi ſunt namque, & proteſtandi parentes, ne tam tenellos ſe cũ in vno lecto collocent: ne negligentia qualibet prouenientes ſuffocentur, vel opprimantur: vnde ipſi homicidij [a] rei inueniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ feruentis examinatione cõfeſſionem extorqueri a quolibet ſacri non cenſent canones, & quod ſanctorum Patrũ documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa [b] adinuentione non eſt præſumendum. Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commiſſa ſunt regimini noſtro iudicare.

3. Reg. 8.

Occulta verò, & incognita illi ſunt relinquẽda, qui ſolus nouit corda filiorũ hominum. Hi autem qui probantur,

Digitized by Google

vel confitentur talis reatus ſe noxios, tua eos caſtiget moderatio; quia, ſi ille, quia conceptum in vtero per abortum [a] deleuerit, homicida eſt; quāto magis, qui vnius ſaltem diei puerulum peremerit, homicidam ſe eſſe excuſare nequibit?

Hæc autem [b] vtrum ad omnia genera purgationis, an ad hæc duo tantum, quæ hęc prohibita eſſe videntur, pertineat, non immerito dubitatur propter ſacrificium zelotypię; & illud Gregorij: [Si vir [c], qui frigidæ naturę eſſe dicitur, per verum iudicium probare potuerit] vxorem ſuam nunquam ſe cognouiſſe, ſeparetur ab ea. 33.q.4.c.1.& 2.

Cap. XXI.

IN *libro namque Numerorum † legitur Dominum præcepiſſe Moyſi, vt loqueretur filijs Iſrael, & diceret eis: [Vir, cuius vxor errauerit, maritumque contemnens dormierit cum altero viro, & id maritus deprehendere nequiuerit, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, quia non eſt inuenta in ſtupro; ſi ſpiritus zelotypiæ cōcitauerit virum contra vxorem ſuam, quæ vel polluta eſt, vel falſa ſuſpitione appetitur, adducet eam ad ſacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem ſati farinæ hordeaceę: non fundet ſuper eam oleum, nec imponet thus; quia ſacrificium zelotypię eſt, & oblatio inueſtigans adulterium; offeret igitur eam ſacerdos, & ſtatuet coram Domino. aſſumetque aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cumq; ſteterit mulier in conſpectu Domini, diſcooperiet caput eius, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: Ipſe autem tenebit aquas amariſſimas, in quibus cum execratione maledicta congeſſit, adiurabitque eam, & dicet: ſi non dormiuit vir alienus tecum, & ſi non polluta es deſerto mariti thoro: nō nocebunt tibi aquę iſtę amariſſimę, in quas maledicta congeſſi. Si autem declinaſti à viro tuo, atque polluta es, & concubuiſti cum altero viro: his maledictionibus ſubiacebis: det te Dominus in maledictionem, & exemplum cunctorum in populo ſuo: putreſcere faciat tuum femur, & tumens vterus tuus dirumpatur: ingrediātur aquę maledictę in ventrē tuum, & vterō tumeſcēte putreſcat femur tuum. Et reſpōdebit mulier, amen, amen. Scribetque ſacerdos iſta maledicta in libello, & delebit ea aquis amariſſimis, in quas maledicta congeſſit, & dabit ei bibere: quas cum exhauſerit, tollet ſacerdos de manu eius ſacrificium zelotypię, & eleuabit illum coram Domino, imponetque illud ſuper altare: ita duntaxat, vt prius pugillum ſacrificij tollat de eo quod offertur, & incendat ſuper altare, & ſic potum det mulieri aquas amariſſimas. Quas cum biberit, ſi polluta eſt, & contempto viro adulterij rea, pertranſibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computreſcet femur, erit mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Maritus a vero abſque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem ſuam. Quòd ſi polluta non fuerit, innoxia erit, & faciet liberos.]* † al. Numeri. Num. 5.

ſent excō. nuper. inf. ea c. monomachiā. & vbi canon. non excipit, nec nos, vt ſu. di. 12, omnia. 53. diſt. ſi euangelica. & 31. q. 1. ꝙ ſi dormierit. C. de hæred. vel act. ven. l. vlt. ff. de publ. act. de pretio. ff. de aleato. l. 1. §. quod autē. ff. de ritu nup. palam in ſi. ext. deci. ad deci. ad audientiam. 22. q. 5. hoc videtur arg. contra, 27. q. 2. lex diuinæ. io Sol omnia cōceſſa intelligūtur de iure communi, niſi prohibita in certis caſibus inueniantur, vt innuit c. lex diuinę, & ext. de ſenten. excom. nuper. B ... ff. de teſtib. l. quęſitum. C. de teſtib. l. ſancimus.

Conceſſa intelliguntur quę prohibita non ſunt.

a ¶ Per abortum.] Et hoc ſi puerperiu eſt formatu, vt 32. q. 2. Moyſes. &c. id vero. Sed licet ſm legem Moiſaicam non ſit homicidium tñ punitur lege Cornelia de ſicar. ff. ad le. Cor. de ſicar. ſi mulierem & etiam leg. Aqui. ff. ad leg. Aquil. ſi ſeruus. §. ſi mulierem tñ qui opprimunt infantes, puniuntur pœnitentia trium annorum, ex. de his qui fil. occ. de infantibus 1. Item qui procurat venena ſterilitatis, dr̄ homicida vt ext. de homicid. ſi aliquis. vbi de hoc.

1 Adde ad hoc. & ad ſi. gl. Ba. & in l. 1. in l. necare. ff. de lib. agno. & in l. ſi qs. §. abortiuus. ff. de pœn.

HOC AVTEM. Dicitur in hoc. §. ꝙ dubitari poteſt, vtrū purgatio ferri candētis, & aquæ feruētis ſint tantum interdicta, & in aliis conceſſa. & merito dubitatur, q̄a aliqua mulier probat ſe virginem per verum iudicium, id eſt, per aſpectum corporis. Similiter in veteri teſtamento probatur vtrū mulier commiſerit adulterium per quaſdam aquas amariſſimas. & ſtatim reſpōdet Gratianus in ſequenti §.

b ¶ Hoc autem.] Hic §. legitur.

c ¶ Si vir.] 33. q. 1. c. quod autem lo.

SED

SED QVÆLIBET. Hæc eſt quarta pars quæſtionis, in qua quæritur vtrum monomachia, vel alia vulgaris purgatio ſit conceſſa? & rñdet ꝙ non, & hoc probat per duas auctoritates ſanctorum patrum. Io. de Fant

4 *Sed quælibet huiuſmodi purgatio videtur eſſe inhibita, cum in præmiſſa auctoritate Stephani Papæ dicitu* [*ſpontanea confeſſione, &c.*]

¶ *Capiti huic in vulgatis erat propoſitum nomen Palea: ſed in omnibus, quæ collata ſunt manuſcriptis habetur ſine vllo nomine paleæ, & quidem coniunctum cum præcedenti capite. Ac certe verſiculus,* Sed quælibet, *videtur indicare locum hunc Numerorum ab ipſo Gratiano recitatum fuiſſe.*

a ¶ Maritus vero.] *Hæc vſque ad verſ.* quod ſi, *ſunt huc tranſpoſita ex extremo eiuſdem quinti capitis Numerorum.*

Item ex decretis Nicolai Papæ.

¶ In nouo teſtamento monomachia non recipitur. Cap. XXII.

† *in legem aſſumi nuſquam præceptum reperimus*] orig. — Burc. l. 9. c. 53. Iuo p. 8. c. 187. — 1. Reg. 17.

MOnomachiam [a] vero in lege nõ aſſumimus †, quã præceptam fuiſſe non reperimus: qa licet quoſdã iniuſſe legerimus, ſicut ſanctum Dauid, & Goliam ſacra prodit hiſtoria; nuſquam tamen, vt pro lege teneatur, alicubi diuina ſanxit auctoritas: cum hoc, & huiuſmodi ſectantes, Deum ſolummodo tentare [b] videantur.

¶ *Epiſtola ſcripta Carolo Regi patruo Lotharij (ex qua caput hoc eſt acceptum) extat Romæ in codice ſæpè citato monaſterij Dominicanorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cum ſcire vellet an Theuperga, ſiue Thie berga (vt vocat Rhegino) ipſius vxor adulterium patraſſet, voluiſſe duos homines monomachiam committere: ita vt, ſi ille, qui partes Theupergæ tueretur, caderet: ipſa planè adulterij conuicta cenſeretur. Hocque valde reprehendit Nicolaus, docens hanc non eſſe legitimam rationem probandi crimina (quamuis in Longobardicis conſtitutionibus & in capitularibus habeatur) ſed potius nihil aliud eſſe, quam Deũ tentare. Addit vero denegatam fuiſſe à Lothario Theupergæ iuſtam purgationem, his verbis:* ſed de adulterio illa coram miſſi noſtri præſentia purgare ſe voluit; ſed ipſe non annuit. *Totam hanc hiſtoriam deſcribit Rhegino lib. 2.* Chronicorum. *Ex his vero oſtenditur rubricam huius capitis apud Gratianũ nimis eſſe generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum velit demonſtrare, non eſſe vtendum monomachia ad purgationem.*

5 *Contra in concilio Vuormacienſi, 15.*

¶ Si furta in monaſterio fiunt, iudicio monachi ſe expurgent. Cap. XXIII.

Burc. l. 11. c. 66. — † *al. debeant.*

SAepe [c] contingit, vt in monaſterijs furta perpetrẽtur, & qui hæc committãt, ignorentur. Idcirco ſtatuimus, vt quãdo ipſi fratres de talibus ſe expurgare debuerint †, Miſſa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipſe abbas præceperit, præſentibus fratribus: & ſic expleta β Miſſa, omnes communicent in hæc verba: Corpus Domini ſit mihi ad probationem hodie.

β ¶ Sic expleta] *In hoc capite addita ſunt nonnulla verba ex concilio, quæ à collectoribus videbantur omiſſa. Sed hoc loco ſatis viſum eſt, ea ſtatim indicare. Nam in concilio ipſo eſſe legitur, &* hæc in vltima Miſſæ celebratione, pro expurgatione

CASVS Dicit ꝙ quælibet talis purgatio prohibetur, cum Stephanus dicat, Confeſſione &c.

MOnomachiam.] CASVS. Singulare certamen inter duos prohibetur: qa tales vñr Deũ tentare. nec eſt trahẽdum ad conſequentiã qd fecit Dauid cum Goliath. cum inſtinctu ſpiritus ſancti fuerit factum.

a ¶ Monomachiam.] Illos etiã lex Romana condemnat, vt C. de gladiato. l. vna. li. 11. Euchariſtia ergo non eſt danda talib. cum peccent mortaliter. de conſ. diſtin. 2. § ſed ſi non. Dicũt quidam, ꝙ * defendens poteſt ſumere; quia cuilibet licitum eſt defendere ſe. Sed nonne Dauid peccauit? Non: quia inſtinctu ſpiritus ſancti fecit, vt Sãſon, & alij. 23 q. 5. ſi nõ licet. & ext. de diuor gaudemus. Et eſt hic arg. ꝙ non eſt arguendũ ab exemplis. 26. q. 2. nõ ſtatim & c. non exẽpl. 14 q. 5. dixit. 22. q. 2 ſi ꝗs p verus. it. de cõſec. diſ 2. liqdo. ext. de elec. licet C. de ſenten & interlocu. om. iud. nemo.

Euchariſtia gladiatorib. nõ eſt dãda.

* *Immo. & iſte peccat, quoniam omiſſa legitima ſe defendẽdi rõne ad prohibitam ſe cõfert. Cõc. Tri. ſeſ. 25. c. 19.*

b ¶ Tentare.] 23. q. 8. ſi nulla vrget. & 22. q. 2 quætuor cuſ.

CONTRA IN CONCILIO Hic allegat in contrarium eius quod pmittitur, & intendit probare per quatuor ca. ſe ꝙ vulgaris purgatio poſſit fieri, & poteſt dici, quòd hic icipit quinta pars. Archid.

SÆpe contingit.] CASVS. Per iſta quatuor cap. probat Gratianus poſſe adhuc fieri purgationẽ vulgarem. Dicit hic, ꝙ ſi furtũ fit ĩ monaſterio, abbas dẽt Miſſam celebrare: & i fine corpus Chriſti ſingulis dare, dicẽs: Corpus Domini Ieſu Chriſti ſit tibi hodie ad probationem.

c ¶ Sæpè.] Huic c. eſt

Digitized by Google

derogatum 1; quia ſuſpectis non eſt danda Euchariſtia, vt inf. de conſec. diſt. 2. tribus. extra de purg. can. cum dilectis.

INterrogatum.] CASVS. Si duo adulterium commiſerunt, ſcilicet maſculus & fœmina, & vnus confitetur, & alter negat; confitenti pœnitentia imponatur: negãs vero probabili iudicio ſe expurget, id eſt, candenti ferro, vel aqua feruenti. Et ita facit ad propoſitum Gra.

debeat cum uolens purgare ſe, nequit.

ILLVD VERO Dictum eſt ſupra in c. omnibus. & c. presbyter quod clerici compellantur ad purgationem: ſed illa duo c. mandaſtis. & auditum. contradicunt ei: ideo magiſter hoc determinat.

Quod

ſua corpus & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe oſtendant.

Item in Saleguſtadienſi concilio, c. 7.

¶ Quicunque de adulterio accuſatur, probabili iudicio ſe expurget. Cap. XXIIII.

INterrogatum eſt, ſi duo de adulterio inculpati [a] fuerint, & vnus profitetur, [b], & alter negat; quid inde agẽdum ſit. Decretum eſt à ſancto concilio, vt ille, qui negauerit, probabili ſe iudicio expurget, & qui profeſſus fuerit, dignam pœnitentiam agat. Burc. in fine operis. Iuo. p. 15. c. 171.

Item in eodem, c. 14.

¶ Cum plures de adulterio accuſantur, & vnus cæteros purgare voluerit, omnes rei habeantur, ſi ipſe in iudicio ceciderit. Cap. XXV.

STatuit quoque ſancta ſynodus; vt ſi duo [c] de adulterio accuſati fuerint, & ambo negauerint, & orant ſibi concedi, vt alter illorum [d] vtroſque diuino purget iudicio; ſi unus in hoc ceciderit †, ambo rei habeantur. Burch. ibidem. Iuo. p. 15. c. 180. †al. deciderit.

Item in concilio Vuormacienſi, c. 10.

¶ Pro ſingulis Miſſa celebretur, qui de aliquo crimine accuſantur. Cap. XXVI.

SI epiſcopo, aut presbytero cauſa criminalis, hoc eſt homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit; pro ſingulis Miſſam celebrare [a] debet, & communicare, & de ſingulis ſibi imputatis innocentem ſe oſtendere †. Quod ſi non fecerit, quinquennio [e] à liminibus eccleſiæ extraneus habeatur. Burc. l. 2. c. 199. Iuo. p. 6. c. 272. †al. reddere.

a ¶ Celebrare.] *In concilio, & apud Burchardum, & Iuonem ſequitur:* & ſecretam publice dicere.

Illud vero, quod Sixtus & Leo in fine ſuæ purgationis addiderunt: ex eorum exemplo intelligendum eſt: exemplo enim ſuæ ſatisfactionis noluerunt cæteris præſcribere legem purgandi.

QVAESTIO IIII.

QVod vero quarto loco quærebatur, an duorum teſtimonio epiſcopus ſit condemnandus, multorum auctoritate probatur. Sicut enim in Euangelio Ioannis legitur, ait Io. 8.

a¶ Inculpati.] Ideſt, infamati. Non enim poſſunt duo accuſati ſimul de crimine C. de adulte. reos, ſimile ff. de inof. teſta nã & ſi. § filius.

b ¶ Profitetur.] Notãdum 2. ꝙ victoria vnius prodeſt alteri: ſed condemnatio nõ nocet ff. de adul. denunciaſſe. extra de adul. ſignificaſti. ff. de inoff. teſt. poſthumus. §. ſi qs ex his. ff. ſi ſerui vẽdi. loci. § cõperit Item arg. quod cõfeſſio unius non nocet alteri. 15. quæſt. 3 nemini. Argu contra. 59. diſtin. ordinatos. & 81 diſt. tantis Et eſt verum, quod non nocet alij quantum ad cõdemnationem: nocet tamen quantũ ad præſumptionem, vt ext. de adult. ſignificaſti, &c. 3.

STatuit] CASVS. ſi duo p adulterio accuſantur, & negauerint ambo: ſi vnus de volũtate alterius alterum purgat, ſi in probatione vulgari ceciderit, ambo puniantur.

c ¶ Duo.] Argu. contra. C. de adult reos. Sed dic ꝙ nõ agitur hic criminaliter. ſed ad pœnitentiam, vel ad thori ſeparationem 4.

d ¶ Alter illorum.] vel vt procurator 5. 63. di. tibi Domino. Sed ſi directe ageretur, cũ ſit cã criminalis, non poſſet vnus alterũ conſtituere procuratorem, vt 3. q. 9. abſens. Niſi velis dicere, quod in cauſa criminali vnus ſocius auditur & pro ſe, & pro alijs, vt eſt arg 3. q. 6. hæc quippe. & extra de dolo & contum. cum dilecti. in princ. 6.

SI epiſcopo.] CASVS. Si epiſcopo vel presbytero crimina imponatur, pro ſingulis Miſſam celebret, & pro ſingulis ſe innocentem reddat. ſed iſta capitula ſunt abrogata: prout. faciunt ad propoſitum Gratiani.

e ¶ Quinquennio.] Hodie deponitur q in purgatione deficit, ut ex tra de ſi mon. de hoc, vbi habes quid fieri

QVod uero.] Hæc quæſtio diuiditur in duas partes: in quarum prima quæritur, an ad condemnationem alicuius ſuficiant duo legitimi teſtes, & reſpondetur ꝙ ſic. Secunda ibi, [Ex præmiſſis.] Ioan. de Fant.

CASVS. In hac quarta quæſtione quæritur, an duo teſtes ſufficiant ad condemnationem epiſcopi. Et probat Gratianus ꝙ ſic autoritate Domini, & duabus auctoritatibus Pauli.

f ¶ Duorum.] Sẽper duo ſufficiunt. 4. q. 3. §. item in criminali, verſic. vbi numerus, niſi in caſibus ſpiritualib.

Sed in

1 Ad hoc concor. Ioã. de Fant. dicens, ꝙ ibi c. non tenet.

2 I[illegible] tenent Cy. Alexan. de Im. & moder. in l. ſi duo. col. 2. ff. de iureiur.

Confeſſio vnius an alteri noceat.

3 De hoc no. 3 q. 6. ca. hæc quippe. extr. de præben. dilecto. in fi. & de ſimo. dilect°. 2. Archid.

4 Iſtam glo. dicit Bart. ſingu. in l. reos. C. de adult. ad hoc ꝙ adulter, & adultera poſſint in eodem libello accuſari, qñ agitur ad thori ſeparationem.

5 Idem no. hic H. qui dicit, ꝙ hoc poteſt eſſe in purgatione, pſertim vulgari: ſed ſi directe, &c. vt ſequitur in glo.

6 Vbi de hoc. & infr. q. 6. ſi quando in gl. regulare eſt. in [illegible]

Digitized by Google

Teſtis qñq; vnus ſufficit: qñque plures duobus requiruntur.

Sed in iſto caſu unus ſufficit, vt extra de teſtib. cog peruenit. & ubi nulli fit præiudicium de conſec. diſt. 4 placuit de infantibus, & in cauſa denunciationis, extra de teſtib. in omni. & in alio caſu: extra de procur. ex inſinuatione, & vbi agitur ad impediendum matrimoniū. extra

a ¶ Et patris.] Pater poteſt eſſe teſtis in cauſa filij in teſtamento, vt ff. de teſta. l. qui teſtamento. alias non, vt 4. q. 3. dicto c ſi teſte. §. reſtes quos. hic autem iſti mentiri non poterant. Vel dic teſtimonium meum, & patris mei, id eſt, de patre meo & me dictum: ſcilicet teſtimonium prophetarum.

Deuteron. 7.

Chriſtus ad Iudæos: [In lege ueſtra ſcriptum eſt, quoniā duorum hominum teſtimonium uerum eſt.] Hinc conſequenter contra eos argumentatur dicens. [Si duorum hominum teſtimonium uerum eſt, quare teſtimonium meū & patris [a] *nonaccipitis? [Item Paulus in epiſtola ad Corinthios: [In ore duorum, uel trium* [b] *ſtabit omne verbum.] Item in epiſtola ad Hebræis: [Qui præuaricans legem Moyſi duobus, vel tribus teſtibus conuictus, ſine miſeratione lapidabitur* †. *] Item ex concilio Bracharenſi 2. c. 8.* †

2. Cor. 13. Heb 10.

† Et cap. l. 5. c. 240. † *al. lapidabatur.* Burc. li. 2. c. 202. Iuo p. 6. c. 276. Pann lib. 4. c. 97. † *al. macula fornicationis.*

¶ Quot teſtibus quiſque clericorum conuinci debeat. Cap. I.

PLacuit, vt ſi quis aliquem clericorū in accuſatione † fornicationis impetit, ſecundum præceptum Pauli Apoſtoli duo, vel tria [b] teſtimonia requirantur ab illo. Quòd ſi non potuerit datis teſtimonijs approbare quod dixit, excommunicationem [d] accuſati accuſator accipiat.

2 *Ex præmiſſis itaque colligitur, quòd duorum, vel trium teſtimonio epiſcopus conuinci, & damnari poteſt. Porro Sylueſter Papa in generali ſynodo reſidens contradixit.*

In epilogo concilij Romani, c. 3.

¶ Quot teſtibus epiſcopus, vel presbyter, vel reliqui clerici ſunt conuincendi. Cap. II.

al. in Matth. 10 & Luc. 7 † abeſt ab orig. † *al. lxiiij.*

† *al. xxxvj. teſtib.* In c. Hadri ni. c. 72. In concil. Mog int. 2. c. 12. Cap. l. 1. c. 139. Pan. lib. 4. c. 91. Poly. li. 5. tit. 1. Deuſdedit p 3.

PRæſul [c] non damnabitur niſi cum † lxxij. teſtibus: nec præſul ſummus *a* à quoquam iudicabitur, quoniam ſcriptum eſt: [Nō eſt diſcipulus ſuper magiſtrum.] Presbyter autem [Cardinalis † niſi cum xliiij. † teſtibus non damnabitur: diaconus vero Cardinalis vrbis Romæ, niſi cum xxvij. teſtibus † non condemnabitur. Subdiaconus, acolythus, exorciſta, lector, oſtiarius, non niſi ſeptem teſtibus non condemnabitur. Teſtes [f] autem, & accuſatores ſine aliqua ſint infamia.

a ¶ Nec præſul ſummus.] *Ex concilio Romano ſub Sylueſtro, & cæteris locis indicatis (excepta Pannormia) addita ſunt hæc vſq; ad ver.* presbyter. *Ac mirandum eſt de auctore gloſſa, qui putauit* Pontificem *Maximum minore numero teſtium poſſe cōdemnari, quam diaconum Cardinalem, atque oſtiarium: cum tamen ipſe* Pontifex *a generali ſaltem præſulis nomine minimè eſſet excludendus.*

Item Leo quartus in epiſtola epiſcopis Britanniæ.

¶ Epiſcopi non niſi lxxij. teſtibus condemnandi ſunt. Cap. III.

Iuo p. 5. c. 116.

NVllam damnatio-

b ¶ Vel triū.] Vt comprehendant actorē pro uno teſte. extra de teſtib. in omni. Illa tamen loquitur in cauſa denūciationis. Vel ideo dicit, triū, quia quādoq; ſecundum canones plures quàm duo requiruntur: ſed nunquā pauciores, vt ext. de teſt. licet. Vnde in teſtamentis bene requiruntur 1. vt ext de teſta. cum eſſes & c. relatum lo Quod dicit lo. de teſt. ni... non credo verū. vnde dico cum T. decr. illas, cum eſſes. & relatū. in quolibet teſtamento loqui. B.

1 In ijs quę pietatis [illegible] relinquu[illegible], minus ſo[illegible] nis uolu[illegible] ſufficit ſicut inter liberos. C. de teſt. hac con ſultiſſima. §. ex imperfecta. Arch.

PLacuit] CASVS. Dicitur quod ſi aliquis accuſat aliquē de fornicatione, poteſt probare crimen duobus uel tribus teſtibus: & ſi non probauerit, punietur pęna talionis. Patet ſequens §.

c ¶ Tria.] ſup. diſt. 48. quoniam multa.

d ¶ Excommunicationem.] id eſt damnationem.

EX PRÆMISSIS. Hæc eſt ſecūda pars quæſtionis, in qua probat contrarium eius quod pmiſſum eſt: & hoc probat duabus auctoritatibus: ſed no ſunt contra: quia loquuntur ſpecialiter de clericis Romanæ eccleſiæ. Io de Fant.

PRæſul.] CASVS. Dicitur hic quot teſtes ſufficiant ad condemnationē epiſcopi, Cardinalis, presbyteri, & aliorū clericorum Romanę eccleſiæ In fine dicitur, quòd teſtes ſine infamia debent eſſe.

extra de ſpon. præterea. Item quantum ad præſumptionem faciendam. 8. q. 3. talia. ff. de dote prælega. Theopompus. Item plures duobus requiruntur. inf. ea. nullā. & c. præſul. Tres requiruntur in depoſitione pecuniæ. in auth. de fide inſtr. §. ſi quis igitur. coll. 6. Item quinque requiruntur dum contractus excedit libram auri in ciuitate. C. ſi cer. per. auth. ſed nouo. & in codicillis, & in donatione cauſa mortis ſimiliter quinque, ut C. de dona. cauſa mor. l. ult. quandoque xv. ut C. de prox. ſac. ſcri. unicuique. lib. 12.

e ¶ Præſul.] id eſt Cardinalis epiſcopus. Sed nunquid contra Papam duplicabuntur teſtes? * non, immo duo ſufficiunt. & in hoc eſt deterioris conditionis: quia ipſe ſine cōparatione aliorum creatus eſt maior: & ideo ſine ſpe ueniæ condemnandus eſt, ut diabolus, de pœ. diſt 2. principium.

* *Vide, quæ dicuntur in notatiōe ad hoc caput.*

f ¶ Teſtes.] Extra de teſti. perſonas. & cap. ſuper eo.

NVllam.] CASVS. Si epiſcopus Cardinalis de crimine accuſatur, duodecim epiſcopi debent de cauſa cogno-

Digitized by Google

cognoſcere: nec poteſt conuinci niſi lxxij. teſtibus. In ſecūda parte dicitur qualiter teſtes iurare dēnt, & quid. In tertia parte dicitur, q̄ ſi appellauerit ad Papam, audiri debet: nec alius debet de cauſa cognoſcere. Secunda pars incipit ibi, [Et prius.] Tertia pars ibi, [Et ſi inter.]

CASVS. Hic intitulatur ſexta quæſtio, in qua quæritur quo remedio cauſa vitiata ſubleuetur: de quo non fecit in themate mentionem: &, ſi remediū dandū ſit ei, qui cauſa dilationis appellat: de quo fecit in themate mentionē. Cauſa autem uitiata remedio appellationis ſubleuatur: & hoc probat per ſequens cap.

nem [a] epiſcoporum unquam eſſe cenſemus, niſi aut ante legitimum numerum epiſcoporum [b] (qui fit per duodecim epiſcopos) aut certè probata ſententia per lxxij. teſtes idoneos, qui tales ſint, qui & accuſare poſſent. ¶Et prius ad ſacra Chriſti quatuor Euangelia ſacramenta pręſtēt, q̄ nihil falſum [c] depromāt: ſicut nobis [α] B. Syluester tradidit, & Romana ſancta videtur tenere eccleſia. ¶Et, ſi inter eos, quos damnandos eſſe dixerint homines, fuerit epiſcopus, qui ſuam cauſam in præſentia Romanæ ſedis epiſcopi petierit audiri, nullus ſuper illum definitiuam præſumat dare ſententiam: ſed omnino eum audiri decernimus.

Zepherinus epiſt. 1.

Epi epm̄ deponere non poſſunt.

a ¶Nullā damnationē.] Epoꝝ. Sed hoc nō vr̄ poſſe ſtare: q̄a nullus pōt iudicare clericos Romanę eccleſię, niſi ſol9 Papa. Itē q̄a epi epm̄ deponere non pn̄t, ut 3. q. 6. quamuis. Reſpondeo quod loquitur in eo caſu, qn̄ Papa cōmittit alijs cauſam ſuorum clericorū, ne ipſe ſuſpectus habeatur, uel ne fauore ꝓ eis, vel odio cōtra eos iudicaret. ff. de iuriſd. om. iud. l. prætor.

a ¶Nullam damnationem.] inf. 3 q. 6. accuſatus. & c quāuis.

b ¶Epiſcoporum.] inf. 5 q 4. duodecim.

Teſtes quinque capitula iurare debent.

c ¶Falſum.] Quinq; capitula iurabunt teſtes: ſcilicet vt dicāt veritatem, vt 3 q. 9 hortamur. & q̄ teſtenē pro utraq; parte ueritatem, ut 14. quæſt. 5 non ſanè, q̄ non admiſceant falſitatem, ut hic q̄ nec amore, nec odio, nec proprio commodo teſtentur, ut extra de teſtib. quoties. Item quinto requiritur, quod dicant quidquid de re ipſa nouerint, ſiue fuerint interrogati, ſiue nō, ut extra de acc. cum dilectus 1. quod nō credo, niſi hoc liqueat ex forma iuramenti, ut infra.

1 De hoc ēt no ext. de teſti. fraternitatis in glo. vl. vbi addit Ho. aliū caſū. ſ. q̄ neutri parti manifeſtabunt dicta ſua antequam ſint publicata. argu. 4 q 3. item qui falſo. Arch.

α ¶Sicut nobis.] *Hinc uſq; ad dictionem, eccleſia non leguntur in epiſtola Leonis manuſcripta: habentur tamen apud Iuonem.*

Sed hoc vel ſpeciali priuilegio de clericis Romanæ eccleſiæ intelligitur, vel propter improbitatem quorundā; qui cum non ſint ſpectatæ vitæ, & ſcientiæ, in accuſationem miniſtrorum Dei repente proſiliunt. Quorum uero vita adeo laudabilis eſt, ut omnibus imitanda appareat, de quorum aſſertione, nulla dubitatio naſci poterit, eorū teſtimonio duorum, vel trium teſtium quilibet iure conuinci, & damnari poterit.

QVÆSTIO VI.

S Equitur ſexta quæſtio, qua quæritur, quo remedio cauſa vitiata ſubleuetur: &, ſi remedium illud ſit dandum ei, qui cauſa dilationis uocem appellationis exhibuerit. Cauſa uero vitiata remedio appellationis ſubleuari poterit.

Unde Fabianus Papa ait ad Hilarium epiſcopum epiſtola 3. cap. 3.

Et in decretis Sixti tertij. c 3. C Theod. l. 2. tit. de appell. in inter le. 15. Anſel. lib. 2. c. 11. & li. 3. c. 88. lib. 7. c. 33. Burc. lib. 1. c. 148. Iuon. li. 4. c. 121.

¶Cauſæ vitiatæ remedium appellationis ſubueniat. Cap. I.

LIceat appellatori vitiatam cauſam remedio appellationis [d] ſubleuare.

[Idem paulo ante.]

SED HOC Modo dicit quare de tot teſtibus fuit ſtatutum: propter ſcilicet priuilegiū clericorū Romanæ eccleſiæ & hæc ſolutio eſt uera, vel propter malitiam hæreticorum fuit ſtatutum de omnibus clericis, qua ceſſante ceſſabit conſtitutio. Sed uerius eſt, q̄ propter malitiam hæreticorum, uel malorum hominum ſtatutum fuit de clericis Romanę eccleſiæ, quibus hoc priuilegium datum fuit, quod non ceſſat cauſa ceſſante: & hoc innuit B.

S Equitur.] Hæc quæſtio diuiditur in octo partes: in quarum prima probat per nouem auctoritates ſanctorum patrum, quod quandocunque quis grauatus fuerit, poterit appellare: & eius appellatio tenebit. Secunda ibi, [Cum ergo.] Tertia ibi, [Qui uero.] Quarta ibi, [Poſt datam.] Quinta ibi, [Non ſolent.] Sexta ibi, [Notandū.] Septima ibi: [Si vero.] Octaua ibi, [Diffinitiua.] Ioan.

d LIceat.] ¶Appellationis.] Appellatio eſt prouocatio iniquæ ſententiæ querelam cōtinens ff de mino. pfecti tū & in ijs quæ extra iudiciū aguntur appellatur, ut in electione, ut extra de app. conſtitutus. Quis appellet, dicetur ꝫ ea. nō ſolent, & hoc in ciuili eſt. In criminali aūt quilibet ēt inuito reo appellat. ff. de appel. non tantum. & in cauſa liberali, ut ff de libe. cauſa l. 1. & 2.

AD QVEM SIT APPELLANDVM. Appellatur autem a minori ad maiorem, & gradatim, ut inf. ea. anteriorum. C de appella. præcipimus, excepto Papa, ad quē oībus prætermiſſis appellatur, vt inf. e. c. 3. 4. & 5. Et hoc uerum eſt in iudicibus ordinarijs. In delegatis aut diſtinguitur, ſi ipſi alijs cauſam cōmiſerint, ſi tota iuriſdictio eſt delegata, appellatur ad primum delegantem,

Appellans à delegato ad quem appellare dēt.

Digitized by Google

tem.extra de off.dele.ſuper quæſtionum.§.porro.ff.quis & a quo appell.l.1. ſed ſi non tota cauſa eſt delegata, tunc appellatur ad delegantem ſecundum,vt C.qui pro ſua iurid.l.1.ff.quis,& a quo app l.fin.& ext.de off.de-leg.ſuper quæſtionum.

QVO-

vt infra ea.§.diffinitiua i. ſi.poteſt tamen nouas allegationes audire,C de app. eos.§.1.ff. de appel tcio quæſitum. In ſi.extra de fide inſtrum.cum Ioannes. Quando autem non eſt neceſſe appellare,habes infra ead.§ diffinitiua. Inhibetur autem appellatio,quia a principe non appellatur.9.q.3.cuncta.nec a præfecto prætorio, C. de off.præf.præt.l.1.nec a ſenatu, vt ff quibus app. non licet.l. prima, nec ab arbitro, C de ar.l.1 nec appel l at officiatus.inf ea.§.diffinitiua.vet.nul li Item propter ſceleris magnitudinem nõ appellatur C quorum.ap. nõ reci.l.2. extra de appell. cum ſit Romana Item in momentanea poſſeſſione,vt inf eadem, ff diffinitiua 2 ver. de poſſeſſione.ſecundum leges,ſed per canones ſic. extra de teſtib ſignificauerunt, & de teſt ſpol. cum ad ſedem Item in re quæ non capit dilationem ff de app.te. l.vlt. & ext de rapt. in literis. Argu contra extra de appella. qua fronte.in ſi ibi appellatio non retardat ſententiam, niſi

Appellatio in multis caſibus non admittitur.

¶De eodem: PALEA. Cap. II.

Sixtus ibidem. Poly l.2.tit.7. Anſ.l.2.c.11.

APpellantem non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare cuſtodia.

Item Anacletus Papa,epiſt.1.in ſi.

¶De eodem. Cap. III.

OMnis [a] oppreſſus libere [b] ſacerdotum [c] (ſi voluerit) appellet iudicium,& a nullo prohibeatur;ſed ab his fulciatur,& liberetur.Si autem difficiles cauſæ,aut maiora negotia orta fuerint,ad maiorem [d] ſedem referantur. Et ſi illic facile diſcerni † non poterunt,aut iuſte termina ri,vbi fuerit ſummorum congregata congregatio α,(quæ per ſingulos annos bis fieri ſolet,& de?)iuſte & D.o placite coram Patriarcha [e], aut primate eccleſiaſtica β negotia, & coram patricio ſæcularia [f] iudicentur negotia in commune [g] †.

† al decerni.

† al.communi.

α ¶Congregatio.] *In uulgatis ſequebatur*, ſub metropolitano:*quæ ſublata ſunt,quia in nullo manuſcripto neque in origina li habemus,& in ſequentibus uerbis exponitur,coram quibus ſit habendum concilium.*

β ¶Eccleſiaſtic negotia.]*In epiſtola legitur,* primate eccleſiaſtico,& coram patritio ſæcularia,&c.

QVOMODO SIT APPELLANDVM.Iudice ſedente pro tribunali poteſt viua voce appellari : ſed ext. iudicium in libello tantum appellabitur 1 vt inf. ea §.iudicibus ver.litigatoribus.ff de app.a ſententia.§.vlt.

1 Dicas ꝙ ſiue appellet in iudicio, ſiue ext. det obſeruari ꝙ dr extra lib. 6.de ap. cordi quæ eſt in no 4. & hoc cum a iudice appellat ad Papam, & hoc ibi intelligit Ho.

QVANDO APPELLANDVM SIT. Secundum leges appellatur tantum poſt diffinitiuam ſententiam,niſi in caſibus nota.inf ea.non ita,extra de ap.ſuper eo.2.Secundum canones, & ante litem conteſt. & poſt, vt ext.de app.cum ſit Romana inf.ea.non ita. licet hoc ſit correctum per conſtitutionem nouam,ext eod.vt debitus vbi dicitur,ꝙ cauſa appellationis debet aſſignari.Item ſecũdum canones appellatur quoties ſuperior iudex inuenitur,vt infra eadem omnes ſecundum leges bis tantum, vt inf ead. poſt ſecundum Ioan. hoc pro certo teneas,ꝙ ante ſententiam poteſt appellari quoties pars grauatur, & allegatur cauſa,vt ext.eod vt debitus. Sed poſt diffinitiuam ſententiam tantum bis, vt dicut leges prææallegatæ,nec aſſignatur tunc cauſa,ſed dicit,appello ab iniqua ſententia.Sententia tamen in cauſa matrimonii non trãſit in rem iudicatam,vt ext.de ſent.& re iud.lator,& c. conſanguinei. B

Appellationis ipſ ſpõt iudex moderari.

INTRA QVOD TEMPVS SIT APPELLANDVM. Item appellatur vſque ad decem dies continuos, vt inf. ead.anteriorum.

INTRA QVOD TEMPVS DEBET APPELLATIO PROSEQVI. Appellanti datur annus vel biennium,vt inf.eadem ſi quis appellat Tamen iudex poteſt moderari tempus preciſius extra eod cum ſit Romana,& c.reprehenſibilis.Item appellatione pendente nihil innouandum eſt, vt inf.ead.§ appellatione. niſi appellans ſuſpectus ſit,vel depopulator, vt inf.ead. quoties 2.in cauſa criminali reus cuſtoditur : vel dabit fideiuſſorem,ſi eſt ſuſpectus,C.de ap.eos ver ſuper his. Iudicis officium eſt libellos dimiſſorios dare.infra eadem poſt appellationem. Iudex autem ad quem appellatur:ſi appellatur a ſententia , ſecundum priores allegationes, vel infirmabit , vel confirmabit ſententiam,

ad tempus. Item ſententia maioris partis capituli,extra de his,quæ fiunt a ma. parte,cap. 1.Item contumax non appellat, vt 24.q 3 de illicita infra ea § ſunt eadem quorum.C.de iud.pro perandi. ..fin autem.Item ab executore non appellatur.inf.ead.§ diffinitiua vel.ab executore.

OMnis.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod ſi aliquis grauetur,a minori prælato ad ſacerdotem,id eſt, epiſcopum,debet appellare,& ſi ibi propter aliquam difficultatem negotium non poterit terminari metropolitanum appellet,& ſi ibi negotium non fuerit terminatum, vel grauabitur: ad concilium recurrat, in quo patriarcha, vel primas præſidet, & in quo cauſæ maiores eccleſiaſticæ tractari debent, coram patricio ſæculari iu dices ſæculares.

a ¶Omnis.]Pone caſum quod appellatur a ſubdito epiſcopi 3 ad epiſcopum: deinde ad metropolitanum,deinde ad concilium metropolitani.

3 Id eſt,a minori prælato:non tñ officiali epi: quo caſu, & conſuetudo contra hoc nõ valet.ex. lib.6.de con ſue. non putamus. Arc.

b ¶Libere.]id eſt,ſiue ante ſententiam,ſiue poſt.

c ¶Sacerdotum] Ergo a ſæculari iudice ad Papam poteſt appellari,quod verum eſt vacante imperio,vt extra de foro comp.licet.alias non, vt ext.de app ſi duobus.

d ¶Ad maiorem.]ſup.c 7.d multis.§.1.

e ¶Coram patriarcha.]Quæ vna dignitas eſt,99.d.prouinciæ.

f ¶Sæcularia.]Scilicet cum ambo ſint laici,quia prælati non debent tractare ſæcularia iudicia.11 q.1. te quidem. Vel dic quod cum laicus iudex non vult facere iuſtitiam,tunc appellatur ad eccleſiaſticum,vt ipſum corrigat,& ſi noluerit facere iuſtitiam, poteſt ipſum excõmunicare,vt 23.q.5.adminiſtratores.Vel dic quod cum iudex ſæcularis eſt, poteſt adiri iudex eccleſiaſticus 4 vt in auth.vt diffe.iud.§ ſi vero,coll.9. vel etiam ſi deceſſerit,vt ibi dicitur. Vel ſi habeatur querela contra ipſum, vt in ead.coll.§.vlt.ſic ext.de foro compet ex tranſmiſſa,& extra eod licet.

2 Melius diceret §. ſunt et quorum. ver. de poſſ. vbi de hoc.

Appellatur a iudice ſæculari ad eccleſiaſticum

4 Sub.qui cũ eo cognoſceret,& hoc ...

g ¶In commune.]id eſt,publice.

Digitized by Google

SI quis veſtrum.] CASVS. Ex his quinque ca. colligitur, ꝙ appellari poteſt ad Papam omnibus medijs prætermiſſis. Dicitur ergo hic, quod ſi aliquis aliqua aduerſitate pulſatur, ad ſedem Apoſtolicam quaſi ad caput appellet.

Item Sixtus Papa epiſt. 2. omnibus rectoribus eccleſiæ ſcribit dicens.

¶Quiſquis pulſatus fuerit, Apoſtolicam ſedem appellet. Cap. IV.

SI quis veſtrum pulſatus fuerit in aliqua aduerſitate, licenter hanc ſanctam, & Apoſtolicam [a] ſedem appellet, & ad eam, quaſi ad caput, ſuffugium habeat, ne ipſe innocens damnetur, aut eccleſia ſua detrimentum patiatur. Iuo p. 5. c. 3. Anſ. l. 2. c. 8.

Item Grato [a], epiſtola 1.

a ¶Grato.] *Sic eſt reſtitutum ex pleriſque vetuſtis (nam in vulgatis erat.* Item Gregorius.) *quamquam in tomis conciliorum hæc epiſtola tribuatur* Sixto *ſecundo: illa vero, ex qua caput antecedens, Sixto primo.*

¶In grauioribus cauſis pulſati Apoſtolicam ſedem appellent. Cap. V.

OMnes epiſcopi, qui in quibuſdam grauioribus pulſantur, vel criminantur cauſis, quoties [b] neceſſe fuerit, libere Apoſtolicam appellent ſedem, atque ad eā, quaſi ad matrem confugiant. Iulius Pap. epi. 2. ad orientales cap. 2. Burc. l. 1. c. 144. Iuo p. 5. c. 257. Pan. l. 4. c. 124. Anſ. l. 2. c. 12. Poly. l. 1. tit. 7.

Item Marcellus Papa, epiſt. 1. ad epiſcopos Antiochenæ prouinciæ.

¶Ab omnibus appelletur ad Romanam eccleſiam. Cap. VI.

1 AD Romanam Eccleſiam omnes epiſcopi, qui voluerint [c], vel quibus neceſſe fuerit, quaſi ad caput Anſ. l. 2. c. 7. Fan. l. 4. c. 125.

Appellatur ad Papam omiſſo medio

a ¶Apoſtolicā.] Ex hoc, & ſeq. c. patet ꝙ ad Papam alijs prætermiſſis, appellatē: ſed in alijs, ſecus eſt, vt inf. ead. decreta. & q. 7 metropolitanum, & 9. q. 3. conqueſtus, & 17. diſtin. multis, & 18 diſt. de concilijs. Cum ergo hoc ſit priuilegium Papæ, ergo ad legatum non appellatur omiſſo epiſcopo, vt 11. q. 1 peruenit. Sed contra extra de off. leg. cum non ignoretis. Sed dicas, ꝙ ille non fuit tantum legatus, ſed metropolitanus. Et ſi ille legatus non habuiſſet illud priuilegium, inutile fuiſſet officium legationis, ſed ille qui ſimplex legatus eſt, non habet illud priuilegium, niſi ei ſpecialiter ſit datum Io. Quidquid dicat Ioan. omnibus prætermiſſis curritur ad legatum, vt dicit illa decr. & quod facit legatus, Papa facere videtur. 94. cap. 1. & ff. de admi. tut. ita autem, & geſſiſſe B.

OMnes] CASVS. Dr̄ hic, quod quoties epiſcopi criminaliter accuſantur, ad ſedem Apoſtolicam quaſi ad matrem recurrant, cum eſt neceſſe.

Appellare tertio non licet.

b ¶Quoties] Dum tamen non vltra ſecundam vicem ne lites in infinitum extendantur. non enim licet tertio appellare ſuper eodem capitulo, vt infra ead. ſi quis in quacumque, ſic exponitur hæc dictio, quoties, ff. de leg. 3 fideicommiſſa, § ſi quis decem. ff. de eden. veluti, in fine, ſimile quoties, habes extra de elect. querelam. in parte deciſa. ſecundum H. exponitur quoties, ſiue ante litem conteſtatam, ſiue poſt. Alij dicunt, ꝙ licet etiam ter appellare, ſm canones, vt inf. 3. q. 2. Lotharius ſup. ea. omni. ſed M. dicit, ꝙ licet a grauamine quandocunque appellare: ſed bis poſt ſententiam tantum. & exponit, quoties, ideſt, in omni grauamine: ſed non niſi bis a ſententia, vt inf. ea. ſi quis in quacumque, & extra de app. directe. G. dicit quod in illo capitulo, omnis tertio fuit relatum: & hoc non fuit per appellationem ſed per conſultationem, vt ſup. diſt. 18. c. 1. & extra eodem ſuam nobis.

AD Romanam eccleſiam.] CASVS. Dicitur quòd omnes epiſcopi, qui volunt, vel quibus neceſſe eſt libere ſedem Apoſtolicam appellant abſque excommunicatione, vel impedimēto aliquo damnationis, vel ſpoliationis, vel cuſtodiæ.

c ¶Qui voluerint.] Ergo fruſtratoria admittitur, vt extra eod. conſuluit ergo audiendus eſt. qui cauſa dilationis appellat, vt extra de app. cum ſit Romana. & ca. per ſonas, ſed contra ius eum punit, vt C. de ap. a proconſulibus, & C. quorum ap. non reci. ab executore. in fi. vbi in 50. libris auri punitur fruſtratorie appellās, ergo ius non debet eam admittere, vt 23. q. 4 qui peccat. immo non debet per eam negotium impedire. extra eod. paſtoralis. Rn̄. dubia fruſtratoria eſt admittenda: ſicut occultus peccator ad Euchariſtiam. de conſec. d. 2. non prohibeat. Hodie autem ipſo iure eſt inhibita appellatio ante ſententiam, niſi iam euidens cauſa proponatur, quæ ſi probata eſſet, debeat appellatio legitima reputari, vt extra eodem, vt debitus. Sed cum hodie ipſo iure ſit inhibita appellatio. quid prodeſt ſcribere remota appellatione? Reſpond. ſi appellatio remouetur in literis, tunc intelligitur remota etiam poſt ſententiam. Aliàs etiam rationes aſſignaui ſuper illa conſtitutione, vt debitus, ſed ſi non apponitur in literis, tantum ante ſententiam eſt remota. Ioan. Ego credo, quod nihil prodeſt remotio appellationis niſi ad remouendam fruſtratoriam appellationem 1 vt dicit decret. expreſſe extra de ap. ex parte B. Hoc ſcias quòd niſi iudici euidenter pateat appellationem tenere, nunquam deferat ei. vnde ſi non credit tenere appellationem, non deferat ipſi licet ſuperior poſſit retractare quod factum eſt, vt extra eod. paſtoralis. Sed pone quod iudex dubitat de appellatione: aut defert talis appellationi, aut non. ſi defert, mentitur ergo conſtitutio, & decretalis. Nam conſtitutio, dicit, ꝙ niſi tali cauſa ſit propoſita, quæ ſi foret probata, legitima eſſet appellatio, non eſt deferendum appellationi. Item decret. paſtoralis. dicit, quòd in ſolis illis caſibus deferendum eſt appellationi, vbi a iure indulgetur expreſſe, quod poſſit appellari. Si dubitatur de appellatione: ergo non debet cognoſcere de cauſa, cum dubitet

1 Sub. & ſic remoueri qđ de iure cōi eſt remotū. Sed contra hoc eſt. C. de Theſ. l. 1. & ff. ad munic. l. 1. & ideo plus placet qđ dixit Io. de Fant. nam ſi hæc clauſula nihil operatur quare decr. ext eo. inquiſitioni. fundatur ſuper cap. ideo his electis, vt dic vt ple. not. Ho. in ſum. eo tit. §. qūo decr. vt debitus. ver. abſque rōnabili li. &c. Arc.

Digitized by Google

dubitet an ſit iudex. argu. 11. q. 3 graue. Ad hoc dico, ꝙ ſi iudex dubitat de cauſa appellationis, ſummatim poteſt inquirere de cauſa: vel ſeorſum extra formam iudicij inquirendo de cauſa. Et ſi uidetur cauſa probabilis; & præterea talis quòd ea probata legitima iudicaretur;

& quod iudici iuſta uideatur.
a ¶ Conſecrationem.] Si metropolitanus diſtulerit. 9. q. 3. Artaldus.
b ¶ Cuſtodia.] Qui appellat, nec cogitur dare cautionem de proſequenda appellatione, nec cuſtodiri debet: niſi ſit cauſa criminalis, & ſuſpect⁹ ſit, vt C. de appell. eos. §. ſuper his.

ſuffugere, eamq; appellare debent, vt inde accipiant tuitionem, atq; conſecrationem α [a]. Quod omnibus nimimè conuenit denegare epiſcopis: ſed abſque vlla cuſtodia [b], aut excommunicatione [c], vel damnatione, vel expoliatione liberè ire concedatur.

α ¶ Atque conſecrationem.] *In originali eſt*, vt inde accipiãt tuitionem, & liberationem, vnde acceperunt informationem atque conſecrationem: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item Victor ad Theophilum Alexandrinum, epiſt. 1. cap. 3.

¶ Qui a proprio metropolitano ſe grauari putauerit, maiorem ſedem appellet. Cap. VII.

Iulius ibid. c. 4.
In c. Hadriani, c. 6.
Poly. ibidem.
Burc. li. 1. c. 144.
Pann li. 4. c. 126.
Iuo p. 5. c. 257.

SI quis putauerit a ſe à proprio metropolitano grauari, apud patriarcham, vel primatẽ [d] diœceſeos, aut penes uniuerſalis Apoſtolicæ eccleſiæ iudicetur ſedem.

Item Zepherinus vrbis Romę epiſcopus, epiſt. 1.

¶ Ad Romanam eccleſiam, quaſi ad matrem appelletur ab omnibus. Cap. VIII.

Anſel. li. 2. c. 6.

2 AD Romanam eccleſiam ab omnibus, maximè tamen ab oppreſſis appellandum eſt, & concurrendum quaſi ad matrem [e], vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à ſuis oppreſſionibus releuentur: quia non poteſt, nec debet mater obliuiſci filium ſuum.

Item Iulius Papa in decretis ſiue in reſcripto ad orientales, c. 22.

¶ Quoties aliquis appellauerit, audientia ſibi non denegetur. Cap. IX.

In epiſt. Lucij. & in conc. Carth. 3. c. 10.
In cap. Hadriani.
Anſel. li. 3. c. 88.
Iuo p. 6. cap. 326. ex Locio.

PLacuit, vt à quibuſcunque iudicibus eccleſiaſticis ad alios iudices eccleſiaſticos (ubi eſt auctoritas maior [f]) fuerit prouocatum, audientia non negetur.

Item cap. 30.

¶ Iniuſtè damnati, reſtitutionem, & oppreſſi auxilium à Romana eccleſia debent habere. Cap. X.

IDeo huic ſanctæ ſedi præfata priuilegia ſpecialiter ſũt conceſſa, tam de congregandis concilijs [g], & iudicijs, ac reſtitutionibus [h] epiſcoporum, quàm & de ſummis eccleſiarum negocijs; vt ab ea omnes oppreſſi auxilium, & iniuſtè damnati reſtitutionem ſumant: Et talia ab improbis nec præſumantur abſque ultione, nec exerceantur abſque damnatione.

c ¶ Excõmunicatione.] Pro alijs tamen bene poteſt excommunicari, ut extra de appell. ad hoc. & c. propoſuit.

SI qs putauerit.] CASVS. Si grauatur aliquis a metropolitano ſuo, patriarchã appellet, deinde ad ſedem Apoſtolicam recurrat.

d ¶ Vel primatem.] vel pro ideſt.

AD Romanã eccleſiã] CASVS. iſtius capituli & ſequentis facilis eſt & planus: quia per ſuperiora patet: & litera plana eſt.

e ¶ Matrem] Nec pſumitur eſſe mater, niſi diligat filium, ut extr. de præſump. afferte.

f PLacuit.] ¶ Maior] ff. de app. l. 1. §. ſi quis. int. ea. anteriorum.

IDeo huic sãctæ ſedi.] CASVS Quærebatur quare priuilegia ſedi apoſtolicæ ſint conceſſa: concilia cõgregare, & dãnatos epiſcopos reſtituere: & de ſummis negocijs cognoſcere. Et rñdet, ut oẽs oppreſſi & iniuſtè dãnati, auxilium habeant, & ꝙ iniuſtè non damnentur aliqui ſine vltione.

g ¶ Concilijs.] Ergo patet, quod legatus non poteſt facere cõcilium, ut dixi ſup. d. 3. § porro. & diſt. 17. regula, &c. huic ſoli ſedi.

h ¶ Ac reſtitutionibus] Arg. hic, quod ſolus Papa poteſt reſtituere clericum depoſitum. de pęn. d. 6. qui vult. in fi. & ff. de q̃ſt. l. 1. in fi. & de pęn l. diui. Arg. contra 11. quæſt. 3. epiſcop⁹ in ſynodo.

Papa ſolus an clericum depoſitum reſtituat.

tur, defert ei: vnde non ſufficit appellanti proponere talem cauſam, quæ ſi probata eſſet, debeat appellatio legitima iudicari; ſed etiam requiritur, ꝙ ſit probabilis, ſynodo & 46. diſt. clericus maledicus. ad hoc dicas, ꝙ ſi eſt ſolemniter degradatus, ſolus Papa poteſt eum reſtituere. ſecus ſi eſt uerbo ſolo depoſitus [i].

i De hoc not. 50. diſt. c. cõtumaces. ibi videas.

CVM

Digitized by Google

CVM ERGO ZEPHERINVS. Hæc eſt ſecunda pars quæſtionis, in qua quæritur, an ſit licitum fruſtratoriè appellare. & vera eſt ſolutio quod non: & quæ dicit, ſuperficialiter dicit: & ad hoc probandū inducit viij. auctoritates ſanctorum patrum. Ioan de Fant.

CASVS. Quia dictū eſt ſupra per Zepherinū ꝙ appellare poſſent maximè oppreſſi, in c. ad Romanā, & per Marcellum dictum eſt ſup. in c. ad Romanā, ꝙ qui uolunt appellare, poſſunt: infert Gratian' ꝙ ſiue qs grauatur, ſiue nō in accuſatione, appellare poteſt. Quidam tamen dicunt appellandū eſſe fruſtratoriè: & diſtinguūt ita dicētes, ꝙ dictū eſt ſupra in c. ad Romanā. Vt volētes, &c. referuntur ad eos, q volunt recipere cōſecrationē a ſede apoſtolica, & ſi ab aliquo impediantur, appellabūt. Neceſſitate patiētes referri ad oppreſſos, & iniuſtè per ſententiā condemnatos, vt iſti defendant, & illi accipiāt cōſecrationē. Eodē mō intelligit illud Zepherini. Sed certè dicit Gratianus, ꝙ ſecundū primam interpretationē, id eſt, opinionē, quę eſt in princ. § q dicit, ꝙ ſiue quis grauetur ſiue non, appellare licet: oppreſſi intelligunt aliqua iniuria affecti. Sed ſecundum ſecundā, qua dictū eſt, vt volentes ad conſecrationem, neceſſitatē patientes ad tuitionem referatur, oppreſſi intelligunt ꝑ ſententiā iniuſtè dānati. & ſecundū hāc vltimam opinionē non licet fruſtratoriè appellare.

2.3. & 4? Reſpon. oēs accuſatores vulgo dicuntur æmuli: præſumitur enim ꝙ ſemper inuidiæ cauſa fiat accuſatio. Vnde canon vocat accuſationem illaudabilem intentionem. ut inf. ea. q. 7. ſi quis epiſcopus. nam non ſolum uidetur eſſe diſcordia inter, accuſatorem & accuſatum: ſed etiam inter domeſticos, & amicos accuſatoris & accuſati, ut ff de legi. ſciendum §. 2.

Accuſatio præſumitur ſemper per inuidiæ cā fieri.

2 *Cum ergo [a] Zepherinus dicat ab omnibus eſſe appellandum, maximè tamen ab oppreſſis, & Marcellus ſcribat: [Oēs epiſcopi qui uoluerint, vel quibus neceſſe fuerit, appellare debent,] patet, ꝙ accuſatio (ſiue grauetur, ſiue non) uox appellationis non eſt deneganda. Quidā tamen ita diſtinguunt, vt [volentes] ad conſecrandos, [neceſſitatē patientes] ad oppreſſos referant, ut ſit ſenſus, omnes, qui uoluerint à Romana eccleſia conſecrationē accipere, & ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare; quibuſcunque in ſuis oppreſſionibus neceſſe fuerit ad eam ſuffugere; ſimiliter uocem appellationis exhibeant, vt iſti tuitionem, & illi conſecrationem ab eo accipiāt. Similiter ēt illud Zepherini diſtinguitur: [Ab omnibus eſt appellandum ad Romanam eccleſiam;] intelligendū eſt, qui ab ea cōſecrationem uoluerint accipere, uel qui a prælatis ſuis aliquam iniuriā paſſi fuerint, maximè tamen ab oppreſſis. Secundum primam interpretationem, oppreſſi intelliguntur aliqua iniuria affecti: iuxta ſecundam vero, oppreſſi dicuntur a iudice iniuſtè condemnati. Secundum hanc diſtinctionem, qui in aliquibus negotijs non ad reuelādum, ſed ad differendum, uocem appellationis exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent.*

Sed cum Gregorius ſcribat omnibus per diuerſas prouincias.

¶De cauſa appellationis cognoſcere non licet, niſi ei, ad quem appellatur. Cap. XI.

Poly. li. 1. tit. 7. Iuo p. 5. c. 349. Anſ. li. 2. c. 19.

DEcreto noſtro veſtram rogantes charitatem mādamus, vt ſi aliquis (quod nō optamus) ſuorum æmulorum [b], Aldricum Cœnomanenſis eccleſię epiſcopū accuſare damnabiliter attentarit; vt honoretur a Beati Petri Apoſtolorū principis memoria, eccleſiæq; Romanę, cui præſedit, priuilegium, noſtri nominis auctoritas: liceat illi poſt auditionem [c] primatum diœceſeos (ſi neceſſe fuerit) nos appellare, & noſtra auctoritate aut ante nos, aut ante legatos [d] noſtro † ex latere miſſos iuxta patrum decreta ſuas exercere, atque diffinire actiones [e];

† *al, noſtros*

a ¶Cum ergo.] Magiſter magis approbat opinionem, quæ dicit, ꝙ fruſtratoria admittitur. & probat hoc ſeq. 4. c & ſuſpenditur conſtructio vſq; ad illum § patet ergo unde in titulo cuiuslibet c ponitur hæc dictio cum.

DEcreto. CASVS. Aldricus Cœnomanenſis epiſcopus timebat accuſari coram ſuo primate, vel metropolitano: & timebat ne audiretur appellans ſi ad ſedem Apoſtolicam appellaret. unde Grego. præcepit, ꝙ ſi Aldricus accuſatus fuerit & appellauerit, audiatur: & cauſa coram ſummo Pontifice vel eius legato terminetur; interim autem contra eum nihil iudicetur: & qui contra hoc fecerit, punietur quia alij uocati ſunt in partem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis.

b ¶Aemulorum.] Si æmuli erant, quomodo admittebantur ad accuſationem: cum de iure hoc ſit prohibitum, ut infra ea. quæſt. 7. ſi qui ſunt. & 3. quæſt. 5. cap.

c ¶Auditionem.] Videtur hic quod non liceat appellari ad Apoſtolicum omiſſo metropolitano, ut inf. q 7. metropolitanum, & ſup. ea. ſi quis putauerit. & ff. de app. Imperatores Sed non tenet hoc in foro eccleſiaſtico. 3. c. ſi quis. Sed ſubaudi, maximè.

d ¶Legatos] Ad hoc deſtinatos. Vel dic quòd in legato Papæ ſpeciale eſt ſecundum quoſdam, ut de crimine poſſit diffinire ut 16 quæſt. 1 frater, aliàs ſecus, ut ff de offi proconſul l. ſolent & ff. de eo cui manda eſt iuriſd. l. 1. immo nec dico legatum Papæ hoc poſſe facere ſine mandato ſpeciali, ut extra de offic. leg. quod tranſlationem.

e ¶Actiones.] Notandum actiones eſſe promouendas. 11. quæſtio. 1. experientiæ. & extra de mutuis pet. ca. 1. extra de iud. examinata. Argumentum contra, extra eod.

Digitized by Google

nulluſq; illum ante hæc iudicet, aut iudicare præſumat. Sed ſi quid (quod abſit) graue, intolerandumque ei ob ectum fuerit, noſtra erit expectanda cenſura, vt nihil prius de eo, qui ad ſinum ſanctæ Eccleſiæ Romanæ cõfugit, & eius implorat auxilium, decernatur; quam ab eiuſdem eccleſiæ auctoritate fuerit præceptum: quæ vices ſuas ita alijs impertiuit eccleſijs, vt in partẽ ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. *& infra.* ¶Si autem (quod non arbitramur) a quoquam ſecus præſumptum fuerit; ab officio cleri ſubmotus [a], auctoritatis† Apoſtolicæ reus ab omnib. iudicetur: ne lupi, qui ſub ſpecie ouiũ ſubintrauerunt, beſtiali ſæuitia quoſq; audeant lacerare: & quod ſibi fieri nolunt, alijs inferre præſumant.

† *al. iniuriarum reus.*

a ¶Vt honoretur.] *Hinc vſque ad ver.* auctoritas. *addita ſunt ex ipſa epiſtola, quæ extat in bibliotheca* Dominicana, *& videtur eſſe Gregorij quarti, ex qua etiam ſumptum eſt caput.* Nulli fas. *d ſt.19. & apud Iuonem vtrumque caput ſimul habetur. Iſtius autem Aldrici (vt ex catalogo epiſcoporum eccleſiæ Cœnomanenſis colligitur) mentio eſt in concilio apud ſanctum Medardum quod paulo poſt Gregorium quartum habitum fuit. Itaque defenſio ipſi a gregorio præſtita profuit.*

Item cum Vigilius Papa in epiſtola ad Eutherium, cap. vlt. dicat.

¶Iudicia appellantium ab eis ſunt audienda, ad quos appellatur. Cap. XII.

Anſ. l. 2. c. 20. Poly. l. 1. tit. 14.

QVi ſe ſcit [b] alijs eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem eſſe ſibi prælatũ. Ipſa namq; eccleſia, quæ prima eſt, ita reliquis eccleſijs vices ſuas credidit largiendas, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vnde omnium appellantium Apoſtolicam ſedem epiſcoporum iudicia, & cunctarum maiorũ negotia cauſarum, eidẽ ſanctæ ſedi reſeruata eſſe liquet; præſertim cum in his omnibus ſemper ſit expectandum conſultum: cuius tramiti ſi quis obuiare tentauerit ſacerdotum, cauſas ſe non ſine honoris ſui periculo apud eandem ſanctam ſedem nouerit redditurum.

¶*Reſtitutum eſt caput hoc Vigilio antiquorum exemplarium auctoritate. Antea vero tribuebatur Iulio, in cuius etiam epiſtola prima habetur prior pars capitis vſque ad verſ.* Ipſa namq. *(quemadmodum & apud Leonem epiſt. 84 quod refertur ſupra diſt. 23. quamquam, & in c. ſeq. qui ſcit) & etiam ſententiam cæterarum partium.*

Item cum Nicolaus Papa in Hincmarum Rhemenſem archiepiſcopum inuehatur, qui Rhotandum † epiſcopum appellantem Apoſtolicam ſedem damnare auſus eſt, ita dicens.

† *al. Rothaldum.* In appẽdice bibliothecæ ſanctorum patrum.

¶De Rhemenſi archiepiſcopo, qui appellantem Romanam ſedem iudicare eſt auſus. Cap. III.

Anſ. l. 2. c. 67.

ARguta ſapientia tua, vtinam in bono accepta, fomitem iudicij, & materiam depoſitionis aduerſus Rhotandum aſſumpſit, & ab itinere Apoſtolicæ ſedis remouit †, & continuatim [c] Apoſtolicam ſedem appellantem dãnauit, & carcerali [d] cuſtodiæ mancipauit *& infra.* ¶Priuilegia tñ Apoſtolicæ ſedis vos obliuioni tradere nullatenus debuiſtis; quibus venerandi

† *al. reuocauit*]or.

eod. tit. dilecti. Ioan. Sol. ſm ius canonicum non tenetur aliquis proponere actionem, vt extra de iud. dilecti. Sed ſi proponatur incepta cadit a cauſa proponens, vt ext. eod. tit. examinata. §. 1.

Actio ſm canones nõ eſt de neceſſitate proponenda.

a ¶Submotus.] Ecce pœna illius, qui non defert appellationi: ſed ſecundum leges punitur in 30. pondo auri. C. de app. quoniam.

¶ De hoc legi & no. ſ. d. quo iure ibi videas.

QVi ſe ſcit.] CASVS. Minores prælati obedire debent ſuo maiori: nec moleſte hoc ferre: vnde quilibet poteſt recipere appellationem ad ſedem Apoſtolicam factã: cum appellationes epiſcoporum & magna negotia ei reſeruentur: & qui contra hoc fecerit, deponatur.

b ¶Qui ſe ſcit, &c.] 3 q 6. quamuis, &c. ADDITIO. Et cap. multum, & c. dudu. Laur.

ARguta.] CASVS. Archiepiſcopus Rhemen. Rhotandũ ad ſedem Apoſtolicam appellantem de facto depoſuit, & incarcerauit. Dominus Papa hoc audito eũ reſtituit: quo reſtituto ſcribit illi archiepiſcopo, & inuehitur contra eum, dicens: quod ideo eũ reſtituit, ſcilicet epiſcopũ, ne priuilegia ſedis Apoſtolicæ violentur. Caſus ſequentis capituli facilis eſt: & per te ponere pones.

c ¶ Continuatim.] ideſt, iterũ, & iterũ.

d ¶Et carcerali.] Quod poteſt fieri in cauſa criminali, ſi condemnatus appellans eſt ſuſpectus: nec poteſt dare fideiuſſorem, C. de app. eos.

a ¶Ho-

Digitized by Google

1 Seilicet Rhotandus epiſcopus.

a ¶Honore.] [Vt ſicut de facto fuerat depoſitus: ſic de facto reſtituatur 1 vt de appel. ad hæc ſicut, & c. ad præſentiam ſup. ead. q. 1. primates.
b QVi ſcit.] Ita facit hoc capitulum ad propoſitum, quia ſicut epiſcopus, vel alius prælatus eccleſiæ vult deferri appellationibus ad ipſum factis: & ſic & ipſe tenetur deferre appellationib. factis ad ſedē Apoſtolicam, & eſt ſimile bunum, C. de off præfe. vrb. l. 1 vbi dī, ꝙ eſt ſocietas muneris, ꝙ magiſtratus gradum ſuperioris agnoſcat.
c ¶Exigit.] Simile 12. q. 6. c. 1. & 2. & 74 diſt. quorundam & d 9. neque in fi. ff. de ad. ſi vx. §. iudex. lo.
PATEAT. CASVS. Ab illo cap. decreto. eſt ſuſpenſiua cōſtructio vſq; ad hunc. §. Ex ſupradictis ergo infert, quod appellari poteſt etiam fruſtratorie: ſi tamē fruſtratorie appellauerit, a iudice appellationis punietur. Poſtea dicit, quod appellari poteſt, quoties grauamen infertur, & ad hoc inducit capitula ſequen.
d ¶Condēnabitur] ſi appellatio alicuius fuerit pronunciata fruſtratoria, tunc ſi iudex, a quo eſt appellatū, nō admittit appellationē in criminali negotio, lite perdita notatus abſcedat, C. de appella. a proconſulibus: ſed ſi prior iudex admiſit appellationē, pro arbitrio iudicis punitur, vt C. eo. l. eos §. ne temere. Sed ſi in ciuili negotio per calumniam appellat, punitur in quinquaginta libris argenti. C. quorum appel. nō reci. ab executore, l. fi. Si ſine calumnia, non punitur niſi in expenſis ext. de app. ſæpe. ext. de eo. qui mittitur in po. cauſa rei ſer. cū veniſſent. Item remittitur ad eum a quo appellauit, extra eodem cum in eccleſia. Dicunt tamen quidam, quòd niſi euidens ſit, aliquem calumniole appellaſſe, non debet puniri in expenſis. Arg optimum, ff. de leg 2. qui ſolidum, §. etiam, alioquin quilibet metu expenſarum relinqueret ius ſuum indefenſum, vt ff de petitio. hæred. illud. tunc autem præſumitur non fieri calumniole, cum iuratum eſt de calumnia, vt 1. q. 7. ſancimus, ſed hoc non credo, imo ſemper in cauſa appellationis condemno victum, vt inf. ead. omnino, & in conſtitutio. noua. Innoc. de app. vt debitus 2. & ff. de app. negotiorum. in princ & ſup. ead. q. 1. in primis. lo.

Appellans p calumniam ad quid punitur.

2 Hanc ſententiam ſequitur Go. quod dic, vt plene no. Bal. Inn. de do. & cōt. in fi. Arch.

Quo- canones iudicia totius eccleſię ad hanc deferri iubent. *& infra.* ¶Hæc quippe nos in Rothando idcirco noueritis operatos, vt priuilegia ſedis Apoſtolicæ, quæ male a vobis violata videbantur, & a nobis tot impēſis laboribus, veſtra reſiſtente contumacia, recuperari non poterant: auctoritate Apoſtolica, & cana *a* patrum deliberatione priſtino tandem genio, & proprio decorarentur honore [a]. Anſ. l. 2. c. 15.

a ¶Cana.] *Cum antea legeretur,* canonica. *emendatum ſic eſt ex epiſtola ipſa, quæ habetur manuſcripta, & nuper eſt impreſſa in appendice bibliotheca. & in libro Ennodij pro Symmacho legitur,* cana. miracula, & canum genium *iuxta illud Virgilij.*
Cana fides, & Veſta, Remo cum fratre Quirinus, Iura dabunt.

Item Leo Papa ad Anaſtaſium Theſalonicenſem epiſcopum, epiſt. 81. al. 84.

¶Quiſque eam obedientiam maioribus exhibeat, quam ab inferioribus deſiderat. Cap. XIV.

QVi ſcit [b] ſe quibuſdam eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquem ſibi eſſe prælatum, ſed obedientiā, quam exigit [c], etiam ipſe dependat: ſicut non vult grauis oneris ſarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pōdus imponere. Diſcipuli enim ſumus humilis, & mitis magiſtri dicentis: [Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde.] Matth. 11.

Patet ergo, quòd nulli appellanti ſunt induciæ denegādæ. Cæterum, ſi cauſa fruſtratoriæ dilationis appellauerit, a iudice, ad quem prouocatum fuerit, condemnabitur [d]. Tempus vero appellationis eſt ante datam, vel poſt datam ſententiam. Quoties enim quis ſe grauari ſenſerit, libere poteſt appellare.

Vnde Sixtus Papa I I. epiſt. 1. ad Gratum epiſcopum ait. Et Vict. epiſt. 1. & Iulius ſup. eo c. ſi quis putauerit. ſup. c. 7.

¶Qui grauatur a proprio metropolitano, primatem, aut vniuerſalis eccleſiæ ſedem appellet. Cap. XV.

SI quis putauerit ſe a proprio metropolitano grauari, apud primatem diœceſeos, aut penes vniuerſalis Apoſtolicæ eccleſiæ Papam iudicetur. Poly. l. 1 tit. 6. Anſ. l. 2. c. 9. & 11. Pan. l. 4. c. 126.
P

Item fœlix I I. ad epiſcopos in Alexandria ſynodo congregatos, cap. 19.

¶Romanam ſedem appellet, qui iudicem ſuſpectum habet. Cap. XVI.

QVoties epiſcopi ſe a ſuis comprouincialibus, vel a metropolitano putauerint [e] prægrauari, aut eos ſu- Anſ. l. 2. c. 60.

QVoties.] CASVS. Si epiſcopus grauatur a ſynodo, vel metropolitano, vel eos ſuſpectos habuit, ſedem Apoſtolicam appellet, & non excorcetur, nec res auferantur. vel vis fiat ei donec negotium per ſedem Apoſtolicā terminetur. Caſus ſequentis capituli per ſe patet.
c ¶Putauerint.] Licet nō grauentur, & ſufficit quòd putēt hoc, & ſufficit probare probabilem cauſam appellandi

landi.extra de app.bonæ,in fi.& ff.eo.appellāti.niſi ſit remota appellatio: tunc enim requiritur quod ſit probabilis,& quod ſit talis,qua probata legitima ſit appellatio,vt extra eod.vt debitus.Ioan.Ego credo indiſtincte, quod hodie dēt eſſe cauſa probabilis,& legitima, vt ex-

NOn ita]CASVS.Aliud eſt in negotijs ſæcularibus quàm in eccleſiaſticis,quia in ſæcularib. non appellatur ante ſententiam:in eccleſiaſticis,vero quando cunque grauatur poteſt appellari.

d ¶Non ita.] Secundum leges ante diffinitiuam ſententiā non appellatur,vt C.de iu. apertiſſimi,& inf. ea. nō ſolent.tū clericus ante diffinitiuam ſententiam appellat, vt C.de epiſ.aud.l.2.& cum actorū, vel pronunciationis editio negatur. C.vt l.pēd. l.2.& cū ab iniuria appellatur, vt de mino ait prætor. §.permittitur.Idem dico vbi appellatur a grauamine manifeſto, vt C.de ap.ſi qs prouocationem . Item. vbicumq; iudex aliquid facit contra legem negādo dilationem,vel quid ſimile,vt inf.ead non ſolent.Hodie autem ſecundum ius canonicum non appellatur ante ſentētiam, niſi euidens fuerit cauſa grauaminis,vt in cōſtitut.Innoc.vt debitus,& ſic vr̄ idem iuris ſecundum leges, & etiam ſecundum canones, qđ falſum eſt,vt dicunt Doctores legum.& inf.ea. non ſolent.

e ¶Non licet]Alia eſt ratio negotiorū eccleſiaſticorū, alia ſęculariū, vt inf. de conſec.di 3 celebritatem.10. diſt.leges. 23. q. 2. admonere. ar.cōtra.11.q.1. quicunq; litem.ſed hoc

Appellare ante ſniam vtrū liceat.

ſpectos habuerint; mox Romanam appellant [a] ſedem,ad quam eis abſque vlla detentione, aut ſuarum rerum ablatione libere liceat ire:& dum prædictam Romanam matrem appellauerint eccleſiam,aut ab ea ſe audiri [b] popoſcerint,nullus eos aut excommunicare [c],aut eorum ſedes ſurripere,aut res eorum auferre, aut aliquam eis vim inferre præſumat,antequam eorum cauſa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod ſi aliter a quoquam præſumptum fuerit,nihil erit,ſed viribus carebit.

[Item Iulius Papa in reſcripto ad epiſcopos orientales,cap.30.

ſup.ead.c.ideo.

¶De eadem. PALEA. Cap. XVII.

IDeo huic ſanctæ ſedi præfata priuilegia ſpecialiter conceſſa ſunt,vt ab ea omnes auxilium oppreſſi, & iniuſte damnati reſtitutionem ſumant.

¶Eſt ſumma quædam capitis recitati ſup.ead.c.ideo.& habetur in vetuſtis exemplaribus,in quibus palea eſſe non ſolent.

Oppreſſi, & ſe prægrauari putantes intelliguntur ante datam ſententiam: iniuſtè damnati, poſt datam ſententiam.

Vnde Eutychianus vrbis Romanæ epiſcopus ſcribit epiſcopis per Siciliam,epiſt.2.c.1.

Anſ l.3.c.37.
Poly.l.5 tit.1.
Iuo p.6.c.336.
Pann.l.4.c.100.

¶Ante exitum cauſæ per appellationem recedere licet. Cap. XVIII.

NOn ita [d] in eccleſiaſticis agēdum eſt negotijs, ſicut in ſæcularibus. Nam ſæcularib. legibus,poſtquam vocatus quis venerit, & in foro decertare cœperit, non licet [e] ei ante peractam cauſam recedere.In eccleſiaſticis vero,dicta cauſa [f], recedere licet, ſi neceſſe fuerit, aut ſi ſe prægrauari viderit.

non tenet ,vt ext.de fo comp.propoſuiſti Quidam tamē dicunt,ꝙ vbicunque tam ſm leges quam ſecundum canones poteſt fieri appellatio a manifeſto grauamine. Alij dicunt,ꝙ ante ſententiam ſecundum leges non appellatur niſi in caſibus in iure expreſſis.

vt extra eo.vt debitus quod intelligo ante ſententiā.B.

a ¶Appellent.]Nota quod poteſt a iudice ſuſpecto recedi per appellationem t. vel etiam per recuſationem, vt hic,& extra eod. poſt remo,& ſup.cap.prox. & extra vt lit.non cōteſt.accedens 1.& quidquid fit poſt recuſationem, æque caſſatur ſicut fieret poſt appellationem, vt ext.de eo qui mit.in poſſeſſ.cum ſicut. in fi.Refert tamē cum dicitur, recuſo iudicem, vt ſuſpectum, quo caſu loquitur decret.ext. de appellat.ſecundo requiris. Vel ſi ſic dicatur, habeo iudicem ſuſpectum. quo caſu non cogitur corā arbitro probare cauſam ſuſpicionis: quia poteſt iudicem declinare per appellationem,vt dictum eſt.

Iudex ſuſpectus dupliciter deteriſ. 1 Dicit Inn. Nos cōcedimus,ꝙ a iudice delegato,vel ordinario poſſit appellari ex ea cauſa ꝙ a ſuſpectꝰ eſt, cum tūc habeat certum medium recuſationis. 3 q. 5. quia ſuſpecti. Archid.

b ¶Audiri.]Nota nihil intereſſe vtrum dicat, quis,ꝙ velit cauſam ſuam audiri a Papa,vel expreſſe ad ipſum appellauerit, ſicut nec refert an appellet quis facto,vel uerbo,extra eo c.dilecti in parte deciſa.

c ¶Excommunicare.] Poteſt tamen de facto ad cautelam petere abſolutionē,ut ext.eo.ad præſentiam,ſi verò appellatio non tenet, tunc poteſt talis excommunicari poſt appellationem.arg.ext eod.quæſtioni.Io.

OPPRESSI.CASVS. Oppreſſi dicuntur prægrauati ante ſententiam,iniuſte dāmnati poſt.ſententiam . Et ad hoc inducit ſeq.cap .

f ¶Dicta cauſa] Ideſt , aſſignata cauſa appellationis, ſed non oportet ibi probari,ſed coram iudice ad quem appellat,vt C.de ap eo & inf.e.q. in fi.niſi in caſu.C de preci.Imper.offe auth quæ ſupplicatio. & extra de his quæ fiunt a ma.parte Cap.cum in cunctis.nec prius eſt audiendus appellans a iudice ad quem appellauit, quā conſtet ipſum appellaſſe ab aliquo grauamine , aliter enim remittendus eſt ad eum a quo appellauit,ut extra de ap.cum in eccleſia. Videtur ergo,ꝙ quilibet tenetur aſſignare cauſam appellandi,vt hic, & extra de appell. conſtitutus 2.& ff.de ap.appellanti. ſicut in ſpecto iudice cauſa eſt aſſignanda , licet alibi probanda ſit. ſed ꝙ non ſit aſſignanda, probatur:quia fruſtratoria appellatio ſecundum hæc iura eſt admittenda. Item non vr̄ eſſe neceſſariū, ꝙ allegetur cauſa, quia poteſt ab ea recedi.ff eo ſcio quæſitum.in fi ex eo tit conſtitutus.Item ꝙ non ſit neceſſe cauſam aſſignare probatur ext ut lit. non conteſ. accedens 2.Et licet lex,ꝙ cum coram iudice appellatur, ſufficit dicere,appello, ut ff.de appel.ſcio.

Appellationis cauſa vtrum ſit aſſignanda.

Digitized by Google

3 *Qui verò ex contumacia iudicib. obtemperare noluerit, communione priuetur.*

Vnde concilio Mileuitano, c. 24.

¶Excommunicetur, qui iudicibus ſuis obtemperare non vult. Cap. XIX.

QVisquis [a] probatus fuerit per contumaciam nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ ſedis epiſcopo fuerit probatum [b], det literas, vt nullus ei communicet epiſcoporum, donec obtemperet.

Pann. l. 4. c. 132.

Item, quòd poſt datam ſententiam appellari poſſit, Fabianus Papa teſtatur dicens Hilario epiſcopo, epiſt. 3. c. 2.

Cod. Theod. l. 11. tit. 30. in interpret. l. 20
Anſ. l. 2. c. 11.
Burc. l. 1. c. 148.
Iuo p. 5. c. 261.
Pann. l. 4. c. 122.
† *in ſupplicium.*

¶Non denegetur appellatio ei, quem in ſupplicium ſententia deſtinauit. Cap. XX.

LIceat etiam in criminalibus [c] cauſis appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem ſupplicio † ſententia deſtinarit.

Quod paulo ante idem affirmat eodem cap.

¶Ante datam ſententiam licet alicui appellare. Cap. XXI.

SI quis iudicem aduerſus ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat.

Iuo p. 5. c. 248.
Anſ. ibidem.
Burc. ibidem.
Pan. l. 4. c. 120.

4 *Poſt datam verò ſententiam, qui appellare voluerit, intra quinque dies [d] appellet, & intra eoſdem, a quo prouocauit literas dimiſſorias accipiat: & intra eoſdē, ad quem appellauit, iter arripiat.*

Vnde in Theodoſianis [a] legibus [e] ſic ſtatutum inuenitur.

a ¶Theodoſianis.] *Hoc & quatuor ſequentia capita, quæ citātur ex legibus Theodoſianis, habentur libro quinto, ſententiarum Iulij Pauli cum interpretatione. Ex quo apparet Gratiani etiā tempore has ſentētias coniunctas fuiſſe cum codice Theodoſiano, ſeu breuiario Alarici. Alaricus autem in præfatione profitetur ſe volumen illud non ex ſolo Theodoſiano codice, ſed ex varijs libris*

a Hoc melius habetur eo. tit. cum ſpeciali vbi In no. quod ſufficit ei q recuſat, cauſas recuſationis legitimæ proponere. Arch.

Dicas ergo, ꝙ ſemper appellās tenetur aſſignare cām, vt ex eo. vt debitus 1. tñ ſi cauſam nō aſſignat, & poſtea contra iudicē appellationis probat iuſtā fuiſſe cauſam appellandi, bene caſſabitur quod factum eſt, vt ext. vt lit. non conteſt. accedens 2. Et ita prior iudex bene facit non deferēdo appellationi, cū cauſa, appellationis non ſit expreſſa. Secūdus ſimiliter bene excuſat quod factum eſt, cū iuſta cauſa ſubfuerit appellādi. Alij exponūt dictam cauſam ideſt, li. non cōteſt. quia ante litem conteſtatā non eſt appellandum, vt extra de app. reprehenſibilis. niſi fiat apertū grauamen, vt extra eo. conſuluit 1. & c. cum ſit Romana. Io. Hodie ante ſententiam qui vult iudicem recuſare, ſemper proponat cauſam, vt extra eod. vt debitus, & offerre debet proponens ſe velle eam probare coram arbitris ſi iudex petit, alioquin ei' appellatio nō valet, vt ext. de appell. interpoſita. Si verò non recuſet iudicem, ſed aliā cauſam proponat, alleget talem, qua probata ſit legitima, & eam corā iudice offerat ſe probaturum ſi iudex petit. B.

QVI VERO Hæc eſt tertia pars quæſt. in qua dr̄, ꝙ contumaces ſunt puniendi ſm maius & minus: tamen grauatus ſemper poterit appellare: & hoc probat per tres auctoritates ſanctorum patrum. Io. de Fant.

CASVS. Dicitur hic qualiter puniri debet contumax, & ad hoc inducit ſequens cap.

QVisquis.] CASVS. Si aliquis præcepto, vel ſentētię iudicis parere non vult, ſignificet hoc ſuperiori, ille excommunicabit eum, & faciet euitari donec pareatur ſententiæ, vel præcepto.

Delegati inferiorū ſuas ſententias exequi non poſſunt.

a ¶Quiſquis.] Illud c. intelligunt quidam de delegatis iudicio. quorum ſententiam eps loci tenetur mandare executioni, vt extra de off. deleg. ſignificaſti. Alij intelligunt de iudicibus datis ab ipſo epo, qui ſuam ſententiam non poſſunt mandare executioni: quia tantum delegati a principe poſſunt mandare ſuas ſententias executioni ff de re iud. a diuo ſed hoc non eſt verum, quia ſubdelegati hoc poſſunt, vt extra de off. deleg ex literis, & ext. de ſent. & re. iud. cū Bertholdus. Io. Fere oēs dicunt, ꝙ ſubdelegatus non poteſt ſententiam mādare executioni per legē ff de re iud. a diuo. & ſi excōicare poſſit, vt extra de off. delg. ex literis. quia iubere cauere, & in poſſeſſionem mittere, magis eſt imperij q̄ iuriſdictionis, vt ff. de iuriſd. omn. iud. iubere. B. ied quod poteſt mittere in poſſ. cauſa rei ſeruandæ habetur ext. de eo qui mit. in poſſ. cauſa rei. ſer c. 3.

b ¶Probatum.] Ergo qui dicit aliquem contumacem, hoc probabit 2. ſicut qui dolum obijcit, arg. ſup q. 1. & c. nemo, ext. de reſtit. ſpol. audita. Argum. contra ff. de re iud.

2 Scilicet p teſtes, vel inſtrumenta, vel citationes, quæ in ſcriptis redigendæ ſunt. ext. de prob. quoniā. Ber.

iud. contumacia, & 65. d. c. vlt.

c LIceat etiam in criminalib.] Immo potius in criminali q̄ in ciuili, vt ff. de app. non tantum, & inf ea. non ſolent. & §. eſt autem quando ver. nullus.

SI quis.] POST DATAM. Hæc eſt quarta pars quæſt. in qua quæritur intra quod tempus ſit appellandū. & dicas, ꝙ intra decem dies inf ea. anteriorum. Probat tñ. magiſter in legibus Theodoſianis, quòd intra triduū ſit appellandum. Sed illæ leges ſunt correctæ per prædictam l. anteriorum. Io. de Fant.

CASVS. Dicitur in hoc §. quod intra quinque dies appellari debet, & intra eoſdem literas dimiſſorias accipere. & iter arripere ad iudicem appellationis. Et ad hoc inducit leges abrogatas.

d ¶Intra quinque dies.] Olim ſtatuti fuerunt duo dies. inf. ea biduum. poſtea Theodoſius dedit quinque, deinde Iuſtinianus decem. vt inf. ead. anteriorum

e ¶Vnde in Theodoſianis legibus.] Qui has leges allegat, falſarius eſt, vt C de veteri iur. enuc. l. 2. §. hæc igitur omnia. & C. de nouo cod. confirman. in fine.

Pro-

Digitized by Google

PRopter.] CASVS Si quis duxerit appellandum, intra quinque dies appellet, & intra eoſdem literas accipiat dimiſſorias, & ad iudicem ad quem appellauit perue-
perueniat: & ſi maius ſpatium adiret fuerit neceſſarium, dabitur ei.
- ¶ Quo iter.] Vt ſemper viginti milliaria pro die computetur 1. vt ff. ſi qs cau. l. 1. & ſi quid ſupererit hoc etiam ꝓ die computetur, vt ff. de verb. ſig. l. 3.

1 De hoc no extra de ele. cũ inter uniuerſas & de reſcri. nõ nulli. in gl. niſi quid, &c.

collegiſſe, & in legum collectione, atque interpretatione epiſcoporum præcipue operum vſum fuiſſe.

In ſententijs Iulii Pauli cum interpre. Aniani lib. 5. tit. 33. c. 1. Iuo p. 5. c. 281. Pann. l. 4. c. 127.

¶ Poſt latam ſententiam intra quod tempus quiſque appellare debeat. Cap. XXII.

PRopter ſuperfluam appellatorum licentiam, ne in retractandis, vel reuocandis ſententijs liberum habere arbitrium videantur, & tempora appellationis, & pœnæ conſtitutæ ſunt; quicumque apud iudicem, qui cauſam eius audiuit, appellare, & ad alium iudicem appellare † voluerit, intra quinque dies appellet, & his ipſis quinque diebus ad iudicem, ad quem prouocauerit, ſine aliqua diſſimulatione perueniat: & ipſe dies, quo accipit literas, in his quinque diebus ſpecialiter computetur, Quòd ſi longius iter ſit, exceptis his quinque diebus, ſpatium dierum, quo iter [a] agi poſſit, computetur.

† al. prouocare.

A Beo.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ literę dimiſſoriæ porrigi debent iudici ad quem appellatur intra quinque dies, & intra eoſdem peti & accipi: & ſi hoc appellans non fecerit, cadit à cauſa, & verba iſta, ſcilicet [Iſta, iam.] vſq; ibi, [Qui intra.] Et c. non ſunt de lege, ſed Gratiani vel alterius. [Superius.] Id eſt, in codice Theodoſiano, & hoc ſimiliter eſt abrogatum.
b ¶ Intra quinq;] Hodie. xxx. vt intra ea. q. in fi. §. pen.
c ¶ Statuta.] Sic & hoc hodie nõ tenet, vt C eo quoniam.

Cap. XXIII.

ff. ſi quis cau. l. c.

HAbita dinumeratione xx. millium diurnorum per ſingulos dies, computetur.

¶ Caput hoc abeſt à vetuſtioribus Gratiani codicibus, & ab originali, & Iuone. & Pannormia. In vno autem Gratiani valde emendato eſt in margine ſuperioris capitis tanquam gloſſa quædam.

QVicunque.] CASVS. Non auditur fruſtratorie appellans 2, vel qui in iure confeſſus fuit contra ſe.
d ¶ Quicunque.] Qđ obtinet in ciuili, vt cõfeſſus non audiatur appellãs. in criminali aliud vt, inf. ea. ſũt quorum 3. niſi alia ꝓbatio iudicem inſtruat. ff. de quæſtio. l. prima. §. diuus ſecũdo. Ioan.

2 Sub niſi uellet probare errorẽ. nam tũc audiatur ext. de conſti. c. ult. & nota. ext. đ uer. ſig ex parte. Arch.
3 Goncor l. 2. cũ gl. & ibi Bart. C. quo. ap. non reci pi. & l. eredi tor. § iuſſus ff. de app.

Item ibidem tit. 34.

¶ A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimiſſoriæ literæ dirigantur. Cap. XXIV.

Iuo p 5 c. 282. Pan l. 4. c. 128.

ABeo, à quo appellatum eſt, ad eum, qui de appellatione cogniturus eſt, dimiſſoriæ literæ dirigantur, quæ vulgo apoſtoli appellantur, quarum † poſtulatio, & acceptio intra quinque [b] dies officio finienda † eſt. [¶ Iſta iam ſuperius ſub titulo de cautionibus, & pœnis appellationum interpretata ſunt.] ¶ Qui intra ſtatuta [c] tempora dimiſſorias non poſtulauerit, vel acceperit, vel reddiderit; præſcriptione ab agendo ſubmouetur, & pœnam appellationis ferre cogitur.

† al. quarum al. facienda. Sunt verba interpretis.

QVoties poſt auditã cauſam.] CASVS. Dicitur hic, quod ſi poſſeſſor rei immobilis cõfeſſus fuit & cõdemnatus fuit ad reſtitutionem rei, ſi appellauerit, cauſa pendente fructus ſũt ſequeſtrãdi quod in petitione fieri non poſſet, cum nihil poſſideat. Sed ſi propter prædia vrbana, ideſt, domus vel mancipia. vel iumenta fuerit appellatum penſiones, mercedes & uecturæ debent ſequeſtrari: qđ intelligi debet. & ſi propter nauem naulum fuerit acquiſitum, ꝙ datur nautis propter aliqua in naue ferenda.

Item ibidem, tit. 35. c. 2.

¶ De his, qui cauſa dilationis appellant. Cap. XXV.

Ex interpretatione. Iuo p. 5 c 283. Pann. l. 4. c. 129. † antea legebatur, *abyciatur* uel, *obyciatur.*

QVicunque [d] non confidentia iuſtæ cauſæ, ſed cauſa afferendæ moræ, ne contra eum ſententia proferatur, appellauerit, vel ſi de facto ſuo confeſſus, ne addicatur, appellare voluerit; huiuſmodi appellationes non recipiuntur.

Item ibidem, tit. 36. c. 1.

¶ Cum poſſeſſor appellat, dum euentus cauſę dubius eſt, poſſeſſionis fructus ſequeſtrentur. Cap. XXVI.

Ex interpretatione. Iuo p 5. c 284. Pan. l. 4. c. 130.

QVoties poſt auditam cauſam iudici poſſeſſor appellat; fructus poſſeſſionis, de qua agitur, dum ſecun-

Digitized by Google

a ¶ Sequeſtrãtur.] Hoc non tenet hodie, vt inf. 16. q. 4. volumus. infra ead. appellatione pẽdente & extra de ſeqneſt. ad hoc. Vel tenet in caſu, qui eſt ff. de ap. Imperatores. ſcilicet quando poſſeſſor dilapidat fructus, vt ibi dr̃. hoc expreſſe patet de ſequeſt. c. pen. & fi. Vel dic. quod ſed contra dies in quo fit diuortium, computatur inter ſexaginta dies, qui dantur accuſatori à tempore diuortij. vt ff. de adulte. pater. §. 1. Item licet dicat intra decem dies, tamen decimus dies comprehenditur intra illud tempus, vt ff. de ſucceſſ. edi. l. 1. § quod dicimus. & ff. de verb.

Appellatio ab executore facit fructus ſequeſtrati.

dæ audientiæ euentus dubius eſt. merito ſequeſtrantur.[a] Nam ſi petitor appellauerit, hoc ab eo poſtulari non poteſt; quia non poteſt ſequeſtrari quod non habet. Si propter prædia vrbana, vel mancipia appelletur, penſiones eorum, vel mercedes, vecturæ etiam, ſi de nauis naulo agatur deponi ſolent.

Ex Paulo ibid.

Item ibidem, tit. 37. c. 1.

¶ Iniuſte appellans omnino puniendus
Cap. XXVII.

Iuo p. 5. c. 285. Pann. l. 4. c. 131. Ex Paulo.

Appellantis iniuſte punitio.

OMnino puniendus α eſt, vt quoties iniuſta appellatio pronunciatur, ſumptus [b], quos dum ſequeretur aduerſarius, impendit, reddere cogatur non ſimplos, ſed quadruplos [c].

α ¶ Omnino puniendus.] *In ſententijs Paulus legitur,* omnimodo probandum eſt &c. *Sed quia eſt initium capituli, & de huiuſmodi punitione multa ſunt a doctoribus adnotata, non eſt mutatum. Tantummodo ductus orationis eſt emendatus, addita particula,* vt

Præmiſſis auctoritatibus intra quinque dies poſt datam ſententiam cuiq; appellare permittitur. Quod poſtea Iuſtinianus in conſtitutionibus ſuis corrigens, intra decem dies appellationis remedium cuique dandum decreuit, dicens.

Imperat. Iuſtinianus Auguſtus.

¶ Intra decem dies remedium appellationis conceditur. Cap. XXVIII.

Nouella 23. apud Iulianum anteceſſorẽ.

ANteriorum [d] legum acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime hęc circa appellationes facientes, & in præſenti ad huiuſmodi beneficiũ peruenire duximus eſſe neceſſarium. Antiquitate etenim cautũ erat, vt ſi quis per ſe litem exercuerit, & fuerit cõdemnatus, intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet: ſin autem per procuratorẽ cauſa vẽtilata ſit, & in triduũ proximum eam extẽdi. Ex rerum autẽ experiẽtia inuenimus hoc ſatis eſſe dãnoſum; Plures enim homines ignaros legũ ſubtilitatis, & putãtes in triduũ eſſe prouocationes porrigendas, in promptum periculũ incidiſſe, & biduo tranſacto cauſas perdidiſſe. Vnde neceſſariũ duximus huiuſmodi rei competenter mederi: Et ſancimus omnes appellationes, ſiue per ſe, ſiue ꝑ procuratores, ſeu per defenſores, vel curatores, & tutores vẽtilẽtur, poſſe intra decem dierum [e] ſpatium à recitatione [f] ſententiæ

ſi appellatur ab executore, ꝙ tunc ſequeſtrantur fructus, ſed non res ipſa, vt C. quorum app. non recip. ab executore.

OMnino.] CASVS. Si aliquem iniuſte appellaſſe ꝓnunciatum fuerit, aduerſario condemnabitur in expenſis, nõ tantum in ſimplum, ſed in quadruplum.

b ¶ Sumptus.] Secundum canones punitur in expẽſis, vt hic & extra eo. reprehenſibilis. ſecundum leges punitur in ciuili cauſa in 50. libris argenti. C. quorum appellatio. nõ recip. ab executore. in criminali infamis eſt, & litem perdit. vt C. de app. a proconſulibus. niſi primus iudex admiſiſſet appellationem, quia tunc arbitrio iudicis punietur C. de ap. eos §. nec temere.

c ¶ Quadruplos.] Hodie ſimplos, vt C. de fruc. & li. expen. non ignorat. & l. terminato. Vel forte duplos. vt 2. q. 4. libellũ. Dic vt extra de dolo, finem.

PRÆMISSIS. CASVS. Repetit ſupradicta Gratian. vt corrigat, & ad hoc inducit ſequens authẽticum, anteriorum legum.

ANteriorum.] CASVS In lege veteri cauebatur vt qui propriam cauſam ꝑ ſe agit, intra biduum appellet: qui vero ꝑ procuratorem intra tertiam diem. Sed quidam legum ignari ꝓpter hoc decipiebantur, putãtes ſibi licere ſemper poſſe intra triduum appellare, & ſic à cauſa cadebant, quare hoc corrigit Imperator, & ſtatuit, ꝙ cuilibet liceat appellare à ſententia intra decem dies in quacunque cauſa, & quocunque iudice, excepto præfecto prætorio.

d ¶ Anteriorum.] In authen. de appell. & intra quæ tẽpora debent appella. coll. 4. in princip.

e ¶ Dierum.] Sed nunquid ille dies in quo appellatur, computabitur inter illos decem dies? Non videtur: quia dies illa, in qua promiſſio aliqua fit, non computatur cum illo tempore, niſi excipiatur, vt ff. ſi quis cau. l. 1. verb. ſig. ſi quis ſic dixerit. immo idem videretur, ſi diceret ante decem dies, ꝙ adhuc in decimo die poſſet appellare, vt ff. de ver. ob. l. eum qui. § qui ita & facit quod ad hoc ſup. ead. propter. Reſpon. ꝙ ſi tantum ſupereſt de die, ꝙ poteſt deliberare condemnatus, tũc illa dies computatur pro vno die. Io. Ego credo, ꝙ ſemper computetur. & ita ſeruatur de facto.

Appellationis dies cõputatur in decendio, ꝙ datur ad appellandum.

f ¶ A recitatione.] Nunquid hoc tempus vtile eſt ſicut fuit tempus bidui? quod videtur, aliter enim videretur eſſe diminutum beneficium antiqui iuris, maxime cum

Appellationis tempus an ſit vtile an cõtinuũ.

Digitized by Google

cum lex noua nihil exprimat. de hoc ergo veteri iuri ſtandum eſt, C. de appellat. præcipimus, in fine, & quod non mutatur, quare ſtare prohibetur vt C. de teſtamen. ſancimus, quare ergo dicit hic, a recitatione ſententiæ cum ſecundum legem antiquam a tempore ſententiæ com-

imputandum, 43. diſtinctio. Epheſijs. C. de cond. inſer. l. vltima.

c ¶Sed ſi quid tale.] Vnde ſic non poteſt terminus præfigi, vt die tali ſit appellans reuerſurus, vt extra de app. ex inſinuatione.

enumerandum, iudicibus ab his, quorum intereſt, offerri, ſiue magni, ſiue minores ſunt, excepta videlicet ſublimiſſima prętoriana præfectura, vt liceat homini intra id ſpatium pleniſſime deliberare, ſiue appellandum ei ſit, ſiue quieſcendum: ne timore inſtante, opus appellatorium frequentetur, ſed ſi omnibus inſpectionis copia, quæ & indiſcuſſos hominum calores poteſt refrænare. ¶Ad hæc ſancimus, ſi quando lis [a] ſperatur inferri in noſtrum conſiſtorium, ſi forte contigerit Imperatoriam maieſtatem occupatam publicis cauſis ex mundanis prouiſionibus non conuocare patres, quatenus cauſa agitetur, non ex hoc litem periclitari. Quod enim vitium eſt [b] litigantium, ſi culmen Imperatorium occupetur? vel quis tantæ eſt auctoritatis, vt nolentem principem poſſit ad conuocandos patres, cæteroſque proceres coarctare? Sed ſi quid tale [c] euenerit, cauſa intacta permaneat; donec Imperator [d] ſua ſponte motus, & conuocari proceres iuſſerit, & litem inferri patiatur, & omnia ſecundum morem procedere. ¶Illud etiam in tertio capitulo diſponendum eſt, quod antiquitas bene ſtatuit, nouitas autẽ neglexit. Cum enim veneranda vetuſtatis auctoritas † ita magiſtratus digeſſerit, vt alij maiores, alij medij, alij minores ſint, & appellationibus a minorib. iudicib. non ſolum ad maximos iudices remitterentur, ſed ad ſpectabilium iudicum tribunal, quatenus & ipſi ſacro auditorio adhibito litem exercerent, nouitas autem hoc dereliquerit; euenit, vt ſuper minimis cauſis [e] maximi noſtri iudices inquietentur, & homines pp minimas cauſas magnis fatigentur diſpendiis, vt forſitan totius litis æſtimatio ad ſumptus [f] iudiciales non ſufficeret. Ideoque ſancimus, ſi qñ ex Aegyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraque [1] Lybia prouocatio ſperatur vſque ad decem librarum [g] auri [h] quantitatem; non in hanc regiam vrbem eam venire, ſed ad præfe-

d ¶Imperator.] Idẽ eſt ſi alius iudex impediatur ad quẽ appellatur: in Auth. vt ſpon. larg §. hoc quoque. coll. 6. hoc verũ eſt in cauſa appellationis: in principali eñi cauſa ſecus eſt: q̃a ibi perit lis triennio. C. de iud. properandum. Item quod dixi eſt verum, ſi ipſe appellans impediatur a. per cauſam neceſſariã: puta per vim fluminis, vel ſimile. extra de appe. ex ratione. ſi autem alter impediret eũ, hoc ei noceret: Sed poſſet agere contra imp dientem. ff. de dolo. l. arbitrio. §. ſi dolo. Sed ſi ille non eſſet ſoluendo, tunc ei lis reſtituitur. ff de eo per quem factum erit, ex hoc edicto. arg contra. extra de in integ. reſtit. ex literis. ibi enim nõ datur actio contra decipientẽ. ſed reſtituitur cõtra ſñiam. ſed hoc fuit quia impediens non poterat ſoluere quod petebatur. Ioan Hodie. ſm canones nõ perit inſtantia iudicij, ſi propter impedimẽtum cauſa intra triẽnium terminari nõ potuit, vt ex de iud. venerabilis B.

Appellanti ĩpedito quo ſuccurritur.

a Scilicet p principem, vel per iudicẽ. & ſic intelligiẽ illa decr. ex rõne. & probatur eo. tit ex inſinuatione, ſm Ioa. de Fan.

† Con. l ſi. ff de iu. immu. & l. teſtamẽta. C. de teſt.

1 Sic etiam no. extra de app. ſup eo. §. vlt. & de exce. pia in gl ſic dicas. Archid.

computentur: hi decem dies, vt inf ead. biduum. Dic ergo, quod quantum ad ſui initium vtile eſt: ſed continuum quantum ad ſui progreſſum: quia tempus hoc computabitur a tempore ſcientiæ. vt C. quomodo & quando iudex, ab eo. & ff de ædili. edic. cum ſex. & inf. ead. cap. biduum. Cum enim illi decem dies dentur ad deliberandum, an velint ſtare ſententiæ: vel non: qualiter poſſet ignorans deliberare? Currit ergo hoc tempus a tempore ſcientiæ. & etiam a tempore quo poteſt agere. inf. ead. biduum. §. palam. ver. ſi aduerſus. extra de app. ex ratione. H. tamen dicit hoc tempus eſſe continuum: ſed poſtea dicit reſtituendum eum, qui agere non potuit.

AD HOC SANCIMVS. CASVS. Aliquis ad principem appellauit: ſed propter occupationes principis nõ potuit cauſam proſequi intra tempus conceſſum appellantibus a lege dicitur hic, quod non cadit a cauſa propter hoc: ſed cauſa tractabitur cum placuerit Imperatori. Nullus enim poteſt compellere principem, vt de cauſa cognoſcat. vel vt patres conuocet aut proceres.

a ¶Lis] Extra eo ex ratione.

b ¶Vitium eſt] Arg. quod per me non ſtat, mihi nõ eſt

ILLVD ETIAM. CASVS. Iudicum quidam maximi ſunt: & dicuntur illuſtres. quidam minores, & appellantur clariſſimi: quidam medij, & ſpectabiles nuncupantur. Appellabant homines aliter quam antiquitus ſeruabatur. Nam pro minimis cauſis ad maximos iudices appellabant, ita vt totius litis æſtimatio vix ad ſumptus iudiciales ſufficeret, ideo ſtatuitur hic, vt in Aegypto & in vtraque Lybia vſque ad decem libras auri non appelletur ad vrbem regiam, ſed ad præfectum Auguſtalem, qui cognoſcat de cauſa appellatione remota. In Aſia verò & ponto vſque ad prædictam quantitatem appelletur ad ſpectabiles, qui de cauſa cognoſcant ſine appellationis remedio. In oriente vero uſque ad prædictam quantitatem appelletur ad comitem orientis, virum ſcilicet ſpectabilem.

e ¶Cauſis] Quod fieri non debet, vt in Auth. vt omnes obed. iud. §. hoc conſiderantes coll. 5.

f ¶Ad ſumptus.] i. ad uictualia, quæ dantur iudicibus, ut ext. de vi & hon cle. cum ab omni.

g ¶Ad decẽ librañ.] Not. x. lib. auri minimũ qd dici.

h ¶Auri.] Hic vocat minimam ſummam vſque ad x. lib. auri: alibi vſque ad xx marcas: alibi uſque ad duos

Digitized by Google

Appellãs ſecundo, multis caſib. nõ auditur.

aureos ff. de dolo. ñ oleum. alibi quinquãginta ſolid. C. de defen. ciui. l. 1.

a ¶ Poſt diffinitiuam ſententiam.] No. caſus in quibus ſecundo non auditur appellans. C. de epiſ. aud. Authen. ſi quis litigantiũ. C. de aſſer. tol. l. 1. C. de app. iubemus. & l. in offe ẽdis. ĩ Auth. de ſanc. epiſc. §. ſi quis verò. coll. 9. 1.

b ¶ Sacri cognitoris. i. principis.

h ¶ Non gradatim.] C. de app. præcipimus.

i ¶ Sed a præſidibus.] Qui ſunt clariſſimi & minores.

K ¶ Datis.] Non tamen delegatis.

l ¶ Refertur.] Appellatio ad iudices ſpectabiles.

m ¶ Sub quacumque.] Hoc verum eſt cum appellatur a ſpe-

ctum Augoſtalem, qui audiat, & cauſam dirimat vice ſacri cognitoris, nulla ei penitus poſt diffinitiuam [a] ſententiam appellatione porrigenda. Similique modo quoties in Aſiana diœceſi, vel Pontica tale aliquid emerſerit vſq; ad prædictam quantitatem decem librarum auri; appellationes ad viros ſpectabiles, comites forte, vel proconſules, vel prætores, vel moderatores, quib. ſpecialiter eaſdẽ lites peragendas deputauimus, remittantur: quatenus & hi ad ſimilitudinem præfecti Auguſtalis, vice ſacri cognitoris [b] intercedant, & cauſas ſine ſpe quidem appellationis, Dei tamen, & legum timore proferant decidendas: Orientalem autem tractum cauſas appellatione ſuſpenſas, & vſque ad decem librarum auri quantitatem limitatas, ad virũ ſpectabilem comitem orientis mittere, ſimili modo audientiam, & finẽ eis impoſiturum ſancimus: Illo videlicet obſeruãdo, vt viri ſpectabiles duces, vel alij ſpectabiles iudices non ad alios eadem ſpectabilitate decoratos iudices, ſuas transmittant appellationes in litibus, quãtæcumque ſint quantitatis (cum non oporteat ad cõpares iudices appellationes referri, ſed a minori iudicio in maius tribunal aſcendere:) ſed ad illuſtriſſimam præfecturam illorum appellationes, cuiuſcumque ſint quantitatis (vt dictum eſt) dirigantur, quæ † vna cum [c] viro excelſo pro tempore quæſtore eas dirimat, vtroque [d] officio ſubminiſtrante [e], ideſt tam ex ſacris ſcrinijs more ſolito, quam præfectorio. Ita tamen [f] hæc ſancimus, vt nec a ducibus, vel alijs ſpectabilibus iudicibus) quibus forte, & ſi priuati [g] ſint, imperialis maieſtas cauſas iniunxerit) appellatio ad memoratos ſpectabiles iudices currat, ne cauſa non gradatim [h] procedere, ſed perperam videatur; ſed a præſidibus [i] quidem prouinciarum, & iudicibus a nobis datis [k], ſi non ſint ſpectabiles iudices, intra memoratam quantitatem refertur [l]. Si autem vel illuſtres ſint dati a nobis iudices, (quibus apices dignitatum ſuper ſpectabilitatem ſunt) vel duces, qui omnimodo ſpectabilitate ſunt decorati, vel hi, qui a principe delegati ſunt ſpectabilem habeant dignitatem; eorum appellationes ſub quacumque [m] quantitate in hanc regiam vrbem ad competentes [n] antiquo more iudices referantur: omnibus alijs, quæ in appellationibus [o] ſtatuta ſunt, vel ab antiqua pro ſapia, vel ab auctoritate anteriorum conſtitutionum, vel a noſtra humanitate, intactis, illibatiſque cuſtodiendis.

† *qui*] orig.

1 Dicit L. q̧ iſta lex corrigitur p̧ auth. de defen. ciui. de hoc ẽt no ex. de appellationibus. Archid.

ILLVD VIDELICET. CASVS. Statuit hic, vt a minori iudice ad maiorẽ appelletur. vnde a ſpectabilib. ad ſpectabiles non eſt appellandum in quacunq; quãtitate: ſed ad illuſtriſſimã præfecturam, qui ſimul cũ quæſtore cognoſcant. ita tamen q̧ a ducib. vel a ſpectabilib. qui priuati ſunt, .i. ſine adminiſtratione, ad ſpectabiles nõ appellet. licet habeãt adminiſtrationẽ, & videantur maiores non habent iub. ſed vbi delegat cã p̃ſidialis alij minori iudici nõ ſpectabili, ad ſpectabilẽ appelletur. Vbi vero cã a principe delegat illuſtri, vel ſpectabili, q̧ hẽt ducatũ, vel ſpectabili, q̧ eſt ſub ducatu, & ſi nõ eſt dux. in regiã vrbẽ ad cõpetẽtẽ iudicẽ appelletur. Sic mihi Bart. vr̃ caſus ponendus ſine præiudicio hominis prudentioris: & prudens lector, ſi ei videbit caſum in melius reformabit.

c ¶ Quæ una cũ. Scilicet præfectura illuſtriſſima.

d ¶ Vtroque.] .ſ. prętoris & quæſtoris. quæſtor. n. qui præfuit ſcrinijs Imperatoris, audiuit cauſas appellationis.

e ¶ Subminiſtrãte.] ideſt, cognoſcente.

Appellare non licet a maiori ad minorem.

f ¶ Ita tamen.] Senſus eſt, non eſt appellandum a iudicibus qui ſunt illuſtres, ad ſpectabiles, qui minores; nec a ſpectabilibus ad alios ſpectabiles, cum ſint pares, ſed a præſidibus, qui ſunt minores, appellandum eſt ad ſpectabiles.

Iudicij principium non ſemper conſideratur.

g ¶ Priuati.] Quando delegatur eis cauſa: ſed pendente iudicio fiunt ſpectabiles, vt C de app. p̃cipimus. in fi. & ſic nõ ſemper conſideratur principiũ accepti iudicij: ſic. 3. q. 7. §. tria, in fi. ſic ff de pig. act. l. ſi rem. § fi. argu. cot. extra de prob. c. poſt ceſſionem. de elect. dudum.

a ſpectabilibus, ſed ſi a clariſſimis, tunc non appellatur ad vrbem, niſi ſit ſupra decem lib. auri. ut ſup.

n ¶ Ad cõpetentes.] Per hoc not. appellationem ad aliũ fieri quam ad delegantẽ, contra id ff. quis, & a quo app. l. 2. & extra de off. deleg. ſuper quæſtionum ſic infra ca. placuit, vt presbyteri.

o ¶ Quæ in appellationibus.] .i. ad principem, vt C de excuſ. tuto. quinquaginta. ff. quando app. ſit l. 1. §. ſi qs.

Biduum

Digitized by Google

BIduum.]CASVS. Dicitur hic, ꝙ biduũ, vel triduum computandum ſit à tempore latæ ſententiæ ad appellandum: ſed vbi ſententia lata eſt ſub conditione, quæ tamen ſic ferri non debet. ſimiliter à die ſententiæ & non exiſtentis conditionis eſt appellandum intra biduum

re conditionis exiſtentis currit præſcriptio. ff. quando actio de pecu. eſt annalis. l. 1. §. annus. & C de præſcrip. xxx. anno cum notiſſimi. §. illud. Sed obijcitur hæc ſententia non continet in ſe abſolutionem vel condemnationem, ergo nulla. vt C. de ſenten. & inter locu præſes. ergo nec ab ea appellari ẽ neceſſe, vt inf. ea. §. diffinitiua, ver. eſt aũt qſ̃. Rñdet. licet mõ nulla ſit, ſperatur tamen & timetur, quòd ſit valitura 2. nam in conditionalibus obligationibus ſpes eſt debitum iri, vt ff de verb. ſigni. cedere diem. in ſti. de verb. obliga. §. ex cõditionali vnde licet appellatio nõ ĩueniat quid extinguat 3 tamen conditione exiſtente retro fingitur extitiſſe, vt ff de ſol. ſub cõditione, debitoq. & effect. ſententię retrotrahit quandoque, vt ff. de ijs qui no. i nfa furti.

Sententia abſolutionẽ aut cõdemnationẽ continere debet.

2 Concor. tex. in l. 1. §. biduum. ff. quæ ſen. ſine app. reſcin.

3 Nam per appellationem extinguitur pronunciatum. ff. ad Tur. l. 1. §. vlt.

Item lib. 49 ff. titu. quando appellandum ſit, lege prima, §. Biduum.

¶ Quando appellandum ſit primo, vel ſecundo, Cap. XXIX.

BIduum, vel triduum appellationis ex die ſententiæ latæ computandũ erit. ¶ Quid ergo, ſi ſentẽtia fuerit ſub conditione [a] dicta, vtrum ex die ſententiæ latæ tempus computamus ad appellãdum, an uero ex die, quo cõditio ſententiæ extit erit? Sane, quidẽ non eſt [b] ſub conditione ſententia [c] dicenda. Sed ſi fuerit dicta, quid fiet? Et eſt vtile ſtatim [d] tempora ad appellandum cõmutari debere. ¶ Quod in ſententijs receptum † eſt; vt vel altera die, vel tertia prouocetur; hoc etiam in cęteris obſeruandum eſt, ex quibus ſententia quidem non profertur [e], appellari tamen oportet, & poſſe ſupra relatum eſt, *vt a cum quis ad tutelã, vel ad alia ciuilia munera nominatur, & eius excuſatio [f] non admittitur.* ¶ Dies autem illos, in quibus appellandũ eſt, ad aliquid vtiles eſſe oratio diui Marci voluit, ſi forte eius à quo prouocatur, copia non fuerit, vt ei libelli dentur. Ait enim, is dies ſeruabitur, quo primo facultas adeundi erit. Quare ſi forte ſtatim poſt dictam ſententiam copiam ſui non fecerit is, q pronunciauit (vt fieri aſſolet,) dicendum eſt nihil nocere appellatori. Nam vbi primũ copiam eius habuerit, prouocare poterit. Ergo ſi ſtatim ſe ſubduxit, ſimili modo ſubueniendum eſt. Quid igitur, ſi conditio horę effecit, vt ſe reciperet (Si forte dicta ſit ſententia iam ſuprema hora; [g] vtiq; non videbitur ſe ſubtraxiſſe. ¶ Adeundi autẽ facultatem ſemper accipimus, ſi in publico ſui copiã fecit. Cæterum, ſi non fecerit; an imputetur [h] alicui, quòd ad domũ eius non venerit, quòdq; in hortos non acceſſerit, & vlterius quòd ad villam ſuburbanã? Magiſq; eſt, vt nõ debeat imputari. Quare ſi in publico eius adeundi facultas non

† al. præceptum.

e ¶ Non profertur.] vt in electionibus, & præſentationibus, vt extra d app. conſtitutis & c reprehenſibilis. & extra de offi. d le. ſuper. eo. & eſt hic arg. quod à tempore electionis vſq; ad decẽ dies põt appellari f ¶ Excuſatio.] nota, ꝙ quinquaginta dies dantur ad excuſandum ſe illi, qui vocatur ad munus ciuitatis: ſimiliter ad munus tutelę, ſed ſi excuſatio nõ fuerit admiſſa, tũc poterit appellare, vt inſti. de excu. tut §. quia autẽ. ff quãdo appella ſit. l. 1. § ſi quis tutor C. de excu. tuto. l. quinquaginta. nec tenẽ

duum vel triduum. quòd ſeruandum eſt non ſolum in ſententia: ſed etiam extra ſententiã, vt puta cum quis ad tutelam, vel ad alia munera nominatur. hoc etiam intelligas, vt hoc tempus computetur à tempore ſententiæ. ſi potuit copiam iudicis habere, vel illius à quo appellauit, vel ad quem appellauit.

a ¶ Sub conditione.] De futuro: tunc ſuſpenditur ſententia ff ſi certum peta. reſpiciendum. conditio autem de præſenti, vel præterito non ſuſpendit ſententiam. ff ſi certum pet. cum ad præſens. & l. ſeq tamen ſententia excommunicationis lata ſub conditione tenet. 1. 63. diſtinctio. Salonitanæ extra de ſent. exc. à nobis 1. & ext. de appel. præterea 2. ff. de verbo. ſignific. cedere diem.

b ¶ Non eſt.] Prohibetur quid fieri, quod tamen factum tenet. ſic 45. diſt. de iudęis. ff. de interdictis, & releg rele gatorum §. ad tempus.

c ¶ Sententia.] Diffinitiua, ſed interlocutoria ſic, vt inf. 17. q 4 ſi quis ſuadente. & extra de ap. præterea 2, quæ eſt huic legi contraria.

d ¶ Statim.] In alijs præſcriptionibus non niſi à tempo

Excõicatio lata ſub conditione tenet.

1 Non tamen niſi in euentum cõditionis, vt in l. hic alleg. cedere, de hoc no. ſu. ead. q. 5. quanto. & inf. ea in gl. in alijs. At.

tunc appellare, cum nominatur tutor, ſed tunc cum excuſatio eius non admittitur, vt ibidem dicitur, ſed cum aliquis eligitur ad dignitatem aliquam, ſtatim tenetur appellare ante, quàm ſe excuſet, vt ff quando appel. l. 1. §. ſi quis tutor. niſi eligatur. vt ſit defenſor ciuitati, ibi non habet locum appellatio, vt in authen. de defen. ciui. §. Item illud. coll. 3.

g ¶ Suprema hora.] Videtur, ꝙ iudices vſq; ad ſupremam horam tenentur expectare partem aduerſam, ſicut totus dies, quo pecunia debetur, cedit arbitrio ſoluentis 4. Inſtit. de verb. obli. §. 2. & dicit lex: Audient iudices veſpere, mane & meridie, vt in auth. de iud. §. ſedebunt. coll. 6. & quia ante Kalendas promiſſit, idem ac ſi in Kalendis promiſiſſe, vt ff de verb. obl. qui ante. argumen contra ff. de orig. iur. l. 2. §. & quia magiſtratibus, vbi dicitur, quod incõgruum eſt, quod iudices veſpere præſideant. ſed diſtingue, vt dicitur extra de offic. iud. deleg. conſuluit.

h ¶ An imputetur.] Propter hoc verbum dicunt quidam, ꝙ non poſſit appellari, niſi in præſentia iudicis:

Iudex vſque ad quam horam expectare debea.

4 Hoc eſt verum in cõtractib⁹, ſed in iudicijs ſecus, vt colligitur extra de offic. deleg c. conſuluit. iuxta ſi. extra vt lit. non conte. c. 1. & de dolo. prout.

Rr 4 quia

Digitized by Google

Appellandum ne eſt iudice p̄ſente?

quia ſi eo abſente pōt appellari. ergo non refert. ſiue ſubtrahat ſe iudex, ſiue non, & eſt arg. pro eis extra eo. cum ſit Romana. Sed contra extra eod ſuggeſtum ext. de alie. iud. mutan. c. 1. C. quomodo. & quando iudex. ab eo. & C de iud. l. vl. 1. tatus propter ſuum delictum, tunc ſi potuit conſtituere procuratorē non ſubuenietur ei, vt ff. de mino. Papinianus ait. ſed ſi abeſt ex iniuſtia cā nunquā auditur appellans, nec ſubuenitur ei, quia contumax non auditur appellans, vt 24. q. 3. de illicita. & inf. ead. §. ſunt quorum, niſi

1 Et ſſ quando app. ſit. l. 1. & ideo dicebat.

Co. q̄ app. emiſſa in abſentia iudicis bene excuſat ſi non ſit fraudulenter. hoc ipſe not. in p̄dic. ca. ſuggeſtum. Arc.

a Concor. text. in l. 1. §. libelli & ibi Bart. ff. de appel.

a ¶ Appellauit.] Id eſt appellare voluit.

b ¶ Libellos daret] ipſe iudex ſcilicet dimiſſorios. vel intelligе de libellis appellationis, quos appellās vult dare iudici.

c ¶ Quod eum.] Factū enim ſicut uoce quis appellat, vt ext. de appella. dilecti. 2.

ET PALAM. CASVS. Illa cauſa dicitur propria alicuius, cuius damnū, vel emolumentum principaliter ad eum ſpectat. ſed ſi ſententia contra abſentem lata ſit nō currit ei tempus niſi à tempore ſcientiæ, niſi per procuratorem fuiſſet defenſus: quia tunc difficile audiretur.

d ¶ Palam eſt eam.] pōt enim dānū pertinere ad aliquē, & fieri non ſuo nomine. 12. q. 2. §. qui manumittitē 14. q. 2. ſuper prudentia.

e ¶ Scit.] Simile ext. de appella. ſuper eo. ver. fin C. quomodo & qñ iudex. ab eo.

Difficile dupliciter ſumitur.

f ¶ Difficile.] Id eſt, non: nam alibi ponitur hæc dictio difficile pro vix. 47. di. quātumlibet.

g ¶ Audiatur.] No.

fuit melius dicetur facultatem non fuiſſe adeundi. ¶ Si quis ipſius quidem, à quo appellauit [a] adeundi facultatē non habuerit, *vt ſi ei libellos daret.* [b], eius aūt, ad quem appellauit, habeat copiam; videndū eſt, vt † ei præſcribi poſſit, quòd eum [c] non adierit. Et hoc iure vtimur, vt ſi alterutrius adeūdi fuerit copia, præſcriptio locū habeat. In propria cauſa biduum accipitur. Propriā cauſam ab aliena quemadmodum diſcernimus? Et palam eſt eā [d] propriam eſſe cauſam, cuius emolumentum, vel damnū ad aliquem ſuo nomine pertinet. *& infra.* ¶ Si aduerſus abſentem fuerit pronunciatum, biduum, vel triduum, ex quo quis ſcit [e], computandum eſt, non ex quo pronunciatum eſt. Quod autem dicitur abſentem poſſe procurare, ex quo ſcit, ſi accipit†: ſi non in cauſa per procuratorem defenſus eſt. Nam ſi ille non procurauit, difficile [f] eſt, vt hic audiatur [g]. ¶ Si quem † in inſulam deportandum [h] adnotauerit [i]: præſes prouinciæ, & Imperatori ſcripſerit, vt deportetur; videamus, quando ſit prouocandum, vtrum cum Imperator reſcripſerit † vt deportetur, an cum ei ſcribitur. Et puto tunc eſſe appellādum, cum recipi eū præſes iubet ſententia prolata, Imperatori ſcribendū, vt deportetur. Cæterum verendū eſt ne ſero ſit vt tunc prouocetur, cum Imperator inſulam ei aſſignauerit. Comprobata enim ſentētia præſidis, tunc ſolet inſulam aſſignare. ¶ Rurſus illud verendum eſt, ſi mendacijs apud principē onerauit eum, quem deportandum laborabat, intercludi illi viam prouocandi. Quid ergo eſt? Rectè dicetur humanitate ſuggerente; vt & hoc, & illo tempore non fruſtra prouocaretur: quia non aduerſus principem, ſed aduerſus [k] iudicis calliditatem prouocauit. *& infra.*

†*al. an.*

†*al. accipimus.*

†*al. quidem.* In principio eiuſdē legis primæ.

†*al. ſcripſeris.*

Abſēti vtrū ſubueniatur

cum aliquis eſt abſens poſt lit. conteſt. aut abeſt ex iuſta, cauſa, aut ex iniuſta. Ex iuſta tripliciter poteſt abeſſe, quia aut abeſt ex cauſa neceſſaria & probabili, aut ex cauſa neceſſaria tantum, aut ex probabili tantum. Si abeſt ex cauſa neceſſaria & probabili, vt ex cauſa reipubli. tunc ſi eſt legitime defenſus reſtituitur ad appellandum 3 vt ff. de in integr. reſti. l. vlti. ſi uero nullo modo eſt defenſus vel fuit minus legitime, ad totam cauſam reſtituitur, vt C. ex quibus cau. maio. l. 1. & C. de proc. quia. Si abeſt ex cauſa probabili tantum vt cauſa peregrinationis vel ſtudiorum, tunc ſi eſt ligitime defenſus, ad nihilum reſtituitur: & ita loquitur hæc lex. ff. ex quibus cau. maio. l. nec non. Si autem non eſt legitime defenſus, tunc ſi conſtituit procuratorem, vel potuit conſtituere, ad nihilum reſtituitur, niſi ille procurator quem reliquerat, mortuus ſit, vel forte ſoluendo non ſit, vt ff. ex quibus cau. maio. ſed & ſi. §. 1. decre. tamen dicit indiſtincte retractandum quod factum eſt, ſi probatur iuſta cauſa abſentiæ, vt extra de ſent. & re iudi. cum Bertoldus. nec diſtinguitur an potuerit conſtituere procuratorem, an non. vel an abfuerit, ex probabili cauſa, an non. & eſt arg. ad hoc. C quomodo & quando iudex. l. ab eo, ibi n. videtur quod non ſit opus reſtitutione, ſed quod de iure communi poſſit appellare, ſi abeſt ex cauſa neceſſaria tantū, vt cum quis ſit deportatus

3 Sed non ad totā cauſam. & ita intelligitur ff. ex quib. cau. ma. is qui vbi dicit in integrum. aliàs eſſet contra. ff. eo. ſed & ſi. §. vlt. Ar.

niſi veniat iudice adhuc ſedente pro tribunali, vt ff. de in integ. reſti. diuus. ſed ſi eſt abſens ante lit. conteſta. tunc vel excommunicatur vel fit miſſio in poſſ. vt diſtinguitur extra vt lit. non conteſt. tuæ. & cap. quoniam frequenter.

SI QVEM IN INSVLAM. CASVS. Si præſes iuſſit aliquem deportandum reſcripſit Imperatori, & Imperator reſcripſit ut deportetur, quæritur quando appellādum ſit: & certe dicitur quod vtroque tempore appellandū eſt, ſcilicet cum præſes præcipit eum recipi inter condemnatos, & reſcribit Imperatori, nec appellat aduerſus principem, ſed aduerſus calliditatem iudicis: quia forte cum mendacijs apud principem onerauit. ſed ſi cum Imperatori ſcriberetur, oſtenſum fuit exemplum literarum litiganti; ſi tunc non appellauit, conſenſiſſe videtur nec poſtea auditur appellans.

h ¶ Deportandum.] Præſes enim deportare non poteſt, vt ff. de lega. 3. l. 1. §. deportatur. Sed relegare poteſt. ff. de iniu. rup teſt. l ſi quis. § eius qui. & § ſeq. & ff de inter dict. & releg. l relegatorum.

i ¶ Adnotauerit.] Id eſt, iudicauerit Arg. q̄ metropolitanus poteſt cognoſcere de cauſa criminali epiſcopi, & talem ferre ſententiam, iudico te eſſe deponēdum, ſicut hic præſes iudicat deportandum,

K ¶ Aduerſus.] Ergo qui appellat à grauamine, iuſte appellat, licet remota ſit appellatio in reſcripto; q̄a non audier-

Metropollitanus de cā criminali epī cognoſcere poteſt.

Appellans à grauamine, iuſte appellat.

Digitized by Google

aduerſus literas principis, ſed aduerſus malitiam iudicis appellat. ſic extra de offi. iud. deleg. cap. ſane. in fi. ff. de cuſt. reo. l. diuus. C. de rela. l. 2.

ILLVD QVOQVE. Hæc eſt ultima lex iſtius tit.

a ¶Imperatori,] Conſulendo ipſum, uel referendo. H. & tunc

l. ult. eo. tit.

CASVS. Dr hic, ꝙ pōt appellare is ad quem negocium pertinet, vel uerus eius pro curator, vel negociorū geſt. Similiter mater pro filio poteſt appellare, nec tunc intercedere videt, licet ab initio eū defendere non poſſit.

c ¶Intereſt.] Sic extra de off. deleg. ſuper eo. ff. de inoff. teſta ſi ſuſpecta. immo etiam ſi non intereſt, dūmodo qualecunq; timetur pię iudicium fieri, vt ff. eo. à ſnia. in pri. & ext. de ſent. & re iudi. cum ſuper.

¶Illud quoque uideamus, ſi cum Imperatori [a] ſcriberetur, exemplum literarum litigatori editum ſit, neque is appellauerit, & poſtea contra eū reſcriptum ſit, an appellare à literis pridem ſibi editis poſſit? ε quia, qui tunc [b] appellauit uera eſſe, quæ ſcripta ſunt, cōſenſiſſe videtur: nec eſt audiendus, ſi dicat euentum ſacri reſcripti ſe ſuſtinuiſſe.

α ¶Vt cum quis.] *Hinc uſque ad ver.* non admittitur, *non ſunt in Pandectis: ſed quia ſuperius in eadem lege ſenten ia ipſorum exprimitur, non ſunt expuncta, ſed deſcrip a alijs characteribus.*

β ¶Vt ei libellos daret.] *Verba hæc non ſunt in Pandectis ſed ob gloſſam ſunt inducta.*

γ ¶Imperatori ſcripſerit.] *Sic eſt emendatum ex pandectis. Antea legebatur,* Imperatori reſcripſerit.

δ ¶Sententia prolata.] *Hic uſque ad uerſ.* Cæterum *ſunt addita ex Pandectis.*

ε ¶Poſſit.] *In vulgatis codicibus ſequeba ur,* certe nō poteſt: *quæ neque in uetuſtis, neque in pandectis habetur.*

Item Vlpianus lib. 49. in tit. de recipiendi appellationibus, vel non l. 1.

Cap. XXX.

ζ NOn ſolent audiri appellantes, niſi hi quorum intereſt [c], vel quibus mandatum eſt, vel qui negociū alienum gerunt, quod mox [d] ratum [e] habetur. Sed etſi mater α cum filij rem ſententia verſam animaduerteret, prouocauerit [f], pietati dans, dicendum eſt & hanc audiri debere, & ſi litem [g] præpatandam curare maluerit, intercedere non uidetur, licet ab initio [h] defendere non poteſt. ¶*Scæuola libro quarto regularum.* Ante ſententiam appellari poteſt, ſi quæſtionem [i] in ciuili negocio habendā iudex interlocutus ſit uel in criminali, ſi cōtra leges [k] hoc faciat. ¶*Macer lib. primo de appellationibus l. quarta,*

lege 2 ibidem.

d ¶Mox.] ideſt, intra decem dies, quia ratum debeo habere quod meo nomine factū eſt cum adhuc agere poſſim. ff. rem rat. habe. l. pen. Vel dic mox, ideſt, modico tpis ſpatio, qđ magis intellectu quā locutione exprimi pōt, ut ff. de ſol. ratum. ff. rem rat. habe. quo enim.

e ¶Ratū] Sed nonne ſi aliquis appellat ꝓ altero, ille cogit habere ratā appellationē cū negocium eius vtiliter ſit geſtum vt ff. de neg. geſt. Pomponius? Argu. contra quod tantū in criminibus appellatur inuito condemnato, ut ff. de app. non tantum.

Appellationem pro me factam an tenear ratificare.

f ¶Prouocauerit.] Pro filio condēnato uel pro conſanguineo etiam poſſunt appellare aliqui, ut ext. de reg. iur. cū in contemplatione. in parte deciſa melius de reg. cum ſimus in parte deciſa.

Appellat cōiunctus pro coniuncto.

g ¶Litem.] Appellationis: quia ſi ab initio defenderet, oporteret eam ſatiſdare: quia in aliena re nemo idoneus eſt defenſor ſine ſatiſdatione. ff. de procur. qui proprio. ſed hoc eſt viile officiū. C. de proc. alienā.

& tunc litigatoribus edi debet conſultatio, ut C. de relat. l. 2. extra de app. intimaſti.

b ¶Qui tunc.] Hic manifeſtè vř, ꝙ ſi quis non appellat à ſuſpecto iudice cum recipit literas iudicis, uel ſi quis non proteſtatur cauſa ſuſpicionis uel appellationis, ꝙ poſtea nō poſſit appellare uel recuſare, vt argum ext. de ſent. & re iud. quod ad conſultationem & extra de offi. deleg. gratum. ſed cōtra peritis inducijs à iudice poteſt ipſum recuſare etiam allegata cauſa abſentię coram eo, ut extra ut lit. non conteſt. accedens immo & poſt pręſtitam cautionem ſtandi iuri poteſt appellare, ut extra de eo qui mit. in poſſ. eum ueniſſet. & 3. q. 3. §. offeratur & non uidetur conſenſiſſe in iudicem, qui poſtulat ſibi edi genus actionis. ff. de iudic. non vř. & poſt receptas literas iudicis, quas remittit Papæ, poſſem iudicem recuſare, ut extra de off. deleg. eum olim 2. item argum. extra de reſt. ſpol. ex conqueſtione. Dic ꝙ ſemper poteſt à grauamine appellari, ut ext. de appell. ut debitus.

Appellare aut iudicem recuſare nō ſemꝑ licet.

NOn ſolent.] Hæc eſt quinta pars quæſtionis, in qua ponit ſex caſus diuerſos. Io. de Fant.

h ¶Ab initio.] Pro filio non poteſt mater agere, uel ipſum defendere, quia hoc eſt virile officium. C. de proc. alienam, poteſt tamen poſtulare pro parentibus ualetudine detentis ff. de procu. fœminas. ſed aliena negocia poteſt mulier gerere extra iudicium. ff. de neg. geſt. l. 3. §. 1. Si tamen uis recipere mulierem intercedentem pro aliquo, facias eam renunciare auxilio Velleiani, ut C. quando mulier tu. offi. fungi. l. vlt.

Mater pro filio agere non poteſt.

Cautela ad obligandas mulieres.

ANTE SENTENTIAM. Hic ponit tres caſus, in duobus appellatio conceditur. qui ſatis ſunt faciles, & in tertio prohibetur.

i ¶Si quæſtionem.] In criminibus tantum fit quæſtio, vt 5. q. 5. illi. ff. de quæſt. l. 1. in princ. ſed in pecuniarijs cauſis non facile, niſi cum aliter veritas non poteſt liquere. ff. de quæſt. Diuus pius. liberi etiam torquentur ſi facto interfuerint, ff. eo. unius. §. teſtes. aliàs non. C. de q. decuriones.

Qō in qbus cauſis fit.

k ¶Si contra leges.] ideſt, ſi vult torquere aliquem nulla

Digitized by Google

nulla præſumptione præcedente:quod non licet, ut extra de reg. iur. cum in contemplatione.

a ¶Eius qui.] Hoc intelligunt omnes cum nuncium mittit. Sed aliud eſt ſi per ſe in propria perſona & ante citationem iter arripuit,ut extra de appel.meminimus. & c.ſuggeſtũ.Sed cõtra hãc diſtinctionẽ eſt arg. ext.de offic. deleg.cum cauſa.vbi differtur cã propter miſſionem nũcij. & eſt hodie expreſſum in decr.de appel. ad hoc.ſic nõ obſtat eo. tit. ut debit⁹ honor. illud.n intelligiť qđ hoc tantum dicit & non probat & ibi dicitur qđ primo conuenit qui primo literas dedit iudici. hodie ſtatur decre. vt debitus.

appellationẽ eſſe iuſtã, ut extrã de app.cum in eccleſia. Cũ ergo appellationi quoq; non deferať, patet ꝙ differt à nunciatione noui operis, quia poſt illam,ſiue ipſa ſit iuſta ſiue iniuſta, nihil eſt innouandũ, ut extra de noui operis nunc.c.cum ex iniuncto.iudex ergo a quo appellatur,

Appellatio & nũciatio noui operis differunt,

Eius,qui [a] ideo cauſam agere fruſtratur,quòd dicit ſe libellum principi dediſſe,& ſacrum reſcriptum expectare, audiri deſiderium prohibetur; & ſi ob eam cauſam prouocauerit; appellatio eius recipi ſacris conſtitutionibus vetatur.

α ¶Mater.] *Ante breuius legebatur*, 'ſed & ſi mater ex pietate prouocauerit,dicendum, &c. *Multa vero alia in hoc, & ſequenti capitulo ex ipſis pandectis ſunt emendata.*

lib.49.digeſt.tit.7.

Item Martinus lib.2.de appellationibus, tit.de libellis dimiſſorijs,l.unica.

¶De dimiſſorijs libellis. Cap. XXXI.

POſt appellationem [b] interpoſitam literæ dandæ ſunt ab eo, à quo appellatũ eſt ad eum, qui de appellatione cogniturus eſt,ſiue principem, ſiue quem alium:quas literas dimiſſorias,ſiue apoſtolos appellant. Senſus autẽ literarum talis eſt;appellaſſe,puta,Lucium Titium a ſententia illius, quæ inter illos dicta eſt. Sufficit autem petijſſe intra tempus [c] dimiſſorias inſtanter [d], & ſæpius:ut & ſi non accipiat,id ipſum conteſtetur.Nam inſtantiã repetentis † dimiſſoria, cõſtitutiones deſiderant. Aequum eſt igitur,ſi per eũ ſteterit[e],qui debeat dare literas,quominus det; ne hoc accipienti † noceat. ¶*Vlpianus libro quarto de appellationibus, titulo nihil innouari appellatione interpoſita,lege vnica.*Appellatione [f] interpoſita[g], ſiue ea recepta fuerit,ſiue non, medio [h] tempore nihil [i] nouari oportet. *& infra.* ¶Si quis [k] ex pluribus facinoribus condemnatus,propter quædã [l] appellauit, propter quædam non,vtrum differenda pœna eius ſit, an nõ,quę-

† al. petentis.

Cod. li.49. tit.7.

† Adde ꝙ accipiẽti ex ponitur. hic .i. accipere volẽti ſimi. in l.fi. ff. de min. & in l. ſi creditores ff. de pact.

POſt appellationẽ]CASVS. Dicit ꝙ iudex à quo appellatur, dẽt dare literas dimiſſorias appellãti ad eũ ad quẽ appellauit, cõtinentes qualiter appellauit.& ſi appellãs inſtanter petat,licet iudex ei non dederit, non nocebit ei.

b ¶Poſt appellationem.]Similiter ſi appellationẽ non recipit, dabit literas appellãti, ut eas det ſuperiori,in quibus ſignificabit, ei quare appellationem non recipit, vt ff. de appel.recei.vel nõ,ſciendum.

c ¶Tẽpus.]xxx.dierum,vt inf.ea §.vlt. in fi.& ſi intra id tempus non petierit,vř renunciare appellationi,vt ſ.ea.ab eo.§.iſta & C.eo.quoniã. nec iudex ad quem appellau t,eum audiet:iudex tamen. etiã nõ petenti tenetur offerre apoſtolos,ut C.eo.eos.in fi.

d ¶Inſtanter]Supra 100.diſt priſca.

e ¶Per eum ſteterit.]Ergo ſi per ipſum ſtet , hoc ei nocebit, vt iudex ſuperior ipſum nõ audiat ſine apoſtolis. hoc autem hodie in paucis locis ſeruatur tamen Innoc. iiij.hoc idem ſtatuit.

f ¶Appellatione]Planus eſt iſte caſus,nec eget expõne.

g ¶Interpoſita.] ita quod teneat.

h ¶Medio.] Dum tamen ſit recipienda

i ¶Nihil.]Niſi eum appellatur ab executione,tunc ſiue ſit mobilis res,ſiue immobilis,fructus ſequeſtrantur 1. C. quorum app non re.ab executore. Item in alio caſu cum dilapidat fructus. ff eod. Imperatores. extra de ſequeſtra poſ.ca.ult. & cum appellans eſt in notorio crimen,extra eo cũ ſit Romana. uel eſt inuaſor eccleſiæ. inf.ea.§.ſunt etiã.Item ſi hæres conuictus de legato vel fideicommiſſo pſtando appellat;tunc non deferetur appellationi:cauebit tñ de eo reſtituẽdo. ff.ut legatorum, vel fideicõ.nomine caueatur.l.poſtquam. §.1.ita ẽt eſt in ſupplicatione.C de precib.Imper.offer.authent quæ ſupplicatio Item põt nouas probationes inducere poſt publicationem teſtium, quas prius nõ poterat habere. C.de tempo ap. pe. hanc extra de fide inſtrumen cum Ioannes.Item de reo ſit actor,& tenetur probare uictus

Apoſtolos non petens intra ſpſ 30 dierũ,vř renunciare appellationi.

Sequeſtratio ſit in aliquib. caſib.

1 Sub.& res de qua agiť ſi ſit mobilis amoueť a poſſeſſore ſm Inn. qui ita nor. ext. de app. nouit.

latur,ſi non recipit,ſuperiori mandabit opinionem ſuã & cauſam,quare non recipit appellationem, vt ff.de appel.re ſciendum .Ioan.

SI QVIS EX PLVRIBVS. CASVS. Si quis de pluribus criminibus fuerit condemnatus, ſi propter grauiora appellauerit, non eſt mandanda ſententia tunc executioni: ſi propter leuiora eſt mandanda executioni.

K ¶Si quis.]Hanc legem intelligunt quidam,qñ crimina ſunt connexa,vt ff.de mi. etiã ſi ſed hoc falſum eſt, quia non poteſt quis ſimul accuſari de criminibus pluribus deſcendentibus ex eodem facto.C.de accu.qui de crimine. Verũ eſt ab uno, ſecus ſi a diuerſis.itẽ ſi ex diuerſis factis,poſſet ẽt ab uno ſ.q.8.§.libellorum.ſed intellige qñ minor pœna praeiudicat maiori. Vel dic ꝙ ſi maior pęna includit in ſe minorẽ,ut depoſiti priuationẽ officij,defertur etiam pœna in minori. nam ſatis eſt ſi punitur in maiori pœna arg.ad hoc 23.q 5.teleſ ẽtea.

l ¶Quædam.] Sententia ergo pro parte tenet, pro parte non,vt ff.de mino.etiam ſi.§.ex cauſa. C.de tranſact.ſi ex falſis.extra de præb.dilectus. extra de teſta. Raynutius.& c. Raynaldus. ſed ſnia arbitri non põt pro parte tenere, & pro parte non. ff.de arb. diem quidam habent qualem pro lege.§.ſed. & ſi licet.;contrarium inueniatur extra de arbi.cum tempore. Hoc tamen ſcias,ꝙ rerum pluralitas non facit plures ſententias,licet ſecus ſit qñque in ſtipulationibus ff.de uerborum oblig. quod dicitur.& l.ſcire.& ff. familiæ erciſun.in hoc iudicio.ff. ad exhi.

Accuſari quis nõ põt ſimul liter de pluribus criminibus.

Digitized by Google

ad exhi. Celſus. §. item Celſus. Ioan. Probabiliter poteſt dici, ꝙ tot ſunt ſententiæ, quot ſunt articuli expreſſi. arg ff. de verb. oblig. ſcire. C.

a ¶Grauiora.] Quid ſi ſunt æqualia? idem credo. Et ſic patet hic, ꝙ magis dignum trahit ad ſe minus dignum.

e ¶Si aũt vnus.] Si plures cõdẽnati ſunt, & volunt appellare, libellus appellationis omnium nomina cõtinebit: ſed ſi vnus eſt ex pluribus condemnatus, ſi vnũ in libello non expreſſit, illi nõ nocebit, vt ff. e. ſcio q̃ſitum

Appellatio plurimnm.

d ¶Syndici.] Poſſunt ergo eſſe duo ſyndici, vel procuratores, vt hic, & extra de teſt. inſuper, & extra de do. & cont. cum dilecti. & extra de ſent. & re iud. cũ I. & A. melior tamẽ erit conditio occupãtis, vt ff. de procu. plurib. 1. arg. tamen cõtra ff. de admin. tut. decreto. in fi. & ff de procura. ſi quis cum Tu dicas, ꝙ bene poſſunt eſſe plures procuratores, ſed tantũ vnus aget cãm, quia ſi ambo agerent, forte quod vnus concederet, alter negaret, imò, & ſi plures sũt qui agũt, omnes debent cõſtituere vnũ procuratorem, ne cã ſpargatur in plures aduerſarios, vt ff. familiæ erc. ſi familię. ff. de ædil edic quod ſi nolit. §. ſi plures. Melius potes diſtinguere, quia ſi plures ſunt rei, qui conueniuntur, omnes tenẽtur dare vnum procuratorem, ne cauſa ſpargatur in plures aduerſarios ſꝫ ſi plures ſunt illi, qui conueniunt aliquẽ, non habet neceſſe dare vnum procuratorẽ. ſic diſtinguit lex ff. iud. ſol. iam tamen, §. vlt. Io. H tamẽ dixit, ꝙ plures ꝓcuratores poſſunt ſimul agere, ſicut notauit ĩ diſtinctionib. ſuis B.

Procuratores poſſunt eſſe plures.

ſimi.

ritur. Etſi quidem grauiora [a] ſunt crimina, ob quæ appellatio interpoſita eſt, leuius autem, id propter quod non appellauit; recipienda eſt omnino appellatio, & differenda pœna. Si vero grauiorem ſententiam meruit ex ea ſpecie, ex qua non eſt appellatum: omnimodo pœna imponenda eſt.

Forma Apoſtolorum hæc eſt. Ego ille ſanctæ Bononiẽſis eccleſiæ epiſcopus te presbyterum Rolandum capellanum ſancti Apollinaris ad Apoſtolicã ſedẽ, quam appellaſti; ab obſeruatione mei iudicij his apoſtolis dimitto. Forma vero appellantis ante ſententiam hæc eſt. Ego Adelinus ſanctæ Rheginæ eccleſiæ miniſter (licet indignus) ſentiens me prægrauari a Domino Gualterio ſanctæ Rauennatis eccleſiæ archiepiſcopo, Romanam ſedem appello, & apoſtolos peto. ¶Si vero poſt datam ſententiã appellare voluerit; hic erit ei modus appellandi. Ego A. ſanctæ Rheginæ eccleſiæ miniſter (licet indignus) contra ſententiam Domini G. S. Rau. eccleſiæ archiepiſcopi iniuſte in me latam pridie Kal. Maij, Anno Domini incarnationis Mcxli. α [b] indictione quarta, Romanam ſedem appello, & apoſtolos peto. ¶Si autem vnus, vel duo pro pluribus appellare voluerint: ſic appellabunt. Ego P. & G ſyndici [d] canonicorum S. B. E. ſentientes nos prægrauari, vel contra ſententiam, &c. Romanam ſedem appellamus, & apoſtolos poſtulamus. Et huiuſcemodi appellationes in ſcriptis [e] fieri debent.

α ¶M c x l i.] *In vulgatis erat.* M c l x i. *qui numerus, vt recte in gloſſa dicitur, conſtare non poteſt. Quod hinc etiam confirmatur; quia quarta indictio, de qua hic eſt mentio, non conuenit cũ anno illo.* In *manuſcriptis autem cum varia ſit lectio, hæc viſa eſt melior, quæ notarum tantum tranſpoſitione reſtitui potuit, & quarta indictio cum hoc anno concurrit.*

Ad iudicium autem alterius fidei, catholico appellare non licet.

Unde in concilio Carthaginienſi quarto, c. 87.

¶Excommunicetur catholicus; qui cõmittit cauſam ſuam iudicio alterius fidei. Cap. XXXII.

CAtholicus, qui cauſam ſuam ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam ad iudicium alterius fidei iudicis [f] prouocat, excommunicetur [g].

6 *Notandum vero eſt, quòd quidam iudices ſunt, a quibus appellari non oportet.*

Et in Afric. c. 89.

Vnde in concilio Mileuitano, c. 24. legitur.

1 Extra de procur. nõ iuſtè. vbi de hoc, & ibi notat Goff ꝙ ille dr̃ occupare q̃ prius ad litis conteſtationem peruenit, ff. de lega 1. ſi plurib. Arc.

e ¶In ſcriptis.] Si coram iudice appellat, ſufficit ſi dicat, appello. ff eo. l. 2. ſed ſi appellat ſine iudice, tũc ſcribit q̃s &, a quo, & contra quẽ appellet, & a quo ſñia, ff. eo. l 1. in fi. Idem videtur ſi a grauamine appellat. immo ſufficit ſi dicat, appello. extra c. ordi.

Appellans abſente iudice, quid dẽt facere.

ſimi. extra de conſ eccle. vel alt. quod in dubijs.

FORMA. CASVS. Ponit hic magiſter, qualiter formari debeant libelli appellationum, dicens: Ego N. ſanctæ Bononien. &c. Poſtea dicit, quòd huiuſmodi libelli fieri debent in ſcriptis.

b ¶Mcxli.] Dicit Hugo, ꝙ hic eſt falſa litera, quia non ſunt tot anni, ꝙ liber iſte compoſitus fuit: fuit enim editus docente Iacobo Bononienſi in legibus, & Alexandro in Theologia, qui fuit poſtea Papa Alex. tertius, & fuit anno domini Mcl. vt ex chronicis patet.

Decretum fuit editum anno Mcl.

CAtholicus.] CASVS. Dicitur, ꝙ ſi catholicus condẽnatus ad iudicem alterius fidei appellauerit, debet excommunicari.

f ¶Fidei iudicis.] infidelibus enim ſunt interdicta officia publica. C. de Iudæ l vlt. 17 q. 4. conſtituit.

g ¶Excommunicetur.] Niſi ſit ſub rege infideli. vt Paulus, qui appellauit ad Cæſarem. 23. q. 1. paratus, 10. d ſi in auditorium 11. q. 3. Iulianus.

NOTANDVM. Hæc eſt ſexta pars quæſtionis, in qua probat, ꝙ ab arbitris nõ eſt appellandũ, & licet verum

Digitized by Google

rũ dicat, tñ ſuperficialiter inducit canones, quia loquũtur in iudicibus ordinarijs electis a partibus ex cauſa, excepto c.ſeq. qđ intelligitur in arbitro, ſm Io.de Fan. CASVS. Modo dicit Gratianus a quibus appellari non licet. Et hoc ꝓbat per ſequens c.cuius caſus facilis eſt, & intelligitur de arbitris, vt đt ſequens §.

d ¶Ordinarij.] Secundum canones credo, ꝙ & ordinarius, & delegatus poſſit eſſe arbiter. Quod poſſit ordinarius eſt extra de arb. cum tẽpore, & extra de elect. cauſam. Quod eſt delegatus, extra de præſump. literas extra de arbit. cum olim. extra de præben, niſi. Et licet nõ poſſit

Ordinarius, & delegatus poſſunt eſſe arbitri.

¶A quibus iudicibus prouocari non licet. Cap. XXXIII.

A Iudicibus [a], quos communis conſenſus [b] elegerit, non liceat prouocare.

In epiſt. Nic. 1. Iuo p.6.c.365. Pann. l.4.c.132.

Quòd de arbitris intelligendum eſt. Iudicum enim alij ſunt ordinarij, alij arbitrarij. Ordinarij vero ſunt, qui ab Apoſtolico, vt eccleſiaſtici, vel ab Imperatore, vt poteſtates ſæculares, legitimam poteſtatem accipiunt. Arbitrarij ſunt, qui nullam poteſtatem [c] habentes, cum conſenſu litigantiũ in iudices eliguntur, in quos compromittitur, vt eorum ſententia ſtetur. Horum alij ſunt ordinarij, & arbitrarij, alij arbitrarii tantum. Ordinarii [d] & arbitrarii ſunt, qui legitimam poteſtatem habentes, ab eis eligũtur ad arbitrandum, qui non ſunt ſuæ ditioni ſuppoſiti. Ab his, etſi vt arbitrarii † ſedeant, & non vt ordinarii, priuilegio tamen ordinariæ dignitatis aliquis appellare valebit [e].

† *al. arbitri.*

& Afric. 89.

Vnde in concilio Carthaginienſi 3. c. 10.

¶A iudicibus, qui eliguntur communi conſenſu, prouocare licet. Cap. XXXIV.

Iuo p.6.c.361. Anſ. l.3.c.123.

SAne, ſi ex conſenſu partium iudices electi fuerint, et a pauciore numero, quàm conſtitutum eſt, liceat ₐ [f] prouocari.

ₐ ¶Liceat.] *Hunc canonem citat Gratianus (quod ipſemet aperte profitetur) vt oſtendat ab huiuſmodi iudicibus licere appellari Verum in concilio Carthaginenſi tam impreſſo, quàm manu ſcriptò cum varijs exemplaribus collato, & vnico codicis canonũ et impreſſo, ac manuſcripto, & Græco, quod cum ipſo concordat, & Africano, vbi hoc repetitur, & apud Iuonem legitur,* non liceat. *Et quæ in ipſo canone antecedunt, & referuntur inf. ead. c.* hoc etiam, *oſtendunt omnino cum negatione legendum eſſe.*

Item ex concilio Mileuitano, c. 22.

& Afric. c. 92.

¶Qui de epiſcoporum iudicijs queruntur a vicinis epiſcopis audiantur, vel ab alijs ex conſenſu eorum adhibitis. Cap. XXXV.

11. q. presbyteri.

PLacuit, vt presbyteri, diaconi, vel cæteri inferiores

a ¶A Iudicibus.] Si conſenſiſti in iudicẽ aliquem, propter iniquitatem perſonæ nõ potes appellare, vt hic, & ext. de off. deleg. ſuper quæſtionum, ſed ab iniqua ſententia potes appellare, quia licet reprobare dicta, ſed non perſonam, vt 4. q.3. ſi quis teſtib. vnde appellatur ſi vocauerit litigatores ad inhoneſtum locũ, ff. de arb. ſi cum dies. § ſi arbiter. vel ad periculoſum locum. extra đ app ex parte t. Dicas ergo, ꝙ niſi remota ſit appellatio, bene appellatur a iudicibus de cõmuni conſenſu electi, niſi ſint electi, vt arbitri, vt ff de app. ex conſenſu, vel ẽt ſi ſunt arbitri tales, qui electi ſunt ex neceſſitate quia a talib appellatur, vt C de iud. l. vlt. Itẽ ſcias, ꝙ duo ſunt genera arbitrorũ, quidã ſunt arbitratores, qui componunt inter partes, & talium arbitriũ ſi eſt iniquum, eſt reducẽdum ad arbitriũ boni viri, vt ff pro ſocio. ſi ſocietatẽ. Sed arbitrium illorũ, qui eliguntur ſub pęna, licet ſit iniquum ſtã tenet. ff. eo. diẽ §. ſtari, ſed a ſuperiori pt retractari, vt ext. de arbit. non ſine. Itẽ ſi per dolum ſententiam tulerunt, licet non retractetur ꝑ appellationem, tamen per exceptionem retractatur, ff. eo. tit. non diſtinguemus, §. cum quidam.

Appellare a iudice cõiter electo an licitum ſit.

Arbitrorum duo ſunt genera.

b ¶Communis conſenſus.] Secus in cauſa criminali, vbi conſenſus rei ſufficit. 11. q. 1. c. 3.

QVOD DE ABBITRIS. CASVS. Not. ꝙ iudicum alii ſunt ordinarii, vt poteſt dari a Principe, vel a lege. Alij arbitrij. in quos compromittitur, nullam tamẽ habent poteſtatem. ſed iſtorum arbitrorum alii ſunt ordinarii, & arbitrarii, vt poteſt qui legitimam poteſtatem habentes, ad arbitrandum eliguntur. Alii arbitrarii tantũ. Ab his qui ſunt ordinarii, & arbitrarii appellari licet ratione ordinariæ poteſtatis, & iuriſdictionis. Et ad hoc inducit cap. ſeq.

c ¶Poteſtatem] Eius rei de qua eſt ordinarius iudex, pt amicabiliter componere, vt 23. q. 8. ſi quis membrorum in Auth. coll. 9. vt dif. iud §. ſi vero. 5 q 2. ſi primates, ſed non poteſt in ſe recipere arbitrium ſecundum vnam lecturam, vt 3. q. 7. §. tria. circa fi. 10.

poſſit appellari a ſententia arbitrij ſupplicari tamen poteſt 1. extra de arb. non ſine.

e ¶Valebit] Hoc falſum eſt, quia a compromiſſario nũquam appellatur, ſiue alias ſit iudex, ſiue non C de arb. l 1. & niſi 2 exprimatur, ꝙ eligitur vt arbiter, tenebit eius ſententia, ut iudicis, C. de iuriſd. omnium iud. l. 1. & appellatur, ut ff. qui ſatiſd cogan l arbitrio. lo.

SAne.] CASVS. Tres iudices erãt electi a partib. duo illorum tertio abſente pronunciant, & forte contradicente. dicitur, quod ab illis duobus appellari poteſt. Vel pone, quod duo pronunciabant de mandato tertij. & caſus eſt quaſi idem.

f ¶Liceat.] Licet ſit remota appellatio: tamen quia tertius deeſt, qui poſſet alios reuocare, põt appellari 3 extra de eo qui mit. in poſſeſſio cum ſicut. in parte deciſa. Vel intellige qñ vnus delegauit aliis vices ſuas. Tunc. n. appellatur extra de offi. delegati ſuper quæſtionum.

PLacuit.] CASVS. Quidã clerici conuenti coram epiſcopis ſuis, iuſta de cauſa recuſabãt eos. Dicitur, ꝙ vicini

1 Idẽ Specu. in tit. đ arb. §. 1. ver arbitrator. & no. Bal. & Sal. in l. 1. C. de arb. & ff. de leg. 2. l. cum quidam. la ſecõda. & ibi per Im & Bal. in l. ſi ſeruus plurium. §. fi. đ leg. 1. & Pe. de Anch. in cle. ſæpè. de ver. ſign per Pau. de Caſt. in l. nam & poſtea. §. fi mino. de iureiur.

2 Sub. imò bene dicit Gra. q a niſi, &c. ſm L.

3 Sub. maximè cum appellatio ſit tpe peritura non dẽt expectare cũ iudicem arg ff de adminiſt. tuto qui §. 1 ſm L.

Digitized by Google

vicini epiſcopi electi a partibus de conſenſu ſuorum epiſcoporum cognoſcant de cauſa, à quibus non appellatur, niſi ad Africana concilia, vel primates. ſi concilia tranſmarina appellauerint, excommunicentur, ſed dicit Gratianus, hoc uerum eſt, niſi ad ſedē Apoſtolicā appel-

c ¶ Conſenſu.] Maximè. Vel ideo dicit, quia ſine licentia eius non poteſt clericus renunciare foro. extra de foro compet. ſi diligenti. ſed de licentia epiſcopi poteſt adire iudicem eccleſiaſticum, ut extra de foro compet. ſignificaſti. vel ideo dicit ex conſenſu, quia eſi epiſcopus delegabit ei cauſam tamen ille non cogitur eam recipere: quia par in parem nō habet poteſtatem vel imperium. & eſt ſimile 6 q. 4. ſi quis epiſcopus.

clerici in cauſis, quas habuerint ſi de iudicijs epiſcoporū ſuorum queſti fuerint [a], vicini [b] epiſcopi eos audiant, & inter eos quidquid eſt, finiant, adhibiti ab eis ex conſenſu [c] epiſcoporum ſuorū. Quòd ſi & ab eis prouocandum putauerint; non prouocent, niſi ad Africana concilia [d], vel ad primates prouinciarum ſuarum. Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communione ſuſcipiatur.

d ¶ Concilia.] Caſus vbi non appellat ad delegantē, hoc ideo fit, quia eſt ſuſpectus & eſt ſimile ſupra c. anteriorum in fine.

Suffraganei quãque ſupplēt defectū archiepiſcopi.

Niſi fortè a Romanam ſedem appellauerint. Is autē qui appellauerit, ad eum, a quo appellauit, remitti non debet.

Vnde in Sardicenſi concilio, c. 7.

α ¶ Niſi forte.] *Hæc in antiquis codicibus ſcribuntur tanquam Gratiani verba. Et ad hanc ſententiam demonſtrandam affert ſequens caput ex concilio Sardicenſi.*

HIS AVTEM. CASVS. Dicit Gratia. quod appellator non debet remitti ad eum à quo appellauit. Et hoc probat ſeq. cap.

SI quis epiſcopus.] CASVS. Aliquis epiſcopus damnatus fuit ab epiſcopis ſuę prouinciæ: appellauit ab eis ad Romanū pōtificē. Et certe dicunt hic, quod ſi Papa receperit appellationē ſuā, & a quam reputauerit, vt cauſa reuocetur uel renouetur, cōmittat cauſam epiſcopis vicinę prouinciæ, q cognoſcant de cauſa cum aliquo legato. Domini Papæ, ſi ei placuerit aliquem deſtinare: alioquin ſoli epiſcopi procedent in cauſa.

¶ De eodem. Cap. XXXVI.

SI quis eps accuſatus fuerit; & omnes iudicauerint congregati epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum deiecerint; ſi appellauerit qui deiectus fuerit, & confugerit ad beatiſſimum Romanæ eccleſiæ epiſcopū, & uoluerit ſe audiri α, ſi iuſtum putauerit, vt reuocetur β [e], vel renouetur examen, ſcribere epiſcopis dignetur his, qui in finitima [f], & propinqua [g] prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quòd ſi is, qui rogat γ cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua mouerit epiſcopum Romanum, vt de latere ſuo presbyteros mittat, erit in poteſtate eius, & quid velit, & quid æſtimet. Et ſi decreuerit mittendos eſſe, qui præſentes cum epiſcopis iudicent, ut etiam habeant auctoritatem [h] perſonæ illius, à quo deſtinati ſunt; erit in eius arbitrio. Si vero crediderit ſufficere epiſcopos δ, vt negocio terminum imponant, faciat quod ſapientiſſimo conſilio ſuo iudicauerit.

Nicol. in epiſt. ad Michaelem quæ incipit [Propoſueramus] in epiſt. ad epiſcopos apud Conuicinum cōgregatos. Iuo p. 5. c. 27. Conc. Afri. c. 101.

e ¶ Et reuocetur.] Alia eſt ergo cā appellationis quā principalis, ut 6. quæſt. 4. Olius.

f ¶ In finitima.] Nō ergo remittitur cauſa ad eū, à quo appellatum eſt: niſi partes 1. hoc petant, vt ext. de ap. accepta & c. interpoſita. § 2. niſi velit ei deferri a quo appellauit, ut reuocet, nō vt cognoſcat, vt ext. de ſen. excom. per tuas. & extra de matri. contracto contra interdictū eccleſiæ. literæ. & quādo fruſtratoria eſt appellatio, ut extra de appel. cum in eccleſia.

Appellationis cā non eſt ad iud cē a quo remittenda.

1 Ideſt, pars. extra de appel interpoſita § 2 niſi pars appellata peteret, quod appellans inſtructus, & cum ſuis munimentis ad ſedem Apoſtol. cā acceder. 1, ut lib. 6. co. tit. cond. ſecundum Innoc.

α ¶ Se audiri.] *Græce eſt*, καὶ βουληθείη αὐτοῦ διακοῦσαι, *i.* ſi Romanus epiſcopus voluerit ipſum audire.

β ¶ Reuocetur, vel.] *Hæc abſunt ab concilio tā impreſſo, quàm manuſcripto cum varijs exemplaribus collato, & legitur tantū modo*, renouetur *quemadmodum* Græce eſt, ἀνανεώσασθαι, *& ſic refertur a Nicolao: & Iuone: ſed ob gloſſam non ſunt inducta.*

γ ¶ Quod ſi is, qui rogat.] *Græce eſt*, εἰ δέ τις ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, *ideſt*. Si quis autem poſtulet, & rurſus negocium ſuum audiri, *vt ſit ſecunda appellatio, quæ etiam ſignificatur in capite*, Gaudentius. *quod apud Græcos proxime antecedit hoc caput.*

δ ¶ Epiſcopos.] *Sequebatur in codicibus Gratiani, etiā in ma-*

appellauerint, ut in ſequenti § dicitur.

a ¶ Fuerint.] Recuſando eos, & intra triduum alios eligendo 3. q. 3 §. offeratur.

b ¶ Vicini.] Fortè erat metropolitanus. & ideo prouinciales epiſcopi ſupplent defectum metropolitani.

g ¶ Et propinqua.] Vt nec ſit vltra duas dietas, ut extra de reſcrip. nonnulli ſic infra 3. q 6. neminem. extra de off. deleg. prudentiam. §. ſexta & extra de appel cap. vltimo.

h ¶ Auctoritates.] Et ſic videtur quod epiſcopi vicinæ prouinciæ

Digitized by Google

uinciæ ordinario iure cognoſcant. arg 5.ca. proximo.& hic ordinarius & delegatus ſimul poterunt cognoſcere de cauſa. Quid ergo iuris eſt ſi iſti diſſentiant in ſententia? Dic ut inf.e.§ ſi plures.ext de ſent.& re iud.c.ſi. ARBITRARI. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, arbitri tantum ſunt qui nõ habent poteſtatẽ, a quibus nõ appellatur: & imputet ſibi q tales elegit. Secundo dicitur, quod ſi ſententia iudicum a quibus appellatur, fuerit retractata, nõ obeſt eis, niſi conuincantur iniuſtam tuliſſe ſentẽtiam, inimicitia uel gratia deprauati: & hoc probat perſequens cap.

a ¶Arbitrarij]Hæc uerba habes. ff.de arbi.l diẽ §. ſtatt. niſi cõtra ius ſit quod profertur. inf. ea. §. eſt autem quando.

HOc etiam]Hęc eſt 7. pars quo in qua ponit 2. diuerſos caſus in 2. c. lo. de Fant.

CASVS. Dubitabat vtrum iudices puniri debeãt, quorũ ſentẽtia per appellationem fuit retractata: & ſtatuit in concilio q pp hoc puniri nõ debent, niſi cõuicti fuerint odio, vel gratia, vel pecunia ſententiam protuliſſe.

b ¶Obſit]Niſi quãtum ad hoc quod in alijs cauſis poſſint ſuſpecti recuſari. extra de app. ad hæc. & c. propoſuit.

Præſumitur pro illo, qui aliqd facit ex officio. c ¶Si conuinci.] Argumentum, q cõtra aliquẽ ex officio ſuo facientẽ aliquid nõ ſit malũ præſumendum niſi conuincatur 11. q. 3. abſit. & c. ſi epiſcopus forte 9. q 2 Lugdunenſis.

Iudicis malè iudicantis punitio. extra de renunc. in præſentia de ſen. & re iud. ſicut. Hodie non præſumitur pro ſolo iudice, niſi hoc legitimis conſtiterit documentis, ut extra de proba. quoniam cõtra falſam.

d ¶Vel iniquo.] Si iudex per ſuam imprudentiam iudicauerit male, punitur quantum iudici uidetur æquũ. ff.de var.& extraor. cog. l.ult. ſed ſi per imprudentiam aſſeſſoris, tunc aſſeſſor tantum punitur, ut ff.quod quiſque iur.l.2. 1 Sed ſi iudex per dolũ, uel per gratiam, vel pro pecunia male iudicauerit, punitur in ueram litis æſtimationem: & etiam infamis fit. C. de pœna iudi. qui male iud.l 2 & inſtit.de obli. quæ ex quaſi de lic. naſ.§. 1 Si autem iudex non vult iudicare, facit litem ſuam, vt 32 q. 1 dixit Dominus. dic vt ibi dixi.

1 Adde per Doc. de hac materia in l. argentarius. § ſi, cũ gl ff. de eden & q no in ca. 1 de ſed. iud. lib. 6.

QVAERITVR. CASVS. Mouet hic Grat. q an iudex à quo appellatur, poſſit eſſe teſtis in cauſa propter quam eſt appellatum ab eo: & probat q non, ſequenti. cap.

STatutum.] CASVS. Appellatũ fuit à ſententia iudicis alter litigatorũ corã iudice appellationis uoluit ducere in teſtimoniũ iudicẽ, a quo appellatũ ẽ: ſimiliter aſſeſſorẽ vel aduocatũ, q̃ritur utrũ poſſit? Et rñdet q nõ. In fi. dr, q clericus ad teſtimonium compelli non põt,

c ¶Apoſtolico.] idest, canonico.

f ¶Deciſio] ideſt, ſententia.

g ¶Clericorum.] ideſt, iudicum.

h ¶Diſplicuerit.] Et ideo appellauerit.

i ¶Præſes.] ideſt, præſidium ferens, 1. aduocatus 2. uel aſſeſſor. præſes enim dicitur defenſor. 32. q 4. nemo.

K ¶Cognitor inſtrumento tamen iudicis creditur ſuper his quæ acta ſunt coram eo: & etiam dicto ſuo creditur ut extra de reſtitu. ſpol. olim. in fi. & c. cum ad ſedem. extra de ſenten. & re iud. cum ſuper. & cap ſicut. & extra de eo, qui mit. in poſ. c. 2 & de teſti. cum a nobis, C. de contrahen. ſtipu. optimam. C. de tal ſi quis de curio. Arg contra. C de reli l.1. C. de arbi. ne in arbitris. ff. de cuſto re. diuus ĩ ca.b duum in fin. extra de condi. appo per tuas extra de accuſ. cum dilecti. in fi. Credi ĩ tn iudici cum alijs adminiculis. extra de teſ cũ a nobis. — 14. q 3. teſtes. extra l. 6. de teſt. ca. Romana q̃ eſt Inn iiij. Iudicis. inſtrumẽto & dicto credit.

g ¶Vel cognitor.] Prohibetur ergo ne iudex, uel aduocatus.

nuſcriptis quemadmodum & apud Iuonem, comprouinciales, *vox non eſt in concilio, neque apud Nicolaum Græce legitur,* καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου. *i.* & ipſius epiſcopi ſententiam *Balſamon tamen uidetur legiſſe* , τῶν ἐπισκόπων. *& primum interpretatur de epiſcopis prouincialibus, deinde de alijs.*

Arbitrarij [a] *tantum ſunt, qui nullam legitimã poteſtatem acceperunt, à quibus appellari non licet; quia eis imputandum eſt, quod ſibi tales elegerunt. Si uero ſententia eorũ, a quibus appellatur, ſoluta fuerit per eũ ad quẽ appellatũ eſt, nihil eis oberit; niſi fortè uel inimicitia, uel pecunia deprauati iniuſtam probentur tuliſſe ſententiã.*

Vnde in concilio Carthaginienſi 3. c. 10. legitur.

a ¶Fuerit.] *Sequebatur in vulgatis:* per eum ad quem appellatum eſt: *quæ ſunt expuncta; quia in vetuſtis codicibus non habentur.*

¶Cum per appellationem ſententia ſoluitur, non debet obeſſe ei, qui non iniquo animo iudicauit.

Cap. XXXVII.

7 HOc etiam placuit, vt a quibuſcunq; iudicibus eccleſiaſticis ad alios iudices eccleſiaſticos, ubi eſt maior auctoritas, fuerit prouocatum, non eis obſit, quorum fuerit ſoluta ſententia, ſi conuinci [c] non potuerint, vel iniquo † [d] animo iudicaſſe, vel aliqua cupiditate, aut gratia deprauati. — Iuo p.6. c.363. Pann. li.4. c.133. — † *inimico*] vera lectio.

Quæritur autem de eo, a quo appellatur, an ſit euocandus in teſtimonium apud eum, ad quem appellatur, ſuper negotio, cuius cognitionem ſuſcepit.

De hoc ita ſtatutum eſt in concilio Carthaginienſi 5. cap. 1. — Et in Afric. c.26.

¶Clericus non deuocetur in teſtimonium illius cauſæ, cuius primum cognitionem ſuſcepit:

Cap. XXXVIII.

STatutũ † eſt, vt qui forte in eccleſia quamlibet cauſam iure Apoſtolico [e] eccleſijs impoſito agere uoluerit; & fortaſſe deciſio [f] clericorum [g] vni parti diſplicuerit [h]; non liceat clericum in iudicium ad teſtimonium deuocari eum, qui præſes [i] † vel cognitor [k] fuit, & nulla ad te- — Iuo p.6. c.230. — † *al. ſtatuendum*] orig. — † *al. cognitor, vel præſentis*] orig.

Digitized by Google

Iudex aduocatus aſſeſſor, & executor non poſſunt eſſe teſtes in cauſa appell.

catus, vel aſſeſſor fiat teſtis in cauſa illa: iudex eſt offenſus, & ſuſpectus eſt appellanti, vt extra ead. propoſuit. Item quia iudex ſemper vellet tueri ſuam ſententiam: & ita non eſſet ex vtraque parte, quod eſt officiū teſtis, vt 14. q. 5. non ſane. inſtruere tamen poteſt eum, qui cognoſcit

cauſa dicitur appellationis cū principali. ſic ſu. ea. ſi epiſcopus, & 16. diſt. habeo. Arg. contra 6. q. 4. Oſius. Sol. eadem eſt cauſa, id eſt negotium: ſed non eſt idem iudiciū: quia alij ſunt iudices Io. & pronunciant appellationē iuſtam, vel iniuſtam, vt ſu. ea. §. vlt. ſed in priori cauſa pronunciat de ipſo principali: & hoc notaui in quæſtionibus meis. B. 2.

Appellationis cauſa eſt eadem cum principali.

† *al. eccleſiaſtici cuiuslibet ordinis.*

ſtimonium [a] dicendum eccleſiaſtici † cuiuslibet perſona pulſetur [b].

Ab eis quoque, ad quos prouocatum fuerit (ſicut in Africano concilio, cap. 63. legitur) vlterius prouocare non licet.

¶ Non liceat prouocari ab his, ad quos prouocatum fuerit. Cap. XXXIX.

SI autem [c] prouocatum fuerit, eligat qui prouocauerit, iudices, & cum eo, & ille, contra quem prouocauerit, ab ipſis [d] deinceps nulli liceat prouocare.

Tit. 7.

Poſt ſecundam prouocationem intelligendum eſt: tertio enim in vna eademq; [e] cauſa ſuper eiſdem capitulis prouocare non licet. Vnde in vij. libro Codicis, titulo, ne liceat in vna eademque cauſa tertio prouocare, lege vnica Imperator Iuſtinianus ſcribit. ¶ [Si quis in quacunque lite iterum prouocauerit, non liceat ei tertio in eadem [f] lite ſuper eiſdem [g] capitulis prouocatione vti, vel ſententias excellentiſſimorum præfectorum prætorio retractare; licentia danda litigatoribus arbitro [h] dato, ipſius audientiam qui eū dedit [i], ante litis conteſtationē [k]

SI QVIS. CASVS. Tria dicūtur in hac lege. Primū eſt, ꝙ in vna cauſa & ſuper eodem articulo non liceet tertij prouocare. Secundum eſt, ꝙ ſententia præfecti prætorio retractari non poteſt. Tertium eſt, ꝙ ſi in cauſa, in qua ſecundo appellatum eſt, datus fuit iudex delegatus, licet ab eo appellari non poſſit, recuſari tamen poteſt ante lit. conteſt. & implorari audientia delegantis.

2 Q. venerialis, eſt, & incipit, quæritur vtrum in cā appellationi vbi dr̄, ꝙ in cā appellationis iterū eſt iurandū extra de ap. interpoſita. Arch.

f ¶ Tertio in eadem] Ergo qui bis appellauit, nō auditur tertio appellans. hoc ideo, quia præſumitur, ꝙ toties iuſte condēnatus ſit, & nō grauet. vnde idem pōt dici

gnoſcit de appellatione, vt 18. d. c. 1. licet ſit arg. ſu. ff. de iu. l. eum qui. Nec etiam aſſeſſor poteſt eſſe teſtis: quia ipſe libellis, & ſententijs, & cognitionibus præeſt ff. de aſſeſ. l. 1. licet ſit arg. ꝙ poſſit. ff. quod metus cau. l. metum §. ſed quod prætor. in fi. Item aduocatus [1] executor negotij non poteſt eſſe teſtis, vt ff. de teſti. l. vlt. & 4. q. 3. teſtes quos. circa medium, ſicut nec aduocatus iudex poteſt eſſe: nedum aduocationis ſuæ memor, &c. C. de aſſeſſo. nemo. Io. Quidam dixerunt, ꝙ in principali negotio non admittuntur hæ perſonæ: ſed ſuper his, quæ acta ſunt in cauſa, ſic extra de accuſa. cum dilecti. hoc tenet Hug. Alij vero contra. B.

1 Adde pro hoc tex. in l. deferre. §. ijdem, decreuerunt & ibi Bar. & gl. ff. de iure fiſc. no. Inno. & moder. in c. 2. de arbi.

a ¶ Ad teſtimonium.] Regulare eſt, ꝙ in cuiuslibet negotijs cogi poteſt quilibet teſtificari 11. q. 3. quiſquis metu. C. de teſti. ſi quando. ſed clerici non coguntur ad teſtimonium: ſicut nec ad alia officia publica, vt 16. q. 1. generaliter, quia clerici non de facili debent iurare. 2. q. 5. ſi quis presbyter. Sed ſi aliter veritas non poteſt manifeſtari: tunc per epiſcopum poſſunt cogi clerici ad teſtificandum. 14. q. 2. quamquam. Item & ſi gratia, odio, amore, vel timore ſe ſubtrahunt extra de teſti. cog. c. 1 &c. delictorum.

b ¶ Pulſetur.] id eſt, cogatur.

AB EIS CASVS. Modo probat Gratianus, ꝙ non licet tertio ſuper eodem negotio appellare.

SI autem.] CASVS. Quæſitum fuit vtrum ei qui bis appellauit ſuper eodem articulo, liceat ſuper illo, tertio appellare. Et reſpondet ꝙ non: ſed eligātur iudices de conſenſu partium, a quib. non prouocetur. Et quod ita intelligi debeat c. probat Gra § ſequenti. qui per ſe patet. & l. ſequen.

c ¶ Si autem.] Pone caſum ſup. ea. a iudicibus.

d ¶ Vt ab ipſis.] Si hæc dictio vt ponitur conſecutiue, vt Gra. vult, tunc intelligas prout dixi ſu. e. a iudicibus. ſed ſi ponitur modaliter. nihil eſt hic iuris: quia taliter bene poſſunt eligi iudices, vt non liceat prouocari, vt C. de tempo. appel. l. vltima.

Vt dupliciter ponitur.

e ¶ Eademque.] Argum. contra aduocatos; quia eadem

ſecundum canones. extra de ap. ſua nobis. Sed quid eſt quod dicit hic, aliquis poteſt recuſari, non tamen appellari ab eo: cum tamen a ſuſpecto iudice poſſit appellari, vt extra vt lit non conteſt. accedens [2] ſu. ead. quoties. Item ſm decre. vbicunque inhibetur appellatio, & recuſatio, vt extra eo ſuper eo 2. & c conſuluit Sed dic ꝙ inhibetur ſimplex, & vaga recuſatio vbicumque inhibetur appellatio tamen expreſſe non poteſt inhiberi remediū recuſationis, vt C. de ſenten. & interlo. om. iud. l. vlti. Poteſt dici quod tertio appellatur non a ſententia, ſed a ſuſpecto iudice. Sed qualiter poteſt hæc lex ſtare: quia ſi iſte qui appellauit, impetrauit iudices: ipſe non poteſt eos recuſare, vt dixi ſup. ea d. a iudicibus, ſi aduerſarius eos impetrat, aut ante terminum appellationis, aut poſt terminum. ſi ante terminum, tunc literæ non valent, vt extra de ap. oblatæ. &c. ſa pe. ſed ſi poſt terminum, ſtultus eſt impetrans ſi vtitur literis illis, cum ſententia iā teneat, ut inf. ea. ei qui. Dicas & intelligas quando aduerſarius impetrat literas, & ante terminum appellationis, non ante terminum datum ab homine: ſed ante terminum appellationis datum a lege: quod facere poteſt, ut inf. ea. appellatore. Vel intellige quando idem qui appellauit, impetrauit iudicem illum quia eum poteſt recuſare propter nouam cauſam ſuperuenientem, vt extra de offi. deleg. inſinuante.

Recuſari pōt quis, non tñ ab eo appellari.

g ¶ Super eiſdem.] ſu. ea. omnes in prin.

h ¶ Arbitro.] id eſt, iudice delegato [3] Vel intellige de arbitro coram quo probanda eſt cauſa recuſationis.

i ¶ Qui eum dedit.] Per hoc patet, ꝙ cum delegatus recuſatur, & recuſatio ſit probata, ſtatim euaneſcunt literæ, & remittitur negotium ad delegantē, ſed ſi ordinarius recuſatur, tunc tenet illud quod eſt in illa conſtitutione ſpeciali ext. eo. ad hæc 1. & inf. 11. q. 1. peruenit. Io.

3 Su dato ca ſu in quo ſecundo appellatum eſt ſecundum B.

K ¶ Litis conteſtationē.] Quia eſt dilatoria exceptio, vt 3. q. 6. §. exceptio. ſic 3. q. 5. ꝙ ſuſpecti de hoc dicemus inf. 3. q. 3. offerat. Et ſic patet ꝙ in cā appellationis eſt lis conteſtanda. extra de reſta. Raynaldus, ergo & libellus eſt porrigendus: tamen aliter fit de conſuetudine. Ioan. Certe immo de conſuetudine porrigitur libellus talis,

Libellus eſt in cauſa aplationis porrigendus.

Digitized by Google

talis: Peto ſententiam confirmari, vel infirmari latam inter me, & talem. B.

a ¶ Inuocare.] Et iſtum recuſare.

CVM AVTEM. CASVS. Dicit Gratianus, quòd cauſa ſtatus, vel criminalis ſi appellatum fuerit, non agitur per procuratorem. Et hoc probatur ſequēti ca. cuius caſus planus eſt. H. tamen intellexit idē ante appellationem, vt dicit in ſumma.

b Si quando in cauſa capitali] ſi. 5 quæſtio. in criminalibus.

c ¶ Status.] In cauſa ſtatus non conſtituitur procurator, niſi ille qui cōſtituit, ſit in poſſeſſione libertatis, vt 54. diſtinct. frequens, & C. de aſſer. tol. l. 1. in prin.

d ¶ Per exploratores.] id eſt, procuratores, ſed in cauſa appellationis in his caſibus admittitur procurator etiam in cauſa criminali 1 & in cauſa ſtatus, vt ff. de appel l. non tantum. & ff. de lib. cau. l. 1. vbi filius pro patre, & econuerſo, poteſt appellare, etiā ipſis inuitis, quia intereſt filiorum patētes habere liberos, & econuerſo, vt ibi.

1 De hoc no ff. de accu. l. vlt.

inuocare [a], *& huiuſmodi petitione minime prouocationis vim obtinente.*] ¶ *Cum autem in cauſa capitali, vel ſtatus interpellatum fuerit: non per procuratores, ſed per ſeipſos appellantes cauſam ſuam agere oportet.*

Vnde Hadrianus Papa ait in capitulis a ſe collectis, cap. 44.

In Cod. Theod. in lib. 5. ſententiarum Pauli, tit. 35. c. 1. in intepretatione. Capit. l. 7. c. 357. Ans. l. 3. c. 88.

¶ Appellationem in cauſa capitali, vel ſtatus interpoſitā per procuratorem exequi non licet. Cap. XL.

SI quando in cauſa capitali [b], vel cauſa ſtatus [c] interpellatum fuerit, non per exploratores [d] †, ſed per ſeipſos eſt agendum.

† *procuratores*.] vera lectio.

Tempus autem exequendæ appellationis annus eſt; vel ſi iuſta cauſa interceſſerit, biennium.

Vnde in Authenticis, conſtit. 11. coll. 5 legitur.

C. de tem. & repa. appellat. Auth en. ei qui lib. 7. tit. 63.

¶ De eodem. Cap. XLI.

EI, qui appellat, impertitur annus, intra quem, ſecūdū ſe, communiter cum aduerſario litē exequatur; aut, ſi iuſta cauſa interceſſerit, alius [e] annus [f] indulgeatur: quo tranſacto, lite non completa, rata maneat [g] ſententia. ¶ Appellatore ceſſante, cum vnus menſis [h] ſupereſt ex biennio, licet victori ingredi, vt reus quæratur: quo ſiue

ADDITIO. De hoc dic vt not. in prædictis cap. cum ſit Romana.

f ¶ Annus.] Si appellatur ad alium quàm ad principem tunc videtur ſex menſes dandi. Item ſi appellatur a delegato qui non recipit appellationem, dantur tres menſes. C. eod. ſi appellationem. ſed ſi a delegato principis tunc nouem menſes. C de temp. app. l. 2. §. ꝙ ſi ſin. ſi a pedaneis iudicibus tunc duo menſes. in auth. de iud. §. audiant ergo. coll. 6.

Appellanti diuerſa tpa dantur ad ſequendum.

g ¶ Maneat.] Quia fingitur nō prouocaſſe, vt C. de tēp. app. l. vlt. circa fi. tuit tamen extincta ſententia per appellationem, vt ff. ad Turpil. l. 1. in fin. ſed ante ſententiam appellans ſi non proſequatur appellationem, ſtabit iudicio eius a quo appellauit. extra eod. perſonas. nec poſt auditur appellans, vt extra eo. reprehenſibilis, & c. conſuluit, & ca. perſonas. lo. niſi iterum grauetur, vt extra eo. vt debitus. & c. dilecte. B.

d ¶ Per exploratores.] Regulare eſt, ꝙ per procuratorē non agitur de crimine: ſed fallit de crimine iniuriarū, vt 3. q. 9. §. niſi. Item qui ſe excuſare poteſt de crimine conuentus, & accuſatur per procuratorem 5. q. 3. reos. Item excipere. extra de accuſa. veniens. & cap. ſuper his. Item in leuibus criminibus. ff. de accuſ. leuia. Item ſi crimen non excedit pœnam relegationis, vt ff. an per aliū cauſæ appellationis exerceri poſſunt l. 1. Item ſi agatur ad pecuniariam pœnam, licet infametur reus, vt in eadem lege. Item in crimine ſuſpecti, ff. de procu. non ſolum §. vlt. Item vbi quis alium vult accuſare de ingratitudine, ff. de procur. ſed & hæ. §. 1. Item in actione populari interuenit procurator ad defendendum, ſed non ad agendum, vt ff. de popul. act. qui populari. Item ſecundum quoſdam per nuncium poteſt agi in cauſa criminali, vt extra de reſtit. ſpol. literas. Item cum cauſa non eſt pure criminalis, vt extra de procu. tuæ. Item per ſocium litis agitur in cauſa criminali, vt 3. quæſtio. 6. hæc quippe, & extra de do. & contum. cum dilecti. in princ. & 2. q. 5. ſtatuit.

Procurator i cauſis criminalibus interuenit qnq;.

TEMPVS. CASVS. Modo oſtendit, ꝙ annus vel biennium datur ad proſequendam appellationem, & hoc probatur l. ſeq.

EI qui appellat] CASVS. Quæſitum fuit intra quod tempus debeat quis appellationem ſuam proſequi. Et certe reſpondetur, ꝙ intra annum, & iuſta cauſa interueniente dabitur ei biennium. Sed ſi intra hoc tempus ſuam appellationem non fuerit perſecutus ſolus, vel cum aduerſario, rata manet ſententia.

e ¶ Alius.] idem beneficium dant antiquæ decre vt extra de appellatio ex ratione. & c. cū ſit Romana Similiter nouæ. extra eo conſtitutus hoc tñ tempus iudex pōt arctare extra eo reprehenſibilis, & c. cum ſit Romana. licet ſit arg contra ff de re iud l. 4. §. ſi quis. ubi dicitur, ꝙ iudex beneficium legis non poteſt diminuere.

APPELLATORE. CASVS. Dicitur in hac lege, ꝙ ſi appellator non proſequatur intra biennium, victor in vltimo menſe debet adire iudicem, & requiſito reo, ſiue inueniatur ſiue non, procedatur in cauſa, abſentem omnino in expenſis condemnando. Si vero neuter adierit iudicem intra biennium, rata manet ſententia.

h ¶ Vnus menſis.] Hic habes, ꝙ victor poteſt præuenire legalem terminum appellationis per menſem, vt C. de tem. p. appel. l. vlt. §. in his aūt caſibus, ſed victa pars poteſt quatuor diebus præuenire, vt ead. l. §. præced. Et not. ꝙ triplex eſt terminus appellationis. quique ſtatuit terminū ad iter arripiēdū, vt extra de ſen. & re iud. cum ex cauſa, extra de ap. peruenit. q̄nq; ſtatuitur terminus ad pſentandū ſe 2 iudici appellationis, vt extra eo. cum ſit. & c. ſignificauit. tertius terminus eſt, qui ſtatuitur a lege, ſcilicet annus, vel biennium, & intra illū debet eſſe finita cauſa appellationis, vt hic, & C. de tem. app. l. nemo. & l. vlt. circa mediū, & in auth. de ap. circa medium. coll. 8. Hoc aūt ſcias, ꝙ terminum ſtatutum ab homine non pōt altera pars pſuenire, vt extra eo. ſæpe. ſed terminū legalem pt pſuenire, cum modicum ſupereſt de tpe, vt hic dicitur, & extra eo. oblatæ. Secundum legem antiquā poterat, & debebat elapſa medietate termini legalis victor ſe exhibere iudici appellationis, vt C. de temp.

Appellationis terminus eſt triplex.

2 Obtinuit in curia qđ is cui taliſter minus eſt pfixus a iudice ad quem appellauit cōſtitutus non vult agere, non cogitur. Archid.

Digitized by Google

tem app.nemo.ſed tamen(vt patet ex illa decr.oblatę) quandoque ante terminum poteſt altera pars proſequi cauſam appellationis,dum tamen altera pars non præueniat diligentiam alterius,arg.16.q.3.placuit 2.& extra de app.vt debitus.

a ¶In-

dicitur hic, quod talis nominatio non valet,nec ab ea neceſſe eſt appellare.

c ¶Publicum]Et cleri.& populi, vt 24 diſt.epiſcopus, etiam abſentibus ad xij dietas vocatis, vt ext. de elect. cum inter. ſi ſine periculo poſſunt vocari, vt extra de elec.quod ſicut Hodie q non pôt intereſſe, hoc iurabit 3, & ſic pôt cõmittere vices ſuas alicui de eccleſia ſua,vt ex de elec. qa pp. De hac materia notatur 7.q.1.factus eſt,& vocabuntur qui ſunt in prouincia, vt ex.co. coram. Hodie ſtatur conſuetudini. extra de elect. in Geneſi. Item patet hic. ꝙ licet omnes canonici elegerint aliquem ſeorſum non conuocato concilio,quod electio nõ valet.63.diſt c.1.

¶Appellare. Appellatio tñ tuetur electionẽ minus bene factã, vt ext de elec. conſiderauimus.

3 Intellige ſi a capitulo iuramẽtum requiratur: alias nõ eſt neceſſe,vt ibi oẽs not.

inuento [a],ſiue non,ſuas afferat allegationes,ut vel confirmetur,vel reſcindatur ſententia,omni caſu [b] abſente in expenſis † condemnando ſecundum tempora fatalium dierum. Neutro verò concurrente poſt ſm annum fatalem permaneat ſententia rata. *Conſtitutione ſecunda in collatione quarta.* ¶Sed lis, quæ ſperatur in conſiſtorium principis inferri,abſque damno moræ manet intacta, donec ipſe faciat eam introduci, & a proceribus ſecundum morem dirimi.

† al.in expenſis. ſup.ea. interiorum. Deo. tit. Auth. ſed & lis,l.2.

Si verò is,qui appellauit,pœnitentia ductus [c] ab appellatione deſiſtere voluerit,non prohibetur:ſicut in 7.li.Codicis,tit.de appellationibus leg.28.Impp. Arcadius,& Honorius ſtatuiſſe leguntur.¶Si a quis libellos appellatorios ingeſſerit:ſciat ſe habere licentiam arbitrium cõmutandi [d] ;& ſuos libellos recuperandi: ne iuſtæ pœnitudinis humanitas amputetur.¶Eſt autem quando appellationem interponi non eſt neceſſe.In eodem namque libro,& eodem tit.le.27.ijdem Impp. decreuerunt. ¶Nominationes verò libellis,vel edictis factæ citra conciliũ † publicum [e] non valent, de quibus nec appellare [f] neceſſe eſt:ſolennitas deeſt.

† al.conſiliũ.

8 *Diffinitiua* [g] * *quoque ſententia,quę condẽnationem, vel abſolutionem non continet,pro nulla habetur ¶Itẽ * ſententia citra ſolitum ordinẽ* [h] *iudiciorum a pręſide prolata,auctoritatem rei iudicatę non obtinet.¶Item * ſi ſententia lata fuerit contra res prius iudicatas* [i], *a quibus*

* Lib.3.C.de ſent.& interlo.ex l 3. Leg.prolata. C. de ſent le.1.C. non eſt neceſſe.
* Le. prolata. C. de ſent.
* Le.1.C. qñ prouocare non eſt neceſſe.

DIFFINITIVA. Hęc eſt 8.pars,in qua ponit xx caſus diuerſos.Io.de Fan.

CASVS. Dr hic,ꝙ ſententia, quæ abſolutionẽ,vel cõdemnationem nõ continet,nulla eſt ipſo iure. Idem dicitur de ſnia lata contra ſolitum ordinem iudiciorum. Idem dicitur de ſnĩa lata contra ſententiam a qua non fuit appellatum: nec in his caſibus appellatio neceſſaria eſt.

Citãdæ ſunt partes in appellationis cauſa.

a ¶Inuento.]Hic patet, ꝙ etiam in cauſa ap.partes sũt citandæ 1.ſi tñ altera pars non venerit,iudex ea abſente pôt procedere, vt hic dicitur: quia priuilegium eius eſt qui de ap.cognoſcit,ꝙ poſſit vna parte abſente litẽ audire,vt C de temp.app.l. vlt §.pe Si tñ abſens probat iuſtam cauſam abſentiæ,bene retractatur,quod factum eſt,vt ext. de ſent.& re iud. cum Bertholdus.

1 Ad idẽ ext. de appel.per tuas.& not. eo.tit. ſæpe. in glo. illud nol.&c.

b ¶Omni caſu] i.ſiue vincat, ſiue vincatur,vt ext.de app.reprehenſibilis & c.ſæpe.& C.de iud.properandũ. §.ſi autem.& 3.q.3 libellum.

SED LIS. Caſus iſtius legis habetur ſup. ea c.anteriorum.§.ad hoc.

SI VERO. CASVS. Modo oſtendit Grat. ꝙ quilibet poteſt ſuæ appellationi renunciare,etiam ſi libellos appellatorios recepetit, & hoc probat lex ſequens, quæ ſatis plena eſt:& per te caſum formabis.

c ¶Pœnitentia ductus.ff de dona.qui ſaxum. ff de rep. ſi pœnitu t.ff locati.l. ſi in lege §. penult. ff. de in ius voc.quamuis ff de mino. quod ſi minor.§. Scæuola.

c ¶Pœnitentia ductus.] Intellige ſi pœnitet cum adhuc nihil intereſt aduerſarij.ff. de cond ob cau. ſi pecuniã. poteſt tamen iterum appellare 2. ext. de app.directe.

2 Si in alio nouo articulo grauetur. & ita loquitur iſta dec. ſm. Vin Tã. & Go.quamuis Lau. ibi not. ꝙ non erat decr.

d ¶Commutandi.] Sic ext.de app.c.directe,quod tamen verum eſt re adhuc integra: quia ſi aduerſarius tã receſſiſſet, non poſſet ille mutare conſilium in iniuriã alterius ff.de reg.iur.nemo.

EST AVTEM. CASVS. Supradictum eſt, ꝙ licite quis appellat.Nunc oſtendit in quibus caſibus non exigitur appellatio.

NOMINATIONES. CASVS. Aliquis nominatur ad aliquam dignitatem præter publicum concilium,

g ¶Diffinitiua.] Diffinitiua ſententia eſt, quæ finem imponit negotio.ff.de arb.qualem & 1.q 3 ſummopere. alia omnis eſt interlocutoria.ſufficit tamen proferre verba,quæ habent vim condemnationis, vel abſolutionis,vt ext.de ver.ſi in his & ff de arbit quod tamẽ §.ſi arbiter.Item ſi continet condemnationem, ſed tamen incertam,non valet, vt ſi iudex præcipiat ſolui debitũ, vt C.de ſent quæ ſine certa quantitate profertur.per totum.quandoque etiam tenet ſententia, licet non contineat condemnationem,vel abſolutionem,vt in ſententia ſub conditione lata,vt ſup.ea.biduum.

Snĩa eſt duplex.

h ¶Citra ſolitum ordinem]Scilicet generalem nam ſi primum ſententiarum fuerit de proprietate quam de poſſeſſione:licet hoc fieri non debuerit,tamen niſi appelletur,ſententia tenet, C.de app.l.1.T.

i ¶Iudicatas] Niſi in cauſa matrimoniali.35.quæſt.9. §.quia ergo Et in crimine falſi C. de fal.l querela. Et vbi negatur iudicatum. ff. quæ ſententiæ ſine app.re.l. 1.in prin Et cum dolo omiſit exceptionem, quæ competebat ex prima ſententia,vt extra de ſent & re iud. inter.quæ huic legi videtur contraria. ſed decr.intelligo 4,cum aliquis ex certa ſcientia & ex dolo omiſit exceptionem, volens decipere aduerſarium .argum. ff. ad Vell.ſi decipienti hæc autem lex loquitur cum ex ignorantia omiſit exceptionem rei iudicatæ:vel etiam ſi ex certa ſcientia omiſit, ſed ideo omiſit,quia non poterat eam tunc temporis probare:hoc enim non pręiudicat, vt inf.ead.quæſt.7 plerumque. Item fallit. ff.de iureiur admonendi.vbi retractatur prior ſententia propter

Snĩa contra res prius iudicatas qñque valet.

4 Et bene ſecũdum Vin. & Ho. vt ibi not.nam deceptis nõ decipientib. &c.ext de re rum perm. u. c.pe. Arch.

Digitized by Google

Peſsuiium Io. ego intell igo decr. inter cum prima ſententia non val:bat, vt i b i dicitur: quòd poterat eſſe ex multis cauſi s.B.

ITEM SI SENTENTIA. CASVS. Dr hic quòd ſi ſnia lata fuerit cōtra ius ſcriptū, nulla eſt ipſo iure. nec ab ea neceſſe eſt appellari: veluti ſi pronūcietur defunctū fuiſſe minorem 14. an. & rite teſtamentum feciſſe. Si autem feratur ſententia contra ius litigatoris, tunc eſt appellatio neceſſaria: veluti ſi pronunncietur minorem 14. annum impleuiſſe. & rite teſtamentum feciſſe.

a ¶ Cōtra ius] Niſi iudex æſtimet leges illas nō iuuare cām. vt ff. de re iud. cu ꝓlatis. Sed hoc eſt falsū: quia error iudicis non dēt excuſare ſniam, vt ff. quę ſniæ ſine appellat. re l. 1. in prin & illa lex cū prolatis, loquitur qñ cōtra ius litigatoris ſentētiarū fuerit. Et ſic patet ꝙ ſnia lata cōtra ius litigatoris quātum ad litigatores, tranſit in rē iudicatam, vt hic, & extra de ſent. & re iud. cum inter. in fi.

Snīa contra ius litigatoris lata valet.

c ¶ Item cum certe.] Quidam enim iudices poſſunt punire vſque ad duos aureos, quidā plus, vt C. de mo mul. il luſtres. & l. ſeq. & tamen propter inopiam condēnati, pōt iudex ſniam moderari 2, vt ff. de off præſid. illicitas. § pen. & 23 q 5 cap. 1. & C. eod. eos. in fine. ſed nunquid vſque ad modum legitimum valet? non. arg. ff fa. ercif. in hoc iudicio. arg contra. C. de do. ſancimus. & extra de præb. dilectus 1. & c. niſi & 12. q. ſi quos.

2. No. tñ ꝙ ſi iudex minus iudicat quã ſit lege ſtatutū: illud qđ eſt min' pōt declarare. ff. de ī iu. diu'. quia pœnæ proſecutio nō iudicis, ſed legis auctoritati reſeruatur. ſu. ea q. 3. §. notādum ver. & quamuis, & Arch.

pronocatū non eſt; ſententię auctoritatem nō obtinebit, & ideo appellare non eſt neceſſe. ¶ Item ſi ſententia cōtra ius ſcriptum feratur; veluti dū defunctus, & minor 14. annis fuiſſe, & teſtamentū iure feciſſe dicitur, nullas vires obtinet: nec cōtra eam eſt neceſſariū auxiliū reuocationis. ¶ Si vero cōtra ius litigatoris ſnīa dicatur, veluti dū minor 14. annis, annū 14. impleuiſſe, ac per hoc teſtamentū iure feciſſe pronunciatur; ad prouocationis remediū oportet confugere. ¶ Item ſi plures iudices[b] dati sūt, et vnus tantum ex eis pronunciaſſe proponitur: nō videtur appellādi neceſſitas fuiſſe, cū ſnīa firmitatē iure nō obtineat. ¶ Itē cū certa[c] ratione & fine iudices mulctare poſsūt; ſi aliter cōtra ſtatutū legis modū mulctā irrogauerint; quod cōtra ius geſtum videtur firmitatē non tenet, & ſine appellatione pōt reſcindi. [¶ Venales[d] quoq; ſnīas, quæ in mercedem à corruptis iudicib. proferuntur, et citra interpoſitæ prouocationis auxiliū infirmas eſſe decretū eſt. ¶ Item ſi propter infirmitatē ætatis ad honorem, ad quē nominatus es, inhabilē te eſſe probaueris, prætermiſſa appellatione, iniqua nominatio remouebitur. ¶ Sunt etiam, quorum appellationes nō recipiuntur. Nō enim poteſt recipi eius appellatio, qui per cōtumaciam[e] abſens, cum ad agendā cauſam vocatus eſſet, negotio prius ſummatim[f]

Le. 2. ſi cum ibi.

Ea. l. §. quod ſi.

Le. 4. ibidem.

Le. 5.

Le. 7. l. 8. ſi pater.

Le. 1. C. quorum app. non recipia.

ITEM SI PLVRES CASVS. Si plures iudices dati ſunt, & vnus tantū pronunciauerit, nulla eſt ſententia ipſo iure: nec exigitur appellatio ipſo iure. Item ſi iudex puuit aliquem vltra modum ſibi à lege pręfixum, pęnam maiorem quã debeat irrogando, talis ſententia non valet: nec ab eo appellari oportet.

b ¶ Iudices.] Siue iudices ſint ordinarii, ſiue delegati, ſiue arbitri, & omnes ſint præſentes: quidquid maior pars ſtatuit, illud tenet, vt 65. diſtinct. c. 1. & 2. & ff. de re iud. duo ex tribus. ff. de arbitris. item ſi. §. vlt. & l. diem. §. ſi plures. niſi in ſolo caſu, quem habes extra de reſcr. paſtoralis. Sed ſi impari numero diſſentiant, tunc ſi ſint arbitri neutra ſententiarum tenet, vt ff. de arbitr. diem. §. ſi plures. & tunc iudex ordinarius coget arbitros aliquam ꝑſonam eligere, cuius auctoritati ſtetur, vt ff. de arb. item ſi. § principales. In delegatis autem iudicib. tenet vtrauſque ſententia ſed ſuſpenditur quouſque altera confirmetur à ſuperiore. ff. de re iu. duo iudices. niſi velit dicere aliud eſſe in delegatis à principe 3, vt C de appel. in offerendis vbi dicitur ꝙ ſi diſſentiunt, eligant tertium. In ordinarijs vero ſi diſſentiant in pari numero, tenet ſententia pro reo lata, niſi in cauſa liberali, vt extra de prob. ex literis. ff de re iud. inter pares. ſimiliter tenet ſententia lata pro teſtamento ff de inoff teſta. ſi pars. Tertius caſus pro matrimonio, vt 33. q. 1. ſi quis acceperit. & extra de præſump illud. Quartus in dote, ext. de ſenten. & re iud. c. ſi. vnde verſus.

Stat teſtamentum, libertas, coniugium, dos:
Si ſunt æquales qui producuntur vtrique.

Et hæc quæ ſupra dixi, vera ſunt, quando omnes iudices ſunt præſentes ſi autem quis abeſt. & non per contumaciam, ſententia aliorum nulla eſt, vt hic, & ff. de arb. item ſi. §. vlt. & l. ſeq. & extra de off. de leg. quamuis. &c. cauſam Io. & ponit hodie dec. totam hac diſtinctionē, de ſent. & re iud. c. vlt. B.

Iudices plures ſi in ſnīa diſcordent, quid iuris?

3 Non eſt in hoc vis, vt paret in eo quod le. & no. ext. de re iud. c. fina. Sed quod ſit in hoc visū in eo ꝙ no. ſu. 65. d. ecc. in gl ſi. Arc.

VENALES. CASVS. Venales ſententiæ, quæ à corruptis iudicibus proferuntur nullæ ſunt ipſo iure. Similiter ſi aliquis nominatus eſt ad honorem decurionatus, qui eſſe non poterat propter infirmitatem ætatis, puta quia minor erat 25. annis, vel forte nimis grandæuus citra appellationem, ſi probauerit ſe inhabilem, excuſatur.

d ¶ Venales.] Sed ſi arbiter tulit ſententiam per gratiā, tenet: ſed datur doli exceptio. C. de arb. l. 3. ff. ad Treb. ſeruo §. cum prætor. ſed ſi corruptus tulerit, nulla eſt ſententia, vt hic. & C. ſi ex fal. all. l. vlt.

SENTENTIAM QVORVM. CASVS. Modo oſtenditur, quia non admittuntur ad appellandum: & numerantur hic 7. perſonæ, que appellare non poſſunt: ſcilicet contumax: homicida: veneficus maleficus: adulter, raptor publicus, fur. ſimiliter conuictus teſtibus. & confeſſus ſuum ſcelus non auditur appellans. Si autem conuictus ſit, & non confeſſus, vel confeſſus metu tormentorum auditur appellans. Et ſunt hæc omnia. C. quorū app. non recipit l. 2 hæc autem verba. & hoc in notorijs, in occultis autem, ſunt verba Gratiani 1 poſtea quæ ſequuntur, verba legis.

e ¶ Per contumaciam.] Sic inf. 24 q. 3. de illicita. niſi veniant iudice ſedente pro tribunali. ff. de in integ. reſtit. diuus. Item bene audietur appellatio contumacis, qui præſens eſt, ut ff. de app creditor, §. miſſus.

f ¶ Summatim.] Ideſt, ſemiplene. inquiret iudex de negotio cum aduerſarius abeſt. non enim ſtatim abſente aduerſario mittet præſentem in poſſeſſionem: ſed faciet ipſum iurare quod credebat ſe iuſte litigare: & ſi intelligitur quod eſt extra vt lit. non conteſta. quoniam frequenter, in fine.

Miſſio ī poſſionē nō eſt ſtatim faciēda.

NVL-

Digitized by Google

NVLLVS. Verba legis C. quorum appel. non rec. l. 2.
a ¶ Veneficorum.] Idem eſt in alijs, vt extra de ſpon. ex literis 2.
b ¶ Et hæc in notorijs.] Illud de ſuo ponit Gratianus, & male. in notorijs enim non eſt opus teſtibus. ſupra eadem

f ¶ Calculi.] Ideſt, computationis.
g ¶ Publici.] Ideſt fiſci.
h ¶ Priuati.] Ideſt, de proprio patrimonio Imperatoris: quod reſpectu fiſcalium priuatum dicitur.
i ¶ Et.] Pro, ideſt.

Notorius nõ conuincitur teſtibus nec appellare poteſt.

Le. obſeruate. eod.

perſcrutato, condemnatus eſt. ¶ Nullus ẽt homicidarum, veneficorum [a], maleficorũ, adulterorũ, itemq; eorum, qui manifeſtam violentiã cõmiſerunt, argumentis conuictus teſtibus ſuperatus, voce etiam propria vitiũ, ſceluſq; confeſſus † audiatur appellans. & hoc in notorijs. [b] ¶ In occultis autẽ. [Si teſtibus productis, inſtrumẽtis prolatis, aliiſq; argumentis præſtitis ſententia contra eum lata ſit, & ipſe, qui condẽnatus eſt, aut minimè voce ſua confeſſus ſit, aut formidine [c] tormentorũ territus cõtra ſe aliquid dixerit, prouocandi licentia ei non denegatur. ¶ Nulli quoq; officialium [d] à ſententia proprij iudicis prouocatio tribuatur; niſi in eo tantũ negocio quod ciuili rõne ſuper patrimonio fortè apud proprium iudicẽ inchoauerit. ¶ Quoties etiam fiſcalis calculi [f] ſatisfactio poſtulatur, aut tributum expoſcitur, aut publici [g], vel etiam priuati [h] debiti euidentis, & [i] conuicti redhibitio flagitatur, appellatione excluſa neceſſario in contumacem vigor iudiciarius exercetur. ¶ Ab executione ſñiæ appellari non põt k, niſi forte executor ſñiæ modũ iudicationis excedat. ¶ Si quis ẽt auſus fuerit prouocare, ne voluntas defuncti [l] teſtamẽto ſcripta referetur, vel ne ij, quos ſcriptos patuerit [m] heredes, in poſſeſſionem [n] mittantur, & is, cuius de ea re notio erit, appellationẽ receperit, & iudex, qui tam ignauam [o] conniuentiã adhibuerit, et litigator, qui tã importune appellauerit, viginti libris argenti mulctentur. ¶ De poſſeſſione etiam,

† Concor. l. conſtitutiones. & ibi Barto. ff. de app. & in l. creditor. §. iuſſus eo. tit.

§. ſicut. ead. le.

Le. 3.

Le. 4.

Le. 5.

Le. 6.

Le. vnica. C. ſi de momen. poſſ.

AB EXECVTORE. CASVS. Iudex mandat officiali ſuo, vel alij vt mãdetur ſñia executioni. Quæritur vtrum a tali executore ſit appellandũ? Et certe dicitur q non, niſi modum in exequendo excedat. Similiter ſi aliquis appellat ne teſtamentũ aperiatur, vel ne hæredes ſcripti mittantur in poſſeſſionem, non auditur: & appellator & iudex qui recipit talem appellationem, puniuntur in xx. libris argenti.

K ¶ Non põt.] Diſtingue tñ: quia aut executor hẽt merã executionẽ, aut mixtã. Si merã, non appellatur ab eo niſi mandati fines excedat, vt hic dicitur: & ſi ſuſpectus eſt, nõ appellatur ab eo, vt ext. de app. nouit, niſi obijciatur crimen falſi coram eo. tunc enim ſuperſedebit executioni, vt extra de crimine falſi ſuper eo. & C. ſi ex falſis inſtr.

Executor an poſſit recuſari, & ab eo appellari.

dem quæſt. 1. de manifeſta. nec in notoriis appellari poteſt, vt extra eod. cum ſit. & cap. peruenit. Si ergo hæc duo conuictio & confeſſio concurrunt, non auditur appellans: quia ſola confeſſio in criminali non nocet, nec etiam in ciuili ſecundum quoſdam quin poſſit appellari. ff. de confeſ. cum fideicommiſſum. ſed contra, ſupra ead. quicunque.

c ¶ Formidine tormentorum territus.] Infra 15. q. 6. c. 1.

NVLLI CASVS. Officialis præſidis prouinciæ, vel alterius præſidentis in adminiſtratione, vel officio ſuo deliquit: de quo poſtea conuictus, & condemnatus a proprio iudice volebat appellare. Quæritur an poſſit? & certè dicitur q non poteſt: ſi tamen condemnatus eſſet in cauſa ciuili ſuper patrimonio ſuo, bene admittitur ad appellandum.

d ¶ Officialium.] Vt executori, vel tabellioni quando delinquunt circa ſuam adminiſtrationem. quia præſumitur, quod iudicem offenderint: & quia non præſumitur quod iudex iniuſtè contra eum aliquid faciat. Item quia non poteſt abeſſe a curia.

QVOTIES CASVS. Ponuntur hic quatuor caſus, in quibus non appellatur, ſcilicet cum ratio computationis poſtulatur a procuratore fiſci: vel cum petitur tributum: aut cum debitum publicum, ideſt, fiſci; vel priuatum ideſt Cæſaris, de quo aliquis eſt euidenter conuictus flagitatur.

e ¶ Quoties etiam fiſcalis.] Ideſt, quoties ab aliquo rõ adminiſtrationis requiritur. & intellige quando euidens eſt tributum: alioquin ſecus, vt C. de app. qm nonnulli. Patet ergo q in tributis non appellatur: ergo nec in decimis: cum decimæ ſint tributa egentium animarum, vt 16. q. 1. decimæ, & eſt expreſſum extra de deci. tua. in fi.

Appellari nõ põt in tributis & decimis.

iudicati. & de tali executore loquitur lex C. de executione rei iud. ſi vt proponis. & extra de ſententia & re iud. de cætero. Q̃nq; dicitur executor, qui habet mixtam executionem: & talis poteſt recuſari propter ſuſpicionem. extra de offi. dele. ſuper quæſtionem. §. ſi vero. de tali loquitur 25. q. 2. & ſi non cognitio. & talis executor audiet, & admittet exceptiones rationabiles, quantumque abſolute ei ſcribatur, vt extr de offi. deleg. ex parte, & extra de ætat. & qual. cap. eam te. & etiã de reſcriptis, cum adeo. Item licet mixtus ſit executor, non poteſt appellari a grauamine vel iniuria 1, vt C. de ap. ſi qs. Item videtur q differenda ſit executio ſi incontinenti volo probare ſententiam iniuſtam, vt extra de teſt. veniens 2. & ff. de iud. ſi prætor. De hac materia plenè inuenies 25. q. 2. & ſi non cognitio.

1 Argu. ad hoc 61. diſt. nullus inuitis circa ſi. lo. de Fant.

l ¶ Defuncti.] Ar. contra extra de app. qua fronte. in parte deciſa ſed ibi debitum erat liquidum: vnde ibi valebat appellatione corpus ſepeliretur ante ſatisfactionem.

m ¶ Patuerit.] Nota, quod dicit, patuerit: ex hoc eſt ar. quod ſatis eſt pro illo qui intẽtauit poſſeſſorium, quod aliquam præſumptionem pro ſe habeat, licet non perfectè probet.

n ¶ Poſſeſſionem.] Quia ibi non auditur appellans, vel aliqua exceptio, niſi prius fiat miſſio in poſſeſſionem, vt C. de edic. diui. Hadria. tol. l. 2.

o ¶ Ignauam.] Nota iudicem puniri, qui recipit friuolas appellationes.

DE POSSESIONE. CASVS. Si pronunciatum fuit de aliquo mittendo in poſſeſſionem cauſa reſtitutionis, vel alia de cauſa, appellari non debet & ſi fuerit appellatum, nihilominus mandabitur ſententia executioni.

Appellationes friuolas recipiẽs punitur.

Sſ 2 a ¶ Mo-

Digitized by Google

Poſſeſſio momentanea.

a ¶ Momento] Ideſt, de momentanea poſſeſſione momentaneam poſſeſſionem vocat illam, quæ reſtituitur ei qui ſpoliatus eſt, & vocatur momentanea, quia apta eſt per momentum durare, ſi aduerſarius in momento probet proprietatem Io.

etiam ex nouis, vt C de tempo. ap. per hanc. C. de app. cos. §. 1 nouas enim cauſas appellationis poteſt audire iudex, vt extra de app. conſtitutus in fin ff. de app ſcio. in fin.

i ¶ Pronunciare] Pone ergo ꝙ alicui ſit commiſſa cauſa ap.

b ¶ Effectum] Fm canones tamen appellatur a momentaneę poſſeſſionis ſnia, vt extra de teſti. ſignificauerunt. vbi ab interlocutoria intra x. dies appellandum, extra de elec. cum dilectus. extr. de appe. ſuper eo 2. & extr. de ſent. ſpo. ex conqueſtione.

QVANDOQVE. CASVS. Dr in hac lege, ꝙ ſi plures ſuper eadē re vna ſnia condemnentur, ꝙ omnes appellauerint: vno tantum illorum proſequente appellationem & obtinēre, prodeſt omnib. Idē eſt ſi vnus illorū tantum proſequitur appellationem, & obtinet. Nam ſi appellatio iuſta pronuncietur, victoria vnius prodeſt omnibus Si autem aliquis illorum, qui eſt minor 25. annis, fuerit reſtitutus ratione minoris ætatis: hoc non prodeſt maiori q nō appellauit, & qui cū minore ſimul fuerat condemnatus.

c ¶ Quo caſu.] Vt in duob. reis debendi.

d ¶ Ad alios pertinebit.] Vt ſu. e q 5 ſtatuit. &c. interrogatū.

e ¶ Ætatis.] Niſi ſint connexa ff de minoribus, etiam & l tutor. & ff quemadmodum ſeruitus amit. ſi communem.

& eius momento[a]. ſi cauſa dicatur (quæ ſententia interlocutoria appellatur) quãuis prouocatio interpoſita fuerit, tamen lata ſnīa ſortiatur effectum[b]. ¶ Quandoque vnam, & eamdem plures ſimul reportant condemnationem, nec diuerſitas factorum ſeparationem accipit, quo caſu[c] ſi oēs appellauerint, & vno ex his agente, eorum appellatio iuſta pronunciata fuerit, emolumentum victoriæ ēt ad alios pertinebit[d]. Si aūt vnus tantum appellauit eiuſque appellatio iuſta pronunciata eſt ei quoq; prodeſt qui nō appellauit. Quòd ſi ætatis[e] auxilio vnus contra ſnīam reſtitutionem impetrauit, maiori qui ſuo iure non appellauit, hoc reſcriptum non prodeſt. Iudicibus aūt non ſolū ſuſcipiendæ appellationis neceſſitas videtur impoſita, verum etiam 30. dierum ſpatia ex die ſententiæ definita ſunt, intra quæ, geſta[f] vnà cum relatione[g] litigatoribus conuenit præſtari[h]. ¶ Similiter arbiter appellationem ſuſcipere, & relationem dare compellitur, ſi delegatus fuerit. ¶ Litigatorib. vero copia eſt ēt non ſcriptis libellis illico voce appellare cum res iudicata popoſcerit tā ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis. ¶ Ab eo autem, qui de appellatione cognoſcit non poteſt fieri recurſus ad iudicem, à quo fuerit prouocatum. Quapropter remittendi litigatores ad prouincias remotam ſibi occaſionem, atque excluſam penitus intelligāt: cum ſuper omni cauſa interpoſitam prouocationem, vel iniuſtam tantum liceat pronunciare[i], vel iuſtam. ¶ Hec omnia in 7. lib. Codicis inuenies a tit. de appellationibus vſque ad tit. ne liceat in vna eademque cauſa.

Le. 1 C. ſi vnus ex pluribus. appe.

Le 2. eo. tit. ibidem.

L. ſi appellationem, in fi. eod.

Le. litigator. ea.

L. hos, qui. eo.

a ¶ Si quis libellos.] *Hinc vſque ad finem huius capitis varias leges codicis Gratianus refert; quorum non retulit eadem omnino verba ſed quæ ad quæſtionem ſuam facere iudicauit.*

QVAESTIO VII.

Q Vod.

IVDICIBVS CASVS Dicitur hic ꝙ officium eſt iudicis ordinarii appellationem recipere, & intra 30 dies a tempore ſententiæ computandos geſta cauſæ litigatoribus præbere vnà cum relatione. Item dicitur in iudice delegato. Et dicitur relatio ipſi apoſtoli, quibus iudex eximit appellantem à ſua iuriſdictione: vel rñſiones utriuſq; partis. Dicitur etiam ꝙ ſi litigator ſtatim poſt ſententiam volluerit appellare, hoc poteſt facere uiua voce, & ſine ſcriptis, & hoc tam in ciuili negotio, quàm in criminali.

f ¶ Geſta,] Id eſt, allegationes. C. de rela l. 1.

g ¶ Relatione. Id eſt, reſponſionibus partium.

h ¶ præſtari.] Etiam non appetentibus. C. de app. cos in fi. §. 1.

AB EO. CASVS. Dicitur hic, ꝙ a iudice appellationis non debet remitti cauſa ad iudicem à quo fuerit appellatum: cum iudex appellationis pronunciare debeat appellationem eſſe iuſtam vel iniuſtam, quod vix faceret iudex à quo appellatur.

i ¶ Pronunciare.] Etiam ex prioribus inſtrumentis, vel ſa ap. iudex ille pronunciat appellationem iuſtam, nunquid incipiet de nouo cognoſcere de principali negotio: hæc lex videtur velle quod non, ſed quod poſſit, eſt arg extra de teſta. Raynutius in fin. & C. de re cre. generaliter. § ſin autem. in fi. & in authen. de ſan. epiſt. §. ſi quis contra aliquem. coll. 6. & extra de app. vt debitus in fin.

Iudex appellationis an poſſit de principali cognoſcere.

Q Vod vero.] Hæc q. diuiditur in 7. partes. In prima parte probat per 12. auct. ſanctorum patrum, ꝙ laici clericos accuſare non poſſunt & quia sūt minores & quia ad eūdem ordinem promoueri non poſſunt: & quia eos non recipiunt in ſua accuſatione: & (quod eſt validius) quia oppido eis ſunt infeſti. Secunda ibi, [His auctoritatibus] Tertia ibi, [Huic oppoſitioni.] Quarta ibi, [De his.] Quinta ibi, [Item pœnitentes.] Sexta ibi, [Item cum Balaam.] Septima ibi, [Itē illud.] Io. de Fa. CASVS. Hic intitulatur 7 q. qua quæritur. an laici ſint admittendi ad accuſationem epiſcoporum, vel clerici inferiores, vel monachi: & allegat G pro vtraque parte.

Digitized by Google

parte. & primo, ꝙ non admittantur: & poſtea, ꝙ admittantur opin. plures faciendo, & inferendo ſolutiones. Quid autem iuris ſit de hoc, in ſumma huius quæſtionis inuenitur.

a ¶Quod vero.] Secundum Baz. laici ſi ſunt bonæ famæ,

læ vitæ. ſi autem bonæ vitæ, tunc tantum laici bonæ vitæ. ext. de ſim. per tuas. Clerici verò contra clericos admittuntur niſi ſint criminoſi, vel irregulares, vt inf. e. ꝑ ſumunt. & c. lator. & c. ipſi Apoſtoli, tales tñ, qui ſunt eiuſdem ordinis cum eis, vel inferioris, vt inf. ead. ipſi Apoſtoli, & c. teſtes.

Laici an poſſint clericos accuſare.

Clerici clericos accuſare poſſunt.

† Adde ꝙ ſi contra inhabilem accuſatorem nõ opponitur, valet iudicium. l. hos accuſare. §. lege Iuli. & ibi Bar. & l. ſi placet. ff. de accuſ.

Verò [a] laici in accuſatione epiſcoporum non ſint audiendi, Euariſtus Papa teſtatur dicens, † epiſcopis per Aegyptum, epiſt. 2.

¶Laici in epiſcoporum accuſatione non ſunt recipiendi. Cap. I.

Anſ. l. 3. c. 11. Iuo p. 5. c. 240. Pan. l. 4. c. 37.

NOn eſt a plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accuſandus epiſcopus, licet ſit inordinatus: quia pro meritis [b] ſubditorum diſponitur a Deo vita rectorum. *& infra.* ¶Ideo iſta dico, quia inſidiator bona ſæpiſſime ſolet conuertere in malum, & in electis ponit maculam.

Item Syluester Papa in epilogo concilij Romani.

¶Laicus clericum non accuſet. Cap. II.

Burc. l. 1. c. 151. Anſ. l. 3. c. 24. Iuo p. 5. c. 264.

NVllus laicus audeat clerico [c] crimen inferre.

Item Marcellinus Papa ad epiſcopos Orientales, epiſtola 2.

¶De eodem. Cap. III.

11. q. 1. clericum. §. nec laico.

LAico non licet quemlibet clericum accuſare.

Item Iulius Papa in decretis, c. 36.

¶Anathematizatus ſacerdotes accuſare non poteſt. Cap. IIII.

† al. anathema.

IN ſancta Nicęna ſynodo ſtatutum eſt, vt nemo anathematizatus † [d] in noſtra ſuſcipiatur accuſatione: nec illi qui nos in ſua nolunt recipere querela, vel accuſatione, cum nos ſuper illos ſciamus a Domino conſtitutos, non illos ſuper nos: & ſicut maior non poteſt a minore iudicari, ita nec obligari † [f], quia ratum eſt omne, quod magnum [g] eſt. Portamus onera omnium, qui grauantur: quinimmo hæc portat in nobis beatus Apoſtolus Petrus, cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nunc & in perpetuum tueamur aduerſis.

† al. colligari.

Item Euſebius ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 1.

¶De eodem. Cap. V.

LAicos [h] non accuſare.

ſimiliter monachi audiuntur. ext. de accuſ. ex parte & cap. olim, & hæc vera ſũt de ſolẽnia accuſatione. Sed in denũciatione criminis (vt dicũt quidam) oẽs admittũtur. arg. 24. q. 1. quiſquis. & q. a cuilibet dictum eſt hoc, Si peccauerit in te, & ca. 22. q. 5. hoc vſ. 24. q. 3. tam ſacerdos, Arg. contra 15. q. 6. epiſcopus in ſynodo & ext. de accuſat. cum oporteat. Quid iuris ſit d hoc not. ſup. ead. qõ. 1. ſi peccauerit

NOn ẽ.] CASVS. Quærebat hic, an laici poſſunt accuſare epm ſuũ male & inordinate viuentem. Et reſpondetur ꝙ non, duab. rationibus. Vna eſt, quia ꝓ meritis ſubditorum quandoq; dãtur mali prælati: & q a diabolus quandoque infamat bonos, & bona conuertit in malum.

b ¶Pro meritis.] Infra 8. q. 1. audacter. & 4 q. ex merito.

NVllus laicus.] c Clerico.] Vel moniali. ext. de acc. meminimus 1.

IN ſãcta] CASVS. Quærebatur a illo Papa, vtrũ excõicati, vel laici poſsũt clericũ accuſare. Et reſpondet, quod nõ admittũtur excommunicati nec laici: & hoc probat pluribus rõnib. Vna, q a

1 Iſta dec. loquit de laico inimico: & ſic nõ ꝓbatur, imo ſumpto arg. a contrario probatur cõtrarium, vt ibi not.

mæ, admittuntur ad accuſationem clericorum ar. inf. e. clericos aut laicos, & G. idẽ ſentit. Alij dicũt, ꝙ laicus proprium prælatum propter delictum accuſare poteſt: quia ſua intereſt habere prælatum bonum, vt dixi 23. diſt. illud. Communior eſt opinio, ꝙ non poſſit, niſi ſuã iniuriam proſequatur, vt 4. q. 6. omnibus. ext. de teſt. de cætero, ſup. ea. q. 1. prohibent niſi crimine hæreſis infra ea. ſacerdotes, & c. oues & in ſimonia. ext. de ſim. tanta. & in crimine læſæ maieſtatis. 15. q. 3. ſane. C. de epiſc. & cleric. ſi quemquã. & crimine ſacrilegij, ſecundum quoſdam. 17. q. 4. §. qui autẽ. & in crimine dilapidationis, vt 12. q. 2. non liceat vt dixi, 16. q. 1. cõſtitutũ. In his autem omnibus ita demum admittuntur, ſi bono zelo denuncient crimina. extra de ſimon. licet Hely. in fine. & ſi accuſatus fuerit vitæ ſuſpectæ, ſu. ea. q. 1. in primis. quia ſi accuſatus eſt ſuſpectæ vitæ, admittũtur laici ma

nõn recipiunt clericos in ſuam accuſationẽ: & quia clerici ſunt ipſis maiores: & quia portãt onera omnium: & funguntur vice Apoſtolorum.

d ¶Anathematizatus.] inf. 3. q. 4. nullus. hoc proprie eſt, vel ideſt, ſeparatus a conuerſatione clericorũ: q a laicus. inf. ea. laici & 24 q. 3. certum. & 6. q. 1. illi qui ꝓc oẽs.

e ¶Super illos.] Sup d. 10. certum, & c. ſuſcipitis.

f ¶Ita nec obligari.] ideſt, accuſare, 21. d. inferior.

g ¶Quod magnum.] ſup d. 63. legimus. 10.

LAicus.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ laici non admittuntur ad accuſationem clericorum quatuor rationibus, quia non ſunt eiuſdem cõuerſationis cum clericis, & quia ſunt clericis inimici. & quia nolunt imitari grauitatem eorum: quia nolunt accipere clericos in ſuam accuſationem.

h ¶Laicos.] Certum eſt, ꝙ laicus proſequens propriam intu-

Digitized by Google

iniuriam admittitur ad accuſationem clerici coram clerico iudice, vt extra de teſt. de cætero. Nunquid ergo & econuerſo clericus admittitur ad accuſationem laici coram laico iudice, ſi proſequatur ſuam iniuriam? Dicunt quidam ꝙ non nam vbi crimen irrogat pœnam ſanguinis, clericus intereſſe non pôt, vt 33. q. vl. his a quib. ſed ſi nõ irrogat pœnam ſanguinis, bene poteſt. Alij dicunt 1. ꝙ in nullo crimine clericus pôt accuſare laicũ. arg. 11 q. 1. nullus q. non pôt in crimine teſtari contra ipſum. 11. q. 1. teſtimonium, & ſic fallit regula, quæ eſt 4 q. 6. omnibus. agat ergo clericus ciuiliter de crimine.

a ¶ Non accuſaſſe epos.] In hoc c. aſſignantur tres rõnes, quare laici ñ admittunt cõtra clericos. quarta aſſignat ſu. c. q. 1. c. 1. quia eſt, qa magnũ eſt, ꝙ clerici accuſent ab eis, vnde dẽt eſſe ratum, vt ſup. ea. prox. c. lo.

Sicut.] CASVS. Sicut clerici remouent ab accuſatione laicorũ; ita & laici remoueri dñt ab accuſatione clericorũ: quia ſicut diſcreti & ſeparati ſunt laici a couerſatione clericorum: ſic etiam dẽnt eſſe clerici diuiſi ab accuſatione laicorũ.

b ¶ Litigatio] Ext. de ſynodi. c. vno.

Sacerdotes.] CASVS. In hoc. dr̃, ꝙ quilibet inferior p̃lato ſuo obedire debet, etiam ſi malus ſit, niſi erret in fide.

c ¶ Agãt.] Si prælati ſunt hæretici, vel excõicati, vel ñ ſeruãt canones, vel ſimoniaci, vel notorij fornicatores, tũc pôt recedi ab eis añ ſñiã, 19. d. nulli. 16. q. vlt. ſane, 32 diſt. nullus. in alio crimine ante ſententiam 2, nõ eſt recedendum ab eis. 8. qõ. 4. nonne. & 15. q. 6. c. vlt. lo. hoc corrigitur pro parte, ext. de temp. ord. c. ſi 8.

Clericus laicum accuſare non pôt.

1 Vt Hu. & L. q. ita not int. c. 1. dicẽtes idẽ eſſe vbi ẽt proſequitur propriam iniuriam proſequẽdo: nec pôt repelli eo prætextu ꝙ nõ p̃nonuerit aduerſariũ. ut arg. iſtius c. hic alleg. omnib. L.

Prælati criminoſi ante ſñiam derelinqui pñt.

2 Iſta gl. reputat ſingu. per doct. ad hoc, ꝙ ab epõ non ſeruante canones pôt recedi, vt ab excõicato.

hunt. & contumelias inferunt.

c ¶ Cham.] 24. q. 3. ſed qui.

d ¶ Ampliori.] Argu ꝙ in eodem genere delicti plus peccamus erga patres ſpirituales 3, quam carnales, vt 30. q. 3. Fiſtacium.

Peccamus plˀ erga patres ſpirituales quã carnales.

3 Dicit L. patres ſpirituales dñr ſacerdotes. 6. q. 1. ver. h. do idem alias eſt c. per ſe.

epiſcopos [a] hactenus obſeruatum, & conſtitutũ eſt: quia eiuſdem non ſunt conuerſationis, & oppido eis quidam infeſti exiſtunt; quippe cum vita eorum, & conuerſatio debeat eſſe ſecreta, & laicorum actibus remota, nec ab eis impeti debeat, qui eorum caſtitatem, & grauitatem nolunt imitari, maxime cum nec hi eos in ſuis volunt recipere accuſationibus. — Cle. 1. epiſt. 1.

Item Fabianus Papa ad epiſcopos Orientales, epiſt. 2.

¶Nec clerici in accuſatione laicorum, nec laici in accuſatione clericorum ſunt ſuſcipiendi. Cap. VI.

Sicut ſacerdotes, vel reliqui clerici a ſæcularium laicorum excluduntur accuſatione, ita illi ab iſtorum ſunt excludendi, & alienandi criminatione, & ſicut iſti ab illis ita illi ab iſtis non recipiantur: quoniam ſicut Domini ſacerdotum ſegregata debet eſſe conuerſatio ab eorum conuerſatione, ita & litigatio [b]: quia ſeruum Domini non oportet litigare. — Poly. l. 5. tit. 1. Iuo p. 6. c. 320. Pann. l. 4. c. 62. 2. Tim. 2.

Item ex concilio Moguntino.

¶De eodem. Cap. VII.

Decretum eſt, vt presbyteri ſuos plebeios † & accuſare, & atteſtimoniare poſſint. Si autem neglexerint, ſui gradus periculo ſubiacebunt. — Burc. l. 16 c. 7. † *al. plebeſanos.*

¶*Caput hoc abeſt à pleriſque antiquis exemplaribus Gratiani, neque hic recte collocatur: ſed extat apud Burchardum, qui pro voce,* plebeios, *habet,* plebeianos.

Item Clemens ad Iacobum epiſt. 1.

¶Laici clericos accuſare non debent. Cap. VIII.

Sacerdotes, & reliqui eccleſiæ miniſtri, omneſque plebes epiſcopos ſuos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiam ſi ipſi aliter (quod abſit) agant [c], niſi in fide errauerint.

¶*In hoc, & ſequenti capite non referuntur ipſa prorſus verba ſancti clementis.*

Item ad eundem epiſt. 2.

¶De eodem. Cap. IX.

Qualis condemnatio eis immineat, qui in patres peccant, ſcriptura diuina oſtendit. Si enim Cham [d], quia non operuit pudenda patris, maledictus eſt; multo ampliori [e] condemnatione digni ſunt, qui patrib. legatione Dei fungentibus contumeliam inferunt. — Gen. 9.

Perſonæ inferiorum ordinum in ſuperiorum accuſationem recipiendæ non ſunt.

Vnde Silueſter Papa in epilogo concilio Romani. — Cap. l. 1. cap. 139. in conc. Mogũtino ſub Arnulpho, c. 12.

Qualis condemnatio.] CASVS. Dicitur ꝙ quilibet obedire dẽt ſuo prælato, nec ei detrahere, & hoc probatur exemplo Cham, quia maledictus fuit, quia non operuit pudenda patris ſui: ſed multo fortius eſſent maledicti qui patribus ſuis ſpiritualibus detra-

PERSONAE. CASVS. Oſtenſum eſt ſup. quòd laici nõ admittuntur ad accuſationem clericorum. modo oſtendit, ꝙ clerici inferioris ordinis non admittuntur ad accuſationem ſuperioris, vſque ad §. his auctoritatibus.

Cleri-

Digitized by Google

C Lericus.] CASVS. Quærebatur à Sylueſtro vtrū minores clerici irregulares vel infames poſſint accuſare ſuperiores,. & certè reſpondetur ꝙ non, nec contra eos teſtificari poſſunt. Alia c. plana ſunt.

a ¶ Clericus.] Hoc c. nō tenet. Vel loquitur de his, qui propter irregularitatem nō poſſunt ad altiora promoueri, vt bigami. & corpore uitiati: alias eſſet cōtra oēm rōnē, vt inf. ea laror. Et dic clericus, ſcilicet pſalmiſta & oſtiarius.

¶ Minores non debent accuſare maiores. Cap X.

Polyc. l. 5. tit. 1.
Burc. l. 1. c. 151.
Iuo p. 5. c. 264.

C Lericus [a] aduerſus exorciſtam; exorciſta aduerſus acolythum, acolytus aduerſus ſubdiaconum, ſubdiaconus aduerſus diaconum, diaconus aduerſus preſbyterum, presbyter aduerſus epiſcopum accuſationem dare, aut a teſtimonium ferre non valet.

a ¶ Aut teſtimonium ferre.] *Hæc non ſunt in originali, neque in alijs locis indicatis, ac totius etiam ordo in enumeratione eſt immutatus: ita enim in cōcilio, & apud cæteros:* Fecit hoc gradus in gremio ſynodi, vt nō pſbyter aduerſus epiſcopū &c.

Item Zepherinus Papa ad epiſcopos Siciliæ, epiſt. 1.

¶ De eodem. Cap. XI

Iuo p. 5. c. 245.

M Aiorum [b] quiſpiam minorum accuſationibus non impetatur [c].

¶ *In originali quemadmodum & apud Iuonem eſt,* nec ſummorum quiſpiam minorum accuſationibus impetatur, aut diſpe. eat.

Iſidorus. l. 3. ſet. c. 39.
inf. e. c. plerunque.
Anſ. l. 3. c. 37.
Deuſdedit p. 3.
Iuo p. 5. c. 239.
Gen. 9.

Item Anacletus Papa, epiſt. 3.

¶ De eodem. Cap. XII.

S Ententia Cham filij Noe damnantur, qui ſuorum doctorum, vel præpoſitorum culpam produnt [d], ceu [e] Cham, qui patris pudenda nom operuit, ſed magis deridenda monſtrauit.

Et in 5. ſynodo ſub Symmacho & Greg. paſt. p. 3. c. 5.
Poly. l. 5. tit. 2.
Anſ. l. 3. c. 44.
Burc. l. 1. c. 139.
Iuo p. 5. c 253.
Pann. l. 4. c. 39.
† al. reſte.

Item Euſebius Papa ad epiſcopos Alexandriæ, epi. 2.

¶ Oues paſtorem ſuum (niſi à fide exorbitauerint) non poſſunt accuſare. Cap. XIII.

O Ves, quæ paſtori ſuo commiſſæ ſunt, eum [f] nec reprehendere (niſi à recta fide exorbitauerit) debēt, nec vllatenus accuſare poſſunt †: quia facta paſtorum oris [g] gladio [h] ferienda non ſunt, quamquam rectè † reprehendenda [i] videantur.

† Cōc. tex. in l. quęquā & ibi Doct. & bo glo. C. de epi. & cle.

His auctoritatibus probatur, quod ſubditi, ſiue ſint laici, ſiue clerici, prælatos ſuos accuſare non poſſunt. Verum de criminoſis, & de infamibus hoc intelligendum eſt, qui vitam ſuorum prælatorum parati ſunt reprehendere, non imitari: quod ex verbis Anacleti datur intelligi, qui ait.

¶ Quare laici in accuſatione epiſcoporum non audiantur. Cap. XIIII.

L Aici in accuſatione epiſcoporum audiendi nō ſunt; quia oppido eis quidam infeſti ſunt: & indignū eſt, vt ab eis accuſentur, qui eorū grauitatem nolūt imitari [k].

¶ *Apud Anacletum, ex quo citatur, non extat. Eadem tamen verba habentur in epiſtola Euſebij ſupra eadem c. laicos.*

Item Anacletus ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 2.

Deuſdedit p. 4.
Anſ. l. 3. c. 31.
Iuo p. 5. c. 232.
Pann. l. 4. c 38.

¶ Sacerdotes non niſi à uiris idoneis, & probatis accuſari poſſunt. Cap. XV.

A Ccuſatio quoque eorum, ſuper qua nos conſule-

b M Aioru.] Hoc cap. ſimpliciter non tenet.

c ¶ Imperatur.] Criminosè, ſi de clericis intelligas.

d S Ententia Cham, &c] Produnt.] Tales deponunt 45. diſt. accuſatores.

e ¶ Ceu] Id eſt, ſicut.

f O Ves.] Eū.] Criminosè, ſi de clericis itelligas, dic. hoc cum prelatus eorum eſt bonę opinionis.

g ¶ Oris.] Id eſt, locutionis.

h ¶ Gladio.] Id eſt lingua.

i ¶ Reprehendenda.] .i. reprehenſibilia īt. ead. nos. ſi ne ſit contra ſup 21. diſt. nolite infra 6. q. 1. oues.

HIS AVCTORITATIBVS Hæc eſt 2. pars q in qua vult probare quod laici ſi boni ſunt, accuſā t clericos: ſed, huiuſmodi allegatio ſuperficialis eſt, quia aliter canones intelliguntur. hoc tamen probare nititur per ix. auctorita. Ioan. de Fant.

CASVS Modo, concludit G. ex ſupradictis, ꝙ ſubditi laici, vel clerici non accuſant ſuos ꝑlatos: ſed dicit H ꝙ hoc intelligendum eſt de infamibus & criminoſis, qui parati ſunt reprehendere ſuos, prælatos: & hoc probat per ſequentia.

K L Aici.] ¶ Nolūt imitari.] Propter hoc verbum inducit Gra. hoc c Sed hic vacat arg à cōtrario ſecundum H. & Lau. vnde ſubaudi, maximè. Hic uideas qđ no. 81. d. presbyter. in glo. cum capitur. & c. Arch.

A Ccuſatio.] CASVS. Quæſitum fuit ab Anacleto vtrū epī poſſint accuſari

 a malis

Digitized by Google

à malis hominibus,& ſceleratis. Et certe rñdet ꝙ non, ſed à bonis & fide dignis, vel fidelib. q ſunt potius ſupportandi, & hoc probat exemplo Dñi,qui per ſeipſum ementes, & vendentes eiecit de tẽplo. Et exemplo ẽt domini ſæcularis fortiter indignantis cũ videt ſeruum ſuum ab aliquo alio iudicari. & hoc ĩ prima parte. In ſecunda parte dicitur,ꝙ ſi detractores quorum cũque grauiter puniuntur,multo fortius detractores famulorũ Dei. In tertia parte dicitur, ꝙ Apoſtoli, & eorum ſucceſſores talia conſiderantes ſtatuerunt, ne facile quis attentet accuſare vel lacerare prælatos, & ſi quis eos accuſare vel conuenire voluerit, primo eos charitatiue admoneat. quod ſi non fecerit, excommunicetur. Secunda pars incipit ibi, [Et paulo poſt.] Tertia incipit ibi,[Hæc & alia.]

denunciatur crimen ſimoniæ, non eſt neceſſaria admonitio 1 : quia de illo non poteſt quis pœnitere retento ordine, vt 1.q.1.ſi quis neque, & q.7.requiritis. licet ſit arg. cont. 1.q. vlt. patet. & ext. de ſimo. licet. cui hodie ſtatur, ſcilicet, quia moneatur, vt dimittat beneficium, quo retento

1 Idem dic as in crimine hæreſeos. & læſæ maieſtatis ſecundum L.

re uoluiſtis, non niſi ab idoneis,& probatiſſimis viris, q & ſuſpicionibus [a], & ſceleribus carent, fieri debet: quia Dominus ſacri ſui corporis tractatores à vilibus & reprobis,ac nõ idoneis perſonis infamari noluit,nec calumniari ꝑmiſit: ſed ipſe proprio flagello peccãtes ſacerdotes [b] è tẽplo eiecit. Vnde liquet, quòd ſummi ſacerdotes, id eſt epiſcopi à Deo ſunt iudicandi nõ ab humanis, aut prauę vitæ [c] hominibus lacerandi, ſed potius ab omnibus fidelibus portandi: ipſo Domino exemplum dante, quãdo per ſe ipſum,& non per alium vendẽtes & ementes eiecit de templo. *& paulo poſt.* ¶ Nullus enim (vt reor) inuenit inter nos, qui velit ſuum ſeruum [d] ab alio, quàm à ſe iudicari. Quòd ſi præſumptũ fuerit, aut multa ipſe indignatione iraſcitur, aut potius vltionem quærit ſuper eũ. *& infra.* ¶ Vñ & Dñs per ꝓphetã inquit: [Qui vos tangit, me tãgit,& tãgit pupillã oculi mei.] *& paulo poſt.* ¶ Si detractores quorumcumq; grauiter iudicantur,& in perditionis laqueum cadunt; multo magis laceratores, & detractores, atque accuſatores memoratorum Dei famulorũ, atque perſecutores damnantur; & in barathrum (niſi ſe correxerint, & per eorum ſatiſfactionem condignam egerint pœnitentiam) indubitãter cadunt †,& vindicibus flammis exuruntur. *& infra.* ¶ Hęc & alia periculoſa conſiderantes Apoſtoli ſtatuerunt, ne facile cõmouerentur, aut lacerarentur, vel accuſarentur columnæ [e] ſanctæ Dei eccleſiæ, quæ Apoſtoli,& ſucceſſores eorum non immerito dicuntur. Sed ſi quis [f] aduerſus eos, vel eccleſias eorum cõmotus fuerit, aut cauſas habuerit, prius [g] ad eos recurrat charitatis ſtudio, vt familiari colloq̃o commoniti ea ſanent, quæ ſananda ſunt: & charitatiue emendent, quæ iuſte emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priuſquã hoc egerint, lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur,& minime abſoluantur, antequam per ſatiſfactionem [h] (vt iam dictum eſt) condignã egerint pœnitentiam: quoniam iniuria [i] eorum ad Chriſtum pertinet, cuius legatione funguntur.

Io. 2.

Zach. 2

† *vadunt*] ori.

In ca. Hadriani c. 2. & l. 6. capitul. c. 257 Pann. l. 5. ca. 34.

Item Alexander epiſt. 1. c. 3

¶ Communione priuetur, qui publice † aduerſus epiſcopum conqueritur, priuſquam familiariter eum conuenerit. Cap. XVI.

SI quis erga epiſcopum, vel

Refertur multis verbis omiſſis. Anſ. l. 3 c. 85. Burc. l. 1. c. 132. & 144. Iuo p. 5. c 242. Pann l. 4. c. 35.

† *al. primatii.*

a ¶ Suſpicionibus.] Suſpecti ab accuſatione & teſtimonio repelluntur. 3. q. 5. accuſatoribus.

e ¶ Sacerdotes.] id eſt, ſimoniacos.

c ¶ Aut prauæ vitæ] Arg. ꝙ nec etiam in excepto crimine laicus prauæ vitę eſt admittendus cõtra clericum, quod verum eſt, niſi prius cleric⁹ fuerit malæ famæ, vel opinionis, vt ſup. ea. q. 1. in primis, in fi. & extra de ſimo. licet Hely &c. per tuas, vt dictum eſt ſupra in ſumma.

Laicus etiã in exceptis criminibus non admittitur cont. clericum.

d ¶ Seruum ſuum.] Dñs eſt iudex in cauſa ſerui ſui, vt hic, & hoc de conſuetudine: aliàs falſum eſt, vt extra de fo. comp. cum contingat.

e ¶ Calumniæ.] Sic & prohibet lex columnas cuiuslibet dom⁹ tolli vt ff. de leg 1. l. cætera. C. de ædi. priua. l 2.

f ¶ Sed ſi quis] Hæc pars vſque ad finem loquitur de cauſis ciuilibus, vel criminalibus ciuiliter propoſitis. nam hoc c. de laicis loquitur, vnde non poteſt intelligi de criminalibus cauſis: quia in illis non auditur laicus contra clericum, ẽt ſi præmoneret eum hoc ideo dico, quia non concedo, ꝙ in accuſatione ſit præmittenda admonitio. vt extra de ſimonia, licet. &c per tuas. & de accuſa. qualiter. ſed denuntiationem ſemper præcedere debet canonica monitio, vt per eadem iura ꝓbatur. Nec obſtat, extra de accuſa. ſi quis eps. quia illa in denunciatione loquitur. De hoc notatur 12. q. 2. indigae. Tñ vbi retento non poſſet pœnitere. Vel dicas ſpeciale eſſe in eccleſia. vt ſg primo admoneatur, q̃ proponatur querela contra eam. ſiue ciuiliter ſine alio modo agatur.

Ad monitio præcedat de nũciationẽ.

g ¶ Prius. Inf. 23 q 5. ad finem.

h ¶ Per ſatiſfactionem.] Quod videtur eſſe ſpeciale in eo, qui offendit eccleſiam, vt prius ſatiſfaciat, q̃ abſoluatur, vt extra de verborum ſignific. ex parte. aliàs ſufficit. ꝙ iuret ut extra de ſenten. excom. per tuas.

i ¶ Iniuria.] Vnde nec clericus poteſt remittere iniuriã factam eccleſiæ, vt 23. q. 4. ſi is qui. lo.

Clericus iniuriam eccleſiæ factã remittere non poteſt.

SI quis.] CASVS. Si quis contra epiſcopum, vel

actores

Digitized by Google

actores eccleſiæ querelam habuerit, non uadat ad iudicem, niſi prius epiſcopum vel œconomos eccleſiæ ſæpiſſimè commoneat, vt ab eis iuſtitiam conſequatur, & ei ſatisfaciant; ꝙ ſi contrafecerit, communione priuetur. Et intelligitur hoc cap. in cauſa ciuili tantum, & de

SI qui ſunt vituperatores.] CASVS. Quæſitum fuit ab Euariſto, vtrum clerici indiſtinctè ſint admittẽdi ad accuſationem epiſcoporum & aliorum clericorum. Et reſpondet ꝙ non, ſed prius examinari debent accuſatores vtrum ſint bonæ famæ, vel non, & qua intentione ueniant ad accuſandum: vtrũ pro Deo, vel uana, vel inani gloria, vel odio, vel inimicitia, vel etiã cupiditate fiat ab eis accuſatio. Idem fere dicit in ſequenti capitulo: eo tamẽ addito, ꝙ ignoti & viles non recipiuntur ad accuſationem.

actores [a] eccleſiæ quamlibet querelam iuſtam ſe habere crediderit, non prius primates, aut alios iudices adeat, quàm ipſos, à quibus ſe læſum æſtimat, conueniat familiariter, & non ſemel, ſed ſæpiſſimè [b], vt ab eis, aut ſuam iuſtitiam accipiat, aut iuſtam excuſationem. *& infra.* ¶ Si autem ſecus egerit, ab ipſis & ab alijs communione priuetur [c], tanquam Apoſtolorum, patrumque aliorum contemptor.

Item Euariſtus Papa epiſcopis per Aegyptũ epiſt. 2.

¶ Niſi opinione diſcuſſa, non audiantur accuſatores epiſcoporum. Cap. XVII.

Pann. li. 4. c. 59.

SI qui ſunt vituperatores [d] aut accuſatores epiſcoporum [e], vel reliquorum ſacerdotum, non oportet eos, à iudicibus eccleſiæ audiri, antequam eorum diſcutiatur æſtimationis ſuſpicio, vel opinio, qua intentione [f], qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conſcientia [g], quoue merito, ſi pro Deo, aut pro vana gloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate [h] iſta præſumpſerint necne.

Item Calixtus Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2.

¶ Maiores natu non accuſent, niſi qui ſint rectæ fidei, & conuerſationis. Cap. XVIII.

Steph. 1. epiſt 2. cap. 10.
Conc Cart. 4. c. 96.
Burc. lib. 1. c. 171.
Pann. li. 4 c. 57.
Iuo p 5. c. 289.

QVærendum eſt [i] in iudicio, cuius ſit cõuerſationis, & fidei is, qui accuſat [k], & is qui accuſatur; quoniã hi, qui non ſunt rectæ conuerſationis, ac fidei, & quo-

d ¶ Vituperatores] id eſt, conuitiatores: qui depoſiti curiæ tradentur. 11. q. 1. ſi quis ſacerdotũ. niſi fecerint ex calore iracundiæ, vt 5. ea. q. 1. ſi quis iratus. ſo. Hoc hodie 5 falſum eſt, ꝙ tradun tur curiæ ſęculari, niſi eſſet poſt excõicationem contumax ext. de iudi. c. cũ non ab homine fallit in eas ſu ſpeciali, de crim. fal. c. ad falſariorũ. vbi depoſitus ſtatim traditur curiæ ſæculari. B.

e ¶ Epiſcoporum.] Hęc duo capitula loquũtur de ſuſpectis vel ignotis, & de his qui ſuam iniuriam non proſequuntur.

Clericus depoſitus non ſemp eſt curiæ ſæculari tradendus.
5 Scilicet ꝙ traditiſ ſtatim curię. de hoc leg. & no. 3. q. 4. clericus Arch.
Teſtis eſt de ſua conuerſatione examinandus.
6 An aũt teneaẽ rñdere, vide Gu. de Suz. in l. teſtiũ. C. de teſ. & ꝑ Bal. in l. 2. §. qđ obſeruari. in ul. col. C. de iur. calũ. & aliquid per Bar. in l. fin. circa med. ff. ſi his qb. vt id. ſed ꝓ cõi opinionẽ optimè facit quod no. gl. in l. q iuraſſe. §. ſi pater. ſ ver. acquiſiſti ff. de iureiur.
7 Scilicet ꝑ aliquas literas autienti carũ perſonarũ ꝗ pro eis teſtimoniũ ferant, uel teſtimoniũ populi, vt le. & no. in iſto c. criminatiões, ſm Inno. q ita no. extra de accuſ. cũ P. Arch.

de honeſtate.

a ¶ Actores.] Actor conſtituitur à nõ domino, & auctoritate iudicis, & ad præſentes lites tñ. inſti. de cura §. vlt ff. quod cuiuſq; uniuer. item eorum §. actor. & hoc ideo quia cum decreto ſit: & decretum non extenditur ad futura. ff. de vſuris. l. 1. Sed procurator ſemper a uero Domino conſtituitur, & ab initio, & ad unam litem, & ad plures, & ad præſentes, & ad futuras. ff. eo. l. 3. & C. de proc neque Synodicus ab uniuerſitate & ad unam, & ad plures cauſas conſtituitur præſentes, & futuras. & de auctoritate epiſcopi. C. de epiſc & cler. omnes qui. §. & hoc nihilo minus. Canon tamen omnes adminiſtratores eccleſiæ uocat procuratores. 1. quæſt. 3. Saluator. ſecundum canones prælatus & ante lit. conteſt. & poſt procuratores conſtituit, ut extra de iuram. calum. c cum cauſam.

b ¶ Sæpiſſimè.] id eſt, ter 1. 16. quæſt. ſeptima, omnes decimæ.

c ¶ Priuetur.] Hic uidetur, ꝙ epiſcopus poſſit aliquem pro propria iniuria excommunicare, & punire, ut 4. d. & qui emendat. & 23. q. 4. Guliſarius. contra eſt 23. q. 3. inter querelas. & q. 5. de occidendis, vbi uidetur, ꝙ iudex pro ſua iniuria non debet reum occidere cuius iudex eſt. Diſtingue, quia ſi iniuria tangit ſpecialiter prælatum, non poteſt excommunicare aliquem pro tali iniuria: ſi tangit eccleſiam, poteſt 2. Nam epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ eccleſiæ 3. ſicut procurator fiſci eſt iudex in cauſa fiſci, vt C ubi cauſæ fiſcales. l. 1. ſic Imperator eſt iudex in cauſa fiſcali 4. ff. de his quæ in teſta. delen. l. proxime. & tamen res fiſci, Imperatoris dicitur. ff. ne quid in loco publi. l. 2. § hoc interdictum.

f ¶ Qua intentione.] An faciant animo nocendi, ut 23. q 5 prodeſt.

g ¶ Conſcientia] Si ſit conſcius criminis.

h ¶ Aut cupiditate.] Pecunię. ſupra ea q 1. prohibentur.

i QVærendum eſt.] Hic dicitur idem quod in præcedenti capitulo. Et dic quærendum eſt, ſcilicet a iudice, etiam ſi aduerſarius non quærat. ff de poſtu l. quos prohibet & 30 q. 5. iudicantem. & inf. ead. alieni. & argum. C de quæſtionibus, ſeruos & loquitur hoc c & præcedẽs de ignotis, uel de notis, & ſuſpectis: quia tales perſonæ integri ſtatus eſſe debent. ff. de teſti. quæſitum. Sed obijcio tibi, ſi iudex quærat de conuerſatione huius teſtis, oportet ꝙ quærat ab alijs. Similiter oportet; ꝙ quærat de conuerſatione illorum, de quibus quæritur de conuerſatione iſtius. & ſic in infinitum procedet iudex: quod reprobatur extra de reſcri. cum in multis: lib 6. Si autem iudex ab ipſo teſte quęrat, an ſit fur vel homicida. ſtulta eſſet quæſtio: cum nemo illud fateretur 6. de ſe? Reſpondeo ſi eſt ignotus bene poteſt ab eo quærere an ſit liber, uel ſeruus. Ab alijs autem notis inter quos eſt conuerſatus, quæret de fama iſtius. Poteſt etiam iudex in genere quærere ſic dicendo ei, Es tu talis, ut poſſis eſſe teſtis? vt ff de quæſt. l. 1. §. qui quæſtionem.

K ¶ Accuſat.] In accuſationibus ergo non præſumitur quis dignus niſi hoc probet 7. inf. ea. criminationes. Sic in oblatione Euchariſtiæ, ut de conſe. diſt 2. tribus gradibus. Et in ordinibus 24 diſt. quando. & in eleemoſyna. 42. diſtin. quieſcamus. Item excommunicatus quis creditur propter periculum uitandum potius ꝗ non: vt ext. de ſen exc. per tuas. & c cum deſideres. § ſecũdæ quõni, ſic in impetratione ueniæ ætatis tenet impetran, probare

Actor, & ꝓcurator & ſyndicus differunt.
Idẽ Alex. de Imo. in l. ſci m°. § & hęc quidem. C. de iure delib. & Dñicus in ca. ab eo. in fin de app. in 6.
Eps an poſſit aliquem pro propria iniuria excitare.
2 Sub. immo dẽt. 23. q. 4. ſi is qui. Arch
3 Adde idẽ tenuiſſe Barto & Bal. in l. unica. C. ne quis ſua cã iud. Arc.
4 Arg. cõ. 16. q. 6 conſuetudo. in pri vbi de Loc.

Digitized by Google

probare inſtituta morum ſuorum, & teſtimonium vitæ honeſtioris,& animi probitatem, idest, ſe eſſe idoneum, vt C de his qui ve.æta. impe.l.2. alias circa notos potius præſumitur quis dignus,quàm indignus, vt extra de præſumptio. dudum.

rum vita eſt accuſabilis,& quorum fides,vita, & libertas neſcitur [a], non permittuntur maiores [b] natu accuſare. Neque viles perſonæ in eorum recipiuntur accuſatione. Mutuatus eſt uerborum ordo.

Item Sixtus Papa II. ad epiſcopos Hiſpaniæ, epiſt. 2.

¶Abſque duobus, vel tribus teſtibus non recipiantur epiſcoporum accuſationes. Cap. XIX.

ij ACcuſatio epiſcoporum non eſt facile [c] recipienda,dicente Domino:[Non ſuſcipies vocem mendacij.]Et Apoſtolus inquit aduerſus presbyterum,inſcriptionem non recipiendam abſq; duobus, vel tribus idoneis teſtibus. Si hæc de presbyteris, vel cæteris fidelibus ſunt præcauenda,quanto magis de epiſcopis? Exo. 23. 1. Tim. 5.

Item ex concilio Aurelianenſi primo, c.8.

¶Pro ſola conuentione epiſcopi non ſubmoueatur aliquis à communione. Cap. XX.

SI quis ab epiſcopo ſuo,vel de eccleſia, vel de proprio iure aliquid crediderit repetendum,ſi nihil conuicij [d]; aut criminationis obiecerit,eum pro ſola conuentione à communione eccleſiæ non liceat ſubmoueri.

Item Euariſtus Papa,epiſt. 2.

¶Quare ſubditi prælatos ſuos reprehendere non poſſunt. Cap. XXI.

SVnt nonnulli,qui præpoſitos ſuos peruersè reprehendunt,ſi vel parum ipſis moleſti extiterint.

Ex his omnibus datur intelligi, quòd illi ab accuſatione remouentur, qui non affectione charitatis, ſed prauitate ſua actionis vitam eorum diffamare, & reprehendere quærunt. ¶ Quòd uero præmiſſis auctoritatibus criminoſi prohibeātur ab accuſatione prælatorum, teſtatur Auguſtinus in lib. Soliloquiorum [e] ita dicens.

¶Non omnes ſubditi, ſed criminoſi tantum prohibentur accuſare prælatos. Cap. XXII.

PRæſumunt prælati non debere ſe reprehendi, vel accuſari [f],pro eo,quòd canones non eos paſſim conſtituūt accuſandos. Quod tamē negatur ſolis criminoſis [g], cum de reprehendendo [h] veritas ipſa conſtituat:[Si male locutus ſum,teſtimonium [i] perhibe de malo, &c. Ioan. 18.

a ¶Neſcit.]Per hoc patet cap. hoc loqui de ignotis.

b ¶Maiores.] ideſt, clericos.

ACcuſatio.] CASVS. Quæſitū eſt a Sixto Papa qualiter recipienda ſit accuſatio epiſcoporū: Et reſpōdet dicens, ꝙ non eſt facilè recipiēda ſine diſcuſſione accuſantium. Et hoc probatur auctoritate Domini dicentis non eſſe accipiendam vocem mendacij. Et auctoritate Pauli, qui dixit aduerſus presbyterum inſcriptionē non eſſe faciēdā ſine duobus, uel tribus teſtibus:multo minus ergo cōtra epiſcopum.

c ¶Facile.]ideſt, abſque inquiſitione.

ADDITIO. Scilicet accuſatorū & teſtiū. Hu & Lau.& dic,inquiſitione,ſcilicet q̄ habetur ſup. c. prox. ſecundum Io.de Fā.

SI quis.] CASVS. Quidam cōuenit epiſcopum vel œconomum eccleſiæ in cauſa pecuniaria q̄ſitum fuit vtrum ꝑ hoc a communione eccleſię ſit remouendus?Et reſpondetur, quod non, ſi nil conuicij uel criminationis obiecit.

d ¶Conuitij.] Non tamen ex hoc ſequitur, ꝙ propter cōuiciū ipſum poſſit excommunicare,vt 23. q. 4. inter querelas. vel,hic non fuit tantum epiſcopi cauſa, ſed eccleſię,vel propter hoc remouēdus eſt à communione a metropolitano, ſed non ab epiſcopo. Vel dic, ſi conuicium redundat tantum in perſonam epiſcopi:quia dicit, tu es filius ruſtici, tunc non poteſt.ſed ſi dixit eum ſimoniacum quia hoc redundat in eccleſiam,bene poteſt.

Eps excōicat ꝑꝑ cōuicium ſibi factum.

SVnt nonnulli.] EX HIS OMNIBVS. Infert Grat.ex ſupradictis,quod illi remouētur ab accuſatione,qui mala intentione veniunt ad accuſandum, & non ex charitate,& quòd criminoſi ſimiliter remouentur. Et hoc probatur per ſequens cap.

e ¶In libro ſoliloquiorum.]ideſt,pſalmorū, i ſolius ſpiritus ſancti eloquium:quia ſolo inſtinctu ſpiritus ſancti ibi locus eſt, de quo habetur de pœ.diſt 2. quærendum.

Soliloquiū eſt pſalmus.

PRæſumunt prælati.] CASVS. Quidam prælati dicebant ſe nullo modo eſſe accuſandos, eo ꝙ canones ſtatuerunt eos non eſſe paſſim accuſandos. Sed Aug dicit hoc eſſe intelligendum de criminoſis Et hoc probat exemplo Domini eſſe verum, qui cum accuſaretur, dixit: Si male locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo.

f ¶Vel accuſari] Arg. laicos poſſe accuſare clericos. 7. e.clericos.& 24 diſt.illud.& C.de offi.rec.prouin.iuſtiſſimos.ſed corrigitur taliū opinio ext.de teſti. de cætero.

g ¶Criminoſis.]Scilicet clericis.

h ¶Reprehendendo.] Supple,ſed non debent præſumere,cum de ſe,&c.

i ¶Teſtimonium]Cum debeat exemplificare de accuſatione, exemplificat de teſtimonio: quod ideo facit, quia qui admittitur ad unum,admittitur & ad reliquū. 4. q. 3 teſtes. Ioan.

OPPO-

Digitized by Google

OPPONITVR. CASVS. Dictum ex ſu. in §. ex his omnibus, & c. præſumunt, quod ſubditi criminoſi ſuos prælatos accuſare non poſſunt. Et ſic videtur, quod illi qui non ſunt criminoſi, bene poſſunt accuſare. Sed opponitur huic diſt. illud c. oues, &c. vbi dicitur, ꝙ non admittuntur

A Lieni erroris] CASVS. Dicitur in c. iſto, ꝙ hæretici, apoſtatæ, & ſchiſmatici non admittuntur ad accuſandum (vt Dionyſius dixit) contra recte credentes, & conſtitutionibus obtemperantes. Et inducitur hoc c. a contrario ſenſu, vt apparebit in §. ſeq. Et dicitur hic

Opponitur huic diſtinctioni. Ipſi ſacri canones diſtinguunt, in quo caſu paſtores ſint accuſandi a ſubditis dicẽtes: [Oues paſtores ſuos non accuſent, nec reprehendant, niſi a fide exorbitauerint.] Ecce in quo caſu ſint accuſandi a ſubditis, in alijs autem minime.

ſup. c. oues.

3 Huic oppoſitioni reſpondetur ſic. Diſtinctio illa canonũ de criminoſis, & infamibus intelligitur. Oues enim criminoſæ, & infames paſtorem ſuum accuſare, vel reprehendere non poſſunt, niſi a fide exorbitauerit. Cæterum ſi a fide exorbitauerit: tanta eſt labes illius criminis, quod ad eius accuſationem, & ſerui aduerſus dominum, & quilibet criminoſi, & infames aduerſus quemlibet admittuntur.

Vnde Dionyſius Papa ad Seuerum epiſcopum, epiſ. 2

¶Infames & hæretici, homines bonæ famæ accuſare non poſſunt. Cap. XXIII.

¶*In multis vetuſtis exemplaribus rubrica huius capitis ſic habet,* Infames accuſare poſſunt hæreticos *in alijs vero nonnullis,* Infames non poſſunt accuſare catholicos.

Inf. 3 q. 4. c. alieni.] in decretis. Iulii, c. 15. Anſ. l. 3. c. 65. Poly. l. 5. tit. 1.

A Lieni erroris [b] ſocium, vel a ſui voluntarie propoſiti tramite recedentem [c], aut ſacris Patrum regulis & conſtitutionibus non obedientem [d] ſuſcipere nõ poſſumus [e], nec debemus; nec impetere recte credentes, vel ſanctorum Patrum ſanctionib. obtemperantes permittimus: quia infames omnes eſſe cenſemus, qui ſuam aut Chriſtianam præuaricantur legem †, aut Apoſtolicam, vel regularem libenter poſtponunt auctoritatem.

† Conc. tex. in auth. gazaros, C. de hæ. & inf. ea. cauſa, & q. c. beati.

Item ex concilio Toletano quarto, c. 63.

¶Chriſtianos accuſare, vel in eos teſtificari non poſſunt, qui fidem acceptam deſeruerunt.

Cap. XXIIII.

N On poteſt erga homines eſſe fidelis, qui Deo extiterit infidus. Iudæi ergo, qui dudũ Chriſtiani effecti ſunt, & nunc Chriſti fidem præuaricati [f] ſunt, ad teſtimo-

apoſtata, q recedit a ꝓpoſito regulari vel clericali, vel a fide.
b ¶Alieni erroris.] ex tribus locis iſtius c. argumentatur Gratianus a contrario ſenſu ſeq. §.
c ¶Recedentem.] id eſt, apoſtatam.
d ¶Non obedientẽ.] id eſt, ſchiſmaticum. vt 19 d. nulli. & 25. q. 1. violatores.
e ¶Non poſſumus.] arg. ꝙ iudex põt infamem repellere, licet reus ipſum recipiat 2. 45. diſt. in. licet 30. q. 5. iudicantem. C. de queſt. ſeruos. in prin. 5. q. 3. parentes. Item ar. ꝙ iudex examinabit accuſatores ſicut ordinandos, vt eos repellat. 24. diſt. quando. & Greg. ꝓcipit Ioanni vt inquirat de perſona accuſatoris. ſup. ea. q. 1. in primis ſic 23. ſut. illud. & inf. ead. criminationes, & ꝓtor ſuę dignitatis tuẽdæ gratia indignos a poſtulatione remouet ff. de poſtu. l. 1. in princ. & repellit militem, licet aduerſarius vult eum admittere, ff. de procu. filius familias §. milites, & quos ꝓtor, ꝓhibet, in totũ & omnino prohibet etiam ſi aduerſarius conſentiat 3 vt. ff. de poſtu. quos ꝓhibet, imo vbi aduerſario non competit exceptio, iudex ex officio ſuo excipiet, vt ext.

Iudex parte non petente multa põt facere
2 Sed cõtra. inf. ea. q. his ita. §. 3 v. it. rñdei. in fin. ibi dicã. Ar.

3 Adde ad hoc id qđ ſe. & no. ex. de exce c. exceptionẽ. & li. 6. eo. ti. c. pia Arch.

tuntur ſubditi, niſi a fide exorbitauerint prælati: & ita innuitur, ꝙ ex eo ſolo caſu admittãtur ſubditi. Sed Gratianus ſoluit dicens, quod illud c. intelligitur tantum de criminoſis, & criminoſi, & infames, & ſerui contra quẽlibet admittuntur in hæreſi. Et hoc probat per ſequentia.

a ¶Opponitur.] Dixerat in illo § his auctoritatibus 1 ꝙ ſubditi criminoſi, ſiue clerici fuerint ſiue laici, non admittantur ad accuſationem prælatorum, vnde colligitur a contrario ſenſu, ꝙ alii admittantur. Huic diſtinctioni obiicit, & poſtea ſecundum ſuam opinionem ſoluit: quæ talis eſt, ꝙ laici non criminoſi poſſunt accuſare clericos: quod falſum eſt, vt extra de reſt. de cætero niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequantur, & tunc non admittuntur ad teſtimonium.

1 Vel dic, Dictum eſt ſu. §. ex his oĩb. & c. pſumũt ꝙ ſubditi criminoſi, & c. ſm B. Brix.

HVIC OPPOSITIONI. Hæc eſt tertia pars huius q. in qua probatur, ꝙ mali nõ poſſunt accuſare prælatos ſuos, vel illi qui ad eundem gradum peruenire non poſſunt: & hoc probat per 6. c. lo de Fant.

de appella. conſtitutis, & ff. de petit. her. l. vlt. Sed contra nonne ſic videtur iudicare ſecundum conſcientiam? & ſcis, quia nihil ex ingenio ſuo, & domeſticæ voluntatis motu facere debet, vt inf. c. prox. & 3. q. 7. iudicet? Reſpõdeo iudicat in hoc caſu ex his quæ percipit in exercitio cauſæ, quæ ante eum agitur. nam cum coram ſe videt infamem admitti, poteſt ipſum repellere: ſicut cum ſcit tempore appellationis elapſa eſſe, ſupplet de facto, C. de temp. appel. l. 2. in fine. ſic 28. diſt. priuſquam. ſcilicet de facto quod conſtat iudici tanquam iudici. extra de poſtu bonæ.

N On poteſt] CASVS. Quidam Iudæi facti ſunt Chriſtiani, & poſtea iterũ præuaricati ſunt in fide, quærebatur vtrum eſſent admittendi ad teſtimonium contra catholicos? Et reſpondetur quod non licet Chriſtianos eſſe ſe fateantur: quia ſicut in fide ſuſpecti ſunt, ita in teſtimonio, nec poteſt apud bonos homines eſſe fidelis qui Deo extitit infidelis.

f ¶Præuaricati.] Ergo ſi non ſunt præuaricati, vr ꝙ ſunt admit-

Digitized by Google

admittendi, nõ obſtante p̃cedẽti delicto, ſicut & alius, qui fuerit in mortali t vt 3. q. 1. diffinimus, quod quidã negant, cum nec ad ordines admittatur, qui quandoq; fuit criminoſus. vt 25. diſt. primum & 6 q. 1. qui crimẽ. & ff. de ritu nup. palam, vbi dicitur, turpitudo licet intermittatur, non tamen deletur, ſic. ff. de fur. qui ea mente, Ioan. Quid iuris ſit de hoc, dicitur extra de teſtib. teſtimoniũ. vbi corrigit hoc. a ¶ Accuſare]ſu. 19. d. c. ſi. vel aliter arg. ꝙ non valet dictum teſtis, ſi poſtea detegitur eius infamia.

t Ad hoc 32 q. 5 p̃ceptũ. vbi de hoc.

ſocium, quos habes notatos. 4. q. 3. liberi. & C. de teſtib. quoniam. alias quilibet cuiuſcunque conditionis, & quantumcunque criminoſus viles, & criminoſus ab accuſatione, vel teſtimonio repellit, vnde etiam ſocius a ſua accuſatione repellit ſocios viles, & criminoſos, ff de accuſ.

nium dicendum admitti non debent, quãuis ſe eſſe Chriſtianos annuncient: quia ſicut in fide Chriſti ſuſpecti ſunt ita & in teſtimonio humano dubij habentur. Infirmari [a] ergo oportet eorum teſtimonium, qui in fide falſi docentur; nec eis eſt credendum, qui veritatis a ſe fidem abiecerunt.

Iuo p. 13. c. 96.

Item Caius Papa Fœlici epiſcopo.

¶Hæretici, Iudæi, vel Pagani Chriſtianos accuſare non poſſunt. Cap. XXV.

Anſ. l. 3. c. 46. Pann. l. 4. c. 63.

PAgani, vel hæretici, ſiue Iudæi non poſſunt Chriſtianos accuſare [b], aut vocem [c] eis infamationis [d] inferre.

¶*Verba epiſtolæ ſunt*, Primo quidem ſcias paganos, & hæreticos non poſſe Chriſtianos accuſare, &c.

In hoc capite decernitur, vt hæretici non impetant rectè credentes. Unde ècontra intelligitur, quod hæretici ab hæreticis impeti poſſunt. Item a tramite ſui propoſiti voluntariè recedentes non poſſunt impetere ſeruantes limitem ſuę profeſſionis. Ex hoc datur intelligi, ꝙ recedentes a ſuo propoſito ſimiliter recedentes criminari poſſunt. Item non obedientes ſanctionibus ſanctorum Patrum, nõ poſſunt accuſare obtemperantes ſacris conſtitutionibus. In quo ſimiliter intelligitur, quòd inobedientibus inobedientes accuſare licet. Unde generaliter colligitur, quòd in accuſatione æqualitas fidei, & conuerſationis inter accuſantem, & accuſatum ſemper conſideranda eſt, vt is qui accuſat, vel par, vel ſuperior inueniatur. Item nouellarum conſtitutionum; nouella 45. in fine.

Apud Iulianum anteceſſ. 1 56.

¶Hæreticus hæreticum accuſare, & contra eum teſtificari poteſt. Cap. XXVI.

Iuo p. 16 c. 131. Pan. l. 5. c. 28.

SI hæreticus [f] contra hære-

Pagani, & iudæi etiam in exceptis criminibus nõ ſunt audiẽdi

b PAgani.] ¶ Accuſare] Niſi ſuam iniuriam proſequantur, vt 4. q. 6. omnibus: ſed hæretici non: quia excõicati ſunt ext. de hę. vergẽti & c. excõicam. Sed nũquid iſti, ſ. pagani, & Iudęi audiũtur in exceptis criminibus? Dic ꝙ non. ſm H. ſic. ſed ꝙ iudæi poſſint, videtur extra de Iudæ. c. Iudæi, ſed decr. expreſſe cõtradicit, quę dicit, ꝙ teſtis dẽt eſſe fidelis, vt extra de teſtib. licet 1. & ea rõne, quia ſunt in peccato mortali, & ſic non ſunt audiendi 2. ext. de teſti. ſuper eo. c ¶ Aut vocẽ.] Oportet tamẽ clericos habere teſtimoniũ bonum ab his, qui foris ſunt. inf. 8. q. 1. licet de conſe. d. 1. iubemus. d ¶ Infamationis.] Vt ſe expurgare debeant.

2 Idẽ tenet hic Ioan. de Fant ad idẽ ext. eod. tit. teſtimoniũ, ff. eo. tit. quę ſitũ. Sed contra hoc facit quod Ie. & dixi ſu. eo. § huic oppoſitioni. Arch.

IN HOC CAP. CASVS. Dictum eſt ſup. in c. alieni. ꝙ hęreticus non accuſat catholicũ: apoſtata non accuſat illum, qui nõ eſt apoſtata, nec ſchiſmaticus poteſt accuſare illum, qui non eſt ſchiſmaticus. concludit ergo Gratianus a contrario ſenſu, ꝙ hæretici admittuntur contra hæreticos, ſchiſmatici contra ſchiſmaticos, apoſtatæ contra apoſtatas, quia æqualitas fidei, & conuerſationis eſt ſeruanda inter accuſantem, & accuſatum. Et hoc innuit ſequens capitulum, & allegando dicit ꝙ ſufficit, ꝙ aliquis ſit bonus ad hoc, vt poſſit accuſare. Item hæreticus non admittitur, cum ſit excommunicatus, vt 11 q. 3 cum excõicatio. e ¶ Æqualitas.] Falſum dicit ſufficit enim ꝙ accuſator ſit bonæ famæ, licet accuſatus ſit melioris, vt inf ead. lator. Item in alijs falſum dicit, quia nec infamis infamẽ, nec criminoſus criminoſum accuſat, vt 16 q. 1. qui ctimen 3 niſi prius eum tolerat ſciens eum talem. extra de accuſatio. nulli. Sed poteſt dici hoc eſſe ſpeciale in epiſcopo, vt non poſſit remouere ab accuſatione illos quos prior tolerauit. Item fallit in arenario, qui poteſt accuſare arenarium, vt C. de inoff. teſt. in arenam. Item fallit in caſibus, in quibus ſocius criminis non repellit

Infamis infamem regulariter accuſare nõ põt. 3 Dic vt Ie. & no. ext. de accu. c. 1. Ar.

accuſ. hos accuſare, §. ſi ſeruus, & 3. q. 4. c. pen. quod falſum eſt in exceptis criminibus, vt ſup. in prin. quæſtionis notaui.

SI hæreticus] CASVS. In hoc capitulo tria dicuntur. Dicitur enim, ꝙ ſi hæreticus litiget contra hæreticũ inter ſe admittitur teſtis hæreticus: ſed ſi orthodoxus contra hæreticum litiget, teſtimonium hæretici pro orthodoxo valet. ſed ſi inter ſe litigent orthodoxi, teſtis hæreticus non admittitur. f ¶ Si hæreticus] Hæc authentica eſt falſa, quia nunquã hæreticus admittitur ad accuſandum, vt inf 4. q. 1. ca 1. forte loquitur de minoribus hæreticis, qui non peccãt in præcipuis articulis fidei, qui non admittuntur in iudicijs, id eſt de his, quæ acta ſunt coram iudice: ſed in alijs contractibus propter inopiam probationum admittuntur, non tamen ſine tormentis, vt 4 q. 3. §. in criminali ver. ſi res, & C. de hære. l. vlt. Io. Sed certe ſecundum canones non admittitur hæreticus cum ſit excommunicatus, & debeat ſtatim occidi. ext. de hæret. excommunicamus, & c. pen. B.

Hæreticus nunquã accuſat.

a ¶ Con-

Digitized by Google

a ¶Contra hæreticum.] Argu aliquid admitti pro aliquo, quod non admittitur contra ſe. ſi 37. diſt. c. ſi quid veri. arg. contra 4. q. 3. ſi quis teſtibus. Secundum eſt regulare, primum caſuale propter odium hæreſis.

SED QVÆRITVR. CASVS. Dictum eſt ſupra in §. oppo-

potius tolerandi quàm corripiendi a ſubditis, intelligitur de criminoſis, vel etiam de bonis, qui crimina probare non poſſunt, & ad hoc inducit ſeq. cap.

b ¶Sed quæritur.] Hanc ſoluit Vrbanus 12. q. 1. ſcimus. vel aliter reſpicit illud quod dicitur. ſ. ea. §. opponitur. & mouet incidentē quæſtionem, & diuiditur in duas partes.

c ¶Paſtores.] in prin. q. quæ tñ non ſunt uerba illius c. ſed ſēſus eſt eius.

ticum [a] litiget, liceat cuiuis eorum hæreticum teſtem adducere. Sin autem orthodoxus cõtra hæreticum litiget; pro orthodoxo quidem etiam hæretici teſtimonium valeat: contra orthodoxum autem ſolius orthodoxi teſtimonium valeat. ¶Orthodoxis autem litigantibus ad teſtimonium nulli hæretico pateat aditus.

Sed quæritur [b], ſi flagitioſiſſimus Catholicus poſſit conuenire hæreticum de alio crimine quàm de hæreſi? Huic quæſtioni ita reſpondetur. In quo hæreticus inferior eſt, videlicet in regula fidei, in eo a nullo catholico accuſari poteſt. In quo autē ſuperior fuerit, uidelicet in conuerſatione vitæ, in eo a flagitioſiſſimo conueniri non põt. ¶Item quod dicitur paſtores pro ſuis actibus magis ſunt tolerandi, quàm corripiendi, dupliciter intelligitur, uel quia criminoſis tolerandi ſunt, & non corrigendi: vnde ibi ſubinfertur, quia ſæpè pro meritis ſubditorum deprauatur uita rectorum. Quorum ergo merito (Deo permittente) uita rectorum deprauatur ab eis potius ſunt tolerandi, quàm corrigendi. Vel quia ſunt quidam, qui ſæpè deferuntur publicis documentis, & crimen, quod intendunt probare non valent.

sup. c. non eſt à plebe. & c. accuſatio 1.

De quibus in homilia de pœnitentia, c. 12. Auguſt. ait.

li. 50. homil. ho. 50. c. 12. Beda. 1. Cor. 4.

¶Quæ publicis documentis probari non poſſunt, toleranda ſunt. Cap. XXVII.

PLerumque [a] boni viri propterea ſufferunt aliorum peccata, & tacent [c]; quia ſæpè deferuntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipſi ſciunt, iudicibus [d] probare non poſſunt.

a ¶Plerumque.] *In aliquot uetuſtis codicibus legitur,* plerīq; *quemadmodum & apud Bedam, & in originali, cuius tamen non ipſa prorſus verba hic referuntur.*

sup. eo. c. ſententia.

4 *De his [e] ēt illud Anacleti intelligitur: [Sentētia Chã filii Noe, damnantur, qui ſuorũ doctorũ, uel pp̃oſitorũ culpā produnt ceu Cham, qui patris pudenda nõ operuit, sed magis deridenda mõſtrauit.] Hac enim auctoritate ſubditi nõ prohibentur ab accuſatione, ſed a proditione. Aliud eſt. n. prodere, aliud accuſare. Prodit, qui nõ probāda defert; accuſat, qui reo præſente crimē iudici offert probaturus quod intēdit †. Cham ſolus uidit pudenda patris, & ideo per eũ intelliguntur, qui cum ſoli ſint conſcij criminũ ſuorũ prælatorũ, atq; ideo accuſare nõ poſſunt;*

Gen. 9.

† Concord. text. in l. libe lorum ff. de accuſ. & de priu. delict. l. 1. cum concor.

PLerumque.] CASVS. Dicit hic Aug. ꝙ boni viri quãque ſciunt occulta peccata aliorũ, & tamen tacent, quia ꝓbare non poſſunt ea iudicibus, vnde non imputatur eis.

c ¶Et tacent.] Dicat rñ ei, qui põt prodeſſe, & non obeſſe. 22. q. 5. hoc vr̄ ſed in publico nõ dēt dicere, vt 6. q. 1. ſi oĩa. hæc ergo taciturnitas nõ obſtat ei, qui nõ põt probare. Itē non nocet ei, qui nõ poteſt impedire, vt ff. de cõtrah. emp. l. itē alienam, uel etiam erubeſcit loqui, vt ff. de fur. l. pe. itē nec nocet ei, qui ſcit ſuum ius durare. ff. q. mo. pig. vel hyp. ſol. ſicut. §. non vr̄. aliàs ſemper obſtat taciturnitas, ut extra de his quæ fi. a præla. c. 2. & 54. d. ſi ſeruus.

Taciturnitas quãq; nõ obſtat.

d ¶Iudicibus.] Iudici ergo facienda eſt probatio 2. non aduerſario, ut 4. q. 3. §. item in criminali. verſ. ſæpe. & C. de cond. ob turp. cau. l. 1. arg. contra 1. q. 1. ſi quis epiſcopus.

2 Ad idem ext. de ꝓba. ex literis §. 1. ver. quib. & de elect. ſcriptum. §. verum. in prin. Arch.

DE HIS Hæc eſt iiij. pars huius qõ in qua probat, ꝙ ſubditi ſecretè, & pacifice poſſunt ſuos prælatos redarguere non autem palã, niſi peccaſſent in publico: & ita oēs auctoritates quas inducit, debēt intelligi, & hoc probat per iij. exempla, & per x. aucto. ſanctorum patrum. Io. de Fan.

opponitur. in fi. ꝙ quilibet criminoſus põt hæreticum accuſare. modo incidentem quæſtionem mouet, an peſſimus catholicus poſſit accuſare hæreticum de alio crimine, quam de hæreſi? Hanc quæſtionem ſoluit Gra. dicens, quod in quo hæreticus eſt inferior, ſcilicet in hæreſi, poteſt à flagitioſiſſimo catholico accuſari. In quo autem hæreticus eſt ſuperior, ſcilicet in conuerſatione vitæ, non poteſt accuſari a flagitioſiſſimo catholico. Poſtea dicit, ꝙ illud quod dicitur in 1. c. huius quæſtionis & c. accuſatio. & alijs multis cap. ſ. ꝙ paſtores ſunt

CASVS. Qui ſoli ſciunt, tamē accuſant, & infamant, intelligitur (vt dicit Grat.) quod dicitur ſ. c. ſententia de Cham, qui pudenda patris non operuit: ſed ridēda monſtrauit. ſed hac auctoritate non prohibentur ſubditi ab accuſatione, ſed a proditione, ſicut fecit Cham. per quē intelliguntur illi, qui ſoli ſciunt: alios tamen infamant.

e ¶De his.] Qui accuſant prælatos de crimine quod non poſſunt probare.

f ¶Anacleti.] Supra ea. c. ſententia.

ITEM

Digitized by Google

ITEM OBIICITVR. CASVS. Opponitur adhuc. ſ. ꝙ ſubditi ẽt religioſi plãtos ſuos accuſare nõ pñt. Et hoc ꝓbatur quatuor obiectionibus. Prima eſt de Maria ſorore Aarõ, quæ lepra percuſſa eſt, qa murmurauit in Moyſem, qa duxerat Aethiopiſſam ĩ uxorẽ. Secũda obiectio eſt de Dauid, qui cum fugeret a facie Saulis, & latitaret in ſpelunca, abſcidit oram chlamydis Saulis purgantis uentrem: De quo idẽ Dauid ſeipſũ poſtea reprehẽdit. Tertia eſt de Oza, q cũ arca Domini reduceretur de Gabaa in Hieruſalẽ, & bobus recalcitrantibus inclinaretur, manũ appoſuit. Quarta eſt, ꝙ infames efficiunt qui accuſant prælatos ſuos; & ideo accuſare non pñt. Has obiectiones ſoluit, & dat cuilibet obiectioni ſuã ſolutionẽ Grat. concludendo, ꝙ propter hoc non remouentur ſubditi ab accuſatione prælatorũ. Et primo ſoluit quod dictũ eſt de arca, & innuit ꝙ per mariã, Dauid & Ozam, & per eos qui reputabantur infames, intelliguntur illi, qui bonam fidẽ, & bona facta ſuorũ prælatorũ reprehendunt, bonitatem eorum offuſcare volentes. Sed malos pẽlatos bene poſſunt accuſare: quod probat ſequẽti capitulo, qa mali pẽlati nõ ſunt prælati.

a ¶ In Exodo] Melius in lib. Num. ſo. d. § econtra.

b ¶ Percuſſus.] Quia ea nocte non ſe ab vxoris amplexu abſtinuerat.

c ¶ His ita.] Incipit ſoluere his trib. obiectionibus, & primo reſpondet vltimæ.

d ¶ Altiora doceret.] Arg. ꝙ magiſter debet docere in alto.

e ¶ Hos etiã ...] ſpirituales prædicatores.

vitam tamen eorũ infamando alijs ridendam offerunt. ¶ Item obijcitur, ꝙ ſubditi etiam religioſi prælatos ſuos accuſare non poſſunt. Legitur enim in Exodo [a], *qđ Maria ſoror Aaron, quæ prima poſt tranſitum maris rubri ſumpto tympano hymnum cantare meruit, poſtea murmurans in Moyſem, eo quod Aethiopiſſam duxerat in vxorem, a Domino lepra percuſſa eſt. ¶ Item in lib. Regum legitur, quod cum Dauid fugeret a facie Saul; latuit in ſpelunca, in quam cũ Saul diuertiſſet ad purgandum uentrem, Dauid præcidit orã chlamydis eius; quod ſe feciſſe poſtea grauiter doluit, & uehementer pœnituit. Saul à Domino erat reprobatus, & ex inuidia Dauid perſequebatur, vt eũ morti traderet. Dauid erat vir humilis, & mitis Sauli a Domino ſubſtitutus per Samuelem unctus in regẽ: ſed tamen, quia præcidit orã chlamydis Sauli grauiter fleuit, cum a Saule ſola adminiſtratione unctionis ſuperaretur. Vnde datur intelligi, quod ſubditi, quãuis religioſi ſint, prælatos ſuos criminoſos accuſare non poſſunt. Nam per Saulem, qui uentrem purgabat, prælati intelliguntur, qui malitiã ſuam corde conceptam in opus producunt. ¶ Item legitur in lib. Regum, ꝙ cum arca Domini reduceretur de Gabaa in Hieruſalem, bobus recalcitrantibus arca inclinata eſt: cui dum Oza leuita manũ adhiberet, ut eã erigeret, a Domino percuſſus* [b] *interijt. Per arcam prælati intelliguntur, per Ozam ſubditi, per inclinationẽ arcæ caſus intelligitur prælatorũ, per illum, qui manum adhibuit, intelligũtur reprehendentes, vel accuſantes uitam doctorũ, qui a Domino percuſſi intereunt ¶ His ita* [c] *reſpondetur. Verum eſt per arcã ſignificari prælatos, & per Ozam ſubditos. Illud uero falſum eſt, ꝙ per inclinationem arcæ caſus ſignificetur prælatorum. ¶ Aliud eſt enim inclinari, vel deſcendere; aliud cadere. Legitur enim quòd Saluator noſter ſe inclinauerit, ſicut quando digito ſcribebat in terra; & de montibus frequenter deſcenderit, in quos aſcendebat, uel ut pernoctaret in oratione, uel ut diſcipulos in monte altiora doceret* [d] *præcepta, uel ut turbas fugiẽs, ex altitudine montis eas reſpicere, & libere poſſet docere. Inclinatio uel deſcenſio humilitatem ſignificat, quã ſpũales nonnunquam carnalibus condeſcendunt, & eorum infirmitati cõpatiũtur, iuxta illud Apoſtoli: [Quis infirmatur, & ego non infirmor?] Hos etiam* [e] *ſignificauerunt Angeli, quos Iacob vidit in ſcala deſcendentes. De his etiam per Prophetam dicitur, [Inclinauit cœlos, & deſcendit.] Per arcam ergo inclinatam intelliguntur prælati, qui ſubditorum culpam miſericorditer portant, & eorum infirmitati humiliter compatiuntur. Vnde bene dicitur, quòd bobus recalcitrantibus arca inclinata eſt. Boues quippe recalcitrantes ſubditos ſignificant ſuis doctoribus non obedientes; quibus dum prælati compatiuntur, quaſi bobus recalcitrãtibus arca inclinatur. Leuita, qui manum adhibuit, ſignificat illos, qui miſericordiæ compaſſionem in prælatis ſuis reprehendunt, eoſque in ſeueritatis amaritudinem erigere uolunt. Vnde bene Leuita iſte Oza dicitur: Oza quippe robuſtus*

Exod. 15. Num. 12. 1. Reg. 24. 2. Reg. 16. Gloſ. ordinaria. 1. Reg. 24. 2. Reg. 6. Ioan. 8. 2. Cor. 11. Gen. 28. Pſal. 17.

Digitized by Google

dicitur. Illi enim robuſti dicuntur, qui cum de ſua iuſtitia præſumunt, miſericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt. Vnde a Domino percuſſi intereunt: quia iudicium ſine miſericordia erit illis, qui nolunt facere miſericordiam delinquentibus: Cui ꝑ Salomonē dicitur: (Noli eſſe nimis iuſtus ꝗa eſt nimis iuſtus, ꝗ perit in iuſtitia ſua.) Sic & illud Moyſi intelligitur. Per Moyſem enim prælati intelliguntur, per Aethiopiſſam peccatores deſignantur. Moyſes Aethiopiſſam vxorem ducit: cum quilibet prædicator peccatorem [a] ſibi copulat: vt ex eo ſobolem bonorum operum Deo gignere ualeat. Hanc copulam dum Maria, ideſt ſubditi reprehendunt, lepra peccati inficiuntur. Vel per Mariam ſynagoga intelligitur quæ in Moyſem: ideſt in Chriſtum murmurauit, quia Aethiopiſſam ideſt eccleſiam de gentibus ſibi copulauit: quos lepra perfidiæ, & erroris ſordidos fecit. Non ergo his auctoritatibus ſubditi prohibentur ab accuſatione ſuorum prælatorum: ſed monentur, ne reprehendant miſericordem compaſſionem eorum. ¶Item [b] per Saulem prælati intelliguntur, & per Dauid [c] ſubditi. Saul [d] purgans uentrē eos ſignificat qui malitiam corde conceptā foras in opus producunt. Sed in preciſione chlamydis non ſignificatur [α] niſi reprehenſio peccati. Per chlamydem enim regni poteſtas intelligitur. Hanc precidit, qui prelatum ſententia damnationis ferit: quod nulli ſubditorum licet. Facta, n. paſtoris, oris gladio, ideſt ſententia damnationis a ſubditis ferienda nō ſunt. Hinc eſt, ꝙ Hieronymus ait ſuper Marcum de Pontifice, qui ſcidit ueſtimenta ſua, Sciſsio ueſtis ſciſſionem ſignificat ſacerdotij, quod in proximo erat ſcindendum, & auferendum Iudęis. Vel per Dauid ſignificantur, qui nequitiam ſuorum prælatorum uidentes, maiora eorum peccata contemnunt, minima uero, & leuia quaſi extremam oram chlamydis precidentes reprehendere, & lacerare ſatagunt. Vel quia Saul ſolus [e] diuertit in ſpeluncam, in qua Dauid ſolus [β] latebat. ¶Item ſuper hoc poteſt intelligi quod de Cham dictum eſt qui ſolus uidit pudenda patris, que non cooperuit, ſed ridenda monſtrauit. Hac itaque auctoritate non inhibetur ſubditis accuſare prelatos, ſi accuſabiles fuerint. Item probatur, quòd ſubditi prelatos accuſare non poſſunt, etiam ſi religioſi fuerint. Infames enim ſunt eo ipſo, quòd ſuorum doctorum uitam reprehendere conantur. Infames enim fiunt (ut canonum tradit auctoritas) omnes, qui in Patres armantur, & qui doctorum ſuorum uitam reprehendunt, uel accuſant. Nullus autem infamis in accuſatione prelatorum eſt audiendus, niſi forte a fide exorbitauerit, ut ſupra dictum eſt. Cum ergo ſubditi eo ipſo, quòd in accuſationem prelatorum proſiliunt, infames efficiantur, infamibus autem copia accuſandi denegetur: patet, quòd ſubditi prelatos ſuos accuſare non poſſunt. ¶His ita reſpondetur [f]: non omnes prelati pro prelatis habentur. Nomen enim non facit epiſcopum, ſed uita.

Iac. 1.
Eccl. 7.
Gregorius in paſto. p. 3. c. 5.
Nicolaus in epiſt. 7. ad Michaelem.
ſup c. oues.
ad d. 14.
ſententia.

α ¶Non ſignificatur.] *In aliquot vetuſtis exemplaribus legitur*, non ſignificatur reprehenſio peccati: *in alijs vero nonnullis*, ſignificatur reprehenſio peccati.
β ¶Dauid ſolus.] *Primo regum, cap. 24. legitur.* Porro Dauid, & viri eius in interiore parte ſpeluncæ latebant.

Vnde Gregorius Ianuario epiſcopo ſcribit lib. 7. indict. 2. epiſt. 1.

¶Quem ætas, non vita ſeniorem facit, grauiter eſt increpandus. Cap. XXVIII.

Ioan. diaconus lib. 3. num. 32.

PAu-

a ¶Peccatorem] In hoc tamen non peccauit, quia adhuc non erat prohibitum: nec hodie eſt ſi ſub hac conditione ducitur ut fiat fidelis 28. q. prim., non oportet Ioan.
b ¶Item.] Ad hoc ſimiliter ſupliciter reſpondet, & vltimo male.
ADDITIO. Et eſt reſponſio ad ſecundam obiectionem. Arch.
c ¶Per Dauid.] Secunda ſolutio.
d ¶Saul.] Tertia reſponſio.
e ¶Solus.] Et tamē cum ſociis ſuis.
f ¶Reſpondetur.] Quibus dicitur, ꝙ ſubditi non poſſunt accuſare prælatos.

Argu. ad hoc 33 q 4 obiiciuntur, &c. dix. 1, vel dic ſm Hu ꝙ fecit inſtinctu ſpiritusſan. ar 25. q. 1. §. hac itaq; lo.

PAulus.] CASVS. Ianuarius Epiſcopus

Digitized by Google

ſcopus de Dominica ante Miſſam, & etiam poſt, exarauit ineſſem cuiuſdam laici violenter de quo reprehendit eum Papa. Ille autem dicebat ſe nō eſſe arguendum. Et hoc probat auctoritate Pauli, qui dicit, Seniorem ne increpaueris. ſed Gregor. reſpondet & dicit hoc eſſe ſeruandum, cum ſeniores boni ſunt, ſed cū ſuo exēplo iuuenes corrumpūtur, increpandi ſunt ſeniores: & hoc probat duab. auctoritatibus.

a ¶Paulus.] Scilicet in epiſto. 1. ad Timoth. 5.

b ¶Regula.] Arg. ꝙ poſſumus interpretari, & arctare generalia verba Apoſtoli 1 vt 33 q. quos Deus coniunxit 32. qō. 5. hoc videtur, & ff. de in ius vo l. quamuis & ff. de teſti. quæſitum.

1 Arg cōtra ſu ea. q 1. cō ſuluiſti 1 t. q. ꝙ ſi dormierit.

c ¶Seruanda.] Exēpla enim prælatorū & ſenū facilius corrumpūt, & ideo magis ſunt punienda, vt 11. q. 3. præcipue. & 85. d. tanta 2.

Prælatorum exempla mala alios corrumpunt.

d ¶Scriptum.] Scilicet in Eſaia.

e ¶Laqueus.] Scilicet malo exemplo.

f ¶Puer 3.] Canon p p malitiam aliquorum fingit aliquid eſſe quod non eſt, & econuerſo. 40. d. multi ſacerdotes.

2 Et gñaliter quicunq; publice peccat exemplū peccandi cuilibet tribuit: & in totam eccleſiā delinquit 16. q. 2. ſed illud. ſm L. & Hu.

3 Dic quod puerilis ętas durat vſque ad pubertatē, vt I pueri. cum gl. ff. de ver. ſigni.

N On omnes.] CASVS. Dicitur hic, quòd per columbas bonus prælatus intelligitur, qui eſt audiendus. Per coruum autem malus prælatus intelligitur, qui eſt repellendus.

p ¶Corui.] Coruo æquiparatur malus prælatus, vel presby-

Presbyter malus coruo ęquiparatur.

lus [a] dicit: [Seniorem ne increpaueris.] Sed hæc eius regula [b] in eo † ſeruanda [c] eſt, cum culpa ſenioris exemplo ſuo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem ſenior iuuenibus exemplum ad interitum præbet, ibi diſtricta increpatione feriendus eſt. Nā ſcriptum eſt [d]: [Laqueus [e] iuuenum omnes vos.] & rurſus Propheta dicit: [Maledictus puer *a* [f] centum annorum.]

1. *Tim.* 5. † *al. tunc.* *Eſa.* 42. *Eſa.* 65.

a ¶Maledictus puer.] *In codicibus B. Gregorij partim iſto ferè modo legitur, partim vero,* & peccator centum annorum maledictus eſt *quemadmodum & apud Ioan. diaconum, & in vulgata, niſi quod hac habet non,* eſt, *ſed,* erit, *Septuaginta autem, vt eſt apud B. Hieronymum, habuerunt,* & qui moritur peccator centenarius, maledictus erit.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epiſt. 1. de laude vitæ ſolitariæ.

¶Dignitas non facit epiſcopum, ſed vita. Cap. XXIX.

N On omnes epiſcopi ſunt epiſcopi [g]. Attēdis Petrū: ſed, & Iudam conſidera. Stephanum ſuſcipis: ſed & Nicolaum [h] reſpice. *& infra.* ¶Non facit eccleſiaſtica dignitas Chriſtianum. Cornelius [i] Centurio adhuc ethnicus [k] dono ſancti ſpiritus mundatur; presbyteros [l] Daniel puer iudicat. *& infra.* ¶Non eſt facile ſtare loco Pauli, tenere gradum Petri, iam cum Chriſto regnantium, *& infra.* ¶Infatuatum ſal [m] ad nihilum prodeſt, niſi vt proijciatur [n] foras, & a porcis [o] conculcetur.

Act. 10. *Dan.* 13. ſu. d. 40. non eſt facile. *Luc.* 14.

N On omnes epiſcopi.] CASVS. Heliodorus quæſiuit a Hieronymo, an p̄lati eſſent accuſandi & eijciendi. Et rādet ꝙ boni, vt Petrus & Stephanus non ſunt accuſandi, ſed honorandi: mali vero ſūt accuſandi, & proijciendi ſicut ſal infatuatum, vt Iudas & Nicolaus, nec ꝓdeſt eccleſiaſtica dignitas in hoc. Et probatur exemplo Cēturionis & Danielis.

Item Auguſtinus tractatu ſexto in c. 1. Ioan.

¶Non epiſcopi nomen, ſed vita reuerentiam meretur. Cap. XXX.

N On omnis, qui dicit, pax vobiſcum, quaſi columba eſt audiendus, *& infra.* ¶Corui [p] de morte paſcuntur. Hoc columba non habet: de frugibus terræ viuit, innocens eius victus eſt.

Et ibi glo. ord.

Item Beda ad c. 2. epiſtolæ 2 Petri.

¶Docti ab indoctis, clerici a laicis, quandoque merito reprehenduntur. Cap. XXXI.

S Ecuti ſunt [q] viam Balaam [r] & Bo-

2. *Pet.* 2. *Num.* 22.

4 Et dicūt ꝙ iſte fuit machomet' quē colunt pagani. Hu. & de hoc habetur inf. 24. q. 3. quidam ver. Nicolaitæ. ſm L. qui aſſerit, ꝙ iſte fuit machometus.

g ¶Non omnes epiſcopi ſunt epiſcopi.] ideſt, non omnes epiſcopi voce, ſunt epiſcopi re.

h ¶Nicolaum] Qui fuit vnus de ſeptem diaconis, quos Apoſtoli inſtituerunt, qui fuit reprobus 4.

i ¶Cornelius.] Qui primus ex gentibus nomen Ieſu Chriſti eſt ſecutus 26. d. deinde.

K ¶Ethnicus.] ideſt gentilis.

l ¶Presbyteros.] Qui condemnauerunt Suſannam. inf. ead. § item cum Balaam.

Dæmones malis prælatis dñantur.

m ¶Infatuatum ſal.] ideſt, ſtulti prælati, inſipidi in prædicando, fatui in delinquendo.

n ¶Proijciatur.] ideſt deponatur.

o ¶Et a porcis.] ideſt, dæmonibus, qui dominantur malis prælatis quaſi pecori ſuo. 24. q. 1. § his auctoritatib.

presbyter in nigredine vitiorum, & in raucedine vocis, & in voracitate, ſcilicet mortuorum 5 oblationū, & in fœtore ſpiritus, & garrulitate, & furto. 23. q. 4. tres perſonas. o. de Fant.

5 Quia ij ſi oblationes ſibi vſurpant, & rapiunt, quia ad hoc prædicāt, vt viuāt ſm H.

S Ecuti.] CASVS. Beda ponit in hoc cap. verba Petri in epiſtola canonica, & exponit ea, intendens probare, ꝙ prælati poſſunt accuſari a ſuis ſubditis etiam laicis: quia Balaam malus propheta redargutus fuit ab Aſina, quam equitabat. Mali prælati comparantur Balaam, & fontibus ſine aqua, & nebulis tenebroſis. Per aſinam vero etiam ſubditi laici intelliguntur.

q ¶Secuti ſunt.] Prælati, & doctores mali.

r ¶Balaam] Supple venientes.

a ¶ Et

Digitized by Google

a ¶Et Boſor.] Verba ſunt Petri, vſque ad ver. plerumque. vbi Beda exponens verba Petri in canonica dicit, q hæretici a gentib. reprehenſi comparantur Balaam correpto ab aſina. comparantur etiam & mali prælati reprehenſi a laicis.

b ¶Redarguantur.] Non dicit accuſentur. vnde non poteſt hic ſumi arg. q laici poſſint accuſare clericos, vt ſu. 2 1. diſt. nolite. in fi. contra. Soluit ibi, quod triplex eſt reprehenſio: quod ibi vide.

c ¶Fontes.] Verba Petri.

corre-ſor [a], qui mercedem iniquitatis amauit: correctionem verò habuit ſuæ veſaniæ Subiugale mutũ qđ hominis † voce loquens prohibuit prophetæ inſipientiam.] Plerumq; hæretici tam ſtulta dogmata, tam execranda proferunt ſacramenta, vt etiam hebetum ſenſus, & paganorum, & qui ratione diuinæ agnitionis omnimodo carent, illorum deteſtētur inſaniam, & illorum diſtorta, & Deo contraria itinera ſanius ſapiendo redarguant. Et (quod peius, quia frequentius eſt) nonnunquam multi catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis, vt etiam docti ab indoctis, a laicis clerici merito redarguantur † [b]: qui iure cõparantur prophetæ, qui verbis aſinæ contra naturam loquentis corripitur; nec tamen a propoſito praui itineris retardatur. Quibus etiam aptiſſime nomen congruit ciuitatis; de qua Balaam veniſſe [α] interpretatur. Neque enim alia maior † cauſa luxurioſis exiſtit, verbũ veritatis amore pecuniæ, vel deſiderio rerum temporalium adulterare: quam, quòd carnis ſe concupiſcentiæ mancipauerunt. *& infra.* ¶Sed & nomen ipſius Balaam, qui vanus populus, ſiue præcipitans eos interpretatur, talibus conuenit. Qui enim agnitam veritatis viam ſponte ipſi deſerunt: quid niſi vanus ſunt populus? Quid, niſi in præcipitium ſuos mergunt auditores, quibus non ſalutaria, quæ corrigant, ſed quæ illos delectant, erronea prædicant? de quibus bene ſubditur: [Hi ſunt fontes [c] ſine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reſeruatur.]

† al. muta boũ.

† al. lacerantur.

Ibidem.

† al. magis.

α ¶Tribulatione.] *Sequebatur, poſitus, quæ dictio ſublata eſt, quia neque apud Bedam, neq; apud Hieronymum in nominum hebraicorum interpretatione habetur.*

ſup. c. non oēs. & c. non omnis.

Quia ergo [d] *non omnes epiſcopi ſunt epiſcopi, preſbyteri a Daniele puero iudicantur, ſal infatuatum a porcis conculcatur, & quid dicit, Pax nobiſcum plerumque non columba, ſed coruus reputatur: patet quòd non ſemper pro officio, atque † auctoritate perſonæ ab accuſatione eſt ceſſandum, immo contra prauos eſt agendum, cum omnis perſona criminaliter peccans alteretur* [e], *& (vt ita dicam) legibus capite minor cenſeatur. Qui enim facit peccatum, ſeruus eſt peccati tam in pœna, quam in culpa.*

† al. vel

Ioan.

Vnde Auguſtinus ait.

Burc. l. 2. c. 203. Iuo p. 5. c. 317.

¶Qui ſuſceptum officium non adminiſtrat, non eſt epiſcopus, ſed canis impudicus. Cap. XXXII.

QVi nec regiminis in ſe rationem habuit, nec ſua delicta deterſit, nec filiorum crimen [g] correxit; canis impudicus dicendus eſt magis, quam epiſcopus.

¶*Caput hoc apud B. Auguſtinum, ex quo citatur, non eſt inuentum, Burchardus & Iuo citant ex Gregorio, & eadem fere verba ipſe quoque Gratianus ſupra d. 83. ſubnectit capiti, Nemo quippe, quod eſt Gregorij. Simile quiddam Burchardus l. 3. ca. 13. & Iuo p. 5. c. 67. afferunt ex origine.*

Quibus ergo Hieronymus [h], *Auguſtinus, Gregorius*

QVI. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis c. q mali prælati poſſunt accuſari a ſubditis, nõ excuſãte eos officio vel auctoritate, quia criminaliter peccãs alterat, & capite minuitur: quod probat ſequenti c.

d ¶Quia ergo.] Infert ex his trib. c. q mali prælati cũ criminaliter peccant, poſſunt a ſubditis accuſari. & ad hoc inducit ſequentia.

d ¶Altereretur.] id eſt, in alterius ſtatũ cõmutetur. tranſit enĩ de familia Dei ad familiam diaboli. 24. q. 1. ſi quis nõ recto.

f ¶Vt ita dicam.] Videtur etiam, q infamis capite minuat. ff. de va. & extraor. cogni. cognitionum. § exiſtimatio.

QVi nec CASVS. Dicit Aug. q q nec ſua delicta nec filiorũ corrigit, non eſt dicendus epiſcopus, ſed canis impudicus.

g ¶Crimen.] Talis enĩ ad accuſationẽ, vel ad teſtimoniũ non admittitur, vt 37. diſt. legãt. inf. 6. q. 1 qui crimen.

QVIBVS ERGO. CASVS. Concludit Gratian. ex ſupradictis, & dicit, q cum mali prælati admittunt nomẽ epiſcopi ſenioris, & colũbæ, merito poterũt a ſubditis accuſari, & aduocari. Infames ergo ſũt q bonos accuſãt q vero malos, laudabiles ſiũt In fi. § exponit qđ dr̃ ſu c. maiorũ. Et dr̃ q minor ibĩ intelligit non dignitate, ſed vita. Et hoc clare ĩ ſeq. c. pbat.

h ¶Hieronymus.] ſ. in tribus proxi. cap.

a ¶Diſſimulans.] Aufertur enim alicui nomen pp ſuā malitiam. 33. q 2. admonete ſup. 19 diſt ſecundum. & 1. q 4 § item peccato. ſup. ead q 1 ſcelus.

Nomen aufertur a malitia.

PAulus.] CASVS. Illius c planus eſt. Et inducuntur 5. c. ad probandum, ꝙ licet aliquis ſit in minori dignitate alio, maior tamen eſt eo vita & ſanctitate.

b ¶Imparem] Meritis: non tñ adminiſtratione. d. 80. i. illis

c ¶Scilicet.] Ex hoc patet, ꝙ aliquis ſcit ſe habere charitatē per reuelationem. Paulus alibi dicit: Scio ꝙ neque mors, neque vita, neque aliud me poterit ſeparare a charitate Dei. alibi tñ dicit, Nihil mihi cōſcius ſum, &c. vt. ſup. 40. d vlt.

ADDITIO. Iſta cōcor. reſpicit literā, non imparem, ſm Lau. Ad idem 21. qō. 4. ſicut excellentiam.

Eps maior ē presbytero Cardinali. 1 Illa gl. reputat a Doctorib ſing. ad hoc ꝙ dicit epm maiorem pſbytero Cardinali. ſ. dignitate reſpectu ordinis epalis. vnde epi dñr ſummi ſacerdotes, vt ca. 1. poſt med de ſac. vnc. & equiparatur illuſtrib. ſeu p̄fecto prætorio, vt no gl. in l. epali. C. de epiſ. aud. & non hent maiorem dignitatē Cardinales, quā epi: ſed hent maius officium, vt inquit Bart. in l. 1. §. ſi qs. in 1. col. ff. de ap. facit text. in ca. ſi abbate. de ele. lib 6. & not. per Ab. in c. eccleſia vſa. Lederer de elec. in pe. & vl. col.

d ¶Hoc non de officio.] Quod non poſſit eſſe impar Paulus Petro.

QVamquam.] CASVS. Arg hic cōmēdat Hier. & dicit, ꝙ quamuis Aug. ſit eps. & Hieronymus presbyter: tñ Hieron. eſt maior Auguſtino vita & ſāctitate.

e ¶Scdm honorum vocabula.] Eps eſt nomen dignitatis, p̄sbyter nomen ætatis. 93. d. legimus.

f ¶Auguſtinus.] An forte hoc cedebat. nō. n licuit ei mentiri p humilitate. 22. q. 2. cū humilitatis. & cum Hieronymus fuit presbyter Cardinalis, patet quod qlibet epiſcopus maior eſt presbytero cardinali.

PVto.] CASVS. Probatur in ca. iſto, ꝙ cōcilia vniuerſalia præferātur propter dignitatem ſtatuti vnius epiſcopi, vel prouincialis concilij: q licet Cyprianus & Paulus fuere in martyrio Petro æquales. tamē Petrus maior eſt dignitate, & ſtatuta eius ſunt magis ſeruanda quam aliorum licet. n. vna ſit martyrij corona, tamen in cathedris eſt differentia.

g ¶Exiſtam.] Sic dicam Cyprianū in oībus æqualem.

h ¶Cuilibet] Sup 21. d. in nouo. ſup. 24. q. 1. loquitur contra.

ADDITIO. Dic ꝙ ratione ordinis Petrus fuit par alijs Apo-

auferunt nomen columbæ, epiſcopi, ſenioris: nonne & priuilegium eſt auferendum dignitatis, vt poſſint a ſubditis reprehendi? Vnde ſcriptura diſſimulans [a] *priuilegiū prauæ ſenectutis, ait: [Maledictus. Non ſenior ſed puer centum annorum.] Apparet ergo, quòd hi ex accuſatione prælatorum infames fiunt, qui eorum vitam reprehendere, & lacerare conantur, qui locum ſui regiminis non nomine tantum, ſed vita, & morib. tenent. Alij aūt potius laudabiles fiunt ex accuſatione prælatorum ſuorum, quam infames Item, quod dicitur: [Maiorum quiſpiam minorum accuſationib. non impetatur,] minores intelligendi ſunt non dignitate, ſed vita.*

ſup. ea. Paulus. Eſa. 65.

ſup. ea. c. maiorum.

Vnde Hierony. ait de Paulo ſuper epiſtolam ad Gal.

¶Maiores & minores non dignitate, ſed vita intelligi oportet. Cap. XXXIII.

PAulus Petrum reprehendit: quod non auderet, niſi ſe non imparem [b] ſciret [c].

¶*Caput hoc, quod citatur in pleriſque exemplaribus ex B. Hieronymo & in aliquot ex* B. *Auguſtino, in neutris libris inuentum eſt: ſed in gloſſa ordinaria ad ea verba ipſius epiſtolæ ad* Galatas, in faciē eius reſtiti *additur hæc interlinearis explanatio*, quod non auderet, niſi ſe non imparem ſentiret. *Et in commentarijs B. Ambroſii in illum eundem locum hæc leguntur.* Nam quis eorum auderet Petro primo Apoſtolo, cui claues regni cælorum Dominus dedit, reſiſtere, niſi alius talis, qui fiducia electionis ſuæ ſciens ſe non imparem, conſtanter improbaret, quod ille ſine conſilio fecerat?

Gal. 2.

Hoc non de officio [d] *eccleſiaſticæ dignitatis, ſed puritate vitæ & ſanctitate conuerſationis intelligitur: ſolus enim Petrus inter Apoſtolos primatum gerebat.*

Hinc Auguſtinus ait ad Hieronymum epiſt. 19. prope finem.

¶Non epiſcopi nomen, ſed vita maiorem facit. Cap. XXXIIII.

QVamquam ſecundum honorum vocabula [e], quæ iā eccleſiæ vſus obtinuit, epiſcopus maior presbyterio ſit; tamen Auguſtinus [f] in multis rebus Hieronymo minor eſt.

Idem lib. 2. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 1.

¶Epiſcopi licet pares ſint meritis, gradu tamen differunt dignitatis. Cap. XXXV.

PVto, quòd ſine vlla ſui contumelia Cyprianus epiſcopus Petro Apoſtolo comparatur, quantum attinet ad martyrij coronam. Cæterū magis vereri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam [g]. Quis enim neſcit illū Apoſtolatus principatum cuilibet [h] epiſcopatui præferendū? Sed etſi diſtat cathedrarū gratia, vna tamen eſt martyrum gloria. *Item infra.* ¶Cū Petrus a Paulo poſteriore corri-

Iuo p. 5. c. 24.

Digitized by Google

Apoſtolis & cæteris epiſcopis, ſed ratione adminiſtrationis fuit maior.
a ¶ Promouetur.] Ita vt in hoc videantur ipſi eſſe pares, & etiam ſtatuta eorum.
b ¶ Quanto, &c.] Et eſt hic argu. ꝙ potius ſtatur ei quod

ritur de patre 1 tam in ciuili quàm in criminali negotio: ſed ſecundum leges non in ciuili. niſi tamen in cauſa caſtrenſi, vt ff. de iu l. his nulla & ff. de furt. ſi quis vxori 1, reſpon., non tamen poteſt enim conuenire de furto, ſed actione in factum, vt C. de dolo malo, ſi ſuperſtite.

1 De hoc ēt no. 23. q. 4. ſi eccleſia gl. melius, ibi videas.

† al. cuſtoditus.
† al. prouehitur.

gitur, & pacis atque vnitatis vinculo cuſtodito † ad martyrium promouetur † [a]; quanto [b] facilius, & fortius, quod per vniuerſæ eccleſię ſtatuta firmatum eſt, vel vnius epiſcopi auctoritati, vel vnius prouinciæ concilio præferēdum eſt?

Item tractatu 30. in Ioannem, in fine.

¶ Non in honore, ſed in veritate filius æquatur, uel præponitur patri. C. XXXVI.

Queritur [c] pater de malo filio, aut queritur filius de duro patre: Seruamus honorificentiam, quæ debetur patri à filio, quæ deficit a filio. Non æquamus [d] filium patri in honore; ſed præponimus, ſi bonam cauſam habet, filium [e] patri in veritate: & ſic tribuimus honorem debitum, vt non perdat æqualitas † meritum.

† al. æquitas.

Item Ambroſius ſermone 66. de natali Petri & Pauli.

¶ Aequales fuerunt meritis (licet gradu differentes) Petrus & Paulus. C. XXXVII.

Beati Petrus & Paulus eminent inter vniuerſos Apoſtolos, & peculiari quadam prærogatiua præcellūt: verum inter ipſos quis cui præponatur, incertū eſt. Puto enim illos æquales eſſe meritis, qui æquales sūt paſſione; & ſimili eos fidei deuotione vixiſſe, quos ſimul videmus ad martyrij gloriam perueniſſe. ¶ Non enim ſine cauſa factum putemus, quòd una die, uno in loco, unius tyranni tolerauere ſentētiam. Vna die paſſi ſunt, ut ad Chriſtum pariter peruenirent; vno in loco, ne alteri Roma deeſſet; ſub vno perſecutore, vt æqua lis crudelitas vtrumq; conſtringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, perſecutor decretus eſt pro uirtute [f]. Et in quo tandem loco ijdem martyrium pertulerunt? in urbe Roma; quæ principatum, & caput obtinet nationum: ſcilicet vt vbi caput ſuperſtitionis erat, illic caput quieſceret ſanctitatis; & vbi gentilium principes habitabant, illic eccleſiarum principes morarentur.

¶ Sermo vnde hoc caput ſumptum eſt, inter ſermones B. Ambroſii eſt 66. inter ſermones B. Auguſtini de ſanctis, vigeſimuſſeptimus, & apud Maximum Taurinenſem, quintus in feſto eodem, qui num. 54 eſt.

¶ Item pœnitentes [g], bigami, ſacerdotes accuſare nō poſſunt. Vnde generaliter colligitur ꝙ quicunque ſacerdotes non ſunt, uel eſſe ſacerdotes non poſſunt, in ſacerdotes accuſationem, vel teſtificationem proferre non poſſunt.

Emancipatus autem poteſt agere ciuiliter cōtra patrem, ſed venia impetrata, vt C. de in ius voc. l. vlt. Sed in criminali cauſa non auditur contra patrem ſup. ea. q. 1. prohibentur. nec pater contra filium, niſi iniuriam in ipſum commiſerit, vt C. de pa. po. l. 3.

d ¶ Non æquamus.] ſic Celſus corrigit dicta patris ſui ff. de cō di. cau da. l. dedi. §. ſi qs quaſi ſtatu. liber. Itē arg. ꝙ aliquis poteſt eſſe maior & minor altero diuerſo reſpectu. ſup. ead. quanquam. 23. diſt. perlectis.

e ¶ Filiū.] Arg. ꝙ veritas à quocūque ꝓlata amplectēda eſt. Et eſt etiam arg. contra teſtimoniū honorabilium perſonarum. ſimile diſt. 9 ergo.

Beati] CASVS. Probat Ambroſ. in hoc c. Petrū & Paulum fuiſſe ęquales in paſſione, & fidei deuotione; quia eodem die, eodē loco, & ſub eodem perſecutore ſuſceperunt martyrij coronam, vt ibi erat caput ſuperſtitionis, vigeret caput ſanctitatis.

f ¶ Pro virtute.] Scilicet vt parē virtutē & conſtantiam 2 contra perſecutionem in paſſione habuiſſe videantur.

2 Cū ex ſæuitia pſecutionis virtus patriæ claruerit in vtroq; Hu

ITEM POENITENTES. Hæc 5. pars huius quæſt. in qua dicit, quid ſit in hac quæſtione tenēdū: & dicit, quod tales qui ſacerdotes eſſe nō poſsūt, nec eos accuſare, nec in eos teſtificari pñt; redarguere tñ poſſunt occulte & pacifice: & ſāctorū patrū lo ꝺ Fā.

quod à pluribus, quàm quod à paucioribus dicitur, & 19. d. in canonicis.

Queritur] CASVS. Dicitur hic, ꝙ licet pater coram iudice conqueratur de filio, & econuerſo, filius eſt patri præferendus in veritate, in honore tamen pater eſt filio præferendus, & ſic honor debitus patri ſeruatur, vt æquitas non perdat meritum.

Filius patrē conueniſe pōt.

c ¶ Queritur.] Secundum canones ergo filius, conque-

hęc ꝓbat p tria exēpla & v. auct. CASVS. Probatum eſt ſup. in multis. c. ꝙ criminoſi accuſare non poſſunt. Idem dicit Gratianus de pœnitentibus & bigamis & ita colligitur, ꝙ qui non ſunt ſacerdotes, nec dici poſſunt, in ſacerdotes accuſationem vel teſtificationem proferre non poſſunt. Et hæc probantur duobus capitulis ſequentibus.

g ¶ Item pœnitentes.] Solemniter inf. 6. q. 1. qui crimen,

Digitized by Google

Ipſi Apoſtoli.] CASVS. Quæſitum fuit à Fabiano Papa qui repellantur ab accuſatione in teſtimonio ſacerdotum. Et reſpondet ꝙ illi remoueantur, qui nõ ſunt ſacerdotes, nec eſſe poſſunt intellige ratione criminis vel irregularitatis.

a ¶ Ordinis.] In criminali, ſeu in ciuili poſſunt omnes ext. de teſtibus, tam literis.

b ¶ Neceſſe.] Ex his duobus c. 1. colligit ꝙ hęc tria accuſatio teſtimoniũ, & ordo pari paſſu ambulãt, vt quicumque nõ admittitur ad vnũ, nec ad reliquũ. Sed obijcitur, quicumque ſemel in peccato mortali fuerit, nõ admittitur ad ordines, vt 25. diſ. primum. ergo nec ad teſtimonium. Item ſi crimen ciuiliter fuerit probatum, nõ admittitur ad ordines. vt diſt. 24. qñ. ext. de accuſa. ſuper his ergo nec ad teſtimonium: & ſm hoc nullus inuenitur teſtis, cũ nemo. ſine crimine viuat. 25. di. §. noīe autẽ. Tu dicas ꝙ regula, q̃ hic tradit locum habet cũ criminaliter agitur. Si enim ciuiliter agitur aut crimen eſt occultum quod obijcitur teſti, aut manifeſtũ, ſi occultũ, præſumo eum inde egiſſe pęnitentiam. quia occultum in meliorẽ partem interpretamur. extra de ſortilegijs. ca. ex tuarum. & extra de reg. iuris. eſtote. Si aũt manifeſtũ, probauit ſe egiſſe pœnitentiam per ſacerdotẽ, quod facere poteſt, vt extra de ſimo. nemo. 50. diſt. in capite. 2. q. 1 ſi peccauerit, in fi. niſi tale ſit crimen, quod etiam poſt pœnitẽtiam irroget infamiam, vt cum aliquis conuictus eſt de periurio. vt 3. q. 7. §. porro. Si autem criminaliter agitur, ſiue ſit occultum, ſiue manifeſtum ſiue inde egerit pœnitentiam, ſiue non, repello eum, vt 6. q. 1. qui crimen 2. Vel diſtingue ſicut notaui ſuper illo cap. qui crimen. Ioan. & extra de teſt. teſtimonium, vbi deffiniui breuiter B. circa hanc materiam conſueuit quæri: ſi quis vinum non poteſt bibere, an poſſit promoueri: cum ipſum miniſtrantem oportet communicare, de conſecra. diſt. 2. epiſcopus Deo. & diſt. 2. peracta. Dic ꝙ non. Nec etiam accuſare poteſt 3. Ille, qui caſu membrum amiſit 55. diſtin. ca. vlt. tamen inferiorem vel parem poteſt accuſare: quia poteſt remanere in executione illius ordinis, diſtin. 55. præcepta, nam qui eſt intra 30. annos poteſt accuſare ſacerdotes. Item clericus bigamus non poteſt accuſare clericum coniugatum qui vnicam, & virginem habuit vxorem: quia clericus coniugatus gaudet priuilegio clericali. 32. diſt. ſi qui vero. Hug. dicit quod ſacerdos depoſitus alium poteſt accuſare. Sed hoc non placet, nam ex quo eſt de crimine condemnatus, ſtatum eſt delictum eius notorium, extra de cohabita. cler. veſtra. Item nec ille admittitur ad accuſationem, cui crimen eſt in modum exceptionis probatum, per quod eſt repulſus à teſtimonio, licet non ſit infamis. argu. extra lie ele. ſuper eo. & 2 q. 1. prohibentur. grauata eſt tamen eius opinio ſicut illius, qui ancillam oppreſſit. C. de adul. & ſi libidine. Nam inhoneſtum eſt tales ordines admitti, vt dicit lex de his, qui ſupponuntur fuſtibus ab ædibus 4, licet non ſint infames. ff. de decur. eos. niſi ſit neceſſitas. ff. de mune. & hon. l. vl. gradatim, & hoc ideo, quia opinio eius in nullo vacillabit, vt 33. diſt. laici & no ſup. ca. 1 in primis, in fi. Io. & probatur hodie tota hæc diſtinctio in decreta. de teſtibus cap. teſtimonium. Quid iuris ſit de ordinando, nota ut ſupra 25. diſt primum. B.

1 Scilicet. exiſto. c. & ſeq.

Teſtis an ſit repellendus propter crimen ſibi obiectum.

2 V. de qđ not 3 q. 7. ĝ fine. in fi. ſacerdos nõ efficiatur. q vinum bibere non põt.

3 Hic adde qđ non ſup. ea. in sũma ver. tales.

Accuſare nõ poteſt de crimine conuictus in modum exceptionis.

Unde Fabianus ait epiſtola ſecunda ad epiſcopos Orientales.

¶Qui ſacerdotes eſſe non poſſunt, ſacerdotes accuſare non valent. C. XXXVIII.

Anſel. l. 3. c. 47. Poly l. 5. titu. 1. Mutata eſt verborũ ſeries.

IPſi Apoſtoli, & eorum ſucceſſores olim ſtatuerunt, vt ſacerdotes Domini non accuſent, nec in eos teſtificẽtur, qui ſui ordinis [a] non ſunt, nec eſſe [b] poſſunt.

Item Damaſus Papa ad Stephanum archiepiſ. opũ, epiſt. 5 c. 5.

¶Sacerdotes accuſare, vel in eos teſtificari nõ valent, qui ad ſacerdotium prohibentur eligi, C. XXXIX.

Poly. ibidem. Burc. l. 1. c. 172. Iuo p. 5. ca. 290. Pann l. 4. c. 186. Anſel l. 3. c. 41. ſup. ca. ſacerdotes.

TEſtes [α] abſq; vlla infamia, aut ſuſpicione [c], vel manifeſta macula, & veræ fidei plenitudine [β] inſtructi eſſe debent, & tales, quales ad ſacerdotium eligere iubet diuina auctoritas. ¶Quoniã ſacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) criminari non poſſunt, nec in eos teſtificari, qui ad eundem non debent, nec poſſunt prouehi honorem.

α ¶Teſtes.] *Damaſi uerba hæc ſunt,* Accuſatores autem epiſcoporum. & teſtes, ſuper quibus cogitaſtis, abſque vlla infamia, aut ſuſpicione, &c. *ſicque referuntur à Burchardo & Iuone: Pannormia autem habet, vt Gratianus.*

β ¶Plenitudine.] *In epiſtola ipſa legitur,* pleniter. *Burchardus vero & Iuo habent,* vera fide pleniter.

Sic & illud [d] *Silueſtri intelligitur:* [*Laicus non accuſet clericum, &c.*] *Id eſt, qui in inferiori gradu conſtituti ad ſuperiorem aſcendere non poſſunt* [e], *in ſuperioribus agentes accuſare non debent.* ſup ea. nullus laic⁹.

¶*Ecce oſtenſum eſt, quid reſpondeatur auctoritatibus, & argumentis, quibus ſuadetur ab accuſatione prælatorũ vi*

TEſtes] CASVS. Idem quærebatur in hoc cap. quod quæſitum fuit in ſuperiori, & reſpondetur, ꝙ teſtes debent eſſe ſine omni macula & ſuſpicione: quia ſacerdotes criminari non poſſunt, nec in eos teſtificari, qui ad eundem honorem prouehi non poſſunt, & ſic intelligitur §. ſequens.

c ¶ Suſpicione.] Repellitur teſtis propter ſuſpicionem 5. vt ſup accuſ. in prin Arg. contra de conſe. diſt. 2. non prohibeat.

ADDITIO. Dic quòd aſſumptio corporis non nocet niſi ſumenti: ſed accuſatio alij nocet.

d ¶ Sic & illud.] Supra ea. nullus laicus.

e ¶ Non poſſunt.] Qualiter hic intelligitur, habetur infra 4 q. 1. c. 1.

ECCE. CASVS. ſup. probatũ eſt ꝙ ſubditi non poſſunt accuſare prælatos: & reſponſum eſt contrarijs auctoritatibus

4 Ideſt, a cuſtodibus ædiũ ab incẽdio p nocte. ff de of pręfe. vi. l. 1. & 2.

5 Odij, vel inimicitiæ vel criminis occulti, ſecundum H. ad idem 3. q. 5. quia ſi per totum, ibi videas, Arch.

Digitized by Google

debantur repellendi. Nunc demonſtrandum eſt: quibus rationib. probentur recipiendi, & quid contra reſpondeatur a prælatis. Matth.16. *Chriſtus qui erat paſtor paſtorum, ouibus ſuis, de quib. ait: [Non ſum miſſus, niſi ad oues, quæ perierunt domus Iſrael, &c.]* Ioan.18. *Inter opprobria & verbera, quæ ab eis patiebatur, ait: [Si male locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo, &c.]* Ioan.8. *Item: [Quis ex vobis arguet me de peccato?] At quicunque ad teſtificandum in aliquē, vel ad arguendum admittuntur: ad eundem accuſandum admitti poſſunt. Cum ergo oues, ut aduerſus paſtorem ſuum teſtimonium ferant, & ut ipſum (ſi poſſunt) reprehendant, admittantur: patet, quod ſubditi poſſunt accuſare prælatos ſuos. ¶His ita reſpondetur. Chriſtus, quamuis eſſet paſtor ſuarum ouium, quas uerbo & exemplo paſcebat: tamen quantum ad officiorum diſtributionem (ex qua hodie in eccleſia alii præſunt aliis, unde quidam prælati, quidam ſubditi uocantur) in populo ſuo* † al. illo. *paſtorale officium non gerebat. Myſtica.n. & uiſibili unctione nec in regem* [a]*, nec in ſacerdotē unctus erat: quæ ſolæ duæ perſonæ in populo illo prælaturæ nomen ſibi uendicabant. ¶Non ergo ex hac auctoritate ſubditi probantur admittendi in accuſatione prælatorum: ſed tantum oſtenditur, ꝙ auditores eos reprehendere poſſunt, & in eos teſtificari, qui cum officia eccleſiaſtica non habeāt, uerbo tamen & exemplo quoſcunq; ualent, lucrari Deo ſatagunt. Reſpondetur & aliter. Aliud eſt, quod de rigore coguntur ſeruare diſciplinæ: aliud, quod admittitur ex perfectionis conſideratione. Chriſtus ad ſe arguēdum Iudæos admiſit perfectione humilitatis, non ſeueritate iuris. Si enim legis rigore eſſent admiſſi, hac auctoritate criminoſi, & infames in accuſatione religioſorum eſſent recipiendi: cum eſſent ſceleratiſſimi, qui de Chriſti nece tractantes innocentem condemnare uolebant. Hoc ergo exēplo prælati non coguntur recipere ſubditos in accuſatione ſui, ſed permittuntur.* Gal.2. *¶Item Paulus Petrū reprehendit, qui princeps Apoſtolorum erat. Unde datur intelligi; ꝙ ſubditi poſſunt reprehendere prælatos ſuos: ſi reprehenſibiles fuerint. Sed hoc facile refellitur, ſi unde reprehenſus aduertitur. Petrus cogebat gentes iudaizare, & a ueritate Euangelij recedere, cum Iudæis gregem faciens, & a cibis gentilium latenter ſe ſubtrahens. Per autem in ſe eſt a fide exorbitare, & alios exemplo, uel uerbo a fide deijcere. Ergo hoc exemplo non probantur prælati accuſandi ſubditis; niſi forte a fide exorbitauerint, uel alios exorbitare coegerint.* Act.11. *¶Item cum Petrus intraſſet ad Cornelium, conqueſti fratres ſunt, qui erant in Iudea, & reprehenderunt eum, quod ad gentilem diuertiſſet. Ecce, quod prælati iure poſſunt reprehendi a ſubditis.*

Sed huic oppoſitioni B. Gregorius reſpondit dicens Theotiſtæ patriciæ, lib.9. epiſt.39.

ritatibus. Nūc econtra oſtēdit, ꝙ ſubditi poſſunt accuſare prælatos: & hoc probatur exemplo Domini & Petri. Nam Dominus permiſit Iudæos contra ſe teſtificari; & ita per conſequens eum accuſare potuerunt. Nā cui permittitur teſtificatio, & accuſatio. Sed ad hoc dupliciter rńdetur prima reſponſio eſt, ꝙ licet Chriſtus ſit paſtor ouium non tamen ſecundū legē veterem & nouā in regē, vel ſacerdotē inūctus erat, quę unctio prælaturam cōfert. Vel dicas, quòd Dńs hoc fecit ex humilitate, & nō de rigore iuris: Paulus ſimiliter reprehendit Petrum, qui maior erat eo. Sed rńdetur ꝙ non fuit mirum: quia cogebat gentes iudaizare, & a fide recedere: ī quo caſu bene accuſantur p̄lati a ſubditis. Itē Petrus fuit reprehēſus a fratrib quia intrauit in domū Cornelij gentilis. Sed huic obiectioni reſpōdetur in ſequenti c.

a ¶Nec in regem.] immo nec regnum eius erat de hoc mūdo. 23. q. 3. § 1.

Petrus.] CASUS. Iudæi reprehendebant Petrum, qui intrauit domū Cornelij gētilis: ſed dicit Greg. ꝙ Petrus bene poterat ſuos repellere ſubditos ex poteſtate ſui officij: ſed reſpōdit ſe hoc feciſſe auctoritate diuinæ virtutis.

a ¶Re-

¶Petrus a fidelibus interrogatus cur ad gentes intraſſet, non ex poteſtate reſpondit, ſed humiliter rationem reddidit. Cap. XL.

Act.12. Petrus poteſtatem regni acceperat: & tamen idem Apoſtolorum primus querimoniæ contra eum a fidelibus factæ, cur ad gentes intraſſet, non ex poteſtate officij (qua poſſet dicere, oues paſtorem ſuum nō accuſent, nec

a ¶ Reſpondit.] Dicens, eandem Deus dedit gratiam eis ſicut nobis, qui credimus in Ieſum.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupra dicto cap. dicens, quod non cogantur prælati exemplo Petri recipere ſubditorum accuſationem, niſi faciant hoc ex humilitate, ſicut fecit Petrus, non coactus; ſed volens: & ita intelligitur ſequens cap.

NOs ſi.] CASVS. Quidam côquerebantur de Leone Papa apud Ludouicum de iniuria eis facta Papa committit ſe Imperiali iuriſdictioni: & rogat Ludouicum Imperatorem, vt tales nûcios mittat ad hæc inquirenda, qui Deum timeant: & qui vicem Imperialis gloriæ ſic examinent, & diffiniant, vt nulla poſſit in poſterum dubitatio remanere, etiam ſi maiora opponantur, ei, quàm ea quæ dicta ſunt.

b. ¶ Aliena.] Hic Papa ſe ſubijcit alioru iudicio: quod facere pôt 1, vt ff. de iuriſ. om. iud. eſt receptû. non tamen eum poſſunt deponere. 9 q 3. nemo. ſecundum H. poſſunt: quia & ſe ipſum poteſt deponere, vt 21. diſtin. nunc autem.

1 Gonc. Ale. de Imo. in l. eſt receptû. ff de iu. om. iud in gl. 3. vbi dicit idê eſſe in Rege Francorum, nô recognoſcente ſuperiorê: q pôt eſſe iudex in propria cã, qd intellige verum quo ad ſibiſubditos: nô quo ad alios, vt patet in ca. nouit & ibi Ho & Ioan. And. ext. de iud.

c ¶ Examuſſim.] i. regulariter vel inuiolabiliter, vel perfecte: quia amuſſis eſt inſtrumentum plumbeum cum quo recti ficantur. parietes vel plumbantur.

ITEM CVM. BALAAM. Hęc eſt 6. pars huius quæſt. in qua probat quod probatum erat, quod ſubditi poſſunt prælatos reprehendere, & etiam accuſare, ſi ad eundem ordinem venire poſſunt, non autem debent eos de occultis vel pene occultis diffamare, & hoc probat per 7. exempla. & per 10. au ctoritates ſanctorum patrum. Ioann. de Fant.

CASVS. Adhuc probat Grat. quinq. exêplis, q ſubditi poſſunt accuſare prælatos, ſcilicet exemplo Balaam: qui fuit ab aſina reprehenſus: & exemplo Dauid, qui fuit à Nathan propheta reprehenſus: & exemplo iniquorum presbyterorum qui fuerunt à Daniele reprehenſi, & exemplo Damaſi & Symmachi, qui fuerût à ſuis ſubditis reprehenſi & accuſati. Sed ſingulis obiectionibus ſingulas ponit ſolutiones per ordinem reſpondendo.

reprehendant: (ſed ex ratione diuinę virtutis, qua gentiles acceperant ſpiritumſanctum, reſpondit. [a]

¶ Operepręttum fuerit ad ipſum B. Gregorium adire: copioſe enim exponit, quæ hic à Gratiano conciſe referuntur.

Cum ergo Petrus potuit ex officio repellere querelas, ſed noluit: non hoc exemplo prælati coguntur ſuſcipere reprehenſionem ſubditorum. Ex hoc etiam humilitatis diſpenſatione intelligitur illud Leonis quarti Ludouico Auguſto dictum.

¶ Apud Iuonem huius capitis hæc eſt inſcriptio. Quòd in præſentia legatorum Imperatoris Leo Papa cauſam ſuam examinari voluerit, idem Nicolaus Imperatori.

¶ Imperiali iudicio Apoſtolicus ſe emendare promittit, ſi quid erga ſubditos iniuſte commiſit.

Cap. XLI

NOs, ſi incompetenter aliquid egimus, & in ſubditis iuſtæ legis tramitem non conſeruauimus, veſtro, ac miſſorum veſtrorum cuncta volumus emendare iudicio: quoniam ſi nos, qui aliena [b] debemus corrigere peccata, peiora committimus, certe nô veritatis diſcipuli, ſed (qd̄ dolentes dicimus) erimus pro cęteris erroris magiſtri. In de magnitudinis veſtrę magnopere clementiam implora mus, vt tales ad hæc, quę diximus, perquirenda miſſos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeât, & cû cta (quemadmodum ſi veſtra præſens fuiſſet imperialis gloria) diligenter exquirant: & non tantum hęc ſola, quę ſuperius diximus, quęrimus, vt examuſſim [c] exagitêt, ſed ſiue minora, ſiue etiam maiora illis ſint de nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine; quatenus in poſterû nihil ſit, quod ex eis indiſcuſſum, vel indiffinitum remaneat. Iuo p. 5. c. 22.

6 Item, cum Balaam ariolus [d] iret ad maledicendum populû; Angelus Domini, aſinæ, cui inſidebat, in via ſe oppoſuit: euaginatoq; gladio eam ab itinere côpeſcuit; quam dum ille verberib. affligeret, in vocem prorupit, & prophetæ veſaniam redarguit. Si ergo animal mutum angelica virtute, prophetæ inſipientiam reprehendit, multo magis ſubditi poſſunt accuſare prælatos ſuos. ¶ His ita reſpondetur Verum eſt, quòd per aſinam ſubditi ſignificantur, & per Balaam prelati: non tamen hoc exemplo probantur prælati accuſandi à ſubditis: ſed ſubditis tantum forma datur humiliter renitendi prælatis, ſi forte eos ad malum cogere voluerint. Balaam namque aſinam vrgens, vt ad maledicendum populo Dei eum ueheret, ſignificat eos, qui verberibus & cruciatibus a ſubditis exigunt, ut eis in malo fautores, & coadiutores exiſtant. Sed quia Angelus, quali- Num 22.

a ¶ Ario-

d ¶ Ariolus.] Ariolus dicitur qui circa aras idolis preces nefarias effundit: & fructum ſibi in triſtitia affert. 26. q 3. igitur genus.

a ¶ Tri-

Digitized by Google

bet videlicet prædicator euaginato gladio, apertè ſcilicet prædicato timore, & horrore futuræ vindictæ, à conſenſu alienæ malitiæ illos reuocat: licet eis in huiuſmodi vocem conqueſtionis prorumpere, & prælatis ſuis dicere; cur nos verberibus affligitis? cur nobis iniuſte iraſcimini? nunquid vobis inobedientes aliquãdo fuimus? niſi nunc, cum ad malũ cogimur? videte illum qui prohibet ab incepto. Non ergo hinc prælati probantur accuſandi à ſubditis.

a ¶ Trahenda.] 22. quæſt.2.ſi quis peccatus.

b ¶ Sanguinis] 23. quæſtio. vltim. his à quibus & capi leg & cap.occiden & ext ne cleri. vel mona. ſententiam ſanguinis.

Si quis

2.Reg.12. *¶ Item cum David adulterium, & homicidium cõmiſiſſet; miſſus eſt a Deo Nathan propheta, vt eum redargueret. Ecce quòd prælati ſunt arguendi, & reprehendendi a ſubditis. ¶ Sed notandum eſt quòd duę ſunt perſonę, quibus mũdus iſte regitur; regalis videlicet & ſacerdotalis. Sicut reges pręſũt*
2.Reg.6. *in cauſis ſeculi, ita ſacerdotes in cauſis Dei. Regum eſt corporalem irrogare pœnam; ſacerdotum ſpiritualem inferre vindictam. Dauid ergo etſi ex regali vnctione ſacerdotibus, & prophetis pręerat in cauſis ſeculi: tamen ſuberat eis in cauſis Dei. Vnde reges à prophetis, & a ſacerdotibus vngeban-*
2.Paral.26. *tur; & eorũ oblatione peccata regũ expiabantur. ¶ Sicut ergo Ozias à Domino lepra percuſſus eſt, quia ſacerdotum officia vſurpare voluit: ſic ſacerdotibus, & prophetis regum uſurpare officia non licuit. Nathan ergo propheta cum regem redarguit ſuum eſt executus officium, in quo erat rege ſuperior, non vſurpauit regis officium, in quo erat rege inferior: monuit eum, vt per pœnitentiam peccata ſua expiaret, non tulit in eum ſententiam qua tanquã*
Theodo.hiſt.eccl. l.5.c 17. Niceph.l.13.c.34. Ro 13. 1. Pet 2. † al.excommunicaterum. Dan.13. *adulter, & homicida morti addiceretur. ¶ Sic & Beatus Ambroſius Theodoſium & Beatus Innocentius Imperatorem Archadium excommunicauit, & ab eccleſię ingreſſu prohibuit. ¶ Sicut enim non ſine cauſa iudex gladium portat ita non ſine cauſa claues eccleſię ſacerdotes accipiunt. Ille portat gladium ad uindictam malefactorum, laudem vero bonorum: iſti claues ad excluſionem excommunicandorum & reconciliationem pœnitentium. Hoc ergo exemplo ſubditi probantur reprehendendi a prælatis, non prelati a ſubditis. ¶ Item Daniel nulla legitima poteſtate functus iudices a populo conſtitutos de falſo teſtimonio conuicit, & conuictos damnauit. Conſtat ergo ꝙ nullam poteſtatem habentes poſſunt redarguere dignitatibus ſublimatos. ¶ His ita reſpondetur. Miracula (& maximè veteris teſtamenti) ſunt admiranda, non in exemplum noſtræ actionis trahenda* [a]. *Multa enim con-*
1.Reg 15. *cedebantur tunc, quę nunc penitus prohibentur. Tunc enim Samuel Agag pinguiſſimum regem Amalech in fruſta diuidendo conſcidit: nunc nulli eccleſiaſticorum iudicium ſanguinis* [b] *agitare licet. Tunc Phinees Iudaũ*
Num. 25. *coeuntem cum Madianita interfecit, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam: hodie ſacerdotibus in perniciem ſui officij verteretur. Exemplo ergo Danielis non ſolum accuſandi, vel redarguendi, ſed etiam iudicandi poteſtatem ſubditi in prelatos vendicarent: ſi illud in argumentum noſtre actionis liceret aſſumi, quod nulla unquam auctoritate permittitur. Magis ergo ex hoc fa-*
Eſa.9 & 42. *cto datur intelligi: quod in nouiſſimis temporibus ſuſcitaret Deus ſpiritum pueri iunioris, illius videlicet de quo per prophetam dicitur: [Puer natus eſt nobis.] & iterum: [Ecce puer meus.] Qui iudices iniquitatis, ſcribas ſcilicet, & phariſęos falſis criminib. Suſannam, ideſt eccleſiam accuſantes, & ream adulterij pronunciantes, eo quòd Chriſtum ſequeretur, conuinceret, & condemnaret. ¶ Item Hieronymus a refert in libro uirorum illuſtrium, quòd Damaſus Papa a ſubditis de adulterio accuſatus cum quadraginta † duo-*
† al. XIV. Initio 4. ſynodi ſub Symmacho. *bus epiſcopis ſe purgauit. ¶ Item Symmachus Papa in Romana ſynodo dignitate expoliatus prius ſtatui ſuo reddi decernitur, vt tunc veniret ad cauſam, & ſi ita recte videretur, accuſantium propoſitionibus reſponderet. Dignares uiſa eſt maximo numero ſacerdotum, quę mereretur effectum: & cum poſtmodum ordinaretur, quomodo eſſet accuſandus: prefatus Papa, ut cauſam diceret, occurrebat: ſed ab emulis eſt impeditus.*

Digitized by Google

S I quis.] CASVS. Quidam redarguebat Grego. quòd multa faciebat contra rationem, Dicit Grego. vt veniat ad Apoſtolicam ſedē, & ibi cognoſcatur, vt iſta inter eos feratur ſententia.

Forum rei ſequi debet actor.

a ¶ Si quis.] Quia actor forū rei ſequi debet: extra de ſo. compe. cum ſit generale. & C. de iuriſ. om. iud l. iuris ordinem. vel quia cauſa fidei eſt, quæ in eccleſia eſt tractāda, vt 23. q vlt. cōuenior. & ſu. ea. q. 2. præceptum 23. q. . quoties.

farcire modis omnibus compellatur: & ſi de cętero ad epiſcopatum aſpirare tētauerit, in monaſterium ad agēdam pœnitentiam perennem detrudatur.

d ¶ In corporali.] Scilicet adulterio vel inceſtu, vt 30. quæſtio. 1. non debet ſecus ſi de ſimplici fornicatione, pro

a ¶ Hieronymus.] *In catalogo B. Hieronymi, aut alijs ipſius libris nihil tale legitur, in vetuſtis tamen Pontificalibus in uita Damaſi hoc refertur.*

Item Gregorius ait de ſe ipſo.

¶ Redarguendi ſe licentiam beatus Gregorius alijs preſtat. Cap. XLII.

Poly. l. 1. tit. 18. Anſel. 2, c. 20.

S I quis[a] ſuper his nos, arguere voluerit, vel extra auctoritatem nos facere contenderit; ueniat ad ſedem Apoſtolicam, quo omnia eccleſiaſtica negotia, de quibus quęſtio habetur, confluere iuſſa ſunt: vt ibi ante confeſſionē[b] ſancti Petri mecum iuſte decertet, quatenus in ibi vnus ex nobis ſententiam ſuſpiciat ſuam.

¶ *Eſt Gregorij quarti epiſtola citata ſupra ead. q. 6 c. decreto noſtro & d. ſt. 19. nulli fas. in qua epiſtola cum multa dixiſſet de priuilegijs, & primatu Romanæ eccleſiæ, iſta adiungit.*

Ex his omnibus colligitur, quòd ſubditi poſſunt reprehendere, & accuſare prælatos[c] ſuos. Sed ſicut de Chriſto dictum eſt, quādo Iudæis dixit: [Si male locutus ſum, &c.] ita de iſtis intelligendum eſt, quod ſuo exemplo prælatis dederunt facultatem recipiendi ſubditos in accuſationem ſui ſed non coegerunt, Item.

b ¶ Confeſſionem.] id eſt, ſcripturam.

EX HIS. CASVS. Concludit Gratia ex ſupradictis, prælatos poſſe a ſuis ſubditis accuſari, cū iſti tres Apoſtolici fuerint a ſuis ſubditis accuſari Sed reſpondet, ꝙ illi Apoſtolici exemplo Domini non coegerūt alios prælatos recipere ſubdito in accuſationem ſua: ſed pmiſerūt in hoc fieri ex humilitate.

Accuſatus quandoque dat expenſas accuſatori.

c ¶ Prælatos.] Et dabuntur eis expenſæ ab epiſcopo q ē accuſant ſi egēt, vt ext. de acc. c. ex parte. nā & datur ſeruo agenti cām libertatis. C. de ot. cog l. vlt ſimiliter ei qui egit de inofficioſo teſtamento. & obtinuit. ſi aduerſarius appellat, ff. de inof te l. ſi inſtituta. § penul.

¶ De eodem. Cap. XLIII.

Burc. l. 1. 182. Iuo p. 5. c. 298. † al. Docleatina

P *Aulus Dyaclinæ † ciuitatis epiſcopus accuſatur à ſubditis de lapſu carnis; conuincitur, deponitur, alius loco eius ſubſtituitur. ¶ Hoc an ex diſpenſatione accuſati, an ex rigore iuris ſit factum, ex regeſto Gregorij ad Ioannem epiſcopum primę Iuſtinianæ. lib. 10. epiſt. 35. poteſt deprhendi, vbi ait.*

¶ *Verba ſunt Gratiani, qui proponit ſummam ſequentis capituli, quod ſæpe facere ſolitum eſſe multis locis eſt notandum.*

P Aulus] CASVS. Paulus dyaclinę ciuitatis epiſcopus fuit accuſatus à ſubditis de lapſu. deinde conuictus depoſitus fuit epiſcoporum iudicio, & ſubſtitutus fuit ei poſtea Nemeſion: quod an fuerit factum voluntate vel neceſſitate ſequenti capitulo declaratur

¶ Paulus Deaclinę. † ciuitatis epiſcopus ſubditorum accuſatione conuictus deponitur. Cap. XLIIII.

† al. Docleatinę.

Burc. l. 1 c. 183. Iuo p. 5. c 298. † al. doclinatinę.

L Ator Nemeſion ad nos veniens indicauit, quòd Paulus Dyaclinę† ciuitatis epiſcopus, inter alia mala incorporali[d] crimine lapſus à ſuis clericis accuſatus, & conuictus, epiſcopali ſententia depoſitus eſt; poſtea cum auxilio ſęcularium veniens epiſcopatum more prędonis ingreſſus eſt: ablatiſq; rebus eccleſię dilectiſſimum Nemeſion[e] latorem preſentium ſibi ſubſtitutum, ab eo

L Ator.] CASVS. Paulus epiſcop' depoſitus fuit & Nemeſiō fuit eis ſubſtitutus, quē paulus more prędonis epiſcopatum ingreſſus ab eccleſia proiecit, & ad necem fere perduxit, res eccleſiæ auferendo, de quibus omnibus Nemeſion conqueſtus eſt Papæ Papa mandat Ioanni epiſcopo, vt ſi dictus Paulus res eccleſiæ abſtulit, eum reddere compellat. Si uero ipſi Ioanni cōſtiterit eum tantum res proprias abſtuliſſe: licet grauiter deliquerit (ne addatur afflictis afflictio) eas permittatur habere: ita tamen quod ſi damnum eccleſię intulit, re-

pro qua hodie non deponitur, vt 82. diſt. presbyte. & 34. diſt. fraternitatis. niſi de rigore factum fuerit. 82. diſtinct. ſi quis epiſcopus. & cap. presbyter. aut diaconus t.

e ¶ Nemeſion.] Nota ꝙ Papa non uocat eum fratrem licet eſſet epiſcopus, hodie aliud eſſet. extra de cri. fal. quam graui.

Fornicat' ſimplex nō eſt digna depoſitione.

3 Adde ad hoc tex. in l. ſi adulteriū. cum ibi no. per Bar. ff. de adult.

a ¶ Excu-

Digitized by Google

a ¶[Excuſatione ceſſante.] Iuſta tamen exceptio, vel excuſatio admittitur, extra de offi. deleg ex parte.
b ¶[Reddere.] Cum de mero iure deberet iſte in exilium relegari centum milliaribus a ciuitate remotus. C. de epiſc. & cle. quicumque. Item cadere debuiſſet a iure ſuo

e ¶[Tulit.] Arg. contra. 16 q. 6. placuit. & cap. de lapſis. vbi dicitur, ꝙ monaſterio traduntur res depoſiti. ſed illud verum eſt quando detruditur in monaſterium, ſed hic non fuit depoſitus.

HOC EDICTO. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradicto c. lator. ꝙ cum accuſatores epiſcopi vel depoſitores nō puniuntur, ſed cōtra depoſitum proceditur, vt amplius ad epiſcopatū nō aſpiret: apparet ꝙ ſubditi admiſſi ſunt contra ſuū prelatum nō ex diſpenſatione ſed ex cenſura canonū. Et quod admitti poſſunt, probat per ſequentia cap.

episcopatu proiecit, & ad ſummā iniuriam, ac necē penè perduxit. Fraternitas itaq; veſtra hæc omnia curet addiſcere, & quæcumq; eccleſiæ abſtulit, omni mora, vel excuſatione ceſſante [a] reddere [b] cōpellat. Si uero nihil eccleſiæ, ſed propriū [c] ſe dixerit abſtuliſſe (quamuis graue, & iniquum fuerit, vt non à vobis [d], vel à metropolitano eius hoc petierit, ſed temerario auſu agere præſumpſerit) verumtamen ſi quid proprium tul [e] ſub fraternitatis ueſtræ debet examine conſtare, ſi uerū eſt. Sed & illud diligenter querendum eſt, ſi quid male de rebus dilapidauit eccleſię, vt ex eo quod nunc abſtulit, illud reformare, ac ſatisfacere modis omnibus compellatur.

¶In hoc capite non referū tur ipſa omnino verba Gregorij (quod à Burchardo & Iuone fit) ſententia tamen ſatis expreſſa eſt.

† *al. dicto*

Hoc edicto † [f] non in accuſatores, vel depoſitares vlciſcitur; ſed in depoſitum ulterius proſequitur, vt ſi ultra ad epiſcopatum aſpirare tētauerit, modis omnibus repellatur, & ad agendā pœnitentiā perennem in monaſterium detrudatur. Quem ergo Gregorius ad epiſcopatū aſpirantem omnibus modis repellit, quē grauı pœnitentia ſubijcit; patet non ſua diſpenſatione [g], ſed canonum cenſura a ſubditis eſſe accuſatum, & conuictum. Et vt iam non exemplis, ſed legibus agamus; videndum eſt, quid Gregorius ſcribat Innocentio [a] & reliquis epiſcopis Sardiniæ lib. 7. indict. 2. epiſt. 8. ita dicens.

a ¶[Innocentio.] *In originali impreſſo eſt,* Vincentio atque quā plurimis epiſcopis. *In vetuſto autem exemplari Vaticano exprimuntur nomina epiſcoporum, ad quos hæc epiſtola ſcribitur hoc ordine.* Vincentio, Innocentio, Mariniano, Libertino, Agathoni, & Victori epiſcopis Sardiniæ.

f ¶[Hoc edicto.] Verba ſunt Gratiani vſq; ad illum locū, vt ſi vltra. & à loco illo ad locum illū, quam ergo, ſunt uerba Gre. exinde ſunt uerba Gratiani.
g ¶[Diſpenſatione.] ideſt, uoluntate.

¶Quòd ſubditi prælatos ſuos accuſare poſſunt.
Cap. XLV.

Metropolitanum [h] ueſtrū in aliquo [i] poſtponere nō præſumatis; excepto ſi (quod non optamus) † cōtra eundem habere vos aliquid cauſæ contingat, ut ob hoc ſedis Apoſtolicæ iudicium petere † debeatis.

† *al. iudicium requiratis.*

METROPOLITANŪ.] CASVS. Præcepit Grego. Innoc. & alijs epis Sardiniæ, vt in cauſis ſuū metropolitanū non deferant, niſi uelit agere cōtra eum in quo caſu ad Apoſtolicā recurrant.

h ¶[Metropolitanū.] Ex contemptu 3. alias omiſſo eo poſſunt adire Papam, vt ĩ ea q 6. c. 2. & 3. Itē ĩtellige illud qn̄ epi inter ſe litigāt. nam ſi epiſcopus litigat contra clericum, tūc coram arbitris eſt litigādū 11. q. 1. ſi clericus. Ex contemptu ergo intellige fieri, quando ſine cauſa declinatur eius iuriſdictio ſicut dico, ꝙ ſine cauſa nō poteſt quis declinare iuriſdictionem epiſcopi etiam per querelam factam Papæ 4. vt plene dixi in conſtitu. vt debitus, extra de appell. argu non eſſe appellandum omiſſo medio, ſed hic non loquitur de appellatione.

3 Adde Alex. de Imol. in l ſi videf. §. hoc iudiciū. col. 4. ff ſi qs ius dicē. nō obtemp.

Iuriſdictio epī ſine cā non poteſt declinari.

4 Hoc indiſtinctè reprobat, cū ei legatus adeat. extra de or. leg c. 1. & ita hēt cōſuetudo ſm Gof. q̄ eſt optima legū interpres. ext. de conſuet. cū dilectus Arch.

i ¶[In aliquo.] Epiſcoporum enim eſt iudex ordinarius primo loco metropolitanus 10. q. 3. quia cognouimus. 11 q 1 ſi clericus. aduerſus.

Item uniuerſis epiſcopis cōcilij Nicaſij lib. 10. epiſ. 27.

¶Vitam prælatorum ſubditi nulla diſſimulatione negligant. Cap. XLVI.

Sicut (inquit) laudabile, diſcretumq; eſt reuerentiam,

1 Quòd iſte nō fuit punitus ꝗ miſericordia factū eſt: ꝑut no. L. & lo. 16. qō. 1. placuit.
2 Iſta decr. non probat hoc ſimpliciter: qa ibi vtrumq, ius fuit deductū in iudiciū. Arch.

ſuo 1. C unde ui. ſi quis in tantam, 16. q 6 placuit. ſed melius eſt ut eum ſua auferre ſinat eccleſia, q̄ in perniciem eccleſiæ amplius incandeſcat, ut J. 17. q. vlt. §. vlt.
c ¶[Proprium.] Hic vr̄ ꝙ ſpoliator poſſit ſpoliato referre quæſtionem proprietatis. extra de cau. poſ c. eum eccleſia 2. & ſeq. quod non eſt uerū, ut extra de reſti. ſpol. item cum quis. & c. in literis. ſed diſpenſatiuè cum ipſo actum eſt, ut patet in glo. præcedenti.
d ¶[Vt non à uobis.] Loquitur primati: quia apud metropolitanum prius eſt conueniendus, vt infra, c. proxi. & 9. q. 3. nullus primas. & c. conqueſtus.

SICUT.] CASVS. Clementius patriarcha fuerat de quibuſdā criminib. accuſatus: quare Papa delegat cauſam epiſcopis concilij Nicaſij, & ꝑcipit illis, ut cū omni ſolicitudine ac viuacitate quæ dicta ſunt inueſtigentur, & ſi uera fuerint, canonicè puniantur, & ſi quis in hoc fauore perſonæ gratia vel quolibet blandimento

n. gli.

Digitized by Google

negligens fuerit, apud Deum iſtorum criminum particeps reputabitur.

a ¶Perlata.] A ſubditis. & ſic facit ad propoſitum Gratiani 1. aliter hoc c nihil facit ad propoſitum Grat. niſi uelis dicere eo ipſo ꝙ dedit alijs licentiam iudicandi, ergo & accuſandi.

quilibet poſſit accuſare ſuum epiſcopum, & hoc c. continuatur illi 12 q 2 quatuor.

d ¶Protinus.] Nonne neceſſaria eſt admonitio? certè ſic. Ideo expone protinus, ideſt, poſt tertiam admonitionem 2. vt ſ. ea. q. 1 ſi peccauerit. ſic. ext. de ſimo. licet.

e ¶Pon-

1 Cum iſti cognoſcere debeant ex delegatione Papę. L. Idē ſentit hic H. & Io. de Fā.

2 Idē ſentit hic H. & I.

b ¶Hortamur.] Nota ꝙ per verbum hortamur, & monem⁹. mandat iuriſdictio ſic ſ. ea. q. 1. notum. ſi de offi. præſi. ſępè. vltū ꝙ prouinciale cōcilium ordinario iure cognoſcat de primate ſiue de metropolitano ſuo. nā cū cōcilium iudicet de Papa in his in quibus ipſe poteſt iudicari. ergo concilium Metropolitani poteſt iudicare de ipſo. Ad hoc inf ea. 14 q8 arg. cōtra. 17. d. multis. nā ibi appellatur a concilio ad metropolitanū: ergo cum concilium ſit minus metropolitano, non poteſt ipſum iudicare. 21 diſt. inferior. Sed poteſt dici, ꝙ quantum ad ſua negocia, eſt minor metropolitan⁹ cōcilio: quātum ad aliorum negocia eſt maior. Sed in c. multis. non appellat a concilio, ſed a quadā congregatione epōrum ad metropolitanū: ſed adhuc obſtat 21. diſ. nunc autem. Sed poteſt dici, ꝙ poteſt iudicare de ipſo concilium: non tñ cū cōdēnare poteſt, ſed quod poſſit iudicari à cōcilio, bene facit 9 q. 3 ſaluo. & c. ſi autē. & 63 diſtin. Salonitanæ. Sed eſt argum. contra ſupra c prox. Ioan.

Concilium prouinciale an poſſit de archiepiſcopo cognoſcere.

& honorem debitū exhibere prioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi qua inter † eos correctione indigent, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum (quod abſit) corpus incipiat morbus inuadere, ſi languor nō fuerit curatus in capite. Quædā [a] enim ad nos de Clementio primate veſtro perlata [a] ſunt; quæ quoniam ita grauia ſunt, vt tranſire indiſcuſſa vllo modo non debeant; fraternitatem ueſtrā hortamur [b], vt cū omni ſolicitudine, ac viuacitate mentis indagare multis modis debeatis illata; & ſi ſunt, vt audita ſunt, vltione canonica reſecentur. ¶Admonemus aūt, vt non cuiuſquam perſonæ gratia, non fauor, non quodlibet blandimentum quenquam veſtrum, vel ad diſcutiendum, quę nobis nunciata ſunt; molliat; vel à veritate excutiat: ſed ſacerdotaliter ad inueſtigandā vos ꝓpter Deum veritatē accingite. Nam ſi quis in hoc piger, aut negligens eſſe præſumpſerit; dictis criminibus apud Deum ſe nouerit eſſe participem, cuius zelo ad perſcrutandas ſubtiliter nefandi cauſas facinoris non mouetur.

† al. in eis.

a ¶Quædam.] Et hic ſummatim referuntur verba B. Gregorij. Quare pauca tantum quædam ſunt addita, quæ neceſſaria videbantur.

Hæc ſi quis ſpecialia, & ex his generalē regulā colligi nō oportere cōtēdit: audiat al qd Gelaſius C. XXVIII. dicat omnibus clericis cuiuſcunque ordinis, ita ſcribens.

a ¶CXXVIII.] Hic citatur numerus capitum, vt eſt in codice canonum; de quo in præfatione dictum eſt.

¶Clerici exceſſus ſui epiſcopi auribus deferant Romani Pontificis. Cap. XLVII.

Gelaſius epiſcopus per Lucaniam, & Brutū, & Siciliam conſtitutis, epiſt. 1. cap. 30.

Accuſatus quis qñque cogitur.

QVapropter [c] nec clericorum quiſpiam ſe Apoſtolicæ † offenſę futurum confidat immunē; ſi in his, quę ſalubriter ſequenda Apoſtolica deprompſit † auctoritas, ſiue epiſcopum, ſiue presbyterum, ſiue diaconum viderit excedentē, non protinus [d] ad aures † Romani Pōtificis [e] deferre [f] curauerit; probationibus duntaxat competenter exhibitis, vt trāſgreſſionis vltio fiat, & cæteris interdictio [g] delinquendi. Sin † vero [h], modis omnibus erit vnuſquiſque pontificum ordinis, & honoris ſui eliſor,

† al. huius.
† al. prompſimus.
† al. noſtras.
† al. Sui vero modis omnibus erit vnuſquiſq; pontificum ordinis, & honoris eliſor.

3 Ad idē C. de ege. & ma diffamari. C. de priua. car. l. 1. circa ſi.
Et eſt ſpāle in dilapidatione vt quilibet cleric⁹ teneat denūciare, & eſt rō quia inſimul debent adminiſtrare: aliàs ſecus Sed contra quod ad hoc. ſ. c. px. i. n aut i his q̄ ſunt, &c. vnde dico ꝙ quilibet clericus tenet denunciare crimē ſui ꝓlati ſm Ioā.

HÆC SI QVIS. CASVS. Dicit Gra. ꝙ quę ſupra dicta ſunt ꝙ ſubditi poſſunt accuſare pręlatos, generalia ſunt & non ſpecialia: & ſi quis dicat ea eſſe ſpecialia, audiat quid dicit Gelaſius de omnibus clericis generaliter cuiuſque ordinis.

QVapropter.] CASVS. Hoc continuatur illic. 12. q. 2 quatuor. vbi dicitur, ꝙ de redditibus eccleſiæ quatuor debent fieri portiones prima epiſcopo: ſecunda clericis: tertia fabricæ: quarta pauperibus eſt aſſignāda. Dicitur ergo in hoc c ꝙ ſi quis clericus uiderit prælatum ſuum in iſtis quartis diſtribuendis peccantem & excedentem, ſtatim debet Romano Pontifici nunciare, & probare quod nūciat, ut puniatur excedens: quod ſi non fecerit, deponatur.

c ¶Quapropter.] Videtur hic ſpecialis caſus, in quo

e ¶Pontificis.] Vel alterius ſuperioris. Ioan.

ADDITIO. Idem ſentit Hug. in ſuo caſu huius cap.

f ¶Deferre] ideſt, denunciare Hic habes ꝙ aliquis cogitur accuſare, vt 2 q 1 quiſquis & 5. q. 5. c. 1. extra qui fil. ſint legit. c cauſam & 24. q 3. tam ſacerdotes 3 ar. cōtra extra de acc. licet. in ſi & 5. q. 2 ſi primates & 3 q. 4. clericus. & C. ut nemo inuit. agere. l. una Sol ad denunciationem quilibet tenetur, de qua hic loquitur. nō autem accuſatore ut in contrarijs.

g ¶Interdictio] Forte ſpeciale eſt. in dilapidatione, ut quilibet teneatur denunciare.

h ¶Sin uero.] ideſt, ſi non fecerit quod dictum eſt de quatuor portionibus. 12 q. 2. quatuor.

a ¶Sup-

Digitized by Google

a ¶Supprimēda.] inf. 5. q. 5. ſi primates. contra. ſed illud de crimine iniuriarum, de quo poteſt epiſcopus componere cum clericis ſuis, ſiue inter partes.

S I quid.] CASVS. Præcipit Papa quibuſdam clericis, vt ſi viderint pontificem ſuum damnificantem res eccle-

ci non admittantur, exceptis criminibus niſi accuſati ſint de crimine infamati. Sed prima poſitio magis conſonat literæ, & verior videtur.

c ¶Aut laicos.] Accuſantes epos aut clericos decernimus non eſſe recipiendos paſſim, & ſine probation . Io.

ſi cuiquam clericorum, vel eccleſiæ totius auditui hæc putauerit ſupprimenda [a].

Idem.

¶De eodem. Cap. XLVIII.

Iuo p. 5. c. 151. Anſ. l. 7. c. 161. Poly. l. 3. tit. 12. & lib. 4. tit. 18.

SI quid in eccleſia damni, aut in his, quæ ſunt præceptionis noſtræ auctoritate α prohibita, pontificem veſtrum videritis admittere, mox noſtris auribus relatione [b] ſignate, vt quid fieri debeat, cenſeamus.

α ¶Auctoritate.] *Abeſt iſta dictio a pleriſque vetuſtis exemplaribus, & ab alijs collectoribus, qui etiam Gelaſium citant.*

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 21.

¶Clerici, aut laici ſine examinatione ad epiſcoporum accuſationem non admittantur. Cap. XLIX.

Anſ. l. 3. c. 115.

CLericos, aut laicos [c] accuſantes epiſcopos, aut clericos paſſim β, & ſine probatione, ad accuſationem nō recipiendos decernimus, niſi prius eorum [d] diſcutiatur exiſtimationis γ opinio.

β ¶Paſſim.] ἁπλῶς, καὶ ἀδοκιμάστως, *quæ Dionyſius vertit* temere, atque indiſcrete, *poſſuntque etiam coniungi cum ſequenti membro Id vero copioſe exponitur in concilio Conſtan. 1. cap 6.*

γ ¶Exiſtimationis opinio.] ἡ ὑπόληψις, *Ideſt, exiſtimatio.*

Item ex ſynodo Romana.

¶Quælibet perſona epiſcopos, aut alios accuſans, monſtranda documentis inferat. Cap. L.

in c. Hadriani, c. 24. Caius in epi. ad Fœlicem. c. 2. Sixtus iij epſ orien tal. c. 2. Lib. 7. capitul. c. 438

SI quis epiſcopus presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici apud epiſcopos (quia alibi [e] non oportet) a qualibet perſona fuerint accuſati, quicumque fuerit ille, ſiue ſublimis vir honoris, ſiue vllius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis [f] arripuerit, nouerit docenda δ probationibus [g], monſtranda documentis ſe ſe debere inferre.

δ ¶Docenda.] *Sic apud Sixtum tertium, & in capitulari: apud Caium vero, & Hadrianum paulo aliter, quemadmodum, & alijs locis huius capitis nonnulla, ſed non magni ponderis, ſunt varietates.*

Item Damaſus Papa Stephano archiepiſcopo, epiſt. 3. cap. 3.

ſup. ea. c. teſtes verſ. ſacerdotes. Poly. l. 1. c. 172. Iuo p. 5. c. 290.

¶Sacerdotes non accuſent, qui ad eundem ordinem prouehi non poſſunt. Cap. LI.

SAcerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) criminari nō

d ¶Eorum.] ideſt laicorū, vel clericorū, ſi ſūt ignoti, vt ſu e. quærendū, vel eorū, ideſt, epiſcoporū, q accuſantur, quia ſi vita eorum antea bona fuit, laici in nullo poſſunt eos accuſare vt ſu. e. q. 1. in primis in fi. & extr. de teſta. veniens. b vero mali, & laici, & quilibet criminoſi admittuntur [1] niſi inimici, & conſpiratores. extra de ſi. licet Hely & de ſen. & re iud. cum I. & A. Et ex hoc loco Baz. fundauit ſuam opinionē, vt dixi in ſūma: ſed intelligas loqui in illis cauſis, in qb. laici poſſunt accuſare clericos.

Laici an poſſint clericos accuſare.

[1] Hoc intelligi in exceptis criminibus Ioan. de Fant. Imperij meri ē de criminib. cognoſcere.

S I quis eps.] CASVS. Dr hic qp qs accuſauerit epiſcopū vel diaconū, vel alterius ordinis clericum, de quo vix aliquis commendatur accuſator, eūex odio fieri pſumatur, ſciat ſe dēre talia crimina inferre; quæ probationibus, & documentis valeat plenarie demonſtrare.

e ¶Quia alibi.] Arg. qp ſolus eps hēt merum imperiū in ſua diœceſi, vt 1. q. 1. de pſona 5. q. 6. delatori hoc. n. eſt merum imperium, l. cognoſcere de criminib. ff. de offi. eius cui mād. eſt iuriſ [2] & l. 1. ff. de of. pti. ill. cītas § qui vniuerſas. & C. de p ba. ſciant.

[2] Sub & iō in generali cōmiſſione non transferuntur, vt in iſta lege hic allegata, & ff. de pi. oblig a & legitur & not. ext. de of. le. qp trāſlationē. Ar.

f ¶Illaudabilis intētionis.] accuſationē vocat illaudabilem intentionē: quia cauſa materiam criminibus creare noſcuntur. C. de iudi. propeſtandū, & pſumitr ſemper, & inuidię cā fiat accuſatio, vt 6. q. 1. ſi omnia, & quia vix ſine culpa experiri poteſt: ideo clerici ab ea abſtinere debent, vt de pœ. d. 5. qualitas ſu. ea q. 6. decreto. Vel dic illaudabilem quo ad vulgi opinionem. Nam præſumitur alias qs bono zelo accuſare, vt extra de do. & contu. veritatis. in parte deciſa. Ex charitate enim debet prouenire accuſatio. extr. de acc. ſi quis eps, & qui accuſat, publicæ ſalutis cuſtodiam gerit, vt C. de famoſis libel. l. vna.

Accuſatio ex charitate debet pueīre

g ¶Probationibus.] Sic C. de proba. ſciant. Ioan.

eccleſiæ, vel facere contra prohibitionem, denuncient ſibi, vt puniatur.

b ¶Relatione.] Ex hoc patet quod loquitur in denunciatione, & c. ſicut c ſuperius Ioan.

C Lericos.] CASVS. Videtur in hoc c. dici, qp clerici, & laici, qui proni ſunt, & faciles ad accuſandū alios, non debent admitti ad accuſandum epos, vel clericos, niſi prius eorū opinio, & vita diſcutiatur: Beneuen. tamen intellexit aliter, hoc mō ſcilicet, qp clerici vel lai-

Cri-

Digitized by Google

CRiminationes.] CASVS. Dicitur, ꝙ ſi aliqui ſint ignoti,qui velint alios accuſare, ꝙ non ſunt admittendi,niſi prius coram iudice ſe probent irreprehenſibiles eſſe, & omni ſuſpicione carere. Si intelligas c.de notis, dr̄, ꝙ non ſunt admittēdi ad accuſationē ſacerdotū niſi probent corā iudice,&c. qd̄ ꝓbatur eo ipſo, ꝙ contrariū non probatur.

a ¶Per alios.] ideſt, procuratores. inf. 3. q.9.abſens.

b ¶Et actis.] i. actionibus 1 vel literis eṗorum ſuorum, vt 19.q.1.ſi duę,& hoc ſi ſunt ignoti, & eſt ſi.inf.3.q.5.canonica.vel tm̄ valet eis teſtimonium populi, quantū examinatio, vt 24.d.c.1.lo.

1 Vñ dicit L.acta publica vocat eorum bona opera publica, per quæ manifeſtedocetur, ꝙ illis carent, & illa hñt. Arch.

COLLIGITVR. CASVS. Grat.ex ſupradictis īfert, ꝙ ſubditi bene poſſunt accuſare prælatos. Sed poſtea quærit an monachi poſſunt accuſare eṗos, & videtur, ꝙ remoueantur, & hoc probat per ſeq. cap.

PLacuit.] CASVS Hoc ca. intelligitur de monachis ſm Gra. Sic ergo pone caſum. Quæſitum fuit ab Hadriano, an monachi vocē accuſādi eṗos, vel contra eos teſtificandi habeāt. Et rñdet ꝙ nō, quia mortui ſunt non humanis actibus, quia loquuntur vt alij homines, vel quia interſunt cōtractibus, vt emptionis, vel venditionis, ſed diuinis, i. accuſationibus eṗorum, quæ Dei timore fieri debent. in concilio etiam Chalcedonen. præcipitur vt non præſumāt eccleſiaſticas actiones attrectare. Quidā tn̄ intelligunt hoc c. de criminoſis qui mortui ſunt non humanis vocibus, i. malitijs, ſed diuinis, ideſt bonis operibus, vel humanis, qui vocem habent, vt alii homines, & ſecūdum hoc non facit ad propoſitum Gratiani.

Idem ſen... hic L. ſed ...on videtur ...ona litera, ...m nullum ...torum capi...lorum hic legatorum ...Hadriani, patet ex ...ſorum ſuaſcriptio... Arch.

poſſunt,nec in eos teſtificari,qui ad eundem non debent, nec poſſunt prouehi honorem.

Item Iginus Papa,epiſt.1.

It em Lucius Papa epiſt.vnica.

¶Niſi irreprehenſibiles in maiorum accuſatione non recipiantur. Cap. LII.

CRiminationes maiorum natu per alios[a] non fiant,niſi per ipſos,qui crimina intendunt;ſi tamen ipſi digni, & irreprehenſibiles apparuerint, & actis [b] publicis docuerint omni ſe ſuſpicione carere,& inimicitia, atque irreprehenſibilem fidem habere, ac conuerſationem ducere.

Iuo.p.6.c.126.

Colligitur itaque ex his omnibus, quòd ſubdiii in accuſatione prælatorum ſunt admittendi. Nunc videndum eſt, an monachi in accuſatione epiſcoporum ſint audiendi.

Hadrianus Papa in capitulis, c. 31. videtur eos ab accuſatione remouere ita dicens.

Item Stephanus ep. 2.&Melchiades.ep. vnica. inf.3.q.4.hi, qui capit 1.7.c.322. Anſ.l.3.c.88. Iuo p.16.c.332. Pann.l.5.c.45. Cod. l. penult. qui accuſare non poſſunt,

¶Monachi ſacerdotes accuſare, vel in eos teſtificari non poſſunt. Cap. LIII.

PLacuit [c] eorum accuſandi ſacerdotes, & teſtificandi in eos vocem obſtruere,quos non humanis, [α] ſed diuinis vocibus mortuos eſſe [d] ſcimus: quia vocem funeſtam [e] interdici † potius,quàm audiri oportet.

† al.interdi di.

α ¶Non humanis.] *In epiſtola Stephani eſt,* quos humanis,& diuinis vocibus damnatos, vel mortuos eſſe cognoſcimus, *In epiſtola autem Melchiadis eſt,quemadmodum hic reſtitutū, eſt ex vetuſtis exemplaribus Gratiani, & capitulo Hadriani; ſed ſubiungitur.* Quoniam infidelis homo mortuus eſt in corpore viuente: *& fortaſſe ſignificatur locus Mat.*8. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos: *aut locus Pauli 1.Tim.5.* viuens mortua eſt. *Quamobrem quod proprie pertinet ad homines, maximiſque flagitijs obnoxios (vt eſt infra 3.q.5.c.canonica.) non bene videtur hic referri ad monachos: ſed minime id malitioſe factum eſt,cum Gratianus monachus eſſet.*

16.q.1. qui vere,

Item in concilio Chalcedonen.c.4.præcipitur,vt eccleſiaſticas actiones monachi attrectare non præſumant.

Item Pelagius II.epiſcopis Italię.

¶Monachi in accuſatione non ſunt audiendi. Cap. LIIII.

NVllus monachus talia vnquam arripiat,nec ſecularia [f],aut eccleſiaſtica [g] negotia perturbare præſumat;quia mortua in talibus vox eſt eorum.

Anſ.l.3.c.63. Pol.l.4.tit.34.

c ¶Placuit.] Hoc c.idem Hadrianus 2 intelligit de infamibus,vt inf 3.q.4.hi qui.& inf.3 q 5 .canonica. Vel intellige cum Grat.de monachis.ſ.criminoſis, nam certum eſt,ꝙ monachi accuſare poſſunt,vt extra de accuſa. c.ex parte,& inf.ea.cum paſtoris.

d ¶Mortuos eſſe.] Quātum ad ciuiles actus,& etiam ad diuinos,quia non poſſunt baptizare,ſepelire,prædicare pœnitentiam dare,vt 16.q.1.c.1.& c.qui viuere.

e ¶Quia funeſtam.] Quia ſemper debent flere.16.q.1. placuit.

NVllus.] CASVS. Dicitur hic,quòd nullus monachus præſumat aliquem accuſare,vel perturbare ſæcularia negotia, vel eccleſiaſtica, quia in talibus mortua eſt vox eorum.

f ¶Nec ſæcularia.] ideſt,tutelam, & procurationem.

g ¶Aut eccleſiaſtica.] ideſt,baptizare,quod olim non licebat eis.16.q.1.placuit.

SED

Digitized by Google

SED ALIVD. CASVS. Soluit Gra. & dicit, ꝙ monachi non admittuntur ad accuſandum epiſcopos ex præſumptione temeritatis. ſed neceſſitate charitatis bene admittũtur, vnde præcipitur, ut cubicularij epiſcopi ſint clerici religioſi, vel monachi, ut eius vita teſtimonium dicere

prælatis, vt 23 q 4. duo iſta & cap. ita planè. & q. vlt pręterea. Vel intellige de atrocibus, vt tunc quilibet teneatur. arg. extra de ſen. exc. quaniæ 25. c. vlt, & de pœ. diſt. 1. periculoſæ. Vel dic ꝙ quilibet tenetur prohibere proximum à peccato committendo. 22. q, 5. hoc vt ſecus in commiſſo. 93. diſtin. diaconi. Ioan. 1.

Sed aliud eſt, quod ex præſumptione aſſumitur temeritatis: aliud quod ex neceſſitate geritur charitatis. Monachi enim ex præſumptione epiſcopos accuſare non poſſunt, ex charitate poſſunt. Vnde & in canonibus præcipitur, ut cubicularij epiſcopi ſint uel religioſi clerici, uel electi monachi, ut de eius vita teſtimonium dicere poſſint. (inf. c. cauſa paſtoris.)

7 *¶Item illud Eleutherij Papæ in epiſtola ad Galliæ prouincias, omnibus generaliter dicitur.*

¶Conſentire conuincitur, qui cum poſſit, peruerſis negligit obuiare. Cap. LV.

(ſup. diſt. 83. c. error. & diſt. 86. c. facietis.)

NEgligere, cum poſſis [a] deturbare [b] peruerſos, nihil aliud eſt quàm fouere. Nec caret ſcrupulo [c] ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

Item Hieronymus tam de ſe, quàm de alijs monachis in primo prologo bibliæ α ſcribit dicens. (Ad Paulinum.)

α ¶Bibliæ.] *In pleriſque uetuſtis Gratiani codicibus legitur,* bibliothecæ.

¶Quantum ex vitæ merito quis ecclesiam ædificat, tantum nocet, ſi deſtruentibus non reſiſtat. Cap. LVI.

SAncta quippe [d] ruſticitas [e], ſolum ſibi prodeſt: & quantum ædificat ex vitæ merito eccleſiam Chriſti, tantum nocet [f], ſi deſtruentibus non reſiſtat.

Item Gregorius.

¶Subditi vitia prælatorum reprehendere ſtudeant. Cap. LVII.

ADmonendi [g] ſunt ſubditi, ne plus quàm expedit, ſint ſubiecti: ne cum ſtudent plus quàm neceſſe eſt, hominibus ſubijci, compellantur vitia eorum venerari.

¶Collecta eſt hæc ſententia ex verbis B. Gregorij tertia parte paſtoralis, admonitione decima octaua, vbi de elatis & humilibus loquitur.

Item generali ſynodo præſidens dixit, c. 2.

(lib 4. reg. c. 88. & poſt. lib. 12.)

¶Clerici ſiue electi monachi ſint cubicularij epiſcopi. Cap. LVIII.

(Anſel. lib. 6 c. 14. Poly. li. 7. tit. 5.)

CVm pa-

c ¶Scrupulo.] ideſt, ſuſpicione.

SAncta quippe.] CASVS. Quidam monachi erãt valde in ſe religioſi, ſed circa correctionẽ aliorum erant tepidi & remiſſi. Tales rep̄hẽdit Hie dicẽs ꝙ ſancta ruſticitas tãtum ſibi prodeſt, & quantum ex vitæ merito ędificat eccleſiã, tm̃ nocet ſi deſtruentib. eam non reſiſtat. (t Quoad p̄latũ dic, vt le. & not. 6. q. 1. illi qui. 30. diſt. c. 6.)

d ¶Quippe.] Ideſt cũ ſimpliciter & piè viuunt, & alios nolunt increpare. Et intelligitur de pręlatis qui ex officio tenentur reſiſtere malis: & quorum taciturnitas eſt mortale peccatum, & magnum dãnu in eccleſia operatur, vt 83. diſt. nemo. Et eſt hic arg. vitam actiuã eſſe pręferendam contemplatiuæ, vt 7. quæſt. 1. ſcias. & 8. q. 1 in ſcripturis & habẽt ſe vt excedentia & exceſſa. Cõtẽplatiua, quãtum ad perſonã contemplãtis magis eſt ſecura, & minus vtilis, actiua uero magis laborioſa, & minus ſecura, ſed magis fructuoſa, vt ext. de renunc. niſi cum pridem. & extra de reg. licet.

e ¶Ruſticitas] ideſt ſimplicitas.

f ¶Nocet] Intellige hoc negatiue, ideſt non tm̃ prodeſt ędificando, quantũ edocendo, & reſiſtendo ſimile 44. d. 1. §. dẽt. 22 q 2. primum. Io.

dicere, poſſint: & quòd poſſint admitti etiam monachi probat per ſequentia c primũ c caſus eſt planus.

ITEM ILLVD. Hæc eſt 7. pars q. in qua probat, ꝙ vnuſquiſq; tenetur obuiare peccantibus, & eos corrigere in quantum poterit ſalua pace, aliàs tenetur ipſe. & ad hoc probandum adducit 6. aucto. Io. de Fant.

NEgligere cum poſſis.] videtur de prælatis tantum loqui.

(Malos non corrigere an ſit peccatũ.)

b ¶Deturbare.] ideſt, prohibere & remouere a malo & hoc cum commode poteſt illud facere. aliàs nõ peccat qui ſic non prohibet. 22. q. 2. primum. & c. faciat. & ſecundum hoc quilibet tenetur prohibere iniuriam a proximo. 25. q. 3. non inferenda. Alij hoc intelligunt de

ADmonendi.] CASVS. Quidam ſubditi in bonis ac malis obediebant ſuis prælatis. Sed dicit Greg. ꝙ admonendi ſunt, ne plus quàm expediat ſint ſubiecti, vt uitia illorum non compellantur uenerari.

g ¶Admonendi.] Bonum mediocrè quan loque dimittitur propter bonum obedientiæ: ſed malum nunquam fieri debet, ut 11 q 3. quid ergo Ioan.

CVm paſtoris.] CASVS. Quidam epĩ non habebant clericos cubicularios ſecum, ſed pueros ſęculares, quorum vita qualis eſſet in ſecreto, erat ignota clericis ſæcularibus autem pueris nota. Præcepit ergo Greg. vt epĩ ſecum habeant clericos uel monachos cubicularios, qui poſſint eſſe teſtes de vita & conuerſatione epiſco-

Digitized by Google

epiſcoporum in ſecreto, & ex ſedulà viſione exemplum profectus ſumant.

Monachi accuſare poſſunt.

a ¶ Cum paſtoris] Generaliter teneas, ꝙ monachi poſſunt accuſare & epiſcopos & alios, dumtamen hoc faciant de licentia abbatis 12.q.1. non dicatis 19.q.1. monachi. Et ſi ſuum abbatem accuſare vult habebit expenſas à monaſterio, ut extr. de accuſ. ex parte: & tūc non eſt neceſſarius conſenſus abbatis. ſed ſi aliū vult accuſare, non habebit expēſas a monaſterio. Si ſunt in ſcholis, poſſunt agere de his tantum, quæ pertinent ad ſtudium, vt extra de offi dele. præterea. ff. de re iudi. quęſitum. & ff. de iud. ſi longius.

b ¶ Pueri] .i. ſeruientes ſic 22.q.2. § Abraham quoq; ff. de verb. ſign pueri.

Monachum inuito abbate, ſibi pot epſ ſociare.

c ¶ Vt quidā.] Duos habebat ſacerdotes, & tres diaconos, ut de cōſec. diſt. 1. iubemus. Sed nunquid cōtradicente abbate pōt ſumere monachum epiſcopus ſibi in ſocium? Non uidetur, cum hoc ſit priuilegium Papę, vt 9 quæſt. vlt. per principalem. & 58 diſt. c 1. & ar. contra 16. quæſtio. 1. qui uere. Ioan. Sol. credo ꝙ ſic 1. niſi monaſterium ſit exemptum: cum maiora poſſit, ut extra de exceſſ. præla. ſicut unire B. Sed nōne monachi nūquam exibunt de clauſtro, ut 16. q. 1. placuit? Reſpondeo quādo perfecti ſunt, fit hoc ut exteri⁹ fructificent uel qn̄ fiūt epiſcopi, & iſti cubicularij poſſunt eſſe teſtes non ſolū de cōuerſatione epiſcopi, ſed etiam de facto eius, ut 12. quæſt. 1. manifeſta. Ioan.

1 Ad hoc facit qđ not. 1. q. 1. per principalē. Sed à cōtra. 11. q. 1. cum pro utilitate. Archid.

prehenſibiles apparęant.

e ¶ In ſocietate.] Nota ꝙ præſumitur contra aliquem vel pro aliquo ex ſocietate, ut 28. q. 1 ſæpè 81. diſt. clericus & 18 q. 2 diffinimus. Ioan.

f E Piſcopi lectioni.] ¶ Poſſint.] ſup. diſt. 93. diaconi.

ITEM

ſtoris [a] vita † eſſe diſcipulis ſemper debeat in exemplo, plerumque clerici, qualis in ſecreto ſit uita ſui pōtificis, neſciunt, quam, ut dictum eſt, ſæculares pueri [b] ſciunt. De qua re præſenti decreto conſtituto, ut quidam [c] ex clericis, uel etiam ex monachis electi miniſterio cubiculi pontificalis obſequantur, ut is, qui in loco regiminis eſt, tales † habeat teſtes [d], qui uitam eius in ſecreta conuerſatione uideant qui ex viſione ſedula exemplum profectus ſumant.

† Hoc ſtatuit Grego. quando laicos cēs à miniſterio remouit, ut teſtatur Anto. in hiſto. p. 2. fo. 60.

† *habeat tales, qui vitam*] or ig.

Idem Virgilio epiſcopo Arelatenſi, lib. 9. epiſt. 49.

¶ Prauos in ſua ſocietate epiſcopus habere non debet. Cap. LIX.

PEruenit ad nos fratrem, & coepiſcopum noſtrū Serenum Maſsylienſem prauos homines omnino in ſocietate [e] ſua recipere; ita denique, vt presbyterum quendā, qui poſt lapſum in ſuis adhuc dicitur iniquitatibus uolutari, familiarem habeat. Quod a uobis ſubtiliter requirendum eſt: & ſi conſtiterit, curę vobis ſit noſtra hoc ſic vice corrigere, vt & qui talē recipit, non familiaritate fouere, ſed diſcat potius ultione comprimere: & qui receptus eſt, idem diſcat cum lachrymis peccata diluere, non iniquitatem immunditijs maculare.

Item Paſchalis Papa.

¶ Viros boni teſtimonij ſemper epiſcopi ſecum habeant. Cap. LX.

EPiſcopi lectioni & orationi uacent, & ſemper ſecum presbyteros, & diaconos, ut alios boni teſtimonij clericos habeant, ut ſecundum Apoſtolum, & ſanctorum Patrum inſtituta poſſint [f] irreprehenſibiles inueniri.

Item Ioannes [g] Baptiſta, cum duceret eremiticam uitam, Scribas & phariſæos, ſacerdotes & leuitas Iudæorum ad ſe uenientes aſpera increpatione redarguit. ¶ Itē ex canonibus definitur. [Illi, ſacerdotes accuſare poſſunt, qui ad eundem gradum conſcendere ualent.] Cum ergo monachi ad ſacerdotij gradum laudabiliter pertingere ualeant; patet, quòd & ipſi, ſacerdotes liberè accuſare poſſunt.

Luc. 3. ſup. ca. e. ſacerdotes.

d Teſtes.] Propter hoc inducit ea quia qui poſſunt teſtari 2. & accuſare, nec tales epiſcopus poteſt ab accuſatione repellere, ut extra de accuſ nulli. & C qui accu. non poſſ. iniquum. argum contra ſpeciale in epiſcopo. Ioan.

PEruenit.] CASVS. Epiſcopus Maſſylien. prauos homines habebat, in ſua conuerſatione, & præcipue quendam presbyterum fornicatorem hoc peruenit ad notitiam Gregor. quare præcipit Virgilio epiſcopo, ut Maſſylien. ultione compeſcat, & presbyterum fornicatorem cogat pœnitere. Caſus autem ſequentis capit. planus eſt, quia nihil aliud dicitur, niſi quod epiſcopi ſecum debent habere homines boni teſtimonij, vt irre-

ITEM IOANNES. CASVS. Per hunc §. probat Gratia ꝙ ſubditi poſſunt accuſare prælatos, & dicit; quod Ioan. redarguebat Iudæos ad ſe uenientes.

g ¶ Ioannes.] Probat cum hic eremita accuſabat, quod monachi poſſunt accuſare, quod uerum eſt ſi habent ſpeciale mandatum abbatis. 16. qō 1. quæ uere 3. niſi fortè requiri non poſſit ſine magna difficultate. argu. ff de inıu ſed ſi unius. § filio. ut notaui 12. quæſt. 1. non dicatis

ITEM EX. CASVS. Nunc concludit Grat ex ſupradictis. Dictum eſt, ſupra, ꝙ illi poſſunt accuſare ſacerdotes, qui ad eundem gradum aſcendere poſſunt. ſed monachi poſſunt promoueri ad ſacerdotium, ergo poſſunt accuſare ſacerdotes.

3 Et ext. de acc. ex parte. ubi de hoc Item vt ex canonib. § c. q. ipſi. & c teſtes & c. ſacerdotes. 6 q 1. cap. 1. Laur.

De

Digitized by Google

DE accuſatione.] Hæc quæſtio diuiditur in duas partes, in quarum prima probatur, ꝙ accuſator debet eſſe præſens, & obligare ſe proprio ſcripto ad talionem. Secunda ibi, [Quæ vero.] Io. de Fan.

CA-

QVAESTIO VIII.

DE accuſatione [a] vero, qualiter fieri valeat, in canonibus aperte decernitur.

Ait enim Calixtus Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſtola ſecunda

Et Stephanus epiſt. 1. cap. 11.

¶Accuſatio ſemper fiat in ſcriptis. Cap. I.

3 q. 9. c. abſentem. Burc. l. 1. c. 171. Iuo p. 5. c. 289.

ACcuſatorum perſonæ nunquam recipiantur ſine ſcripto: nec abſente [b] eo, quem accuſare voluerint, quibuslibet [c] accuſare permittatur.

¶In epiſtola Calixti, itemque apud Burchardum, & Iuonem ſic habetur Rimandæ ſunt enucleatim perſonæ accuſatorum, quæ ſine ſcripto difficile, per ſcriptum autem nunquam recipiantur: quia per ſcripturam nullus accuſare, vel accuſari poteſt; ſed propria voce, & præſente eo, quem accuſare voluerit, cuicumque † accuſatori credatur. *Quorum verborum bona pars refertur inf 3. q. 9. c. abſente 1. quod ſumptum eſt ex hoc eodem epiſtolæ loco.*

† al. quiſquam accuſator credatur.

Cod. lib. 4. tit. de probationibus, lege ſi.

¶De eodem. Cap. II.

SCiant cuncti accuſatores eã ſe rem deferre debere in publicã notionem, quæ munita ſit idoneis teſtib. vel inſtructa apertiſſimis documentis, vel indicijs [d] ad probationem indubietatis, & luce clarioribus expedita.

C de accuſationib. lib. 9 tit. 2. l. vlt.

Item Euthychianus Papa epiſcopis Siciliæ epiſt. 2.

CASVS. Hic ponitur 8. qua quæritur, an accuſatio debeat fieri in ſcriptis, & probat primo, ꝙ ſic: poſtea probat contrarium, & poſtea ſoluit in §. [Sed Calixtus.]

Accuſatio & denunciatio & infamatio diuerſa ſunt.

a ¶De accuſatione.] Circa hoc notandum eſt, ꝙ aliud eſt infamatio, aliud denunciatio, aliud accuſatio. Infamatio prohibetur ſu. ead. q. proxi. accuſatio 5. quæſt. 1. c. 1 & 2 Secunda, ſcilicet denunciatio præcipitur ſu. e q. 1. ſi peccauerit. ſup. q. proxi qua pp & fit ſine inſcriptione. 4 q 4. §. aliquando. Tertia ſcilicet accuſatio permittitur, & in ea inſcribitur, & ſubſcribitur, inf ea. libellorũ. Fallit tamen hoc in ſex caſibus. Non enim ſemper cogitur qs inſcribere, vel in leuibus criminibus, ff. de accuſ. leuiũ & in crimine abigeatus 1. C. de abigeis. l. vna. & in caſu vbi mulier accuſ. 15. q. 3 de crimine ſecundũ quoſdã in crimine apoſtaſiæ, & vbi Chriſtianus Iudæũ duxiſſe accuſat. C. de apoſt. apoſtatarũ C. de Iudæis. ne qs, & vbi maritus accuſat vxorẽ iure mariti 4. q. 4. d c. nullus §. itẽ. C. de adul. ſi maritus. C de adul quamuis & l. iure. lo. ſed hoc falſum eſt ſm ius canonicum, vt extra de procu. tuæ fraternitatis. Item quando officium denunciat crimen alicuius. C. de accuſa. ead. quæ. 4. q. 4. §. aliquando. B. Et cũ crimen in modum exceptionis proponitur, ſecundum ꝙ diſtinguitur extra de accu. per his. Nunc videndum quid iuris ſit circa ſingulos modos agendi. Et quidem denunciationem præcedet admonitio, aliàs remouetur denuncians a denunciatione, vt extra de accuſ. ſuper his, & c. ſi quis epiſcopus, & ſu. e q. 7. accuſatio. & cap. ſi quis ergo Item criminoſi, infames, inimici, poſſunt a denunciatione repelli, vt 3 q. 7. qui ſine peccato. &c poſtulatus & 35. q 6. ẽps in ſynodo, & extra de teſti. cog. præterea extra de accu cum oporteat, & dictum eſt ſu. ea q. 1. ſi peccauerit, & extra ea qualiter 2. pœna conuicti modica eſt, quia debet pœnitere de crimine. & credo eum non eſſe remouendum ab ordine. vel dignitate, niſi delicti qualitas aliud requirat, vt in ſimonia 1. q 1. ſi quis neque, & qđ ꝯ requiritis. ſeu ſcãdalum inde oriretur, extra de noui oper. nunc. cũ ex iniuncto. Si autẽ agatur in modum inquiſitionis, ſimiliter inſcriptio non eſt neceſſaria, & poteſt ꝓcedi ſine ſcripto, ꝗ impetrauit inquiſitionem, ſicut & cum ipſo, ſed fama dẽt præcedere inquiſitionẽ, nõ ſemel, ſed ſępius, & apud bonos & graues, vt ext de accuſ. qualiter & c. cũ oporteat, & de ſimonia. licet. Citari etiam debet infamatus, vt audiat eiꝰ exceptio, vt eiſdem c. habetur, & extra de ſen & re iud. cum I. & A. Et in hoc caſu poſſunt teſtes recipi lit. nõ cõteſt. vt extra, vt lit. non conteſt. quoniã frequẽter. §. 3. Pœna huius talis eſt. prælati ſũt ab adminiſtratione remouẽdi. minores ſunt beneficio priuandi. extra eod. qualiter & de ſimo. dilectus. Sed ſi ĩ modum exceptionis obijcitur crimen diſtingue, vt extra eo. ſuper his, & extra de ord. cog cum dilectus, & debet eſſe præſens. extra eod. qualiter, & in hoc caſu laici bonæ famæ admittuntur ad agendum, excipiendum, & teſtificandum. extra de teſt. tam literis, & 23. diſtinctio. Sed cum crimen obijcitur in modum accuſationis, ſemper eſt neceſſaria inſcriptio, vt inf ead. libellorum fallit tn ſex caſibus ſupra non & in ſeptimo ſecundum quoſdam cum officialis accuſat. C. de accuſat. ea. quæ. In hoc caſu pœna eſt depoſitio, vt ſup. prox. q. lator. & ext. de ſimo. dilectus.

Accuſator non ſp cogitur ſe ad pœnã talionis inſcribere.

1 Vbi agitur ciuiliter 4. q 4. § ab act.

Denunciati punitio.

Inquiſiti punitio.

Accuſati punitio.

ACcuſatorum.] CASVS. Quæſitum fuit a Calixto, an accuſatores recipi debeant ſine ſcriptura, & accuſato abſente. Et certe reſpondetur quod non.

b ¶Nec abſente.] C de pœ. ne diu contra. Sed illud ſpeciale eſt in apparitore. ſic ſup. ea q. 6. §. ſi ſunt quorum. & notaui 1. q. 4 nullus.

c ¶Quibus libet.] inf 5. q. 2. relatum. Sed contra. 5. q. vlt. Epiphanium.

SCiant.] CASVS. Dicitur in hac lege, ꝙ accuſatores accuſationem ſuam debent deferre in publicam notionem, quam poſſint teſtibus, & alijs probationib indicij demonſtrare.

d ¶Indicijs.] 32. q. 1. dixit & 15. q. 6. c 1. Sed contra 3. q. 9. abſens. ſed ibi non accuſatur, ſed tantum libellus accuſationis propoſitus eſt contra abſentem. libellus tamen in abſentia rei proponitur ff. pe adul. miles. §. ſexagenta. Hoc verum eſt niſi abſens ſit per contumaciam 2 vt 3. q. 9. decernimus.

2 Idẽ tenens B. & L. ad hoc 24. q 3. de illicita. Arch.

Quiſ-

Digitized by Google

¶Accuſatio ſemper debet fieri in ſcriptis. Cap. III.

QVifquis [a] ille eſt, qui crimen intendit, in iudiciũ veniat, nomẽ rei indicet, vinculum inſcriptionis arripiat [b], cuſtodiæ ſimilitudinem α (habita tamẽ dignitatis [c] æſtimatione†) patiatur; nec impunitam fore ſibi nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo [d] ſupplicij. & infra. ¶Qui vero ad ſortilegos, magoſq; concurrerint, nullatenus ad accuſationem ſunt admittendi.

Cod.Theod.l.9.tit. 1.cap.18. In cap. Hadria. c.6. Poly.l.5.tit.1. Iuo p.6.c.332. Pann.l.4.c.76. In cap. Hadria. c 67 inf. 3.q.5. c. conſtituimus.

† al. exiſtimatione.

α ¶Cuſtodiæ ſimilitudinem.] *In originali impreſſo eſt*, cuſtodiat ſimilitudinẽ, habita tamen dignitatis æſtimatione patiatur: nec forte ſibi nouerit, &c. *itemque apud Hadrianum niſi quod habet*, nec ſibi fortè nouerit. *itemque apud Iuonem, & in aliquot vetuſtis Gratiani codicibus, in quorum vno eſt*, habitæ tamen dignitatis. *In Pannormia autem legitur*, cuſtodiat ſimilitudinem ſupplicij, habita tamen dignitatis æſtimatione. Nec forte ſibi nouerit, &c. *In codice eſt eadem lectio, quæ hic retenta eſt.*

Item Sixtus III. in epiſt. ad epiſcopos Orientales c.4.

¶De eodem. Cap. IV.

QVi crimen obijcit, ſcribat ſe probaturum. Reuera β ibi ſemper cauſa agatur, vbi crimen admittitur. Et ibi qui non probauerit, quod obiecit, pœnam, quam intulerit, ipſe patiatur.

Et Fabianus epi. 3. inf. 3 q.6.c.1. ſup. 2. q.3.c.3 & 6. Burc.l.16.c.3. Ex concil. Arauſico Pann.l.3.c.75.

β ¶Reuera.] *Addita eſt hæc clauſula ex originali quæ eſt etiã apud Fabianum inf. 3. q.6.c.1.*

Sed Stephanus Papa contra videtur ſcribere dicens, epiſt. 2.c.4.

¶De eodem. Cap. V.

PEr ſcripta nullius accuſatio ſuſcipietur, ſed propria voce (ſi legitima, & condigna accuſatoris perſona fuerit) præſente videlicet eo, quem accuſare deſiderat: quia nullus abſens [d], aut accuſari poteſt, aut accuſare.

Poly.l.5. tit.1. Burc.l.1.c.177. Anſ.l.3.c.55. Iuo p.5.c.293. & p. 6.c.318. Pann.l.4.c 53.&55

Sed Calixtus Papa præcipit, vt accuſator præſente eo, quẽ accuſat, in ſcriptis iudici accuſationem offerat, & propria voce literas ſuę accuſationis legat. Stephanus autem prohibet, ne abſens aliquem per epiſtolã accuſare audeat. 2 ¶*Quæ vero ſit forma accuſationis, & quis modus concipiẽdorum libellorum, Paulus in Digeſtis libro† de publicis iudicijs, titulo de accuſationibus, & inſcriptionibus lege 3. oſtendit dicens.* [¶*Libellorum inſcriptionis*

Lib.48. ff. de accuſ. l. 3. qui lib 48. in pãdectis inſcribitur [de] publicis iudicijs.

† In vulgatis legebatur, *lib. 1.*

QVifquis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ qui vult alium accuſare in iudicium veniat, & indicet nomen rei, ad pœnam ſe talionis obligando ita quod accuſator vel accuſatus in cuſtodia habeantur, conſiderata dignitate perſonæ, & ſi accuſator non probauerit, puniatur pœna talionis. In ſecunda parte q̃ incipit ibi, [Qui vero.] dicitur, ꝙ qui vadũt ad ſortilegos, & magos, non admittuntur ad accuſationem.

¶Caſus. ſeq. cap. planus eſt.

a ¶Quiſquis.] Hoc ponitur C. de accuſ. l. vlt.

b ¶Vinculum inſcriptionis arripiat.] id eſt, obliget ſe ad talionẽ. 4. q. 4. §. inſcriptio. Arch.

c Dignitatis.] Quia pari iure cenſentur accuſator, & accuſatus. 3. q. 9. c. vlt. C. de exhi. re. l. vlt. Tamẽ rõ dignitatis in hoc lĩ, quod minus punitur conſtitutus in dignitate, quàm alter. 24. q. 1. qui cõtra & c. quiſquis.

Dignitate p̃ditus minus punitur quam alter.

d ¶Similitudo.] Niſi illis caſib. exceptis. ſu. e. q. 3. § notãdũ 2

QVi crimen] Sed Stephanus] CASVS. Probauit ſup. G. quod accuſatio debet fieri in ſcriptis, modo videtur probare cõtrarium, & probat ſuperficialiter.

PEr ſcripta.] CASVS. Quęſitũ eſt vtrũ per epiſtolã poſſit quis alium accuſare? Et rñdetur ꝙ nõ, ſed voce ꝓpria & accuſato præſente, q̃a abſens ab aliquo accuſari non poteſt.

e ¶Abſens.] Poteſt .n. libellus dari abſente accuſato, vt 5. q. 6. Epiphanium. C. de exhi. re. l. 2. & ẽt die feriato, vt ff. de adult. miles. § ſexaginta. prius tamen denunciabit eum accuſator quem vult accuſare: aliàs non audietur, vt ff. de adul. denunciaſſe. & C. de accu. abſentem: deinde det libellũ iudici: iudex tamen non prius libellum recipiat, quàm inſcriptio ſit facta, & fideiuſſorem dederit de lite proſequenda. C. ad Turpil. l. 1. & C. qui accu. non poſ. l. 3. Poſtmodum vocandus eſt reus 1 ſecundum legem. C. de exhi. re. l. 2. & nomẽ eius recipietur inter nomina reorum, & hoc ſit cum lis eſt conſtit. ff de adult. ſi maritus §. præſcriptiones, & ff. de iure fiſ. fiſcus, & prius habebit inducias xx. dierum ad deliberandum, non trium tantum vt quidam dicunt, vt ff. de pub. iud. inter. habebit etiam inducias triginta dierum ad componendos meſtos penates, vt C. de exhi. re. l. 2 ſecundum canones tamen nõ videtur, quod neceſſaria ſit denunciatio, vel talis ſolemnitas, vt extra de accuſ. licet. in fi.

Accuſato abſente põt dari libellus.

1 Ad hoc C. de caſu non prius. ff. de in. ſi longius & ita not. Vinc. extra de elec. congregato.

SED CALIXTVS. CASVS Grat. ſoluit contrarietatẽ hanc: quia quod dicit Calixtus, intelligitur, ꝙ accuſator debet præſente accuſato, & in ſcriptis accuſationem iudici offerre: ſed Stephanus prohibet ne aliquis accuſet alium per epiſtolam.

LIBELLORVM. CASVS. Dicitur in hac lege, qualiter libellus accuſationis in adulterio concipi debeat; dẽt fieri hoc modo, Lucius Titius tali die apud talem iudicem accuſat B. mulierem de adulterio, quod dicit cum eum M. commiſiſſe in tali ciuitate, menſe tali, in domo tali diebus conſulibus tunc exiſtentibus, ſed diẽ & ho-

SED

Digitized by Google

& horam cõmiſſi criminis, aſſignare non compellitur. Et ſi libelli non ſunt legitime concepti, nomen rei abolетur, & iterum poterit accuſari. Præterea inſcribere debet accuſator, vel alius pro eo, ſi ipſe neſcit litteras, & ſi aliud crimen objicitur, debet in libello accuſationis cōpre-

concepti libelli, vt ſupra diximus, penitus contrarium eſt in ciuilibus actionibus, vt ff. de eden. l. 1. §. diem autem. A teſtibus autem quæritur dies, vt 3. q. 9. nihilominus. & 35. q. 6. de parentela. De hoc plene dicemus inf. 4. q. 3. in teſtibus 2. & etiam dicent in qua parte domus

Teſtis an deponere dẽat de die.

conceptio talis eſt. Conſul, & dies[a]*. Apud illum prætorem, vel proconſulem Lucius Titius profeſſus eſt ſe Mæniam lege Iulia de adulterijs* †, *ream deferre, quòd dicat eã cum Caio Seio*[b] *in ciuitate illa, domo illius, mẽſe illo, Cõſulibus illis, adulterium commiſiſſe. Vtique enim et locus deſignandus eſt, in quo adulterium commiſſum eſt* †, *& perſona cũ qua admiſſum dicitur, & menſis. Hoc. n. lege Iulia publicorum iudiciorum* † *cauetur, & generaliter præcipitur omnibus, qui aliquẽ reũ deferunt. Neque autem diem*[c]*, neq; horam inuitus comprehendet. Quòd ſi libelli inſcriptionum legitimè ordinati non fuerint, rei nomẽ aboletur, & ex integro repetendi reũ poteſtas fiet. ¶ Item ſubſcribere debebit is, qui dat libellum* †, *ſe profeſſum eſſe*[d]*, vel alius pro eo, ſi literas neſciat. Sed et ſi aliud crimen obijciat, veluti quod domum ſuã præbuit, vt ſtuprũ materfamilias pateretur, quòd adulterum deprehenſum dimiſerit, quòd pretium pro comperto ſtupro acceperit; & ſi quid ſimile, idipſum* † *libello comprehendendum erit. Si accuſator deceſſerit, aliaue quæ* † *cauſa eum impedierit, quominus accuſare poſſit, et ſi quid ſimile eſt; nomen rei aboletur, poſtulante reo*[f]*, idque & lege Iulia de ui, & ſenatus conſultis* † *cautum eſt, ita ut liceat alij ex integro repetere reum: ſed intra quod tempus uidebimus*[g]*. Et utique triginta dies utiles obſeruandi ſunt.*

† *al. lege Iulia adulterij ream.*

† Abeſt à pandectis Florent.

† *al. libellos.*

† Adde φ tõ eſt, q̃a locus aggrauat rẽ geſtam. l. p̃tor. §. ſi. ff. d̃ iniu. & l. aut facta. §. loc°. ff. de pęn.

† *al. & ipſum libellis.*

† *al. aliaue cauſa.*

† *al. ſenatuſconſulto.*

ſm Hug. dies eſt aſſignanda: quia non licet uagari cũ diſcrimine alterius, vt ff. de iniur. l. prætor. lo. Tamen dic, φ non aliud tenetur dicere teſtis, quàm accuſator propoſuit: quia non aliud iudicandũ eſt, quàm in libello comprehenſum ſit, atg. ext. de cauſa poſ. cum ſuper electione. de ſimon. licet Hely. vltra medium. Bar.

d ¶ Se profeſſum eſſe.] Ideſt, ſe velle p̃ſequi accuſationem, & ſubiturum talionem ſi non probauerit. Ioan.

e ¶ Sed & ſi aliud.] .i. eodem modo eſt procedendũ, ſi aliud crimen obiiciat.

f ¶ Reo.] Hoc etiam fiat elapſo biennio, vt C. vt intra certum tempus. l. vlt.

g ¶ Videbimus.] ff. adTurp. l. in ſenatus. §. vlt.

Q Vidã epiſcopus.] CASVS. Supra in proxima cauſa tractauit de ordine iudiciorũ, & de reſt ſpolia. Sed quia nõ ad plenũ dixerat, ideo ſupponit hanc cauſam tertiam, in qua plenius tractat de reſtitut ſpoliat. & de iudiciis dandis, & an infames ſint, admittendi ad accuſandum, & quales teſtes ſint admittendi, & qualis debet eſſe iudex, & de multis aliis: quæ omnia, vt apertius pateant thema proponit, de quo xi. elicit quæſtiones.

CAVSA TERTIA.

Q Vidam epiſcopus[h] *à propria ſede deiectus eſt, petit reſtitui: poſt reſtitutionem ducitur in cauſam, inducias poſtulat, tandem ad eius accuſationem procedit quidam non legitime coniunctus, et duo infames, & tres religioſi: accuſatores teſtes de domo ſua producunt, & alios ſibi inimicos extra ſuam prouinciam:*

prehẽdi. & ſi accuſator deceſſerit, vel alia cã eũ impedierit accuſare, nomẽ rei abolẽ reo poſtulãte. & ex integro intra triginta dies poterit ab eo accuſari. Eodem modo ſm Decretiſtas formabit libellus, excepto eo, φ vbi ponitur nomen Imperatoris, ibi ponetur nomen Papæ, & vbi ponitur nomen Conſulis ponetur nomen epiſcopi.

a ¶ Conſul. & dies.] Inſtitutæ accuſationis: quia de die commiſſi criminis loquitur, nam Conſul. & dies ſunt p̃ponendi hodie primo ponitur Imperatoris nomen, poſtea Conſulis: poſtea indictio: poſtea menſis & dies. in Auth. vt præpo. nomen Imper. coll. 5.

b ¶ Caio Seio.] Ideo nomen exprimitur, vt ſm qualitatem perſonæ puniatur magis vel minus. Sed quid ſi ignoratur quæ ſit illa perſona? Videtur quod nihilominus ipſum accuſare poſſit, ut 5. q. 1. c. 2.

c ¶ Neque autem diem.] Commiſſi criminis 1, ſed non

Inſtrummul a hr̃e dẽt.

Sub. an teſtes ſubornati videantur. ſm. L.

h ¶ Quidam epiſcopus.] Hic primum agitur, an ſpoliatus ſit reſtituendus, ſed ſupra cauſa 2. qõ. 2. agebatur an ſpoliatus eſſet in ius vocandus. Eſt autem regula, quod ſpoliatus ab alio, quã à iudice, vel etiam ſi à iudice eſt ſpoliatus ſine ordine iuris, ſemper ſtatim eſt reſtituendus, non obſtante exceptione alicuius criminis, vel non canonicæ inſtitutionis, vt extra de reſtitutio ſpoliat. in literis & capitu. item cum quis & cap. conquerente. & 6. quæſt. 3. deniq;. Fallit in caſibus hic notatis. Intruſio, ſcilicet quando aliquis occupauit ſedem Apoſtolicam violenter, vt infra ead. § pater. ſed hoc ſpeciale eſt in Papa. Dilapidatio, vt 3 q. 2. quia e. ſed hodie hoc nõ tenet, quia non eſt ſpoliandus aliquis niſi p̃bata ſuſpicione: vt extra de ſimon. licet. Criminis enormitas, vt 2. q. 5. ſu-

Spoliatus eſt ſemper reſtituendus regulariter.

Spoliato in multis caſib. denegaẽ reſtitutio.

Digitized by Google

per cá. Infamia & criminis euidẽtia. vt 2. q. 5. presbyter ñ. & q. 1. ſcelus. & cap. manifeſta. Item crimẽ ſimonię, extra de ſimo. accuſarum. &c. tanta. Cõtumacia, vt 3. q. 9. decernimus. Scandalum, vt 3. q. 6. hæc quippe. Fornicatio notoria. extra de diuor. ſignificaſti. Item cum reus eſt abſens. extra de off iud. dele. conſultationibus. Cum incontinẽti deiecit. extra de reſt. ſpol. olim Item cum ſpoliatio eſt probata in modum exceptionis. extra de ord. cog. cum dilectus. Item ſecundum quoſdam cum incontinenti ſpoliator vult probare exceptionem. extra de reſtit. ſpol literas. ff. ad exhib. l. 3. §. ibid. Item cum a muliere obijcitur ſæuitia viri, vt extra de reſtit. ſpol. ex tranſmiſſa. Item in caſu quem habes, ext de diuor. gaudemus. in fi. Itẽ exceptio rei iu 2. q. 6. §. diffinitiua. Itẽ exceptio iuriſiurandi, vel pacti ſecũdũ quoſdam, vt ext. de reſtit. ſpoliat. accepta. & capi. ſolicite. Item ſi ſub cõditione poſſedit, ext. de reſt ſpol. olim câm. Itẽ ſi ex gratia, vel precario poſſedit. in fra. 10. q. 3. qa cognouimus. & ex. de exc. prælat. cum ad quorundam. Item ſi poſſedit, vt colonus. ff. de vi. ar. cũ fundum. Hoc autem ſcias, ꝙ quatuor ſunt auxilia producta ꝑ quæ petitur reſtitutio, actio interdictum, condictio ex canone, iudicis officiũ. Actione petitur reſtitutio, vt actione, qđ met' cã dat reſtitutio cõtra quẽlibet r, poſſeſſorẽ. ff qđ met. l. metu. §. volenti. Item actione de dolo petitur reſtitutio. & ꝑ illã non fit reſtitutio, niſi contra illum qui dolum fecit. ff. de dolo. ſi plures. Item per interdictum reſtitutio datur contra illum ſolum, qui vim fecit. vt extra de reſti. ſpol. cum ad ſedem. in fi. Per condictionem ex canone datur reſtitutio contra quemlibet poſſeſſorem, vt extra de app. bonæ memoriæ. & extra eod. c. ſæpe. & inf. ead redintegranda. Item per iudicis officium petitut reſtitutio cũ aliquis propter abſentiam perdit rem ſuam, de qua agitur. ff. ex quibus cau. maio. lib. 1. & petitorum, & illa poteſt agi contra quem libet poſſeſſorem, vt 16. qõ. 3. porro.

Reſtitutio petitur quatuor auxilijs

1 Nõ ꝑ hãc actione aduocatur res ẽt ab eo qui metum non intulit. ff. quod. met. cauſ. ſi cum except. §. 2. C eo. tit. nõ intereſt. Archid.

Qvod reſtitutio.] CASVS. Hic intitulatur, prima quæſtio, qua quæritur an reſtitutio ſit danda oĩb. expoliatis. Et probatur, ꝙ ſic ꝑ c. ſequentia.

Episcopi] CASVS. Quæſitum fuit vtrum crimen aliquod poſſit obijci epiſcopis reb. ſuis expoliatis, vel de ſedibus ſuis eiectis ante reſtitutionem? Et certe reſpondet Papa, quòd non.

reus crimino ſo iudicio offertur ab vno tantum audiendus, & iudicandus. Quidam de accuſatoribus & teſtib. abſentes per epiſtolam illum accuſare, & in eum teſtificari contendunt: cum multa capitula ei obijcerentur, in prima accuſatores deficiunt: demum accuſatio in accuſatorem vertitur.

1 *Hic primum quæritur, an reſtitutio danda ſit quibuſlibet expoliatis.*

2 *Secundo de inducijs, an poſt reſtitutionem tantum, an etiam poſt vocationem ad cauſam quibuslibet concedendæ ſint.*

3 *Tertio, quo ſpatio menſium vtrique ſint concedendæ.*

4 *Quarto, an infames, & non legitime conuicti, ad accuſationem ſint admittendi.*

5 *Quinto, an teſtes de domo accuſatorum ſint producendi, vel inimicorum vox ſit audienda.*

6 *Sexto, an extra prouinciam reus ſit producendus.*

7 *Septimo, an ſit audienda eius ſententia, quem cum reo par inficit malitia.*

8 *Octauo, an ab vno tantum epiſcopus ſit audiendus, vel iudicandus.*

9 *Nono, an accuſatores, uel teſtes in abſentem uocem accuſationis, vel teſtificationis exhibere ualeant.*

10 *Decimo, an deficientes in primo capitulo ſint admittendi ad ſequentia.*

11 *Vndecimo, an accuſato liceat accuſationem in accuſatorem vertere.*

QVAESTIO I.

QVòd reſtitutio quibus libet danda ſit, multis auctorib. probatur. Ait enim Gaius Papa, epiſt. unica ad Fœlicem epiſcopum, cap. 3.

¶Expoliatis, vel eiectis omnia ſunt redintegranda. C. I.

EPiſcopis ſuis rebus expoliatis, vel a proprijs ſedib. eiectis omnia [a], quæ eis ablata ſunt, legibus ſunt redintegranda: quia priuſquam hoc fuerit factum, nullum crimen [b] eis obijci poteſt.

Mutatis verbis, ſed incolumi ſententia. Anſ. l. 3. c. 46.

Item Fabianus epiſt. 2. epiſcopis Orientalibus.

a ¶Omnia.] Etiam depoſita, vt ff. depoſi. l. 1. qui autẽ, & ff. de vi & vi ar. l. 1. quod autem.

b ¶Nullum crimen.] A Spoliatore, vel generaliter a nullo, cum ſit inermis, vt inf. ea q. 2. oportet.

b ¶Nullum crimen.] Pro quo fuerunt ſpoliati ſecundum Hug. vel nec illud nec aliud poteſt obijci a ſpoliatore. 2. q. 2. in ſcripturis, & c. nullus. Sed mirũ eſt, ſi aliquis non poteſt eũ de crimine illo accuſare, vt inf. q. 2. cum eccleſiæ. & c. prox. cum res inter alios acta alijs non præiudicet. Item nunquid ſpoliator poteſt eum accuſare poſtquam eſt reſtitutus? Arg. ꝙ non, ext. reſt. ſpo. item quis, arg. contra, ꝙ poſſit ſaltem ciuiliter 2. inf ea. q 2. audiuimus.

2 Adde ꝙ ẽt criminaliter concor. tex. in l. fi. C. de ord. cog. & in l. ſi maritus. C. de do. int. vi. & vxor.

Epiſco-

Digitized by Google

EPiſcopi.] CASVS Dicitur hic, ꝙ non debent epiſcopi ad ſynodum vocari, vel eis crimen aliquod obijci, niſi prius rei propriæ, vel eccleſiæ eis fuerint reſtitutæ: niſi ſpoliati eſſent auctoritate Romani pontificis.

Spoliatus à ſpoliatore reconueniri poteſt.

a ¶ Epiſcopi.] Si tñ ſpoliatus velit agere contra ſpoliatorem,

SED NOTANDVM CASVS. Dicit Grat. in hoc §. ꝙ non ſufficit, ſi reſtitutio fiat ſolis verbis, vel per ſententiam, niſi præſentialiter omnia reſtituantur officio iudicis, vt expulſus habeat ciuilem & naturalem poſſeſſionem per ſe, vel animo ſuo, & corpore alieno, vt per procuratorem. & in eodem loco vñ ablata sũt fiat reſtitutio, quod probatur per ſeq. cap.

Anſ.l.3.c.50.

¶ De eodem. C. II.

EPiſcopi[a], ſi a proprijs ſedibus, aut eccleſiis ſine auctoritate Romani Pontificis α expulſi fuerint; anteq̃ ad ſynodũ vocentur, proprius locus, & ſua omnia eis redintegranda ſunt. Nulla enim permittit ratio, dum ad tẽpus eorum bona, vel eccleſiæ, atque res ab æmulis, aut à quibuſcumque detinentur, vt aliquid illis obijci debeat: Nec quidquam poteſt eis quoquo modo quilibet maiorum, vel minorum obijcere, dum eccleſijs, rebus, aut poteſtatibus carent ſuis.

α ¶ Sine auctoritate Romani Pontificis.] *Sunt hæc verba etiã apud Anſelmum licet non ſint expreſſa in originali: cuius hic ſententia potius; quàm ipſamet verba referuntur vſque ad verſicu.* Nulla.

Sed notandum eſt, quòd reſtitutionis ſententia ſola nõ ſufficit, niſi præſentialiter omnia iudicis officio reſtituantur, vt eiectus, vel ſpoliatus etiam naturalem[c] poſſeſſionẽ recipiat, ſiue animo ſuo, & corpore alieno, veluti per procuratorem; ſiue animo, & corpore ſuo. Cuncta quoq;, quæ ſibi ablata fuerant, quacumque conditione, in eodem loco, unde ſurrepta fuerant, reuocanda ſunt.

c ¶ Naturalem.] Nec ſufficit dare pignora. extr. de ſen. & re iud. cum aliquibus. ſimiliter in prætorium pignus eſt quis corporaliter mittendus. ff. de pigno. act. non eſt mirum. ſecus in conuentionali. ff. ea. l. 1. & ff. de dolo. l. ſi plures.

Pignus prætorium & conuentionale.

Et Euſebius epiſto. 2. & in 5. ſynodo Romana ſub Symmacho.

Anſ.l.3.c.51. & 44.

Vnde Ioannes Vrbis Romæ epiſcopus ſcribit Zachariæ archiepiſcopo, epiſt. 1.

¶ De eodem. C. III.

j REdintegrãda ſunt omnia expoliatis, vel eiectis epiſcopis præſentialiter ordinatione Pontificũ, & in eo loco β [d] vnde abſceſſerunt funditus reuocanda, quacũque conditione temporis, aut captiuitate[e], aut dolo[f], aut violentia † maiorum, aut per quaſcumque iniuſtas cauſas, res eccleſiæ, vel proprias, aut ſubſtantias ſuas perdidiſſe noſcuntur ante accuſationem. γ aut regularem ad ſynodum vocationem eorum, *& reliqua.*

† *al. virtute.*

j REdintegranda ſunt.] CASVS. Quæſitum fuit à Io. Papa per Zachariam qualiter debeat fieri reſtitutio expoliatis ep̃s & eiectis. Et reſpondet Ioã Papa ꝙ omnia corporaliter ſunt eis reſtituẽda ĩ eo loco vnde ablata ſunt, quacunq; conditione fuerĩt eis ablata, ſiue per dolum, ſiue per uiolentiam, uel quacumque alia iniuſta cauſa.

d ¶ In eo loco] Etiã ultra mare, & ſunt reuocanda ſumptibus ſpoliatoris. ff. de rei uend. ſi uero.

e ¶ Captiuitate.] Inf. 16. q. 3. porro. & c. p̃cedenti.

β ¶ In eo loco.] *Apud Iuonem, & Symmachum legitur,* & in eorum vnde abſceſſerunt, poteſtatem, funditus reuocanda. *Apud Euſebium vero,* in eorum vnde abſceſſerunt, loca funditus reuocanda.

γ ¶ Ante accuſationem.] *Hæc vſque ad finem addita ſunt ex originali, quibus oratio abſoluitur, & quorum pars in fine huius quæſtionis à Gratiano repetitur.*

e ¶ Captiuitate] Si enim per metum aliqd ab eo extortum eſt uel ablatũ, intra annũ poteſt agere contra deiectorẽ in quadruplum: poſt annũ in ſimplum. ff. de ui & ui ar. l. 1. Sed ſi per metum eſt extortum aliquid, tunc contra omnem poſſeſſorem agitur: intra annum quadruplum cum nõ uult reſtituere. ff. quod met. cauſa. ſi cum exceptione. §. 1. 2. & 3.

Spoliatus p̃ u m, vel metum agit ad quadrupla.

torem reconueniri poteſt ab eo, ut arg. ff. de iud. l. 2. §. item. Sed hoc uerum eſt, cum non agit de ſpoliatione. extra de or. cogn. dilectus. & melius in c. fin. poteſt etiam, cum reconuenire de alio ſpolio. extra de reſtitu. ſpol. cap. vlt.

1 Hoc hodie eſt intelligẽdum cũ determinatione, & declaratione dec. lib. 6. d̃ reſt. ſpol. frequens. § ul.

b ¶ Obijcere.] Quid ſi nunquam uelit petere reſtitutionem, ut ſic non puniatur de crimine pro quo eſt ſpoliatus, cum tamen inde grauiorem pœnam meretur: Dicerem ꝙ in tali caſu bene poſſit accuſari ante reſtitutionem 1, ne fraus ſit ei lucroſa arg. extra de iud. intelleximus. & 11. q. 3. priuilegium ſed ſi minorẽ pœnam de illo crimine meretur, tunc non eſt accuſandus de illo cum ſatis ſit punitus. arg. 2. q. 6. ſi quis ex pluribus. Dic tẽpus præfigendũ. ut extra de reſti. ſpol. frequens. lib. 6.

f ¶ Aut dolo.] Et tunc uſque ad biennium poteſt conueniri qui dolum committit, ut C. de dol. l. ult. ſed perpetuo poteſt conueniri actione in factum de eo, quod ad eum peruenit, uel ſi dolo fecit quominus ad eu perueniret ut ff. de dol. in hæredem. & l. eatenus & l. dolcve. Cum autem canon æquiparet dolum, metum vel violentiam, videtur ꝙ condictione ex hoc canone quilibet poſſidens conueniri poſſit. arg. ad hoc ext. de iud. quia. & extr. de tranſac. veniens. & ext. de emp. & vend. peruenit. extra vt lit. penden. eccleſia. & extra de app. bonæ memoriæ, & eſt expreſſum, extra de reſt. ſpol. ſæpe.

Dolo ſus an poſſit in perpetuũ conueniri.

f ¶ Aut dolo.] Arg. ꝙ reſtituendus ſit qui dolo ſuo iuri

 renun-

Digitized by Google

renūciat, vt inf. 15. q. 6. c. 1. & 30. q. 1. dictum. & C. de in-om. teſt. eum qui, 1. reſpon. extra de his quæ vi metusve cauſa fiunt, cū dilectus. cont. & 20. q. 3. conſtituit. cont.

per capitulum 79. diſt. ſi quis pecunia. Poſtea ſoluit, & dicit ꝙ illud cap. intelligitur tantum in eo caſu quo ſedes Apoſtolica per violentiam occupatur, & ſi talis expellatur, nō fit reſtitutio: quia non eſſet iudex ſuperior, ſub quo reſtitutus conueniretur. Alii vero inuaſores, & iniuſti,

Item Euſebius Apoſtolicæ ſedis epiſcopus, epiſt. 2. ad Aegyptios.

ij REdintegranda ſunt omnia expoliatis, vel eiectis epiſcopis, &c. *vſque*, funditus reuocanda, *eodem modo, vt ſupra.* — Anſelmus ibidem.

Item Alexander Papa epiſt. 2. in principio.

¶Non eſt ſacerdos, ſed ſchiſmaticus, qui fratrum ſe ſubtrahit obſequijs. C. V.

NVllum dubium eſt, quia boni à malis ſemper perſequuntur, & tribulantur. Propter quod humiliemur ſub potēti manu Dei, vt liberet nos in tēpe tribulationis. Nam, ſicut leo rugiens circuit quærēs quem deuoret; ſic diabolus non ceſſat circumire, & quærere, quos ex fidelibus perdat, & maxime illos, quos ardentiores in ſeruitio Saluatoris, eique familiares inuenerit. Familiares dico eos quos ſibi ſacrari, & in ordine Apoſtolatus conſtitui voluit. Ipſi enim pro populo interpellant, & populi peccata comedunt, quia precibus ſuis, & oblationibus ea delent, atq; conſumunt. *& infra.* ¶Qui autem ex veſtro collegio fuerit, & ab auxilio[a] veſtro[b] ſe ſubtraxerit, magis ſchiſmaticus, quàm ſacerdos eſſe probabitur. [Ecce (inquit Propheta) quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum.] Illi vero in vnum non habitant, qui à fratrum ſolatio ſe ſubtrahunt aut (quod deterius eſt) fratribus inſidias præparant, aut laqueos ponunt. *& in fine epiſtolæ tertiæ.* Dominum crucifigunt, qui eum in ſacerdotibus ſuis perſequuntur, quia crux à cruciatu dicitur. Magnum vero cruciatum ſubſtinet qui vim patitur.

1. Petr. 5.

Oſea 4.

ſu. 1. q. 1. ipſi ſacerdotes.

Pſal. 132.

Burc. l. 1. c. 129.

Iuo. p. 5. c. 229.

Item Fabianus Papa epiſt. 2. ad epiſcopos Orientales.

¶Excommunicentur qui opprobrium, & calumniam inferunt ſacerdotibus. C. VI.

DEus ergo, Fratres, adhoc præordinauit vos, & oēs, q̄ ſummo ſacerdotio fungūtur, vt iniuſtitias remoueatis, & præſumptiones abſcindatis, & in ſacerdotio laborātibus ſuccurratis opprobrijs, & calamitatibus corū locum non præbeatis; ſed ei qui calumniam, & opprobrium patitur, adiutorium feratis: illum vero, qui calumniam, vel opprobrium facit, abſcindatis, & Domino in ſuis ſacerdotibus opem feratis.

Patet ergo, ꝙ expoliati prius ſunt preſentialiter reſtituēdi, anteq̄ ad cauſam ſint vocandi. Sed obijcitur vbi non fuit legitima inſtitutio, ibi non pōt eſſe reſtitutio. Non enim probatur deſtitutus, qui prius nō fuit inſtitutus: ac per hoc nec reſtaurationem poſtulare poteſt. Illi ergo, quorum electio vitioſa eſt, vel qui à clero non ſunt electi, vel à populo expetiti, vel qui per ſimoniam irrepſe-

NVlli dubium eſt.] CASVS. Quidam epiſcopi iniuſte fuerunt expoliati, & à ſuis ſedibus eiecti. alij epiſcopi nō iuuabāt eos. immo (quod deterius eſt) ponebant inſidias, diabolo inſtigante, quos Alexāder rephendit dicēs tales eſſe ſchiſmaticos, & Chriſtum crucifigentes in ipſis expoliatis epiſcopis, & quod facere non debent, hoc ꝓbat, quia ſępe boni diabolo cooperante tribulationem patiuntur per malos.

a ¶ Auxilio.] Epiſcopi ſibi inuicem dēnt præſtare mutuum auxilium, vt ſup. diſtin. 90. præcipimus, & iō inducit hoc cap. ſcilicet, quod ſemper ſit ſubueniendum ſpoliatis.

b ¶ Veſtro.] Argum. ꝙ quilibet tenetur patrocinium ꝓ ſua eccleſia præſtare. 95. diſtinct. ſi Imperator 1. & ſi contra eccleſiam ſuam præſtaret, priuandus eſſet eo quod habet ab ea. 1. quæſtio. 7. cap. 1. C. loc. milites. & eſt expreſſum extra de poſtul. capit. vlti.

Eccleſiam ſtiam quilibet defendere tenetur. Vbi ē hoc ſu. 1. q. 7. c. 1. ibi videas. & qđ leg. & not. 16. q. 1. nos autem, & 11. q. 3. qd ergo. Arch.

DEus ergo.] CASVS. Præcipit Fabianus Papa omnibus epiſcopis, ꝙ ipſi opem ferant, & auxilium ſacerdotibus expoliatis, eos reſtituendo, & eorū calumniatorem, & perſecutorem excōmunicando.

PATET ERGO. CASVS. Concludit Gra. ex ſupradictis, quod expoliati non debēt vocari ad cauſam, niſi prius fuerit corporaliter reſtituti. Huic concluſioni obiicit hoc modo. Nam ubi non fuit legitima inſtitutio, reſtitutio eſſe non poteſt. Vnde ſi qui fuerint expoliati, q̄a canonice non fuerint electi, vel per ſimoniam fuerint electi, reſtitutionem poſtulare non poſſunt. Et hoc probat Gratia,

Digitized by Google

& iniuſti detent ores ſi ſpolientur, debent reſtitui, niſi continuato bello poſſeſſio fuerit recuperata: ſecus ſi non continuato bello.

a ¶Si quis pecunia] Sup.d 79.ſi quis pecunia. hoc tamen ibi non dicitur, ſed melius poſſet induci quod eſt 23.diſt.

inducię poſt reſtitutionē.& ꝓbat Grat. per ſeq. c.ꝙ ſic.

c ¶De inducijs] Quinque ſunt genera induciarum, reſtitutoriæ, præparatoriæ, citatoriæ, deliberatoriæ, & iudicatoriæ, ſiue executoriæ 2.In cauſa criminali reſtitutoriæ non erunt minores vj. menſibus, nec maiores anno, & habent locum ante vocationem in ius in cauſa criminali.inf.ea.eiectis. vel verius eſt, ꝙ ſint arbitrariæ, vt inf. ea.ſi eþs. Citatoriæ erunt vnius, vel duorum vel trium mēſium, vt 4.q.5.c.1. & 5.q.3 c.1. & habēt locū poſt citationē & cōteſtationem. illæ autem quæ habentur. 5.q.2.c.pręſenti. ſūt paternales adiectiones, de quib. mentiuntur quidam, ꝙ ſint clericorū minorum, vel laicorū, tn̄ ar eſt pro eis.15. q.7. ſi autem. Aliæ ſunt presbyterorum, vel diaconorum, vt dicunt quidam. Præparatoriæ, erunt anni & dimidij, vel vnius anni, vel ſexmēſiū, vt inf.e.q.3.đ inducijs, & hę danē ante lit. cōte & poſt 5. q.1.ſi primates. In ciuili aſit cauſa ſunt inducię deliberatorię 20 dierum, vt inf.e.q.3.offeratur. Citatoriæ 30. dierum in auth de litig.§.omnem, coll. 9. & per trinum edictum, vt 24.q.3.de illicita. Iudicatoriæ quatuor mēſiū, quæ dātur iudicatis, vt ext de of. iud.deleg.quærenti. in criminali vero nō dātur deliberatoriæ 3, qa certus dēt eſſe reus vtrū velit crimen confiteri, an negare, cum ſciat ſe eſſe reum, vel non. Item nec iudicatoriæ dantur, quia ibi pœna non differtur niſi in caſibus, vt 32.q 3.cum apud.

Induciarū quinq; ſunt genera.

2 Dicas, ꝙ hæ appellationes magiſtrales ſūt quæ nō ſūt contenēdæ. ext. de dec. tua Idē no. ſm Lau.

3 Tu dic, ꝙ opin contraria eſt verior, vt per doc. in c 2. de dila.& p Bal. & Sal. in auth offeratur. C. de lib. conteſt. & Alexā de imo. in l 1. ff. de edend. poſt prin.

runt, non ſunt habendi inter epiſcopos: & ideo, ſi a ſedib. quas tenere videbantur, expulſi fuerint, non poſſunt reſtitutionem petere, ante quam vocentur ad cauſam. Vnde ſupra in tractatu ordinandorum: [Si quis pecunia [a] *vel gratia humana, ſeu populari, vel militari tumultu, &c.] Sed hoc in eo tantum caſu intelligitur, quo Apoſtolica ſedes per violentiam occupatur: quo caſu iudex non inuenitur, cuius officio ille Apoſtaticus poſſit excludi. In alijs autem locum non habet, cum violenta poſſeſſio, niſi per iudicis ſententiam, violento detentori detrahi non poſſit. Si autem verus Dominus bello non continuato* [b]*, ſed renouato vi illum de poſſeſſione eiecerit, iudicis auctoritate prædoni poſſeſſionem reſtituet. Si ergo epiſcopi a ſedibus, quas quomodo tenere videbantur, non per iudicem, ſed violenter eiecti fuerint, poſt eiectionem reſtituendi ſunt ante regularem ad ſynodum vocationem.*

ſup.d.79. ſi quis pecunia.

QVAESTIO II.

DE inducijs [c] *autem poſt reſtitutionem præſtandis, & quo ſpatio temporis concedendæ ſint, ſcribit Ioannes Papa epiſtola prima ad Zachariam archiepiſcopum dicens.*

Et Euſeb. epiſt.2.

¶Secundum tempus expoliationis conceduntur inducię reſtitutionis. C. I.

in ea.cap.prius ipſa prorſus verba.

QVanto [d] tempore expoliati, vel expulſi eſſe videbuntur, antequam ad ſynodum conuocentur, ſub eodem ſpatio temporis eis induciæ indulgeantur.

Item Pelagius Papa ſecundus epiſcopis Italiæ.

Anſ.l.3.c.63.

¶Dum poſſeſſiones, vel res epiſcopi detinentur, aliquid ſibi obijci non poteſt. C. II.

CVm eccleſia alicuius epiſcopi, aut poſſeſſiones, vel res ab æmulis eius, vel a quibuſcunque alijs non ſua ſponte [e] detinentur, aliquid illi non debet aut poteſt a quoquam ante redintegrationem omnium rerum ſuarū obijci. Sed prius illi legibus redintegranda ſunt omnia & poſtea tempore a patribus definito, ſunt negotia ventilanda.

23.d.in nomine.vt etiam nulla ei audientia detur.De illo inuenies.14.q.1.in prin.& ſum.

b ¶Non continuato.] Ideſt, ſi non interponitur contrarius actus.ff de teſt.hæredes palam, vel cōtinuato cum primum poterit t.ff ad Tertul.l.2.§.confeſtim.

DE inducijs] Hæc quæſtio diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per octo auctoritates, quòd induciæ poſt reſtitutionē ſunt dandæ ſpoliatis, & reſtitutis, vt diu gaudeant commodo poſſeſſionis ante quam ſpoliatorib. reſpondeant: quæ tamen arbitrariæ ſunt. Secunda ibi, [Quod ſi male.] Io. de Fan.

1 Adde ad hoc quod le. & no. ex. de reſt ſpol. olim. ver. præſertim, & vide qđ no. de hom. ſignificaſti. in gl.vlt. in fin.

CASVS. Hic intitulatur 2.qō, qua quæritur an dādę ſint induciæ poſt reſtitutionē. & ꝓbat Grat. per ſeq. c.ꝙ ſic.

QVanto tpe.] CASVS. Dr̄ in hoc c.ꝙ tantum tempus dandum eſt expoliatis antequam ad ſynodū vocentur, quanto tempore fuerunt expoliati, ut ſub eodem tempore eis induciæ dentur.

d ¶Quanto.]. i quali i.ſi longo tp̄e fuit ſpoliatus, lōgo tempore erit reſtitutus. ſic 90 d.ſi quis monachus.in ſi.

CVm eccleſia] CASVS. Dicitur hic ꝙ nihil poteſt obijci ſpoliato, niſi primo ei omnia fuerint reſtituta, quibus fuerat ſpoliatus, & niſi poſt reſtitutionem habuit tempus a patribus diffinitum. Caſus autem ſeq. c. facilis eſt, & per te videbis.

e ¶Sponte] Arg.ꝙ ſpoliatus ſuo iuri poteſt renunciare. arg. contra extra de reſt. ſpol. ſolicitæ.

Digitized by Google

Item Stephanus Papa quintus [a] *Gherardo Leodienſi.*

a ¶Quintus.] *Addita eſt hac vox ex vetuſtis codicibus, & reſtituta vox,* Leodienſi: *cum antea legeretur,* Laodicenſi. *Nam manſi, de quibus in ſubiecto capite agitur; oſtendunt non ad Græcum epiſcopum, ſed Germanum, vel Gallum hæc fuiſſe ſcripta.*

¶Ante litem conteſtatam violenter ablata reſtituantur. Cap. III.

OPortet, vt primum vos tam de inuaſis ciuitatib. & monaſterijs, & manſis, quam de reliquis generaliter rebus redinueſtiri faciatis: quia nec nudi [a] contendere, nec inermes inimicis vos debemus opponere.

Item Euariſtus Papa epiſtola 2.

¶Deijciantur a clero, & infames fiant, qui loca expulſorum adulterina fœditate inuaſerunt. Cap. IIII.

AVdiuimus quoſdam a vobis infamatos [b], & dilaceratos epiſcopos, ac è ciuitatibus proprijs pulſos (quia alibi [c] epiſcopi conſtitui non poſſunt, niſi in ciuitatibus non minimis) & alios in eis, ipſis viuentibus conſtitutos. Ideo hæc vobis ſcribimus, vt ſciatis hoc fieri non licere, ſed proprios reuocari, & integerrime reſtitui debere. Illos verò qui adulterina fœditate ſponſas ſuas, (quas & vxores eorũ præfixo tenore eſſe intelligimus) tenent, eijci vt adulteros, atque infames fieri, eoſque ab eccleſiaſticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduerſus eos aliquam querelam habueritis [d], his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius ſanctæ ſedis terminandum.

Poly. l. 2. tit. 1 1. Burc. l. 1. c. 140. Iuo p. 5. c. 254. Anſ. l. 3. c. 45.

Item Gaius † epiſtola 1. ad Fœlicem.

¶Induciæ ſex menſium eiectis, vel expoliatis præſtentur. Cap. V.

EIectis, vel expoliatis, poſt integram reſtitutionem anniuerſariæ [e] induciæ, vel ſex menſium indulgendæ ſunt.

† In vulga. legebatur, Gelaſius.

Item Euſebius Papa epiſtola 2.

¶Poſt reſtitutionem induciæ præſtandæ ſunt. Cap. VI.

PRius ergo oportet omnia illis expoliatis legibus redintegrari, & eccleſias, quæ eis ſublatæ ſunt, cũ omni priuilegio ſibi † reſtitui; & poſtmodum non ſub anguſti temporis ſpatio, ſed tantum temporis ſpatium eis indulgeatur, quantum expoliati, vel expulſi eſſe videntur, antequam ad ſynodum conuocentur.

Et Io. 1. epiſt. 1. ſup. ea. c. quanto. Iuo p. 5. c. 249. Anſ. l. 3. c. 44. Pann. l. 4. c. 50. † *al. ſuo.*

Item Fœlix Papa II. in reſcripto ad epiſcopos Aegypti, c. 8.

¶De eodem. Cap. VII.

TAmdiu in ſede propria pacifice, & poteſtatiue cuncta diſponens reſideat, quamdiu expulſus, vel expoliatus ſuis carere viſus eſt rebus.

Poly. ibidem. Anſ. l. 3. c. 53. Pan. l. 4. c. 52.

Item Fœlix Papa I. epiſt. 2. ad epiſcopos Galliæ.

a OPortet.] Nudi.] Ecce ratio canonicis quare ſpoliatus non tenetur reſpondere, & eſt forte ideo ſtatutũ, quia cũ eſt ſpoliatus. nõ poteſt ſufficere ad ſumptus iudiciales, nec inuenit hoĩes adeo fauorabiles, & per hoc vr̃, ꝙ nec ſpoliatori, nec alij teneatur reſpondere ſuper aliquo quod ei obijcit. arg. ſu. ea. cum eccleſiæ, & ſup. q prox. c. 2. Item videtur, ꝙ ſi modicum eſſet ei ablatum, ꝙ tunc quilibet & pro qualibet cauſa teneatur rñdere, vt extra de reſti. ſpol. frequens. li. 6.

Spoliatus rñdere non tenetur.

e cum eccleſiæ. Sequens verò c. idem dicit cum illo ea. quanto.

AVdiuimus quoſdam.] CASVS. Quidam quoſdam epiſcopos infamauerant, & a proprijs ſedibus expulerunt, & eis expulſis alios loco eorum ſubſtituerunt expulſis viuentibus: quare. Gregor. Papa reprehendit eos grauiter, & mandat deiectorib. vt deiectos reſtituant, & ſubſtitutos deijciant, quos præcipit infames fieri, & ab honorib. eccleſiæ arceri. Si autem iſti deiectores aliq̃ querelam cõtra eos habuerint, eis reſtitutis apud Romanã ſedem proponant. Caſus autem ſequẽtis c. planus eſt.

b ¶Infamatos.] De facto, vel ab æmulis alias enim non reſtituerẽtur ſi eſſent infames de iure, vt 2. q. 5. presbyter ſi B.

c ¶Quia alibi] Su. 80. diſt. epiſcopi.

d ¶Habueritis.] Sed quam poſſunt habere querelã? criminalem nõ pñt, cũ ſint inimici, ext. de reſt. ſpo. item cũ quis 1, nõ ciuilem, quia ceciderunt a iure ſuo. 16. q. 6. placuit forte loquitur de his, qui ſuam iniuriã proſequuntur, vt 4. q. 6. omnibus.

1 Iſta decre. non vr̃ inhibere, niſi ante reſtitutionem, vt ibi not. Go. ꝙ poſt reſtitutionẽ bene poteſt, vt in hoc c. audiuimus. & ar. ext. de ordi. eo c. vlt. Archid.

e EIectis.] ¶ Añiuerſariæ.] Ad plus, vel ſex menſiũ ad minus.

PRius ergo.] CASVS. Hoc c. idem dicit cum ſuperiori

Si

SI epiſcopus.] CASVS. Aliquis epiſcopus erat ſpoliatus rebus ſuis, vel eccleſiæ, vel erat de eccleſia eiectus. Quæſitum fuit à Felice Papa, vtrum poſſit compelli venire ad ſynodum, & rñdere obiectis ante reſtitutione. Et reſpondetur, ꝙ non, niſi ſuo ſtatui & honori primo

nonnulli. vel ſi citatur ad locum periculoſum vel inhoneſtum, vt extra de app. ex parte. ff. de arbi. ſi cum dies. §. ſi arbiter. quandoqoe non tenet ratione iudicis, vt ſi euidens eſt ipſum non eſſe iudicem qui citat, vt extra de offi. iud. deleg. ex literis. & extra de app. ſi duobus.

¶Ante reſtitutionem aliquis ad cauſam vocari non debet. C, VIII.

Anſ. l. 3. c. 84.
Iuo p. 5. c. 248.
Pan. l. 4. c. 44.

SI epiſcopus ſuis fuerit, aut eccleſiæ ſibi commiſſę reb. expoliatus, aut (quod abſit, ꝙ alienum ab omnibus eſſe debet fidelibus) à ſede propria eiectus, aut in detentione[a] aliqua a ſuis ouibus fuerit ſequeſtratus; tunc *a* canonicè ante in priſtinum ſtatum reſtituatur cum omni priuilegio ſui honoris, & ſua omnia, quæ inſidiis inimicorũ ſuorum ei ablata fuerant, legibus redintegrentur. ¶Non enim conuocari[b] poterit, vel præiudicari[c], niſi ipſe pro ſua neceſſitate (minimè tamen iudicandus) aduenire ſpõtè[d] elegerit. Nullatenus ergo à quoquã reſpondere cogatur, antequam integerrimè omnia, quæ per ſuggeſtiones inimicorum ſuorum amiſerat, poteſtati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur. Præſul uero cũ omni honore ſtatui priſtino reddatur; & ipſe diſpoſitis, ordinatiſq; liberè, ac ſecurè diu[e] ſuis rebus, tunc regulariter intra quatuor, vel quinque, vel ſex[f], aut ſeptem mẽſes, iuxta quod poſſibilitas ei fuerit, & non ante conuocatus[g] ad tempus in concilio legitimo, & canonico veniat ad cauſam: etſi ita iuſtè[h] videtur, accuſantium propoſitionibus reſpondeat.

Pann. l. 4. c. 48.

a ¶Tunc canonicè] *In originali ſic legitur*, tunc canonicè (antequam in priſtino ſtatu reſtituatur cũ omni priuilegio ſui honoris, & ſua omnia, quæ inſidijs inimicorũ ſuorũ ei ablata fuerunt, legibus redintegretur) nec conuocari, nec iudicari poterit, niſi ipſe, &c. *Nec multo ſecus habent Iuo. & Pannormia. niſi quòd loco*, antequam, *legunt vt Gratianus*, ante.

2 *Quòd ſi male viuẽdo facultates eccleſiæ diſperſit eps, ab eius patrimonio, quouſque de dilapidatione rerum eccleſiaſticarum cognoſcatur, ſubmouendus eſt: exemplo tutorum, & curatorum; qui dum fuerint ſuſpecti, à tutela, vel cura remouentur, donec de ſuſpecto cognoſcatur.*

Item non valet ſi reſcriptũ Apoſtolicum non infertur, vt ext. de dila. p̄terea. & extra de offi. iu. dele. cũ in iure. Item ſi euidens eſt iudicem eſſe inimicũ 3. vt 3. q. 5. quia. Item non valet ſi ille, qui citatus eſt, ſpoliatus eſt, vt hic. Item non valet ſi ad querelam liberti citatur patronus. 4. q. 3. liberti. & generaliter vbicunq; euidẽti exceptione reus ſe tueri põt. ff. de iud. nõ videtur. Sed ſi dubiũ eſt, an citatio teneat, tũc tenet venire ad allegãdum ſuũ priuilegiũ, vt extra de ap. ſi duobus, &c. cum parati. ff. de iudic. ſi quis ex aliena. Inuenio tamè, quod citatio quandoque nulla eſt, & tamen niſi citatus, defendatur, procedatur contra ipſum, vt ff. iud. ſol. ſi reus. litẽ inuenio, ꝙ citatio eſt iniuſta ex perſona agẽtis, cũ agens agit calumnioſè, & tamen niſi citatus venerit ad iudiciũ, punitur, vt extra de accuſ. veniens. & arg. ff. ne qs eum qui in ius vocã. eſt, vi eximat. l. pe. lo. Tutius tamen eſt, ꝙ citatus vadat allegaturus priuilegium ſuum, vel appellaturus, ſi eum grauauerit, niſi quando conſtat eum non eſſe ſuum iudicem. B.

3 Nã tũc ab ea põt recedi, qđ dic, ut leg. & no. 2. q. 6. quoties eps. Archid.

mo fuerit reſtitutus, nec vocari poterit niſi ſpontè venerit pro ſuis negocijs: minime tamen iudicandus, cum propter hoc non venerit: poſt reſtitutionem vero gaudebit inducijs, prout iudices viderint expedire.

a ¶ Detentionem.] Si detines me ne poſſim intrare poſſeſſionem competit mihi interdictum vnde vi. ff. ne vis fiat ei qui in poſſ. mi. l. 1. § ſiue autem. & 92. diſt. ſi quis. & in conſtitutione extra de reſt. ſpo. ſæpè.

b ¶ Conuocari.] Sed nunquid veniet allegare priuilegium 1. vt extra de app. cum parati. & c. ſi duobus: Reſpondeo non: cum conſtet eum eſſe ſpoliatum. ſic ff. de pec. eo tempore. Scias ergo, ꝙ ubi euidens eſt citationem non tenere, reus non tenetur venire etiam ad allegandum ſuum priuilegium. Scias ergo ꝙ quandoq; citatio non ualet, quia intra anguſta tpa fit, ut 5. q. 2. c. vl. quandoque non valet: quia non exprimitur cauſa quare fiat citatio, ut 5. q. 2. c. ult. qñque non ualet: quia nimis maturatur peremptorium, ut extra de dila. dilecti. qñque non ualet citatio ratione temporis, ut ſi fiat tempore feriato, ut 15. quæſtio 4. c. 1. & 2. & ff. de ferijs. l. 1. quandoque non ualet ratione loci, ut ſi citatur extra prouinciam 2. ultra duas dietas, ut extra de reſcript.

1 Vt 23. q. 8. conuenior. ubi de hoc. 11. q. 1. nullus eps.

Citatio in multis caſibus non ualet, nec adſtringit citatum.

2 De hoc no. 1. q 6. nemine ext de app. ex parte tua. q̄ gl. ibi polita fuit. & Io & Vin. & Tan.

c ¶ Vel præiudicari] deſt præiudicium fieri.

d ¶ Spontè.] Hic aſſignant quidam aliquẽ poſſe iuri ſuo renunciare. 7. q. 1. q̄ periculoſum. & C. de epiſc. & cle. ſi qs in cõſcribendo, Certè cõtrariũ innuit ex illo uerbo, minimè, nec hoc refertur niſi ad illud uerbũ conuocari.

e ¶ Diu.] Dr̄ diu quod eſt uſque ad quatuor menſes, ſi c 63 dilectis ſic hæc dictio, mox, ampliatur 30. q. 2 c. 1.

f ¶ Vel quinque uel ſex.] Arg. inducias eſſe arbitrarias. extra de app. cum ſit Romana. ff de iud. nonnunquam Sed arg contra in Auth. de nup. §. ſed hoc quidem. 28. d. de his. in fi. & infra ea. q. 3 c. 1. 4.

Induciæ ſũt arbitrariæ.

g ¶ Ante conuocatus.] Quam poſſibilitas ei ſit.

h ¶ Si ita iuſtè.] Ideſt, ſi iuſtum crimen ei obijcitur.

QVOD SI MALE. Hæc eſt ſecunda pars, quæſtio, in qua probatur, ꝙ dilapidator remouebitur ex ſola ſuſpicione. Sed hoc hodie correctum eſt per decre. extra de ſimon. licet Hely. & de of. de leg. uenerabili, quia primo probari debet, & ea probata datur illi coadiutor uſque ad finem litis. Io. de Fant.

4 Dic ut no. in p̄di. c. cũ ſit ext. đ of. deleg. q̄renti. ext. de p̄cu. cap. dilectus. Arch.

CASVS. Supra dictum eſt generaliter expulſos eſſe reſtituendos, nec aliter cogi poſſunt reſpondere. Modo

Digitized by Google

excipit Gratia caſum, in quo not. videtur reſtituendus ante cauſæ cognitionem, puta ſi ſuſpectus eſt de dilapidatione exemplo tutorum & curatorum, & hoc probatur ſeq. c.

autem criminaliter conuictus eſt, remouetur ab ordine; ſi vero ciuiliter tantum, ab adminiſtratione extra de ſimo. per tuas. in fi. & regulares prælati ex modicis cauſis remouentur ab adminiſtratione, vt in eadem decre. per tuas, in fi. item ſi ideo quis remouetur, quia doloſe admini-

Vnde Pelagius Papa Petro presbytero.

¶ Ab[a] adminiſtratione remoueantur, qui res eccleſiæ male viuendo diſpergunt. Cap. IX.

QVia ea[a], quæ de fraudibus Maximiliani α flebili ad aures noſtras ſupplicum relatione venerunt, nõ facile ſecundum veritatem agnoſci poterunt, niſi facultas eccleſiæ, quam in vſus ſuos male conuertendo diſperſit, ab eius poteſtate; donec cauſa[b] cognoſcatur, ſe ponatur: idcirco nos eum & à ſupradictæ eccleſiæ patrimonio volumus interim ſubmoueri, & in veſtro, diſcuſſionis ipſius tempore, moderamine detineri.

α ¶ Maximiliani.] *In vulgatis ſequebatur*, presbyteri, *quæ vox inducta eſt, quia in nullo vetuſto codice Gratiani ex ijs, qui collati ſunt, habetur. Gratianus autem caput hoc de epiſcopo, non de presbytero.*

QVAESTIO III.

Q*Vòd vero[c] poſt vocationem venienti ad iudicium, induciæ negandæ non ſint, Fœlix Papa ſecundus in epiſtola ad fratres Aegypti, c. 8. teſtatur dicens.*

¶ Venienti ad iudicium, induciæ non negantur. Cap. I.

CVm accuſatus ad iudicium venerit, ſi voluerit, & neceſſe fuerit β, induciæ ei petenti à patribus conſtitutæ abſque impedimento concedantur, & iudices à ſe electi[d] ſibi tribuantur. Iuo p. 6. c. 335. Pann. l. 4. c. 98. Anſ. l. 3. c. 55.

β ¶ Et neceſſe fuerit.] *Hæc addita ſunt ex epiſtola ipſa, Iuone, & Pannormia, habeanturque infra ead. c. induciæ 2.*

QVia [] CASVS. Clerici quidam accuſabant Maximilianũ de dilapidatione, quare Pelagius cõmiſit cauſã Petro presbytero, cui præcipit, vt eum ab adminiſtratione rerum eccleſię remoueat, donec de cauſa cognoſcatur: quia ſi remaneret ĩ adminiſtratione, non poſſet de facili veritas cognoſci, cum multa per pecuniam fiant.

a ¶ Quia ea.] Ideo forte remouetur ſuſpectus ab adminiſtratione, quia forte timor eſt ne corrũpat iudices: & ideo nec creditores ei ſoluentes liberantur. ff. de ſol ꝙ ſi forte.

b ¶ Donec cã.] In crimine dilapidationis ſpeciale eſt, ꝙ ſequeſtrat poſſeſſio à poſſeſſore antequam ſit conuictus, contra id 16. q. 4. volumus. nã & poſt appellationẽ ſequeſtratur ab eo poſſeſſio. ff. de appel. Imperatores & 2 q. 6. quoties 1. quam ci. 1o ergo aliquis accuſatur, ſtatim ab eo remouẽda eſt adminiſtratio. vt hic, & C de ſuſpe. tut. l. eũ. & ſine accuſatore poteſt remoueri, ſi iudici liqueat ex apertiſſimis argumentis eum ſuſpectum ff. de ſuſpe. tut. l. 3. §. præterea. Suſpectum autem dicimus illum, qui moribus talis eſt, vt ſuſpectus dici debeat, vt ff. de ſuſpec. tu. ſuſpectum. Nec audiretur talis licet vellet ſatiſdare, quod bene adminiſtraret, vt inſt de ſuſpect. tut. §. nouiſſime. Hodie tamen videtur, quòd non eſt remouendus ab adminiſtratione, niſi probetur ſuſpicio, vt extr. de ſimo. licet Hely & de offi. dele. venerabili. dic vt ibi. Item ad accuſationem quilibet admittitur, vt in auth. de non alie. aut permu. in fin. C. de ſuſpe. tut l. eum. & l. pietatis. & abſens poteſt condemnari, vt C. de pœ. ne diu. nec. n. aliquo debet gaudere priuilegio, qui ſuos contubernales afflixit, vt C. vbi de ratioci. agi. opor 2. tamẽ probabilius videtur, quod ſoli illi admittantur quorum intereſt, vt 16. quæ. 1. 7. filijs & ſu. 2. q. 7. quapropter. vel ſaltem ſoli clerici, vt 12. q. 2. nun liceat. nam in popularibus actionib. non admittuntur infames, vt ff. de pop. ac. popularis. itẽ nec ad accuſationẽ taliũ iudex ſtatim remouebit accuſatum ab adminiſtratione, ſed ſummatim cognoſcet, an calũnioſe accuſetur, an nõ ar. ff. de p̃to. ſtip. l. 1. §. vlti. & ſi qui ſciuerint ſuſpectũ, & paſſi ſũt eũ ꝑ aliquod tp̃s eſſe in adminiſtratione, non videtur, ꝙ tales poſſint dicere eum ſuſpectum, vt ff. de priui. credi. ſi creditores. & argu. extra de his quæ fi. à maio. parte c ex ore. & ar. extra de acc. nulli. Credo verum ſi ſcientes & negligentes, ſed ſcientes & quærentes probationes, bene audirentur poſtea 2 q. 7. plerumque. Qui adminiſtrauit[1], infamis eſt factus, ſed ſi propter negligentiam remoueretur, non fit infamis 2. vt C. de ſuſpe. tut. l. vlt. Hoc autem ſcias, quòd quandoq; adminiſtrat quis temporalia: quandoque ſpiritualia: & ſecundum hoc remouetur ab iſtorum, & illorum adminiſtratione. 12. q. 2. Vulterranæ, vnde licet quis ſit remotus ab adminiſtratione temporalium propter ſuſpicionem, adhuc tamen remanet prælatus quo ad obediendum ſibi, vt 8. q. 4 nonne & 15. q. vlt. c. vlt.

1 Immo p̃cedere dẽt ſuſpicio, de qua prius ſũmarie cõſtare debet, vt Pann. in c. veritatis, de do. & cõtu.

Suſpectus quis eſt.

Suſpectus an poſſit ab omnib. accuſari.

Clericus de crimine cõuictus qualiter punit.

2 Dicas, ꝙ ſi index ex primit in ſnia, ꝙ ꝑꝑ fraudem cum remouet, infamis eſt, ſed ſi propter ſegnitiem, nõ, ff. d ſuſp. tu. l. 3 §. quiob animi ſegnitiem. inſt c. titu §. ſuſpectus Arch.

QVòd vero] Hæc q diuiditur in tres partes, in quarum prima probat per tres auctoritates, ꝙ induciæ ſunt dandæ poſt vocationem ad ſynodum. Secunda ibi, [Spatium vero.] Tertia ibi, [Vindicatur.] Io de Fan.

CASVS. Hic ponitur tertia quæſtio, in qua quęritur, an poſt vocationem facta reſtitutione ſint induciæ concedendæ Et reſpondetur ꝙ ſic, & hoc probatur per cap. ſeq. & agitur de præparatorijs inducijs tam in criminali cauſa, vt in ſequentibus ca. quàm in ciuili, vt in l. ſeq. in § ſpatium.

c ¶ Quod vero] Hæc q̃ loq̃tur de inducijs p̃paratorijs.

CVm accuſatus] CASVS. Quæſitum fuit à Fęlice Papa, an accuſato ſint præparatoriæ induciæ denegandæ, cum ad ſynodum venerit? Et reſpondetur quòd non, ſi ipſe eas poſtulauerit, & iudices quos elegerit, tribuantur ſibi.

d ¶ A ſe electi.] Sup cauſa proxi q. 6. à iudicibus. contra

ſed

Digitized by Google

1 Hęc eſt ueraſnia ſm. P. ad hoc 3. e.q.8. accuſatores. vñ iſtud fortè non eſt nota dubitatiõis.

ſed illud fortè obtinet in crimine 1. aliàs contra ff. de iud. obſeruandum. Quid iuris ſit de hoc, quære. 11. q. 1. cap. 3. & 4.

DE inducijs.] CASVS. Duo Epiſcopi Ægyptiorum quæſierunt a Fœlice Papa qualiter induciæ præparatoriæ

tra de proba. licet. & extra de ſimon. per tuas. & c. lic. t Hely. in fi.

d ¶ Atque amicorum.] Non facilè tamen inuenitur, ꝙ ob hoc ſit danda dilatio arg. ad id. ff de viu ſciendum. ſic in aduocato. ff ex quibu. cau maio. ait prætor in fi. & l. ab hoſtibus. in fi. ext. vt lit. non con te. c. 1. aliàs prætextu abſentiæ aduocati non põt quis petere inducias. extr. de do. & contu prout.

Item ex eadem epiſtola ad fratres Aegypti, c. 20.

¶ Quot menſium induciæ epiſcopis præſtandæ ſint. Cap. II.

† al. indicijs.

Anſ. li. 3. cap. 118. & 119. Poly. li. 5. tit. 3. Burc. l. 1. c. 180. Iuo p. 5. c. 296. † antea legebatur] *imperitorũ*. † *aut ſex*] orig.

DE inducijs † vero epiſcoporum [a], ſuper quibus conſuluiſtis, diuerſas à patribus regulas inuenimus inſtitutas. Quidam. n. ad repellenda impetitorum † machinamenta, & ſuas præparandas reſponſiones [b], & teſtes confirmandos [c], & conſilia epiſcoporum, atque amicorum [d] quærenda annum, & † ſex mandauerunt menſes [e] concedi. Quidam autem annum, in quo plurimi [f] concordant. Minus vero quàm ſex [g] menſes, non reperi: quia & laicis hæc indulta ſunt; quanto magis Dominis ſacerdotibus? *& infra.* ¶ Induciæ namque non ſub anguſto tempore, ſed ſub longo ſpatio concedendæ ſunt, ut accuſati ſe præparare, & vniuerſos communicatores [h] in prouincijs poſitos conuenire, & teſtes præparare, atq; contra inſidiatores ſe pleniter armare valeant.

Pan. li. 4. c. 102.

Item Eleutherius Papa in epiſtola ad Galliæ prouincias.

¶ De inducijs præſtandis. Cap. III.

Burc. li. 16. c. 30. Iuo p. 6. c. 317. Pann. li. 4. c. 103. Anſ. li. 3. 56.

j INduciæ [i] non modicæ ad inquirendum dandæ ſunt, ne aliquid præpropere agi à quacunq; parte videatur: quia per ſubreptionem [k] multa proueniunt.

[*Item Damaſus Papa, epiſt. 3. ad Stephanum archiepiſcopum.*]

¶ De eodem. PALEA. Cap. IIII.

† al. epis.

Anſ. li. 2. c. 76. Iuo p. 5. c. 287. Pann. li. 4. c. 101.

ij INduciæ accuſatis in criminalibus cauſis † ſex menſiũ, vel eo amplius, ſi neceſſe fuerit, concedendæ ſunt.

Lege 1. §. quod hac ratione.

2 *Spatium uero dilationũ, ſicut in tertio libro Codicis, titulo 11. de dilationibus inuenitur* [l] *. hac rõne moderandum eſt, ut ſi ex ea* [m] *prouincia, ubi legitur, uel perſona* [n] *, vel inſtrumenta poſcentur; non amplius quam*

e ¶ Annũ & ſex man dauerũt mẽſes.] Cõtra in authẽ. vt cle. apud proprios epiſc. §. ſi tamen. colla. 6.

Inducię nõ dant ob aduocati abſentiam.

f ¶ Quidam autem annum in quo plurimi.] Ergo illud eſt potius tenendũ, ut 16. d. Iſidori s. 19. d. in canonicis. Sed obijcit: reo dant trinæ inducię ff. de fer. l. vl. ergo cauſa prorogat vltra trienniũ; quod eſſe non dẽt. vt C. de iud. ꝑperandum Sol. hic primo dabit annũ, ſed poſtea minus dabitur. uel hodie ſunt arbitrariæ. ſup ea. q 2. ſi epiſcopus.

g ¶ Sex.] in auth. de ſanc. epiſ. §. 3. col. 9.

h ¶ Cõmunicatores. ideſt, epiſcopos 2.

2 Scilicet cõprouinciales, q a oẽs cõiter cauſę intereſſe debent. inf. eo. q 6 ſi quis eporum.

INduciæ] CASVS. Dicit in hoc c ꝙ magnæ inducię dandæ ſunt ne inordinate aliquid fiat: quia multa fiunt per obreptionem.

i ¶ Induciæ.] Ergo tã actori quàm reo dãdæ ſunt induciæ. 15. quæſt. 7. ſi autẽ. ff. de fer. l. vlt niſi in caſu, ut inf. ea. §. iudicantes.

K ¶ Per ſubreptionem.] Sic 98. diſtin. tranſmarinos.

ratoriæ & quales eſſent epiſcopis concedendę, & rñdet ꝙ quidam concedunt annum & dimidium, quidam tamen annum: alij uero ſex menſes, & ſi hæ conceduntur laicis, multo fortius ſunt ſacerdotibus concedendæ. Nõ enim ſub anguſto tempore ſunt eis induciæ concedendæ, ſed ſub longo, ut poſſint ſe præparare ad ſuos teſtes producendos, & ad quęrenda amicorum conſilia, ut reſiſtere inſidiatoribus ualeant.

a ¶ Epiſcoporum.] Eædem ſunt presbyterorum, & diaconorum, & ſubdiaconorum. 15. q. 7. ſi autem.

b ¶ Reſponſiones.] i. exceptiones, quas probare tenentur ff. de probat. in exceptionibus.

c ¶ Confirmandos.] ideſt, comprobando eos honẽſtos quod fortè poſt publicationem poteſt facere. non quòd eos debeat inſtruere quid dicant: quia hoc eſſet ſubornare, uel poteſt confirmare illorum teſtimoniũ, qui ſunt probati criminoſi, adducendo aliàs præſumptiones pro dictis illorum: quia & ſi debilitentur dicta talium non tamen ex toto euacuant, ut ex-

INduciæ] SPATIVM Hæc eſt ſecunda pars q Ioan de Fan & hic tractat de inducijs præparatorijs in cauſa ciuili, & etiam in criminali, quæ pares videntur. B.

CASVS. Hic tractat de induciis præparatoriis, in cauſa ciuili, & etiam in criminali, quæ pares uidentur ſecundum leges.

l ¶ Inuenitur.] in l. 1.

HAC RATIONE. CASVS. Quæſitum fuit ab Imperatore ſub quanto ſpatio induciæ præparatoriæ deberent dari. Et reſpondet dicens, ꝙ ſi inſtrumenta, uel teſtes petuntur in ea prouincia ubi lis eſt, dantur tres menſes. ſi ex cõuicinis prouinciis, ſex menſes. ſi ex tranſmarina, dantur nouem menſes: nec has inducias putant iudices ſemper pro ſuo arbitrio tribuendas: ſed tunc demum cũ neceſſitas exegerit: nec facile amplius quàm ſemel, ne cauſa protrahendæ litis dilatio tribuatur.

m ¶ Vt ſi ex ea.] Hoc non eſt principium legis quia lex incipit, quoniam plerumque.

n ¶ Perſona.] ideſt, teſtis uel aduocatos.

a ¶ Ex

Digitized by Google

a ¶Ex conuentionibus.] id eſt, quę modico freto diſtãt, vt ff de uerb. ſign. notionem. §. 1.
b ¶Exegerit.] Vſque in finem litis.
c ¶Amplius.] In cauſis pecuniarijs non datur amplius dilatio quàm ſemel: niſi inopinatum quid emergat: ſed

ſpeciale hic eſt in eo, qui impetrat reſcriptum ad extra ordinarium iudicem, quod ſi ille iudex nollet procedere, tum ordinarius utetur ſua iuriſdictione, vt extra de offic. ordi. ſignificauit. Sed illud in ſpeciali caſu propter periculum aiæ. vnde contrarium tenet in alijs.
h ¶De-

1 Hoc iõ q̃a nõ eſt ſic ꝓcedendũ in criminalib. ſicut in ciuilib arg ff. de q̃. l. 1. §. diu° C. de requiren. reis. l. 1. Teſtes multi ſub vna dilatione pñt produci.

in criminalibus dantur actori duæ, 1. reo tres, vt ff. de fer. l. vl. ſed in crimine adulterij nulla datur dilatio. ff. de adult. in crimine. licet ſit arg. cõtra 33. q. 2. ſiue de coniugij fœdere.
d ¶Quàm ſemel.] hic habes ꝙ tm̃ ſemel danda eſt dilatio. & ſic eſt contra ex. de teſti. in cauſis. & c. ſignificauerũt. C. de iu. auth. iubemus. ubi habes ꝙ ad teſtes inducendos tres dilationes ſunt cõcedendæ. Solu. licet plures ꝓductiones nõ poſſint dari: tñ ſub una dilatione poſſint mille fieri 2. productiones. Alij intelligunt qđ de iure tres poſſunt dari dilationes ad teſtes producendos, & dicunt hanc legem loqui de dilationibus, quæ indulgẽtur à iudice: ſed authen. & decre. de dilationibus quæ cõceduntur a iure cõmuni, H. Dominus meus notauit ſuper legem

2 Tãgit ſententiã illorũ q̃ dñt, ꝙ in qualibet illarum dilationũ pñt produci teſtes, quos quis voluerit retræ̃nata tñ multitudine. Arc.

tres menſes indulgeantur. Si vero ex communibus [a] *prouincijs ſex menſes cuſtodiri iuſtitia eſt. In tranſmarina autem dilatione nouem menſes computari oportebit. Iudicantes a autem hac ratione non ſibi conceſſum intelligant dandæ dilationis arbitrium: ſed eandem dilationem (ſi rerum urgentiſſima ratio flagitauerit, & neceſſitas deſideratæ inſtructionis exegerit* [b]*) non facile amplius* [c] *quam ſemel* [d]*, nec ulla trahendi* [e] *arte ſciant eſſe tribuendam.*

¶Ei autẽ [f] *dilatio penitus eſt deneganda* [g]*, qui reſcriptũ ad extraordinarium iudicẽ deportauerit* † [h]*. Illi autem qui in iudicium uocatur, danda eſt ad probanda* † *precũ mendacia, uel proferenda aliqua inſtrumenta, uel teſtes; quoniam inſtructus eſſe non potuit, qui præter ſpem ad alienum iudicium trahitur.*

Ibidem lege 5. ſed mutata eſt uerborũ ſeries.
† *improbãda*] ori. † *al. reportauerit.*

¶Cum uero ad appellationẽ, conſultationemve a principe reſcriptum fuerit, ſiue ſit primo iudicio petita dilatio, & ea tributa non ſit, ſiue nec petita quidẽ; eam dari cuiquam non licebit [i] *eadem ratione, qua ne in iudicijs* [k] *quidem cognitionum imperialium dilatio tribui ſolet.*

Lege 5. mutatis quibuſdam vocibus.

¶A iudice procedente [l] *dilationẽ non conuenit poſtulari; etiam ſi vtraq; parte præſente tribuatur* [m]*, cum non aliàs, niſi cauſa cognita, indulgeri queat; et cognitio cauſæ* [n] *nõ interpellatione plenaria, ſed cõſiderante* † [o] *magis iudice legitimè colligatur, ut ſi fortè dilationis petitio fuerit improbata; ſuſcepta quæſtio per ſñiam iudicis di-*

Lege quarta.
† *al. conſidente.*

illam de ferijs, ꝙ in pecuniarijs cauſis una dilatio danda eſt tantum: ſed ſi impedimentum interueniat, dabitur alia cum cauſæ cognitione. & ita propter multa impedimenta multæ induciæ dantur, & auth de teſti. §. q̃a uero. coll. 7 non eſt contraria: quia vna dilatione multę poſſunt fieri productiones. i. Vel ſi dicas introductionẽ, id eſt, dilationem, dic ꝙ vltra primam non habebit ſine cauſæ cognitione ſecundam vel tertiam. Multi tamen dicunt, ꝙ auth corrigit l. ult. de fer. ſoã. ſed certè quod dicit H non ſeruatur de facto: quia plures dilationes dantur; & plures quàm tres productiones fiunt. B.
e ¶Tradendi.] id eſt, differendi.

EI AVTEM. CASVS. Aliquis impetrauit literas ab Imperatore ad iudicem extraordinarium: poſtea petebat inducias. Quæſitum fuit ab Imperatore an debeant ei dari? Et reſpondet ꝙ non. Ei uero qui ad iudicium vocatur, dandæ ſunt ad probanda mendacia precum, & ad proferendos teſtes, & inſtrumenta: quibus inſtructus eſſe non potuit, qui præter ſpem ad iudicem trahitur alienum.
f ¶Ei autem.] Hoc eſt. C. de dilat. ſi quando.
g ¶Deneganda.] Niſi fortè caſus inopinatus emergat. ff de iud. interdum. & de fer. oratione.

Actori denegantur induciæ.

g ¶Deneganda.] Hic habes, quòd ſi petit actor inducias ad inducendos teſtes, ꝙ non dabuntur ei: quidam hoc uolunt intelligere de iudicijs deliberatorijs: ſed litera eis contradicit: quia loquitur de præparatorijs. In hoc autem oneratur actor, qui petit reſcriptum ad extraordinarium iudicem. Item & in al. o oneratur, ut inf. e a quod fieri. tamẽ ſi reus excipiat, & actor replicet, bene diceremus tunc actori dandas inducias: quia in tali replicatione non potuit eſſe inſtructus, Item tertium

h ¶Deportauerit.] Hic adiunge illam conſtitutionem quod fieri non debet.

CVM VERO. CASVS. Quidquid Beneuentanus dicat, ego Barthol Brixien. ſ. ſic credo caſum eſſe ponendum: & ſic intellexi per Hug dominum meum. Cauſa appellationis commiſſa fuit iudici, qui plene de cauſa cognouit, renunciatum fuit in cauſa. Cum autem iudex de ſententia ferenda dubitaret, conſuluit Imperatorem ſuper hoc. Imperator reſcribit qualiter eſſet ſñia differenda. Quærebatur utrum induciæ ſint dandæ iterum. Et reſpondetur ꝙ non: ſiue in primo iudicio datæ ſunt dilationes, ſiue non: quia & ſi princeps uellet ferre ſententiam, nulla datur dilatio. Et ſecundum hoc dic ad conſultationem, ſcilicet appellationis. Idem etiam credo eſſe, & ſi in principali cauſa eodem modo eſſet ratio facta.
i ¶Non licebit.] Actori, ſed reo, ut ſup. l. proxi.
K ¶In iudicijs.] id eſt, ſententijs, & hoc intellige cum primo plenè ſuit cognitum de cauſa coram Imperatore, & non reſtabat niſi ferre ſententiam: aliàs iniquitatem continet lex iſta: nam iudex appellationis bene tenetur dare inducias.

A IVDICE. CASVS. Dicitur in hac lege, ꝙ induciæ peti non debent a iudice procedente, etiam ſi utraque parte præſente tribui petantur: cum dari debeant induciæ à iudice ſedente pro tribunali, & etiam cum cauſæ cognitione, ut ſi dilationis petitio fuerit improbata, per ſententiam iudicis dirimatur.
l ¶A iudice procedente.] In via.
m ¶Tribuatur.] id eſt, tribui petatur.
n ¶Cauſæ] id eſt, dandæ dilationis.
o ¶Conſiderante.] Arg ꝙ ea q̃ cauſæ cognitionẽ requirunt,

Digitized by Google

runt, debent iudice ſedente pro tribunali fieri, vt 2. q. 3. præuaricator. & q. 6. biduum.

a ¶ Conſtitutione.] Hæc eſt C. de litis conteſt.

LIBELLVM. CASVS. Hæc auth. locum habet ante litem conteſtatam. Dicitur hic, quod actor non debet per

autem. In ordinarijs non inuenimus niſi in clericis, qui præſtant quatuor ſiliquas, C. de epiſ. & cler. authen. ſed hodie. debet autem vtraq; pars ſoluere officialibus pro labore 14. q. 5. non ſane. de hoc dic vt extra de vit. & ho. cle. cum ab omni.

rimatur.] Conſtitutione [a] ſeptima, in collatione ſeptima. ¶ [Libellum [b] vero non aliàs actor dirigat, niſi prius & in ipſum, quem dicit obnoxium, & in negotijs executorem [c] exponat cautionem †, ſe vel intra duos menſes litem conteſtaturum, vel omne damnũ ei, qui conuenitur contingẽs reſtituturum [d] in duplum.] In coll. 5. conteſt. 6.

C. de litis conteſta. auth. libellum.

†Conc. cum hoc §. rex. in auth. offerat cum ibi no. C. de lit. cõt.

¶ Offeratur ei, qui vocatur ad iudiciũ libellus, & exinde præbitis ſportulis [e], data fideiuſſione [f] xx. dierum gaudeat inducijs, quibus deliberet, cedat ne, an cõtẽdat; atq; iudicemne alium ſociari † petat, an recuſet eũ: niſi ille [h] ſit is, quem ipſe alio recuſato iam petierit [i]. Deniq; præſens interrogetur, an hoc tẽpus litis tranſierit: quod non † ex ipſius reſpõſione: ſed ẽt ex libelli ſubſcriptione manifeſtetur, q̃ facere debet. Litis ergo cõteſtatio contra hoc indultum † habita pro nihilo eſt † [k].] Ibidem. [¶ Quod fie-

Cod. de litis co teſt. aut offeratur. Iulianus antecessor nouella 53. c. 3

† aſſociari

† *al. mox*

† *priuilegium.]*

† *al. ducenda* ori. *eſt*] orig.

f ¶ Fideiuſſione.] Iudicio ſiſti, cũ ſit poſſeſſor rerum immobilium, ff. qui ſatiſd. cog. ſciendum. non autem iudicatũ ſolui: quam cautionem nemo præſtat cõuentus ſuo nomine inſt. de ſatiſ. §. ſed hodie. Sed nunquid ſufficit dare pignora? non videtur: cum ſit prætoria hæc ſatiſdatio, vt videtur, ff. de præto ſtip prætoriæ. Sed non eſt verum, licet enim non teneatur dare pignora, poteſt tamen ſi vult, ff. de col. bob. l. 1. §. iubet. verſ. an pignoribus. immo expreſſe dicitur ibi q̃ ſola fideiuſſione in auth de exhib. re. §. ſancimus coll. 5. cum tamen hæc authen. indiſtincte dicit dati debere fideiuſſorem, credo quòd ſiue ſit poſſeſſor rei mobilis ſiue immobilis, quod dabit fideiuſſorem. Io. Dominus H & alij Doctores legum dicunt, quod authen non corrigit legem, ſed diſtinguit. B.

Fideiubere debet an ſufficiat dare pignora.

Actor libellum offerens duplicẽ cautionem præſtare debet.

per iudicem porrigere libellum reo, niſi prius ipſi reo præſtiterit cautionem, vel eius procuratori, vel ipſi apparitori, quod litem conteſtabitur intra duos menſes, & ſi hoc non fecerit, omne damnum ei cõtingens ex hoc ei reſtituet.

b ¶ Libellum.] Libellus porrigendus eſt iudici ordinario, & delegato, vt extra de libel. obl. ignarus, & extra vt lit. non conteſt. c. 1. & etiam coram arbitro: quia arbitri ſe habent ad inſtar iudiciorum, ff. de arb. l. 1. licet ſit ar. contra. C. de epiſc. & cle. auth. generaliter. in fi. libellus iſte tradendus eſt iudici, & iudex eum porriget reo, vt C. quõ, & quando iud. auth. qui ſemel. nec tenetur reus hunc libellum recipere niſi actor præſtiterit duplicem cautionem, vnam quidem quòd intra duos menſes litem conteſtabitur, vel quòd reſtituet reo omne damnũ in duplum, vt hic dicit. Item aliam præſtabit, quod per ſe, vel per legitimum procuratorem cauſam aget vſque in finem, & ſi conuictus fuerit iniuſte litem mouiſſe, p̃ſtabit decimam partem rei petitæ in libello. Si autem cautionem iſtam dare non poteſt, ſuper hoc præſtabit iuratoriam cautionem. hoc totum habes. C. de epiſc. & cle. auth. generaliter. Io. iſta hodie de conſuetudine non ſeruantur. B.

c ¶ Executorem.] id eſt, iudicem, vel officialem, & expone, &, pro vel: & habes hanc auth. de executorib. §. ſancimus. coll 7.

d ¶ Reſtiturum in duplum.] ita tamen, vt cautio non excedat xxxvj. aureos, vt in auth. de execu. in princip. coll. 7.

OFFERATVR. CASVS. Hæc auth. loquitur de inducijs deliberatorijs. Quæſitum fuit a Iuſtiniano qualiter ſit procedendum in cauſa, cum induciæ deliberatoriæ poſtulantur. Et reſpondet quòd prius dari debet libellus reo: deinde præbitis ſportulis, & data fideiuſſione habeat inducias xx. dierum, in quib. deliberet an cedat, vel contendat, vel recuſet iudicem ſuſpectum: niſi ille ſit quem petiit alio iam recuſato, vel petat alium ſociari ſuſpecto iudici, & cum reus ad iudicem venerit, interrogetur, an xx. dies tranſierint, quod ex eius reſponſione, & libelli ſubſcriptione dignoſci poterit, quam reus facit cum recipit libellum aliter autem litis conteſtatio facta pro nulla habetur.

e ¶ Sportulis.] In iudicibus delegatis expreſſum eſt de ſportulis, ſcilicet quòd habebunt duos aureos in principio, & duos in fine cauſæ in authen. coll. 6. de iudi. §. ne

Sportulæ iudicib. debitę

Item hic habes, quòd licet quis dedit fideiuſſorem ſtandi iuri, ꝙ adhuc poteſt recuſare iudicem ſicut appellare poteſt, licet iurauerit ſtare iuri, vt extra de appel. hæc z. & inf. Sed quid eſt quod dicit quod vſque ad xx dies debet iudex recuſari, cum exceptio talis ſit dilatoria, & ſic vſque ad lit conteſt poteſt opponi, vt extra de ſenten. & re iud. cum in teri Sol. quidquid ab illis caueatur ego credo, ꝙ proponenda eſt hæc exceptio vſq; ad xx. dies tantum, nec dicitur ideo dilatoria quod vſq; ad litem conteſt. poſſit obiici: ſed ideo, quia ſemper ante lit. conteſt. obiicienda, ſi enim poſſet, quandoque obiici vſque ad lit. conteſta. quare diceret lex, ꝙ ſi iudex abſens eſt qui eſt recuſandus, debet reus proteſtari coram alijs ꝙ habet iudicẽ ſuſpectum, vt C. de iud. cũ ſpecialis, vnde dico, ꝙ ſi quis omittit exceptionem de ſuſpecto iudice, & proponat alias exceptiones, amodo non poteſt reuerti ad iſtam ar. optimum, ff. de iud. ſed & ſi ſuſceperit. Item cum multas forte receperit ſententias pro ſe r qualiter poſſet ipſum amodo recuſare iar. ad hoc extra de offic. deleg. inſinuante, inf. ead. q. 6 §. exceptio. Io. quia ſi probo aliquid coram iudice. ſ aduerſarium meum eſſe excõmunicatum, videor approbare iudicem, nec de cetero potero recuſare eum, & ita ſemel Tancr. reſpondit in ſcholis. B.

Exceptio iudicis accuſatoria eſt dilatoria.

r In hoc pũcto ſic diſtinguas. an reus prouocauit actorem per interlocutoriam, & tũc nõ poteſt iudicẽ recuſare. Aut fuit prouocatus ab actore, & tunc ſic. arg ff. de condi fur. & Io. in princ. Arch

g ¶ Sociari.] Quando ordinarius recuſatur.

h ¶ Niſi ille.] 32. q. 5. horrendus, ſimile, ff. de nego. geſt. Pomponius. Io.

i ¶ Alio recuſato iam petierit. Si quis ergo petiit iudicẽ aliquem, illum non põt amodo recuſare, vt hic, & extra de off. deleg. ſuper quæſtionum immo ſi procurator alicuius petiit iudices. dominus non poteſt illos recuſare, vt ext. de cau poſſ. cum olim. tamen appellare poteſt ab eo, vt not. ſup. 2. q. 6. a iudicibus.

K ¶ Pro nihilo eſt. Quantum ad hoc z quin poſſit ad huc recuſare, quaſi lis non ſit conſ. vt in auth. de exhi. reis, §. illud. coll. 5. Reuera tamen tenet litis conteſta ſic facta, vt ibi perpenditur.

z Adde q̃ leg. & no. r. q 4. vxor.

QVOD FIERI. CASVS. Hæc auth. continuatur, quod dr̃ tu. ea. ei autem dilatio. vbi dicitur, ꝙ quis qñq; trahitur ad extraordinariũ iudicem. Dr̃ ergo hic, ꝙ hoc fieri non

Digitized by Google

non debet, niſi actor prius ſatiſdederit certam promittens quantitatem, ſi non exequatur cauſam, & exequēs non vincat, & ſi poſt tempus ſtatutum a iudice intra decem dies reo præſente non occurrat, dimittatur reus exacto eo quod promiſſum eſt. Et ſi quid circa litem plus impēderit, cum taxatione iudicis iuramento præſtito exigatur.

a ¶Quod fieri.] Scilicet, vt reus teneaē reſpōdere coram ordinario iudice per reſcriptum ad eum impetratum.

b ¶Exacto.] .i. reus exiget ab actore, quā tamen nunquā vidi. Hic not duo ſpecialia, vt certa quantitas promittatur, & tamē plus exigatur: & quod expectatur actor poſt terminum vſq; ad decem dies tñ coram ordinario iudice expectaretur per annum, & per tres menſes ſecundū quoſdam, vt C. quō. & qñ iud. authē qui ſemel. ſed verius eſt quod hic loquitur cum abſoluitur a iudicio illius iudicis: & loquitur lex iſta cū quis trahitur ext. prouinciam per reſcriptum principis, vt in auth. coll. 5. de exhib reis. in princ. ſed illa auth. qui ſemel. loquitur cū penitus abſoluitur.

c ¶Iurauerit.] Nota quoties petitur intereſſe ex delicto alicuius, illud declaratur per iuramentum, vt hic, & 2 q 1. in primis 1 C. vnde vi, ſi quando. C. de fide inſtrumen. l. vlt. ſed ſi petatur intereſſe ex contractu, illud probabit debito modo, ff de mi. ſi in emptionem, & ff de præto. ſtip. l. vl. ff. de eden. l. argentarius. §. vl. iſt. de ver. ob. §. vlt.

1 Ver. glorioſus vbi de hoc.

tur, vt 6. q. 1. qui crimen.

ALieni.] Cauſam iſtum habuiſti. ſup. q. 7 alieni, & ibi videbis plenarie.

BEatus.] CASVS. Quæſitum fuit ab Anaclero vtrum apoſtata ſit recipiendus ad accuſandum, vel teſtifican-

ri [a] non debet, niſi actor ſatiſdederit, certam promittens quantitatem ſe daturum, ſi litem nō exequatur, aut exequens non vincat cauſam. Si igitur poſt tēpus a ſe conſtitutum intra decem dies reo præſente non occurrat: dimittatur reus exacto [b] eo, quod promiſſum eſt, & ſi quid circa litem plus impendiſſe cum taxatione iudicis iurauerit.] [c] Exceptio fori β dilatoria eſt, atque ideo in initio litis debet opponi, & probari. Peremptorias autem exceptiones, vt ſunt præſcriptiones longi temporis, ſufficit in initio litis conteſtari.

C. de dilationibus auth. quod fieri.

Ex C. de exce l. vlt. & l. 8. inf. e. q. 6. c. ſi quis epiſcopatum.

α ¶Iudicantes autem.] *In codice Iuſtiniani legitur.* Quod ita conſtitutum iudicantes ſentire debebunt, vt in hac ratione, &c.

β ¶Exceptio fori.] *Poſtrema hac pars abeſt a pleriſque vetuſtis exemplaribus. In vno autem eſt in margine cum hoc titulo,* gloſſa Ioannis. *Eadem autem verba leguntur infra ead. q. 6. c. ſi quis epiſcoporum, §. exceptio. & ibi ſunt in omnibus antiquis codicibus.*

QVÆSTIO IIII.

QVòd vero [d] infames, & legitimè conuicti ad accuſationem admitti non debeant, & generaliter ab accuſatione remouēdi ſint, multorum auctoritatibus claret.

ſu. 2. q. 7. c. alieni ex Dionyſ. Iulius in reſcr. ad Orient. c. 15.

Ait enim Hyginus Papa, epiſt. 1.

¶Infames eos, qui ſunt bonæ famæ, accuſare non poſſunt. Cap. I.

Pol. l. 1. tit 17. Anſ. l. 2. c. 16. & l. 3. cap. 9. Pan. l. 4. c. 70. & 88. † al permittimur. orig.

ALieni erroris ſocietatem † ſectantem, vel a ſui propoſiti tramite recedentem, aut Apoſtolicæ ſedis iuſſionibus inobedientem ſuſcipere non poſſumus; nec impetere rectè credentes, vel ſanctorum patrum iuſſionib. obtemperantes permittimus †; quia inter fideles, & infideles magna debet eſſe diſcretio.

† *al ſocium a ſui propoſiti*] *al ſocietate maculatum, vel a ſui.*

Item Anacletus Papa in 1 decretali.

¶Qui legem ſuam ſponte tranſgreditur, ante ſuam reuerſionem rectè agentes accuſare non poteſt. Cap. II.

Anſ. l. 3. c. 9. Pann. l. 4. c. 60.

BEatus prædeceſſor noſter Clemens vir Apoſtolicus, & ſpiritu Dei plenus, vnà cū reliquis ſāctis collegis ſuis ſtatuit dicens. Accuſandi, vel teſtificandi licentia denegetur his, qui Chriſtianæ religionis, & nominis dignitatem, & ſuæ legis, vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Tranſgreſſores enim ſponte legis ſuę, eiuſq; violatores, & recedentes, apoſtatæ no-

QVod vero.] CASVS. Hęc eſt quæſtio 4. qua quærit an infames, vel legitime conuicti poſſint admitti ad accuſationem epōrum, & etiam aliorum. Sed quod remoueri debeant multorum auctoritatibus probatur.

d ¶Quòd vero,] Maxime: nam etiam poſt admittun-

ficandum. Et reſpondet quòd non, imò omnis apoſtata refutandus eſt ante reuerſionem, quia hoc ſtatuit Clemens cum ſuis ſanctis collegis.

Si

Digitized by Google

SI quis.] CASVS. Dicitur hic ꝙ omnis apoſtata infamis efficitur, nec recipitur ad accuſandum. Secundo dicitur quod primo fides, & conuerſatio eſt perſcrutanda: & ſi irreprehenſibiles apparuerint admittentur ad accuſandum.

a ¶In-

guntur, non recipiuntur in accuſationem, vel teſtificationem ſacerdotum, vel legitimè coniunctorum, quia infames ſunt: & non ſolum iſti repelluntur, ſed etiam omnes conſentientes: & hoc in prima parte. In ſecunda parte dicitur ꝙ raptores, & qui impetunt ſeniores ſuos, repelluntur ab accuſatione, cũ ſint infames iure canonum, & leges ſæculi eos interficiunt. Secunda pars incipit ibi, [Similiter.]

minantur. Omnis enim apoſtata refutandus eſt ante reuerſionem ſuam; non in accuſatione recte agentium, aut teſtimonio ſuſcipiendus eſt.

Item Pius Papa, epiſt. 1.

¶A ſuo propoſito diſcedentes ſunt infames. Cap. III.

Anſel. li. 3. c. 4. † *al. ſi quis a ſuo vero propoſito.*

SI quis † vero a ſuo propoſito retrorſum exorbitauerit, & iuſſum Apoſtolicæ ſedis libenter tranſgreſſus fuerit infamis [a] efficitur. Reprobari ergo oportet eorũ redargutiones, qui in recta fide ſuſpecti ſunt. Fides autem, & conuerſatio primum ſcrutanda eſt, & deinde †, qui irreprehenſibiles apparuerint, ſunt recipiendi, & nó prius.

† *al. denuo.*

Item Calixtus Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2. c. 4.

¶Inceſtuoſi & non legitimè coniuncti, ſacerdotes & legitimè coniunctos accuſare non poſſunt. Cap. IIII.

Burc. li. 7. c. 1. Iuo p. 9. c. 23.

COnſanguineorum cõiunctiones, nec legitimæ ſunt, nec manere poſſunt; ſed ſunt repellendæ. *& infra capite quinto.* ¶Quiſquis ergo non legitimè coniunctus, vel abſque dotali titulo [b], ac benedictione ſacerdotis cõſtat copulatus, ſacerdotes, vel legitimè coniunctos criminari, vel in eos teſtificari minimè poteſt; quoniam omnis inceſti macula pollutus, infamis eſt, & accuſare ſupradictos non permittitur. Non ſolum ergo hi reijciendi ſunt, & infames efficiuntur, ſed etiam omnes eis conſentientes [c]. ¶Similiter de raptoribus, vel eis, qui ſeniores impetunt, fieri cenſemus. Hos ergo leges ſæculi interficiunt; ſed nos miſericordia præeunte ſub infamiæ [d] nota ad pœnitentiam recipimus.

Iuo p. 6. c. 346.

Idem in eadem epiſtola.

¶Qui non ſunt recipiendi in accuſatione. Cap. V.

† *al. lædere.*

COnſpiratores [e] in nullius accuſatione ſunt recipiendi, nec eorum uel anathematizatorum vox vllum nocere vel accuſare † poteſt.

Item Stephanus Papa, epiſt. 2.

¶De eodem. C. VI.

Pann. li. 4. c. 71. † *al. anathema*] orig. † *al. Eos quoq; dico*] orig.

NVllus anathematizatorum † ſuſcipiatur, nec a quoquam credantur [f], quæ ab eis dicuntur, vel conſcribuntur. Eos † dico anathematizatos eſſe, quos epiſcopi ſuis ſcriptis [g] anathematizauerunt; aut eo-

b ¶Dotali titulo.] Secũdum quoſdam dos adeo requiritur in matrimonio, vt ſine ea matrimonium nó teneat. ar. ad hoc 30. q. 5. nullum, ſed verius eſt ꝙ teneat. C. de nu. imperialis. §. his autem, tamen præſumitur non eſſe matrimonium, vt 30. q. 5. aliter.

Matrimoniũ ſine dote tenet.

c ¶Conſentientes.] Approbando, defendendo, patrocinium præſtando. quo caſu non minus peccat q̃ faciens. 2. q. 1. notũ. immo magis peccat 24. q. 5. qui aliorum.

d ¶Sub infamiæ.] ∫. 27. q. 1. ſi quis rapuerit C. de rap. vir. l. vna. ſi. inf. 33. q. 2. quicunque.

ADDITIO. Ad idẽ inf ea. q. ult. ſi quis ſecundum H.

d ¶Sub infamiæ.] Qualiter ſit hoc intelligendum, dixi ſupra 2. q. 3. § hinc colligitur, 1. ∫. 4. q. 1. §. diffinimus. Item patet hic ꝙ ſecundum canones ipſum factũ infamat. inf. ea. q. 5. conſtituimus.

1 Dic ſm Gof ꝙ iſto. § ver quanquã. & hoc ca. ∫. e. q. hi qui loquunt̃ de infamia ꝑ ſnĩam irrogata: & hoc ipſe notat ext. de ſimo. ex diligenti.

COnſpiratores.] CASVS. Dicitur hic, quòd cõſpiratores & anathematizati non poſſunt aliquem accuſare.

e ¶Conſpiratores.] 11. q. 1. conſpirationum. & c. cõiurationum. nec ad denunciationem admittũtur. extra de accuſa. cum oporteat. & de ſimo. licet.

NVllus.] CASVS. Anathematizatus non recipitur in accuſationem. Et dicitur anathematizatus quem epiſcopus ſuis literis anathematizat; vel qui incidit in canonem latæ ſententiæ. Caſus ſeq. c. planus eſt.

Infamis an poſſit accuſare.

a ¶Infamis.] Dic ꝙ infamis non admittitur ad accuſationem, niſi ſuam uel ſuorum proſequatur iniuriam, vt 4. q. 6. omnibus. ſup. 2. q. 1. prohibentur. niſi in criminibus exceptis, ut 6. q. 1. §. verum. nec in his. prout notaui ſupra 2. q. 1. in primis in fi. & q. 7. in ſumma.

COnſanguineorum.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ illi qui inceſtuoſè iunguntur, & qui ſine dotali titulo & ſine benedictione ſacerdotis, ideſt occultè iun-

f ¶Credantur.] Arg. contra, 23 q. 8. vt pridem.

Excõicari pôt abſens per ſcripturam.

g ¶Scriptis.] ideſt, per ſcripta nunciant vitandos, & ſic aliquis poteſt abſentem excommunicare per ſcripturã, vt ſup. 2. q. 5. quanto. & arg. ff. de teſta. ſeruus.

a ¶Aut

Digitized by Google

a ¶Aut eorum.] Sic de ſent.excom.nuper.
b ¶Anathematizant.] Vbi eſt canon latæ ſententiæ.

CLericus.] CASVS. Quæſitum fuit an clericus,qui ſuum epiſcopum per calumniam accuſauit, vel inſidiator ei extitit,repellatur ab accuſatione? Et dicitur ꝙ ſic: quia infamis effectus eſt, & depoſitus tradi debet curiæ ſeruiturus.

c ¶Accuſauerit.]Calumnioſè,nè ſit cōtra,ſupra 2.q.7.quapropter.

d ¶Curiæ tradi.]Nō ſtatim,ſed tunc cum eſt incorrigibilis t. vt ext.de iudi.cū nō ab homine. 11.q.1.ſi quis ſacerdotum.

HI qui.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ q ſuos epiſcopos iniuſtè perſequūtur,& per calumniā a ſuis ſedib. remouere conantur, non poſſunt ſuos epiſcopus accuſare,vel in eos teſtificari: quia infames ſunt, & exilio digni iudicantur, licet a morte prohibeātur, dicēte Domino.Nolo mortem peccatoris, &c. Hoc autem verbum, [quos non humanis,] & c.ſup.2.q 7. fuit expoſitū in c.placuit eorum.

e ¶Hi qui.] Et ſi a morte corporali.

f ¶Et exilio.] Ergo iudex eccleſiaſticus poteſt in exiliū mittere,vt 50.diſtin.accedens.93.diſtin. in ſynodo,infra proxi. quæſtio. cap.3. in fi. vel ponitur exilium pro carcere monaſterij, vt 2. quæſt. 1. in primis.

DEtractores.]CASVS. Dicit hic quod illi,qui detrahunt aliis,& q inter alios diſcordias ponunt, remouēdi ſūt ab accuſatione & teſtimonio epiſcoporum.

g ¶Detractores.]inf. 6 q.1.deteriores.

h ¶Inimicorum.]id eſt, inimicitiarum.

NVlli.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ nullus infamis, vel ſacrilegus poteſt religioſum, vel Chriſtianū accuſare, vel contra eum teſtificari, quamuis Chriſtianus ille ſit vilis,uel ſeruilis perſona.

i ¶Humilis] Ergo videtur,ꝙ ſi infamia vult agere ciuiliter,ꝙ non audiatur 2.intellige vel pro, ideſt,vel loquitur de excommunicato.

k ¶Seruiliſque.] Ergo loquitur de criminali cauſa: q a ſeruus in cauſa ciuili ſe defendere non poteſt, ſed in criminali pōt,vt ff.de accuſ.ſeruos.& l.eos. § ſeruos.

1 Et toto,ita ꝙ per eccleſiam iā non pōt corrigi ſm Hug. de hoc no. ext. de iudic. ad fi. in gl. ult.

Iudex eccleſiæ poteſt in exilium mittere.

2 Quod falſum eſt, ut 4.q.6.oībus.

NOrum[a] ſtatuta anathematizant[b].

Item Fabianus Papa,epiſt.5. ad eccleſiæ miniſtros.

¶Anathematizati,fideles accuſare non poſſunt. Cap.VII.

Anſel.li.3. c.16. Poly.li.5.tit.1.

OMnes,quos ſanctorum patrum ſtatuta tam præteritis,quàm futuris temporibus anathematizant,ſubmouemus †,& ab omni accuſatione fidelium alienamus.

† Ex iſto tex. pōt inferri conſtitutiones ad ꝑterita trahi. concor. tex in l.ſancimus. C.de ſacroſ. eccl. tex. eſt ſing. in ca. aqua, de conſecr. eccl. uel altaris.

Item Stephanus Papa.epiſt.2.c.8.

¶Clericus,qui epiſcopum accuſauerit,infamis efficitur. Cap. VIII.

CLericus vero,qui epiſcopum ſuū accuſauerit[c], aut ei inſidiator extiterit,non eſt recipiendus:quia infamis effectus eſt, & a gradu debet recedere, ac curiæ tradi[d] ſeruiturus.

Item Alexander Papa,epiſt.1.c.1.

¶Infames,& exules fiant,qui epiſcopos perſequuntur. Cap. IX.

Anſel.l.3.c.79.

HI qui[e] epiſcopos ſuos α perſequuntur, & amouere nituntur iniuſtè contra Apoſtolicam auctoritatē, etſi a morte prohibentur,dicente Domino: [Nolo mortem peccatoris,ſed ut conuertatur, & viuat;] Perpetua tamen notantur infamia,& exilio[f] digni iudicantur finitimo: de quibus à temporibus Apoſtolorum, & infra iſta tenemus,atque decreta habemus, quibus eorum accuſandi epiſcopos, uel teſtificandi in eos vocem obſtruimus,quos non humanis, ſed diuinis actibus mortuos eſſe ſcimus.

Ezech.33.

ſup.2.q.7.c.placuit.

α ¶Suos.] *Vox iſta abeſt a pleriſque manuſcriptis & originali; ſed ob gloſſam non eſt ſublata.*

Item Zepherinus Papa, epiſt.1. ad epiſcopos Sicilien.

¶Detractores,& inimicorum auctores epiſcopos non accuſent. Cap. X.

DEtractores[g] (qui diuina auctoritate eradicādi ſunt) & auctores † inimicorum[h] ab epiſcopali ſubmouemus accuſatione,vel teſtimonio.

Anſ.li.3.c.35. Iuo p.5.c.245. † *al. actores.*

Item Eutychianus Papa primus, epiſt.2. ad epiſcopos Siciliæ.

¶Infamis,vel ſacrilegus religioſum Chriſtianum accuſare non poteſt. Cap. XI.

NVlli vnquam infami, atque ſacrilego de quocunque negotio liceat aduerſus religioſum Chriſtianum, (quamuis humilis[i],ſeruiliſq;[k] perſona ſit) teſtimonium dicere,nec de qualibet re,actione,vel inſcriptione Chriſtianum impetere.

Anſ.li.3.c.25. Burc.l.16.c.11. Iuo p.6.c.333. Pan.li.4.c.92.

Notandum vero quod aliud ſit excommunicatio, & aliud anathematizatio.

NOTANDVM VERO. CASVS. Supra in cap. conſpiratores.& cap nullus & cap ſequenti facta fuit mentio

tio de anathemate. ideo Grat. poni t hic hunc,§. vt aſſignet differentiam inter excommunicationem,& anathema,& ad hoc inducit ſeq c.

ENgeltrudam.] CASVS. Ad ſuggeſtionem Engeltrudæ vxoris Baſonis Lotharius dimiſit Thebergã,& ſuper-

Vnde Ioannes Papa viij.ſcribit cuidam epiſcopo.

11.q 1.nemo, epiſcoporum.
Iuo p.14.c.51.

¶Aliud eſt excommunicatio,aliud anathematizatio. C. XII.

ENgeltrudam vxorem Boſonis noueris non ſolum excommunicatione,quæ a fraterna ſocietate ſeparat,ſed etiam anathemate [a],quod ab ipſo Chriſti corpore (quod eſt eccleſia) recidit,crebro percuſſam.

¶Epiſtola hæc Ioannis viij.non eſt inuenta.Verum Nicolaus primus in concilio a ſe Romæ habito,de Metenſi ſynedo penitus abolenda.c.vlt.narrat hanc Engeltrudam bis a ſe fuiſſe anathemate percuſſam. Cuius mulieris flagitia, ob quæ iuſtiſſime hanc pœnã tulit,refert Regino lib.2.chronicorum.Potuit autẽ tempore Ioannis octaui viuere hæc fœmina,quoniã Adrianus ij.qui inter Nicolaum primum & Io.viij.interceſſit,quintum ſui Pontificatus annum non impleuit.

Vnde datur intelligi,quòd anathematizati intelligẽdi ſunt non ſimpliciter a fraterna ſocietate, ſed etiam a corpore Chriſti (quòd eſt eccleſia) omnino ſeparati.

QVÆSTIO V.

QVòd vero [b] teſtes de domo accuſatorum producendi non ſunt, & quòd vox inimicorum non ſit audienda,multorum auctoritatibus probatur.

Ait enim Calixtus Papa,epiſt.2.ad epiſcopos Galliæ.

ſuperduxit Engeltrudam,propter quod Io. Papa remouit eam non ſolum a fraterna ſocietate, ideſt, a cõione ſacramentorum, quæ minor excommunicatio dicitur: ſed etiam a Corpore Chriſti, ideſt, a communione fidelium,quæ anathema, ideſt, maior excommunicatio dr̃.

Anathema.

a ¶Anathemate.] Anathema eſt maior excõicatio.11.q.3.nemo epiſcoporum. Et hæc eſt hic differentia inter maiorem, & minorem excommunicationem 1 vt 11.q.1.audi.5.q.2.præſenti.17.q.4.quiſquis. Eſt etiam hic arg quod ſæpius quis poteſt excommunicari.11.q.3.ca.excellentiſſimus,& ca omnis.12.q 2.de viro.87.d.eos, qui extra de poſtu.præla.ad hæc 2.in parte deciſa,& cõfirmatus poteſt amplius confirmari.11.q.3.quod prædeceſſor.& qui in ſordibus eſt,ſordeſcat adhuc, vt 47.diſtin.c pen.ſed contra 24 q.1.c 1.Item nihil ad nos de his quæ foris ſunt 2.q.1.multi.& vltra excommunicationem eccleſia non poteſt quid facere, extra de iudi. cum non ad homines Item qui mortuus eſt,interfici non poteſt, ſed anathema eſt æterna mortis damnatio.11.q.3.nemo epiſcoporum. Item qui eſt extra eccleſiam,non poteſt eſſe magis extra,vt 11.q.3.omnia Item ar.cõtra ff.de verb.oblig.qui bis. Item Medendus dixit, qui ſemel eſt excommunicatus, non poteſt amplius excommunicari:ſed denunciari poteſt excommunicatus,& ſic intelligit omnia iura, vbi quis ſæpius videtur excõmunicari. Sed obiicitur ei, ꝙ ſecundum hoc excommunicatus erit melioris conditionis quàm non excommunicatus. Inſtat in iudæo,q̃a licet iudæus non poſſit excommunicari, non tamen eſt melioris conditionis quã Chriſtianus. Ego credo,ꝙ excommunicatio duos habet effectus: vnum eiiciendi extra eccleſiam, & alium detinendi extra Et licet excommunicatio non poſſit conſequi primum effectum in excommunicato,tamen conſequitur ſecundũ.Item nunq̃d tot erunt abſolutiones quod fuerunt excõmunicationes 3.Et vr̃ ꝙ vna abſolutione oẽs excõicationes tollant, vt arg.ff.de accep.l.plurib.vel quod ſaltem vltima cõfirmet omnes præcedentes, vt ff.commu. prædi.eſt receptum.

1 De his excõicationib.ſ.maiori, & minori plene no.ext de ſent. excõ.ſi quem.& 11.q.3.ſi inimicus.Arch.

Excõicatus excõicari pt.
2 Idẽ tenet optim.& ibi Cy.& Pet.in l.2.C.q̃n tuto. vel cura.& gl.in l.aut damnum.§.ſeruos.ff.de pœna.

Excõicationis duo ſunt effectus.

3 Adde no.p Bar.in l.ꝺ pupillo,§.ſi plurib.ff.de ope.no.nũ.Bal.in l.ſin.C.de nup.

VNDE. CASVS. Concludit Gratian.ex ſupradictis,ꝙ anathematizati intelliguntur in ſuperioribus c. non ſolum q̃ excommunicati sũt minori excommunicatione, ſed etiam maiori.

QVòd vero.] In hac quæſtione ꝓbatur,ꝙ inimici, conſanguinei criminoſi, gratioſi,ſerui,liberti,familiares nõ poſſunt eſſe teſtes,nec accuſatores,nec iudices: & hoc probatur per 14.auctorita. Ioan.de Fant.& non diuiditur.

CASVS. Hic intitulatur q̃nta queſtio, qua quæritur an teſtes de domo accuſatorum,& inimici ſint audiendi.Et probat̃ per ſequentia c.quod non,niſi in cauſa matrimoniali,vt 35.q.6.c 1.

b ¶Qđ vero.] Domeſtici ſunt libertus,colonus,adſcriptitius,C.de his qui eccl.confug.l.vltim.§.ſane.item mercenarius,ff de pœn.reſpiciendum.§.furta.item omnes qui ſunt de familia alicuius,ſiue ſint liberi ſiue nõ, domeſtici intelliguntur,ff de ædil.edic.ædiles,§.familiæ. Large tamen dicuntur familiares omnes,qui habitant cum aliquo,vt extra de teſta. in literis 4 extra de offi.deleg.inſinuante, vnde cum vxor dicatur de familia,vt ff.ad Syll.l.1.ſi vir.domeſtica eſt,& argum.C.de re mil.quicunque,lib.12.& vxor dicitur domeſtica.47.diſtin.§.neceſſe,argu.contra.C.de quæ.l.3.Item domeſtici ſunt,qui ſunt in eiuſdem poteſtate, vt inſtit.de teſt.§.in teſtibus.Item propinqui,C de emend.ſer.l.1.Hoc etiam notandum,ꝙ amicus non poteſt eſſe teſtis,vt inf.proxi.cauſa.q.3.§.item teſtium fides, nec cui imperari poteſt ratione patriæ, vel dominicæ pt̃ãtis, vt.4.q.3.§.item in criminali. Item inimicus capitalis nunquam admittitur.ſed ſi eſt inimicus alia de cauſa,admittitur,ſed tempore diſputationis diſquiretur, an ſit ei credendum in authen.de teſtibus.§ ſi vero odioſus.collat.7. Item conſanguinei omnes ſecundum Alanum poſſunt admitti. ſi tales appareant, qui veritatem gratiæ præponant.4 q.3.§.eos teſtes.Sed hoc non credo verum 5 cum ẽt iudex ꝑ hoc poſſit recuſari.ext.de app. poſt remo.ext.de off.iud deleg.cauſam quæ.Sed in cauſa matrimonij admittuntur conſaguinei.35.q.6.c.1.& 2.& ar.ff.de probat.

4 Vbi de hoc vide q̃d dixi 54.d.qui ex famulis.in princ.

5 Ad hoc facit quod no.ſup.29.d.c.2

etiam

Digitized by Google

etiam matris.extra qui mat. accuſ. poſſ. vñ qđ verum eſt vbi agitur de conſanguinitate ꝓbanda, vel improbãda. ali s repellerentur quaſi ſuſpecti, vt ext de teſt.ſuper eo. lo. Sed certe male dixit lo.qm̃ parentes bene admittuntur ſuper fœdere matrimonij, vt in illa decr.ſuper.eo. & in decr.videtur in fi. & ita ſeruatur de facto B.

ſic 6.quæſt.1. qui crimen; & hoc in memoriam prioris offenſæ, vt ff. de decurio.l. vlti.ff. de quæſtionibus.l.vnius, §. ſeruus. Et eſt hic argum.ex recentia temporis aliquid præſumendum eſſe, vt 31.q.1.ſi quis viuente 50.diſtinct.ſi qua fœmina. Sed nunquid quælibet inimicitiæ repel-

¶Conſanguinei, & familiares aduerſus extraneos teſtimonium non dicant. C. I.

COnſanguinei † accuſatoris † aduerſus extraneos teſtimonium non dicant, nec familiares [a], vel de domo prodeuntes [b]: ſed ſi voluerint, & inuicem conſenſerint, inter ſe parentes [d] tantummodo teſtificentur, & non in alios.

† *accuſatores.*] orig.
Anſ.l.3.c.55.
Poly.l.5.tit.1.
Burc.l.1.171.
Iuo p.5.c.239.
Pann.l.4.85.

Item Anacletus Papa, epiſt.3.c.5.

Nuper inimici, accuſatores, vel teſtes eſſe non poſſunt. C. II.

Ambroſius Syagrio epiſt.64.

ACcuſatores, & teſtes eſſe non poſſunt, qui ante heſternam [d] diem aut nudiuſtertius inimici fuerunt; ne irati nocere cupiant, vel læſi ſe vlciſci velint. Inoffenſus igitur accuſatorum, & teſtium affectus quærendus eſt, & non ſuſpectus.

Anſ.l.3.c.13.
Burc.l.1.c.152.
Iuo p.5.c.239.
Pan.l.4.c.34.

Item Symmachus Papa in quinta ſynodo Romana ſub ipſo habita.

¶De eodem. C. III.

ACcuſatoribus vero inimicis, vel de inimici domo prodeuntibus, vel qui cum inimicis [c] immorantur,

COnſanguinei.] CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ cõſanguinei accuſatorum, vel familiares eorũ, vel de domo ſua prodeũtes contra extraneos teſtificari nõ poſſũt, ſi tamen partes conſenſerint, conſanguinei inter ſe teſtificentur, & non in alios.

a ¶Nec familiares] ff.de ver ſig.pronunciatio, §.1.& l.ſeq.& ff.de furt. ſi libertas ext.de teſt.in literis.

b ¶Prodeuntes.] Tẽpore iudicij, quia ex hoc ſuſpectus eẽt iudex.ff ad leg. Iul. de amb.l 1.in fi.ſimiliter qui produit de domo iudicis, non põt eſſe teſtis vlterius vt 4.q.4.c.vl.

c ¶Parẽtes]inf.4.q. 3.§. parentes. cõtra. Sed illud intellige de remotis parentibus iſtud de vicinis. Vel illud de collateralibus, iſtud de deſcendentibus, vel aſcendentibus 1 contra collateralẽ enim non cogitur quis teſtificari vſque ad quartum gradum, vt 4.q 3. §. lege Iulia, & hoc intelligunt quidam in criminalibus cauſis tantum. Sed in ciuilibus (vt dicunt) licite admittitur contra fratrem frater, & pro ipſo, quia nulla lege eſt prohibitum, & edictum de teſtibus eſt prohibitorium vt ff.de teſtibus, l.1. Item quia in priuatis iudicijs filius poteſt habere patrem iudicem, vt infra eadem, quæſt 7. §.cognitores, & ff de iud.in priuatis Ioan. ego hoc non credo, quia propter conſanguinitatem aliquis recuſatur, vt extra de app.poſtremo poteſt tamen dici, ꝙ collaterales admittuntur poſt tertium gradum, ex ratione: quia vſque ad gradum illum non coguntur inter ſe dicere teſtimonium .ĩ Dominus Hugo.dicebat, quod filius poteſt, habere patrem iudicem, niſi recuſetur, quia recuſari poteſt, vt d.c.poſtremo. B. Sed quid ſi teſtis eſt conſanguineus illius pro quo inducitur, & illius contra quẽ inducitur? Satis videtur, quòd tunc par affectionis cauſa ſuſpicionem fraudis excludit, ff.de ritu nupt.non ſolum, §.primo. Vel videtur quod in ciuili cauſa admittuntur conſanguinei ſiue propinqui ſine remoti in teſtimonium licet non poſſint eſſe iudices, minor enim cauſa repellit iudicem quàm teſtem, vt dicitur infra eadem accuſatores, hoc ideo, quia facilius haberentur mille iudices quàm vnus teſtis ad hoc facit extra de appellat.poſtremo.

Teſtificari contra collaterales nemo cogitur.
1 H.exponit hic parẽtes, .i. conſanguinei. nam ẽm eum hic vulgariter loquitur c.
Inimicitię repellũt ab accuſando, & teſtificando.

ACcuſatores.] CASVS. Quæſitum fuit ab Anacleto, vtrum illi, qui ante heſternum diem, vel nudiuſtertius fuerint inimici, ſint in teſtimonium admittendi? & reſpondetur quòd non, ne læſi ſe velint vlciſci, quare quærendi ſunt teſtes inoffenſi, & non ſuſpecti. Et dicante heſternum diem generaliter pro præterito tempore ponitur: nudiuſtertius pro die tertia, id eſt, nunc eſt tertia dies.

d ¶Heſternum.] Argu quòd repellitur accuſator, & teſtis æque per præteritas ſicut per præſentes inimicitias repellant. Videtur ꝙ tantum criminales, & capitales, vt extra de ſimo.per tuas in fine 2 & inſt.de excu.tut.§. inimicitiæ, & ff. de arb.licet. nam non quilibet amicus repellitur, ſed ſolum ille, qui maxima familiaritate coniunctus eſt. ff de verb. ſign.late.§.amicos. Item lex dicit, quod propter leues inimicitias non extinguitur legatũ, ſed propter graues, vt ff.de adimen.leg.l.3.in fin. Econtra videtur, quod inimicitiæ non ſolum capitales, ſed etiam aliæ repellant, quia ab accuſatione repellitur quis propter ciuilem controuerſiam, extra de reſtit.ſpoliato. item cum quis, nec etiam tales inimici admittuntur ad purgandum, vt extra de purgatio.cano n. cum in iuuentute.in fine. Tu dicas, quod ſemper inimicus repellitur niſi ſint leues, & modicæ inimicitiæ argu extra de ſimo. licet Hely. & hoc relinquitur inquiſitioni iudicis quales inimicitiæ repellant, vt in authen.de teſtibus, §. ſi vero dicatur, coll.3.& 4.quæſt. tertia, §. ſi quis teſtibus. De tali inimico dicit lex, quod non ſemper repellitur quis propter inimicitias. ſed iudex æſtimabit an ei credi debeat, vel non. ff.de quæſt onibus, l.1.§. quæſtionem. in fine. Et eſt ſimile, ff. de excuſatio.tuto. propter litem. Ioan

ACcuſatoribus.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd ſynodus prohibuit, vt accuſatoribus inimicis, vel qui cũ inimicis morantur, vel de domo inimici prodeuntib. vel ſuſpectis nõ credatur volentib. accuſare, & ſi quis prohibita infringere tentauerit, ſi eſt clericus, deponatur: ſi monachus, vel laicus excõicetur. In ſecunda parte dr̃, ꝙ qui Pontificib. illatas ſecretas, vel manifeſtas inſidias ad eccleſiaſticam notitiam pertulerit, puniendo, & condemnando ea quę huiuſmodi ſententia complectitur, potiatur honore. illi vero, qui aduerſus eos mouentur, & deponantur, & reb. ablatis perpetuo tradantur exilio.

e ¶Inimicis.]C.de inoff teſt.liberi. vbi filius exhæredare poteſt matrem, ſi copulauerit amicitias cum ſuis inimicis, vt extra de accuſ. cum oporteat. extra de app. ex inſinuatione.

† Cum iſto text. iuncta ſua gl. conc. Alc. de Imo. in l.qui iuriſdictioni.ver. ſecũdo fallit ff.de iuriſdi. om. iu. per l. q n. ẽt. de ar. Pro declaratione tñ huius ca. dic ꝙ in ctiali non põt eſſe iudex pr̃ in cã filiorum, & aliorum de quib. hic ſi opponatur ẽt abſq; aliqua excuſatione facta rõne ſuſpicionis allegandæ ꝓbatur p tex. in l. 1. lex Cor.in prin. de in iu. Sed in ciuili cã põt eſſe iudex ẽt ordinarius dum mõ non recuſetur per tex. in l priuatis. ff d iu. ſed hoc vide plene in l apertiſſimi.& ibi doct. maximè. Sal. C. de iu.
2 Vbi de hoc & ext. de ac. cũ oporteat. & ext. vt lit. non cont. accedens in gl. ſed nonne. Arch.
Filius matrẽ qñque põt exhæredare.

a ¶ Per

Digitized by Google

aut ſuſpecti ſunt, non credatur; ne irati nocere cupiant, ne læſi vlciſci ſe velint. *& infra.* ¶Si quis hæc, quæ hodie in hac ſancta ſynodo prohibita ſunt, infringere præſumpſerit, aut voluntarie tranſgredi tentauerit, ſi clericus eſt, gradu proprio penitus careat: ſi verò monachus, aut laicus fuerit, communione priuetur: & ſi non emendauerit vitium, anathemate feriatur. Secretas verò inſidias, vel manifeſtas pontificibus a quibuſcunque illatas, vel ea, quæ huius ſanctæ ſynodi ſententia complectitur, ſi quis ad eccleſiæ pertulerit [a] notitiam; potiatur honore: & hi, qui aduerſa eis moliuntur (ſicut a ſanctis patrib. dudum ſtatutum eſt, & hodie ſynodali, & Apoſtolica auctoritate firmatur) penitus abijciantur, & exilio (ſuis omnibus ſublatis) perpetuo tradantur.

Item Pontianus ſanctæ & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus, epiſt. 2. omnibus Chriſtianis.

¶Qui non poſſunt eſſe accuſatores, vel teſtes. C. IIII.

ſup. 2. q. 7. c. quærendum. Poly. ibidem. Anſ. l. 3. c. 16.

SVſpectos, aut inimicos, aut facile litigantes [b], & eos qui non ſunt bonæ conuerſationis, aut quorum vita eſt accuſabilis, & qui rectam non tenent, & docent fidē, accuſatores eſſe, & teſtes, & anteceſſores noſtri Apoſtoli *a* prohibuerunt; & nos eorum auctoritate ſubmouemus, atque futuris temporibus excludimus.

a ¶Apoſtoli.] *Sic emendatum ex Vaticanis codicibus. Antea enim legebatur.* Apoſtoli *originali autem impreſſum ſic habet*, & anteceſſores noſtri Apoſtolica repulerunt auctoritate, & nos ſubmouemus, atque futuris, &c.

Item Euſebius epiſcopis Galliarum epiſt. 1.

¶Ab accuſationibus clericorum repellantur, quos leges ſæculi non admittunt. C. V.

Anſ. l. 3. c. 26.

DE accuſationibus clericorum, ſuper quibus mandaſtis, ſcitote a tempore Apoſtolorum in hac ſancta Vrbe ſeruatum eſſe, accuſatores, & accuſationes, quas ex terarum [c] conſuetudinum leges non aſciſunt, a clericorū accuſatione ſubmotas. *& infra.* ¶Idcirco, & nos ſequentes patrum veſtigia pro ſaluatione ſeruorum Dei, quaſcūque ad accuſationem perſonas leges publicæ [d] non admittunt, his impugnandi alterum, & nos licentiam ſubmouemus, & nullæ accuſationes a iudicibus audiantur eccleſiaſticis, quæ legibus ſæculi prohibentur.

ſup. q. 1. nos ſequentes.

Item Pelagius Papa II. epiſcopis Italiæ.

¶Alienigenæ, & quos diuinæ voces mortuos appellant, epiſcopos accuſare non poſſunt. C. VI.

Anſ. l. 3. c. 59.

CAnonica ſanctorum patrū ſtatuta (ne columnæ ſanctæ eccleſiæ vacillent) ſequētes, ac roborantes, oēs infames, cunctoſque ſuſpectos, vel inimicos, & eos, qui non ſunt eorum gentis, vel quorum fides [e], vita, & libertas neſcitur, & qui non ſunt bonæ conuerſationis, vel quorum vita eſt accuſabilis, ab omni accuſatione Epiſcoporum funditus ſubmouemus. Similiter & omnes,

a ¶Pertulerit.] Admonitione pmiſſa ſi in modum denūciationis agitur. alias eſſet pditor criminis 2. q. 1. ſi peccauerit. ſi autem in modum accuſationis, nō eſt neceſſaria admonitio extra de ſimo. licet Hely. & habes hic, quod remuneratur accuſator. ſi c 79. diſt. ſi quis Papa.

Admonitio qñ; eſt neceſſaria qñque non.

SVſpectos.] CASVS. Hic enumerantur ſeptem genera perſonarū, quas Apoſtoli & Papa ſtatuerūt eſſe remouendas ab accuſatione 1 & teſtimonio deferendo, quia teſtes eſſe non poſſunt.

1 Conc tex. in l. 1. & 2. & per totu titu. ff. & C. de accuſ.

b ¶Litigantes.] Ideſt, litigioſos: qui ſecūdum Apoſtolum non promouentur, 46. diſt. §. 1.

DE accuſationibus.] CASVS. Epiſcopi Galliarum quæſiuerūt ab Euſebio Papa quare accuſatores nō admittuntur contra clericos. Qui reſpondit dicēs quod illi nō admittuntur a tpe Apoſtolorum in ciuitate Romana, quos leges ſæculi nō admittunt: nec nos eos admittim⁹. veſtigia patrum ſequētes: dicit Euſebius: nec iudices tales recipiant.

c ¶Exterarum.] Ideſt Romanorū. Sed quare vocat eos exteros cū eccleſiaeos approbet, vt 10. diſt. per totum? Rñdet: quia Gallicis loquitur, q leges illas nō tenent. Si. 12. q. 2. cū deuotiſſimā. vbi Papa Reginæ Frācorū Lombardā non Romanam legem inducit. Alia litera, exterarū conſuetudinē.

d ¶Publicæ.] ideſt, ſæculares 2.

2 Sub. quia præ cæteris de publicis iudicijs tractantſm H. & Laur.

CAnonica] CASVS. Hic enumerantur viij. genera hominum, qui omnino remouentur ab accuſatione epiſcoporū, infames, &c. ita q iſta tria, fides, vita, & libertas, pro vno genere ponant.

e ¶Gētis vel quorū fides]

Digitized by Google

1 Sub.proſuſ.ſ.quorũ vita & libertas neſcitur nec fides ſecundũ Hu. & Lau.

des.] De ignotis 1 loquitur.qui nõ promouentur.24 d. quan do 98.d. per totum. alias iniquum eſſet quod hic dicitur, quòd Theutonicus non poſſet teſtificari contra Gallicum.

a ¶Mortuos.] In peccatis, vt 2.q.7.placuit.Io.

contra reum.ſi verò contra teſtem, ſecus eſſet, cõtra teſtem enim poteſt ferri, vt C.de teſt. nullum.in fi.

i ¶Similesque.] Alij adduntur inf.6.q.1.§.quicunque. &c infames.

k ¶Quia infames.] Hæc non referas ad omnia ſupradicta,

ACcuſatores.] CASVS. Dr hic, ꝙ lex diuina repellit omnes accuſationes & accuſatores, & eorum negotia, ideſt, teſtimonia, q̃ ſæculares leges non admittunt, & generaliter oẽs laici repellũtur cum ſint inferiores, & a clericis nolunt accuſari

b ¶Negotia.] ideſt, teſtimonia.

c ¶Fũditus.] Regulariter cõtra clericos non admittũtur laici ſup.2.q.7 laicos. & c.ſicut.

d ¶Superiores.] Id eſt, clericos.

ACcuſatores.] CASVS. Dr hic, quòd omnes remouet Stephanus ab accuſatione, quos leges ſeculi repellũt, & Apoſtolici prohibuerũt, & hoc in prima parte. In ſcd'a parte, quæ incipit ibi, [Nullus.] dicitur, ꝙ nullus alienigena ſit epiſcoporum accuſator, vel iudex: & hoc probatur auctoritate vet. teſt. Item nullus ſeruus, nullus libertus, & nulla ſuſpecta, vel infames p̃ſona accuſet nr̃os.

e ¶Vt iudices] ad dictis ergo malorum poſſumus argumentari. 37. diſt. ſi quid veri.

f ¶Aut libert'] Qui nõ poteſt ordinari, niſi pleno iure ſit emancipatus. 54.d. quicunq ergo. nec teſtari nec accuſare. vt 2.q.7. ipſi Apoſtoli. & c.teſtes.

COnſtituimus.] CASVS. In hoc ca. enumerantur 13. genera hominũ, qui ab accuſatione, vel teſtimonio repelluntur, q'a infames ſũt,

quos diuinæ leges mortuos [a] appellant, ſubmouendos eſſe ab eadem accuſatione, & publicæ pœnitentiæ ſubmittendos iudicamus.

Item ex ſynodo Romana habita ſub Hadriano Papa.

In capitulis Hadriani c.11. Concor. Damaſus epiſt. ad Stephanum

¶Caput hoc, & c. Neminem.inf.ead q.6. quæ citantur ex ſynodo Romana, extant in capitulis Hadriani ea autem expreſſius etiam appellantur ſynodi nomine, inf 5.q.3. in principio.

¶A clericis repelluntur accuſationes, quas leges ſæculi non aſciſunt. C. VII.

ACcuſationes, & accuſatores, atq; eorũ † negotia [b], quæ ſæculares non aſciſunt leges, diuina, ac ſynodica funditus [c] a clericis repelli auctoritate cenſemus: quia indignum eſt ſuperiores [d] pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati deſpiciunt.

Anſ.l.3. c.20. † *ea.*] orig. Conc. Teleſphorus epiſt. vnica. c.4. Iulius in reſcr. ad orient. c.5.

Item Stephanus Romanæ Eccl. epiſcopus omnib. epiſcopis, epiſt. 2. de accuſationibus ſacerdotum, c.3.

¶Nec ſeruus, nec libertus, nec infamis epiſcopos accuſare præſumat. C. VIII.

Poly. ibidem. Anſ.l.3.c.18. Iuo p.5.c.257.& p.6.c.327.

2 ACcuſatores, & accuſationes, quas ſæculi leges non recipiunt, & anteceſſores noſtri prohibuerunt, & nos ſubmouemus. Nullus enim alienigena †, aut accuſator fiat eorum, aut iudex. Vnde & de Loth ſcriptum eſt: [Ingreſſus es, vt aduena, nunquid ut iudices [e]?] Accuſator autem noſtrorum † nullus ſit ſeruus, aut libertus [f], nullaque ſuſpecta perſona, aut infamis.

Gen.19. † *veſtrorum*] orig. Et in cap. Hadriani, cap.67.

† Adde ꝙ natus in extranea territorio ꝓprie dr̃ alienigena. L.1.C.de emanc.libe.

Item Euſebius Papa, epiſt.3. ad epiſcopos Thuſciæ.

¶Infames, qui ad ſortilegos, & diuinos concurrunt, nec accuſatores, nec teſtes eſſe poſſunt. C. IX.

Poly. ibidem. Anſ.l.3.c.19.

COnſtituimus iterum, firmantes cana patrum ſtatuta, cum omnibus qui nobiſcum ſunt epiſcopis, ſicut dudum decretum reperimus, vt homicidæ, malefici [g], fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, inceſti, venefici, ſuſpecti, criminoſi, domeſtici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel falſum [h] teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſortilegos †, diuinoſque concurrerunt, ſimileſque [i] eorum nullatenus ad accuſationem, vel ad teſtimonium ſint admittendi, quia infames [k] ſunt; & iuſte repellendi, quia funeſta eſt vox eorum.

† *al. ſacrilegos.* ſup.2.q.1. quiſquis.

Item Iulius Papa in reſcripto ad Orientales, c.33.

& vox eorum eſt funeſta in talibus. Seq. c. patet, in quo enumerantur 9. genera hominum, qui ab accuſatione, vel teſtimonio repelluntur.

Malefici q ſunt.

2 Quod no. 5.q.6.c.preſbyteri.

g ¶Malefici.] Qui faciunt ne viri poſſint cognoſcere vxores ſuas: vel qui volunt futura ſcire. & hoc eſt crimẽ publicum. C.de pag. & ſa. & temp.eo.l.2.& vlt.

h ¶Vel falſum.] Extra de ord.cog. cum dilectus contra. Sed ibi non fuit lata ſententia contra teſtem 2, ſed

dicta, quia ſuſpecti, & domeſtici nõ ſunt infames. Et ita eſt, arg. ꝙ verbum ſequens in priuilegijs non refertur ad omnia ſupradicta. ſi. de conſe. d 2. cum omne 3. ſi. ff. de in rem verſo. ſi pro parte. §. itẽ. ff de leg. 1. l. talis ſcriptura. §. vlt. & l. ſi ſeruus plurium. §. vlt. Arg. contra ext. de do. cum dilecti.

3 Ver. quanquam, vbi de hoc.

ADDITIO. Dic vt legitur & nota. extra de app. ſecundo requiſitis. & c. inquiſitioni. Archi.

Simi.

Digitized by Google

Similiter. Aut gratioſi.] Ideſt, adulatores. 46. diſtinct. clericus 1.
a ¶ Aut gratioſi.] vt infra ead. accuſatores. C. de tranſact. præſes.
b ¶ Vel affines.] Inf. c. q. 9. abſens. ſimile. ff. de iniur. l. lex Cornelia. in prin. tamen inter ſe bene admittentur affines: quia affinis poteſt accuſare affinem. C. de abol. l. vltima.

Nullus.] CASVS. In hoc c. enumerantur 9 genera perſonarum, quæ ab accuſatione epiſcoporum repelluntur.

¶Suſpecti, aut gratioſi ad accuſationem non admittantur. C. X.

Polyc. ibidem
Anſ. l. 3. c. 21.

Similiter in iam præfixa ſynodo eſt decretum, ne ſuſpecti, aut infames, aut criminoſi, aut gratioſi[a], vel calumniatores, vel affines[b], aut ſcelerati, aut facile litigantes, ſuſcipiantur accuſatores; ſed tales, qui omni careant ſuſpicione.

Item Fœlix Papa I. epiſt. 1. c. 14.

¶Qui inimicitijs ſtudet, uel facile litigat, nec accuſator, nec teſtis eſſe poteſt. C. XI.

Anſ. l. 3. c. 61.
† *infidus.*] orig.

Nullus ſeruus, nullus libertus, nullus infidelis,† nullus criminibus irretitus, nullus calumniator, nullus qui inimicitiis ſtudet, nullus qui frequenter litigat, & ad accuſandum, uel detrahendum eſt facilis, nulla infamis perſona, vel omnes, quos ad accuſanda crimina publica leges publicæ non admittunt, permittantur epiſcopos accuſare.

Item Calixtus Papa, epiſt. 2. ad epiſcopos Galliæ.

¶Familiares, ſuſpecti, de domo prodeuntes, non recipiantur in accuſatione. C. XII.

Poly. ibidem.
Anſ. l. 3. c. 57.
Burc. l. 1. c. 171.
Iuo p. 5. c. 288.
ſup. ead. conſanguinei.

iij Accuſatores vel teſtes ſuſpecti non recipiātur, nec familiares, vel de domo prodeuntes, nec etiā conſanguinei accuſatoris aduerſus extraneos teſtimonium dicant: quia propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis[c] affectio veritatem impedire ſolet. Amor carnalis, & timor[d], atque auaritia plerumque ſenſus hebetant humanos, & peruertunt opiniones, ut quæſtum pietatem putent; & pecuniam, quaſi mercedem prudentiæ.

1. Tim. 6.

Item Pelagius† Papa ſecundus, epiſt. 1. c. 4.

¶Qui inimici, vel ſuſpecti ſunt, & qui odio quoslibet inſequuntur, ab accuſatione remoueantur. C. XIII.

† Antea legebatur, *Gelaſius*
Proclus Dominum in act. 14 cōc. Chal.
Anſel. l. 3. c. 6.

Omnes, qui aduerſus patres armantur[e], vt patrum inuaſores, & mactatores, infames eſſe cenſemus, *& infra.* ¶Horum ergo uitiorum auctores vel patratores, nō ſunt in accuſatione Pontificū recipiēdi, ſed penitus repellendi: quoniam iubēt canonica decreta patrum, vt accuſatio, vel teſtimonium eorum, qui odio quoslibet perſequuntur, uel qui inimici, aut ſuſpecti habentur, nullo modo recipiantur.

extra de accuſ. c. nulli.

[*Item Paſchalis Papa.*]

¶De eodem PALEA. C. XIIII.

Nulli epiſcoporum ab accuſatione ſua repellere liceat quos, antequam *a* ab eis impeterentur, à ſua communi familiaritate neglexerint ſeparare.

¶In vno peruetuſto exemplari Gratiani, a quo pleraque Palea abſunt, caput hoc habetur non hic, ſed ſupra 2. c. poſt c. Beati Petrus & Paulus, vbi etiam citatur ex Paſchali.

Accuſatores.] CASVS. Quæſitum fuit à Calixto, vtrum poſſint accuſare vel teſtificari ſuſpecti, vel familiares vel de domo prodeuntes: vel vtrum conſanguinei eius ad teſtimoniū admittantur. Et reſpondet quod non, quia propinquitatis, vel donationis affectio veritatē impedire ſolet. Et carnalis amor & timor & auaritia ſenſus hominum cōſueuit hebetare.

c ¶ Ac dominationis.] Dominus enim aduerſarij nō poteſt eſſe iudex. extra de of. deleg. cauſam immo propter dominū tota familia declinat iuriſdictionem alicuius, vt C. ſi quacumque præditus pot. l. 1. Scias tamē ꝙ minor cauſa repell. aliquē à iudicio quam à teſtimonio nam iudex recuſatur ſi aduocatus partis aduerſæ eſt commenſalis iudicis vt extra de ap. ex inſinuatione 1. ſimiliter ſi iudex eſt ſuffraganeus aduerſarij, vel de terra aduerſarij, vt extra vt lite nō cont. accedens 2. Item ſi quoque appellaſti ab eo. vt extra de app. ad hoc. — iudex facilius repellitur ꝙ teſtis. 1 Hoc eſt falſum, vt ibi no. & ꝓbatur extra de offi. iu. c. 1.

d ¶ Timor.] 11. q. 3. quatuor. Ioan.

Omnes.] CASVS. Statuit Gelaſius in hoc cap. quod omnes illi qui aduerſus patres carnales vel ſpirituales armantur eos calumniando, ſint infames, nec recipiantur in accuſatione epiſcoporum. Nec illi admittuntur, qui ex odio vel ex amicitia vel mala ſuſpicione ad accuſationem prodeunt.

e ¶ Armantur.] Conuitando vel infamando. 2. vt 6. q. 1. ſacerdotes 10. — 2 Sub. vel verberando, percutiendo vel calumnioſe accuſando, ſecūdum. Hug.

QVOD

Digitized by Google

QVOD VERO. CASVS. Reddit Gra hic rationem quare inimici ab accuſatione repelluntur ſcilicet quia ipſorum calliditate innocens opprimi ſolet. Idem eſt de inimico iudice & ſuſpecto, à quo nullus eſt condemnandus, quamuis crimina ſint manifeſta, & ſi condemnatus fuerit, debet reſtitui, ſicut factum fuit de Anaſtaſio, qui ab inimico patriarcha depoſitus fuit. Et qđ inimicus iudex eſſe non debeat, probatur ſeq. cap.

a ¶ Quos antequam.] *In eodem codice legitur*, quos antequã ab eis impeterentur, a ſua communi familiaritate neglexerunt ſeparare. *In alijs vero nõnullis, in quibus hæc* Palea *habetur hoc loco, legitur:* Quos antequam ab eis ſe impetẽdos cognoſceret, à ſua, &c. *In Decretalibus autem non multo ſecus:* antequam ſe ab eis impetendum cognoſceret, à ſua, &c.

Quòd vero inimici ab accuſatione prohibeantur, inde eſt; quia eorum calliditate, innocentia frequenter opprimi ſolet. Sed cum Athanaſius † ſua cathedra reddi præcipitur, quia de inimicitia ſui Patriarchæ conqueſtus eſt; patet, ꝙ etſi manifeſta crimina alicuius ſint, non tamen condemnandus eſt accuſatione inimici †.

† al. Anaſtaſius.

† Concor. textus in l. qui accuſare. licet glo. videatur diſſentire cum ibi, no. per Doct. C. de accu.

Unde Nicolaus Papa ſcribit Michaeli Imperatori in epiſtola, qua incipit [*Propoſueramus*]

¶ Qui inimici ſunt, iudices eſſe non poſſunt. C. XV.

QVod inſpecti.] CASVS. Ignatius Conſtantinopolitanus patriarcha à quibuſdam ſuffraganeis ſibi ſuſpectis & inimicis fuit depoſitus auctoritate & fauore Michaelis Imperatoris eius inimici. Sed Nicolaus Papa hoc redarguens dicit ipsũ Ignatium ab inimicis non debuiſſe iudicari. Et hoc ꝓbat duabus rationib. & duob. exẽplis, & trib. auctoritatibus. Prima ratio circa principium vbi dicit, [Nam quid gratius] Secunda ratio eſt circa finẽ, vbi dicitur. [Nam quodãmodo.] Primum exẽplum incipit ibi. [Veniamus] Secundum ibi. [Hinc ſanctus.] Prima auctoritas eſt ibi, [Quod prouide.] Secunda ibi.] [Venier.] Tertia ibi [Et reuera] Sequens §. per ſe patet.

a ¶ Quod ſuſpecti.] quòd non ſit quis cõdemnãdus ab inimicis vel ſuſpectis probatur duabus rationibus. vna eſt in c. altera in fi. Item duobus exemplis. ſcilicet Chalcedonenſis ſynodi. & Io. Chriſoſtomi, & tribus auctoritatibus Conſtantin. ſynodi, & Gelaſij Papæ, & Iuſtiniani Imperatoris.

QVòd † ſuſpecti [a], & inimici iudices eſſe non debeant, & ipſa ratio dictat, & plurimis probatur exẽplis [b]. ¶ Nam quid [c] gratius & amabilius dare quis inimico poteſt, quàm ſi ei ad impetendum [d] commiſerit, quem lædere forte uoluerit? Quod prouide [e] Conſtantinopolitana ſynodus canonũ ſuorum ſexto *a* dignoſcitur [f] prohibere capitulo, *& infra.* ¶ Veniamus [g] ergo & ad ſanctam Chalcedonenſem ſynodum, & quid nobis de Athanaſio Parꝛnorum epiſcopo referat, audiamus. Is enim antiſtes tertio euocatus ad ſynodum, quia nõ occurrit, a patriarcha ſuo canonice [h] condemnatus extiterat: ſed ſolum [i], quia cum vocaretur ad ſynodũ, quòd inimicus ſuus eſſet ipſe, qui iudicabat [k], clamauit, a ſancta Chalcedonenſi ſynodo ad cauſas illatas ſibi examinãdas reſeruatur: & niſi denuo conuincatur, recipere eccleſiam in propriã iudicatur. Quòd ſi Athanaſius à patriarcha ſuo depoſitus, quia de inimicitia ipſius conqueſtus eſt, iterato ad iudicium renouandum dirigitur, & ſi ß manifeſta [l] ſibi officiant crimina; tamen ſuæ reddi eccleſię præcipitur; quanto magis Ignatius, qui non a patriarcha, ſed ipſe potius exiſtens patriarcha, minime debuit eccleſia propria (inimicis & ſuſpectis iudicibus decernentibus) expoliari? *& paulo poſt.* ¶ Veniat [m], & facundiſſimus noſter

† al. Quia

Iuo par. 5. c. 55.

Actio. 16. in fi.

In commonitorio ad Fauſtum

b ¶ Exemplis.] a quibus licet argumentari. 10. diſt. de quibus. C. de ædifi. priua. an in totum & 10. diſt in. ſi in adiurotium.

c ¶ Nam quid.] Prima ratio.

d ¶ Ad impetendum.] Ideſt, ad puniendum vel iudicandum.

e ¶ Quod prouide.] Prima auctoritas.

f ¶ Dignoſcitur] Hoc neſcio vbi ſit.

g ¶ Veniamus.] Primum exemplum.

h ¶ Canonice.] Forte ideo dicit. canonice, quia tribus edictis citatus erat, vnde debuiſſet t. miſiſſe reſponſalem. Vel dic quod ſufficit iſti proteſtari ſuſpicionem, & quidquid poſt illam proteſtationem fit, non tenet, ſicut ſi poſt appellationem eſſet factum. extra de eo qui mit. in poſſ. cauſa rei ſer. cum ſicut. in fin. immo. licet nõ proteſtatur, tamen ſi poſtea probat ſuſpicionem, caſſatur qđ fit contra eum, vt extra vt li. non cõte. accedẽs r.

1 De hoc no. ſup. ca. q. 2. epiſcopus.

i ¶ Sed ſolum.] Ergo cum ordinarius recuſatur, non eſt neceſſe probare cauſam recuſationis, ſicut nec cauſa appellationis aſſignatur tunc, licet, hoc hodie corrigatur, vt extra de ap. vt debitus. & c. cum ſpeciali.

k ¶ Iudicabat] Arg. ordinarium iudicem recuſari poſſe, vt ſu. 2. q. 6. placuit, vt presbyteri. C. de iuriſ. om. iu. nemo extra de fo. comp. ſi quis. quod negant quidam & dicunt aſſociandum epm, vt ſu q. 3. offeratur. in Aui. vt diſ. iud. §. ſi vero coll. 9. C. de iudi. apertiſſimi.

Iudex ordinarius recuſari poteſt.

l ¶ Et ſi manifeſta.] Arg ꝙ notorium crimen non obeſt petenti reſtitutionem 2 ad idem extra de reſt ſpol. item cum quis, & ꝙ in notorio crimine etiã iudex recuſatur. arg. contra extra de app propoſuit.

2 Ad hoc facit quod no. Inno. extra de exceſ. prælat. inter. in princip.

m ¶ Veniat.] Hæc eſt ſecunda auctoritas.

a ¶ Tunc

Digitized by Google

Papa Gelaſius, hæreticorum expugnator fortiſſimus, & quod de Conſtantinopolitanis epiſcopis more ſolito tūc ægrotantibus [a] dixit, etiam nunc nobis ediſſerit: [Quæro inquit, tam ab his iudicium, quod prætendunt, vbi nā poſſit agitari? an apud ipſos? vt ijdem inimici ſint & teſtes [b] & iudices? Sed tali iudicio, nec humana debēt committi negotia.] Quòd ſi iudicio [c], vbi ijdē ſunt inimici qui iudices, nec humana debent committi negotia; quanto minus diuina, ideſt eccleſiaſtica? Qui ſapiens eſt, intelligat. ¶Et re vera hinc Iuſtinianus [d] Imperator prius legibus ſuis promulgaſſe dignoſcitur dicens. [Liceat ei, qui ſuſpectum iudicem putat, antequam lis inchoetur [e] eum recuſare, vt ad alium recurratur. Nam quodammodo [f] naturale eſt ſuſpectorum iudicum inſidias declinare, & inimicorum iudicium ſemper velle refugere. ¶Hinc S.[g] Anaſtaſius inimicorum ſæpe declinauit inſidias: Hinc S. Ioannes os aureum cōcilij contra ſe congregati renuit intrare [h] collegium.

C de iudicijs. l. aper tiſſimi.

α ¶Sexto.] *Hic canon eſt ſextus concilij* Conſtantinopolitani *primi apud* Græcos, *qui in concilijs in quatuor volumina contextis (nam ab alijs editionibus abeſt) tomo* 1. *bis affertur; primum in concilio ipſo* Conſtantinopolitano, *deinde in libello ſynodicarū conſtitutionum.* De *quo capitulo & alijs canonibus huius concilij ſup. diſt.* 22. *eſt notatum, & inf.* 4. *q.* 1. *c. quod autem, aliquid dicetur.*

β ¶Et ſi manifeſta.] *Vera lectio eſt,* & niſi mani feſta ſibi offi ciant crimina, ſuæ reddi eccleſiæ præcipitur, *eſtque idē quod antea retulerat ex ipſo concilio,* & niſi denuo conuincatur, recipere eccleſiam propriam iudicatur. *Verum non eſt emendatum ob gloſſam, & quia* Gratianus *in verbis ſequentib. manifeſto oſtendit. falſa lectione ſe vſum eſſe; qui etiam, quod hic dicitur de inimicitia iudicis, ad accuſatoris inimicitiam tranſtulit. Nec verò (quod ex tota illa actione* 14. *facile conſtat)* Athanaſius *in ea cauſa erat actor qui reſtitutionem peteret (quippe cum licet in concilio* Antiocheno *depoſitus, poſtea tamen per* Dioſcorum *epiſcopatum recuperaſſet, tuncque poſſideret) ſed* Sauinianus, *qui poſt* Athanaſii *depoſitionem in locum a metropolitano, & comprouincialib. epiſcopis ſuffectus, ab eodem* Dioſcoro *eiectus fuerat, ideoque reſtitui ſibi epiſcopatum petebat. In ipſo autem concilio* Chalcedonenſi *ſtatutum fuit, vt (quando* Athanaſius *diceret ſe ad concilium* Antiochenum *ter vocatum ideo non veniſſe, quòd Dominus eo tempore patriarcha* Antiochenus *ſibi inimicus eſſet)* Sauinianus *quidem maneret in epiſcopatu, interim vero cauſa* Athanaſij *apud* Maximum *tunc* Antiochiæ *patriarcham ageretur: atque intra octo menſes cognoſceretur, an* Athanaſius *crimen depoſitione dignum commiſiſſet; ac, niſi commiſiſſe conſtaret, ſuus illi epiſcopatus redderetur.* Ex *quo toto facto* Nicolaus *partem illam accepit: quæ ad rem ſuam optime faciebat.*

Patet ergo quòd, etſi manifeſta ſint crimina alicuius, tamen accuſatione inimici condemnandus non eſt.

QVAESTIO VI.

*E*Xtra prouinciam [i] *autem reus nullatenus eſt producendus.*

a ¶Tunc ægrotantibus.] Ideſt debilib. in fide.
b ¶Et teſtes.] Propter hoc īducit Gra. capitulum.
c ¶Quod ſi iudicio.] verba Nicolai.
d ¶Hinc Iuſtinianus.] Tertia auctoritas.
e ¶Inchoetur.] Nō tamen ſemper ante litis conteſt. vt dixi ſu. ea. q. 3. offeratur, vſq. ad triduum aūt cogitur alios cogere. C de iud l. vl. Sed tamen illa lex loquiť quādo eliguntur iudices ad cām principalem audiendam. vnde ſecus vř, ſi eligatur ad ꝓbandam cauſam recuſationis. Quid autem iuris ſit de ſuſpecto iudice, dixi in conſtitutione illa extra de appel. vt debitus. &c. cum ſpeciali.
f ¶Nam quodāmodo.] Alia ratio.
g ¶Hinc ſanctus.] hoc eſt ſecundum exemplum.
h ¶Intrare.] Miſit tñ excuſatorem forte, vel ideo nō uenit quia citatio nō tenuit.
EXtra prouinciā.] hęc eſt 6. q. in qua probat magiſter, ꝙ vnuſquiſque debet a iudice proprio iudicari, niſi ex cauſa fuerit appellatum. probat etiam; ꝙ epiſcopus non debet deponi niſi a ſolo Papa. Et diuiditur in tres partes, in quarū 1. probat p 9 auctori. ꝙ vnuſquiſq; debet a ſuo iudice iudicari. Secunda ibi, [Aliquādo.] Tertia ibi,] Alias autem.] Io. de Fan.
CASVS. Hic intitulatur 6. quęſtio, qua quæritur, an reus ſit ext. prouinciam producendus, vt coram ſuo iudice non conueniatur, ſed coram alio. Et certū eſt, ꝙ non, ut probatur p ſequētia, niſi in caſibus, q notanť in sūma huius quęſtion.
i ¶Ext. prouinciā.] regulariter quilibet coram

Digitized by Google

Eorum ſorti tur qs multis modis. 1 11.q.1.ſi qs cleric⁹.& c. placuit.& c. quicunque. a Vnde ſi clericus duorũ epõrum delinquat. & iniuriam faciat clerico alterius epi, ſub quo domicilium non hẽt ext. illũ epũ tum : tñ ſub eo rñdere tenetur, quia rõne clericatus ſortitur forum eius, C.de epiſ.& cleric auth. clericus. & ſic etiã not. Inn. ext. de priu.ex ore.

coram iudice eſt cõueniendus,vt inf.ea.pulſatus,& 11.q.1.experientiæ alioquin pœnã patiatur 1, actor.11.q.1.inolita.& c.placuit C de iuriſ.omn.iud.l.in criminali.Sed fallit ratione poſſeſſionis.extra de for. compet.ſane.& C.vbi de poſſ.agi.oportet.l.1.C.de præd.minorũ. ſi prædium.Item ratione contractus.ff. de iudi. hæres.extra de foro compet.Romana.§ contrahentes.lib.6.Item ratione criminis conuenitur qs, vel vbi deliquit, vel vbi inuenitur, vel vbi domicilium a. habet. C. vbi de crimine agi oportet.l.1. vel cum eſt qõ de fide.24.q.1.quoties. Trahitur etiam pp loci opportunitatem ad aliam prouinciã. 34. qõ.2.ſiue.Item propter appellationem. Item pp iuſſionem Papæ,vt inf e.q.vnaquæque.& c.peregrina,vt patet i verſib. hic notatis.[Cõtractu s, crimẽ,reus,& res,religioq. Vir,ratio ſimilis, vel ,ꝓuocat,atq; recuſat,Excellit iuſſus, vel ſi cõſentit vterque.[Cõtractus.]ff de iud.hæres abſens,]Crimen,]Vt hic & C.vbi de crimine agi opor.l.1. [Reus:] Quia actor debet forum rei ſequi,vt inf.ead.neminem. [Et res.] Arg. extra de foro compet ſane.[Religioque.] Vt cauſa iuriſpatronatus & decimarũ.ext.de iud quanto.& c.decernimus [Vir.]Quia vxor forũ viri ſequitur. ff.de iuriſd.omn.iud.l.pe.[Ratio ſimilis.]In mutua reconuentione.ext.de mu pe.ex literis.] Vel ꝓuocat.] inf. c.peregrina iudicia. Atq. recuſat.]Ext.de foro cõp.ſi qs contra clericum excellit:quia eps non deponitur niſi a Papa.inf.ea.quamuis.[Iuſſis.] In eo.vnaquæq. prouincia.& c. vltra prouinciarum.] Vel conſentit vterque.] ff.de iur.om. iud.eſt receptũ.& 2. q.7.nos ſi.Itẽ in feudo.extra de iud.cæterum.Item ſi ſæcularis iudex eſt negligens.extra de fo.comp.licet. Item in ſcholaribus, vt in conſtitutione Friderici.C.de fi.pro patre. Auth.habita de hoc inuenies per Azo.in ſumma.

b ¶Cauſa.] Sed quid ſi metropolitanus, vel alter epiſcopus deliquit in alterius diœceſi,nunquid ab illo poteſt puniri?Ar.q nõ 9.q.3. ſi autẽ.& in Auth. de defen. ciuit.§ non habente coll.3.21.diſt.inferior. &c. nolite extra de ſent.excom.a nobis .ff.de arb.l.3.in fi. Sed contra.C.vbi de cri.agi oportet.Auth.qua in prouincia. & reatus omnem huiuſmodi honorem excludit, vt C.vbi ſena.vel clariſ.l.1.in fi.& 16.q 3.placuit,in fi.3.Item pone, q ſic tulerit epiſcopus ſententiam:Qui hoc fecit,ſit excommunicatus.dicit Hug.etiã ſi archiepiſcopus hoc fecit in diœceſi epiſcopi, eſt excommunicatus nõ ab homine,ſed a canone.quia ſnĩa ſequitur factum iam damnatum.24.q.1.c.1.2.& 3. Sed contra ext.de ſent. excõ. a nobis 1.Laurentius dicit, q archiepiſcopus non ſit de foro illius,cum ipſe ſit iudex ordinarius totius prouinciæ.9.q.3.c.2.85.diſtin.quoniam.vnde eum non poteſt excommunicare, ſed alium quẽlibet epiſcopum poteſt excommunicare,non tamen deponere.Ioan. Ego credo Hug.bene dicere:quia propter crimen efficitur archiepiſcopus ſubiectus epiſcopi propter rationes ſuperius allegatas.B.ff.de off.præſ.l.3.de hoc per B.extra de ſen. excom.a nobis. t.1o.

Metropolitanus delinquẽs in aliena diœceſi, an poſſit ibi puniri.

Vnde Fabianus Papa ſcribit Hilario epiſcopo,epiſt.3. cap.4.

¶Vbi crimen admittitur,ibi cauſa ventiletur.

C. I.

sup. 2. q.3.qui non probauerit. & q. 8. qui crimen. & inf. ea.c.fi.

IBi † ſemper [a] cauſa [b] agatur,vbi crimen admittitur, & qui non probauerit quod obiecit,pœnam,quam intulerit,ipſe patiatur.

† *Reuera ibi*] orig.

Item eadem epiſt.c.2.

& Cyprianus l. 1. epiſt.3.

¶Accuſatus non niſi in foro ſuo audiatur.

C. II.

SI quis epiſcoporum ſuper certis accuſetur criminibus, ab omnibus [c] audiatur, qui ſunt in prouincia ſua,epiſcopis:quia non oportet accuſatum alibi,quam in foro ſuo audiri.

Poly.l.5.tit 1. Anſ.l.3.c. 77. Burc.l.1.c 147. Iuo p.5.c.260.

Exceptio [d] fori dilatoria eſt, atque ideo in initio litis debet opponi,& probari. Peremptorias autem exceptiones(vt ſunt præſcriptiones longi temporis)ſufficit in initio litis conteſtari.

Idem Fabianus ibidem.

Cap.l.7.c.367.

IBi ſemper. [CASVS.Quæſiuit Hilarius epiſcopus vbi cauſa criminalis debet agi,& qualem pœnã calumniator patiatur. Et reſpondet Papa, quòd cauſa ſemper debet agi vbi crimen committitur, & calumniator debet pœna talionis puniri.

Criminoſus vbi dẽt puniri.

a ¶Ibi ſemper.] Vel vbi domicilium hẽt,vel vbi reperitur. C.vbi de cri.agi oportet.l.1.ſed ſi grauius eſt crimen,remittẽ puniendus ad iudicem vbi deliquit:ſi eſt leuius,ibi põt puniri,vt in Auth.vt nulli iu.§.ſi vero cognoſcatur coll.9.& §.ſed illud. & de re mili.deſertorẽ. in prin. Nec admitto illud, quod quidam dicunt,q ſemper primo cognoſcat iudex ex ꝓuincia de qua reus eſt, an crimen commiſerit : & poſtmodum remittat eũ ad iudicẽ vbi deliquit: quia iudex ubi deliquit, cognoſcet & puniet crimen,ff de accu.l.vlt.põt tñ ſi vult transmittere eum puniendum cum literis ſuis ad ſuæ prouinciæ iudicem.quod tamen non facit niſi ex cauſa.ff.de cuſt. & exhib.reo.non dubiũ. ſicut Pilatus remiſit Chriſtum ad Herodem.Sed nunquid idem in clerico,vt ſi clericus Mutinen.delinquat in diœceſi Bonon. ſit iudicandus & deponẽdus a Bonon.epiſcopo.Reſp.vt ext de fo comp. poſtulaſti.& c.1.& ff. de cuſt.& exhib.re.de militibus. & ff.de accu.l.vlt.

SI quis epiſcoporum.] CASVS. Quæſitum fuit ſi eps accuſatur ſuper aliquibus criminibus, coram quib. debet accuſari. Et rñdet Papa, q coram epiſcopis eiuſdem prouinciæ,& non alibi. Sequens autem.§. patet.

c ¶Ab omnibus.] Ad minus a 12.vt inf.ea.q.8.ſuggeſto.15.q.7.Fœlix.

d ¶Exceptio]Exceptionum alia eſt dilatoria,alia peremptoria,alia media ſiue miſta . Dilatoriarum alia declinatoria iudicij:alia dilatoria ſolutionis . Declinatoria iudicij in principio litis eſt ꝓponenda,& ꝓbanda, vt ext.de ſent.& re iud. inter monaſteriũ.& C.de exce. l.vlt.Niſi exceptio illa de nouo ad notitiam eius peruenerit,vt extra de procurato, in noſtra. & ext.de excep. paſtoralis, vel niſi de nouo competere cœperit, vt extra de off deleg.inſinuante.& ff. de arb.non diſtinguemus. §.cum quidam,& de tali loquitur hic. Dilatoria ſolutionis debet ante litem conteſt.obijci,ſed probare debet, poſtquam actor fundauerit ſuã intentionẽ.C. de excep. ſi quidem.& C.de prob. exceptionem 4.Peremptoria, dicitur,quæ poteſt opponi & probari quandoque, dum tamen ſententiam, vt C.ſenten.reſcind.non poſſ. peremptorias.C.de excep.præſcriptionem. Media dicitur exceptio , quæ in hoc habet ſimilitudinem cum peremptoria,

3 Huic parti cõtrariæ ſtãdũ eſt ſm H. & Ber.ut no. ex.de rap.c.1.& idẽ ibi no.Gof. Ar. ff.de off.pſi. l.3. & ibidẽ ſẽtit hic lo. de Fant.

Exceptiones ſunt multiplices,& uariis t pib opponendæ.

4 Quod ergo dicit,quæan nua ſunt ad agendum,ꝓpetua ſũt ad excipiendũ, ut ff.de doli exce.l. pure vlt.C.de excep.licet. ſic eſt exaudiẽdũ.ſ. ſi exceptiones congruo tpe ꝓponãtur ſm Gof. quĩ ka. no.in prædi. decr.ext. de excep.paſtoralis.in fi.

Digitized by Google

¶De eodem. C. III.

Poly.l.1.tit.7. Iuo p.6.c.322. Pann.l.4.c.123.

PVlſatus ante ſuum iudicem cauſam dicat; & ante non ſuum iudicem pulſatus, ſi voluerit[a] taceat[b]. Pulſatis vero, quoties appellauerint, induciæ dentur.

Hoc autem, quod de loco dictum eſt, tunc intelligendum eſt, cum ueritas cauſæ non niſi in loco admiſſi criminis deprehendi poteſt; aut niſi altera pars iudicium maioris perſonæ interpellauerit, ſiue declinando iudicium, ſiue releuando ſententiam.

In cod. Theod. lib. 9.tit.1.l.2.

Vnde Stephanus Sancta & Apoſtolica, atq; uniuerſalis eccleſiæ Romanæ epiſcopus ſcribit omnibus epiſcopis, epiſt.2.cap.7.

Anſ.l.3.c.47. Pann.l.4.c.33.

¶Intra prouinciam, & a comprouincialibus tantum cauſa eſt audienda. C. IIII.

† al. prouincia
† al. tamen

VLtra prouinciarū† terminos accuſandi licentia non progrediatur: ſed omnis accuſatio intra prouinciā audiatur, & a comprouincialibus terminetur, niſi tantū† ad Apoſtolicam ſedem fuerit appellatum.

Et Iulius in reſcr. ad orient.c.3.

Item Sixtus Papa II. epiſt.1. ad Gratum epiſcopum.

¶A comprouincialibus accuſatus, uel iudicatus, Apoſtolicam ſedem appellet. C. V.

Poly.ibid. Anſ.l.2.c.82. Bur.l.1.c.176.&144. Iuo par. 5.c.4.& 257. Pan.l.4.c.125.

ACcuſatus, vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua cauſa epiſcopus licēter appellet, & adeat Apoſtolicę ſedis Pontificē, qui aut ꝑ ſe, aut per Vicarios ſuos eiuſdem retractari negocium procuret. Et dum iterato iudicio Pontifex cauſam ſuam agit, nullus alius in eius loco[c] ponatur, aut ordinetur epiſcopus: quoniam quāquā comprouincialibus† epiſcopis accuſati cauſam Pōtificis ſcrutari liceat; non tamen definire†[d] inconſulto Romano Pontifice permiſſum eſt.

† al. à comprouincialibus.
† al. diffiniri.

Item Damaſus Papa Stephano Archiepiſcopo, epiſt. 3.cap.2.

¶De eodem. C. VI.

Anſ.l.2.c.61.

DIſcutere epiſcopos, & ſummas eccleſiaſticorū negociorum cauſas metropolitano vnà cū omnibus ſuis comprouincialibus (ita vt nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum concordent negociis) licet: ſed diffinire eorū atq; eccleſiaſticarū ſummas querelas cauſarum, vel damnare epiſcopos abſque huius ſanctæ ſedis auctoritate minimè licet; quam omnes appellare, ſi neceſſe fuerit, & eius fulciri auxilio oportet.

Burc l.1.c.179. Iuo p. 5.c.295.

ꝑtoria ꝙ poſt lit. cōteſt. pōt obijci ſed in hoc habet diſſimilitudinem cum dilatoria, quia poteſt quandocunque ante ſententiam obijci, vt extra qui matri. accuſ. poſſ.c. per tuas, ſed in hoc habet ſimilitudinem cum dilatoria, quia ante lit.cōte. poteſt obijci, vt extra de exc. exceptionem. Sunt adhuc aliæ exceptiones anomalæ, quæ etiam poſt ſententiam obijciuntur, vt exceptio Velleiani, & Macedoniani, & armatæ militiæ, de quibus agitur.ff ad Macedo.tametſi non. & C. de iur. & facti ignoran.l.1.

PVlſatus.] CASVS. Dicitur in hoc c.ꝙ ſi quis coram ſuo iudice fuerit vocatus, debet coram eodem reſpondere, ſed coram alieno iudice vocatus non reſpondeat niſi velit, ſed ſuum priuilegium allegabit. Appellanti vero debent induciæ dari ad ſuam appellationem proſequendam.

a ¶ Si voluerit.] Nontamen à contrario ſenſu argumēteris, vt 11.q.1. placuit & inf. ea. nemine[1]. ſed hic loquitur de eo, qui habuit cōſenſum ſui epiſcopi; vt 11.q.1 clericum.& c. nullus, extra de foro compe. ſignificauit.

1 Et c. nō liceat. 6. q 3. deniq. Arc.

b ¶ Taceat.] Sed hoc fortè cum habet conſenſum ſui epiſcopi. vt 11.qō.1. clericum. Nec obſt. inf. ea. nō liceat extra de foro cōpe. ſi diligenti. & 6. q.3. denique.

HOC AVTEM. CASVS. Iſte reſpicit illud c. ibi, vbi dicitur ꝙ ſemper cauſa agiē vbi crimen committitur. Sed dicit Gratianus, hoc verū eſt, cum alibi de crimine liquere nō poteſt & hoc allegando dicit, vel niſi ad maiorem iudicem recurratur per appellationē, vel per recuſationē primi iudicis.

VLtra] CASVS. Dicitur in hoc c.ꝙ vltra ſuā prouinciā reus trahi nō debet vel accuſari, niſi ad Papam fuerit appellatum.

ACcuſatus.] CASVS. Quidam epiſcopus accuſatus fuit & condemnatus à comprouincialib. epiſcopis. Ille volebat appellare, & retractare iudicium; quæritur an poſſit? Et Reſpondet, quod ſic: & donec iudiciū eius pendet, alius non ſubſtituatur: quoniā licet epiſcopi cōprouinciales poſſint cauſam criminalem epiſcopi examinare, non tamen poſſunt diffinire inconſulto Papa.

c ¶ Loco] 8.q.4. nōne

d ¶ Nō tn̄ diffinire.] ſuſpēdere & excōicare pōt metropolitanus. 12. diſt. de his. 11. q.3. ſi epſ. & 18. diſt. pp Itē abſoluere[2] poteſt ſecundum pleroſque ȝ ſi eſt innocens. C. vbi ſena vel clariſſi.l.3.10. Ego contrarium credo, vt hic. & 3. quæſt.4.c.1.& ſecundo. B. Sed obijcitur.6. quæſt.3. denique. & 21. qō 5. ſi quis à proprio. vbi dicitur, ꝙ primas, vel concilium deponit epiſcopum. Sed illud fuit de licentia Papæ. Vel loquitur ſecundū ea tempora qū

2 Vt B. & H. & idē not. 12. diſt.c.2.

Digitized by Google

cauſæ epiſcoporum non deferantur ad ſedem apoſtolicam. 19. diſt. ſi Romanorum. ſæ ſolo Romano Pontif. reſeruātur: qui vice Petri apoſtoli omnib. principatur, & caput eſt omnium aliorum. a ¶ Vo-

QVāuis.] CASVS. Quæſitum fuit à Papa, vtrum comprouinciales epiſcopi, vel archiepiſcopi vel primates poſſent diffinire cauſas criminales epōrum. & rñdetur. q̃ non ſine auctoritate ſpeciali Papæ; licet poſſint eas examinare. Sic ſtatutū fuit à tempore Apoſtolorum, & eorum ſucceſſoribus & donec Papa cauſas eorū diffiniat, alij loco eorū non ponantur. Cauſas vero aliorū clericorum, & diffinire & ventilare poſſunt.

MVltū.] CASVS. Anaſtaſius metropolitanus Theſſalonicen. citauit quēdam ſuum ſuffraganeum, vt ueniret aduerſario reſponſurus ille uero non uenit, infirmitatis cauſam prætēdens. conſuluit Anaſtaſius Papā q̃d de eo faciendum eſſet, ſed tamen pendente conſultatione ipſum depoſuit, eo ſolo, quod uocatus non venit. Leo ergo cōmēdat eū in bene factis, ſed ī hoc facto vehementer eum redarguit duabus rationibus. vna eſt quia pēdēte cōſultatione nil debuit feciſſe, ſed expectaſſe quid Papa reſpondiſſet. Alia eſt q̃a & ſi peccatum commiſiſſet propter quod deponi deberet, à ſolo Papa erat deponendus.

a ¶ Infirmitatis.] Hæc eſt iuſta cauſa abſentiæ, ut extra de procura. querelam. quid de hoc iuris ſit, dicam 5. q. tertia cap 1.

DVdum.] CASVS. Orientales epiſcopi in duobus delinquebant, ſcilicet in congregandis cōciliis uniuerſalib & deponendis epiſcopis abſque licentia Papæ. Sed docet Iulius Papa, quod hoc facere non debent: quia concilium & omnes maiores cau-

¶ *Caput hoc in aliquot vetuſtis exemplaribus non habetur, neq; in ipſum adeſt gloſſa.*

Item Eleutherius Papa ſcribens ad Galliæ prouincias. cap. ſecundo.

¶ Comprouinciales, & metropolitani epiſcoporum cauſam audire, ſed diffinire non poſſunt. C. VII.

Iuo. p. 6. c. 316. Pan. l. 4. c. 134. & 136. † *al. prouinciales.*

QVamuis liceat apud comprouinciales†, & metropolitanos, atque primates epiſcoporum ventilare accuſationes, & criminationes; non tamen licet diffinire a ſine huius ſanctæ ſedis auctoritate: ſicut ab Apoſtolis, eorūque ſucceſſoribus multorum conſenſu epiſcoporum iam diffinitiuum eſt. Nec in eorum eccleſijs alij, aut præponātur, aut ordinentur, antequam hic eorum iuſte terminentur negotia. Reliquorum vero clericorum cauſas apud prouinciales, & metropolitanos, ac primates, & ventilare, & iuſte finire licet.

a ¶ Diffinire] *In epiſtola ſequitur*, ſecus quàm prædictum eſt, reliquorum vero, &c. *Superius vero hæc prædicta fuerant*, Finitiua epiſcoporum tantum iudicia huc deferantur, ut huius ſanctæ ſedis auctoritate finiantur, ſicuti ab Apoſtolis, &c. *vſque ad verbum*, Reliquorum.

Item Leo epiſcopus urbis Romæ Anaſtaſio epiſcopo Theſſalonicenſi, epiſt. 82. al. 84. c. 1.

¶ Ante Apoſtolicam cenſuram in cauſis epiſcoporum nō eſt diffinitiua ferenda ſententia. C. VIII.

MVltum ſtupeo frater chariſſime, ſed & plurimū doleo, q̃ in eum, de quo nihil amplius iudicaueras†, q̃ q̃ euocatus adeſſe differret, & excuſationem infirmitatis a obtenderet, tam atrociter, & tam uehementer potueris commoueri; præſertim cum etſi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua conſulta reſcriberem. *& infra.* ¶ Sed etiam ſi quid graue, intolerādumq; geſſiſſet, noſtra expectanda erat cenſura, ut nihil prius ipſe decerneres, quàm quod nobis placeret, agnoſceres. Vices enim noſtras ita tuæ credidimus charitati, vt in partem ſis vocatus ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vnde, ſicut multum nos ea, quæ a te pie ſunt curata, lætificant; ita nimirum ea, quæ perperam ſunt geſta, contriſtant.

† *al. indicaueris.*

Item Iulius Papa Orientalibus epiſcopis, epiſt. 1.

¶ Præter ſentētiā Romani Pontificis, nec concilia celebrari, nec epiſcopum damnari oportet. C. IX.

DVdum à ſanctis Apoſtolis, ſucceſſoribusq; eorum in antiquis† decretum fuerat ſtatutis, quæ hactenus ſācta & vniuerſalis Apoſtolica tenet eccleſia, non oportere præter ſententiam† Romani Pontificis concilia celebrari, nec epiſcopum damnari, quoniam ſanctām Romanam eccleſiam primatem omnium eccleſiarum eſſe

† *al. præfatis*] orig. Cap. l. 6. ca. 287. † in uulgatis legebatur *conſcientiam*.

Chriſtus eccleſię Romanæ primatū dedit.

a ¶Voluerunt.] Sic ergo concilia dederunt primatem Romanæ eccleſiæ: quod verum eſt ſecundario: ſed Ipſe Chriſtus principaliter, vt 21.diſt.quamuis.17.di. § hinc etiam.& 9.q.3.aliorum.

ALIQVANDO. Hæc eſt 2.pars q.1.qua dicitur, quòd quan-

ad ordinem ſint canonicè deſtituti, & alij eis legitime ſubſtituti, qđ ſi hoc non vult, mittat Romā duos de expulſis, & duos de ſubrogatis cū legato eccleſiæ ſuæ, vt ibi ueritas ſuper hoc negocio cognoſcatur: qōne tñ de ſede metropolitani reſeruata, do nec inter Salomonē & Carolum pax refermetur.viu ſi de hoc ipſo velint cognoſci, mittant Romam quatenus Apoſtolico libramine, quæ ſit archiepalis eccleſia innoteſcat vt deinceps nulla poſſit dubitatio remanere.

b ¶Suffraganei.] id eſt, pro ſuffraganeis ſunt habendi: quia ille fuit in poſſeſſione, & ita erit vſq; ad ſnīam 16 q 4. volumus. Et ita non eſt hic ar interlocutoriā non obeſſe. Vel dic, quod ideo nō obeſt, quia agebai ad hoc. ſed de hoc ſolum an epiſcopi eſſent iuſte deiecti 1. an crimen ab ipſis commiſſum eſſet deiectione dignū arg. ad hoc inf. e cap ibi, nihil enim quæro, & cap. quod interlocutoria non obſit, habes. ff de his qui ſui vel alieni iuris ſunt l.pen.2.& extra de or. co. cum dilectus. Nō.n.quid quid iudex profert, eſt habendū pro ſententia, C.de ſent.& interloc om iud.ex. ſtipulatione.& C.cōminationes & epiſtolas.l.1. tñ per interlocutoriam bene aliquid determinat, & trāſit in rē iudicatam, ſicut diffinitiua ſnīa, vt extra de electio cum dilectus in

voluerunt [a]: Et ſicut B. Petrus Apoſtolus primus fuit omnium Apoſtolorum; ita & hæc eccleſia ſuo nomine cōſecrata (Domino inſtituente) prima, & caput ſit cæterarū; & ad eam, quaſi ad matrem, atq; apicem omnes maiores eccleſiæ cauſæ, & iudicia epiſcoporum recurrant; & iuxta † eius ſententiam terminum ſumant: nec extra Romanū quidquam ex his debere decerni Pontificem.

† *al. eiuſq; iuſta ſententia.*

2 *Aliquando inconſulto Romano Pontifice pleriq; epiſcoporum damnati inueniuntur, & alij in eorum locum ſubrogati, quorum damnationem, et ſubrogationem pro bono pacis ex diſpenſatione toleraſſe legitur eccleſia.*

Vnde Ioannes Papa Salomoni tertio & ultimo Regi Britonum.

Regino lib. 2. Chron.

¶Quorundam epiſcoporum depoſitionem extra cōſcientiam Romani Pontificis factam pro pace tolerauit eccleſia. C. X.

HÆc quippe eſt ordinatio Dei, patris tui, & hæc eſt lex eccleſię matris tuæ, videlicet, ut omnes epiſcopos regni tui ad Turonenſem archiepm mittere non detrectes, ipſiuſq; iudicium poſtulare non dedigneris. Ipſe enim eſt metropolitanus, & omnes epiſcopi tui regni, ſuffraganei [b] eius ſunt: ſicut conſcriptiones prædeceſſorum meorum euidenter oſtendunt: qui prædeceſſores tuos, quia illos ab ipſius cura ſubtraxerāt, forti inuectione corripere ſtuduerūt, quamuis nec noſtra ſcripta ſuper hac remiſſa deeſſe videantur. Cumque coram deſignato Turonicæ eccleſiæ prēſule, & integro numero collegarum, ideſt duodecim epiſcoporum celebrato conuentu fuerint eiecti epiſcopi regulariter examinati, apparueritque, ꝙ canonicè fuerint eiecti, ipſis in ſua deiectione manentibus, qui in locis eorū cōſecrati ſunt, potuerunt vtiq; epiſcopatus honore potiri, Quod ſi epiſcopi eiecti inſontes fuerint declarati, his amotis [c], qui illis ſubro-

Snīa interlocutoria n.ta obſit.

1 Ad hoc Dñicus de S Gemin 2. ſi Papa in fi. de priuilegijs, in 6.

2 Si Iudex pronunciat iſtū dīe præſtare alimenta filio, hunc non fit iō ꝓiudiciū qn poſſit cognoſcere an filius ſit. Arc.

quandoque pro bono pacis, & pro uitando ſcandalo ſuſtinet Papa epiſcoporum depoſitiones, dum tñ aliàs cauſa ſubſit pro qua poſſent deponi a Papa, & hoc probatur per c.ſeq. io. de Fant.

CASVS. Dictum eſt ī in multis. c. ꝙ ſolus Papa debet epiſcopus deponere, alioquin quod factum erit irritabitur: nunc oſtendit Gra. ꝙ multoties Romana eccleſia ab alijs depoſitos & alios loco eorum ſubſtitutos pro bono pacis tolerauit. quod probatur ſeq.c.

HAec quippe.] CASVS. Dolen. eccleſia dixit ſe eſſe archiepiſcopalem, & oēs epōs Britanniæ ſuos eſſe ſuffraganeos. & huius partem ſouebat Salomō Rex Britonum. Sed Turonen. econtra dicebat .ſ. oēs epōs Britanniæ ad ſe ſpectare: cuius partem Carolus tuebatur. Contingit ꝙ Dolenſis ad fauorē, & metum regis Salomonis quoſdā epōs depoſuit, & alios loco eorum ſubrogauit. Turo. vero conqueſtus eſt de hoc Papæ, & ſuper hoc priuilegia oſtendebat, per quæ docebat præfatos epōs ſibi fore ſubiectos. Præcipit igit Papa Salomoni, vt omnes epōs ſui regni non differat mittere ad Turo. archiepm, maxime cū videat ad eū ſpectare quatenus corā ipſo appareat, an ipſi epi quo ad delicta, & ſi nō quo

fi. & extra de teſt. ſigni ficauerunt. ſi extra de ſen & re iu cum inter. & qñque ius facit, vt ff quod me. cau. mutum. §. ſed quod prætor. ſic ergo ſemper eſt conſiderandum ad quid 3 agatur, & an iudex incidenter vel tacitè, vel expreſſe, uel diffiniendo, uel interloquendo aliquid dicat ut extra de præſum afferte. extra de teſti. ueniens. C. de his qui not. inf a. interlocutio. & 2. q 3 §. notandum 2 & 22. q 2 quæritur.

c ¶His amotis.] Sed quare nocet ſnīa pro deſtitutis lata ipſis ſuſtitutis, cum res inter alios acta, alijs nō ꝑiudicet? vt extra de fi. inſtru. inter dilectos, & eſt contra illud quod eſt. ff. de adul. denunciaſſe. & extra de adul. ſignificaſti ſed hoc eſt ꝑꝑ cauſæ cohærentiam. ſic 6 q. 1. ꝓſentiū. & 81. d. tantis in fi & 45. d. diſciplina nam ſi ꝓnunciatū eſt Petrum eſſe virū Mariæ, ꝑ cōſequens ꝓbatū eſt Martinū non eſſe. extr. de ſpon. ex parte. vides n. ꝙ cauſæ eligentiū, & electi ſunt connexæ, qa lata ſnīa cōtra electores ꝓiudicat electo, licet abſenti, vt extra de ele dudū. 1. in fi. niſi appelletur ab altero illorū, ut ext. de off iu. del. ſu p eo. aliud vř eſſe inter ꝓñatē & ꝓñatū. Nā tūc ſnīa lata cōtra unū non nocet alteri abſenti, ut ext. de ele querelā. hoc iō eſt, qa illorū cauſæ ita ſibi nō cohæ-

3 Ad q d gl. ſin. ſal in l. 2. §. 1 co l. 2. ſol. mat.

Snīa lata cōtra electores præiudicat electo.

Digitized by Google

cohærent. Vel dic, quòd nunquam ſententia præiudicat alij, niſi præſens fuerit. arg. 54. diſt. ſi ſeruus.

a ¶Subrogati.] Arg. ſi aliqua duo ſunt connexa, prohibito uno prohibitum eſt, & reliquũ. ſic 31. diſt. laicus. 26 diſt. deinde. 34. diſt. ſi quis uiduam. & 8. diſt. quo iure, 1. q. 3. ſi quis obiecerit. extra. de hære. fraternitatis 1. ſic è conuerſo aliquid permittitur ratione cõnexionis, vt 81. diſt. cum omnibus.

b ¶Dixerunt.] Supple, nec ego dico.

c ¶De expulſis.] Sed qualiter poterit cauſa per procuratorem criminaliter tractari? forte quia ſic placuit Papæ, vel hic ciuiliter agebatur nõ enim aliud agebatur hic, niſi an eſſet ſm ordinẽ iuris depoſiti & licet fuerit ciuilis tñ neceſſarij erãt xij. epi 2. ſic 23 diſt. illud 24. diſt in quorundã, qa licet non fuerit cã criminalis, tñ fuit de crimine 3. vnde neceſſaria eſt ſubſcriptio, vt extra de accuſ. ſuper his. Vel dic ꝙ in cauſa criminali vnus cõſocius procurat cauſam aliorum, ut extra de dol. & contucũ dilecti. & 2. q. 5. ſtatuit. Item hic habes, ꝙ ſentẽtia lata a nõ ſuo iudice rata põt haberi. De hoc nota. 9. q. 2. nullus. & 2. q. 6. ſi quando.

d ¶Debeant.] Argu. ꝓ obſequijs tempore litis nõ pſtãdis vt 2. qõ. 6. quoties. & 11. q. 1. qa. Arg. cõtra 33. q. 2. ſeculares. 35. q. 6. multorũ. ff. de ope. liber operis. Sed hoc ideo hic fuit, qa epi pro liberis ſe gerebãt. alias illi dẽnt obedire, q eſſent in poſſeſſione. 2. q. 4. nõne. ext. ut lit. pẽd. a memoria Nec obſ. C. de agr. & cenſi. li. tibus. lib. 11. ubi dicitur, ꝙ ſi eſt contentio inter colonũ & dominum de fructibus, ꝙ fructus ſequeſtrãtur. Sed illud obtinet cũ dominus eſt ſuſpectus Dicas ergo quòd poſſeſſor ſemper utitur fructibus lite pendente, ut 16. q. 4. uolumus. niſi in caſu, ut extra de iure patr. ex literis, qd intellige verũ niſi de hoc ipſo qõ ſit, an poſſideat uel nõ, ut extra de in inte. reſt. cũ ueniſſent. in fi. ext. de conſti. cum in fi. & ff. de aqua quot. & æſti. l. pen. vnde ſi poſt motã controuerſiam canonici eligant, non ideo ſtatim ceſſatur electio donec conſtet de iniuſta electione, ut extra de in int reſt. c. 2. in fi. & ext. de cau. poſſ & propriè cũ eccleſia. Idem dicerem de patrono, licet non dẽat poſt motam controuerſiam præſentare uel eligere

e ¶Incunctanter.] id eſt, de cætero. & ſic planum eſt. ADDITIO. Dicit H. quòd ſenſus eſt vt interim ei non denegent debitam reuerentiam, & poſtea incunctanter obediant ei, qui per ſententiam eis fuerat aſſignatus. Archid.

1 Arg. 44. di. in prin. ubi etc hoc not. ĩ ead. q. 3. §. 1. & 1. q. 1. ſicut Chriſtus Arch.

Procurator qñq; cãm criminalem põt tractare.

2 De hoc no. inf. ea. q. 8. in ſuum.

3 Nã licet talis cã eſſet ciuilis, ſpectabat tamẽ ad depoſitionẽ & cõdẽnationẽ epiſcoporũ, ſi in ea conſtaret ꝙ legitime eſſent cõuicti de crimine, ſm H.

Poſſeſſor lite pendente fructibus vtitur.

a Idẽ ſentit hic H. & I.

gati [a] ſunt, eccleſias ſuas ipſi recipiant. Nam cũ anteceſſores mei præſules eiectionem eorum epiſcoporum, qui ab eccleſijs ſuis expulſi ſunt, nec admiſerunt nec approbauerunt; nec ipſos, qui eis ſubrogati poſt ſunt α, viuentibus illis legitimos epiſcopos dixerunt [b]: Sanè, ſi ad Turonenſem fortè archiepũm mittere præfatos epiſcopos de dignaris, ſtude duos epõs de expulſis [c], & duos de ſubrogatis vnà cum eccleſię tuæ legato ad Apoſtolicam B. Petri ſedẽ tranſmittere: vbi digna examinatione pręmiſſa, qui legitimi epiſcopi ſunt, appareant, & ſuas eccleſias irregulariter nõ amittant: Nihil enim queo aliud in præſenti negocio diffinire. Quia vero magna, quis ſit metropolitanus apud Britannos contentio eſt, licet nullius memoria teneat vos in ueſtra regione vllã habuiſſe metropolitanam eccleſiam; tamen ſi libet (poſtquam Deus omnipotens pacem inter vos & dilectũ filium noſtrum Carolum regẽ glorioſum conſtituerit) facile hoc poteritis aduertere. Quòd ſi adeò cõtentioſè creditis agere, ad noſtrum Apoſtolatum deſtinare cõtendite; quatenus noſtro libramine, quę fuerit apud vos antiquitus archiepiſcopalis eccleſia, luce clarius innoteſcat: & deinceps omni ambiguitate reciſa, quam ſequi epiſcopi ueſtri debeant [d] incunctanter [e] agnoſcant. Neq; enim eccleſias Dei per diſcordias regum, diuiſionis aliqua pati damna neceſſe eſt, cum quantum ex ſe eſt) pacem, quam prædicant, ſeruare ſtudeant inuicem, & in omnes.

α ¶Subrogati poſt ſunt.] *Sic reſtitutum eſt ex aliquot uetuſtis & valde emendatis codicibus. Antea legebatur*; ſubrogari poſſunt.

ALIAS

3 *Aliàs autem irrita erit epiſcopum ſententia, & a ſynodo retractanda.*

Vnde Fœlix Papa I. epiſt. prima ad Paternum.

¶Damnatio iniuſta irrita eſt, & à ſynodo retractanda. C. XI.

Et in decretis. Iulij c. 27. Cap. Hadriani c. 58.

IRritam [f] eſſe cenſemus & iniuſtã β epiſcoporum damnationem, & idcirco a ſynodo retractandam; ita vt oppreſſis ab omnibus, in cunctis ſubueniatur cauſis.

11. q. 3. c. irritam. ex Carth. 4. c. 28. Anſ. li. 3. c. 69.

β ¶Et iniuſtã.] *Sic in originali, & antecedit uox*, aliter: *ſed in*

ALIAS AVTEM. Hæc eſt tertia pars quæſtionis, in qua probat quod probatum fuit in prima parte, ſcilicet quòd unuſquiſque debeat a ſuo iudice iudicari. Ioan. de Fan. & ſic continuatur. Dictum eſt ſ. in §. aliquando, quod pro bono pacis Papa tolerauit depoſitiones epiſcoporum ab alijs factas. Nunc uero dicit Gratianus, ꝙ aliàs niſi pro bono pacis toleraſſet, irrita eſſet depoſitio, vt in ſeq. cap dicitur.

IRritam eſſe.] CASVS. Quidam epiſcopi depoſiti fuerunt ſine auctoritate Papæ, & ideo dicit Fęlix Papa irritam eſſe eorum damnationẽ, & a ſynodo retractandam, ut oppreſſis omnibus ſubueniatur plenariè.

f ¶Irritam.] Factã ſine auctoritate Romani Pontificis.

QVOD

Digitized by Google

QVOD AVTEM. CASVS. Dictum fuit ſupra in cap. hæc quippe. ꝙ ſuffraganei debent ire ad iudicium ſui metropolitani, ſcilicet ad Turonenſem, & ideo Gratianus vult modo oſtendere, ꝙ ſuffraganei iudicium ſui archiepiſcopi declinare non debent, & ad alium iudicem ire. Et hoc probat per ſequentia capitula.

paſtoralis. H. Sed potius eſt hic arg. contra, quia dicitur hic, ꝙ oportet habere iudices cõprouinciales, & archiepiſcopus eſt comprouincialis. Illa ergo exceptio, niſi, ad principium refertur, ſcilicet ad peregrina, & fuit intellectus Grat. ꝙ ſi quis recuſaret metropolitanum, ad comprouinciales iudices recurreret, nõ ad peregrinos, niſi appellaretur, & hoc eſt quod dicit, & cũ cauſa extra prouinciam commiſſa fuerit. inf. e. nõ liceat a

decretis Iulij, & in concilio Carthaginienſi quarto (vnde citatur infra 11. q. 3. c. irritam.) & in capitulis Hadriani, & apud Anſelmum eſt, irritam eſſe iuſtitiam epiſcoporum damnationem, &c. *quæ lectio videtur magis conuenire cum rubrica huius capitis.*

Et inter decreta Higini, c. 4. in epiſt. 2. Felicis inter decreta Iulii c. 16. in cap. Hadriani cap. 10. in adiectis capitular. Poly. l. 5. tit. 1. Anſ. l. 3. c. 77. Burc. l. 1. c. 147. Iuo p. 5. c. 260. & p. 6. c. 331.

Quod autem metropolitanum ſuum contemnere, & aliorum iudicium alicui expetere non liceat, Sixtus Papa III. teſtatur in epiſt. ad Orientales epiſcopos, cap. 3. dicens.

¶Peregrina iudicia ſunt ſubmouenda. C. XII.

PEregrina iudicia (ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate) generali ſanctione prohibemus: quia indignũ eſt vt ab extraneis† [a] iudicentur, qui cõprouinciales, & a ſe electos [b] debent habere iudices; niſi fuerit appellatum.

† *al. externis.*

Item Anacletus Papa, epiſt. 1. c. 3.

¶De eodem. C. XIII.

LEges eccleſiæ Apoſtolica firmamus auctoritate, & peregrina iudicia ſubmouemus. Vnde, & Dominus mẽtionem faciens Loth, per Moyſem [c] loquitur dicens: [Ingreſſus es quidem (inquit) vt aduena, nunquid vt iudices?]

Gen. 19.

Item Innocentius Papa ad Victricium Rothomagenſem epiſcopum, epiſt. 2. c. 3.

Et Marcellus epi. 1. in codice canonum inter decreta Inno. Capitularium l. 6. c. 287. Anſ. l. 2. c. 52. & 3. c. 79.

¶Nulli liceat aliarum prouinciarum iudicium expetere. C. XIIII.

NOn liceat cuiquam (ſine præiudicio [d] tamen Romanæ eccleſiæ, cui α in omnibus cauſis reuerentia, & auctoritas debetur) relictis his ſacerdotibus, qui in eadẽ prouincia Dei eccleſias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias, vel aliarum prouinciarum epiſcoporum iudicia expetere† [e], vel pati. Quòd ſi quis præſumpſerit; & ab officio cleri ſubmotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur.

† *al. experiri.*

al. cuius.

α ¶Cui.] *In epiſtola, & Marcelli, & Innocentij legitur*, ſine præiudicio tamen Romanæ eccleſiæ, cui † in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri: *quamuis a poſtrema conciliorum in quatuor tomis editione abſint illæ duæ voces*, ſine præiudicio *quemadmodum, & paulo inferius iſta*, vel aliarum prouinciarum epiſcoporum iudicia expetere, vel pati, *quæ tamen habetur in alijs locis indicatis.*

PEregrina iudicia.] CASVS. Quæſitum fuit a Sixto vtrum valeant illæ ſentẽtiæ, quæ a iudicibus extraneis proferuntur. Et rñdet ꝙ non, niſi fuerit appellatum vel Papa propria voluntate cauſam delegauerit, quia indignum eſt, vt qui comprouinciales electos debent habere iudices, ab alienis iudicentur.

a ¶Ab extraneis] Argum. iudicem ad quem appellatur non eſſe ordinarium 1 6. quæſt. 3. ſcitote, & ſic archiepiſcopus eſt extraneus, vt ibi vẽ, & extra de offic. iud. ord.

1 ideſt, extraneum, & cæcus eſt qui dd hoc dubitat, cum hoc ſit certiſſimum ſcdm Hug.

b ¶Electos.] Cũ ordinarii ſint ſuſpecti. 2. q. 6. placuit, vel loquitur in cã criminali pſbyteri, vel diaconi, vt 15. q. 7. ſi autẽ.

2 Iſtã glo. ſignant H. & L. ſuper ver. iſ. e. niſi fuerit appellatum, & melius, & clarius ponitur ibi. Arch.

LEges eccleſię] CASVS. Anacletus ĩ hoc capitulo confirmans conſtitutiones eccleſiæ dicit, ꝙ alienigena iudex eſſe nõ debet. Et hoc probat exẽplo Loth, cui dictum fuit a Sodomitis, Ingreſſus, &c.

c ¶Per Moyſem] quia ipſe Moyſes loquens per ſpiritum Dñi introduxit in Geneſi Sodomitas ita loquentes.

NOn liceat cuiquã.] CASVS. Quæſitũ fuit vtrum epiſcopo liceat agere, vel reſpõdere ſub iudice non ſuo. Et reſpondet, ꝙ nõ, ſalua tamen omnibus Romanæ eccleſiæ reuerentia, quod ſi facere præſumpſerit, deponatur.

d ¶Prę iudicio.] Hoc ideo dicit, quia ſpretis omnibus ordinariis ad eũ poteſt appellari. arg. ſu. 1. q. 7. c. 1 2. & 3. nam ipſe eſt ordinarius oĩum extra de elect. cũ nobis.

e ¶Expetere.] Hic patet quod clericus, ſine conſenſu ſui epiſcopi non põt conſentire in alium iudicem, nam ſic poſſet euacuari iuriſdictio epiſcoporum, ſi omnes conſentirent in alium iudicem: ad idem facit 2. q. 6. placuit 2. & in auth. de ſan. epiſ. §. œconomus. coll. 9. Arg contra ſu. ea. pulſatus. Sed extrà de fo. comp. ſi diligenti. expeditum eſt, ꝙ non poteſt per pactum renunciare foro. De hac materia not. 11. q. 1. inſolita. Io. Quod dicit Io. ꝙ expeditum eſt, in illa decre. extra de fo. comp. ſi diligenti non eſt verũ 3 quia illa decre. loquitur, ꝙ clericus non poteſt conſentire in laicum, ſed hodie nec in clericum conſentire poteſt, niſi de conſenſu ſui epiſcopi, vt extra de foro comp. ſignificaſti. B.

Clericus an poſſit foro renunciare.

3 Imò eſt verũ, vt patet verſ. cum ergo. Arch.

RE.

Digitized by Google

Reuerentia autem, quæ Apoſtolicæ debetur eccleſiæ, & eius auctoritas intelligenda eſt, cum vel ad ipſam appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi conceduntur.

Vnde Sixtus Papa cum diceret: [*Comprouinciales, & a ſe electos debent habere iudices,*] *ſtatim ſubiungit,* (*niſi fuerit appellatum.*) — ſup. eo. peregrina.

Item Anacletus Papa, epiſt. 1. c. 3.

¶Abſque Apoſtolicæ ſedis decreto extraneos iudices adire non poſſumus. C. XV.

VNaquæque prouincia tã iuxta eccleſiæ, quàm iuxta ſæculi leges, ſuos debet iuſtos, & nõ iniquos habere iudices, & non extraneos †, niſi Apoſtolicæ ſedis huius decreuerit auctoritas.

Anſ. l. 3. c. 10.
† *al. externos.*

Item ex Romana ſynodo.

¶Niſi per appellationem, alterius prouinciæ iudices adire non oportet. C. XVI.

In cap. Hadriani, c. 5. 8. 9. 10. Fælix. 1. epiſt. 2.

NEminem[a] exhiberi de prouincia ad prouinciam, vel ad comitatum oportet, niſi ad relationẽ iudicis, ad quem fuerit appellatum α, ita vt actor rei forũ ſequatur. *& infra.* ¶Illa, quæ β ſunt per vnamquamque prouinciam, ipſius prouinciæ ſynodus diſpenſet, ſicut in Nicæno conſtat decretum eſſe concilio. ¶Vltra prouinciæ terminos accuſandi licentia non progrediatur. ¶Omnis accuſatio intra prouinciam audiatur, & a comprouincialib. terminetur, niſi prælatus ſit, qui accuſatur. γ

Iuo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331.
ſu ea. vltra. inf. 5. q. 4. c. duodecim. §. item Hadrianus. C. 8.
C. 9.
C. 10.

α ¶Ad quem fuerit appellatum.] *Hæc ſunt addita ex Hadriano, epiſtola ſynodica Fælicis, & Iuone.*

β ¶Illa quæ.] *Hinc vſque ad finem in capitulis tantum Hadriani ſunt inuenta.*

γ ¶Niſi prælatus ſit, qui accuſatur.] *Verba hæc neque in capitulis Hadriani, neque antiquioribus* Gratiani *exemplaribus leguntur, in alijs vero, loco ipſorum, ſunt hæc:* niſi ad ſedem Apoſtolicam fuerit appellatum.

Item Sixtus.

¶De eodem. C. XVII.

Elutherius ad Galliæ prouin. Fælix. 1. epi. 1. in decretis Iulij, c. 25. In c. Hadriani, c. 7. Iuo p. 6. cap. 318. & 329.

SI quis clericus ſuper quibuslibet criminibus accuſatus fuerit; in prouincia, in qua conſiſtit ille, qui accuſatur, ſuas exerceat † actiones: nec exiſtimet † eum accuſator ſuus alibi, aut lõgius ad iudicium pertrahendũ †.

† *al. exorat.*
† *al. æſtimet*
† *al. protrahendum.*

¶*Caput hoc, quod citatur ex Sixto, in nulla epiſtola Pontificum huius nominis eſt inuentum. In aliquot vetuſtis exemplaribus eſt tantum,* Item, *vt videatur citari eadem ſynodus Romana, quæ in ſuperiori capite, id eſt quæ continetur in capitulis Hadriani. Iuo autem par. 6. c. 318. citat ex* Eleutherio: *cap. autem 329. citat ex Fælice primo.*

Item ex decreto Hadriani Papæ.

REVERENTIA. CASVS. Quia ſup. in c. non liceat, mentionẽ fecit de reuerentia; ideo Grat. dicit quæ ſit illa reuerentia, ſcilicet cum appellatur ad eum, vel cum ab eo iudices extranei conceduntur.

VNaquæque.] CASVS. Dicitur hic, quòd quælibet prouincia proprios debet habere iudices, ad quos comprouinciales recurrant, niſi ſedes Apoſtolica aliter decreuerit.

NEminem.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ nullus debet trahi extra ſuam ꝓuinciam, vel comitatũ, ita ꝙ actor ſ ꝑ forum rei ſeqnatur, niſi fuerit appellatum ad maiorem iudicẽ, vel niſi ad iuſſionẽ maioris iudicis dat' fuerit iudex. In ſecũda parte dicitur, ꝙ in qualibet ꝓuincia ſynodus cauſas audire debet, & terminare intra ſuæ prouinciæ terminos, & oĩs accuſatio fiat intra prouinciã, ſicut in Nicæno concilio continetur. Scda pars ĩcipit ibi, [Illa quæ ſunt.] a ¶Neminẽ.] Eſt autem hoc iõ ſtatutũ, qa alibi nõ poſſunt hẽre teſtes, vel amicos, vt 33. quæſtio. 2. ſine. 2. q. 2. præceptũ. & in authen. vt omnes obed. iudi. §. 3. coll. 5. Vnde dico ꝙ ſi aliquis impetrat reſcriptum ad iudicem alterius prouinciæ, non ſufficit ꝙ vltra duas dietas non trahat aduerſarium, vt dicit illa conſtitutio, extra de reſcript. nonnulli. Sed etiam requiritur, ꝙ extra prouinciam 1 eum nõ trahat, niſi in literis fiat mentio de prouincia. Cũ enim de iure extra prouinciam nemo ſit trahẽdus, vt hic dicitur, ergo niſi reſcriptũ pricipis de eo faciat mẽtionẽ, non poteſt auctoritate reſcripti trahi extra prouinciã, licet minus ſit ſpatiũ ad quod trahitur, q̃ duæ dietæ: eſt tamen ar. contra ext. de offi. iud. ordi. ſignificauit. Io. Certe tamen non nocet contra: ſed ibi conſtitut. oni, non nulli, ſtatur. Iſta opinio hodie non habet locum, immo contrarium obſeruat Romana curia.

Reſcripto nõ poteſt qs trahi extra ſuã prouinciam.

1 Intelligo vulgarẽ, vt dixi 7. q. 1. §. factus.

SI quis clericus.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ de quocunque crimine quis accuſatur, tantum in ſua prouincia reſpondeat, nec accuſator eum ad aliam prouinciam trahere nitatur. Sequens cap. planum eſt, & per ſe patet.

Quod

Digitized by Google

QVòd iudex] In hac 7.quæritur, utrum criminoſus poſſit eſſe iudex, & inde ſumpta occaſione ponit tres ordines infamium vſque ad illam legem, arcentur. Diuidas ergo quæſtionem in tres partes. In prima parte ponitur quod dictum eſt. Secũda ibi, [Arcentur.] Tertia ibi,]Qui ſino.] Io.de Fant.

¶Vbi crimen admittitur, ibi cauſa ventiletur. C. XVIII.

In cap. Hadriani c. 52.& ſup.eo. c. ibi ſemper ex Fabiano. Burc li.16.c.3. Iuo p.6.c.324. Pann.li.4.c.75.

† al. ſcribas.

QVi crimen obijcit, ſciat † ſe probaturum. Reuera ibi cauſa agatur, vbi crimen admittitur.

QVÆSTIO VII.

QVòd iudex [a] eſſe non poſſit, quem cum reo par aut maior macula inficiat, multis auctoritatibus probatur.

Dicit enim ſancta Romana ſynodus.

¶Infames, iudices eſſe non poſſunt. C. I.

In cap. Hadriani c. 5.& in 2.epiſt. Fęlicis. Anſ.li.3.c.7. Poly li 5 tit.1. Iuo p.5.c.248.& p. 6.c.331. Pann.l.4.c.78.

Ex le. cum prætor. ff de iudicijs.

INfamis [b] perſona, nec procurator [c] eſse poteſt, nec cognitor.

Tria ſunt [d], quibus aliqui impediuntur, ut iudices nõ fiant. [Natura, vt ſurdus, & mutus, & qui perpetuo [e] furioſus eſt, & impubes, quia iudicio carent. Lege, qui Senatu amotus [f] † eſt. Moribus [g] fœmina & ſerui: non quia non habeant iudicium [h], ſed quia receptum eſt, vt ciuilibus officijs non fungantur.

† motus]o rig.

¶*Prior pars huius capituli vſque ad verſ.*cognitor. *habetur in epiſtola ſecunda Fœlicis primi: in qua refert ſynodũ a ſe habitã quod in principio epiſtolæ commemorat his verbis,* Nos vero ad ſupplementum ueſtrum fratres, & coepiſcopos noſtros vocauimus amplius quàm ſeptuaginta. Cum quibus hæc, quę ſubtus habetur inſerta, regulariter tractanda decreuimus. *Eadem pars habetur in capitulis Hadriani, quæ (vt ſuperius ea. q.5.ca.accuſationes, adnotatum eſt) nomine Romanæ ſynodi interdum citantur. Reliquo uero huius capitis uidentur eſſe Gratiani; ſumpta tamen ferè ad uerbum ex l.cum prætor.uerſ.quidam enim. ff de iudicijs, quemadmodum & in ſequenti capite multa colliguntur ex varijs legibus digeſtorũ, & Codicis. Quamobrem in antiquioribus codicibus omnia hæc vſq; ad c. qui ſine peccato, coniunctè habentur.*

Veruntamen [i] ſi ſeruus, dũ putaretur [k] liber, ex delegatione ſnĩam dixit; quamuis poſtea in ſeruitutẽ depulſus ſit ſententia ab eo dicta, rei iudicatę firmitatẽ tenet In digeſtis, tit. de poſtulando.

lib.3.tit.1.

mes poſſunt eſſe iudices. Et quidam ſi non tolerantur ab eccleſia, non poſſunt ſi tolerantur, bene poſſunt, & tenet eorum ſnĩa & ipſi tamen peccant iudicando [2]. Vel diſtingue an aliquis ſit infamis per ſentẽtiã uel ipſo facto, vt tũc nõ poſſit, an aliàs, vt tũc poſſit. Illud tñ certũ eſt, ꝙ ſi infamia obijcitur alicui, qui eſt electus in iudicẽ quod ꝓpter hoc bene remouetur, licet hucuſque fuerit toleratus, vt extr de reſcriptis, ſciſcitatus. & ext.de exceſ prælat. inter dilectos & ff. ad leg. Iul. de vi priuata, l.1.criminoſi ergo poſſunt iudicarè ex officio, ſed non ex vitæ merito. 1 ſ.q.vlt.c vlt.

1 De hac materia tractat plenè in l. Barbarius Philippus. & ibi per Bar.& alios. ff de off. pt. 2 Vt inf c.§. fina. in fi.de pœ d.3 6. c. 1 40. diſtin. c.vlt.

b INfamis] Per ſententiam.

c ¶Nec procurator.] ideſt, aduocatus, ut ĩ.ꝓxi.§.Vel intellige de ꝓcuratore vero, vt ĩfamis nõ poſſit eſſe ꝓcurator [3]. ſecundũ canones. vt ĩ.5.q.4.quia epiſcopus, nec obſtat inſti. de excep. §. ult.quia loquitur hic de infami per ſententiam. ibi de tali, qui eſt aliàs infamis. ſi tñ iudex toleratur in officio, eius tenet ſnĩa. 8.q.4.nonne. Sed infamis põt eſſe arbiter, vt ĩ.ead. §.tria. verſ. cognitores.

Infamis an poſſit eſſe ꝓcurator.

3 De hoc ẽt no.ext de iuram.cal. Imperatorum.

TRIA SVNT. CASVS. Dicit in hoc §. ꝙ tribus de cauſis repellit aliquis ne iudex fiat. ſ natura, lege, & moribus. Natura impeditur. ſurd' mutus, perpetuo furioſus, & impubes. Lege, vt ille q remouet a ſenatu ꝓp ſuã turpitudinẽ Morib. vt mulier & ſeruus: nõ ideo q iudicare nõ poſſunt: ſed quia moribus obtentũ eſt ne ciuilib' fungant officiis ſed ſi delegatur cauſa ſeruo, qui putatur liber, eius tenet ſententia.

Infamis arbiter eſſe poteſt.

CASVS. Hic intitulatur.7.q.qua quæritur, an iudex eſſe poſſit, qui pari delicto cum reo uel minori inficitur, & ꝙ non poſſit iudicare, multis auctoritatibus probatur. Conſueuit tamen dici, ꝙ donec iudex toleratur ꝙ iudicare poteſt ex officio ſuo, ſed nõ de iure mero, ut ĩ. ea.§.ult. Mihi vr, ꝙ repelli debeat, ſi crimen fuerit contra eum probatum in modum exceptionis, ſicut contingit de teſte, qui repellitur probato crimine in modum exceptionis, & ſicut de electo ad dignitatem contingit cum ei obiicitur aliquid, ut repellatur ab electione. Sequens capitulum planum eſt.

a ¶Quod iudex.] Hic quæritur an criminoſi, uel infames poſſunt eſſe iudices.

d ¶Tria ſunt.] Hoc eſt ſumptum a lege. ff.de iudi.cum prætor.§.non autem omnes.

e ¶Et qui perpetuo.] Secus ſi ad tempus, ut ff.de iud. cum furioſus.

f ¶Amotus.] Immo & ſi eius electio fuerit caſſata propter eius vitium, ut extra de elec.c.ſuper.

g ¶Moribus.] Ideſt, conſuetudine. immo etiam lege, ſiue canone.33 q 5. mulierem. Nec obſtat 15.q.3.§.1. dic ut ibi dixi.

h ¶Iudicium.] ideſt, diſcretionem.

i ¶Veruntamen.] § & uerba Gratia.

K ¶Dum putaretur.] Ecce quantum communis opinio operetur, ut extra de iure pat. conſultationib. extra qui filii

Opinio cõis multũ operatur.

Digitized by Google

filij ſint legit.cũ inter. & 1.q.1. ſi qui à ſimoniacis. C. de teſta.l.1. arg.contra extrà qui fil.ſint leg.per tuas, & ſu.24.diſtin.c.vlt.29.q.2.ſi quis ingenus. & diſt.8 veritate. & ff.de iud.l.2.in prin.Sed nunquid idem eſt ſi excõicatus ferat ſnĩam, qui publicè habetur pro non excõmunicato? not.extra de ſent. & re iudic. ad probandum. Et eſt rõ quare aliud ſit in ſeruo; quia ſeruus in multis caſib. habet perſonã ſtandi in iudicio, vt 12. q.2. §.qui manumittitur. ſed excõmunicatus in nullo. Vel dic (quod verius credo) quod nec ſententia ſerui teneret, niſi confirmata eſſet à principe. Io.

e ¶ Prædonum.] Tunc enim non eſt imputandum, vt ff.de adult.vim paſſam.32.q.5.ille.
f ¶ In arena.] Ni cauſa virtutis hoc faciant. ff.eod. l.a. §.quod ſi.
g ¶ Alij enim.] Notandum, ꝙ omnes, qui maiori infamia

C. II.

Infames non poſſunt eſſe procuratores, vel patroni cauſarum. Sunt autem tres ordines eorum, qui poſtulare prohibentur. ¶Eſt autem poſtulare, & deſiderium ſuum vel amici ſui in iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere. ¶Nam, ut præmiſimus, non poſtulantiũ tres ordines ſunt. Quidam prohibentur omnino [b] poſtulare, vel propter ætatem vt minores decem & ſeptem annis, vel propter caſum, vt ſurdus, qui prorſus non audit [c]. Alij prohibentur, ne pro alijs poſtulent, vel propter ſexum, vt fœminæ; vel propter caſum [d], vt vtroque lumine orbati †; vel propter notam turpitudinis, vt ij qui corpore ſuo muliebria paſſi ſunt, niſi fortè vi prædonum [e], vel hoſtium ſtuprati probentur. Similiter qui capitali crimine, vel calumnię † cauſa publico iudicio ſunt damnati, vel qui operas ſuas locauerunt, ut cum beſtijs depugnarent in arena [f], pro alijs poſtulare prohibentur. His perſonis pro ſe allegare permittitur, pro alijs poſtulare prohibentur; niſi fortè tutelam impuberum, uel curam adoleſcentium non affectatam, ſed neceſſariam adminiſtrarent. Pro his enim quorum curam gerunt, eis poſtulare conceditur. Alij enim [g] omnes, qui vt infames [h] notantur, niſi pro ſe, & pro certis perſonis poſtulare non poſſunt, niſi in integrũ reſtitutionem acceperint. ¶Permittitur [i] aũt eis poſtulare pro parente, pro patrono, patronave, liberis, parentibusq; patroni, patronæque: pro liberis etiam ſuis, fratribus, & ſororibus, vxore, ſocero, ſocru, genero, nuru, vitrico, nouerca, priuigno, priuigna, pupillo, pupilla, furioſo, furioſa, fatuo, fatua, muto, ſurdo, prodigo, & adoleſcente. ¶Item pro ijs, quibus propter infirmitatem curatores dari ſolent, & qui negocijs ſuis aliquo perpetuo morbo ſupereſſe non poſſunt. ¶Omnes autem, qui non ſponte; ſed neceſſario funguntur officio [k], ſine offenſa edicti poſtulare poſſunt, etiam ſi ij ſint, quibus nõ niſi ꝓ ſe ipſis poſtulare permittitur. ¶Affinitates vero non eas accipere debemus, quæ quondã [l] fuerũt, ſed ꝑſentes. Nurus & generi appellatione, & ſoceri, & ſocrus, & vlteriores, quibus[pro]prępoſitio [m] ſolet accedere, cõtinentur.

Ex l.1.ff. de poſtulando verbis alio modo aptatis.

† al. calumniæ publici iudicij.

† Concor. text. in l. 1. §. ſecundo loco. ff. de poſtu.

Ex l.2.& 3. eo.

Ex l.4. & 5.

Ex l.6.

Ex l.9.eod.

Infames.] CASVS. In hac lege hoc ordine proceditur. Primo dĩ, ꝙ infames nõ poſsũt eſſe ꝓcuratores, vel aduocati. Secũdo qd ſit poſtulare. Poſtulare eſt, ſ. deſideriũ ſuum uel amici ſui in iudicio exponere. Tertio ponit tres ordines hominũ, qui aduocare non poſſunt. In primo ordine ponuntur illi qui nec pro ſe nec pro alijs poſſunt aduocare, vt minores xvij. annis & illi q nihil audiunt. In ſecundo uero ordine ponũtur illi, q poſſunt pro ſe poſtulare ſed pro alijs, nõ niſi pro pupillis, vel adultis, quorũ tutelam uel curã gerunt in quo ordine ſunt quinque genera hominum ſeu perſonarum, ſ. mulieres, & vtroq; lumine orbati, & illi q ſpõte muliebria paſſi ſunt, ut Sodomitę, vel qui de capitali crimine, aut de calũnia ſunt dãnati, & ij qui locauerunt operas ſuas, vt cũ beſtijs ſeu feris pugnarent in arena. In tertio autem ordine ponunť alij infames, qui pro ſe & quibuſdã certis perſonis poſſunt aduocare, quæ infra continentur, & hoc propter quinque cauſas, ſcilicet propter reuerentiam, in parente & patrono: propter cõſanguinitatem: propter affinitatem: propter miſericordiam miſerabilium perſonarũ ꝑꝑ tutelam, uel curam eis iniunctam. Secunda pars eſt ibi, [Eſt autem] Tertia ibi, [Nam vt præmiſimus.]

Poſtulare quid eſt.

a ¶ Poſtulare.] Poſtulare eſt pro tribunali petere, & nõ alibi. ff.de dam infect.dies.§.hoc autem.
b ¶ Omnino.] Etiam pro ſe.
c ¶ Non audit.] Nullus enim adeo ſurdus eſt quin aliquid audiat, ut C qui teſta. fac poſſ. diſcretis.
d ¶ Vel ꝑꝑ caſum.] Digeſtis, de iud. cæcus 7.15.q.1.§.vl.

mia ſunt notati, non niſi pro ſe & pro ijs quorum ſunt tutores poſſunt poſtulare, & illi ſunt de ſecũdo ordine. Sed minori infamia notati poſſunt pro ſe & pro quibuſdam certis perſonis aduocare, & ſunt de tertio ordine poſtulantium, ſcilicet de minori.

Infames quã que poſtulare poſſunt.

h ¶ Infames.] Minori infamia.
i ¶ Permittitur.] Vt ſunt illi de ſecundo ordine.
K ¶ Officio.] Vt tutores & curatores.
l ¶ Quæ quondam.] Ergo uno coniugum defuncto ſoluitur affinitae inſti. de nupt. §. affinitatis. Sed cõtra 35. q 10.ca.1. 1. Sed potes dicere, ꝙ quo ad impedimentũ matrimonij non deletur, ſed quo ad alia, aut quo ad beneficia huius edicti.
m ¶ Præpoſitio.] Scilicet patribus iſtorum, vel viris iſtarum, &

1 Ver. porro. ubi de hoc.

Digitized by Google

rum, & dicitur proſocer. ideſt pater ſoceri progener, id eſt, maritus neptis; nam gener filij mei eſt mihi: progener.

ARCENTVR. Hæc eſt ſecunda pars quæſtio. in qua ponit 12. art. legales vſque ad c. [qui fine.] Io. de Fant. CASVS.

honorati, qui Romæ ſunt, ideſt qui honorem habent ſine adminiſtratione, poſſint aduocare. Et reſpondet, quod ſic, quamdiu volunt, dummodo tamen turpi lucro pecuniæ, vel alicuius alterius rei non corrumpantur.

Tit. 6. l. 5.

2 ¶Arcentur etiam a profeſſione aduocatorum (*ſicut in ſecundo libro Codicis titulo de poſtulando inuenitur*) qui ſub nomine honorariorum ex ipſis negotijs, quæ tuenda ſuſceperint, emolumentum ſibi certæ partis [a], cum graui damno litigatoris, & deprædatione poſcentes, inueniuntur. ¶Item ſi quis adeo procax fuerit, vt non ratione, ſed probris putet eſſe certandum, opinionis ſuæ imminutionem patiatur.

L. 6. cod. eod.

¶Præterea non licet aduocato vllum contractum [b] inire, vllam pactionem conferre cum eo litigatore, quem in propriam recipit fidem, nec ex induſtria [c] iurgium protrahere. ¶Apud vrbem [d] Romam ēt honoratis [e], qui hoc putauerint eligendum [f], eouſq; licet orare, quouſq; maluerint [g], videlicet, vt nō ad turpe [h] cōpendiū, ſtipemq; deformem hæc arripiatur occaſio. Nam ſi lucro pecuniaq; [i] capiuntur, veluti degeneres inter viliſſimos numerabuntur.

L. 7. cod. eod.

¶Si vero [k] in vno auditorio duo tantum præ cæteris fuerint, vel plures, quorum fama ſit hilarior, in iudicantis officio ſit, vt par [l] cauſidicorū diſtributio fiat, & exæquetur partib. auxiliū ſingulorū. ¶Si qs vero monitus a iudice, ea excuſatione, quæ nequeat comprobari, cuicumq; parti patrocinium denegauerit, careat foro [m], ſciat ēt nunquam ſibi ad agendū copiam poſſe reſtitui. ¶Si quis autē ex litigatoribus detectus fuerit ſeparatim tractaſſe cū plurimis, & aduerſario ſuo tali fraude ſubtraxiſſe paris defenſionis copiam; oſtendet proculdubio iniquam [n] a ſe litem foueri, & auctoritatē iudiciariā a ſe cluſam experietur. ¶Item, quamuis [o] illi, qui cauſam fiſci egiſſent, prohibeantur aduerſus fiſcum patrocinium præſtare; tamen hodie [p] etiam aduerſus fiſcum patrocinium poſſunt exhibere priuatis †; dum eam cauſam [q]

Ex l. 2. cōd. de aduocat. fiſci.

† Cōcor. tex. in l. 1. & ibi Cyn. C. de aduoc. fiſci. no. in l. pe. & fi. ff. de poſtu.

d ¶Apud verbū] De eadem lege eſt.

e ¶Etiā honoratis.] etiam melioribus.

f ¶Eligendum.] Vt ſunt aduocati.

g ¶Maluerint.] id eſt, quouſq; tale officium voluerint exercere, vnde non eſt hic argumentum, ꝙ aduocati tandiu audiantur, quamdiu volunt allegare 3 quia iudex poteſt aduocatos remouere cum voluerit, vt ff. de ijs quæ in teſtamento delentur, l. 3. in fi. & C. đ iudicijs, Auth. iubemus.

Aduocato qñque ſilentiū imponendum eſt.

3 Adde, ꝙ non debent eſſe verboſi in allegando leg. Neſſennius. cū ibi not. ff. de ne. geſt.

h ¶Non ad turpe.] ideſt, ad modicū, & vile Et eſt arg. ꝙ bona dona danda ſunt admi. tuto cum plures, & ff. de origine iuris. l. 2. §. vlt.

i ¶Pecuniaque.] Modica.

Doctoribus bona dona danda ſunt.

SI VERO. CASVS. Dicitur in hac lege, ꝙ ſi duo, vel plures in aliquo auditorio p̄toris meliores fuerint aduocati, & alter litigatorum velit habere partē bonorum aduocatorum: officio iudicis fiat æqualis diſtributio cauſidicorum: & ſi quis aduocatus monitus noluerit obedire ſine iuxta excuſatione, careat ipſe officio aduocandi ſine ſpe aliqua reſtituendi.

CASVS Dicitur hic, quòd illi, qui paciſcuntur de certa parte litis cum eo cuius cauſam defendunt, repelliuntur ab aduocando.

a ¶Partis.] De parte litis non licet paciſci, vt ff. de pac. ſumptus, ſed ſuper certa re licet. C. de ſententiam paſſis, ſi debitor 1 licet dixerit, ꝙ licet de aliquota re paciſci ſine graui detrimento partis, vt hic: tamen vltra centum aureos non licet paciſci, vt ff. de va. & extraor. co. l. 1 §. in honorarijs.

1 Secundum Azo. Io. Ber. & L.

PRAETEREA. CASVS. Tria prohibet Imperator, vt aduocatus rationibus pugnet, non probris: alioquin erit infamis, vt nullum pacto ineat cum eo quem in propriam curam ſuſceperit, poſt lit. conteſt. quod intelligit H. ſi antea fecit pactum. alioquin ſecus, & vt iurgia ex induſtria non protrahat.

b ¶Contractum.] Ex poſtfacto, ab initio tñ pōt 11. q. 3. non licet, ſed ſi non fecit pactum, poſtea ei dabitur pro modo litis, & facundia aduocati, & pro cōſuetudine regionis, vt ff. de va. & extraor. cog. l. 1 §. in honorariis. Vel loquitur de tali, qui ſponte ſe vinci ſuſtinet in aliqua exceptione, vt ſi aſſerat ſe non poſſe fouere cauſam, niſi augmentetur ſalarium, quod fieri non debet, argumento. medici, vt ff. de var. & extraor. cog. medicus.

Aduocato qualiter fit ſatisfactio.

2 Sic erit in medico, ff. đ var. & extraord cog. medicus.

c ¶Ex induſtria.] Quod ſi fecerit, eum iudex puniat duabus libris auri 2 C. de iudi properandum, §. illo pro culdubio.

APVD VRBEM. CASVS. Quæſitum fuit vtrum

K ¶Si vero.] C. eod. prouidendum.

l ¶Vt par.] Illud olim obtinuit cum ſalaria dabantur de publico; hodie vtraque pars ſibi debet prouidere, vt C. de iud. l. properandum, § illo. Tamen pueris, & debilibus, & pauperibus prætor dabit aduocatum 4 vt ff. de poſtul. l. 1. §. ait prætor.

4 De hoc le. & not. extra de offi. in c. 1

m ¶Foro] ff. de pœn. l. moris, §. 1.

SI QVIS AVTEM. CASVS Quæſitum fuit ab Imperatore, ſi alter litigatorum ſubtraxerit aduerſario copiam aduocatorum corrumpendo eos ne ipſum iuuarent, quam pœnam pati deberet. Et reſpondet, ꝙ puniri debet extra ordinem, & oſtendit ſe iniquam litem fouere.

n ¶Iniquam.] Sic extra de teſti. c. intimauit, & extra de teſtibus cogend. peruenit.

QVAMVIS. CASVS. Quidam fuerunt aduocati fiſci, poſtea volebant præſtare patrocinium priuatis contra fiſcum. Quæſitum fuit an poſſint. Et reſpondet ꝙ ſic, hodie, licet olim fuiſſet ſecus: dummodo declinent cauſam illam, in qua fuerunt aduocati pro fiſco.

o ¶Quamuis] Verba Gratiani.

p ¶Tamen hodie.] verba legis.

q ¶Cauſam.] Niſi ſuam, vel parentum ſuorum, vel pupillorum ſuorum iniuriam proſequantur, ff. eod. l. pen. §. vltim.

Digitized by Google

6.a iudicibus. nunquam enim præciſe inuenies, ꝙ ordinarius non poſſit eſſe arbiter. Sed vbiq; dicitur, ꝙ non poteſt cogere partes, vt in ſe compromittant, vnde licite compromittitur in eum volentibus partibus, vt ff. de tuto. & cura. l. 4.

Ordinarius an poſſit eſſe arbiter.

POR-

declinent ſuſcipere, quam tractauerant, dum fiſci aduocati fuerunt. ¶Item, ſi contra patrem [a] pupilli cauſam egiſti; tutor [b], vel curator datus eandem cauſam defendere non prohiberis. ¶Cognitores [c] vero ex officio intelligun tur, non ex arbitrio [d]. Nihil enim refert, is qui arbitrium ſuſcipit, an ſit integræ famæ, an ignominioſus. ¶Filius [e] etiam in re patris arbiter eſſe poteſt. Nam, & iudicem [f] eum eſſe poſſe pleriſque placet. ¶Si quis vero [g] iudex [h] ſit, arbitrium recipere eius rei, de qua iudex eſt, & in ſe compromitti iubere prohibetur lege Iulia: & ſi ſententiam dixerit, non eſt danda pœnæ perſecutio: ſeruus arbiter eſſe non valet, libertinus poteſt. ¶Porro infamia [i] multipliciter irrogatur. Aliquando enim contrahitur genere delicti declarati per ſentētiam; veluti cum iudex pronūciat, iniuriā feciſti, hæreditatem expilaſti, calumniatus

L. hi, qui fiſci. ff. de poſtul.
Ex l. Pædius. ff. de recept. arb.
Ibidem le. 5.
Ex ead. l. Pedius. l. Decuriones.
C. ex quibus cauſis infa. irro.
L. 12. eod. eod.
L. 16. eod. eod.
L. 6. eod. eod.

SI CONTRA. Caſum ſic pone. Ego quondam fui aduocatus contra patrem Petri. pendēte cauſa mortuus eſt pater Petri, cui Petro datus ſum tutor legitimus datiuus, vel teſtamentarius. Quæritur vtrum poſſem defendere eandē cauſam Petri pupilli mei? Et reſpondet, quòd ſic, quamuis olim ego fui contra patrem eius.

a ¶Si contra patrē.] male ponit literam, quæ eſt ff. eo. l. vlt.

b ¶Tutor.] Argu. ꝙ ratione officii licet, quod aliàs non liceret, vt 94. diſt. præcipimus, & C. de adminiſtrat. tuto. cum quidam. Item arg. quòd ſi iudex ſucceſſit appellanti, quòd poteſt propriam ſententiā impugnare, ff. de iudic. l. iulianus ait. Itē arg ꝙ ſi iudex a quo appellatur, efficitur illius iuriſdictionis cuius eſt ad quē appellatur, ꝙ poſſit eo gnoſcere, vt 11. q. 3 ſi epiſcopus 2. quia iam videtur alia perſona, ff. quando app. ſit l. 1. §. ſed & ſi præſes. Ar. contra. ff. de iur. om. iud. prætor. Io. Sol. conſueuit dici, quod debet cauſam alicui delegare, vt ff de iuriſ. om. iud. prætor. Vnde gloſſatur ibi, poteſt, ideſt, debet, alioquin poſſet recuſari B.

Iudex an poſſit ſuam propriam ſententiam impugnare.

COGNITORES VERO. CASVS. Hæc ſunt verba Gratiani, & reſpiciunt ad finem primi capituli huius quæſtionis, vbi dictum eſt, ꝙ infamis perſona non poteſt eſſe cognitor, ideſt iudex. Sed ne aliquis idem intelligeret de arbitro, dicit ꝙ arbiter pōt eſſe infamis. Filius (vt lex dicit) poteſt eſſe arbiter de re patris.

c ¶Cognitores.] Exponit primum capitulum huius quæſtionis.

d ¶Non ex arbitrio.] ff. de arb. Pædius.

e ¶Filius.] ff. de arb. quin etiam.

f ¶Et iudicem.] Sed contra. ff. de iuriſ. om. iu. qui iuriſdictioni, vbi dr̄, ꝙ iudex nec ſibi, nec liberis ſuis ius dicere pōt. Sed illud intelligas in criminali cauſa: ſecus in ciuili: ſed tamen in criminali cauſa 1 pōt vſq; ad litis cōteſtationem dicere ius ſuis, vt ff. de of. præſi. l. ſenatus. tamen delegatus iudex non poteſt eſſe filius in cauſa patris, vt extra de app poſtremo.

Iudex an poſſit ſuis ius dicere.
1 Sub. vt colligitur a contrario ſenſu. ff. de iudi. in priuatis. Ar.

SI QVIS VERO. CASVS. Dicitur hic, quòd iudex non poteſt compellere partes in ſe compromittere de illo negotio de quo ipſe eſt iudex, & ſi ſententiam dixerit, pœnæ perſecutio non dabitur. Idem dicitur hic, quod ſeruus arbiter eſſe non poteſt: ſed libertinus ſic.

g ¶Si quis vero.] Verba huius legis ſunt ff. de arb. ſed & ſi. §. ſi quis.

h ¶Iudex.] Quidam ita intelligunt, vt hæc duo prohibeantur hic, ſcilicet vt ordinarius, vel iudex alter non poſſit eſſe arbiter de ea re de qua iudex fuit Item, & hic prohibetur ne iubeat compromitti in ſe. Quare autem ordinarius non poteſt eſſe arbiter, triplex aſſignatur ratio. Vna quia ſecundum hoc ordinarius ſemper procuraret, vt eligeretur in arbitrū, ne ab ipſo poſſet appellari. Alia ratio eſt qua ordinarius debet cogere arbitrum vt procedat, debet ſuam ſententiam mandare executioni. extra de ſo. comp. ſi quis contra, ff de arb. l. 3. Sed hoc non poſſet eſſe, cum idem eſſet ordinarius, & arbiter 2 Tertia ratio eſt, quia arbitria ſunt ad modum ordinariæ iuriſdictionis, & ſic ſequeretur, ꝙ aliquid eſſet ſimile ſibi ipſi: ſicut non ſimul poſſunt concurrere iura naturalia, & iura adoptionis, vt inſti. de adop §. 3. Ioan. Ego credo tn̄, ꝙ ordinarius poſſit eſſe arbiter, vt no. 2 q.

2 Et hoc plene probatur ext. de arbi. ex parte. Archid.

PORRO. CASVS. Quia dictum erat ſupra cap. infamis, quòd infamis perſona non poteſt eſſe procurator, vel cognitor: vel quia in multis locis fecerat Gratian. mentionem de infamibus; ideo ſupponit hunc §. in quo oſtendit, quod infamia quatuor modis irrogatur. Aliquando enim irrogatur infamia ex genere delicti per ſententiam iudicis declarati, vt cum pronunciat, iniuriam feciſti, &c. Aliquando ex genere pœnæ, vt cum aliquis in opus publicum condemnatur: qui remaneat infamis etiam finito tempore. Aliquando etiam genere pœnæ, & delicti declarati per ſententiam vt cum dicitur ei, Sycophantes, ideſt, calumniator es tu. Aliquando irrogatur ipſo iure, vel ipſo facto: quod idem eſt, vt contingit cum aliquis exercet improbum fœnus, vel cum mulier nubit intra tempus luctus, vel qui ſciens eam accipit in vxorem. H. tamen dicit, quod ſecundus modus non differt a tertio niſi in hoc, quòd in tertio genere crimen fuit publicè per ſententiam declaratum, quod non fuit in ſecundo genere.

i ¶Infamia.] Fama, opinio, & exiſtimatio, idem eſt. Fama eſt illæſæ dignitatis ſtatus, moribus, & legibus comprobatus, ff. de va. & extraor. co. l. pen. §. exiſtimatio. Infamia alia iuris 3 alia facti. Infamia facti eſt quando qs aggrauatur, vel infamatur apud bonos & graues: de qua agitur, ff de obſequiis a libe. l. 2. & l. licet, & 6 q. 1. ſunt plurimi. ſ. quando læſa eſt fama alicuius propter factum quod commiſit, apud bonos, & graues. Vtrum autem hæc infamia repellat ordinandum, dixi 2 q. 7. ipſi apoſtoli. & quaſi 8. in ſumma. Infamia eſt diminutio ſtatus alicuius. Hæc infamia, quæ dicitur infamia iuris, qn̄q; irrogatur ipſo facto, & aliis modis, vt hic dicitur. Per ſniam infamatur quis, cum de crimine publico conuincitur quis, vel ciuiliter, vel criminaliter, vt ff. de pub. iu. infamem. niſi in caſu, vt ff. de pub. iud l vlt. In priuatis delictis ſi quis criminaliter ſit conuictus, & condemnatus: ſi ſit tale crimē quod deſcendit ex actione famoſa, tunc infamatur, vt ff. de iis qui no. infa quid ergo. §. vlt. ſed §. ille nō bene dicit: ſed hoc expreſſe habetur, ff. de publ. iudi. l. infamem. Sed ſi ciuiliter agat, non ff. de cri. ſtel. l. 2. niſi in caſibus, ſcilicet in actione furti, vi bo. rap. iniuriarū, & doli mali, vt ff de iis qui no. infa Athletas, §. vlt. Itē fallit in crimine expilatæ hæreditatis, vt C. de iis qui no. infa. ſi te expilaſſe & in crimine ſepulchri violati, vt ff. de ſepul violato. l. 1. Et quando mulier calumnioſe ſe mitti facit in poſſeſſionem tanquam ſit grauida, vt ff. eod. l. notatur. Sed pro actionibus quæ ex

con-

Famæ definitio.
Infamia eſt duplex.
3 Sub. alia canonica de qua no. 6. q. 1. c. 2. & hic repete quod dixi 2. q. 7. teſtes, Arch.

Digitized by Google

Actiones quatuor ex contractu infamant.

contractu deſcēdunt, nemo ſit infamis, niſi in quatuor caſibus, vt ff. de iis, qui no. infa. furti. §. mādati, ſcilicet cum directe conuenitur actione tutelæ mandati, depoſiti, & pro ſocio, vt ibi dicitur. Per ſentētiam arbitri nemo infamatur. ff. eod. l. quid ergo. §. compromiſſo. ſed hæc ictus fuſtium. ſicut eſt in furto, cum quis in manifeſto furto deprehenditur.

c ¶Qui damnantur.] Sine ſententia: & ſic non eſt hoc membrum ſuperfluum.

d ¶Primum quidem ſtatum.] Scilicet libertatem.

L. 19. cod. eod.
L. 9. cod. eod.
L. 16. cod. eod.
L. 20. cod. eod.
L. 15. cod. eod.

es. Aliquando genere pœnæ [a]: ſicut [b] illi, qui damnantur [c] in opus publicum; qui priſtinum quidem ſtatum [d] obtinent, ſed damno infamiæ etiam poſt impletum tempus ſubiiciuntur. Aliquando genere pœnæ, & delicti declarari [e] per ſententiam [f], veluti dum fuſtibus cæſo per præconem dicitur, συκοφάντησας, ideſt calumniatus es. Aliquando ipſo genere facti, vt exercentes improbum quæſtus, & illicite exigentes vſuras vſurarum, & mulier, quæ intra tempus [g], quo moris eſt lugere maritum, contrahit matrimonium, & qui ſciens eam vxorem duxerit.

ſup. q. 5. nullius ſeruus. ſed non eiſdem verbis.

Idem teſtatur Fœlix Papa & eiſdem verbis. ¶*Item in Euangelio, qui trabem geſtat in oculo probatur non poſſe educere feſtucam de oculo fratris ſui.* ¶*Item Dauid in libro pſalmorum:* [*Peccatori autem dixit Deus, quare enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum? &c.*] ¶*Item Gregorius; Cuius vita deſpicitur, vt eius prædicatio contemnatur* [h].

Matth. 7.
Pſ. 49.
Ho. 12. in Euang.

¶Caput hoc (quemadmodum in ſuperiori notatione ſignificatum eſt) in vetuſtioribus exemplaribus non eſt ſeiunctum a ſuperiori, & eſt collectio variarum legum facta a Gratiano. Sed quoniam pleraque verba ſunt ipſorummet auctorem, & in vulgatis eſt diſtinctum caput, ideo iiſdem characteribus impreſſum eſt, quibus cætera auctorum capita.

a ¶Nihil enim refert.] *Verba legis, ex quibus hunc, & verſiculum; ſeruus arbiter. Gratianus accepit, ſunt hæc.* Pædius libro nono, & Pomponius libro trigeſimotertio ſcribunt, parui referre, ingenuus quis, an libertinus ſit: integræ famæ quis ſit arbiter, an ignominioſus. In ſeruum Labeo compromitti non poſſe, lib. 11. ſcribit, & eſt verum.

e ¶Declarari.] Quādoq. etiam ſi non declaratur, vt cum militi detrahuntur inſignia militiæ, licet nō dicatur cauſa, vt ff. eod. l. 2. §. 1.

f ¶Per ſententiam.] Iſtud nō videtur differre a prædictis, niſi quod duo membra coniunguntur in vnum. niſi velis dicere, quod aliquid operātur iſta verba cum dr̄ ei, Sycophanteis, ideſt, calumniatis.

g ¶Intra tempus.] Hoc tamen non tenet ſm canones, vt ext. de ſecundis nup. ſuper illa.

IDEM. CASVS. Hoc relatiuum, idē, reſpicit primum capitulum huius quæſtionis Idem ſ. quod Romana ſynodus. Cætera quæ ſequuntur, plana ſunt.

h ¶Contemnatur.] Ideſt, contemptibilis habeatur, non tamen contemni dēt, vt 1 q. 1 ſi fuerit. & c. multi & 15. q. vlt. c. vlt.

QVi ſine peccato.] Hæc eſt 3. pars quæſtio. in qua probat per quinque auc. quod criminoſi iudices eſſe non debent: & quod ſecundum allegata debent iudicare Io. de Fan.

CASVS. Probat Gre. in hoc c. iniquum hominem iudicare nō poſſe, vel punire: & hoc oſtendit duobus exemplis, ſcilicet Iudæorum qui cū vellent lapidare mulierem peccatricem, a Chriſto ſunt repulſi, & redarguti, & populi Iſrael, qui cū vellent vlciſci iniquitatem, quā fecerat tribus Beniamin, proſtratus cecidit in prælio prima die & ſecunda tertia verò die cum iam eſſet purgatus, deleuit tribum peccatricem.

Idem in moralibus, lib. 14. in Iob. c. 15.

¶Qui aliorum vitia puniunt, ſed ſua prius corrigere ſtudeant. C. III.

Io. 8.
Iud. 20.

3 QVi ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat.] Ad aliena quippe punienda peccata ibant, & ſua reliquerant. Reuocantur itaque intus ad cōſcientiam, vt prius propria corrigant, & tūc aliena reprehendant. Hinc eſt, quòd cum tribus Beniamin in carnis ſcelere fuiſſet obruta, collectus omnis Iſrael vlciſci [i] iniquitatem voluit; ſed tamen ſemel & iterum in belli certamine ipſe proſtratus eſt. Conſulto enim † Domino, ſi ad vlciſcēdum ire debuiſſet, iuſſum eſt, [vt † iret,] qui iuxta diuinæ vocis imperium perrexit, & ſemel, & ſecūdo per

† *autem*] orig.
† abſunt iſtæ duæ voces ab orig.

hæc diſtinctio non videtur habere locum ſm canones, cum omne mortale crimen infamet, vt ſup. ea. q. 5. conſtituimus, & 6 q. 1. infames, & c. omnes.

a ¶Pœnæ.] Hoc falſum eſt: quia ſola pœna non infamat. C. eod. l. nullam.

b ¶Sicut.] Aliqua euidenti cauſa præcedente: ex qua ſi eſſet condemnatus, infamaretur ff. de iis qui not. infa.

i ¶Vlciſci.] Arg. quod ſi iudex non exhibet iuſtitiā de aliquo ſubdito, ipſe conueniendus ſit, vt 23. q. 2. dominus noſter. & in conſtitutione Friderici. C. ne filius pro pat. auth habita. vbi dicitur, quod ſi iudex ciuitatis debitam iuſtitiam non exhibet, conueniri poteſt.

Iudex de ſubditis iuſtitiam non exhibens poteſt conueniri.

Digitized by Google

a ¶Pene.] Quia tantum ſexcentis remanſerunt, & ſic hæc dictio, pene, ad magnam quantitatem refertur. ſic ponitur 23.q.5.quali 1.

b ¶Funditus.] Arg. ꝙ poſt pœnitentiam reſtituitur aliquis priori dignitati. 26.q.5.quicunque. & 50.d. domino ſancto, &c. quia tua ſanctitas. Sed illud intellige quo ad iudicandum & prædicandum: nõ ad accuſandum, vel teſtificandum, vt 6.q.1. qui crimen.

1 In prin. tñ dr̃, hæc dictio ad modicã quantitatẽ referri:& hæc dictio ponitur etiã 7.q.1. factus in prin. Arc.

ſcientiam, quam habet, vt iudex non, vt homo. arg. ext. de off. ord. ſi ſacerdos. & extra de off. dele. paſtoralis. §. quia vero. & extra de elec. quod ſicut.

IN grauib.] CASVS. Dicit Greg. in hoc, quòd iudex eccleſiaſticus donec peccato ſuo premitur, ſubiectorum

didit:& tũc demum peccatricem tribum valde feriens pene [a] funditus [b] extinxit. Quid eſt, quòd in vltionem ſceleris inflammatur, & tamen prius ipſe proſternitur? niſi ꝙ prius ipſi purgandi ſunt, per quos aliorum culpæ feriantur, vt ipſi iam mundi per vltionem veniant, qui aliorum vitia corrigere feſtinant.

Item Ambroſius ſuper: [*Beati immaculati.*] *ſerm. 20. ad verſ.* [*Miſerationes tuæ Domine.*]

¶Ille de vita alterius iudicet, qui non habet in ſeipſo quod puniat. C. IIII.

IVdicet ille de alterius errore, qui non habet quod in ſe ipſo condemnet [c]. Iudicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putauerit punienda: ne cum de alio iudicat, in ſe ferat ipſe ſententiam. Iudicet ille qui ad pronunciandum nullo odio [d], nulla offenſione, nulla leuitate † ducatur. *& poſt pauca.* ¶Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis [e]: ſed iuxta leges, & iura pronunciat, ſtatutis † iuris obtemperat; non indulget propriæ voluntati, nihil paratum, & meditatum domo defert: ſed ſicut audit [f], ita iudicat; & ſicut ſe habet negotij natura, decernit; obſequitur legibus, non aduerſatur; examinat cauſæ merita, non mutat. Diſcite iudices ſæculi, quem in iudicando tenere debeatis affectum, quã ſobrietatem, quam ſinceritatem. *& paulo poſt.* ¶Qui iudicat, nõ volũtati ſuæ obtemperare debet, ſed tenere, quod legum eſt. *& poſt pauca.* ¶In iudicando magis cordi ſit veritatis cuſtodia, quam obedientia voluntatis.

Anſ.l.3.c.34.

†*al. nouitate*] orig.

†*ſcitis*] orig.

Item Gregorius præfationis in Iob, c.3. al.6.

¶Grauatus criminibns iudicare non valet. C. V.

IN grauibus [g] peccatis quis poſitus dum ſuis premitur, aliena non diluit. ¶Cuncti enim liquido nouimus, quia cum is diſplicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad deteriora prouocatur [h]. ¶Scriptum quippe eſt. [Victimæ impiorum abominabiles Deo ſunt, vota iuſtorum placabilia.] Neque enim in omnipotentis Dei iudicio, quid † [i], ſed a quo datur, inſpicitur.

Paſt.1.p.c.11.

Prou. 15.

14.q.5.ſcriptum. eſt, ex epiſt. 126.l. 7. ad Recaredum Regẽ.

†*quid datur*] orig.

IVdicet ille.] CASVS. Docet Amb. in hoc c. ꝙ null⁹ iudex, niſi bon⁹ ſit, debeat alios iudicare: cum iudex non debeat eſſe criminoſ⁹, nec leuitate, vel odio debeat ad pronunciandum adduci: & ſi rãcorem, vel amorem habeat aduerſus alterum litigatorum, in cuius partem voluntas ſenſualitatis declinaret, nõ obediat tũc propriæ voluntati: ſed ſecundum leges, & ſicut audit, & natura negotij ſe habet, decernere debet, & iudicare. [De domo,] id eſt de corde ſuo.

c ¶Condemnet.] id eſt, dignum ſit condemnatione.

d ¶Nullo odio.] 11. q.3. quatuor. ADDITIO. & 23.q. 4. vindicta, in princ. Hu. & dicit B. ad Eugenium. de vultu illius iudicium meũ prodeat: opto cui in ſit amor, errorabſit, & perturbatio.

e ¶Voluntatis] Sed nonne iudex poteſt ſm quod ſibi iuſtũ vr̃, vt ff de arb. qualem, & ex ſnĩa ſui animi æſtimabit qd aut credat, aut parũ eſſe probatum videatur, vt 4.q.3. ſæpe & potius dẽt iudex ſequi ſuam opinionẽ quam conſilium aliorum, vt ext de conſu. ad noſtram. Sed dico, ꝙ tenetur ſequi opinionem ſuam, ſed non voluntatem. quandoque tamen ſequitur opinionem aliorum potius quam ſuam, vt ext. de app. cum ceſſante.

f ¶Audit.] Arg ꝙ ſm allegata eſt procedendum, vt ff. de off. præſi. illicitas. §. veritas. & 2.q 1. Deus omnipotens. inf 11.q.3. illa. & c ſummopere. & c. ita. & c. tunc vera. & 6.q.2. ſi tantum, & c. placuit. Sed contra. 3.q.5 nullũ. & c iudicantem. contra, inf. ea poſtulatus. contra. Sed ſecundum Hugo. delegabit cauſam, ſi conſcientia non concordat allegatis. ſed ſecundum alios poteſt determinare ſecundum allegata: quia aliud facit aliquis in eo quod iudex eſt: iſtud in eo quòd homo eſt, vt 23. q 4 ſi eccleſia. & ſic iudicare poteſt 2, ſecundum conrum delicta non poteſt diluere. Et hoc probat 5. rationibus. Prima eſt ibi, [Cunctis enim.] Secunda ibi, [Victimę.] Tertia ibi, [Hinc eſt.] Quarta ibi, [Dona.] Quinta ibi, [Item longa eſt.]

Iudex opin. ſuam potius quã aliorum ſequi debet.

2 Id eſt, dẽt ſm Inn. ext. de cẽſi. venerabili. in gl. 1. ver. ĩndeo: quia qñ. &c.

g ¶In grauibus.] Notandum, ꝙ imputatur alicui, ſi malum nuncium, vel ſtultum procuratorem miſit. vt ff. cõmo. argentum. ff. de mino. cum mandato. arg. ff. de pup. cum ſi exhibuiſſent. & ext. de ap. ſæpe, in prin.

h ¶Prouocatur.] Ex vitæ merito non põt malus ſacerdos dimittere peccata iudex officio poteſt. 15.q. vl. c. vl. Et ait hic orationes malorum his pro quibus orant nocere. 1.q.1. fertur, & c. neceſſe. & c. non nocet. 61.d. miramur §. ſicut. Sed contra. 1.q.1. prophetauit.

i ¶Quid.] Quia Deus non conſiderat datum, ſed affectum

Orationes malorũ non nocent.

Digitized by Google

ctum offerentis, vt 24.q. 1. odi, & proieci. qñque tamen conſiderat quid offeratur, vt 19.d.c.vlt. quandoq; conſiderat pro quo offeratur, vt 1.q.2.dictum.

POſtulatus.] CASVS. Iudæi quadam muliere in adulterio deprehenſa poſtulauerunt à Chriſto, vt de ea iudicaret, an eſſet lapidanda ab eis: vel non: quos redarguere volens, & repellere ab accuſando, ſcripſit in terra ſe inclinando: ſi quis ſine peccato eſt, primus in illã lapidem mittat vel terra terrã accuſat. Ipſi autem ſcripturam legentes confuſi exiuerunt de templo vnus poſt alium. In quo facto nos figutaliter docuit, ꝙ cum alios accuſare, vel reprehendere, vel iudicare volumus, ad conſcientiam recurramus: & quid ĩn ea conditori placeat, examinemus: iuxta auctoritatem Apoſtoli dicentis: Fratres, ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui ſpirituales eſtis, &c. Sequens c. planum eſt.

¶Hinc eſt enim, ꝙ ſcriptum eſt: [Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Caim autem, & ad munera eius non reſpexit] Dicturus quippe, quia Dominus reſpexit ad munera; premiſit ſolicite, quia reſpexit ad Abel: Ex qua re patenter oſtẽditur, quia nõ offerens à muneribus, ſed munera ab offerente placuerũt. ¶[Dona quippe iniquorum non probat altiſſimus, nec reſpicit in oblationes eorum nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis] *Item.* ¶[Longè eſt Dominus ab impijs, & orationes iuſtorum exaudiet.]

Gen.4. *Eccle.34.* *Prouer.15.*

a¶Dona.] H*ac non leguntur ibi apud B. Gregorium: ſunt tamen Eccl.c.34. & repetuntur infra.14.q.5. c.ſcriptum.*

Item Beda in c.8. Ioannis de iudicio adulteræ.

¶ Primum noſmetipſos, deinde proximos debemus corrigere. C. VI.

POſtulatus Dominus iudicare de peccatrice, nõ ſtatim dat iudicium, ſed prius inclinans ſe deorſum, digito ſcribebat[a] in terra; ac ſic demum, quam obnixe[b] rogatur, iudicat; nos videlicet typicè inſtituens, ut cum quælibet proximorum errata conſpicimus, non hæc ante reprehendendo iudicemus, quàm ad conſcientiam noſtram humiliter reuerſi, digito eã diſcretionis ſolerter exculpamus, & quid in ea conditori placeat, quidve diſpliceat, ſedula examinatione dirimamus, iuxta illud Apoſtoli; [Fratres, ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto[c], &c.] *& infra.* ¶Qui ſine peccato eſt veſtrum, ideſt, primo vos ipſi iuſtitiam legis implete, & ſic innocentes manibus, & mundo corde ad lapidandam ream concurrite.

Gal.6. *Io.8.*

Item Auguſtinus ad quendam comitem.

¶*In vetuſta impreſſione epiſtolarum B. Auguſtini extat epiſtola longiſſima ad Iulianum comitem: in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur quarto tomo ſub titulo de ſalutaribus documentis in cuius libelli cap. 52. eſt hoc caput.*

¶Sacerdos primum ſua peccata, deinde aliena detergat. C. VII.

SAcerdos[d], ut ſapiens; & perfectus medicus, primum ſciat curare† peccata ſua, & poſtea[e] aliena vulnera detergere, & ſanare; & non publicare[f].

Anſ.l.7.c.101. *† al. diluere.*

Item in Euãgelio ſal infatuatum ad nihilum vtile eſſe dicitur, niſi ut proyciatur foras, et ab hominib. cõculcetur. [¶*Ex quibus oĩbus datur intelligi ꝙ criminoſus, alterius criminis iudex eſſe non poteſt: & ſeipſum condemnat, dum in alterius crimen ſententiam profert. Sed obijcitur. Saul cũ a Domino eſſet reprobatus, populũ Dei iudicabat, & eius iudiciũ vniuerſus populus expetebat. Item, Dauid cũ eſſet adulter, & homicida, interrogatus à propheta ſententiam in diuitem dedit: qui ouẽ pauperis rapuit, dicens* [*Iudiciũ mortis eſt viro huic.*] *Itẽ Salomõ*

Matth.5. *1.Reg.15.* *1.Reg.12.* *1.Reg.11.*

a ¶ Scribebat.] Hoc ſ. terra terram accuſat uel hoc, ſi quis ſine peccato, &c. & hic eſt argu. ꝙ ſufficit ſi ſentẽtia ſcribatur in pariete: nam & ibi edicta prætorũ olim ſcribebãtur in albo. ff de iuriſd. om. iud. l. ſi quis.

Snĩa poteſt in pariete ſcribi.

b ¶ Obnixe.] Ideſt, inſtanter.

c ¶ Delicto.] Vos qui ſpirituales eſtis, iudicate huiuſmodi. 50. d ponderet. Argu. ꝙ mali non poſſunt iudicare.

d SAcerdos.] Sic 42. diſt. §. 1.

e ¶ Et poſtea.] Argu. presbyterum poſt pœnitentiam poſſe reſti tui. 50. diſt. de his vero.

f ¶ Et non publicare.] Ea quæ quis ei in ſecreto dixerit, alias deponitur. inf. de pę. d. 6. ſacerdos hodie ponitur in arctum monaſterium ad agẽdam pęnitentiã perpetuam, ut extra de pœ & remiſ. omnis, in fi.

Confeſſionẽ reuelantis punitio.

IN EVANGELIO. CASVS Adhuc probat Gratianus criminoſum iudicem non poſſe iudicare, ſed repellendum eſſe ad inſtar ſalis ĩfatuati. Poſtea obijcit oſtendendo, ꝙ iudices licet ſint criminoſi. tamẽ iudicare poſſunt. Qđ probat quinq; exemplis, ſcilicet Saulis, & Dauid, Salomonis, & Achab, & Phariſæorum vel Scribarum: qui

Digitized by Google

qui omnes licet mali eſſent & peccatores, tamen iudicabant. Ad vltimum dat ſolutionem, dicens quod iudicare poſſunt ex officio eis conceſſo: & ſententiæ latæ ab eis valent donec ab eccleſia tolerantur.

a ¶ Sic & Achab.] 21.q.2. vtilem.

me reconueuire coram eodem iudice, non poſſum eum recuſare in reſpondendo: cum in agendo elegerim ipſum: & eius ſententia lata cõtra me ualet in hoc caſu, licet non ſit meus iudex ordinarius. Nam cuius in agendo, &c. [Arbitriũ,] Ideſt, forũ, uel examen uel iudicium.

d ¶ Iu-

cun amore muliercularum Deos gentium coleret; tamẽ vniuerſa plebs Iſraelitica ad eius iudiciũ confluebat. Sic & Achab[a] quãuis coleret Baal, tamen decem tribus iudicabat. Multi etiã alij tã in veteri teſtamento, q̃ in nouo inueniuntur; quorum uita cum eſſet blaſphemabilis, tamen eorum ſententia, quia ex officio ſuo ſeruata iudiciarij ordinis integritate proceſſit, inuenitur ſeruata. Vnde & Dominus ait in Euãgelio: [Super cathedrã Moyſi ſederunt ſcribæ, & phariſæi, &c.] Hinc liquido conſtat, q̃ mali paſtores, dum ſentẽtia iuſti examinis aliorũ crimina feriũt, ſibi ipſis nocent, dum ſine exemplo ſuæ emẽdationis aliorum uitia corrigere curant: ſubditis uerò proſunt ſi eorum increpatione correcti, vel ſentẽtia coerciti, uitam ſuam in melius commutare didicerint. Ac per hoc, dum ab eccleſia tolerati fuerint, eorum iudicium ſubterfugere non licet. 3. Reg. 16. Math. 23.

QVAESTIO VIII.

QVõd autem [b] epiſcopus ab vno tantum audiri, uel iudicari non debeat, Zepherinus Papa teſtatur epiſtola prima ad epiſcopos Siciliæ, dicens. ſ al. &

¶ Epiſcopus non niſi a pluribus audiatur, & iudicetur. C. I.

ACcuſatores epiſcoporum omni careant ſuſpicione, quia columnas ſuas Dominus firmiter ſtare uoluit, non à quibuslibet agitari. ¶ Nullum[c] namque eorum ſententia a non ſuo iudice dicta conſtringat; quia & leges ſæculi id ipſum fieri præcipiũt. *vt codice lib. ſeptimo, titulo de ſententijs & interlocutionibus omnium iudicũ, l. penultima.* [Cuius in agendo quis obſeruat arbitrium, eũ habere etiam contra ſe iudicem [d] in eodem [e] negotio non dedignetur.) ¶ Iudices duodecim quilibet epiſcopus

Anſ. l. 2. c. 38. Iuo p. 5. c. 245. 5. q. 4. duodecim iudices. Anſ. l. 3. c. 45.

QVod autẽ.] CASVS. Hic intitulaĩ 8. q. qua quærit, an epiſcopus poſſit ab vno tantũ iudicari, vel audiri. Et reſpõdet quod in ciuili põt, & in criminali à Papa vel eius delegato: aliàs non poteſt ab vno iudicari, vel audiri. Sed in accuſatione epiſcopi, debent eſſe duodecim epiſcopi præter metropolitanum; & in accuſatione pſbyteri ſex: in accuſatione diaconi tres, ut inf. 15. q. 7. Felix. & c. ſi autem Finis tamen cauſæ criminalis epiſcopi ſummo Pontifici reſeruatur, ut inf. c. 1. & ſup ea. q. 6. quamuis & c. dudum.

b ¶ Quod autẽ.] Ab omnib. epiſcopis pꝛouinciæ debet audiri cã epi, vt ſu. ea. q. 6. ſi quis epõrum 1. vel 2. 7 ad minus, quos ipſe metropolitanus eligit, uel ipſe reus ſi electos à metropolitano hẽt ſuſpectos. inf. eo. q. 1. c. 1. & tales coepi non ſunt iudices, ſed aſſeſſores: ſicut nec clerici ſunt iudices, qui debent intereſſe, cum eps audit cauſã clerici. 15. q. 7. eps. ar. tñ eſt, q̃d ſũt ordinarij, vt 6. q. 3. ſcitote & ſi Papa delegat cauſam epiſcopi, videtur q̃d eodem modo intererunt 7. epiſcopi. ſup. c ad. q. 6. hæc quippe & 34 diſt. quorundam.

Epiſcopi cã a quibus eſt audienda. 1 Ad idem 6. q. 3. ſcitote. & q 4 ca. 1. 2. 3. & 4. & 9. q. 3 ſalua. Arch.

ACcuſatores.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicit Zepherinus, q̃ accuſatores epõrũ debent eſſe bonæ famæ, & ſine ſuſpicione. In ſecunda parte dicitur, q̃ ſententia à non ſuo iudice dicta, nullum ligat. In tertia parte dr̃, q̃ in accuſatione epiſcopi debent eſſe duodecim epiſcopi, qui ab accuſando ſunt eligendi: & iſti ſimul cum archiepiſcopo cauſam examinabunt: ſed Papæ ipſius depoſitio reſeruetur. In quarta parte dicitur, quod abſens iudicari non debet, niſi ex contumacia fuerit abſens. Secunda pars incipit ibi, [Nullum namque.] Tertia ibi, [Iudices 12.] Quarta ibi, [Abſens.]

c ¶ Nullum.] Magis. extra de iudi. at ſi clerici.

CVIVS IN AGENDO CASVS. Hæc lex non eſt de c. ſed debet legi poſtea: inſerta tamen fuit à Gratiano occaſione illius verbi; nullum conſtringit ſententia à non ſuo iudice dicta: quod verum eſt niſi reconueniatur. Nam ſi ego conueni aliquem ſub iudice ſuo, & ipſe vult

d ¶ Iudicem.] Ex hoc videtur, q̃ clericus poſſit reconueniri coram laicis etiam in ſpiritualibus: niſi clericus paſſus ſit violentiã à laico, vt extra de iure pa. relatum, in fi. & ff de iudic. l. 2. § item ſi extra. Nã qui aliter non põt eſſe iudex, ratione reconuentionis poteſt, vt extra de mu. pet. prudentiam C. de ord. iud. adite. ſic ff. de iur. om. iud. ſi idem. 1. reſponſio. Sed quòd non poſſit reconueniri, eſt arg. extra de iudic. decernimus, &c. quanto. Nam quandoque ceſſat reconuentio 2, dt C. qui legi. perſo. l. vlt. Item in criminibus ceſſat reconuentio, vt inf. ead. q. 11 prius. Item in poſſeſſione repetenda. extra de reſti. ſpolia. ex conqueſtione. extra de ord cog c. 1. & C. de competen. l. vlt quod concedo, & dico q̃ laicus etiam incidenter non poteſt cognoſcere de cauſa ſpirituali. extra. qui filij ſint legi lator. Item videtur q̃d non tenet ſententia lata ſuper altera quæſtione tantum. ff. quando appel. ſit. l. 1. in fin. ff. de var. & extraordi. cog. l. 1. nam iudex vna ſententia vtramque dirimet, vt extra de ord cogni. cum dilectus.

e ¶ In eodem.] Sed nonne eſt alia cauſa reconuentionis quàm

Clericus an poſſit reconueniri corã iudice ſæculari. Reconuẽtio ceſſat in certis caſib. 2 Quia non relatione criminis: ſed purgationis deſinit eſſe accuſatus. ff de publi. iud. is qui. & inf. c. q. 11. neganda 2.

Digitized by Google

quam ſit principale negotium? Vtrumque, vt extra de mu.peti.c.1.& 2.Sed dicitur eadem, quia ijdē ſunt iudices & litigatores: & quia vna ſententia determinādum eſt vtrumque 1.extra de ord.cog.cum dilectus,& quia ſi inhibeť appellatio in vna,& in alia,ext.de mu.pet.c.2. tamen

1 Vñ ſi iudex pronunciaret ſuper cā cōuentionis,& děret pounciare in cā reconuētionis grauaret, & poſſet appellare.ff.quæ ſē. ſi app.l.1.§. vlt. ſm Go. ſed ſnīa tenet ſm Vin. put ipſe no. ext. de mu. pet.c.1.

D E accuſatoribus.] Hæc q.diuiditur in quatuor partes: in quarum prima probat per xij.auct.ſanctorum patrum, ꝙ abſens non debet condemnari, nec abſentes in eū teſtificari,nec illum accuſari: niſi contumax fuerit. Secunda ibi, [De his.] Tertia ibi, [Simul aūt.] Quarta ibi, [Niſi in crimine.] Io de Fan.

CASVS. Hic ponit 9.q.qua quæritur an accuſatores, vel teſtes vocē accuſationis, vel teſtificationis in abſentē valeāt exhibere. Et certe ꝙ non valeant, multorum auctoritatibus comprobatur, & de hoc quid iuris ſit,& in quibus caſib. fallat, plene notatum inuenies in ſumma quæſtionis.& H. plene de hoc tractat in ſumma ſua in hoc loco. Primum capitulum huius quæſtionis eſt planum.

accuſatus(ſi neceſſe fuerit)eligat,a quibus eius cauſa iuſte iudicetur. Nec prius audiatur,aut excommunicetur, vel iudicetur,quam ipſi per ſe eligantur [a],& regulariter vocato † ad ſuorum primo conuentum epiſcoporum per eos eius cauſa iuſte audiatur, & rationabiliter diſcernatur. Finis verò eius cauſæ ad ſedem Apoſtolicam deferatur,vt ibidem terminetur. Nec antea finiatur (ſicut ab Apoſtolis,vel ſucceſſorib.eorum olim ſtatutum eſt.) quā eius auctoritate fulciatur. *& paulo ſuperius.* ¶Abſens verò nemo iudicetur [b]. Niſi ex contumacia abſens fuerit β: quia & diuinæ & humanæ prohibent leges.

† *al. vocatus.*

inf.ea q.9.abſens. Anſ.l.3.c.62.

α ¶Vt codice.] H*inc vſque ad ver.* Iudices *non ſunt in epiſtola Zepherini,neque in vetuſtis Gratiani codicibus.*

β ¶Niſi ex contumacia abſens fuerit.] *Hæc ſunt a pleriſque manuſcriptis, & epiſtola ipſa, & Anſelmo, &* Iuone. I*nfra vero ead.q.9.c.Abſens.habentur tanquam Gratiani verba.*

Item Fœlix epiſcopus dixit in concilio Carthaginienſi 2.c.10.

¶A quot epiſcopis audiatur epiſcopus, qui in reatum inciderit. C. II.

S Vggero ſecundum ſtatuta veterum conciliorum,vt ſi quis epiſcopus(quod non optamus †) in reatum aliquem incurrerit [c], & nimia neceſſitas ei fuerit non poſſe plurimos congregare, ne in crimine remaneat, a duodecim audiatur epiſcopis γ.

15.q.7.Fęlix in cōc. Tribu.c.10. Anſ.l.3.c.46. Burc.l.1.c.149. Iuo p.5.c.262.

† *al.opinamur.*

γ ¶Epiſcopis.] *Quæ hoc loco in capite decimo concilij Carthaginienſis ſecundi adduntur, referuntur inf.15.q.7.c.Fœlix, & ibi notabitur varietas.*

QVAESTIO IX.

D E accuſatoribus [d] *vero, vel teſtib. quòd in abſentem, vocem accuſationis, vel teſtificationis exhibere nō valeant, multorum auctoritatibus liquet †.*

Ait enim Teleſphorus Papa epi.vnica.

ps 1

† Conc.tex. in l. abſentē.C.de acc. & in l.ne di. C.de pœn.

d ¶De accuſatorib.] Secundum leges de crimine nunquam proceditur cōtra abſentem lite nō cont. ff de pœ. abſentem. niſi in caſu cōtra apparitores, vt C. de pęne diu pro contumacia aūt adnotanť bona ei⁹, & expectatur per annū: & ſi intra annū non venerit, poſtea bona deuoluūtur ad fiſcum nec ſuper bonis auditur, ſed bene audiť: ſuper crīe, vt C.đ requi.reis.l.2. Si autē intra annū veniat, bona recuperat ſi velit iudicio ſtare. Si aūt lis eſt conteſt.& liquet de cā in maiorib.criminib. nunquā procediť cōtra abſentem: imò auditur quantumcunque venerit, vt ff.de requir.reis, annus 2.ſed in minoribus quæ pœnam relegationis, vel damnum exiſtimationis continent,bene proceditur contra abſentē.ff.de pę. abſentem. fallit C de adul.q̄uis, inf.c.decernimus. Secūdum canones diſtinguit H an liqueat de cauſa,an non. Si liquet de crimine,pōt condemnari abſens.3.4 q.5.c 1.& 24.q.3.de illicita.Si non liquet,eſt excūmunicandus,vt 11.q.4 rurſus.&c. quicunque. in hoc tñ peccat H. quia non diſtinguit an lis ſit conte. vel non:nam ſecundum eum non refert an lis ſit cont.vel non.Ego tamen dico, ꝙ cum lis eſt. conte.& liquet de cauſa,locum habet illud,c. decernimus. Sed ſi lis non eſt conte.vel eſt conte. ſed nō liquet de cauſa,locus eſt illius,c.rurſus & c.quicunque.nam ante lit cont nunquam ſunt recipiendi teſtes in crimine.ext vt lit.non cont.ad hoc Deus.niſi aliquid ſpeciale dicamus de dilapidatione, vbi publica commoda periclitantur,vt ſu.e.q 2.q ea.& C.de pę.ne diu.

Abſens in crīali pōt in bonis puniri

2 Sed ibi doli. cōt. nihil dř:ſed ita intelligitur p doct Bart.

Abſens an poſſit condemnari.

3 Adde ad hanc qōnē. no. in l.ſeruū.§. publice. ff. de pro. & in l. 2. C. de req.re.

Teſtes li nō conteſt poſſunt qñque recipi.

tamen Papinianus qui hanc legē edidit,intellexit, ꝗa ſi tu me cōuenis actione mādati, ego te poſſum reconuenire cōtraria mādati: alias nō, C.de ſent & interloc.cū Papinianus. ſed Iuſtinianus auxit intellectum eius per aut.ad omnes cauſas.C.eo.tit. auth.& conſequenter.

a ¶Eligantur.] idest, conueniantur.

b ¶Iudicetur.] Sed propter contumaciam excommunicatur:inf.eo.q.9.abſens, & c.decernimus.

S Vggero.] CASVS. Dř ꝙ cum epiſcopus accuſatus non poteſt congregare omnes epiſcopos de prouincia: ne in crimine, idest, ſuſpicione remaneat, cauſa eius a duodecim epiſcopis audiatur.

c ¶Incurrerit.] Sed ſi nō ſint tot epiſcopi in prouincia: aduocabit vicinos, vt 65.d.ſi forte.& 6.q.4 c 1.2. Alioquin metropolitanus, vel epiſcopus non poſſet audire cauſam criminalem clerici: cum non ſint tot epiſcopi in prouincia.15 q.7.Fœlix.

Digitized by Google

Nullo enim priuilegio gaudere debet, qui male adminiſtrando ſuos contubernales affligit, vt C. de ratioci. l.2. 1. Idem eſt in cauſa inquiſitionis: quia teſtes recipiuntur lit. non conteſt. vt extra vt lit. non conteſt. quoniam frequẽter. Item vbi qs infamatus deficit in purgatione.

1 Et ſic dẽt intelligi ext. đ do. & cõt. veritatis ſm L. vbi plene de hoc. Arc.

punit lit. non cont. vt ext. de purg. cum Petrus. extra de ſim. de hoc. Item in hæreſi poſt mortem, vt 24. q. 2. ſane profertur. Sed in cã ciuili non proceditur lit. non conteſt. niſi in caſib. qui ſunt extra vt lit. non conteſt. quoniã frequenter. Item in cauſa appellationis, vt C. de temp. ap. l. vl. extra de app. ſæpe & 2. q. 6. ei qui. Item in abſentia actoris, vt extra de do. & cont. cauſam, quæ eſt hodie correcta per dec. qm̃ frequenter. ſicut credo. C. qũo & qñ iudex. authen qui ſemel. Item vbi agitur iudicis officio. C. ſimi. ſe ab hæ. abſti. in auth. ibi poſita. ff de min. in cauſæ. §. cauſa. Itẽ in cauſa ſurreptionis. ext. de ſent. & re iu. cũ olim. Itẽ ſm quoſdam in cauſa libertatis. C. de inge. ma. diffamari. Itẽ in petitione legati, vel fideicõmiſſi Ar. C. de vſu. & fru. lega. vel fideicom. l. 2. Itẽ in Trebellianica reſtitutione. C. ad Trebel. l. pen. § cum autem. Item cum electus nõ comparet. extra de elect dudum 1. in fine. Aliàs nunquam ferenda eſt ſententia ante lit. conteſt. ſed proceditur contra abſentem, prout traditur extra vt li. non conteſt. quoniam. in fi. Quod dicitur de officio iudicis, hodie certum eſt. ext. de offi. iud. c. vlt.

te. & ff. loc. item quæritur. §. exercitu. Arg. contra ext. vt lit. nõ cont. qm̃ §. ſi vero 2. nam ibi dr̃, ꝙ ẽt in cauſa matrimonij nõ eſt procedendũ contra abſentẽ, licet nõ inueniatur: qa põt eſſe ꝙ habeat iuſtam cauſam abſentiæ nec etiam videtur contumax qui vocẽ præconis nõ audiuit

a Vbi de hoc ext. de exce. pręla. ex li̇̃s & videas qđ ibi no. Inno. ad huius declarationem Arch.

¶Niſi reo præſente accuſator non audiatur.

C. I.

ACcuſatori omnino non credi decernimus, qui abſente[a] aduerſario cauſam ſuggerit, ante vtriuſque partis auſtam diſcuſſionem.

Anſ. l. 3. c. 12. & 97. In reſcripto Iulij, c. 24. In conc. Carth. 4. c. 30. In ca. Had. c. 53. In ca l. 7. c. 219. Burc. l. 16. c. 14. Anſ. l. 3. c. 27. Iuo p. 5. c. 319.

Item Eleutherius Papa in epiſt. ad epiſcopos Galliæ.

¶Abſente aduerſario ſententiam ferre non licet. C. II.

CAueant[b] iudices eccleſiæ; ne abſente eo, cuius cauſa ventilatur, ſententiam proferant; quia irrita erit †: imo etiam & cauſam[c] in ſynodo pro facto dabunt[d]. Proditoris vero nec calumnia, nec vox audiatur.

† Conc. tex. in l. ea quæ. & ibi gl. cũ conc. C. qũo & qñ iud.

Item Calixtus Papa, epiſt. 2. ad epiſcopos Galliæ.

¶Reo abſente accuſator non audiatur. C. III.

ABſente eo, quem accuſare voluerit quiſpiam †, accuſatori non credatur, quia ſine ſcripto difficile[e], per ſcriptum autem numquam recipiatur: quia per ſcripturã nullus accuſare, vel accuſari poteſt; ſed propria voce, & præſente eo, quem accuſare voluerit, ſuam quiſque agat accuſationem.

ſup. 2. q. 8. c. 1. Anſ. l. 3. c. 55. Burc. l. 1. c. 191. Iuo p. 5. c. 289.

† *al cuicũq. accuſatori.*

Item Cornelius Papa ad Rufum, epiſt. 2. c. 2.

¶Quæ in abſentes geruntur, omnia euacuentur. C. IIII.

OMnia, quæ aduerſus abſentes[f] in omni negotio, aut loco aguntur[g], aut iudicantur, omnino euacuen-

Anſ. l. 3. c. 62.

a ACcuſatori.] ¶ Qui abſente.] Quia merita cauſarum. & C. ſi per vim vel alio modo. l. vlt. nec ẽt in cauſa reſtitutionis auditur quis volens de iure ſuo docere in abſentia alterius partis, vt ext. de off. delegat. conſultationibus.

ADDITIO. Ext. de in integ. reſt. cum ex literis. Arch.

CAueant.] CASVS. Quæſitum fuit ab Eleutherio, an iudices poſſint ſententiare contra abſentem non ex contumacia. Et reſpondet ꝙ nõ: & ſi tulerint, irrita erit ſententia ipſo iure: vel per ſententiam irritabitur: & iudices pœnam ſuſtinebunt: & eius qui ſemel calumniatus eſt, accuſatio non audietur.

b ¶ Caueant.] Arg. eſt hic pro opinione illorum, qui dicunt, ꝙ ſententia nulla eſt cum peremptorio non venit ad notitiam abſentis. C. qũo & qñ iud. l. ea quæ & ff. quę ſen. ſine app. reſcin. l. 1. §. cum ex edicto. ſed ibi non peruenit: quia nec propoſitum fuit. vnde ſm pleroſque bene tenet ſententia. licet peremptorium non venerit ad notitiam rei ſed hic expones irrita .i. irritanda. Vnde ſatis videtur ſufficere ſi abſens ſufficienter ſit requiſitus, ad hoc vt poſſit ferri ſententia, licet non ſit inuentus, vt extra de do. & cont. cauſam, extra de cler. non reſcid. ex tuæ arg ad hoc. 7. q. 1. præſentiũ. C. de iud. properandũ. § & ſi quidẽ. ff. de eu. ſi ideo, & l. ſi dictũ. § ſi præſen-

Snĩa lata cõtra eum ad quẽ citatio nõ puenit, an valeat.

diuit. ff. de in inte. reſt. l. pen. & vlt. Hoc tñ certũ eſt, ꝙ ſiue peruenerit ad eum citatio, ſiue non: ſi probauerit iuſtam cauſam abſentiæ, retractatur id quod factum eſt, vt extra de ſent. & re iud. cum Bertholdus. Ioan. Hoc teneas ꝙ ſufficit ſi citetur aduerſarius publicè ad domum vbi conſueuit morari, vt extra de do. & contu. cauſam. & c. vlt. & ſi non veniat li. non cont. fiat miſſio in poſſeſſionem. vel excommunicabitur, vt extra vt lite non conteſt tuæ. lite vero conteſt. 3. ad ſententiam proceditur, vt C. de iud. properandum. §. & ſi quidem. & §. ſin autẽ. & ſi poſtea veniat aſſignando iuſtam cauſam abſentiæ, retractabitur quod factum eſt, vt ext. de ſent. & re iud. cum Bertholdus B.

3 Hoc intellige vt not. ext. de dolo. put. & đ ap. ſæpe & c. ꝑtuas. & not. Ho. in ſum. de iud. §. idẽ & poſt 5. q. 1. ſed ſi. Arc.

c ¶ Cauſam] Ideſt, pœnam.

d ¶ Dabunt.] Ideſt, pœnam.

ABſente.] CASVS. Quæſitum fuit ab Eleutherio, an abſens poſſit accuſari & an abſens poſſit per epiſtolam accuſare. Et reſpondet ꝙ nõ: ſed reo præſente & voce propria, & in ſcripturis: niſi in caſibus exceptis.

e ¶ Difficile.] .i. non, vt 2. q. 6. biduum. vel difficile .i. vix: quia in caſibus fit accuſatio ſine inſcriptionis vinculo, vt no. 2. q. 8. in prin.

OMnia.] CASVS. Quæſitum fuit vtrum teſtes recepti contra abſentem, vel ſententia lata contra abſentem ũaleant? Et reſpondet quod non quia nulla lex damnat abſentem.

f ¶ Abſentes.] Non per contumaciam, & in caſibus exceptis in ſum. 10.

g ¶ Aguntur.] Nota etiam ꝙ geſta, quæ fiunt abſente altero, non valent, vt inſ cad. chartæ. & ſup. ea caueant.

a ¶ Addi-

Digitized by Google

tur: quoniam abſentem nullus, addicit [a], nec ulla lex mandat.

Item Marcellus Papa ad Maxentium, epiſt. 2.

¶Non iudicetur, qui præſentialiter non accuſatur, vel conuincitur. C. V.

NOn oportet quenquam iudicari, uel damnari; priuſquam legitimos habeat præſentes accuſatores, locũque [b] defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Item Damaſus ad Stephanum archiepiſcopum, epiſtola 3. cap. 8.

¶De eodem. C. VI.

Anſ. l. 2. c. 39. Iuo p. 6. c. 347.

HAbetur quoq; in decretis ſanctorũ patrum ſancitũ, non fore canonicum quẽquam ſacerdotum iudicare, vel damnare; antequam accuſatores canonicè examinatos [c] præſentes habeat, locumq; defendendi accipiat, id eſt in ducias [d] eccleſiaſticas ad abluenda crimina.

[*Idem Damaſus ibidem continenter.*

PALEA. C. VII.

Anſ. & Iuo ibi. † *al. prima*

NEc extra propriam α fiat prouinciam primo† diſcuſſionis accuſatio, ſine Apoſtolica præceptione; cui in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri: quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in qua & Imperialiter pariter ſtatuta concinunt. Criminum, inquiunt, diſcuſſio ibi agenda eſt, vbi crimen admiſſum eſt. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri. Et alibi in canonibus præcipitur: [Quæcũq; negocia in ſuis locis, vbi orta ſunt, finiẽda ſunt.] & reliqua talia, & his ſimilia: ſalua tñ in omnib. Apoſtolica Auctoritate, ut nihil in his definiat, priuſquã ei placere cognoſcat, qua omnes ſuffultos eſſe oportet.

Cod. vbi de cri. agi opor. l. 1. & in cod. Theo. l. 9 tit. 1. in expoſitione legis x.

α¶Propriam.] *Sic eſt emendatum ex epiſtola ipſa, Anſelmo & Iuone. Antea legebatur*, Nec extra patriam fiat prouincia. *Addita autem & nonnulla ſunt ex epiſtola.*

Idem ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 6.

¶De eodem. C. VIII.

Anſ. l. 3. c. 57. Iuo p. 6. c. 348.

QVi accuſare alium elegerit; præſens per ſe, & non per alium accuſet, inſcriptione videlicet præmiſſa [e]. Neque vllus unquam iudicetur, ante quam legitimos accuſatores præſentes habeat, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Et in Vuormacienſi, c. 42.

Itam ex concilio Toletano 6. c. xi.

¶De eodem. C. IX.

Burc. l. 16 c. 5. † *al. quiſquis* † *al. dedicetur*] *al. deputetur.*

DIgnum eſt, ut innocens [f] vita nulla maculetur pernicie accuſatorum, ideo ſi quis† à quolibet criminatur, non ante accuſatus ſupplicio detur, quàm accuſator præſentetur, atque legum, & canonum ſententia exquiratur. Quod ſi indigna ad accuſandum perſona inuenitur, ad eius accuſationem non iudicetur: niſi β ubi pro capite regiæ maieſtatis cauſa verſatur.

β¶Niſi.] *Hæc ſunt addita generali.*

Item Bonifacius Papa ad Gallos, epiſt. 2.

¶Sententia feriatur, qui cauſæ ſuæ negligit adeſſe. C. X.

Anſ. l. 3. c. 38. Burc. l. 1 c. 161. Iuo p. 5. ca. 271. & par. 6. c. 338.

DEcerni-

a ¶ Addicit] Ideſt punit.

NOn oportet.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ nullus debet damnari niſi legitimi appareant accuſatores, & præſentes: & tunc locus defendendi accuſato præbeatur, ideſt, induciæ dentur ad delenda crimina. Idem dicitur in ſeq. cap.

b ¶ Locumque.] Ideſt inducias, vt inf. c. prox.

c HAbetur.] ¶Examinatos.] Hoc cum ſint ignoti, vel ſuſpecti, vt 2. q. 7. q̃rendum.

d ¶ Inducias.] Argu. ſentẽtiam non valere niſi præceſſerint legitimæ induciæ. ext. de dil. dilecti. & 5. q. 2. vocatio.

QVi accuſare.] CASVS. Dicitur hic ꝙ qui vult alium accuſare, debet præſens hoc facere, & nõ per procuratorem, vt reo reſeruetur copia defendendi.

e ¶ Præmiſſa.] Inſcriptio enim ſemper p̃cedit accuſationem 1. vt ext. de acc. qualiter 1.

DIgnũ.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ non debet aliquis accuſari niſi præſens fuerit accuſator: qui examinari debet, ſi eſt idoneus ad accuſandum.

1 De hoc nouo. 2. q. 8. in ſum.

f ¶ Innocentis.] Sanctius eſt enim nocentem impunitum relinquere, quàm innocentem condemnare, vt ff. de pœ. abſentem.

DEcernimus.] CASVS. Maximus Valentinæ ciuitatis epiſcop' fuit de multis criminibus accuſatus poſt litem conte. multoties citatus non venit, ita quod cauſa nõ poterat terminari. præcipit ergo Papa epiſcopis Galliæ, vt ante Kalendas Nouẽbris ſynodo congregata illum citent. & ſi venire noluerit, ferãt ſententiam in illũ tãquã in contumacem: nec curent ſi omnia deli

Digitized by Google

ćta non comprobentur, cum per ſuam contumaciam videatur de omnibus confiteri. Quidam tamen dicunt ꝙ iſte fuerat infamatus, & procedebatur contra eum in modum inquiſitionis. Sequens c. planum eſt.

appellauit ad ſed. apo. ſed impediebatur appellationem proſeqni, vnde Papa ipſũ archiepm reprehendit, & præcipit ei, ꝙ ſi poſt excommunicationem ſuam appellationem voluerit proſequi nullus eius iter impediat.

g ¶ Monemus.] i. mandamus. 2. q. 1. notum ſit. 28. q. 1. ſic enim.

mus † [a] veſtram† debere intra prouinciam eſſe iudicium, & congregari ſynodum ante diem Kalendarum Nouembrium: vt ſi adeſſe voluerit [b], præſens, ſi confidit, ad obiecta reſpondeat: ſi uero adeſſe neglexerit, dilationem ſententiæ [c] de abſentia non lucretur. Nam manifeſtũ eſt [d], cõfiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi [e] ſe occaſione non utitur. Nihil enim intereſt, utrum in præſenti examine non omnia α [f], quæ dicta ſunt, comprobentur; cum ipſa quoque pro † confeſſione procurata toties conſtet abſentia.

† *al. Decreuimus.*
† *al. veſtrum.*
† Antea legebatur. *profeſſio ex procurata.*

α ¶ Non omnia.] *In originali, & apud cæteros collectores, & in vno peruetuſto Gratiani codice eſt*, omnia: *quia idem ſenſus elicitur, & adeſt gloſſa, non eſt mutatum.*

Item Fœlix Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2.

¶ Abſentes nec accuſari, nec iudicari poſſunt. C. XI.

ABſente aduerſario non audiatur accuſator, nec ſententia, abſente alia parte, a iudice dicta ullam obtineat firmitatem †.

& in capit. Hadriani c. 4. Poly. l. 5. tit. 1. Anſ. l. 3. c. 7. Iuo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331. Pann. l. 4. c. 54.

† Concor. tex. in l. abſentẽ. ff. de pœn & in l. ſeruũ. §. publice. ff. de procura.

Item Nicolaus Papa Gallioni archiepiſcopo Seneñ †.

† *al. Senonenſi*

Altera parte abſente, diffinitiua non feratur ſententia. C. XII.

REuera iuſtus mediator non eſt, qui uno litigante, & altero abſente, amborum emergentes lites decidere non formidat. His ita præmiſſis, uolumus & Apoſtolica auctoritate monemus [g], vt ſi pſbyter, de quo agitur, poſt excommunicationem [h] ſuam, Apoſtolicam ſedem adire voluerit, nullus iter eius impedire præſumat.

Sententia habetur in epiſ. Nic. ad epos, qui in Conuicinũ conuenerant, nuper impreſſa.

Item Zepherinus Papa ad epiſcopos Siciliæ. epiſt. 1.

¶ In abſentem non eſt ferenda ſententia. C. XIII.

ABſens vero nemo iudicetur: quia & diuinæ, & humanæ hoc prohibent leges.

Niſi fuerit abſens ex cõtumacia. Pro præſenti namq; eum contumacia [k] haberi facit.

5. q. 8. c. 1. Burc. l. 16. c. 19. Anſ. l. 3. c. 62. Iuo. p. 5. c. 243.

Item Nicolaus Papa Gallioni Senenſi † *archiepiſcopo.*

† *al Senonenſi.*

¶ De eodem C. XIIII.

INdicas Her-

a ¶ Decernimus.] Quidam ponunt caſum ſic, ꝙ eps iſte fuit infamatus: & Papa committit iſtis, vt in modũ inquiſitionis procedant, & ſi nõ venerit, vt ſe purget, vel ſi defecerit in purgatione, videtur cõfiteri de crimine. vñ poteſt cõdemnari, vt extr de ſi. de hoc & c. inſinuatum. Vel intelliges ꝙ hic fuit lis conte ſicut in sũma intellexi hoc. Vel non loquitur de diffinitiua ſententia, ſed de ĩterlocutoria, vel excommunicatione 1, vel miſſione in poſſeſſionẽ. Vr̃ tñ ꝙ etiam lit. non conte. ferri poſſit diffinitiua ſnīa, ſed non de crimine, ſed depoſitionis pro contumacia, vt videtur colligi extra de do. & cont. veritatis. Ioan.

1 Pro iſto intellectu facit qđ not. ſup. q. prox. ca. 1. in gloſ. ſed pro contumacia: ſed hunc intellectũ nullum puto. Archid.

b ¶ Voluerit.] Maximus Valentinæ ciuitatis epiſcopus.

c ¶ Snīæ.] Ferendæ cont. ff. de pœ. abſentem. illud & in leges.

d ¶ Manifeſtũ eſt.] præſumptiue, vt ff. de re iud. cõtumacia. §. 1. ſic 34. q. 3. de illicita in fi. Sed vr̃ ꝙ ſemper liqueat de cauſa, quia aut probat actor quod aſſerebat, & tunc condemnandus eſt reus, aut non probat, & tũc eſt abſoluẽdus reus, vt 6. q. vlt. auctor. Reſpond. iſtud obtinet cum vterque eſt præſens, & præterea quod reus abſoluitur, non procedit ex eo ꝙ de cauſa liqueat, ſed quia partium iura sũt obſcura, & in dubio fertur ſentẽtia pro reo, ut inſt de interdi. §. commodum. extra de fid. inſtru inter. in fi. nam quãque actor probat intentionem ſuam, & tamen iudici non liquet de cauſa ff. de re iud. l. Pomponius.

Sententia in dubio fertur pro reo.

e ¶ Purgandi.] Ideſt, oſtendendi innocentiam ſuam, vel cauſam abſentiæ:

f ¶ Non omnia.] Dum tamen illa, quæ probata ſunt, ſufficiant ad condemnationem, & omnia ſimul objiciãtur, vt 23. diſt illud Arg. inf. ea. q. 10. placuit.

REuera.] CASVS. Quoniam conqueſtus fuit de quodam presbytero abſente forte ex iuſta cauſa coram Gallione archiepiſcopo, qui teſtibus receptis ſententiã contra eũ abſentẽ tulit. & quia ſentẽtiæ parere nolebat, dictus archieps excõmunicauit eum, quare ſacerdos ille enim. & no. ſup. 2 q. 7. ſicut inquit.

h ¶ Poſt excõicationem.] Nota, ꝙ excommunicatus appellat. arg. extra de ſententia excom. per tuas.

i ABſens.] Niſi fuerit.] Hæc verba ponuntur in auth. vt omnes obe iu. §. ſi vero: coll. 5.

K ¶ Contumacia.] Sic extra de teſti. in nomine dñi.

INdicas.] CASVS. Hermanus eps fuit furioſus, quod conſtabat apoſtolico, q poſtea homicidium vel aliud ſcelus commiſit, de quo cum ſæpe corã Gallione archiepo accuſatus fuiſſet, appellauit ad Papam. Archieps autem indignatus rogauit Papam, vt de crimine cognoſceret, & ipſum condemnaret. Nicolaus vero dicit, ꝙ non poteſt facere tribulationibus. ſ. qa Hermannus erat abſens,

Digitized by Google

ſens, & quia non dixerat ei qui fuerunt illi exceſſus ſuper quibus accuſabatur. nec vtrum tempore delicti fuerit ſanæ mentis, vel non, & ideo donec iſta probentur, potius eſt ſibi compatiendum, quàm ſit ſnīa feriendus.

a ¶Hermannum.] Iſte in furore occiderat hominem.

b ¶Quia.]

poteo perceperunt 2. large enim ſumitur viſus, ut ibi, Guſtate & videte. & legitur in Exodo, Videbant voces, idest, audiebant, vnde ſi auditu aliqui conſtituti ſunt de aliquorum fornicatione, bene poſſunt de hoc teſtificari, extra de teſtib. præterea. & q̄ de auditu recipiatur teſtimonium, patet extra de teſti. cum cauſa. nam ſufficit qualitercunq; aliqd ſciatur. 22. q. 5 hoc vi. Si ergo aliquis eſt mutus, dū tñ audiat, & ſcribere ſciat, bene teſtificatur, ut C q teſta. fac poſſ. diſcretis. Similiter cæcus teſtificatur, ſi uoces contrahentium hēt notas. Nec obſtat ſi dicas, q̄ cęcus poteſt in voce decipi, vt 27. q. 1. nec aliqua. nam in viſu poſſumus decipi, vt 31. q. 1. q̄uo. & in tactu. 34. q. 2. in lectum.

2 Sequitur Ale de I u o in l bene ad cognitione coln. 6. & ſi cer. pet.

Mutus & ſurdus teſtificari pōt.

† al. Herimannū.

mannum † [a] epiſcopū ſuper quibuſdam frequēter fuiſſe accuſatū: pro quibus (quia [b] ex parte ipſius, perſona deeſt) nos vni parti ad diſcrimen alterius credere ꝓculdubio nō poſſumus: quamuis [c] nec vſq; adhuc, qui fuerint [d] illi exceſſus, dixeris, nec vtrū [e] ſanæ mētis erat idem antiſtes, necne, cum ipſos exceſſus perpetrabat, euidenter oſtenderis [f], ſatiuſq; arbitramur, quamlibet interim infirmitatē ad pęnam peccati, quam ad ipſum pertinere peccatum, cui magis conſulendum [g] ſit, & compatiendum, quàm puniendum, vel aliquo modo feriendum.

Item Calixtus Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2.

¶Teſtes non dicant teſtimonium, niſi de his, quæ præſentialiter, & veraciter nouerunt. C. XV.

Burc. l. 1. c. 171. Anſ. li. 3. c. 55. Iuo p. 5. c. 289. Pann. li 4. c. 93.

TEſtes per quamcunq; ſcripturam [h] teſtimonium nō proferant, ſed præſentes [i] de his, quæ nouerunt, & viderunt [k] veraciter teſtimoniū dicant. Nec de alijs cauſis, vel negocijs dicant teſtimonium, niſi de his, quæ ſub præſentia [l] eorum acta eſſe noſcuntur.

De his ēt, qui audierunt [m], ſi ad hoc cōuocati ſunt, in ciuili cauſa teſtimoniū dicere poſſunt, vt in Authēticis

K ¶Nouerūt] Ergo de ijs, quæ pupillus vidit, nō poteſt eſſe teſtis, quia hæc ætas ignorat quid videat. C. de falſa mo. l. 1. 3.

l ¶Præſentia] Dum tamen intelligant, nā aliter non dicuntur pſentes, vt ff de verb. ſigni. ſi coram.

3 Sed cōt. de conſec. d. 3. placuit de infantibus. &c. ſeq. ubi de hoc 37. d. relatum. Ar.

b ¶Quia.] Prima eſt.

c ¶Quamuis.] Secunda ratio eſt.

d ¶Fuerint.] Et ita non tenebatur venire, ut 5. q. 2. ſi primates.

e ¶Nec vtrum.] Tertia ratio eſt.

f ¶Oſtenderis.] Archieps bene fatebatur, q̄ qnq; fuerat furioſus, ſed tñ dixit eum modo eſſe ſanū, & in ſanitate occidiſſe hoīem, alias tenetur ille potius probare, qui dicat aliquē in furore peccaſſe, vt extra de ſucceſſ. ab inteſt. cum dilectus. & C. de codi. l. non codicillos.

g ¶Conſulendum.] Q. d. ſatis ipſo furore punitur. ſic ſup d. 5. baptizari. ff. de offic. præſid. diuus. iudex tamen diligentiſſime inquiret, an fuerit furioſus: quia multi ſingunt furorem, ut ſic excuſentur, ut ff. de cur. fur. obſeruare. & infra ea. hortamur.

TEſtes.] CASVS. Hoc c. introducitur pro alia parte quæſtionis, ſcilicet quod non debet quis teſtificari contra abſentem. Dr̄ ergo hic per Bene. q̄ Calixtus fuit interrogatus vtrum in cauſa criminali teſtes abſentes poſſent teſtificari per ſcripturam? & reſpondet q̄ non, ſed præſentes dēnt dicere veritatem de ijs quæ viderūt, & nouerunt, & non de alijs negociis niſi de his, q̄ ſunt acta in eorum præſentia. Poſſet etiam hoc intelligi in qualibet cauſa, quia ſemper debet eſſe p̄ſens ille contra quem inducuntur teſtes. Vnde teſtes abſentes non poſſunt per ſcripturā teſtificari, ſed in præſentia partium.

h ¶Scripturam.] Nunquid literæ epiſcoporum non valeant? Non inferendo teſtimonio, quia teſtibus, non teſtimoniis credendum eſt, ut extra de cohab cle. & mul. tua. De hoc notaui. inf. 11. q. 3. curæ 1. arg ff de cuſt. reo. diuus. aliàs extra iudicium ſecus eſt, ut 11. q 3. curæ 71. diſt extraneo.

1 Adde q̄ð not. 12. q. 6. ſtatuēdum. in glo. inſtīm, &c.

i ¶Sed præſentes] Fallit ff. de iureiur. ad perſonas extra de teſt. ſi quis teſtium.

i ¶Sed præſentes.] In cauſa criminali ſemper teſtes erunt præſentes, ſed in ciuili ſeruetur cōſuetudo regionis, vt ff de teſti l. 3. in ſi.

K ¶Quæ nouerunt & viderunt.] idest, aliquo ſenſu cor-

Non intellige præſentem, prout ponitur 16. q. 3. poteſt. ſed intellige præſentem ſiue in eadem domo, ſiue alibi ſit, dum tamen audiri poſſit, ut ff ad Syl. l. 1. §. eo. teſto.

DE HIS. CASVS. ſup in c. teſtes. dictum eſt, q̄ teſtes teſtificantur de iis, quæ viderunt & nouerunt. Nunc autē vult oſtendere caſus in quibus etiam de auditu ferunt teſtimonium, ſi uocati ſunt ad hoc: ſed certè ſi bene inſpiciatur. in l. ſeq. non eſt teſtimonium de auditu propriè. ſed de confeſſione facta in oculis eorum, qui ad hoc vocantur.

m ¶Audierunt.] Plures poſſunt notari caſus ubi ferē teſtimoniū de auditu. Vnus hic. Alius cū probat uoluntas obmuteſcētis vt 26. q. 6 qui recedunt & c. his qui Alius in matrimonio, vt 35. q. 6. de parentela. Alius in probatione periurii. 22. q 5. c hoc videtur. Alius in memoria facti operis, ut ff. de proba. ſi arbiter. Alius extra de teſti. præterea. & extra eo. tit. cum cauſam. Sed certè non concedo, q̄ alicubi ſit teſtimonium de auditu, niſi vbi teſtatur quis q̄ ſic audiuit recitari a maioribus, ut dicitur extra de teſti. quoties & hoc tamē contingit in matrimonio, & in memoria facti operis, licet hodie circa matrimonium illud ex parte ſit immutatum ext. de teſtib. licet 2. niſi quis velit dicere ibi ideo eſſe teſtimonium de auditu, quia melius in talibus comprehendimus per auditum q̄ per viſum. Vnde ſi duo intereſſent contractui, quorum unus eſſet ſurdus, & alter cæcus, unus audiret uerba contractus, alter uideret numerare pecuniam, per illos fortè non probaretur contractus, quia ſingulares extr. de elect. cum dilecti. Sunt tamen hic alia duo ſpecialia, ſ. quod valet confeſſio extra ius ſicut & alibi. extra de exceſſ. prælat. quàm ſit graue & in alio caſu quando quis confitetur ſe debere pecuniam cauſa adiecta, vt C. de non nu pec. generaliter. in caſu qui habetur de ſecūda cautione, quam mulier poſt biennium emiſit. C. ad Velle. ſi mulier, & gñ aliter dicūt quidam ualere confeſſionem factā extra ius, ubi teſtes interſunt rogati. Itē aliud ſpeciale eſt hic q̄ nō ualet teſtes niſi ſint rogati, & iidē requirunt in teſtamētis, & in

Teſtimoniū de auditu ſępe admitti ē.

Confeſſio ext ius qnq; ualet.

Teſtes an debeāt eſſe rogati.

cous-

Digitized by Google

coll.vij.tit.de teſtibus,legitur. ¶ *Si debitum ſcriptum ſit, & probatio ſolutionis proferatur à litigantibus per teſtes ſine ſcriptura; tunc ſuſceptibilem eam apud iudicem eſſe volumus, dum ad hoc ipſum teſtes aſſumantur, vt per hi beant teſtimonium pro facienda ſolutione, aut pro memo ria*[a] *alicui iam factæ ſolutionis, & pro cōfeſſione*[b] *eius, qui pecunias accepit. Hac autem inania, & ex tranſitu perhibita teſtimonia (vt ſi propter aliud opus aduenien audiuit aliquem dicētem ſe accepiſſe ab aliquo aurum, aut debere alicui) nulla ratione valere cenſemus.*

& Nouella 90. non iiſdem omnino verbis,

Simul autem neceſſe eſt vt videant. Quòd ſi alius vno, alius alio tempore viderit, diuerſitas temporum, eorum teſtimonium non admittit.

Vnde Leo Papa.

¶Non admittuntur ad teſtimonium, quos non eodem tēpore negocio interfuiſſe conſtiterit. C. XVI.

NIhilominus quoq; puniendi[c] ſunt teſtes, qui ad calumniam aliquid teſtificantur, nec eorū voces tanquam plurium admittuntur, quos temporum[d] quidem diuerſitas ſimul[e] interfuiſſe prohibuit.

Item Ambroſius in libro de Paradiſo, c. 10.

¶Ad ſeriem geſtorum teſtis ex ſuo nihil adijciat.

C. XVII.

PVra[f], & ſimplex æ[g] teſtimonij ſeries intimanda eſt. Plerumque teſtis, dum aliquid[h] ad ſeriem geſtorum Anſel.li.3.c.58.

1 Hoc eſt falſum, vt C. de codicil. l. ult. §. fin.

codicillis 1. C. de teſt auth. rogati & in matrimonio vt vſ 30. q 5. noſtrates. & in diuortio ff. de diuor. l. nullum. aliàs non requiritur quod teſtis ſit rogatus, ut inf. prox. cauſa q. 3. ad ſi lo. conſueuit generaliter dici, & eſt uerum, ꝙ confeſſio extra iudicium non præiudicat niſi cā adijciatur, ut confiteor me tibi debere cētum ex cā mutui, vt C. de non nu. pec. l. generaliter. B. & ſcias ꝙ omnes iſti teſtes rogati dicuntur intereſſe, quia rogati ſunt audire, licet ad aliud venerint, ut ff. de teſt. hęredes palā. auth. tamen, generaliter. videtur dicere quod teſtes debeant eſſe rogati, vt C de teſta. authen. rogati. ſed hoc uerum eſt cum contractus eſt in ſcriptis.

SI DEBITVM. CASVS. Debebat alicui qs pecuniā p ſcripturam tempore ꝑcedente in præſentia teſtium pecuniam ſibi ſoluit, vel cōfeſſus fuit ſibi eſſe ſolutā, quęſitum fuit ab Imperatore, an ſolutionem illam, vel confeſſionem poſſit probare per teſtes, qui interfuerunt? Et reſpondet ꝙ ſic, ſi ad hoc fuerunt vocati, alioquin non. idem eſt in eo caſu qn̄ debitor confiteatur ſe debere pecuniā creditori, ſcilicet ut teſtes ad hoc probandum non ualeant, ſi ad hoc non fuerunt uocati.

a ¶Pro memoria.] Tres hic ponit caſus, ꝙ teſtes rogati poſſunt teſtificari, vel pro ſolutione quam uoluit facere creditori debitor, vel pro ſolutione ei facta, vel pro confeſſione creditoris.

b ¶Confeſſione] Immo magis eſt pro debitore confeſſio creditoris, quam ſi ſit ei redditum inſtrumentum 2. C. de ſolu. pecuniæ.

2 Super hoc videas quod le. & no. ſu. 76. diſt. cap. hunc numerū. Archid.

SIMVL. Hæc eſt 3. pars, in qua probat, ꝙ teſtes debent ſe concordare, & nil falſū admiſcere, & hoc probat per tres aucto. lo. de Fan.

CASVS. Supra in c. teſtes dictum eſt, ꝙ teſtes debent ferre teſtimonium de iis, quæ uiderunt. Dicit hic Gratianus, ꝙ ſimul videre debent: & ſi diuerſis temporibus viderunt, non ualet eorum teſtimonium.

NIhilominus quoq;] CASVS. Quæſitum fuit a Leone qualiter puniendi ſunt teſtes, qui falſum teſtimonium dicunt? Et reſpondet quod puniendi ſunt ſicut accuſatores qui calumniantur, nec voces eorū ſunt audiendæ tanquam plurium, qui diuerſis temporibus aliquid uidiſſe teſtantur.

c ¶Puniendi] In criminali punitur teſtis capitali pœna. 33. q. 5. hæc imago. hoc ſecundum leges ueteres, ſm canones infamis eſt. 6. q 1 quicunq; 22. q. 5. ſi quis. ſed ſecundum legem accuſatur de crimine falſi. ff. ad leg. Corn. de fal. eos qui. Non obſt ff de iis qui no infa. Lucius. extra de ord cog. cum dilectus. quia ibi non eſt ſententia lata contra teſtem.

d ¶Quos temporum] Simile 4. q. 3 in teſtibus. C. de eo. l. ult. §. vlt. ſi. C de teſta ſi unus.

e ¶Simul.] Quidam dicunt hoc tenere in iis, quæ non niſi ſemel cōmittuntur, ut homicidiū alicuius, ſed ſi ſæpius aliquid poteſt committi, ibi non nocet temporum diuerſitas, ſed eis obijcitur de Suſanna 2. q 6. §. itē Daniel, ſed illi reſpondent, ꝙ ideo fuerūt illi teſtes reprobati, quia dixerunt ꝙ in eadem hora, & in diuerſis lo-

cis

cis commiſſum eſſet adulterium, ſed non poterat committi in eadem hora, & in diuerſis locis, & hoc dicunt ꝑ expreſſam ſimilitudinem, & non ꝑ identitatē: nā reuera aliud eſt adulterium quod hodie fit, aliud quod cras, ſed eſt ſimile illi, quod non concedo, cum ſinguli ſint in ſuis dictis ſingulares. Si tamen aliquē actū continuū viderent aliqui, licet diuerſis horis, videtur ꝙ teſtimonium teneret, ut ſi ſucceſſiue in uno foramine viderunt aliquos fornicari 3. Vel ſi aliqui uolunt teſtari ꝙ aliquis excōicatus celebrauit, & unus audiuit finem miſſæ, alter principium, hoc caſu concedo eos bene teſtari de una re propter continuationem actus, ſicut ꝑ cōtinuationem poſſeſſionis una dicitur præſcriptio, licet facta ſit a diuerſis perſonis. 16 q. 3. § poteſt 4. uerſ. quòd ſi ab eo. ſicut etiam unus dicitur proconſulatus, licet diuerſæ pſonæ ipſum exercuerint, ut ff. de off. proconſ. meminiſſe. Item quid ſi conueniant in tempore, ſed diſcordant in officiis? vnus dicit de miſſa, alter dicit de veſperis? Eadē eſt quæſtio ſi uis probare ſolutionem decimæ, & unus dicit frumentum ſolutum, & alter dicit fabam. Et reſpon. ꝙ non ualet teſtimonium: quia omnes ſunt in ſuo teſtimonio ſingulares, vt extra de elect. cum dilectus. diem forte non tenetur teſtis exprimere, ſed menſem, ut ſup. 2 q 8. libellorum.

3 Vide latè de hac qo. Iac. But. in l. ſi. C de teſt. Cyn. & Pet. in l. teſtium eo. tit.

4 Melius §. pſcriptionū. ver. qđ ſi ab eo. Arch.

PVra] CASVS. Quæſitum fuit ab Amb. ſi teſtis admiſcet uero aliquid falſitatis, an eius teſtimonium valet? Et reſpondet ꝙ non: quia pura & ſimplex eſt teſtimonium teſtes intimanda.

f ¶Pura.] idest, ſine dolo.

g ¶Simplex.] Qualiter hoc intelligatur, dixi 4. q. 3. in teſtibus.

h ¶Aliquid.] Ar. vtile ꝑ inutile vitiari, vt 12 q. 2. ſi quos

de

Digitized by Google

de ſeruis ſu.d.37.ſi quid veri 1 Sed contra.ff.de exc.tu. qui teſtamento.ſup.diſtin.9 ſi ad ſcripturas.Sol.vtile per inutile vitiatur, ubi in iure inuenitur expreſſum. aliàs non arg.15.q.3.§.cum autem.

a ¶Adijcit.] Vel ſubtrahit, ut 5. q.ult. presbyteri.extra de

ABſens.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ abſens non poteſt accuſare, vel accuſari per procuratorem, nec teſtis affinis recipitur.

c ¶Nec affini.] Sup.ead.q.5.ſimiliter 2.

NISI. CASVS. Excipit Gratianus vnum caſum in quo abſens poteſt accuſare per procuratorē, vt illuſtris perſona in crimine iniuriarum.

ex ſuo adijcit [a], totam teſtimonij fidem partis mendacio decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum [b] eſt.

α ¶Simplex.] *Integer locus B. Ambroſii eſt*. Pura, & ſimplex mandati forma ſeruanda, vel teſtimonij ſeriès intimanda eſt.

Item Fœlix Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2.

¶Abſens per alium nec accuſare, nec accuſari poteſt. C. XVIII.

Poly.l.5.tit.1. Iuo p.5.c.248. & p.6.c.331.

ABſens per alium accuſari, aut accuſare † nō poteſt, nec affinis [c] teſtis admittitur.

† Adde te.in l.polla. C.de his quib. ut indig.

§ *Niſi in crimine iniuriarum, in quo illuſtris perſona et per procuratorem [d] intendere, & excipere poteſt ſeruatis cæteris ſolemnitatibus, vt Cod.tit de iniuriis, l.vlt.*

Item Pelagius Papa Sindulæ β magiſtro militum.

β ¶Sindulæ.] *Iuo p.8.c.67. refert aliud quoddam caput epiſtolæ a Pelagio ad Sindulam magiſtrum militia ſcripta.*

¶Reo [e] abſente libellus accuſationis fruſtra offertur: C. XIX.

CHartæ, quas dedit nobis Lucidius, ſi illo tempore aduerſarius ipſius illic præſens fuiſſet, validæ erant. Sed quia aduerſario abſente [f] geſta, quæ nobis recenſuit, facta leguntur, talia leges non recipiunt.

Idem Decorato patricio.

¶Teſtes corporaliter præſtito iuramento teſtimonium dicant. C. XX.

HOrtamur, vt ſub timore Domini conſuetā conſcientiæ veſtræ ſinceritatem in hoc quoq; negotio conſeruantes, omnem perſonis, quæ veritatem cauſæ iſtius ſcire poſſunt, faciatis amputari [g] formidinem, & veſtris præſentari [h] conſpectibus, tactis ſacroſanctis Euangelijs, prębito etiam legaliter ſacramento, quæ in veritate rerū nouesunt [i] †, profeſſione ſuæ teſtificationis aperiant, vt patefactis omnibus, quæ ſecundum leges, & iuſtitiam cēſenda ſunt cognoſcatis, & competentem † legibus, & veritati terminum detis.

† *al. conuenientē.*

Item Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopo.

¶Accuſator, & accuſatus ſimul debent adeſſe. C. XXI.

NEceſſe eſt ſecundum ſacrarum ſcripturarum documenta, ac ſecundum iuſtitiæ tramitem, & accuſatū & accuſatorum ſimul adeſſe, & vnam partem, quanta-

d ¶Per procuratorem.] De hoc dixi ſup.2 q.6 ſi quādo.

e ¶Reo.] Hæc rubrica eſt falſa, quia non intelligitur de libello accuſationis, ſed de libello atteſtationum.

CHartæ.] CASVS Quidam accuſatus fuit, uel conuentus corā Sindula magiſtro militum Dñi Papæ. In abſentia autem rei ſunt teſtes recepti, reus ſtatim cū ſciuit, appellauit ad Papam. Sindula vero miſit atteſtationes Papæ per Lucidium accuſatorem actorē: quas cum audiuit a Lucidio fuiſſe receptas abſente reo, dixit eſſe inualidas.

f ¶Abſente.] Sup.2.q.1.in primis.ext.de teſt. in nomine Domini. & capit. de cætero.

HOrtamur. CASVS. Pelagius commiſit quandam cauſam Decorato patricio. hortatur ergo vt ſicut cōſueuit, ita pure procedat ſuper hoc negotio, & faciat a teſtib. qui veritatē illius cauſę nouerunt, omnem formidinem amputari, ut præſtito ſacramēto dicant teſtimoniū ueritatis, & omnib. patefactis cauſam decidat

g ¶Amputari.] Hic eſt ar. ꝙ iudex pręſtabit ſaluūconductum & ſecuritatem teſtibus. extra ut lit non cont. accedens, & de elec. bonę memoriæ ext. de app. ex parte. 23 q.2. ſiue.

h ¶Præſentari.] Sic ſup. ea. teſtes.

i ¶Nouerūt.] Teſtis enim pro vtraque parte teſtabitur 14.q.5.non ſane, & iurabit, quòd nihil falſitatis dicet 2.q.2 nullam.

NEceſſe.] CASVS. Hincmarus quæſiuit a Nicolao, vtrum reo abſente ſit accuſator audiendus? Et reſpondet, quòd non: ſed vterque debet eſſe præſens, &

1 Et ſup.q.1. rōne, vbi videas. & c.dominus vbi vide ar. p, &c. Vtile per inutile qnque vitiatur,

2 Adde an & qñ admittuntur Bar. not. in l.qui teſtamento. ff. de auct. iu & in qui teſtō. ff. qui ma. acc. poſſ. Teſtibus eſt præſtanda ſecuritas.

† Iſte tex. ſolet allegari ꝙ notarius, vel teſtis nō dēt apponere ī actu ſuo niſi quæ vidit & nouit. Iſtam opin. tenet Pet. de Anc. in c. fraternitatis. extra de teſt. & Ale. de Imo. in l. ſi ex falſis col. vlt. C. de tranſ. de uerb. ſign. forus. §. vlt. argu. 11.q.3. quiſquis metu. 25. q.2. præſcriptione. 22.q.2. cum humilitatis, C. de teſtib. teſtium.

b ¶Addendum.] Quia non præiudicaret hoc alicui, ſi de hoc non iuraſſet, vt ext. de teſt. c. de teſtibus.

Digitized by Google

& quantæcunque auctoritatis ſit aliquis, ſic debet in iudicio audiri, vt alteri parti nullum præiudicium fiat.
a ¶Quantacunque.] Parilitas n. ſeruanda eſt in iudicijs, C. de prox. ſacr. ſcrin. in ſacris. lib. 12 ff. de arb. ſi cum dies, §. ſi arbiter. arg. contra ext. de dolo & cont. ex literis 1 & eſt ſimile. 1. q.

Quidam ſic ponunt caſum. Accuſo te ſuper pluribus criminibus ſimul, & eodem libello, & litem ſuper his omnibus conteſtor: licet in vno deficiam, tamen admittor ad ſequentia, licet iam ſim infamis, & hoc eſt ideo quia tempore lit. conteſt. ſui bonæ famæ, vt ff. de publi. iud.

1 Loquū in penis infere d.s in quib. deferuntur. 50. di. contumaces ex. de of. dele. paſtoralis, q̄d dic, vt nor extra de tranſ. e. vl. in gl pen. Arc.

1. teneamus. ſup. d. 9. ego. in ſententia & in iudicio nulli eſt deferendum: ſed in ſedendo, & in ſimilib. ſic. 2 q. 2. quiſquis.
b ¶Præiudicium.] ſic 11. q 3. ſi quis venero. C. de ſta. & imag. l 4.

cunque [a], & qualicunque prędita ſit auctoritate, ſic prorſus audiri, vt alteri parti nullum præiudicium [b] irrogetur.

QVÆSTIO X.

QVōd [c] vero deficientes [a] in primo capitulo non ſint admittendi ad ſequentia; ex concilio Carthaginenſi ſeptimo confirmatur, in quo ſic capitulo tertio ſtatutum legitur. Et Afric. c. 97.

a ¶Deficientes.] *In vulgatis codicibus legebatur*, teſtes deficientes: *ſed expuncta eſt, vox*, teſtes, *quæ abeſt a pleriſque vetuſtis codicibus. Quæ enim in hac quæſtione afferuntur, non ad teſtes ſed ad accuſatores pertinent. Et ſuperius initio cauſæ in propoſitione huius quæſtionis decimæ nulla eſt mentio teſtium.*

¶Qui in primo capitulo deficit, ad cætera non admittatur. C. I.

PLacuit, vt quotieſcunque clericis ab accuſatorib. multa crimina obijciuntur, & vnum ex his, de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cætera iam non admittantur [d]. Rab. in pę. c. 7. Burc. l. 2. c. 198 Iuo p. 6. c. 271. Pan. l. 4. c. 64.

Probare illud idem auctoritate Arelatenſis concilij ſecundi, in quo ſic c. 24. diffinitum eſt. Capi. l. 6. cap. 241. & Arelat. 2. c. 24.

¶Qui falſa fratribus obijciunt, vſque ad exitum non cōmunicent. C. II.

EOs, qui falſa fratribus capitula † obie- † *al. capitula.*

QVōd vero teſtes.] CASVS. Hic intitulatur decima q̄ō, quærit an deficientes in primo cap. ſint admittendi ad ſequentia capitula? Et reſpondetur quod non. Vnde quidam dicunt, vt Bene. quod qui deficit in maiori, vel minori, nō admittitur ad ſequētia, quia præſumitur caluniator, vt inf. ead. cap. 1. niſi in criminib. exceptis. in quib. quilibet admittitur ad accuſandū. Alij vero dicunt, q̄ nō admittitur ad accuſandum poſtea ad leuiora, ſed ad grauiora ſic. Sed primum cap. huius q̄ōnis indiſtincte loquitur, vnde verius dr̄ quod dicunt primi.

Accuſator d̄ficiēs in vno nō admittiẗ ad alia.
2 Ver. q̄ ſi forte. pōt n. quis de plurib. condemnari ſimul, vel abſolui. 2 q. 6 ſi quis ex pluribus.

e ¶Quod vero.] vbi quis ſimul de pluribus criminibus accuſat, ſi in vno deficiat, bene admittitur ad alia, vt ſup. 2. q. 1. in primis 2 dummodo non ſit calumniator, vt 2. q. 3 Paulum. nam & condemnatus proſequitur crimen, de quo inſcripſerat pendente accuſatione, vt inf. ea. q. p xi neganda 2. & ff. de publ. iud. is qui. §. illud. Sed capitula hic poſita loquuntur, vbi quis de calumnia conuictus vult accuſare aliquem, & deceptus fuit, ſecus ſi in promiſſione aliqua deceptus fuit, vt 2. q 3. Paulum. H. & alij diſtinguunt, vtrum defecerit in minori, vel maiori. ſi in minori admittitur ad ſequentia, alias non, vt 2. q. 1. in primis. In ciuilibus autem cauſis conuictus de calumnia, bene ad ſequentia admittitur, vt C. de inof. teſt. cum qui. inſtit de excu. tut. §. qui autem extra de appel. conſtitutus 2. Quidam dicunt, q̄ ſi quis accuſauit de pluribus criminibus ſimul, & conteſtatus eſt litem ſuper omnibus, licet in vno deficiat bene tamen admittitur ad ſequentia tanquam iam incepta Sed ſi tantum ſuper vno eſt litem conteſtatus, & deficit in illo, non admittitur ad ſequentia, quaſi ſuſpectus, ff de accu. ſi cui 6 q 1. quicunque. Tu diſtingue an ſit calumniatus vel non, vt dixi. tamen ſi quis primo egit criminaliter, ſiue obtinuerit, ſiue ſuccubuerit, poteſt poſtea agere ciuiliter. C. quando ciuilis actio criminali præiudicet, l 1.

PLacuit] CASVS. Quæſitum fuit in Chartaginienſi concilio ſi accuſatores cum obijciunt plura crimina. & in primo deficiunt, an ſint admittendi ad ſequentia? Et reſpondet q̄ non. Sequens §. patet. ſed ſequens c. non probat bene quod dicitur in § & c. præcedenti.

iud. is qui & 2. q. 1. in primis. ibi an grauiora, & c. Si autem te primum accuſo de vno crimine, & deficio, non admittor poſtea ad alia. Io. Sed certe mirum videtur de iſtis opinionibus. nam ſi litem conteſtatus eſt accuſator ſuper pluribus criminibus, publicatis atteſtationibus poſtea non admittitur ad probandum aliud, ſed ſi ſuper vno tantum litem conteſtatus eſt, & non probauit videtur calumniari, & ita non admittitur poſtea ad ſequentia, vt hæc capitula dicent, quæ in hoc caſu intelligunt. B.

d ¶Non admittantur.] Sed videtur, q̄ huiuſmodi exceptio non poſſit obijci poſt litem conteſt. vt ff. de adul. ſi maritus, §. præſcriptiones, maxime cum exceptio. ſ. tu es calumniatus, ſit dilatoria, quia tamen declinatoria eſt iudicijs q 6. § 1. quod ex hoc patet. nam ab alio adhuc accuſari poteſt. Reſpondet quidam, ſpeciale eſſe in adulterio, vt etiam peremptoriam ibi aliquis non poſſit obijcere poſt lit conteſt. ſ. hanc, tu per quinquenium renuiſti vt C. de adult. adulter. ſicut & ſpeciale eſt in illa exceptione extra qui ma. accu poſſ. cum in tua. Alii dicunt, q̄ hæc exceptio, tu es calumniatus: bene poteſt obici poſt litem conteſt. Sed melius dic, q̄ hic lis non fuit conteſtata, niſi ſuper eo in quo defecit. Vnde cum vult procedere ad alia ſuper quibus lis non eſt conteſtata, iuſte admittitur huiuſmodi exceptio contra illum, vel dic, q̄ illa exceptio de nouo cœpit competere, vnde poteſt ea vti poſt litem conteſtatam, vt ext de off. deleg. inſinuante.

EOs.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, q̄ ſi qui conuincantur falſa crimina aliquibus obiecisse, debent

Digitized by Google

bent excommunicari vſque ad mortem, niſi ante reſipiſcant.

a ¶Obieciſſe.] Calumnioſè ſubaudi.

SI accuſatorum.] CASVS. Quidam reperti ſunt culpabiles in accuſatione epiſcoporum; quæritur vtrum iſti ſint de cætero admittendi ad accuſandum? Et reſpondetur, quod non, niſi in proprijs cauſis ciuilibus: in criminalibus tamen, uel eccleſiaſticis non admittantur. Dicit hoc contra epiſcopos, ſed contra alios bene agent proprias cauſas criminales, vel eccleſiaſticas.

b ¶Culpabiles.] idest calumnioſè ſubaudi.

c ¶Non tamen.] Suam iniuriam non proſequendo, ſed publico iudicio accuſando, vel ſpeciale eſt in calũniatore epiſcopi, ne ſit contra. 4.q.6. omnibus, & ſupra 2.q.1. prohibentur.

d ¶Eccleſiaſticas.] Hoc ideo dicit, quia cauſa eccleſiaſtica non eſt agenda niſi per hominem bonæ opinionis. 5.q.3. quia 1.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex illo c. eos. & ex illo, ſi accuſatorum, quod deficientes in primis non admittuntur ad ſequentia.

AB accuſato.] Hæc quæſtio diuiditur in tres partes: in prima quarum probat per tria c. quod accuſatus accuſare non poteſt de minori vel pari, priuſquam probauerit ſe innocentem: poteſt tamen libellum iudici porrigere. Secunda ibi, [Aliquando.] Tertia ibi, [Cauſa vero] Ioan. de Fant.

CASVS. Ponitur hic 11.q. qua quæritur, an accuſatus poſſit vertere accuſationem ſuam in accuſantem & certum eſt, quod nõ, in aliquo crimine. ſi nomen accuſati iam receptũ ſit inter reos. vt ff. de adul. ſi maritus, §. præſcriptiones. ſi non eſt receptum, nõ põt illum accuſare niſi de maiori crimine, vel niſi ſuam iniuriam proſequatur. Si uero in modũ exceptionis crimẽ obijcit, vt repellat accuſatorẽ ab accuſando ſẽper prius auditur excipiens de quocunq; crimine, vt C. de adul. quoniam Alexandrum. & 32.q.6. nihil iniquius.

e ¶Ab accuſato.] Si accuſatus crimen proponit contra ſuũ accuſatorem pendente accuſatione, aut proponit in modum accuſationis, aut in modum exceptionis. Si in modũ accuſationis, aut nomen accuſati eſt receptum inter reos, aut nõ, hoc eſt dicere ſi lis eſt cõteſt. aut non. ſi non, põt 2. eum accuſare de maiori crimine, & audietur prius, vt inf. c. prius & inf. c. 2. Si eſt receptũ non põt, ſed pendẽte accuſatione põt cõtra eũ inſcriptionẽ deponere, & poſt ſuam eam conſumare, ut inf. e. c. 2. & ff. de pu. iud. is qui. Si autem ſuam iniuriã proſequitur, tunc & ante, & poſt damnationẽ poteſt ipſum incipere accuſare ff. de accuſ. qui iudicio 4.q.6. omnibus. ſi vero in modum exceptionis proponitur crimen prius, ſemper auditur excipiens, vt C. de adul. quoniam Alexandrum. & 32.q.6. nihil iniquius. C. de lib. cau. ſi filium, & extra de ord. cogni. cum dilectus 3.

NEganda] CASVS. Ben. ſic ponit caſum hunc. Quidam accuſatus volebat ſuum accuſatorem reaccuſare de pari, vel minori crimine ante lit. conte. de maiori. quæſitũ eſt a Stephano an poſſit? Et reſpondet quod non, quia non eſt credendum accuſatis cõtra alios, niſi prius probauerint ſe innocentes.

f ¶Neganda.] Nota in criminibus non habere locum reconuentionem, vt hic, & j. c. prius. ut no. ſup. q. 8. c. 1.

g ¶Accuſatis] Inter reos receptis, vt ff. de adult. ſi maritus. §. præſcriptiones.

h ¶Criminandi] Etiam ſi ſuam iniuriam proſequatur, ſecundum R 4. quia non relatione criminum, ſed innocentia reus purgabitur, vt ff. de pub. iud. is qui. ſed hoc non eſt uerum, ut infra e. proxi.

i ¶Rei] idest, accuſati.

---

ciſſe [a] conuicti fuerint, placuit vſq; ad exitum non cõmunicare, (ſicut magna ſynodus ante conſtituit,) niſi digna ſatisfactione pœnituerint. — Arelat. 1. c. 14.

Itẽ Felix Papa in ſecunda decretali epiſcopis Galliæ.

¶Qui, quod obijcit, probare non valet, de cætero ad arguendum non admittitur, niſi propriam cauſam ciuilem duntaxat aſſerere voluerit.

C. III.

SI accuſatorum perſonæ in iudicio epiſcoporũ culpabiles [b] apparuerint, ad arguendum epiſcopos de cætero α non admittantur, niſi proprias cauſas aſſerere (nõ tamen [c] criminales, vel eccleſiaſticas [d]) voluerint.

(inf. 4. q. 6. ſi accuſatorum. In c. Hadriani, c. 4. Capi. l. 5. c. 241. Anſ. li. 3. c. 86. Iuo p. 6. c. 418.)

α ¶Epiſcopos de cætero.] *Voces iſtæ abſunt ab omnibus uetuſtis codicibus, & cæteris locis indicatis. Auctor tamen caſus, eas habuit, & ponderauit.*

Cum ergo qui falſa fratribus obijciunt, vſq; ad exitum uitæ à communione prohibeantur, cum illi, qui in epiſcoporum iudicio culpabiles inueniuntur, ad arguendum de cætero admitti prohibeantur; apparet, quòd in primo capitulo deficientes, tanquam falſorum obiectores ad ſequentia procedere non valent †.

† Concor. l. qui crimen, & ibi Cy. C. qui acc. non poſſ. gl. in l. ii. C. de acc.

QVÆSTIO XI.

(In cod. Theod. l. 9. tit. 1. l. 12.)

AB accuſato [e] *vero accuſationem in accuſatorem verti, multorum auctoritatibus prohibetur.*

Ait enim Stephanus Papa, epiſt. 2. c. 7.

¶Accuſati, niſi prius ſe purgauerint, alios accuſare non poſſunt. C. I.

NEganda [f] eſt accuſatis [g] licentia criminãdi [h], priuſquam ſe crimine, quo premuntur, exuerint: quia nõ eſt credendum contra alios eorum confeſſioni, qui criminibus implicati ſunt, niſi ſe prius probauerint innocentes: quoniam periculoſa eſt, & admitti non debet rei [i]

(Burc. li. c. 154. Anſel li. 3. c. 74. Iuo p. 5. c. 274. Pann. li. 4 c. 67.)

Accuſatus an pẽdente accuſatione poſſit ſuum accuſatorẽ reaccuſare.

2 ff. de adul. l. ſi maritus, §. præſcriptiones.

3 De hac materia no. C. q accu. non poſſ. l. 1.

4 Sub. & H. qui et idem ſentit. & eadẽ rõne. & idẽ vr ſentire In. vt dixi ſup. ea q. 8. c. 9.

De hoc no. 8. c. q. 7. c. 1.

¶Quem

a ¶Quemcunque] Ergo eo ipſo, ꝙ quis accuſatur, perdit legitima iura, vt ff. de mun. & hon. reus 81. d. tantis. extra de accu. Deus omnipotens.

NEganda.] CASVS. Quæſitum fuit ab Imperatore vtrum accuſatus poſſit ſuum accuſatorem reaccuſare de pari, vel minori crimine? R̃ndet, ꝙ non, prius q̃ ſe crimine quo accuſat exuerit: niſi proſequatur ſuã, uel ſuorum iniuriam, pōt tamen deponere inſcriptionē apud iudicem pendente accuſatione. Sequēs c. planum eſt, quod habet eundem caſum cum primo. c. huius quæſtionis.

b ¶Suas.] Sed tunc nō permittitur, niſi ponas illū primum, q accuſat, ſimiliter proſequi ſuam iniuriam: alioquin concederetur poſteriori, quod aufertur primo: condēnatus autem non poteſt, niſi ſuam iniuriam proſequatur ff. de accuſ. qui iudicio. cū iam ſit īfamis ff. de pub. iudi. infamē. & hoc ſi poſt cōdemnationem accuſationem inchoat ī extraneū, non in ſuum accuſatorem. ſi. n. in ſuum accuſatorē, poteſt: ſi nō, perdit ex illo crimine ciuitatem, uel libertatem, vt ff. de pub. iud. l. is qui. & hoc ideo, quia par citur illi, qui prouocatus vult ſe vlciſci. ff. de bo. lib. qui cum maior §. ſi libertus. ſecundum canones aūt cū quis eſt damnatus de crimine: amodo non pōt accuſare, nec ſuum, nec extraneum accuſatorem, vt 11. q. 1. qui crimen niſi ſuam, uel ſuorum iniuriam proſequatur. 4. q. 6. omnibus.

Cōdēnatus de crimine, an poſſit accuſare.

aduerſus quemcunque [a] profeſsio.

Lib. 9. Codicis titulo primo l. 19. Imppp. Valentinianus, Valens, & Gratianus, AAA.

titulo, qui accuſare non poſſunt, l. neganda.

¶ De eodem. C. II.

ij NEganda eſt accuſatis (qui non ſuas [b], ſuorumque iniurias perſequuntur †) licentia criminandi in pari, vel minori, prius quàm ſe crimine, quo premuntur, exuerint, ſecundum ſcita veterum iuris conditorum: ita tamen, vt & ipſi inſcriptiones contra eos etiam pendente accuſatione deponere poſſint.

Inf. non eſt credendum.
† *al. exequuntur.*

Item ex decreto Hadriani Papæ, c. 33.

¶ De eodem. C. III.

NOn eſt credendum contra alios eorum confeſſioni qui criminibus implicantur, niſi ſe prius probauerint innocentes: quia periculoſa eſt, & admitti non debet rei aduerſus quemcunque profeſſio †.

In capit. Hadriani, cap. 33.
Anſ. li. 3. c. 92.
ſup. c. neganda 1.
† *al. confeſſio.*

Hoc autem intelligendum eſt in pari, vel minori crimine. Cæterum ſi de maiori crimine eū accuſare uoluerit (veluti, ſi accuſatus de fornicatione, de periurio, de homicidio, vel ſimonia, vel quolibet alio huiuſmodi crimine, accuſatorē ſuum impetere voluerit) his auctoritatibus non prohibetur. ¶ *Aliquando enim criminalis quæſtio præiudicat ciuili. Aliquando criminali α. Vnde in lib. 3. Codicis, tit. de ordine iudiciorum, lege quarta, legitur:* ¶ *Ciuili quæſtione† intermiſſa ſæpe fit, vt de crimine iudicetur; quod, vt pote maius, minori merito præfertur.*

tit. 8. lib. 4. 1
† *al. diſceptatione*] orig.

α ¶Aliquando criminali.] *Antea legebatur*, aliquando ciuilis criminali, *expuncta eſt dictio*, ciuilis, *auctoritate veterum codicum. Nam hic tantum agitur, quando cauſa criminalis ciuili, aut criminali præiudicat. In ſequenti autem c.* §. aliquando ciuilis, *exponitur, quando ciuilis & ciuili, & criminali præferatur.*

Item lib. 9. Codicis, tit. Qui accuſ. non poſſunt, l. 1.

C. IIII.

PRius eſt [d], vt criminibus, quę tibi, vt grauiora ab aduerſario tuo obijciuntur, cędis atq; vulnerū reſpon- tit. 1.

NOn eſt credendum.] HOC AVTEM. CASVS. Exponit hic Grat. in quo caſu intelliguntur ſupradicta c. cum lege inſerta, ſcilicet de pari, vel minori crimine. ſed ſi de maiori crimine ante lit. cōteſt. uelit accuſatorem reaccuſare poteſt. uerbi gratia, accuſat aliquis de fornicatione alium, poteſt accuſatus reaccuſare illum de periurio, uel homicidio, uel ſimonia.

ALIQVANDO. CASVS. Supra in l. neganda. dictum eſt, ꝙ perſecutio ſuæ iniuriæ, uel ſuorum præiudicat alijs criminibus, uel præfertur. Nunc uberius de ſimili præiudicio proſequitur Grat. & dicit, ꝙ criminalis quæſtio quandoque præiudicat ciuili: & quandoque ciuilis criminali, & de utroque ponit exemplum.

CIVILI. CASVS. Petebam ab aliquo hæreditatem ex teſtamento, in quo continebatur, ꝙ ego eram inſtitutus hæres, ſed cum demonſtraui teſtamentum, aduerſarius dixit illud eſſe falſum. quæſitū eſt ab Imperatore, quæ quæſtio præcedere debeat: reſpondet, ꝙ de crimine falſi prius eſt cognoſcendum tanquam de maiori.

c ¶Sæpè fit.] Nam quandoq; aliter ſic. extra de reſt. ſpol. item cū quis. C. de do. inter vi. & vxo. ſi maritus. poſſet tamen illud intelligi, cum crimē in modum exceptionis obijcitur, vel directè fuit propoſitum, ſed accepta pagina inſcriptionis, ut C. de fal. ſatis.

PRius.] CASVS. Ego Barth. Brix. ſic audiui ab Hugolino caſum hunc. Tu accuſabas me de furto, ego te de homicidio reaccuſabam, quærebatur ab Imperatore, quæ quæſtio præcedere deberet. & certe quæſtio homicidij præcedere debet, vtpote maior, & poſtea ex euentu cauſæ apparebit, vtrum ille qui primo accuſabat de furto, poſſit aduerſarium reaccuſare.

d ¶Prius eſt.] No. ſi duæ ſunt quæſtiones principales, & ambæ ſint ciuiles, quæ priùs proponitur, prius eſt determinanda, licet ſint inæquales, dummodo ſe non contingant, & directè præponantur, ut extra de ordi. cogn. cum dilectus. ff. de iud. qui prior. Si ſint criminales, & inæquales, & directè proponuntur, maior præponitur. Sed ſi altera eſt criminalis 2. & altera ciuilis, de criminali prius agitur. Si uero nō ſunt ambæ principales, ſed vna

Ordo ſeruandus in pluribus qōnib.
2 De l. ac materia no. ext. de ord. cog. c tuam.

Digitized by Google

deas; & tunc ex euentu cauſæ [a] iudex æſtimabit, an tibi permittendum ſit eundem accuſare, tametſi prior inſcriptionem depoſuiſti.

2 ¶ *Aliquando ciuilis præiudicat ciuili, aliquando criminali. Sicut enim in ſeptimo lib. codicis, tit. de ordine cognitionum l. ſi de hæreditate, legitur.* ¶ [*Si de hæreditate, & libertate controuerſia eſt prius agi cauſa libertatis debet.*] *Item lege ſequenti.* ¶ [*Si crimen aliquod inferatur ei, qui ingenuus eſſe dicitur ante liberalis cã ſuo ordine agi dẽt, cognitionem ſuam præſide præbente: quoniã neceſſe eſt ante ſciri, ſi delictũ probatum fuerit, vtrũ vt in liberum, an vt in ſeruũ* [b] *conſtitui oporteat iudicium.*] *Item.* 3 [¶ *Qui confitetur ſe pati controuerſiam ſtatus fruſtra poſtulat ſibi dari poteſtatem accuſandi eum: qui ſe ſuum dominum eſſe fatetur.* ¶ *Cauſa* [c] *vero liberali terminata, ſi ſeruus pronunciatus fuerit, dominum ſuũ accuſare non poterit.*] *Codicis lib. 9 tit. 1. l. pen.* ¶ [*Si quis* [d] *ex familiaribus* [e] *vel ex ſeruis cuiuslibet domus, cuiuſcunque criminis delator, atque accuſator emerſerit, eius exiſtimationem, caput, atque fortunas* [f] *petiturus, cuius familiaritati, vel dominio inhæſerit, ante exhibitionem teſtium, atque examinationem iudicij, in ipſa expoſitione criminum, atque accuſationis exordio, vltiore gladio feriatur. Vocem. n. funeſtam intercidi oportet potius, quam audiri. Maieſtatis autem crimen excipimus.*] *Similiter* [g] *l. vltima.* ¶ [*Si liberti accuſatores* [h] *manumiſſorum, hæredum ve eſſe præſumpſerint, eodem quo ſerui supplicio tenebuntur, luituri pœnas ante prohibitæ delationis exordium.*]

tit. 19. l. 2.

Ibidem l. 3.

Ex l. 1. & 4. alio modo aptatis verbis.

Iuo p. 16. c. 61.

Iuo ibi. c. 62.

vna incidit alteri, de incidenti prius cognoſcitur. Incidit autem quandoque criminalis criminali, quandoq; ciuilis ciuili, quandoque criminalis ciuili, quandoque ciuilis criminali. Criminalis incidit criminali, vt ſi accuſanti de adulterio obijcio lenocinium, & ponit aliud exemplum in hac l. prius. Ciuilis ciuili, vt ſi petenti hæreditatem obiicitur quæſtio ſtatus. Criminalis ciuili, vt agenti per aliquod inſtrumentum obiicitur quæſtio excipiendo de falſitate. Ciuilis criminali, vt ſi accuſanti obiicitur quæſtio ſtatus.

a ¶ Cauſæ.] Quia ſi proſequaris iniuriam tuam bene potes, aliàs non hoc non placet, quare enim diceretur, ꝙ ex euentu cauſæ poſſet, nam etiam ſi eſſet condemnatus bene admitteretur ad accuſandum volens proſequi iniuriam ſuam, vt ff. de accu. qui iudicio. multo magis ergo ſi fuerit abſolutus, licet non proſequatur iniuriam ſuã. Vel aliter ex euentu, ſi condemnatus es non permittitur tibi. ſi abſolutus es, bene permittitur, ſed ſecundum hoc obſtat. ff. de pub. iud. is qui. vbi dicitur, ꝙ inchoatas accuſationes bene poteſt poſtea perficere, vt ſup ead. neganda 2. Sed dic inchoatas contra alios, non contra accuſatorem. Vel pone caſum ſi cępit te aliquis accuſare, ꝙ ſibi eius ſeruum ſurripuiſti tali die, tu obiicies ei, ꝙ ille ſeruum illum interfecit anteriori die, & tunc ex euentu cauſæ patebit an poſſit te accuſare, vel non.

ALIQVANDO CIVILIS. CASVS. Supra oſtenſum eſt, ꝙ criminalis quæſtio quandoque præiudicat ciuili, & quandoq; criminali. Nunc vult Gratianus oſtendere, ꝙ ciuilis quandoque præiudicat ciuili, & quandoq; criminali, & exempla de vtroque ponit.

SI DE HÆREDITATE. CASVS. Aliquis petebat a me hæreditatem: obieci ſibi, ꝙ erat ſeruus meus quæritur q̃ quæſtio debeat præferri? Rñdetur, ꝙ quæſtio libertatis.

SI CRIMEN. CASVS. Hæc lex & ſequens ſunt in codice ordine cognitionum lib. 8. Hugolinus caſum ſic intellexit. Accuſabam aliquem de crimine, alius dicebat eum ſeruum ſuum eſſe, quærebatur quæ cauſa præponi debebat? Et reſpondetur, quòd cauſa libertatis, quia primum ſcire oportet vtrũ ſit liber, vel ſeruus, vt cum crimen fuerit probatum, iudex puniat eum tanquam liberũ, vel tanquam ſeruũ, & hoc modo Beneuẽ. ponit caſum. Ponit etiam alio modo ſic Accuſabam aliquem de crimine: ille replicauit contra me, quod ego erã ſeruus ſuus, quæritur quæ cauſa prius agi debeat? & reſpondetur, ꝙ cauſa libertatis: quoniã ante ſcire oportet an ille qui accuſat, ſit liber, vel ſeruus.

b ¶ In ſeruum.] Aliter enim punitur ſeruus, aliter liber, vt 22. quæſt. 5. qui compulſus.

QVI CONFITETVR. CASVS. Petebam aliquem in ſeruum coram iudice, qui lite pendente volebat me de crimine accuſare, & bene cõfitebatur ſe pati controuerſiam ſeruitutis. quæritur vtrum danda ſit ei poteſtas accuſandi eum, qui ſuum dñm dicit? Et rñdet ꝙ ñ, niſi prius cauſa liberali terminata, & ſi liber fuerit pronunciatus, poterit accuſare.

c ¶ Cauſa.] verba ſunt Gratiani, ſumpta ex lege C. eod. ſi ſtatus controuerſiam, & l. cum ipſe.

SI QVIS EX CASVS. Aliquis familiaris, vel ſeruus accuſabat dominum ſuum de aliquo crimine, de quo ſi cõuinceretur dominus infamaretur, vel decapitaretur, vel perderet bona ſua. quæritur vtrum ſit audiendus? Et reſpondetur, quod non, ſed antẽ lit. conteſt. debet decapitari excepto crimine læſæ maieſtatis.

d ¶ Si quis.] C. qui accu non poſſ. l. penul. & l. iniquum.

e ¶ Ex familiaribus].i. nutricijs [1] & ſic intellige ſi accuſat dominum de crimine propter quod infamari, vel interfici, vel proſcribi poteſt. ff. de bo. lib. in ſeruitutem contra. Sed intelligitur cum de minoribus criminibus accuſabat, & ideo non ſic punitur, ſed hoc penitus contrarium eſt in familiaribus epiſcopi, extra de acc. nullus, ſed hoc ideo eſt, quia religioſos viros debet epiſcopus tantum habere in familia, vt 1. q. 7 cum paſtoris.

f ¶ Fortunas.] ideſt, bona.

SIMILITER ET SI LIBERTI. CASVS. Hæc lex eſt eo. tit. cum ſupradicta. Dicitur. n. hic, ꝙ ſi liberti volunt accuſare patronos ſuos, vel hæredes eorum, eodem ſupplicio ſunt puniendi, quo ſerui puniuntur.

g ¶ Similiter.] Hoc eſt verbum Gratiani, & L. C.

h ¶ Liberti accuſatores.] Quod hic dicitur, verum eſt de priuatorum libertis: ſecus eſt de libertis eccleſiæ, nã tales reuocantur in ſeruitutem, vt 12. q. 2. epiſcopus qui mancipium, & c. octaua diſcuſſio,

1 Ideſt, qui prima ætate in domo fuerit, C. q. ac. non poſ. iniquum. Laur. Eps a ſuis familiarib. põt accuſari.

Qui

Digitized by Google

QVidam.] CASVS. ſup. 3. q. 7. §. tria. dictum eſt, ꝙ quidam repelluntur ab accuſatione propter crimen, vel infamiam. Nunc ſupponit Gratianus quartam cauſam, in qua quæritur, an propter excommunicationem repellatur quis ab accuſatione. Addit ẽt in qua ætate admittitur quis, vel nõ admittitur ad teſtimonium: qua occaſione interſerit legalẽ tractatum de teſtib. & quærit an idẽ poſſit eſſe accuſator, & teſtis, & de induciis ex pectatorijs. Vnde thema proponit, de quo ſex elicit q̃ſtiones.

a ¶Quidam in excommunicatione.] De prima quæſtione non eſt dubium, ſcilicet, quod excommunicatus non poteſt aliquem accuſare, ſed trãsfert ſe H. ad quæſtionem illã, ſcilicet, an excõmunicatus poſt abſolutionem poſſit aliquẽ accuſare. Secundum H. excommunicatus etiam poſt abſolutionem non admittitur ad actus legitimos. argum. 64. diſt accuſatores. Item quia nemo eſt excommunicandus niſi propter contumaciam. 11. quæſt. 3. nemo. & cap. certum. Præterea inobediẽtia grauiſſimum crimẽ eſt 8. q. 1. ſciendum, & qui ſemel fuit criminoſus, repellitur 1. 6 quæſt 1. qui crimen. 25. diſt cap vlt. Item in veteri teſtamento puniebatur cõtumacia capite. 11. quæſtio. 3. abſit ergo hodie repellitur a promotione. 54. diſtin. multos Item grauiſſima eſt pœna contumaciæ. 24. quæſt. tertia, corripiantur. ergo grauiſſimum peccatum eſt. 2. 24. quæſtio. prima, non afferamus. immo eſt crimen idololatriæ inobedientia, vt 8. quæſtione prima, ſciendum. ergo maxima pœna puniendum. 14. quæſtio 1. non afferamus. Sed hoc non credo, quia abſolutio tollit quod inducit excommunicatio. ſecunda, quæſtione tertia, § notandum. extra de electio. quia diligẽtia. Io. Fab. diſtinguit, ſi eſt excommunicatus pro crimine, & contumacia, tunc repellitur etiam poſt abſolutionem. ſecus ſi pro contumacia tantum. Alii autem dicunt, aut crimen pro quo eſt excommunicatus, infama 3 aut non. & quod dicitur quod inobedientia morte puniebatur, hoc intelligo vbi quis erat præuaricator legis, vel cum quis non obediuit iudici in iis quæ ſpectant ad vindictam malefactorum, vt 23. quæſt. quinta, miles. quis enim diceret quod talis contumax morte puniretur, qui nollet ſoluere pecuniam ad mandatum iudicis? Conueniri autem poteſt excommunicatus. extra de iud intelleximus, & extra de ſenten. excommun. ſi vero. Sed an poteſt reconuenire aliquem excommunicatus? Videtur quòd non, vt ext. de hære. vrgentis & extra de ſent. excommunica. per tuas 4. Videtur tamen quòd

quòd poſſit, quia qui aliàs non poteſt accuſare, ſi accuſatus fuerit accuſat. ff de bo. lib. qui cum maior. §. ſi libertus. Item quæritur an poſſit excipere? videtur quod ſic, quia ex quo permittitur ei reſpondere, ergo & omnia conſequentia, vt extra de off iud. deleg præterea ff. de iuriſd. omnium iud. l ſecunda. Econtra videtur quod non, quia tunc cogeretur iurare. ſed non poteſt tangere ſacramenta, cum ea non poſſit ingredi 5 ſi ſupra diſtin. 5. ad eius vero, vel cui prohibentur alia ſacramenta, & illud. vt 95. diſtin. illud. Item quæritur an compenſare poſſit? Videtur, quod ſic, quia licet quis non poſſit petere, poteſt tamen compenſare, vt in naturali debito, ff. de compen. l etiam. Sed contra, per exceptionem repelleretur ſi ageret, ergo non poſſet compenſare, ff. de compen. quæcumque. Sed hæc quæſtio eſt ſoluta ext. de exceptio. cum inter.

H. 11. 4. q. 4. in loco. ſm quoſdã. ſub. niſi fuerit in integrum reſtitutus. 2. q. 3. §. vlt.

Excõicatus an põt reconuenire, & excipere, & cõpenſare.

4 In verſ. in alijs euitari, & hoc verũ eſt ex. d̃ exc. cum inter. in §. Arch.

Excõicatus an poſſit poſt abſolutionem accuſare.

1 Sed cõtra 48. d. honoratus, vbi habetur, ꝙ pſima contumacia non ponit.

Dic vt ibi no. in l. 1. gl. arg hic, &c.

2 Conc. l. oẽ delictum. in pri. & in ver. cõtumacia, ff de re mil. & per Bart. & ibi eſt bona gl. in l. ſi filius la 1. ff. de inter. act. q̃ ad hoc allegat ꝓ ſin. Imo. in l. pe. §. ad crimẽ. in 24. col ff. de publ iud.

3 Sub. & tũc tenetur op.

5 Hoc ſane intellige, qđ dic vt notat 1 q 1. q ſtudet. & 23. q. 4. vir cum ꝓpria. Arch.

a ¶Ei qui ingenuus eſſe dicitur.] *In lege ipſa eſt*, quam ingenuam eſſe dicis. *Mulierem enim alloquitur. Quare paulo etiam inferius, vbi apud* Gratianum *legitur*, vtrum vt in liberum, & ingenuum, an vt in ſeruum. *in lege eſt*, vtrum in liberam, & ingenuam, an vt in ancillam. *Duas etiam, quas proxime recitat leges, Gratianus ſuo modo in ſummam redegit.*

CAVSA QVARTA.

QVidam in excommunicatione a *conſtitutus epiſcopum accuſare diſponit: adoleſcentem infra decimum, & quartũ ætatis annũ ad aſſertionẽ ſuæ cauſæ adducit: prohibitus ab accuſatione adoleſcentem accuſatorem, & ſe teſtem facit; adoleſcens perſonam accuſatoris, & teſtis gerere cupit: die ſtatuta ad iudicium electorum iudicum epiſcopus minime occurrit: a communione ſuſpenditur: tandem renouato iudicio accuſator culpabilis in accuſatione inuenitur: demum ad aſſertionem propriæ cauſæ procedit.*

1 *Hic primum quæritur, an in excommunicatione conſtitutus alium accuſare valeat.*

2 *Secundo an infra decimumquartum annum in criminali cauſa teſtari quis poſſit.*

3 *Tertio, an ab accuſatione prohibitus, perſonam teſtificantis poſſit aſſumere.*

4 *Quarto, an idem poſſit eſſe accuſator, & teſtis.*

5 *Quinto an die conſtituta non occurrens a communione ſit remouendus.*

6 *Sexto, ſi in epiſcoporum iudicio accuſatoris perſona culpabilis inuenta fuerit, an ad aſſertionem propriæ cauſæ de cætero ſit admittenda.*

De

Digitized by Google

DE prima.] CASVS. Hic intitulatur 1. quæſtio qua quæritur an excõmunicatus poſſit alium accuſare. Et dicendum eſt indiſtinctè ꝙ non poteſt ſiue iuſtè ſiue iniuſtè ſit excommunicatus, dummodo excommu-

municatio teneat, vt infra cap 1. & 2. nec poteſt etiam alium ciuiliter conuenire, vt ſup. 3.q.4. nulli.

DIffinimus.] CASVS. In hoc ponuntur ſex genera perſonarum, quæ repelluntur ab accuſatione, inter quas excommunicati ponuntur, qui accuſare non poſſunt in excommunicatione perſeuerantes.

QVAESTIO I.

In Africano, c. 50. & 96.

DE prima quæſtione ſic ſtatutum legitur in primo & ſecundo capite concilij Carthaginenſis ſeptimi, cui interfuit Fauſtinus Romanæ eccleſiæ legatus.

¶Ad accuſationem non admittatur, qui in excommunicatione perſeuerat. C. I.

Iuo p. 14. c. 69. Pann. l. 4. c. 72.

DIffinimus eum rectè ad accuſationem non admitti, qui poſtquam excommunicatus fuerit, in ipſa adhuc [a] excommunicatione conſtitutus, ſiue ſit clericus, ſiue laicus accuſare voluerit. ¶Omnes etiam infamiæ maculis aſperſi, id eſt hiſtriones [b] ac turpitudinibus ſubiectę perſonæ hæretici etiam, ſiue pagani † [c], ſiue Iudæi ab accuſatione prohibentur α.

Iuo p. 16. c. 64. C. 2. eiuſdem 7. Car. & cap. 96. Africani.

† Conc. tex. in l. 1. C. de ſum. trin. & auth. Gazaros. C. de hf.

α ¶Ab accuſatione prohibentur.] *A concilio abſunt hæc verba ſubintelliguntur enim illa ex principio capitis.* Ad accuſationem non admittantur.

Item Nicolaus Papa in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, cuius initium eſt: [Propoſueramus.

¶Hæretici probantur, qui ſchiſmate, vel excommunicatione ab eccleſia ſunt ſeparati. C. II.

Anſ. l. 1. c. 71. Iuo p. 14. c. 70.

QVòd autem hi qui a iam præfato fratre, & conminiſtro noſtro Ignatio depoſiti, excommunicati, vel anathematizati fuerant, nullam aduerſus eum damnationem intorquere potuerint, ex prolato α ſecundæ vniuerſalis [d] ſynodi capitulo declaratur, cum dicitur: [Si vero eccleſiaſticum [e] fuerit crimen, quod epiſcopo illatum extiterit; tunc probari oportet accuſantium perſonas, vt primo quidem hæreticis non licet accuſationes contra orthodoxos epiſcopos pro eccleſiaſticis negotijs facere.] Sed ne hos [f] hæreticos [g] eſſe denegetis, audite ſequentia; [Hæreticos autem (inquiunt) dicimus tam eos, qui olim ab eccleſia β [h] proiecti ſunt, quam qui poſt hæc a nobis anathemtizati ſunt.] Porro, ſi adhuc nec ſic creditis, audite, quod ſubditur; [Præter hos autem (aiunt) & eos, qui fidem quidem ſanam ſimulant confiteri, ſchiſmaticos etiam γ, & eos, qui ſeorſum a communicantibus nobis epiſcopis collectas faciunt. Deinde vero, & ſi quidam ab eccleſia ſuper cauſis quibuſdam reprehenſi fuerunt, & proiecti, aut excommunicati, ſiue ex clero, ſiue ex laicali [i] ordine; nec his licere accuſare epiſcopum, antequam proprio crimine primitus exuantur. Similiter autem & eos, qui ſub accuſatione priori conſiſtunt, non ante eſſe acceptabiles in accuſatione epiſcopi, aut aliorum clericorum, quam innoxios ſemet ipſos illatorum ſibi oſtenderint criminum.] Quid autem periculi regulæ huius immineat contemptoribus, non ignoratis.

a ¶Adhuc.] Ergo poſtea reſtituitur ad accuſationem, vt 6. q. 1. illi, & c. omnes 2. 32. q. 5. pceptum, in fin. quod eſt contra H. ſed ſecundum eum vacat hic arg. a contrario ſenſu.

b ¶Hiſtriones.] Infra de conſe. d. 2. pro dilectione.

c ¶Pagani.] 2. q. 7. pagani.

QVòd autem.] CASVS. Ignatius Patriarcha Cõſtantinopoli. anathematizauit quoſdam ſubditos ſuos, qui eundem Ignatium poſtea accuſauerunt, ad quorum accuſationem depoſitus fuit. Sed Nicolaus probat, ꝙ anathematizati eũ accuſare non potuerunt. Et hoc oſtẽdit auctoritate concilij Conſtantinopolitani, in quo ſtatuit, ꝙ hæretici a ſacramẽtis eiecti, anathematizati ſchiſmatici, & illi q ab alijs accuſantur, non poſſunt ẽpos accuſare. Et no. ꝙ qñq. ponuntur verba ſynodi, quandoq; verba Nicolai, vt per te videbis.

d ¶Vniuerſalis] Scilicet Conſtantinopolitanæ, vt ſup d. 16. ſancta. & 23. q. 4. ipſa pietas.

e ¶Si verò eccleſiaſticum.] Vt ſimonia, hæreſis, vſura. 11. q. 1. ſi quis eũ clerico, immo oẽ crimen eſt eccleſiaſticum 1. vt ext de iud. nouit.

f ¶Sed ne hos] Verba Nicolai.

g ¶Hæreticos.] Verba ſynodi.

h ¶Ab eccleſia.] .ſ. excommunicati. Nota ꝙ omnis excommunicatus dr̃ hæreticus, vt inf 23. q. 4. ipſa pietas

i ¶Laicali.] Laici vero abſoluti poſſunt clericos accuſar̃, ſed intellige de clericis depoſitis, quib. qñq. laica communio conceditur, vt 11. q. 3. Thiergandum.

γ Idem not. ext. de of. or. c. 1. in gl. canones, &c. & ext. de foro compet. cum ſit.

Digitized by Google

α ¶Ex prolato.] *Nicolaus hic citat canonem, qui apud Græcos eſt ſextus concilij primi* Conſtantinopolitani*, cuius canonis priorem partem paulo ſuperius in eadem epiſtola recitarat, & ſignificatur ſupra 3.q.5.c.fin. Eo autem loco Nicolaus de iſto capitulo hæc verba addiderat.* Quod tamen non apud nos inuenitur, ſed apud vos haberi perhibetur. *Nam non modo hic canon, neque in verſione* Dionyſij*, neque in priſca habetur, ſed de omnibus illius concilij canonibus hæc ſcribit* B. Gregorius *ad Eulogium, lib.6.epiſt.31.* Romana autem eccleſia eoſdem canones, vel geſta ſynodi illius, hactenus non habet, nec accipit. In hoc autem eandem ſynodum accepit, quod eſt per eam contra Macedonium definitum.

β ¶Olim ab eccleſia.] *Statuitur in hac parte canonis, perinde pro hæreticis habendos eſſe Macedonianos, & Eudoxianos, qui in iſto primo Conſtantinopolitano concilio damnabantur, atque habendi erant Paulianiſtæ, &* Arriani*, quos olim Nicæna ſynodus a catholica eccleſia abſciderat. Quamobrem non de quolibet excommunicato hæc ſententia pronunciatur, quod putauit auctor gloſſa.*

γ ¶Schiſmaticos etiam.] *Ita in epiſtola Nicolai, & apud Iuonem. Græcè autem eſt,* πρός δὲ τούτοις καὶ τοὺς τὴν πίστιν μὲν τὴν ὑγιῆ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποσχίσαντας δὲ, καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις, *ideſt,* Prætereà vero & illos, qui fidem quidem ſanam ſimulant confiteri, ſchiſma autem faciunt, & aduerſus regulares noſtros epiſcopos conuentum habent: *vt nihil mirandum ſit, iſtos etiam pro hæreticis cenſeri, quemadmodum & Balſamon interpretatur. Simulant enim illam tueri fidem, quã oppugnant.*

QVAESTIO II. & III.

Secunda autem [a]*, & tertia quæſtio* [b] *eodem concilio Carthaginienſi ſeptimo, vno eodemque c.4. terminantur.* & in Afri.c.98.cap. l.7.c.101.

Illud vero huiuſmodi.

¶Qui ab accuſatione repelluntur, aut ad annum xiiij. non dum peruenerint, teſtes eſſe non poſſunt.

C. I.

Teſtes autem ad teſtimonium non admittendos eſſe cenſemus, qui nec ad accuſationem [c] admitti præcepti ſunt, vel etiam, quos ipſe accuſator de domo ſua produxerit. Ad teſtimonium autem [d] infra annos quatuordecim ætatis ſuæ non admittantur.

Rabanus in pœ.c.1. Burc.l 16.c.20. Iuo p.6 c.364. Pann.l 4.c.13.

Secunda autem.] Hic intitulatur 2.q. & 3. Hæc quæſtio diuiditur in quatuor partes, in quarum prima determinat magiſter q. ſcilicet ſecundam & tertiam, & hoc per cap. ſeq. in prima parte cuius determinatur 3 quæſt. ſcilicet, quod nullus poteſt eſſe accuſator & teſtis. In ſecunda parte determinatur 2.q. ſ. quod minor xiiij. ann. non poſſit eſſe teſtis. Secũda ibi, [Itẽ in criminali] Tertia ibi, [Item lege Iulia.] Quarta ibi.] Itẽ qui falſo.] Io.de Fan.

CASVS Hic intitulatur 2. & 3.q. ſecunda q. eſt an intra annos xiiij poſſit aliquis teſtificari Et reſpondetur quod non, vt inf. ea. l. Iulia poſt xiiij põt in cauſa ciuili teſtificari, vt inf ea. c.1.ar. In criminali Vero non admittitur niſi hẽat xx. ann. vt inf. ead. §. in teſtimoniũ. Tertia quæſtio eſt. an ille qui repellitur ab accuſatione, repellatur a teſtimonio. Et reſpõdetur quod ſic, vt inf. c.1. fallit tamen in caſibus notatis in ſumma huius quæſt.

a ¶Secunda autem.] Hic quærit, an ante xiiij. an. aliqs ſit admittẽdus ad teſtimoniũ. Et quidem in ciuili cã poſt xiiij. an. admittit. vt ī. ea. c. 1. ſed in criminali nõ añ xx. an. vt ī. ea. in §. in teſtimoniũ. Io. Hoc tñ ſcias, quod puella poſt xij. an. in ciuili cã recipitur ad teſtimonium quia tũc tutela eſt finita, vt inſt. quib. mo. tu. fin. circa med. præterea tunc nubere poteſt puella, vt ex. de deſp. imp. c. vlt. tũc ẽt põt intrare religionẽ: vt xx. q. 2 puella. Item poſt illã ætatem teſtamẽtum facere poteſt, vt ff q. teſt. fac. poſſ qua ætate, Ioa. Et agere cauſam matrimonij, vt extra de procu tux. B.

b ¶Tertia quæſtio.] Tertia q. eſt, an omnis qui repellitur ab accuſatione, repellatur a teſtimonio? Et dicendum eſt, quod ſic: ſed non in omnibus caſibus in quib. quis repellit ab accuſatione, repellitur a teſtimonio. Nã in priuatis delictis non poteſt accuſare ille cuius nõ intereſt, tamen bene poteſt teſtificari ibi. Similiter qui ad mittitur ad accuſationem, admittitur & ad teſtimoniũ, ſed non vbicunque quis accuſat, poteſt teſtificari, vt extra de teſtib. de cetero. Fallit tã prædicta regula in muliere: nam ſecundum legem mulier in paucis caſib. admittitur ad accuſationem, ſed in multis admittitur ad teſtimonium, non tamen in teſtamentis, vt 15.q. 3. de crimine 1. Item hæc regula, qui non admittitur ad accuſationem, nec ad teſtimonium, intelligenda eſt in teſtimonio in criminalibus cauſis. Sed in ciuilib. cauſis bene admittuntur teſtes, ſicut illi, qui ſunt irregulares, non ratione criminis. vt mutilati, bigami, vel alias irregulares, qui in criminalib. non teſtificantur contra clericos, ſed in ciuilibus bene. extra de teſtib. tam literis.

Teſtes.] CASVS. Hic tria genera hominũ a teſtimonio repellunt. ſ. illi q ab accuſatione repellunt, & quos accuſator de domo ſua produxerit, & impuberes.

c ¶Accuſationem.] Niſi in caſu, vt 15. q. 3. de crimine.

d ¶Ad teſtimonium autem.] Intra xiiij. annos impubes non

1 Iſta conc. reſpicit primũ dictum, ſed ꝓ illud añ dictum ad teſtimoniũ, Arch.

Accuſare prohibitus an a teſtimonio repellatur.

Digitized by Google

non recipitur ad teſtimonium, et hic, & inſti. de teſt. §. teſtes. tamen quia talis ætas plena eſt periuriis, ut extra de deli pue. c. 1. & quia nec iurare cogitur. 22. q. 5. pueri. & c. paruuli & c. honeſtum. Nec obſtat. inf e. §. in teſtimonium. quia illud loquitur in criminalib. cauſis. Sed

hæredes. §. licet ſit. ar. contra extra de prob. in præſentia. ſed ibi forte ex cauſa omiſit iudex interrogare teſtem in fauorem religionis. Alij exponunt reum teſtimonium, id eſt, malum & teſtimonium & falſum arg. ad hoc extra de elect. ſuper eod. & 2. q. 1. prohibentur. De hoc autem non eſt dubium quin in alia cauſa idē teſtis poſſit induci denuo cōtra eundem, ut extra d teſt. c. fraternitatis. PRODVCI. Caſus iſte dupliciter poni conſueuit. Vno modo ſic. Aliquis contra aliquē reum, id eſt falſum teſtimonium dixit. poſtea in alia cauſa producebatur contra eum, quærebatur an recipi debeat? Et reſpondetur, quod non. Alio modo ſic. Aliquis fuit inductus in teſtimonium contra aliquē in aliqua cauſa, modo quæritur, an poſſit in alia cauſa induci contra eū? Et reſpōdetur, ꝙ nō, cū videat ex odio toties teſtificari contra eum, & forte prima poſitio uerior eſt.

†al. Maticen.

[Item ex concilio Maticenſi† . c. 6.]

¶De eodem PALEA. C. II.

ext. de teſtibus. c. 1. Burc. l. 16. c. 15.

PLacuit ſancto conuentui, ut teſtes ad teſtimonium dicendū pretio non conducantur, & vt quinq; optimi, & fideliores in teſtimonium aſſumantur: vt is, contra quē teſtimonium† ferre debent, nullam eis poſſit afferre † calumniam; & ut nullus teſtimonium dicat, niſi ieiunus.

† al. teſtimoniare. †al. inferre infamiam.

2 Item in criminali[a] cauſa.

tit. 5. l. produci.

¶Produci teſtis non poteſt, qui ante in eum reum teſtimonium dixit.] Sicut in 22. lib. ff. titu. de teſtibus, lege 23. inuenitur.

Item titulo eod. l. ob carmen. §. ſi teſtes.

C. III.

SI teſtes omnes eiuſdem honeſtatis, & exiſtimationis ſint, & negotij qualitas, ac iudicis motus cum his cōcurrat, ſequenda ſunt omnino † teſtimonia. Si vero ex his quidam [eorum[h] † aliud dixerint (licet in

†al. omnia. †abeſt ab or.

Sed obiicitur, melius elicitur veritas a pueris, quàm à ſenioribus, ſecundum Salomonem. Item impubes ferula ceditur pro veritate dicenda. ff. ad Syl. l. 1. §. impuber. & ab impubere ſumitur initium quæſtionis, ſicut à timido, vt. ff. de q. vnius. in princ. & impubes non iurat. ff. de libe. cau. l. vlt. in fi Rñ. ideo non iurat, quia non poteſt peierare, ut ff. de iureiur. l. qui iuraſſe. & quia hæc ætas neſcit quid agat. C. de fal. mo. l. 1. & obtinent prædicta in co ntrarium allegata in exceptis criminib. & in nece occiſi domini, & in crimine læſæ maieſtatis. argu. 6. q. 1. §. ſi quis cu...

IN CRIMINALI. Hæc eſt ſecunda pars quæſt. in qua ponit quatuor leges, in quibus probatur quæ ſint attendenda in teſtibus, & hoc uſque ad illam. Item l. Iulia. Ioan. de Fant.

CASVS. Hæc ſunt uerba Gratiani. quæ autem ſequuntur, ſunt uerba legis.

a¶ In criminali.] Hoc uerbum non eſt in lege. ff. de teſti. produc. Quidam ſic intelligunt legem iſtam, quod ſi aliquis teſtis inductus eſt ſemel contra aliquem, amodo ille teſtis, nec in illa cauſa, nec in alia poteſt eſſe teſtis contra illum uidetur enim eſſe ſuſpectus, & eum odio habere qui toties vult contra ipſum teſtificari: & hoc intelligunt in criminali cauſa. ſic & Gratianus intelligit, & eſt ar adhoc extra de ar. ad hæc ſi in una. Sed tu dicas, quamdiu atteſtationes clauſæ ſunt, etiam in eadem cauſa, & ijdem alijque teſtes denuo poſſunt induci 1, vt ex. de teſti. cum cauſam. in fi. & C. de teſti. l. vlt. ſed poſt publicatas atteſtationes non poſſunt induci, vel ijdem, vel alij ſuper eadem cauſa, & in eodem articulo, niſi id quod ego primo probaui in modum exceptionis, modo velim probare directè, ut extra eo. cap. veniens 2. tunc autem ante publicationem teſtium poſſum eundem iterum teſtem inducere, ſi forte primo non habuit omnia in memoria, ut in auth. eo. tit. §. quoniam uero multi ff de quæſt. repeti. Item idem teſtis poteſt redire, & errorē ſuum corrigere, vt extra de teſt. cog. præterea. & 15. q. 6. de parentela, ibi diſcordaſſe. Item ſi teſtis aliquid obſcure dixit 2. poteſt ab eo etiam poſt publicationem quæri interpretatio, ut ff. de teſt.

Teſtis qui ſemel contra aliquem depoſuit an iterū contra eundem teſtificari poſſit.

1 Hoc eſt propter timorem ſub ordinationis. Archi.

2 Videas q̄d not. inf. ea. teſtibus. in glo. 1.

SI teſtes.] CASVS. Inducti fuerunt teſtes in cauſa aliqua, quærebatur quorum teſtimonia iudex deberet ſequi, & reſpondet Iuriſconſultus, ſi omnes ſint bonæ famæ & ſine ſuſpicione, iudex debet ſequi dicta omniū, ſi omnes concordant, & dicunt naturæ negocij competentia. Si autem diſcordant, licet in pari numero; tamē iudex debet ſequi eos, qui uériſimiliora, & aptiora negotio dicunt: & qui ſunt ſine omni ſuſpicione, licet ſint pauciores aliis: quia non eſt ſemper ad multitudinem recurrendum; ſed ad eos, q ſincera teſtimonia dicūt. Et pōt hoc intelligi de teſtib. vnius partis tm̄, & de teſtibus utriuſque partis. Et quidquid hic dicatur p Ben. uel alios, Ego Barth. Brix. hūc caſum uerum eſſe credo.

b¶ Eorum.] Circa contrarietatem teſtium plene diſtinguas. ſi unus teſtis contradicat ſibi expreſſe, teſtimoniū eius non ualet, vt 3. quæſt. 9. pura 23. quæſt. 7. quod autem. extra de app. ſolicitudinem. C de lib. cau. cum precum. niſi hoc fecerit corrigendo ſe, & incontinenti, extra de teſti. cog. præterea. idem uidetur ſi quis teſtis pro parte inueniatur falſus, ꝙ tunc in nullo valet teſtimonium eius, ut ſup. diſt. 9. ſi ad ſcripturas infra ead. item. qui falſo. Si vero Vnus teſtis contradicit pluribus, talis contrarietas non obſtat: quia teſtimonium unius, nec iuſtificat, nec condemnat, vt 33. quæſt. 2. admonere 3. niſi contradicat pluribus teſtibus cum quibus ipſe ſcriptus eſt in aliquo inſtrumento. ff quemad. teſt. ape l. 1. in fin. Si uero plures teſtes contradicunt pluribus, diſtinguunt quidam, quia aut contradicunt teſtibus ex eadem parte productis. aut ex aduerſa Si ex eadem parte productis contradicant, nullius teſtimonium valet, ut 3. quæſt 9. nihilominus. & videtur hoc expreſſum extra de proba. licet. ſicut cum diuerſæ ſcripturæ ex eadem parte producuntur; quæ ſibi contrariæ ſunt, ex illis nulla ualet, ut C. de fi. inſtru. ſcripturæ. & extra de fide inſtrumen. imputari. Sed ſi contradicunt teſtibus aduerſæ partis, tunc præualet teſtimonium plurium teſtimonio paucorum; niſi illi pauciores meliores ſint, uel magis veriſimiliter loquantur, ut hic dicitur. Hanc diſtinctionem non approbo, licet enim teſtes unius partis ſibi contradicant, non dico, quod in hoc caſu teſtimonia om-

Teſtium depoſitiones contrariæ an fidem faciant.

3 Extra de teſt. cap veniens 1. & ca licet 1. de hoc 3. q. 4. in princip. Arch.

Digitized by Google

ni pari[a] †numero credend quidem eſt, ſed quod naturæ negocij conuenit,& quod inimicitiæ, aut gratiæ ſuſpicione caret: confirmabitq; iudex motum animi ſui ex argumentis,& teſtimoniis,quæ rei aptiora,& vero proximiora eſſe compererit. Non enim ad multitudinem[b] reſpici oportet;ſed ad ſinceram teſtimoniorum fidem,& teſtimonia,quibus potius lux ueritatis aſſiſtit. *Item lege 2.ff.eo.*

¶ In teſtibus † fides, dignitas[c], mores, grauitas examinanda[d] eſt: & ideo teſtes, qui aduerſus fidem teſtationis ſuæ uacillant[e], audiendi non ſunt. *Item lege 3.*

¶ Teſtium fides diligenter examinanda eſt: ideoque in perſona eorum exploranda[f] erunt in primis conditio

†*al.impari.*] orig.

†*teſtimonijs.*] orig.

omnium ſuccumbant, licet ita ſit in inſtrumentis, quia inſtrumenta ſua poteſt quis præuidere, an ſibi contradicant. vnde imputet ſibi ſi contraria inſtrumenta exhibet ſed in teſtib. neſcit quid dicturi ſint. Dicas ergo, quòd ſi teſtes contradicant teſtibus, ſiue ex eadem, ſiue ex altera parte productis. primo concordabit iudex contrarietatem illam ſi poteſt, vt extra de teſt. cum tu filii. inf. de pœn. diſtin 1. periculosè extra de ver. ſign. nihil obſtat. 11. quæſt. 3. anteceſſor. Idem poteſt dici de contrarijs inſtrumẽtis, vt extra de conſue cum dilectus. niſi manifeſta ſit contrarietas, vt 3. quæſt. 9. nihilominus. 35. quæſt. 6. de parentela Vbi ergo teſtes contrarij ſunt,nec poſſunt concordari,ſemper teſtimonium plurium præualebit, niſi ex altera parte ſit tanta dignitas, vt merito debeat præiudicare numero, vt extra eodem,in noſtra, vel niſi pauciores veriſimiliora loquantur, vt hic: vel niſi per pauciores teſtes plura probentur, quàm per plures. Verbi gratia. Plures teſtes probant me poſſediſſe rem aliquam per xl. annos: pauciores probant eandem rem te poſſediſſe per xl. annos, & præterea probant titulum poſſidendi: tunc diceremi præualere teſtimonium paucorum, vt extra de proba. licet. Et hæc vera ſunt vbi teſtes de eodem tempore inducti ſunt. Si uero teſtes alterius partis inducuntur contra teſtes alterius partis, ut ſi mei teſtes probaſſent me contraxiſſe cum aliquo in aliquo loco, & tu induceres teſtes ad probandũ, ꝙ ego non fuiſſem tunc temporis in illo loco, hic poſſet uideri, ꝙ ſecundis teſtibus potius eſſet credendum quam primis, ut extra eod. ex tenore & c. ſeties extra de excep. denique. Sed hoc non credo, immo credo in tali caſu, ꝙ ſi ſecundi debent reprobare dicta priorum, ꝙ etiam plures debeant eſſe teſtes,& longè melioris famæ,ut C. de contrah. ſtip. optimam hoc ideo, quia præſumitur magis ſubornatio poſt publicatas atteſtationes, quam ante. Si autem teſtes ex omni parte ſunt pares, & in numero, & in dignitate: tunc fertur ſententia pro reo, ut extra de proba. ex literis. extra de fide inſtru. inter dilectos. in fin. Ioan. niſi in matrimonio, & in cauſa liberali, & pro teſtamento,& in dote, vt extra de ſenten.& re iudi. c. vlt. B. ſi autem neuter poſſidet, ſed vterque rem ab aliquo extraneo petit; tunc ſi teſtes vtriuſque partis ſunt pares res diuidatur ſi poteſt, ut extra de præſump. afferte Si eſt res indiuidua, poteſt iudex gratificari & dare cui vult. extra de paro. cap. primo, vel res ſorte diuidatur, ut 26. q. 2. cap. ſors. Si uero teſtes contradicant inſtrumento, aut contradicunt inſtrumento proprio, aut extraneo. Si proprio, ſcilicet in quo ſunt ſcripti præualent teſtes inſtrumento, extra de probatio. tertio. extra de condi. appo. per tuas. ff. quemadmo. teſtamen. aper. l. ptima, in Authen. de fide inſtrumen. §. ſi uero. colla 6. Si uero contradicant alij inſtrumento, in quo non ſunt ſcripti, dixerunt quidam, quod ſemper præiudicat viua uox mortuæ, ut in Authen. de fide inſtrumen. §. ſi uero. collat. 6. Alij dicunt, quòd ſi factum eſt remotum ab hominum memoria, potius creditur inſtrumentis, quàm teſtibus. ſed ſi factum eſt recens, potius creditur teſtibus quàm inſtrumentis, tum ideo quia memoria hominum, quandoque non habetur ultra annum, vt ff. de probat. ſi arbiter. tum ideo quia teſtes conſueuerunt fidem ſuam variare ex tractu temporis, ff. de Car. edict. l. tertia, §. duæ. ff. de damno infect. l. qui bona. § vltimo. Ego credo quòd contra quodlibet inſtrumentum admittuntur teſtes, quantumcunque ſit publicum, vt extra de præſcrip. ad audientiam. C. d e probatio. cum de precibus non tamen concedo, quòd teſtimonium duorum vel trium præualeat inſtrumento. nam cum inſtrumentum obtineat vicem duorum teſtium, & præterea tabellio æquipolleat, vel maior eſt vno teſte, oportet quòd ad minus per quatuor teſtes reprobetur inſtrumentum, ut extra de fide inſtrumen. cum Ioannes: fallit tamen hoc in duobus caſibus, ubi videtur, quòd contra inſtrumentum non admittuntur teſtes 1. ſicut contra inuentarium publicè confectum non admittuntur teſtes, vt C. arbitrium iure. l. vlti. & in confeſſione, quæ fit à muliere in inſtrumento, in quo confitetur ſe recipiſſe pecuniam pro interceſſione, vt C. ad Velleia. antiqua. quædam tamen ſunt quæ melius probantur per inſtrumentum, quàm per teſtes, ut ſententia lata, & arbitrium & commiſſio facta iudicibus. 97. diſtin. nobiliſſimus extra de offi. delega. cum in iure.

a ¶ Impari.] Ideſt, quod tot ſunt ex una parte, quot ex alia. Vel dic impari, ut ſit una pars, quod plus valet.

b ¶ Ad multitudinem.] Arg. pro paucitate contra multitudinem 2, ut 31. di. Nicæna. 24. q. 1. odi. ff. de paſt. maiorem. nam maior pars eſt, quæ maiori nititur ratione, & vt 40 diſt. multi in fi.

IN TESTIBVS. CASVS. Dicitur hic, ꝙ in teſtibus quatuor ſunt conſideranda, ſcilicet fides, dignitas, mores, & grauitas & ideo ſi qui eorum in dictis ſuis uacillant, non valent.

c ¶ Dignitas.] Videtur ergo, ꝙ ſemper præualet teſtimonium eorum qui ſunt in dignitate conſtituti 3. ut hic, & 97. diſt. nobiliſſimus. & 40. diſt. c. 1. & 11. q. 3. abſit. & ff. de fide inſtr. l. vlt. Sed contra, non eſt, quærendũ quis uel qualis dicat, ſed quid dicat, ut 19. diſt. ſecundum & 3. q. 9. c. ul. & 2. q. 7. quæritur. & 6. q. 2. placuit. Sol. ſemper præſumitur pro multitudine contra dignitatem 4. niſi ex altera parte tanta ſit dignitas, vt merito poſſit præponderare, ut extra eo. in noſtra. ſed in electione etiam præiudicat numerus dignitati extra de elect. dudum 1.5. ſed hoc ideo, quia inter multos præſumendum eſt aliquos eſſe idoneos, ut 61. diſt. nullus.

d ¶ Examinanda.] Ideſt, inquirenda.

e ¶ Vacillant.] Dubitando talis; tenetur crimine falſi. ff. de fal. eos qui. & eſt ſi. 3. q. 9. pura. & ff. de quæſtio. de minore. in fi. & l. ex libero. in princ. & extra de accu. ſuper. extra ut eccle benefi. vt noſtrum.

TESTIVM. CASVS. Dicitur in hac lege ꝙ nouem ſunt, in quibus iudex debet teſtem examinare, & demum ſi teſtis careat ſuſpicione, vel propter perſonam: à qua profertur, vel propter cauſam quia gratia, uel lucro uel odio non corrumperetur, recipiendus eſt. Perſonam ſuſpectam, ſecundum ſe. cauſam, quæ in rebus & perſonis conſiſtit ſecundum Iſid.

f ¶ Exploranda.] A iudice, vt 2. q. 7. quærendum. 30. q. 5. iudicantem.

a ¶ Quis

Teſtes contra quodlibet inſtrumentum admitti.pñt.

Snĩa ꝓ reo ferenda è data paritate ꝓbationum in ſi. in quatuor caſib.

Teſtes ſi cõtradicunt inſtrumento, quid iuris.

1 Hoc eſt ꝓ nimiã ipſius ſolennitatẽ ſm Goff.

2 Ad hoc facit qđ leg & no. 23. diſt. tales. Arch.

3 Adde ad hoc gl. in §. ſcimus ingl. in ver. ꝑ dignitatem in Authen. de teſt. coll. 7. & in l. 3. ff. eod. titu.

4 Dignitatẽ hoc falſum ſm Hoſt. Pan. Fel. in c. in noſtra. de teſtib.

5 Dic ut no. eo. tit. eccleſiæ 2. & leg. eo. tit. in cõcilio Gre. ſi. qñ. Archid.

Digitized by Google

Diues aut pauper fieri nemo appetat.

a ¶Quis decurio.] Arg. ꝙ teſtimonium nobilis præualet. arg 4 1.d. non cogantur. ſimiliter electio, vt in Auth. de defen. ciui. §. 1. coll. 3. & argum. extra de app. conſtitutus.

b ¶Locuples.] In Salomone legitur: Diuitias & paupertates ne dederis mihi, ne repletus mendax fiam: & ne pauper peierem nomen domini. ſic 2.q.1. prohibẽtur. ſi tamen alias caret ſuſpicione, bene admittitur, vt inſt. de ſuſpec. tuto. § vlt.

c ¶Sit.] Supple talis vt, &c.

d ¶Inimicus.] Capitalis, vt ext. de ſimo. per tuas. & de hoc notaui ſup. 3.q.5.c.2.

e ¶Lege Iulia] Hic incipit tertia pars huius quæſtionis, quæ protenditur vſque ad l. inf. eo. qui falſo. in qua ponuntur certæ perſonæ, quæ non coguntur dicere teſtimonium inuitæ, & quædam, quæ accuſare non poſſunt. Io. de Fant.

CASVS. Hic continentur ſeptem genera perſonarum, quæ a teſtimonio repelluntur, quæ in ipſa litera ſi volueris enumerabis.

f ¶Ab eo.] Scilicet reo.

g ¶Liberauerit.] 12.q.2. epiſcopus, qui mancipium.

h ¶Publico] Secundum canonem, idem eſt de priuato. ext eod. ſuper eo 1.

† Hoc tamẽ intellige ſm decre. eo. ti. teſtimonium. Io. de Fant.

i ¶In vinculis.] Pro crimine, ꝙ per ſnĩam infamaret, vt C. de infa. l. 1 ext. de accuſ. ſuper his. alias nomine vinculorum priuata vincula intelliguntur. ff. de ver. ſig. vinculorum Hic patet, ꝙ ſm leges repellitur criminoſus, etiam ſi nondum in eum ſit lata ſentẽtia. & in fi. idem innuitur vbi dicit, iudicatus, &c.

K ¶Cuſtodiave.] Donec ſit purgatus.

l ¶Feceritve.] Et ſufficit ſi quandoque fecit, vt ff. de ritu nup. palam.

LEGE IVLIA. CASVS. Hic nouem ſpecies hominum continentur. contra quos quis inuitus teſtificari non compellitur, ſcilicet contra ſocerum, &c. vt ibi dicitur.

cuiuſque, verum quis decurio [a], an plebeius ſit, & an honeſtæ, & inculpatæ vitæ, an verò quis notatus, & reprehẽſibilis, an locuples [b], vel egens ſit [c], vt lucri cauſa quid facile admittat, vel an ei inimicus [d] ſit, aduerſus quem teſtimonium fert, vel amicus ei pro quo teſtimonium ſtat. Nã ſi careat ſuſpitione teſtimonium, vel propter perſonam, a qua fertur, quòd honeſta ſit, vel propter cauſam, quòd neque lucri, neque gratiæ, neq; inimicitiæ cauſa fiat, admittendum eſt. *Item eadem lege paulo inferius.*

3 ¶Lege Iulia [e] de vi cauetur, ne hac lege in reum teſtimonium dicere liceat ei, qui ſe ab eo [f], parenteve eius liberauerit [g], quive impubes erit, quiq; iudicio publico [h] damnatus erit, qui eorum in integrum reſtitutus nõ erit, quive in vinculis [i], cuſtodiave [k] publica erit, quive ad beſtias, vt depugnet, ſe locauerit, quæve palam quæſtum faciat, feceritve [l], quive ob teſtimonium dicendum, vel non dicendum pecuniam accepiſſe iudicatus, vel conuictus erit. *Item l. 4.* ¶Lege Iulia publicorum iudiciorum cauetur; ne inuito [m] denuncietur, vt teſtimonium litis dicat aduerſus ſocerum, generum, vitricum, priuignum, ſobrinum, ſobrinam, ſobrinave natum, eosve, qui priore gradu ſint. ¶Item, ne liberto ipſius [n], liberorumve eius [o], parentum viri, vxoriſve. ¶Item †, vt nec patroni [p], patronæve aduerſus libertos, neque liberti aduerſus patronum cogantur teſtimonium dicere. ¶Cum † autem excipitur, ne gener, aut ſocer inuitus teſtimonium dicere cogatur, generi appellatione ſponſum filiæ quoque contineri placet. ¶Item ſoceri, ſponſæ patrem. *Item lege 6.* ¶Idonei non videntur eſſe teſtes, quibus imperari [q] poteſt, vt teſtes fiant. *Item lege ſeptima.* ¶ Serui [r] reſponſo tunc credendum eſt, cum alia [s]

† *Et*] orig. Ibidem ex l. 5.

† *In legibus quib. excipitur, &c.*] orig.

m ¶Ne inuito.] Volẽs ergo admittitur, vt ſup prox. q. c. 1.

NE LIBERTO. CASVS. Repete ſemper per ſingulos gradus hæc verba cum hoc datiuo liberto. Item hac lege cauetur, ne denuncietur liberto ipſius, ſcilicet patroni accuſati, vel liberto liberorũ eius, ſcilicet rei accuſati, vel liberto viri eius, ſcilicet vxoris, quæ accuſatur dicere teſtimonium contra eum, vel liberto vxoris, eius ſcilicet viri qui accuſatur, dicere teſtimonium cõtra eam, & ita ſuppleas ſemper in ſupradictis omnibus. Item cauetur hac lege ne denuncietur liberto patroni dicere teſtimonium aduerſus patronam accuſatam, vel cõtra. Item cauetur hac lege ne denuncietur liberto patroni dicere teſtimonium aduerſus cõlibertos ſuos Idẽ dices de liberto patronæ. Hęc autem varijs modis exponuntur pro varietate doctorũ & hanc legem intelligũt doctores ĩ cauſa criminali tm̃, excepto eo, ꝙ libertus contra patronum non admittatur in cauſa ciuili. Sed Huguitio & Ortho phagienſis intelligunt eam in ciuili & in criminali. Quæ ſequuntur, plana ſunt vſque ibi, [Inuiti.

Libertus cõtra patronũ non teſtificatur.

n ¶Ipſius.] Accuſati.

o ¶Eius] Scilicet accuſati, vel liberto ſupple parentem rei. hic vult dicere, ꝙ libertus alicuius non poteſt ferre teſtimonium contra ipſum, nec libertus filiorum ſuorum. nec libertus parentum ſuorum. nec libertus vxoris ſuæ Et repete hanc dictionem liberto, cum quolibet genitiuo.

p ¶Nec patroni.] Genitiui caſus, & eſt ſenſus: Ne denũcietur liberto patroni eius, vel liberto, ſcilicet accuſati, vel rei, vel liberto, ſcilicet patronæ eius ſcilicet rei, vt dicat teſtimonium aduerſus eum, ſcilicet reũ, ideſt, vnus libertus aduerſus conlibertum ſuum eiuſdem patroni non cogitur teſtari. vel melius patronum, vel patronam hic vocat eum, qui eſt patronus alicuius liberti, & tamen idem eſt alterius libertus, & ſic eſt patronus & libertus.

q ¶Imperari.] Fallit hoc in matrimonio, vt extra, qui matrim. accu poſſ. vñ, in ſi ergo vxor non erit teſtis pro marito: quia ei ſubiecta eſt, 33.q. vlt. mulierem.

r ¶Serui.] ff. de prob. cum probatio.

ſ ¶Cum alia.] ti 14 q.2.c. vlt C. de hæret. l vlt. ſic propter defectum admittuntur minus boni, vt 55 diſt. c. 1.

Digitized by Google

Præſumptio præcedat, tormenta.

a ¶Probatio.] Plena. nam præſumptio aliqua dēt præcedere. non enim a tormentis eſt incipiendum, vt ext. de reg. iur. cum in contemplatione. & intellige cum de ſuo facto interrogatur ſeruus, vt inf ea. ſerui, & illud di citur reſponſum, non teſtimonium, nec creditur ei tunc ſine tormentis, vt 5. q. 5. illi qui.

dam, ideſt apparitores. Sed partibus volentibus teſtes admitti poſſunt, vt in authen. de teſtib. §. quoniam vero. Quæ ſequuntur, plana ſunt vſque ad legem. Hermaphroditus.

n ¶Patroni.] Qui non poſſunt ſimul eſſe teſtes iuris & facti,

probatio [a] ad eruendam veritatem nō eſt. *Item lege octaua.* ¶Inuiti teſtimonium dicere non coguntur ſenes [b], valetudinarij, vel milites, vel illi, qui cum magiſtratu reipu. cauſa abſunt, vel quibus venire non licet [c]. *Item lege decimanona.* ¶Publicani [d] etiam teſtimonium non dicūt inuiti. ¶Item is, qui nō detrectandi [e] teſtimonij cauſa abierit. ¶Item is, qui exercitui præbenda † [f] conduxerit. Sed nec pupillis teſtimonium denunciari poteſt. *Item l. 20.* ¶In teſtimonium accuſator citare non debet eum, qui in iudicio publico reus [g] erit, aut qui minor viginti annis erit. ¶*Item l. 21.* ¶Ob carmē famoſum [h] damnatus, inteſtabilis fit. *Item.* ¶Si res exigat, non tantum priuati, ſed etiā magiſtratus [i], ſi in præſenti ſint, teſtimonium dicant. Prætor quoque teſtimonium dare debet in iudicio adulterij cauſa. Si autem ea rei conditio [k] ſit, vt arenarium [l] teſtem, vel ſimilem perſonam admittere cogamur, ſine tormentis [m] teſtimonio eius credendum non eſt. *Item l. 24.* ¶Teſtes eos, quos accuſator de domo produxit, interrogari non placuit. *Item l. 25.* ¶Patroni [n] quoque in cauſa, cui patrocinium [o] præſtiterunt, teſtimonium non dicant; quod & in executoribus [p] negotiorum obſeruandum eſt. *Item l. 16. 4.* ¶Qui falſo † vel varie [q] teſtimonia dixerunt, vel vtrique parti prodiderunt [r], a iudicib. competenter puniantur. *Item l. 17.* ¶Pater & filius, qui in poteſtate eius eſt, item duo fratres, qui in eiuſdem patris poteſtate ſunt, teſtes vtrique in eodem teſtamento, vel eodem negotio fieri poſſunt; quoniā nihil nocet ex vna domo plures teſtes alieno negotio adhiberi. *Item l. 15.*

l. inuiti 2.] Mutata eſt enim verborum ſeries.

† *quicquid exercitus præbendum conduxerit*] orig.

Ibidem, ſed paulo aliter.

† *al. falſa, vel varia*] orig.

L. Repetundarū.

INVITI. CASVS. Hic ponuntur nouē ſpecies hominum q ad teſtimonium dicendum cōpelli nō debent, inter quos eſt ille, qui abeſt nō cauſa detrectandi teſtimonij, & qui conducit annonam exercitui, & etiam pupillus qui teſtis eſſe nō poteſt.

b ¶Senes.] Maiores lxx. an ff de exc tut l. 2. in prin. ſed ad domum eorum eſt mittendum extra eod. ſi qui teſtium.

c ¶Non licet.] Propter turpitudinem: quibus interdictum eſt certo loco.

d ¶Publicani.] ideſt, telonarij.

e ¶Non detractandi.] i. euitandi, vt ille, qui eſt in aliena prouincia, vt ext. de fideiuſſ ori. conſtitutus. & C. de fi. inſtr. iudices. nam ad tales eſt mittēdum. Vel intellige quando iam per 15. dies fuerunt coram iudice, tūc n. licite recedunt, vt C. de teſt. ſi quando.

f ¶Præbenda cōduxerit.] Vehenda.

IN TESTIMONIVM. CASVS. Ego accuſabam aliquem, & contra ipſum, inducebam condemnatum in publico iudicio ad teſtimonium, quærebatur an poſſim? Et reſpondetur, quód non neque: minorem xx. ann, poſſum contra eum inducere. In ſequ. lege dicitur, quód condemnatus in famoſo crimine eſt inteſtabilis, ideſt, nec teſtis eſſe poteſt, nec facere teſtamentum.

g ¶Reus.] ideſt, accuſatus ſi. 81. d. tantis.

h ¶Ob carmen famoſum.] ff. de iniur. lex Cornelia. nec ipſe poteſt eſſe teſtis, nec teſtamentum facere. nec aliter pro ipſo eſt teſtis in teſtamento ff qui teſt. fa c. poſ. cum lege.

SI RES. CASVS. Dicitur in hac lege, ꝙ ſi res exegerit: non ſolum priuati, ſed etiam magiſtratus poſſunt teſtificari. Prætor etiam in cauſa adulterij teſtificari poteſt Si autem ea ſit conditio cauſæ, vt turpis perſona ſit inducenda in teſtem, vt puta in excepto crimine, ei nō creditur ſine tormentis.

i ¶Magiſtratus.] Qualiter iudex poſſit eſſe teſtis, dixi ſup. 2. q. 6. ſtatuendum 1.

1 Alias incipit, ſtatutū.

k ¶Conditio.] Scilicet in exceptis criminibus.

l ¶Arenarium.] Qui pugnauit in arena, vel in loco tali.

m ¶Sine tormentis.] 5. q. 5. illi qui.

TESTES. CASVS. Tria genera perſonarum enumerantur hīc, qui a teſtimonio repelluntur: ſcilicet domeſtici, aduocati, & iudices in cauſis in quibus fuerunt aduocati & iudices. Vel intellige executores ſēm quaſ- facti, vt C. de aſſeſſo. l. nemo. poſſunt tamen teſtificarī de tranſactione facta pro cauſa ſua. extra de tranſac. ex literis 2.

o ¶Patrocinium.] De hoc dixi 2. q. 6. ſtatuendum.

p ¶In executionibus.] ideſt procuratoribus & curatoribus.

p ¶In executoribus.] Sed non executor iudicis poteſt eſſe teſtis? quare enim deſtinaretur a iudice, ſi non crederetur dicto ſuo, nam & nuntio creditur 3, vt extra de app. cum parati, ff de reb. eorum, qui ſub. tu. l. magis. §. illud & 65. d. c. pen. in fi. nec de illorum actibus dubitandum eſt, qui ad officium tale admittuntur, vt 94. d. valde, ff. de off. prætor. l. 1. qualiter enim probatet quis ſe non citatum, vt extra de elect. bona? Reſpondeo: creditur eis donec probetur contrarium, ſaltem per ſuum iuramentum, arg. 82. diſt. propoſuiſti. ff. de cuſt. & exhib. re. l. diuus.

2 Adde ad hanc glo. qđ not. Bart. in l. deferre. §. ijdem decreuerunt. ff. de iure fiſ.

3 Idem no. 82. d. propoſuiſti, in gl. ex hoc. Arc.

QVI FALSO. Hæc eſt 4. pars quæſt. in qua ponit quaſdam leges, quibus probatur quales teſtes faciunt fidem & quales non. Io. de Fant.

q ¶Varie.] Si extra, vt eccl. benefi. vt noſtrum. extra de conceſ. præb. poſt electionem.

r ¶Prodiderunt.] Dicta.

HERMAPHRODITVS. Quæſitum fuit vtrū hermaphroditus, ideſt, qui habet ſexum maris & fœminæ, poſſit eſſe teſtis in teſtamento? & reſpondetur, quód ſi magis appetit ea quæ viri ſunt, poteſt, alias non. Quæ autem ſequuntur, plana ſunt vſque ibi. [In teſtibus.

Hermaphroditus an poſſit eſſe teſtis in teſtō: & vtrum poſſit ordinari.

a ¶Ad

Digitized by Google

¶ Hermaphroditus an ad teſtimonium † [a] adhiberi poſſit, qualitas incaleſcētis ſexus oſtendit. *Item l.9.* ¶ Teſtis idoneus pater filio [b], aut filius patri non eſt. *Item l.* 10. ¶ Nullus idoneus teſtis in re ſua [c] intelligitur. *Item l.* 11. ¶ Ad fidem [d] rei geſtæ faciendam etiam non rogatus teſtis intelligitur †. *Item* 12. ¶ Vbi numerus teſtium non adijcitur, etiam duo [e] ſufficient. Pluralis etiam locutio duorum numero contenta eſt. *Item l.3.* ¶ In teſtibus cōſiderandum eſt, qui ſimpliciter [f] viſi ſunt dicere, vtrum vnum, eundemque, & præmeditatum ſermonem attulerint, an ad ea, quę interrogantur, ex tempore [g] veriſimilia reſponderint [h]. *Item paulo inferius.* ¶ Sępe [i] ſine publicis monumentis cuiuſque rei veritas deprehēditur; alias numerus teſtiū, aliàs dignitas, & auctoritas, aliàs veluti cōſentiens fama [k] confirmat rei, de qua quæritur, fidem. Non ergo ad vnam probationis [l] ſpeciem cognitionem ſtatim iudex alligare debet; ſed ex ſententia animi ſui exiſtimare †, quid aut credat, aut parum ſibi probatū opponetur. *Item paulo inferius.* ¶ Alia [m] eſt auctoritas pręſentium teſtiū, alia [n] teſtimoniorū, quæ recitari ſolent *Item codicis lib.4 tit. de teſtibus, l.1.* ¶ Soli † teſtes ad ingenuitatis proba tionem non ſufficiunt; niſi inſtrumentis [o], &

† *teſtamentum.*] orig.

† *al. admittitur.* L. teſtium §. tu magis, ſed paulo aliter.

† *al. æſtimare.*

Tit. 10.

† Concor. Ale. de Imo. in l. bene. ff. ſi cer. pe.

a ¶ Ad teſtimonium.] Scilicet in teſtamento, vbi mulier non poteſt eſſe teſtis ſecundum legem, vt inſtit. de teſta. §. teſtes in iudicio autem eſſe poteſt. 15. quæſt. 3. de crimine. Sed quid ſi in oibus eſt parilitas. Item nunquid talis poteſt ordinari. Item an contrahet cum viro, an cum muliere: & ſi prius cum viro contraxit, an poſſit eo mortuo cum mulierę contrahere? Io. ſed certè in omnibus his reſpici debet ſexus, qui magis incaleſcit de monſtro poſſunt fieri monſtruoſæ quæſtiones, Hu.

b ¶ Filio.] ff. de prob. etiam contra vbi dicitur, ꝙ mater poteſt teſtificari pro filio: ſed illud intellige qđ poteſt pro ætate, uel etiam pro cognatione filij teſtificari. Item pater teſtificatur pro filio in cauſa religionis, 20. q. 3. præſens.

Mater & pr̄ q̄nque pro filio teſtificari poſſunt.

b ¶ Filio.] Siue emancipato, uel non in caſtrenſi autem peculiō ſi filius ante miſſionem 1 teſtamentum fecerit, pr̄ pōt teſtis ei adhiberi, ff. de teſta. qui teſtamento ſed poſtquam miſſus eſt, non inſti. de teſta. §. in teſtibus.

1 Quia tunc teſtatur iure militari & ex priuilegio, quia tunc pater pōt eſſe teſtis, ſed poſt miſſionē teſtatur iure cōi. & non poteſt pater eſſe teſtis.

c ¶ Sua.] Scilicet propria item nec in communi: quia quod commune eſt, utriuſque eſt ff. de ritu nup. illud niſi indirectè, ut in teſtamento: ubi quilibet legatariorum teſtis eſt inſti de teſta. §. legatarijs.

c ¶ Sua.] Contra. inf. 14. q. 2. ſuper ſed illa non eſt ſua, ut 12. q. 2 § qui manumittitur. Res enim ſua eſt: cuius commodum uel emolumentum ſpectat ad aliquem ſuo nomine, ut 2. q. 6. biduum in uer. palam. Sed contra ff. finium reg. l. pen. ubi uenditor poteſt eſſe teſtis pro emptore.

Archid. Res ſua quæ dicitur.

d ¶ Ad fidem.] Niſi in caſibus notatis ſu. 3. q. 9. ſi debitū.

e ¶ Duo.] Si. de conſe. diſt. 1 hoc quoque. ſi ff. de manu. teſt. libertas § ult. arg. contra ff. de opi. leg l. i.

IN TESTIBVS CASVS. In teſtibus. iudex debet conſiderare utrum ſine fraude teſtimonium dicant: uel utrū uideatur meditatus ſermo quem proferunt: & utrum ex tempore ueriſimilia reſpondeant ſ. quia dixerunt de nocte, & non eſt ueriſimile ꝙ factum ſit de nocte, uel ex tempore ideſt, ſtatim reſpondeant, ideſt, ſine deliberatione: quibus tanta fides non adhibetur.

f ¶ Simpliciter.] Ideſt, ſine adiectione cauſæ uel ſimpliciter, ideſt, non obſcure, ut 3. q. 9. pura. ſic ſu. diſt. 4. erit 23. diſt qui epiſcopus. nam obſcurus teſtis eſt ſuſpectus. ut ff. de iu. fiſ. non intelligitur & obſcure dictum pro non dicto habetur, ut extra de prob. in præſentia ff. de interro. act. de ætate arg. extra de accu. cum dilecti. & obſcurè ſcriptum pro non ſcripto habetur. vt ff. de ijs quæ pro non ſcrip ha. l. 2.

Teſtis obſcurus eſt ſuſpectus.

g ¶ Ex tempore.] Ergo videtur, ꝙ teſtes ſunt interrogandi de tempore. vt extra eod tit. cum cauſam. 3. q. 9. nihilominus. ſed nō eſt verū, vt ff. de ꝓb. ſi arbiter. 2. q. vlt. libellorum. niſi teſtes eſſent ſuſpecti. tunc .n. poſſet q̄ri de qualitate temporis & teſtium: & quocunque modo poſſet iudex inueſtigare veritatē. vt C. de eden. is apud quem. 30. q. 5. iudicātem. Vel ex tempore ideſt, ex mora: quia prius cogitabit qualiter reſpondeat, vt ſo. diſtinct ponderet. nam teſtimoniū repentinum non valet, vt 5. q. 5. §. ſed aliud.

Teſtes an ſint de tp̄e interrogādi.

h ¶ Reſponderint.] Spontè. non enim de hoc ſunt interrogandi, vt dixit Ioan. ſed certè de tempore in quo res dicitur facta bene interrogantur, vt extra eo. cum cauſam. ſed de qualitate temporis non, niſi ſint ſuſpecti. B.

SÆPE CASVS. Quærebatur utrum ueritas in cauſis ſine inſtrumentis poſſit deprehendi. Et reſpondetur quod ſic, quatuor modis. ſ. numero teſtium, dignitate, auctoritate. & fama perpetua.

i ¶ Sæpe.] Iudici enim facienda eſt fides, ut 2. q. 7. pleriſque & C de condi. ob turp cau. l. 1

K ¶ Fama.] Ergo per famam aliquid probatur, ut ſu. 2. q. 5. ſi mala fama. matrimonium enim probatur per famam. extra de præſum. illud 32 q. 4 dicat. Arg contra 35 q. 6. ſi duo extra de eo qui cogno. conſang. uxo. ſuæ. ſuper eo. uerum eſt, ꝙ fama per ſe nihil probat: ſed ſi adeſſet teſtimonium unius cum fama, per illud probare poteſt. ar. extra de prob. ſicut. C. de re cre. in bonę. & ſi iudex dubitat de fama, quærat à uicinis. ff. de magi. conue. l. 1. §. ſi præſes. & magis ualet fama quam unus teſtis, ut extra de conſan. & aff ſuper eo poteſt autem fama probari per duos teſtes, ut extra eo. tam literis 2.

Fama per ſe nihil probat.

l ¶ Vnam probationis.] Extra de ſenten. & re iudi. cauſam.

ALIA. CASVS. Aliqui teſtificabantur per ſcripturam ſine iuramento uel ſine cā & circunſtantijs: cum de hoc eſſent interrogati, quærebatur utrum eis eſſet fides adhibenda. & reſpondetur ꝙ non: quia alia eſt fides teſtium, quæ ualet: alia teſtimoniorum, quæ non ualet.

m ¶ Alia.] Hoc eſt expoſitum ſupra cauſa prox. q. 9. c. teſtes.

s Certe hoc ibi non dr̄: nec credo uerū. Io Fā. ſed ſententia gl. approbatur i Spe. de notorio crim. uer. ſed qualiter. Archi.

n ¶ Alia.] Extra de cohabi. cleri. tua.

SOLI. CASVS. Quærebatur utrum ſolummodo teſtes ſufficiant ad probationem ingenuitatis: & reſpondetur quod non: immo etiam inſtrumenta ſufficiunt, & expone, ſoli, ideſt, ſolo modo, uel præpone negationem. non. ſoli, &c & uerba quæ poſuit ibi Grat. niſi inſtrumentis, &c. non ſunt de lege codicis. Vnde Gratianus non intellexit illam, ut intelligunt eam doctores legum.

o ¶ Inſtrumentis.] Verba ſunt Grat. & male intelligit: hoc enim uelit lex dicere, quod non tantum per inſtrumenta, ſed etiam per teſtes poteſt probari libertas.

Digitized by Google

a ¶ Domeſtici.] Fallit. C. de repu. l. conſenſu. circa ſi. extra de teſti. ueniens 2. in ſi extra qui ma. accuſ. poſ. vr.
SOLAM. CASVS. Quidam ſine iuramento uel ſine iudice teſtificati ſunt, vel non allegauerunt cauſam dicti ſui: cum de hoc eſſent interrogati, quærebatur utrum eorũ teſtimonium ualeret. Et rñdet Imperator ꝙ non. Quæ ſequunt plana ſut vſq; ibi, [Qui intendit.
b ¶ Sola.] idest, ſine adiectione cauſæ.
b ¶ Sola.] Aliter ponitur. ſu. d. 8. ſi ſolus.
c ¶ Atteſtatione.] Cã à teſte inquirenda eſt vt extra eo. cũ causã. ſi tñ nõ fuerit q̃ſita, & teſtis de cã nihil dixerit, nõ iõ minus valet teſtimonium: q̃a dixit omnia, quæ nouit. licet non cãm omnium. arg. ad hoc ff. de no. ope. nun. de pupillo. §. qui opus. Arch. extra de ſen. & re iudi. ſicut 1.
d ¶ Iudiciariæ.] idest, iudici. No. ꝙ ſufficit ſi iudici ſit probatũ, vt extra de reſcri., inter ſup. ea. ſæpe.
e ¶ Ne volentes.] Cõtra ſup. 3. q. 5. ca. 1. ſed hic vocãtur parentes aſcendentes & deſcẽdentes, non collaterales: prout præſumĩt ff. de in ius uocan. l. 4. § 1.
QVI INTENDIT. CASVS. Quidã petebat ab aduerſario ſuo ut demonſtraret ſibi inſtrumenta ſua per q̃ ſuam intentionem fundaret: nunc quæritur vtrum ſit audiendus? Et reſpondetur ꝙ non: ſed ſuaſ debet habere probationes paratas.

K ¶ Vnius.] 2. q. 1. quicumque. contra. ſed illud nõ tenet. ſed fallit hoc extra de teſt. cog. peruenit 1. Itẽ vni creditur, vt C. de fal. ſi quis decurio. ff. de do. prælegata, Theopompus. & generaliter creditur vni quo ad præſumptionem: ſed dictum unius non iuſtificat, neque cõdemnat,

Teſtis an teneatur dicere cãm ſuæ depoſitionis

1 Ar. contra 22. q. 3. ca. 1. ucr. ſed forte ubi de hoc.

argumentis: adiuuentur *Item l. 2.* ¶ Etiam iure ciuili domeſtici [a] teſtimonij fides improbatur. *Item l. 3.* ¶ Sola [b] atteſtatione [c] † prolatam, nec alijs legitimis adminiculis cauſam approbatam nullius eſſe momẽti certũ eſt. *Item l. 4.* ¶ Eos teſtes ad veritatem adiuuandam adhiberi oportet, qui omni gratiæ, & potẽtatui fidem religioni iudiciariæ [d] debitam poſſint præponere. *Item l. 5.* ¶ Parentes, & liberi inuicem aduerſus ſe nec volentes [e] ad teſtimonium admittendi ſunt. *Item l. 6.* ¶ Qui intendit, ſuę intẽtioni proprias debet afferre probationes, non petere aduerſarium [f] cogi ad exhibitionẽ eorũ, per quos α ſibi negotium fiat. *Item l. 7.* ¶ Serui [g] neq; pro domino, neque aduerſus dominum, ſed pro facto ſuo [h] interrogari poſſunt. *Item l. 8.* Iuſiurandi [i] religione teſtes prius, quàm perhibeant teſtimonium, coarctentur β, & honeſtioribus potius teſtibus fides habeatur. Vnius [k] vero teſtimonium nemo iudicum in quacumq; cauſa facile patiatur admitti: immo vnius teſtis reſponſio omnino non audiatur, etiã ſi præclaræ curię honore præfulgeat. *Item l. 9.* ¶ Omnibus in re propria [l] dicendi teſtimonij facultatem iura ſubmouerunt. † *Item l. 10.* ¶ Liberi teſtes ad cauſas poſtulantur alienas; b ſocij [m], & participes criminis non dicantur, ſed fides [n] ab ijs notitiæ poſtuletur. Venturis [o] autẽ ad iudicium, per accuſatorem, vel ab ijs, per quos fuerãt poſtulati, ſumptus competentes miniſtrentur, etiã ſi in pecuniaria cauſa ab alterutra parte teſtes producẽdi ſint. *Item l. 11.* ¶ Liberti aduerſus patronos ſpõte ꝓdire nõ adeãt, ſed nec vocati q̃dẽ ĩ iudiciũ venire cogant. *Item. l. 13.* ¶ Si q̃s teſtib. vſus fuerit, ijdẽq; teſtes aduerſus eũ in

† teſtatione.] orig.

L. nimis graue] mutata uerborũ ſerie.

Paulo aliter.
Paulo aliter.

L. quoniam liberi. Paulo aliter.

† Concor. tex. in l. omnibus. C. de teſt. & in l. nullus, ff. eo.

L. libertorũ. aliquibus uerbis prætermiſſis.

Reus in duobus caſibus tenetur edere inſtrumenta.

f ¶ Aduerſarium.] Actor non poteſt petere ut reus exhibeat ſibi inſtrumenta ſua, ut 6. q. vlt. ca. vlt. extra de prob. ex epiſtolæ niſi reus ſit eis uſurus, ut extra de fide inſtr. contingit. Item cam inſtrumenta ſint communia vt C. de eden. procurator.
SERVI. CASVS. Dicitur hic ꝙ reſponſo ſerui non eſt credendum neque pro domino, neque contra dominum ſed de facto ſuo poteſt interrogari, cum per eum res ſunt depoſitæ, uel commodatæ alijs.
g ¶ Serui.] Niſi in caſu, ut 12. quæſtio. 2. in patronos.
h ¶ Sed pro facto ſuo.] Quando per eum dicitur aliquid commodatum uel depoſitum, ut C. de quæſt. interrogati. ff. de ædil. edi. quæro. & ſic patet quòd uiles ꝑſonæ recipiuntur, ubi de ipſorum facto agitur. ſic extra de ele. per inquiſitionem & extra de ſent. & re iud. cum I. & A.
IVSIVRANDI. CASVS. Tria hic dicuntur: ſcilicet quòd teſtes prius iurent antequam teſtimonium dicant: & quòd potius fides honeſtioribus teſtibus adhibeatur quàm alijs: item quòd uni teſti non creditur, & ſi præſidiali honore præfulgeat. Sequens reſponſum planum eſt.
i ¶ Iuſiurandi ſic 3. quæſt. 9. hortamur, niſi remittatur à parte, vt extra de teſt. tuis.

demnat, ut 33. q. 2, admonere.
l ¶ Omnibus in re propria.] Argum. contra. C. de fideicom. l. ulti. Sed ibi improprie ponitur iudex & teſtis.
LIBERI. CASVS. Dicitur hic quod ſi aliquem accuſamus de crimine, liberos debemus inducere teſtes contra & ratio facti debet ab eis quæri. Vel hic uult dicere, quod ipſi debẽnt ſubijci tormentis ad ueritatem eruendam: & quicumque teſtes poſtulauerit induci, eis ſumptus neceſſarios exhibebit: ſiue in cauſa criminali, ſiue in ciuili introducantur.
m ¶ Si Socij.] Sed fallit ſupra 79. diſtinct. ſi quis Papa. Item fallit in crimine læſæ maieſtatis. 15 quæſt. 3. nemini. & in crimine ſimoniæ. extra de ſimo. quamuis. Sed obſtat extra de teſti. ueniens 1. Sol. ſocius criminis & muneris repellitur: ſed non criminis. tantum.
n ¶ Sed fides] idest cauſa.
o ¶ Venturis.] De hoc notaui quid iudici uel teſti dandum ſit 11. q. 3. non licet uidetur, ꝙ utraque pars debet prouidere teſtibus, quia pro utraque teſtantur, 14. q. 5. non ſane. ſed ſecus eſt ut dicit C.
LIBERTI. CASVS. Dicitur hic quòd liberti contra patronos ſponte teſtificari non debent, nec debent ad hoc compelli: & ſi uocati fuerint, non debent cogi uenire.
SI QVIS CASVS. Induxi teſtes contra aliquem in aliqua cauſa: contra me ijdem inducebantur: uolebam eos repel-

Socius in crimine non ſem ꝑ repellitur à teſtimonio.

Digitized by Google

eos repel lere; quæriẽ an poſſim? Et reſpondetur ꝙ non, niſi probem poſtea capitales inimicitias interueniſſe inter me & illos; arguere tamen potero eorum teſtimonia ex dictis eorum, ſi contradicant ſibi: vel ſi probauero eos corruptos promiſſione, vel etiam datione pecuniæ. a ¶Pro-

ſnia in rem iudicatam 2. vt extra de ſent. & re iudi. lator. &c. conſanguinei. Vel ideo mulier fuit admiſſa in illa decret. ex tenore quia ignorauit de quo die teſtes vellẽt teſtari: ſed ſi quis ſcit de quo die uelit quis probare, & ante publicationem non proteſtatur, ꝙ die 1. lo nō fuerat in loco tali, poſt publicationem eã nō admitterem, & qđ hic dr̃, ꝙ pōt obijci in dicta, verũ, eſt oſtẽdẽdo eos eſſe contrarios ſibi 3. Item inſtrumentum induci pōt poſt publicationem, vt ext. de fide inſtr. cum dilectas. Si q̃ritur quare uiſo inſtrumento induci pſſit teſtes, vt C. de contrah ſtipul. optimã. & non viſis atteſtationibus? Rñ. ideo q͡a ſi vnus vult im̃pbare inſtrumẽtum per teſtes, reliquis poteſt per teſtes inſtrumento fidem facere: quod non eſt in teſtibus. Ioan. Ego credo quod publicatis atteſtationibus ſuper nouo articulo (ſicut dicit T.) poſſunt induci teſtes: licet legiſtæ dicunt contrarium. & hoc non ſolũ eſt in cauſa matrimonij. ſed etiam in alia cã, ut ext. de fide inſtr. cum Ioannes. & extra de teſti ex tenore &c. veniens. 2 In cauſa appellationis inducunt teſtes ſup nouis articulis pendentibus ex ueteribus, ext. cap. fraternitatis. Legiſtæ ſecundum opi. Ioan. inducunt ſuper nouis & ſuper ueteribus articulis. C. de app. l. eos. B.

2 Hic quod de hoc dixi 2 quæſ. 6 in princ. in addi ſed cõtra ext. &c. Arc.

alia lite producantur [a], nō licebit perſonas eorum excipere; niſi oſtenderit inimicitias inter ſe & illos poſtea emerſiſſe; ex quibus teſtes repelli leges præcipiunt: non adimenda ſcilicet ei licentia ex ipſis diſpoſitionibus teſtimonium eorum arguere [b]. Sed & ſi liquidis probationibus datione, vel promiſſione pecuniarum eos corruptos eſſe oſtenderit [c], etiam eam allegationem integram ei ſeruari oportet.

3 Hęc ſnĩa vera eſt, & hr̃ ex texto, cũ dicit, ex ipſis depoſitionib. &c. nō dicit, alienis depoſitionibus, ſed ipſis. Archid.

¶In hoc capite varias leges digeſtorum, & codicis ita refert Gratianus, ut interdum eadem prorſus afferat verba, interdum verò mutet, ac transponat, & in ſummam redigat. At plura quidẽ ſunt ex originali emendata, niſi ubi Gratianus de induſtria mutauerat.

α ¶Per quos.] *In vulgatis legebatur,* per quæ. *Emendatum vero eſt manuſcriptis, & lege ipſa, in qua agitur de exhibitione teſtium, non autem de editione inſtrumentorum.*

β ¶Coarctentur.] *Sic in aliquot manuſcriptis, qua lectio cum his verbis legis,* arctari præcipimus: *magis cõuenit, quàm vox,* coerceantur, *qua erat in impreſſis.*

Sulpitius Seuerus l. 3. uitæ S. Martini.

Sed obijcitur illud B. Bricij, qui voce pueri triginta dies ab ortu habentis innocens probatus eſt. Sed miracula diuina ſunt admiranda, non in exemplum humanæ actionis trahenda.

QVÆSTIO IIII.

D*E quarta vero [d] quæſtione Fabianus Papa epiſt. 2. ad epiſcopos Orientales conſtituit dicens.*

Quod approbo non reprobo.

1 Concor. tex. in l. Pōponius ff. de neg. geſt.

a ¶Producantur.] Teſtem inductum pro me teneor recipere contra me, ut hic. Similiter illum qui fuit iudex pro me, teneor recipere contra me, vt 3. qō. 8 cuius in agendo 1. Item allegationem vel rationem pro me inductam, recipiam contra me. ſup. 19. diſt ſi Romanorũ. Similiter inſtrumentum. extra de cenſi. cum olim. Item iuramentum. C. de reb. credi. generaliter. Argum. contra iſta 2 q. 7 ſi hæreticus. 37. diſt. ſi quid veri. Sol. iſta ſunt ſpecialia fauore fidei.

b ¶Arguere.] Sed hoc non poteſt fieri niſi per alios teſtes; ergo viſis atteſtationib. poſſunt induci alij teſtes: quod eſt contra id extra eo. fraternitatis. Conſueuit reſponderi, ꝙ directè non poſſunt induci teſtes contra teſtes, ſed indirectè, vel probando corruptionem. ut extra eo. ſeries. extra de prob. licet Vel probando teſtes, aut perſonas fuiſſe in alio loco tunc temporis ext. eo. ex tenore. Sed contra hæc eſt cauſa quare non admittanẽ teſtes poſt publicationem, quia timetur ſubornatio: ſed ſubornari poſſunt; licet teſtes indirectè inducantur. Item teſtes aduerſarij uolunt probare de alio tempore: ergo ego inducam teſtes ad probandum de eodem tempore iniquum enim eſſet, quod aliquid permitteretur impugnãti & non permitteteẽ defendenti. ff. de reg. iur. non debet cum dicta meorum teſtium poſſim confirmare, ut dixi ſupra 3. q. 3 de inducijs. Ad hoc poteſt dici, qđ ſpeciale eſt in cauſa matrimonij, ut inducantur teſtes quandocunque etiam per ſnĩam: quia ibi non tranſit

c ¶Oſtenderit.] Vel etiam infamiam, poſtea contractã, vt extra de teſti cogen. præterea. ſimile ſu. diſt. 19. ſi Romanorum. extra de accuſ. nulli.

SED OBIIC TVR. CASVS. Dictum eſt ſupra in cap. teſtes autem, ꝙ intra xiiii. annum non poſſunt aliqui teſtificari, ſed contra hoc obiicit Grat. de puero triginta dierum. Nam cum de fornicatione accuſaretur B. Bricius, & diceretur filium genuiſſe triginta dierum in medio populi profeſſus eſt ille puer Bricium ſuum: patrem non eſſe. Sed ſoluitur hoc, ꝙ miracula diuina non ſunt trahenda ad conſequentiam, nec in exemplũ actionis humanæ.

DE quarta vero.] Hæc quæſtio diuiditur in tres partes, in quarum prima probat duabus auctoritatibus ꝙ nullus debet eſſe accuſator & iudex & teſtis Scđa ibi, [Inſcriptio.] Tertia ibi, [De domo.] Io. de Fan.

Teſtis & accuſator an poſſit quis ſimul eſſe.

CASVS. Hic intitulatur quarta quæſtio, qua quæritur an idem poſſit eſſe accuſator, & teſtis. Et reſpondetur ꝙ non, vt inf. ca. 1. & 2 niſi fortè in cauſa matrimonij: vbi dicunt quidam, ꝙ idem poteſt eſſe accuſator & teſtis. arg. 35. q. 6. c. 1. & 2. & in ſumma ubi notauit Hugo. & Ioan hoc dicit.

d ¶De quarta vero.] Hic q̃ritur, an aliquis ſimul poſſit eſſe teſtis, & accuſator? Et eſt dicẽdũ ꝙ nō, vt inf. e. c. 1. & 2. q.

Digitized by Google

& 2.q.1. multi. nec.n. ſimul debet quis fungi pluribus officijs vt 16 q 1. presbyteros.& 79.diſt ſingula. In matrimonio eſt ſpeciale, vt idem ſit accuſator & teſtis, vt not. 35.q.6 c 1. tamen impropriè dicitur in matrimonio accuſatio: nam mixta dr̃ inter ciuilem & criminalem, vt extra de pro cu.iuæ. In denũciatione aũt idẽ eſt denũciator & teſtis, vt ext.de teſt. in omni negocio.& ext.de ſi no licet.ſed ex quo ſemel quis apparuit inter accuſatores, amodo non poteſt eſſe teſtis. vt extra de accu.cum P. Manconella.

tione debet fieri, vt accuſator obliget ſe ad pœnam talionis, vt probatur nono libro Codicis de accuſationibus.& c. Hug. tamen videtur velle, ꝙ omnia ſupradicta verba ſint de præcedenti capitulo, vſque ibi, [Vt codice. poſtea ſunt verba Gratia. Idem videtur velle Benecen.

¶Accuſator & teſtis, vel iudex aliquis ſimul eſſe non poteſt. C. I.

NVllus vnquam præſumat accuſator [a] ſimul eſſe & iudex † vel teſtis: qm̃ in omni iudicio quatuor [b] perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe; ideſt iudices electos, accuſatores idoneos α, defenſores congruos, atq; teſtes legitimos. Iudices autẽ β debent vti æquitate [c], teſtes veritate, accuſatores intentione ad amplificandã cauſam, defenſores extenuatione ad minuendam [d] cauſam.

Anſel.li.3.c.75. Burc.li.16.c.15. Iuo p.6.c.321. Pann. li.4.c.81.

† Concor. tex.in l.fi.ff. quod met. cau. & in l. pen. ff.de arbit.& in l.ſi qui viri. & l. ſi quis in tantam. ff. de iuriſdict. omn. iud.

α ¶Idoneos.] *Apud Fabianum & Burchardum, & Iuonem hic locus ita habet*, iudices electos, & accuſatores, ac defenſores, atq; teſtes. *Verum quia voces illæ* idoneos, congruos, legitimos. *ſunt in omnibus vetuſtis codicibus Gratiani & Panormia, nihil eſt mutatum.*

β ¶Iudices autem.] *Hæc neque in epiſtola ſunt, neque apud alios collectores niſi in Pannormia.*

Item Damaſus Papa, epiſt.3.c.7.

¶Quilibet in cauſa duas perſonas gerere non valet. C. II.

ij NVllus introducatur perſonaliter [e], ſed accuſatores & accuſati æqua audiantur ratione, iuxta quod geſtorum ordo exigit. Accuſatores vero, & iudices nõ ijdẽ ſint, ſed per ſe accuſatores, per ſe iudices, per ſe teſtes, per ſe accuſati, vnuſquiſq; in ſuo ordinabiliter ordine. ¶Nã inſcriptio [f] primo ſemper fiat [g], vt talionẽ calumniator recipiat; quia ante inſcriptionem nemo debet iudicari, vel damnari; cum & ſæculi leges hæc eadem retineant.

Poly.li.5.tit.1. Burc.li.16.c.31. Pann.li.4. c.80. Iuo p.6.c.337.

2 *Vt codice* [h], *lib.nono, titulo de accuſationibus, & inſcriptionibus, l.7. & codice, eodẽ lib. de adulterijs, l.6. & titulo de Abigeis, l.vnica.* ¶*Aliquãdo etiã ſine inſcriptione*

Nullus.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod null' debet ſimul accuſator eſſe & teſtis, uel iudex: quoniã in omni iudicio quatuor dẽnt eſſe diuerſitates pſonarum ſcilicet accuſatores, rei, iudices, & teſtes; & oſtendit quod ſit officium cuiuſlibet eorũ: quod in litera patet.

a ¶Accuſator.] Niſi in cauſa matrimonij vt 35.q.6.c.1.

b ¶Quatuor.] Extra de uerb. ſigni. forus contra. ſed dic ꝙ quatuor ſunt perſonę, ideſt, quatuor genera perſonarũ, uel dic qđ appellat ibi tres teſtes, ideſt, tria gña probationum, ſ. inſtrumentorum, teſtium & famę. 1 Sed obijcit de crimine notorio, ut extra de ele. venerabilem. §. nos igitur. & vbi qs confitetur aliquid. vbi iudex ex officio procedit. in his enim non accuſator. Sed loquitur hic cum ordinario iure proceditur, ſcilicet in forma iudicij.

1 Ideſt, argumentorũ ſiue confeſſionum, ut ibi not.Tan. & Ber. & ſic non ob qđ no ſu.e q.1. ſæpe, in gl. 1.Arch.

c ¶Æquitate.] C.de iud.placuit.45. diſt. omnis qui.

d ¶Ad minuendam.] Non tamen ut falſo inducat aliquod ius. Sed nunquid tenetur aduerſario dicere iura quæ pro ipſo faciunt; nõ: tamen in corporali bello licitum eſt decipere hoſtem, ut 22.q 2.utilem & 23.q dñs.

Nullus.] CASVS. Dr̃ hic ꝙ iudex in iudicio non debet vti acceptione perſonarum inter accuſatorem & reum: ſed æqualiter audiat vtrumque, & ꝙ per ſe debet eſſe accuſator, per ſe reus, per ſe iudex, per ſe teſtis, & unuſquiſque debet eſſe in ſuo officio.

e ¶Perſonaliter.] ideſt, cum acceptione perſonæ, ut 3. q.9 cap. ult quia honor unius perſonæ non debet obeſſe alij, ut C.de digni.l.3.ſi. 12.r r.q.3 ſi quis uero. C.de ſtat & ima. l.4. iudex tamen magis dignum poteſt honorare, vt 2.q.7 quæritur, & q.8. quiſquis. non tamen ſe debit cum iudice cum agitur in cauſa, vt C.de off c ui. iud l.1.

Perſonarum acceptio nõ dẽt eſſe in iudicio.

INSCRIPTIO Hæc eſt ſecunda pars huius quæſtionis in qua ponit Gratia. quatuor caſus, in quibus non eſt inſcribi neceſſe Io.de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus ꝙ inſcriptio ſemper in accuſauen.in caſibus ſuis: ſed ego habeo § ibi. Inſcriptio.&c.

f ¶Inſcriptio.] Et ſi non fuerit facta, nihil ualet quod actum eſt.2.q.1.in primis.ibi, quod ſi forte hæc ſolenniter. Sed an obligabit ſe accuſans ad talionem; arg ꝙ ſic, ext.de accuſa.ſuper his.C.de fide inſtru. l.2.contra. C.de aduoc diuer.iud.l.1. Dico ꝙ ſic, licet quidam legiſtæ ſecus dicant. 2.

2 Adde an & qñ dẽt ſe inſcribere. nor. Cyn & do. in l. qui crimen. C. qui accu. nõ poſſ.

g ¶Semper fiat.] Niſi in caſib notatis.2.q.7.in ſumma.

h ¶Vt codice.] Iſtud ut reſpicit uerba ſequentia.

ALIQVANDO. CASVS. Dictum eſt ſ̃ in § Gratiani uel in c ſecundũ quod ſupra not. quod in accuſatione eſt inſcriptio facienda ſemper. Nunc autem ponit Gratianus quatuor ſpeciales caſus, in quibus inſcriptio nõ exigitur. Primus eſt quando per officiales nunciantur præſidibus aliorum delicta. Secundus quando vir vult accuſare vxorem ſuam de adulterio iure mariti intra ſexaginta dies vtiles computandos a tempore diuortij. Tertius eſt quando quis de abigeatu accuſatur. Quartus eſt in crimine iniuriarum. In alijs uero criminibus ſemper debent fieri inſcriptiones, quæ crimen & tempus deſignent, ut alterutram partium legum auctoritas terrere poſſit. Sed in quibuſdam male dicit Gratianus hic, vt dicit Hug. in ſumma, & ut Ioan. notauit in hoc loco.

a ¶Per

Digitized by Google

a ¶Per officiales.] Hoc exemplũ non valet: quia ibi non fit accuſatio. loquitur. n. in notorio crimine iſta lex. q̃d ſolum officialis denunciant. ſi enim denunciat officialis aliud crimen, ei non creditur: niſi probet legitimè, vt C. de accuſ. ea quæ. C. de curio. l. curioſi, lib 12. niſi euidens ſit calumnia, vt C. de adul. iure mariti, ff. eo. is cuius. Iure tamen nouo tenetur 1 vir inſcribere, vt in auth. vt liceat mat. & auiæ. §. cauſas coll. 9. & extra de procur. tuæ. ſecundum canones non vr, ꝙ ſuſtineat pœnã talionis, vt 33. q. 5. hæc imago. Sed hoc eſt verum, cũ agit ad tori ſeparationẽ, ſecus ſi agat ad pœnã legalẽ vt extra de procu tuæ.

Officiales ſolum notoria denũciare debent.

Maritus duplici iure pt vxorem accuſare.

1 Immo, & lex antiqua dicit, ꝙ ſolẽ nia accuſationis implere debet. ff. de adul. l. miles §. qdam ſm L.

A D- † officium.] orig. Ea quidam C. de accuſ. & inſcri,

accuſatio fieri poteſt.[*Ea enim, quæ per officiales* † [a] *præſidibus denunciantur, & citra ſolennia accuſationum poſſe perpendi incognitum non eſt.*] ¶*Item codice de adulteriis, l. 6.* *Si maritus iure mariti, hoc eſt intra ſexaginta dies* [b] *vtiles adulterium vxoris ſuæ accuſare voluerit, quam ex ſuſpicione ſola ream facere valet, non continetur vinculo inſcriptionis. Item C. de Abigeis l. vnica:* [*Abactis* [d] *animalis accuſatio non ſolum cum inſcriptionibus* [e], *ſed etiam ſine obſeruatione* [f] *proponitur.*] ¶*Item cod de accuſ. l. 8.* [*Si quis* [g] *ſe iniuriam ab aliquo paſſum putauerit, & querelam deferre voluerit, non ad ſtationarios* [h] *decurrat, ſed præſidialẽ adeat poteſtatem, aut libellos* [i] *offerens, aut querelas* [k] *ſuas apud acta deponens.*] ¶*In aliis* [l] *autem* α *criminalibus cauſis dignum eſt, vt inſcriptiones præponantur, quæ magnitudinem videlicet criminis, tempuſque deſignent, vt alterutram partẽ digna legum terrere poſſit auctoritas* β.

α ¶In aliis autem.] *Lex 16. de accuſ. ſic habet,* in cauſis criminalibus, *cætera vero eodem planè modo atque a Gratiano referuntur.*

β ¶Auctoritas.] *In vulgatis hic repetebatur verſiculus.* Inſcriptio, *ex capitulo Damaſi: ſed abeſt a vetuſtioribus codicibus, & fruſtra reperitur.*

De domo etiam iudicis accuſator, vel teſtis produci nõ debet, ne in cauſam ſuſpicionis incidat iudex.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imp epiſtola, cuius initium eſt: [*Propoſueramus.*]

¶Suſpicionis incidet in crimen iudex, de cuius domo, vel accuſator, vel teſtis producitur. C. III.

Contra ritum eccleſiaſticum, contraq; venerandas leges [m], ꝓducitur accuſator de imperialibus ædibus [n], & cui imperari poteſt, ad falſum dicendum teſtimonium adhibetur. Fiunt ſuſpecti iudices, & mercenarii, & lupi cuſtodes, qui videbantur eſſe paſtores.

¶*Caput hoc emendatum eſt ex ipſo originali Romæ impreſſo.*

Et Fœlix epiſt 2 ad epiſcopos Galliæ.

QVAESTIO V.

D*E quinta* [o] *vero quæſtione in concilio Carthaginenſi 3. c. 9 ſic inuenitur definitum.*

c ¶Quã ex ſuſpicione.] 32. q. 1. c. 1. & 2.

d ¶Abacti.] i. cum quis gregem abigit, vel partem gregis.

e ¶Inſcriptionibus] id eſt cum agitur criminaliter.

f ¶Obſeruatione.] i. cũ agitur ciuiliter.

g ¶Si quis] C. de accuſ. ſi quis ſe.

h ¶Non ad ſtationarios.] id eſt, non pedaneos iudices.

i ¶Aut libellos.] Cũ criminaliter.

K ¶Aut querelas.] Cum ciuiliter.

l ¶In aliis.] Male exemplificat magiſter vbi nõ cogitur quis inſcribere, ſed veros caſus poſui ſupra. 2. q 3. notandum, & q. vlt. in ſumma.

DE DOMO CASVS. Iſte §. reſpicit illa duo c. ſupra poſita nullus, & nullus, vbi dictum eſt, ꝙ nõ debet eſſe idem accuſator, & teſtis, & iudex. Nunc vero dicit, ꝙ de domo iudicis nõ debet produci actor vel teſtis, ne iudex habeatur ſuſpectus.

Contra ritũ.] CASVS. Coram Imperatore accuſabat quidã de domo imperiali, & ꝓducebatur accuſator, & teſtis cui poterat imperari. ſed Nicolaus reprehendit hoc dicẽs hoc eſſe contra legẽ & ex hoc iudices ſuſpecti fiunt.

m ¶Leges.] Extra de offic. iudi. deleg cauſam 2. ff. de iuriſdi. om. iud. q ui iuriſdictioni.

n ¶De imperialibus ædibus.] id eſt, de domo cuiuſlibet iudicis 1 De hoc dixi 3. q. 5. accuſatores. iudex tamen ſuos domeſticos cogitur recipere contra ſe, vt C. de aſſeſ. ſi poſt.

1 Gñaliter ſeruandũ eſt ꝙ nullus ſi iudex in omni cauſa, vbi quis de domo ſua eſt actor, reus vel teſtis, quia v cẽ ſuſpectus ſi hoc contingat, delegcã, ſm H. I

ADDITIO. In hac lege non dicitur, ꝙ inſcribant: ſed dicitur ꝙ ſi non probant, puniuntur vt calumniatores, ſecundum Lau.

b ¶Sexaginta dies.] A tempore diuortii computandos, vt ff. de adul. l. is cuius ope. §. pen. ſed iure extranei poteſt eam accuſare poſt hos dies etiam: dum tamen cauſa non exceſſerit quinquennium ſ. eod titu. mariti. ſed ad tori ſeparationem etiam poſt ſeptennium pot, vt 33. q. 2. admonere. Conſiſtit autem ius mariti in hoc, quod ex ſuſpicione violenta facit vxorem eam, & quod præfertur aliis accuſatoribus, & quod non inſcribitur: & ꝙ non punitur quaſi calumniator, ſecundum quoſdam.

DE quinta vero.] CASVS. Hic intitulatur quinta quæſtio, quã quæritur an ſit excommunicandus accuſatus, ſi die ſtatuta non veniat ad cauſam. Et certum eſt, ꝙ ſic, ſi ex contumacia abeſt, & agitur hic de iudiciis ſiue expectatoriis.

o ¶De quinta.] De iure ter eſt citandus quilibet, vt 24. q. 3.

Digitized by Google

q.2.de illicita.ſi tñ ad primam citationem non venerit, delinquit, quia ſpernit mandatum iudicis, & punitur. ff ſi quis in ius voc non ierit.l.2.ff ſi quis ius dicen.non obtemp.l.vnica.& præſtabit ſumptus litis de illa factos, vt de iud. ſancimus. Et agitur de induciis citatoriis. ſiue expectatoriis, quæ dantur epiſcopis,& eędem dantur presbyteris,& diaconis,vt 15.q.7.ſi autē & dictum eſt de his ſu.3.q.2. in ſumma.

de iure eſſe

Ioan Sol.excommunicatus eſt,ſed abſoluitur ſine expenſis, quia excommunicatio tenet, niſi in duobus caſibus, vt de extra de ſen.excom.per tuas.B.

b ¶Menſis]Vel trium menſium, vt inf.prox.q.3.c.3.& q.2.c.2.contra.

c ¶Ex

¶Non eſt à communione ſuſpendendus, qui die ſtatuta ad cauſam venire non potuit, C. I

QVisſquis epiſcoporum accuſatur, ad primatem prouinciæ ipſius cauſam deferat accuſator. Nec a communione ſuſpendatur,cui crimen intenditur,niſi ad cauſam ſuam dicendam α, electorum iudicum, die ſtatuta, literis euocatus minime occurrerit [a]: hoc de intra ſpatium menſis [b] ex ea [c] die, qua eum literas accepiſſe conſtiterit. Quòd ſi aliquas veras neceſſitatis cauſas probauerit, quibus eum occurrere nō potuiſſe manifeſtum ſit, cauſæ ſuæ dicendæ intra alterum [d] menſem integram habeat facultatem. Verum tamdiu poſt menſem ſecundum non communicet [e], donec purgetur. Sin autem nec ad concilium vniuerſale β occurrere voluerit,vt vel ibi cauſa eius terminetur,ipſe in ſe damnationis ſuæ ſententiā [f] dixiſſe iudicetur. Tempore ſane, quo non communicat, nec γ in ſua eccleſia, vel parochia communicet [g]. Accuſator autem eius, ſi nunquam diebus cauſæ dicendæ defuerit,a communione non remoueatur.Si vero aliquando] defuerit ſubtrahēs ſe reſtituto in communionem epiſcopo remoueatur a communione accuſator † [h], ita ta-

Anſ.l.3.c.132. Burc.l.1.c.160. Iuo p.5.c.270. Pan.l.4.c.106.

inf.5.q.3.ſi ęgrotis

† Cōcor.cū hoc text. & ſua glo.l. in eum. & ibi Bar.ff.de ac. cuſ.

QVisq.] CASVS Statuū fuit in concilio Carthaginēſi, vt epiſcopi apud primatē ꝓuincię accuſent. Et ſi eps,qui accuſabatur, vocatus ad cauſam die ſtatuta,hoc eſt intra menſem cōputādum a die receptionis literarū non venerit, debet excōicari, & ſi poſtea venerit allegaturus cāſ quare non venerit, dabitur ei ſpatium alterius menſis: ſed remanebit excōicatus donec probet iuſtum impedimentū: ita ꝙ nec ſuis,nec alienis communicet, interim ſi non venerit, finito ſecundo menſe,condemnabitur. Si vero accuſator die ſtatuta nō venerit,excommunicetur reo, vel epiſcopo præſente cō munioni reconciliato. Si tamen poſtea iuſtum impedimentum probauerit,abſoluatur,& cauſam agere permittatur,& expone poſt ſecundum menſem,ideſt,poſt principium ſecundi menſis. Vel ſic: Epiſcopus accuſatus,ſi intra tempus vnius menſis a tempore receptionis literarū non venerit, excommunicatur. ſi allegat iuſtum impedimentum, datur ei alius menſis.ſed remanebit excommunicatus quouſque probabit iuſtum impedimentum, & ſi non venerit ſecundo menſe,damnabitur. ſi vero accuſator non venit die ſtatuto,excommunicandus eſt,ſed ſi iuſtam probat abſentiam, abſoluetur, & poſtmodum aget. Iſte eſt caſus ſecundum Hug.& ſecundum eum exponitur poſt menſem ſecundum, ideſt, poſt principium ſecundi menſis.

1 No.hic L. ꝙ talis citatus non eſt excōia argu. ex.1.de pign. ſignificante, ff. de ſolu.ſi ſeruus. Ach.

2 Qualiter aūt probetur impedimētū & caſus fortuitus. vide Ant.& B.in l quæ ſitum, & per Io. de Imo plenius ff.d re iu.hēt ēt per Bar.in l contumacia.§.fi.ff de re.iu. & C.đ naufr.l.ſi qs per Spe.ī ti. de dil. §. 1. ver. in ſum. ꝑ Cy.& Bal. in l.fi. C. de fide inſtr. & ēt per eundē Bal.in l. qui accuſare. C. de eden. & Ant.in l.fi.đ ſerui.facit ēt qđ not.Bar. in l.ſi quis ex argentijs. §.pen. ff. ce eden.

ALIVS CASVS. Aliquis vult accuſare epm,vadit ad primatē,vocatur epiſcopus: eligit iudices epiſcopus: deinde vocatur ab eis, vt ſit tali die coram eis, & ſi tunc non venerit,ſuſpendatur. Si autem miſerit nūtium quia allegat iuſtam cauſam abſentiæ,vel aliam iuſtam excuſationem,datur ei alius menſis,& ſi in fine ſecundi menſis non venerit, tunc excommunicatur, & ſecundum hoc expone poſt ſecundum menſem, ideſt, poſt finem ſecundi menſis. & ſic non obſtat inf cauſa prox.q.3 ſi ægrotans, quia ibi datur tertius menſis ad conuincendā malitiam.extra de dolo & coniu.cum olim.

a ¶Occurrerit.] Sed pone, ꝙ iudex ita dixerit, ſi non veneris die illa, ſis excommunicatus 1 & ille non venit, quia non potuit venire,nunquid erit excommunicatus? Videtur ꝙ non nam & auditur hic cauſa abſentiæ, & ꝓbata cauſa 2 non abſoluitur; nec enim extat conditio quia non dicetur non veniſſe, ex quo caſu non venit,vt ff de conditio.& demonſtra l.2 nec propoſuit iudex excommunicare ipſum in omni caſu, ſed in caſu contumaciæ tantum argumen.ad hoc ff.de ſol. ſi ſeruus decem.in fin.& cum non ſit contumax, pœnam contumaciæ nō patit,ſi nō venit,vt ff. de re iud. contumacia.

c ¶Ex ea.] Nota ꝙ computandum eſt ſemper tempus a receptione literarum, vt hic, & 16.q.3 placuit 2. extra de ap.ſupra eo.2.& C.de excu tuto l.quinquaginta. nec computabitur dies,in quo recepit literas, vt ff. ſi quis caut.l.1.

d ¶Alterum.]Sed obiicitur, aut primus menſis fuit peremptorius,aut non ſi non,quare excommunicatur: contra illud 24.q.3.de illicita? Si fuit, quare datur ei alius menſis poſtea? Item qualiter fuit hic miſſum peremptorium prima vice: contra illud extra de dila ca. dilecti. Si vis tenere caſum Hugo.dic quod hic ex cauſa fuit primo miſſum peremptorium,vt extra de in integ reſt.tum ex literis.in fi.& ff de iudic. nonnunquā,& ſequens peremptorium datur ad cōuincendam malitiam.ſic inf. 5.q.3 c.1. Secundum alium caſum non eſt primus peremptorius.ſecundum hoc dic quod non punitur hic ſententia excommunicationis,ſed ſuſpenſionis,vel aliā nam bene punitur quis in citatione non peremptoria,vt 5 quæſt. 2. præſenti.C. de iudi.ſancimus,ff.ſi quis in ius voc. non ier l. 2.

e ¶Non communicet]In ſacramentis.

f ¶Damnationis ſuæ ſententiam.] Cum lis eſt conteſtata,vt dixi 3.q 9. decernimus,vel legitur de ſententia excommunicationis.

g ¶Communicet.] Arg.ꝙ qui eſt ſuſpenſus in vna eccleſia, & in altera, quia cum ſit tantum vna eccleſia, non poteſt eſſe partim intra,& partim extra eccleſiam, vt 24. q.1.loquitur, & 6.q.1.ſi quis presbyter.arg.contra.58.d. ſi quis alterius

h ¶Accuſator.] Sed quare cogitur iſte accuſare, contra illam regulam C.vt nemo inuitus agere, vel accuſare compellatur? Item nonne primo accuſator eſſet admonendus, vt C. qui accuſa.non poſ.qui crimen Forte hoc eſt ſpeciale in epiſcopo, ſicut aliud inf. cauſa prox. q 2 c 3 & hoc obtinet cū ex accuſatione orta ē infamia contra epiſcopum, & ideo cogitur accuſator procedere, vt inf proxi q 1.quidam. & q vlt Epiphanium. Vel hic inſcriptum fuit, & ideo cogebatur procedere vt ext. de accu.

Suſpenſus in vna eccleſia eſt in oībus ſuſpenſus.

Accuſare cogitur aliquis quandoque.

Digitized by Google

1 Idē ſi actor uenit & nō reus vel ecōuerſo. iudex tñ fuit impeditus & non potuit adeſſe cauſę: prouenō ext. de do. & contu. venerabilis & l. 6. eo. tit. cap. actor. & eſt q. Bart. Brix.

acc. licet. in fi. Si autem nec accuſator, nec accuſatus venit; tunc neuter eſt puniendus 1. ff. ſi qs in ius voc. non ier. l. 2. §. vlt. Itē hēs hic, ꝙ ſi accuſator nō ꝓbat iuſtam cām abſētiæ, ammodo nō audit de illo crimine, vt ext. de accu. licet. C. qui accu. nō poſſ. l. 3. Item fortè de crimine agitur ēt ciuiliter. ff de iure fiſ. l. 2 §. ſenatus. Idē vbi accuſator inſtrm falſum, vt ext. de fide inſtr accepimus. & c. contingit. Idem vbi accuſatur matrimonium vt extra qui matri accuſ. poſ. c. per tuas. Idem vbi præfigitur terminus ad inducendos teſtes, vt extra de prob. licet. Idē vbi proponit terminus ad exceptiones ꝓponēdas vt ex. de exc. paſtoralis. Idē ubi impetit ſtatus alicuius. vt C. de inge. ma. diffamari. Secus autē in ciuilibus negocijs, vbi per triennū expectatur, vt C de iudi. properandum.

† *al. noluiſſe.*

men vt nec ipſi adimatur [a] facultas cauſæ peragendæ, ſi ſe ad diem occurrere non noluiſſe †, ſed non potuiſſe probauerit [b].

α ¶Electorum iudicum.] *Iſta duæ uoces abſunt ab editione Colonienſi conciliorum in quatuor tomis.*

β ¶Vniuerſale.] *In cōcilio ipſo additur,* anniuerſarium, *quod in Africano concilio, c. 62. oſtenditur de uniuerſali concilio Africa eſſe intelligendum.*

γ ¶Nec in ſua eccleſia.] *Sic in cæteris conciliorum editionibus, & codice canonum, & apud cæteros collectores. Sed in editione quatuor tomorum eſt,* nec in ſua plebe communicet. *Græce c. 19. legitur:* μὴ δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, μὴ δὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνήσῃ, *ideſt,* neque in propria eccleſia, neque in parochia communicabit.

QVAESTIO VI.

SExta vero quæſtio eodem ſeptimo capitulo concilij Carthaginienſis tertij terminatur, in quo ſequitur.

¶In ciuili, & proprio duntaxat negocio ad arguendum admittitur, qui in epiſcopi accuſatione culpabilis inuenitur. C. I.

3. q. 10. c. fi. Anſ. l. 3. c. 121. Burch. ibidem. Iuo ibidem. Pann. ibid.

† *al. dicere.*

† *al. ad accuſandum uel agēdū.*

ILlud uero placuit, ut cum agere cœperit in epiſcoporum iudicio, ſi fuerit accuſatoris perſona culpabilis, ad arguendum † non admittatur [c], niſi proprias cauſas, non tamen eccleſiaſticas, vel criminales δ aſſerere † voluerit.

δ ¶Vel criminales.] *Abeſt hoc à concilio, & cæteris collectoribus, ſed retentum eſt ob caſum; & repetitur in cap. ſi accuſatorum.*

Item ex concilio Carthaginienſi 7. c. 2. prope finem.

¶Propriam cauſam agere valet, cui accuſare non licet. C. II.

Iuo p. 16. c. 64.

OMnibus [d], quibus accuſatio denegatur, in cauſis proprijs accuſandi licentia non eſt deneganda.

Item Fœlix Papa omnibus epiſcopis per Galliæ prouincias conſtitutis, epiſtola ſecunda.

¶In accuſatione epiſcoporum deficiens ciuiliter tantum experiri poterit. C. III.

3. q. 10. c. fi. Iuo p. 6. c. 418.

SI accuſatorem perſonæ in iudicio epiſcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, niſi proprias cauſas aſſerere, non tamen criminales uel eccleſiaſticas uoluerint.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 5.

¶De eodem. IIII.

QVòd ſi accuſatorum perſonæ in iudicio epiſcoporū culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, niſi proprias cauſas habuerint, non tamen criminales, vel eccleſiaſticas.

a ¶Adimatur.] Vt C. qui accuſa non poſſ. ſi ea. & l. qui crimen.

b ¶Probauerit.] Suū ſacrm ſufficit in hoc caſu, vt 12. q. 2. c. 1. C. de reb. cred. in bonæ 100. diſt. optatū. ext. de proc. ex inſinuatione. non enim requiritur ꝙ plene probetur cā abſentię, vt ext. de ſent & re iud. c. cum Bertoldus 2. arg. cōtra ext. de in integ. reſtit. c. a. ex literis 3.

SExta vero.] CASVS. Hic ponit 6. q. qua quæritur an illi, qui in accuſatione epōrum culpabiles inueniuntur, poſſint de cętero admitti ad ſui vel ſuorum cauſæ proſecutionē. Et reſpondet, ꝙ ſic, ſi ſuam velint proſequi iniuriam uel ſuorum ciuiliter & nō criminaliter: nec in cauſis eccleſiaſticis. Caſum vero illorum ca. illud & ſi accuſatorum, inuenies ſupra 3. q. 10 ſi accuſatorum. Aliud c. planum eſt.

2 Adde no. in l ſeruum quoque. §. publice. ff. de proc. & l. penult §. ad crimen. ff. de publ. iu. 3 Vbi de hoc & 86. d. tanta.

c ILlud] ¶Non admittatur.] Illud eſt expoſitum ſup. 3. q. 10. ſi accuſatorum & cap. 1. & 2.

c ¶Nō admittatur.] Quidam dicūt quod in nullo crimine admittatur contra epiſcopum.

Accuſare ꝓhibentur aliqui.

d OMnibus.] Excipiuntur excommunicati, vt ſupra. ea. q. 1 c. 1. Item ſerui & impuberes, vt ſup. 3. q. 7. §. tria in princ. & minores ut

Digitized by Google

11 C.de autho.præſtan.l. clarum. & in caſu quem habes extra qui mat.accu.poſ.cum in tua.Item fallit in vſurario,ut ext.de vſu.quia fruſtra.Item fallit in liberis & parentib.vt 2.q 1.prohibentur.Item in muliere, vt 32.q.1.§ hoc in mulieribus.

municabitur: & eſt hoc cum innocens aliquis infamatur,ſecus ſi reus fuerit qui accuſatur: quia expedit peccata nocẽtium eſſe nota.ff.de iniu.cum qui, in prin.lo.

QVi in alterius.] CASVS. Quæſitum fuit ab Hadriano, quam pœnam debet ille pati, qui libellum ſcribit

CAVSA QVINTA.

IN infamiam cuiuſdam epiſcopi chartula accuſationis occultè non ſcribitur; tandem accuſator procedit in publicũ. Epiſcopus autẽ ſemel literis euocatus, cauſæ ſuæ die ſtatuta adeſſe nõ ualens, per procuratorẽ iudici ſe præſentauit: abſq; ſynodali audientia damnatur. Demum iudicio per appellationem renouato, de accuſatoris inimicitia epiſcopus conqueritur: tandem in ipſa probatione deficit accuſator.

1 *Primo, quæritur, qua pœna ſit feriendus, qui famoſum libellum clanculo ſcribens, probare negligit quæ literis mandauit.*

2 *Secundo, quoties ſit vocandus ad cauſam, antequam ſententiam damnationis accipiat †.* † *al. excipiat.*

3 *Tertio, an per procuratorem cauſam ſuam agere valeat qui per ſeipſum cauſæ ſuæ adeſſe non poteſt.*

4 *Quarto, an abſq; ſynodali audientia ſit damnandus.*

5 *Quinto, an ideo aliquis habendus ſit inimicus, quia crimen alterius indicat.*

6 *Sexto, qua pœna ſit plectendus, qui, quod intulit, probare non valet.*

QVÆSTIO I.

DE prima [a] quæſtione Hadrianus Papa ſcribit in capitulis, c.49. al.50. dicens.

¶Flagelletur, qui ſcripta in alterius famam neglexerit probare. C. I.

QVi in alterius famam publicè α [b] ſcripturã, aut verba contumelioſa cõfinxerit, & repertus ſcripta nõ probauerit; flagelletur [c]: & qui [d] ea prius inuenerit, rumpat, ſi non vult auctoris facti cauſam incurrere [e].

Capit.l.7.c.361. Anl.li.3.c.88. Iuo p.4.c.136. & p.16.c.235.

α ¶Publice.] *Hadrianus, Capitulare Caroli, & Iuo habent,* in publico.

IN infamiam.] CASVS. Sup. dictum eſt de ijs qui manifeſtè accuſant. Nũc ſupponit quintam cauſam, in qua tractat de ijs, q occultè accuſant .i.per libellum famoſum, quem clanculo ſcribunt in alicuius infamiam. Interſerit etiam Gratianus de iudicijs: & qualiter quis ſit uocandus ad cauſam, & an cauſa criminalis poſſit per procuratorẽ experiri ſiue expediri & qũo epiſcoporũ iudiciũ debeat ventilari: & quomodo illi qui aliorũ crimina detegunt, culpandi ſunt, vel laudandi. In fine repetit de pœna calumniatorum. Vt autẽ hæc & alia faciat, præmittit thema, de quo ſex elicit quæſtiones.

DE prima qſtione. CASVS. Hic intitulat̃ prima qõ, qua quęritur qua pœna debeat puniri qui famoſum libellũ in alterius iniuriã ſcribit. Et reſpondet, ſi apparet, & nõ probauerit qđ conſcripſit, ſecundũ canones verberatur, vt j. ea.c 1. ſecundũ leges decapitatur, vt inf. ead. ſi quis famoſum. Si uero non apparet, debet moneri vt appareat. Si vero celauerit ſe, excommunicari debet, vt infra eodem quidem.

Libellum famoſum cõponens qua actione punitur. 1 Vbi no.H. q illud ſit uerum: niſi fortè ſit talis perſona, quæ attingi non debet, puta epiſcopus.

a ¶De prima.] Hic quæritur qua pœna punitur qui famoſum libellum uel falſum compoſuit occulte, & probare non vult quod ſcripſit, & diſtinguitur aut certum eſt quis compoſuit, aut non. Si certum eſt, aut eſt conuictus, aut ſponte confeſſus. Si conuictus ſecundum leges decapitatur, ut 5 ead. ſi quis. & fit inteſtabilis, ſu. cauſa prox. q. 3 § ob carmen. ſm canones vero ſubijcitur uerberabitur, ut j. ea c. 1. 1 Si vero ſpõte cõfitetur, cum non poteſt probare, mitius cum eo agitur, vt inf. ea. c 2. in fi. Si non eſt certum, debet admoneri vt prodeat in publicum, & probet quod ſcripſit: quod ſi non fecerit, primo priuabitur ſacramentis, poſtea excõmunicabitur:

bit famoſum, vel alia turpia in alterius iniuriam. Et reſpondet, ſi apparet, & non probat, debet uerberib flagellari, & quicunque talem ſcripturam inuenerit, rumpat, ſi non vult pœnam auctoris incurrere.

b ¶Publice] idelt, in publico loco.

c ¶Flagelletur.] Secundum leges capite punitur infra ea. ſi quis. Nota pœnas corporales infligi ſecundum canones, vt ſup 45.d cum beatus.

d ¶Et qui] Sic. C de furtis. ciuile.

e ¶Incurrere] Poteſt tamen probare crimen, ſi vult ff. de iniu. cum qui. Ioan.

Qui-

Digitized by Google

Item Gregorius l. 5. epiſt. 30. ſiue c. 130.

Iuo p. 6. c. 381.

¶De eodem. C. II.

QVidam maligni ſpiritus conſilio repletus, contra Caſtorium notarium, ac reſponſalem noſtrum nocturno ſilentio in publico α ciuitatis loco conteſtationē poſuit in eius crimine loquentem, mihique etiam de facienda pace callide contradicentem β. Et quia quiſquis veraciter loquitur, ſemetipſum innoteſcere nō debet formidare; oportet vt publice exeat, & quæcunque in conteſtatione ſua loqui præſumpſit oſtendat. Quòd ſi non exierit [a] neq; publice [b] confeſſus fuerit, quiſquis ille ſit, qui hoc agere præſumpſit, vel conſenſum in tantæ iniquitatis conſilio præbuit, ex Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti ſpiritu definimus, vt ſancti eius corporis, ac ſanguinis participatione priuatus ſit. Si vero, quia latet, & quoniam neſcitur, teneri ad diſciplinam † [c] non valet, ſi tanti mali conſcius, etiam prohibitus, corpus, ac ſanguinem Domini percipere pſumit, anathematis vltione percuſſus ſit γ, vt fallax, ac peſtifer a ſanctæ eccleſiæ corpore ſit diuiſus. *& infra.* ¶Sin autem in eadem ciuitate, egreſſus ad publicum potuerit [d] docere, quæ dixit, vel certe ſciens ſe non poſſe, quæ ſcripſit, oſtendere, errorem [e] ſuum fuerit aperte confeſſus; Domini corporis, ac ſanguinis participatione non ſit priuatus; neque a corpore ſanctæ eccleſiæ alienus exiſtat.

† *diſciplina*] ori.

α ¶Publico.] *Hac vox abeſt a manuſcriptis, & originali, & Iuone: ſed ob cauſam eſt retenta, & in aliquot vetuſtis eſt gloſſa interlinearis.*

β ¶Contradicentem.] *Quæ ſequuntur vſque ad verſiculum,* Quod ſi, *addita ſunt ex ipſa epiſtola, & referuntur etiam ab Iuone.*

γ ¶Percuſſus ſit.] *Antea legebatur,* percutiatur: *ſed cum ea, quæ antecedunt, ipſo facto ligent, quia ad occultum delictum referuntur, emendatum hoc eſt, quemadmodum alia multa, ex epiſtola ipſa. Apud Iuonem vero legitur,* anathematis vltione percuſſus, ut fallax, &c.

Item in concilio Elberitano, c. 52.

capitular. l. 6. c. 243.
Poly. l. 3. tit. 21.
Anſ. l. 3. c. 89.
Iuo p. 3. c. 251. & 3. c. 154.
Burc. l. 3. c. 199

¶Anathematizentur, qui famoſos libellos in eccleſia ponunt. C. III.

SI qui inuenti fuerint famoſos libellos in eccleſia ponere, anathematizentur.

QVidam.] CASVS. Gregorius nitebatur quandam ſedare diſcordiam per quendam notarium ſuum nomine Caſtorium. Sed quidam maligni ſpiritus ſcripſit libellum in iniuriam Caſtorij, & eum nocte poſuit in loco publico ciuitatis, in quo continebatur, & Papa ſignificabatur, ꝙ Caſtorius nolebat controuerſiam renunciare. Dicit Greg. ꝙ ſi ille non vult exire, ſit a corpore Chriſti remotus. Si vero adhuc latere pſumpſerit, anathema ſit. ſi vero vult exire, & quod dixit ꝓbare, vel publice confiteri errorem ſuum, nō ſit ſuſpenſus a corpore Chriſti, vel anathematizatur. Seq. c. patet.

a ¶Non exierit.] Nonne debuit admonitio præcedere excommunicationem, 12. q. 2. indigne, ſed forte hic præceſſit, & quia illud tempus hic non adiicitur vſque ad quod tempus teneatur exire; ſtatim tenetur exire, quod ſi non fecerit, ex quo in mora, ſtatim incidit in excommunicationem. argu. 2 q. 7 quapropter. 1. q. 1. conſtat. ff. de manumiſ teſta. libertas. Sed videtur ꝙ quamdiu pōt exire non ſit excommunicatus. ff. de verb. obliga. ita ſtipulatus. §. 1. Petrus Hiſpanus dixit expectandum vſque ad quadraginta dies extrà de purg cano. ca. vl. Hęc tñ veritas ē, ꝙ cōditio affirmatiua aliter exponitur q̄ negatiua, cum. n. dicitur, ſi intraueris capitolium, exponitur ſic, ideſt, ſi cum primum potes intrare, intres, vt ff. de cōdi. & de cōditio, ſed cōditio negatiua ſic exponitur, ſi non intraueris, ideſt, cū primum deſinis poſſe intrare, vt ff. de verb. oblig. ita ſtipulatus. § 1. niſi in caſu hic poſito. & in caſu libertatis, vt ff. de manumiſſ. teſta. libertas, §. 1.

Conditio affirmatiua, & negatiua diuerſimode exponitur.

b ¶Publice.] Contra inf. de pę. d. 1. §. his auctoritatib, vbi pęnitenti dicitur, no tibi dico vt te prodas. ſed iſtud eſt pro deteſtatione criminis. Vel ibi loquitur de occulto crimine [1] ſed hic de manifeſto, licet perſona ſit ignota.

1 Quod no. ſo. di. dē pę. nitentibus. Quidam dicunt, qđ hic dicitur ſpeciale, & in fauorē infamati, & odiū infamātis ſtatuitur. Vel illud de pęna: hoc de accuſatione. Ar. Criminoſus qñq; poteſt accuſare.

c ¶Ad diſciplinam] ideſt, correctionem.

d ¶Potuerit.] Sed nō ne reus hunc accuſatorē poſſet remouere, quia eū non præmonuit, vel (qđ verius eſt) qa ei ſuſpectus eſt. 6. q. 1. qui crimen. ſed forte de innocentia ſui confidebat, ſed certe licet iſte ſit infamis ipſo facto, & per ſententiam tātum in odiū ſuum, & in fauorem rei admittitur ad accuſationē, vt ſic clareat de innocentia rei, & vt accuſator non probans puniatur de calumnia. Et ſic eſt ſpeciale, ꝙ aliquis criminoſus admittitur ad accuſationem, licet non proſequatur ſuam, vel ſuorum iniuriam.

e ¶Errorem.] ſup. d. 8. conſuetudo. ſup. 3 q. 3. §. notandum.

SI qui.] SI QVIS. CASVS. Quæſitum fuit ab Imperatore quid fieri debet de libello famoſo, quem quis in aliquo loco reperit? & reſpondet quòd qui eum inuenit, ſtatim deſtruere debet, & nulli ipſum manifeſtare. Si vero, non deſtruxit, ſed aliis eum doloſe reuelauerit, deca-

Digitized by Google

decapitari debet, ſicut auctor ipſius libelli, ne talis libellus lædat opinionem eius contra quem factus eſt.

a ¶Capitali.] Si capitale fuit crimen conſcriptum, aliàs non, vt ſup. cauſa proxi. q. 3. §. ob carmen.

propter neceſſitatem aliquam ſit, non tamẽ ſynodi cauſa conueniunt. Vel dic, ꝙ ſpeciale eſt in accuſatione, vt accuſatus non teneatur reſpondere coram ſynodo, niſi habeat inducias ſecus in ciuilibus cauſis.

PRæſenti.] CASVS. Quidam dicunt, ꝙ hoc ca. loquitur

Item Codice lib. 9. tit. de famoſis libellis, lege vn. Impp. Valentinianus, & Valens AA. [¶*Si quis famoſum libellum domi ſiue in publico, vel quocunque loco ignarus repererit; aut nulli confiteatur inuentum. Sin vero non ſtatim eaſdem chartulas vel corruperit, vel igne conſumpſerit, ſed vim earum manifeſtauerit; ſciat ſe quaſi auctorem huiuſmodi delicti capitali* [a] *ſententia ſubiugandum.*] *& infra.* [*Huiuſmodi autem libellus alterius opinionem non lædat.*

QVÆSTIO II.

V*Ocatio autem eius, qui impetitur, non ſemel, ſed bis & tertio per congruum ſpatium rationabilibus ſcriptis fieri debet.*

Unde Damaſus Papa Stephano archiepiſcopo, epiſt. 3. ſcribit, dicens.

¶Vocatio ad ſynodum, eius, qui impetitur, & in ſcriptis, & per ſpatium fiat congruum. C. I.

VOcatio [b] ad ſynodum iuxta decreta patrum canonica eius, qui impetitur rationabilibus ſcriptis [a] per ſpatium fieri debet congruum, atq; canonicum, quia, niſi canonicè vocatus fuerit ſuo tempore, & canonica ordinatione, licet venerit [c] ad conuentum quacunq; neceſſitate, niſi ſpontè voluerit, nullatenus ſuis reſpondebit inſidiatoribus,

Poly. l. 5. tit. 1. Anſ. l. 3. c. 50. Burc. l. 1. c. 156. Iuo p. 5. c. 266.

a ¶Rationabilibus ſcriptis.] I*n epiſtola Damaſi loco horum uerborũ legitur*, tam ſua præſentia, quam & ſcriptis, atq; apocriſarijs: *verum Anſelmus, Burchardus, auctor Polycarpi, et Iuo cum vulgata lectione conueniunt.*

Item Sylueſter Papa.

¶Quibus temporum ſpatijs reus vocetur ad cauſam. C. II.

PRęſenti [d] decreto cẽſemus, vt in primis paternaliter† vocentur, & per ſeptem dies expectentur, nullius eccleſiaſticæ rei interdicta licentia. Huic vero expectationi

Poly. l. 5. tit. 3. Anſ. l. 3. c. 120. † *al. perſonaliter.*

VOcatio autem.] CASVS. Hic ponitur ſecunda quæſtio, qua quęritur quoties aliquis ſit vocandus ad cauſam, & certũ eſt ꝙ ſemel, ſecundo & tertio, vel vno pro omnibus peremptorio, vt 24. q. 3. de illicita. & quidquid de citationibus dicatur infra c. 1 & 2. hodie inductæ citatoriæ arbitrio iudicis relinquũtur, vt inf. ead. q. 3. ſi ęgrotans.

VOcatio.] CASVS. Quæſitum fuit a Damaſo qualiter debeat ad cauſã vocari qui accuſat? Et reſpondet quod debet citari per ſcripturam per ſpatium cõgruũ, & canonicũ: etiam ſi ad ſynodum venerit propter alia negocia non citatus nullo modo compellitur ſuis inſidiatoribus reſpondere, niſi velit.

b ¶Vocatio.] Si ter citetur quis, licet nõ dicatur peremptoriè tamẽ ſufficit hoc, vt peremptoriè ſit citatus, vt C. quo mo. & quando iu. l. conſentaneum. & l. tres denũciationes. & l. ceſſante. illud tamen apponere debet iudex, ꝙ peremptoriè citet & debet comminari parti ſi non venerit, quod procedet ff. de iud. in peremptorio. & vel in prima, vel ſecunda, vel tertia citatione poteſt citare peremptoriè, vt ext. de in integ. reſtitutum ex literis, in fin. ff. de iud. nonnunquam. dummodo non mutaretur peremptorum nimis, vt extra de dila. dilecti.

Iudex citans peremptoriè hoc dẽt exprimere.

Exceptio reuocandi domum.

c ¶Venerit.] Si aliquis inuenitur Romæ pro ſua neceſſitate, vel ex cauſa degationis, vel appellationis, non cogitur ibidem reſpondere, ſed poteſt domum reuocare vt ff. de iud. l. 2. §. ea quoq;. ff. quibus ex cau. in poſ. ea. l. ad cognitionem, & in auth. de ſanc. epiſ. §. ſi vero epi. coll. 9. ſecus eſt ſi ſit ibi ex voluntate, vt in auth. ea. §. ſi qs ẽps, aut clericus, C. de epiſ. & cler. oẽs. §. in hac. Nam Roma communis patria eſt, vt ff. ad muni. Roma. nam cũ ẽpi faciunt concilia, bene tenetur ibi quilibet rñdere extra de libel. obla. c. 1. nã illuc quilibet generali citatione citatur, vt diſt. 18. per totum. Quare ergo dicitur hic, ꝙ non teneantur reſpondere coram ſynodo? Dic ꝙ appellat hic ſynodum aliquem conuentum ẽporum, qui

tur de inducijs citatorijs inferiorum ordinum, vel laicorum, qui ſunt in eadem ciuitate, vel in locis propinquis. Eſt ergo caſus. Sylueſter Papa ſtatuit in hoc c. ꝙ illi qui accuſantur, citari debeãt, & expectari primo per vij dies ſine aliqua pœna: poſtea per alios vij. ita vt eccleſiam non ingrediantur ad officia diuina audienda, poſtea per duos, pace & communione eccleſiæ eis interdicta, poſtea per alios duos dies ſub eadem pœna, deinde expectentur per vnum diem, quo elapſo anathematizentur, hodie tamen quidquid hic dicatur, induciæ iudicis arbitrio relinquuntur.

d ¶Præſenti.] Vel intelligitur hoc c. de raptoribus rerũ eccleſiaſticarum, propter odium eorum, vel de clericis in eadẽ ciuitate conſtitutis 1 quib. minores dantur induciæ quàm remotis, vt inf. e. q. 3. ſi ęgrotans, vel de laicis, vel ſunt paternales adictiones, vel ꝑ quas qs expecta-

1 Hãc ſnĩam teneas ſm Lau. & Ioan. Nã illud intelligitur in cã ciuili: habet ergo tales inducias 19. dierũ añ quã cõdemneẽ, ſm Io.

Digitized by Google

ratur etiam poſtquam canonice,& per tempus legitimum citatus non venerit, vel non tenet per illud inf. 24. q. 3. de illicita.

a ¶Addantur.]Simile.C.de iu. auth. iubemus. extra de dolo & contum. cum olim.

b ¶Com-

fratribus, vel in choro, vel in menſa, vel in dormitorio.

R E atum.] CASVS. Quidã iudices eccleſiaſtici accuſationes & teſtes recipiebant in cauſa criminali per epiſtolas, quod dicit Damaſus non eſſe faciendũ in futuro,& quod nuper factum eſt, debeat emẽdari. Nam accuſat' legitime citatus accuſatoré, & teſtes debet habere præſentes, & locum defendendi, vel ad abluenda crimina, nec iudex ex iracundia damnat delinquentem.

iterum addantur [a] ſeptem dies interdicta eccleſiam intrã di licentia,& omnia diuina officia audiendi. Poſt verò addantur duo dies, quibus a pace,& communione [b] ſanctæ eccleſiæ ſunt ſuſpenſi. Deinde vero iterum alijs duobus diebus ſub eadem expectatione deportentur α. Quibus vno die ſupraddito, omni expectatione veluti iam deſperata, reus mox anathematis gladio feriatur.

α ¶Deportentur.] *Antea legebatur*, expectentur.] *Emendatum eſt ex Polycarpo, Anſelmo, & vetuſtis Gratiani exemplaribus, in quorum nonnullis hæc eſt gloſſa interlinearis*, id eſt, expectentur.

Item Damaſus Papa ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 5.

¶Nullius accuſatio per ſcripta ſuſcipiatur.

C. III.

Anſ. l. 3. c. 48.
Poly l. 4. tit. 2.

R Elatum eſt ad ſedem Apoſtolicam, vos accuſationes fratrum per ſcripta [c] ſuſcipere abſque legitimo accuſatore. Quod deinceps in omni terrarum orbe fieri Apoſtolica auctoritate prohibemus; & quod nuper factum eſt, abſque vlla retardatione corrigere † curamus; nec vnquam prius per ſcripta eorum, qui accuſantur, cauſam diſcutere liceat, quàm per querelantium inſtitutionem † vocati canonice ad ſynodum veniant, & præſens per præſentem agnoſcat veraciter & intelligat, quæ ei obiiciuntur. *& infra.* ¶Leges enim ſæculi accuſatores præſentes exigunt,& non per ſcripta abſentes. Vnde canonica Patrum conſtituta non ſemel, ſed ſæpiſſime clamant, nec accuſationes nec teſtimonium † [d] vllum per ſcripta poſſe proferre, nec de alijs negotijs quicunque teſtimonium dicant, niſi de his, quæ ſub præſentia eorum acta eſſe noſcuntur. Similiter,& qui alium accuſare elegerit, præſens, per ſe, & non per alium accuſet, inſcriptione videlicet præmiſſa. Neque vllus vnquam iudicetur, antequam legitimos accuſatores præſentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Curandum namque † eſt, ne ira [e] quemquam ſubripiat †, faciatque citius omne, quod non licet.

† *corrigi rogamus*] orig.
† al. *inſtitutiones.*
2. q. 3. c. eorum qui.
† *teſtimonia.*] ori.
2. q. 9. qui accuſare.
† *al. quoque.*
† *al. cuiquam ſubrepat*]

Item Fœlix Papa ij. Athanaſio, & omnibus orientalibus epiſcopis, epiſt. 1. c. 3.

¶Vi aut timore eiecti, aut ſuis rebus expoliati ad ſynodum non vocentur. C. IIII.

Bur. l. 1. c. 221.
Iuo p. 5. c. 335.

S I primates, accuſatores epiſcoporũ cum eis pacificare [f] familiariter minime potuerint; tũc tempore legitimo eos ad ſynodum canonice conuocatam, non intra anguſta tempora canonice conuocent,& non prius, quam eis

c ¶Scripta.]Sic ſup. 2. q. 8. per ſcripta.

d ¶Teſtimonium.] iudiciale. nam per literas poteſt aliquis peshibere alij teſtimonium famæ ſuæ, vt 71. diſt. extraneo. cap. hortamur. & de conſecr. diſt. 1. iubemus. Sed iudiciale non.

Teſtimoniũ per literas põt exhiberi.

e ¶Ira.] Quia tempore iræ non diſcernit homo qđ iuſtum eſt, vt 11. q. 3. illa.

S I primates.] CASVS. Quidã accuſabant epiſcopos proſequẽdo ſuam iniuriam, vel ſuorũ: quærit Anaſtaſius a Fęlice, qualiter ĩ hoc negotio ſit procedendũ? & rñdet, ꝙ ipſi dẽnt ad cõcordiam reuocari per tranſactionem, ſi fieri poteſt: alioquin debẽt legitime citari,& eis primates debent quidquid obiicitur ſignificare, vt parati venire poſſint ad reſpondendum. Si vero deiecti fuerint vi, vel timore, aut ſuis rebus expoliati, accuſatorib. reſpondere non debent, niſi prius reſtituantur.

f ¶Pacificari.] Põt ergo iudex componere inter partes, vt 90. d ſtudendum. & 23. q. vl. ſi quis mem brorũ& q. 4 ſic illic. ff. de no ope. nun l. 1. §. põt. & eſt ſimile. ff. de vſu. ęquiſſimũ. Sed hoc verum eſt in crimine, quod nõ inducit depoſitionẽ: quia in alijs licet cõponatur, põt iudex ex officio ſuo de crimine inquirere, vt ex. de coll. dete. c. 1. & 2. C. de abol. l. 2. Similiter in denunciatione non admittitur compoſitio, vt ſupra 2. quæſtione 7. quapropter 1 Vel intelligitur cum non accuſatur de iniuria facta eccleſiæ, ſed perſonæ. 23 quæſt. 4. ſi is qui & ſic non ob. 2 q. 7. quapropter. Vel melius ibi loquitur in deciun cia-

Iudex an poſſit inter partes componere.

1 In hoc contradicit, q a vř neminem eſſe cogendũ ad accuſandum. L. Sed hoc loco cum hẽt in ſolenni accuſatione, ad q̃ nemo cõpellitur niſi caſualiter, 1. c. 2. & int. c. q. 6. Epiphanium. Auth.

b ¶Communione.]Sed nonne eſt eadem hæc pœna cũ prima? nam cui interdicitur eccleſia, interdicta ſunt ſacramenta eccleſiæ, vt 12. q. 2. de viro, & 33. q. 2. latorem. Item non poteſt intelligi de communione fideliũ, quia de illo loquitur in fine. Sed dic, quod loquitur de communione fratrum. id eſt, quod non communicabit alis

Digitized by Google

per ſcripta ſignificent, quid eis [a] opponitur, vt ad reſponſionem præparati adueniant. Nam ſi aut vi, aut timore eiecti, aut ſuis rebus expoliati fuerint; nec canonice vocati ad ſynodum poſſunt, nec reſpondere æmulis debēt, antequam canonice reſtituantur, & ſua eis omnia legaliter reddantur.

His auctoritatib. euidentiſſime datur intelligi, quòd niſi quis canonice vocatus fuerit, etiam ſi aliqua occaſione ad ſynodum veniat, ſuis nullatenus cogitur reſpondere inſidiatoribus. Canonica autem vocatio eſt, quando ſeruato dierum interſtitio, ſecundum auctoritatem beati Silueſtri, cauſa ſua literis adeſſe iubetur, quibus, quid ei obijciatur auctoritate Fœlicis Papæ ſignificari oportet.

QVAESTIO III.

QVod autem [b] per procuratorem ſuum cauſam agere valeat, qui impeditus cauſæ ſuæ adeſſe non valet, auctoritate Romanæ ſynodi, quæ tempore Hadriani Papæ celebrata eſt, probari videtur, in qua c. 5. ſic ſtatutum legitur.

¶Pro ſe legatum ad ſynodum mittat, quem grauis neceſſitas premit. C. I.

In capitulis Hadriani.cap.5.& Felix.1. epiſ.2. Poly.l.5.tit.2. Burc.l.1.c.51. Iuo p 5 c.161. Pann.l.4.c.19.

SI ægrotans fuerit epiſcopus, aut aliqua eum grauis neceſſitas detinuerit; pro ſe legatum [c] ad ſynodum mittat; nec a communione ſuſpendatur, cui crimen in-

tiatione, ad quam quilibet tenetur. De hoc nota ſup. 2. q 3. notandum 2 in fi.

a ¶Quid eis.] Sic 3.q 9. iudicas. extra de dila. præterea. extra de app. ſignificantibus.

HIS. CASVS Concludit Grat. ex ſupradictis capit. dicēs, ꝙ niſi quis canonice fuerit vocatus, & ſi propter alia negotia ad ſynodū venerit, non tenetur reſpondere. Quæ autem ſit canonica vocatio, dictum eſt ſu. in c. præſenti. quē eſt Silueſt. & per c fœlicis dicitur, ꝙ accuſato debet ſignificari quod ei obijcitur ab accuſatore.

QVòd aūt.] CASVS. Hęc eſt q. 3. in qua quæritur. an aliquis poſſit per procuratorem cauſam ſuam agere. Et certum eſt, quod non in cauſa criminali, vt inf. ca. in criminalibus niſi in quatuor caſibus, vt in crimine iniuriarum, in quo illuſtris perſona agit ꝑ procuratorē, vt 3. q. 9. §. niſi, & in crīe ſuſpecti ſuroris, vt ff. de proc. non ſolū §. vl. Itē ad allegādū cās abſentię, vt ī. c. 1. & 2. Itē in minorib. criminib vt not. lo. in hoc loco. vt ff an ꝑ aliū cau. app. l 1. qa in leuib. criminibus non ſit inſcriptio, vt ff. de accu. leuia. In ciuili poteſt, niſi in caſibus aliquibus, vt in accuſatione populari, in qua actor non agit per procuratorem, vt ff de procu. licet. & in cauſa ſtatus, vt C. de aſſer. tol l. 1. Quidam etiā coguntur dare procuratorem, vt epi & ſacerdotes, vt inf. e. quia eps & illuſtres perſonæ, vt C. de procu l pen. De hoc plenius inuenies ſup. 2. q. 6 ſi quando. in apparatu.

b ¶Quod autem.] In cauſa iniuriarum datur procurator. Item in crimine ſuſpecti, vt ff. de procu. non ſolum. §. vlt & in minoribus criminibus. ff. an per alium cauſæ app. l. 1. quia in leuibus criminib. non ſit inſcriptio. ff. an per aliū cauſæ app. l. 1. & ff. de accuſ. leuia. & ad allegandum cauſas abſentiæ in ciuili dari poteſt procurator. ſed in actione populari non poteſt procurator dari. ff. de procurat. licet. & in cauſa ſtatus, vt C. de aſſert tol. l. 1. quidam coguntur dare procuratorem, vt epiſcopi 1. vt infra, qa epiſcopus. & illuſtres perſonæ, vt C. de procurat l. vltim De hoc plenius inuenies ſu. 2. quæſt. 6. ſi quando.

SI ægrotans.] CASVS. Quęſitum fuit ab Hadriano, an epiſcopus accuſatus debeat excommunicari: quia citatus non venit. & reſpondet quod non, niſi per contumaciam die ſtatuta venire contemnat, & hoc eſt intra ſpatium duorum, vel trium menſium, vel eo amplius, prout cā dictauerit, & tunc niſi fuerit impeditus, debet excōicari: ſed ſi ægritudinē, vel aliud graue impedimētū habuit, mittat legatū ad ſynodū, qui abſentē accuſatū excuſet. Iſte caſus planus eſt & bonus, ſic ponendo caſum videbis continuationē literæ, ꝙ per expoſitionē caſus perpendas. Vel pone caſum ſicut litera ſonat. Statuit Hadrianus in ſynodo, vt ſi eps accuſatus æger fuerit. vel aliud impedimentum habuerit, mittat legatum, qui eum excuſet. Sed ſi die ſtatuta, hoc eſt intra ſpatiū duorum, vel trium menſium, vel eo amplius prout cauſa dictauerit, citatus per contumaciam non venerit, de-

bet

bet excommunicari: niſi aliena. i. grauis eum neceſſitas præoccupauerit.

c ¶Legatum.] Sed nunquid tenetur infirmus, vel abſens ex iuſta cauſa, ex neceſſitate procuratorē mittere reſponſurum nomine abſentis: non videtur, extra de procu. querelam. nam ſi contra abſentem feratur ſententia, & ipſe poſtmodum probet iuſtam cauſam abſentię, retractatur ſententia, licet non miſerit procuratorem, vt extra de ſent. & re iud cum Bertholdus. & 7. q 1 præſentium. immo & ſi ſub pœna promiſiſſet aliquis ſtare iudicio ad certam diem, ſi probaret iuſtam cauſam abſentię, ſubuenitur ei, vt ff de arb. ſi cū dies. §. ſi quis ex litigatorib. Nam ægritudo iudicis, vel partis, prorogat diē. ff. de re iudi quæſitum. immo etiam ſi probabilis cauſa abſit, non proceditur contra eum, vt extra de off. deleg. conſultationibus Item ſm hoc non eſſet melior conditio illius, qui abeſt ex iuſta cauſa, quam illius, qui abeſt ex iniuſta cauſa, quia qui non vult intereſſe ſufficit ei ſi mittat procuratorē, vt ff. de proc. l. 1 & generaliter traditur pro regula, quotieſcunque quis abeſt ex neceſſitate, nō ex voluntate, ſubuenitur ei, ſiue habeat ꝓcuratorem, ſiue nō, vt ff ex quib. cau. maio. ſed & ſi, §. vl. Itē ſufficere debet talis, qui alleget cauſam abſentiæ, vt 65. diſt. ſi quis. E contra probatur, ꝙ non ſufficit mittere procuratorem, qui alleget, cauſam abſentię, niſi alleget cauſam cauſæ, vt 18. d. eps. nam ſicut quis poteſt mittere nuncium, ſic & procuratorem, vt ext. de ap. cōſtitutus, nec excuſat qs per iuſtā abſentiā q n fiat miſſio in poſſeſſionē bonorū ſuorū, ſi nō ſit, qui defendat eū, vt ex. de eo qui mit. in poſſ. c. vlt. nec exuli ſubuenitur ſi non

Procurator in cauſa populari nō poteſt dari.

1 Hoc eſt falſum, vt patet extra de iur. calum. c. vlt. Arch.

Procuratorē non tenetur mittere hēns iuſtam cām abſentiæ.

re-

Digitized by Google

reliquit procuratorem, ut ff. de mino. Papinianus. neci ei qui appellationis cauſam proſequitur, vt ff. eum. qu ep. in prouincia debere defendi l. 1. & 2. nec ſubuenitur abſenti cā reipublicæ, ut C. de in integ reſt. ignorare. Ad hoc dicunt quidam, ꝙ actor ſemper tenetur mittere ſuum.. teſtimoniū dicendum, vel ad municipales neceſſitates vocetur. ff ſi qs cau. l. 1. in prin. Itē ſi occupatio propriorum negociorū eum vrgeat, vt ff. de re iud. contumacia.

REOS. CASVS. Dicitur ꝙ ſi quis de capitali crimine accuſatur, poteſt ſe excuſare per procuratorem, qui impedimentum alleget abſentis.

4. q. 5. ca. vnico. [aliena] orig.

tenditur, niſi [a] ad cauſam ſuam dicendam, electorum iudicum die ſtatuta literis euocatus minime occurrit, hoc eſt (niſi aliena † [b] præoccupauerit neceſſitas) infra duorum, uel trium menſium ſpatium, & eo amplius, prout cauſa dictauerit.

Codicis lib. 9. tit. de accuſ. & inſcrip. l. 3. Imp. Alexander Aug. ¶*Reos capitalium criminum abſentes etiam per procuratorem defendi leges publicorum iudiciorum permittunt.] Ecce, ꝙ epiſcopus impeditus, & cauſæ ſuæ adeſſe non uolens; legatum pro ſe iubetur ad ſynodum mittere. Sed legatus iſte non ad cauſam agendam, ſed ad neceſſitatem ſynodo exponendam mittitur, qua impeditus epiſcopus ſynodo præſentiam ſuam exhibere non valuit. Cauſam autem (maxime criminalem) nulli, niſi per ſe agere licet.*

Vnde Hadrianus Papa in capitulis, c. 38. ait.

¶Criminaliter accuſans, uel accuſatus per ſe experiatur. C. II.

Anſ. l. 3. c. 18. Pann. l. 4. c. 56.

IN criminalibus [d] cauſis nec accuſator, niſi per ſe, aliquē accuſare poteſt, nec accuſatus per aliam perſonam ſe defendere permittitur.

Item Anacletus Papa.

¶*Hoc capitulum, quod ex Anacleto citatur, habetur in concilio Eugenij Papæ ſecundi, tempore Ludouici, ac Lotharij Imperatorum habito, c. 19. Quod etiam à Leone quarto eſt repetitum. Ex quo canone Lotharius lib. 2. legum Longobardi tit. de aduocatis, & Vicedominis, octauum capitulare compoſuit.*

¶In omnibus cauſis præterquam in criminalibus epiſcopi, & ſacerdotes pro ſe aduocatum habeant. C. III.

QVia epiſcopus [c], uniuerſique ſacerdotes ad ſolam laudem Dei, bonorumque operum actiones conſti

c ¶ Defendi.] Scilicet ad excuſationes proponēdas, & etiam ad exceptiones obijciēdas, ut extra de acc. veniens, & cap. ſuper his Melius eſt enim qualemcumque procuratorem admitti, quàm abſentem, &c. ff. de procu. ſeruum. §. publice C. de procur. exigendi. licet dicat per legem iſtā, ꝙ poſt lit. conteſt. poteſt interuenire procurator ad defendendum in crimine.

ECCE CASVS Cōcludit Gra. ex ſupradictis, quod in cauſa criminali poteſt quis procuratorem mittere ſi eſt impeditus, non ut cauſam agat principalem, ſed ut excuſet abſentē Cauſam enim criminalem nullus per procuratorem agere poteſt, ſed per ſeipſum, ut inf. c. 1.

IN criminalibus.] CASVS. Hadrianus fuit iterrogatus, an per procuratorem qui accuſare poſſit, uel reſpondere in cauſa criminali, & reſpondet dicens, quod non: ſed in propria perſona ſit accuſator, & etiā accuſatus.

d ¶ In criminalib.] Niſi in caſibus no. 2. q. 6. ſi quando.

1 Vel dic ꝙ ut in ipſa decr. querelā. tenet. Go ꝙ cauſæ graues in quib. procurator interuenire nō pōt, eſt cā ſtatus cū quis ſeruū. C. de aſſerti. tollē. l. 1. in princ. 54. d. frequēns. ſe cus ſi quis clamat in libertatem 2. q. 6. ſi qū. Arch.

ſuum procuratorem, ſiue poſſit, ſiue non poſſit uenire, per id quod legitur ff. de diuer. & temp. præſcrip. l. reus autem non tenetur. Melius poteſt dici, ꝙ ſiue ſit reus, ſiue ſit actor, ſi habet iuſtam cauſam abſentiæ, non tenetur mittere, niſi ſub hac forma ſit citatus, vt ueniat, vel procuratorem mittat. ut probatur extra de do. & cont. cum dilecti. in fi. alioquin ſufficeret talem mittere, qui alleget cauſam abſentiæ. 18. diſt. placuit. & ext. de ſent. & re iud. tenor. tamen ſi diutino impedimento quis eſt detentus, ſi tale ſit negotium, quod poſſit expediri † per procuratorem, ita ut plene iudex poſſit inſtrui per procuratorem ſicut per dominum, bene tenetur mittere procuratorem talem ſufficienter inſtructum. Et ego credo ꝙ decr querelam, tales cauſas appellat graues, quę ita intricatæ ſunt & inuolutæ, quod non de facili per procuratorem poſſunt expediri, ſed tamen non nego quin ſemper poſſit actor mitti in poſſeſſionem rerum abſentis ex quacunque cauſa reus abeſt, vbi actio eſt tempore peritura. Io.

a ¶ Niſi.] idest, ſi non.

b ¶ Aliena.] Vel quia vocatur à Rege, vt 18. diſt. ſi epſ. tū canon alia tria excipit, ætatem, & ægritudinem, & grauiorem neceſſitatem, ut 18. diſt. placuit. Item ſi ad

QVia epiſcopus.] CASVS Dicitur in hoc c. ꝙ vnuſquiſq; epiſcopus, uel ſacerdos in ciuili cauſa propria, uel eccleſiaſtica debet habere procuratorem bonæ famæ, & uitæ laudabilis, in cauſa uero criminali non niſi per ſe agat, vel reſpondeat.

a ¶ Quia epiſcopus.] Sed quid ſi ita pauper eſt ſacerdos, quod non poſſit conſtituere procuratorem? Tunc per ſe litigabit, ſicut illuſtres pauperes, ut in Auth. de illuſtri, & qui ſuperilluſtres ſunt. coll. 5. iō aūt iubentur ſacerdotes conſtituere procuratores: qa non expedit ſeruos Dei litigioſos eſſe, ut extra de ſyndico, ca. uno, & 2. q. 7. ſicut. & ne cogantur recedere à diuinis obſequijs, vt C de epiſ. & cle. omnes tum etiam, quia cauſæ materiam criminibus creare noſcuntur, ut C. de iud. propterandum in princ. habet ergo qualibet eccleſia œconomum. ut 89. diſt. quia. & 9 q. 3. tum ſcimus. 16 q 7 qm in quibuſdam. & conſtituetur auctoritate epi, C. de epiſc. & cler. omnes. §. hoc nihilominus. Sed quid ſi canonici aliqui contra epiſcopum uolunt agere, tūc à ſuperiore 2 dandus eſt procurator ad litem, ſicut cum pupillus agit contra tutorem. C. de in li. dando tu. uel cu. l. 2 & ult. Sed ſm iura noſtra canonici per ſe ſine epō conſtituent

a Scilicet ordinatio tātū non delegato: quia hoc miſſi eſt imperij ſecūdū Inn. & H. ꝙ dic. ut no ex tra de procu. rat. peririo Arc. Sacerdotes iubentur litigare per pcuratores.

Aaa 2 pro-

Digitized by Google

tuuntur, debet vnuſquiſq; eorum tam pro eccleſiaſticis, quàm etiam pro ſuis actionibus (excepto publico[a] videlicet crimine) habere aduocatum[b] non malæ famæ ſuſpectum, ſed bonæ opinionis, & laudabilis artis inuentum: nedũ humana lucra attendunt, æterna præmia perdant.

QVAESTIO IIII.

Quod autem abſque ſynodali audientia dãnari non debeat, auctoritate Iulij Papæ probatur, qui epiſt. 1. ait. Et in capit. Hadriani. c. 3. capitular. l. 6, c. 287.

¶ Niſi in legitima ſynodo epiſcopus iudicari, uel audiri non debet. C. I.

NVllus epiſcopus, niſi in legitima ſynodo, & ſuo tempore apoſtolica auctoritate[c] conuocata, ſuper quibuſdam † criminationibus pulſatus audiatur, vel † iudicetur, vel damnetur. Sin aliter præſumptum à quibuſdam fuerit, in uanum deducatur, quod egerint, nec inter ſtatuta α eccleſiaſtica vllo modo reputetur. † al. quibuſuis. † al. id eſt.

α ¶ Statuta.] *Abeſt hæc dictio ab originali, & cæteris locis indicatis.*

Item Zepherinus Vrbis Romæ archiepiſcopus, epiſtola prima epiſcopis Siciliæ.

¶ Epiſcopus accuſatus à duodecim audiatur, cauſæ uero finis ad ſedem Apoſtolicam deferatur. C. II.

DVodecim iudices quilibet epiſcopus accuſatus, ſi neceſſe fuerit, eligat, a quibus eius cauſa iuſte iudicetur: nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quàm ipſi[d] per ſe eligantur, & regulariter uocatus † ad ſuorum primo conuentum epiſcoporum, per eos eius cauſa iuſte audiatur, & rationabiliter diſcernatur. Finis vero eius cauſę ad ſedem Apoſtolicam deferatur, ut ibidem terminetur: nec antea finiatur (ſicut ab Apoſtolis, vel ſucceſſoribus eorum olim ſtatutũ eſt) quàm eius auctoritate fulciatur.

3. q. 8. c. 1. Poly. l. 5. tit. 4. Anſ. l. 3. c. 45. Iuo p. 5. c. 245. † al. vocato.

Quòd uero abſq; ſynodali audientia epiſcopus damnari ꝓhibetur; ſine præiudicio Romanæ ſedis oportet intelligi, quæ ſua auctoritate, quoſq; ualet damnare, uel dãnatos abſoluere. Vnde Gelaſius Papa. [Ipſi sũt canones] ĩfra

procuratorem Io. ſed certe procuratorem ad agendum contra aliũ ab epo non poſſunt cõſtituere ſine auctoritate epĩ, nec eſſe in iudicio, ut extra de iu. cauſam. & extra de procu. c. 1. B. Item habæs hic, ꝙ procurator non poteſt eſſe infamis, ut dixi 3 q. 7. cap. 1. Itẽ habes hic, ꝙ eps & ſacerdos ſemper debet litigare ꝑ procuratores. Et ſic patet, ꝙ ante litis cõteſtationẽ & poſt, poteſt clericus ſecundũ iura noſtra cõſtituere procuratorem, & per ipſum iurare de calumnia, vt probatur extra de iura. calum. cũ cauſam. niſi velis exponere ibi ꝓcuratorẽ. ideſt, œconomum, vt extra de iur. calum. in per tractandis. Et lex dicit, quod ubi cõuenitur monaſterium, vel eccleſiaſtica perſona, poſſunt conſtituere procuratorem, vt in Authen. de ſanc. epiſ. §. ſi vero epi. coll. 9. Alij uero comparant ꝑlatos tutoribus: & dicunt, ꝙ ſicut tutor vel curator non poteſt ante lit. conteſt. conſtituere procuratorem., vt C. de procu. neque ſic neque prælatus: quod non concedo. Nulla eſt enim comparatio inter tutores, & prælatos, quia tutor eſt tẽporalis, prælatus eſt perpetuus. tutor non utitur bonis pupilli, ſicut prælatus bonis eccleſiæ. tutela eſt onus, ſed prælatura eſt honor. prælatus habet liberam & generalem adminiſtrationẽ in bonis eccleſiæ, & dare pôt bona aliqua, ſi hoc hẽat conſuetudo eccleſiæ, ſed tutor nõ extra de dona cap. cæterum.

Canonici contra epiſcopũ agentes, procuratorem conſtituere poſſunt.

Prælati non ſunt tutoribus comparandi.

a ¶ Publico.] Publicum uocat hic crimen, de quo ſolenniter & publice poteſt quis accuſari. idem enim eſt in priuatis criminibus, vt C. de iniu. l. vlt. quia nec in illis interuenit procurator, ut ſu. ea. in criminalibus.

Crimen publicum qd dicitur.

b ¶ Aduocatum.] Id eſt, procuratorem.

QVod autem abſque] CASVS. Hic intitulatur quarta quæſtio, qua quæritur an epiſcopus ſit damnandus, ſine ſynodali auctoritate. Sed hæc quæſtio tractata fuit ſupra 3. q. 8 ſed hoc ſolum adijcitur hic, ꝙ Romanus Pontifex poteſt epiſcopum ſine concilio damnare, vt in ea §. quod vero.

NVllus epiſcopus.] CASVS. Quæſitum fuit à Iulio, vtrum epiſcopus ſit condemnandus abſque ſynodo epiſcoporum? Et reſpondet, ꝙ non: quæ debet congregari ſuo tempore, & auctoritate Papæ ſpeciali, ſed ſi aliter præſumptum fuerit, vanum erit.

c ¶ Auctoritate.] Generali, audiri enim poteſt cauſa epiſcopi. ſed non pôt terminari, ſine ſpeciali mandato apoſtolicæ ſedis, licet abſolui poſſet, vt 3. q. 6. quamuis. & c. dudum tamen hoc non credo, ut dixi 3. q. 6. accuſatus. Et arg. infr. c. proxi. in fi.

DVodecim iudices.] CASVS. Dicitur hic, qđ ſi neceſſe fuerit, epiſcopus accuſatus duodecim habeat iudices à ſe electos, qui crimen examinabunt epiſcopi: ſed Papa ſententiam dabit, ſi neceſſe fuerit, quod eſt ſi metropolitanus non eligit, uel ſuſpectos eligit.

d ¶ Ipſi.] Infr. 9. q. 3. cuncta. & c. ipſi & c. ſaluo.

QVOD VERO. CASVS. Dictum eſt ſup. cap. nullus qđ epiſcopus condemnari non debet niſi ſynodo congregata, quod intelligi debet abſque præiudicio Romanæ

minæ ſedis. Nam Romanus Pontifex quoslibet pōt abſoluere & condemnare abſque ſynodo cōgregata, quod duabus auctoritatibus probat Grat. ſcilicet Gelaſij, & Hadriani, & ſequenti §. dicitur, quòd in ſynodo vbi epiſcopus accuſatur, non debet aliquis facere ſtrepitum, vel nec contentioſis vocib. acclamare, & hoc probatur auctoritate Apoſtoli, & Eſaiæ prophetæ, ſed omnia debēt humiliter proferri, ne contentioſis vocibus ſenſus turbetur auditorum, & vigor iudiciarius eneruetur propter tumultum. & ſi quis fecerit ſtrepitū, vel tumultū, eijciatur velut irriſor auctoritate Salomonis dicentis: Eijce deriſorem, &c. & ſententiam excōicationis per triduum patietur.

b ¶ In loco benedictionis.] i. ſynodi.

c ¶ Mitiſſima.] Vt C de obſeq. patrono præ l. ſi manumiſſori & ſu. 3. q. 7. ſi quis adeo. lex punit talē vltimo ſupplicio, vt C. de his q ad eccleſiam confug. denunciamus.

d ¶ Tumultu.] Sic p̄ſumit de iniuſta electione illius, qui per clamorē eſt electus: ext. de elec. Oſius. 8. q. 1. ſi ergo. Et eſt ſimile de conſec. d. 1. irreligioſa.

e ¶ Excōicationis.] a conſortio fratrū 2. ſic ſup. 45 diſt. nemi nem.

† eſt initium cauſæ nonæ.
ſu. 3. q. 6. neminem.

cauſa nona, [*Sententia † excommunicationis notatus.*] *Item Hadrianus c. 8.* [*Saluo Romana eccleſia in omnib. primatu, manifeſtum eſt, quòd illa, quæ ſunt per vnamquamque prouinciam ipſius prouinciæ ſynodus diſpenſet: ſicut in Nicæno* [a] *conſtat decretum eſſe concilio.*] *Cū vero accuſatus ad concilium venerit, quidquid conſidentium conſultationibus agitur, aut ab accuſantium parte proponitur, non contentioſis vocibus, ſed mitiſſima verborum relatione proferatur.*

Vnde in Toletano concilio 11. c. 1.

¶ In cognitione cauſarum contentioſi locum non habeant. C. IIII.

Anſ. in princip.
Iuo p. 4. c. 245.
† al. perturbare.
Iac. 1.
Eſ 32.
† al. collationibus.
† al. cauſantium.
† al. turbo. al. quādo ſilentium perit, & iudicium obſtrepentium turba confundit.
† al. iudicum.

IN loco benedictionis [b] conſidentes Domini ſacerdotes nullis debent aut indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbari †, nullis etiam vanis fabulis, vel riſibus agi, & (quod deterius eſt) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere: [Si quis enim, vt Apoſtolus ait, putet ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio:] cultum enim ſuum iuſtitia perdit, quando ſilentia iudicij obſtrepentium turba † cōfundit, dicente propheta: Erit cultus iuſtitiæ ſilentium.] Debet ergo quidquid aut conſultationibus † conſidentium agitur, aut ab † accuſantium parte proponitur, ſic mitiſſima [c] verborum relatione proferri, vt nec contentioſis vocib. ſenſus audientium turbent; nec iudicij † vigorem de tumultu eneruent. Quicunque ergo in conuentu concilij hæc, quæ præmiſſa ſunt, violanda crediderit, & contra hæc interdicta aut tumultu [d], aut contumelijs, vel riſib. concilium conturbauerit, iuxta diuinæ legis dictum, quo præcipitur: (Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium.) & cum omni dedecore de confeſſione † abſtractus a cōmuni cœtu ſecedat, & trium dierum excommunicationis [e] ſententiam perferat.

Pro 22.
† In vulgatis legebatur.
confeſſione.

QVAESTIO V.

NVnc autem [f] *quæritur, an ſit aliquis indicandus maleuolus; quia crimen alterius indicat.*

De hoc ſcribit B. Auguſtinus ſerm. 3. de communi vita clericorum, ſeu regula tertia dicens.

Idem epiſt. 109.

¶ Magis nocet, qui crimen celat, quam qui amicabiliter indicat. C. I.

NOn

2 Sub ſed nō ſacramentorum, vt dixi ſu. e q. 2. præſenti, ibi videas. Arch.

NVnc autē.] Hinc intitulatur 5. quæſtio, qua quæritur, an aliquis ſit maleuol⁹ iudicandus quia indicat crimen alterius. Et certe ſi bono zelo hoc facit, p̄miſſa admonitione, nō debet maleuolus iudicari, vt 2. q. 1. ſi peccauerit. dum tamen indicet tali, qui poſſit prodeſſe, & non obeſſe, vt 22. qō. 5. hoc vr̄. Itē ſi crimē, qđ proponitur, vult probare: ſi ex charitate hoc facit, audit, vt in f. c. 2. Si ex odio hoc facit, repellit, vt ſu. 2. q. 7 ſi qui ſunt.

Crimē indicans nō ſem per dicitur maleuolus.

f ¶ Nunc autem.] Si bono zelo quis indicat crimen illi, qui pōt prodeſſe, & non obeſſe, non eſt maleuolus. 22 q. 5. hoc vr̄. & ſi p̄monueris cum quē accuſat. 2. q. 1. ſi peccauerit. Vel ſi crimen propoſitū vult p̄bare 3. 2. q. 8. qui crimen. ſup. ea. q. 1. c. 2. Sed crimen tantum proponeret, & non proſequeretur, puniendus eſſet tanquam proditor, vt 46. d. accuſatores.

3 In hoc caſu, ſi facit ex charitate audit inf. ea. ca. 1. Si ex odio hoc facit repellitur 2. q. 7. ſi q ſūt. Arch.

1 Sic ſcripſit Hu. Alex. & Laur. Ad idē 9. q. 2. nō initiati ſm Hu.

vel tumultum, vel aliquid ſimile.

a ¶ Sicut in Nicæno] Sup. 3. q. 6. neminem 1.

IN loco benedictionis.] CASVS. Dicitur in hoc ca. q in ſynodo vbi epiſcopus accuſatur, vel cauſæ difficiles tractantur, nullus debet facere ſtrepitū, vel tumultū,

NOn vos.] CASVS. Quidam ſe putabant peccare, cum indicabant crimen alterius, ſed Augu. dicit, q non

quod non peccant: ſi hoc bona fide faciunt, immo magis delinquunt ſi tacent permittendo perire quos corrigere poſſunt. Et hoc probatur ſimilitudine morbi corporalis, vel alterius.

a ¶Non vos.] Hoc ca. loquitur de denunciatione, & de ſecreta correctione. Et eſt arg hic, ꝙ quilibet ad denunciationem teneatur 1.

b ¶Indicatis.] illis, q poſſunt prodeſſe.

c ¶Tacendo.] infra. 8 q 1. quid autẽ contra. ſed hic de ſecreta correctione loqtur: ibidẽ manifeſta.

tate Salomonis, dicentis, Dulciora ſunt, &c.

g ¶Amariſſime.] Id eſt, amare.

EX HIS. CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis c. quod melius eſt aliorum crimina ex charitate indicare, quam celare. Sed Euſebius videtur dicere contrarium, qui

vos [a] judicetis eſſe maleuolos, quando crimen alterius indicatis [b]. Magis quippe innocentes non eſtis, ſi fratres veſtros, quos indicando corrigere poteſtis, tacendo [c] perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, dum timet ſecari; nonne crudeliter a te ſiletur, ac miſericorditer indicatur? quanto ergo potius debes † manifeſtare crimen, ne deterius putreſcat in corde?

Item ad Vincentium Donatiſtam, & Rogatiſtam, epiſtola 48.

¶Nec qui parcit eſt amicus, nec qui verberat, inimicus. C. II.

NOn omnis, qui parcit, amicus eſt †; nec omnis, qui verberat inimicus. Meliora ſunt vulnera amici, quam voluntaria oſcula inimici. Melius eſt cum ſeueritate diligere, quam cum lenitate decipere. ¶Vtilius eſurienti panis tollitur [d], ſi de cibo ſecurus iuſtitiam negligebat; quam eſurienti panis frangitur, vt iniuſtitiæ ſeductus acquieſcat †. ¶Et qui phreneticum ligat, & qui lethargicũ excitat, ambobus moleſtus ambos amat. ¶Qui nos poteſt amplius amare, quam Deus? Et tamen nos non ſolum docere ſuauiter, verum etiam ſalubriter terrere non ceſſat. Fomentis lenibus, quibus conſolatur, ſæpe etiam mordaciſſimum medicamentum tribulationis adiungens, exercet fame patriarchas [e] etiam pios, & religioſos; populum contumacem pœnis grauioribus agitat; non aufert ab Apoſtolo ſtimulum carnis tertio rogatus, vt virtutem in infirmitate perficiat. *& infra.* ¶Noueris [α] aliquando furem auertendis pecoribus pabulum ſpargere, & aliquando paſtorem flagello [f] ad gregem pecora errantia reuocare.

α ¶Noueris.] *Apud B. Auguſtinum legitur,* & noueris. *pẽdetque hæc pars ex ſuperiori periodi parte.* & putas nullam vim adhibendam eſſe homini, &c.

Item ex ſermone 84. *Ambroſii, qui ſic incipit:* [*Amarior fortaſſe.*]

¶Non odio habetur, ſed diligitur, qui caſtigatur, & corripitur. C. III.

NOn oſculatur ſemper pater filium, ſed & aliquando caſtigat. Ergo, quando caſtigatur, qui diligitur; tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas ſuas: quæ dulciores ſunt, cum amariſſime† [g] inferuntur. Dulcior enim eſt religioſa caſtigatio, quam blanda remiſſio. Vnde ait propheta: (Dulciora ſunt vulnera amici, quam voluntaria oſcula inimici.)

Ex his verbis datur intelligi, ꝙ magis cõfert vtilitati fraternę q crimẽ accuſando, vel iuſtificãdo perſequitur, quam qui celãdo fouere nititur. Euſebius aũt Papa con-

NOn omnis.] CASVS. Vincentius hæreticus compellebatur flagellis ad fidem, quam ſuſceperat retinendam, de quo Vincentius conquerebatur. Auguſtinus vero dicit, ꝙ cogi poteſt: quia errantibus & malis nõ eſt parcendum, ſed corrigendi ſunt: & quia correctores ſunt meliores quam alij: & hoc probat quinque exẽplis, ſcilicet amici, & diſpenſatoris, medici, Dei, & paſtoris. Primũ exẽplum eſt in principio. Secũdũ eſt ibi, [Vtilius.] Tertium ibi, [Et qui phreneticum.] Quartum ibi, [Quis poteſt nos.] Quintum ibi, [Noueris aliquãdo.

d ¶Tollitur.] Non obſtat 86. d. paſce qa illud de eo q admortem eſurit. ſic. 11 q. 3. quoniam multos. Et eſt hic arg ꝙ excommunicato nõ eſt danda eleemoſyna. De hoc dixi 42. d. quieſcamus.

e ¶Patriarchas.] Iacob & filios eius, q per famẽ coacti iuerunt in Aegyptum.

f ¶Flagello.] No. voluntatem potius ſpectandam, quam factum, vt 23. q. 1. paratus diſt. 5. ad eius vero. & qualitas facti ex perſona facientis præſumitur 11. q. 3. abſit, & 23. qõ. 4. ea vindicta.

NOn oſculatur] CASVS. Probat hic Amb. quod ſi ex charitate delinquentes corrigãtur, bonũ eſt. Et hoc ꝓbat exẽplo patris, & auctori

1 At 23. q. 5. non putes. vbi de hoc. argu ad hoc ſu 2. q 1. quiſquis. 2 q. 7. ſicut. & c. quã 24. pp. q 3. iã ſacerdotes.

† cum debet manifeſtare, ne, &c.] orig.

23. q. 4. nimium. §. non omnis.

Prou. 27.

† Conc. tex. in l. latæ culpæ. §. amicos, cum ibi no. ff. de ver ſigni. facit l verborũ. cotit.

† inf. 33. q. 4 nimiũ. Pan. cap. ſi vir, de adult.

Gen 42.

2. *Cor.* 12.

Voluntas potius quã factum attendi debet.

† *al. amarius.*

Prou. 27.

Digitized by Google

qui ſponte aliorum crimina confitentis repellit ab accuſatione epiſcoporum. Et ad hoc inducit ſequentie c.

ILli qui.] CASVS. In hoc c. continentur tria genera perſonarum, quæ repelluntur ab accuſatione epiſcoporum, ſcilicet, in fide catholica ſuſpecti, inimici, & illi qui

cũ tormentis: ſed falſum eſt, quia tantum exceptis criminibus admittuntur uiles, ut ſup. 4. q. 3. ſi aũt ea conditio.
c ¶ Religioſus] Illud obtinet in exceptis criminibus, in crimine læſæ maieſtatis, vbi accuſator torquetur, ut 6 q. 1. §. verum. C. ad leg. Iul. maie. nullus in fi. ſed in ciuili cauſa nunquam torquetur aliquis, niſi in defectum probationum, ut in authẽ. de teſti. §. ſancimus. coll. 7. Vel dic ꝙ prima pars loquitur de accuſatore, ſecunda de teſte, uiles enim teſtes bene torquentur in exceptis criminib. ut 4. q. 3. ſi autẽ ea. & etiam in ciuilibus negocijs in defectum probationum, ut dixi.
d ¶ Exigere.] Non ꝑ ſe. ſed ꝑ alios, ut 96. diſtin non liceat. per clericos autem, non per laicos. extra de ſent. excom uniuerſitatis hẽs ergo hic, ꝙ prælatus poteſt ſubditos corporaliter punire, vt 45. diſtinc. cum beatus.
e ¶ Vt dum]Hoc nõ refertur ad omnia ꝑdicta, ſed tantum ad illos, qui ſpontè confitentur, inimicus n. non poteſt eſſe teſtis in aliquo crimine extra de ſimo. licet Hely. poteſt tñ dici, ꝙ inimicus torqueri quãdi que poteſt, & æſtimabit iudex an adhibebit ei fidem, vel non, ut ff de quæſtioni. in fi. Sed utrum clerici debeãt ſubdi verberibus pro teſtimonio dicendo dubitatur, quod vř r. ut hic, & inf. ead q proxi. quia. & cap. presbyteri. & 45. diſt. cum beatus. Dicunt tamen quidam, minores clericos poſſe torqueri, ſed non maiores. Alij dicunt omnes ſuſpectos poſſe torqueri. nam & liberi uacillantes torquentur, ut extr. de accu. 2. ſuper his. ff de quæſtio. de minore, & eccleſia virgis poteſt aliquos corrigere, 24 quæſt. 5. cap. 1. hoc certum eſt, ꝙ minores clerici indiſtinctè pro quolibet crimine uerberibus ſubijciuntur, ut 35. diſtin. ante. Sed maiores non, niſi pro enormibus ut diſt. 45. in ſumma. tamen licet clerici torqueantur pro delicto, non tamen pro teſtimonio dicendo ſecundum pleroſq;, qui dicunt non tenere illam legem. infra. ea. q. 6. presbyteri. Vel dic quòd clerici ſuſpecti poſſunt torqueri non à laico, ſed ab epiſcopo.

tra ſtatuere uidetur, dum aliorum crimina ſpontè confitentes in epiſcoporum accuſatione recipi prohibet dicens epiſt. 1. ad epiſcopos Galliæ.

¶Ad accuſationem non admittantur aliorum crimina ſponte confitentes. C. IIII.

Anſ. l. 4. c. 25.

ILli, qui aut in fide catholica, aut inimicitia ſuſpecti ſunt, ad pulſationem epiſcoporum non admittantur: quia veritatẽ profeſſionis infidelitas, & inimicitia impedire ſolet. Nec illi credendi ſunt, aut admittendi, qui aliorum ſpontè crimina[a] confitentur. Et ideo replicanda eſt[b] ſolicitè ueritas, quam ſpontè prolata in illis uox habere non poteſt. Hanc diuerſis cruciatibus è latebris ſuis religioſus† [c] tortor exigere debet,[d] ut dum[e] pœnis corpora ſubijciuntur, quæ geſta ſunt, fideliter, & veraciter exquirantur.

† rigorſus.] or.

Item in prouerbijs, c. 11.

¶De eodem. C. V.

QVi ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis eſt, celat amici commiſſum. *Item infra cap. 5.* Quæ uiderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito, ne poſtea emendare non poſſis cum dehoneſtaueris amicum tuum.

Sed aliud eſt charitate aliorum crimina deferre, ut quos ſecreta admonitione corrigere nõ poſſumus, cõuictos iudicis ſentẽtia corripiat: atq; aliud, inſidiãdo falſa obijcere, uel inſultãdo vera facile exprobrare. Illud verò charitatis, hoc autem impietatis eſt officium. Vnde in eiſdẽ prouerbijs, c. 12. dicitur: [Verba impiorum inſidiãtur ſanguini: os iuſtorum liberabit eos.] & infra: [Qui quod nouit, loquitur, iudex iuſtitiæ eſt: qui autem mentitur, teſtis eſt fraudulentus.] Item. ¶ Labium ueritatis firmum erit in perpetuũ: qui autem teſtis eſt repẽtinus[f], cõcinnat

Teſtes uiles poſſunt torqueri.

Clerici an poſſint pro teſtimonio torqueri.

† Dici.] H. notandũ eſſe, ꝙ clerici ſpõtè aliorũ crimina confitentes indifferenter ſubiiciunt verberib. ſi res exigat tales recipi in teſtimonium, ut in hoc c. illi g. & ita ipſe. no. 45. diſt. in ſumma Arc.
a Al. de pœni.

qui ſpontè aliorum crimina confitentur publicè, ſcilicet detractores, quos ſi contingat recipi in excepto crimine in accuſationem, vel teſtimonium contra eos, qa tales quamuis veritatem ſciant, non eſt eis tamen ſponte confitentibus credendum, ſed elicienda eſt ab eis veritas per tormenta a iudice eccleſiaſtico, ſcilicet archiepiſcopo cum reliquis epiſcopis ut de ſuis latebris veritas eruatur. Sequens c planum eſt.
a ¶ Sponte crimina.] Ideſt, detractores. 3 q. 4. detractores. & 46. diſt. accuſatores. Vel aliter, ideſt ſine diſcretione.
b ¶ Et ideo replicanda eſt.] Ideſt, ſæpius quærenda contra omnes ſupradictos, ſecundũ quoſdam, quod non placet, ſed contra confitentes tantum, quia inimici, & infideles nunquam admittuntur.
c ¶ Religioſus] Sed qualiter exercet religioſus vir cauſam ſanguinis contra illud. 23 q. 8. his à quibus? Sed dic ꝙ eccleſiaſticus iudex poteſt virga punire, vt 23 q 5. c. 1. & hoc non eſt iudicium ſanguinis, ſed hic facit quæſtiones in cauſa ciuili, quod fieri licet in defectum probationum. ff de quæſtio. diuus. & etiam in eccleſiaſtica criminali 2. q 1. in primis. in fi. Quidam etiam ex hoc loco dicunt viles contra clericos generaliter admitti-

Iudex eccleſiaſticus põt uirga punire.

QVi ambulat fraudulenter.] SED ALIVD EST. CASVS. Soluit modo Gratianus dictam obiectionem dicens, ꝙ accuſare aliquem ex charitate ad hoc ut corrigatur a iudice, officium eſt pietatis, & ad bonos pertinet, ſed falſo accuſare, vel falſa crimina alicui obiicere, officium eſt impiorum, & ad malos pertinet. Et hanc ſolutionem probat ſex auctoritatibus, quarum quinque ſunt de prouerbiis Salomonis.
f ¶ Repentinus,] Quale ergo erit reſponſum teſtis?

Digitized by Google

nam ſi cito reſpondet, videtur mendax, ſi in mora, videtur dubius, vt 50. diſt ponderet r.

perdere quod nunquam habuit. 30. q. 1. puella. 17. diſt. concilia. 23. q. 4. Guiliſarius. 27. q. 2. §. ex his 2.

e ¶ Caſtigari.] Hic vna pœna commutatur in aliam pœnam corporalem ſic 12. q 2. §. libertus. & 68. diſt presbyter. 14. q. ult. c. 1. ſi. ff. de accu. hos. §. omnibus. in fi.

f ¶ Velu-

1 Vel dic ꝙ hic repetit quæſtionē, ut demonſtret, ꝙ in calumniatorem poteſt eſſe pœnæ cõmutatio ſecundū L.

2 Et 23. q. 1. d. quotundā ubi de hoc, in fi.

linguam mendacij] Item c. 13. ¶ Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem in conſiderate † loquitur, ſentiet mala.] & infra. [Verbum mendax iuſtus deteſtabitur: impius autem confundit, & confundetur.] Item Auguſtinus in pſal. 37. [Si aliquando β humana infirmitate pedes noſtri in aliquod peccatum mouentur, inſurgunt linguæ iniquiſſimorum inimicorum, cum fuiſſet miſerandum: irrident impij, unde dolent pij.]

† inconſideratus eſt ad loquendum.] vulg in verſi. quia dixi.

α ¶ Iudex] Sic in biblijs etiam Compluti, & Antuerpiæ impreſſis. Sed in nonnullis manuſcriptis habetur, iudex: Græce autem ἐπιδεικνυμένην πίστιν ἀναγγέλλει δίκαιος ὁ δὲ μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος, id eſt, clarum teſtimonium dat iuſtus, teſtis autem iniuſtorum doloſus.

β ¶ Si aliquando.] Hic verſiculus uidetur ſumptus partim ex verbis B. Auguſtini, partim ex gloſſa marginali, & interlineari in eundem locum ex eod. B. Auguſtino, & Caſſiodoro.

QVAESTIO VI.

Vi autem[a], quod intulit, probare non valet, puniendus eſt. capit. l. 2. c. 277.

Vnde Hadrian. Papa ait in capitul. c. 41.

¶ Puniatur qui alijs falſa intulerit. C. I.

Omnis, qui alijs falſa intulerit, puniatur[b], & pro falſitate ferat infamiam. Anſ. l. 3. c. 92.

Item Gregorius Papa.

¶ De eodem. C. II.

Qui calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam ſi probaſſet, reus utique ſuſtineret.

¶ Hic Gratianus partem ſequentis capituli, quaſi quandam per ſe ſententiam, quod non raro ſolet, præponit.

Item in regeſto.

¶ Qua pœna feriatur, qui crimen illatum non probat. C. III.

Quia iuxta canonicas patrum ſententias, qui calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam ſi probaſſet, reus utiq; ſuſtineret; ac per hoc, quia ſubdiaconus crimen diacono probare nõ potuit, quoniã impoſitionem manus[c] (qua carere potuiſſet) non habuit, non ſolum a ſacerdotio[d], ſed officio caruit, & tamquã reuera infamis meruit verberibus caſtigari[e]. Nam cui cum tribus teſtibus, ueluti[f] laico crimen quodlibet approbatur, non eſt mirum, quod obiecit dum probare non Iuo. diaco. li. 4. uitæ B. Greg. c. 31.

Qui autem.] Hæc quæſtio diuiditur in tres partes, in prima quarum probatur, ꝙ qui calumniatur, tenetur ad pęnam talionis, & hoc ꝓbat ꝑ tres auctoritates. Secunda ibi, [Presbyteri.] Tertia ibi, [Epiphanium.] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur ſexta quęſtio, qua quæritur qua pœna ſit puniendus qui deficit in ꝓbatione criminis, quod obiecit Sed quæſtio tractata eſt ſup. 2. q. 3. Sed Gratianus eã repetit, ut addat quædam c. de hac materia loquentia, & ut addat de cõmutatione, & recompenſatione pœnæ, vt qui non poteſt pati pœnam legitimam, patiatur aliam loco eius. Prima duo cap. ſequentia per ſe patent.

a ¶ Qui autem.] Hæc quæſtio expedita eſt. 2. q. 3.

b Omnis.] ¶ Puniatur] Si conuictus fuerit de calumnia, vt 2. q. 3 §. notandum.

Quia] CASVS. Quidam ſubdiaconus crimẽ cuidam diacono obiecit, ſed defecit in probatione. Quæſitum fuit à Grego. qualiter dẽat puniri? & reſpondet. ꝙ pœna talionis puniri non poteſt, cum ſit diaconus, ſed careat promotione ſacerdotij, quam habere poterat, & executione officij, qđ habet, & tãquam reuera infamis verberib. caſtigetur, velut laicus conuictus de crimine, & illud verbũ, vel ut laico, in apparatu exponitur multipliciter, ſed certe per caſum poſitum debes literam intelligere.

c ¶ Manus.] Presbytero enim, & diacono tantum manus imponitur, ut 20. diſt. preſbyter. &c. diaconus. Sed contra. 49. d. c. 1. ubi & clerico iubetur manus imponi, ſed illud de manu benedictionis, hoc de manu conſecrationis. Vel dic ꝙ tempore Gregorii, ſubdiaconatus non erat ſacer. ordo. 31. diſt. cap. 1.

Perdit quis quod nunquã habuit.

d ¶ Sacerdotio.] Quod habiturus erat, argu. ꝙ quis dr

f ¶ Veluti.] Hic vult dicere, ꝙ ſubdiaconus conuincitur ueluti laicus quantum ad hoc, ſcilicet ꝙ ſicut cauſa laici ab epiſcopo uno audiri poteſt, ſic cauſa ſubdiaconi, ut 15. q. 8. Fęlix, ſecus eſt in diacono, quidam etiam referunt hoc ad qualitatẽ teſtiũ, ut ſicut bigami admittuntur

Digitized by Google

tuntur contra laicum, ſic cõtra ſubdiaconum, quia poſſunt ex diſpenſatione fieri ſubdiaconi, vt 34. diſtinct. lector ſed eadem ratione homicida admittitur contra ſacerdotem, cum ſecum diſpenſari poſſit a Papa 1. [illegible] audiantur, ſed ſi presbyteri falſitatem dixerint, licentiam habeant litigatores de falſo eos redarguere, & quanto in maiori honore ſunt poſiti, tanto maiori pœna debent affici, ſi in crimine reperiantur falſitatis: & illud verbum, & leges præcipiunt, ideſt, forte, in quibus caſib. laici torquent, & ipſi torqueantur.

PRESBYTERI. CASVS. Quæſitum fuit ab Imperatore an presbyteri cum ferunt teſtimonium ſint uerberibus ſubijciendi? Et reſpondet quod, propter prærogatiuam ſacerdotij, hac tamen conditione, ut falſa non dicant, cæteri vero clerici prout leges præcipiunt. ſecus ſi directè accuſatur teſtis 3. vt 50. diſtin. ſi epiſcopus. & ff. de fal. l. 1. § ult.

1 De hoc articulo nota ext de hom. ſicut dignũ. §. ult. Arch.

ſufficit, ſi corporali infamiæ, quemadmodum laicus, ex iuris ſimilitudine ſubiugatur. Quod enim eſſet diacono gradum amittere, hoc fuit ſubdiacono famæ plenitudine caruiſſe.

¶ *In regeſto B. Gregorij hæc non ſunt inuenta, ſed habentur omnia in vita ipſius a Io. diacono ſcripta, lib. 4. c. 31. It enim poſtquam citauit epiſtolam 66. libri non: Anthemio ſubdiacono ſcriptam, inde iſta colligit,* Ideirco Gregorius non probantem quod obiecerat, ſubdiaconũ officio iubet priuari: quia iuxta canonicas patrum ſententias, quia calumniam, &c. *vſq; ad finem. Sicut autem caput hoc ex* Io. *diacono ſumptum eſt; ita in Decretalibus caput primum tit. de calumniatoribus ex ipſa Gregorij ad Anthemium epiſtola eſt acceptum.*

a ¶ Solum.] *Vox iſta abeſt ab originali, ſed ob gloſſam non eſt inducta.*

Codice libro primo, tit. de epiſcopis & clericis, l. 8. Imperator Theodoſius.

2 ¶ *Presbyteri* [a] *citra iniuriam quæſtionis teſtimonium dicant, ita tamen, vt falſa non ſimulent. Cæteri vero clerici, qui eorum † deinde gradum, vel ordinem ſequũtur, ſi ad teſtimonium dicendum petiti fuerint, prout leges* [b] *præcipiunt, audiantur: vt ſalua tamen ſit litigatoribus falſi actio, ſi fortè presbyteri, qui ſuo †* [c] *nomine ſuperioris loci teſtimonium dicere citra aliquam corporalem iniuriam ſunt præcepti, hoc ipſo, quod nihil metuant, vera ſuppreſſerint. Multo magis enim pœna digni ſunt, quibus quam plurimum honoris per noſtram iuſſionem delatum eſt, ſi occultè † inueniantur in crimine †. ¶ Item conſtitutione tertia coll. 9. ¶ Presbyteri* [d]*, ſeu diaconi, ſi falſum teſtimonium dixerint; ſi quidem in re pecuniaria; a diuino miniſterio duntaxat per tres annos ſeparati, monaſterio tradantur: Si in criminali, clericatus honore nudati, legitimis pœnis* [e] *ſubijciantur. Cæteri vero clerici communi* a *iure ab officio eccleſiaſtico pulſi, ſine delectu cauſæ legitimè coerceantur.*

† al. eum.

† al. ſub

† al. ſi in occulto inueniatur crimẽ.

† Concor. tex. in l. oẽ. § q manus. ff. de te. mil. & l. pſbyteris. C. de epi. & cl. Crimẽ falſi qna pœna punitur,

Cod. eo. ti. Authent. ſequenti. Presbyteri. Nouella 123. §. reuerendiſſimis.

a ¶ Communi.] *Hæc omnia verba,* communi iure ab officio eccleſiaſtico pulſi, *abſunt à manuſcriptis, ſunt tamen in tranſlatione, quæ habetur in codice. Nec vero Gratianus ipſa omnino verba aut veteris interpretationis, aut Iuliani, aut Irnerij retulit. Quare opera pretium fuerit nouellam ipſam Græcam, & vulgatas interpretationes conſulere: extant enim aliqua varietates non contemnendæ.*

Item Gregorius Ianuario epiſcopo lib. 3. epiſt. 24.

¶ Ad ſanctæ communionis miniſterium † non accedat, qui crimen illatum non probat. Cap. IIII.

† al. myſterium.

3 EPiphanium...

a ¶ Presbyteri.] Bonæ opinionis, ſecundũ H. ſecus ſi ſuſpecti ſunt, vt ĩ ea. q. 5. illi. ſed hoc non placet 2. minores ergo clerici põt corã epo torqueri, nõ a laico, vel nõ credo tenere quod hic dicitur.

2 Vnde gñaliter intelligas literam vt ſonat ſm B. Iſid.

b ¶ Leges.] Circa laicos infames.

c ¶ Qui ſuo.] ideſt, pp ſuum honorem.

PRESBYTERI. CASVS. Quæſitum fuit à Iuſtiniano, qua pęna debẽt puniri pſbyteri, & diaconi ſi de falſo teſtimonio conuincantur? Et reſpondet, ſi in ciuili cauſa falſum dixerint teſtimonium, ſeparati à miniſterio duntaxat per tres annos detrudantur in monaſterium. Sed in criminali primũ degradẽtur, deinde pœnis legitimis ſubijciantur. Cæteri uero clerici ſine delectu cauſæ, legales pęnas patiantur.

d ¶ Presbyteri.] Qualiter ſtatuit hic Imperator aliqd de rebus eccleſiaſticis, cõtra id 96. diſtin bene quidem. niſi hoc fecerit aucto. Apoſtolica. 97. diſt eccleſię. & ca victor. Sed hic inſtruit iudicem eccleſiaſticum quid facere debeat. ſic infra ead delatori.

e ¶ Legitimis pęnis.] Quæ ſunt. ff de fal. l. 1. §. vlt. vbi dr̃, q̀ pro crimine falſi, ſi eſt liber, deportatur. & omnia eius bona publicantur: ſi eſt ſeruus, patiatur vltimũ ſuppliciũ. Vel intellige de pęnis canonicis, prout dr̃ d. 50. ſi epũs. Vel dic cum iudex ex officio ſuo punit teſtem ſm ſuũ arbitriũ punit eum, vt C. de teſti. nullũ.

3 Et uideas qđ not. 2. q. 3. in ſumma in fin. & qđ legi. & not. q. 5 Rex dẽt & 33. q. 5. hæc imago in fi. Arch.

EPiphanium.] Hæc eſt 3. pars q. in qua vult probare qualiter ſunt puniendi qui non probant, quod obijciunt

Digitized by Google

obijciunt, & ad hoc ponit 2.c. Ioan. de Fan.

CASVS. Quidam abſentes libellum accuſationis, ut Epiphanium infamarent miſerunt epiſcopo ſuo ſ. Ianuario; qui cum libello accuſationis prædictum Epiphanium ad Papam miſit. tunc Papa examinata cauſa, & cognita innocentia Epiphanij eū abſoluit, & mādat epiſcopo, vt illos accuſatores excommunicaret, niſi venirent, & probarent crimē qđ obiecerāt ita poſuit Hugo caſum. Beneuē. uero ſic ponit caſū Epiphanius preſbyter dicebatur, rem cum quibuſdam mulierib᾽ habuiſſe: qđ ſcelus qdā ſermone tacito nomine ſuo ſignificauit Dño Papę Greg. quo audito pcepit Grego. Sabino defenſori, vt mulieres illas, quas preſbyter Epiphanius dicebat cognouiſſe, & alios q eiuſdē rei veritatē ſciūt, Romam adducat. quo facto, & oib᾽ in pſētia Papę poſitis, cū nullum crimen in Epiphanio inueniſſet, remiſit eum ad Ianuarium epiſcopum, cōtrā quo, ſi ille, qui talem epiſtolā miſit, nō ap paruerit paratus, qđ obiecit probare, a cōione remoueatur. Sed primus cas᾽ mihi magis placet Quæ ſequuntur, plana ſunt vſque ad finem, quantum ad caſus poſitionem.

a ¶ Epiphaniū.] De eo agitur extra de teſti. quoniam.

b ¶ Literis.] Sed qualiter hoc fecerit cū nō ſit admittēda accuſatio p literas, ut 2.q 8. per ſcripta & 3.qō.9. abſentes ſed hic non plenè examinauit cauſam.

c ¶ Accuſatū.] id eſt, infamatum.

d ¶ Diſcutiētes.] De plano, non in forma iudicij. ext. de accuſ. olim.

e ¶ Abſoluimus]Ab obſeruatione iudicij, vnde poſtea admittitur accuſatio.

l ¶ Paratus.] Nonne potuit accuſator pœnitere, & dicere ſe erraſſe, vt 3.c.q 1 quidam & ante lit. conteſt poteſt deſiſtere accuſator, vt extra de accuſ. licet 1. in fi. ſed illud eſt ſpeciale in accuſatione epiſcopi, vel cum orta eſt infamia, vt dixi ſup. 4.q.5 quiſquis.

' Accuſator an & qū pt deſiſtere.

' Quod cōi notantur.

g ¶ Delatori.] Confeſſo.

h ¶ Lingua.] Sed qualiter dat Papa iura de pœna ſanguinis contra illud 23.q.8. his a quibus, ſed hic docet docet quid facere debeat iudex ſæcularis. ſic 27. q. 1. ſi quis rapuerit. Io. de Fan.

oēs do. in iſta decr. licet ſolutionē, quæ primo ſequitur, vnde de ea nō cures. Arch.

nium [a] α presbyterum quorūdam ſacerdotum † literis [b] criminaliter accuſatum [c]: cuius nos, vt valuimus, diſcutientes [d] cauſam, nihilque in eo obiectorum reperiētes, vt ad locum ſuū reuerteretur, abſoluimus [e]. Criminis ergo eius auctores te volumus pſcrutari: & niſi qui eaſdē tranſmiſit epiſtolas, paratus [l] fuerit hoc, quod obiecit, canonicis, atq; diſtrictiſſimis probationibus edocere, nullatenus ad ſanctæ miniſterium † communionis accedat.

† *al. ſacerdotum.*

† *al. myſterium.*

α Epiphanium.] *In epiſtola hæc antecedunt.* Præterea noſti latorem præſentium Epiphanium presbyterum quorundam, &c.

Item ex decreto Hadriani Papæ, c.49.

In capitulis Hadriani, cap.49. Cap. li.7.c.160. Anſ.l.3.c.88.

¶ Qua pœna delator ſit feriendus. Cap. V.

DElatori [g] autem lingua [h] capuletur, aut conuicto caput amputetur. ¶ Delatores autem ſunt, qui inuidia produnt alios.

¶ *Habetur inter capitula Hadriani ca.49. allatum, quantum conijcere licet, ex legibus ſæcularibus. Nam in codice Theod. lib. 10. tit. 10. l. 2. fere idem: in libro autem 7. cap. c. 360. prorſus idē habetur.*

[*Item ex concilio Eliberitano.*]

Capit. l.6.c.244.

De eodem. PALEA. C. VI.

Burc. l. 6. c. 27. Iuo p.10. c.156.

DElator ſi quis extiterit fidelis, & per delationē eius aliquis fuerit proſcriptus, vel interfectus, placuit non niſi β in fine accipere communionem. Si leuior cauſa fuerit, infra quinquennium accipere poterit communionem. Si cathecumenus fuerit, poſt quinquennij tempora admittatur ad baptiſmum.

β Non niſi.] *In concilio ipſo, & capitularibus legitur*, nec in fine: *quod in multis eiuſdem concilij decretis repetitur. Quomodo autem hic, & apud Burchardum, atque Iuonem legitur, conuenit canoni 13. Nicæni concilij, in quo ſic ſtatutum eſt.* De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisq; ſeruabitur; ita, ut ſi quis egreditur e corpore, vltimo & neceſſario uiatico minime priuetur. *Hanc controuerſiam copioſè explicat Inn. 1. epiſt. 3. c. 2. Exuperio epiſcopo Toloſano.*

In regula Iſidori cap.17.

Item ex octaua ſynodo.

¶ Qui innocentem falſo crimine maculauerit, ſacerdotis arbitrio pœna diuturna purgetur. C. VII.

SI quis falſum dixerit, vel perſonam innocentis falſo crimine maculauerit; iuxta ſacerdotis arbitrium diuturna pœnitentia expurgetur.

¶ *Capiti huic in vulgatis erat præpoſitum nomen palea, quod ſublatum eſt auctoritate omnium ueteſtorum exemplarium, quotquot collata ſunt. Extat autem in regula monachorum Beati Iſidori, c.17.*

Item ex concilio Agathenſi, c.32.

Duo

Digitized by Google

¶A communione coerceatur vel ſæcularis, vel laicus, qui eccleſiam, vel clericum, vel per calumniam fatigauerit. C. VIII.

SI quis vero ſæcularium per calumniam eccleſiam, aut clericum † fatigare tent auerit, & conuictus fuerit; ab eccleſiæ liminibus, & a catholicorum communione, niſi digne pœnituerit, coerceatur †.

† *clerum.*] orig. — Anſ.l.3.c.116. Burc.l.15.c.5. Iuo p.6.c.367. & p. 16.c.6.

† *al. arceatur.*

CAVSA SEXTA.

DVo fornicatores, & infamia notati quendam religioſum epiſcopum de ſimonia accuſare nituntur: reus alterius prouinciæ archiepiſcopi iudiciũ expetit: tandem in probatione deficit accuſator: reus cogitur ad ſuæ innocentiæ aſſertionem.

1 *Hic primum quæritur: an crimine irretiti, vel infamia notati ad huiuſmodi† accuſationem ſint admittendi.*

† *al. huius.*

2 *Secundo, ſi epiſcopus in eos accuſationem vertere voluerit, an ſimplici aſſertioni ſuæ ſit fides habenda.*

3 *Tertio, ſi liceat ſibi expetere iudicium archiepiſcopi alterius prouinciæ.*

4 *Quarto, cuius iudicium ſibi ſit expetendum ſi circa ſuam ſententiam epiſcopos ſuæ prouinciæ diſcordare contigerit.*

5 *Quarto, ſi in probatione deficit accuſator, an reus ſit cogendus ad probationem ſuæ innocentiæ.*

QVÆSTIO I.

QVod [a] autem crimine irretiti alios accuſare non poſſint, Anacletus Papa teſtatur, epiſtola ſecunda epiſcopis Italiæ dicens.

¶A criminoſis ſacerdos accuſari non permittitur. C. I.

SI ſacerdos ſine crimine eligi præcipitur [b], nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accuſari, aut calũ-

DVo fornicatores.] CASVS. Sup. in 2. & 4. cauſis in multis capitulis docuit Gra. ꝙ criminoſi, & infames repellũtur ab accuſatione, & teſtimonio: ſed quia quædã ſunt crimina excepta in quib. criminoſi vel infames admittuntur, ideo annectit hanc cauſam, vt oſtendat, ꝙ in crimine excepto, criminoſi & infames admittuntur. Oſtendit etiam, ꝙ ſimplici aſſertioni epiſcopi non creditur, cum vult alium accuſare, & ꝙ epiſcopus accuſatus ad alium archiepiſcopum ire non debet, vt hæc, & alia faciat proponit thema, de quo quinque elicit quæſtiones. Sunt autem crimina excepta (vt dicit H. crimen læſæ maieſtatis: crimen perduellionis, quod eſt ſpecies criminis læſę maieſtatis, crimen hæreſos, crimen ſimoniæ, crimen ſacrilegij, crimen fraudati cenſus vel annonæ Inter hæc eſt crimen ſimoniæ, quod magis in eccleſia frequentatur.

QVod autem.] Hæc quæſtio diuiditur in quatuor partes. In prima probatur per 16. auctoritates ſanctorum, ꝙ infames, excommunicati, & inimici non poſſunt alios accuſare, Secunda, ibi. [Cum itaq;] Tertia ibi [Quicunq;] Quarta ibi, [Verũ.] Io. de Fa. CASVS. Hic intulatur prima quæſtio, qua quæritur an criminoſi, & infames repellantur ab accuſatione? Et certũ eſt, ꝙ ſic, vt 2 q 1 in primis, niſi in crimine excepto, vt 89. diſti. ſi quis Papa, & 16 q. 3. ſane. & ꝓcedit hoc ordine Grat. in hac quæſtione Primo ꝓbat, ꝙ criminoſi & infames non debent admitti ad accuſandum vſque ad §. ſed licet Poſtea dicit, ꝙ in crimine excepto & in crimine ſimoniæ bene admittuntur teſtes iſti, & ſimiles.

a ¶Quod autem] In ſimonia quilibet auditur accuſans cõtra laicum, etiam meretrix, vt 89. diſ ſi quis Papa & ext. de ſim. tanta, & hoc ideo quia omnia crimina nulla reputantur reſpectu iſtius, vt 1 q. vlt. patet ſecus. ſi accuſatus ſit clericus, & bonæ famæ, vt 2. q. 1 in primis. in fin immo eadem eſt diſtinctio in laico an prius fuerit bonæ famæ, an non, vt ff ad leg Iul maieſt famoſi. Licet aũt in exceptis criminib admittanẽ criminoſi: non tñ ſine tormento, vt 4 q 3. ſi ea Si ergo clericus eſt bonæ famæ nullo crimine ſuſpectus, ñ audiẽ contra ipſum, vt extra de teſti veniens. Si eſt malę, q libet admittiẽ ad accuſandũ, & teſtificãdum, vt ext. de ſimo. per tuas. Quidam tamen dicunt, ꝙ licet viles admittantur ad accuſationem, non tamen ad teſtimonium, quia tota vis negotij pendet ex teſtimonio, ſed non in accuſatione. Vel dic, vt dixi 2 q 1. in primis. in fi.

Criminoſi in exceptis criminib. teſtificari poſſunt.

SI ſacerdos.] CASVS. Quæſitum eſt ab Anacleto, an criminoſi poſſint accuſare ſacerdotes? Et reſpondet ꝙ non: quia ab Apoſtolo præcipiatur, ſacerdotem ſine crimine eligi, nunquam debet a criminoſis accuſari, ſed ab illis tantum, qui poſſunt ad ſacerdotium promoueri.

b ¶Præcipitur.] Ab Apoſtolo 1 vt 85. d. primum ſi tale eſt crimen quod eſt accuſatione, & damnatione digniſſimum, vt 81. d. Apoſtolus.

1 Et ſic patet præceptũ eſſe Apoſtoli ordinãdũ eſſe ſine crimine ſcḋm H. & Laur.

Omnes

Digitized by Google

OMnes.] CASVS. Dicit Hadrianus Papa, ꝙ omnes dīt eſſe infames, quos leges ſæculi infames appellant, & iſti tale, & alij, qui ſuis culpis non poſſunt ad ſacerdotium promoueri repelluntur ab accuſatione, quia ſicut maior a minori iudicari non pōt, ita nec accuſari.

In ſecunda parte dicitur, quòd anathematizati repelluntur ſimiliter ab accuſatione, quia infames ſunt: nec poſſunt communicare nobiſcum, niſi abſoluantur. Secunda pars incipit ibi, [Similiter.] Sequens capitulum patet.

c ¶Illi

niari permittitur, nec ab alijs, quàm ab ijs qui ſine crimine ſunt, & iuxta electionem *a* ſacerdotes ordinari poſſunt; & tales per omnia inueniuntur, quales ſacerdotes eligi iubentur.

a ¶Iuxta electionem.] *Sic in omnibus collatis manuſcriptis codicibus, præterquam in vno in quo eſt,* iuſta electione. *In vulgatis erat,* iuxta electionem canonicam. *In epiſtola autem ipſa ſic legitur,* & iuxta electionem, ſi neceſſitas fuerit, aut ipſi volendo Domino ſeruire elegerint, ſacerdotesque ſine crimine fieri, & ordinari poſſint, & tales per omnia fuerint, quales eligi ſacerdotes iubentur.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 21.

¶Infames, & qui culpis exigentibus ad ſacerdotium prouehi non poſſunt, ſacerdotes non accuſent. C. II. Poly. l. 5. tit. 1.

OMnes vero infames eſſe dicimus, quos leges [a] ſæculi infames appellant, & omnes, qui culpis exigētibus ad ſacerdotium non poſſunt prouehi. Indignum eſt enim, vt illi eos accuſent, qui eſſe non poſſunt, quod ipſi ſunt; quoniam ſicut maiores a minoribus [b] non iudicantur, ita nec criminari poſſunt.

Item Fabianus Papa, epiſt. 2. epiſcopis Orientalibus.

¶Infames ſunt, qui regnum Dei conſequi non valent. C. III.

ILli, qui [c] illa peccata perpetrant, de quibus Apoſtolus ait: [Quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur.] valde cauendi ſunt, & ad emendationem, ſi voluntarie noluerint, compellendi [d]: quia infamiæ maculis ſunt aſperſi, & in barathrum delabuntur; niſi eis [e] ſacerdotali auctoritate ſubuentum fuerit. ¶Similiter & illi, de quibus ipſe ait: [Cum huiuſcemodi [f] hominibus nec cibum ſumere.] quia infamia ſunt notati, antequam ſacerdotali auctoritate ſanentur, & in gremio ſanctæ matris eccleſiæ redintegrentur: quia qui extra nos ſunt, nobiſcum communicare non poſſunt.

1. Gal. 5.

1. Cor. 5.

Item Fabianus, epiſtola 1.

a ¶Leges.] Sed & alios dicimus infames ſecundum canones, qui nō ſunt infames ſecūdum leges, vt bigamos, & corpore vitiatos, ſicut nec omnes dicimus infames ſecundum canones, qui ſecūdum leges ſunt infames, vt mulier, quę nubit intra tēpus luctus. Io. Sed certe bigami, & corpore vitiati non ſūt infames, & ſi ſint irregulares, cum nō deliquerint. B. Dicūt tamē quidam, ꝙ infamia, quæ eſt irrogata per ſententiā, vel quæ cōtrahitur ipſo facto, vt cum aliqua deprehendit in adulterio, vel cū aliquis contrahit binas nuptias, de qua agitur, ff. de his qui notan. infa. quid ergo. infamia hæc non purgatur per quantamcunque pœnitentiam 1 vt 2. q. 3. §. hinc colligitur. niſi reſtitutus ſit ab illo, qui poteſt reſtituere, vt a principe, vel a ſenatu, vt 2. q. 3. §. notandum vt 2. in fi ff. de poſtu. l. 1 §. de qua. Alia ē infamia facti, de qua agitur infra ea. ſunt plurimi, & melius dicitur infamatio, quæ inducit purgationē, & illa aboletur purgatione præſtita, vt 15. quæſt 5. de crimine. Eſt etiam quædam infamia canonica, quæ irrogatur ex quolibet peccato mortali, vt hic, & 32 q. 5. præceptum, in fi & aboletur per pœnitētiam, vt inf. eo. illi, qui. tamen (vt dicunt quidam) talis non admitteretur ad accuſationem, vel promotionem, quia non ſufficit, ꝙ modo non ſit infamis: ſed ꝙ nunquam fuerit infamis. inf. ead. qui crimen. 2 Item infamia cōtracta ex ſententia excommunicationis tollitur per abſolutionē, vt 3. q. 1 c. 1. ſicut finito tempore relegationis tollitur infamia orta ex ſententia, ff. ad munic ordine.

. Infamia an poſſit per pœnitentiā purgari.

1 Quia pnīa & c. vt no 15 q. 5 presbyter. in gl q a pnīa, &c.

2 Hoc determinat ex. de tempo. or. c. vlt.

b ¶A minoribus.] Honeſtate morum .i. criminoſis. ne ſit contra 2. q. 7. præſumunt, & c lator.

ILli qui.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. Prima loquitur de peccatoribus non excommunicatis. Secunda de anathematizatis. 1 In prima ergo parte dicitur, quòd illi qui mortalia peccata committunt, non debent recipi ad accuſandum, quia infames ſunt, & in barathrum dilabuntur: niſi eis a ſacerdotibus eſt ſubuentum; vnde ſunt ad pœnitentiam compellendi,

c ¶Illi qui] Secundum quoſdam prima pars loquitur de criminoſis non excommunicatis, ſecunda de excōmunicatis. Secundum alios loquitur prima pars de occultis; ſecuuda de manifeſtis criminoſis.

d ¶Compellendi.] Arg. exiſtentem in mortali peccato cogendum eſſe ad pœnitentiam. 22. q. 1. prædicandum, 24. q. tam ſacerdos. Arg. contra. 2 q. 1. multi.

e ¶Niſi eis.] Arg tolli infamiam per ſatisfactionem eccleſiæ, vt 22. quæſt. 5. præceptum 35 quæſt. 6. ſi duo Argumen. contra 3. quæſt 4. conſanguineorum, & cap. 2. qui. infra ead. quicunque. & 22. quæſtio 5. paruuli. Sed dic quod canonica infamia per pœnitentiam tollitur: ſed non illa quæ irrogatur ipſo facto, vel per ſententiam, Ioann. de ipſo occulto crimine tollitur per pœnitentiam 3 ſed non de manifeſto, vt extra de tempor. ordi. c. vl. & pen.

Infamia canonica tollitur pœnitētia

3 Deo hoc not. ſu. e c. 2. ibi videas.

f ¶Huiuſcemodi.] Scilicet excommunicatis.

a ¶Om-

Digitized by Google

1 OMnes] Ante ſatisfactionem.] Vel iuramentum. extra de ſententia excommu. per tuas.

BEatus.] CASVS. Iacobus epiſcopus Hieroſolymitanus quæſiuit a Clemente qui ſint repellendi ab accuſatione epiſcoporum? Et reſpondet, quod quatuor genera

Ante ſatisfactionem excommunicati ad accuſationem non admittantur. C. IIII.

Anſel.li.3.c.1.

2 OMnes illi ſunt ab accuſatione repellendi, quos Apoſtolus commemorat, dicens; [Cum eis nec cibū ſumere,] & ante ſatisfactionem [a] eccleſię non ſunt ſuſcipiendi.

1.Cor.5.

Item Clemens Papa Iacobo Hieroſolymorum a epiſcopo, epiſt.1.

a ¶Hieroſymorum.] *Antea erat*, metropolitano. *Emendatum eſt ex pleriſque manuſcriptis codicibus. Nam & Clemens in epiſtola ſic ipſum Iacobum vocat.*

¶Sacerdotes non niſi à coæqualibus accuſari debent. C. V.

Anſel ibidem.

BEatus Petrus homicidas, & adulteros, & cunctos criminalibus nexibus alligatos, & qui eis coęquales nō erant, ab epiſcoporum † vexatione, & accuſatione dicente † [b] Domino prohibebat, & non niſi a coæqualibus aliquid eis inferri debere docebat. *& paulo poſt.* ¶Infames etiam omnes, & quos primates, & leges ſęculi non ſuſcipiunt, ſed & laicos ab eorum accuſatione, & vexatione ſemper repelli debere rogabat [c], & cunctos illis ſubditos eſſe præcipiebat: cunctorum ſacerdotum vitam ſuperiorem, ſanctioremque, ac diſcretam a ſæcularibus, & laicis hominibus eſſe, & ſpirituales quoſque, atque ſacerdotes ſuper carnales, ac laicos ſemper conſtituendos docebat; quoniam pro minimo [d] nobis eſſe debet, vt a talibus [e] arguamur, & iudicemur, vel ab humano die.[f] Maiores vero à minoribus nec accuſari, nec iudicari vllatenus poſſe dicebat: quoniam non ſolum hoc diuinas, ſed & leges ſæculi inhibere docebat.

† *eorum*] orig.
† *docente*] orig.
Ioan.8.
1.Corint.4.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c.68.

¶Qui criminoſus fuerit, ſacerdotes accuſare non poteſt. C. VI.

Anſel.li.3.c.81.

QVi crimen [g] intendit, agnoſcendum eſt, ſi ipſe ante [h] non ſiat criminoſus: quia periculoſa eſt, & admitti non debet rei [i] aduerſus quemcunq; profeſſio. *& infra.c.72.* ¶Teſtes autē ſine aliqua ſint infamia, vxores, & filios habentes, & Chriſtum [k] omnino prædicantes,

ſup.3.q.11.negāda.

genera hominum ab eorum accuſatione debent repelli, ſicut docuit B. Petrus: ſcilicet criminoſi, & irregulares: ſcilicet qui ad eundem ordinem non poſſunt promoueri: & infames, & laici omnes: qui debent ſacerdotibus ſubeſſe: quia non debent maiores à minoribus iudicari, vel accuſari. [Ab humano die,] ideſt, carnali ſenſu.

b ¶ Dicente.] Cum dixit, Qui ſine peccato, &c. 3.q.7. qui ſine.

c ¶Rogabat.] ideſt, præcipiebat, ſic 11.q.3. rogo.

d ¶Quoniam pro minimo,] Hic continua: quoniam & ſi boni ſumus.

e ¶Vt a talibus.] Scilicet illis, qui ſemper parati ſunt reprehendere: de quibus ait 11.q.3. ſenti, ſed aliorum reprehenſiones attendendæ ſunt: qui licet mali non ſint, tamen ideo reprehendunt, quia eos malos eſſe credunt, vt 11.q.3 non ſunt. 12 q.1 nolo.

f ¶Ab humano die.] Ideſt, qui tantum humana [1]. non diuina quærunt. 8.q.1. ſunt in eccleſia.

1 Humana .n. dies appellatur humana proſperitas. Arch.

QVi crimen] CASVS. Quæſitum fuit ab Hadriano quæ repellantur ab accuſatione, & teſtimonio? Et reſpondet, quod ſi a tēpore baptiſmi fuit criminoſus; repellitur ab accuſatione, quia vox malorum non eſt admittenda. Infames autē omnes a teſtimonio repellunt: & qui nō habēt filios, & vxorem fideles. [Habentes,] ideſt ſi habuerint habent tales.

g ¶Qui crimen.] Si vis dicere quod qui peccauit poſt baptiſma, poteſt promoueri ſi egerit pœnitentiam: tunc dicas illum hic appellari criminoſū, qui per ſententiā [2]. conuictus eſt. Vel de enormibus criminibus intelligas, quæ irrogant infamiā ipſo iure: vel de illo intellige qui pendēte accuſatione qua, & ipſe fuit accuſatus, noluit accuſare aliū: quod non licet. 3 q. vlt. neganda. Baz. autem facit vim in hoc verbo criminoſus i. plenus vitijs: ſicut ille qui eſt periurus, vt ĵ. ead quicunque. & licet quilibet criminoſus etiam non conuictus repellatur, vt extra de teſtib. ſuper eo. tamen ſi probat ſe egiſſe pęnitentiā, bene recipitur, maxime in ciuili. arg. 50. diſt. ferrum. & ff. de ędil edic quod ita, licet hic arg. contra extra de ſimon. per tuas. ubi dicitur quod in exceptis criminibus licet ciuiliter agatur, potius admittatē de æquitate quàm de rigore. Io. tu dicas breuiter, quòd ſi probatur crimen contra aliquem ſemper repellitur in cauſa criminali, vt ĩ. 2.q.7. quærendum. & extra de teſti. teſtimonium niſi in exceptis criminibus, ſecundum diſtinctionem pluries dictam ſuperius. B.

2 Ad hoc facit quod no. 3. q. 3 cap 2 in gl. 1 adaptatis in fi.

h ¶Si ipſe ante.] Licet de illo non ſit cōdēnatus. arg. extra de teſt ſup eo. Et eſt hic argūm, quod poſt pęnitentiam accuſat quis de crimine. 33.q.2. admonere. 1.q.7. ſi quis omnem. 50 diſt peruenit. 48. diſt. quoniam multa [3].

Teſtis repellitur probato crimine contra ipsū. Pnīa nō impedit accuſationem.

i ¶Rei] ideſt, accuſati.

K ¶Chriſtum.] Non tamen obeſt eis ſi eos inſtruxerint. 47.d quantumlibet, & 43. diſt. Epheſijs. Aliud ſi neglexerint eos corrigere, vt 37. diſt. ligant.

3 Cōc. text. in ĵ. qui ca mente. cum ibi no. ff. de furt.

Si

Digitized by Google

SI omnia.] CASVS. Hoc c. loquitur de occultis peccatis, quæ ſoli Deo punienda relinquunt. Eſt ergo caſus. Quidam æmuli accuſabant prælatos ſuos de occultis criminibus, quæ nullo modo probare poterant: & dicebant ſe pro bono hoc facere: ſcilicet ut prælati ſui fierẽt meliores, quæſitum fuit ab Anacleto an bene facerent? Et reſpõdet: ꝙ nõ, quia ſi omnia delicta occulta, & manifeſta accuſarent, et vindicarẽtur in hoc ſæculo, in futuro nil Deo reſeruaret, cui ſoli occulta relinquuntur: & illi qui talia dñt in uanum laborant, qui Deum uolunt adiuuare; & plus ſtimulis inuidię, quam amore charitatis agitantur.

ptionem. ff. quod met. cau. l. vlt. 7. q. 5 presbyter. violentam condemnationem. 32. q. 1. dixit. & C. de adulter. quamuis. licet ſit argum. contra. extra de præſumptio. literas.

IPSA AVTEM. CASVS. Quia ſupra c. oues. & c. ſacerdo-

Non ſolum autem criminoſi, ſed etiam quilibet alij ab accuſatione epiſcoporum repelluntur.

Vnde Anacletus Papa, epiſt. 1 ait.

¶Deo non placet, qui ſeruos ſuos accuſat. C. VII.

SI omnia [a] in hoc ſęculo vindicata eſſent, locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis enim ad beneficia laborat impendijs, qui ſolem certat facibus adiuuare. Ideo ſi aliquis putat ſe Deo in hoc placere, quòd ſeruos ſuos accuſat, & vt meliores fiant, dicit ſe hoc agere; in vanũ laborat, & plus inuidiæ [b] ſtimulis agitatur, quàm charitatis: quoniam gratiæ plenitudo adiectione non indiget; nec vlla requirit commendationis augmenta.

Item Teleſphorus epiſt. vnica, c. 3.

Populus ſacerdotes arguere, vel increpare non valet. C. VIII.

Et Iulius in decret. cap. 10.

SAcerdotes, qui proprio ore corpus Domini conficiũt, ab omnibus ſunt audiendi, atq; timendi; non dilacerandi, aut detrahendi: quia à quibus ſe Domini populis benedici, ſaluari, & inſtrui cupit; nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accuſatione ſuſcipi. Populus enim ab eis docendus eſt, & corripiendus, non ipſi ab eo, quia non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. *& infra.* ¶Dei ergo accuſat ordinationem, qui eos, qui ab eo cõſtituuntur ſacerdotes, accuſat, vel damnari cupit. *Idem infra.* ¶Hi qui [α], non ſunt idonei, non ſuſcipiantur ad accuſationem: omnes qui aduerſus patres armantur, infames eſſe cenſemus. Patres enim omnes venerandi ſunt, non reſpuendi, aut inſidiandi.

Anſ. l. 3 c. 12. Iuo p. 6. c. 314.

Matth. 10.

Iuo p. 6. c. 315.

α. ¶Hi qui.] *In aliquot vetuſtis codicibus eſt caput diſtinctum a ſuperiore.*

Item Pius Papa epiſt. prima.

Et Cornel. epiſt. 2.

¶De eodem. C. IX.

OVes [c] paſtorem ſuum non reprehendant; plebs epiſcopum non accuſet, nec vulgus eum arguat: q̃m non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, neque ſeruus ſupra dominum. Epiſcopi autem a Deo ſunt iudicandi, qui eos ſibi oculos elegit. Nam à ſubditis, aut prauæ vitæ hominibus non ſunt arguendi, vel accuſandi, aut lacerandi. *& infra.* ¶Nemo bonum faciens, alteri verbo, aut facto nocere vult: quanto minus in ſuſpicionem debet venire fidelis homo, vt dicat, aut faciat ea, quæ pati non vult? quia omnis ſuſpicio [d] potius repellenda eſt, quàm approbanda, vel recipienda.

Poly. l. 5. c. 43. Pann. l. 4. c. 36. *Luc 6.*

Ipſa aũt detractio, licet ex vitio detrahentiũ, tamen iuſto Dei iudicio nonnunquã aduerſus bonos excitatur.

a ¶Si omnia] De occultis loquit r. quæ ſoli Deo reſeruãtur. 32. diſt. erubeſcant.

b ¶Inuidiæ.] Hic canõ præſumit potius accuſationẽ fieri cauſa inuidię quàm charitatis, vt dixi 2. q. 7. ſi quis epiſcopus.

1 Alij dñt, ꝙ intelligit de eo q̃ malo zelo accuſat. & litera capituli ad vtrumq; intellectũ ſatis adaptat. Arch.

SAcerdotes.] CASVS Hoc c. diuiditur ĩ duas partes: in prima parte dicitur, ꝙ populus, i. laici nõ ſunt admittendi ad accuſationem ſacerdotũ: q̃a ſubeſſe debent eis, & non præeſſe. In ſecunda parte dicitur, ꝙ accuſatores nõ ſunt recipiendi niſi ſint idonei: & omnes illi q̃ armantur contra patres ſpirituales accuſando eos calũnioſe, sũt infames. Secũda pars incipit ibi, [Hi qui non ſunt.]

OVes] CASVS. Quidam laici, vel clerici criminoſi accuſabant, & reprehendebant epiſcopos ex ſuſpicione: quod dicit Pius Papa non eſſe faciendum Et hoc probat tribus rationibus. Prima eſt, quia non debet eſſe diſcipul⁹ ſupra magiſtrũ. Secũda, q̃a epi a Deo sũt iudicandi. Tertio, quia laici[1], uel ſubditi a prælatis talia pati nolunt.

c ¶Oues] Sic 2. q. 7. oues.

d Suſpicio.] Sic 2 q. 1. c. 1. Suſpicioni temerariæ a in n creditur 11. q. 3. in cunctis. probabilis inducit præſum-

Præſumptio eſt triplex.

1 Dic ꝙ hęc præſumptio eſt inualida, & repellitur in iure, in nullo.n dẽt mouere animum iudicantis. 1. q. 1. primo, & in hoc c. oues. Archi.

cerdotis. & ca. ſi omnia, facta eſt mentio de detractione: ideo ſubiungit § iſtũ, ut oſtẽdat ꝙ quãuis detractio in

Digitized by Google

in ſe mala ſit: tamen iuſto Dei iudicio permittitur, vt qui nimis de ſe præſumunt propter bonum quod habẽt, & aliorũ laudibus extolluntur in altum, per detractionẽ inuidorum humilientur. Quod probat per duo capitula ſequentia.

a ¶ De-

menſura u 1. Item ſi poſt primam fornicationem quis pœnitet, iniungitur ei pœnitentia ſi ſecundo accedit ad eandem, ſecundo iniungitur ei pœnitentia. talis ergo erit melioris conditionis ſi non pœniteat a principio quã ſi pœniteat poſtea. Item ſi ſecundo accedit ad aliam mulierem, æquale peccatum committit, ſicut ſi ſecundo accederet ad priorem ſed pro illo ſecundo peccato quod facit cum altera, noua pœnitentia ſibi indicitur. ergo & noua pœnitentia eſt indicenda ſibi, ſi ad eandem denuo accedat: cũ par ſit peccatum: & hoc concedi poteſt 2 licet ſecundum leges qui ſæpius rem contrectat, non committit diuerſa furta, ff. de furt. ei qui.

vt quos, vel domeſtica a præſumptio, vel aliorum fauor in alium extulerat, detractio humiliet.

Unde Ambroſius c. 22. Lucæ.

¶ Ne quis ſe præſumat, linguæ malorum ex Dei præcepto contra eum excitantur. C. X.

¶ Rubrica hæc non valde conuenit ſubiecto capiti, & pie eſt interpretanda: nam ſimili locutione vtitur Dauid 1. Reg. 16. loquens de Semei.

Ioan. 21. IMitare Petrum tertio alibi dicentem; [Domine tu ſcis, quia diligo te.] Etenim, quia tertio b negauerat, tertio confitetur: ſed negauit in nocte, confitetur in die. Hęc autem ideo dicta ſunt, vt ſciatis neminem iactare ſe debere. Nam ſi Petrus lapſus eſt, quia dixit: [Et ſi alij ſcandalizati fuerint in te, ſed non ego.] (Mat. 14.) quis alius iure de ſe præſumat? Denique, & Dauid, quia dixerat: (Ego dixi in mea abundantia d non mouebor in æternum;) (Pſal. 29.) eam ſibi iactantiam obfuiſſe profitetur dicens. (Auertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus.)

Item Greg. lib. 9. epiſt. 39. ad Theotiſtam patriciam.

¶ Vt boni ſalubriter humilientur, linguæ malorum contra eos inſurgunt. C. XI.

SVnt plurimi, qui vitam bonorum amplius, quàm debent, laudant e: & ne qua elatio de laude ſurrepta; permittit omnipotens Deus malos in obtrectationem, & obiurgationem prorumpere, vt ſi qua culpa ab ore laudantium in corde naſcitur, ab ore vituperantium ſuffocetur currere teſtatur per infamiam f, & bonam famam, qui et dicit; (Vt ſeductores, & veraces.) (2. Cor. 6.)

Euſebius in epiſ. ad Galliæ epiſcopos. inf. ea. c. ex merito. *Verũ hac auctoritate g prohibentur ſpirituales a carnalibus accuſari, non carnales a ſpiritualibus. Quod ex verbis eiuſdẽ datur intelligi, quibus in eodem capitulo ſubiunxit dicens. ((Capite langueſcente, facilius reliqua corporis membra inficiuntur: ſicut ſcriptũ eſt h:) (Eſa. 1.) Omne caput languidũ, & omne cor mœrens, a planta pedis vſq; ad verticem non eſt in eo ſanitas.) Quapropter manifeſtum eſt diabolũ, (qui ſicut Leo rugiens circuit quærens,* (1. Pet. 5.)

c Petrus.] Argum. maiori. ſi. 12. q. 5. ſi Paulus.

d ¶ In mea abũdantia] i. confidentia bonitatis.

SVnt.] CASVS. Dicit Greg quod Deus permittit bonos a malis infamari, & reprehendi vt ſi qua naſcitur elatio in corde bonorũ ab ore laudantium, per os vituperantiũ ſuffocetur. Et hoc probat exemplo Pauli, qui dicit: Apud quoſdam habiti ſumus, vt ſeductores: apud quoſdam habiti ſumus veraces.

e ¶ Laudant.] Hoc eſt veniale peccatũ. 25. diſt. criminis ſed qui cõmendant mortalia vitia, mortaliter peccant. 46. diſt. ſunt nonnulli.

f ¶ Per infamiam.] i. quidam deſipiẽtes dicebãt eos veraces: quidam non. 41. diſ. quod dixit Dominus.

VERVM. CASVS. Hic oſtendit Gratia. quod illud cap. ſcili-

a ¶ Domeſtica.] ideſt, propria, vel domeſticorum perſona.

IMitare.] CASVS. Quidam iactabant ſe de bonis quæ faciebant, & putabant ſe cadere non poſſe. Sed Amb. oſtendit, quod nemo de ſe præſumere debet, nec multũ per iactantiam ſubleuari. Et hoc probat duobus exemplis ſ. Petri, & Dauid: qui nimis de ſe præſumentes ceciderunt Vel ſic. Nemo debet ſe iactare de bonis, ne cadat, vt Petrus, & Dauid.

Delinquens pluries, pluries pœniteat

b ¶ Tertio.] Hic videtur, quod toties pœnitentiam faciam quoties committo fornicationem etiam cũ eadem muliere: & quod quaſi pro diuerſis delictis ſit mihi pœnitentia indicenda, vt de pœn. diſt. 5. conſideret, & de pœ. d. 1.

cet, oues. loquitur de malis, & criminoſis, qui bonos prælatos accuſare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo inſtigante, vt per tales reprehenſiones prælatis langueſcentibus corruant ipſæ plebes in ima: & ſic periclitentur, & oſtenditur quod detractores deterius delinquunt, quàm illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ ſunt intrinſeca: illi autem rapiunt extrinſeca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiuſdem cap. Scriptum eſt, in Eſaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] ſ. ſup eo. oues. hæc ſunt verba eiuſdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut ſcriptum eſt in Eſaia.

1 Conc. tex. in l. ſeruos, C. ad leg. Iu. de vi pub. & l. 4. C. de epi. aud.

2 At ad hoc ex. per re iu. lib. 6. ad Apoſtolicæ. verſ. deierauit, &c. Arch.

Quie-

Digitized by Google

quem poſſit deuorare) cordibus plebium ſuadere, vt doctoribus, atq; paſtoribus ſuos detractores irrogent, vel eos accuſent, vt plebes langueſcentes (non tenentib. paſtorib. fræna eorum) laſciuiant, atq; in ima ruant, vt ſaltem ſic periclitari poſſint. Multum v ro diſtant dãna morum a damnis rerum temporalium, cum iſta extra nos ſint; illa vero in nobis.) & infra; (Peius ϐ *malum fore non exiſtimo; quàm Chriſtianos ſuis inuidere ſacerdotibus.)*

α ¶Capitulo.] *Quæ ſubiungit* Gratianus, capite langueſcente. &c. *ſunt in epiſtola 3.* Anacleti, *& apud Iſidorum de ſummo bono lib. 3. c. 38*

ϐ ¶Peius.] *Sunt in 1. epiſtola* Alexandri *primi.*

Hinc etiam Fœlix II. ait epiſcopis in Alexandrina ſynodo congregatis.

¶Deo recte famulantes perſequi non licet.

C. XII.

QViescite (inquit ſancta, & magna Nicęna ſynodus) & nolite perſequi eos, qui rectè † Deo famulantur, & ſincera voluntate superni † Dei mandata cuſtodiunt, & noſtris legib. ſubiugantur: quia nec decet, nec ordo patitur, vt iniqui, & carnales ſpirituales perſequantur.

Item Anterus γ *Papa epiſtola vnica.*

γ ¶Anterus.] *Sic reſtitutum eſt ex pleriſque vetuſtis. Nam antea erat* Gregorius. *Videtur tamen Gratianus hoc tribuiſſe & Gregorio ſupra c. ſunt plurimi in verbis.* Quod ex verbis eiuſdem datur intelligi, quibus in eodem capitulo, &c.' *Confectum autem caput hoc eſt magna ex parte ex Anacleti ſententijs in epiſtola tertia.*

¶Subditi prælatos ſuos accuſare non debent.

C. XIII.

EX merito plebis nonnunquã epiſcopi deprauantur [a] quatenus procliuius cadant [b], qui ſequuntur. Capite langueſcente cętera corporis membra inficiuntur. Deteriores ſunt, qui vitam, moreſque bonorum corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt. Caueat vnuſquiſque, ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, ideſt, ne aut ipſe alijs detrahat, aut alios audiat [c] detrahẽtes: [Sedens (inquit) aduerſus fratrem tuum loquebaris.] detrahendo. [Et aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcãdalum, &c. Parcant ſinguli detractioni linguæ, cuſtodiãtque ſermones ſuos, & ſciant, quia cuncta, quæ de alijs loquuntur, ſua ſententia iudicabũtur. Nemo inuito auditori libenter refert. Officij ſingulorum ſit, dilectiſſimi, non ſolum oculos caſtos ſeruare, ſed & linguam, nec quid in cuiuſquam domo agatur, alia domus per eos † vnquam [d] nouerit. Habeant omnes ſimplicitatem columbæ, nec cuiquam machinentur dolos, & ſerpentis aſtutiam, ne aliorum ſupplantentur inſidijs †.

Item Lucius Papa epiſt. vnica, epiſcopis Galliæ, & Hiſpaniæ ſcribens.

¶Sapiens nocere non cupit. C. XIV.

SApiens non eſt omnis, qui nocet.

Item Anacletus Papa, epiſt. 3.

Paulo aliter in originali impreſſo Anacleti.

† al. *Deo perfectè miniſtrant.*

† al. *ſuperna.*

Anacletus epiſt. 3. Iſido. l. 3. de ſummo bono, c. 3. ſup. ea ſunt plurimi inf. ea. deteriores, & 9. q. 1. facta.

Pſal. 49.

Hiero. ad Nepotianum ſimile.

† *vos.*] orig.

† Idẽ Hiero. inf 17. q. 1. ſi cupis.

Et Cornelius Papa epiſt. 2.

Iuo p. 3. c. 140.

QUieſcite.] CASVS. Docet Fœlix Papa in hoc c. ꝙ boni prælati non ſunt arguendi, & hoc probat auctoritate Nicænæ ſynodi Quieſcite a vexatione, & ꝓſecutione bonorũ ꝓlatorũ.

EX merito.] CASVS. Docet hic Gregorius, oẽs homines ſeruare aures, & oculos, & linguam ſine macula, & vitio: & ſimplicitatem columbæ habere: nec debet alios, & maxime prælatos infamare, & hoc probat auctoritate Dauid prophetæ dicentis: Sedens inquit, &c. quoniam propter mala merita plebis permittit Deus prçlatos damnari, & deprauari, vt qui ſequuntur, procliuius corruant: & vt capite langueſcente cætera membra lãgueſcant. Seq. c patet.

a ¶Deprauantur.] .i. praui epiſcopi conſtituuntur. nõ enim propter aliorum merita efficiũtur mali, ſed mali, ꝑ malorũ merita prælati ſiũt, vt 8. q. 1 audacter.

b ¶Cadant.] Quia cõponitur orbis Regis ad exemplum. argumen. 11. q. 3. præcipue.

c ¶Audiat.] Sic infra, 11. q. 3. non ſolum.

d ¶Vnquam.] Scilicet ꝑ detractores. ne ſit cõtra, ſu. 5 q. 5. nõ vos. Vel dic per eos .i. per curioſos. vnde Iuuenalis: Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.

Regem imitant ſubditi

SApiens.] Ita ordina literam. Omnis qui nocet nõ eſt ſapiens. i. nullus qui nocet eſt ſapiens, ſapientia virtutis, id ſapore virtutis: Sed forte eſt ſapiens ſapientia ſcientiæ .i. ſciẽs ſic enim, & mali ſunt ſapientes: ſed ſoli boni ſunt ſapiẽtes ſapore virtutis, qui ſapiẽtia dicitur. Et taliter ille qui nocet non eſt ſapiens. Nã innocens dr̃ qui igno-

Digitized by Google

ignorat, quid noceat. 1. q. 4. innocens.

DEteriores.] CASVS. Hic detractores reprehenduntur, qui ſuos doctores & prælatos infamant, & dicitur, ꝙ ſunt deteriores quam illi, qui bona rapiunt tẽporalia: quia raptores auferunt ea, quæ extra nos ſunt: detractores vero corrumpunt bonos mores noſtros: & ideo merito ſunt infames.

a ¶Deteriores.] Peius eſt perſuadere, quam facere, vt ff. de ſer. cor. l. 1. §. perſuadere, & l. vt tantum. & 86. diſt.

b Summa.] ¶Detrahere.] Sup. d. 46. accuſatores.

c ¶Et accuſare.] Supra 2. q. 7. ſi quis epiſcopus. de pœ. d. 1. homicidiorum.

PATET. CASVS. Cõcludit Grat. ex ſupradictis dicens, ꝙ carnales & peccatores nõ poſſunt accuſare ſpirituales. Et quia facta eſt mẽtio de infamib. qui ab accuſatione repellũtur; ideo oſtendit, ꝗ ſecundum canones infames appellẽtur. CVM ITAQ. Hæc eſt ſecunda pars huius q. in qua enumerat omnes infames, qui accuſare nõ poſſunt. & hoc probat per cap. ſequen. Ioã. de Fant.

INfames.] CASVS. Quæſiuit Hilarius epiſcopus a Stephano Papa, quæ perſonæ ſint infames ſm canones. Papa vero Stephanus reſcribit aſſignans xx. ſpecies infamium perſonarum, & quaſdam alias perſonas, quæ propter irregularitatem, vel alias cauſas, nec ad ſacros ordines aſcẽdere: nec ſũmos ſacerdotes accuſare poſſunt.

d ¶Contẽnunt.] Si. 19. d. nulli.

e ¶Fures.] Ex hoc c. patet, ꝙ oẽ crimen infamat ſecundum canones. & ſup. cap. omnes. & c. ſeq. Itẽ ex hoc cap. vĩ, quod omne crimen ſit publicum ſecundum canones.

Crimen quodlibet iſamat

f ¶De bellis publicis.] Tales ſunt rei læſæ maieſtatis, vt ff. ad l. Iul. maieſt. & capite puniuntur: niſi quãdo dominũ defendere non potuerint. ff. de re mil. l. omne. §. qui in acie.

g ¶Petũt.] Ambitioſe, vt ſu. 1. q. 6. ſicut.

h ¶Ad iracundiam.] ext. de homic. ſicut dignum. §. illi vero.

i ¶Prouocant.] ideſt delatores, vt q. 5. vl. delatori.

k ¶Anathematizatos. Sup. 3. q. 3. conſtituimus.

¶Raptoribus deteriores ſunt epiſcoporum detractores. C. XV.

ſup. e. c. ex merito. Burc. l. 1. c. 138. Deuſdedit p. 3. Iuo p. 5. c. 239. Anſ. l. 3. c. 11.

DEteriores [a] ſunt, qui doctorum vitam moreſq; corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum prædiaque diripiunt. Ipſi enim ea, quæ extra nos, licet noſtra ſint, auferunt: noſtri autem detractores, & morum corruptores noſtrorum, ſiue qui aduerſus nos armantur, proprie nos ipſos diripiunt [a]. & ideo iuſte infames ſunt, & merito ab eccleſia extorres fiunt. Pro meritis ergo plebis ſæpe paſtores deprauantur eccleſiæ, vt procliuius corruant, qui ſequuntur.

Anſ. l. c. 137.

a ¶Diripiunt.] *Antea legebatur*, nos ipſos decipiunt. *Emendatum eſt ex Iſidoro lib. 3. de ſummo bono, c. 38. Anacleti verba, quantum conijci poteſt, referente: & optime cõuenit cum ijs, quæ antecedunt. Verum in duobus antiquis exemplarib. epiſtolarum, Anacleti, altero Vaticana, altero Florentina bibliotheca, habetur*, non nos, ſed proprie ſeipſos decipiunt.

Item Alexander Papa, epiſt. 3.

¶De eodem. C. XVI.

SVmma iniquitas eſt, fratres detrahere [b] & accuſare [c]. Vnde ſcriptum eſt: [Omnis qui detrahit fratri ſuo, homicida eſt: & omnis homicida non habet partem in regno Dei.]

1. Ioan. 3.

Patet ergo, vt præmiſſum eſt, quòd carnales prohibentur ab accuſatione ſpiritualium, non ſpirituales ab accuſatione carnalium.

2 *Cum itaque criminoſi & infames ab accuſationibus prohibeantur, videndum eſt, quos canonum ſacra auctoritas infames appellet.*

De his Stephanus Romanæ eccleſiæ epiſcopus ſcribit Hilario, epiſt. 1. c. 1. dicens.

¶Quæ perſonæ infames habeantur. C. XVII.

Poly. l. 5. tit. 1. Deuſdedit p. 3. Anſ. l. 3. c. 5. Burc. l. 1. c. 173. Iuo p. 5. c. 261. Pann. l. 4. c. 66.

INfames eſſe eas perſonas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, ideſt omnes, qui Chriſtianæ legis normam abijciunt, & ſtatuta eccleſiaſtica contemnunt [d], ſimiliter fures [e], ſacrilegos, & omnes capitalib. criminibus irretitos; ſepulchrorum quoque violatores, & Apoſtolorum, atque ſucceſſorum eorum, reliquorumque patrum ſtatuta libenter violãtes, & omnes, qui aduerſus patres armantur, qui in omni mundo infamia notãtur. ſimiliter & inceſtuoſos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis [publicis † [f] fugientes, & qui indigna ſibi petunt [g] loca tenere, aut facultates eccleſiæ abſtrahunt iniuſte, & qui fratres calumniantur, aut accuſant, & nõ probant, vel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam [h] prouocant [i], & omnes anathematizatos [k], vel pro ſuis ſceleribus, ab

† hæc vox abeſt ab orig.

Digitized by Google

a ¶Legitimam.].i.plenam,aliter enim nō promouentur,nec aliquem poſſunt accuſare, vt inf.ſequitur.
b ¶Curiæ.]54.d c.1.& 2.
c ¶Mentem.] Vt furioſi.
d ¶Manifeſtantur.]Sup.33.d.maritum.

quòd quæcunque perſonæ repelluntur ab accuſatione ſecundum leges; eædem repelluntur, ſecundum canones.

SED LICET. CASVS. Dictum eſt a principio cauſæ,quod infames ab accuſatione prohibentur.Nunc vero

ecclesia pulſos,& omnes,quos eccleſiasticæ,vel ſæculi leges infames pronunciant.Hi nimirum † omnes,nec ſerui ante legitimam [a] libertatem, nec pœnitentes, nec bigami, nec illi, qui curiæ[b] deſeruiunt, vel non ſunt integri corpore, aut ſanam non habent mentem [c] vel intellectū, aut inobedientes ſanctorum decretis exiſtunt,aut furioſi manifeſtantur [d], hi omnes,inquam,nec ad ſacros gradus debent prouehi,nec iſti,nec liberti,neque ſuſpecti,nec rectam fidem, vel dignam conuerſationem non habentes, ſummos ſacerdotes poſſunt accuſare α.

† paulo aliter in originali.

α ¶Accuſare.] *In vulgatis codicibus ſequebatur*, nec ad accuſationem, ſeu ad teſtimonium nullatenus iuſte poſſunt recipi. *quæ ſunt expuncta; quoniam abſunt a manuſcriptis (vno excepto) & originali, & Burchardo,* Iuone. *In Pannormia tamen hæc poſtrema pars poſt verbum,* manifeſtantur, *ſic habet,* Hi omnes nuſquam nec ad ſacros gradus debent prouehi, nec ad accuſationem,ſeu ad teſtimonium nullatenus iuſte poſſunt recipi.

Item Fabianus Papa.

¶Infamis efficitur,qui ſciens peierare præſumit.

Poly.l.6.tit.11.
Burc.l.12.c.8.
Iuo p.12.c.65.

C. XVIII.

3 QVicunque ſciens † peierauerit [e], quadraginta dies in pane, & aqua, & ſeptem [f] ſequentes annos pœniteat,& nunquam ſit ſine pœnitentia [g],& nunquam in teſtimonium [h] recipiatur [i], communionem tamen poſt hæc percipiat.

† al.ſciens peierauerit.

Item Euſebius Papa,epiſt.1.ad epiſcopos Galliæ.

¶Accuſatores †, & perſonas, quas leges ſæculi non admittunt, eccleſiaſticæ quoque repellunt. C. XIX.

† al. Accuſationes

NOs ſequentes patrum veſtigia pro ſaluatione ſeruorum Dei, quaſcumque ad accuſationem perſonas leges publicè non admittunt,his impugnandi alterum & nos licentiam ſubmouemus:& nullæ accuſationes a iudicibus audiantur eccleſiaſticis, quæ legibus ſæculi prohibentur.

3 q.5.de accuſationibus.§. idcirco.
Anſ.l.3.c.25.

Sed licet [k] infames ab accuſatione epiſcoporum prohibeantur, non tamen iſti ab huiuſmodi † [l] accuſatione prohibendi ſunt. Hæreticos namque accuſare infamibus non prohibetur, vt ſupra patuit in ea † cauſa, vbi de accuſatione minorum aduerſus maiores [m] diſputatum eſt.

† al.huius.
† al.eadem.
2.q.7. per totum.

Item.

QVicunq.] Hæc eſt 3. pars. in qua ponit pœnam periurio:& ſpecificat de infamibus Io.de Fant.

CASVS. Quæſitum fuit quam pœnā debeat pati, qui ſciens committit periuriū. Et reſpōdetur, ꝙ debet pœnitere ꝑ quadraginta dies in pane & aqua, & ſeptē ſequentes annos, & in teſtimoniū nunquam recipiatur:cōmunionem tamen poſt pœnitētiam recipiat.

e ¶Peierauerit.[Su.5.quæſt.5.conſtituimus.

f ¶Septem.] 22.q 4. qui ſacramento.cōtra.Solu.ibi.

g ¶Sine pœnitētia.] interiori. ſi.50. diſt. clerico.

h ¶Teſtimonium.] Etiam poſt pœnitentiam peractā,vt inf. 22.qō.5.paruuli. Et hoc eſt verum in teſtibus 1.ſecus videtur in accuſatore,vt 22.q.5.ſi quis conuictus.

i ¶Recipiatur.]Alibi dī, ꝙ iuramentū ſolum Deum habet vltorē,vt C. de reb. cre.l.2.non ergo incurrit infamiā.Item alibi legiť,ꝙ periurium continetur ſub crimine ſtellionat[o], vt ff. de cri. ſte. l.2. ſed crimē ſtellionatus non infamat, vt ff.de crim.ſtelli.l.2. ergo,nec periurium. Sol. vbi iuramentum nō cedit in præiudiciō alicuius, ſolum Deū hēt vltorē. Dicūt autem quidam, ꝙ ſi iuramentū eſt de futuro,ſemper infamat: quia ibi frangiť fides Deo & homini:ſecus ſi eſt de præſenti,vel de præterito, vt C. de tranſactio.ſi quis maior. Alij dicunt,quòd iuramētum quod interuenit in contractibus,non infamat: ſecus in iuramento,quod ſit in iudiciis hoc eſt certum. ꝙ omne iuramentum infamat canonica infamia 2.Vtrum autem temerarium iuramētum repellat a legitimis actib. dixi 85.diſt.Florentinum.& extra de teſti. & atteſtatio. cauſam quæ.

1 Ex. de ap. qōni. ibi uideas. de præſum. literas & de pur.c.1. & de teſt.teſtimonium. Arch. Iuramētum vtrum infamet.

2 Cum iſta gl.conc. Bar. poſt gl. in l. Lucius.ff de infam.& Al. de imo.in l. ſi. ex falſis. C.de tranſa.

NOs ſequentes.] CASVS. In hoc capitulo dicitur, quòd quæcunque perſonæ repelluntur ab accuſatione ſecundum leges; eædem repelluntur, ſecundum canones.

ro dicit Grat.ꝙ licet generaliter prohibeantur, non tamen prohibentur ab accuſatione huius epiſcopi, qui ſimoniacus eſt, & hoc probat tali ratione,quia hæreticus vel ſimoniacus minor eſt catholico: ſed hoc an generaliter intelligatur: ſcilicet,vt hæreticus ſit minor quolibet catholico, Aug noluit definire.

K ¶Sed licet]Infert ex prædictis.
l ¶Ab huiuſmodi.] ideſt, ſimoniæ.
m ¶Maiores.]Vt 2.q.7.per totum.

Quæ-

Digitized by Google

QVæro.] CASVS Duæ ſunt in hoc c. quæſtiones. Prima eſt, vtrum ille qui ignoranter incidit in hæreſim, grauius peccet, quàm ille qui ſcienter eſt auarus. Et reſpondet Auguſtin. ſecundum illam regulam, qua peccata ſcienter facta præponuntur peccatis ignoranter per- æquiparati ignoranter peccanti. ſimilis compenſatio eſt 9. diſt. in canonicis. Quod autem minus ſit peccatum ignorantis quam ſcientis, habes 22. q. 7. quemadmodũ, quandoq; vpr plus peccare ignoranter peccantes quam ſcientes, vt 24. q. 1. ſchiſma. q̃nque parificantur ut hic.

C. XX.

CVm maiores ſcientia, & moribus à minoribus accuſari phibeantur, non æquales ab æqualibus vel minores a maioribus; ab huius ergo a accuſatione nõ ſunt hi prohibendi, cum hæreticus catholico minor ſit. Sed hoc an generaliter accipiendum ſit, Auguſtinus non† definit lib. 4. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 5. dicens.

†al. Aug. diffiniuit.

¶*Caput hoc in pleriſque ueteſtis exemplaribus coniunctum eſt ſuperiori: Quare conijcere licet hæc eſſe uerba Gratiani.*

a¶Ab huius ergo.] *Locus hic emendatus eſt ex manuſcriptis. In impreſſis legebatur*, ab accuſatione huiuſmodi ſunt prohibendi: *ex qua lectione uix apta ſententia elici poterat.*

¶Dubium eſt, an ſciens auarus: an neſciens hæreticus grauius peccet. C. XXI.

QVæro ergo, quis peccet grauius, an qui neſciens[a] in hæreſim incurrerit, an qui ſciens ab auaritia, id eſt idololatria non receſſerit? Secundum quidem illam[b] regulam, qua peccata ſcientium peccatis ignorantium præponuntur, auarus cum ſcientia vincit[c] in ſcelere. Sed ne forte hoc fiat, facit in hæreſi ſceleris ipſius magnitudo, quod facit in auaritia ſcientis admiſſio, ut hæreticus neſciens auaro ſcienti coæquetur. *Item c. 20. eiuſdem libri.* Vtrum autem catholicum peſſimis moribus alicui hæretico, in cuius uita, præter id, quod hæreticus eſt, non inueniunt homines quod reprehendant, præponere debeamus, non audeo præcipitare[d] ſententiam.

4 *Verum hoc Auguſtini, & illud de infamium accuſatione de his intelligendũ eſt, quos conſtat[e] eſſe hæreticos, nõ de his, qui ſe negant in hæreſim lapſos. Hic autẽ in omnibus religioſus apparens[f], dum ſi negat hæretica communionis aliquando macula infectum; infames, atque alios huiuſmodi a ſua accuſatione ipſe repellit.* ¶*Hæc licet ratione niti uideantur, exemplo tamen læſa maieſtatis vana intelliguntur, ad cuius accuſationem dum ſocius initæ factionis admittitur; non quæritur, an cogitare contra animam principis ſit maieſtatem lædere; ſed an aliquis de nece eius tractauerit[g].*

d ¶ Præcipitare.] Gratianus tamen in ſimili quæſtione præcipitat ſententiam, vt 2. q. 7. §. ſed quæritur, Vrbanus eãdẽ videtur ſoluere 12. q. 1. ſcimus.

VERVM. Hæc eſt quarta pars quęſtio. in qua quęritur utrũ infamis poſſit epiſcopum accuſare de ſimonia, cum eſſet bonæ famæ: & primum dicit ꝙ nõ; & hæc eſt vera ſolutio: ſed poſtea impugnat quod dixerat. Io. de Fan.

CASVS. Iſte §. reſpicit quod dictum eſt ſupra c. quæro. in fi. cap. & ſu. ead §. licet vbi vr̃ probatum, ꝙ infames cõtra hæreticos & ſimoniacos admittuntur. Et dicit Grat. ꝙ ꝺ illis loquũtur, quos conſtet eſſe hæreticos per pręſũptionem & ideo quilibet criminoſi & infames contra eos admittũtur. hic autem epiſcopus, de quo in themate agit, in omnibus religioſus apparet: & ideo infames ab eius accuſatione repelluntur.

VERVM Grati. reſpon. illi ca. quęro. & illi §. ſed licet. in quibus probauerat infames admittendos cõtra hæreticos & ita contra ſimoniacum: & eius ſolutio durat vſq; ad §. hæc licet ratione, & ibi incipit ſuam ſolutionem impugnare.

e ¶ Conſtat.] Si conſtat, ergo non eſt neceſſarius 2. accuſator expone ergo cõſtat, i. tale eſt crimen, quod conſtat eſſe hæreſim. Vel dic ꝙ conſtat per famam: quia ſunt malæ famæ.

22. q. 1. de manifeſta. ext. de accu. euidentia. Archid.

perpetratis. auarus ergo uidetur grauius peccare. Sed ſi forte tantum facit hæreſis magnitudo, quantum auaritia ſcienter admiſſa: æqualiter peccant. Secunda quæſtio fuit, an peſſimus catholicus illi hæretico præponatur, qui nullum habet peccatum præter hæreſim. Reſpondet Augu. ſe nolle hanc quæſtionem præcipitare. Gra. tamen hanc vltimam quæſtionem determinat ſupra 2. q. 7. ſed quæritur.

1 Vñ hic loquit̃ de illo qui putabat illud credi ab eccleſia qđ ipſe credit, nihilominus peccat. 16. q. 1. ſi cui.

Pctm̃ ignorãtis minus eſt q̃ ſciẽtis.

a ¶ Neſciens.] Ille eſt ignoranter hæreticus, qui ſequitur opinionem quam putat ver orem 1. ut 24 q. 3 hæreſis.

b ¶ Secundum quidem illam] De pœ. diſt. 2 ſciendum.

c ¶ Vincit.] Vide qualiter arg. licet enim peccatum ſit maius peccato: quia hic ſcientia præponitur ignorantiæ, tamen facta compenſatione ſcienter peccans poteſt æquiparari ignoranter peccanti.

f ¶ Apparens] Hæc ſolutio eſt canonica: quia concordat cum Grego. 2. q. 1. in primis, & impugnatio, quam ponit in ſequenti. § allegando ponitur.

HÆC LICET. CASVS. Obijcit modo Gra. contra ſupradicta, & dicit quod licet videantur quæ dicuntur in § ratione niti. tamen exemplo criminis læſæ maieſtatis falſa intelliguntur: in quo non quæritur, an cogitare contra animam principis ſit maieſtatem lædere: ſed an de eius nece tractauerit eadem ratione non debet quæri an ſimonia ſit hæreſis, ſed an commiſerit ſimoniam iſte epiſcopus, & ad hoc inducit legem ſequentem.

g ¶. Tractauerit.] Sic ſupple in ſimonia non eſt quærendum

Digitized by Google

rendum, an ſimonia ſit hæreſis. iſte enim epiſcopus negauit ſimoniam eſſe hæreſim, & male, ut 1. q. 7. patet & ſic concludit in fi.

g ¶ Interuenire.] Sic ſu. 50 diſt. miror Et nota, ꝙ nũquã prohibetur ſupplicari pro aliquo de pœ. diſt. 1. prædixerat. & extra de hære. ad abolendam. & C. de tranſact. ſi quis maior.

PORRO. CASVS. Supra in §. [Hæc licet] Poſuit propoſitio-

SI quis.] CASVS. Statuerunt Imperatores Honorius & Archadius, ꝙ ſi quis contra principem fecerit cõiurationem, vel dederit vel ſuſceperit ſacramentũ de morte, nõ ſolum Imperatoris ſed etiam virorum illuſtrium & ſenatorum, vel de morte cuiuslibet militis q militat Imperatori, cogitauerit ſacramẽta dando uel recipiẽdo, vel etiã aliud faciẽdo, gladio feriatur, omnibus ſuis bonis confiſcatis, filij vero eius (quibus vita miſericorditer reſeruatur) ſint remoti a conſanguineorum, & etiam extraneorum ſucceſſione. ſint etiam perpetuo infames & illi qui pro his intercedunt, nec vllos habeãt honores, nec ad ſacramenta perueniant militaria. Et ſi quis de coniuratoribus in initio prodiderit factionem, præmium habeat & honorem ſi vero ſero, ueniam habeat.

Vnde Impp. Archadius & Honorius in 9. lib. Codicis, tit. ad legem Iul. Maieſtatis, le. 5. ſcriptus leguntur.

C. XXII.

SI quis † cum militibus vel priuatis[a], uel barbaris etiã ſceleſtam inierit factionem, aut factionis ipſius ſuſceperit ſacramentum, vel dederit; de nece etiam uirorum illuſtriũ, qui conſilijs, & conſiſtorio noſtro interſunt: ſenatorũ etiam (nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt) uel cuiuslibet poſtremo, qui nobis militat, cogitauerit (eadem enim ſeueritate uoluntatem[b] ſceleris, qua effectum puniri iura uoluerunt) ipſe quidẽ, vtpote maieſtatis reus gladio feriatur, bonis eius omnibus fiſco[c] noſtro addictis. Filij vero[d] eius, quibus uitam Imperiali ſpecialiter lenitate concedimus (paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus paterni, hoc eſt hæreditarij criminis exempla metuuntur †[e]) à materna, uel auita, omnium etiam proximorum hereditate, ac ſucceſſione habeantur alieni; teſtamentis extraneorum nihil capiant: ſint perpetuo egẽtes, & pauperes; infamia eos paterna ſemper comitetur; ad nullos vnquam honores, nulla ſacramenta perueniant; ſint poſtremo tales, ut his perpetua egeſtate ſordẽtibus, ſit & mors ſolatium, & vita[f] ſupplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles eſſe ſine venia, qui pro talibus vnquam apud nos interuenire[g] tentauerint. *& infra.* ¶ Sane, ſi quis ex his in exordio initæ factionis, ſtudio ueræ laudis accenſus, initam prodiderit factionem, præmio & honore à nobis donabitur. Ipſe uero qui uſus fuerit factione, ſi uel † ſero, tamen incognita adhuc conſiliorum arcana patefecerit, abſolutione tantum, ac uenia dignus habebitur.

† *Quiſquis.*] ori. & eſt initium legis.

† *al. metuentur.*

† *al. ſi vera.*

¶ Hoc & ſequens caput in ueteſtis exemplaribus ſunt coniuncta antecedenti, quare nec rubricas habent.

Porro[h] ſimoniæ accuſatio ad inſtar publici criminis læſæ maieſtatis procedere debet: ſicut Leo Imperator in primo lib. Codicis decreuiſſe legitur, titulo de epiſcopis & clericis, l. ſi quemquam. Quod de accuſatione, non de pœna intelligi oportet. Tit. 3. l. 29.

a ¶ Priuatis.] No. milites non dici priuatos, ut 23. q. 1. qui cõtra.

b ¶ Voluntatem.] Not. Quod punitur hic ſola uoluntas, ut 19 diſt. nulli. 22. diſt. omnes quia in maleficijs volũtas ſpectatur, non exitus. ff. ad le. Cor. de ſic. diuus. Arg. contra. 32. diſt. erubeſcant. de pœ. di. 1. cognitiones 32. q. 5. Chriſtiana. Solu. regulariter volũtas nõ punitur niſi ad aliquẽ actum procedat.

Voluntas ſola nõ punit.

c ¶ Fiſcos.] Idem eſt in crimine hæreſi, vt extra de hære. vergẽtis. 1. aliàs bona damnatorum regulariter reſeruantur filijs. vt C. de bon. damna. authen. bona.

1 Vbi plene de hoc: & 23. q. 7. in ſumma. ibi dicã. & videas: & idẽ eſt in interfectore clerici. ext. de pœn. in qbuſdã. Arc.

d ¶ Filij uero.] In poteſtate conſtituti. ſi enim eos poſtea emancipaſſet, non ualet, ut C. eo. l. perpenditur. ar. ff. de bo. damna. l. ulti. §. ex liberis. filij itaque emancipati non patiuntur hanc pœnam. Dicunt tamen quidam quod hæc pœna ſpectat ad filios poſtea natos, non ad iam natos. ſed litera eis contradicit.

e ¶ Metuuntur.] Iuxta illud: Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri. Et ſequitur leuiter, filia matris iter. 56 diſtinct. ſi genus unde qui emit mancipia de genere eorum quærit, vt ff. de ædil. edict. quod ſi nolit. §. qui mancipia.

f ¶ Et vita.] Supra 74 diſt. quorundam.

poſitionem. in hoc §. ponit aſſumptionem ſui argumenti, ſic: Supradictum eſt de accuſatione criminis læſæ maieſtatis, ſed accuſatio ſimoniæ procedit ad inſtar criminis læſæ maieſtatis, quod de accuſatione tantum, ſcilicet ut quilibet poſſit accuſare, & non de pœna eſt intelligendum: & ꝙ crimen læſæ maieſtatis differat in pœna a ſimonia probat per legem ſequentem.

h ¶ Porro.] Hic ponit aſſumptionem argumenti ſui: pmiſit enim primo propoſitionem.

i ¶ Pœna] In crimine enim ſimoniæ conuictus deponitur, ut 15 q. 3. ſane, ſed hic capite punitur. Qualiter iſti parificentur, notaui 15. q. 3 ſane. & ca. memini. Sed nunquid ordinatus ſimoniacè poteſt ordinatorẽ ſuum conuenire de hoc: cum accuſatores conſequantur præmium

Simoniace ordinatus ordinatorem ſuũ conuenire nequit.

Digitized by Google

ı Et bene ar. 3.q.ſi.c.vlti. ſm Ioan. de Fan. In hiſ ergo q̃ ſunt expreſſa ſimilis eſt accuſatio. ſu. accuſatores admittãtur: & ſolennitates ſeruẽtur. ſm B. in fi.

præmium, non credo ı. licet dicatur hic quòd omnes accuſantes admittantur.

NVllus.] CASVS. Iudex in cauſa criminali volebat militem, vel nobilem aliquem, vel in dignitate cõſtitutum verberibus ſubijcere. Quæſitum fuit ab Impera-

Gratian. bene ſoluit in illo, §. verum, & illa ſolutio cõcordat cum Gregor. 2. q. ſ. in primis, & q. 7. accuſatio & quæ poſtea dicuntur in ſequentibus, §. ſunt allegationes, hoc dicit. Io. & etiam bene. H. tamen & Cardinalis non excuſant eum, ſed dicunt eum male dixiſſe, niſi in

Tit. 8. l. 4.

Vnde Impp. Valentinianus, Valens, & Grat. AAA. lib. 9. Codicis, tit. ad l. Iuliam maieſtatis. l. nullus.

C. XXIII.

NVllus omnino, cui in conſultis, ac neſcientib. nobis fidicularum [a] tormenta inferuntur, militiæ [b] vel generis [c] aut dignitatis [d] vti defenſione prohibeatur; excepta [e] tantum maieſtatis cauſa, in qua ſola omnib. æqua conditio eſt.

Sed cum omnes illi aſſumantur in hac accuſatione ſimonia, qui poſſunt accuſare de crimine maieſtatis; conſtat, quòd ſicut ibi non dubitatur de crimine maieſtatis, ſed an reus commiſerit illud, ſic & hic non negatur hæreſis, ſed impetitur accuſatus, an commiſerit hæreſim.

QVAESTIO II.

QVòd autem [f] quæritur, ſi epiſcopus in accuſatorem accuſationem vertere voluerit, an ſuæ ſimplici aſſertioni fides ſit adhibenda, facile ſoluitur, ſi ſanctorum Patrum auctoritas diligenter inſpiciatur. Vt enim ſancti Patres definiunt, nullius perſonę quantumlibet exercitata confeſſioni fides eſt adhibenda, niſi competentes probationes adhibeat.

33. q. 6. c. vlt.

Vnde in Carthag. concilio 4. c. 28. legitur.

¶Epiſcopus alicui crimen obijciens in ſynodo probet, quod obijcit. C. I.

EPiſcopus, ſi clerico, vel laico [g] crimen impegerit, deducatur ad probationem in ſynodum.

Sed obijcitur. Si ſe ſolum alieni ſceleris conſcium nouerit, probare illud teſtibus non valet. Quid ergo tunc ſibi faciendum ſit, ex concilio Vaſenſi primo, cap. 8. ſic diffinitur.

lo. §. verum. Poſſet etiam dici, ꝙ epiſcopus iſte, de quo agitur in principio thematis, iſamat⁹ erat, licet religioſus appareret: ideo non prodeſt ei ſi negat ſimoniam eſſe hæreſim, ſed an commiſerit. vnde infames bene admittuntur contra ipſum, & ita ſecundum hoc bene dixit Grat. per totum, §. niſi in illo, [verũ] vbi loquitur allegãdo ſecundum hunc intellectum.

QVod autẽ. CASVS. Hic ponit 2. quæſt. qua quærit. ſi epiſcopus accuſatus vertat accuſationem ſuam in accuſatorẽ, an ſit ſuæ ſimplici aſſertioni credẽdum, ſcilicet ſine teſtibus. Et reſpondetur, quòd non, vt inf. ea. c. 1. 2. & 3.

f ¶Quod aũt.] Nunquam ſoli epiſcopo credit. 4. q. 3. iuſiurandi, nec tenet lex 11. q. 1. quicunque.

EPiſcopus.] CASVS. Dr̃ hic, ꝙ ſi epiſcop⁹ impoſuerit crimen aliquod alicui clerico vel laico, probare debet illud in ſynodo, & cõuentu clericorũ. Et quod dicitur de laico intelligas de crie eccleſiaſtico, vt eſt crimen vſurarũ, hæ-

peratore, an poſſit ſe tueri ratione militiæ, vel generis, vel dignitatis. Et reſpondet ꝙ ſic, non tamen in crie læſæ maieſtatis, in quo omnibus æqua eſt conditio.

a ¶Fidicularum.] i. chordarum, quæ ligantur circa frõtem hominis, & ſtringitur caput per eas, & eſt fides idẽ quod chorda, vt ibi, Mc fide perſpicuus Troiæ munitor amauit.

b ¶Militiæ.] C de quæſt. milites.

c ¶Vel generis.] C. de pœ. l. decurionum.

d ¶Aut dignitatis.] C de quæſt. decuriones.

e ¶Excepta.] Vbi nullus poteſt ſe excuſare aliquo priuilegio, tenet lex. 11. q. 1. quicunque.

SED CVM. CASVS. Hic concludit Gratianus ex ſupradictis hoc modo. Cum ſimonia & crimen læſę maieſtatis paria ſint in accuſatione, ergo ſicut in crimine læſæ maieſtatis non dubitatur, an ſit crimen læſæ maieſtatis, ſed an commiſerit illud: ſic in crimine ſimonię non dubitatur ſimoniam eſſe hæreſim, ſed an commiſerit ſimoniam: licet neget hæreſim eſſe. Sed nota, quòd

reſeos, ſimoniæ, adulterij, ſcilicet quo ad thori ſeparationem, & omne crimen quo ad denunciationem ad pęnitentiam.

g ¶Laico.] Sed huic c eſt cõtra. 11. q. 1. experientiæ. & c. ſi quis cum clerico. Sed quod hic dicitur, intelligas de eccleſiaſticis criminib. Poteſt tamen clericus iudicare de omni crimine quantum ad iniungendam pœnitentiam ſup. ea. q. 1. illi qui, & 22. q. 1. prædicandum, & ext. de iud. nouit. 2. Vel loquitur ſecundum tempora Apoſtolorum, quando omnes cauſæ deferebantur ad eccleſiam, vt 11. q. relatum.

h ¶Synodum.] i. conuentum clericorum, qui conciliũ appellatur. 12. q. 2. placuit. & c. epiſcopus 2. qui ſine eorum præſentia non debet cauſas audire 15. q. 7. epiſcopus nullius. & hoc intellıgo de criminali negotio, ſed in ciuili cauſa eliguntur arbitri, vt 11. q 1. ſi clericus.

SED OBIICITVR. CASVS. Dictum eſt ſup. in §. quod autem, quod ſoli epiſcopo non eſt fides adhibenda. Nunc vero obijcit, ideſt, incidenter quærit, quid

2 Et optime ext. vt eccl. Bñ. c. 1 ver. & ideo. & nota ext. de off or c. 1. licet aliter videatur notari per Bar. & In extra de pur. can. nos inter.

Digitized by Google

ſit faciendum cum epiſcopus ſciat alicuius delictum, ſed teſtibus probare non poteſt, & de hoc reſpondet per ſeq cap.

Si tālum.] CASVS. Quidam epiſcopus ſolus nouit cri men ſui parochiani, vel quia ſolus uidit eum peccantem, vel quia peccator ſibi dixit: nolebat corrigi, eps eum volebat remouere à communione aliorū: quæſitum fuit in cōcilio Vaſenſi quid iuris ſit, reſpondet qđ epiſcopus debet eū ſecreto monere, vt reſipiſcat: ſed non debet publicare crimē eius, cū probare non poſſit. Si autem ille factus pertinacior ſe ingerat publicæ communioni, quamdiu epiſcopus probare nō poteſt, indemnis erit quo ad epiſcopum, ſed ſtabit in communione omnium, niſi in communione epiſcopi, ſupple priuata, vel ſi uoluerit epiſcopus, tamen non uitabit eum in publico, ſed in ſecreto Quidam tamen ut Bene. intelligunt hoc c. de excōmunicato, quē epiſcopus non poteſt probare fuiſſe excōmunicatum; ideoq; publice communicabit ei, ſecreto autem vitabit illum.

a ¶ Si tantum.] Hæc duo capitu. intelligit H. de occulto peccatore & dicit, quod ſi ſcio aliquem eſſe in mortali peccato, licet ſit occultum, debeo ipſum uitare occulte, ſed non publice; nec poſſum eum de hoc accuſare cum non habeā teſtes: ſed illud eſt perdurum, vt omnem quem ſciā peccatorem debeam euitare: & eſt illud contra 2.q.1.multi. Sed tu ponas caſum ſic. Epiſcopus aliquis ſolus ſcit aliquem in canonē incidiſſe 1, debet eum corrigere priuate, & ſi incorrigibilis ſit, priuate uitabit eum, non publice, ne ſit proditor criminis, ut extra de ſent. excom. cum non ab homine in prin.

b ¶ Proferat accuſando publice.

c ¶ Indemnatus.] Sic ordina literam, ille tñ indēnatus. ideſt non damnatus, in cōione omnium permanebit.

d ¶ Iis.] Ideſt, quantum ad eos. qui nihil ſciunt de excommunicatione illius, uel de crimine eius, ut extra de ſent excom. cum illorum

e ¶ Ad tempus] Ideſt, dum eſt in peccato.

f ¶ Iubeatur] Iubere enim poteſt prælatus aliquem, ut abſtineat a ſua priuata communione, vel etiam à communione ſacramentorum: quia in ſecreto poteſt præcipere talia hominibus peccantib. 39. di. habuiſſe, tamen per ſententiam non pōt aliquis aliquem ſecrato ſeparare à participatione ſacramentorum, vel etiam ſuſpendere poteſt etiam quis cum ſcit aliquem criminoſum, ſuo prælato dicere ut ipſum corrigat, ut 22.q. 5. hoc vī. Vel expone iubetur, ideſt moueatur. ſic 31. quæſtio. 1. hac ratione, ſecundum præmiſſa patet, quod non obſtat infra de conſecrat. diſt. 2. non prohibeat, 93. diſti. ſi inimicus, 7.q.1. ſcire. & 11.q.3. quib. epiſcopi. ubi dicitur, quibus epiſcopi non communicant, nec nos cōicare debemus: quia illa c. de publice excommunicatis intelliguntur 2.

Criminoſus occultus, an debeat vitari à ſcientib. ipſū eſſe talem.

1 Hic fuit caſus Ben. qui comprobat per decreta de ſen. excō. cum non ab hoīe. ſed G. itellexit hoc c. ſi tantum, de excōicato nō alnſa, vt 11. q. 3. §. euidenter. in ſi. Arch.

Placuit.] CASVS. Bene. ſic ponit hunc caſum. Quidam confeſſus eſt ſuum delictum ſoli epō velut homini poſtea cum ſuum delictum corrigere nollet, epiſcopus excommunicauit illum, nec ei communicare volebat. ille conqueſtus eſt in Africano concilio. eps replicabat, ꝙ ille fuerat ſibi confeſſus crimen, ſed poterat teſtibus probare, quæſitum eſt quid ſuper hoc ſit faciendum. & rñſum eſt in concilio Carthaginiēſi, ꝙ eps ex quo nō poteſt crimen probari, non doleat ſi ei non credatur, & q̄diu non uult communicare illi in publico, tamdiu non communicetur ſibi ab alijs epiſcopis. Ego autem ſic pono caſum, Aliquis confeſſus fuit ſoli epiſcopo crimen ſuum propter quod inciderat in excommunicationem. epiſcopus uitabat eum in publico, quæſitum fuit in cōcilio Carthaginienſi, an bene faceret epiſcopus? & rñdetur ꝙ non: nec putet ſibi ad iniuriam ꝙ ei ſoli non creditur, ſi dicat eum eſſe excōmunicatum, & quamdiu nō communicauerit ei, tamdiu ab alijs epiſcopis non communicetur ei.

2 Iſtud autē ca. loquitur de tali delicto ꝑ qđ delinquens incidit in canonē latæſnīę, aliàs eſſet cōtra 2. quę. 1. multi, quia oēs pſtōres nō poſſum[a] vitare vt ibi dr̄ ſm Pet. Vel dic ꝙ loquit de eo quē eps nulla manifeſta cā nec ordinario iudicio habito à cōione aliorum pcipit ſeparari ſm L. q ita not. ꝑdic. c. quib. Arch.

¶ Epiſcopus non proferat, quod probare non poteſt. C. II.

Iuo p. 5. c. 364.

SI tantum[a] epiſcopus alieni ſceleris ſe conſcium nouit, quamdiu probare non poteſt, nihil proferat[b], ſed cum ipſo ad compunctionem eius ſecretis correptionib. elaboret. Quòd ſi fortè correptus pertinacior fuerit, & ſe cōmunioni publicæ ingeſſerit, ēt ſi epiſcopus in redarguendo illo, quem reum iudicat, probatione deficiat, indemnatus[α][c] (licet ab ijs[d], qui nihil ſciunt, ſecedere ad tēpus[e] pro perſonæ maioris auctoritate iubeatur[f]:) ille tamen, quamdiu nihil probari poteſt, in communione omnium, pręterquam eius, qui eum reū iudicat, permanebit.

α ¶ Indemnatus.] *In originali legitur*. indemnatus licet, ab his, qui nihil ſciunt, ſecedere ad tempus pro perſona maioris auctoritatis iubeatur, illo quamdiu probari nihil poteſt, in communione omnium, præterquam eius, qui eum reum iudicat, permanente.

Item ex concilio Africano, c. 99. & 100. & Carth. 7. c. 5.

¶ De epiſcopo, qui ſibi ſoli dicit aliquem crimen ſuum fuiſſe confeſſum. C. III.

Burc. l. 19 c. 127. Iuo p. 5. c. 363. † *neget & pœnitere noluerit non putet, &c.* Africanum.

PLacuit, vt ſi quando epiſcopus dicit aliquem ſibi ſoli[g] proprium crimen fuiſſe confeſſum, atque ille neget†, non putet ad iniuriam ſuam epiſcopus pertinere, quod illi ſoli non creditur. Et ſi ſcrupulo propriæ conſcientiæ ſe dicit neganti nolle communicare β, quamdiu excommunicato[h] non communicauerit ſuus epiſcopus, eidem epiſcopo ab aliis non communicetur epiſcopis, ut magis caueat[i] epiſcopus, ne dicat in quemquam, quod aliis documentis conuincere non poteſt.

g ¶ Sibi ſoli,] Non tamquam Deo, ne ſit contra de pę. d. 6. ſacerdos. inf. 11. q. 3. quicunque contra. Sed illud non tenet. ſic ergo dicto ſolius epi non creditur, nec etiā ſcripto niſi adſit ſubſcriptio, vt ext. de teſt. cum à nobis. niſi hoc habeat conſuetudo, ut ext. de fi. inſtr. cum dilectus. nam literis ſuis creditur, quib. ſignificat ſe aliquem excommunicaſſe, ut 11. q. 3. curæ.

h ¶ Excommunicato].i. quem dicit excommunicatū.

i ¶ Caueat.] Ecce pęna illius, qui iniuſte uitat aliquem uel iudicat. ut 2. q. 1. nemo.

Digitized by Google

IVdicium.] CASVS. Hic ponitur tertia quæſtio, in qua quæritur an liceat ſibi expetere iudicium alterius metropolitani: & rñdet ꝙ non, vt inf. ea. c. 1. 2. & 3. niſi de licentia ſui metropolitani, vt 2. q. 6. placuit. & 11. q. 1. in alienam meſſem, ideſt, in alienum iudicium non debes manum extendere, ſed prædicatione & bonis operibus debes homines à uitijs ſeparare.

b ¶ Mittere.] Nec ordinare, nec aliqua ſacramenta dare poteſt in alterius epiſcopatu. 9. q. 2. cap. 1. & 2. ſecus de procõſulibus, qui inſigna ſua ext prouinciam ferũt, & voluntariam exercent iuriſdictionem, ff. de offi. proconſ. l. 1. & 2.

β ¶ [Communicare.] *Sic in Carthaginienſi ſeptimo, c. 5. cui ad verbum reſpondet hoc caput. In Africano autem hic ſequitur,* ſecrete tamen † interdicat ei communionem, donec obtemperet, *quemadmodum, & apud Burchardum. Sequentia autem verba,* Quandiu, &c. *ſunt initium capitis centeſimi.*

† al. abeſt ab aliquot exemplaribus.

QVAESTIO III.

IVdicium [a] vero archiepiſcopi alterius prouinciæ alicui expetere non licet.

Vnde Greg. ait reſpon. ix ad Auguſtinum Anglorum epiſcopum.

¶ Alterius parochianum alicui iudicare non licet. C. I.

Deuter. 23.

SCriptum eſt in lege: [Per alienam meſſem tranſiens: falcem mittere[b] non debet, ſed manu ſpicas conterere, & manducare.] Falcem ergo iudicij mittere non potes in eã ſegetem, quæ alteri videtur eſſe commiſſa: ſed per effectum † boni operis frumenta Dominica uitiorum ſuorũ paleis expolia, & in eccleſiæ corpus monendo[c], & perſuadendo, quaſi mandendo, conuerte.

† affectum.] ori.

Item Pelagius Papa II. epiſt. 1. omnibus epiſcopis.

¶ Quot ciuitates vnaquæque prouincia habeat. C. II.

Poly. l. 5. tit. 1. Anſ. l. 6. c. 407. Pann. l. 4. c. 24. † epiſcopum.] orig. † ſuffragatores.] orig. † decernantur.

SCitote certam prouinciam eſſe, quæ habet decem, aut vndecim ciuitates, & vnum regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe, & vnum Metropolitanum †; alioſq; ſuffraganeos † x. vel xj. epiſcopos[d] iudices: ad quorum iudicium omnes cauſæ epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, ac ciuitatum referantur, vt ab his omnibus iuſtè, cõſona uoce diſcernantur †, niſi ad maiorem auctoritatem fuerit ab iis, qui iudicandi ſunt, appellatum. Vnde non oportet, vt degradetur, vel dehonoretur unaquæque prouincia: ſed apud ſemetipſam habeat iudices, ſacerdotes, & epiſcopos, ſingulos uidelicet ſecundum ordines[f] ſuos; & quicunque cauſam habuerit, à ſuis iudicibus iudicetur, & non ab alienis; ideſt a ſuæ iuſtis iudicibus prouinciç, & non ab extraneis[g] †, niſi (vt iam eſt prælibatum,) à iudicandis † fuerit appellatum.

† al. externis. † al. iudicatis.

Item Nicolaus Papa.

c ¶ Monendo.] Non tamen publice eis prædicando tanquã ius in eis habens. 71. diſtin. hortamur & 9. quæſt. 2. epiſcopum argu. 13. q. 1. c. 1. 16. quæſt. 1. interdicimus. ſed ſine ſolennitate ad bonũ monẽdo [1]. quod quilibet poteſt facere, & etiã monachus, 16. q. 1. c. 1. & c. quia iuxta, ſecundũ alios poſſũt pdicare non tamen cõcitando turbam. 16. q. 3. placuit 2. quia illud non conſiſtit in contentioſa iuriſdictione. Nec refert qs prædicet ſed quid pdicet 19. diſtin. ſecũdum Ioan.

1 Quidam dicunt hoc eſſe verum ſi inuitet. 7. q. 1. epi, vel presbyteri. ubi de hoc, Archid.

SCitote certam eſſe.] CASVS. Docet hic Pelagius, q̃ dicatur certa ꝓuincia, ſcilicet quæ habet x. vel xj. ciuitates, & vnum Regẽ, &c. & ꝙ ad iudiciũ comprouincialiũ omnes cauſæ epiſcoporum & reliquorum ſacerdotũ debent referri, vt ab eis uoce conſonã diſcernantur. niſi appellatum fuerit ad maiorem.

d ¶ Epiſcopos.] Hoc ideo eſt ſtatutum, q a cauſa epiſcopi corã xij. epiſcopis tractanda 15. q. 7. ſi quis tumidus.

e ¶ Omnes.] Arg. archidiaconos non eſſe iudices.

f ¶ Secũdũ ordines.] Ergo medio prætermiſſo non eſt ad ſuperiorem eũdem. ut 2. q. 6. c. anteriorum. uer. illo vidẽlicet. &c. decreto. & q. 7. metropolitanum. Et ſic eſt arg. ꝙ omiſſo archidiacono non itur ad epiſcopum, ut extra de off. arch. c. 1. & 18. q. 2. cognouimus. & arg. contra extra de præben. referente.

Appellandũ nõ eſt omiſſo medio.

ADDITIO. Vbi de hoc, & extra de ap. dilecti. dic ut ibi Archi. De hoc etiam habes 25. d. per lectis.

g ¶ Ab extraneis.] Ergo metropolitanus eſt extraneus iudex: non eſt ergo iudex prouinciæ. Quid iuris ſit de hoc, quære 9. q. 3. c 2. 10.

11. q. 1. clerum.

a ¶ Iudicium.] Nulli licet habere iudicem alterius prouinciæ, niſi per appellationem, ut 3. q. 6. non liceat.

SCriptum.] CASVS. Docet hic Greg. ꝙ iudex iudicare non debet alterius parochianum, & hoc probat auctoritate legis Moſaicæ, ſcilicet in Deutero. vbi pcipitur, ꝙ tranſiens per meſſem alienam falcem immittere non debet, ſed conterere ſpicas manibus poteſt, & comedere. Hanc auctoritatem exponit Greg. dicens, ꝙ

Digitized by Google

¶Non aliorum,ſed primatis ſui iudicio quiſq; ſe ſubijciat epiſcopus. C. III.

DEnique Suffredus, ſi tale in ſe crimen nouerat; quo recte poſſet epiſcopatu priuari,uel infirmitate[a] ſe ſẽtiebat forſitan prægrauari qua impeditus nullis poſſet ꝓximis ſua prælatione prodeſſe; primatis ſui debuerat, & non aliorum diœceſeos antiſtitum præſtolari iudicium. Quòd ſi quælibet ambiguitas, uel aliqua fortaſſe ſuper eius examinatione vel epiſcopatus abrenunciatione oborta fuiſſet cõtentio;ex more ad Apoſtolicã ſedem referri conuenerat;& noſtra in his omnibus debuerant cuncti decreta penitus expectare. Quod quia omiſſum α hactenus dolemus; dilectiſſimam mihi gloriam veſtram vehementer efflagito,vt iam dictus Suffredus epiſcopus proprio reſtituatur[b] epiſcopio: & ſi quid reprehenſione dignum geſſit;poſtea vel correctione,vel digna animaduerſione definietur.

α ¶Omiſſum.] *Locus hic emendatus eſt ex plerique uetuſtis Gratiani codicibus.*

Eſt tamen caſus,in quo epiſcopus alterius parochianum excommunicare valet.

Vnde in concilio apud Compendium,c.5.

¶Quando epiſcopus alterius parochianum excommunicare valet. C. IIII.

PLacuit pro communi vtilitate,& inſtante neceſſitate; vt nullus epiſcoporum grauiter ferat; ſi eius parochianum[c] pro deprædationis cauſa alter epiſcopus excommunicauerit. Burc.l.11.c.12. Iuo p.14.c.82.

[*Item ex concilio Meldenſi, c.2.*]

DEnique.] CASVS. Suffredus epiſcopus ſentiens ſe criminoſum,vel ita infirmitate grauatum, ꝙ non poterat prodeſſe ſubiectis, adiuit primatem non ſuum, vel epiſcopos alterius prouinciæ, & coram eis uolebat epiſcopatui renunciare. Illi autem epiſcopi uel primas crimen eius examinauerunt, & renunciationem receperunt. Quod quia male actũ eſt, nec debuit fieri ſine auctoritate Papę. ideo Papa cuidã cõmittit ut Suffredum reſtituat, & ſi poſtea quid fuerit corrigendum ab eo diffiniat: vel ita reſtituatur, & poſtea de cauſa cognoſcatur.

a ¶ Vel infirmitate.] uel malitia plebis, vel defectu ſcientiæ, vel irregularitate, vt extra de renunc. niſi cum pridem.

b ¶ Reſtituatur.] Sed nonne debuit perdere locum ſuum: quia ſpontanee reſpondebat coram extraneo iudice. 11.q.1.placuit & 3.q.6.non liceat? Sed dic, quod Papa pepercit. Et eſt hic argumentum de illicita renunciatione, quod non teneat ſi fiat ignorante prælato ſuo, vel ſi fiat in manu alterius 17.q.2 Gonſaldus extra de renunc.admonet. ff. de offi.præſi. legatus Sed contra: quia etiam tacite quis renunciat iuri ſuo. extra de ijs, quæ fiunt à ma.par.c ex ore.& 7.q.1.eos.& extra de renun. q̃d in dubiis. & 23.q.1.de beneficio.7.q.1.q̃ periculoſum.Dico.ꝙ ipſe non poteſt repetere; quia renunciatio tenet quantum ad ipſum:ſed eccleſia poteſt eum repetere 1, vt 7.q.1.non oportet,&c.eos Vel dic,ꝙ renunciare poteſt ijs, quæ ſpectant ad onus, ſed non ijs, quæ ſpectant ad honorem non enim ſubditus poteſt abdicare à ſe iuriſdictionẽ ſui epiſcopi.extra de foro compe. ſi diligenti lo.

Renũciatio illicita an teneat.

1 Dic hoc eſſe uerum in prælaturis & beneficijs iã quæſitis,ſed ſecus in acquirendis, in ptæ. dec. ex ore ſecundu Goffre.

EST TAMEN.CASVS. ſup in c.ſcriptum.e ſtum eſt,ꝙ aliquis non debet mittere manum in meſſem alienam: ſed quia caſus eſt in quo poteſt quis alienum iudicare parochianum,ideo Gratia.ponit illum §.vt illum oſtendat caſum.

PLacuit.] CASVS. Statutum fuit in conc. vt nullus epiſcopus doleat,ſi eius parochianus excommunicetur ab alio epiſcopo propter prædam quam fecit in ſuo epiſcopatu.

c ¶ Parochianum.] Sed nonne epiſcopus poteſt punire exemptos,qui delinquunt in ſua diœceſi? Videtur, ꝙ ſic per c.iſtud.& ſu.3.q.6.c.1.& ext.de hæret.ad abolendam. in fi. vbi dicitur ꝙ nullum priuilegium iuuat & extra de priui. tuarum. in fin. Item negligentiam talium poteſt ſupplere, ut extra de ſupple. negli. præl. ſicut. extra de priuil. patentibus. Item quia ratione delicti perditur priuilegium.11.quæſt.2.priuilegium. Item quia reatus omnem honorem excludit, ut C. ubi ſe. uel cla. l. 1. Item qua in prouincia quis deliquit; illic iuri ſubiaceat:nullo ſe excuſaturus priuilegio. C. ubi de crimine ag. oporteat. Auth. qua in prouincia. nõ enim prætextu priuilegij cõceſſi, flagitiorum creſcet auctoritas,ut C.de priui.ſcho.l.2.lib.12. ad idem in Auth. de manda. manda.prin. §. ꝙ ſi delinquentes inueneris. coll. 3. ubi dicitur nõ permittas nocentes aliquibus uti priuilegijs. Econtra probatur, ꝙ non poſſunt puniri, ut extra de priuil ſane.&c.cum cappella.16.q.1.frater noſter. & expreſſe dicitur extra de ſup. neg. præla ſicut. ſi enim tales poſſunt puniri ſicut & alij, inutile eſſet eorum priuilegium. Item proconſul non poteſt ſe intromittere de cauſis fiſcalibus; ſic nec epiſcopi de iſtis. q̃ quodammodo fiſcales factæ ſunt per priuilegium ff. de off. proconſul.in aliqua.§ 1.Solu.quidam dicunt,ꝙ pro occulto delicto à ſolo Romano pontifice poſſunt puniri: ſed pro notorio poſſunt puniri ab epiſcopo loci,per id, quod legitur extra de priui. tuarum. Melius dicas,ꝙ ſi priuilegiatus delinquit circa rem non exemptam, ut in contractu;vel in maleficio,occidendo hominem, vel adulterando cum aliqua, tale delictum poteſt punire epiſcopus loci: quia & ſi ſit perſona exempta: tamen res in quam delinquitur, non eſt exempta. Si vere delinquit circa rem exemptam, puta male gerendo ſe in officio ſuo, vel alienando res eccleſiæ ſuæ: in his à ſolo Papa punitur. vbi ergo factum exempti ꝑiudicium affert non exemptis,bene epiſcopus loci punit in his in q̃b delinquens contingit ſuam iuriſdictionem: ſecus ſi non afferat alicui præiudicium. & hæc diſt. probatur extra de priuil. cum cappella. Et dicit,q̃d cũ delictũ eorũ publicũ eſt,

Exempti delinquẽtes in diœceſi epi an poſſint ab eo puniri.

Digitized by Google

eſt, poteſt puniri ab epiſcopo, vt ſ. dictum eſt, & vt dicit decr. patentibus, & c. tuarum, extra de priuil.

a **D**E illis] ¶ Rapinam.] Quo ad res mobiles.

b ¶ Deprædationes.] Quo ad res ſe mouentes, vt animalia.

d ¶ Porro] Hæc q. expedita eſt 2. q. 6. §. diffinitiua. ver. idem ſi plures.

SI quis] CASVS. Epi xij. examinabant cauſam criminale epi. Sex dicebant eũ abſoluendum: alij dicebant eum condemnandum, & ſic dicebant eum remittendum ad Papam,

c ¶ EX-
Ext. de raptor. c. 1.
Burc. l. 71. c. 45.
Iuo p. 14. c. 109.
† *al. rapinas.*

¶ De eodem. PALEA. C. V.

DE illis autem, qui intra parochiam beneficiũ, aut hæreditatẽ habent, & alterius epiſcopi parochiani ſũt & de loco ad locum iter faciunt, & rapinã † [a], & deprædationes [b] peragunt; placuit, vt excommunicentur [c]; nec ante ex parochia exeant, quàm, quæ perpetrarunt dignè emendent. Quorum excommunicatio ſeniori eorum, & proprio epiſcopo ſignificanda eſt, ne eos recipiat †, interquam illuc redeant, vbi rapinam fecerunt; & ibi omnia pleniter emendent.

† *al. recipiant.*

QVÆSTIO IIII.

POrro [d] *cuius iudicium ſibi expetẽdum ſit, ſi iudices electi inter ſe diſcordare cœperint, in concilio Antiocheno, c. 14. ſic inuenitur diffinitum.*

¶ A quo ſit ferenda ſententia, quando comprouinciales epiſcopi diſcordant. C. I.

SI quis [e] epiſcopus criminaliter † in iudicio epiſcoporum fuerit accuſatus, contingat autem epiſcopos prouinciæ [f], qui conuenerint, diuerſas habere ſentẽtias [g], & alios quidem innocentem eũ pronunciare [h], alios reum; propter huiuſmodi controuerſiam amputandam placuit ſanctæ ſynodo, metropolitanũ a epiſcopum alterius prouinciæ vicinæ aduocari [i] †, & aliquantos cum eo epiſcopos alios; qui pariter reſidentes, quæcunq; fuerint, dirimant quæſtiones: propter hoc, vt firmum ſit iudicium, quod ab vnius prouinciæ epiſcopis fuerit promulgatũ.

Burc. l. 1. c. 150.
Iuo p. 5. c. 161.
† *al. de aliquibus cauſis criminalib.*

† Facit ad hunc tex. l. 1. & ibi gl. & Docto ff. de va. & extraordi. cogni.

¶ *Caput hoc in multis etiam uetuſtis Gratiani exemplaribus citatur ex concilio Laodiceno. In uno tamen per antiquo eſt ex concilio Antiocheno, in quo etiam ex: at: & eſt antiqua verſio.*

a ¶ Metropolitanum.] *Græcum exemplar hic valde diſſentit ab hac verſione. Nam ex his verbis colligitur concilium vnius prouinciæ, in quo neceſſe eſt adeſſe proprium metropolitanum, poſſe aduocare vicinæ prouinciæ metropolitanum cum aliquot epiſcopis. Quod Martinus etiam Bracharenſis in ſequenti capite, quod ex concilio Antiocheno accepit, confirmat. Græce vero locus ita habet:* ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινὰς τοὺς ἐπικρινοῦντας, καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον. *Quod Dionyſius quemadmodum*

diuerſas ſniãs inter ſe, id eſt, opiniones habentes. Quęſitum fuit in Laodicenſi cõcil. quid ſit in tanta diſcordia faciendũ? Et rñſum fuit, q archieps vicinæ prouinciæ cum aliquot epis vocari debet: q pariter reſidentes diriniãt qõnem, vt eũ abſoluãt, vel iudicẽt condemnandum, vt negocium ad Apo. ſedẽ tranſmittatur. Idem eſt caſus c. ſeq. ſed in eo nõ fit mẽtio de epis vicinæ ꝓuinciæ. Et intelligũtur iſta duo c. de iudicib ordinarijs ſecundum Ben.

e ¶ Si quis.] Iſtud c. videtur cõtinere iniquitatem, tũ ex eo. q non ſtatur hic iudicio maioris partis 1. tum quia ex eo, q alienus iudex iudicat non ſuum ſubditũ, ſed expone prout hic notaui. Io.

† Contra id ff. de re iud. duo.

f ¶ Epos prouincię.] In pari numero.

g ¶ Sentẽtias.] i. opiniones quibuſdã ſ. volentibus eum abſoluere, quibuſdam volẽtibus reſeruare ſententiam Papæ.

h ¶ Pronunciare.] No ſentẽtiando, ſed opinionem ſuam recitãdo, & ideo ſic exponens: ſit cõtra ff. de re iu. duo. & l. inter pares. & 2. q. 6. itẽ ſi plures vbi dr, q ſi diſcordant delegati, ad delegantem eſt recurrendum.

i ¶ Aduocari.] Per Papæ reſcriptum, id eſt, Papa committat metropolitanis, & epiſcopis vicinæ ꝓuinciæ negociũ. Illud ſic exponit ſm illos, qui de iudicibus a Papa delegatis hoc intelligunt. vel etiam de epis ipſis, qui ſui iudices ſunt intelligas: & ſecundum hoc eſt ſpeciale, q par pari poteſt cauſam delegare. Nam quandoque in defectum iudicis ordinarij par in parem habet imperiũ, ut 65. diſt. c. v. t. ſic 2. q. 6. placuit 2. uel fortè hoc fit de conſenſu partium. arg. 11. q. 1. iudices. eſt etiam hic aliud ſpeciale, q ſi diſcordant iudices, non obtinet ſnia plurimorum. ſic C. de app. iubemus, in fi. & ext. de reſcr. paſtoralis. alias ſcire 63. di. ſane. Vel fortè hoc tenet, cũ pares ſunt hinc inde iudi-

Par pari poteſt cauſam delegare.

c ¶ Excommunicentur.] Scilicet ab ipſius loci epiſcopo, vel in cuius iuriſdictione deliquerunt. Arch.

POrro.] CASVS. Hic intitulatur 4. q. ſ. cuius iudicium ſit expetendum, ſi comprouinciales iudices inter ſe diſcordant in cauſa vel ſententia epi. Et certè conſueuit diſtingui, vtrum ſint iudices delegati, vel ordinarij, uel arbitri. & hæc diſtinctio conſueuit notari 2. q. 6. §. diffinitiua. uer. itẽ ſi plures. & in pluribus alijs locis, legibus ſcilicet & decretis, & decretalibus.

Digitized by Google

iudices: ſed cõtrarium eſt 21 diſt. c. ſubmittitur: vbi dr̃, ꝙ ad maiorem iudicem eſt eundum: ſed hoc fit (vt dixi) de conſenſu partium. Vel dic, ꝙ omnia iſta ſpecialia ſũt in cauſa epiſcopi vbi omnes debet cocordare in ſententia vt infra c. 4 Ioan.

NISI EADEM. CASVS. Dictum eſt ſup. ꝙ archiepiſcopus vicinæ prouinciæ dẽt vocari. ſed dicit Gra. hoc eſſe verum, niſi eadem prouincia primatẽ habeat, ad quẽ recurrendum eſt, vt ſeq. cap. patet.

SI inter epõs.] CASVS. Hoc capitulum loquitur in cã ciuili: & eſt caſus talis. Cõtrouerſia mota eſt inter duos epiſcopos eiuſdem prouinciæ de rebus ſpiritualibus, vel aliis negocijs; quæſitum eſt qs debeat negocium terminare? Et reſpondetur, qđ metropolitanus eorum cum quibuſdam epiſcopis debet negociũ terminare: & ſi alterutra partiũ non pareat ſententię, deferatur cauſa per appellationem ad primatem, vt per eum negocium diffiniaẽ, cuius ſnîæ nullus valebit contradicere.

a ¶Negocijs] Not. pro ciuilibus negocijs poſſe celebrari ſynodum, vt ſupra diſt. 18 propter.

c ¶Tunc primas.] Arg ꝙ maiora negocia prouinciæ non licet facere metropolitano ſine auctoritate primatis ſic 66. d. de perſona. & 99. d. cap. 1. & 16. q 6 placuit. ſed illud intelligẽ ſi appellaẽ ad ipſum, vt 18. d. ca. 1. & 9. q 3. conqueſtus.

c ¶Contradicere.] Ecce caſus vbi non auditur ſecundo appellans, vt dixi 2. q. 6 anteriorum 1.

1 Hũc intellectũ non ſequitur hic H. qui exponit. valeat cõtradicere. ẽ. niſi per appellationẽ, inf. ead. qđ bene. & idẽ ſentit L. dicens textum hr̃e locum, niſi ad maiorem iudicẽ fuerit appellatũ. & idẽ etiam tenet Petr. Arch.

SI metropolitan9. SED SI OMNIVM. CASVS. Dictũ eſt ẽ. in præcedentibus c. ꝙ ſi prouinciales non concordauerint, recurrẽdũ eſt ad archiepiſcopũ vicinę prouinciæ. Nunc oſtendit Gratianus, quòd ſi concorditer ſententiam ferant condemnationis, manebit ſententia firma.

Si quis

etiam eſt in codice canonum: ſic vertit. Sãctæ ſynodo placuit, vt metropolitanus epiſcopus a vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuerſiam tollant, ut per eos ſimul, & per comprouinciales epiſcopos, quod iuſtum uiſum fuerit, approbetur. *Ac ſane quod metropolitanus ad alterius metropolitani vocationem deberet venire, atque in eodem concilio duo metropolitani futuri eſſent, vix videtur conuenire.*

Item ex concilio Martini Papæ, [ideſt, epiſcopi Bracharenſis, c. 13. — In capitulis ſyno. græc. c. 12.

Quando iudices electi de ſententia inter ſe diſcordes extiterint, de vicina prouincia archiepiſcopus aduocetur. C. II.

SI quis epiſcopus in aliquibus cauſationibus iudicatur & viderit ipſos epiſcopos, qui in prouincia ſua ſunt, inter ſe iudicio diſcrepare, & alij videantur eum, qui iudicatur, iuſtificare, alij condemnare; pro diſinitione huius diſcenſionis, hoc placuit ſancto concilio, vt de prouincia vicina alter metropolitanus conuocetur epiſcopus, vt per eum confirmetur, quod ſecundum rectum placuerit canonem.

Niſi eadem prouincia primatem habuerit, ad quem negocia, quæ metropolitanum terminari non valent, referenda ſit.

Vnde Bonifacius Papa, epiſcopis a Galliæ.

a ¶Epiſcopis.] *Sic eſt emendatum ex aliquot uetuſtis codicibus, Burchardo, Iuone, & Polycarpo: Antea erat,* populis. *ß Simillima vero huic capiti leguntur Nouella 123. c. 34. Apud Iulianum anteceſſorem.*

¶Primati deferantur negocia, quæ metropolitanus explicare non valet. C. III.

SI inter epiſcopos eiuſdem concilij dubitatio emerſerit de eccleſiaſtico iure, vel de alijs negocijs [a]; primum metropolitanus eorum cum alijs in concilio conſiderãs rem dijudicet, & ſi non acquieſcat vtraque pars iudicatis; tunc Primas [b] regionis inter ipſos audiat, & quod eccleſiaſticis canonibus, & legibus veſtris conſentaneũ ſit, hoc definiat, & nulla pars calculo eius ualeat contradicere. — Poly. l. 5. tit. 4. Burc. l. 1. c. 57. Iuo p. 5. c. 167. Pann. l. 4. c. 22.

[*Item Alexander Papa.*

¶De eodem. PALEA. C. IIII.

SI metropolitanus a quocunq; comprouinciali epiſcopo ß in cauſa propria appellatus eũ audire diſtulerit, in proxima ſynodo negocij ſui habeat licentiam exercendi; & quidquid per † iuſtitiam, à comprouincialibus ſuis fuerit ſtatutum, debet cuſtodiri. — Burch. l. 1. c. 59. Iuo p. 5. c. 169. † *al. propter.*

¶Epiſcopo.] *Burchardus & Iuo addunt,* bis fuerit in cauſa; &c.

Sed ſi omnium comprouincialium concordi ſententia fuerit damnatus, manebit erga eum immobilis cenſura.

Vnde in Antiocheno concilio, c. 15 legitur.

Digitized by Google

¶Epiſcopus, qui ab epiſcopis ſuæ prouinciæ conſonam ſententiam reportauerit, ab alijs iudicari non poterit. C. V.

al. exceperit.

SI quis epiſcopus criminaliter accuſatus, ab ominib. [a], qui ſunt intra prouinciam, epiſcopis, acceperit †vnã, conſonamque ſententiam, ab aliis vlterius iudicari non poterit, ſed manere circa eam oportet tanquam conuenientem, quæ ab omnibus prolata eſt, firmam, ratamque ſententiam.

Subintelligendum vero eſt, niſi ad iudicem maioris auctoritatis fuerit prouocatum. Tunc enim per appellationem ſoluta ſententia firmitatem non obtinet.

Vnde Nicolaus Papa ait in epiſtola ad Carolum regem, cuius initium: [*Nunquam dolorem generat.*]

¶Semel definitum retractari non licet, niſi vbi maior auctoritas fuerit. C. VI.

Burc. l. 9. c. 49.

QVod bene ſemel definitum eſt [b], & interpoſitis iuramẽtis deliberatum, nulla debet iteratione (niſi fortaſſis, vbi fuerit maior [c] auctoritas) retractari.

Item ex concilio Sardicenſi, c. 4.

N ic. epĩs, qui in Cõuicinũ conuenerũt. Anſ. l. 2. c. 77.

¶In renouatione iudicii, beati Petri memoria eſt habenda. C. VII.

OSius epiſcopus [d] dixit. Quòd ſi aliquis epiſcopus ad iudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, vt iterum iudiciũ renouetur, ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, vt ſcribatur vel ab his [e], qui examinauerunt, vel etiam ab aliis epiſcopis, qui in prouincia proxima morantur, Romano epiſcopo †. Et, ſi iudicauerit renouandum eſſe iudicium, renouetur, & det iudices. Si autem probauerit talem cauſam, vt ea non refricentur, quæ acta ſunt; quæ decreuerit Romanus epiſcopus, confirmata erunt. Si hoc ergo omnibus placet, ſtatuatur: ſynodus reſpondit, Placet.

paulo aliter in græco.

† Adde ꝙ hic agiť, an aduocatus primæ cauſæ teneatur pro eodẽ ſalario defendere in cauſa ap de quo dic, vt p gl. in l. ita demum, C. de procu.

QVAESTIO V.

QVod autem [f] deficiente accuſatore non ſit reus cogendus ad probationem, auctoritate Gregorij probatur, qui lib. 5. epiſt. 27. ſcribens Maximo, ait.

Seu cap. 125.

SI quis epiſcopus.] CASVS. Hoc c. de delegatis iudicibus loquitur, vt dicũt Bene. & H. dicit etiam H. ꝙ prima duo capitula poſſunt ſimiliter de delegatis iudicibus intelligi: poſſunt etiam intelligi de ijs, qui bene habent priuilegium deponendi epiſcopos ſuos. Eſt ergo.

ergo caſus huius ca. Aliquis epiſcopus accuſatus fuit, & depoſitus concorditer ab epiſcopis prouinciæ. Dicitur hic, ꝙ de cætero ab alijs iudicari non poteſt: ſed ſententia firma permanebit, niſi appelletur, vt inf §. prox. cuius caſus planus eſt.

b ¶Ab omnibus.] Per hoc videtur, ꝙ ſpeciale ſit in epiſcopo, vt ab omnibus debeat abſolui, vel condemnari.

QVòd bene.] CASVS. Quæſitum fuit a Nicolao, vtrũ ſententia ſemel bene lata iuramentis etiam interpoſitis poſſit retractari. Et reſpondetur, quòd non: niſi ad maiorem fuerit appellatum.

b ¶Definitum eſt.] a iudice per ſententiam, vel etiam a quocunque. Et intellige de iuramẽto quod iudex parti defert, non quod pars defert parti: quia illud non poteſt retractari, vt C. de rebus cred. generaliter, ff. de iureiuran. admonendi. Item arg ꝙ qui iurat ſtare, vel parere ſententiæ, vel mandato alicuius, qđ põt appellare, ff. rẽ ra. hab. l. 2. §. falſus ff. iu. ſo. cũ apud. extra de ap. ad hęc 2. & c præterea & c quæſtioni.

Iuramentũ an poſſit retractari.

c ¶Maior.] Extra de iureiur. veniens.

OSius epiſcopus.] CASVS. Oſius i conc. Sardicenſi ſurrexit dicens, ſi aliqs epiſcopus fuit condẽnatus: ſi putat ſe bonam cauſam habere appellet ad Papã, & hoc ſignificetur Papæ, vel ab his epĩs, qui eum examinauerint, vel ab epiſcopis vicinæ prouinciæ; & ſi placuerit ei, renouetur iudicium, aut ſententia confirmetur. Reſpõderũt omnes, placet. Caſus, tñ non facit mentionẽ de appellatione ecõdemnati, & dicit H. [Adiudicatus,] ideſt male iudicatus.

d ¶Oſius epiſcopus] Ar. aliam eſſe cauſã appellationis a principali. arg contra 31 q. 2. Lotharius, & notaui 2. q. 6. epĩs, & §. poſt ſecundum.

e ¶Vel ab his.] Ille enim iudex, q tulit ſententiam, ſi nõ deferat appellationi, reſcribet ei ad quẽ appellatur; opinionem ſuam, & quare non deferat appellationi vt ff de app reci. vel non. l. ſciendum.

Iudex a quo reſcribere debet iudici ad quem.

QVod autem.] CASVS Hęc eſt quinta, quæſtio, qua quæritur, an deficiente accuſatore reus ſit cogendus ad purgationem: & quidem ſi propter hoc laborat infamia, cogitur ad purgationem: aliàs non, vt ſup. 2. quæſtio 5. presbyter, & cap. ſi mala fama. Eadem quæſtio tractatur ſup. quæſt. 5. vbi de hac materia ſatis dicitur. Et nota, ꝙ ſequentia duo capitula intelliguntur de illis, qui non ſunt de crimine infamati, & ideo non coguntur ad purgationem.

f ¶Quod autem.] Reus non eſt cogendus ad purgationem niſi laboret infamia, vt inf. ca. quod autem, & 2. q. 5. presbyter, vbi plen de hoc inuenies. Io. Fan.

Quòd

Digitized by Google

QVod autem.] CASVS. Maximus dum accuſaretur a quibuſdam ſupplicauit Grego. vt mitteret aliquē Cardinalem, vel legatum ad eum, vt coram eo probaretur ſe innocentem. Rñdet Grego. vtcumque eſſet excuſabile, ſi ratio vlla cogeret reum oſtendere ſe innocētem: ſed quia hoc onus accuſatorib. incumbit; ideo mādat ei, vt ad eum veniat ſine mora, forte ſe defenſurus. Sequens. §. patet.

optimam. Idem dico de hac negatione, ꝙ capitulū non fuit citatum: quod cum determinatione temporis poteſt probari, licet contrarium innuatur extra de elec. bonæ: ſed illud non eſt propter vim negationis, ſed potius ſingularitatis. Quandoque tamen negatiua probatur ſine

¶Onus probationis reo non incumbit. C. I.

QVòd autem poſtulas, vt illuc perſonam dirigere debeamus qua † [a] de his, quæ dicuntur, poſſit eſſe ꝓbatio, eſſet vtcunq; excuſabile, ſi vnquam ratio ei, qui accuſatur, neceſſitatem probationis imponeret. At poſtquā non tibi, ſed accuſantibus hoc onus incumbit, ad nos ſicut præfati ſumus, dilatione ceſſante venire non deſinas.

† qua præſente.] orig.

Item accuſatus non negationem ſed exceptionem probare debet. Codicis lib. 5. tit. de probationibus l. actor.

tit. 19. l. 23.

¶De eodem C. II.

ACcuſator † [b], quod aſſeuerat, probare ſe non poſſe profitendo, reum neceſſitate monſtrandi contrariū non adſtringit; cum per rerum naturam [c], factum negantis [d] probatio nulla ſit.

Actor] orig.

Hoc autem ſeruandum eſt, quando reum publica fama non vexat. Tunc enim auctoritate eiuſdem Gregorij propter ſcandalum remouendum, famam ſuam reum purgare oportet.

ſu. 2. q. 5. c. quanto, & c. quæ re cauſa.

CAVSA SEPTIMA.

QVidam epiſcopus longa egritudine † grauatus alium ſibi ſubſtitui rogauit, cuius precibus ſummus Pontifex annuit; & quod rogauerat, ei cōceſſit. Poſtea vero conualuit idem epiſcopus, et quod prius fecerat, cupit reſcindi: aduerſus eū, qui ſibi ſucceſſerat †: queſtionē mouet, ſuamque cathedram tāquam ſibi debitam repoſcit.

† al. inualetudine.

† al. acceſſerat.

a ¶Qua.] Ideſt, per quam 1 ſic ſu 4. q. 3 qui intendit. & ext. de præſum. cum in iuuentute.

1 Vel dic. i. coram qua. i. in præſentia eius, ſm Laur.

ACcuſator.] CASVS. Ad hoc vt lex faciat ad propoſitum Gratiani, debet hic eſſe accuſator, vt videtur dicere Beneuen. licet in l. C. ſit actor. & ſm hoc ſic pones caſum. Quidam profitebatur coram iudice, ſe non poſſe probare crimē quod obijciebat, ſed poſtulabat, vt reus cogeretur probare cōtrarium. Quæſitū fuit ab Imperatore quid iuris eſſet. Et reſpondet, quod per rerum naturā nulla eſt probatio illius, q factum negat: vnde reus ad hoc cogi nō debet. Et ſi ſit ibi actor, idem caſus, ſed intelligitur in cauſa ciuili. Seq. §. patet.

b ¶Accuſator.] Ex hac lege duæ habenē regulæ. Vna, ꝙ niſi actor ꝓbet qđ intēdit, reus abſoluit 2. Secunda eſt, ꝙ negātis factum nulla eſt probatio. Prior regula recipit exceptiones. Nam ratione præſumptionis transfertur probatio ad reum 3 vt extra vt eccle. benefi. vt noſtrum. & ext de proc. ex inſinuatione, in fi. & ff de dona. inter vi. & vxo quintus. Item cum actor intentionem ſuam fundauit iure communi, vt C de prob. ſiue 28. diſtinct. quia ſunt culpæ, & 100. diſt. contra morem. Item cum reus ſponte aſſumit ſibi onus probandi, vt ff. de proba. circa. Item in communibus iudiciis vtriuſque probatio auditur, vt extra de prob ex literis. Item cum vterque contendit ſe poſſidere extra de prob. licet. Item in crimine falſi vtriuſque teſtes audiuntur, vt C. de fal. vbi. Similiter in crimine læſæ maieſtatis, & in ſacramentis deſertis, & in proditione patriæ, & in crimine peculatus vtriuſq; teſtes audiuntur, vt C. de abo l. fallaciter. in fi. Et de ſecunda regula notabis, ꝙ triplex eſt negatiua, facti iuris, & formæ, ſiue qualitatis. Negatiua facti eſt, in qua negatur aliquid factum eſſe. hæc ſi non habet determinationem loci, vel temporis, nunquam pōt probari, vt ſi quis dicat, ſe citatū non eſſe, vel ſe non contraxiſſe cū Berta, tales improbari poſſunt, ſed probari minime de tali loquitur hic: & hoc ideo, quia negationum nō ſunt cauſæ. Si autem adijciatur tempus vel locus, tunc poteſt probari, ſi probatum fuerit de alio tempore, & de alio loco, vt extr de teſti. ex tenore, & C. de cōtrah. ſtip.

Actore nō ꝓbāte, reus abſoluitur regulariter.

2 Concor. l. qui accuſare C. de edēdo & in l. actor, aſſeuerat. C. de proba.

3 Quandoq; ecōtra a reo . ſ. in actorē transferē ꝓbatio. ff. de ꝓb. ſi pactū. & l. ſi chyrographum, & l cum de in debito. in prin. §. 1.

Negatiua eſt triplex.

ſine determinatione temporis, vt extra de proba. tertio. Sed illa potius eſt præſumptiua probatio quam violenta. Et ſic intelligitur quod eſt extra de teſti. tam literis. in fi. Item negatiua facti probatur cum habet implicitam affirmatiuam, vt extra de renun. ſuper hoc. Item negatiua iuris bene probatur, vt ff. de proba. ab ea parte, quia qui negat aliquid iuſte factū, dicit illud iniuſte factum & quia præſumitur aliquid potius iuſte quàm iniuſte factum: ideo illud tenetur probare. Negatiua formæ ſiue qualitatis dr̄ iſta: Iſte non eſt idoneus, nō eſt legitimus, nō eſt ſoluēdo. & talis eſt probāda 4 ab eo qui eā proponit, vt extra de p̄ſum. dudū, & ff. de leg. 3 cū q dā. & l eum pater, § rogo. & C. de inoffi. teſta omnimodo.

4 Scilicet ab eo qui eam obijcit ſm B qđ dic, vt not. extra de ele. bonæ memoriæ Moguntinenſis.

c ¶Per rerum naturam.] Ideſt, per conſuetudinem cauſarum. Item iſte intellectus perpenditur per id quod legitur. 35. q. 5. c. vlt in fi. ſic extra de fide inſtru inter dilectos, & ſic extra de cauſa poſſ. & proprie. cum eccleſia. & extra de fide inſtru. c 2.

d ¶Negantis.] Sic extra de cauſa poſſ. & proprie. cum eccleſia. & extra de proba. quoniam.

QVidam epiſcopus.] CASVS. ſup 6. q. 3. c. denique. facta fuit mentio de renunciatione epiſcopatus. Vnde Grat. nactus occaſionem ſubijcit cauſam iſtam, in qua tractat de renunciatione, & an prælato viuente, alius ſit

Digitized by Google

ſit ei ſubſtituendus, & de mutatione ſedis, & quibuſdā alijs, quæ oīa, vt cōpetentius agat, thema ꝓponit, duas, inde eliciens qōnes. Eſt ergo caſus. Ad preces cuiuſdam ægrotantis epī Papa loco ei⁹ aliū ſubſtituit; poſtea cū cōualuiſſet, volebat repetere cathedrā cui renunciauerat. Quod

1 Hic primum quæritur, vtrum viuente epiſcopo alius poſſit in eadem eccleſia ordinari.

2 Secundo, an iſte valeat repoſcere cathedram, quam ſua interceſſione alter accepit.

QVAESTIO I.

In concil. Aurelianenſi. 5. c. 15. Burc. l. 1. c. 186. Iuo p. 5. c. 302.

ps. 1 *QVod autem viuēte [a] epiſcopo alius ſuperponi, aut ſuperordinari non poſſit, ex concilio apud Aruerniam a celebrato definitū eſt, in quo legitur [vt nullus viuente epiſcopo, alius ſuperponatur, aut ſuper ordinetur epiſcopus niſi forſitan in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit.]*

a ¶Aruerniam.] *Burchardus etiam, & Iuo citant ex Aruernenſi, c. 13. extat autem in Aurelianenſi quinto, c. 12.*

Item ex regeſto Gregorij Papæ, lib. 9. epiſt. 41. ad Anatolium Conſtantinopolitanum diaconum.

¶Pro moleſtia corporis ſuo honore non priuetur epiſcopus. C. I.

Poly. l. 2. tit. 17. Anſ. l. 6. c. 201. Burc. l. 1. c. 188. Iuo p. 5. c. 304.

Poly. l. 2. tit. 19.

SCripſit mihi tua dilectio, pijſſimum domnū noſtrum reuerendiſſimo fratri meo Ioanni primæ [b] Iuſtinianę epiſcopo pro ægritudine capitis, quā patitur, præcipere ſuccedi: ne forte, dum epiſcopi iura eadem ciuitas nō habet, (quod abſit) ab hoſtibus pereat. Et quidē nuſquā canones præcipiunt, ut pro ægritudine epiſcopo ſuccedat & omnino iniuſtū [c] eſt, ut ſi moleſtia corporis irruit, honore ſuo priuetur ægrotus. Atq; ideo hoc per nos fieri nullatenus poteſt, ne peccatum in mea anima ex eius depoſitione veniat. Sed ſuggerēdum eſt, vt ſi is, qui eſt in regimine, ęgrotat; diſpēſator [d] illi requiratur talis, qui poſſit eius curam omnem [e] agere, & locū illius in regimine

QVòd autem viuente.] Hæc qō diuiditur in ix. partes in prima probatur xv. auctoritatibus, ꝙ nullus debet priuari iure ſuo ſine culpa ſua, nec ēt pro infirmitate, niſi ipſe renunciauit, nec alius pōt eligi altero non renunciante, niſi de Papæ licētia ſpeciali. Scd̃a ibi. [Ne autē.] Tertia ibi, [Ecce ꝙ.] Quarta ibi, [Ambitionis.] Quinta ibi [Quod uero.] Sexta ibi, [Hoc nō ſolū.] Septima ibi, [Ecce in quib..] Octaua ibi, [Itē cū aliquis.] Nona ibi, [Hoc etiam tunc obſeruandum.] Io. de Fan. CASVS. Hic intitulatur prima qō, in qua quęritur, an viuente epō alius poſſit loco eius ſubſtitui, & rñdet, ꝙ nō niſi in caſibus. ſ. niſi deponaẗ, vt 50. diſt. poſtquā. & niſi renunciet, ut ī. ea. q. qualiter. & niſi mutetur ſedes de licentia Papæ, ut inf. e. q. qualiter. & niſi per ambitionem tranſtulerit ſe ad aliam eccleſiam: quo caſu carebit vtraque habita. ſ. & ambita, ut infra ead. ſi quis epſ. ad inſtar inuaſoris, q amittit rem inuaſam, & aliud tantundem vt C. vnde vi, ſi quis in tantam, uel niſi intrauerit monaſterium, vel canonicam regulam de licentia Papæ, vt infra ea hoc nequaquam. Probat ergo primo per concilium apud Aruerniam celebratum, ꝙ epō viuente alius ſubſtitui non debet, niſi depoſitus ſit,

a ¶Quod autem viuente.] Dicendum eſt, ꝙ non, niſi ſit depoſitus 50. diſt. poſtquam vel niſi renunciauerit de licētia Papæ, vt inf. ea. c. mutationes. Vel niſi per ambitionem ſe tranſtulerit ad aliam, quo caſu carebit habita, & ambita ī. eo. ſi quis epſ ad inſtar inuaſoris, qui amittit rē inuaſā. & aliud tantundem, vt C. vnde vi, ſi quis in tantam. In ægrotāte autem diſtinguunt quidam, ſi ægritudo eſt incurabilis vt tūc alter ſubſtituaẗ, vel etiam ſi nimis ſenex eſt, ad inſtar iudicis. ff de iud. ſi longius. C de offic. præfe. orien. l. ſi quos. Sed hoc nō admitto niſi in leproſo, qui a dignitate remouetur propter ſcandalum. extra de cler. ægrot. tua. Hoc etiā ſcias, ꝙ epileptici, & alij diuturno morbo laborantes non promouentur, ut 33. diſtin communiter. & extra de elect. cum inter. ſed promotū morbus nō deijcit, vt hic ꝙ inf c. 2. ſed non datur ei coadiutor, ut inf. c. 1. ſed ex diſpēſatione magna quandoque viuenti epō alter adiungiẗ, vt inf ea. non autē. & idem de quolibet clerico intelligas, ſed abbates facti inutiles remouentur penitus 18. q. 2. ſi quis abbas ſicut etiam fit in iudice. C. de offi. præfec. oriē. ſi quos. cum etiam ex modicis cauſis remoueantur 1 extra de ſi. per tuas. vbi autem electus ſiue confirmatus ante ordinationem ſit inhabilis, remouendus eſt, vt videtur extra de æta. & qual. c. 1. vitæ tamen neceſſaria recipiat. inf. ea. quamuis.

Epō viuente an poſſit alius ſubrogari.

1 Dn̄t qdā iuris ordine ſeruato, ut ext. de accu. ad petitionē in ſi. vbi de hoc approbat.

Hoſt. licet Ber. ibi aliud innuere videatur ꝑ eum tit. c. qualiter 2. in fi.

SCripſit mihi tua dilectio.] CASVS. Ioānes primę Iuſtinianæ epſ tanta ægritudine capitis laborabat, ꝙ epāle officiū exercere non poterat. Ne igitur ciuitas pfata dilaniaretur ab hoſte. Anatolius diaconus Cōſtantinopolitanus ſupplicauit. Gre. vt alium ſubſtitueret epiſcopum. Gregorius vero ſcribens ei dicit hoc non eſſe faciendum. Iniuſtum eſt enim, vt quis pro ægritudine ſua ſuo priuetur honore, ſed coadiutor ei detur, qui vicē eius gerat, ut Deus non offendaẗ, & ciuitas nō negligaẗ.

b ¶Primæ,] ideſt, Salonitanæ, quia ibi Iuſtinianus primo reſedit, Alij dicunt Rauennam, & nō Salonitanam eſſe primam Iuſtiniani ſedem.

c ¶Et oīno iniuſtum.] Præeſſe enim intelligitur, licet ſit infirmus, ſicut ſeruus ſeruire intelligitur licet ſit infirmus. ff. de ſta. lib. cum hæres.

d ¶Diſpenſator.] Simile. ff de tute. ſolet etiam. ubi dicitur, ꝙ ſi tutor propter longam ægritudinem non pōt adeſſe, datur ei curator, qui potius dr̄ adminiſtrator.

e ¶Curam omnem.] ideſt, res eius adminiſtrare, ſed quæ ſpectant ad pontificale officium, vicini epī ſupplebunt

Digitized by Google

Coadiutor débet hic liberam adminiſtrationem. 1 Multo fortius hoc obtinere debet in vero prælato: quod eſt verum, vt no. 5. q. 3. c. vlt. Archid.

bunt. inf ea. portiſi&es. Et hic argu. ꝙ coadiutor & administratores vel viſitatores debeant habere liberam, & gñalem adminiſtrationem 2. vt ſ. ea. quamuis. & extra de elect. cum nobis olim. in fi. & 21. q. 1. relatio. Sed quid ſi iſte nolit habere coadiutorem? Dico eum cogendum per ſuperiorem extra de cenſi. Romana. verſ. ſi vero. lib. 6. & argu ff. de mino. l. ait § 1. mult ta. n. bona præſtanẽ inuitis, vt 45. diſt. & qui emendat.

byterum ſi non per ſimoniam fuit ibi presbyter ordinatus, in alia quacunque vacante eccleſia inſtituat: ſi vero per ſimoniam, degradetur.

d ¶ Per duorum.] Idem fortè ſi per vnum, vt ſ c. ſi quis in clero 3. hic ſumit arg. ꝙ ſi epiſcopus indeterminatè

3 De hoc plene no. extra vt li non conteſt. qm. in gl. de abſentia, &c. & inf eo. §. ambitionis.

eccleſiæ (ipſo non depoſito) ac in cuſtodia ciuitatis implere, vt nec omnipotens Deus offendatur, neque ciuitas inueniatur eſſe neglecta.

¶ *Caput hoc emendatum & locupletatum eſt ex originali.*

Item libro ſecundo, epiſtola quinta ad Candidum epiſcopum.

¶ Flagellatis à Domino afflictio addi non debet. C. II.

CVm percuſſio corporalis imminet, vtrum pro purgatione [a], an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur: & ideo non debet a nobis addi flagellatis [b] afflictio [c] †: ne nos culpæ (quod abſit) offenſa reſpiciat.

Ext. de clerico ægrot. c. 1.

† Côc. text. in l. ſi ſeru'. ff. de euict. & in authẽ nauigia. cũ glo. 2. C. de fur.

¶ *In decretalibus tit. de cler. ægrotan. c. 1. affertur initium tantummodo huius capitis, & ex ipſo quid agendum ſit definitur.*

Idem Gregorius lib. 3. epiſt. 13. Maximiano a *epiſcopo Syracuſano.*

a ¶ Maximiano.] *Sic eſt emendatum ex originali tam impreſſo, quàm manuſcripto. Nam antea erat,* Clementino epiſcopo primati Bizanceno.

CVm percuſſio.] CASVS. Calumnioſus clericus corporalem patiebatur percuſſionem, cuius occaſione Candidus epiſcopus de vrbe veteri ipſum beneficio eccleſię ſpoliauit ſuper quo cũ Gre. querela pulſaretur, præcepit Candido, quatenus omnia ſibi reſtituat, quia ſi pro ęgritudine eccleſia priuaretur, & Deus offenderetur, & alij non inuenirentur, hoc exemplo deterriti, qui vellẽt eccleſiæ militare. Et iſte caſus colligitur ex decre. quæ eſt extra de cle. ęgro. cum per cuſſio.

a ¶ Purgatione.] id eſt probatione. inf. e aduerſitas.

b ¶ Flagellatis.] Sufficienter, ſed nõ ſufficienter afflictis addi poteſt, vt 21. q. 5. ſi quis a proprio & cap. ſeq. & eſt. arg ꝙ poſt pniam non poteſt quis accuſari 2. de crimine ſimiliter nec duplici damno debet quis puniri. ff. de iu. dot. iure. & ff. de cond. ob cau. ſi pecuniam §. ult. ſimiliter pœna non dẽt verti in culpam, ut ſ. d. 5. baptizari. & c. ad eius vero.

c ¶ Afflictio.] ſup. 3. quæſt. 9. iudicas. & extra de iudi. at ſi clerici. & ſup. diſt. 5. cap. 1.

Afflictio q̃nque datur afflictis.

2 Hoc arg. nõ procedit 34. q. 2. admonere. Quod dic vt no. extra de accuſ. de his.

¶ Infirmitatis cauſa loco ſuo quis priuari non debet. C. III.

PRæſentium latoris Adeodati querelam, qui ſe a ſui presbyteratus loco incongruè dicit expulſum, licet ſubditæ tibi textus petitionis explanet; tamen paulo latius iudicauimus, apertiuſque retexendam. Aſſerit nãque à Quintiano fratre, & coepiſcopo noſtro in loco ſuo pro quibuſdam ſe ſuis ordinandis negocijs relaxatũ, ægritudiniſq; cauſa per duorũ [d] menſium ſpatium ſuę ſe eccleſiæ defuiſſe: Cuius rei occaſionẽ captantem prædictũ fratrem noſtrũ, aliũ loco eius illic presbyterum ordinaſſe. Hortamur, itaq; fraternitatẽ tuam, vt cauſam eius ſolicitè perquiras, diſtricteq; diſcutias; & ſi manifeſtæ ægritudinis, ſicut dr̃, cauſa eccleſiæ ſuæ eũ defuiſſe repereris, nullum ei ex ordinatione alterius presbyteri permittas præiudicium generari: ſed in locum ſuum ſine aliqua eum fac dubietate reſtitui. & *infra*. ¶ Illud autẽ charitatem ſuam ſpecialiter admonemus, vt ſi vera fuerit huius ſuggeſtio, atq; in ſuum fuerit ordinem reſtitutus, & de presbytero, qui in loco eius, ordinatus eſt, ſubtiliter, diſtrictéq; debeas eſſe ſolicitus. Et, ſi quidem ſine datione

PRæſentium] CASVS. Adeodatus presbyter accepit a Quintiano epiſcopo ſuo licentiam, vt ad certum tempus abeſſet ab eccleſia ſua, pro quibuſdam ſuis negocijs ordinandis: ſed cum propter ægritudinem ſtetiſſet vltra tempus præfixum ei: eps eius, ſcilicet Quintianus alium ſibi ſubſtituit. Gregorius autem cum ex hoc querelam ſuſcepiſſet, ſcribit Maximiano epiſcopo Syrac. vt inquirat veritatem huius rei, & ſi inuenerit quod ægritudinis cauſa per duos menſes abfuiſſet, reſtituat eum in loco ſuo: ſubſtitutum vero preſ-

natè licentiauit clericum, non videtur eum licentiaſſe vltra duos menſes: ſed tamen hoc eſt referendum ad arbitrium boni viri conſiderato negocio. arg. ff. de verbo. obl. continuus. Ad hoc c. bene facit ff. de re mil. qui cõmeatus. nã ibi dr̃, ꝙ ſi aliquis abeſt vltra ſtatutum tps. ꝓ deſertore habetur. ſimi. bonũ arg. 21. q. 2. placuit. poteſt tñ per modicum tps purgare moram. 88 diſt. peractum. Non. n. feſtinabit iudex ad ſententiam, vbi quis iuſta cauſa abfuerit 4. vt ff. de dam infec. ſi finita §. fortè, etiam

Abſens non eſt feſtina ſnĩa condẽnandus.

4 Adde ꝙ talis ſnĩa nõ ꝓſumit ſolennis gl. in l. 2. ff. de in ius uocan.

Digitized by Google

etiam licet ad præfixum terminum reus non veniat, ſed habebit ratio viarum, tēporis, & ægritudinis, & alterius impedimenti, vt ff de vaca. mu. tempus ff. quibus ex cau ſiſ ma. ſi cui. §. 1. poteſt enim abſens iuſtam hēre excuſationem, vt extra vt lit. non conteſta. quoniam frequenter.

aliqua ad eundem ordinem peruenerit, vt in ſimoniacam hæreſim non potuiſſet incidere; in alia [a] quacunque vacante eccleſia eum volumus ordinari. Sin autem in eo quidpiam (quod auertat Dominus) fuerit tale repertum, ipſo etiam presbyteratus priuetur ordine, quem non cauſa replendæ neceſſitatis eccleſiæ, ſed ſola comprobatur ambitione ſuſcepiſſe.

† al. Albino Vienenſi.

Item Nicolaus Papa Aluino † Ianuenſi archiepiſcopo.

¶Pro infirmitate, vel ægritudine Pontifices non ſunt abijciendi, nec in eorum locum alii ſubſtituendi. C. IIII.

Iuo p. 5. c. 352.

PONtifices, qui aliqua occupantur infirmitate, vel ægritudine, abijciendi non ſunt, nec aliōs in loco eorū cōſecrari oportet, niſi ex hac fuerint luce ſubtracti. Quòd ſi de miniſterio ſibi conceſſo conqueruntur, quæ licita ſunt [b], ſacerdotes [c] expleant. In his vero, quæ his præſumere non licet [d], vicinorum [e] vſq; [f] ad recipiendam ſanitatem epiſcoporū auxilia ſubrogentur: & hoc cum cautelæ [g] ſtudio peragatur, ne per neceſſitatis occaſionem præſumptionis pullulet ambitio. Epiſcopos vero, qui Dominici gregis ſuſceperunt curam, atq; ſolicitudinem, ab adminiſtratione eorum diſcedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamine † eorum ſalubriter augeatur, & triplicetur [fructus †.

† al. certamen.
† abeſt a multis.

Item ex libro quarto epiſtola ſecunda Cypriani epiſcopi, & martyris ad Antonianum.

¶Viuente epiſcopo alius ſibi ſuccedere non valet. C. V.

Poly. l. 7. tit. 4.
Anſel. l. 6. c. 58.
Iuo p. 5. c. 359.

FActus eſt Cornelius epiſcopus de Dei, & Chriſti eius iudicio, de clericorum pene omnium teſtimonio, & plebis, quæ tunc [h] affuit, ſuffragio, & de ſacerdotum anti-

POntifices.] CASVS. Aluinus archiepiſcōpus duas fecit quæſtiones Papæ Nicolao Prima fuit, vtrū propter ægritudinem pontifices ſint abijciendi a dignitate. Et reſpondet ꝙ non, nec alii dēnt loco eorum ſubſtitui, niſi prius de hoc ſæculo migrauerint, & pſbyteri eorum defectu ſupplere debent, & in quib. ſupplere nō vālent, ſupplebūt vicini epiſcopi, qui debent cum cautela vocari, ne eccleſiæ præiudicium fiat. Secunda quæſtio fuit, vtrum epiſcopi greges ſuos dimittere poſſint, & reſpondet quòd non.

b ¶Quæ licita ſunt. vt Miſſam canere, & prædicare, vt 95. diſ. ecce.

c ¶Sacerdotes] ideſt archidiaconi, vel decani, qui vicarii ſūt epiſcopi, vt 25. d. perlectis.

d ¶Non licet.] In his quæ ſpectant ad officium epiſcopale, quod eſt 68. d. quamuis

e ¶Vicinorum.] Sic 65. d. ſi forte.

f ¶Vſque] ſic C. de cura furio. cum alijs

g ¶Cum cautelæ.] ideſt, præſtabit cautionem de bonis eccleſiæ non vſurpandis Ioan.

g ¶Cum cautelæ.] id eſt, præſtabit cautionem quòd ex hoc ſibi nullum ius vendicabit & arg. eſt quòd quis pro poſſeſſore habetur ex eo, ꝙ fuit in poſſeſſione [3] niſi proteſtatio præceſſerit, vt hic, & ſup. 24. diſtinctio. presbyteri, & extra de iure patr. conſultationibus. arg. contra ext. de reſtitu ſpolia. olim 3. & 10. q. 3. quia, & extra de offi. deleg. conſultationibus. Ioan.

ſit ſpoliatus, alias ſecus. Pann. c. conquerente de reſti. ſpolia. & a iudice cōpetenti habent pātem licet multe faciat. Pann. c. cum cā de of delegati debet ergo appellare, vel reſtitutione in integrum verbis adumbratis petere, ceſſantib remedijs contra priuatos proditis.

3 Iſtā ſnīam videtur tenere Inn. extra de reſti. ſpo. ſæpe. in glo. ff đ iud. &c. in ſi ver Inno. plus vī, &c.

ter. Lex dicit, ꝙ ſi qui per licentiam abeſt, ſi vſque ad quinquennium non reuertitur, punitur, vt C. de aduoc. di. iu. l. vlti. lo.

a ¶In alia.] Arg. ꝙ ſi concedo alicui eccleſiam, quæ ab eo euincitur, teneor ei aliam concedere, vt extra de præben. inter cætera, quia iuuari nos beneficiis non decipi oportet, vt ff cōmo. l. in cōmodato. §. pen inf. ea. omnis & c. paſtoralis, & eſt cōtra id quod dicit lex, ꝙ donator non tenetur de euictione, vt C. de ædi. edic. ad res donatas, ſed hic non dicitur epiſcopus donare, quia habet neceſſe concedere eccleſiam. & in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. ff. de adi. leg. l. rem legatam. Tamen de dolo poſſum agere contra donatorem, ſi mihi ſcienter det rem alienam, vt ff. de don Ariſto. §. vlt. Item ſi quis per violentiam expellitur de eccleſia, non haberet recurſum ad epiſcopum: ſicut nec emptor ad venditorem in hoc caſu, vt C. de actio. emp. & ven l. expulſus. Et not. ꝙ hoc c. ſemper conſueuit ad hoc induci, quod ſpoliatus a iudice non poſſit petere reſtitutionem [2] vt 2 q. 1. notum. Iudex enim non dicitur facere violentiam, vt 23. q. 2 c. 1 ff. quod met. cau. l. 3. Semper enim pro ſuo facto præſumitur, niſi poſſit de dolo argui, vt 2. quæſt. 6. hoc etiam. Ioan.

Eccleſia euicta, an poſſit agi contra epm qui illā contulit.

1 Ad hoc facit quia primo de cauſa cognoſcitur vt ibi patet.
2 Reſtitutionem. hoc verum ſi ritè, & iuridicè

FActus.] CASVS. Hæc quinque c loquuntur de Nouatione Papa ſchiſmatico, eiuſq; complicibus Eſt ergo caſus huius c. & ſequentis. Defuncto Papa Fabiano, electus eſt Cornelius vere ab oībus Cardinalibus, ſcilicet xvj. habito ſuffragio plebis, & antiquorum ſacerdotum, & bonorum virorum conſenſu. poſtea Nouatianus electus eſt a paucis, qui ſic intruſus Cornelium moleſtādo cœpit orbem peragrare, & catholicos deponere epiſcopos. & alios ſubſtituere. Scribit ergo Cyprianus martyr omnibus Chriſtianis, ꝙ ſolus Cornelius eſt verus Papa: ſed Nouatianus Papa, qui poſt illum Cornelium eſt electus, profanus eſt, & malus; nec dicitur ſecūdus, imo potius nullus, & hortatur Chriſtianos ne recipiant illum: quia licet nunc in initio ferueat, diu tamen durare non poteſt.

h ¶Quæ tunc.] Hic videtur, ꝙ abſentes non ſunt vocandi ad electionem, vt 10 q. 1 hoc ius, & xii de tem. & te iud cum olim. maximè ſi ſint remoti, vt extra de elect cum inter. immo, & ſi in hortis ſunt, non videntur vocandi, vt 2. q. 6. §. biduum. ſufficit enim ad citationē pul-

Abſentes an ſint ad electionem vocandi.

pulſatio campanæ, vt extr. de offi. cuſt. c. 1. & 2. extra de ele. in cauſis, & extra de poſt. prælat. c. pe. & antep. & lex dicit, illos ſolos vocãdos, q ſunt in vrbe, vt C. de legatio l. vlt. li. 10. Quod autem vocandi ſint abſentes, probatur 63. diſt. quanto alioquin plus nocet contemptus vnius, quã contradictio pluriũ, vt extra de elect. ꝙ ſicut, & c. cũ nobis olim. Nam remoti ſunt vocandi vbi tractatur publica vtilitas, vt C. de decur. curiales 2. li. 10. Solu. Sẽper vocandi ſunt vbi cõmode vocari poſſunt, vt extra de electi, quòd ſicut. ſed ſi abſentes non poſſunt intereſſe, reliq poſſũt eligere, vt ibidem dicitur. tamẽ ſi aliquis nõ poteſt intereſſe, ſi ſuo iurãmẽto fidem de hoc fecerit, ꝑmittitur ei per procuratorem eligere, q ſit de collegio, vt extra de elec. q a propter. extra ꝓuinciam tamen nõ ſunt vocandi, vt extra de elect. coram. quia poteſt abſens habere iuſtam excuſationẽ, vt extra vt lite. non cõteſt. qm̃ frequenter. Hodie autem ſuper iſta vocatione ſufficit conſuetudo eccleſiarum, per decretalem extra de elect. in Geneſi.

g ¶Initia.] Arg. contra nouitios magiſtros, qui primo feruent, & poſtea deficiunt. 23. q. 4. diſplicet, & c. non inuenitur, &c. ſi eccleſia, immo a minimis eſt incipiendum, vt 48. d. ſicut.

Sci-

quorum, & bonorum virorum collegio α, cum nemo ante ſe factus eſſet, cum Fabiani locus, ideſt cum locus Petri, & gradus cathedræ ſacerdotalis vacaret: quo occupato [a] de Dei voluntate, atq; omnium noſtrum conſenſione firmato [b], quiſquis iam epiſcopus fieri voluerit, foris fiat neceſſe eſt; nec habeat eccleſiaſticam ordinationem [c], qui eccleſiæ non tenet vnitatem. Quiſquis ille fuerit, multum de ſe licet iactans, & ſibi plurimum vendicans, profanus eſt, alienus eſt, foris eſt. Et cum poſt primum ſecundus eſſe non poſſit; quiſquis poſt vnum, qui ſolus eſſe debeat, factus eſt, non iam ſecundus ille, ſed nullus [d] eſt.

α ¶Collegio.] *Sic legitur in codicibus Cypriani impreſſis, & manuſcriptis, & Polycarpo; Ac ſimilis fere locutio eſt in ſequenti capite, & 23. q. 8. ſi quis membrorum. Antea erat,* conſenſu.

Item in eadem epiſtola inferius.

¶Non eſt epiſcopus, qui in locum viuentis irrepſerit. C. VI.

NOuatianus β epiſcopus non eſt, qui Cornelio epiſcopo in eccleſia a ſexdecim coepiſcopis facto, adulter; atq; extraneus epiſcopus fieri a deſertoribus per ambitum nititur: & cum ſit a Chriſto vna eccleſia per totũ mundũ in multa membra diuiſa [e], item epiſcopatus vnus, epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus; ille poſt Dei traditionem poſt connexam, & vbique coniunctam catholicæ eccleſiæ vnitatem, humanam [f] conatur eccleſiam facere, & per plurimas ciuitates nouos Apoſtolos ſuos mittit, vt quædam recentia inſtitutionis ſuę fundamenta conſtituat: cumque iam pridem per omnes prouincias, & per vrbes ſingulas ordinati ſint epiſcopi in ętate antiqui, in fide integri, in preſſura probati, in perſecutione proſcripti; ille ſuper eos creare alios pſeudoepiſcopos audet: quaſi poſſit, aut totum orbem noui conatus obſtinatione peragrare, aut eccleſiaſtici corporis compaginem γ diſcordiæ ſuæ ſeminatione reſcindere; neſciens ſchiſmaticos ſemper inter initia [g] feruere, incrementa vero habere nõ poſſe: nec augere quod illicite cœperint, ſed ſtatim cum praua ſua æmulatione deficere. *& infra.* ¶Qui ergo nec vnitatem ſpiritus, nec coniunctionem pacis obſeruat, & ſe ab eccleſiæ vinculo, atque a ſacerdotũ collegio ſeparat; epiſcopi nec poteſtatem poteſt habere, nec honorem; qui epiſcopatus nec vnitatem voluit tenere, nec pacem.

β ¶Nouatianus.] *Recte aptatum eſt a collectoribus hoc initium ne ſuperiora etiam afferenda eſſent. Nam apud Cyprianum ſic legitur poſt multa:* niſi ſi epiſcopus tibi videtur, qui epiſcopo in eccleſia, &c.

γ ¶Corporis compaginem.] *Sic emendatum eſt ex aliquot vetuſtis, & Anſelmo, & ipſo originali: antea enim legebatur,* ordinis compagem.

Idem ad Florentinum Puppianum, eod. lib. 4. epiſ. 9.

a ¶Quo occupato] Ideſt, canonice ſũpto.

b ¶Firmato.] Ergo electio Papæ eſt confirmanda [1].

c ¶Ordinationem.] Argu. quòd quæ ab intruſo fiunt, non tenẽt, vt 12. q. 2. alienationes 9. q. 1. ordinationes.

ADDITIO. Ad hoc no. ext. de elect. nihil. in gl. in duobus caſibus. ext. de ſchiſmat. c. 1. ibi videas.

d ¶Sed nullus] Arg. ꝙ nullus eſt, qui malus eſt. ſim. extra de transla. inter corporalia. ſic 2. q. 7. non omnes, & 19. diſtin. ſecundum. Arg. contra 1. q. 1. quod quidam.

e NOuatianus.] ¶Diuiſa.] 24. q. 1. loquitur.

f ¶Humanã.] ideſt, non ſpiritualem.

1 Hoc tñ nõ eſt verum & ſpeciale eſt in eo quia cum eligitur cõfirmatur, & confirmãdo eligitur, vt 23. diſt. in nomine Domini.

Anſ. l. 6. c. 59.

† *conetur*] orig.

Digitized by Google

¶Non eſt in eccleſia, qui cum epiſcopo pacem non habet. C. VII.

Iuo p.5.c.360.

SCire debes epiſcopum in eccleſia [a] eſſe, & eccleſiam in epiſcopo; & ſi quis cum epiſcopo non ſit, in eccleſia non eſſe: & fruſtra ſibi blandiri eos qui pacem cum ſacerdotib. Dei non habentes obrepunt, & latenter apud quoſdam communicare ſe credunt; quando eccleſia †, quæ catholica una eſt, ſciſſa non ſit, neque diuiſa.

† *al. eccleſia catholica, quæ vna.*

Idem ad Iubaianum.

¶Suo iuri quis cedere non debet. C. VIII.

Gen. 25.

QVam periculoſum [b] ſit in diuinis [c] rebus, vt quis cedat iuri ſuo, & poteſtati; ſcriptura ſancta declarat, cum in Geneſi Eſau primatus [d] ſuos inde perdiderit; nec recipere id poſtmodum potuerit quod ſemel ceſſit.

Idem lib. 1. epiſt. 6. ad Magnum.

¶Perditionem ſibi acquirunt qui ab epiſcopis recedentes vnitatem eccleſiæ ſcindunt. C. IX.

3. Reg. 12.

DEnique quam ſit inſeparabile unitatis ſacramentum, & quam ſine ſpe ſint, & perditionem ſibi maximam de indignatione Dei acquirant, qui ſchiſma faciunt, & relicto epiſcopo alium ſibi foris pſeudo epiſcopum conſtituunt, declarat in libris regnorum ſcriptura diuina, ubi a tribu Iuda, & Beniamin decem trib. ſciſſæ ſunt, & relicto rege [ſuo [e] † alterum ſibi foris conſtituerunt: [Et indignatus eſt, inquit, Dominus in omne ſemen Iſrael, & dimouit eos, & dedit eos in direptionem, donec abijceret eos a facie ſua; quia diſsipatus eſt Iſrael a domo Dauid, & conſtituerunt ſibi regem Hieroboam filium Nabat:] Indignatum eſſe Dominum dicit, & eos in perditionem dediſſe, quòd ab unitate diſsipati eſſent, atq; alterum ſibi regem conſtituiſſent. Et tanta indignatio Domini extitit aduerſus illos, qui ſchiſma fecerant, ut etiam cum homo Dei ab Hieroboam miſſus eſſet, qui ei peccata ſua exprobraret, atque ultionem futurã prædiceret, panẽ quoq; apud illos edere, & aquam bibere uetaretur. Quod cum nõ cuſtodiſſet; & contra præceptum Dei prandiſſet, ſtatim diuinæ cenſuræ maieſtate percuſſus eſt, ut inde regrediens

† abeſt ab ori.

4. Re. 17.

3. Reg. 13.

SCire debes.] CASVS. Scribit Cyprianus ad Puppianum, ꝙ ſolus Cornelius eps: & ei obediẽtes ſunt in eccleſia. Nouatiani vero, qui cum ſacerdotibus Dei pacem non habent, & per obreptionem dignitatem arripiunt, non ſunt in eccleſia, quæ tantum vna eſt, nec poteſt eſſe diuiſa. [Cum epiſcopo non ſit:] ſcilicet in communione epiſcopi.

a ¶In eccleſia.] 6 q 2. ſi tantum. cõtra. ſed ibi ſolutum eſt. hic dicitur eccleſia epiſcopus: alibi eſt idem quod eccleſiaſtici viri, vt ſup. 63. diſt. c. alibi ponitur pro maiori parte, vt ſu. 5. d. Apoſtolica quandoq; pro congregatione fidelium. inf. de conſe. d. 1. eccleſia. Et dic per exempla varias ſignificationes, vt ext. de teſt. relatum. & extra de ver. ſig. cum clerici. ex. de vſu pal. c. 1.

QVam periculoſum.] CASVS. Cornelius Papa volebat renũciare papatui propter tribulationes, quas a Nouatiano ſuſtinebat: ſed Cyprianus dehortatur eum, & dicit hoc non eſſe ei faciendũ: quia ſibi eſſet periculoſum, ſi in tanta tribulatione eccleſiã dimitteret: & præterea ſi modo renunciaret, de cætero repetere non poſſet. Et hoc probat exemplo Eſau, qui ius primogenituræ cui renunciauit, repetere non potuit.

b ¶Quam periculoſum.] Argu. qui iuri ſuo renunciat, illud repetere non poteſt. inf. ea. eos. 23. q. 4 ſi illic. ff. de ſue. edi l 1 §. qui ſemel & C đ pac poſt quã]. e hoc nequaquã. & ff de ędil. ed. quæritur, § ſi venditor. vbi dicitur, ꝙ remittentib. actiones ſuas nõ eſt dandus regreſſus ad eas. 92. d ſi quis eps. 18. q vlt. dudum. & notaui. 6 q. 3. denique.

Iuri ſuo renuncians, illud repetere non poteſt.

c ¶In diuinis.] Tẽpore periculi, vt inf. ea. ſug. eſtum.

d ¶Primatus.] Ius ergo primogenituræ (vt dicunt) eſt dignitas talis. quia primogeniti pię alijs in feſtis ſacrificia offerebant, & ꝙ ſedebant ad dexteram patris. & quòd cibos duplicatos recipiebãt. Et dicit Gandulphus Eſau cõmiſiſſe ſimoniam: quia illud ius ſpirituale fuerat qđ vẽdidit 1. ſed eſt cõtra eũ .. quæ. 1. qui ſtudet vbi dicitur ꝙ Giezi fuit primus q commiſit ſimoniã. Sed nunquid peccauit Iacob emendo? Nõ, quia gratis hoc fuiſſe daturus, vel q̃a redemit id quod ſibi diuinitus erat debitum. ext. de diuor. gaudemus

Ius primogenituræ an ſit ſpirituale.

1 Dicit Hu. hoc eſſe falſum, q̃a nullum ſpũale vendidit: ſed quia in tali venditione peccauerit: vł ex eo qđ le. & not. de pœn. d. 3. Iudas.

Dicit L. ꝙ ĩ eo ſolo peccauit q̃a vilem cibum exarſit. 41. d. quiſquis, & idem Hug.

DEniq.] CASVS. Hoc capitulum diuidit in duas partes. In 1. parte oſtendit Cyprianus ſchiſmaticos graui pęna eſſe puniendos. Et hoc probat trib. exẽplis. ſ. exemplo decẽ tribuũ, quas Dominus captiuauit, & retruſit vltra montes Caſpios: q̃a ſegregato Roboã filio Salomonis, fecerunt ſibi regem Hieroboam filium Nabath & exemplo Abdo prophetæ, qui necatus eſt a leone: q̃a comedit panem & bibit aquam in terra decem tribuũ contra Domini prohibitionem. Et exempla Samaritanorũ, quos Dñs voluit dimitti & præteriri: q̃a ibi erant ſchiſmatici. In 2. parte, dicitur, ꝙ non prodeſt Nouatianis adorare vnum & eundẽ Deum, quẽ Cornelius adorat; quia Core & Dathan & Abyron adorabant eundẽ Deũ cum Moyſe & Aaron, tñ ſunt percuſſi ꝑ ſchiſma, qđ fecerũt, & thuribula eorũ cõflata in ſignũ perpetuũ affixa ſunt altarib. Secunda pars incipit ibi, [Qđ vero]

e ¶Rege ſuo.] Scilicet filio Salomonis Et eſt hic arg. ꝙ filij regum de iure debent eſſe reges. argu. contra 8. q. 1. Moyſes. & 93. d. legimus.

Regum filij debent eſſe Reges.

Digitized by Google

impetu, ac morſu leonis in itinere necaretur. *& paucis interiectis.* ¶Satiat adhuc [a] in Euangelio ſuo Dominus, & maioré intelligentiæ ſuæ lucé manifeſtat, ꝙ ijdé qui[a] ſe tunc à tribu Iuda, & Beniamin ſciderant, & Hieroſolymis derelictis in Samariam ſeceſſerant inter pro fanos, & gentiles computarẽtur. Nam, cum primũ diſcipulos ſuos in miniſterium ſalutis mitteret, mandauit, & dixit: [In uiam gentium ne abieritis, & in ciuitaté ſamaritanorũ ne introieritis:] & Ad Iudæos prius mittẽs, gentiles adhuc præterire iubet. Addẽdo autem & ciuitatem Samaritanorum debere omitti, vbi erant ſchiſmatici, oſtendit ſchiſmaticos gentilibus adæquari.[b] *& poſt pauca.* ¶Quòd vero eundem, quem & nos Deum patrem, eundem filium Chriſtum, eundem ſpiritum ſanctum noſſe dicuntur, nec hoc adiuuare tales poteſt. Nam & Core, & Dathan, & Abyron cum ſacerdote Aaron, & Moyſe eundem Deum nouerant: pari lege, & religione viuentes, vnum, & verum Deum, qui colendus, atque inuocandus fuerat, inuocabant: tamen quia loci ſui miniſterium tranſgreſſi contra Aaron ſacerdotem, qui ſacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione præceperat, ſacrificandi ſibi licentiam vendicauerunt, diuinitus percuſſi pœnas ſtatim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerũt rata eſſe, & proficere ſacrificia irreligioſe, & illicite contra ius diuinæ diſpoſitionis oblata. Thuribula quoque ipſa, in quibus incenſum illicite fuerat oblatum, ne in vſu de cætero eſſent ſacerdotibus, ſed potius indignationis, & vltionis diuinæ memoriam corrigendis poſteris exhiberent, iuſſu Domini conflata, atq; igne purgata in laminas ductiles producuntur, & affiguntur altari, ſecundũ quòd loquitur ſcriptura diuina: [Memoriale[c], inquit, filiis Iſrael, vt an accedat quiſdam alienigena, qui non eſt ex ſemine Aaron, imponere incenſum ante Dominum, vt non ſit, ſicut Core.] Et tamen illi ſchiſma [d] non fecerant, nec foras egreſſi contra Di ſacerdotes impudenter, atque hoſtiliter rebellauerãt. Quod nunc hi eccleſiam ſcindentes, & contra pacem, atque vnitatem Chriſti rebelles, cathedram ſibi conſtituere, & primatum aſſumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vendicare conantur.

[a]¶Satiat adhuc.] *Antea legebatur,* Sed adhuc. *Emẽdatum eſt ex uetuſtis codicibus Cypriani, quos Romana editio hoc loco ſecuta eſt. Hoc vero utitur etiam in libro de opere, & eleemoſynis ſic ſcribens,* deprecationes ſolas parum valere, niſi factorum, & operum acceſſione ſatientur. *Ita enim habent vetuſti codices, & cæteræ editiones præter Romanam, in qua operarum culpa, eius verbi loco, poſitum eſt,* adiuuentur.

Math. 10.

inf. 24. q. 1. c. didicimus. §. quod vero.

Num. 16.

Ibidem.

Item Leo quartus Vernoni Duci Britanniæ.

¶Non eſt defendendus, qui viuentis locum inuadit. C. X.

NOn furem[e], nec latronem, qualem Gillandum †eſſe ſentimus in Nãnetica ſede, qui viuentis (quod non licuit) locum non timuit vſurpare, pro cuiuſcunque muneris donis vltra debes defenſare.

†al. Gillardum.

Item Euariſtus Papa, epiſt. 20. omnibus epiſcopis.

¶Non licet epiſcopo eccleſiam ſuam dimittere. C. XI.

SIcut vir non debet adulte-

Poly. l. 1. tit. 8.
Burc. l. 1. c. 76.
Anſ. l. 6. c. 102.
Iuo p. 5. c. 132.

a ¶ Quòd ijdẽ qui.] arg. ꝙ idem eſt populus qui fuit ante mille annos s. ſic 16. diſt. habeo. & ff. de iudic. proponebat. Sed cõtra illi fuerũt ante tẽpus Chriſti ultra Caſpios mõtes trãſlati. Sed dic, ꝙ adhuc multi ſequebantur eos in vitijs ſuis: vnde illi ijdẽ dicebantur eſſe cum eis. 1. q. 1. cito.

b ¶ Adæquari.] 24 q. 1. nõ afferamus. cõtra vbi dicit ſchiſma eſſe grauius peccatũ, ſed expone grauius, ideſt periculoſius. 32. qõ. 4. nemo.

c ¶ Memoriale.] Hæc quæ generant materiã mali, iubentur publice exponi, vt alijs terror incutiatur, vt hic, & 19. q. 3. mãdamus quandoq; iubẽt deſtrui, ne refricẽt facti memoriam. 15. q. 1. mulier. Io.

d ¶ Schiſma.] Ita magnum, ut illi Nouatiani nouam fecerint eccleſiam.

NOn furem.] CASVS. Verno dux Britanniæ ꝓpter munera defendebat Gillandum, qui ſedem Nanneticam vſurpauerat viuente prælato: vnde Leo monet ipſum ducem ne de cetero Gillandum defendat.

e ¶ Nõ furem.] Ideſt, nõ inuaſorem: furtũ enim non committitur in re immobili, ut inſtitu. de vſuc. §. quod autem 2.

SIcut. CASVS. Hoc c diuidit in duas partes. In prima parte notatur ſimilitudo inter matrimonium ſpirituale, & carnale: quia ſicut vir non debet uxorem ſuam dimittere; ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam abſque incui-

1 Ad huius dicti declarationem videas qõnem B. quæ incipit Bonon. intrauerunt, &c. & eſt qõ dñicalis. & inf ea. ſicut vir. in gl. 2. & qđ leg. & not. 32. q 4. recurrat. ver. quæ aũt peperit. Ar.

2 Quod legi. & no. ext. de ele. dudum.

Digitized by Google

ineuitabili neceſſitate, vel Apoſtolica mutatione, & ſicut uxori nō licet dimittere uirū, & adhærere alij, licet fuerit fornicatus; ſed aut ei reconciliari, aut innupta remanere: ſic eccleſia ſuum non dēt dimittere epm; & ſi dimiſerit, aut ſibi reconcilietur, aut innupta permaneat. in dimittere, ut alij adhæreat.

d ¶ Adulterata.] Ergo eccleſia pōt delinquere, & etiam vniuerſitas. ar. ff de orig. iur. l. 2. illud. & eſt contra illud ff. de dolo, ſi ex dolo. vbi dicitur, ꝙ municeps non poteſt facere dolum: ſupple de facili. Sed nunquid poteſt eccleſia, vel ciuitas excōicari: dico ꝙ nō vt 24 q. 3. ſi habes. Sed maiores de eccleſia 1 poſsūt excōicari, vt extra de ſi. veniēs. & ff. de con. & demon. municipibus. & 44. diſ. commeſſationes, Dico enim ꝙ ſi eccleſia, vel ciuitas poſſet excommunicari, ſeq̃retur abſurditas. nā omnib. illis mortuis, & alijs ſubſtitutis eſt eadem eccleſia: ergo adhuc eſſet excōicata, ſi priores canonici non petijſſent abſolutionem adhuc. de hoc notaui 12. q. 2 epiſcopus qui 2.

Vniuerſitas delinquere poteſt.

Excōicari nequit eccleſia, vel ciuitas.

1 Adhoc facit qđ leg & not. ſup. ead. q. denique. & habes de hoc plures concor. ext. đ iur. pa. qm̄ quibuſdam. in gl. 1. ver. item quid ſi, &c. & de conſe diſt. 1. de fabrica. Arch.

rare [a] vxorem ſuam; ita nec epiſcopus eccleſiam ſuam, id eſt ut illam dimittat, ad quam ſacratus eſt, abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, uel regulari mutatione, & alteri ſe ambitus cauſa coniungat. Et ſicut vxori nō licet dimittere virum ſuum, vt alteri ſe, viuente eo, matrimonio ſociet, aut cum adulteret [b], licet fornicatus [c] ſit vir eius, ſed iuxta Apoſtolū, aut viro ſuo reconciliari debet, aut manere innupta, ita eccleſiæ non licet dimittere epiſcopum ſuū, aut ab eo ſe ſegregare, vt alterū, viuente eo, accipiat: ſed aut ipſum habeat, aut innupta maneat: ideſt alterum epiſcopū, ſuo viuente, nō accipiat, ne fornicationis, aut adulterij crimē incurrat. Si uero adulterata [d] fuerit; ideſt, ſi ſe alteri epiſcopo iunxerit, aut ſuper ſe alterum epiſcopum adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſiderauerit; per acerrimam pœnitentiam, aut ſuo recōcilietur epiſcopo, aut innupta permaneat. *& paulo poſt.* ¶ Epiſcopū vero oportet opportune, & importune, atque ſine intermiſſione eccleſiam ſuam ducere, eamque prudēter regere, & amare, vt à vitijs ſe abſtineat, & ſalutem conſequi poſſit æternam. Et illa cum tanta reuerentia eius doctrinam debet ſuſcipere, eumque amare, & diligere, vt legatum Dei [e], & præconem veritatis.

1. Cor. 7.

Burc. l. 1. c. 119. Iuo p. 5. c. 305.

Ecce his auctoritatibus patenter oſtenditur, ꝙ epiſcopo viuente alius ſuperior ordinari nō poteſt, nec etiam pro eius ægritudine. Sed illud Gregorij [f] *intelligendum eſt, quando ille, qui ægrotat, alium ſibi ſubſtitui non rogat. Cæterum, quando aliquis, vel ſenectute, vel infirmitate grauatus ſuſceptum officium adminiſtrare non valet, ſi alium ſibi ſubſtitui petierit, rationabiliter fieri poteſt. Vnde in eodem cap. ſequitur* [*Si vero* [g] *idem Ioānes* a *fortaſſe pro moleſtia ſua petierit* [h], *vt ab epiſcopi honore debeat vacare, eo petitionem ſcripto dante, concedendū eſt: aliter autem facere pro omnipotentis Dei timore omni modo non audemus.*] *Hinc etiam B. Auguſtinus epiſcopo ſuo nondum defuncto, ſed ſenectute grauato cathedram epiſcopalem ſuſcepit.*

ſu. ea. c. ſcripſit.

L. 9. reg. epi. 41.

Vnde in epiſt. Paulini vnic. ad Romanum legitur.

a ¶ Si vero idem Ioannes.] *Hæc ſunt in regeſto B. Gregorij lib. 9. epiſt. 41. & ſequuntur poſt c. ſcripſit. ſupra eadem.*

e ¶ Vt legatum Dei.] Epiſcopus dicitur legatus Dei, & tamen. eſt iudex ordinarius vnde patet, quòd legatus Papę eſt iudex ordinarius, vt proconſul.

ECCE CASVS. Cōcludit Grat. ex ſupradictis, & bene ſoluit dicens, ꝙ propter ægritudinem nō debet alius epō ſubſtitui, niſi ipſe infirmus ſingulariter hoc poſtularet: & tunc licite fieri pōt, ſi hoc in ſcriptis poſtulauerit. Et hoc probatur per capitulum ſup. c. ſcripſit. & ad hoc inducit exemplum de Augu qui poſtulante Valerio ſenectute grauato, fact᷒ eſt epiſcopus, vt in eo. cap. no ſup. ſed in originali quod ſequitur poſtea planum eſt.

f ¶ Sed illud Gregorij.] ſup. ea. cap. ſcripſit.

g ¶ Si vero.] Hoc habeť in originali vnde hoc extractum eſt.

h ¶ Petierit.] Ergo nulli infirmo dandus eſt coadiutor, niſi hoc petat inf. ead. qualiter & cap. quamuis, &c. ſcripſit. Argu. contra extra de ec. ædifi. ad audientiam.

¶ Auguſtinus non tam ſucceſſit, quàm acceſſit.

C. XII.

B. Aug. epiſ. 34. & 110.

NOn autē tantū hoc ſcribimus gratulandū, ꝙ epiſcopatum Auguſtinus acceperit, ſed ꝙ hanc Dei gra-

In ſecunda parte dicitur, ꝙ epꝰs debet docere, & amare eccleſiam ſuam, & econuerſo eccleſia epiſcopum ſuum. Secunda pars incipit ibi,] Epiſcopum vero.]

a ¶ Adulterare.] Ideſt, dimittere ut adulteretur cum alia.

b ¶ Adulteret.] Ideſt, dimittat fornicantem.

c ¶ Fornicatus.] Vxor poteſt dimittere virum ob fornicationem ſicut vir vxorem: quia non ad imparia iudicantur. 32. q. 1. ſi quis uxorem, ſed non poteſt eum

Fornicatio ſeparat coniuges.

NOn autem. CASVS. Paulinus ſignificauit Romano, ꝙ Valerio epiſcopo Hipponen. eccleſiæ viuo, & incolumi poſtulante, coepiſcopus factus eſt ei Aug. de cuius promotione, & electione non ſolum lætatus eſt, ſed etiā lætatur quód Africana eccleſia talem meruerit habere paſtorem.

Digitized by Google

a ¶ Nouo more.] Sed contra in nullius pſona eſt omittendũ, qđ ſtatutis generalibus continctur.61. diſt. miramur. Sed illud nõ fit pp vtilitatẽ perſonæ, ſed eccleſiæ. ADDITIO. Dicit Laur. ꝙ iſtud fuit ſpeciale ad eccleſiam Hipp. quod dicit litera.

b ¶ Vt non ſuccederet.] Sic ergo vterq. inſolidum eſt eps, ſi. 21.q.1 relatio.& vterque põt hominẽ per ſe ſoluere& ligare. ff. de adm. tu. ſi plures. ff de exerc. l. 1. §. ſi plures. & ff. de offic. procon. l. 1. Sed nunquid quem unus ligat, poteſt alter abſoluere? & vĩ ꝙ nõ, qa pares ſunt unde uidetur ꝙ ſententia pro reo teneat. ff. de reg. ius inter pares. Item ſi ſimul ferãt contrarias ſententias, cuius ſententia tenebit? Videtur ꝙ mutuo ſe impediant. ff de uſufr. quoties. & hæc forte vera ſunt, ubi ſimul adminiſtrant: ſed hic forte Valerius ceſſit adminiſtrationẽ Auguſtino: quia facilius expeditur adminiſtratio per unũ quam per plures. ff. de admi. tu. l 3. § vlt. vel dic ꝙ licet uterq. habeat dominiũ, & iuriſdictionem in ſolidum, tamen vnus ſine altero nõ poteſt iudicare, ad inſtar plurium iudicum, vt 2. quæſt 6 §. diffinitiua. verſicu. ſi plures. extra de offic. deleg. quamuis & cap. cauſam. niſi aliter fuerit eis conceſſum à Papa: ſicut quandoque fuit in duobus legatis Alemaniæ: ſed tamen ex hoc poſſet oriri diſcordia, vt quem vnus condemnaret, alter abſolueret. Item nunquid eodem modo poſſunt eſſe duo Apoſtolici, argu. ꝙ non. ſup. ea factus, & dominus tantum vnum conſtituit. 24 q 1. ita loquitur & capitu. quicumque. quidam contra quod diſpenſari non poteſt. 25 quæſt. 1. ſunt quidam præterea quia una eſt eccleſia catholica, & vnum caput, & tamen plures imperatores fuiſſe legimus. 21. diſtin. nunc autem. ſed hoc non eſt ita, quia offenderetur iſta regula, Vnam ſanctam catholicam, & c. 23. diſtin. qui epiſcopus. Item nunquid Papa poteſt renunciare? Vtique. nam Marcellus renunciauit 21. diſtinct. nunc autem. & Clemens Papa: ſed poſt Linum & Cletum iterum recepit cathedram 8. q 1. 3 Petrus.

c ¶ Accederet.] Videtur tamen ꝙ Auguſt. in adminiſtratione fuit minora 40. diſt ante omnia. in fi. quia vt dicetur, in caſu neceſſitatis, erit unus epiſcopus vicarius alterius: ne ſit ibi monſtrum habens duo capita. extra de offic. iud ord quoniam in pleriſque.

Epi duo qñque poſſunt eſſe.

1 Alij dicũt, ꝙ tenet ſnia pro reo, vt in l. pradi inter pares. niſi in caſibus quod dic vt leg. & no. ex tra de re iu. duob. Arch.

Papæ duo non poſſunt eſſe.

a Hoc aſſertiue dicebat L. dicens ꝙ a ipſi Auguſtino datus eſt locus à Valerio.

tia curam meruerit Africanæ eccleſia, vt verba cœleſtia Auguſtini ore perciperet; qui ad maiorẽ Dominici muneris gratiam noua more [a] prouectus, ita cõſecratus eſt, vt non ſuccederet [b] in cathedra epiſcopo, ſed accederet [c]. Nam incolumi Valerio Hipponenſis eccleſiæ epiſcopo, coepiſcopus Auguſtinus eſt.

Hoc idem probatur auctoritate beati Gregorij, qui Ariminenſi epiſcopo dolore capitis laboranti, alterum ſubrogauit, ita ſcribens in 7. lib. regeſti ſui, indi. 2. epiſt. 49. ad Manianum epiſcopum Rauennæ.

¶ Epiſcopo grauato infirmitate alius ſubrogari poteſt. C. XIII.

QValiter ordinati à nobis ſacerdotis, corporis, qua noſtis, impediẽte moleſtia, Ariminẽſis eccleſia paſtorali hactenus ſit regimine deſtituta, dudum fraternitas veſtra cognouit. Quem, dum habitatorum loci illius precibus permoti ſæpius hortaremur, vt ſi de eadẽ capitis, qua detinebaĩ, moleſtia melioratũ ſe eſſe ſentiret; ad ſuã auxiliante Domino reuerteretur eccleſiã; datis inducijs in hoc quadriennio [d] expectatus eſt. Quem, dum monitu cleri, ciuiumque huc venientium, noſque precibus vrgentium † inſtantius hortaremur, vt ſi valeret, cum eis auxiliante Domino remearet; data [e] in ſcriptis ſupplicatione nos petijt: vt quia ad eiuſdem eccleſiæ regimẽ, vel ſuſceptum officium pro eadem, qua detinetur, moleſtia aſſurgere nullatenus poſſet; eccleſiæ ipſi ordinare epiſcopum deberemus. Vnde, quia cunctarum eccleſiarum iniũcta nos ſolicitudinis cura conſtringit, ne diutius greg: fidelium deſit cuſtodia paſtoralis, illorum precibus,

Burc. l. 1. c. 189. Iuo p. 4. c. 305.

† al argumentum.

HOC IDEM CASVS. ſu. in §. ecce. in c. non autem. dictum eſt, quod vno epiſcopo poſtulante poteſt alius ſubſtitui. Nunc vero probatr dem auctoritate Greg. qui Ariminen. epiſcopo rogante alium ſibi ſubſtituit.

QValiter.] CASVS. Ariminenſis epiſcopus moleſtia capitis oppreſſus, Romam iuit, ut ibi liberaretur: quem cum G. ad preces Ariminenſium hortaretur, vt ſi ſe melioratum ſentiret, ad eccleſiam ſuam reuerteretur: ipſe ſupplicauit, vt quadriennio expectaretur, & datæ ſunt ei induciæ quadriennij. ſed elapſo quadriennio cum cum non conualeſceret, & Gre. ad preces clericorum, & ciuium ipſum inſtantius hortaretur vt rediret, renuncians ſupplicauit Papæ, quatenus ibi alium ordinaret. Scripſit ergo Gregorius Viſitatoribus illius eccleſiæ totã ſeriẽ rei geſtæ: & ſic admonuit clerum, & populum, vt dignum eligerent, & præcepit eis, vt illum examinent quem oẽs elegerint, ſicut etiam ipſi poſtulauerunt. & ſi inuenerint eum dignum, mittant eum Romam cum decreto electionis ad ordinem ſuſcipiendum; & ibi incipit conſtitutio: Dudum veſtra fraternitas cognouit qualiter Ariminenſis eccleſia paſtorali hactenus, ac ſacerdotali ſit regimine deſtituta, impediente moleſtia corporis [Sacerdotes.]. Id eſt epiſcopi ordinati à nobis.

d ¶ Quadriennio.] Quadriennium enim datur. vt poſſit ab eſſe cauſa curationis: ſed annus datur ei tantum ad experiendum ſi poſſit celebrare. ſup. 33. diſt communiter. vel etiam 30. dies, vt inf q 2. c. vlt. potius debuiſſet iſte epiſcopus fugiſſe Romam pro ſanitate recuperanda ſicut communis filius, vt 23. diſt. communis. & eſt hic arg quod Romæ eſt ſanum morari. Ioan.

e ¶ Data.] Ergo in ſcriptis facienda eſt renunciatio: alias non tenet. ſu. e q. §. ecce Io. ꝙ falſum eſt, cum etiam ſolo facto poteſt aliquis renunciare, vt extra de app. ſolicitudinem, & extra de ijs quæ fi. à ma. par cap. ex ore. & etiam ſolis verbis, vt C. de pac. poſtquam. B.

a ¶ Com.

Digitized by Google

a ¶Compulſi.] Abſolute ponitur ille nominatiuus, & non habet verbum.

ADDITIO. Alias compulſus, & tunc vnitur cum illa dictione, nobis. & tunc ſic. viſum eſt nobis compulſis precibus illorum, &c. ſecūdum Hug. alias compulſi eſt genitiui caſus ſecundum L.

b ¶Heptateuchi.] Heptateuchum ab hepta dr̄, quod eſt ſeptem, & teuchos, quod eſt volumē. vnde heptateuchum, id eſt, volumen ſeptem librorum, ſup. d. 49. hinc etenim ſunt quinque libri Moyſi, & liber Ioſue, & liber Iudicū, qui ibi continentur.

Heptateuchum, quod dicitur.

huiuſque ex ſui impoſſibilitate renunciatione compulſi [a], viſum nobis eſt eidem Ariminenſi eccleſię debere epiſcopum ordinari: & datis ex more præceptis, clerum, plebemque eiuſdem eccleſiæ non deſtitimus admonere; quatenus ad eligendum ſibi antiſtitem concordi prouiſione concurrant. Hortamur igitur, vt fraternitas veſtra eum; quem vno conſenſu omnes elegerint, ſicut & ipſi a nobis popoſciſſe noſcuntur, ad ſe faciat euocari: quem cauta ex omnibus examinatione diſcutite, & ſi ea, in eo, quæ in textu heptateuchi α [b] more multata ſunt, minime Domino fuerint opitulante reperta, atque fidelium perſonarum relatione eius vobis quoque vita placuerit, ad nos eum cum decreti [c] pagina, veſtræ quoque addita teſtificationis epiſtola deſtinate: quatenus eidem a nobis eccleſiæ Domino diſponente conſecretur antiſtes.

α ¶Heptateuchi.] *Apud* B. *Gregorium in hac epiſtola, & in multis alijs locis legitur.* Eptatici *ſicut eſt etiam in Burchardo, & Iuone, & aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus. Et de hac voce notatum eſt ſupra diſt. 15. c. ſancta Romana. in ver. Pentateuchum.*

Item ex eodem regeſto, lib. 11. epiſt. 7. ad Etherium epiſcopum.

¶De eodem. C. XIIII.

Bur. l. 1. c. 191. Iuo p. 5. c. 307.

QVamuis triſte [d] nobis ſit valde, quod loquitur, atque fraterna nos compaſſio flere potius vrgeat, quam aliquid de auditis definire permittat; ſuſcepti tamen ſolicitudo regiminis cor noſtrum inſtanti pullat aculeo, magna nos eccleſijs cura proſpicere, & ne qua earum poſſit vtilitas deperire, quod fieri debeat, Deo auctore, diſponere. Peruenit igitur ad nos quibuſdam referentibus quendam epiſcopum ita paſſionem capitis incurriſſe, vt quod mente alienata agere ſoleat, gemitus & fletus audire ſit. Ne ergo languente paſtore grex (quod abſit) inſidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel eccleſiæ ipſius vtilitates depereant; cauta nos neceſſe eſt prouiſione tractare. Et ideo, quia viuentem epiſcopum ab officio ſuo, neceſsitas infirmitatis, non crimen abducit; alium loco eius (niſi recuſante eo) nulla ſit ratio ordinari: ſed ſi interualla ægritudinis habere eſt ſolitus; ipſe data petitione, nec ad alia officia ſubuertente infirmitate poſſe fateatur [e] aſſurgere, & alium loco ſuo expetat ordinandum. Quo facto, omnium ſolenniter electione, alter qui dignus fuerit epiſcopus ſolenniter ordinetur: ſic tamen, vt quouſque eundem epiſcopum in hoc ſæculo vita tenuerit; ſumptus ei debiti de eadem eccleſia miniſtrentur [f]. Enimuero, ſi nullo tempore ad ſanæ redit mentis officium: perſona fidelis, ac vitæ probabilis eſt eligenda [g], quæ ad regimen eccleſiæ idonea poſsit exiſtere, atque de animarum vtilitate

c ¶Decreti.] In q̄b. teſtetur de examinatione & vita electi. 61. d. Catinenſis, & c. epiſcopum.

QVāuis.] CASVS. Quidam ep̄s tātam paſſionem capitis incurrit, quod factus erat mentis alienatæ. Ne ergo grex illius eccleſiæ læderetur, ſcripſit Greg. Etherico epiſcopo, & dicit, ꝙ ex quo infirmitas eſt ī cauſa, & nō crimē: non poteſt ibi alius epiſcopus ſuperordinari, niſi eo ſponte renunciante: & mandat ei, vt vadat illuc & ſi habeat lucida interualla, moneat eū, vt renūciet, & ſi renunciauerit, alius loco eius ſubſtituat̄ ita tn̄, vt epiſcopo donec vixerit debiti ſumptus ex eadē eccleſia miniſtrentur. Si vero ad ſanā mētem nō redierit, eligatur ibi alius: & committatur ei omnis cura eccleſię: ſed nō conſecret̄ eo viuēte: ſed eo mortuo conſecretur.

d ¶Triſte.] Data petitione tēpore infirmitatis, non tēpore furoris, nā tunc non teneret renunciatio. 17. q. 1. Gonſaldus.

e ¶ Fateatur.] Iſte æquitate ſuadēte, licet ius deficiat, cogitur renūciare 1: cum alijs in hoc proſit, & ſibi non noceat. argu ff. de aqua plu. arc. in ſumma. § idē Varus. & ff loc. ſi qs domum.

1 Contra, vt dicā, inf. ea. §. ecce quod in verbo, ſenectute.

f ¶ Miniſtrentur.] ſed pro crimine remoto non miniſtrātur ſumptus: qa male meriti publica debent egeſtate laborare, vt ff. depoſiti, bona fides.

Male meriti debēt egere.

g ¶Eligēda.] Ar. cōtra. ſup. d. 79. ſi quis Papa. & ext. de pac. accepimus. & extra de cōceſ. prēb. & ec.

Digitized by Google

non va. nulla. ſed omnia illa continent ius cõmune. Vel dic ꝙ ille fuit electus ſub tali conditione, niſi ſuperſtes conualuerit. & tunc eo conualeſcente irritatur electio: eo mortuo deinde confirmatur. ar. J. e. paſtoralis. 61. d. ſtudij. ext. de elect. cum terra. 85. d. Florẽtinum. & eſt ſi. C de cu. fu. cũ alijs. Quidam dicunt, ꝙ modo tanquã adminiſtrator eligit, ſed eo mortuo in epm.

ſed perfici per eum qui incœpit, vel per alium, ſcilicet epiſcopum, vel ſacerdotem, ſi caſus inopinatus contingat: quæ congruo ordine perfici debent. Nihil enim intereſt an per eum, an per alium compleantur. Nã cum omnes vnum corpus ſimus in fide Chriſti, nihil contrarium

cogitare, inquietos ſub diſciplinæ vinculo reſtringere; eccleſiaſticarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem ſe in omnib. exhibere: qui etiam ſi epiſcopo, qui nunc ægrotat, ſuperſtes extiterit, loco eius debeat conſecrari.

2 *Ne autem huiuſcemodi paſſionibus ſacerdotib. ſubito occupatis cœptum officium inexpletum remaneat; inſtitutum eſt, vt ſacerdos ſiue pſallens, ſiue ſacrificans alios ſecum habeat, qui ſi huiuſmodi caſus interueniat, inchoata miniſteria perficere valeant.*

Vnde in concilio Toletano 11. c. 14.

¶Quiſque ſacrificans ſacerdotem ſibi vicinum habeat, qui cœpta ſacramenta expleat, ſi ei aliqua neceſſitas ingruerit. C. XV.

ILlud a diuini oraculi monentis ſinguli præcauentes, quo ſcribitur: [Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem;] ſummopere verendum nobis eſt, & cauendum, ne horis illis, atque temporibus, quib. Domino pſallitur, vel ſacrificatur, vnicuique diuinis ſingulariter officijs inſiſtenti pernicioſa paſſio, vel corporis quælibet inualetudo occurrat, quæ aut corpus ſubito ſubrui faciat; aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiuſmodi ergo caſibus præcauentes, neceſſarium duximus inſtituere, vbi temporis, vel loci, ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſquis † illic canens Deo, atque ſacrificans poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem [a]. vt ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedit †, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus [b]; a tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. *Sed ſi hoc* β *ſacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimodo ab oblatione prohibeatur.*

De conſ. d. 1. vt illud. Burc. l. 3. c. 73. Iuo p. 2. c. 126. *Eccl. 4.*

† *al. ille.*

† *al. accedet.*

α ¶Illud.] *In concilijs impreſſis legitur,* Et illud. *In codice vero Lucenſi regio,* Væ illud. *In duobus autem Vaticanis,* vt illud. *& ſic eſt infra de conſec. d. 1. c.* vt illud, *& apud Burch. & Iuonẽ.*
β ¶Sed ſi hoc.] *Hæc ſunt impreſſa alijs charakteribus, quia non ſunt in concilio Toletano, neque in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus. In codice perantiquo ſunt gloſſa ad verbum,* vicẽ, *& poſt verbum* prohibeantur, *additur,* vt inf. ea. q. 2. in literis tuis. *Apud Burchardum vero, & Iuonem, qui citant decreta Soteris Papæ, & infra de conſec. loco citato, horum verborum loco leguntur hæc,* & officium inceptum adimpleat.

Item ex concilio Toletano ſeptimo, c. 2.

¶Si ſacerdos neceſsitate præoccupatus fuerit, cœpta ſacramenta per alium expleantur. C. XVI.

NIhil contra ordinis ſtatutũ temeritatis auſu præſumatur; neq; illa, quę ſumma veneratione cẽſentur,

Burc. l. 3. c. 70. Iuo p. 2. c. 124.

NE AVTEM. Hæc eſt 2. pars q. in qua dr̃, ꝙ vbi fuerit copia ſacerdotũ, ſemper debẽt eſſe duo: ita ſi vnus ceciderit, & alius ieiunus incipiat vbi alter dimiſit, & finiat. Ioa. de Fant.

CASVS. Sup. in cap. quamuis. facta eſt mẽtio de mẽtis alienatione: Sed quia hęc alienatio in officio ſæpe contingit, ideo cõſtitutum eſt, vt vnuſquiſq; preſbyter alios ſecũ habeat, qui miniſteria inchoata perficere valeant.

ILlud diuini. CASVS. Conſtitutum fuit in cõcilio Toletano, vt vbi loci, vel tpis, vel cleri copia ſuffragatur, quilibet ſacerdos habeat coadiutorẽ ſecũ: qa ſi dũ offm̃ celebratur, caſus inopinatus euenerit, qui corpus ob ſui faciat, mẽtẽ alienet, vel terrore confundat, ei' vices exequatur. [Copia tẽporis.] i. opportunitas. Nam ſi guerra eſſet, non poſſet, vel non auderet aliũ ſecum hr̃e [Loci,] Vt ſi loc' ſit diues. [Cleri.] Quia forte eſt ibi copia clericorum.

a ¶Auditorẽ] J. 2. 11. q. 2. ſicut cõtra. Sed dicas talem coadiutorẽ, vel ſocium, nõ prælatum, vel loquitur de eccleſijs conuentualibus, vel qñ ſufficiũt facultates. ſic 93. d. diaconi 2. & de conſec. d. 1. ca. hoc quoque. & c. epiſcopus Deo.

b ¶Eliſus.] Per hoc dicũt quidã loq de infirmo, qđ falſum eſt qa infirmus niſi conualuerit, non celebrabit. inf. ea. q. 2. in literis.

NIhil contra] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ ſolennia Miſſarum ex quo ſunt incœpta, inexpleta remanere non debent, rium format, id eſt, inducit diuerſitas perſonarum. In ſecunda parte dicitur, ꝙ nullus cantet Miſſam niſi ieiunus, ꝙ nullus niſi propter impedimentum dimittat officium imperfectum: & qui contra præſumpſerit excõicetur

Digitized by Google

cetur. Secunda pars ibi, [Nullus poſt cibum.
a ¶ Soluantur.] idest, ne inexpleta remaneant.
b ¶ Vel presbytero.] Presbyter ergo pōt ſupplere Miſſam ab epiſcopo inchoatam. arg. hic, & 25. diſt. cap. 1. vbi dr̄, ꝙ archipresbyter ſupplet defectū abſentis epiſcopi in

Miſſa per unū inchoata an poſſit per alterum terminari.

Sed nunquid pranſus poteſt ſupplere id quod alter inchoauit, non. Item uſque ad Nonam tātum fit hæc ſuppletio. Sed Matutinis & Veſperis non expletis uſque ad qđ tp̄s poſſit fieri ſuppletio, dubitatur. Sed dic ꝙ quandocunq; expleri poſſunt ab alio. De ſacerdote quid dices, qui dum uenit ad conſecrationem, memor eſt mortalis peccati? Dico ꝙ perficere debet, licet peccet cōficiendo. extra de celebra. Miſſa. de homine. Item eſt hic arg. ꝙ duo imperfecta faciūt unum perfectū, ſic 4. q. 3. Item in criminali. §. ſæpè. de pœn. d. 1. tres ſunt C. de dona. ſancimus in fi. 16. q. 3. §. poteſt. Arch. contra 23. diſt. quorūdam. & C. qui nu tute l. 1.

Imperfecta duo faciunt unum perfectum.

vel minimo præſumptionis actu α ſoluantur[a]; cū ad hoc tantum β fieri iuſſa ſunt; ne interrupta noſcantur, uel languoris prouentu robore ſalutis priuetur natura. Non ergo fragilitati ſolum conſulitur humanæ; ſed etiam ſacro γ honori myſteriorum Dei prouida cauetur ſolicitudine. Cenſuimus ergo conuenire, vt cum à ſacerdotibus Miſſarum tempore ſancta myſteria conſecrantur, ſi ægritudinis acciderit quilibet euentus, quo cœptum nequeat cōſecrationis expleri myſterium, ſit liberum epiſcopo, vel presbytero[b] alteri conſecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad ſupplementum initiatis myſteriis cōpetit; quàm aut incipientis, aut ſubſequētis completa benedictio δ ſacerdotis: quia nec pfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine compleantur[c] †. Cum enim ſimus omnes vnum in Chriſto, nihil cōtrarium perſonarum diuerſitas format: ubi efficaciam proſperitatis vnitas fidei repreſentat. Quòd etiam conſultum cuncti ordinis clerici indiuiduum ε, ſibi eſſe non ambigant: ſed, vt præmiſſum eſt, præcedentibus libenter alij pro complemēto ſuccedant. Ne tamen, quod naturæ languoris cauſa conſulitur, in præſumptionis perniciem cōuertatur; nullus poſt cibum, potumq; quamlibet minimum[d] ſumptum Miſſas facere, nullus abſque prouentu patentis moleſtiæ miniſter, vel ſacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præſumat omnino relinquere. Si quis hæc temerare præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit.

†Text. eſt ꝙ hoc in l. cū Syllanianū C. ad Syl. & in l. 1. ff. de in ius uocā.

c ¶ Cōpleantur.] Ar. nihil credas actū, & c. fin. 38. d quæ ipſis. 23. diſt quorundam. Item ex eo ꝙ dicit, ordine, eſt arg. ꝙ ordo turbatus irritat factum, vt 61 d. miramur & 68. diſt. ſicut quod verum eſt de ordine, q eſt de ſubſtantia rei.
ADDITIO. Vt extr. reſcript cum dilecta. & de teſtit ipo. Pilanis

d ¶ Minimum.] Pranſo non licet celebrare 2. Miſſam, vt hic, & de conſ. d. 2 liquido. nec baptizare, nec ſignare. de conſ. diſt. 5 ut ieiuni, &c. ſeq. ſed eſt fortè abrogatum id quod eſt inf. de conſe diſtin c. ſacramenta ubi dicitur, ꝙ in cœna Domini pranſus poteſt celebrare. & intellige ſi eodem die pranſus eſt, ut dies à media nocte incipiat: & etiam ſi ante mediū noctis comederet, & adhuc ſentiret eructationes: quia nondum eſt cibus digeſtus: quādiu ſētiet cibū, abſtinebit inf. de conſe diſt. 2. tribus. medicinam fortè poteſt ſumere: quia illa non connumeratur inter alimenta, ut ff de penu. lega l. non omne, quod non credo. ſed nec aquam calidam poteſt ſumere, ut extra de cele. Miſſa. ex parte

Celebrare pranſo non licet.

2 Quod no. 75. diſt. ꝙ à patribus in gl. quod ſi.

Celebrare nullus debet ante digeſtionem.

α ¶ Actu.] *Sic eſt emendatum ex codice regio; nam in impreſſis conciliorum codicibus, et apud Burchardum, & Iuonē eſt*, tactu.
β ¶ Cum adhoc tantum.] *Magna eſt hoc loco uarietas. In codice regio legitur*, cum ad hoc tantum quaqua fieri iuſſa ſunt, interrupta noſcentur, ne languoris, &c. *Apud Burchardum*, cum adhuc tantum fieri iuſſa ſunt, nec interrupta noſcuntur, ne languoris, &c. *Apud Iuonem*, cum ad hoc, & nec languoris. *cætera eodem modo.*
γ ¶ Sed etiam ſacro.] *Hic quoque magna uarietas. In codice regio plenior eſt oratio*, ſed etiam honori myſteriorum Dei prouidetur abunde, dum ab offenſionis caſu procuratur etiam caueri ſolicitè.
δ ¶ Completa benedictio] *Sic reſtitutum eſt ex codice regio, cum quo aliquot editiones conueniunt: multaq; etiam alia in hoc capite emendata.*
ε ¶ Indiuiduum.] *In codice regio eſt*, indultum.

3 *Ecce, ꝙ epiſcopo petente, precibus etiam populi, infir-*

1 Nō obſtat: qa ibi loquitur cum expleta fuit Miſſa ab epiſcopo: nec imminet neceſſitas. Arc.

in cantando Sed contra inf. de conſec. diſt 2 c. vlt. 1. Sed dic ꝙ nouam Miſſam non poteſt incipere: ſed priorem poſſet conſumare. Incipiat ergo unus, vbi alius deſtitit, niſi ſit oratio Dominica cœpta: tunc eam alter re incipiat. Similiter ubi deficit in ſecreta: alter id in principio incipiat. Idem dic in baptiſmo, ut alter de nouo id reincipiat: quia hæc ſunt ſacramenta unitatis. De ordinatione idem credo. 24 diſtin. quorundam. Similiter iudex incipiet, ub. alter terminauit. ff de iud. edictum.

ECCE Hæc eſt 2. pars huius q. in qua dicitur ꝙ propter ſenectutem, vel ſimplicitatem datur coadiutor,: ꝙ probatur per duo cap. Io. de Fan.
CASVS. ſup in c. ſcripſit. &c. quamuis. dictum eſt, ꝙ infirmitate grauato, niſi voluerit, alius ſubrogari non debet: ſed ei coadiutor dabitur. ſimiliter ſenectute grauato

Digitized by Google

ro dabitur coadiutor, & hoc probatur perſequens capitulum.

Petijſti vt cum.] CASVS. H. caſum iſtum ſic ponit.

ord. quoniam in pleriſque.

Quia frater.] CASVS. Io. epiſcopus Narnien. eccleſiæ adeo ſimplex erat, ꝙ res eccleſiæ miniſtrare neſcie-

mitate grauato alius poſſit ſubrogari, patenter monſtratur. Senectute autem grauato, non ſucceſſor, ſed coadiutor dari debet, qui ei decedenti in locum regiminis ſuccedat. Sic Auguſtinus dicitur acceſſiſſe, non ſucceſſiſſe Hipponenſi epiſcopo. ſu. ea. c. non autem.

Hinc etiam Zacharias Papa ſcribit Bonifacio Moguntino archiepiſcopo.

¶Senectute grauato coadiutor eſt dandus, qui morienti ſuccedat. C. XVII.

PEtiiſti, vt cum noſtro conſulto pro ſuperueniente tibi ſenectute, atq; corporis imbecillitate, ſi poteris inuenire alium in eadem ſede, in qua præes, pro tui perſona debeas collocare. Nos uero, adiutore Deo, conſilium præbemus tuæ ſanctitati, ut pro ſalute animarum rationabilium, fautore Chriſto ſedem, quam obtines, Moguntinæ eccleſiæ nequaquam relinquas. Sin vero Dominus dederit iuxta petitionem tuam hominem perfectum, qui poſſit ſolicitudinē habere, & curam pro ſalute animarū; pro tui perſona illum ordinabis epiſcopum; eritq; in Euangelio tibi credito, & miniſterio Chriſti portando in omni loco requirens, & confortans eccleſiā Dei. *Item ad eundem epiſtola ultima.* ¶Si eundem diuina uoluerit clementia poſt tui diem tranſitusupereſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua uoluntate fuerit diffinitum; ea hora qua te de præſenti ſæculo migraturū cognoueris, præſentibus[a] cunctis, tibi ſucceſſorem deſigna, vt huc veniat ordinandus. Hoc nulli concedi alijs patimur; quod tibi charitate cogente largiri cenſuimus. *Item ibidem paulo ſuperius.* ¶De eo autem, ꝙ tibi ſucceſſorem conſtituere dixiſti, vt te viuente in tuo loco eligatur epiſcopus; hoc nulla ratione concedi patimur; quia contra omnem eccleſiaſticā regulam, uel inſtituta patrum eſſe monſtratur: ſed volumus, vt tibi miniſtret[b], & ſit in Euangelium Chriſti adiutor. ¶*& infra.* ¶Nimis enim reprehēſibile eſſe manifeſtū eſt, vt te viuente tibi alium ſubſtituamus, ſed hoc commonemus, vt quamdiu te diuina iuſſerit clementia ſupereſſe; ſine intermiſſione orare non ceſſes, vt tibi Deus illum ſucceſſorem concedat, qui ei poſſit eſſe placabilis, & populum irreprehenſibiliter regere valeat.

¶*Prior pars huius capituli uſque ad verſ.* Item ſi eundem *ſumpta eſt ex epiſtola Zacharia Papa, cuius initium eſt,* Sacris liminibus: *quæ extat Romæ manuſcripta in bibliotheca Dominicana; quam etiam edidit frater Laurentius Surius in vita B. Bonifacij, ſed ex codice parum emendato. Reliqua habentur in epiſtola vltima ex tomis conciliorum.*

Item Pelagius Papa Clero Narnienſi.† †al. Nannarienſi. †al. Narinenſi.

¶Non ſucceſſor, ſed coadiutor uiuenti epiſcopo datur. C. XVIII.

QVia frater, & epiſcopus noſter Ioannes eccleſiaſticæ vtilitatis ſtudio ſuadēte, & naturæ ſuæ ſimplicita

Petijſti vt cum.] Iſte archieps tria petijt à Papa, ſcilicet quod ſibi coadiutorem adiungeret, & ꝙ eligeret ſibi ſucceſſorem, & ꝙ ordinaret eum epiſcopū in eadē eccleſia, vt ſic eſſet ſibi coeps in eadē eccleſia. Primū ſibi concedit: quia de iure nō potuit denegare, cum eſſet ſenectute grauatus. Secundum licet eſſet contrarium eccleſiæ, cōcedit tamē ei ſpeciali priuilegio: ſicut in articulo mortis eligat eum ſibi ſucceſſorem. Tertium autem ꝙ ſimiliter erat contra ius commune, ei ex toto denegat, ſcilicet ut ipſo uiuente in eccleſia debeat ipſum ordinare epiſcopum. Beneuen. vero ſic ponit caſū. Bonifacius archiepiſcopus Moguntinus tria poſtulauit à Zacharia Papa, ſ. ut coadiutorē ſibi habere liceret, cum eſſet ſenectute grauatus. Secūdum, ut liceret ſibi ſucceſſorem eligere. Tertium, ut in uita ſua liceret ſibi illum cōſecrare in epiſcopū. Sed Zecharias primum, & ſecundū ſibi conceſſit: tertium vero concedere noluit. Sed quia litera videtur aliquantulum diſcordare, tu aptabis eam ad caſum ſecundum, qđ melius eſt. [Ordinabis,] ideſt, facies, & conſtitues illum epiſcopum, id eſt, ſuperintendentē ijs quibus coadiutor debet inte[...]

a ¶ [Præſent...] 8. q. 1. c. 2. cont. 1 ſed iſtud eſt diſpenſatio. Et habes 1 hic, ꝙ licet Papa det aliquibus poteſtatē eligēdi ei prælatum, tamen aliorum cōſenſus eſt requirendus. ſic 21. diſt. in nouo. 8 q. 1. licet & ff. de ritu nup. generali.

b ¶ Miniſtret.] Et ita iſte eps erit vicarius huius archiepiſcopi, vt extra de offi. iud.

1 Certe id quod ſequitur, ex textu non habetur cum dicit tantum præſentibus cunctis, &c. & nihil dici. de conſenſu, uel ſic cōtinebatur in forma gratiæ. Arch.

Digitized by Google

neſciebat. vnde petit a Pelagio quendam presbyterum nomine Cõſtitutum in adiutorem. præcepit ergo Pelagius clero illius eccleſiæ, quatenus principaliter Ioanni epiſcopo, ſecundario uero illi Conſtituto obedientiã præbeant competentem: ita vt in nullo eius diſpoſitionibus

te [a] laudabili conſideratione tractata, ob hoc, quod ſe ingerenda patrimonij gubernandi cura, vel in diſciplina eccleſiaſtica conſeruanda minimè fatetur idoneum: Conſtituti [b] presbyteri ad hæc explenda ſibi expoſcit adhiberi perſonam: vt ea, quæ ſunt neceſſaria, competenti diſponente ſolicitudine fiant, nihil indecens fieri, vel inutile permittatur. Ideoque præſenti vobis iuſſione præcipimus, vt ſeruata primo [c] in loco epiſcopo memorato reuerentia, quam vos conuenit inculpabiliter exhibere, in omnibus, quæ ad diuini cultus obſequium pertinent, vel quæ eccleſiaſticæ vtilitatis peragere cura ſuaſerit, præbeatis obedientiam [d] Conſtituto competentem, in nullo diſpoſitionibus eius ſpiritu contumaci reſultantes: imò competenti vigilantię veſtræ ſtudio, quæ pro eccleſiaſtica vtilitate gerenda Conſtitutus monuerit, adimplẽtes: vt his ita diſpoſitis, & cõſueta vobis ſtipendia miniſtrentur, & quæcumque in præfatæ eccleſiæ patrimonio, vel de rebus ad eam pertinentibus repetendis [e] ſunt neceſſaria compleantur.

ſup. c. factus. & cap. Nouatianus. ſup. ea. ſicut vir.

Illud vero Cypriani [f], de hæreticis intelligendum eſt, qui catholicorum eccleſias ſibi vſurpare contendunt.

¶Illud vero Euariſti [g] Papæ tunc intelligendũ eſt, quando nec ineuitabilis neceſſitas, (perſecutorum videlicet) nec Apoſtolica, aut regularis mutatio, ſed ambitio ſola epiſcopum de eccleſia ad eccleſiam tranſire cogit. ¶Vnde cum in principio ſui capituli diceret: [Epiſcopus non debet dimittere eccleſiam ſuam.] ſubſequenter adiunxit: [Abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, & alteri ſe ambitus cauſa coniungere.

4 *Ambitionis [h] enim cauſa quicunq; eccleſiæ ſuæ mediocritate deſpecta ad maiorem eccleſiam tranſire voluerit, debet reuocari ad propriam †. Quod ſi redire contempſerit, careat aliena, & propria.*

† Adde pro hoc text. in l. itẽ eorum. §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſq. vni.

nibus contradicant; & eis conſueta ſtipendia miniſtrentur. Et ſuſpenditur conſtructio vſque ibi, Conſtituti presbyteri.

a ¶Simplicitate.] ſup. diſt. 39. Petrus. contra ſed illud de ordinando. tamen iſte affectare non debuit in quo ſciuit, aut ſcire potuit infirmitatem ſuam alij damnoſam. ff. ad legem Aquiliam. idem iuris. in fine.

b ¶Conſtituti.] Proprium nomen.

c ¶Primo.] ſup. diſt. 8 quæ contra. Vel aliter, huic obediunt in ſpiritualibus: coadiutori in temporalibus. 8. q. 1. ſi Petrus.

d ¶Obedientiam] Arg. ꝙ ſi epiſcopus præcipit alicui pro utilitate eccleſiæ ire Romam, ꝙ illud tenetur facere. 16 q. 1 vos autem 1.

1 Arg 24. q. 1. cap. ult. in princ. ubi de hoc.

e ¶Repetendus] Ergo qui adminiſtrat res eccleſiæ poteſt agere, & conueniri, ut extra de reſcript. edoceri.

ILLVD. CASVS Supra in c. quamuis. & c. qualiter. dictum eſt, ꝙ epiſcopo uiuente alter poteſt ſubſtitui. Sed quia duo c. ſuperius poſita videbantur contraria, ſcilicet c. factus eſt. &c. ſicut vir. in quibus videbatur dicere, ꝙ non poſſet fieri ſubſtitutio; ideo Grat. ea exponit, & dicit, ꝙ illud c. factus intelligitur de hæreticis, ideſt, ſchiſmaticis, q eccleſias vſurpant, ſed illud c. ſicut vir. intelligitur de illo qui cauſa ambitionis ſuã, vult eccleſiã deſerere, & non cã religionis, vel regularis mutationis, quod probat per literam eiuſdẽ. quã Gratianus de illo c. ſubtraxit.

f ¶Illud vero Cypriani.] ſ. ea. factus. & c. Nouatianus.

g ¶Euariſti] ſup. ea. ſicut vir.

AMBITIONIS. Hæc eſt 4 pars huius q in qua probat p 15. aucto ꝙ nullus ſine licentia poſſit dimittere eccleſiã ſuã, & tranſire ad aliam: & ſi fecerit, reuocabit. Hoc intelligo in epiſcopo, & ſ in alijs autẽ credo, ꝙ poſſint renunciare ſi uolunt. ſup. ead. quàm periculoſum, ext. de ſer. non ord eo libentius. aliàs videntur ſerui. quod falſum eſt. Ioan de Fant.

CASVS. Dicit Grat, ꝙ ſi quis tranſit cauſa ambitionis ad aliã eccleſiam, debet reuocari ad ſuã eccleſiam, & ſi redire cõtemnit, aliena carebit & propria. Et ad hoc inducit ſequentia capit.

h ¶Ambitionis.] Adhuc enumerat Gratianus cauſas propter quas fiunt mutationes: & quare clericus amittit eccleſiam ſuam. Sunt autẽ quinque cauſæ mutationũ, ſcilicet cauſa leuitatis, cupiditatis, neceſſitatis 2. vtilitatis, humilitatis. Cũ cauſa neceſſitatis tranſit, neceſſitate ceſſante recuperat eccleſiam, vt inf. ead paſtoralis. Cum cauſa cupiditatis tranſit, tũc vtraq; caret, ut inf. ea. c. eos & ſi quis epiſcopus. ſed tñ eccleſia poteſt eum repetere, vt inf. ea. cap. 1. & cogitur tunc redire, ut inf e. ſi qui uero. In cauſa leuitatis eſt vis aliquanta. H. dicit ꝙ idem ſit in cauſa leuitatis, quod in cauſa ambitionis, quod. ſ. ſine admonitione poteſt priuari ſi ex cauſa leuitatis adhæſerit alij, niſi prior eccleſia uelit eum repetere. ſi autem non adhæſerit alij, aut eccleſia habet eum pro derelicto, aut non. ſi habet puta ſi contrahat matrimonium, vel ſit miles: tunc poteſt priuari. Item ſm H. ſi defuerit per tres ſeptimanas, vel duos menſes, & ſine iuſta cauſa, & abſq; licentia p̃lati eſt in ſtudio, vel in peregrinatione in his omnibus ſine admonitione poteſt priuari, vt dicit: honeſtum tamen eſt, vt admoneatur, ut infra ea. ſi quis presbyter & c. ſi quis in clero. & extra de coha. cler. & mul. c. ſi quiſquam. verius credo ꝙ ſemper primo admonendus eſt, vt ext. de appell. peruenit 2 & ter admonendus eſt, vt ext. de ſent, excom. in audientia, Itẽ arg ad hoc ſ. e. peruenit

Clericus eccleſiam mutet quinque cauſis.

2 Qđ eſt cũ pp perſecutionem recedit. L.

Digitized by Google

uenit.extra de elect.non reſi.ex parte.& ext.eo.ex tuæ. Nec enim de facili credendũ eſt aliquem hĩe eccleſiam ſuam pro derelicto.extra de renun.ſuper hoc. necenim ex ſola abſentia præſumitur habere eccleſiã pro derelicto,cũ põt quis ex iuſta cauſa abeſſe,ut extra ut lit.non cõt.qm frequẽter.ſi autẽ non inuenitur fiat prout dicitur in illa decreta. ex tuæ. De vtilitate patet: quia cã utilitatis trã ſire põt ad aliam eccleſiam auctoritate maioris,vt ĩ. ea.mutationes. Item ſi cã humilitatis trãſit ad monaſteriũ, nõ poteſt eam repetere,ut ĩ.ea.hoc nequaquã, Alio modo ẽt conſueuerunt quidam diſtinguere,ut inuenies in illa gloſſa, cum quis.

¶Ambitionis.] Cũ qu s ſine licẽtia prę lati recedit,de eccleſia, ſiquidẽ ex cauſa neceſſitatis, adhuc eam retinet, vt ĩ c. præſentium.ſi ex cã voluntaria, perdit eã. 21 q.2.ſi quis iã trãſlatus.ſi autẽ ex vtili cã recedit,non perdit eam,ſed punitur alio mõ a iudice. de conſ d 5. non oportet 2.& 91 diſt cleric°. Sed ſi accedit ad aliam eccleſiam,videtur renũciare primæ 1.ut ext de pſi. de multa.& de conceſſ.preb.literas. in ſi. populus tñ eũ ſi vult repetere poteſt. inf ea. non oportet. Si aũt prælatus per tres ſeptimanas abeſt, per trienniũ ſuſpendit ĩ.c. ſi qs in clero.Si p duos menſes. priuat eccleſia. ĩ.eo. pſentiũ. Si per quinq. annos,depo nit.extr. de cler.nõ reſi. c.2. platus vero ſi diebus ſolẽnibus defuerit ab eccleſia: punitur. inf.ea. ſi quis in clero immo & clericus ſi una hora defuerit 92 diſt c.vlt.ubi deponitur.

1 Dic vt no. ext. de cler. non reſi. ex reſi. ex tuæ. & 21 q 1.cle rici. & c relatio.& ext. de of. vicar, c.1. Arch.

ſubdiacono, vt illum admoneat ad eccleſiam ſuam redire:& ſi contemnat,detrudat eũ in monaſteriũ: & hoc Papæ ſignificet, vt quid ſit poſtea facturus agnoſcat.

c ¶Epiſcopum.] Epiſcopus ad plus ſecundũ iura canonica per ſex menſes aberit,ut extra de cler non reſiden. ex

Vnde in Nicano concilio c.15.legitur.

Et in Aquiſgr.c.41.

¶Epiſcopus,vel quilibet clericus relicta ſua eccleſia non debet ad aliam tranſire. C. XIX.

Anſ.l.6.c.172. Burc.l 2.c.97. Iuo p.6.c.174.

NOn oportet [a] epiſcopum, vel reliquos ordines de ciuitate ad ciuitatem migrare non epũs, non preſbyter,non diaconus tranſeat. Si quis autem poſt definitionẽ ſancti, & magni cõcilij tale quid agere tentauerit, & ſe huiuſmodi negocio mãcipauerit; hoc factum prorſus in irritum ducatur, & eccleſiæ reſtituatur [b], cuius fuit epiſcopus,aut presbyter, aut diaconus ordinatus.

¶*Ex duobus codicibus collectionis Anſelmi in vno emendatiore caput hoc ita habet,ut uerba hac.* Quod non oporteat epiſcopum,uel reliquos ordines demigrare.*ſit rubrica & capitulum hoc modo incipiat.* Vt de ciuitate ad ciuitatem,non epiſcopus,non presbyter,non diaconus tranſeat. *In altero vero eadem rubrica eſt nigris literis ſcripta, & eſt initium capituli,unde videtur caput hoc eſſe concinnatum, quemadmodum eſt apud Gratianum,ſalua ſententia ipſius canonis.*

Item Gregorius Anthemio ſubdiacono,lib.5.epiſt.23. ſiue c.123.

¶In monaſterio deputetur epiſcopus, qui in eccleſia ſua reſidere contemnit. C. X X.

Anſ.li.6.c.178.

PEruenit ad nos Pimeniũ Amalphitanæ ciuitatis epiſcopum [c] in eccleſia ſua reſidere non eſſe cõtentum; ſed foris per diuerſa loca vagari. *& infra*. ¶Idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, vt ſupradicto epiſcopo interminari non deſinas,quatenus hoc de cętero facere nõ præſumat, ſed in eccleſia ſua ſacerdotali more reſideat. Quem ſi fortè non emendari poſt tuã interminationẽ [d] cognoueris;in monaſterio eum deputare [e], & nobis curabis modis omnibus indicare:vt quid facere [f] debeas, noſtra iterum præceptione cognoſcas.

Jtem ex concilio Carthaginienſi 5.c.5.

Et in Africano c 83

¶Epiſcopo nulli conceditur principalem cathedram relinquere, & ad aliam eccleſiam ſe transferre. C. XXI.

PLacuit,vt nemini ſit facultas, re-

Anſ.l.6.c.176.

NOn oportet.]CASVS. Omnia ſequentia c. loquuntur de tranſeuntibus ambitioſe: quod ab initio ſemper præſumitur, cum ſua auctoritate hoc faciunt. Dĩ ergo hic,ꝙ nec epiſcopus nec presbyter, nec diaconus debet de ciuitate ad ciuitatem tranſire: & ſi quis præſumpſerit,eccleſiæ ſuæ reſtituatur.

a ¶Non oportet.] Hoc reſpicit primam partem.

b ¶Reſtituatur] Eccleſiæ,ſi eccleſia eum repetit 2.inf. ea ſi quis epiſcopus.& tunc cogitur redire, ut inf. ea ſi quis uero.

2 Et ita hoc ſtatutũ eſt in fauorem eccleſię.l ꝙ põt eum repetere, ſed no cogit eu recipere. Ar. 32.q.1. de benedicto. Arch.

PEruenit.]CASVS. Pimenius Amalphitanæ ciuitatis epiſcopus non reſidebat in eccleſia ſua.ſed foris per diuerſa loca vagabatur. Præcipit ergo Greg.Anthemio

ex tuæ.tamen dat annum, ut in auth. quomodo opor. epiſcopos.§.illud.colla.1.

d ¶Interminationem.] Ergo admonendus eſt

e ¶Deputare.]Hic ſubditus ſuſpendit ſuum prælatum. ſic 74.diſt. honoratus hoc etiam laicus poſſet. 32 diſt. §.verum & fœmina,vt 2.q.5.Mennã Sed certe in hoc non erat ſubditus:quia faciebat hoc ex delegatione domini Papæ, Idem eſt de alijs.

Prælatus quãque ſuſpenditur a ſubdito ſuo.

f ¶Facere]Arg ꝙ ſi Papa mandat alicui vt excommunicet aliquem,idem non poteſt eum abſoluere, vt arg. 27.q.1.ſi homo Sed hoc verum eſt,cum hoc alicui ſpecialiter demandatur. ſi autem mandatur decıſio cauſæ alicuius iudici, & alteram partem excommunicet,poteſt illam abſoluere.

PLacuit.]CASVS. Statuitur in hoc cap. vt nullus præ

prælatus relicta cathedra principali ad aliam diœceſim ſe præſumat cõferre propter propriam vtilitatem ſuam, curam eccleſiæ poſſet negligere.

a ¶Relicta.] Clericus inconſulto epiſcopo non poteſt dimittere eccleſiam ſuam. extra de renun. admonet. & ſi tran-

ueatur, & alius interceſſor detur.

d ¶Conſtitutum.] Curam debet habere viſitator in electione [2] & ideo prohibetur eligi, ne poſſit malignari: ſicut tutor prohibetur ducere pupillam ante reddita ratiocinia, ne poſſit malignari, C. de interdict. ma. ſi tutor. ſic nec creditori licet ſi pignus ad dicere. C. qui bo. ced. poſ. l. 4. Itẽ viſitator non debet ſibi honorem aſſumere 8. q. 1. in ſcripturis, & ſic ratione officij aliquid prohibetur, vt 10. q. 2. hoc ius porrectum in fi. & ff. de contrahen. emptio. ſi in emptione, §. tutor. & eſt contra regulam illã, ꝙ nulli debet ſuũ officium eſſe damnoſum. extra de fideiuſſorib. peruenit, ff. de fur. ſi ſeruus communis. Iſte viſitator mortuo epiſcopo cõſtituiť, & iſte debet admonere clericos vt eligant futurum epiſcopum, vt 61. d. obitum &c. Catinenſis, & ſi plures eligãtur, poteſt examinare, quis ſit melior, vt 85. d. Florentinum. Itẽ cuſtodit reditus eccleſiæ, vt 61. diſti. quoniam. Quandoque tamen reditus eccleſiæ cuſtodiuntur ab œconomis, ſi eos habeat eccleſia, vt 75. diſt. quoniam, quidam.

e ¶Vt intra annũ.] ſup. 63. diſt. obeuntibus.

S I quis vero.] CASVS. Dicitur hic ꝙ nullus clericus relicta ſua eccleſia debet recipi in aliena eccleſia, ſed cogi debet redire, quod ſi non fecerit, excommunicetur.

[2] Et ẽt eliget ſm Hug. Alii contra de hoc no. 61 d. obitũ. Ar.

Offm̃ qñque eſt dãnoſum

licta [a] principali cathedra, ad aliquam eccleſiam in diœceſi [b] conſtitutam ſe conferre, vel in re propria diutius quàm oporteat, conſtitutum, curam, vel frequentationẽ propriæ [c] cathedræ negligere.

Et in Africano c. 41

Item ex concilio Carthaginienſi 5. c. 8.

¶Interceſſori, cathedram, cui datus eſt, tenere non licet. C. XXII.

C Onſtitutum [d] eſt, vt nulli interceſſori licitum ſit cathedram, cui interceſſor datus eſt, quibuslibet populorum ſtudijs, vel ſeditionibus retinere: ſed dare operam, vt intra annum [e] eiſdem epiſcopum prouideat. Quod ſi neglexerit, anno expleto † interuentor alius tribuatur.

† *al. exempto.*

Item ex concilio Nicæno, c. 16.

Anſ. l. 7. c. 107.
Burc. l. 2. c. 98.
Iuo p. 6. c. 175.

¶Excommunicentur clerici, qui relicta ſua eccleſia ad eam redire noluerint. C. XXIII.

S I quis vero ſine reſpectu agentes, & timorem Dei ante oculos non habentes, neq; eccleſiaſtica ſtatuta cuſtodientes receſſerint ab eccleſia ſua, ſiue presbyter, ſiue diaconus, vel in quocunq; eccleſiaſtico ordine poſiti fuerint; hi non debent ſuſcipi in alia eccleſia: ſed cum omni neceſſitate cogantur [f], vt redeant [g] ad eccleſiam ſuam. Quòd ſi permanſerint, excommunicari eos oportet.

Item ex concilio Antiocheno, c. 3.

¶De eodem. C. XXIIII.

& in Chalced. c. 20
In Aquiſgran. c. 71.
Anſ. l. 7. c. 170.

j S I quis presbyter, vel diaconus, vel quilibet clericus, deſerta ſua eccleſia, ad aliam tranſeundum eſſe crediderit, & ibi paulatim tentet, quò migrauit, perpetuo manere, vlterius miniſtrare non debet, præſertim, ſi ab epiſcopo ſuo ad reuertendum fuerit exhortatus. Quòd ſi poſt euocationem ſui epiſcopi, non obedierit, ſed inobediens perſeuerauerit, omnimodo ab officio ſuo deponi debere, nec aliquando ſpem [h] reſtitutionis habere: ſi vero propter hanc culpam depoſitum, alius epiſcopus [i] ſuſce-

ſi tranſit de vna eccleſia ad aliam de eodem epiſcopatu ibi ſuffi cit tacitus conſenſus epiſcopi, quia tacitus diſſenſus diſſoluit matrimonium carnale, vt 33. q. 5. qui vxorem. Sed ſi ſe transfert ad aliã diœceſim: tunc quaſi liberatur a patria poteſtate, quod non poteſt fieri niſi expreſſo [1] conſenſu epiſcopi, C de emanc. liber, l. 1. & expreſſe dicitur 71. d. c. 1 & 19. q. 2. c. 1. & 21. q. 2. c. 1.

b ¶In diœceſi.] Niſi cauſa viſitandi, vt 10. q. 1 placuit, ſeruato quod dicitur. inf. de conſe. d. 3. epiſcopus.

c ¶Propriæ.] Not. quod prælatus non debet præponere ſuam vtilitatem vtilitati eccleſiæ, & ſi in hoc paſſa ſit eccleſiam damnum, illud de proprio reſarciet. 12. q. 4. quicunque.

[1] De hoc no. 71. d. ca. 3. & 21. q. 2. c. 1 & hanc ſñiam ſequitur V. & Tan. in p̄dic. c. admonet.

C Onſtitutum eſt.] CASVS. Quidam interceſſores vel viſitatores tantum eccleſiarum nitebantur retinere illas eccleſias ſtudijs populorum, vel ſeditionibus. Facta eſt ergo conſtitutio, vt hoc de cætero nõ fiat, ſed det operam interceſſor, quatenus intra annum epiſcopus eligatur. Si vero neglexerit, anno elapſo rema-

f ¶Cogantur.] Si. ff. de decur. l. 1.

g ¶Vt redeant.] Si eccleſia vult eum repetere [3] ipſe tamen non poteſt. extra de renun. quod in dubijs. 32. q. 1. de benedicto. ſi c 33. q 5. mulier. Sed nõne hodie ipſo iure perdit priorem eccleſiam, vt ext. de præb. de multa? Reſpon perdit quantum ad ſe, ſed non quantum ad priorem prælatum.

[3] Non tñ cogitur inf. e. ſi quis presbyter. & c. ſi qs eps ſm Hu.

S I quis presbyter.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Antiocheno quam pœnam debet pati clericus ille qui ſua auctoritate ad alienam tranſit eccleſiam. Et reſpondet quod ſi monitus ab epiſcopo ſuo non redierit, debet ſuſpendi, & ſi poſtea contumax fuerit, debet deponi ſine ſpe reſtitutionis: epiſcopus autem, qui depoſitum receperit, a cœpiſcopis increpabitur.

h ¶Spem.] Ergo reſtitui non poteſt clericus depoſitus ab epiſcopo, & hoc verum: cum pro crimine deponitur. ſecus ſi pro contumacia. 50. d. contumaces.

i ¶Alius epiſcopus.] Si ab vno epiſcopo quis ſuſpenditur vbiq; habendus eſt ſuſpenſus, vt hic, & 4. q. 5. quiſque.

quia

Digitized by Google

quia quantum ad officium ſententia ius facit. Secus ſi eſt ſuſpenſus a beneficio. Sed in excommunicato idem eſt, quia cum ſit extra eccleſiam, nihil poteſt poſſidere nomine eccleſiæ. 23 q. 7. c. 2. & 3. & 8. diſt. quo iure, & ar gum. 11. q. 3. ſi quis a proprio. ſup. 70. diſt. ſanctorum. & extra de app paſtoralis. in fi. 1.

Excõicatus nihil põt poſſidere noĩe eccleſiæ.

1 Vbi d hoc in gl. quæ. n. ibi vide. & inf. 32. q 6 p̃ ceptũ. Arch.

e ¶In clero.] Maxime, quia laicis nõ licet. ſu. de conſec. d. 1. ſi quis, & d. 3. c. nulli.

f ¶Solemnibus.] Immo nullo tempore deerit, vt 91. d. Eleutherius, & c. clericus, & 93. diſt. cap. vlt. Sed quid ſi plures habet eccleſias vel præbendas? Tunc dicas eccleſiam

perit, & ipſe a communi ſynodo pœnam merebitur increpationis a, tanquam eccleſiaſtica iura diſſoluens.

a ¶Increpationis.] *Græce eſt*, *ἐπιτιμίας τογχάνειν*, *quod in alijs verſionibus eſt*, arguatur, *vel* coerceatur, *vel* puniatur.

Item ex eodem Antiocheno, c. 21.

¶Non licet epiſcopo eccleſiam ſuam relinquere, & ad aliam tranſire. C. XXV.

EPiſcopus de diœceſi ad diœceſim alteram nõ debere tranſire, neq; ſi ſeipſum ingeſſerit, neque ſi a populis fuerit violenter attractus, neque ſi etiam hoc ei ab epiſcopis ſuadeatur †: manere autem eum debere in eccleſia Dei, quam ab initio ſortitus eſt, & nõ ab ea alibi demigrare, ſecundum regulam ſuper hoc olim a patribus conſtitutam.

9. q. 2. nullum. Burc. l. 1. c. 72. Iuo p. 5. c. 179.

† ἀναγκαζόμενον.

Item ex Concilio Chalcedonenſi, c. 5.

¶De eodem. C. XXVI.

PRopter eos epiſcopos, ſiue clericos, qui de ciuitate ad ciuitatem tranſeunt, placuit definitiones datas a ſanctis patribus habere propriam firmitatem.

Item ex concilio Carthaginienſi. c. 20.

¶Alienæ plebes ab epiſcopo non vſurpentur. C. XXVII.

PLacuit a, vt a nullo epiſcopo vſurpentur plebes alienæ, nec aliquis epiſcoporum ſupergrediatur in diœceſi collegam ſuum.

ſu. ea. non oportet. ex Nicæna ſynodo. lib. ca. 6. c. 236. Burc. l. 1. c. 64. Iuo p. 5. c. 173.

Item Anacletus.

¶Alienos clericos ordinare, & altaria conſecrare epiſcopo non licet. C. XXVIII.

EPiſcopus in diœceſim alienam ad alienos clericos ordinandos, vel conſecranda altaria irruere non debet. Quod ſi fecerit, amotis b his, quos ordinauit, altaris c tamen conſecratione manente, tranſgreſſor canonum vno anno d a Miſſarum celebratione ceſſabit.

In Aurel. 3. c. 15.

Item ex concilio Agathenſi, c. 64.

¶Diebus ſolemnibus clericus eccleſiæ ſuæ deeſſe non debet. C. XXIX.

ij SI quis in clero e conſtitutus, ab eccleſia ſua diebus ſolemnibus f defuerit .i. Natiuitate Domini, Epiphania, Paſcha, vel Pentecoſte, dum potius ſæcularibus † lucris ſtudet, quàm ſeruitio Dei parere; conuenit, vt triennio a communione ſuſpendatur. ¶Similiter diaconus, vel presbyter, ſi per tres g hebdomadas ab eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſuccumbat.

† al. ſingulari lucro.

EPiſcopum.] CASVS. Dicitur, quod nullus epiſcopus ſua auctoritate ad alienam migret eccleſiam, etiam a populis fuerit violẽter attractus, vel ei ab epiſcopis ſuadetur, ſed in ſua permaneat. Sequentia duo c. plana ſunt.

a PLacuit.] 13. q. 1. c. 1.

EPiſcopus.] CASVS. Statuitur hic, quod nullus epiſcopus debet in aliena diœceſi clericos ordinare, vel altaria cõſecrare, quod ſi fecerit, clerici deponentur: ſed altaria manebunt conſecrata, & ordinator eps vno anno ceſſabit a Miſſarum celebratione.

b ¶Amotis.] inf. 16. q. 5. c. 1. 9 q. 2. Lugdunen. contra. Sed ibi nomine alterius conſecrauit, & ille ratũ habuit, hic nomine proprio, vt 13. q. 1. c. 1. vel ibi Dominus ratam habuit ordinationem.

c ¶Alterius.] Si res inanimata fuerit cõſecrata Dño, non reſtituitur, vt 14. q 6. comperimus. ſecus in re animata. 54. d. frequens, quia aĩata delinquere põt, ſed inanimata non.

Res inanimata conſecrata Dño non eſt reſtituenda.

d ¶Vno anno.] 9. q. 2. nullum. cõtra. vbi pro tali culpa deponitur. Sed iſtud ex diſpenſatione.

SI quis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In 1. dicitur, quod ſi clericus in minoribus ordinibus conſtitutus non ex iuſta cauſa in diebus ſolemnibus defuerit a ſua eccleſia, .ſ. in natiuitate Domini, Epiphania, Paſcha, & Pentecoſte, triẽnio ab officio ſuſpendatur. In ſecunda parte dicitur, quòd ſi presbyter, vel diaconus per tres hebdomadas defuerit ab eccleſia, ſua, eandem pœnam patiatur. Secunda pars incipit ibi, [Similiter.]

ſiam ſecum diſpenſaſſe, vt ad iſtud non cogatur.

g ¶Per tres.] Sup. c. præſentium, contra. ibi dr̃ de duob. menſibus. Sed ibi factum narrat, hic ius commune. Vel idem eſt in vtroque dum tñ abſit de licentia ſuperioris.

Reme-

Digitized by Google

Item Hilarius Papa epiſcopis Tarracon. c.3.

¶Remouendus eſt epiſcopus ab eccleſia, cui irrepſerit, & ad ſuam cogendus eſt redire. C. XXX.

Anſ.li.6.c.103.

REmoto [a] ab eccleſia Barcinonenſi, atq; ad ſuam remiſſo Irenæo epiſcopo, ſedatis per ſacerdotalē modeſtiam uoluntatibus, quæ per ignorantiam eccleſiaſticarum legum deſiderant, quod non licet, obtinere. talis protinus de clero proprio Barcinonenſibus ordinetur epiſcopus, qualem te præcipuè frater Aſcani oportet eligere, & decet conſecrare: ne ſi fortè aliter † factum ſit, non ſine obiurgatione tui maximè nominis retundat noſtra præceptio, quod ad iniuriam Dei (a quo ſpecialiter ſacerdotalium eſt gratia dignitatum) didicerimus admiſſum.

† *al. ſimiliter.*

Item Leo epiſcopus urbis Romæ Anaſtaſio Theſſalonicenſi epiſcopo, epiſt.82. al.84.c.8.

¶Qui alienam cathedram appetit, ab ea expulſus etiam propria careat: C. XXXI.

Poly.li.1.tit.9. Anſ.l.6.c.104. Burc.l.1.c.74. Iuo p.5.c.103.

SI quis epiſcopus mediocritate ciuitatis ſuæ deſpecta, adminiſtrationem celebrioris loci ambierit, & ad maiorem [b] plebem ſe quacunq; ratione tranſtulerit; non ſolum a cathedra quidem pellatur aliena, ſed carebit & propria: vt nec illis præſideat, quos per auaritiam concupiuit nec illis, quos per ſuperbiam ſpreuit. Suis igitur terminis contentus ſit quiſque; nec ſupra menſuram iuris ſui affectet augeri.

Item ex concilio Meldenſi, c.30.

¶Vtraque careat eccleſia, qui contemptu minoris eccleſiæ ad maiorem aſpirat. C. XXXII.

Burch.l.3.c.48. Iuo p.3.c.52. Pann.l.2.c.45.

SI quis de ordine ſacerdotali, contemptu minoris eccleſiæ ambitioſè, & improbè ad potiorem aſpirauerit †; canonica erga eum definitio cōſeruetur; hoc eſt, ut utraque careat α.

† *al. aſpirare contenderit.*

α Hoc eſt, ut utraq; careat.] *Hæc non ſunt in Meldenſi impreſſo, habentur tamen apud cæteros quoque collectores.*

Qui vero pretio eccleſiam vacantem ingreſſus fuerit, ab officio ſuo deponendus eſt, ſicut in Rothomagenſi concilio legitur.

¶Deijciatur a clero, qui muneribus eccleſiam acquirere tentat. C. XXXIII.

In capitular.l.7.ca.206. Burc.l.3.c.114. Iuo p.3.c.90. Pann.l.2.c.49.

SAncitum eſt, atque omnibus modis prohibitum, vt ſi quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico, vel laico munera dare, vel dediſſe, aut aliā pecuniam [c] tribuere, vt alterius presbyteri eccleſiam ſurripiat, aut β vacantem pretio redimat; pro hac cupiditate, ſeu rapina, ſeu præſumptione turpis lucri gratia deijciatur a clero, & alienus exiſtat a regula.

β ¶Surripiat, aut.] *Addita ſunt iſta duæ uoces ex Burchardo: Nam viuente presbytero poſſeſſore nō poteſt dici vacans eccleſia.*

REmoto.] CASVS. Irenæus eps p ſeditionē uolebat Barcinonen. eccleſiā retinere: ſed Hilari⁹ Papa præcepit Aſcanio Archiepo, vt inde illū remoueat, & ad ſuā faciat reuerti eccleſiā, & i eccleſia Barcinonēſi talē faciat eligi, qualē deceat illū conſecrare: ne ſi aliter fiat pęnā patiat, qd in iniuriā Dei factū fuerit.] Retundat.] i. puniat & emēdet, vel corrigat. a ¶Remoto.] Ab officio viſitationis 1, vel etiā ab ipſo epatu, quem occupauerat.

1 Hoc iō dicit, vt iāgat ſniam H. dicentis qp iſte Irenęus eps factus erat viſitator in iſta eccleſia Barcinonē. quē quidā volebant illum eligere in epiſcopū, alij nolebāt, ppter hoc ſcribit Papa metropolitano, vt eū faciat ad ſuā eccleſiā redire, & ibi aliū dignū eligi ſm H.

SI quis] CASVS. Anaſtaſius Theſſalonicenſis eps quæſiuit a Leone, quā pœnā pati debeat eps, qui minore ciuitate deſerta ſe transfert ad maiore ambitioſe. Et rñdet qp ſuam perdere dēt, & illam quā per ambitionē concupiuit. Idem eſt caſus ſequentis cap. b ¶Ad maiorem.] Multo fortius ſi ad parem: quia facilius diſpenſat in maiori q̄ in pari. extra de transla. licet ad minorē ēt difficilius q̄ ad parē. ext. de trāſla. cum ex illo. & eſt hic p̄ſumptio canonis, qa eo ipſo qp trāſit ad maiorē, pſumitŭ eſſe ambitio potius q̄ leuitas: quia nullus tranſit ad minorem ext. de cleri. non reſiden. c. 1.

QVI VERO. CASVS. Dictum eſt ſupra de ambientibus. Nunc vero dicit de his qui pretio vacantem eccleſiā ingrediuntur, qui ſunt deponendi.

SAncitū.] CASVS. Statutum fuit in Rothomagenſi concilio, ut quicunque pecuniā dederit, vel aliud mun⁹ clerico, vel laico pro aliqua eccleſia vacante, ab officio ſuo repellat. c ¶Aut aliam pecuniā.] Aliā bene dicit, quia quidquid hēnt homines, pecuniæ nomine cenſet. 1.q.3. per totum.

ADDI-

Digitized by Google

In libro 7. capitularium, c. 206. eſt uerbum, ſurripiat, *ſed deeſt alterum membrum,* aut vacantem pretio redimat. *Iuo, & auctor Pannormia habent, vt antea Gratianus,* eccleſiam vacantem pretio redimat.

5 *Quod vero communi conſilio, atq; aliorum vtilitate mutationes epiſcoporũ fieri poſſint, & in eccleſijs, a quibus receſſerint, eis viuentibus alij ſubſtitui ualeant, Anterus Papa demonſtrat epiſt. 7. ſcribens epiſcopis Bæticæ, & Toletanæ prouinciæ.*

¶ Neceſſitatis, vel utilitatis cauſa epiſcoporum mutationes fieri poſſunt. C. XXXIIII.

Poly. l. 1. tit. 9. Anſ. l. 6. c. 94. Burc. l. 1. c. 77. Iuo p. 5. c. 185. Pann. l. 3. 69.

MVtationes epiſcoporum ſcitote cõmuni utilitate, atq; neceſſitate fieri licere; ſed nõ propria † cuiuſquam voluntate, aut dominatione. Petrus [a] ſanctus magiſter noſter, & princeps Apoſtolorũ de Antiochia vtilitatis cauſa tranſlatus eſt Romam, vt ibidem potius proficere poſſet. Euſebius quoq; de quadam parua [b] ciuitate, Apoſtolica auctoritate mutatus eſt in Alexandriã. Similiter Fęlix de ciuitate, in qua ordinatus erat, electione ciuium propter doctrinam, vitamque bonam, quam habebat, [auctoritate huius ſanctæ ſedis, & [α]] cõmuni epiſcoporum, & reliquorũ ſacerdotum, ac populorum conſilio tranſlatus eſt Epheſum. Non enim tranſit de ciuitate ad ciuitatem, nec transfertur [c] de minori ad maiorem, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate facit; ſed aut vi à propria ſede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut utilitate loci, aut populi, non ſuperbe, ſed humiliter ab alijs tranſlatus, & inthronizatus eſt. *& infra.* ¶ Nam ſicut epiſcopi habẽt poteſtatem ordinare regulariter epiſcopos, & reliquos ſacerdotes; ſic quoties vtilitas, aut neceſſitas coegerit, ſupra dicto modo & mutare, & inthronizare poteſtatem habent. [non tamen ſine ſacroſanctæ Romanæ ſedis auctoritate, & licentia.] *& infra.* ¶ Alia etenim † eſt cauſa vtilitatis, & neceſſitatis, alia auaritiæ, ac præſumptionis, aut propriæ voluntatis.

† *al. non libitu cu iuſquam, aut dominatione*

Plura ſunt uerba in originali.

† *al. quoque.*

α Auctoritate huius ſanctæ ſedis, &c.] *Hæc verba non leguntur in epiſtola Anteri, neque in Pannormia, neque apud Burch. & Iuonem. Sunt tamen apud Anſelmum, & in Polycarpo, & vetuſtis Gratiani exemplaribus. Idem quoque eſt de verbis illis prope finem capitis,* non tamen ſine ſacroſanctæ Romanæ ſedis auctoritate, & licentia*: quæ propter hanc cauſam. virgulis ſunt incluſa.*

Item Pelagius Papa ſecundus Benigno archiepiſcopo, epiſt. 2.

¶ Cauſa neceſſitatis mutationes epiſcoporum fieri poſſunt. C. XXXV.

Poly. l. 1. tit. 9. Anſ. li. 6. c. 97.

SCias frater dilectiſſime, aliud eſſe cauſam neceſsitatis, & vtilitatis; aliud cauſam præſumptionis, ac propriæ voluntatis. Nõ ergo mutat ſedẽ qui non mutat mentem, ideſt, qui nõ cauſa auaritiæ, aut dominationis, aut ꝓpriæ voluntatis, vel ſuæ delectationis † migrat de ciuitate ad ciuitatem; ſed cauſa neceſsitatis, aut vtilitatis mutatur

† *al. electionis al. dilectionis.*

ADDITIO. Ad idẽ 18. q. 1. ſi infidelis, in fi. Arch.

QVOD VERO. Hæc eſt 5. pars qõ. in qua ꝓbare intẽdit, ꝙ de licẽtia Papę ex iuſta cã bene poſsũt fieri mutationes, & ꝙ unus debet eſſe p̃latus in una eccleſia. & hoc probat ꝑ ſex auctoritates. Io. de Fant.

CASVS. Iſte §. reſpicit illum § ſ. eo. illud uero Cypriani. vbi facta eſt mentio de mutatione epiſcoporum, ꝙ poſſet fieri auctoritate populi, & cõi conſilio epiſcoporum. ꝓbat hoc vſq; ad §. [Hoc non ſolum.]

MVtationes.] CASVS. Docet Anterus Papa in hoc capitulo, quod mutationes epiſcoporum poſſunt fieri pro cõmuni utilitate, vel neceſſitate, & auctoritate ſedis Apoſtolicæ: & hoc probat tribus exemplis, ſ. Petri, Euſebij, & Fœlicis: qui de minoribꝰ locis ad maiora ſũt trãſlati: nec dñt iſti tranſire, vel ſedem mutare, cũ hoc non faciũt per ambitionem, ſed inſpecta cõmuni vtilitate, uel neceſſitate hoc faciunt.

a ¶ Petrus.] 22 diſt. ſacroſancta.

b ¶ Parua.] Scilicet Vercellina, & regulare eſt, vt à minori ꝓ moueatur ad maius, vt 93. diſ. legimus in fi. ff. de munc. & hono. ut gradatim. ſed non econuerſo.

c ¶ Nec transfertur.] Pręſumit ẽm canon locũ non mutari, cũ animus nõ ſit mutatus. ſicut virgo cẽſetur, cum non ſit animus corruptus, licet corpus ſit corruptũ. 32. q. 5. ita ne. ſic propter aĩum bonũ iudicat canon etiam iniuſtum factum bonũ. 23. q. 8. occidit. & q. 7. quod autem. & 32. q. propoſito.

Virgo dici poteſt etiã corrupta.

SCias.] CASVS. Quidã dicebãt, ꝙ nec cã vtilitatis, nec cau-

cauſa neceſſitatis poterunt epiſcopi mutare ſedes, quare benignus archiepiſcopus quæſiuit a Pelagio, vtrum bene dicerent. Et reſpondet, ꝙ non: quia plurimorum vtilitas præferenda eſt vnius vtilitati, vel voluntati. Nec dicuntur illi tranſire, vel mutare, qui hoc non faciunt

Aquil. ſi quis fumo. ff de præſcript. ver. l. qui ſeruandarum. aliud tamen videtur in prælato, vt ille ſemper teneatur præponere vtilitatem eccleſiæ, ſuæ propriæ vtilitati, vt 12. q. 4 quicunque 1 Cum ergo detrimentum quis patitur publica vtilitate, poteſt ſuam præponere vtilitatem, 19. q. 2. duæ. 14 d. quod ait. quia ordinata charitas a ſe incipit 23. q. 5. ſi non licet. de pœ. diſt. 6. quia vult. vel dic, quod quando priuata vtilitas includitur in communi, tunc præponitur communis, vt eſt in prælatura, vt arg ff. pro ſocio. l. actione, §. Labeo. Vel diſtingue aut vtilitas in acquirendo conſiſtit, aut in damno vitando; tunc ſecus, vel econuerſo.

1 De hoc le. & no. ſu. ea. c. placuit.

ADDITIO. De hoc no. ext. de poſtu præ lat. bonæ 1. de reg. licet. Arch.

† Conc. tex. cũ gl. in ver. eo tpe, in l. actiõe. §. Labeo. ff. pſoc. & glo. in l. 2. & ibi Pet. Cy. & Bar. ff. ſolu. matr.

Nam † plurimorum [a] vtilitas vnius vtilitati, aut voluntati præferenda eſt [b]. Aliud [c] eſt enim mutare, & aliud mutari. *& infra.* ¶Nam aliud eſt ſponte tranſire, & aliud eſt coacte, aut neceſsitate venire. Vnde non iſti mutant ciuitates, ſed mutantur; quia non ſponte, ſed coacte hoc agunt. *& infra.* ¶Non ergo bene intelligunt eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſa neceſsitatis, vel vtilitatis fieri poſſe, quoties communis vtilitas, aut neceſsitas perſuaſerit.

Item in eadem epiſtola paulo inferius.

¶Chriſtum negare conuincitur, qui neceſsitatem patientibus miſericordiam non impendit.

C. XXXVI.

OMnis, qui gemebat, & vexabatur a Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid.] Si ergo piiſsimus, aut iuſtiſsimus Dauid ſciret [d] peccatum eſſe perſecutionem fugientes, & tranſeuntes de loco ad locum, & de ciuitate ad ciuitatem recipere; tales nequaquam reciperet, nec ſecum teneret, nec in alijs ciuitatibus collocaret. Qui enim perſequuntur Domini epiſcopos, eoſque de ciuitatibus ad ciuitates tranſire compellunt; non eos tantum perſequũtur, quantum Dñm noſtrum Ieſum Chriſtum, cuius legatione funguntur. Nec ipſi in hoc peccant epiſcopi, qm̃ non ſponte, ſed coacte [e] hoc agunt; ſed illi, qui eos perſequũtur; nec ipſis epiſcopis hoc imputari poteſt, ſed illis qui eos hoc agere cogunt. *& infra.* ¶Qui neceſsitatem patiẽtibus, ipſum Chriſtum negant, qui eſt miſericordia, & veritas. *& infra.* ¶Negãt miſericordiam neceſsitatem patiẽtibus, qui populis indigentib. diuinis miniſterijs †, & nõ habentibus proprium epiſcopum, qui eos inſtruat, cauſa vtilitatis, atq; neceſsitatis, ex alia ciuitate licet minor [f] ſit, in eam, quæ non habet epiſcopum doctiorem [g], vel vtiliorem [h], meliori conſilio, non ſponte tranſeuntem, ſed maiorum exhortatione mutare †, aut epiſcopum eiectũ, & perſecutionem patientem cauſa vtilitatis, aut neceſsitatis inthronizari non permittunt.

1. Reg. 22.

† myſterijs.

† al. mutari.

Item ex concilio Carthaginienſi. 3. c. 27.

OMnis.] CASVS. Quidam dicebãt, epiſcopos expulſos a ciuitatib. non eſſe recipiendos, & in alijs eccleſiis collocandos. itẽ aſſerebant, ꝙ cã vtilitatis non debeant mutari de minori ciuitate ad maiorem. Sed docet Pelagius exẽplo Dauid eos eſſe recipiendos, qui ſi ſciret eſſe peccatum, expulſos a Saule non recepiſſet. non. n. peccãt expulſi: ſed potius q cogũt eos fugere. Similiter cauſa vtilitatis licite fit mutatio de minori ad maiorẽ & qui cõtradicũt miſericordiã negãt, ſcilicet qui nolunt mutare. i. mutando tradere epiſcopum cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, vel deiectum recipere.

c ¶Aliud.] Vt ſu d. 6. teſtamẽtũ & extra quod metus cau. ſacris.

ciunt per ambitionem, ſed potius mutari. Vnde male dicebant illi qui aſſerebant, epiſcopos non poſſe ſedes mutare cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis.

a ¶Plurimorum.] Illuc potius accedat prælatus vbi plus lucri poteſt facere, licet maior ſit ibi pœna ſua, vt inf. ea. c. 1. & hic apparet ratio, quare epiſcopus non debeat fieri monachus inuito Papa, quia ibi conſulit propriæ vtilitati tantum, vt 2. q. 7. ſancta, ſed hic communi, & propriæ, quæ duo ſunt præferenda propriæ tantum, vt 2 q 7 ſancta.

b ¶Præferenda eſt.] Nam cum quis vocatur ad prælaturam, non præponet priuatum commodum communi, vt hic, & 8. quæſt 1. in ſcripturis, & 16 q. 6. vos autem. Et hoc intelligas cum per publicum non impeditur priuatum. alias enim ſuam vtilitatem poteſt præferre, ff. de iudic. ſi longius, ff. de arbitr. licet autem. ff. ad legem

Vtilitatem ſuã an poſſit quis præferre publicæ.

d ¶Sciret.] Arg. ꝙ eo ipſo videtur aliquid bonum, & iuſtum, ꝙ a bono factum eſt, 37. d. qui de menſa, & 9. q. 2. Lugdunenſis.

e ¶Coacte] Precibus ſuperiorum. ſic ſu. ead. qualiter. vr̃. n. ꝙ non poſſit cogi, vt 74 d vbi, vel dic, ꝙ poteſt quis cogi, vt de nolente fiat volens 2 vt 23 q. 4. diſplicet, & 74 d. placuit. Papa tamen abſolute poteſt aliquem cogere, vt 9. q. 3 per principalem.

f ¶Minor.] Sed nunquid tenetur minor populus ſuum epm̃ maiori concedere cum nemo cogatur de ſuo beneficium facere. 10. q. 2. precariæ? Reſpon. ſic, ſi alium poteſt habere æque idoneum 3 vel loquitur in eo caſu cũ ibi magis vtilis erit, vt ff locati domo.

g ¶Doctiorẽ.] Oĩa comparatiua poſitiue hic ponuntur.

h ¶Vel vtiliorem] Scilicet illis.

2 Hoc no. ſu. 1. q. 6 ſicut, ibi videas

3 Arg ff. ſol. matr l 2 in pri. ff. de cui in creditorẽ cum ſuis ſimil ff. n lo. de ſant.

Epiſco-

Digitized by Google

¶Non ambitione,ſed ſynodali auctoritate,de eccleſia ad eccleſiam epiſcopus tranſeat. C. XXXVII.

Iuo p.5.c.125. Pann.l.3.c.70.

EPiſcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionē non tranſeat:nec quiſquā inferioris ordinis clericus. Sane,ſi vtilitas eccleſiæ fiendum popoſcerit,decreto pro eo clericorum,& laicorum epiſcopis porrecto in præſentia ſynodi transferatur; nihilominus alio in locum eius epiſcopo ſubrogato. Inferioris vero gradus [a] ſacerdotes, vel alij clerici conceſſione ſuorum epiſcoporum poſſunt ad alias eccleſias tranſmigrare.

Item ex eodem Carthaginienſi.4.c.33.

¶In proprio gradu epiſcopi,vel presbyteri in aliena ſuſcipiantur eccleſia. C. XXXVIII.

EPiſcopi,vel presbyteri,ſi cauſa viſitandi ad eccleſiam alterius epiſcopi venerint,in gradu [b] ſuo ſuſcipiātur & tam ad verbum faciendum, quām ad oblationem conſecrandam inuitentur [c].

Item Calixtus Papa omnibus Galliarum epiſcopis, epiſtola 2.

¶Eccleſia vnius epiſcopi ab alio diſponi non debet. C. XXXIX.

Pol.l.1 tit.81. Anſ.l.6.c.103. Burc.l.3 c.49. Iuo p.3.c.53.& p.5. c.101.

SIcut alterius vxor nec adulterari ab aliquo,vel iudicari [d],aut diſponi,niſi a proprio viro,eo viuente, permittitur;ſic nec vxor epiſcopi †,quæ eius eccleſia,uel parochia indubitanter intelligitur,eo uiuente, abſque eius iudicio,& uoluntate alteri † iudicari,uel diſponi,aut eius concubitu frui,ideſt,ordinatione, conceditur. Vnde ait Apoſtolus: [Alligata eſt uxor legi, quamdiu uir eius uiuit:eo uero defuncto, ſoluta eſt a lege uiri.] Similiter & ſponſa epiſcopi(quia ſponſa uxorque eius dicitur eccleſia)illo uiuēte ei eſt alligata:eo uero defuncto ſoluta eſt: [Et cui uoluerit,nubat, tantum in Domino.] ideſt regulariter [e].Si enim eo uiuente alteri nupſerit,adultera iudicabitur. Similiter & ille,ſi alteram ſponte duxerit,adulter exſtimabitur, & communione priuabitur. Si autem perſecutus fuerit in ſua eccleſia;fugiendum illi eſt ad alteram,eique eſt aſſociandus,dicente Domino:[Si uos perſecuti fuerint in una ciuitate, fugite in aliam.] Si autem utilitatis cauſa fuerit mutandus,non per ſe hoc agat, ſed fratribus inuitantibus, & auctoritate huius ſanctæ ſedis faciat,nō ambitus cauſa,ſed utilitatis,aut necesſitatis.

† al. epiſcopi, vel Presbyteri.

Rom.7.

†al.ab altero diiudicari.]

Ibidem.

Matth.10.

EPiſcopus.] CASVS.Conſtituit Carthaginien.concilium,ꝙ nec epiſcopus,nec clericus inferioris ordinis tranſeat de loco ignobili ad nobilem per ambitionem, ſed ſi vtilitas exegerit, epiſcopus tranſeat auctoritate Papæ, & in præſentia ſynodi, decreto clericorum & laicorum porrecto epiſcopis pro eo, ꝙ dēt trāſferri. Alij vero clerici transferuntur de voluntate ſuorum epiſcoporum.

a ¶Gradus.] Quod verum eſt de ijs qui ſubsūt epiſcopis nullo mediante, vt 71. diſt clericos.&extra de renun. admonet, ſed ſi alijs ſubſunt, vt abbatib. vel alijs eorum conſenſus requirendus eſt,vt 54. diſ c.1 & 2.& 9.q.3. conqueſtus,& 63.d. quanto.Quid ſi clericus non vult tranſire de minori ad maiorem? Dico,ꝙ non poteſt cogi ab epiſcopo,qa nemo creſcere cogitur inuitus. 74.diſt. geſta, & 63. diſt.quanto. hoc autem Papa poteſt.Sed ſi ad alium epiſcopatum vocatus eſt epiſcopus, neceſſarius eſt conſenſus epiſcopi. 71.d per totum. 85.d. Florentinum. Ioānes Ego credo [1] ꝙ epiſcopus poteſt cogere clericum, vt trāſeat ad maiorem locum, cum maiora facere poſſit, vt extra de exceſ præl. ſicut,&adhoc facit extra de ætа.& qualit. quæris

Clericus an poſſit p epū cogi tranſire ad maiorem eccleſiam.

1 Et male in prædic.c. geſta ſm H.& L. ſed compelli pt a Papa ſolum, vt ibi dr ſm L. & H.

b EPiſcopi.] ¶In gradu.] ideſt, honore.

c ¶Inuitētur.] Aliàs nō licet 9 q.2.nullus & 6 q.3.ſcriptum.

Sicut alteriusvxor. CASVS.Hoc c.diuidit in tres partes. In prima dr,ꝙ ſicut vxor alicuius nō debet cognoſci,vel diſponi niſi a proprio viro; ita eccleſia,vel parochia epī non debet iudicari, vel diſponi niſi a proprio epiſcopo,& ſicut vxor(vt dicit Apoſtolus) mortuo viro ſuo poteſt nubere cui vult: ita defuncto epiſcopo eccleſia poteſt alteri concedi In ſecūda parte dicitur,ꝙ ſi epiſcopus non poteſt permanere in ſua eccleſia, fugiat ad aliam hoc probat auctoritate Chriſti.In tertia parte dr, ꝙ epiſcopus cauſa vtilitatis,& fratribus inuitantibus poteſt mutari: ſed hoc cum auctoritate ſedis Apoſtolicæ fiat. Secunda pars incipit ibi, [Si vos perſecuti] Tertia ibi, [Si autem vtilitatis.

d ¶Iudicari.] ff. de iuriſdi. omn. iudi. qui iuriſdictioni contra vbi dicitur, quòd nullus ſibi vel ſuis ius dicere poteſt. Reſpond.iudicare poteſt maritus vxorem corrigendo eam 23 q.4.duo iſta.ſed non verberando eam,vt C.de repu.conſenſu.quia illa aliena ſunt ab ingenuis,vt ibi dicitur, ſed tempore poteſt eam caſtigare: quia eſt de familia ſua.33. quæſtio.5.hæc imago.ſicut dominus ſeruum. inſtitut. de ijs qui ſui vel alieni iuris ſunt. §.finali.& etiam mercenarium ſuum.ff.de pœnis reſpiciendum. non autem in forma iudicij poteſt eam iudicare.

e ¶Regulariter.] ideſt, homini ſuæ profeſſionis.28.q.1. caue.Vel ſine ſuſpicione turpitudinis.32.q.1 ſi quis vxorem.

HOC

Digitized by Google

HOC NON SOLVM. Hæc eſt 6. pars q. in qua reprehendit eos, qui occupant locum uiuentis, cum duo ſimul eſſe non poſſint. Io. de Fant.

CASVS. Dictum eſt ſup. in ca. ſicut, ꝙ epiſcopo viuente ſua eccleſia non dēt alteri nubere. Nunc dicit idem eſſe in-

b ¶ Imperator.] Argu ꝙ omnes reges coronabit Imperator. ut dixi 63. diſt. Hadrianus 2. cum plures ſunt reges, vt 6. q. 3. c. 10.

c ¶ Vnus.] Tamen quandoque fuerunt duo Imperatores de facto, vt 21. diſt. nunc autem. Quid ergo dicemus de græculo 2, videtur, ꝙ iſte ſit Imperator: quia Conſtantinus illuc trāſtulit imperium, vt 96. d. Conſtantinus. & Imperator appellatur, ut extra de maior. & obediē. c. ſolitæ. ſed non eſt ita, quia Romana eccleſia trāſtulit imperium ad Alemannos ab oriente. extra de elect. ca. venerabilem. Io.

2 Dic ꝙ non eſt verus nec vniuerſalis Imperator, ſm Alex. iō l quicūque. colla. 5. ff de off. eius cui man. eſt iur.

a ¶ Aut neceſſitas.] *Hæc non ſunt in ipſa epiſtola, ſed habentur apud Anſelmum. Neceſſitas autem præbet iuſtam cauſam trālationi. ſupra ead. c. ſcias.*

6 Hæc non ſolum de epiſcopis, verumetiam de quibuslibet eccleſiæ miniſtris intelligitur, ne uidelicet in locum viuentis alter obrepat.

Vnde B. Gregorius ſcribit Natali Salonitano epiſcopo de eo, qui in archidiaconatum alterius ſe promoueri conſenſerat, libro ſecundo, indictio. 10. epiſt. 14. & 16.

¶ Deponatur, qui locum alterius inuadere non timet. C. XL.

Iuo p. 6. c. 342.

EVm, qui cōtra iuſtitiæ regulam in archidiaconatum [a] alterius ſe prouehi conſenſit, ab eiuſdem archidiaconatus honore deponimus. Qui, ſi vlterius in loco eodem miniſtrare præſumpſerit, ſe participatione communionis ſacræ nouerit eſſe priuatum.

Item Hieronymus ad Ruſticum monachum, epi. 4.

¶ In vna eccleſia duo prælati eſſe non debent. C. XLI.

Iuo p. 5. c. 356.

† *principes ſunt*] orig.

Gen. 25.

†Circa iſtud c. poſſet qri, an Pap. & Imperator ſint ſupilluſtres: dic ꝙ non immo ſunt ſupoēs gradus ſm Cy. & Ray. in l. fi. C. ubi ſē. vel cla, & Io. And. i add. ad Spe in ti. de iuriſ. om. iud. & Albe. i l. Imperiū, ff. de iuriſd. om. iu. & in l. quæcūque. coll. 1. ff. de off. eius cui man. eſt iur.

IN apibus princeps† vnus eſt, grues vnam ſequuntur ordine litterario; Imperator [b] vnus, [c] iudex vnus [d] prouinciæ: † Roma, [e] vt condita eſt, duos fratres ſimul habere reges non potuit, & parricidio [f] dedicatur. In Rebeccæ vtero Eſau & Iacob bella geſſerunt, ſinguli eccleſiarum epiſcopi, ſinguli archipresbyteri, ſinguli archidiaconi [g] & omnis ordo eccleſiaſticus ſuis rectoribus nititur.

7 Ecce in quibus caſibus epiſcopo uiuente, alius poteſt ei ſubſtitui, quamquam ſecundum rei ueritatem non uiuēte epiſcopo talis probetur ſuccedere. Tranſlatus. n. ab una ciuitate ad aliam deſinit [h] eſſe epiſcopus illius ciuitatis, à qua transfertur: atque ideo qui huic ſuccedit, non uiuēte, ſed defuncto [i] quodammodo epiſcopo, probatur ſubſtitui. Sed inter eū qui hoſtilitatis neceſſitate, & eū, qui vtilitatis cauſa transfertur, hoc intereſt, ꝙ ille, qui metu hoſtilitatis ad aliā tranſit, ſi priorē contigerit aliquando ab hoſtibus liberam fieri, ad eandem illum redire oportet.

Vnde Greg. Papa ſcribit Ioanni epiſcopo Scyllatino† libro 2. indict. 10. epiſt. 25.

† *al. Squillaceno.* Io. diac. l. 3. c. 15.

d ¶ Iudex vnus.] Sed immo decem ſunt iudices prouinciæ, vt 6. q. 2. ſcitote. ſed hic appellat iudicem regem: alibi tamen videtur, quod vnus ſit iudex prouinciæ præter regem, ut 23. q. 4. duo iſta.

e ¶ Roma.] ff de rer. diui. l. ult. contra ibi dſ. ꝙ ideo Romulus interfecit Remum, quia muros tranſiliit: Reſpōdeo. Nam potuit hoc idem feciſſe ex inuidia.

f ¶ Parricidio.] Large ſumpto nomine, vt ff ad legem Pompeiā de parricidiis. l. 1.

g ¶ Archidiaconi] i. in quolibet archidiaconatu erit unus archidiaconus. non autem prohibet quin in una eccleſia poſſint eſſe plures archidiaconi, vt 93 di. dia coni.

ECCE IN QVIBVS. Hæc eſt 7 pars q. in qua probatur de mutatione cauſa neceſſitatis, & leuitatis. Io. de Fant.

CASVS Oſtendit ſu. Grat. in quibus caſibus viuenti prælato

intelligendum de quibuslibet miniſtris eccleſiæ, ſicut de archidiacono, ut in c. prox.

EVm qui contra.] CASVS. Natalis epiſcopus Salonitanus iniuſte repulit Honoratum ab archidiaconatu, & eo viuente alterum ſibi ſubſtituit. ſed Gre. depoſuit illum ſubſtitutum, & ſi præſumeret in eodē loco ulterius miniſtrare, ſacra communione ſe nouerit eſſe priuatum.

a ¶ Archidiaconatum.] Sed nonne iſte debuit deponi, vt 3. q. 2. audiuimus. & 2 q. 1 in primis? Sed iſte excuſabatur auctoritate maioris 1, qui hoc fecerat. 14 q. 5. dixit Dominus & 28. di. diaconi.

1 Hanc rōnem hic probat H. dicēs, ꝙ ideo excuſatur & diſpēſatur cū eo. & idē L.

IN apibus.] CASVS. Hieron probat hic ſex ſimilitudinib. plures prælatos non debere eſſe in eadem eccleſia; ſed ſinguli prælati debent eſſe in ſingulis eccleſijs,

alius poteſt ſubſtitui. Nunc oſtendit, ꝙ ſi veritatem inſpiciamus, ſupradictis caſibus non ſuccedit quis viuo, ſed mortuo. Nam ex quo quis renunciat eccleſiæ, vel transfertur in aliam ciuitatem, quodāmodo dicitur eſſe mortuus quo ad eccleſiam primam: quia in ea deſinit eſſe prælatus. Ideoque qui ſuccedit huic, non dicitur ſuccedere uiuo, ſed defuncto. Et oſtendit differentiam inter iſtum qui neceſſitate hoſtilitatis, & illum, qui utilitate transfertur: quoniam qui in hoſtilitate transfertur, hoſtilitate recedente, redit ad eccleſiam ſuam quam dimiſit: ſecus ſi utilitate.

h ¶ Deſinit.] 21. q. 2 ſi quis iam tranſlatus.

i ¶ Defuncto.] Cum enim loco eius ſuccedit pro mortuo habetur, ff pro ſoc. l. actio. §. publicatione.

Digitized by Google

PAſtoralis.] CASVS. Ioannes Liſſitaniæ ciuitatis eps ab hoſtibus eſt repulſus, & ideo Greg. dedit eccleſiã Scyllatinam ei hac coditione, vt ceſſante hoſtilitate ad ſuam eccleſiam reuertatur. Si vero continua præmeretur captiuitate: perpetuo ibi permaneret.

viduatus eſt ſacris miniſteriis. Ciuitas autem deſinit eſſe inductione aratri. ff. qui. mo. vſufruct. amitt. l. ſi vſusfructus, & collegium tranſlatis perſonis. ff. de colle. illicitis, l. 3. Sed pone econuerſo quod epiſcopus ſit captus & non ciuitas, tunc bene conſtituetur alius, vt dicunt quidam, quia ſi tutor eſt captus ab hoſtibus, alius dandus eſt, & tamen ſi captus redierit, omnia recuperat iure poſtliminii, & ille alius deſinit eſſe tutor, ut inſtit. de Attilia. tuto. §. ab hoſtibus quod non concedo 3. quia ſic offenderetur illa regula. 16. quæſtio. 1. inuentum.

¶ Qui metu hoſtilitatis ad alium locum tranſierit, poſtea ad ſuam eccleſiam redire oportet. C. XLII.

PAſtoralis officii cura nos admonet, deſtitutis eccleſiis proprios conſtituere ſacerdotes, qui gregem Dominicum debeant paſtorali ſolicitudine gubernare [a]. Propterea te Ioannem ab hoſtibus captiuatæ Liſſitanæ ciuitatis epiſcopum in Scyllatina eccleſia cardinalem, neceſſe duximus conſtituere ſacerdotem: vt ſuſceptam ſemel animarum curam intuitu futuræ retributionis impleas: & licet a tua eccleſia ſis hoſte imminente depulſus, aliam quæ paſtore vacat, eccleſiam debes gubernare: ita tamen, vt ſi ciuitatem illam ab hoſtibus liberam effici, & Domino protegente ad priorem ſtatum contingerit reuocari [b]; ad eã in qua prius es ordinatus, eccleſiam reuertaris [c]: ſin autem prædicta ciuitas continua captiuitatis calamitate premitur, in hac, in qua a nobis incardinatus [α] es, debeas eccleſia permanere.

Poly. l. 1. tit. 8. & l. 2. tit. 9. Anſ. l. 6. c. 99. Burc. l. 1. c. 123. Iuo p. 5. c. 223.

α ¶ Incardinatus.) *Supra diſt. 71. c. fraternitatem, de huius vocis notione eſt adnotatum.*

Qui uero utilitatis cauſa trãsfertur, nequaquam ad priorem redire cogitur. Eſt etiã alius caſus, in quo epiſcopus viuẽti epiſcopo ſubſtituitur. Cũ enim aliquis relicta priori cathedra, ſua auctoritate ad aliã trãſierit; ſi alius ei ſubſtitutus fuerit, licet ille prioris eccleſię epiſcopus eſſe non deſierit ſubſtitutus tamen epiſcopatum habebit.

Vnde Damaſus vrbis Romę epiſcopus ſcribit ad Paulinum Antiochenum, dicens.

¶ De ſacerdotibus, q relictis ſuis eccleſiis ad alias migrarunt. C. XLIII.

EOs ſacerdotes, qui ab eccleſiis ad eccleſias migrauerunt, tamdiu a noſtra communione habemus alienos, quandiu ad eas redierint ciuitates, in quibus primitus ſunt

Poly. l. 1. tit. 9. Anſ. l. 6. c. 95.

a ¶ Gubernare.] Videtur, ꝙ iſte eps ſub conditione 1, vel ad certũ tẽpus fuerit inſtitutus: ſed beneficia ſub conditione non dantur. 1. qõ. 2. quam pio. nec ad tẽpus ut 1u.e quamuis 70. diſt. ſanctorum, nec cõuenit moribus noſtris tẽporales filios habere. ff. d adoptionibus, quęſitũ. ẽ, ff de re. iu actus. ſicut nec libertas ad tempus datur, ff. de manu. teſta. libertas. nec hæreditas: inſti. de hæred. inſt. §. hæres, nec matrimoniũ 32. qõ 2. ſolet. Poteſt dici puram eſſe inſtitutionem, ſed ſub cõditione reſoluitur; ut ff. de in diẽ addic. l. 2. ſimile ext. de fil. presbyt. veniens. & ſimile ext. de pignoribus. c. illo. vel dic, ꝙ iure poſtliminii, reſtituitur ei prior epiſcopatus, hic 16. q. 3. prima, nõ enim põt dici, ꝙ maneat epiſcopus prioris eccleſiæ. Sic. n. eſſet epiſcopus vtriuſque, cõtra illud qđ eſt 21. q. 1. relatio & eſt ſimile. C. de en fur. l. 1. cũ aliis, & tũc dices, ꝙ prior locus deſinit eſſe religioſus, vt ff. de relig. cũ loca. ſed poſtea eã repetit iure poſtliminii, ut 24. q. 1 cum per bellicã. Vel dic, ꝙ Papa ſub cõditione, vel ad certum tempus poteſt aliquem inſtituere prælatum: ſicut miles ſub conditione, & ad certum tempus inſtituit hæredem, ff. de mili. teſta. in fraudem. §. ſi miles. 10.

1 Verum eſt a iure reprobata, & ſic loquitur ca. ſi. cum ſimilib. Hic autẽ loquitur qñ eſt tacita cõditio a iure inducta. Arch.

Beneficia ſub cõditione non dantur.

b ¶ Reuocari.] Arg. ꝙ reſtituta te in priſtinum ſtatum, omnia iura reſtituuntur 2. vt extra de elect. quia diligẽti, 16. q. 3. prima. & ſi quis peruenerit ad meliorem fortunam, tenetur ad priſtinam obligationem, 26. q. 7. ab infirmis, ff. quemadmodum ſer. amit. ſi locus. & C. qui bo. cedere poſſ. l. a.

2 Arg. cõtra 10. q. 7. & hic diximus ub. de hoc extr. de ver. ſign. abbate. in fi. Eps duarum eccleſiarum an poſſit aliquis eſſe.

c ¶ Reuertaris.] Cum ergo teneatur redire, non ergo deſinit eſſe epiſcopus primæ eccleſiæ, & ſic epiſcopus eſt duarum eccleſiarũ. contra illud. 21. q. 1. relatio. Baz. vero dicit, ꝙ eſt epiſcopus vtriuſque, ſicut in matrimonio carnali dixit, ꝙ aliquis põt eſſe maritus duarũ, ſi uxor intrat religionem. Sed cõtra. nã ille locus deſiit eſſe eccleſia per captiuitatem, vt ff. de relig. cum loca. Sed non eſt ita: quia ipſa ſacramenta eccleſiæ vera dicimur eſſe apud hoſtes, ut prima quæſtione prima, qđ quidam. & quod dicit lex, ꝙ deſinit eſſe ſacer locus, intellige, quia

3 Et bñ, vt ſatis colligit extra li 6. de negli. pręl. ſi eps. Arch.

QVI VERO. CASVS. Dictum eſt ſup. quid iuris ſit, ſi cauſa neceſſitatis transfertur. Nunc uero oſtendit, qđ ſi cauſa vtilitatis transfertur, non poteſt ad priorem eccleſiam redire. Eſt etiam alius caſus, in uiuẽte epiſcopo ſubſtituitur alius. ſcilicet cum eccleſia ſua derelicta eſt cauſa ambitionis, & ſua auctoritate trãſit ad aliam; quo caſu licet deſinat eſſe pręlatus prioris eccleſię, tamẽ ſubſtitutus eam habebit.

EOs ſacerdotes.] CASVS. Dicitur in hoc ca. qđ ſacerdotes auctoritate propria de eccleſia ſua migrantes ad aliam. tamdiu a communione remoueantur. quãdiu ad ſuas redierint ciuitates. ſed ſi alius iam eſt ſibi ſubſtitutus: tamdiu vacet qui deſeruit ſuam ciuita-

Digitized by Google

tem, donec ſubſtitutus quieſcat in Domino.

a ¶ Ordinatus.] Argum. ꝙ re integra poteſt repeti eccleſia, quæ habita eſt pro derelicto. nam ſi ceſſit quis bonis, rebus nondum diſtractis, pōt eas repetere, vt argu. C. de repu. hære. l. vlt. & argu. ff. de cel. bono. is qui. ſimi le. ff. miſſa. extra de conceſ. præben. & eccle. non vacan. cap. litteras.

Eccleſia pro derelicto habita, an poſſit repeti re integra.

b ¶ Tandiu vacet.] Et ſic videtur, quod eo mortuo poſſit repetere eccleſiam, ſed non eſt uerum. ſic ergo quod hic dicitur, in furorem eccleſiæ dr̄, quia eum non vult repetere. Vel ideo q̄a eccleſia poſt mortē huius eum poteſt repetere. Sed pone, moritur ſubſtitutus, eccleſia repetit primū, ille non uult redire, poteſt ne compelli. Nō videtur. videtur enim eccleſia renunciaſſe iuri ſuo nō repetēdo, cum potuit eum repetere, & noluit, ſed alium prælegit: immo videtur quod ipſe repetere poſſit eccleſiā viuo ſecundo: & ſi obiicitur ei quod habuerit eccleſiam pro derelicto, replicabit, quod illa alii adhæſit, vt extra de diuot. ſignificaſti. qđ non credo vt 22. q. 9. nihil ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. ibidem ait Ioā.

Subſtituto mortuo, an poſſit qui renūciauit ab eccleſia repeti.

conſtituti. Quod ſi quis alius alio tranſmigrāte, in locū viuētis ordinatus [a] eſt; tādiu vacet [b] a ſacerdotii dignitate, qui ſuam deſeruit ciuitatē, donec ſucceſſor eius quieſcat in Domino.

Epiſcopalium etiam ſedium mutationes, metu hoſtilitatis interueniente, nonnunquam fieri ſolent.

Vnde Gregorius ſcribit Ioanni epiſcopo Vellitrano, libro ſecundo, epiſt. 11.

EPISCOPALIVM. CASVS. Oſtēdit Gratianus de mutatiōe epiſcoporum. Nunc vult oſtendere, quod eccleſia epiſcopalis mutari pōt hoſtilitatis metu, & hoc probat ſeq c.

¶ Neceſſitate temporis epiſcopalium ſedium mutationes fieri poſſunt. C. XLIIII.

Io. Diac. in vita B. Greg. l. 3. c. 17. Anſ. l. 6. l. 98. Burc. l. 3. c. 89. Iuo p. 3. c. 178. Pann. l. 2. c. 37.

TEmporis qualitas admonet, epiſcoporum ſedes antiquitus certis ciuitatibus conſtitutas ad alia, quę ſecuriora putamus, eiuſdem diœceſis loca transponere [c]; quo & habitatores nunc † degere, & barbaricum poſſint periculum facilius declinare. Propterea te Ioannem fratrem coepiſcopū noſtrum Vellitrenſis ciuitatis, ſedemque tuā in loco quondam † Arenatarū, ad ſanctū Andream apoſtolum præcipimus exinde tranſmigrari: quatenus ab hoſtilitatis incurſu liberior exiſtere valeat, & illic conſuetudinem α ſolennium feſtiue diſponas.

† *al. quem Harenati ad* S. Andreā *apoſtolum dicunt.*

TEmporis.] CASVS. Ciuitas Vellitrenſis multas patiebatur anguſtias a barbaris, & iō Greg. Papa præcepit Ioanni epiſcopo, vt ſedē epiſcopalem trāsferret ad ſanctum Andream apoſtolū, ut barbaricum periculum facilius poſſet declinari, & diuina officia celebrentur feſtiue.

c ¶ Trāſponere.] inf. de conſec. d. 1. tribus inf. 16. q. vlt. ſi quis. & q. 1. & tēporis. vbi đ hoc notatur plene.

α ¶ Conſuetudinem] *Aliud per Ioannē Diaconum legitur*, conſuetudine ſolenni feſta diſponas. *Apud Burchardum & Iuonem*, cōſuetudinem ſolenniū feſtorū. *In variis B. Gregorii epiſtolarum editionibus*, cōſuetudinem ſolenniū feſta diſponas.

§ Item cū aliquis cauſa humilitatis Apoſtolica conceſſione de epiſcopali ſede ad monachalē deſcenderit ſubiectionē, alius loco eius ſubrogari poterit, ille vero ad pōtificatum reſurgere nequaquā vlterius valebit. Vnde in quinta β actione Cōſtātinopolitanæ ſynodi ccclxxxiii. Patrū ſub Ioāne Papa octauo, cui pręfuit Petrus presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus epiſcopus, & Eugenius Oſtienſis epiſcopus Apocriſarii Papæ dixerunt.

β ¶ In quinta) *Apud Ioannem par. 7. cap. 149. pro indice huius capituli leguntur hæc.* Ex actione quintę ſynodi Conſtantinopolitanæ trecentorum & octauaginta trium Patrū ſub Ioanne Papa octauo, cui præfuit Petrus presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus epiſcopus, & Eugenius Oſtiēſis epiſcopus. *Initium uero ipſius capitis eſt*, Apocriſarii Papæ dixerūt, Hoc nequaquam &c.

ITEM. Hæc eſt 8. pars in qua quæritur de illis, qui cauſa pœnitentiæ relinquūt epiſcopatū, vtrum poſſint fieri epiſcopi. Quid iuris ſit, habes extra de renun. poſt tranſlationem. Dicas tamen breuibus, quod ſi fuerint poſtulati, poterunt fieri epiſcopi, niſi pro crimine dimiſerint epiſcopatum. Et hoc probat per 5. c. Io. de Fan.

le. ff. de decu. qui ad tempus. Sed quæro, cum iſte ſubſtituebatur, aut uacabat epiſcopatus, aut non: ſi non uacabat, qualiter ſucceſſit in loco viuentis? arg. ff. de verb. oblig. l. 1. Non poteſt etiam dici, quod vacabat, quia non fuit eccleſia adiudicata, maxime cum dicatur: quod non ipſo receſſu perdat quis eccleſiam. 2 Sed breuiter poteſt dici, quod ille fuit admonitus, & per ſententiam fuit eccleſia adiudicata. Vel dic, quod cum de iure debuit vacare, licet ſuper hoc non eſſet lata ſententia, poteſt alii adiudicari, ut extra de renun. ex tranſ.

1 Sub cōtradi ſu. e. cum qui cū ſimi. Arch.
2 De hoc no. ſu. ea. §. ambitionis. & uide qđ no. 92. d. ſi qui epiſcopi. in not. 1. in quo Archid.

CASVS. Oſtendit Grat. alium caſum, in quo viuēte prælato poteſt alius ſubſtitui epiſcopus, ſcilicet quando ingreditur monaſterium cauſa humilitatis da licentia Papæ, quia de cætero nō poteſt ad epiſcopatum reſurgere, & ad hoc inducit ſequens cap.

Digitized by Google

HOc nequaquam.] CASVS. Statutum fuit in ſynodo Conſtantinopolitana, vt quicumque epiſcopus deſcenderit ad vitam monachorum, decreto non poſſit ad pontificatum reuerti, quia monachus diſcere debet, & non docere. Sed credo ꝙ Grat. melius dixiſſet, ſi dixiſſet pp conſcientiā criminis ad agendā pœnitentiam, vbi dixit cā humilitatis, quia tunc reſurgere poſſet. Sed ſi vis eū ſaluare, dicas, quod cā humilitatis trāſiuit, & ideo nō poteſt redire ad epiſcopatū per ſe, ſed de licētia Papæ. Idem eſt caſus ſequentis c. Hoc ſcilicet ingredi monaſterium, quibuſdam conceditur ad agendam pœnitentiā, ſed non ad quietem ſeruandam.

a ¶ Vlterius.] Tamē monachus qui nunquam fuit epiſcop', bene poteſt eſſe epiſcopus. vt 16. quæſt. 1. vos autem. & 8. q. 1. in ſcripturis & 18. q. 1. c. vnico. Item ſi plebanus aliquis ſit monachus, poſtea pōt fieri plebanus, vt 16. q. 1. ſi quos a clericatu. Dicūt quidam ꝙ cum quis dimittit epiſcopatum vbi plus ꝓficere potuit, præſumitur ꝙ propter cōſcientiam criminis hoc fecerit: ſed hoc non eſt verum: quia ſæpe ingreditur quis monaſteriū propter merita augenda, vt 27 q. 2. ſunt quid dicunt. Intelligo ergo hoc c. de eo, qui conuictus eſt de crimine, & detruditur in monaſterium propter hoc 1. vt extra de renunc. poſt translationem. Vel intellige de eo qui humilitatis cauſa trāſiuit, & de licētia Papæ. & talis per ſe non poteſt redire ad epatum, ſed de licētia ſuperioris. Sed nunquid talis pōt eſſe abbas: nō vr̄, quia maioribus honorib. functo non licet inferiores recipere, vt C. de iis qui ad ciuilia munera vocātur. l. maiorib. lib. x. Sec' tamen credo, quia etiam poteſt eſſe plebanus, vt extra de renun. ad ſupplicationem. & 16. q. 1. ſi quos. &c. in parochia. Ioan.

Sugge

Eps ſemel, monaſteriū ingreſſus, an poſſit iterū redire ad epatum.

1 Sub vnde repellitur ſicut quilibet penitens 50. d. ſi ille. alias ſecus, vt extra, &c. vt ſequitur.

¶ Epiſcopus, qui cauſa humilitatis monachus efficitur, ad Pontificatum redire non valet. C. XLV.

HOc nequaquam apud nos habetur, vt quicunque de pontificali ordine ad monachorum, idest pœnitentium deſcenderit vitam, ulterius [a] poſſit ad pontificatum reuerti. *Item.* ¶ Præcepit ſancta ſynodus, vt quicumque de pontificali dignitate ad monachorum uitam, & ad pœnitentiæ deſcenderit locum, nequaquam iam ad pontificatum reſurgat. Monachorum enim uita ſubiectionis habet † verbum, & diſcipulatus, non docendi, uel præſidendi, uel paſcendi alios. Iuo p. 7. c. 149. † λόγον ἔχει

¶ *Hæc ſynodus ſub Ioanne octauo extat Græca in Vaticana bibliotheca. Cuius ſynodi tres tantum canones cum explanatione Blaſamonis editi ſunt Lutetiæ, & apud ipſum inſcribitur, Synodus in templo ſapientiæ habita ſub Photio Patriarcha. In ſecundo autem trium illorum capitulo habetur ſententia huius capitis. Viſum autem eſt, vt omnia melius percipiantur, locum hunc græce, & cum noua interpretatione eſſe adſcribendum.*

Φώτιος ὁ πατριάρχης εἶπε, πῶς ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ τάγματος ἑαυτοὺς εἰς τὴν τῶν μοναχῶν καταλεγόντων χώραν, ἆρα εἰς ὑποταγὴν ἑαυτοὺς παραδόντες δύνανται ἔτι οἱ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς ποιμνιαρχίας ἔχεσθαι; οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης εἶπον, τοῦτο παρ᾽ ἡμῖν οὐκ ἔστιν, οὐδὲν σώζεται; ὅστις γὰρ ἐὰν ἀπὸ ἀρχιερατικοῦ τάγματος εἰς τὴν τῶν μοναχῶν, τουτέστι τῶν μετανοούντων καταριθμηθῇ χώραν, οὐ δύναται ἔτι τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἑαυτῷ διεκδικεῖν ἀξίωμα. βασίλειος καὶ ἠλίας οἱ τοποτηρηταὶ τῶν ἀνατολικῶν θρόνων εἶπον, οὐδὲ παρ᾽ ἡμῖν ἑωράθη τοῦτο γινόμενον, τοὐναντίον μὲν οὖν μονάζοντες πρόεισιν εἰς ἀρχιερέας, ἀπὸ δὲ ἀρχιερέων εἰς μοναχοὺς κατερχόμενοι ἀρχιερεῖς μένειν οὐ δύνανται. ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ὁρισθήτω καὶ περὶ τούτου κανών· πολλάκις γὰρ καὶ ἐν ἡμῖν ἀμφιβολίαι γίνονται περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, τῶν μὲν λεγόντων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς μοναχοὺς γινομένους τὰ τῶν ἀρχιερέων τελεῖν, τῶν δὲ οὐ συνδοκούντων ἐπὶ τούτῳ. οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον, ἐκτεθήτω κανών. ἁγία σύνοδος εἶπεν, ἔπεν, εἶπεν, ἔτι δὲ ἀξιοῦμεν ἐκτεθῆναι κανόνας περὶ τῶν εἰς τοῦτο μανίας καὶ ἀπονοίας ἐλθόντων, ὥστε ἀρχιερεῖς ἢ ἱερεῖς ἐπὶ τύπτειν,

ἢ φυλακίζειν. καὶ τὰ λοιπά.

Φώτιος ὁ πατριάρχης εἶπεν, εἰ κελεύει ἡ ὑμετέρα ἁγιοσύνη, ἀναγνωσθήτωσαν οἱ κανόνες; καὶ λαβὼν Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω, εἰ καὶ μέχρι νῦν τινες τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ τῶν μοναχῶν κατιόντες σχῆμα ἐπὶ τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο διαμένειν ὕψει, καὶ τοῦτο πράττοντες παρεωρῶντο, ἀλλ' οὖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος καὶ τοῦτο ῥυθμίζουσα τὸ παρόραμα, καὶ πρὸς τοὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως θεσμοὺς τὴν ἄτακτον ταύτην ἐπανάγουσα πρᾶξιν ὥρισεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναδικὸν θελήσειε κατελθεῖν βίον, καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι τοῦτον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας. αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθῆκαι ὑποταγῆς ἔχουσι λόγον καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρίας, οὐδὲ ποιμαίνειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ὑπαγγέλλονται. διὸ καθὰ προείρηται, θεσπίζομεν, μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ, καὶ ποιμένων ἐξεταζομένων εἰς τὴν τῶν ποιμαινομένων, καὶ μετανοούντων χώραν ἑαυτὸν μεταβιβάζειν. εἰ δέ τις τοῦτο τολμήσαι πράξει μετὰ τὴν ἐκφόνησιν, καὶ διάγνωσιν τῆς νῦν ἐκπεφωνημένης ψήφου, αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀποστερήσας βαθμοῦ, οὐκ ἔτι πρὸς τὸ πρότερον, ὅπερ διὰ τῶν ἔργων ἠθέτησεν, ἀξίωμα ἐπαναστρέψει.

Photius Patriarcha dixit. Quid cenſetis de ijs, qui ex antiſtitum ordine ſeipſos in monachorum locum conferunt? Nunc qui ſeipſos ſubiectos eſſe voluerunt, poſſunt adhuc ijdem idem in gregem imperium tenere? Sanctiſſimi locum tenentes antiquioris Romæ dixerunt. Id apud nos minime fit, neque in more eſt poſitum. Quicunque enim ex antiſtitum ordine, monachorum, id eſt pœnitentium ordini adnumeratus fuerit, is antiſtitis dignitatem non poteſt ſibi amplius vendicare. Baſilius, & Helias locum tenentes orientalium ſedium dixerunt: neque apud nos id vnquam eueniſſe obſeruatum eſt. Nam contra monachi ad antiſtitum ordinem prouehuntur; at qui ex antiſtib. ad monachos deſcendunt, hi antiſtites manere nō poſſunt. Sancta ſynodus dixit, de hac etiam re canon conſtituatur. Nam & apud nos ſæpe de hac cauſa dubitationes exoriuntur, nōnullis quidem ita dicentibus, non prohiberi antiſtites, quos minus cum monachi facti fuerint, antiſtitum munerib. fungantur: nonnullis vero hanc ſententiam minime probantibus. Sanctiſsimi locum tenentes dixerunt, feratur canon Sancta ſynodus dixit. Præterea vero æquū ducimus ferri canones de laicis illis, qui eo inſaniæ, ac ſuperbiæ deuenerunt, vt antiſtites, vel ſacerdotes Dei verberent, aut cuſtodiæ tradant, & reliqua.

¶Photius Patriarcha dixit, ſi veſtra ſanctitas iubet, legantur canones, eoſque in manus ſumens Petrus Deo amiciſsimus Diaconus, & protonotarius legit. Quamuis hucuſque nonnulli antiſtites ad monachorum habitum deſcendentes conati ſint in antiſtitum faſtigio manere, cumque id facerent, ea res neglecta eſt: Sancta tamen, & œcumenica hæc ſynodus hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad leges, quę de ſtatu eccleſiaſtico ſunt, reuocans, ſtatuit; vt quis epiſcopus, ſiue quis alius antiſtes dignitatem obtinens, ad vitam monaſticam deſcendere, & pœnitentiæ locum implere voluerit, hic antiſtitis dignitatem amplius nō retineat: Monachorum enim inſtituta ad obedientiæ, ac diſciplinæ rationem pertinent, minime vero ad magiſterij, vel præfecturæ. atq; eorum ſunt, qui non alios paſcere, ſed paſci profiteantur. Quocirca quemadmodum dictum eſt, decernimus, nequis poſthac eorum, qui in antiſtitum catalogo ſunt, atque in paſtorum numero cenſentur, in eorum, qui paſcuntur, ac pœnitentiam agunt, locum ſe trāsferat. Quod ſi quis poſt promulgationem, ac notitiam huius, quæ nunc prounnciatur, ſententiæ, id facere auſus fuerit: quando ipſe ſeipſum antiſtitis gradu priuauit, priſtinam, quam factis contempſit, dignitatem amplius non recuperabit.

Hoc ad pœnitentiam agendam, non ad quietem ſeruandam quibuſdam conceditur.

Unde Liberius Papa ſcribit omnibus epiſcopis epiſt. ſecunda.

Digitized by Google

¶Pro infeſtationibus malorum non licet epiſcopo gregem relinquere. C. XLVI.

SVggeſtum nobis eſt, quòd pro præteritis laboribus,& infeſtationibus nonnulli veſtrum aſsignatas ſibimet, & Deo commiſſas relinquant plebes, & in futuro plures relinquere velint,eas, quas tueri debent,eccleſias, & pro ouibus ſibi commiſsis laborare negligant, & monaſterio rum ſequieti contradere feſtinent, & uacationem ab epi ſcopatus laboribus eligere, & ſilentio, atque otio vitam degere magis appetant, quam in his, quæ ſibi commiſſa ſunt,permanere,dicente Domino: [Beatus qui perſeuerauerit vſque in finem.]Vnde namque eſt beata perſeuerantia niſi de virtute patientiæ?quoniam ſecundum Apoſtolicam prædicationem.[Omnes,qui volunt in Chriſto pie viuere,perſecutionem patiuntur.] Ideo fratres charisſimi, non vos afflictionum amaritudo a pio mentis ueſtræ propoſito coarctet recedere. Conſiderate namque,quanta pro abſolutione noſtra,& liberatione creator dominuſque, & redemptor noſter pertulerit,quibuſque ſe contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos a vinculis poteſtatis diabolicæ liberaret . Attendite itaque uobis, & omni gregi, in quo vos ſpiritus ſanctus conſtituit epiſcopos, regere eccleſiam Dei,quam acquiſiuit proprio ſanguine: ut non ſit, qui uos decipiat [a] , aut ſeducat in ſubtilitate ſermonis , ut plebes uobis commiſſas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis,& vt uos ſolummodo ſaluetis,& filios orphanos relinquatis.

Poly.l.4.tit.15. — Matth.10. — 2.Tim:3. — Act.20.

Item Nicolaus Papa , Humifrido Morinenſis eccleſiæ epiſcopo.

¶In perſecutionibus epiſcopus eccleſiam ſuam non deſerat. C. XLVII.

SCiſcitaris itaq; per Gualdagariũ presbyterũ, vtrũ, cũ a Normãnis de epiſcopis depellaris,debeas de cætero in monaſterio conuerſari. In quo ſcias chariſsime frater, quòd,ſi pernicioſum eſt proretam [b] in tranquillitate nauim deſerere,quanto magis in fluctibus ? Vbi [c] non dicimus,quòd perſecutorum non fugiamus [d] (maxime paganorum)inſidias,cum ad tempus ſæuiunt,& ob multitudinem delictorũ noſtrorũ nocẽdi facultatem diuinitus [e] aſſequuntur;præſertim cum eis prodire [f] ultro non debeamus,& multos prophetas,& Apoſtolos,ipſumque Dominũ huiuſmodi fugiſſe inſecutores luce clarius cõſtet;ſed quòd præcipue nos qui tanquam arietes [g] ducatũ gregibus prębemus, imò qui & horũ paſtores ſumus,Deo auctore cũ eis in periculis pro viribus perſiſtere pro certo cõueniat:& cũ tranquillitas reddita diuina fuerit pietate ſopitaq; furentium infeſtatio;mox gregẽ requirere,& in

Io.8.

SVggeſtum.] CASVS. Multi epiſcopi propter tribulationes extrinſecas monaſterij quietẽ appetentes,greges ſibi commiſſos relinquebant,& plures in futuro relinquere volebant :qđ cum audiſſet Liberius Papa,ſcribit oĩbus epĩs hortans eos ne greges ſibi commiſſos derelinquant propter laborem vitandum, & quietem appetendã: ſed potius perſeuerent humiliter tribulationes ſuſtinendo.Et hoc ꝓbat duabus auctoritatib. ſ. Dñi, & Pauli, & exẽplo Chriſti, qui pro nobis redimẽdis paſſionem ſuſtinuit in cruce.

a ¶Decipiat.] Arg. ꝙ ſi quis dolo renũciet,ꝙ tenet renunciatio:quod non eſt verũ, vt 3.q.1.redintegranda.

SIſcitaris.] CASVS. Humifridus epũs expellebatur a Normannis a ſuo epatu: ideoque, vt tribulationes declinaret,volebat in monaſterio cõuerſari: & interrogauit Nicolaum Papam, vtrũ hoc facere poſſet: Et reſpõdet ꝙ nõ,quia periculoſum eſt ĩ tribulationib. gregẽ deſerere: ſicut periculoſũ eſt, ſi nauta nauẽ in fluctibus derelinquat : ſed dicit ei, ꝙ fugiat perſecutorum inſidias,& maxime paganorum, exemplo Apoſtolorum , Prophetarũ, & Chr̃i & reddita tranquillitate gregem requirat, & colligat in vnũ ; & doceat, vt quãuis bona tẽporalia perdant,tamen ſperent gaudia percipere sẽpiterna.

b ¶Proretam.] i.rectorem nauis, a prora, quæ eſt anterior pars nauis. — Proreta eſt nauis rector.

c ¶Vbi] i.quo exẽplo nõ dicimus ,&c.

d ¶Non fugiamus.] i.fugere debeamus.

e ¶Diuinitus.] Deus propter peccata hominũ mittat flagella & perſecutiones. 56. d.ſi gens.16.q.1.reuertimini,& 23.q.4. ſi quos.& ſecũdum quoſdam poteſtatẽ nocẽdi dat Deus qñ permittit quoſdam nocere,eo ipſo ꝙ ſe nõ obijcit. ſm alios propie dat ptãtem , ſed ipſe ex ſe hẽt ptãtem nocendi.vnde ſatanæ poteſtas nocendi Iob data fuit. Omnia enim,quę fiũt in ciuitata,aut iuſto Dei iudicio,aut eo permittente fiunt, vt 26.q.5.nec mirum Ioan. — Perſecutiones pp peccata mittuntur.

f ¶Prodire]Pugnando cum eis,qđ in nullo caſu poſſunt clerici,ſi alias poſſunt euadere.50.diſt. de clericis. Sed poſſunt alios hortari ad pugnam iuſtã,& etiam intereſſe,vt 23.q.8.igitur. & c.vt pridem.

g ¶Arietes.]Alibi dicuntur epiſcopi canes 1.2.q.7. qui nec reg iminis,

3 Ad hoc 38. d nemo.

Ad-

Digitized by Google

ADuerſitas] CASVS. Gregorius docet, ꝙ in tribulationib. non debet quis perturbari: quia ipſa tribulatio eſt probatio virtutis, & non eſt iudicium reprobationis: & ꝙ quis non debet perturbari propter aduerſitatem, probatur exemplo Pauli, qui cum veniebat in Italiam

vnum colligere; & eius animos cæleſtis patriæ pace, ac potiſſimum ſecuritate prædicata ſurſum erigere debemus. Et tamdiu ſuper eorum cautela oportet nos eſſe ſolicitos; vt ſi Dei iudicio præſentis temporis commoda fortaſſis amittunt, futuræ vitæ ſe ſperent gaudia abſque ambiguitate percipere ſempiterna.

Item Greg. lib. 7. epiſt. 126. ad Recaredum regem.

¶ Non eſt reprobatio, ſed uirtutis probatio, bonorum aduerſitas. C. XLVIII.

†al indicium.

Act. 27.

ADuerſitas, quæ bonis votis[a] obijcitur, probatio[b] virtutis eſt, non iudicium † reprobationis. Quis enim neſciat, quàm proſperum fuit, quod beatus Paulus Apoſtolus prædicaturus ad Italiam veniebat? & tamen veniens naufragium pertulit: ſed nauis cordis[c] in maris fluctibus integra ſtetit.

Ioan. 10. — Matt. 2. — Act 9. — Gloſſa ord. ad cap. 11. ad Cor. in fine, ex Aug. epiſ. 180. ad Honoratum. — Matt. 0. — Io. 8. — Gloſſa ordi. Caſſiodoro.

9 *Hoc[d] tunc ſeruandum intelligitur, quando inter ſubditos aliqui inueniuntur, quibus prelatorum uita proſiciat: quando nec ſpecialiter prælatus quæritur, nec ꝑ alios tuta poteſt eſſe eccleſia ſalus, ne ſi deſerere incipiat, quibus prodeſſe poteſt, dicatur de eo: [Mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cuius non ſunt oues propriæ, videt lupũ venientem, & deſerit oues, & fugit.] Cum vero ſpecialiter quæritur, fugiat exemplo Chriſti, qui à facie Herodis fugit in Aegyptum: fugiat exemplo Pauli, qui à fratrib. per murum ſubmiſſus eſt in ſporta. Vnde Auguſtinus ait: [Fugiat miniſter Chriſti, ſicut ipſe Chriſtus in Aegyptum fugit, fugiat & qui ſpecialiter quæritur, dũ per alios firma eſt eccleſiæ ſalus.] Hinc etiam ait Dominus diſcipulis: [Si uos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.] Hinc etiam idem abſcondit ſe, & exiuit de tẽplo; quãdo Iudæi lapides tulerũt, vt iacerent in eum. Hinc & Auguſtinus ait de eodem in pſ. 54.[e] [Ecce elongaui fugiens, illud tangit, quòd Chriſtus vitabat perſequentes, ut occaſionem[f] iræ demeret, & manebat in deſertis orãs: in quo docebat nos in ſecreto cõſcientiæ orare. & quieſcere, cum à malis premimur.] Cum vero non prælatorum tantum, ſed totius eccleſię ſalus[g] quæ-*

tur, & prælatus non quæritur ſpecialiter, nec per alios eſt tuta ſalus eccleſiæ, in quo caſu ſi gregem ſibi commiſſum deſerat, dicet mercenarius. Si vero perſona prælati ſpecialiter quæritur, & ſalus eccleſiæ tuta eſt per alios; fugiat tunc prælatus, & hoc probat duobus exemplis, ſ. Chriſti, & Pauli: & tribus auctoritatibus, ſcilicet Aug. Chriſti, & Dauid. Cũ autem quæritur non ſolum prælatus, ſed tota eccleſiã: tunc non debet recedere, ſed opponere ſe debet pro populo ſuo, & animam ſuam ponere pro ouibus ſuis: & hoc de extrinſeca perſecutione. Eſt & alia pſecutio intrinſeca, quæ fit à ſubditis in occulto, qñ ꝑlatus compati debet pro peccatis aliorũ: & hoc probat quattuor auctoritatibus.

d ¶ Hoc.] ſ. ꝙ ꝑlatus maneat cum ſubditis ſuis.

d ¶ Hoc.] In hoc §. diſtinguitur quid iuris ſit in extrinſeca ſiue intrinſeca pſecutione. Extrinſeca enim perſecutio conſiſtit in manifeſtis inimicis eccleſiæ, intrinſeca in eis, q adhuc nõ ſunt pcíſi. In exteriori pſecutione diſtinguitur: aut ſolus prælatus quærit, aut totus clerus. Si ſolus ꝑlatus: ut eo recedente tuta eſt ſalus eccleſiæ, & tunc fugiet, & hoc probat exemplo Chriſti & Pauli, & trib auctoritatibus, Auguſt. Domini, & Dauid. Si nõ eſt tuta, tunc ponet animam ſuam ꝓ ouibus ſuis. Si totus clerus quæritur, indiſtincte ſe pro eis hoſtib opponet, ut 43 diſt. ſi rector

Perſecutio eſt duplex.

Prælatus an propter perſecutionem licite poſſit eccleſiã deſerere.

Italiam, naufragium paſſus eſt, & tamen in corde non fuerat turbatus.

a ¶ Bonis votis.] id eſt, propoſitis.

b ¶ Probatio.] Sup. ead cum percuſſio.

ADDITIO. Et dic probatio, id eſt, examinatio, & experimentum virtutis, id eſt, conſtantiæ. Vel probatio virtutis, ſcilicet vt probatione melior quis efficiatur, & ita appareat, vt in prædicto cap. cum percuſſio. ſecundum Hug.

c ¶ Nauis cordis.] id eſt, conſtantia fidei r.

r Sub in qua & per quã tranſire debemus tribulationes & pericula huius ſeculi, ſicut in naui mare tranſimus ad littora iuxta illud Hoc mare magnum, & ſpatioſum & ſequitur ibi, naues & per tranſibunt. Pſ. 103. Arc.

HOC ETIAM. Hæc eſt 9. pars quæſtio. in qua dicitur quando debet prælatus relinquere ſubditos, & quando non. lo. de Fant.

CASVS. Dictum eſt ſup. in c. ſuggeſtum & c. ſciſcitaris, ꝙ prælatus perſeuerare debet cum ſubditis in tpe tribulationis, licet poſſit quandoque recedere ad tempus & fugere. Nunc vero oſtendit hi tempus ſeruandum eſſe, quando inter ſubditos aliqui boni reperiuntur

ſed ſi aliàs poteſt conſuli eccleſiæ, totus clerus fugiat cum prælato. Si non poteſt, remaneant cum prælato uel omnes, vel quidam ex eis, ſi eſt altercatio inter eos de remanſuris, res ſorte dirimatur. 26. q. 2. ſors. Circa intrinſecam diſtinguitur ſic: aut omnes ſunt mali, aut quidam. Si boni ſunt commiſti malis, eos non deſeret. 23. q. 4. tu bonus. Si omnes mali ſunt, aut ſpes eſt de correctione, aut non. Si eſt, non ſunt deſerendi. Si non eſt ſpes, tũc ſunt deſerendi, ut inf. ea. c. vlt. Et nota quòd loquitur de extrinſeca perſecutione uſque ibi. [Eſt & aliud genus.] Abinde uſque de extrinſeca & intrinſeca uſque ibi, [Cum autem à uitijs.] & abinde tantum de extrinſeca 2.

e ¶ In pſalmo.] Exaudi Deus orationem.

f ¶ Vt occaſionem.] Et ita peccat qs eo ꝙ dat alijs occaſionẽ peccãdi, vt 55. d. ſi Euangelica & 22. q. 4. iter.

g ¶ Salus.] Ergo uidetur ꝙ pro rebus temporalib. non debeat prælatus mori, ut 13. q. 5. non eſt noſtrum.

2 De hac materia plene no. Inn. ext. de renũcia. niſi cum pridem. §. 1. ubi poſita eſt iſta gl. ſicut hic iacet multa addit & ibi de hoc per Hoſt.

Digitized by Google

ritur, fides[a] *impugnatur; neceſſe eſt, vt ex aduerſo aſcendant, & in die belli ſeipſos murũ opponant pro domo Domini, & animas ſuas ponãt pro ouibus ſuis: vt exemplo ſuæ paſſionis accedant, quos ſermone doctrinæ diutius confirmare non valent. Et hoc quidem de manifeſtis perſecutionibus. Eſt & aliud genus perſecutionis*[b], *in quo Apoſtolus laborabat dicens: [Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego nõ vror*[c]*? &c.] Hinc Auguſtinus in pſ.*[d] 101. *[Oſſa, ideſt, fortes, quorũ frixorium ſunt, qui ſcandalizantur: tantum enim frigitur bonos, quantum amat.] ¶ Hinc idẽ in pſ 30.*[f] *] Iraſcitur iuſtus pro peccatis palearum*[g]*, nõ tamen odit*[h]*, in quo extingueretur oculus*[i]: venter[k] *pro interioribus*[l]*, quæ turbantur, quando nec corripi poſſunt impij, quibus non † clamat*[m], quia defecit[n] in dolore vita, *videns non proficere quod prædicat.] ¶ Hinc idẽ ait in pſ. 69.*[o] *utrũque hoc genus perſecutionis diſtinguens: [Vox tribulatorum*[p] *Chriſto, ideſt, martyrum inter paſſiones periclitãtium, ſed de capite*[q] *præſumentium*[r]*. Cum illis*[s] *vox omnis iuſti; cui ex charitate, abundans iniquitas etiã Chriſtianorum eſt paſſio: ut Lot corporalem perſecutionem a nullo in Sodomis ſuſtinuit, ſed à malis factis eorum, cũ † quibus habitabat. Eſt ergo perſecutio iuſti, vel à leone*[t] *in impetu, vel a dracone*[u] *in inſidijs, unde oẽs*[x] *clament* Deus in adiutorium meum intende.] *¶ Cum aũt*[y] *vitijs ſubditorum prælatus affligitur, aliquando oĩum eſt una & inſatiabilis obſtinatio, aliquando mali inueniuntur bonis admiſti. Quãdo boni ſimul cũ malis habitant, non ſunt deſerendi boni propter malos: ne peruerſe malos euitando vincamus*[z]*, quos fugimus, ad gehennam †, ſed potius mali tolerentur propter bonos. Vnde Grego. [Abel*[a] *eſſe renuit, quẽ Cain*[b] *malitia nõ exercet*[c]*.] ferrum quippe noſtræ mentis ad acumen non põt peruenire veritatis, niſi hoc alterius eraſerit lima*[d] *prauitatis. Hinc etiã Auguſtinus: [Tu bonus*[e] *tolera malum, & c. infra de tolerãdis malis in prima cauſa ßhæreticorũ.] Idẽ ait: [Maius malum in ſeparatione bonorũ*[f] *committimus, quam*

Ezech. 13.

Io. 10.

2. Cor. 11.

Gloſſa ordi. ex Aug. ad ver. (& oſſa mea, ſicut in frixorio) & Beda 2. Cor. 12.

Eadem ne Auguſt. ad verſi. (Miſerere mei Domine.)

† *non clamat clare, ſed intus ingemiſcit.*] gloſſa ordi.

Eadem ex eodem in præfatione pſ.

† *cui non fuit diſſ. vt non ibi habitaret.*] glo. ordi.

† *al. veniamus ad gehennam.*

l. 20. Mor. c. 29. & l. 9 re. ibi. 19. 23. q. 4. tu bonus. Gloſſa ordi. in ca. 62. ad Cor. in fine ex Aug. ſermo. 18. de ver. Dñi.

a ¶ Fides.] Per hæreſim aliquam.
b ¶ Perſecutionis.] Ideſt compaſſionis.
c ¶ Non vror.] Compatiendo.
d ¶ In pſalmo.] Dñe exaudi, ibi: Quia defecerunt ſicut ſumus dies mei. & oſſa 1 mea ſicuti frixorio cõfrixa sũt.
e ¶ Frigitur.] Ideſt, confligitur, ideſt, tãtũ dolet de malorum interitu, quantum ſalutem eorum diligit.
f ¶ XXX.] In Te Dñe ſperaui, vſq; Miſerere mei Deus, quoniã tribulor, & cõturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea & venter meus: quoniã deficit, &c.
g ¶ Palearũ.] Ideſt, malorum, qui ſunt ſine fructu.
h ¶ Odit.] Supple id in quo ſcilicet odio extingueretur 2. oculus rationis, ſi haberet illud odium. Vel dic, non odit homines, ſed peccata eorum. 86. diſt. odio.
i ¶ Oculus.] ideſt, intellectus.
K ¶ Venter.] ideſt, prælatus qui quandoq; ventoſus eſt.
l ¶ Pro interiori.] Ideſt, ſubditis.
m ¶ Non clamat.] Alte, ſed intus ingemiſcendo.
n ¶ Defecit.] Dicens, ſupple: quia defecit quaſi dicat; omnino conturbatus eſt oculus meus: quia defecit in dolore vita mea ex magna iniquitate malorum. & quare dicat hoc occulte ſubdit, uidens non poſſe proficere, &c.
o ¶ LXIX.] Scilicet, Deus in adiutorium meum intende.
p ¶ Tribulatorum.] ideſt, illa vox, Deus in adiutorium meũ eſt uox martyrum in manifeſta perſecutione, & etiam vox iuſtorum in occulta & intrinſeca.
q ¶ Sed de capite.] Ideſt, Chriſto.
r ¶ Præſumentium.] Ideſt, confidentium.
ſ ¶ Cum illis.] ideſt, martyribus, & hic innuitur intrinſeca perſecutio.
t ¶ Vel à leone.] ideſt, à diabolo aperte ſæuiendo.
ADDITIO. Sicut per Saracenos & apertos hæreticos. Archidia.
u ¶ Dracone] Ideſt, à diabolo occulte perſequendo, uel à falſis fratribus.
x ¶ Omnes.] Ideſt, tam illi qui extrinſecam, quàm qui intrinſecam perſecutionem patiuntur.
CVM AVTEM CASVS. Supra in §. proximo tractatum eſt qualiter fiat perſecutio intrinſeca, ſcilicet à ſubditis malis, & per compaſſionem: Nunc vero diſtinguitur ſic. Aut inter ſubiectos ſunt aliqui boni, aut ſunt omnes mali, & obſtinati. Si ſunt ibi aliqui boni, non debet prælatus deſerere bonos propter malos, ſed tolerare debet patiẽter, & hoc probat quatuor auctoritatibus. Si autem omnes ſunt mali & obſtinati, tunc licet prælato ab eis recedere, exemplo Beati Benedicti, qui monachos ſuos deſeruit; quia conſpirauerant in necẽ eius.
y ¶ Cum autem] Hic §. loquitur de intrinſeca perſecutione.
z ¶ Vincamus.] Ideſt magis ſumus digni gehennæ, quã ij quos fugimus.
a ¶ Abel.] Ideſt, ſimilis Abel in patientia non vult eſſe, qui non poteſt tolerare conſortium malorum nam quiſquis malos non tolerat, ipſe ſibi per intolerantiam teſtis eſt, quòd bonus non eſt, vt 23. q. 4. hæc autem, & c. tu bonus.
b ¶ Cain.] ſc. fratris Abel.
c ¶ Non exercet.] Ideſt, malos non allicit, ſignificat, ut illos corrigat.
d ¶ Lima.] Ideſt. perſecutio.
e ¶ Tu bonus.] Infra 23. q. quarta, hæc autem. c. tu bonus.
f ¶ Bonorum.] Argum. quod ſi per aliquem non ſtat quominus faciat, idem eſt ac ſi feciſſet. 43. diſtinct. Epheſus.

1 Dic, ideſt, fortes, Forte enim & robuſtiores, unde dicũtur oſſa, quæ portant carnes ideſt, infirmos ſecũdum Hug.

2 Scilicet per mortale peccatũ, ideſt: ſi odit paleas, ideſt, malos iniquum homines ſunt ſecundum H.

Bonus non eſt qui malos non tolerat.

a ¶ Coniun-

Digitized by Google

in coniunctione [a] *malorũ fugimus.*] *& infra.* ¶*Tali non imputat Deus ſua peccata, quia nõ fecit; non aliena, quia non approbauit; non negligentiã, quia non tacuit, non ſuperbiã, quia in vnitate permanſit.*] ¶*Hinc idẽ in pſal.* 54. [Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ: *non ait, ſicut corno. Columba a moleſtijs quærit auolare, ſed dilectionẽ non amittit, & ſemper gemit. Sic bonus vult ſeparare ſe corpore, non amore, ab his, quibus non poteſt prodeſſe:*] *& infra.* ¶[*Sed aliquando ligatur, nõ viſco cupiditatis, ſed cura & officio, vt deſerere non poſſit* [b], *niſi ſoluatur. Quod ſi non ſoluitur, tunc dicat,* Cupio diſſolui, & eſſe cũ Chriſto: Sed manere in carne neceſſe eſt propter vos; *& ſic eſt meritum ex deſiderio.* [Ecce elongaui fugiens; *non loco, ne rumpatur charitas bonorũ, ne perdatur exercitium malorum, quos Deus admiſcet, vt Iudam Apoſtolis:*] *quem quamuis ſciret furem eſſe, tamen ad prædicandum miſit, & ei Euchariſtiam dedit, docens in eccleſia tolerari malos, nec obeſſe bonis malorum conſortia. Quando vero omnium ſubditorũ eſt obſtinata malitia, nec prodeſt eis prælatorum præſentia; tum etiam corpore licet ab eis recedere: ne & illorũ nequitia ſemper in deterius proficiat, & iſti quidem fructum amittant, quem de aliorum profectu poſſent inuenire. Sic beatus Benedictus deſeruiſſe legitur, quos in necem ſuam vnanimiter viderat conſpiraſſe.*

Gloſſa ordi ex Aug.

Philip. 1.

Gloſſa interlinearis ex Aug. in pſal. 54. 23. q. 4. ſu bonus.

α ¶Vnde Auguſtinus.] *Multa in hac diſputatione citat Gratianus ex Auguſtino, quorum ſententia quidem apud illum habetur, ſed verba ipſa ſunt in gloſſa ordinaria locis indicatis. De hac vero quæſtione, quando liceat epiſcopo recedere ab eccleſia ſua, diſſerit* B. *Auguſtinus epiſt.* 108. *Honorato epiſcopo ſcripta.*
β ¶In prima cauſa.] *Indicat cauſam vigeſimamtertiam in qua primum de hæreticis ex propoſito agitur. qui mos citandi habetur, etiam* 1. *q.* 7. *neceſſaria. & alibi.*

Hinc etiam B. Gregorius Petro diacono interroganti, an liceat prælato gregem ſemel ſuſceptum deſerere, lib. 2. *Dial. c.* 3. *reſpondit dicens.*

¶Quando liceat prælatis ſubditos deſerere, vel non.

C. XLIX.

IBi adunati æquanimiter portandi ſunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur, boni. Nã vbi omnimodo de bonis fructus deeſt; fit aliquãdo de malis labor ſuperuacuus †: maximè ſi è vicino cauſæ ſuppetãt, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. *& paulo poſt.* ¶Sæpe agitur in animo perfectorum, quod ſilentio prætereundũ non eſt, quia cum laborem [c] ſuum ſine fructu eſſe conſiderent, in locum alium ad laborẽ cum fructu migrant. Vnde ille quoq; egregius prædicator, qui diſſolui cupit, & cum Chriſto eſſe, cui viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, qui paſsionũ certamina non ſolum ipſe appetijt, ſed ad toleranda hæc, & alios accendit; Damaſci perſecutionem paſſus, vt poſsit euadere, murum, funem, ſportamque quæſiuit, ſeq; latenter deponi voluit. Nunquid † Paulum mortem dicimus timuiſſe quam ſe ipſe pro amore Ieſu teſtatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem ſibi fructum adeſse cõſpiceret; ad grauem † laborem ſe alibi [d] cum fructu ſeruauit, fortis etenim præliator Dei, teneri intra clauſtra noluit, certaminis campum quæſiuit.

† *vacua.*] orig.

Philip. 1.
1. *Cor.* 11.

Act. 9.
† *al. Num nam.*

† *& graui labore ad laborem*] orig.

Multorum auctoritatibus apparet, quando viuentibus epiſcopis alij poſſint ſubſtitui, & quando non.

a ¶Coniunctione.] Fugim' enim malũ in hoc ꝙ nõ coniungimur malis: quia ſi eſſem' cũ eis, poſſemus corrumpi cum eis: tamẽ maius malum committimus, ex hoc ꝙ ſeparamur a bonis: quia ſeparãdo nos a bonis committimus ſchiſmaꝙ facere maximũ malum eſt, vt 24 q. 1. non afferamus.

Schiſma cõmittit qui ſe a bonis ſeparat.

b ¶Non poſſit.] id eſt, non debeat propter hos quibus poteſt proficere. Ioan.

IBi adunati.] CASVS Petrus diaconus q̃ſiuit a Gregorio, an liceret prælato deſerere gregem ſemel ſuſceptũ: qui reſpondit dicens; ꝙ ſi ſubditi ſunt boni malis admixti, tolerandi ſunt mali propter bonos. ſi vero omnes ſunt mali & incorrigibiles, recedere põt prælatus ad aliũ locum, exemplo Pauli, qui de Damaſco fuit, vt alibi magis proficeret. Sequens. § patet.

c ¶Laborem.] Nota ꝙ labor nõ debet eſſe ſine mercede, vt 12. q. 2. charitatẽ. & in auth de iud §. ne autem. col. 6. vbi dicitur, ꝙ labor non debet eſſe ſine fructu. vnde verſus:

Cum labor in damno eſt, creſcit mortalis egeſtas. iuxta illud.

Operat præmia quiſque labor.

d ¶Alibi.] Idẽ facit Cyprian. vt 24. q. 1. ad nocauit §. multorũ.

Quod

Digitized by Google

QVod autẽ.] CASVS. Hæc eſt q.2. qua quæritur, vtrum recuperata ſanitate poſſit qs repetere cathedrã cui renunciauit. Et reſpondet ꝙ non: & transfert ſe G. ad aliam quæſtionem incidẽtem, ſcilicet vtrum ſacerdos, qui dimiſit celebrationẽ Miſſæ propter morbum caducum: recuperata ſanitate poſſit celebrare? & reſpondet cum diſtinctione, ſcilicet utrum quis vexet morbo epileptico vel caduco frequenter, aut raro: ſi frequẽter, oĩno dẽt ceſſare a celebratione Miſſarũ, ut inf. e. c. 1. Si raro, aut vexat cum ſpumæ iactatione, & uocis confuſæ emiſſione: & tũc nullo modo celebrare poteſt, vt infra ea. c. 2. aut vexet, ſine ſpumæ iactatione, & ſine vocis cõfuſę emiſſione: & tũc celebrare poteſt: ita tamen vt habeat iuxta ſe vicini ſolaminis adiutorem, vt ſup. ead. q. 1. illud. ſi plene eſt liberatus, non eſt quæſtio quin poſſit celebrare.

a ¶Quod autem.] Si quis de licẽtia Papæ renunciauit, & ad p̃ces eius alter ſubſtitutus eſt: certum eſt ꝙ ille non põt repetere eã, licet cõualeſcat, vt ſupra ea. q. 1. hoc nequaquam. Et ideo magiſter aliam quæſtionem tractat, vtrum ille qui abſtinuerit a Miſſa pro ægritudine, recuperata ſanitate poſſit celebrare? Et certũ eſt ꝙ poteſt 1. inf. ead. c. 1. dummodo certũ ſit eũ eſſe ſanatum. Si autem fuit dæmoniacus, vel epilepticus, debet prius per annũ eſſe liberatus. 33. diſt. cõiter. 55. d. præcepta. & ar. ff. de redhibit. actio quod ita. In ægritudine cõſtituti Miſſas celebrare poſſunt ſupra ea. q. 1. c. illud niſi ita debiles ſint, ꝙ ceptũ officium nequeant adimplere & niſi habeant morbum caducũ. 33 d. cõiter. Tñ cum diſtinctione an morbus iſte ſit cũ ſpuma & clamore, vt tunc non poſſint: vel ſine ſpuma & clamore, & tunc poſſint, vt ibi notaui, ſed quidam 2. indiſtincte dicunt, quod non debent celebrare infirmi.

1 Sub. nec diſtinguendũ eſt q̃ fuerit ęgritudo dummodo, &c. vt ſequitur.

Epilepticus an poſſit celebrare.

QVÆSTIO II.

QVod autem [a] iſte valetudine recepta ſuam poſſit repetere cathedram; nulla auctoritate ratum habetur. Celebrationem uero ſacrificiorum, ſi † infirmitatis cauſa dimiſerit, valetudine recuperata exequi non prohibetur.

† al. quan.

Vnde Alexander ſecundus ſcribit Gebonardo Viuarienſi † archiepiſcopo.

† al. Viennenſi.

¶De quodam presbytero, qui caduco morbo laborabat. C. I.

IN tuis literis continebatur ſic. Hic clericus ordinem habet presbyterij, ſed quia caduco morbo laborat, & ipſi in præſentiarum hoc agnouimus, non auſi fuimus concedere ſibi vt offerret, uel miſſam celebraret. Quia vero languor in culpa non eſt, ſuper hac re auctoritatis noſtræ decreto conſulendo deliberauimus. Conſulimus itaque, vt ſi frequenter [b] hoc morbo tangitur, ab oblatione, & Miſſarum celebratione modis omnibus prohibeatur. Indecens enim eſt, & periculoſum, vt in conſecratione Euchariſtiæ morbo victus epileptico cadat. Si vero Dei miſericordia conualuerit (quando quidem nõ culpa, ſed infirmitas eſt in cauſa) eum ſacrificare iam nõ interdicimus [c].

Iuo p. 6. c. 405.

Idem Gelaſius Ruſtico, & Fortunato epiſcopis.

¶A regimine ſuſpendatur eccleſiæ, qui in terram frequenter eliditur. C. II.

NVper Foropopulenſis † eccleſiæ clericis una cũ Sabino epiſcopo & Pelagio, & laicis propria ſuggeſtione reſerarũt, præſulem ſuum graui quadam neceſſitate vexari, cuius cũ diceret incurſione freqũeter eliſum. Qđ ne ſcandalũ fidelibus videretur ingerere, & eccleſiã Dei vbiq; poſitam hac offenſione turbare, præcipuè, cũ eodem ipſo volente huc ſe perrexiſſe firmarẽt, & ad dilectionẽ veſtrã ſcripta direximus, ut eccleſiæ, cuius rector tali caſu tenetur adſtrictus, viſitationem congruam reddatis. Verũ, quia nunc idem ipſe venit huc pontifex, falſaque oĩa de ſe iactata diſſeminat, ſub diuini cõtẽplatione iudicij, veſtręq; cõſciẽtiæ, exiſtimationiſq; reſpectu,

† al. Foropopiliẽs.

IN tuis literis.] CASVS. Quidam presbyter morbum patiebatur caducum: quare Gebonardus Viuarien archiẽps ei celebrationem Miſſę interdixit: & per illũ presbyterum conſuluit Alexandrum dictus archiepiſcopus an iſte presbyter poſſet Miſſarum ſolennia celebrare. Nunc Papa reſcribit dicens, quomodo ei cõſtitit ꝙ ille cadebat. vnde mandat ei: ꝙ ſi iſte presbyter frequenter cadit, & vexetur morbo caduco, non debet celebrare ſi autem conualuerit, non prohibeatur.

b ¶Frequenter.] Ideo quidam 3. dicunt quod ſi raro accidit, poteſt celebrare, dummodo habeat ſocium ſup. ea q. 1. c. illud uel ſupple, maxime uel diſtingue, vt 33. d. communiter.

3 Lau & H.

c ¶Interdicimus.] Sic ergo propter infirmitatem non repellitur quis ab officio diuino, vel a perceptione ſacramentorum, vt ſup d. 5. ad eius vero.

Infirmitas non repellit ab officio diuino.

NVper Foro.] CASVS. Clerici Foropopulenſis eccleſiæ una cum Sabino & Pelagio, & laicis Romam venerunt & dixerunt Gelaſio, ꝙ epiſcopus eorum lædebatur morbo caduco frequenter, aſſerentes ſe de eius voluntate ueniſſe. quare Papa illi eccleſiæ duos dedit viſitatores, ſ. Ruſticum & Fortunatũ, ſed quia idem epiſ-

Digitized by Google

ſcopus poſtea Romam pergens dixit omnia, quæ de eo dicta fuerunt, falſa eſſe: ideo Papa præcepit eiſdem viſitatoribus narrando prædicta, vt veritatem perquirant: & ſi prædictum epm inuenerunt fuiſſe repente pro lapſum cum voce confuſa, & ſpumæ iactatione, cum celebrare

tur purgatio, vt extra de cauſa poſſ. & proprie, cum eccleſia in fi.

b ¶Triginta.] Contra 33.d. communiter. Sed ibi certũ fuit eũ eſſe dęmoniacũ, ſed hic dubiũ, & omnes cibos ideo iubetur comedere, ne morb. poſſit occultari, quod phyſicum eſt, vnde ſignatur contrar infra de conſec. diſt 5. contraria 1 ideo autem hic dantur omnes carnes iſti p̃ter hœdinas, quę prouocant dæmones.

rerum fide ſolertiſſime perquiſita, ſi aliquãdo ſcilicet, vel in domo, vel in proceſſione, vel in alio quocumque loco probatur repente collapſus, voceſq; confuſas, & ſpumas ore iactaſſe; quanta fieri poteſt examinatione quæratur. Quod tamen, ſiue non poſſit aliquorum factum teſtificatione firmari, ſiue nunquam contigiſſe dicatur; non putandum eſt poſſe ſufficere, ſed certum, manifeſtumque documentum, quia de tanta re non ſegnius [a] agendũ eſt. Faciat rem tua dilectio frater Ruſticè ſui moris, & aptam magno pontifici; vt eum vel triginta [b] α dieb. tecum eſſe conſtituas, eumque carnibus indifferenter vt neceſſaria probatione compellas uti.

α ¶Triginta.] *In duobus codicibus vetuſtis legitur.* octuaginta.

Carnes hœdinæ prouocant dæmones.

1 Nõ eſt cõtra, quia hic loquitur de experimẽtis medicinæ, q̃ bona ſunt & neceſſaria, vt hic ibi autẽ loquitur de nimio vſu medicinæ, q eſt phibitus vt ꝙ non ieiunetur, vel aliud ſimile qđ eſt cõt. legem diuinã. Arch.

CAVSA OCTAVA.

Qvidam epiſcopus agẽs in extremis ſucceſſorem ſibi ex teſtamento inſtituit: inde ſuorum amicorum patrocinio in eundẽ epiſcopatum eligitur: poſt electionem pro indemnitate eccleſia canonicis iuramentum præbuit: accuſatur de ſimonia, tanquam munus ab obſequio præſtiterit: ante tempus ſententia a clericis ſuis derelinquitur: ſine literis Apoſtolicis † ad eccleſiam ſuam reuertitur epiſcopus.

† *al.* Apoſtolici.

1 *Hinc primum quæritur, an liceat epiſcopo ſibi ſucceſſorem inſtituere.*

2 *Secundo, an amicorum patrocinia in electione debeãt conualeſcedere.*

3 *Tertio, an ſit habendus ſimoniacus, qui poſt electionẽ huiuſmodi iuramentum canonicis præſtat.*

4 *Quarto, an liceat clericis ante ſententiæ tempus ab epiſcopo ſuo diſcere.*

5 *Quinto, an ſine literis Apoſtolicis † debeat redire ad propriam eccleſiam.*

† *al.* Apoſtolici.

Qvidã epiſcopus. CASVS. Quia in ſuperiori cã in illo c. petiiſti. fuit conceſſũ priuilegium Mogũtino de eligendo ſibi ſucceſſorem: ne aliquis dubitaret hoc eſſe licitum de iure communi, ideo Gra. hanc 8. cauſam ſupponit. in qua oſtẽdit, ꝙ nulli licet eligere ſucceſſorem, & ꝙ amicorũ patrocinia in electionibus conualeſcere non debent: & ꝙ nõ eſt ſimoniacus, qui poſt electionem præſtat canonicis iuramentum de indẽnitate eccleſię: & alia plura, quæ oĩa vt plenius eluceſcãt, ponit thema de quo quinque elicit quæſtiones.

Qvod autẽ.] Hæc q̃ſtio diuidit in quatuor partes: in quarũ prima probat magiſter per 4. auctor. ſanctorum patrũ, ꝙ poteſt eps ſeu pręlatus eligere ſucceſſorem: & hoc vſq; ad § [His omnibus.] vbi dat ſolutionem. poſtea quædam adiũgit ad electionẽ pertinentia. Secunda ibi, [Olim.] Tertia ibi, [Oportet eum.] Quarta ibi, [Audacter.] Ioã. de Fant.

QVAESTIO I.

Qvòd autem [c] epiſcopo ſucceſſorem ſibi inſtituere liceat, ex verbis Zachariæ Papæ conijcitur, quibus Moguntino archiepiſcopo permiſit adiutorem ſibi ſtatuere,

ſup 7. q. 1. petijſti.

CASVS. Hęc eſt 1. q. qua quæritur an liceat epiſcopo ſibi eligere ſucceſſorẽ, & certum eſt: ꝙ non, niſi p priuilegiũ hoc habeat. Primo tñ probat Gra ꝙ ſic exemplo Moguntini, & auctoritate Symmachi a contrario ſenſu, & exemplo Petri. Poſtea probat contrarium in § [ſed in Antiocheno] & in §. [His auctoritatibus.] dat ſolutionem.

Succeſſorem ſibi inſtruere nulli licet

brare prohibeant. Si autem hoc inueniri non poteſt: pręcipit Ruſtico, vt faciat eum carnibus vti xxx. diebus indifferenter.

a ¶Segnius.] Not. ꝙ in magnis rebus diligentior inquiſitio eſt facienda, vt 43. diſtin. quieſcamus, & 61. diſtin. miramur. Et ideo hic actore non probante, reo indici-

c ¶Quod aũt.] Certum eſt, ꝙ non licet 2 niſi cui hoc ſpecialiter permittitur, vt Moguntino. 7 quæſt. 1. petijſti. ne-

2 Sed cõtra vi expreſſe 16. q. [illegible]

Digitized by Google

nec obſtat 79.diſt.ſi tranſitus.vbi innuitur,ꝙ Papæ licet ſibi inſtituere ſucceſſorem.ſed dicitur ibi,ꝙ poteſt cum fratribus deliberare de ſucceſſore 1.

a ¶Decernere.]ideſt,deliberare.

SI Petrus] CASVS.Petrus Apoſtolus cum inſtare,velet verbo prędicationis, & orationi,I temporalib. Linum, & Cletum præfecit: ſed ſolum Clementē ſibi ſucceſſorem elegit, cui poteſtatem tradidit ligādi,& ſoluendi.

EPiſcopo.]CASVS.Statutum fuit in Antiocheno concilio,vt nullus eligat ſibi ſucceſſorum , & ſi factum fuerit, irritum ſit:ſed eligatur a clericis epiſcoporum iudicio.Idem eſt caſus ſequentis c.

e ¶Succeſſorem.] Verum eſt quod non poteſt de iure com-

qui ei defuncto in plenitudinem poteſtatis ſuccederet. ¶*Item ex verbis Symmachi Papæ dicentis* : [*Si tranſitus Papæ inopinatus euenerit, vt de ſui electione ſucceſſoris non poſſit ante decernere* [a], *&c.*] *apparet, quòd epiſcopi ſucceſſores ſibi inſtituere poſſunt.* ¶*Item exemplo beati Petri illud idem probatur, qui beatum Clementem ſibi ſucceſſorem inſtituit.*   Diſt.79. ſi tranſitus.

Unde Ioannes tertius ſcribit epiſcopis Germaniæ, & Galliæ, epiſtola unica, c.2.

¶Quòd Petrus Linum , & Cletum adiutores ſibi aſciuit, ſed Clementem ſucceſſorem. C. I.

SI Petrus [b] princeps Apoſtolorū adiutores ſibi aſciuit Linum,& Cletum ; non tamen poteſtatem pontificij, aut ſoluendi,aut ligandi [c] eis normam tradidit ; ſed ſucceſſori ſuo ſancto Clementi:qui ſedem Apoſtolicam poſt eum , & poteſtatem pontificalem, tradente [d] ſibi beato Petro,tenere promeruit.Linus vero,& Cletus miniſtrabant exteriora,princeps aut apoſtolorum Petrus verbo, & orationi inſiſtebat.   Anſ.l.6.c.55. Poly.l.1.tit.1.

PALEA. C. II.

VNde ipſe Clemens in epiſt.ad Iacobum Hieroſolymitanū miſſa,inter cetera ſcribit,quod Petrus adhuc uiuens Clementem in epiſcopum elegit.* ¶Simon Petrus in ipſis dieb.quib.vitæ finem ſibi præſenſit, apprehēſa manu mea repente conſurgens in aurib. totius eccleſiæ,hæc protulit verba,Clementem hunc epiſcopum vobis ordino;cui ſoli meæ prædicationis,& doctrinæ cathedram trado,quē præ cæteris expertus ſum Deum colentem,homines diligentem,caſtum,diſcendi ſtudijs deditū, ſobrium,benignum,iuſtum,patientem, & ſcientem ferre nonnullorum, etiam ex his, qui in verbo Dei inſtituuntur,iniurias.   Anſ.l.1.c.5. Clemens ep.1. Omittuntur hic aliquot verba.

Sed in Antiocheno concilio hoc omnino fieri prohibetur in quo c.23.ſic ſtatutum legitur.

¶Epiſcopo ſucceſſorem ſibi conſtituere non licet. C. III.

j EPiſcopo non licet pro ſe alterum ſucceſſorē [e] ſibi conſtituere,licet ad exitū vitæ perueniat . Quòd tale aliquid factum fuerit,irritum ſit huiuſmodi conſtitutum.Seruetur autem ius eccleſiaſticum id continens,non oportere aliter fieri,niſi cum ſynodo,& iudicio epiſcoporum [α] , qui poſt obitum quieſcentis poteſtatem habent, eum,qui dignus extiterit,promouere.   Poly.l.2.tit.37. Anſ.l.6.c.57. Burc.l.1.c.135. Iuo p.5.c.301.

α ¶Epiſcoporum.] *In codicibus Gratiani etiam manuſcriptis ſequebatur*, & electione clericorum: *quæ ſunt expuncta, quia neque in originali, neque apud cæteros collectores leguntur.*   Ideſt, in capitulis Martini Bracha.c.8

Item ex concilio Martini Papæ,c.8.

b ¶Si Petrus.] Si,id eſt,quamuis.

c ¶Aut ligādi.]Non intellige ꝙ iſti prius non habuerint poteſtatē ligandi:ſed hoc vult dicere,ꝙ iſtis ñ dedit Papa plenā poteſtatē:ne ſit cōtra 2 q.1.nemo.24.q.1.quodcunque vbi dicitur, quòd omnes presbyteri hanc habent poteſtatem.Habuerunt ergo prius hanc poteſtatem, ſed non ita tam. Iſti autem duo temporalia pauperibus erogabant : ad quod officium Apoſtoli diaconos elegerant.93. d. legimus, quod hodie hēt camerarius Papæ,& patet ꝙ Linus,& Cletus non fuerunt Apoſtolici,& hoc eſt verū, ꝙ poſt Petrum ſtatim nō fuerunt Apoſtolici, ſed Clemens fuit poſt eum Apoſtolicus , videns aūt Clemens ꝙ hoc eſſet pernicioſum exēplo ꝙ aliquis ſibi eligeret ſucceſſorē,renūciauit Papatui:&tūc electus fuit Linus:eo mortuo electus eſt Cletus:quo mortuo denuo fuit Clemen, electus,& ſic Clemēs ſecundum vnam cōputationem fuit ſecundus , & ſecundū aliam fuit quartus. vnde verſus.[Diſputat hic mūdus, quartus fueritve ſecundus.]

d ¶Tradēte.]Ad hoc inducitur capitulū.

VNde.] SED IN ANTIOCHENO CASVS Hucuſque probauit Grat. ſuperficialiter epiſcopo licere ſibi eligere ſucceſſorem:nunc autem probat contrarium.

1 Sub.ꝙ aliud eſt ꝙ ſibi ſucceſſorē eligere,nam licitū,vt ibi, iſtud vero illicitū,vt hic nam deliberare licet cuilibet prælato de ſuo ſucceſſore cum videt ſibi mortem imminere. vñ ibi dr̄ decernere.i. deliberare : non eligere , ſm Hug.

Clemens noluit eſſe Papa ſtatim poſt Petrum

Digitized by Google

communi, ſed de diſpenſatione Papæ 7.q. 1. petiiſti. nec obſt. 20. q. 3. pñs: vbi pr volebat quod eo mortuo filius eius fieret monachus, ſed ibi non erat ſucceſſio iuris.

a Episcopo.] ¶ Epiſcoporum.] Hoc requiritur in ordinatione, ſed non in electione 64 d. per totum.

Ple-

in principatu, ſed noluit; immo extraneum, & de alia tribu eligit, ſcilicet Ieſum, qui Ioſue, & Ieſus Naue dictus eſt.

d ¶ Facie.] Ideſt familiariter.

e ¶ Deus locutus eſt.] Secundum quoſdam apparuerat per Angelum in ſpecie viſibili, ſicut dicitur deſcendiſſe per Angelos 2.q.1.Deus. Ioan. autem dicit in canonica epiſtola: Deũ nemo vidit vnquam. tamen ex eo quod dicitur Moſē vidiſſe poſteriora Dei: dicunt quidam eum vidiſſe in ſpecie viſibili. — Deũ nemo vidit vnquã

f ¶ Potuit.] Quia adhuc nõ erat prohibitum hoc: ſimile 33. q. 4. obijciuntur.

g ¶ De alia tribu.] Moyſes enim erat de tribu Leui: Ieſus naue ſiue Ioſue fuit de tribu Effraim. de his tribubus habes 7. q.1. denique. — Moyſes fuit de tribu Leui.

h ¶ Non ſanguini.] Arg. ꝙ reges dẽnt fieri ꝑ electionem 93. d. legimus, & ꝗ. ead. ſi ergo niſi habeant ex priuilegio conſtituere ſucceſſorem ſibi vt 63. diſt. in ſynodo. alias etiam de iure omnes ſæculares poteſtates non dẽnt ſuccedere vt C. vt oẽs tam ciui. ꝗ mili. iud. l. vnica. i prin. quod autem Dauid in vita ſua Salomonem ſibi ſucceſſorẽ inſtituit, Iſtinctu ſpiritusſancti eſt factũ. Arg tamen cõtra 7. q. 1. denique. — Reges eligẽdi ſunt.

i ¶ Sed vitę.] Supra 40 d. nos qui.

K ¶ Rogauerit.] Ergo videtur ꝙ pręces inducãt ſimoniam. vt hic, & 1. q. 1. ſunt nonnulli. Et dici cõſueuit, quod ſi ꝑces fiũt pro digno, nõ inducunt ſimoniã, vt 1. q. 1. quibuſdam. in fi. hoc verũ eſt ſi non — Preces an inducant ſimoniam.

¶ De eodem. C. IV.

Burc. l. 1. c. 187. Iuo p. 5. c. 303. vtrique ex concilio Spalenſi.

ij Epiſcopo non liceat ante finem vitæ alium in loco ſuo conſtituere ſucceſſorẽ. Si quis autem hoc vſurpare tentauerit, talis conſtitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, niſi cum conſilio, & iudicatu epiſcoporũm [a], qui poſt exitum prædeceſſoris poteſtatem habent dignum eligere.

Item Hilarius Papa in ſynodo Romana, c. 5.

¶ De eodem. C. V.

Poly. l. 2. tit. 18. Anſ. l. 6. c. 56. Iuo p. 5. c. 104.

Plerique ſacerdotes in mortis confinio cõſtituti in locum ſuum feruntur alios deſignatis nominibus ſubrogare: ut ſcilicet non legitima expectetur electio; ſed defuncti gratificatio pro populi habeatur aſſenſu. Quòd, ꝗ graue ſit, æſtimare. Atque ideo α, ſi placet; etiam hãc licentiam generaliter de eccleſiis auferamus: ne, quod turpe dictum eſt, homini quiſquam putet deberi, quod Dei eſt. Ab vniuerſis acclamatum eſt [b]. Hæc præſumptio nunquã fiat, Quæ Dei ſunt [c], ab homine dari non poſſun t.

α ¶ Atque ideo. *Hæc vſque ad verſi*, Ab vniuerſis. *addita ſunt ex ipſo concilio, Anſelmo, Polycarpo, & Iuone,*

In commen. ad ea verba [& conſtituas per ciuitates preſbyteros.

Item Hieronymus ad Titum, c. 1.

¶ De eodem. C. VI.

Exo. 33.

Moyſes amicus Dei, cui facie [d] ad faciẽ Deus locutus eſt [e], potuit [f] vtiq; ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & poſteris propriã relinquere dignitatẽ: ſed extraneus de alia tribu [g] eligitur Ieſus, vt ſciremus principatum in populos, non ſanguini [h] deferendum eſſe, ſed vitæ [i]. At nunc cernimus plures hãc rem beneficium facere, vt non quęrant eos in eccleſia erigere colũnas, quos plus cognoſcant eccleſię prodeſſe, ſed quos, vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequijs deliniti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit [k], & (ut deteriora [l] taceam), qui, ut clerici fierent, muneribus impetrarunt.

Num. 27.

Item Innocentius Papa II in concilio Romano, c. 16.

¶ De eodem. C. VII.

Pann. l. 8 c. 152. † *al. capellas.*

Apoſtolica auctoritate prohibemus, ne quis eccleſias, & præbendas [m], præpoſituras, capellanias †, aut aliqua eccleſiaſtica officia hæreditario iure ualeat uendica-

Plerique.] CASVS. Quidam epiſcopi in mortis articulo conſtituti, deſignabant ſibi nominatim ſucceſſores vt, non legitima electio expectaretur: ſed hoc prohibet Hilarius Papa in ſynodo: quia iura ſpiritualia non poſſunt aliquo hæreditario iure concedi.

b ¶ Acclamatum eſt.] Ab vniuerſis.

c ¶ Quæ Dei ſunt.] Vt eccleſiaſticæ dignitates 1. vt 16. q. 1 in canonibus & 23. q 8. conuenior. Io. — 17. q. 5. remoto. in fi.

Moyſes.] CASVS. Hieronymus reprehendit hic illos epiſcopos, qui inſtituebant ſibi ſucceſſores cõſanguineos, vel amicos: vel illos q vt clerici fierent, muneribus impetrabant & docet hoc non eſſe faciendum, exemplo Moyſi: qui filios potuit inſtituere ſucceſſores

ſint cõſanguinei ſui, vt extra de ætа. & qual. tuam. in fi. Io. Non credo ꝙ preces conſanguineorum inducant ſimoniã, ſi fiant pro digno, vt 1. q. 1. laiorẽ & maximẽ cũ quis poſſit ꝓ ſe rogare ſi dignus eſt, vt extra de ſim. tua. nec illa decre. tuam, contradicit ſi bene inſpiciatur. B.

l ¶ Vt deteriora.] Color eſt rhetoricus, quando dicit quod dicit ſe velle tacere: & dicitur præoccupatio.

Apoſtolica.] CASVS. Statuitur in hoc c. ne quis iure hæreditario ſibi vendicet vel poſtulet eccleſias, præbendas, præpoſituras, capellanias, vel aliqua eccleſiaſtica officia: quod ſi quis præſumpſerit, careat eiſdem in perpetuum. — Filius ſacerdotis eccleſiam paternam habere non poteſt,

m ¶ Præbendas.] Epiſcopo non licet filios inſtituere in

Digitized by Google

re,aut expoſtulare præſumat. Quod ſi quis improbus,aut ambitionis reus attentare pręſumpſerit, debita pęna mulctabitur, & poſtulatis carebit.

His omnibus auctoritatibus prohibẽtur epiſcopi,ſucceſſores ſibi inſtituere. Sed aliud eſt de ſui ſucceſſoris electione cũ fratribus deliberare: aliud eſt ex teſtamento,tãquã ſuæ dignitatis hęredẽ ſibi quærere. Illud fieri permittitur: hoc autem penitus prohibetur. Illud autẽ beati Petri apoſtoli ab illis valet in argumẽtũ aſſumi, qui tales ſibi ſubſtituũt, qualem ſibi ſucceſſorem beatus[a] Petrus quęſiuit. Verum, quia officium nõ vitæ, ſed ſanguini cępit deferri, atque ad epiſcopatum tales quiſque ſibi ſucceſſores quærere cępit, qui vel odioſi populis, uel à plebe docendi inuenirentur; idcirco ſacris canonib ſtatutum eſt, ne quiſquam ſibi ſui officii quærat ſucceſſorem ſed populi electione quęratur, qui eorum utilitati dignè deſeruiat; qui illorum utilitatem non ſua lucra quęrat, qui Chriſto ſemen uelit ſuſcitare, non ſibi diuitias congregare. Quod qui facere contempſerit, iure ab eccleſia repudiatur.

Vnde Auguſtinus contra Fauſtum Manichæum, lib. 32. cap. 10.

¶ Qui ſibi & eccleſiæ prodeſt, utroque pede calceatus intelligitur. C. VIII.

2 OLim iuſſus eſt frater pręmortui fratris uxorem ducere, ut non ſibi, ſed illi ſobolem[b] ſuſcitaret, eiuſque uocaret nomine[c], quod inde naſceretur. Quod ſi recuſaret; diſcalceatus uno pede cõſpui ſolebat in faciem. Nunc Euangelij quiſque prædicator ita debet in eccleſia laborare, ut defuncto fratri, id eſt Chriſto, ſuſcitet ſemen, qui pro nobis mortuus eſt: & quod ſuſcitatum fuerit, eius nomen accipiat. At uero qui electus ab eccleſia miniſteriũ euangelizandi renuerit; ab eccleſia ipſa merito, digneque contemnitur. Qui enim & ſibi prodeſt, & eccleſiæ, bene intelligitur utroq; pede[d] calceatus. Vnde illud. [Quã ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.] Qui autem curam lucrandorũ refugit aliorum, diſcalceati illius non figuratum[e] ſignificauit, ſed in ſe impletum portabit opprobrium. *Deuter. 25.* *Eſa. 52. Rom. 10.*

in paternis eccleſijs, extra. de fi. presby. præſentium. niſi per mediam perſonam, vt extra eo. ex tranſmiſſa. præbendam autem poteſt habere in eadem eccleſia, ſi eſt legitimus. extra eo. tit. ad hæc. ſed licet ſit legitimus, beneficium tamen paternum non poteſt habere: ſicut hic dicit. ſed illegitimus in eadem eccleſia ſęculari eſſe non poteſt canonicus, vt extra eo. tit. ad abolendã. tamen per illam cõſtitutionẽ vr̃ ꝙ etiã legitimus nõ poſſit habere beneficium cum patre. & hoc intelligas de omnibus deſcendentibus. argu. extra de iure pa. cõſuluit 1. extra de inſt. ad decora. & ff. de verb. ſignif. filij. Fortè aliud in collateralibus & aſcẽdẽtibus. arg. de pęn d. 1. pęnæ. licet ſit ar. cõtra extra de inſti. ad decorem. Io. ſed certè põt probabiliter dici, ꝙ hoc non extenditur ad nepotes: quia pœnæ ſunt reſtringẽdæ ff de libe. & poſthum. cum quidã. in fi. nec ſemper nomine filiorũ nepotes ĩtelligũtur, vt inſt. qui dare tut. poſ. ĩ fi. ti. B Sed qd de illo q renũciat, vt det alii forte cõſanguineo. Hanc renunciationem Papa approbat ext. de offic. deleg. ex parte 1. Sed dic ꝙ ibi fuit pura renunciatio.

1 Vbi ſm veterẽ cõpilationẽ erat illud verbum, nepotũ, q̃d hodie eſt ſublatum, Ar.

HIS OMNIBVS. CASVS. Soluit Gra. dictam contrarietatem, dicẽs ꝙ tractare cum fratribus de electione ſucceſſoris licet, ſed eligere non licet. Exemplum vero Petri nõ debet trahi ad conſequentiam. niſi ab his qui talem vellẽt eligere ſucceſſorem, qualis fuit Clemens. verũ quia cõſueuerãt eligere cõſanguineos & malos, conſtitutum eſt vt clerici, vel patroni eligant prælatos tales, qui Deo dignè ſeruire valeant. quod ſi facere recuſauerint: iure ab eccleſia repudientur quod probat per ſeq. cap.

a ¶ Beatus.] Sed nunquid adhuc Papa poſſet facere ſibi ſucceſſorem? Non quia hoc eſſet immutare ſtatutum eccleſiæ, vt 25. q. 1. quæ ad perpetuam, & quia ſtatutum facit in id tempus in quo non eſt futurum iudex. ff. de iuriſ om. iudi. cum qui.

OLim.] Hæc eſt 2 pars q. in qua redarguit electos & dignos, qui nolunt recipere prælationem: & hoc facit per 4 auctor. Io. de Fan.

CASVS. In veteri lege præcipiebatur, ꝙ frater duceret vxorẽ fratris ſui defuncti, vt ei ſobolem ſuſcitaret, quæ ſoboles defuncti fratris diceretur: quod ſi recuſabat, in faciem eius conſpuebatur, & ſcalceabatur vno pede: Exinde domus eius vocabatur domus diſcalceati. Sic vnuſquiſq; prędicator dẽt Chriſto, qui pro nobis mortuus eſt, filios ſuſcitare: qui Chriſtiani, à Chriſto vocentur. Quod ſi recuſet, reſpuitur ab eccleſia tanquam vno pede diſcalceatus: & portabit opprobrium illius non figuratum, ſed figurans: quia hoc ſignificat opprobrium illius: qui vero hoc adimplet, vtroque pede dr̃ calceatus.

b ¶ Sobolem.] Tamen iſtius erat carnalis filius, ſed erat filius mortui legalis, vt 56. diſt. Iſmael & Matthęus ponit carnales patres vbi dicit, qui genuit. Et Luca ponit legales, cum dicit, qui fuit: duos enim habebat patres huiuſmodi filius, carnalem & legalem. *Chriſti patres fuerunt duplices.*

c ¶ Nomine.] Id eſt, filium mortui.

d ¶ Vtroque pede.] Quia & de ſe curat, & de proximo.

e ¶ Non figuratũ.] Sed ẽt ſignum & figuram, & hoc eſt dicere

Digitized by Google

ſ Su. quia factum iſtius ê res & ſignificatum; factũ illius figura & ſignans, & factum iſtius, &c. vt ſeqnitur.

dicere, factum iſtius i. ſignum eſt & figuræ & figurati. Vel hoc vult dicere, ꝙ factum illius non ſignificat factũ iſtius, ſed factũ iſtius ſignificat factũ illius. Vel ideo dicit hoc, quia in facto iſtius complctur illa figura.

IN ſcripturis.] CASVS. Quidam cum eligebantur ad præ- | latures, recuſabant eas, dicentes ſe velle eſſe in contemplatione. Sed Greg. dicit, ꝙ ex hoc ſe magis eſſe dignos oſtendũt: q̄a ſicut ambientibus magis eſt dignitas deneganda: ſic eſt renuentibus concedenda. Et docet ꝙ qui eliguntur ad dignitates, & ad officium prædicandi, non debent renuere, ſi digni ſunt. Quod tribus rationibus, vel auctoritatibus probat: & hæc in prima parte. In ſecunda parte oſtendit ꝙ quietem contemplationis debemus deſiderare: ſed cum neceſſe eſt, poſtponenda eſt propter multorum vtilitatem. Quod probat duobus exemplis, ſcilicet exemplo Hieremiæ, qui cum inuitaretur ad prædicandum, dixit A,a,a, Domine neſcio loqui, quia puer ego ſum. Et exemplo Eſaiæ, qui de contemplatione obtulit ſe dicens: Ecce ego, mitte me. Sed ſciendum, quòd iſti non fuerunt cõtrarij: q̄a Hieremias nõ ex toto recuſauit, ſed timuit ſubire officiũ prædicandi. Nec Eſaias ante miſſus eſt, q̄ ſe per altaris calculũ purgatũ vidit. i. per carbonem ſumptum de altari, vbi erat ignis perpetuus ad opꝰ ſacrificij. Prima auctoritas vel ratio eſt ibi, [Et ſicut ſcriptum eſt,] &c. Secũda ibi, [Et rurſus.] Tertia ibi, [Et paſtori.] Secũda pars incipit ibi, [Quies itaque, &c.]

¶Hic verba B. Auguſtini, & in ſummam reducta, & interdum mutata ſunt, quod alijs etiam locis eſt adnotatum.

a ¶[Euangelizandi.] *Sequebatur in vulgatis*, & baptizandi: *quæ ſunt expuncta, quia in manuſcriptis non leguntur, ſicut neque in originali.*

Item Gregorius Papa in regeſto, lib. 6. epiſt. 5. ſicut capite 169. Cyriaco epiſcopo.

Iuo p 5. c. 356.

¶ Locus regiminis ſicut deſiderantibus eſt negandus, ita fugientibus eſt offerendus. C. IX.

IN ſcripturis † veſtris vos magnopere requiem quæſiſſe narratis, ſed per hoc ad paſtoralem ſolicitudinem vos congruè veniſſe [a] oſtenditis, quia, ſicut locus regiminis deſiderantibus negandus eſt, ita fugientibus [b] offerendus. ¶ Et ſicut ſcriptum eſt [c]. [Nec quiſquã ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron,] † & rurſus [d] idem prædicator egregius dicit, [Si vnus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt, & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, vt & qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexit,] & paſtori ſanctæ eccleſiæ dicitur, [Simon Ioannis amas me; Paſce oues meas,] ex quibus uerbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe paſtorem ſummum minimè [e] amare. Si enim vnigenitus patris pro explenda utilitate omnium de ſecreto patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum, nos quid dicturi ſumus, ſi ſecretũ noſtrum prę̨ponimus vtilitati proximorũ? ¶ Quies itaque nobis ex corde appetenda eſt, & tamẽ pro multorum lucro aliquando poſtponenda. Nam ſicut toto deſiderio debemus occupationem fugere, ita ſi deſit, qui prædicet, occupationis onus libenti neceſſe eſt humero † ſubire. Quod ex duorum prophetarum opere [f] docemur, quorum vnus prędicationis officium vitare conatus eſt, & alter appetijt. Nam mittenti ſe Domino Hieremias reſpondit dicens. [A,a,a, Domine Deus neſcio loqui, quia puer ego ſum.] Et cum omnipotens Deus perſonam ad prędicandũ quæreret, dicens, [Quem mittam, & quis ibit nobis?] vltro ſe obtulit Eſaias dicens, [Ecce ego, mitte me.] En ab vtriſque exterius diuerſa vox prodijt, ſed non à diuerſo dilectionis fonte manauit. Duo quippe ſunt præcepta charitatis, Dei videlicet amor, & proximi. Per actiuam igitur vitam prodeſſe proximis cupiens Eſaias, officium prædicationis appetijt. † Per contemplatiuam

Margin: † al. ſcriptis. — Heb. 5. — Num. 25. — 2. Cor. 5. — Io. 21. — † al. animo. — Hier. 1. — Eſa. 6.

† Concor. tex. in ſimili. in l. item eorum. §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſque uniuer.

† Concor. tex. in l. 3. §. ſi. C. de primipi. lib. 12. & l. 2. ff. ad municip.

Electioni qualiter conſentiẽdũ eſt.

a ¶Veniſſe.] Per electionẽ. vel fortè volebant recuſare.

b ¶ Fugientibus.] Sic 40. diſt. ante omnia. C. de epiſ. & cl. ſi quęquam. & ſup. 74 diſ. epiſcopus. cõtra. Sed illud de penitus inuito: ſed ab initio aliq̄s debet cogi vt conſentiat: nã nullus eligendus eſt niſi ab initio diſſentiat. 1. q. 6 c. vlt. tepidè tamen debet diſſentire. ſicut fęmina. 32. q. 2. honorantur. aliàs ſi diceret, nolo, cũ fortè vellet: faceret contra cõſcientiam. extra de præſumptio. c. vlt. vel ſi fortè diceret, nõ ſũ dignus. licet H. dixerit quod poſſit ſimulare ſe non eſſe idoneum. arg. 22. q. 2. vtilem.

c ¶Scriptum eſt.] In epiſtola ad Hebręos.

d ¶Et rurſus.] In secũda epiſtola ad Corinthios.

e ¶ Minimè.] Ergo qui ſe dignũ credit, & prælaturam ſibi oblatam nõ recipit, mortaliter peccat, vt ſu. ca. proxi & inf. c qui epiſcopatũ.

f ¶ opere.] Arg. diuerſarum perſonarũ ſnĩam vtrãque tenere. 22. q. 2. beatus. & de conſec. diſt. 2. quotidie. & 35. q. 5. ad ſedem. Itẽ arg pro diuerſis conſuetudinibus. 12. diſt. illud. 31. diſt. aliter. & de conſecr. diſt in 4. de trina. Item arg pro diuerſitate teſtium, extra de verb. ſig. nihil obeſt. & de pę̨n. diſt 1 periculoſe. 23. q. 7. quicunque. ſup. diſt. 6. ad eius. & extra de teſti. cum tu fili.

a ¶ Ple-

Digitized by Google

Electus per quæ uerba conſentire debet.

a ¶ Plene.] Ecce reſponſio illius, qui ad epiſcopatum petitur, non dicet expreſſe nolo: quia tunc mentiretur. 22. q. 2. cum humilitatis, nec debet ſe ſtatim ingerere, ſed dicat vt dixit mutinenſis epiſcopus. Nolens volo, & volēs nolo. 16. q. 1. vos autem.

h ¶ Ex aduerſo.] i. ex eo ꝙ vnum contrarium commendatur, aliud vituperatur, vt inf. de pœ. d. 2. §. econtrario. & no. hic ꝙ optima eſt probatio, quæ fit per ſuum contrarium, vt hic, & 1. q. 1. c. 1. & 13. q. 2. animæ. ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſdic. l. 1.

Probatio quę fit per ſuum contrarium, eſt optima.

i ¶ Sola

b ¶ Purgatum.] Arg. pro H. ꝙ promouendus debet epiſcopo confiteri crimen, & epiſcopus debet eũ purgare. i. ſecum diſpēſare. Eſaias n. adhuc immūdus obtulit ſe: & poſtea fuit purgatus. Itē eſt hic arg. ꝙ ſi aliquis eligitur, qui adhuc eſt in mortali peccato, ꝙ ideo non eſt vitio ſa electio ſi ipſe velit corrigi 1. vt ſup. 50. diſt. quid eſt. Itē eſt hic argum. quod duo ſimul poſſunt eligi, vt ſi vnus ſuccũbat, alter obtineat, vt dixi ſup. 61. diſt. ſtudij.

Promouendus crimen ſuum confiteri debet.

1 Ar ad hoc 50. diſt. quid eſt. 24. q. 3. dixit.

verò Hieremias amori conditoris ſui ſedulo inhærere deſiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Quod ergo laudabiliter vnus appetijt; hoc laudabiliter alter expauit: iſte, ne tacitæ contemplationis lucra loquẽdo perderet: ille, ne damna ſtudioſi operis tacendo ſentiret. ſed hoc in utriſque eſt ſubtiliter intuẽdum; & quia is, qui recuſauit, plene[a] nõ reſtitit: & is, qui mitti uoluit, ante ſe per altaris calculum purgatum[b] uidit: ne, aut non purgatus adire quiſquam ſacra miniſteria audeat; aut quem ſuperna gratia elegit, ſub humilitatis ſpecie ſuperbe contradicat.

Idem in Moralibus, lib. 35. c. 13. ad c. 42. Iob.

Et Aug. ſerm. 5. ad fratres in heremo. Poly. l. 6. tit. 22.

¶ Locus deiectionis in uoto dignitatis, ſemper fit in neceſſitate. C. X.

SCiendum ſummopere eſt, quòd obedientia aliquando ſi de ſuo[c] aliquid habeat, nulla eſt: aliqñ autem, ſi de ſuo aliquid non habuerit, †[d] minima. Nam cum huius mundi ſucceſſus præcipitur, cum locus ſuperior imperatur; is, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ ſibi uirtutem euacuat, ſi ad hæc etiam ex proprio deſiderio anhelat. Neque enim ſe ſub obedientia dirigit, qui ad accipienda huius uitæ proſpera libidini propriæ[e] ambitionis ſeruit. Rurſus, cum mundi deſpectus præcipitur, cum probra adipiſci, & contumeliæ iubentur; niſi ex ſe ipſo animus hæc appetat, obediẽtiæ ſibi meritum minuit: quia ad ea, quæ in hac uita deſpecta ſunt, inuitus[f] nolenſque deſcendit. *& paulo ſuperius.* ¶ Obedientia quippe uictimis iure præponitur: quia per uictimas aliena caro, per obedientiam uero uoluntas propria mactatur. Tanto igitur quiſque Deum citius placat, quanto ante eius oculos repreſſa arbitrij ſui ſuperbia, gladio præcepti ſe immolat. Quod cõtra, ariolandi peccatum inobediẽtia[g] dicitur, ut quanta ſit uirtus obedientiæ, demonſtretur. Ex aduerſo[h] igitur melius oſtenditur, quid de eius laude ſentiatur. Si enim: [Quaſi ariolandi peccatum eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere,] ſola eſt[i], quæ fidei meritum poſſidet, obedientia. † ſine qua quiſque infidelis eſſe conuincitur, etiam ſi fidelis eſſe uideatur.

† al. habeas.

c. 12.
1. Reg. 15.

Ibidem.

† abeſt ab ori.

SCiedũ.] CASVS. Hoc c. diuidit in duas partes In prima parte dr̃ ꝙ cum quis inuitatur ad dignitatem & ad proſpera, & obediat, ſi anhelanter aſpiret, nulla eſt talis obedientia, quæ non habet meritum: quia de ſuo ꝑprio motu habet, & de ambitione Si vero incitat ad opprobria & contumelias, & non obedit libenter, nullũ habet meritũ ex obedientia. In ſecunda parte cõmẽdat Greg obediẽtiam, eam victimis vitæ præponendo, & vituperat inobedientiam, ea idololatriæ comparando. Secunda pars incipit ibi,] Et paulo ſuperius.] c ¶ Si de ſuo]Ideſt, ex ambitione, ponitur enim in mala ſignificatione, vt 3 q. 5. pura.
d ¶ Non habuerit.] De propria voluntate.
e ¶ Propriæ.]Hic patet rō, quare epiſcopo inuito nō poteſt clericus eius vocari ad epiſcopatũ, vt 63. diſt. litteras: ſed inuito eo fit monachus. 19. q. 2. duæ. quia iſte præſumitur facere ex ambitione, & facit ad ſuum commodum: ille nequaquam.
f ¶ Inuitus.] Arg. quòd remunerari non debemus de eo quod inuiti facimus, vt 15. q 2. quàm prepoſterum 20. q. 1. illud & 32 q. 5 ille.
g ¶ Inobedientia.] In hoc patet quòd inobedientia æquiparatur hæreſi, vt dixi 4. q 1. in ſum.

Clericus inuito epō nō fit eps, ſed bene monachus.

Item Auguſtinus lib. 19. de ciuitate Dei, c. 19.

Anſ. l. 6. c. 28.

¶ Qui præeſſe, & non prodeſſe deſiderat, epiſcopari non debet. C. XI.

QVi epiſco-

i ¶ Sola eſt.] Ideſt, neceſſaria, ſic ſup. diſt. 8. c. ſi ſolus.
QVi epiſcopatum.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponit Aug. litterã Apoſtoli dicẽtis. Qui epiſcopatũ deſiderat, &c. & dicit quod epiſcopatus eſt nomen laboris, & non honoris tantum, vt ille, qui præficitur, pro ſubiectis debeat laborare: & ſi præeſſe voluerit, & non prodeſſe, epiſcopum ſe putare non debet. In ſecunda parte dicitur quod otium contemplationis eſt deſiderandum: dignitas autem non eſt pe-

Digitized by Google

petenda. ſed ſi propter neceſſitatem imponitur. eſt ſuſcipienda pro plurimorum vtilitate: ita tamen, vt ex toto contemplatio non deſeratur. Secunda pars incipit ibi, [Itaque a ſtudio cognoſcendæ.]

a ¶Qui epiſcopatū.] Ideſt, epiſcopari, ideſt, præeſſe vt proſit, non vt præſit, 40. diſt. multi. ſperare ergo & deſiderare poſſumus epiſcopatum, ut 59. d. ſi officia. 72. d. in ſingulis. & 1. q. 1. non eſt putanda.

b ¶Itaque.] Dixit q̀ quis poteſt deſiderare epiſcopatum: modo dicit qualiter, ſcilicet ut non ingerat ſe. ff. de procu. l. quæ omnia.

Epiſcopatū deſiderare poſſumus.

patum [a] deſiderat, bonum opus deſiderat.] Exponere voluit, quid ſit epiſcopatus: quia nomen eſt operis, non honoris. Græcum eſt enim atq; inde ductum vocabulum, quòd ille, qui præficitur eis, quibus præficitur, ſuperintendit, curam eorum, ſcilicet gerens. ἐπὶ, quippe, ſuper, σκόπος vero, intentio, eſt. Ergo epiſcopos α, ſi velimus, latine ſuperintendentes poſſumus dicere: vt intelligat non ſe eſſe epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe. Itaque [b] a ſtudio cognoſcendæ veritatis non prohibetur, quo ad laudabile pertinet otium. Locus vero ſuperior, ſine quo regi populus non poteſt, & ita teneatur, atque adminiſtretur, ut decet; tamen non decenter appetitur [c]. Quamobrem otium ſanctum quærit charitas veritatis: negotium iuſtum ſuſcipit neceſsitas charitatis: quam ſarcinam ſi nullus imponit percipiendæ, atque intuendæ vacandum eſt veritati: ſi autem imponitur; ſuſcipienda eſt propter charitatis neceſsitatem: ſed nec ſi omnimodo veritatis delectatio deſerenda eſt; ne ſubtrahatur illa ſuauitas [d], & opprimatur β [e] iuſta neceſsitas.

α ¶Epiſcopos.] *Apud ſanctum Auguſtinum & Anſelmum legitur*, ἐπισκοπεῖν, ſi velimus latine, ſuperintendere poſſumus dicere.

β ¶Opprimatur.] *In originali eſt*, & opprimat iſta neceſſitas. *ſed ob gloſſam non eſt emendatum.*

In epiſt. 1. Clementis ad Iacobum.

Item Petrus.

¶Pro ingenio dicentium doctor moderetur verba doctrinæ. C. XII.

3 OPortet eum, qui docet, & inſtruit animas rudes, eſſe talem, vt pro ingenio [f] diſcentium ſemetipſum poſſit aptare, & uerbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipſe præcipue apprime [g] eſſe eruditus, & doctus [h], irreprehenſibilis, maturus, pauidus † [i]: ſicut ipſi probaſtis † fore [k] hunc clementem poſt me.

In eadem epiſt. † *al. impauidus.* † *al. probabitis.*

Item eiuſdem.

¶Qui omnibus præeſt, ſingulos releuare contendat. C. XIII.

CLemens, tanquam qui omnibus præeſſe te noueris ſingulos, prout potueris, iuua [l]; & ſingulos releua [m] qui & ſingulorum onus & ſolicitudinem portas.

In comm. ad ea verba [& conſtituas per ciuitates.]

Item Hieronymus ad Titum. c. 1.

¶Contra Chriſtum faciunt, qui gratia, non meritis gradum eccleſiaſticum tribuunt. C. XIIII.

QVi uos ſpernit, me ſpernit. Ex quo manifeſtum eſt eos, qui Apoſtoli lege contempta, eccleſiaſticum gradum non merito uoluerint alicui deferre, ſed gratia; contra Chriſtum facere: qui qualis in eccleſia preſbyter conſtituendus ſit, per Apoſtolum ſuum in ſequentibus executus eſt.

Luc. 10.

c ¶Appetitur.] Arg. q̀ aliquis ſeipſum n̄ debet eligere ſi poteſtas in eū ſit tranſlata ſu. e. in ſcripturis. & 16. q. 1. nos aūt, q̀a inter conferentē & eū cui cōfertur, erit diſtātia, ut extra de bapt. debitū. ſimile extra de iure patro. per noſtras, & extra de inſtit. cum ad noſtram. tñ poteſt ſe coeligere, vt ext. de elec. cum in iure.

Eligere ſeipſum nemo poteſt.

d ¶Suauitas.] Contemplationis.

e ¶Et opprimatur.] ideſt, ut contēplatio eum penitus nō impediat, qui forte nimis vult eſſe intentus cōtemplationi.

OPortet.] Hęc eſt tertia pars q̀ō. in qua oſtēdit magiſter quales dēnt eſſe, q eligūtur, vt præſint alijs, ſcilicet tales q̀ ad eorum comparationē cæteri grex dicātur. & hoc probat per ſex auctoritates. Ioa. de Fant.

CASVS. Petr' elegit Clementem ſibi ſucceſſorē: & docuit q̀ prælatus dēt eſſe doct', & irreprehēſibilis ad inſtar Clemētis, vt animas rudes docendo pro capacitate audiētiū poſſit inſtruere. Sequentia duo cap. plana ſunt.

f ¶Pro ingenio.] Simile 41. d. ſi rector.

g ¶Apprime.] ideſt, valde.

h ¶Et doctus.] Quæ ſacerdotes, vel epiſcopi ſcire debeant habes 38. d. nulli, & c. ſeq. ſufficit tamē mediocris ſcientia, vt ext. de electio. cū nobis.

i ¶Pauidus.] ideſt, timens peccare.

K ¶Forte.] ideſt, futurum eſſe.

CLemens.]

l ¶Iuua.] Largus enim erit. 86. d. fratrem.

m ¶Releua.] Ar. iudicē potius debere ſeruare

Digitized by Google

Item Hieronymus in libro Leuitici.

Origenes ho. 6. ad c. 8. Leuitici

¶ In *hoc & duobus ſequentibus capitibus pro Origene citatur B. Hieronymus harum homiliarum interpres. Quod cur fieri potuerit ſup. diſt. 36. c.* ſi quis *eſt adnotatum.*

¶ Ad ſacerdotium non eligatur, niſi qui cęteris & ſanctior, & doctior habetur. C. XV.

Leui 8.

LIcet ergo Dominus de conſtituendo principe pręcepiſſet[a], & Dominus elegiſſet, tamen conuocatur etiã ſynagoga. Requiritur enim in ordinãdo ſacerdote & pręſentia populi[b]: vt ſciant omnes, & certi ſint, quia qui pſtantior[c] eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad ſacerdotium, & hoc aſtante † populo[d]: ne qua poſtmodum retractatio[e] cuiquam, ne quis ſcrupulus reſiderit. Hoc eſt autem, quod & Apoſtolus pręcepit in ordinatione ſacerdotis dicens: [Oportet autem illum, & teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſunt.] Ego tamẽ, & amplius aliquid video in eo, quod dicit, [quia conuocauit Moyſes omnem ſynagogam:] & puto, quòd conuacare ſynagogam hoc ſit, colligere oẽs animos, & in vnum cõgregare virtutes: vt cum ſermo de ſacerdotalibus ſacramentis habetur, vigilẽt omnes animi virtutes, & intẽtæ ſint, vt nihil in eis ſapiẽtiæ, nihil ſciẽtię, nihil deſit induſtriæ: ſed adſit omnis multitudo ſenſuum, adſit omnis congregatio ſanctarum cogitationum: vt quid ſit pontifex[f], qd vnctio, quid † indumenta[g] eius, conferens intra ſacrariũ cordis ſui, poſſit aduertere.

† al. atteſtante

1. Tim. 3.

† al. qua

uare miſericordiam, quam rigorem 1. vt 45. diſt licet, & 50 diſt. ponderet. in fine, quia ſtatim non debet punire, ſed tenetur ſæpius remittere, vt 45. diſtin. licet. & 26. q. 7.

L alligant.

Licet [CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q electio prælati fieri debet in præſentia populi, ne aliqua poſtea retractatio fiat, & vt ſciant omnes qui ſanctior & melior ad epiſcopatum eligitur. Et hoc probatur exemplo Moyſi, qui in electione Iosue totam congregauit ſynagogam, & auctoritate Pauli. In ſecunda parte dicitur, q congregare ſynagogam ſiue populum eſt, qũ prælatus & electus congregat oẽs virtutes animi ſimul & ſenſus, & bonas cogitationes, ſciẽtiam, & bonos mores, vt ille electus intra ſe conferens intelligere poſſit quid ſit pontifex, quid vnctio quid indumenta epiſcopi. Secunda pars incipit ibi, [Ego tamen]

a ¶ Præcepiſſet.] Ar. q̃ quandoque licet iudici excedere fines mandati, dum tamẽ alias ſententia nihil contineat iniqui. arg. ext. de ſent. & re. iud. cauſam. Nam qui datur ad eligendum poteſt poſtulare, ut extr. de elec. in cauſis 2. & de renun. poſt tranſlationem. in princ. Et procurator datus ad rem vendicandã, põt agere ad exhibendum. ff. de pc. ad rem mobilẽ. ſufficit. n. quod fiat id quod eſt vicinum mandato; licet ipſum non ſit mãdatum, vt ff de iud. ſol. iam tamen §. vlt. ff. mand. l. vlt. Item arg. quod licet contradicere reſcripto vel mandato principis quandoq; extra de off. deleg. ex parte. quia licet mandet ſoli epo, q det alicui præbendam: tamen non facit hoc ſine conſenſu canonicorum, vt no. 7 q. 1 petiſti.

b ¶ Præſentia populi] Sup. diſt. 63. plebs Diotrenſis. & c. noſſe. & c. vlt. & ſup. 1. q. 1. ordinationes.

c ¶ Qui præſtantior.] Hic comparatiua temperat H. ſecundum eum ſufficit q bonus eligatur eſt autem aliquis bonus eo ipſo q non eſt malus, vt extra de præſump. dudum. & ff. de leg. 2. ſi pater §. rogo. nec enim maior bonitas vnius alijs debet facere præiudicium, vt 3. q. 9. neceſſe. & 1. q. 1 tenemus, & C de ſtat & imag l. vlt Si autem aliquis de alia eccleſia eligitur, ipſe debet optimus eſſe: ſicut ſi tutor de eadem ciuitate ſumitur, ſatis eſt ſi eſt bonus. ſi de alia; tunc erit optimus, ff. de tuto. & cur. dat. diuus Alij dicũt 3. meliorem ſemp eſſe præferendũ. vnde ſi pauciores volunt eligere optimũ, maior pars minus bonũ, ſi minor pars appellat, tenet eorũ appellatio. nam iuſtam cauſam aſſignant, vt extra de his quæ fiunt à maio parte. c. cũ in cunctis. ſed ſi illi elegerint, caſſanda eſt eorũ electio, cum ſemper optimum debuerunt eligere, vt 63. di. metropolitano. 61. diſt. nec emeritis 75. diſt. cap. vlt. 74. diſt. epiſcoporum. non obſt 16. q. vltimo naſterium. vbi dicitur, ſufficit q non ſit malus, quia illud intelligunt cum alius ibi melior non eſt. in monachis etiã obtinet quod ſp melior eſt eligendus. in auth. de mona. § vlt. colla 1, ego magis adhæreo opinioni H. nam cum non ſit vitium in eligentibus, nec in electo, quare erit electio caſſanda? nam appellatio non debet caſſare niſi ea quæ iniuſte facta ſunt. ext. de reſt. ſpol. audita, & ext. de elect. cum nobis. Item ſi bonus iuſte poteſt eligi, ergo contra illam electionem non admittitur appellatio: quia contra ea quæ perpetuo decreto ſancita vel ſtatuta ſunt, non admittitur appellatio. ff. de appell. reci. vel non l pen. & vlt. non enim eſt quærendũ de meritis perſonæ, cum maior ſit numerus ex vna parte quam ex altera, vt extra de elect. dudum. ſic vides in ſimili. nã ſemper de eadem eccleſia debet prælatus eligi. ſi tñ maior pars eligat de eccleſia aliena, licet poſt appellationem præualet electio maioris partis, cum altera pars neminẽ eligit, vt ext. de elect. cum inter R. imo ex aliorum opinione ſequeretur, q quilibet peccaret bene faciendo quia bene poſſet meliorem rem facere: & magiſter peccat in legendo, quia poſſet melius facere. ſ. orare.

d ¶ Populo.] Ergo in his quæ publicè facta ſunt non poteſt contradici. 14. d. nulli. 87. d. ſi expoſitus. 16. diſtinct. quod dicitis. & cum in principio electionis, quis conſenſit, poſtea non auditur contradicens, ſup. diſ. 4. in iſtis. & inf. ead. q. 2. dilectiſſimi.

e ¶ Retractatio.] Per hoc videtur, q populus poſſit retractare electionem, quæ fit in eius abſentia, cum excipere poſſit contra electum, vt 23. d. illud. cum eis inuitis non ſit dandus epiſcopus, vt 63. d. c vlt. Sed hoc non concedo, vt dixi 61. diſt. c. 1

f ¶ Pontifex.] Vel eius officium 36. diſt. ſi quis vult.

g ¶ Quid indumenta.] 43. d. ſit rector diſcretus.

1 Ad hoc ſ. 9. quod ſe. & no. ſ. 22. q. 4. innocẽs, in fine.

2 Vbi d̃ hoc & 61. diſtin. nullus in gl. 2 in fin. & 22. q. 4. innocens, in fine.

Principis mandato.

Cõtradicere licet.

Electio facta de bono an valeat vbi melior eſt.

3 Secundum I.. cuius fuit tota illa glo. vſque. ibi, magis, &c.

Electioni an poſſit populus contradicere.

Si

Digitized by Google

SI ergo .] CASVS. Probat Hiero. in hoc c. quod nulli licet ſibi eligere ſucceſſorem. argu. à minori, quia ſi non licuit Moyſi, qui tantus erat, multo minus licebit alijs, niſi Deus alicui aliquid reuelaret, ſicut fecit Moyſi, qui de præcepto Domini Ioſue coram populo ſibi ſuc.

a ¶ Quis erit.] Argu. quod non licet minori quod maiori non licet, 22. q. 5. ſi Paulus.

b ¶ Clamoribus.] Sic ergo electio, quæ fit ad clamorem populi, non ualet, ut hic, & extra de elect. Oſius, & eſt ſimile. C. de pœ. l. decurionum ſic 22. q. 4. vnuſquiſque t. qui enim ad clamorē populi manumittit aliquē, vt coactus manumittere. C. qui manumit. nō poſ. l. 2. & ff. qui & a quibus ſi priuatus. Quandoq. ad uocem populi aliquid fit. 28. d. de Syracuſanæ 50. d. ut cōſtitueretur attamē ad clamorem populi remittitur alicui pœna. ff. de fica. l. penul. De hoc no. 61. diſ. miramur.

Electio ad clamorē populi non debet fieri.

1 Vbi de hoc, & 7. q. 5. ſunt qui opes, 1 prin. ibi videas.

Origines hom. 22. ad c. 27. Num.

Item ex libro Numerorum.

¶ Populi gubernatio diuina electione præſtetur. C. XVI.

SI ergo tantus ille, ac talis Moyſes non permittit †iudicio ſuo de eligendo principe populi, de conſtituendo ſucceſſore; quis erit [a], qui audeat, vel ex plebe, quæ ſæpè clamoribus [b] †gratiam, aut ad pretium fortaſſe excitatur ſe idoneum [c] ad hoc iudicet, niſi cui oranti, & petenti à Domino reueletur? ſicut & Deus dicit ad moyſem [Aſſume ad temetipſum Ieſum filium Naue hominem, qui habet ſpiritum Dei in ſemetipſo, & impones manus tuas ſuper eum: & ſtatues eum corā Eleazaro ſacerdote: & præcepta ei dato in conſpectu totius ſynagogæ, & pcipe de ipſo coram eis: & dabis claritatem tuam ſuper illum, vt audiant illum filij Iſrael.] Audis euidenter ordinationem principis populi tam manifeſtè deſcriptam, vt penè expoſitione nō egeat? Nulla hic populi acclamatio [d], nulla cōſanguinitatis ratio, nulla propinquitatis habita contemplatio eſt. Propinquis agrorum, & prædiorum relinquatur hereditas. Gubernatio populi illi tradatur, quē Deus elegerit; homini ſcilicet tali, qui habeat, ſicut ſcriptū audiſtis, in ſemetipſo ſpiritum Dei, & præcepta Dei in conſpectu eius ſint, & qui Moyſi valde notus, & familiaris ſit: ideſt, in quo ſit claritas legis, & ſcientia, vt poſſint eum audire filij Iſrael

†al. permittitur.

†al. aut gratia, aut pretio fortaſſe excitata e

Num. 27.

c ¶ Qui ſe idoneū.] Ar. nullus pt ſe eligere ſu. ea. ī ſcripturis.

d ¶ Acclamatio.] ſu. c. prox. cōtra Sed ibi bonū teſtimonium populi auditur: hic vero ſtrepitus negatur 5. q. 4. in loco.

NEc nouum] CASVS. Neapolitani non ſolum diſcordabant in electione archiepiſcopi ſed ēt eligebāt aliquos nō cōſiderata bonitate, ſed potius amore & cōſāguinitate. quare Grego. ſcribit eis dicēs non eſſe nouum, nec reprehenſibile vota eligētium ſe in duas partes diuidere: ſed tunc eſt reprehenſibile cū electio non prouenit ex iudicio, ſed ex fauore.

Item Gregorius clero, & ciuibus Neapolitanis, lib. 8. epiſto. 40.

Anſ. l. 6. c. 9. Poly. l. 2. tit. 1.

¶ Non ex fauore, ſed ex iudicio debet venire electio. C. XVII.

NEc nouum [e], nec reprehenſibile [f] eſt in eligendo epiſcopo populi ſe uota in duas partes diuidere: ſed graue eſt quando in huiuſmodi cauſis non ex iudicio, ſed ex ſolo fauore venit electio:

e ¶ Nec nouum.] ſimile 63. d. noſſe q4 quot ſunt homines, tot ſunt ſententiæ, quot ſunt ſententiæ: tot ſunt opiniones, inf. de conſec diſtin. 4. ſicut in ſacramentis. & ff. de recep. arb. item ſi unus §. principaliter.

f ¶ Nec reprehenſibile.] Si non eſt reprehenſibile, quare ergo caſſatur electio, quę fit in ſchiſmate; vt extra de elect. quia 2

sup. ſi ergo.

Cum autem gubernatio populi ei tradi iubetur, quē Deus elegerit, datur intelligi, quòd aliquando quibuſdam traditur, quos Deus non elegit.

CVM AVTEM CASVS. Sup. in hoc c. ſi ergo. dictum eſt, quod gubernatio populi traditur illi, quem Deus elegit, de quo colligitur à ſenſu contrario: quod aliquando traditur dignitas illis, quos non elegit Deus, vt inf. c. proxi.

2 Dic quod tūc nō eſt reprehenſibile: ſi viraq; pars mouet bono zelo ar. 65 diſt ca. 70. diſt n ſi duo Arch.

Vnde Hieronymus.

Origenes hom. 4 in lib. Iudicū & gloſſa ordi. ad. c. 4. Iudic 5

¶ Non ex arbitrio Dei aliquando datur princeps eccleſiæ. Cap. XVIII.

4 AVdacter fortaſſis aliquid dicimus: tamē quod ſcriptum eſt, dicimus. Nō ſemper princeps populi†,

†al populo.

ſibi ſucceſſorem elegit. Et hoc in prima parte. In ſecunda parte dicitur, quod gubernatio populi tali debet concedi, qui ſpiritum Dei in ſe habeat, & præcepta Dei in conſpectu ſuo, & qui ſit notus & familiaris Moyſi, id eſt Deo, & inſtructus in lege Dei, ſecunda pars incipit ibi. [Gubernatio populi.]

AVdacter] Hæc eſt 4. pars q. in qua dicitur quod quandoque dat Deus malos plātos propter peccata populi, & hoc probat per cap. iſtud & ſequens. Io. de Fan.

Digitized by Google

& eccleſiæ iudex per Dei arbitrium[a] datur: ſed prout merita noſtra depoſcunt. Si mali ſunt actus noſtri, & operamur malignum in conſpectu Domini; dantur nobis principes ſecundum cor noſtrum. Et hoc tibi de ſcripturis ꝓbabo. Audi namq; quod Dominus dixit: [Fecerunt ſibi regem, & non per me[b]: principem, & non per conſilium[c] meum.] Et hoc dictum videtur de Saul illo: quem vtique ipſe Dominus elegerat, & regẽ fieri iuſſerat. Sed quoniã nõ ſecundum uoluntatem Dei, ſed ſecundum peccatoris populi meritum fuerat electus; negat eum cum ſua uolũtate, vel conſilio cõſtitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in eccleſijs fieri: quod pro meritis populi, aut in uerbo, & opere potens à Deo tribuit rector eccleſiæ: aut malignum faciat populus, in conſpectu Domini[α]; talis eccleſiæ iudex datur, ſub quo famem & ſitim populus patiatur; non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed famem audiendi verbum Domini.

Oſea 8.

α ¶ Domini.] *In vulgatis ſequebatur*, & tales perſeuerent, *q̃ ſunt inducta auctoritate manuſcriptorum, homilia ipſius, & gloſſa ordinaria. In uno autẽ manuſcripto ſunt gloſſa interlinearis.*

Amos 8.

Item Auguſtinus tractatu 46. ad c. 10. Ioannis.

¶ Non ſunt filij, ſed mercenarij, qui honorem ab hominibus appetunt. Cap. XIX.

Aug. l. 7. c. 149. Phil. 2.

SVnt in eccleſia quidam præpoſiti, de quibus Paulus apoſtolus dicit; (Sua quærẽtes, non quæ Ieſu Chriſti. Quid eſt, (ſua quærentes?) non Chriſtum gratis diligentes, non Deum propter Deum quærentes, temporalia cõmoda ſectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Hæc quando amantur, à præpoſito, & ꝓpter hæc[d] ſeruitur Deo; quiſquis talis eſt, mercenarius eſt; inter filios ſe non computet.

Non ergo qui præficiuntur, ſemper cæteris meliores intelliguntur.

Vnde Hieronymus ad Titum, c. 1.

¶ Ex electione non præficiuntur epiſcopi, ſed comprobãtur. Cap. XX.

In cõm. ad eũ locũ] Si quis eſt ſine crimine.]

ILlud inferendum eſt aduerſum eos, qui de epiſcopatu intumeſcũt, & putant ſe non diſpenſationem Chriſti, ſed imperium conſecutos: quia non ſtatim omnibus his meliores[e] ſint, quicumque epiſcopi non fuerint ordinati, & ex eo, quòd ipſi electi ſunt, ſe magis exiſtiment comprobatos: ſed intelligat propterea quoſdam à ſacerdotio remotos; quia eos vitia liberorum impedierint. ſi autem peccata filiorum iuſtum ab epiſcopatu prohibent[f]; quan-

CASVS. Hieronymus docet in hoc c. ꝙ prælatus eccleſiæ quandoque datur bonus; quãque malus pro meritis ſubditorum Et probat exemplo Saulis, qui non fuit electus Deo iubente, ſed prout mala merita populi exigebantur. fuit electus Deo permittente Elegerat permittendo, & elegerat ꝑ Samuelem ad inſtantiam populi petẽtis. Fieri iuſſerat, non ſecundum uoluntatẽ Dei ſpontaneam, ſed extortam.

a ¶ Arbitrium.] Approbatũ, ne ſit cõtra iſ. 23. q. 1. q̃d culpat. vbi dicitur, ꝙ nõ eſt poteſtas niſi à Deo iubente vel ſinente, 26. q. 5. nec mirũ, ſed non approbat 1, ſed ꝑmittit eos regnare. ii. 6. q. 1. ex merito.

1 Scilicet omnem poteſtatẽ: q̃a aliqua eſt mala. ſed tñ permittit. Deus regnare eam ꝑꝑ peccata populi. Vnde Iob. Facit Deus regnare hypocritã ꝑꝑ ꝓpter ni tatẽ populi, ſub intelligitur puniendam vel vindicãdã ſecundũ H. & Lau

b ¶ Et non per me.] comprobantem, ſed tamen iubentem. Et ita eſt argu. ꝙ q̃nque aliquid iubemus q̃d non approbamus. & eſt arg. contra ea q̃ ꝑ improbitatem obtinẽtur, ꝙ illa dicunt fieri inuito dante, ut extra de reſcript. ſi quando. & C de pe. bo. ſubla. l. 1 & 7 q 1. ſcias. vbi hẽs, ꝙ qui inuitus aliquid facit, potius dicitur pati q̃ facere, vt ſup. d. 6. teſtamentum.

c ¶ Per conſilium.] Id eſt, approbationem.

SVnt in eccleſia.] CASVS. Auguſtinus dicit, ꝙ quidam prælati ſunt in eccleſia, qui ſeruiunt Deo non propter Deum, ſed propter temporalia cõmoda, qui magis dicendi ſunt mercenarij, quàm prælati. Et ita datur intelligi, quod Deo tantum permittente tales eliguntur. Sequẽs § per ſe patet.

d ¶ Propter hæc.] Argu pro re temporali non eſſe ſeruiendũ alicui, niſi ſecundario, vt 75. diſtin. cap. vlt. & 61. diſtin. quid proderit. & 74. diſt. Conſuluit. 59. diſt. c. ſi officia.

ILlud.] CASVS q̃dam putabãt ſe eiſe vel offici meliores eo ipſo ꝙ eligebantur ad epiſcopatum: ſed Hieronymus dicit, quod ꝓpter hoc non ſunt meliores. & oſtendit, q̃d ſi quis ſcit ſe eſſe indignum, non debet recipere dignitatem; quia quanto potentior eſt, tanto magis punietur. Et quòd indignus dignitatem recipere non debeat probatur exemplo patris, qui propter delicta filiorum repellitur à dignitate.

e ¶ Meliores.] Arg. ꝙ non plus debet pro aliquo præſumi ideo quia habet dignitatem 40. diſtin. non loca. &c. & c. multi. & 2 q. 7. quæritur & diſt 9. ergo ſolus. ar. contra 11. q. 3. abſit. & 61. diſt. miramur. in fi.

f ¶ Prohibet.] ꝑꝑ negligẽtiam 2, vt ſu. 47. diſt. § nec eſſe,

2 Sub. quæ facit peccatũ proprium. argu. 7. q. 1. § cum autẽ ver. tali.

Digitized by Google

QValis.]CASVS. Dicitur hic, ꝙ non ſolum epiſcopi, presbyteri, & diaconi, ſed etiam quilibet clericus inferioris ordinis debet præcellere laicos in ſermone, & vitę conuerſatione: quia vbi laici ſunt meliores, nulla poteſt eſſe ædificatio.

a ¶Ma-

re, vt C. de profeſſ. & medi. magiſtros, lib. 10. & erit talis magiſter cuius comparatione ſui diſcipuli paleæ dicantur. vt a 5. diſt. §. criminis.

b ¶Meliores. &c.] Ideſt, clericos eſſe deteriores quam laicos. ſufficit enim clerico, ſi eſt bonus.

to magis vnuſquiſque conſiderans, & ſciens, quia potentes potenter tormenta patientur, retrahet ſe ab hoc, non tam honore, quam onere, & aliorum locum, qui magis digni ſunt, non ambiet occupare.

In comm. ad locũ] Nemo te contẽnat]

Item eiuſdem ad Titum, c. 2.

¶Pro gradu ſui officij quemque meliorem eſſe oportet. C. XXI.

QValis enim ædificatio erit diſcipuli, ſi ſe intelligat magiſtro eſſe maiorem [a]? Vnde non ſolum epiſcopi, presbyteri, & diaconi debent magnopere prouidere, vt cunctum populum, cui præſident conuerſatione, ſermone, & ſcientia præcedant; verum etiam, & inferior gradus, exorciſtæ, lectores, æditui, acolythi ✠, & omnes omnnino, qui domui Dei ſeruiunt: Quia vehementer eccleſiam Criſti deſtruit, meliores [b] laicos eſſe, quam clericos.

In comm. ad ea verba [Sed hoſpitalẽ.]

✠ ¶ Acolythi.] *Eſt hæc dictio in omnibus vetuſtis Gratiani exemplaribus, quæ tamen apud B. Hieronymum non legitur.*

Item ad Titum, c. 1.

Matth. 12.

¶Populus iudicabit epiſcopum ſua officia non agentem. C. XXII.

VEreor [c], ne quomodo Regina Auſtri veniens a finibus terræ audire ſapientiam Salomonis iudicatura [d] eſt homines temporis ſui, & viri Niniuitæ acta pœnitentis ad prædicationem Ionæ condemnabunt [e] eos [f], qui maiorem Iona ſaluatorem audire contempſerunt; ſic plurimi in populis epiſcopos iudicent [g] ſubtrahentes ſe ab eccleſiaſtico gradu, & ea, quæ epiſcopo non conueniunt exercentes.

Item Ambroſius in increpatione ad populum, ſer. 83.

¶Qui clericos ſuos non corrigit, populum corrigere non valet. C. XXIII.

QVid autem ego vos arguo, cum poſſitis me vno ſermone conuincere [h]? conuincor enim, cum in hac parte clericos vobis magis video neglĩgẽtes. Quomodo enim poſſom corrigere filios. cum fratres [i] emendare non poſſim? aut qua fiducia ſuccenſeam [k] laicis, cum a conſortibus pudoris verecundia conticeſcam? Ego autem fratres non de omnibus loquor: ſunt certe quidam deuoti, ſunt & alij negligentes. Ego neminem [l] nomino: conſcientia ſua vnumquemque conueniat.

Simile quidem auctor operis imperf. in Matth. hom 40.

Item Beda ſuper Matthæum.

VVreor.]CASVS. Dicit Hiero. ſe timere ne plures laicorum iudicent epiſcopos male ſua officia exercẽtes per cõparationem melioris vitæ, ſicut regina Auſtri, q̃ venit de finibus terræ audire ſapientiã Salomonis, iudicatura eſt homines ſui temporis in die iudicij comparatione melioris vitæ, & Niniuitę conuerſi ad prædicationẽ Ionæ, iudicaturi ſunt illos Iudæos, q Chr̃m maiorem Iona contempſerunt.

c ¶Vereor.] ideſt, verecundor.

d ¶Iudicatura] Nõ poteſtate iudicij [1], quia illud fœminæ non habent. 3. q 7 §. tria ff. de regulis iur. l 2.

1 Dicas iudicaturam in die iudicij cõparatione melioris vitę.

e ¶Condemnabũt] melius viuendo.

f ¶Eos] .ſ. Iudæos.

g ¶Iudicent. [ſu d. 28 c. vl cõtra ſu. di. 21. nolite cõtra 6 q. 1. oues cõtra ſed nõ dñi ſubditi corrigere ſiue iudicare platos ptãte officij: ſed vitæ comparatione, vt 1. q 1. nonne.

QVid autẽ.]CASVS. Ambr cũ increparet populum delinquẽtem, dixit, ꝙ populus poterat eũ conuincere vno ſermone & ſibi pudorem inferre, cum clericos hẽat incorrigibiles, qđ emẽdare nõ poſſit, nec eos vult nominare, cum peccata eorum ſint latẽtia, ſed vnuſquiſque conſulat ſuam conſcientiam.

h ¶Conuincere.]Et ruborẽ incutere ex hoc, ꝙ laici meliores ſunt clericis non eñ poſſet ob hoc reprehendi 47. d. qđ

a ¶Maiorem.]Sic ſup. 96. diſt. ſi quis dubitet & ſup diſtinct. 61. ſtatuimus. & c. quid proderit. vnde quidam diſcipuli in hoc decepti nimis feſtinant ad cathedram, & dum delectantur in loco gloriæ, fiunt alijs auctores ruinæ, vt 48. diſt. quoniam cum magiſter faciat cathedrã, non cathedra magiſtrum, vt 40. d. c vlt. magiſtri enim moribus, & ſcientia, & facundia debent alios præcede-

Cathedra nõ facit magiſtro.

ad nos. quia non criminis relatione, ſed innocẽtia reus purgatur. ff. de pub. iud. qui.

Reus innocentia purgatur.

i ¶Cum fratres] Alias ſocij dicuntur 10. q. 3. cauendũ.

K ¶Succenſeam.] ideſt, iraſcar.

l ¶Neminẽ.]Contra, ſu. 5. q. 5. nõ vos, ſed hic loquitur qñ crimẽ nõ põt probari, ibi qñ põt; o eccl'ia n crimina non habeat vindictam 6 q. 3. ſi omnia. 32. d. erubeſcãt.

Digitized by Google

NEc efficere.] CASVS. Quidam prælati putabant ſufficere ſi adæquarentur laicis, & negligentibus in fide, vel in operibus: ſed dicit Beda hoc non ſufficere, niſi præcellant eos ſcientia & doctrina.

a ¶Credendi.] Quantum ad articulos fidei. laicis tamẽ ſufficit pictura pro doctrina, de conſec. d. 3. perlatum.

NE ERGO. CASVS. Concludit Gratian⁹ ex ſupradictis dicẽs: ne prælati malos ſibi eligerent ſucceſſores, ió ſtatutum eſt, vt nemo ſibi eligat ſucceſſorem.

QVod aũt.] CASVS. Hic ponitur ſecunda quæſtio, vbi quæritur an amicorum patrocinia cõualeſcere debeant in electione aliquorum. Et certe ſi cõſiſtant in pecunia, vel obſequio, ſimonia eſt, vt ſup. 1. q. 1. ſunt nonnulli. In precibus diſtinguitur. aut enim ſunt carnales, aut ſpirituales. Carnales ꝓ digno nõ inducũt ſimoniam, vt prima q. 1. quibuſdam. pro indigno ſic, vt prima q̃ſtione prima, de ordinationibus. Spirituales vero valent, nec per eas inducitur ſimonia, vt prima quæſtione prima, latorem. In obſequio etiã conſueuit diſtingui, vtrum ſit honeſtũ, vel non: & ſi honeſtum, vtrũ exprimatur, vel deducatur in pactũ, q̃ ſeruiat, vt præbẽda ſibi conferatur.

b ¶Patrocinia.] Patrocinia aut conſiſtunt in pecunia, vel obſequio. & tunc ſit ſimonia: aut in precibus, & tũc aut ſunt carnales, aut ſpũales. ſi ſpũales, valẽti nec per eis ſimonia cõmittitur, vt prima quæſtio. prima, latorem. carnales etiam pro digno ſunt recipiẽdæ, vt 1. q. 1. quibuſdã in fi. ſed preces carnales pro indigno factæ, inducunt ſimoniam. 1. q. 1. de ordinationib. & dic vt ſup. c. Moyſes

Simonia an inducatur ꝑ amicorũ patrocinia.

t Ad idẽ 50. diſt. clerico vbi de hoc.

c ¶Patrocinia.] Niſi dignus ſit ille pro quo petitur, vt ſu. 1. q. 1. nullus itaque, & c. pueri &c. quibuſdam. in fi.

d ¶Patrocinio.] Sed nonne ſuffragium patris prodeſt filio ff. quod cuiuſque vniuer. illud, ſed illud quantum ad numerum eligentium.

c ¶Com-

¶Epiſcopo ad ſalutem non ſufficit moribus, & vita populo adæquari. C. XXIIII.

NEc ſufficere nobis ad ſalutem arbitremur, ſi turbis negligentium, vel quorumlibet inductorum, fide, vel actibus adæquemur, quibus, ſacris literis vnica eſt credendi [a] pariter & viuendi regula præſcripta.

Ne ergo (vt ſupra dictum eſt) tales ſui officij ſucceſſores aliquis ſibi quæreret, prohibentur epiſcopi alterum pro ſe ſucceſſorem ſibi ſtatuere ac deſignatis nominib. in locum ſuum alium ſubrogare.

ſup. Apoſtolica.

QVAESTIO II.

QVod autem amicorum patrocinia [b] in aliquorum electione conualeſcere nõ debeant, auctoritate beati Gregorij Papæ probatur, qui in ſecundo libro Regeſti, indi. 11. epiſt. 22. ſeu cap. 62. ſcribit Antonio ſubdiacono dicens.

¶In electione epiſcopi non numerum datio, vel aliquorum patrocinia conualeſcant. C. I.

Polyc. l. 2. tit. 5. Iuo p. 5. c. 129.

ILlud quidem præ omnibus tibi curæ ſit, vt in hac electione nec datio quibuſcunque modis interueniat præmiorum, nec quarumlibet perſonarum patrocinia [c] conualeſcant. Nam, ſi quorundẽ patrocinio [d] fuerit quiſquam electus, voluntatib. eorum, cum fuerit ordinatus, obedire, reuerentia exigente, compellitur [e]: ſicque fit, vt & res illius minuantur eccleſiæ, & ordo eccleſiaſticus nõ ſeruetur. Talem ergo, te admonente, perſonam debent ſibi eligere, quæ nullius incongruæ voluntati deſeruiat; ſed vita, ac moribus decorata, tanto ordine digna valeat inueniri.

Idem ad clerum Mediolanenſem, li. 2. Indict. 11. epiſt. 29. ſeu c. 68.

¶In electione antiſtitis communi vtilitati, non ſuo lucro quiſque proſpiciat. C. II.

Polyc. ibidem. Iuo p. 5. c. 130.

DIlectiſſimi filij, officij noſtri cenſuræ commoniti ſuademus, vt in hac ſuſcipiẽdi antiſtitis cauſa nullus veſtrum neglecta vtilitate cõi, ſuo lucro proſpiciat; ne, ſi quiſquam propria commoda appetit, friuola æſtimatione

ILlud.] CASVS. Præcipit Gregorius Antonio ſubdiacono, cum quædam epiſcopalis eccleſia vacaret, vt nullam perſonam eligi permittat per pecuniam, vel per preces carnales amicorum: quia qui aliter ſublimatur, illis compellitur obedire quorum preces, vel pecunia interuenerunt: & ſic per eos res eccleſiæ dilapidantur. Talis ergo in illa eccleſia eligatur perſona, quæ ſit vita & moribus decorata: & tanto ordine digna.

e ¶Compellitur.] Quia ad antidora tenetur, vt ff. de petit. hær. ſed & ſi §. conſuluit. & 83. diſt. nihil. & extra de teſta. cum in officijs. humanũ. n. eſt, vt quis exhibeat ei reuerentiam a quo percepit beneficium, vt 16. quæſt. 2. viſis.

Beneficij collatori reuerẽtia debetur.

DIlectiſſimi filij.] CASVS. Vacante eccleſia Mediolanen. vnuſquiſq. clericorum nitebatur amicum ſuum præficere inſpecta tantum vtilitate propria, & neglecta communi, ſed docet Gregorius, vt hoc nõ faciant ne friuola æſtimatione fraudentur, ſiue fallantur: quia mens quam cupiditas ligat, perſonam præferendam nõ examinat iudicio recto: quare præcipit, vt ante electionem

Digitized by Google

ctionem ſubtiliter iudicantes talem eligant, cui debeant ſemper obedire: quia poſt electionem non poterunt iudicare de ipſo.

a ¶ Libero.] Sic 83. diſt. nihil. ſic 11. q. 3. quattuor.

ADDITIO. Et c. pauper per quæ iura & hic habet arg. quod in-

pepigit, quod poſſit electionẽ præſtatet iuſum vt inf. ea. Attaldus. Si vero ante electionem iuret, vel pactũ faciat, ſimonia eſt, vt inf. e. c. talia. & hæc vera ſunt, cum minoribus, & ſubiectis præſtatur iuramentum. præſtare autem ſuperiori ante electionem, non videtur ſimonia: arg. ſup. 100 diſt. opiatum.

fallatur: quia nec libero [a] iudicio præferendam ſibi perſonam examinat mens, quam cupiditas ligat. Penſantes igitur, quæ cunctis expediunt, ei, quem vobis diuina gratia prætulerit, integerrimam ſemper in omnibus obediẽtiam præbere. Iudicari [b] namque à vobis vltra non debet ſemel prælatus; ſed tanto nunc ſubtiliter iudicandus eſt, quanto poſtmodum iudicandus non eſt.

c ¶ Quod autem.] & ante & poſt electionem licite ſecũdum quoſdã petitur cautio, quæ habetur ex iure uel conſuetudine. 63. diſtin. quia. 1. q. 3. quæſitum. extra de præben. ſignificatum. A ſuperiore uero qualiter cautio peti poteſt. 28. diſt. de Syracuſanæ. 10. q. 3. c. vlt. 18. q. 2. Eleutherius. 100. diſtin. optatum & c. contra morem. Quidam tamen dicunt, quod ante electionem nulla cautio poteſt peti & ſi præſtetur, ſimonia eſt quia videtur eã facere, vt eligatur inf. ea cap. 14 loẽ eſt ſi promittat ante electionem ſe iuraturũ poſt electionem, ut 1. q. 2. quam pro. ſed poſt electionem bene poteſt [z]. quia tũc nihil ſperat ab eis: ſed à ſuperiore, dixi, poteſt peti, & ei præſtari tale iuramentũ, ſiue ante electionem ſiue poſt. 100. diſtin. optatum. 28. diſt. de Syracuſane. & 23 diſt. quamquam. tamẽ id quod prius dixi uerius videtur maxime ſi quilibet canonicorum ita iurat: Ego iuro, q. ſi fuero factus epiſcopus, nihil alienabo de rebus eccleſiæ: quia tutor eligitur ſub tali conditione ſi ſatis dederit, vt ff. de tute. muto. §. 1. extra de elect. ſignificaſti. nec tñ uidetur eſſe conditio, ſed potius admonitio quædam, ut dicit illa l. muto ſed ex perſona contrahentium præſumi debet contractum ſiue promiſſionem eſſe ſimoniacam, vel non ſicut & præſumitur circa vſurarium contractum ex perſona contrahentis, vt extra de pig. c. illo. in fi.

Cautio iuratoria an poſſit peti ab eligendo uel electo.

QVAESTIO III.

Vod autem [c] ſimoniacus habendus nõ ſit qui poſt electionem pro indemnitate eccleſiæ ſic iuramentum præſtitit; facile probatur. Aliud enim ante electionem iuramentũ facere, vel ſe facturũ paciſci ad hoc vt eligatur: aliud eſt nulla præcedente conuentione poſt electionem huiuſcemodi iuramentum offerre. Illud ab officio tanquam munus impenſum deijcit: hoc autem cõſecrando nullum impedimentum generat.

De priori caſu ſcribit Pelagius Papa clero Catinenſi.

¶ Qui in epiſcopum eligitur, de rebus eccleſiaſticis aliquam ſecuritatem nulli faciat. C. I.

Anſ. l. 9. c. 40. Poly. l. 2. tit. 3.

Talia quidem iam dudum ad fratrem, & coepiſcopũ noſtrum Eucarpum de viſitatione Catinenſi eccleſię ſcripta direximus, vt in eis iudicium noſtrũ potuiſſetis agnoſcere. Verumtamen, quia quoſdam ibi non ſana intẽtione, ſed prauis ſtudijs diſſenſiones ſuſcitare, veſtra etiam relatione cognouimus, qui ſcientes ſe ad epiſcopatum nec ætate, nec ſcientia, nec vitę meritis poſſe perduci, ad hoc tantummodo inquietare eccleſiam volunt vt ſibi de his, quę ex ipſa pręſumpta ſunt, impunitatem [d]

z Scilicet præſtari iuramentum ſubditus, nec tũc peccat, nec ipſi poſſunt venire contra electionem ſiue ſit confirmatus ſiue non, ſm H. B. & La. extra de el. publicato. Arch.

quòd iudex pecunia vel alia affectione corruptus non poteſt recte iudicare ſecundum Hugo.

Electus ſemel approbatus, an poſſit poſtea reprobari.

b ¶ Iudicari] Arg. q. electum quem ſemel comprobaſti, non potes poſtea reprobare [1]. vt inf. 32. q. 5. horrendus. arg. extra de his, quæ fi à maio parte cap. ex ore in fi. ſup. di. 4. erit & cap. in iſtis. ſup. e. q. pxi. c. licet ſimile ff. de decur. l. pe. in fi. & arg. C. de pact. dot. conuenite ff. de neg. geſt. Pomponius. ar. contra C. de lib. cauſa non idcirco & j. non mutant. & C. de profeſ. & med. l. grammaticos. lib. 10. extra de elect. cum dilectus contra vbi patientia non ęquiualet electioni. contra id quod eſt ff. de pup. ſi ego §. 1. Sol. electus ſemel aprobatus non poteſt amplius reprobari ab eligentibus, niſi ex cauſa noua, vel de nouo ad eorum notitiã ueniente. tũc enim bene poteſt ab eis reprobari, vt extr. de offic. deleg. inſinuante. & extra de excep. paſtoralis & ff. de munc. & ho. vt gradatim §. reprobari & ita intelligitur illa decr. & illa lex grammaticos.

1 Argu. ad hoc ext. de ſpon. impu de illis ij. §. vlt. vbi de hoc. & extra de reg. ad noſtrã. ibi videas in glo. 1. Ad idem extra li. 5. de ele. null. Arch.

Vod autem.] Hic intitulatur tertia quæſtio, qua quæritur, utrum ſit ſimoniacum præſtare canonicis iuramentum poſt electionem pro indemnitate rerũ eccleſiæ. Et reſpondet quod non, niſi ante electionem

Talia.] CASVS Pelagius facit Eucarpum viſitatorem Catinenſis eccleſiæ, & ei ſignificauit q. debe ret fieri circa electionem epiſcopi: ſed poſtea Elpidius diaconus electus eſt fere ab omnib. pauci tñ eius electioni conſentiebant niſi iuraret ſe illi præſtare impunitatem de rebus eccleſiæ, quas vſurpauerant. quod totum cum audiſſet Papa relatione clericorum, & Leonis viri magnifici, de cuius teſtimonio non erat dubitandum præcipit Pelagius clericis Catinenſibus, vt Elpidium diaconum cum decreto electionis & cũ viſitatoris epiſtola Romã perducant, & monet eũ, vt clericis reſiſtentibus ſibi, nec iuramentum nec promiſſionẽ faciat aliquã: quia ſi fecerit tamquã indignus repelletur.

d ¶ Impunitatem.] Vt remitteret eis ea, quæ abſtulerãt. illud enim eſt ſimonia. remittere enim eſt dare,

Digitized by Google

futurus promittat epiſcopus, & fiat rapinę ſecuritas, epi ſcopatus ambitio; hoc etiam vos diximus commouendos vt decretū in Elpidium diaconum factum, & ſubſcriptū ab omnibus, quos veſtra relatio deſignauit, ad nos cum prædicti viſitatoris epiſtola, & cum eodem diacono maturetis, Deo propitiante, perducere. *& poſt pauca.* Cum igitur huc filius noſter magnificus vir Leo prætor veniſſet, retulit nobis de ſingulis, q̄ ibi mota ſunt, & quomodo vota prope totius ciuitatis in Elpidio diacono concordarent. Vnde quia de memorati uiri [a] teſtimonio dubitare omnino non poſſumus; idcirco, ſicut dictum eſt, Elpidium diaconum ad nos facite properare: nec expectetis vlterius, vt admonitio ad eum noſtra debeat deſtinari. † Quem tamen hoc per veſtram dilectionem in præſenti iuſſione ſpecialiter admonemus, ne cui ſe aliquid dare vel daturum eſſe promittat; ſed neque de eccleſiaſticis p̄teritis cauſis aliquam ſecuritatem cuiquā audeat facere ſiue ꝑmittere, aut quaſi factus epiſcopus ea quę direpta ſunt non repetat; ſed apud eos, à quibus direpta ſunt per manere libere patiatur: ſciens, quòd ſi tale aliquid fecit, vel fecerit, nec à nobis omnino permittitur valere ipſa promiſſio, & cum iudicij [b] noſtri quod de ipſo habuimus damno [c], paſtoralis conſecrationis ordinem promereri non poterit.

De ſecundo vero caſu in geſtis Vrbani ſecundi legitur.

¶ Poſt electionem pro indemnitate eccleſiæ licet electo iuramentum præſtare. C. II.

ARtaldus Arelatenſis [a] piſcopus, Narbonenſis eccleſiæ ſuffraganeus Romam conſecrandus ad dominum Papam Vrbanum venit: ſuus quippe archiepiſcopus eum conſecrare nolebat, quoniam poſt electionem ſuam propter bona eccleſiæ conſecranda canonicis iurauit. Conſecratus itaque eſt à domino Papa Vrbano, ante purgatus huiuſmodi iuramento [d]. De iuramento, quod canonicis noſtræ eccleſiæ feci poſt electionem, nullam conuentionem ante, vt eligerer [e], feci. Narbonenſis vero archiepiſcopus, nullius [f], præter id, criminis cauſa, conſecrationem noſtram omiſit me ſciente [g], neque mihi criminis conſcius ſum, propter quòd a ſacra † me vnctione repellat.

a ¶ Arelatenſis.] In manuſcriptis etiam ſic habetur. Sed uiſum eſt ſubeſſe mendum, quia hic epiſcopus vocatur ſuffraganeus archiepiſcopi Narbonenſis: in concilio autem ſecundo Arelatenſi Arelate refertur ad prouinciam Viennenſem. Et quamuis Gulielmus Durandi in ſpeculo de auctor. & vſu pallij hoc citet, vt oſtē dat Arelatenſem archiepiſcopum ſubeſſe Narbonenſi, tamen Ioannes Andreas in notis ad illū locum expreſſe ſcribit in hoc capitulo non agi de Arelatenſi archiepiſcopo. vt valde probabile eſt pro Electenſi ſeu Elatenſi, qui vere eſt ſuffraganeus archiepiſcopi Narbonenſis, corrupte ſcriptum fuiſſe. Arelatenſis.

vt extra de teſtibus ueniens 1 ff de calum. quinetiam. a ¶ Viri.] Argu. teſtimonio vnius credi, vt ff. de dote prælegata. Teopompus ſupra. 97. diſt. nobiliſſimus ſup. diſt. 86. ita inf. 23 q. 4 inter q̄relas 20. q. 3. pręſens ar contra, 33. q 1. ad monere. diſſe tale quid intelligendum eſt, ꝙ ipſe ſciat 2. ſic in Auth. de haec. & tal. § ſancimus in fi. § ſi vero in coll. 1. Quod

b ¶ Iudicij.] Id eſt quod circa eum fecimus, nos mutabimus.

c ¶ Damno.] Quia retractabimus quod fecimus.

ARtaldus.] CASVS. Artaldus fuit electus in ep̄m Arelaten. eccleſiæ, poſt electionem pręſtitit iuramētum canonicis de indemnitate rerum eccleſię, propter quod archiepiſcopus Narbonen. noluit eum conſecrare, ideoque Romam iuit, & cōſecratus eſt ab Vrbano: prius tamen præſtito iuramento, quod nullā conuentionem fecerat ante electionem ad hoc vt eligeretur, & ꝙ propter nullum aliud crimen ipſum repellebat. Et ſunt verba notarij ſcribentis geſta Vrbani.

d ¶ Iuramento] Argumentum, ꝙ ſolus epiſcopus ſola manu ſe expurgat, vt 2 q. 5. quanto. ſed illud obtinet cum non habet compurgatores.

e ¶ vt eligeret] Arg. contra, 28. diſtin. de Syracuſanæ.

f ¶ Nullius.] Ex hoc verbo dixit Ioā. Fan. quod infamatus de vno crimine, expurgabit ſe de omnibus alijs ſed certe hic nō fuit generale iuramētū, ſed ſolū iurauit quod nullius criminis conſcius erat, & quod archiepiſcopus ei aliud crimen non obiecerat. Sed quare Papa conſecrauit illum pendente adhuc obiectione archiepiſcopi ſed dic, quod archiepiſcopus in forma iudicij nihil obiecit ei.

h ¶ Me ſciente] Ar. bonum ad interpretandum negatiue dicta teſtium, vt cum teſtis iurat ſe non ui

1 Obtinet vbi aliter læditur: vel in formam iudicij non agitur ſecundum Hug. Vel dic ut not. in glo. vnde non tenet, &c. de hoc 28. diſt. placuit & 80. d. ſt. tāta. Arch.

Negatiua teſtis depoſitio eſt benigne interpretanda.

2 Ad hoc facit ꝙ no. extra d̄ ele. bonę memorię, in glo. ſi ceſſet, & c. in prin.

† al. iterari.

Emendatus, eſt hic locus ex Anſelmo, & Polycarpo.

† al ſacerdotio me reā pellas.

Digitized by Google

Q Vòd autem.] CASVS. Hic intitulatur quarta quæſtio, qua quæritur an prælatus ſit deferendus ante ſniam condẽnationis; ſiue feratur ſnia ab hoie vel a canone. Et dr̃, ꝙ non vt ſ. c. vno & ſ. 17. q. 4. ſi qs ſuadente. tio tenet quam fecit: ſed ſi tempora appellationis ſunt lapſa & non eſt proſecutus appellationem, idem eſt ac ſi non appellaſſet: & ſm hoc non eſt excõicatus, ut diſtinguitur ff. de his qui not. infa. furti §. 1. & ſi de iniuſto ſup. ti.ſt. ſi quis §. antepen. lo. Ego credo, ꝙ pendente appellatione clerici debeãt ei obedire, cum pẽdente appellatione, vt lite nihil ſit innouãdum, vt ſ. 2. q. 6. appellatione interpoſita & ext. vt lite pen. nihil innouetur, per totũ. ff ad Turpil. l. 1. in ſi. & excõicatio tenet, cum ſtatim trahat ſecum ſuam executionem, vt extra de app. paſtoralis Bart.

a Quod

interim poſſit ſubditũ excõicare.

QVÆSTIO IIII.

Q Vòd autem [a] clericis ante ſententię tempus ab epiſcopo ſuo diſcedere non liceat, probatur auctoritate Symmachi [a] Papæ dicentis.

a ¶ Symmachi.] *Citatur libellus Ennodij nomine Symmachi Papæ. cuius rei reddita eſt ratio ſupra d. ſt. 3 1. c. omnino. & 40. c. non nos.*

¶ Ante tempus ſententiæ non licet clericis ab epiſcopo ſuo diſcedere. C. I.

Iuo p. 6. c. 340. & 341.

N Onne directa ſunt verba canonum *β*: [Quicunque clericorum ab epiſcopo ſuo ante ſententię [b] tẽpus dubia ſuſpicione diſceſſerit manifeſtam eum manere cẽſuram?] *& infra.* ¶ Lex eccleſiaſtica pontificem ab alijs accuſatum, priuſquam [c] ſub luce obiecta conſtiterint, exigit non relinqui.

β ¶ Canonum] *Sic emendatum eſt ex vetuſtis codicibus, Ennodio ipſo, & Iuone, cum prius legeretur; Decreti. Citare autẽ Ennodius voluit canones, qui ante Symmachum de hac re editi erant. Qui vero in gloſſa citantur ſunt ex epiſtolis Pontificum Symmacho poſteriorum. In Carthaginienſi quidem concilio inſerto in codice canonũ eſt undecimus canon; qui citatur inf. 1. q. 3. ſi quis presbyter: et decimus nonus relatus ſup. 4. q. 5. c. quiſquis epiſcoporum: & vigeſimus quartus citatus. ibidem. c. placuit ad quos & præcipuè ad primum videtur ſpectaſſe Ennodius.*

N Onne] CASVS. Symmachus Papa docet in hoc c. ꝙ nullus clericus det deſerere ſuum prælatũ ante ſniam, quãuis ſit accuſatus: & q contra fecerit, pœnam patiatur.

b ¶ Sententiæ.] Sola ergo accuſatio non conſtituit aliquem reũ vel crimĩnoſum vt 15. q. vl. c. vl. vnde de reo accuſato poteſt ſolui id qđ ei debetur, vt ff. de ſolu. reo ſola .n. noĩatio nõ ſufficit, vt 2. q. 1. multi. & lex dicit, ꝙ ſi cõdemnatus appellauit, ſtatus eius integer. eſt. ff. nil inno. pen. ap. l. unica. nec tamen infames interim habẽ ius. de his qui no. infam. furti. impedĩt tñ interim ab honoribus. vt 81. diſt. tantis 2. & extra de accu. Deus omnipotens. nec procurator eſſe poteſt. C de procur. reum.

Solui poteſt reo accuſato.

c ¶ Priuſquam.] Sic extra ut lite pend c. 2 ſi 33. q. 2. ſeculares & 35 q. 6 mulierũ & 15. q. ult c. vlt.

a Adde ad hoc gl opp. in § ſi quis. aũt in gl t. inſtit. de ſuſpe. tut.

QVÆSTIO V.

† al. Apoſtolici.

S Ine literis Apoſtolicis † epiſcopus accuſatus & a ſancta ſede vocatus, ad ſuam non reuertatur eccleſiam.

Vnde Sixtus Papa ait epiſt. 2. c. 2.

¶ A ſede Apoſtolica vocatus epiſcopus ad domum non reuertatur, niſi purgatus, & Apoſtolicis literis inſtructus. C. I.

Anſel. li. 2. c. 9.

Q Vilibet fratrũ pulſatus, atq; ab hac ſancta ſede vocatus, cum ſe nobis repreſentauerit [d], ad eccleſiam tamen ſuam non prius reuertatur, quàm literis Apoſtol.-

a ¶ Quòd autem] Clerici ante ſuſpenſionem vel depoſitionem prælati non negabunt ei obedientiam. 16 q 4. volumus. 15. q vlt. c vlt Nec obſtat 32. diſt. nullus 8. diſtin. ſi quis & 16. q. vlt ſanè. quia ibi de ſuſpenſis a canone loquitur. nã in illis tribus criminibus eſt ſpeciale, ſcilicet in ſimonia, & in hæreſi. & in notorio fornicatore 1. ſed de ſimonia occulta vr̃ correctũ ext. de tẽpo. ordi. c. vlt. Sed nunquid ſtatim poſt ſniam recedent ab ipſo cum adhuc poſſit appellare, & appellatio extinguit pnunciatũ: itẽ quia ſnia nõ eſt ſtatim executioni mandanda, ut ext. de ſent. & re iud. quod ad conſolationẽ. Ecõtra vr̃, ꝙ ſtatim per ſniam amittit dignitatem ſi. de pœ. qui vltimo. & l. quod ſtatũ. itẽ quid ſi pendente appellatione excõicat ſubditũ ſuum an eſt ille excõicatus? Diſtingue quia ſi eſt proſecutus appellationem ſuam, tũc licet appellatio ſit pronũciata iniuſta, excõmunica-

Prælatus ſpualiter depoſitus ſi appellauit, an

S Ine.] CASVS. Hic ponitur 5. q. qua quæritur vtrum eps accuſatus vocatus ad ſedem Apoſtolicam ſi ſententia pro eo feratur, debeat ad eccleſiam ſuam ſine literis Papæ reuerti. Et reſpondetur, quòd non, vt inf. c. ſeq.

Q Vilibet.] CASVS. Sixtus Papa, docet hic qđ ſi epiſcopus accuſatur coram Papa ſi non poteſt ſibi crimen probari, non debet ad eccleſiam ſuam reuerti ſine literis Apoſtolicis, in quibus cõtineatur qualiter ſuam cauſam finierit, & poſt reuerſionem ſuam vicini epiſcopi hoc cognoſcere poſſint: quoniam epiſcopi ſicut ab Apoſtolis ſunt inſtituti domino diſponẽte, ita a ſancta ſede Apoſtolica debent defendi, diſpoſitioni cuius omnia maiora ſunt iudicia reſeruata.

d ¶ Repreſentauerit.] Clericus etiã ſe non repreſentabit Papæ ſine literis ſui epiſcopi, vt C. de epiſc. & cler. ſi qua

Digitized by Google

l. qua per calumniam. & in Auth. quomodo oportet epiſcopos. §. non aliter. coll. 1.
a ¶ Ambiguitate.] Si ext. de off. ordi. ex parte. extra de fide inſtr. quod ſuper.
b ¶ Eorum] ideſt, Apoſtolorum.

vt infra ca. ordinationes. Rufinus tñ & Ioan. FaFaventinus dicebant, q́ epiſcopus, qui recipit vltimam manus impoſitionem extra eccleſiam, ideſt, ordinem epiſcopalem, quia poſt illum nullus eſt ordo, ordinem conferre non poteſt, & qui ordinatur a tali, nihil recipit: ſe-

licis, vel formatis, pleniter inſtructus, atq; purgatus ſit; ſi fuerit vnde: vt poſtquam domũ reuerſus fuerit, cognoſcant vicini ſui qualiter ſuã, aliorumq; cauſam hic finierit: quatenus eam abſq; ambiguitate [a] vlla nunciare, & prædicare omnibus poſſit. Ab hac enim ſancta ſede a ſanctis Apoſtolis tueri, defendi, & liberari epiſcopi iuſſi ſunt: vt ſicut eorum [b] diſpoſitione, ordinante Domino, primitus ſunt conſtituti: ſic huius ſanctæ ſedis (cuius diſpoſitioni, eorum cauſas, & iudicia ſeruauerunt) protectione: futuris temporibus ſint ab omnibus perueſitatibus ſemper liberi. Vnde culpantur ij, qui aliter circa fratres egerint, quàm huius ſedis rectoribus placere cognouerint.

CAVSA NONA.

Sententia excõmunicationis [c] *notatus quidã archiepiſcopus aliquot clericos alterius metropolitani ordinauit: quendã capellanum ſui ſuffraganei, illo inconſulto, depoſuit; atque alium in loco eius ordinauit.*

1 *Hic primum quæritur, an ordinatio, quæ ab excommunicatis facta eſt, aliquo modo poſſit rata haberi.*

2 *Secundo an liceat epiſcopo, archiepiſcopo, primati, vel patriarchæ clericos alterius ſine propris literis ordinare.*

3 *Tertio, an archiepiſcopus clericos ſuffraganei ſui, illo inconſulto, damnare valeat, vel damnatos abſoluere.*

QVAESTIO I.

Quod ordinatio [d], *quæ ab excommunicatis celebratur, nullas omnino vires obtineat, nec etiam conſecratio appellanda ſit, teſtatur Gregorius libro 3. epiſt. 20. dicens.*

Sententia excommunicationis.] CASVS. Supra in viij. cauſa oſtenſum eſt de epiſcopis qui vſurpant ſibi eligere ſucceſſores. Nunc vero vult tractare de epiſcopis excommunicatis, qui præſumunt clericos ordinare, & de archiepiſcopis, qui damnãt clericos ſui ſuffraganei inconſulto illo; quæ oĩa vt competẽtius oſtendat, thema proponit, & tres inde elicit quæſtiones.
c ¶ Sententia excommunicationis.] In ſuperiori cã dictum eſt, quod epĩ quandoque vſurpant ſibi aliquid de iure ſuorũ clericorum, quãque ſibi conſtituunt ſucceſſorẽ: hic agit qualiter vſurpãt quãque de iure vicinorũ epiſcoporũ, & oſtendit hic q́ nemo ordinabit clericos alterius epĩ eo nõ requiſito, nec ẽt iudicabit, & q́ metropolitan' clericos ſui ſuffraganei non poteſt iudicare. & ut hæc & alia, &c.

Quod ordinatio.] CASVS. Hic intitulatur prima quæſtio, qua quæritur, vtrum ordinatio facta ab excommunicatis poſſit rata haberi. Et certè de hoc ita dicit H. quod quilibet eps̃ ſiue excõicatus, ſiue non; ſiue catholicus ſiue non, ſiue vltimam manus impoſitionẽ recepit in eccleſia, ſiue ext. ordinem confert, & ordinati ab eo ordines recipiũt, dũmodo in forma eccleſiæ hoc fiat; & ſi illi alios ordinauerint, ordinati erunt, & ſic in infinitum, vt 1. q. 1. quod quidã & inf. ca. ordinationes. idem dicit de corpore Chriſti arg. de conſec. diſtinct. 4. oſtenditur ſicut in ſacramentis. 1. q. 1. Dñs declarauit. Sed in hoc eſt differentia, quia ordinati ab eo qui recepit vltimã manus impoſitionẽ in eccleſia, ſiue ſcienter, ſiue ignorãter, ſi digni ſunt tolerãtur ex miſericordia, vt inf. c. 2. & 3. niſi in quatuor caſibus notatis in apparatu. Sed ſi ab eo qui nõ recepit in eccleſia, ſi ſciẽter, nõ tolerantur, ſi ignoranter, & hoc probauerint, tolerant, ſecus ſi intra eccleſiam recipiat vltimam manus impoſitionem. De corpore Chriſti dicebant, quod nullus extra eccleſiam conſtitutus conficiebat arg. 24. q. 1. ſchiſma. & fortè Gratia fuit huius opinionis, vt inf. ca. §. ſed excommunicati, & 1. q. 1. §. ſed opponitur. lib. tamen poſt hanc opinionem ponit Gratianus catholicam veritatem & videtur hic primo probare Grat. quod talis ordinatio non valet.
d ¶ Quod ordinatio.] Hic quæritur an ordinatio facta ab excommunicato ſit rata. Excommunicatus hic dicitur præciſus ab eccleſia propter hæreſim, vel ſchiſma, vel aliquam aliam cauſam. Dicit Ioan. Fau. & Rufinus, q́ qui

Excõicatus prælatus, an poſſit ordines cõferre.

Digitized by Google

ꝙ qui recepit vltimam manus impoſitionem, ideſt, ordinem epiſcopalē in eccleſia, ordines confert, ſed non executionem ordinis. Si autem extra, nihil confert, nec ordinem, nec executionem, cum tales nihil habeant: argu. 1.q.7. Daibertum. 19. diſt. cap. propter. 1. quæſt. 1. ſi quis rint ordinati ab eis 2 vt 2.q.7. conuenientibus. Si autem ſunt ordinati ab epiſcopo, qui extra eccleſiam recipit manus impoſitionem, ſi ſcienter, nunquam tolerantur. ſi ignoráter, & ho- pbauerint, tolerātur, vt inf. c. ordinationes. Hæc ergo ſit fides tua, ꝙ hæretici, & excōmunicati, & depoſiti vera ſacramenta cōferūt, & verū corpus Chriſti conficiūt, vt no. 1 q. 1. dominus declarauit. Io. Quod Io dicit de depoſito, non credo eſſe verum, vt 50. d. c. accedens. B.

2 Cum poſſint ordinari a fidelibus & illū caſū ponit H. penitus alienū a ſuperiori c. .ſ. ſi ad ſubuerſionem, & c. vt dic t H. 1.q.7 conuenientibus & q. 1. ſi quis hæreticę, vbi hoc notauit.

¶Non poteſt appellari conſecratio, quæ fit ab excommunicatis. C. I.

Poly. l. 2. tit. 37. Iuo p. 14. c. 74. & p. 5. c. 134.

NOs conſecrationē [a] dicere nullo modo poſſumus, quæ ab excommunicatis [b] hominib. eſt celebrata [c].

PALEA. C. II.

EXcommunicati illicite manus imponūt: quia poteſtatem ordinandi non habent. Vbi autem illicita eſt manus impoſitio, vulnus infligitur. Vnde reiterari neceſſe eſt, quod minime probatur eſſe collatum.

¶Hæc, & ſequens Palea abſunt a pleriſque vetuſtis exemplaribus: habentur tamen in vno valde emendato, in quo pauca haberi ſolent. Prior autem hæc videtur eſſe ſumma quadam ſequētis.

[*Vnde Damaſus Papa epiſt. 4. ait.*]

PALEA. C. III.

ſu. 1. q. 7. per illicitā

PEr illicitam manus impoſitionem vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepiſſe, habebāt; & vbi vulnus infixum eſt, neceſſe eſt medicinam adhibere, qua infixa ſanetur, macula, ideſt, reiterari neceſſum eſt, quod legitime actum, aut collatum minime probatur; ſi perfectum eſſe debebit. Nam quomodo honorem poſſit retinere, qui ab illo acceperit, qui poteſtatem dare legitimè nō habuit, inuenire non poſſum.

ſu. c. nos conſecrationem.

Sed excommunicati hic intelligendi ſunt, qui in ipſa ſua ordinatione pœnam excōmunicationis contraxerūt; qui nunquam in numero catholicorum fuerunt. Cæterū, qui inter catholicos prius deputati ſunt, ſi poſtea excommunicationis ſententia notati fuerint; ordinationes tamen eorum ab eccleſia miſericorditer tolerantur.

Vnde Vrbanus Papa ſecundus ſcribit dicens.

¶Ordinationes ab excommunicatis non ſimoniace factæ, ex miſericordia tolerantur. C. IIII.

Anſ. l. 12. c. 74. Iuo p. 6. c. 406.

AB excommunicatis, quondam [d] tñ catholicis epiſcopis ordinatos, ſi quidem non ſimoniace ordines ipſos acceperunt, & ſi ipſos epiſcopos ſimoniacos non

NOs.] CASVS. iſtius capituli patet, & intelligitur de eo qui præter formā eccleſiæ ordinem cōfert, vel in odiū conſecrantium ſicut dictum eſt, vel ſecundū Ruſinum, & Io. Fauen & Grat. intelligitur de eo qui vltimam manus impoſitionem recipit extra eccleſiam.

a ¶Nos conſecrationem.] ſu 1. q 7 cōuenientibus, & c. Daibertum.

b ¶Ab excommunicatis.] ideſt, hæreticis, vel ſchiſmaticis, tales enim ipſo iure ſunt excōmunicati.

c ¶Celebrata] Præter formam eccleſię. Vel dic, ꝙ in odium eorum hoc dictum eſt, ſicut eccleſia per pactionem cōſecrata potius eſt execrata quàm conſecrata, vt 1.q.4 eccleſia. 24 q. 1. pudenda.

SED EXCOMMVNICATI. CASVS. videt hic Grat. ponere opinionem Ruſi & Io Fauentini, dicens ꝙ ordinationes eorū qui nunquam fuerunt catholici, irritæ ſunt; ſed ordinationes eorum qui fuerunt epiſcopi catholici, licet poſtea fuerint excommunicati quis confugerit. ſed hæc opinio reprobaē. 1 q. 7. conuenientibus. inf. ea. ordinationes 1 Dicas ergo, ꝙ ſiue quis recipiat vltimam manus impoſitionem in eccleſia, ſiue extra dum tamen forma eccleſiæ ſeruetur in ordinando, ſemper ordinem conferri, ſed non ſemper executionem, & hoc ſiue ſcienter, ſiue ignoranter ordinentur ab eo. Sed in hoc ſolo eſt differentia, ꝙ ordinati ab epis, qui recipiunt vltimam manus impoſitionem in eccleſia, ſiue ignoranter, ſiue ſcienter, ſi aliàs digni fuerint, poſſunt tolerari, vt inf. ea c 2. & 3. niſi in quatuor caſibus. Si ſunt maculati iterata vnctione, vt 1 q. 7. ſaluberrimum, in fi. Vel ſi ſunt ordinati ſimoniace a ſimoniaco, vt inf. ea. ab excommunicatis, vel ſi ſūt rebaptizati, vt de conſec diſt 4. eos Vel ſi ad ſubuerſionem fidei adhæſerint hæreticis, & in contemptum eccleſiæ voluerint ti, miſericorditer ab eccleſia tolerantur, & ad hoc inducit ſequens c.

1 Quod leg. & not. ſup. 1 q 1. §. opponitur.

AB excommunicatis] CASVS Quidam catholici epiſcopi excommunicati fuerunt, & in tempore ſuæ excommunicationis quoſdam clericos ordinauerunt. Quæſitum fuit ab Vrbano vtrum poſſent in ſuis ordinibus tolerari. Et reſpondet, quod ſic, ſi ſint bonæ vitę, & non ſint ordinati ſimoniace, vel non conſtat epiſcopos eſſe ſimoniacos: ſed de cætero nō aſcendant ad ordines ſuperiores, niſi neceſſitas, vel vtilitas exegerit.

d ¶Quondam.] Hic habuit Io. Fan. fomentum ſui erroris, & pro ſe inducit 1. q 1. ſi quis inquit, & 1. q. 7 Daibertum, & extra de ſchiſma. ca. 1. & 2. ſed hoc ideo dicitur, quia facilius diſpenſatur cum ordinatis a talibus 3 qui vltimam manus impoſitionem receperunt in eccleſia, & ca-

3 Vnde dicit Hug ꝙ illud verbū, quondā & caddi tur potius, vt offendat ōnia indiſpēſatione. nā cum ordinatis ſciēter ab illis q nunquā fuerunt catholici, epi non diſpenſent, vt i f c. & c. ſm Hu.

Digitized by Google

ſia.& capitula quæ inducit, intelligo cum non fuit forma ſeruata, & cõtra eum expreſſe eſt inf. de conſec. diſt. 4. oſtẽditur, & c. quomodo. & 1. q. 1. quod quidam. Videtur autem hic ꝙ ſiue ſcienter, ſiue ignoranter ordinetur quis ab hæretico, præciſo, & ſimoniaco, non debeat cum eo diſpenſari, quod verum eſt, nec obſtat 1. quæſt. prima, ſi qui a ſimoniacis. vbi innuitur ſi ignoranter a talibus quis ordinatur, ꝙ poſſit ſecum diſpenſari, ſed illud intelligimus cum G. de prælato tolerato ab eccleſia, hic de p̃ciſo. vel ibi non fuit ſimoniacus, & hæreticus, hic aũt ſimoniacꝰ & hæreticus. Si qs ergo eſt ordinatus a ſimoniaco etiã ignoranter, executionem non recipit, cum ſimoniacus ſit ſuſpenſus ipſo iure, vt 1. q. 1. reperiuntur. extra de ſim. tãta. Sed q̃d faciendum eſt huic, ſi ſuus epiſcopus quẽ ſcit eſſe ſimoniacũ, vult ipſum promouere. H. dicit ꝙ qui promouetur a ſimoniaco p̃lato ſuo adhuc tolerato, non peccat. & libere poteſt ſuum officium exequi, ſed cõtrariũ legitur extra de ſimo. per tuas. De hoc dixi ſupra 1 q. prima, ſi qui a ſimoniacis

præciſi. Vel forte Romæ a Papa fuerant præciſi, & antequàm fama crebreſceret, fuerunt aliqui ordinati ab eis, aliàs in his quæ publicè fiunt, non poteſt quis ignorantiam allegare. 16. diſt. ꝙ dicitis. Et eſt hic argu. ꝙ qui allegat ignorantiã, ipsã probabit. 3. q. 9. iudicas. 1. q. 1. ſi qui a

Ignorantiam allegans, illã ꝓbare dẽt.

fuiſſe conſtiterit; ad hæc, ſi eorum religioſior vita, & doctrinæ prærogatiua viſa fuerit promoueri, pœnitentia indicta, quam congruam duxeris, in ipſis, quos acceperunt, ordinibus permanere permittas. Ad ſuperiores autem cõſcendere non concedimus, niſi neceſſitas, vel vtilitas maxima flagitauerit, & ipſorum ſancta conuerſatio promeruerit.

Sed & illud Gregorij de nominatim excommunicatis intelligitur: quorum ordinationes ſunt irritæ, ſi eorum damnatio non erat ordinandis incognita. ſup. c. nos. conſecrationem,

Vnde idem Vrbanus ait in ſynodo Placentina, c. 9. & ſequentibus.

¶Qui nominatim excommunicati ſunt, & qui aliorum ſedes inuadunt, alios ordinare non poſſunt. C. V.

Poly. l. 7. tit. 16. & l. 2. tit. 38. C. 9. & 10.

Ordinatus a ſimoniaco caret executione.

ORdinationes, quæ ab hæreſiarchis [a] nominatim excommunicatis factę ſunt, & ab eis, qui catholicorũ adhuc viuentium epiſcoporum ſedes inuaſerunt irritas eſſe iudicamus; niſi probare [b] valuerint, ſe cum ordinarẽtur; eos neſciſſe [c] damnatos. ¶Qui vero ab epiſcopis quõdã catholice ordinatis, ſed in ſchiſmate ad Romanę eccleſiæ vnitatem redierint, ſeruatis proprijs ordinibus miſericorditer ſuſcipi iubemus: ſi tamen vita, & ſcientia eos commendat. ¶Amodo vero, quicunque a prædictis ſchiſmaticis, ſanctæque Romanæ eccleſiæ aduerſarijs ſe ordinari permiſerit, nullatenus hac venia dignus habeatur. ¶Quamuis autem miſericordiæ intuitu, magnaque neceſſitate cogere hanc in ſacris ordinibus diſpenſationem cõſtituerimus; nullum tamen præiudicium ſacris canonibus fieri volumus: ſed obtineant proprium robur, & ceſſante neceſſitate, illud quoque ceſſet, quod pro neceſſitate † factum eſt. Vbi enim multorum [c] ſtrages iacet, ibi ſubtrahendum eſt aliquid ſeueritati, vt a addatur amplius charitati.

C. 11. C. 12. C. 13.

† Cõcor. tex. in li. liberorum cum gl. ff. de his qui no. I f. & tex. i l. 1. in prin. C. d cad. tol

a ¶Vt addatur, &c.] *Hæc ſunt addita ex concilio ipſo.*

Electio quoque, niſi a catholicis facta fuerit, irrita eſſe probatur.

SED ET ILLVD. CASVS. Supra in §. ſed excommunicati. dicitur, ꝙ illud cap. nos cõſecrationem, intelligitur de his q̃ nunquam fuerũt de numero catholicorum. Nunc vero oſtendit, ꝙ poteſt intelligi d̃ nominatim excõmunicatis, quorum ordinationes ſcienter receptæ nõ tolerantur, quo ad executionem.

ORdinationes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dr̃. ꝙ illi qui receperunt ordines ab epiſcopis ordinatis in hæreſi, vel ab intruſis, non tolerantur in ſuis ordinibus quo ad executionem, niſi probent ſe neſciuiſſe in tempore ordinationis eos fuiſſe damnatos. In ſecunda parte dicitur, quod illi qui receperunt ordines a ſchiſmaticis quondam tamen catholicis epiſcopis, ex miſericordia in ſuis ordinibus tolerantur, ſi boni ſunt, propter neceſſitatem, ſed ceſſante neceſſitate ſacri canones proprium robur obtineant. Secunda pars incipit ibi, [Qui vero.]

a ¶Hæreſiarchis.] Ideſt præciſis ab eccleſia, qui nunquam catholici ep̃i fuerunt. De aliis habes ſup. ca. proxi.

b ¶Niſi probare.] Iſti forte erant pueri, cum illi erant qui a ſimoniacis. extra de elec. innotuit. 82. diſt. propoſuiſti, & hic manifeſte reprobatur diſtinctio Ioan. & Ruſi. hic enim diſtinguitur inter ordinatos ab illis, qui receperũt vltimam manus impoſitionem in eccleſia, & ordinatos ab illis, qui receperunt vltimam manus impoſitionem extra eccleſiam, & tam hi, quàm illi recipiunt ordinem, ſcilicet characterem, ſed non executionem.

b ¶Neſciſſe] ff. de probat. verius. contra. Sed hic præſumebatur eos ſcire. ſic 82. d. propoſuiſti. in fi.

c ¶Multorum.] Simile ſup. 44 d. comeſſationes, & ſu. d. 50. vt conſtitueretur.

ELECTIO CASVS. Dictũ eſt ſu. ꝙ ordinatio hæreticorũ irrita eſt. Nũc dicit G. ꝙ electio facta a non catholicis irrita eſt, ſicut habetur in ſeq. cap. cuius caſus planus eſt.

Nos

Digitized by Google

a NOs.] Simile 24.q.1 aperte, & c miramur.
b ¶ Eligitur] conſtat ꝙ ſuſpenſus non poteſt eligere, vt extra de conſue.cum dilectus. & extra de æta.& qual. cũ bonæ. Sed quid ſi maior pars fuerit excõicata, an poſſint alij eligere ſine ea?arg.ꝙ non.ext.de conceſſ. præb.

NVllus] CASVS. Calixtus Papa docet hic, ꝙ nullus epiſcopus debet terminos alterius vſurpare, vel alterius parochianum ordinare, damnare, vel excõmunicare: quia talis ordinatio, damnatio, & excõmunicatio irrita erit:& quod hoc fieri non debeat, probatur auctoritate Deuteronom. & Prou dicentis: Ne tranſgrediaris, &c.
d ¶ Iudicare] Niſi in caſibus, vt de pęnit.diſt.6. placuit.ſ. 6.q.3.c vlt ſ 3 q 6. peregrina. & c.1. & 10 q.3 nec numerus. 2.q.5. Mennam. & q 7. nos ſi incompetenter. & in caſibus vbi quis ſortitur forum. 2 & cum quis negligit ſuũ locum cõuertere ad fidem. 16.quæſt 3 placuit 2. & cum epiſcopus ſolus eſt in vna prouincia, vt 65.diſt.ſi fortè, in fine. — 2 Qui no 3. q.6. in prin.
e ¶Rata.] Sed quęritur ſi vnus iudex sẽtentiam excõmunicationis latã ab alio ratam habere poſſit, arg ꝙ ſic,ſ ea.Lugdunen. & 3.q.6 hæc quippe 63.diſt. Salonitanæ nam factum falſi pcuratoris poſſum ratum habere, extra de off. delega. cum olim ff de iudi. licet & electionem q̃ nulla eſt, poſſum ratã hr̃e.ext de elec. quod ſicut. Itẽ adoptio iniuſta põt confirmari. ff.de adopt. adoptio. Item ſentẽtia fœminæ, & ſerui confirmař, licet nulla ſit, vt 3.q.7. infamis, §.tria, in princ. — Snĩa nulla an poſſit ratihabitione confirmari.

Vnde Gregorius ſcribit Mediolanenſibus, li.8.epiſ.65.

¶ Irrita ſit electio, quæ non à catholicis facta probatur. C. VI.

poly.l.2.tit.1. † *catholicis, et maximè à Longobardis.*] orig.

NOs [a] in hominem, qui non à catholicis †eligitur [b], nulla præbemus ratione conſenſum: nec, ſi alicuius præſumptionis vſurpatione factus fuerit, in locum vel ordinem illum ſacerdotis ſuſcipimus.

QVAESTIO II.

QVod autem [c] epiſcopus, vel quilibet ſuperiorum clericos alterius ſine proprijs literis ordinare non debeat.

Calixtus Papa ſcribit epiſt.2.ad epiſcopos Galliæ dicens.

¶ Alterius eccleſiæ parochianum nullus iudicare præſumat. C. I.

Anſel.l.6.c.120. Iuo p.14. c.72. & p.5.c.236. † abeſt ab orig.

NVllus alterius terminos vſurpet, nec alterius parochianum iudicare [d], [vel ordinare †, aut excommunicare præſumat: quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio nec rata [e] erit, nec vires vllas habebit: quoniam nullus alterius iudicis, niſi ſui; ſententia tenebitur, aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens: [Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui.]

Deut.19. Prou.22.

[*Vnde* a *Vrbanus Papa.*]

a ¶ Vnde.] *Antea erat,* Idem, *hoc eſt Calixtus: quia, cum Palea hac nondum eſſet inſerta, ſequebatur* c. nullus primas. *quod eſt Calixti. Hanc autem paleam citat Gratianus ex Vrbano ſecundo, infra de pœnit.diſt.6.c.fin.*

præb.& ec.non va.quia diuerſitatem Item quid ſi vnus eſt excommunicatus, & eligit cum alijs, an tota electio 1 vitietur? non, niſi ipſi communicent conſentiendo, extra de ſent.& re iudic.ad probandum.vbi caſſatur ſententia iudicum; quia vnus iudicum fuit excommunicatus. Et arg.ad hoc extra de offi.deleg cum ſuper, & ff.de receptar. Prędius. arg. contra ff.quod cum fal.tut. l.1.§.1.vbi dicitur, quod non obeſt, ſi tutor falſus interponit auctoritatem ſuam cum tutore vero; quia tenet quod actum eſt. ſuſpenſus autem hodie eligit, vt extra de cler.excom.n.min.ſi celebrat.

1 Tota.dic vt per Panor.c.pls.de proc.

QVod aũt.] Hæc q.diuiditur in duas partes, in prima quarũ quæritur, ſi quis debet ordinari ab extraneo epo ſine literis;& reſpondet, ꝙ non: & hoc probat 6.auctorit. Scd̃a ibi, [His auctoritatibus] Ioan.de Fant.

CASVS. Hic ponitur 2. q. qua quæritur an epiſcopus vel archiepiſcopus poſſit ordinare clericos alterius epiſcopi ſine proprijs literis. Et reſpondet, quod non, vt probatur per ſequentia cap.

c ¶ Quod autem.] Certum eſt, quòd nullus epiſcopus debet ordinare, vel recipere clericos alterius epiſcopi ſine literis ſui epiſcopi, vt 71.diſt. per totum nec ſufficiunt ad hoc literæ archidiaconi, vt extra de offic. archi. ſignificaſti.

Epũs clericũ alterius epi nõ ordinet.

ff de off.prętor. Barbatius extra de arbit.dilecti.& eſt ar. ad hoc Inſt.de teſta.mil §.ſed & ſi quis. nam & per appellationem poteſt confirmari quod nullum eſt. ff rem rat.hab.l.3.§ falſus. Sed contra ext de conſuet. ad noſtram. Item quod meo nomine geſtum non eſt, ratum habere non poſſum, vt ff de neg.geſt.ſi pupillis, §.ſed & ſi ego. Item cuius præſentia deſideratur, eius ratihabitione non poteſt confirmari, vt Inſt.de auctor.tut.in fi. Item ſi ſententia excõicationis confirmaretur, retro eſſet quis excõicatus, quod eſſet abſonum. Dicas ergo, ꝙ ſententia quæ nulla eſt, non poteſt ratihabitione confirmari, quia ſententia plus habet iuris, quàm facti. & in illa l.ff.rem ratam hab. fuit ſententia lata à ſuo iudice, ſed contra ius. & ſufficit ꝙ litigator credat ſe condemnatum, ad hoc vt teneat iudicium ff.fam.erci. cum putarem. ſolus tamen princeps poteſt ſententiam, quæ nulla eſt, confirmare, vt 2.q.1. in primis. & 3.q.9. hæc quippe. quia & ipſe mutat ſubſtantialia rei. C.de rei vx. act.in princ.ſic intellige 3.q.6.hæc quippe. Alia autem quæ plus habent facti, quàm iuris, vt emptio, locatio, & traditio, poſſunt confirmari.ff.de cura.fur.conſilio. §.vult. vnde donationem factam à laico, & non nomine epiſcopi poteſt epiſcopus confirmare, vt 16 q.1.c vlt. & extra de iure patron.cura paſtoralis. Si autem aliquis ordinat clericos alterius credens ſuum epiſcopũ ratum

Digitized by Google

PALEA. C. II.

Placuit vt deinceps nulli ſacerdotũ liceat quemlibet commiſſum alteri ſacerdoti recipere ad pœnitentiam ſine eius conſenſu, cui prius ſe commiſit, niſi per ignorantiam † illius, cui pœnitens prius confeſſus eſt. Qui verò contra hæc ſtatuta facere præſumpſerit, gradus ſui periculo ſubiacebit.

Sent. 4. diſtinc. 21. De pœnitentia, diſtin. 6. c. fin.
† *al. pro ignorantia.*

Item Calixtus epiſt. 2.

¶ In alterius parochia, niſi eo vocante, nulli aliquid agere licet. C. III.

Nullus primas, nullus metropolitanus, [a] nullúſq; reliquorum epiſcoporum, alterius adeat ciuitatẽ; aut ad poſſeſſionem accedat (quæ ad eum non pertinet, & alterius epiſcopi eſt parochiæ) ſuper cuiuſquam diſpoſitione, niſi vocatus ab eo, cuius iuris eſſe dignoſcitur, aut quidquam ibi diſponat, vel ordinet, aut iudicet, ſi ſui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præſumpſerit; damnabitur, & non ſolum illi, ſed cooperatores, eique conſentientes: quia ſicut ordinatio, ita eis & iudicatio, & aliarum rerum diſpoſitio prohibetur. Nam qui ordinare [b] non poterit, qualiter iudicabit? nullatenus proculdubio iudicabit [c], aut iudicare poterit.

Poly. l. 2. tit. 24. Burc. l. 1. c. 66. Anſel. l. 6. c. 119. Iuo p. 5. c. 101. Pann. l. 4. c. 28.
infra epiſcopum. vet. nam ſi.

Item ex concilio Nannetenſi, c. 1.

¶ De eodem. C. IIII.

In Dominicis, vel feſtis diebus presbyteri, antequam Miſſas celebrent, plebem interrogent, ſi alterius parochianus in eccleſia ſit, qui proprio contempto presbytero ibi Miſſam velit audire. Quem ſi inuenerint; ſtatim ab eccleſia abijciant, & ad ſuam parochiam redire compellant.

ext. de paroc. c. 2. Burc. l. 2. c. 92. Iuo p. 2. c. 122.

¶ *Hoc & ſequens caput abſunt a ſex vetuſtioribus & emendatioribus Gratiani exemplaribus. In cæteris autem habentur ſine nomine Palea, quemadmodum & in excuſis. Extat autem vtrumque in concilio Nannetenſi, & ex eo citatur hoc primum in Decretalibus, tit. de paroch. c. 2. & à Burchardo & Iuone ſicq; emendatum eſt, cum antea citaretur ex concilio Meldenſi.*

Item ex concilio Nannetenſi, c. 2.

¶ De eodem. C. V.

Nullus presbyter, aut diaconus α alterius plebanum † (niſi in itinere fuerit; vel placitum ibi habuerit) ad Miſſam recipere audeat.

Et in capitu. l. 1. c. 153. Burch. l. 2. c. 91.
† *al. plebeſanum* | *al. parochianum.*

α ¶ Aut diaconus.] *Iſtæ duæ voces neque in concilio, neque in capitularibus, neque apud Burchardum leguntur.*

Item ex concilio Antiocheno, c. 13.

¶ Ad ordinationem clericorum, vel eccleſiarum alterius epiſcopi, niſi ab eodem inuitatus, non accedat epiſcopus. C. VI.

Nullum epiſcoporũ audere debere ex alia prouincia ad aliam tranſitũ facere, & ordinare aliquos in eccleſijs, aut proferre ad ſacrum miniſterium. Nec † ab alijs illuc trahatur epiſcopis: niſi forte per literas rogatus abierit, non ſolum à metropolitano [d], ſed & ab his, qui

Burch. l. 1. c. 108. Iuo p. 5. c. 210. & ſimile p. 5. c. 180. ex epiſt. Bonifacij.
† *al. nec alios illud attrahat epiſcopos.*

habiturũ; tunc põt talis ordinatio confirmari per ratihabitionẽ, vt J. c. Lugdunẽſi. ſecus ſi nõ poneret ſpem in ratihabitione illius, vt ff. de ſol. ſi quis offerenti. in ſentẽtia aũt dici põt, q ſi aliquis nõie alterius tulit ſniam, q tũc poſſit ratificari lo. Quid iuris ſit de hoc, & de ſentẽ. excom notaui in quæſtionibus. B.

Nullus primas.] CASVS Cœleſtinus prohibet in hoc ca. q nullus patriarcha vel archiepiſcopus, vel epiſcopus iudicet, ordinet, vel diſponat aliquid in parochia alterius, niſi fuerit inuitatus. Si vero præſumpſerit, dãnabitur cũ cooperãtibus & cõſentientibus ei. Nam ſi ordinare non poteſt, nec iudicare poterit. idẽ dicitur de epiſcopo in duob. ſequẽtibus ca. ſ. quod irrita erit talis ordinatio, & ipſe damnabitur.

a ¶ Metropolitanus.] Si metropolitan' nõ poteſt intrare diœceſim ſuffraganei ſui, niſi vocatus, vt hic dĩ, qualiter ergo viſitat diœceſim, & recipit ibi ꝓcurationes, vt ext. de cẽſib. ſopiſq. ext. de præſcr. cũ ex officij? Sed illud intelligo in eo caſu quãdo per negligẽtiam deuoluit ius ad metropolitanũ, vel etiã per appellationem.

b ¶ Ordinare.] Ar. ex quo minus nõ licet nec maius, vt 44. diſ. nulli, 16 q. 2. viſis. & ſm hoc minus eſt ordinare, quàm iudicare: quia ſolus poteſt ordinare, ſed nõ ſolus iudicare ad depoſitionem, J. quæſtio. 7. ſi autem & ca. Fœlix, & ca. vltimo.

Maius non licet, cu nõ licet minus.

c ¶ Iudicabit.] Sæpe tamẽ iudicat q non poteſt ordinare, vt archidiaconus, vt 25. diſt. perlectis & extra de tempo. ordin. cum in diſtribuẽdis.

d Nullũ.] ¶ A metropolitano.] Hoc intelligas in arduis

cum eo ſunt omnibus ipſius prouinciæ epiſcopis. Quòd ſi nullo modo inuitante inordinate ſuperuenerit, & aliquos, vel ordinare præſumpſerit, vel quoslibet actus illi eccleſiæ competentes, qui ad ſe minime pertinent, vſurpare tentauerit; vacua [a] quidem & inania erunt omnia, quæ geſſerit: ipſe uero huius indiſciplinati auſus, & irrationabilis cœpti dignas cauſas expendat †, tanquam depoſitus a ſancta ſynodo, & propter huiuſmodi præſumptionem iam prædamnatus.

† al. excipiat.

¶ *Hæc eſt priſca verſio. Dionyſii autem interpretatio, quæ & in conciliorum tomis eſt inſerta, & a Burchardo, & Iuone affertur, aptius exprimit ſententiam canonis Græci. Tamen quoniam neque ipſa omnibus locis omnino reſpondet, viſum eſt verba græca noua cum verſione apponere.*

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ μὴ παρακληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ τε μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων, ἐν εἰς τὴν χώραν παρέρχοιτο. εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος ἀπέλθοι ἀτάκτως ἐπὶ χειροθεσίᾳ τινῶν, καὶ καταστάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντων αὐτῷ, ἄκυρα μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα τυγχάνειν, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν κατάλληλον δίκην, καθῃρημένον ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου.

Nullus epiſcopus audeat ab vna prouincia in aliã tranſire, & in eccleſia aliquos ordinare ad pmotionẽ liturgiæ †, nec ſi alios vnà ſecum adducat; niſi accitus venerit per literas metropolitani, & eorum, qui cum illo, epiſcoporum, in quorum regionem accedat. Quòd ſi nemine vocante inordinate aduenerit, vt aliquos ordinet, ac negotia eccleſiaſtica ad ſe minime pertinentia conficiat: irrita quidem ſunto, quæ ab eo geſta fuerint: verum & ipſe ſuæ impudentiæ, & iniqui incepti iuſtam pœnam ſubeat, hinc iam a ſancta ſynodo depoſitus.

† ideſt, ſacri miniſterij.

Item ex eodem Antiocheno, c. 22.

Burc. l. 1. c. 71. Iuo p. 5. c. 178.

¶ Ad ordinationem eccleſiæ, quæ ſibi commiſſa non fuerit minimè accedat epiſcopus. C. VII.

EPiſcopum nõ debere in alienam irruere ciuitatem, quæ illi probatur non eſſe ſubiecta, neq; in regionem, quæ ad eius curam minime noſcitur pertinere, ad aliquid α ordinandum [b], neque presbyteros, aut diaconos conſtituere, ad alios epiſcopos β pertinentes, niſi forte cum voluntate, & teſtimonio [c] γ propriæ regionis epiſcopi. Quòd ſi quiſpiam, horum quid tale facere voluerit, irrita quidẽ erit huiuſmodi ordinatio: & quæ male δ vſurpauerit, a ſynodo arguantur. Nam ſi ε ordinare non potuerit, nullatenus ad alios pertinentes iudicare præſumat.

ſup. nullus primas.

α ¶ Ad aliquid.] *In hoc etiam canone Dionyſii verſio purior eſt: hic autem habet*, ſup ordinatione cuiuſquam: *Græcè eſt*, ἐπὶ χειροτονίᾳ τινός, *i.* vt quempiam ordinet.

duis negotijs: aliter ſufficit voluntas epiſcopi, vt ſup. c. prox.
a ¶ Vacua.] Quantũ ad executionem altaris, tamen conſecratio manebit, vt 7. q. 1. epiſcopus in diœceſi
b ¶ Epiſcopum.] Ordinandũ. [tamen] ſuum ſubditum alibi excommunicare, vt, [quod] tenet, 11. q. 3. ſi epiſcopus ſicut Paulus abſens excõcauit Corinthium, & facit ad hoc 7. q. 1. ſi quis presbyter. & c. ſi quis vero ſine reſpectu tamen pro tribunali non poteſt ibi ferre ſententiam, vt arg. extra de off. leg. nouit. ff. de off. præ. l. 3. ff. de iuriſd. om. iu. l. vl. ff. de off. procõl. & leg. l. 2. De hoc plenius dixi ext. de off. leg. nouit.
c ¶ Et teſtimonio.] Nunquid hoc teſtimonium ſufficit iſti vt non iterum examinetur ab illo epiſcopo? Arg. [quod] ſic. 19. q. 2. duæ 47. d. de Petro. & 16. q. 2. ſi quis epiſcoporũ. ſicut tutori dato in teſtamẽto ſufficit teſtimoniũ patris, vt inſti. de ſatiſd. tut. §. 1. Arg. contra 73. diſt. ſanctiſſimo. ſed ibi de collocando in eccleſia ſecunda. Itẽ nunquid ſufficiunt literæ archidiaconi: nõ vt extra de off. archid. ſignificaſti, ſed hoc verum eſt, vbi non eſt cõſuetudo [pręſcripta], inf. e. q. 3. cõqueſtus.

Epiſco-

ε Et totam prouinciam contingentibus, vt dixi in literæ.

Tutor teſtamẽtarius nõ tenetur ſatiſ dare.

Digitized by Google

β ¶Alios epiſcopos.] *Eodem ferè modo Dionyſius. Græcè legitur* εἰς τὸ τοὺς ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους, *id eſt*, in locis alteri epiſcopo ſubiectis.

γ ¶Et teſtimonio.] *Græcè tantum eſt*, μετὰ γνώμης, *quod Dionyſius vertit*, cum conſilio, & voluntate.

δ ¶Et quæ male.] *Sic eſt emendatum ex vetuſtis exemplarib. & cæteris editionibus conciliorum, præter hanc poſtremam quatuor tomorum. Dionyſius habet*, & ipſe puniatur a ſynodo. *q᷑ Græcè* καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν, *id eſt*, & ipſe coerceatur a ſynodo.

ε ¶Nam ſi.] *Tota hæc clauſula in Græco canone, cuius tria exemplaria manuſcripta collata ſunt, minimè habetur: ſed & priſca verſio, & Dionyſiana habent. Similis ſententia legitur ſupra cap. nullus primas.*

EPiſcopi.] CASVS Statuitur in hoc c. q᷑ quilibet epiſcopi ſuas regant eccleſias vel parochias, & ad alienas nõ accedant ſed quilibet in ſua prouincia diſponat quæ diſponenda ſũt. ε Diœceſim.] .i. prouinciam ſiue regionem. ſic econtra nomen regionis pro diœceſi ponitur ſup. c. prox. ſic & inf. proxi q. p ſingulas 4. valet hoc conſiderare ad inſtrumenta & diuiſiones prouinciarũ. vt 6 q. 3 ſcitote.

Diœceſ pro regione ponitur, & contra.

NOn inuitati] CASVS. Dicitur in hoc c. q᷑ epiſcopi nõ deb. non ire ad alienas parochias ſup ordinandis aliquib. vel diſponendis eccleſiaſticis cauſis: ſed vnaquæque ſynodus ordinet intra ſuã prouinciam quæ diſponenda ſunt, ſicut in concilio Niceno ſtatutum eſt.

HIS. Hæc eſt ſecũda pars quæſtio. ſecundum Io. de Fan.

CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis, quod nullus epiſcopus clericos alterius ordinare dēt, q᷑ quærit incidentes, ſi cõtingat clericos ordinari ab epiſcopo nõ ſuo: an poſſint i ſuis ordinibus tolerari a ſuis epiſcopis. Et reſpondet quod ſic, vt dicitur in proxi. cap. Lugdu.

Item ex ſynodo Conſtantinopolitana prima, c. 2.

¶Non accedant epiſcopi ad eccleſias, quæ ſunt extra eorum diœceſim. C. VIII.

EPiſcopi, qui extra diœceſim [a] ſunt, ad eccleſias, quæ extra terminos eorum ſunt, non accedant, neq; confundant, & permiſceant eccleſias. Secundum ζ regulas ſtatutas, Alexandriæ quidē epiſcopi ea, quæ ſunt in Aegypto tantummodo gubernent. Orientales autem epiſcopi ſolius orientis curam gerant; ſeruatis tamen honoribus primatus eccleſiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænæ ſynodi continentur. Sed, & Aſianæ diœceſis epiſcopi, ea, quæ ſunt in Aſia, & quæ ad Aſianam tantummodo diœceſim pertinent, gubernent. Ponti autem epiſcopi Ponticæ tantummodo Thraciæ.

ζ ¶Secundum.] *Mutata eſt interpunctio, vt magis reſpondeat Græco canoni*, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας, &c. *quod Dionyſius vertit*, ſed iuxta canones Alexandrinus antiſtes, &c. *In editione autem conciliorum in tribus tomis deerant hæc verba*, ea quæ ſunt in Aegypto tantummodo gubernent. Orientales autem epiſcopi.

Item ex eodem, c. 3.

¶De eodem. C. IX.

NOn enim inuitati vltra diœceſim accedere non debent ſuper ordinandis aliquibus, vel quibuſcunque diſponendis eccleſiaſticis cauſis, ſeruata regula η, quæ ſupra ſcripta eſt de vnaquaque diœceſi. Manifeſtum namq; eſt, q᷑ per ſingulas quaſq. prouincias prouincialis ſynodus adminiſtrare, & gubernare omnia debeat, ſecundum ea, quæ ſunt in Nicæa definita.

η ¶Seruata regula.] *Ita in omnibus editionibus huius priſcæ verſionis; ſed in Græco canone hic eſt initium periodi, & quæ ſequuntur ex ipſo pendent: quemadmodum Dionyſius vertit*, ſeruata vero quæ ſcripta eſt de gubernationibus † regula manifeſtum eſt, quòd illa, quæ ſunt per vnamquamque prouinciam, ipſius prouinciæ ſynodus diſpenſet, &c.

† περὶ τῶν διοικήσεων.

2 *His auctoritatibus prohibentur quilibet epiſcopi clericos alterius ordinare. Sed quæritur, ſi contingat eos aliquibus ſacros ordines diſtribuere, an ordinati ab epiſcopis ſuis in proprijs ordinibus recipi poſſint.*

De his ita ſcribit Vrbanus Papa Hugoni Lugdunenſi archiepiſcopo.

Digitized by Google

¶Clerici ab epiſcopo alterius parochiæ ordinati a proprio in ſuis ordinibus recipi poſſunt. C. X.

Iuo p.6.c.412.

† al. eccleſia.

LVgdunenſis parochiæ † clericos, quos contra ſtatuta canonum ab alterius parochiæ epiſcopis ordinatos literarum tuarum ſignificatione monſtraſti, cum graduum ſuorum honore recipere religionis tuæ prudentia poterit [a], ſi eos alias canonice, & ſine prauitate aliqua ordinatos conſtiterit: ſi tamen eorum probabilem vitam id indulgentiæ proſpexeris promereri. Legimus quippe ſanctum Epiphanium epiſcopum ex diœceſi ſancti Ioannis Chryſoſtomi quoſdam clericos ordinaſſe: quod ſanctus vir [b] omnino non feciſſet, ſi ei † detrimentum fore perpenderet. Quos igitur recipiendos moderatio tua [c] arbitrata fuerit; iniuncta, & ſatisfactionis gratia, propter eccleſiam, quam offenderunt, congrua pœnitentia, miſerationis intuitu in ſuo quemque honore recipies, ſalua in omnibus ſanctorum canonum diſciplina.

Socrates.l. 6. Hiſto. c.12.& 13. Triper.l.10.c.11. Nice.l.13.c.13.

† al. eis.

QVAESTIO III.

QVòd autem [d] archiepiſcopus clericos ſui ſuffraganei illo inconſulto damnare valeat, vel abſoluere; ſic videtur poſſe probari. Sicut totius epiſcopatus eccleſiæ in poteſtate ſunt epiſcopi; ſic & eccleſiæ totius archiepiſcopatus ad diœceſim pertinent archiepiſcopi. Vocantur enim epiſcopi a metropolitano in partem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Sic quippe vices eis impertit, vt poteſtatem ſuam ſibi nō adimat. Vnde & ſine eius conſilio nihil eis agere licet, ſicut in concilio Martini Papæ legitur, c.4.

In capitulis Martini Bracharenſis, c.4.

¶Nec epiſcopi ſine metropolitani conſenſu, nec ille ſine eorum conſenſu aliquid agere debet. C. I.

j PEr ſingulas prouincias oportet epiſcopos cogno-

LVgdunenſis] CASVS. H. Lugdunen. archiepiſcopus quæſiuit ab Vrbano vtrum in ſuis ordinibus poſſet tolerare quoſdam clericos ſuos ab alijs epiſcopis ordinatos cum eis diſpenſando. Et reſpondet quod ſic, ex miſericordia, ſi bonæ vitæ ſint: & ſi ſine prauitate fuerint ordinati: iniuncta eis pœnitentia competenti. Et hoc probat exemplo Ioan. Chryſo. qui clericos ſuos ordinatos a ſancto Epiphanio tolerauit: & in ſuis ordinibus recepit: quod non feciſſet, ſi ſciret eos non recepiſſe ordines.

a ¶Poterit.] Argu. quòd ſequens ratihabitio confirmat quod primo fuit inutile, vt 63.d. Salonitanæ. & 16.q.1. cap.vlt.

b ¶Quod ſanctus vir.] Sic ſu. 37.d. qui de menſa. 7.q.1. omnis. Sed nonne iſte epiſcopus deliquit ordinādo clericos alterius: quomodo ergo ſanctus fuit; Omiſſis multis ſolutionibus dic. ꝙ excuſatur ideo quia vtiliter geſſit: & quia credebat hoc lo. placere 1. ſicut non facit furtum qui credit hoc placere domino, vt inſtit. de oblig. quæ ex qua delic. naſcuntur. § 2.

1 Quod no. ſup. c.c.1. in gl. in ſi. aldem tenet Bart. in l. inter oēs. § recte, ff. de fur.

c ¶Moderatio tua] Permittitur hic epō diſpenſatio canonis, vel criminis pœnalis. ſi eſt. ſup. 1.q.5.c. vlt. in ſing. ſed non permitteretur ſi ſimoniace fuiſſent ordinati. 1.q.1. erga. de pœnitentialibus non eſt dubium, quia hoc pōt quilibet ſacerdos, vt 26.q.7. tempora pœnitudinis.

QVòd autem.] CASVS. Hic intitulatur 3. quæſtio, qua quæritur, an archiepūs poſſit abſoluere, vel damnare clericos ſui ſuffraganei illo inconſulto & certū eſt ꝙ non, niſi cū appellatur ad eum: vel habetur de conſuetudine, vel ſi epūs decederet, & res arbitrio archiepiſcopi diſpēſari voluerint clerici, vt inf. ea. conqueſtus. vel niſi epiſcopus ſit negligens, vt inf. e. cum ſimus, vel niſi controuerſia ſit inter epiſcopum & ſuum clericum, vt ĩ. 11.q.1. ſi clericus, vel niſi diſſenſio eſt de electione epī, vt ſup. 63.d. ſi forte. Sed hoc hodie corrigitur per cōſtitutionē Innocētij Papę. Sed qa communia negotia prouinciæ, vt ſynodū cōgregare, epm examinare pōt facere: non tñ ſine conſenſu aliorū, vt inf. c.1. 2.3.4. & 5. Et procedit hoc ordine. Primo probat ſuperficialiter, ꝙ archiepūs poteſt abſoluere & damnare parochianos ſui ſuffraganei illo inconſulto, vſq; ad §. [Sed contra.] deinde probat contrarium vſq; ad §. [ſola] in quo tractat de excellētia Papæ: & hoc vſq; ad § [vltimū.] in quo ſoluit contrarietatē. Dicit ergo ꝙ ſicut eccleſiæ totius epiſcopatus ſunt in poteſtate epī, ſic eccleſiæ totius archiepiſcopatus ſunt in poteſtate archiepī: ita ꝙ epo nō licet aliquid agere ſine cōſilio metropolitani ſed īntellige in ijs, quæ pertinent ad generalem ſtatum prouinciæ totius epiſcopatus.

d ¶Quod autem.] Metropolitanus epiſcopo inconſulto non poteſt iudicare clericos ſuos, niſi in caſibus ſpecialibus; ſcilicet quando cauſa per appellationem defertur ad ipſum, vt inf. ea. conqueſtus. vel niſi cauſa ſit inter epiſcopum, & clericum, vt 11.q.1. ſi clericus. Item cum diſſenſio eſt de electione epiſcopi, vt 63. diſt c. vl. hoc vero non tenet hodie per id quod eſt extra de elect, quia propter 3, item cum ſuffraganeus eſt negligens, vt inf. ead. cum ſimus. Item oīa male acta poteſt punire & retractare, vt 26.q.5. quicuque & 12.d. de his. Item ſi de cōſuetudine aliquid obtinuit. aut ſi epiſcopus deceſſit, vt inf. ea conqueſtus. Aliter de ſpecialibus negotijs epiſcopatuum ſe nō poteſt metropolitanus intromittere: ſed cōmunia negotia, quæ non magis pertinent ad vnū, quā ad alium, ſed ad ſtatum totius prouinciæ, ut congregare ſynodum, examinare epiſcopū & ordinare hoc poteſt: non tamen ſine conſilio aliorum epiſcoporum, vt infra ead. c.1.2 3.4. & 5.

Metropolitanus clericos ſuffraganei iudicare nō poteſt.

3 Verſ vt is collatiōe habita eligāt, &c. quali dicat licet cognitio electionum, & electorū pertineat ad metropolitanū: non tñ grarificatio: ſed cū eliget in quemo ēs, & c. vt ibi. Arc.

PEr ſingulas.] CASVS. Dicitur hic ꝙ epiſcopi in ſingulis

Digitized by Google

gulis prouincijs debent recognoſcere ſuum metropolitanum, ſibi obediendo: & nihil agere de communibus negotijs ſine metropolitani conſilio. Similiter nec metropolitano licet ſine conſilio epiſcoporum aliquid facere de negotijs communibus.

tenet. vt ibi innuitur H. dicit non tenere talem ſententiam, cum metropolitanus fert in ſubditos ſuffraganei quia metropolitanus iudex alienus eſt reſpectu ſubditorum ſuffraganeorum, vt 6. q. 3 ſcitote. & 3. q. 6. peregrina. ſicut abſoluere non poteſt niſi appelletur ad eum.

a ¶ Cognoſcere.] id eſt, reuereri, id eſt, diligere, vt ibi Non nos 7. q. 1. ſicut vir. in fine.

b ¶ Agere] Quod ad ſtatum communem pertinet, vt infra. archiepiſcopus, ſic ſu. 80. d. Non debere.

Per ſingulas.] CASVS. In Nicæno concilio fuit ſtatutum, vt archiepiſcopus per ſingulas prouincies curam gereret, & ad archiepiſcopum appelletur, ſine cuius cõſilio epiſcopi nihil agere poſsũt niſi de his, quę ad ꝓprias eorum parochias ſpectãt: & ecõuerſo metropolitan⁹ ſine conſilio epiſcoporum nihil agere poteſt.

c ¶ Per ſingulas.] Simile 2. q. 7 metropolitanum.

d ¶ Totius prouinciæ.] Hic videtur ꝙ archiepiſcopus eſt iudex ordinari⁹ totius prouinciæ: tam habet procurationẽ & viſitationem totius diœceſis, vt extra de præſcrip. cum ex officij. & quia unus eſt iudex prouinciæ, vt 7 q. 1. in apibus. ex quo enim archiepiſcopus eſt iudex epiſcopi, ergo & iudex diœceſis ſuæ. argu. ff de pecu. leru. ſi ſeruus meus. Nam ex eo. ꝙ vicarius eſt in peculio ordinarij, ergo & peculium vicarij, vt ibi dicitur: & præterea hic dicit, quod omnes. q cauſas habẽt concurrãt ad metropolitanũ. Item quia determinat cãs delatas ad ipſum per querelã, vt 10 qõ 3. quia cognouimus. Sed licet poſſet dici, quod ſit ordinarius, ſed tamẽ non põt ſe intromittere de cauſis ſubditorum, niſi in caſibus exceptis, vt extra de off ordi paſtoralis. in prin. ſi tamen ferat ſententiam aliquam in ſubditos ſuffraganei ſui, bene tenet: cum ſit iudex ipſorum. argumen. in authen. de defen ciuil. & iudicare. & §. ſeq. ibi dicitur ꝙ præſes, vel maiores iudices non poſſunt ferre ſententiam vltra ſummam ccc. aureorum, ſi tamen tulerint, extra de ſent. ex com per tuas. ext de off dele. cum contingat. Item quia dicitur quidquid fecerit, irritum eſt, vt j. ea. nullus. Hoc ſcias, ꝙ de cauſis epi põt per ſolã querelam cognoſcere. 11. q. 1. ſi clericus aduerſus. Ioa. quod dicit H verum eſt, vt ext de off. ord paſtoralis B.

e ¶ Singulis.] Poteſt ergo anathematizare aliquem inconſulto metropolitano: immo & quilibet ſacerdos in ſcio

1 Hoc verũ eſt ſm L. vt not. 3. q 6. c. 1. in gl. 2. vbi dixi de hoc Arch.

Archiep̃s an ſit iudex ordinarius totius prouinciæ.

ſcere [a] metropolitanum † ſuum; & ipſum primatus cauſam ſuſcipere: nihil autem agere [b] reliquos epiſcopos præter eum; ſecundum quòd antiquitus a patribus noſtris cõſtitutum continetur in canone. Propter quod metropolitanus epiſcopus nihil præſumptiue aſſumat † abſque conſilio cæterorum.

† *al. primatũ metropolitani epiſcopi*
Apoſt. can. 34.
† *al. ſibi aſſumat.*

Item ex concilio Antiocheno.

¶ Sine metropolitani conſcientia extra ſuam diœceſim nihil agat epiſcopus. C. II.

ij Per ſingulas [c] prouincias epiſcopos ſingulos ſcire oportet, epiſcopum metropolitanum, qui præeſt, curam & ſolicitudinẽ totius prouinciæ [d] ſuſcepiſſe. Propter quod ad metropolitanam ciuitatem ab his, qui cauſas habent, concurratur. Quapropter placuit eum, & honore præcellere, & nihil vltra ſine ipſo reliquos epiſcopos agere ſecundum antiquum patrum noſtrorum canonem, niſi hoc tantum quod vnicuique eccleſiæ per ſuam diœceſim competit. Vnumquemque enim epiſcopum oportet habere ſuæ diœceſis poteſtatem, ut regat, & gubernet ſecundum competentem ſingulis [e] reuerentiam, & prouidentiam gerat omnis regionis, quæ ſub ipſius eſt ciuitate: ita ut etiam ordinare ei presbyteros, & diaconos probabili iudicio liceat, & de ſingulis ipſius regionis cauſis cum moderatione & pondere diſceptare. Vltra autem nihil agere permittitur citra metropolitani epiſcopi conſcientiam α: nec metropolitanus ſine cæterorum aliquid gerat conſilio ſacerdotum.

Apoſt. can. 34.

α ¶ Conſcientiam.] *Græcè eſt, δίχα τῦ μητροπόλεως ἐπισκόπου, μὴ δὲ αὐτὸν ἄνευ τῶν τῆς λοιπῶν γνώμης, itaque eadem voce, γνώμης, vtitur canon tam in conſenſu metropolitani, quã ſuffraganeorum. Sed ob multas varietates placuit apponi verba Græca cum verſione noua.*

Τοὺς καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ, τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας. ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα, ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ,

Digitized by Google

ſcio ſuo epiſcopo, vel extra de off. ord. cum ab eccleſiarum nec tenet quod legitur 11.q.3. nemo epiſcoporum. NISI FORTE. CASVS. Dictum eſt ſupra, ꝙ archiepiſcopo nihil agere licet ſine conſilio epiſcoporum: quod verum eſt, niſi epiſcopi poſt annunciationem contemꝑſerint in ſuis eccleſijs œconomos ordinare, vt probatur ſequenti cap.

CVm ſimus.] CASVS. Statutum fuit in ſynodo Conſtantinopolitana, vt omnes regulæ ſanctorum patrum cuſtodiantur: & præcipuè illa, quæ præcipit œconomos debere eſſe in vnaquaque eccleſia: qđ ſi metropolitanus facere neglexerit, licentiam habeant epiſcopi in ſua eccleſia œconomum ordinare. & ecõuerſo. Idem ſeruandum eſt in monaſterijs.

καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις· ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἑκάστῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλάβειαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν. περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν, δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου· μηδὲ αὐτὸν, ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης.

Epiſcopos, qui in vnaquaque prouincia ſunt, noſſe oportet eũ, qui metropoli præeſt, vniuerſæ quoq; prouinciæ curam ſuſcipere, eo quòd in metropoli vndiq; conueniſit omnes, quicunque negocia habent. Quapropter placuit, & honore ipſum ꝓcellere, & reliquos epiſcopos nihil aliud † ſine ipſo facere (ſecundum veterem, qui viguit, patrum noſtrorum canonem) quàm ea ſola, quæcunque ad cuiuſq; parochiam, ſubiectaſq; parochiæ regiones pertinẽt: In cuiuſq; enim epiſcopi poteſtate eſſe propriam ipſius parochiã, vt eam adminiſtret pro ea, quæ cuiq; conuenit, integritate, & vniuerſæ regioni, quæ ſuæ ciuitati ſubiecta eſt, ꝓſpiciat, conſulatq; ita vt & presbyteros, diaconoſq; ordinet, & ſingula quæq; cum iudicio explicet. Præterea vero nihil quidpiam facere aggrediantur, ſine metropolitani epiſcopi, neque ipſe ſine reliquorum ſententia.

† περιττόν.

Niſi fortè epiſcopi ipſi œconomos in eccleſia ſua ordinare contẽpſerint. Vnde in ſeptima ſynodo, c. 11. legitur.

¶ Metropolitanus conſtituat ęconomos, quos epiſcopus habere neglexerit. C. III.

Iuo p. 5. c. 374. Cõc. Chalced. c. 26. ſupra diſt. 89 quia in quibuſdam. & inf. 16. q. 7. quoniam in quibuſdam.

CVm ſimus debitores omnes ſacras regulas cuſtodire & eam, quæ dicit in vnaquaq; eccleſia œconomos [a] eſſe debere, modis omnibus inuiolabilem cuſtodire debemus. Et, ſi quidem vnuſquiſq; metropolitanus in ſua eccleſia conſtituerit œconomum [b], bene vtique eſt. Sin autem ex auctoritate propria Cõſtãtinopoleos epiſcopis [c] licentia eſt præponendi œconomos in eius eccleſia. Similiter & metropolitanis, ſi epiſcopi, qui ſub eis ſunt nõ ſategerint œconomos ſtatuere in ſuis eccleſijs. Id ipſum autem ſeruandum eſt etiam in monaſterijs.

Probatur illud idem exemplo Apoſtoli, qui fornicatorem Corinthium impœnitentem ſatanæ tradidit: poſtea pœnitentem eccleſiæ reconciliauit, hoc tãtum ſcribens Corinthijs in prima; & ſecunda epiſtola, vt excommunicato non communicarent, & reconciliato ſocia charitate copularentur.

1. Cor. 5. 2. Cor. 2.

Sed contra probatur auctoritate multorum.

Ait enim Higinus Papa, epiſt. 1. c. 2.

& Iulius c. 4. Burc. l. 1. c. 65. Iuo p. 5. cap. 99. & 174.

¶ Metropolitanus ſine epiſcoporum cõſenſu, vel præſentia alicuius eorum non audiat cauſas. C. IIII.

SAl-

a ¶ Oeconomos.] Oeconomus dicitur cui res eccleſiæ gubernãda mãdatur, vt C. de ſacroſan. eccle. iubemus.

Oeconomus quid.

b ¶ Oeconomũ.] Qui clericus erit & de ꝓprio clero debet eſſe, 89 diſt. cap. quia. & 16. q. 7 in nona actione. De hoc notaui 16. q. 7. quoniam.

c ¶ Epiſcopis.] Ergo ſicut ſuperiores inferiorum, ſic inferiores ſuperiorum ſupplent defectum, vt extra de concel. præben & eccle non vacan nulla. & 89. diſt. volumus.

PROBATVR. CASVS. Adhuc probat, ꝙ archiepiſcopus inconſulto ſuffraganeo ſuũ poſſit parochianum abſoluere, exemplo Pauli metropolitani Corinthiorum, qui Corinthium fornicatorem tradidit ſatanæ: & poſtea reconciliauit.

d ¶ Corinthium.] Et in hoc ſuppleuit negligẽtiam Apollinis, vt infra ead. cap. vlt.

SED CONTRA. Nunc probat Grat. cõtrarium ſcilicet ꝙ metropolitanus non poteſt diſponere de negocijs epiſcoporũ ſine conſenſu ipſorũ & omnia cap. vſque ad [§. ſola.] intelliguntur de communibus negocijs vel de ſpecialibus, cum epiſcopi non ſunt negligentes, ſed diligenter agunt quæ debent. H:

SAluo.] CASVS. quæſitũ fuit ab Eugenio vtrũ archiepẽs poſſit cognoſcere de cauſis criminalibus ẽporum ſine conſenſu alio-

Digitized by Google

ſu aliorum epiſcoporum, & reſpondetur ꝙ non: ſaluo Romanæ eccleſiæ priuilegio.
a ¶ ſaluo.] Debet quis ius ſuum proteſtari, ne fiat ei præiudicium. ſic 28. diſt. diaconi. & 7. q. 1. pōtifices. ff. qui bus mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſi debitor. §. ſi venditione.

ergo in prima, ꝙ nullus primas vel metropolitanus debet ſe intromittere de ſpecialibus negocijs ſui ſuffraganei abſque eius licentia vel voluntate: q̄d ſi fecerit, irritum erit quidquid fiet, & ipſe deponetur. In ſecunda parte dicitur, quod primas vel metropolitanus non debet

ADDITIO. Ad hoc facit C. de his q̄ ſpō. mune ſub. lib. 1. li. 10. ſed ar. contra. ff. de cond inſt. quod quis ff. de act. & oblig. obligationū. §. placet. de hoc le. & not. 28. diſt. c. 1.
b ¶ Inſtantia.] Id eſt, præſentia.
c ¶ Aliquorum.] Scilicet epiſcoporum.
d ¶ Cauſas.] Scilicet criminales, vt 3. q. 8. ſuggero. Et no. ꝙ cū cauſa eſt inter clericum & epiſcopum, quod metropolitan⁹ in ſynodo comprouinciali tractabit cauſam. 11. q. 1. ſi clericus. niſi velis dicere, ꝙ hodie ſolus metropolitanus obtinet vicem ſynodi quantum ad illud. 18. diſt. c. 1. & 10. q. 3. qui 1. De hoc dixi 6. q. 2. epūs.

Cum inter epiſcopū & clericum co rā quo dēat tractari.

uo [a] in omnibus Romanæ eccleſiæ priuilegio, nullus metropolitanus abſque cęterorum omnium comprouincialium epiſcoporum inſtantia [b], aliquorum [c] audiat cauſas † [d]: quia irritæ erunt aliter actæ, quàm in cōſpectu eorum omnium vētilatæ, & ipſe, ſi fecerit, coerceatur à fratribus.

† al. cauſas eorum.

Item Anicetus Papa epiſcopis Galliæ, c. 1.

¶ De eodem. C. V.

ARchiepiſcopus [e] nihil de epiſcoporum cauſis, aut de alijs communibus, iuxta ſtatuta Apoſtolorum, abſq; cūctorū illorū agat conſilio, nec illi aſſumāt, niſi quantū ad ſuas parochias ptinet, ſine ſuo cōſēſu: qm̄ tali gaudet concordia altiſſimus, & gloriatur in membris ſuis.

Can. Apoſt. 34.

Item in eadem epiſtola, c. 3.

¶ De eodem. C VI.

SI autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, & ſine omnium comprouincialium præſentia, vel conſilio epiſcoporum, aut eorum, aut aliàs cauſas, (niſi eas tātum, quæ ad propriam ſuam parochiam pertinēt) agere, aut eos grauare voluerit, ab omnibus diſtricte corrigatˉ, ne talia deinceps præſumere audeat. Si vero incorrigibilis, eiſque inobediens [f] apparuerit: ad hanc Apoſtolicam ſedem, cui omnia epiſcoporum iudicia referri † præcepta ſunt, eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant.

Poly. l. 2. tit. 24.
Burch. l. 1. c. 63.
Pann. l. 4. c. 26.

† al. terminare.

Item Calixtus Papa epiſcopis Galliæ, epiſt. 2. c. 3.

¶ De eodem. C. VII.

NVllus primas, vel metropolitanus dięceſani eccleſiā vel parochiam, aut aliquem [g] de eius parochia præſumat excommunicare, vel iudicare, vel aliquid [h] agere abſque eius conſilio, vel iudicio: ſed hoc obſeruet, quod ab Apoſtolis, ac patribus, & prædeceſſoribus noſtris eſt ſtatutum, & à nobis confirmatum: id eſt, ſi quis me

Concor. Lucius epiſto. 1. c. 3.
Poly. ibidem c. 6.
Burc. l. 1. c. 60.
Iuo p. 5. c. 100. & p. 14. c. 72.
Pann. l. 4. c. 27.

ARchiepiſcopus.] CASVS. Anicet⁹ Papa ſtatuit vt archiepūs de cauſis epiſcoporum, aut cōmunibus. ſ. criminalib. nihil agat ſine conſilio ſuorum ſuffraganeorum, nec epiſcopi ſine conſenſu archiepiſcopi aliquid agant, niſi quantum ad ſuas parochias pertinet.
e ¶ Archiepiſcopus.] Hoc ca. exponit præmiſſa.
SI autem.] CASVS. Quæſitum fuit ſi archiepiſcop⁹ ſuperbe vult de cauſis criminalibus, vel ciuilibus epiſcoporū cognoſcere ſine eorū volūtate, vel eos in aliquo grauare, quid ſit faciendum: & reſpondetur, ꝙ corrigi debet à ſuffraganeis: & ſi fuerit incorrigibilis, ſignificetur Papæ, quatenus per ipſum ſic puniatur, vt cæteri timorem habeant.
f ¶ Inobediens.] Hic habemus ꝙ metropolitanus poteſt coerceri à ſuffraganeis ſic ſupra ea. ſaluo, in fin. ſimile 61. diſt. Salonitanæ. Sed qualiter ſubditi poſſunt eum coercere? Reſpondetur reprehendere 1. poſſunt ex charitate 2. q. 7. præcipimus. & c. ſecuti. Ille autem qui defert querelam ad metropolitanum, ſine appellatione patiatur diſpendium litis. arg. in auth. coll. 3. de defen ciu. circa medium. §. non habente in fin. hoc ideo quia traxit aduerſarium ſuum ad alienum iudicem, vt 11. q. 1. inolita lo.

Metropolitanus a ſuffraganeis reprehēdi poteſt.
1 Dic ꝙ eſt triplex reprehenſio, vt no. ſup. 21. d. nolite. in fi.

NVllus.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. Prima pars loquitur de ſpecialibus negocijs ſuffraganeorum. Secunda pars de communibus. Dicitur

bet agere cauſas criminales, vel communia negocia ſine conſenſu epiſcoporum, nec ipſi ſine conſenſu metropolitani vel primatis debent aliquid agere, niſi de his quæ pertinet ad propriam parochiam, vt omnia concorditer fiant. Secunda pars incipit ibi, [Sed quidquid.]
g ¶ Aliquem.] Licet non poſſit iudicare de eccleſia ſuffraganei, poteſt tamen de epiſcopo iudicare 11. q. 1. ſi clericus. Et ſic fallit illa regula. Si vinco vincentem te, multo fortius vinco te. ff. de diuer. & tempor. præſcrip. de acceſſionibus. §. 1. Item fallit. ff. qui potio. in pigno habean. Claudius, etiam libertus liberti mei. non meus libertus. vt ff. de verb. ſignifi. Modeſtinus. & non omnes quæ ſunt cum ſorore mea, ſorores meæ ſunt. 81. diſtin. legitur.
h ¶ Vel aliquid.] Ergo nec abſoluere poteſt excommunicatum a ſuffraganeo ſuo. extra de ſent. exc. per tuas. epiſcopus tamen abſoluere poteſt excommunicatum ab archidiacono. quia archidiaconus eſt vicarius epiſcopi,

Si vinco vincentē te, vinco te, q̄nq; fallit.

Excōicatum ab epo, non abſoluit archiepš.

Digitized by Google

epiſcopi,vt extra de off.Arch.cap.1.ſed epiſcopus non eſt archiepiſcopi vicarius. Quid de hoc iuris ſit, dixi 25.d.perlectis.

a ¶Irritum.].i.irritandum ſi dicas quòd habet iuriſdictionem ordinariam prouinciæ. ſed ſi ſtet proprie,tunc erit

eſſet ibi principiū capituli,vt dicit Hug. Dicit ergo Beda exponēs verba Ioannis,& dicit ꝙ Io.ſcribit ille epiſcopo de cuius manu Ioannes requirebat peccata ſubditorum eius,vt eſſet diligens: ne ſine eius conſilio de ſuis ſubditis iudicaret,niſi eſſet negligens.

Anſ.l.3.c.88: tropolitanus epiſcopus(niſi quo ad ſuam ſolūmodo propriam pertinet parochiam)ſine conſilio,& voluntate omnium comprouincialium epiſcoporum extra aliquid agere tentauerit;gradus ſui periculo ſubiacebit,& quod egerit,irritum [a] habeatur,& vacuum. Sed quidquid de prouincialium coepiſcoporum cauſis, eorumque eccleſiarū, & clericorum,atque ſæcularium neceſſitatibus agere,aut diſponere neceſſe fuerit,hoc communi † conſenſu comprouincialium agatur pontificum;nec aliquo dominationis faſtu,ſed humillima atque concordi adminiſtratione, ſicut Dominus ait: [Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare & alibi:[Qui maior eſt veſtrum,erit miniſter veſter.] Similiter, & ipſi comprouinciales epiſcopi cuncta cū eius conſilio (niſi quantum ad parochias proprias pertinet agant,iuxta ſanctorum conſtituta patrum.*& infra.*

† *al.cum omnium.*

Matth.29. *Matth.23.*

¶Vt vno animo,vno ore concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſæcula.

b ¶Archieps.] Hic patet quòd archiepiſcopi ſubſunt primatibus & patriarchis, vt 21 diſtinct.cap.1. & 65.diſtin.de perſona.17.diſtinct.multis.

Archiepiſcopi ſubſūt patriarchis.

c ¶Prouocauerint.] Hic patet ꝙ nec archieps, nec primas poteſt cognoſcere de cauſis ſubditorum epiſcoporum, niſi p appellationē deuoluantur ad ipſum.11. q.1 peruenit & ext. de off.deleg.cū non ignoretis.Idem dico in legato Papę,vt dixi 2 q.6.ca. 3 præter hoc caſus eſt alter 12.d.de his.Itē cū t, abſolutus ab archiepiſcopo non vult parere epiſcopo. extra de off ord. ad reprimendam.Item cum eſt cauſa inter epiſcopum & clericum.11. q.1.ſi clericus.& ſu. 9.quæſt.2.capit.2.& hoc cum epiſcopus eſt reus. ſed ſi eſt actor, nō videtur, ꝙ archiepiſcopus ſit iudex rei,vt ex. de off. ord.paſtoralis Item cum epiſcopus non vult abſoluere excōmunicatum,vt extra de appellat.qua frōte.Item cum archiepiſcopus prouinciā viſitat.extra de præſcript. cū ex officij. ſed illud nō dico eſſe generale,niſi vt dixi ſup.ea quæſtio 2. nullus primas.Item cum eiuſdem eſt ſententiam epiſcopi iniuſtam eſſe. extra de appel. ſolicitudinē.

Archieps de cauſis ſubditorū epi cognoſcere nō poteſt.

t Illud, itē, reſpicit textū. nā in iſto caſu ſequentibus archiepiſcopus eſt iudex competens.

Item Nicolaus Papa Rodulpho Bituricenſi archiepiſcopo.

¶In ſuffraganei parochia nihil abſque eius conſilio metropolitanus agat. C. VIII.

Iuo p.5.c.56. Pann.l.4.c. 29.

CОnqueſtus eſt Apoſtolatui noſtro frater noſter Sigedodus archiepiſcopus [b] Narbonenſis, quòd clericos ſuos eo inuito ad iudicium tuū venire compellas, & de reb. ad eccleſiā ſuam pertinentibus, eo inconſulto, quaſi iure patriarchatus tui diſponas:cū hoc nec antiquitas(cui patres ſanxerunt reuerētiā) habeat;& auctoritas ſacrorum canonum penitus interdicat: niſi forte pro cauſis,quæ apud ſe terminare non poſſunt:ad te quaſi ad patriarcham ſuum prouocauerint [c]; vel ſi epiſcopus ſuus deceſſerit; res eccleſiæ ſuæ iudicio tuo [d] diſpenſare voluerint.Primates enim,vel patriarchas nihil priuilegij habere prę cęteris epiſcopis,niſi quātum ſacri canones [e] cōcedunt,& priſca cōſuetudo [f] illis antiquitus contulit,definimus:ita vt ſecundum Nicænas regulas ſua priuilegia ſeruentur eccleſijs: præterquam ſi Apoſtolica ſedes ali-

erit hic arg. ꝙ metropolitanus non habet iuriſdictionē ordinariam totius prouinciæ.Quid iuris ſit de hoc,notaui ſup.c 2.

COnqueſtus eſt.]CASVS. Archiepiſcopus Narbonenſis conquerebatur de Rodulpho patriarcha Bituricen.qui erat ſuus patriarcha, ꝙ ipſe compellebat clericos ſuos eo inuito ad ſuum iudicium venire; & res ad ſuam eccleſiam pertinentes eo inconſulto diſponebat. præcipit ergo ſibi Nicolaus,vt de cætero hoc nō faciat, niſi fuerit ad ipſum appellatum:vel niſi mortuo epiſcopo clerici voluerint res eccleſiæ diſpenſari per ipſum: quia primates nil priuilegij ſuper epiſcopos habēt,niſi quantum canones concedunt, vel cōſuetudo antiqua: vel niſi Romana eccleſia aliquem voluerit ſuo priuilegio decorare. [Epiſcopo ſcribit.] hæc ſunt verba Bedæ. [Et angelo Epheſi,]&c.ſunt verba Ioannis. Vñ melius

d ¶Iudicio tuo.]Aliter enim non poteſt. 12.quæſt.non liceat.

e ¶Canones.]Sic 18 q.2.hoc tantum.

f ¶Conſuetudo]Ergo ratione conſuetudinis poteſt aliquid peti,vt 18.q.2.ſeruitiū.ff.de pub.& vect.licitatio. § earum.ff.communia prædi venditor Arg. contra.10. quæſtio.tertia quia. Item ratione diuturnitatis ꝓbatur negatiua:quia aliter non probatur ff.de prob.ſi arbiter. Item diuturnitas conſtituit ius.ff de aqua quo.& æſti.l. hoc iure §.aquæ.extra de his.de quæ ſi.a præl.ſi cōſen. cap.ea noſcitur.& argum.3 quæſtio.6 hoc quippe.Item cōſuetudo dat iuriſdictionem, vt C. de eman.li.l.vlt.& extra de arb.dilecti.Item cōſuetudo dat priuilegium 2, vt hic,& 62.diſtinct.quia. Arg.contra.93.diſtinct.illud 100.diſtinct.cōtra morem.hoc proſecutus ſum ſup diſ. 8. fruſtra.

Conſuetudo multa tribuit.

2 Alias conſuetudo parificatur priuilegio ext. de iu. nouit.vbi de hoc.

Digitized by Google

a ¶Speciali.] Ergo Papa intotum poteſt auferre priuilegium vni eccleſiæ,& alij concedere, vt 16.q.1. frater noſter.
b ¶Et angelo.] Hæc ſunt verba Ioa.in Apoc. & deberet eſſe initium cap.
c EPiſcopo. Hæc ſunt verba Bedæ.

h ¶Iniuſte.¶Et iuſte 35.q. 9.Gregorius.
ANtiquis.]CASVS.In regulis antiquis fuit conſtitutum, vt ſiue in prouincia remota ſiue in vicina quis appellet in cauſa ciuili, vel criminali, nihil debeat innouari antequam cauſa ad Apoſtolicum deferatur.

SOLA.CASVS. Hactenus oſtenſum eſt quod archiepi & primates ſubiectos ſuffraganeorũ ſuorum iudicare nõ poſſunt illis inconſultis,niſi in caſibus cõceſſis. ne autem credatur idem eſſe in Papa,dicit nũc aliud eſſe in eo.Sola enim Ro.eccleſ.poteſt de oĩbus iudicare: ſed nullus de ea poteſt iudicare:& ad hoc inducitur.c.ſeq.

PAtet] CASVS. Dr̃ in hoc ca. quod nullus dẽt tractare, vel iudicare de iudicio ſe. Apoſ. quia ſũmũ debet eſſe quod ipſa iudicat. Et hoc probat Nicola⁹ duobus exemplis.ſ.Inn. & Gelaſij.
d ¶Patet.] Ab hoc loco vſq. in finẽ agitur de excellẽtia Papæ,& omnia e quaſi idem dicunt.
e ¶Iudicare.] Nam talis crimen ſacrilegij incurrit,vt 17.q. 4.§.qui autem.
f ¶Innocẽtius.] Familiaris eſt hęc probatio, quod vnus Papa inducit alium in teſtem: ſed hoc iõ,quia de ipſorum teſtimonio nõ eſt dubitandũ 1: ſicut Dñs mala Sodomę per angelos probauit 2.q.1. Deus.
g ¶Intulit.]Qui manus intulit ꝑpoſito, vel cõtumax eſt erga ducem, vel præſidem,capite punitur. ff de re.mil.l omne. § 1.& 2. irreuerens miles, & cõtumelia patentis capite punitur.86. d. non ſatis in fine.
FVit.]CASVS.Dr̃ in hoc c.quod ſemper fuit licentia ſedi Apo.iniuſte damnatos, vel excommunicatos reſtituere: & eos qui iniuſte damnãt, vel excommunicant punire.

Papa Papam inducit in teſtem.

1 Ad hoc, 8. q.3.talia.

quam eccleſiam, vel ipſius rectorem quolibet ſpeciali a priuilegio decreuerit honorare.

Item Beda ſuper Apocalypſim,[& Angelo b *eccleſiæ Epheſi ſcribe.]* Glo.ordi ad eum locum Apoc. 2.

¶De eodem. C. IX.

EPiſcopo c ſcribit, de cuius manu peccata ſubditorum requirit:ne ſine eius conſenſu ſubditos iudicare debeat.

¶*In gloſſa ordinaria ſic legitur,* Et angelo,] ideſt epiſcopo ſcribit:de manu cuius peccata ſubditorum requirit,& ſine cuius cõſenſu ſubditos iudicare nõ pręſumit ipſe Ioannes.

Sola enim Romana eccleſia ſua auctoritate valet iudicare de omnib.de ea vero nulli iudicare permittitur.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem imperatorem in epiſtola,cuius initium [*Propoſueramus.*]

¶Apoſtolicæ ſedis iudicium a nemine eſt retractandum. C. X.

PAtet d profecto ſedis Apoſtolicæ (cuius auctoritate maior non eſt) iudicium a nemine fore retractandũ: neque cuiquam de eius licere iudicare e iudicio: iuxta quod Innocẽtius a f Papa Ruffo, & cęteris epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens ait: [Nemo vnquam Apoſtolico culmini (de cuius iudicio non licet retractare) manus obuias audacter intulit g:nemo in hoc rebellis extitit, niſi qui de ſe voluit iudicari] & beatus Papa Gelaſius.[Nec de eius iudicio:(ideſt Romanæ(eccleſiæ) canones vnquam pręceperunt iudicari: ſententiamque illius conſtituerunt nõ oportere diſſolui:cuius potius ſequenda decreta mandarunt.]

Anſ.l.1.c.75. Iuo p.5.c.19. Pann.l.4.c.11.

inf.eac ipſi ſunt §. nec de eius.

¶*Caput hoc apud cæteros etiam collectores,multis verbis omiſſis in ſummam quandam redactum eſt.*

a ¶Innocentius.] *In epiſtola Nicolai, & apud reliquos collectores eſt,*Bonifacius. *Verum neque in Bonifacij,neque in Innocentij epiſtolis inuentum eſt quod hic affertur. In ea vero epiſtola Nicolaus refert etiam alia quadam ex epiſtola Bonifacij ad epiſcopos per Theſſaliam.*

Item Athanaſius patriarcha Papa Fœlici I I. In tomis conc.

¶Ab alijs damnatos, vel excommunicatos Apoſtolica ſoluit auctoritas. C. XI. Iuo p.5.c.13.

FVit ſemper veſtrę ſanctę Apoſtolicę ſedi licentia iniuſte h damnatos, vel excommunicatos poteſtatiue ſua auctoritate reſtituere,& ſua eis omnia reddere, & illos,qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt, Apoſtolico punire priuilegio: ſicut etiam noſtris, & anterioribus cognouimus actum temporibus.

Item ibidem paulo inferius. Iuo ibidem. † *al.cenſitum.*

¶De eodem. C. XII.

ANtiquis regulis ſancitum † eſt,vt quid-

Digitized by Google

tur, vt per ipſum ſententia confirmetur, vel infirmetur. Seq. cap. patet.

a ¶ Vt quidquid.] Id eſt, vt ſi appellatur Romam, vel à remotis, vel a vicinis partibus: nil attentaretur ante ſententiam Papæ, ſupra, diſt. 17. multis.

b ¶ Nemo.] Niſi ſe alicuius iudicio ſubmittat, vt 2. q. 7 nos ſi. & in cauſa hæreſis. 40. diſt. ſi Papa & cum ſubmittit ſe confeſſori ſuo, tenetur ei parere: & ligabit eum ſententia illius. Arg. contra eſt quod dicitur de dedicatione eccleſiarum, extra de pœn & remiſ quod autem. Item cum Papa peccat, poteſt eius peccatum etiam eccleſiæ denunciari ſecundum admonitionem Euangelij, vt ſu. 2. q. 1. ſi peccauerit. hoc determinaui 40. diſt. ſi Papa.

Papa confeſſori ſuo parere debet.

b ¶ Nequid (quamuis in remotis, aut in longinquo poſitis prouincijs) ſuper epiſcoporum querelis, aut accuſationibus ageretur, non prius tractandum, vel accipiendum eſſet, quàm ad notitiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductũ, vt huius auctoritate iuxta quod a fuiſſet faciendũ, pronunciatio infirmaretur; aut firmaretur.

a ¶ Iuxta quod.] *Iuo legit.* iuxta quod fuiſſet pronũciatio, infirmaretur, aut firmaretur, *In corpore cõciliorum*, iuſta quæ fuiſſet pronunciatio, &c.

Item Innocentius Papa.

Silueſter in conc. Romano, c. 20.

¶ Prima ſedes nullius iudicio ſubiaceat. C. XIII.

Poly. l. 1. tit. 16. Deuſdedit. p. 3. Anſ. l. 1. c. 19. & l. 4. c. 39. Pann. l. 4. c. 5.

NEmo b iudicabit primam ſedem iuſtitiam temperare deſiderantem β. Neq; enim ab Auguſto, neque ab omni clero, c neque à regibus, neq; à populo iudex iudicabitur.

¶ *In omnibus vetuſtis Gratiani exẽplaribus citatur ex Innocentio. Sed fere eadẽ habentur in concilio Romano ſub Sylueſtro, cap. 20. & ex ipſo citant indicati collectores.*

β ¶ Iuſtitiam temperare deſiderantem.] *Sic etiam in Pãnormia ex Sylueſtro. Sed in vulgata cõcilij editione eſt*, quoniã omnes ſedes à prima ſede iuſtitiam deſiderant temperari.

Item Symmachus Papa.

In lib. Ennodij.

¶ De eodem. C. XIIII.

Poly. ibidem. Anſ. l. 1. c. 24. Iuo p. 5. c. 10. Pann. l. 4. c. 8.

† *al. præſulem.*

ALiorum hominum cauſas Deus voluit homines terminare; ſed ſedis iſtius preſulis† ſuo ſine quęſtione reſeruauit arbitrio. Voluit B. Petri Apoſtoli ſucceſſores cœlo tantum debere innocẽtiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuolatam exhibere conſcientiam. Nolite æſtimare eas animas inquiſitionis† non habere formidinem d, quas Deus præ cæteris ſuo reſeruauit examini. Nõ habet apud illum reus de allegationis nitore ſubſidium, quando ipſorum factorum vtitur eo teſte, quo iudice. Dicas forſitan, omnium animarum talis erit in illa diſceptatione conditio: rẽplicabo e, vni dictum: [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: & quæcũque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis.] Et rurſus ſanctorum f voce patet, Pontificum dignitatem ſedis eius, factam toto orbe venerabilem: dũ illi, quidquid fidelium eſt vbique, ſubmittitur: dum totius corporis caput eſſe deſignatur. De hac mihi videtur dictum per prophetam g: [Si hæc humiliatur h, ad cuius cõfugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam veſtram?]

† *al. de inquiſitoribus.*

Matth. 16.

Eſa. 10.

Item Anterus Papa ad epiſcopos prouinciarum Baticæ, & Toletanæ.

c ¶ Neque ab omni clero.] Arg. q concilium non põt Papam iudicare, vt extra de ele. ſignificaſti. vnde ſi totus mundus ſententiaret in aliquo negocio contra Papam, videtur q ſententiæ Papæ ſtandum eſſet, vt 24. q. 1. hæc eſt fides. Arg. contra: quia orbis maior eſt vrbe. 93. diſt. legimus.

ALiorum.] CASVS. Quæſitum fuit a Symmacho vtrũ cauſa ſedis apoſt. poſſit ab homine iudicari. Qui reſpondet dicens q Deus aliorum cauſas voluit per homines terminari: ſed Romanum Pontificem ſuo examini reſeruauit: apud quem non habebit aliquis de allegationis nitore ſubſidium: quia idem ſcilicet Deus erit iudex & teſtis, ſed alij omnes a Papa iudicantur, cui per Petrum data ſunt claues ligandi, & ſoluendi: cum ipſe ſit caput omnium, & auxilium omnium, ut dicitur per Eſaiam prophetam. Seq; duo capitula plana ſunt.

d ¶ Formidinem.] Immo ſine venia debet puniri, ſicut diabolus, qui maximus cõparatione aliorum creatus eſt, vt inf. de pœn diſtin. 2. principium.

Papa delinquens dẽt ſine venia puniri.

e ¶ Replicabo.] Hoc eſt dicere, cum ipſe ſit maior omnibus. grauius punitur cum peccat 11. quæſtio. 3. præcipuè.

f ¶ Sanctorum.] Id eſt, in ſanctis cõcilijs confirmantur.

g ¶ Prophetã.] Eſaiã.

h ¶ Si hæc humiliatur.] De archa fœderis

† De iſta hũ ſu. 32. diſt. §. ecce 2. q. 7. §. de his et. 24. q. 1. quia i qua ſignificabiẽ ſedes Romana.

Digitized by Google

ris loquitur propheta quam Iudæi ferebant ad bella.

a FActa. ¶ Corrumpunt. ſup. 6 q. 1. ex merito, &c. deteriores.

b IPſi ſunt canones]Sicut Imperator eſt lex animata in terris, vt in auth. de conſulibus, in fi. coll. 4

CVncta.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod eccleſia Romana de omnib. iudicat; ipſa vero à nemine iudicatur. Itē quod ad Papā de omni parte mundi appellatur: ab eo vero nullus appellat. In ſecunda parte dicitur, quod eccleſia Romana ſemper habuit poteſtatem, & habebit quoſlibet abſoluere, & damnare nulla ſynodo congregata. Secunda pars incipit ibi, [Sed nec illa.] Sequ c. planum eſt.

c ¶ De qualibet]Ergo à legato appellatur, vt extra de ſen & re iudic. c. vlt. & extr. de of. leg. licet. Sed nūquid à laico appellatur ad Papam? Non, niſi in his quæ ſpectant ad iuriſdictionem eccleſiæ. vt ext. de app. ſi duobus.

d ¶ Nemo.]A principe enim & à ſenatu appellari non valet, vt ff. à quibus ap non li. l. 1.

FRatres.] CASVS. Epiſcopi Hiſpaniæ auctoritate regū quoſdam iniuſte dānauerant, quos Sixtus Papa reſtituit, & præcepit epiſcopis, vt omnia eis integre reddant. niſi ipſi & principes eorum velint ab eccleſia ſeparari.

Nunc

¶ De eodem. C. XV.

FActa ſubditorum iudicantur à nobis: noſtra vero iudicat Deus. *& infra.* ¶ Deteriores ſunt qui vitam, moreſque bonorum corrumpunt[a], his, qui ſubſtantias aliorum prædiaque diripiunt. Poly. ibidem. Anſ. l. 1. c. 53. ſup. q. 6. q. 1. c. ex merito, cum ſeq.

Item Gelaſius Papa ad Fauſtum legatum. Nicolaus ad Michaelem. epiſ. 7.

¶ De eodem. C. XVI.

IPſi ſūt canones[b], qui appellationes totius eccleſiæ ad huius ſedis examen voluere deferri. Ab ipſa vero nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt: ac per hoc illam de tota eccleſia iudicare; ipſam ad nullius commeare iudicium: nec de eius vnquam præceperūt iudicio iudicari, ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolui, cuius potius decreta ſequenda mandarunt. Anſ. l. 2. c. 56. Iuo p. 5. c. 9. Sup. c. patet in fi.

Idem omnibus epiſcopis.

¶ De eodem. C. XVII.

CVncta per mūdum nouit eccleſia, quòd ſacroſancta Romana eccleſia fas de omnibus habeat iudicandi: neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Si quidē ad illam de qualibet[c] mundi parte appellandum eſt: ab illa autem nemo[d] eſt appellare permiſſus. ¶ Sed nec illa præterimus, quòd Apoſtolica ſedes ſine vlla ſynodo præcedente: & ſoluendi, quos ſynodus inique damnauerat, damnandi, nulla exiſtente ſynodo quos oportuit, habuit facultatem: & hoc nimirum pro ſuo principatu, quem beatus Petrus apoſtolus Domini voce & tenuit ſemper, & tenebit. In epi. ad epos per Dardaniam conſtitutos. Poly. l. 1. tit. 8. Anſ. l. 1. c. 47. & l. 2. cap. 16. & 24. Pann. l. 4. c. 9.

¶ Omnia, quæ in hoc capite leguntur, habētur in epiſtola Gelaſij ad epiſcopos per Dardaniā, ſed non eodem ordine compoſita. Caput autem ſequens, in quo multa huius ipſius capitis verba continentur, in eadem epiſtola eodem prorſus modo habetur. Itaq; fieri poteſt, ex alia epiſtola caput hoc ſumptum ſit, quæ non extat: aut Gratianus hæc duo tanquam diuerſa capitula referat, quòd apud antiquiores etiam collectores diſtincta repererit. in epiſtola etiam Nicolai ad epiſcopos Galliæ, quæ nuper eſt impreſſa in appendice bibliothecæ, hoc citatur ex Gelaſio.

Idem epiſcopis per Dardaniam conſtitutis.

¶ De eodem. C. XVIII.

CVncta per mundū nouit eccleſia, quoniam quorumlibet ſententijs ligata Pontificum, ſedes beati Petri apoſtoli ius habeat reſoluendi; vt pote, quæ de omni eccleſia fas habeat iudicandi, &c.

Item Xixtus Papa ſecundus Hiſpanorum epiſcopis, epiſt. ſecunda, c. 4.

¶ De eodem. C. XIX.

FRatres, quos timore terreno iniuſte damnaſtis, ſcitote à nobis iuſte eſſe reſtitutos: quibus ex ſancti Petri & Apoſtolica auctoritate omnia, quæ eis ablata ſunt, integerrime reddi præcipimus, ſi non vultis & vos, & principes veſtri à collegio noſtro, & membris eccleſiæ ſeparari. Anſ. l. 2. c. 25. Poly. l. 1. titu. 8. Burc. l. 1. c. 192. Iuo p. 5. c. 247.

Item Stephanus epiſcopus Gualberto Patriarchæ.

Digitized by Google

¶Cuiuslibet eccleſiæ clericos Papa valet ordinare. C. XX.

Anſel.lib.6.c.31. Iuo par.5.c.13.

NVnc vero iterato tibi ſcribimus, nolentes alicuius eccleſiæ priuilegium [a] infringere, licet Apoſtolica prærogatiua poſſimus de qualibet eccleſia clericum ordinare: deſine iam cuiuſpiam zelo Cumenſis [a] eccleſiæ antiſtitem protelare? quia ſi protelaueris, & eum conſecrare iam toties monitus non maturaueris; proculdubio ad nos veniens, conſecratus abibit.

a ¶ Cumenſis.] *Sic etiam Anſelmus, ſed apud Iuonem plenius,* Deſine iam cuiuſpiam zelo electum à clero, & expetitum à populo Lintuardum Cumenſi eccleſiæ antiſtitem protelare.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epiſtola, cuius initium [*Propoſueramus.*]

¶ De eodem. C. XXI.

ſupra 1.q.1. Anſel.lib.1.c.72. & lib.2.c.14.

PEr principalem [b] Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, de qua ſupra partim expoſuimus, poteſtatem, ius habemus, non ſolum monachos, verum etiam quoſlibet clericos de quacunque diœceſi, cum neceſſe fuerit, ad nos [c] conuocare: atque eccleſiaſticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

Sed aliud eſt, quod ex temeritate aſſumitur præſumptionis: aliud quod ex neceſſitate geritur charitatis. Cum ſuffraganei archiepiſcoporum ſubditis ſuis ad malum fauere cœperint, atque circa eorum correctiones, negligentes [d] *extiterint; tunc licet metropolitanis præter illorum voluntatem; & ligandos damnare, & reconciliandos abſoluere. Cum vero epiſcopi zelo diuinæ charitatis accenſi, bonos verbo, & exemplo ædificant, & malorum vitia aſpera increpatione redarguunt: abſque talium conſilio non licet metropolitanis in eorum parochia aliquid agere, vel diſponere. Vnde in fine capituli Martini Papæ non ſimpliciter dictum eſt* [*nihil agat*] *ſed cũ determinatione,* [*nil præſumptiue aſſumat abſque eorum conſilio,*] *vt vitium præſumptionis videatur improbatum non officium charitatis. Sic & Apoſtolus quia Corinthios vidit negligenter circa correctionem fornicatoris, ſua auctoritate illum dãnauit. Ioannes vero, quia epiſcopum Epheſiorum vidit paratum ad corrigenda vitia ſubditorum, ſine eius auctoritate illos corrigere noluit: ſed illum tantum de eorum correctione admonuit.*

ſup. ead. per ſingulas 1. ſup. cum ſimus, §. probatur. ſup epiſcopi.

NVnc vero.] CASVS. Gualbertus patriarcha antiſtitem Cumenſis eccleſiæ conſecrare nolebat. ſed Stephanus ſcripſit ei, vt eum conſecraret, & quia eum adhuc non conſecrabat, iterum ſcribit ei præcipiens, vt eum debeat conſecrare: & ſi non fecerit dicit, quod ſi Romam venerit, conſecrabit eum.

a ¶ Priuilegium] Reſcriptum Apoſtolicum ſic interpretaberis, vt nulli afferat præiudicium, vt hic, & extra de conſuet cum olim, in fi 63 diſt. quanto. ſic 99 diſt. ecce C.de emanc.nec auus. 1

1 Ad idem 35. diſt. c.1. in fi. vbi de hoc. & 25. q.2 ſeruatis. in princ. ibi videas.

PEr principalem] CASVS Dicitur in hoc cap quòd Apoſtolicus habet poteſtatẽ de qualibet parte mundi monachos, vel clericos ſæculares ad ſe vocare, & opportunitatibus exigentibus inuitare ad ordinem, vel dignitatem, vel officium aliquod.

b ¶ Per principalem.] Hoc c.eſt ꝰ 1.q.1. c.per principalem, poſt principium.

c ¶Ad nos.] Sicut Papa priuat aliquem clerico ſuo, eadem ratione poteſt Imperator aliquem priuare ſeruo ſuo, C.quib.ex cau. ſerui. pro præ.liber. accipi.l.1. item alicui poteſt rem ſuam auferre. vt C.de qua dti.præſ bene. Similiter auferre poteſt & Papa beneficium 19.diſt.in memoriã. Itẽ poteſt alicui auferre ius pręſentãdi, etiam legatus Papæ, vt extra de offi. leg. dilectus. & extra de conceſſ. præb & ecc. non vacan. quia diuerſitatem. & epiſcopum deponere. Sed nunquid omnes ſimul? Non, quia ſic vniuerſam eccleſiam turbaret, quod eſſe non debet. 1.q.7. & ſi illa.

Beneficium poteſt auferre Papa.

SED ALIVD CASVS. Supra probauit Gratianus, quòd archiepiſcopus poteſt iudicare parochianũ ſui ſuffraganei eo ĩcõſulto: poſtea probauit contrarium. Nunc autẽ ſoluit dicens, ꝙ quando ſuffraganei fauent ſubditis ſuis ad malũ, & circa eos ſunt negligẽtes in corrigendo, poteſt tunc archiepiſcopus ſoluere, vel ligare inuitis ſuffraganeis. quando vero ſunt ſoliciti circa ſubiectos, non poteſt tũc eis inconſultis. Et hanc ſolutionem probat auctoritate Martini. & duobus exẽplis ſcilicet Pauli, & Ioannis.

d ¶ Negligẽtes] Magiſter dicit, ꝙ quam cito negligẽs eſt prælatus in corrigendo, ſine omni admonitione auferetur ei iudicium, 2 vel iuriſdictio ſic ſupra ead cũ ſimus. ſic extra, de acc. ſicut olim. & ex eo. quòd non vult iudex procedere, videtur quod ſtatim expirauit ſua poteſtas, vt extra de offic deleg. cum ſuper. & C.de appell ex eo. & C. de offi. præfec. Orien. ſi quos. & extra de foro compet ex tranſmiſſa. Argum. contra ſupra ead. nunc vero. & extra de ſtatu monach. in ſingulis.

Prælato negligenti auferatur iuriſdictio.

2 Sed H. intelligit poſt admonitionẽ.

Quidam

Digitized by Google

CAVSA DECIMA.

Qvidam laicus [a] *baſilicā à ſe factam à diœceſana lege ſegregare quærit: epiſcopus eccleſiam cum omni dote ſua ad ſuam diſpoſitionem pertinere contendit: tandem euincit epiſcopus, & per parochias militib. comitatus crudeliter deſæuit: quæ eccleſiæ ſunt, tanquam ſibi debita, vſurpare contendit.*

1 *Modo primum quæritur, an baſilica cum omni dote ſua ad epiſcopi ordinationem pertineat.*

2 *Secundo, an res eccleſiarum epiſcopis vſurpare liceat.*

3 *Tertio, quid nomine cathedratici a ſuis ſacerdotibus exigere valeat.*

QVÆSTIO PRIMA.

De prima quæſtione ſic definitur in concilio Ilerdenſi, c. 3.

¶ Baſilica, quæ conſecratur, à diœceſana lege non ſegregatur. C. I.

Si ex laicis quiſpiam à ſe factam baſilicam conſecrare deſiderat; nequaquam eam ſub monaſterij [b] ſpecie vbi congregatio [c] non colligitur α; à diœceſana lege audeat ſegregare.

¶ α Colligitur.] *In concilio impreſſo, ac manuſcripto ſequitur,* vel regula ab epiſcopo non conſtituitur.

Et in Vormac. c. 6. & 55. & in Moguntino ſub Arnulpho, cap. 4.

Item ex concilio Toletano 3. c. 19.

¶ Eccleſiæ cum dotibus ſuis in epiſcopi poteſtate conſiſtant. C. II.

Sic, quidam contra omnem † auctoritatem eccleſias,

In Iroſl. c. 6. Burch. l. 3. c. 20. Iuo p 3 c 23. Pann. l 2. c. 12.

† *al. canonum*

Qvidam laicus] CASVS. In ſuperiori cauſa dictū eſt quid iuris habet archiepſ ſup. ſuffraganeis ſuis. Nunc vero ſupponit x. cauſam, in qua oſtēdit Gratia. quid iuris habeat epſ in eccleſijs ſui epiſcopatus Et vt hoc competentius agat, proponit thema, de quo tres elicit quæſtiones.

Lex diœceſana, & iuriſdictionis in quibus conſiſtunt.

a ¶ Quidam laicus.] Lex diœceſana conſiſtit in recipiēdo, vel cathedraticum, vel tertiam partem decimarum, vel quartā, vel hoſpitiū. Lex iuriſdictionis conſiſtit in cōferendo, poteſt enim cōferre ſacramenta, coercere delicta, de cauſis cognoſcere Quādoque lex diœceſana cōprehendit etiam legem iuriſdictionis, vt extra de præſcr. audītis. quantū ad legē iuriſdictionis ſubſunt epiſcopo, & eccleſiæ, & monaſteria omnia. 18. q. 2 hoc tantum. & c. monaſteria. & c. cognouimus & 16. q 1. interdicimus. quantū ad legē diœceſanam ſolę ſæculares, vt infra eo. de his, & c. antiquos. 2 q. 2 ſtatuimus. ſed regulares eccleſiæ, vel monaſteria nō, vt hic & c. 1. & 16 q. 1. cū pro vtilitate. & 18. q. 2. quā ſit neceſſariū cathedraticum. n. nō ſolum. ℨ ea q. 3 inter cętera nec partē decimarū 16. q 1 cum pro vtilitate ca. queſti & c decimas nec epi n ad miſſas publicas recipiunt. 18. q 2 luminoſo. & c. dudum, præſtant tamen ſeruitium epo. vel ex prima inſtitutione, vt 18. q. 2. Eleutherius. vel etiā ratione viſitationis, vt extra de præſcr. cum ex officij. vel quod debetur ex conſuetudine, vt 18 q. 2 ſeruitium. Capellę vero monachorum ſubſunt epo quantum ad vtranque legem, 16 q 2. ſanè & extra de priuil. cum & plantare in eccleſijs, niſi pleno iure fuerint monaſterijs collatæ. ſed hoc dicemus. 16 q. 2 in principio.

De prima quæſtione.] Hæc q. diuiditur in 4. partes, in quarum prima probat Magiſter per x aucto ꝙ eccleſia cum omnibus ſuis rebus debet eſſe ſub poteſtate epiſcopi; & de rebus eccleſiæ, ſ decimis, & primitijs, & de talibus debet epiſcopus habere tertiā vel quartam, vel mediam ſecundum diuerſas conſuetudines. Secunda ibi. [Si autem.] Tertia ibi, [Viſitantes] Quarta ibi, [Quia ſacerdos] Ioan. de Fant

CASVS. Hic intitulatur prima qō, in qua quæritur, an eccleſia cum omni dote ſua pertineat ad diſpoſitionem epiſcopi. Et eſt dicendum, ꝙ omnes eccleſię pręter monaſteria ſubſunt epiſcopo quo ad legem diœceſanam, & quo ad legem iuriſdictionis, vt infra ead. q ferè per totum. & 16 q. 7. omnes baſilicæ, ſed monaſteria exempta ſunt a lege diœceſana, vt ℨ. ea c 1. & q 3. inter. & 16. q. 1. cum pro vtilitate. & hoc in fauorem religionis. ſed non ſunt exēpta a lege iuriſdictionis, vt 16 q 1 interdicimus. Idem eſt de capellis monaſteriorum Eſt autem lex diœceſana, qua epſ recipit cathedraticum, 1 tertiam ſ. vel quartam partem decimationum ſecundum diuerſas conſuetudines, & qua vocat clericos ad ſynodum vel exequias. Lex iuriſdictionis eſt qua epiſcopus poteſt clericos ordinare, altaria & eccleſias, & virgines cōſecrare, corrigere, ſuſpendere, cognoſcere de cauſis ciuilibus, & criminalibus, & generaliter ad ſuam iuriſdictionem pertinet omnia ſacramenta conferre.

1 Quod non præſcribitur ſm id quod not. 15. q. 7. quicunq; in gl. 1. in ſi.

Si ex laicis] CASVS. Quidam laicus capellam quandam conſtruxit, & cum peteret eam conſecrari, volebat eam non ſubeſſe epiſcopo quantum ad legem diœceſanam, ſicut nec monaſteria. Quæſitum fuit in concilio Ilerden. an hoc fieri poſſet. Et reſpondetur ꝙ non, ſine voluntate epiſcopi.

b ¶ Sub monaſterij.] id eſt, quaſi ibi velit monaſterium conſtruere.

c ¶ Vbi congregatio.] Sed quot homines faciunt collegium monachorum? Rñ duo, vel tres, vt ext de elec. c 1. ſm leges tres. ff de verb ſign Neratius. Sed decē hoīes faciunt populum, vt 16 q. 1. vnio ff vi bon rapt. §. prætor §. 1. & decē oues gregem, licet quatuor, vel quinque porci gregē faciant. ff de abigeis, oues. Sed duo non faciunt familiam, vt ff de verb ſign ſi detellatio. in fi.

Sic quidam.] CASVS. Quidam poſtulabant eccleſias, quas

Eccleſiæ cō cedēs aliqd an poſſit illud ab epō ad miniſtratione eripere.

quas ædificauerant ſic conſecrari, vt dos earum ad epiſcopi ordinationem nō pertineret: quare quæſitum fuit in concilio Toletano quid ſuper hoc fieri debeat. Et reſpondetur, ꝙ ſi tale quid factum eſt in præterito, corrigatur, & ſtatuitur vt de cætero non fiat: ſed omnia ſint in .

libet in traditione rei ſuæ poteſt ponere legem q̃ vult, etiam cum tradit rem eccleſiæ, vt ext. de cond. app. verū. 18. q. 2. Eleutherius. Item laicus poteſt prædium dare eccleſiæ, & in eo cenſum retinere. 11. q. 1. ſi tributum. 23. q. vlt. tributum. Similiter patronus pōt petere ſeruitium qđ inſtitutū eſt ſibi ab epō ante cōſecrationē, ext. de iu. pat. c. præterea. Quidā dicunt, ꝙ hic loquitur in eo caſu qn̄ primo dedit pure, ſed poſtea voluit adijcere conditionem, quod non licet, quia perfecta donatio non recipit conditionem, vt C. de donat. quæ ſub modo. l. perfecta. & 32. q. vlt. c. vnico. in fi. Alij dicunt, ꝙ dos eccleſiæ ſpectat ad ius publicum, vt ſu. 1. d. ius publicū. ſed ius publicū pacto priuatorum tolli nō poteſt. ff. de pact. ius publicum. ext. de ſo. comp. ſi diligēti. Tu breuiter dicas, ꝙ illud pactum eſt cōtra naturam illius contractus, & eſt contra leges. nam ſm iura, res oēs eccleſiaſticæ ad ordinationē epiſcopi ſpectant, vt inf. ea nouerint. alias ſi non obuiat honeſtati vel iuri, licite pōt pactum quod approbatum eſt præmiſſis canonib. apponi, vt in pręmiſſis canonib. nā quilibet in traditione rei ſuæ poteſt apponere legem quā vult. ff. de pa. l. in traditionibus.

quas ædificauerint, poſtulant conſecrare, vt dotem, quam eidem eccleſiæ contulerint, cenſeant ad epiſcopi ordinationem non pertinere [a]. Quod factum taliter α in præterito corrigatur, vt & in futuro ne fiat prohibeatur: ſed omnia ſecundum conſtitutionem antiquam ad epiſcopi [b] ordinationem, & poteſtatem pertineant.

α ¶Taliter.] *Sic eſt in antiquioribus editionibus, & duobus Vaticanis conciliorum codicibus: ſed in Colonienſi quatuor tomorū editione, & in Codice Lucenſi Regio, & in concilio Vormatienſi, & Moguntino, & in Pannormia hoc modo*, quod factum, & in præteritum diſplicet, & in futuro prohibetur.

Item ex concilio ſecundo Cabilonenſi.

¶Eccleſiæ, & omnia iura earum ad ordinationem epiſcopi pertinent. C. III.

Burc. l. 3. c. 146. Iuo p. 3. c. 211.

DEcretum eſt, vt omnes eccleſiæ cum dotibus [c] ſuis, & decimis, & omnibus ſuis β in epiſcopi poteſtate cōſiſtant, atq; ad ordinationem ſuam ſemper pertineant.

β ¶Suis.] *In vulgatis ſequebatur*, iuribus, *quæ vox abeſt ab omnibus collatis manuſcriptis. Apud Iuonem, & Burchardum eſt*, omnibus rebus ſuis.

Item Leo Papa quartus in epiſtola ad epiſcopos Britanniæ, c. 2.

¶Vnaquæque parochia epiſcopi prouiſione regatur. C. IIII.

REgenda eſt vnaquæque parochia ſub prouiſione, ac tuitione epiſcopi per ſacerdotes, vel cæteros clericos, quos ipſe cum Dei timore prouiderit, cui iure pertinere videtur, & circumire, vt ſibi neceſſarium viſum fuerit eccleſiaſtica vtilitate cogente.

Item ex concilio Antiocheno, c. 24.

¶Iudicio, & poteſtate epiſcopi res eccleſiaſticæ gubernentur. C. V.

12. q. 1. præcipimus ex can. Apoſt. 41.

QVæcumque γ res eccleſiæ ſunt, conuenit cum omni diligentia, & bona fide, quæ Deo debetur, qui omnia prouidet, atque iudicat, gubernari, & diſpenſari cum iudicio, & poteſtate epiſcopi, cui totius plebis animæ [d] videntur eſſe commiſſæ.

γ ¶Quæcunque.] *Græcè ſignificantius*, τὰ τῆς ἐκκλησίας, τῇ ἐκκλησίᾳ φυλάττεσθαι σὺν καλῶς ἔχειν, *id eſt*, recte habet, quæ eccleſiæ ſunt, ipſi eccleſiæ ſeruari oportet.

Item ex concilio Toletano, 4. c. 32.

b ¶Ad epiſcopi.] In eccleſijs autem monachorum abbas vel p̄ſbyter reſpondebit in temporalib. epiſcopo in ſpiritualib. vt 16. q. 2. ſane, & extra de cap. mo. in eccleſijs.

DEcretum.] CASVS. Hoc c. cū trib. ſequentib. fere eundem habent caſum, ſcilicet ꝙ eccleſiæ cum omnib. ſuis rebus debent eſſe in poteſtate epiſcopi, vt de eis diſponat & ordinet ſecundum qđ fuerit diſponendum & ordinandum, viſitando eas tempore opportuno.

t Sub. & ſic non obſtat lex prędi. in t raditionib. quę loquitur qn̄ p pactu iuri publico nō derogat. arg. ff. de pa. iuriſgentiu. Arch.

in poteſtate epiſcopi

a ¶Non pertinere.] Hic habes, ꝙ contractus tenet, ſed pactum appoſitum in contractu contra naturam contractus non tenet ſic extra de cond. appoſ. c. 1. & 16. q. 1. ſi quis laicus, & extra qui cler. vel vo. inſinuante ſic inf. de conſe. diſt. 1. ſi quis baſilicam. Sed obijcitur nōne qui

c ¶Cum dotibus.] Nihil tamen de eis diſponet citra cōſenſum prælati, vt extra de off. ord. cum ab eccleſiarū, & inf. q. 2. c. pen.

QVæcunque.] ¶Animæ.] 12. q. c. præcipimus. ADDITIO. & 12. q. 2. cognouimus.

a ¶Non

Digitized by Google

a NOuerint.] ¶Nullam.] inf.17.q.4.ſunt qui inf.16. q.7.decernimus.contra. Sed ibi habent poteſtatem tantum defendendi eccleſias 1.

DE his.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ omnia bona eccleſiarum mobilia, & immobilia in eṗorum poteſtate cōſiſtunt, ita ꝙ tertia pars oblationum eṗo reſeruetur. Quòd autē iuris ſit de hoc, in apparatu dicitur.

vel confirmandos pueros: procurationes tamen exigebant ac ſi eccleſias viſitarent, quod ex auaritia, & negligentia procedebat, & ideo ſtatutum fuit in concilio Toletano, vt hoc de cætero non faciant epiſcopi, ſed ſolicite, & diligenter ſuos greges viſitent, cupiditatem vitantes,

r Sub.hoc āt dicit, ꝙ non habēt ptātē dilapidationis. ſm L. & hic adde qđ not. 16. q.7. præ mētis in gl. vl de cōſ. d. 1. ſi quis baſilicam.
2 De hac ma, no ex de cē. cū olim vbi Ho. de hoc notando ponit hanc ſententiā, & eā attribuit Bartol. prouin. q ita ad literam ſenſit ſi cui hic dicit per Bart.

¶Baſilicarum conditores in rebus eccleſiarum nullam poteſtatem ſe habere cognoſcant. C. VI.

NOuerint conditores baſilicarum, in rebus, quas eiſdem eccleſijs cōferunt, nullam [a] ſe poteſtatem habere: ſed iuxta canonum inſtituta, ſicut eccleſiam, ita & dotem eius ad ordinationem epiſcopi pertinere. Poly.l.3.tit.12. Burc.l.3.c.203 Iuo p.3.c.255. Pann.l.2.c.4.

Item, ex concilio Aurelianenſi, c.17.

¶De eodem. C. VII.

DE his, quæ parochijs in terris, vineis, mancipijs, atque peculijs quicunq; fideles obtulerint, antiquorum canonum ſtatuta ſeruentur, vt omnia, in epiſcopi poteſtate conſiſtant: De his tamen, quæ altario acceſſerint, tertia [b] pars fideliter epiſcopis deferatur. Poly.l.3.tit.11 Burc.l.3.c.236. Iuo p.3.c.202. Pann.l.2.c.61.

Item ex eodem.c.16.

¶De his, quæ altario deferuntur, medietatem ſibi vendicet epiſcopus. C. VIII.

ANtiquos canones relegētes, priora ſtatuta credimus renouanda: vt de his, quæ in altario oblatione fidelium conferuntur, medietatem [c] ſibi epiſcopus vendicet, & medietatem ſibi diſpenſandam ſecundum gradus clerus accipiat; tam de proprijs prædijs, quàm de omni commoditate in epiſcoporum poteſtate durantibus.

Item ex concilio Toletano.

¶ *In libro manuſcripto priuilegiorum eccleſiæ Toletanæ refertur hæc tanquam caput 15. quarti concilij Toletani: ſed in duob. ipſius exemplaribus ex Hiſpania miſſis non habetur: Burchardus, & Iuo citant ex concilio Triburienſi tempore Arnulphi regis.*

¶De epiſcopis, qui diœceſim ſuam viſitare contemnunt, & ad redimendas manſiones, quæ viſitantibus debentur, clericos cogunt. C. IX.

RElata † eſt coram ſancta ſynodo querimonia plebium, quòd ſint quidam epiſcopi nolentes ad prędicandum, vel ad confirmandum ſuas per annum parochias circumire: qui tamen exigunt, vt manſiones, quibus in profectione vti debuerant, aliquo † pretio [d] redimi, & negligentiam dimittentes. Burc.l.1.c.229. Iuo p.5.c.341. † *al.Delata.* † *al.alie.*

b ¶Tertia.] Alibi dř, ꝙ nihil habeat 2 ꝑter cathedraticū, vt inf ea q.3 c.1. aliàs de medietate, vt inf. c prox. Not ergo ꝙ tpe primitiuo cum pauperes eſſent eṗi, ſtatutum fuit vt epiſcopi de epiſcopalibus eccleſijs, & omnibus bonis eccleſiæ ſumerent medietatem, vt in cap.ſeq. ſed in omnib. parochialib. eccleſijs tertiam 16 q 1 conſtitutum procedente tpe ex parochialib. tantum tertiam oblationum, & decimarum haberent, vt inf eo. 6. decreuimus. poſtmodū quartam. 12. q.2. vobis, & c.cōceſſo. & c.quatuor. Hodie aūt nec tertiam partē parochialiū habebūt niſi ad fabricā reparandā, nec illā habebūt niſi velint fabricā reparare, vt inf.q.5.c.1.& 3. Vel dic, ꝙ ſm conſuetudinem iſta dantur, vt ext de ſepul certificari. hodie aūt cū ſint diuites, nihil habebūt præter cathedraticum, vt inf q 3 c.1. Io. parochialis eccleſia tantum habet quartā decimarū, & eṗs aliā pro ſe, aliàs quartas duas retinet eṗs ꝓ fabrica, & pauperib. vt 12 q.1.conceſſo. & c.ſeq. đ alijs reditib. nihil habet de conſuetudine generali, & præſcripta eṗs, licet prædicta c & alia videanř dicere cōtrarium, & ita fuit ſententiatum pro epiſcopo Bononienſ contra eccleſiam S.Io.in Perſiceto, & hoc videtur expreſſum. 12 q 2. vobis. B.

ANtiquos.] CASVS. Statutum fuit in Aurelian. concilio, vt eṗs habeat medietatem oblationum matricis eccleſię, & clerici eiuſdem eccleſiæ aliam medietatem habebunt. Idem eſt de fructibus prædiorum, & in omni vtilitate eccleſiæ, ita ꝙ prædia, bona eccleſiæ in epiſcopis poteſtate conſiſtant.

c ¶Medietatem.] Secundum diſtinctionem decr. extra de teſti requiſiti.

REłata.] CASVS. Quidam epiſcopi negligebant ſuas parochias viſitare ſingulis annis ad prædicandum

d ¶Aliquo pretio.] Si iſti parochiales ita ſoluerunt aliquos denarios aliquot annis, nunquid eṗs poſtea poteſt ad procurationē petendam redire? arg. ꝙ ſic ext. de con. olim. argu. contra ff. quemadmodum ſerui. amit. ſi communem, vbi dicitur, ꝙ qui vna ſeruitute vtitur pro alia perdit primam. Sed quid ſi partem procurationis recipit aliquot annis, nunquid per partē intelligitur retinuiſſe totū? vſ ꝙ ſic, infra de pœn. d. 1. vulgatis, ff quemadmodū ſeru amt. ſi ſtillicidiū. § vlt & l. ſeq. vbi dicitur, ꝙ ꝑ partē retinere totum videtur, ff de ſer ruſt præd. vna eſt via. arg. contra ext de præſcr. auditis ext. de capel. mo. dilectus. Breuiter rňdeas, ꝙ in procuratione nulla currit præſcriptio. extra de præſcript. cum ex officij, vnde ſiue par-

Digitized by Google

partem ſoluerit, ſiue nihil ſemper poteſt petere procurationem, vt not. in præd. c. cum ex officij.

Præſcribi non poteſt procuratio.

a ¶ Redimant.] Tamen redimi poteſt procuratio, vt infra ead. q. 3. relatum.
b ¶ Parare.] Vel præparare.

tem fabricæ recepit. 7. ca. q. 3. vnio. aliter non tenetur. ſed tamen conferre debet cum alijs, vt 16. q. 1. ſi monachus, extra de ecc. ædi. de his 1

SI AUTEM. Hæc eſt ſecunda pars q. 1. in qua dicitur vt hic, & in ſeq. c. continetur. Io. de Fant.

1 De hoc no. eo. tit. c. 1. & 12. q. 2. quatuor. Archi.

Decre-mant [a] qui parare [b] debebant. Quæ duplex infamia, negligentiæ, & auaritiæ, ſanctę Synodo magno fuit horrori. Statuerunt itaque, ne quis vltra exerceat id cupiditatis ingenium, & vt ſolicitiores ſint epiſcopi de ſuis gregibus viſitandis.

Item ex concilio Tarraconenſi, c. 8.

¶ Annuis vicibus eccleſiæ ab epiſcopis viſitentur. C. X.

Burch. l. 3. c. 31. Iuo p. 3. c. 38.

DEcreuimus, vt antiquæ conſuetudinis ordo ſeruetur, & annuis vicibus ab epiſcopo diœceſes viſitentur, &, ſi qua fortè baſilica fuerit reperta deſtituta, ordinatori α [c] eius reparari præcipiatur: quia tertia pars ex omnibus per antiquam traditionem, vt accipiatur ab epiſcopis, nouimus eſſe ſtatutum.

α ¶ Ordinatori.] *In exemplaribus concilij impreſſis, & manuſcriptis, apud Burchardum, & Iuonem legitur*, ordinatione ipſius, *ſed ob gloſſam non eſt mutatum. Reliqua vero ex ijſdem ſunt emendata. Burchardus autem, & Iuo addunt præterea in extremo*, ex principibus nouimus ſtatutum.

2 *Si autem epiſcopus inualetudine impeditus diœceſes ſuas per ſemetipſum viſitare non poterit, viſitationis officium committat alijs.*

Vnde in concilio Toletano quarto, c. 35. legitur.

¶ Inualetudine grauatus epiſcopus, viſitationis officium alijs committat. C. XI.

Burch. l. 1. c. 87. Iuo p. 5. c. 193.

EPiſcopum per cunctas diœceſes, parochiaſq; ſuas per ſingulos annos [d] ire oportet, vt exquirat, quo vnaquæque baſilica in reparatione ſui indigeat. Quòd ſi ipſe aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus, id explere nequiuerit; presbyteros probabiles, aut diaconos mittat, qui redditus baſilicarũ, & reparationes, & miniſtrantium vitam inquirant.

3 *Viſitantes autem epiſcopi, quid à clericis ſuis exquirere debeant, & quid eos docere, in concilio Bracharenſi ſecundo, c. 1. ſic ſtatutum legitur.*

¶ Quæ Viſitantes epiſcopi à clericis ſuis exquirere debeant. C. XII.

Burch. l. 1. c. 85. Iuo p. 1. c. 75. & p. 5. c. 191.

PLacuit omnibus epiſ, vt per ſingulas eccleſias epi, & per diœceſes ambulantes primum diſcutiant clericos, quomodo ordinem baptiſmi teneant, vel Miſſarum, & qualiter quęque officia in eccleſia peragant. Et ſi rectè quidem inuenerint, Deo gratias agant: ſin autem minu-

CASUS. Supra in c. decreuimus, & c. ie. lata. dictũ eſt, ꝙ epiſcopi debẽt ſuas parochias viſitare: ſed nunc dicit Grat. ꝙ ſi eſt valetudine impeditus, officiũ viſitationis alijs iniũgat.

EPiſcopum.] CASUS. Statutũ fuit in cõcilio Toletano, vt epiſcopi ſuas parochias viſitẽt: quod ſi non poſſunt presbyteros bonos vel diaconos mittãt q omnia diligenter inquirant, ſcilicet baſilicarum reparationem, & ſacerdotum.

d ¶ Annos.] Cũ neceſſaria cauſa ſubeſt, tunc ſingulis annis põt viſitare, vt hic, & 7. ca. q. 3. cauẽdo. immo tunc quãdocunq; & quotieſcunque opus eſt, poteſt omnes eccleſias viſitare, vt extra de offi. arch. mãdamus, ſed ſi non eſt neceſſitas, de triennio in trienniũ viſitabit, vt extra de off. arch. vt archidiaconus, vel hodie bis in anno, vt ext. de cenſi. cum venerabilis. Sed qualiter 2 iſtud mandatur alijs, cũ iſtud ſit officiũ archidiaconi, vt 25. diſt. perlectis? Sed loquit de ea viſitatione, quã habet epiſcopus in re ſua, vel ſecundum conſuetudinem loci dicitur.

Viſitatio quoties fieri debeat.

2 Iſta q̃ſtio melius eſſet gl. per ſe ſignata ſuper verbo pſbyteros, & ita eam ponit. Io. de Fant.

VISITANTES. Hæc eſt tertia pars quæſt. in qua dicit vt hic, & in ſeq. c. continentur. Io. de Fant.

CASUS. Dictum eſt ſupra, quod epiſcopi debent eccleſias viſitare. Nunc autem dicit Gratia. quid epiſcopi debeant docere, & quid à presbyteris requirere cũ ſuas parochias viſitant.

DEcreuimus.] CASUS Statuitur hic vt epiſcopi ſingulis annis ſuas eccleſias viſitent; & ſi qua baſilica fuerit deſtructa, præcipiatur ordinatori ſuo, vt eam debeat reparare, de omnibus autem redditibus epiſcopus tertiam tollat.

c ¶ Ordinatori.] eſt, ſacerdoti, & hoc verum eſt ſi par-

PLacuit.] CASUS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dr̃, ꝙ epi ſuas parochias viſitantes prima die debent à clericis exigere, qualiter baptiſma, & Miſſam, & cætera officia peragant, & ſi bene inuenerint, Deo gratias agant: alioquin ignaros inſtruant: erudient etiam, vt catechumeni ante xx. dies baptiſmi ad purga-

Digitized by Google

purgationem exorciſmi veniant, in quibus diſcant: Credo in Deum. In ſecunda die debent docere laicos, vt fugiant idololatriam, & omnia mortalia crimina: & quod ſibi nolunt fieri, alijs ne faciant, vt fidem rectam teneant. & hoc facto ad alium locum pergant.

oblationes auferant, & vt eccleſię à laicis non incaſtellentur, vel in ſeruitutem redigantur.

f ¶ Oblationes.] Laici ergo poſſunt cogi ad oblationes. 16. quæſt. 1. ſtatuimus. ſicut ad decimas & primitias. 16. quæſt. 1 reuertimini.

g ¶ Et

1 Ad idem 25. q. 2. in Galliarum. magis enim timendo q̃ comminando, & c. 45. diſt. licet. 1. & 2. & 44. diſt. comeſſationes 27. q. 1. de viduis. Arch.

a ¶ Ignaros.] Arg cõtra illos qui ſtatim ſuſpendũt ſimplices ſacerdotes, vt 38. diſtin. ſedulo 1. & ca. quando. Item arg. pro illo qui cõſecutus eſt præbendã dum finxit ſe ſciolum. i. ſimulatorem ſcientiæ.

b ¶ Dies.] Paſchę.

c ¶ Purgationem.] Non tamẽ ſtatim purgantur vitia. ſed ſunt ſigna futuræ purgationis, infra de conſecr. diſt. 4 ſicut.

d ¶ Alia die.] ℐ ead. q. 3. contra. inter cætera. in fine. vbi dicitur, ꝙ tantum per vnam diẽ morabitur in qualibet baſilica. ſed dic quod uno die erit cũ ſacerdote, altero cum populo.

QVia.] Hæc eſt quarta pars quæſtio in qua dicitur, & probatur quòd laici non debent accipere oblationes de altaribus vel crucibus, quæ deferuntur ſacerdotibus ratione officij, cum laici pro ſe vix orare poſſint. Ioann. de Fant.

CASVS. Laici in ciuitate Romana auferebant oblationes de altaribus, & comedebant. quare Damaſus Papa quęſiuit à Hieronymo quid de his deberet fieri. Et reſpõdet, quòd debent excommunicari, vt cæteri metu terreantur, quia cum non orent pro populo, oblationes populi comedere non debent.

e ¶ Comedere.] Hic habes decimas appellari non ſolum ipſa iura, ſed etiam ipſos prouẽtus, & ꝙ etiam prouentus non poſſunt cõcedi laicis. argum. contra extra ne pręla vices ſuas, c. vlt. Sed dic vt dicitur 1. q. 3. ſi quis obiecerit. quod ad tempus poteſt decima laicis concedi, non tamen in perpetuum.

me: docere debent ignaros [a], & hoc modis omnibus pręcipere, ſicut antiqui canones iubẽt, vt ante viginti dies [b] baptiſmi, ad purgationem [c] exorciſmi concurrant catechumeni, in quibus viginti diebus omnino † catechumeni ſymbolum, quod eſt [Credo in Deum patrem omnipotentem] ſpecialiter doceantur. Poſtquam ergo in his ſuos clericos diſcuſſerint, vel docuerint epiſcopi, alia die [d], conuocata plebe ipſius eccleſiæ doceant illos, vt errores fugiant idolorum: diuerſa crimina, id eſt, homicidium, & adulteriũ, periurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera: quod nolunt ſibi fieri, alteri ne faciant: & vt credant reſurrectionem omnium hominum, & diem iudicij, in quo vnuſquiſque ſecundum opera ſua recepturus ſit. Et ne poſtea epiſcopus de eccleſia illa proficiſcatur ad aliam.

De conſecr. diſtin. 4. ante viginti.
† al. omnes.

Item Hieronymus in epiſtola ad Damaſum Papam de oblationibus altaris. Tomo 4.

¶ Oblationes eccleſiæ laicis vſurpare non licet.

C. XIII. Poly. lib. 3. tit. 9.

4 QVia ſacerdotes pro omnibus orare debent, α quorum eleemoſynas & oblationes accipiunt qua fronte præſumunt laici oblationes, quas Chriſtiani pro peccatis ſuis offerunt, vel comedere [e], vel alijs concedere, cum ipſi non debeât ex officio ſuo β pro populo orare. Ob hoc Papa glorioſè mittere oportet illos præſumptores in excommunicationem perpetuam, vt & cæteri metum habeant, & amplius hæc in eccleſia ne fiant.

α ¶ Debent.] *In vulgatis, & in epiſtola impreſſa legitur,* ſolent: *ſed in pleriſque manuſcriptis Gratiani exemplaribus, & Polycarpo,* debent. *Sic etiam Lupus in regula Monachorum ex Hieronymi ſcriptis collecta cap. de contemplatione, oratione, & lectione.* ſacerdotes quoque pro omnibus orare debẽt, quorum eleemoſynas, oblationesq; recipiunt.

β ¶ Ex officio ſuo.] *Hæc abſunt à pleriſque codicibus Gratiani, & epiſtola ipſa, & Polycarpo.*

Item Calixtus Papa ſecundus γ.

γ ¶ Secundus.] *Additum hoc eſt ex pleriſque vetuſtis. Neque vero primus eſſe poteſt, cuius tempore nondum Pantheon vocabatur templum Sanctæ Mariæ rotundæ. Bonifacius enim fuit, qui tempore Phocæ Imperatoris illud Beatæ Mariæ, & omnibus ſanctis dicauit.*

¶ Minime auferantur à laicis oblationes altaribus, vel crucibus factæ. C. XIIII.

SAnctorum patrũ canonibus conſona ſancientes, oblationes [f] de ſacratiſſimo & reuerẽdiſſimo altari B. Petri, & Saluatoris ſanctę Mariæ rotundę, aut alijs eccleſiarum altarib. ſiue crucibus à laicis auferri penitus interdicimus, & ſub diſtrictione [g] anathematis prohibemus, Polyc. l. 3. tit. 9.

SAnctorum.] CASVS. Calixtus Papa duo in hoc c. prohibet, ſcilicet ne laici de altari alicuius eccleſiæ

g ¶ Et ſub diſtrictione.] de hoc dic vt 63. diſtin. Salomitanæ.

a ¶ Inca-

Digitized by Google

a ¶Incaſtellari.] Vt inde ſint propugnacula.
ADDITIO. Hoc intellige ſm quod habeẽ extra de cuſt. Euch. c. 2. & ad hoc 12. q. 1 neceſſaria. & c. nulla. Arch.

HAnc conſuetudinem.] CASVS. Damaſus prohibet in hoc c. ne Romani auferãt oblationes de altarib. & comedant: ſed ſolum ſacerdotib. relinquant, qui quotidie pro nobis orant, & hoc probat exemplo veteris teſtamenti, vbi ſolum ſacerdotib. permittebaẽ panes propoſitionis comedere. Si quis vero ꝯ conſtitutũ cccxviij. patrum Nicæni concilij venerit, anathematis vinculo ſit obligatus.

& eccleſias a laicis incaſtellari [a], aut in ſeruitutem redigi auctoritate Apoſtolica prohibemus.

Item Damaſus Papa.

¶Eccleſiarum oblationes ſub laicorum dominio non detineantur. C. XV.

Poly. ibid.

HAnc conſuetudinem, quæ contra ſanctam eccleſiã catholicam augeri † videtur, omnino interdicimus; vt nullo modo vnquam oblationes, quæ intra ſanctam eccleſiam offeruntur, ſub dominio laicorum detineãtur: ſed tantummodo ſacerdotibus, qui quotidie Domino ſeruire videntur, liceat comedere, & bibere: quia in vetere teſtamento prohibuit Dominus panes ſanctos comedere [b] filijs Iſrael, niſi tantummodo Aaron [c], & filijs eius: qui panes longe erant ab iſtis panibus, qui nunc in ſancta eccleſia offeruntur, quia illi ſub vmbra legis erant; qui vero modo ſub gratia ſpiritus ſancti, toto mundo Euãgelio corruſcante lucidiores eſſe videntur. Qua fronte, aut qua conſciẽtia oblationes vultis accipere, qui vix valetis pro vobis, nedum pro alijs Deo preces offerre? quia prauum eſt, & contra Dominicum præceptum, & detrimentũ animæ ſuæ infert, qui illud agere conatur, quod ei nulla ratione cõceditur. Quia omnibus ſanctis patribus, noſtriſq; prioribus placuit hanc ſanctionẽ fieri; & nos ſimiliter in eiſdem perſiſtere volumus, vt nullus audeat irritum facere hoc, quod conſtitutum eſt, ſi in perpetua damnatione noluerit perſiſtere. Si quis vero contra hanc regulã noſtrã, & contra regulam ſanctorum cccxviij. patrum, qui in Niceno concilio hoc conſtituerunt, temerarius præſumptor fuerit, & de cætero oblationes de ſacris eccleſijs auferre molitus fuerit; ſub anathematis vinculo ſit colligatus, & cõdemnatus. Reſponderunt omnes, fiat.

† *al. vigore.*

1. *Reg.* 21.

b ¶Comedere.] Ar. ꝙ clerici concubinarij non debent comedere bona eccleſiæ. 32 d. præter hoc Ar. contra 32. d. ſi q vero 31. d. omnino.

c ¶Aaron.] Illi vero ſacerdotes ſemꝑ comedebãt panem durum: quia quolibet ſabbato ponebantur eis illi xij panes qui fuerũt dicti panes ꝓpoſitionis. Sed nunquid de illo pane poterant paſcere familiam ſuam, vel etiam canes ſuos? nõ: ſed tãtum in neceſſitatib. poterant, quia tũc ẽt alijs licebat comedere eos. vnde Dauid & Abimelech excuſanẽ vt 25 q. 1. § ſi ergo. & §. his ita rñdetur.

Panes propoſitionis.

Præmiſſis auctoritatibus, eccleſia cum omnibus rebus ſuis ad epiſcopi ordinationem pertinere monſtrantur, & tam eccleſiæ, quàm oblationes, & facultates earum a laicorum diſpoſitione probantur eſſe immunes.

PRÆMISSIS. CASVS. Infert Gra ex ſupradictis, ꝙ eccleſię, & oblationes, & res eccleſię in epiſcopi poteſtate conſiſtunt.

QVAESTIO II.

SEd cum [d] *in epiſcoporum poteſtate facultates eccleſiæ conſtitutæ eſſe dicantur; poteſtas diſpenſandi intelligenda eſt, non diſtrahendi, vel dilapidandi.*

SEd cũ in epiſcoporu.] Hæc q. diuidit in 4 partes: in quarum prima probat, ꝙ res eccleſiæ non ſunt alienandæ niſi in caſibus, quos ponit. Secunda ibi, [Perpetua.] Tertia ibi. [Epiſcopus habeat.] Quarta ibi, [Si vero.] Io de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 2. q. qua quęritur an ẽpo liceat auferre diſtrahere, vel dilapidare res eccleſiæ. Et certe dilapidare nõ põt, nec ẽt alienare. niſi in caſib. conceſſis a iure, & hoc probatur per ſeq. c.

d ¶Sed cum] Quæritur an licet epiſcopo vſurpare res eccleſiæ. Hęc q. nõ habet dubitationem: quia conſtat, ꝙ nõ poteſt vſurpare.

Vnde in Agathenſi concilio, c. 7. legitur.

¶Res eccleſiæ aliquo modo epiſcopis alienare non licet. C. I.

CAſellas, vel mancipiola eccleſiæ, epiſcopi (ſicut priſca cãonũ ꝑcepit auctoritas) vel vaſa miniſterij, qua

CAſellas] CASVS Hoc c diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quod omnia bona eccleſiarum mobilia, & immo-

Digitized by Google

immobilia debent eſſe in poteſtate epõrum, ita vt non liceat eis vendere directa venditione, vel indirecta: niſi imminente neceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ, quæ primitus comprobata fiat venditio coram duobus, vel tribus vicinis epiſcopis ſubſcribentibus venditioni cũ alijs clericis. Si vero aliter fiat, irrita erit venditio. In ſecunda parte dicitur, ꝙ epiſcopus poteſt peregrinis, vel clericis concedere in vsũ poſſeſſiones minus vtiles ſaluo iure eccleſiæ. Secunda pars ibi [Minus vero vtiles.] indirecta eſt quando ſolus vſuſfructus alienatur. Et ſcias, quod hodie coram proprio epiſcopo poteſt fieri alienatio.

a ¶Pauperes.] Quia quidquid habet eccleſia, pauperum eſt. 16.q.1.quoniam qd quid.

b ¶Excepta.] 12.q. 2.ſacrorum.

EA eñ.] CASVS. Lex iſta loquit̃ tantum de poſſeſſionib. eccleſiæ Cõſtantinopolitanæ, cuius poſſeſſiones habitæ, vel habendæ debent intactæ cuſtodiri ſicut propria eccleſia.

HOC IVS CASVS. ſu. in l.antiqua iubemus, cuius pars hic ponitur ſcilicet ea enim.dictum fuit ꝙ poſſeſſiones Cõſtantinopolitanæ eccleſiæ alienari non poſſunt. Sed Iuſtinianus hoc ius extendit ad oẽm locũ venerabilem ſuper rebus immobilib. donatis ab Imperatore loco venerabili, quæ nullo modo poſſunt alienari. In alijs autẽ rebus hæc forma ſeruetur, vt ſi debitum vrget, vendantur primo mobilia.ſ.granum, & huiuſmodi [1] deinde vaſa non conſecrata, poſtea conſecrata vendantur locis venerabilibus, vel conflata cuilibet, geſtis omnibus habitis coram epiſcopo: aliter autẽ facta venditio irrita erit. Si vero de rebus mobilibus debitum ſolui non põt obligetur res immobilis pignori creditori, qui reputet fructus tam in ſortes, quam in vſus vſq; ad quartam centeſimæ quod ſi creditor nolit recipere, iurabit œconomus coram epiſcopo: & maiori parte clericorum ibi ſeruientium conſentiente: quod debitũ ex mobilibus ſolui non poteſt, poſtea per viginti dies prædium exponatur venale, & ſi nullus emere velit, detur creditori inſolutum re diſtricte æſtimata, addita in pretio decima parte totius æſtimationis, & hoc fiat cum conſenſu epiſcopi, & maioris partis capituli. Iſtud autem prædium ſit mediocre, & creditor ſit talis, qui probare poſſit pecuniam eſſe verſam in vtilitatem eccleſiæ, & aliter venditio facta non tenet, neque valet. Sed hodie ex toto hoc non ſeruatur de conſuetudine.

c ¶Hoc ius.] Quod eſt.C. de ſacroſ.eccl iubemus quod loquitur tantum de Conſtantinopolitana eccleſia.

1 Adde ꝙ ꝓ libitus alienare, poteſt res alienare quæ ſeruari nõ poſſunt. gl ſi in ca.t. de cle.ægro, lib.6.& in l. lex quę tuto res.in ſi.C. d admin. tuto.

d ¶Immobilibus.] Conſenſu tamen Imperatoris poſſunt alienari.inf.ea.precariæ.in Auth de alie.& emphy. §.ſanctiſſimas, coll.coll.9.

e ¶Ab Imperiali.] Ecce caſus vnus in quo nullo caſu poſſunt alienari res, item in alto caſu non poſſunt alienari ob aliquam cauſam .ſ. cum ſub ea conditione datæ eſſent eccleſiæ, vt non alienentur, in Authen. de alie.& emph. §.ſanctiſſimas collat.9.& extra de condi. appo c. verum, ſed hoc non eſt verum. non enim valet hoc pactum, cum ſit contra legem [2] Dei, vt 12.q.2.aurum.

Eccleſiæ res aliquã nullo modo poſſũt alienari.

commendata fideli propoſito, integro eccleſiæ iure poſſideant: ideſt, vt neque vendere, neq; per quoſcunq; contractus res, vnde pauperes [a] viuũt, alienare præſumãt [α].

α ¶Præſumant.] *In aliquot melioribus Gratiani codicibus poſt hoc uerbum ſequitur* §.quod ſi neceſſitas.*vſque in finem (qui nunc habetur. infra ead. ad finem Palea,* huiuſmodi.) *& ſic legit, qui caſum ſcripſit.*

Codicis lib. 1.titulo de ſacroſanctis eccleſiis, lege [ſancimus nemini. [Imp. Iuſtinianus: [Excepta [b] videlicet cauſa captiuitatis.] tit.2.l.17. tit.2.l.iubemus, vex. ſcientes.

Impp. Leo, & Anthemius.

De eodem. C. II.

EA enim, quæ ad beatiſſimæ eccleſiæ iura pertinẽt, vel poſt hæc forte peruenerint, tanquam ipſam, ſacroſanctam, & religioſam eccleſiam, intacta conuenit venerabiliter cuſtodiri.

Conſtitutio noua. eo.tit.auth. hos Ius. Iulianus.antec.cõſt. 7.cap.1.

Hoc ius [c] porrectum eſt ad omnem venerabilem locũ, omneque collegium, quod actio pia conſtituit, vt nec res eorum pignorentur. Et hoc perpetuo ſeruetur in his rebus immobilibus [d], quæ ab Imperiali [e] domo prędictis locis applicantur. In cæteris eatenus excipitor, ſi debitũ vrget. ¶Præterea, ſi habet ſuperflua vaſa, cum debitrix ſit, nec aliũde ſoluere valet, ne quid immobile alienetur, vel diſtrahatur; ea (geſtis habitis corã eo, cuius eſt loci ordinatio) integra, vel alijs locis venerabilibus oblata dentur, vel cõflata [f] cuilibet vẽdãtur. Qui aũt hæc acceperit contra † hanc obſeruationẽ; iiſdem pœnis ſubiaceat, q̃ in rebus immobilibus proditæ ſunt: ſi autem debitũ ex mobilibus ſolui non valet; primo res immobiles ſpecialiter dẽtur pignori, quarum fructus creditor ſibi reputet tã in ſortem [g], quam in vſuras, vſq; ad quartam centeſimæ [h].

auth. præterea] eod. titu. Iulianus conſt. 120.§.fi.

† al.citra.

Auth.hoc ius] ſup. citat.

f ¶Conflata.] Quia ad profanos vſus non debẽt redigi, vt inf de conſe.d.1.in ſancta. & 12.q.2.aurum tamen in neceſſitate poteſt obligari ad tabernam, & ſub eadẽ forma, vt ext.de pig.c.1. Dicunt tamen quidam, ꝙ nec obligati poſſunt, cum ſint res ſacræ C. quæ res pig obli. non poſſ.l.4.& dicunt ibi non eſſe nexum pignoris, ſed ſolũ detentionem habet quouſque reddatur ei ſua pecunia, ſicut aliàs. pignus detineri poteſt pro ea pecunia ꝓ qua non eſt obligatum, vt C.etiam ob chyrographaria pec. l.vnica. Idem pote dici de libero homine, qui obligatur, vt no 23.q. vlt.vt pridem.

f ¶Conflata.] Extra de pignor. nullus.infra 12.q.aurum.

g ¶In ſortem.] Literæ eſt præpoſteratio, prius.n. non putat in vſuram, quàm in ſortem, vt ff.de ſol in his.§.vlt. niſi dicas, quod hoc aliter fit in fauorem eccleſiæ.

h ¶Centeſimæ.] Vſura dicitur centeſima, quæ æquiparatur ſorti in anno.

2 Sub & priuata diſpoſitio, vt ext de teſt.regiſti.

Vſura centeſimæ.

a ¶Abſque

Digitized by Google

a ¶Abſque diſpendio.] Ideſt, ꝙ eccleſia nil dat tabellioni, ſed ſolus emptor, ſicut eſt in contractu dementis & furioſi, C. de epiſ. aud. l. pen.
b ¶Seruientium.] Argumen. contra. 63. diſtinct. quanto.
c ¶Vt

rum laboremus illa ſubtilitas eis in perniciē vertetur, vt C. ad Treb. l. pen. in princ. C. de verb. ſign. l. 3 in fin. eſt tamen regu. contra. ff. de in rem verſo, quod ſi tertius. § penul.
h ¶Proceſſiſſe.] Si extra depoſiti, grauis.

cedēdum cō tra eccleſiam ſicut contra minorem, ut dr̄ ſup illa l. C. ſi aduer. cred. l. 1. neſi nimia, & ca. ut ſequitur in gl. ſm L.

Quod ſi nolit creditor ita accipere; tūc ordinator domus apud eum, a quo ordinatur, habitis abſq; diſpendio [a] geſtis, iuret (maiore parte ibidem ſeruiētium [b] conſentiente) & debitum vrgere †, nec ex mobilibus ſolui poſſe. Quo ſubſecuto; per viginti dies rem eccleſiæ venalem eſſe publice notum ſit, vt plus [c] offerenti detur, pretio modis omnibus pro debito dando. Aliter enim res emptori non conceditur; & hoc inſcribatur, nihil eſſe factū in ea re ad damnum diuinæ domus. Emptore vero non inuēto res æſtimata diſtricte [d] creditori detur in ſolutum [e], addita [f] in pretio vniuerſæ æſtimationis decima parte, & accedente cōſenſu ordinatoris, & maioris partis ibidem ſeruientium. Sit tamen ea res mediocris inter cæteras, inſpecta ipſius qualitate, & quantitate, & onere. Et is creditor hic intelligatur qui quod credidit, probat [g] in vtilitatem diuinæ domus proceſſiſſe [h]. ¶Sicut autem alienatio rerū eccleſiæ interdicitur, ita prohibetur, ne qua ſterilis ei detur poſſeſſio, aut alioquin oneroſa [i], veluti fiſcalium nomine, vel onere. ¶Item prędium propter onus fiſcale inutile alienatur, geſtis, vt ſupra conficiendis, eodē iuro præſtito. i. ꝙ alia de cauſa nō alienatur, niſi, vt immunitas eiuſdē venerãdæ domus ſeruetur. ¶Sed & permutare principi licet pro re maiore, meliore, vel æquali, ſi reſp. hoc expoſcit, & pragmatica forma ſuper hoc præcedente. ¶Item ſibi inuicem recte [k] permutant cum vtriuſque indemnitate, eorum ſcilicet conſenſu interueniente, qui ſupra referuntur. 2 ¶ Perpetua quoque emphyteuſis in his permittitur rebus [l], ſi res in eorum geratur præſentia, quibus hoc adſignatur lege, iurantibus his, quorum intereſt, ex eo cōtractu nihil ad læſionem diuinæ domus effici: ſolito redditu ipſius rei, qui fuit, cum diuino iuri de

† al. exiſtere.

Auth. ſequenti.

Auth. itē prædium.

Auth. ſed & per mutare.
Burc. l. 3. c. 165.
Iuo p. 3. c. 184.
Authen. ſequenti.
In l. nouel. 54.
Iuo p. 3. c. 169.
Auth. perpetua.

SICVT. CASVS. Dicitur hic ꝙ ſicut res eccleſiæ alienari non debēt, ſic etiam prohibetur ne ſterilis poſſeſſio, vel tributaria eccleſiæ tribuatur.
i ¶Oneroſa.] Quæ plus habet incōmodi quam commodi. res enim transfertur cum onere ſuo, vt 16. q 1. ſi qs laicus.
PRAEDIVM. CASVS. Dicitur hic, quòd ſi eccleſia habet prædium inutile propter onus fiſcaliū, poteſt illud alienare habitis geſtis, vt ſupra dictum eſt, ſcilicet præſtito iuramento, ꝙ non alienetur niſi, vt immunitas eccleſiæ ſeruetur. [Immunitas.] ideſt, indemnitas.
SED ET PERMVTARE. CASVS. Dicitur hic, quod eccleſia poteſt permutare cum principe pro re maiori, vel æquali, Imperiali reſcripto ſuper hoc p̄cedente. Item poteſt & cum alia eccleſia cum vtriuſque indēnitate habito cōſenſu eorum, qui ſupra leguntur.
K ¶Recte.] Si p̄diū vnius alij eſt vicinū; vt auth de eccl. tit. § ſin autem. coll. 9 & extra de rerum permu. ad quæſtiones.

c ¶Vt plus] Quid ſi offerat plus quam valet? tunc tantum iuſtum pretium recipiet, licet lex dicat, ꝙ contrahentes poſſunt ſe inuicē fallere ff de minori. in cauſæ. ſed eccleſia in ſuis contractibus non debet dolum facere, vt ext. de don per tuas.
d ¶Diſtricte.] Scilicet vt conſideretur quantum inde poſſet colligi in xxv. annis & pro tanto vendatur, vt in auth. de eccl. tit coll 9. §. ſin autem hæres.
e ¶In ſolutum.] Hic inuito creditore aliud pro alio ſoluitur. contra ff. ſi cer. pet. l 2. Item datur ei res mediocris in ſolutum cum optima dari debeat. C. de ſolu. authen. niſi. Item quod tenetur probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem eccleſiæ. & ſic in tribus oneratur creditor: & ideo ei additur decima pars, licet hoc aliter alij intelligant, vt res valebat decem, quòd ei vendenda ſit pro vndecim.
f ¶Addita.] Hoc eſt fauore eccleſię, ſicut alias fauore libertatis quis cogitur rem ſuam vendere. 54. diſtin. fraternitatem.
g ¶Probat] Sed nunquid creditor ita curioſus erit, vt ſemper teneatur ſcire ad quem vſum conuertatur hæc pecunia: ſed ſecundum hoc nullus inueniatur, qui cum eccleſia contraheret, vt ff. de minor verum, §. ſi locupleti. & l. quod ſi minor. Sed dic quod ſufficit probare ꝙ eccleſia tunc temporis 1, egebat pecunia, vt ff. de exerci. Lucius ne ſi nimia ſubtilitate circa res eccleſia

Creditor aliqñ oneretur.

1 Idē ſentit hic L. dicens ꝙ in hoc caſu ſic eſt pro

PERPETVA. Hæc eſt 1. pars q. in qua loquitur de emphyteuſi, & ponit quid iuris ſit, & ſimiliter, de precarijs, & ponit hic 12. articulos. Io. de Fant.
CASVS. Dicitur hic, ꝙ poſſeſſio eccleſiæ poteſt dari in emphyteuſim perpetuam ſi fiat in præſenti a epiſcopi, & clericorum, œconomo iurante nihil ad læſionē diuinæ domus fieri, nec pēſio diminuatur niſi in ſextam partem de eo quod poterat haberi cū res ſit donata eccleſiæ. Sed ſit res ſit diminuta propter cladem, accipiatur penſio quanta poteſt haberi. Si vero res ſit pretioſa, de qua parum aut nihil pēſionis habeatur, re ſubtiliter æſtimata, iuſta penſio tribuatur, & ea etiam res detur in emphyteuſim, quæ videtur idonea ad hoc œconomo, & aliis gubernatoribus eccleſiæ.
PERPETVA. Vſque ad xxx. an. inſtitut. de perpe. & temp ac. in prin. vel perpetua, ideſt, quamdiu viuit. ff. pro ſocio. l. 1. & inf. e. precariæ, vel perpetua i quamdiu penſio ſoluitur, vt inſt. locati. §. adeo. ſicut excōmunicatio dicitur perpetua. i. quouſque pęnitet, vt ſu. ea. q 1. quia. & 27 q. 1 de viduis. vel vſque ad tertiam generationem, vt in auth. de nō alie. aut permu. §. emphyteuſim. & §. quia vero Leonis, coll 2.
l ¶In his permittitur rebus.] Ideſt, in reb. non multum vtilibus.

Perpetuū dr̄ multipliciter.

2 Hanc gl. ſicut iacet ponunt Go & H. ex de reb. ecc. non alie. c. nulli.

Digitized by Google

a ¶Non minuendo.] Ideſt ſi minuenda, non eſt plus minuenda,
b ¶Sextam] Non remouet quin plus poſſit dari.
c ¶Nunc penſione.] .i. quanta penſio nunc poſſit hr̃i.
d ¶Subtiliter.] .i. vt conſideretur quantum in viginti annis inde colligatur, vt in auth. de nõ alie aut pmu. §. qa vero Leois. & coll 2

1 Scilicet eo tpe quo dẽt dari in emphyteuſim. M.

QVI REGEM. CASVS. Aliquis rem eccleſiaſticam conductam, vel in emphyteuſim acceptam fecit deteriorẽ, vel penſionem per bienniũ non ſoluit. quæritur quã pœnam pati debeat. Et reſpondetur, ꝙ expelli poteſt de poſſeſſione, ita ꝙ ſoluat totius præteriti tẽporis pẽſionẽ, & damnum rei reſtituat, non petiturus ſi quid impẽderit nomine meliorationis.

e ¶Per biennium.] hoc eſt enim priuilegiũ eccleſiæ, vt ſtatim expellat colonũ nõ ſoluẽtẽ pẽſionẽ, vt arg ext. de iureiu. peruenit & c. querelam idẽ eſt in colono fiſci. ff. de publ. & vec. l. vectigalia. inter priuatos requiritur triennium 2. C. de iure emphy. l. 1. in locatione biẽnium vt ff. loca quarto. § inter.

Empyteuta non ſoluens canonẽ, expellitur.

f ¶Tẽporis] præteriti, ſm alios futuri in odiũ illius, & in fauorem eccleſię.

2 De hac materia plene no. ext de di lat. literæ, & de loca. & cõ du. potuit. & de reli do. cõſti tutus.

g ¶Impendit.] Sed huic obſtat 54. d. generalis. & ext. de in integ reſt. c 1 ſed ibi bona fide fecit ſumptus, hic mala fide, 12. q c. 2. Vulterranæ.

dem. Creditor rem reſtituet, & pecuniam ſuam non recuperabit. Emphyteuta vero cadet a re conducta; nec quod dedit repetet, & ſoluet penſionem temporis præteriti, & quod ſoluere in præſenti tenebatur ac ſi iure contraxiſſet.

SED

dicaretur, non minuendo [a], niſi in ſextam [b] partem: aut ſi ob cladem diminuta fuerit, tunc pro conſtante nunc penſione [c] in emphyteuſim detur. Quòd ſi res precioſa quidẽ eſt, parum tamen, aut nihil præſtat penſionũ, res ſubtiliter [d] æſtimanda eſt ex hac vt æſtimatione pẽſio iuſta conſtituatur, Ea tñ ſola detur in emphyteuſim, quæ ad hoc cõgrua videntur œconomo, & alijs gubernatoribus. ¶Qui rem huiuſmodi conductam, vel in emphyteuſim acceptã fecerit deteriorem, aut emphyteuticum canonẽ per biennium [e] non ſoluerit, hac lege repelli poteſt, vt tamen ſoluat totius temporis [f] penſionem, & id in quo rem læſit, reſarciat, non repetiturus, ſi quid impendit [g] nomine meliorationis. ¶Si quas vero ruinas habent memoratæ diuinæ domus, quas reædificare non valent; & hæ in emphyteuſim dentur perpetuam, emphyteuta vſuro materia habitationis depoſitæ domus, vt penſio deminuatur in tertiam partem ab ea, quæ ſtantibus adhuc ædificijs colligebatur, aut prius eo reædificante, ex additis [h] illic per æſtimationem penſionibus, medietas detur [i] religioſæ domui. Nam priore caſu, ab initio emphyteuſis præſtanda eſt penſio. ¶Qui vero res iam dictas non gratuito [k] alienationis titulo citra formam legis accepit, rem quidem cum omni incremento [l] medij temporis reſtituat. eius autem quod dedit, nullam actionem contra venerabilem [m] locum, ſed aduerſus eum, qui alienauit, habet. Donatarius autem & rem cum omni cauſa, & fructum reſtituat, & aliud [n] tantundem. Creditor quoque reſtituta re pignorata, crediti actionem contra ſolum pignoris datorem habeat. Emphyteuſis acceptor, & ab ea cadat, nec quod dedit, repetat: immo ſtatim ſoluat, quod ſoluturus eſſet vnoquoque anno, ſi iure contraxiſſet. ¶Sed melius [o] dicitur omnimodo denegandas eſſe actiones huiuſmodi acceptori. Imp. Leo.

Authen. qui rem. eod. tit.

Auth. ſi quis.

Auth. qui res. Iuo p. 3. c. 185.

SI QVAS. CASVS. Eccleſia domos habet ruinoſas. quas quidam in emphyteuſim vult recipere. Quæritur pro quanta penſione debeant dari. Et reſpon. quod ſi conductor vult vti materia deſtructæ domus. ſ. lapidibus lignis, penſio non debet minui niſi in tertiam partem ab ea quæ extantib adhuc habitationib. haberi poterat. Si vero vult domos reędificare, dabitur ea penſio, quæ inde poterat haberi ante reædificationem, & ex eo quod modo plus inde haberi poteſt quam antiquitus debit medietatem arbitrio boni viri. ita videtur ſentire H & etiam Ben.

h ¶Ex additis.] De nouo, ideſt, medietas quę accreſcit, dabitur cum antiqua penſion: 3. Alij dicunt, quod & medietas antiquæ & medietas nouæ dabitur.

3 Et ſic ſi valebat x. cum erat ruinoſa, modo valet xl. additio ẽ in xxx. & ſic habebit 30. pro penſione. &c.

i ¶Medietas detur.] Eius quæ accreſcit.

QVI VERO. CASVS. Hic tractatur de quatuor generibus hominum recipientium res eccleſiæ citra legis formã, ſcilicet de emptore, donatario, creditore, & emphyteuta, qui oẽs debent res reſtituere cũ omni incremento medij tẽporis: & pretium quod dedit, ab eccleſia non repetet, ſed ab eo, qui alienauit. Donatarius autem rem cum omni cauſa reſtituat, & aliud tantum

SED MELIVS. Hæc verba nõ ſunt de auctoritate, ſed Guarnerius appoſuit ea de lege. C. de ſacroſan. eccl. ſancimus nemini. Sed hoc corrigitur hodie per ca. 12. q. 2. Vulterranæ. & in auth. de non alienan. §. quia vero Leonis coll. 2.

K ¶Non gratuito.] Vt emptor.

l ¶Incremento.] .i. omnes fructus perceptos medio tẽpore 12 q 2 non liceat.

m ¶Venerabilem.] vt 12. q. 2. diaconi. & cap. ſi quis, &c. quidquid. C de rei vend. mancipium.

4 Idem ſentit B. in caſu, & per eadẽ iura hic infra prox. allegata. Arch.

n ¶Aliud.] Contra. 12. q. 2. diaconi vbi ſufficit ꝙ tantundem reſtituatur, ſed loquitur de alienatore, hic de eo cui eſt alienatum.

o ¶Sed melius.] Hoc appoſuit Guarnerius de lege, quæ eſt, C. de ſacroſ. eccleſ. ſancimus nemini. ſed corrigitur 4, in authen. collat. ſecunda, de no. alie. §. quia vero Leonis. & per canonem 12. quæſt 2. Vulterranæ. Vnde ſiue bona fide ſiue mala accepit, habet regreſſum ad auctorem ſuum, vt ext. de reb. eccl. non alienan. ad audientiam 5. licet arg. contra C. de euic. ſi fundum, vbi dicitur, quod malæ fidei poſſeſſor non aliter habet regreſſum ad ſuum auctorem, niſi ſit ſibi cautum de euictione. Dicunt tamen quidã, ꝙ ſi eſt malæ fidei poſſeſſor

5 Vt Mar. g in hoc caſu eſt ſecutus. Guar. & idẽ ſentiũ. L. & Go. B. & In. qui oẽs ita no. in prædi. decre ad audientiã Arc.

Digitized by Google

for ille qui recipit, tunc nec aduerſus eccleſiam nec ad uerſus alienantem habet actionem, vt 16.q.3 vniuerſas ſi eſt bonæ fideipoſſeſſor, habet actionem, aduerſus eũ tantũ q alienauit, vt 12.q.2. Vulterrane melius eſt ut dicas ſiue bona fide ſiue mala contraxerit, ſemper habet

dem de ſuo eiuſdem bonitatis & redditus cũ eo quod accepit, & cum totidem mancipijs & colonis, quòd perpetuo penes eccleſiam remanebit. ſi vero aliter fiat irritum erit. H. vero caſum ponit breuiter ſic. Hic dicitur in hac l. Aliquis vult accipere prædium eccleſiæ, in vſumfructũ vſque ad certum tempus, vel vſq; ad mortẽ ſuam non poteſt hoc facere niſi ſtatim prę̃tiũ ſuum æque bonum per omnia conferat eccleſiæ quoad proprietatem, & ſic uſque ad ſtatutum tẽpus remanebit vtrũque prędium quo ad vſumfructum. poſt ea vtrumque perueniat ad eccleſiã pleno iure. Sed primus caſus, quem poſui melius literã exponit, & ſenſum comprehendit.

¶Si œconomus eccleſiæ proſpexerit expedire, vt deſideranti cuiquam certarum poſſeſſionum, atque prædirum (vrbanorum ſcilicet, ſiue ruſticorum) ad ius eccleſiaſticũ pertinẽtium, temporalis vſus fructus poſſeſſio pro ipſius petitione præſtetur [a]; tũc eius tẽporis, quod inter vtroſque conuenerit, ſiue in diem vitæ ſuæ, ſi ab eo, qui deſiderat, poſtuletur, pacta cum eo, qui hoc elegerit, ineat œconomus, atque conſcribat, per. quæ & tempus, intra quod hoc præſtari placuerit, ſtatuatur, & manifeſtum ſit quod quiſque acceperit ad inuicem.

Ibidem continuo.

PALEA. Cap. II.

† al. placitum temporũ proprietate.

HVIuſmodi beneficii gratia, præſtãdo quidem eccleſiaſtici prædii pro tempore uſu fructu, poſt ſtatutum autem tempus, & placitum† ipſorum redditũu proprietate ad dominum & ius eccleſiaſticum recurrente firmiter: ita ſcilicet, vt ſiue completo ſpatio quod fuerit inter eos conſtitutum, ſeu mortis ſuæ tempore (ſi hoc quoque conuenerit) is, qui poſſeſſionem eccleſiaſticam, & certorum redditũum vſufructu habendi gratia interueniente pacto ſuſceperit, non minus, quàm alterius tantæ quãtitatis, quãtam acceperat, redditus cum ipſorum prædiorum, dominio, & rebus immobilibus, eorumque colonis, & mancipiis eccleſiæ derelinquat. Niſi enim hac cõditione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus nõ ualere.

Aut. Hæc vſus eod. tit.

¶ Nam hæc vſus præſtatio locum habet in omni domo religioſa. Quo finito res vtraque pleno iure pueniat in domum iam dictam; nec tribus ſit quidẽ grauata maioribus ſit ea res, quæ datur inuicem; & eiuſdem redditus ſit.

Auth: quibuſcũque, In conc. Agatẽ ſic, c.7.

¶Quibuſcumque modis hoc ius aliis permittitur, interdicitur certis pſonis res huiuſmodi accipere, vt œconomo eiuſque cognatis [b]. Quòd ſi neceſſitas compulerit, vt pro eccleſię neceſſitate, aut vtilitate, vel in vſufructu, vel in directa venditione aliud diſtrahatur; apud duos [c], vel tres cõprouinciales, vel uicinos epiſcopos cauſa, qua neceſſe ſit vendi, primitus comprobetur, vt habita diſcuſſione ſacerdotali, eorum ſubſcriptione† quæ facta fuerit venditio, vel tranſactio [d] corroboretur. Aliter facta vẽditio, vel tranſactio non valebit [e], *& infra.* ¶Minus, vero vtiles poſſeſſiones peregrinis, uel clericis ſaluo iure [f] eccleſiæ, in vſum præſtari permittimus.

† al. preſcriptione.

a¶ Pręſtetur.] Si, extra de his quę fiũt à præla. ſine conſen. c. cum Apoſtolica &c. ſeq. ibi, [Perpetua firmitate.]

NAM HAEC VSVS. CASVS. In hac auth. dicitur qđ precaria de qua fit mentio ſupra. ea ſi ęconomus. poteſt fieri à qualibet eccleſia ita vt tempore finito res vtraque perueniat ad eccleſiam pleno iure; & res q̃ datur in vicẽ, non debet eſſe grauata tributis maiorib quam precariam œconomus non poteſt facere ſibi, nec conſanguineis ſuis.

b ¶ Cognatis] Et ſic dãnoſũ eſt alicui officium ſuum. vt 7.q.1 conſtitutum.

c ¶ Duos.] Hodie ſufficit ſolus conſenſus epiſcopi cum canonicis. 12.q.2. ſine. & ſi res venalis eſt in parochia alterius, ille iterponet decretũ, vt C. de p̃d. & alijs rebus mino. l. ſi p̃diũ & ex. de fo. cõp. lanc. Io. quod non credo verum, cum ſufficiat conſenſus epiſcopi cum capitulo. 12.q 2. ſine exceptione. B.

d ¶ Vel tranſactio.] Id eſt permutatio.

e ¶ Non ualebit.] Arg. non ualere cõtractum niſi adſit ſubſcriptio. extra de his quæ. fi. à præl. ca. 96. diſtin. bene quidem. 12 q 2 ſine exceptione.

f ¶ Saluo iure.] Id eſt, vt non intelligatur eſſe perpetua donatio temporalis 1, vt no. 16 q.1. poſſeſſiones. Sed ſi eccleſiæ datetur, tunc intelligeretur eſſe perpetua, ut extra de his quæ fi à præla. ſine conſen. ca. cum Apoſtolica, in fi. & c. ſeq.

bet actionem aduerſus alienantem.

SI OECONOMVS. CASVS. Aliquis ualebat habere vſumfructum in domo uel agro eccleſiæ vſq; ad certũ tempus, uel toto tempore vitæ ſuæ: quærebatur qualiter hoc fieri deberet: Et rñdetur ſi œconomus hoc uiderit expedire eccleſię, pacta cum eo ineat utrum ad certum tp̃s uel toto tempore uitæ ſuæ rem eccleſiæ velit habere, & hoc redigetur in ſcripturam 3 & ſm ꝙ conuenerit, dabit ſibi œconomus rem eccleſię, & ille qui accipit rem eccleſię, debet facere pactum ut finito tempore reſtituat eccleſiæ quod accepit ab ea, & tantun-

† Vt ſcilicet ceſſante inopia ad eccleſiam reuertãtur, vt di. 16.q.1. poſſeſſiones.

Digitized by Google

¶ In aliquot uetuſtis exēplaribus, in quibus paucę ſunt paleę, continenter poſt ultima verba ſuperioris capitis ſequuntur ſine ulla diſtinctione verba huius, quemadmodū & in ipſa lege Codicis. In duobus aūt vetuſtiſſimis, in quibus fere nulla ſunt palea, deeſt prior pars huius capitis vſque ad verſ. completo ſpatio: *cætera vero legunt coniunctè cū ſuperioribus, vſque ad uerſ.* quod ſi neceſſitas *Nā hic verſiculus in iiſdem exemplaribus, non hoc loco, ſed ſupra ead. c.* caſellas. *habetur, vt ibi eſt notatum.*

α ¶ Nam.] *Hęc uox non eſt in authentica, & in vetuſtis Gratiani codicibus ꝓ iſta voce eſt* N.C. *& ſignificat,* nouella cōſtitutio.

Item ex concilio Mediomatricis.

¶ Eccleſiaſticarum rerum precariæ qualiter fieri debeant. Cap. III.

j PRecariæ [a] à nemine de rebus eccleſiaſticis fieri præſumantur: niſi quantum de qualitate conuenienti datur ex proprio; duplum [b] accipiatur ex rebus eccleſiæ, in ſuo tantum, qui dederit, nomine, ſi res proprias & eccleſiaſticas vſufructuario uſu tenere voluerit. Si aūt res proprias ad præſens dimiſerit; ex rebus eccleſiaſticis triplū fructuario vſu in ſuo tantum quis † nomine ſumat: quia ſic eas quemque tractare oportet, vt rerum eccleſiaſticarum diſpenſatorem, nō vt propriarum largitorem β. ¶ Decreuit etiam ſancta ſynodus, & Imperialis auctoritas denunciauit, vt à nulla poteſtate quis cogatur facere precariam de rebus proprie Deo & ſanctis eis dicatis: cum ratio & vſus obtineat neminem, cum † non vult cōtra vtilitatem, & rationem cogi γ [c], de proprio facere beneficium ¶ Nec commutationes [d] rerum, vel mancipiorum eccleſiaſticorum quęlibet perſona ſine licentia & conſenſu regio † facere præſumat.

¶ Citatur hic canon ex concilio Mediomatris, à Burchardo aūt & Iuone ex concilio Belluacenſi. preter vltimum verſiculū, Nec commutationes. *quem citant ex Matiſcenſi: In concilio ēt Meldenſi c. 22. refertur ex eodē cōcilio belluacenſi. Extat in capitularib. editis. anno quarto regni Caroli regis, & Ludouici Imperatoris filij in uilla Colonia. c. 37 non eſt autem mutatus titulus q̄a potuit idē in omnibus illis concilijs reperi: quod in Germanicis, & Gallicis, quæ extant, ſæpe factum cognoſcitur. Aliquid etiā de precarijs habetur in concilio Rhemēſi, c. 36. & 37. & in concilio Moguntino ſub Arnulpho, c. 20.*

β ¶ Largitores.] *In cōcilio Meldenſi, & capitularibus poſt hoc verbum ſequitur continenter,* & à nulla poteſtate quis cogat, &c. *ſine uerbis illis hic interiectis, quorum tamen ſimilia afferūtur à Burchardo & Iuone ad uerſ.* Nec commutationes.

γ ¶ Cogi.] *Sic in omnibus vetuſtis codicibus Gratiani, & ad eſt gloſſa: ſed in concilio Meldenſi, & capitulari, & apud Burcardum, & Iuonem eſt* præſtitum.

Item ex concilio Belluacenſi.

¶ De eodem. PALEA. Cap. V.

ij PRecariæ de quinquenio in quinquenium ſecūdū antiquā cōſuetudinem, & auctoritatē renouētur. [*Item ex concilio Carthaginienſi.* δ]

δ ¶ Cartaginienſi.] *Etiam in Decretalibus tit. de precarijs,*

In cōcilio Meldēſi, c. 22. In adiectis capit. 37. Poly. l. 3. tit. 14. Burc. l. 3. c. 167. Iuo p. 3. c. 228.

† *al. quiſque.*

Burc. l. 3 c. 168. Iuo p. 3. c. 220.

† *al. qui.* Burc. l. 3. c. 172. Iuo p. 3. c. 233.

† *religionis.*] Iuo.

In Meldenſi, c 22 iñ fine. eadē pcarijs c. j. Burc. l. 3. c. 169. Iuo p. 3. c. 230.

PRecariæ.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima parte dicit, q̄ precarię debent fieri hoc modo: Si ruſticus dat proprietatē ſui fundi tātū, & retinet vſumfructū ſibi, accipiat ab eccleſia, vſumfructū duorum fundorū ſuo nomine tm̄, & non filiorum. Si uero dat eccleſiæ proprietatem ſtatim pleno iure, accipiat ab eccleſia vſumfructū trium fundorū nomine ſuo tantū, & non filiorū. In 2 parte dicit, q̄ nulla poteſtas debet cogere eccleſiam precariā facere cū nemo debeat cogi de ſuo facere beneficiū. In tertia parte dicit, q̄ ſine licentia Regis non debet fieri cōmutatio rerū vel ſeruorum eccleſię. Secunda pars. incipit ibi, [Decreuit.] Tertia ibi, [Nec commutationes.

Precariæ ꝓcaria, & precarium differunt.

a ¶ Precariæ.] Precarię hic dicuntur q̄dā præſtationes vſuſfructus in recōpenſatione eius ꝓprietatis, q̄ dat eccleſię. praeterea precaria eſt quidam cōtractus affinis emphyteuſi: ſed in hoc differt, q̄ de quinquennio in quinquēniū renouatur, vt in palea ſeq. & ext. de preca. c. 1. q̄nq; eſt precariū q̄ precibus ad vtendum alicui datur, & illud reuocari poteſt quandocumque, nō obſtante aliquo pacto, vt ff. de preca. cū precario & extra eo. c. vlt.

b ¶ Duplum.] Videtur contradicere illi. ſup. ea ſi œconomus. vbi dr̄ q̄ tandundem dari debet: ſed lex illa benignior eſt canone 1: vel canon loquitur in eo caſu, cū ſenex eſt vel debilis, q̄ recipit rem eccleſię.

1 Vel dic, q̄ loquit quādo eccleſia dat ei, quod pōt facere in duplū, & non vltra: ibi quando ipſe dat eccleſiæ, vbi nō cogatur vltra tantūdem, & ita canon benignior eſt. Vel dic, vt ſequitur in gl. ſecundū Io. de Fant.

c ¶ Cogi.] Sed fallit, vt 7. q. 1. omnis. & vbi aliquis alijs prodeſt, & ſibi nō nocet vt ff. de aqua plu. arc. in ſumma. §. item varius. & 86 d paſce.

d ¶ Nec cōmutationes.] Hoc intelligas de rebus

Digitized by Google

de rebus collatis eccleſiæ ab Imperatore, vt ſup. ead. hoc ius in prin. vel loquitur ſecundum ſua tempora.

Epiſcopus habeat.] Hæc eſt tertia pars huius quæſtionis.

epiſco-

citatur ex concilio Carthaginienſi, ſed in nullo ipſorum eſt inuentum, potuit eſſe alicuius illarum prouinciarum concilij, extat autem in legibus Longobardicis, lib. 3. tit. 8. l. 2.

¶De eodem: PALEA. C. VI.

ext. de præcarijs.

DE precarijs, quæ a rectoribus eccleſiarum irrationabiliter fiebant, & ſe, ſuoſque ſucceſſores pœna graui obligabant, vt facta ipſorum nequiſſent diſſoluere; præcipimus, vt nemo ſucceſſor in anteceſſoris ſui pœna ſit obligatus: ſed ſuæ prouidentiæ ſit conceſſum, vt ſi anteceſſor eccleſiæ eius res irrationabiliter diſtribuit, ab eo ad ius eccleſiæ eiuſdem reuocentur.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 16.

In cap. Martini Bracarenſis ex conc. Antioch. c. 25. 12. q. 1. eps eccleſiaſticarum.

¶Res eccleſiæ diſpenſandi poteſtatem habeat epiſcopus. C. VII.

3 EPiſcopus habeat poteſtatem in rebus eccleſiæ, vt diſpenſet neceſſitatem habentibus cum omni reuerentia, & timore Dei. Participare etiam eum oportet, quæ neceſſaria ſunt: ſi tamen ipſe, aut qui cum eo ſunt, fratres indiguerint [a] aliquo: vt neceſſitatem nullo modo patiantur ſecundum ſanctum Apoſtolum dicentem: [Victu [b], & tegumento, his contenti ſumus.] Si autem res eccleſiaſticas epiſcopus, & in ſuas voluntates vſurpare voluerit & loca eccleſiæ, & fructus agrorum non cum presbyterornm, vel diaconorum conſilio, contaminauerit † aut fratribus [c], vel filiis, vel quibuſcunque propinquis ſuis dederit poteſtatem, vt per eos latenter lædantur res eccleſiæ; tunc oportet obnoxium eſſe concilio. ſin autem α epiſcopus, vel qui cum eo ſunt, presbyteri [d], aut diaconi accuſentur, qa ea, quæ vel ex reddıtu, vel ex quo libet actu ϵ eccleſiæ veniunt, in ſinus ſuos colligunt, & pauperes fraudant, & fame conficiunt; hos corripi oportet, ſecundum quòd ordinatum fuerit a ſancto concilio.

1. Tim. 6.

† *ita minauerit*] codex regius.

α ¶Sin autem·] *In capitulis habetur*, ſimiliter. *ſed melior videtur lectio duorum vetuſtorum* Gratiani *codicum*, finaliter: *propius enim accedit ad græcam concilij Antiocheni, c. 25: vnde hoc ſumptum eſt:* εἰ δὲ καὶ ἄλλως, *ideſt*, ſi autem & aliter, *vt infra* 12. *q.* 1. *cap.* epiſcopus.

β ¶Actu.] *Hæc vox in ſimili re habeatur infra* 12. *q.* 2. *Vulterranæ*. Vulterranæ eccleſiæ actus, vel patrimonium, *Græcè eſt*, ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, *ideſt*, vel etiam ex qualibet alia cauſa, & occaſione eccleſiaſtica.

al. *aliqua.*

4 *Si vero* [e] *contra hanc prohibitionem, aliquam † de rebus eccleſiæ epiſcopum vendere contigerit, & res ipſa eccleſiæ reſtauranda, & ipſe gradu ſuo deiÿciendus decernitur.*

In iiſdem cap.

Vnde in eodem concilio Martini Papæ, c. 14. legitur.

¶De epiſcopo, qui nulla neceſſitate res eccleſiæ vendit. C. VIII.

Burc. l. 1. c. 115. & l. 3. c. 181. Iuo p. 3. cap. 172. & 242. & p. 5. c. 319.

SI quis epiſcopus nulla eccleſiaſticę rationis neceſſitate cōpulſus, in clero γ ſuo, aut vbi forte non eſt [f] presbyter, de reb. eccleſiaſticis, aliquid præſumpſerit vendere;

CASVS Statutũ fuit in concilio Martini Papæ, ꝙ eps debet diſpenſare res eccleſiæ cum reuerentia & timore, & inde ſuſcipiat quãtum ſibi & ſuis fuerit neceſſariũ: ſi vero res eccleſiæ vſurpauerit, vel cõſanguineis dederit, eas pauperib. ſubtrahendo, ſit obnoxius concilio, & corrigatur. Sequens. §. patet.

a ¶ Indiguerint.] No qualiter exponit hoc verbũ, indiguerint, vt arctet ım ad victũ & veſtitum [1], arg. contra extra de præb. de monachis.

b ¶Victu.] Qui tñ melior, vel peior dãdus eſt ſm qualitatẽ perſonarũ, vt 41. d. non cogãtur. Et nomine cibariorũ non intelliguntur veſtimenta: ſed nomine alimentorũ intelligunt veſtes [2] & habitatio, vt ff de alimẽ. le. l. vl. & l antepen.

c ¶Aut fratrib.] Præſumitur. n. ꝙ hoc carnali amore faciat, vt 89. d. decenter. ſic ſu. ea. nam hęc vſus, ſic extra de app. poſtremo ſic ecõuerſo conſanguinitas quãque elidit ſuſpicionem, vt ex. de coha. cle. & mu. a nobis.

d ¶Presbyteri.] Aeq; puniuntur illi, qui non reſiſtunt. ſ. officiati, ſicut ipſe epiſcopus, vt C. de app. quoniam. & 2. qõ. 7. quapropter.

e ¶Si vero.] Quarta pars, in qua dr̃, vt in c. ſeq. cõtinetur. Io. de Fant.

SI quis eps.] CASVS. Quęſitũ fuit quam pœnam dẽat pati eps, qui alienat rẽ eccleſiæ nulla neceſſitate cogẽte, vel qui alienat res vacãtis eccleſię, qđ intelligit Hu nulla neceſſitate cogente. Et rñdet, ꝙ conuictus debet rem reſtituere, & poſtea deponi

f ¶Non eſt.] Quia forte mortuus eſt: quià ſede vacãte nõ poteſt.

1 De hoc ẽt leg. & no 12. qõ. 1. eps eccleſiaſticãrũ.

Alimentorũ noĩe cõprehenduntur veſtes & habitatio.

2 Adde qđ veniat appellatione alimentorum. gl. in l. cũ hi. §. qui tranſigit ff de tráſ. Bar. in l. legatis. ff. de ali. & ciba. le.

Conſanguinitas elidit ſuſpicionẽ.

Digitized by Google

poteſt alienari res eccleſiaſtica. ita 12.q. ſi qua de rebus. & melius extra ne ſe.va.uouit 1.tamen H dicit, ꝙ ſede ſacerdotali vacante: auctoritate epiſcopi poteſt fieri alienatio, vt 71.diſt.fraternitatem. & ſup.ead.q.1.decretum,& eſt argu.pro ipſo.C.qui admi.ad bo.poſt.bonorum. Sed eccleſia epiſcopali vacante, clerici nihil poſſunt alienare. Item patet hic, ꝙ epiſcopus nihil poteſt alienare ſine conſenſu ſacerdotis.12.q.2 placuit. & c abbatibus.

a ¶ Honore.] Pœna enim alienatoris indebite, eſt depoſitio. 12.q 2 Vulteranæ. & c. abbatib. & c. Apoſtolicos. 18.q.4. nullus.

ſeruili more ſeruire; quia legitur in epiſtola Petri prima, neque vt dominantes,&c.

c ¶ Duos ſolidos.] Ad plus 3. minus enim quandoque datur, vt ext. de cen. olim. & inf. ea. nec numerus. Et forte ſolidus hic appellatur aureus, & vt C. de ſportu. l.2. & in

1 Ext de re. ecc. nõ alie. dudum. vbi eſt expreſsũ Arch.

3 Inf. eo. Iter cętera. ſic extra de of. or. conquerẽte vbi not. quare dicatur cathedraticũ & quare ſynodaticum.

& res ipſas eccleſiæ propriæ reſtaurare cogatur, & in iudicio epiſcoporum deijciatur auditus, & conuictus α,& tanquam furti, aut latrocinij reus ſuo priuetur honore[a].

γ ¶ In clero.] *In codice Lucenſi regio legitur.* inſcio clero.

α ¶ Et conuictus.] *Hæ duæ voces non ſunt in capitulo Martini neque apud Burchardum, neque apud Iuonem parte tertia. Parte autem quinta abeſt præterea vox* auditus: *vetuſtis tamen omnibus Gratiani codicibus conuenit cum vulgatis.*

QVAESTIO. III.

Qvid vero[b] *nomine cathedratici epiſcopus exigere debeat, in ſecundo concilio Bracharenſi, capitulo ſecundo legitur.*

¶ Præter honorem cathedratici nihil epiſcopus per diœceſes exigat. Cap. I.

PLacuit, vt nullus epiſcoporum per ſuas diœceſes ambulans, prẹter honorem cathedræ ſuæ, ideſt duos ſolidos[c], aliud aliquid per eccleſias tollat: neque tertiam[d] partem ex quacunque oblatione populi in eccleſijs parochialibus requirat: ſed illa tertia pars pro luminaribus eccleſiæ, vel reparatione ſeruetur, & ſingulis annis epiſcopo inde ratio fiat[e]. Nam ſi tertiam partem illam epiſcopus tollat, lumen, & ſarta tecta abſtulit eccleſiæ. Similiter & parochiales clerici ſeruili more in aliquibus operibus epiſcopo † ſeruire non cogãtur: quia ſcriptum eſt: [Neq; vt dominantes in clero.] † *al. epiſcopi* i. *Pet.* 5

Item ex concilio Emeritenſi, c.16.

¶ Baſilicarum reparationi proficiat tertia, quem epiſcopus accipere conſueuerat. Cap. II.

PRiſcis quidem † canonibus erat decretum, vt epiſcopus de parochianis † eccleſijs tertiam[f] conſequeretur†, cui ſua pleniſſime ſufficere nẽ α poſſunt. Placuit huic ſancto concilio, vt nullus prouinciæ Luſitanæ epiſcopus ſentẽtiæ huius terminũ excedat, nec à qualibet parochiana eccleſia tertiam auferre præſumat: ſed quæ β exinde

† *al. quippe.* † *al. parochitanis.* † *al. ſequeretur*] ori.

b ¶ Qvid vero.] Hęc qõ. diuiditur in duas partes. In 1. ponit 5. auctor. p quas ꝓba de cathedratico, & de alijs. Secunda ibi, [Cathedraticum.] Io. de Fant.

CASVS. Hic ponitur 3 qõ. qua q̃rit, quid epiſcopus exigere debeat nomine cathedratici. & reſpondet, ꝙ duos ſolidos, vt iſ. ead. illud, præterquã à monaſterio, vt inf. ea. Iter cætera. hi aũt duo ſolidi erũt illius monetæ, quę frequẽtat in regione, vt ff. de leg. 3. nummis. Itẽ procurationes põt petere tempore uiſitationis, vt ſu. ea. q. 1. relata. Item collectas imponere, vt ext. de cen. cum Apoſtolus. Itẽ præter cathedraticum medietatẽ vel tertiam partem oblationum, vt inf. ea §. cathedraticum.

t ¶ Quid vero.] Duos ſolidos à qualibet eccleſia poteſt epiſcopus petere a nomine cathedratici præterquam à monaſterio, vt inf. ea. inter. põt tñ in neceſſitate à clericis collectam petere, ext. de cen. cum Apoſtolis. Appellaſ ẽt q̃nq. ſynodaticum, vt ext. de cen. olim quoniã frequenter in ſynodo dãtur. iſti aũt denarij erunt ſecundum communem monetam regionis, ut ff. de leg. 3. nummis. & ſi plures monetæ ſunt forte meliores dabuntur. extra de iureiur. quanto. in fi. vel ſaltem mediocres, vt ext. de cen. ex parte. Item præter cathedraticum põt ẽps petere moderatam procurationem, inf. ea. inter.

Cathedratici noĩe quid exigendum eſt.

PLacuit.] CASVS. Tria prohibentur in hoc c. ſcilicet ꝙ epiſcopus nihil debet tollere à parochialibus eccleſijs præter duos ſolidos nomine cathedratici, neque tertiam partẽ oblationũ tollat, ſed reſeruet reparationi eccleſiæ: neque cogat clericos ſibi in aliquib. operibus

inſtit. de pœna temere litigantium. in fi.

d ¶ Tertiã. ſu. e. q 1.] de his & c. decernimus, contra. inf. 12. q. 3. c. vlt. & inf. ead vnio. Solu tertiam habet, cũ vult hoc onus fabricæ ſubire.

e ¶ Epiſcopo inde ratio fiat.] Per archidiaconum de redditibus & poſſeſſionibus eccleſiæ, vt 25. di. perlectis.

PRiſcis.] CASVS. Antiquitus epiſcopus tollebat tertiam de parochianis eccleſijs, cui etiam ſuæ pleniſſime ſufficiebant. & ideo ſtatutum fuit in concilio Emeritenſi, vt nullus epiſcopus Luſitanæ prouinciæ cui ſuę ſufficiant, illam tertiam auferre pręſumat: ſed relinquat reparationi eccleſiæ.

f ¶ Tertiam] Poteſt hoc intelligi de tertia, quæ debetur ipſi fabricæ. Alij dicunt de tertia illa, quæ debetur,

ipſi

Ipſi epiſcopo, vt illam non debeat habere, ex quo abundat: niſi velit onus fabricæ ſubire.

conſequi poterat, totum in reparatione ipſarum baſilicarum proficiat.

¶ *Caput in hoc codicib. Gratiani etiã manuſcriptis corruptè citabatur ex concilio* Merech. *Eſt autẽ in* Emeritẽſi, *c. 16. cuius cõcilij duo exẽplaria ad S. D. N.* Gregoriũ *XIII. miſſa ſunt. Huius concilij, & meminit Innocentius III. in epiſtolis Romæ impreſſis, lib. 2. epiſtola* Petro Cõpoſtellano *ſcripta, his verbis,* Emeritenſe vero concilium authenticum eſſe multis rationibus aſtruebas, tuum quia cum alijs concilijs cõ inetur in libro, qui corpus canonum appellatur, quem Alexãder Papa per interlocutorem authenticum cõprobauit; tum quia de ipſo cõcilio ſumptum eſt caput. [Priſcis quidem canonibus.] quod continetur in corpore Decretorum.

α ¶ Sufficere poſſunt.] *Sublata eſt negotio, q̃ erat in vulgatis, quoniam & ab vtroq; exemplari cõcilij & à vetuſtis Gratiani codicibus abeſt & hoc modo magis conuenit cum ratione legis.*

β ¶ Sed quæ exinde.] *In exemplaribus concilij legitur.* Sed q̃que exinde conſequi potuerat; totum in reparatione ipſarum baſilicarum proficiat.

Item ex concilio Toletano 16. c. 4.

¶ Non accipiant epiſcopi tertiam partem, niſi dirutas eccleſias reparare voluerint. C. III.

VNio noſtræ congregationis † decernit, atq; inſtituit vt tertias [a], quas antiqui canones de parochijs ſuis habendas epiſcopis cenſuerunt, ſi eas exigendas crediderint, ab ipſis epiſcopis dirutæ eccleſiæ reparentur. Sin vero eas maluerint cedere; ab earundẽ eccleſiarum cultoribus ſub cura & ſolicitudine ſui põtificis, reparatio eiſdẽ eſt adhibẽda baſilicis. Quod ſi omnes eccleſiæ aut incolumes fuerint, aut quæ dirutæ erãt, reparatæ extiterint; ſecundum antiquorum canonum inſtituta, ſi tertias ſibi debitas vnuſquiſq; epiſcopus aſſequi voluerit, facultas illi omnimoda [b] erit: ita videlicet, vt circa ipſas tertias nullus epiſcoporũ quidpiã pro regijs [c] inquiſitionibus à parochianis † eccleſijs exigat, nihilque de prædijs ipſarum eccleſiarum cuiquam cauſa ſtipẽdij dare præſumat. ¶ Sed & hoc neceſſario inſtituendũ deligimus, vt plures eccleſiæ vni nequaquam committantur [d] prẽſbytero; quia ſolus per totas eccleſias nec officium valet perſoluere, nec populis ſacerdotali iure occurrere; ſed nec rebus earum neceſſariam curam impendere: ea ſcilicet ratione, vt eccleſia, quæ vſque ad decem habuerit mancipia; ſuper ſe habeat ſacerdotem; quæ vero minus decem mancipia [e] habuerit, alijs cõiũgatur eccleſijs. Si quis ſanè epiſcopo-

† al. adunationis.

† al. parochianis.

VNio.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, ꝙ ſi epiſcopi volunt recipere tertiam partem oblationum vel decimationum à parochianis ſuis, ſubire debent onus fabricæ reparandæ. ſi vero eas relinquant eccleſijs ſolicitudine ep̃orum reparentur baſilicæ à presbyteris ſi autẽ eccleſiæ nulla indigent reparatione, accipiant ep̃i illas tertias ſi volũt: ſed vltra nihil. In ſecunda parte dicitur, ꝙ plures eccleſiæ non committantur vni presbytero. In tertia parte dr̃, ꝙ eccleſia, quæ habet x. parochianos, habeat proprium ſacerdotem. illa vero quæ minus habet, alijs coniungatur eccleſijs: & qui hanc conſtitutionem deſpexerint, per duos menſes excommunicentur. Secunda pars incipit ibi, [Sed & hoc neceſſarium.] Tertia ibi, [Ea. l. ratione.]

a ¶ Tertias.] H intelligit hoc de tertia oblationum, nõ de tertia decimationũ. ſed cõtra eum eſt lex. extra de præſcrip. de quarta. Alij dicunt ꝙ ep̃s hodie nullam habebit tertiam. niſi duobus caſibus: vnus, ſi vult reparare eccleſiam: & alius, ſi incũbit onus regale, vt hic, dicitur. Sed verius eſt ꝙ ep̃s ad ſuũ commodum habet vnam tertiam per ſe & aliam quã poteſt tenere ſi vult ſubire onus fabricæ, habebit præterea partẽ oblationum tempore dedicationis, vt inf. ea. nec numerus. & 18. q. 2. Eleutherius. Sed quid ſi ep̃s partem fabricæ recepit, deinde cum eguerit eccleſia reparatione velit eccleſiæ cedere tertiã illam; dico ꝙ non poteſt r. lo. ſicut nec vſufructuarius poteſt in tali caſu vſufructui cedere. ff. de vſufruc. ſed cum vſufructuarius. & l. ſeq. ff. de aqua plu. arcẽ. is cũ quo Male dicit lo. quoniam reparare debet epiſcopus eccleſiam, poſtquã habet quartam fabricæ: quia res tranſit cum onere ſuo, vt 16. q. 1. ſi quis laicus.

Tertia oblationum an pertineat ad epiſcopum.

r Sub. ſed ep̃s cõpelli dẽt reparare, vt in l. hic alleg. ſm L. niſi forte neceſſitate corruiſſet. ff. de aqua plu. arcen. l. ſur.

b ¶ Omnimoda,] Hic apparet quod illam tertiam poteſt epiſcopus in ſuos vſus conuertere, cum eccleſia non eget reparatione. ſed forte cõtrariũ eſt 9. q. 3. vobis, vbi dicitur ꝙ annuatim reſeruabitur Sol. ibi. loquitur de illa parte. quæ pertinet ad reparationem ep̃alis eccleſiæ: hic vero de tertia parochialis eccleſiæ.

c ¶ Pro regijs] Arg. ꝙ pro itinere ad Papam, vel ad regem, non poſſunt epiſcopi vltra ſtatutum petere, vt ext. de cenſi. cũ Apoſtolus. & 16. q. 1. §. placuit.

d ¶ Committantur.] Hic eſt caſus vbi Aliquis poteſt habere plures eccleſias. Alij caſus ſunt notati 21. q. 1. in ſumma quæſtionis & c. relatio.

e ¶ Mancipia.] Cum ergo decem faciant plebem, patet

Digitized by Google

intellectus illius cap.ſup.2 q.5. præsbyter ſi à plebe.

ILlud.] CASVS. Præcepit Pelagius Creſconio illuſtri defenſori Siciliæ, vt non permittat epiſcopis Siciliæ petere à parochijs ſuæ diœc. vltra duos ſolidos nomine cathedratici: nec conuiuia nimis magna ſibi per eos fieri.

Gelaſium cuius iſtud c. eſt. Dicas ergo ꝙ loquitur de Iudæis & paganis, & tranſeuntibus, & talibus, qui non habent certum domicilium, ꝙ enim hic de pueris non loquatur, patet ex eo quod dicitur, aut in electa. Ipſi enim non poſſunt eligere.

rũ hanc noſtrã conſtitutionem parui pẽderit, ſpatijs duorum menſium ſe nouerit excommunicatione mulctari α.

¶ *Caput hoc eſt pars quarti canonis concilij 16. Toletani, cuius duo exemplaria miſſa ſunt ex Hiſpania: ex quibus nonnulla ſunt in hoc capite emendata, & addita. Habitum vero eſt concilium hic Aera. DCCXXXI. cum illud Emeritenſe habitum fuerit Aera DCCIIII.*

α ¶ Mulctari.] *In concilio ſequitur;* ita nempe, vt poſtquã ab excommunicationis interdicto ad ordinis ſui remeauerit locum, cunctas huius canonis ſanctiones modis omnibus ſtudeat adimplere.

Item Pelagius Creſconio illuſtri.

¶ De eodem. C. IIII.

ILlud te volumus modis omnibus cuſtodire, ne qui epiſcoporũ Siciliæ de parochijs ad ſe pertinentibus nomine cathedratici amplius quàm duos ſolidos pręſumãt accipere; neque compellere presbyteros, aut clerum parochiarũ ſuarum ſupra vires[a] ſuas eis conuiuia præparare. Iuo p 3. c.136.

Item Gelaſius Papa Fabiano epiſcopo.

¶ Baptizandis numerus non imponatur: nec cathedraticum vltra vetuſtum morem exigatur. C. V.

NEc numerus[b] baptizandis iuſte creditur imponendus; cum quanti petierint, vel ad regenerationẽ feſtinauerint, non ſint pro alterius voluntate repellẽdi. Et ideo frater cariſſime huiuſmodi ſuperfluam cõſtitutionẽ modis omnibus remouebis, vt vnuſquiſque, aut in vicina ſibi eccleſia, aut in electa[c] pro ſuę mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiam nõ amplius quàm vetuſti moris eſſe conſtiterit, ab eius loci presbytero noueris exigẽdum: & de his quæ die dedicationis fuerint offerentium deuotione collata, cõſuetudinem[d], quæ generaliter omnibus eccleſijs eſt præſcripta, ſeruabis.

2 *Cathedraticum, quod his auctoritatibus epiſcopis permittitur exigere, præter medietatẽ, vel tertiã partẽ oblationum, quæ etiam pro varia eccleſiarum conſuetudine ex pręmiſſis auctoritatibus epiſcopo debetur, intelligẽdum eſt: nec illa pars oblationum omniũ generaliter intelligenda eſt; ſed uel anniuerſariæ dedicationis uel quorundam etiã ſolennium dierum; prout iure epiſcopum et ſacerdotem tempore dedicationis conuenerit.*

a ¶ Supra vires.] Ne victum longi temporis breuis hora conſumat. ext. de cenſi. cũ Apoſtolus. & ſecundum quoſdam à pauperibus nil petet, vt 1. q. 2. placuit. ar. inf. c. cauendum. ſed hoc non eſt verum: quia ſi aliquis vltra vires fuerit grauatus, fiet collectio ab alijs vicinis eccleſijs, vt extra de cenſi. cum inſtantia. & c procurationes. non autem dabit epiſcopo niſi lac ad bibẽdum: ne ieiuniorũ doctrinam iubentibus buccis prædicet, vt 35. diſt. ſexto. & c. eccleſiæ. Nec bibet vltra tertiam vicẽ, vt 44 diſ in illa palea. quãdo presbyter. & comedet lardũ vel carnes vaccinas vel veruccinas cum aceto, vt C. de ero mili an. l. 1. lib. 12 ar ſu. 41. diſt. non cogantur, & c epiſcopus.

Epiſcopo viſitanti, dandum eſt lac ad bibendũ.

NEc numerus.] CASVS Fabianus epiſcopus quæſiuit de tribus à Gelaſio Papa. Primo, vtrũ certus numerus pecuniæ ſit imponendus baptizandis. Et reſpondet quod non ne baptizandi à baptiſmi gratia repellantur, Secundo vtrũ ſit exigendum pro cathedratico vltra antiquam conſuetudinem. Et reſpondet quod non. Tertio quam partem debeat recipere epiſcopus de oblationibus, quæ offeruntur in die dedicationis. Et reſpõdet ꝙ conſuetudo illa debet ſeruari, quæ omnibus eccleſiis eſt pręſcripta.

b ¶ Nec numerus.] Forte conſuetudo fuerat, ꝙ ſecundum numerum baptizandorum tantum vel plus recipiebatur: quod erat iniquum vt 1. q. 1 baptizandis & c. placuit. Ioan.

Diœceſes fuerũt à Dionyſio diſtinctæ.

c ¶ Aut in electa.] Contrarium eſt, inf. 13. q. 1. c. 1. vbi dicitur, ꝙ ideo parochiæ ſunt diſtinctæ, ne aliquis iura alterius vſurpet. Ad hoc dicunt quidam, ꝙ hoc capitulum loquitur ſecundum ea tempora quando nondum parochiæ erant diſtinctæ. ſed hoc ſtare non poteſt 1. quia Dionyſius, qui diſtinxit diœceſes, præceſſit

1 Ad hoc quod notat gl. ſup. 99. d. c 1.

d ¶ Con- ſuetudinem.] Secundum quod conuenitur cum epiſcopo tempore dedicationis. 18. q 2. Eleutherius.

CATHEDRATICVM. Hæc eſt 2 pars q. in qua loquitur de procurationibus, & exactionibus, & dicitur ꝙ procuratio vna ſola dicitur eſſe in anno. & exactio nulla niſi à iure permiſſa. extra de cenſi. cum Apoſtolus. & hoc probat per v auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Gra. dicit, ꝙ epiſcopus accepit cathedratieum præter medietatẽ vel tertiã partẽ oblationũ q̃ offeruntur in

Digitized by Google

in die anniuerſariæ dedicationis, vel alterius ſolennitatis, prout conuenerit inter epiſcopum & ſacerdotem.

DE HIS VERO. Dictũ eſt ſ. de viſitatione epõrum. Sed quia quidã crudeliter ſæuiẽdo parochias viſitabãt, ideo nunc oſtendit Grat. quid ſuper hoc tenendum ſit. Quia.]

cit ius, vt 93 diſt illud. 100. diſt. contra morem. 24 q 1. ſchiſma extra de ſim cum in eccleſia. & c. non ſatis. 1. q. 1. nullus epiſcopus 2. extra de præſcrip cauſam. Item arg. not. ꝙ ſua auctoritate quis poteſt detinere quod de iure non præſtitit, licet illud diu ſoluerit, vt C. de agric. & cen litibus. l 1. tẽpus enim non inducit obligationẽ. extra de cẽſi. peruenit, de act. & obl obligationũ fere. § placet. Prætor enim nõ tuetur iniquã poſſeſſionem. ff de publ. cum ſpõſus. §. ſi res. non enim ſufficit poſſediſſe, niſi causã poſſeſſionis probet. extra de præſcr. ſi diligẽti. ff de iti. actuqꝫ priu. l. vlt. licet enim longiſſimo tempore aliquid gratis præſtitum ſit in hoc non currit præſcriptio, vt 16 q. 1. clerici. & c. ſi epiſcopus. C de præſcr. xxx vel xl. ann. male. Arg contra 25. q 2 ſeruitium. nam libertas non dandi decimã præſcribitur 2. ext. de præſcr. de quarta. Itẽ arg. contra. 1. q. 3 quæſitum. nec cogit quis cauſam poſſeſſionis probare ꝟ ſi ſeru vend. ſi quis diuturno. Sol. nec in longa nec in lõgiſſima præſcriptione ſufficit allegare diuturnã poſſeſſionem, niſi aliquam cauſam poſſidẽdi allegẽt. Sed allegata cauſa, cũ de tempore conſtet præſumiẽ eſſe debitũ. arg. 12. diſt. illa. tñ non teneẽ probare cauſam ſiue titulũ poſſidendi: quia poteſt eſſe ꝙ non habet de hoc inſtrumenta nec teſtes, nec eſt hoc in memoria hominũ, vt 3. q 6. hæc quippe. Ioan. T. dicit cõtra: quia ſufficit ſi dicat, præſcripſi, niſi præſumptio ſit contra eum. 3

Obligatio non inducitᷓ tempore.

a Sub. cum aliquali titulo. quod dic vt not. extra de præſcr. ſi diligenti. in gloſ. ex hoc vſ. Archid. Poſſeſſio ſine cã poſſidẽdi nõ ſufficit ad præſcriptionẽ.

3 De hac materia no etiã 16. q 3 dilecto. Archid.

De his vero epiſcopis, qui per parochias ſuas crudeliter deſæuiunt, ſic eſt ſtatutum in 3. concilio Toletano, c. 20.

¶ Vltra morem antiquum à parochianis presbyteris epiſcopi nil exigant. C. VI.

Iuo p. 3. c. 137.

1. Pet. 5.

QVia cognouimus epiſcopos per parochias ſuas non ſacerdotaliter, ſed crudeliter deſæuire, & dum ſcriptum ſit: [Forma eſtote gregi, neque vt dominantes in clero,] exactiones diœceſi ſuæ, vel damna infligãt: ideo cenſemus (excepto quod veterum [a] conſtitutiones à parochijs habere iubent epiſcopos) vt alia, quæ illis huc uſque præſumpta [b] ſunt, denegentur; hoc eſt, neque in angarijs presbyteri aut diaconi, neque in aliquibus fatigentur indictionibus: ne videantur in eccleſia Dei exactores potius, quàm Dei pontifices nominari. Hi vero clerici, tam locales, quàm diœceſani, qui ſe ab epiſcopo grauari cognouerint, querelas ſuas ad metropolitanum deferre non differant, & metropolitanus non moretur eiuſmodi præſumptiones coercere †.

† al. diſtricte coercere.

Item ex concilio Cabilonenſi 2. c. 14.

¶ A parochianis ſtipendia non niſi cum charitate epiſcopi exigant. C. VII.

CAuendum eſt, ne, cum epiſcopi parochias ſuas peragant, quandam damnoſam erga ſubditos [c], ſeu erga ſocios [d] tyrannidem exerceant, nec (quod abſit) cum charitate, ſed cum quadam iudiciaria inuectione † ſtipendia ab eis exigant. Obſeruandum etiam modis omnibus, vt ſi quando eis peragrandæ parochiæ neceſſitas incumbit, in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis, in prædicatione verbi Dei, in lucris animarum potius, quàm in deprædandis, & ſpoliandis hominibus, & ſcandalizandis fratribus operam dent. Et ſi quando eis ad peragendum miniſterium ſuum à fratribus, aut ſubditis aliquid accipiendum eſt; hoc ſummopere obſeruare debent, ne quem ſcandalizent [e], aut grauent. Tanta ergo in hac re diſcretio tenenda eſt, vt & verbi Dei prædicator, vbi proprij ſumptus [f] deſunt,

† al. inuentione.

QVia.] CASVS. Quidam epiſcopi viſitando parochias ſuas in clericos crudeliter ſæuiebant eos angarijs & indictionibus fatigando. ſuper hoc vero facta querimonia in concilio Toletano conſtitutum eſt, vt de cætero talia non faciant, & quæ hactenus præſumpta ſunt, in futurum denegentur. ſi vero contra hoc venire præſumpſerint, apud metropolitanum clerici conquerantur: qui ſine mora præſumptiones debet remouere. [Angarijs.] Angariæ ſunt onera, quæ perſonis imponuntur: perangariæ poſſeſſionibus. [Indictionibus.] Id eſt illicitis exactionibus vel conditionibus.

1 Ar. contra ad hoc 25. q. 2. amputato. Arg. ad hoc ſ. 14. qõ. 1. nulli epõrũ vbi de hoc. Archid.

a ¶ Quod veterum.] Nihil ergo poteſt epiſcopus petere ab aliquo, niſi oſtendat per canones illud ſibi debitum, 1 vt 9. q. 3 conqueſtus 18. q. 2. c. 1.

b ¶ Præſumpta.] Nota ꝙ longinqua vſurpatio non fa-

CAuendum.] CASVS. Quidam epiſcopi dum viſitarent eccleſias ſuas, ſiue parochias pro confirmãdis pueris, & pro delictis corrigendis: intendebant potius dominationi & ſpoliationi, quàm lucris animarum: & in ſtipendijs exigendis ſacerdotes ſcandalizabant. quare Cabilonenſe concilium ſtatuit vt de cætero epiſcopi non faciant hoc: ſed ſi proprij ſumptus deſint eis, à clericis cum charitate accipiant: nec grauent aliquem, vel ſcandalizent. & hoc probat auctoritate Apoſtoli.

c ¶ Subditos] Scilicet laicos.

d ¶ Socios] Hic dicũtur clerici ſocij epiſcopi, alibi fratres, vt 95. diſt olim. & 8. q 1. quid autem.

e ¶ Scandalizẽt.] Exigẽdo vltra licitũ, vt 11. q. 3. nolite.

f ¶ Sumptus.] Vſ ergo ꝙ ſi habet ſumptus vnde poſſit expen-

Digitized by Google

expender e, non debet alios grauare. nã potius videntur hæc peti ex gratia q̃ de iure, vt extra de cenſ cum Apoſtolus. & ea quæ domi conſueuit expendere, debet expendere cum eſt in via, 1 vt in Auth. de man prin §. illud coll. 3. & in Auth. vt iud. ſine quoquo ſuff. §. nulli. ſi habes ſeruitutem adaquandi certum numerum pecorum: ſi plus ducis ad aquã quàm debeas, ſuperflua poſſunt à domino remoueri, vt ff de aqua quot. & æſti. l. 1. §. Trebatius. Item ſi cauſa proprij commodi venit ad eccleſiam, de proprio viuat, vt C. de ſtat. & imag. l. vlt. Hæc

à fratribus accipiat, & item fratres, illius potentia non grauentur, exemplo apoſtoli Pauli; qui, ne quem grauaret, arte, & manibus victum quærebat. — 2. Theſſ. 3.

Item ex concilio Toletano ſeptimo, c. 4.

¶Vltra duos ſolidos à parochianis eccleſijs epiſcopus non præſumat accipere. C. VIII.

INter cętera denique, quę communi conſenſu nos conferre competenter oportuit, querimonias etiam parochialium † presbyterorum Gallię α prouincię ſolertiſſimè diſcernere decuit, quas contra pontificum ſuorum rapacitates neceſſitas, vt comperimus, tandem compulit in publicum examen deferri. Hi enim pontifices, vt euidens inquiſitio patefecit, indiſcreto moderamine parochianas † eccleſias prægrauantes, dum in exactionibus ſuperflui † frequenter exiſtunt, penè vſque ad exinanitionem extremæ virtutis quaſdam baſilicas perduxiſſe probantur. Ne ergo fiat de cætero, quod conſtat hactenus inordinatè præſumptum; non amplius quàm duos ſolidos vnuſquiſque epiſcoporum præfatæ prouinciæ per ſingulas diœceſis ſuæ baſilicas iuxta ſynodum Bracharenſem annua illatione ſibi expetat inferri: monaſteriorum [a] tamen baſilicis ab hac ſolutionis † [b] penſione ſeiunctis. ¶ Cum vero epiſcopus diœceſim viſitat, nulli prę multitudine oneroſus exiſtat, nec vnquam quinquagenarium β [c] numerum euectionis excedat, aut amplius, quàm vna die per vnamquamque baſilicam remorandi licentiam habeat. Quicunque vero pontificum eorundem aliter, quàm decernimus, agendum præſumpſerit, correptioni proculdubio canonum ſubiacebit, tanquam conſtitutorum ſynodalium tranſgreſſor, & priſcorum patrum edictorum † corruptor.

† *parochianorum*

Anſel. l. 7. c. 196.
† *al. parochitanas*
† *al. ſuperfluis frequentes*

ſup. ead. placuit.
† *al. ſolutione penſionis*
Burch. l. 1. c. 86.
Iuo p. 5. c. 152.

† *al. edicti*

α ¶ Galliæ.] *In concilijs impreſſis, & aliquot Gratiani exemplaribus legitur,* Galliciæ. *In alijs autem, & emendatioribus, atque in codice conciliorum Lucenſi regio habetur* Gallicanæ prouinciæ. *Nam eo tempore archiepiſcopus Narbonenſis, & eius prouinciæ epiſcopi ad ſynodos Toletanas conueniebant; quod ex ſubſcriptionibus Toletani tertij apparet. In eo enim Nigetius Narbanenſis metropolitanus Sergius epiſcopus Carcaſſonenſis, & Nebridius epiſcopus Agathenſis, & procuratores Magalonenſis, & Nemanſenſis epiſcoporum ſubſcribunt. Eiuſdem quoque metropolitani, & ipſius prouinciæ epiſcoporum ſubſcriptiones in quarto, & ſexto Toletanis concilijs impreſſis leguntur, vt illa, quæ in manuſcriptis habentur, omittantur.*

β ¶ Quinquagenarium.] *In varijs editionibus huius concilij legitur,* quinarium. *Verum in codice Lucenſi regio, vno Vaticano, & altero Bibliotheca Dominicana manuſcriptis, & vetuſtis exemplaribus Gratiani, & Burchardo, & Iuone eſt,* quinquagenarium. *Et hanc lectionem ſecutus eſt* Innocentius *tertius in concilio Lateranenſi, c. cum Apoſtolus, extra de cenſi. & exact.*

Item Gregorius epiſcopis Siciliæ, lib. 11. epiſt. 10.

1 Sed Goffr. putat cont. quia & in ciuitate maneus, & viſitans poteſt exigere procurationes, ext. de cenſ. venerabili. Archi.

collat 2. Sed non eſt ita, vt ext. de ſimon. cum ſit Romana. in parte deciſa.

INter cętera.] CASVS. Epiſcopi Galliæ cũ viſitabant parochias ſuas ſæuas rapacitates in ſuos ſubditos exercebãt, cẽtum, vel ducentas equitaturas ſecũ ducẽdo: & ab eis vltra duos ſolidos pro cathedratico, & prãdia nimis magna exigebãt: & in eccleſia p duos, vel per plures dies morabantur, ita q eccleſias vſque ad exinanitionem perducebãt: & ideo ſtatuit concilium Toletanũ, ne vltra duos ſolidos exigant pro cathedratico, à quo monaſteria ſunt exẽpta, & vltra quinquaginta eqtaturas non ducant: nec amplius quam vna die in baſilica morẽtur: epiſcopus vero qui contra hoc fecerit, correptioni canonũ ſubiacebit.

a ¶ Monaſteriorũ.] Infra 16. quæſtio. 2. c. 1. & 2. contra infra 16. quæſt 1. cum pro vtilitate. J. 18. quæſtio 2. quàm ſit. & capitu. ſeruitium. contra.

Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana.

b ¶ Solutionis] Ipſa enim monaſteria à lege diẹceſana sũt exẽpta, vt hic, & 16. q. 1. cũ pro vtilitate. & 18. quęſt. 2. quàm ſit. ſed eorũ capellæ non, vt ext de capel. mona. c. vlt. & pen. & extra de prębend. de monachis.

Viſitans ſit coniectus euectionib. à iure taxatis.

c ¶ Quinquagenarium.] Hodie numerus ſingulorũ in euectionib. eſt taxatus, vt extra de cenſi. cũ Apoſtol'. nec numerus ibi taxatus recipiẽdus eſt ſi eccleſia grauet, vt ibidẽ dr̃. & ext. de exc prælat. cum ad quorudam. extra de pœn c. pen. illos ergo qui ſuperflui ſunt põt remouere ſacerdos 2: q a

2 Etiam & ep̃m põt remouere. arg. ff. de aqua quot. & ęſti. l. 1. §. item quærit. Archid.

Hæc allegatio forte hodie non tenet, quia ſi aliquis fuerit ſup. vires grauatus, alij vicini ſacerdotes tenentur conferre, vt dixi. ſu ea. illud. & extra de cēſi procurationes.

RElatum.] CASVS Epiſcopi Siciliæ graues, & oneroſi erant eccleſiis ſuis cum eas viſitabant. tandem mediante

¶Sacerdotes ab epiſcopis ſuis vltra modum non grauentur. C. IX.

REſatum eſt nobis ſanctæ memoriæ deceſſoris mei tēporib. per ſeruū Dei diaconum, qui tunc eccleſiaſtici patrimonii curam geſſit, fuiſſe diſpoſitum, vt ſacerdotes per vniuerſas veſtras diœceſes conſtituti, quoties ad conſignandos infantes egredimini, vltra modum grauari minime debuiſſent. Summa [a] enim præfixa fuerat, vobis vt audio, conſentientibus, quæ ab eiſdem ſacerdotibus pro labore [b] clericorum [c] dari debuiſſet. Atq; hoc, quod tunc placuit, ſicut nunc dicitur, minime cuſtoditur. Vnde fraternitatem veſtram admoneo, vt ſubiectis veſtris non graues ſtudeatis exiſtere.

Item Pelagius Creſconio Illuſtri.

Anſ. l. 6. c. 171. Poly. l. 4. tit. 21.

¶Secundum loci mediocritatem epiſcopis conuiuia parentur. C. X.

ILlud magnitudinem tuam minime volumus ignorare, quòd Syracuſanæ ciuitatis epiſcopus inter alia, quę in cautionum ſuarum pigna ſpopondit, hoc etiam ſpecialiter ſub interpoſitione pęnę [d] legitime promiſiſſe legitur; nunquam ſe a quolibet ſuæ diœceſis presbytero vltra duos ſolidos cathedratici nomine petiturum, nec per q̄libet aliam occaſionē quidquam in eius ſe diſpendio eſſe geſturum. Quod magnitudo tua, non ſolum a prædicto epiſcopo, ſed de omnium epiſcoporum Siciliæ perſonis competenti ſolicitudine cuſtodire non deſinat; nec ipſa quoque prandia enormia fieri, ſed ſecundum mediocritatem vniuſcuiuſque loci epiſcopo ad conſignationem venienti ſuſceptionis præparari conuiuium; quia nec eo prætextu pauperibus incuti damna volumus, aut qualibet ratione permittimus.

CAVSA VNDECIMA.

CLericus aduerſus clericum quęſtionem de prædiis agitauit, quem ad ciuilem iudicem producere voluit: reus non niſi ante iudicem eccleſiaſticum ſtare volebat; actor vero potentia ciuilis iudicis illum a poſſeſſione ſua deiecit. Quo audito epiſcopus eum ab officio ſuſpendit: ille contempta epiſcopi ſententia officium ſuum ad-

omnia ſeruentur, nec ſubiectis ſui graues in aliquo exiſtant.

a ¶Summa.] ſup. ead. q. 1. relata. ar. q̄ pactio interuenire pōt in ſpiritualibus [1] vt hic & 18. q. 2. Eleutherius. 12. quæſtio. 2. cap. quicunque. extra de deci. ex multiplici. quandoq; enim prohibetur tranſigi, vel paciſci. ſi tñ fiat auctoritate iudicis, tenet, vt extra de præben. niſi. ff. de his, q not. infa. furti § pactus ff. de tranſact. cum hi. §. ſi cui. Sed quare recipitur pecunia pro actu conſecrandi, vt hic dicit, & extra de ſim. cum ſit Romana, & non pro actu baptizādi? ideo dico ne aliqui propter paupertatē, vel auaritiā ſe ſubtrahant a baptiſmo, vt 1 q. 1. baptizandis.

b ¶Pro labore.] in 1. q. 2. c vlt. inf. 12. q. 2. charitatem.

c ¶Clericorū.] Qui laborant cum epiſcopo in viuificatione.

Pactio an in ſpiritualibus interuenire poſſit.

1 Verum eſt hoc, dūmodo ſit licita, vt 18. q. 2. Eleutherius. ſm L. ā hoc dixi 1. q. 2 q̄ pio. de hoc not. 100. di. ea. Arch.

ILlud.] CASVS. Syracuſanæ ciuitatis epiſcopus cū a Papa ordinabatur, ſub interpoſitione legitimæ pœnæ promiſit ſpecialiter quod ab aliquo clerico ſuæ diœceſis, vltra duos ſolidos pro cathedratico nihil eēt petiturus. Præcepit ergo Greg. Creſconio illuſtri vt faciat hoc obſeruari, non ſolū ab epiſcopo Syracuſanę ciuitatis, ſed etiā ab omnib. alijs Siciliæ epiſcopis: nec ipſa prandia enormia fieri ſinat: ſed ſecundū mediocritatē cuiuſcumq; loci viſitanti epiſcopo ea faciat p̄parari: ne ſub hoc prætextu dāna pauperibus inferantur.

d ¶Pœnæ.] Nota q̄ aliquis ſub pęna poteſt obligari in ſpiritualibus, vt 23. diſt. quamquam. 16. q. 1. ſtatuimus. 1. quæſtio. vlt quoties.

CLericus] CASVS In ſuperiori cauſa oſten

mediante legato anteceſſoris Greg. qui in Sicilia eccleſiaſticum patrimonium gubernabat, facta eſt compoſitio inter epiſcopos, & clericos, vt certa ſumma daretur epiſcopis quolibet anno cum eccleſias viſitarent: quam quia epiſcopi non ſeruabant, præcepit Gregorius, vt ſum eſt, quòd eccleſiæ cum omnibus ſuis poſſeſſionibus ad diſpoſitionem pertinent epiſcoporum, ſed quia poſſet aliquis dubitare ſub quo iudice clerici debeant conueniri: ſub eccleſiaſtico ſcilicet, an ſub ſæculari. ideo Gratia. hanc 11. cauſam ſubnectit, in qua oſtendit cleri-

Digitized by Google

miniſtrauit. Hoc comperto epiſcopus, ſine ſpe reſtitutionis in eum ſententiam dedit.

1 *Hic primum quæritur, vtrum clericus ante ciuilem iudicem ſit producendus.*

2 *Secundo, ſi producendus non eſt, an hac culpa ſit digna ſuſpenſione.*

3 *Tertio, ſi digna non fuerit, an contemptorem ſententię ſui epiſcopi irreparabiliter oporteat deponi.*

QVAESTIO I.

QVòd clericus[a] *apud ſæculares iudices accuſandus non ſit, Caius Papa epiſt. ad Fœlicem epiſcopum, cap. 2. ſcribit dicens.*

¶Apud ſæcularem iudicem nullus clericus conueniatur. C. I.

NEmo vnquam epiſcopum apud iudicem ſæcularem, aut alios † clericos accuſare præſumat. † *al. reliquos.*

PALEA. C. II.

j NVllus iudicum, neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum vllum, aut iuniores † eccleſiæ, ſine licentia † pontificis per ſe diſtringat, aut condemnare prẹſumat. Quod ſi fecerit, ab eccleſia, cui iniuriam irrogare dignoſcitur, tamdiu ſit ſequeſtratus, quouſque reatum ſuum agnoſcat, & emendet.

Extra de foro compet. cap. 2. Capi l 6 c. 154. & l. 7. c. 139. Burc. l. 16. c. 22.

† *al. minores.* † *al. ſcientia] al. permiſſa.*

¶ *Apud Burchardum, & in aliquot Gratiani codicibus ex iјs, qui hanc paleam habent, & in Decretalibus tit. de foro compet. c. 2. citatur ex concilio Pariſienſi. cap. 10. Verum in concilio Rhemẽſi Trosleiano, cap. 6. refertur ex capitularibus: in quibus habetur bis, ideſt lib. 6. c. 154. & lib. 7. c. 139 Simile quid legitur in concilio Aurelianenſi 4. c. 20. & Antiſiodorenſi, c 43.*

Item Marcellinus Papa, epiſt. 2.

Et in conc. Aurelia. cap. 31.

clericos ſub eccleſiaſtico iudice eſſe conueniendos: qđ vt competentius oſtendat, thema proponit: de quo tres elicit quæſtiones.

QVòd clericus.] Hęc q. diuiditur in tres partes. In prima probat per 24. auctoritates, ꝙ epſ & quilibet clericus p clericos eſt iudicãdus, & non per laicos, niſi forsã eſſet incorrigibilis: quia actor debet ſequi forũ rei. Secunda ibi, [His ita.] Tertia ibi, [Ecõtra.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur prima quæſtio, qua quæritur, an clericus ante ciuilẽ iudicem ſit producendus Et diſtinguas, ꝙ cauſarum alia eſt criminalis, alia ciuilis, alia ſpiritualis. Criminalis eſt, vbi đ crimine agitur Ciuilis, vbi de poſſeſſionib. & pecunia agit. Spiritualis, vbi tractatur de reb. ſpiritualibus, ſcilicet de electione, de decimis, & primitiјs, & de iur. pat. & de vſuris. In quibus omnibus cauſis nunquam clericos debet conueniri ſub iudice, niſi ſub iudice eccleſiaſtico, vt inf. ea. nullus epiſcopus, & c. clericorũ, niſi ĩ cauſa feudi, vt extr. de iud. cæterum, & niſi ſit incorrigibilis, vt d. 17. nõ licuit. & in cauſa reconuentionis, vt ſu. 3. q. 8. cuiꝰ in agendo, & niſi Papa delegaret cauſam ſpiritualem, vel aliã laico, vt ſup. 10. q 3. illud. Laicus vero ſub iudice ſæculari debet conueniri, vt infra. ead. experientiæ, niſi in ſex caſib. Vel ſi conueniat epiſcopum ſuper rebus ſpiritualibus, vt extra de deci. quoniã, & 35. q. 6. epiſcopus Vel ſi conueniatur laicus de crimine eccleſiaſtico, vt infra ead. ſi quis cum clerico, & 6 q. 1. cap. 1. Vel niſi ſunt ruſticæ eccleſiæ, vt 89 diſtinct. iudicatum. Vel ſi iudex ſæcularis eſt negligens, vt 23. q 5. adminiſtratores, & quæſtio. 2. dominus noſter. Vel niſi ſit raptor rerum eccleſiæ, vt extra de fo. comp. cum ſit generale. Vel ſi ſuſpectus fuerit iudex ſæcularis, vel ſi habetur querela contra epiſcopum, vt in authen. vt diffe. iudi. coll. 11. §. 1. & 2. Et procedit hoc ordine in hac quæſtione. primo probat, quod clerici non ſunt conueniendi coram iudice ſæculari, vſque ad [§. Cum ergo.] Deinde probat contrarium, ſcilicet quod in ciuili cauſa coram ſæculari iudice ſunt conueniendi, in criminali coram eccleſiaſtico: quod allegando dicit. Tandem dat ſolutionem in [§. quia ergo.] in fine. Primum ergo cap. huius quæſt. planum eſt.

a ¶Quod clericus.] cauſarum alia eccleſiaſtica, alia ſæcularis. Eccleſiaſticarum alia ſpiritualis, alia criminalis, alia ciuilis. Spiritualis, eſt vbi agitur de decimis, vel matrimonijs. Criminalis vbi agitur de crimine eccleſiaſtico, ſcilicet hæreſis, vel vſurarum; cuius examinatio ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum, vt inf. ead. ſi qs cũ clerico. & 6. q. 2. c. 1. Alia eſt ciuilis ſiue pecuniaria, vbi agitur de rebus temporalibus. argu. ad hanc diſt. 16. q. 1. frater. Item ſæcularium alia eſt ciuilis, alia eſt criminalis. In his omnibus nunquam conuenitur clericus, niſi ſub eccleſiaſtico iudice, vt inf. eod. nullus epiſcopus niſi in tribus caſibus, vt in cauſa feudi, vt extra de iud. cæterum, & niſi ſit incorrigibilis, vt 17. diſtin. nec licuit. Item, & in cauſa reconuentionis. 3. q. 8. cuius in agendo Alios caſus potui inf. eo. clericũ nullus. Similiter nec laicus poteſt conueniri ſub eccleſiaſtico iudice niſi in caſibus v. vt ſi conueniat ipſum ſuper rebus ſpiritualibus, vt extra de iud. c. 2: & 3. Vel niſi ruſticæ eccleſiæ conueniantur, vt 89. diſtin. iudicatum. extra de app. ſi duobus. Vel vbi aliquis rapuerit res eccleſiæ: tunc potius ex conſuetudine quàm de iure conuenitur ſub clerico. extra de fo. comp cũ ſit. & c. ſi clericus. Itẽ ſi iudex laicus eſt negligens, extra de fo. comp. ex tranſmiſſa. & 23. q. 5. admini-

Cauſa eſt duplex.

Cauſa ſæcularis eſt duplex.

Laicus non cõuenit corã iudice eccleſiaſtico niſi in quinq; caſibus.

Digitized by Google

¶ De eodem. C. III.

Anſel. l.3.c.22.
Pann.l.4.c.31.
† *al. ſeculare iudicium*
1.q.7.laico.

CLericum α [a] cuiuſlibet ordinis abſque pontificis [b] ſui permiſſu nullus præſumat ad ſæcularem † iudicem attrahere: nec laico quemlibet clericum liceat accuſare.

α ¶ Clericum.] *In epiſtola Marcellini ſecunda, & concilio Aurelianenſi 3. vbi hoc repetitur. & in Pannormia ſic legitur,* Clericus cuiuslibet ordinis abſque pontificis ſui permiſſu nullum præſumat, &c. *Verum ob gloſſas, & citationes doctorum, nihil eſt mutatum.*

Item ex concilio Nicæno.

¶ *In concilio Nicæno hodie canon hic non habetur, ſed fuiſſe olim plures canones illius concilij ſupra diſt 16. c.*ſeptuaginta, *eſt adnotatum. quorum partem refert Iulius in reſcripto contra Orientales, vbi numero 34. habetur hoc caput: & ex eo citatur in Polycarpo.*

¶ Ab eis quiſque iudicandus eſt, quos ſibi iudices elegerit. C. IIII.

Poly.l.5.tit.4.
Pann.l.4.c.109.

IVdices autem alij eſſe non debent quàm quos ipſe, qui impetitur [c], elegerit; aut quos ſuo cum conſenſu hæc ſancta ſedes, aut eius primates [d] auctoritate huius ſanctæ ſedis delegauerint.

Item Valentinianus, Theodoſius, & Arcadius Imppp.

¶ Ad ſæcularia iudicia nullus clericus eſt pertrahendus. C. V.

In cod.Theod. l.16. tit. de epiſ.audien. cap.vlt.
Anſel.l.3.c 109.
Poly.lib.1. titu.19. & 11. quæſt.1.ſacerdotibus.
Hiſtor. eccleſiaſtic. lib.10.c.2. Ruffino auctore.
† *al. quia Dei ſolius iudicio reſeruamini*

COntinua lege ſancimus, vt nullus epiſcoporum, vel eorum, qui eccleſiæ neceſſitatibus ſeruiunt, ad iudicia ſiue ordinariorum, [e] ſiue extraordinariorum iudicum pertrahatur. Habent illi ſuos iudices; nec quidquam his, publicis eſt commune cum legibus. [f] *Item.* ¶ Conſtantinus Imperator præſidens β in ſancta ſynodo, quæ apud Nicæam congregata erat, cum querelam quorundam conſpiceret coram ſe delatam, ait: Vos à nemine diiudicari poteſtis: quia ad † Dei [g] ſolius iudicium reſeruamini.

β ¶ Præſidens.] *Quàm humiliter ibi ſe geſſerit Conſtantinus docet Euſebius 2 lib. de vita ipſius, cap. 10. Socrates lib. 1. cap. 5. Theodoretus lib. 1. cap 7.*

miniſtratores. Vel ſi ſuſpectus fuerit iudex ſæcularis. Vel ſi haberetur querela contra ipſum poteſt adiri eccleſiaſticus iudex, vt in Auth. vt diff. iud. collat. 9. §. 1. & 2. & §. penult. non tamen propter negligentiam eccleſiaſtici iudicis clericus poteſt conueniri coram laico iudice, vt extra de iudic. qualiter, in fine.

CLericum] CASVS. Duo in hoc c. prohibentur; ſ. vt nullus clericum ad iudicem ſæcularem trahat, maximè ſine cōſenſu ſui epiſcopi. Item quod nulli laico liceat clericum accuſare.

a ¶ Clericum] Etiam depoſitum, 1 vt 81. diſt. dictum. Nec etiam coniugatum 32. diſt ſi qui vero. Nec ob. extra de apoſtat. c 1. quia ibi loquitur cum talis non vult gaudere priuilegio clericali: quia forte ſit maritus viduæ: nam tunc perdit priuilegium, vt 84 diſt. quiſquis clericus. Idem dico de ſeruientibus, 2 & mancipijs clericorum, vt 89 diſt. indicatum & idem priuilegium habet familia quod dominus, vt extra de iudæ ad liberandam quia libertus forum patroni ſequitur ff. ad munic. aſſumptio 12 quæſt 2. eccleſiarum ſeruos. Item vxores clericorum: quia ſortitur forum vxor ex perſona viri, vt ff. de iuriſd. omn. iud. cum quædam. & eodem gaudet priuilegio vxor & filius quo clericus, vt C. de epiſc. & cle. l. 1. & 2. ſed illa, quę non eſt legitima vxor, non ſortitur forum à perſona viri. ff ad munic. de iure. §. vlt. Ioan. quòd dicit de coniugato, falſum eſt, vt extra, de cle coniug. Ioannes. & fortè idem eſt, in depoſito, cū ſit exauctoratus, vt 50. diſtin. accedens. B.

b ¶ Abſq; Pōtificis.] Hodie nec cum conſenſu epī poteſt, vt ext. de fo cōp. ſi dili gēti. aliàs ab officio ſuſpēditur, vt 3. q. 6. non liceat. præterea cauſam pdit, vt ꝭ. ea. inolita. & c. placuit.

IVdices] CASVS. Reus & actor contendebant de iudicibus eligendis. quæſitum eſt in Nicæno cōcilio, ad cuius petitionē debent dari. Et reſpondet, ꝙ illi iudices debent dari quos reus elegerit, ſupple, cum conſenſu alteri⁹ partis, vel illi quos ſedes Apoſtolica, vel eius primates delegauerint.

c ¶ Qui impetitur.] Arg. iudices eſſe dandos ad arbitrium rei vt hic, & 15. q. 7. ſi autem. & 3. q 6. peregrina. & 4. q. 5 qſquis Sed cōtra ff de iud. obſeruandū. vbi dicitur, quòd ille iudex non eſt dandus, quem altera pars nominatim petit. Sed potes ibi illud, altera, intelligere de actore, non de reo. 2 Vel dic, ſi nō poſsūt concordare actor & reus, tunc dabuntur ſm petitionem rei, vel ſupple. in omnibus iſtis iſtud, & actoris. Vel dic quòd hoc c. loquiť in criminali cauſa tūc n. ex plurib. epiſcopis poteſt eligere reus quem vult, vt 3. quæſt. 8. accuſatores.

Iudex an poſſit dari ad arbitrium rei.

2 Huic ſolutioni ob extra de offic. deleg. cū R. vbi eligit actor,

d ¶ Primates.] Id eſt, epiſcopi, qui concilium celebrat auctoritate Papæ 3

COntinua.] CASVS. Valentinianus, Theodoſius, & Arcadius conſtituerunt hac lege præſente, vt nec epiſcopus, nec clericus protrahatur ad iudicem ſæcularem ordinarium vel delegatum. Similiter Conſtantinus Imperator præſidens in Nicæna ſynodo, cum quidam coram eo de clericis conquererentur, ait clericos à nullo laico, ſed ab eccleſia iudicandos.

e ¶ Ordinariorum.] Id eſt, ad ordinarios, vel delegatos ab Imperatore.

f ¶ Cum legibus.] Quæ dicunt clericum poſſe trahi ad ciuilem iudicem, vt ꝭ. ead ſi quis cum clerico.

g ¶ Quia ad Dei.] Id eſt, clericorum, qui dij appellantur, vt ꝭ. ead. ſacerdotibus.

1 Cū adhuc habeat characterē, arg. 32 quæſt. 7. liciuè

2 Idem dicit hic L cuius fuit maior pars huius gloſ & hæc dicit motus canone eodē l. indicatū. Vxor ſequiť forum viri.

3 Vnde non intelligas in hoc demonſtrare Nicænam ſynodum: illa. n. non habuit primates: vel cum dr̄, hęc sāctā ſedes, intelligiť de ſede Romana Archid.

Nullus

Digitized by Google

[Item ex concilio Matiſconenſi primo, c.8.]

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

ij NVllus clericus alium clericum ad iudicem ſæcularem accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocunque modo præſumat: ſed omne negocium clericorum aut in epiſcopi ſui α, aut presbyterorum cum archidiaconi præſentia finiatur. Quod ſi quis clericus hoc adimplere diſtulerit; ſi minor fuerit, vno minus de quadraginta ictus † accipiat: ſi vero honoratior, triginta dierum incluſione mulctetur. Burch.l.16.c.21. † *al.ictibus*

α ¶ Aut in epiſcopi ſui.] *In concilio Matiſconenſi legitur,* aut in epiſcopi ſui, aut in presbyteri, aut in archidiaconi præſentia finiatur, *verum in prima collectione Decretalium Bernardi, tit. de foro competenti, c.2. caput hoc refertur eodem modo atque in hac palea.*

Item Marcellinus β epiſt.2. ad epiſcopos Orientales.

β ¶ Item Marcellinus.] *In vulgatis citabatur ex Bonifacio ad epiſcopos Galliæ, ſed in aliquot vetuſt s legitur,* Marcel. *Eſt enim hoc caput in ſecunda epiſtola Marcellini, & ipſi tribuit Iuo. ſequens autem eſt, quod in vetuſtis Gratiani exemplaribus, & à Burchardo & Iuone citatur ex Bonifacio ad epiſcopos Galliæ, vt ibi etiam dicetur.*

¶ De eodem. PALEA. C. VII.

QVæcunque contentiones inter Chriſtianos ortæ fuerint, ad eccleſiam deferantur, & ab eccleſiaſticis viris terminentur. Et ſi obedire γ noluerint, quouſque obediant, à liminibus eccleſiæ excludantur. Burch.l.3.c.139. Iuo p.3.c.205.

γ ¶ Et ſi obedire.] *Hinc vſque ad finem non leguntur in ipſa epiſtola; ſunt tamen apud burchardum & Iuonem.*

Item Bonifacius ad epiſcopos Galliæ.

¶ *Hoc adſcribebatur Marcello, ſed vt dictum eſt in proxima ſuperiore notatione, in vetuſtis codicibus Gratiani, & apud Burchardum, & Iuonem parte 5. c.278. tribuitur Bonifacio: & ſic eſt mutatum. Fere eadem habentur apud Iulianum anteceſſorem nouel.123.c 10. quod in alijs, quæ nomine Bonifacij citantur, ſolet euenire. Et Iuo eadem parte, c.369. hoc ipſum caput citat ex libro conſtitutionum, additis nonnullis verbis, quæ ſunt apud Iulianum.*

¶ Neque pro ciuili, neque pro criminali cauſa epiſcopus apud ciuilem iudicem producatur. C. VIII.

iij NVllus epiſcopus neque pro ciuili, neque pro criminali cauſa apud quemuis iudicem ſiue ciuilem, ſiue militarem producatur, vel exhibeatur. [a] Magiſtratus enim, qui hoc iubere auſus fuerit, amiſſionis cinguli [b] condemnatione plectetur. Auth. nullus epiſcopus. C. de epiſcopis & clericis. Burch.l.1.c.168. Iuo p.5.c.278. & 369.

Item Sylueſter Papa in ſynodo Romana, c.14.

¶ Quilibet clericus non eſt in publico examinandus. C. IX.

TEſtimonium clerici aduerſus laicum nemo recipiat [c]: nemo enim † clericum quemlibet in publico [d] examinare præſumat, niſi in eccleſia. Burch.l.2.c.204. Iuo p.6.c.278. Pann.l.4 c.89. † *al.etiam*

¶ I*n ſynodo Romana ſub Sylueſtro c.14. & in Pannormia legitur eodem modo atque apud Gratianum, ac propterea nihil eſt mutatum. Verum in epilogo eiuſdem concilij habetur:* Teſtimonium laici aduerſus clericum nemo recipiat. *Et eodem mo-*

NVllus epiſcop⁹. CASVS. Statuit Bonifacius Papa: vt nullus epiſcopus producatur in ciuili vel criminali cauſa ad ciuilem iudicem vel militarem: ſi vero iudex hoc iubere audeat, amittet omnia bona ſua, & à dignitate repelletur ſiue deponetur. Quæ autem ſequũtur, plana ſunt vſque ibi, [Epiſcopus nõ flagitetur. Honore,] id eſt, iure prætorio: vel honore iudicis, litigatoris. [Excepta,] id eſt, priuilegiata, vel excepta ab hac neceſſitate per leges.

a ¶ Vel exhibeatur.] Sed nunquid tenetur venire, & allegare forũ, vt extra de appell cum parati? no: quia citatio nulla eſt. Nam vbi quis citari non poteſt vel ratione perſonæ, vel ratione tẽporis, vel cauſæ: non tenetur venire, vt notaui 3. q.2. ſi epiſcopus. & q.1.c.2. & ff. de fer. l.prima. — Citatio nulla nõ arctat citatum.

b ¶ Cinguli.] Nota ꝙ eccleſiaſticus iudex priuat etiã laicum ſua dignitate, vt 32. quęſt. 5. pręceptum, in fi.

TEſtimonium.]

c ¶ Recipiat.] In cauſa criminali, vt extra de teſti. de cætero.

d ¶ In publico.] Scilicet foro 1 ſæculari ne ſit contra diſ.23. c. illud, inf. 15. q.5. cap.1.

1 Præcipuè cũ iſta c. de ſe expurgante loquant. hęc autẽ de teſte loquũtur. Archid.

a ¶ Nec

a ¶Nec honore.] ideſt, iure prætorio.
b ¶Ad teſtimonium.] a iudice ſæculari.
c ¶Excepta.] Ab hac neceſſitate.
d ¶Iureiurando.] Hæc ſunt verba Gratiani: nec dicit verum, nam epiſcopi bene tenentur iurare, vt 2. quæſt. 4. nullam. de ſuis miniſtris ad epiſcopum, vt propoſitis ſacroſanctis Euangelijs dicat veritatem prout nouerit, ſecundum quod decet ſacerdotes. Et a principio vſque ibi, [Sed iudex.] verba ſunt Gratiani, qui credidit, quod epiſcopus non debet iurare ſed certe iurat, ſed librum non

do legitur in capitulis Hadriani, cap. 72. in concilio Triburienſi, cap. 4. & ex ipſo apud Burchardum, & Iuonem.

Tit. 3. le. 7. & in cod. Theodoſ. lib. 11. tit. 39.

Item codicis lib. primo, titulo de epiſcopis, & clericis Imperator Theodoſius: [*Nec honore* [a], *nec legibus epiſcopus ad teſtimonium dicendum flagitetur.*] ¶*Item dixit. Epiſcopum ad teſtimonium* [b] *dicendum admitti non decet. Nam, & perſona dehonoratur* †, *& dignitas ſacerdotis excepta* † [c] *confunditur.*]

Ibidem.

† al. inhonoratur.

† al. exepta.

Nouella conſtitutio.

[*Epiſcopus non flagitetur ad teſtimonium iureiurando a* [d], *ſed Euangelijs tantum corā poſitis.*] ¶*Item:* [*Sed iudex mittat* [e] *ad eum ex ſuis miniſtris, vt propoſitis ſacroſanctis Euangelijs, ſciendum quid decet ſacerdotes, dicat quæ nouerit.*]

Nouella 123. §. præterea nulli] apud Iulianum nouel. 123. cap 9.
Iuo p. 5 c. 369.
Aut. ſed iudex cod. de epiſc. & clericis.

a ¶Iureiurando.] *Dictio hæc non eſt in nouella. Et verba Græca, quæ ad hoc faciunt ſunt hæc:* οὐδενὶ δὲ τῶν ἀρχόντων ἐξέσται τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἀναγκάζειν εἰς δικαστήριον παραγενέσθαι ἐπὶ τῷ εἰπεῖν μαρτυρίαν, *ideſt*, Præterea nulli magiſtratuum licebit Dei amantiſſimos epiſcopos cogere, vt præbendi teſtimonij cauſa in ius prodeant.

Item Sylueſter in epilogo concilij Romani.

¶Clericus ad ciuilem iudicem clericus perducens anathema ſit. C. X.

SI quis clericus accuſans clericum in curiam introierit, anathema ſit.

Subaudiendum eſt, ſi publicorum cognitio cognitionem petierit: epiſcopale namque iudicium nihil obeſt ab Imperatore poſtulare.

In Mileuitano c. 19 & in Afric. c. 71.

¶*In antiquis etiam codicibus citatur Carthaginienſe octauum, quo nomine refertur ſignificari concilium Mileuitanum, in quo caput hoc extat c 19.*

¶Proprio priuetur honore publici iudicij cognitionem ab Imperatore poſtulans. C. XI.

PLacuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit [f], honore proprio priuetur. Si autem epiſcopale [g] iudicium ab Imperatore poſtulauerit, nihil ei obſit.

Sic & ſequentes [h] *auctoritates intelligēdæ ſunt, quib. clericorum cauſas non niſi clerici cognoſcere iubentur.*

Vnde Gelaſius Papa ſcribit Ezechiæ † *comiti.*

† al. Zeiæ.

¶A ſæculari iudice clericus non eſt audiendus.

C. XII.

CHriſtianis gratum ſemper debet eſſe quod ab eorū poſcitur dignitate præſtandum: quia Deo ſeruien-

tangit manibus: ſed manibus extenſis ſuper librum iurat; ſicut feci fieri in cā patriarchæ Graden. & epiſcopi Venetorū, qui iurauerunt de veritate dicenda: in qua aſſeſſor fui.
e ¶Iudex mittat] Extra, de teſti. q teſtiū. ff. de iureiur. ad perſonas.
PLacuit] CASVS. Dicitur hic, quod ſi aliquis ingreditur ad Imperatorem, vt ibi contra aliquem clericum cauſam tractet criminalem, deponi debet. ſi vero rogat Imperatorem, vt ſcribat epiſcopo, quod ſibi iuſtitiam faciat, non punitur.
f ¶Petierit] Ergo ex ſola correctione libelli perdit q̄s cām 1 & ſic eſt cōtra, ff. de in ius vocan. ſi libertas. & ff rem ra ha. l. amplius. vbi habes, quod non incidit in pęnam ſi deſiſtat ab agendo. Sic ergo videtur, quod quandoque cōfugitur ad ſęcularem iudicem propter deſidiam eccleſiaſtici iudicis, vt 16. q. 7. filius. ſicut econuerſo recurritur ad eccleſiaſticum iudicem a ſæculari, vt inf. 23 q. vlt. ſæpe & c. his & c. ſi vobis & extra de foro comp. licet. & c. ex trāſmiſſa. ſed non eſt hoc verum, vt extra de iud. qualiter. in fi.
g ¶Epiſcopale.] In his quæ ſpectant ad iudicium Imperatoris, vt extra de foro compe. verum. Vel intellige quod Imperator rogat epiſcopum cognoſcere de cauſa.
SIC ET SEQVENTES. CASVS. Superiores auctoritates prohibent clericum ante iuſticem ſæcularem protrahendum, ſic & ſequentes auctoritates ſunt intelligendæ.
h ¶Sic & ſequentes.] ideſt ſicut præmiſſæ auctoritates dicunt, quòd non niſi coram clericis ſint conueniendi clerici, ſic, &c.

1 Quod præcedit nō bñ colligitur ex textu, licet dicat quod priuetur honore: & ſm hoc non [illegible] qđ ſequitur.

Iudice eccleſiaſtico negligente nō recurritur ad ſæcularem.

nullam. & 3. q. 9 hortamur, ſed hoc eſt priuilegium eius, quod non tangit Euangelium, ſed tantum a longe manus eleuat verſus ipſum, videtur tamen quod ſecundum canones tenetur tangere Euangelium, vt 1. q 7. quoties. Io. Quod non debeat tangere, hodie determinatur extra de iur. calu. c. vlt. B.

Epiſcopus iurans non tenetur ſacra tangere.

EPISCOPVS NON FLAGITETVR. CASVS. Statuit Iuſtinianus in hoc cap. vt iudex mittat aliquem

CHriſtianis] CASVS. Hoc cap & ſequens de eadem, materia loquunt. Quidam manumiſit duos ſeruos ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet Fauſtinianum, & Syluestrum in pueritia ſua, & eo viuente facti ſunt clerici, poſt mortem cuius manumiſſoris Theodora, & filij ſui conabantur trahere illos, ante iudicem ſæcularem per archidiaconum Crumentinum, qui hoc à rege impetrauerat, vt in ſeruitutem redigerentur, ſuper quo cum conqueſti fuiſſent, præcepit Pa. Ezec. comiti in hoc cap. Chriſtianis, vt ſi aduerſarij eorum ad iudices delegatos a Pa. venire cõtemplerint, eos a violentia tueatur. [Depenſo.] Ideſt, tranſmiſſo. In c. ſeq. delegat cauſã Criſpino, & Sabino epis, narrando eis totum factũ, & præcepit eis, vt citent ad ſuum iudicium quiſquis illos voluerit cõuenire.] Per eorum abſentiam.] ideſt, dũ eſſent abſentes [Moderatoris] ideſt, iudicis ſæcularis. Promiſit iſte archidiacon' ꝙ ipſi ſtarẽt iudicio ſæculari [Calcatis.] .i. ſpreto iure eccleſiaſtico, & humano. a ¶ Cœleſtem militẽ] Clerici .n. milites Chriſti ſunt 1 23 q. vlt. reprehenſibile. b ¶ Cõtempſerint] ſi non veniunt ad iudiciũ iſti actores, in optione rei eſt an velit, vt circumducatur edictũ, vel quod admittantur probationes 2 ſuæ. ſed iudex auditis probationib. ſuis non pronunciabit eũ liberum, ſed ſeruum illius non eſſe, niſi euidẽtiſſimas probationes habeat, vt ff. de li. cau. diui fratres, vel iudex pt imponere actoribus perpetuum ſilentiũ. C. de ing ma. l. diffamari. c ¶ Refugit.] Sic 74. diſtinct. honoratur, & 3 quæſt. 9. decreuimus. d S Ilueſter.] ¶ Viuente] Hoc multum facit pro eis eũ pater eos non reuocauit, vt filij nõ poſſint reuocare, vt ff. de prob. Procula. e ¶ Patris] Secundũ legem antiquam hæres qui nõ adimplebat voluntatem defuncti, omni ſucceſſione priuabatur C de fideic. l. vlt. hodie autem hoc tenet in extraneo hærede; ſed ſi filius inſtitutus hæres non implet voluntatem defuncti, priuetur ſucceſſione, tel. ſta tamen ſibi legitima, vt C. de fideicom. authen. amplius, & forte lex præualet in hoc caſu huic canoni. Inn. tamen idem dicit quod hic dicitur. extra de vot. & vo. redem. licet in fi. vnde poteſt dici, ꝙ canon iſte corrigat authenticam. f ¶ In veſtro.] Aucto ritate enim epiſcopi voluntas defunctorũ mandat executioni ext de teſta. ſi hæredes 3.

1 Vel eccleſ. 2. 50 d. clericum.

2 Quibus ſe probarẽt ingenuos ff. de li. cau. ordi- ordinata ſm L.

Hæres non adimplès defuncti voluntatẽ qualiter puniatur.

3 Vbi de hoc intelligũt ꝙdam hoc in in relictis ad pias cauſas, vt patet in eo quod legi. & not. extra eo. tit. c. tua. verſ cũ igitur & ca. nos quidem in fi. Arch.

tibus beneficium negare non conuenit. Silueſter itaque atque Fauſtinianus, qui ſe a cunabulis clericos confitentur, a Theodora ſe opprimi per violentiam conqueruntur, quia dicunt ſe ingenuos, atque Deo auctore, priſtinæ conditionis nexibus abſolutos, in ſortem deterrimæ iterum ſeruitutis addici, & per auctoritatem regiam contra leges publicas, cum clericali cingulo tenerentur adſtricti per archidiaconum vrbis Grumentinæ eſſe conuentos; cum conſtet eum, qui cæleſtem militem [a] pulſat, non niſi eius forum debere ſectari. Et ideo dilecte fili depenſo ſalutationis affatu, ſupradictos clericos tibi commendo, vt ſi ad delegatorum iudicium, eorum aduerſarij † venire contempſerint [b], ſublimitatis tuæ tuitione valleantur: ne quid illis, aut ſurreptio, aut inimica legibus violentia neceſſitatis imponat: quia, qui iudicium refugit [c], apparet eum de iuſtitia diffiſum.

† al. aduerſaria venire contempſerit.

Idem Criſpino †, & Sabino epiſcopis.

† al. Criſpo.

¶ Non niſi ad epiſcoporum iudicium clericus vocetur. C. XIII.

Iuo p. 6. c. 108.

SIlueſter, & Fauſtinianus eccleſiæ Grumentinæ clerici lacrymoſa nobis inſinuatione conqueſti ſunt, libertatẽ ſibi domini ſui benignitate conceſſam, hæredem eius oppreſſione pulſari, ſibique in clericatus officio pene a cunabulis ſeruientibus, etiam manumiſſore viuente [d] in eodẽ actu nihilo minus conſtitutis, diuinis miniſteriis † impendere ſeruitium non licere, cum (ſi petitionem veritas ſubſequatur) contra patris [e], & auctoris ſui factum venientibus vt indignis, hæreditas legibus auferatur: nec eis liceat hæreditatem capientibus contra auctoris ſui proſilire iudicium. Et ideo, fratres chariſsimi, quoniam ſe etiam ab archidiacono dictæ eccleſiæ queruntur oppreſſos, qui per eorum abſentiam moderatoris iudicium promiſit eos eſſe ſecuturos, calcatis omnibus [rationibus †, & contra leges diuinas, & publicas pulſatis, forum ſuum putauit auferri; in veſtro [f] iudicio, quiſquis ille eſt qui clericum laceſſit, adueniat; vt eccleſiæ iura, quæ vetuſtis principes aſsidua ſanctione firmauerunt, imperitis clericis non negentur.

† al. myſterijs.

ſup. ea. Chriſtianis.

† abeſt à multis.

Item Alexander omnibus orthodoxis per diuerſas prouincias Chriſto Domino famulantibus, epiſt. 1. c. 1.

¶ Ante iudicem ciuilem ſacerdotes non accuſentur. C. XIIII.

Poly l. 1. tit. 2.

RElatum eſt ad huius ſanctæ, & Apoſtolicę ſedis apicem (cui ſummatum diſpoſitiones cauſarũ, & om-

R Elatum.] CASVS. Apoſtolus præcepit cauſas Chriſtianorum ad eccleſias deferri: ſed relatum fuit ad Apoſtolicam ſedem, ꝙ quidã æmuli Chriſti, & inſidiatores

Digitized by Google

tores eccleſiæ ſacerdotes apud ſæculares iudices accuſabant: quare etiam Papa ſcripſit omnibus Chriſtianis, quòd tales accuſatores præuaricantur in Deum, & non obediunt præceptis eius.

a ¶ Chriſtianorum.] Hoc obtinuit ſecundum primitiuum

Xperientia.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quod ſi aliquis clericus vult laicum conuenire, apud iudicem prouinciæ ſæcularem, ſuas accuſationes proponat & ſi laicus vult clericum conuenire, ad epiſcopum propriũ recurrat, vel ad ſynodum conſtitutam, vbi quæſtio vertitur, i. vbi eſt res de qua agitũ, vel vbi crimen quod intendit. eſt cõmiſſum. Item dicitur in ſequẽti c. in quo ſupradicta probantur per regulam legis præcipientis actorem ſequi forum rei.

nium negotia eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt, quaſi ad caput ipſo dicente principi apoſtolorum Petro: [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.] quòd quidam æmuli Chriſti, eiuſque ſanctæ eccleſiæ inſidiatores, ſacerdotes Dei ad iudices publicos accuſare præſumant: cum magis Apoſtolus Chriſtianorũ [a] cauſas ad eccleſias deferri, & ibidem terminari præcipiat. Taliter præuaricantes præuaricati ſunt in Deum ſuum, & non obediunt præceptis eius.

Matth. 16.

1. Cor. 6.

Item Pelagius Benegeſto Defenſori.

¶ Actor rei forum ſequatur. C. XV.

EXperientiæ tuæ præſenti auctoritate mandamus, vt in cauſis, in quibus quælibet eccleſiaſtici officij perſona loco petitoris exiſtit, quemquam laicum pulſatura apud ſuæ prouinciæ iudicem ſuas proponere actiones non deferat. † In ijs vero negotijs, in quibus eccleſiaſtici officij perſona pulſatur, totius ſubmoto pulſationis obſtaculo, ad epiſcopi, vel presbyterorum [b] in loco, vbi quæſtio vertitur, conſtitutorum occurrat indifferenter examen.

† Tex. eſt pro hoc in l. 1. & in criminali. C. de iuriſ. om. iud. & in l. fi. C. vbi in rem act. non detur.

Item † Sergio cancellario.

† *al. idem.*

¶ De eodem. C. XXI.

SI quiſquam clericus, ſiue inferioris, ſiue potioris gradus petitur exiſtat, & contra laicam perſonam ſuas dirigat actiones; iſte modis omnibus non alibi, quam apud prouinciæ iudicem negotium ſuum dicturus occurrat. Si quis autem laicus clericum cuiuſcumque gradus duxerit eſſe pulſandum, ad epiſcoporum iudicium in eadem ciuitate, vel territorio conſtitutorum proponat eis, quas ſe habere exiſtimat, actiones. Quem ordinem legib. per omnia conuenientem, atque conſentaneum demonſtrari illa regula [c] manifeſtat, quæ præcipit actorem forum ſemper ſequi pulſati. Clericis vero pulſatis in epiſcopali iudicio forum competere, principalium quoque ſanctionum deſignat auctoritas.

ſup. 3. q. 6. neminem

b ¶ Presbyterorum.] Hoc intelligit H cũ cauſa his delegatur ab epõ: alias epiſcopus ſolus iudex eſt ordinarius, vt ſup c. plona. Vel expone. vel pro &, vt 15. q 7. epiſcopus. Vel dic quod prælatus quilibet, q ex electione habet prælaturam, habet etiam iuriſdictionẽ, vt ext de off ordin. cum ab eccleſiarũ. ext. de elect c. 1. ſed qui nõ eſt electus ab vniuerſitate, vel collegio, non eſt iudex ordinari⁹. iudicẽ. n. facit aut conſenſus populi, vt 93. diſt. legimus in fi. & in authẽ. de defen. ciui §. interim, colla. 1. aut cõſuetudo, vt 9. q. 3. conqueſtus. C. de eman l. 1. & l. fi.

c SI quiſquam.] ¶ Regula.] Quæ eſt ſupra 3. quæſt. 6. neminem. C. de iuriſdictione omniũ iudicum, iuris ordinem.

Item ex concilio Agathenſi, c. 32. legitur.

¶ Epiſcopo non permittente apud ſæcularem iudicem clericus pulſari non debet. C. XVII.

2 CLericum nullus præſumat apud ſæcularem [h] iudicem, epiſcopo nõ permittente, pulſare: ſed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, vel † proponat [c]: nec audeat criminale negotium in ſæculari iudicio proponere.

Iuo p. 6. c. 367. inf. ea. clericum nullus.

† *al. nec.*

CLericũ] CASVS. Statutum fuit in concil. Agathen. vt nullus cõueniat clericum apud iudicẽ ſæcularem: & ſi conuentus fuerit, nõ reſpondeat, vel proponat excipiendo, nec cauſam criminalem criminaliter agendo coram iudice ſęculari proponat cleric⁹.

Clericus coram ſæculari quique conuenitur.

d ¶ ſæcularem.] Niſi in caſib. exceptis in ſumma. Item excipitur ſi Papa delegat laico cauſam ſpũalẽ, vt 10. quæſt 3. illud

1 Illius. Imò licet non ſit reus principalis, tñ quia cũ in eodem foro defendit, ſit de illius foro quãtum ad hoc. Adde Petr. Anc. repet. c. ead. quæ, de reg. iu. in 6.

tiuum ſtatum eccleſiæ, vt 2. quæſt. 5. ſi quis presbyter. & 95. d. ecce. Vnde adhuc ſecundum legem ſi iudex ſæcularis ei ſuſpectus, epiſcopus ei adiungitur, vel cauſa tráſfertur ad iudicem eccleſiaſticum, vt in auth. vt diff iu. §. ſi tamen coll 9. in criminalibus cauſis tamen ſcilicet ſanguinis, non ſunt clerici iudices. 23. q. vlt, his a quib.

Item forte cum ſuccedit clericus laico, vt ff. de iud hæres abſens. quod falſum eſt. Item ſecundum quoſdã cũ tenetur de euictione, ſequitur forũ emptoris. ff. de iud. venditor ſed hoc non eſt verum 1: quia per hoc non fit de foro illius, licet præſtet ei auctoritatem.

e ¶ Vel proponat.] id eſt, excipiat.

Digitized by Google

SI quis ſacerdotum]CASVS. Quia fecit ſup. mentionem de clerico non conueniẽdo coram iudice ſæculari: ideo Grat. ponit caſum in his tribus capitulis, in quibus poteſt a laico iudicari, ſcilicet cum eſt incorrigibilis. Eſt ergo caſus huius c. Quinque maleficia enumerat Papa in hoc cap. ſuper quib. ſi ſacerdos, vel clericus conuictus fuerit, deponi dẽt, & curiæ tradi, i. a ſæculari poteſtate capi permittitur, vt recipiat pœnã prout inique geſſit.

titur in poſſeſſionem, & aduerſarius eum non admittat, qui nec attẽdit excommunicationem, vr̃, ꝙ manu militari ei poſſit auferri res, vt 23. q. 5. principes. 24. q. 3. de illicita. 17. d. nec licuit. & eſt expreſſum. ff. ne vis fiat ei, qui in poſſeſſio. ſi quis miſſus. ff. de rei vendit qui reſtituere hodie tamen talis efficitur poſſeſſor poſt annum, vt ext. de d. contu contingit. & concordat legi ff. de b. auct iud poſſ. quamuis. — Militari manu põt q̃ñq; alicui res auferri.

¶*In concilio Agatenſi, c. 32. in prima parte legitur*, clericus nec quemquam præſumat, &c. *& poſterior eiuſdem capitis pars (quæ habetur ſupra 5. q. 6. c. fina.) in qua quaſi ex aduerſo agitur de laicis, qui eccleſiam, vel clerum vexant, oſtendit in priore dictum eſſe de clericis, qui ſine permiſſu epiſcopi ſui laicos pulſarent, & cum originali concordat Iuo.*

Item Pius Papa epiſt. 1.

¶Clericus ſuo inobediens epiſcopo depoſitus curiæ tradatur. C. XVIII.

2 SI quis [a] ſacerdotum, vel reliquorum clericorum ſuo epiſcopo inobediens fuerit, aut inſidias ei parauerit, aut contumeliam [b], aut calumniam, aut cõuicia α intulerit, & conuinci potuerit; mox depoſitus [c] β curiæ tradatur, & recipiat γ quod inique geſſit. — Poly. l. 4. tit. 34. Anſ. l. 8. c. 17. Iuo p. 5. c. 243.

α ¶Aut conuicia intulerit.] *Sic etiam in vetuſtis, & apud Anſelmum, & Polycarpum, ſed in epiſtola, & apud Iuonem non habentur iſta verba.*

β ¶Depoſitus.] *Abeſt iſta dictio ab originali, & Iuone.*

γ ¶Et recipiat.] *In epiſtola, Polycarpo & apud* Anſelmum *legitur*. Qui autem facit iniuriam, recipiat hoc, quod inique geſſit.

Item ex concilio Carthaginenſi, c. 38. — Et in Africano. c. 15.

¶Principali cogatur auctoritate, qui plebem inuaſam non vult deſerere. C. XIX.

PEtimus, vt dignemini dare fiduciam [d], qua † neceſſitate ipſa cogente liberum ſit nobis rectorem prouinciæ ſecundum ſtatuta glorioſiſſimorum principium aduerſus illum adire, qui plebem, α quam inuaſerat, vſque hodie commonitus, ſecundum quod ſtatutum fuerat, relinquere contemnit: vt qui miti admonitioni ſanctitatis veſtræ acquieſcere noluit, & emendare illicitum; auctoritate iudiciaria protinus excludatur [e]. Aurelius epiſcopus dixit. Seruata forma diſciplinæ, non æſtimabitur appetitus [f], ſi a veſtra charitate modeſte † conuentus, recedere detrectauerit; cum fuerit, ſuo contemptu & contumacia faciente, etiam auctoritate iudiciaria conuentus. Honoratus & Vrbanus epiſcopi dixerunt. Hoc enim omnibus placet. Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt: Iuſtum eſt, Placet. — † al. quoniam. — † al. modeſtius.

α ¶Qui plebem.] *Hæc vſque ad ver.* contemnit, *ſunt a collectore ex verbis in eodem capite præcedentibus huc comportata, ne illa omnia referenda eſſent.*

Item Gregorius Papa.

a ¶Si qs] In his tribus c. ponit ꝙ clericus a laico poteſt iudicari, cum eſt incorrigibilis.

b ¶Contumeliam] Si illa non tñ epiſcopum, ſed etiã eccleſiam eius tangat, alias nõ poſſet eum pro ſua contumelia excommunicare. 1. 23. q. 4. inter.

c ¶Mox depoſitus] Si ſit de nouo contumax, vt extra de iu. cum nõ ab homine. Vel dic, ꝙ iſte caſus eſt ſpecialis vbi aliquis ſtatim traditur curiæ, ſicut eſt in falſario, vt ext. de fal. ad falſariorum. Vel dic, tradatur curiæ, i. permittit tradi, ita ꝙ eccleſia non tenetur eum defendere. Item in tertio caſu, traditur curiæ, ſcilicet in crimine hæreſis, vt in conſtitutione Innocentij, excõmunicamus. Qualiter hoc verbum exponatur, habes extra de ver ſig nouimus.

1 Etiam de hoc no 2 q. 7. ſi quis ab epiſcopo. Clericus ſtatim traditur curiæ ſæculari in aliquib. caſibus.

PEtim⁹.]CASVS. Quidam epiſcopus multoties monitus nolebat reddere plebem, quam inuaſerat: quare quidam epiſcopi petebãt in concilio Carthaginenſi, vt per rectorem prouinciæ expellatur. Et reſpondet Aurelius epiſcopus: Nulla ſit ei iniuria ſi per ſæcularem põteſtatem expellatur, ex quo admonitus non deſiſtit. Poſtea Honorat⁹ & Vrbanus epi dixerunt: Hoc omnib. placet.

Fiduciam.] i. licentiam & auctoritatem vel appetitus nomen, id eſt, cupiditas nocendi.

d ¶Fiduciam] id eſt, auctoritatem.

e ¶Excludatur,] Arg. ꝙ ſi quis auctoritate iudicis mit-

[Appetitus.] i. iniuſte expulſus,

f ¶Appetitus.] id eſt iniuria laceſſitus.

Iſtud

Digitized by Google

¶ A principibus corrigantur, quos eccleſia corrigere non valet. Cap. XX.

Anſ. l. 12. c. 42. Poly l. 1. tit. 15.

ISTud eſt [a], quod à vobis popoſcimus, & nunc iterum poſtulamus, vt Paulinum Aquileienſem, pſeudo epiſcopum, & illum Mediolanenſem epiſcopum ad clementiſſimum principem ſub digna cuſtodia dirigatis, vt & iſte, qui epiſcopus eſſe nullatenus poteſt, quia contra omnem canonicam cõſuetudinem factus eſt, alius vltra non perdat; & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præſumpſit, canonum vindictæ ſubiacet.

¶ Hoc capitulum Polycarpo refertur ſine auctoris nomine. In libro autem ſeptimo, titulo quinto ſimile quoddam refertur ex Gelaſio ad Ioannem magiſtrum militum: ſed in eo libro ſæpe pro Pelagio ſcribitur Gelaſius. Anſelmus quidem integram epiſtolam Pelagij refert, cuius prior pars eſt hoc caput, poſterior vero cap. nec licuit. ſupra diſt. 17.

Item in concilio Chalcedonenſi, c. 18.

Et in Vormacienſi, c. 74.

¶ Proprium gradum amittant clerici coniurantes, vel conſpirantes. Cap. XXI.

COniurationum [b], & conſpirationum crimen (quod Apud Græcos dicitur φρατρία [c],) publicis etiam legibus certum eſt penitus inhiberi. Hoc multo magis in ſancta Dei eccleſia ne fiat, conuenit abdicari. Si qui uero clerici, vel monachi inuenti fuerint coniurantes, aut conſpirantes, aut phratrias, vel factiones componentes aliquas ſuis epiſcopis, aut clericis alijs, omnino cadant de proprio gradu.

inf. ca. ſi qui clerici.

Item Calixtus Papa epiſcopis Galliæ, epiſt. 2.

¶ Clerici conſpirantes, proprio amiſſo gradu, retrudantur in carcerem, cæteri excommunicentur. Cap. XXII.

Pol. 4. tit. 30. Anſ. l. 8. c. 18. Burc. l. 10. c. 64. Iuo p. 12. c. 85. & p. 9. c. 346.

COnſpirationũ crimina veſtris in partibus vigere audiuimus, & plebes contra epiſcopos ſuos conſpirare nobis manifeſtum eſt: cuius criminis aſtutia non ſolum inter Chriſtianos abominabilis eſt, ſed etiam inter ethnicos, & ab exteris legibus ꝓhibita. Et idcirco huius criminis reos non ſolum eccleſiaſticæ, ſed etiam ſæculi damnant leges: & non ſolum conſpirantes, ſed etiam conſentientes eis. Anteceſſores vero noſtri cum plurima turba epiſcoporum, quicunque eorum in ſacerdotali honore ſunt poſiti, aut exiſtunt clerici, honore quo vtuntur, carere † præceperunt: cæteros vero communione priuari, & ab eccleſia extorres fieri iuſſerunt, omneſque ſimul vtriuſque ordinis viros infames eſſe cenſuerunt; & non ſolum facientes, ſed & eis conſentientes.

† al. cadere.

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 18.

ſu. ead. coniurationum. Poly l. 4. tit. 34. Burc. l. 10 c. 63. Iuo p. 12. c. 87.

¶ Clerici, aut monachi coniurantes, proprio priuentur honore. Cap. XXIII.

SI qui clerici, aut monachi reperti fuerint coniurantes, aut conſpirantes, aut inſidias ponentes epiſcopis, aut clericis †, gradu proprio penitus abijciantur.

¶ Hic canon eſt pars canonis 18. concilij Chalcedonenſis, qui paulo ante c. coniurationum, integer ex alia refertur verſione.

† al. conclericis.

ISTud eſt.] CASVS. Mediolan. & Aquileien. olim ſe adinuicem cõſecrabant, ita quod ordinator ſemꝑ deberet ire ad eccleſiam ordinãdi, & ibi eum ordinare, & cum vterque eſſet ſchiſmaticus, Mediolanenſis Aquileien. ordinauit contra cõſuetudinẽ antiquam & cõprobatam a Papa; qui eum ad ſe vocauit. quare Greg. ꝑcepit cuidam nobili, vt vtrumque illorũ capiat, & ad priſſimum principem ſub digna cuſtodia dirigat puniendos.

a ¶ illud eſt.] Caſum huius cap. etiam habes. 24. q. 1. pudenda.

COniurationũ.] CASVS. In hoc c. prohibetur per leges ſeculares & multo fortius per eccleſiaſticas, ne coniuratio, vel conſpiratio fiat contra ſuos prælatos, vel alios: & q fecerit, ſi clericus eſt, deponatur.

b ¶ Coniurationũ.] hæc quatuor c. idem dicunt, ꝙ coniuratores deponũtur ſi clerici ſunt: ſi laici, excommunicantur.

c ¶ Phratria] Aphares, quod eſt diuio: inde phariſæi. ſu. 46. diſtin. ſeditionarios. & 3. quæſt. 4. conſpiratores & 7. quæſt. 1. denique.

COnſpirationum. CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ conſpirationes abominabiles ſunt: non ſolum, ĩter Chriſtianos, ſed etiã inter ethnicos: quas leges ſæculi, & eccleſiaſticę dãnãt, & eis conſentientibus. Sequẽs c. planũ eſt. Similiter illud c. ſi qui clericorum, de eadẽ materia loquitur, & per te videbis caſum, q planus eſt. Et eandem pœnam imponit Beneuen. etiam in iſtis quatuor cap. vnum pro omnibus. & breuẽ ponit caſum [Labatur] id eſt, elidatur, vel inuita relinquatur. Supra ſacras leges, id eſt, contra alias.

Digitized by Google

Coniuratio an ſit licita. 1 Addecan & quales coniurationes, vel conſpirationes prohibeantur, not in l. non dubito & ff de capti & i l. 1 ff de col. ill. c. Bart. in l. hac edicta li. §. conuenticulas. de pa. te. col. 9. 2 Hanc opinionem isti colligũt ex eo, quod inf. in tex. dicitur; quid ſi charitas, &c. & ex verbo interdicente. Arch.

a ¶ Si qui clericorum.] ¶ Aut ſacramenta. [Coniurationes, quæ fiũt ſuper re licita, licitæ ſunt ad probandum malum, & illicitum, vt 16. q. 7. lane. 1. q. 1. concuſſionis. 22. q. 1. c. 1. ſed ſuper re illicita non tenent t. vt hic. Quidam tamen dicunt q̃ omnis coniuratio ſi eſt occulta, eſt illicita 2: prohibentur ergo fraternitates, quæ ſunt ad malum. ſic C de monopo. l. unica. ſed bonæ fraternitates admittuntur 42. d. ſi quis deſpicit.

b ¶ Præſumptio.] Id eſt, temeritas. Quidã tamẽ hic ſcripſerũt, q̃ hæc præſumptio ſit iuris, cõtra quam non admittitur probatio, ſecus ſi præſumptio ſit facti.

SI quæ cauſæ.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ ſi cauſa, vel cõtentio vertitur inter laicos actores, & clericos reos recurrẽdum eſt ad ſynodũ epõrũ, ut ibi terminetur, ſicut ſynodus Nicæna difinit, & hoc intellige cũ cauſæ ſunt difficiles, vel intellige hoc de cauſis ſpiritualibus, uel de crimine eccleſiaſtico, ubi glibet dẽt conueniri corã iudice eccleſiaſtico tñc.

c ¶ Si quæ cauſæ.] hoc c loquitur de crimine eccleſiaſtico, vel de reb. ſpiritualibus, & de cauſis gñalibus ad totã prouinciam ptinentibus 1.

11. q. 3. archiepiſcop⁹ cum c. ſeq.

CVM ERGO HIS. CASVS Vſque ad locum iſtum probauit, q̃ clerici ſunt conueniendi ſub iudice eccleſiaſtico. Nunc uero concludit q̃ clerici ad ſæcularia iudicia non ſunt pertrahendi, cum prædictæ auctoritates negent eos ante ciuilem iudicem conueniẽdos; nec ſunt tradendi curiæ, niſi depoſiti ſint primo. Poſtea reſpondet ſophiſtice, 1 q̃d clerici q ex poſſeſſionibus ſunt imperatori ſubiecti: ex ſpiritualibus dẽt epo reſpondere: & ad hoc probandum inducit auctoritatem Auguſtini & ad hoc etiam inducit ſequentia capitula, quorum primum patet.

HIS ITA. Hæc eſt 2. pars q in qua probat magiſter ſuperficialiter, ſcilicet allegando, q̃ in ſpiritualibus cauſis debet tantum clericus corã clerico ĩndere: in alijs autem ciuilib. corã iudice ſæculari, & hoc ꝓbare vr̃ p 5. canones lo. de Fã.

d ¶ Clerici.] Allegando hoc dicit.

a ¶ Si tri-

Item ex concilio Toletano.

¶ De eodem. Cap. XXIIII.

SI clerici, aut monachi inuenti fuerint conſpirantes, aut per coniurationem calumniam machinantes epiſcopis, vel clericis; proprium amittant gradum.

Poly ibidem. Burc. l. 10. c. 69. Iuo p. 12. c. 18. Anſ. l. 8. c. 18.

¶ *Iuo etiam & auctor Polycarpi citant ex Toletano, ſed in nullo eſt inuentũ, & eſt idem canon cum priore, verbis tantũ mutatis.*

Item ex concilio Aurelianenſi 3. c. 21.

¶ De eodem. Cap. XXV.

SI qui clericorum (vt nuper multis locis per ſuperbiã, diabolo inſtigante, actum fuiſſe perpatuit) rebelli auctoritate ſe in vnum coniuratione intercedente collegerint, & aut ſacramenta[a] inter ſe data, aut chartullam conſcriptam fuiſſe patuerit; nullis excuſationibus hæc prę ſumptio[b] elabatur †: ſed re detecta, cum in ſynodum ventum fuerit, in præſumptos iuxta perſonarum & ordinũ qualitatem, à pontificibus, qui tunc in vnum collecti fuerint, vindicetur: quia ſicut charitas ex præceptis diuinis† corde, non chartulæ conſcriptione, vel coniurationibus eſt exhibenda; ita quæ † ſupra ſacras admittuntur ſcripturas, auctoritate & diſtrictione pontificali ſunt reprimenda.

† *al. preualeat*] *al. prauœletur.* † *al. dominicis.* † *al quod ad mittitur, eſt reprimendum.* Capi. l. 6. c. 287.

Item Innocentius Papa ad Victricium Rhotbomagenſem, epiſ. 2. c. 3.

¶ Inter clericos, & laicos cauſæ exortæ ab epiſcopis audiantur. Cap. XXVI.

SI quæ cauſæ[c], vel contentiones inter clericos, vel a in ter laicos & clericos, tam ſuperioris ordinis, quàm etiam inferioris fuerint exortæ; placuit, vt ſecundum ſynodum Nicænam congregatis [omnibus † eiuſdem prouinciæ epiſcopis iudicium β terminetur.

Anſ. l. 2. c. 33.

(*s. conc Nic.* † abeſt a non nullis conciliorum editionibus.

a ¶ Vel inter.] *Sic in editione conciliorum tribus tomis. In illa autem quatuor tomorum abſunt hæc*, vel inter laicos, & clericos. *In Gratiani codicibus legebatur*, contentiones inter clericos & laicos.

β ¶ Iudicium.] *In aliquot editionibus ipſius epiſtola, apud Anſelmum, in capitularibus, & in epiſtola Nicolai epiſcopis Galliæ in appendice bibliotheca ſanctorum Patrum, in qua caput hoc refertur, legitur*, iurgium.

Cum ergo his omnibus auctoritatib. clerici ante ciuilem iudicem denegẽtur producendi, cum (niſi prius depoſiti, vel nudati fuerint) curiæ non ſunt repreſentandi; patet, quòd ad ſæcularia iudicia clerici non ſunt ptrahendi.

2 *His ita reſpõdetur. Clerici[d] ex officio, epiſcopo ſũt ſuppoſiti: ex poſſeſſionibus pdiorũ, Imperatori ſũt obnoxij. Ab epiſcopo vnctionem, decimationes, & primitias accipiunt: ab Imperatore vero prædiorum poſſeſſiones nanciſcuntur. Vnde Auguſtinus ait ſuper Ioannẽ; (Quo iure*

diſt. 8. quo iure.

Digitized by Google

Eccleſiæ prædia de quib. tributũ non ſoluit, an poſſint ab Imperatore vendicari.

a S I tributum.] Agri.] inf. 23. q. vlt. ſecundum. contra. Sed ibi loquitur de his prædijs, in quibus fundata eſt eccleſia, vel officinæ eius, quæ debent eſſe liberæ, vt ext. de cenſi. ſancitum.

b ¶ Poteſtatem.] De facto, non de iure: nam ſi ſine auctoritate

exemplo Chriſti, & duabus auctoritatibus vna ſcilicet Apoſtoli, & alia Petri.

d ¶ Subiecti.] Tributum eſt probatio ſubiectionis. ext. de cenſib. c 2. Sed arg. contra extrc de priuil. recipimus, verum eſt, quòd eſt ſignum ſubiectionis, licet non plena probatio.

villas defendis? diuino, an humano?] require in principio: vbi differentia ſignatur inter ius naturale, & ius cõſtitutionis. Quia ergo, vt prædia poſſideantur, Imperiali lege factum eſt: patet, quòd clerici ex prædiorum poſſeſſionibus Imperatori ſunt obnoxij.

I 5. epiſtolarum poſt epiſt. 32.

Item Ambroſius contra Auxentium oratione de tradendis baſilicis.

¶ Imperatori tributum eccleſia denegare non debet. C. XXVII.

† al. ſoluant.

SI tributum petit Imperator, non negamus; agri [a] eccleſiæ ſoluunt † tributum. Si agros deſiderat Imperator, poteſtatem [b] habet vendicandorum. *Ac paucis interiectis.* ¶ Tollat eos, ſi libitum eſt: Imperatori non dono, ſed non nego [c].

Item in commentarijs ad c. 5. Lucæ, lib. 4. c. pen.

¶ Poteſtatibus tributa non ſunt deneganda. C. XXVIII.

MAgnum quidem eſt, & ſpiritale documentum, quo Chriſtiani viri ſublimioribus poteſtatibus docentur debere eſſe ſubiecti [d]: ne quis conſtitutionem terreni regis putet eſſe ſoluendam. Si enim cenſum Dei filius ſoluit [e], quis tu tantus es, qui non putes eſſe ſoluendum?

Matth. 17.

Rom. 13.

Item Apoſtolus: [Omnis anima [f] ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit.] Item Petrus Apoſtolus generaliter omnibus fidelibus ſcribit: [Eſtote ſubditi dominis veſtris, regi [g], quaſi præcellenti, ſiue ducibus tanquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum.]

Item ex epiſtola prima Clementis [h] ad Iacobum fratrem Domini.

¶ De ſæcularibus negotijs epiſcopus cognoſcere non debet. C. XXIX.

Inducitur Petrus loquens Clementi.

TE quidem oportet irreprehenſibiliter viuere, & ſummo ſtudio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abijcias; ne fideiuſſor exiſtas, ne aduoca-

e ¶ Soluit.] Nõ ex debito, ſed ne ſcandalizaret alios, vt 28. q. 1. iam nunc.

f ¶ Omnis anima.] Subdita pctõ. Chriſtus enĩ nemini fuit ſubiectus. 23. q. 3. in prin.

Chr̃s nemini fuit ſubiectus.

g ¶ Siue regi.] Hæc verba interpretatur Innocen ext de maio. & obe. ſolitæ.

h ¶ Epiſtola prima Clementis.] i. miſſa Clemẽti a Petro 1, ſicut dicitur inſtrumẽtum meũ, quod mei cauſa factem eſt. ff. de eden. prætor. § 1. & dicitur etiam epiſtola illi' cui eſt miſſa tamen. cum 3. ff. de fur. eum §. vlt.

1 Quod ſic debeat exponi ex ſe vbi Petrus loquitur Clementi & ẽt de eadem epiſtola ſm̃ Hugo.

TE quidem.] CASVS Caſum hũc ſic intelligit Hugo: Petrus miſit epiſtolam ad Clemẽtem, in quo docet eũ, vt irreprehenſibiliter viuat, & vt ſæcularia negotia vitet, nõ fideiuſſor, nõ litium aduocatus, non iudex ſæcularium negotiorũ fiat: ſed tantum inſiſtat verbo Dei: laici vero ſæcularia negotia tractẽt vnde H. ſic exponit illud verbum, [Ex epiſtola Clemẽtis.] ideſt, miſſa ad Clemẽtem. Alij dicunt, quòd miſſa fuit ad alquẽ epiſcopum: vñ Beneuent. ſic ponit hunc caſum Clemens Papa miſit ad Iacobum Hieroſolymitanũ archiepiſcopum quandam epiſtolam, cuius pars eſt hoc cap. in qua Clemens oſtendit qualiter Petrus ſibi Clementi loquebatur. ſ. vt irreprehenſibiliter viueret: & ſæcularia negotia vitaret. non fideiuſſor, non aduocatus, non iudex ſæcularium negotiorum eſſet: ſed tantum inſiſteret verbo Dei: laici vero ſæcularia negotia expedirent.

ctoritate principis, vel alterius quis detineat res eccleſiæ, ſacrilegus eſt, niſi reſtituat 12. q. 2. quiſquis 16. q. 1. in canonibus Videtur tamen, quod ſi agri eccleſiæ non ſoluant tributum, ꝙ poſſit Imperator vendicare agros illos, vt hic, & C. de epiſc. & cler. de his nam omnia bona illorum, qui tenentur alicui ſoluere tributum, ſunt illi iure pignoris obligata. C. in quib. cau. pig. ta. contra. l. 1. 1 Sed illud non eſt verum: quia tantum intelligitur de proprijs prædijs patrimonialibus aliquorum, vel clericorum, vel laicorum. Licet enim prædia eccleſiæ eſſent a tributo, non ideo poſſunt vendicari, vt 10. q. 1. §. nouarum.

1 Et videas, quod dicam in prædi. lib. 16. q. 1. placet. Arch.

c ¶ Non nego] Corporaliter me opponendo: quia pro temporalibus me morti opponere non debeo: pro altaribus libenter immolabor. 23 q. vlt. conuenior.

MAgnum.] CASVS. Ambr in hoc c oſtendit, ꝙ tributum eſt ſoluendum ſublimioribus poteſtatibus

i ¶ Ne fideiuſſor.] Clericus regulariter non debet fideiubere, vt hic, & extra fideiuſſ. clericus niſi neceſſitas ſit. tunc enim ex pietate tenetur ſubuenire alij, vt 35. d. non ſatis. Item clerici poſſunt fideiubere pro eccleſijs ſuis, vt in auth de ſanc. epiſcop. §. alium autem. coll. 9. Item inter ſe mutuo fideiubent cum conueniuntur, vt C. de epiſ. & cle l oẽs. § in hanc. itẽ nec adſtrictius curię põt fideiubere C. loc curialis. & ſi clericus fide iuberet pot dici, ꝙ non tenet fideiuſſio, niſi tali priuilegio ſuo renunciet, nã fideiuſſor pro nõ dato hr̃, niſi priuilegio ſuo renunciet: vt ff. ſi quis ius eo non ierit. l. 1. Vel dic,

Clericus an poſſit fideiubere.

Digitized by Google

ꝙ licet non debeat fideiubere, ſi tñ fideiuſſerit, tenet obligatio, vt ext. de fideiuſſ. c. peruenit. & c. conſtitutus.
a ¶Ne aduocatus.] Quod prohibetur ſacerdotib. vt inf. 14 q 5 denique. & 15. q 2. c. 1.
b ¶Iudicem.] Contra inf. 23. q. vl. 2. ſæpe. & c. his a quibus, ſed dic, ꝙ poſſunt tractare de illis temporalib quæ ſpectant ad eccleſiam.

uinciæ. ff. de app. ab executore ſimiliter conſuetudo interpretatur legem, vt extra de verb. ſig. abbate. Interpretatio quædã eſt probabilis & nõ neceſſaria, vt magiſtri, vt C. de profeſ. qui in vrbe Conſtantinop l. vnica. Quædam eſt neceſſaria, ſed non generalis, vt iudices, vt ff. de legi.

tus [a] litium fias: neue in vlla aliqua occupatione prorſus inueniaris mundialis negotij occaſione perplexus. Neque enim iudicem [b], aut cognitorem ſæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Chriſtus: ne præfocatus præſentibus hominum curis non poſſis verbo Dei vacare, & ſecundum veritatis regulam ſecernere bonos a malis. Iſta namque opera, quæ tibi minus congruere ſuperius expoſuimus, exhibeant ſibi inuicem vacantes laici *α*: & te nemo occupet ab his ſtudijs, per quæ ſalus omnibus datur.

α ¶Vacantes laici.] *In epiſtola Clementis legitur*, dicentes, ideſt, laici, *ſed Gratianus etiam infra poſt paleam*, clericus nullum, *eodem modo lege atque hic.*

Item ibidem continenter.

¶In his, quæ ad communis vitæ vſum pertinent, laici ſibi inuicem operam dent. C. XXX.

SIcut enim tibi impietatis crimen eſt, neglectis verbi Dei ſtudijs, ſolicitudines ſuſcipere ſæculares; & ita & vnicuique laicorum peccatum eſt, niſi inuicem ſibi etiam in his, quæ ad communis vitæ vſum [c] pertinent, operam fideliter dederint. Te vero ſecurum facere ex his [d], quib. non debes inſtare † [e], omnes communiter elaborent. Quòd ſi forte a ſemetipſis hoc laici non intelligunt; per diaconos [f] edocendi ſunt, vt tibi ſolius eccleſiæ ſolicitudines derelinquant.

† *vacare*] orig.

Ex his omnibus datur intelligi, quòd in ciuili cauſa clericus ante ciuilem iudicem conueniendus eſt. Sicut enim eccleſiaſticarum legum eccleſiaſticus iudex eſt adminiſtrator: ita & ciuilium non niſi ciuilis debet eſſe executor. Sicut enim ille ſolus [g] *habet ius interpretandi canones, qui habet poteſtatem condendi eos; ita ille ſolus ciuilium legum debet eſſe interpres, qui eis ius, & auctoritatem impertitur. In criminali vero cauſa non niſi ante epiſcopum eſt clericus examinandus. Et hoc eſt illud, quod legibus & canonibus ſupra definitum eſt: vt in criminali videlicet cauſa ante ciuilem iudicem nullus clericus producatur, niſi forte cum conſenſu epiſcopi ſui: veluti quando incorrigibiles inueniuntur; tunc detracto eis officio, curæ tradendi ſunt.*

Vnde Fabianus Papa ait, epiſ. 2. epiſcopis Orientalib.

¶Qui epiſcopo inſidiatur, ſemotus a clero curiæ tradatur. C. XXXI.

STatuimus, vt ſi quis clericorũ ſuis epiſcopis infeſtus, aut inſidiator fuerit, eoſque criminari voluerit, aut

Anſ l. 7. c. 1. 59.
Poly. l. 4. tit. 31.

SIcut enim.] CASVS. Docet rectus ꝙ ſicut impiũ eſt ſi Clemens neglecta pdicatione ſuſcipiat curas ſæculares: ita peccatũ eſt ſi in ſæcularib. laici viciſſim ſibi non ſubueniãt: quod ſi per ſe nõ intelligant, per diaconos edoceantur.

c ¶Vſum.] Argu. ꝙ peccat, qui non recipit arbitrũ 1, & qui non componit inter partes 90. d. præcipimus.

1 Fortè non eſt verum in ſeruo, qui nõ põt eſſe arbiter. vt 3. q 7. ſi quis vero. & idem forte in monacho, cũ ſeruus dicat̃, vt no. 12. q 1 nõ dicatis. in gl. nunquid pauper. &c.

d ¶Ex his.] ideſt, ab his.

e ¶Inſtare.] ideſt, intereſſe, ſup. 90. d. præcipimus.

f ¶Per diaconos.] Arg. ꝙ diaconi dẽnt laicis exponere, & inſtruere modum viuendi, 25. d. audite.

EX HIS OMNIBVS. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ clericus in ciuili cauſa coram ſæculari iudice eſt conueniendus; quia ſicut iudex eccleſiaſticus legũ eccleſiaſticarũ eſt executor, & eas ſolus facit, cõdit & interpretatur; ſic iudex ciuilis leges ciuiles exequit̃, & eas ſolus facit & interpretat̃. In criminali vero cauſa clericus apud eccleſiaſticum iudicem eſt tantũ conueniendus, niſi de cõſenſu epiſcopi ſui ad ſæcularem iudicẽ pertrahatur cum incorrigibilis reperit̃: & hoc allegando dicit Gratianus, niſi forte hoc vltimum, ad quod inducit ſequens capitulum.

g ¶Sicut enim ille ſolus.] Nam vnde ius prodijt, ab eo interpretatio requiritur, vt ext. de ſenten. ex com. inter quandoque legatus Papæ interpretatur reſcriptum Papæ. extra de poſtu prælato. ad hæc, vltra medium. & extra de ſequeſtra. ad hoc, iudex etiam interpretatur legem, vt ff de legi. nam vt ait. ſed non poteſt interpretari ſententiam ſuam niſi ſit præſes prolegi. nam vt ait. Quædam eſt probabilis, neceſſaria & generalis: ſed non eſt in ſcriptis redigenda, vt conſuetudinis, vt ff de leg. ſi de interpretatione. & ext. de vera. ſig. abbate. Quædam probabilis, neceſſaria & in ſcriptis redigenda, vt principis, vt C. de leg. l. 1. & vlt.

Interpretatio eſt triplex.

STatuimus.] CASVS. Quæſitum eſt a Fabiano quam.

Digitized by Google

quam pœnam debet pati clericus, ſi infeſtus fuerit epiſcopo ſuo, vel inſidiator? Et reſpondet, ꝙ ante examinantem iudicem debet deponi, & cunctis diebus vitæ ſuæ curiæ tradi ſeruiturus, & infamis permaneat abſque vlla ſpe reſtitutionis. Vel ante examinatum iudicium, id

ſcere debet. In ſecunda parte dat veram ſolutionem dicens, ꝙ ea quæ dicta ſunt pro actore, quamuis videantur veriſimilia, tamen pondere carent, cum ſecundum canones, & leges ſæculares. clericus nec in ciuili, nec in criminali cauſa ad ſæcularem iudicem ſit pertrahendus.

conſpirator fuerit; mox ante[a] examinatum iudicium ſubmotus à clero, curiæ tradatur; cui diebus vitæ ſuæ deſeruiat, & infamis abſque vlla reſtitutionis ſpe permaneat.

Quia ergo iſte non in criminali, ſed in ciuili cauſa clericum ante ciuilem iudicem produxit, non eſt iudicãdus transgreſſor canonum, nec eſt dicendus pertraxiſſe reũ ad iudicem non ſuum; quia de ciuili cauſa nõ niſi iudex ciuilis cognoſcere debet.

† al. pondere veritatis.

3 *Econtra ea, quæ in actionis defenſione dicta ſunt, veriſimilia quidem videntur, ſed pondere † carent. Satis enim canonibus, & forenſibus legibus, tam in ciuili, quàm in criminali cauſa clericus ad ciuilem iudicem pertrahendus negatur.*

Unde in epiſtola prima Clementis ad Iacobum legitur.

¶ Fratres apud presbyteros iudicentur. C. XXXII.

Poly. l. 5. tit. 1. Iuo p. 6. c. 345. Anſ. l. 6. c. 158.

iij SI qui ex fratribus[b] negocia habent inter ſe, apud cognitores ſæculi non iudicentur: ſed apud presbyteros eccleſiæ, quidquid illud eſt, dirimatur.

Item Syluester Papa in epilogo concilij Romani.

Et in concilio ipſo, c. 16.

¶ Nullus clericus propter aliquam cauſam intret curiam. C. XXXIII.

Pann. l. 4. c. 30.

iiij NVllus clericus, vel diaconus, vel presbyter propter quamlibet cauſam intret in curiã, nec ante iudicem ciuilem[a] cauſam dicere præſumat.

a ¶ Ciuilem.] *In epilogo ſynodi Romanæ ſub Sylueſtro, vnde hoc videtur ſumptum legitur*, cunctum: *cingulo enim milites: ac magiſtratus ab Imperatore donabantur.*

Item Leo Papa ad Ruſticum, epiſt. 90. al. 92. c. 9.

¶ Eccleſiaſticum, non forenſe iudicium pœnitens expetat. C. XXXIIII.

inſ. de pœ. diſt. 1. c. aliud.

ALiud quidem eſt, debita iuſtè repoſcere; aliud, propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam poſtulantem[c] oportet etiam à multis licitis abſtinere, dicente Apoſtolo: [Omnia mihi licent[d], ſed non omnia expediunt.] Vnde ſi quis pœnitens[e] habet cauſam, quam negligere fortè non debeat, melius expetit eccleſiaſticum[f], quàm forenſe iudicium.

1. Cor. 6.

quod probat per omnia ſequentia c. vſq; ad §. [Ex his oibus.] Secunda pars incipit ibi, [Eccleſia.] Sequẽtia duo cap. patent.

ECONTRA. Hæc eſt tertia pars quæſt. in qua probatur, ꝙ in omni cauſa, ſiue ciuili, ſiue criminali per propriũ epm clericus iudicetur. & hoc probat p. 14. c. in quibus punit etiam contemptores. Io. de Fã.

b SI qui ex fratrib.] Fratres hic vocat clericos, vel etiam oẽs Christianos 2. & loquitur ſm antiqua tpa, vt ſu e. relatum.

2 Infra ead q. 3. ad merſam.

ALiud quidem.] CASVS. Quidam laicus ſolenniter pœnitens cãm habebat cum alio laico. Quæſitũ eſt à Leone Papa vtrum petere debet iudicem eccleſiaſticum, vel ſæcularem. Et rñdet, qui vult de illicitis veniam poſtulare, vt perfectus, debet à multis illicitis abſtinere: veruntamen ſi cauſam non vult negligere, meli[us] recurret ad eccleſiaſticum iudicẽ, quàm forenſem. Intellige ſi reus conſentit, vel intell'ige cũ pœnitens ſolenniter coueniebaẽ.

c ¶ Poſtulantem.] Pœnitentes .n. ſub regula eccleſiaſtica viuere debent, vt hic, & int ea. de perſona. & inf. de pœ. diſt 5 contrarium. & c falſas.

d ¶ Omnia mihi licent] Tunc nõ expedit id, quod licitum eſt, qñ vſus ipſius alijs infert impedimẽtum, vt 28. q. 1. ſic

Oĩa licet ſed non expediunt.

id eſt, ante quam cauſa examinetur. & hoc quando notorium erat.

a ¶ Mox ante.] Non intelligas, ꝙ hæc dictio, ante, ibi notet aliquod tempus: ſed eſt ſenſus, ante, id eſt, ante examinantem iudicem, ſiue coram examinante 1. Vel loquitur cum eſt notorium crimen. ſic. C. de defen. ciui. defenſores.

1 Sic ſumit ibi: procidamus ante Deũ .i. corã Deo ſm H.

QVIA ERGO. CASVS. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Gratia. ſophiſtice oſtendens, ꝙ ille clericus, de quo facta eſt mentio in themate, non eſt tranſgreſſor canonum, ſi & alium clericum non in criminali, ſed in ciuili ad iudicem trahat ſæcularem: nam tantum ciuilis iudex de ciuili cauſa cognoenim. Licet quod fidelis diſcedat ab infideli, ſed non expedit, vt ibi dicitur. Vel aliter, mihi licet mea repetere, ſed non expedit ad vitam conſequendam, quia ſcandalizantur illi a quibus repetuntur 3 vel ſic: Omnes cibi liciti ſunt, ſed non expediunt propter infirmos fratres, qui tunc quoſdam cibos reprobabant: vel ſic, licitũ eſt prædicatori ſumere ſumptus ab illis quibus prædicat: ſed nõ expedit propter Corinthios, qui auari erant.

3 Ar. ad h 14 q. 1. §

e ¶ Pœnitens.] Scilicet ſolenniter, & loquitur de actore pœnitente, & tunc eſt de voluntate rei, vel loquitur cum ipſe pœnitens conuenitur.

f ¶ Eccleſiaſticum.] Supple vel reus: quia de actore minus videbatur.

Digitized by Google

a¶Quamlibet.]Sup in e nullus epiſcopus.

QVicumque] CASVS. Hæc lex diuiditur in tres partes. In prima parte,dicitur,ꝙ quicumque litem habet ſiue auctor, ſiue reus poteſt appellare a iudice ſæculari ad epiſcopum ante litem conteſtatam, vel ſententiam, etiam aduerſario reſragante, cui debent Apoſtoli dari cum geſtis cauſæ. In ſecunda parte dicitur, ꝙ cauſę terminatæ per epiſcopos retractari nõ debent. In tertia parte dicitur, ꝙ vbi unus ſolus epiſcopus fert teſtimoniũ, alius cõtra ipſum non audiatur: ſed habeatur firmum, & incorruptũ quod p eos epiſcopale profertur. Secunda pars eſt ibi, [Oẽs,] Tertia ibi,] Teſtimonium]Et not.ꝙ hęc lex ẽ tota abrogata, nec hẽt locũ hodie. b ¶Quicunque.]ſup. in hac lege quinque notantur.Primum ꝙ à iudice ſeculari appellatᷣ ad epiſcopũ. Secundũ ꝙ ante ſententiam appellatur. Tertiũ,ꝙ ab epiſcoporum ſententia nõ appellatur. Quartum ꝙ vnius epĩ teſtimonio fides adhibetur. Quintum, quod alij non audiuntur poſt teſtimonium epiſcopi. Prima pars tollitᷣ per id extra de appel. ſi duobus. Secunda per id.2.q.6 non ita. Tertia per id. 2. q.6. omnis oppreſſus. Quarta per id 6.q.2. ſi tantum,& cap placuit. Quinta per id quod teſtimonium ſolius epiſcopi non valet. 4.q.3 § iuliurandum. Et licet hęc lex ſit abrogata, tamen Innoc. argu. ex ea, extra de iud nouit.non vt confirmet eam,ſed vt oſtendat quantam affectionem Imperatores habuerunt erga ſacerdotium.

c ¶ Decurſis.]Id eſt, poſt litem conteſtatam r.

d ¶ Cum ſermone.] id eſt allegationibus.

a Sub. ante concluſionẽ ſecundum. in vel ante diffinitiuã, ſententiam quandocumque ſm H.

cis illi & omnibus tráſmiſit. extractam,de 17.Theodoſij Imperatoris libro, hanc inġ ſnĩam. [Quicunque litẽ habẽs. &c.] Et nota ꝙ talis cõfirmatio nulla eſt,cũ per legẽ iſtã Lõgobardam, quæ eſt inualida, aliã cõfirmet inualidã: vnũ em̃ inualidũ, aliud inualidum confirmare non

Non ait propter criminalem tantum,ſed generaliter propter quamlibet[a] *cauſam tam ciuilem,quam criminalem intelligens.*

Vnde Theodoſius Imperator.

¶Cuicumque licet ſacroſanctæ ſedis antiſtitis iudicium eligere. C. XXXV.

QVicumque[b] litem habens,ſiue poſſeſſor,ſiue petitor fuerit,in† initio litis,vel decurſis[c] temporũ curriculis, ſiue cum negotium peroratur, ſiue cũ iam cęperit promi ſententia,iudiciũ elegerit ſacroſanctæ ſedis † antiſtitis,illico ſine aliqua dubitatione, etiam ſi alia pars refragatur, ad epiſcoporum† iudicium cum[d] ſermone litigantium dirigatur a.

†Co.Theodoſ. l. 16. de epiſcopali iudicio,lei. § quicumq. ext. de iudic. c. nouit, Capitul. l.6.c. 281. Anſ.l.3.c.108. Iuo p 16.c.312. †*al.legit.* †*al.epiſcopum cum*

a¶Dirigatur.] *In cod Theodoſiano,lib.16.tit.de epiſcopali iudicio l.prima,quæ repetitur lib.6. capitul.c.281.& in concilio tertio Valentino ſub* Lothario, *& apud Iuonem,& Anſelmum ſequuntur hæc.* Multa enim quæ in iudicio captioſæ præſcriptionis vincula non patiuntur,inueſtigat,& promit ſacroſanctę religionis auctoritas, *ac ſtatim adnectitur cap.ſequens,* omnes itaque cauſæ.

Item ibidem.

C. XXXVI.

Capitul.ibidem. Anſ.ibidem. Iuo ibidem. Pann.l.5.c.25.

OMnes itaque cauſæ,quæ vel prætorio iure,vel ciuili tractantur,epiſcoporum ſententijs terminatæ, ꝑpetuo ſtabilitatis iure firmentur;nec vlterius liceat retractare negocium, quod epiſcoporum ſententia deciderit. ¶Teſtimonium etiam,ab vno licet epiſcopo perhibitum, omnes iudices indubitanter accipiant; nec alius audiatur,cum teſtimonium† epiſcopi à qualibet parte fuerit repromiſſum. Illud eſt enim veritatis auctoritate firmatũ, illud incoruptum,quod à ſacroſancto homine ſm ſcientiã mentis illibatæ fuerit protulatũ. Hoc nos edicto ſalubri aliqñ cenſuimus:hoc perpetua lege firmamus,malitioſa litium ſemina comprimentes.

†*al.teſtimonio.*

Hæc ſi quis antiquata contendat, quia in Iuſtiniani codice non inueniuntur ita inſerta; per Carolum renouata cognoſcat, qui in ſuis capitularibus[e] *l.6.c.271.ait inter cætera.*

C. XXXVII

Anſ.ibidem.

VOlumus,atq;pręcipimus,vt omnes ditioni noſtrę, Deo auxiliante,ſubiecti,tam Romani,quam Fráci, Alemani,Bauari,Burgundiones,Saxones,Turingi,Friſones, Galli, Britones, Longobardi,Guaſcones, Beneuentani, Gothi, Hiſpani, cæterique nobis ſubiecti omnes quocumque videantur legis vinculo conſtricti,vel conſuetudinario[f] more connexi, hanc ſententiam,quam ex

OMnes itaque.] HAEC SI QVIS. CASVS. Ne forte aliquis opponeret Grat.dicens ſupradicta eſſe antiquata: ideo Grat. reſpondet dicens, ꝙ Carolus ea per legem ſequentem confirmauit, in qua pręcepit Romanis & Francis, & omnibus hominibus ſui imperij, vt legem illam teneãt,quam ad interrogata Ablauij dure nõ põt.& non loquitᷣ de Longobarda, quæ nunc eſt, quia in ea hoc nõ inuenitur,ſed in ea,quæ eſt in Gallia.

e ¶ Capitularibus.] Id eſt, in Longobarda, non tamen inuenitur quę in ea nunc eſt,ſed in Gallia.

f VOlumus] ¶ Vel conſuetudinario.] Extra de eo qui mit.in poſ c.3.

De perſo-

Digitized by Google

ſextodecimo Theodoſij Imperatoris libro, cap. videlicet vndecimo, ad interrogata Blauij Ducis illi, & omnibus reſcriptam ſumpſimus [a], & inter noſtra capitula pro lege tenendam. conſultu omnium fidelium noſtrorū tam clericorum, quàm & laicorum poſuimus, lege † cuncti perpetua teneant, id eſt, Quicunque litem habens, ſiue poſſeſſor, ſiue petitor fuerit, &c. [vt ſupra.]

† *lege cunctis perpetuo tenendam*] orig.

8, c.c. quicunque.

α ¶ Reſcriptam ſumpſimus.] *Sic eſt emendatum in capitulari. Antea legebatur*, per ſcripturam miſimus.

Item Gregorius lib. 11. epiſt. 54. Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniam monendo dicit.

¶ Presbyter apud epiſcopum tantum iudicari debet.

C. XXXVIII.

Anſel. l. 3. c. 95.

Nouella 123. §. ſi quis contra.

Apud Iulian. c. 32.

DE perſona [a] presbyteri hoc attendendum eſt; quia, ſi quam cauſam habuit, non ab alio [b] teneri, ſed epiſcopus ipſius adiri debuit, ſicut nouellæ conſtitutio manifeſtat, quę loquitur de ſanctiſſimis, & Deo amabilibus, ac reuerendiſſimis epiſcopis, clericis, & monachis [Imperator Iuſtinianus Auguſtus Petro glorioſiſſimo præfecto prætorio *α*. Si quis contra aliquem clericū, aut monachum [c] aut diaconiſſam, aut monaſtriā, aut aſcetriam [d] habeat aliquam actionem; doceat † [e] prius ſanctiſſimum epiſcopum, cui horum vnuſquiſque ſubiacet *: ille vero cauſam inter eos diiudicet. Et ſi quidem vtraq; pars his, quæ iudicata ſunt non acquieuerit *β*, iubemus per loci iudicem [f] hæc † executioni perfectè mandari, &c.] Ne vero [g] obijciatur, quia de clerico hoc loquitur, non de presbytero ſciendum eſt; quia ſuperius in eadem conſtitutione lib. † cod. 1. legitur appellatione clericorū, etiam presbyteros, & diaconos contineri. Verba autem legis iſta ſunt: [Presbyteros autem, & diaconos, & ſubdiaconos, cantores, & lectores, quos omnes clericos appellamus, & reliqua.]

† *adeat*] orig.

* Adde ad iſtud cap. an epi ſint illuſtres: & dic ꝗ ſunt ſimiles illuſtrib. vt probatur in l. ad ſimilitudinē. & ibi Bald. C. de epiſco. & cler. propriè tñ ſunt ſpectabiles ſm Ale. de Imo. in gloſ. ru. col. 2. ff de iuriſd. omn. iud.

† *al. hoc*

In eadē Nouella §. presbyteros. apud Iulianum c. 30.

† *al.* Lib. 1. c. 51. nouellę. Authen. de ſanctiſſimis epiſcopis, Presbyteros.

α ¶ Præfecto prætorio.] *Graecè eſt*, μαγίστρῳ θείων ἡμῶν ὀφφικίων, *id eſt*, magiſtro diuinorum noſtrorum officiorum.

β ¶ Non acquieuerit.] *In Authent. de ſanctiſſimis epiſcopis, & apud Iulianum abeſt negatio.*

Idem Greg. lib. 9. epiſt. 32. Romano defenſori Siciliæ.

¶ Clericus clericum ad publica iudicia non pertrahat.

C. XXXIX.

Presbyter an poſſit ab inferiori epō iudicari.

PEruenit ad nos, quòd ſi quis cōtra clericos quoſlibet

1 Sed cō. 16. q. 2. viſis, in fine: qđ dic, vt plenè no. Innoc. extra de offic. ord. quāto. & de præb. in Lateran. & nota per B. extra de priuil. cū & plātare §. in eccleſijs.

DE perſona.] CASVS. Quidam presbyter Hiſpanus accuſatus fuit coram iudice ſæculari, & conuictus ab aduerſario, expulſus eſt ab eccleſia, & in exiliū miſſus. quod cum ſignificatum eſſet Greg. delegauit hanc cauſam Ioan. defenſori eunti in Hiſpaniam. docens, ꝗ non

non debuit accuſari niſi coram epō ſuo. Et ad hoc probandum inducit legem Iuſtiniani, in qua cauetur, ꝗ quæcunque ſit perſona eccleſiaſtica, non niſi ſub proprio epō debet conueniri; cuius ſnīæ ſi altera partium non acquieſcat, iudex ſæcularis eam debet executioni mandare. & ſi quis obijciat ꝗ lex hæc loquitur de clerico. & non de presbytero, ſciat ꝗ nomine clericorum presbyteri, & diaconi continentur, ſicut ſuperius in eadem conſtitutione legitur, cuius verba infra ponuntur.

a ¶ De perſona.] De hac habes 2. q. 1. in primis.

b ¶ Non ab alio] id eſt, non à contrario quandoque enim ab inferiori poteſt iudicari 1. H. tamē huic literæ adhæſit, qui dixit ſolum epm eſſe ordinarium iudicem clerici: & per hoc quod dicit, doceat prius, &c. Sed tu dicas ꝗ prælati eccleſiæ collegiatæ habent iuriſdictionē, vt 15. q. 4. cap. 1. extra de immu. eccleſ. non minus extra de iudi. c. 2. C. de iuriſd. omn. iud. l. vlt. extra de off. ord. cū ab eccleſiarū. ſed qđ hic hr̄. prius doceat, & c dicas priuſquā ſęcularem. H. tamen dixit ſolum epiſcopum habere poteſtatem excommunicādi, vt 16. q. 2. viſis, in fi. vbi dr̄ ꝗ excommunicatio ſit mucro epiſcopalis, & ꝗ ſolus epiſcopus debeat de cauſis matrimonialibus cognoſcere. 35. q. 6. multorum & melius dicit noua cōſtitutio. extra de exceſ. præla. accedentibus. conſuetudo tamen in talibus dat iuriſdictionem, vt 9. q. 3. cōqueſtus, C. de emancip. lib. l. 1

c ¶ Aut monachū] Conuētum nomine monaſterij ratione alicuius ſucceſſionis, quæ obuenit monaſterio per eum. alias non competit actio contra monachū, cū nihil habeat. vel intellige ꝗ fideiuſſit de mandato eccleſiæ ſuæ, vel ēt ſine mandato: ſed pecunia eſt conuerſa in vtilitatē eccleſiæ, vt noua conſtitutio dicit, ꝗ quibuſdam extra de fideiuſ. Si autem monachus cōtra aliquē deliquit, ipſe monachus conueniendus eſt, non eccleſia: 2 vt 18. q. 2. hoc tantum. ſicut ſeruus cōuenitur, qui deliquit, nō eius dominus C. de noxa. l. penult. & vlt. in fi. Primo autē loco caſtigatio monachi ſpectat ad abbatem, vt 24. q. 3. corripiātur. & ext. de off. ord. quāto, extra de app. reprehenſibilis. vbi autem procedendum eſt ſm ordinem iuris, tunc ſolus epſ eſt iudex, ſm H. vt hic dicitur. Alij dicunt ꝗ abbas habet ordinariam iuriſdictionem ſuper monachos ſuos, & excōmunicare eos poteſt, vt extra de maior. & obed. cum in eccleſijs.

2 Idē ſentit Inno. ext. de priuile. cum olim pp. in gl. & malè. & in tali caſu monachꝰ ēt conſtituit ꝓcuratorē, vt ipſe not. extra de reſcrip. cū dilecta, in prin.

d ¶ Aut aſcetriam] Id eſt, incluſam, quæ ſemper aſſiduè moratur ibi.

e ¶ Doceat] id eſt, adeat.

f ¶ Iudicem.] Si ipſemet non poteſt. & eſt ſimile C. de epiſc. aud. epiſcopale.

g ¶ Ne vero] Hęc ſunt originaliter verba Gregorij.

PEruenit.] CASVS. In Sicilia erat quidam defenſor Papæ nomine Romanus. qui deſpectis epis compelle-

Digitized by Google

pellebat clericos in ſuo iudicio laicis reſpondere quod cum Gregor. audiuit, præcepit ei ne de cætero hoc faceret, ſed ſub proprio epiſcopo conueniantur, vt vel ipſe cognoſcat, vel det iudices delegatos, vel per executorē ipſius partes arbitros eligere copellantur, ſi alicui partiu eps fuerit ſuſpectus. Si vero laicus, vel clericus contra epiſcopū cauſam habuerit: tunc ſe interponere debet ille Romanus, vt vel ipſe cognoſcat, vel eo admonente iudices eligantur. & ſi aliter fiat, ordo eccleſiaſticus confunditur.

a ¶ Aut ſi fortè] Extra de foro compet. ſi quis contra.

b ¶ Executio] Id eſt, executor ad hoc deputatus, ſ. archidiaconus, vt 25. diſt. perfectis, & extra de foro comp. nullus. Cum aut iudex accuſat, in optione actoris erat an vellet, ꝙ recuſatus delegaret cauſā alijs, vel ꝙ partes cogerentur ad eligendos iudices, vt extra de foro comp. licet, & ca. ſi quis. Hodie autē ſi iudex recuſatus fuerit, & probata fuerit cauſa recuſationis, ad arbitriū recuſatoris ipſe q recuſatus fuerit, dabit iudices, vel trāſmittet negociū ad ſuperiorem, vt in cōſtit. cū ſpeciali, extra de appell. Sed quæro an iudices delegati ab epiſcopo poſſint partes punire, ſi nō venerint ad iudicium? Non videtur, quia ſolus delegatus à principe poteſt citare, vt in Auth. de litig. §. omnem, colla. 8. nec alij poſſūt ſuas ſententias mādare executioni, q̄ ordinarij vel delegati à principe, vt C. de bo. auct. iudi poſſid. auth. & qui iurat. ff. de re iud. à diuo. & ſolus delegatus à principe poteſt mittere in poſſeſſionem. ff. de iuriſd. omn. iud. iubere. Poteſt tamen dici, quòd ſecundum iura noſtra ſubdelegatus habet coerctionem, quia poteſt interdicere eccleſiam, vt extra de off. deleg. ex litteris, in fine. & ſecundum legem, modicam ſaltem habebunt coerctionem ſubdelegati. C. de ſportul. l. 2. & ff. de off. eius cui manda. eſt iuriſd. l. vlt. in fi.

Iudice recuſato q d fiet. 1 Iſta decret. hodie eſt remota, & fuit in prima cō pilatione: & erat ſecūda decr. eiuſdē tit. & eſt palea. 5 c. nullus clericus

Delegatus epi an poſſit citare.

cauſam habeat, deſpectis, eorum epiſcopis eoſdem clericos in tuo facias iudicio exhiberi. Quod ſi ita eſt, quia valde conſtat eſſe incongruum; hac tibi auctoritate præcipimus, vt denuo hoc facere non præſumas; ſed ſi quis contra quemlibet clericum cauſam habuerit, epiſcopum ipſius adeat; vt aut ipſe cognoſcat, aut certè ab eo iudices deputentur; aut ſi fortè [a] ad arbitros eundum eſt, partes ad eligendos † iudices ab ipſo executio [b] deputata compellat. Si quis vero clericus, vel laicus contra epiſcopum cauſam habuerit; tunc te interponere [c] debes, vt inter eos, aut ipſe cognoſcas, aut certe te admonente ſibi iudices eligant. Nam ſi ſua vnicuique epiſcopo iuriſdictio non ſeruatur, quid aliud agitur niſi vt per nos, per quos eccleſiaſticus cuſtodiri debuit ordo, confundatur?

† *eligendum iudicem*] orig.

Idem Ianuario epiſcopo Caralitano, lib. 3. epiſt. 26.

¶ A laicis iudicibus clerici non ſunt opprimendi.
C. XI.

FRatris & coepiſcopi noſtri Fœlicis, & Ciriaci abbatis relatione cognouimus, quòd in inſula Sardinia ſacerdotes a laicis iudicibus opprimantur, & fraternitatem tuam miniſtri ſui deſpiciant: dumque ſolum ſimplicitati [d] à vobis ſtudetur, quantum videmus, diſciplina negligitur.

Idem Gregorius Mauricio Imperatori, lib. 1. epiſt. 1. ſeu cap. 75.

¶ Sacerdotes à Regibus ſunt honorandi, non iudicandi. C. XLI.

SAcerdotibus autem non ex terrena poteſtate dñs noſter citius indignetur, ſed excellenti conſideratione propter eū, cuius ſerui ſunt, eis ita dominetur, vt etiā debitā reuerentiam impendat. Nam in diuinis eloquijs ſacerdotes aliqñ Dij, aliqñ angeli vocantur. Nam & per Moyſem de eo, qui ad iurm deducendus eſt, dicitur: [Applica illum ad Deos, id eſt ad ſacerdotes.] Et rurſus ſcriptum eſt: [Dijs non detrahes,] ſcilicet ſacerdotibus. Et propheta ait: [Labia ſacerdotis cuſtodiunt [e] ſcientiam,

Nicolaus epiſto. 7. ad Michaelem Imper. c. 35.
Exod. 22.
Ibidem.
Malach. 2.

c ¶ Interponere.] Hoc verum eſt in modicis, vel minimis cauſis: nam maiores cauſæ epiſcoporum ad metropolitanum deferuntur, vt 6. q. 4. ſi inter. 9. q. 3. conqueſtus. & 80. diſt. c. 1.

FRatris.] CASVS. Ianuarius epiſcopus Caralitanus intantum erat ſimplex, ꝙ clerici ſui eum deſpiciebant, & ſacerdotes in Sardinia à ſæcularibus iudicibus opprimebantur. Quod cum Gregorius audiuiſſet per epiſcopum Fœlicem, & Ciriacum abbatem, præcepit ei vt hoc fieri non permittat, ne dum ſimplicitati ſtudet, diſciplina negligatur.

d ¶ Simplicitati] Supra 39. diſt. Petrus.

SAcerdotibus.] CASVS. Mauritius Imperator compellebat clericos ſub ſe reſpondere: & eis debitam reuerentiam non impendebat. quare Greg. ſcribit contra ipſum, docens quod omnes ſacerdotes debet generaliter honorare, cum neſciatur qualis quiſque ſit futurus in futuro iudicio: & ꝙ ipſos debeat honorare, probat vna ratione, ſcilicet quia Deus vocauit eos deos, & Malachias propheta ipſos Angelos appellauit: & duobus exemplis, ſcilicet Conſtantini, & paganorum Imperatorum, qui ſacerdotibus ſui temporis reuerentiam exhibuerunt. Ratio incipit, [Nam in diuinis eloquijs] Exemplum Conſtantini ibi, [Eccleſiaſtica quoque.] Exemplum paganorum eſt ibi, [Ante eum.]

e ¶ Cuſtodiunt.] Id eſt cuſtodire debent, vt infra ead. q. 1. nolite.

Sacer- a ¶ Appel-

Digitized by Google

Ar. ad hoc 93. d. dñs vbi de hoc. ar. cõtra. C. de teſ. neq. cau. iubemus. Arc.

a ¶Appellat.] Ergo ex ſola appellatione nominis aliqs cõſequitur ius 1 ſic 32. q. 4. dicat. C. de lari lib. tol. § pe. ext de præſump. illud. inſt. de ado. § vlt. arg. contra 2. q. 1. multi. in fi. vbi dicit, quod ſola nominatio non ſufficit. C. de prob. non epiſtolis. & l. fi.

b ¶In-

INolita | CASVS. Relatũ fuit in Mileuitano cõcilio, ꝙ clerici clericos ſuis epiſcopis relictis ad ſæcularem iudicem traherent: quare ſtatuit concilium, vt hoc de cętero non fiat: & ſi quis de cætero præſumet, ſuper hoc conuictus, cauſam perdat, & etiam a communione repellatur. [Inolita]. i. conſueta. Et loquit hoc capitulum de actore ſequẽs de reo.

& legem requirẽt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum eſt.] Quid ergo mirum, ſi illos veſtra pietas dignetur honorare, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut Deos ipſe etiam appellat [a] Deus? Eccleſiaſtica quoque hiſtoria teſtatur; quia cum piæ memorię Conſtantino principi ſcripto oblatæ accuſationes contra epiſcopos fuiſſent, libellos quidem accuſationis accepit, & eoſdem, qui accuſati fuerant, epiſcopos conuocans, in eorum conſpectu libellos, quos acceperat, incendit [b], dicens. Vos Dij eſtis, a vero Deo conſtituti. Ite, & inter vos cauſas veſtras diſcutite: quia dignum nõ eſt, vt iudicemus Deos. In qua tamen ſententia ſibi magis ex humilitate, quàm illis aliquid præſtitit ex reuerentia impenſa. ¶Ante eum quippe pagani in Rep. principes fuerunt, qui verum Deum neſcientes, Deos ligneos, & lapideos colebant; & tamen eorum ſacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid ergo mirum, ſi Chriſtianus Imperator veri Dei ſacerdotes dignetur honorare, dum pagani, vt prædiximus, principes, honorem impendere ſacerdotibus nouerunt, qui dijs ligneis & lapideis ſeruiebant? Hęc *a* ergo non tantũ ſpecialiter [c], quantum generaliter pro omnibus aſſerimus ſacerdotibus: quoniam adhuc neſcimus, quis in terribili iudicio Dei qualis futurus ſit. Et enim Paulus egregius prædicator dicit: (Nolite iudicare ante tempus, donec veniat Dominus, & reliqua.) Nã ſunt multa, quæ de iudicio illius homines ignorant: quia fortaſſe, quæ vos laudatis, ille reprehendet; & quæ vos reprehenditis, ille laudabit.

ſup. ea. continua. §. item Conſtantinus. B. Aug. epiſ. 66.

1. Cor. 4.

a ¶Hæc ergo.] *Sic etiam habet locus hic apud Nicolaum in epiſtola, cuius initiũ,* Propoſueramus: *ſed in originali pro iſtis hęc leguntur.* Hæc ergo pietati dominorum non pro me, ſed pro cunctis ſacerdotibus ſuggero. *Et multis interiectis, quæ hic nõ referuntur, ſubdit.* Nam adhuc neſcimus, quis ſibi, qualis ſit, & Paulus egregius prædicator, &c *præſtatque omnino integrũ illum locum legere Apoſtolicæ libertatis plenum.*

d ¶Inolita.] Hoc c. de actore, & ſequens de reo loquitur. Et not. ꝙ ſi actor traxerit reum ad iudicem nõ ſuum perdit cauſam ſed ſi reus traxerit actorem, pro conuicto habetur, vt C. de iuriſd omn. iu. in criminali: hoc tamẽ intelligas lite conteſtata. quia ſi ante litis conteſtationẽ deſiſtit, non incidit in pęnã 3 vt inf. ea c. prox. & ff. rem ra. ha. amplius, & ff. de in ius voc. quamuis. licet ſit. arg contra. C. de tranſa. ſi quis maior. ſup. ead placuit. Et quod dicit, quod cauſam perdit: dicũt quidam ipſo iure, verius credo, quod per ſententiam, & hoc innuit hoc verbum, conuentus.

Auctoris punitio reum ad iudicem non ſuũ trahentis.

3 Idem Bar. Bal. An. Cy. & Pa. de Ca. in d. l. in criã li. in gl. alle.

Clerici an poſſint in iudicẽ nõ ſuũ conſentire.

e ¶Pontifice.] Hic manifeſte habes, ꝙ in cauſa eccleſiaſtica neuter poteſt adire alium iudicem, ſiue in ciuili, ſiue in criminali negotio: laici autem ſine conſenſu ordinarij eligũt aliũ iudicem in ciuili negotio, vt ff de iud. l. 1 C d iuriſd. om iu. l. 1. ſed non in criminali, vt C. de iuriſd. om. iu. in criminali. inf ea. ſi quis cũ clerico. ſed in clerico requiritur conſenſus epi, & etiã proprius conſenſus ar hic, & 9. q. 1. c. 1. & ſu e clericu, & nullus. & c. inolita & 6 q 3 denique. & 3. q 6. non liceat. ext. de fo. cõp. ſignificaſti. Et eſt triplex ratio quare laicus poteſt, & nõ clericus. quia laicus poteſt iurare ſine licentia ſui iudicis, ſed clericus non, vt extra de iur. calum. inhærentes. Sed non poſſet coram laico litigare, niſi ibi iuraret. Item ab alio epiſcopo non poteſt ordines accipere, ergo nec iudiciũ, quod maius eſt, vt 9. quæſt. 2. nullus primas. Item non poteſt ab alio, quàm a ſuo prælato petere iudicium animæ, quod eſt occultum, ergo multo fortius nec manifeſtum.

Item ex concilio Mileuitano.

¶In concilio Mileuitano, quod habetur, nihil tale extat. Ex ipſo tamen citatur etiam ab Innocentio iij. *in c. ſi diligenti. extra de fo. comp. Habetur autem in Toletano 3. c. 13.*

¶Qua pœna feriatur clericus clericum ad ſæcularia iudicia pertrahens. C. XIII.

In Tolet. 3. c. 13.

INolita [d] præſumptio vſque adeo illicitis auſib aditum patefecit, vt clerici conclericos ſuos, relicto potifice [e]

2 Secundum q. bene inducitur auctoritas Apti. ſed qđ ſequitur fuit ſe ia M. & B. Iſi. ſecũdum L.

b ¶Incendit.] Hic vides, ꝙ iudex debet deſtruere libellum qui non eſt legitime compoſitus. vt 2 q vlt. c. vlt.

c ¶Specialiter.] Pro bonis. ſed etiam generaliter pro bonis, & malis 2 vel non tantum præſentib qui nunc accuſantur, & non conuincuntur, ſed etiam pro omnib. alijs. 13. q. 2. non æſtimemus.

Digitized by Google

ſtum, vt de pœn.d.6 placuit. Item inconueniens iam eſſet, ꝙ vnus eps iudicaret clericos alterius epi, qđ eſſe non debet, vt 9.q.2.per totum, & ſic omnes de vno epa tu poſſent ſibi alium epiſcopum eligere in iudicem. nec renunciare poteſt clericus huic iuri. extra de ſo.comp.ſi diligenti credo tñ, ꝙ licet non poſſint renunciare expreſſe, ꝙ tamen ſponte, ideſt, tacite poſſunt cõſentire in aliũ iudicẽ 1 nam arbitrũ ſponte eligunt, & iudicẽ delegatũ, alioquin ex ſuſſlatum erit priuilegiũ clericorum, ꝙ clericus poteſt eligere coram quo iudice velit litigare. in conſt. Fe. Auth habita C. ne fil pro pat. Item multa poſſum facere ſpõte, ad quæ non poſſum me pacto adſtringere. nam poſſum inſtituere aliquem hæredem, nõ tamen pacto ad hoc me adſtrigere poſſũ, vt C.de pac.l.vl. Itẽ tacite poſſum renũciare foro. licet non expreſſe, ſicut tacite Papa renunciat priuilegio ſuo, vt 2.q.7. nos ſi.& q.5.mandaſtis. Sicut tacite poſſum renunciare exceptioni procuratoriæ contra militem, ſed non expreſſe, vt ff de procur.ſi.iuſſa.§.veteranis. ſimiliter tacite poſſum renunciare iuramento cal. ſed non expreſſe. C. de iur cal.l.2 in fin. & ꝙ ſponte poſſit reſpondere, habes 3. q 6.puſſat° lo Quid quid dicat lo.hoc tene, ꝙ in laicum nullo modo cõſentit clericus, vt extra de ſo compet ſi diligenti. nec in clericum ſine conſenſu epiſcopi, vt extra de ſo comp. ſignificaſti 8

1 Hoc non puto verum ſin Go.vt 3. q.5 ſi liceat vt ibi dixi. Arch.

contestata coram eo. Sequens vero c.planum eſt.

a ¶Intentatum] Ideſt, obiectum. Et ſic loquitur cum lis ſit conteſtata.

ADDITIO. Sic etiam intelligunt H.B.& Lau.Sed Bar. Brixien. dicit. Ego credo, ꝙ poſſit intelligi cum nondum lis

ſuo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus hoc de cætero non præſumi. Si quis hoc præſumpſerit facere, conuentus *a* & cauſam perdat, & a communione efficiatur extraneus.

a ¶Conuentus.] *Dictio iſta in nullo concilij exemplari aut impreſſo, aut manuſcripto eſt inuenta.*

Item ex concilio Carthaginienſi 3.c.9.

Et in conc. apud Palatium Vermis habito, c.18.

ij PLacuit, vt quiſquis epiſcoporum, presbyterorum, & diaconorum, ſeu clericorum, cum in eccleſia ei crimen fuerit intentatum [a], vel ciuilis cauſa fuerit commota, ſi derelicto eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs purgari [b] voluerit, etiam ſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat [c]. Et hoc in criminali actione. In ciuili vero perdat quod euicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit: ſi quidem *β* ad eligendos iudices inique [d] de eccleſiæ conſortio iudicat, qui de vniuerſa eccleſia male ſentiẽdo, de iudicio ſæculari poſcit auxilium: cum priuatorũ Chriſtianorum cauſas Apoſtolus etiam ad eccleſiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.

Iuo p.6.c.362.§.itẽ placuit.

1.Cor.6.

β ¶Si quidem.] *In cæteris conciliorum editionibus, & vno Vaticano codice legitur,* ſiquidem ad eligendos iudices ſibi de eccleſiæ conſortio dubitat, vileque eccleſiæ conſortium iudicat, qui de vniuerſa, &c. *In recentiore autem quatuor tomorum editione hoc modo,* cui enim ad eligendos iudices vndiq; patet auctoritas, ipſe ſe indignum fraterno conſortio iudicat, qui de vniuerſa, &c. *eodemque fere modo in codice Lucenſi Regio, & refertur in concilio apud Palatium Vermis habito, c.18.*

Item ex eodem.

¶Clericus non accuſetur, niſi ante eccleſiaſticum iudicem. C. XLIV.

DE diuerſis ordinibus eccleſiæ ſeruientibus, ſi quis in cauſam criminis incurrerit, & abnuerit iudicium eccleſiaſticum, debet periclitari [e].

Iuo ibidem initio capitis.

¶*Eſt ſumma capituli præcedentis, & in concilijs olim Coloniæ ac Lutetiæ impreſſis, duobus exemplaribus Vaticanis, & codice canonum omnino eſt loco ſummæ, nec multo aliter apud Iuonẽ, p.6.cap. 362.*

Item conſtitutione 74.c.1.

Nouel.83.apud Iulianum.

PLacuit.] CASVS. Aliqs clericus accuſabatur de crimine, vel conueniebatur ciuiliter corãiudice eccleſiaſtico: lite cõteſtata maluit accuſari, vel conuenire coram iudice ſæculari. quæritur, in concilio Carthag. quam pœnam pati debeat. Reſpondet, ꝙ in criminali cauſa, ſiue fuerit condemnatus ſiue abſolutus, locum ſuum amittat, ideſt, deponatur. In ciuili vero cauſa perdat, quod euicit, ideſt, id in quo fuit abſolutus, perdat: quia male de eccleſia ſentit, qui de ſæculari iudicio auxilium poſcit. Et nota, quod Hug.& Beneuen. & Io intelligunt hoc ca cum lis erat conteſtata coram eccleſiaſtico iudice. Sed certe ego credo, quod poſſet intelligi cum nondum erat lis lis fuerit conteſtata coram eo.

b ¶Purgari.] Per hoc patet, quòd loquitur de reo: ſed quod dicit poſtea, euicit, intellige id in quo eſt abſolutus.

c ¶Locum ſuum amittat] ideſt, deponatur.

d ¶Inique.] Contumeliam.n. facit iudici, qui eo relicto vadit ad alterum, vt ff de arb.l.litigatores ſimiliter ſi qs rem deducit coram vno iudice, & deducit poſtea coram alio perdit litem 2 C.de alter. tol.l.1. in fi.

e DE diuerſis.] Periclitari] ideſt, deponi.

2 Idẽ tenent Gul de Cun. in l. nemo. poſt gl. C.de iuri.om.iud. & Ang in l. cum procurator.§.dñs. ff de op. no. nun. & l quã uis de dãno infecto,

Si

Iuo p.6.c.427. & p.16.c.150.

¶ Qui cum clerico litigium habet, epiſcopum ipſius adeat. C. XLV.

ij SI quis cum clerico litigium habuerit, ſi quidem de cauſa pecuniaria, adeat prius epiſcopum, cuius iudicio clericus ſuppoſitus eſt. Ille enim ſine damno [a], & ſine dilatione competẽtem finem liti impoſiturus eſt. Sin autem noluerit α [b] epiſcopus litem dirimere; tunc ad ciuilem iudicem diſceptatio cauſę perueniat. Vbi autem epiſcopus cauſam dirimere vult; ſine ſcriptura [c] omnia procedant, & diffinitiua ſententia ſine ſcriptis ab eo proferatur. β ¶ Quod ſi de criminali γ cauſa litigium emerſerit; tunc competentes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati conſentaneum legibus terminũ cauſæ imponant: ita tamen, vt diſceptatio litis duorum [d] menſium ſpatium non excedat, à litis conteſtatione numerandum δ. *Item.* (¶ In criminalibus vero cauſis nunquam ſine ſcriptura procedere debet.) Non aliter autem puniatur [e] clericus, niſi obnoxius repertus, ſacerdotio nudatus fuerit ab epiſcopo ſuo, vel clericatus honore. Sin autem crimen eccleſiaſticum eſt; tunc ſecundum canones ab epiſcopo ſuo cauſæ examinatio, & pœna procedat, nullam communionem alijs iudicibus in huiuſmodi cauſis habentibus.

α ¶ Noluerit.] *Ita etiam apud Iulianum, & Iuonem, & ſic legit auctor gloſſa: ſed in nouella ipſa Iuſtiniani additur,* vel non potuerit.

β ¶ Proferatur.] *In nouella ipſa ſequuntur hæc,* niſi fortè partes voluerint, vt in ſcriptis ea inferatur. Quòd ſi, &c. *Apud Iuonem loco dictionis,* proferatur, *eſt,* inſeratur; *quod ſuſpicionem facit intermedia ſcriptoris vitio deeſſe.*

γ ¶ De criminali.] *In nouella Iuſtiniani additur,* ciuili tamẽ.

δ ¶ Numerandum.] *Quæ ſequuntur vſq; ad verſ.* Non aliter. *neque in nouella, neque apud Iulianum, aut Iuonem, neque in vetuſtis Gratiani codicibus habentur: ſed ob doctorum citationes non ſunt expuncta.*

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 9.

¶ Clericus aduerſus clericum negocium habens, ſęcularia iudicia non exerceat. C. XLVI.

Extra de foro compet.c.1. Poly.l.4.tit.31. Burch.l.2.c.183. Iuo p.6.c.228. † *al. iudicium*

SI clericus aduerſus clericũ habeat negocium; non relinquat ſuum epm, & ad ſæcularia iudicia non concurrat: ſed prius negocium agitetur apud propriũ epiſcopum: vel certè α ſi fuerit negociũ † ipſius epiſcopi, apud arbitros [f] ex vtraq; parte electos audiatur [g] negocium.

SI quis cum clerico.] CASVS. Duo dicuntur in hac lege. Primo dr̃, ꝙ in pecuniaria cauſa actor debet clericũ conuenire corã epo ſuo: qui cauſam debet examinare ſine dãno ſportularum, & ſine dilatione. Sed ſi eps nõ vult cauſam pecuniariã dirimere, ſad ſęculares iudices recurratur. Si vero vult eam dirimere ſine ſcriptura oĩa procedere debẽt, niſi partes velint, ꝙ ipſa acta redigantur in ſcriptis. Secundo dr̃, ꝙ in cauſa criminali de ciuili crimine recurrendum eſt ad iudices ſæculares, qui intra duos menſes à tpe litis conteſtatę cauſam criminalem decidant, non tñ clericũ puniant, niſi prius ab epo ſuo fuerit degradatus. & hæc particula non tenet. pro crimine vero eccleſiaſtico tm̃ ad iudicem eccleſiaſticũ recurrat. Scd̃a pars incipit ibi, [Quod ſi de criminali.]

a ¶ Damno.] Sportularum, ad quas clerici non tenentur, vt in Auth. de ſanctiſ. epiſ § ſportularum, coll. 9 ergo nec aduerſarij ipſorum teneri debent, vt C. de fruct. & lit. expen. l vlt. 1

b ¶ Noluerit] Illud non tenet, Vel dic noluerit, id eſt, non potuerit, quia fortè talem cauſam non poteſt audire.

c ¶ Sine ſcriptura] Sine ſcriptura procedit eps cum iudicat inter ſuos clericos. Similiter in modicis cauſis nõ requiritur ſcriptura, vt in Auth. de mã. prin. § ſi ibi. coll 3. Non obſt ſ̃ 2. q. 1. in primis. vbi dr̃ ſententia nulla, quæ ne ſcripto profert: illud enim tantum tenet in criminalibus. & maiorib. negocijs.

d ¶ Duorum.] Hoc non tenet, vt 3. q. 3. §. ſpatium.

e ¶ Puniatur] Nec illud tenet, vt extra, de iudi. cum non ab homine.

1 Vt patet ext. de iudi. qualiter. in fi. Sed cõtra in Auth. de ſan epiſc §. ſi quis autẽ pro pecunia. vbi de hoc.

SI clericus.] CASVS. Quatuor articuli continẽtur in hoc c. Primus eſt, ꝙ ſi cleric' litẽ habeat aduerſus clericũ, coram ſuo epo conqueratur. Secundus eſt, ꝙ ſi eps litẽ habeat cõtra ſuũ clericum, coram arbitris ab utraque parte electis negocium terminetur. Tertius eſt, ꝙ ſi clericus habeat cauſam aduerſus ſuum, aut aliũ epiſcopum, recurrat ad ſynodũ prouinciæ. Quartus eſt, quod ſi epiſcopus vel clericus litẽ habeat cõtra metropolitanũ, pergat ad primatem, vel ad vrbem Conſtantinopolitanam. Secundus articulus incipit ibi, [Vel certe.] Tertius incipit, [Et ſi clericus.] Quartus ibi, [Si vero contra ipſius prouinciæ]

f ¶ Arbitros.] Et hęc eſt ratio: quia metropolitanus nõ eſt iudex clerici: vnde ſub eo non debet conueniri; nec coram epiſcopo debet conueniri, cum nõ poſſit eſſe actor & iudex. vt extra de reſtit ſpol conquerente, & extra de conceſſ. præb. & eccl. non vacan poſt electio. in fi. Sed quis coget eum eligere arbitros? Reſpondetur, epiſcopus, licet ſit ei ſuſpectus, vt extra de appel. ſecundo requiris Item in alio caſu cogit ipſum eligere arbitros, ſcilicet cũ recuſat eum, vel delegatum ab eo, vt ſ̃. ead. peruenit.

Arbitros eligere qñque coguntur litigantes.

g ¶ Audiatur.] ſup. 6 q 2. eps. contra. ſed ibi ſoluitur.

a ¶ Syno-

Digitized by Google

a ¶ Synodi] Ergo. ſi habet ciuilis cauſa cotra epiſcopum, ſolus metropolitanus non poteſt audire, vt hic, & 6 q. 4 ſi inter. ſed fortè hoc non tenet in maiorib. cauſis: vel loquitur ſecũdum antiqua tempora, quãdo pro ſingulis cauſis fiebat concilium, vt intra ea q. 3. c. 2. & 3.

EX HIS OMNIB. CASVS. Iſte § diuiditur in duas partes. In prima parte concludit ex ſupradictis dicens, quod ad ſæcularem iudicem, nec in ciuili, nec ĩ criminali cauſa eſt clericus producẽdus, niſi epiſcopus ciuilem cauſam decidere nolit, vel niſi in criminali clericus prius ab epiſcopo fuerit degradatus. ſed malè excipit Gra. niſi dicat allegãdo. In ſecũda parte reſpicit illud c. te quidẽ. & exponit duobus modis illud uerbum: ſ. non cognitorem ſæcularium negociorũ te vult De⁹. & primo ſic: nõ vult Deus te ordinare cognitorem ſæculariũ negociorũ, ideſt, nõ vult te inungi in ẽpiſcopum ad hoc tantum, vt ſis cognitor ſæcularium negociorum: ſed vt potius animarum lucris intendas⁹: Non tamen prohibetur ad tempus negocia ſæcularia terminare. Secũdo exponit ita, vt ſæcularia negocia intelligantur ſęculariũ virorum quæ vacantes laici ſibi debent ad inuicem exhibere: negocia vero ſæcularia de rebus ſæcularibus eccleſiæ, & clericorum, ſiue ſint criminalia, ſiue ciuilia, nõ niſi apud epiſcopum ſunt ventilãda Secunda pars incipit ibi, Illud autẽ. Sequentia duo cap. patent.

a ¶ In

Si quis verò cõtra hæc fecerit, canonum ſubiaceat correptionibus. ¶ Et ſi clericus aduerſus ſuum, vel aliũ epiſcopum habeat cauſam, apud audientiam ſynodi[a] prouinciæ eius cõquiratur. ¶ Si vero contra ipſius prouinciæ metropolitanum epiſcopum epiſcopus ſiue clericus habeat cõtrouerſiã, pergat ad ipſius diœceſis primatem, aut certè ad Conſtantinopolitanæ regię ciuitatis ſedem, vt eorum ibi negocium exquiratur †. †terminetur.

a ¶ Vel certè ſi fuerit.] *Græcè eſt* ἤγουν γνώμη αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, παρ' οἷς ἂν τὰ ἀμφότερα μέρη βούλονται, τὰ τῆς δίκης συγκροτεῖσθαι vel certe ipſius epiſcopi ſententia, apud eos, quos vtraq; pars voluerit, ea, quæ ad iudicium pertinẽt, agitentur. *Nec longe aliter vertit Dionyſius, cuius verſionem attulerunt Burchardus, & Iuo, & Innocentius. extra de foro cõpet. c. 1. ſententia vero, quæ hoc loco ex priſca verſione elicitur, habetur paulo poſt in verſ.* Etſi clericus aduerſus ſuum. *Quare non bene hic inculcatur: ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item ex concilio Agathenſi, c. 32.]

PALEA. Cap. XLVII.

iij CLericũ nullus præſumat apud ſæcularem iudicẽ epiſcopo non pmittente pulſare. Sed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, nec proponat, nec audeat criminale negocium in iudicio ſæculari proponere. ſu. ea. clericum nullus. Iuo p. 6. c. 367.

¶ *Abeſt à pleriſque vetuſtis exemplaribus; & fruſtra hic repetitur, quod plane idem habetur ſupra eadem c. clericorum nullus. Dectionis autem varietate ibi notatum eſt.*

Ex his omnibus datur intelligi, ꝙ clericus ad publica iudicia nec in ciuili, nec in criminali cauſa eſt producendus: niſi fortè ciuilem cauſam epiſcopus decidere noluerit, vel in criminali, ſub honoris cingulo eum nudauerit. ſu. c. te quidem. *¶ Illud autem qđ in epiſtola Clementis dictum eſt, [Non cognitorem ſęcularium negociorum te vult Deus eſſe,] ex epiſcopali vnctione intelligendum eſt. Nõ enim in epiſcopũ vngitur, vt cognitor ſæcularium negociorũ reſideat, ſed vt procurator animarum, & diſtributor ſpiritualium exiſtat. Prohibetur ergo ſæcularibus negocijs occupari, non ad tẽpus ſequeſter fieri. Vel ſecularia iudicia, non de rebus ſæcularibus, ſed ſęcularium virorũ intelligẽda ſunt. Iudicia de rebus ſæcularibus ſæcularia appellãtur, iuxta illud Apoſtoli: [Sæcularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in eccleſia cõſtituite.)* 1. Cor. 6. *Iudicia vero ſæculariũ, ſæcularia appellantur, iuxta illud Apoſtoli in epiſtola Clementis: quod ex ſubſequẽtibus datur intelligi, cum dicitur: (Hæc opera, quæ tibi minus congruere diximus, exhibeant ſibi inuicem vacãtes laici.)* ſu. c. te quidem. *Prohibentur ergo clerici à cognitione negociorum ſæcularium virorum, non ſęcularium cauſarum. Negocia quippe clericorũ, ſiue criminalia, ſiue ciuilia fuerint, nõ niſi apud eccleſiaſticum iudicem vẽtilanda ſunt.*

Vnde Hadrianus Papa ait c. 35.

¶ Non niſi in foro ſuo audiatur clericus. C. XLVIII. In cap. Hadriani, c. 35.

CLericus ſiue laicus, ſi crimine, aut lite pulſatus fuerit, non alibi, quàm in foro ſuo prouocatus audiatur. Anſ. l. 3. c. 58.

Idem ibidem, c. 40.

Digitized by Google

a [N clericorum.] Sup.2.q.1.in primis.in fi.extra de iud.at ſi.

RES VERO. CASVS. Quia ſupra in multis e facta mentio de rebus litigioſis: ideo Gratianus nunc docet, quod res litigioſa non debet transferri ad aliquam perſonam C.de fund.& ſaltibus reipub lib.11.l.ſi qua.nec res litigioſa poteſt dedicari,ff de litig l.vlt.qui autem rem litigioſam alienat: & alienatio nulla eſt.& præterea punitur venditor,& emptor ſi ſciuit rem litigioſam, vt extra vt lite pend.eccleſia.C.eo.l.vlt. In caſib tñ licite alienatur res litigioſa, ſcilicet ex cauſa dotis, vel trāſactionis, vel donationis propter nuptias,vel ex cauſa legat, vel diuiſionis rerū hæreditariarū, vt C. de litig. l. vlti. Item licite alienatur res litigioſa,quæ ſeruari non poteſt ff. fa mil.erciſcun.alienationes.& ff de petit. hæred diuus.

Litigioſa res certis in cauſibus aliena ri poteſt.

¶De eodem. C. XLIX.

An l.ibidem. Deuſdedit p.3.

IN clericorum [a] cauſa, huiuſmodi forma ſeruetur, nequemquam eorum ſententiā a non ſuo iudice dictā cōſtringat.

Res vero in litigio poſita ante legitimum cognitionis euentum in nullam debet omnino transferri perſonam.

Vnde Gelaſius Papa Quingeſio a epiſcopo.

a ¶Quingeſio.] *In antiquis exemplaribus partim eſt iſta vox, partim* Lucio,*partim L.partim.*Quinquageſimo.

¶In nullam transferatur perſonam res in litigio poſita ante cognitionis euentum. C. L.

QVia [b] res in litigio [c] poſita in nullam transferri poteſt omnino perſonam, donec legitimæ cognitionis euentu, cui potius debeatur, iudiciaria diſceptatione poſſit agnoſci; ex eadem re quiſpiam non ſinatur exigere [d] penſiones:ſed in eodem ſtatu,re eadem poſita,in quo videtur (ſicut dictum eſt) ante conſtituta †, quiſquis ſibi putat quidpiam poſſe competere, iuridico pulſet examine,præiudicijs omnibus inde ſubmotis.

† *al. conſtitutam litem.*

c ¶In litigio.] Res dr̄ litigioſa de cuius dñio vel quaſi cauſa vertitur inter petitorem, & poſſeſſorem, vel iudiciaria conuentione, vel precibus principi oblatis & per eum aduerſario cognitis,in auth. de litig.in prin.coll. 8. 1.

Litigioſa res quæ dicitur.

d ¶Exigere.] Hoc intellige cum poſſeſſor ē ſuſpectus,alias poſſeſſor ſemper vtitur fructib pēdente lite, vt 16 q.4.volumus,extra vt lit pen den a memoria.

1 Et not. ꝙ aut.quæ ponitur.C de litig auth. res litigioſa in corporalibus locum hēt, vt patet in aut de litigio. §.adhoc.Hic adde qđ notatur ext vt lit pen.& de alie.iud mu. de teſti ſpol, cauſa c 1.cc ſæpe. Arch.

QVAESTIO II.

sup.q.1 inolita.

QVod vero [c] *culpa illa ſuſpenſione digna ſit, capitulo illo Mileuitani concilij liquido conſtat. Si enim communione priuandus eſt, qui clericum ad ciuilem iudicem crediderit pertrahendum, multo magis ſuſpenſione dignus eſt,qui ſui epiſcopi iudicium interpellantem ad iudicium ſæculare pertrahere non dubitaui.*

QVōd vero CASVS. Hic intitulatur ſecūda qō qua quæritur,an hæc culpa ꝙ clericus clericum aliquem inuitum trahit ad iudicem ſæcularem, digna ſit ſuſpenſione. Et reſpondetur, ꝙ ſic:nam ſi dignus eſt priuari communione,vt ſup.ead.q.1.inolita.multo magis dignus eſt ſuſpenſione.

c ¶Quod vero.]Et eſt certum ꝙ ſic ſup ead. inolita.

QVAESTIO III.

SEd pona-

Quia res] CASVS.Iſte dupliciter poni ſolitus eſt.Et primo ſic Reus poſſidebat rē litigioſam;quæſitum eſt a Gelaſio,vtrū actor poſſit exigere penſiones. Et reſpōdetur ꝙ non,ante legitimæ cognitionis euentum; ſed res debet apud reum permanere,donec appareuerit cui res potius debeatur:& ſi quid factum fuerit lite pendente in præiudicium alterius partis, nihil valeat.& ſecundum hoc expone,[Non ſiniatur,]ſupple niſi ſit poſſeſſor Poteſt etiā alio modo poni,vt Beneuentanus ponit. Cum de quadā re inter actorē & reū litigium verteretur,nec aliquis eorum eſſet in poſſeſſione illius rei:quæſitum fuit quis debeat de illa re recipere,& exigere penſionem. Et reſpondet Gelaſius Papa ꝙ nec actor,nec reus: ſed res debet permanere in eodem ſtatu in quo poſita eſt,vſque ad ſententiam diffinitiuā: caſſatis omnibus priuilegiis, vel reſcriptis, quæ contra hoc poſſunt dari lite pendente.

b ¶Quia res.] Nec etiā actionem pōt quis cedere alij, poſtquam res eſt deducta in litigium, vt C eod.l.2.nec valet priuilegium imperratum tempore litis, vt ext. de teſt.cauſam 16 quæſt. 6.placuit. C.vnde vi.auctoritatem

SEd ponatur.] Hæc q diuiditur in x. partes, in quarum prima probat per xx. ca. ꝙ ſententia paſtoris ſiue iuſta,ſiue iniuſta timenda eſt.Secūda ibi,[Verum hoc.]Tertia ibi,[Sed hoc.]Quarta ibi,[De his,]Quinta ibi,[Si ergo.]Sexta ibi,[Cum ergo.]Septima ibi,[Idem eſt,]Octaua ibi,[Quod autem.]Nona ibi,[Excommunicationis.] Decima ibi,[Preſbyteris]Io de Fant

CASVS. Hic intitulatur tertia quæſtio,vbi quæritur,ſi hæc culpa digna non ſit ſuſpenſione, ſcilicet, ꝙ propter hoc non debeat ſuſpendi,quod traxit clericum ad iudicem ſæcularem: ſi autem ſuſpenſus fuit propter hoc, & poſt ſuſpenſionem diuina celebrauit: vtrum debeat deponi? Et reſpondet quod ſic,vt inf.ead ſi quis preſbyter & c ſi quis epiſcopus. Et procedit hoc ordine Gratia in hac quæſtione. Primo probat, quod ſententiæ epiſcopali parendum eſt ſiue iuſta, ſiue iniuſta: & hoc vſque ad §.[Præmiſſis.]Deinde probat contrarium,& reſpondet allegatis tandem dat ſolutionem. Primum autem

tem cap. huius quæſtionis planum eſt.
a ¶Sed ponatur.] Hic quærit an ille ſit dignus depoſitione, qui excommunicatus, vel ſuſpenſus celebrat? Et certe ſic, vt inf. ea. ſi quis presbyter, & ext. de cle. excõmi c. 1. 2. & 3 & beneficio poterit priuari. eod. tit. c. fraternitati. niſi diſpenſetur cum eo, vt 63. diſt. Salonitanæ. Magiſter tamen proſequitur aliã quæſtionem, ſcilicet, vtrum ſententia teneat ſiue iuſta, ſiue iniuſta. Tribus autem modis dr̃ ſn̄ia iuſta ſiue iniuſta, vt inf. ea §. ſi ergo. ſcilicet ex animo cum malo, vel bono zelo ſententiat. Ex cauſa, ſcilicet cum certa cauſa iubet vel non iubet. Ex ordine cum ſeruatur vel prætermittit ordo iuris. Item ſentẽtia alia eſt condemnationis, alia excõicationis, alia ſuſpẽſionis alia præcepti: quæ tñ impropriè dr̃ ſn̄ia. Sententia cõdemnationis ſemper tenet, niſi ſit iniuſta ex ordine: tunc nõ valet, vt 11. quæſt. 3. diffinitiua 1 aliàs ſemper tenet, niſi appelletur ab ea. Item ſentẽtia excõicationis ordinem requirit, & etiã cauſæ cognitionem, vt 2. q. 1. nemo epiſcopus. ext. de appel. reprehenſibilis. ext. de ſent. excomm. ſacro. ſiue tamen ſit iniuſta ex cauſa, vel ex animo, vel ex ordine, ſemper tenet, vt inf. ead. ſi eps. Forte nec releuatur per appellationẽ, niſi quo ad cognitionem, vt extra de ſentent. excom. per tuas. Sententia autem mandati vel præcepti non ligat, niſi id quod pręcipitur ſpectet ad officium præcipientis. 7. q. 1. quia frater noſter. Primo autẽ probat Grat. vſq; ad §.

Snĩa dr̃ iuſta vel iniuſta tripliciter.

Sententia eſt multiplex.

1 Sub. ex ceptis. & caſib. poſitis ſub e. §. diffinitiua excõicationis ſn̄ia in duob. caſib. non eſt timẽda.

2 Hãc ſn̄iam ſequit Go. in hac decr. cũ a quorundã dicẽs, q̃ hic e ſt caſus ſpãlis in quo ñ tenet ſn̄ia a iudice lata. Sed Bar. Bri. ibi notat cõtra intelligẽs cum Ala. q̃ in ter. cõtinet indulgentiam.

tur [a], *quod hæc culpa ſuſpenſione digna non fuerit; quæritur, vtrum ſit deponendus, qui officium contra prohibitionem epiſcopi celebrare auſus eſt. Sed q̃ ſententia epiſcopi ſiue iuſta, ſiue iniuſta fuerit timenda ſit, Gregorius homilia 26. in Euangelio teſtatur dicens.*

¶Timenda eſt ſententia paſtoris. C. I.

SEntentia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta fuerit, timenda eſt [b].

¶Ipſa prorſus B. Gregorij verba leguntur inf. ead. cap. non ſolum, verſ. vtrum iuſte.

Item ex concilio Antiocheno † c. 6. † Et in Aquiſgr. ca. 72.

¶A ſuo epiſcopo excommunicatus, non eſt ab alio recipiendus. C. II.

SI quis a proprio epiſcopo excommunicatus eſt; nõ eũ prius ab alijs [c] debere ſuſcipi, niſi aut a ſuo fuerit receptus epiſcopo, aut concilio [d] facto epiſcopis [α] occurra, & reſpondeat, & ſi ſynodo ſatisfecerit, q̃ ſtatuerit [e] ſub alia ſententia eum recipi. Quod etiam circa laicos, & presbyteros, & diaconos, & omnes, qui in clero ſunt, conuenit obſeruari.

Burc. l. 11. c. 37. Iuo l. 14 c. 27. & 101 Pann. l. 5. c. 101. Deuſdedit p. 4. † *al. ſatisfecerit, ſtatuimus.*

α ¶Epiſcopis.] *Apud auctores indicatos prior tantum pars huius canonis refertur, & ex verſione Dionyſii; quæ etiam in toto hoc loco longe melior eſt,* aut certe (*inquit*) ad ſynodum, quæ congregatur occurrens pro ſe ſatisfaciat, & perſuadens concilio, ſententiam ſuſcipiat alteram. *Græcè enim eſt.* τείσας τε τὴν σύνοδον, καταδέξοιτο ἑτέραν ἀπόφασιν.

Item Nicolaus Papa ad Lotharium Regem in epiſtola, cuius initium: [Audito.]

¶Excommunicationis meretur ſententiam, qui excommunicatis communicat. C. III.

PRæcipue Gualdradæ pellicis tuæ, & iamdudum a te repudiatæ cõionem declina: excommunicata eſt enim, & vſq; ad præſentiam noſtram ab omni Chriſtianorum contubernio ſequeſtrata. Quamobrrm cauendum eſt, ne cum ea pari mucrone percellaris ſententiæ, ac pro vnius mulierculæ paſſione vinctus, & obligatus ad perenne traharis exitium. Deterius quippe in populis prælati delinquunt: ac per hoc ipſi crudelius, quàm cæteri

Anſ. l. 3. c. 66. Regino chron. l. 2.

[Præmiſſis.] inf. in c. ſi epiſcopus, q̃ ſententiæ epi etiam iniuſtæ ſit parendum: deinde probat eam quemquam apud Deum non ligare: de hac materia plenius habetur 2. q. 1. in ſumma.

b SEntentia.] ¶Timenda eſt.] niſi in duobus caſibus ſcilicet cu ſententia eſt poſt appellationem lata: & cum continet intolerabilem errorem, extra de ſentẽ. excommunicatio. per tuas. tertium caſum apponunt quidam, cum pro indebitis exactionibus aliquis excommunicatur, vt extra de exceſſ. præla. cum a quorundam. 2.

SI quis a proprio.] CASVS. Quæſitum fuit in Nicæno concilio, vtrum clerico a proprio epõ excommunicato ſit ab alijs cõmunicandum: reſpondet & q̃: non niſi a proprio epiſcopo fuerit abſolutus, vel niſi in ſynodo ſatisfaciens fuerit reconciliatus, quod non ſolum circa clericos, ſed etiam circa laicos eſt obſeruandum.

c ¶Ab alijs.] Similiter qui ſuſpenſus eſt ab vno, ſuſpenſus eſt quantum ad omnes, vt 7. q. 1. ſi quis presbyter, & 4. q. 5. quiſquis.

d ¶Concilio.] Hodie ſolus metropolitanus cognoſcit de cauſa excommunicationis, vt ext. de ſent. excommu. per tuas.

e ¶Quod ſtatuerit.] Scilicet ſynodus.

PRæcipue.] CASVS. Lotharius dimiſſa Theberga vxore legitima, Gualdradam ſuperduxit, quã legitimã eſſe dicebat vxorẽ, ſed lata ſententia diuortij inter eos, cum Gualdrada nollet ſententiæ parere, fuit excõicata, poſt quam excõicationem ferebatur Lotharius ei occulte

Digitized by Google

eulte cõicare.ſcribit ergo Nicolaus & monet Lothariũ, vt eius communionem declinet: qđ ſi non fecerit duob. vel tribus teſtibus adhibitis cũ ea pari mucrone ſententiæ percelletur: & ꝙ debeat abſtinere, probat quia fortius puniuntur prælati, quam alij: quia grauius peccãt: quia quia per eorum delicta exempla perditionis magis trãſmittuntur ad ſubditos, quam per aliqs.
a ¶Puniuntur.] Inf. 25 q. 1 nulli fas.
b ¶Duos.] Ergo in cauſa denunciationis idem poteſt eſſe iudex, accuſator & teſtis. extra de ſim licet. Item eſt hic arg. ꝙ Euangelica admonitio nõ ſolum habet locum in occultis, ſed etiã in manifeſtis, 2. q. 1. peccauerit 4.

† Con c tex. in l. moris. §. iſte fere. ff. de pœn. & in l. nemo. C. de ſum. tia.

Paſtor. p. 3. c. 5.

puniuntur [a] †, vt ait beatus Gregorius: [Scire etenim prælati debent, quia ſi peruerſa vnquam perpetrauit, tot mortibus digni ſunt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exẽpla tranſmittunt. Vnde neceſſe eſt, vt tanto ſe cautius a culpa cuſtodiant, quanto per praua, quæ faciunt, non ſoli moriuntur.] *& infra.* ¶ Cæterum præcaue, ne quando nobis ſecundum Domini præceptum duos [b], aut tres teſtes adhibeamus, immo vero ne hoc ſanctæ eccleſiæ dicamus, & (quod non optamus) de cætero fiat cunctis ſicut ethnicus, & publicanus.

Matth. 18.

¶Sumptum eſt caput hoc ex epiſtola Nicolai, quæ incipit. Audito reuertente miſſo veſtro, *& extat Romæ in monaſterio Dominicanorum: eſt autem quaſi in epitomen redactum multis verbis omiſſis. Huius epiſtolæ bonam partem refert Regino libro ſecundo chronicorum.*

Et in Afri. c. 101.

Poly. l. 7 tit. 1.
Anſ. l. 3. c 71.
Iuo p. 14 c. 15.
Pann. l. 5. c. 127.

Item ex concilio Sardicenſi, c. 17.

¶De eodem. C. IIII.

SI epiſcopus quis forte iracundus [c] (quod eſſe non debet) cito [d] & aſpere [e] commoueatur aduerſus presbyterum, ſiue diaconum ſuum, & exterminare eum de eccleſia voluerit; prouidendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habet poteſtatẽ [f] is, qui abiectus eſt, vt epiſcopos finitimos interpellet [g], & cauſa eius audiatur, ac diligentius tractetur: quia non oportet ei negari audientiam roganti ille epiſcopus, quia aut iuſte, aut iniuſte eum abiecit, patienter accipiat, vt negotium diſcutiatur. vt vel probetur ſententia eius a pluribus, vel emendetur. Tamen priuſquam omnia diligenter, & fideliter examinentur; eum qui fuerit a communione ſeparatus, ante cognitionem nullus alius debet præſumere, vt communioni ſociet.

¶Canon hic eodem fere modo refertur in concilio Africano, cap. 101. vſque ad verſ. Tamen. *Sed, Græcus Sardicenſis, qui eſt decimus quartus paulo copioſior eſt*[i], *& aliquot locis diuerſa etiam ſententia. Propterea viſum eſt verba græca cum verſione noua apponere.*

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· τὸ δὲ πάντοτέ με κινοῦν ἀποσιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω. εἴ τις ἐπίσκοπος ὀξύχολος εὑρίσκοιτο, ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἐν τοιούτῳ ἀνδρὶ πολιτεύεσθαι, καὶ ταχέως αὐτικρὺ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου κινηθεὶς ἐκβαλεῖν ἐκκλησίας τινὰ ἐθελήσοι, προνοητέον ἐστὶ μὴ ἀθρόον τὸν τοιοῦτον καταχρίνεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστερεῖσθαι. πάντες εἰρήκασιν. ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν. εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα. οὐ χρὴ γὰρ μὴ ὑπέχειν τοῖς ἀκοὰς τοῖς ἀξιοῦσιν. κἀκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον,

SI eps quis forte.] CASVS Quidam eps iracundus iniuſte ſuum clericũ excõicauit. quæſitum fuit in concilio Sardicẽ. quid ſuper hoc ſit faciendum? & rñdet ꝙ excõicatus vicinos epiſcopos dẽt interpellare, vt cognoſcatur vtrũ iuſte vel iniuſte ſit excõicatus: & eps qui excõicauit, patienter ferat, vt eius ſententia probetur, vel reprobetur. ſed anteq̃ cauſa diligenter examinetur, nullus excõicato cõmunicet. Hoc autẽ hodie per nouas cõſtitutiones corrigitur: quia excõicatus ſtatim abſoluitur ꝑ metropolitanũ, & nõ recurritur ad ſynodũ: ſed ad metropolitanũ.
c ¶Iracundus.] Ideſt, vt ex animo ſit iniuſta.
d ¶Cito.] i. nõ ſeruato ordine iuris.
e ¶Et aſpere] Quia non adſit cauſa.
f ¶Poteſtatẽ] Auctoritate hui' canonis.
g ¶Interpellet] ſin hac iuta quilibet excommunicatus audiebatur, qui volebat ſe probare iniuſte excoicatum: hodie ſec', niſi ſit poſt appellationẽ excõmunicatus. vel niſi dicat errorẽ expreſſum in ſententia. vt extra eo tit ꝑ tuas. Si quis ergo conqueritur metropolitano de iniuſta excõicatione. aut appellauit ad eum, aut non. Si appellauit, primo præſtabit cautionem abſoluẽdus, ꝙ ſtabit iuri: deinde in optione habet, an velit eum abſoluere, vel remittere abſoluendum ei a quo appellauit, vt extra de ſentent. excom-

1 Hic dicit Io de Fan. ꝙ ex iſta litera datur intelligi, ꝙ vbi dictum eſt, ſi peccauerit ĩ te frater tuus, & c. dictũ eſſe de notorijs. Nam prout ipſe no 2. q. 1 ſi peccauerit 1 delictũ iſtius erat notorium, vt e. q. 2. Lotharius. Arch.

Excõicatus conquerens metropolitano, an poſſit ab eo abſolui.

Digitized by Google

γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, καὶ ἡ κυρωθῇ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχῃ. πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἕκαστα ἐξετασθῆ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν ἑαυτῷ τὴν κοινωνίαν.

Oſius epiſcopus dixit. Quod autem me vndequaque cõmouet, tacere non debeo. Si quis epiſcopus ex ſtat ad iracundiam procliuis (quod quidam a tali viro longe abeſſe debet) & cito aduerſus presbyterum, vel diaconum commotus, ex eccleſia quemlibet eijcere voluerit prouidendum eſt, ne is repente condemnetur, & communione priuetur. Omnes dixerunt. Qui eijcitur, facultatem habeat confugiendi ad epiſcopum metropolis eiuſdem prouinciæ: ſin autem metropolitanus abſit, finitimum adeundi, ac rogandi, vt ipſius cauſa diligenter cognoſcatur. Minime enim decet aures non præbere rogantibus. Et ille vero epiſcopus, qui iure, vel iniuria illum eiecit generoſe ferre debet cauſam cognoſci, ipſiuſque ſententiam, vel confirmari, vel corrigi. Verum priuſquam diligenter, ac fideliter ſingula quæque examinata fuerint, qui communionem non habet, ante cauſæ cognitionem non debet ſuo ſibi iure communionem vendicare.

Item ex concilio Carthaginienſi ſecundo, c. 8.

De eodem. C. V.

2 SI quis presbyter ab epiſcopo α ſuo correptus [a] fuerit debet vtique apud vicinos epiſcopos conqueri, vt ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo epiſcopo reconciliari. Quod niſi fecerit, ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus ſecernendum ſe ab epiſcopi ſui communione dixerit, ac ſeparatim cum aliquibus ſchiſma faciens, ſacrificium Deo obtulerit; anathema habeatur, & locum amittat. Atſi β querimoniam iuſtam habuerit aduerſus epiſcopum, inquirendum eſt †.

Burc. l. 2. c. 194. Iuo p. 6. c. 239. Anſ. l. 12. c. 23. Poly. l. 7. tit. 1.

† al. erit.

α ¶ Epiſcopo.] *In ſecundo Carthaginenſi, c. 8. cum Alipius proponit, ita legitur,* Si quis forte presbyter ab epiſcopo ſuo correptus, aut excommunicatus, &c. *Sed cum ab vniuerſis epiſcopis confertur loco epiſcopi affertur nomen præpoſiti, & ita in Carthaginienſi codicis canonum, c. 11. legitur,* a præpoſito ſuo correptus, *Græce eſt,* ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνωσθῇ, *id eſt,* in † ſua vitæ agendæ ratione condemnatus fuerit. *Burchardo autem & Iuoni conuenit cum Gratiano.*

† al. in ſua conuerſatione condemnatur.

β At ſi.] *In codice canonum & Carthaginienſi Græco, & apud collectores nihil hic eſt interiectum: Verum in exemplaribus concilij impreſſis, & manuſcriptis ante iſtam clauſulam, hæc inſeruntur.* Nihilominus, & de ciuitate, & de congregatione, in qua fuerit, longius repellatur: ne vel ignorantes, vel ſimpliciter viuentes ſerpentina fraude decipiat: quoniam ſecundũ Apoſtolum eccleſia vna eſt, vna fides, vnum baptiſma. Et ſi querimoniam. &c.

Eph. 4.

γ ¶ At ſi querimoniam.] *Locus hic ita habet apud Burchardum, & Iuonem.* Si querimoniam iuſtam aduerſus epiſcopum non habuerit, inquirendum erit. *Græce eſt.* σκοπουμένου μή ποτε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν ἔχοι δικαίαν. *id eſt.* hoc conſiderato, nunquid aduerſus epiſcopũ iuſtam habeat expoſtulationem.

[Gloſſa:] excõ per tuas. Si nõ appellauit ad eũ ſecundum priora iura debet remittere abſoluendum: & ſi ille noluerit abſoluere, tunc metropolitanus poterit eũ abſoluere, vt extra de offic. ord. ad reprimendã. ſi tamen viderit ſententiam excommunicationis euidenter iniuſtam, poterit pronunciare ipſam iniuſtam, licet nõ ſit appellatum ad eum, vt extra de app. ſollicitudinẽ. Ita econuerſo, ſi eſt appellatum ad eum, & viderit iuſtam eſſe cauſam excõmunicationis: tenetur eũ remittere abſoluẽdum, vt ext. de ſent. excom. per tuas in fine, hodie aũt licet nõ appellet ad ſuperiorẽ: ſi tñ ẽ periculum in mora, põt eũ ſtatim abſoluere, vt ext. e. ſacro.

SI quis presbyter.] CASVS. Quidam epiſcopus ſuſpendit quendam ſuum presbyterũ ab officio & ſacramẽtis: quæſitũ fuit qualiter ſuper hoc ſit procedendũ? Et rñdet, ꝙ ſuſpenſus apud vicinos epiſcopos conqueri debet, vt ꝑ eos ſuo epiſcopo reconcilietur ſi vero inflammatus ſchiſma faciẽs diuina cõtra ſuſpẽſionẽ ꝑſumpſerit celebrare, anathematizet, & poſtea deponatur a ¶ Correptus.] i. ſuſpenſus, vel excõicatus minori excõicatione, vt patet ꝑ id quod ſequitur, anathematizetur.

SI quis epiſcopus.] CASVS. Dicit in hoc

Item ex concilio Antiocheno, c. 4.

¶ De his, qui damnati a ſynodo ſacra miniſteria contingunt. C. VI.

Et Aquiſgra. c. 47. extra de cle. exc. depo. c. 1. & 2. Nic. Papa epiſt. 8. Poly. ibid. Burc. l. 2. c. 199. Iuo p. 5. c. 362. Anſ. l. 12. c. 26.

3 SI quis epiſcopus damnatus α a ſynodo, vel presbyter, aut diaconus a ſuo epiſcopo auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro contingere, ſiue

Digitized by Google

hoc c. ꝙ ſi epiſcopus presbyter, vel diaconus fuerint excõicati, non audeant in excõicatione manentes diuina officia celebrare: quod ſi præſumpſerint, ſpẽ reſtitutionis non habeant communicantes vero cum eis ſcienter, debent ab eccleſia ſeparari. Idem eſt caſus ſequẽtis c. ſed. ſa; poſſet tamen dici. ꝙ epiſcopus cum talibus poſſet diſpenſare: & expone ꝙ ſpem, &c i. ipſi ſic delinquentes non debeant habere ſpem reſtitutionis: quia ſibi incluſerunt. ſic 7 q. 1 ſi quis presbyter, ſup 82 diſt. plurimos. in fi. conſtat tamen ꝙ ipſe poteſt in calibus talibus diſpenſare.

epiſcopus iuxta præcedentem conſuetudinem, ſiue preſbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia[a] ſynodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis: ſed & communicantes ei omnes abijci de eccleſia oportet †; & maxime [b], ſi poſtquam didicerint aduerſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentauerint.

† abeſt è multis.

α ¶ Damnatus.] *Græce eſt,* καθαιρεθεὶς, *id eſt,* Depoſitus,

Item ex concilio Martini Papæ, c. 37.

In capitulis Martini Bracharenſis.

¶ Sine ſpe ſit reconciliationis, qui excommunicatis communicare præſumit. C. VII.

iiij S I quis epiſcopus in concilio excommunicatus fuerit, ſiue presbyter, aut diaconus à ſuo epiſcopo, & poſt excõmunicationem præſumpſerit, ſiue epiſcopus ille aut presbyter, aut diaconus facere oblationem, vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificium, quaſi in officio ſuo agere ſicut prius; non liceat ei nec in alio concilio ſpem reconciliationis habere, nec vltra recolligi †: ſed etiam eos, qui ei communicauerint, omnes ab eccleſia reſpui; maxime eos, qui ſciebant eum eſſe deiectum. Si autem permanſerit turbans, & concitans eccleſiam per forinſecã β [d] poteſtatem; oportet eum ſicut ſeditionarium ab omni plebe expelli.

† al. reconciliari.

β ¶ Forinſecam.] *In aliquot Gratiani & concilij codicibus, eſt, foraſticam. In canone quinto concilij Antiocheni, unde hoc ſumptum eſt. legitur* διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας *quæ Dionyſius vertit* per poteſtatem. exteras:

Et in Vormac. c. 14.

Item ex concilio Agathenſi, c. 3.

¶ De epiſcopis, qui innocentes, aut minimis cauſis culpabiles excommunicant. Cap. VIII.

E Piſcopi, ſi ſacerdotali moderatione poſtpoſita innocentes, aut minimis [e] cauſis culpabiles excommunicare præſumpſerint, aut ad gratiam baptiſmatis γ feſtinantes fortaſſe recipere noluerint: vicinis epiſcopis eiuſdẽ † prouinciæ, literis moneantur: & ſi parere † noluerit; cõio illis vſque ad tempus ſynodi à reliquis epiſcopis denegetur δ: ne forte propter excõicationis † peccatum [f] excommunicati longo tempore morte præueniantur.

Burc. l. 11. c. 12. Iuo p. 14. c. 16. & 81. Pan. l. 5. c. 128. † al. cuius liber. 6. q. 2. c. 9. paulo aliter apud burch. & Iuonem, c. 81.

† al. parcere.
† al. excommunicatoris] vera lectio.

γ ¶ Baptiſmatis.] *Sic etiam in manuſcriptis: & doctores eã vocem agnoſcunt. Verum ab omnibus editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis, tam in concilio Agathenſi, quã in*

b ¶ Maxime] Id eſt tantum. ſic 12 q. 1l. ſed 18 diſt. peruenit. 16 q. 1. 3. β ſingulos.

c S I quis] Videtur quod illi clerici, qui communicãt excõmunicato in diuinis officijs, pari excommunicatione ligẽtur, vt extra de ſẽtentia excõmunicationis, ſignificauit.

d ¶ Per forinſecã.] Id eſt, manu laicali. ſi. ſupra. 17. diſt. nec licuit

E Piſcopi ſi ſacerdotali] CASVS. Quidam epi quoſdã innocentes vel prominimis cauſis culpabiles excommunicauerunt: & ad baptiſmum feſtinantes recipere neglexerũt: quæſitum fuit quam pœnam propter hoc, patiantur? Et reſpõdetur, ꝙ ſi à vicinis epiſcopis commoniti parere noluerint, ab aliorum epõrum cõione vſq; ad tempus ſynodi ſeparentur: & non maiori tẽpore: ne in excõicatione diu manentes, morte præueniãtur. Sequẽs cap patet.

e ¶ Minimis.] Ergo pro minorib. cauſis non eſt quis excommunicãdus: quod verum eſt, vt inf. e. nullus. Sed cõtra: nõne pro ſola cõtumacia eſt quis excõicandus, vt infr. ea certũ [1] ergo ſiue crimen ſit magnũ, ſiue paruum nunquam eſt excõicandus aliquis niſi ſit contumax? Ad hoc dicunt quidam, ꝙ ab homine non aliquis excõicandus niſi pro contumacia, ſed à canone bene, vt 17 q. 4. ſi quis ſuadente. hoc non eſt verum: quia cum

Excõicatio an pro ſola contumacia fertur.

1 Et ſupra 5. q. 2 cap. 2. ſed forte hic loquitur de excõicatione, q̃ pro diuerſis cauſis infertur, arg. 96. diſt. tantã.

c. ſed in eo additur, ꝙ ſi talis incorrigibilis mãſerit eccleſiam concitando, expelli debet per ſæcularem poteſtatem tanquam ſeditionarius ab omni plebe & intellige maxime. id eſt tantum.

a ¶ In alia]Ergo epiſcopi non poſſunt diſpenſare cum talibus, qui poſt excommunicationem celebrant, cum nec concilium hoc poſſit. Arg. contra 2 q. 5. quæ de cauſa doq; excommunicatur aliquis pro contumacia, quandoque pro crimine, vt extra de verbo ſigni. ex parte Ioan. Sed certe illa decre. dicit, ꝙ pro offenſa fit aliquis excõicandus, cum non vult ſatiſfacere: & ita pro contumacia quare alia diſtinctio eſt melior.

f ¶ Peccatum.] Arg. ꝙ citius moritur quis propter peccatũ, vt 12. q. 3 ca. 2. & tollit Deus malos de medio 2, ne

Excõicatũ celebrãtem nõ abſoluit epiſcopus.

Moriuntur boni & mali

2 Id eſt de hac vita 23. q. 4. l. ac autem vita.

Digitized by Google

Vormacienſi, c. 14 (vbi caput hoc reperitur) & à Burchardo, & Iuo ne abeſt ea dictio. Et cum hic de excommunicatis agatur, videtur eſſe locus ijs tantum, qui ſunt baptizati, & ad gratiam, ideſt, ad reconciliationem cum ſuo epiſcopo feſtinant.

ſ ¶ Denegetur.] *Sic habet Iuo, &* Pannormia, *& antiquiores conciliorum editiones, & duo Vaticana exemplaria: videturque huic ſimile, quod legitur ſupra 6. q. 2. cap fin. ſed in recentioribus editionibus eſt,* non denegetur.

Item ex concilio Africano.

¶ De his qui tempore ſuæ excommunicationis communicare præſumunt. C. IX.

Burc l. 1. c. 200. Iuo p. 5. c. 314. Anſ l. 12. c. 27. Poly. l. 7. tit. 1.

PLacuit vniuerſo cōcilio, vt qui excommunicatus fuerit pro ſuo neglectu[a], ſiue epiſcopus, ſiue quilibet clericus, & tempore excommunicationis ſuę ante audientiā communicare † præſumpſerit; ipſe in ſe damnationis iudicetur ſententiam protuliſſe.

† *al. communionem.*

¶ *In concilio, quod hodie inſcribitur Africanum, caput hoc non habetur: ſed in Carthaginienſi inſerto in codice canonum, & in* Græco, *cap. 29. & refertur in quinta ſynodo, ſeſſ. 7. in epiſt.* Vigilij.

Item Nicolaus Papa.

¶ Deponantur epiſcopi, qui excommunicatis communicant. C. X.

In ſynodo Romana, c. 2.

† *al. Thietgaudum.* Iuo p. 8. c. 226. † *a. ſugreſſorum.*

TEugualdum † Treuerenſem, & primatem Belgicæ prouinciæ, & Gūthariū Agrippinæ Coloniæ archiepiſcopos, nunc coram nobis, & ſancta ſynodo ſub geſtorum † inſinuatione, qualiter cauſam Lotharij regis, & duarum mulierū eius, Teibergæ ſcilicet, & Gualdradæ, recognouerint, & iudicauerint[b], ſcriptum ſuper hoc proprijs manibus roboratum offerentes; nihil ſe plus, vel minus, aut aliter egiſſe ore proprio multis coram poſitis affirmātes, & ſententiam, quam à ſede Apoſtolica in Engeltrudem vxorem Buſonis ſanctiſſimus frater noſter Mediolanenſis archiepiſcopus Thado, & cæteri coepiſcopi noſtri petiuerāt emittēdam, & nos diuino ſuccenſi zelo ſub anathematis atteſtatione canonice protuleramus, publice ſe viua † voce violaſſe confitentes, in quibus omnibus inuenimus eos Apoſtolicas, atq; canonicas ſāctiones in pluribus exceſſiſſe, & æquitatis normā nequiter temeraſſe, omni iudicamus ſacerdotij officio manere penitus alienos, ſancti ſpiritus iudicio, & B. Petri per nos auctoritate, epiſcopatus exutos regimine conſiſtere definientes. Prædictis aūt depoſitis licentiam concedimus eccleſiam ingrediendi, & cōmandi, ſicut laici, & loquēdi ſuas vtilitates[c], non autem turbas concitandi, vel ſcandalum ſolicitandi, illis tribuimus facultatem. Quantum aūt ad epale miniſterium ſpecialiter pertinet, nulla eis ſit licentia contingendi: ſicut nos cum ſancta ſynodo iam decreuiſſe conſtat.

† *al. vna.*

¶ *Caput hoc Iuo citat ex Nicolao epiſcopis & archiepiſcopis per Galliā, Italiam, Germaniā, atq; per vniuerſas prouincias conſtitutis. In qua epiſtola videtur retuliſſe, quid in concilio à ſe Romæ habito de Metenſi ſynodo penitus abolenda, & depoſitione Thietgandi & Guntharij ſtatutū fuerit. De quo quidem concilio, & horū epiſcoporū depoſitiōe Rhegino lib. 2. chronicorū accurate hæc ſcribit.* Interea Thietgād°, & Gūthari° archiepiſcopi Romā profecti ſunt, ea ſcilicet intentione, ut Regē innoxiū in prædicto

peccatum eorum augeatur. 23. q. 4. ea vincta & tollit bonos ne malitia malorum immutet intellectū eorum. de pœ. d. 4. ſi ex bono.

a PLacuit.] ¶ Neglectu.] videtur ergo quod pro negligentia aliquis excommunicetur, ſicut pro negligentia aliquis deponitur 1, vt 81. diſt. dictum eſt.

1 Sic neglectus culpam geminat. 27. q. 1. ſi cuſtos. in fin.

TEugualdum Treuerenſem.] CASVS. Nicolaus Papa delegauit cauſam inter Lothariū & Teibergam & Gualdradam Teugualdo & Gunthario Archiepiſcopis; qui amore Lotharij corrupti Gualdradam pellicē adiudicauerunt legitimam vxorem eius eſſe, & à petitione Theibergæ eundem Lotharium abſoluerūt: & Engeltrudam excommunicatam, quia fauebat Gualdradæ contra Theibergam, iniuſte abſoluerūt. poſtea, cum citati à Papa Romam veniſsēt, hæc omnia proprio ore coram ſynodo ſunt cōfeſſi: & quia Nicolaus Papa dictos archiepiſcopos inuenit in hoc & in alijs pluribus exceſſiſſe: ideo eos ab epiſcopali depoſuit officio: ita tamen, quod eis liceat eccleſiam ingredi, & communicare ſicut laici: ſed non liceat eis eccleſiam perturbare: & debes ſic ordinare conſtructionem Nos iudicamus Teugualdum & Guntharium archiepiſcopos, &c.

b ¶ Iudicauerint.] ſic patet quod punitur iudex qui male iudicat, vt 11. q. 3. § hoc etiam.

c ¶ Vtilitates.] quod nulli prohibetur, vt 4. q. 6. omnibus.

Si

Digitized by Google

facto demonſtrarent, ac ſe cum cæteris coepiſcopis Eccleſiaſtica, atque Apoſtolica exercuiſſe decreta: ſtultitiæ quidem elogio decorandi, qui illam Petri ſedem aliquo prauo dogmate fallere poſſe arbitrati ſunt, quæ nec ſe feſellit, nec ab aliqua hæreſi vnquam falli potuit. Itaque cum in præſentiam Nicolai Papæ veniſſent, libellum obtulerunt, in quo continebantur geſta ſynodalia, quæ in Mediomatrico Vrbe, & Aquis ab eis ſtatuta fuerant. Qui cum a notario corã omnibus recitatus eſſet, interrogauit Pontifex, ſi hæc ſcripta verbis conſumarent? Reſponderunt inconueniens videri, vt quod proprijs manibus roborauerant, verbis infirmare mallent. Et ſic nec repulſa nec admiſſa eorum aſſertioni iuſſi ſunt ire ad hoſpitia ſua, quouſque reuocarentur. Paucis interpoſitis diebus ad ſynodum, quam Papa congregauerat, ſunt acceſſiti: vbi eorum damnata, & anathematizata ſunt ſcripta, & ipſi omnibus adiudicantibus epiſcopis, presbyteris, & diaconis ſunt depoſiti, & omni eccleſiaſtica dignitate priuati.

a ¶Conſiſtere:] *In ſecundo capite concilij locus hic ita habet,* conſiſtere: Diffinientes, quod ſi iuxta præcedentem conſuetudinem tanquam epiſcopi auſi fuerint aliquid ſe ſacro miniſterio contingere, nullo modo liceat eis, nec in alia ſynodo reſtitutionis, ſpem aut locum habere ſatisfactionis. Sed & communicantes eis omnes abijci de eccleſia: & maxime, ſi poſtea quam didicerint aduerſus memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentauerint, *& ſunt verba ſumpta ex capite, ſi quis epiſcopus damnatus. ſupra eadem ex concilio Antiocheno.*

Item Clemens epiſtola tertia omnibus epiſcopis.

¶Clerici & laici, qui non obediunt epiſcopis, infames efficiuntur: C. XI.

SI autem vobis epiſcopis non obedierint omnes presbyteri, diaconi, ac ſubdiaconi, & reliqui clerici, omneſq; reliqui populi; non ſolum infames, ſed extorres a regno Dei, & conſortio fidelium, ac a liminibus ſanctæ Dei eccleſiæ alieni erunt.

Clemens epiſt. ad Iacobum. & Alexander. epiſt. 1.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

¶In Chriſtum peccat, qui veritatis doctorem contriſtat. C. XII.

QVicumque contriſtauerit doctorem veritatis, peccat in Chriſtum, & patrem omnium exacerbat Deum; propter quod & vita carebit.

Et in conc. Aquiſgean. c. 9.
† *al. affectatione.*

Item Ambroſius libro ſecundo de officijs. c. 24.

¶Simulata virtutum affectione †, obedientia epiſcopo non denegetur. C. XIII.

† *al. affectatione.*

SI quis vero non obediat epiſcopo, extollere atq; exaltare ſeſe deſiderans, quærens etiam obumbrare merita epiſcopi ſimulata affectione † doctrinæ aut humilitatis, aut miſericordiæ; is a vero deuius ſuperbit: quoniam veritatis ea eſt regula, ut nihil facias commendandi [b] tui cauſa †, quo minor alius fiat: neque ſi quid boni habes, id ad deformationem [c] alterius, & vituperationem exerceas. ¶Non defendas improbum, & ſancta in-

† Cõcor. cũ hoc tex. iuncta ſua gl. 1. l. nam hoc. ff. de cond. indebi. & l. nec auus. C. de eman. li.

SI autẽ.] CASVS. Docet hic Clemẽs, ꝙ oẽs clerici & principes & populi ſi epĩs non obediãt, infames erunt & ab eccleſia repellũtur. Sequens c. patet.

a ¶Principes.] Ergo Imperatores ſubſunt epiſcopis, & ab eis poſſũt excõicari 96. diſt. duo mitius tñ cum eis r. agendum eſt, quam cum alijs, vt 12. q. 2. de rebus. & ſi in plurib. epõpatib. habet Imperator domicilium quilibet poteſt eum excommunicare. ff ad muni. aſſumptio.

Imperator ab epõ excõmunicari poteſt.

1 Adde arg. cõtra ſu. e. q. ꝑcipue. ver. deterius. 25. q. 1. nulli. Arch.

SI quis.] CASVS. Hoc c. diuidiĩ in tres partes. In prima parte diciĩ, ꝙ nullus dẽt ſuperbire cõtra ſuum epm exultando: nec aliqd facere ſimulãdo, vt eius auctoritatẽ obumbret quia regula veritatis eſt, vt nullus faciat aliquid cõmendãdi ſui cauſa, vt alius vĩtuperetur. In ſecunda parte diciĩ ꝙ improbus defendi non debet, nec improbo ſancta debent cõmitti. In tertia parte diciĩ, ꝙ iterũ redargui & impugnari nõ debet, cuius crimẽ eſt incognitũ. Scđa pars incipit ibi, [Non defendas improbum.] Tertia ibi, [Neque iterum.

b ¶Cõmẽdandi.] Nã aliorũ honores alijs nõ debẽt eſſe occaſio nocendi, vt C. de ſta & ima l. vlt. nec aliqs dẽt illud appetere, per qđ honor aliorũ minuaĩ, vt 99. d. nullus: nec tibi debes cõſulere cũ alterius iniuria 22. q. 3. primũ. nec aliqd facias ĩ domo tua, qđ vicino noceat: vt ff. reg. iur domum. ſi tamẽ facias aliqd eo propoſito, vt tibi ꝓſit, licet alij noceat: non peccas arg ff. de aqua pluia arcen l. 1. §. [Denique.] ff. de danno infecto, fluminũ. §. vl. & l. ſeq.

c ¶Ad deformationem.] C. de ſta. & ima. l. vlt.

Digitized by Google

a ¶ Iterum arguas.]id eſt, multoties.

ABſit.]CASVS. Quidam ſubditi propter ſuſpicionẽ dilectorum ſuis epiſcopis non obediebant. vnde quæſitum fuit ab Antero Papa, quam pœnam pati deberent. Et reſponſum eſt, quod in veteri lege tales lapidabantur, vel decapitabantur. ſed in nouo teſtamento debent anathematizari.

b ¶ Siniſtrũ.]Hoc eſt verũ in his quæ poſſunt trahi ad bonũ & ad malum: vbi ſp in meliorem partẽ eſt interpretandum, vt 41. diſt. cap. 1. & extra de reg. iur. eſto te. Si ergo cleric⁹ amplectitur mulierẽ, interpretabit quod cauſa benedicendi eam hoc faciat, vt 96. diſt. in ſcripturis. tamen quandoque canon ſolam conſabulationem interpretatur in deteriorem partem, vt 12. q. 1. nec aliqua.

Clericus amplectens mulierem præſumitur bene agere.

c ¶ Aut gladio.]Hic habes, quod olim inobedientia capite puniebatur. ergo & hodie repelleretur a promotione. 54. d. multos. non tñ quælibet inobedientia capite puniebatur: ſed ſola illa, quæ ſchiſma inducebat, vt 7. q. 1 denique. & in fi. & de hoc notaui. 4 q. 1. in prin.

Inobediẽtia an ſit capite punienda.

d ¶ Dæmonũ.] Hoc olim fiebat ad literam 1. hodie tamen Satanę traditur, vt citius conuertatur, vt inf. c. audi in princi. & c. omnis Chriſtianus.

1 Vt 45. diſt. §. Salomon.

qui ſcelerate. qñque infligitur a ſacerdote loco pœnæ eo vult pœnitere, qñq; a canone, ſ. cum quis cõicat excõicato. in his duobus caſibus eſt neceſſaria reconciliatio, vt inf. ea. excellentiſſimus. 50. d. in capite. Si ergo quis ſit excõmunicatus, ſemp a ſuo excõicatore eſt abſoluendus.

Excõicatus a quo eſt abſoluendus.

digno committenda † non arbitreris. ¶ Neque iterum [a] arguas †, & impugnes eum, cuius crimen non deprehenderis.

† al. committendo arbitreris.

† al. vrgeas.

Item Anterus Papa epiſcopis Hiſpaniæ.

¶ Epiſcopo non obediens, dæmonum ore diſcerpitur. C. XIIII.

Hieronymus ad Heliodorum.

ABſit, vt quidquam ſiniſtrum [b] de hisarbytremur †, qui Apoſtolico gradui ſuccedẽtes, Chriſti corpus ſacro ore conficiunt: per quos nos etiam Chriſtiani ſumus: qui claues regni cœlorum habentes, ante † iudicij diem iudicant. Veteri quidem lege habetur: quicumque ſacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo, aut gladio [c] ceruice ſubiecta contemptum expiabat cruore †. Nunc vero inobediens ſpiritali animaduerſione † truncatur, & eiectus ab eccleſia rabido dæmonum [d] ore diſcerpitur.

† loquar.] orig.

† quodammodo ante] Hiero.

Deut. 17.

† mucrone] Hier.

† Adde ad hoc text. in l. 3. § qui ſtationis. & §. in bello. ff. de re milita- ri.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

¶ Quibus Papa eſt inimicus, his nec loqui debemus. C. XV.

Clemens epiſt. 1.

SI inimicus [e] eſt iſte Clemens alicui pro actibus ſuis; vos nolite expectare, vt ipſe vobis dicat, &c. *vt ſupra in tractatu ordinandorum. vbi agitur de obedientia minorum erga maiores.*

Anſ. l. 1. c. 6. Iuo p. 13. c. 22. d. 93. inimicus.

Item Fabianus epiſcopus, epiſt. prima.

¶ Excommunicatus eſt, qui excommunicatis communicat. C. XVI.

SIcut Apoſtoli [f] ſtatuerunt dicentes: [Cum excommunicatis non eſt communicandum: & ſi quis cum excommunicatis, auerſando † [g] regulas, ſcienter ſaltem [h] in domo [i] ſimul locutus fuerit, vel orauerit [k]; ille communione [l] priuetur.]

can. Apoſt. 11. Burc. l. 11. c. 35. Pann. l. 5. c. 95. † al. auertendos

SI inimicus]CASVS. Dicitur hic, quod ſi Papa eſt alicui inimicus, omnes debent eum vitare, nec debent expectare, vt ipſi moneantur a Papa. Hoc planius habetur ſupra 93. d. ſi inimicus.

e ¶ Si inimicus] Ab hoc loco incipit tractare de duplici excommunicatione. Et no. quod quædam excommunicatio eſt ſimplex ſiue minor, quæ ſeparat a ſacramentis, & ab ingreſſu eccleſiæ. Alia ſolennis, quæ proprie dicitur anathema, quæ ſeparat etiã a cõione fidelium. De vtraque iſtarum hẽs 3. q 4. Angeltrudã. Maior excõicatio imponitur, vel pro maiori crimine, vel pro cõtumacia. Minor infligitur, p quolibet mortali, vt inf. ea. audi. & imponitur ſiue pœnitenti, ſiue nõ pœnitẽti: vel a ſeipſo 2, vel a ſuo ſacerdote loco pœnę: pœnitens tñ melius facit ſi auctoritate ſacerdotis abſtinet a ſacramentis, vt de pœn. diſt. 1. in actione. Impœnitenti autem imponitur quandoque a Deo: ſ. quando eſt in mortali peccato tunc n. quantum ad Deum priuatus eſt ſacris, vt infra ea. audi qñq; a ſeipſo, & male, ſ. cum non vult pœnitere & ceſſat a ſacramentis, quia hoc ſibi putat ſufficere pœnam ſine pœnitentia, vt de pœn diſtin. 1. ſunt qui arbitrantur ſed ſi non putat ſibi ſufficere, ſed abſtinet quia putat ſe indignum, beneſacit, vt de conſecr. diuid. tur,

'Excõicatio duas habet ſpecies.

2 Vt de pœ. d. 1. porro alias incipit, facilius. inf. c §. euidenter Arch.

dus, niſi vel ſit appellatũ ab eo, vel ipſe ſit negligens, vt dixi ſu. ea ſi epiſcopus forte. Sed ſi canone eſt excommunicatus, poteſt abſolui a ſuo ſacerdote, ſecundum diſtinctionem, extra de ſent exc nuper. Hæc autem pœna eſt non ſeruantis excommun icationem. Si clericus eſt, deponitur, vt ſup ead. ſi quis presbyter. ſi laicus, tardius abſoluitur. infra ea qui iubente.

SIcut Apoſtoli.] CASVS. In hoc c. & tribus ſequẽtib. fere idem dr, ſ. quod cum excõicatis ſcienter non cõicetur. ſi q vero eis cõic nuerit, vel palam, vel occulte, ſi clericus eſt, deponatur, ſi. laicus eſt, excõmunicetur.

f ¶ Sicut Apoſtoli.] Paulus ſtatuit 2. q. 1. multi. & Ioan. 24 q. 1 omnis.

g ¶ Auerſando.] id eſt, contemnendo.

h ¶ Saltem.] Nedum a ſibi.

i ¶ Domo. ¶ id eſt, ſub eodẽ tecto, vt 35. q. 6 epiſcopus in ſynodo. largius ſumi tur domus. ff. ad Sill l. 1. §. e.

K ¶ Vel orauerit.] Si ergo excommunicatus intrat eccleſiam, omnes exibunt, vt 24. q 1. omnes, qui. ſacerdos tamen ſi incipit Miſſam, non exibit, quia nõ relinquet officium inexpletum, 7. q 1. nihil.

Excõicatus non intret eccleſiam.

l ¶ Communione] Scilicet maiori, quia iam inciderat in minorem, ſup. ea. q. ſi quis presbyter.

Excom-

Digitized by Google

Excõicatus an poſſit abſolui aduerſario ignorante.

1 Ar. ad hoc extra. lib.6. de app. Romana. §.ſententia .quia merita cauſarum, &c. extra de in integ. reſt. eum ex litteris, Arch.

a EXcommunicatos. [vtriuſq.] Scilicet, excommunicãtis & excommunicati. Per hoc cap. dixerunt quidam, quod ignorante aduerſario non poſſet excommunicatus abſolui: quod falſum eſt, vt extra de ap. qua fronte, niſi pro crimine ſit excommunicatus. tunc tunc enim oportet vt primo ei ſatisfaciat, vt extra de verb ſig. ex parte 1. in fi Vel dic, quod ſi iudex ad querelam alicuius excommunicauit aliquem; tunc non abſoluet eum antequam ab aduerſario intelligatur, an ſit pro manifeſto delicto excõicatus, vel nõ, vt inf e ſeruetur ſi autem iudex non ad alicuius querelam excommunicauit aliquem tunc ſuperior ipſum ſtatim poteſt abſoluere, vt in conſt. Inno. ex de app. cum ſpeciali.

b ¶ Nec aue.] 24. quæſt. 1. omnis qui recedit.

α ¶ Saltem.] *In epiſtola Fabiani eſt*, ſcienter pſallat in domo, aut ſimul locutus, &c. *Sed lectio Gratiani videtur magis conſentire cum canone Apoſtolico*, εἴτις ἀκοινωνήτῳ, κἂν ἐν οἴκῳ, συνεύξηται, οὗτος ἀφοριζέσθω, *quæ Dionyſius vertit*; Si quis cũ excommunicato, ſaltem in domo orauerit, iſte communione priuetur.

Item Calixtus Papa epiſtola ſecunda, cap.2.

¶ De eodem. C. XVII.

† al. quoſque,

Polyc.l.7. tit.1. Anſ.l.12. c.14. Burc.l.11.c.38. Iuo par.14.cap.23.& 102. Pann.l.5. c.94. can. Apoſt.11.

EXcommunicatos quoſcumq, † à ſacerdotibus nullus recipiat ante vtriuſque [a] partis iuſtam examinationẽ: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut oſculo cõmunicet; nec aue [b] eis dicat: quia quicunque in his, vel alijs prohibitis, ſcienter excommunicatis communicauerit; iuxta Apoſtolorum inſtitutionem, & ipſe ſimili excõmunicationi ſubiacebit.

Item Iſidorus in regula monachorum, c. 18.

¶ De eodem. C. XVIII.

Polyc. ibidem. Burch.l.11.ca.31. & 32. Anſ.l.12.c.16. Iuo p 14. ca.95. & 96.

CVm excõmunicato neque orare, neq; loqui (niſi quę ad eandem excommunicationem pertinent) nec veſci liceat. Si quis enim β cum eo aut palam, aut abſconſe locutus fuerit; ſtatim cum eo communem excommunicationis contrahet pœnam.

¶ *Prior pars huius capituli vſq; ad verſ.* Si quis enim *habẽt in regula ſancti Iſidori (quæ miſſa eſt ex Hiſpania) cap 18. ex qua citat hoc* Smaragdus *in expoſitione regulæ ſancti Benedicti, c.26. excepta tamen iſta clauſula*, niſi quæ ad eandem excommunicationem pertinent, *quæ neque in regula B. Iſidori legitur, neque apud Smaragdum.*

β ¶ Si quis enim.] *Hæc vſq; ad finem refert Smaragdus ex quodã magiſtro monachorum, quod notabitur infra ea.c. ſi qs frater.*

c CVm excõmunicato. ¶ Statim.] Ergo eſt canon iſte latæ ſẽtẽtiæ minoris excõmunicationis 2. præterea ſi non corrigit ſe, excommunicatur per ſententiam, vt inf ea c proxi.

2 Sic inf. ſic quis frater. Arch.

Item ex concilio Carthaginenſi 4. c.73.

¶ De eodem. C. XIX.

Polyc. ibidem. Anſ.l.14. c.18. Burc.l.11. c.44 Iuo par 14.cap.28.& 108. Pann.l.5. c.99.

QVi communicauerit, vel orauerit cum excommunicato; ſi laicus γ eſt, excommunicetur [d]; ſi clericus, deponatur.

γ ¶ Si laicus.] *Ita apud Burchardũ, & Iuonem par.14.c.108. & in Pannormia. Sed in concilio ipſo cũ varijs codicibus collato, & apud Iuonem eadem parte.c.28. legitur*, ſiue clericus, ſiue laicus, excommunicetur.

d QVi communicauerit ¶ Excommunicetur.] Si communicat in crimine & criminoſo, eſt pari excommunicatione cum ipſo ligatus, nec põt abſolui niſi ab excõicatore: ſed ſi communicat ei ſed non in crimine: tunc poteſt à ſolo ſacerdote abſolui. extra ea. nuper.

Item ex decreto Honorij Papæ.

¶ *Burchardus etiam, Anſelmus, &* Iuo *p.14.c.113. citant ex decretis Honorij. Sed idem* Iuo *eadem parte, c.65. hoc ipſum tribuit Ioanni octauo in concilio apud Rauennam.*

Polyc. ibidem. Anſ.l.14. c.18. Burc.l 11. c 44. Iuo par 14 ca.65.& 118.

¶ Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palam, & publice annuncientur. C. XX.

† al. omnium.

CVræ ſit omnibus epiſcopis [e] excommunicatorũ omnino † nomina tam epiſcopis vicinis, quàm ſuis pa-

CVræ.] CASVS. Dĩ hic ꝙ epi nomina excõmunicatorũ debent tã vicinis epis q̃ ſuis parochianis idicare vt eis nõ communicent. debẽt etiam ex præ foribus eccleſiæ ponere, vt nec ſui parochiani nec extranei poſſint aliquo modo prætendere ignorantiam, & excõmunicati eccleſiaſtico aditu excludantur.

e ¶ Epiſcopis.] Hic habes ꝙ literis epi creditur, & habes expreſſe extra de proba poſt ceſſionem. & inſtrumẽtis aliorum principium creditur ſi conſuetudo regionis hoc habet, vt extra de fi. inſtru cum dilectus. Sed obijcitur cum viua vox potior ſit quã mortua, quare non creditur verbo epi in talibus, vt 6.q.2 ſi tantum. & c placuit. nec Papa epo credit, qui dicit ſe excõicaſſe alium, vt extra de reſtit. cum

Literis epiſcopi an ſit credendum.

Digitized by Google

tu fili. qñq; .n. elogia ex mala fide ſcribuntur vt ff. de cuſto. & exhi. re. diuus nec ſcripturæ tabellionis creditur, niſi habeat teſtium ſubſcriptionem, vt in authen. de hære. & fal. §. ſancimus. coll. 1. nec inſtrumento procuratoris. extra de procu. cap. 1. nec inſtrumento iudicis, vt extra de teſtibus, cum à nobis. 1. Et H. dicit ꝙ ſemper ſtatur ſigillo epi, quia obtinet vicem publici inſtrumenti extra de ſide inſtru. ſcripta. & de fideiuſ. peruenit. Alij dicũt, ꝙ non creditur ei niſi redactũ ſit in publicam formam, vt in authen. vt nulli iud. §. ſi vero. colla 9. & C de don. in donationibus. Vel niſi habeat ſubſcriptionẽ teſtiũ, & ſi nõ ſi per publicam manum factum quia forte ibi non ſunt publicæ pſonæ, vt 26. q. 2. § poteſt. Hodie expeditum eſt circa ordinem iudiciorũ, quod non præſumitur pro iudice niſi quantum alias probari poteſt. extra de proba. quoniam contra. in omnibus alijs præſumo ꝓ ſententia iudicis, ſ. quod ſit iuſta ex animo & ex cauſa, & quãtum ad ius ligatoris vt conſtitutione, cũ ſpeciali extra de appel.

Primo qñ quis anathematizatur. ſicut fecit Paulus de fornicatore Corinthio, quem tradidit ſatanæ in interitum carnis, vt ſpitus eius in die iudicij ſaluaretur, quod non ſolum per Apoſtolos, ſed per eos qui in eccleſia præſident, ſit quotidie: & dñr homines tradi ſatanæ,

ſ Hæc decr. loquitur in ciuitate Beneuentana, vbi notarij dñr iudices & hoc eſt veritas ſm Innocen.

rochianis pariter indicare †, eaque celebri loco poſita præ † foribus eccleſiæ cunctis cõuenientibus inculcare: quatenus in vtraq; diligentia, & excommunicatis [a] vbique eccleſiaſticus aditus excludatur, & excuſationis cauſa omnibus auferatur.

†al. pro

† Concor. tex. in l. monumentorũ. cum gl. C. de religio. & ſump. fu. & l. inſtra & l. rõnes C. de probatio.

2 *Verũ hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excõmunicationis enim pœnã dupliciter ſubimus & dũ reatum incurrimus & dum ſententia notamur.*

Vnde Hieronymus in librum Iudicum, homilia ſecunda.

Origen. hom. 2. ad c. 2. Iudicum.

¶*In hoc & ſequenti capite citatur B. Hieronymus, quòd ipſe has Origenis homilias Latinas fecit, ſicut etiam ſupra diſt. 36. c. ſi quis. eſt adnotatum.*

¶Duobus modis aliquis ſatanæ traditur. C. XXI.

AVdi denique Apoſtolum dicentem de eo, qui peccauerat: [Tradidi, inquit, huiuſmodi hominem ſatanæ in interitũ carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat,] Vides ergo, quia non ſolum per Apoſtolos ſuos tradidit Deus delinquentes in manus inimicorum; ſed & per eos, qui eccleſiæ præſident, & poteſtatem habent non ſolum ſoluendi, ſed etiã ligandi, traduntur peccatores in interitum carnis, cũ pro delictis ſuis à Chriſti corpore ſeparãtur. Et vt mihi videtur, dupliciter etiam nunc traduntur homines de eccleſia in poteſtatem zabuli. Vno modo quo ſuperius diximus, cum delictum eius manifeſtum ſit eccleſię, & per ſacerdotes de eccleſia pellitur, vt notatus ad omnibus erubeſcat: & cõuerſo cõueniat illi illud, quod ſequitur, [vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini noſtri Ieſu Chriſti] Alio aũt modo quis traditur zabulo, cum peccatum eius manifeſtum non eſt hominibus: Deus autem qui videt in occulto, perſpiciens eius mentem, & animam, vitijs ac paſſionibus ſeruientem, & in corde eius non† ſe diligi, ſed aut auaritiam aut libidinem, aut iactantiam, vel alia huiuſmodi; iſtum talem ipſe Dominus tradit ſatanæ [b]. Quomodo eum tradit ſatanæ? Diſcedit à mẽte eius, & auertit ſe, & refugit à cogitationibus eius malis, & deſiderijs indignis, & relinquit domum cordis eius vacuam.

1. Cor. 5.

Ibidem.

†non ſolum amorem ſæculi, ſed orig.

Cum ergo per ſentẽtiam quis nominatus fuerit; cũ eo communicare non debemus. Cum autẽ ſolo reatu, occultè excommunicationis contraxerit pœnã; nõ eſt ab eius cõmunione ceſſandũ. Vnde Dominus in Euãgelio tunc demũ peccatorem dixit habendum ſicut ethnicũ & publi-

Matth. 18.

a ¶ Excommunicatis.] Arg. quod contra ea quæ publicè facta ſunt, nemo poſtmodũ audiẽdus eſt, vt 8. q. 1. licet. 54. diſt. nulli, 16. diſt. quod dicitis. 22. qõ. 4. qui & humanis Arg. contra 82. diſt. propoſuiſti in fi.

VERBVM. Hæc eſt ſecũda pars q. in qua vult probare, ꝙ non tenemur vitare oẽs excõicatos, ſed illos ſolos, qui ſunt excõicati nominatim: & ponit multos modos excommunicationis. & hoc probat per 7. auctoritates ſanctorum patrum. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum eſt ſu. quod excõicatis non eſt cõicandum. Nunc vero dicit hoc eſſe intelligendum de nominatim excõicatis, quibus non eſt cõicandum. Et oſtẽdit Gra. quod dupliciter qui excõmunicatus ſit, ſ. à communione fidelium, cui nunquam eſt cõicandum, & à corpore Chriſti propter mortale peccatum quoſt egit, cui quãdiu toleratur ſine peccato communicamus, quod probat per ſequens c.

AVdi deniq;] CASVS Oſtendit Hieron. in hoc cap. quod dupliciter dñ quis excõicari, & tradi ſatanæ, tanæ, cum à tota eccleſia ſeparantur. Secundo non excommunicatus quis vel traditur diabolo. cum per occultum peccatum, quod ſolus Deus in abſcondito videt, ſeparatur à Deo. [Vacuam] à gratia Dei.

b ¶ Satanæ] Satanæ dicitur tradi, quia diabolus in eo habet poteſtatem quaſi in pecore ſuo, vt 24. q. 1. § his. auctoritatibus in fine.

CVM ERGO CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis c. quod cum nominatim excõicato communicare non

Digitized by Google

non debemus. quod probat duabus auctoritatibus, ſ. Euangelij & Pauli Apoſtoli: cum eo vero, qui propter mortale delictum quod commiſit, eſt excõicatus, poſſumus communicare: & hoc probat auctoritate Vrbani.
a ¶ Quidam.] Infra 24. quæſt. 2. cap. 1. Nolite

ſiue de terra promiſſionis vſque ad hodiernum diem, qui ſpiritualiter ſignificant malos Chriſtianos, quibus eccleſia communicat. Et auctoritate Euangelij, vbi dr, ꝙ zizania non ſunt eradicanda, vel eruenda à frumento, ne ſimul eradicetur & triticum, per quam zizaniam deſignatur, ꝙ occulti peccatores debẽt ab eccleſia tolerari, de quibus dicit Nolite mittere ſanctũ canibus, neque margaritas ante porcos. Manifeſti autẽ peccatores ſi incorrigibiles ſunt, non debent in eccleſia tolerari. [Patiamini,] tolerando malos manifeſtos. [Faciatis] eijciendo malos occultos. Beneuent. tamen dixit in caſu ſuo, quod occulti & manifeſti peccatores ſunt tolerandi, ſed litera contradicit Beneuent.
b ¶ Oſtendat] Supple qui hoc ad literã vt intelligere.
ADDITIO Nec ſemper etiã ad literam intelligendę ſunt auctoritates. de cõſecr. diſtin. 2. acceſſerunt. 37. diſt. relatum. 33. quęſt 4. ecce argum. extra de verb ſignif. præterea ff de leg 3. non aliter. 26. qo. 5. nec mirum. Archid.
c ¶ De zizanijs.] Id eſt de occultis peccatoribus.
d ¶ Vtraq; creſcere.] Id eſt, malos eſſe cũ bonis.
e ¶ Triticum.] Arg. ad quæſtionem, vbi vnus interfectus eſt ab vno de tribus. ſi dubitat a quo: quod ratione dubitationis omnes debeant promoueri: quia ratione dubitationis vitioſa & ſuperflua tolerantur. 13. q. ſecunda, non æſtimemus. extra de ſepul. ſacris, ſimile 14 q. 5. denique. & ſanctius eſt impunitũ, &c. ff. de pœn. abſentem. arg. contra de pęn. diſ. 5. ſi quis vero. ff. ad le. Aquil. ita vulneratus, 6. q. 2. ſi tantum, & cap. placuit. Item eſt hic argum. quod ratione connexionis permittitur, quod

1. Cor. 5. — Vide infra eo. cap. ad menſam.] in notatione. — 24. q. 2. ſané quod.

canum, cum eccleſiam audire contempſerit. Apoſtolus quoque non ait: ſi quis frater eſt fornicator: ſed, ſi quis frater nominatur fornicator, &c.) ſententia nominationem intelligens. Hinc etiam Vrbanus Papa II. Guitmundo epiſcopo: (Sane quod ſuper Ricardo) Require in cauſa: (Quidam [a] epiſcopus in hæreſim lapſus.) Hinc etiam Chriſtus in Euangelio zizania dixit eſſe toleranda vſque ad meſſem. — *Matt.* 13.

Hinc etiam Hieronymus. — Origenes hom. 21. ad c. 15. Ioan.

¶ Mali à bonis penitus ſeparari non poſſunt.

C. XXII.

NOlite recedere à Domino in hodierno † die.) hoc eſt, donec ſæculum ſtat: oſtendat [b] ergo mihi, quomodo Hiebuſæus, donec ſæculum ſtat, habitet cum filijs Iuda in Hieruſalem: quippe cum ne ipſi quidem filij Iuda habitent in Hieruſalem. Ideo ergo nec iſtud verum eſſe poterit, quòd Hiebuſæi cum Iudæis habitent in Hieruſalem, quandoquidem ne ipſi quidem habitant in ea. Sed nos intelligamus hæc ſpiritaliter, aſſumentes Euangelij parabolam, quæ dicit de zizanijs [c]: (Sinite vtraque creſcere: [d] ne forte cum vultis eradicare zizania, eradicetis ſimul cum ipſis etiam triticum [e].) *& infra.* ¶ Audi ergo ſcripturam dicentem; quia non potuerunt filij Iuda diſperdere Hiebuſæos: ſed habitauerunt cum ipſis vſque in hodiernum diem in Hieruſalem. Vnde deprecor vos, qui fideles eſtis, vt ita vitam veſtram, & conuerſationem ſeruetis, ne in aliquo vel ipſi ſcandalum patiamini, vel alijs ſcandalum faciatis. ſed ſit vobis ſummi ſtudij, ſummæq; cautelæ; ne quis in hanc ſanctam congregationem veſtram pollutus introeat: ne quis Hiebuſæus habitet vobiſcum. Vides ergo, quia dicit ſcriptura; quòd non potuerunt eijcere filij Iuda Hiebuſæos de Hieruſalem. Hiebuſęus autem interpretatur conculcatio. Ergo, quia nõ poſſumus eijcere iſtos, qui nos conculcant; eos ſaltẽ, quos poſſumus, quorũ peccata manifeſta ſunt, eijciamus. Vbi enim peccatũ non eſt euidens, eijcere de eccleſia neminẽ poſſumus; ne forte eradicantes zizania, eradicemus ſimul cum ipſis etiã triticum. Mouet me tamen quod dixit; quia nõ potuerunt eijcere Hiebuſęos, i. eos, qui interpretatur conculcatio: & ideo videamus, qui ſunt in eccleſia conculcantes. Illi ſine dubio, de quibus dicit Dñs in Euangelijs: [Nolite mittere ſanctum canibus, neq; margaritas [f] veſtras ante porcos, ne forte cõculcent eas pedib. ſuis, & conuerſi elidant vos.] Iſte eſt ergo Hiebuſæus conculcatio: qui indigni † audiunt verbum Dei? & cum audierint, neque vt infideles diſcedunt, neque permanent vt fideles: ſed percepta myſteriorum notitia,

† al. vſque in hodiernum diem — *Matt.* 13. — *Iſa.* 15. — *Matt.* 7. — † al. indigne

Dubitatio facit vitioſa tolerari.

NOlite recedere.] CASVS. Hiero. oſtẽdit in hoc c. ꝙ peccatores occultos non poſſumus euitare: & probat hoc auctoritate veteris teſtamenti, vbi legit, ꝙ filij Iuda non potuerunt eijcere Hiebuſæos de Hieruſalem, aliàs non licet. ſic 11. diſt. tantis, & c. cum omnibus. & ff. de min. denique. & l verum, & l. etiam. & quid iuris ſit de hoc, quæſtionibus notaui. B.
f ¶ Neque margaritas] ſ. 43. diſt. in mandatis.

Quando

QVādo.] CASVS. Docet Hieron. in hoc c. quòd quando multitudo eſt in ſcelere, ita vt etiam iudices pro pretio iudicent, & pauperes vitent, & audire contemnant, quia non habent quid offerāt; taceat tūc prælatus, ne det ſanctum canibus, & mittat margaritas ante porcos: ſed imitetur potius Hierem. dicentem, Solus ſedebam: quia amaritudine repletus eram.

a ¶ Quando.] Arg. ex hoc ca. quod non nocet taciturnitas, quando non prodeſt contradictio, vt notaui. 28. diſtin. diaconi.

b ¶ Accipiant.] ſup. 43. diſt. in mādatis.

AD mēſam.] CASVS. Io. Chryſoſtomus oſtendit hic, quod cū paganis, licet ſint peccatores, & à Deo ſeparati, comedere poſſumus, & alias communicare: ſed cum Chriſtianis anathematizatis nō poſſumus. & hoc utrūq; probat auctoritate Apoſtoli. [O quanta,] ironicè loquitur.

c ¶ Permittimus.] ad hoc, vt eos lucremur 23 q. 4 infideles. cū Iudæis tn̄ non poſſumus comedere, vt 28. q. 1. omnes. ſed nec hodie cum paganis licitū eſt comedere, cū & ipſi diſcernant cibos ſicut Iudęi. Hæc ergo eſt cauſa, quare poſſumus cōicare paganis, & non excōicatis; cum tamen & illi [1] ſint membrū diaboli, vt eos lucri faciamus: tamē ideo quia non multū curarēt, licet eos vitaremus: ſed excōmunicati erubeſcunt, ſi non cōmunicatur eis, vt ī. ead. c. audi denique.

1 Scilicet pagani. Excommunicatis cōicari nō poſſumus, ſed bene paganis.

& fidei noſtræ ſecretioribus ſcrutatis, conuerſi poſtmodum impugnant nos, & contradictionibus ſuis corda noſtra dirumpunt, conculcantes verbi Dominici margaritas, & ornamenta fidei maculantes. De iſtis ergo dicitur; quia non potuerunt filij Iuda eijcere Hiebuſæum de Hieruſalem vſque in hodiernum diem.

Item idem ſuper duodecim prophetas. Hierony. in Amos prophetam, c. 5. circa medium.

¶ Porcis & canibus ſancta, non ſunt committenda.
C. XXIII.

QVando [a] ergo vir eccleſiaſticus, & prudens, atque intelligens multas impietates in ea, quæ vocatur domus Dei, eſſe cognouerit, & non ſolum multas, ſed & fortes, & quæ opprimere poſſint iuſtitiam, & in tantum doctorum rabiem proceſſiſſe, vt accipiant [b] pretium in iudicio, & omnia pro muneribus faciant, pauperes quoque deuitent in portis, & audire contemnant; taceat in illo tempore, ne det ſanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos; qui conuerſi conculcent eas, & imitetur Hieremiam dicentem, [Solus ſedebam, quia amaritudine repletus ſum:] & illud in Pſ. [Singulariter ſum ego, donec tranſeam.] *Matt. 7.* *Hier. 15.* *Pſal 140.*

Item Ioannes Chryſoſtomus hom. 25. ad cap. 11. epiſt. ad Hebræos.

¶ Cum pagano comedere, ſed cum excommunicato minimè licet. C. XXIIII.

AD menſam quippe paganorum ſi volueris ire, ſine vlla prohibitione permittimus. [c] *& infra.* ¶ Si enim quis frater, inquit, nominatur inter vos.] fratrem in hoc loco omnem fidelem ſimpliciter intellige, non monachum tantum. Quid autem eſt quod facit fraternitatem, niſi lauacrum regenerationis, quod facit poſſe vocari Deum patrem? *& infra.* [¶ Si quis, inquit, nominatus [α] fuerit frater fornicator, aut auarus, aut ebrioſus: cum huiuſmodi nec cibum ſumere.] Cum autem de paganis ageret, non ita: ſed [Si quis vos vocauerit ex infidelibus (paganos ſignificans,) & vultis ire, omne, quod apponitur vobis, comedite. Si quis frater nominatur ebrioſus, &c.] O quanta integritas †. Nos autem non ſolum non fugimus ebrioſos, ſed etiam imus ad eos, participantes cum eis. *1. Cor. 5.*

† *al. diligentia* ἀκρίβεια

α ¶ Nominatus.] *Gratianus putauit Chryſoſtomum eo modo interpretari iſtam vocem, quo ferè interpretatus eſt Auguſtinus ſupra 2. q. 1. c. multi. Locus integer Græce ſic habet.*

Καὶ οὐδὲ τὸν Παῦλον δέδοικας, εἰς μὲν ἑλλήνων τράπεζαν, εἰ βούλοιο μέθα, ἀκωλύτως συγχωροῦντα ἀπελθεῖν, εἰς δὲ τὰς τῶν πλεονεκτῶν οὐδὲ βουλομένους ἐῶντα; ἐὰν γάρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ, φησί. ἀδελφὸν ἐνταῦθα λέγων πάντα τὸν πιστὸν ἁπλῶς, οὐ τὸν μονάζοντα. τί γάρ ἐστι τὸ ποιοῦν τὴν ἀδελφότητα; τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας, τὸ δυνηθῆναι καλέσαι πατέρα τὸν θεόν. ὥστε ὁ μὲν κατηχούμενος, κἂν μοναχὸς ᾖ, οὐκ ἀδελφός· ὁ δὲ πιστός, κἂν κοσμικὸς ᾖ, ἀδελφός ἐστιν. εἴ τις φησὶν ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. οὐδὲ γὰρ ἴχνος τότε μονάζοντος ἦν, ἀλλὰ πάντα πρὸς κοσμικοὺς διελέγετο ὁ μακάριος οὗ-

EVI-

Digitized by Google

τος. ἐάν τις φησὶν ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μέθυσος, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν ἑλλήνων οὕτως. ἀλλ' ἐάν τις ὑμᾶς καλέσῃ τῶν ἀπίστων (τουτέστιν ἑλλήνας λέγων) καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε. ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ φησι μέθυσος. βαβαὶ πόση ἡ ἀκρίβεια. ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον οὐ φεύγομεν τοὺς μεθύσους, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμεθα πρὸς αὐτοὺς, μεθέξοντες τῶν παρ' αὐτῶν. idest.

† In Veronenſi eſt πρός.

1.Cor. 5. Et neque Paulum veritus es; ad menſam quidem græcorum ſi voluerimus ire, non prohibentem ad menſam autem auarorum, & aliena auferentium nec volentes quidem permittentem: [Nam ſi quis, inquit, qui frater nominatur inter vos.] fratrem hoc loco dicens omnem fidelẽ ſimpliciter, non monachum tantum. Quod autem eſt, quòd facit fraternitatem? lauacrum regenerationis, id ꝙ poſſumus Deum vocare patrem. Proinde, qui cathecumenus eſt, etiam ſi monachus ſit, non eſt frater: qui vero fidelis eſt, etiam ſi ſæcularis ſit, frater eſt: [ſi quis, inquit, qui frater nominatur.] Neque enim veſtigium tunc monachi erat: ſed omnia ad ſæculares loquebatur tunc beatus Paulus:] Si quis, inquit, qui frater nominatur, fuerit fornicator, aut auarus, aut ebrioſus, cum huiuſmodi nec cibum ſumere.] Cum autem de græcis ageret non ita, ſed: [Si quis vocat vos infidelium.] græcos ſignificans: [& 1.Cor. 10. vultis ire: omne quod vobis apponitur manducate.] [Si quis, inquit, qui frater nominatur, ſit ebrioſus] Papè quanta diligentia. Nos autem non ſolum non fugimus ebrioſos, ſed etiam abimus ad eos, vna ſumpturi quæ ab ipſis.

Euidenter itaque ex præmiſſis apparet, quòd eorum communionem vitare non cogimur, qui ſententia notati non ſunt. Sed ipſius ſententia notatio multipliciter intelligitur. 1.Cor. 11. *¶ Aliquando enim arcetur quis a liminibus eccleſiæ, & a communione corporis, & ſanguinis Chriſti, vel teſte [a] conſcientia, iuxta illud Apoſtoli: [Probet ſe homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat: quia qui indigne manducat & bibit, iudicium ſibi manducat & bibit.] Item illud Proſperi: [Facilius ſibi Deum placabunt, &c.] require infra cauſa 33. Maleficiis impeditus, quæſtione [b] prima de pœnitentia [c]. Vel ſententia eccleſiaſtica ſicut pœnitentes, quibus tempore præfinito [d] beneficium reconciliationis impenditur. Hæc ſententia [e]* Gen. 3. *excommunicatio vocatur: quia a communione corporis, & ſanguinis Chriſti notatum prohibet: ſicut & Adã ab eſu ligni vitæ excommunicatus eſt, Domino dicente: [Videte, ne forte ſumatis de ligno vitæ.] Qua ſententia non ſeparatur quis a conſortio fidelium. Eſt & alia ſententia, quæ anathema vocatur: qua quiſque ſeparatur a conſortio fidelium, de qua ſupra: [Cum excommunicatis nolite communicare.]* ſup. ead. multis capitibus habetur ſententia. 3.q.4.c.ſi. *¶ Hanc diſtinctionem licet cuique aduertere ex auctoritate Ioannis Papæ: [Engeltrudem [f] vxorem Boſonis, &c.] require ſupra in cauſa: [Quidam epiſcopus a propria ſede deiectus.] Item*

EVIDENTER ITAQ. E. CASVS. Concludit Gra. ex ſupradictis, ꝙ eorum peccatorũ cõionem vitare nõ cogimur, qui nõ ſunt ſnia notati. Et oſtdit, ꝙ notatio trib modis itelligit. Primus modus qñ aliquis committit mortale delictũ ꝑ quod ſentit ſe indignum cõione corporis, & ſanguinis Chriſti: iſte notatus eſt conſcientia teſte. Secũdus modus eſt, qñ iniungitur alicui pœnitentia, vt vſque ad certum tps a corpore Chriſti abſtineat, vt poſtea reconciliet: & cu iſtis duobus generib. hoium poſſum⁹ cõicare. Tertius modus eſt, qñ aliquis anathematizatur, cũ quo ñ eſt cõicandũ: & hãc triplicem ſniam excõicationis ſiue notationis probãdam inducũt quædam capitula, q iã habuimus & quædam quæ infra habentur. Si autem ab omnib excõicatis abſtineamus iam eſſet falſum quod dr ſup. 6 q. 2 c. ſi tantũ, & c. placuit. Primus incipit ibi, [Aliquando enim.] ſecũdus ibi, [Vel ſententia.] Tertius ibi, [Eſt & alia.

a ¶ Vel teſte.] Ergo aliquis cõtra ſeipſũ fert ſniam, vt 21 di. nunc autem, arg. cõtra quia nemo ſibi imperare põt, vt ff. de arbi. l. pen. melius tñ eſt, ſi hoc faciat auctoritate ſuperiotis inf. de pœ. d. 1. in actione. B. Imperare ſibi nemo pt.

b ¶ Quæſtione.] i. diſtinctione. nam tractatus de pœ. per diſtinctiones diuidit.

e ¶ De pœnitentia.] inf. de pœ. d. 1. § itẽ ſicut.

d ¶ Tpe præfinito.] in Cœna Domini 1. 1 Vt 50. diſ. capite de cõſec. d. 2. in cœna aliás. inci pit a quibuſdam. Arch.

e ¶ Snia.] Sic iudex ſæcularis poteſt aliquem excõicare. i. a legitimis actib. prohibere, vt ff de pœn l. minoris.

f ¶ Engeltrudẽ.] ſupra 3. q. 4. c. vlt.

a ¶ Si

Digitized by Google

a ¶Si quis domum.] 17.q.4.quiſquis §.ſi quis domum ſup 5.q 1.

b ¶Ab ingreſſu] G.vr hic ſentire, q q clericũ verberat tm̃ eſt ſeparatus a ſacramentis, & ab ingreſſu eccleſiæ: nec obſtat ille canon, ſi qs ſuadente. 17.q.5. q a anathema ibi eſt idẽ qđ ſeparatio: hoc tñ non tenet eccleſia, & cõtra eum eſt extra de app.peruenit r Ioã. Fauen. voluit eũ corrigere, & dixit talẽ eſſe excõicatum, ſed nõ vitandũ antequã denuncietur: ſed expreſſe contra eũ eſt ext de ſent.exc.cum non ab homine.

r Vbi Vin. idẽ nõ qhic dr̃. Archid.

tus, nullus ei cõicare præſumat. ſi vero contrafecerit & ipſe excõicetur, & hoc verum eſt de præſentib. vel etiam de abſentibus qui nouerunt clericum, vel laicum anathematizatum [Excõicetur,] Id eſt pro excommunicato habeatur quo ad ſacramenta eccleſiæ.

i ¶Epi-

c ¶Vrbani] inf ca. quibus epiſcopi.

d ¶Cæterum.] Q.d. bene diſtinguo inter excõicatos ſimpliciter, & anathematizatos, vt ſ. illi ſint vitandi, iſti non.

e ¶Si tm̃.] Su.6.q.2. placuit.c & vlt.

f ¶Item Greg.] Contra id quod dixerat ſimpliciter excõicatos nõ eſſe vitãdos, modo oſtendit omnes excõicatos eſſe vitandos.

ROgo.] CASVS. Maximus nominatim excõicatus erat ſicut dicitur. 63. d.Salonitanæ. & 93. d.c.miratus. ſed quidam presbyteri ei cõmunicabant. Præcepit ergo Greg. clero, & populo Salonitano, vt illi ſacerdotibus non cõicent: & intellige, q cõicabãt ei in crimine, vel erat excõmunicatus cum omnib. ſuis fautoribus iſte Maximus.

g ¶Rogo.] Verbum rogãdi hic præceptiue ponitur. monemus. n. quos habemus charos, vt 28.q.1. ſic. n & alibi rogo, non ponitur deprecatiue. ff. de neg. ge. ſi ſerui mei rogatu ſed ponitur rogare pro mandare. ſic ponitur mandare p rogare. 21.q.4 Guiliſarius.

Rogo qualiter ponitur. 2 Et ita ponit contra ꝓpriam ſignificationẽ ipſius verbi. ſic alias ex æqualitate cõtractus verba accipiuntur contra propriam ſignificationem, ff. de cui Lucius. in fi ff. loc. & cond. l ex cõdicto §. Papin. vbi ꝑ c ho. Arc.

ex auctoritate eiuſdem: [Si quis domum [a] Dei violauerit, &c.] require infra in cauſa xvij. [Quidam presbyter infirmitate grauatus.] ¶Item ex auctoritate Silueſtri Papæ: [Præſenti decreto cenſemus, &c.] require ſupra in cauſa: [In infamiã cuiuſdam epiſcopi.] Iuxta igitur hanc diſtinctionem intelligenda eſt illa auctoritas Innocẽtij Papæ ſecundi: [Si quis ſuadẽte diabolo, &c.] vt infra in cauſa: [Quidam presbyter.] vt iuxta etymologiam vocabuli anathemati, id eſt ſeparationi ſubiaceat, qui in edictum illud inciderit, qui a corpore, & ſanguine Chriſti, & ab ingreſſu [b] eccleſia ſe alienum facit: qui impius manus in clericum iniycere auſus fuerit: qui etiam a nullo epiſcoporum abſolui, id eſt more pœnitentiũ reconciliari poterit: niſi primum Apoſtolico conſpectui ſe repreſentare curauerit. ¶Illud autem Petri de Clemente: [Si inimicus eſt iſte Clemens, &c.] de ſententia notatis intelligendum eſt ſicut & illud Vrbani. [Quib epiſcopi non communicant. &c.] vt infra in ead. cauſa. Cæterum [d] falſum eſſet illud Vaſenſis concilij ſecundi: [Si tãtum [e] epiſcopus alieni ſceleris ſe conſcium nouit.] Itẽ, & illud: [Placuit, vt ſi quando epiſcopus, &c.] require ſupra in cauſa. [Duo fornicatores, & infamia notati.]

17.q.4. quiſquis, §. idem. ſi quis domum.

5.q.2.c.2.

17.q.4.

ſup.cap.

6.q 2.

Item Gregorius [f] clero, & populo Salonitano a. Ibidem.

a ¶Salonitano.] *In regeſto B. Gregorij, lib.5.c.148. leguntur hæc verba in epiſt.48. ſcripta clero, nobilibus, ac populo Iaderæ conſiſtentibus*, al. Iadertino.

¶Communicare non licet iis, qui excommunicatis communicat. C. XXV.

ROgo [g], hortor, & moneo, vt a prohibitæ vos communionis conſortio per omnia ſuſpendatis: ne cuiquam ſacerdoti, ſupraſcripto Maximo communicanti [h], contra animam ſuam quiſquam veſtrum communicare præſumat.

Item ex concilio Toletano primo, c. 15.

¶Nullus clericorum, vel laicorum ad domum excommunicati accedat. C. XXVI.

vj SI quis laicus abſtinetur; ad hunc, vel domum eius, vel clericorũ, vel religioſorũ nullus accedat. Similiter, & clericus ſi abſtinetur; a clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehenſus: etiam ipſe abſtineatur. Sed hoc ptineat ad eos clericor, qui eiuſdem epiſcopi [i] ſunt, & ad omnes, qui commoniti [k] fuerint de eo, q abſtinetur, ſiue laico quolibet, ſiue clerico, Ino p 14.c.10.

h ¶Communicanti.] In ſacris, ſm Hug vel dic. q Maximus fuit excommunicatus cum omnib. ſuis fautoribus, vel iſti communicant ei in crimine: alias excommunicatio non deſcenderet vſque ad tertiam perſonam. inf. ea. quoniam multos. nec ob 19. diſt Anaſtaſius, quia ibi communicabant ei in crimine hæreſis.

SI quis laicus] CASVS. Statutũ fuit in concilio Toletano, q ſiue clericus ſiue laicus ſit anathematiza-

i ¶Epiſcopi.] Iſti enim non poterant ignorare ſententiam ſui epiſcopi, vt 12.q 2. qui humanis.

K ¶Commoniti.] Ar. q ſufficit, ſi alicui dictũ eſt de excõicatione alicuius, vt ipſum teneat vitare, vt ex de ele. venerabilẽ vltra mediũ, in parte deciſa, & de poſtu. prælat. ad hęc ar cõt. ext de cler. exc min. illud? Reſp. prima ſnia vera eſt, qñ excõicatio alicuius peruenit ad alium per famã publicã, alias forte ſecus eſſet, vt in contrario.

Excõicatio vita aduſẽt.

SED

Digitized by Google

SED HOC. Hęc eſt tertia pars q. in qua dr, ꝙ hæc regula de vitandis excõicatis habet locum in excõicatis noĩatim, & ad hoc probãdum inducit ix. c. Io. de Fant. CASVS. Supra dictũ eſt in c rogo. ꝙ clericus Salonitanus nõ communicaret ſacerdotibus communicantibus Ma-ſacerdotibus, qui licet non fuerint nominatim excommunicati: fuerunt tamen anathematizati pariter cum Maximo nominatim excommunicato. ſic enim dixit Greg. excommunico Maximum cum omnibus ſibi fauentibus. & ad hanc ſolutionem probandam inducit duas concordantias.

3 *Sed hoc* [a] *ſpecialiter in his, qui excommunicatis nominatim communicant. Vnde Vrbanus:* [*Sane quod ſuper Richardo, &c.*] *infra in cauſa:* [*Quidam epiſcopus in hæreſim lapſus.* [b]] *Item Nicolaus Papa in cap.* [*Excellentiſſimus* [c] *Rex Carolus, &c.*] *infra circa finem huius cauſæ.*

24. quæſt. 2.

Item Vrbanus omnibus epiſcopis, &c.

¶ Sententia paſtoris timenda eſt, licet iniuſte liget.

C. XXVII.

Poly. lib. 6. tit. 1. Anſel. l. 6. c. 145. & l. 12. c. 25. Burch. l. 11. c. 1. Iuo p. 14. c. 74.

QVibus epiſcopi non communicant, non communicetis [d]: & quos eiecerint, non recipiatis. Valde enim eſt timenda ſententia epiſcopi, licet iniuſte liget [e].

Item ex octaua ſynodo.

¶ Excommunicationis contrahit pęnam, qui excommunicatis communicat. C. XXVIII.

ſupra ead. cum excommunicato. Burch. l. 11. c. 32. Iuo p. 14. c. 96.

vij SI quis frater aut palam, aut abſconsè cum excommunicato fuerit locutus, aut iunctus communione; ſtatim cum eo excõmunicationis contrahat pœnam.

¶ *Canon hic neque habetur in octaua ſynodo, quæ habita fuit tempore Nicolai primi, neque in alia, quæ & ipſa nominatur octaua ſub Ioanne octauo celebrata, quæ in bibliotheca Vaticana ſeruantur. Multa vero, quæ à Gratiano ex octaua ſynodo citantur, in regulis Baſilij, Iſidori, & alijs ſcriptis ad monachos pertinentibus inuenta ſunt. Hoc quidem ſupra ead.* cum excommunicato, *fuit tributum Iſidoro, quemadmodum etiam à Burchardo, & Iuone. Sed Smaragdus in expoſitione regulæ B. Benedicti, c. 26. cum antea egiſſet de monacho à ſuo præpoſito excommunicato, hæc ſcribit valde ſimilia,* Hinc quidam magiſter Monachorum ait: [Si quis vero frater aut palam, aut abſconſe cum eo fuerit locutus, aut coniunctus, communionem cum eo excommunicationis contrahat pœnam.] *quæ lectio conuenit cum lectione Burchardi & Iuonis.*

Item ex concilio Carthaginienſi ſecundo, c. 7.

¶ De eodem. C. XXIX.

Poly c. 7. tit 1. Burch. l. 11. c. 43. Iuo p. 14. c 28. & 107. Pann. l. 5. c. 98.

QVi merito facinorum ſuorũ ab eccleſia pulſi ſunt, ſi ab aliquo epiſcopo, aut presbytero, vel clerico fuerint in communionem ſuſcepti, etiam ipſe pati [f] cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens [α] [g] ſui epiſcopi regulare iudicium.

α ¶ Refugiens.] *In concilio cum multis impreſſis, & manuſcriptis codicib. collato legitur,* refugientes, *apud Burchardum vero, & Iuonem,* refugientibus, *quod conuenit cũ canone Græco, qui eſt nouus. omnia vero hæc verba,* refugientes ſui epiſcopi regulare iudicium, *in recentioribus conciliorũ editionibus nõ*

Sequentia duo c. plana ſunt. [Excommunicationis.] Id eſt ſuſpenſionis à ſacramẽtis & ingreſſu eccleſiæ. Ita dicit Hugo.

a ¶ Sed hoc.] vult dicere, quod Maximus fuit excõmunicatus cũ omnibus ſuis fautoribus. Nec obſt in 24. q. 2 c. 3. &] ead. excellentiſſimus.

b ¶ Lapſus.] 24 q 2. ca. 3.

c ¶ Excellẽtiſſimus] infra ead. excellentiſſimus.

d QVibus epi.] ¶ Non cõmunicetis] Sim. 7. q. 1. ſcire debes. 93. diſt. c. 1. Nec obſt. 6. q. 2. ſi tantũ. quia hic loquitur cũ conſtat de ſentẽtia: 1 ſed ſcitur eam eſſe iniuſtam.

1 Sub. quæ eſt iuſta ex ordine iudiciario.

e ¶ Liget.] Dum tamen error nõ ſit expreſſus in ſententia. extra ead. per tuas.

QVi merito.] CASVS Quæſitum fuit in cõcilio Carthagin. quã pœnam pati debeat epiſcopus presbyter, vel clericus, ſi ſic ẽter communicent excõmunicatis. Et reſpõdetur, ꝙ pari crimine obnoxius teneri debet. quod intelligit H. quo ad ſacramenta, & ingreſsũ eccleſiæ. Sequentia duo c plana ſunt.

f ¶ Pati.] Quid ergo ſi eps cõicat alicui excõicato à ſimplici ſacerdote? iam ligatus eſt, à canone. Sed à quo abſoluetr? Decret. dicit, ꝙ cõicans excõicato, à ſuo prælato, id eſt à metropolitano. Sed dicas, ꝙ à ſimplici ſacerdote abſoluendus. ext. de pęnit & remiſſ ꝙ autẽ. & ita poteſt abſolui niſi cõmunicet ei in crimine, ext. c.

Excommunicato communicans à quo abſolui debet.

Maximo nominatim excõicato, propter quod videtur, vt etiam ab illis, qui non ſunt nominatim excommunicati ſit abſtinendum. Soluit autem hoc Gratia. & dicit quod illi ſacerdotes non fuerunt nominatim excommunicati cum Maximo. ita dicit Hug Gratia. ſentire. vel ſecundum Beñ. illud cap. rogo. intelligitur, de illis nuper. videtur tñ ꝙ ſic in ſuſpenſo à iure poſt pœnitentiam non requirit aliqua abſolutio, ſic nec in excõicato à canone: quod non eſt verum, vt in c nuper, in fine. Sed quid ſi Papa cõicet excõmunicato? ille non eſt ligatus: quia non ligat ipſum canon. 25. q. 2. §. his ita.

g ¶ Refugiens] Id eſt, contemnens.

Clericus

Digitized by Google

a Clericus.] Intellectum huius c. habes ſupra e.q. ſi epiſcopus forte.

b Nemo.] ¶ Sed Chriſtus] ex hoc c. dicit P. Hiſpanus haberi cauſam, quare non poſſit appellari à ſnia excõicationis, cum Chriſtus eum liget, à cuius ſnia nõ pot appellari. Alia eſt ratio, quia nemo excommunicatur niſi pro cõtumacia 1. infra e. nemo. & nõ auditur contumax appellãs, vt 2 q. 6. §. eſt autem quando. ver. ſunt etiam quorum. Quidam autem illã aſſignant rationem, quia excommunicatio ſecum trahit executionem ſuam. ext. de ap. paſtoralis. vnde ſicut ab executore non appellatur, ita nec ab hac ſnia. Sed hoc non valet: quia qñque appellatur ab executore, cum ſ. excedit modũ, & ſentẽtia qua quis abſoluitur ab alio, ſecum trahit executionem: tamẽ appellatur ab ea. extra de ap. qua fronte.

Appellari non põt ab excõmunicatione.

1 De hoc no. ſup. ea. epiſcopi ſi.

pit ligare 2. 24. q. 3. notandum. in fi. ſed ideo maxime eſt timenda, quia maxima eſt pœna, vt 24. quæſt. 3. corripiantur.

2 Ad hoc infra e. §. cum ergo in fin.

Presbyteri.] CASVS. Require caſum huius c. ſup. 2. q. 6. placuit. Sequens capitulũ planum eſt. Irrita.] Id eſt,

ſunt hoc loco ſed poſt verſ. ſuſcepti, *A Sorienſi autem codice regis catholici omnino abſunt.*

Item ex concilio Carthaginienſi quarto, c. 66.

¶ Qui ſententiam epiſcopi putat eſſe iniuſtam, recurrat ad Synodum. C. XXX.

Clericus [a], qui epiſcopi circa ſe diſtrictionem iniuſtam putat, recurrat ad ſynodum.

Item Ioannes Chryſoſtomus, hom. 4 ad c. 2. epiſtolæ ad Hebræos.

¶ Vincula eccleſiaſtica non ſunt contemnenda. C. XXXI.

ij. Nemo contemnat vincula eccleſiaſtica. Non enim homo eſt, qui ligat, ſed Chriſtus [b], qui nobis hanc poteſtatem dedit, & dominos fecit homines tãti honoris. Iuo p. 14. c. 48. Pann. l. 5. c. 38.

p

Item Auguſtinus de verbis Apoſtoli, ſermone 68.

¶ *Sic etiam citat Iuo p. 14. c. 50. ſed p. 2. c. 94. coniunctè cũ multis alijs verbis videtur citare ex libris de vnico baptiſmo.*

¶ Satanæ traditur, qui ab eccleſia excommunicatur. C. XXXII.

Omnis Chriſtianus, dilectiſſimi, qui à ſacerdotibus excommunicatur, ſatanæ [c] traditur †: quomodo? ſcilicet, quia extra eccleſiam [d] diabolus eſt, ſicut in eccleſia Chriſtus: ac per hoc quaſi diabolo traditur, qui ab eccleſiaſtica communione remouetur. Vnde illos, quos tunc Apoſtolus ſatanæ eſſe traditos prædicat, excommunicatos à ſe eſſe demonſtrat. Iuo p. 2. c. 94. & p. 14. c. 50. † *al. tradi dicitur.* 1. *Tim.* 1. 1. *Cor.* 5.

Omnis.] CASVS. Dicit in hoc ca. quod omnis qui excommunicatur, ſatanæ traditur: q͂a ſicut extra eccleſia eſt diabolus ita in eccleſia Chriſtus. vnde qui ab eccleſia remouetur, quaſi diabolo traditur, & ſic exponit eccleſia de traditis ſatanæ ab Apoſtolo.

c ¶ Satanæ.] Dum tamẽ iuſta de cauſa excommunicetur, vt 23 q. 3. ſi qs nõ recto.

d ¶ Extra eccleſiã.] argum. quod qui ſemel excommunicatus eſt, amplius excõmunicari non poteſt quia qui extra eccleſiam eſt, non põt magis eſſe extra eam argu. contra 3. q. 4. Engeltrudã. De hoc ibi notaui.

Idem tractatu 27 ad c. 6. Ioannis.

¶ De eodem. C. XXXIII.

Nihil ſic debet formidare Chriſtianus, quam ſeparari [e] à corpore Chriſti. Si enim ſeparatur à corpore Chriſti; non eſt membrum eius. Si non eſt membrum eius, nõ vegetatur ſpiritu eius. Quiſquis autem inquit Apoſtolus, ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius. *Rom.* 8.

Itẽ Hieronymus a: [Quorũ remiſeritis peccata, &c.] Id eſt, quibus eccleſiã interdixeritis, niſi reconciliati per ſatisfactionem fuerint; ipſis ianua regni cæleſtis clauſa erit. *Matth.* 16. Iuo p. 14. c. 53.

a ¶ Hieronymus.] *Hæc non ſunt inuenta apud B. Hieronymum, ſed in epiſt. 2. Eutychiani, quem citat Iuo.*

Item ex concilio Mileuitano, c. 22. Et Afric. c. 92.

¶ Vicini epiſcopi audiant eos, qui de iudicijs epiſcoporum ſuorum queruntur. C. XXXIIII.

Presbyteri [f], diaconi, vel cæteri inferiores clerici, in cauſis quas habuerint, ſi de iudicijs epiſcoporũ ſuorũ queſti fuerint, vicini epiſcopi eos audiant, & inter eos, 2 q. 9 placuit, vt presbyteri.

Nihil.] CASVS. Dicit hic Au. q͂ Chriſtianus nihil debet magis timere, q͂ ſeparari à corpore Chriſti, q͂d eſt eccleſia: q͂a ſi ab eo ſeparatur, non eſt membrũ eius, nec ab eo vegetatur. Et hoc probat duabus auctoritatibus, Pauli ſcilicet; & Hieronymi [Sic] Id eſt, tantum.

e ¶ Quàm ſeparari.] iuſte, alias non obeſt, vt extra eo. à nobis inf. ea. quid obeſt. tñ. ſi contemnitur, ſtatim incipit

eſt, irritanda de facto, ſi eſt ipſo iure irrita. ſed non facit hoc c. directè ad propoſitum Gratia.

f ¶ Presbyteri.] Hoc c. habetur ſupra 2. q. 6. placuit.

Irri-

Digitized by Google

quidquid eſt, finiant, adhibiti ab eis ex conſenſu epiſcoporum ſuorum. Quòd ſi & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent niſi ad Africana concilia, vel ad primates prouinciarum ſuarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum, a nullo intra Africam in communione ſuſcipiatur.

¶ Huic capiti in vulgatis codicibus propoſitum erat nomẽ Palea: *ſed in omnibus veteribus Gratiani exemplaribus habetur. Citatur autem ſupra 2.q.6 placuit.*

2 q 6. Irritam. ex Fęlice.

Item ex concilio Carthaginienſi 4.c.28.

¶ Iniuſta epiſcoporum damnatio, irrita eſſe cenſetur. C. XXXV.

IRritam eſſe iniuſtam † [a] epiſcoporum damnationem, & idcirco a ſynodo retractandam [b].

† *al. & iniuſtam.*

Item ex concilio Carthaginienſi 5.c.12.

Et in Afri.ca. 46. & Vorma.c. 71.

¶ Qui cauſæ ſuæ adeſſe, & innocentiam ſuam aſſerere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat. C. XXXVI.

RVrſus [c] cõſtitutum eſt, vt quoties clericis conuictis, vel *α* confeſſis in aliquo crimine, vel ꝑ vtil tatẽ eorũ, quorum verecundiæ parcitur, vel propter eccleſiæ opprobrium aut inſolentem inſultationem hæreticorum, atque gentilium, ſi forte cauſæ ſuæ adeſſe voluerint, & innocentiam ſuam aſſerere; intra annum excõicationis hoc faciant. Si vero intra annum cauſam ſuam purgare contẽpſerint; nulla eorum vox poſtea penitus audiatur.

Polyc.l.7.tit.1. Burc.l.2.c.182. Iuo p.6.c.232.

α ¶ Vel.] *In omnibus locis indicatis legitur*, &. *Sed manuſcripta Gratiani exemplaria concordant cum vulgatis. In aliquibus tamen eſt*, conuicti clerici, vel confeſſi. *Apud Iuonem vero legitur*, vt aliquoties clerici conuicti, & confeſſi; *& vocem*, aliquoties, *habet etiam Burchardus.*

Item Gelaſius.

¶ Audientiam ſibi negat, qui excommunicationis ſuæ cauſam agere intra annum differt. † C. XXXVII.

Poly. l ibid. Anſ l 12.c.24. Burc.l.11.c.47. Pann.l 5 c.135.

† *al. diſſimulat.*

QVicunque intra anni ſpatiũ ciuiliter, ſiue publicè [d]

a IRitam] ¶ iniuſtam.] irritandam. Vel prout ſonat.
b Retractandum.] De facto ſi eſt ipſo iure irrita, vt extra de app ad præſentiam.

RVſus.] CASVS. Beneuẽtanus ſic ponit hunc caſum. Quidam clerici fuerunt de quibuſdam criminibus accuſati: citati noluerunt venire, propter quod fuerunt excommunicati, quæſitum fuit in concilio Carthaginienſi qualiter vlterius ſit procedendum? Et reſpõdet, ꝙ quamuis contumacia faciente ſint conuicti, vel confeſſi, tamen vt eorum parcatur verecundiæ, ad euitandam inſultationem hæreticorum, vel gentilium, intra annum expectantur, intra quem, ſi venerint, cauſam ſuam defendant: ſi vero non venerint intra annum, poſtea nullo modo audientur. Idem ſentit Hug & Io. quia qui ſtat in excommunicatione per annum, iuris interpretatione pro conuicto habetur de crimine ſuper quo accuſabatur, nec de eo auditur vlterius: ſed de excõicatione, vel contumacia qñcunque voluerit ſatisfacere auditur, iuxta illud. In qua cunque hora peccator, &c.

26.q.6.c.cognouimus. [Purgare.] Ideſt, venire ad iudiciũ, vt de cauſa cognoſcatur, vt ſic purgetur, vel condemnetur. Quidam tamen intelligunt hoc cap. de clericis infamatis, qui ſe purgare contemnunt.

c ¶ Rurſus.] ideſt, poſt alia ſtatuta. Sic pone caſum. Quidam accuſatus de crimine legitimè fuit citatus, noluit venire, excommunicatus pro contumacia, ſi intra annum venerit, audiatur ſuper crimine, poſtea nõ: quia habetur pro conuicto, vel cõfeſſo iuris interpretatione. nã qui excommunicatus eſt ꝑ ſuſpicione hæreſis, poſt annum pro hæretico habetur, vt extra de hęre. excõmunicamus. circa prin. non ob. 2.q. 9 decernimus: quia ibi loquitur cum lis eſt cõteſtata. Vel ibi nõ punitur de crimine, ſed pro cõtumacia. Sed P Hiſpanus propter hoc verbum purgare, intellexit hoc c de clerico infamato, qui ſi citatur, vt ſe purget, & contumax fuerit iuris interpretatione pro cõuicto habetur. 24. q.3. de illicita. Vel dic quod temperat rigorem illorum canonum, qui dicebat quod ſi clericus contemnit excõicationem, ſtatim deponẽdus eſt. ſu ca ſi quis presbyter, & ca. ſeq. ſed hic propter inſultationem hęreticorũ datur eis annus ad ꝓbandum innocentiã ſuam ſed ſi ꝑ annũ ſteterit excommunicatus, tũc primo deponitur. Vel dic, ꝙ etiam poſt annũ poteſt audiri de crimine quantũ ad hoc vt oſtendat innocentiã ſuam: ſed non quantũ ad hoc vt recuperet bona ſua, C. de requir. reis l. 2 quod tamen hic dicitur de anno, videtur correctum extra de cler non reſid. ex tua. Sed dic. ꝙ non habetur pro cõuicto ſpatio minori quàm anno, vt hic dicitur, ſed tamen in minori ſpatio poteſt priuari beneficijs, vt ibi Et not. ꝙ ſequens cap loquitur de ciuili negotio, & criminali, hic autem in criminali tantum.

t Ita ꝙ directe agatur ð criĩe in quo caſu loquitur hoc c & ſeq. & 3 q 9. decernimus, & iſta c. loquitur lite conteſtata ſm F. qđ dic vt no. ex. de dolo. & contu verũtatis in gl. hoc patet. & 3.q 9 in sũma. Arch.

QVicunque.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ quicunque fuerint excõicati propter ciuilem, vel criminalem cauſam, ſi intra annum cauſam non peregerint coram ſuis excõicatoribus poſtea non audiantur: ſi vero in excõicatione fuerint mortui, iuxta ſententiam B. Leonis, eis mortuis cõicare non debemus, ſicut eis viuis non cõmunicauimus ſed diuino iudicio reſeruentur.

d ¶ Siue publice.] ideſt, ſiue criminaliter.

a ¶ Ex-

Digitized by Google

a ¶Excommunicatorib.] Excommunicandus eſt reus, cum talis eſt cauſa ꝙ actor non poteſt mitti in poſſeſſionem, vt extra vt lit. non conteſt. tuæ.

ADDITIO. Et intelligitur hoc cap. quando non liquet, nec liquere poteſt de cauſa: alias eſt diſpenſatio ſecundum Hug.

b ¶Clauſiſſe.] Quãtũ ad cauſam poſſeſſionis. ſed non proprietatis, vñ mitius agitur in ciuili quã in criminali cauſa, vt dictum eſt ſup. c. prox. & ext. vt lit. nõ conteſt. quã frequenter. Vel loquitur de actore contra quem bene proceditur lite non conteſt. vt extra de dolo, & contumacia, cauſam.

c ¶Leonis] 24. q. 2. ſane, & c. de communione.

d ¶Itẽ ex cõcilio.] hę ſunt paleæ B.

e Qui iubente.] ¶Tardius.] hoc in laico: clericus enim deponitur ſupra ead. ſi quis epiſcopus, & iudex poteſt alicui negare iuſtitiam propter delictum ſuum, vt ff. ex quibus cau. ma. ſed & ſi. §. actio immo quandoque duplicatur alicui pęna propter contumaciã ſuam, vt ff de pœn. authen damnum §. quiſquis, & eſt ſimile ſup. 18. d. ſ. ſi quis autem.

SED QVÆRITVR. CASVS Sup. in cap. quicunque dictũ eſt, ꝙ mortui in excõmunicatione ſoli Deo reſeruantur. Nũc vero quæritur, ſi quis epiſcopus excõmunicator primo moriatur qs debeat abſoluere excõmunicatum? Et reſpõdetur ꝙ ſucceſſor: qđ probat ſeq. ca. cuius caſus patet.

f Si epiſcopus.] ¶Succeſſori.] Huic eſt ſimile ff de in. mortuo. Eſt ergo hic arh. ꝙ ſucceſſor põt corrigere, & tenetur confirmare ſactũ anteceſſoris ſui. 35 q. 9. quod quis. extra de precar. cap. 2. & 16 q 9. illud. 12. q 2. quicunque, & in authen. vt nulli iud § & hoc ve ſtituimus. ſucceſſor autem delegati non poteſt abſoluere, vel reſtituere poſſeſſionem adiudicatam, niſi ſuccedat in honore, & onere, extra de off. ord. paſtoralis. §. præterea

Succeſſor factũ anteceſſoris confirmare tenet.

ꝙ ſententiæ excommunicationis ſiue iuſtæ ſiue iniuſtæ parendum eſt. Modo allegat contrarium, & rñdet illis duobus cap. ſententia paſtoris, & capit. quibus epiſcopi non communicant, & dicit, quod loquuntur de ſententia iniuſta, quæ non eſt ſeruanda, ſed timenda, quod allegan-

cauſam ſuam coram ſuis excommunicatoribus [a] non peregerint; ipſi ſibi aditum audientiæ clauſiſſe [b] videantur. Quod ſi obſtinato animo ſine communione defuncti fuerint; nos eorum cauſam, iuxta beati Leonis [c] prædeceſſoris noſtri ſententiam, diuino iudicio reſeruantes, quibus viuis non communicauimus †, nec mortuis communicare debemus:

24. q. 2 c. 21.

† al. mortuis communicare non poſſumus.

PALEA. C. XXXVIII.

Qvi vero excommunicato ſcienter communicauerit, & amodo ſaltem in domo ſimul orauerit, atq; latebras †, quominus ad ſatisfactionem perducatur præbuerit; donec ab excommunicatore pœnitentiam accipiat; corporis, & ſanguinis Domini communione priuatum ſe eſſe cognoſcat.

Poly ibidem. Anſ. ibidem. Burc l. 11. c. 48. Iuo p. 14. cap. 112. ex eiuſdem Gelaſij decretis.

† al latebras defenſionis.

Item ex concilio [d] *Hilerdenſi, c. 10.*

¶Tardius recipiatur ad veniam, qui ſacerdote iubente de eccleſia exire contemnit. C. XXXIX.

Qvi iubente ſacerdote pro qualicunque culpa ab eccleſia exire contempſerit; pro noxa contumaciæ † tardius [e] recipiatur ad veniam.

† al. contumelia.

Sed quæritur ſi ante damnati abſolutionem epiſcopum mori cõtigerit; vtrum damnatus poſtea valeat abſolui.

De his ita ſtatutum eſt in concilio Epaunenſi c. 28.

¶A ſucceſſore ſoluatur, qui poſt mortem epiſcopi manet ligatus. C. XL.

ij Si epiſcopus ante damnati abſolutionem obitu rapiatur, correctum aut pœnitentem ſucceſſori, [f] licebit abſoluere.

Burc l. 11. c. 50. Iuo p. 14. c. 114. Pann. l. 5. 121.

Præmiſſis auctoritatibus, quib. iniuſtæ ſententiæ vſq; ad examinationem vtriuſq; partis parere iubemur, ita reſpondetur. Gregorius non dicit ſententiam iniuſtè latã eſſe ſeruandam, ſed timendam ſicut & Vrbanus [g]. Timẽda eſt ergo, idest nõ ex ſuperbia contemnenda. Reliqua vero auctoritates de excommunicatis loquuntur, qui vel vocati ad ſynodum uenire contempſerunt, vel calliditatibus aduerſantium occurrere neſcientes, iniuſtam ſententiam a iudice reportauerunt, vel qui neglectu ſuæ vitę ſiniſtram de ſe opinionem naſci permittentes, ſententiã in ſe exceperunt. Hos ſi quidem ſolos excommunicationis ſententia ferire licet.

Et in adiecti ſ capitularibus Caroli filij Ludouici.

Vnde in Meldenſi concilio, c. 56.

PRAEMISSIS, CASVS. Hactenus probauit legando dicit. Alia vero cap. intelliguntur de contumacibus, & negligentibus: qui licet peccata, de quibus imperuntur, non commiſerunt, tamẽ excommunicationis ſententia licite feriuntur: quod probat per ſequentia c. Sequens. § planus eſt. [Hos ſolos.] i. contemptores, vel negligentes.

g ¶Sicut, & Vrbanus.] Sup. ead. quibus epiſcopi.

Nemo.

Digitized by Google

NEmo.] CASVS. Hoc ca: diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ nullus epiſcopus dēt ſuū parochianum excommunicare, niſi propter manifeſtam cauſam peccati. In ſecunda parte dicitur, ꝙ nullus debet anathematizari ab epiſcopo, niſi ꝑꝑ contumaciam mortalis peccati. nec ſine conſcientia archiepiſcopi, vel ſuffraganeorum.

a ¶Communione.] Sacramentorum.

b ¶Sine conſcientia.] Hoc eſt verum, cum illud delictū tangit totam prouinciam, alias non tenet, vt 9. q. 3. c. 2. & c. archiepiſcopus.

c ¶Mortis.] ſed cum ſit perpetua damnatio, qualiter dicitur medicinalis, vt 2. q. 1. multi? Reſpond cum contemnitur, eſt damnatio, alias non, vt 24. q. 3. notandū in fi. Item videtur hic, ꝙ nemo ſit excommunicandus niſi pro contumacia, vt 45. diſt. ſed illud. & 24. q. 3. tam ſacerdos, & c. eccleſiæ, ſed hoc non eſt verum r. vt extra de ver. ſig. ex parte. Vel dic, ꝙ tunc demum quis poteſt excommunicari pro crimine, cum eſt incorrigibilis, cū aliter non poſſit corrigi. 24. q. 4. fortè. Ioan.

d NVllus.] ¶Et leuibus.] Simile ſu. e epi. Vel intellige de venialib. vt inf de conſ. d 2 quotidie. & c. panem de altari.

r Ad hoc ſu e. cui merito de conſ d 2. ſi non ſunt. ibi de hoc. & no. ſu. ca. excōicatos, & 17. q 4 de presbyterorum. Arch.

¶Quibus culpis exigentibus aliquis ſit communione priuandus. C. XLI.

Burc l. 11 c. 10. Iuo l. 14 c. 80. Pann. l. 5. c 93.

2 NEmo epiſcoporum quemlibet ſine certa & manifeſta peccati cauſa communione [a] priuet eccleſiaſtica. Sub anathemate α autem ſine conſcientia [b] archiepiſcopi, aut coepiſcoporum nullum præſumat ponere, niſi vnde canonica docet auctoritas: qa anathema eſt æternæ mortis [c] damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

α ¶Sub anathemate.] *In concilio Meldenſi, & adiectis capitularibus Caroli filij Ludouici legitur*: Anathema autem ſine conſenſu archiepiſcopi, aut coepiſcoporum, prælata etiam euangelica admonitione, nulli imponat. *Cæteri autem collectores parum a Gratiano diſcrepant.*

Item ex concilio Aruernenſi.

¶*In concilio Aruernenſi, quod extat, non habetur; ſed in Aurelianenſi 5 c. 2. & in Vormacienſi, c. 13.*

¶Pro paucis & leuibus cauſis nullus communione priuetur. C. XLII.

NVllus ſacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus [d] cauſis a communione ſuſpendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri [e] ab eccleſia iuſſerunt committentes.

e ¶Arceri.] Ideſt, ex cōmunicari. i. Baz. tamen intelligit, ꝙ quicunq; eſt in mortali peccato, non debet ingredi eccleſiā, per id quod eſt 33. q. 4. vir cum propria. ſed nō eſt verum, vt ibi dixi, & J. de pœ: d. 5 falſas & 1. q. 1. qui ſtudet. Io.

Item ex concilio Triburienſi.

¶Pro his tribus criminibus quilibet communione priuetur. C. VLIII.

Poly. l. 7 tit. 1. Burc l. 11. c. 74. Iuo p. 14. c. 122. Pann l. 5 c. 112.

CErtum † eſt pro his tribus [f] criminibus aliquem excommunicari debere: cum ad ſynodum canonicè vocatus venire contemnit: aut ſi poſtquam illuc venerit, ſacerdotalibus reſpuit obedire præceptis; aut ſi ante finitam [g] cauſæ ſuæ examinationem a ſynodo abire † præſumit.

† al. Decretum. † al. profugus abire.

CErtū.] CASVS. Quidam clerici vocati ad ſynodum venire contemnebāt; aut ſi veniebāt, non obediebant, vel ſi obediebant ad tēpus ante finem cauſæ a ſynodo recedebant. quæſitum fuit de illis, vtrum pro his tribus criminib. ſint excommunicandi Et rñdet ꝙ ſic.

f ¶Trib.] i. pro contumacia iſtorū idem eſt de quolibet alio crimine.

g ¶Ante finitā.] Sic inf de conſec diſt. 1. miſſus.

In com. ad c. 16.

4 *De his* [h] *inquam, & huiuſmodi, præmiſſa auctoritates loquuntur, non de iniuſte ſuſpenſis. Quòd autem iniuſtæ ſententiæ parendum non ſit, multis auctoritatibus probatur. Quarum prima eſt illa Hieronymi ſuper Matthaum, lib. 3.*

DE HIS. Hęc eſt 4. pars quæſt. in qua ꝓbare intendit magiſter ſuperficialiter, ꝙ ſententiæ iniuſtæ non ſit parendum. ſ. quod neminē ligat apud Deum. ſupple niſi contemnatur, alias contra 24. q. 3. notandum. Hoc tamen intēdit probare per 19 ca. quæ aliter intelliguntur, q̄ in ſententia excommunicationis. Ioan. de Fant.

CASVS. Nunc dicit Grat ꝙ de talib contumacib. loquuntur ſupradictæ auctoritates. quib. non eſt cōmunicandum: ſed non loquuntur de iniuſtè ſuſpenſis, cui iniuſtæ ſententiæ probat ſophiſticè non eſſe parea dum multis auctoritatibus, quarum prima eſt, &c.

h ¶De his.] Ideſt, de contumacibus.

Poly. l. 7 tit. 3. Anſ. l. 7. c. 130. Iuo p. 14. c. 7. Pann. l. 5. c. 16.

¶Sententia paſtoris reum, vel innocentem non conſtituit, vel facit. C. XLIIII.

QVomodo [i] ſacerdos mundum leproſum nō facit; ſic

QVomodo.] CASVS. Oſtendit hic Hiero ꝙ ſicut ſacerdos vet. teſt. mundum non faciebat leproſum: ſic hodie prælatus non ligat per ſuam ſententiam innocentes, nec ſoluit noxios: ſed, ex officio ſuo ſcire debet quis ligandus ſit, & quis ſoluendus.

i ¶Quomodo.] Si quis enim dicebatur leproſus, ducebatur ad ſacerdotē, & ſi ille iudicabat illū leproſum, vel mun-

Digitized by Google

Sententia nō dat nouum ius.

mundum, ita habebatur, vt inf. de pœn. diſt. 1. §. ex his itaque Et ſic patet, ꝙ ſententia non dat nouũ ius, ſed vetus declarat, vt ff. ſi ſer. ven. ſicuti. § 3. tñ ſi ſententia fuerit lata pro reo, ꝑ hoc nō tollitur obligatio, vt ff de cōd. inde. Iulianus. ſed ſi pro actore feratur, dat ei nouã actionem, vt C. de rebus cred. actori.

g C malefactorem, vt 11. q. 4. nemo. Oepiſti.] ¶ Dirumpit.] Vt 15. q. 6. auctoritatem.

a ¶ Soluit...

a ¶ Non alligat.] Quãtum ad Deum, ſed quantũ ad eccleſiam, vt 24. q. 3. ſi quis non recto.

b ¶ Nec ſoluit noxios.] Talis abſolutio non prodeſt quãtum ad eũ, qui quærit indiſcretũ ſacerdotem, vt eum per imperitiã abſoluat, vt infra de pœn. d. 6. qui vult.

c ¶ Scit.] Ideſt, ſcire debet, vt iudex. Io. de Fant.

C Vi.] CASVS. Dioſcorus hæreticus Alexandrinus patriarcha quoſdam excõicauit, qui eius ſnĩa credebant ſe eſſe ligatos. quæritur a Gelaſio, vtrũ a tali ſnĩa ſint ligati, & rñdet, ꝙ non: nec indigent abſolutione, ſed deponant illam opinionẽ, & erit ſententia nulla.

d ¶ Illata.] a Dioſcoro hæretico, cuius ſnĩa nulla fuit. Sed quid ſi aliam tuliſſet ſententiam in ſuos ſubditos? Dico, ꝙ tenet, qa illi, qui ſunt ext. eccleſiã, bene habẽt iuriſdictionem, vt 22. q. 5. ſi ꝑpea. & 3. q. 7. c. vlt. Alij contra ſentiũt, vt 24 q. audiuimus. ſed illud non tenet cũ excommunicatus eſt, vt extra de ſent. & re iud. ad probandum.

S Ecũdũ] CASVS. Dr̃ hic, ꝙ naturæ Dei. ſ. homini, non pōt aliquis iniuſte nocere: nec ipſa pōt iniuſte & ſine cauſa nocere: qa Deus nō patitur quẽquam iniuſte nocere. Seq capitula plana ſunt vſque ad c. in cunctis.

e ¶ Nec naturæ Dei.] Ideſt, Deo.

f ¶ Nec natura Dei nocere.] Qui puniat

epiſcopus, vel presbyter, non alligat [a] eos, qui inſontes ſunt, nec ſoluit noxios, [b] ſed pro officio ſuo cum peccatorum varietates audierit, ſcit qui ligandus ſit, qui ſoluendus.

¶ *Variè hic locus legitur apud collectores. Apud B. Hieronymum ſic habet.* Legimus in Leuitico de leproſis, vbi iubentur, vt oſtendant ſe ſacerdotibus, & ſi lepram habuerint, tunc a ſacerdote immundi fiant: non quod ſacerdotes leproſos faciant. & immũdos: ſed quod habeant notitiam leproſi & nō leproſi, & poſſint diſcernere, qui mundus, quive immundus ſit. Quomodo ergo ibi leproſum ſacerdos mundum, vel immundum facit, ſic & hic alligat, vel ſoluit epiſcopus & presbyter: non eos, qui inſontes ſunt; vel noxij; ſed pro officio ſuo, cum peccatorum audierit varietates, ſcit qui ligandus ſit, quive ſoluendus.

[*Item Auguſtinus ſuper Matthæum.*

PALEA. C. XLV.

RIdiculum eſt, vt eũ mundum eſſe dicimus, qui vinculis peccatorum ſuorum ligatus eſt, propter hoc ſolum, quòd epiſcopus dicitur habere huiuſmod poteſtatem, vt ſoluti ab eo, ſoluti ſint in cœlo. ſit ergo irreprehẽſibilis, qui alterum ligat, aut ſoluit.

Item Gelaſius Papa epiſcopis Orientalibus de damnatione Dioſcori [a].

Sentẽtia habetur aliqua ex parte in tomo Gelaſij de anathematis vinculo.

a ¶ Damnatione Dioſcori.] *Sic etiam in manuſcriptis. Apud Iuonem eſt,* de communione Achatij vitanda. *Et Dioſcorus quidem in Chalcedonenſi ſynodo, & a S. Leone primo damnatus eſt: Achatius autem a Fœlice tertio, & Gelaſio ipſo.*

¶ Non eſt petenda abſolutio, cum inique fertur ſententia. C. XLVI.

Iuo p. 14. c. 8.

CVi eſt illata [d] ſententia, deponat errorem, & vacua eſt, ſed ſi iniuſta eſt, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum, & eccleſiam eius neminem poteſt iniqua grauare ſententia. Ita ergo ea ſe non abſolui deſideret, qua ſe nullatenus perſpicit obligatum.

Item Auguſtinus de ſummo bono.

¶ Deus non nocet, nec nocere aliquem patitur iniuſte. C. XLVII.

l. 3. de natura boni, cap. 39.
Iuo p. 14 c. 9.

SEcundum catholicam fidem, & ſanam doctrinam, & intelligentibus perſpicuam veritatem, nec naturæ Dei [e] nocere poteſt quiſquam, nec natura Dei nocere [f] iniuſte cuiquam, vel nocere iniuſte † patitur quemquam. Qui enim nocet (ait Apoſtolus) recipiet illud, quod nocuit.

† *Impune*] uera lectio. *Coloſſ. 3.*

Item ſermone 16. de verbis Domini.

¶ Iniuſta vincula dirumpit iuſtitia. C. XLVIII.

COepiſti habere fratrem tuum tanquã publicanum, ligas illum in terra, ſed vt iuſte alliges, vide. Nam iniuſta vincula dirumpit [g] iuſtitia. Cũ aũt correxeris, &

Iuo p. 14. c. 4.
Pann. l. 5. c. 15.

Digitized by Google

a ¶ Solueris.] Quaſi dicât. ſi iuſte ligas, erit legatus & in cœlo. & econuerſo, vt de pę.d.1.quem pœnitet.

b ¶ Temerarium.] Plerumque.] Nocet enim ſi contemnatur.

c ¶ Vt noceat.] Quia ſi per imperitiam iudicat, facit litem

in totã litis æſtimationẽ 1.C.de pœ.iu qui male iu.l.2. eodem modo ad intereſſe punitur.qui iniuſte excommunicauit aliquem, niſi errauerit ex cauſa probabili.vt extra de ſenten.excom.ſacro.

d ¶ Quid obeſt.] ¶ Tabula] 2.q.1.c.nomen.

1 De hoc no. 2. q 6. hoc etiam. extra li.6.de re. iud. cum æterni. quæ eſt in no 4.

Iudex male iudicans qualiter punitur.

concordaueris cum fratre tuo, ſoluiſti illum in terra, cum ſolueris [a] in terra, ſolutus eris & in cælo.

a ¶ Cum autem.] *Emendatus, & locupletatus eſt hic locus ex originali, & Iuone, & Pannormia.*

Item de ſermone Domini in monte, lib. 2. c. 29.

¶ Temeritas iudicandi non ei, qui iudicatur, ſed iudici nocet. C. XLIX.

Iuo p.14.c.10.

TEmerarium iudicium plerumque [b] nihil nocet ei, de quo temere iudicatur. Et autem, qui temere iudicat, ipſa temeritas neceſſe eſt, vt noceat [c].

Idem ad clerum Hipponenſem, epiſt. 137.

Poly.l.7.tit.1. Iuo p.14.c.11.

¶ Non obeſt homini iniuſta ſententia. C. L.

QVid obeſt homini; quod ex illa tabula [d] non vult eum recitari humana ignorantia, ſi de libro viuorum non eum delet iniqua conſcientia?

Item in libro contra Secundinum Manichæum, c. 1.

Iuo p.14.c.12.

¶ De eodem. C. LI.

SEnti [e] de Auguſtino, quidquidlibet, ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet.

Item Gregorius Conſtantino Mediolenſi epiſcopo, libro 6. epiſt. 14 ſeu c. 178.

Nic. epiſt 2. ad. Michaelẽ Imp.

¶ Quos conſcientia iuſtificat, aliorum maledicta non timeant. C. LII.

IN cunctis, quæ in hac vita aduerſa proueniũt. ſola eſt ſicut noſtis, omnipotentis Dei diſtrictio penſanda, atque ad cor ſemper proprium recurrẽdum, vt nullius nos ibi lingua [f] implicet, vbi conſcientia non accuſat. Quem enim cõſcientia defendit; & inter accuſationes liber eſt, & liber, vel ſine accuſatione [g] eſſe non poteſt, ſi ſola, quæ interius addicit † [h], conſcientia accuſet. De veſtra igitur ſanctitate abſit à Chriſtianorũ iudicio, ea quę maledicorum [i] hominum rumoribus conficta credimus, in qualicumque modulo ſuſpicionis adduci, quia ex ſacri eloquij teſtimonio tenemus, vt maiora mala α, cum forſitan dicuntur, niſi, probata [k], credi non debeant; ſed probata [l] citius vlciſci. [m] *& infra.* ¶ Hæc igitur dixi, vt nimiæ eſſe leuitatis oſtenderem; ſi quis mala grauia credere ſtudeat, quæ probari non poſſunt. Vnde ſanctitas veſtra debet mẽtem ſuam à maledicorum hominum rumoribus, atque obtrectatione diſiungere, & ſola, quæ æternæ vitæ ſunt, atque ad vtilitatem ſubditorum proficiunt, cogitare.

al. audit.

α ¶ Maiora mala.] *Sic emendatum eſt ex originali, & Nicolao: & ſapę in hac epiſtola repetitur,* mala grauia. *Antea legebatur,* mala maiorum.

e ¶ Senti.] inf. ca. nõ ſunt. contra. 12. q. 1. nolo. de conſe. d. 1 iubemus. in illis c, dr̃ quod non ſufficit conſcientia, ſed requiritur bona fama quãtum ad alios ſed illa. c. loquuntur quãdo ſumus inter tales qui parati ſunt imitari, & non reprehẽdere, vnde ne tales corrumpamus exemplo niti debemus, vt fama noſtra luceat coram eis. ſed hic loq tur cum ſumus inter tales, qui non curant imitari, ſed reprehẽdere. tunc ſufficit nobis quantum ad eos conſcientia bona.

Fama bona cum conſcientia requiritur.

IN cunctis.] CASVS. Cõſtantinus archiepiſcopus Mediolen. infamatus erat à quibuſdam maledicis ſuper quibuſdam criminibus, & ideo corrigere ſubiectos prætermittebat; nec etiam prædicabat quia credebat vera eſſe quæ dicta ſunt de eo. Papa vero ſcribit ei, vt propter hoc non dimittat vtilitatẽ ſubditorum, ſed ſolã cõſciẽtiam mũdã retineat apud Deũ & dicit ſe talia nunquã crediſſe, cũ ſacri eloquii teſtimonia dicãt mala non eſſe credenda niſi probentur.

f ¶ Lingua] Ablatiui caſus, ſ vt propter nullius linguam credat ſe aliquis implicitum & reum.

g ¶ Accuſatione.] Interiori.

h ¶ Addicit.] Id eſt. condemnat.

i ¶ Maledicorum.] arg quod ĩfamia orta ab inimicis nun inducit purgationẽ. extra de pur. can. cũ in iuuentute. & 2. q. 5. omnibus 2. nec ẽt a leuibus perſonis. nec ab illis, qui de facili credunt.

K ¶ Niſi ꝓbata.] inf. 30. q. 5. nullum ante.

litem ſuam, vt inſt. de obli. quæ ex quaſi deli. na. §. 1. ſed ſi per dolum, incurrit infamiam, & præterea punitur

l ¶ probata.] Aliàs prolata.

m ¶ Vlciſci.] i. puniri, q̃ citius fieri põt, vt 23, q 4. cũ quiſq;

ET ſi ad tempus.] CASVS. Dicit Aug. quod quamuis homo dânetur in hoc ſæculo iniuſte a terrena poteſtate, vt Cyprianus martyr: non eſt tñ curandum qm à ſuperiori iudice recipit coronam. & ſm H. eſt in litera. [Proconſul.] & ſecundum hoc erit ibi, [Addixerit.]

a ¶ Cyprianû.] Martyrem.

b ¶ Sella.] Id eſt, ſedes iudicis.

c ¶ Coronam.] Si ſententiam patienter ferat. vt int. e. q. iuſtus.

CVſtodi.] CASVS. Dicit hic, q licet falſum teſtimoniũ faciat alicui iuſto piudiciũ apud ſacerdotes, non tñ apud Deum præualebit, cum Deus erit iudex. & ſola conſcientia teſtis: & ideo in anima debet innocentia cuſtodiri, vbi cauſa iuſti nõ opprimit.

d ¶ Cuſtodi.] Quia corpori vis poteſt fieri, non animæ. 32. q. 5. §. t. 23. q. 5. in prin. lo. de Fant.

INter verba.] CASVS. Hoc c diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod ſiue laudamur ſiue vituperamur, ſp eſt ad mentem recurrendum. & ſi bonum quod dicitur, non eſt in nobis, triſtari debemus. Si vero malum, quod homines de nobis loquuntur, non eſt in nobis, multum gaudere debemus. nam licet mala de nobis dicantur; conſcientia tamen apud Deum nos liberos eſſe demonſtrat quod probat duabus auctoritatibus, ſcilicet Pauli & Iob. Stulti vero bonis detrahẽtes, puluerẽ peccati in oculos ſuos ſufflãt: qa magis ſibi nocẽt q alij ſicut in puluerem ſufflãs magis nocet ſibi quã alijs. In ſecunda parte dicitur, quod infamãtib. eſt ſatisfaciendum ſi parati ſunt recipere ſatisfactionẽ: ne forte ſcandalizẽtur: qđ probat exẽplo Chriſti, quia ne Iudæi ſcadalizarentur, ſoluit tributum. ſi autem nolunt ſatisfactionem recipere, de ipſorum ſcandalo non eſt curandum. Et hoc probatur duabus rationibus, ſcilicet exemplo Chriſti, qui cum audiſſet Phariſæos ſcandalizatos, eo quod docebat cibos non diſcernendos, non curauit; ſed ait, Sinite illos: quia cæci ſunt, & duces cæcorum. Et auctoritate Pauli, qui præcepit Romanis, vt quantum in eis eſſet, cum omnibus hominibus pacem haberent, licet ſcandalizati ſint de hoc Secunda pars incipit ibi, [Vocandi tamen.]

e ¶ Ne forte.] Hæc fuerunt verba Chriſti, cum peteretur ab eo tribitum. dixit Petro: Vade ad mare, & piſcem, qui tibi prius occurrerit, tolle. & quod inueneris in ore piſcis, des pro me & pro te, vt 23. q. 1. iam nunc Et eſt ar. quòd aliquid omittitur ratione ſcandali. diſt. 50. de his vero,

Chriſtus tributum ſoluit.

Item Auguſtinus in pſal. 36. concione. 3. ad ver. [*Nec damnabit eum.*]

¶ Fruſtra damnatur ab homine, quem Deus iuſtificat. C. LIII.

ET ſi ad tempus a damnaris ab homine, & ſi dixit ſententiam proconſul in Cyprianum? alia eſt ſella b terrena, aliud tribunal cœlorum. Ab inferiore accepit ſententiam, à ſuperiore coronam c. — Iuo p. 14. c. 13.

a ¶ Et ſi ad tempus.] *Apud B. Auguſtinum de diuino iudicio agentem ſic legitur.* Quando ergo ventum fuerit ad illud iudicium, non eum damnabit: & ſi ad tempus videtur damnari ab homine, & ſi dixit ſententiam, &c.

Idem in pſalmum 37. ad ver. [*Quoniam in te ſperaui.*]

C. LIIII.

CVſtodi d intus innocentiam tuam, vbi nemo opprimit cauſam tuã. Præualebit † in te falſum teſtimoniũ ſed apud homines. Nunquid apud Deum valebit, vbi cauſa tua dicenda eſt? Quando Deus iudex erit; alius teſtis, quàm conſcientia tua non erit. Inter iuſtum iudicem, & conſcientiam tuam noli timere, niſi cauſam tuam. — Iuo p. 14. c. 14. † *al. præualuit.* Et in epiſtola Sixti iij.

Item Gregorius Papa Palladio presbytero, li. 8. epiſ. 45.

¶ Non hominum linguas, ſed conſcientias curare debemus. C. LV.

INter verba laudantium, ſiue vituperantium ad mẽtem ſemper recurrendum eſt: & ſi in ea non inuenitur bonum, quod de nobis † dicitur; magnam triſtitiam generare debet: & ruſum ſi in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiã proſilire. Quid enim, eſi homines † laudent. & conſcientia nos accuſet? aut quæ debet eſſe triſtitia, ſi oẽs accuſent & ſola conſcientia liberos nos eſſe demonſtret? Habemus Paulũ dicentẽ: [Gloria noſtra hæc eſt, teſtimoniũ cõſcientiæ noſtræ.] Iob quoq; dicit: Ecce in cœlo teſtis meus.] Si ergo & nobis teſtis in cęlo, teſtis in corde; dimittamus ſtultos foris loqui quod volunt. Quid aliud detrahentes faciunt, niſi in puluerem ſufflant, atq; in oculos ſuos terram excitant? vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant. Vocandi tamẽ etiã ſunt ipſi, & tranquille admonendi, eiſq; ſatisfieri modis omnibus debet: ſcientes, quid de Iudæis veritas dicit: [ne forte e ſcandalizemus eos.] Si aũt ſatisfieri ſibi ex veritate noluerint habes conſolationẽ, quã in ſancto Euangelio conſpicias. Cum enim Dño dictũ fuiſſet: Scis, quia Phariſæi audito-

† *al. vobis.* † *al. omnes.* 2. *Cor.* 1. *Iob.* 16. *Math.* 17.

a ¶ Verbo

Digitized by Google

a ¶Verbo.] Non quod intrat in os, ſed quod procedit ex ore coinquinat hominem: tunc dixerunt diſcipuli: ſcis quia phariſæi audito hoc verbo ſcandalizati ſunt? phariſæorum enim erat religio in cibis diſcernendis.
b ¶Scandalizati ſunt.] Ideſt indignati 1 ſunt.
c ¶Præ-

1 Forte melius diceret dedignati: ſm id quod leg.& no.45. d. vera iuſtitia. Arch.

eſt curandum de detractionibus malorum. Sed dicit Grat. ꝙ hoc intelligēdum eſt de illis, qui parati ſunt reprehendere, & non imitari, apud quos ſola conſcientia ſufficit: apud vero illos, qui parati ſunt audire, conſcientia & fama eſt neceſſaria: quod probat ſequens c.

Matth. 15.

verbo [a] hoc ſcandalizati ſunt [b]] reſpondit: [Sinite illos: cæci ſunt, & duces cæcorum.] Paulus quoque apoſtolus admonet, dicens:] Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt cum omnibus hominibus pacem habentes.] Dicturus quippe,] Cum omnibus pacem habentes.] quia hoc difficile eſſe proſpexit, præmiſit [c]: [ſi fieri poteſt.] Sed tamen adiunxit, quod poſſit fieri, cū dixit: [quod ex vobis eſt.] Quia ſi nos in mente charitatem erga odientes ſeruare cupimus, & ſi illi nobiſcum pacem non habent; nos tamen cū illis [d] ſine dubio habemus.

Rom. 12.

a ¶Quid enim.] *Addita ſunt nonnulla ex epiſtola B. Gregorij, & partim Sixti tertij: in qua idem fere repetitur.*

Hoc inter eos obſeruandum eſt, qui parati ſunt ſuſpicari, quod non vident, parati ſemper reprehendere, nunquam imitari. Apud alios autem conſcientia eſt neceſſaria nobis, fama illis.

Vnde Auguſtinus libro de bono viduitatis, c.22.

¶Conſcientia nobis, & fama proximis eſt neceſſaria. C. LVI.

12.q.1.nolo, vt aliquis.

NOn ſunt [e] audiendi ſiue viri ſancti, ſiue fœminæ, quando reprehenſa in aliquo negligentia ſua, per quam fit, vt in malam veniant ſuſpicionem, vnde ſuam vitam longe abeſſe ſciunt, dicunt ſibi coram Deo ſufficere conſcientiam: exiſtimationem hominum non ſolum impudenter, verum etiam crudeliter contemnentes, cum occidant † [f] animas aliorum, ſiue blaſphemantium viam Dei [g] (quibus ſecundum ſuam ſuſpicionem, quaſi turpis, quæ caſta eſt, diſplicet vita ſanctorum) ſiue etiam cum excuſatione [g] imitantium, non quod vident, ſed quod putant. Proinde quiſquis a criminibus flagitiorum, atque facinorum vitam ſuam cuſtodit, ſibi benefacit: quiſquis autem etiam fama, & in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, alijs fama noſtra.

† *al. occidunt.*

Item Hieronymus ſuper epiſtolam Pauli ad Philemonem.

¶Apud Deum maledicitur, qui morib. diſſonam profert ſententiam. C. LVII.

Ad locum] Gratias ago Deo.

8 SI quis [i] dixerit [k] iuſtum [l] iniuſtum, & iniuſtum iuſtum, abominabilis vterque apud Deum eſt. Similiter, qui ſanctum dicit eſſe non ſanctum, & rurſum non ſanctum aſſerit ſanctum; abominabilis [m] apud Deum eſt.

Iuo p.14.c.6.
Pann.l.5.c.84.
Prim.17 ſecundū 70.

Idem ibidem paulo ſuperius.

NOn ſunt audiendi.] CASVS. Quidam ſancti viri, vel fœminæ cum infamarētur a quibuſdam, non curabant, dicentes ſolam conſcientiam mundam ſibi ſufficere apud Deum, quæſitū fuit ab Aug. vtrum bene dicerēt? & reſpon. ꝙ non: quia cōſcientia noſtra nobis eſt neceſſaria: alijs vero fama noſtra. Vel etiā cū excuſatione. verbi gratia: Videbant mali iuſtum ex cauſa infirmitatis frangere ieiunia: qui neſcientes cauſam reprehendebant: vnde non debent hoc facere in publico: vel forte prælatus malum parochianum propter ſcandalum tolerat in peccato, quod alij neſcientes reprehendunt: & ideo cā dēt eis dici. Sequens capitulum patet.
e ¶Non ſunt.] Infra 2.q 1.nulo
f ¶Cum occidant.] exemplo, vt 2.qō.7. Paulus.
g ¶Viam Dei.] ideſt, Chriſtianam religionem 3.
h ¶Cum excuſatione.] Vt ſi viderēt aliquem ſoluere ieiunium iuſta de cauſa, ipſi idem faciūt exēplo eorum: cū tamē ignorent cām quare illa faceret: & ſic ſe excuſant per alium.
i SI quis.] Hic reuertit Grat. ad propoſitū, ad oſtendēdum.ſ. ꝙ ſnīa iniqua nocet ei. q eam protulit, non aut ei contra quē prolata eſt pōt etiam hoc intelligi de reb. ipſis, ideſt, ſi quis vitia dixerit eſſe virtutes, vel econuerſo.

3 Sub. in qua iſti viuunt, qui tn̄ talia faciūt, vel q veniunt in malam ſuſpicionē: ſicut ſi alios ſanctus hō intret ſolus ad publicas meretrices, vt eis prædicaret, & eas corrigeret. Arc

c ¶Præmiſit.] Arg. ex ordine verborum argumentandum, ar.43.d.c.1.in fi. extra de reſcrip.cum dilecta.
d ¶Cum illis.] Arg. quod fides eſt illi ſeruanda, qui eā non vult ſeruare 31.q.5.quod Deo.22.q.4.innocens.cōtra arg. extra de iureiu. peruenit. in fi. 2. & eſt huic ſimile.ff. de arb. Celſus.§.idem.
HOC INTER EOS. CASVS. Dictum eſt ſupra in c. inter verba, ꝙ dimittendi ſunt ſtulti foris loqui: nec

2 Ad idē 95. diſt eſto. vbi de hoc.

k ¶Dixerit] Iudicando.
l ¶Iuſtum.] Abſoluendo.
m ¶Abominabilis.] Qui mortaliter peccat: & conſonat ei quod dicit Auguſt. ſuper primam epiſtolam ad Corint. quod errare in rebus, eſt mortale peccatum, ſcilicet cum putat quis id opus eſſe bonū quod eſt malū: vel conuerſo, nam quilibet adultus tenetur ſcire hoc eſſe bonum, illud malum. Vel dic, dixerit, ideſt firmiter

Error q̄ꝰ eſt peccatum mortale.

Digitized by Google

miter aſſeueraverit, cum non ſit certus.

SI quis hominem.] CASVS. Redit Gra. ad propoſitum ſuum, ſcilicet ad probandum iniquam ſententiam nocere ei, qui eam tulit: & non illi cõtra quem lata eſt: & ita non eſſe ei parendum. Eſt ergo caſus huius c. Quidam dicebant iuſtum hominem eſſe iniuſtum: alij dicebant iniuſtum eſſe iuſtũ. quæſitum fuit à Hiero. vtrũ iſti ſint mali? & rñdet q ſic: & hoc probat auctoritate Eſaiæ dicentis: Væ his, qui dicunt dulce amarum.

a ¶ Crediderit.] .i. aſſeuerauerit.

b ¶ Errat.] Non opinando, ſed ſtulte aſſerendo.

VÆ qui dicitis.] CASVS. Eſaias docet in hoc c. q q dicit malum eſſe bonũ, & econuerſo, habebit pœnam temporalem & æternam. & hoc probat exemplo Iſraelitici populi, q nõ ſolũ captiuus ductus eſt i Babylonẽ, ſed etiã infernus dilatauit animam ſuã, vt eos reciperet & os ſuum abſque termino aperuit: q i hoc deſcẽderũt] Ad eũ.] ideſt, ad infernum. Et poſſunt hæc duo c. intelligi nõ ſolum de perſonis, ſed etiã de reb. ſcilicet de vitijs & virtutib. vt ſi aliquis dicat vitium eſſe virtutẽ, vel econuerſo. Seq. duo capit. plana ſunt.

c ¶ Eius.] Ideſt, Hieruſalem.

d ¶ Dilatauit.] Loquitur humano more.

e ¶ Homo.] i. minor.

e ¶ Homo.] Ideſt ſuperbia.

f ¶ Vir.] i. maior.

f ¶ Vir.] Ideſt, ſuperbus.

g ¶ Exaltabitur.] .i. altus apparebit.

h ¶ Sanctificabitur.] .i. ſanctus apparebit, vt ibi, [Sanctificetur nomen tuum.]

i [Pſe.] ¶ Priuat.] .i. meretur priuari. ſic 12. q. 2. ſæpe fit, vel proprie, quia priuilegium non conceditur ad abuſum.

z Ideſt, facit p q debet priuari. & eſt 11. q. 3. c. d gẽni ens. 5 11. & 12. d plurimos iuxta 11. 4. q. quiſquis.

tianus q prælatus non debet abſoluere delinquentem, niſi prius videat à Domino peccatum ſibi eſſe remiſſũ. Et hoc probat exemplo Lazari mortui quatriduani: quem diſcipuli non abſoluerunt prius quàm viderunt ipſum à Chriſto viuificatum. Seq. duo c. patent.

¶ Chriſtum violat, qui ſanctum non ſanctum, vel non ſanctum ſanctum eſſe crediderit. C. LVIII.

ix SI quis hominem, qui ſanctus non eſt, ſanctum eſſe crediderit [a], & Dei eũ iunxerit ſocietati, Chriſtũ violat, cuius corporis omnes membra ſumus. *& infra.* ¶ Omnes credentes, ſecundum Apoſtolum, Chriſti corpus efficiuntur. Qui in Chriſto corpore errat [b] & labitur, aſſerens membrum eius vel ſanctum eſſe, cum nõ ſit, vel nõ ſanctum eſſe, cũ ſit, vide quali crimini obnoxius fiat. [Væ (ait Eſaias) qui dicũt dulce amarum, & amorum dulce, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.] Dulce puto eſſe ſanctimoniam, amarum, quod ſanctimoniæ contrarium eſt. *Rom. 13. 1. Cor. 6. Eſ. 5.*

Item Eſaias c. 5.

¶ Aeternum vę maledictionis inueniet, qui bonos malos, & malos bonos dixerit. C. LIX.

VÆ, qui dicitis malũ bonum, & bonum malum, ponẽtes tenebras lucem, & lucem tenebras. *& paulo ſuperius.* ¶ Propterea captiuus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam, & nobiles eius [c] interierunt fame, & multitudo eius ſiti exaruit. Propterea dilatauit [d] infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque vllo termino, & deſcenderunt fortes eius, & populus eius, & ſublimes, glorioſique eius ad eum, & incuruabitur homo [e], & humiliabitur vir [f], & oculi ſublimium deprimentur, & exaltabitur [g] Dominus exercituum in iudicio, & Deus ſanctus ſanctificabitur [h] in iuſtitia. *Eod. c.*

Item Gregorius homilia 26. in Euang.

¶ Ligandi ſoluendique poteſtate ſe priuat, qui hanc iniuſte exercet. C. LX.

IPſe ligandi atque ſoluendi poteſtate ſe priuat [i], qui hanc pro ſuis voluntatibus, & non pro ſubiectorum moribus exercet. *inf. c. plerumq. Pol. l. 7. tit. 1. Iuo p. 14. c. 3. Pann. l. 5. c. 79.*

Item ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. C. LXI.

IVdicare de ſubditis digne nequeunt, qui in ſubditorum cauſis ſua [k] vel odia, vel gratiam ſequuntur. *Iuo ibidem. Pan. l. 5. c. 80.*

Item ibidem paulo inferius.

¶ Non eſt vera præſidentis abſolutio, niſi ſequatur arbitrium interni † iudicis. C. LXII. *† al. æterni. inf. c. plerumq. Iuo ibidem. Pann. l. 5. c. 81.*

TVnc vera eſt abſolutio præſidentis, cum interni † [l] ſequitur arbitrium iudicis [m]. Quod bene quatri- *† æterni orig.*

k IVdicare.] Sua.] Vt inf. ea. quatuor.

TVnc vera eſt.] CASVS. Inducit hoc c. Gratianus, q ẽt iniuſta abſolutio non prodeſt: & à contrario ſẽ ſuſnec iniuſta condemnatio. Eſt ergo caſus. Oſtẽdit Gra-

l ¶ Interni.] Ideſt, conſcientiæ, vel Dei.

m ¶ Iudicis.] ideſt, Dei. hic vult dicere, quòd ſacerdos neminem abſoluit, niſi præceſſerit abſolutio Dei ideſt, contritio.

Digitized by Google

duani mortui reſuſcitatio illa ſignificat, quæ videlicet demonſtrat, quia prius mortuum Dominus ſuſcitauit, & viuificauit dicens: [Lazare veni foras.] & poſtmodũ is, qui viuens fuerat egreſſus: à diſcipulis eſt ſolutus, ſicut ſcriptum eſt.

Ioan. 11.

Idem in regeſto.

Simplicius Papa. epiſt. 2.

¶ Priuilegio meretur exui, qui eodem abutitur. C. LXIII.

Anſ. l. 4. c. 3. Burc. l. 1. c. 29. Iuo p. 4. c 140.

† Concor. l. Chriſtianos, C. de paga. ſac. & temp. & l. libertam. ff. de pec.

PRiuilegium [a] omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate †.

¶ *In regeſto B. Gregorij, ex quo citatur, non eſt inuentum. Habetur autem in epiſtola ſecunda* Simplicij *Papæ, cui etiam Nicolaus primus in epiſtola ad Hincmarum cuius initium eſt,* Epiſtolam beatitudinis tuæ. *& Burchardus & Iuo, & aliquot vetuſta* Gratiani *exemplaria tribuunt. ſupra etiam diſt. 74. c. vbi. § nam priuilegium, citatur ex eodem* Simplicio. *Simile eſt quod B. Auguſtinus ſermone de tempore 247. ſcr. bit.* Iudicio. n. legũ, iure ab obtenta dignitate deijcitur, qui priuilegio ſibi conceſſo abutitur.

Item Gregorius Antonio ſubdiacono, lib. 2. indict. 11. epiſtola 9.

¶ Is, in quem canonica non fertur ſententia, pœnam non debet ferre canonicam. C. LXIIII.

NOn debet is pœnam [b] ſuſtinere canonicam, in cuius damnatione non eſt canonica prolata ſententia.

ſu. ea. cui eſt.

Ex his datur intelligi, quòd iniuſta ſentẽtia nullũ alligat apud Deum; nec apud eccleſiã eius aliquis grauatur iniqua ſentẽtia, ſicut ex Gelaſij capite habetur. Nõ ergo ab eius communione abſtinendum eſt, nec ei ab officio ceſſandum, in quẽ cognoſcitur iniqua prolata ſentẽtia. Cur ergo capitula Carthaginẽſis[d], & Africani,[e] atque aliorum conciliorum, prohibent iniuſtè damnatum in cõmunione recipi ante iudicij examinationem? cur & illud in concilio Moguntinenſi ſtatutum eſt † ?

ſu. ea. ſi epiſcopus.] & [Placuit.]

† In Toletano 4. c. 27.

¶ Qui damnatur à ſynodo, quomodo in ſecunda innocens reparetur. C. LXV.

Burc. l. 2. c. 192. Anſ. l. 8. c. 27. Poly. l. 2. tit. 36. Iuo p. 5. c. 367. & p 6. c. 237. Pann. l. 3. c. 10.

† *inueniatur.*

EPiſcopus, presbyter, aut diaconus à gradu ſuo iniuſtè deiectus, ſi in ſecũda ſynodo [f] innocens reperiatur †, non poteſt eſſe quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat coram altari de manibus epiſcoporum: ſi epiſcopus eſt, horarium [g], annulum, & baculũ; ſi presbyter horarium, &

PRiuilegium.] Hæc eſt pars illius ſup. diſt. 74. vbi iſta q cap. geſta.

a ¶ Priuilegium.] Perditur priuilegium propter abuſum, vt hic 1. Propter delictum 25. q. 2. ita nos. Item propter contrarium factum, extra de priuile. ſi de terra. & extra

† Concor. tex. in l. liberam ff. de pecu. & in l. q fine. ff. de neg. geſt.

extra de conſti. cum acceſſiſſent. Item propter negligentiam ff. de nundinis. l. 1. Item propter enorme damnum ſuperueniens. extra de deci. ſuggeſtum. Sed nunquid eccleſia perdit priuilegium ſi delinquant canonici, vel monachi? Videtur quod ſic: quia & ciuitas perdit ſi deliquerint ciues 25 q 2. ita nos. Item nauis eccleſiæ publicatur propter delictum C. de ſacroſ. eccl. iubemus. argu. extra. de priu. l. cum & plantare. in fin. Sed dicas quod non arg. extra d. æta. l. capi: cum tempore.

b NOn debet.] Pœnam.] Si ergo conſtet ibi, q ſententia iudicis eſt iniqua, potes iudici violenter reſiſtere. extra de appel. ſignificauerunt. 61. diſt cap. nullus inuitis. Eſt ergo hic arg. q ſi quis celebrat poſt excõicationẽ iniuſte latam, q nõ debet ſuſtinere aliquam pœnã: qa qui probat ſniam excõicationis eſſe iniuſtam, non eſt cogẽdus ad aliquam ſatisfactionem extra off. ord. ad reprimendam arg. ſup. ead. cui eſt. ſed hoc nõ eſt verum, vt ſup. ea. ſi epũs forte & c. ſeq. 2.

Excõicatus iniuſtè celebrans an ſit puniendus.

EX HIS. CASVS. Cõcludit Grat. ex ſu. dictis, q iniuſta ſnia nec apud Deum, nec apud eccleſiam quenquã ligare põt. Et ad hoc probandum ſophiſticè inducit cap. Gelaſij Papæ. ſup ea. cui eſt illata. & ideo dicit ab eius cõione nõ eſſe abſtinendum. Sed poſtea huic ſolutioni obijcit duo ca. ſcilicet Carthaginienſis concilij, & Africani. ſup. eo. clericus. & ca. placuit. obijcit etiam cap. Moguntinen. concilij, vt infr. ea. c. proxi.

2 Sed hoc ſophiſticũ ẽt qa illud ca. cui eſt intelligi de ſnia q̃ ipſo iure nulla eſt qa data à non ſuo iudice: qa ab hæretico damnato Hug.

c ¶ Ex Gelaſij.] Sup. ead. cui eſt.

d ¶ Carthaginienſis.] Sup. ea. ſi epiſcopus.

e ¶ Et Africani.] Supra ea. cap. placuit.

EPiſcopus.] CASVS. Quidam epiſcopus, vel presbyter vel diaconus iniuſtè fuit degradatus. quæſitum fuit in concil. Moguntin. vtrũ poſſit exercere officium ſuum ſicut prius faciebat? Et reſpondetur q non, niſi inſignia graduũ recipiat coram altari de manu epiſcoporũ, ſicut prius amiſerat. Idem eſt de reliqs clericis. hodie ſol' Papa reſtituit depoſitos, vt ſu. 2. q 6. ſo 2. vñ hoc c eſt correctũ. vel loqt ſm antiqua iura: vel de dlegatis a dño Papa.

f ¶ Synodo.] Hodie conciliũ nõ deponit epiſcopum, ſed ſolus Papa, nec concilium reſtituit epũm, ſed ſolus Papa, vt 2. q 6. ideo. Et hic eſt ar. q epũs poteſt reſtituere clericum depoſitum: quod verũ eſt cu dicit de poſitionẽ nullã quia per falſos teſtes, vel per allegationes eſt conuictus: licet ſit ar. con. ff de q. l. 1. in fine.

Epũs deponitur, & reſtituitur à ſolo Papa.

ADDITIO. Vbi dĩ q prales prouinciæ illum, quem dãnauit, reſtituere non põt. ſed illud intellige cum petitur reſtitutio officio iudicis. ſecus vbi iure actionis. Arch.

g ¶ Horarium.] Id eſt, ſtolam.

Digitized by Google

a ¶ Planetam.] Id eſt, caſulam.
b ¶ [Reliqui] Hic patet, ꝙ æque deponit aliquis à minoribus ordinibus ſicut à maioribus, vt 24 diſtin. c. vlt. & 26. q 1. ſi quis epiſcopus. licet ſit ar. contra 25. d eps. SI ERGO. Hæc eſt 3. pars, in qua facit diſtinctionem, &c. Io. de Fan.

cat tamen qui expectat remunerationem, ſicut fœnerator, vt 14. q 3. cap. 1. Sed nunquid peccat qui iudici dat pecuniã vt iuſte iudicet? Dicunt quidam, ſi dans hoc exprimit, ꝙ ideo det pecuniã vt ꝓ eo ferat ſnĩã, turpiter facit nec tunc repetet qđ dedit. ſed ſi ſimpliciter det ei vt iuſte

Iudici dans pecuniam vt iuſte iudicet an peccet.

CASVS. Concludit Gra. ex c. ſup. prox dicens, ꝙ ſi iniuſte degradati non poſſunt eſſe quod fuerũt, niſi de manib. epiſcoporum recipiant quod iniuſte amiſerunt, apparet ꝙ iniqua ſententia excommunicationis ligat. Sed ſtatim reſpondendo facit trimembrem diuiſionẽ iniuſtæ ſniæ: dicens ꝙ ſententia qñque iniuſta eſt tantũ ex animo: qñq; tantum ex ordine: qñq; tantum ex cauſa. Et ad probandum iſtam diuiſionem ſequentia cap. inducit: & dicit; quod in omnibus caſibus iſtis eſt parendum ſententię.
c ¶ Ex cauſa.] ff. de lib. & poſth. ſed etſi. & l. poſthumus. §. vl. & l. idem. & ff de condi. & demon. cum tale. § falſum. & §. ſe. & l. falſa.
IRA. CASVS. Quidam ſeruato ordine iudiciario quendam delinquentem ex odio condemnauit: q̃ſitum fuit an recte iudicauerit? Et reſpondetur quod ſic quantum ad condemnatum: ſed tamen condemnans Dei iuſtitiam non imitabitur, in quem non cadit perturbatio, cum hoc ex odio fecerit.
d ¶ Quantum ad ſe.] Not. ſententiam quo ad vnum tenere, quo ad alium non, vt 23. q. 5. miles. & cap. cũ miniſter. ſic 49. diſt. c. vlt.
QVi recte.] CASVS. Quidam iudex ordine iudiciario ſeruato iuſtam tulit ſnĩam pro pretio tñ. quæſitum fuit à Greg. vtrum talis iudex debeat dici bonus? Et reſpon. ꝙ nõ.

planetam[a]; ſi diaconus, orariũ, & albam; ſi ſubdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui[b] gradus in reparatione ſua recipiant ea, quæ cum ordinarentur, perceperant.

¶ *Hoc habetur in concilio Toletano 4. c. 27. ex quo citãt Iuo par. 6. c. 357. & Polycarpus l. 2. tit. 36. Idem tamen Iuo par. 6. c. 237. & Burchardus tribuunt concilio Moguntino: auctor autem Panormia & Moguntino, & Toletano.*

§ Si ergo iniuſte deiecti, nec etiam per epiſcopos reparari poſſunt, niſi de manibus eorum recipiant quę amiſerant; quomodo ſua auctoritate cuiq; licet iniuſte ligatis cõmunicare, & eis, nõ petita abſolutione, ſua celebrare officia, ſicut Gelaſius videtur ſentire? Ad hoc reſpondẽdum eſt, quòd ſententia aliquando eſt iniuſta ex animo proferentis, iuſta vero ex ordine & cauſa: aliquando eſt iuſta ex animo & cauſa, ſed non ex ordine: aliquãdo iuſta ex animo & ordine, ſed non ex cauſa. Cũ autem ex cauſa iniuſta fuerit, aliquando nullum in eo omnino, qui accuſatur, delictum eſt, quod ſit damnatione dignum: aliquãdo non eſt in eo illud, ſupra quod fertur ſententia: ſed ex alio notandus eſt. Ex animo eſt iniuſta, cum aliquis ſeruata integritate iudiciarij ordinis, in adulterum, vel in quemlibet criminoſum, non amore iuſtitiæ, ſed liuore odij, vel pretio, aut fauore aduerſariorum inductus ſententiã profert. Vnde Beda ſuper epiſtolam Iacobi ait. ¶ [Ira enim viri iuſtitiam Dei non operatur.] quia qui iratus in aliquem ſententiam profert, & ſi illo, quantum ad ſe[d] iuſtã reportet ſententiam; iſte tamen, qui non amore iuſtitiæ, ſed liuore odij in eum ſententiam dedit, iuſtitiam Dei, in quem perturbatio non cadit, non imitabitur.

Mutatis verbis ſed ſalua ſententia, *Iac. 1.*

Item Gregorius.

¶ Sententia iuſtitiæ non eſt pro præmio ferenda. C. LXVI.

QVi recte iudicat, & præmium inde remunerationis expectat[c]; fraudem in Deum perpetrat: quia iuſtitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniæ vendit. Bonis male vtũtur, qui iuſte pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritatem nõ iuſtitię defenſio, ſed amor præmij† prouocat: quibus ſi ſpes nummi ſubtrahitur, confeſtim à iuſtitiæ defenſione recedunt. Acceptio nummorum †, præuaricatio veritatis eſt. Vnde & pro iuſto dicitur: [Qui excutit manus ſuas ab omni[f] munere, iſte in excelſis habitabit.]

Iſidorus ſententiarum, de ſummo bono, l. 3. c. 58. Beda in ſcintillis, c. 71. Burc. l. 16. c 28.

†*al. pecunia.*

† *al. munerum.*

Eſa. 33.

¶ *Apud B. Gregoriũ non eſt inuentum; ſed apud Iſidorum lib. 3. de ſum. bono, cap. 58. quẽ citãt Burchardus, & Beda in ſcintillis.*

quia non amor iuſtitiæ, ſed pecunia illud ad veritatem prouocauit: cui ſi ſpes nummi non aderit, a iuſtitiæ tramite deuiauit: ſed bonus iudex ab omni munere excutit manus ſuas: qui pro recto iudicio vitam accipiet ſempiternam.
e ¶ Expectat.] Arg. ꝙ licet non interceſſit pactio, pec-

iuſte iudicet, vel vt iuſte teſtei, non peccat. & tunc repetet qđ dedit 1. 14. q. 5. non ſane. Pleriq; doctores legũ dicunt: qualitercumque det, non repetit: quia voluit corrumpere iudicem, vt ff. de condi. ob tur. cauſam. l. 1. & venales ſententiæ nullæ ſunt 2. q. 6 § venales.
f ¶ Ab omni] Sup. 1. q. 1. ſunt nonnulli.

1 Ad hoc ff. de cond. ob turpem cau l. 3. & l. ſi ob turpẽ. Arch.

Illa-

Digitized by Google

ILla.] CASVS. Mauritius Imperator furioſè delinquẽtes feriebat quandoque. quare Greg. ex hoc eum redarguit: quia tẽpore commotionis iudex putat eſſe iuſtum quod facit, & tamen eſt iniuſtũ. vnde iudex iudicare non debet, niſi mente tota tranquilla & pacifica. a ¶ Com-

b ¶ Coercere.] Iudex non debet plus iuſto excãdeſcere in eos, quos malos putat. ff. de off. præſid. obſeruandum. c ¶ Vindicantes.] Repercutiendo. 23. q. 1. §. 1. alias poſſumus vim vi repellere. ff. de iuſt. & iure, vt vi. & C. vnde vi, l. prima. 1

Item Gregorius lib. 8. epiſt. 12. ad Guidiſcalcum.

¶ In præpoſitorum operibus ſibi totum ratio vendicet. C. LXVII.

Burch. l. 15. c. 29. Iuo p. 16. c. 30.

ILla præpoſitorum ſolicitudo vtilis, illa eſt cautela laudabilis; in qua totum ratio agit, & furor ſibi nihil vendicat. Reſtringenda ſub ratione poteſtas eſt: nec quidquam agendum prius, quàm concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis [a] tempore iuſtum omne † putat, quod fecerit. († al. ira)

Item Ambroſius libro de S. Ioſeph, cap. 13.

¶ Grauiter delinquit, qui ex ira ſententiam profert. C. LXVIII.

IRa ſæpè etiam innocentes in crimen adducit: quia, dum iuſto amplius iraſcimur, & volumus alienũ coercere [b] peccatum, grauiora peccata committimus. Ideo Apoſtolus ait: [Non vos ipſos vindicantes [c] chariſſimi: ſed date locum iræ.] (Rom. 12.) hoc eſt, declinemus eam: ne nos illa corripiat. Vnde Dominus Ieſus dimittens ad euangelizandum diſcipulos, (Luc. 9.) miſit eos ſine auro, ſine argento, ſine pecunia, ſine virga: id eſt, vt & incentiua litis, & inſtrumenta eriperet vltionis.

Item ex libro vndecimo eccleſiaſticæ hiſtoriæ Rufini[c] cap. 18.

¶ Ratio debet corrigere, quod furore promulgatum eſt. C. LXIX.

CVm apud Theſſalonicam ſeditione exorta, quidam vir ex militaribus impetu fuiſſet populi furentis extinctus, Theodoſius repentini nuncij atrocitate ſuccenſus ad ludos Circenſes inuitari populum, eique ex improuiſo circumfundi milites, atque obtruncari paſſim vt quiſque occurriſſet, gladio iubet, & vindictam dari non crimini, ſed furori; ob hoc, cum à ſacerdotibus Italiæ argueretur, agnouit delictum, culpamque lacrymis profeſſus, publicam pœnitentiam in conſpectu totius eccleſiæ egit †; († al. exegit) & in hoc ſibi tempus adſcriptum abſque regali faſtigio patienter impleuit. Quibus omnibus illud quoque mirabiliter adiecit. Lege ſanxit in poſterum, vt ſententiæ principum ſuper animaduerſione [d] prolatæ, in diem vigeſimum ab executoribus differrentur, quo locus miſericordiæ, vel, ſi res tuliſſet, pœnitentiæ non periret.

Item ex † dictis Gregorij. († al. Gregorius)

CVm apud.] CASVS. Quidã miles impetu furentis populi apud Theſſalonicã fuit ĩterfect⁹: quo audito Theodoſius Imperator, atrocitate ſceleris cõmotus, ad ludos Circenſes iuſſit populũ conuocari: & præcepit militibus vt populũ indifferenter obtruncarent. Super quo facto cum ab epiſcopis Italiæ redargueretẽ, in conſpectu eccleſię, indumẽtis regalibus depoſitis publicam pœnitẽtiam egit: & ſtatuit, vt ſentẽtiæ principum ſuper capitali cauſa prolatæ, ab executoribus vſque ad dies triginta differantur, vt locus eſſet miſericordiæ, ſi videretur expedire, vel æquitati conſonare.

1 Vt ſup. 1. diſt. ius naturale & ſic hoc verbum Apoſtoli eſt conſiliũ, ſed ſubtilius intuentibus vĩ eſſe præceptum, ſecundum Lau.

d ¶ Animaduerſione.] In ciuilibus cauſis ſi actio eſt perſonalis, vſque ad quatuor mẽſes nõ mandatur ſententia executioni. extra de offic. delega. querenti. ſi eſt realis, ſtatim mandatur executioni, vt Inſtit. de offic. iud. §. 1. Sed ſi ſentẽtia ſit lata ſuper crimine, ſtatim mandatur executioni, vt 2. q. 1. ſicut. C. de pęnis cum reis. niſi in caſibus, ſ. cũ princeps ex iracũdia tulit ſententiam, vt hic, & C. de pœn. ſi vindicari. Itẽ cũ ſnĩa lata eſt cõtra mulierẽ prægnantẽ, differẽ executio vſq; ad tp̃s partus. ff. de pęn. prægnãtis. Itẽ ſi eſt lata in ſeruũ, differẽ executio quouſq; dño reddiderit ratiocinia C. de bon. pręſcri. l. 1. Itẽ differt qñ inſula eſt aſſignãda à principe. 2. q. 6. biduũ. §. ſi quidem. Item differtur cũ quis eſt confeſſus de crimine 2, donec appareat an velit in confeſſione perſeuerare. C. de cuſto. re. l. 2. Hæc habentur in his verſibus.

Snĩa intra qđ tempus mandet executioni.

Snĩa ſuper crimine lata ſtatim mandatur executioni, præter quã in caſib. quinque.

In perſonali poſt menſes quatuor, in re.
Protinus eſt omnis ſententia perficienda.
Sic in criminibus: ſed caſus excipe quinque:
Confeſſus, prægnans, iratus, & inſula, ſeruus.

2 Hoc ideo quia nõ ſtatur cõfeſſioni, niſi confitens perſeueret. ff. de quæſt. l. 1. §. diuus, & §. ſi quis vltro, Archid.

a ¶ Commotionis.] Iudex ergo cum offenditur, debet dare inducias, argum. 23. q. 5. c. 2. & 5. q. 2. relatum, in fi. & q. 5. qui ambulat.

IRa.] CASVS. Docet hic Ambroſ. quòd prælatus in corrigendo delinquentes, iram debet à ſe remouere. Et hoc probat duabus auctoritatibus, ſcilicet Chriſti, & Pauli.

Sum-

Digitized by Google

SVmmopere.] CASVS. Quidam rectores eccleſiæ, vel ſæculares iudices ex leuitate, vel furore ſententias proferebant. Sed Greg. docet hoc non eſſe faciendum: ſed re pleniter inueſtigata, ſine acceptione perſonarum ſecundum leges & canones dicit eſſe definiendum: & hoc probat exemplo Moyſi, qui querelas populi ad Deum referens iuxta Domini præceptũ iudicabat: inſtruens vt non ex corde noſtro, ſed ex præcepto Dei condemnationis & abſolutionis ſententiã proferamus. Sequẽ. duo c. plana ſunt.

a ¶ Qui publica] Id eſt, ſæcularia.

b ¶ Aut furore.] 2. q. 1. ¶ Deus oĩpotens, ĩ. 30. q. 5. iudicãtem.

c ¶ Reſoluatur.] Id eſt, aperiatur.

d ¶ Et tunc ſecundum.] Tamen bene tenetur iudex iudicare ſm ꝙ ſibi vř, vt in Auth. iuſiuran. qđ pręſtatur ab his, §. 2. coll. 1. ff. de arb. qualem. Et eſt arg. ꝙ ſecundũ allegationes potius q̃ ſecundum conſcientiam ſit procedendum, vt ſupra 3. q. 7. iudicet.

Iudex an ſm cõſcientiam debeat iudicare.

e NOn licet.] ¶ Iuſtum] Multo magis iniuſtum. 14. q. 5. non ſanè. Gan. dixit, quod aduocatus, vel iuriſperitus non debet vendere vel conſilium vel patrocinium: quia ſi cauſa eſt iniuſta, nõ debet iudex eam aſſumere: immo ſemper acceptam vel aſſumptã deſerere debet. C. de iudic. rem non nouã ſi eſt iuſta, gratis tenetur conſulere vel patrocinari. & dicit Auguſtinum hic loqui ſecundum leges. Sed tu dicas, ꝙ tales operas bene poteſt locare quis. 1 nemo enim de ſuo cogitur facere beneficium. 10, q. 2. precariæ. Tamen dico, quod ſi ſine labore poſſunt dare conſilium, non reuoluendo libros, nec laborando in prælegendis allegationibus, tunc gratis 2 tenentur ſubuenire. De iudice delegato dicas, ꝙ nihil poteſt petere niſi expenſas. extra de vi. & hon. cler. cum ab omni. modica tamen xenia poteſt petere vel accipere: dum tamen talia ſint, quæ iudicantis animum non immutent. argum. extra de ſimo. & ſi quæſtiones, quia illa non computantur inter lucra. ff. de offi. procon. l. ſolet. §. vlt. nec huiuſmodi xenia debent excedere in anno 100. aureos. ff. ad l. Iuliam repetun. l. ea. in fin. teſtis etiam ſumptus petit, vt 4. q. 3. venturis. Ordinarius autem iudex non poteſt expenſas petere, cum ei certi ſunt redditus ſtatuti. 23. q. 1. militare. 3

Aduocatus an poſſit operas ſuas locare.

1 Adde, an & quñ aduocatus poſſit paciſci de ſalario. glo. 2. in l. ſũptus, ff. de pac. & l. ſi q̃d aduocatorum. & ibi Cyn. C. de poſt.

2 Contrariũ tenet Ioann. And. in Mercur. Et Purpurat. in l. ſi me & Titiũ, in princip. ſi cert. pet. Hic Cagn. char. 46. col. 2. de offic. aſſeſſ. niſi pauperi. Alber. l. 2. C. de poſtu.

f PAuper.] 23. q. 4. ne amiſſo.

¶ Exiſtimat] Simile diſt. 50. ſi lapſis.

3 Si vis de iſta materia plenam hĩc notitiam, videas ꝙ not. in Spec. lit. de ſalarijs, §. 1. & de aſſeſ. §. ſalarium. Arch.

¶ In dictandis ſententijs rectores nullo furore ducantur. C. LXX.

SVmmopere præcauere debent rectores eccleſiarum, & qui publica [a] iudicia exercent, vt in dictandis ſententijs nullatenus leuitate, aut furore [b] ducti ſint præcipites, ſed cauſis prius diligenter ventilatis, cum res, quæ ignorabatur, pleniter ad notitiam venerit, tunc diuina & humana lex reſoluatur † [c], & tunc ſecundum [d] quod ibi conſtitutum eſt, remota perſonarum acceptione, definitiua proferatur ſententia. Hinc eſt, quòd Moyſes querelas populi ſemper ad Dominum tabernaculum ingreſſus referebat, & iuxta quod Dominus imperabat, iudicia proponebat, nimirum nos inſtruens, vt non ex corde noſtro, ſed ex præcepto diuino condemnationis, vel iuſtificationis ſententiam proferamus.

Burch. l. 16. c. 2. Anſel. l. 13. c. 25.

† *reuoluatur*

Exo. 33.

¶ *De non præcipitanda ſententia leguntur nonnulla apud B. Gregorium lib. 19. Moral cap. 23. ad ea verba Iob:* Cauſam, quam neſciebam, diligentiſſime inueſtigabam, *& lib. 12. regiſtri, epiſt. 26. & alibi.*

Item Auguſtinus ad Macedonium epiſt. 54.

¶ Iuſtum iudicium vendi non poteſt. C. LXXI.

NOn licet iudici vendere iuſtum [e] iudicium, & ſi liceat aduocato vendere iuſtum patrocinium, & iuriſconſulto rectum conſilium.

inf. 14. q. 5. c. 28.

¶ *Propria verba B. Auguſtini referuntur infra 14. q. 5. cap. fin. verſ ſed non ideo.*

Item Iſidorus lib. 3. de ſummo bono, c. 58.

¶ De eodem. C. LXXII.

PAuper [f] dum non habet quod offerat, non ſolũ audiri contemnitur, ſed etiam contra veritatem opprimitur †. Cito violatur auro iuſtitia, nullamque reus pertimeſcit culpam, quam redimere nummis exiſtimat [g].

Burch. l. 16. c. 28.

† Adde an pauperi teneat aduocatus impẽdere gratuitũ patrocinium: & dic ꝙ ſic, vt no. Alberic. de Roſa. in l. 1. C. de poſt.

HINC *itaque ſententiæ, quæ non amore iuſtitiæ, ſed ex alia qualibet cauſa fertur in quemquam, humiliter obediendum eſt.*

Et in Aquiſgr. c. 42.

Vnde in Niceno concilio, c. 5.

¶ Non recipiantur ab alijs, qui ſuorum epiſcoporum contrahunt offenſam. C. LXXIII.

SEruetur iſta ſentẽtia, vt hi, qui ab alijs excõmunican-

Burc. l. 11. c. 36. Iuo p. 14 c. 100. Poly. l. 7. tit. 1.

HINC ITAQVE. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis cap. dicens, ꝙ quamuis ſententia non feratur amore iuſtitiæ, tamen ei humiliter eſt obediendum.

SEruetur.] CASVS. Quæſitum fuit in Niceno cõcilio, vtrum illi, qui ſunt excõmunicati ab epiſcopis ſuis, ſint ab alijs epiſcopis recipiendi? Et reſpon. ꝙ non. ſed requirendum eſt, vtrum iuſtè vel iniuſtè ſint excõicati, vt ſi iniuſtè fuerint excõmunicati, abſoluantur. Iſti vero qui iuſtè fuerint excommunicati, à cæteris epiſcopis habeantur excommunicati quouſque reſipiſcant.

a ¶ Ab

Digitized by Google

a ¶Ab alijs.] Licet etiam priuilegiati ſint aliqui: tamen tenentur vitare excommunicatos.
b ¶Epiſcopi] Extra. de ſen excom nulli.
c ¶Abſteati ſint.] Id eſt excommunicati ſint.
ADDITIO. ſic ſup. ead. ſi quis laicus in princ.
d ¶Epiſcoporum] Ergo ſi ex iuſta cauſa epiſcopus aliquem excõicauit ſuperior non debet abſoluere eũ: ſed debet eum remittere abſoluendum ad epiſcopum etiam ſi appellatũ ſit ad ipſum: qđ verũ eſt, cũ euidẽs ẽ ipsã ſniam eſſe iuſtam, ext. de ſen. excõ. c. per tuas, in fine alioquin ſecus vt eadẽ. decr. ſu. ea, ſi epiſcopus forte.

Ad tur, ab alijs [a] ad communionem non recipiantur Requiratur ſane, ſi forte ex aliqua indignatione † animi, aut cõtẽptione, aut qualibet tali commotione † epiſcopi [b] ſui abſtenti, † ſint [c]. & *infra*. ¶Vt ita demum hi, qui ob culpas ſuas epiſcoporum [d] ſuorũ offenſas merito contraxerunt, digne etiam a cęteris excommunicati ſimiliter habeantur, quouſque epiſcopo ſuo α viſum fuerit humaniorem circa eos ferre ſententiam.

† μικροψυχία. † ἀηδία. † al. excommunicati ἀποσυνάγωγοι.

α ¶Epiſcopo ſuo.] *In priſca verſione, quæ eſt in collectione Iſidori, & huic valde ſimilis eſt, legitur,* quouſque in communi, vel ipſi epiſcopo ſuo: *nec multo aliter in altera vulgata verſione. Græce eſt* μέχρις ἂν τῷ κοινῷ τῶν ἐπισκόπων δόξῃ, *id eſt*, quouſque communi epiſcoporum videatur.

ITEM SENTENTIA. CASVS. Hic Gra. oſtendit ſecundum membrum d. ſ. ꝙ ſententia tunc eſt iniuſta ex ordine quando iudicario ordine non ſeruato aliquis propter culpam ſuã condemnatur; ꝙ no eſt faciendum, & hoc probat per ſeq. c Duo ſequentia ca. plana ſunt.

Item ſententia eſt iniuſta ex ordine, quando non ſeruato iudiciali ordine quilibet pro ſua culpa damnatur.

Vnde Gregorius ſcribit Conſtantino Medislanenſi epiſcopo, lib. 8. epiſt 30.

¶Res dubia definiatur certa ſententia.

C. LXXIIII.

† al. dicatur. † al. pœnitentia medicina.

GRaue [e] ſatis eſt, & indecens, vt in re dubia certa detur † ſententia.

e GRaue.] ſup. d. 33. cap. vlt. de hoc notatum eſt ſed vbi ius dubiũ eſt, bene fertur ſnia certa 30. q. 3 c vlt. quãque ẽt in dubio facto certũ ius ſtatuitur. ext. de ſpon. iuuenis.

Iuo p. 5. c. 247. Pann. l. 4 c. 214.

Item Auguſtinus in libro de pœnitentia †, *c.* 3.

30. q. 5. ſi qs diuinis.] ex Sixto. † factæ ſunt.] ori. Aliquot verbis mutatis.

¶Non credantur quæ certis indicijs non demonſtrantur. C. LXXV.

QVamuis vera ſint quædam, non tamen iudici [f] ſunt † credenda, niſi certis indicijs demonſtrentur.

f QVamuis.] ¶Iudici.] Ar. ꝙ iudicandum eſt ſecũdum allegata, & non ſecundum opinionem iudicis.

Item Damaſus Papa epiſtola ſexta.

¶Anteꝗuam examinentur, aliqui non iudicentur. C. LXXVI.

Anſ. l. 3. c. 51.

EOrũ, qui accuſantur, cauſas diſcutere nõ licet priuſquã canonice vocati ad ſynodum veniãt, & pręſens per præſentem agnoſcat veraciter †, & intelligat [g], quę ei obijciuntur. Quod bene, & per ſapientiam Salomonis β dicitur; [Antequam ſcruteris, ne reprehendas. Intellige [h] prius, & tunc increpa. Antequam audiaris, ne reſpõdeas] Et licet apertiſſima [i] ſit contrariorum [k] reprehenſio, veruntamen oportet ab his, qui dati † ſunt ad eorum examinationem, ordinem ſeruari.

al. veritatem. Eccl. 11. ſecundũ 70. † al. deputati.

EOrum.] CASVS Quęſitum fuit a Damaſo Papa, vtrũ crimina aliquorum ſint examinanda, vel puniẽda antequã canonice vocentur ad ſynodum. Et reſpõdet ꝙ non, qđ probat auctoritate Salomonis & quãuis obiecta crimina ſint manifeſta non tamen iudici tã quam iudici, & ideo ſemper examinatio facienda.
g ¶Intelligat.] Nã niſi intelligat, non dr fieri eo præſente. ff. de verb. ſignifi. corã.
h ¶Intellige] Aliàs dicitur: ſicut praue intellexiſti, ſic praue reſpondes. de conſecra. d. 2. c. t.
i ¶Apertiſſima.] .i. aperta, & manifeſta: non tñ vt iudici notoria. Vel itellige cũ iudici eſt manifeſta.
k ¶Contrariorum.] id eſt. aduerſariorum.

β ¶Salomonis.] *Citat librum ſapientiæ Sirach, id eſt Eccleſiaſticum, nomine Salomonis. Et ſic citatur etiam a B. Greg. 1. q. 1. non eſt putanda, & a Cypriano lib. 3. ad Quirinum, c. 20. & a Clemente Alexandrino Stromatum lib. 7. & ab Origene hom. 18. in Numeros: & ab Hilario in pſ. 67. & ab alijs patrib. cuius rei rationẽ reddit B. Auguſtinus l. 2. de doctr. Chriſtiana, c. 8. & alibi.*

Item ex octaua ſynodo.

¶Qui falſum de alio profert, & is qui crimina credit, vterque reus eſt. C. LXXVII.

Iſido. l. 3. de ſum. bono c. 59.

NOn ſolum [l] ille reus eſt, qui falſum de alio profert; ſed & is, qui aurem cito criminibus præbet.

l NOn ſolũ.] Sup. 86. d. ſi quid ſu. ca.

Digitized by Google

ſup.ea.q.c.in cunctis & cap.ſi quis dixerit.

CVM ERGO. Hæc eſt ſexta pars q.in qua probat, ꝙ ſi ſententia excommunicationis ex ordine nulla fuerit: tamen ſeruanda eſt, etiam ſi ſit ex cauſa iniuſta: quia ligatur propter contemptum, & hoc probat per 22.auctor.Ioan. de Fant.

c ¶Quatuor.] Eſt & quintus modus quando iudex pauperibus miſeretur vt 23.q.4.eſt in iuſta. & c. ne amiſſo. Item ſunt alij duo modi: nimia ſeueritas: & nimia remiſſio, vt 45. d. diſciplina: non enim eſt conſtans iudex cuius animi motum vultus detegit, ff. de offi. præſi. obſeruandum.

CASVS. Concludit Gratia. ex ſupradictis, ꝙ licet ſentẽtia ſit iniuſta ex ordine ei tñ eſt obediendũ. & allegando quandã falſam rationem aſſignat, dicens aliquãdo contingere, ꝙ aliquis ligatus eſt apud Deũ pro alieno reatu: & tamen pro reatu alio, quem non fecit, condemnatur: velut ſi adulter de crimine ſacrilegij qđ non fecit, non ſeruato ordine iudiciario condemnatur: q̃ tamen ſententia tenet non ſacrilegij ratione qđ non fecit, ſed rõne adulterij ꝓquo iamdiu apud Deum fuerat excõicatus. Et ad hoc probandũ inducit c.Greg.ſu e.ſẽtentia, & exponit c. illud qualiter intelligi debeat.

a ¶Pro ſacrilegio.] G.male intelligit illud c.ſupra ead.c.1. innuit enim hic, ꝙ etiam eſt tunc timẽda ſententia paſtoris quando, vel illud crimen pro quo eſt excõmunicatus, vel aliud eſt in eo: aliàs ſi nullum eſt in eo crimen, nulla eſt vel nõ eſt timenda ſentẽtia, & fuit deceptus ex illo verbo. ſiue ex alia culpa mereatur ſed Greg. vocat aliã culpam, q̃ de nouo quærit, contemnendo.ſ. excommunicationem 1 Vel dicas eum allegando 2 hoc dicere.

1 Et hoc patet in fin.§. ibi fiat culpa.

2 Ad hoc dictũ facit inf. ea.ff. hęc & ſi.&c. vbi patet, ꝙ ita intellexerit, vt dictum eſt. Arch.

b ¶Non habet.] Sic 24.q.3.notandũ. in fine: vbi dicitur, ꝙ iniuſta excõicatio non nocet niſi contemnatur ſic ext.de ſent. excom. per tuas, ſic nec denunciatio iniuſta eſt contemnenda, extra de noui operis nunc.c.ex iniuncto.

¶De hac inſcriptione octaua ſynodi notatum eſt ſupra eadem q. 3.ſi quis frater.

6 Cum ergo ſententia ex ordine iniuſta eſt; nec tunc ab ea recedẽdum eſt: quia etiam, antequã ſententia daretur in eum; pro qualitate reatus ſui ligatus apud Deum tenebatur. Contingit aliquando, vt adulter ſententiam pro ſacrilegio [a] reportet, cuius reatum in conſcientia nõ habet [b]. Hac ſententia, & ſi iniuſta ſit, quia non eſt in eo crimen, ſuper quod lata eſt ſententia; tamen iuſte ab eo reportata eſt, quia ex reatu adulterij iamdiu apud Deũ excommunicatus fuerat. Et in hoc caſu intelligenda eſt illa auctoritas Gregorij.[Sententia paſtoris, &c.] Iuſtam ſententiam vocat, quãdo crimen ſubeſt, ſuper quod fertur: iniuſtam, quando illud non ſubeſt; quæ tamen timenda, vel ſeruanda eſt: quia ex alio iam dudum damnandus erat. Vnde, cum præmiſiſſet Gregorius:[Vtrum iuſte an iniuſte obliget paſtor, paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt,] ſubſecutus adiecit; [Ne is, qui ſubeſt, & cum iniuſte forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere indiſcrete timeat, vel ligare. Is autem, qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel iniuſte; nec paſtoris ſui iudicium temere reprehendat: ne, & ſi iniuſte ligatus eſt, ex ipſa tumida reprehenſionis ſuperbia, culpa, quæ non erat, fiat.] ¶Aliquando nullum ſubeſt crimen: & tamen vel odio iudicis, vel factione inimicorum oppoſitã ſibi ſententiam damnationis in ſe excipit.

ſup.ead.c.1.

Hom. 26. in Euan.

Vnde Gregorius ait.

¶Quot modis humanum iudicium peruertitur. C. LXXVIII.

Iſidorus l.3.de ſum. bono, c.58.

QVatuor [c] modis peruertitur humanum iudicium: timore [d], dum metu poteſtatis alicuius veritatẽ loqui pertimeſcimus: cupiditate, dum præmio animum † alicuius corrumpimus: odio, dum contra quemlibet aduerſarium † molimur: amore, dum amico [e], vel propinquo complacere contendimus.

Burc.l.16.c.28.

† al. muneris alicuius corrũpimur] Iſid.

† al. aduerſa.

¶Apud Gregorium non eſt inuentum: ſed apud Iſidorum (quem citat Burchardus) & paulo etiam, & plenius, & ſequitur nonnullis interiectis poſt caput qui recte ſupra ead.

Quàm vero graue ſit vel odio, vel amicitia, vel me-

ALIQVANDO. CASVS. Hic proſequitur tertium membrum ſ. quando ſententia eſt iniuſta ex cauſa.ſ. nullum crimen ſubeſt: ſed odio iudicis, vel machinatione aduerſariorum ſeruato ordine iudiciario condemnatur, quod probat ſequenti cap.

QVatuor.] CASVS Docet hic Grego quòd quatuor ſunt, quibus humana iudicia peruertuntur ſ. timor, cupiditas, odium, & amor. & de quolibet ponit exemplum.

ſeruandum. Item eſt & alius modus quando per imprudentiam male iudicat. inſtitu. de obli. quæ ex quaſi deli.nat.§.1.

d ¶Timore.] Sed nunquid tenet ſententia, quam iudex per metum tulit? ſic: ſed elidi poteſt per exceptionem 3 15.q.1.omne ff.de furt interdum.§ 1.Arg.contra ff de acqui hære l 6 §. vlt. ſententia autem quæ per præmiũ lata eſt, nulla eſt, vt 2.q.9.venales, ſed ſi odio, vel amore lata eſt: bene tenet, ſed irritatur, ff.ad Trebel.l ſeruũ, §.cum prætor. Io.

3 Subau. & ſic debet intelligi inf.e. iniuſtum vbi de hoc ſ m Io. de Fan.

e ¶Dum amico.] De hac amicitia, vel inimicitia nota. 3 quæſt.5 c.1.

Qui-

Recuſatur index facilius quàm teſtis.

a Q Vicumque.] ¶ Inimicitijs] Videtur ꝙ iudex æquè poſſit recuſari propter nō capitales ſicut propter capitales inimicitias, vt 3 q.7 iudices. ext.de app. ad hoc. vnde patet, ꝙ pro minori cauſa recuſatur iudex quàm teſtis, vt dixi 3.q.5. accuſatores. ſed ideo, quia facilius

occultat, & qui mēdacium dicit: quia ille prodeſſe non vult: & iſte nocere deſiderat.

b ¶ Occultat.] Tunc ſcilicet cum inducitur in teſtem: aliàs bene poteſt: & etiam debet quandoque quis occultare veritatem, vt 22. q. 2 primum ver. ſeptimum. & ca. ne quis. & 43. diſt. in mandatis. & cum à Chriſto quæreret quid eſt veritas, non reſpondit. 1

tu, vel munere, vel quolibet modo iudicium peruertere, teſtatur Hieronymus in Amos, cap 6 dicens.

Similia apud Iſidorum eod. l.3 c 57. & apud B. Hieron. in Amos, c.6 ad illud, [Quoniam conuertiſtis in amaritudinem iudicium.]

¶ De ijs, qui aliquo modo iudicium peruertunt.

C. LXXIX.

QVicūque aut conſanguinitate, aut amicitia, & econtrario vel hoſtili odio vel inimicitijs [a] in iudicando ducitur; peruertit iudicium Chriſti, qui eſt iuſtitia, & fructum illius vertit in amaritudinem.

Iſid. ibid. c.59.

Item Auguſtinus ad Caſulanum.

¶ De ijs, qui metu poteſtatis veritatem occultant.

C. LXXX.

Deuſdedit p.1: Burch. l. 16. c. 12. Extra de crimi. falſi. c.1.

QVisquis metu cuiuſlibet poteſtatis veritatem occultat [b], iram Dei ſuper ſe prouocat, quia magis timet hominem, quàm Deum. *Et poſt pauca.* ¶ Vterque reus eſt, & qui veritatem occultat [c], & qui mendacium dicit, quia & ille prodeſſe [d] non vult, & iſte nocere deſiderat.

¶ Caput hoc non eſt inuentum apud B. Auguſtinum, cuius poſteriorem partem citat etiam Burchardus ex dictis Auguſtini. Simillima leguntur in eodem libro tertio Iſidori, c.59.

Item.

¶ De eodem. C. LXXXI.

iij NEmo peritorum, aut prudentium putet, ꝙ minus ſit periculū in verbis, lingua [e] mentiendo, quàm manibus ſanguinem fundendo. Melius [f] eſt autem pro veritate pati ſupplicium, quàm pro adulatione recipere beneficium.

Item Pelagius Papa II. epiſtola 2. Benigno archiepiſcopo.

¶ De eodem. C. LXXXII.

VNicuique prouidendum eſt, ne aliquem iniuſtè perſequatur, iudicet, vel puniat; ne Ieſum [g] perſequatur iudicet, vel puniat.

Hic quoque qui veritatem pro pecunia negat, vel falſum teſtimonium contra aliquem dicit: Deum negare, vel vendere probatur.

Et ad cap.26. Matthæi.

Vnde Beda ad c.14. Marci.

¶ Qui falſum teſtimonium dicunt, & veritatem pro pecunia negant, ſceleris Iudæ participes ſunt.

C. LXXXIII.

Mar. 14. Matt. 26.

ABijt Iudas ad ſummos ſacerdotes, & conſtituerunt ei pecuniā ſe daturos.] ¶ Multi hodie ſcelus Iudæ, quia [a] Dñm, ac magiſtrum, Deumq; ſuum pecunia vendiderit, velut immane, & nefarium exhorrent; nec tamen cauent. Nam cum pro muneribus falſum contra quemlibet teſtimonium dicunt; profecto, quia veritatē pro pe-

c ¶ Occultat.] ff. de fal. ſi q̄s obrepſerit. c ¶ Occultat.] Contra 22 q.2. ſi quis arbitretur.

1 Adde hoc qđ dicā 22. q 2. §. item quod dicit. Archid.

d ¶ Prodeſſe.] Aliquis ergo cogit alij prodeſſe, cū ſibi non obeſt. ff de aqua pluuia arcē l.2. §. Item Varus.

NEmo] CASVS. Quæritur quis magis peccet, an qui mētitur, an qui ſanguinem effundit? Et reſpondit, ꝙ ęqualiter peccāt. vnde non debet aliquis mētiri: ſed melius eſt pro veritate pati ſuppliciū, quàm pro mendacio beneficium. [Melius,] electiuè ponitur. Sequens ca. planum eſt.

e ¶ Lingua.] Mētiendo de aliquo, ꝓpter quod ipſe perdit vitā, talis enim dr̄ homicida. ꝟ. de pœnit. diſt 1 periculoſe. 50. diſt. ſi quis viduam.

f ¶ Melius] Electiuè, vt ꝟ.c. iniuſtum. 22.q.1. conſiderat.

g VNicuiq;.] ¶ Ne Ieſum.] 7.q.1. omnis qui gemebat.

HIC QVOQVE. CASVS. Dictū eſt ē. in ꝑced. c. ꝙ qui iniuſtè aliquē condēnat, Deū negat. dicit nūc Gratia. ꝙ ſic Deum negat, qui veritatem occultat ꝓ pecunia, vel falſum teſtimoniū dicit. quod probat per ſeq. capit.

ABijt Iudas.] CASVS. Beda ī hoc ca. primo ponit verba Marci Euāgeliſtę, quę durāt vſque ibi, [Multi.] Poſtea dicit, ꝙ multi hodie abhorrent ſcelus Iudæ, qui Deū pro pecunia vēdidit: & tñ idē committunt. Nam qui dicit falſum teſtimoniū pro pecunia, Deum negat, qui eſt veritas. Similiter qui fraternā ſocietatem diſcordat & cōmaculat, Deum qui charitas eſt, prodit, maximè cū non ex infirmitate vel ignorantia hoc facit, immo faciendi opportunitatē quærit.

cilius habentur mille iudices, quàm vnus teſtis. extra de appel. poſtremo.

QVisquis.] CASVS. Docet Auguſt. quòd excuſari non debet qui metu alicuius poteſtatis celat in iudicio veritatem: quia vterq; reus eſt, & qui veritatem

a ¶ Ven-

Digitized by Google

a ¶ Vendunt] Quantum in ſe eſt. nam ipſe vendi non poteſt.1.quæſt.3. Saluator. vel vendunt, id eſt, à ſe ſeparent ſicut venditor rem venditam à ſe ſeparat & alienat pretio accepto : ita iſti Deum à ſe alienant pretio accepto. & ſic dicitur per ſimilitudinem.

Deus vendi non poteſt.

& omne id quod ſequitur ex illo dicit, vt 3 diſt.1. quo iure, extra de do. & contum.cum dilecti, in fi. extra de offic.deleg.cum ſuper.ff. quod met.cau.l.1.
g ¶ Negare Chriſtũ.] Sed quid ſi aliquis coactus negat Chriſtum ore, ſed corde non negat? non videtur peccare : nam

Chriſtũ negans etiã ſolo ore, peccat.

cunia negant, Deum pecunia vendunt [a]. Ipſe enim dixit: [Ego ſum veritas.] Cum ſocietatem fraternitatis aliqua diſcordiæ peſte cõmaculant; Deum produnt, quia Deus charitas eſt. Qui ergo charitatis, & veritatis iuſſa ſpernunt Deum vtique, qui charitas eſt & veritas, produnt, maximè cum non infirmitate [b], vel ignorantia peccant, ſed in ſimilitudinem Iudæ quærunt opportunitatẽ, qualiter arbitris [c] abſentibus mendacio veritatem, virtutem crimine mutent.

Ioan. 14.
1.*Ioan.*4.
*Matth.*26.

Item Hieronymus in epiſtolam ad Titum, cap.1.in extremo.

¶ Chriſtum negat, qui peruerſis ſe ſocium facit.

C. LXXXIIII.

EXiſtimant quidam in eo tantum Chriſtum negari, ſi perſecutione quis à gentilibus comprehẽſus, ſe renuerit eſſe Chriſtianum. Sed ecce Apoſtolus omnibus, quæ peruerſa ſunt, factis [d], Deum aſſerit denegari, Chriſtus ſapientia eſt, iuſtitia, veritas, ſanctitas, fortitudo. Negatur per inſipientiam ſapientia, per iniquitatem iuſtitia, per mendacium veritas, per turpitudinem ſanctitas, per imbecillitatem animi, fortitudo. Et quotieſcunque vincimur à vitijs atque peccatis, toties Deum negamus: & econtrario, quoties bene quid agimus, Deum confitemur. Nec arbitrandum eſt, in die iudicij, illos tantum à Dei filio denegandos, qui in martyrio Chriſtum denegarunt, ſed † & illos omnes, quorum opere, vel ſermone, vel cogitatione Chriſtus negatus negat [e], vel confeſſus confitetur. De hac puto confeſſione, & diſcipulis præcipit dicens: [Eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad extremum terræ.]

*Matth.*1.
† *al.ſed per omnia opera, ſermones, cogitationes Chriſtus vel negatus, &c.*

Item Auguſtinus tractatu 113.*ad c.*18.*Ioannis.*

¶Qui Chriſtianum ſe negat, Chriſtum negare conuincitur. C. LXXXV.

ij NOn ſolum abnegat Chriſtum, qui dicit eum non eſſe Chriſtum; ſed ille etiam, qui cum ſit, negat ſe eſſe Chriſtianum. Dominus enim non ait [f] Petro, diſcipulum meum te negabis : ſed [me negabis.] Negauit ergo ipſum; cum ſe negauit eſſe eius diſcipulum. Quid autem aliud illo modo, quàm ſe negauit eſſe Chriſtianum? *Item & tractatu 66.* Timendo mortem carnis tuæ, mortem dabis animę tuę. Quanta enim vita eſt cõfiteri Chriſtum; tanta mors eſt negare Chriſtum [g]. An Apoſtolus Petrus (ſicut eum quidam fauore peruerſo excuſare nituntur) Chriſtum non negauit; quia interrogatus ab ancilla, hominem ſe neſcire reſpondit?

*Luc.*22.
*Luc.*11.

b ¶ Infirmitate.] Corporis 1: nã infirmus neſcit qd faciat. 17. q.2. cap.Gonſaldus.

1 Vt 15.q.1. §.itaque.

c ¶ Arbitris] Id eſt, bonis viris, ſicut Iudas captauit abſentiam Apoſtolorum.

EXiſtimant.] CASVS. Quidã putant, ꝙ Chriſtus tũc tantũ negaretur, cũ à paganis qs captus ſe negauit Chriſtianum eſſe. ſed probat Hieron. auctoritate Apoſtoli, ꝙ non ſolum Dominus verbis negatur, ſed etiã prauis factis ſicut etiã bonis factis Deũ cõfitemur. & oſtendit, quod non ſolum illi ſunt à Deo reprobandi, q in martyrio ipſum negãt, ſed & illi quorum ſermone, opere, & cogitatione Chriſtus negatur. & omnes illos cõfitebitur Chriſtus coram patre, quorum opere bono & ſermone Chriſtus eſt confeſſus. Paſſiuè ponitur hæc dictio [Confeſſus,] & Vel, ponitur pro id eſt, poteſt etiam proprie poni.

d ¶ Factis.] Nota ꝙ ipſo facto negamus Chriſtũ, vt hic 2 ipſo facto mentimur. 22.q.5. cauete. Ipſo facto appellamus extra de appel. dilecti. Ipſo facto habemus ratũ.ff.de inoffi.teſt. ſi proponas § 1 ff rẽ rat hab. l 5 ipſo facto eligimus. ext. de ijs quę fiunt à maio. par cap. ex ore.

Ipſo facto multa fiunt.
2 Et ſic habes hic arg. ꝙ quis opere negat, loquitur, confitẽ, prædicat 24 q.5. cauete. 46. diſtin habet hoc & 1 q.1. cum annis. Arch.

e ¶ Negat.] Quidam habent negatus negat, vt hic.

NOn ſolum.] CASVS. Quæſitum eſt ab Auguſt. vtrum ille qui timore mortis negat ſe eſſe Chriſtianũ, Chriſtum negare dicatur? Et reſpondet ꝙ ſic; quia non ſolum negat ille Chriſtum, qui dicit eum non eſſe, ſed etiam qui negat ſe Chriſtianum, quod probatur exemplo Petri, qui Chriſtum negauit eo ipſo, quod ſe eius diſcipulum eſſe negauit.

f ¶ Non ait.] Arg hic, & ex præced.c ꝙ qui vnum dicit

re : nã ex corde procedunt vitia.15.q.6.c.1. & Deus cor interrogat.14.q.5 ſi quid. tamen dico quod mortaliter peccat : quia nulla conditione debet ad hoc adduci.12. q.2. primum. Nam etſi non vult negare Chriſtum, vult tamen iſtud propter quod negat, ſ. vitã.15.q.1. merito.

Nolite

Digitized by Google

a ¶Item.] *In duobus vetuſtis Gratiani exemplaribus hoc eſt aliud caput, & rubricam habet,* De eodem *eſt enim ex tractatu 66. in Ioannem.*

Item Ioannes Chryſoſtomus, [ideſt, auctor operis imperfecti, in Matth. hom. 25.]

¶Veritatem prodit non ſolum qui pro veritate mendaciũ loquitur, ſed etiam, qui veritatem non libere prædicat. C. LXXXVI.

Matth. 10. NOlite timere [a] eos, qui occidunt corpus:] Ne forte propter timorem mortis non libere dicatis quod audiſtis, nec fiducialiter prædicetis omnibus, quod in aure ſoli audiſtis. Sic ergo ex his verbis oſtenditur, ꝙ nõ ſolum ille proditor [b] eſt veritatis, qui tranſgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, ſed etiam ille, qui nõ libere veritatem pronunciat, quam libere pronunciare oportet, aut non libere veritatem defendit, quã libere defendere conuenit, proditor eſt veritatis. Nã ſicut ſacerdos debitor eſt, vt veritatem quam audiuit a Deo, libere prædicet; ſic laicus debitor eſt, vt veritatem quam audiuit quidem a ſacerdotibus probatam in ſcripturis, defendat fiducialiter. Quod ſi non fecerit, proditor eſt veritatis, [Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſsio fit ad ſalutem.] Rom. 10.

Hæc ſententia potius iudicem lædit, quàm eum, in quem temere fertur.
Vnde Auguſtinus ait.

¶Iniuſte aliquem anathematizans ſibi, non alijs nocet. C. LXXXVII.

Anſ. l. 12. c. 67. Poly. l. 7. titu. 1. ſine auctoris nomine.

ILlud planè non temere dixerim, quod ſi quiſquã fidelium fuerit anathematizatus iniuſte, potius ei oberit, qui facit, quàm qui hanc patitur iniuriam [c]. Spiritus enim ſanctus habitans in ſanctis, per quem quiſq; ligatur, aut ſoluitur, immeritam [d] nulli ingerit pęnam. Per eum quippe diffunditur charitas in cordibus noſtris, quæ non agit perperam. Pax [a] [e] eccleſiæ dimittit peccata, & ab eccleſiæ pace alienatio tenet peccata, non ſecundum arbitriũ hominum, ſed ſecundum arbitrium Dei. Petra [f] enim tenet, petra dimittit, columba [g] tenet, columba dimittit, vnitas tenet, vnitas dimittit.

Rom. 5. Augu. de baptiſmo cõtra Donatiſtas, l. 1. 3. cap. 18.

a ¶Pax.] *Hæc pars (nam ſuperior non eſt inuenta apud B. Auguſtinum) ex ipſo eſt emendata, & nonnihil aucta.*

NOlite timere eos.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, ꝙ timore mortis non dẽt aliquis veritatem tacere. In ſecunda parte tractatur de tribus proditoribus veritatis, ſcilicet de eo, qui pro veritate mendacium loquitur, & de eo qui per timorem negligit veritatem prædicare, & de eo qui veritatem auditam non defendit: Nam ſicut ſacerdos veritatem quam audiuit a Deo debet libere prædicare: ſic laicus veritatem quam audiuit a ſacerdotibus, debet libere defendere.

Mortem timere naturale eſt. a ¶Nolite timere.] Non remouet naturalem timorem mortis. naturale enim eſt quemlibet timere, & horrere mortẽ, vnde Ieſus eã timuit, ſicut legitur: Cœpit Ieſus pauere, & tædere, & alibi, Pater ſi poſſibile eſt, trãſeat a me calix iſte, ſed dicit ne in tantum timeamus eam, vt per eius timorem aliquid contra iuſtitiam agamus, vel quòd vobis per ſcripturam, vel magiſtros, vel per reuelationem diuinam reuelatum eſt, ſuſtineamus, vnde ſubdit quaſi exponendo, ne forte, &c.

b ¶Proditor.] Proditor eſt q loquit mendaciũ, vel non libere pronunciat veritatẽ vt hic, q ſibi crimen cognitũ malitioſe publicat. 2. q. 1. ſi peccauerit qui aliũ circumuenit, & eũ in periculũ trahit. vt 24. q. 3. transferũt. q res vel munitiones hoſtib. tradũt. 22. q. 5. de forma. qui ſecreta ſibi cõmiſſa reuelat. de pœ. d. 6. ſacerdos.

HAEC SENTENTIA. CASVS. Supra in §. aliqñ. dictum eſt, ꝙ iudex quandoq; ex odio condẽnat nõ delinquentẽ. Nũc vero dicit G. ꝙ talis ſentẽtia potius iudicem lædit, quã condemnatum, qđ probat ſequenti capitulo.

ILlud.] CASVS. Quidam pręlatus iniuſte quendã ſuũ parochianũ excommunicauit quæſitũ fuit ab Auguſt. cui talis ſnia potius obſit. Et rñdet ꝙ pręlato. Et hoc probatur vna ratione, ſ. quia ſpiritusſanctus nulli ingerit pęnã immeritã: & peccata tenet vel dimittit ſecundũ arbitrium Dei, & nõ hominum. Similiter probat vna ſimilitudine Salomonis dicentis, quod ſicut paſſer, vel auis alia redit illuc, vnde volauit: ſic maledictum, iniuſte prolatum reuertitur ſup maledicentẽ. Et expone.] tenet.] .i. nõ dimittit.

c ¶Iniuriã.] Põt ergo agere cõtra excõicatorẽ actione iniuriarũ: ꝙ verũ ẽ cũ dolo excõicauit, aliàs nõ. ff. vi bo. rap. l. 2. §. ſi publicanus Lau. Immo ſemper poteſt eum cõuenire ad intereſſe, niſi iudex probabiliter errauerit, & etiam agere, vt aliàs puniatur. extra de ſen. excom ſacro. 2. q. 1. nemo. Et ſi temerarie excommunicat, puniatur. ſup. ea temerarium.

d ¶Immeritam.] Ideſt, ſine cauſa nam ſine culpa ſæpe aliquis punitur temporaliter. 45. d. ſed illud 1. 1 Ad idẽ de conſ. d. 1. in ſancta. vbi de hoc ſup. 1. q. 4. in prim.

e ¶Pax.] Ideſt, ſpiritusſanctus.

f ¶Petra.] Ideſt, Chriſtus.

g ¶Columba.] Ideſt, eccleſia.

a ¶Vo-

Digitized by Google

a ¶Volans.] Supple reuertitur quandoque.

P Lerumque.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte reprehendit Greg. illos prælatos, qui iniuſte, vel indiſcrete ſubiectos ligant, vel abſoluunt. In ſecunda parte oſtendit, ꝙ prælatus debet cauſas conſiderare, quibus peccator ſit ligandus, vel abſoluendus. Vñ ſi viderit peccatorē in terius, id eſt, in mēte a domino viuificatū abſoluat eū exterius quod ꝓbat exēplo Lazari. Si vero viderit illū impœnitentē, non abſoluat eum, nec remediū ei conferat. Secūda pars incipit ibi, [Cauſæ ergo.] Hæc ſolutionis verba ſunt Grego. & non Grat.

b ¶Vt ipſe.] Repetit hic tenorem illorū c. ſup ead. ipſe. & c. iudicare, & cap. tunc vera.

c ¶Per prophetam.] Ezechielem 13. cap.

I Niuſtū.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima dicitur, ꝙ ſententia lata per metum regis vel alterius, non valet. In ſcd'a parte dicitur, ꝙ parum eſt religioſo homini inimicitias non exercere, niſi eas extinguere conetur. In tertia parte dicitur, ꝙ melius eſt mala humiliter confiteri, ꝗ̄ de bonis ſuperbe gloriari. Secunda eſt ibi, Homini religioſo.] Tertia ibi. [Melior ē in malis factis.] Seq. c. per ſe patet.

d ¶Nō valeat.] Arg. ꝙ ſnīa per metum lata, nulla ſit eſt ipſo iure, vt hic. & 31. q. 2. Lotharius. 25. q. 1. cē Sed dic. ꝙ tenet niſi eliďatur ꝑ exceptionem.

ſ Arg. de pœnit d. 1. quē pœnitet. ver. dicit n. 2. q. 1. in primis. 11. q. 3. ca. 2. 33. q. 5. notificaſti ext. li. 6. de his quæ vi. met. cau. ſi. abſolutionis Archid.

e ¶Parum eſſe.] i. non ſufficit ei, quod ipſe non ſit inimicus, vel non generet alijs inimicitias, niſi ſtudeat in alijs eas extinguere. 22. q. 5. ee forma.

f Q Vi iuſtus eſt. ¶Præmium.] In hoc ꝙ patienter ſuſtinet

HIC ETSI. CASVS. Dictum eſt ſupra in duobus membris diſtinctionis ſētentiæ excōicationis eſſe parendum. Nunc dicit Gratianus, ꝙ etiam ſententia excōicationis eſt parendum ſm tertium membrum .ſ. quando apud Deum ligatus non erat, ne ex ſuperbia ſua ligādus videatur: poſtea oſtendit, ꝙ ſi prælatus præcipiat aliquid mali ſubditis ſuis, ſubditi ei obedire non dent, quod

Item Salomon: [Sicut auis in incertum volans[a]*, & paſſer quolibet vadens: ſic maledictum fruſtra prolatum venit ſuper eum, qui miſit illud.]* Prou. 26. ſed paulo aliter,

Item Gregorius Papa homilia 26. in Euangelia.

¶Cuius vita officio non congruit, alios ligatus ſoluit. C. XXXVIII.

PLerumq; contingit, vt hic iudicis † locum teneat, cuius ad locum vita minimè concordat; ac proinde ſæpe agitur, vt vel damnet immeritos, vel alios ipſe ligatus ſoluat; ſæpe in ſoluendis, ac ligandis ſubditis, ſuæ voluntatis motus, non autem cauſarum merita ſequatur. Vnde fit, vt ipſe †[b] ligandi, aut ſoluendi poteſtate ſe priuet, *& infra.* ¶Sæpe fit, vt erga quemlibet proximum odio, vel gratia moueat paſtor. Iudicare aūt digne de ſubditis, &c. Vnde recte per prophetam[c] dicitur; [Mortificabant animas, quæ non moriebantur, & viuificabant animas, quæ non viuunt.] Non morientem quippe mortificat, qui reum a ſupplicio abſoluere conatur. Cauſæ ergo penſandæ ſunt, & tunc ligandi atque ſoluendi poteſtas exercenda. Videndum eſt, quæ culpa [præceſſit †, & quæ ſit pœnitētia ſecuta poſt culpam, vt quos omnipotens Deus per cōpunctionis gratiam viſitat, illos paſtoris ſententia abſoluat. Tunc enim vera eſt abſolutio, &c. *& infra.* ¶Ex qua conſideratione intuendum eſt, quòd illos nos debemus ꝑ paſtoralem auctoritatem ſoluere, quos auctorem noſtrū cognoſcimus per ſuſcitātem gratiam viuificare. *& infra.* ¶Veniat itaque foras mortuus, id eſt, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras ſoluant diſcipuli, vt paſtores eccleſiæ ei pœnam debeant amouere, quam meruit qui non erubuit confiteri quod fecit. ¶Hæc de ſolutionis ordine breuiter dixerim, vt ſub magno moderamine paſtores eccleſiæ, vel ſoluere ſtudeant, vel ligare.

Iuo p. 14. c. 3. Pann. l. 5. c. 78. & 79. & 80. — † al. iudicij.

† al. hac ipſa. ſup ea. ipſe ligandi. ſup. ea. iudicare.

Ezech 13.

† abeſt ab orig.

ſup. ead. tunc vera.

Item Calixtus Papa epiſ. 1. ad Benedictum epiſcopum.

¶Viribus caret ſententia iniuſte prolata.

C. XXXIX.

INiuſtum iudicium, & definitio iniuſta regio metu, aut iuſſu, aut cuiuſcunq; epiſcopi, aut potentis a iudicibus ordinata, vel acta non valeat[d]. ¶Homini religioſo parū eſſe[e] debet inimicitias aliorum non exercere, vel non augere male loquendo, niſi etiam eas extinguere bene loquendo ſtuduerit. ¶Melior eſt in malis factis humilis cōfeſſio, quàm in bonis ſuperba gloriatio.

25. q. 1. omne. §. iniuſtum ex Marcelli no in c. Hadria. cap. 78 capitul. l. 5. c. 151 Burc. l. 15. c. 8. Anſ. l. 3. c. 14. Iuo p. 5. c. 235. & p. 16. cap. 9. — Aug l. cōfeſ. 9. cap. 9.

Item Auguſtinus ſuper pſal. 111. ad verſ. [Faciens miſericordias Dominus.

¶Præmium meretur, qui iniuſte maledicitur. C. XL.

QVi iuſtus eſt, & iniuſte maledicitur, præmium[f] illi redditur.

Hic, & ſi, vt dictum eſt, non teneatur ligatus apud

Digitized by Google

quod probat per ſeq cap.vſque ad §.cum ergo.
IDEM EST. Hæc eſt 7. pars q. in qua intendit probare per 14. auctor. ꝙ in malis non eſt obediendum prælatis.ſ.vbi iuſſio eorum continet errorem intolerabilē. extra de off.delegat.cum contingat. & extra de ſenten. excom. eius præcipere, vt 7.q.1.quia.& ff de reg.iu.factum. & ſi dubium eſt an ſit licitum parendum eſt ei.23 q. 1.quid culpatur.

S I quis epiſcopus.] CASVS. Quæſitum fuit ab Eutychiano, ſi eps aut abbas præcipiat p̄sbytero, vel monacho Miſſam ꝓ hæreticis cantare, vtrū ei ſit obediendū? Et reſp.quod non. Seq. cap. patet.

Deum; ſententiæ tamen parere debet: ne ſuperbia ligetur, qui prius ex puritate cōſciētię abſolutus tenebatur. 7 *Idem eſt, quando contra æquitatem* [a] *ſententia fertur: veluti quando ſubditi non poſſunt cogi ad malum, ſcientes obedientiam non eſſe ſeruandam prælatis in rebus illicitis.*

Vnde Eutychianus α *Papa ait.*

α ¶Eutychianus.] *Burchardus & Iuo referunt ex Eutychiano ſimul caput hoc, & c.ſi quis.24.q.1.quod tamen Grat. citat ex Iulio.*

Poly.l.7 tit.5. Burc.l.19.c. 105. Iuo p.15.c.117.

¶Non eſt obediendum epiſcopo, qui pro hæreticis Miſſam canere iubet. C XCI.

SI quis epiſcopus, aut abbas presbytero, aut monacho ſuo iuſſerit Miſſas pro hæreticis β [b] cantare; non licet, & non expedit obedire eis.

β ¶Hæreticis.] *Cæteri collectores addunt,* mortuis, *quam vocem hic auctor gloſſæ ſuppleuit.*

Item Auguſtinus.

¶Præceptis non obedire multoties expedit. C. XCII.

NOn ſemper malum eſt nō obedire præcepto [c]: cum enim dominus iubet ea, quæ ſunt contraria Deo, tunc ei obediendum non eſt.

¶*Huius capitis partim verba ipſa, partim ſententia habentur apud B. Ambroſium lib. de paradiſo.c.6.*

Item Hieronymus in epiſt.ad Titum γ, *cap. 2. verſi.* [*Serui dominis ſuis ſubditi.*]

γ ¶Titum.] *Sic eſt emendatum ex Polycarpo cum antea citaretur* ad Epheſios, *emendato etiam, & nonnihil locupletato ipſo capite ex originali.*

¶De eodem. C. XCIII.

Anſ.l.13.c.26.

SI dominus [d] ea iubet, quæ non ſunt aduerſa ſcripturis ſanctis; ſubijciatur ſeruus domino. Si vero contraria

Poly.1.tit.vlt.

præcipit; magis obediat ſpiritus, quam corporis domino. *& infra, c.3.* ¶Si bonum eſt, quod præcipit Imperator, & præſes: iubentis obſequere voluntati: ſi vero ma-

Act.5.

lum; reſponde ei illud de actibus Apoſtolorum [Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.] Hoc ipſum & de ſeruis intelligamus apud dominos, & de vxoribus [e] apud viros, & de filijs apud parentes: quòd in illis tantum debeant dominis, viris, parentibus eſſe ſubiecti, quę contra Dei mandata non veniunt.

Item Ambroſius.

¶Non ſunt audiendi, qui contra Deum aliquid iubent. C. XCIIII.

inf.ea, Imperatores. §.Iulianus.

IVlianus Imperator quamuis eſſet apoſtata, habuit tamen ſub ſe Chriſtianos milites: quib. cum dicebat, producite aciem pro defenſione Reipublicæ; obediebāt [f] ei.

b ¶Pro hæreticis.] Mortuis, quod nō licet ſpeciali orōne, vt 13.q.2.nō æſtimemus.ſed ꝓ uiuis hæreticis, & alijs malis etiā ſpeciali oratione licitum eſt orare, vt 13.q.2 pro obeuntibus, ſed generali oratione ꝓ omnib. defunctis licitū eſt orare, vt de pœ. d.5. falſas, & 24.q.3. corripiantur.

Orationis ſpeciali pro hæreticis orare licet.

c N On ſemper.] ¶ Præcepto.] Non ſolum iniuſto, ſed ēt inhoneſto. vel ēt ſi a iudice pręcipitur aliquid quod ſit inhoneſtum, vel incommodum, vt ff. de recep. ſi cum dies.§. cōpromiſſo. & 2. q. 2.præceptū. & ff. de iud. ſi longius. & 3. q.9. hortatur.

S I dominus.] CASVS. Dr̄ hic, ꝙ ſi dn̄s præcipiat ea q̄ bona ſunt, ei eſt obediēdum: ſi vero mala p̄cipiat, Deo cœli potius quā terreno eſt obediendū. Idem dr̄ de ſeruis, vxorib. & filijs, q in bonis tantum debent obedire. Sequentia duo c. plana ſunt.

d ¶Si Dominus.] ff. de re iud. ad ea quę.

e ¶De vxorib.] 33. q.5. manifeſtum. cōtra, vbi dr̄, ꝙ licet vir pręcipiat vxori, ꝙ nō ſeruet votum, licet ipſe peccet; ipſa tamē tenetur ei obedire. Sed dic, ꝙ licet vir præcipiēdo peccat, nō tn̄ p̄cipit ei, qđ eſt pctūm q a p̄cepiū dn̄i eſt, vt in tali caſu obediat vxor viro, vt 33.q.5.noluit. Itē adhuc obijcit, ꝙ ſeruus quo ad qđ a periurio excuſat, p̄ ꝑ mandatum domini.

Votum vxoris pōt maritus impedire

exc. per tuas, quæ de hoc loco tractæ ſunt. Io. de Fant.
a ¶ Aequitatem.] Ab hoc loco oſtendit quid iuris ſit de ſententia præcepti, & dicas, quòd ſemper parendum eſt iudici in rebus licitis, dum tn̄ illa ſpectent ad officium 22.q.5.qui compulſus, &c.ſi quis coactus Reſp.tamen excuſatur a pœna pro parte, ſed non a peccato.ſup.d.4. denique.

f I Vlianus.] ¶Obediebant.] inf.15.quæſt.6. nos ſanctorum.

Digitized by Google

ſtorum,& e.iuratos.contra.ibi enim dicitur,ꝙ ſi dominus eſt nominatim excommunicatus,vel hæreticus,ita tim vaſallus eius abſolutus eſt a ſacramẽto Reſpon.Iulianus adhuc tolerabatur ab eccleſia, ne ſuſcitaret ſcandalum aduerſus Chriſtianos 1, hoc autem verũ eſt,quia excõicatio non tollit obligationem, qua eſt vaſallus obligat⁹ domino,ſed tantum effectum obligationis.vnde domino abſoluto ſtatim tenet̃ ei obedire,vt 15.q.one 6.nos ſanctorum. potius obediret regi,quam ſuo metropolitano.18.diſ.ſi quis epiſcopus. ſed ibi loquitur cum præuenit mandatum regis. Item obijcitur de vxore, quæ potius obedit viro,quam Deo, vt 33.q.5.manifeſtum.ſed ſolutum eſt ſup.ea.ſi dominus.

Excõicatio dñi non liberat vaſallum a ſacramẽto.
1 Sub. ideo ei obediebat arg.3.q.7.c.vlt.inf.17.q.4.§.vlt. Arc.

c ¶Pro-

Cum autem diceret eis, producite arma in Chriſtianos; tunc cognoſcebant Imperatorem cœli.

¶*Infra eadem c.*Imperatores,§.Iulianus,*habetur hæc ſententia: fortaſſeque ex eo loco mutatis verbis, confectum eſt hoc capitulum.*

Item Fabianus Papa,epiſt.2.omnibus epiſcopis.

¶Non iubet aliquid iniuſtum, qui Deum timere probatur. C. XCV.

QVi omnipotentem Deum metuit;nec contra Euangelium,nec contra Apoſtolos,nec contra prophetas, vel ſanctorum patrum inſtituta aliquid vllo modo agere conſentit.

Item Nicolaus Papa Lothario regi.

¶Et qui peccat,& qui peccanti conſentit,vterque reus eſt. C. XCVI.

ITa corporis tui cedere motibus conſenſiſti, & relaxatis voluptatum habenis temetipſum in lacum miſeriæ, & lutum fæcis prohibitum deieciſti; vt qui poſitus fueras ad gubernationem populorum, effectus ſis ruina multorum. Probat [a] hoc Thiegualdi, & Guntharij dudum epiſcoporum legitimus caſus: qui pro eo, quòd te minime competenter erudierunt;quinimmo quia præuaricationem tuam tegere argumentis ſuis, & ſub quadam iuſtitiæ ſpecie fucatis quibuſdam exquiſitis adinuentionibus æquitatem obruere ſtuduerunt; noſtra ſunt Apoſtolica depoſiti auctoritate, & ab omni epiſcopatus regimine regulariter ſequeſtrati.

Iuo p.8.c.227.
Pſal.39.
ſu.ea.Tengualdum.

ITa corporis.] CASVS. Nicolaus Papa i hoc c redarguit Lotharium regẽ,qui fornicabatur cum Gualdrada, & ſubiectis præbebat exempla ſimilia faciendi, & quod ipſe delinquerat in hoc, ꝓbat per Thiegualdũ & Guntharium epiſcopos, qui depoſiti ſunt,ꝗa crimen ipſius approbauerunt, ei obediẽtes in malo.

a ¶Probat.] Arg. ꝙ ſententia lata cõtra vnum, præiudicet alij. ſic 3. q. 6. hæc quippe. 81. d. tantis ext.de ſent. & re iu. cum ſuper.vbi alter appellans cogitur ꝓbare cauſam appellationis.

Item Auguſtinus ſermone 6.de verbis Domini.

¶De eodem. C. XCVII.

QVi reſiſtit poteſtati [b], Dei ordinationi reſiſtit. Sed quid † ſi illud iubeat, quod non debeas facere? Hic ſane contemne poteſtatem timendo poteſtatem. Ipſos humanarum legum † gradus aduertite.Si aliquid iuſſerit curator; nonne faciendum eſt?tamen,ſi contra proconſul † [c] iubeat; non vtique contemnis poteſtatem,ſed eligis maiori ſeruire. Nec hinc debet minor iraſci, ſi maior prælata eſt. Rurſus ſi aliquid ipſe proconſul iubeat, & aliud iubeat Imperator; nunquid dubitatur illo contempto, illi eſſe ſeruiendum? Ergo ſi aliquid Imperator, & aliud Deus; quid iudicatis? Solue tributum: eſto mihi in obſequium: recte; ſed non in idolio. In idolio prohibet. Quis prohibet? Maior poteſtas. Da veniam: tu carcerem; ille gehennam minatur.

Beda Rom 13.
Poly l.1.tit 27.
† *ſed ſi*] ori.
Rom. 13.
† *al rerum.*
† *al. proconſulem.*

QVi reſiſtit.]CASVS. Dicit hic Aug. ꝙ ſi aliquis nõ obedit poteſtati in bonis, Deo reſiſtit. Si vero pŕas malum iubeat.potius eſt obediendum dño cœli, quam domino terreno,& hoc ꝓbat exẽplo ſæcularium poteſtatum, in quibus ſi maior præcipiat contra minorem, maiori eſt obediendum.

b ¶Poteſtati.] Hæc regula vbique fallit, nã potius tenemur obedire epõ, quam metropolitano,vt 9.q.3 per totum. Item & monachus potius obedit abbati 2,quã epiſcopo,vt 18.d.c.1. & a & potius ſtatur excõicationi prælati,ꝙ abſolutioni epiſcopi ex.de off. ord. cum ab eccleſiarũ. niſi intelligas in eo caſu loqui quando minor habet iuriſdictionem a maiore,ſecundum ꝙ loquitur.ff.de iud.iudicium.Vel loquitur in eo caſu,cum appellatur ad minorem,tunc potius maiori, quam minori parendum eſt.Item adhuc obijcitur de epiſcopo,q

Monachus abbati potiꝰ quam epo obedire dẽt.

2 Nã potius eſt monachꝰ ſub abbate, quam vxor ſub viro, vt not 33.q.5. noluit. Arch.

c ¶Proconſul.]Si.d 9.quæ contra maiores.& loquitur hic in eo caſu qñ in eadẽ ciuitate ſunt plures iudices, quorum vnus maior eſt alio,vbi maior iudex põt puniremi norem,vt C.de off.rec.prouin.potioris.H.

Impe-

Digitized by Google

IMperatores.] CASVS. Donatiſtæ dicebant, ꝙ cum Imperatores Chriſtiani iubeant aliquid contra eos, ſubditi obedire non debeant. ſed Aug. ſcribit contra eos, docens, ꝙ ſi Imperatores in errore eſſent, & iuberent iuſtos affligi, eis non eſſet obediendum: quia Deus hoc prohibet.

Hic iam tibi aſſumenda eſt fides tua tanquam ſcutum; in quo poſſis omnia ignita iacula inimici extinguere.

Eph.6.

¶ *Emendatum & locupletatum eſt caput hoc ex ipſo originali.*

Item Donatiſtis, epiſt. 166.

¶ De eodem. C. XCVIII.

ſup. diſt. 9. c. 1. Polyc. ibidem.

IMperatores, ſi in errore eſſent (quod abſit,) pro errore ſuo contra veritatem leges darent: per quas iuſti & probarentur, & coronarentur, non faciendo quod illi iuberent; quia Deus prohiberet. Sicut iuſſerat Nabuchodonoſor, ut aurea ſtatuta adoraretur: quod qui facere noluerunt, Deo talia prohibenti placuerunt. Quando autem Imperatores veritatem tenent, pro ipſa contra errorem iubent, Quod quiſquis cõtempſerit; ipſe ſibi iudicium acquirit. Nam & inter homines pęnas luit, & apud Deũ fortem † non habebit; quia hoc facere noluit, quod ei per cor regis ipſa veritas iuſſit: ſicut ipſe Nabuchodonoſor poſtea miraculo ſalutis trium puerorum commotus, atq; mutatus pro veritate contra errorem, edictum propoſuit, vt quicumque blaſphemarent Deum Sidrac, Miſac, & Abdenago, in interitum irent, & domus eorum in diſperſionẽ. Et non vultis, vt aliquid tale contra vos iubeant Imperatores Chriſtiani, cũ ſciant à vobis in eis, quos rebaptizatis, Chriſtum exſufflari[a]? *Idem in pſalmis.* ¶ Iulianus extitit infidelis Imperator. Nonne extitit apoſtata, iniquus, idololatra? Milites Chriſtiani ſeruierunt Imperatori infideli. Vbi veniebatur ad cauſam Chriſti, non agnoſcebant, niſi illum, qui in cœlo erat. Quãdo volebat, vt idola colerent, vt turificarent; præponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem; ſtatim obtemperabant. Diſtinguebãt dominum æternum à domino temporali; & tamen ſubditi erant præter dominum æternum, etiam domino temporali.

Dan. 3.

† *al frontem.*

In pſal. 124. ad verſ. Quoniam non derelinques] Beda ad Epheſios 6.

ſu. ea. Iulianus. Iuo p. 5. c. 7.

Item Gregorius, c. 12. libri 35. in Iob.

¶ Per obedientiam bonum deſerere, malum vero nunquam facere licet. C. XCIX.

QVid ergo mirum, ſi homo peccator, ſe obedientię in præſentis vitæ breuitate[b] ſubijcit, quando hanc mediator Dei, & hominum tenuit, & tenendam præcepit, & cum obedientes remunerat, non relinquit. Sciendum vero eſt, quòd nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet bonum, quod agitur, intermitti[c]. Neque enim in paradiſo arbor mala extitit, quam Deus homini, ne cõtingeret, interdixit: ſed vt melius per obedientiæ meritum homo bene conditus

Obedientia eſt ſumme neceſſaria.

hibet. & hoc probat exemplo Nabuchodonoſor, qui cum præciperet auream ſtatuam adorari, qui nõ obedierunt, placuerunt Deo. Si vero Imperatores contra hæreſes, & contra hæreticos pro veritate aliquid iubent, qui non obedierit, peccat: & hoc probatur exemplo Nabuchodonoſor, qui præcepit, vt quicunq; blaſphemaret Deum Sidrac, Miſac, & Abdenago, iret in interitum, & domus eius iret in perditionẽ. Poſt miracula præcepit Nabuchodonoſor vt Sidrac, Miſac, & Abdenago, adorarent ſtatuã aureã, & quia facere noluerunt, præcepit eos mitti in fornacem ardentem: ſed quia ignis nõ nocuit eis, ideo poſtea præcepit, vt nullus Deum eorũ blaſphemaret. [Ex ſufflari,] & a vobis, & ab illis quos rebaptizatis.

a ¶ Exſufflari] Sicut enim noſtri ſacerdotes exſufflant in baptiſmo diabolum: ſic ſacerdotes hæreticorum Chriſtum, vt 23. q. 4 quando. & de cõſec. d. 4. poſtea.

IVLIANVS. CASVS. Iulianus Imperator, & apoſtata habebat ſub ſe milites Chriſtianos, qui ſi præcipiebat eis, vt idola colerent, vel alia mala facerẽt, nõ obediebant: ſi vero præcipiebat eis, vt contra hoſtes pro republica dimicarẽt, obediebant ei.

QVid ergo.] CASVS. Docet in hoc cap. Gre. quod homo peccator in hac vita præſenti dẽt ſuo prælato in bono obedire: & hoc probatur exemplo Chriſti, qui vſque ad mortem patri obediuit. Docet etiam ꝙ bonũ mediocre debet ſubditus propter obediẽtiam dimittere: quod probat exemplo Adę, cui Dñs pręcepit, vt ab eſu arboris paradiſi abſtineret: non quia arbor mala eſſet, ſed vt a bono mediocriter prohibitus, per obedientiæ meritum creſceret. Si vero prælatus malum præcipiat, nunquam eſt ei obediendum.

b ¶ Breuitate.] Breue enim dr̃ tempus vitæ huius. 23. q. 4 ipſa pietas. & de pęn. diſt. 5. conſideret.

c ¶ Intermitti] Nota pro obediẽtia omitti bonũ, vt hic, 21. diſt. deniq, & ff. de re mili l. 3. §. i bello. & 16. q. 1. monachi. Itẽ pro obediẽtia bonum eſt parẽt quod iniuſtum eſt. ſi. 100. diſt. contra morẽ & licet ille iniuſte facit præcipiendo. iſte tñ iuſte facit parendo. 23. q. 1. quid culpatur. in fin. & adimplere tenemur præceptum licet vix tolerabile, 19. diſtinc. in memoriam. Sed

Digitized by Google

1 Ad idem quod leg. & not. 23. q. 1. cap. vlt. vbi de hoc vide. & ꝙ leg. & not 36. q. 1. nos autem. Arc.

quid ſi epiſcopus præcipiat alicui, vt eat Romam, & ille ſe excuſat, ideo quia alij inueniuntur meliores. Hæc excuſatio non valet 1. quia in legationibus ordo non eſt ſeruandus, vt ff. de leg. ſciendum. §. penul & eſt hic ar. quod ſi clericus nouerit iter peregrinationis, ꝙ non poteſt ire inuito epiſcopo. de conſe. d. 5. non oportet.

QVi conſentit.] CASVS. In hoc c. tractatur de duob. generibus conſenſus in malum, ſcilicet de conſenſu cooperationis, & de conſenſu illius, qui hominem in malo defendit. Primus conſenſus pariter cum faciente punitur, ſecundus magis. Et hoc probat duabus auctoritatib. ſanctorum patrum, quę ſunt in libro quē dicunt, Vitas patrum.

a ¶ Qui conſentit.] per cooperationem, & auctoritatem, vt 2. q. 1 notum ſit. i fine. ADDITIO. Aliàs eſt conſenſus in negligentiam 1 q. 1. quidquid. alias per conſilium, ſiue per approbationem. Arch.

b ¶ Acrius] inf 24 q. 3. qui aliorum ſu 86. diſt tanta.

SI is qui.] CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ nullus ex præcepto prælati debeat aliqd facere quod ſit contra Dominum & hoc probat auctoritate Pauli dicentis, etiam ſi nos, &c. Seq. duo c. plana ſunt.

Excõicare ſeipſum nemo poteſt.

c ¶ Etiam ſi nos.] Ergo aliquis ſeipſum, vel ſibi parem excõmunicare poteſt, vt hic, & 12. quæſt. 2 nõ liceat. 21. diſtin. nunc autem. Sed contra: par in parem non habet imperium, vt 21. diſtin. inferior. extra de elec. innotuit. nec aliquis in ſeipſum habet imperium, vt ff. de arbi. c. pen. Sed dic quod per hæc verba non anathematizauit, ſed tantũ dixit eũ eſſe anathematizatum, id eſt, ſeparatum ab eis, vt ei non eſſet credẽdum, vel oſtendit per hæc verba quid fieri debeat. Et eſt ſimile, quod non ſemper eſt credendum viro ſancto. 50. diſt. ſi quis præpoſtera.

creſceret; dignum fuerat, vt hunc etiam à bono prohiberet: quatenus tanto verius hoc, quod ageret, virtus eſſet; quanto, & à bono ceſſans auctori ſuo ſe ſubditum humilius exhiberet.

a ¶ Tenuit, & tenendam præcepit.] *Hæc abſunt à pleriſque manuſcriptis, & ab originali Simile quiddã legitur apud B. Auguſtinum ſermone 5. ad fratres in heremo.* Nec mirum, inquit, ſi nos peccatores obedientiæ ſubijcimur, quando hanc mediator Dei, & hominum etiam in morte non deſeruit, & ei ſe ſubiecit, qui per omnia erat patri æqualis.

Item Iſidorus.

¶ Apud Deum maledicitur, qui peccantibus conſentit. C. C.

Smaragdus c. 69.

QVi conſentit[a] peccantibus, & defendit alium delinquentem; maledictus erit apud Deum, & homines, & corripietur increpatione ſeueriſſima. Hinc etiam quidam ſanctiſſimus pater ait. Si quis peccantem defendit, acrius[b] quàm ille, qui peccauit, coerceatur. Hinc & alius pater ait. Si quis alterius errori conſenſerit, & illi conſilium dederit, vt ſe tarditer humiliet, ſciat ſe cum illo ſimili modo iudicandum culpabilem.

Anſ. l. 12. c. 5. Burc. l. 11. c. 46. Iuo. p. 14. c. 110.

¶ *Prima pars huius capituli vſq; ad vocẽ,* ſeueriſſima, *habetur in regula B. Pachonij Romæ edita. Totũ vero extat apud Smaragdum in expoſitione regulæ B. Benedicti, cap. 66. Citat autem Baſilium quemadmodum & burchardus & Iuo: & ſenſus eſt in regulis ipſius Baſilij breuioribus regula ſeptima.*

Item Iſidorus.

¶ Non eſt obediendum, quod contra Deum præcipitur. C. CI.

SI is, qui præeſt, fecerit, aut cuiquam quod à Domino prohibitum eſt, facere iuſſerit; vel, quod præceptũ eſt, prætermiſerit, aut prętermittere mandauerit, ſancti Pauli apoſtoli ſententia ei ingerenda eſt, dicentis: [Etiam ſi nos[c], aut angelus de cælo euangelizauerit vobis, præterquã quod vobis euangelizauimus, anathema ſit.] *Idem.* ¶ Si quis prohibet α vobis, quod à Domino præceptũ eſt, vel rurſus imperat fieri, quod Dominus prohibet; execrabilis ſit omnibus, qui diligunt Deum. *Idem.* ¶ Is, qui præeſt, ſi præter voluntatem Dei, vel præter quod in ſanctis ſcripturis euidenter præcipitur, vel dicat aliquid, vel imperat; tamquam falſus teſtis Dei, aut ſacrilegus habeatur.

Gal. 1.

¶ *In regulis breuioribus B. Baſilij, c. 114. & 303. ſimillima leguntur hiſce omnibus, quæ in hoc capite continentur.*

β ¶ Si quis prohibet. *In lib. B. Baſilij de inſtitutis monachorum Rufino interprete, fere eadem habentur, c. 14. quemadmodum vltimus verſ.* is qui præeſt, *ibidem c. 16.*

Cum ergo ſubditi excõmunicantur ideo, quia ad ma

CVM ERGO. CASVS. Concludit Grat ex ſupradictis c. dicens, ꝙ ſi ſubditi excõicentur à prælato: quia non obediunt ei in malo, tali ſententiæ non eſt obediendum: quia iniqua ſententia non grauat quenquam apud Deum. Et oſtendit, ꝙ ſupradicta c. in quib. cõicantes excommunicatis ab eccleſia ſeparati iubentur, non intel-

Digitized by Google

intelliguntur de quibuslibet communicantibus. quod probat ſequentibus cap. Sententiæ excõicationis, vt ob hoc faciat malum quod præcipitur, & tñ eſt obediendum: quia ſe debet gerere pro excommunicato, & petere abſolutionem, vel ſententiæ præceptionis. Dic ꝙ ſi ambo illa verba proferũt, non eſt excommunicatus. 1 contrarium credo. B. Item quid ſi indeterminate dico, excommunico alterum illorum, nunquid ambo ſunt vitandi? videtur ꝙ ſic. quia in genere poteſt ferri excommunicatio. ext. de off. ord. ſi ſacerdos.

a ¶Co-ſu, ea, cui eſt illata.

lum cogi non poſſunt [a]*; tunc ſententia non eſt obediendũ: quia iuxta illud Gelaſii:* [*Nec apud Deum, nec apud eccleſiam eius quemquam grauat iniqua ſententia.*]

8 *Quòd autem ſupra, communicantes excommunicatis de eccleſia abijci iubentur, non de quolibet modo communicantibus intelligendum eſt.*

Vnde Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum archiepiſcopo.

¶De his, qui cum excommunicatis communicant. C C I I.

Iuo p. 14. c. 46. Pann. l. 5. c. 105.

EXcellentiſſimus rex Carolus Apoſtolatum noſtrum conſuluit, quid agendum ſit de his, qui communicãt cum his, qui cum Engeltruda ſæpe damnata fœmina cõmunicant [b]: quoniam eam cum communicatoribus ſuis, & fautoribus pari vinculo anathematis conſtat eſſe adſtrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iniungimus, vt ſuper hoc noſtra auctoritate fretus curam de his ſumere ſtudeas: & quia docta diuinitus ſanctitas tua valde nouit aliud eſſe ex neceſſitate, aliud ex ignorantia, atque aliud, quod eo ſtudio delinquitur, iſtudq; poſterius duobus prioribus diſtrictus eſſe puniendum; idcirco ſolerter inuigilet, & cauta diſcretione ſingulorum modos dijudicet: quatenus, qui ex neceſsitate, aut ignorantia delinquunt, auctoritate noſtra per te abſoluantur [c]: ſi tamen ipſa eorum ignorantia, vel neceſsitas vera, & non ſimulata, vel non ex voluntate [d] proceſſerit: quia, vt bene noſti, plerique ſunt, qui poſſunt quidem, ſed nolunt recta noſſe. Vnde pſalmiſta de huiuſmodi: [Noluit, inquit, intelligere, vt bene ageret.] Illos autem, qui ſtudio ſuo obligantur, & contemptu, interdicta noſtra poſtponunt; non niſi digna ſatisfactione præueniente volumus a te prorſus abſolui.

B. Greg. l. 34. moral. cap. 16.

Pſal. 35.

Item Gregorius vij. lib. 5. Regeſti, in concilio Romæ habito.

¶De ijs, qui ſine culpa cum excommunicatis communicant. C. CIII.

QVo-

QVOD AVTEM. Hæc eſt 8. pars q. in qua excipit quaſdã perſonas, quæ non ſunt excõicatæ, quãquam excommunicatis communicẽt, dum tamẽ in crimine non cõmunicent eis: & hoc probat p quatuor auct. Io. de Fant.

EXcellẽtiſſimus.] CASVS. Engeltruda fuit excõicata cum omnib. ſuis cõmunicatorib. & fautoribus, cum quib. fautoribus quidam communicabant ex neceſſitate: quidam ex ignorantia: quidam ex voluntate: vnde Carolus quæſiuit a Nicolao, quid de his faciẽdum ſit. Nicolaus vero ſcribit non Carolo, ſed Hincmaro Rhemorum archiepiſcopo, & præcipit, vt communicãtes ex neceſſitate, vel ignorãtia, abſoluat auctoritate Apoſtolica, niſi ignorãntia illa, vel neceſſitas ex voluntate, vel ex ſimulatione proceſſerit. ſpõte vero cõmunicantes nõ abſoluat. niſi digna ſatisfactione interueniente abſoluant de facto: quia reuera excommunicati nõ ſunt, vt inf ca. prox. Vel poteſt dici, ꝙ antiquo iure excommunicati erant, ſed hoc corrigitur per c. prox quoniam multos. 2

a ¶Cogi non poſſunt.] Quid ſi epiſcopus dicat, excommunico te, & abſoluo te, an potius ſit excõicatus, quam abſolutus? Duæ hic ſententiæ videntur, ſicut plura ſunt præcepta iudicum, vt extra de dolo & contumac. cum dilecti. ſicut plures ſunt ſtipulationes cum promittitur hoc & illud. ff. de verb. oblig. ſcire debemus. & l. qd dicitur 1. Dic, ꝙ nulla eſt excommonicatio, propter ſui cõtrarietatem. Si aũt diuerſæ ſniæ ex interuallo proferũtur, valet vtraque. Item quid dices ſi dicat, excõico te, vel abſoluo? Dic ꝙ ſi ante nõ erat excõmunicatus, modo eſt excõicatus: ſed ſi fuit ante excõicatus, modo eſt abſolutus. Io. Ego dico, ꝙ talis prælatus præſumitur fatuus, & pro eodem habetur ac ſi non tuliſſet ſententiã, vt extra de ſucceſſ. ab inteſt. cum dilectus. B. Item pone, mandatum eſt duobus, vt excommunicent aliquem, & vnus dixit. excommunico te, ſi ille nõ excõmunicat te.

Excõico te & abſoluo te, an liget vel abſoluat

1 Sub. & ſic hr̃ pro abſoluto, & cum abſolutio vltima fuerit, ſm P. & idẽ ſentit Io. de Fant.

b ¶Communicãt.] non intelligas, ꝙ hæc excõmunicatio tranſit in tertiam perſonam: quia ipſa cum ſuis communicatoribus omnibus fuit excommunicata: vnde illi communicantes intelliguntur nominatim excommunicati, vt extra de ſentent. excommun. quod in dubijs.

c ¶Abſoluantur.] Ideſt, abſoluti iudicentur 2, ſic 24. q. 1 audiuimus.

d ¶Vel non ex voluntate.] Sic ff. quod metus cau. ſi mulier.

QVoniã multos.] CASVS. Iſte tripliciter ponitur ab H. qui notatur etiam in apparatu. Sed ego Bartho. Brix. ſine præiudicio melioris ſententiæ hunc caſum ſic intelligo. Quidam communicabant excõicatis tempore Gregor. vij. vel ignorantia iuris, vel propter nimiam ſimplicitatẽ: quidã timore, vel neceſſitate, nec curabãt poſtea petere abſolutionem: quos cum videret Gregor.

2 Sub. quia reuera excõicati nõ ſũt, vt ĩ c prox. vel põt dici, ꝙ antiquo iure excõicati erãt, ſed corrigitur p ea ĩ c prox. qin ſm B.

Digitized by Google

ſine abſolutione decedere: antiquum rigorem excõicationis temperauit, excipiẽs ab hac excõicatione quaſdã pſonas.ſ.vxores & filios, ſeruos, & ancillas, mācipia, ruſticos & ſeruientes excõicatorum, & corũ curiales: dũmodo ſupradictorũ conſilio ſcelera non perpetrentur. excipit ẽt, qui ignorãtia facti participãt excõicatis, & eos qui tranſeunt per terram excommunicatorũ. In fine dicitur, ꝙ nõ prohibetur aliquid dari excõicato intuitu pietatis. Ben. etiã hunc caſum ſic ponere videtur. [Ad tẽpus.] i. propter tempus futurum, vel propter defectum noſtri temporis.

a ¶ Quoniam.] Quidam ſic ponunt hũc caſum: Aliquis propter enorme crimen fuit excõicatus, & ꝓpter enormitatem criminis prohibetur tempore Gregorij, ꝙ nec filius, nec vxor, nec aliquis de familia ei cõicaret, & hoc licite potuit fieri, vt dicunt, per id ꝙ eſt 24.q.3.ſi habes. ibi, [Niſi grauiſſime cõmoueret Sed cũ Gregorius videret eos cõtemnere talẽ excõicationem, tẽperauit ſententiam circa familiam. & ſecundum hoc expone,] Perire] ꝓꝓ contemptum: quia non petebant abſolutionem.

b ¶ Ignorantia.] Facti craſſa & ſupina.

c ¶ Simplicitate.] Iuris errore.

d ¶ Neceſſitate.] Quæ uitari poterat, vel etiam ineuitabili, ſed certe Inno. ponit hãc q̃onem, & eam nõ ſoluit, ſcilicet vtrũ pro enormi delicto tota familia ſit vitanda. extra de ſent. exc. inter alia. in ſi & præterea hoc ſtatutum nõ eſſet generale, ſed tm̃ in vno caſu qñ quis cõmitteret crimen enorme. Alij ſic ponũt caſum. Apoſtolus ait: ſi qui fratres nominãtur, cũ his nec cibũ ſumere licet & illa ſnĩa ad oẽs fideles extendebatur, vt ſu.ea ad menſam. vnde vſque ad tempus Gregorij tenebatur ꝙ familia excommunicatorum vitabat ſaltem in ſacramentis. hunc nimium rigorem tẽperat hic Greg. nec n quo ad eccleſiam triumphantẽ ligatæ erant tales perſonæ, nec etiam credendũ eſt Apoſtolũ voluiſſe vxorẽ ſeparandã, eſſe à viro. ſm hoc expone. perire, id eſt. puniri ab eccleſia in ſacramentis. Tertius caſus melior videtur. Ante tempus Gregorij oẽs qui in hoc. continentur, ipſo iure erant exempti ab excõicatione, licet communicarent excõicatis: ſed quidã ſimplices credebãt ſe excõicatos, ſi cõicarẽt dñis ſuis. vel vxores maritis, nec tñ petebant abſolutionem: & ſic peccabant mortaliter ꝓꝓ conſciẽtiam læſã, quia oẽ ꝙ ſit cõtra conſcientiã ædificat ad gehennã, a 28.q.1.§ ex his. & melius. ext. de ſim ca. per tuas Dat ergo hic Greg. conſtitutionem, ꝙ tales nõ ſunt excõicati habendi: & expone perire ꝓꝓ conſcientiam ignorantia facti. i. ignorauerunt eos fuiſſe excõicatos, & tñ eis ignoranter communicauerunt. & credebãt ſe teneri, nec petebant abſolutionem.

Excõicatis ſine periculorũ familia.

e ¶ Anathematis] Improprie ponitur, id eſt, ſimplicis excommunicationis.

f ¶ Ad tempus.] Scilicet futurum.

g ¶ Temperamus.] Id eſt, temperata eſſe oſtendimus. Eſt ergo hoc verum, ꝙ nũquam familia excõicanda eſt propter delictũ dñi, niſi forte vt dixi, propter enormitatem ſceleris, vt 24.q. 3. habes. vbi dicit Auguſt. Niſi gra-

Familia pro domini delicto non eſt excõicanda.

[Quo]niam[a] multos peccatis noſtris exigentibus pro cauſa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia[b], partim nimia ſimplicitate[c], partim timore, partim etiam neceſſitate[d]; deuicti miſericordia anathematis[e] ſententiam ad tempus[f], prout poſſumus, opportune temperamus[g] Apoſtolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos ſubtrahimus: videlicet vxores[h], liberos, ſeruos, ancillas, ſeu mancipia, nec non ruſticos ſeruientes, & omnes alios, qui non adeo curiales ſunt, vt eorum conſilio ſcelera[i] perpetrentur, & eos, qui ignorantes excommunicatis communicant, ſiue illos qui communicant cum eis, qui excommunicatis communicant. Quicunque autem orator, ſiue peregrinus[k], aut viator in terram excommunicatorum deuenerit, vbi non poſſit emere, vel non habeat vnde emat; ab excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et ſi quis excommunicatis non † in ſuſtentationem ſuperbiæ, ſed humanitatis cauſa dare[l] aliquid voluerit, non prohibemus.

†. al. in ſuſtentationem, non ſuperbiam.

Item Bonifacius martyr Zachariæ Papæ in epi. qua incipit: [Paterna.]

¶ De Bonifacio, qui excommunicatis, & pſeudo epiſcopis[a] ſe non communicaturum iurauit. C. CIIII.

a ¶ Et pſeudo epiſcopis.] *Sic in aliquot vetuſtis antea legebatur*, excommunicatis à pſeudo epiſcopis.

Iuo p.2.c.95.

ANteceſſor prædeceſſoris veſtri venerandæ memo-

grauiſſime commoueret, nunquam excommunicarem filium pro delicto patris. Sed nõne tota familia Boniſacij fuit ꝓ eo excõicata, q a oblationes familiæ ſuæ nõ recipiebant, vt 17.q.4.miror? Sed dic ꝙ tm̃ in ruborẽ dñi non recipiebantur oblationes familiæ: ſicut nõ recipiunt oblationes raptorum, & diſcordantiũ & impœnitentiũ, licet non ſint excommunicati, vt 90.d. oblationes.

h ¶ Vxores.] Sed nunquid vir excõicatus põt petere debitum ab vxore? dicit H. ꝙ non: ſed ipſe tenetur reddere; quod concedo. Sed ſi petat vir mulierem in iudicio, & ipſa obiicit ei excõicationem, iudex tenetur ex ſuo officio reſtituere ei mulierẽ, cũ in hoc caſu poſſit ei cõicare vnde credo ꝙ tenetur ei debitum reddere Hoc tñ ſcias ꝙ ſi filius eſt excõicatus vel ſeruus non debet pater vel dñs cõicare ei, vt 27.q.1.de filia, ſi filius ſit in poteſtate patris, tenetur filius cohabitare ei. ſed ſi eſt emãcipatus, tunc tenetur filius vitare patrem huic tñ obſtat 22.q.vlt. de forma. vbi eadem fide eſt ſuperior inferiori adſtrictus, qua econtrario. ea tamen quæ hic dicuntur, non tenent in clericis, quia ſemper debent vitare ſuum epm̃ excõicatum, vt 93. diſt. miratus. quia non ſunt ita adſtricti epiſcopo vinculo naturæ ſicut filius patri.

Excõicationẽ opponere viro vxor non poteſt.

i ¶ Scelera.] Id eſt, ſi tales ſunt, qui non ſeruiunt ei in crimine, in quo nec filius nec vxor excuſatur, vt extra de ſent. excom. inter alia.

k ¶ Siue peregrinus.] Extra eo. ſi vere.

l ¶ Dare.] Dummodo nõ ſit eccleſiaſticũ ſtipendiũ †, vt ext. de cler. exc. mi poſtulaſti. & eſt ſi 42.d. quieſcamus. quia elemoſyna nulli eſt deneganda 86 diſ. paſce.

† No. contra id qđ notat Ber. compoſtella. ext. de elect. qđ ſi cut. c.

ANteceſſor.] CASVS. Gregorius miſit Bonifacium martyrem ad prædicandũ verbum Dei Germanicis gentibus, ſed cum ſacramẽto adſtrinxit, vt verbo & facto

cto bonis ſacerdotibus communicaret; falſos vero & hypocritas vel corrigeret, vel declinaret, ꝙ ex parte ſeruauit, & ex parte ſeruere non potuit. nam cum veniſſet in Franciam, non potuit facere quin excommunicatis cõicaret neceſſitate cogente, nõ tñ in ſancta cõione cor-

gatum, conſuluit Papam Zachariam. Zacharias vero reſcribit ſibi ſequens c. quod prædeceſſor, in quo ſupradicta narrat, dicens ꝙ ex tali cõmunione neceſſitatis nullum contraxit detrimentũ: ex quo anima eius conſilio, vel conſenſu iniquitatis eorũ non eſt coinquinata.

riæ Gregorius dum me indignum ordinauit, & ad prædicandum verbum Dei Germanicis gentibus miſit; ſacramento [a] me cõſtrinxit, vt canonicis, & iuſtis epiſcopis, & presbyteris in verbo, facto, & cõſenſu adſtipulator [b] fierẽ, & adiutor, (quod cum diuina gratia adimplere ſtudui:) falſos autem ſacerdotes, hypocritas, & ſeductores populorum vel corrigerem ad uiam ſalutis, vel declinarem, & Gen. 49. abſtinerem à communione ipſorum: quod ex parte ſeruaui, & ex parte cuſtodire, & implere non potui: ſed ſpiritualiter [c] impleui ſacramentum, quia in conſenſum, & in conſilium eorum non uenit anima mea: corporaliter autem ab eis omnino abſtinere non potui. Dum enim veniſſem ad principem Francorum cogente eccleſiarum neceſſitate; non tales ibi reperi, quales volui: ſed tamen in ſancta communione corporis Chriſti illis non communicaui.

¶ *Epiſtola, in qua habetur capitulum hoc, edita eſt per Laurentium Surium in vita ſancti Bonifacij legati Germaniæ, & martyris. Emendatior autem extat manuſcripta Romæ in bibliotheca monaſterij Dominicani.*

Item Zacharias Papa Bonifacio martyri in epiſtola, eius initium eſt [Benedictus Deus.]

¶ Excommunicatis non communicat, qui eis animo non conſentit. Cap. CV.

Iuo p. 2. c. 96.

QVod [d] prædeceſſor noſter beatæ memoriæ Gregorius huius ſanctæ ſedis Apoſtolicæ præſul, dum ad prædicandum verbum Euangelij tuam miſiſſet fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis, verbo pollicitationis illam voluit ante eſſe munitam †: ita vt orthodoxos epiſcopos, presbyteros, vel quoſcumque reperire potuiſſes in verbo exhortationis perfectos, [e], amplius confirmares, & eis communicares (quod & factum eſt:) ſi quos vero ſedutores epiſcopos, aut pſeudo presbyteros, vel quoſque à recto fidei tramite deuiantes reperiſſes; nulla tibi cum eis eſſet communio: quod te ſolatiante Deo vſque ad præſens ſpiritualiter ſeruaſſe confeſſus es: vel ſi omnino propter principalem, & humanum fauorem gentis Francorum, dum ad eos acceſſiſſes, corporaliter abſtinere non valuiſti, cogente eccleſiarum Dei neceſſitate; & tamen in eorum conſilio, & conſenſu communionis anima [f] tua non eſt coinquitana. Itaque propter hoc, quòd cum eis conuerſatus es non conſentiens iniquitati eorum; nullum tibi eſt detrimentum coram Deo.

† al. munitam.

¶ *In epiſtola præcedunt hæc verba*, Suggeſſit itaque ſancta fraternitas tua in ſuis apicibus, quòd præceſſor noſter, &c.

¶ *Excommunicationis autem forma, & modus; atque reconciliationis hic eſt.*

a ¶ Sacramento.] Sacramentũ forte ideo requiſiuit ab eo, qa habuit eũ ſuſpectũ, vel ad cautelam.

b ¶ Adſtipulator.] Id eſt, confirmator.

c ¶ Sed ſpiritualiter.] Arg. ꝙ ſufficit, ꝙ qs nõ faciat cõtra mentẽ reſcripti, licet faciat contra verba. ſic 22. q. 2. ne quis & q. 5. humanæ. ff. de in ius voc. quãuis. Hic enim verbotenus exceſſit fines mandati: & habemus hic ꝙ iuramentum pro parte valet, & ꝓ parte nõ. 22 q. 4 inter ſic donatio. 12. q. 2. ſi quos.

Reſcriptum quãtum ad verba quandoque non ſeruatur.

d QVod.] Supple: ſcripſiſti nobis.

e ¶ Perfectos.] Hic habes ꝙ perfectum amplius poteſt ꝑfici, vnde licet matrimonium dicatur perfici per carnis copulam; non ideo prius fuit imperfectum. Et ex hoc eſt arg. ꝙ excommunicatus amplius põt excõmunicari.

Perfectum amplius perficitur.

f ¶ Anima tua] ſufficit ergo mentaliter aliquid impleri, etiã ſi nõ corporaliter adimpletur, vt 23. q. 4. recedite. Item argu. ꝙ in obligationibus bonę fidei plus eſt intelligendum quàm verbis exprimatur. 23. q. 5. ſi non licet. 32. q. 4. meretrices. Item arg. ꝙ ſi iuraui amodo no accedere ad cõcubinam meã, ꝙ per hoc non excluditur mihi licitus matrimonialis coitus arg. 31. q. 1. illud nam ſi liberta iurauit non nubere, de illicitis nuptijs intelligitur. ff. de iure patro. adigere §. vlt.

EXCOMMVNICATIONIS. Hæc eſt nona pars quæſtionis, in qua quæritur qualiter quis debet anathematizari, & abſolui, & de hoc ponit quatuor capitula. Io. de Fant.

corporis Chriſti illis cõ[m]unic[au]it, de quo eſt putaret ſe obli

CASVS. Supra facta eſt mentio de excommunicatione,

quæ quia indiget reconciliatione, ideo Gratianus oſtendit quæ ſit forma, vel modus reconciliationis: prius tñ oſtendit quæ ſit forma excommunicationis.

DEbent.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ qñ eps facit ſolennem excõicationem, duodecim ſacerdotes debent epũm circunſtare, tenentes candelas ardẽtes in manibus ſuis, & in fine anathematis eas debẽt proijcere, & pedibus conculcare: & poſtea epiſtola per parochias debet mitti continens nomina excommunicatorũ, & cauſam excommunicationis.

a¶ Debent.] Sed cum dicit: excommunicote: videtur ꝙ de minori ſit intelligendũ. arg. extra de cenſi. ex parte. ff de leg. 3. nũmis. ff de reg. iu ſemper in obſcuris. & ff. de pœnis, ſi p̃ſes. Nã maior ſemper ſpecificanda eſt. argu. 3 q. 4. Engeltrudam. Ioã. ſed certe à verbis nõ eſt recedendum, vt ff. de leg. 3. non aliter.

b¶ Conculcare] Nec poſtea ſumentur ad aliquem vſum, ſed foras proijcientur, vt ſal infatuatum 2. q. 7. non omnes.

CAnonica. CASVS. Hic docet conciliũ Arauſicum. qualiter eps ſententiam excommunicationis formare dẽat, & proferre, ſ hoc modo: Tales violatores eccleſiarum auctoritate Dei, & iudicio ſanctæ ſynodi à gremio ſanctæ matris eccleſiæ, & a conſortio totius Chriſtianitatis excludimus donec reſipiſcant, & eccleſiæ ſatisfaciant. & dicit H. & Beneuen. ꝙ ſacrilegi non ſunt ipſo iure excõicati. arg 12 q. 2. indigne. 17. q. 4. quiſquis. ſed tunc temporis erant quidam ſacrilegi, & violatores eccleſiarum, quos concilium excommunicauit.

Sacrilegi an ſint ipſo iure excommunicati.

1 Arg. ad hoc 13. q. 2. clerici Arch.

2 De hoc no. 12. q. 2. cum deuotiſſimã & extra de ſent. excom. tua. & ibi videas Arch.

c¶ Violatores.] Videtur hic ꝙ omnes ſacrilegi ſint ipſo iure excommunicati, vt extra de ſen excom. cum pro cauſa. ſecundum hoc eſt contra. 17 q. 4. quiſquis. 12 q. 2. indigne. Dicas ꝙ violatores eccleſiarum ſunt ipſo iure excommunicati. alij non 1. vt extra de ſen. excom. conqueſti. & 17. q. 4. omnes. & hic de illis loquitur 2.

CVm aliquis.] CASVS Hic docetur qualiter & cum quibus ſolennitatibus epiſcopus anathematizatum debeat reconciliare. Plana eſt tota litera. & per te videbis.

d¶ Et duodecim.] Arg. ꝙ in reſtitutione epiſcopi, vel clerici tot intereſſe epiſcopi, quot fuerunt in depoſitione. de hoc 35. q. 9. veniam.

e¶ Et de futuris.] Si extra de ſent. excom. ex tenore.

f¶ Cautelam.] Similiter ab hæretico [...] ritur iuramentũ ꝙ de cætero non labatur, vt 1. q. 7. quoties. & ab incendiario, vt 23. q. 8. pœnam ſimiliter in quolibet horrendo crimine iurabit pœnitens ſe nunquam ſimile commiſſurum. 12. q. [...] à viro non tñ idem credo faciendũ in quolibet mortali peccato Sed cum hodie ſimplici verbo quis poteſt [...] cari 3, vt extra de eo qui

Excõicatus an ſimplici verbo poſſit abſolui.

3 Hoc ſane intellige, ne contradicat extra de ſen. exc. cũ medicinalis. Arc.

¶ Modus, & forma excommunicationis. C. CVI.

DEbent[a] duodecim ſacerdotes epiſcopum circumſtare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in concluſione anathematis, vel excommunicationis proijcere debent in terram, & conculcare[b] pedibus: deinde epiſtola per parochias mittatur cõtinens excommunicatorum nomina, & cauſam excommunicationis. Burc. l. 11 c. 3. Iuo p. 14. c. 76.

¶ *Apud Burchardum & Iuonem ea, quæ in hoc capite continentur, & multa alia eodem pertinentia, citantur ex cõcilio Rothomagenſi. In collectione vero canonum incerti auctoris manuſcripta, iiſdem verbis quibus hic, refertur ex Zacharia Papa.*

Item ex concilio Arauſico.

¶ De eodem. C. CVII.

CAnonica inſtituta, & ſanctorum patrum exempla ſequentes, eccleſiarum Dei violatores α[c] auctoritate Dei, & iudicio ſancti ſpiritus à gremio ſanctæ matris eccleſiæ, & cõſortio totius Chriſtianitatis eliminamus, quouſque reſipiſcant, & eccleſiæ Dei ſatisfaciant. Burch. l. 11. c. 7. Iuo p. 3. c. 126.

α¶ Violatores.] *In eadẽ collectione, & apud Burchardũ, & in duobus vetuſtis Gratiani codicibus ſequitur N. Ab alijs tamen Gratiani exemplaribus, & ab Iuone abeſt nota illa.*

Item ex eodem.

¶ Modus reconciliationis excommunicatorum, C. CVIII.

CVm aliquis vel excommunicatus, vel anathematizatus pœnitentia ductus veniam poſtulat, & emendationem promittit; epiſcopus, qui eum excommunicauit, ante ianuas eccleſiæ venire debet, & duodecim[d] presbyteri cum eo, qui eum hinc inde circumſtare debent β. Et ſi ille terræ proſtratus veniam poſtulat, & de futuris[e] cautelam[f] ſpondet, tunc epiſcopus apprehenſa manu eius dextera, in eccleſiam illum introducat, & communioni Chriſtianæ reddat, & ſeptem pſalmos pœnitentiales decantet cũ iſtis precibus, Kyrie eleiſon, Pater noſter. Saluum fac ſeruum tuum. *Oratio*, Præſta quæſumus Domine huic famulo tuo dignum pœnitentiæ fructum, vt eccleſiæ tuæ ſanctæ, à cuius integritate deuiauerat peccando, admiſſorum veniam conſequendo reddatur innoxius. Per, &c. Burc. l. 11. c. 7.

β¶ Debent.] *Apud Burchardũ, qui etiam ex cõcilio Arauſico citat, hæc ſequuntur.* Vbi etiam adeſſe debent illi quib. iniuria, vel dãnũ illatũ eſt, & *multa alia, quæ omnino perlegenda ſunt*

Digitized by Google

qui fur.or re c I. videtur ergo, ꝙ hodie ſimplici verbo poteſt abſolui quis; quia omnis res per qualcunq; cauſas contrahitur, per eaſdem diſſoluitur, vt extra de regulis iuris, omnis res.

PRESBYTERIS. Hæc eſt 10. pars q. in qua ponitur quæ cordia tamen Sedis Apoſtolicæ in ſancta communione permittuntur, ita vt tribus cont.nuis annis in vnaquaque hebdomada in ſecunda & quarta & ſexta feria vino & carnibus ieiunent, & vltra lugenda non committant.

10 *Presbyteris vero, qui excommunicati ſacrum miniſterium contingere præſumunt, quæ pœnitentia ſit imponenda Ioannes octauus clero, & ordini † Salonitano ſcribens definit dicens.*

† al. Salernitano

¶Quæ ſit pœnitentia ſacerdotum, qui excommunicati ſacrum miniſterium contingere præſumunt.

C. CIX.

Iuo p.14.c.35.
Pann.l.5.c.104.

DE illis presbyteris, qui tempore ſanctiſſimi prędeceſſoris noſtri domini Papæ Nicolai excommunicati ſacrum miniſterium † contingere præſumpſerunt; ipſi in ſe damnationis (ſicut ſacri canones ſtatuerunt [a]) ſententiam intulerunt. Tamen, quia miſeratio Apoſtolica veniam ſolet præſtare correctis; ob multitudinem miſericordiæ illis hanc indulgentiam exhibemus: vt ſancta communione ſaginati [b] ſtudeant tribus continuis annis per hebdomadam omni ſecunda α, & quarta, & ſexta feria à vino β, & à carne penitus ieiunare, & vltra lugenda nequaquam committere:

† al. Myſterium

α ¶Omni ſecunda.] *Apud Iuonem, & in aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur,* omni ſecunda & ſexta feria: *in vno autem,* omni quarta, & ſexta feria.

β ¶ A vino.] *In Pannormia eſt,* aut à vino, aut à carne, *apud Iuonem,* à uino, aut aceto.

Qui autem excommunicatis communicant, pro modo peccati pœnitentiam accipiant.

Vnde Vrbanus II. Genebaldo † Conſtantienſi epiſcopo.

† al. Gebehardo

¶ Pro modo peccati puniantur, qui excommunicatis communicant. C. CX.

Iuo p.14.c.45.
Pann.l.5.c.107.

SAnctis quippe canonibus cautum conſtat, vt qui excommunicatis communicauerit, excommunicetur. Ipſius † tamen pęnitentiæ, atque abſolutionis modos eo moderamine decernimus, vt quicunque ſeu ignorãtia [c], ſeu timore [d], ſeu neceſſitate negocij cuiuſquam maximi, & maximè neceſſarij, eorum ſe conuictu, ſalutatione, oratione, oſculatione † contaminauerit, cum minoris pęnitentiæ medicina ſocietatis noſtræ participationem † ſortiantur. Eos vero, qui aut ſpontaneo, aut negligenter [e] inciderint, ſub ea volumus diſciplinæ coerctione † [f] ſuſcipi, vt cæteris metus incutiatur.

† al. Ipſi
† al. oſculove
† al. participium
† al. coertione

a ¶Statuerunt] Sup. ea. ſi quis epiſcopus. contra, vbi eis negatur ſpes reſtitutionis, ſed nõ negatur quin à Papa † poſſint reſtitui.

† Sub. non ab alio, 2. q 5. quanto. in fi. 23. q 4. eſt iniuſta. Lau.

b ¶Saginati] Pingue verbũ de pingui intellectu proceſſit 44. diſt. § fin.

QVI AVTEM. CASVS. Hic docet Grat. quòd communicantes excommunicatis ꝓ modo peccati maioris, vel minoris debent pœnitere, quod probatur ſeq. c.

SAnctis] CASVS. Quidam communicauerunt excõmunicatis ex ignorantia, vel timore neceſſitate vel voluntate: quare quæſiuit Genebaldus epiſcopus Cõſtantienſ. ab Vrbano ſecundo, qualiter puniri debeant, vel ad ſatisfactionem recipi. Et reſpondet, ꝙ niſi reſipiſcant, anathematizari debent. Si vero ſatisfacere velint illi, qui ignorantia, timore, vel neceſſitate excommunicatis participauerunt, ſub minori pęnitẽtia ſunt recipiendi. Qui vero voluntate, vel negligentia communicauerunt, ita diſtrictè ſunt recipiendi, vt cæteris metus incutiatur.

c ¶Ignorãtia.] Craſſa: quia verè ignorãs non eſſet excommunicatus. vnde lex dicit, Scientiam, non ignorantiã volumus obligari.

d ¶ Timore.] Extra quod metus cau. ſacris.

e ¶Aut negligẽter.] no. negligentiã comparati voluntati. ff. de regulis iur. l. latæ culpæ.

quę pœnitentia debet imponi illis, qui excommunicati celebrauerunt. Io. de Fant.

CASVS. Supra facta eſt mentio de presbyteris excommunicatis, qui diuina celebrare præſumunt. Nunc verò docet Gratia quæ pœnitentia ſit eis iniungenda.

DE illis.] CASVS. Tempore Nicolai quidam presbyteri dum eſſent excommunicati, præſumpſerunt diuina officia celebrare: quo mortuo cum ipſi pęnitentiam agere vellent, quæſiuit clerus Salonitanus à Papa Ioanne, quæ pęnitentia ſit illis ſacerdotibus imponenda. Et reſpondet, ꝙ de iure deberent deponi; de miſeri-

f ¶ Coerctione] Sed pone, quòd aliquis laicus iurauit ſe alij laico ſatisfacere: poſt abſolutionem vult eis ſatisfacere coram ſæculari iudice: nunquid iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de iſta ſatiſfactione, cum illa ſit cauſa ciuilis? ſic, argumen. extra de donatio. inter virum & vxorem, de prudentia. extra de coniug. ſeru. cap. licet. vbi iudex eccleſiaſticus de libertate, ſiue de hęreditate cognoſcit, & pronunciat, & iudex eccleſiaſticus de cauſa natiuitatis cognoſcit, extra qui fil. ſint leg. cap. lator.

Quidam

Digitized by Google

Quidam clerici.] CASVS. In 11. cauſa q. 1. c. inſolita. & capit. placuit. introduxit magiſter Grat. clericos litigantes de rebus proprijs. Sed quia poſſet dubitari, an clerici debeant habere propria, quia prædeceſſores eorum omnia habebant communia, de quibus dicitur: Multitudinis credẽtium erat cor vnum, & anima vna; nec quiſquam eorũ aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia: ideo ſupponit hanc 12. cauſam, in qua oſtendit, an clerici poſſint ꝓpria habere, & annectit de alienatione rerum eccleſiæ, & vtrum clericis liceat condere teſtamenta. Vt autẽ hæc omnia melius pateant, proponit thema, de quo quinque elicit quæſtiones, in hunc modum dicẽs: Quidam clerici, &c.

a ¶ Propria.] Supra prox. cauſa, quæſt. 1. in illo cap. inſolita. & cap. placuit G. induxit clericos litigãtes de proprijs rebus. Sed quia dubitari poſſet, an poſſint clerici habere ꝓpria: ideo ponit hanc cauſam, in qua quęrit an clerici poſſint ꝓpria poſſidere, & an poſſint res eccleſiæ alienare, & an poſſint condere teſtamentum, & vt hæc, & alia, &c.

b ¶ An vtriq;.] Id eſt, eccleſię & ſacerdoti.

Clericos.] Hæc q̃o diuidit in duas partes. In prima probat magiſter per 17. auct. ꝙ nullus clericus debet habere proprium; quod tamen de regularibus intelligitur, qui proprijs renunciauerunt. Secunda ibi, [His omnibus.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur prima quæſtio, qua quæritur, an clericis liceat habere proprium: & hoc ordine procedit Gratianus. Primo probat, quòd clerici non debent habere proprium. Poſtea contrarium. Et ſcias, quòd clerici, qui non abrenũciant proprijs, poſſunt habere propria, infra ead. quęſt. epiſcopi manifeſta. ſint manifeſtæ. Si vero abrenunciauerunt tacitè vel expreſsè, non poſſunt habere propria. tacitè 19. q. 3. nunc autem. expreſsè cum viua voce hoc exprimunt. & hoc teneas quidquid Gratia. dicat.

c ¶ Clericos.] In hac prima q. ſ. an clerici poſſint propria habere, Grat. alleg. pro & cõtra; deinde ſoluit in illo §. cũ ergo. & malè. Dic ergo, ꝙ poſſunt habere propria niſi renunciauerint proprijs, ſ. ead. q. 1. ſint manifeſtæ. Sed hoc nota, ꝙ in primitiua eccleſia omnes credentes, ſiue clerici, ſiue laici nihil proprij poſſidebant, ſed cõia erant omnia, ſm ꝙ loquitur ſ. ea. ca. 2. & ſi qua capitula, contrarium dicant, loquuntur de conſilio, vel ſecundum tempus primitiuæ eccleſiæ, vel de ijs qui tacitè, vel expreſsè renunciauerunt proprijs.

Clerici poſſunt habere proprium. Scilicet tacitè, vel expreſsè: tacitè vt 19. q. 3. nũc autem: expſsè cũ viua voce hoc exprimũt. B.

Omnis ætas.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima loquitur de impuberibus clericis, & adoleſcentibus: quorum vita, quia ſemper ad malum prona eſt, ideo in vno conclaui omnes manere debent, deputari probatiſſimo ſeniori, qui magiſter ſit doctrinæ, & teſtis vitę eorum. In ſecũda parte loquitur de laicis pupillis eccleſiæ commendatis, quos prælatus eccleſiæ debet in omnibus cuſtodire. Si autem aliqui eorum cum adulti fuerint, luxurioſè viuere voluerint, ſi aliter corrigi noluerint, ponantur in monaſterijs, vt ibi diſtrictius viuant. Secunda pars incipit ibi, [Quòd ſi aliqui.] Et nota, quod omnia c. quæ dicunt, quod clerici non poſſunt habere proprium, intelliguntur de illis, qui renunciant proprijs tacitè, aut expreſsè.

d ¶ Ab adoleſcentia.] In clericis expectantur 18. anni, & tunc quæritur, an velint in ſæculo perſeuerare, vt ſ. diſt. 28 de his. In monachis 14. vt ſ. 20. q. 1. illud.

e ¶ Probatiſſimo.] Pupillus. n. apud tales educari debet, qui non inſidientur eius pudicitiæ, vt ff. vbi pup. educ. deb. l. pen. Vel dic, ſeniori. i. presbytero, 84. diſt. porro.

Pupillus vbi dẽt educari.

CAVSA DVODECIMA.

Qvidam clerici propria [a] relinquere volunt; de ſuis & eccleſiæ rebus teſtamentum conficiunt: de rebus eccleſiæ nonnulla largiuntur.

1 *Modo primum quæritur, vtrũ liceat clericis proprium habere.*

2 *Secundo, an res eccleſiæ, quæ ab eis datæ ſunt, poſſint conſtare aliqua firmitate eis, qui eas acceperunt.*

3 *Tertio, ſi ante tempus ordinationis ſuæ, qui nihil habere videbantur, & poſt ordinationem aliqua inueniſſe noſcuntur, an poſſint ea relinquere quibus voluerint, an non.*

4 *Quarto, ſi de ſuis & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur, an vtrique [b] communiter, an ſingulariter eccleſiæ, vel ſacerdoti, iure proueniant.*

5 *Quinto, ſi teſtamenta liceat eis conficere.*

QVÆSTIO PRIMA.

Clericos [c] nihil poſſidere, multis auctoritatibus iubetur †. † al. approbatur

Ait enim Toletanum concilium quartum, cap. 23.

¶ Impuberes, & adoleſcentes in vno conclaui manentes probatiſſimo ſeniori deputentur. C. I.

Omnis ætas ab adoleſcentia [d] in malũ prona eſt. Nihil enim incertius, q̃ vita adoleſcentium †. Ob hoc conſtituere oportuit, vt ſi qui in clero impuberes †, aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in vno conclaui atrij commaneant † vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in diſciplinis eccleſiaſticis agãt, deputati probatiſſimo [e] ſe-

Anſel. l. 7. c. 1. Gen. 6. & 8. Prouer. 30.

† al. puberes

† al. commorentur

† Cõcor. gl. in verb. auertit. § his igitur, aliàs, his itàque, Inſt. de iuſt. & iu.

a ¶ Ma-

Digitized by Google

a ¶Magiſtrum.] Not. ꝙ magiſter perhibere debet teſtimonium de vita diſcipuli, ſimiliter de eius doctrina, vt C. de aduoc. diuer iud. l. nemini. ſic domeſtica teſtimonia quandoque admittuntur. ſic & pater perhibet teſtimonium de filio. 20. q. 3. præſens. ſic & aliàs. 2. quæſt. 7. cum

cipio omnia fuerunt communia; ſed per iniquitatem eſt proprietas inducta, vt dicatur, hoc eſt meum, illud tuũ. Secundo auctoritate Platonis dicentis omnia debere eſſe communia, etiam vxores. Tertio auctoritate prophetæ Quarto, exemplo Apoſtolorum Quinto, exemplo Chriſtianorum primitiuæ eccleſiæ, qui vendebant agros, & pretia eorum dabãt Apoſtolis Sexto, exẽplo Ananiæ, & Sapphiræ, qui mortui ſunt ante pedes Petri pretio agrorum. In fine hortatur eos, vt ab Apoſtolicis regulis non recedant. Prima ratio incipit ibi, [Cõis enim vſus] Secunda ibi, [Deniq;.] Tertia ibi, [Ecce q̃ bonum] Quarta ibi [Iſtius enim.] Quinta ibi, [Omnes vero.] Sexta ibi, Ananias,] Breuius repete: probat ſex rationibus, ꝙ omnia debẽt eſſe communia.

niori, quem & magiſtrum [a] diſciplinæ, & teſtem vitæ habeant. Quòd ſi aliqui ex his pupilli [b] exiſtunt; ſacerdotali tutela foueantur: vt & vita eorum a criminibus intacta ſit, & res ab iniuria improborum. Qui autẽ his præceptis reſultauerint; monaſterijs deputentur, vt vagantes animi, & ſuperbi ſeueriori regula diſtringantur.

Item Clemens in epiſt. 5.

Anſ. ibidem.

¶Omnibus clericis communis eſt vita ſeruanda. C. II.

Dilectiſſimis [c] fratribus, & condiſcipulis, Hieroſolymis cum dilectiſſimo fratre Iacobo epiſcopo habitantibus, Clemens epiſcopus. Communis vita, fratres, omnibus neceſſaria eſt, & maximè his, qui Deo irreprehenſibiliter militare cupiunt, & vitam Apoſtolorum, eorumque diſcipulorum imitari volunt. ¶Communis enim vſus omnium [d], quæ ſunt in hoc mundo, omnibus eſſe hominibus debuit. Sed per iniquitatem [e] alius hoc ſuũ eſſe dixit, & alius illud; & ſic inter mortales facta diuiſio eſt. ¶Denique Græcorum quidam ſapiẽtiſſimus hęc ita ſciẽs eſſe, ait, communia debere eſſe amicorum omnia: [In omnibus autem ſunt ſine dubio, & coniuges [f].] Et ſicut nõ poteſt, inquit, diuidi aer [g], neque ſplendor ſolis; ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnib. data sũt ad habendum, diuidi debere: ſed habenda eſſe cõia. Vnde & Dominus per prophetam loquitur dicens: [Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c. ¶Iſtius enim conſuetudinis more retento etiam Apoſtoli, eorumq; diſcipuli, vt ꝓ dictum eſt, vna nobiſcũ, & vobiſcum cõem vitam duxere. Vnde, vt bene noſtis, erat multitudinis eorum cor vnum & anima vna [h]: nec quiſquam eorum, aut noſtrum de his, quæ poſſidebat [i], aliquid ſuũ eſſe dicebat: ſed omnia illis, & nobis erant cõia: nec quiſquam egens erat inter nos. ¶Omnes autem, qui domos, vel agros poſſidebant, vendebãt eos, & pretia eorũ, & reliquas res, quas habebant, afferebant, ponẽtes ante pedes Apoſtolorũ (ſicut nobiſcũ q-

Pſal. 132.

Act. 14.

c ¶Dilectiſſimis.] Sex rationib. probat omnia eſſe communia. Et nota, ꝙ Papa hic ſe poſtponit, ſic poſtponitur ſup 97. d. victor.

d ¶Omnium.] Vñ Tullius: Dulciſſima rerũ poſſeſſio communis ẽ, & dicit Philoſophus Quietiſſime viuerent homines in hoc mũdo, ſi de medio ſublata eſſent duo verba, ſcilicet meum, & tuum.

Meũ, & tuũ turbant humanum otiũ

e ¶Sed per iniquitatem.] Ideſt, per conſuetudinem iuriſgẽtium æquitati naturali contrariam: ne ſit contra ſu. d. 8. c. 1 Vel iniquitatem. id eſt, per ſolicitudinẽ, vt ibi, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ideſt de pecunia, quæ per ſolicitudinem eſt quæſita. 14. q. 5. §. ſed hoc multipliciter.

Amicos facere de mammona iniquitatis q d eſt.

cum paſtoris, & inf. e. q. manifeſta 2 q. 1. Deus oĩpotens.

b ¶Pupilli.] Hic de laicis loquitur, qui ſunt commendati eccleſiæ.

b ¶Pupilli.] Pupilli, orphani, viduæ, liberti, miſerabiles perſonæ ſpectant ad iudicium eccleſiaſticum, vt 88. d. cap. 1 & 2. & C. quando imperator inter pu & iud. l vnica. §. ſi pupilli, & 16 q. 1. generaliter, quæ hic pro contrario ſignantur. Sed dic, tutela, ideſt, protectione lo. Credo, ꝙ ſint de foro vtriuſque. B. vnde eccleſia tales tueri, ideſt nutrire non tenetur: ſed tueri, ideſt, protegere tenetur.

1 Idẽ Alex. de Imo in l. 1. ff de iu. om. iu col. 2. vbi dicit, ꝙ pro miſerabilib. perſonis iudex pt interponere offm ẽt ñ imploratum per l. 1. C. qñ imp. inter pup. & vid.

Dilectiſſimos] CASVS. Hieroſolymis erant quidam qui proprijs renunciauerunt cum ipſis Apoſtolis: ſed non bene ſeruabant, & ideo Clemens Papa ſcribit Iacobo, & ſecum habitantibus, & primo ſalutans eos docet, ꝙ omnia debent eſſe communia. Et hoc probat ſex rationibus. Prima eſt, quia de iure naturali a prin-

f ¶Et coniuges.] Non quo ad vſum carnis, ſed quo ad vſum obſequij, vel quo ad dilectionem. 31. d omnino. Et eſt arg ꝙ verbum generale generaliter intelligendum eſt. 19. d. ſi Romanorum 2.

g ¶Aer communis dicitur quo ad vſum, vt inſt. de rerum diui. §. 1. ſed quo ad ius ædificandi cuius eſt ſolũ, eius eſt aer vſque ad cęlum, vt ff ꝙ vi aut clam, l. vlt. in fi. poteſt enim ædificare homo quam alte velit: tamen non excedat vſitatum modum altitudinis, vt C. de ſerui priua. l. 1.

2 Conc. tex. i l. 1. & ſi C. quæ res pig. obl poſſ. & in l 1. § cũ vrbem ff de off præf. vrb.

h ¶Cor vnum, & anima vna.] Scilicet, vt ſint vniti vinculo charitatis

i ¶Poſſidebat.] Ergo aliquis poteſt poſſidere rem, cuius non põt habere proprietatem. Argu contra, extra de præſcript. cauſam. Sed dic poſſidebat, ideſt, detinebat ſicut

Digitized by Google

dam veſtrum cognouerunt,& viderunt:)& diuidebantur ſingulis,prout cuique opus erat.¶Ananias autem vir auſterus, & Saphira [a] vxor eius, qui mentiti ſunt Apoſtolis de pretio agrorum ſuorum,quos vendiderant,nobis præſentibus in conſpectu omniũ circumadſtantium a conſpectu Apoſtolorum propter peccatum [b] eorum,& mendacium,quod fecerũt,mortui delati ſunt ambo.Cætera,quę de talib.cognouimus,& vidimus,nec recordatione [c],nec demonſtratione digna ſunt. Quapropter hæc vobis cauẽda mandamus,& doctrinis, & exemplis Apoſtolorũ obedire præcipimus [d]: quia hi, qui mandata eorum poſtponunt,non ſolum rei, ſed extorres fiunt. Quæ non ſolum vobis cauenda,ſed & omnibus prædicanda ſunt. *& infra* ¶Vnde conſilium dantes,veſtram prudentiam hortamur, vt ab Apoſtolicis regulis non recedatis: ſed communem vitam ducentes, & ſcripturas ſacras rectè intelligentes, quæ Domino vouiſtis,adimplere ſatagatis. Act.5.

α ¶In omnibus autem ſunt ſine dubio, & coniuges.] *Verba hæc abſunt ab originali in recentioribus conciliorum editionibus impreſſo,& duobus ipſius manuſcriptis codicibus,vno Vaticano, altero bibliotheca S.Marci Florentiæ,& ab Anſelmo.Hanc vero ſententiam a Platone acceptam hæretici quidam volebant in Chriſtianam religionem inuehere.Ita.n.ſcribit* Epiph.hæreſi 32 Primum quidem,quòd ipſe Epiphanes cum patre ſuo,& ſectæ antiſtite Carpocrate, ac ſodalibus eius communes eſſe hominum vxores ſanciuit,ex Platonis de repub.libris occaſionem nactus, & propriam concupiſcentiam perficiens. *Verum apud veteres etiam Chriſtianos hanc vxorũ communionem vehementer damnari ſolitã Tertulianus in Apologetico euidenter teſtatur his verbis.* Oĩa indiſcreta ſunt apud nos præter uxores. In illo loco conſortium ſoluimus,in quo ſolo cæteri homines conſortium exercent: qui non amicorum ſolũmodo matrimonia vſurpant,ſed & ſua amicis patientiſſime ſubminiſtrant,ex illa credo maiorum, & ſapientiſſimorum diſciplina Græci Socratis, & Romani Catonis, qui vxores ſuas amicis communicauerunt,&c.

Item Eugenius Papa ij.& Leo iiij.c.7.

¶Iuxta eccleſiam, clericorum clauſtra conſtituantur. C. III.

Anſ.l.7.ca.5. & l.4. cap.2.

NEceſſaria [e] etenim res exigit,vt iuxta eccleſiam clauſtra [f] conſtituantur, in quibus clerici diſciplinis eccleſiaſticis vacent. Itaq; omnibus vnum ſit refectorium, ac dormitorium,ſeu cæteræ officinæ [g] ad vſus clericorũ neceſſariæ.Miniſtri vero poſt epiſcopum ſuper eos eligantur; quorum vita, atque doctrina illos potius exornet, quam dehoneſtet.

¶*Eſt caput ſeptimum concilij Romæ ab Eugenio ij. primum habiti,& poſtea a Leone iiij.innouati. Antea citabatur Leo ix.*

Nec in atrio eccleſiæ alia ædificia, niſi clericorum ponantur.

Vnde Nicolaus Papa.

In concil. Salegunſt. c.12.

ſicut ſeruus dicitur poſſidere,ff de acq. poſſeſſ.quod ſeruus.

a ¶Et Saphira.]inf. 23.quæſt.8.legi.&c. Petrus.

Pctũm vitã abbreuiat.

b ¶Propter peccatum.]Propter peccatum moritur quis citius,vt 22.q.4.ca.vindicta.

c ¶Recordatione.] Aliàs retractatione.

d ¶Præcipimus.] .i. monemus,ſimile 28 q.1 ſic enim,videtur tamen ꝙ hoc fuit ꝑceptum 1 quia primitiua eccleſia hoc potuit præcipere:ſicut continentiam. ſed ſi hoc hodie ꝑciperetur,deformaret ſtatum eccleſiæ vniuerſalis: quod nõ debet eſſe.1.q.vlt.& ſi illa.Vel dic ꝙ præceptum erat eis qui tũc renunciauerant proprijs, non alijs, 17. q.1.c.1.

1 Cõtra hoc facit litera conſiliũ,&c. & hortamur &c. ſed ſæpe quæ ſunt ꝑcepti conſuluntur & monentur,vt in prædicta ſic enim. Arch.

NEceſſaria.]CASVS. Hic reprehenduntur quidam regulares, qui communiter viuere nolebant,nec volebãt habere prælatos, præcipiunt ergo duo Papę ſcilicet Eugenius & Leo,ꝙ communiter viuãt,& prælatos habeant tales,q eos exornent,& non dehoneſtent. [Miniſtri.] .i.plebani,vel archipresbyteri,vel œconomi,vel huiuſmodi. Sequens. §. cum c planus eſt.

e ¶Neceſſaria.] i.vtilis,& honeſta.

f ¶Clauſtra.] Idem dicitur de conſecra. d.5.in omnibus. ſu. d.32 præter.

g ¶Officinæ.] ſu.d. 32.ſi qui vero.cõtra. ſup.1. q. 2. ſacerdos contra,inf eod. quia tua. ſed ibi loquitur de eccleſijs collegiatis:hic non,vel conſuetudo diuerſarum eccleſiarum ſoluit cõtrarium.

ADDITIO. Quia prouidet eis vt pauperibus non vt clericis,ſecundum H.hic autem loquitur quãdo viuũt in communi, & de communi, ſecundum Lauren.

a ¶Nulla

Digitized by Google

Atriū eſt cęmiterium.

a NVlla.] ¶ In atrio.] Id eſt, in cęmiterio, quod habebit xl. paſſus in circuitu eccleſiæ maioris capellæ, vel minoris eccleſiæ xxx. vt infra 17 q 4. ſicut antiquitus. ſic palatium Imperatoris non eſt priuatorum parietibus coarctandum. C de oper. publ quicunque. Clericus.] pars eorum. Tertio oſtendit, ꝙ clericus de decimis, & oblationibus viuere debet, & relinquere hæreditatē parentibus. Hoc vltimum eſt de conſilio, quod datur perfectis. Vel ſm vetus teſtamentum quando leuitæ de decimis, & oblationibus cōtenti erant, ſicut dixit H. cum hodie etiā monachi ab hæreditate paterna, vel materna non excludantur, vt 18. q. 1. ſtatutum. & 19. quæſt. 3. præſens.

¶ Nec in atrio eccleſiæ, niſi clericorum ædificia ponantur. C. IIII.

Iuo p. 15. c. 178.

NVlla ædificia in atrio [a] eccleſiæ ponantur, niſi tantum clericorum.

¶ Ferè eadem leguntur in concilio Salegunſtadienſi, cap. 12. quod habetur in fine collectionis Burchardi, & refertur ab Iuone par. 15.

Item Hieronymus ad Nepotianum.

¶ Clericus nihil ſæculare poſſideat. C. V.

Deuſdedit p 3. Anſel. lib. 7. c 2. Iuo p. 6. c. 1.

CLericus, qui Chriſti ſeruit eccleſiæ, interpretetur primo vocabulū ſuum: & nominis definitione prolata nitatur [b] eſſe quod dicitur. Si enim κλῆρος Græcè, ſors Latinè appellatur, propterea vocantur clerici, vel quia de ſorte ſunt Domini, vel quia Dominus ſors, id eſt pars clericorum eſt. Qui autem vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, vt & ipſe poſſideat Dominum, & poſſideatur à Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta dicit: [Pars mea Dominus.] nihil extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quidpiam aliud habuerit præter Dominum: pars eius non erit Dominus: Verbi gratia, ſi aurum [c], ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem; cum iſtis partibus Dominus fieri pars eius non dignatur. Si autem ego pars Domini ſum, & funiculus [d] hæreditatis eius; nec accipio [e] partem inter cæteras [f] tribus: ſed quaſi leuita, & ſacerdos viuo de decimis; & altari ſeruiens, altaris oblatione ſuſtentor. Habens victum & veſtitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus ſequar.

Pſal. 15.

Pſal. 15.

Item Ambroſius de fuga ſæculi, c. 2.

1. Timot. 6.

¶ Nihil præter Deum debet curare, qui in eius ſortem eligitur. C. VI.

CVi portio Deus eſt, nihil debet curare, niſi Deum: ne alterius impediatur neceſſitatis [g] munere. Quod enim ad alia [h] officia confertur, hoc religionis cultui, atque huic noſtro officio decerpitur. [i] Hæc enim vera eſt ſacerdotis fuga, abdicatio [k] domeſticorum, & quædam alienatio chariſſimorum: vt ſuis ſe abneget, qui ſeruire Deo elegerit †.

† *geſtis*] orig.

Item Hieronymus ad quendam ſuum leuitam de duobus generibus bonorum.

¶ Clericis, & Deo deuotis nec cauſas agere, nec aliquid proprium habere licet. C. VII.

DVo ſunt genera Chriſtianorum. Eſt autem vnū genus, quod mancipatum diuino officio, & deditum

b ¶ Nitatur.] Arg à nominis interpretatione. 16. q. 1. ſi cupis. nomina enim debent eſſe conſona rebus Inſt de donat. §. eſt & aliud.

c ¶ Si aurū] Non tñ eſt peccatum habere diuitias, ſi adſint bona opera, vt 35. diſt. hęc autē ſcripſimus. ſed tunc eſt peccatū, ſi propter eas iuſtitia deſeritur, inf eo. habebat. vel cum homo in eis ſpem ſuā ponit, vt 8. q. 1. ſunt in eccleſia.

Diuitias habere peccatum nō eſt.

d ¶ Et funiculus] Funiculus hic dicit menſura quędā, qua diuidebāt hæreditas poſt funus defuncti, ſecundum illud: Funes ceciderunt mihi in præclaris. & dicitur à funere.

Funiculus quid ſit.

e ¶ Nec accipio.] Monachus tamen ſuccedit in hæreditatē, vt 19 q. 3. non liceat & eccleſia nomine eius recipit, vt 18. q. 1. c 1. Vnde Ouidius: Alterius vires ſubtrahit alter amor.

f ¶ Inter cæteras.] Sed ſingulariter: & eſt argum. quod clerici non debent patris hæreditatē cum fratribus.

CVi] CASVS. Quidā rogauit Ambroſ. vt ſcriberet ſibi qualiter poſſet ſæculum fugere, & Deo ſeruire cui Ambroſ reſcribit dicēs, ꝙ ſæculum duobus modis fugitur, ſ. renunciādo rebus proprijs, & ſæcularibus curis: & abdicando ſe à domeſticis perſonis & conſanguineis, vt ſuis ſe abneget, qui Deo ſeruire eligit.

g ¶ Neceſſitatis.] Id eſt, ſolicitudinis.

h ¶ Officia.] Scilicet ſæcularia.

i ¶ Decerpitur.] Id eſt, ſubtrahitur. ſic 99. diſt. ecce.

K ¶ Abdicatio.] Quo ad carnalē affectum, vel copulam.

CLericus.] CASVS. Nepotianus rogauit Hier. vt dictaret ſibi libellum de clericorum vita, quod Hier. fecit. hoc ergo c. per quod eſt pars illius libri, tria oſtendit, ſ ꝙ clericus debet nomen ſuum interpretari: & iuxta interpretationem viuere. Secundo oſtendit, quòd clericus non debet habere diuitias: quia cum his, qui talia poſſident dominus eſſe dedignatur, nec vult fieri

DVo ſunt.] CASVS. Quidam leuita rogauit Hiero. vt aſſignaret ſibi differētiam inter clericos & laicos: & quod

Digitized by Google

contemplationi, & orationi, ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare conuenit: vt ſunt clerici, & Deo deuoti, vide licet conuerſi [a], κλῆρος enim Græcè, latinè ſors. Inde huiuſmodi homines vocãtur clerici, id eſt ſorte electi. Oẽs enim Deus in ſuos elegit. Hi namq; ſunt reges, ideſt ſe, & alios in virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habent. Et hoc deſignat corona in capite. Hanc coronam habent ab inſtitutione Romanæ eccleſiæ in ſignum regni, quod in Chriſto expectatur. Raſio vero capitis, eſt temporalium omnium depoſitio [b]. Illi enim victu & veſtitu contenti, nullam inter ſe proprietatem [c] habentes, debẽt habere omnia communia. Aliud vero genus eſt Chriſtianorum, vt ſint laici. λαὸς enim Græcè, eſt populus Latinè. His licet temporalia poſſidere, ſed nõ niſi ad vſum [d]. Nihil enim miſerius eſt, quàm propter nummum Deum cõtemnere. His conceſſum eſt vxorem ducere, terram colere, inter virum & virum iudicare, cauſas agere, oblationes [e] ſuper altari apponere, decimas reddere: & ita ſalua ri poterunt, ſi vitia tamen benefaciendo euitauerint. Aug. ſer. 21. ad fratres in heremo.

Item Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, reſponſionum, c. 1. & 2. Ioan. diac. in vita l. 2. c. 37.

¶ Clerici nihil poſſideat. C. IX.

QVia tua fraternitas monaſterij regulis erudita ſeorſum [f] non dẽt fieri † à clericis ſuis in eccleſia Anglorum, quæ auctore Deo nuper ad fidem perducta eſt; hanc dẽt inſtituere conuerſationem, quæ in initio naſcentis eccleſiæ fuit patribus noſtris: in quibus nullus eorum ex ijs, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia. ¶ Si qui vero [g] ſunt clerici extra ſacros ordines conſtituti, qui ſe non poſſunt continere, ſortiri vxores [h] debent, & ſtipendia ſua exterius accipere: quia & de eiſdem patribus, de quibus præfati ſumus, nouimus ſcriptum, [quòd diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat.] De eorum ergo ſtipendio cogitandum, Anſ. l. 7. c. 3. † *al. viuere.* 32. diſtin. ſi q vero. *Reſp. 2.* *Act 4.*

& quod eſſet officium vniuſquiſque. Hier. ergo reſcribit ei aſſignando duo genera hominum, ſcilicet clericos & laicos. clericorum eſt officium diuina contemplari, orationibus & diuinis officijs inſiſtendo: & ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare. iſti dicuntur reges: quia ſe & alios reges in virtutibus debent & in ſignum huius rei geſtant coronam in vertice. Laicorũ vero officium eſt ducere vxorem, terram colere, & ea quæ continentur, in fin. capi. & oſtendit qualiter vtriq; interpretent.

a ¶ Conuerſi.] Conuerſi omnes dicũtur eccleſiaſticæ perſonæ, vt 17 q 4. quiſquis, & verberans talem incidit in canonem. extra de ſent. excom non dubium. & habebunt habitum illorum cum quibus conuerſantur, vt 16. q. 7. in nota. & licet conuerſi hic dicantur Deo deuoti, non tamen tenentur continere, nam quidam talium profitentur, quidam non, vt 27. q. 1. vt lex. nam acolythi ſunt eccleſiaſticæ perſonæ, tamen non tenentur continere, vt 32. diſt. ſi quis eorum. quia poſſunt contrahere matrimonium legitimum. Item licet templarij ſint eccleſiaſticæ perſonæ, tamen poſſunt mouere arma ex permiſſione eccleſiæ. Conuerſum verberãs incidit in canonem.

b ¶ Depoſitio.] Sic ſupra di. 23. prohibete. & ſi capilli, qui remanent, deſignãt q aliqua debemus retinere ad ſuſtentationem.

c ¶ Proprietatem.] Rerum eccleſiaſticarum: tamen bene cõcedendũ eſt, q clericus ſit dñs fructuum collectorum, ſed licet proprietas fructuum ſua ſit: tamen non poteſt eam in morte eius alicui largiri ratione teſtamẽti: ſed intuitu eleemoſynæ ſic, vt extra de teſta. ad hæc ſicut hæres licet ſit dominus rerum, quas tenetur per fideicommiſſum reſtituere alij: tamen nihil poteſt inde alienare. ff. ad Treb. deducta §. vlt. & l. quidam § 1. quis.

d ¶ Ad vſum.] Prohibetur etiam laicis ne ſeruent pecuniam, vt 47. di. ſicut hi hoc ideo ne quis in auaritiam incidat: aliàs bene licet: quia non debet quis omnia bona ſua ſtatim effundere, vt 86. diſt. non ſatis. & dic non niſi ad uſum, id eſt, non ad abuſum, bene enim poſſunt habere proprium. Pecuniam ſeruare vtrũ licitum ſit.

e ¶ Oblationes.] Immo præcipitur eis oblationes dare vt 16. q. 1. ſtatuimus infra de conſ. diſt. 1. omnis Chriſtianus 10. q. 1 qui ſacerdotes.

QVia tua.] CASVS. Tres quæſtiones fecit Aug. Gregorio: quibus quæſtionibus Greg. tres dat reſponſiones: Prima fuit, an clerici Anglorum debeant proprijs renunciare, & communiter viuere. & reſpondet q ſic, vt habetur in principio c. Secunda fuit, an clerici coniugati. & in minoribus ordinibus conſtituti debeant habere ſtipendia eccleſiaſtica Et reſpondetur q ſic, ſicut eſt à patribus ſcriptum, q diuidebant, &c qui ſub regula eccleſiaſtica ſunt tenendi. Tertia fuit ſi quid ſupereſt communiter viuentibus de annuo reddítu, quid debeat inde fieri. Et reſpondet quod debet pauperibus erogari: & hoc probat auctoritate Chriſti dicentis: Quod ſupereſt. &c. Secunda pars ibi [Si qui vero ſunt] Tertia ibi, [Communiter autem viuentibus.]

f ¶ Seorſum.] Ergo monachus epiſcopus factus non poteſt habere proprium. ſed ſi hæreditas aliqua deuoluitur ad eum, erit eccleſiæ, vt 18. quæſt. 1. cap 1. in fin. Monachus factus eps ꝓpriũ hẽre non poteſt.

g ¶ Si qui vero.] Supra diſt. 32. ſi qui vero. & cap. placuit, hoc hodie non tenet 1. extra de cler. coniug. Ioannes & c 1. Hæc eſt vera ſnĩa ſecũdum Vin & Inn. & quod hic dr̃ eſt ius vetus: & ſtatur hodie ei q dr̃ in decre hic alle. de cle coniug. c. 1. Arc.

h ¶ Vxores] Si ſint clerici, nunquid ergo dormiunt cum alijs, vt ſup ead neceſſaria. nõ quia eſſet inhoneſtum tñ

vxo-

Digitized by Google

vxorato. Item, cantabunt ne cum clericis? quod videtur: quia aliter non perciperent ſtipendia, & quod hic dicitur, ſpeciale eſt in Anglicis: nec enim ſimul habebit qs eccleſiaſticum beneficium, & vxorem. extra de cler. con iug. diuerſis, & c. Ioannes. a ¶Sub

quod non eſt verum.

S Cimus]. CASVS. Quidam clerici catholici vouerant ſe nihil proprium velle habere: quod votum male ſeruabant. hortatur ergo Papa Vrbanus illos omnes ad communem vitam habendam, exemplo Apoſtolorum, quibus erant omnia communia, & vt votum quod fecerunt Domino, fideliter cuſtodiant, ne damnationem, ſed præmiũ ſibi acquirant: quoniam melius eſt nõ vouere, quàm votũ, prout melius poteſt non adimplere: grauius enim puniũtur qui votum, vel fidẽ non ſeruauerunt, q̃ illi, qui nũquam votum fecerũt, & ſemper ſine fide fuerũt.

d ¶Pollicitationẽ.] Nota quod ex nuda pollicitatione, quã quis facit Deo, pōt conueniri 22. quæſt. 5. capitu iuramenti. ſic ex nuda pollicitatione facta Reipublicæ, vt ff. de polli ci. l. 1.

Pollicitatio nuda quãque obligat.

e ¶Aut fidem] Hic videtur Vrbanus ſoluere q̃ſtionem Aug. 6. q. 1 quæro in fine. Dicunt tamen quidã magis puniendũ eſſe illum, qui ſemper fuit infidelis: quã illum, qui quandoque fuit bonus: nã iſtius opera quandoque viua fuerunt. tamen hæc litera contradicit eis r.

N Olo.] CASVS. Ad euidentiam huius c. nota q̃ Aug. facit tres conſtitutiones. Primo cõſtituit, nullum ordinare clericum niſi proprijs renunciet. ſed quidã vt clerici fierent, proprijs renunciabant; quod poſtea male ſeruabant. quare Auguſt. videns hoc eſſe multis occaſionem peccandi, primam cõſtitutionem retractauit, vt infra capi.

atque prouidendum eſt: & ſub eccleſiaſtica regula [a] ſunt tenendi: vt bonis moribus viuant, & canendis pſalmis inuigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conſeruent. Communiter † autem viuentibus iam de faciendis portionibus [b], vel exhibenda hoſpitalitate, & adimplenda miſericordia nobis quid erit loquendum? cum omne, quod ſupereſt, in cauſis pijs, ac religioſis erogandum eſt? Domino, & magiſtro omnibus dicẽte: [Quod ſupereſt [c], date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.]

† *al. communi autem vita.*

Luc. 11.

Item Vrbanus Papa omnibus catholicis, epiſt. vnica, cap. 1.

¶Clericis omnia communia eſſe debent.

C. IX.

An ſ. l. 7 c. 4. Iuo p. 3. c. 139. † *al. bonos.*

S Cimus vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter omnes † Chriſtianos viguit, & adhuc gratia Dei viget: & maxime inter eos, qui in ſortem Dñi ſunt electi: id eſt clericos; ſicut in actibus legitur Apoſtolorũ: [Multitudinis autem credentium erat cor vnũ, & anima vna: nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat: ſed erant illis omnia communia.] *& infra.* ¶Quicunque veſtrum communem vitam ſuſceptam habet, & vouit ſe nihil proprium habere; videat, ne pollicitationem [d] ſuam irritam faciat: ſed hoc, quod Domino eſt pollicitus, fideliter cuſtodiat, ne damnationem, ſed præmium ſibi acquirat; quoniam ſatius eſt non vouere; quàm votum, prout melius poteſt, non perficere. Grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem [e] perceperunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quàm illi, qui vitam ſine voto finierunt; aut ſine fide mortui ſunt, & tamen bona egerunt opera.

Act. 4.

In ead. epiſt. c. 6.

Item Auguſtinus in ſermone de communi vita clericorum.

¶De eodem. C. X.

Serm. 51. ad fratres in heremo. In conc. Aquiſgran. cap. 112. Beda 2 Cor. 8. 11. q. 3 non ſunt audiẽdi.

Anſ l. 7 c 6. Rom. 12. & 2. Cor. 8.

N Olo [f], vt aliquis de vobis inueniat male viuendi occaſionem. Prouidemus enim bona, vt ait Apoſtolus non ſolum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus. Propter nos conſcientia noſtra ſufficit nobis: propter vos fama noſtra non polluit, ſed pollere debet in vobis. Tenet quod dixi, atque diſtinguere. Duæ res ſunt

a ¶Sub eccleſiaſtica regula.] Hic patet, q̃ ſi aliquis in minoribus ordinibus conſtitutus ducat vxorem, non tamen poteſt more laicorum viuere: nec poteſt conueniri coram ſæculari iudice: nec verberari ſine ſacrilegio, vt 20. q. 3. eos. & 81. d. dictum. Io. quod falſum eſt, vt extra de cler. coniug Ioannes. B.

Monachi nõ tenentur ad decimas.

b ¶Portionibus.]. Id eſt, dandis decimis. monachi enim communiter viuentes non dant decimas, vt inf. 16. q. 1. decimas ext. de deci. fraternitatem.

Decimas ſoluere pauper nõ tenetur.

c ¶Quod ſupereſt.] Videtur ergo quòd ſi aliquis ita pauper eſt: quod ei non ſufficiant ſua, videtur q̃ non teneatur dare decimas: quia nullo præcepto ſibi aliquis tene[tur] ſubtrahere neceſſaria, vt 86. diſtin. non ſatis. in fine, certe volens potius habere claudos quàm mortuos Tertio iuxta voluntatem ſuorum clericorum primam conſtitutionem confirmauit: ſicut continetur in hoc cap. in quo ſtatuit, vt nullus clericus habeat proprium. Quod multipliciter oſtendit, rationes plures aſſignando, & ſi habuit, non poteſt facere teſtamentum: immo deponetur. facit etiam mentionem de prima conſtitutione, & eius retractatione inf. ca certe. Sequens. §. qui non vult. patet.

f ¶Nolo] Aug. fecerat tres conſtitutiones: prima fuit q̃ clerici non poſſent habere propria: ſed illa male ſeruabatur, & plurimi erant tranſgreſſores: ideo ſecundo reuocauit eam, vt inf. c. certe. Tertio de cõſenſu clericorum ſuorum

Digitized by Google

conſcientia,& fama. Conſcientia neceſſaria [a] eſt tibi, fama proximo tuo. Qui fidens conſcientiæ ſuæ negligit famā ſuam, crudelis eſt. *& infra.* ¶Nulli liceat in ſocitate noſtra habere aliquid proprium: ſed ſi forte aliqui † habēt, nulli licet:& qui habuerint, faciunt quod non licet. *& infra.* ¶Enthecam nobis habere non licet. Non.n.epiſcopi eſt ſeruare aurum [b], & a ſe reuocare mendicantis manū. Quotidie tam multi petunt, tam multi gemunt, tam multi inopes nos interpellant, vt plures triſtes relinquamus: quia, quod poſſimus dare omnibus, non habemus. Non habeamus ergo enthecā. *& infra.* ¶Qui habere voluerit proprium,& de proprio viuere,& cōtra iſta præcepta facere; parum eſt vt dicam, non mecum manebit, ſed nec clericus erit. Dixeram [c] enim,& ſcio me dixiſſe, quòd ſi nollent ſuſcipere vitam ſocialem mecum, non illis tollerem [d] clericatum: ſed ſeorſum manerent, ſeorſum viuerēt quomodo noſſent, Deo viuerent, & tamē ante oculos poſui, quantum mali ſit a propoſito cadere. Malui enim habere cæcos, vel claudos [e], quàm plāgere mortuos [f]. Qui enim hypocrita eſt, mortuus eſt. Quomodo ergo, quicunque voluiſſet extra manere,& de ſuo viuere, non tollerē ei clericatum: ita modo, quia placuit illis, Deo propitio, ſocialis hæc vita, quiſquis cum hypocriſi vixerit, quiſquis inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto, vt inde faciat teſtamentum, ſed delebo eum de tabula clericorum. *Item ſupra.* ¶Qui non vult *a* mecum manere,& in communi viuere, habeat libertatem; ſed videat, vtrum habere poſſit fęlicitatis hæreditatem †.

† *aliquid*] orig.

inf.2.q.vobis.a.

Serm. 51.

Ser.52. in extremo.

† *al. æternitatem.*

¶*Initium huius capitis vſque ad verſ.* Qui habere voluerit *legitur in ſermone 2. de communi vita clericorum, ſeu 52. ad fratres in heremo: cætera vero partim in ſermo. 53. ad fratres in heremo, ſiue ſermone 3. de communi vita clericorum, partim in eodem 52. ſiue 2. de quibus ſermonibus adnotatum eſt ſup. d. 86. Partem huius capitis refert Beda in comment. 2. Cor. c. 8. ſub hoc titulo,* Ex ſermone de vita,& moribus clericorum.

a ¶Qui non vult.] *In ſermone ipſo præcedit. c. certe ego infra eadem, & paucis interiectis ſequitur,* qui hoc non vult, habeat libertatem,&c.

Item ſermone tertio de communi vita clericorum.

¶Non licet habere proprium ijs, qui ſuis renunciant,& communiter viuere ſpondent. C. IX.

Et epiſt. 109. ad monachas.

NOn dicatis [g] aliquid proprium: ſed ſint vobis oīa communia. *& infra.* ¶Quicunque autem in tantum progreſſus fuerit malum, vt occulte ab aliquo literas, vel quodlibet munus accipiat; ſi hoc vltro confitetur, parcatur illi,& oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atq; conuincitur, ſecundum arbitrium presbyteri, vel præpoſiti grauius emendetur. *& infra.* ¶Cum *a* huius noſtræ congregationis fratres non ſolum facultatibus, ſed volūtatibus proprijs in ipſa ordinationis ſuſceptione renunciauerunt,& ſe per promiſſam obedientiam penitus aliorum poteſtati,& imperijs in Chriſto, & pro Chriſto ſubdiderint; certum *ß* eſt eos nihil habere, poſſidere [h], dare,

ſuorum confirmauit primam conſtitutionem, vt in hoc c.
a ¶Neceſſaria.] 11. q. 3. ſentit. cōtra. hoc ibi ſolutum eſt.
b ¶Aurum.] 16. diſt. fratrem, quod loquitur de illis, qui ante retractationem tenū ciauerāt proprijs,& tamen volunt habere proprium.
c ¶Dixeram.] In ſecunda conſtitutione quam feceram.
d ¶Non illis, tollerem.] id eſt, non præcluderē eos fieri clericos.
e ¶Claudos.] Quia adhuc temporalibus non renunciauerant.
f ¶Mortuos] id eſt, qui renunciauerunt proprijs,& tamē volunt habere propriū.
NOn dicatis.] CASVS. Dicit Aug. in hoc c. ꝙ qui renūciauerūt mūdo proprium habere nō poſſunt: & ſi literas vel munus aliquod occulte receperint: ſi ſponte confiteātur, parcetur illius. ſi autem de hoc cōuicti fuerint, ſecundum arbitrium ſui præpoſiti, vel presbyteri puniuntur. Tales enim nihil poſſunt habere vel poſſidere, vel dare, vel accipere ſine licentia ſuperioris,& ſi de eius licentia aliquid receperint, de accepto fiat quod ſuperiori placuerit.
g ¶Non dicatis.] Extra de accuſa. ex parte. extra ne cler. vel monac. non magnopere.
h ¶Poſſidere.] Nunquid pauperi fame morienti tenentur ſubuenire ſine licentia? ita. nec obſtat. 1. q. 1. non eſt putanda quia in hoc caſu quilibet ei ſubueniret. res enim, quæ nobis ſuperabundant pauperum ſunt, vt 47. d. ſicut hi. Si autem eſt in ſcholis, de licētia agere poteſt,& mutuare ſicut filiusfamilias, vt C. ad Mac. l. vl. ff. de iud. ſi lōgius §. filiusfamilias. arg. ex. de off. iud. deleg. ꝑterea. ff. de iuriſdi. omn.

Digitized by Google

Religioſus ēt in veſte ꝓprietatē non habet.

omn.iud.l.2. Sed nunquid veſtis eſt ſua, quam habet: vel nunquid dicitur poſſidere res temporales, vel veſtem? non videtur: quia veſtis qua ſemper vtitur ſeruus, de peculio domini eſt. ff.de peculio, id veſtimentum ſed ſeruus non poſſidet ea, quæ ſunt in peculio, vt ff.de

vel accipere debere ſine ſuperioris [a] licentia. Quòd ſi propinquus, vel amicus, uel quilibet fratrum cuiquã aliquid offerre voluerit; primo quidem Priori inſinuetur: & ſic ſuſcipiatur, ſi ipſe mandauerit. De quo tamen nihil fiat aliud, niſi quod Priori placuerit.

¶ *Caput hoc ſumptum eſt ex ſermone 3. de communi vita clericorum, in quo regula B. Auguſtini continetur, ac repetitur in epiſtola 109. ſed in ea ad monachas oratio conuertitur.*

α ¶Cum huius noſtræ.] *Hæc vſque ad ver.* certum eſt, *non ſunt inuenta apud B. Auguſtinum.*

β ¶*Hæc habentur in primæ regula c.4.*

Idem tractatu 50. ad c.12. Ioannis.

¶De eodem. C. XII.

EXemplum [b] Domini accipe conuerſantis in terra. Quare habuit loculos, cui Angeli miniſtrauerunt; niſi quia eccleſia ipſius, loculos ſuos habitura erat? Quare furem admiſit; niſi ut eius eccleſia fures [c] patienter toleret.

Item Proſper de vita contemplatiua, lib.2.c.9.

Et io concil. Aquiſgran.c.35.

¶Eccleſiarum prępoſiti, rerum diſpenſatores efficiuntur. C. XII.

EXpedit facultates eccleſię poſſideri, & proprias perfectionis amore contemni. Non enim proprię ſunt, ſed communes [d] eccleſię facultates: & ideo quiſquis omnibus, quæ habuit, dimiſſis, aut uenditis fit rei ſuę contemptor, cũ prępoſitus [e] fuerit factus eccleſię, omnium, quę habet eccleſia, efficitur diſpenſator. Denique ſanctus Paulinus, ut ipſi melius noſtis, ingentia prędia, quę fuerunt ſua, uendita pauperibus erogauit: ſed cum factus eſſet epiſcopus; non contempſit eccleſię facultates, ſed fideliſſime diſpenſauit. Quo facto ſatis oſtendit & propria debere propter perfectionem contemni; & ſine impedimento perfectionis poſſe eccleſię facultates, quę † ſunt profecto communes, poſſideri. Quid ſanctus Hilarius?

† *quæ ſunt profecto communia*] orig.

EXemplum.] CASVS. Dictum eſt ſu ꝙ clerici nõ debent habere propria Sed quia poſſet aliquis dicere, ꝙ eccleſia non debet habere propria eadem ratione, quia ſi haberent clerici non poſſent ea poſſidere: ideo Gratianus ab hoc loco vſque ad §. his omnibus probat ꝙ eccleſia poteſt habere propria, & poſſeſſiones, & ꝙ clerici noĩe eccleſię poſſidere poſſunt, etſi nomine ſuo nihil poſſideãt. Probatur ergo in hoc ca. ꝙ eccleſia loculos & poſſeſſiones habere poteſt: & hoc probat exemplo Domini, qui loculos habuit, & qui furem admiſit, vt oſtenderet, quod quãdo eccleſia perſecutionẽ patitur a furibus, id eſt malis, patienter ferat. B.

b ¶Exemplum] Ab hinc oſtẽdit, ꝙ eccleſia poſſit habere proprium: & hoc vſq. ad §. econtra.

c ¶Fures.] Id eſt, occultos peccatores ſi. 23.q.4 tu bonus. extra de tẽpo. ord c. vl.

EXpedit.] CASVS. In hoc c. oſtendit Proſper, quod eccleſia poteſt habere poſſeſſiones. & hoc probat duob. exemplis, ſcilicet Paulini, qui ſua pauperibus erogauit: nihilominus tamen factus epiſcopus, poſſeſſiones eccleſiæ poſſedit & diſpenſauit. Et Hilarij, qui omnia reliquit pauperibus: qui factus epiſcopus nõ ſolum res eccleſiæ poſſedit, ſed etiam acquiſitis innumeroſis hæreditatibus fidelium poſſeſſiones eccleſiæ augmẽtauit. qui epiſcopi ſi ſciuiſſent eſſe peccatum eccleſiam habere poſſeſſiones, nũquam eas diſpenſandas ſuſcepiſſent.

Eccleſiaſticarum rerum dominium apud quẽ eſt 4 Et cum oĩa eius ſint, hoc tũ ſp cialius ſup.1.q.

3 Saluator. ver. quiſque. cap res quæ 16.q.1. in canonib. ver ſi quis. & hoc verum ſm Ray. & Vin. Arch.

ff de acquir. poſſ quod ſeruus. Item qui ab alio poſſidetur: ipſe nihil poſſidet, vt ff. de adulte.[1] ſic eueniet. Sed dicas, ꝙ ex permiſſione pręlati ſui poſſunt poſſidere, vt ext de ſta monac. c. monachi. Et nota quòd monachus ratione contractus nec agere poteſt, nec conueniri [1]: ſicut ille qui ceſſit bonis, vt ff de arbitr. item ſi vnus, in princ. Sed hoc notaui 11.q.1. de perſona. Item cum monachus dicatur ſeruus, vt 54 diſt. multos. ergo non habet liberum arbitrium. vt 32 q.5. c. vnico. nec enim velle videtur qui ex neceſſitate obtẽperat. ff de regu iur l. velle. Item agere non poteſt de iniuria ſibi illata, ſed tamen eius prælatus poteſt agere [2]. niſi prælatus abſit, nec reliquerit procuratorem ad inſtar filij familias. ff. de iniu. ſed ſi vnus. § ait prætor.

1 Ext. de fideiuſſ. de quibuſdam. vbi de hoc.

2 Quod dic vt not. extra de ſent. exc. parochianis.

3 Vt ext. de reſcr. cum dilecta de conſue cum dilectus. Arch.

a ¶Sine ſuperioris] Ext de off ord. quarto habet tamẽ ius eligendi; & ius accuſandi ſuum pręlatum ſiue abbatem, & illud poteſt facere ſine licẽtia abbatis, quia hoc iure ius conceditur ext de accuſ ex parte.

d ¶Communes.] Quæritur quis ſit dominus rerum eccleſiaſticarum, aut quid pauperes dicuntur eſſe domini? arg. ꝙ ſic. 16.q.1. quoniã quidquid Poteſt dici, ꝙ eccleſia ſit domina, vt 16.q.3. inter memoratos ſicut hæreditas eſt domina. vt ff. de acquir. re do. hæreditas. Alij dicunt, ꝙ ipſe Deus 4 vt infra ea. q.2 qui Chriſti, qui abſtulit. Vel dic dominium eſſe apud clericos, ſicut dominium rerum vniuerſitatis apud ciues. inſtitu. de re di. §. vniuerſitatis. dicuntur etiam pauperes domini, quia inde ſuſtentantur.

ADDITIO. De hoc etiam no. extra de verb. ſign cauſa. & per Innoc & Hoſt extra de cauſa poſſ. cum ſuper & ibi videas. Arch.

e ¶Cum præpoſitus.] Et confirmatus. nam ante non poteſt adminiſtrare. niſi ſit valde remotus, vt extra de e.c. quod ſicut, & c. nihil.

Digitized by Google

a ¶Si ſcirent.] Simile 7.q.1 omnis qui arg. bonum pro illis qui ſuis renunciauerunt, quod ſemper præſumitur illos iuſtam cauſam & litem fouere, & eſt bonum. ſimi. ext de no. ope. nunc c.1.

g ¶Concederet.] Ergo Imperium eſt apud eccleſiam Romanam. vt 96. diſt. in illa palea, Conſtantinus.

h ¶Synodo.] Nam ante eum non fuerunt generales ſynodi congregatæ, vt 15. d. c. 1.

i ¶Baſilicas.] De conſe. d. 1. nemo.

Videntur

QVoniam. Velina.] Not. plurium eccleſiarum viſitationem vni committi. Et eſt arg. quod ratione propinquitatis aliquid ſtatuitur contra ius. ſic extra de poſtu ad hoc. & ſi 10 remotionis. 63. d cum longe.

c ¶Conſtitutæ.] 7.q.1. conſtitutum, & ſu. 61. d. obitum.

d ¶Melchiades.] Falſus eſt titulus: quia Melchiades fuit proximus ante Silueſtrū, & eius tempore eſt Conſtantinus conuerſus. 96. d in illa palea, Conſtantinus.

FVturā.] CASVS. Dicebant quidā quod eccleſia nō deberet recipere prædia: & hoc probāt exemplo Apoſtolorū, qui in Iudæa prædia nō recipiebant, ſed pretia prædiorū, vt pauperes ſuſtentarent. quibus Melchiades Papa reſpondet dicēs, quod ideo Apoſtoli in Iudæa prædia non recipiebant, quia præuidebant eccleſiam ad Gentes tranſituram quod cum factum eſſet, principes Romanorum facti ſunt Chriſtiani: de quibus Conſtantinus fuit vnus, qui legem edidit, vt cuique vellet fieri Chriſtianus, & eccleſiam fabricaret, & prædia eccleſiæ donaret: & ipſemet multa donauit: & eccleſiam beati Petri inſtituit & ſedē imperialē ei reliquit: & ab illo tempore cœpit eccleſia poſſeſſiones habere: & Chriſtiani cœperūt eccleſias ædificare, & ſeipſos cōſecrare.

e ¶Romani.] Ergo Imperator eſt dominus totius mūdi ſu. 7.q.1 in apibus.

f ¶Primæ.] Vr ergo quod eccleſia beati Petri ſit prior eccleſia beati Ioānis Apoſtoli Lateran. 2.10 q.1. ſāctorū, ſed expone primæ beati Petri. i. Apoſtoli: vel primæ, id eſt, Apoſtolicæ.

a Ad hoc facit expreſſe ſu. 3.q.6 dudum. vbi L. approbat iſtā ſniam. Alij contra quia eccleſia Lateran. eſt patriarchalis, ſed eccleſia beati Petri nō, nec ēt epālis, ſed ē de epatu Portuenſi. & iō exponunt vt ſequitur, & hoc tenet H.

nonne & ipſe omnia bona ſua aut parentib. reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tamen, cum merito perfectionis ſuæ fieret eccleſiæ Arelatenſis epiſcopus; quæ illa tunc habebat eccleſia, non ſolum poſſedit, ſed etiam acceptis fidelium numeroſis hæreditatibus ampliauit. Iſti ergo tam ſancti, tam perfecti pontifices, factis euidenter clamant poſſe, & debere fieri quod fecerunt. Qui vtique homines tam ſæcularium, quam diuinarum rerum ſine ambiguitate doctiſſimi, ſi ſcirent [a] res eccleſiæ debere contemni; nunquam eas debuerant, qui omnia ſua reliquerant, retinere †.

Addita ex ori. hæc clauſula.

† *al. ſuſcipere.*

Item Gregorius Fœlici epiſcopo de Acropoli, lib. 2. epiſtola 29.

¶Diaconi, vel quælibet religioſæ perſonæ regularem vitam ducere cogantur. C. XIIII.

Anſ. l. 7. c. 7.

QVoniam Velina [b], Buxentina, & Blandana eccleſiæ, quæ tibi in vicino ſunt conſtitutæ [c], ſacerdotis noſcuntur vacare regimine; propterea fraternitati tuæ earum ſolenniter operam viſitationis iniunximus: illud præ omnibus commonentes, vt ibi præfatarum eccleſiarum, ſiue diœceſeos earum, vel diaconi, vel religioſæ perſonæ inuentæ fuerint, diſtricte, canoniceque viuant.

Item Melchiades [d] papa.

¶Quare in primitiua eccleſia prædia vendebantur. C. XV.

Poly l. 1. tit. 10.
Burc l. 3. c. 2. & 5.
Iuo p. 3. c. 4 & 3.
Pann. l. 2. c. 3.

FVturam eccleſiam in gentibus Apoſtoli præuidebant, idcirco prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At vero, cum inter turbines, & aduerſa mundi ſuccreſceret eccleſia; eouſque peruenit, vt nō ſolum Gentes, ſed etiam Romani [e] principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebāt, ad fidē Chriſti, & baptiſmi ſacramenta cōcurrerent. Et quib. vir religioſiſſimus Conſtātinus primum, fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuerſum orbem, ſub ſuo degentes imperio, non ſolum fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricare eccleſias, & prædia tribuere poſſe cōſtituit. Denique idem præfatus princeps donaria immenſa contulit, & fabricam templi primæ [f] ſedis beati Petri principis Apoſtolorum inſtituit: adeo, vt ſedem Imperialem, quam Romani principes poſſederant, relinqueret, & beato Petro ſucceſſoribus q. † ſuis profuturam concederet [g]. Idem vero præſidens in ſancta ſynodo [h], quæ apud Nicæam congregata eſt, cum querelam quorundam conſpiceret coram ſe delatā, ait; Vos a nemine diiudicari poteſtis; quia ſolius Dei iudicio reſeruamini. Dij etenim vocati eſtis: & idcirco non poteſtis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tēpore, & deinceps, viri religioſiſſimi nō ſolum poſſeſſiones, & prædia, quæ poſſederant, ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrarunt, ædificantes baſilicas [i]

† *al. ſuiſque præſulibus.*

Digitized by Google

Videntes.] CASVS. Hoc.c. diuiditur in quatuor partes. In prima parte oſtenditur ratio, quare eccleſia habet poſſeſſiones. ſcilicet quia plus vtilitatis confertur eccleſiæ de poſſeſſionibus quàm de pretio: cum ex his plura poſſint fidelibus miniſtrari. In ſecunda parte dicitur, ꝙ res eccleſiæ debent eſſe in poteſtate epiſcoporum. ex quibus debent communiter viuentibus neceſſaria miniſtrare. In tertia parte dicitur, quo nomine cenſeantur res eccleſiæ, ſcilicet hoc nomine, oblationes. In quarta parte continetur pœna vſurpantis res eccleſiæ. Secunda pars incipit, ibi, [Ipſæ vero.] Tertia ibi [Ipſæ. n.] Quarta ibi, [ideo]

in ſuis fundis in honorem ſanctorum martyrum per ciuitates, ac monaſteria innumera: in quibus cœtus Domino ſeruientium conueniret.

¶ Cæteri etiam collectores Melchiadem citant: quod conſtare nõ poſſe recte animaduertit auctor gloſſæ. Fit enim in hoc capite mẽtio Nicenę ſynodi: quo tempore (vt ex ipſa ſynodo Euſebio, & cæteris hiſtoricis apparet) iam Melchiades obierat. Habetur autem integrum in ſcripto de primitiua eccleſiæ, & munificentia Conſtantini quod in collectione Iſidori, Lutetiæ bis impreſſa, ſequitur ſtatim poſt decreta Melchiadis, quemadmodum ſupra diſt. 88. ad c. decreuit. ad notatum eſt.

Item Vrbanus Papa epiſtola vnica c. 1.

¶ Quæ prædia fidelium hodie ab eccleſia non alienentur. C. XVI.

Anſ. l. 7 c 6. Burc. l. 3. c. 3. Iuo p. 3. c. 5.

Videntes autem ſummi ſacerdotes, & alij, atque leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis poſſe cõferre, ſi hæreditates, & agros quos, vendebant, eccleſijs, quibus præſidebant, epiſcopi traderẽt; eo quod ex ſumptibus eorum tam præſentibus, quàm futuris temporibus plura, & elegantiora miniſtrare poſſent fidelibus communẽ vitam † ducentibus, quàm ex pretio ipſorum: ceperunt prædia, & agros, quos vendere ſolebant, matricibus [a] eccleſijs tradere, & ex ſumptibus eorum viuere. ¶ Ipſæ vero res in ditione ſingularum parochiarum epiſcoporũ (qui locum tenent Apoſtolorum [b]) erant, & ſunt vſque adhuc & futuris ſemper debent eſſe temporibus. Et quibus epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint, vt nemo in eis egens inueniatur. ¶ Ipſæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offerũtur. *& infra c. 3.* ¶ Memoratis ergo augmentationibus, ac cultibus in tantum eccleſię, quibus epiſcopi præſident, Domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus; vt nullus ſit in eis communem gerens † vitam, indigens: ſed oĩa neceſſaria ab epiſcopo [c], ſuiſq; miniſtris percipit. ¶ Ideo ſi aliquis extiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

† *al. fidem.*

† *al. ei gens] al. degens.*

Item Auguſtinus tractatu 62. in Ioannem.

Et Beda ad. c. 13. Io. & ibi gloſſa ordin.

¶ De eodem. C. XVII.

Anſ. l. 5. c 32. Poly. l 3. tit 24.

Habebat Dominus loculos: & à fidelibus oblata conſeruans, & ſuorum neceſſitatibus, & alijs indigentibus [d] tribuebat. Tunc primum eccleſiaſticæ pecuniæ forma eſt inſtituta: vbi intelligeremus, quod præcepit, non cogitandũ [e] eſſe de craſtino, nõ ad hoc fuiſſe præceptum, vt nihil pecuniæ ſeruetur à ſanctis; ſed ne Deo pro iſta ſeruiatur, & propter inopiæ timorem iuſtitia deſeratur.

Matt. 6.

a ¶ Matricibus.] videtur ergo ꝙ tantum matrices eccleſiæ olim. habuerunt prædia & poſſeſſiones. vnde videatur ꝙ illa ſolennitas, quæ in alienatione rerum eccleſiæ ſeruari præcipitur 10 q 2. caſellas aliâs hoc ius tantum de maioribus eccleſijs intelligatur: cum enim olim eccleſiæ erant tenues, maior erat inquiſitio adhibenda in alienatione. ſed cũ hodie augmentatæ ſunt poſſeſſiones eccleſiæ: ſufficit conſenſus capituli eccleſiæ; ad alienationem faciendam vt infra ea. q. 2. fine.

Eccleſiaſticæ res facilius poſſunt alienari hodie quàm olim.

b ¶ Apoſtolorum.] Epiſcopi tenent locũ Apoſtolorum, vt hic, ſcilicet quo ad dignitatem, monachi quo ad renunciationem propriorum, & communem vitam 16. q. 1 ex auctoritate, omnes ſacerdotes quo ad ſacramẽtorum diſpenſationem. 11. q. 3. abſit 21. d. in nouo. 68. d. quorum vices.

Apoſtolorũ locum tenẽt viri eccleſiaſtici diuerſimode.

c ¶ Ab epõ.] extra de præb. c. epiſcopus. ADDITIO Et ſic habes hic, ꝙ epiſcopus per ſe vel per alium tenetur prouidere cuilibet clerico in ti genti 70. d. ſanctorum. H.

Habebat.] CASVS. Probatur in hoc c exemplo Domini, ꝙ eccleſia poteſt habere poſſeſſiones: quia Dominus loculos habuit & qđ dixit, non eſſe cogitandum de craſtino, non ita intelligendũ eſt, vt nihil habeamus, ſed ne Deo propter mundana ſeruiatur ſequens §. patet.

d ¶ Indigentibus.] argum. de eleemoſynis fieri eleemoſynæ. 16. q. 1. decimæ tributa.

e ¶ Cogitandũ.] ſupra 1. q. 7.

Digitized by Google

1.q.7.conuenientibus. contra, vbi dicitur, de futuris inquiramus: & futuris caſibus debemus occurrere 23. diſ. in nomine, Solutio cautela non prohibetur, ſed ſolicitudo nimia, per quam cultus diuinus minuatur. 47. diſt. c. omnes huius. & cap. ſicut hi.

Solicitudo nimia eſt prohibita.

f ¶ Cadere.] ideſt, non aſſumere.
g ¶ Sanctitatem.] id eſt, minus periculum eſt eſſe manifeſtum q̃ occultum. & ſic non eſt contra 32. q. 4. nemo vbi dicitur quod tolerabilior eſt culpa, ſi lateat.

ECONTRA. CASVS. Amodo vult Gratianus, quod clerici poſſint habere propria. quod verum eſt iis qui renunciauerunt proprijs: in quo caſu loquitur vſque ad §. De rebus.

HIS OMNIBVS. Hæc eſt ſecunda pars quæſt. in qua probat, quod poſſunt habere propriũ tam clerici, quam epiſcopi, & eccleſiæ. & hoc probat per 11. auctor. Io. de Fant.

2 *His omnibus auctoritatibus claret, quòd clericis nullo modo licet habere quid proprium: quod ſi habuerint, non clerici erunt; non tamen clericatus eis tollendus eſt.*

Vnde Auguſtinus in ſermone 2. de communi vita clericorum. al. 52. ad fratres in heremo.

¶ Clericatus non tollitur eis, qui volunt habere aliquid proprium. C. XVIII.

Certe ego ſum, qui ſtatueram, ſicut noſtis, nullum ordinare clericum, niſi qui mecum vellet manere: aut veniet recedere [a] à propoſito; recte illi tollerem [b] clericatum: quia deſereret ſanctæ ſocietatis promiſſum, cœptumque conſortium. Ecce [c] in conſpectu Dei, & veſtro muto conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus, & eccleſia; ſua maneant vbi volunt, & vbi poſſunt: non eis aufero clericatum: nolo habere hypocritas. Malum [d] enim eſſe quis neſciat? malum [e] eſt cadere [f] à propoſito: ſed peius eſt ſimulare propoſitum. *Et poſt pauca.* ¶ Si non † ſeruat ſanctitatem [g] foris, dimidius cecidit: ſi vero intus habuerit ſimulationẽ, totus cecidit. Nolo vt habeat neceſſitatem ſimulandi. Scio quomodo homines ament clericatum. Nemini eum tollo nolẽti mecum communiter viuere. Anſ. l. 7. c. 8.

† Si: ſeruat.] orig.

Econtra ſunt aliæ auctoritates, quibus conceditur propria habere, non ſolum alijs, ſed etiam epiſcopis.

Vnde in concilio Agathenſi, c. 48. legitur.

¶ De rebus proprijs, vel acquiſitis epiſcopi hæredibus ſuis derelinquant. C. XIX.

Epiſcopi de rebus proprijs, vel acquiſitis [h], vel quidquid de proprio habẽt [i], hæredibus ſuis, ſi voluerint, derelinquant. Quidquid vero de prouiſione [k] ſuæ eccleſiæ fuerit, ſiue de agris, ſiue de fructibus † [l], ſiue de oblationibus; omnia † in iure eccleſiæ reſeruare cẽſuimus.

† *al. frugibus.*
† *al. omnia iure.*

CErte.] CASVS. Aug. fecerat conſtitutionem quandã ſcilicet, quod nullũ ordinaret clericum niſi communiter viueret, & proprijs renunciaret & ſi inueniretur tranſgreſſor, deponeretur. Poſtea clerici renunciabant & fiebant tranſgreſſores. quare Aug. conuocatis omnibus clericis ſuis mutauit conſtitutionem quàm fecerat, volens potius habere claudos, i. propria habentes, quam hypocritas, id eſt tranſgreſſores: quia ſi habet propria, dimidius cadit, id eſt, imperfectus eſt: ſed ſi renunciat proprijs, & habet poſtea propria, totus cadit: quia perfectionem non ſeruat exterius nec interius in anima.

a ¶ Recedere.] ideſt non aſſumere propoſitum. i. renunciandi vt ibi: Cadent à latere tuo.

Non habet proprietas. non n. inde cadit q non ſuſcipit ſecũdum Hug.

b ¶ Tollerem.] ideſt non admitterem.

c ¶ Ecce.] arg. aliquẽ venire contra factum ſuum. 17 q 2. Conſaldus. 35. q. 9. quod qs 22. q 4 in malis & c. iurauit. 55. diſt. pœnitẽtes. ff. de iis quibus vt. indig. tutorem. Contra 32. q. 5. horrendus. Argu. contra, 7. q. 1 quam periculoſum 8 q. 2. dilectiſſimi. 17. q. 4. ſunt qui opes, C. de tranſa. ex cauſa. C. de cap. & poſt. li re. nec nos C. de remiſſio. & pig. debitum. ff. de acqui. hære. qui ſuperſtitis. ff. de adopt. poſt mortem. contra. ff. de ſerui. ruſtic. præ. per fundum. Ioan. Solu. quilibet poteſt venire contra factum ſuum vbi eſt expreſſum in iure. alias non. 55. diſt. pœnitentes B.

Facto proprio poteſt quis contrauenire.

d ¶ Malum.] id eſt, occaſio mali: quia rei familiaris cura ſine peccato vix poteſt exerceri. 25. diſtin. qualis. Vel intellige proprie, peius enim eſt per hypocriſim peccare, quam manifeſte, vt extra de hære. cum ex iniuncto. ff. de ritu. nup. palam, & plus eſt veneno occidere quam gladio. C de maleſi. l. vnica. & plus eſt perſuadere quam compellere ff. de ſer. corrup. l. 1. §. vlt. & ſic non obſtat 32. q 4. nemo.

Hypocrita plus peccat quam manifeſte delinquens.

e ¶ Malum.] hoc ſcilicet.

EPiſcopi.] CASVS. Statuitur in hoc c. q̃ ſi epiſcopi habent aliquid de rebus proprijs, poſſunt relinquere cui velint. Sed quidquid de rebus eccleſiæ habuerunt totum eccleſiæ reſeruent.

h ¶ Acquiſitis.] de proprio. Vel dic acquiſitis non occaſione eccleſiæ vt extra de teſta quia vos.

i ¶ Habent] de hoc dicemus infra ea. q. 4. cap. 1.

K ¶ De prouiſione.] Clerici de rebus mobilibus nihil in vltima voluntate poſſunt dare niſi talis ſit eccleſiæ conſuetudo, vt extra de teſta. ad hæc. & c. relatũ. §. licet.

Clerici nihil poſſunt dare in vltima voluntate.

l ¶ De fructibus.] nondum perceptis. arg. ff. quemadmodum vſusfruc. amit. l. ſi vſusfructuarius, in fine. immo etiam de perceptis non poſſunt condere teſtamentum. extra de teſta. quia nos admonet.

Manife-

Digitized by Google

Manifeſta.] CASVS. Dicitur, ꝙ manifeſtum debet eſſe iis. qui circa epiſcopos morantur, quæ ſunt res eccleſiæ, & quæ ſunt res propriæ epiſcoporum, ne ſi tranſitus inopinatus emergat, propter confuſionem res epiſcopi pro rebus eccleſiæ, vel conuerſo detrimentum patiantur.

Sint manifeſtæ.] CASVS. Dicitur ꝙ res propriæ epiſcopi, & res eccleſiæ debent eſſe ſeparatæ, vt epiſcopus in obitu ſuo ſine interdictione, vel contradictione quibus voluerit propria relinquere poſſit: iuſtum enim eſt. vt nec eccleſia nec propinqui epiſcopi detrimentum patianẽ, & in cauſas incidant, vel lites. Sequens c. planum eſt, & inducitur a cõtrario ſenſu, quaſi non ſufficiant ei ſua propria.

In cap. Martini Bracha. ex can. 4. conc. Antiocheni mutatis verbis, ſed ſalua ſententia.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 15.

¶De eodem. C. XX.

Manifeſta [a] autem debent eſſe, quæ ad eccleſiam pertinent, his qui circa [b] ipſos ſunt, presbyteris, & diaconis; vt ſi epiſcopo contigerit inopinatus tranſitus, res eccleſiæ nullo modo poſſint minui, & perire; neque res propriæ epiſcopi importunitatem patiantur pro reb. eccleſiæ: vt nec eccleſia incurrat damnum, nec epiſcopus in ſuis rebus pro rebus eccleſiæ proſcribatur.

Idem ſtatutum eſt in canonibus Apoſtolorum, c. 40. vbi legitur.

¶De eodem. C. XXI.

Anſ. l. 9. c. 167.

Sint manifeſtæ [c] res propriæ epiſcopi (ſi tamen habet proprias) & manifeſtæ Dominicæ [d]: vt poteſtatem habeat de proprijs moriens epiſcopus ſicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere: nec ſub occaſione eccleſiaſticarum rerum ea, quæ epiſcopi eſſe probantur [e], intercidant. Fortaſſis enim aut vxorem habet, aut filios [f], aut propinquos, aut ſeruos [g]. Et iuſtum eſt hoc apud Deum & homines; ut nec in eccleſia detrimentum patiatur ignoratione rerum pontificis; nec epiſcopus, vel eius propinqui ſub obtentu eccleſiæ proſcribantur, & in cauſas incidant [h], qui ad eum pertinent, morſque eius [α] iniurijs malæ famæ ſubijciatur.

† al. δυσφημία.

α ¶Morſque eius.] *Antea legebatur,* mortiſque eius iniurijs infamentur. *Reſtitutus eſt locus ex priſca verſione, cui totum reliquum caput conuenit. Græcè eſt,* καὶ τοῦ αὐτοῦ θάνατον δυσφημίαις περιβάλλεσθαι, *ideſt,* & eius mors maledictis vndiq; appetatur.

Item in eiuſdem canonibus, c. 41.

¶Ex rebus eccleſiæ epiſcopus ſi indiget, ſibi, & ſuis neceſſaria ſumat. C. XXII.

1. Cor. 9.

Ex his autem, quibus epiſcopus indiget (ſi tamen indiget [i]) ad ſuas neceſſitates, & peregrinorum fratrũ vſus & ipſe percipiat, vt nihil ei poſſit [β] omnino deeſſe. Lex enim Dei præcipit, vt qui altario deſeruiunt, paſcantur de ipſo.

β ¶Ei poſſit.] *Legitur etiam,* eis poſſit *Nam & in græcis codicibus partim eſt* αὐτοῦ *partim* αὐτοῖς.

Item ex concilio Antiocheno. c. 25.

c ¶Sint manifeſtæ.] Ideſt. diſtinctæ.

d ¶Dominicæ.] ideſt eccleſiæ.

e ¶Probantur.] Ex hoc c. & in auth. de eccl. titu. § interdicimus, coll. 9 ff. de dona. inter vir. & vxo. Quintus Mutius. C. e. tit. etiã videtur, ꝙ ſemper res acquiſitę præſumũtur eſſe de bonis eccleſiæ, niſi ꝓbetur contrarium. Arg contra. C. arbitrium tut ſi defunctus ibi. n. dr̃, quod tutor qui nihil ante habebat, poſtea per induſtriã ſuã multa potuit fuiſſe lucratus. vnde pupillus cogitur ꝓbare illas ſuas eſſe. Tu dicas, ꝙ ſi eps̃, vel alius prælatus pmiſtim vtitur reb. ſuis & eccleſiæ cum non ſit facta diſtinctio, cogẽtur hæredes epĩ probare illas res nõ eſſe eccleſiæ: ſicut vxor cogitur ꝓbare res aliquas non eſſe mariti, quia promiſcue vtit reb mariti vt ſuis. Vel aliter diſtinguas. Si certũ eſt, ꝙ eps̃ ante epiſcopatum habuit propriũ; tunc incumbit eccleſiæ onus probandi res acquiſitas eſſe tã tum de rebus eccleſiæ. arg. inf. q 4 ca. 1. & 2. Vel dic, quod ſi poſſ. mortẽ epiſcopi eccleſia inuenitur in poſſeſſione rerũ, tũc hęredibus incumbit probatio. Sed ſi hęredes ſunt in poſſeſſione, tunc eccleſia probabit, vt inf. e. q. 5. c. 1. in fine.

Clericorum bona an præſumantur eſſe de bonis eccleſiæ.

f ¶Aut filios.] ſup. diſt. de Syracuſanæ. contra. Sed hoc permittebatur tempore Apoſtolorum, quorum 1, canon iſte eſt.

r Ar. contra ſu e. q. c 2. & ſeq. Dic ꝙ licet illo tp̃e primitiuo ñ liceret clericis hr̃e propria: tñ Apoſtoli inſtinctu ſpiritus ſancti preuiderunt eccleſiam & clericos poſſeſſiones habituros. ſu. e. futuram & ſic potuit eſſe iſte canon. Apoſtolorũ. Arch.

a ¶Manifeſta.] Facit ergo inuentarium, vt 28. d.. de Syracuſanæ.

b ¶His qui circa.] Ideſt, vicedominis, vt 89. diſt. volumus. & capit. ſequenti. qui erit teſtis adminiſtrationis ſuæ alij erunt teſtes vitæ ſuæ, ſupra 2. quæſt. 7. cum paſtoris.

g ¶Aut ſeruos.] Quos poteſt facere & liberos.

h ¶In cauſas incidant.] Ideſt, litigare cogantur.

i Ex his] ¶Indiget.] Quia de reb. eccl. non debet quis paciſci, ſi habet propria, vt 1. q. 2. clericos. & c. paſtor.

Digitized by Google

EPiſcopus.] CASVS. In concilio Antiocheno ſuper quatuor querimonia facta fuitde epiſcopis. Primo quòd res eccleſiæ vertebant in ſuos vſus. Secūdo, ꝙ res eccleſię ſine conſcientia clericorum detrectabant. Tertio, ꝙ domeſticis & cōſanguineis & propinquis de reb. eccleſiæ poteſtatem dabant, vt per huiuſmodi pſonas res eccleſiæ lęderent. Quarto, ꝙ quidam ex eis paupertib. almonam ſubtrahebant. vnde ſermo pdicationis, & hi q res eccleſiæ diſpenſabant, infamabantur: quare ſtatutum fuit in concilio Antiocheno, vt epi habeāt rerum eccleſiaſticarum poteſtatē ad ſui & fratrū ſuorū victum & veſtitum, ſi indigent ſi vero ſuper prædictis quatuor accuſati & conuicti fuerint, pœnas ſuſtineant.

a ¶Epiſcopus.] Hoc c. habes 10. q. 2. eps.

b ¶Vſib.] Hinc oſtēditur qua neceſſitate clerici debēt eſſe cōtenti, ſ. vt habeant victum & veſtitum; & ita refertur hic neceſſitas ad naturę neceſſitatem. & eſt arg. cōtra illos, qui dicunt ſe p p neceſſitatē habere plures eccleſias.

c ¶Fructus.] Ergo res mobiles non poteſt dare ſine conſcientia 1. cleri ſui. extra de do. c. 2.

d. ¶Cōſcientia] inf. ea q. 1 fine. & c. aliena tiones.

e ¶Propinquis.] inf. 89. d. decenter.

1 Hoc nō verū. ex. de don. cęterū vbi de hoc. & inf c.e.vl. 12. q. 1 poſſeſſiones. in gl in fi. Arch.

¶Res eccleſiaſticas epiſcopus diſpenſet.

C. XXIII. — Anſ. l. 6. c. 163.

EPiſcopus [a] eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatē ad diſpenſandum erga omnes, qui indigent, cū ſumma reuerentia, & timore Dei. Participet autem & ipſe quibus indiget (ſi tamen indiget) tam in ſuis, quam in fratrum, qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſarijs vſibus [b] profuturis: ita vt in nullo qualibet occaſione fraudentur, iuxta ſanctum Apoſtolum ſic dicentem: [Habentes victum, & tegumentum, his contenti ſumus.] *1. Tim. 6.* Quòd ſi contentus iſtis minime fuerit, conuertat autem res eccleſiæ in ſuos vſus domeſticos, & eius cōmoda, vel agrorum fructus [c], non cum presbyterorum conſcientia [d], diaconorumque pertractet, ſed horum poteſtatem domeſticis ſuis, aut propinquis [e] aut fratribus, filijsque committat, vt per huiuſmodi perſonas occultè res [a] lædantur eccleſiæ; ſynodo prouinciæ pœnas iſte perſoluat. Si autem & aliter accuſetur epiſcopus, aut presbyteri, qui cum ipſo ſunt, quòd ea, quæ pertinent ad eccleſiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet eccleſiaſtica facultate ſibimet vſurpent; ita ut ex hoc affligantur quidem pauperes; criminationi vero, & blaſphemijs tam ſermo prædicationis, quam ij, qui diſpenſant, taliter exponantur; & hos oportet corrigi, ſancta ſynodo id quod condecet, approbante.

a ¶Occultè res.] *In verſione Dionyſii legitur*, vt per huiuſmodi perſonas occultè cæteri † lædantur fratre, eccleſiæ, *& concordat cum alia antiqua verſione, quæ & ipſa eſt in tomis conciliorum*, vt per eorum ſecretam diligentiam eccleſiaſtici ludi videantur. *Græcè in codibus, qui lecti ſunt habetur*, εἰς τὸ διὰ τῶν τοιούτων λανθανόντως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας *id eſt*, vt ex his rationes eccleſiæ latenter lædantur. — † *al. cætera lædantur eccleſiæ.*

Item in canonibus Apoſtolorum, c. 41.

¶Res eccleſiæ ſint in epiſcopi poteſtate. C. XXIIII. — Anſ. l. 6 c. 160.

PRæcipimus, ut in poteſtate ſua epiſcopus eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretioſiores † [f] illi ſunt creditæ †, multo magis [g] oportet eum curam pecuniarum gerere, ita vt poteſtate eius, indigentibus omnia diſpenſentur per presbyteros [h], & diaconos, & cum Dei timore, & omni ſolicitudine † miniſtrentur. Et his autem, quibus indiget, &c; *vt ſupra.*

† *pretioſa*] orig. † πιστευτέον. 1. credendæ. † εὐλαβείας. 1. integritate. — ſup ea. c. ex his autem.

PRæcipimus.] CASVS. Quæſitum fuit an epi. deant habere poteſtatem de reb. eccleſiæ. Et rñdetur ꝙ ſic ad diſpēſandum eas per preſbyteros & diaconos cum timore & ſolicitudine. Et hoc pbatur argumento a maiori, quia animæ hominum multo pretioſiores rebus ſunt illi commiſſis.

f. ¶Pretioſiores] Sic inf. 16 q 7 c 1.

g ¶Multo magis.] Simile eſt qđ oſtendit ius, ex quo mulier credit ſe viro de corpore, dignum eſt, vt credat de dote reſtituenda, unde non tenet vir dare fideiuſſorē de dote reſtituenda, niſi vir haberet in facultatib. ex. de do. inter vi. & vxor. per veſtras. C ne fideiuſſ. do. den. l. 2. — Vir pro dote non tenetur fideiuſſorem dare.

h ¶Presbyteros.] ſup. 80. d. c. volumus.

Cum ergo in cōcilio [i] Agathenſi, & Martini, et canonibus Apoſtolorum dicatur: [Sint manifeſta res propria epiſcopi,] cū in eiſdē canonib. & in concilio Antiocheno

CVM ERGO, CASVS, Concludit Gratia. ex c. epi, & ex c. manifeſta, & ex c. ſint manifeſtę. & ex c. epi, ꝙ epiſcopis licet habere propria: ſed ex hoc mouet quandam quæſtionem, cum epiſcopus habeat propria, quare dicit ſup in c. nolo ꝙ clericus habens propria non erit clericus? cui quæſtioni reſpondet Gratian. pro ſuo arbitrio, dicens quoſdam epiſcopos in oriente habere vxores, & filios, & quoſdam clericos in occidente in minoribus ordinibus habere vxores, & filios, quibus licet habere propria alijs vero clericis, qui ab infantia clerici facti ſunt, non licet habere propria niſi retinēdo ſua, a ſumptibus eccleſiæ abſtineant. & ad hoc inducit ſequens capitulum.

i ¶Cum ergo in concilio.] Concludit ꝙ clerici poſſunt habere propria.

a ¶Quo-

Digitized by Google

a ¶ Quomodo ergo.] Modo quærit de contrarietate illorum capitu. ſup. nolo. & ſup. ea. expedit.
b ¶ Sed notandum eſt.] Male ſoluitur 1. Sed dic. vt dixi ſup. ea. in princip. quæſtionis.
ILli autem.] CASVS. Quidam clerici proprijs renunciare nolebant. quæſitum eſt à Proſpero an ſine peccato poſſint hoc facere? Et reſpondet quod ſic, ſi præbendam diſpenſatori relinquant: qui quodammodo ſua relinquũt quando contenti rebus prop.[s] nihil de rebus eccleſię accipiunt.

1 Quod nulla nititur ratione, nulla fulcitur veritate, Lau. Hu.

†al. rebus.

Præcipiatur, vt epiſcopus participet res† eccleſiæ ſi tamẽ indiget; nonne patenter oſtenditur, quod epiſcopus habeat libere propria? Dicendo enim: [ſi indiget rebus eccleſiæ.] notat eum habere propria quę fortaſſe ſuis neceſſitatibus non ſufficiunt. Quomodo ergo[a], clericus, ſi proprium habere voluerit, clericus non erit? & eps habens propria nõ ſolum non deſinit eſſe epiſcopus, verumetiã cunctas eccleſiaſticas facultates in ſua iubetur habere poteſtate; ¶ Sed notãdum eſt[b], epiſcopos orientales vxores habere & filios quoſdam autem ex noſtris partibus, cũ in laicatu ſiue in minoribus ordinibus cõſtituti habeant vxores & filios, ſiue morte vxoris interueniente, ſiue continentia pari voto ſeruata, ad ſacros ordines accedere. His omnibus conceditur habere propria ad ſuos, & ſuorum vſus. Qui autem ab infantia ſacræ militiæ traditi ſunt, nullo modo eis permittitur habere ꝓpria: quia nulla eſt eis excuſatio proprietatis: niſi fortaſſe retinendo ſua, à ſumptibus eccleſiæ abſtineant. Quod fieri poſſe Proſper de vita contemplatiua, l. 2. c. 12. teſtatur dicens.

¶ De ijs qui tam infirmi ſunt, vt ſuis rebus renunciare non poſſint. C. XXV.

ILli autem, qui tam infirmi[c] ſunt, vt poſſeſſionib. ſuis renunciare non poſſint; ſi ea, quæ accepturi erant diſpenſatori[d] relinquant nihil habentibus[e] conferenda, ſine peccato[f] poſſidere ſua: quia & ipſi quodammodo ſua relinquunt; quando proprijs contenti rebus, nihil eorum, quę labori, vel ordini ſuo deberi arbitrantur, accipiunt.

De rebus vero eccleſiæ, quæritur, an liceat eas per prębẽdas diuidi, vt annuos redditus quiſque ſibi ſpecialiter vẽdicet. Hoc non poſſe fieri, argumento, & auctoritate probatur: clerici ſucceſſores eorum ſunt, de quibus dicitur: [Multitudinis autem credentium erat cor vnũ, & anima vna.] Neceſſe eſt ergo, vt eorum ſequãtur vitã, quorum in eccleſia gradũ adminiſtrãt. Non ergo aliq̃d propriũ ſibi vendicabũt, ſed erunt eis omnia cõmunia.

Act. 4.

Item Vrbanus Papa ait in epiſtola vnica. c. 2.

Anſ. l. 5. c. 35. Poly. l. 9. tit. 15.

¶ Res eccleſię quaſi communes epiſcopus diſpenſet. C. XXVI.

REs eccleſiæ non qua propriæ[g], ſed vt communes & Domino oblatæ, cum ſummo timore non in alios quam in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ.

Item ex ſynodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. cap. 16.

¶ Non liceat epiſcopo res eccleſiarum in proprios vſus conuertere. Cap. XXVII.

NVlli epiſcoporum liceat res mobiles, aut immobiles de ſubiectis plebibus, alijſque pijs locis in pro

c ¶ Infirmi.] Scilicet animo.
d ¶ Diſpenſatori.] ſcilicet ſuo: vel diſpenſatori, id eſt, epiſcopo.
e ¶ Nihil habentib.] Id eſt, pauperibus. 16 q. 1. c. fin.
f ¶ Sine peccato.] patet quod ſi clerico ſufficiant propria, non habebit eccleſiaſtica, vt 16 q. 1. quoniã quidquid. 1. q. 2 clericos & c. paſtor. & if. c. ſi priuatum. 10 q. 3. cauendũ. Sed contra nemo ſuis ſtipendijs cogitur militare ext. de ſimo. cum ſit Romana. & qui altario deſeruit, &c vt ſu. c. ex his. Solu hoc ca. de conſilio loquitur vel de clericis vagabundis vel loquitur de oblationib. quę illis non ſunt communicandæ, vel poſſunt habere dona eccleſiaſtica. non vt ibi reſeruent, ſed vt diſtribuant pauperibus. 16 quæſt. 1. ca. fin.
DE REBVS. CASVS. Hic Gra mouet quãdã quæſtionẽ incidentẽ, an poſſeſſiones eccleſiæ poſſint diuidi per prębẽdas. Et primo probat, quod non exemplo apoſtolorum, & duobus c. ſeq. Sequens cap. patet.
g REs eccleſiæ.] ¶ Propriæ] Si ergo de reb. eccleſiæ emiſti equũ vel aliquod, illud ñ eſt tuũ ſed dicas, quod illud ſolum clericorum eſt quod ꝓbabili ratione conſumunt, 2. vt ſu. c. expedit. & inf. c. ſi priuatum & inf. c. q 2. ſine exceptione. Quidquid enim habes ſupra illud quod ſufficit tibi, illud violenter detines, vt ſupra diſt. 37. ſicut.
NVlli.] CASVS. Præcepit Eugenius in ſynodo habita Romæ, vt nullus epiſcop' res mobiles vel immobiles de eccleſijs

Clerici quæ bona hẽãt.

2 Ad hoc facit quod le. & no. 44. di. in prin. ver. ſi ſacerdos & 47. diſt. c. ſicut hi. ver. proprium. & ſup. c. epiſcopi ver. quidquid. vbi de hoc. Arch.

Digitized by Google

prio vſu habere:ne maiores enormiter[a] locupletentur,& minores tali facto pauperes inueniantur. Contra agens canonica auctoritate coarctatus exigat.

Si ergo res eccleſiæ, non quaſi propriæ ſed quaſi cõmunes habendæ ſunt; cum de communi nullus dicat; hoc meum eſt[b]*; nec de rebus eccleſiæ,hæc eſt mea poteſt aliquis dicere:ne videatur non imitari charitatem illorũ, in qua nulli aliquid erat proprium;ſed eſſent illis omnia communia His ita reſpondentur.Sicut perfectione charitatis manente,ſecundum diſcretionem eccleſiarum,diſtributio fit eccleſiaſticarum,facultatum,dum alijs poſſeſſiones huius eccleſiæ ad diſpenſandum committuntur, ex quibus,licet res eccleſiæ omnibus debeant eſſe communes, primum tamen ſibi, & ſuæ eccleſiæ deſeruientibus neceſſaria ſubminiſtret†, reliqua, quæ ſuperſunt, fidelium vſibus miniſtraturus,ita & præbendę eccleſiarum eadem charitate manente,pie & religioſe poſſunt diſtribui:nec tunc rebus eccleſiæ vt proprijs, ſed vt communibus vtilitatibus deſerui turis: vt ex his quæ ſibi aſſignata ſunt,primum ſibi neceſſaria percipiat:ſi quæ vero ſuis neceſſitatibus ſuperſunt,incommunes vſus eccleſiæ expendat*[c].

Act.4.

† *al. epiſcopis ſubminiſtret.*

Vnde Auguſtinus ad Bonifacium comitem,epiſtola. 50.

¶ De eodem. C. XXVIII.

SI priuatum †[d] poſſidemus, quod nobis ſufficiat: non illa noſtra ſunt[e],ſed pauperum:quorum procurationem[f] quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vſurpatione damnabili vendicamus.

† *al. priuatim, quæ nobis ſufficiant poſſidemus.*] orig. & inf.23.q.7. quod autem.] §.ſi autem priuatim.

Oſtenſum eſt, quomodo liceat clericis habere proprium & quomodo non.Item quomodo res eccleſiæ per præbendas diuidi poſſint.

QVÆSTIO II.

NVnc quæri-

ecclesijs ſibi ſubiectis in proprios vſus aſſumat,ne maiores eccleſiæ locupletentur,& minores pauperes fiant. & qui contra hoc fecerint, canonica ſententia feriãtur.

a ¶ Enormiter.] Arg.q.epiſcopus de iure vnius eccleſiæ poteſt detrahere,& alij conferre: dummodo alij eccleſiæ grauia damna non infligat. vt infra e.q.2.bonæ.Quid iuris ſit,dicemus ibi.& 16. quæſt.1. §.quod autem.

SI ERGO. CASVS Cõcludit Grat. ex ſupradictis duob. cap. dicens: ſi res eccleſiæ ſint habendæ tanquam communes, & non tamquã proprię,cum de communi nullus dicat. hoc eſt meum: ergo de rebus eccleſiæ nõ poteſt quis dicere, hæc eſt mea: quia ſi diceret, non videretur imitari Apoſtolos, quib. nihil proprij erat, ſed omnia communiter poſſidebant. Poſtea huic concluſioni reſpondet, dicens quod ſicut poſſeſſiones diuiſę ſunt per vniuerſum orbem, & aliæ sũt aſſignatæ vni eccleſiæ, & alia alii:ex qbus licet res eccleſię debeant eſſe,communes omnibus,diſpenſator tamen eccleſię ſibi & ſuis primo neceſſaria miniſtrabit, & reliqua q̃ ſuperſunt, fidelibus miniſtrentur: ita & prębendæ & prædia eccleſiarum inter canonicos diuidi poſſunt, vt ex his non tanquam proprijs, ſed communibus primo ſibi neceſſaria pcipiant, & reſidua in comunes vſus eccleſiæ expendant.

b ¶ Hoc meum eſt.] falſum dicit nam res quæ communis eſt aliquibus, omnium illorum eſt 1, vt ff.dè titu. nupt illud.vnde hoc verbum, ſuum,ambiguum eſt pro toto & pro parte. & qui iurat ſuum non eſſe, iurabit etiam ſibi commune non eſſe,ff.de ver. ſign. pupillus.§.vlt. & cum quis legat ſeruos ſuos,tam illi,qui ex toto ſui ſunt quàm qui pro parte, intelliguntur legati, vt ff.de leg 3. ſi quis ſeruos. Si autem eſt aliquid vniuerſitatis vel ciuitatis, illud non eſt cuiuſlibet, infra e.q.2. qui manumittitur.

1 Ar. extra de vſu pal. c.1. & de p̃ben. pro illorum. in prin. & de priuileg. paſtoralis. in prin. arg. ff. de contrah. empt. q tabules,Arc.

c ¶ Expendat.] Mirum eſt quare Gratianus non inducit cap. quod poſſeſſiones eccleſiæ poſſunt diuidi, quæ longe melius faciunt ad propoſitum, vt inf q 2.quiſq; & cap. ſæpe fit, 10.q.2.caſellas. in fin. & 16. quæſtio.1. poſſeſſiones. & quæſt.3.clerici.argum.contra:inf.quæſtio.2.vobis.10.q.3.vnio, & ſupra ca. quia tua,& cap.neceſſaria.

d ¶ SI priuatum.] Poteſt intelligi ſi, id eſt, quamuis priuatum ſeparatim aliquid eccleſiaſticum poſſidemus non tamen illud eſt noſtrum[quorũ procurationem,id eſt, quia tantum illius procuratio nobis eſt commiſſa. Vel dic priuatum,id eſt, proprium.

e ¶ Non illa noſtra ſunt.] Id eſt, à nobis recipienda & retinenda.

f ¶ Procurationem.] ergo prælati dicuntur procuratores rerum eccleſiaſticarum,vt hic,& 14 q.1.§.1.quandoque domini dicuntur. 16.q.1.& temporis quandoque defenſores 16.q 1.in canonibus. quandoque patres, vt 68. diſt. quorum vices. non tamen habent liberam & generalem adminiſtrationem ſicut procurator Cæſaris,vt ff.de officio proc. Cęſaris.l.1.modicum tamen donare poſſunt. extra de donat. cæterum. tamen loco domini habentur cum bene adminiſtrant: loco prædonis, cum male, vt ff. pro empto. qui fundum. §.ſi tutor.

Pręlati dñi procuratores rerũ eccleſiaſticarum.

NVnc quæritur.] Hæc queſtio diuiditur in nouem partes: in quarum prima probat magiſter per ſexdecim canones, quod

res

Digitized by Google

res eccleſię vendi non debent, vel alienari in caſu non conceſſo, & ponit pœnas diuerſas alienantibus, & vendentibus eas quoquo modo. Secunda ibi, [Quæ vero.] Tertia ibi, [Monemus.] Quarta ibi, [Vobis enim.] Quinta ibi, [Statuimus.] Sexta ibi, Terrulas. [Septima ibi,

ſatis ff de leg. 1. apud Iulianum, §. vlt. Sed excipiuntur quatuor caſus, Cauſa neceſſitatis; vt ſi debitum vrget, vt in illa l. hoc ius. Cauſa pietatis pro redemptione captiuorum, vel alimonia pauperum, vt ⁊. e. aurum. Cauſa neceſſitatis vel vtilitatis, vt ⁊. e. ſine exceptione. Cauſa incōmoditatis, vel minoris vtilitatis, vt ⁊. ea. terrulas. aliæ cauſæ poſſunt aſſignari: ſed ad has poſſunt oēs canones reduci: res tamen eccleſiæ q̄ ſeruādo ſeruari non poſſunt, citra aliquā ſolennitatē alienantur, vt C. de admin. tut. l. lex, quæ. §. vlt. C. quādo decr. nō eſt opus, l. vlt. & 96. diſ. bene. Sed aliæ res eccleſiæ cum ſolēnitate alienandæ ſunt 1: & olim quidem duo de vicinis epiſcopis intererāt, & de cauſa alienationis cognoſcebāt, & ſubſcribebant, vt 10. q. 2. caſellas, in ſi. ⁊ e. q cunque ſuffragio. & 17. q. 4. nullus. ſed hodie ſufficit cōſenſus capituli & epiſcopi, vt ⁊ ea. e. ſine. & ſi res ſit modica, & neceſſitas magna, non eſt neceſſarius cōſenſus capituli, vt ⁊ c. terrulas. In rebus monaſteriorum alienādis requiritur conſenſus abbatis & capituli et epi. ⁊ eo. abbatibus. 17. q. 4. in venditionibus. Idem in eccleſijs parochialibus, vbi etiam conſenſus ſacerdotis requirit, infra ea. placuit. 10. q. 2. ſi quis epiſcopus. Facta alienatio contra dictā formā, eſt nulla, licet ſit in caſu licito 2: vt ⁊. e. ſine. ſed cum præſcripta forma facta, & etiam in caſu non conceſſo, tenet ipſo iure. arg. extra de his quæ ſi à præla ſine conſenſu cap. cum nos. extra de empt. & vend. cum dilecti. ſed ſi damnoſa fuerit eccleſiæ reſtituitur, vt extra de reſtit integ. c. 1.

Eccleſię bona cum qua ſolennitate ſint alienanda.

1 Adde q̄ ſolēnitates requiruntur in alienatione rerum eccleſiæ, not. in auth hoc ius porrectū. q̄ eſt canonizata 10. qō. 2. C de ſacroſ. eccl.

2 Licito. Cōtrarium ex diametro ad hanc gl. not. Doct in l. cū his, §. eam trāſactionē, de trāſ. vide Anto. Corſ. in ſing. ver. alienatio. & qđ melius tenet gloſſ. pen. ⁊. ead q. c. ſine exceptione.

tur [a], ſi ſacerdotes aliqua de rebus eccleſię dediſſe noſcūtur, an his, qui eas acceperunt, aliqua firmitate conſtabunt. Quod res eccleſiæ nullo modo diſtrahi poſſunt, & diſtracta poſſideri, multis auctoritatibus probatur.

Anacletus epiſto. 1. c. 2. Lucius. cap. 6. In concilio Trib. c. 7.

Ait enim Stephanus Papa.

¶ Eccleſiæ pecunias auferens velut homicida damnatur. C. I.

Burc. l. 11. c. 18. Iuo p. 14. c. 88.

QVi Chriſti pecunias, [b] & eccleſiæ aufert, fraudat [c] & rapit [d]; vt homicida [e] in conſpectu iudicis deputabitur.

¶ *In epiſtolis Stephani primi, quæ extant, caput hoc non habetur: ſed in epiſtola prima Anacleti, ex quo citatur à Burchardo, & Iuone, & in concilio Triburtenſi, & infra ea. c. qui abſtulerit. Idem etiam legitur apud Lucium Papam.*

Item Pelagius Hoſtilio epiſcopo.

¶ Quidquid de ſacratis vaſis, vel miniſterijs à quolibet clerico vſurpatum fuerit, eccleſiæ reſtituatur. C. II.

AVguſtino [f] noſtræ ſedis notario ſuggerente didicimus, quòd ei dilectio tua directis apicibus indicaſſet quoſdam de clero tuo, & maximè parochiarum ad te pertinentium non pauca ſacrata vaſa, vel miniſteria diſtraxiſſe, & aliqua huiuſmodi perpetraſſe, quæ à religioſo aliena ſunt propoſito. Charitatem vero tuam (vt competenti ſolicitudine debeat inſequi, vel vlciſci) noſtræ præceptionis auctoritate cupis communiri [g]. Qua de re præſentibus mandamus affatibus; vt competentis viuacitatis inſtantia, quidquid de ſacratis vaſis, vel miniſterijs à quolibet clericorum vſurpatum vel diſtractum fuiſſe compereris; ſine cuiuſquam moræ interuentu exigere non dimittas, & eccleſiaſticis vſibus reformare.

6. cap. c. 303.

† al. ex decretis Boniſacij Papa.

Item Bonifacius † Papa.

ibi, [Item ſi rectores.] Octaua ibi, [Item ſi ſeruos] Nona ibi, [Ne vero.] Ioan. de Fant.

CASVS. Supra dictum eſt, quomodo liceat clericis habere proprium, & quomodo non, & qualiter res eccleſiæ poſſint diuidi per præbendas. Nunc autē in hac 2. q. quæritur, an res eccleſiæ alienatæ poſſint apud alios remanere quibus alienatæ ſunt & certum eſt, ꝙ non, niſi ſint alienatæ in caſibus conceſſis à iure, vt ⁊ e. aurum. & c. exceptione. in quo ca. dicitur, ꝙ pro vtilitate poſſunt res eccleſiæ alienari, vt 10. q. 2. hoc ius porrectum. & procedit hoc ordine Grat. 1. probat, quod res alienari non poſſunt, nec alienatę poſſideri. vſque ad §. his omnibus auctoritatibus. poſtea ſupponit quoſdā caſus ſpeciales, in quibus licitè res eccleſiæ alienantur. Primum autem ca huius quæſtionis planum eſt.

Alienatio qđ comprehendit.

Eccleſiaſticę res ī quatuor caſibus licitè alienātur.

a ¶ Nunc quæritur.] Alienatio eſt omnis contractus per quem dn̄ium transfertur, vt C de fun. do. l. 1. ſed hic largius ſumitur alienatio: quia nec obligari poſſunt res eccleſię. Quid autem ſub ſe contineat hoc nomen, alienatio, dicitur ext. de reb. ecc non alien c. null. in Auth. de non alie. vel permut. coll. 2. §. nos igitur prohibentur res eccleſiæ alienari, vt ⁊ e. ſine, 10. q. 2. hoc ius. & res Cæſatis ff de leg. 1. apud Iulianum …

b QVi Chriſti pecunias] Large ſumitur, vt infra q. 3. per totum.

c ¶ Fraudat.] Occultè.

d ¶ Et rapit.] Vi.

e ¶ Homicida.] Etiam eſt ſacrilegus, vt infra c. prox. & 16. q. 1. decimas.

AVguſtino] CASVS. Hoſtilius ep̄s ſignificauit Auguſtino notario Papæ, ꝙ quidā clerici ſui diſtraxerant illicitè multa ſacra vaſa, vel miniſteria ſuarū eccleſiarū, pp quæ reuocanda cupiebat auctoritate Apoſtolica communiri. Auguſt. ergo illud Papæ ſignificauit. quo audito Pelagius ſcripſit Hoſtilio epiſcopo, vt Apoſtolica functus auctoritate, ſine mora omnia reuocet ad vſus eccleſiarum, per quemcunque clericum fuerint alienata.

f ¶ Auguſtino] Aliàs incipit, Notario noſtrę ſedis Auguſtino ſuggerente, &c.

g ¶ Communiri.] Cum tā & illud de iure cōi poſſe facere

Digitized by Google

v Simile eſt cere I. & ſic eſt contra id quod dicit lex, ſuperfluum eſt poſtulare qd lex indulſit. C.de theſaur.l 1. ſed fit ideo, quia plus timetur quod ſingulariter pollicetur, quàm quod generali ſponſione fit, vt 23.diſt.quamquam.

huic ext de ... ordin li ... cet.& c gra- ue ... diſt n. ... Archid.

i ¶ Rectoribus.] Inuitis.

K ¶ Conſenſu.] Conſenſus enim prelati nõ obſtat clericis repetentibus res eccleſiæ, vt J.ead.non liceat. Sed re nõ eſt ille tutus qui ab Imperatore poſſidet. C de quadr. præſcrip.bene. cũ iſte poſſidet qui auctore prætore poſſidet,

NVlli.] CASVS. Docet Bonifacius Papa in hoc c. ꝙ quicquid fuerit ſemel eccleſiæ oblatu, Domini eſt, & ad ius pertinet ſacerdotum. vnde quicũque illud inuaſerit, vel vſurpauerit, ſacrilegium committit: & ſi no emendauerit debet excommunicari. [Conſecratur] id eſt uatur vel deputatur, vel offertur. [Sanctum,] id eſt eccleſiæ deputatum erit. [Sanctorum,] id eſt, ſacerdotum. & [Domino.] id eſt, ad honorem Domini. ſic conſtrue, quod omne ſanctum, quod conſecratur Domino, erit ſanctum.

a ¶ Nulli.] Quod ſemel eſt conſecratum Deo etiam, licet ſit alienum poſtea non ſiet profanum, vt J. 17 q 4.quæſtio ff.de rer diuiſ in tantum. arg.contra S dist.54. ex antiquis, & c.frequens.

b ¶ Conſecratur] Id eſt, datur.

c ¶ Siue aial.] Aliud ab homine. alias ſequeret quod homo non eſſet animal.

d ¶ Sanctum ſanctorum] Id eſt, ad vſum ſanctorum ſacerdotum pertinet.

e ¶ Inuadit.] Ergo q ſeruũ eccleſiæ inuadit, ſacrilegus eſt ſed fortè non eſt, ſed reputatur. ſic S. ea c. I.

f ¶ Excõmunicetur.] Ergo nõ omnis ſacrilegus ipſo iure eſt excommunicatus, vt J.cap proxi. De hoc dixi 11 q.3 canonica.

¶ Quidquid Domino conſecratur, ad ius pertinet ſacerdotum. C. III.

NVlli [a] liceat ignorare, omne quod Domino conſecratur [b], ſiue fuerit homo, ſiue animal [c], ſiue ager, vel quidquid ſemel fuerit cõſecratum, ſanctum ſanctorum [d] Domino erit, & ad ius pertinebit ſacerdotum. Propter quod inexcuſabilis erit omnis, qui à Domino, & eccleſia cui competunt, aufert, vaſtat, inuadit [e], vel eripit, & vſque ad emendationem, eccleſiæque ſatisfactionem, vt ſacrilegus iudicetur: & ſi emendare noluerit, excommunicetur [f].

Poly.l.6.tit.15. Burch.l.11.c 17. Iuo p 14.c.87. Pann.l.5.c.112.

Item Gregorius vij. lib.6. Regeſti, in concilio, c.1.

¶ Excommunicationi ſubiaceat, qui eccleſiaſtica prædia inuadit. C. IIII.

QVicunque militum, vel cuiuſcunque ordinis: vel profeſſionis perſona prędia eccleſiaſtica à quocunque [g] rege, ſeu ſæculari principe, vel ab epiſcopis inuitis, ſeu abbatibus [h]; aut aliquibus eccleſiarum rectoribus [i] ſuſceperit, vel inuaſerit, vel de rectorum deprauato, ſeu vitioſo conſenſu [k], tenuerit, niſi eadem prædia eccleſijs reſtituerit excommunicationi ſubiaceat.

Poly.l.6.tit.15.

Item Pius Papa, epiſt.2.

¶ Sacrilegij crimen incurrit, qui prædia eccleſiaſtica vexat. C. V.

PRædia diuinis vſibus tradita, quidam humanis applicant vſibus, & Domino, cui tradita ſunt, ea ſubtrahunt, vt ſibi † inſeruiant. Quapropter ab omnibus illius vſurpationis contumelia depellenda eſt, ne prædia vſibus ſecretorum cœleſtium [l] dicata, à quibuſdam irruentibus vexentur [m]. Quod ſi quiſquam præſumpſerit, vt ſacrilegus [n] habeatur.

Poly. ibidem. Anſel.l.5.c.36. Iuo p.13.c.39. † *al. ſuis vſibus*

Et in epiſto.Lucij, cap.6. Poly.ibidem. Burc l.11.c.18. Iuo p.14. c.88.

Item Anacletus Papa epiſt.1.

¶ De eodem. C. VI.

QVi abſtulerit aliquid

QVicunque.] CASVS. In hoc c.dicitur, quod quicũque prædia eccleſiaſtica à rege, vel ab alio principe ſæculari ſuſceperit, niſi reſtituat, debet excommunicari. Idem ſtatuitur de eo, qui ab inuitis prælatis bona eccleſiæ ſuſceperit, vel inuaſerit, vel de conſenſu eorum retinuerit.

g ¶ A quocũque.] Ille ergo conueniendus eſt, qui rem eccleſię qualẽcunque detinet, licet exhibeat auctorem ſuũ, vt J.16.q.1.in canonibus Sed diſtingue, an rem mobilem detineat, vel immobilem, vt C. vbi in rem act.l 2. extra vt lite non cont quoniam. & hoc intelligas quãdo quis ſuo nomine aliquid poſſidet, vt tunc ſemper poſſeſſor ſit conueniendus. & tunc nõ eſt neceſſe vocare illum cuius auctoritate poſſidet: ſecus ſi alieno nomine, vt extra vt lite non conteſt.qm. Item hoc ſcias, quod licet conuentus rei vendicatione poſſet dominum nominare, non tamen conuentus poſſeſſorio iudicio, vt hic.

h ¶ Seu abbatibus.] Inuitis.

Poſſidens rẽ eccleſiæ ſiue ſuo ſiue alieno nomine, an ſemp ſit cõueniẽdus. Poſſidens ab Imperatore non eſt ſemper tutus.

ſidet, vt ff.de aeq poſſ.iuſtè Sed dicas 1.iſtud obtinere in rebus priuatorũ: quia nec eccleſia tuta eſt, ſi rem recepit ab Imperatore niſi eã pręſcripſerit, vt 16 q.3 placuit 1.

PRædia.] CASVS. Significatum fuit Pio Papa, ꝙ quidam prędia eccleſiarum vſurpabant, & Deo cui tradita ſunt ſubtrahunt. quare Pius Papa ſtatuit vt quicunque hoc præſumpſerit, debeat vt ſacrilegus iudicari.

l ¶ Secretorum cęleſtium] Id eſt, eccleſiæ.

ADDITIO. Vbi tractantur ſecreta cœleſtia. de conſecr diſt.1 c. cap 1.

m ¶ Vexentur] Iniuſtè. nam ad tributa & ſeruitia tenentur 11.q.1.ſi tributum, vel expone, vt ibi dixi.

n ¶ Sacrilegus.] Alia pœna ſacrilegij eſt ſecundum legem.ff.ad leg. Iul pecul.ſacrilegij. Alia ſecundum canones.17.q 4 per totum.

QVi abſtulerit.] CASVS Dicit Anacletus in hoc cap. quod Deus eſt pater noſter, & eccleſia mater: & ideo qui Dei, & eccleſiæ pecuniam aufert, vſurpat, & fraudat, homicida eſt. ſicut ille qui patri vel matri carnali abſtulit aliquid iniuſtè, dicitur homicida.

1 Dicas glo. ſing ſm Ludo. Rom.ſingul 612.li 7. Alex.cõſ 52. lib.7. Felyn. c. quæ in eccleſiarũ, col, 12.de cõſtit.

a ¶ Patri.

Digitized by Google

Arg. cõt. iſta ſup. 93. d. diaconi ſunt, in ptinc. ſed ibi aliter exponitur.

a ¶Patri.] Homicida enim eſt, qui non paſcit patrem, vel matrem 1 vt 22. q. 4. inter cætera. & 86. d. non ſatis in ſi.

IN antiquis.] CASVS. Quæſitum fuit a Io. Papa. quam pœnam debeat pati, qui inuadit aliena, & reſpondet quod dam villas ſuæ eccleſiæ combuſſerunt, & prædã inde exportauerunt. tñ ſæpe admoniti damnum emendare noluerunt. Scribit ergo Papa Conſtantiæ Reginæ Galliæ, & ei primo applaudit commendando ipſam, & hoc in prima parte. In ſecunda parte oſtendit, q damnũ illud dent cũ multiplicatione pœnæ reſtituere, & hoc probat per legẽ Lõbardã, & per exemplũ Zachæi dicẽtis in pſentia Chriſti ſe velle reſtituere quadruplũ ſi aliquẽ defraudauit, vt continetur in Euangelio ſecundum Lucã. In tertia parte inſinuat ei, q in menſe Nouẽbris præſentis anni, mittet in Galliã Petrũ epiſcopũ, & monet ipſam Reginam, vt cum eo, & cũ aliis epiſcopis eiuſdẽ prouinciæ cõgregatis ſic faciat damnũ emendari, vt cæteri terreãtur. Secunda pars incipit ibi. [Dum, & ſæculi.] Tertia ibi. [Ea propter.

patri [a], vel matri, dicitque hoc peccatum non eſſe; homicidæ particeps eſt. Pater noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creauit*: mater vero noſtra, eccleſia, quæ nos in baptiſmo ſpiritualiter regenerauit. Ergo, qui Chriſti pecunias, & eccleſiæ rapit, aufert, vel fraudat; homicida eſt.

* Concord. Alexand. de Imo in l. cũ alienam. C. de lega.

ſup. ea. qui Chriſti.

Item Ioannes Papa primus ad Zachariam archiepiſcopum.

Et in epiſ 2. Euſebij Papæ ad Ægyptios, & in decre. Iulij. c. 1 & Symmachus in 5 ſynodo.

¶Quadruplum reſtituat, qui res eccleſiæ inuadit. C. VII.

IN antiquis eccleſiæ ſtatutis decretum eſt, vt qui aliena inuadit, nõ exeat impunitus: ſed cum multiplicatione [b] omnia reſtituat. Vnde in Euangelio ſcriptũ eſt: [Quòd ſi aliquid defraudaui, reddo quadruplum.] Et in legibus ſæculi cautum habetur: [Qui rem ſurripit alienam, &c. *vt infra auctoritate* [c] *Euſebij Papæ.*

Burch. l. 11. c. 25. Iuo p. 3. c 149 & 13. & p. 5. c. 249.

Luc. 19.

inf. ea. in legibus.

Item Gregorius ad Conſtantiam reginam Galliæ, lib. 4. epiſt. 33. ſeu c. 77.

¶Pro tenore ſæcularium legum puniantur inuaſores rerum eccleſiaſticarum. C. VIII.

CVm deuotiſſimam † [d] dominam ſciam de cæleſti vita †, atque remedio animæ ſuæ ſedulo cogitare, culpam me committere vehementer exiſtimo, ſi ea, quæ pro timore omnipotentis Domini ſunt ſuggerẽda, ſiluero: & te ſanctiſſimam de eccleſiaſtica pace ſedulo non commonuero. Nimis me Iuliani fratris, & coepiſcopi noſtri proclamatio nuper contriſtauit, maxime cum villæ ſuæ, videlicet eccleſiæ a nequiſſimis prædonibus ſint deprædatæ, atque nocturnis incendijs more furum combuſtę: & dum ijdem maligni iuxta noſtri prædeceſſoris Bonifacij decreta pro violata emunitate [e] illud emendare noluerint, dum, & ſæculi leges [f] hæc eadem ita ſe habere voluerint, lege vulgari [g] teſte, in qua ſic ſcribitur: [Si quis manu armata vſque ad quatuor homines in vicum alterius ad male faciendum venerit; ille, qui prior eſt [h], pro illicita præſumptione componat [i] ſolidos nongentos: ſequaces vero eius, vnuſquiſque ſolidos octuaginta. Si vero incendium [k] fecerint, ibi nouies tantum componant: ſi prædã vero, in quadruplum reſtituant.

Burc l. 11. c. 26 Iuo a 13. c. 35.

† *ſereniſſimam.*] orig.

† *al. patria atque animæ ſuæ vita ſedulo.*

lib. 1. legum Longobard tit. de aggreſſ. in vic. fact. leg. 1.

d ¶Cum deuotiſſimam.] Intercedit Papa pro eccleſia apud Reginam, ſicut alibi apud principem, vt 97 d eccleſiæ.

e ¶Pro violata emunitate.] Et dr̃ emunitas priuilegiũ quo gaudet eccleſia, vt in ambitu ſuo non fiat pugna, vel inſultus, vel rapina per quadraginta, vel triginta paſſus, vt 17 q 4 ſicut antiquitus. Quæ autem pœna pro emunitate eccleſiæ læſa ſit ſoluenda, hẽs 17. q. 4. ſi qs contumax.

Emunitas eccleſiæ quę ſit

f ¶Leges.] ſ. Lombardæ.

g ¶Vulgari.] ſ. Lõbarda. 23. q. 8. ſi quis membrorũ, &c. peſſimam.

h ¶Qui priorẽ.] Nã tot ſũt iniuriæ, quot ſunt iniuriãtes, vt ff. de iniur ſi plures, & ideo pœna vnius non liberat alios, ff ad legem Aquil. itẽ Melæ. §. ſed ſi plures.

Pœna pecuniaria an poſſit infligi ab eccleſia.

q ſecundum antiqua ſtatuta quadruplum debet reddere Idem probat duabus auctoritatibus. ſ. Euangelij, & Euſebij Papæ.

b ¶Multiplicatione.] Argu. pœnam pecuniariam poſſe ab eccleſia infligi. 2 1. q. 5. ſi quis cuiuslibet. 22. d. quamquam, extra de arbi. dilecti. in fin. extra de relig. domi. conſtitutus. in fin. argum contra infra ead. fraternitas, vbi de hoc dicitur, & extra de pœnis. ſuam. 2 Sed illud poteſt intelligi de æquitate canonica, hoc de rigore iuris.

2 *Et* licet vbi de hoc 14. q. 1. qd dẽ tur. in princ. vbi de hoc. Arch.

c ¶In auctoritate.] inf. ead. in legibus.

CVm deuotiſſimã] CASVS. Iulianus epiſcopus conqueſtus eſt Papæ de quibuſdam, qui de nocte quaſ-

Pœna an poſſit excedere quadruplu.

i ¶Componat] Inſt. de actio. § omnes. contra vbi dicitur, q nulla pœna debet excedere quadruplum. Sol. quidam dicunt, q pœna legalis non poteſt excedere quadruplum, ſed conuentionalis poteſt: melius dicas, q legalis, & conuentionalis in infinitum poteſt extendi ſecundum qualitatem negotij, vel delicti. ſed ſi habeatur reſpectus pure ad rem ipſam, tunc ſufficit pœna quadrupli ar. C. de ſer. fug quicunque. & l. ſi quis ſeruum. & licet hæc lex non teneat. tamen ex ea argumentatur hic Greg. ſic extra de iud nouit.

Incendiarius an ſit ipſo iure excõicat.

K ¶Si vero incendium.] Incendiarius eſt ipſo iure excom-

communicatus, nec prius abſoluitur, quàm ſatisfaciat, & iuret ſe id amodo non facturum. 23. q. 8. ſi quis membrorum, & c. peſſimam, & ſi fuerit denunciatus, amodo non põt abſolui niſi a Papa, vt extra de ſent. excommu. tua. ſecundum leges capite punitur. ff. de pœna capitalium §. nonnunquã. vbi dr, ꝙ ſi quis intra oppidum, vel ꝓpter inimicitias, vel ob prædam aliquid exuſſerit, igne crematur. ſed ſi villam cõbuſſit, leuius punit, ff. de incen. rui. nau. qui ædes. Io non inuenio, ꝙ incẽdiarius ſit ipſo iure excõicatus, niſi incendiarius eccleſiæ, vt extra de rap cap. in literis.

a ¶ Iuſtitiã colere.] inſti. de iuſt. & iu. §. præcepta iuris.

b ¶ Regia.] Ergo fœmina poteſt eſſe iudex 1 vt hic, & 23. q. 4. ſi quos. & 15. q. 3. c. 1. arg. contra 33. q. vlt. mulierem. C. de arbitr. l. vlt. Sed dic vbi conſuetudo eſt, bene poſſunt iudicare. ext. de arb. dilecti ADDITIO. Vbi not. Inno. ꝙ ſi fœmina habet regimen, vel comitatum, de iure poteſt iudicare, vt hic patet. Arch.

1 Ho: fuit ex cõmiſſio ne Papæ.

IN legib.] CASVS. Quæſitum fuit ab Euſebio, quantã pœnam debeat pati raptor rerum eccleſiarum: & reſpondet, ꝙ ſecũdum leges ſæculi, ſcilicet Goticam, & Salicam, in decuplum debet emendare. dicit enim in fin. cap. vt ſacrilegus iudicetur, & quadruplum reſtituat, & canonicæ pœnitentiæ ſubijciatur.

c ¶ In legibus ſæculi.] In Lombarda, & Gotica, & Salica, nõ in Romana.

d ¶ Terminos.] Secundum leges punitur talis pœna quinquaginta aureorum, vt ff. de termi moto. l. 1. & 2.

e ¶ Quadruplũ.] Vt in illo quadruplo rei perſecutio computetur, vt inſt. vi bon. rap in princ. ſed in furto eſt rei perſecutio pręter pœnã furti, vt inſt. de oblig. q̃ ex deli. in fi. & eſt ſimile 79. d decenter.

CONTRA GREGORIVS. CASVS. Sup. in quibuſdã c. dictum eſt, ꝙ res eccleſiæ vſurpatæ cum pœna debent reſtitui. Nunc vero probat contrarium per ſeq. cap.

FRaternitas tua.] CASVS. Aug. Anglorum epiſcopus de duobus quæſiuit a Greg. Primo qua pœna ſit punien-

¶ Initium huius capitis vſque ad ver. ſiluero, *eſt acceptum ex epiſtola indicata. Reliqua non ſunt inuenta.*

α ¶ Violata] *Hac dictio abeſt a plerisque vetuſtis & hic, & in ſequenti capite vbi in vulgatis eſt,* emunitas uiolata.

Item. — Bur. & Iuo ibi.

De eodem. C. IX.

SI ſæculi leges talem iuſtitiam habere voluerũt; lex diuina cur inferior eſſe debebit? cum in ipſis veritatis præſentia a Zachæo collaudatum ſit, vt ſi aliquem defraudarat, in quadruplum reſtitueret? (Luc. 19.) Et quia ſummum in rebus bonum eſt iuſtitiam colere [a], ac ſua cuique iura ſeruare, & in ſubiectos non ſinere quod poteſtatis eſt, fieri, ſed quod æquum eſt, cuſtodiri (quod & vos diligere, & omnino confidimus ſtudere;) eapropter excellentiæ veſtræ, menſe Nouembri præſentis anni, ſecunda indictione, Petrum fratrem, & coepiſcopum noſtrum a gremio ſanctæ Romanæ eccleſiæ trãſmittemus, vt fratribus eiuſdem prouinciæ in vnum congregatis, emunitas violata, & præſumptio, & ſacrilegium canonica auctoritate, & veſtra regia [b] dignitate talem terminum accipiant; ne poſthac membra diaboli, filij nequam, in ſancta eccleſia, te etiam ibi regnante talia præſumant.

¶ In plerisque vetuſtis codicibus, & apud Burchardum, & Iuonem caput hoc eſt coniunctum ſuperiori.

Et Symmachus in 5 ſynodo, & Io. 1. epi. 1 ſu. ea. in antiquis.

Item Euſebius Papa epiſt. 2.

¶ Eccleſiæ res ſurripiens in decuplum reſtituat, quod abſtulit. C. X.

Poly. l. 7. tit. 15. Anſ. l. 5. c. 41. Burc. l. 11. c. 27. Iuo p. 13. c. 37. & p. 5. c. 29. Pan. l. 4. c. 47.

IN legibus ſæculi [c] cautum habetur: [Qui rem ſurripit alienam, illi, cuius res direpta eſt, in vndecuplum†, quę ſublata ſunt, reſtituat.] Et in lege diuina legitur: [Maledictus omnis, qui transfert terminos [d] proximi ſui, & dicet omnis populus, Amen.] (Deut. 27.) Talia ergo non præſumantur abſque vltione, nec exerceantur abſq; ſua damnatione. Proinde β, ſi quis eccleſiaſticas oblationes, & quod Deo conſecratum eſt rapuerit, vel conſenſerit facientibus; vt ſacrilegus dijudicetur, & damnum in quadruplum [e] reſtituat, & canonice pœniteat.

† *al. declu-pum.*

In decret. Iulii. c. 1.

β ¶ Proinde.] *Hinc vſque ad finem non ſunt in epiſtola Euſebij, neq; apud Ioannem, aut Symmachum. Habentur tamen apud Burchardum, & Iuonem par. 13. c. 37. & in Polycarpo interpoſitis etiam aliquot verbis, quæ in epiſtola habentur poſt ver.* damnatione.

Contra Gregorius ſcribit, c. 4. reſponſionum ad Auguſtinum Anglorum epiſcopum de his, qui furtim auferũt aliquid de eccleſia.

¶ Sine augmento ſibi ablata eccleſiam recipere oportet. C. XI.

Poly. l. 6. tit. 16. Iuo p. 13. c. 5.

FRaternitas tua ex perſona furis penſare poteſt, qua-

Digitized by Google

niendus ſit: reſpondet dicens, quòd quidam furantur propter cupiditatem, quidam propter inopiam: & ideo qui cupiditate furantur damnis; qui inopia, verberibus ſunt corrigendi, & cum diſtrictius agitur, in verberibus ex charitate agendum eſt. Secundo quæſiuit ſub quo augmen-

ne ſit contra. ꝭ. diſt. 89. decenter. 17. q. 4. quiſquis, infra ea. q. 5. c. pen. & ſupra ea. q. 1. in antiquis. Ad hoc reſpondent quidam, ſi vult libere fur vel prædo reſtituere rem ante quàm conueniatur, pœnam euitat. hoc falſum eſt, quia non ſufficit raptori reſtituere rem ad euitandam

Eccleſia an poſſit petere rem ſuã cũ augmento.

liter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes ſubſidia, furtum perpetrant: & ſunt alij, qui hac in re ex inopia [a] delinquunt. vnde neceſſe eſt, vt quidam damnis, quidam vero verberibus [b], & quidam diſtrictius, quidam vero leuius corrigantur. Et cum paulo diſtrictius agitur; ex charitate agendum eſt, & non ex furore; quia ipſi hoc præſtatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. *& infra.* ¶ Addis etiam quo augmento ea, quæ furto de eccleſijs abſtulerunt, reddere debeant. Sed abſit, vt eccleſia cum augmento [c] recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quærat.

† al. iſtud

Verum illud Euſebij de legum ſeueritate: illud † Gregorij de eccleſiaſtica manſuetudine dictum intelligitur.

† al. Deodato

Idem Gregorius lib. 10. epiſt. 42. Deuſdedit † epiſcopo Mediolanenſi.

¶ Non ſunt alienanda in epiſcopatu acquiſita.

C. XII.

infra ead. quæſt. 5. c. nulli.

RES in epiſcopatu acquiſitas [d] ſacerdotibus nulla eſt alienandi licentia.

Item ex octaua α ſynodo vniuerſali, c. 15.

α ¶ Octaua.] *Sic eſt emendatum ex Anſelmo, cum antea legeretur,* ſexta. *Eſt autem canon decimuſquintus Synodi octauæ habitæ tempore Hadriani Papæ ſecundi contra Photium, ex verſione Anaſtaſij bibliothecarij.*

¶ Vaſa ſacra, niſi pro redemptione captiuorum, non ſunt alienanda.

C. XIII.

Anſel. l. 6. c. 171.

APoſtolica, & [e] paternos canones renouans hæc ſancta, & vniuerſalis ſynodus diffiniuit, neminem prorſus epiſcopum uendere, vel vtrumque alienare † cimelia, & vaſa [f] ſacrata, excepta cauſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet α pro redemptione captiuorum [g]: ſed nec tradere ſalaria eccleſiarũ in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſsiones venundare, ac per hoc eccleſiaſticos redditus lędere: quos ad propriã vtilitatem, & ob eſcam pauperum, & peregrinorum ſuſten-

† κειμήλια Græce theſauri dñtur, opes pecuniæ repoſitæ, inſtrumenta pretioſa, aurea vaſa, clinodia. inde cimeliarchus, C. de agric. & cenſi l. litibus, lib. 11.

Paupertas in delictis nõ excuſat.

pœnam, vt ff. vi bon. rapt. l. non prodeſt. Vel dic quod eccleſia nõ petet pęnam; ſed iudex ex officio ſuo eam infliget, & dabit eccleſię cui ſanctitas ignoſcẽdi gloriã dereliquit. C. de epiſc. & cler. ſi quis. & eſt ad hoc bonum arg. 23. quæſt. 3. §. 1. in fi. Vel dic, ꝙ poteſt petere naturale augmentum, id eſt, intereſſe. ſed innaturale non poteſt. Vel dic, ꝙ non poteſt petere intereſſe quod eſt extra rem: vel ſi forte occaſione rei ſublatæ familia, vel pecora mortua ſunt illud non poteſt petere, ſicut nec emptor, vt ff de act. empti. & vend. ſi ſterilis, §. cum per venditorẽ. vel ponas caſum ſic, quæſitum fuit ſi aliquis cõfeſſus fuit ſe furtum feciſſe ſacerdoti ſuo, an in pęnitentia debet ei iniungi, vt illã rem reſtituat cum pęna 1? Reſpondeo ꝙ nõ: 2 & ſic contraria non tangunt caſum.

† Iſtã gl. dicit eſſe ſine. Alexand. de Imo. in l. ſi pœnæ. ff. de cõdi. inde. a Tenentur tamen damnũ reſtituere, vt extra de iniu. ſi læſerit. & duobus c. ſeq. & ext. de rapt. c. 1. 2. & 3. & c. in literis, in fine.

VERVM CASVS. Determinat Grat. in hoc §. qualiter intelliguntur duo proxima pręcedentia cap. dicẽs, ꝙ primum ex rigore, ſecundum ex manſuetudine intelligitur. Seq. c. patet.

d RES.] ¶ Acquiſitas.] occaſione eccleſiæ, vt infra ea. q. 5. § fixum.

APoſtolicos] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ſtatuitur, ꝙ ſi quis clericus alienet quocũque titulo alienationis poſſeſſiones vel redditus, vel vaſa eccleſię in caſu non conceſſo, deponi debet, alienatione reſciſſa: ſiue ſit facta in temptis, ſiue non: & emptor debet rem reſtituere & chartam ad incidendum: quod ſi non fecerit, excommunicetur. In ſecunda parte dicitur, ꝙ ſi epiſcopus cõſtruxerit monaſterium de redditibus eccleſiæ, eidem eccleſiæ monaſteriũ ſubijciat. Secunda pars incipit ibi, [Si autem epiſcopus, Salaria] .i. redditus. Iterum habeat ſicut prius habebat. Et interſerit Grat. tria ſequentia cap. pręter principale propoſitum, vt oſtendat caſum in quo licite res eccleſiæ poſſunt alienari, quorum primum patet.

augmento eccleſia ſuum debeat recipere. Et tãdet ſub nullo augmento. Secunda pars incipit ibi, [Addis etiã.]

a ¶ Ex inopia.] in delictis non excuſat inopia, vt hic, & 32. q. 4. ſicut ſatius. ff. de ri. nup. l. palam. 32. q. 5. ita ne. 22. q. 2. faciat. Arg. contra de conſec. diſt. 5. diſcipulos. & diſt. 1. ſicut contra. extra de furt. ſi quis propter neceſſitatem, quidam dicunt, quod potius debet homo mori quàm furari. Humanius eſt dicere, ꝙ ſumma neceſſitas excuſat extra de reg. iur. cap. quod non eſt. vnde hic non fuit tanta neceſſitas, quæ poſſet excuſare.

b ¶ Verberibus] hoc generale eſt, vt verberibus caſtigentur qui ſunt inopes, vt ff. de iuriſd. omn. iudi. ſi quis id. §. in ſeruos, & ff. de in ius vocan. l. vlt. ꝭ. ea q. §. liberius. 14. q. 6. ſi res aliena. Alio etiam modo puniuntur nobiles quam ignobiles, vt 24. q. 1. qui contra.

c ¶ Cum augmento.] ſcilicet in naturali & illegitimo,

e ¶ Et.] pro, id eſt.

f ¶ Vaſa.] ꝭ. 10. q. 2. hoc ius contra.

g ¶ Captiuorum.] & alijs cauſis,

a ¶ Depo-

Digitized by Google

tationem eſſe decernimus β. *& paulo poſt.* ¶ Quiſquis autem apparuerit poſt hanc d ffinitionem noſtram, contrarium quid huic ſanctæ, ac vniuerſali ſynodo agere; deponatur [a] vt præuaricator diuinarum legum, & præceptorum: caſſata videlicet omnino, quæ facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab epiſcopo, venditione, vel emphyteutica traditione, vel alia qualibet alienatione, cimeliorum ſcilicet, & ſalariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimelijs, vel ſalarijs, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuſeos; ſit anathema vſque dum fecerit: quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. & ſi autem epiſcopus conuictus fuerit conſtruxiſſe [b] monaſterium de redditibus eccleſiaſticis, & tradat [c] ipſum eidem eccleſiæ monaſterium.

α ¶ Videlicet pro redemptione.] *In concilio ipſo, & apud Anſelmum legitur,* quæ accipiuntur in redemptionem captiuorum.

β ¶ Decernimus.] *In ipſo canone ſequuntur hæc:* Omnem vero eccleſiaſticarum rerum poteſtatem habentem, & has meliorare, ac dilatare, prout oportuerit eccleſiaſtica loca, quæ per redditus fiunt, & inſuper propriam rerum diſpoſitionem diſtribuere ac committere, ſeu conferre quibuſcumq; voluerit & iudicauerit, iuxta propriam poteſtatem, ac dominatum. Quiſquis autem apparuerit, &c.

Item Gregorius lib. 6. epiſt. 34. ſeu 199. domino epiſcopo Meſſanenſi.

¶ Pro redemptione captiuorum ſacra vaſa non prohibentur alienari. C. XIIII.

L. Sancimus, C. de ſacroſ. eccl. Anſel. l. 5. c. 48.

ET ſacrorum canonum, & legalia ſtatuta, permittunt miniſteria eccleſiæ pro captiuorum eſſe redemptione vendenda.

Item Demetrio, & Valeriano clericis Firmanis, li. 7. indict. 2. epiſt. 14.

¶ Res eccleſiæ licitè impenduntur pro redemptione captiuorum. C. XV.

Iuo p. 3. c. 145.

SAcrorum canonũ ſtatuta, & legalis permittit auctoritas licitè res eccleſiaſticas in redemptionem captiuorũ impendi. Et ideo, quia edocti à vobis ſumus ante annos fere xviij. virum reuerendiſſimum quendam Fabium epiſcopum eccleſiæ Firmanę libras xj. argenti de eadem eccleſia pro redemptione veſtra, ac patris veſtri Paſſiui, fratris & coepiſcopi noſtri, tunc vero clerici, necnon ma-

Eccleſiaſticas res male alienãs qualiter puniat. 1 Et c. diaconi. 17. q. 4. põt tamẽ eps diſpẽſare cũ prælato ſibi ſubdito, vt nõ deponatur, vt 50. diſtin. ſi quis presbyter. Arch.

a ¶ Deponatur.] Hęc eſt pęna male alienantis res eccleſiæ, vt ĩ. ea. quiſquis, & c non liceat, & c. ſtatuimus. 1 Sed contra extra de reb. eccl. non alien. ſi quis presbyterorum, de elect. ꝙ ſicut, in fi. ff. de alien. iud. mut. cau. l. ex hoc edicto, § ſi quis alienauerit. Ex quibus omnibus habes, ꝙ ſufficit, ſi ſtatim reddat eccleſiã indemnem. Poſſe, quo ad hoc vt exinde non poſſit vlterius cõueniri ſed nõ quo ad hoc, ne pro hmõi mala electione ab adminiſtratione remoueatur. Arg. contra. ff. vi bo. rapt. non prodeſt. vbi habes quod nõ ſufficit prædoni ad pœnam euitandam rem reſtituere. Itẽ ſufficit ſemel dolũ commiſiſſe, vt depoſ. l. 1 §. ſi rem depoſitã Ioan. Ego ſto illi decret. ſi quis pſbyterorũ. B.

b ¶ Cõſtruxiſſe.] lędendo eccleſiã priorem: poteſt tñ conſtruere, dum tamen nõ lædat eccleſiam, ĩ. c. ſi epiſcopus, & c. bonæ rei. Tradentur ergo eccleſiæ vt habeat in ipſa ius patronatus, quod habetur ex ædificatione, ſeu fundatione. 16. q. 7 quicunque. & c. decernimus, & ca. filijs, ext. de eccl. ædif. ad audientiã. vel aliquod honeſtũ ſeruitium, ext. de iure patr. præterea vel ob alia tẽporalia, ext. de capel mon. in eccleſiis. 16. q. 2 ſanè. Et eſt arg. ꝙ acquiſita de rebus eccleſiæ poteſt eccleſia vẽdicare. ĩ ea. q 4. ſacerdotes, & q vlt. fixũ Sed quid ſi clericus de peculio eccleſię in ꝓprio ſolo ædificat? tunc videtur ędificiũ ſolo cedere ff. de rerum diu. l. in tãtum. Sed dicas 2 in fauorem eccleſiæ ſolum ædificio cedere. 17. q 4. c. quæſtio. & hoc eſt ſpeciale in eccleſia, ꝙ ſi res comparatur de bonis eccleſiæ, ſtatim eſt facta eccleſię, vt hic, & extra de pecu. cle. c. 1 ſi quis. Idem eſt in milite. C. de rei vend. ſi vt proponis, & in pupillo, C arbit. tut l. 3. & in vxore, ff de donat. inter vir & vxo. vxor.

Ædificium de pecunia eccleſiæ factum, an acquireret ipſi eccleſiæ.

2 Dicas hãc gl. ſeq. Spec. de empt. & vend § tertio loco, in 1. verſi. qđ ſi clericus. & ibi per Ioan. And in additio Bal. in l. in tãtum, de rer. diuiſ. Phil. Franc. in c. ſemel. de reg. iuris, in 6.

c ¶ Tradat.] .i. ſubijciat ĩ 14. q 6. comperimus 17. q 4. quæſt. contra vbi habes q res conſecrata non debeat reſtitui. ſed ſupple laicis, & ad profanos vſus & licet hic dicatur ꝙ debet ſubijci priori eccleſię: nihilominus tamen epiſcopus poteſt vnam eccleſiam alij ſubijcere cui vult: arg extra de exceſſ. prælat. ſicut vnire.

SAcrorum.] CASVS. Fabius Firmanę ciuitatis eps dedit xj. libras argẽti. de ſua eccleſia pro redemptione quatuor perſonarum, ſ. Paſſiui, tunc clerici & vxoris, & duorum ſuorum filiorum, ſcilicet Demetrij. & Valeriani, quo pręfato epo mortuo Paſſiuus factus eſt eps, poſt cuius obitum filij timebant ne illæ xj. libræ argent ab eis, vel hæredibus eorum repeterentur. & ideo à Papa ſuper

Digitized by Google

ſuper hoc poſtulauerunt ſecuritatem Papa igitur eis plenam ſecuritatem concedit, ita vt de cætero ſuper hoc nulla quæſtio eis moueatur. Sequens c. patet.

a ¶Repetitionis.] Quia quod ex cauſa pietatis impenditur, non repetitur. C. de neg. geſt. alimenta, niſi forte fuerit preſtatus, ff. de reli. ſi qs. §. hæc actio. & in alio caſu. C. de nupt. patrẽ hic tñ non valet proteſtatio: qa eccleſia teneĩ redimere, vt inf ca prox. ſi vero priuatus redemiſſet, pretiũ datum repeteret ſine diſtinctione, ſecundum quoſdã. Et hic redemptus operas pſtabit eccleſiæ p qnquenniũ ſi nõ poſſit ſoluere, C. de cap l. 2. & vlt. Itẽ nunquid hoc de quolibet capto verum eſt? ita. Sed nunquid de capto in maleficijs? quod videtur 86. d non ſatis 23. q. 5. c. 1. & c. reus, & 14 q. 6. ſi res Argum. contra 1. q. 1. iubemus. Tamen ſi priuatus det pecuniam pro redemptione alicuius, bene eam repetit, vt C. de cap l. vlt.

b S Icut. ¶Suis.] Suis potius quàm alienis ſubueniat, ſubueniat tñ & extraneis. 86 d. non ſatis. 42. diſt. quieſcamus. Sed qui dicunt hic captiui? Dic q̃ ſi ab hæreticis, vel gẽtilibus capti ſunt, vel a talibus vbi timetur periculũ corporis 2 vel animæ, tales tenetur redimere eccleſia, & etiam quilibet priuatus, vt 86. d nõ ſatis inf ca. aurum. 21. q 3 non in inferenda.

ca. ſignificauit, vt de Iudæis. Phili. Dec. in ea. q̃ in eccleſiarũ de conſt. Ludoui. Gomes ſuper 6. cha. 100. in paruis.

1 Redemptio qñque eſt neceſſaria

2 Ideſt mortis, vt leg. & not. inf. eod. aurum ver. acur. to. Arc.

tris veſtræ hoſtibus, impendiſſe, atq; ex hoc quandam formidinem vos habere, ne hoc, quod datum eſt, a vobis quolibet tempore repetatur; huius præcepti auctoritate ſuſpicionem veſtram præuidimus auferendam; conſtituentes nullam vos exinde, hæredeſque veſtros quolibet tempore repetitionis [a] moleſtiam ſuſtinere: nec a quoquam vobis aliquam obijci quæſtionem.

Item lib. 6. epiſt. 35. ad Dominum epiſcopum.

¶Res eccleſiæ deſolatę non pręponantur captiuis. C. XVI.

Iuo p. 3. c. 170.

SIcut omnino graue eſt fruſtra eccleſiaſtica miniſteria venundare; ſic iterum culpa eſt, imminente huiuſmodi neceſſitate res maxime deſolatæ eccleſię captiuis ſuis [b] pręponere, & in eorum redemptione ceſſare.

QVAE VERO. Hęc eſt ſecũda pars quæſt. in qua ponit pęnam ſacrilegij, & hoc per cap. ſequen. Io. de Fant.

2 *Quæ vero pœnitentia huiuſmodi inuaſoribus, atque prædonibus, qui vaſa ſacra, & reliqua diuino cultui dedicata arripiunt, & quaſi profana contrectant, ſit indicenda; Nicolaus Papa definit ſcribens Frontario archiepiſcopo Burdegalenſi.*

CASVS. Supra facta eſt mẽtio de inuaſoribus rerũ eccleſiæ. Nũc vero docet Gratia quæ pœnitentia ſit huiuſmodi inuaſorib. imponenda, q ſacra vaſa, & alia Deo dedicata pollutis manib. quaſi profana rapiunt, & contrectant.

¶Inuaſoribus rerum eccleſiaſticarum quæ pęnitentia ſit imponenda. C. XVII.

DE viro nefando, Burgando nomine, qui rabie inſanã commotus diabolicis ſe irretire laqueis nõ dubitauit, atque gentilium more per abrupta itinera, & compita [c] inſidians vobis in veſtræ eccleſię villa, vnà cum clericis veſtris manẽtibus, & populum ſalubribus inſtruere dogmatum monitis decertantibus, paneque ſpiritualis verbi vacua hominum corda reficientibus, atque laudabile proprię ſalutis deſiderium habentibus, ſancta apoſtolorum Petri, & Pauli limina viſitare, collectis malitiæ ſuę ſequacibus, & iniquitatis complicibus nefarias inuaſiones, & deprędationes violentas inferre dęmoniaco auſu pręſumpſit: &, vt epiſtolę veſtrę textus eloquitur, ſacrum altare, ſacraq; Dominici corporis, & ſanguinis vaſa, inſuper, & ſanctum chriſma pollutis arripere manibus, quaſi vilia, & ad vſum communem apta præſumpſit; dilectio nos veſtra conſuluit [d], ſi ipſe, vel qui cum eo in tam impio, & iniquo ſcelere fuerunt; ad pęnitentiam qñque gratia tracti † diuina, venire voluerint, quo eos pœnitentię vinculo conſtringatis, noſtrę inſtitutionis cenſuram

al. tacti.

DE viro.] CASVS. Frõtarius, Burdegalẽ archiepſ cũ vellet B. Petri limina viſitare, & in quadam villa ſuæ eccleſiæ celebraret diuina, & populum ſaluberrimis dogmatibus erudiret, quidã nomine Burgandus vir nefandus inſidians ei, cum cõplicibus ſuæ malitię vẽnit ad villam præfatam, & ſacra vaſa dominici corporis, & ſanctũ chriſma pollutis manib. accipere præſumpſit. quare dictus Frontarius q̃ſiuit a Nicolao, ſi aliquo tempore ad gremium matris eccleſiæ redierint, quæ pęnitentia ſit eis indicenda. Qui reſpondet dicens, q̃d primo debent iurare, quod talia non faciant de cætero, & poſtea pœniteant iuxta modum in ca. expreſſum.

c ¶Et compita.] Compitum eſt locus vbi plures viæ cõcurunt. 48 d. ſicut.

ADDITIO. Et dicitur a con, quod eſt ſimul, & pita, q̃d eſt via, ſecundum Hug. & Lau.

d ¶Conſuluit.] Quæ ſit pœna talium, qui inferunt iniuriam clericis dum inſiſtunt diuinis officijs, & obſequiis, habes 17. q. 4. §. qui autem, & cap. ſi quis ſuadente, C. de epi. & cle. ſi quis in hoc genus.

Redemptus ab eccleſia, illi ſeruiat p qnquenniũ.

1 Quod vr, idem Fel. in

a ¶Ante

Digitized by Google

a ¶Ante fores.] Sed nonne in primo anno eſt extra eccleſiam? Sed dic ꝙ in primo anno ſtet extra cœmiterium, quod violauit, & ſecundo anno iuxta fores eccleſiæ.
b ¶Audientes.] Non communicantes, vt 33.q.2. latorem.

vt ſup.ea.cum deuotiſſimã, ſi agit ad intereſſe, non pt 2. Item quæritur ſi eccleſia conſecuta eſt ſuum ius a poſſeſſore, an teneatur cedere actionem, quam hẽt contra alienantẽ? Rñdeo, ꝙ non: quia qua fronte põt petere ceſſionẽ qui ex contumacia ſua condemnatus, vt ff de adminiſt.

2 Hoc ideo quia iã ſuũ conſecutus ẽ & ita intereſſe deſijt, ff. de eo per quem factum eſt l. 2. §. plures.

c ¶Spondentes.] Sacrilegos argue promittere cogendos ſe nunquam ſimile facturos, ſic 23.q.8. peſſimã, & c ſi quis mẽbrorum, vt dixi 12.q.3 cum aliquis.

MOnemus.] Hæc eſt tertia pars. in qua reuertitur ad principale, & ꝓbat per v. c. ꝙ res eccleſiæ non ſunt alienãdæ in caſu non conceſſo. Io. de Fan.

CASVS. Quæſitum fuit a Leone Papa quã pœnam pati debeat eps, vel ſacerdos, qui cã amicitię timoris, vel muneris rem ſuæ eccleſię, vel ſalarium a Chriſtianis oblatum auferre, vel vſurpare pſumit. Et reſpondet, ꝙ dẽt deponi, & qd iniuſte abſtulit, reddere compellatur, & pro his nullas deinceps vires hẽat ad litigãdũ, vel poſſidẽdum.

d ¶Rem tituli.] id eſt, ſpectantem ad eccleſiã ſuam non auſert alii ꝓpria auctoritate. 1 Nam & tutor, & curator punitur, qui aufert alij rẽ pupilli ſui, vt C. vñ vi. meminerint. in fi.

1 Nã pro tali exceſſu vr̃ deponendus L.

e ¶Reddere.] Ipſe ergo, qui alienauit, poteſt cõueniri, vt hic, & inf. ea. ſtatuimus. & duobus c ſequentibus. Item & poſſeſſor poteſt conueniri, vt ſup. ea. Auguſtino & no. ſup. ea. quicunque. & ſu e. Apoſtolicos. cum, enim eccleſia habet in optione quẽ velit conuenire, ſi primo cœpit vnum conuenire & poſtea velit alium conuenire, nõ fieri ei præiudiciũ aliqđ p electionẽ, vt C ſi tutor, vel curator l. vlt. Sed quid ſi eccleſiã eſt conſecuta ius ſuum a poſſeſſore, nunquid adhuc poteſt conuenire ipſum, qui alienauit? non videtur: quia bona fides non patit, vt bis idẽ exigatur, ff de reg iur. bona fides. Quod autem poſſet ipſum conuenire. ad hoc eſt arg. inf. eo. Vulterranæ, & c. ſtatuimus & c quicunque, & ff. de peti hære. nec vllam §. vlt. Reſpondeo, aut eccleſia agit ad pœnam, aut ad intereſſe. ſi ad pœnam, poteſt agere adhuc contra alienantem: quia pęna vnius non liberat alium

Eccleſia ſi ab vno ſuum ius conſecuta eſt, an poſſit aliũ conuenire.

expoſcere curaſtis. De quibus (ſi tamen ita eſt) iubemus, cum ad pœnitentiam reuerti accelerauerit, vno anno extra eccleſiam Dei conſiſtere, cuius ſacratiſsima vaſa, extra ritum fidei Chriſtianę, diripiendo auferre non dubitauerunt. Secundo vero anno ante fores [a] eccleſię ſine cõmunione maneant. Tertio vero anno eccleſiã Dei ingrediantur, & inter audientes [b] adſtent ſine oblatione, non manducantes carnem, neque bibentes vinum, prǽter Natalis, & Reſurrectionis Dominicę dies. Quarto prǽterea anno (ſi his prioribus tribus eorum fructuoſus fuerit pœnitentię labor) communioni fidelium reſtituantur: totaque mentis intentione ſpondentes [c] talia ſe vlterius nũquam facturos, & corpus & ſanguinem Domini ſuſcipere mereantur, & vſque ad ſeptimum annum tribus in hebdomada diebus ſine eſu carnium, & vini potatione maneant pęnitentes.

¶ *Caput hoc alibi non eſt inuentum, quàm in collectione canonũ incerti auctoris.*

Item in concilio Leonis Papæ quarti.

¶Res eccleſię epiſcopus vſurpare, vel alienare non prǽſumat. C. XVIII.

Deuſdedit p 4. Poly. l. ñ. tit. 19.

3 MOnemus, & irrefragabiliter affirmamus, vt nullus epiſcoporum, vel ſacerdotum, rẽ tituli [d] ſui vſurpare prǽſumat: ſed neque ſalarium a Chriſtianis, ſanctis locis oblatum cauſa amicitię, vel timoris, aut muneris pertentet auferre; ne eccleſia Dei ad nihilum redigatur. Quod qui facere prǽſumpſerit epiſcopus, vel ſacerdos; canonicam ſine dubio ſubeat vltionem, & quod eccleſiæ iniuſte ablatum eſt, reddere [e] compellatur; ita vt deinceps nullas vires pro his ad litigandum [f], vel poſsidendum habere poſsit.

Item ex ſeptima ſynodo, c. 12.

¶ *Apud Gratianum, quemadmodum, & apud Anſelmum citabatur,* ex hiſtoria Euſebij epiſcopi Cæſarienſis. *Iuo verum auctorem citauit. Verſio autem eſt Anaſtaſii Bibliothecarij, ex cuius codicibus manuſcriptis nonnulla ſunt emendata.*

¶Epiſcopo, vel abbati res eccleſię alienare non licet. C. XIX.

Poly. l. 6. tit. 15. Anſ. l. 6. c. 174. Iuo p. 5. c. 375.

QVíſquis epiſcopus, uel abbas inuentus fuerit de ſalarijs aut epiſcopi, uel monaſterii transferre quidquam in principum manus, uel etiam alii perſonę conferre,

miniſt. tuto. ſi plures, & ff. de tuto ſi plures, & ff. de tute. & ratio. diſtra. l. 1. §. nunc tractemus.

f ¶Litigandum.] Arg eſt hic, ꝙ qui male alienauit rem eccleſiæ, non poteſt eam repetere.

QVíſquis.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, ꝙ epiſcopus, vel abbas de ſalarijs epiſcopij, vel monaſterij principi, vel aliæ perſonæ in caſu non conceſſo nil dare debeat; & ſi dederit, irritetur. Et ad hoc probandum inducitur canon

Apo-

Digitized by Google

Apoſtolorum, qui dicit, ꝙ de rebus eccleſiæ non debet aliquid defraudari. In ſecunda parte dicitur quod ſi epiſcopus dicat agrum nullum fructū eccleſiæ reddere, immo potius damnum, propter hoc principi cōcedere non debet, ſed clericis vel colonis. In tertia parte dicitur, ꝙ ſi prin-

NOn liceat.] CASVS. Symmachus Papa ſtatuit in hoc c. vt Papæ non liceat prædia eccleſiæ alienare quo ad proprietatem vel vſumfructum, niſi tantum domos quæ in vrbibus modica impenſa non ſuſtentantur, ſub qua lege oēs prælati eccleſiarum conſtringantur Contra quā conſtitutionē ſi aliquid fuerit alienatū, donator vel venditor, & mediator deponat. Subſcribentes ſint anathematizari cum eo, qui dedit, & cum eo, q recipit, niſi reſtituat, quod alienatum eſt. Sit licentia cuilibet eccleſiaſticę perſonæ contradicēdi, & repoſcere cum fructibus alienata. hoc intellige, niſi alienatio facta eſſet in caſu licito & conceſſo.

c. Apoſtolicos. ſm Hu. illæ intelliguntur cum actū fuit ab initio cū toto clero ipſius eccleſię. Arch.

Can. Apoſt 39.

irritum ſit, quod datum eſſe conſtiterit, ſecundum canonem ſanctorum Apoſtolorum, qui dicit; [Omnium eccleſiaſticarum rerum epiſcopus habeat ſolicitudinem, & diſpenſet eas, tanquam Deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare β quidquam ex illis, vel cognatis [a] proprijs donare quæ Dei ſunt. Quòd ſi pauperes fuerint, vt pauperibus largiatur: ſed non ſub horum occaſione, quæ ſunt eccleſiæ, defraudentur.] ¶ Quòd ſi excuſationem ꝑtenderit damnum facere, & nihil ad profectum agrū exiſtere; nec ſic principib. qui per loca illa ſunt, tribuat ager vel locus: ſed clericis, vel agricultoribus. ¶ Quòd ſi calliditate vſus fuerit, & à colono [b], vel à clerico emerit princeps agrū, irrita ſit venditio, & reſtituatur epiſcopio, vel monaſterio; & epiſcopus, vel abbas hoc faciens abijciatur [c]: epiſcopus quidem ab epiſcopio; abbas autem à monaſterio γ, tanquam qui diſpergit, quæ non collegit.

α ¶ Salarijs.] *Græce eſt. ἐκ τῶν αὐτουργιῶν, pro qua voce in Pariſienſi græcorum canonū editione legitur in rubrica, ἐκ τῶν προαστείων, id eſt*, ex ſuburbanis, *quaſi ſuburbana vocentur auturgia, quod ipſius poſſeſſoris manibus colantur. Balſamon tamen eos agros interpretatur, qui per ſe ipſi ſine magna cultura fructum ferre poſſunt, vt ſiluæ & alia huiuſmodi.*

β ¶ Fraudare.] *σφετερίζεσθαι, id eſt,* ſibi vendicare, & ſuum facere.

γ ¶ Epiſcopus quidem ab epiſcopio, abbas autē à monaſterio.] *Hęc ad ſententiæ integritatē addita ſunt ex ipſo canone.*

d ¶ Papæ.] Symmachus Papa ſucceſſori ſuo legē imponit, vt Imperator ſuo. inf. 16. q. 1. c. iuxta. Sed qualiter hoc potuit, cum nullus mortalium Papā poſſit iudicare. ext. de elect. innotuit 40. diſtinct. ſi Papa. nec inferior ſuperiorem. 21. di. inferior. ſed certe licet ſit ſolutus legibus, tamen ſecūdum leges viuere debet ff de legi princeps.

Papam nullus mortaliū iudicare poteſt.

Et in conc. Pariſienſi, l. 1. c. 17.

Item Symmachus Papa in ſynodo tertia, c. 4. & ſequentibus uſque ad nonum.

¶ Prædia eccleſiæ non liceat Papæ alienare, C. XX.

Anſ. l. 4. c. 29.

NOn liceat Papæ [d] prædium eccleſiæ alienare aliquo modo pro aliqua neceſſitate, nec in vſūfructū ærura dare: niſi tantummodo domos, quæ in quibuslibet [e] vrbibus non modica impenſa ſuſtentātur. Qua lege omnes cuſtodes adſtringantur; ut donator, accuſator, venditor honorem perdat. Et qui ſubſcripſerit anathema ſit, cum eo, qui dedit, vel qui recepit, niſi reſtituatur. Liceat etiā quibuslibet eccleſiaſticis perſonis contradicere, & cum fructibus [f] alienata repoſcere. Quod non modo ꝗ in Apoſtolica ſeruandum eſt eccleſia, verumetiam vniuerſis eccleſijs per prouincias quidem dicitur conuenire.

e ¶ Quibuſlibet.] Videtur ergo quod ad hanc accuſationem quilibet admittatur. extra de reb. eccl non aliena. ſi quis & Auth. de non alie. aut. permu in ſi coll. & nor. 16. quæſtio. 7. filijs. & quæ. 1. conſtitutum.

f ¶ Et cum fructibus.] Hic aduerte, ꝙ fructus poſſunt peti. Sciēdum eſt, quod ſi agitur per interdictū aliquod ad petendū rem cum fructibus, tunc reſtituētur omnes fructus percepti à tempore eo quo eſt propoſitum interdictum, niſi interdictio, vnde vi: in quo veniunt fructus omnes percepti à tempore deiectionis, vt ff de interdic. l interdictis ff. de vi, & vi arma l. 1. §. ex dic. Si autē agiẗ rei vendicatione aut poſſeſſor fuit bonæ fidei, aut malæ. Si bonæ, reſtituet omnes fructus perceptos a tpe litis conteſt vel qui culpa ſua non ſunt percepti, ſed ante litem conteſtatam perceptos non tenetur reſtituere, ſed tantum extantes, vt C. de rei uendi. certum eſt. Inſtit. de offi iud. § poſt inchoatā Si fuerit poſſeſſor malæ fidei tam perceptos, quam quos percipere potuit, tenet reſtituere, vt ext. de reſt. ſpo. grauius & ff de rei uēd. ſi nauis. § gñaliter. & C. de rei uend certum eſt Si vero

Fructus an ab omni poſſeſſore ſint reſtituendi.

ſi princeps callide a colono vel clero agrum eccleſiæ emerit, venditione reſciſſa ager reſtituatur epiſcopo vel monaſterio: Epiſcopus autem vel abbas hoc faciens deponatur Secunda pars incipit ibi, [Quod ſi excuſationem] Tertia ibi, [Quod ſi calliditate.]

a ¶ Cognatis.] Niſi victum & veſtitum, vt 86. d. non ſatis & 16. q. 1. ſi cupis in ſi.

b ¶ A colono.] Licet enim colonus tradat alij poſſeſſionem, non ideo perdit eccleſia poſſeſſionem C. de acq. poſſ l. vlt.

c ¶ Abijciatur.] Mitius cum eo agitur, inf. e. ſi quis quilibet, & q. 5. ſi epiſcopus 1.

Digitized by Google

malæ fidei poſſeſſor titulum habuit, tunc excuſatur a percip endis propter titulum, vt C de rei vend. ſi fundum niſi ita ſit quod ille titulus habeatur pro non titulo, vt cum quis emit contra interdicta legis, vt C. de agric. & cenſi. quemadmodum lib. 11. & alios habes notatos ſ. q met. cau. ſed & partus

c ¶ Maturata.] Id eſt, maturæ prolata. inf. 16. q. 1. in canonib us.

d ¶ Et inſtitutæ.] Id eſt, deſtinatæ à talibus.

De rebus.] CASVS. Quidam inuadebant vel rapiebant res eccleſiarũ, & dicebant ſe habere à principibus

¶ Caput hoc collectum eſt ex pluribus capitibus ſynodi Romanæ tertiæ ſub Symmaccho, in epitomen tamen redactis.

α ¶ [In vſumfructum.] *In conciliorum editionibus partim legitur*, ſed nec in vſufructuario iure aliquibus dare liceat. *partim*, ſed nec in vſumfructum iura aliquibus, &c. *quemadmodum & in cod te canonum impreſſo. Nam in vetuſto manuſcripto eſt*. ſed nec vſufructuario aliquibus dare liceat. *Idem vero ſignificare vſufructuarium & vſumfructũ ſcribit Smaragdus in expoſitione regulæ B. Benedicti c. 59. his verbis*. vſumfructum dicit, quod nos dicimus vſufructuarium.

β ¶ Quod non modo.] *In ipſa ſynodo longe aliter habetur.* Huius autem conſtitutionis legem in Apoſtolica tantum volumus ſede ſeruari, vniuerſis eccleſijs per prouincias ſecundum animarum conſiderationem, quem propoſito religionis conuenire rectores earum viderint, more ſeruato.

Item in ſynodo ſexta.

¶ Qui res eccleſiaſticas vendit, ad altare non audeat accedere. C. XXI.

INdigne ad altare [a] Dei properare permittit, qui res eccleſiaſticas audet inuadere, aut iniuſte α poſſidere, aut iniqua, vel iniuſta defenſione in eis perdurat. *& paulo poſt.* ¶ Debet tamen eſſe prouiſio, vt vindictam admonitio β [b] præcedat, & res vſurpatas iniuſte qui abſtulit, aut iniuſte ablatas retinet, æquitate patrocinãte legibus reſtituat. Quod ſi neglexerit, & neceſſitas compulerit: demum prædonem ſacerdotalis diſtrictio maturata [c] percellat. *& infra.* ¶ Valde iniquum ergo & ingens ſacrilegium eſt, vt quæcumque vel pro medio peccatorum vel ſalute, uel requie animarum ſuarum vnuſquiſque venerabili eccleſiæ contulerit, aut certe reliquerit, ab ijs, quibus hæc maxime ſeruari conuenit, id eſt, Chriſtianis, & Deum timentibus hominibus γ, & ſuper omnia à principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel conuerti permittatur. Propterea, qui hæc non præuiderit, & aliter quàm ſcriptum eſt, prædia eccleſijs tradita petierit, vel acceperit, aut poſſederit, vel iniuſte defenderit, aut retinuerit; niſi cito ſe correxerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: ſitque accipiẽti & danti, & poſſidenti anathema, & inſtitutæ [d] pœnæ contubernium aſſiduũ. Nec aliquo ſe ante tribunal Chriſti obtentu culo muniat, qui a religioſis animabus ſubſtantiam pauperum derelicta, cõtra fas ſine aliqua pietatis cõſiderati one diſpgit.

Iuo p. 3. c. 180.

16. q. 1. in canonibus: §. ualde.

α ¶ Aut iniuſte.] *in ſynodo legitur*, aut iniuſte, id eſt, ſine licentia epiſcopi poſſidere.

β ¶ Admonitio.] *In ſynodo additur*, manifeſta.

y Nam tunc de percipiẽdis tenetur. ff. de his q̃ i frau. credit. ait prætor. §. per hanc. Laur.

INdigne] CASVS. In hoc c. notant tria genera hominũ, qui contrectant res eccleſiarũ, ſcilicet inuaſor, & iniuſte poſſidens ſua auctoritate, & qui iniuſte poſſidet auctoritate alterius: & illi oẽs niſi cito ſe correxerint male ablata reſtituendo debent anathematizari etiam cũ admonitione. Valde enim iniquũ eſt, vt ab aliquo maxime Chriſtiano vſurpetur qđ eccleſiæ relinquitur vel confertur.

a ¶ Ad altare [Quia nec oblatio eius recipit. vt ſu. e. de viro & ẽt à ſacramentis eccleſiæ ſuſpenſus eſt, vt 17. q. 4 quiſquis.

b ¶ Admonitio] Ar. q admonitio ſemp præcedat vindictam, vt hic, & 2 q 7 accuſatio &c ſequent 11. q. 1 petimus Sed verum eſt cum agitur ad pœnam excommunicationis: quia nemo excommunicandus eſt niſi præcedat admonitio trina. z, vt 16. q̃ 7. omnes decimæ. & 17 q. 4. presbyterorum & extra de ſentent. excommu. c. ſacro. Itẽ & in illis criminibus præcedat admonitio vbi ad brachium ſæculare eſt recurrendũ, vt 1. q. 7. patet. Itẽ ubicumque non agitur ad depoſitionem Et generaliter ubicũque agitur ad denunciationem, vt extra de ſimon. licet Hely. ſed ubicumque agẽt ad depoſitionem, nõ præcedat admonitio extra de accuſat. qualiter. & 1 qd enim ad moneretur tunc cũ ſufficit ad depoſitionem q homo ſemel deliquerit 25. di. primum. Non ob extra de accuſ. ſi quis, quia loquitur in denunciatione. Item non obſt. 2. q. 7. ſi quis erga. quia loquitur ibi de alijs cauſis, quæ non inducunt depoſitionem, vt 5. quæſt. 4. in loco.

Admonitio ſemper uindictam præcedat.

z Sed contra 24 q. 2. c. ſane. ver. imperium. vbi de hoc i gl. ſed dicitur, &c.

bus conceſſionem, quare Adon Viennen archiepiſcopus quæſiuit à Nicolao quid eſſet ſuper hoc faciendum, qui reſpondet dicens, quod ſi princeps conceſſit, tedarguatur ſuper hoc: Si autem inuaſor ſua auctoritate 1acceſe

cere præſumpſerit, excommunicetur donec reſipiſcat. a ¶ Vt prius.] Et hoc arg. 1. ꝙ auctoritas maioris excuſat. 28. diſtin. diaconi. & 63. diſt. Salonitanæ ſed non eſt hoc verum, vt ſu. ea. quicumque. & licet hoc dicatur, ꝙ princeps ſit redarguendus; bene tamen poteſt excommuni-

1 Hoc argu. ſumitur ex eo quod dixit textus: ipſe princeps ſit redarguendus q.d non ille qui eius auctoritate accipit ſm H. Maioris auctoritas non ſemper excuſat.

bat ꝙ eccleſiæ facultates debent diuidi in quatuor partes; & hoc probat per 9. auctorit. Ioan. de Fant.

CASVS. Quidam epiſcopus ſuſpectus remotus fuit ab adminiſtratione rerum eccleſiæ: remanſit tamen in officio & adminiſtratione ſpiritualium. commiſit ergo Gelaſius curam rerũ eccleſiaſticarum duobus, ſcilicet archidiacono Iuſtino, & Fauſtino defenſori: & ne epiſcopus iſte infametur, præcepit Gelaſius, vt ab ipſo epiſcopo tertius eligatur: qui nomine epiſcopi vniuerſa diſponat, & vt oĩa prædia praue alienata ad vſu eccleſiæ reuocent: nec alicui clerico pro ſua portione aliquod prædium aſſignẽt: & omnem penſionem prædiorum vrbanorum vel ruſticorum ad epiſcopum deferant, vt ſequeſtrando de medio quod ad cauſas & expenſas ſuperuenientium neceſſitatum eſſe opus proſpicitur, de reſiquo, & de fidelium oblatione quatuor inde fiant portiones. Primam habebit epiſcopus. Secundam canonici. Tertiam pauperes. De quarta eccleſiæ fabrica reparetur: & ſi aliquid fuerit reſiduum, idoneo cuſtodi ab vtraque parte electo tradatur. vel inde in futuro fabrica reparetur, vel ematur inde poſſeſſio pro vtilitate communi. [Ad noſtrum ſtudium,] id eſt, ꝑ noſtrũ ſtudium.

γ ¶ Hominibus.] *Quæ ſequuntur vſque ad ver.* in aliud. *addita ſunt ex ſynodo.*

δ ¶ Vel iniuſte dederint, aut retinuerint.] *Addita sũt, & iſta. ſicque omnia, quæ in vſurpatione huiuſmodi rerum accidere ſolent, exponuntur.*

Item Nicolaus Papa Adoni Viennenſi archiepiſcopo in epiſtola, cuius initium: [*Quia ſanctitatis veſtræ.*]

¶ Excommunicentur, qui principum auctoritate res inuadunt eccleſiæ. C. XXII.

Iuo p. 3. c. 152.

DE rebus, quæ ſemel Deo contributæ, atque dicatæ ſunt, & poſtea ſub occaſione conceſſionis principũ a quibuſdam inuaduntur, atque diripiuntur; ſancimus, vt prius[a] conſulatis principem ad reſecandam tã præſum ptiuam factionem, & cognoſcendum, vtrum illius ſit conceſſio, an inuaſoris præſumptio. Quod ſi principis ordinata fuerit largitio; ipſe ſit princeps pro emendatione redarguendus. Si autem inuaſoris declaratur præſumptio; vſque ad emendationem, excommunicationis ſit vindicta coercendus.

† al. Odone.

¶ *Extat epiſtola hac in libro ſæpe citato bibliotheca Dominicana: in qua reſpondet Nicolaus ad nonnullas quæſtiones ab Adone† ſibi propoſitas.*

† al. Fauſto.

Item Gelaſius Iuſtino archidiacono, & Fauſtino † defenſori.

¶ De rebus eccleſiæ non eſt aliquid alienandum. C. XXIII.

Deuſdedit p. 3. c. 98.

4 VObis enim, & famæ veſtræ cõſultum duximus, vt pontificis veſtri[b] loco, vobiſcum ab eodẽ[c] aliquis ſubrogetur, qui eius nomine pariter vniuerſa diſponat: quatenus omnia prædia ad veſtrum reuocetis ſtudium, nec cuiquam clerico pro portione ſua aliquod ſolum eccleſiæ putetis eſſe deputandum: ne per incuriam, & negligentiam minuatur: ſed omnis penſionis ſummam ex omnib. prædijs ruſticis, vrbaniſque collectam ad antiſtitem deferatis. Ex qua tamen collectione habeatur ratio, quid ad cauſas[d], vel expenſas accidentium neceſſitatum opus eſſe perſpicitur, vt de medio ſequeſtretur: & quatuor portiones[e] vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis omnibus, penſione: ita, vt vnam ſibi tollat antiſtes, aliam clericis pro ſuo iudicio, & electione diſpertiat, tertiam

b ¶ Pontificis veſtri:] Epiſcopus iſte remotus fuit ab adminiſtratione temporalium: ſed non ſpiritualium.

c ¶ Ab eodem.] ſto enim remoto ab adminiſtratione reſeruatur vt ipſius auctoritate adminiſtratores eligantur.

d ¶ Quid ad cauſas.] Scilicet, vt expenſæ prius deducãtur, quæ factæ ſunt in colligendis fructibus, quod ius deductionis nullius caſus poteſt impedire. ff. fami. erci. fundus ff de petit. hære. ſi a domino. §. fructus. in decimis ſecus, vt extra de deci. cum homines ſed cum diſtinctione, quam habes extra de deci. paſtoralis.

e ¶ Portione.] Ar. ꝙ prædia eccleſiarum non debent diuidi per præbendas, vt not ſu. q. proxi. §. vlt. hoc non eſt verũ: hic autem prohibentur diuidi ideo quia clerici ſue-

2 Intelliges non omni: & hoc colligitur ĩf. vbi dicit ꝙ oẽs redditus debent ad ipſum deferri, vel ab eo diuidi. Arc. Expenſæ ſemper ſunt deducendæ.

municari 11 q. 3. ſi autem nobis. Sed qualiter agi poteſt contra illum, qui recipit poſſeſſionem vel à principe, vel ab alio: cum ſcriptu ſit in lege, Non videor vi poſſidere ſi recipio poſſeſſionẽ ab illo quem ſcio eſſe in poſſeſſione. ff. vti poſſi. ſi duo. §. non videor. & arg. extra de reſti. ſpol. cum ad ſedẽ. Sed hæc qõ hodie exſufflata eſt per id quod eſt hodie ext. de reſt. ſpol ſępe cõtingit.

V ¶ Obis:] Hæc eſt quarta pars quæſtionis, in qua proba

pauperibus ſub omni † conſcientia faciat erogari: fabricis vero quartam, quæ competit, ad ordinationem pontificis erogatione veſtra decernimus eſſe pēſandam. Si quid fortè ſub annua remanebit expenſa; electo idoneo ab vtraq; parte cuſtode tradatur enthecis: vt ſi maior [a] emerſerit fabrica; ſit ſubſidio quod ex diuerſi temporis diligentia potuerit cuſtodiri: aut certè ematur poſſeſſio, quæ vtilitates reſpiciat communes.

Idem Maiorico, Sereno, & Ioanni epiſcopis.

¶ Diuini muneris participatione priuetur, qui eccleſiaſtica priuilegia calcat. C. XXIIII.

QVi & diuinis, & humanis legibus inciuili [b] damnatione calcatis, & reuerētia religionis abiecta, vel eccleſiaſtica priuilegia calcare contendunt, vel vbilibet in pauperum proſilire diſpendium, nec huiuſmodi, ſaltem cōmoniti, conuictiq;, nequitiam ſopire conſentiunt, atq; illata ſacris rebus detrimēta ſarcire; merito diuini muneris participatione ſunt priuandi: vt huius perceptione careant, quod ſacrilegis auſibus habuere deſpectui. Cæleſtinus vero presbyter fratris, & coepiſcopi noſtri Sereni, q contra pontificale iudicium, contraque Apoſtolicæ ſedis mādata prorumpens, ſupradictis communionem ſacram miniſtrare præſumpſit; cum non potuerit ignorare ſententiam proprij ſacerdotis, ab officio protinus eccleſiaſtico pellatur: vt nullus eccleſiæ miniſtrorum contra pontificalia inſtituta venire contendat.

Iuo p 3. c 150. & p 4. c. 185.

† *Qui & humanis*] pleraque exempl. & Iuo.

Idem eiſdem Iuſtino α *archidiacono, & Fauſto defenſori.*

α ¶ Iuſtino, &c.] *Antea legebatur*, Idem eiſdem. *Emendatum eſt & poſita iſtorū virorum nomina ex Iuone, ad quos etiam ſcriptū eſt ſuperius penultimū caput, vobis enim. Nec vero hæc, quæ nunc afferētur pertinere poſſe ad epiſcopos, quibus proxime præcedēs caput ſcribebatur, indicāt non modo quæ à Gratiano hic referūtur, ſed etiam apertius verba, quæ apud Iuonem poſt vltima huius capitis ſequūtur.* Si quis vero in eccleſiæ veſtræ damnū, aut in his, quæ ſunt præceptionis noſtræ prohibita, pontificem veſtrum videritis admittere, &c.

¶ De eodem. C. XXV.

VLterranæ † eccleſiæ actus, vel patrimoniū, quod hactenus comperimus deſtitutum, poſt damnationem Euchariſti, quo fuerat deprauante deſperſum, curæ veſtræ decreuimus eſſe delegandum: vt diligentia (qua vos pro vtilitatibus eccleſiæ exiſtimamus eſſe vigilantes) prædia culturæ reſtituatis antiquæ, & reuocetis, ſi qua ſunt vendita, aut donata mancipia. Poſſeſſiones etiam, quas ab Eumancio, & Opilione epiſcopis, vel cæteris quouis iure videritis teneri (quia contra conſtituta ſynodi ab epiſcopis prędia alienari nullo potuerunt commēto,) nihilo minus

Iuo p.3 c.151.

† *al. Volaterrana.*

[a] Hoc colligitur ex illa litera, ne p in curiā, &c. vn̄ ibi innuitur à contrario, q ſi illa cā ceſſaret. l. q eſſent diligentes clerici: q pñt diuidi. ſm H. & Laur.

... fuerunt ſuſpecti l. ſed vbi non ſunt ſuſpecti, bene diuidentur melioientur per eos poſſeſſiones, vt inf. ea ſæpe ſit. nam diligentius tractantur res propriæ quam cōmunes, vt 47 diſt §. neceſſe eſt, &c. quando & qui quarta pars debe l vlt. lib. 10.

a ¶ Vt ſi maior.] Optimū arg contra plātos eccleſiarū, ut non poſſint allegare ſterilitatem temporis, uel incurſum hoſtium, ſi præcedentibus annis fuerunt vberes aoni ticut nec colonus ſi. ff. loca. ex conducto. §. ſi vno huic contrarium ſignatur 10 q. 3. vnio ſed ibi ſoluitur.

QVi & diuinis.] CASVS. Serenus epūs conqueſtus eſt de quibuſdam, qui contemptus diuinis & humanis legibus eccleſiaſtica priuilegia deprimebant, ſiue deſtruebant, pauperes opprimentes: nec commoniti res eccleſiæ ablatas reſtituere volebant: quos à communione corporis Chriſti ſuſpenderat propter hoc: quibus ſupradictus Cæleſtinus pſbyter contra interdictum proprij epī factam pbuit cōionem. Cōſilii ergo Gelaſius Maiorico, & Sereno, & Ioanni epis. mandans eis, vt illos vſurpatores participatione corporis Chriſti priuent. Cęleſtinus vero preſbyter, qui ſnīam ſui epiſcopi. nec debuit nec potuit ignorare, ab eccleſiaſtico repellatur officio, vt cæteri metum habeant. Ego Bartho. ſic puto caſum ponendum: licet Beneu. aliquantulum minus dixerit. [Inciuili,] id eſt, non ciuili, ſed praua & incongrua.

b ¶ Inciuili.] i. impia.

c ¶ Ignorare.] Sic ſupra 16. d. qd dicitis. ſu. 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis. & 36 q. 2. nullus. ſu d 20 ſi decreta ſu. 87. d. ca. vlt. & 17. q 2. cap. vlt. audiretur tamen iſte ſi vellet pbare ſe ignoraſſe. 82. d. propoſuiſti. in ſi. & 1. q 1. ſi qs à ſimoniacis & extr. de ele. innotuit. in fin. Sed qualiter probabit ſe ignoraſſe? Reſpondeo, probabit q fuit in alia prouincia, vt extra de teſti. ex tenore. & C. de contrah. ſtipu. optimam. vel etiam proprio iuramento, vt 34. q. 2 in lectum.

Ignorantia probatur dupliciter.

VVlterranæ.] CASVS. Poſt damnationem epiſcopi Euchariſti quantum ad adminiſtrationem temporalium, qui patrimoniū eccleſiæ Vulterranæ diſſipauerat commi-

Digitized by Google

commiſit Papa quibuſdam epiſcopis, vt reuocēt prædia & mancipia male alienata, ſimiliter poſſeſſiones quas Eumancius & Opilio epiſcopi, vel cæteri quicunq; modo detinent, reuocent: & emptores recurſum habeāt ad venditores. Penſiones vero, vel oblationes deferant ad epi-

reuocentur [a]. Sit emptoribus [b] ad eum recurſus, qui præſumpſit aliquid de eccleſiæ rebus illicita venditione diſtrahere: ita vt penſiones annuas ad pontificem deferatis: cui priuilegia ſua integra conuenit omni ratione ſeruari, vt eius diſpenſatione portiones proueniant cōſuetæ: ita vt portionem quartam, quæ ad eos pertinet, ſua pōtifex ordinatione diſtribuat, prout cuiuſque locum [c] meritumque cognoſcit. Pariter etiam ex fidelium oblatione faciendum eſt, vt clericiſ quartam eroget pro conſideratione ſuæ electionis antiſtes. Fabricarum etiam portio epiſcopo ſciente, & diſponente, veſtra erogatione pendatur: quatenus nihil penitus in detrimentum alicuius rei patiamini generari.

Idem clero, & ordini, & plebi Brunduſij.

¶Redditaum, & oblationum duæ portiones clericis committantur. C. XXVI.

Anſ.l. 6.c.43.

CONceſſo vobis, quem petiſtis, antiſtite fratre iam & coepiſcopo meo Iuliano, neceſſarium fuit (eodem ad eccleſiam ſuam mox remiſſo) ad vos noſtra ſcripta pariter deſtinari: quibus agnoſceretis eidem fuiſſe præceptum, ne vnquam ordinationes præſumat illicitas. *& infra.* ¶Redditus, & oblationes fidelium in quatuor partes diuidat: quarum vnam ſibi ipſe retineat: alteram clericis pro officiorum ſuorum ſedulitate [d] diſtribuat: fabricis tertiam; quartam pauperibus, & peregrinis habeat fideliter erogandam: quarum rationem diuino eſt redditurus examini.

¶Epiſtola Gelaſii, in qua eſt hoc caput, miſſa eſt cum alijs ex Hiſpania. Eadem vero inter epiſtolas Gregorij II. impreſſas eſt tertia clero, & plebi Turingia ſcripta. Talis quadam epiſtola, ſed breuior, refertur in libro, qui ſcribitur Ordo Romanus, & formata epiſcopo danda nuncupatur.

Et in conc. Pariſienſi, l.1.c.15.

Idem in epiſtola ad epiſcopos per Lucaniam, & Brutios, c.21.

¶De oblationibus fidelium quot portiones fiant, & quæ cuique proueniat. C. XXVII.

Poly l.3.tit 11.
Anſ l.5 c.61.
Burc l.3.c.137.
Iuo p.3. c.203.
Pann l.2.c.7.

QVatuor autem tam de reditu, quam de oblatione fidelium, prout cuiuslibet eccleſiæ facultas admittit (ſicut dudum rationabiliter eſt decretum) conuenit fieri portiones: quarum ſit vna pōtificis, altera clericorū, tertia pauperum, quarta fabricis applicāda. De quib. ſicut ſacerdotis intererit integram miniſtris eccleſiæ memoratam dependere quantitatem; ſic clerus vltra delegatam ſibi ſummam nihil inſolenter nouerit expetendū. Ea vero, quę eccleſiaſticis ædificijs attributa ſunt, huic operi, vera

vero res. Sed contra 16.q.3. vniuerſas. C. de euict. ſi fundus. Solu hoc c. loquitur de poſſeſſore bonæ fidei: contraria de poſſeſſore malæ fidei: ſed ad hæc obijcit: malæ fidei dicitur, qui contra legum interdicta mercatur C. de agri. & cenſi. quemadmodum. l. 11. Rn̄deo. quantum ad hoc eſt malæ fi- poſſeſſor, q̄a nō vſucapit: ſed quantū ad hoc eſt bonæ fidei poſſeſſor, ꝙ hēt recurſum cōtra ſuum venditorem

c ¶Locum.] Arg. ꝙ ſecundū priorem locum & maius meritum cōferendæ ſunt dignitates, vt inf ca. prox. & ſup. d. 1. ius militare. & 1 q. 2. clerici. & 75. 1. diſt. ca. vlt. & ille gradus cæteros antecedat, quē ſtipendia longiora & labor prolixiora fecerunt anteire, vt C. de off. ma. off. l. nemo. 61. d. ca. 1. & ca. miramur. & ſtipēdiorū ratio habenda eſt vt ff. de re. mili l. nō omnes. in prin. Arg. contra 17. q. 7. omnes decimę. & c. 1. in fi. & ext. de conſtit. cum omnes 2.

Dignitates conferantur ſm merita. t Al.74.

COnceſſo.] CASVS. Clerus & populus Brūduſij petierūt a Gelaſio epm Iulianum, quem eis conceſſit: & cum eū illis deſtinaret, ſignificauit eis per ſcripta ſua, ꝙ duo ſibi præceperat. ſ. quòd nunquam faceret illicitas ordinationes: & reddit⁹ & oblationes in quatuor diuideret portiones. Primā hēret antiſtes: ſecundam clerici: tertiam fabrica: quartam pauperes.

2 Vbi de hoc ēt & plenius ex. de ma. & obed. ſtatuimus. Arch.

d ¶Sedulitate.] Arg. contera clericos exiſtentes in ſcholis, vt non debeant percipere eccleſiaſtica ſtipendia, vt 16 q. 1 generaliter, & inf eo. charitatem. Ar contra. 32 d ſi qui vero.

QVatuor.] CASVS. In hoc ca. ſtatuitur, vt de redditibus & oblationibus eccleſię quatuor fiant portiones, quarum vna ſit epi, ſecunda clericorū, tertia pauperum: quarta vero fabricæ applicanda. ita ꝙ clerici vltra quartā non expetant: & manifeſtū ſit qualiter duæ quartæ ſint in vſum pauperum. & in vſum fabricæ conuerſæ, vt de hoc bona fama inter homines oriatur

epiſcopum: de quibus fiant quatuor portiones, vt dictū eſt in c. ſupradicto, vobis.

a ¶Reuocentur.] C ſi tu vel cu. inter. l. vlt.

b ¶Emptorib.] Sup. 10 q. 2. hoc ius porrectū. in fi. §. qui

Digitized by Google

a ¶ Doceat.] Arg. per vnum factum probari aliud & cauſam probari per effectum: quia per reparationem fabricarum probatur, ꝙ bene ſit expenſa quarta fabricæ: & ſic 18. d peruenit. ſic. C. de admi. tut. l. lex. quæ. in fine. Item ex omnibus his capitulis collige laicos non eſſe cõpellendos ad reparationẽ fabricę: ſed tantum clericos 1. 10. q. 1. decernimus.

Clerici ſoli ad reparationem fabricę cõpellantur.

1 Arg. ꝙ etiã principes teneantur ad hoc. 96. d. c. vlt. L.

b ¶ Teſtificatione] Arg. ꝙ res ſemper ſunt gerendæ in illorum præſentia, quorum intereſt, vt 8. q. 1. licet.

DE redditib.] CASVS. Gaudẽtius eṗs ñ diuidebat redditus & oblationes ĩ quatuor portiones, ſed eas ſibi vendicabat ex toto. quare Simplicius Papa præcepit Florentino & Equitio epiſcopis, vt vnam tantummodo portionẽ de redditibus & oblationib. cõcedant eṗo: alia diuidatur clericis ꝓ meritis ſingulorum: reliquis duab. fabricis & pauperib. ꝓ futuris: & compellant ipſum Gaudẽtiũ eṗm illas tres portiones reſtituere: quas per tres annos ſibi tantum illicitè & indebitè vendicauit.

c ¶ Triennio.] Licet iſte eṗs per trienniũ poſſederit res eccleſiæ mobiles, non tñ vſucapiebat eas, q̃a furtum commiſit in eis, vt 10. q. 2. capit. vltimo.

COgnouimus.] CASVS. Quidã eṗi faciebãt quatuor partes tantum de antiq̃s redditibus: ſed nouos oẽs ſibi retinebãt. ꝑcepit Greg. Maximiano epiſcopo Syracuſano, vt tã de antiq̃s redditib. quam de nouis quatuor faciat fieri portiones: cum antiqui & noui non debeãt diuerſo iure cenſeri: quia incõgruum eſt eandem ſubſtãtiam eccleſię duplici quodammodo iure cenſeri. Sequens ca. planum eſt. Aliud quod poſtea ſequitur, eſt palea, ſcilicet ſancimus, eſt tamen eius caſus planus per ſe.

d ¶ Obuenient.] Ar. cõtra. ff. de iure dot. cum in fundo. §. ſi. fundus. ſi. ff de pac. do. inter ſocerũ. §. 2 ſi C. de allu. l. 2.

e ¶ Duplici.] No. duplicitatem a canone reprobari. 16. q. 7. in nona. & 18. quæ 2. nullo. ſic ff. de vſucap. eum qui ædes. Item arg. ꝙ idem iuris eſt in veteribus q̃d in nouis.

Duplicitas reprobatur.

citer prærogata, locorum doceat [a] inſtauratio manifeſta ſanctorum: quia nefas eſt, ſi ſacris ædibus deſtitutis, in lucrum ſuum præſul impendia his deputata conuertat. Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quã quam diuinis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur; tamẽ iuxta quod ſcriptum eſt: [Vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt] oportet etiam præſenti teſtificatione [b] prædicari, & bonæ famæ præconijs non taceri. Quapropter nec clericorum quiſpiam, &c. *Matth. 5.* *2. q. 7. quapropter.*

Item Simplicius Papa Florentio, & Equitio, & Senero ep ſcopis, epiſt. 3.

¶ De redditib. oblationum, & reddituũ eccleſiæ quatuor portiones presbytero diſpenſandæ credantur. C. XXVIII.

DE redditib. eccleſiæ, vel oblatione fidelium quid deceat neſcienti licere permittat: ſed ſola epiſcopo ex his vna portio remittatur, duæ eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ, a Bonagro † presbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur: vltima inter ſe clericis pro ſingulorum meritis diuidatur. *& infra.* ¶ Cui, *ideſt Gaudentio*, hoc ſpecialiter præcipimus, vt tres illas portiones, quas triennio † [c] dicitur ſibi tantummodo vendicaſſe, reſtituat. *Anſ. l. 5. c. 66.* *† al. ab Onagro.* *† al. per triennium*

¶ Addita ſunt in hoc capite aliquot verba ex originali, quæ ad ſententiam facere aliquid videbantur.

Item Gregorius Maximiano epiſcopo Syracuſano, lib. 3. epiſt. 11. Ioannes diac. l. 4. num. 34.

¶ De redditib. eccleſiæ etiam nouiter quæſitis quarta pars clericis erogetur. C. XXIX. Anſ. l. 5. c. 70.

COgnouimus de redditibus eccleſiæ nouiter acquiſitis canonicam diſpoſitionem quartarum minime prouenire: ſed epiſcopos locorum diſtribuere tantummodo quartam antiquorum reddituum; nunc vero quæſita ſuis vſibus retinere. Quam rem † prauam ſubintroductãque conſuetudinem fraternitas tua viuaciter emendare feſtinet: vt ſiue de præteritis redditibus, ſiue de his, quæ obuenient † [d], vel obuenientibus quartæ ſecundum diſtributionem canonicam diſpenſentur. Incongruum namque eſt vnam, eandemque eccleſiæ ſubſtantiam duplici [e] quodammodo iure cenſeri, ideſt † vſurpationis, & canonum. *† al. ob rem.* *† al. nunc obuenerũt, vel obuenerint* † Addita ex or.

Idem Auguſtino epiſcopo Anglorum in reſp. ad primam interrogationem.

¶ De ſtipendio eccleſiæ quatuor debent fieri portiones. C. XXX.

MOs eſt Apoſtolicæ ſedis ordinatis epiſcopis præcептum tradere, vt de omni ſtipẽdio, quod accedit, Anſ. l. 5. c. 64. Pann. l. 2. c. 8.

Digitized by Google

uis ext. de cenſuum olim &c. cum in eccleſijs. Ar. contra de deci. tua. nam licet veteres decimæ ſint conceſſæ laico. non ideo nouæ, vt ibi dicitur, qñq; tñ eadem res duplici iure cenſetur. extra de reli. domi quia, & ff de pecu. hinc quæritur. §. 1. vbi habes ꝙ peculium quandoque dupli- duplici iure cenſetur: ſed iſti ſunt caſus ſpeciales 1.

a ¶ Sancimus.] ¶ Dona.] Secundum diſtinctionem: extra de teſta. requiſiſti.

b ¶ Titulorum] Id eſt, eccleſiarum, ad quas intitulati ſunt.

1 Quod autem hic dē, regulare eſt de hoc etiā le. & no. extra de deci. cum in tua, in fi.

quattuor fieri debeant portiones, vna videlicet epiſcopo, & familiæ eius propter hoſpitalitatem, & ſuſceptionem, alia clero, tertia vero pauperibus, quarta eccleſijs reparandis.

[*Item ex concilio Toletano.*]

¶ De eodem. PALEA. C. XXXI.

Sancimus omnibus epiſcopis curam laicorum inſtare, vt ſi quos in fide Chriſti inuenerint, nimio affectu diligant. Inſuper confirmamus, vt ſi aliqua ab ipſis accipiant dona [a]; ſtatim in quatuor diuidant partes: ita, vt prima pars ſecundum Apoſtolorum α præcepta, titulorum [b], nec non cœmiteriorum reſtaurationibus diligenter attribuatur, ſecunda clericis, tertia cunctis pauperibus, quarta vero aduenis.

¶ *Caput hoc (quod in omnibus vetuſtis exemplaribus, exceptis duobus & ſine Palea nomine habetur, & gloſſam habet) in nullo Toletano concilio aut impreſſo, aut manuſcripto inuentum eſt. In collectione canonum incerti auctoris, quæ aſſeruatur in Vaticana bibliotheca tribuitur Silueſtro: quamuis in ſynodo Romana ſub ipſo habita, c. 4 paulo aliter hæ partes aſſignentur, id eſt, vt in præcedentibus huic capitibus.*

α ¶ Secundum Apoſtolorum præcepta.] *In ea collectione non ſunt hæc verba. In vno uetuſto Gratiani codice eſt,* ſecundum Apoſtolicorum præcepta.

Item ex concilio Agathenſi, c. 22.

¶ Omnes presbyteri ſecundum iuſſionem epiſcopi res eccleſiæ diſpenſare ſtudeant. C. XXXII.

Poly. l. 3. tit. 12.

5 Statuimus (quod omnes canones β iubent) vt ciuitatenſes, ſiue diœceſani presbyteri, vel clerici, ſaluo iure eccleſiæ, rem eccleſię, ſicut permiſerunt epiſcopi, teneant: vendere autem, aut donare penitus non prǽſumant. Quod ſi fecerint, vel fecerunt, & facta venditio nō valebit, & de facultatibus, ſi quas habent proprias, indēnem [c] eccleſiam reddat, & communione priuentur.

β ¶ Canones.] *Reſtituta eſt hæc vox ex originali. Antea legebatur,* epiſcopi. *In Polycarpo autem tantum eſt,* quod omnes iubent.

inf. ead. ſi quis de clericis.

Item ex eodem concilio, c. 26.

Burc. l. 3. c. 183. Iuo p. 3. c. 156.

¶ De clericis, qui documenta eccleſię ſupprimunt, aut aduerſarijs tradunt. C. XXXIII.

Si quis de clericis documenta [d], quibus eccleſię poſſeſſio firmatur, aut ſupprimere [e], aut negare, aut aduerſarijs fortaſſe tradere, damnabili, & punienda obſtinatione prǽſumpſerit; quidquid [f], per abſentiam documentorum, damni eccleſię illatum eſt, de proprijs facultatibus reddat, & communione priuetur. Hi etiam, qui in dāno eccleſię impie ſolicitati, à traditionibus aliquid acceperint; ſuperiori † ſententia teneantur.

†al pari. & in Hiſpalen. 2. c. 1.

Item ex eodem, c. 33.

Statuimus.] Hæc eſt 5 pars q. i. qua magiſter reuertitur, & probat per 20. ca. quod res eccleſiæ nō ſunt alienandæ, niſi ī caſu cōceſſio: alias alienatio non tenet: & alienatores quocū que caſu debent puniri. Ioan. de Fan.

CASVS. Relatū fuit in Agathenſi concilio, quod clerici exiſtētes in ciuitate, vel extra, res eccleſiarū ſuarum nō gubernabant ſecūdum epiſcoporum ſuorū diſpoſitionē. ſed vindicabāt, vel donabant ſicut eis placebat. quare concilium ſtatuit, vt hoc de cætero nō faciant: & ſi fecerint, irritetur. & de proprio ſi quid habent, eccleſiam reddant indemnem, & communione priuentur.

c ¶ Indemnem.] De hoc dixi ſup. ea monemus.

Si quis.] CASVS. Quidam abſcondebant, vel denegabant inſtrumenta eccleſiarum: aut ea aduerſarijs dabāt. quæſitum fuit quam pœnam pati debeant. Et reſpōdetur quod vnde damnum eccleſię illatum per abſentiam inſtrumentorum, debent reſtituere de proprijs facultatibus: & cōione priuentur. Qui vero talia documenta recipiunt, eadem pęna debent puniri.

d ¶ Documenta.] Idē eſſet ſi teſtes aliquos impediret dicere veritatem, vt extra de teſt. cogen peruenit.

e ¶ Supprimere.] quia crimen falſi incurrunt. ff. de fal. l. 1. §. iis qui depoſita.

f ¶ Quidquid.] Arg. ꝙ eccleſia pt petere intereſſe, ꝙ eſt extra rem 2. ſed illud non eſt extra rem: quia inſtrumento tradito poſſeſſionis, & poſſeſſio tradi videtur, vt C. de dona. l. 1.

2 Idem L. & idem no. extra de iniur. in noſtra. de ſent. excom. in gl 1. Arc.

Digitized by Google

EPiſcopus.] CASVS. Statutum fuit in concilio Agathenſi, vt epiſcopus, qui non habet filios, vel nepotes, non inſtituat alium hæredem q̃ eccleſiam ſuam, ſi vero illicite de rebus eccleſiæ aliquid alienauerit, alienatio talis irrita habeatur. & ad eccleſiam quod alienatum eſt reuocetur. ſi vero filios habet, quibus ſua bona reliqui, de bonis illis indemnitati eccleſię conſulatur.

a ¶ Alium.] Hoc eſt cõſilium, quia etiam vxorem, & ſeruũ ſuũ poſſet inſtituere hęredem, vt ſup. ea q. 1. ſiut manifeſtę.

b ¶ Ab hęredibus] Hic duo contraria dici videntur, ſcilicet, ꝙ eccleſia debeat eſſe hęres defuncti: & ꝙ eccleſia poſſit conuenire filium defuncti, eo quod male alienauit defunctus. nã ſi eccleſia eſt hęres defuncti etiam ſi defunctus aliquid indebite alienauit, illud non poteſt reuocare eccleſia, vt C. de re. alie. non alie. l. 3. C. de lib. cau. l. ſi ab eo. & C. de rei vend. cũ à matre tenetur eũ ſequi uoluntatem defuncti, vt 11. q. 1. Sylueſter, ideo ſic expones eccleſiam ſibi reliquat hęredem: ſed ſi eccleſiam non inſtituit hęredem, ſupple tuc ſi quid de eccleſia, &c. Generaliter enim omnib. hæres tenetur ad omnia onera defuncti, niſi fecerit inuentarium, vt C. de iur. delib. l. ſancimus. hoc tamen teneas, ꝙ ſecundum canones in contract bus, & in delictis ſiue aliquid peruenerit ad hęredem, ſiue non: ſiue lis ſit conteſtata cum defuncto, ſiue non, hęres ſemper tenetur in ſolidum. vt 16. q. 6. ſi epm̃ 1. in ſi. extra de rap. in literis.

Hæres onera defuncti ſuſtineat.

1 Vbi d hoc. & ſup. 1. q. 4. §. item pec cato ciuiũ, vt ibi ſatis dixi. Arch.

renocantur in ſeruitutem. aliud in libro priuati, vt C. de lib. cau. ſolo obſequij quod eſt hic ſpeciale. Item aliud ſpeciale, ꝙ filii iſtorum libertorum ſunt obnoxij eccleſię inf. eo. de libertis ſecus in alijs, vt C. de li. & eorũ li. l. 1. & 2. Item aliud ſpeciale ꝙ liberi tenẽtur ſeruire

¶ Epiſcopus hæredem non habens, non alium, quàm eccleſiam ſibi hęredem inſtituat. C. XXXIIII.

Pol. l. 3. tit. 10.

EPiſcopus, qui filios, aut nepotes non habuerit α; aliũ [a] quàm eccleſiam non relinquat hęredem. Si quid de eccleſia non in eccleſię cauſa; aut neceſſitate pręſumpſerit; quod diſtraxit, aut donauit, irritum habeatur. Qui vero filios habet; de bonis, quę reliquit, ab hæredibus [b] eius, indemnitatibus eccleſiæ conſulatur.

α ¶ Non habuerit.] *In originali impreſſo, & manuſcripto, & in Polycarpo legitur*, non habens alium, quam eccleſiam relinquat hæredem; ſi quid, &c. *& ad hanc lectionem propius accedunt verba Hiſpalenſis concilij primi, cap. 1. ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item ex eodem, c. 49.

¶ Qui in clero conſtituti ſunt, de rebus eccleſiæ nihil alienare pręſumant. C. XXXV.

Iuo p. 3. c. 161.

DIaconi, vel presbyteri in parochia conſtituti de reb. eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res ſacratę Deo eſſe noſcuntur. Similiter & ſacerdotes nihil de rebus eccleſię ſibi commiſſa (vt ſuperius comprehenſum eſt) alienare pręſumant. Quod ſi fecerint [c]; conuicti in concilio, & ab honore depoſiti, de ſuo aliud [d] tantum reſtituant, quantum viſi ſunt pręſumpſiſſe β *& infra.* ¶ Libros tamen, quos ſacerdotes, vel diaconos de eccleſia ſibi cõmiſſa facere voluerint, actus [e] eccleſię proſequi iubemus. Quod ſi facere contẽpſerint: placuit eos ad ꝓprium reuerti ſeruitiũ.

β ¶ Præſumpſiſſe.] *Si hic interponas c. ſi quis qualibet. infra eadem, habebis integrum canonem 49. ipſius concilij Agathenſis.*

& in Epaunenſi, c. 7.

Item ex eodem, c. 53.

Iuo p. 3. c. 162.

¶ De poſſeſſione eccleſiaſtici iuris quidquid à presbytero diſtrahitur, inane habeatur, & vacuum. C. XXXVI.

QVidquid parochiarum presbyter de eccleſiaſtici iuris poſſeſſione diſtraxerit; inane habeatur, & vacuum venditione [f] γ comparantis, & actione vendentis.

γ ¶ Venditione.] *Sic etiam in recentioribus conciliorum editionibus. In alijs, & duobus etiam Vaticanis codicibus legitur* uẽditione comparantis, *apud Iuonem*, uẽditione cõparatis:

DIaconi.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ diaconi, presbyteri, vel epiſcopi de rebus eccleſię nil debent illicite alienare: quod ſi fecerint de hoc conuicti deponantur, & de ſuo proprio tandundem reſtituant. In ſecunda parte dicitur quod liberti eccleſię negocia eccleſię proſequi debent: quod ſi contempſerint, in ſeruitutem adducentur. Secunda pars incipit ibi: [Libertos etiam].

c ¶ Fecerint.] Aeſtimatione ſeruorũ reddita de ꝓprio: alioquin reuocarentur, vt inf. ea. & ſi illi. niſi ſint benemeriti, vt inf. ea. ſi quos de ſeruis. Et eſt in hoc dura conditio libertorũ eccleſię, ꝙ propter operas non pręſtitas re eccleſiæ nulla eis opera impoſita, vt hic, & inf. ea. liberti. hodie tamen diſtinguitur, vt extra de ſeruis non or. eo libentius.

Liberti eccleſiæ differunt à libertis priuatorum.

d ¶ Aliud] i. ipſam rem reſtituet, & aliud tantũ de ſuo, ſic 89. di. decenter. & 10 q. 2. hoc ius vet. qui vero res.

e ¶ Actus.] id eſt, negocia.

QVidquid.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd ſi presbyter illicite alienat aliquam poſſeſſionem eccleſiæ, irrita ſit talis alienatio ita quod emptor nullam habeat actionem ad poſſeſſionem habendam: nec venditor ad pretium habendum.

f ¶ Vendicatione.] In emptorem enim non transfertur domi-

Digitized by Google

dominium. vnde non poteſt rem vendicare, habet tamen contra venditorem actionem ex empto, vt ſup. ea. Vulterranæ. in Auth. de non alie. aut permu. §. quia vero leonis, coll. 2. Sed nõne venditor poteſt petere pretium re nondum euicta? quia venditor non ad alium tenetur, niſi

res. ff. de rebus eorum, qui ſub tut. vel cur. l. quicunque, arg. contra ℑ de conſec. diſt. 2. & dixit 1. q. 1. ſi quis a ſimoniacis, 5 q. 7. tria, in princ.

b ¶ Conſecrandus.] Id eſt, benedicendus, abbas n. non conſecratur, niſi cũ ordinatur in ſacerdotem, ſed tñ dr̃, q̃ ei manus imponitur ab epiſcopo. 69. diſt. quoniam videmus, vnde abbas ſine benedictione poteſt monachos benedicere. extra de ſup. negl. prel. ſtaruimus.

Abbas non conſecratur.

In Epaunenſi, vbi hoc videtur repeti, in venditorem comparantis actione vertenda.

Item Vrbanus Papa.

¶ Alienationes factæ ab intruſis, & ordinationes ſine conſenſu clericorum irritæ ſunt.

C. XXXVII.

ALienationes [a] omnium per intruſionem, ſeu canonicè electorum ſub epiſcopi nomine, aut abbatis, qui ſecundum eccleſiæ ſuæ vſum conſecrandus [b] eſt; alienationes dico quocunque modo factas, necnon & ordinationes dico quocunque modo factas, necnon & ordinationes [c] perſonarum ab eiſdem ſine communi conſenſu clericorum eccleſiæ, ſiue per ſimoniam itidem factas, irritas iudicamus. ¶ Illud etiam per omnia interdicimus, vt nullus clericus præbendam [d] ſuam, ſeu beneficium aliquod eccleſiaſticum aliquo modo alienare præſumat. Quod ſi præſumptum olim fuit, vel aliquando fuerit; irritum erit, & vltioni canonicæ ſubiacebit.

¶ *Poſt collectionẽ Anſelmi in codice perantiquo, habetur fragmentum cuiuſdam concilij Vrbani ſecundi: in cuius initio hæc leguntur:* Alienationes, quæ ſpecialiter per Ottonem, Guidonem, Hieremiam, ſeu fortè Philippum vbilibet de poſſeſſionibus Rauennatis exarchatus factæ ſunt, damnamus. Generaliter autem omnium per intruſionem, ſeu canonicè electorum ſub epiſcopi nomine, vel abbatis . . . . eccleſiæ ſuæ conſecrandus eſt, alienationes quocunque modo factas, *& vſque ad finem huius capitis ſine vlla varietate.*

Item ex concilio Ilerdenſi, c. 6.

¶ Epiſcopo defuncto, vel adhuc in ſupremis agente, de rebus eccleſiæ nihil eſt vſurpandum.

C. XXXVIII.

Concor. concilium Valent. c. 2.

HÆc huius [e] placiti [f] cõſtitutione inter nos cenſura placuit cuſtodiri; vt defuncto antiſtite, vel etiã adhuc in ſupremis agẽte, nullus clericorum cuiuſlibet ordinis, officij, graduſve ſit, quidquam de domo præſumat, vel quod de vtilitate inſtrumẽti domus eſſe agnoſcitur, id eſt mobilis, & immobilis rei eccleſiaſticæ conet inuadere; nihil furto [a], nihil dolo ſupprimens, auferẽs, atque

c ¶ Ordinationes] Hoc non poteſt facere ſine conſenſu capituli ſui, vt 24. diſt. c. vlt. & pen.

d ¶ Præbendã.] Fructus poteſt. extra ne prel. vices ſuas, c. vlt. ad inſtar fructuarij, ff. de vſufruc. arboribus. ſicut fructus decimarũ, & oblationum poſſunt vendi, licet hoc non ſit honeſtũ: quia prohibitum nõ inuenitur [2], ſed tantum cum conſenſu epiſcopi. extra de reb. ecc. non alie. nulli, niſi ad modicum tp̃s, arg. ext. de cenſ. præterea. & extra de cenſ. trãſa de cætero. Sed quid ſi obligauit ad quinquennium: nũquid ſtabit ſucceſſor cõtractui? ita, ſi noĩe eccleſiæ contraxit, & cũ epiſcopi auctoritate. extra de ſol. c. 1. ſecus ſi noĩe ſuo. ff. de pig. l. lex vectigali. ff. qui. mo. pig. vel hyp. ſol. ſi res diſtracta. ff. loca. ſi quis domũ, §. hæc ſubiũgi ſolet. Io. Sed certè quidquid dicat Ioan. ego credo, quod ſicut clericus poteſt vendere fructus præbẽdæ ſuæ ſine conſenſu epiſcopi, ita obligare, maxime ad modicum tempus: ſicut tutor vendit fructus ſine auctoritate iudicis, vt C. de admin. tuto. lex, quæ nec aliqua decret. contradicit legi. B.

Beneficij fructus vendi poſſunt.

2 Hoc planè olim probatur extra de emp. & vendi. cap. 1. vbi hãc iſta verba h. c. poſita perſo.

1 Et ext. de ele. nihil eſt. in gl. 1 duob. caſibus &c. ibi videas. Sed per hæreticũ bene acquirit loco religioſo, ſiue eccleſiæ, arg. 32. q. 4. recurrat. vet quo ergo vbi de hoc. Aich.

niſi vt faciat emptorem habere rem. non enim tenetur rem eius facere; vt ff. de actio. empt. ſeruus quem §. ſi ſciens. ſed hic contractus eſt nullus.

ALienationes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod alienationes, quæ fiunt ab epiſcopis, vel abbatibus intruſis, vel canonicè electis; ſimiliter ordinationes factæ ſine conſenſu clericorum, vel per ſimoniam, irritæ ſunt. In ſecunda parte dicitur, quod ſi clericus ſuam præbendam alienare præſumpſerit olim, vel modo præſumat alienare, irritum ſit, & canonicæ ſubiacebit vltioni. Secunda pars incipit ibi, | Illud etiam.]

a ¶ Alienationes.] Hoc ad canonicè electos referas: quia intruſi, vel ſchiſmatici, nec etiã cum conſenſu capituli poſſunt aliquid alienare. ℑ cap. precariæ, extra de ſchiſmat. quod à prædeceſſore 17. q. 1. factas. 25. quæſt. 2. om-

HAec huius placiti.] CASVS. Querimonia facta fuit in concilio Ilerden. de clericis, qui poſt obitum epiſcopi omnia bona defuncti antiſtitis vſurpabant. facta eſt conſtitutio ne hoc de cætero fiat: ſed œconomus adiuncto ſibi vno, vel duobus fidelibus viris paſcat ex illis bonis clericos, ſi qui ſunt in domo epiſcopali: vel ſeruet ad vſum ſucceſſoris, qui vti debet bonis illis cum clericis ſui anteceſſoris. clericus autem contra hanc conſtitutionem faciens, anathematizetur.

e ¶ Hæc huius.] Sic conſtrue. hæc cenſura placuit cuſtodiri placiti conſtitutione, & ſecundum hoc verbum placuit, eſt perſonale verbum.

f ¶ Placiti.] id eſt decreti,

a ¶ Con-

Digitized by Google

a ¶ Conſeruare.] Arg. ſucceſſori omnia ſeruãda à morte prædeceſſoris. extra de off & pot. iud. ord. cum vos plerumque, & extra de teſt. relatum. Item ar. ꝙ mobilia prædeceſſoris pertinent ad ſucceſſorem, vt infra c. de laicis. b ¶ Et vix.] Quod vix fit. tamen fit ſ. d. 59. in memoriam. arg. cotta. ff ad Vell. tutor. in princ. c ¶ Quia.] Hoc refertur ad id quod ſ. dixit.

vt 16. quæſt. 3 ſi ſacerdos. extra de præcar. cap. 2. h ¶ Reuocabit.] Niſi per decem annos ſteterint in libertate. ff. qui & à quib. ma. ſicut. §. Ariſto. ſic ergo reſtituitur contra libertatem eccleſiæ: quod non eſt in minore, niſi ex magna cauſa, vt ff. de minor. ſi ex cauſa, in fi. Si

abſcondens. Sed is, cui domus commiſſa eſt, ſubiunctis β ſibi vno, vel duobus fideliſsimis clericis omnia vſque ad tempus pontificis ſubſtituendi debeat conſeruare [a]; & his, qui in domo inueniuntur, clericis conſuetam alimoniam adminiſtrare. Subſtitutus autem antiſtes ſuſceptæ ſedis γ commoda ordinabit, velut Deus imperabit: vt eis vti cum his debeat, quos cognouerit diſciplinæ, & charitati prædeceſſoris ſui fideliter paruiſſe. Quòd ſi quiſquam poſt hæc, cuiuſlibet ordinis (vt ſuperius dictum eſt) clericus quacunque occaſione de omni facultate quidpiam probatus fuerit abſtuliſſe, vel forſitan dolo aliquo ſuppreſſiſſe; reus ſacrilegij prolixiori anathemate condemnetur, & vix [b] quoque peregrina ei communio concedatur: quia [c] durum eſt, vt hi, quos conſtat in ſeruitio Domini cum primę ſedis antiſtite deſudaſſe, ab his, qui ſuarum rerum incubatores †, vel vtilitatibus ſeruientes, atque vacantes fuiſſe noſcuntur, deſpecti aliquatenus crucientur. † *al. incubitatores, atque vagantes fuiſſe*

α ¶ Nihil furto.] *In codice Lucenſi regio ſequitur*, nihil vi.
β ¶ Subiunctis ſibi.] *In conciliorum editionib. ſequitur*, cum conſilio: *& in codice regio additur*, clerici: *fortaſſe autem legendum*, cum conſilio cleri.
γ ¶ Suſceptæ ſedis.] *In eodem regio codice eſt*, ſuſcepta ea, prout deceſſor ſuus ordinauit, vel vt Deus imperauit.

Item ex concilio Toletano 4. c. 66.

¶ Epiſcopi, qui nihil eccleſiæ conferunt, famulos eius libertate non donent. C. XXXIX.

ET ſi illi, qui nulla ex rebus ſuis pauperib. Chriſti diſtribuunt [d], æterni iudicis voce in futuro condemnabuntur; quanto magis [e] ij, qui auferũt pauperibus quod non dederunt? Quapropter epiſcopi, qui nihil ex ſuo proprio eccleſiæ Chriſti compenſauerunt, hanc diuinam ſententiam metuant, & liberos † ex familia eccleſiæ ad condemnationem ſuam facere non præſumant. Impium enim eſt, vt qui res ſuas eccleſię Chriſti non contulerit [f], damnum inferat, & ius eccleſiæ alienare contendat. Tales ergo liberos † ſucceſſor [g] epiſcopus abſque vlla oppoſitione ad ius eccleſiæ reuocabit [h]: quia eos non æquitas, ſed improbitas abſoluit.

Burch. l. 3. c. 289. Iuo p. 3. c. 249.
† *al. libertos eis familijs*
† *al. libertos*

Item ex concilio Aurelianenſi.

¶ *Hoc idem citatur ſupra ead. ſi quis de clericis, ex concilio Agathenſi, in quo habetur. Non eſt autem mutatus titulus: quia potuit in aliquo etiam Aurelianenſi, quod non extet, eſſe repetitum.*

¶ De clericis, qui documenta eccleſiæ ſupprimunt, aut negant, aut alijs damnabiliter tradunt. C. XL.

SI quis de clericis documẽta, quibus eccleſię poſſeſsio firma tenẽt, aut ſupprimere, aut negare, aut auertere,

Iuo p. 3. c. 156.

ET ſi illi.] CASVS. Quęſitum fuit in concilio Toletano, an ſucceſſor poſſit reuocare in ſeruitutẽ illos quos anteceſſor manumiſit, qui nihil de reb. ſuis eccleſiæ contulerat. Et rñdet ꝙ ſic: & ideo qui hoc faciunt, in futuro damnabũtur, & hoc probat vna ratione: quia ſi illi qui nihil pauperib. erogant, in futuro damnabũtur: multo magis illi, qui pauperibus auferunt qđ nõ dederunt: cum iniquum ſit, vt illi qui nihil eccleſiæ contulerũt, ius eccleſię alienare contendant. d ¶ Diſtribuunt.] Neceſſitatis articulo. de hoc notatur 47. diſt. ſicut hi. e ¶ Quanto magis.] Innuit hic, ꝙ magis ſit auferre quàm nõ dare: cũ tamen quandoque æquiparẽtur. & ſic eſt contra 67. diſtinc. ſicut. f ¶ Non contulerit.] Sic vr, ꝙ ſi res ſuas contuliſſet eccleſiæ, ꝙ tũc alienare poſſit. argum ꝗ c ſi quis qualibet. ext. de rebus eccl. nõ alie epi. Ad hoc dicũt quidã, ꝙ nullo caſu poteſt alienare, niſi cõi cõſenſu canonicorum, ſed hoc nihil eſt: quia ſi habet conſenſum cleri, quare reſtituet tantundẽ de ſuo: cũ nec alienare poſſet, licet adeſſet omniũ conſenſus, niſi eſſet cõmunis vtilitas eccleſię, vt infra ea. ſi ne. Sed intellige cũ ille manumiſſus nõ erat benemeritus. & ſic erat malæ fidei poſſeſſor, alias poſſet præſcribere libertatem, vt C de præſcrip. longi temp. l. 1. g ¶ Succeſſor.] Vel ipſemet 35 q. 9. quod quis & eſt arg. quod ſucceſſor reuocat malefactum ſui anteceſſoris: i

Eṗs ſeruum eccleſiæ an poſſit manumittere. 1 Dũ tñ tolerer in adminiſtratione, aliàs ſecus, vt ſ. eo. monemus. & de hoc not. ext. de reb. eccl. non alien. ſi q. presbyterorũ. Arch.

SI quis de clericis.] Caſum iſtum habes ſ. ead. in ca. ſi quis de clericis. & ideo ibi videtis.

Ab-

Abbatibus.] CASVS. Conſtitutum eſt in concilio Aurelianen. vt abbates, presbyteri, vel alij prælati nil de rebus ſuarum eccleſiarum alienare præſumant ſine licentia, & ſuſcriptione epi, & qui hoc præſumpſerit, deponatur, & qd temere alienatũ eſt, per epm reuocetur. a ¶Sub- ditio poſſit reſcindi. Et reſpõdet, ꝙ ſic in arbitrio tan ẽ epiſcopi erit, vtrum pretium recipiat, vel recuperet poſſeſſionem, quia quandoque magis expedit habere pretium quàm poſſeſſionem. Sequens cap planum eſt, & per ſe patet.

aut fortaſſe tradere, damnabili, & punienda obſtinatione præſumpſerit; quicquid pro abſentia documentorum dãni eccleſiæ illatum eſt, de proprijs facultatibus reddat.

lib. 7. c. 275.

Item ex concilio Aurelianenſi 3. c. 23.

¶Miniſtris eccleſiæ de rebus eiuſdem eccleſiæ abſq; epiſcopi permiſſu nihil alienare licet. C. XLI.

Poly. l. 3. tit. 12.

ABbatibus, presbyteris, cæterisq; miniſtris de rebus eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio alienare, vel obligare abſque permiſſu, & ſubſcriptione epiſcopi [a] ſui nihil liceat. Quod qui præſumpſerit, degradetur communione conceſſa, & quod temere præſumptum, aut alienatum eſt, ordinatione epiſcopi reuocetur.

Item ex ſynodo Ancyrana, c. 15.

¶Res eccleſiæ, quæ abſente epiſcopo diſtrahuntur, ad ius eccleſiaſticum reuocentur. C. XLII.

Anſ. l. 6 c. 162.

† ἀναβαλεῖσθαι τὸ κυριακόν.

† al. ſi conſtitutum pretium.

SI qua de rebus [b] eccleſiæ, cum epiſcopus non eſt, presbyteri [c] vendiderint; placuit reſciſſo [d] contractu ad ius † eccleſiaſticum reuocari. In iudicio autem erit epiſcopi conſtitutum †, ſi pretium debeat recipi [e], nec ne: propterea ꝙ [f] ſæpe contingit diſtractarum rerum redditus ampliorem ſummam pro accepto pretio reddi α.

α ¶Reddi.] *Sic in quibuſdam exemplaribus priſca verſionis. In alijs vero eſt,* reddidiſſe. *Græcè legitur* διὰ τὸ πολλάκις τὴν εἴσοδον τῶν πεπραγμένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς τοῦ τοῖς πλείονα τὴν τιμήν. i. propterea quod ſæpe rerum venditarum redditus maius pretium his ipſis reddiderit. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Et in Aquiſgra. c. 18

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 22.

¶Poſt mortem epiſcopi res ad eum pertinentes clerici non rapiant. C. XLIII.

NOn liceat clericis poſt mortem [g] epiſcopi ſui rapere [h] res pertinentes ad eum: ſicut iam præcedentibus regulis conſtitutum habetur. Si vero hoc fecerint; periclitari ſe nouerint in proprio gradu.

In Melenſi c. 21.

Idem ex concilio Mediometricis.

¶Reſcindantur precariæ, & commutationes ab inuaſoribus factæ. C. XLIIII.

Burc. l. 3. c. 166. Iuo p. 3. c. 227. ex Belluncenſi.

Precariæ [i], & commutationes tempore viduatarum eccleſiarum factæ ab his, qui loca epiſcoporũ occu-

c ¶Presbyteri.] .i. canonici.

d ¶Reſciſſo.] Hic patet, ꝙ ſede vacante, clerici nihil diſponere poſſunt de rebus eccleſiæ, vt 10. q. 2. ſi quis eps, & 75. diſt. quoniam immo potius ſede vacante nõ poſſunt immutare ſtatuta e.ᵒ. extra, ne ſede vac.ᵗ. ca. nouit. tamen ſi eſt magna neceſſitas, clerici poſſunt aliqua alienare ſm H. vt dixi 71. d. fraternitatem, & ar. inf ea. precariæ nõ d auctoritate ſuperioris Nã & iudex præſtat auctoritatem facto minoris eo tempore, cum nõ habet curatorem, vt C. qui admi. ad bon poſſ. l. bonorum. Item in minoribus eccleſiis poteſt epiſcopus aliqua alienare mortuo ſacerdote ‡ tẽpore neceſſitatis, vt 10 q. 2. ſi quis eps, & not. ꝙ contractus ipſo iure tenet, quem faciunt clerici mortuo epo, ſed reſtituit eccleſia ſi probat ſe læſam, ſicut eſt in contractu minoris, qui non habet curatorẽ, vt C. de in integ reſt. ſi curatorem, & ideo benedicit hic, reſciſſo contractu, ſcilicet per in integrum reſtitutionem.

Sede vacãte an poſſint clerici de rebus eccleſiæ diſponere.

‡ Vr contra ext lib 6. de reb eccl nõ alie dudum, ſed põt intelligi, q̃d ibi vñ cũ hac determinatione: & ita hoc ſi corrigi ad hoc inf ea p cariæ. Arch.

e ¶Recipi.] Ab emptore.

f ¶Propterea quod] Ideſt, quia ſæpe contingit ampliorẽ ſummã redditus diſtractarum rerũ reddi. ſcilicet emptori pretio accepto, hoc eſt dicere, ꝙ emptor amplius ſæpe percipit de redditib. quam ſit pretiũ quod dedit, vel q̃ eccleſia inueniãt pro pretio quod accepit: & ideo magis expedit epo repetere fructus perceptos, quàm retinere pretium.

a ¶Subſcriptione epiſcopi.] Licet abbas non poſſet ſine conſenſu epi alienare rem eccleſiæ, vt hic, & inf. 17. q. 4. in venditionibus, & ext de reb. eccl. non alie. nulli. tamẽ ſi cõſuetudo loci habet bene poteſt dare modicum. ext. de do. c. 2. & 3. & infeudare poteſt. ext. de reb. eccle. non alie. ad noſtram, & hoc poteſt eps, vel abbas ſine conſenſu capituli, ſi ſubeſt neceſſitas, & res eſt modica. inf. ea. c. tertulas. lo quod falſum eſt, niſi in paruis rebus.

• Abbas an poſſit donare.

b SI qua de rebus.] CASVS. Vacante epiſcopali eccleſia, quidam presbyter vendidit eccleſiaſticam poſſeſſionem: tempore procedente epiſcopus eſt ſubſtitutus. quæſitũ eſt in ſynodo Ancyrana, vtrum talis ven-

g NOn liceat.] ¶Poſt mortem] Narrat quod contingere ſolet, vnde ſub maxime. ſup ea licet huius.

h ¶Rapere] Vitium. no inf. ea. de laicis. & c. illud. ead. q. ſ ſicubi. H.

PRecariæ.] CASVS. Statuitur in hoc c. vt precariæ, & commutationes, quæ factæ ſunt ab intruſis vacantibus eccleſiis, reſcindantur: & ſi expediat, fiant ſecũdum canones, vel ſecundum leges.

i ¶Precariæ.] Ergo clerici poſſunt alienare eccleſia vacante.

Digitized by Google

eante, quia capitulum ſupplet defectum epiſcopi. extra ne hæc ad abolendam. Io. quod falſum eſt, vt extra ne ſede vacan. c. i. B.

a ¶ Vel ciuili.] ſup. 96. d. bene. in fi. Vel dic ciuili. i. principis: cuius auctoritas requiritur in rebus ab ipſo collatis. 10 q. 2. precariæ.

dum defunctorum iudicium pauperibus erogentur, aut ſucceſſori reſeruentur. Idem etiam ſeruari debet de rebus aliorum clericorum defunctorum: & qui contra fecerit, anathema ſit. Secunda pars incipit ibi, [Epiſcoporum vero.]

pauerant, reſcindantur; & cum auctoritate eccleſiaſtica, vel ciuili [a], ſi faciendæ ſunt, fiant.

¶ *Quod hic ex concilio Mediomatricis citatur, in concilio Meldenſi refertur ex concilio Belluacenſi, ex quo etiam citant Burchardus, & Iuo. Sed quia in concilijs Gallicis, & Germanicis ſæpe eadem repetuntur; non eſt mutata inſcriptio. In adiectis capitularibus quæ ex Gallia ſunt habita, inter cætera leguntur quędam capitula excepta a domino Rege Carolo, & principibus ſuis ex his capitulis, quæ anno DCCCXLVI. ediderunt epiſcopi in ſynodis, &c. Quorum capitulorum verum eſt hoc.* Vt precariæ, & commutationes tempore viduarum eccleſiarum factæ ab his, qui loca epiſcoporum occupauerunt, reſcindantur, & cum auctoritate eccleſiaſtica, vel ciuili denuo ſi facienda fiant.

Item Gregorius Maximiano Syracuſano epiſcopo, li. 3. epiſt. 11. — Ioan. Diaconus lib. 3. cap. 23.

¶Pro labore inuentarij nihil accipiant œconomi de rebus. C. XLV.

CHaritatem tuam commonere curauimus; vt ſi quiſpiam epiſcoporũ de hac luce migrauerit, vel (quod abſit) pro ſuis fuerit remotus exceſſibus; conuenientibus œconomis *α*, cunctiſque clericis † prioribus, atque in ſui præſentia inuentarium eccleſiæ rerum faciẽtibus, omnia, quæ reperta fuerint, ſubtiliter deſcribantur: nec (ſicut antea fieri dicebatur) ſpecies quædam, aut aliud quodlibet de rebus eccleſiæ, quaſi pro faciendi [b] inuentarij labore tollatur. *& infra.* ¶Viſitatores eccleſiarum, clericique eorum, qui cum ipſis per non ſuæ ciuitatis parochias fatigantur, aliquod laboris ſui capiant te diſponente ſubſidium. Iuſtum namque eſt, vt illi † conſequantur ſtipendium [c]; qui † pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium.

† al. cleri.
† al. illis.
† al. quo

α ¶Oeconomis.] *Sic etiam in omnibus vetuſtis: ſed in originali tam impreſſo, quàm manuſcripto legitur,* hierarchicis, *Ioannes Diaconus habet,* hieraticis.

Item ex concilio Vrbani Papæ Aluerniæ celebrato.

¶Excommunicentur laici, qui morientium clericorum audent bona diripere. C. XLVI.

DE laicis quæſtio facta eſt, qui morientib. epiſcopis, ſiue alijs clericis res defunctorum inuaſas, eccleſię, pauperibuſq; ſurripiuntur. Contra quos cõmune totius concilij anathema prolatum eſt, ipſo Papa huiuſmodi ſententiam promulgante. Si quis poſt interdicti præſentis cognitionem [d] epiſcoporũ, ſeu presbyterorum, aut aliorum clericorum res [e] inuaſerit; vſque ad ſatisfactionem

CHaritatem.] CASVS Hoc capit. duas habet partes. In prima præcipit Gregor. Maximiano epiſcopo Syracuſano, quẽ fecerat in Sicilia legatũ, vt ſi qs epiſcopus moriatur vel deponatur, cõueniant œconomus, & clerici eccleſiæ, & pͣlati, & in præſentia eius de reb. ecc. faciãt inuentariũ pro quo neque ſpecies, neq; pretiũ aliud ſcriptori tribuat. In ſecũda parte præcipit ei, vt cũ viſitatores parochias vacantium eccleſiarũ viſitant; eo diſponẽte, ipſi & clerici eorũ, qui cũ eis viſitãt: aliquid emolumenti ꝓpter ſuũ laborem percipiant vt illi conſequant ſtipendia, &c. [Subſidij.] Dicit H. ꝓ noĩe ſubſidij intelligitur ꝓcuratio tm̃, licet poſſet etiam aliter intelligi. Scd̃a pars incipit ibi, [Viſitatores]

b ¶ Pro faciendi.] Hoc intellige cũ habet ſalariũ de publico, vt 23. q. 1. militare in fi & 1. q. 3. ſi qs ep̃s. aliàs ſecus. 10. q. 2. precariæ.

c ¶ Stipendiũ.] Ar. ꝙ ad quem onus ſpectat, & emolumentũ inf. c. quicunq; 7. q. 1. pontifices. 16. q. 6. de lapſis. Itẽ eſt hic arg. ꝙ iudices licite poſſunt petere ſumptus a partib. vt dixi 11. q. 3. non licet. & eſt ſimile quod dicit̃ alibi, ꝙ labor non debet eſſe ſine fructu, vt 7. q. 1. ibi.

DE laicis.] Hoc c. diuidit̃ ĩ duas partes. In prima parte dr̃, ꝙ in Aluernia erat quędã ꝑuaua cõſuetudo ſ. ꝙ morientibus epiſcopis ſiue alijs clericis, laici res defunctorum inuadebant. Statuit ergo Vrbanus Papa in concilio Aluerniæ congregato, vt ſi quis de cætero talia præſumpſerit excommunicetur donec reſipiſcat. In ſecunda parte dicitur, quod res epiſcoporum defunctorum per archidiaconos, archipresbyteros, & ſecun-

d ¶ Cognitionem.] Non ligat conſtitutio niſi a tp̃e ſcientiæ 82. d. propoſuiſti. in fi. ff. de dec. ab ord. fac. l. vlt.

e ¶ Res.] Proprias. ſ. quia de rebus eccleſiæ non pñt teſtari, vt ext. de teſt. quia. ſed morientes poſſunt aliqua dare, ſi hoc hẽt eccleſiæ conſuetudo. ext. de teſt. ad hæc

a ¶ Per

Digitized by Google

a ¶Per archipresbyterorum.] Si defunctus nihil de his diſpoſuit, tunc ſi habet hæredem, ei tradetur: ſi non hēt, eccleſia ſuccedit ſicut collegium ſuccedit in hæreditatem decurionis C. de hær. decur. l. 2. & 2. & inf. ca q. 5. c vlt. & ſup c. epiſcopus qui.

b ¶Iudicium.] Poteſt etiam moriens ſuam voluntatem 1. committere iudicio alterius, vt extra de teſt. cum tibi.

1 Ideſt, diſpēſatione rerū ſuarū ſm Innoc. & Hu.

ILlud quod] CASVS. In concilio Chalced. ſtatutum fuit, vt nullus rapiat bona defunctorum epiſcoporū vel aliorū clericorū ſed oia p œconomos ad opus eccleſiæ & ſucceſſoris reſeruentur. Innocētius vero modo confirmat illud, & ſtatuit, q̄ ſi quis cōtra hoc fecerit, excōmunicetur.

b ¶Iudi-

excommunicetur. ¶Epiſcoporum vero deficientium res per archipresbyterorum [a], ſeu archidiaconorum manus aut ſecundum mortuorum iudicium [b] pro ipſorum ſalute in eleemoſynas diſpenſentur; aut ſucceſſori, qui futurus eſt reſeruentur. Idipſum de presbyterorum, ſeu clericorum aliorum rebus per epiſcopum, vel ſupradictas perſonas, autem deficientes commiſerint, fiat. Si quis autem aduerſus iſta præſumpſerit, anathema ſit.

¶In titulis capitulorum concilij Claremontenſis (quod Aluerniæ celebratum eſt) titulo penultimo hæc leguntur ad caput hoc ſpectantia. Ne aliquis clericus res epiſcoporum, uel clericorū, uel in uita, uel poſt mortem eorum diripiat, uel in uſus proprios conferat. Quod ſi quis fecerit, anathema ſit: & dictum eſt ab omnibus, fiat.

c ¶Succeſſoris]Hoc teneas, q̄ moriente epō, vel ſacerdote ſucceſſori eius reſeruantur bona eius, vt hic dī, & ſu. c hęc huius. ſed moriēte canonico, nihil reſeruatur ſucceſſori, ſed diuiditur inter canonicos, vt extra de teſt. relatum.

Epiſcopi morientis bona cui ſunt reſeruanda.

Item Innocentius Papa II. in concilio Lateranenſi, c. 4.

d ¶Oeconomi] Sic eccleſia hēt œconomum in ptāte eius eriit res eccleſię decedentiū epōrum 2. vt hic, & 75 d. qm̄ quidem: ſi non habet, erūt ī ptāte maiorū eccleſię, vt ſu. c. pxi. ſi illi nō ſunt idonei tunc erūt in poteſtate aliorū clericorū, vt ī c. prox. omnib. deficientibus erunt in poteſtate metropolitani, vt inf. ead. nō liceat. niſi ibi viſitator ſit, quia tunc ille cuſtodiet eas. 61. d obitum.

¶De eodem. C. XLVII.

ſu e. non liceat. Pann. l. 8. c. 141.

ILlud, quod in ſacro Chalcedonenſi concilio conſtitutum eſt, irrefragabiliter conſeruari pręcipimus, vt videlicet decedentium bona epiſcoporum a nullo omnino hominum diripiantur: ſed ad opus eccleſię, & ſucceſſoris [c] ſui in libera œconomi [d], & clericorum permaneant poteſtate. Ceſſet igitur de cętero illa deteſtabilis, & ſęua rapacitas. Si quis autem amodo hoc attentare pręſumpſerit; excommunicationi ſubiaceat. Qui vero morientium [α] presbyterorum, vel clericorum bona rapuerint, ſimili ſententiæ ſubiaceant.

2 Quidquid dicat hic gl. dic q̄ œconom' & clerici cathedralis eccleſiæ gubernabit bona ipſius eccleſię, vt ſup c. charitatem cū c. ſtandū eſt. & hoc hr̄ ex pręſsè, vt patet ex text. huius c. ſtandum eſt ſm Inno. prout hoc no. ext. de off. or. cū vos & vt ec. benefic c. 1. Arch.

α ¶Morientium.] *In vulgatis ſequebatur*, epiſcoporum: *quæ uox & a uetuſtis, & ab ipſo concilio manuſcripto abeſt, & fruſtra repeteretur. Sunt autem ex originali addita paulo ſuperius aliquot uerba.*

Hoc non ſolum de laicis, verumetiam de metropolitanis & quibuslibet alijs clericis intelligendum eſt: ſicut in ſexta ſynodo, c. 35. legitur.

HOC NON SOLVM CASVS. Sup. dictū eſt, q̄ laici bona clericorū defunctorū inuadere nō pſumāt: nūc vero docet idem G. de metropolitano & de qbuslibet alijs clericis, & ad hoc īducit ſeq c.

¶Res epiſcopi morientis metropolitano non licet inuadere. C. XLVIII.

NOn liceat alicui metropolitano, mortuo epiſcopo, qui ſub eo eſt, aut res eius, aut eccleſię ſuę auferre: ſed ſint ſub cuſtodia cleri eccleſię defuncti epiſcopi, vſq; dum alius ordinetur epiſcopus. Si vero clerici in eccleſia non fuerint; tunc metropolitanus illibata omnia epiſcopo, qui ibi ordinabitur, reddat.

NOn liceat.] CASVS. Conſtitutū eſt ī ſexta ſynodo, vt moriente epō, res illius, vel eccleſiæ ſuæ non præſumat auferre metropol ſed ſeruētur a clericis eiuſdē eccleſiæ. ſi vero clerici nō ſūt ibi idonei metropolitanus futuro epō oīa illibata reſeruet. Seq. §. cū c ſeq. per ſe patet.

Sicut autem res eccleſiæ nulli vſurpare licet; ita eccleſiæ aliena inuadere non permittitur.

Vnde Gregorius, lib. 2. epiſt. 43. ad Bonifacium epiſcopum.

¶Aliena, eccleſię non licet inuadere. C. XLIX.

SIcut eccleſia proprias res amittere non debet; ita eam rapacitatis ardore inuadere alienas [d] non oportet.

SIcut] ¶Alienas.] Rem alienā ſemp tenetur reſtituere: niſi illa iam ſit conſecrata, vt 17. quęſt. 4.

contra

Digitized by Google

His omnibus auctoritatibus perſpicuè monſtratur, quod nulli ſacerdotum res eccleſiaſticas alicui tradere licet: & ille, qui de manu ſacerdotis facultates eccleſiæ acceperit, nullo iure eas vendicare poterit: ſed potius cogetur reſtituere quod illicitè accepit. Sed notandum [a] *eſt, quòd quibuſdam cauſis exigentibus res eccleſiæ diſtrahi poſſunt. Cauſa enim neceſſitatis cum conſilio clericorum, vel vt meliora proſpiciant, res eccleſiæ à ſacerdotibus diſtrahi poſſunt.*

Vnde in Africano concilio legitur.

Et in Moguntino ſub Rabano c. 8.

¶ Niſi cauſa neceſſitatis nec epiſcopo rem eccleſiæ ſuæ vſurpare licet. C. L.

NOn habenti † neceſsitatem nec epiſcopo licet matricis eccleſiæ α rem ſui tituli [b] vſurpare [c].

Burch. l. 3. c. 178. Iuo p. 1. c. 239.

† *habente*] orig.

¶ *Gratianus citat hoc ex concilio Africano, & ſequens ex Carthaginienſi. Sed in vnico Carthaginienſi inſerto in codice canonum hoc quidem eſt pars poſterior: ſequens verò prior capitis eiuſdem, quod eſt vltimum, id eſt, xxxiij. & Burchardus, & Iuo integrum caput referunt ex Carthaginienſi.*

α ¶ Eccleſiæ.] *In codice canonum, & apud Burchardum ſequitur,* nec presbytero rem. *apud Iuonem verò legitur*: nec epiſcopo liceat rem matris eccleſiæ ignorante concilio, vel presbyteris, ſuis titulis vſurpare. *Poſt ſequens autem caput apponetur integer canon Græcè nouâ cum verſione.*

Item ex concilio Carthaginienſi vnico, c. vltimo.

¶ Nec presbyteri ignorantibus epiſcopis, nec epiſcopi ignorante concilio rem eccleſiæ vendant. C. LI.

PLacuit, vt presbyteri non vendant rem eccleſiæ, vbi ſunt conſtituti neſcientibus epiſcopis ſuis, quomodo nec epiſcopis liceat vendere prædia eccleſiæ inconſulto concilio [d], vel cuncto β presbyterio [e] ſine vlla neceſsitate [f].

Iuo ibidem. Burch. ibidem.

β ¶ Vel cuncto.] *In canone vnici Carthaginienſis legitur,* vel presbyteris ſuis. Non habente ergo neceſſitatem, &c. *vt proximo ſuperiore capite, quemadmodum, apud Burchardum etiam & Iuonem; licet ipſi legant,* habenti: *Græcè autem ita totius canon habet.*

Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πρᾶγμα μὴ πιπράσκειν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ καθιέρωνται. ὃν τρόπον καὶ τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἔξεστι πιπράσκειν χωρία τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοούσης τῆς συνόδου, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. μὴ οὔσης τοίνυν ἀνάγκης, μηδὲ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι καταχρήσασθαι πράγματι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος.

Similiter placuit, vt presbyteri pręter ſuorum epiſcoporum ſententiam non vendant rem eccleſiæ, in qua conſecrantur: quemadmodum neque epiſcopis licet prædia eccleſiæ vendere inſciente ſynodo, vel proprijs presbyteris. Ergo, niſi adſit neceſſitas, neque epiſcopo liceat abuti re aliqua ex titulo eccleſiaſticæ matricis.

Item ex epiſtola Leonis Papæ vniuerſis epiſcopis per Siciliam conſtitutis.

contra quia nihil, & c. 54 diſ. generalis. & 14. q. vlt. cōperimus.

HIS OMNIBVS. CASVS. Infert G. ex omnib. ferè ſupradictis c. quod prælati res eccleſiaſticas alienare non debent; & ſi alienatæ ſunt, reſtitui debent: quod verū eſt, ſi illicitè alienētur. Nunc verò dicit, quod ex cauſa neceſſitatis vel vtilitatis licitè poſſunt res eccleſię alienare. De neceſſitate probat per c. prima. De vtilitate probat per tria ſequētia c. ſ. ſine exceptione: item domus, & terrulas. Seq. c. patet [Vt meliora.] vt ca vtilitatis.

a ¶ Sed notādum.] Nunc incipit oſtendere quādo poſſunt alienari res eccleſię.

NOn habenti.] b ¶ Sui tituli.] i. eccleſię. vel ſui tituli i. ad ſuū cōmodū, vt ſ. c. monemus.

c ¶ Vſurpare.] i. alienare, & ponit in mala ſignificatione. cū nō iubet neceſſitas.

PLacuit.] CASVS. Statuit in hoc c. vt cōſenſu epoꝝ presbyteri nō vēdant res eccleſiarū, ſicut nec epi vendere poſſūt prędia eccleſiarū inconſulto cōcilio. & inducit hoc c. a contrario ſenſu [Concilio,] hoc quo ad res matricis eccleſiæ. [Vel cūcto presbyterio,] hoc quo ad res aliarū eccleſiarum, quarū prędia alienātur. & ſic concilium dicit collegiū matricis eccleſiæ presbyterū dicitur collegiū aliarum eccleſiarum.

d ¶ Concilio.] ſ. clericorū, vt ſ. c. proxi. ADDITIO. Et vide quod not. 17. diſt. in ſum. 33. diſt. qū, in gl. vlt. vbi hoc c. placuit, allegat. Arch.

e ¶ Presbyterio.] Hic habes, quod epiſcopus requirit conſenſum ſacerdotum in alienatione, vt 10. q. 2. ſi quis epiſcopus.

f ¶ Neceſſitate.] Ergo in neceſſitate poſſunt eis incōſultis. 1 infra ea. terrulas.

1 Dic quod ſi tāta immineat neceſſitas, quod concilium canonicorū expectari non poſſit, tunc epiſcopus alienare poteſt. arg. ff. de admi. tut. § 1. ff de peti hære. l. diuus, dummodo id gerat quod de iure reprobari non debeat. ar. ff de ritu nup. l. ſi filius.

Sine

Digitized by Google

SIne exceptione.] CASVS. Leo Papa præcipit epis. Siciliæ, vt res ſuarum eccleſiarũ aliquo mõ nõ alienẽt niſi cauſa vtilitatis hoc faciãt, & cũ tractatu, & cõſenſu totius capituli, & ſubſcriptione, & aliter ſacta fuerit alienatio, irrita erit, & vacua. ſeq. duo c patent.
a ¶Sine

cta locupletior, vt ff. de neg. geſt. ſi pupilli. in prin. niſi ita ſit, ꝙ res illa naturaliter, vel terræ motu perierit, vt ff de min. verum. §. ſi locupleti Sed quid ſi eccleſia ex illo cõtractu non eſt locupletata, vel damnificata? Tunc dicam contractum tenere 2 quia ſufficit, ꝙ nihil ad læſionem

¶Niſi vt meliora proſpiciat, rem eccleſiæ non licet diſtrahere epiſcopo. C. LII.

Anſ. l. 5 c. 69. & l. 6. cap. 159.

SIne exceptione[a] decernimus, ne quis epiſcopus de rebus eccleſiæ ſuæ quidquam donare[b], vel commutare, vel vendere[c] audeat; niſi forte aliquid horum faciat, vt meliora proſpiciat, & cum totius[d] cleri tractatu[e] atque conſenſu id eligat; quod non ſit dubium profuturum[f] eccleſiæ, *& infra* ¶Epiſcopus rebus eccleſiæ tanquam cõmendatis, non tanquam proprijs vtatur. Irrita enim epiſcoporum venditio, & commutatio rei eccleſiaſticæ erit abſque conniuentia α[g], & ſubſcriptione clericorum.

In conc. Carthagin. 4 c 31. Ibid. c. 32. & ext de his, q̃ fi. a præl. c. 1. Iuo p. 3. c. 231. Pann. l. 2. c. 86.

α ¶Conniuentia.] *Antea legebatur*, abſque omnium cõniuẽtia. *Inducta vero eſt dictio*, omnium; *quia neque in vetuſtis exẽplaribus, neque in Decretalibus c. 1. de his, quæ fiunt a præl. neq; apud cæteros collectores habetur. Apud Iuonem, qui citat conciliũ Carthag. 4. & in Pannormia, qui Leonem ex concilio apud Valẽtias loco iſtius vocis*, conniuentia *eſt* collaudatione.

Item domus vrbium, vel caſtrorum, quæ eccleſiæ plus incomodi, quàm vtilitatis afferunt, licet rectorib. eccleſiarum (ſicut in ſuperiori capitulo Symmachi: [Non liceat Papæ, &c.] continetur) vendere, vel commutare.

ſup. ead.

Item, ſicut in Agathenſi concilio, c. 45. legitur.

¶De eodem. C. LIII.

Iuo p. 3. c. 160.

6 TErrulas †, aut vineolas exiguas[h] & eccleſię minus vtiles, aut longe poſitas paruas, epiſcopus ſine concilio fratrum (ſi neceſſitas fuerit) diſtrahendi habeat poteſtatem.

¶*Capitulum hoc in aliquot vetuſtis codicibus eſt coniunctum ſuperiori.*

Seruos quoque fugitiuos, qui reuocati retinere non poſſunt, ſimiliter epiſcopis diſtrahere licet.

Vnde in eodem concilio, c. 46. legitur.

¶Alienentur fugitiui, qui retineri non poſſunt. C. LIIII.

FVgitiui[i] domos ſuas, aut familias deſerentes, qui ẽt ſi reuocati fuerint, non poſſunt teneri, ſimili rõne

diuinæ domus ſit factum, vt 10. q. 2. hoc ius. nam eo ipſo, ꝙ non eſt pauperior facta, intelligitur locupletior, ff. de ſolu. l. ſi pupillo Hoc ſcias ꝙ licet oẽs clerici conſentiant, ſi tamẽ non obſeruatur forma alienationis, alienatio nulla eſt 3. vt C. de ſacroſ. eccl. iubemus. in fi. & hic idẽ dr̃ Item ſi fiat alienatio in caſu nõ cõceſſo, dummodo ſeruetur forma alienationis tenet 4 alienatio, vt ext de ijs quæ fi. a præla. cum nos. & ext. de emp. & vẽ. cum dilecti & ca. cũ cauſa ſed reſtituitur eccleſia ſi probat ſe læſam.
g ¶Conniuentia.] Sufficit tamen eorũ taciturnitas. extra de ijs quæ fi. a prela. cõtinebatur, & eſt hic arg ꝙ nulla ſit alienatio niſi adſit ſubſcriptio, vt 96 d. bene quidem.
TErrulas] Hæc ẽ 6. pars q. in qua ponit ſeu, ꝓponere intendit caſus, in q. bus poſſit alienatio fieri capitulo inconſulto: credo tamen quod nõ in omni caſu capitulum ſit conſulendum. extra de ijs quę fi. a ma parte cap per totum. Ioã. de Fant. ſed hic contradicit.
h ¶Exiguas.] Forte exiguas vocat nõ valentes vltra 20. ſolidos 5 vt iſ. e. ſi quos varijs. n. modis dr̃ aliquid eſſe modicum, vt dixi 2. q 6. anterior tum, vbi dr̃ ꝙ ſine decreto non poſſunt alienari res exiguæ, vt ff de reb. eo. qui ſub tu l. vlt in prin. 17. q. 4. quicumque, & ff. de tranſact. cum hi. §. ſi in annos ſingulos, qđ concedo dũ tamen ſint vtiles, nec ineſt neceſſitas, vel alienẽtur; alias ſecus, & ho c verum eſt, niſi conſuetudo ſit contraria. ar. contra ext de dona. cæterum.

2 Tenere. ꝙ ẽ æquiſſimũ & tenẽt Doc. in l cum hi. § cũ tranſactionem de tranſact.

3 Adde Bal. & Alexã. de ſmo. in l. cũ alienam. C. de leg.

4 Tenet. Idẽ gl. Iu. c. 1. ſũma. ſeu cõiter ſe ꝓbant a doct poſſunt tamen ſaluari, ſecũdum Anto. But. in c. cũ Apoſtolica, de his, quæ fi. a præla ſine conſen. per glo. ibi, ver. ꝓfuturũ qñ alienatio cõi opinione reputabatur vtilis eccleſiæ, licet nõ eſſet. Anto. Corſ. in ſing. ver. alienatio.

5 Iſta fuit ſnĩa Lau. vel dic meli' ſm Hoſt. conſuetudinẽ terræ, & facultates eccl. & rei vẽditæ facultatẽ attẽdendam, vt in decr hic ĩ fi. gl. al leg. & hoc ipſe Hoſt. not. in ſum. de his quæ fi. a p̃l. §. vl. in princ. & hoc ẽt tenet Goff. vt not. in ſum. e. ti. §. in ſũma notandũ eſt, &c. Arc.

† Cap. 45 & hoc c terrulas. ſeruatur in praxi. & ita conſuluerunt Io. Cal. conſil. 11. de iu. iu. conſ 7 de reb. eccle. nõ alie. Bal. conſ. 156. li. 1. Soc. conſil. 203 col 3. li. Guid. Papæ. deciſ. Delph. 156. Idẽ rã. c. vt ſuper. đ reb. ecc. non alie. Ph. Frã. c. 1. col. 6. eo. in 6. Fab. de Mõte. in tra. de empt. & vend. q 5. in principali in fi. Fran. Cur tij tracta. de feud par. 2. q. 21.
1 Intelligo ex cauſa, vt inf. ſequitur. arg. ſup 44. diſt. in prin. Arch

a ¶Sine exceptione.] Et tñ poſſunt aliqui caſus excipi, & ſic eſt arg. ꝙ licet Papa præcipiat nullam audiendam exceptionem. tñ eſt admittenda, vt ext. de offi delega ex parte, & extra de reſcri. ſi quando &c cum adeo.
b ¶Quidq̃ donare.] Niſi modicũ 1. ext. de do. cæterum.
c ¶Vendere.] Vel obligare, vt extra de reb. eccl. non alie. nulli.
d ¶Totius.] 65. diſt ſane.
e ¶Tractatu.] Quis debeat eſſe tractatus, habes 10. q. 2. hoc ius.
ADDITIO. Extra de ijs quæ fiunt a præla. ſua. & de reb. eccl. dudum C. de vend re. ciui l. ſi lib. 11. Arch.
f ¶Profuturum] Sed nonne ſufficit, ꝙ vtiliter cœptum eſt, licet, non ſit inde ſecutus effectus, vt ff de ne. ge. ſed an vltio? Rñ. ꝙ non: quia cum eccleſiam comparemus pupillo, non ſufficit vtiliter cœptum, niſi eccleſia ſit fa-

FVgitiui.] CASVS. Quidam ſerui eccleſiarum fugitiui erant, & ſi reuocabãtur ſiue vocabantur non poterãt teneri. Statuit ergo concilium, vt ab epis ſi voluerint diſtrahantur tales fugitiui. Idem potuerunt epiſcopi facere, ſi illi ſerui meruerint alias. Vel forte de alijs ſeruis, & non fugitiuis, loquitur quod dicit c in fi.
i ¶Fugitiui.] Sed quamdiu eſt in fuga, vendi non põt, C ad legem Flauiã de pla. in fuga. Itẽ põt fugitiuus vendi ſub ea conditione, ſi apprehendatur, ff. de co. l. 3. Ideo
autem

Digitized by Google

autem prohibetur vendi ſeruus fugitiuus: quia fuga eſt quædam ſpecies libertatis, ff. de ædil. edict. quis ſit fugitiuus § idem recte.

a ¶ Meruerint.] In alio.

c ¶ Benemeritos.] Sed qui dicuntur benemeriti? Sunt tales qui aliquod inſigne ſeruitium fecerunt eccleſię: & ponas exemplum 79. diſt. ſi quis Papa Nam pro præmio remunerandus eſt ſeruus libertate, vt inf. ea §. in criminali. C. de ſer. qui pro præ. li. ac. per totum: large tamen bene-

Bene meritus quis dicatur.

ab epiſcopo, ſi voluerit, aut ſi ita illi meruerint [a] diſtrahantur

[*Item ex concilio apud Tanſiacum* †, *c. 2.* † *al. Cariſiacum.*

PALEA. C. LV.

INiuſtum videtur, & impium, vt mancipia, quæ fideles viri ſeu fœminæ pro redemptione † animæ ſuæ Deo, & ſanctis eius conſecrauerint, cuiuſcumq; muneris pretio, vel commutationis commercio iterum in ſæcularem ſeruitutem redigantur: cum canonica auctoritas ſeruos fugitiuos tantummodo diſtrahi permittat. Et ideo omnes rectores eccleſiarum ſummopere caueant, ne vnius eleemoſyna, alterius peccatum fiat, & eſt abſurdum, vt eccleſiaſtica dignitate ſeruus decedens, humanę obnoxius ſit ſeruituti.

Extr. de rerum permu c. inſtiturum. Burc. l. 3 c 174. Iuo p. 3. c. 235.

† *al. remedio*

¶ *A Burchardo, & Iuone citatur ex concilio apud Cariſiacum, in Decretalibus vero tit. de rerum permut. ex concilio apud Syluanectum. Et habetur hæc palea in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus.*

7 *Item ſi rectores eccleſiæ de rebus proprijs tantundem eccleſiæ reſtituere voluerint; eccleſiaſticas facultates liberè dare poſſunt: & conſtabunt his, quibus data fuerint, perpetua firmitate.*

Unde in Agathenſi concilio, c. 49. legitur.

¶ Alienatio de rebus eccleſię, quomodo rata eſſe poterit. C. LVI.

SI quis qualibet † conditione de rebus eccleſię aliquid alienare prę́ſumpſerit; ſi de ſuo proprio tantum eccleſię contulerit [b], quantum viſus eſt abſtuliſſe; tum demum illud ſtare licebit.

Iuo p 3. c. 161.

† *al. pre qualibet.*

8 *Item ſi ſeruos eccleſiæ libertate epiſcopus donauerit, ea, quæ in manumiſſione data illis fuerint, perpetua firmitate tenebunt: ſi tamen quantitatem canonibus præfixam data non exceſſerint.*

Unde in eodem concilio, c. 7. legitur.

¶ De eodem. C. LVII.

SI quos de ſeruis eccleſię benemeritos [c], ſibi epiſcopus libertate donauerit; collatam libertatem [d] a ſucceſſoribus placuit cuſtodiri cum hoc, quod eis manumiſſor in libertatem contulerit. Quod tamen iubemus viginti ſolidorum numerum †, & modum in terrula, & vineola, vel hoſpitiolo tenere. Quod amplius [e] datum fue-

Iuo p. 16. c. 56.

† *al. numeri modum.*

INiuſtum.] ITEM. Hæc eſt 7. pars q. in qua dicit, ꝙ ſi alienator reddat eccleſiam indemnē .ſ. ſpōte, euadet depoſitionē. Io. de Fant. CASVS Ponit quartum caſum Grat. in quo poſſunt prælati eccleſiæ res alienare licite, ſ. ſi tantundē volunt de proprijs facultatibus compenſare, quod probatur ſequenti c. cuius caſus patet. Qualiter tū illud c intelligat, melius dr̄ in apparatu.

b SI quis.] ¶ Contulerit.] Ergo ſi d ſuo tm̄ eccleſię dedit, euadit pœnā depoſitionis, & ſic eſt contra ſu ea. monemus, & c. ſtatuimus, & c. diaconi. vbi nō euadit pœnā depoſitionis: licet tm̄ de ſuo det ſed hic loqtur in eo caſu, quādo prius habitus eſt tractatus cum clericis, ꝙ de ſuo tantū vellet dare, vt poſſet rem illā alienare, & clerici hoc premiſerunt [1] vel dicꝙ ſi eps primo aliquid dedit eccleſię, ſed poſtea tantumdem aliénat ab eccleſia, hoc intelligit feciſſe ex voluntate eccleſiæ. ar. ff ſol. mat. dotem.

1 Ad hoc fuit ſnia H. q credit ſufficere cōſen ſum cler. corum in genere. fuit etiā ſententia. L.

ITEM SI SERVOS. Hęc ē octaua parsq. ī qua ponit q̄ iuris ſit de libertis eccleſię, & hęc eſt ſnīa, ꝙ ſerui benemeriti poſſunt manumitti, & de reb. eccle. habere vn̄ viuāt, & c. Io d Fā. CASVS. Ponit hic Gra quintū caſū, in quo prælatus poteſt aliquid de rebus eccleſiæ alienare. Nā cū manumittit ſeruū pt ei donare vſq; ad 20. ſolidos. & nō vltra & ad hoc inducit ſeq cap.

SI quos] CASVS. Quidā eps quoſdā ſeruos ſuæ eccleſiæ benemeritos manumiſit, & eis quædā de rebus eccleſię donauit quos ſucceſſor eius voluit in ſeruitutem reuocare, & ea quæ eis donata fuerāt. quare q̄ſitum fuit in concilio Agath. vtrū hoc facere poſſit Et rn̄detur, quod non pōt eos in ſeruitutē reuocare, nec ꝙ datū eſt vſque ad 20. ſoli. poterit reuocare. vltra vero datum reuocabit.

benemeritus dicitur quicumque non demeruerit, vt ff. de manu. teſta. ſeruos. ſic quilibet dicitur. dignus, qui nō eſt indignus. vt ext. de prę́ſump. du tum.

d ¶ Libertatem.] Sup ea. q. & ii alli. ar. contra. ff. ſi quid in frau pa. vnius.

e ¶ Amplius.] Et ita donatio ꝑ part: valet, & pro parte non.

Digitized by Google

non. Item eſt hic arg. quòd vtile non vitiatur per inutile. ſi. C. de don. ſancimus inf. de conſec. diſt. 4. ſi non ſanctificatur. inf. 17. q. 4. quæſti. & inf. ea. q. 5. quia. Io.

a ¶ Poſt manumiſſoris.] Et ante poſſet, ſed poſtea magis commode reuocare poſſet.

SED

ſi ſeruus eſt bonus, diligenter gerit res eccleſiæ & negotia, & non permittit fieri fraudem. ſi eſt malus, per eum poteſt extorqueri veritas. hanc rationem aſſignat lex, C. de admi. tut. lex quæ. in prin.

c ¶ Diffinitio.] Id eſt, voluntas.

fuerit, poſt manumiſſoris [a] mortem eccleſiæ reuocetur.

a ¶ Sibi.] *Sic etiam legitur in editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis. Sed apud Iuonem, & in vno vetuſto Gratiani exemplari abeſt dictio, ſibi.*

Sed notandum eſt, quòd ſerui eccleſiarum manumitti non poſſunt non retento eccleſiaſtico patrocinio: niſi forte manumiſſor duos eiuſdem meriti, & eiuſdem peculij eccleſiæ conferre voluerit.

Vnde in concilio Toletano 4. c. 67. legitur.

Poly. l. 3. tit. 13. Burc. l. 3. c. 176. Iuo p. 3. c. 237.

¶ De epiſcopo, qui non retento patrocinio ſeruos eccleſię manumittit. C. LVIII.

EPiſcopus, qui mancipium iuris eccleſię non retento eccleſiaſtico patrocinio [b] manumitti deſiderat; duo meriti eiuſdem, & peculij corã concilio eccleſiæ, cui prę eminet, per commutationem ſubſcribentibus ſacerdotibus offerat: vt rata, & iuſta inueniatur diffinito [c] commutantis. Tunc enim liberam manumiſſionem ſine patrocinio eccleſiæ concedere poterit: quia eum, quem libertati tradere diſponit, iam iuri proprio [d] acquiſiuit. Huiuſmodi autem liberto, aduerſus eccleſiam, cuius iuris extitit, accuſandi [e], vel teſtificandi denegetur licentia. Quod ſi præſumpſerit; placet, vt ſtante [f] commutatione in ſeruitutem propriæ eccleſiæ reuocetur, cui nocere conatur.

Iuo p. 16 c 65.

d ¶ Iuri proprio.] .i. ſeruus ipſe proprij iuris eſt factus.

e ¶ Accuſãdi.] Ergo videtur, ꝙ alter quã libertus poſſit accuſare eccleſiam, vt ſi accuſat, ꝙ ſimoniace eligit aliquem, vt ex. de ſim. veniens. vel ꝙ metum intulit alicui, vt ff quod me. cau. metum. §. 2. Sed cõtra vniuerſitas nõ poteſt dolum committere, vt ff. de dolo. ſed ſi ex dolo, ſic nec dicitur aliquid poſſidere. ff. de acq. poſſ. l. 1. §. vl. Nec ciuitas poteſt excommunicari, vt 24. q. 3. ſi habes. Item vniuerſitas per actorem vel procuratorem, ſuum debet ſe defendere: ſed in crimine non interuenit ꝓcurator. ergo vniuerſitas nõ poteſt de crimine cõueniri. quod verũ eſt. Dicas ergo hic poni verbum accuſandi pro verbo agẽdi 1. Vel intellige cum eps accuſat de crimine, quod cõmiſit de cõſilio vniuerſitatis 2, vt 16. qõ. 6. placuit. Itẽ ꝑ modũ inquiſitionis poteſt agi contra vniuerſitatẽ, prout legitur ext. de ſi. veniens 2. Vel

Vniuerſitas an poſſit accuſari.

1 Ad idẽ ꝙ no. C. ꝗ int. teſt. l. 2. ff eo. poſthumus. §. ſi quis.

tit. l. 4. l. 5.

† al. vel quinquaginta aureorum pęnam dat.]

Libertus enim (niſi venia [g] impetrata) patronũ in ius vocare nõ permittitur. Vnde in ſecundo libro digeſtorũ, tit. de in ius vocando l. fi. ¶ [*Si ſine venia edicti impetrata libertus patronũ in ius vocauerit; ex querela patroni, vel † ſupradictam pœnam, ideſt quinquaginta aureos* [h]

2 Quæ delinquere poteſt ſicut & eccleſia, ut legi. & not. ſu. 7. q. 1. ſicut uir. uel ſi. uero. Arc.

SED NOTANDVM EST. CASVS. Supra dictum eſt, ꝙ ſerui eccleſiarum poſſunt manumitti quandoq. Nunc vero docet, ꝙ ipſa manumiſſio non eſt facienda niſi retento patrocinio, niſi manumiſſor recompenſet eccleſię alium ſeruum eiuſdem meriti, & eiuſdem peculij. tamen dicit c. de duobus.

EPiſcopus, qui mancipium.] CASVS. Quidam epiſcopus, quendam ſeruum eccleſiæ ſuæ manumittere deſiderabat nullo patrocinio in ipſo retento, quæſitũ fuit in concilio Tolet. qualiter hoc fieri poſſet. Et reſpõdetur, ꝙ ſi manumiſſor conferat eccleſiæ duos ſeruos eiuſdem meriti & eiuſdem peculij de conſenſu canonicorum ſubſcribentium in commutatione, rata erit commutatio & manumiſſio talis: quia quem epiſcopus manumiſit, iam iuri proprio acquiſierat: ita tamen vt præfatus libertus non habeat licentiam accuſandi, vel teſtificandi contra eccleſiam quod ſi præſumpſerit commutatione manente, reuocabitur in ſeruitutem.

b ¶ Patrocinio.] Tali, ſcilicet, quod conſiſtit in faciendo, ſcilicet in ſeruiendo: ſed patrocinium quod conſiſtit in non faciendo, ſcilicet, quod eum non vocet in ius, illud non poteſt remittere, vt patet per id quod ſequitur. vtrum autem patronus ex toto poſſit remittere ius patronatus, notaui 54. diſtin. quicunque. Sed quæritur quare pro vno ſeruo dantur duo ſerui, & non pro vna re eccleſiæ dantur duæ res, vt ſup. ead. c. ſi quis? Rñdeo: quia

Patrociniũ à libertatis debito an poſſit remitti.

dic, ꝙ nõ procedit contra vniuerſitatẽ. ſed potius cõtra ſingulos Io. ego credo, & vniuerſitas (niſi ſint infantes & ſimiles perſonæ) accuſari põt: quia dolum cõmittere poteſt, nec ob. lex illa. ff. de dolo, ſed ſi ex dolo quia qđ ibi dr̃, non poteſt committerre dolum, ſupple de facili. & uidemus ꝙ ſæpe capitulum accuſat, & excõicat concilium uniuerſitatis. Et delictũ ꝙ maiores de vniuerſitate committunt ad oẽs refertur. ff. de re. iu l aliud. B.

f ¶ Vt ſtante.] Ergo pœna ſoluta remanet contractus in ſua firmitate. 25. q. 2. quæcunque quod aliàs non eſt verum, niſi ſit hic dictum, ut ff de tranſ. qui fidẽ. Nam iniquum eſt, ꝙ ſimul habeatur pœna & res. ff. de doli exce. apud Labeo. ext. de pęn. ſuam.

LIBERTVS. CASVS. Supradictum eſt, ꝙ libertus ſuum patronum accuſare non poteſt, vel contra ipſum teſtificari. Nunc vero docet G. ꝙ in ciuili cauſa non poteſt eum in ius vocare, niſi venia impetrata à maiori.

g ¶ Niſi venia.] Ideſt licentia agendi.

SI SINE. CASVS. Quidam libertus licentia nõ impetrata patronũ ſuũ in ciuili cauſa in ius uocauit, quæſitum fuit quam pęnam libertus ille pati debeat, & rñdet & ſi patronus conqueritur, punietur libertus pęna aureorum 50. ſi fuerit diues: ſi fuerit pauper, tanquam inofficioſus uerberibus caſtigatur.

h ¶ Quinquaginta aureos.] Niſi pœniteat ante litis conteſt. vt ff. de in ius uoc. quamuis.

Digitized by Google

a ¶ Inofficioſus.] Ideſt,impius.
b ¶ Si inopia.] Pauperes enim ſemper puniuntur verberibus ſup.ead.fraternitas.

SI VERO. CASVS. Supradictum eſt, quid iuris ſit cum ſeruus ab vno manumittitur. Nunc vero docet. G. ꝙ iuris ſit cum manumittitur à collegio: quia tunc non ſingulis: ſed vniuerſitati reuerentiam debet.

QVI MANVMITTITVR. CASVS Dr̃ hic, ꝙ ſi q̃s manumittitur à corpore aliquo.i.à ſocietate cerdonũ vel pelliparioꝛum, vel collegio clericorum,vel à ciuitate, ſingulos de vniuerſitate ĩ ius vocabit ſine venia impetrata: quia non eſt libertus ſingulorum, ſed vniuerſitatis tantum ſed ſi.aduerſus ciuitatem vel vniuerſitatem aliam cuius eſt libertus, habeat actionem, non pōt in ius vocare rectores vel actorē ipſius ciuitatis vel vniuerſitatis, niſi venia impetrata. Sed ſi princeps aliquem faciat ingenuũ, nullã reuerentiam debet patrono.[Corpore.] Corpus dicit ſocietas hominum non habitantium ſimul.Collegiũ vero ſimul habitantium dicitur.
c ¶ Singulos.] Sed cōis libertus duorũ neutrũ poteſt in ius vocare. ff.de in ius voc. cōis libertus. quia res communis omnium eſt.ff.de ritu.nup.illud.

decapitati, ſeruus autem comburi debet, & dat̃ licentia omnib.accuſandi de hoc crimine, & officialibus copia nunciãdi.Seruus aũt poterit de hoc crimine accuſare,& ſi crimen probauerit, pro munere, libertatem habebit.
f ¶ Capitali.]Hodie adultera verberat̃,& detrudit̃ i monaſte-

dat: vel à præfecto vrbis † quaſi inofficioſus[a] caſtigatur, ſi inopia[b] dignoſcitur laborare.] ¶ *Si vero à collegio quis manumiſſus fuerit,an ſingulis,ſed vniuerſitati reuerentiam debet.Vnde in eodem libro,tit.eodem,le.ſed ſi hac.* ¶] *Qui manumittitur à corpore aliquo, vel collegio,vel ciuitate; ſingulos[c] in ius vocabit. Nam non eſt illorum libertus;ſed reip honorem habere debet.* ¶ *Et ſi aduerſus remp.vel vniuerſitatē velit experiri,veniam,edicti petere debet: quamuis actorem[d] eorũ conſtitutum in ius ſit vocaturus.*] *Si vero ingenuũ[e] princeps facit,patrono reuerentiam non debet.* ¶ *In criminali vero cauſa ſi libertus patronum in ius vocauerit, caput eius, & fortunas petiturus; ante litis exordium capite puniendus eſt. Crimen vero læſæ maieſtatis excipitur, vel ſi patronam illicito ſerui concubitu vti deprehenderit: quo caſu, etiam ſeruo cum munere libertatis dominam accuſare permittitur:ſicut[f] Cod.libro nono,titulo,de mulieribus,quæ ſe proprijs ſeruis iunxerunt.leg.vnica Imperator Conſtantinus conſtituiſſe legitur.* [*Si qua cum ſeruo ſuo occulte rem habere detegitur;capitali ſententiæ ſubiugetur †, tradendo ignibus verberone[g]. Sitque omnibus facultas crimen publicum arguendi: ſit officio copia nunciandi.ſit etiam ſeruo licentia deferendi: cui probato crimine libertas dabitur.*] ¶ *In patronos etiam teſtificari non poſſunt, niſi in quibuſdam caſibus, in quibus etiam ſerui in dominos torqueri iubentur.*

†al.vrbi.

l.10.§.qui manumittitur.

ex le. ſi quis ex familiarib. Co. quia accuſ.non poſſ.

tit.11.le.vnica.

† Conc.tex. in l.q̃m Ale. & in l caſtitati cum ibi not C.de adult.

Vnde in libro eo.Codicis, tit.de quæſtionibus. l.1.Imp. Antoninus & Verus.

¶De eodem. C. LIX.

QVæſtionē de ſeruis cōtra dominos haberi nō oportet, exceptis adulterij criminalibus, item fraudati

tit.41.l.1.

d ¶ Actorem.]Gloſſauerunt aũt quidam hæc in propria cauſa, non in cauſa vniuerſitatis:hæc gloſſa falſa eſt: q̃a bene poteſt conueniri procurator 1.patroni, licet non ipſe patronus, vt ff.de obſeq.l.licet.ff de in ius voc. ſed & ſi.§. vlt. ſed ipſe patronus ſiue ſuo,ſiue alieno nomine agat, nō poteſt conueniri à liberto,vt per eandem legē probatur.ſed econuerſo eſt in liberto:quia licet libertus ſuo nomine non poſſit cōuenire patronũ:tamen nomine alterius poteſt, vt ff.eod.quęſitum.

1 Ideſt tutor vel curator & eſt pro cã patroni, ſed in ſimplici procuratore ſecus, ſcd̃m quoſdam,ff. de obſeq.honori. & q̃a tunc ſemper patronus cōuenit,& hēt iurare de calũnia. C.de iura. calũ. l. 2 Arch. Patronus à liberto non poteſt cōueniri.

e ¶ Ingenuum.]Reſtituendo eum naturalibus,vt ff.de natalibus reſt l.2.

IN CRIMINA. CASVS. Dictum eſt ſu. in l.ſi ſine. quid iuris ſit cum libertus vocat patronum in ius ſine venia in cauſa ciuili: Nunc vero docet Grat. ꝙ ſi vult patronum accuſare de crimine, de quo patronus caput & diuitias perderet ſi probaretur,ante litis conteſta.debet decapitari libertus: niſi in crimine læſæ maieſtatis, & niſi patrona cum ſeruo ſuo concubuerit, quo caſu cum munere libertatis ſeruo permittitur accuſare, & ad hoc inducit.l.ſeq.

SI QVA CVM SERVO. CASVS. Quædam mulier cum ſeruo concubuit,quæſitum fuit quam pœnam debeat pati vterque? Et reſpondetur, ꝙ fęmina debet

naſteriũ,vt C.de adul.auth.ſe hodie. Vel dic,ꝙ auth.intelligitur,q̃n non adulteratur cũ proprio ſeruo.Sed nunquid ſeruus pōt accuſare dñam ſuã ſi cũ alio ſeruo adulteratur? Rñ.ꝙ nō:q̃a hic loquit̃ de proprio tm̃ ſeruo.ſimiliter nec dña virum ſuum pōt accuſare.ſi cũ ancilla ſua iacet vel cũ aliena 2, cũ hoc cautũ nō inuenio hoc iō, quia deteſtabilius eſt hoc crimen in muliere,q̃ in viro. Io. Maledicit Io. quia accuſari poteſt mulier, & vir ſi cum ancilla ſua fornicetur, aut fęmina ſi adulterium committat,vt ex.de diuor. ex literis.B.

Dña adultera an poſſit à ſeruo accuſari.

g ¶ Verberone.] .i.ſeruo qui poſt verbera comburitur.

2 Adde qđ not.gl. Bart. Per. & Cyn. in l.1.C. de adul. Spe.in tit. de adult. ver. ſed nunquid.

IN PATRONOS. CASVS. Supradictum eſt quod liberti patronos ſuos accuſare non poſſunt. Nunc vero dicit, ꝙ contra eos teſtificari non poſſunt, niſi in caſibus quibuſdam, in quibus ſerui contra dominos, & liberti contra patronos verberari iubentur.

QVæſtionem.]CASVS.Lex iſta diuiditur in tres partes In prima dr̃,ꝙ ſerui contra dominos in criminibus non admittuntur ſine iudicijs alijs, niſi in exceptis criminibus in quib.ſerui contra dominos torquentur ei ſoli, & ſi alia iudicia non præcedant. In ſecunda parte dicitur, ꝙ in certis criminibus non creditur ſolis ſeruis cōtra dominos, ſed eis fides cũ alijs probationib. ad-

Digitized by Google

adhibentur. In tertia parte dicitur quod in pecuniaria cauſa, nec ſoli, nec cum alijs probationibus contra dominos admittuntur. Secunda pars incipit ibi, [In cæteris autē.] Tertia ibi, [In pecuniarijs.] Sequēs c. patet per ſe.
a ¶ Cenſus.] reipub. vel etiam eccleſiæ: quia eccleſia compa-

c ¶ Præſcriptionis.] Id eſt, exceptionis talis, ſcilicet me eſt ſeruus meus, & ideo non audietur contra me.
d ¶ Interrogari.] niſi cum de facto ſuo interrogatur, vt 4. q. 3. item ſerui.
INſolitum.] ¶ Matrem.] Nam mater quandoque gerit tutelam filiorum, vt C. quando mu. tut. offic. fungi. l. 2. & finita tutela poteſt agi contra eos, qui non habentur loco dominorum, cum pupillū ſpoliant ff. de vſucap. pro emptore qui fundū. §. ſi tutor.

SI VERO. CASVS. Dictum eſt ſupra in c. epiſcopus qui, quod libertus à patrocinio eccleſiæ recedere poteſt, ſi epiſcopus duos ſeruos eiuſdē meriti & peculij pro eo dederit. Nunc vero dicit Grat. ꝙ ſi ſua auctoritate à patrocinio eccleſiæ recedat, niſi admonitus reſipiſcat, reuocetur in ſeruitutem: & hoc ꝓbat per ſeq. cap.

f. ꝙ fortes fuerunt quia ſufficienter fuit aliàs ꝓbatum, vnde licet dominus dicat nō debere torqueri ſeruū contra eum, & verum dicat, non tamen per hoc abſoluitur, cum aliàs inſufficiēter ſit probatū & ſic domini exceptio nulla eſt. arg. extra de re iudi. cum lo. &c. Arch.

cenſus [a] accuſationibus, & crimine maieſtatis, quod ad ſalutem principis pertinet. ¶ In cæteris autem, quamquam ea, quæ ſeruus contra dominum dixit, iudicaturi ſententiam formare non debeant; tamen, ſi alijs [b] quoque probationibus fides veritatis inueſtigetur, præſcriptionis [c] inuidia euaneſcit. ¶ In pecuniarijs vero cauſis ex α inopia probationum ſeruos contra dominum poſſe interrogari [d] manifeſtum eſt.

¶ In aliquot vetuſtis codicibus caput hoc coniunctū eſt ſuperiori.
α ¶ Ex inopia.] *In antiquis codicibus Gratiani legitur* nec inopia, *& ſic videtur etiā legiſſe auctor gloſſa. In antiquiore etiam editione codicis* Iuſtiniani *tit. de quæſtionibus, le. quæſtionem, eodem modo habet, eandemque lectionem ſecutus eſt auctor illarū gloſſarū, & in Baſil. tit. 50. de quæſtio. eadem eſt lectio. Sed quia in codice ab Haloandro edito legitur,* ex inopia, *& in l. Diuus ff. de quæſt. videtur ſtatutum, ex inopia probationum etiam in cauſis pecuniarijs poſſe torqueri ſeruos, nihil eſt mutatum.*

Item ibidem. l. ſecunda.

¶ De eodem. C. LX.

INſolitū eſt, & graue exemplo, audiri ſeruos aduerſus tutores, vel matrem [e] dominorum ſuorum, niſi tutelæ agatur.

Si vero libertus ſua auctoritate à patrocinio eccleſiæ receſſerit, ſi admonitus redire cōtempſerit, in ſeruitutem reuocabitur.

Vnde in eodem concilio Toletano quarto, c. 70. legitur.

¶ De libertis eccleſiæ, qui ab eius patrocinio diſcedunt. C. LXI.

Burc. l. 3. c. 184.
Iuo p. 3. c. 244.

LIberti eccleſiæ, qui ab eius patrocinio diſcedētes quibuſlibet perſonis adhæſerunt; ſi admoniti redire [f] contempſerint: manumiſſio eorum irrita fit: quia per inobedientiæ † contemptum ingrati actione [g] tenentur.

† *al. obedientia.*

Item ex concilio Hiſpalenſi. 2 c. 8.

¶ Reuocentur in ſeruitutem eccleſiarum liberti, qui contra eius libertatem ſuperbiunt. C. LXII.

OCtaua diſcuſ-

LIberti.] CASVS. Conſtitutum fuit in Toletano concilio vt ſi liberti eccleſiæ ab eius patrocinio deceſſerint: ſi cōmoniti ad eccleſiā non redierint, reuocentur in ſeruitutē. [Ingrati actione.] i. actione intentata ꝑ ingratitudinem. l. actione in factum.
f ¶ Redire.] ſed quare coguntur iſti redire cum nullæ operæ ſint eis impoſitæ: libertus enim non tenetur præſtare operas niſi ſint eis impoſitæ C. de ope. lib. l. 1 licet honorem eis exhibere teneatur, & etiam alere ipſum, vt C. de ope. li. l. 1. & l. mater. Sed dicas aliud eſſe in libertis eccleſiæ vt ſup. c. diaconi. tamen licet liberti eccleſiæ teneantur ei præſtare operas, non tamen tales quales ſerui: aliqua. n. debet eſſe differentia. vt ff. de ope. lib. ſi libertus.

Libertus an teneatur ad operas.

cōparatur reipub. vt C. de ſac. ſan. eccl. l. vt inter diuinū.
b ¶ Si alijs.] Dicunt quidam ꝙ nec in exceptis criminibus ſeruus contra dominum admittitur, niſi aliqua præſumptio præcedat. nam ſerui & viles perſonæ ſemper quæſtionibus ſubduntur, vt 4. q. 3. ſi autem ea rei conditio ſit. Sed à quæſtionibus nunquam eſt incipiendum, niſi præcedant indicia, vt extra de reg. iur. cum in contemplatione. ſed litera iſta hoc non patitur 1. Dico ergo hoc ſpeciale, vt initium ſumatur a tormentis. ſimiliter cum maritus dicitur vxorem occidiſſe. C. ad le. Cor. d. ſic. l. vlt. & cum agitur de occiſo domino, ff. ad Syl. a & ſi certus ſit percuſſor,

Initiū quandoque ſumitur a tormētis.

1 Dicitur qdam quod ꝑ facto hoc accidit hic.

g ¶ Ingrati actione.] Id eſt actione in factum, quæ datur propter ingratitudinem. non enim eſt hoc proprium nomen actionis. ſic dicitur actio oneris auerſi, id eſt, quæ datur propter onus aduerſum, vt ff. loc. in naue.

OCtaua.] CASVS. Eliſæus ſeruus Agabren. eccleſiæ, ſtatim cum fuit ab epiſcopo manumiſſus, non ſolum voluit ipſum epiſcopum interficere, ſed etiam patronam eccleſiam in quadam cauſa ciuili, vbi arbiter reſidebat, iniuſte damnauit, vel eius bona propter rapinam vſurpauit: quare quæſitum fuit de iſto Hiſpal. in concilio in octaua die ipſius concilii, quam pœnam,

Digitized by Google

debeat pati iſte libertus. Et reſpondet ꝙ debet in ſeruitutem reuocari. vt cuius libertas erat pernicioſa, ſit ſeruitus ſalutifera: & qui adepta libertate voluit ſuperbire, diſcat obedire ſubiectus & dicit H. damnauit, id eſt, damnificauit, vel ad damnificandum eccleſiam alios inſtigauit, vocando eccleſiam in ius ſine venia.

a ¶ Diſcuſſio.] id eſt, quæſtio.

b ¶ Prædamnauit.] id eſt, valde damnificauit.

c ¶ Reuocetur.] hic habes quod propter ingratitudinem reuocetur libertus in ſeruitutem. & intelligas ingratitudinem grauē offenſam, quia nō niſi pro graui offenſa reuocatur libertus in ſeruitutem, & propter eaſdem cauſas, propter quas reuocatur donatio. in auth. ut liber. de cætero colla. 6. §. illud. ſecundum leges veteres ſufficit leuis offenſa. C. de libe. & eorum liber. l. 2. Item hic habes quod ſiue committat libertus eccleſiæ ingratitudinem, contra eccleſiam. ſiue contra epiſcopum reuocatur in ſeruitutem. ſecus ſi contra alium de eccleſia, ſup. e. qui manumittitur.

Libertus pp ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem.

d ¶ Proditi.] .i. de inobediētia conuicti.

De libertis] CASVS. Hoc c. diuidit in duas partes. In prima parte dicitur, quòd ſi liberti eccleſiarum facti ſunt preſbyteri, vel diaconi, iuxta modum quem canones antiqui docent, ſint liberi, tamen à patrocinio eccleſiæ, nec ipſi, nec eorum filij recedere debent. In ſcda parte dicit, ꝙ libertos eccleſiæ commendatos debet epiſcopus tueri, nec pōt epiſcopus impetrare à principe, vt eos alicui donet. quod intelligit. Hu. ſi manumiſſi fuerant pleno iure, vel quo ad onus indebitum, vel in caſu non conceſſo. Sed ego intelligo ſicut litera ſonat, quia licet ſint eccleſiæ commendati, non tamen ſunt liberti eccleſiæ. & ideo eos epiſcopus donare non poteſt. Secunda pars, ibi, [Ab aliis quoque.

e ¶ Ab eis progeniti.] Ergo filii libertorum debent obedientiam præſtare eccleſiæ patronæ ſuæ, ſicut & patres eorum; vt hic, & C. de libe. & corū liber. libertinę. ſed cōtra: quòd ex liberta naſcitur ingenuum eſt, vt C. de ope. libe. quod ex liberta. Sol. quidam intelligunt legem illam libertinæ. de filiis manumiſſis cum patre & ante manumiſſionem natis, leges contrarias intelligunt de natis poſt manumiſſionem. ſed hoc ſtare non poteſt; quia hic dicitur tamipſi, quàm ab eis progeniti. Item ex ſequen. cap. inf. ea liberti. patet quod intelligitur de filiis natis poſt manumiſſionem, vbi dicit futura prole, quod ab eccleſiæ patrocinio ſe non poteſt ſubtrahere. Ideo quidam dixerunt iſtud ſpeciale eſſe in libertis eccleſiæ, vt filii nati poſt manumiſſionem patrum ſuorum ſint liberti eccleſiæ. Tu dicas ꝙ filii nati poſt manumiſſionem ſunt ingenui: ſunt tamen obnoxii eccleſiæ quo ad quaſdam operas, quæ conſiſtunt in honore in aſſurgendo, & in ſalutando. item ꝙ non vocabunt eam in ius. alias reuocantur in ſeruitutem, vt in c. ſeq. Io.

Libertorum eccleſiæ filii ſunt eccleſiæ obnoxii.

f ¶ Non recedant.] hic habet locum diſtinctio decre. extra de ſer. non ord. eo libentius. Eſt tñ hoc ſpeciale in libertis eccleſiæ ꝙ etiam licet facti ſint ſacerdotes, quod propter ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem, vt 54. d. qui ex famulis. ſecus tamen in famulis priuatorū.

NE VERO. CASVS. Supradictum eſt, quod liberti eccleſiarū non debent ab eorū patrocinio recedere, ſed quia factum

---

ſio [a] agitata eſt de quodam Hæliſeo ex familia Agabrēſis eccleſiæ: qui ab epiſcopo ſuo traditus libertati, de libertate confeſtim ad contumaciæ morbum tranſiliuit, ſicque per ſuperbiam non ſolum eiuſdem epiſcopi veneficis † artibus ſalutem lædere voluit, ſed etiam patronam eccleſiam libertatis immemor prædamnauit [b]. Aduerſus; quem ingrati actio, canonum & legum auctoritate iuſte dirigitur; ſcilicet, vt immeritæ libertatis damno mulctatus ad ſeruitutis nexum reuocetur [c]. Talium enim ſtatus, qui contra epiſcopum ſuum, vel patronam eccleſiam nituntur, decidi potius quàm conſeruari conuenit: vt quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera ſeruitus: & qui ſuperbire nouerunt adepta α libertate, proditi [d], diſcant obedire ſubiecti.

† *al. maleficis.*

Iuo p. 16. c. 66.

α ¶ Adepta libertate.] *Magna hoc loco eſt varietas in vetuſtis Gratiani codicibus. Nam partim concordant cum hac vulgata, partim habent*, adempta libertate proditi, *partim*, adepta libertate præditi, *vt concilium ipſum impreſſum, & manuſcriptum, etiam in codice Lucēſi regio. Iuonem vero legitur*, adepta libertate elati, perdita diſcant obedire ſubiecti.

Item ex concilio Toletano 3. c. 6.

¶ A patrocinio non diſcedant eccleſię liberti ad ſacros ordines promoti. C. LXIII.

De libertis autem hoc præcipit ſancta ſynodus, vt ſi qui presbyteri, vel diaconi β ab epiſcopis facti ſunt ſecundum modum, quo canones antiqui dant licentiam; ſint liberi: & tamen à patrocinio eccleſiæ tam ipſi, quàm ab eis progeniti [e] non recedant [f]. ¶ Ab alijs quoq; libertati traditi, & eccleſijs commendati patrocinio epiſcopi † colligantur: ne cuiquam donentur, à principe hoc epiſcopus poſtulet.

† *al. epiſcopali regātur.*

β ¶ Presbyteri, vel diaconi.] *In concilijs Coloniæ quatuor tomis impreſſis, & in codice Lucenſi regio legitur.* De libertis autem id Dei præcipiunt ſacerdotes, vt ſi qui ab epiſcopis, &c. *nulla presbyterorum, aut diaconorum mentione facta.*

Ne uero longinquitate temporis obſcuretur cōditio originis; tēpore ſuę manumiſſionis ſcribāt liberti pfeſſionē,

Digitized by Google

factum ſæpe longinquitate temporis obſcuratur; ideo hic dicetur, vt liberti tempore ſuæ manumiſſionis ſcribant profeſſionem, qua confiteantur ſe eſſe libertos ecclefiæ, & ab eius obſequio nunquam receſſuros: & ad hoc duo c.ſeq. inducuntur.

Lon-

cleſia eorum obedientia non careat: ſi vero hoc contemnent, reuocentur in ſeruitutem.

a ¶Longinquitate.] Quia ſi per decem ann. ſteterit in libertate, amodo liber habetur, vt extra de coniug. ſer. licet. ff. qui & a qui. ma. ſi. cum. §. Ariſt. Vel ſi mater alicuius tẽpore mortis eius ſe pro libera geſſerit, & filius eius ꝑ quinquennium vixerit. vt liber, amodo liber erit, vt C. ne de ſta. defun l 2. & 3. ſed licet ſeruus fugitiuus ſe pro libero geſſerit non ideo eſt in poſſeſſione libertatis, vt C. de agri. & cenſ. cum ſimus. in ſi. li. 11 & ff. de acq. poſſ. l. per eum, in ſi.

b ¶In anteriori.] Nõ determinat hic de quo dicat.

c ¶Intra annum.] Similiter ſi vaſallus intra annum nõ petit inueſtituram, cadit a iure feudi, vt in conſtit. Friderici, imperialis. §. præterea. de feud. nec obſtat quod legitur ext. de iureiu. veritatis. vbi dicitur, ꝙ non iuratur ſucceſſori Papæ. poteſt enim dici ſpecialem ibi eſſe indulgentiam: in emphyteuta ſecus eſt, quia licet non ſoluat canonem intra annum tñ non expellitur, vt 10. q. 2. hoc ius. No. ꝙ hic excurſus anni priuat aliquã libertate, ſicut excurſus anni probat crimẽ. 11. q. 3 rurſus. ſic 20. q. 2 puella. ſic ext. de off. or paſtoralis. ſic 54. d. ſi ſeruus.

Anni excurſus aliqua ſi cit.

qua ſe profiteantur de familia eſſe eccleſiæ, & ab eius obſequio ſe nunquam receſſuros.

Vnde in concilio Toletano, c. 9 legitur.

¶Profeſſionem ſuæ conditionis liberti eccleſiæ faciant. C. LXIIII.

inf. c. proximo.

LOnginquitate [a] ſæpe fit temporis, vt non pateat conditio originis. Vnde iam decretũ eſt in anteriori α [b] vniuerſalis concilij canone, vt profeſſionem ſuam liberti eccleſię debeant facere: qua profiteantur ſe & de familijs eccleſiæ eſſe †, & eius obſequium nunquam relicturos. Vnde his quoque nos adijcimus; vt quoties curſum vitæ ſacerdos impleuerit, & de hac vita migrauerit; mox cum ſucceſſor eius aduenerit, omnes liberti eccleſiæ, vel ab eis progeniti chartulas ſuas in conſpectu omnium debeant ipſi ſubſtituto pontifici publicare, & profeſſiones ſuas in conſpectu eccleſiæ renouare: quatenus ſtatus ſui vigorem & illi obtineant, & obedentia eorum eccleſia non careat. Si autem aut ſcripturas libertatis ſuæ intra annum [c] ordinationis noui pontificis manifeſtare contẽpſerint, aut profeſſiones renouare noluerint; vacuæ & inanes chartulæ ipſæ remaneant, & illi origini ſuæ redditi, ſint perpetuo ſerui.

† *al. manumiſſos.*

α ¶In anteriori.] *Significatur canon 69. concilij Toletani quarti, qui proximo c. refertur Nam quartum illud Toletanum, quod fuit pleniſſimum, in ſequentibus Toletanis vocari ſolet vniuerſale concilium, vt in quinto, c. 5. & 7. & in ſexto concilio, c. 13. 7. & 18. Et in principio ipſius quarti concilij epiſcopi aiunt,* quoniam generale concilium agimus.

Item ex concilio Toletano 4. c. 69

¶Nec liberti, nec eorum poſteri a patrocinio diſcedant eccleſiæ. C. LXV.

Poly. l. 3 tit. 12. Burc. l. 3. c. 185. Iuo p. 3. c. 245.

LIberti eccleſiæ (quia nunquam moritur [d] eorum patrona) a patrocinio eiuſdem nunquam diſcedãt; nec poſteritas quidem eorum: ſicut priores canones decreuerunt. Ac ne forte libertas † eorum in futura prole non pateat, ipſaque poſteritas naturali ingenuitate obnitẽs ſeſe ab eccleſiæ patrocinio † non ſubtrahat; neceſſe, vt tam hi liberti, quam ab eis geniti † [e] profeſſionem epiſcopo ſuo faciant: per quam ex familia eccleſię libertos effectos

† *al. libertinitas.*
† *al. patrocinio ſubtrahat.*
† *al. progeniti.*

LIberti.] CASVS. Statuitur in cap. iſto, vt liberti eccleſiæ a patrocinio eccleſiæ nunquam recedant: quia eorũ patrona ſ. eccleſia nunquã moritur, nec poſteritas eorũ, ſicut antiq. canones decreuerũt. & hoc in 1. par. In 2. parte dr̃, ꝙ liberti & eorũ filij faciãt profeſſionẽ, qua ꝓ

1 Iſtã glo. ſ quitur Alex de Imo. in l pactũ, & ec latio 2. C. d paſt. & idei Alexan in extraneum col. 3. de ha inſt. vbi vid concor.

LOnginquitate.] CASVS. Statutum fuit in concilio Toletano, vt liberti eccleſiarum profeſſionem facere debeant, qua confiteantur ſe eſſe libertos eccleſiæ & ab eius obſequio non receſſuros. Sed cum idem concilium fuit iterum congregatum, adiecit vt cum epiſcopus eccleſiæ fuerit defunctus, & ei alius ſubſtitutus, omnes liberti eccleſiæ, vel ab eis progeniti ſubſtituto pontifici intra annum a tempore ſuæ ordinationis chartulas ſuas in conſpectu eccleſiæ debeant publicare & renouare: quatenus illi ſuum ſtatum teneat, & ec-

fiteantur ſe eſſe libertos eccleſię & ꝙ ab eius patrocinio nõ recedẽt, ne libertas in futura prole nõ pereat: & ipſa poſteritas a patrocinio eccleſiæ ſe non ſubtrahat.

d ¶Moritur.] Eccleſia enim non poteſt eſſe nulla 1, vt 24. q. 1. pudenda.

e ¶Geniti.] Propter hoc dixerunt quidam, ꝙ ſpeciale eſſet in eccleſia, ꝙ filij libertorum eccleſiæ ſint liberti eccleſiæ: quod non eſt verum. ſed tamen quo ad quid ſunt adſtricti eccleſiæ, vt ei aſſurgant, vt eam non accuſent. ſup. ead. epiſcopus qui. cum §. ſeq.

Digitized by Google

ſe eſſe fateantur, ciuſque patrocinium non relinquant: ſed iuxta virtutem ſuam obſequium ei, vel obedientiam præbeant.

Pro remuneratione etiam impenſi obſequij res eccleſiaſticæ vtiliter poſſunt donari.

Vnde in Toletano concilio 4. c. 36. legitur.

¶Quæ de rebus eccleſiæ in remuneratione obſequij præſtantur rata permaneant. C. LXVI.

QVicumque epiſcopi ſuffragio [a] cuiuslibet aliquid eccleſiaſticæ vtilitatis, prouiderint [b], & pro eo quodcunque commodum in remunerationem promiſerint [c]; promiſſi ſolutionem eos exoluere oportebit: ita vt id ad concilium prouinciale deferatur †, vt eorum conniuentia confirmetur; quia (ſicut Paulus ait) dignus eſt operarius mercede ſua. 1. Tim. 5.

† *al. deductum eorum conuentum confirmetur.*

Item Gregorius lib. 2. indict. 11. epiſt. 18. Theodoro conſiliario.

¶Serui eccleſiarum in eorum dominium transferri poſſunt, qui eccleſiaſticis vtilitatibus deſeruiunt. C. LXVII.

ECcleſiaſticis vtilitatibus deſudante, eccleſiaſtica dignum eſt remuneratione gaudere, vt qui ſe uoluntarijs [d] obſequiorum neceſſitatibus ſponte ſubijciunt, digne noſtris prouiſionibus conſolentur. Quia igitur te *α* Theodorum virum eloquentiſſimum conſiliariũ noſtrum mancipiorum cognouimus miniſterio deſtitutum: ideo puerum nomine Acoſimum natione Siculum iuri, dominioque tuo dari, tradique præcipimus: quẽ quoniam traditum ex noſtra voluntate iam poſſides; huius te neceſſe fuit [ſcripti †, pro futuri temporis teſtimonio [e], ac robore largitatis, auctoritate fulciri: quatenus, Domino protegente, ſecure eum ſemper, & ſine vllius retractationis ſuſpicione quippe, vt dominus, valeas poſſidere *β*.

Poly. l. 3. tit. 13.

† abeſt ab orig.

α ¶Te.] *Addita eſt vox iſta, & cætera ſunt emendata ex originali, vt intelligatur eundem eſſe cui ſcribitur, & cui fit donatio.*

β ¶Poſſidere.] *Apud B. Gregorium hæc ſequuntur.* Neque enim quemquam fore credimus, qui tam paruam largitatem pro tua tibi deuotione conceſſam deſideret, vel tentet vllo modo reuocare: cum vno eodemque tempore & verecundum ſit a deceſſoribus bene geſta reſoluere, & verecundum ſit docere cęteros in ſua quandoque reſolutoriam proferre largitate ſententiam.

Miſerationis quoque intuitu ſerui eccleſiarum libertati donari poſſunt.

Vnde Gregorius Montana †, & Thomę lib. 5. epiſ. 12. ſeu c. 112.

† *al. Montano.*

¶Miſerationis, & pietatis intuitu ſerui eccleſiarum poſſunt manumitti. C. LXVIII.

CVm redem-

PRO REMVNERATIONE. CASVS. Ponit hic Gra. ſextum caſum in quo res eccleſiatũ licite poſſunt alienari, ſcilicet pro remuneratione facienda.

QVicumque.] CASVS. Aliqui ſuſtinuerunt laborem pro eccleſia aliqua prælatus illius eccleſiæ promiſit aliquid illis pro remuneratione laboris ſui, terram. ſ. vel aliquid: poſtea nolebat ſoluere promiſſum. vnde quæſitum fuit in cõcilio Toletano, vtrum ad hoc poſſit cõpelli de iure? Et reſpondetur ꝙ ſic. hoc probatur auctoritate Pauli ita tamen, vt illa remuneratio per concilium prouinciale confirmetur.

a ¶Suffragio] i. qa ſuffragium præſtiuit eccleſiæ cõcilio, vel auxilio.

b ¶Prouiderint.] Alicui.

c ¶Promiſerint.] Vr ꝙ aliquis obligetur nudis verbis, licet nõ intercesſit ſtipulatio, vt ext. de teſta. indicante 2 q. 5. iuramenti. & inf. ea. q. 5. quia Ioãnes. qđ verum eſt & poteſt dici ꝙ cõpetit actio ex nuda promiſſione. ſ. ſ condictio. ex canone illo inf. 22. q. 2. iuramenti.

†Hoc nõ habet locum apud Catthelanos, apud quos nõ datur actio ex promiſſo. tenetur tñ dẽt Catthelanus qui vanis ꝓmiſſionib. & inutilib. inuitationib. detinet viatorem, ſalt. de dolo. ff. ſi quis cau. ſi actio ſm Vi. qui ita not. ex. in proœ. Rex pacificus. Arch.

ECcleſiaſticis.] CASVS. Theodorus vir eloquentiſſimus conſiliarius Romanæ ſedis ſeruo aliquo indigebat: & idõ G. tradidit ei Acoſimũ ſeruũ natione Siculũ, & vt hęc donatio nullo tpe valeat retractari, ad cautelam futuri temporis ſibi fecit publicum inſtrum, qđ G. ſubſcriptione ſua roborauit. [Huius.] ſ. largitatis [Futuri,] Scilicet temporis.

d ¶Voluntarijs.] Voluntarium vocat, & tñ ipſe dicit ineſſe neceſſitatẽ, quia ab initio eſt volũtariũ: ſed poſtquã illud incepit, tenet illud cõſumare, vt C. de ac. & ob. ſicut Et habes hic, ꝙ eccleſia tenet ad antidora. ext. de teſt. cum in officijs.

e ¶Teſtimonio.] i. inſtrumento ſuo, qđ fuit ei teſtimonium pro futurum.

MISERATIONIS QVOQVE. CASVS. Ponit hic Gratianus 7. caſum, in quo ſerui eccleſiarum miſerationis intuitu libertati donari poſſunt, & ſic quodammodo alienantur.

CVm redemptor noſter.] CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ Greg.

Digitized by Google

Greg. intuitu pietatis duos ſeruos Romanæ eccleſiæ, ſ. Montanum & Thomam manumiſit. & eis omne peculium quod habebant relaxauit: & hoc fecit ad inſtar Ieſu Chriſti, qui venit in mundum, ut vinculum diabolicæ ſeruitutis rumperet, quo tenebamur adſtricti. vnde præcipit Paterio notario, vt ſcriberet inſtrumentum, cui Greg. Papa propria manu ſubſcripſit cum tribus presbyteris & tribus diaconis.

a ¶ Cum redemptor.] Hic habetur forma, ſub qua fiunt manumiſſiones, & planum eſt.

b ¶ Ius gentium] Alibi dicitur, ꝙ iure diuino eſt inducta ſeruitus. Sed de hoc dixi ſu. diſt. 1. ius gentium.

ptor [a] noſter totius cõditor creaturæ ad hoc propitiatus humanam voluerit carnem aſſumere, vt diuinitatis ſuæ gratia, dirupto, quo tenebamur captiui, vinculo ſeruitutis priſtinæ nos reſtitueret libertati; ſalubriter agitur, ſi homines, quos ab initio natura liberos protulit, & ius gẽtium [b] iugo ſubſtituit ſeruitutis, in ea, in qua nati fuerãt, manumittentis beneficio libertati reddantur. Atque ideo pietatis intuitu, & huius rei conſideratione permoti, vos Montanam †, atque Thomam famulos ſanctæ Romanæ eccleſiæ, cui, Deo adiutore, deſeruimus, liberos ex hac die ciueſque Romanos efficimus; omneque veſtrum vobis relaxamus [c] ſeruitutis peculium *α. & infra*. ¶ Hanc autem manumiſſionis paginam Paterio notario ſcribendam dictauimus, & propria manu vna cum tribus [d] preſbyteris prioribus, & tribus diaconis pro pleniſſima firmitate ſubſcripſimus, vobiſque tradidimus. Actum in vrbe Romana.

† *al. Mentanum.*

α ¶ Peculium.] I*n vetuſto codice epiſcoporum B. Gregorij bibliotheca Vaticana legitur*, periculum.

Item ſerui eccleſiarum publicis angarijs non debent fatigari.

Vnde in concilio Toletano 3. c. 21. legitur.

¶ Serui eccleſiarum publicis angarijs non fatigentur. C. LXIX.

lib 7. ca 290. Iuo p. 3. c. 138.

Eccleſiarum β ſeruos, & epiſcoporum, vel omniũ clericorum [e] à iudicibus, vel actoribus publicis in diuerſis angarijs fatigari dolemus, Propter quod omne concilium a pietate glorioſiſſimi Domini noſtri popoſcit; vt tales deinceps auſus inhibeat: ſed ſerui ſuprascriptorũ officiorum in eorum vſibus, vel eccleſiæ laborent. Si quis vero iudicium aut actorum, clericum, aut ſeruum clerici, vel eccleſię, in publicis, ac priuatis negotijs occupare voluerit, à communione eccleſiaſtica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus.

β ¶ Eccleſiarum.] I*n cæteris huius concilij exẽplaribus impreſſis, & manuſcriptis, quæ collata ſunt, & apud Iuonẽ legitur quẽadmodũ apud Gratianum, præterquam in editione quatuor tẽporũ, & codice Lucenſi regio, in quibus initium capi is 21. ſic habet.* Quoniam cognouimus in multis ciuitatibus eccleſiarum ſerucs & epiſcoporum, vel o c a i v a p. in diuerſis angarijs fatigari, omne concilium, &c. E*t hic quidem nulla facta eſt mutatio: alia vero in quibus omnes conciliorum codices concordant, ſunt emendata.*

Item pro alimonia pauperum, pro redemptione captiuorum res ſacras diſtrahi licet.

c ¶ Relaxamus.] Sed nonne eo ipſo, ꝙ aliquis inter viuos manumittitur, videtur ei peculium datum, niſi expreſſe hoc adimatur. C. de pe. eius qui li metuit. l. vnica. Sed dicas, quod aliud eſt in libertis eccleſiæ. nã eis in manumiſſione non licet dari vltra ſummam viginti ſolidorum, vt ſu. e ſi quos.

d ¶ Cum tribus.] Ergo nõ requiritur conſenſus omnium vbi libertas datur [1], & hoc in fauorem libertatis fit, vt C. de communi ſeruo ma. l. 1. arg. contra 54 diſ. c. ſi. ſu. ead epiſcopus qui. Itẽ videtur hic, quod ſigillum, Papæ non facit chartam authenticam, niſi adſit ſubſcriptio. Io.

1 Scilicet a Papa, vt hic fuit: quod non obtinet in aliis prælatis. ſecũdũ L. & Hug.

2 Circa iſtã materiã an notarius poſſit omittere in inſtrumẽtis ſuũ ſolũ ſignum, & apponere aliud, de quo vide per Archi. hic cui adde G. de cu. in comparatione & ibi Bal. in vlt col C. de fide inſtru. & per bal in prin. C col. 2 & Ang. in Aut. de inſtru. cau. & fi. in prin.

ITEM SERVI. CASVS. Dictũ eſt ſu. ea. q 2 c prædia. ꝙ poſſeſſiones eccleſiarum non debent à laicis fatigari. Idem nunc dicit Gratianus de ſeruis eccleſiarum.

Eccleſiarum ſeruos] CASVS. Relatum eſt in concilio Toleta. quod quidã iudices & adminiſtratores publicorum officiorum ſeruos eccleſiarum vel epõrũ vel aliorum clericorum diuerſis angarijs fatigabant. Quare concilium poſtulauit à Greg. vt tales præſumptores prohiberet & ſtatuit concilium, vt ſi quis de cætero talia præſumeret, ab eccleſiaſtica cõione repelleretur.

e ¶ Clericorum] Ar. ꝙ eodem priuilegio gaudent ſerui clericorum, quo eccleſiæ infra 16 q. 1. ſimiliter 11. 87 d eos qui & 89. d. indicatum Clerici enim & eorum mãcipia ſunt exempta ab omnib. onerib' ciuitatum, niſi ſubſit magna neceſſitas. ext. de immu. eccle. non minus. C. de epiſc. & cler. l. 2.

Clerici ſunt à muneribus ciuilibus exempti.

ITEM PRO ALIMONIA. CASVS. Ponit hic Grat. 8. calum

Digitized by Google

caſum in quo res eccleſiæ licitè diſtrahi poſſunt, ſ. ꝓ alimonia pauperum: & redemptione captiuorum. Et ad ſequentia c. inducuntur vſque ad § item largitate.

d ¶ Quid.] Id eſt, ſimile illi.
e ¶ Timui.] Sic forſè ſe excuſabat.
f ¶ Spatia laxata.] Id eſt, ampliata.
g ¶ In his tribus.] id eſt, in alimonia pauperum, in redemptione captiuorum, in ædificatione templi, vel augmen-

Item vbi timetur mors animæ, vt inf. e. c. verſi. & vera. velut ſi cogeretur adorare idola. 23. q. 4. ipſa pietas ſm Lau. & c. diſplicet. & 24. q. 3. ſi habes. ſm H.

Vnde Ambroſius ait, lib. 2. de officijs, c. 28.

¶ Res ſacræ quibus ex cauſis alienari debeant.

C. LXX.

AVrum eccleſia habet, non vt ſeruet, ſed vt eroget, & ſubueniat in neceſſitatibus. Quid opus eſt cuſtodire quod nihil adiuuat? An ignoramus, quantum auri, atq; argenti de tẽplo Domini Aſſyrij [a] ſuſtulerunt? Nonne melius cõflat ſacerdos propter alimoniam pauperum, ſi alia ſubſidia deſint, quàm ſacrilegus contaminata aſporter hoſtis. Nõne dicturus eſt Dominus, cur paſſus es tot inopes fame mori? Et certè habebas aurum vnde † miniſtraſſes [b] alimoniam. Cur tot captiui deducti in commerciũ † ſunt, nec † redempti, ab hoſte occiſi ſunt [c]? Melius fuerat, vt vaſa viuentium ſeruares, quàm metallorum. Hic non poſſet reſponſum referri. Quid [d] enim diceres? Timui [e], ne templo Dei ornatus deeſſet? Reſponderet, aurũ ſacramenta non quærunt: neque auro placent, quæ auro non emũtur. Ornatus ſacramentorum, redemptio captiuorum eſt: & verè illa ſunt vaſa pretioſa, quę redimũt animas à morte. Ille verus theſaurus eſt Domini, qui operaẽ quod ſanguis eius operatus eſt. *& poſt pauca.* ¶ Nemo enim poteſt dicere, cur pauper viuit? nemo poteſt queri, quia captiui redempti ſunt. Nemo poteſt accuſare, quia templum Dei ædificatum eſt. Nemo poteſt indignari, quia humanis fidelium reliquijs ſpatia laxata [f] ſunt. Nemo poteſt dolere, qa in ſepulturis Chriſtianorum requies defunctorum eſt. In his tribus [g] generibus vaſa eccleſiæ etiam initiata cõfringere, conflare, vendere licet. opus eſt, vt de eccleſia myſtici [h] poculi forma non exeat: ne ad vſus nefarios ſacri calicis miniſterium transferatur. Ideo intra eccleſiam primũ quæſita ſunt vaſa, quæ initiata non eſſent; deinde commi nuta, poſtremo conflata, per minutas erogationes diſpenſata gentibus, captiuorum quoque pretijs profecerunt. Quòd ſi deſunt noua, & quæ nequaquam initiata videantur; in huiuſmodi vſus, quos ſupra diximus, arbitror omnia pie poſſe conuerti.

Poly. l. 6. tit. 20. Iuo p. 3. c. 180. Anſ. l. 13. c. 28. 4 Reg. 24.

† al. vt

† in vulgatis legebatur, *in captiuitatem ducti.*]

† *nec redempti? Cur tot ab hoſte*] orig.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorũ. epiſt. 2.

¶ Non parietes templi ornare, ſed pauperibus prouidere, gloria epiſcopi eſt. C. LXXI.

GLoria epiſcopi eſt pauperũ inopia † prouidere; ignominia ſacerdotis eſt proprijs ſtudere diuitijs. Natus

† *al opibus.*

AVrum.] CASVS. Beneuen. hunc caſum ſic poſuit. Ambr. in hoc ponit tria genera largitionis. primum eſt, cum res eccleſiæ pauperibus vel captiuis largiuntur. Secundum eſt, cum alienantur pro templo ædificando. Tertium eſt cum largiuntur pro cœmiterio emendando vel ampliando in iſtis trib' generibus docet aurum & pecuniam eccleſiæ non eſſe ſeruãdam, ſed erogandam tempore neceſſitatis: quod ſi prælatus non fecerit, aſportabit hoſtis: ſicut Aſſirij aurũ & argẽtum de tẽplo Dñi ſuſtulerunt. Et hoc primo debet fieri de auro & argento, quod non cõſiſtit in vaſis, diuino officio deputatis. Si vero ſunt vaſa diuinis officiis deputata, primo non conſecrata ſunt largienda: deinde etiam ea quę ſunt conſecrata, in pios vſus ſunt expendenda ita tamen, vt forma calicis in ſua forma non remaneat. nl ſi alij eccleſiæ diſtrahatur. laicis vero confracta & conflata. H. hunc caſum ſic ponit Ambro. intendit oſtendere, quòd res eccleſiaſticæ debent dari & alienari tempore neceſſitatis. Et ponit quinque caſus quibus licitè alienãtur res eccleſiæ, ſcilicet pro alimonia pauperũ, ꝓ redẽptione captiuorum, pro loco religioſo ædificãdo, pro cœmiterijs ampliandis, pro ſepulturis mortuorum extruẽdis. In his q. ẽ vaſa pretioſa & ſacrata debent alienari alij eccleſiæ in eadem forma; laicis confracta & conflata. [Tribus.] Quinque poſuit non dicit tribus, ſed duos primos ponit ſub vno membro, & duos vltimos ſub alio, medium vero ſub tertio.

a ¶ Aſſyrij.] Id eſt Babylonij, qui cum Nabuchodonoſor cœperunt Hieruſalem. & abſtulerunt vaſa de templo Domini, infra de conſecra. diſt. 1. veſtimenta.

b ¶ Miniſtraſſes.] Id eſt, miniſtrare debuiſſes.

c ¶ Occiſi ſunt.] Ergo tunc demum cum timeatur mors 1. redimi debent captiui, vt not. ſupra ead. ſicut omnino.

1 Scilicet corporis.

augmentatione cœmiterij.

h ¶ Myſtici.] Id eſt, in forma calicis, in quo myſticum poculum ſanguinis Chriſti conficitur. Et quod dixi de eccleſia, intelligunt quidem de eccleſia, in qua eſt: quia cum ſit res ſacra, non poteſt vendi etiam alij eccleſiæ. Et de hoc notaui 10. quæſtione ſecunda, hoc ius.

GLoria epiſcopi.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. in prima parte Hie reprehendit epos, qui cum pauperes erant vili cibo libenter reficiebantur: cum vero facti ſunt diuites, uel delitijs incumbentes

Digitized by Google

tes, cibos delicatos abhorrent. & vt eos liberius redarguat ſemetipſum talibus connumerat. In ſecunda parte reprehendit epiſcopos, qui ornant templum gemmis & lapidibus ad inſtar ſacerdotum veteris teſtamenti: ſed de clericis per quos eccleſia gubernatur, nullam curam habent.

a ¶ Cibario] Scilicet familiæ.
b ¶ Rugientem.] Id eſt, famelicum
c ¶ Parietes].i. imperitos. ſ. iic 45.diſt. ſunt nonnulli.
d ¶ Columnas.] Id eſt, peritos.
e ¶ Subtrahunt.] Id eſt, non recipiunt.

r Scilicet eos promouēdo ad beneficia, contra illud extra de præb. graue. & ca. ſup inordinata, Arch.

in paupere domo, & in tugurio ruſticano, qui vix milio, & cibario [a] pane rugientem [b] ſaturare ventrē poteram; nunc ſimilam, & mella faſtidio. *Item paulò inferius.*

¶ Multi ædificant parietes [c], & columnas [d] eccleſię ſubtrahunt † [e], marmora nitent, auro ſplendent laquearia, gemmis altare diſtinguitur: & miniſtrorum Chriſti nulla electio eſt. Neque vero mihi aliquis opponat [f] diues in Iudæa templum, menſam, lucernas, thuribula, patellas, ſcyphos, mortariola, & cætera ex auro fabrefacta. Tunc hæc probabantur [g] à Domino; quando ſacerdotes hoſtias immolabant, & ſanguis pecudū erat remiſſio † peccatorum [h]: quamquam hæc omnia præceſſerint in figura: ſcripta autem ſunt propter nos in quos fines ſæculorum deuenerunt. Nunc vero cum paupertatem domus ſuæ pauper Dominus dedicarit; portemus † crucem [i], & diuitias lutum putabimus. *Item ibidem in extremo.*

† *ſubſtruunt*] vera lectio.

† *al. redemptio*

1.*Cor.*10.

† *al. cogitemus*

¶ Amico quidpiam rapere furtum eſt: eccleſiam fraudare, ſacrilegium eſt: accepiſſe quod pauperibus erogandum ſit; & eſurientibus plurimis, vel cautum [k] eſſe velle, vel timidum [l], aut, quod apertiſsimi ſceleris eſt, aliquid inde ſubtrahere, omnium prædonum crudelitatem ſuperat. *Item eiuſdem ad Paulinum de inſtitutione monachi.* ¶ Crates ille Thebanus homo quondam ditiſsimus, cum ad philoſophandum Athenas pergeret; magnum auri pondus abiecit: neque putauit ſe ſimul poſſe & virtutes, & diuitias [m] poſsidere. Nos ſuffarcinati auro Chriſtum pauperem ſequimur: & ſub prætextu eleemoſynæ priſtinis opibus incubantes, quomodo poſſumus aliena [n] fideliter diſtribuere, qui noſtra timidè reſeruamus? Plenus venter [o] facile de ieiunis diſputat. Non Hieroſolymis [p] fuiſſe, ſed Hieroſolymis bene vixiſſe laudandum eſt.

Epiſt.13.

Item largitate etiam epiſcopi ſtipendium de rebus eccleſiæ clericis dare licet: cuius profeſſio ſub precaria nomine fieri debet.

Vnde in concilio Toletano 6. c.5.

¶ Qui beneficium ab eccleſia accepit, eius profeſsionem nomine precarię faciat. C. LXXII.

Iuo p.6.c.372.

SAepè fit, vt proprietati originis obſiſtat [q] longinquitas tpis. Quapp prouidentes decernimus, vt ſi quis clericorum [z], ſtipendiū de rebus eccleſię, cuiuſquā epi [r]

f ¶ Opponat.] Arg. ab exemplis non eſſe argumentandum.
g ¶ Hæc probabant.] Sed nōne hęc hodie probantur a Domino. ꝫ. de conſe. diſ. 1. & calix? ita: ſed non in ſuper bundantiā, vt non habeatur delectus perſonarum, 86.diſtin. non ſatis. 47. diſt ſicut.
h ¶ Peccatorum.] Venialium: quia ceremonialia tollebant tm̄ venialia peccata, ſicut hodie aqua benedicta, vt ꝫ de conſecrat. diſt 3. aqua.
i ¶ Crucem.] Suſtinendo contumelias.
K ¶ Vel cautum.] Cum ideo fit, quia expectatur maior neceſſitas.
l ¶ Timidū.] Si ideo facit, quia timet ne ſibi deficiat.
m ¶ Diuitias.] Nam verè philoſophantes contemnunt z pecuniā, ff de vac mun.l. in honorib. § penul.
n ¶ Aliena.] Id eſt, res eccleſiæ.
o ¶ Plenus venter.] Id eſt, prælatus plenus diuitijs.
p ¶ Non Hieroſolymis.] Id eſt, non tantum eſſe prælatum: ſed opera prælati facere laudabile eſt. 27. q.5. cauete.

z Id eſt, non ponūt amorē, ſiue animū in diuitijs, aliàs diuites cū bonis operibus non abijcimus, 10 diſ. c.pen. Arch.

ITEM LARGITATE. CASVS. Fonit Grat nouum caſum, in quo epi res eccleſiaſticas poſsūt alienare quo ad vſumfructum, dando eas clericis ſub nomine precariæ: & ad hoc probandum inducit ſeq. cap.

SAepè fit.] CASVS. Quidam epiſcopus volebat concedere prædium eccleſiæ cuidam clerico quo ad vſumfructum. Quæſitum eſt in concilio Tolet. qualiter ei concedere poſſet, ne eccleſia præiudicium patiatur propter diuturnam retentionem. Et reſpondet, ſub precario nomine debet clericus ab eccleſia recipere, & profeſſionem ſuam ſcribere, & quod ab eccleſia recepit, fideliter colere: ne res deteriorentur: quod ſi quis facere contempſerit, à precaria repellatur.

habent. & dicit, quòd in veteri teſtamento factus fuit ex præcepto Domini ornatus in templo. In tertia parte dicit, quòd amico aliquid rapere, furtum eſt: eccleſiam vero fraudare, ſacrilegium eſt. & de his quæ pauperibus ſunt eroganda ſubtrahere prædonis ſuperat crudelitatem. In quarta parte inuitat nos ad contemptum diuitiarum exemplo Cratis, qui cum Athenas pergeret ad philoſophandum, aurum proiecit quod portabat, cum non crederet ſe poſſe virtutes ſimul & diuitias poſſidere. Secunda pars incipit ibi, [Multi ædificant.] Tertia ibi, [Amico rapere.] Quarta ibi, [Crates ille Thebanus.]

q ¶ Obſiſtat.] De facto, non de iure, vt ſupra ea. c. longinquitate.
r ¶ Cuiuſquam epiſcopi.] Infrà 16. q. 3. ſi epiſcopus, & c. clerici,

a ¶ Lar-

Digitized by Google

percepit largitate[a] : ſub precarię[b] nomine debeat profeſſionem ſcribere:vt nec per tétionem † diuturnam præiudicium afferat eccleſię, & quęcumque in vſu perceperit, debeat vtiliter laborare[c]:vt nec res diuini iuris videanť aliqua occaſione negligi:& ſubſidiũ ab eccleſia,cui deſeruiunt,percipere poſſint clerici. Quòd ſi quis eorum contempſerit facere;ipſe ſe ſtipẽdio ſuo videbitur priuare.[d]

al. retentionem.

α ¶ Clericorum.] *In codice conciliorum Lucenſi regio ſequitur,* uel aliarum quarumlibet perſonarum.

Religionis quoque intuitu ea, in quibus eccleſia detrimentum non patitur, monaſterijs tradi poſſunt.

Vnde in 3. Toletano concilio, c. 4. legitur.

¶ Licet religionis inuitu res eccleſiæ alienare.

C. LXXIII.

SI epiſcopus[e] vnam de parochianis eccleſijs ſuis monaſterium dicare voluerit,vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat; hoc de conſenſu concilij ſui habeat licentiam faciendi. Qui etiam ſi de rebus eccleſię pro eorum ſubſtantia aliquid, quod detrimẽtum[f] eccleſię nõ exhibeat, eidẽ loco donauerit; ſit ſtabile.Rei enim bonę ſtatuendę ſanctum concilium dat conſenſum[g].

Iuo p. 3. c. 168.

Item ex Toletano 9. c. 5.

¶ Non vltra quinquageſimam partem rerum eccleſię monaſterio quod conſtituit, epiſcopo licet conferre.

C. LXXIIII.

BOnę rei dare conſultum†;& præſentis habetur vitę ſubſidium & ęternę remunerationis expectare cernitur premiũ . Quiſquis itaque epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiæ,cui pręſidet,ditare decreuerit; non amplius ibidem,quam quinquageſimam[h] partem dare debebit:vt hac temperamenti ęquitate ſeruata,& cui tribuit,competens ſubſidium conferat,& cui tollit,damna grauia non infligat. Ad eccleſiã vero,quę monaſticis non informabitur regulis,aut quã pro ſuis magnificare † voluerit ſepul

Iuo p. 3. c. 170.
† al. conſilium.
† al. munificare.

a ¶ Largitate.] Sed quomodo eſt largitas, ſi dr̃ precariaʔ cũ de precaria certa penſio ſtatuatur. 10. q. 2. precariæ ? reſpon non eſt precaria, ſed donatio gratuita quoad vſumfructum : & ideo dicit, & interueniet ſcriptura ne poſſit allegare præſcriptionem . nam per quantumcunq; tempus poſſideret nunquam pręſcriberet, vt 16. q. 3. clerici. Fructuarius n. nõ poteſt præſcribere. inſti. p quas pſo no. acq ri. §. fructuarius. nec ille, qui alieno noĩe poſſidet, vt extra de pręſcr. ſi diligẽti, C. de pręſcr. triginta annorũ. male.

b ¶ Sub precariæ] Id eſt, ſicut ſolet fieri in precaria. non enim eſt hic contractus p̃cariæ: ſed donatio vſusfructus epiſcopi. 16. q. 3. ſi epiſcopus, & ſi clerici.

c ¶ Laborare.] Id eſt colere.

d ¶ Priuare.] Ar clericum poſſe remoueri ab eccleſia ſi negligit agros, vel alias vtilitates eccleſię ſic ff de pe hære. ei, qui partes § cum prædia & C loca. l. 3 nam, p pter negligentiam aliquis deponitur, vt 81. diſt. dictum.

RELIGIONIS. CASVS. Ponit hic Grati. decimũ caſum, in quo põt eṗs aliquid alienare de reb. eccleſiæ ſuæ tradendo eas monaſterijs cauſa religionis; dũmodo eccleſiã ſuã non lædat enormiter. Et ad hoc inducit ſequentia c.

SI eṗs] CASVS. Quidam epiſcopus volebat facere monaſterium de quadam eccleſia parochiali : & aliquid de rebus epiſcopalis eccleſiæ ei cõferre volebat . Vnde quęſitum fuit in concilio Toletano vtrũ hoc facere poſſetʔ Et rñdetur, quod ſic dummodo de conſenſu capituli hoc faciat, & eccleſiæ ſuæ detrimentum non exhibeat.

e ¶ Si epiſcopus.] Hic habes quod de ſęculari eccleſia poteſt fieri ab epiſcopo monaſterium , vt extra de eccl. ędi. ad audientiam. ſed conuerſo non poteſt , vt 19. q. 3 quæ ſemel extra de reli do. inter quatuor. niſi fiat auctoritate Papę , vt extra de cenſi. cum uenerabilis. & extra ne cleri vel monac relatum. vel vbi aliter non poſſit locus reformari , niſi per canonicos ſæculares, vt extra in eadem decre inter quatuor.

f ¶ Detrimentum.] Graue ſi enim læderet eccleſiã grauiter, poſſet. e. reuocari, vt ſu. e. Apoſtolicos i ſi & ĩſ. c. x.

g ¶ Cõſenſum] Quæro, de quorum clericorum conſenſu hoc intelligas . an detur clericis eṗalis eccleſiæ , an de clericis parochiæ illius i rñdetur de clericis eccleſiæ cathedralis. Nam conſenſus clericorum eccleſiæ cathedralis requiritur circa ordinationem & de poſitionem clericorum, vt 24. diſt. eṗs. 67. diſt. reliqui. ſu. ea. alienationes. Lau. tñ & H. intelligunt & requirendum conſenſum clericorum parochialis eccleſiæ . Nam iſti ſine culpa non debent priuari ſuis ſtipendijs. 16. q. 7. inuentum.

tum. videtur i. tamen ſufficere. ſi epiſcopus eis prouidet neceſſaria, vel ibi vel alibi: vt extra de eccle. ædifi. ad audientiam. & ſic videtur quod eis inuitis poſſit hoc facere arg. extra de exce. præ ſicut vnire.

BOnæ res.] CASVS. Quidam epiſcopus volebat ędificare monaſterium in parochia ſua, vel aliquam eccleſiam ſęcularem magnificare: apud quã forte ſepeliri volebat , & deſiderabat ditare monaſterium vel eccleſiam de rebus eccleſiæ ſuæ . quæſitum eſt in concilio Toletano , quantum monaſterio vel eccleſiæ dare poſſit ? Et reſpondet , quod monaſterio dabit quinquageſimam partem de rebus eccleſię ſuæ, dummodo ei damna grauia non infligat: eccleſiæ vero ſæculari non amplius quàm centeſimam dabit partem, & in arbitrio epiſcopi erit vt vel monaſterium tantum, vel eccleſiam t. n tum debeat de rebus eccleſia ditare

h ¶ Quinquageſimam .] Sed nunquid epiſcopus poteſt dare

Fructuarius non pręſcr i bit.

Eccleſia ſæcularis poteſt conuerti in monaſterium, ſed non ecõtra. Eṗs cõuertẽs eccleſiã ſęcularẽ in regularem , ſuorũ clericorũ conſenſum require re debeat.

i Allegando dicit; qm̃ ñ ẽ uerum ſm Lau Vinc. Gof. & B. vt ipſi not ext. de reb. ecc. nõ alie. poſſeſſiones de hoc no. in d̃ cre. ad audientiã alle. in gl. Arch.

Digitized by Google

dare centeſimam, vel quinquageſimam ſine conſenſu canonicorum? videtur ꝙ ſic, extra de ijs quæ fi. a præla. ſine conſen c paſtoralis ēt nō obſtante iuraméto de non alienãdis rebus eccleſiæ, vt extra de ecc. ædi. tua. nemo .n. poteſt accuſare epm, ꝙ templum Dei ædificauerit, vt ſup. ea. iuris ſit de hoc, in quæſtionibus notaui. ADDITIO. Quæſtio venetrialis eſt, & incipit, eſto quòd epiſcopus, &c. vbi dicit, quod Tan. dicebat, quòd tantum vltima reuocatur: quod verum credit ipſe B. Brix. nam non reſtituitur minor, niſi in quo decipitur, ff. de mino. ead. quæſtione. Non obſt. lex. præd. ſi tota quoniã intelligitur in Falcidia. licet quidam ltent illi legi Archidiaconus.

turis; non amplius quàm centeſimam partem cenſus [a] eccleſiæ, cui præſidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela ſeruata, vt vnam tantummodo, quę placuerit, ex his duabus remunerationem † aſſumat.

† *al remunerandã*

Item Gregorius lib. 2. indict. 11. epiſt. 17. Gratioſo ſubdiacono.

¶Iure proprietatis res eccleſię monaſteriorum ędificiis tradere licet. C. LXXV.

Anſ. l. 5. c. 32.

RElígioſam [b] vitam eligentibus cõgrua nos oportet conſideratione proſpicere, ne cuiuſquã neceſſitate occaſio, aut deſides faciat, aut robur (quod abſit) conuerſationis infringat. Idcirco pręſenti tibi auctoritate pręcipimus, quatenus domum poſitã in hac vrbe, regione quarta iuxta locum, qui appellatur, ad gallinas albas, vel hortum iuris ſanctę Romanę eccleſię, cui auctore Deo pręſidemus, in qua Campana quondam uxor [α] Patritii manſiſſe dignoſcitur, ſimul & hortũ, atque hoſpitia, quę intra eandem domum ianua concludit, Florę† abbatiſſę debeas tradere proprietatis iure proculdubio poſſidendam: in qua domo monaſterium uirginum (ubi cum congregatione ſua habitare poſſit) Chriſto queat adiuuante conſtruere; & † tam ipſa, quàm quę in eius loco, honoreq; ſucceſſerit, prędictam domum, & hortum cum omnibus ad ſe pertinentibus (ſicut diximus) quieto, inconcuſſoque iure a nobis pietatis conſideratione conceſſa valeat poſſidere.

† antea legebatur, *eidem.*

† *al. vt.*] orig.

α ¶Vxor.] *In aliquot epiſtolarum editionibus, & nonnullis Gratiani exemplaribus non eſt iſta dictio In vetuſto autem Vaticano epiſtolarum codice legitur*, quondam patritia.

Ecce oſtenſum eſt, quomodo res eccleſiæ ſine culpa dari poſſint, & conſtare his, quibus datæ fuerunt.

a ¶Cenſus] Propter hoc verbum, cenſus, dicit L. & H. ꝙ de cẽſu poſſet epiſcopus dare partem, ſed nõ de poſſeſſionibus eccleſię: alias reuocaretur, vel eo viuo, vel poſt mortem ſuã, vt 16. q. 3. ſi ſacerdotes. Sed hoc falſũ eſt, quia decre dicit ēt de poſſeſſionibus, extra de do. Apoſtolicæ.

REligioſam] CASVS. Quædã abbatiſſa poſtulauit a Grego. vt quendam locũ ſibi concederet in quo volebat conſtruere monaſteriũ q̃ forte expulſa erat de ſuo monaſterio cũ ſua cõgregatione: quare Gregor prec.bus ſuis annuit. Vnde mãdat cuidã (forte ſuo procuratori) vt tradat ſibi, & ſucceſſoribus ſuis iure perpetuo poſſidendã quandam domũ, & hortum & hoſpitia, q̃ intra eandem domũ ianua concludit vt ipſa abbatiſſa ſibi monaſteriũ cõſtruat, vt ibi cum ſua habitet congregatione.

b ¶Religioſã] Ergo qui dat domum, vel aliam rem nõ vr̃ dediſſe ea quę ſunt annexa ei, niſi expreſſa fuerint. hic 63 d. ego Lodouicus Ar contra. ff ſi ſer. ven. teſtatrix. ff. de act. emp. creditor. in fi. r

QVAESTIO III.

Et in Moguntino ſub Rabano c. 8.

NVnc quæritur [c], ſi ante tempus ſuæ ordinationis nihil habere videbantur, quid de his fieri debeat, quæ poſt ordinationem ſuam inueniſſe noſcuntur.

De his ita ſtatutum eſt in concilio Carthaginienſi 3. c. 49.

ſup. ea. aurũ. Item quia ſufficit ſemel a iure eſſe cõceſſũ: vnde non eſt neceſſe requirere nouum conſenſum ff de condi inſti. quæ ſub conditione. §. vlt. ſed contra de do. paſtoralis extra de ijs quę fi. a pla cum vos. Tu dicas, ꝙ licet a iure permittatur ei talis donatio, tñ facit eandem de conſenſu clericorũ, vt ſu ea c. px. ſu. ea. Apoſtolicos. vehementer tamen obuiat illa decre. paſtoralis, niſi vis fiat literæ. Vnde dic, illis decret. ſtandum eſt. Sed quid ſi epiſcopus plures donationes fecit, ita ꝙ omnes ſimul excedant quinquageſimam; an dices vltimam reuocari, vel omnes? videtur ꝙ tantum vltimam: quia ſolla illa fuit vitioſa, vt ſu. e. ſi quos, & 17. q. 4. queſti. econtra videtur, ꝙ de qualibet donatione eſt detrahendum, vt Cod. de inof. do ſi tota. ff. ad leg Fal. pœnales. § annua. Hæc quæſtio ſolutum extra de dona. Apoſtolicæ. Ioan. quid

Quæſtio ſingularis.

NVnc quæritur.] Hæc q. diuiditur in duas partes: in prima quarum probat per duo ca. ꝙ ſi nihil habebat epiſcopus cum fuit promotus: in morte ſua totum debet eccleſiæ dimittere. Secunda ibi, [Sed quęritur.] Io. de Fan. CASVS. Hic tractatur 3. q. in qua connectuntur dicta dicendis: vbi quæritur quid fieri debeat de rebus alijs, quas clerici acquiſiuerunt de rebus eccleſiæ, qui ante ſuam ordinationem nihil habebant, & certum eſt, quod quidquid clericus acquirit de rebus eccleſiæ, & intuitu eccleſiæ, totum debet eccleſiæ relinquere. ſi vero intuitu perſonæ aliquid acquiſierit, poteſt relinquere cui velit. vt inf ea c. 1. 2. & 3.

c ¶Nunc quæritur.] Habeas pro ſumma quæſtioni quod dicitur in c. 1.

r Dicas ꝙ q dit do num. vr̃ ei donaſſe annexa. ff. de contrah. eme. credit. §. vlti. C. de bo. vacan. l. 2. li to. licet hic ſit ar. cõ. La. ad hoc facit quod leg. & no. ſu 1. q. 1. ſicut Chriſtus. Arch.

Placuit.

Digitized by Google

PLacuit.] CASVS. Statutum fuit in conc. Carthag. vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, & alij clerici, qui nihil habebant antequam ordinarent, & poſtea de rebus eccleſiæ tantum ſuo nomine poſſeſſiones comparauerunt, puniantur tanquam inuaſores rerum dominicarum: niſi ſuæ eccleſiæ commoniti eas reſtituant. Si aũt aliquid acquiſiuerint intuitu perſonæ .i. ex donatione amicorũ, vel ſucceſſione ex teſtamẽto, vel ab inteſtato; poſſunt de hoc facere quidquid volũt, dũmodo a ſuo propoſito non recedant. l talꝫ pecunia abutẽdo, vt negotiãdo, vel fœnerando: quod ſi fecerint, indigni honore eccleſiaſtico iudicentur in eum. ea quæ dantur clericis intuitu perſonæ, dare poſſunt cui volunt.

SED QVÆRITVR. Hæc eſt ſecunda pars huius q. lo de Fant. Et mouet Grat. incidentem quæſt. vtrum ea quæ dantur epiſcopo communiter cum eccleſia, vel ſeque-

a ¶Habentes.] Ergo propter paupertatẽ nec impeditur, nec excuſatur ẽt quis a prælatura. ſecus ẽ in tutore, vt inſti. de ex cu. tu. §. ſed & propter paupertatem.

b ¶Suo.] Hoc ſpeciale eſt in eccleſia, ꝙ licet ſacerdos aliqd ſuo emat nomine đ pecunia eccleſiæ, ꝙ res illa ſtatim facta eſt eccleſiæ aliud eſt in reb. priuatorum, vt C. de rei vendi. ſi vt pponas, & de hoc notaui ſu. e. q. 2. Apoſtolicos. idem quod hic dicitur, habes extra de pecu. cler. c. 1. inquirendum, & c. ſi quis. Vtrum autem præſumatur de reb. eccleſiæ, vel de reb. ſuis comparaſſe, dicitur ſu. e. q. 1. ſunt manifeſtæ.

Sacerdos emens aliquid, cui acquirit.

c ¶Cognationis.] vſque ad quartum gradu l. C. de epi. & cle. auth. licentiã. Vel vſque ad 7. deferi ſucceſſio. Arg. cõtra 35. q. 2. c. 1.

1 Iſta eſt veraſnia Fin. Go. & Ho. de de hoc not. extra de teſt. requiſiſti. §. ſi vero relinquitur, & ibi no. Arch.

¶De his, qui primum nihil habentes, tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquirunt. C. I.

Burc. l. 3. c. 120. Iuo p. 3. c. 96. Pann. l. 2. c. 54.

PLacuit, vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, vel quicumq; clerici, qui nihil habentes [a] ordinantur, & tempore epiſcopatus, vel clericatus ſui agros, vel quæcumq; prædia nomine ſuo [b] comparant; tanquam rerum Dominicarum inuaſionis crimine teneantur †; niſi admoniti eccleſiæ eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicuius, vel ſucceſſione cognationis [c] obuenerit; faciat inde, quod eorum propoſito congruit. Quod ſi a ſuo propoſito retrorſum exorbitauerint; honore eccleſiaſtico indigni tamquam reprobi iudicentur.

† al. teneantur obnoxij.

Item ex concilio Tolelano 9. c. 4.

¶De miniſtris, qui nulla eccleſiæ occaſione, ſed ſui vtilitate aliqua acquirunt. C. II.

QVicumque de ſacerdotibus, vel miniſtris pro ſui vtilitate, atq; amicitia, vel præſtatione, aut quocumq; modo, aut per ſcripturæ ſeriem aliquid meruerint a quolibet percipere †; in rebus eccleſię non poterit numerari. Sed quod deinde voluerint facere, ipſorum voluntatis arbitrio ſubiacebit. Quòd ſi hoc poſt eorum mortem inordinatum fortaſſe remanſerint; eccleſia, cui præfuit, vel miniſter extitit, hoc ſibi in perpetuum vendicabit [d].

† Adde Alexan. de Imo. in l. cũ fundus. §. ſeruũ. ff. ſi cer. pet. circa fi. d. 5.

Ecce quòd illa, quæ non ex officio eccleſiaſtico, ſed ex aliqua præſtatione ſua vtilitatis lucratus eſt, poteſt dare quibus voluerit.

2 *Sed quæritur de his quæ ſibi communiter cum eccleſia, vel ſequeſtratim pro remedio animæ offeruntur, vel de tertia parte, quam de rebus parochialium eccleſiarum ſibi debitam accipit; ſi ea poterit dimittere quibus voluerit.*

De his ita diffinitur in concilio Agathenſi, c. 6.

¶De pontificibus, quibus ab extraneis, vel cum eccleſia, vel ſequeſtratim aliquid dimittitur. C. III.

extra de teſtamentis c. requiſiſti. Burc. l. 1. c. 217. Iuo p. 5. c. 331.

POntifices [e], quib. in ſummo ſacerdotio cõſtitutis ab extraneis † [f] aliquid aut cũ eccleſia, aut ſequeſtratim aut dimittitur, aut donatur (quia hoc ille, qui donat, pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo ſacerdotis

† al. extraneis duntaxat.

QVicumque.] CASVS. Quidam ſacerdotes aliquid acquiſierunt artificio ſuo, vel ex datione amicorum, vel ex inſtitutione facta in teſtamento quæſitum eſt in concilio Tolet. vtrum eccleſiæ ſuæ relinquere teneantur. Et reſpon. ꝙ non, ſed dabunt cui voluerint. ſi vero poſt mortem ſuam remanſerit inordinatum, eccleſia ſua in perpetuum vendicabit ſuæ vtilitati, ideſt, ſuo vtili officio.

d ¶Vendicabit.] ideſt, defendet, quando eccleſia inuenitur in poſſeſſione. ſed ſi hæredes eſſent in poſſeſſione, oporteret eccleſiam probare de iure ſuo, vt inf. ea. q. 5. c. 1. in ſi ſicut not. ſup. ead. q. 1. ſunt manifeſtæ. Vel intellige quod hic dicit, cum non habet ſacerdos hæredes. in autuen. de eccle. tit. §. ſi quis autem epiſcopus. col. vltim. & inf. q. 5. c. vlt.

ECCE. CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis, quod quęſtratim pro remedio animarum, vel tertiam partẽ, quam accipit de parochianis eccleſijs, poſſit relinquere cui velit. Et de hoc quid iuris ſit, in c. ſeq. diffinitur.

POntifices.] CASVS Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, ꝙ ſi aliquis relinquit aliquid pontificum eccleſiæ, vel ſeparatim pro redemptione animæ ſuæ totum inter eccleſiæ facultates computabitur. In ſecunda parte dicitur, ꝙ ſi aliquid relinquitur eccleſiæ, vel ſacerdoti alij reſtituendum, non debet inter facultates eccleſiæ computari. Secunda pars incipit ibi, [Sane quidquid.

e ¶Pontifices.] ideſt, in filijs.

f ¶Ab extraneis.] Si aliquid datur tm̃ ep̃o, illud non tenetur diuidere cum eccleſia. Sed licet aliquid detur tantum eccleſiæ, illud diuidendum eſt cum ep̃o: & diſtingue an a propinquo, vel extraneo ſit relictum epiſcopo,

Eccleſiæ data cum ep̃o diuiduntur.

Digitized by Google

ſcopo, vt habes diſtinctum extra de teſtam. requiſiſti. Si autem ſimplici canonico aliquid eſt relictum, illud non tenetur diuidere cum eccleſia, ſemper enim preſumitur, ꝙ id quod datum eſt prelato, ſit intuitu eccleſię datum. & eſt ſim. ff. de ann. leg. annua. in §. 1. ff. de reb. dub. ciuibus,

poteſt dare tertiam partem, quam recipit de parochianis eccleſijs irreuocabiliter, vel eccleſiæ à qua recipiebat: vel alteri eccleſiæ cui voluerit. quod intelligit H. ſi velit ſubire onus fabricæ reparandæ.

d ¶ Irreuocabile.] Cum de conſenſu canonicorum hoc facit, aliàs ſucceſſor poteſt illud reuocare, vt 16. q. 1. poſſeſſiones. & hic eſt arg. ꝙ ſi eps ſimpliciter dedit aliquid eccleſiæ, intelligitur illud perpetuo dediſſe, vt 16 queſt. 1. quoniam quidquid. Arg. contra 16 q. 1 poſſeſſiones, & dixi 10 q. 2. hoc ius, in fine.

re probatur) non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſię computabunt: quia iuſtum eſt, vt ſicut ſacerdos habet [a] quod eccleſiæ dimiſſum eſt, ita & eccleſia habeat [b] quod relinquitur ſacerdoti. ¶ Sanè quidquid per fideicommiſſum aut ſacerdoti, aut eccleſiæ fortaſſe dimittitur, cuicunque alij poſtmodum profuturum; id inter facultates ſuas eccleſia computare, aut retinere non poterit [c].

Item ex concilio Toletano 9. c. 6.

¶ Epiſcopus tertiam partem ſibi debitam eccleſię relinquere poterit. C. IIII.

Iuo p. 3. c. 171.

EPiſcopus, ſi tertiã partem, quam de rebus parochialium eccleſiarum ſanctione paterna ſibi debitam nouit, aut ipſi eccleſiæ, cuius res eſſe patebit, aut alteri eccleſiæ, quam elegit, conferre decreuerit: & licitum maneat, & irreuocabile [d] robur eius ſententia ferat.

QVÆSTIO IIII.

QVod autem [e] quæritur, ſi de ſuis, & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur, cui proueniat; ita diffinitur in eodem concilio Toletano 9. c. 4.

¶ De his, qui de ſuis & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur. C. I.

Iuo p. 3. c. 169.

SAcerdotes, vel quicunque illi ſunt, quibus eccleſiaſticarum rerum curã commiſſa eſt; quæcunque adminiſtrationis ſuæ tempore emerint, ſi de rebus proprijs vel vile, vel carum habuerint; ad eccleſiæ nomen, cui præſunt, chartarum conficere inſtrumenta procurent [f]: non enim conuenit, vt eccleſia, quem ſuſcepit extraneum, efficiat in alieno [g] diuitem, & in ſuo [h] retineat fraudatorem. ¶ Hi verò, qui ſuarum rerum noſcuntur habere compendium; ex omni re, quam poſt ordinationis ſuæ diem viſi ſunt acquiſiſſe, ſiue nulla, ſiue aliqua ſint inſtrumẽta confecta; compenſatione α [i] tam iuris ſui, quàm eccleſiaſticarum rerum habita, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exæ-

QVod autẽ] CASVS. Hic ponit 4. quæſt. 1. in qua quæritur cuĩ debeant dari res acquiſitę communiter ex rebus prælati & eccleſiæ, & qualiter debeãt diuidi. & reſpondet, ꝙ pro rata pretij dati debẽt diuidi inter eccleſiam & hæredes prælati.

e ¶ Quod autem.] ſi de vtriuſque pretio empta eſt res, pro rata pretij diuidenda eſt inter eccleſiã & hæredes p̃lati, vt ĩ. e. c. 1. ver. hi vero. 10.

SAcerdotes.] CASVS. Hoc c. diuidit in duas partes. In prima parte loquĩ de rebus, quas prælati emunt, & de pecunia eccleſię, & tantum ſuo nomine: in quo caſu ſi de rebus proprijs aliquid vile vel charũ habuerint, curẽt cõficere inſtr̃a nomine eccleſiæ, cui præſunt. In ſcḋa parte loquitur de rebus emptis cõiter ex pecunia prælati & eccleſiæ, quæ debẽt æqualiter diuidi inter eccleſiam & decedentis hæredes, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exæquauerit. Secunda pars incipit ibi, [Hi vero.] vĩle vel charum, ideo dicit, quia ſi conſtaret eos nihil habere: ſiue ſuo nomine, ſiue nomine eccleſiæ emerint, totum eccleſia vẽdicabit. Et licet c. videatur loqui in prælato tantũ, tamen ego Barth. Brix. idem intelligo in quolibet clerico, vt ſ. ea. q. 3 placuit.

f ¶ Procurent.] vt faciant quantum habent de rebus eccleſiæ, & quantum de proprijs rebus.

ADDITIO. Sed pone, prælatum fuiſſe confeſſum plus eſſe in bonis eccleſiæ, quam eſſet in veritate: nunquid ei præiudicatur: dicit Lau. quod non: niſi hoc ſcriberet. C. de arb. tut. l. vlt. Arch.

g ¶ In alieno.] .i. in rebus proprijs, ipſius ſacerdotis, quæ ſunt alienæ eccleſiæ, vel propriæ intelligas poni.

h ¶ Et in ſuo.] Id eſt, rebus eccleſię.

i ¶ Compenſatione.] Id eſt, computatione, vel comparatione,

1 Iſtis Et ſic demonſtrando aliquos: ſecus ſi ſimpliciter, & ſub ſolo nomine appellatiuo legaretur canonicis: quia idẽ eſt ac ſi dicat, canonicis eccleſiæ, vel eccleſiæ, adde Bartho. Soc. in l. ciuibus, de reg. iuris. Legata eccleſię, an poſſint defalcati.

uibus. Hoc tamen ſcias, ꝙ aliud eſt dicere, relinquo hoc canonicis iſtis 1: & aliud, relinquo hoc eccleſiæ iſti. In priori caſu relictum intelligo eis, & non eccleſiæ. In ſecundo caſu eccleſiæ, & ad vſum eorum: & licet ſit arg. contra. ff. de reb. dub. ciuibus.

ADDITIO. Poteſt dici, ꝙ ſi exprimit propria nomina, vera eſt prima opinio: ſi autem non exprimit, valet vltima opinio. arg. ff. ad Trebel. quoties. 1. reſp. Archid.

a ¶ Habet.] Quo ad vſum.

b ¶ Habeat] Quo ad proprietatem.

c ¶ Non poterit.] Tñ ſi eſt hæres inſtituta, & rogata reſtituere alteri hereditatem illam, poteſt detrahere quartam, vt Inſt. de fideicom. hæred. §. ſed quia. Sed ſi eccleſiæ legaretur aliquid, vt illud eccleſiæ reſtituat, de hoc dubitari conſueuit, an tunc poſſit partem de tali legato retinere, vt C communia de leg. l. 1. reſpon. 1.

EPiſcopus.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ epiſcopus

Digitized by Google

æquauerit; inter eccleſiam & decedentis hæredes æquo iure conquiſitio [a] pertinebit.

α ¶ Compenſatione.] *In concilio ipſo cum vetuſtis exemplaribus collato legitur,* compenſata tam iuris ſui, quàm eccleſiaſticarum rerum habitudine.

Si quis vero pro compendio ſuarum rerum, eccleſiæ rebus detrimentum intulerit, vel ſi occaſione rerum eccleſiaſticarum in rebus proprijs detrimentum paſſus fuerit; viciſſim qui lucrum ſentiunt, detrimentum patientibus reſarcient.

Vnde in concilio Bracharenſi 3. c. 8. legitur.

¶ Reſarciantur detrimenta ſacerdoti, vel eccleſię, quę alterius occaſione alter ſenſerit. C. II.

QVicũque ſub hoc neglectu [b] res diuinas laborare [c] diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt: qualiter ſi de rebus, ſeu augmentis eccleſię quęſtum laboribus ſuis propriè auxit [d], & ex hoc eccleſiaſticis rebus aut neglectum [e] laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit; quidquid in rebus eccleſiæ minuit, illi reſtituat; ex cuius rebus, atque ſuffragijs ſuos conuictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expendit, aut diſpendi, vel perditionis quidpiam pertulerit; ſi hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus eccleſiæ eiuſdem reformabitur †, pro cuius [f] vtilitate id expendiſſe probatur. †Idem Pan. cõſ. 10. lib. 2.

Si vero de rebus eccleſiæ tantummodo aliqua acquiſiſſe noſcuntur; & ad nomen eccleſiæ inſtrumenta debent componere, nec aliquibus poterunt illa donare.

Vnde in Agathenſi concilio, c. 54. legitur.

¶ De his, quæ ſacerdotes emunt, ad eccleſię nomen ſcripturam faciant. C. III.

PResbyter, dum diœceſim tenet, de his, quæ emerit, ad eccleſiæ nomen ſcripturã faciat, aut ab eius, quam tenet, eccleſiæ ordinatione diſcedat.

Extra de pecul. cler. c presbyter. Burc. l. 3. c. 119. Iuo p. 3. c. 95. Pann. l. 2. c. 51.

¶ *Caput hoc ab Iuone etiam, & auctore Pannormia citatur ex Agathenſi, in quo extat, In decretalibus vero tit. de pecul. cler. ex concilio Arelatenſi: & apud Burch & in prima collectione decretalium ex concilio Arauſico.*

QVÆSTIO V.

T*Eſta-*

---

ratione, vel collatione hoc vult dicere, quòd computabit quantum de ſuis rebus, & quantum de rebus eccleſiæ dedit pro re empta, vt ſecundum hoc diuidatur inter eccleſiam & hæredes defuncti 1. Sed pone, poſtquam adeptus eſt eccleſiam: nullos ſumptus voluit facere de patrimonio ꝓprio: ſed quidquid emit, emit de patrimonio proprio tantum: & ſolis redditibus eccleſię fuit vſus. Videtur ꝙ cõputandi ſunt illi ſumptus, quos facere conſueuit, vel quos facturus fuiſſet de ꝓprio patrimonio, ac ſi nõ haberet eccleſiã, vt ff. de pet. hæred. ſed & ſi. §. adeo autem, in fi. Et ſic propriè ponitur hoc verbum compẽſatione. Item non debet negligere lucrum eccleſię propter lucrum ſuum, vt infra c. proxi. Vel intellige, ꝙ hoc dicit quando dubium eſt, an de rebus eccleſiæ, an de ſuo patrimonio emerit, nam tunc diuidi deberet ſecundum quantitatem ſui patrimonij, & rerum eccleſiæ. 2

Acquiſita de bonis eccleſiæ, & de bonis clericorum, ad quos pertinebunt.

1 Et qui plus dedit maiorem partem habebit, ff. de vſufr. ſed & ſi quis, §. interdũ, ſm Lau.

2 Eccleſiæ. Panor. in c. vlt. de pecu. cler. Claua. verſic. clericus.

a ¶ Conquiſitio.] Id eſt, conquiſitum. ſic C. communi diuid. ad officium. ff de vſu fruct. ſed & ſi quis, §. interdum.

SI QVIS. CASVS. Supra oſtenſum eſt quid iuris ſit de rebus proprijs clericorum, & de rebus eccleſię. ſed quia occaſione rerum eccleſiaſticarum clerici in rebus proprijs patiũtur detrimẽtum, vel econuerſo: ideo dicit Gratianus, quod viciſſim debent ſibi reſtituere detrimentum. & ad hoc inducit ſeq. cap.

QVicunque] CASVS. Docet in hoc cap. concilium Bracharenſe, quod ſi prælatus res proprias augmentando aliquod detrimentũ vel damnum rebus eccleſiaſticis intulerit: totum debet eccleſiæ reſarcire Si vero aliquid de rebus proprijs pro vtilitatibus eccleſiaſticis expenderit, vel occaſione eccleſiæ in rebus proprijs paſſus eſt detrimentum: & ſi hoc probare potuerit, totum ſibi de rebus eccleſiæ reſtituatur. Quæ autem ſequuntur plana ſunt vſque ad quæſtionem.

b ¶ Neglectu.] Id eſt, quia negligit res eccleſiæ, augendo ſuas.

c ¶ Laborare.] Id eſt, periclitari vel colere,

d ¶ Propriè auxit.] .i. in reb. proprijs locupletatus eſt.

e ¶ Aut neglectum.] Hic habes, ꝙ ſi prælatus aliquid negligit acquirere eccleſiæ ſuæ cum poſſet, & maluit ſibi acquirere: quòd hoc imputatur ei: & de hoc tenetur ad inſtar tutoris, vt C. arbi. tut. quidquid. nec enim præponere debet vtilitatem ſuam vtilitati eccleſię, ſicut nec tutor vtilitatem ſuam vtilitati pupilli. ff. de admin. tuto. §. 1. ff. commo ſi vt certo §. commodatum, in fi. & 7. q. 1. præſentium, & placuit.

Prælatus tenetur acquirere eccleſiæ ſuæ.

f ¶ Pro cuius.] Sic extra de procur. eum cauſa.

TEſtamenta vero.] Hæc diuiditur in duas partes. In prima probat per 5. cap. ꝙ presbyter vel alius clericus poteſt de rebus proprijs facere teſtamentum. Secunda ibi, [Sed ſi epiſcopus.] Ioan. de Fant.

CASVS.

Digitized by Google

CASVS. Hic intitulatur 5. q. qua quæritur an liceat clericis condere teſtamentum, & certum eſt quòd ſi habent propria, qui non renunciauerunt proprijs, de rebus proprijs poſſunt condere teſtamentum, vt inf. c. 1. & 2. minus autem idoneos hæredes non poſſunt inſtituere

N Vlli dubium.] CASVS. Lucidius epiſcopus conqueſtus eſt Grego. ꝙ Conſtantinus ſuus anteceſſor reliquit Luminoſæ ancillæ, & fratribus ſuis in teſtamento & nomine legati quædam mobilia, quæ ipſe Conſtantius acquiſierat poſt tempus ſuæ ordinationis. Et reſpô. Grego. ꝙ ſicut res in epiſcopatu acquiſitas alienare non poteſt prælatus: ſic res proprias poteſt relinquere cui vult. Vnde propter hoc eccleſia nô debet præiudiciũ pati, ſi pôt conſtare res legataa poſt ordinationẽ acquiſitas. ipſe aũt rurſus Luminoſam illam ſup his reb inquietabat. præcipit ergo Greg. ſibi, ꝙ ſine cauſæ cognitione nihil de his quæ poſſidet Luminoſa, auferre pſumat. H vero ſic caſum breuiter ponit. Conſtantius epiſcopus teſtamentum fecerat: in teſtamẽto legauerat quędam Luminoſę, quæ dicebantur fuiſſe eccleſiæ. Lucidius eius ſucceſſor volebat ea reuocare ſcribit ergo ei Gregor. vt de hoc cognoſcatur ordine iuris: & ſi conſtiterit illa fuiſſe eccleſiæ, ordine iuris reuocentur. Nam ex quo illa eſt in poſſeſſione, nôn debet ei auferre ſine iudiciali cognitione. ſed prior verior eſt, & magis videtur literæ conſonare.

b ¶Vt ſi hoc] Ideo epiſcopo incũbit ꝓbationis [1] onus, quia ille erat in poſſeſſione, vt dixi ſu. ea. q. 1. ſint manifeſtæ.

[1] Idẽ Bal. in auth. ex teſtamento, in 7. col. in vet. 11. c de col. facit qđ not. Bar. in l. ſi in ter. ff de reb. dubijs, & lo. An. in addi. ad Spe. in ti. de ac §. 1. ſu ꝑ verbo. ſed quid ſi dubitatur. & moderni legiſtæ in l. cum fundus. §. ſeruũ, circa fi. ff. ſi cer. pet.

O Bitũ.] CASVS. ſignificatũ fuit C. quod Theodorus epiſcopus in obitu ſuo de rebus eccleſię teſtamentum condiderat, quare Papa ꝓcepit cuidam, vt ſubtiliter ĩquirat, an de rebus eccleſiæ teſtamentum condiderit qđ ſi inuenerit, oĩa đ reb. eccleſię alijs relicta modis oĩbus reſtituantur eccleſiæ.

menta [a] *vero non licet eis conficere, niſi de rebus proprijs.*

† al. Deodato.

Vnde Gregorius ſcribit Deuſdedit α † *epiſcopo, lib. 10. epiſt. 42.*

α ¶Deuſdedit.] *Antea legebatur* Lucidio. *Reſtituta eſt inſcriptio ex originali; quæ inſcriptio integra eſt ſupra ead. q. 2. res in epiſcopatu. illud enim caput in hoc continetur.*

¶Quomodo de rebus eccleſiæ licet teſtari ſacerdotibus. C. I.

ſup. ead. q. 2. res in epiſcopatu.
Poly. l. 4. tit. 19.

NVlli dubium eſt, quia ſicut ſacerdotibus res in epiſcopatu acquiſitas nulla eſt alienãdi licentia: ita de his, quas ante habuerint, quidquid iudicare voluerint, nô vetantur. Itaq; fraternitatem tuam tempore, quo ad nos fuit, quæſtam eſſe recolimus, quòd quædam mobilia β, quæ Conſtantinus deceſſor veſter Luminoſæ ancillæ Dei filiæ fratris ſui, teſtamenti ſerie, legati titulo reliquit, iam epiſcopus acquiſiſſet, decreuiſſeque nos, vt ſi hoc [b] conſtaret, nullum ex his eccleſia veſtra præiudicium pateretur. Quod & vos oportet recolere, & moleſtiam aliquam prædictæ ancillæ Dei non facere, nec ei ſine cognitione de his, quæ poſſidet, quidquam auferre.

β ¶Mobilia.] *In originali impreſſo, & manuſcripto eſt,* immobilia. *ſed non eſt mutatum propter doctiorum ſcripta: nonnulla vero alia ſunt emendata.*

Idem lib. 4. epiſt. 22. ſeu c. 66. Cypriano diacono.

¶De eodem. C. II.

OBitum Theodori epiſcopi dilectionem tuam iã credimus cognouiſſe. Sed quia ipſe teſtamentum dicitur condidiſſe, ſubtiliter † te (ne quid de rebus eccleſiæ ſuæ conſumpſiſſet) oportet inquirere. Et ſiquidem eum exinde aliquid incongrue minuiſſe didiceris; ita age, vt res ipſæ ab eo, cuius intereſt [c], modis omnib. reparentur.

† Adde an & quando ſubtilitas ſit approbãda vel non. not. in c inter corporalia. de transla. prælat ff. de ver. obli. l. ſeruũ, §. ſequitur.

Idem Gregorius Mariniano epiſcopo Rauenãti, lib. 5. epiſt. 1. ſeu c. 101.

¶Quæ monaſterijs ab epiſcopo conferuntur, reuocari non debent. C. III.

QVia Ioannes α quondã deceſſor tuus, dum viueret, ſæpius a nobis expetijt, vt ea, quæ in monaſterio illo contulerat, quod iuxta eccleſia ſancti Apollinaris ipſe conſtruxerat, noſtra debuiſſemus auctoritate firmare, & nos facturos hoc eſſe promiſimus; fraternitatem ve-

re, vt 24. q. 2. ſane de rebus autem eccleſiæ teſtari non poſſunt, niſi tantum de ſuo eccleſiæ recompenſent, vt inf. c. ſi epiſcopus.

a ¶Teſtamenta.] Nec aliquid dare, nec teſtamentum cõdere licet de rebus eccleſiæ, ſi tamen conſuetudo habet, poteſt mobilia aliqua dare, vt extra de teſta. ad hæc, & c. quia.

c ¶Intereſt.] ſ. vt hæres vniuerſa reſtituat, vt 16. q. 6. ſi epiſcopum, & ſup ea q. 2. ſi epiſcopus.

QVia Ioannes.] CASVS. Ioannes archiepiſcopus Rauennas quoddam monaſteriũ conſtruxerat iuxta eccleſiam ſancti Apollinaris in ciuitate Rauennæ: & ſupplicauit Grego. vt bona, quæ illi monaſterio contulerat confirmaret, poſtea in mortis articulo con-

Digitized by Google

ſtram neceſſario duximus adhortandam, vt nihil de his, quæ illic contulit, atque conſtituit, aliquo modo patiatur imminui: ſed omnia firma ſtudeat ſtabilitate ſeruari. Huius igitur monaſterij, & collectarum illic rerum, quia in teſtamento, quod condidit, feciſſe noſcitur mentionem; ſciendum vobis eſt, non ea nos ideo cōfirmaſſe, quoniam ſupremam [a] eius ſequimur voluntatem: ſed quia ei hoc (ſicut diximus) viuenti promiſimus. Hæc itaque ſic ſolicite fraternitas veſtra implere feſtinet; quatenus & quæ inſuprаſcripto monaſterio [b] conſtituit, & a nobis ſunt firmata, ſeruentur; & illa, quæ in dammum dari, vel fieri per teſtamentum ſuæ decreuit eccleſiæ, nullam prohibente lege, obtineant firmitatem.

α ¶Ioannes quondam deceſſor tuus.] *Hæc verba non ſunt hoc loco apud B. Gregorium, ſed ex ſuperioribus huc comportata.*

Item ex concilio Hiſpalenſi.

¶Sic etiam citant Burchardus, & Iuo; & in Hiſpalenſi primo habentur nonnulla ad hanc rem facientia. Sed integrum caput habetur in concilio Pariſienſi, lib. 1. c. 16. & in capitularibus lib. 5. c. 175. refertur inter alia decreta concilij Pariſienſis.

¶Quæ ante ſuam ordinationem, vel poſt hæreditaria ſucceſſione acquiſiuit epiſcopus, cui vult derelinquat. C. IIII.

FIxum ab hinc, & perpetuo manſurū eſſe decreuimus, vt epiſcopus res ſui iuris, quas aut ante epiſcopatū, aut certe in epiſcopatu [c] hæreditaria ſucceſſione acquiſiuit, ſecundum auctoritatem canonicam quidquid vult, faciat, & cui vult, conferat. Poſtquam autem epiſcopus factus eſt; quaſcunque res de facultatibus eccleſię, aut ſuo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparauerit; decreuimus, vt non in propinquorum ſuorum, ſed in eccleſiæ, cui præeſt, iura deueniant.

Burc. l. 1. c. 210.
Iuo p. 5. c. 328.

De rebus vero eccleſiaſticis teſtari licet epiſcopo, ſi tantundem de proprijs reſtituat.

Vnde in Agathenſi concilio, c. 51. ſtatutum eſt.

¶Quomodo poſſunt eſſe rata, quæ de eccleſiæ proprietate teſtamento legantur. C. V. — Et in Epaunēſi c. 17

SI epiſcopus cōdito teſtamento aliquid de eccleſiaſtici iuris proprietate legauerit [d]; aliter non valebit, niſi tātundem [e] de iuris proprij facultate ſuppleuerit.

Burc. l. 1. c. 212.
Iuo p. 5. 326.

2 *Sed ſi epiſcopus, vel q̃libet ex gradu eccleſiaſtico inte-*

conſtitutus teſtamentum condidit de rebus eccleſiæ, & præcipit in teſtamento, vt quæ præfato monaſterio contulerat irreuocabiliter apud ipſum remanerent, quo mortuo ſucceſſor eius Marianus volebat omnia reuocare. Sed cum fuiſſet ſignificatum Gregorio, confirmauit ea, quæ illi monaſterio fuerant ꝑ Ioānē collata: non ꝙ eius ſequatur vltima voluntatē: ſed quia promiſerat hoc ſibi viuenti: vnde Greg. mandat Mariano archiepiſcopo, vt omnia illa firma ſtudeat ſtabilitate ſeruare: ſed omnia iſta quæ ratione teſtamenti ſunt data, vel facta ī damnū eccleſię ſuę, nullam habeant firmitatem.

a ¶Supremam.] Nota, ꝙ licet ſit magnus fauor vltimæ voluntatis: tamen potius ſequitur hic volūtatem viuentis quàm morientis 1 Idē arg. ꝙ licet aliqua voluntas non valeat tanquam teſtamentum: valeat tamen tanquā ſimplex donatio: ꝙ eſt cōtra l. 1. ff. de iure codi. Sed videtur quod poſt mortem epiſcopi non poſſit rata haberi donatio facta ab ipſo, quia oportet ſcilicet ꝙ eo tempore rata habeatur, quo poteſt donatio fieri, vt ff. de acqui hære. ſi quis alicui ff. de bo poſſ. l. 3. §. acquirere. & l. vlt. ſed ſecus eſt, q̃a nec mors, nec furor, nec petentis pœnitentia impedit ratihabitionem, vt ff. rem ratā hab. bonorum.

1 Hoc ideo q̃a ipſa vltima voluntas fuit illegitima: alias nihil eſt ꝙ ita debeat, & c. C. de ſa. ſan. eccl. l. 1 ſm L. qui dicit, ꝙ hæc volūtas eſt deambulatoria ſicut, & circa depoſitum, ff. de po. l. 1. §. penul. Sed arg. contra ff. de lega. 3. ſi quis ſup. in prin. Arch.

b ¶Monaſterio.] Sed nonne canon permittit ei legitimam portionem dare monaſterio ad conſtituendam monaſterium? ſic: ſed non ad dandum. Vel fuit hic vltra legitimam portionem datum, ſup. ead. q. 2. bonæ, & ca. ſi quis.

FIxum ab hinc.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Hiſpalen. cui debet epiſcopus relinquere res, quas ante epiſcopatum, vel poſtea acquiſiuit hęreditaria ſucceſſione? Reſpondetur ꝙ poteſt relinquere cui vult: illa vero quæ de rebus eccleſiæ ſuo nomine, vel alterius comparauit, in iura ſuæ eccleſiæ tantum deueniant. Sequens §. cum c. ſeq. per ſe planus eſt.

c ¶In epiſcopatu.] Contra in authen. de ecc. titu § interdicimus coll. vlt. vbi dicitur: Quocumque modo res aliquas acquiſiuit poſt epiſcopatū: niſi iure cognationis ad eum peruenerint, non poteſt eas relinquere alij quàm eccleſiæ, ſed illud non tenet.

d SI epiſcopus. ¶Legauerit.] Licet enim hæres teneatur redimere legatam a defuncto, vel dare eius æſtimationem, vt inſtit. de leg. §. non ſolum. ſecus tamen eſt cū legatur res eccleſiæ 2 vt extra de teſta. filius.

2 Vide Bal. & Alexā. de Imo in l. cū alienam.

e ¶Niſi tantundem.] vt ſup. ead. quæſt. 2. ſi quis qualibet.

SED SI EPISCOPVS. Hæc eſt 2. pars huius q. Io. de Fan.

CASVS.

Digitized by Google

CASVS Dictum eſt ſup. ꝙ epiſcopus, vel clericus res ꝓprias poteſt relinquere cui vult. Nunc vero oſtendit Grat. ꝙ ſi epiſcopus, vel clericus ab inteſtato decedat, nec aliquos habeat conſanguineos, qui ei ſuccedant, eccleſia omnia vendicabit, vt inf. c. 1. & 2.

Si I cubi.] CASVS In concilio Tarraconen ſtatutū fuit, vt ſi epiſcopus deceſſerit ab inteſtato, presbyteri & diaconi ipſius eccleſiæ de rebus ipſius faciant inuentarium a minimo vſque ad maximum: ita vt ſi quis aliquid de illis fuerit furatus, & de hoc conuictus, ſecundum tenorē furti reſtitutionem faciat.

Si ſtatus defunctus fuerit, nec aliqui inuenti fuerint, qui iure cognationis ei ſuccedant; eccleſia ſua ei ſuccedat in integrum: nec licebit alicui aliqua ex rebus eius præſumere.

Vnde in Tarraconenſi concilio, c. 1. ſtatutum eſt.

¶Epiſcopo inteſtato eccleſia ſuccedat in integrum. C. VI.

SIcubi defunctus fuerit epiſcopus inteſtatus: poſt defunctionem eius [a] a presbyteris, & diaconis de rebus ipſius inuentarium fideliter conſcribatur a minimo vſq; ad maximum, id eſt de vtenſilibus, vel de omni ſupellectili: ita tamen, vt ſi quis exinde, vel præſumpſiſſe aliquid, vel occulte fuerit tuliſſe conuictus; ſecundum furti tenorem reſtituat vniuerſa.

[a] ¶Defunctionem eius.] *Antea legebatur*, hanc diffinicionem. *Emendatum eſt ex varijs conciliorum editionibus & duob. codicibus Vaticani, quemadmodum & nonnulla alia. In codice autem Lucenſi regio legitur* poſt depoſitionem eius.

Item ex concilio Triburienſi.

¶De eodem. C. VII.

Burc. l. 2. c. 207. Iuo p. 6. c. 232.

QVicunque ex gradu eccleſiaſtico ſine teſtamento, & ſine cognatione deceſſerit; hæreditas eius ad eccleſiam, vbi deſeruiuit, deuoluatur [a]. Similiter de ſanctimonialibus [b].

¶*Burchardus etiam, & Iuo citant capitulum hoc ex concilio Triburienſi, cui præfuit Arnulphus. Sed in eo, quod extat, non habetur. Simillima leguntur apud Iulianum anteceſſorem nouella. 131. cap. 18.*

CAVSA XIII.

DIœceſani cuiuſdam baptiſmalis eccleſiæ cladibus bellorum preſſi, hoſtili metu compulſi, domicilia ſua tranſtulerunt in aliam diœceſim: prædia tamen antiqua non deſierunt colere: cœperunt perſoluere decimas illi eccleſiæ in cuius diœceſim tranſierunt: & apud eam ſibi elegerunt ſepulturas. Tranſactis quinquaginta annis clerici, quibus quondam perſoluerant decimas, cœperunt mouere quæſtionem cœperunt in eos, qui ab iſtis accipiunt † primitias, & decimas; veniunt ad cauſam.

† *al. acceperunt.*

1 *Modo primum quæritur, ſi illi quorum domicilia ſunt in diœceſi huius baptiſmalis eccleſiæ, debeant perſoluere decimas illi eccleſiæ, & celebrare ſuas exequias apud eccleſiam, in qua quondam hæc fiebant a parentibus eorum.*

2 *Secundo, an præſcriptione temporis, ius percipiendi decimas, & funerandi tollatur.*

QVicunque.] CASVS. Dicitur quod ſi quis clericus ſine cognatione ab inteſtato deceſſerit, hæreditas eius deuoluatur ad eccleſiam.

a ¶Deuoluatur] Eccleſia enim eſt ei ꝓximus hæres, vt extra de pœn. presbyteri 1 contrarium tamen eſt huic, ext. de ſucceſſ. ab inteſtato. cap. 1. & 2. ſed illud fuit locale. Vel illud intelligitur ſecundū illud.

1 Arg. huius decr. presbyteri. & huius c. quicunque dicūt quidē, ꝙ ſi ab inteſtato d̄cedit, & hēt vxorē ꝙ vxor non præfertur eccleſię, ſed ar. contra. C. de epi. & cler. ſi quis presbyter, ſup. ea. q. 1. ſint manifeſtæ. ſm L.

b ¶De ſanctimonialibus.] Argu. eſt hic pro ſanctimonialib. Teutoniæ. quòd poſſunt hr̄e propria, q̄a veſtē religioſam poteſt quis habere in domo propria. 27. q. 1. de viduis. ad idem ait 27. q. 1. ſi quis rapuerit. tamen taliū monialium vita condemnatur. 18. qō. 2. perniciosam. Io.

DIœceſani cuiuſdam.] CASVS. Supra dictum fuit in 12 cauſa ꝙ quidam clerici non debent habere propria. Sed aliquis quæreret vnde viuere debent: oſtendit Gratianus, quod de decimis & oblationibus viuere debent: ſed quia de decimis & oblationibus & ſepulturis ſæpe oritur contentio inter clericos & etiam laicos: ideo G. ſubnectit hāc 13. cauſam, in qua oſtēdit quid de d̄cimis, & oblationib. & ſepulturis ſit obſeruandū. Et vt competentius agat, proponit thema, de quo duas elicit quæſtiones. Eſt ergo caſus thematis talis. Quidā laici hoſtili metu cōpulſi in aliā diœceſim domicilia tranſtulerāt antiqua tñ prædia ſemper colebāt, quorū decimā tio-

Digitized by Google

tiones per quinquaginta annos ſoluerant illi eccleſiæ, ad quam transierunt: & apud eam ſibi ſepulturas elegerunt: elapſis quinquaginta annis clerici quibus quondam ſoluerant, & a quibus transierunt, cœperunt mouere quæſtionem.

nendum ſit de diuiſione parochiarũ: & Diony reſcribit ei dicens. ꝙ ipſe diuiſit parochias & cœmeteria eccleſiarum, vt nullus alterius parochiæ terminos, vel ius inuadat: ſed vnuſquiſque plebem ſibi commiſſam intra terminos ſuos ita cuſtodiat, vt pro ſuis actibus glo-

QVAESTIO I.

QVòd priori [a] eccleſia hac omnia iure perſoluenda ſint, actores his argumentis probare contendunt. Conſtat vnamquamque baptiſmalem eccleſiam habere diœceſim ſibi legitime aſſignatam: ſicut & parochiales eccleſiæ habent parochias ſibi diſtributas.

Vnde Dionyſius Papa Seuero epiſcopo, epiſt. 2.

¶Singuli ſacerdotes proprias debent habere eccleſias. C. I.

ECcleſias ſingulos ſingulis presbyteris dedimus: parochias, & cœmiteria eis diuiſimus [b]: & vnicuique ius proprium habere ſtatuimus: ita videlicet, vt nullus alterius parochiæ terminos [c], aut ius inuadat: ſed ſit vnuſquiſque ſuis terminis contentus, & taliter eccleſiam, & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus commiſſis rationem reddat, & non iudicium, ſed gloriam pro ſuis actibus accipiat. Poly l.4 tit.31. Burc.l.3.c.43. Iuo p.3.c.47. Anſ.l.5 c.71. Pann.l 2.c.42.

In diœceſi autem deſignata quæcunque prædia coluntur; prouentus decimationum baptiſmali eccleſiæ aſſignatus debet ſolui. Quia ergo prædia hæc intra terminos noſtræ diœceſis continentur; & prouentus decimationum nobis legitime aſſignatus, noſtræ eccleſiæ perſoluendus eſt.

2 *His ita reſpõdetur. Decimæ a Deo conſtitutæ ſunt per Moyſem, vt perſoluerentur a populo filijs Leui pro miniſterio, in quo deſeruiebant ei in tabernaculo. Non accipiebant filij Leui decimas, niſi ab eis, pro quibus offerebant* Num.18.

QVòd priori.] Hæc q. diuidit̃ in tres partes: in prima quarum probatur, quod poſtquam eccleſiæ ſunt limitatæ, non debent decimæ ad alios vſus tranſire: nec mutari de parochia & hoc proſequitur vſque ad § illũ, [His itaque,] &c. Secunda ibi, [His itaque.] Tertia ibi, [Ad hęc.] Io. de Fãt.

CASVS. Hic intitulatur prima q qua q̃ritur cui eccleſiæ ſint perſoluẽdæ decimæ. Et certum eſt, ꝙ decimæ prædiales ſunt perſoluendæ illi eccleſiæ intra cuius terminos p̃dia ſita reperiuntur, vt 16. q. 1. ſi quis laicis. & c. de decimis. niſi præſcriptio impediat. Perſonales vero, vtputa de artificio, vel negotiatione, ſunt perſoluẽdæ illi eccleſiæ vbi per totum circulum anni audit diuina, vt 16 qõ. prima quæſtio. Et procedit hoc ordine G primo probat, quod decimæ ſunt perſoluẽdæ priori eccleſiæ: poſtea probat, quod ſunt perſoluẽdæ illi eccleſiæ, ad quam ſe tranſtulerunt, inducens actores & reos allegantes, & viciſſim ſibi reſpondentes.

Decimę cui eccleſię ſint dandę.

a ¶ Quòd priori] Hic ponit primam q an decimæ ſint dandæ illi eccleſiæ a qua ſe transferunt: vel ad quam ſe tranſtulerunt. Diſtingue ergo, aut decimæ ſunt prædiales: aut perſonales. Si prædiales, ſemper dandæ ſunt illi eccleſiæ vbi prædia ſunt ſita, vt 16. q. 1. ſi quis laicus. Si perſonales ſunt, quæ proueniũt ex artificio, vel negotiatione: tunc ſunt dandæ illi eccleſię vbi recipiunt ſacramenta, vt 16. q 1. queſti. ſicut illi ciuitati eſt tributum ſoluendũ vbi agri ſunt, vt ff. de cen. forma 1. Et hęc diſtinctio probatur extra de deci. ad Apoſtolicæ. tamen prędiales decimæ dantur ſecundum conſuetudinem loci. ext. de dec. cum ſint homines. & hæc vera ſunt circa veteres decimas: & dicẽdum eſt circa nouas, vt ſemper dandę ſint illi eccleſię, in cuius parochia ſita ſunt prędia ſed ſi parochia non eſt limitata, in arbitrio eſt epiſcopi cuius eccleſię dentur noualium decimę, vt ex. ea. quoniam. Item in dubio eccleſijs matricibus potius quam capellis dabuntur decimę, vt extra c. nuncios in parte remota. & in dubio ibi potius dabuntur vbi audiuntur frequentius diuina, vt extra eod. ad Apoſtolicę.

1 §. ſi vero qs ff. de cu. bo dã. l. 2. §. 1. arg. bonũ. C. de mul. in quo loco mu. ſex. con giu l. vna. in fi. li. x. auth. de eccle. tit. §. ad hoc. Arch.

ECcleſię] CASVS. Seuerus conſuluit Dion. quid tenendum ſit de diuiſione parochiarũ ...

riam a Domino percipiat.

b ¶ Diuiſimus] Iſte Diony. diuiſit, vel diſtinxit terminos eccleſiarum, ſed non terminos epiſcopatuum, quia in gentilitate fuerunt diſtincti. vt 80. d. c. 1. ſimiliter termini prouinciarum ſunt diſtincti ante tempus Chriſti, vt 99. d. c. 1.

c ¶ Terminos.] Propter hoc inducitur c.

IN DIOECESI. CASVS. Concludunt actores ex ſupradicto cap. quod decimę illi eccleſię ſunt perſoluẽdę intra cuius terminos reperiuntur prędia, de quibus decimę debent perſolui: & ideo concludunt decimas illorum prędiorum, de quibus contentio vertitur, ſuę eccleſię eſſe perſoluendas: cum intra terminos eiuſdem prędia ipſa colantur.

HIS ITAQVE RESPONDETVR. Hęc eſt ſecunda pars queſtio. in qua probat contra, ſcilicet quod ibi debent dare decimas vbi percipiunt baptiſma Ioan. de Fant.

CASVS Nunc rei reſpondẽt allegationibus ſupradictis oſtendentes decimas illas non actoribus, ſed ſibi tantum ſoluendas, cum ipſi eis ſpiritualia quotidie miniſtrent. & hoc probatur 16. auctoritatibus, quas legendo literam per te videbis, ſi diligenter inſpexeris. & quę ſatis ſunt faciles.

Digitized by Google

Primitiæ vt decimæ ſoluendæ ſunt.

¶ Et primitias.] Primitiæ ergo debitæ ſunt ſicut, & decimæ. 16 q. 1. reuertimini. Quantitas primitiarum non eſt determinata, ſed qui plus dabat, quadrageſimam dabat partem: qui minus, ſexageſimam; & ſic licitum erat dare inter lx. & lx. quantum quiſque volebat. hoc erat in aridis, & liquidis. Sed qui dabat primitias animalium, dabat vnum de ducentis, vt ait. Hiero. ſuper Ezechielem & extra de deci. c. 1.

preces, & ſacrificia. Quia ergo nos ſeruimus Domino in tabernaculo, offerendo pro iſtis preces, & ſacrificia; & ipſi debent nobis perſoluere decimas, & primitias[a] ¶ Item, cum decimæ darentur filijs Leui; non electione offerentis perſoluebantur, vt contempto Leuita, qui ſecum erat, ipſe eligeret, cui vellet decimas dare. Nam dictum eſt: Deuter. 14. & 16. *[Leuita qui tecum moratur, & intra muros tuos habitat, comedet eas.] Ideo ex ſingulis tribubus, ciuitates ad habitandum acceperunt: vt vnaqueq; tribus illis perſolueret decimas, qui ſecum erant. Nam Moyſes præcepit filijs Iſrael (ſicut legitur in Deuteronomio)* Deuter. 12. *[In loco quem elegerit Dominus Deus veſter, vt ſit nomen eius in eo; illuc omnia, quæ præcipio, conferetis, holocauſta, & hoſtias, & decimas, ac primitias manuum veſtrarum[b], & quidquid præcipuum eſt in muneribus veſtris, quæ vouiſtis Domino. Ibi epulabimini coram Domino Deo veſtro vos, & fili, & filiæ veſtræ, famuli, & famulæ, atque Leuita, qui in vrbibus veſtris commoratur, Neque enim habet aliam partem, atque poſſeſſionem inter vos.] & infra. ¶ [Decimam frumenti, vini, & olei tui, primogenita armentorum, & pecorum, & omnia, quæ voueris, & ſponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum coram Domino Deo tuo, comedes ea in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, ſeruus[c], famula, atq; Leuita, qui manet in vrbibus tuis.] ¶ Quia ergo nos intra muros vrbis iſtorum ſedemus, & eis habitatione iuncti ſumus; rite ab eis decimas accipimus, Itē ait propheta:* Pſ. 103. *[Producens fœnum[d] iumentis, & herbam ſeruituti hominum.] Fœnum, & herba ex terra producitur: ſed quibus? iumentis irrigantibus eam, id eſt hominibus colentibus eam* †al. eum. *, & in hoc ſeruientibus ipſi. Item Apoſtolus[f]:* Gal. 6. *communicet aūt is, qui catechizatur[g] verbo, ei q̄ ſe catechizat, ī oībus bonis] Hoc Galatis, Corinthiis aūt, ꝓbat ſpecialiter ſibi deberi ſumptus, qui eis ſpecialia miniſtrauit dicens.* 1. Cor. 9. *[Si nos uobis ſpūalia ſeminauimus; magnū eſt ſi nos carnalia ueſtra metamus[h]?] Itē,* Ibidem. *[Si alij poteſtatis[i] ueſtræ participes ſunt; quare nō potius nos?] Item, [Quis plantat uineam: & de fructu eius nō edit?] Nos plantauimus uineā, & nos uultis fructus eius edere? Item præcepit Dominus per Moyſem, ut nemo mittat falcē in alienā meſſem.* Deuter. 23. *Hæc meſſis noſtra eſt, & nos uultis falcem in eam mittere? Item. Non alligabis os boui triturāti.* Deuter. 21. *] Nos ſumus boues triturantes: nos uultis alligare os noſtrum, & de noſtra tritura uictum nobis quæritis? Item Apoſtolus,* 1. Cor. 9. ſed paulo aliter. *[Qui altario ſeruiūt, de altario uiuant.] Sed nunquid de eo, cui non ſeruiunt? Item, [Qui in ſacrario operantur, cum ſacrario participant.] Sed nunquid cum illo, in quo non operantur? Nos ſeruimus altario: nos ei participare uultis? nos uero uacuos, & inanes dimittere quæritis: Item Apoſtolus:* 2. Tim. 2. *[Laborantē agricolam oportet primum accipere de fructibus ſuis:]*

b ¶ Manuum veſtrarum.] Arg. ꝙ non excuſantur monachi, qui proprijs manibus colunt agros, quin teneantur dare decimas: cū illud ſit præceptum Domini; ſed illi legis latori nemo pōt contradicere, vt 27 q. 2. ſunt qui dicunt. nec licet diſpenſare contra præceptum Domini, vel Apoſtoli. 25. q. 1. ſunt qdā. De hoc dicemus. 16. q. 1. decimas. & c reuertimini.

Monachi an teneātur ad decima.

c ¶ Seruus.] Videtur hic ꝙ laici cum clericis debeant vti decimis. & ſic eſt contra 16 q 7. c. 1. Sed prout Hiero. teſtatur, in veteri teſtamento, quatuor modis dabantur decimæ. Primo de omnibus bonis, quæ habebat populus, decimam dabat Leuitis. Secundo de reſiduis nouem portionibus ſumebant decimam, & de hac ter in anno, cum aſcendebant in templum, paſcebant ſe & Leuitas. de illa hic loquitur. Item de reſiduis portionibus ſumebant decimam, & reſeruabant ad vſus pauperum, & pupillorum. Item decimabant reſiduas partes, & ipſā deferebant in templum; de qua hic dicitur. Adhuc dabatur quarta decima. nam de illa decima, quam populus offerebat Leuitis, ſumebant Leuitæ partem decimam, & offerebant eam ſummo ſacerdoti: & inde fiebant panes propoſitionis e. Hodie nec vna bene datur, & ō fame & penuria, & alijs pœnis maledcti ſumus. 16. q 1. reuertimini.

Decimæ olim dabantur quatuor modis.

e Hæc dicebatur decima decimæ hæc ſignificabat carnē Chriſti, quæ in ſacrificiū eſt oblata: ſicut illa offerebatur in illis panibus propoſitionis, qui fiebant ex illa, ſm Hug.

d ¶ Fœnum.] Id eſt, temporalia.

e ¶ Seruientibus.] Id eſt, prædicatorib. ſeruientibus alijs.

f ¶ Item Apoſtolus.] ad Galatas 5.

g ¶ Qui catechizatꝰ.] id eſt, inſtruitur.

h ¶ Metamus.] Quaſi dicat, non. 1. q 1. noſtri.

i ¶ Poteſtatis.] Sed ſi

Digitized by Google

ita poteſtatiuè vtuntur alij veſtris ſicut voſipſi, cur non magis etiam nos, qui intendimus ſaluti veſtræ?

a ¶ Nec vltimum.] Quandoque tamen dicitur primus non reſpectu vltimi, vt extra de verbor. ſignificatio Ioſeph.

b ¶ Paſcit.] Argum. bonum quod ibi dandæ ſunt decimæ, de grege, vbi grex paſtus eſt, & vbi concepit, non vbi moratur: nã & boues dicuntur eſſe de illo fundo, vbi laborant, non vbi morantur. vt ff. de fund. inſtruct. l cum quidam. nam ſeruitus paſcendi pecora eſt prædialis ſeruitus, cũ vſus tantũ predij conſiſtit in paſtu pecoris, vt ff. de ſer. ruſti. prædi. pecoris. & quod ſit de foro illius vbi grex ſuus paſcitur, probatur. quia ibi poteſt conſtituere tugurium, vel officinam. vt ff de ſer. ruſt. præd. veluti. ſed ratione tugurij, vel officinæ ſit quis de foro alterius, vt ff de iud. hæres. §. 2. hoc dicto ſequitur inconueniens: quia eadem ratione dabũtur decimæ vbi grex parturit, & vbi fœtus paſcitur. Præterea coloni non dant decimas 1. vbi laborant dominis ſuis, ſed vbi recipiunt ſacramenta, vt 16. q. 1. queſti.

Decimæ pecorum vbi ſunt dandæ.

1 Scilicet pſonales.

c ¶ Sapere.] Ironicè loquitur, quaſi dicat: magna ſapientia eſt velle illud quod non potes: ſcilicet de alieno viuere.

d ¶ Pſalmum.] Id eſt, ſpiritualia.

e ¶ Tympanum.] Id eſt, temporalia.

f ¶ De decimis] Inf. 16. q. 1. de decimis.

ADDITIO. Dicit L. quod illud cap. ſophiſticè inducitur, quia loquitur de perſonalibus decimis tantũ, hic autem agitur de prædialibus. & idem hic tenet Io. de Fant. Archid.

g ¶ Sinere.] Sponte.

h ¶ Vel.] Ideſt, ſaltem.

CASVS. Hic reſpondet actores ſupradictis allegationibus, rationes pro ſe multiplices inducendo, & in ſumma concludunt, quod oblationes quotidianæ debent perſolui illi eccleſiæ, vbi quotidiana officia percipiuntur: decimæ vero prædiorum priori eccleſiæ per-

vos autem econtra quæritis? Nos ſumus agricolæ laborãtes: vos primum uultis percipere de fructibus noſtris? immo non primum: quia nec ultimum[a] nobis relinquere uultis. A prioribus enim incipientes, paulatim ſerpitis: & totum uſurpare contenditis: ut pro nobis uideatur dictum, fruſtatim lupus comedit agnum. Item: [Quis militat ſtipendijs ſuis unquam? quis paſcit[b] gregem, & de lacte eius non edit?] Nos militamus: & uos ſtipendia noſtræ militiæ nobis quæritis. Nos gregem paſcimus: & uos lac eius, & lanam accipere nobis uultis. Sapere[c] eſt, de alieno labore uictum quærere: ſi ſapere eſt, uelle quod non poſſis. ¶ Item Dominus dixit diſcipulis ſuis: [In quãcunque domum intraueritis, in eadem manete, edentes, & bibentes quæ apud illos ſunt. Cum autem intraueritis primum dicite, pax huic domui.] Nos domum hanc ingreſſi ſumus, & ei pacem obtulimus: uos autem quaſi otioſi alieno cibo paſci gaudetis? Videte, ne in uos uertatur illud: [Vide, quid faciat otium, & cibus alienus.] ¶ Item propheta: [Sumite pſalmum[d], & date tympanum.] Iſti à nobis ſumunt pſalmum, & nos ab eis quæritis tympanum[e]? ¶ Item Leo quartus: [De decimis[f] non tantum nobis, ſed etiam maioribus noſtris iuſto ordine uiſum eſt plebibus tantum, ubi ſacroſancta baptiſmata dantur debere dari.] ¶ Quibus autem plebibus debẽtur; illis, à quibus baptiſma accipiunt, an alijs? Nos eos baptizamus; & nos ab eis decimas ſumitis? Honeſta iſta interpretatio eſt: utinã inueniatis, qui ſic pro nobis interpretẽtur. Quia ergo nos rigamus populũ hunc, imbrẽ doctrinæ ei miniſtrantes, quia colimus, cũ uomere prædicationis, corda eius ad fidem aperientes; ſi non uultis ſinere[g], uel †[h] patiamini[i] nobis eum fructificare, & qualia uobis fieri non uultis nobis inferre cauete, ne ſi pergitis dicere, quæ uultis, audiatis[k], quæ non uultis.

2. Cor. 9. — Terentius — Luc. 10. — Terentius — Pſal. 80. — 16.q.1. de decimis. — † al. ſaltem patimini — Tob. 4. Mat. 7. — Terentius.

3 ¶ *Ad hæc. Callida quidem, & multiplici argumentatione iura noſtra auferre contendit, ita, ut ſi fides uerbis adhiberetur, nõ uerba pro uerbis, ſed res pro uerbis reportaretis: Sed Deo propitio, ſi uerba[l] dediſtis, uerba recipietis. ¶ Arguitis nos quòd ea, quæ nobis debentur, ſubripere quærimus, quia noſtra perſequimur. Sapienti[m] quidem, & philoſophico ore prolata ſẽtẽtia: ſuũ perſequi, eſt ne aliena rapere? Vnde ad uos hæc ſentẽtia manauit: niſi quia tãto ardore noſtra cõcupiſcitis, ut ueſtra putetis nobis auferri, cum nos noſtra conſequimur? Vnde, cum cauſa noſtra debitum finem ſortita fuerit, exclamabitis, ah miſer, crucior tantum bolum eſſe ereptũ ex faucibus.*

Terentius.

i ¶ Patiamini.] Scilicet coactè.

K ¶ Audiatis.] Verbum eſt Terentij: Qui dicit quod vult, audiet quod non vult.

AD HAEC CALLIDA. Hæc 3 pars q. in qua inducit plura argumenta, & finaliter concludit Ioan. de Fant.

perſoluantur, comparantes ipſos reos muri, igni, & ſerpenti. & ad probandum decimas priori eccleſiæ fore perſoluendas, inducunt cap. 16. queſt. 1. ſi quis laicus

l ¶ Verba.] Res dare pro rebus, pro uerbis uerba ſolemus.

m ¶ Sapienti] Ironicè loquitur.

a ¶ Re

Digitized by Google

Sed videte, ne damnum effuſi vnguenti vobis recompenſare [a] quæratis. Conſtituiſtis vos plantatores vinearum, foſſores agrorum, trituratores arearum, rigatores camporum, & multa alia huiuſmodi officia uobis aſſumpſiſtis: & debita uobis obſequia a nobis ſubtrahi conqueſti eſtis. Sed nos non negamus quod ueſtrum eſt. Boui triturantis paleæ, & tegumenta ſeruantur: Sint hæc uobis, & grana nobis relinquite. Paſtinatores [b] uinearum, foſſores agrorum, rigatores camporum, trituratores arearū, diurna mercede accepta, prouenientes fructus dominis relinquunt. Vos ergo recepta mercede ueſtri operis in quotidianis oblationibus, & alijs obſequijs, quæ pro ſpiritualibus quæ a nobis accipiunt, quotidie feruntur; prouenientes fructus decimationū, & primitiarum nobis relinquite. ¶ Item præcepit Dominus diſcipulis ſuis, ut comederent & biberent ea, quæ apud auditores ſuos erant; ſed non iuſſit eis, ut dominos de domibus ſuis eijcerēt, & reb. ſuis ſpoliarent. Non facile inuenietis qui tales hoſpites libenter ſuſcipiant. Mus in pera, ignis in ſinu [d], ſerpens in gremio male ſuos remunerant hoſpites. Vnde in prouerbijs dicitur: [Qui ſerpentem in ſinu ſuo nutrit percutietur ab eo.] Tales inueniatis nobis [e] hoſpites, quales nobis eſſe uultis. Non ſufficit uobis edere, & bibere quæ in domo noſtra ſunt, dum quotidianos fructus oblationum percipitis; ex quibus uictum & ueſtitum habeatis: quib. cum Apoſtolo debetis eſſe contenti: ſed non uultis, quia imitatores eius non eſtis: ſed potius nos de domo noſtra expellere, & rebus noſtris nos penitus expoliare contenditis, dum nec etiam eorum decimationes nobis relinquere uultis. Vt autem uniuerſaliter omnia colligantur, cuncta, quæ pro nobis inducta ſunt, ſiue de laborante agricola, ſiue de eo, qui ſuis ſtipendijs non militat, ad hunc articulum deferimus, ut fructum ueſtri operis, quē adeo recipere contenditis, in oblationibus, & quotidianis obſequijs iſtorum recipiatis: decimationes uero eorum, quæ nobis debentur, intactas nobis relinquite: nedum quæritis uſurpare quod ueſtrum non eſt, iuſta animaduerſione etiam illud cogamini amittere, quod uobis aliquo modo uidebatur competere. Quod autem hæ decimationes nullo iure uobis debeantur, facile probamus. Dicitur enim in quodam concilio; [Si quis laicus [f], uel clericus, ſiue utriuſque ſexus perſona proprietatis ſuæ loca, &c.] Sicut in eodem capitulo in cauſa monachorum nota inueniuntur. Si ergo laicus, vel clericus, uel qualibet perſona, loca ſuæ proprietatis vendens, aut donans prouentum decimationū ab eccleſia, cui legitime aſſignatus eſt, nullo modo poteſt abſtrahere; nec iſti de diœceſi ad diœceſim tranſeuntes, decimas ſuorum prædiorum, quæ intra terminos noſtræ parochiæ continentur, nobis auferre poſſunt. Quantum enim ad ius percipiendarum decimarum attinet, idem eſt poſſeſſorem de diœceſi ad diœceſim tranſire, quod poſſeſſionem de diœceſano ad diœceſanum transferre.

a ¶ Recompenſare] hoc eſt dicere, videre ne ita contriſtemini de illa amiſſione, quod propter hæc deteriora committatis; ſ. ſuſpendatis vos, ſicut fecit Iudas q attriſtabatur de effuſione vnguenti, de quo proposuerat decimam partē furari, ſicut de alijs reb. conſueuerat: vnde vt recōpenſaret illud dānum, vendidit Dnm pro xxx. quæ ſunt decima pars trecentorū tanti enim potuiſſet vendi vnguentū. & ad ſimilitudinē Iudæ camerarij ſemper furantur decimam partem illorum quæ dantur dominis ſuis 1.

Iudas quare ſe ſuſpendit.

1 Ad idē quod le. & no 1. q. 1. Chrs. Arc.

b ¶ Paſtinatores.] Paſtinare idem eſt quod colere ſic ponitur. ff. quod vi aut clam. l. ſemper. §. 1.

c ¶ Recepta.] i. ſi deberetis, recipere aliquid, deberetis tantum mercedem recipere, vnde non confitetentur, quod aliquid recipere deberent. extra de teſt. ex tenore

d ¶ In ſinu:] Hæc verba habes ext. de Iudæ. & ſi Iudæos.

ex. de Iudæis, c. etſi. citatur hoc tāquam vulgare prouerbiū. *Serpens in gremio*] 1. *Tim.* 6.

e ¶ Vobis] Sic 25. q. 2 ſic decet ſimile. 11. q. 3 priuilegium, & ext. de ſimo. quia, in fine.

f ¶ Laicus] Vt 16 q. 1. ſi quis laicus.

16. q. 1. ſi quis laicus.

AD hæc. Decimationes.] Hæc quæſtio diuidit in 12. par.

QVAESTIO SECVNDA.

AD hæc, † Decimationes iſtæ, & ſi iure nobis debentur,

† Addequòd hæc dictio. ad hæc, aduerbialiter, & continuatiue ponitur idē in l 1 §. ad hęc C. de auna. excep.

Digitized by Google

12. partes. In prima quæritur vtrũ præſcriptione tollant decimæ, & probat, ꝙ ſic per c. ſeq. Secunda ibi, [Nunc autem.] Tertia ibi, [Vnaquęque] Quarta ibi, [Quòd de libero] Quinta ibi, [Quia ergo] Sexta ibi, [Oblationes.] Septima ibi, [Item quæritur.] Octaua ibi, [Quibus peccata.] Nona ibi, [De obſeruatione.] Decia ibi, [Lugere] Vndecima ibi, [De mortuis] Duodecima ibi, [De his autem.] io de Fant.

CASVS Hic intitulatur ſecunda qõ. qua quæritur, an præſcriptione temporis ius percipiendi decimas, & ius funerãdi tollatur; & reſpondet, ꝙ ſic, quadragenaria præſcriptione, vt infra 16 q. 4. volumus. olim tamen præſcriptio currebat tricennalis, vt ĩ c. 1. & continet hæc quæſtio duos articulos. Primus eſt circa ius decimãdi, vt in hoc §. Secũdus circa ius funerandi, vt inf. ea §. quò. Reſpondent ergo rei in hoc primo articulo, quod licet iure territorij priori eccleſiæ decimæ ſint perſoluendæ, tamen a ſua actione excluditur prior eccleſia tricẽnaria, vel quadragenaria præſcriptione, & ad hoc inducit ſeq. c. [Ad hæc] Ideſt, contra hæc, vel præter hæc.

præſcribi, vt contra epiſcopum, vt extra de præſcript. de quarta. Item vna eccleſia poteſt præſcribere decimas intra parochiam alterius eccleſiæ, vt ext. de præſcri. ad aures. ſimiliter ius funerandi præſcribitur ſecundum leges vt C. de relig. monumentorum. ſimiliter alia ſacramẽta eccle-

vt aſſeritis [a]*; tamen tricennalis* [b] *obiectio vobis ſilentiũ imponit. Omnis enim poſſeſſio tricennaria præſcriptione tollitur, vel quadragenaria (ſicut poſſeſſiones religioſarum domorum) vel centenaria ſicut prædia ſanctæ Romanæ eccleſiæ.*

Vnde Gelaſius Papa ait epiſcopis Siciliæ, epiſt. 2.

¶Quæ triginta annis ab epiſcopis poſſidentur, iure ab eis vendicantur. C. I.

FAcultates [c] eccleſiæ, necnon & diœceſes, ſi quæ ab aliquibus poſſidentur epiſcopis, iure ſibi vendicẽt, quod [d] tricennalis lex concluſit; quia & filiorum noſtrorum principum ita emanauit auctoritas, vt vltra xxx. [e] annos nulli liceat pro eo appellare [f], quod legum tempus excluſit.

16 q. 3. c. 2. §. illud etiam.
Anſ l. 5 c. 19.
Burc l. 3. c. 149.
Pann. l. c. c. 65.

At illi contra. Cuius auctoritate nobis ſilẽtium imponitis eiuſdẽ auctoritate veſtra ora claudimus. Ait enim idem Gelaſius: [*Nulla* [g] *præſumptione ſtatum parochiæ*

16. q. 3. licet in regulis.

a ¶Vt aſſeritis.] Hic de vna exceptione trãſitur ad aliã. ſi quis enim ſuccubuerit in vna exceptione, tranſire ad aliam poteſt, & etiam ad contrariam tranſire poteſt, vt extra de præſcrip. audiris. ff de excep. nemo ſimiliter de vna actione poteſt tranſire ad contrariam, qui in vna ſuccubuit, vt extra de iud. exam nata. & C de inoffic. teſt. contra maiores. & ff de euict. minor Sed quid ſi mutauit; ꝙ omnes exceptiones proponeret intra certum terminum? non videtur, ꝙ poſſit vnam poſt aliam proponere, vt extra de exceptio. paſtoralis. Nam etiam qui vnam exceptionem propoſuit, ſi poſtmodum cum illa ſuccubuit, vult aliam proponere, debet hoc facere intra terminum præfixum, vt inſtit. de excu. tut. § qui ãt. Ad hoc dico, ꝙ ſi alicui competerent plures exceptiones, quæ non ſunt contrariæ: in eo caſu ſi intra præfixũ terminum non proponit omnes exceptiones; ſi in vna ſuccubuit, non auditur in altera: & ſic intelligitur inſt. de excu. tut. § qui aũt, & ext. de excep. paſtoralis. ſi aũt ſunt contrariæ, vt ſi primo dixit ſe exemptum, tũc licet ſuccubuerit, nihilominus poſt tp̃s præfixũ poteſt aliã proponere, vt C. de inoffic. teſt. l. contra maiores. Sed in actionib. ita eſt dicendum, quod ſi alicui competebant plures actiones, & poterat eligere qua vellet agere, eligendo vnam, ſi in illa ſuccubuerit, non poterit tranſire ad aliam 1, vt ff de tribu. quòd in hæredem, § eligere Item qui negat ſe aliquid debere, ſi vincatur, poteſt adhuc alia exceptione vti, niſi in caſibus a iure expreſſis, vt ff de reg. iur. nemo ex his. Nam ſi quis neget numeratam pecuniam ſibi, ſi poſtmodum conuictus eſt, & velit dicere ſe ſoluiſſe, nõ audietur, vt C de non. nu. pe. in authen. contra qui. & ita non eſt inconueniens, ſi de vna exceptione trãſit ad contrariã ſic 24. q. 1. quiſquis. ext. de teſtib. ex tenore. ſic ext. de excep. cũ venerabilis.

b ¶Tricennalis.] Hic tacite aunectit ſecundam quæſt. ſcilicet an ius decimarum, vel etiam ius funerandi poſſit præſcribi. Et eſt expeditum, quod ius, i. liberas non dandi 2. decimas a clerico nomine eccleſiæ ſuæ poteſt

Actiones plures habens vna electa ꝑdat alias.

1 Adde an hoc ſit indiſtincte verũ per Cy. in l. edita. & ibi etiam Bald. C de eden.

Decimæ an poſſint præſcribi.

2 De hoc ẽt not. 10. q 3. quia in gl. 2

eccleſiaſtica præſcribũtur, vt ext de relig do. cõſtitutus. Si quæras qualiter præſcribuntur decimæ, cum nõ continue dentur, & ſeruitutes præſcribi non poſſunt, cum non continuo poſſideantur, vt ff de ſer. ſeruitutes? Reſp. licet perceptio decimarum non ſit continua, tamen ius percipiendi eſt continuum Vel aliter licet perceptio non ſit continua, tamen cauſa percipiendi. (.i. præceptũ Domini, quod perpetuum & continuum eſt) perpetua eſt. & naturalis. & hoc ſufficit ad præſcriptionẽ, quod cauſa ſit perpetua & naturalis, vt ff de ſer. vrba præd. ſo tamen. ibi enim dicitur, ſi cauſam a cęlo habet, continuum dicitur.

FAcultates.] CASVS. Quidam epiſcopi poſſeſſiones aliarum eccleſiarum, ſimiliter & diœceſes aliorum epiſcoporum xxx annis poſſiderunt. Quæſitum fuit a Gelaſio, vtrum ſint tuti, vel ſecuri tanti temporis præſcriptione. Et reſpond. quod ſic, quia principũ ita emanauit auctoritas, vt poſt xxx annos nulli ſuper his liceat iudicem interpellare. [Concluſit,] Ideſt, acquiſiuit [Excluſit,] illas poſſeſſiones ab epiſcopis quorum erant.

c ¶Facultates.] Sic conſtrue, facultates eccleſiæ, quæ ab aliquibus epiſcopis poſſidentur, ſupple ipſi epiſcopi iure ſibi vendicent, ideſt, defendant.

d ¶Quod.] Ideſt, quia tricennalis lex concluſit, ideſt, acquiſiuit illas poſſeſſiones eis. Vel pone caſum, quòd ille epiſcopus, qui præſcripſerat res alterius, cecidit a poſſeſſione illarum rerum: tunc enim licite poſſet eas vẽdicare a poſſeſſore, vt decimaſexta q tertia, § poteſt.

e ¶XXX] Cum eccleſia præſcribit contra priuatum 3. ſed ſi eccleſia præſcribit contra eccleſiam, & priuatus contra eccleſiam, requiruntur xl. anni, vt 16. q 3. §. poteſt. in fine.

3 Ar. ad hoc ext de pſcri. illud. vbi de hoc. Arch.

f ¶Appellare.] Ideſt, interpellare.

AD ILLI. CASVS. Per c. ſup. dictum videbatur imponi ſilentium actoribus: & ideo actores eccleſiæ nituntur claudere os rei, eiuſdem Gelaſij auctoritate, quę eſt 16. quæſt. 3. licet in regulis. ubi dicitur, ꝙ ſtatus parochiarum temporali præſcriptione diuelli non poteſt. & ideo decimationes priori eccleſiæ aſſignatas nullus ſibi debet vſurpare.

g ¶Nulla.] Infra 16. q. 3. licet in regulis.

a ¶Vin-

Digitized by Google

rum,&c.] Si ergo temporalis obiectio diœceſim ſemel conſtitutam diuellere non poteſt: patet quod nec nobis patrocinabitur, ut ſtatum parochiæ noſtræ mutantes, decimationes nobis quondam legitime aſſignatas, uindicabili [a] uſurpatione nobis uendicetis. ¶ Quomodo autem diſtinguenda ſint hæ auctoritates; in cauſa monachorum inuenietur.

16. q. 4.

2 *Nunc autem* [b] *quæritur de iure funerandi; quæ harũ eccleſiarũ habeat ius tumulãdi iſtos. Sicut Hieronymus ſcribit, coniugati in uno ſepulchro uidentur eſſe ponẽdi. Ait enim.*

In q. hebraicis in Geneſim, & de locis hebraicis.

¶ In ſepulchro parentum ſuorum filij ſunt collocandi. C. II.

Poly.l.1.tit. 5. Burc.l.3.c.160. Iuo p.3.c.223.

EBron dicitur eſſe ciuitas quatuor [a] virorum; quia in ea ſepulti ſunt tres patriarchæ in ſpelunca duplici [c] cum tribus vxoribus ſuis, ideſt, Abraham & Sara Iſaac, & Rebecca, Iacob & Lia, præter [d] ipſum Adam, & Euam vxorem ſuam. Tobia dicit ad filium ſuum. [Cum acceperit Deus animam meam; corpus meum ſpelies, & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: & cum ipſa compleuerit tempus ſuum; ſepelias eam iuxta me in vno ſepulchro. *Ibidem.* ¶ Quos coniunxit [e] vnum coniugium; coniungat vnum ſepulchrum: quia vna caro ſunt; & quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.

Tob.4. & 14.

Burc.l.3.c.161. Iuo p.3.c.224. *Matth.19.*

a ¶ Quatuor.] *Sic emendatum eſt cum antea legeretur,* trium, *Sic enim legitur apud B. Hieronymum in quæſtionibus hebraicis in Geneſim, de locis hebraicis, & in epitaphio Paulæ Addictio hebraica ſignificat quatuor, & quatuor Patriarchæ hic numerãtur, qui ibi ſepulti ſunt: Abraham, Iſaac, Iacob, & Adam cum vxoribus ſuis.*

Aliquid ſimile 9. confeſſ.c.11. ex ſententia aliqñ matris ſuæ.

Item Auguſtinus.

C. III.

Poly.ibid. Bur.l.3.c.162.& 165. Iuo p.3. c.225. & 226.

VNaquæque mulier ſequatur [f] virum ſuum, ſiue in

a ¶ Vindicabili.] Id eſt, iniuſta Io. de Fan.

QVOMODO. CASVS. Non ſoluit hic G. contrarietatem duorum præmiſſorum cap. Gelaſij: ſed ſeruat reſolutionẽ inf. 16. q. 3. Poſtea aũt annectit ſecundũ articulum huius quæſt. ſcilicet, vtrum ius funerandi præſcriptione tollatur. & certum eſt, quòd ſic, cũ quadragenaria præſcriptione omne ius, & omnis actio tollatur. procedit G. ſic in hoc articulo Primo inducit actores allegantes. Secundo reos reſpondentes. Probant ergo actores, ꝙ ius funerandi ad ſuam eccleſiam debet pertinere: quia vxores, & filij in ſepulchro uirorum, & parentum ſunt collocandi: quod probat ix. auctoritibus, & exemplis.

NVNC AVTEM. Hæc eſt 2. pars q. in qua probat per c. Hierony. (ſuperficialiter tamen) ꝙ omnes conſanguinei debent ſimul ſepeliri. Ioan. de Fan.

b ¶ Nunc autem.] Hic explicatur alter articulus primæ quæſtionis, ſcilicet, vbi iſti ſint ſepeliendi. De hac materia loquuntur varie iura. H. dicit ꝙ quilibet poteſt ſepeliri in ſua eccleſia, vbi audiuit diuinum officium, vt extra de ſepul. in noſtra. niſi in tribus caſibus, ſi velit tranſire ad epiſcopalem eccleſiam, vt inf. ea. vbicunque, vel ſi eligit ſepulturam in loco magis religioſo, vt extra de ſepul. fraternitatem. uel ſi velit ſepeliri in ſepulchris parentum ſuorum, vt inf. ead. placuit. Ego credo, ꝙ libere poteſt quis eligere ſepulturam vbicunque uoluerit [1], ut extra eo. titu. cum liberum ſit, dum tamen legitimam portionem relinquat priori eccleſiæ, ut eo. tit. nos inſtituta, etiam apud locum minus religioſum, ut extra eo in noſtra, & omnia contraria intelligas, qñ eſt illectus, uel qñ ex contemptu, uel temeritate deſerit ſuã eccleſiam, uel quando legitimam portionẽ non uult relinquere eccleſiæ priori; parentes tamẽ non poſſunt filijs intra annos diſcretionis eligere ſepulturam, niſi hoc habeat conſuetudo, ut ext. de ſepul. de uxore. & extr. eo. tit. in noſtra. in fi. ſi quis autem in caſu non conceſſo receperit corpus alienum, etiam ſepultum reddere cogetur, cum omnibus quæ occaſione ipſius receperat, ut extra eo. fraternitatem. in fi. & extra eo. c. 1. & 2.

Sepulturę electio vni cuique libera eſt.

1 Dummodo hoc non faciat exodio, vel temeritate. inf. c. placuit. ſm L. & H.

EBron.] CASVS. Dicit in hoc ca. Hie. uxores eſſe ſepeliendas in ſepulchris uirorum ſuorum. & hoc probat exemplo quinq; uirorum ſcilicet, Abrahæ, Iſaac, & Iacob, Adæ, & Tobiæ. Seq duo c. patẽt per ſe.

c ¶ In ſpelunca duplici.] Id eſt, quia duo receptacula habuit in uno recipiebantur maſculi, in alio fœminæ.

d ¶ Præter.] Hæc dictio, præter, hic ponitur excluſiue 2. ſic 35. q. 3. ff. de pigno. act. l. 1. in fin.

2 Sed excluſiue ponitur 16 q. 1. adijcimus. Ar.

e ¶ Quos coniunxit.] Largius hic interpretatur Hieronymus auctoritatem Domini, quàm in Euangelio Matthęi intelligatur. & eſt ſi. 28. q. 1. idololatria.

VNaquęque.] Hęc eſt 3. pars q. in qua probat, ꝙ omnes non poſſunt ſimul ſepeliri. Io. de Fan.

f ¶ Sequatur.] Nunquid ergo tenetur ſequi virum vagantem? Videtur quod non, vt 34. q. 2. ſi quis. ſic nec libertus tenetur ſequi patronum vagantem, vt ff de ope. lib. quod niſi ar. ff de procu. ſed & hę. §. non ſolum. ff. de an. leg. l. Męuia, §. 1 Sed contra. quia etiam tenetur ſequi leproſum. extra de coniug. lepro. cap. 2 & 3. Credo, ꝙ ſi ſciret eum eſſe hiſtrionem, tenetur eum ſequi, aliàs non. H tamen dicit, ꝙ ſemper debet ipſum ſequi, & dicit, ꝙ illud c. ſi quis eſt abrogatum: ſimiliter dicit, ꝙ debet ipſum ſequi etiam ſi mittatur in carcerem, vel ſi cogatur ire in exercitum. Sed eadem ratione debet ipſum ſequi quoties dominus petit à viro, qui eſt ſeruus, vt ſeruiat ſibi lex. tamen dicit, ꝙ poſtquam libera nupſit voluntate patroni, ꝙ amodo non debet ſeruire pa-

Vxor an teneatur ſequi uirum uagãtem.

PPP 4 trono

Digitized by Google

trono. propter ſuſpicionem: ſed patronæ ſuæ poteſt honeſte ſeruire, vt ff. de ope. lib. ſicut.
a ¶ In morte.] Hoc eſt conſilium, vt extra eo. tit. de vxore. Quærit H. pone, ꝙ mulier plures viros habuit: quem illorum debeat ſequi in ſepultura ſibi eligenda ſecundū lo. non eſt quæſtio, quia poteſt eligere ſepulturam, vbi uoluerit. H. dicit 1, ꝙ tenetur vltimū ſequi: ſicut ultima eccleſia ſuccedit clerico. 18. q. 1. c. vno. ſicut ultimum virum ſequit in domici. & honore ff. ad muni. filij. §. 1.

Vxor quæ plures viros habuit, cum quo ſepelietur.

1 Iſtam opinionem ſequitur Alex. de Imo in l. cum quædā. col. 3 ff. de iur. om. iud.

e ¶ Econtra.] Reſponſio defenſorum.
f ¶ Arbee.] id eſt, Ebron.
g ¶ De Cethura.] Quæ etiam Agar dicitur.
h ¶ Rachel.] Vxor Iacob.
i ¶ Arbitrium.] Sic extra de offic. deleg. de cauſis.

vita, ſiue in morte [a]. *Item Gregorius.* ¶ Soror Beati Benedicti ſepulta eſt in ſepulchro quod ipſe ſibi præparauerat: vt quorum mens vna fuit ſemper in Domino, eorum quoque corpora ſepultura non ſepararet.

B. Greg. l. 2 dialect. c. 34.

¶ *In pleriſque vetuſtis caput hoc emendatum eſt ſuperiori, nec ipſa prorſus auctorum verba afferuntur.*

Gen. 50.

Itē Ioſeph moriens in Aegypto rogauit fratres ſuos, ut tempore uiſitationis [b] *ſua oſſa ſua ſecum deferrent, & in ſepulchro patrum ſuorum ea collocarent.* ¶ *Item. Dictum eſt prophetæ* [c], *qui contra præceptum Domini comederat in Bethel: [Non inferetur cadauer tuum in ſepulchrum patrum tuorum.]* ¶ *Item. De nonnullis legitur in libro Regum: [obiit, & appoſitus eſt ad patres ſuos.] hoc eſt in ſepulchro patrum ſuorum. Item. In nouo teſtamento* [d] *beatus Philippus legitur ædificaſſe ſibi ſepulchrum, in quo ipſe, & filię eius quieuerunt.* ¶ *Item Beatus Seuerus Rauennatum archiepiſcopus tumulum fieri iuſſit, in quo ſe, & uxorem, & filiam collocauit.* ¶ *His omnibus exemplis colligitur, quòd in ſepulchris parentum corpora filiorum collocanda ſunt. Quia ergo parentes iſtorum apud priores eccleſias ſepulti ſunt; & hi apud eaſdem debent tumulari.* ¶ *Econtra* [e], *Adam, ut aſſeritis, in ciuitate Arbee* [f] *tumulatus eſt. Sed nunquid omnes filii eius ſepulti ſunt ibi? tanta multitudo humani generis tam breui tumulo, non tam facile poſſet includi.* ¶ *Item Abrahā ibi ſepultus eſt. Sed nūquid Iſmael, & Madai, & alii, quos de Cethura* [g] *genuit, ibi ſepulti ſunt? Item Iſaac ibi ſepultus eſt. Sed nunquid Eſau cum eo tumulatus eſt?* ¶ *Item Iacob ibi collocatus eſt. Sed nunquid aliquis filiorum eius preter Ioſeph ibi ſepultus eſt? Rachel* [h] *quoq; non in Ebron, ſed iuxta Bethelcem* † *tumulata legitur. Exemplo igitur iſtorum liquet, quòd liberum eſt filiis ſepeliri in ſepulchris patrum ſuorum, & liberum eſt eis alibi pro locorum, & temporum opportunitate corpori ſuo hoſpitium inuenire. Non ergo hoc exemplo iſti coguntur ſepeliri in ſepulchris patrum ſuorum.* ¶ *Item, quæ legibus definita ſunt, mutari non licet. Quæ autem legibus expreſſa non ſunt, arbitrium* [i] *ſequuntur humanæ voluntatis. At legibus definitū eſt, quibus decimę ſint perſoluendę; & ideo danti mutari nō licet. Ubi autē quiſque tumulandus ſit, legibus expreſſum non eſt; & ideo in voluntate tumulandi conſiſtit.*

3. Reg. 13.

Rufinus hiſt. eccle. l. 3. c. 31.

In vita SS. to. 1. & in pomœrio eccleſiæ Rauennati.

Gen. 25.

Gen. 35. 49. & 50.

Gen. 35.
† in vulgatis legebatur, Bethel.

16. q. 1. admonere.

Vnde beatus Gregorius ait.

¶ Vltima voluntas defuncti ſeruari debet. C. IIII.

VLtima [k] voluntas defuncti modis omnibus conſeruari debet.

SOROR. CASVS. Probat H. in hoc c. ꝙ omnes de eadem parentela, & coniugati oēs ſūt in eodem ſepulchro ponendi, & hoc probat exemplis 5. & auctoritatibus.
b ¶ Viſitationis.] id eſt, cum Deus eos viſitaret, & educeret eos de terra Aegypti. i. Aegyptiaca ſeruitute: & hoc petijt, quia ignominioſum erat tunc, ꝙ aliquis non ſepeliretur in ſepulchro patrum ſuorū, vt ſtatim ſequitur. vel quia in ſpiritu viderat, quia dominus reſurgere dēret ibi, & prūidebat multos reſurrecturos ibi cū illo, & ipſe forte erat vnus ex illis.
c ¶ Prophetæ.] Abdo ſcilicet. hanc hiſtoriam habes 1. q. 1. ſi quis inquit.
d ¶ In nouo teſtamento.] id eſt, tempore noui teſtamenti. non fuit ille Philippus Apoſtolus, ſed unus de ſeptem diaconis.
HIS OMNIBVS. CASVS Concludunt actores ex ſupradictis x. auctoritatibus vel exemplis, quod iſti parochiani, qui ſuperſunt, apud eccleſiam ſuam cum parentibus ſunt tumulandi, quia parentes apud illam ſepulti fuerunt.
ECONTRA. CASVS. Nūc reſpondent rei, ꝙ vxores, vel filij non coguntur virorū ſuorum, vel parentum ſepulturæ aſſequi: ſed vbicunque voluerint, ſuo corpori ſepulturam poſſunt quærere pro locorum, & temporum opportunitate. hoc probant tribus exemplis, vna ratione, & vna auctoritate. Et omnia plana ſunt vſque ad § [quod de libero.]

Ioſeph in ſepulchro maiorum ſepultus fuit certa ratione.

K ¶ Vltima.] Vltima voluntas defuncti pro lege ſeruanda eſt, vt in Authen. de nupt. §. diſponat coll. 4 & ſi quis eam non ſeruat, hoc ipſum quod ei eſt relictū, ab eo aufertur, vt 11. q. 1. Siluester. & hoc intelligas cum

Defuncti voluntas ſemper ſeruanda.

Digitized by Google

cum voluntas eſt rationabilis. nam ſi moriens exhæredare vult filium ſine cauſa, hæc voluntas non eſt ſeruãda, vt infra ead ſi quis. ſimiliter ſi quis præcipiat corpus ſuũ iactari in mare, vt ff de cond inſtit. quidam. ſed ipſe moriens bene poteſt mutare volũtatem ſuam, nam ambula-

non ſerui, ſeruus enim teſtamentum condere non poteſt, & ad hoc inducit ſeq cap. & non fac. t iſte §. ad principale propoſitum Gratiani.

Illud etiam.] CASVS. Ampliatus ſeruus Romanæ eccleſiæ conduxerat quędam prędia, de quibus tertiam partem, vel quartam iuxta Siciliæ prouinciæ morem Papę reddebat: qui cum ægrotaret, condidit teſtamẽtum. Præcepit ergo Gelaſius Honorio ẽpõ, vt omne peculiũ & omnẽ ſubſtantiã eius, filiis eius fideli deſcriptione faciat tradi, vt per eos eccleſia reddat indẽnis. ſic poſuit Ben. hunc caſum H vero ponit ſic. Ampliatus iſte ſeruus erat eccleſiæ Romanæ, & cuiuſdã patrimonij eccleſiaſtici procurationem geſſerat cũ quibuſdã filijs ſuis: ex qua adminiſtratione adhuc nõ reddiderat ratiocinia. Teſtamentum tamẽ licet eſſet ſeruus, facere volebat. Scripſit ergo Gelaſius Honorio epõ mandans ei, vt non permittat illum facere teſtamentum, & ſi contingeret eũ mori, totum patrimonium eccleſiæ ſibi cõmiſſum faciat deſcribi, & intactum apud filios ſeruari donec ipſi pro tẽpore ratiocinia reddant, & eccleſiam ſeruent indemnem. Sed certè ego Barthol. Brix. magis approbo caſum H.

a ¶ Conductor.] impropriè dr̃ ſeruus cõductor. Nam nec ſeruus aliqd debet, nec aliquid ei debetur: ſed potius per talia verba reſpicitur factũ, quàm ius, vt ff. de pecu. nec ſeruus.

...us, ff. de ſe... ...tit quoties ... ſm Go. ... ita no. extra de conſt. ex literis. Arch.

¶ *Sententia huius capituli habetur lib. 3. epiſt. 9. in verbis, quæ referuntur infra 16. q. 1.* admonere. *itemque lib. 9. epiſt. 20.* Neceſſe eſt, inquit, vt ſi impletum hoc fuerit, defuncti diſpoſitio conſeruetur. *Sic enim in manuſcriptis: licet in vulgatis ſit,* depoſitio conſeruetur.

4 *Quod de libero, & non de ſeruo intelligendum eſt. Seruus enim teſtamenti paginam condere non poteſt.*

Vnde Gelaſius Papa ſcribit Honorio epiſcopo.

¶ Seruus teſtamentum facere non poteſt. C. V.

Iuo p. 16. c. 111.

Illud etiam ſinceritatem tuam volumus nõ latere; ad nos fuiſſe perlatum, ꝙ Ampliatus conductor [a] (quem non ſolum ſeruum conſtat eſſe eccleſiæ, ſed ita eius rationibus à multis temporibus implicatum, vt etiam ſi eſſet ingenuus, donec ratiocinia cuncta deduceret, modis omnibus obnoxius haberetur) auſu temerario molitus fuerit cõdere paginam teſtamenti, cuius omne peculium eccleſiaſtico iuri legib. non dubitetur obſtrictum [b]. Quapropter his præſumptionibus vice noſtra, tua fraternitas cõtradicat [c]; nec fieri prorſus aliqua ſurreptione permittat. Ac ſi eidem quidquam humanitus forte contigerit, quia grandæuus eſſe memoratur; mox eius ſine dilatione ſubſtantiam præcipiat humanitas † tua filijs eius duntaxat, quibus patrimonium probatur eſſe commiſſum, ſub fideli deſcriptione contrahi; donec vniuerſis temporibus, quibus hoc patrimonium gubernaſſe cognoſcitur, partes Dominicas reddere cogantur indemnes.

† *al. vnanimitas*

5 *Quia ergo ſecundum Gregorium vltima voluntas defuncti conſeruanda eſt; pro iſtorum voluntate corpora eorum ſunt tumulanda, non pro arbitrio veſtræ diſpoſitionis.*

Item in Triburicenſi concilio legitur.

¶ *In Triburicenſi impreſſo cap. 15. habetur eadem ſententia, ſed non iiſdem omnino verbis expreſſa.*

16 q. 1. vbicunque. Burc. l. 5. c. 237. Iuo p. 3. c. 278.

¶ Vbi quiſque decimas perſoluerit, ibi ſepulturam eligere debet. C. VI.

Vbicun-

bulatoria eſt voluntas defuncti, vt ff de adimen leg. l. 2. ſed pone, ꝙ quis iurauit, ꝙ non veniret contra voluntatem ſuam, nunquid poteſt venire contra? Videtur ꝙ non: 1 quia hoc iuramentum non vergit in interitum ſalutis æternæ. ergo eſt ſeruandum, vt extra de iureiur. ſi vero. Sed contra nemo poteſt ſibi indicere legẽ: 2 vt non liceat ſibi recedere à priori voluntate, vt ff de legat. 3. ſi quis, in prin. & libertatem ſupremi iudicij nemo poteſt conſtringere, vt ff. pro ſoc. cum duobus, § Papinianus, in fi. argum contra extra de iureiur cum cõtingat. Ioan. hoc plene notaui in quæſtionibus. B.

1 Quod & verum eſt hic arg. C ſi aduerſus vend. auth. ſacramenta, extra de iureiurã. cum contingat, ſm Io. de Fan.

2 Dicas, ꝙ nemo põt ſibi imponere legem, niſi interſit alte-

QVOD DE LIBERO. Hæc eſt quarta pars q. in qua probat contra, ſcilicet, quòd ſeruus non poteſt facere teſtamentum. & hoc probat per c. ſeq. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum eſt ſ. ꝙ vltima voluntas defuncti modis omnibus eſt ſeruanda. Nunc vero dicit Gratia. quòd hoc intelligendum eſt de voluntate liberi hominis, &

b ¶ Obſtrictum.] Non intellige obſtrictum, id eſt, obligatum: quia cum peculium quod ſeruus habet, ſit domini, domino non poteſt res ſuas obligare, vt ff. de regul. iur. neque.

c ¶ Contradicat.] Non tanquam hæredibus, quia ſeruus non poteſt habere hæredem, vt C. commu. de ſucc. ſeruus. ſed conſuetudo eſt plurium locorum, quòd filijs relinquatur peculium, quod pater habuit.

Seruus hęredem habere non poteſt.

QVIA ERGO. Hæc eſt quinta pars, in qua dicitur, ꝙ nullus ſine cauſa debet dimittere ſepulturam patrum, & hoc probat per tres auctoritates. Io. de Fant.

CASVS. Hic reuertitur G. ad principale propoſitum, & concludit ex illo cap. Greg. ſ. vltima voluntas, ꝙ quilibet poteſt ſibi eligere ſepulturam pro arbitrio ſuo, & non pro arbitrio prioris eccleſiæ, & ad hoc probandum inducit ſeq. cap.

Vbicunque.] CASVS. Triburien. concilium ſtatuit, quod

Digitized by Google

quod ſi quis poteſt, debet ſepeliri apud epiſcopalem eccleſiam: ſin autem, apud aliquod monaſterium, vel eccleſiam regularem. Sed ſi hoc aptè fieri non poteſt, ſepeliatur apud illam eccleſiam vbi viuus decimas magis perſoluebat. Et dicit H. quòd illud quod dicitur de epiſcopali eccleſia, intelligitur de illis, qui habēt antiquam ſepulturā in epiſcopali eccleſia: quia de omnib. ciuilibus nō poſſet intelligi, quia non impediuntur ratione loci, vel temporis: nec de illis, qui ſunt in epiſcopatu, cum ratio & conſuetudo nō obtineat, nec de peregrinis poteſt intelligi, cū eis c. contradicat. quia tales, ibi decimas nō perſoluunt.

a ¶ Vbicunque.] ſed nonne quilibet ſepeliendus eſt, vbi recepit ſacramenta eccleſiaſtica? vt] c. prox. & extra eo. tit. in noſtra. Ad quid ergo diuiſa eſsēt cœmiteria, ſup. ead. cap. 1? Reſp. verum eſt. Sed iſtud ca. inſtruit, ꝙ ſi quis vult eligere aliam ſepulturā, ꝙ hunc ſeruabit ordinem in eligendo. potius enim eliget epiſcopalē eccleſiam, quàm alteram. ſi tamē alio modo eligit, ſtandū eſt voluntati ſuæ: dum tamē habeat iuſtam cauſam eligendi, epiſcopo autē non præfigitur talis doctrina. nam poteſt eligere ſepulturam in minori eccleſia, vt 12. q. 2. bonæ. & intelligo quod ſemper ex temeritate, vel contemptu, vel ex electione mutatur ſepultura, niſi appareat certa cauſa mutationis, vel niſi ſeruet hunc ordinem, qui hic ſtatuitur in eligendo ſepulturam.

Sepulturam an poſſit aliquis ſibi eligere.

QVIA ERGO. CASVS. Concludunt rei, quòd apud ſuam eccleſiam iſti parochiani ſunt tumulandi, duabus rationibus. Prima ex fine præcedentis cap. ſcilicet, quia viui epiſcopo eccleſię decimas perſoluerunt: ergo ibi ſepeliendi ſunt. ſecunda ratio, quia poſtquam quis tranſit de prouincia in prouinciam, liber factus eſt à iuriſdictione prioris iudicis, & ſubijcitur illi in cuius prouincia ſedem collocauit: vnde iſti ſubijciuntur iuriſdictioni ſecundæ eccleſiæ, & apud eam debent ſepeliri.

b ¶ Decimam.] Perſonalem.

c ¶ Liber factus.] Hoc eſt verum, quando plenè ſe trāſtulit, vt 21. queſt. 2. ſi quis iam tranſlatus ſecus ſi transferret ſe ad ſecundum locum, non tamen animo relinquendi primum locum: tunc enim retinet primum locum & ſecundum, vt ff. ad municip. ſi quis inſtructus. Et quod hic dicitur, intellige quòd quis poteſt ſe transferre de vno foro ad aliud re integra. nam ſi quis in vno loco eſt conuentus, licet tranſeat ad aliud forum, tamen in priori foro reſpondebit, vt ff de iuriſd. om. iud. l. pen. Item & hic ſcias, quod ſola habitatio nō facit aliquem eſſe de iuriſdictione alicuius, niſi per decem annos ſtetit ibi, 1 vt C. de inco. l. 2. lib. 10. niſi quo ad hoc quod ibi reſpondebit 2, vt ff de iudic. hæres.

Forum mutare, an alicui liceat.

1 Idem tunc dicas cū de iuriſdictione ſecundi, cū eo animo latē mutat, vt ibi permaneat. C. de incol. ciues, ſm Lau.

2 Scilicet ratione cōtractus: & in alijs caſib. notatis 3. q. 6. in ſumma. Io. de Fan.

SED OBIICITVR. CASVS. Adhuc obijciunt actores contra reos, & inducunt ſeq cap. ſed per illud non reſpondent vltimæ allegationi reorum, ſed ſolum illis quas collegerunt ex illo cap. vltima voluntas. & etiam ex illo cap. vbicunque.

que [a] temporum, vel locorum facultas tulerit; apud maiorem eccleſiam, vbi ſedes eſt epiſcopi, ſepulturæ celebrentur. Si autem propter temporis, vel loci aſperitatem hoc difficile fuerit viſum; apud eccleſiam, in qua religioſorum canonicorum, vel monachorum, vel ſanctimonialium religioſa congregatio communiter degerit, ſepeliatur. Si autem, & hoc ineptum viſum fuerit; vbi quis decimas perſoluebat viuus, ibi ſepeliatur & mortuus.

Quia ergo decimam [b] nobis perſoluebat viuus; & apud nos ſepeliendus eſt mortuus. Item, ſi quis de prouincia ad prouinciam tranſiret, & ibi domicilium ſibi collocaret, liber factus [c] à ditione prioris iudicis, iuriſdictioni illius iudicis ſubijceretur, in cuius prouincia ſedem ſibi eligeret. Quia ergo iſti à veſtra diœceſi in noſtram tranſierunt; liberi à veſtra ditione, noſtro iuri ſubijciuntur. Noſtrum eſt ergo ius funerandi eos.

Sed obijcitur illud Melchiadis Papæ.

¶ Propria temeritate ſepulturam parentum relinquere non licet. C. VII.

PLacuit per omnia magno concilio, vt nullus proprij arbitrij temeritate [d] aliam eccleſiam, niſi cui vſus antiquorum parētum canonica inſtitutione ſubiacere perhibetur, ſepulturę cauſa adire procuret niſi infirmitatis [e] cauſa præpeditus in aliam fuerit regionem quolibet negotio progreſſus. Ad hæc, ſi quis prælatus contra hoc agere ſategerit; eccleſiaſtico vinculo ſe ſubdi cognoſcat.

Sed

PLacuit.] CASVS. Quæſitum fuit à Melchiade Papa, vtrum aliquis poteſt ſepulturam nouam propria temeritate eligere: & antiquam parentum ſuorum deſerere? Et reſpondet quod non. ſi quis prælatus contrafecerit, debet excommunicari.

d ¶ Temeritate] Iſtud verbum ſoluit contraria: nam aliàs poteſt quis ſibi eligere ſepulturam, vt extra eo. c. 1. & cap. cum ſit liberum, & cap. in noſtra.

e ¶ Niſi infirmitatis.] Hoc eſt contra H. qui dicit, quòd in tribus caſibus poteſt mutari ſepultura, vt dixi in ſumma. hic habet locum diſtinctio decret. extra eodem titu de his.

SED ALIVD. CASVS. Iſte §. diuiditur in tres partes. In prima parte ponit G. quandam ſolutionem pro reis, dicens quod aliquis ex temeritate, ſcilicet ſuperbia, vel odio, vel vanis perſuaſionibus, vel muneribus illectus non debet eligere ſepulturam nouam, & contemnere ſepulturam parentum ſuorum, ſed rationabili cauſa, & iuſtam nouam eligere poteſt. Nec obſtat quod dicit Gregor. quod vltima voluntas libera debet eſſe: quia libera eſt cum quis certa ratione ductus, nouam ſibi quærit ſepulturam. In ſecunda parte ponit quandam ſolutionem aliorum, quæ videtur facere contra reos, dicentium, quòd libera eſt voluntas vltima cuiuſcunque, non in ſepultura ſibi eligenda, ſed in teſtamento conficiendo. Vnde teſtamentum dicitur; quia eo quiſque liberè teſta-

Digitized by Google

ſtatur. In tertia parte obijcit Gratianus, ꝙ etiam in teſtamento non videtur libera voluntas. Et hoc probat duabus auctoritatibus: vna Auguſtini dicentis, ꝙ pro numero filiorum debet fieri diſtributio facultatum. Et alia Leonis dicentis, ꝙ quilibet debet medietatem eorum

c ¶Sed non videtur.] Nunc obijcit ſolutioni ſuæ.
d ¶Medietatem.] quandoque tertiam, ſecundum conſuetudines diuerſas, vt ext. eo. tit. certificari.

SI quis.] CASVS. Quidam clerici parati erant totam hæreditatem recipere cum pater filium ſuum exheredabat, quos reprehendit Auguſtinus, cum potius debeant patri filium reconciliare, quàm hęreditatem appetere. Vnde docet, quod ſi pater vult tantũ relinquere Chriſto quantum vni filiorum paratus eſt ſuſcipere. [Non eum.] id eſt, non ne, & ponitur interrogatiue, & litera ſequẽs ſimiliter ponitur interrogatiue.

aliud [1] *eſt ex temeritatis ſuperbia vſum antiquorum parentum non ſequi: atq; aliud, rationabili occaſione nouã ſibi ſepulturam eligere. Contra Melchiadis Papæ auctoritatem nititur, qui ſuperbia, vel odio ductus, ſiue uanis perſuaſionibus, aut uarijs munuſculis illectus, ſepulturã parentum ſuorum ſequi contemnit* a. *Secundum Gregorium autem liberam habet uoluntatem, qui certæ rationis cauſa nouum ſuo corpori quærit hoſpitium.* ¶*Vel vt quidam* b *diſtinguunt, libera eſt ultima uoluntas cuiuſq; non in ſepultura ſibi eligenda, ſed in teſtamento cconficiẽdo. Vnde & teſtamentum appellatur: quia eo quiſque libere teſtatur, quod poſt ſuum deceſſum de proprijs rebus fieri uelit.* ¶*Sed non uidetur* c *libera teſtatoris uoluntas; cum ſecundum Auguſtinum pro numero filiorum debeat fieri teſtamentaria diſtributio facultatum: ueluti, ſi quis habet unum filium; Chriſtum putet alterum: ſi uero duos; Chriſtum faciat tertium: & ſic per ordinem. Et ſecundum Leonem quiſque medietatem* d *eorum, quæ Chriſto teſtatur, eccleſiæ iubetur relinquere, apud quam fidei ſacramenta ſuſcepit. Sed illud Auguſtini non eſt iubentis: ſed dehortantis: ne quis iratus filium ſuum exhæredaret, atque totum Chriſto relinqueret. Ait enim in ſermone 2. de uita clericorum.*

inf. c. proximo.

ext. tit. de ſepul. ca. relatum.

Siue ſerm. 52. ad fratres in heremo: omittuntur autem verba aliquot.

a ¶Sequi contemnit.] *In duobus exemplaribus Gratiani Vaticanis ſequitur,* Ait Leo epiſcopus, &c. *& ponitur integrum caput, relatum extra tit. de ſepult. quod etiam refertur ab Iuone par. 7. c. 150. & ab Anſelmo l. 5. c. 55. & in Polycarpo lib. 4. tit. 34. ex Leone nono. Verum in alijs duobus vetuſtis, & valde emẽdatis hoc idem caput ponitur poſt verſ.* Sacramenta ſuſcepit. *Et certe verba iſta,* & ſecundum Leonem, &c. *indicant alicubi hãc Leonis auctoritatem a Gratiano eſſe relatam.*

¶Pro numero filiorum pars hæreditatis Deo offeratur. C. VIII.

SI quis iraſcitur e filio ſuo, & moriens exhęredat eum; ſi viueret, non eum placarem? nõ ei filium recõciliare deberem? Quomodo ergo cum filio ſuo volo vt habeat pacem, cuius appeto f hæreditatem? Sed plane ſic faciat; quod ſæpe hortatus ſum. Vnum filium habet; putet Chriſtum alterum: duos habet, putet Chriſtum tertium: decem habet, Chriſtum vndecimum faciat, & ſuſcipio.

In conc. Aquiſgran. c. 121. Iuo p. 3. c. 178.

Hac nimirum auctoritate menſura teſtatoris præfigitur, non quam cogatur exoluere, ſed quam prohibetur g *tranſcendere.*

6 Oblationes ergo defunctorum qui reddere noluerit, excommunicetur. Vnde in Carthaginienſi concilio 4. c. 95.

e ¶Iraſcitur.] Hodie .n. non poteſt quis exhæredare filium ſuum niſi habeat iuſtam cauſam exhęredationis, & illa debet ſcribi in teſtamẽto, vt de li. præte. au then. non licet tñ ex iracundia omnia ſua dare poteſt eccleſię, dum tamen relinquat legitimã filijs, vt 17. q. 4. ſunt qui opes. Item ſi quis relinquit bona ſua eccleſiæ propter defectum filiorum honeſtum eſt, quod eccleſia reſtituat ei bona ſi cœperit habere filios, vt 17. q. 4. c. vlt.
f ¶Appeto.] Sic 12. q. 2. non enim.

Pater ſine cauſa filium exhęredare nõ poteſt.

HAC NIMIRVM. CASVS. Ponit hic Gra. quandã ſolutionẽ falſam, dicens, ꝙ Aug. non præcipit teſtatori, vt tm̃ Chriſto relinqueret quãtum vni filiorũ, ſed ꝓhibet ne plus Chriſto relinquat quàm vni filiorum, quod falſum eſt, cũ pater filijs ſuis vltra tertiã, ſi ſunt quatuor vel pauciores; vel medietatẽ, ſi ſunt ſex, & vltra relinquere non teneatur, vt in auth. de trien. & ſe. circa prin. In fine oſtendit, ꝙ qui oblationes defunctorum reddere nolunt, ſunt excõicandi. Primum

1 Et c. ſi qua quæ ſignantẽ pro contrarijs: ſed intellige prohibetur tranſcendere ex calore iracundię, & ex odio, vel prohibẽt .i. diſſuadet, & cõſulitur ei .i. conſilio Aug. ſuadet, & conſulit ei, vt non trãſcendat eam ſm̃ H. hęc vltima expoſitio vr̃ melior quã prima, vt nõ cõtradicat. qđ dic vt ſup. c. prox. in gl. 1. Arch.

rum, quæ teſtatur eccleſiæ ſuæ relinquere. Tandem dicit ꝙ Aug. loquitur exhortatiue, vel de conſilio, ne pater iratus filium exheredet. Secunda pars incipit ibi, [Vel vt quidam.] Tertia ibi, [Sed non videtur libera.]
a ¶Sed aliud.] G. hic ponit duas ſolutiones.
b ¶Vel vt quidam.] Secunda ſolutio.

c. quod ſequitur, planum eſt.
g ¶Prohibetur.] Falſum dicit, quia etiam totum dare poteſt eccleſiæ, vt 16. q. 1. perlatum 1 dum tamen legitimam relinquat filijs, vt C. de inoff. teſt. auth. nouiſſima.
OBLATIONES. Hæc eſt 6. pars quæ. in qua probat magiſter, quod ille qui detinet oblationes defunctorum, quas

Digitized by Google

quas defunctus mandauit, peccat mortaliter, & hoc pro bat per tria c.lo.de Fant.

a Qui oblationes.] Non intelligas hoc de oblationibus voluntarijs: ſed de illis, quæ relicta ſunt eccleſijs qui enim debitas oblationes tenet, vel decimas, vel primitias, excommunicatur, vt 32.d. præter hoc, & 16.q.1. ſtatuimus.

b ¶ Negãt eccleſijs.] ſi autem cõfitentur, ꝙ debeant, ſed exceptionem aliquã pro ponunt quare dare non dent, audiendi ſunt, vt ff. de leg.1. ſi domus. §. qui confitentur. ext. de off. de leg. ex parte 2.

c ¶ Egentiũ.] Vt 66. d. pa ce, & 16.q.1. de decimæ & extra de re ſc p. ſi quando.

Qvi oblationes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, ꝙ excommunicandi ſunt qui tradere nolunt eccleſijs oblationes defũctorum. Et hoc probat tribus rationib. Prima eſt, quia infideles reputantur. Secunda, quia voluntatem defunctorũ non ſeruant. Tertia, quia pauperibus neceſſaria ſubtrahunt. In ſecunda parte dicitur, ꝙ tales ſacrilegium committunt. Secunda pars incipit ibi, [Vnde & quidam patrum.

d ¶ Et quidam.] .ſ. Hieronymus, vt 12. q. 2 gloria epiſcopi.

e ¶ Sacrilegium.] Alibi dicitur talis homicida, vt 12. q. 2. qui abſtulerit.

Clerici.] CASVS. Hoc c diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod clerici vel laici ſunt excommunicandi, qui nolunt reſtituere oblationes, quas parentes dederunt in vita, vel reliquerunt in teſtamento: vel qui volunt auferre eccleſiæ id quod ipſi donauerunt. In ſecunda parte dicitur, ꝙ clerico furtum facienti peregrina communio tribuatur. [Peregrina communio.] idest viaticum in morte, cum incipiunt peregrinari, idest, recedere de hac vita. Secunda pars incipit ibi. [Si quis autem.]

f ¶ Vel ſæculares] ideſt, laici.

g Excludant.] Ar. ꝙ ſacrilegi nõ ſunt ipſo iure excõicati.

h ¶ Peregrina] .i. commorabit inter laicos, vel peregrina .i. cum recedit, vel peregrinatur de hoc mundo.

ITEM QVÆRITVR. Hæc eſt 7. pars q. in qua prohibetur ne pro ſepultura aliquid exigatur, niſi detur ſpontanea voluntate, & hoc probat per 4 c. lo. de Fant.

CASVS. Quærit hic Grat. incidenter, an pro ſepultura mortuorum ſit aliquid exigendum. Et certe ſepultura quadrupliciter dr.ſ. terra nondum dedicata, hæc vendi põt, vt ar. 12.q.2. aurũ. Item dr ſepultura officium ſepeliendi, iſtud ſine ſimonia vendi non põt, vt 1. q.1. dictum Tertio dicitur terra dedicata. Quarto ius ſepeliendi: hæc vendi non debent, vt inf. ea. in eccleſiaſtico.

i ¶ Item

¶ Excommunicentur qui defunctorum oblationes eccleſijs negant. C. IX.

Qvi oblationes [a] defunctorum aut negant eccleſijs [b] aut difficulter reddunt; tanquam egentium [c] necatores excommunicentur. — Burc.l. 3.c.142. Iuo p.3.c.208.

Item ex concilio Vaſenſi.1.c.4.

¶ Vt infideles eijciantur ab eccleſijs, qui defunctorum oblationes retinent. C. X.

Qvi oblationes defunctorum retinent, & eccleſijs tradere demorantur, vt infideles ſunt ab eccleſia abijciendi: quia vſque ad inanitionem fidei peruenire certum eſt hanc pietatis diuinæ exacerbationem; quia & fideles de corpore recedentes, votorum ſuorum plenitudine, & pauperes conſolatu alimoniæ, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur. Hi enim tales quaſi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei, habendi ſunt. Vnde & quidam [d] Patrum hoc ſcriptis ſuis inſeruit, congruente ſententia, qua ait: [Amico quidpiam rapere, furtum eſt; eccleſiam vero fraudare, ſacrilegium [e].] — Deuſdedit p.4. Iuo p.3.c.255. — ſup.12.q.2 gloria.

Item ex concilio Agathenſi.c.4.

¶ Qui oblata eccleſiis, aut teſtamento relicta retinere præſumpſerint, excommunicentur. C. XI.

Clerici, vel ſæculares [f], qui oblationes parentum aut donatas, aut teſtamẽto relictas retinere perſtiterint, aut id, quod ipſi donauerint eccleſiis, vel monaſteriis, crediderint auferendum; ſicut ſancta ſynodus conſtituit, velut necatores pauperum, quouſque reddant excludantur [g] eccleſiis. ¶ Si quis autem clericus furtum eccleſiæ fecerit; peregrina [h] ei communio tribuatur. — Burc.l. 3.ca. 140. ex concilio apud Valẽtias. Iuo p.3.c.206. Pann.l.2.c.5.

7 *Item queritur [i], an pro ſepultura mortuorum aliquid ſit exigendum. De his ita ſcribit Grego.lib.7.regeſti, in diſt. 2.epiſ.55. Ianuario epiſcopo Sardiniæ.* — & in conc. Meldenſi, c.72.

¶ Pro ſepultura nihil muneris exigendum eſt. C. XII.

Qveſta eſt nobis Nereida fœmina clariſſima, quod ab ea centũ & ſolidos pro filiæ ſuæ ſepultura fraterni- — Poly.l 8 tit.5. Iuo p.3.c.101.

i ¶ Item queritur]Hic ponit incidentem qõnem 1 an ſepultura poſſit vendi H. ponit quatuor ſignificationes huius nominis ſepultura. Quandoq; dr ſepultura locus vbi quis ſepelitur talis locus licite venditur, ſi non eſt ſacer, vel religioſus .i. qui non ſit in cœmiterio aliquo, quia licite venditur ad eccleſiam ædificandam, vel ad cœmiterium ampliandum, vt 12.q.2. aurum. Secundo modo dicitur ſepultura, ipſa ſepultura iam facta, & hæc vendi non poteſt, ſpecialiter ſi locus eſt ſacer. Tertio modo dicitur ius inferendi in ſepulchrum, nec pro hoc aliquid recipi poteſt. Quarto dicitur ipſe actus, vel officium ſepeliendi, & illud non poſſunt vendere clerici, qui ex officio ſuo ad hoc tenentur, vt infra eadem præcipiendum, & 1. quæſt.1. dictum. & extra de ſimon. non ſatis.

Sepultura an poſſit vendi. 1 Hoc iõ q̃a ſupra feceras mentionem de iure funerandi. ſm L.

Qveſta eſt.] CASVS. Nereida conqueſta eſt Grego. de epiſcopo Ianuario, qui pro ſepultura filiæ ſuæ ſolidos

Digitized by Google

dos centum ab ea exigebat. Greg. verò reſcribens ei dicit, ꝙ hoc vitium de eccleſia ſua remoueret: vnde precipit ſibi ne de cætero hanc cupiditatem exerceat, & hoc probat exemplo Ephron, qui ab Abraham pro ſepultura Saræ pretium recipere noluit. vnde ſi paganus ille pro in ſeq. cap. & iſte Ephron fuit filius Seor. [Renuit.] ſ. Ephron, & licet ꝫ diceret de filiis Seor in plurali, dicit tamen poſtea in ſingulari de Ephron, quod ipſe renuit. a ¶ Seor] Seor fuit pater Ephron, & ab eo nominati ſunt deſcendentes ab eo propter famam ipſius

† al. non erubeſcat

tas veſtra velit † exigere. *& infrà.* ¶ Hoc autem vitium & nos, poſtquam, Deo auctore, ad epiſcopatus honorem acceſſimus, de eccleſia noſtra omnino vetuimus; & prauam denuo conſuetudinem nequaquam vſurpari permiſimus: memores, quia dum Abraham à filijs Ephron β, hoc eſt à filijs Seor [a], ſepulchri terram pretio ad humandum corpus coniugis poſtularet, præmium accipere renuit [b]; ne commodum videretur de cadauere conſecutus. Si ergo tantæ conſiderationis paganus vir fuit; quanto magis nos, qui ſacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Vnde ne hoc auaritiæ vitium, vel in alienis denuo tentari præſumatur, admoneo: Sed ſi quando aliquem in eccleſia veſtra ſepeliri conceditis; ſi quidem parentes ipſis proximi, vel heredes pro luminarib. ſpontè quid offerre voluerint, accipi non vetamus. Peti verò aliquid, aut exigi omnino prohibemus: ne (quod valde irreligioſum eſt) aut venalis fortaſſe (quod abſit) dicatur eccleſia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari; ſi ex eorum cadaueribus ſtudeatis quærere quolibet modo compendium γ.

Gen. 23.
Act. 7.

α ¶ Centum.] *Dictio iſta abeſt à nonnullis exemplarib. Gratiani, & epiſtolarum B. Gregorij. Sed quia in alijs earundem codicibus etiam manuſcriptis legitur, non eſt inducta.*

β ¶ Ephron.] *Locus hic varie legitur. In epiſtolis B. Gregorij magis recepta lectio hæc eſt,* à filijs Emor: hoc eſt Ephron filio Seor. *& Geneſ. 23. habetur,* intercedite pro me apud Ephron filium Seor.

γ ¶ Compendium.] *Poſt hoc caput in duobus antiquis exemplaribus recitantur duo Vrbani ſecundi, quæ placuit hic afferri, ne planè interirent, quòd alibi non facile inueniuntur, & vnum eorum citatur extra de ſepult. c. certificari.*

Vrbanus II. Gothfredo Magalonenſi epiſcopo.

¶ Mortuorum, qui in monaſterijs ſepeliri deſiderant, aut omnino iuxta prædeceſſoris noſtri Leonis decretum, partem eleemoſynarum mediam, aut iuxta diſpenſationem noſtram in Lateranenſi concilio promulgatam, partem tertiam parochialibus eccleſijs ſtatuimus derelinquendam.

Idem eidem.

¶ Capellanos quoque monachorũ, ſicut reliquos parochiæ tuæ clericos, debitã tibi obedientiam perſoluere volumus.

Item Hieronymus in quæſt. Hebr. ad c. 23. Gen.

¶ Etiam coacti de ſepultura pretium non debemus accipere. C. XIII.

Iann l. 2. c. 26.

POſtquam pretio victus eſt Ephron, vt ſepulchrum venderet argento, licet cogente [c] Abraham: vau litera, quæ apud illos pro o [d] legitur, ablata de eius nomine

b ¶ Renuit.] Primo enim commendatur in fine cap. poſtea tamen conuictus precibus ſumpſit quadringentos ſiclos argenti. & inde vituperatur in ſeq. cap.

POſtquam] CASVS. Hieronym. docet in hoc c. quod nullus debet vẽdere ſepulturam. Et hoc probatur exẽplo Ephrõ. qui licet cogẽte Abraham acceperit aliquid pro ſepultura, poſtea vocatus eſt Ephran, id eſt, imperfectus, cũ primo vocaretur Ephrõ, id eſt, perfectus; & hoc in prima parte. In ſecunda parte dicitur, ꝙ de iuſtis fiunt iniuſti, qui pro ſepultura ab inuitis aliquid extorquẽt, cum etiam Ephron de iuſto ſit factus iniuſtus, & tamẽ inuitus accepit. Secũda pars incipit ibi, [Fiant igitur.] [Memoriã] id eſt, ſepulturam.

c ¶ Cogẽte.] Per preces populi, & licet contractus factus ad clamorem populi teneat, non tamen electio, vt extra de elec. Oſius & 61 diſtinc. miramur, in principio. & 8. quæſtio. 1. ſi ergo.

d ¶ Pro o] O, eſt vltima litera Græcorum: & a, prima & deſignat o, conſummationem, & perfectionem a, initium & imperfectionẽ. & Hebræi ponunt vau, pro o, in iſta dictione Ephron, quæ ablata eſt, &c & videtur hic Hierony. velle, quòd Ephron peccauit: ſed nunquid Abraham peccauit, ꝙ coegit ipſum vendere locũ talem, maximè quia locus ille iam deputatus erat ſepulturæ, erãt enim

ille pro ſepultura nil accipere voluit, multo fortius ſacerdotes nil accipere debent. Spontè tamen oblata reſpui non debent. Iſte Ephron primo accipere noluit. vnde de hoc commendatur: ſed poſtea victus precibus pretium pro ſepultura accepit, & de hoc reprehenditur ibi ſepulti Adam & Eua. dicit tamen P. manducator, ꝙ neuter peccauit: Sed quare reprehenditur hic à Hieron. Reſpon. non propter ſuum factum, ſed propter futuros, volens oſtendere, quòd illi peccarent, qui tali modo venderent.

a ¶ Ephron]

Digitized by Google

a ¶ Ephron.] Id eſt, perfectus.
b ¶ Ephran.] Id eſt, imperfectus

IN eccleſiaſtico.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Triburien. utrum terra cœmeteriata uendi poſſit pro ſepultura? & reſpondetur, quod non: & hoc probatur duabus auctoritatibus, una Salomonis, & alia Dauid: & una rōne: ſponte tamen oblata recipi poſſunt. Ratio incipit ibi, [Si terram uendis.] Quare interdictum ſit, id eſt, interdicatur, uel quare, id eſt, ergo.

dari, & niſi uiuente ſponte aliquid obtulerit. In ſecunda parte dr, quod intra eccleſiā nullus eſt ſepeliendus, ſed in cœmiterio, uel etiam in arcubus muri eccleſiæ. Secunda pars incipit ibi, [Prohibendum eſt.]
e ¶ In exhedris.] Exhedræ dicuntur quædam uoltæ, quę exterius adhærent parietibus eccleſiæ 3.

eſt, pro Ephron [a] appellatus eſt Ephran [b]: ſignificante ſcriptura non eum fuiſſe conſumatæ, perfectæque virtutis, qui potuerit memorias vendere mortuorum. ¶ Sciant igitur, qui ſepulchra venditant, nec coguntur, vt accipiant, pretiū, ſed à nolentibus quoque extorquent, immutari nomen ſuum, & perire quid de merito eorum: cum etiam ille reprehendatur occultè, qui inuitus acceperit.

Item ex concilio Triburienſi, c. 16.

¶ De eodem. C. XIIII.

Iuo p. 3. c. 251.
Eccl. 7.
Eccl. 40.
Gen. 3.

IN eccleſiaſtico [c] namque libro ſcriptum eſt: [Mortuo non prohibeas gratiam, ſciens, quoniam omnes moriemur.] & item: [omnia, quæ de terra ſunt, in terram conuertuntur.] Quid terra terram vendis? memento, quoniam terra es, & in terram ibis [α], & quoniam mors tibi futura eſt: appropiat, & non tardat. Recordare, quoniam non hominis eſt terra: ſed, vt pſalmiſta commemorat: [Domini eſt terra, & qui habitant in ea.] ſi terram [d] vendis, inuaſione alienæ † rei, reus teneberis. Gratis accepiſti à Deo: gratis da pro eo. Quare interdictum ſit omnibus omnino Chriſtianis, terram mortuis uendere, & debitam ſepulturam denegare: niſi fortè proximi, & amici defuncti propter nomen †, & redemptionem animæ viri gratis aliquid dare velit.

Pſal. 23.
† *al. Dominicæ.*
† *al. nomen Domini.*

α ¶ Ibis.] *In codicibus vulgatis, erat,* reuerteris: *& ſequebantur hæc,* & alibi de homine dictum eſt, terram teris, terram geris, & in terram conuerteris, qui de terra ſumeris: *quæ ſunt ex puncta: quia abſunt à pleriſque vetuſtis, & ab originali.*

Item ex concilio Varenſi.

¶ De eodem. C. XV.

Burc. l. 3. c. 159.
Iuo p. 3. c. 222.

PRęcipiendum eſt ſecundum canonum auctoritatem, vt de ſepulchris, & hominibus ſepeliendis nihil muneris exigant: niſi forte qui ſepelit, viuens iuſſerit eccleſiæ, in cuius atrio ſepelitur, aliquid de ſuis rebus tribuere aut etiam poſt mortem ipſius, illi, quibus commiſſum eſt eius eleemoſynam facere de rebus illius aliquid ſponte dare voluerint: & tamen nullatenus à presbyteris eccleſiæ † illius alliquid exigatur; ſiue ab illis, qui locis, & villis † præſunt. ¶ prohibendum eſt etiam ſecundum maiorum inſtituta, vt in eccleſia nullatenus ſepeliantur; ſed in atrio, aut in porticu, aut in † exhedris [e] eccleſiæ. Intra eccleſiam vero, aut prope altare, vbi corpus & ſanguis Domini conficitur, nullatenus ſepeliantur [f].

† *al. illis aliquid.*
† *al. vicis.*
† *al. extra eccleſiam.*

3 Exhedræ hodie dici pñt loca, q̄ i periſtylijs canonicorū aut monachorum, i. clauſtris vulgo capitula dñr vide Budæum in adno. priorib. ad l. ſi vero ff. de iis qui deiecerant.

c ¶ In Eccleſiaſtico.] Ideſt in eccleſiaſte r. & ille liber eſt Salomonis, & incipit: Vanitas. Eſt alter qui dicitur. eccleſiaſticus qui incipit Omnis ſapientia à Domino, & ille liber eſt Ieſu filij Syrach.
d ¶ Si terram.] Sacram uel religioſam, & dico, quod terra ſit ſacra, uel religioſa auctoritate pontificis, nō ex eo, quod mortuus infertur ad locum, ut extr. de reli. domi. ad hoc. Sed ſcdm legē ſecus eſt: nam ſi transfertur corpus ad aliū locum, deſinit locus eſſe religioſus, uel ēt ſi capitur ab hoſtibus, ut ff de reli. cum in diuerſis, & l. cum loca. Et no quod quicquid eſt ſacrum, eſt religioſum, ſed non conuertitur, ubi n. mortuus infertur, fit religioſus 2 ſed non ſacer. ut ff de re. di. intantum § ſacrę. Item dicitur locus religioſus, ubi corpus eo propoſito ponitur, ut ibi perpetuo remaneat: aliàs remaneret profanus, ut ff de relig. ſi quis eo animo. & remoueri poteſt quandocunque placuerit, ut C. eo. tit. l. nec dū. Et licet partes hominis in diuerſis ſepulchris ſepeliantur, nō ideo oia loca ſiūt religioſa: ſed tantū ubi caput eſt ſepultum, ut ff. eodem, cum in diuerſis. Item nec totus locus deputatus ſepulturæ ſit religioſus, ſed ille i quo corpus eſt humanum. ut ff. eo. l. 2 §. ſepulchrum.

2 Hoc non eſt, verum, ſi mortuus eſſet exeōicatus. & ita ſēſit Goff. extr. de ſepul. ſacris. & ibi de hoc per Ber.

PRæcipiendum.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod pro ſepultura ideſt pro hominibus ſepeliendis clerici nihil exigent niſi in duobus caſibus: ſcilicet ſi defunctus iuſſit aliquid eccleſiæ

f ¶ Sepeliantur.] Si ſint modicæ perſonæ, vt infra eo. nullus. & ideo prohibetur fieri ſepultura in eccleſia, quia locus ille ſpecialiter Deo dedicatus eſt: cui mors vltra non dominabitur.

Qui-

Digitized by Google

QVibus peccata.] Hæc eſt 8. pars q. in qua dicitur, ꝙ nullus debeat ſepeliri in eccleſia niſi ſit ſanctus niſi in atrio, vel in exhedris, & ponit etiam, ꝙ proficiant mortuis cœmiteria, & qualiter, & vbi animæ ſunt defunctorum, & hoc probat per 8. auct Io. de Fant.

damnantur, quia loca ſacra eos non liberant, ſed temeritas accuſat eos.

a ¶A ſacris locis]id eſt, ab orationibus, quæ in eis fiunt; vel a 1 literam intelligas, quia locus non ſanctificat hominem, vt 40.d non loca.

CA.

¶Extat caput hoc in concilio Nannetenſi, c.6. ex quo citatur a Burchardo, & Iuone: ſed quia potuit eſſe repetitum in aliquo Varenſi, ſeu Vaſenſi non eſt mutatum. In epitome quidem conciliorum eſt in Vaſenſi, c. 3.

Item Auguſtinus.

¶A ſacris locis non iuuantur poſt mortem, quibus peccata non ſunt dimiſſa. C. XVI.

Poly. l. 8. tit. 5.
Burc. l 3. c. 152.
Iuo p. 3. c. 214.

8 QVibus peccata dimiſſa non ſunt, a ſacris locis [a] poſt mortem adiuuari non poſſunt, quia quos peccata grauiora deprimunt, ſi in ſacris locis ſe ſepeliri faciunt; reſtat, vt ſua præſumptione iudicentur, quia eos ſacra loca non liberant, ſed culpa temeritatis accuſat.

in conc. Triburien. cap. 17.

§ *Caput hoc a Burchardo etiam, & Iuone citatur ex Auguſtino, & nonnihil ad hanc rem faciens habetur in libro de cura agenda pro mortuis, c. 1. ſed videtur confectum ex duobus locis, lib. 4. dialog. B. Gregorij, vno quidem in c. 51. altero aũt in c 53. quod refertur in concil. Tribur. c. 17. Nam capite quidem 51. cum narraſſet quandam ſanctimonialem, quæ in eccleſia ſepulta fuerat, viſam fuiſſe ibi cremari ex eo colligit.* Qua ex re aperte datur intelligi: quia hi, quibus peccata dimiſſa non fuerint, ad euitandum iudicium ſacris locis poſt mortem non valeant adiuuari. *In c. autem 53. cum memoraſſet corpus cuiuſdam Valẽtini è ſepulchro per dæmones fuiſſe extractum, & extra eccleſiã proiectum, hæc ſubiungit.* Ex quo Petre collige; quia his, quos peccata grauia deprimũt, ſi in ſacro loco ſepeliri ſe faciant: reſtat, vt etiam de ſua præſumptione iudicentur: quatenus eos ſacra loca non liberẽt: ſed & culpa temeritatis accuſet.

Item Greg. lib. 4. dial. c. 50.

Nic ad conſulta. Bulgarorum c. 99.

¶Quibus proſit in eccleſia ſepeliri. C. XVII.

Poly. ibidem.
Burc l. 3. c. 153.
Iuo p. 3. 216.

Quos] ori.

CVm † grauia peccata non deprimunt, hoc prodeſt mortuis, ſi in eccleſia ſepeliantur [b], quòd eorũ proximi quoties ad eadem ſacra loca veniunt, ſuorum, quorumque ſepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Dño preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt, nõ ad abſolutionem potius, quàm ad maiorem damnationis cumulum, eorum corpora in eccleſijs ponuntur.

Item ex concilio Moguntiaco 1. c. 52.

¶Qui ſepeliantur in eccleſia. C. XVIII.

Burc. l. 3 c. 233.
Iuo p. 3. c. 274.

NVllus mortuus intra eccleſiam ſepeliatur, niſi epiſcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, vel fideles [c] laici.

Quòd vero mortuis proſit iuxta eccleſiam ſepeliri, quidve ad eos perueniat, Auguſtinus in libro de agenda cura pro mortuis, c. vlt. oſtendit dicens.

CVm grauia peccata.] CASVS. Quæſitum fuit a Gregor. vtrum ꝓſit mortuis in cœmiterio ſepeliri. Et reſpondet ꝙ ſic, ſi cum mortali delicto non deceſſerũt, quia proximi eorum ſepulturas aſpicientes pro eis orant ad Dominum. ſi vero cum mortali deceſſerint, potius obeſt, quàm prodeſt. Sequens c. cum §. pater.

b ¶Sepeliantur.] Ecce ratio vna, quare homines potius ſunt ſepeliẽdi apud eccleſias quã alibi. Secunda ratio, quia ſpecialiter commendantur patrocinijs ſanctorũ illorum, in quorum nomine dedicata eſt eccleſia illa, vt inf. ea. non æſtimemus. In fin. Tertia rõ eſt, quia minus ibi vexãtur a ſpiritibus immundis, vnde in cœmiterijs dicitur eſſe requies defunctorũ, vt 12 q. 2 aurum lex tñ alia conſideratione præcipit ne corpora in ciuitate ſæpelirent, ne ciuitas corrumperetur fœtore, vt C de reli. & ſum. fun. l mortuorũ, & hinc arg. ꝙ ibi potius ſepeliẽdi ſunt homines vbi eſt maior cõcurſus populorum, vt in cathedralibus eccleſijs, vt ſup. ead. vbicunque.

Sepeliantur corpora in eccleſiis aut cœmiteriis.

c NVllus.]¶Fideles.] Vocãtur laici hic fideles a fidei virtute, ita vt faciãt miracula 1 Alii intelligunt a fide baptiſmi. ſm hoc intellige. C. de ſacroſ. eccle l. 2. Vel dic ꝙ omnis Chriſtianus põt ſepeliri in eccleſia, ſed non gentilis, vt inf de conſe. d. 1. eccleſiã, & hoc intelligas, niſi aliàs in mortali deceſſerit, vel impœnitens, vel niſi eccleſia interdicta ſit, vel niſi ſint torneamentarij, quib. propter terrorem interdicitur eccleſiaſtica ſepultura, ext. de tornea. c. 1. & ext. de rap. ſuper eo.

1 Hæc ſnĩa fuit L & H. Sed quod ſequit. fuit ſententia. B Iſi. quam H. reprobat.

CASVS. Dicitur in hoc ca. quod non prodeſt decedentibus in mortali delicto, ſi in ſacris locis ſepeliantur: immo ſi ibi ſe faciant ſepeliri, de ſua præſumptione

Non-

Digitized by Google

NOn æſtimemus.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicitur, quòd illa bona virorum proſunt defunctis, ſcilicet, ſacrificiū, oratio, & eleemoſyna, quæ defuncti in præſenti vita egerunt vt eis prodeſſent, & quia neſcitur qui ſint, pro omnibus regeneratis generaliter orare debemus. In 2. parte dicitur, quod ſpecialius & cum maiori diligentia oramus pro conſanguineis nris. In 3. parte dicitur, ꝙ ſeruitium impenſum corpori defuncti non prodeſt defuncto, ſed cōſolatiū viuorum: quia cum illi, qui reſurrectionē non credunt hoc faciant: multo fortius nos hoc facere debemus. In 4 parte dr, ꝙ ſi defunctus ſepeliatur apud eccleſias martyrum, prodeſt ei: quia patrocinio martyrum commendatur. Secuda pars incipit ibi, [Diligētius] Tertia ibi, [Corpori.] Quarta ibi, [Quod vero.] Sequens cap. cum patet.

a ¶ Sacrificijs.] Aut ieiunijs parentum, vt inf. ea. c. animæ.

b ¶ Quia non diſcernimus.] Arg ꝙ rōne dubitationis melius eſt totum & ſuperfluum facere, quàm nihil facere, vel etiā aliquid omittere. ſic 42. diſt. quieſcamus. 24. q. 3. corripiantur. Item ratione dubitationis fiunt q̄ aliàs eſſent illicita, vt ext. de ſepul. ſacris. extra de viu. in ciuitate 11. q. 3. nolite. & ratione dubitationis poſſum vēdicare incertā partē, vel rē ſſ de rei. ven. quæ de tota & nūmos meos non poſſum vendicare, ſi ſint miſti alijs. ff. de ſolutio. ſi alieni.

Dubitatiōis ratione fiūt aliqua.

c ¶ Omnibus.] infra ea pro obeuntib. cōtra ſolu. eccleſia pro omnibus viuis ſiue bonis ſiue malis poteſt orare generali ſiue ſpeciali oratione 1 & pro Iudæis, & paganis, vt conuertantur: quod de nemine eſt deſperandum, dum eſt in vita iſta, vt inf. de pœn. d. 7. nemo. ſ. u pro paganis, vel Iudæis mortuis non eſt orandum nec pro cathecumenis: ſed pro baptizatis mortuis orandum eſt generali oratione, vt hic dicitur, & 13. quæſt 5. ſicut, & hoc ſiue ſint damnati, ſiue nondum tamen hoc non conſtet: ſed ſpeciali oratione non eſt orandum pro eis mortuis, quos conſtat eſſe damnatos, ſic loquitur illud cap. pro obeuntibus, ſed pro illis, qui non ſunt damnati, oratione ſpeciali, & generali oramus, licite, niſi ſint valde boni, vt inf. ead. tempus.

Eccleſia an poſſit pro oībus orare.

1 De hoc ēt not. 11. q. 3. ſi quis eps, & ibi dixi. Arch.

d ¶ Cum ille.] ſcilicet ſpiritus.

e ¶ Vt reſurrecturo] Niſi enim quis reſurrecturos ſperaret, & c. 2. eſt ergo hoc ſignum quòd credamus futuram reſurrectionem, vt inf ea habent.

¶ Quare mortui iuxta eccleſiam ſepeliantur. C. XIX.

NOn æſtimemus † ad mortuos, pro quibus curam gerimus peruenire; niſi quòd pro eis ſiue altaris, ſiue orationum, ſiue eleemoſynarum ſacrificijs [a] ſolenniter ſupplicamus. Quamuis non pro quibus fiunt, omnibus proſint: ſed his tantum, quibus dum viuunt, comparatur, vt proſint. Sed quia non diſcernimus [b] qui ſint; oportet ea pro regeneratis omnibus [c] facere †: vt nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia poſſint, & debeāt peruenire. Melius enim ſupererunt iſta eis, quibus nec obſunt nec proſunt, quàm eis deerunt, quibus proſunt. ¶ Diligentius tamen facit hoc quiſque pro neceſſarijs ſuis, quo † pro illo fiat ſimiliter à ſuis. ¶ Corpori autem humando quidquid impenditur; non eſt præſidium ſalutis, ſed humanitatis officium, ſecundum affectum, quo nemo vnquam carnem ſuam odio habet. Vnde oportet, vt quam poteſt, pro carne proximi curam gerat, cum ille [d] receſſerit, qui gerebat †. Et ſi hæc faciunt, qui carnis reſurrectionem non credunt; quanto magis debent facere, qui credunt? vt corpori mortuo, ſed tamē reſurrecturo [e], & in æternitate manſuro, impenſum eiuſmodi officium, ſit etiam quodammodo eiuſdem fidei teſtimoniū. ¶ Quod vero quiſque apud memoriam martyrum ſepelitur; hoc tantum mihi videtur prodeſſe defuncto, vt commendans eum etiam martyrum patrocinio affectus pro illo ſupplicationis augeatur.

Iuo p. 2. c. 112.

† al. exiſtimemus.

†. Adde ꝙ verbū generale oīa cōprehendit in l. a procuratore, & ibi bona gl. cum conbord. C. mand.

† al. quod

Eph. 5.

† al. regebat.

E contra [f] *Hieronymus in epiſtola ad Gal. c. 6. ad eā verba: [vnuſquiſque onus ſuum.]*

¶ Poſt mortem orationis viuentium mortuis damnatis non proſunt. C. XX.

IN præſenti ſæculo ſcimus ſiue orationibus, ſiue conſilijs inuicem poſſe nos coadiuuari. Cum autem ante tribunal Chriſti venerimus; non Iob [g], non Daniel [h], nec Noe [i] rogare poſſe pro quoquam; ſed vnumquemque portare onus ſuum.

¶ *Verba B. Hieronymi ſunt hæc.* Obſcure licet, docemus per hanc ſententiam nouum dogma quod latitat, dum in præſenti ſæculo ſumus, ſiue, &c.

Verum hoc de impenitentib. accipiendum eſt, de quibus propheta dicit. Non dabit Deo placationē ſuam, nec pretiū redēptionis animæ ſuæ: & ideo frater non redimet eum, ſed laborabit [k] *in æternū, & viuet adhuc in finem*

Pſal. 48.

f ¶ Econtra] Contra id quod dicit, quòd poſſumus orare pro mortuis Ioan.

g ¶ IN præſenti.] ¶ Iob.] id eſt, coniugati.

h ¶ Daniel] id eſt, Virgines vel continentes.

i ¶ Noe] i. rectores eccleſiarum, & hoc intellige deceſſerint in mortali, ſic 25. d. qualis.

k ¶ Sed laborabit.] id eſt, punietur æternaliter.

2 Superfluū videretur, & vanum orare ꝑ mortuis, ſm L. & hoc continetur ſub iſto, &c ſm Laurentius ſuit ꝗ ſta glo.

Pro

Digitized by Google

PRo obeuntibus.] CASVS. Bonifacius archiepiſcopus quæſiuit à Gregorio ſi liceat ſpecialiter pro defunctis celebrare diuina, & oblationes offerre. Et reſpõdet ꝙ pro catholicis licet: pro impijs autem ſpecialiter hoc fieri non licet.

a ¶ Pro

ANimę.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd quatuor proſunt defunctis, ſcilicet oblatio ſacerdotum, preces ſanctorum, amicorum eleemoſynæ, & ieiunia cognatorum. In ſecunda parte dicitur, quod illa obſequia, quæ fiunt circa corpus mortui magis ſunt ſolatia viuorũ quàm defunctorum ſubſidia: non tamen ideo corpora defunctorum, & maxime iuſtorum ſunt abijcienda. iſtud tamen ſeruitium quod corpori impendit̃, apud Deum nõ perit, multo magis eleemoſyna, quam viuentibus & ſentientibus facimus apud Deum, perire non debet.

De alijs autem intelligi non poteſt.

Vnde Gregorius Papa ſecundus Bonifacio epiſcopo, epiſtola vltima.

¶ In pœnitentia defunctis bona proſunt viuentium. C. XXI.

Poly. l. 8. tit. 7.

PRo obeuntibus quippe conſuluiſſe dignoſceris, ſi liceat oblationes offerre, ſancti ſic tenet eccleſia, vt quiſque pro ſuis mortuis verè Chriſtianis offerat oblationes, atque presbyter eorum memoria faciat, & quamuis omnes peccatis ſubiaceamus; congruit, vt ſacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat, & intercedat: non tamen pro impijs [a] (quamuis Chriſtiani fuerint) tale quid agere licebit.

† al. idem

Item †.

¶ Animæ murtuorum quatuor modis ſoluuntur. C. XXII.

Poly. l. 8. tit. 6. Burc. l. 19. c. 112. Iuo p. 15. c. 124. Aug. de cura ꝓ mortuis, c. 2. & lib. 1. de ciui. c. 12. & 13.

ANimæ [a] [b] defunctorum quatuor modis ſoluuntur, aut oblationibus ſacerdotum, aut precibus ſanctorum, aut charorum eleemoſynis, aut ieiunio cognatorum. ¶ Curatio vero funeris, cõditio ſepulturæ, pompa exequiarum, magis viuorum ſolatia ſunt, quàm ſubſidia mortuorum. Si aliquid prodeſt impio ſepultura pretioſa; oberit pio vilis, aut nulla. *& infra.* ¶ Nec ideo tamen contemnenda, & obijcienda ſunt corpora defunctorum, maximeque iuſtorum, ac fidelium *& infra.* ¶ Vbi & illud ſalubriter diſcitur, quanta poſſit eſſe remuneratio pro eleemoſynis, quos uiuentibus, & ſentientibus exhibemus: ſi neque hoc apud Deum perit, quod exanimis [c] hominum membris officij, diligentiæque perſoluitur.

a ¶ Animæ.] *Horum verborum vſque ad ver.* curatio, *nullus auctor inuentus eſt. Et Burchardus citat ex dictis Origenis, Iuo ex dictis Gregorij.*

Item Auguſtinus in Enchiridio, c. 109. & 110.

¶ Ante diem iudicij, ſacrificijs, & eleemoſynis mortui iuuantur. C. XXIII.

Sent. 4. diſt. 45. Anſ. l. 7. c. 170.

TEmpus, quod inter hominis mortem, & vltimam reſurrectionem interpoſitum eſt, animas [d] abditis [e] receptaculis continet, ſicut vnaquæq; digna eſt vel requie, vel ærumna pro eo, quod ſortita eſt in carne, dũ viueret.

b ¶ Animæ.] Hoc c. eſt quaſi pars illius, non ęſtimemus.

c ¶ Exanimis] .i. exanimatis. i. mortuis, & eſt hic arg. ꝙ magis meretur homo impendendo aliquid viuis quàm mortuis. Vnde patet, quod ſicut ieiunium alicuius liberat mortuũ, multo potius alteri' ieiunium prodeſt viuo. quod concedo ſi ille eſt vicinè coniũctus illi, vt dixi 83. d. presbyter, in gloſ. & ita.

Ieiuniũ pl' ꝓdeſt viuis quã defunctis.

TEmp'.] CASVS. Licet Beneuen. diuiſerit hoc cap. in duas partes, ego tamen Bart. B. hoc ca. diuido in quatuor partes. In prima parte dicit̃, quòd inter mortem hominis & iudicium futurũ animæ morantur in locis nobis occultis, prout quæque digna eſt requi e vel ærumna. In ſecunda parte dicitur, ꝙ beneficia viuorum proſunt defunctis, q in pręſenti vita ita egerunt vt ſibi prodeſſent. In 3. parte dr̃, ꝙ hęc beneficia nõ proſunt ſumme bonis, vel ſũme malis, ſed mediocriter bonis & mediocriter malis. In 4. parte dr̃ ꝙ pro ſumme bonis fiunt gratiarũ actiones: ſed pro non valde malis ꝓpitiatione: ſed valde malis beneficia nõ ꝓſunt, ſed ſunt conſolationes viuorũ: ſed in mediocriter bonis operant̃ plenã remiſſionẽ: in mediocriter vero malis mitiorẽ dãnationẽ Scd̃a pars incipit ibi, [Neq; negandũ eſt.] Tertia ibi. [Eſt enim q dã.] Quarta ibi, [Et poſt pauca.]

Orandũ ne eſt pro his q in mortali pctõ deceſſerunt.

a ¶ Pro impijs.] Sed nunquid eccleſia orabit pro illis quos conſtat deceſſiſſe in mortali? Videtur ꝙ ſic: quia eis viuis communicauit: ergo & mortuis, vt 24. q. 2. ſane. arg. contra 21. q. 3. Cyprianus? Reſpond. ſi euidens eſt aliquem deceſſiſſe in mortali, vt cum quis ſuſpendit ſe, vel præcipitat, aut alio modo ſe interficit, pro illo non eſt orandum, vt 23. quæſtio. 5. placuit. & quæſtio. octaua, quicumque clericus. ſecus ſi eſt dubium. vnde ſi aliquis occiſus eſt in ebrietate: non oratur pro illo, vt extra de reliquijs, audiuimus. & 23. quæſtione 5. placuit.

d ¶ Animas.] Non ſumme bonas: nam tales credo ſtatim ad cœlos volare, iuxta illud. Gaudent in cœlis animæ ſanctorum. 25. d. ſanctorum.

e ¶ Abditis.] Id eſt, locis nobis occultis: Ex his verbis

 vide-

Digitized by Google

videtur, ꝙ Auguſtinus dubitabat quo animę defunctorum recedant, cum infernus ſit ſub terra. & cœlum ſit ſupra, vt 23.q.4.hęc autem.

a ¶ Pro baptizatis.] Tantum proſunt orationes cuilibet, ſi fiant generaliter * pro oib. ſicut ſi fierent ſpecialiter pro quolibet, vt inf de conſ.d.5 non mediocriter.

b ¶ Propitiationes.] Ideſt, vt Deus propitius ſit eis

c ¶ Pro valde.] Hic Aug. diſtinguit quatuor genera hoium, ſcilicet valde bonos & valde malos, mediocriter bonos & mediocriter malos. pro valde bonis non eſt orandum. iniuriā enim facit martyri, qui orat pro martyre, vt extra de celeb. Miſ. cum Marthę, §. vl. Itē nec valde malis proſunt, ſed mediocriter bonis, proſunt, vt citius liberētur ab igne purgatorij *, mediocriter malis ꝓſunt ad hoc vt minus puniātur, nunquam tamen liberabuntur: & ſecundum hoc etiam patet, ꝙ oratione ſpeciali oramus ꝓ illis q deceſſerunt in mortali. dummodo nō ſint ſumme mali: licet ar. contra ſu. ea. pro obeuntib. ſed pone ꝙ aliquis dat eleemoſynā pro eo, qui deceſſit in mortali peccato, qui eſt mediocriter malus, eleemoſynæ, vel orationes ꝓſunt talib ad mitiorē pœnam, vt hic dicit, ergo aliquantulū de pœna ſublatum eſt 1. Ponamus quod cēteſima pars pęnæ ſit ſublata per vnam eleemoſynā: ſi ergo dentur centum eleemoſynæ, tota pœna erit remiſſa: ergo ille liberatur. qd hic negatur. Ad hoc dico, ꝙ ſi prima eleemoſyna tollit cēteſimam partē pœnæ, ſecūda eleemoſyna etiā tollit tantam pœnam, ſed non tantum in quantitate, ſed tantam in proportione, & ſic ſemper aliquid remanet de pœna: & ſic ſolue illud quod obijcitur de indulgentijs, ꝙ ſi propter oblationem vnius denarij tollitur quarta pars peccatorum mortalium, vel venialium, per oblationē ſecundi denarij tollitur tantum in proportione, non tantum in quātitate. & ſemper aliquid remanet; licet omne argentum effunderetur.

DE OBSERVATIONE. Hæc eſt 9. pars quæſt. in qua continetur quod in ſeq.c. declaratur. Io. de Fant.

CASVS. Dictum eſt ſup. ꝙ ſacrificia, vel eleemoſynæ, & huiuſmodi fiunt pro mortuis: ſed quia hæc obſeruantur circa diuerſos dies: ideo vnde ſumpſit initium talis obſeruatio, videamus: & propter hoc inducit ſeq.c. Quia.]

Hoc cæteris parib. nō eſt verum. vide S. Th. quol. 2. art. 14.

Hoīum genera quatuor ſunt.

Vide Sa. Th. 4 ſen. d. 45. 2 q. ar. 2.

Eleemoſynæ defunctis proſunt.

1 Hoc vult dicere: pria eleemoſyna tollit centeſimam totius pęnæ, ſecūda non totius cēteſimam, ſed reſiduū. & ſic de alijs & ſic ēt itelligit q̄d inf. dicitur. Arc.

¶Neque negandum eſt defunctorum animas pietate ſuorum viuentium releuari, cum pro illis ſacrificium mediatoris offertur, vel eleemoſynæ in eccleſia fiunt. Sed hæc eis proſunt, qui cum viuerent, vt hæc ſibi poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt. ¶Eſt enim quidam viuendi modus, nec tam bonus, vt nō requirat iſta poſt mortem; nec tam malus, vt ei, non proſint iſta poſt mortem. Eſt vero talis in bono, vt iſta non requirat: & eſt rurſus talis in malo, vt nec his valeat, cum hæc vita tranſierit, adiuuari. Quo circa hic omne meritum comparatur, quod poſſit poſt hanc vitam releuari quiſpiam, vel grauari. *& poſt pauca.* ¶Cū ſacrificia altaris, ſiue quarumcunq; eleemoſynarum pro baptizatis [a] defunctis omnibus offeruntur; pro valde bonis gratiarum actiones ſunt: pro non valde malis propitiationes [b] ſunt; pro valde [c] malis, etſi nulla ſint adiumenta mortuorum, qualeſcunque viuorum conſolationis ſunt. Quibus autem proſunt; aut ad hoc proſunt, vt ſit plena remiſſio; aut certe, vt tolerabilior fiat ipſa dānatio.

9 *De obſeruatione autem tertij, ſeptimi, trigeſimi, vel quadrageſimi diei quæritur, vnde exordium ſumpſerit.*

Ambroſius in lib. de obitu Theodoſij Imperatoris dicit fere in principio.

¶Quare certi dies in mortuorum commemoratione ſeruentur. C. XXIIII.

QVia alij tertium α diem, alij triceſimum, alij ſeptimum, alij quadrageſimum obſeruare conſueuerunt; quid doceat lectio [d], conſideremus. [Defuncto, inquit, Iacob, præcepit Ioſeph pueris ſuis ſepultoribus, vt ſepelirent eum, & ſepelierunt ſepultores Iſrael, & repleti ſunt ei quadraginta dies. Sic enim dinumerantur dies ſepulturæ. Et luxit eum Iſrael β ſeptem diebus:] Hæc ergo ſequenda ſolemnitas, quam præſcribit lectio. Sic etiam in Deuteronomio ſcriptum eſt: [Quia planxerunt filij Iſrael Moyſem diebus triginta: & conſumati ſunt dies luctus.] Vtraque ergo obſeruatio habet auctoritatem, qua neceſſarium pietatis † impletur officium.

Poly l. 8 tit. 7. Anſ. l. 7. c. 169.

Gen. 50.

Deuter. 34.

†Scilicet humanæ conſolationis, & officij humanitati debiti, vt docet Ambro in lib. de Abraham patriarcha, & Io. Chryſ. c. vbicunque. inf ead.

α ¶Alij tertium.] *Apud B. Ambroſium legitur.* Quia alij tertij tertium diem, & triceſimum; alij ſeptimum, & Quadrageſimum. *Verum in miſſalibus Romanis tam antiquis quam recentioribus, & Ambroſianis nulla eſt mentio diei quadrageſimi, neque in in c. nullus ſup. d. 44 & inf de conſec. d. 5. ex concilio Nannetenſi. Eſt tamen frequens apud Græcos.*

QVia.] CASVS. Quęſitū fuit ab Ambr. vnde ſumpſit initium obſeruatio 3 7. & 30. & 40. diei in officijs mortuorum. Et rn̄det: ꝙ a veteri teſtamento: & hoc probat auctoritate Gen. & Deut nam filij Iacob ſeruauerunt aromatib. conditum in Aegypto xl dieb & cū portarent eum ſepeliendum in ſpelunca dupl ci, luxerunt eum 7 dieb. Similiter legitur, ꝙ filij Iſrael luxerūt Moyſen 30. dieb. De initio tertij diei non dr̄ aliqd in hoc c.

d ¶Lectio.] Scilicet Geneſis 50.

LV-

Digitized by Google

LVGERE. Hic incipit x. pars q in qua probat per 4. c quod non debemus plangere mortuos ex diffidentia tanquam non debeant reſurgere 10 de Fan.
CASVS. Supra facta eſt mentio de luctu, & ideo ponit Hic Gratianus qualiter ſit lugendum, & quod lugere nimium ex deſperatione futuræ reſurrectionis non liceat ſed intuitu pietatis licet, vt infra ea. habentur.

QVàm præpoſterũ.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes in prima parte, oſtenditur, ꝙ ſicut ſerui rebelles à dominis ſuis non remunerantur, ſic nos cęleſtibus prēmijs non honoramur: cum quotidie dicamus. Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra: & tamen dolentes & inuiti de hoc ſæculo recedimus, quando vocamur à Domino. In ſecunda parte dicit Cyprianus. ꝙ Deus multoties ſibi reuelauit, vt inter homines p̄dicaret mortuos nō eſſe lugendos: quia non amittuntur, ſed præmittuntur in patriam vitæ ad inſtar proficiſcētium & nauigantium. Secunda pars incipit ibi, [Nobis quoque.] Seq ca. planum eſt.

β ¶ Iſrael ſeptem.] *Codices B. Ambroſii habent* & Iuxit eum Aegiptus ſeptuaginta diebus : *quemadmodum habet editio lxx. & vulgata. Sed tamen viſa eſt ferri poſſe lectio hęc, quę eſt in omnibus etiam Gratiani manuſcriptis: quoniam paulo poſt in eodem c. 50. Gen. hęc adduntur de Ioſeph, & cæteris filijs Iſrael.* Veneruntque ad aream Adad, quæſita eſt trans Iordanem: vbi celebrantes exequias planctu magno, atque uehementi impleuerunt ſeptem dies.

10 *Lugere autem, & triſtari tam pro noſtra quam, pro aliorum morte Cyprianus prohibet, dicens in ſermone de mortalitate.*

¶ Nec pro noſtra nec pro aliorum morte triſtari debemus. C. XXV.

QVàm prępoſterum eſt, quàmque peruerſum, vt cum Dei voluntatem fieri poſtulemus [a]: quando euocat nos, & accerſit de hoc mundo Deus non ſtatim vocati eius imperio pareamus: obnitimur, & reluctamur: & peruicacium more ſeruorum ad conſpectum Domini cum triſtitia, & mœrore perducimur, exeuntes iſtinc neceſſitatis vinculo, non obſequio voluntatis: & volumus ab eo præmijs cæleſtibus honorari, ad quem venimus inuiti [b]. *Item paulo inferius.* ¶ Nobis quoque ipſis minimis, & extremis quoties reuelatum eſt, quàm frequēter, atque manifeſte de Dei dignatione præceptum eſt; vt conteſtarer aſſidue, & publice prædicarem, fratres noſtros non eſſe lugendos accerſione† Dominica de ſæculo liberatos: cum ſciamus non eos amitti, ſed præmitti; recedentes præcedere, vt proficiſcentes, & nauigantes ſolēt.

†*al. accerſitione.* †*al. vt.* *Pſal. 23.*

a ¶ Poſtulemus.] cũ dicimus, Fiat uoluntas tua & eſt argum. ꝙ opere id complere debemus quod voce poteſtamur. diſt. 23. pſalmiſta.
b ¶ Inuiti.] Sic 23 q. 5 ad fidem. & ſic eſt arg. ꝙ non debemus cōſequi commodũ ex eo quod inuiti facimus, vt ff ad Tre. ſi patroni, §. ſecũda, ſic 17. queſtio. quarta, ſunt qui opes. 8. quæſtio prima, ſciendum.

Item Ioannes Chryſoſtomus hom. 26 in c. x1. epiſtola ad Hebræos.

¶ Ex puſillanimitate mortuos lugere contingit. C. XXVI

VBicumque [c] ſepeliamur; Domini eſt terra, & plenitudo eius Omnino fit, quod oportet fieri. Lugere autem & deplorare, & lamentari eos, qui de hac vita decedunt, ex puſillanimitate contingit.

c VBicũque.] [Libera fortuna mors eſt: capit omnia tellus, Quæ genuit: cœlo tegitur qui non habet vnam] Argu contra. [Mollius oſſa cubant manibus tumulata ſuorum.]

Hic autem ex diſperatione futuræ reſurrectionis intelligitur. Vnde & Apoſtolus non ſimpliciter ait: [Nolumus nos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini.] ſed addit: [Sicut & cæteri, qui ſpem non habent.] Pietatis nãque affectu, & humanitatis intuitu mortuos lugere non prohibemur: ſicut nonnullos ſanctorum, aliorum exequijs pias lacrimas impendiſſe legimus.

1 Theſſ 4.

HOC AVTEM. CASVS Nunc ſoluit Grat dicens non eſſe lugendum ex deſperatione futuræ reſurrectionis: & hoc probat auctoritate Pauli: ſed propter pietatē lugere non prohibemur, ſicut multos ſanctos legimus feciſſe: & ad hoc inducit duo ſequen. capitulo.

¶ Qui ſpem futuræ reſurrectionis habent de mortuis triſtari non debent. C. XXVII.

Et in regeſto B. Gregorij lib. 7. epiſt. 111. Anſ. l. 7 c 171. Bur l 19 c. 129. Iuo p. 15. c. 139.

HAbent forſitan illi iuſtam longi doloris excuſatio-

HAbent.] CASVS. Non eſt mirum, ſi pagani lugent mortuos ſuos, quia excuſationem habent

Digitized by Google

habent, cum de alia vita non confidant. Sed nos Chriſtiani nimium cõtriſtari de obeuntibus non debemus, ne quodammodo diffidere videamur: & hoc probatur exemplo Apoſtoli dicentis: Nolumus vos ignorare, &c. [Apud alios,] id eſt, laicos aut idiotas.

a ¶ Neſciunt.] Id eſt, non credunt. Ioan.

QVi diuina.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Toleta vtrũ mortui ſepeliendi ſint cũ pſalmodia & luctu. Et reſpondet q̃ cum pſalmodijs ſic, & lugere non debemus: quod probatur auctoritate Apoſtoli dicentis: De dormiẽtibus autẽ, &c. & hoc quilibet epiſcopus parochianis ſuis prohibeat; religioſis tamen hoc ſpecialiter prohibetur.

b ¶ Religioſis.] Illi n magis tenentur abſtinere ab huiuſmodi luctu, quàm laici.

DE MORTVIS. Hęc eſt II. pars quæſtio ſecũdum Ioann. de Fant.

CASVS. Facit Gratia. quandam incidẽtem quęſtionem, vtrũ defuncti ſciant q̃ in mundo geruntur à viuis? & reſpondet quod non: & hoc probat auctoritate Eſaiæ.

c ¶ Sciant.] Mali neſciunt niſi quod eis ſcire permittitur. ſimiliter nec boni, qui adhuc ſunt in igne purgatorio: quia adhuc non fruuntur viſione Dei, vt infra ea. fatendum. ſed boni, qui fruũtur viſione Dei, ſciunt quid agatur hic: iuxta illud Greg. Quid eſt q̃ neſciant qui vidẽtem omnia vident? Et alij dicũt q̃ boni dñr ſcire omnia quę ſunt eis neceſſaria.

d ¶ Neſciuit.] Quia nondum erat hoſtia oblata, per quã aperta fuit ianua paradiſi, vt extra de baptiſ. maiores. Ioan.

FAtẽdũ.] CASVS. Quæſitum eſt ab Au. vtrũ mortui ſciãt quid in hoc mundo agatur à viuis? & reſpondet q̃ non, donec aliquid agitur hic, ſed poſtea per mortuos q̃ vadunt ad eos ſciunt non oĩa, ſed q̃ illi permittuntur audire, & q̃ illos recordari licet: aut p̃ Angelos, quo ſ. uidere non poſſint: ſub. ſ. quantũ permittit diuina potẽtia, ſecundũ Ioan. de hoc ſatis no. ar. J. px. c. 1. * *Sed tu. Vide S. Th. 4. ſent. di. 45. q. 3. art. 1. & diſt. 49. q. 2. ar. 5.*

Defuncti vtrum ſciũt q̃ hic agunt.

1 Dñt q̃dam q̃ aĩæ imediate uident in ſpeculo Trinitatis ſicut Angeli: vñ Beda ſup̃ Lucã in illo euãgelio, Hõ q̃dã erat diues. &c. vbi dr̃ quod vſi qui vident claritatẽ, nihil eſt in creatura

nem: qui vitam alteram neſciunt [a] qui de hoc ſæculo ad melius eſſe tranſitum non confidũt. Nos autem, qui nouimus, qui hoc credimus, & docemus; contraſtari nimium de obeuntibus non debemus: ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem, hoc magis nobis in culpa ſit. Nam diffidentię quodammodo genus eſt, contra hoc, quod quiſque prędicat, torqueri [α] mæſtitia, dicente Apoſtolo: [Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.] *1. Theſſ. 4.*

α ¶ Torqueri.] *Sic eſt emendatum ex epiſtola B. Gregorij, in qua hoc idem habetur. In epiſtola Anaſtaſii legitur,* contra quodquiſque prędicator, queritur, iuſtitiam amans, dicente, &c. *In codicibus autem Gratiani etiam manuſcriptis videbatur mixta eſſe lectio vtraque, hoc modo,* contra hoc, quod quiſque prædicat quærere iuſtitiam amans, dicente, &c.

Item ex concilio Toletano 3. c. 22.

¶ De eodem. C. XXVIII.

QVi diuina vocatione ab hac vita recedunt; cum pſalmis tantummodo, & pſallentium vocibus debent ad ſepulchra deferri. Nam funebre [β] † carmen, quod vulgo defunctis cantari ſolet, vel in pectoribus ſe aut proximos aut familias cędere omnino prohibemus. Sufficiat autem quòd in ſpe reſurrectionis, Chriſtianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum: Prohibet enim nos Apoſtolus noſtros lugere defunctos, dicens: (De dormientibus autem nolo vos contriſtari, ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.) Et Dominus non fleuit Lazarum mortuum, ſed ad vitæ huius plorauit ęrumnas reſuſcitandum. Si autem † poteſt hoc epiſcopus omnes Chriſtianos prohibere, agere non moretur. † Religioſis tamen omnino aliter fieri non debere cenſemus. Sic enim Chriſtianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

† al. funeris pretia mentis.

1. Theſſ. 4. *Io. 11.* *† al. enim.* *† al. A religioſis.*

α ¶ Nam funebre.] *Hinc vſque ad verſ.* ſufficiat. *addita ſunt ex originali, vt intelligatur, quæ illa ſint quæ in hoc canone prohibentur.*

II *De mortuis etiam quæritur, vtrum ſciant* [c] *ea, quæ hic à viuis geruntur. Eſaias ex perſona populi afflicti ait: [Abraham pater noſter neſciuit.]* [d] *Auguſtinus quoque in libro de agenda cura pro mortuis, illud idem teſtatur, dicens cap. 15.* *Eſa. 63.*

¶ Mortui ex ſe neſciunt, quod hic à viuis geratur. C. XXIX.

FAtendum eſt neſcire quidem mortuos, quid hic agatur; ſed dum hic agitur: poſtea vero audire ab eis, qui hinc ad eos moriendo pergunt, non quidem omnia, ſed quæ ſinuntur indicare, & qui ſinuntur etiam iſta meminiſſe, & quæ illos, quibus hæc indicant, oportet audire. Poſſunt & ab Angelis, qui rebus, quæ aguntur hic, præſto ſunt audire aliquid mortui, quod vnumquemque illorum audire debere iudicat, cui cuncta ſubiecta ſunt. *& infra.*

Digitized by Google

¶Multi quoque α ad viuos, aliquos ex mortuis venire credunt [a], ſicut econtrario Paulum ex viuis in paradiſum raptum eſſe diuina ſcriptura teſtatur.

α ¶Multi quoque.] *Apud B. Auguſtinum ſic legitur,* Mitti quoque aduiuos aliquos ex mortuis, ſicut econtrario Paulus ex uiuis raptus eſt,diuina ſcriptura teſtatur. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.Veritatem vero ſua ſententia confirmat B. Auguſtinus aliquot alijs exemplis ſcripturæ ſacræ: quare ex textu deprauato auctor gloſſæ errandi occaſionem ſumpſit.*

Et in Vormacien. c. vlt.

11 *De his autem,qui in patibulis ſuſpenduntur,quæritur,an iuxta eccleſias ſint ſepeliendi.De quibus in Moguntinenſi concilio 2.ſub Rabano,c.27.ita ſtatutum eſt.*

¶Non eſt deneganda communio his, qui in patibulis ſuſpenduntur. C. XXX.

Burc.l.11.c.76. Iuo p.14.c.124. Pann.l.5.c.122.

QVæſitum eſt ab aliquibus fratribus de his,qui in patibulis [b] ſuſpenduntur pro ſuis ſceleribus poſt cõfeſſionem Deo peractam, vtrum cadauera eorum ad eccleſias deferenda ſint,& oblationes pro eis offerendæ, & Miſſæ celebrandæ,an non.Quibus reſpondimus,ſi omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & digne pœnitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt:cur non eis β,qui pro peccatis ſuis pœnam extremam perſoluunt? Scriptum eſt enim. [Non vindicat Deus bis in idipſum.]

Naum primo, ſecundum lxx.

β ¶Cur non eis.] *Reſtitutus eſt hic locus ex ipſo concilio Moguntino,& Vormacienſi,inductis aliquot verbis, quæ potius perturbabant,quam illuſtrarent.*

PALEA. C. XXXI.

Ext.de fur.c.2. In Triburienſi,c.31 Poly.6.tit.16. Burc.l.11.c.59. Iuo p.13.c.45.

FVres,& latrones,ſi in furando, aut deprædando occidantur;viſum eſt pro eis non orandum.Si comprehenſi,aut vulnerati presbytero, vel diacono confeſſi fuerint,communionem γ eis non negamus.

γ ¶Communionem.] *Antea legebatur,* confeſſionem. *Emendatum vero ſic eſt ex Burchardo,Iuone,& Decretali:quibus locis hoc idem citatur ex concilio Triburienſi, & in eo, quod extat, habetur ſententia c.31.copioſius expoſita:vbi etiam diaconi nulla fit mentio,ſed ita dicitur,* Deoque,& ſacerdoti.

[*Item ex concilio Aurelianenſi.*]

¶ *Sic in omnibus codicibus, in quibus eſt hæc palea, & apud Burchardum,& Iuonem,et in Decretali:ex quibus ſunt multa emendata,& magni ponderis.*

¶De eodem. PALEA. XXXII.

Sententia habetur ext.de homic.c.2. Poly.ibidem. Burc.l.11.cap.60.& l.19.c.5. inter feciſti furem. Iuo p.13.c.46.

SI fur, aut latro captus in præda abſque occiſione põt comprehẽdi,& tamen interficitur;quia ad imaginem Dei creati, & in nomine eius baptizati ſunt, interfectores eorum quadraginta diebus non intrent eccleſiam. Lanea veſte induti ab eſcis, & potibus,qui interdicti ſunt,à thoro,a gladio,ab equitatu ſe abſtineant In tertia,quinta feria,& ſabbato,aliquo genere leguminum: vel olerum, & pomis, paruiſque piſciculis cum mediocri ceruiſia viciſſim vtantur, & temperate. Sin autem a veridicis

---

los, qui præſentes ſunt rebus, quæ in mundo aguntur,aut per ipſos, qui quandoque ad nos venire creduntur, ſicut econtrario Paulus viuus dicitur eſſe raptus in paradiſum.

a ¶Credũt.] Et male,quia ſunt phantaſmata, vt 26. qõ. 5. epiſcopi.

DE HIS AVTEM. Hęc eſt 12. pars q.ſecundum Io. de Fant.

CASVS. Quæritur an homines,qui ſuſpenduntur in patibulis,ſicut ſepeliendi in cœmeterio. Et reſpondetur,ꝙ ſic,ſi ipſi pœnituerint.

QVæſitum.] CASVS. Quidam quæſierunt in concilio Moguntiñ: vtrum corpora illorum, qui in patibulis ſuſpẽduntur,ſint ad eccleſias deferenda, & diuina pro eis ſint celebranda? Et reſpondet quòd ſic, ſi digne pęnituerint, quia ſicut communio ſacramentorum eis in fine non denegatur.ita communio corporis Chriſti, vel ſepultura eis denegari non debet: quia ſcriptum eſt.Nõ vindicat Deus bis in idipſum.

Sepeliri põt ſuſpenſi.

b ¶In patibulis] Licite ergo ſepeliuntur ſuſpenſi & concremati,dummodo hoc fiat auctoritate principis, vt ff. de cadaue.l.2. & non eſt cõtra 23 qõ 5. placuit. Quæri conſueuit, quare liberetur ille qui fugit ad eccleſiam,& non ille qui recipit corpus Chriſti,cum corpus Chriſti, maius ſit omnibus,vt de conſe d.2. nihil.Reſpond,quia corpus Chriſti eſt cibus animæ, & non corporis, ergo aĩam liberat, & non corp⁹ Vel dic,ꝙ priuilegiũ eccleſiæ eſt,& ñ dẽt trahi ad cõſequẽtiã 1, vt inf. 17. q.4. ſicut.nec aliqđ priuilegiũ trahendum eſt ad cõſequẽtiã.7 q 1. petiſti,& 16.q.1.hic.

Eccleſia & non corpus Chrĩ ꝓtegit malefactorẽ.

1 Ad idẽ ex. de priuileg. ſane. verũtñ qui tali fugitiuo deferret,beneface ret, ſed non ſtatutum ſm Vin Sed tu defendas, ꝙ talis eſt per eccleſiã defendendus, ꝗa corpori Chrĩ aliqua res anteponi non dẽt. 1.q.1.c.multi.95. d.1 ecce. de conſe. d.5.nihil.Archid.

Digitized by Google

comprobatur teſtiaus, quod ſine odij meditatione ſe, ſuaque liberando, Diaboli membra interfecerint, & α capi non poterant; pœnitentiam pro homicidio eis non iniungimus; niſi ipſi voluerint aliquid, quod humanitatis eſt, facere. At ſi presbyter eſt, non deponatur: cunctis tamen diebus vitæ ſuæ pœnitentiam agat.

α ¶ Et capi non poterant.] *Loco iſtorum verborum in codicibus Gratiani erant, hæc,* & pariter pœniteant, *quæ videntur pugnare cum proximè ſequentibus,* pœnitentiam pro homicidio eis non iniungimus. *Reſtitutus autem eſt locus ex cæteris collector.bus.*

CAVSA XIIII.

Canonici † *cuiuſdam eccleſiæ quæſtionem mouent de prædijs; teſtes ex fratribus ſuis producunt: negotiatoribus pecuniam crediderunt, vt ex eorum mercibus emolumenta acciperent.* † *al. clerici.*

1 *Hic primum quæritur, an liceat eis ſua repetere* [a].

2 *Secundo, an illi teſtes ſint audiendi.*

3 *Tertio, an illud ſit vſuras exigere.*

4 *Quarto, an liceat clericis, vel laicis a quolibet vſuras expetere.*

5 *Quinto, an eleemoſyna de vſuris fieri poſſint.*

6 *Sexto, an vſurarij pœnitentiam agere valeant, niſi, quod male acceperunt, reſtituant.*

QVAESTIO I.

Quod autem ſua repetere non poſſint, facile videtur poſſe probari. Ait enim Dominus in Euangelio: [Si vis perfectus [b] *eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes; & da pauperibus.] Quia ergo iſti iter perfectionis arripiunt, non licet eis ſua habere. Multo ergo minus licet eis repetere; quia non debet repeti quod poſſideri* [c] *non licet.* ¶ *Item. [Si quis voluerit tunicam tuam tollere, & in iudicio tecum contendere,*

Matth. 19. Luc. 18. Mar. 10.

Matth. 5.

Canonici cuiuſdam] CASVS. Supra in proxima cauſa clerici introducuntur litigantes de ſpiritualibus Nunc autem ſubnectit Grat. hanc 14. cauſam, in qua introducuntur litigantes de temporalibus, oſtendens qualiter clericis liceat repetere ſua, & an domeſtici teſtes ſint admittendi, vel aſſumendi: Addit etiam de vſuris & de turpi quæſtu clericis interdicto, & vtrum eleemoſynę fieri poſſint de male acquiſitis. & vt hæc omnia facilius pateant, proponit thema, de quo ſex elicit quæſt.

a ¶ Sua repetere.] Omnes clerici, qui habēt proprium, vel habere poſſunt, poſſunt repetere ſua: ſi non habent propriū non poſſunt, ſed bona eccleſiæ ſuæ repetere poſſunt, ſi ſunt prælati: vel ſi prelati non ſunt de mandato ſuperioris poſſunt ea repetere, vt 16 q. 1. monachi 2. Item omnes clerici poſſunt agere pro miſerabilib. perſonis de mandato ſuperioris. vt 86. diſt. peruenit.

Clerici an poſſint ſua repetere.

Quod autē] CASVS Hic intitulatur 1. q. qua quæritur, an clericis liceat repetere ſua: & certum eſt, quòd omnes qui renunciauerunt proprijs, cum nihil habeant, ſua repetere non poſſunt, nomine tamen eccleſiæ ſuæ de mandato ſui ſuperioris expetiri poſſunt, & eſſe in iudicio, vt 16. q. 1. monachi clerici vero ſęculares, & omnes, qui non renunciauerunt proprijs, ſua repetere poſſunt, quia neque lege, neq; canone prohibētur. Et procedit hoc ordine Grat. in hac quæſtione Primo probat v. auctoritatibus, ꝙ clericis ſua repetere non licet, & hoc duabus, Domini, & alia Apoſtoli, quarta Greg. quinta Carthaginen. conc. tandem allegatis rñdet duplicem adhibendo ſolutionem, & ita omnia plana ſunt vſq; ad §. [ſicut ergo]

b ¶ Perfectus.] Ideſt, ſine mortali peccato, & ſine veniali. nam curam propriorum non poſſumus habere ſine peccato, vt 25 d. qualis.

c ¶ Poſſideri.] Simile eſt 3. q. 1. patet: vnde hæreticus non poteſt petere reſtitutionem aliquorum: quia nihil proprium poteſt poſſidere, vt ſup d. 8. quo iure. & 23. q. 7. c. 1. & 2. nec laicus pōt repetere decimas; quia eas nō poteſt poſſidere, vt extra de præſcr. cauſam ad hoc enim vt quis poſſit aliquid repetere, requirit ꝙ fuerit in poſſeſſione iuris, vel facti, vt extra de reſt. ſpoliat. ex parte. vnde non ſufficit probare ſpoliationem niſi probauerit, quòd poſſederit, vt extra de off. delegat. conſultationibus. vnde patet, quòd quilibet ſpoliatus habet reſtitutionis beneficium. extra de appel. ſignificauerunt & extra de reſt. ſpol. olim. Inuenio tamen, ꝙ quis poteſt petere reſtitutionem, qui de iure poſſidere non pōt. nam petitur reſtitutio conſanguineę, cū qua de iure qs nō pōt cōmiſceri, vt ext. de reſt. ſpol. literis. Itē ſeruus petit reſtitutionem rerum dñi abſentis, quas de iure non poteſt poſſidere, vt C. ſi per vim, vel alio modo. l. 1. ſimiliter vxor poteſt petere res a viro ſibi datas ſi ſpoliata eſt: quarum rerum dominium non poteſt habere. ff. de vi & vi

Reſtitutionē quandoque petit qui poſſidere neq.

Digitized by Google

Laicus poteſt decimas petere quibus ſpoliatus eſt.

vi armal. 1. §. deijcitur. Item habens plura ſtipendia petit reſtitutionem alicuius: cum tamen de iure non poſſit illud poſſidere cum alijs, vt extra de præben. referente. Ioan. Ego credo ſaluo meliori conſilio, quod laicus ſpoliatus decimis poteſt petere reſtitutionem, cum latro reſtituatur,

c Piſcopus.] ¶ Prouocatus.] Id eſt, in iudicium vocatus: debet. n. per alium litigare, vt no. 5. q. 3. cap. vlti. & ſi mala eſt cauſa eccleſiæ, non debet eam fouere: ſicut nec tutor pupilli, vt ff. de adminiſt tuto. l. quoties §. ſicut autem.

1. Cor. 6.
L. 5 moral. c. 8. ad 3. c. Iob.

dimitte ei & pallium.] ¶ *Itē Apoſtolus in epiſtola ad Corinthios: [Sæcularia igitur iudicia ſi habueritis[a] oīno peccatum eſt in vobis.] [Item Gregorius exponens: [Omnia mihi licent: ſed ego ſub nullius[b] redigar poteſtate.] inquit: [Cum mens concepta deſideria ſequitur; ſeruire rebus conuincitur, quarum amore ſuperatur.]*

Item ex concilio Carthaginienſi 4. c. 19.

¶ Pro rebus tranſitorijs epiſcopus prouocatus non litiget. C. I.

Epiſcopus nec prouocatus[c] pro rebus tranſitorijs litiget.

ſup. 1. q. 2. ſacerdos.

Quia ergo[d] generaliter perfectis prohibetur in iudicio contendere; patet, quòd iſtis non licet ſtare coram iudice. ¶ His ita reſpondetur. Prohibetur perfecto, in iudicio ſtare captando lucrum, ſed nō euitādo damnum. Vel aliter: Aliud eſt ſua poſſidere: aliud eſt communium procuratorem eſſe. Canonici non poſſident ſua: quia res Deo oblatæ non ſunt alicuius. Vtuntur enim rebus eccleſiæ nō vt ſuis ſed tanquam ad diſpēſandum ſibi creditis. Vnde Proſper in lib. de vita cōtemplatiua: [Sacerdos, cui diſpēſationis cura cōmiſſa eſt, &c. [require in cauſa eius, à quo pro ingreſſu monaſterij pecunia exigebatur. ¶ *Sicut ergo iſti nō ſua poſſident; ita nec ſua repetunt; ſed res eccleſiæ, quarū procurationem gerunt. Similiter, quòd in iudicio prohibētur contendere, ſic intelligendum eſt: videlicet, vt nō ſibi ſtent coram iudice, ſed alijs. Alijs autem corā iudice, aſtitiſſe, & pro eis iudicem interpellaſſe nonnullos ſanctorū legimus. Hi autem non ſibi ſtant, ſed pauperibus, quorū neceſſitatibus profutura repetunt, & ita non prohibentur ſtare coram iudice.* ¶ *Illud vero Euangelij: [Si quis abſtulerit ſibi tunicam, & c. non eſt præcipientis, ſed exhortantis.*

d ¶ Quia ergo.] Require ſupra. 1. q. 2. ſacerdos.

SICVT ERGO CASVS. Concludit Gra. ex ſupradictis, quod clericis ſua repetere nō licet: poſtea reſpondet dupliciter allegatis. Et primo ſic ſcilicet quod perfecti nō debent contendere in iudicio captādo lucrum, ſed vitando damnum poſſunt eſſe in iudicio: Secundo dicit, quod licet clerici regulares ſua repetere non poſſunt, cū nihil habeant: tamen res eccleſiaſticas tanquam cōmunes, quarum procurationem gerunt, repetere non prohibentur: qui in iudicio contendere poſſunt non ſibi, ſed alijs, ſcilicet pauperibus: ſicut multi ſancti fecerunt.

e ¶ Sanctorum.] ſu. 12. q. 1. expedit.

ILLVD. CASVS. Non reſpondet auctoritati Euangelij, ſi qs, &c. & dicit quod cōſilium Domini eſt & non præceptum: & ad hoc inducit ſeq. cap.

Vnde Auguſtinus ait libro 19. contra Fauſtum, c. 25.

¶ Peccat qui vltra debitum exigit, non qui ſibi debita repoſcit. C. II.

Qvod debetur[f], & ſi benigne dimittitur, non tamen inique repetitur. Peccat autem, qui exigit vltra[g] debitum: ideoque lex modum figens, pœnam talionis[h] inſtituit. Sed tu eo longe es à peccato iniuſti exactoris:

QVod debetur.] CASVS. Quæſitum fuit ab Aug vtrum ſit peccatum repetere ſua? Et reſpondet quod non, licet non poſſint benigne remitti, ſed illi peccant qui vltra debitum exigunt, contra quos lex pœnam talionis inſtituit: ſed qui nullo modo petunt, remoti ſunt à peccato. & pœna iniuſte petentis. [Eo.] i. in tantum. [Quo.] ideſt inquantum.

Fur ad pœnam dupli vel quadrupli poteſt cōueniri.

De facto, quod dic vt no. 16. q. 7 c. 1. Arch.

ſtituatur, vt extra de reſt ſpol in literis. cum laici quotidie poſſideant t. decimas ex tolerantia prælatorum, ſecus in hæretico cum ſit excommunicatus, vt extra de hære. excommunicamus & decre. illa, cauſam. dicit detinere, & non poſſidere. B.

a ¶ Habueritis.] Iniurioſe. ita vt ſcandalizemini propter hoc.

b ¶ Sub nullius.] Id eſt, ſub rei temporalis poteſtate nolo redigi: intantum vt aliquem oſtendam, iuxta illud:

Horatius in epiſtolis.

Et mihi res: non me rebus ſubmittere conor, vt extra de verb. ſig. intelligentia.

f ¶ Quod debetur.] Ex aliquo maleficio, vel intellige ex quolibet debito.

g ¶ Vltra.] Videtur ergo, quod non poſſit licite peti pœna dupli, vel quadrupli à fure, vt no. 12 q 2. in antiquis. quod concedit Hu. ſed non eſt ita, quia hoc habetur ex canone quod peti poſſit. 12. q. 2. in legibus.

h ¶ Talionis.] cōtra delinquentem, ſ. vt tanta ſatisfactio petatur ab eo, quāta iniuria præceſſit, vt 23. q 3. ſ. ex diſſerentia, vel loquitur de pœna talionis infligenda actori, qui iniuſte litigat: quia calumnioſè agens punitur in ſumptibus litis, vt extra de pœnis. calumniam. hoc

i De hoc no. 12. q. 2. fraternitas ibi videas, & facit ad hoc ext. de ſent. excō. quāuis &c ea noſci tu vbi plene hoc nota. d.

Digitized by Google

a ¶ Nullum.] Scilicet quo ipſe teneatur alijs, vel aliter id eſt, nulli vult ſoluere pœnam pro peccato debitam.
b ¶ Debitum.] Id eſt, pœnam, debitam ex peccato.
c ¶ Sic &.] Hic eſt §.
d ¶ Cętera.] Idē ꝙ omnia ſunt concilij: ſicut illud, qui percuſſerit te in vnā maxillam, &c.

Nam pro ſe quis teſtificari non poteſt. ſed contra ſe ſic & ideo cum iſti ferunt teſtimonium ſuper rebus eccleſię ſuæ, quæ ſpectant ad ſuam vtilitatem, non ſunt audiendi. Poſtea ſoluit dicens, ꝙ in cauſa criminali eſt hoc ſeruandum, ſed in cauſa eccleſiæ bene admittuntur do-

QVilquis.] CASVS. In hoc c. & ſequenti aſſignatur differentia inter pręceptum & conſilium. quia peccatum eſt non obedire præcepto, & pœnam ſuſtinet, qui non obſeruat: conſilio vero nō obedire peccatum non eſt; ſed qui non obedit, minus boni ediſiſcitur.

quò omnino nō exigis debitum: ideoque bonus magiſter ait:] Qui te percutit in vnam maxillam, præbe ei & alteram.] præſertim ne cogamur & ipſi reddere debitum ab eo, qui nullum [a] habet debitum [b]. *Luc. 6. Matth. 5.*

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus capitulum hoc coniunctũ eſt ſuperiori, & confectũ eſt ex verbis B. Auguſtini li. 19. contra Fauſtum. c. 35. hinc inde acceptis, & interdũ etiam immutatis. Quare praſtat integrum illud caput perlegere.*

Sic [c] *& cætera* [d] *accipias. Item in libro de ſancta virginitate* α, *c. 14. & 15.*

α ¶ Virginitate.] *Reſtituta eſt citatio ex Polycarpo. Antea citabatur*, ex ſermone Domini in monte; *Sic etiam* §. Quod præcipitur *reſtitutum eſt B. Hieronymo.*

QVod præcipitur imperatur.] Hic Greg. innuit differentiam inter præcipere & imperare ideſt nā aliàs Aug dicit quod Cęſar præcipit faciendum eſt; quod imperat, tolerandum eſt, vt 23. q. 1. militare. Item inter mandatum & præceptum videtur eſſe differentia quia finitur [1] mandatum morte mandatoris, vt extra de offic. deleg. relatum. ſed præceptum non vt in authen. vt nulli iud. §. & hoc vero iubemus colla. 9 Itē quandoque ea quæ ſunt præcepti, conſuluntur, vt 28 quæſt. 1. ſic enim. quandoque etiam quæ ſunt mandati, præcipimus vt ſic æquiparentur pręceptum & mandatum. vt C. de acti. & obligat. ſi quidam. Item quandoque verbum rogandi pro verbo præcipiendi ponitur, vt 11. quæſtio. 3. rogo.

1 Iſtā gl approbat & dicit eā ueram & notabilē Alc. de Imo. in l. more. coll. x ff. de iu. om. iu. & p Spe. in ti. de iu deleg. §. reſtat ad fin. 1. col. & in ti. de leg. § finitur. ver. ſed pone de facto.
2 Ope exceptionis, ut dicā 11. q 2. dudũ. ibi uideas. 63. diſ. principali. Arch.

¶ De eodem. C. III.

QVisquis præceptis non obtemperat; reus eſt, & debitor pęnæ. *& paulo poſt.* ¶ Præcepto Domini nō obedire, peccatum eſt: conſilio ſi vti nolueris, minus boni adipiſceris, non mali aliquid perpetrabis. *Itē Hieronymus*† *libro primo contra Iouinianum.* Quod pręcipitur imperatur; quod imperatur [e], neceſſe eſt fieri: ſi non fiat, pœnam habet. *& infra.* ¶ Vbi conſilium datur, offerentis arbitriũ eſt: vbi præceptum, neceſſitas eſt ſeruientis β.

Poly. l. 1. ti. 24. Cap. 15.

† in vulgatis erat, *Greg. in epiſt. ad Iouinianum.*

β ¶ Seruientis.] *Sequebantur hæc verba*, vt obediat: vel imperantis, vt ei obediatur, *quæ ſunt ex puncta auctoritate codicum vetuſtorum & originalis.*

QVAESTIO II.

DE eo autē, *quod quæritur, an de ſuis fratribus* [f] *teſtes producere poſſint multis auctoritatibus videtur eſſe prohibitũ. Leges enim tā ſacrorũ canonũ, quā ſecularium principum prohibēt aduerſus aliquem* †; *teſtē de ſua domo produci. Cōtra ſe. n. quiſq; teſtari pōt, pro ſe uero minimè. Quia ergo iſti producuntur, vt ꝓ ſeipſis teſtimonium ferant. (Non. n. vtilitatis ſuæ eccleſia ſe penitus immunes arbitrantur futuros) patet, quòd eorum vox in talibus non eſt audienda. Sed diſtinctio* † *hæc, & teſtium*

† *al. extraneum.*

† *al. diſtrictio.*

DE eo antē] CASVS Hic intitulatur ſecũda quæſtio, qua quæritur, an fratres vel domeſtici teſtes ſint audiendi. Et certum eſt, ꝙ in cauſa criminali non admittuntur, vt 2. q. 5. c. 1. niſi quando clerici accuſant ſuum prælatum, vt 2. q. 7. latos. & cum accuſatur matrimonium propter conſanguinitatem, vt 35. q 6 c. 1. ſimiliter in cauſa ciuili domeſtici teſtes non admittuntur, vt 4. q. 3. etiam in re propria clerici tamen tam pro ſua eccleſia, quàm pro aliena bene admittuntur, vt inf. ea. c. 1 & c. quanquam. Et procedit hoc ordine. Primo probat, quod fratres, & domeſtici teſtes non ſunt admittendi: poſtea dat ſolutionem. Dicitur ergo, ꝙ tam leges, quàm canones prohibent domeſticos teſtes adductus extraneum aſſumi, domeſtici teſtes, vt in ſeq. c. patet.

f ¶ An de ſuis fratribus.] In cauſa criminali nunquam admittuntur domeſtici vt 3. q. 5. cap. 1. niſi in duobus caſibus, ſcilicet cum canonici accuſant prælatum ſuũ, vt 2. quæſt. 7. latos. & cum accuſatur matrimonium propter conſanguinitatem, vt 35. quæſt. 6. cap. 1. ſimiliter in cauſa ciuili non admittitur domeſticus. 4. q. 3. etiam ciuili iure. Item etiam niſi in cauſa eccleſiæ ſuæ, ut inf. eod. cap. 1. & extra de teſti. inſuper. Similiter ad probandum conſanguinitatem admittitur domeſticus, ut 35. q. 5. cap 2. ſiue agatur ad contrahendũ, ſiue ad dirimēdũ matrimonium, ut extra qui matrimon. accu. poſſ. uidet Seq

Teſtificari pñt quãque domeſtici

Digitized by Google

Sed pro alio impedimento matrimonij domeſtici non admittuntur, etiam ſi velint probare affinitatem, vt extra de teſti. in literis. Ioan. Sed contra videtur dicere decre. extra de teſta. ſuper eo. & ſic de facto ſeruatur: & in illa decret. in literis ſuſpicio erat contra eum: quia ſteterat

aliis literis ſuper teſtibus recipiendis ſibi miſſis prius.

a ¶ Stephani.] vnus canonicus poteſt inducere in teſtimonium ſuum concanonicum contra eiuſdem eccleſiæ canonicos: quia non eſt magis domeſticus vni, quam alij: & par affectionis cauſa ſuſpicionem excludit, vt ff. de ritu nupt. nõ ſolum § 1. ſicut & poteſt ipſum inducere cõtra ſuũ prælatum, vt 2. q. 7. lator. Sed nunquid poteſt eum inducere cõtra canonicum alterius eccleſię? Hug. dicit ꝙ nõ. Tu potes dicere ꝙ ſic. quia nõ eſt domeſticus iſtius, ſed eccleſiæ tantũ. ſimiliter prælatus ille poteſt induci in teſtem pro eccleſia ſua: dum tñ alius conſtituatur, qui nomine eccleſiæ agat, vt ext. de teſt. in ſuper. 2 nec dicuntur iſti ferre teſtimoniũ in propria cauſa: quia cauſa eccleſiæ nõ eſt in cauſa ſingulorũ, vt 12. q. 2. qui manumittitur ſic legatarius fert teſtimonium in cauſa teſtamenti, in quo aliquid ei relictũ eſt, vt inſti. de teſta. §. legatarius. Sed nonne talibus imperatur ab eccleſia; ergo non poſſunt eſſe teſtes pro illa, vt 4 quæſt. 3. idonei? Sed iſtud eſt in fauorem religionis: nã contra rationem pro religione iudicatur, vt ff. de relig. & ſump. fun. perſonæ. Sed licet dicã, quod vnus canonicus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſui concanonici, non tamen dico, ꝙ poſſit eſſe iudex ſui contra extraneum, quia minor cauſa repellit aliquem à iudicio, quàm à teſtimonio, vt extrà de offic. deleg. cum R.

Canonicus pro canonico teſtificari poteſt.

2 Ad idẽ ff. de verb. ſign. princeps, C. de digni. ius ſenatorum, ſed contra, quia executores negociorũ, & adminiſtratores in eiſdem negocijs teſtes eſſe non poſſunt, ff. de teſt. mandatus. Arch.

Contra rationem cõmunem pro religione iudicatur.

examinatio in criminalibus cauſis ſeruanda eſt: in ciuilibus autem non vſquequaque. In criminali enim cauſa non licet teſtem de propria domo produci: in ciuili autem prælatis eccleſiæ licet.

Vnde Paſchalis II. Guidoni Archiepiſcopo Viennenſi Apoſtolicæ ſedis legato ſcribit dicens.

¶ Clerici pro ſua eccleſia teſtimonium ferre poſſunt. C. I.

SVper prudentia tua plurimum admiramur, quòd in negocio beati Stephani [a], clericorum ipſorum acceptare nolueris teſtimonium. Diuerſæ namque ſunt ſpecies cauſarum: nec in omnibus cauſis crimina agitantur. In criminibus † ſi quidem accuſatorum, & teſtium illa diſtrictio obſeruanda eſt, quæ in canonibus continetur; ne qui ad probationem domeſtici aſſumantur. Cæterum in poſſeſſionum, vel huiuſmodi negocijs hi potiſſimum aſſumendi ſunt; qui eadem negocia tractauerunt [b], de quorum auditu, & viſu [c] hæſitatio eſſe non debeat. Si ergo ijdem clerici idonei ſunt ad aſſertionem cauſæ illius; nullatenus remoueantur, ſed ſicut alijs literis deliberatum eſt, inter S. Ioannis, & S. Stephani canonicos lis illa plenius decidatur.

† *al. criminalibus*

Poteſt etiam intelligi aliter. Domeſtici ad probationem non admittantur, vt pro his videlicet, quorum ſunt domeſtici, teſtimonium ferant. Hi autem (ſicut ſupra de actoribus dictum eſt) non pro domeſticis, ſed pro eccleſia, quæ mater eſt omnium pauperum, teſtimonium dicant. In conficiendis autem inſtrumentis ſæcularium negociorum presbyteri non vocentur ad teſtimonium: ſed ſi caſu contractui eos interfuiſſe contigerit, iubente epiſcopo teſtimonium dicant.

Vnde in Synodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. ſtatutum eſt, c. 13.

¶ In conficiendis inſtrumentis ſacerdotes ad teſtimonium non vocentur. C. II.

Poly. l. 4 tit. 31.

QVanquam ſacerdotum teſtimonium credibilius habeatur; tamen ipſi in ſæcularibus negocijs pro te-

terat cum vxore per ſeptem annos, ꝙ etiam ibi ſuper affinitate inducebantur domeſtici. Præterea, vt notauit ibi T. familiares ſui erant, vel domeſtici, quibus imperare poteſt ratione dominicę vel patriæ poteſtatis: aliàs domeſtici bene admittuntur. 1 B.

SVper prouidentia.] CASVS. Guido archiepiſcopus Viennenſis Apoſtolicæ ſedis legatus in cauſa, quę vertebatur inter canonicos S Stephani, & canonicos ſancti Ioannis, canonicos ſancti Stephani ad perhibendum teſtimonium veritati recipere nolebat, quia domeſtici erant: quare Paſchalis ſecũdus ſcribit ſibi, & docet, quòd in cauſa criminali teſtes domeſtici non aſſumantur, ſed in ciuili eccleſiaſtica potius ipſi quàm alij recipiantur. præcipit ergo ſibi, vt à teſtimonio ferendo nullo modo repellat clericos B. Stephani, dũmodo idonei videantur. [Alijs literis,] quibus cauſam illam cõmiſerat ſibi: vel

1 Alij cõtra 4. q. 3. ẽt ciuili iure. nam mercenarij ſũt domeſtici. ff de pęn. reſpiciendũ, §. furti. C. de his q ad ecc. confug. pręſenti. Arch.

b ¶ Tractauerunt.] Quia ea, quæ in capitulo geſta ſunt, melius poſſunt probari per canonicos, quam per alios, vt extra de teſtib. veniens, in fi. licet lex dicat aliàs inter domeſticos, facile quid confingi poſſe pro negocij qualitate, vt C. de donat. data.

c ¶ Et viſu.] 3 q. 9 teſtes

POTEST. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima ſoluit aliter quam ſuperius dixerat, dicens ꝙ domeſtici ad teſtimonium non admittuntur pro eo cuius ſunt domeſtici. ſupradicti autem clerici non pro domeſticis admittuntur, ſed pro eccleſia, quæ mater eſt omnium. In ſecunda parte dicitur, ꝙ presbyteri in contractibus ſæcularium non debent ad teſtimonium vocari: ſi tamen caſu interfuerint, iubente epiſcopo, teſtimonium ferre poſſunt, vt in ſeq. c. docetur.

QVanquam.] CASVS. Quæſitum fuit ab Eugenio,

vtrum

Digitized by Google

vt rum ſacerdotes ſint rocandi ad teſtimonium ſuper conficiendis inſtrumentis in negocijs ſæcularibus? Et reſpon. quòd non, ſi tamen caſu interfuerunt vbi laici non inueniuntur idonei, iubente epiſcopo poſſunt dicere teſtimonium, ne veritas occultetur.

ſunt, vt mutuum & commodatum. In mutuo certum eſt, & ſequitur, quòd ſit gratuitum, alioquin eſt vſura. Item ſi commodatum non eſt gratuitum; non quidem eſt vſura, ſed tamen ſi aliquid recipitur pro commodato, ſtatim deſinit eſſe commodatum: quia aut recipitur

ſtimonio, α, aut conficiendis inſtrumentis non rogentur [a]; quia eos in talibus rebus eſſe non conuenit. Si autem β euentu [b] aliquo cauſæ interfuerint, & aliquid viderint, vel audierint [c], vbi nullæ idoneæ ſæcularium inueniantur perſonæ; ne veritas occultetur [d] & malus vt bonus æſtimetur, in prouidentia proprij epiſcopi ſit, vt aut coram ſe [e] & competentibus [f] iudicibus, aut aliter [g] honorificè veritatem attollant †. † *al. teſtificentur*

α ¶ Pro teſtimonio.] *Sic eſt emendatum ex concilijs Eugenij ſecundi, & Leonis IIII. & Polycarpo. Antea enim legebatur,* pro conficiendis inſtrumentis ad teſtimonium non rogentur.

β ¶ Si autem.] *In concilijs ipſis & Polycarpo legitur,* ſi enim euentæ cauſæ aliquid viderint, &c.

QVÆSTIO III.

QVòd autem [h] *præter ſummam emolumenta ſectari, ſit vſuras exigere, Auguſtini auctoritate probatur, qui in pſalmum trigeſimumſextum, ad verſ. [Tota die] ſcribit dicens.*

¶ Qui plus, quàm dederit, accipit, vſuras expetit. C. I.

SI fœnerauerís homini, id eſt, mutuam pecuniam tuam dederis, à quo aliquid plus, quàm [i] dediſti, expectes — Sent. 3. diſt. 37. Iuo p 13. c. 17.

a ¶ Non rogentur.] An poſſit clericus cogi, not. 2. queſt. 6. ſtatuendum.

b ¶ Euentu.] 4. q. 3. ad fidem.

c ¶ Vel audierint.] Et hoc eſt in illis caſibus, vbi teſtimonium valet de auditu, vt 3. quæſt. 9. ſi debitum.

d ¶ Occultet.] Iſtud eſt regulare quod in defectum probationum quilibet poſſit cogi, vt extra de teſt. cog peruenit. immo talis admittitur, qui aliàs nō eſt idoneus, vt 4. q. 3. item ſerui reſponſo. ſimile eſt 55. diſt. priſcis. & de conſecr. diſtinct 4. in neceſſitate. & C. de hæret. l. vlt.

e ¶ Coram ſe.] Sed qualiter teſtatur clericus coram epiſcopo cū cauſa verſatur coram laico iudice, cum cōtinentia cauſę diuidi nō debeat, vt extra de ſequeſtr. ad hæc? Reſpon. hoc eſt priuilegium clericorum, quod nō coguntur coram quolibet iudice teſtificari ſicut egregiæ perſonę non coguntur coram quolibet iudice teſtificari, vt ff de iureiur. ad perſonas 1 — Clerici non coguntur teſtificari.

1 Ad idē ext. de teſt. ca. ſi quis, & maximè cū tūc iurare debeant: quod facere nō debent laico. 22. q. vlt. ca. vlt ſecundū Io. de Fant.

f ¶ Competentibus.] Scilicet iudicibus eccleſiaſticis.

g ¶ Aut aliter] Id eſt, vt committat epiſcopus aliquibus qui recipiant teſtimonia ipſorum.

QVòd autem.] CASVS. Hic intitulatur tertia quæſtio, in qua quæritur, vtrum ſit vſura, ſi aliquid præter ſortem exigatur? Et certum eſt, quòd ſic: niſi cum eccleſia mutuat pecuniam laico, ad hoc vt prædium eccleſiaſticum de manu laici redimatur: quo caſu fructus eccleſiaſtici fundi præter ſortem retinebit, vt dicit Innoc. III. in prima decret. de feud. & Alex. de vſu. in prima decret. in fi. Similiter non licet aliquid expectare præter ſortem, vt ī. ead. c. 1. Spes enim facit vſurarium ſicut ſimoniacum. arg. 1. q. 3. non ſolum.

h ¶ Quod autem.] Hic quæritur, an vſura ſit vltra ſortem aliquid recipere? Et certè ſic: niſi in quinque caſibus. Primo in caſu fauore eccleſiæ, extra de vſur c. 1. & c. conqueſtus. Secundo, & cum fideiuſſor ſoluit ſortem & vſuras, poteſt vſuras petere, vt ff. de fideiuſſ. conſtitutus. Tertio, & cū pęna petitur præter ſortem, vt 12. q 2. in legibus. Quarto, & cum petitur vſura tanquam intereſſe, dicam ī ea q. 4. quoniam multi. & ff pro ſoc. l. ſocius qui. Quinto, & cū recipitur aliquid pro re, quæ non conſiſtit in pondere, numero, vel menſura, ſicut in locatione. Item in ſexto caſu ratione incertitudinis, vt extra de vſur. in ciuitate. & non ſolum quodcunque lucrum, ſed etiam ipſa ſpes facit hominem vſurarium, vt ī. ead. cap. 1. ſicut facit hominem ſimoniacum, vt 1. quæſt. 3. non ſolum. Ad intelligentiam autem huius quæſtionis ſcias, quòd duo ſunt contractus, qui de natura ſui gratuiti — Vſura aliquando nō cōmittitur, licet vltra ſortē quid accipiatur. — Contractus duo ſunt gratuiti.

pitur aliquid pro re ipſa, aut pro vſu rei. ſi pro re ipſa aliquid recipitur, aut eſt pecunia, aut alia res. Si pecunia, eſt emptio ſeu venditio: ſi alia res, erit contractus permutationis: ſi pro vſu rei accipitur pecunia, erit contractus locationis: ſi res alia, erit contractus innominatus, do, vt des, vel do, vt facias. omnes iſti contractus ſunt liciti laicis etiam cauſa negociationis, vt 88. diſtin. fornicari. Clerici tamen inquantum poſſunt debent abſtinere ab emptione & venditione: quia illud non facile fit ſine peccato, vt ī. de pœnit. diſt. 5. qualitas. tamen in cauſa neceſſitatis permiſſum eſt clericis negociari, vt extra ne cler. vel mona. cap. 1. licitum tamen eſt clericis emere aliquam rudem materiam, & inde aliquod artificium facere, ſi eis ſua non ſufficiunt, vt 91. diſtinc. clericus victum. & 21. q. 1. c. 1. de conſecr. diſt. 5. nunquam. & tunc non acquiritur lucrum ex negociatione, ſed ex artificio. talia enim lucra licita erant Apoſtolis, vt 21. quæſt. 1. c. 1.

SI fœnerauerís.] CASVS. Aliquis dedit pecuniam mutuam, & præter ſortem aliquid expectabat. quæſitum fuit ab Auguſtino, vtrum ſit vſurarius? Et reſpondet quòd ſic.

i ¶ Plus quam.] Supple quod conſiſtit in pondere, numero, & menſura. ſed in equo & domo aliud eſt: quia ibi licitum eſt recipere ſortem & lucrum. & eſt ea ratio, quia in prædictis quæ conſiſtunt in pondere, numero, & menſura, transfertur dominium, cum illud ſit mutuum. Vnde res illa ſtatim eſt periculo 2 illius qui recipit eam. vnde inconueniens eſſet vt nomine illius rei magis grauaretur 3; ſed domus & equus non ſunt periculo ſui; vnde non eſt inconueniens, ſi aliàs grauetur pro re tali dando aliquid. ad hoc facit ff de iureiur. cum qui. Sed contra hoc obijcitur. Pone quod aliquis vendat vſum

2 Periculo l. ſi vnus ex ſocijs, § ſi vnus. ff pro ſoc.

3 Arg. ff de iureiur. cum qui.

Digitized by Google

vſum pecuniæ, & recipiat in ſe periculum pecuniæ. talis contractus non eſt vitioſus, quia cum vſus ſit illius qui vendidit, licite poteſt eum vendere 1 & ſic habes, ꝙ aliquis pro pecunia poteſt recipere pecuniã, & aliud in hoc caſu, alias non: & hoc ideo, quia pecunia non deterio-

nam generaliter dicitur pecunia quidquid habes, vt 1. q. 3. totum.

Plerique.] CASVS. Quidam cum pecuniam mutuaſſent negotiatoribus de lucro mercium partem recipiebant; quæſitum fuit ab Ambr. vtrum hoc debeat reputari vſura? Et reſpondet quòd ſic, & non ſolũ hoc, ſed ẽt quidquid vltra ſortẽ exigitur quocumque nomine cenſeatur dicitur vſura, & ad hoc probandum auctoritatem legis Moſaicæ inducit. Sequens ca. planum eſt.

c ¶Præcepta] Nolũt quidam facere cõtra legẽ, ſed faciũt fraudem legi. Ille vero facit fraudem legi, qui obſeruat verba legis, ſed mentem eius circumuenit, vt ff. de legi. fraus. Fit fraus legi quatuor modis. De re ad rem .i. qñ in fraudem datur aliqua res, vt hic & 1. q. 1 ſunt nõnulli, talis eſt fraus Macedoniani ff. ad Macedon. l. ſed Iulianus §. mutui. Itẽ de pſona ad perſonã, vt cũ quis ſub perſona alterius exercet vſurã, vt 46. d. ſicut non ſuo, & cum maritus nõ poteſt aliquid dare vxori, ſupponit aliã perſonam cui dat. vt ff. de dona. inter virum & vxo. hæc eſt rõ. §. vlt. Item de vno contractu ad alium contractum fit fraus, vt cũ mulier non poſſit dare aliquid viro, fingit ſe vẽdere ei: vt ff. de dona. inter virum & vxo. ſi ſponſus. §. circa ſic 16. q. 1. ſi ſacerdotes. Item de

Legi fit fraus quadrupliciter.

accipere, non pecuniam ſolam, ſed aliquid plus, quàm dediſti †, ſiue illud triticum ſit, ſiue vinum, ſiue oleum, ſiue quodlibet aliud: ſi plus quàm dediſti, expectas [a] accipere, fœnerator es; & in hoc improbandus, non laudandus.

Item Hieronymus ſuper Ezechielem, lib. 6. ad c. 8.

& in id. gl. ord.

¶Quidquid ſupra datum exigitur, vſura eſt. C. II.

Sent. ibidem. Iuo p. 13. c. 18. Pann. l. 3. c. 160.

PVtant quidam vſurã tantum eſſe in pecunia [b]. Quod præuidens ſcriptura diuina omnis rei aufert ſuperabundantiam, vt plus non recipias, quàm dediſti *. *Item ibidem.* ¶Alij pro pecunia fœnerata ſolent munuſcula accipere diuerſi generis: & non intelligunt vſuram appellari, & ſuperabundantiam, quidquid illud eſt; ſi ab eo, quod dederint, plus acceperint.

Item Ambroſius in lib. de Tobia, c. 14.

¶Quidquid ſorti accedit, vſura eſt. C. III.

Iuo p. 13. c. 26.

PLerique refugientes præcepta [c] legis [d], cum dederint pecuniã negotiatoribus [e], non in pecunia vſuras exigunt; ſed de mercibus eorum, tanquam vſurarum emolumenta percipiunt. Ideo audiant, quid lex [f] dicat *. [Neque vſuram, inquit, eſcarum accipies, neque omnium rerum.] *Item paulo poſt.* ¶Et eſca vſura eſt; & veſtis vſura eſt, & quodcumque ſorti accedit [g], vſura eſt; quod velis ei nomen imponas, vſura eſt. *Item paucis interiectis.* ¶Si quis inſtaurandum conuiuium putat; ad negotiatorem [h] mittit, vt abſynthiaci † [a] cupellam ſibi gratis deferat; ad cauponem dirigit, vt Picenum vinum, aut tyriacum † requirat: ad lanium, vt hilam † ſibi procuret; ad alium, vt poma [i] ſibi adornet.

Deut. 23.

† al. abſynthiati. † al. theriacum. † al. vuluam.

[a] ¶Abſynthiaci.] *De hoc vino, quod tardam coctionem accelerat, ideoq́; inſtaurandus conuiuijs aptum eſt, meminit Dioſcori-*

1 Vendere puta. locando 1. Franc. Purpurat. l. 2. §. 1. col. 9. nu 68. ſi certpet.

† Adde hic Bal. in rubr. C. de conſti. pec. in 1 gl. & in l. 3. & ibi clarius p eundem Bal. & Saly. C de exercito. Ba. in l. 2. i ptin. C. de vſu. rei iu. & in c. 1. in 5. col. de plus pe. late per Salyc. in auth. ad hæc in 11. q. C. de vſu. Iaſ. in l. cunctos. in 14. col. ver. ſexto, & vltimo quæro. C. de ſum. tri. Io. Cal in conſi 11. poſito ſub tit. de vſuris. Dom. Alex. in conſ. 303. qđ incipit, viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Io. in vl. col.

* Cõco. tex. in l. 1. §. cum vrbem. ff. de of. præf. vrb. & in l. 1. C. de hær. inſt.

* Adde ad hoc plene not. per Iaſ. in l. cunctos. col. 11. C. de ſum. trin.

rioratur, ſed aliæ res deteriorantur. Item nonne ſi creditor alicui gratis mutuat pecuniam, venditor tenetur ei ad antidora, vt extra de teſta. cum in officijs, & ff. de peti. hære ſed & ſi. §. conſuluit. & naturaliter eſt ei obligatus ad aliam. quare ergo illam naturalem obligationem non poteſt deducere in ciuilem ſ vt pactum fiat pro illa danda, ad quam tamen tenetur, cum etiam alia pacta interueniant in ſpiritualibus, ad quæ alias quis tenetur, extra de præben. ſignificatum. & extra de elect. ſignificaſti.

a ¶Expectas.] Ex pacto ſecundum quoſdam, vel etiam ſine pacto: quia ſola ſpes facit vſurarium, vt hic. Sed quid ſi mutuet eo pacto: vt ſibi etiam remutuet cum opus habuerit? Non credo quod illud poſſet deducere in pactum: & ita hic naturalis obligatio non poteſt deduci in pactum 2.

2 Iſtã ſententiam tenet Goffr. extra de vſu. cõſului: ſed glo. pcedens vr inuenire cõtrarium, ver. item nonne. Arch.

PVtant.] CASVS. Quidam pecunia mutuata pecuniam pro vſura recipere nolebant, ſed munuſcula, quod dicebant non eſſe vſuram ſed Hieron. dicit quod quid vltra ſortem recipitur, vſura reputatur.

b ¶Pecunia.] Stricte ſumitur hic nomen pecunia

vno contractu ad alium fit fraus, ſed alio modo, vt cum mulier non poſſit fideiubere, conſtituit ſe principalem debitricem, vt ff ad Velle. quamuis. 33. q. 5 mulierem 3.

d ¶Legis.] id eſt, canonis legitimè agentis ſ. legis propheticæ dicentis. Qui pecuniã ſuã non dedit ad vſuram. &c.

e ¶Negotiatoribus] Videtur, ꝙ ſi quis pecuniam ſuam dedit negotiatori, vt inde emat merces, & det ſibi partem lucri, ꝙ illud ſit licitum, quod non concedo ſi periculum ſpectet ad recipientem, vt ſit inter eos contractus mutui. ſed ſi per illa verba ſocietatem contrahunt, & tunc periculum ſpectat ad vtrumque; tunc bene licitum eſt, ꝙ vnus ſocius det pecuniam, & alter ſuppleat laborem, qui deeſt in pecunia, vt ff. pro ſo. l. quinta.

3 De hac materia plene not. extra de priui. quanto. ibi vid as in ſumma Hoſt. de contrah. emp. §. vlt.

f ¶Lex.] Moſaica.

g ¶Accedit.] Ex pacto.

h ¶Ad negotiatorem.] Cum credidit pecuniam.

i ¶Poma.] Videtur ergo, ꝙ vſura differat in hoc a crimine ſimoniæ, quia crimen ſimoniæ non committitur in modico, vt extra de ſi. & ſi quæſtiones, ſed non eſt ita, & c ſi quæſtiones intelligas ꝙ non præſumitur in modico committi ſimonia ratione perſonæ.

Simonia an in modico cõmittatur.

Quòd

Digitized by Google

Q Vod vero nec.] CASVS. Hic intitulatur quarta quæſtio, qua quæritur vtrū laicis, vel clericis liceat vſuras accipere? Et certum eſt, quod non niſi in caſibus notatis ſup. in prox. q. & in apparatu, & in ſumma illius quæſtionis.

S I quis obligatus.] CASVS. Quidam clerici vſuras centeſimas exigebant, vel aliquid aliud præter ſortem, & vilius emebant, vt carius alijs vendant, quare fuit conſtitutum a Martino Papa, vt qui de cætero talia fecerint, deponantur. Item eſt caſus ſequentis capituli.

a ¶Quod vero.] Nulli licitum eſt vſuras ſumere, nec etiā Iudæ, vt extra de vſu. poſt miſerabilem. videtur tamen, quod in caſu licitū ſit etiam Chriſtiano ſumere vſuram, vt inf. ea, ca. vl tamen licitum eſt aliquando vltra ſortem aliquid recipere, vt notaui in proxima quæſtio. ſup. in ſumma.

C Lerici.] CASVS. Præcipit Gelaſius in hoc c. vt clerici ab omni illicita cupiditate cuiuslibet negotiationis ſe abſtineant: alioquin in quocumq; gradu fuerint: deponentur. Sequens capitulum patet.

b ¶Indignis.] Licitas enim negotiationes poſſunt clerici facere, vt extra ne clerici, vel monachi. c. 1. & hoc cū eis ſua nō ſufficiunt, vt 91. diſ. clericus.

c ¶Si ceſſare.] Non ergo ſtatim deponēdus eſt clericus propter vſuras. 47. d. ca. 1. argu contra. 47 d. c. 2. Sol. ſtatim deponendus eſt, & quod hic dicitur, refertur ad facultatem diſpēſandi 1.

1 Vel de turpi lucro hoc intellige: ſed contra in vſura ſm L. de hoc leg. & not. extra de vſu. præterea. ibi videas. Arch.

d M Iniſtri.] ¶Datam.] Sup. 46 d. non licet.

C Anonum.] CASVS.] Quidā clerici emebant vilius, vt carius venderēt, & hoc faciebant ſtudioſa cupiditate lucrandi. Ideo ſtatutū fuit in concilio Tarraconenſi, vt de cętero hoc non faciant, alioquin deponētur [Studio.] i. deſt, ſtudioſa cupiditate.

c ¶Vel vendendi] in eadem forma: ſed in rudi materia poſsūt emere chorium, & chartas, & inde facere ſotulares, & libros, vt 21 q. 1. c. 1. & 91. d. clericus. nec eſt negotiatio: ſed artificium.

des lib. 5. c. 49. Lampridius de Heliogabalo inquit, & roſato, atque abſynthio † vulgus ad bibendum inuitauit. *De hoc Alciatus parer. l. 7. c. vlt.*

a ¶Ex *fortaſſe*, abſynthiaco, *aut* abſynthiato.

cap. l. 1. c. 125.

Item ex concilio Agathenſi.

¶Quando amplius, quàm debetur, exigitur, vſura eſt. C. IIII.

Burc. l. 2. c. 126. Iuo p 6 c. 200. Pan. l. 3. c. 161.

V Sura eſt, vbi amplius requiritur, quàm datur. V. g. ſi dederis ſolidos decem, & amplius quæſieris: vel dederis frumenti modiū vnum, & ſuper aliquid exegeris.

Ecce euidenter oſtenditur, quòd quidquid vltra ſortem exigitur, vſura eſt.

QVÆSTIO IIII.

Q Vòd vero [a] nec clericis, nec laicis liceat vſuras exigere, probatur auctoritate Gelaſii, & aliorum.

Ait enim Gelaſius Papa ſcribens epiſcopis per Lucaniam, & Siciliam. c. 17.

¶A quæſtibus negotiationis clerici abſtineant. C. I.

diſt. 88. conſequens §. proinde. Iuo p. 12 c. 28.

C Lerici aut ab indignis [b] quæſtib. nouerint abſtinendum, & ab omni cuiuſlibet negotiationis ingenio, vel cupiditate ceſſandum; aut in quocumque gradu ſint poſiti; ſi ceſſare [c] noluerint *a*, mox a clericalibus officijs abſtinere cogantur.

a ¶Si ceſſare noluerint.] *Hæc non ſunt in epiſtola, neq; referuntur ſupra diſ. 88. c. conſequens. ſed non ſunt expuncta ob gloſſam.*

Item ex concilio Arelatenſi primo, quod confirmauit Papa Silueſter, c. 12.

¶Excommunicentur miniſtri, qui fœnerantur. C. II.

Iuo p 13. c. 10. † *De miniſt* Jori.

M Iniſtri †, qui fęnerantur, placuit iuxta formam diuinitus datam [d], eos a communione abſtinere.

Item ex concilio Tarraconenſi, c. 2.

¶Qui volunt eſſe in clero, a ſtudio negotiationis abſtineant. C. III.

Burc. l. 2. c. 122. Iuo p. 13. c. 13. & p. 6 c. 197.

C Anonum ſtatutis firmatum eſt, vt quicumque in clero eſſe voluerit, emendi vilius, vel vendendi [c] carius ſtudio non vtatur. Quod certe ſi voluerit exercere, cohibeatur a clero.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 62.

¶Alienetur a clero, vſuras, aut ſuperabundantiam exigens. C. IIII.

in capitulis Mart. Brach.

S I quis oblitus timorem Domini, & ſanctam ſcripturam, quæ dicit; [Pecuniam ſuā non dedit ad vſurā.] Pſal 14.

Digitized by Google

a ¶ Ex quolibet.] 21. quæſt. 3. placuit.

SI quis clericus.] CASVS. Quidam clericus mutuauit certam quantitatem pecuniæ alicui certo tpe ſoluendam: quæſitũ eſt in Nicęno concilio, ſi tẽpore ſtatuto ad ſolutionẽ faciendam velit recipere frumentũ, vel aliam ſpeciẽ loco pecuniæ, ſub quo pretio debeat eã recipere. Et rñdet. ꝗ ſub eo pretio, quo vendi poteſt tpe ſolutionis faciendæ, & tñ recipiat ſub eo pretio donec perueniat ad ſummã, quam mutuauit. Si vero non vult ſpeciem, ſed pecuniã recipiat eam ſine augmento. Ita videtur mihi quęſtio huius c. formanda, licet Beneuen. aliter eã formauerit: nec in ea caſus poſitio à ſua differt niſi in formatione quæſtionis. & Hugo fere idem dicit cum Beneuent. Sequens c patet.

poſt hanc cognitionem magni concilij α fœnerauerit, & centeſimas exegerit, aut ex quolibet [a] negocio turpe lucrũ quęſierit, aut per diuerſas ſpecies vini, vel frugis, vel cuiuſlibet rei, emendo, vel vẽdendo aliqua incremẽta ſuſceperit; de gradu ſuo deiectus, alienus habeatur à clero.

α ¶ Magni concilij.] *Sic loquitur Martinus Bracharenſis: quoniam hanc ſententiam accepit ex capite 17. concilij Nicęni, quod citatur infra ead. c. quoniam, & in duobus vetuſtis Gratiani exemplaribus poſt hoc continuo illud ſubiungitur.*

Item ex concilio Tarraconenſi, c. 3.

¶ Pro pecunia, quam clericus mutuo dedit, iuſto pretio ſpecies accipere poteſt. C. V.

Iuo p. 6. c. 369. & p. 13. c. 14. Pann. l. 3. c. 59.

ij SI quis clericus ſolidum [b] in neceſſitate prę̃ſtiterit; hoc [c] de vino, vel frumento accipiat, quod [d] mercandi [e] cauſa tempore ſtatuto [f] decretum [g] fuerit venundari. Cæterum ſi ſpeciem non habuerit neceſſariam; ipſum, quod dedit, ſine vllo augmento recipiat.

† In vulgatis erat Agathenſi 3.] Anſel. l. 7. c. 153. Burc. l. 2. c. 124. Iuo p. 6. c. 198. & p. 13. c. 9. Pann. l. 3. c. 158. Rab. pęn. c. 32.

Item ex concilio Carthaginienſi † 3. c. 16.

¶ Clericus non accipiat plus quàm commodauit. C. VI.

NVllus clericorum amplius recipiat, quàm cuiquam accommodauerit: ſi pecuniam, pecuniam accipiat: ſpeciem eandem, quantam dederit accipiat: & quidquid aliud tantum, quantum dederit, accipiat.

& in concil. Aquiſgran. c. 62.

Item Leo Papa, epiſt. 1. c. 3.

¶ Etiam laicis vſura damnabilis eſt. C. VII.

Poly. l. 4. tit. 31. Burc. l. 2. c. 123. Anſel. l. 7. c. 149. Iuo p. 6. c. 65.

NEc hoc quoque prętereundum eſſe duximus, quoſdam lucri turpis cupiditate captos vſurariam exercere pecuniam, & fœnore velle diteſcere. Quod nos, non dicam in eos qui ſunt in clericali officio conſtituti, ſed & in laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in eos, qui fuerint confutati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

& in Aquiſgran. c. 40.

Item ex Nicæno concilio, c. 17.

¶ Eijciantur à clero turpia lucra ſectantes. C. VIII.

diſt. 49. quoniam multi. Burch. l. 2. c. 120. Iuo p. 13. c. 8.

Pſal. 4.

QVoniam multi clerici auaritię cauſa turpia lucra ſectantes, obliti ſunt diuini pręcepti, quo dictum eſt: [Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram.] fęnerantes, centeſimas exigunt; ſtatuit hoc ſanctum concilium, vt ſi quis inuentus fuerit poſt hanc definitionem vſuras accipere, vel ex quolibet tali negocio turpia lucra ſectari, vel etiam ſpecies frumentorum ad ſeſcuplum dare, omnis, qui tale aliquid conatus † fuerit ad quæſtum [h], deijciatur à clero, & alienus ab eccleſiaſtico habeatur gradu.

† *al. commentur*

¶ *Supra diſt. 47. hic idem canon affertur ex verſione Dionyſii, qui nunc ex priſca, quæ eſt in collectione Iſidori.*

capit. l. 5. c. 131.

Item Iulius Papa.

b ¶ Solidum] ſ. pecuniam numeratam.

c ¶ Hoc.] Id eſt, tñ.

d ¶ Quod.] Id eſt, quantum

e ¶ Mercandi.] Si deberent vendi.

f ¶ Tpe ſtatuto.] .i. ſolutionis tempore. i

g ¶ Decretum.] A iudice, vel ab alio. ſ. hoc vult dicere, ꝗ creditor frumentum pro tanta pecunia debet recipere, quantũ valuit tpe ſolutionis. 1 & ſita cõſiderandum eſt tẽpus ſolutionis. ſed ſi non eſt præfixum: tunc æſtimatur quantũ valet tẽpore quo res petitur, vt ff. ſi cer pet. l. vinum.

1 Non intelligas, quod hic imponatur neceſſitas vẽditori aliud ꝗ debeat accipiẽdi, ſed plus non exigendi. aliud. n. pro alio nõ poteſt ſolui inuito ſi de ſolu ſi quis. C e. rit. cum autem, ſm Bart. Iſiđo. Archid.

NEc hoc.] CASVS. Dicit Leo Papa, quod quidam turpia lucra ſectantes, vſuras exercent: de quo dicit ſe valde dolere non ſolum in clericis, ſed etiam in laicis: quod dicit eſſe acrius vindicandum in clericos, quam in laicos, vt cęteris metus incutiatur.

h QVoniã.] ¶ Ad quæſtum.] Vr hic ꝗ prohibeamur ſumere vſurã cauſa lucri captãdi, non autẽ vitandi damni. ar. ad hoc ĩ e. ſi quis oblitus. vbi dicit, incrementa ſuſceperit: maximè ſi ſit bonæ fidei cõtractus 2, vbi ex ſola mora veniũt vſuræ, vt ff. de vſur. mora. §. in bonæ. ſi qs ergo eſt in mora ſoluẽdi, ab eo poſſũt repeti vſurę, non tan quã vſuræ, ſed tanꝗ intereſſe, vt ff. ꝓ ſoc. ſocius qui. & tuc petuntur vſuræ iudicis officio, nõ iure actionis, licitè enim põteſt qs agere ad hoc vt

Vſuræ cauſa dãni vitandi poſſũt peti.

2 Quæ ſint actiones ſiue cõtractus bonæ fidei, hr Inſtit. de action. §. actionum. & not. extra de except. cum venerabilis, in gl. quæſitum, &c.

Digitized by Google

vt reddatur indemnis, vt extra de fideiuſſ. peruenit. & 12. q 2 ſi quis de clericis. ubi agitur ad intereſſe.

QVicunque] CASVS. Aliqui tempore meſſium vel vindemiarum, non neceſſitate, ſed propter lucri cupiditatem emunt vinum vel annonam pro duobus denarijs hac intentione, vt ſeruent poſtea, donec pro quatuor vendant vel pro pluribus. Quæſitum eſt a Iulio Papa. vtrum hoc ſit turpe lucrū? Et reſpondet quod ſic. & dicit Hugo, ꝙ hoc c. loquitur generaliter tam de clerico, quàm de laico. Sequens c patet.

a ¶ Modium] Si aliquis vendat merces q̃ modo valent quatuor, & facit pactum vt ei dētur quinque ad terminum præfixum: illud non eſt vſura, ſi dubium eſt quantum poſſunt valere merces illæ ad terminum præfixū: vt extra de vſur. in ciuitate, licet ſi uenderet longè cariori foro qua̅m modo, valeant, tunc eſſet vſura, vt extra eo tit cō ſoluit 10. Et quod dicitur de venditione mercium, intelligiꝰ ſi tempore cōtractus non fuerat venditurus: alioquin eſſet vſura, vt extra eo ti. c vl. B.

Vſura qñq; nō ſit, licet p̄ quatuor quinque ſoluantur.

b SI quis] ¶ Rapinam] Sic ergo vſurarius eſt raptor. ergo in eum nō trāſfertur dominium ſicut nec in ſimoniacum. poteſt tamen concedi, quòd tranſfertur dominium in eum. Item cum vſurarius non audiatur niſi reſtituat vſuras, quas ab aliquo receperit, ergo nec raptor. vt videꝰ quod non admitto & rapina largè ſumitur pro qualibet iniuſta vſurpatione, vt 32. q 4 meretrices.

Dñium an trāsferatꝰ in vſurarium.

QVid dicam.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ crudelis eſt, qui vſuram exercet ſicut ille, qui facit rapinam; quia vſura reſtitui debet, ſi ſit ſub quo iudice repeti poſſit. In ſecunda parte inuenitur contra auaritiam & cupiditatem vſurarij, quæ ſatiari non poteſt. Et oſtendit, quod vſurarius cum peccato poſſidet vſuram, quia alienum eſt: & ideo reſtituendum, quia iniuſtè poſſidet, & eo male vtitur.

c ¶ Reddi] Id eſt, dari: quia verbum reddendi ponitur pro verbo dandi. ff. de verb. ſign. verbum reddendi poteſt tñ dici, ꝙ ſm leges non ſunt dandæ vſuræ, tum quia ſacræ leges non dedignantur imitari ſacros canones, vt 2. q. 3 §. notandum tum quia Imperator iubet ſeruari ea quæ ſtatuta ſunt in Nicæno concilio, vt in Aut. de eccl. tit. in prin. coll. 9. ſed Nicænum concilium prohibet vſuras, vt 47. diſt. quoniam. & ſu. ea. quoniam. cū ergo Imperator conſtitutione ſua confirmauit ſtatuta Nicæni concilij, patet ꝙ voluit derogare omnibus legibus quæ loquuntur de vſuris. Vel dic vt dixi 10. d. lege.

Vſuræ etiã ſm leges nō ſunt dandæ.

¶ Turpe lucrum ſequitur, qui minus emit, vt plus vendat. C. IX.

QVicunque tempore meſſis, vel vindemiæ, non neceſſitate, ſed propter cupiditatem comparat annonam, vel vinum, verbi gratia de duobus denarijs comparat modium [a] vnum, & ſeruat vſq; dum vēdatur denarijs quatuor, aut ſex, aut amplius; hoc turpe lucrū dicimus.

Poly. ibidem. Burc. l. 2. c. 127. Iuo p. 6 c. 201. & p. 13. c 21. Paun. l. 3. c. 162.

¶ Caput hoc apud Burchardum, & Iuonem p. 6. c. 201. & in Pannormia citatur ex decretis Iulij Papæ vſurarijs miſſis. Verum idem Iuo par. 13. c. 21. citat ex capitularibus quorum lib. 1. cap. 131. habetur.

Item Ambroſius in libro de bono mortis, c. 12.

¶ Rapinam facit, qui vſuram accipit C. X.

SI quis vſuram acceperit; rapinam [b] facit, vita non viuit.

Item Auguſtinus ad Macedonium, epiſt. 54.

¶ Non minus crudelis eſt, qui pauperem trucidat fęnorę, quàm qui diuiti aliqua rapit. C. XI.

Poly. l. 6 c. 20.

QVid dicam de vſuris, quas etiam ipſæ leges, & iudices reddi [c] iubent? An crudelior eſt, qui ſubtrahit aliquid, vel eripit diuiti; quàm qui trucidat pauperem fœnore? Hæc, atque huiuſmodi male vtiq; poſſidentur: & vellem, vt reſtituerentur: ſed non eſt, quo iudice repetantur. Iam vero, ſi prudenter intueamur, quod ſcriptum eſt [d]: [Fideli homini totus mundus [e] diuitiæ ſunt: infideli autem, nec obolus [f]:] nonne omnes, qui ſibi videntur gaudere licet conquiſitis, eiſque vti neſciunt; aliena poſſidere conuincimus? Hoc enim certè alienum [g] non eſt, quod iure poſſidetur: hoc autem iure, quod iuſtè, & hoc iuſtè, quòd bene †. Omne igitur, quòd male poſſidetur; alienum eſt: malè autem poſſidet, qui male vtitur.

Prou. 17.

Porro, à quo vſuræ exigendæ ſint, Ambroſius teſtatur dicens in libro de Tobia, c. 15.

¶ Ab illo vſuram exigere poſſumus, cui iure nocemus C. XII.

Iuo p. 23. c. 27. † *Ibi inquit.*] orig.

AB † illo vſuram exige, cui merito nocere deſideras;

† Hinc B. Tho. Aquinas in opuſculis tract. de uſur. c. 5.] quod ſm legē diuinā nō transfertur dñium in uſurariū, ſed tñ ſm legem humanam.

d ¶ Scriptum eſt.] In prologo Bibliæ.

e ¶ Totus mundus] Id eſt, quælibet parua pars mundi, r. vt hæc dictio, totus, hic ponatur diſtributiue.

f ¶ Nec obolus] Supple eſt totus mundus.

g ¶ Alienum.] Canon fingit rem alienam illam, qua quis male vtitur, vt hic, & 47. diſtin. ſicut hi. & extra de verb ſign. c. ius dicitur.

PORRO CASVS. Supra dictum eſt, quòd vſuræ non debent exigi: nunc ponit caſum, in quo poſſunt exigi. & ad hoc inducit ſequens cap.

AB illo.] CASVS. Quæſitum fuit ab Ambroſio, à quo vſuræ exigi ſine peccato vel recipi poſſint. Et reſpondet quod ab illo, cui nocere merito deſideramus & contra quem bellum iuſte mouemus, ſed bello vincere non valemus. Hoc c. intelligit H. generaliter de Iudæo pagano hæretico, & Chriſtiano quolibet, contra quem bellum iuſte mouetur.

† Hic vult dicere, ꝙ ea q̃ poſſidet, licet pauca, ita ei ſufficiunt ac ſi totus mundus eſſet ſuus ſm Goſ. Archid.

d ¶ Scri

a ¶ Cui.]

Digitized by Google

a ¶Cui.] Sicut nulli nocere dēs, ſic a nullo debes petere vſuras vt c. intelligatur negatiue, & ſic planum eſt. Alij dicunt, ꝙ ab hoſtibus licitū eſt petere vſuras. nam & oīa eorum licite poſſumus auferre, vt 23.q.7.c.1.& 2.& qui buſcumq; inſidijs poſſumus nocere eis, vt 23.q 2.dñs. b ¶Vbi bus, non prohibet quin idem de alijs.

c ¶Quod vero.] Quidam generaliter dicunt, ꝙ de nullo illicite acquiſito pōt fieri eleemoſyna, nec de meretricio, nec de vſura, nec de alea, nec de hiſtrionatu, nec de ſimonia. ſcriptum eſt.n. Honorabis dñm Deum tuum ex iuſtis tuis laboribus 1.q 1.nō eſt putanda, & in Deut. dicitur. Non accipies mercedem poſtribuli. & eſtat ad hoc inf. eleemoſyna. & 32. q.4 ſicut nō ſunt, nā illicitē, acquiſita nō ſunt in bonis nr̄is, nec noſtra, vt ff pro ſoc cum duob.§.vl. Alii dicunt, ꝙ ſi de illicite acquiſitis nō transfert dominiū, vel etiam transfertur ſed competit repetitio; nō poteſt tamen fieri eleemoſyna, vt in vſura arg.c. ext. & iureiur. debitores, & in ſimonia, vt extra de ſimo. veniens. Sed ſi non dat repetitio, & transfertur dominium, bene fit inde eleemoſyna, vt ſi aliquid datur meretrici illud nō poteſt repeti, vt ff de cōd ob tur pem cau idem ꝙ ſi. §.quoties. vñ de tali poteſt meretrix facere eleemoſynam. Idē de eo eſt quod datur hiſtrioni, & de eo ꝙ extorquetur ratione officij alicuius, vt inf. ead non ſane. Quod autem dicitur, quod ſacerdos non poteſt percipere mercedem poſtribuli, poteſt dici, quod

Eleemoſyna, vtrū fieri poſſit de illicite acquiſitis.

cui [a] iure inferuntur arma, huic legitime indicantur vſuræ, quem bello vincere facile non potes. De hoc cito potes centeſima vindicare te. Ab hoc vſuram exige; quem non ſit crimen occidere. Sine ferro dimicat, qui vſuram flagitat: ſine gladio de ſe hoſte vlciſcitur, qui fuerit vſurarius exactor inimici. Ergo vbi ius [b] belli, ibi etiam ius vſuræ.

QVAESTIO V.

Qvod vero [c] eleemoſyna non ſint facienda ex fœnore, vel vſuris, nec ex quolibet malè acquiſito; Auguſtinus teſtatur in libro de verbis Domini, ſermone 35.

¶De vſuris eleemoſynæ fieri non poſſunt. C. I.

Iuo p.13.c.16. NOlite velle eleemoſynas facere de fœnore, & vſuris [d].

Item eccleſiaſtici 34.

¶Oblatio de rapina reprobatur a Deo. C. II.

†immolantis] ori. IMmolans † ex iniquo oblatio eſt maculata. *& infra.* ¶Dona iniquorum [e] non probat altiſſimus, nec reſpicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine [f] ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperum; quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui. Panis egentium, vita pauperis eſt †. Qui defraudat illum, homo ſanguinis eſt. Qui aufert in ſudore panem; qua qui occidit proximum. Qui effundit ſanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres [h] ſunt.

† Facit ad hunc text. l. cum hi. cum ibi no. ff de tranſactio.

Item Auguſtinus in lib. 50. homiliarum, hom. 7.

b ¶Vbi ius.] Iuſtum bellum eſt quod geritur ex edicto principis, vt 23.q 2 iuſtum. Ioan.

Qvod vero] Hæc quæſtio diuiditur in quatuor partes, in prima quarum probat per 9. auctorit. ꝙ de vſuris, & rebus male acquiſitis, de quib. dñium non transfertur, non poſſunt fieri eleemoſynæ. Secunda ibi, [Econtra] Tertia ibi, [Item obijcitur.] Quarta ibi. [Sed Aug.] Io.

CASVS. Hic intitulatur quinta quæſtio. vbi quæritur, an ex vſuris, & rebus male acquiſitis poſſint eleemoſynæ fieri. Et certe quidam dicunt, ꝙ ex nulla re illicite acquiſita pōt eleemoſyna fieri, vt inf ea. eleemoſyna, & 1.q.1. non eſt putanda. vbi dr̄ Honora Dñm de tuis iuſtis laboribus, & in Deuter. Non accipies mercedē poſtribuli. Alij diſtinguunt vtrū transferatur dñium, vel non. Vbi non transfertur dñium, de rebus illis eleemoſyna fieri non poteſt, vt de rapina & furto. Vel vbi transfertur, ſed datur repetitio, ſimiliter eleemoſyna fieri non poteſt, vt in vſura, & re per metum extorta, & etiam in ſimonia. Vbi autem transfertur dominium, & non competit repetitio, eleemoſyna fieri poteſt, vt de re per meretricium acquiſita, & de re quæ datur hiſtrioni, vt inf c. qui habetis & cap. non ſane. Quod dicitur. non accipies mercedem poſtribuli, non obſtat: quia oblatio licet de ea fieri non poſſit, non prohibetur quin eleemoſyna fieri poſſit, & quod dicitur: Honora Dominum de iuſtis laboribus non debet recipi oblatio meretricis, licet eleemoſyna poſſit inde fieri, & hæc eſt ratio, vt propter ruborem citius cōuertatur, vt 90.d oblationes, & 17.q.4 miror. Sed de illis, quæ ſunt extorta per violentiam, non ratione officii alicuius, vt de rapina, & de furto, nō poteſt fieri eleemoſyna. Dicunt tamen quidam, ꝙ ſi res furtiua vendatur, de nummis illis poteſt fieri eleemoſyna: quia non ſunt nummi furtiui, qui dantur pro re furtiua, vt ff de fur qui vas. §. vlt. quod non credo, vt ext. de vſur. cum tu. in fine †

d NOlite.] ¶Vſuris.] Hic inculcatio verborum eſt, & fœnus dicitur vſurarum. Vnde Lucanus.

Hinc vſura vorax, auidumque in tempore fœnus.

IMmolans.] CASVS. Aug in hoc ca reprehendit illos, qui ex male acquiſito faciunt oblationes. Nam qui offert ſacrificium, vel oblationes ex iniuſto acquiſito, ſimilis eſt illi, qui interficit filium in conſpectu patris, nam qui rapit pauperibus, & qui ſanguinem fundit humanum, & homicida reputatur, & ſimiles ſunt in malo. [Immolans,] id eſt, immolantis.

e ¶Iniquorum.] ſup.1.q.1.nullus, & c non eſt putanda.

f ¶Nec in multitudine] Sed in meritis, vt 24.q 1.odi.

g ¶Sanguinis.] Sup. 86 diſt paſce.

h ¶Fratres.] id eſt, pares ſiue ſimiles in peccato, inf eo. c. multi. & de pœni diſt. 1. homicidiorum.

† De hoc no. extra de dec i mis ex tranſmiſſa.

For-

Digitized by Google

FOrte.] CASVS. Quidam putant ſe non peccare, ſi auferant auaro, & diuiti, vt pauperibus largiantur: ſed dicit Aug. ꝙ tales diabolica ſuggeſtione mouentur: quia qui talia faciunt, addunt iniquitatem iniquitati.

a ¶Non habebo.] Nec enim propter bonum eſt facien dum malem, vt 30. q. 1. noſſe. 32. q. 4. ſicut non ſunt ɪ non vř tñ, ꝙ talis furtum committat: quia furtum non fit niſi adſit animus lucrandi, vt ff. de fur. l. 1. ſed non eſt ita: quia ſpecies furti eſt ex alieno largiti, vt ff. de furt. ſi pignore. §. 1.

Malum pp bonū nō eſt faciendum. Ad hoc pl'ene extra ne cleri. vel mona. c. 3.

nere, vt C. vnde vi. conquerebatur.

NEque.] CASVS. In hoc c. oſtendit. Auguſt. ꝙ malū præcedens (vt rapina, vel inuaſio) non excuſatur propter bonū ſequens, & hoc probatur duob. exemplis, ſcilicet primo, & tertio. Et econuerſo bonum præcedens non

¶Non eſt aliquid rapiendum diuitibus, vt detur egenis. C. III.

FOrte aliquis hoc ſecum cogitat, & dicit: multi ſunt Chriſtiani diuites, auari, cupidi: non habebo [a] peccatum; ſi ſuum illis abſtulero, & pauperibus dedero. Vnde enim illi nihil boni agunt, mercedem habere potero, ſi ego eleemoſynas dedero. Etiam in hac re parcat vnuſquiſque animæ ſuæ, quia huiuſmodi cogitatio ex diaboli calliditate ſuggeritur. Nam etiamſi totum tribuat pauperibus, quod abſtulerit; addit potius peccata, quàm minuat.

[Item Hieronymus.]

¶De eodem. PALEA. C. IIII.

NEmo qui rapit † moriens, ſi habet vnde reddat, ſaluatur. Si eos quorum fuit, inuenire non poterit; eccleſiæ, vel pauperibus tribuat.

† *al. in rapina m oriens.*

¶*Hac & ſequens Palea abſunt a pleriſque vetuſtis, etiam in quibus cætera eſſe ſolent. In vno autem habentur ſupra ead. q. 4 poſt c. ſi* quis vſuram.

[Item Ambroſius.]

¶De eodem. PALEA. C. V.

RApinam emere non licet, niſi ea intentione, vt cui eſt ablata, reddatur.

Item Auguſtinus in lib. 50. homiliarum, hom. 9.

& ſerm. 21. de verbis Apoſtoli.

¶Furtum committit, qui inuentum non reddit. C. VI.

Poly. l. 6 tit. 16.

SI quid inueniſti [b], & non reddidiſti; rapuiſti; quantum potuiſti, feciſti. Quia plus non inueniſti, ideo non plus rapuiſti. Qui alienum negat; ſi poſſet, & tolleret. *& paucis interiectis.* ¶Deus cor interrogat, non manum.

Item Greg. lib. 6. epiſt. 110. ad Siageium.

¶Qui de rebus conceſſis, & bene quæſitis eleemoſynam impendit, illa placet Deo. C. VII.

Poly. l 2 tit. 1. Pann. l. 2. c. 191.

ELeemoſyna redemptoris noſtri oculis illa placet, quæ non ex illicitis rebus, & iniquitate congeritur; ſed quæ de rebus cōceſſis, & bene acquiſitis impenditur.

¶*In epiſtola Beati Gregorij verbis huius capitis præponuntur verba capitis, non eſt putanda ſupra* 1. q. 1.

Item Hieronymus in lib. Leuitici.

Origenes ho. 4. ad ad c. 6 Leuitici.

¶Peccat, qui rem inuentam non reddit. C. VIII.

MVlti ſine peccato putant eſſe; ſi alienum, quod inuenerint, teneant: & dicunt [c], Deus mihi dedit: cui habeo reddere? Diſcant ergo peccatum hoc eſſe ſimile rapinæ, ſi quis inuenta non reddat.

Item Auguſtinus lib de bono coniugali, c. 4.

¶Bonus vſus non iuſtificat iniuſte quæſita.

C. IX.

NEque enim ſi agris inique, ac perperam inuaſis ita

SI quid inueniſti.] CASVS. Dicit Augu. in hoc c. ꝙ ſi aliquis inueniat aliq̄d, & animo lucrādi retinuit, talis dř raptor: nam qui alienū negat, ſi inueniret alienum, tolleret, & dolet ꝙ plus non inuenit. Deus enim reſpicit cor, & nō manum. Sequentia duo capitula patent.

b ¶Si q̄d inueniſti.] Hic notabis ꝙ ſi inuenirē rē aliq̄ habitam pro derelicto, licet intendā eā furari: non tamen committo furtum. Item ſi non habetur pro derelicto. credo tñ ꝙ habeatur pro derelicto, ſimiliter non cōmitto furtum. ſi aūt non habetur pro derelicto, nō credas ꝙ habeatur, ſi eo animo accepiſti, vt dño reſtituas, non committis furtum: hoc tamen in libellis debes ꝑteſtari hoc totum habes. ff. de fur. falſus §. qui alienū. Item & hoc ſcias, ꝙ ſi q̄s inuenit theſaurum in loco ꝓprio, ſtatim inuētoris eſt: ſi aūt in loco alieno, & caſu fortuito eū inuenerit, dimidius ſit inuentoris, & dimidius ſit dñi loci. ſi vero ſtudioſe q̄ſiuit, & inuenit eum in loco alterius, tot' erit dñi loci. ſi vero in ſacro, vel religioſo loco caſu fortuito inuenit theſaurū, totus eſt inuētoris, vt inſt. de re. diu §. theſaurus, & C. de theſ. l. nemo. lib. 10. lo.

Furari intendens q̄nque furtum non committit.

Theſaurus inuentus cuius eſt.

c MVlti.] ¶Dicunt.] Iſti male dicunt quia omnes ſcire debent quod ſuum non eſt, ad alios pertinere, vt C. vnde vi. conquerebatur.

non vitiatur malo ſequenti, & hoc probat duobus exemplis. ſ. ſecundo, & quarto. Et not. ꝙ prima duo exempla

Digitized by Google

pla opponuntur ſibi: & ſequentia duo ſimiliter. Secundum exemplum eſt ibi, [Neque ſi alias.] Tertium ibi,] Nec tyrannice.] Quartũ ibi, [Nec vituperabilis ordo.
a ¶ Iuſtificat.] Argu. ꝙ bonum non improbatur ꝓpter malum cohærẽs: nec malum approbatur ꝑ bonum cohærens

ſtas à Deo eſt. arg. 23. q. 1. quid culpatur.

D Enique.] CASVS. Quæſitum eſt ab Ambr. vtrum in cauſa pecuniaria, quæ vertitur inter aliquos, poſſit ſacerdos pro altero licite poſtulare? Et reſp. ꝙ nõ: q̃a cõmodius eſt vt neuter iuuetur, quàm grauet alter: quia ad officiũ ſacerdotis ſpectat vt nemini noceat, ſed proſit oibus. & facit principiũ c. ad propoſitũ Gratiani. ſ. vt alienũ non auferam, vt alteri ſubueniã pecuniariter maxime.

† *al. quiſquam.*

quiſque † vtatur, vt ex eorum fructibus largas eleemoſynas faciat; ideo rapinam iuſtificat [a]. ¶ Neque ſi alius ruri paterno, vel iuſte quæſito auarus incumbat; ideo culpanda eſt iuris ciuilis regula, qua poſſeſſor legitimus factus eſt. ¶ Nec tyrannicæ factionis peruerſitas laudabilis [b] erit ſi regia clementia tyrãnus ſubditos tractet. ¶ Nec vituperabilis ordo regiæ poteſtatis, ſi rex crudelitate tyrannica ſæuiat. Aliud eſt namque iniuſta [c] poteſtate iuſte velle vti: & aliud eſt iuſta poteſtate iniuſte velle vti [α].

α ¶ Velle vti.] *Poſt hæc verba apud B. Auguſtinum ſequitur, c. concubina inf. 32. q. 2.*

Item Ambroſius lib. 3. de officijs, c. 9.

¶ Cum alterius detrimento alteri ſubuenire non licet. C. X.

D Enique [d] ſi non poteſt ſubueniri alteri, niſi alter lædatur; cõmodius eſt neutrum [e] iuuari, quàm grauari alterum. Ideoque in cauſis pecuniarijs interuenire nõ [f] eſt ſacerdotis: in quibus non poteſt fieri, quin frequenter lædatur alter, qui vincitur: quoniam interceſſoris beneficio ſe victum arbitratur. Sacerdotis eſt igitur nulli nocere, prodeſſe velle omnibus: poſſe autem ſolius Dei eſt.

Puniri non debet alter pro altero.

Item Gregorius in regeſto lib. 7. indict. 2. epiſt. 126. Recaredo regi.

¶ Eleemoſynę, & ſacrificia non placent Deo, quæ offeruntur ex ſcelere. C. XI.

5. q. 7 in grauib.
Prou. 15.
Gen. 4.

S Criptum eſt [g]: [Victimæ impiorum abominabiles Deo: vota iuſtorum placabilia.] Neque enim in omnipotẽtis Dei iudicio quod datur, ſed à quo detur, inſpicitur. Hinc eſt enim quod ſcriptum eſt: [Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera eius: ad Cain autem, & munera eius non reſpexit.] Dicturus quippe, quia Dominus reſpexit ad munera: præmiſit ſolicite, quia reſpexit ad Abel. Ex qua re patenter oſtẽditur, quia non offerens à muneribus ſed munera ab offerente placuerunt [β]: [Dona quippe iniquorum non probat altiſſimus: nec reſpicit in oblationes eorum, nec in multitudine ſacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis.] *Item.* [Longe eſt Dominus ab impijs; & orationes iuſtorum exaudiet.]

Eccl. 34.

Prou. 15.

β ¶ Placuerunt.] *Hucuſque B. Gregorius: ſicut ſupra 3. q. 7. c. in grauibus, eſt notatum.*

Exod. 3.

2 *Cõtra in Exodo legitur, quòd filij Iſrael exituri de Aegypto à vicinis ſuis acceperunt mutuo vaſa aurea, & argentea: ex quib. poſtea ædificauerunt tabernaculũ Dño.*

His reſpondet Aug. in lib. quæſt. Exodi, q. 39.

d ¶ Deniq.] Sic 11. q. 3. nolite. cum ſuis concor. & 13. q. 3. nõ æſtimemus.
e ¶ Neutrum.] Ar. ꝙ nulli ſubueniẽdum eſt cum iniuria alterius. vt 22. qõ. 3. primum 2. & cauendũ eſt ne prætextu nocẽtis innocẽs puniatur. C. de his qui latro. occ. l. 2. in fi. q̃a ſancti' eſt, &c. ff. de pœn. abſentẽ. & pœna ſuos tenebit auctores. C. de pę. ſancimus. ext. de his q̃ à maio parte, c. quę ſiui nec debet alteri per alterum iniqua conditio afferri, vt ff. de reg. iur. non debet.

2 Ar. 12. q. 4. ſicut nõ ſũt. 14. di. ꝙ ait. C. de ſta. & ima. l. vlt.

f ¶ Non eſt ſacerdotis.] Arg. ꝙ ſacerdotes nõ poſſunt aduocare, in cauſis, vt hic & 88. d. perlatũ. Ar. cõtra. 15. q. 2 ob ſeruãdũ. Sol corãm ſæculari iudice non põt allegare niſi ꝓ certis ꝑſonis, vt ext. de poſt. c. 1. ſed corã eccleſiaſtico bñ. Io. Hodie ſacerdos nõ põt poſtulare niſi ꝓ ſe et eccleſia ſua, vel ꝓ coniunctis & miſerabilib. perſonis, vt ext eo. c vlt. B.

S Criptũ.] CASVS. Quæſitum fuit à Gre. an de illicite acquiſitis poſſint facere pctõres ſacrificia vel oblationes? Et rñdet ꝙ nõ: & hoc ꝓbat exẽplo Cain, ad cuius munera vel ꝑſonam dñs nõ reſpexit, cum malus eſſet & impius: ſed ad Abel & ad munera reſpexit: dona enim iniquorum non probat altiſſimus, ſed bonorum.

i Ad hoc j. q. 6. conſuetudo. 32. q 3 §. his ita. & ca. quidquid. 31. qõ 4 qui recte. Ar cõtra 32. q. 3 tunc [illegible]. Ar.

hærens 1, vt 56. d. vndecunque & 23. q 5. relegentes. Ar. contra, 22. q. 2. ſi quælibet.
b ¶ Laudabilis.] i. licet iniuſte electus bene vtatur dignitate, per hoc non conualeſcit dignitas, vt 1. q. principatus. hoc tamen fallit, vt ext de renun. niſi.
c ¶ Iniuſta] id eſt, iniuſte acquiſita. Omnis enim pote-

g ¶ Scriptum.] Hoc c. expo ſitum eſt ſup. 3. q. 7. in grauibus. § ecce.

CONTRA. Hæc eſt 2 pars quæſtio. ſecundum Ioan. de Fant.

Digitized by Google

CASVS. Supra probatum eſt, ꝙ de furto, vel rapina, vel conſimilibus eleemoſynæ vel oblationes fieri non debent. Nunc probat contra exemplo Iudæorum, qui de vaſis quæ mutuo acceperunt ab Aegyptijs edificauerũt poſtea tabernaculum Dño. Sed huic obiectioni rñdet Grat per ſeq. c.

e ¶ Rapinam.] Arg. ꝙ aliquo prohibito prohibitã ſunt omnia ſimilia, vt ext. de conſt. tranſlato. & ſup. diſ. 4. deniq. in fi. & quæ ſequũtur ex illo; extra de conſt. nam concupiſcentiam.

f ¶ A parte enim.] Simile 32. q. 4. meretrices eſt autem ur-

Dixit.] CASVS. Quæſitum fuit ab Aug. vtrum exemplo Iudæorum, qui Aegyptios expoliauerunt auro & argẽto, poſſit quis ſuum proximum ſpoliare? Et reſpõdet ꝙ non. nec Iudæi furtum fecerunt, ſed præceptũ Domini ſeruauerunt.

a ¶ Sumendum exẽplum.] Arg. ab exemplis nõ eſſe argumẽtandum. 12. q. 2. gloſſa. ver. neque vero. Arg. contra. 37. diſt. qui menſa.

b ¶ Furtum.] Arg. ꝙ hoſtes poſſumus decipere & eis ſua auferre, vt 43. diſtin. in mãdatis. 23. q. 7. c. 1. & 2. ſup diſti 8. quo iure. & C de cõmer. & merca. l. 2 Hic tamen ideo excuſãtẽ, quia maioris auctoritate hoc fecerunt. & ita ẽ ar. hic maior auctoritas excuſat in illicitis, vt 63. d. Salonitanæ & de conſec. d. 5. diſcipulos. 23 q. 1. quid culpat, ſic Abrahã & Sampſon & alij multi fuerũt excuſati auctoritate Domini, vt 23. q. 5. ſi non licet. arg. contra 16. q. 1. in canonib. & 12. quæ 2. quicumque.

Delicta excuſantur auctoritate maioris.

ITEM OBIICITVR. Hęc eſt 3. pars quæſtio. i quã quæritur vtrum rapina in decalogo inueniatur prohibita: & probat ꝙ ſic per c. ſeq. Ioan. de Fant.

¶ Non licet aliena rapere exemplo Iſraelitarum ſpoliantium Aegyptios. C. XII.

paulo aliter in orig.
Buic. l. 11. c. 53.
Iuo p. 13. c. 2.

Dixit Dominus ad Moyſem: [Petat vir à proximo, & mulier à proxima, vaſa aurea, & argentea, & veſtem. Non hinc quiſquam ſumendum exemplum [a] putare debet ad expoliandum iſto modo proximum. Hoc enim Deus iuſſit, q nouerat, qd quemq; pati oporteret. Nec Iſraelitę furtum [b] fecerunt: ſed Deo iubenti miniſterium pbuerũt.

3 *Item obijcitur. Aliena rapere non eſt contra præceptũ. Nullo ſiquidẽ Dei mãdato rapina uidetur prohibita Sed nomine furti oĩs illicita vſurpatio rei alienę intelligitur. Vnde Auguſtinus in eodem lib. q. 71.*

¶ Maioris pœnæ eſt violenter aliquid eripere, quàm furari. C. XIII.

32. q. 4. meretrices.
Sent. 3. diſt. 37.
Bur. l. 11. c. 54.
Iuo p. 13. c. 3.
Poly. l. 6. tit. 16.
Anſ. l. 11. c. 109.

Poenale [c] eſt occulte auferre: multo maioris [d] pęnæ eſt viſibiliter eripere. Auferre ergo nolenti ſiue occulte, ſiue palam, habet præceptum ſuum, Furti enim [α] nomine bene intelligatur omnis illicita vſurpatio rei alienę. Non enim rapinam permiſit, qui furtum prohibuit: ſed vtique furti nomine in lege veteris teſtamenti & rapinam intelligi voluit. A parte enim [f] totum ſignificauit, quidquid illicite rerum proximi aufertur.

α ¶ Furti enim.] *Hæc ſunt verba B. Auguſtini, licet mutato orationis ductu: quæ autem antecedũt apud ipſum non ſunt inuenta. Integer locus B. Aug. de furto, & mœchia habetur infra 32. q. 4. meretrices.*

His auctoritatibus probatur, quòd neque ex rebus inuentis, neque ex male conquiſitis eleemoſynam quiſquam facere poteſt.

4 *Sed Auguſtinus contra teſtatur ſer. 35. de verbis Domini dicens.*

¶ De male acquiſitis bonum fieri poteſt. C. XIIII.

Iuo p. 13. c. 16.

Qui habetis de malo [g], facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Eſto bonus, qui bonum facis de malo: & cum ceperis aliquid bonũ facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui cõuertuntur in bonum, tu autem remanes malus?

CASVS. Adhuc probat Grat ꝙ ex illicite acquiſito velut ex rapina poſſunt eleemoſynæ fieri. nam rapina nullo Dei mandato videtur eſſe prohibita, ſed reſpondet ꝙ cum furtum ſit prohibitum, omnis illicita vſurpatio intelligitur eſſe prohibita, vt probatur ſeq. c.

Poenale.] CASVS. Docet hic Auguſ. quod maius eſt peccatum rapere manifeſte, quam occulte furari: & quod nomine furti in lege veteri rapina & omnis illicita vſurpatio intelligitur. A parte enim totum ſignificatur. [A parte.] Furtum ſecundũ quod dicitur à furto, & rapina, ſunt ſpecies illicitæ vſurpationis: ſed ſecundum quod dicitur furtum cõtrectatio rei alienæ inuito domino, furtum non eſt ſpecies rapinæ, ſed econtra:

1 Non mirũ cũ præcedat culpa: quia prout dicit Au. plus fraudator lædit damno innocẽtiæ quam alius damno pecuniæ p

c ¶ Pęnale.] i. dignum pęna.

d ¶ Maioris.] Magis enim delinquit raptor, quàm fur, vt inſt. vi bo. rap. in prin.

furtum pars rapinæ, eodẽ modo quo genus eſt pars ſpeciei rapina enim eſt ſpecies furti: nam omnis raptor eſt fur, vt inſt. vi bo. rapt. in prin.

HIS AVCTORITATIBVS. CASVS. Concludit Gr. ex omnibus ſupradictis c. à prin. q. quod ex rebus male acquiſitis eleemoſyna fieri non debet, poſtea probat contrarium.

SED AVG. Hæc eſt 4 pars q. in qua dicitur, quòd de quibuſdam male acquiſitis quandoque tranſit dominium, & tunc poteſt fieri eleemoſyna Io. de Fant.

Qui habetis.] CASVS Docet hic Aug ꝙ qui hẽt pecuniam de malo acquiſitam, conuertat illam in bonum, & ipſe malus nõ remaneat abſit enim vt nũmi tui conuertantur in bonum, & tu remaneas malus.

g ¶ De malo.] Grat. tribus modis exponit illud verbum tacite de malo bonum, & bene, &c.

SED

Digitized by Google

SED HOC MVLTIPLICITER. CASVS. Exponit Grat. hic quod dictum eſt ſupra in præcedenti c. vbi dicitur, ꝙ de malo poteſt quis facere bonum. & exponit illa verba tripliciter. Primo dr̃ quis de malo facere bonum cum reddit quæ illicite abſtulit. Secundo cum

Sed hoc multipliciter intelligitur. Facit enim de malo bonum, qui reddit [a] quod illicite abſtulit. Nomine etiam mali, cura, & ſolicitudo mortaliũ exprimitur: De malo ergo bonum facit, qui pauperibus diſpenſat quod cũ labore, & ſolicitudine acquiſiuit, iuxta illud Euangelij: [Facite vobis amicos de mammona [b] iniquitatis. Vel ex malo acquiritur, quod ex turpi cauſa poſſidetur; veluti cum mathematicus ex arte, quam docet, vel ex futuris, quæ prænunciat, non nulla lucratur. Quæ vero de malo ſic acquiruntur, in bonum poſſunt conuerti. De peccato etiã aliqua nonnunquam acquiruntur, quæ pauperibus iuſte erogantur.

Luc. 16.

Vnde Auguſtinus Ad Macedonium, epiſt. 54.

¶ Quæ male acquiruntur, aliquando bene poſſunt expendi. C. XV.

Poly. l. 6. tit. 20.

NOn ſanè, quidquid ab inuito ſumitur, iniurioſe aufertur [c]. Nam plerique nec medico [d] volunt reddere honorem ſuum, nec operario mercedem: nec tamen hæc qui ab inuito accipiunt, per iniuriam accipiunt: quæ potius per iniuriam non darentur. Sed non ideo debet iudex vendere iuſtum iudicium, aut teſtis verum teſtimonium: quia vendit aduocatus iuſtum patrocinium [e], iuriſperitus verum conſilium. Illi enim inter vtramque partem ad examen † adhibentur; iſti ex vna parte conſiſtunt. Cũ autem iudicia, & teſtimonia †, quæ nec iuſta, nec vera vendenda ſunt, iniqua, & falſa venduntur; multo ſceleratius vtiq; pecunia ſumitur, quia ſcelerate etiam, quamuis à volentibus datur. Ille [f] tamẽ ſolet tanquã male ſibi ablatam pecuniam repetere, qui iuſtũ iudicium emit: quoniã venale eſſe nõ debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit; vellet quidem repetere, niſi timeret, vel puderet emiſſe. Sunt aliæ perſonæ inferioris loci, quæ ab vtraque parte non inſolenter accipiunt [g], ſicut officialis, & qui † amouetur [h], & cui admouetur officiũ. Ab his extorta per immoderatam improbitatem, repeti [i] ſolent, data per tolerabilem conſuetudinem non ſolent α; magiſque [k] reprehendimus, qui talia inuſitate repetiuerunt, quàm qui ea de more ſumpſerunt: quoniam multæ neceſſariæ perſo-

ſu. 11. q. 3. non licet.

† al. examina.

† Concor. l. diuus. cum not ff. de re iudi. & Bal. in l. compactiones. C. de fide inſtr.

† à quo] orig.

rij, aduocati, & officiales: ſed officiales ab vtraque parte recipiunt: alij vero tantum ab vna. Sunt & aliæ perſonæ, quæ vendere non poſſunt, vt iudices & teſtes, qui magis peccant ſi pecuniam pro falſis, & iniquis iudicijs, & teſtimonijs accipiunt, quàm ſi accipiunt pro veris. In ſecunda parte dicitur, ꝙ illud quod officiales acquirunt ratione officij, etiam cum peccato poſſunt pauperibus erogare: quæ vero furto, vel rapina, vel inuaſione acquiruntur, non ſunt pauperibus eroganda. Secunda pars incipit ibi, [Iſti ſi viam] Ego B ſic credo caſum ponẽdum, Beneuẽ. vero breuius ponit. Et ſcias, ꝙ H. intelligit illud verbum, [Iſti ſi viam,] De omnibus ſupradictis, ſcilicet iudice, aduocato, teſte, officiali, & iuriſperito.

c ¶ Aufertur.] Per iudicem.

d ¶ Nec medico.] præmittit enim hic medicos quaſi digniores, cum tamen medici non ſint maioris valoris, quàm obſtetrices, vt C. commu de leg. ſi duobus. l. reſpon.

e ¶ Patrocinium.] Hoc eſt contra G. qui dixit nihil poſſe recipi pro iuſto patrocinio, vt ſu. 11. q. 3. nõ licet t.

f ¶ Ille] Arg. contra illos, qui dicunt, ſi dedi tibi pecuniam, vt pro me iudicares in iuſta cauſa; quod non poſſum repetere pecuniam datam, vt ff. de condi. ob turp. cau. l. 2. vbi dicitur, ꝙ talis item perdit, quia videtur velle iudicem corrumpere. Ego credo ꝙ poſſit talis repetere pecuniam, ſi non eo animo dat, vt iudicem corrumpat. nam ſi dat eo animo, vt ius & quietem ſibi conſeruet, tunc poteſt repetere, vt probatur extra de ſimo. dilectus ſed ibi dicitur, quod repetit ſi non ſeruatur pactum.

t Adde qñ debent recipere no gl' & Cy in l. 1. C. de ſuſ.

cum pauperibus diſpenſat ea, quæ cum malo, idest, cura & ſolicitudine acquiſiuit, & hoc probat auctoritate Euangelij dicentis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Tertio cum bonum quis expendit, idest qđ ex arte mathematica acquiſiuit.

a ¶ Reddit.] Vt in furto & rapina, & in talibus omnibus, vbi non transfertur dominium, nec datur repetitio.

b ¶ De mammona.] Mammon dicitur dæmon, qui præeſt diuitijs.

ADDITIO. Sub. non quòd in eis poteſtatem habeat, ſed quia homines teneat per eas. Arch.

NOn ſane.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte oſtenditur quæ perſonæ poſſint vendere ſuum patrocinium, vel laborem, vt medici, operarij, aduocati, & officiales ...

g ¶ Accipiunt] Sportulas.

ADDITIO. Hoc intellige cum non recipiunt ſalarium de publico. 23. q. 1. militare. 86. diſt. non ſatis. ver. in ſingulis. Ioan. de Fan.

h ¶ Amoueatur.] Videtur diſtinguere inter perpetuos & tpales officiales Tpalem vocat eũ q amouet: ꝑpetuũ vocat eũ cui perpetuo admouetur, i. traditur tale officium.

i ¶ Repeti.] De facto.

K ¶ Magiſque.] Hic vult dicere, ꝙ officiati reprehenduntur, non ex eo, ꝙ aliqua extorquent, ſed qa ea immoderate exquirunt. Vnde talia nõ repetuntur ab eis, niſi certum

Digitized by Google

tum ſit eis ſalarium conſtitutũ. tunc enim ſi aliq.l.vltra hoc petierint, crimine concuſſionis tenentur, vt 13.q.1. militare. & ſoluent quadruplum. 18.diſt quoniam.

a ¶ Neceſſariæ perſonæ.] Ad officium tale.

b ¶ Tanquam ſua.] Arg. ꝙ de rebus illicite acquiſitis, dũ tamẽ transferatur dominium in accipiẽtem, fit eleemoſyna, vt ſup. qui habetis.

c ¶ Donanda.] Pauperibus.

d ¶ Zachæi publicani] Qui dixit: Si quẽ defraudaui, reddo quadruplum, & ſic patet, ꝙ licite quadruplum, vel duplum peti poteſt, vt 12.q.2.cũ deuotiſſimam.

e ¶ Qvòd vero.] Hęc diuiditur in quatuor partes, i prima quarũ probat per c. Auguſt. quod non agitur pœnitentia digna ſi res non reſtituitur. Secunda ibi, [Si vero.] Tertia ibi, [Pro malis.] Quarta ibi, [Furtum autem.] Io de Fan.

CASVS Hic intitulatur 6. q. in qua quæritur, vtrum quis pœnitere poſſit, niſi reddat aliena: Et reſpondetur ꝙ non, ſi poteſt reddere ea, vel eorum æſtimationem.

e ¶ Quod vero.] Siue ſint raptores, ſiue fures, veram pœnitentiam nõ poſſunt agere, id eſt, fructum veræ pęnitentiæ non cõſequuntur, vt infr. ea. cap. 1. tamen admitti debent ad pœnitentiam, vt extra de pœ. & reſ. quod quidam. & inf de pę. diſtin. 3. §. vlt. & diſt 5. falſas.

re præſcriptionis, vt extra de præſcr. qm̃ omne. Tu dicas, ꝙ ſi ex omni parte præſcriptionis habuit bonam fidem; tunc res illa facta eſt ſua de beneficio iuris, vnde tunc non eſt dicendum, ꝙ habeat cõſcientiã rei alienæ, licet poſt tempus præſcriptionis incipiat ſcire rẽ alienã fuiſ-

næ [a], rebus humanis, vel inuitant huiuſmodi commodis, vel tenentur. ¶ Iſti, ſi viam vitæ mutauerint, aut excellentioris conſcenderint ſanctitatis gradum; facilius ea, quæ hoc modo acquiſierunt, tanquã ſua [b], pauperibus largiuntur; quàm eis à quibus accepta ſunt, tamquã aliena reſtituant. Qui vero contra ius ſocietatis humanę, furtis, rapinis, calũnijs, oppreſſionibus, inuaſionibus abſtulerit; reddenda potius, quàm donanda [c] cẽſemus †, Zachæi publicani [d] Euangelico exemplo. *Luc. 19.* † Concor. text. i l. 1. §. eſt enim. ff. de var. & extta ord. cog.

α ¶ Data per tolerabilem conſuetudinẽ non ſolẽt.] *Addita ſunt hæc ex originali, ſine quibus ſequentia non ſatis conſtabat.* Sequitur apud B. Aug. c. quid dicam, ſu. ea. q. 4.

QVAESTIO VI.

Qvòd uero [e] pœnitentia agi poſſit, niſi res aliena reddatur, teſtatur Auguſtinus ad Macedonium, epiſtola 54.

¶ Pœnitentia non agitur, ſi aliena res non reſtituatur. C. I.

SI res aliena, propter quam peccatum eſt cum reddi poſſit, non redditur; non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Si autem veraciter agitur; non remittitur peccatum niſi reſtituatur [f] ablatum: ſed, vt dixi cum reſtitui poteſt. Plerumque enim qui aufert, amittit, ſiue alios patiendo [g] malo, ſiue ipſe male viuendo: nec aliud habet, vnde reſtituat. ¶ Huic certe non poſſumus dicere, redde [h] quod abſtuliſti; niſi cum habere credimus, & negare. Vbi quidem ſi aliquos ſuſtinet cruciatus [i] a repetente α, dum exiſtimatur habere quod reddat; nulla eſt iniquitas. quia etſi non eſt vnde reddat † ablatam pecuniam; merito tamen, dum eam per moleſtias corporales reddere † compellitur; peccati [k], quo male ablata eſt, pœnas luit. Poly. l 6. tit. 20. Iuo p. 13. c. 4. & p. 15. c. 25. † *al. luat.* † *al. redhibere.*

SI res.] CASVS, Macedonius de quatuor quæſiuit ab Augu. primo, an dimittatur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. & reſpon ꝙ non, ſi poteſt reſtitui. Secundo, an fur poſſit verberari, cum ſe negat habere quod reddat, putatur tamen habere. & reſpon. ꝙ ſic. Tertio an eccleſia pro talibus verberatis poſſit intercedere, & reſpon. ꝙ ſic. non vt ablata non reddantur: qa ſic ſocia criminis videretur. Quarto an clerici debeant tales verberare, vel verberandis iudici tradere ſæculari: & reſpon. ꝙ non, ſed minari ſibi humanum iudicium aliqñ, diuinũ vero ſemper: quandoque clã, quandoq; manifeſte prout peccatum eſt occultum, vel manifeſtum, uel prout exigit diuerſitas perſonarum. Secunda reſponſio eſt ibi, [Huic certe non.] Tertia ibi. [Sed non inhumanum.] Quarta ibi. [Sed nunquid] Nos,] Supple clerici.

f ¶ Niſi reſtituatur] Videtur hic, ꝙ quantocumq; tempore quis alienam rem poſſederit? ꝙ non currit in ea præſcriptio, vt 34. q 2. ſi virgo nam diuturnitas temporis non minuit, ſed auget peccatum, & aggrauat 1, vt 24. q. 1. ſchiſma. vnde in præſcriptione requiritur bona fides à principio, & in medio, & in fine, & ex omni tẽpore præſcriptionis... fuiſſe: niſi velis intelligere, i. rei q̃ fuit aliena. Quidam 2 tamẽ dicunt, ꝙ ſi aliqs rẽ p̃ſcriptã haberet ex cã lucratiua, tenetur ipſam reſtituere, ſi remordet ipsũ conſciẽtia: qa nihil deperire credimus eccleſiæ vtilitatibus, ſi ea q̃ ſunt aliena reddantur, vt 54. diſt. generalis. ſed ſi eam habet ex cauſa non lucratiua, non tenetur, vt ff. de his quæ in fraud cre. qui autem § ſi quid cum pupillo.

1 Vt ext. de cõſue. c. vlt. ext. de ſimo. cum in eccleſiæ. extra de eo qui dux. in ma, cũ haberet. iuxta finem. Arch.

2 Vt Alanus quod dic, vt no. extra de præſcrip. vigilanti, & de conceſſ. præb c. nulla. Arch.

g ¶ Patiendo.] Id eſt, pmittendo, ꝙ alij male ei auferant.

h ¶ Redde] Hoc intellige quando fur vel raptor non, eſt ſoluendo, ſed ſi eſſet ſoluendo, licet res quam abſtulerit, ſine culpa ſua perijſſet, tamen tenetur reddere æſtimationem ipſius, vt C. de fur. ſubtracto.

i ¶ Cruciatus.] Arg. ꝙ qui pauperes ſunt, & non ſunt ſoluendo, ſemper verberandi ſunt pro debito, vt 12. q. 2. fraternitas, & in l. libertus. & hoc eſt verũ vbi cõueniuntur ex maleficio: ſed ſi cõueniunt rõne cõtractus alicui⁹, tunc ſufficit cedere bonis, vt C. qui bo. ced. poſ. l. vlt.

Pauperibus quandoque ſufficit, bonis cedere.

K ¶ Peccati] Ergo adhuc non eſt liberatus a debito, ſed tantum à pœna: vnde ſi poſtea peruenerit ad pinguiorem fortunam, æque poteſt conueniri ſicut ille, qui ex aliquo contractu eſt obligatus. inſt. de act. §. vlti. & extra de ſolu. Oduardus.

n ¶ In-

Digitized by Google

a ¶ Intercedere.] Vt 23.q.5.reos.17.q.4.reum. & eſt hic arg. ꝙ clericus in foro ſæculari poteſt aliquem defendere in cauſa ſanguinis, vt 23.q.5.c.1.2.& 3.
b ¶ Subtrahimus.] Arg.ſup.5.q.5.non omnis.
c ¶ Adiuuat.] Arguitur, ꝙ non debemus dominos noſtros

tur clericis ſua, vt 23. q. 5. vtrum ſolum. Item nec clericum depoſitum tradet epiſcopus iudici, extra de iu. at ſi clerici. Vel dic quod clerici tales maleficos poſſunt tradere curiæ, non vt puniantur ad ſanguinis effuſionem, ſed alio modo, vt extra de Iudæis. ita quorundam.& 11. quæſt. 1 ſi quis ſacerdotum 1.

¶ Sed inhumanum non eſt, etiam pro talibus intercedere [a], tamquam pro reis criminum, non ad hoc, vt minime reſtituantur aliena; ſed ne fruſtra homo in hominem ſæuiat. *& paulo poſt.* ¶ Illud vero fidentiſſime dixerim, eũ, qui pro homine ad hoc interuenit, ne male ablata reſtituat, & qui ad ſe confugientem (quantum honeſte poteſt) ad reſtituẽdum non compellit, ſocium eſſe fraudis, & criminis. Nam miſericordius opem noſtrã talibus ſubtrahimus [b], quàm impendimus. Non enim opem fert, qui ad peccandum adiuuat [β] [c]; ac non potius ſubuertit, atq; opprimit. Sed nunquid ideo nos aut exigere [d], aut ad exigendũ tradere [e] vel poſſumus, vel debemus? Agimus quantum epiſcopalis facultas dat †, & humanum quidem nonnunquã ſed maxime, ac ſemper diuinum iudicium comminantes. Nolentes autem reddere, quos nouimus & male abſtuliſſe, & vnde reddant, habere, arguimus, increpamus, obteſtamus †, quoſdã clam [f], quoſdam palam [g], ſicut diuerſitas [h] perſonarum diuerſam videtur poſſe recipere † medicinã.

† *datur*] orig.

† *& deteſtamur*] orig.

† *al. velle acciore*

α ¶ Repetente.] *Sic eſt emendatum ex codice epiſtolarũ Vaticano, & editione Antuerpiana cum antea legeretur*, repente.

β ¶ Adiuuat.] *Quæ ſequuntur, emendata ſunt ex codicibus epiſtolarum impreſſis, & manuſcriptis. Antea legebatur*, qui ad peccandum adiuuat, ac non potius adiuuat, ſed obuiat ſubuertendo, atque opprimendo, *Gloſſa autem optime conuenit in nocem*, adiuuat. *ſuo loco poſitam.*

2 *Si uero rem alienam quis conſecrauit; non eãdem, ſed æſtimationem eius reſtituere debet.*

Vnde Greg. lib. 7. indict. 2. epiſ. 28. Fantino defenſori.

¶ Qui rem alienam conſecrat, eius æſtimationem reſtituat. C. II.

COmperimus nullam extitiſſe cauſam, pro qua res Iudæorum [γ] potuiſſent rationabiliter occupari; atque eas eſſe inconſulte, ac temere conſecratas. Idcirco experiẽtiæ tuæ præcipimus, vt quia, quod ſemel conſecratũ eſt, eis [1] nõ valet vltra reſtitui; ſtudij tui ſit, vt ipſe epiſcopus debeat pretium dare †.

γ ¶ Iudæorum.] *Repoſita eſt hæc dictio ex epiſt. B. Gregorij, vt intelligatur facilius, quo referantur ea, quę in hoc capite continentur, ac nonnulla etiam alia ſunt emendata.*

f ¶ Clam.] Si eſt occultum. 2. q. 1 ſi peccauerit.
g ¶ Palam.] Si eſt manifeſtum. 6. q. 1. ſi omnia.
h ¶ Diuerſitas.] Ar. quod ſecundum diuerſitatem perſonarum diuerſæ pœnæ ſtatuuntur, vt 12. q. 2. fraternitas. 24. q. 3. corripiantur.
SI VERO REM ALIENAM. Hæc eſt 2. pars. Ioan. de Fant.
CASVS. Dictum eſt ſup. quòd res aliena domino reſtitui debet. Nunc vero ponit Gratia caſum, in quo nõ ipſa, ſed eius æſtimatio eſt reſtituenda, puta cum res aliena fuerit conſecrata, & ad hoc inducit ſeq c.
COmperimus.] CASVS. Aliquis rapuit argentum vel aurum, epiſcopus hoc ſciens, calices inde factos temere & inconſulte conſecrauit. Præcipit ergo Greg. cuidam, ut compellat epiſcopum ad æſtimationem rei ablatæ, & non ad rem ipſam conſecratam. Et dicit Bonauẽ. & etiã Hugo. hoc innuit ꝙ epũs, qui conſecrauit, raptor fuit illius argenti & auri.
1 ¶ Eis.] .i. laicis: quia res ſemel conſecrata non debet amodo ad profanos uſus redigi, ut 12. q. 2. aurũ. & inf. de conſecr. di. 1. ligna. Si autem res illa fuiſſet alicuius eccleſiæ, illi bene eſſet reſtituenda, ut 12. quæſtio 2. Apoſtolicos 2. & 17. quæſtio. 4. queſti. aliud tamen eſt in re animata. Nam ſi ſeruus alicuius fuit conſecratus, bene reſtituitur domino ſuo, ut 54. diſtinctio. ex antiquis. ſed hoc ideo eſt, quia cum ſeruus ſit res animata, delinquit permittendo ſe ordinari. ſed res inanimata in nullo delinquit, ut uides in ſimili. 7. quæſtio. prima, epiſcopus in diœceſi. Eandem rationem aſſignat lex, quod ſi neſcio ubi ſit ſeruus meus, non ideo poſſeſſionem ipſius perdidi. ſed aliud eſt in his, quæ anima carent, ut ff. acquiren poſſ. ſi rem mobilem, & l. Pomponius, in principio.

tradere iudici.

1 De hoc ẽt not. 23. q. 3. Maximian' ubi uideas. & 2 q. 7. laicos. Arch.

Conſecrat' rei inanimæ tollit dñiũ: ſecus in re animata.
2 Vbi de hoc vbi loquitur de monaſterio de rebus eccleſiæ conſtructis, ꝙ dẽt reddi ipſi eccleſiæ ſm Lau. & ẽt not. Ray. in ſumm. de iminu ec. §. item pone, Arch.

† Exiſto tex. infertur, ꝙ aliqñ qs rẽ ſuã uendere cogiẽ, conc. tex. in l. ſi. ff. ad leg. Iu. de anno. Bar. in l. annonã ff. de uar. & extraor. crim. Pœna corporalis ab eccleſia poteſt infligi. Clericus an poſſit furem

ſtros iuuare in illicitis. 11. quæſt. 3. ſi dominus. & c. non ſemper.
d ¶ Exigere.] Ideſt, pœnas corporales infligere. Sed nõne clerici poſſunt uel eccleſia põt pœnas corporales infligere, ut 5 q. 4. illi qui & 23. q. 5 circumcelliones? Rẽdeo poteſt uel poſſunt. ſed non tantas quantas ſæcularis iudex. non enim poteſt punire quantum ad membri mutilationem, ut ext de rap. in archiepiſcopatu.
e ¶ Tradere] Si ergo clericus cępit furem in domo, non tradet ipſum iudici: ſed ſi iudex furem captum ei abſtulerit ui, non imputatur clerico: alioquin licite auferen-

Digitized by Google

PRO MALIS AVTEM. Hæc eſt tertia pas q. Io. de Fan. CASVS. Adhuc probat Grãnus, ꝙ eccleſia pro malis intercedere poteſt, & non eos temere defendere. & adhoc inducit ſequens capitulum.

HI qui in furtis.] CASVS. Quidam nomine Romanus, Romanæ eccleſiæ defenſor, latrones temere defendebat. quare Grego. præcipit ei, ne fures iniuſte defendat, ne ex hoc ipſa infametur eccleſia: ſed monendo & intercedendo opem ferat inquã tum decet eccleſiam. a ¶ Iniuſte.] i. nimis improbe & importune, & hoc verum eſt cum ſcit, aut credit eos iuſte condemnatos. Si autem fugerint ad eccleſiam; tunc omnibus modis quibus poteſt tenet eos defendere: niſi ſit publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorum, vt 17. q. 4. reũ, & c. ſicut. & ext. de immu. eccl. inter alia. Si autem fuerit iniuſte condẽnatus: tunc eccleſia tenetur eum modis omnibus iuuare. vnde illud eſt præceptum: Eripe eum, qui ducitur ad mortem, vt 23. qõ. 5. non in inferenda.

Eccleſiæ immunitate nõ oẽs malefactores potiũtur.

3 *Pro malis autem apud principes eccleſia debet intercedere, non eos temerario auſu defendere.*

Vnde Gregor. Romano defenſori lib. 7. ind. 2. epiſ. 24.

¶ Eccleſia pro malis intercedat, non eos temerario auſu defendat. C. III.

HI, qui in furtis publicis implicati ſunt, à nobis nõ videantur iniuſte [a] defendi: ne opinionẽ male agentiũ ex indiſcretæ defenſionis auſu in nos vllo modo transferamus: ſed quantum decet eccleſiam, admonendo, & verbum interceſſionis adhibendo, quibus valetis, ſuccurrite: vt & illis opem feratis, & opinionem ſanctæ eccleſiæ nõ inquinetis. Poly. l. 6. tit. 16.

¶ *Infra 23. q. 5. reos. refertur ſumma huius capitis, cum hic ſint propria verba B. Gregorij.*

4 *Furtum autem non tam in quantitate rei, quàm in affectu furantis conſideratur.*

Vnde Hieronymus in epiſtola ad Titum ad c. 2.

¶ Non ſolum in maioribus furtum committitur, ſed etiã in minoribus. C. IIII. Poly. ibidem. Burc. l. 11. c. 55. Iuo p. 13. c. 41.

FVr † autem non ſolum in maioribus, ſed etiam in minoribus iudicatur. Non enim, id quod furto [b] ablatũ eſt, ſed mens furantis attenditur. Quomodo in fornicatione [c], nõ idcirco diuerſa fit fornicatio, ſi mulier ſit pulchra, aut deformis, ancilla aut ingenua, paupercula aut opulenta, ſed qualiſcunq; illa fuerit, vna eſt fornicatio; ita & in furto, quantumcunq; quis abſtulerit, furti crimẽ incurrit.

† al furtum.

¶ *Referuntur verba B. Hieronymi nonnullis tamẽ omiſſis & mutatis quemadmodum etiam apud Burchardum, & Iuonem.*

CAVSA XV.

QVidam ſacerdos † in crimen carnis lapſus eſſe perhibetur, antequam ſacerdotalem benedictionem conſequeretur. Poſtquam vero ſacerdotium adeptus eſt: in furorẽ verſus quendã interfecit. Recuperata uero ſanitate, apud epm̃ accuſatur ab ea, cum qua lapſus eſſe dicitur. Ep̃s autem die Domi-

† al. Clericus.

FVRTVM AVTEM. Hæc eſt 4 pars q. ſecundum Ioan. de Fant. CASVS. Quia ſupra facta eſt mentio de furto: ideo nunc oſtẽdit Gratianus, ꝙ furtum magis conſideratur in effectu furantis, quàm in quantitate exteriori: & ad hoc inducit ſequens cap.

FVr autẽ.] CASVS. Oſtendit Hiero. in hoc cap. ꝙ furtum ita committitur in re parua ſicut in re magna: vbi magis attenditur mens furantis, quàm quantitas rei ablatæ. Et hoc probat ad inſtar fornicationis, quæ ita committitur in muliere pulchra, ſicut in turpi: ita in ancilla ſicut in ingenua: æque in paupere vt in opulenta.

b ¶ Quod furto.] Huic obuiat quod dicitur, ff. de abig. l. 1. vbi perpenditur, ꝙ magis quis punitur pro boue quã pro oue: quia pro boue dat 5. boues: pro oue 4. Sed dicas, ꝙ ibi dicitur ꝙ dabit 4. oues: intellige præter illam quam abſtulit. Item eſt contra. ext. de ſimo. & ſi qõnes. vbi non cõmittitur ſimonia in modico, ſicut in magno. ſed intellige ꝙ ita non præſumitur committi in modico ſicut in magno. qñque tamen pro modico nec magis nec minus, vt de conſe. diſt. 2. reuera. in princ. vbi dicitur, & oẽs in deſerto mortui ſunt: & tamen duo ex eis non fuerunt mortui ſ. Caleph, & Ioſue. 76. di. ieiunium. ſic ergo pro minima re poteſt agi de furto, vt hic, & inſt. de re. diui. §. gallinarum. licet actio de dolo non detur pro minima re, ff. de dolo. idem.

Simonia nõ fit in modico.

Furti agitur pro modico.

c ¶ Fornicatione.] Hu. dixit magis peccari cũ pulchra, 1 quàm cum deformi: quia magis voluptuoſe cognoſcit pulchram: ſed in deformi quam citius poteſt abſoluit ſe. Baz. dixit magis peccari cum deformi: quia plura ſunt quæ ſuadent commiſceri pulchræ quàm deformi: ſcilicet pulchritudo eius & libido.

1 Pulchra. Do. And Tiraq. de le. cõnubia: charta 5. vbi late

QVidam ſacerdos.] CASVS. Supra in proxima cauſa tractatum eſt de auaritia, quæ obumbrat mentem clericorum: ſed quia incontinentia idẽ facit: ideo ſubnectit xv. cãm, i qua de incõ tinen-

Digitized by Google

nico cauſam examinat. Sacerdos inficiatur crimē ſibi illatum: quorundam clericorum ſibi patrocinia quærit: illi vero non ſine pretio ſibi patrocinantur: tandem epiſcopus confeſſionem quæſtionibus extorquet: demum ſolus, & abſque ſynodali audientia illum ſententia ferit.

1 *Quæritur autem, an ea, quæ mente alienata fiunt, ſint imputanda.*

2 *Secundo, an pro impenſis patrocinijs liceat clericis munera exigere.*

3 *Tertio, an ex mulieris confeſſione iſte ſit condemnandus.*

4 *Quarto, an die Dominico eius cauſa ſit ventilanda.*

5 *Quinto, an ſibi neganti purgatio ſit deferenda.*

6 *Sexto, an eius confeſſio cruciatibus ſit extorquenda.*

7 *Septimo, an abſque ſynodali audientia epiſcopus valeat ſacerdotem damnare*

8 *Octauo, ſi ſponte confeſſus, aut ab alijs conuictus fuerit, quod ante ordinationem peccauerit; an ſuſcepti ordinis officium exequi ſibi liceat.*

QVÆSTIO PRIMA.

Vod autem [a] ea, quæ alienata mente fiunt, non ſint [b] imputanda, facile videtur poſſe probari. Peccata namque alia penes voluntatem animi, alia circa naturæ infirmitatē videntur conſiſtere: Eſt autem voluntas (vt ait Auguſtinus lib. 1 retractat cap. 15.) animi motus cogente nullo ad aliquid, vel non amittendum [c], vel adipiſcendum [d]. Quod propterea [e] dictum eſt, vt hac definitione volens a nolente diſcerneretur. ¶ Ex voluntate itaque peccata procedunt, quæ libero mentis arbitrio, & delinquentis propoſito committuntur. Porro infirmitas alia eſt animi, alia carnis. Infirmitas animi, eſt ignorantia. Carnis infirmitas, eſt concupiſcentia [f].

Ea in l. de duabus animabus, c. 10. Sent. 2. diſt. 47.

Mente alienato an ſit imputandū quod facit.

Animę infirmitas eſt duplex.

* *Fomes nō eſt proprie originale peccatum.*

Concilium Tri. ſeſſ. 5. in extremo quinto anathematiſſimo.

Animæ vis eſt duplex.

einentia tractat, & de his quæ fiunt mente alienata: & de aliis multis, quæ vt melius pateant, thema proponit de quo octo elicit quæſtiones.

CASVS. thematis talis eſt. Quidam cum eſſet clericus; fornicationem commiſit: poſtea ſacerdos factus furioſus

ſus quendam hominem interfecit. recuperata ſanitate mulier quam cognouit, ipſum apud epiſcopū accuſat. Die vero Dominica epiſcopus cauſam examinat: ſacerdos crimen negans acquirit patronos pro pretio: tandem eps ille confeſſionē verberib. extorquens, abſque ſynodo epiſcoporum, & concilio illum condemnauit.

Vod autem.] Hæc q. diuiditur in duas partes: in quarū prima probatur, ꝙ ignorantes & pueri non peccant, ſi ignorātia eſt inuincibilis, ſcilicet cum nullo modo potuit ſcire, quamuis daret operam. Si autem ſcire potuit, & non dedit operam, non excuſatur a toto: ſed a tanto, i deſt, in parte. ita intelligenda eſt litera vſque ad c. [Merito quæritur] Secunda ibi, [De furioſis.] Ioan de Fan.

CASVS Hic intitulatur prima quæſtio, vbi quæritur an ea quæ fiunt mente alienata, debeant imputari? Et reſpon ꝙ non, vt inf. ea. aliquos. & c. illa. & ſup 3 q. 9. indicas. & procedit hoc ordine G. Primo probat, ꝙ ea quæ fiunt in alienatione mentis, imputantur: poſtea probat contrarium: & reſpondet allegatis: tandem dat veram ſolutionem, vt inf. ea. §. vlt Oſtendit ergo primo G. ꝙ ſiue peccata procedant, ex voluntate, ſiue ex carnis infirmitate, ſemper imputantur ad pęnā: quod probat quatuor auctoritatib. poſtea probat contrarium. cū peccatū ſecūdum Auguſtinū ſit adeo voluntariū, vt nullo mō ſit peccatum, niſi de voluntate procedat.

a ¶ Quod autem.] Not ꝙ ſi quis eſt ita alienatus mente, ꝙ neſcit quid faciat: nec diſcernit, nec intelligit: non imputatur ei quod facit. ī. ea. aliquos. & c. illa. & 17. q 2. Cōſaldus. & 3 q. 9. indicas. Quidam tamen diſtinguunt, ꝙ ſi ſua culpa incidit quis in alienationem mētis, imputatur ei: ſi ſine culpa, non, vt inf ead. ſi quis inſaniēs. quam diſtinctionem non admitto. G. allegat pro & cōtra. Et ad intelligentiā eius, ꝗđ dixi, not. ꝙ infirmitas alia eſt aīæ: alia eſt carnis. Infirmitas aīæ duplex eſt: vna dicitur ira, vel odiū, vel delectatio; & hęc eſt peccatum: & quę ex tali infirmitate fiunt, imputantur. Alia eſt pœna, vt eſt obliuio, ignorantia. & quæ ex hac fiunt, quandoque imputātur. quādoque non. Similiter infirmitas carnis duplex ē. Vna eſt fomes peccati, ſcilicet originale peccatū * & quæ ex hac cauſa fiunt, imputātur. Alia eſt pęna peccati, vt febris, & furor: & quæ ex hac cā fiunt non imputantur, ſi non diſcernit quid agat.

b ¶ Non ſint.] Melius eſſet ſine non. quia primo probat, quod imputantur.

c ¶ Non imitandum.] Ideſt, non faciendum.

d ¶ Vel adipiſcendum.] Ideſt, faciendum.

e ¶ Quod propterea] Ideſt in diffinitione voluntatis, ideo ponitur affirmatio, & negatio, vt oſtendatur qua voluntate quis dicatur volens: & qua voluntate dicatur nolens, nam voluntate ad aliquid faciendum dicitur quis volens: & voluntate ad aliquid nō faciendum dicitur quis nolens: & ſic omnis nolens dicitur volens: & eadem qualitas dici poteſt voluntas, & noluntas. Nā nolle facere idem eſt quod non velle facere. vnde lapis non dicitur nolens, cum non habeat voluntatem non faciendi. nam ſecundum regulam iuris, eius eſt nolle cuius eſt velle, vt ff. de reg. iur. l. eius. Hinc patet, quod Aug. vult ꝙ eadem vis animæ ſit vis concupiſcibilis, & vis iraſcibilis. Nam per vim cōcupiſcibilem appetimus aliquid: & per vim iraſcibilem deteſtatur aliquid.

f ¶ Concupiſcentia.] Ideſt, fomes originalis peccati.

Digitized by Google

a ¶ Ad pœnam.] Sed non ſemper puniuntur peccata, quæ proueniunt ex ignorantia 34.q.2. in lectum

b ¶ Ignorat.] Id eſt, qui appetit ignorare, vel qui contemnit ſcire: vel negligit ſcire, cum poſſit quærere à peritioribus. Vnde quædam ignorantia eſt ex ſimplicitate, vt illorum qui ad literam aliquid intelligunt: quædam ex culpa: quædam ex negligentia: & ſecundum hoc magis, vel minus punitur. 11.q.3. excellentiſſimus. c. quoniam, & capitu. ſina

Ignorantia eſt triplex.

c ¶ Zelum.] Quidam ex Iudæis de bono zelo mouebantur contra diſcipulos Domini, & ipſum Dominum: & ipſe Dominus in cruce pro illis orauit, cum dixit: Pater dim. ttellis: quia, &c. Lucæ 23. Iſti habebant zelum: ſed non ſecundum ſcientiam, id eſt, ſecundum fidem: quia erroneam habuerunt conſcientiam alij autem ſcienter delinquunt. 23. quæſt. 1. paratus.

Zelũ bonũ quidã ex Iudæis habuerunt.

Iſti erant ſimplices, & errabant nõ in motu ad ſeruiendum ſed in modo ſeruiendi, Lau.

d ¶ De corpore.] Id eſt, de dominio carnis, iniqua mors eſt. ſupra diſt. 3. ſed penſandum. palea eſt.

e ¶ Semper.] Allegando dicit.

f ¶ Cui.] Hic allegat in contrarium, quod ea quæ mente alienata fiunt, non imputantur: vnde hic ponebant antiqui notulam, Defenſor.

SED HOC. CASVS Superius dictum eſt, quòd peccatum vſque adeo eſt voluntarium, vt nullo modo ſit peccatum niſi ſit voluntarium, ſed quia multum facere videbatur pro defenſione ſacerdoris furioſi: ideo eius impugnator dicit, quod auctoritas illa Auguſt. intelligitur de eo quod eſt tantummodo peccatum: & non de eo quod eſt pęna peccati. & ad hoc probandum inducit duas auctoritates Aug quamuis quodammodo voluntaria peccata dici poſſint quæ à neſcientibus, & coactis perpetrantur. [Non immerito.] ſed merito non omnimodo non voluntaria dicit, ſed quodammodo voluntaria dici poſſunt.

g ¶ Sed hoc.] Eſt notula impugnatoris.

h ¶ Nullo modo.] Quædam dicuntur ſimpliciter peccatum, & non pœna; & quædam pœna peccati, & non peccatum. Pœna peccati, ſicut ignorantia, infirmitas, & obliuio. Illud autẽ dr ſimpliciter peccatũ, qd ex libera voluntate procedit. Quidam tñ dicunt, quod oẽ peccatum præter peccatum primi parentis ſit peccatum, & pœna peccati. peccata enim quæ quotidie facimus ſunt pęna ori-

Pctm̃ & peccati pœna diuerſa ſũt.

Ex vtraque autem infirmitate quæ procedunt, imputantur ad pœnam[a]. *Vnde de quibuſdam ignorantibus dictũ eſt: [Si quis ignorat*[b] *ignorabitur.] Tales illi erant, de quibus Chriſtus ait Apoſtolis: [Extra ſynagogam facient vos: quia arbitrabuntur obſequium ſe præſtare Deo.] De eiſdem etiam Apoſtolus ſcribit in epiſtola ad Romanos: [Teſtimonium illis perhibeo, quia zelũ*[c] *Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam.] Nullũ tamen eorum in ſua perfidia perſeuerantem hac ignorantia excuſat. Ex carnis infirmitate procedunt, quæ naturæ languore fiunt: quæ, niſi imputarentur ad pœnam, nequaquam Apoſtolus lege carnis grauatus diceret: [Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore*[d] *mortis huius? &c.] ſiue ergo penes voluntatem, ſiue penes infirmitatem peccata conſiſtant, ſemper*[e] *imputantur ad pœnam. Cui*[f] *ſententiæ illud Auguſtini de vera religione, cap. 14. contrarium videtur: [Vſque adeo peccatum, voluntarium malum eſt: vt nullo modo peccatum ſit, ſi non ſit voluntarium; & hoc quidem adeo manifeſtum eſt, vt nulla hinc doctorum paucitas, nulla indoctorum turba diſſentiat. Quare aut negandum eſt peccatum committi: aut fatendum eſt voluntate committi.] Sed hoc*[g] *non generaliter de omnibus peccatis intelligendum eſſe idem Auguſtinus in lib. 1. retract. cap. 13. oſtendit dicens: (Vſque adeo peccatum voluntarium malum eſt, vt nullo modo*[h] *peccatum ſit, ſi non ſit voluntarium. Poteſt videri falſa hæc definitio: ſed ſi diligenter diſcutiatur, inuenitur eſſe veriſſima. peccatum quippe illud cogitandum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati* †. *Quamuis & illa quæ non immerito*[γ] *non voluntaria peccata dicuntur, quia vel à neſcientibus, vel à coactis perpetrantur, non omnino poſſint non* † *voluntaria dici.) Idem in eodem libro, capitu. 15. (Definitio peccati, quam diximus; peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi, quod iuſtitia uetat, & vnde liberum eſt abſtinere, propterea vera eſt, quia id definitum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pęna peccati.]*

1. Cor. 14.
Io. 16.
Rom. 10.
Rom. 7.
Sent. 2. diſt. 35.
Et in l. de duabus animabus c. 11.
† hic omittuntur aliquot verba.
† *ſine voluntate cõmitti.*] orig.

α ¶ Cogente.] *Hæc ſunt addita ex B. Auguſtino, vt verba ſequentia melius intelligantur.*

β ¶ Imitandum.] *Apud B. Auguſtinum in lib. de duab. animab. & lib. 1. retractationum legitur,* amittendum. *ob gloſſam tamẽ non eſt mutatum: ſed ſublata eſt priore loco vox,* imitandũ, *quæ abeſt etiam à manuſcriptis Gratiani codicibus. Nam in vulgatis erat,* ad aliquid imitandum, vel non imitandum

γ ¶ Non immerito.] *In libris B. Auguſtini impreſſis legitur,* immerito.

Digitized by Google

originalis peccati: ſed qualiter hoc ſtare poteſt, cũ omnis pœna à Deo ſit: & nullum peccatum à Deo ſit ergo nullum peccatum eſt pœna. Item omnis pœna eſt paſſio: & omne peccatum eſt actio. cum ergo actio non ſit paſſio non eſt dicendum ꝙ peccatum ſit pœna, ſi aũt ali-

conuer coniu. ex parte Arg. contra. ff. de lib. ho exhi. l. 3. ſi quis volentem tamen coacta licentia non eſt licentia, vt arg. 33 q. 5. notificaſti.

c ¶ Vult.] Certè argumentatio hæc non valet: volo hoc, ergo volo omne quod ſequitur ex illo: vt iſte vult fornicari, ergo vult dãnari: niſi intelligas indirectè, & per conſequentiam, vt diſt. 8. quo iure.

Item lib. 4. quæſtionum, q. 24. ad c. 18. Numerorum.

¶ Non ſunt peccata uolentium, niſi neſcientium. C. I.

MErito quæritur, quæ ſint ipſa peccata nolentium, vtrum quę à neſcientibus committuntur; an etiam poſſit rectè dici peccatum eſſe nolentis: quod facere compellitur [a]. Nam & hoc contra voluntatem facere dici ſolet: ſed vtique vult [b], propter quod facit: tanquam ſi peierare nolit; quod tamen facit [α], cum vult viuere, ſi ſcilicet quiſquam, niſi fecerit mortem minetur. Vult [c] ergo facere, quia vult viuere: & ideo non per ſe ipſum appetendo, vt falſum iuret; ſed vt falſum iurando viuat. Quod ſi ita eſt, neſcio vtrum poſſint dici iſta peccata nolentium, quia hic dicuntur expianda. Nam ſi diligenter conſideratur fortè ipſum peccare nemo velit, ſed propter aliud fit, quod vult qui peccat. Omnes quippe homines, qui ſcientes faciunt; quod non licet, vellent licere. Vſq; adeo ipſum peccare nemo [d] appetit propter hoc ipſum, ſed propter illud, quod ex eo conſequitur. Hæc ſi ita ſe habẽt, non ſunt peccata nolentium; niſi neſcientium [e], quæ diſcernuntur à peccatis volentium.

α ¶ Tanquam ſi peierare nolit, quod tamen facit.] *Hęc non ſunt in vulgatis codicibus B. Auguſtini.*

d ¶ Nemo.] Vnde Seneca. Et ſi ſcirẽ Deos ignoſcituros, homines autẽ neſcituros adhuc dedignarer peccare.

Senecæ dictũ aureum.

e ¶ Neſcientium.] Sic neſciens non peccat & ſic eſt contra 32. q. 7. quemadmodũ. Sol varijs modis dicitur quis neſcire. Dicitur enim neſcire qui nõ ſcit id, quod facit eſſe peccatum, vel non ſcit tantum eſſe peccatum quantum eſt: & talis neſciens punitur, licet nõ adeo grauiter, vt 8. diſt. conſuetudo & pone exemplum de tali. 14 q. 5 fortè. Itẽ dicitur neſcire qui facit factum, ſed neſcit qualitatem facti. talis quandoque punitur ſi errat in iure. ſic ignorabat Paulus concupiſcentiam eſſe peccatum. extr. de conſti. nam concupiſcentiam. quandoq; non punitur, ſcilicet cum errat circa factũ ipſum, 34. quæſt. 2. in lectum. Item dicitur neſcire propter caſum ſequentem, vt ſi aliquis uolens interficere Leonem dum vult defendere hominem, caſu interficit hominem, vt 50. diſt. ſæpè. Item dicitur neſcire qui omnino neſcit, vt puer, ebrius, furioſus. talis enim non peccat infra. eo al. quos.

Neſcire dr̃ quis multipliciter.

Digeſt. tit de iniurijs, le. 3.

C. II.

Lib. 47. digeſt. tit. 10.

ILlud relatũ peræq; eſt, eos qui iniuriam pati poſſunt, & facere poſſe: ſane ſunt quidam, qui facere non poſſunt, vt puta furioſus [f], & impubes, qui doli capax [g] non eſt. Namque hi iniuriam pati ſolent, non facere. Cum enim iniuria ex affectu facientis conſiſtat, conſequẽs erit dicere hoc, ſiue pulſent, ſiue conuitium dicant, iniuriam

alicubi inuenias quod peccatum eſt pœna, expone, id eſt pro quolibet peccato debetur pœna: quia eſt pœna & paſſio animæ.

MErito.] CASVS. Duæ ſunt hic quæſtiones: quarum prima eſt, an peccata neſcientium dicantur peccata nolentium? Et reſpondet quod ſic: & iſta reſponſio eſt in fi. cap. Secunda eſt, an peccatum, quod quis per metum facit, dicatur eſſe peccatum volentis, vel nolentis? & reſpondetur ꝙ volentis. quia licet quis nolit directè ipſum peccatum ad quod compellitur, indirectè tamen vult illud per aliud quod habere non poteſt ſine illo peccato. Et ad hoc probandum inducit exemplum de peierante. Hæc ſi ita ſe habent, ſequitur ꝙ peccata coactiua ſunt volentium.

a ¶ Compellitur] Refert qualis ſit coactio 1. an abſoluta, vel conditionalis, vt extra quod metus cau. ſacris.

1 Sed cõt qa aio violẽtia nõ inferunt. vt 32. q. 5. §. ꝙ autem. in prĩnc dic ut ibi not.

b ¶ Vult] Arg ꝙ coacta voluntas, eſt voluntas, vt hic & 23. q. 7 diſplicet. & q 6. vides. & 74. diſt. conſuluit. & ff quod me. cau ſi mulier. §. vlt. Eſt ergo in iſtis caſibus arg. ꝙ tenet matrimonium, licet coactio interueniat, vt 22. q. 4. inter cæt. 1a. & ff de ritu nup. ſi patre. Sed hoc non eſt uerum, vt extra de ſpon. veniens &c. cum locũ. & 31, q. 2 c. 1 & 2. Item ſicut coacta voluntas eſt voluntas, ſic decepta voluntas dicitur voluntas, vt 20. q. 3. conſtituit. & extra quod met. cau. cum dilectus. & extra de

Matrimonium coactè tactum non tenet.

ILlud] CASVS Reddit nunc Grat. ad principale propoſitum, & inducit legem iſtam ad probãdum, quòd ea quæ fiunt ex ignorantia, vel mente alienata, non imputantur. Caſus ergo ſic ponitur. Quæſitum fuit à iuriſperito, vtrum quicunq; poteſt pati iniuriam, poſſit facere iniuriam? Et rñdet ꝙ ſic, niſi ſit furioſus, vel impubes, qui non eſt doli capax. nam iſti iniuriam pati pñt, facere vero nunquã, cũ iniuria non procedat niſi ex voluntate. & probat duobus exemplis, ſ exemplo iocosè aliũ percutientis, & dñi interficientis liberũ hominem, quem putat eſſe ſeruum ſuum. Et no. ꝙ lex iſta (vt dicit Hu & Ioan Bene.) malè ponitur hic, cum inducatur pro defenſione ad oſtendendum, ꝙ ea, quæ fiunt mente alienata, non imputãtur: ſed deberet legi poſt. §. ſequentẽ, vel in ſequenti §. poſt illud verbũ [non proceſſerũt]

f ¶ Furioſus] Not. quod furioſus facit, idem eſt, ac ſi caſu accidiſſet, vt ff de adm ut. l. vlt in fi.

2 Et hoc cõtra no videas ꝙ le. & no. extra. ca. 2. & de hom. ex hibita in gl. ꝙ et & in glo. ex hoc Archid.

g ¶ Qui doli capax.] Si enim eſt doli capax, bene punitur, vt extra de delic pue. c 1. 2. & de conſec. diſt. 5. eor, ſed in impubere minori diſtinguitur, an delinquat. ex animo, an ex culpa, vt C. ſi aduc. deli. lib. 1. & 2.

a ¶ Sex

Digitized by Google

a ¶ Per iocum] Dum tamen locus ille non ſit noxius, vt extra de præſumpt.c.1. nam ludus noxius eſt in culpa, vt ff ad l. Aquil.nam ludus.

b ¶ Seruum ſuum.] Secus ſi alienum ſeruum, vel etiam aliquē liberum voluit percutere, & percuſſit alium: quia tunc tenetur actione iniuriarum, illi qui pcutitur, vt ff.de iniur cū qui.§.iniuria. & hoc ideo, quia hic omnib. modis intendit nocere, & ſi non illi cui nocet: ſed ſecus in caſu priori. Et eſt arg. ꝙ ſi aliqs credit ſolutā cognoſcere, & cognoſcat, vxoratam, vr̄ ꝙ non puniat quaſi adulter. 1

1 Iſta fuit ſnīa dñi Filei, ſ. ꝙ non punitur pro hoc facit, ꝙ non cōmittitur adulteriū ſine dolo . ff. de adul l penul. ad idē facit ff. de iniur. itē apud Labeonē, §. ſi quis. Arch.

ITAQVE CASVS. Cōcludit Grat. ex ſupradictis dicens, ꝙ peccata imputātur, ſiue ex volūtate, ſiue ex infirmitate procedāt poſtea reſpondet huic concluſioni diſtinguens, ꝙ infirmitas carnis eſt duplex. Alia eſt concupiſcentia carnis, q̄ imputatur, & hæc non dr̄ ꝓpriè infirmitas carnis: quia accidit aiæ ex cōiunctione carnis. Alia eſt turbatio elementorum, & humorum, quę dr̄ propriè infirmitas carnis, vnde febris, & furor oriūtur, quæ non imputātur. Similiter infirmitas animi duplex eſt. Alia eſt mala qualitas, vt ira & odiū, quę imputanť. Alia eſt obliuio, vel ignorantia, quæ non imputātur, cum ſint pęna peccati. Sed poſtea obijcitur de Lamech, quē non excuſauit infirmitas cęcitatis, cū Cain interfecerit ſagittādo. Et tandē ſoluit dicēs, ꝙ cęcitas & ignorantia ſimiles ſunt . Nā ex vtraq; quędam fiunt q̄ imputanť, & quædā quę non imputātur nā ſi cęcus cognoſcat aliquā, quā putat eſſe ſuā vxorem, nō eſt reus adulterij. Si vero cęcus aliquē ꝑimat iactādo, reus eſt homicidij: qa officium alienum vſurpat . Sed furioſus cū non ſit compos mētis, in occidēdo non peccat, quia deliberare nō poteſt vnde pupillo & furioſo in maleficijs ſubuenitur. Et ad hoc inducit legem illam, ſcilicet, illud. quæ deberet hic legi.& c.ſeq. ſcilicet, firmiſſimè.

c ¶ Non eſt reus.] Vt 34.q.2. in lectum .

d ¶ Penitus.] Cum enim inſiſtit quis operi illicito, tunc non excuſat caſus, ſecus ſi licito : quia tunc excuſat, vt 50. diſtinct. ſæpe.

Fic-

fecisſe non videri. Itaque pati quis iniuriam etiam ſi non ſentiat, poteſt facere nemo; niſi qui ſcit ſe iniuriam facere, & ſi neſciat, cui faciat. Quare ſi quis per iocum [a] percutiat, aut dum certat; iniuriarum non tenetur. Si quis hominem liberum ceciderit †, dum putat ſeruum ſuum [b]; in ea cauſa eſt, ne iniuriarum teneatur. † al. eciderit

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus à capite* merito , *vſque ad cap.* mulier, *nulla eſt diſtinctio capitulorum* .

Itaque, vt ex præmiſſis apparet, ſiue ex voluntate, ſiue ex infirmitate peccata procedant, palam eſt illa imputari. Sed carnis infirmitas dupliciter intelligitur. Eſt enim languor naturæ, qui carnis concupiſcentia appellatur: quæ verius animæ infirmitas dici poteſt: ſed ideo carnis infirmitas dicitur, quia accidit animæ ex corruptæ † carnis coniunctione. Porro alia eſt infirmitas, quæ propriè carnis dicitur : quæ elementorum , ſeu humorum concordia turbata, ipſa caro afficitur, & tandem diſſoluitur. Similiter animi infirmitas duplex eſt. Vna, quæ vitium appellatur, qua anima à Deo ſeparatur, vt eſt ira, odium, & alia huiuſmodi . Alia infirmitas animi, quæ cum ipſa non ſit peccatum; eſt tamen pęna, & cauſa peccati, vt eſt obliuio, & ignorantia. Furor autem, cum non ſit peccatum, eſt tamen pœna peccati : vt febris, & cæteræ paſſiones, quas propriè carnis dicimus eſſe : quarum motus, id eſt, ea, quæ illis perturbantibus fiunt, nulli imputantur ad pœnam. ¶ Sed obijcitur de Lamech, qui cum cęcus eſſet, Cain interfecit: nec eum excuſauit cecitatis infirmitas. Vnde dictum eſt: [Septuplum vltio dabitur de Cain: de Lamech vero ſeptuagies ſepties:] Sed cecitas ignorātiæ ſimilis eſt. ¶ Ex vtraque enim quædam fiunt, quæ imputantur : quædam vero minimè. Cæcus namque ſi debitum ſuæ vxori ſe credens reddere, alienā polluit, non eſt reus [c] adulterij. Si autem ludo, vel exercitatione virium , vel venatione iaculum mittens aliquem perimat ; quia ab eo penitus [d] hoc debet eſſe alienum, homicidij reus habetur. Mens vero alienata furore, cum ſui compos non ſit, eorum quæ admittit, reatum non contrahit: quia facultatem deliberandi non habuit. Vnde pupillo, & furioſo in maleficijs ſubuenitur : ut non eis imputentur ad pœnam, quæ ex mentis deliberatione non proceſſerunt α. Quod non ſolum humanis, ſed etiam diuinis legibus noſcitur approbatum.

† al. coniuncta carnis corruptione

Gen. 4.

Ait enim Auguſtinus de paruulis, in lib. de fide ad Petrum diaconum, c. 30.

α ¶ Proceſſerant.] *Hoc loco in vulgatis erant interiecta hæc verba,* ff. tit. de iniurijs. Illud relatum. require ſupra, *quæ abſunt à manuſcriptis, ideoque inducta* .

C. III.

Firmiſſimè tene , & nullatenus dubites , exceptis illis Iuo p.1.c.30.

Firmiſſimè] CASVS. Petrus quæſiuit ab Aug. vtrum quilibet ſit accepturus vitam æternam , niſi fuerit bapti-

Digitized by Google

baptizatus, & pœnitentiam egerit: & reſpondet quòd non, niſi fuerit baptizatus ſanguine ſuo, vel in aqua; vel niſi habuerit cordis contritionem: & docet quod baptiſmus, & pœnitentia adultis ſit neceſſaria: paruulis vero baptiſmus ſolummodo ſufficit, quandiu ratione vti non poſſunt. baptiſmus fluminis, flaminis, & ſanguinis, ideſt, aquæ, & ſanguinis, & contritionis, vt de conſec. d. 4. c. baptiſmi vicem.

EX EO AUTEM. CASVS. Concludit Grat ex fine ſuperioris cap. ſcilicet quod nec adulto nec paruulo poſt baptiſmum peccatū imputatur niſi vtatur ratione: ſicut nec brutis animalibus aliquid imputatur. Et ad hoc probandum inducit auctoritatē Auguſtini. reperitur tamen in ſcriptura animalia eſſe interfecta nō ratione delicti, ſed quia facti memoriam refricant, vt infra ſeq. cap.

qui pro nomine Chriſti [a], ſuo ſanguine baptizantur, nullum hominum accepturum vitam æternam; qui non hic a malis ſuis fuerit per pœnitentiam, ideſt per baptiſmū [b] liberatus. Et maioribus quidem neceſſarium eſſe, & pœnitentiam de malis ſuis agere, & fidem catholicam ſecundum regulam veritatis tenere, & ſacramentum batiſpmatis accipere: paruulis vero, qui nec propria voluntate credere, nec pœnitentiam pro peccato, quod originaliter trahunt, agere poſſunt; ſacramentum fidei, quod eſt ſanctum baptiſma, quamdiu rationis ætas eorum capax eſſe non poteſt, ſufficere ad ſalutem.

Ex eo autem, quod in fine huius auctoritatis dicitur: [Quamdiu, ſcilicet, rationis eorum ætas capax eſſe non poteſt.] euidenter datur intelligi, nulli poſt baptiſmum peccata imputari, ſiue ſit adultus, ſiue impubes, niſi rationis ſit capax. Vnde etiam de brutis animalibus eadem ratio ab Auguſtino in eodem libro, c. 3. redditur, quare ſua facta eis non imputentur. [Animalia igitur, inquit, præſentis ſæculi curſum, atque ornatum ſecundum creatoris incomprehenſibilem peragunt uoluntatem: quæ de ſuis factis nullam rationem reddituræ ſunt, quia rationabilia nō ſunt. Nunquid enim de bobus [c] cura eſt Deo? 1. Cor. 9. *Homines uero, quia rationales facti ſunt, & de ſe, & de omnibus rebus quas in uſum uitæ præſentis acceperunt, rationem redditurí ſunt Deo: & pro ſuorum actuū qualitate recipient aut pęnam, aut gloriam.] Sacra tamen legis auctoritate animalia iubentur interfici, non propter conſcientiam peccati, ſed quia refricant memoriā facti.*

Vnde Auguſtinus ſuper Leuiticum ad c. 20. q. 74.

¶Non propter culpam, ſed propter memoriam facti pecus occiditur, ad quod mulier acceſſerit.

C. IIII.

Leuit. 20. Iuo p. 9. c. 103.

MVlier, quæ acceſſerit ad omne [d] pecus, & vult aſcēdi ab eo; interficietis mulierem, & pecus: morte moriantur: rei ſunt.] ¶Quæritur, quomodo ſit reum pecus: cum ſit irrationale, nec vllo modo legis capax. *& infra.* ¶Pecora inde credendum eſt iuſſa interfici; quia tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam.

2 *De furioſis autem euidentiſſime ſcribit Auguſtinus in libro quæſtionum ueteris, & noui teſtamenti, q. 2. in fine, ita dicens.*

c ¶De duobus.] Scilicet quo ad vitam æternam: ſed quo ad vitam temporalem bene, iuxta illud Homines & iumēta ſaluabis Domine, ſcilicet pro ſalute temporali prouidendo eis neceſſaria: iuxta illud. Omnia expectāt a te Domine, vt des illis eſcam in tempore opportuno.

MVlier.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponitur auctoritas Leuitici, in qua dicitur, quod mulier quæ acceſſerit ad aliqd pecus, debet interfici, & pecus ſimiliter. In ſecunda parte ponuntur verba Aug. exponentis illam auctoritatem: & dicit quod animalia iubent interfici, nō quia peccauerint, ſed quia refricant memoriam facti. Secunda pars incipit ibi. [Quæritur quomodo.]

d ¶Ad omne.] i. ad aliquod ex omnib: ſin. eſt 1. q. 7. ſi quis omnem.

e ¶Memoriam.] Si. eſt. 81. d. valet. Alibi tamen reſeruantur thuribula laminarū & plubice exponuntur, vt 7. q. 1. deniq; & de conſec d. 2. & dixit: ſed iſtud ad terrorem fit, &c.

a ¶Pro nomine Chriſti.] Dum tamen adſit charitas, aliter non ſufficit alicui ad ſalutem pati martyrium, vt 90. d. neque.

Baptiſmus triplex.

b ¶Per baptiſmum.] Debere addere tertium membrum, ſcilicet baptiſmum contritionis. Eſt enim triplex

DE FVRIOSIS. eſt 2. pars q. in qua intendit probare quod ignorantes ex toto, furioſi & ebrij non peccant in illo actu, ſed peccant ſe inebriādo, & hoc probat p 9 auctoritates. Io de Fant. CASVS. Quia facta eſt ſuperius mentio de furioſis, ideo nunc euidenter oſtendit Gra. quòd ea quæ fiunt tempore furoris, non imputantur: & ad hoc inducit ſeq. cap.

Aliquos

Digitized by Google

CASVS. Supra probatum eſt, ꝙ de furto, vel rapina, vel conſimilibus eleemoſynæ vel oblationes fieri non debent. Nunc probat contra exemplo Iudæorum, qui de vaſis quæ mutuo acceperunt ab Aegyptijs ędificauerũt poſtea tabernaculum Dño. Sed huic obiectioni rñdet Grat per ſeq. c.

e ¶ Rapinam.] Arg. ꝙ aliquo prohibito prohibita ſunt omnia ſimilia, vt ext. de conſt. tranſlato. & ſup. diſ. 4. denique. in fi. & quæ ſequũtur ex illo; extra de conſt. nam concupiſcentiam.

f ¶ A parte enim.] Simile 32. q. 4. meretrices eſt autem ur-

Dixit.] CASVS. Quæſitum fuit ab Aug. vtrum exemplo Iudæorum, qui Aegyptios expoliauerunt auro & argẽto, poſſit quis ſuum proximum ſpoliare? Et reſpõdet ꝙ non. nec Iudæi furtum fecerunt, ſed præceptũ Domini ſeruauerunt.

a ¶ Sumendum exẽplum.] Arg. ab exemplis nõ eſſe argumẽtandum. 12. q. 2. gloria. ver. neque vero. Arg. contra. 37. diſt. qui menſa.

b ¶ Furtum.] Arg. ꝙ hoſtes poſſumus decipere & eis ſua auferre, vt 43. diſtin. in mãdatis. 23. q. 7. c. 1. & 2. ſup diſti 8. quo iure. & C de cõmer. & merca. l. 2 Hic tamen ideo excuſant, quia maioris auctoritate hoc fecerunt. & ita ẽ ar. hic maior auctoritas excuſat in illicitis, vt 63. d. Salonitanæ & de conſec. d. 5. diſcipulos. 23 q. 1. quid culpat, ſic Abrahã & Sampſon & alij multi fuerũt excuſati auctoritate Domini, vt 23. q. 5. ſi non licet. arg. contra 16. q. 1. in canonib. & 12. quæ. 2. quicumque.

ITEM OBIICITVR. Hęc eſt 3. pars quæſtio. i qua quæritur vtrum rapina in decalogo inueniatur prohibita: & probat ꝙ ſic per c. ſeq. Ioan. de Fant.

Delicta excuſantur auctoritate maioris.

¶ Non licet aliena rapere exemplo Iſraelitarum ſpoliantium Aegyptios. C. XII.

Dixit Dominus ad Moyſem: [Petat vir à proximo, & mulier à proxima, vaſa aurea, & argentea, & veſtem. Non hinc quiſquam ſumendum exemplum [a] putare debet ad expoliandum iſto modo proximum. Hoc enim Deus iuſſit, q nouerat, qd quemq; pati oporteret. Nec Iſraelitę furtum [b] fecerunt: ſed Deo iubenti miniſterium pbuerũt.

paulo aliter in orig.
Burc. l. 11. c. 53.
Iuo p. 13. c. 2.

3 *Item obijcitur. Aliena rapere non eſt contra præceptũ. Nullo ſiquidẽ Dei mãdato rapina uidetur prohibita. Sed nomine furti oĩs illicita vſurpatio rei alienę intelligitur. Vnde Auguſtinus in eodem lib. q. 71.*

¶ Maioris pœnæ eſt violenter aliquid eripere, quàm furari. C. XIII.

Poenale [c] eſt occulte auferre: multo maioris [d] pęnæ eſt viſibiliter eripere. Auferre ergo nolenti ſiue occulte, ſiue palam, habet præceptum ſuum, Furti enim [α] nomine bene intelligatur omnis illicita vſurpatio rei alienę. Non enim rapinam permiſit, qui furtum prohibuit: ſed vtrique furti nomine in lege veteris teſtamenti & rapinam intelligi voluit. A parte enim [f] totum ſignificauit, quid quid illicite rerum proximi aufertur.

32. q. 4. meretrices.
Sent. 3. diſt. 37.
Bur. l. 11. c. 54.
Iuo p. 13. c. 3.
Poly. l. 6. tit. 16.
Anſ. l. 11. c. 109.

α ¶ Furti enim.] *Hæc ſunt verba B. Auguſtini, licet mutato orationis ductu: quæ autem antecedũt apud ipſum non ſunt inuenta. Integer locus B. Aug. de furto, & mœchia habetur infra 32. q. 4. meretrices.*

His auctoritatibus probatur, quòd neque ex rebus inuentis, neque ex male conquiſitis eleemoſynam quiſquam facere poteſt.

4 *Sed Auguſtinus contra teſtatur ſer. 35. de verbis Domini dicens.*

¶ De male acquiſitis bonum fieri poteſt. C. XIIII.

QVi habetis de malo [g], facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Eſto bonus, qui bonum facis de malo: & cum cęperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui cõuertuntur in bonum, tu autem remanes malus?

Iuo p. 13. c. 16.

CASVS. Adhuc probat Grat ꝙ ex illicite acquiſito velut ex rapina poſſunt eleemoſynæ fieri. nam rapina nullo Dei mandato videtur eſſe prohibita, ſed reſpondet ꝙ cum furtum ſit prohibitum, omnis illicita vſurpatio intelligitur eſſe prohibita, vt probatur ſeq. c.

Poenale.] CASVS. Docet hic Auguſ. quod maius eſt peccatum rapere manifeſte, quam occulte furari: & quod nomine furti in lege veteri rapina & omnis illicita vſurpatio intelligitur. A parte enim totum ſignificatur [A parte.] Furtum ſecundũ quod dicitur à furto, & rapina, ſunt ſpecies illicitæ vſurpationis: ſed ſecundum quod dicitur furtum cõtrectatio rei alienæ inuito domino, furtum non eſt ſpecies rapinæ, ſed econtra:

c ¶ Pęnale.] i. dignum pęnat.

d ¶ Maioris.] Magis enim delinquit raptor, quàm fur, vt inſt. vi bo. rap. in prin.

1 Non miũ cũ præcedat culpa: quia prout dicit Au. plus fraudator lædit damno innocẽtiæ quam alius damno pecuniæ. p

furtum pars rapinæ, eodẽ modo quo genus eſt pars ſpeciei rapina enim eſt ſpecies furti: nam omnis raptor eſt fur, vt inſt. vi bo. rapi. in prin.

HIS AVCTORITATIBVS. CASVS. Concludit Gr. ex omnibus ſupradictis c. a prin. q. quod ex rebus male acquiſitis eleemoſyna fieri non debet, poſtea probat contrarium.

SED AVG. Hæc eſt 4 pars q. in qua dicitur, quòd de quibuſdam male acquiſitis quandoque tranſit dominium, & tunc poteſt fieri eleemoſyna Io. de Fant.

Qui habetis.] CASVS Docet hic Aug ꝙ qui hẽt pecuniam de malo acquiſitam, conuertat illam in bonum, & ipſe malus nõ remaneat abſit enim vt nũmi tui conuertantur in bonum, & tu remaneas malus.

g ¶ De malo.] Grat. tribus modis exponit illud verbum facite de malo bonum, & bene, &c.

SED

Digitized by Google

SED HOC MVLTIPLICITER. CASVS. Exponit Grat. hic quod dictum eſt ſupra in præcedenti c. vbi dicitur, ꝙ de malo poteſt quis facere bonum. & exponit illa verba tripliciter. Primo dr̄ quis de malo facere bonum cum reddit quæ illicite abſtulit. Secundo cum

Sed hoc multipliciter intelligitur. Facit enim de malo bonum, qui reddit [a] quod illicite abſtulit. Nomine etiam mali, cura, & ſolicitudo mortaliũ exprimitur: De malo ergo bonum facit, qui pauperibus diſpenſat quod cũ labore, & ſolicitudine acquiſiuit, iuxta illud Euangelij: [Facite vobis amicos de mammona [b] iniquitatis. Luc. 16. *Vel ex malo acquiritur, quod ex turpi cauſa poſſidetur; veluti cum mathematicus ex arte, quam docet, vel ex futuris, quæ prænunciat, non nulla lucratur. Quæ vero de malo ſic acquiruntur, in bonum poſſunt conuerti. De peccato etiã aliqua nonnunquam acquiruntur, quæ pauperibus iuſte erogantur.*

Vnde Auguſtinus Ad Macedonium, epiſt. 54.

¶ Quæ male acquiruntur, aliquando bene poſſunt expendi. C. XV.

Poly. l. 6. tit. 20.

NOn ſanè, quidquid ab inuito ſumitur, iniurioſe aufertur [c]. Nam plerique nec medico [d] volunt reddere honorem ſuum, nec operario mercedem: nec tamen hæc qui ab inuito accipiunt, per iniuriam accipiunt: quæ potius per iniuriam non darentur. Sed non ideo debet iudex vendere iuſtum iudicium, aut teſtis verum teſtimonium: quia vendit aduocatus iuſtum patrocinium [e], iuriſperitus verum conſilium. Illi enim inter vtramque partem ad examen † adhibentur; iſti ex vna parte conſiſtunt. Cũ autem iudicia, & teſtimonia †, quæ nec iuſta, nec vera vendenda ſunt, iniqua, & falſa venduntur; multo ſceleratius vtiq; pecunia ſumitur, quia ſcelerate etiam, quamuis à volentibus datur. Ille [f] tamẽ ſolet tanquã male ſibi ablatam pecuniam repetere, qui iuſtũ iudicium emit: quoniã venale eſſe nõ debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit; vellet quidem repetere, niſi timeret, vel puderet emiſſe. Sunt aliæ perſonæ inferioris loci, quæ ab vtraque parte non inſolenter accipiunt [g], ſicut officialis, & qui † amouetur [h], & cui admouetur officiũ. Ab his extorta per immoderatam improbitatem, repeti [i] ſolent, data per tolerabilem conſuetudinem non ſolent a; magiſque [k] reprehendimus, qui talia inuſitate repetiuerunt, quàm qui ea de more ſumpſerunt: quoniam multæ neceſſariæ perſo-

ſu. 11. q. 3. non licet.

† al. examina.

† Concor. l. diuus. cum not ff. de re iudi. & Bal. in l comparationes. C. de fide inſtr.

† à quo] orig.

1 Adde qñ debent recipere no gl & Cy in l. 1 C. de ſuſ.

cum pauperibus diſpenſat ea, quæ cum malo, ideſt, cura & ſolicitudine acquiſiuit, & hoc probat auctoritate Euangelij dicentis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Tertio cum bonum quis expendit, ideſt qđ ex arte mathematica acquiſiuit.

a ¶ Reddit.] Vt in furto & rapina, & in talibus omnibus, vbi non transfertur dominium, nec datur repetitio.

b ¶ De mammona.] Mammon dicitur dæmon, qui præeſt diuitijs.

ADDITIO. Sub. non quòd in eis poteſtatem habeat, ſed quia homines teneat per eas. Arch.

NOn ſane.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte oſtenditur quæ perſonæ poſſint vendere ſuum patrocinium, vel laborem, vt medici, operarij, aduocati, & officiales: ſed officiales ab vtraque parte recipiunt: alij vero tantum ab vna. Sunt & aliæ perſonæ, quæ vendere non poſſunt, vt iudices & teſtes, qui magis peccant ſi pecuniam pro falſis, & iniquis iudicijs, & teſtimonijs accipiunt, quàm ſi accipiunt pro veris. In ſecunda parte dicitur, ꝙ illud quod officiales acquirunt ratione officij, etiam cum peccato poſſunt pauperibus erogare: quæ vero furto, vel rapina, vel inuaſione acquiruntur, non ſunt pauperibus eroganda. Secunda pars incipit ibi, [Iſti ſi viam] Ego B. ſic credo caſum ponẽdum, Beneuẽ. vero breuius ponit. Et ſcias, ꝙ H. intelligit illud verbum, [Iſti ſi viam,] De omnibus ſupradictis, ſcilicet iudice, aduocato, teſte, officiali, & iuriſperito.

c ¶ Aufertur.] Per iudicem.

d ¶ Nec medico.] præmittit enim hic medicos quaſi digniores, cum tamen medici non ſint maioris valoris, quàm obſtetrices, vt C. commu de leg. ſi duobus. l. reſpon.

e ¶ Patrocinium.] Hoc eſt contra G. qui dixit nihil poſſe recipi pro iuſto patrocinio, vt no. 11. q. 3. nõ licet 1.

f ¶ Ille] Arg. contra illos, qui dicunt, ſi dedi tibi pecuniam, vt pro me iudicares in iuſta cauſa; quod non poſſum repetere pecuniam datam, vt ff. de condi. ob turp. cau. l. 2. vbi dicitur, ꝙ talis item perdit, quia videtur velle iudicem corrumpere. Ego credo ꝙ poſſit talis repetere pecuniam, ſi non eo animo dat, vt iudicem corrumpat. nam ſi dat eo animo, vt ius & quietem ſibi conſeruet, tunc poteſt repetere, vt probatur extra de ſimo. dilectus ſed ibi dicitur, quod repetit ſi non ſeruatur pactum.

g ¶ Accipiunt] Sportulas.

ADDITIO. Hoc intellige cum non recipiunt ſalarium de publico. 23. q. 1. militare. 86. diſt. non ſatis. ver. in ſingulis. Ioan. de Fan.

h ¶ Amoueatur.] Videtur diſtinguere inter perpetuos & tpales officiales Tpalem vocat eũ q amouet: ppetuũ vocat eũ cui perpetuo admouetur, i. traditur tale officium.

i ¶ Repeti.] De facto.

K ¶ Magiſque] Hic vult dicere, ꝙ officiati reprehenduntur, non ex eo, ꝙ aliqua extorquent, ſed qa ea immoderate exquirunt. Vnde talia nõ repetuntur ab eis, niſi certum

Digitized by Google

tum ſit eis ſalarium conſtitutū. tunc enim ſi aliq.l.vltra hoc perierint, crimine concuſſionis tenentur, vt 13.q.1. militare. & ſoluent quadruplum. 18. diſt quoniam.
a ¶ Neceſſariæ perſonæ.] Ad officium tale.
b ¶ Tanquam ſua.] Arg. ꝙ de rebus illicite acquiſitis, dū tamē transferatur dominium in accipiē tem, fit eleemoſyna, vt ſup. qui habetis.
c ¶ Donanda.] Pauperibus.
d ¶ Zachæi publicani] Qui dixit: Si quē defraudaui, reddo quadruplum. & ſic paret, ꝙ licite quadruplum, vel duplum peti poteſt, vt 12.q.2. cū deuotiſſimam.

re præſcriptionis, vt extra de præſcr. qm̄ omne. Tu dicas, ꝙ ſi ex omni parte præſcriptionis habuit bonam fidem; tunc res illa facta eſt ſua de beneficio iuris, vnde tunc non eſt dicendum, ꝙ habeat cōſcientiā rei alienæ, licet poſt tempus præſcriptionis incipiat ſcire rē alienā fuiſ-

næ [a], rebus humanis, vel inuitant huiuſmodi commodis, vel tenentur. ¶ Iſti, ſi viam vitæ mutauerint, aut excellentioris conſcenderint ſanctitatis gradum; facilius ea, quæ hoc modo acquiſierunt, tanquā ſua [b], pauperibus largiuntur; quàm eis à quibus accepta ſunt, tamquā aliena reſtituant. Qui vero contra ius ſocietatis humanę, furtis, rapinis, calūnijs, oppreſſionibus, inuaſionibus abſtulerit; reddenda potius, quàm donanda [c] cēſemus †, Zachæi publicani [d] Euangelico exemplo. *Luc. 19.* † Concor. text. in l. 1. §. eſt enim. ff. de var. & extra ord. cog.

α ¶ Data per tolerabilem conſuetudinē non ſolēt.] *Addita ſunt hæc ex originali, ſine quibus ſequentia non ſatis conſtabat.* Sequitur apud B. Aug. c. quid dicam, ſu. ea. q. 4.

QVAESTIO VI.

Qvod vero [e] *pœnitentia agi poſſit, niſi res aliena reddatur, teſtatur Auguſtinus ad Macedonium, epiſtola 54.*

¶ Pœnitentia non agitur, ſi aliena res non reſtituatur. C. I.

SI res aliena, propter quam peccatum eſt cum reddi poſſit, non redditur; non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Si autem veraciter agitur; non remittitur peccatum niſi reſtituatur [f] ablatum: ſed, vt dixi cum reſtitui poteſt. Plerumque enim qui aufert, amittit, ſiue alios patiendo [g] malo, ſiue ipſe male viuendo: nec aliud habet, vnde reſtituat. ¶ Huic certe non poſſumus dicere, redde [h] quod abſtuliſti; niſi cum habere credimus, & negare. Vbi quidem ſi aliquos ſuſtinet cruciatus [i] a repetente α, dum exiſtimatur habere quod reddat; nulla eſt iniquitas. quia etſi non eſt vnde reddat † ablatam pecuniam; merito tamen, dum eam per moleſtias corporales reddere † compellitur; peccati [k], quo male ablata eſt, pœnas luit. Poly. l. 6. tit. 20. Iuo p. 13. c. 4. & p. 15. c. 25. † *al. luat.* † *al. redhibere.*

Qvod vero.] Hęc q. diuiditur in quatuor partes, i prima quaſtiū probat per c. Auguſt. quod non agitur pœnitentia digna ſi res non reſtituitur. Secunda ibi, [Si vero.] Tertia ibi, [Pro malis] Quarta ibi, [Furtum autem.] Io de Fan.
CASVS Hic intitulatur 6. q. in qua quæritur, vtrum quis pœnitere poſſit, niſi reddat aliena: Et reſpondetur ꝙ non, ſi poteſt reddere ea, vel eorum æſtimationem.
e ¶ Quod vero.] Siue ſint raptores, ſiue fures, veram pœnitentiam nō poſſunt agere, id eſt, fructum veræ pęnitentiæ non cōſequuntur, vt infr. ea. cap. 1. tamen admitti debent ad pœnitentiam, vt extra de pœ. & reſ. quod quidam. & inf de pę. diſtin. 3. §. vlt. & diſt. 5. falſas.

SI res.] CASVS. Macedonius de quatuor quæſiuit ab Augu primo, an dimittatur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. & reſpon ꝙ non, ſi poteſt reſtitui. Secundo, an fur poſſit verberari, cum ſe negat habere quod reddat, putatur tamen habere. & reſpon. ꝙ ſic. Tertio an eccleſia pro talibus verberatis poſſit intercedere, & reſpon. ꝙ ſic. non vt ablata non reddantur: qa ſic ſocia criminis videretur. Quarto an clerici debeant tales verberare, vel verberandis iudici tradere ſæculari: & reſpon. ꝙ non, ſed minari ſibi humanum iudicium aliqñ, diuinū vero ſemper. quandoque clā, quandoq; manifeſte prout peccatum eſt occultum, vel manifeſtum, uel prout exigit diuerſitas perſonarum. Secunda reſponſio eſt ibi, [Huic certe non.] Tertia ibi. [Sed non inhumanum.] Quarta ibi [Sed nunquid] Nos,] Supple clerici.
f ¶ Niſi reſtituatur] Videtur hic, ꝙ quantocumq; tempore quis alienam rem poſſederit 1 ꝙ non currit in ea præſcriptio, vt 34. q 2. ſi virgo nam diuturnitas temporis non minuit, ſed auget peccatum, & aggrauat 1, vt 24. q. 1. ſchiſma. vnde in præſcriptione requiritur bona fides à principio, & in medio, & in fine, & ex omni tēpo-

1 Vt ext. de cōſue. c. vlt. ext. de ſimo. cum in eccleſiæ. extra de eo qui dux. in ma, cū haberet. iuxta finem. Arch.

fuiſſe: niſi velis intelligere, i. rei q̄ fuit aliena. Quidam 2 tamē dicunt, ꝙ ſi aliqs rē p̄ſcriptā haberet ex cā lucratiua, tenetur ipſam reſtituere, ſi remordet ipsū conſciētia: qa nihil deperire credimus eccleſiæ vtilitatibus, ſi ea q̄ ſunt aliena reddantur, vt 54. diſt. generalis. ſed ſi eam habet ex cauſa non lucratiua, non tenetur, vt ff. de his quæ in fraud cre. qui autem § ſi quid cum pupillo.
g ¶ Patiendo.] Ideſt, p̄mittendo, ꝙ alij male ei auferant.
h ¶ Redde] Hoc intellige quando fur vel raptor non, eſt ſoluendo, ſed ſi eſſet ſoluendo, licet res quam abſtulerit, ſine culpa ſua periſſet, tamen tenetur reddere æſtimationem ipſius, vt C. de fur. ſubtracto.
i ¶ Cruciatus.] Arg. ꝙ qui pauperes ſunt, & non ſunt ſoluendo, ſemper verberandi ſunt pro debito, vt 12. q. 2. fraternitas, & in l. libertus. & hoc eſt verū vbi cōueniuntur ex maleficio: ſed ſi cōueniunt rōne cōtractus alicu', tunc ſufficit cedere bonis, vt C qui bo. ced. poſ. l. vlt.
K ¶ Peccati] Ergo adhuc non eſt liberatus a debito, ſed tantum à pœna: vnde ſi poſtea peruenerit ad pinguiorem fortunam, æque poteſt conueniri ſicut ille, qui ex aliquo contractu eſt obligatus. inſt. de act. §. vlti. & extra de ſolu. Oduardus.

2 Vt Alanus quod dic, vt no. extra de præſcrip. vigilanti, & de conceſſ. præb c. nulla. Arch.

Pauperibus quandoque ſufficit, bonis cedere.

α ¶ In-

Digitized by Google

a ¶ Intercedere.] Vt 23.q.5.recs.17.q.4.reum. & eſt hic arg. ꝙ clericus in foro ſæculari poteſt aliquem defendere in cauſa ſanguinis, vt 23.q.5.c.1.2.& 3.
b ¶ Subtrahimus.] Arg.ſup.5.q.5.non omnis.
c ¶ Adiuuat.] Arguitur, ꝙ non debemus dominos noſtros

tur clericis ſua, vt 23. q. 5. vtrum ſolum. Item nec clericum depoſitum tradet epiſcopus iudici, extra de iu.at ſi clerici. Vel dic quod clerici tales maleficos poſſunt tradere curiæ, non vt puniantur ad ſanguinis effuſionem, ſed alio modo, vt extra de Iudæis. ita quorundam.& 11. quæſt.1 ſi quis ſacerdotum 1.

¶ Sed inhumanum non eſt, etiam pro talibus intercedere [a], tamquam pro reis criminum, non ad hoc, vt minime reſtituantur aliena; ſed ne fruſtra homo in hominem ſæuiat. *& paulo poſt.* ¶ Illud vero fidentiſſime dixerim, eũ, qui pro homine ad hoc interuenit, ne male ablata reſtituat, & qui ad ſe confugientem (quantum honeſte poteſt) ad reſtituẽdum non compellit, ſocium eſſe fraudis, & criminis. Nam miſericordius opem noſtrã talibus ſubtrahimus [b], quàm impendimus. Non enim opem fert, qui ad peccandum adiuuat β [c]; ac non potius ſubuertit, atq; opprimit. Sed nunquid ideo nos aut exigere [d], aut ad exigendũ tradere [e] vel poſſumus, vel debemus? Agimus quantum epiſcopalis facultas dat †, & humanum quidem nonnunquã ſed maxime, ac ſemper diuinum iudicium comminantes. Nolentes autem reddere, quos nouimus & male abſtuliſſe, & vnde reddant, habere, arguimus, increpamus, obteſtamus †, quoſdã clam [f], quoſdam palam [g], ſicut diuerſitas [h] perſonarum diuerſam videtur poſſe reciperet † medicinã.

† *datur*] orig.

† *& deteſtamur*] orig.

† *al. velle acciore*

α ¶ Repetente.] *Sic eſt emendatum ex codice epiſtolarũ Vaticano, & editione Antuerpiana cum antea legeretur,* repente.

β ¶ Adiuuat.] *Quæ ſequuntur, emendata ſunt ex codicibus epiſtolarum impreſſis, & manuſcriptis. Antea legebatur,* qui ad peccandum adiuuat, ac non potius adiuuat, ſed obuiat ſubuertendo, atque opprimendo, *Gloſſa autem optime conuenit in uocem,* adiuuat. *ſuo loco poſitam.*

2 *Si uero rem alienam quis conſecrauit; non eãdem, ſed æſtimationem eius reſtituere debet.*

Vnde Greg. lib. 7. indict. 2. epiſ. 28. Fantino defenſori.

¶ Qui rem alienam conſecrat, eius æſtimationem reſtituat. C. II.

COmperimus nullam extitiſſe cauſam, pro qua res Iudæorum γ potuiſſent rationabiliter occupari; atque eas eſſe inconſulte, ac temere conſecratas. Idcirco experiẽtiæ tuæ præcipimus, vt quia, quod ſemel conſecratũ eſt, eis [i] nõ valet vltra reſtitui; illud ij tui ſit, vt ipſe epiſcopus debeat pretium dare †.

γ ¶ Iudæorum.] *Repoſita eſt hac dictio ex epiſt. B. Gregorij, vt intelligatur facilius, quo referantur ea, quę in hoc capite continentur, ac nonnulla etiam alia ſunt emendata.*

†Exiſto tex. infertur, ꝙ aliqñ qs rẽ ſuã uendere cogit, conc. tex. in l. ſi. ff. ad leg. Iu. de anno. Bar. in l. annonã ff. de uar. & extraor. crim.
Pœna corporalis ab eccleſia poteſt infligi.
Clericus an poſſit furem tradere iudici.

1 De hoc ẽt not. 23. q. 3. Maximian' ubi uideas. & 2 q. 7. laicos. Arch.

f ¶ Clam.] Si eſt occultum. 2. q. 1 ſi peccauerit.
g ¶ Palam.] Si eſt manifeſtum. 6. q. 1. ſi omnia.
h ¶ Diuerſitas.] Ar. quod ſecundum diuerſitatem perſonarum diuerſæ pœnæ ſtatuuntur, vt 12. q. 2. fraternitas. 24. q. 3. corripiantur.
SI VERO REM ALIENAM. Hæc eſt 2. pars. Ioan. de Fant.
CASVS. Dictum eſt ſup. quòd res aliena domino reſtitui debet. Nunc vero ponit Gratia caſum, in quo nõ ipſa, ſed eius æſtimatio eſt reſtituenda, puta cum res aliena fuerit conſecrata, & ad hoc inducit ſeq c.
COmperimus.] CASVS. Aliquis rapuit argentum vel aurum, epiſcopus hoc ſciens, calices inde ſactos temere & ĩcõſulte conſecrauit. Præcipit ergo Greg. cuidam, ut compellat epiſcopum ad æſtimationem rei ablatæ, & non ad rem ipſam conſecratam. Et dicit Bonauẽ. & etiã Hugo. hoc innuit ꝙ ẽps, qui conſecrauit, raptor fuit illius argenti & auri.
i ¶ Eis.] .i. laicis: q a res ſemel conſecrata non debet amodo ad profanos uſus redigi, ut 12. q. 2. aurũ. & inf. de conſecr. di. 1. ligna. Si autem res illa fuiſſet alicuius eccleſiæ, illi bene eſſet reſtituenda, ut 12. quæſtio 2. Apoſtolicos 2. & 17. quæſtio. 4. queſti. aliud tamen eſt in re animata. Nam ſi ſeruus alicuius fuit conſecratus, bene reſtituitur domino ſuo, ut 54. diſtinctio. ex antiquis. ſed hoc ideo eſt, quia cum ſeruus ſit res animata, delinquit permittendo ſe ordinari. ſed res inanimata in nullo delinquit, ut uides in ſimili. 7. quæſtio. prima, epiſcopus in diœceſi. Eandem rationem aſſignat lex, quod ſi neſcio ubi ſit ſeruus meus, non ideo poſſeſſionem ipſius perdidi. ſed aliud eſt in his, quæ anima carent, ut ff. acquiren poſſ. ſi rem mobilem, & l. Pomponius, in principio.

Conſecrat rei inanimatæ tollit dñiũ: ſecus in re animata.
2 Vbi de hoc vbi loquitur de monaſterio de rebus eccleſiæ conſtructis, ꝙ dẽt reddi ipſi eccleſiæ ſm Lau. & ẽt not. Ray. in ſumm. de imunit ec. §. item pone, Arch.

ſtros iuuare in illicitis. 11. quæſt. 3. ſi dominus. & c. non ſemper.
d ¶ Exigere.] Ideſt, pœnas corporales infligere. Sed nõne clerici poſſunt uel eccleſia põt pœnas corporales infligere, ut 5 q. 4. illi qui. & 23. q. 5 circumcelliones? Rẽdeo poteſt uel poſſunt. ſed non tantas quantas ſæcularis iudex. non enim poteſt punire quantum ad membri mutilationem, ut ext. de rap. in archiepiſcopatu.
e ¶ Tradere.] Si ergo clericus cepit furem in domo, non tradet ipſum iudici: ſed ſi iudex furem captum ei abſtulerit ui, non imputatur clerico: alioquin licite auferen-

Digitized by Google

PRO MALIS AVTEM. Hæc eſt tertia pas q. Io.de Fan. CASVS. Adhuc probat Grãnus, ꝙ eccleſia pro malis intercedere poteſt, & non eos temere defendere. & adhoc inducit ſequens capitulum.

HI qui in furtis.] CASVS. Quidam nomine Romanus, Romanæ eccleſiæ defenſor, latrones temere defendebat. quare Grego. præcipit ei, ne fures iniuſte defendat, ne ex hoc ipſa infametur eccleſia: ſed monendo & intercedendo opem ferat inquantum decet eccleſiam.

a ¶ Iniuſte.] .i. nimis improbe & importune, & hoc verum eſt cum ſcit, aut credit eos iuſte condemnatos. Si autem fugerint ad eccleſiam; tunc omnibus modis quibus poteſt tenet eos defendere: niſi ſit publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorum, vt 17. q. 4. reū, & e. ſicut. & ext. de immu. eccl. inter alia. Si autem fuerit iniuſte condẽnatus: tunc eccleſia tenetur eum modis omnibus iuuare. vnde illud eſt præceptum: Eripe eum, qui ducitur ad mortem, vt 23. q. 3. non in inferenda.

Eccleſiæ immunitate nõ oēs malefactores potiũtur.

FVRTVM AVTEM. Hæc eſt 4 pars q. ſecundum Ioan. de Fant.

CASVS. Quia ſupra facta eſt mentio de furto: ideo nunc oſtẽdit Gratianus, ꝙ furtum magis conſideratur in effectu furantis, quàm in quantitate exteriori: & ad hoc inducit ſequens cap.

FVr autẽ.] CASVS. Oſtendit Hiero. in hoc cap. ꝙ furtum ita committitur in re parua ſicut in re magna: vbi magis attenditur mens furantis, quàm quantitas rei ablatæ. Et hoc probat ad inſtar fornicationis, quæ ita committitur in muliere pulchra, ſicut in turpi: ita in ancilla ſicut in ingenua: æque in paupere vt in opulenta.

a ¶ Quod furto.] Huic obuiat quod dicitur, ff. de abig. l. 1. vbi perpenditur, ꝙ magis quis punitur pro boue quã pro oue: quia pro boue dat 5. boues: pro oue 4. Sed dicas, ꝙ ibi dicitur ꝙ dabit 4. oues: intellige præter illam quam abſtulit. Item eſt contra. ext. de ſimo. & ſi qõnes. vbi non cõmittitur ſimonia in modico, ſicut in magno. ſed intellige ꝙ ita non præſumitur committi in modico ſicut in magno. q̃uque tamen pro modico nec magis nec minus, vt de conſe. diſt. 2. reuera. in princ. vbi dicitur, & oēs in deſerto mortui ſunt: & tamen duo ex eis non fuerunt mortui ſ. Caleph, & Ioſue. 76. di. ieiunium. ſic ergo pro minima re poteſt agi de furto, vt hic, & inſt. de re. diui. §. gallinarum. licet actio de dolo non detur pro minima re, ff. de dolo. idem.

Simonia nõ fit in modico.

Furti agitur pro modico.

c ¶ Fornicatione.] Hu. dixit magis peccari cũ pulchra. 1 quàm cum deformi: quia magis voluptuoſe cognoſcit pulchram: ſed in deformi quam citius poteſt abſoluit ſe. Baz. dixit magis peccari cum deformi: quia plura ſunt quæ ſuadent commiſceri pulchræ quàm deformi: ſcilicet pulchritudo eius & libido.

1 Pulchra. Do. And Tiraq. de le. cõnubia: charta 5. vbi late

QVidam ſacerdos.] CASVS. Supra in proxima cauſa tractatum eſt de auaritia, quæ obumbrat mentem clericorum: ſed quia incontinentia idẽ facit: ideo ſubnectit xv. cãm, ĩ qua de incõtinen-

3 *Pro malis autem apud principes eccleſia debet intercedere, non eos temerario auſu defendere.*

Vnde Gregor. Romano defenſori lib. 7. ind. 2. epiſ. 24.

¶ Eccleſia pro malis intercedat, non eos temerario auſu defendat. C. III.

Poly. l. 6. tit. 16.

HI, qui in furtis publicis implicati ſunt, à nobis nõ videantur iniuſte [a] defendi: ne opinionẽ male agentiũ ex indiſcretæ defenſionis auſu in nos vllo modo transferamus: ſed quantum decet eccleſiam, admonendo, & verbum interceſſionis adhibendo, quibus valetis, ſuccurrite: vt & illis opem feratis, & opinionem ſanctæ eccleſiæ nõ inquinetis.

¶ *Infra 23. q. 5. reos. refertur ſumma huius capitis, cum hic ſint propria verba B. Gregorij.*

4 *Furtum autem non tam in quantitate rei, quàm in affectu furantis conſideratur.*

Vnde Hieronymus in epiſtola ad Titum ad c. 2.

Poly. ibidem. Burc. l. 11. c. 55. Iuo p. 13. c. 41.

¶ Non ſolum in maioribus furtum committitur, ſed etiã in minoribus. C. IIII.

FVr † autem non ſolum in maioribus, ſed etiam in minoribus iudicatur. Non enim, id quod furto [b] ablatũ eſt, ſed mens furantis attenditur. Quomodo in fornicatione [c], nõ idcirco diuerſa ſit fornicatio, ſi mulier ſit pulchra, aut deformis, ancilla aut ingenua, paupercula aut opulenta, ſed qualiſcunq; illa fuerit, vna eſt fornicatio; ita & in furto, quantumcunq; quis abſtulerit, furti crimẽ incurrit.

† al furtum.

¶ *Referuntur verba B. Hieronymi nonnullis tamẽ omiſſis & mutatis quemadmodum etiam apud Burchardum, & Iuonem.*

CAVSA XV.

Q*Vidam ſacerdos* † *in crimen carnis lapſus eſſe perhibetur, antequam ſacerdotalem benedictionem conſequeretur. Poſtquam vero ſacerdotium adeptus eſt: in furorẽ verſus quendã interfecit. Recuperata uero ſanitate, apud epm accuſatur ab ea, cum qua lapſus eſſe dicitur. Eps autem die Domi-*

† al. Clericus.

Digitized by Google

nico cauſam examinat. Sacerdos inficiatur crimẽ ſibi illatum: quorundam clericorum ſibi patrocinia quærit: illi vero non ſine pretio ſibi patrocinantur: tandem epiſcopus confeſſionem quæſtionibus extorquet: demum ſolus, & abſque ſynodali audientia illum ſententia ferit.

1 *Quæritur autem, an ea, quæ mente alienata fiunt, ſint imputanda.*

2 *Secundo, an pro impenſis patrociniis liceat clericis munera exigere.*

3 *Tertio, an ex mulieris confeſſione iſte ſit condemnandus.*

4 *Quarto, an die Dominico eius cauſa ſit ventilanda.*

5 *Quinto, an ſibi neganti purgatio ſit deferenda.*

6 *Sexto, an eius confeſſio cruciatibus ſit extorquenda.*

7 *Septimo, an abſque ſynodali audientia epiſcopus valeat ſacerdotem damnare*

8 *Octauo, ſi ſponte confeſſus, aut ab aliis conuictus fuerit, quod ante ordinationem peccauerit; an ſuſcepti ordinis officium exequi ſibi liceat.*

QVÆSTIO PRIMA.

Ea in l. de duabus animabus, c. 10. Sent. 2. diſt. 47.

QVod autem [a] ea, quæ alienata mente fiunt, non ſint [b] imputanda, facile videtur poſſe probari. Peccata namque alia penes voluntatem animi, alia circa naturæ infirmitatẽ videntur conſiſtere: Eſt autem voluntas (vt ait Auguſtinus lib. 1. retractat cap. 15.) animi motus cogente nullo ad aliquid, vel non imitandum [c] β, vel adipiſcendum [d]. Quod propterea [e] dictum eſt, vt hac definitione volens a nolente diſcerneretur. ¶ Ex voluntate itaque peccata procedunt, quæ libero mentis arbitrio, & delinquentis propoſito committuntur. Porro infirmitas alia eſt animi, alia carnis. Infirmitas animi, eſt ignorantia. Carnis infirmitas, eſt concupiſcentia [f].

tinentia tractat, & de his quæ fiunt mente alienata: & de aliis multis, quæ vt melius pateant, thema proponit de quo acto elicit quæſtiones.

CASVS. thematis talis eſt. Quidam cum eſſet clericus, fornicationem commiſit: poſtea ſacerdos factus furioſus quendam hominem interfecit. recuperata ſanitate mulier quam cognouit, ipſum apud epiſcopũ accuſat. Die vero Dominica epiſcopus cauſam examinat: ſacerdos crimen negans acquirit patronos pro pretio: tandem eps ille confeſſionẽ verberib. extorquens, abſque ſynodo epiſcoporum, & concilio illum condemnauit.

QVod autem.] Hæc q. diuiditur in duas partes: in quarũ prima probatur, ꝙ ignorantes & pueri non peccant, ſi ignorãtia eſt inuincibilis, ſcilicet cum nullo modo potuit ſcire, quamuis daret operam. Si autem ſcire potuit, & non dedit operam, non excuſatur a toto: ſed a tanto, i. deſt, in parte. ita intelligenda eſt litera vſque ad c. [Merito quæritur] Secunda ibi, [De furioſis.] Ioan de Fan.

CASVS Hic intitulatur prima quæſtio, vbi quæritur an ea quæ fiunt mente alienata, debeant imputari? Et reſpon ꝙ non, vt inf. ea. aliquos. & c. illa. & ſup 3 q. 9. indicas. & procedit hoc ordine G. Primo probat, ꝙ ea quæ fiunt in alienatione mentis, imputantur: poſtea probat contrarium: & reſpondet allegatis: tandem dat veram ſolutionem, vt inf. ea. §. vlt. Oſtendit ergo primo G. ꝙ ſiue peccata procedant, ex voluntate, ſiue ex carnis infirmitate, ſemper imputantur ad pœnã: quod probat quatuor auctoritatib. poſtea probat contrarium. cũ peccatũ ſecũdum Auguſtinũ ſit adeo voluntariũ, vt nullo mõ ſit peccatum, niſi de voluntate procedat.

a ¶ Quod autem.] Not ꝙ ſi quis eſt ita alienatus mente, ꝙ neſcit quid faciat: nec diſcernit, nec intelligit: non imputatur ei quod facit. J. ea. aliquos. & c. illa. & 17. q 2. Cõſaldus. & 3 q. 9. indicas. Quidam tamen diſtinguunt, ꝙ ſi ſua culpa incidit quis in alienationem mẽtis, imputatur ei: ſi ſine culpa, non, vt inf ead. ſi quis inſaniẽs. quam diſtinctionem non admitto. G. allegat pro & cõtra. Et ad intelligentiã eius, q̃d dixi, not. ꝙ infirmitas alia eſt aĩæ: alia eſt carnis. Infirmitas aĩæ duplex eſt: vna dicitur ira, vel odiũ, vel delectatio; & hęc eſt peccatum: & quę ex tali infirmitate fiunt, imputantur Alia eſt pœna, vt eſt obliuio, ignorantia. & quæ ex hac fiunt, quandoque imputãtur. quãdoque non. Similiter infirmitas carnis duplex ẽ. Vna eſt fomes peccati, ſcilicet originale peccatũ * & quæ ex hac cauſa fiunt, imputãtur. Alia eſt pęna peccati, vt febris, & furor: & quæ ex hac cã fiunt non imputantur, ſi non diſcernit quid agat.

b ¶ Non ſint.] Melius eſſet ſine non. quia primo probat, quod imputantur.

c ¶ Non imitandum.] Ideſt, non faciendum.

d ¶ Vel adipiſcendum.] Ideſt, faciendum.

e ¶ Quod propterea] Ideſt in diffinitione voluntatis, ideo ponitur affirmatio, & negatio, vt oſtendatur qua voluntate quis dicatur volens: & qua voluntate dicatur nolens, nam voluntate ad aliquid faciendum dicitur quis volens: & voluntate ad aliquid nõ faciendum dicitur quis nolens: & ſic omnis nolens dicitur volens: & eadem qualitas dici poteſt voluntas, & noluntas. Nã nolle facere idem eſt quod non velle facere. vnde lapis non dicitur nolens, cum non habeat voluntatem non faciendi. nam ſecundum regulam iuris, eius eſt nolle cuius eſt velle, vt ff. de reg. iur. l. eius. Hinc patet, quod Aug. vult ꝙ eadem vis animæ ſit vis concupiſcibilis, & vis iraſcibilis. Nam per vim cõcupiſcibilem appetimus aliquid: & per vim iraſcibilem deteſtatur aliquid.

f ¶ Concupiſcentia.] Ideſt, fomes originalis peccati.

Mente alienato an ſit imputandũ quod facit.

Animę infirmitas eſt duplex.

* *Fomes nõ eſt proprie originale peccatum.*

Concilium Tri. ſeſſ. 5. in extremo quinto anathematiſſimo.

Animæ vis eſt duplex.

Digitized by Google

Ex vtraque autem infirmitate quæ procedunt, imputantur ad pœnam [a]. Vnde de quibuſdam ignorantibus dictū eſt: [Si quis ignorat [b] ignorabitur.] Tales illi erant, de quibus Chriſtus ait Apoſtolis: [Extra ſynagogam facient vos: quia arbitrabuntur obſequium ſe præſtare Deo.] De eiſdem etiam Apoſtolus ſcribit in epiſtola ad Romanos: [Teſtimonium illis perhibeo, quia zelū [c] Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam.] Nullū tamen eorum in ſua perfidia perſeuerantem hæc ignorantia excuſat. Ex carnis infirmitate procedunt, quæ naturæ languore fiunt: quæ, niſi imputarentur ad pœnam, nequaquam Apoſtolus lege carnis grauatus diceret: [Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore [d] mortis huius? &c.] ſiue ergo penes voluntatem, ſiue penes infirmitatem peccata conſiſtant, ſemper [e] imputantur ad pœnam. Cui [f] ſententiæ illud Auguſtini de vera religione, cap. 14. contrarium videtur: [Vſque adeo peccatum, voluntarium malum eſt: vt nullo modo peccatum ſit, ſi non ſit voluntarium; & hoc quidem adeo manifeſtum eſt, vt nulla hinc doctorum paucitas, nulla indoctorum turba diſſentiat. Quare aut negandum eſt peccatum committi: aut fatendum eſt voluntate committi.] Sed hoc [g] non generaliter de omnibus peccatis intelligendum eſſe idem Auguſtinus in lib. 1. retract. cap. 13. oſtendit dicens: (Vſque adeo peccatum voluntarium malum eſt, vt nullo modo [h] peccatum ſit, ſi non ſit voluntarium. Poteſt videri falſa hæc definitio: ſed ſi diligenter diſcutiatur, inuenitur eſſe veriſſima. peccatum quippe illud cogitandum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati †. Quamuis & illa quæ non immerito γ non voluntaria peccata dicuntur, quia vel à neſcientibus, vel à coactis perpetrantur, non omnino poſſint non † voluntaria dici.) Idem in eodem libro, capitu. 15. (Definitio peccati, quam diximus; peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi, quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere, propterea vera eſt, quia id definitum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati.]

1. Cor. 14.
Io. 16.
Rom. 10.
Rom. 7.
Sent. 2. diſt. 35.
Et in l. de duabus animabus c. 11.
† hic omittuntur aliquot verba.
† ſine voluntate cōmitti.] orig.

α ¶ Cogente.] Hæc ſunt addita ex B. Auguſtino, vt verba ſequentia melius intelligantur.

β ¶ Imitandum.] Apud B. Auguſtinum in lib. de duab. animab. & lib. 1. retractationum legitur, amittendum. ob gloſſam tamē non eſt mutatum: ſed ſublata eſt priore loco vox, imitandū, quæ abeſt etiam à manuſcriptis Gratiani codicibus. Nam in vulgatis erat, ad aliquid imitandum, vel non imitandum

γ ¶ Non immerito.] In libris B. Auguſtini impreſſis legitur, immerito.

Ignorantia eſt triplex.

a ¶ Ad pœnam.] Sed non ſemper puniuntur peccata, quæ proueniunt ex ignorantia 34. q. 2. in lectum

b ¶ Ignorat.] Id eſt, qui appetit ignorare, vel qui contemnit ſcire: vel negligit ſcire, cum poſſit quærere à peritioribus. Vnde quædam ignorantia eſt ex ſimplicitate, vt illorum qui ad literam aliquid intelligunt: quædam ex culpa: quædam ex negligentia: & ſecundum hoc magis, vel minus punitur. 11. q. 3. excellentiſſimus. c. quoniam. & capitu. fina

Zelū bonū quidā ex Iudæis habuerunt.

Illi erant ſimplices, & errabant nō in motu ad ſeruiendum ſed in modo ſeruiendi, Lau.

c ¶ Zelum.] Quidam ex Iudæis de bono zelo mouebantur contra diſcipulos Domini, & ipſum Dominum: & ipſe Dominus in cruce pro illis orauit, cum dixit: Pater dimitte illis: quia, &c. Lucæ 23. Iſti habebant zelum: ſed non ſecundum ſcientiam, id eſt, ſecundum fidem: quia erroneam habuerunt conſcientiam alij autem ſcienter deliquerunt. 23. quæſt. 1. paratus.

d ¶ De corpore.] Id eſt, de dominio carnis, iniqua mors eſt. ſupra diſt. 5 ſed penſandum. pa. eſt.

e ¶ Semper.] Allegando dicit.

f ¶ Cui.] Hic allegat in contrarium, quod ea quæ mente alienata fiunt, non imputantur: vnde hic ponebant antiqui notulam, Defenſor.

SED HOC. CASVS. Superius dictum eſt, quod peccatum vſque adeo eſt voluntarium, vt nullo modo ſit peccatum niſi ſit voluntarium, ſed quia multum facere videbatur pro defenſione ſacerdotis furioſi: ideo eius impugnator dicit, quod auctoritas illa Auguſt. intelligitur de eo quod eſt tantummodo peccatum: & non de eo quod eſt pęna peccati. & ad hoc probandum inducit duas auctoritates Aug quamuis quodammodo voluntaria peccata dici poſſint quæ à neſcientibus, & coactis perpetrantur. [Non immerito.] ſed merito non omnimodo non voluntaria dicit, ſed quodammodo voluntaria dici poſſunt.

g ¶ Sed hoc.] Eſt notula impugnatoris.

h ¶ Nullo modo.] Quædam dicuntur ſimpliciter peccatum, & non pœna; & quædam pœna peccati, & non peccatum. Pœna peccati, ſicut ignorantia, infirmitas, & obliuio. Illud autē dr̄ ſimpliciter peccatū, qđ ex libera voluntate procedit. Quidam tn̄ dicunt, φ oē peccatum præter peccatum primi parentis ſit peccatum, & pœna peccati, peccata enim quæ quotidie facimus ſunt pęna ori-

Pctm̄ & peccati pœna diuerſa ſūt.

Digitized by Google

originalis peccati: ſed qualiter hoc ſtare poteſt, cũ omnis pœna à Deo ſit: & nullum peccatum à Deo ſit ergo nullum peccatum eſt pœna. Item omnis pœna eſt paſſio: & omne peccatum eſt actio. cum ergo actio non ſit paſſio non eſt dicendum ꝙ peccatum ſit pœna, ſi aũt alicubi inuenias quod peccatum eſt pœna, expone, id eſt pro quolibet peccato debetur pœna: quia eſt pœna & paſſio animæ.

conuer coniu. ex parte Arg. contra. ff. de lib. ho exhi. l. 3. ſi quis volentem tamen coacta licentia non eſt licentia, vt arg 33 q. 5. notificaſti.

c ¶ Vult.] Certe argumentatio hæc non valet: volo hoc, ergo volo omne quod ſequitur ex illo: vt iſte vult fornicari, ergo vult dãnari: niſi intelligas indirectè. & per conſequentiam, vt diſt. 8. quo iure.

Item lib. 4. quæſtionum, q. 24. ad c. 18. Numerorum.

¶ Non ſunt peccata uolentium, niſi neſcientium. C. I.

MErito quæritur, quæ ſint ipſa peccata nolentium, vtrum quę à neſcientibus committuntur; an etiam poſſit rectè dici peccatum eſſe nolentis: quod facere compellitur [a]. Nam & hoc contra voluntatem facere dici ſolet: ſed vtique vult [b], propter quod facit: tanquam ſi peierare nolit; quod tamen facit α, cum vult viuere, ſi ſcilicet quiſquam, niſi fecerit mortem minetur. Vult [c] ergo facere, quia vult viuere: & ideo non per ſe ipſum appetendo, vt falſum iuret; ſed vt falſum iurando viuat. Quod ſi ita eſt, neſcio vtrum poſſint dici iſta peccata nolentium, qualia hic dicuntur expianda. Nam ſi diligenter conſideratur fortè ipſum peccare nemo velit, ſed propter aliud fit, quod vult qui peccat. Omnes quippe homines, qui ſcientes faciunt; quod non licet, vellent licere. Vſq; adeo ipſum peccare nemo [d] appetit propter hoc ipſum, ſed propter illud, quod ex eo conſequitur. Hæc ſi ita ſe habẽt, non ſunt peccata nolentium; niſi neſcientium [e], quæ diſcernuntur à peccatis volentium.

α ¶ Tanquam ſi peierare nolit, quod tamen facit.] *Hæc non ſunt in vulgatis codicibus B. Auguſtini.*

d ¶ Nemo.] Vnde Seneca. Et ſi ſcirẽ Deos ignoſcituros, homines autẽ neſcituros adhuc dedignarer peccare.

Senecæ dictũ aureum.

e ¶ Neſcientium.] Sic neſciens non peccat & ſic eſt contra 32. q. 7. quemadmodũ. Sol varijs modis dicitur quis neſcire. Dicitur enim neſcire qui nõ ſcit id, quod facit eſſe peccatum, vel non ſcit tantum eſſe peccatum quantum eſt: & talis neſciens punitur, licet nõ adeo grauiter, vt 8. diſt. conſuetudo & pone exemplum de tali. 14 q. 5 forte. Itẽ dicitur neſcire qui facit factum, ſed neſcit qualitatem facti. talis quandoque punitur ſi errat in iure. ſic ignorabat Paulus concupiſcentiam eſſe peccatum. extr. de conſti. nam concupiſcentiam. quandoq; non punitur, ſcilicet cum errat circa factũ ipſum, 34. quæſt. 2. in lectum. Item dicitur neſcire propter caſum ſequentem, vt ſi aliquis uolens interficere Leonem dum vult defendere hominem, caſu interficit hominem, vt 50 diſt. ſæpè. Item dicitur neſcire qui omnino neſcit, vt puer, ebrius, furioſus. talis enim non peccat infra. eo aliquos.

Neſcire dr̃ quis multipliciter.

Digeſt. tit de iniurijs, le. 3.

C. II.

Lib. 47. digeſt. tit. 10.

ILlud relatũ peræq; eſt, eos qui iniuriam pati poſſunt, & facere poſſe: ſane ſunt quidam, qui facere non poſſunt, vt puta furioſus [f], & impubes, qui doli capax [g] non eſt. Namque hi iniuriam pati ſolent, non facere. Cum enim iniuria ex affectu facientis conſiſtat, conſequẽs erit dicere hoc, ſiue pulſent, ſiue conuitium dicant, iniuriam

MErito.] CASVS. Duæ ſunt hic quæſtiones: quarum prima eſt, an peccata neſcientium dicantur peccata nolentium? Et reſpondet quod ſic: & iſta reſponſio eſt in fi. cap. Secunda eſt, an peccatum, quod quis per metum facit, dicatur eſſe peccatum volentis, vel nolentis? & reſpondetur ꝙ volentis. quia licet quis nolit directè ipſum peccatum ad quod compellitur, indirectè tamen vult illud per aliud quod habere non poteſt ſine illo peccato. Et ad hoc probandum inducit exemplum de peierante. Hæc ſi ita ſe habent, ſequitur ꝙ peccata coactiua ſunt volentium.

a ¶ Compellitur] Refert qualis ſit coactio 1. an abſoluta, vel conditionalis, vt extra quod metus cau. ſacris.

1 Sed cẽt qa aĩo violẽtia nõ infertur. vt 32. q 5. §. ꝙ autem. in princ dicitur ibi not.

b ¶ Vult] Arg ꝙ coacta voluntas, eſt voluntas, vt hic & 23. q. 7 duplicet. & q 6. vides. & 74. diſt. conſuluit. & ff. quod me. cau ſi mulier. §. vlt. Eſt ergo in iſtis caſibus arg. ꝙ tenet matrimonium, licet coactio interueniat, vt 22. q. 4. inter cæt 1a. & ff de ritu nup. ſi patre. Sed hoc non eſt uerum, vt extra de ſpon. veniens &c. cum locũ. & 31. q. 2 c. 1. & 2. item ſicut coacta voluntas eſt voluntas, ſic decepta voluntas dicitur voluntas, vt 20. q. 3. conſtituit. & extra quod met. cau. cum dilectus. & extra de

Matrimonium coactè tactum non tenet.

ILlud] CASVS Reddit nunc Grat. ad principale propoſitum, & inducit legem iſtam ad probãdum, quòd ea quæ fiunt ex ignorantia, vel mente alienata, non imputantur. Caſus ergo ſic ponitur. Quæſitum fuit à iuriſperito, vtrum quicunq; poteſt pati iniuriam, poſſit facere iniuriam? Et rñdet ꝙ ſic, niſi ſit furioſus, vel impubes, qui non eſt doli capax. nam iſti iniuriam pati pñt, facere vero nunquã, cũ iniuria non procedat niſi ex voluntate. & probat duobus exemplis, ſ. exemplo iocosè aliũ percutientis, & dñi interficientis liberũ hominem, quem putat eſſe ſeruum ſuum. Et no. ꝙ lex iſta (vt dicit Hu & Ioan Bene.) malè ponitur hic, cum inducatur pro defenſione ad oſtendendum, ꝙ ea, quæ fiunt mente alienata, non imputãtur: ſed dẽret legi poſt. §. ſequentẽ. vel in ſequenti §. poſt illud verbũ [non proceſſerũt]

2 Et hoc cõtno videas ꝙ le. & no. e tit. ca. 2. & de hom ex hibita in gl. ꝙ ei & in glo. ex hoc Archid.

f ¶ Furioſus] Not. quod furioſus facit, idem eſt, ac ſi caſu accidiſſet, vt ff de adm tu. l. vlt in fi.

g ¶ Qui doli capax.] Si enim eſt doli capax, bene punitur, vt extra de delic pue. c. 1. a. & de conſec. diſt. 5. eos, ſed in impubere minori diſtinguitur, an delinquat ex animo, an ex culpa, vt C. ſi aduc. deli. lib. 1. & 2.

a ¶ Res

Digitized by Google

feciſſe non videri. Itaque pati quis iniuriam etiam ſi non ſentiat, poteſt facere nemo; niſi qui ſcit ſe iniuriam facere, & ſi neſciat, cui faciat. Quare ſi quis per iocum [a] percutiat, aut dum certat; iniuriarum non tenetur. Si quis hominem liberum ceciderit †, dum putat ſeruum ſuum [b]; in ea cauſa eſt, ne iniuriarum teneatur. † *al. ceciderit*

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus à capite* merito, *vſque ad cap.* mulier, *nulla eſt diſtinctio capitulorum.*

Itaque, vt ex præmiſſis apparet, ſiue ex voluntate, ſiue ex infirmitate peccata procedant, palam eſt illa imputari. Sed carnis infirmitas dupliciter intelligitur. Eſt enim languor naturæ, qui carnis concupiſcentia appellatur: quæ verius animæ infirmitas dici poteſt: ſed ideo carnis infirmitas dicitur, quia accidit animæ ex corruptæ † carnis coniunctione. Porro alia eſt infirmitas, quæ propriè carnis dicitur: quia elementorum, ſeu humorum concordia turbata, ipſa caro afficitur, & tandem diſſoluitur. Similiter animi infirmitas duplex eſt. Vna, quæ vitium appellatur, qua anima à Deo ſeparatur, vt eſt ira, odium & alia huiuſmodi. Alia infirmitas animi, quæ cum ipſa non ſit peccatum; eſt tamen pœna, & cauſa peccati, vt eſt obliuio, & ignorantia. Furor autem, cum non ſit peccatum, eſt tamen pœna peccati: vt febris, & cæteræ paſſiones, quas propriè carnis dicimus eſſe: quarum motus, id eſt, ea, quæ illis perturbantibus fiunt, nulli imputantur ad pœnam. ¶ Sed obijcitur de Lamech, qui cum cæcus eſſet, Cain interfecit: nec eum excuſauit cæcitatis infirmitas. Vnde dictum eſt: [Septuplum vltio dabitur de Cain: de Lamech vero ſeptuagies ſepties:] Sed cæcitas ignorãtiæ ſimilis eſt. ¶ Ex vtraque enim quædam fiunt, quæ imputantur: quædam vero minimè. Cæcus namque ſi debitum ſuæ vxori ſe credens reddere, alienã polluit, non eſt reus [c] adulterij. Si autem ludo, vel exercitatione virium, vel venatione iaculum mittens aliquem perimat; quia ab eo penitus [d] hoc debet eſſe alienum, homicidij reus habetur. Mens vero alienata furore, cum ſui compos non ſit, eorum quæ admittit, reatum non contrahit: quia facultatem deliberandi non habuit. Vnde pupillo, & furioſo in maleficijs ſubuenitur: ut non eis imputentur ad pœnam, quæ ex mentis deliberatione non proceſſerunt [α]. Quod non ſolum humanis, ſed etiam diuinis legibus noſcitur approbatum.

† *al. coniuncta carnis corruptione*

Gen. 4.

Ait enim Auguſtinus de paruulis, in lib. de fide ad Petrum diaconum, c. 30.

α ¶ Proceſſ[e]rant.] *Hoc loco in vulgatis erant interiecta hæc verba,* ff. tit. de iniurijs. Illud relatum. require ſupra, *quæ abſunt à manuſcriptis, ideoque inducta.*

C. III.

Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites, exceptis illis — Iuo p. 1. c. 30.

Fir-

a ¶ Per iocum] Dum tamen locus ille non ſit noxius, vt extra de præſumpt. c. 1. nam ludus noxius eſt in culpa, vt ff ad l. Aquil. nam ludus.

b ¶ Seruum ſuum.] Secus ſi alienum ſeruum, vel etiam aliquẽ liberum voluit percutere, & percuſſit alium: quia tunc tenetur actione iniuriarum, illi qui ꝑcutitur, vt ff. de iniur. cũ qui. §. iniuria. & hoc ideo, quia hic omnib. modis intendit nocere, & ſi non illi cui nocet: ſed ſecus in caſu priori. Et eſt arg. ꝙ ſi aliqs credit ſolutã cognoſcere, & cognoſcat vxoratam, vr ꝙ non puniat quaſi adulter. [1]

ITAQVE CASVS. Cõcludit Grat. ex ſupradictis dicens, ꝙ peccata imputãtur, ſiue ex volũtate, ſiue ex infirmitate procedãt postea reſpondet huic concluſioni diſtinguens, ꝙ infirmitas carnis eſt duplex. Alia eſt concupiſcentia carnis, q̃ imputatur, & hæc non dr̃ ꝓpriè infirmitas carnis: quia accidit aĩæ ex cõiunctione carnis. Alia eſt turbatio elementorum, & humorum, quę dr̃ propriè infirmitas carnis, vnde febris, & furor oriũtur, quæ non imputãtur. Similiter infirmitas animĩ duplex eſt. Alia eſt mala qualitas, vt ira & odiũ, quę imputant̃. Alia eſt obliuio, vel ignorantia, quæ non imputãtur, cum ſint pęna peccati. Sed poſtea obijcitur de Lamech, quẽ non excuſauit infirmitas cęcitatis, cũ Cain interfecerit ſagittãdo. Et tandẽ ſoluit dicẽs, ꝙ cęcitas & ignorantia ſimiles ſunt. Nã ex vtraq; quędam fiunt q̃ imputant̃, & quædã quę non imputãtur nã ſi cęcus cognoſcat aliquã, quã putat eſſe ſuã vxorem, nõ eſt reus adulterij. Si vero cęcus aliquẽ ꝑimat iactãdo, reus eſt homicidij: q̃a officium alienum vſurpat. Sed furioſus cũ non ſit compos mẽtis, in occidẽdo non peccat, quia deliberare nõ poteſt vnde pupillo & furioſo in maleficijs ſubuenitur. Et ad hoc inducit legem illam, ſcilicet, illud.

[1] Iſta fuit ſnĩa dñi Filei, ſ. ꝙ non punitur pro hoc facit, ꝙ non cõmittitur adulterũ ſine dolo. ff. de adul. l. penul. ad idẽ facit ff. de iniur. itẽ apud Labeonẽ, §. ſi quis. Arch.

quæ deberet hic legi. & c. ſeq. ſcilicet, firmiſſimè.

c ¶ Non eſt reus.] Vt 34. q. 2. in lectum.

d ¶ Penitus.] Cum enim inſiſtit quis operi illicito, tunc non excuſat caſus, ſecus ſi licito: quia tunc excuſat, vt 50. diſtinct. ſæpe.

Firmiſſimè] CASVS. Petrus quæſiuit ab Aug. vtrum quilibet ſit accepturus vitam æternam, niſi fuerit bapti-

baptizatus, & pœnitentiam egerit: & reſpondet quòd non, niſi fuerit baptizatus ſanguine ſuo, vel in aqua; vel niſi habuerit cordis contritionem: & docet quod baptiſmus, & pœnitentia adultis ſit neceſſaria: paruulis vero baptiſmus ſolummodo ſufficit, quandiu ratione vti

qui pro nomine Chriſti [a], ſuo ſanguine baptizantur, nullum hominum accepturum vitam æternam; qui non hic a malis ſuis fuerit per pœnitentiam, ideſt per baptiſmũ [b] liberatus. Et maioribus quidem neceſſarium eſſe, & pœnitentiam de malis ſuis agere, & fidem catholicam ſecundum regulam veritatis tenere, & ſacramentum batiſpmatis accipere: paruulis vero, qui nec propria voluntate credere, nec pœnitentiam pro peccato, quod originaliter trahunt, agere poſſunt; ſacramentum fidei, quod eſt ſanctum baptiſma, quamdiu rationis ætas eorum capax eſſe non poteſt, ſufficere ad ſalutem.

Ex eo autem, quod in fine huius auctoritatis dicitur: [Quamdiu, ſcilicet, rationis eorum ætas capax eſſe non poteſt.] euidenter datur intelligi, nulli poſt baptiſmum peccata imputari, ſiue ſit adultus, ſiue impubes, niſi rationis ſit capax. Vnde etiam de brutis animalibus eadem ratio ab Auguſtino in eodem libro, c. 3. redditur, quare ſua facta eis non imputentur. [Animalia igitur, inquit, præſentis ſæculi curſum, atque ornatum ſecundum creatoris incomprehenſibilem peragunt uoluntatem: quæ de ſuis factis nullam rationem reddituta ſunt, quia rationabilia nō ſunt. Nunquid enim de bobus [c] cura eſt Deo? (1. Cor. 9.) *Homines uero, quia rationales facti ſunt, & de ſe, & de omnibus rebus quas in uſum uitæ præſentis acceperunt, rationem reddituri ſunt Deo: & pro ſuorum actuũ qualitate recipient aut pœnam, aut gloriam.] Sacræ tamen legis auctoritate animalia iubentur interfici, non propter conſcientiam peccati, ſed quia refricant memoriã facti.*

Vnde Auguſtinus ſuper Leuiticum ad c. 20. q. 74.

¶Non propter culpam, ſed propter memoriam facti pecus occiditur, ad quod mulier acceſſerit.

C. IIII.

Leuit. 20. Iuo p. 9. c. 101.

MVlier, q̃ acceſſerit ad omne [d] pecus, & vult aſcẽdi ab eo; interficietis mulierem, & pecus: morte moriantur: rei ſunt.] ¶Quæritur, quomodo ſit reum pecus: cum ſit irrationale, nec vllo modo legis capax. *& infra.* ¶Pecora inde credendum eſt iuſſa interfici; quia tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam.

2 *De furioſis autem euidentiſſime ſcribit Auguſtinus in libro quæſtionum ueteris, & noui teſtamenti, q. 2. in fine, ita dicens.*

EX EO AVTEM. CASVS. Concludit Grat ex fine ſuperioris cap. ſcilicet quod nec adulto nec paruulo poſt baptiſmum peccatũ imputatur niſi vtatur ratione: ſicut nec brutis animalibus aliquid imputatur. Et ad hoc probandum inducit auctoritatẽ Auguſtini. reperitur tamen in ſcriptura animalia eſſe interfecta nō ratione delicti, ſed q̃a facti memoriam refricant, vt infra ſeq. cap.

c ¶De duobus.] Scilicet quo ad vitam æternam: ſed quo ad vitam temporalem bene, iuxta illud Homines & iumẽta ſaluabis Domine, ſcilicet pro ſalute temporali prouidendo eis neceſſaria: iuxta illud. Omnia expectãt a te Domine, vt des illis eſcam in tempore opportuno.

MVlier.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponitur auctoritas Leuitici, in qua dicitur, quod mulier quæ acceſſerit ad aliq̃d pecus, debet interfici, & pecus ſimiliter. In ſecunda parte ponuntur verba Aug. exponentis illam auctoritatem: & dicit quod animalia iubent interfici, nō q̃a peccauerint, ſed quia refricant memoriam facti. Secunda pars incipit ibi. [Quæritur quomodo.]

d ¶Ad omne.] .i. ad aliquod ex omnib: ſin. eſt 1. q. 7. ſi quis omnem.

e ¶Memoriam.] Si. eſt. 81. d. valet. Alibi tamen reſeruantur thuribula laminarũ & plubice exponuntur, vt 7. q. 1. deniq; & de conſec. d. 2. & dixit: ſed iſtud ad terrorem fit, &c.

DE FVRIOSIS. eſt 2. pars q. in qua intendit probare ꝙ ignorantes ex toto, furioſi & ebrij non peccant in illo actu, ſed peccant ſe inebriãdo, & hoc probat p 9. auctoritates. Io de Fant. CASVS. Quia facta eſt ſuperius mentio de furioſis, ideo nunc euidenter oſtendit Gra. quòd ea quæ fiunt tempore furoris, non imputantur: & ad hoc inducit ſeq cap.

vti non poſſunt.

a ¶Pro nomine Chriſti.] Dum tamen adſit charitas, aliter non ſufficit alicui ad ſalutem pati martyrium, vt 90. d. neque.

Baptiſmus triplex.

b ¶Per baptiſmum.] Debere addere tertium membrum, ſcilicet baptiſmum contritionis Eſt enim triplex baptiſmus fluminis, flaminis, & ſanguinis, ideſt, aquæ, & ſanguinis, & contritionis, vt de conſec. d. 4. c. baptiſmi vicem.

Aliquos

Digitized by Google

ALiquos ſcimus.] CASVS. Quidam furioſi quoſdam interfecerunt. Quæſitum fuit ab Augu. vtrum eis imputetur? Et reſpondetur ꝙ non, quia non ex voluntate fecerunt, ſed implente furore, & neſcientes fecerunt.

a ¶Et iudicijs.] i. iudicibus.

b ¶Reos.] id eſt, condemnatos.

c ¶Vi.] i. furore.

d ¶Qui neſcit.] Hic manifeſte vides, ꝙ ea q̃ a furioſis fiunt, nõ imputantur 1 vt inf. c. prox. & 3. q. 9. indicas. licet quidã dicant, quod ſi culpa ſua quis incidat in furorem, imputatur ei. inf ea. ſi quis inſaniens.

1 An furioſ' vel prodigus alienare poſſit ante interdictionem, vel poſt, ſibi factam: not. ff. de cura. fur. l. 1. & ſa cit ff de teſt. is cui.

ILla cauenda ſũt.] CASVS. Quæſitũ fuit ab Ambro. quæ ſunt illa, quæ imputantur alicui, & quę non: Et reſpondet ꝙ peccata quæ procedunt ex volũtate, imputantur, & etiam quæ procedunt ex imperitia. In his tamen locus erat refugij in veteri teſtamento, quod probat auctoritate legis Moſaicæ: ſed ægritudo, paupertas, mors, & ignobilitas, cum nõ ſint mala, nõ imputantur.

e ¶Domini.] id eſt, auctores.

f ¶Horum.] id eſt, vitiorum.

g ¶Principia.] id eſt, cauſas.

h ¶Extrinſecus.] id eſt, alijs non imputemus.

i ¶Agnoſcamus.] i. nobis attribuamus ea.

k ¶Voluntarios.] Quia vaſis iræ, &c. vt 23. q. 4 Nabuchodonoſor.

l ¶Legis.] Moſaicę. Tangit quod legitur in Exodo. & Deuteronomio, ꝙ tres erãt ciuitates refugij vltra Iordanem 2 & tres citra 3 quarum talis erat vſ', ꝙ ſi qs hominẽ nolens occidiſſet, & fugiebat ad vnam illarum: ibi de conſanguineis occiſi erat tutus, ſed ſi antequam illuc perueniſſet inuentus fuiſſet, ille qui poterat eſſe vltor ſanguinis effuſi, impune occidebat eum: ſed poſtquam illuc venerat, ſi propinqui occiſi volebant eum conuincere, quod ſponte occidiſſet eum, & hoc probabant coram ciuibus vrbis illius, tradebatur illis ad occidendum, erat autem ibi fugitiuus vſque ad reconciliationem cum propinquis occiſi, vel vſque ad mortem ſummi pontificis, in qua omnes fugitiui ſecure redibant ad propria.

Ciuitates refugij erant ſex.

2 Nõia iſtarum ciuitatũ ſunt ista Boſor. Ramoth, Golã.

3 Scilicet Cades Sichem, Ebron.

m ¶Hoc igitur.] id eſt, primo dictum.

SAne.] CASVS. Oſtendit Ambroſ. in hoc cap. ebrietatem eſſe vitandam, per quam ſi qua mala faciũt ebrij apud ſapientes impunita relinquuntur, & donantur venia: & de hoc damnantur, quia faciles fuerunt ad bibendum vltra modum.

n ¶Venia.] id eſt, minori pœna, quàm ſi ex certa ſcientia feciſſent 4.

4 Ad hoc ff. de re mil. oẽ delictum. §. quiſſe.

o ¶Damnantur.] Et etiam redarguunt eos, qui ſunt nimis

¶Culpa non neceſſitate, ſed voluntate reum conſtringit. C. V.

ALiquos ſcimus ſubito dementes factos fuiſſe, ferro, lapidibus, morſibus, multis nocuiſſe: quoſdam etiam occidiſſe: captos autem induſtria, & iudicijs † [a] oblatos minime reos [b] factos; eo quod non voluntate, ſed impellente vi [c] neſcio qua hæc geſſerint neſcientes. Quomodo enim reus conſtitueretur, qui neſcit [d] quid faciat. Iuo p. 13. c. 91.

† *al. iudicibus.*

Item Ambroſius in Hexameron in tractatu primi diei. Lib. 1. c. 8.

¶Reus voluntate, non neceſſitate conſtringitur. C. VI.

ILla cauenda ſunt, quæ ex noſtra voluntate prodeunt, delicta iuuentutis, & irrationabiles paſſiones corporis. Quorum igitur nos ſumus domini [e]; horum [f] principia [g] extrinſecus [h] non requiramus, nec deriuemus in alios, ſed agnoſcamus [i] ea, quæ propriè noſtra ſunt. Quod. n. poſſumus nos facere, ſi volumus: huius electionem mali nobis potius debemus, quàm alijs adſcribere. Ideo etiam in iudicijs iſtis voluntarios [k] reos, non ex neceſſitate cõpulſos culpa ſtringit, pęna condemnat. Neque. n. ſi per furorem aliquis innocentem peremerit, obnoxius morti eſt: quin etiam ipſius diuinæ legis [l] oraculo, ſi quis per imprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis ſpem, refugij facultatem, vt poſſit euadere. Hoc igitur [m] de eo, ꝙ propriè malum videtur; dictum ſit. Mala enim non ſunt, niſi quæ crimine mentem implicant, & conſcientiam ligant. Cæterum pauperiem, ignobilitatem, ægritudinem, mortem nemo ſapiens mala dixerit, nec in malorum ſorte numerauit: quia nec contraria iſtis *a* in bonis habentur maximis: quorum alia nobis ex natura, alia ex commoditate accidere videntur. Deuter. 4. & 19.

a ¶Nec contraria iſtis.] *Emendatum eſt ex originali. Nam antea legebatur:* quia neceſſaria iſta in bonis, &c. *In multis tamen antiquis finis huius capituli eſt in verbo,* numerauerit.

Idem in libro de Patriarchis, c. 6. lib. de Abraham.

¶Veniam habent, quæ ignorantes ebrij committunt. C. VII.

SAne diximus vitandam ebrietatem, per quam crimina cauere non poſſumus. Nam quæ ſobrij cauemus; per ebrietatem ignorantes committimus *& paulo poſt.* ¶Neſciunt quid loquantur, qui nimio vino indulgent; iacent ſepulti; ideoque, ſi qua per vinum deliquerint; apud ſapientes iudices venia [n] quidem facta donantur, ſed leuitatis damnantur † [o] auctores.

† *notatur*] orig.

Digitized by Google

mis faciles ad inebriandum ſe. Alij intelligunt quòd non punitur de eo quod ebrius fecit: ſed tantum pro eo quod leuis erat ad inebriandum ſe..

SI côcupiſcentia.] CASVS. Oſtendit hic Aug. ꝙ ſi homo vigilans extra mentem poſitus aliquid per concu-

INebriauerunt.] CASVS. Hoc c diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Geneſ. [Inebriauerunt, &c.] In ſecunda parte verba Auguſt exponentis verba illa: dicit n quod propter inceſtum Loth, puniri non debet: ſed quia nimis fuit facilis ad inebriandum.

Item Auguſtinus lib. 1. de ciuitate Dei, c. 25.

¶ Inobedientia, vel concupiſcentia non habet culpam in corpore non conſentientis.

C. VIII.

SI concupiſcentia [a] vel α inobedientia [b], quæ adhuc in membris moribundis habitat [c], præter noſtræ voluntatis legem, quaſi lege ſua mouetur; quanto magis abſque culpa eſt in corpore non conſentientis, ſi abſque † culpa eſt in corpore dormientis [d]?

† Adde ꝙ hæc dictio abſq; ponitur hic exclusiuè. côcordat l. minime, & ibi glo. C. de appel.

α ¶ Concupiſcentia vel.] *In originali legitur*: Quòd ſi illa concupiſcentialis inobedientia.

Idem libro 22. contra Fauſtum, c. 44.

Iuo p. 9. c. 116. *Gen. 19.*

¶ Loth non de inceſtu, ſed de ebrietate culpatur.

C. IX.

INebriauerunt Loth filiæ eius, & ſe neſcienti miſcuerunt. ¶ Quapropter culpandus eſt [e] quidem: non tamen, quantum [f] ille inceſtus, ſed quantum illa meretur ebrietas.

Item Ambroſius libro primo de Iacob, & vita beata, cap. 3.

¶ Nemo trahitur ad culpam, niſi ductus propria voluntate.

C. X.

†*quod in alios deriuemus*] orig.

NOn eſt, ꝙ cuiquam noſtram adſcribamus ærumnam β [g], niſi noſtræ voluntati. Nemo tenetur ad culpam, niſi voluntate propria deflexerit. Non habent crimen, quę inferuntur reluctantibus [h]. Voluntaria tantum commiſſa ſequitur delictorum inuidia [i], quam † in alios deriuamus [k]. Voluntarium ſibi militem legit Chriſtus: voluntarium ſeruum ſibi diabolus auctionatur [l] γ. Neminem iugo ſeruitutis adſtrictũ poſſidet, niſi ſe prius peccatorum ære [m] ei vendiderit.

β ¶ Aerumnam.] *Apud B. Ambroſium legitur*, culpam. *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

γ ¶ Auctionatur.] *In vulgaris codicibus ſequebatur*, & acquirit iuri ſuo: *quæ ſunt expuncta, quoniam abſunt à manuſcriptis, & originali.*

Idem in libro 2. de Cain, & Abel, c. 4.

¶ Miniſter Dei eſt, qui inuitus homicidium facit.

C. XI.

NEc is, qui inui-

Secunda pars eſt ibi, [Quapropter.] Ita videtur caſus ponẽdus ad hoc, vt faciat ad propoſitum Grat. gl. tamen diuerſimodè verba illa exponunt.

e ¶ Culpandus eſt.] Videtur ergo ꝙ peccat qui neſciens in ebrietate aliqd facit vt hic, & 35. d. ſexto die. Sed dic ꝙ hic nõ erat Loth neſciẽs, natura. n. nõ patitur, ꝙ aliqs neſciens coeat: ſed dicitur neſciens, qa neſciebat eſſe filias ſuas credebat. n. eſſe vxorem ſuam.

f ¶ Quantũ.] Tripliciter exponitur hoc. Quidã ſic exponunt quod punit pro inceſtu, & pro ebrietate, vel aliter: nõ punitur quantum inceſtus meretur, ſcilicet ſi eſſet ex deliberatione. Alij dicunt, quod nullo modo punitur pro inceſtu: ſed tantũ pro ebrietate: quę ebrietas tãtum eſt veniale peccatum, vt 25. diſtinc. §. criminis. Lau.

Loth etiam ebrius peccauit.

NOn eſt.] CASVS. Quidam peccata, quę cõmittebant, in alios deriuabant: ſed probat Ambr. ꝙ crimina ex propria voluntate cõmittuntur, per quæ quis ſe diabolo ſubijcit: ſicut quis ex propria volũtate miles Chriſti efficitur.

g ¶ Aerumnam.] Id eſt, pœnam vel culpam.

h ¶ Reluctantibus.] Id eſt, ex toto diſſentientibus, ſcilicet cũ eſt abſoluta coactio. 50. diſtinct. presbyteros.

† *Immo tollitur totum illud quod verã, et propriam peccati rationẽ habet. Côc. Trid. ſeſſ. 5. in vlt. anathematiſmo.*

cupiſcentiam, vel inobedientiam faciat, non committit mortale peccatum: & hoc ad inſtar dormientis, in quo concupiſcentia ſine culpa ſua lege mouetur.

a ¶ Si concupiſcentia.] Id eſt, fomes originalis peccati.

b ¶ Vel inobedientia.] Id eſt, originale peccatum. quod ex inobedientia proceſſit.

c ¶ Habitat.] Non enim tollitur penitus originale in baptiſmo † quo ad ſui eſſentiam: ſed eius effectum mitigat baptiſmus, ne per illud damnemur, vt ꝫ de conſec. diſt. 4. cap. 2.

d ¶ Dormientis.] De hoc dictum eſt, an dormiens peccet, ſupra diſt 6. teſtamentum. Io. de Fan.

i ¶ Inuidia] Id eſt, pœna.

K ¶ In alios deriuamus.] Id eſt, alijs exemplum damus.

l ¶ Auctionatur.] Id eſt, emit. Vel auctionatur, id eſt, per auctionem perit.

m ¶ Peccatorũ ære.] Id eſt, peccatis delectantibus. nam ipſum peccatum dat nobis diabolus pro pretio, vt nos demus ei ius ad occidendum nos.

NEc eis] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd ſi quis caſu interfecit aliquem, miniſter Dei eſt: quod probat auctoritate Deuter. ſicut leuita miniſter eſt remiſſionis. In ſecunda parte dicitur, ꝙ cum interficitur aliquis impius,

Chriſtus

Digitized by Google

tus [a] aliquod fecerit homicidium, extra miniſterium eſt. Siquidem lex ait de eo: [Quia Deus dedit eum in manus eius [b].] Manus ergo eius, inſtrumenti modo, diuinæ vltioni miniſterium præbuerunt. *Exod 21.* Leuita [c] igitur *Deut.19.* miniſter remiſſionis [d] eſt. Percuſſor autem, qui tamen non ex diſpoſitione, ſed præter voluntatem fecerit homicidium, diuinæ miniſter eſt vltionis. ¶ Illud quoque ſpecta: quia cum interficitur impius, Chriſtus [e] infunditur [f]: & vbi abominatio [g] aboletur, ſanctificatio conſecratur [h] α; quia Dominus dixit: [In ea die, qua interfecero omne primogenitum [i] Aegypti, ſanctificabo *Num. 3.* mihi omne primogenitum Iſrael.] Quod non ad unum [k] diem afflictionis Aegypti referes, ſed ad omne tempus β.

α ¶ Conſecratur.] *Apud B. Ambroſium legitur,* congregatur.
β ¶ Omne tempus.] *Poſt hæc in originali ſequitur, c. cum renunciatur, infra 32. q. 1.*

Cum itaque, qui inuitus hominem interfecerit miniſter Dei ſit, cum innocentem furore permens morti nequaquam obnoxius ſit, cum ſubito dementes eorum, quæ faciunt, reatum minimè geſtent; patet hunc ſacerdotem homicidij reum non eſſe: vnde nec ſacerdotio priuari debet.

Obijcitur autem illud, quod eſt in pęnitentiali Theodori. In concilio Vormacien.c.28.

¶ In ſe reuerſus pœnitentiam agat, qui inſaniens aliquem occidit. C. XII.

j SI quis inſaniens aliquem occiderit; ſi ad ſanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia [l] imponenda eſt. Burc.l.6 c 25. Iuo p.10.c.154.

¶ *In concilio Vormacienſi, & apud Burchardum, & Iuonem hęc ſequuntur,* quàm ei, qui ſana mente tale quid commiſerit.

Sed hoc forte de eo intelligitur, quem propria [m] culpa ad furorem perduxit. ¶ Item obijcitur. Sunt quædam, quæ etſi non imputentur ad pœnam, tamen impediunt ſacramenti ſignaculum. Ambitio namque parentum filio non imputatur ad pœnam: cui tamen obeſt [n] ad eccleſiæ munus accipiendum. Sic quæ mente alienata fiunt, etſi non imputentur ad pœnam, tamen ſacri muneris executionem impediunt.

Vnde Hieronymus ait.

¶ Innocens eſt, qui non iratus, ſed propter diſciplinam caſu aliquem interfecit. Auctor operis imperf in Mattheum, hom.28.

C. XIII.

ij SI quis non iratus, ſed propter diſciplinam [o], pal-

Chriſtus diffunditur per orbem. Et hoc probat auctoritate Domini dicentis in Exodo: In ea die, &c. Secunda pars incipit ibi, [Illud quoque.] [In manus eius.] Id eſt, occidentis caſu.

a ¶ Inuitus.] Hoc vult dicere, ꝙ cum aliquis caſualiter occidit hominē, non peccat, vt 23. quęſt. 5. ſi homicidium.

b ¶ Eius.] Scilicet occidentis.

c ¶ Leuita.] Id eſt, ſacerdos.

d ¶ Remiſſionis.] Peccatorum.

e ¶ Chriſtus.] Id eſt, gratia Chriſti.

f ¶ Infunditur.] Alijs. alij enim per hoc emendantur.

g ¶ Vbi abominatio.] Id eſt, perſona abominabilis.

h ¶ Conſecratur.] In alijs.

i ¶ Primogenitū.] Totum hoc myſticè pōt legi: & ſic appellant primogenita Aegypti, vitia, quæ quotidie facim⁹, primogenita Iſrael virtutes.

K ¶ Non ad vnum.] Ecce qualiter indiffinita exponitur vniuerſaliter. ſic 1. q. 3. Saluator. circa fi. 28. q. 1. idololatria.

CVM ITAQVE. CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis, ꝙ ſacerdos iſte non eſt reus homicidij. et ideo ſacerdotio priuari nō debet, ſed cōtra hoc ſtatim obijcit ſeq. c. cuius patet.

l SI quis.] ¶ Pœnitentia.] Iſtis imponitur pęnitētia: & tñ non deliquerunt. ſed hoc fit ad cautelam, vt 50. di. presbyteros. & 34. q. 2. in lectū. & ne diſciplina eccleſiæ deſeratur, vt 23 q. 5. excōmunicatorum. Ioan. de Fant.

SED HOC. CASVS. Modo ſoluit ſupradictum c. G. & dicit, quòd poteſt de eo intelligi, qui ſua culpa incidit in furorē. Poſtea obijcit contra hoc, & dicit ꝙ quædam ſunt, quæ nō deijciunt promotum, nec imputātur ad pęnam, ſed impediunt executionem. Vnde ſicut parentum ambitio impedit promouendum, etſi ad pœnam filio non imputetur: ita ea quæ fiunt mente alienata, non imputantur ad pœnam, etſi executionem impediant, & ad hoc inducit ſequens capitulum.

m ¶ Propria.] Hæc opinio nō eſt approbanda, quia ſatis ipſo furore puniť, vt 3 q. 9. indicas, ff. de off. pręſi. l. diuus.

n ¶ Obeſt.] Vt 1. q. 5. c. 1. Ioan. de Fant.

SI quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ſi quis corrigendo diſcipulum ſuum caſu eum occiderit, non imputatur ei quo ad Deum, qui voluntatē reſpicit, & non factum,

ctum, ſed quantū ad legem promotionis eſt reus: in qua opus requiritur, & voluntas. & hoc probat Hier. exemplo virginis oppreſſæ: quæ & ſi non peccauerit, inter virgines tamen conſecrari non poteſt.

o ¶ Propter diſciplinam.] Leuis autem caſtigatio permittitur magiſtro, vt ff. ad l. g Aquil. ſed & ſi. §. vlt.

a ¶ Quan-

Digitized by Google

mam alicui dederit, & euentu occiderit, ſicut fieri ſolet; quantum ad gratiam, icnocens eſt: quia voluntatem, non opus requirit. Quantum autem ad legem [a], reus eſt: quia opera requirit. ¶ Item ſi in perſecutione virgo fuerit oppreſſa; repellitur lege [b], quia opus inſpicit, non voluntatem [c]; in gratia autem quaſi virgo ſuſcipitur; quia non opera quærit, ſed voluntatem.

32.q.5.de pudicitia.

¶ *Verba huius capitis vſque ad verſ.* Item ſi in perſecutione, *leguntur in homil.28.operis imperfecti, ad c.xi. Matthæi reliqua autem, & fere eadem ibi leguntur, & ſimillima in comm. B. Hieronymi in idem xi.c. Matth. Ipſa autem prorſus B. Hieronymi verba referuntur inf.32.q.5. de pudicitia, verſ ſingo.*

Sicut ergo, qui propter diſciplinam caſu homicidium facit, quantum ad legem reus eſt, quantum ad gratiã [d] innocens: ſic iſte ſacereos, qui furore homicidium fecit, quantum ad culpam innocens eſt, quantum ad ſuſcepti muneris executionem reus probatur. ¶ *His ita reſpondetur. Non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deijciunt.* [e] ¶ *Non .n. poteſt ad ſacerdotium prouehi, qui aliquando inſaniuit* †. *Veruntamen ſi poſt ſacerdotium furere cœperit: non ideo ſacerdotio carebit: niſi forte nunquam ad ſuæ mentis officium illum redire contingat.* ¶ *Sicut de quodam epiſcopo Gregorius ſcribit in regeſto ad Eleutheriũ epiſcopũ: [Quamuis [f] triſte ſit nobis, &c.] vt ſup. in cauſa: [Longa inualetudine grauatus.]*

7.q.1.quamuis.

1 Quia talis de cætero nõ poterat promouerit, nõ q̃a peccauerit, ſed ꝑꝑ horrorẽ facti & ꝑꝑ eccleſiaſticã diſciplinam ſeruandrm. Sed H. credit ꝙ iſte nõ debeat repelli a promotione ſed quidquid hic dicatur dic ꝙ bene ꝑ eũ diſtinguit 50.d.§ caſu. Arch.

† Adde idẽ eſſe in matrimonio, vt no. in l. furor & ibi concor. ff. de ſponſa.

QVÆSTIO II.

PRo impenſis [g] vero patrocinijs in Tarraconenſi concilio clerici exigere munera prohibentur: in quo ſic ſtatutum legitur, capitulo 10.

a ¶ Quantum autem ad legem.] Moſaicam, quæ permittebat ꝙ ſi quis caſu occidiſſet hominem, dummodo nõ inueniretur intra ciuitates refugij, poterant parentes occiſi interficere occiſorem ſecundum quoſdam: ſimiliter ſm leges canonum impeditur a promotione, 1 ſecundum quoſdam: quod non concedo, vt dixi 50.d. de his, vel intellige quod hic dicit, quãdo exceſſit modum in corrigendo.

b ¶ Lege.] Canonica, quia non poteſt inter virgines conſecrari, vt 33 q.4. ille.

c ¶ Voluntatem] Sic 14.q.9. ſi quid inueniſti. inf. ea q 6. c.1 in fi.

SICVT. CASVS. Infert G ex ſupradicto c dicens, ꝙ iſte ſacerdos innocens eſt quo ad Deum: ſed quantum ad executionem officij reus habetur.

d ¶ Ad gratiam.] Scilicet Dei.

HIS ITA. CASVS. Modo ponit G. verã ſolutionem dicens. ꝙ multa impediunt promouendum, quæ non deijciunt iam promotum. Vnde ſacerdos iſte & ſi promoueri non poſſit, non carebit ſacerdotio iam ſuſcepto: niſi forte nunquam ad ſanam mentem rediret, & ad hoc inducit c ſup. 7.q.1. quamuis ſit triſte.

e ¶ Deijciunt.] Vt 68. ſicut 19. d. Petrus, & turpius eijcitur, & c. 50 d. quicunq; & ext de iureiu. quemadmodum

f ¶ Quamuis].ſ. inf. 7.q.1. quamuis.

PRo impenſis.] CASVS. Hic intitulatur ſecunda quæſtio, vbi quæritur an clerici pro impẽſis patrocinijs ſalaria petere poſſint. Et reſpondetur clerici aut ſunt religioſi, aut ſunt ſæculares. Religioſi exigere non poſſunt, vt inf. ea. §. vlt. q̃a poſtulare nõ poſſunt, niſi in cauſa monaſterij ſui, & de Abbatis licentia, vt 16.q.1. monachi. Si vero ſunt ſæculares, coram ſæculari iudice poſtulare nõ poſſunt, ſi ſunt in ſacris ordinibus conſtituti vel in minoribus, ſi habeant beneficium vnde viuant: niſi in propria cauſa, vel eccleſiæ ſuæ, vel miſerabilium perſonarum, vt dicebatur in concilio Lateran. de poſtulando. Clerici in criminali cauſa corã ſæculari iudice non poſſunt aduocare, vt 15.d. aliquantos. ſed coram eccleſiaſtico aduocabũt: epiſcopi tamen, & ſacerdotes aduocare non poſſunt, vt 5.q.3. quia epiſcopus.

Clerici an poſſint aduocare.

g ¶ Pro impenſis.] Hic quæritur an clericis liceat recipere munera pro aduocationib. Primo ergo ſcias, ꝙ clericus in cauſa criminali corã ſæculari iudice non poteſt allegare, vt 51 diſtin. aliquantos, & 23 q 8 his a quibus niſi ad hoc vt ſupplicet pro eis, vt 14 q. 6 ſi res, & 23.q.5.c. 1. & 2. & c. reos. itẽ in ciuili cauſa corã ſæculari iudice non aduocabit niſi ꝓ ſe & eccleſia ſua, & ꝓ miſerabilibus perſonis, & hoc ſiue ſint in ſacris, ſiue in minoribus ordinibus conſtituti: dummodo beneficijs eccleſiaſticis ſuſtententur, & ſi non habent beneficium tunc ſi ſunt in minoribus ordinibus, poſſunt, vt extra de poſtul. clerici. epiſcopi autem, & ſacerdotes non debent indifferenter aduocare: ne vileſcant dignitates ipſorum, vt 88. diſtin. perlatum, & 15. qõ.5. denique. ſed coram eccleſiaſtico iudice licite poſſunt petere ſalarium, ſi ſunt in ſacris ordinibus vt inf. ea. c.1. Derogatum tamen eſt huic canoni per contrariam conſuetudinem, nemo enim cogitur facere de ſuo beneficium, vt 10. quæſt. quinta, precariæ. Item dignum eſt eum recipere emolumentum, qui præſtat obſequium, vt 12. quæſt. ſecunda, charitatem. Item nemo cogitur ſuis ſtipendiis militare, vt ext. de ſi cum ſit. in parte deciſa. immo eſt expreſſum, extra de præſcri. cum ex officii. Religioſi vero & monachi vel regulares non niſi pro ſua eccleſia debent aduocare, & abbate ſuo præcipiente. 16. quæſt. 1. monachi. Id quod dicit de ſacerdote, hodie corrigitur, vt extra de poſtul. capit. vlt. B.

Obſer-

Digitized by Google

OBſeruandum.] CASVS. Quæſitum fuit in Tarraconenſi concilio, vtrum clerici more ſæcularium aduocatorum pro patrocinijs munera exigere poſſent. Et reſp. ꝙ non, ſed ſponte oblata poſſunt recipere, & ſi quis contra fecerit, tanquam vſurarius deponatur.

infra ead. nemini, & regulariter confeſſio vnius alteri non præiudicat, vt 2. quæſt. 5. interrogandum. admittitur tamen mulier cum agitur de crimine in modum denunciationis, vel inquiſitionis, vt extra de teſtibus, quoniã. vel cum agitur in modum exceptionis, vt extra de teſti. tam

a ¶Iudicum.] ideſt aduocatorum. Vel dic iſtum eſſe tenorem c. ꝙ licet pro ſęculari honore aliq̃d dari, vt ff. de poli pactũ & l. ſi q̃s ob honorem. non tamen pro eccleſiaſtico aliquid poteſt peti. Itẽ not. ꝙ licet pro ſęculari honore aliquid poſſit promitti, non tamen pro ſæculari adminiſtratione, vt 1. quæſt. 7. ſancimus 1 Ioan.

1 Vide q̃d not. ſup. 1. q. 2. §. 1. in gl. 2

HOC. CASVS. Dicit Gratia. ꝙ hoc c. de regularibus loquitur. ſæculares vero clerici de conſuetudine eccleſiæ pro impẽſis patrocinijs munera exigere poſſunt.

Pro patrocinijs impenſis clericus munera exigere non debet. C. I.

OBſeruandum quoque decreuimus, ne quis ſacerdotũ, vel clericorum, more ſæcularium iudicum [a], pro impenſis patrocinijs munera audeat accipere †, niſi * forte in eccleſijs gratuito oblata: quæ non fauore muneris videantur accepta, ſed collatione deuotionis illata. Quòd ſi quis iſta † probatur accipere; veluti exactor fœneris, aut vſurarum poſſeſſor, ſecundum ſtatuta patrum ſe nouerit degradandum.

† al. exigere.

† al. ita.

* Adde, ꝙ doctor ſacerdos põt dare cõſilium in camera, nec dr̃ aduocat⁹, no. Bar. in l. 1. §. aduocatus. ff. de va. extraor. co. & in l. 1. §po ſtulare. ff. de poſtula.

Hoc autem de illis intelligendum eſt, qui canonicam vitam profeſſi regulariter ſe victuros propoſuerunt. Generali namque eccleſiæ conſuetudine receptum eſt, & moribus approbatum, vt clerici more aduocatorum patrocinia impendant, & pro impendendis munera exigant, & pro impenſis ſuſcipiant.

QVAESTIO IIII.

TErtio.] CASVS. Hic ponitur 3. q̃ſtio in qua querit̃, vtrũ, ex mulieris cõfeſſione presbyter iſte ſit cõdemnandus, & certũ eſt quod non, vt inf. c nemini. Primo tamen probat, ꝙ mulier ſacerdotem accuſare nõ valet duabus rationibus. Prima eſt, quia ſm canones nullus poteſt ſacerdotem accuſare, nec in eum teſtificari, qui non eſt ſacerdos: nec põt ad ſacerdotiũ ꝓmoueri: ſed mulier ad ſacerdotiũ promoueri nõ põt, nec etiã ad diaconatũ, & ita mulier accuſare non põt: ad q̃d inducit c. 2. q. 7. ipſi Apoſtoli. Secunda ratio eſt, quia mulier ſm leges apud iudices poſtulare non poteſt, niſi ſuã vel ſuorum iniuriam proſequatur. Quare cum iſta mulier nec ſuam nec ſuorum iniuriam proſequatur. ad accuſandum admitti non debet. Poſtea probat contrariũ, nam mulier admittitur ad maius, ſcilicet ad iudicandũ: & hoc probat exemplo Delboræ propheti ſſæ, quæ populum Iſrael in veteri teſtamento iudicauit, ergo etiam poteſt ad accuſandum admitti, cum non prohibeatur per diuinam ſcripturam.

TErtio [b] quæritur, an ex mulieris confeſſione iſte ſit condemnandus. In quo primo videndum eſt, an mulier ſacerdotem accuſare ualeat. Quod ſacris canonibus omnino uidetur eſſe prohibitum [c]. Generaliter [d] enim ſtatutum eſt ex decretis Fabiani Papæ, ut ſacerdotes Domini non accuſent, nec in eos teſtificentur, qui ſui ordinis non ſunt, nec eſſe poſſunt. Mulieres autem non ſolum ad ſacerdotium, ſed nec etiam ad diaconatum prouehi poſſunt. Unde nec ſacerdotes accuſare, nec in eos teſtificari ualent. Legibus [e] quoque cautum eſt, ut ob uerecundiam ſui ſexus mulier apud prætorem pro alio non intercedat †, niſi forte ſuas, uel ſuorum iniurias perſequi uoluerit. Hæc autem, quæ nec ſuas nec ſuorum iniurias perſequitur, ad hanc accuſationem admitti non debet. ¶ Econtra [f] qui iudicis perſonam gerere ualet, ab accuſatoris officio non remouetur. Mulieres [g] aũt in ueteri teſtamento populũ iudicaſſe, quicumq; librum Iudicũ [h] legerit, ignorare non poteſt. Non itaq; ab accu-

2. q. 7. ſicut ſacerdotes.

ff. de reg iu. l. fœmina.

† Conc tex. in l. 1. §. ſcd̃o loco. ver. ſexum. ff. de poſtu.

Iud. 4.

Mulier an poſſit teſtificari in crimine cõtra clericum.

b ¶Tertio.] Per mulieris teſtimonium non poteſt clericus conuinci de crimine, tum quia mulier non eſt, nec poteſt eſſe eiuſdem ordinis, vt ſupra 2. q. 7. ipſi Apoſtoli. & cap. teſtes. tum quia ipſa, quæ confitetur proprium delictum, non poteſt teſtificari de alterius delicto, vt

tam literis.

c ¶Prohibitum.] Vt inf 33. q. 5. mulierem, & extra de verb. ſign.

d ¶Generaliter.] Excipit.

e ¶Legibus.] ff. de reg. iur. fœminæ. ſup. 3. q. 7. §. tria.

f ¶Econtra] Intendit.

g ¶Mulieres.] Fœmina de iure non poteſt eſſe iudex, vt 33. q. 5. mulierem, & 3. q. 7. §. tria ff de reg. iur. fœminæ. niſi ei princeps ſcienter deleget cauſam, vt 2 q. 5. Mennam & 23. q 4. ſi quos 12. q. 2. cum deuotiſſimam. Vel niſi ex præſcripta conſuetudine hoc habeat, vt extra de arbitr dilecti. Item nec docere poteſt, vt 23. d. mulier.

Fœmina an poſſit eſſe iudex.

h ¶Iudicum.] Ibi enim legitur, ꝙ Delbora prophetiſſa

poſuit

Digitized by Google

poſuit tentorium ſuum in monte Effraim ſub arbore palmæ, quæ dicebatur palma Delboræ: & ibi iudicabat populum Iſrael.

HIS ITA RESPONDETVR. CASVS. Reſpondet Gratia. obiectioni ſupradictæ, dicens quòd licet in veteri

ſatione remoueri poſſunt, quas etiam iudicis perſonā frequenter geſſiſſe conſtat: nec vlla ſerie diuinarum ſcripturarum ab accuſatione prohibentur. ¶ His ita reſpōdetur In veteri lege multa permittebantur, quæ hodie pfectione gratiæ abolita ſunt. Cū enim mulieribus permitteretur populū iudicare; hodie pro peccato qđ mulier introduxit, ab Apoſtolo eis indicitur [a] verecundari, viro ſubditas eſſe in ſignum ſubiectionis velatum caput habere. Quæ ergo his omnibus viro ſubiecta eſſe oſtenditur, cui pro alio poſtulare non conceditur; ad accuſationem admittenda non videtur. E contra, quamquam paſſim, & indifferenter ad accuſationem mulier non admittatur; ſunt tamen quædam crimina, quorum accuſationem mulier ſubire non prohibetur.

Eph. 5.

Vnde in libro codicis nono, tit. 1. le. 12. Imp. Diocletianus ſcribit dicens.

tit. qui accuſ. non poſſ.

C. I.

DE crimine, quod publicorum [b] fuerit iudiciorum, mulier accuſare non permittitur, niſi certis ex cauſis; ideſt, ſi ſuam, ſuorumque perſequatur iniuriam ſecundum antiqui † iuris [c] ſtatuta tātum, de quibus ſpecialiter eis conceſſum eſt, non exacta ſubſcriptione. Vnde aditus præſes prouinciæ in primis examinabit, an ſit tale crimē, cuius accuſationem mulier ſubire non prohibeatur.

† al. antiquitus ſtatuta.

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus ab initio quæſtionis, vſque ad c. ſane, nulla eſt diſtinctio capitulorum.*

Item in libro digeſtorum Paulus lib. 2. de adulterijs, tit. de teſtibus, le. 18.

lib. dig. 22. tit. 5.

C. II.

EX eo, quòd prohibet lex Iulia de adulterijs teſtimonium dicere condemnatam mulierē, colligitur [d] etiā mulieres in iudicio teſtimonium † [e] dicendi ius habere. Item Digeſtis titulo de accuſationibus, & inſcriptionib. libro 2. ¶ Non eſt permiſſum mulieri publico iudicio quēquam reum facere: niſi ſcilicet parentum, liberorūque, & patroni & patronæ, & eorum filij filiæve, nepotisve mortem exequatur.

† al. teſtimonij. lib. 48. tit. 2. l. 1.

Papinianus lege 2. eodem tit.

C. III.

CErtis de cauſis conceſſa eſt mulieribus publica accuſatio: veluti ſi mortem exequantur eorū earumq;, in

a ¶ Publicorum] Inf. 32. q. 1. publico. quæ ſint publica, habes inſti. de publ. iud. in prin. & per totum.

c ¶ Antiqui iuris.] Hoc vult dicere, ꝙ in quib. caſibus antiqua iura permittunt, ꝙ poſſit fieri accuſatio ſine inſcriptione, in illis fœmina non tenetur inſcribere [1]. Qui autem ſunt illi caſus, habes 4 q. 4 §. aliquando. & 2. q. 8. in ſumma. Quidam tamen dicunt ex hac lege, quod fœmina in nullo caſu tenetur inſcribere.

[1] Aliter ponit H. & dt, ꝙ antiqua ſtatuta fuerunt quæ fœminas in certis criminib. ſine inſcriptione accuſare permiſerunt illa ſtatuta non habenē in iure nr̃o forte apud Græcos habentur, & forte cōtinebant de criē leſę maie. & de criē abigeat'. 4 q. 4. c. null'. §. aliqñ ſm H. 2. Text. eſt p hoc in l. cum lex. ff de leg. & in l. cū pator. cūcōcor. ff. de iu.

EX eo.] CASVS. Lex Iulia de adulterijs prohibet mulierem condemnatam teſtificari: ergo à contrario ſenſu non condemnata ad teſtimonium poteſt admitti.

d ¶ Colligitur.] Arg. quod de vno negat, de alijs omnib. conceditur 2. Item ar. ꝙ poſſumus argumentari per ar. à contrarijs, vt hic, & 25. diſ. qualis, & 45. d. diſciplina. & 23 q 4 quæſitum. Et lex dicit ꝙ fortiſſimum eſt argumentum à contrario ſenſu, vt de off eius cui manda. eſt iuriſdi. l 1.

a ¶ Teſtimonium.] Secundum leges mulier in omni cauſa poteſt teſtificari, ſiue ſit ciuilis, ſiue criminalis: niſi tantum in vltimis voluntatibus ſecundum canones vero mulier in nullo crimine pōt teſtificari, niſi excepto, ſed in ciuilib. pōt teſtificari. Nec obſt 33. q. 5. mulierem. & extra de ver. ſi. fortius vbi dicit, ꝙ mulier non

teri teſtamento populum iudicaſſet, hodie tamen non permittitur, ſed potius propter peccatum quod induxit mulier, debet verecundari, & viro ſubijci: in cuius ſignū iubetur habere caput velatum. Poſtea probat ꝙ in quibuſdam caſibus mulier admittitur ad accuſandum, & probatur per leges ſequentes.

a ¶ Indicitur] Vt inf 33. q. 5 mulierum.

DE crimine.] CASVS Quæſitum eſt ab Imperatore vtrum mulier in publico iudicio quemquam valeat accuſare. Et reſpondetur, ꝙ non, niſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequatur, & niſi in criminibus, in quibus eſt ei ſpecialiter conceſſum accuſare ſine inſcriptione: & ideo diſcretus iudex examinabit, vtrum tale ſit crimen ad cuius accuſationem poſſit admitti.

poteſt eſſe teſtis, ſed intelligas de criminalibus cauſis, & vltimis voluntatibus. Quidam tñ dicunt, ꝙ mulier ſm canones non pōt teſtificari niſi in caſib. à iure expreſſis.

NON EST PERMISSVM. CASVS. Mulier non poteſt quemquam in iudicio publico accuſare: niſi ſuam vel ſuorum proſequatur iniuriam.

CErtis de cauſis.] CASVS Dicitur in hac l. ꝙ conceſſum eſt mulieribus accuſare ſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequantur contra quos non coguntur inuite dicere

Digitized by Google

dicere teſtimonium. ſimiliter uolunt dicere teſtimoniū ſuorum conſanguineorum., vbi liberti paterni uel materni eſſe falſum, admittuntur ad accuſandum, pupillus vero vel pupilla mortem patris vel aui exequi poteſt auctoritate tutoris: ſimiliter de teſtamento patris poteſt experiri.

IN QVÆSTIONIBVS CASVS. Dicitur hic quod in crimine læſæ maieſtatis mulier poteſt accuſare, quod probat exemplo mulieris Fuluiæ, quæ Catilinam coniurantem Marco Tullio detexit.

QVÆCVMQVE. CASVS. Dictum eſt ſupra, quod mulier admittitur in publico crimine, & in crimine læſ. maieſtatis ad accuſandum Nunc vero probat, quod admittitur in crimine ſimoniæ, cum admittitur in publico crimine, & in crimine læſæ maieſtatis: Et hoc inducit legem ſequentem.

demnatio, I cuius: tñ locū ſuccedit hodie actio in factum, vt teſtm̃ exhibeatur. ff. de auct. præſtan. l. 5. ff. de tab exh. locum L.

quos ex lege publicorum teſtimonium inuitæ [a] non dicunt. ¶ Idem & in lege Cornelia teſtamentaria [b] ſenatus ſtatuit: ſed & de teſtamento paterni [c] liberti, vel materni mulieribus publico iudicio dicere permiſſum eſt. ¶ Pupillis [d] ex conſilio tutorum patris mortem, item pupillæ aui ſui mortem exequi cōceſſum eſt lege teſtamentaria [e]. Nam & de patris quidem teſtamento pupillis agere diuus Veſpaſianus permiſit. Sed etſi non exhibeantur tabulæ, per interdictum [f] poſſunt experiri. *Codice de ijs, qui accuſare poſſunt, vel non, lege quarta*, Imp. Alex. Dionyſio. li.9.tit.1.l.vxor

Vxor tua, ſi conſobrini ſui necem vindicandam exiſtimat adeat præſidem prouinciæ. *In digeſtis ad legem Iuliam maieſta. lege 8. Papinianus, lib. 12. reſponſorum.* lib 48.tit.4.l. in quæſtionib.

¶ In quæſtionib. læſæ maieſtatis etiam mulieres audiuntur. * ¶ Et coniurationem denique Lucij † Catilinæ Fuluia mulier detexit, & M. Tullium conſulem indicio ſuo inſtruxit. † al. Sergij.

*Adde contra quos pôt admitti. no. in l. ſi familia ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. nemo. C. de epiſ. aud.

Quæcumque [g] vero perſona ad accuſationem publicorum iudiciorum, vel leſe maieſtatis admittitur, eadem accuſationem ſimoniæ ſubire non prohibetur.

Vnde in 1. libro Codicis Imp. Leo Armaſio præfecto Præt. le. 29. tit.3 de epiſcopis & cleric. l. ſi quēquam.

¶ Læſæ maieſtatis, & publicorum iudiciorum, & ſimoniæ accuſatio æqualiter proponatur.

C. IIII.

SAne † [h] quiſquis hanc ſanctam, & venerandam antiſtitis ſedem pecuniæ interuentu ſubiſſe, aut ſi quis, vt alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepiſſe detegit: ad † inſtar [i] publici criminis, & læſæ maieſtatis accuſatio

† cum ſane ſi quis] orig.

† al. inſtar

a ¶ Inuitæ] Quædam enim perſonæ ſunt, contra quas non cogitur aliquis teſtificari, vt 4 q. 3. item lege Iulia.

b ¶ Teſtamentaria.] Vt mulier poſſit accuſare teſtamentum falſum, ſi teſtamentum adſe vel ad ſuos pertineat.

c ¶ Paterni.] Quia filij patronorum, & ēt hi, qui ex tranſuerſo veniunt vſque ad quintum gradum uocantur ad ſucceſſionem liberti, vt in inſti. de ſucceſſ. lib. § ſi autē ſine liberis.

Minor agere & conueniri nō pôt, niſi i certis caſibus.

d ¶ Pupillis.] Regulare eſt, ꝙ minor annis ſine tutore, vel curatore nec agere poteſt, nec conueniri, vt C. de auct. præſtan l. clarum alioqn ſententia lata contra ipſum nulla eſt: ſi tamen lata fuerit pro ipſo, tenet, vt C. de procu. non eo min⁹. quandoq tamen agit vel cōuenit ſine tutore vel curatore, ut in caſib. hic poſitis. Itē ſi impetrauit veniā ætatis, vt C. de his q ve. æta. impet. l. 3 Itē ſi agatur de libero homine exhibendo, vbi etiam pupillus admittitur, vt ff de lib. ho. exhib. l. 4 §. pen item ſi agatur de recuperanda poſſeſſione, vbi ēt impubes, ſine tutore auditur vt C. qui. leg. perſo. l. vlti. item minor poteſt agere de thoro ſuo violato, vt ff de adult. l. ſi maritus §. ſi lex Iulia licet autē minor pro ſe non poſſit agere pro alijs tamen poteſt, ſi habet mandatum, vt ff. de mino cum mandato, vt ff. de procu. filius familias. in fine. Vtrum autem in cauſis ſpiritualibus, vt in matrimonio, vel pro eccleſia poſſit minor litigare pro ſe? Dicunt quidam quod ſic: quia in his cenſetur maior, ſed certe cum ibi maius periculum vertitur, magis eſſet ibi conſulendum minoribus, vt ff ad Carb. l. 1. §. 3. nam circa maiora maius periculum vertitur, vt 42. diſt. quieſcamus. Item video quod in matrimonio locū habet integrum reſtitutio, vt ext. de in integ reſt. ex literis ſimiliter in alijs cauſis ſpiritualibus, ſcilicet in religione aſſumenda 20. q. 1. illud in ordine ſacro 77 d. c 1. & 2. Item cum filius agit contra patrem ſecundum canones. 2 q 7. quæritur. in matrimonio certum eſt quod minor pro ſe admittitur ad agendum, vt extra de reſtit. ſpol. ex parte, ſed de hoc poſſet dubitari, vtrum ibi locū habeat reſtitutio ſed de hoc dixi ſuper illa decr. ex parte. ſup de reſt. ſpo.

e ¶ Teſtamentaria] i. lege Cornelia de falſis.

f ¶ Per interdictum.] Scilicet, per interdictum de tabulis exhibendis: quo experitur omnis ille cuius intereſt, vt ff. de tabulis exhib locum 1. 1. Sub. § con

g ¶ Quæcunque] Hoc non facit ad propoſitum: ſed hoc ponit vt inducat ſeq. c.

SAne quiſquis.] CASVS. Statuit Leo Imperator in hac lege: vt ſi quis Romanā ſedem per pecuniam acquiſierit, vel alium per pecuniam ordinauerit vel elegerit, ad inſtar criminis læſæ maieſtatis accuſatus & conuictus deponatur, & perpetuo infametur, cum ipſi ſint in crimine pares.

h ¶ Sane.] Hæc lex eſt pars illius, C de epiſcopis, & cle. ſi quemquam

i ¶ Ad inſtar.] Non tñ eſt ibi omnimoda ſimilitudo inter crimen ſimoniacum, & crimen læſæ maieſtatis: quia pro crimine ſimoniæ imponitur pœna depoſitionis, ſed pro crimine læſæ maieſtatis pœna mortis. vt 6 q. 1. §. verum, ſed quoad accuſationem & teſtimoniū pareificari videntur, vt quicunq; admitta ut accuſator nel teſtis in vno, & in reliquo, vt extra de ſi. licet Hely. in fine & cap. tanta. 79. di. ſi quis Papa. Item ſimonia * eſt maius crimen quam hæreſis, vt 1. q. 1. eos. immo eſt maius crimen quam aliquod aliud crimē, vt 1. q. vlt. patet: ſed in hæreſi quilibet admittitur, ergo multo fortius in ſimonia argum. tamen contra eſt extra de teſtib. veniens 1. vbi

Simonia, & crimen læſę maieſtatis ñ omnino cōueniunt.

* *Quō ſimonia itcrdū dicaī grauius crimē vide ſup. q. vl. c. patet, īgl. in uer. reputātur. Nam proprie loquēdo, hęreſis eſt maius crimē quā ſimonia.*

Digitized by Google

ne propoſita, à gradu ſacerdotij retrahatur. Nec ſolum hoc deinceps honore priuari, ſed perpetuæ quoque infamiæ damnari decèrnimus: vt eos, quos [a] facinus par coinquinat, & æquat, vtroſque ſimilis pœna comitetur.

Cum autẽ ſacris canonibus accuſationes omnino ſubmoueantur, quas leges ſæculi non aſciſunt, è diuerſo uidẽtur admittendæ, quæ legibus [b] ſæculi non prohibẽtur. Verum hoc non infertur. Quicumque enim clericorũ ſacris canonibus nuptias contrahere prohibetur & legibus Imperatorum. Non autem conſequenter omnium copulã leges admittunt, quorum coniunctionem ſacri canones nõ prohibent, legibus enim [α] ſoli cantores, & lectores: canonibus autem etiam acolythi vxores ducere poſſunt. Quãuis igitur ſacris canonibus ſubmoueantur accuſationes, quas leges ſæculi non aſciſcunt; non ideo conſequenter recipiuntur, quaſcumq; principum leges admittunt. dist.10 c.1. *¶ Sed (ſicut circa huius operis initium [c] præmiſſum eſt) toties legibus Imperatorum in eccleſiaſticis negotijs vtendum eſt quoties ſacris canonibus obuiare non inueniuntur. ¶ Vnde aut ſpecialiter ſacris canonibus mulier ab accuſatione læſæ maieſtatis, & ſimoniæ oſtendatur prohibita aut præmiſſis rationibus ad huiuſmodi accuſationem admittenda probetur. Nec quiſquam diſtinguere quærat: ad aliorum, non ad ſacerdotum accuſationem in hoc caſu ſimoniæ mulieres eſſe admittendas †. Cum enim generaliter [d] legibus hoc eis pmiſſum inueniatur; niſi quis ſpecialiter aliqua lege hoc prohibitum oſtenderit, eius diſtinctio locum non habebit. Verum, cum contra generales regulas quædam crimina ſpecialiter excepta ſint, in quibus mulieri accuſare permittitur, inter quæ fornicatio non numeratur; patet, quod huius accuſatio dupliciter infirmatur; & quia fornicationis crimen intendit; & quia dum de ſe confitetur, ſuper alienum crimen ei credi non oportet.*

† Concor. tex. in l quẽquam. cum gl. C. de epiſco. & cle.

Dioniſius, diſt.2. α ¶ Legibus enim.] *Diſcrepãtia hæc legum, & canonum vera non eſt. Sed fortaſſe in hanc opinionẽ venit* Gratianus *ex quibuſdam verbis nouellæ vigeſima ſecunda, quæ in vulgatis authenticis habetur collat. 4. tit. de nuptijs.* ſed & ſi quis inter reuerendiſſimos conſtitutos clericos (vltra lectorem, aut cantorem dicimus) omnino contraxerit nuptias; hũc ex noſtra cõſtitutione cadere ſacerdotio conſtituimus, atque volumus. *Iulianus autem anteceſſor eadem nouella 22. nu. 26. illud.* ſupra

1 Et melius ſu. 1. q. 2. ſi quis epiſcopus. ibi videas.

vbi dicitur, ꝙ in ſimonia ſocij criminis non admittuntur ſed in crimine læſe maieſtatis audiuntur, vt 6. quæſt. 1. §. verum. & porio. Sed dic, quod non admittuntur ſocij criminis cum accuſatus eſt bonæ famæ, aliàs quilibet auditur. Vel dic vt dixi 2. quæſt. 1. in primis. in fin. t. Vel dic ꝙ admittitur quilibet ad accuſandũ in his criminibus, ſed non ad teſtificandum: quia tota vis conſiſtit in teſtimonio, ſed non in accuſatione.

a ¶ Quos.] Non intellige ꝙ eandem pœnam patiatur conuictus de ſimonia, quam conuictus de læſa maieſtate. Sed hoc vult dicere, ꝙ eandem pœnam patiatur tã dans quàm accipiens pecuniam 2. Vel dic eadem pœna, id eſt, conſimili: nam pœna depoſitionis ſimilis eſt deportationi, ſiue decapitationi, vt 5. q. 6. delatori.

2 Ad hoc ſu. 2 q. 1. quos conſtiterit.

CVM AVTEM. CASVS. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Grat. ex ſupradictis dicens, quod canones non recipient accuſationes, quas leges ſæculi repellunt: ergo à contrario ſenſu per canones ſunt admittendi, qui per leges non prohibentur. Poſtea reſpondet huic concluſioni dicens, quod non bene infertur: quia leges prohibent omnes clericos nuptias contrahere, qui per canones prohibentur: non tamen leges admittũt copulã omnium clericorum, qui per canones non prohibentur. Et de hoc ponit exemplum. Et ita quamuis canones non admittunt accuſationes, quas admittunt leges; non tamen recipiunt omnes, quas leges admittunt. In ſcda parte dicitur quod in negotijs eccleſiaſticis tunc legibus eſt vtendum cum canonibus non contradicunt. Vnde cum per leges mulier in crimine læſæ maieſtatis & ſimoniæ admittitur ad accuſandum & per canones eſt admittenda: vel oſtendatur canon per quam repellatur. Et ſi quis dicere velit quod mulier alios de ſimonia & non ſacerdotes poſſit accuſare: tunc eius diſtinctio locum nõ habuit, niſi ſpecialiter hoc aliqua lege inueniatur eſſe prohibitum, cũ legibus generaliter ei permiſſum videatur. Poſtea huic quæſtioni reſpõdet dicens, quod ſpecialia ſunt crimina in quibus mulieri pmittitur accuſare, inter quæ cum fornicatio non connumeretur, de qua mulier pſbyterum accuſat; patet, ꝙ propter hoc mulier ſit repellenda, & etiam propter aliud: quæ dum de ſe confitetur contra ſacerdotem, ei credi non debet vt infr ſeq. cap. Secunda pars incipit ibi, [Sed ſicut.] &c.

b ¶ Legibus] Sup 10 diſt. lege Imperatorum.

c ¶ Initium.] Sup diſt. 10. cap. 1.

d ¶ Generaliter] Sic ergo argumentatur, cum nuſquam inueniatur prohibitum, ergo non debet prohiberi, vt 27. q. 2 lex diuina, ſimile vigeſima prima q. 1. quod ſi dormierit & 35. diſt. Euangelica.

Digitized by Google

NEmini.] CASVS Quæſitum eſt à Iulio Papa, vtrum alicui de ſe confeſſo contra ſocium criminis ſit credendum? Et reſpondet: quod non niſi in crimine læſæ maieſtatis: quia omnis confeſſio accuſanti periculoſa aduerſus quemlibet. Item §. qui poſtea ſequitur planus eſt.

nes agitur; vt C de fer. prouinciarum. Item ſi partes ſpõtanee velint litigare feriatis diebus, poſſunt: aliàs non tenet ſententia, vt ff. eod. l. 1. libellus autem poteſt porrigi die feriato. vt ff. de adul. miles. §. ſexaginta. Ioan. tamen dixit quòd partes mutuo conſenſu poſſunt litigare

a ¶ Læſæ maieſtatis.] Et præterquã de crimine ſimoniæ. vt 79. d. ſi. ſi quis Papa. & ſup. ea. ſanæ licet ſit arg contra, extra de teſt veniens. 1. Quidã tamen dicunt, quod in crimine ſimoniæ nõ auditur ſocius cõtra ſociũ. & ad aliud decretum 79. d. ſi quis Papa reſpõdet, quod ibi ſocius admittebatur contra ſocium, hoc ideo fuit: quia non fuit ibi tãtum crimẽ ſimoniæ, ſed etiã crimen læſæ maieſtatis. Item auditur confeſſio vnius latronis contra alios, ut C de fer. prouinciatum. Item falſarius contra ſocium ſuum auditur 1. vi C. de fal. 1. nunquam tamen ualet confeſſio taliũ ad conuincendum ſocium, niſi adſit aliqua præſũptio, ut ff. de qu. re diuus Ioan. b ¶ Credi.] Præiudicatur tamen alteri ex tali confeſſione. intãtum, quod ei indicitur purgatio, ut ext. de adul. ſignifi aſti, quod ue um eſt ſi laboret infamia, aliàs non ut extra de purga. capitu. nos inter alios. & extra de con feſſ. cum monaſterium.

Confeſſio latronis contra latronem auditur.

1 Iſta fuit ſnia. B. l. ſi. q diceba, quod nunquã ualet confeſſio ſocij contra ſocium, niſi aliqua ſit pſumptio cõtra ipſum, ſed Azo dicit ſuper ualere niſi expreſſum inueniret. Arch.

lectorem, & cantorem, *exponit* veluti ſubdiaconus, & diaconus. *Hos autem canones etiam nuptijs prohibent. Et Leo in c lex continentiæ ſupra diſt. 31. fere ijſdem verbis vſus eſt, quibus Iuſtinianus in hac nouella, & nomine lectorum omnes minores ordines ſignificauit.*

Vnde Iulius Papa ſcribit in decretis, c. 28. dicens.

¶ Rei profeſſio aduerſus quemlibet admitti non debet. C. V.

NEmini (præterquam de crimine læſæ maieſtatis α a) de ſe confeſſo credi[b] poteſt † ſuper crimen alienũ quoniam eius, atque omnis rei profeſſio periculoſa eſt, & admitti aduerſus quemlibet non debet.

Anſ l. 3. c. 75. Iuo p. 5. c. 288. Pann. l. 4. c. 69.

† *al. oportet*] *al. debet*.

α ¶ Præterquam de crimine læſę maieſtatis.] *Hac exceptio in nullo ex locis indicatis habetur, præterquam apud Anſelmum.*

Quia ergo iſta de ſe confitetur, ſuper alienum crimen ei credi non oportet, ſed contra eam ſua confeſſio interpretanda eſt.

QVAESTIO IIII.

QVod vero[c] die Dominico nec epiſcopo, nec presbytero cauſam aliquam ventilare liceat in Tarraconenſi concilio prohibetur, in quo ſic ſtatutum eſt, c. 4.

¶ Miniſtri eccleſiæ die Dominico cauſas ventilare non debent. C. I.

NVllus epiſcoporum, aut presbyterorum, vel clericorum die Dominico propoſitum cuiuſcunq; cauſæ negocium audeat ventilare †; niſi hoc tantum, vt Deo ſtatuta ſolẽnia peragant, Cæteris vero diebus, conuenientibus perſonis illa, quæ iuſta ſunt, habent licentiam iudicandi, excepto † criminali[d].

Iuo p. 4. c. 22.

† *al. indicare.*

† *al. exceptis criminalibus negotijs.*

Item ex concilio apud Erphesfurt β habito præſente rege Henrico.

QVod uero die.] CASVS. Hic intitulatur quarta quæſtio, qua quæritur vtrum die Dominico liceat cauſas ventilare? Et reſpondetur, quod nec die Dominico, nec aliis diebus feriatis, vt infra ead c. 1. 2 & 3. niſi tractetur de pace, vt infra 22. q 5. decreuit. & niſi partes in hoc ſponte conſentiant. vt ff de fer. l. 1. Itẽ ſi res ſit tempore peritura, agitur diebus feriatis. Liberalia quoque iudicia diebus illis tractantur, & de amouendis officiatis. & de alimentis, & atrocibus iniurijs & vt aliquis in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ mittatur, agitur diebus iſtis, vt ff eod. l. 2 & 3. & contra inſignes latrones agitur diebus feriatis, vt C. eod l prouinciarum. & in quibuſdam alijs caſibus, qui notantur C. eod tit & in ſumma huius quæſtionis.

c ¶ Quod uero.] Diebus feriatis cauſæ non ſunt tractandæ. ut infra cap. 1. & ult niſi tantum de pace, ut 22 quæſt. 5 decreuit. agitur tamen in quibuſdam caſibus, ſcilicet cum actio eſt tempore peritura. Item cum agitur de tutoribus dandis, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & de atrocibus iniurijs, & de liberalibus, cauſis, ut ff de fer. l. 1. 2. & 3 Item contra inſignes latrones

Feriatis diebus an poſſit litigari.

tigare diebus feriatis hoc tantum intelligendum eſt de ferijs meſſium, uel uindemiarum: alioquin conſenſus earum non ſufficeret, ut litigent aliquo ſolenniſſimo die, ut extra eo. c. ul. B. Item ſatis uidetur, quod cauſæ matrimoniales poſſunt tractari diebus feriatis, cum ibi ſit periculum adulterii, uel inceſtus ſimiliter ubi agitur de electione epiſcopi uel prælati, propter periculũ moræ: quia non debet eccleſia uacare ultra tres menſes, ut 50. d. poſtquam & quia in his caſibus multa ſunt ſpecialia, ut extra ut lite non conte. quoniam Io.

NVllus epiſcoporum.] CASVS Statutum fuit in concilio Taraconenſi, ut in diebus Dominicis, uel aliis ſolennibus diebus epiſcopi uel alii clerici cauſas uentilare non audeant. ſed in aliis diebus poſſunt, & ex certa cauſa criminali, ubi agitur ad ſanguinis effuſionem.

d ¶ Criminali.] Scilicet cum agitur ad effuſionẽ ſanguinis tunc clerici non poſſunt eſſe iudices, ut 23. q. 8. his à quibus delegari tñ poteſt clerico criminalis cauſa ut tamen princeps iuret de impunitate rei, ut 23. q. 8. ſæpe.

Placuit

Digitized by Google

PLacita.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, vt in diebus Dominicis & præcipuis feſtiuitatibus, vel in legitimis ieiunijs ſæcularia placita non tractentur. In ſecunda parte dicitur, quòd in ſeptē diebus ante natiuitatem domini vſque ad octauam Epiphaniæ,

pro pace, vt 12. q. 5. decreuit. & ſic non poſſit præſtari ſacramentum calumniæ. Sed pone quod Papa commiſit alicui, quòd intra triginta dies terminaret cauſam aliquam, & illi dies incidant intra dies quadrageſimales; videtur ꝙ cum res ſit peritura tempore, quòd iudex inuitis partibus procedere poſſit, quod quidam concedunt: ſed non eſt verum hoc: q̄a licet literæ pereāt, lis tamē ſalua manet coram alio [1] Sed pone ꝙ iudex citet aliquē die feriato; nunquid tenetur citatus venire, & allegare priuilegium ſuum? Videtur, ꝙ ſic: q̄a ſi poſt appellationem citat aliquem tenetur venire, & allegare priuilegiū ſuū, vt ext. de appel. ſi duobus. & c. cum parati. Itē etſi nō teneatur q̄s reſpondere die illa: tamen poteſt ad hoc citari, vt libellus ei detur [2]. ff de adult. miles: § ſexaginta. Itē quid ſi ſub hac forma fiat citatio, Mando tibi, vt hinc uſque ad diem Dominicam hic cōpareas, ut ext de do. & cō[t]um cum dilecti. Reſpondeo, ſi citat vt compareat die feriato, bene tenet citatio. Sed ſi citat vt reſpōdeat, nō tenet: q̄a talis citatio nulla eſt [3]. vt ff. de fer. l. 1 & ubi citatio nulla eſt. & hoc liquet ꝙ eſt nulla: nō tenetur uenire ad allegādū priuilegiū ſuum, ſed ubi dubium eſt an teneat, tenetur uenire, ut dixi tertia q. ſecunda, ſi epiſcopus.

1 Item ſētit Inno ext. de off. deleg. de cauſis Arch.

2 Idē tenet Ale de Imo. in l. 1. col. 2. ff. d̄ ferijs & B. ī l. j §. mutatio. de ope. no. nun. & in l. 1. in uer. cōpellēdi ff. de fer. & in gl. j. l. iure, ī uer. eius, & ibi Bal. C. de adul. & no. gl. in c. fi. & ibi uide doc. de iud extra.

3 Conc Ale. de Imo in l. ex quacunq. col 2. ff. ſi q̄s in ius uocā. non ier. & Cy in l. dies. ff de ferijs & per Bar. in l. 1. §. nunc. de op. no. nu.

¶ β Erphes furt.] *In vulgatis legebatur*, Epheſum, *quaſi hoc eſſet decretū aliquod concilij Epheſini habiti tp̄e Cæleſtini Papæ, & Theodoſii iunioris. Hoc vero eſt Germanicū concilium habitū præſente Henrico rege, prout etiā apud Burchardum, & Iuonem dicitur. Et codices Gratiani manuſcripti habent, quēadmodū eſt reſtitutum. In hoc autē oppido petijt Bonifacius à Zacharia Papa cōſtitui epiſcopū, et impetrauit. Quod appar et ex prima epiſtola Bonifacij ad Zachariam, & vltima Zacharia ad Bonifaciū.*

¶Solennibus diebus, & legitimorum ieiuniorum ſæcularia placita non agantur. C. II.

Burc. l. 13. c. 21. Iuo p. 4. c. 53.

PLacita ſæcularia Dominicis dieb. vel alijs præcipuis feſtis, ſeu etiam in his diebus, in quibus legitima ieiunia celebrantur, ſecundum canonicam cōſtitutionem minime fieri decernimus. Inſuper etiam ſancta ſynodus decreuit, vt nulla iudiciaria poteſtas licētiam habeat ſua auctoritate Chriſtianos ad placitum bannire in ſupradictis diebus, ideſt † ſeptem diebus ante Natalem Domini vſque in octauas Epiphaniæ, & à quinquageſima[a] vſque in octauas Paſchæ, & ſeptē diebus ante natiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtæ: quatenus adeundi eccleſiam, orationibuſque vacandi [b] liberius habeatur facultas.

† &] fortaſſe.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 64.

¶ De eodem. C. III.

Burc. l. 2. c. 112. Iuo p. 5. c. 204.

NVllus epiſcopus, vel infra poſitus die Dominico cauſas iudicare præſumat.

QVAESTIO V.

PVrgationem[c] vero neganti eſſe præſtandam Stephanus ſcribit Leoni epiſcopo Theanēſi.

¶ *Idem eſt titulus in cap. de manifeſta. ſupra 2. q. 1.*

¶Diaconus ſi de crimine conuinci non poterit, apud epiſcopum ſeipſum ſecreto purificet. C. I.

Iuo p 6. c. 460.

DE crimine ſibi illato diaconus tuus veriſſime fatebatur ſe eſſe immunem. Verūtamē ſi ſuſpicio habetur,

phaniæ, & à Quinquageſima vſq; ad octauam Paſchæ, & ſeptem diebus ante feſtum ſancti Ioannis Baptiſtæ non liceat iudici ad placitum aliquem vocare. Secunda pars incipit ibi, [Inſuper,] Sequens capitulum patet.

a ¶ A Quinquageſima.] Alibi dicitur à Septuageſima, vt 22. q. 5. decreuerit hoc tamen hodie non ſeruat Romana Curia. Ioan.

b ¶ Orationibuſque vacandi.] Ratio ſecunda eſt ob reuerentiam dierum, & tertia fauore partium, vt ſic partes à litibus reſpirent, vt C. de ferijs, dies. Quarta ratio eſt, quia talibus diebus præſtatur iuramentum niſi

PVrgatione] CASVS Hic intitulatur 5. q. qua quæritur, an neganti ſit purgatio indicenda? Et reſpōdetur quòd non, ſi de crimine non eſt infamatus, vt 6 q. quinta, capit. vno. Si autem eſt infamatus de crimine, indicitur ei purgatio vt inf ea. c. 1.

c ¶ Purgationem.] Hic quæritur an neganti ſit indicenda purgatio. Et eſt dicendum quòd non, niſi laboret in famia 6. q. 5. quod autem hæc queſtio dicta eſt ſu. 2. q. 5. per totum. Ioan.

DE crimine.] CASVS. Aldericus diaconus habebatur ſuſpectus de quodam crimine: & ideo per ipſum Aldericum Menen. epiſcopus conſuluit Stephanum Papam, qualiter ſuper hoc eſſet procedendū? Et re-

Digitized by Google

ſpondet, ſi accuſatores & teſtes idonei reperiuntur, coram certo numero epiſcoporum accuſetur ipſe Aldericus, & confeſſus fuerit, vel legitimis teſtibus cõuictus, canonica ſententia feriatur. Si vero crimen non confiteatur, nec teſtibus poteſt probari, & infamatus eſt de

audire, vel etiam compellere eum ad purgationem? Et videtur ꝙ ſic: quia generaliter traditur in canone, ꝙ clericus infamatus debeat ſe purgare. 2. q. 5. per totum, itẽ ſacerdos tenetur concedere Eucharistiam ei quam ſcit in mortali conſtitutum, vt infra de cõſecrat. diſt. 2. non prohi-

Et famatum cogere ad purgationem.

& accuſatores idonei reperiuntur, & tales teſtes, quales ſacri canones faciunt: accito tecum certo epiſcoporũ numero [a] veniant accuſatores [b], vocetur & ipſe Aldericus diaconus: & ſi negauerit, ventiletur cauſa canonice: & ſi, vel ſponte confeſſus, vel legitimis teſtibus fuerit approbatus, canonica feriatur ſententia. Qui ſi nec ſponte confitetur, nec accuſatores, & teſtes legitimi reperti fuerint, & mala fama crebuerit; non publico [c] examine, ſed coram te, & aliquantis reuerendiſſimis presbyteris, & diaconis tuæ eccleſię ſecreto iuramẽto ſe purificet. Et tu deinceps boni teſtimonij eum annuncia: & compeſce, & commone eccleſiæ tuæ filios, ne ſacerdotem [d] Dei vlterius infamare præſumant; timentes, quod Cham [e] maledictus eſt, qui patris v erenda deriſit. *Gen. 9.*

Item Nicolaus Salomoni Conſtantienſi epiſcopo.

¶Non eſt ſpoliandus presbyter, vel diaconus, niſi ſponte confeſſus, vel legitime conuictus fuerit.

C. II.

PResbyter, aut diaconus, quã aſſeris crimina nolle publice confiteri, ſed velle cum ſacramento [f] defendere ſe; & ſi tamen notum ſit epiſcopo eſſe ſcelus ab ipſo perpetratum; non poteſt per aliquam pœnitentiam [g] ſacerdotali, vel diaconali officio potiri: ſed mirandum eſt [h], ſi ipſe cõfeſſus non fuerit, quomodo notum poſſit eſſe epiſcopo ſcelus ab ipſo perpetratũ, niſi accuſatore forte idoneo per teſtes idoneos approbante. Vnde ſi examinante epiſcopo cauſam presbyteri, vel diaconi nõ fuerit per teſtiũ approbationẽ presbyter †, vel diaconus forte conuictus; non eſt ſcelus epiſcopo legitime manifeſtum; niſi ſua ſpõte ſcelus ipſe cõfiteatur. Qđ niſi fecerit, interim nõ vi

Iuo p. 6 c. 122.

† al. ille presbyter.

teatur, nec teſtibus crimine non in publico, ſed coram te, & aliquot teſtibus, presbyteris, & diaconis, ſecreto ſe purget, præſtito iuramẽto, & deinde cõmoneat clericos ne præfatum diaconum infamare prſumat, exẽplo Chã, qui male dictꝰ fuit i filijs, qa verenda pr̃is deriſit.

a ¶ Numero.] inf. c. q. 7. Fœlix.

a ¶ Accuſatores.] Id eſt, accuſator.

c ¶ Publico.] 2. q. 5. presbyter 23. d. illud contra. Sed ibi loquitur cuꝰ publice q̃ eſt infamatus [1] hic cũ clanculo vel à clero eſt infamatus.

1 Itẽ arg cõtra. 6. q. 1 teſtamentum. ibi ſoli.

d ¶ Ne ſacerdotem] hic ſacerdotẽ vocat diaconum, ſic extra de coha. clericorũ, & mu ſi quiſpiam.

e ¶ Chã] 2 q 7. ſententia. Ioan

PResbyter.] CASVS. Quidã eps ſciens peccatũ cuiuſdam presbyteri & diaconi ſui (quod peccatum ſibi notũ erat per eorum confeſſionem ſibi extra iudiciũ factam) compellebat eos publice confiteri, qd cũ facere nollent, ſed ſe ſacramẽto defendere vellẽt, ab officio vtrumque ſuſpendit. ſuper hoc Solomon Cõſtan. epiſcopus quæſiuit à Nicolao de duobus. Primo vtrum per ſolam pœnitentiam poſſit presbyter vel diaconus ad officium reparari, cum epiſcopo ſit notũ ſcelus eſſe perpetratum? Et rñdet ꝙ non. Secundum, vtrum pp confeſſionem extra iudicium factam poſſit quis ſuſpendi vel dãnari? Et rñdet ꝙ non, ſed per teſtium approbationem, vel ſpontaneam confeſſionem in iudicio factam. ita ponit Bene, hunc caſum. H vero ſic Quidam epiſcopus dicebat ſe ſcire crimen cuiuſdam presbyteri, & cuiuſdam diaconi, & ideo noluit purgationem eorum recipere, ſed ſtatim eos depoſuit tandem delata fuit cauſa ad Solomonem epiſcopum per delegationem domini Papæ, vel per appellationem: quia forte metropolitanus eorũ erat: qui dum vellet de cauſa cognoſcere, eps inſtabat, & dicebat ne reciperet purgationem eorum, quia eos iuſte damnauerat. Dubitabat ergo Solomon, & in hoc articulo dominum Papam conſuluit: cui nunc Papa reſcribit, oſtendens qualiter in cauſa debeas procedere. Si enim legitime conuicti, vel confeſſi in iure: remaneãt ſic depoſiti. ſi vero nec in iure ſint confeſſi, nec legitimis teſtibus coram ſuo epiſcopo conuicti, priſtino ſtatui ſiue honori reſtituantur.

f ¶ Sacramento.] Hic conſueuit quæri, ſi eps ſcit clericum infamatum eſſe reum, an debeat eius purgationẽ

Eps an poſſit clericum in-

prohibeat. Itẽ cũ epiſcopus iure ſuo vtatur, ſi quid mali inde accidit, non eſt ei imputandum [2], vt 23. quę. 5. de occidendis Item non potes dicere, quod eum epiſcopus cogat ad periurium, ſed potius canon cogit ipſum iurare, vt 33. q. 2. quos Deus. Sed contra, ille qui recipit alterius iuramentum, & ſcit eum falſum iuraturum, vincit homicidam, vt 22. q. 5. ille item qui permittit alium falſum iurare cũ poſſit prohibere, peccat, vt 22. q. 5. hoc vr̃. H dicit ꝙ eps ſecreto debet ei conſulere, vt potius confiteatur publice crimen, quàm vt fiat periurus. Sed ſi ad hoc nõ poteſt eum inducere, dicet populo; abſit vt quid quam ſiniſtri de hoc clerico ſuſpicemur, vt 11. q 3 abſit. Alij dicunt, ꝙ delegabat purgationem. Tertij dicunt, ꝙ non peccat audiendo purgationem: quia auctoritate canonis facit, 23 q 4. qui peccat.

2 Hoc ideo quia lege pmittente fit, &c. C. de adul. Gracchꝰ C. de concu. l. antep. arg. 31. qõ. 1. hac tõne. 23. q. 4. quam peccauit. in princ.

g ¶ Pœnitentiam] Quia pęnitẽtia non reſtituit aliquẽ dignitati, ſed gratiæ tantum, vt inf. de pœn. diſt. 6 qui vult. niſi quandoque, vt quando crimen occultum eſt, vt 50 diſt. domino ſancto, & c. quia tua. ſed per reſtitutionem in integrum vel diſpenſationem.

h ¶ Sed mirandum eſt.] Arg ꝙ non ſecundum conſcientiam iudicandum ſit [3], vt 3 q. 7. iudicet. & per hoc decretum intelligo illud 32. d nullus, intelligo enim illud de ſcientia iuris, non facti, licet alias verbum ſciẽdi large ſumatur, vt 22. q. 5. hoc videtur.

3 Adde an & qñ ſit ſm cõſciam iudicãdum: iext. in l illicitas. §. t. ff. de off. pſid & in l. 2. ff. de fer.

Quod

Digitized by Google

demus ſuo debere presbyterum, vel diaconum officio priuari. Sola ergo ſpontanea confeſſio, & canonicus numerus, & qualitas teſtium (decernentibus epiſcopis, & accuſatore, quod obiecerat, comprobante) clericum priuat proprio gradu.

QVAESTIO VI.

QVod vero [a] confeſſio cruciatibus extorquenda non ſit, Alexander Papa teſtatur ſcribens omnibus orthodoxis, epiſtola prima, cap. 2.

¶ Miniſtrorum confeſſio non ſit extorta, ſed ſpontanea. C. I.

Iuo p.5.c.241. Pan.l.4.c.118.

SI quandoque a ſacerdotibus, & auctoribus eccleſię, quædam ſcripturæ quoquomodo per metum [b], aut fraudem, aut ꝑ vim extortæ fuerint, vel vt ſe liberare poſſint quocumque ab eis conſcriptæ, aut roboratę fuerint ingenio; ad nullum eis præiudicium [c], vel nocumentum valere † cenſemus: neque vllam eos infamiam, vel calumniam, aut à ſuis ſequeſtrationem bonis vnquam, Deo auctore, & ſanctis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus ſuſtinere permittimus. Confeſſio vero in talibus non compulſa, ſed ſpontanea fieri debet. *& infra.* ¶ Omnis enim confeſſio, quæ fit ex neceſſitate, fides non eſt. *& paulo poſt.* ¶ Confeſſio ergo in talibus non extorqueri debet, ſed potius ſponte profiteri. Peſſimum enim eſt de ſuſpicione, aut extorta confeſſione quemquam iudicare: cum magis ſit inſpector cordis Dominus, quàm operis *& paucis interiectis.* ¶ Non poteſt autem humano condemnari examine, quem Dominus ſuo reſeruauit iudicio. Si omnia namque in hoc ſæculo vindicata eſſent, locum diuina iudicia non haberent. *Item multo ſuperius* ¶ Eſt etiam &

† al. prouenire.

QVod vero.] Hæc q. diuiditur in duas partes: in quarum prima dicitur, quòd confeſſio extorta non præiudicat. Secunda ibi,] A fidelitatis.] Ioan. de Fan.

qu con-

CASVS. Hic intitulatur 6. q. qua quæritur an confeſſio ſit cruciatibus extorquenda. Et reſpondetur ꝙ viles teſtes poſſunt cruciari, vt 5.q.5. presbyteri. & 2.q.1. in primis accuſator vero non eſt cruciandus à iudice, niſi in crimine excepto propter inopiam probationum: vel ne falſitatem dicat C ad legem Iul. læſæ maieſtatis. ſi quis vbi qlibet accuſator & reus & teſtis torquetur, alias à reo veritas non eſt cruciatibus eruenda, vt inf. ea. c. 1. niſi ſit præſumptio cōtra eum, vt 23 q. 5. c. 1. De hoc ſatis notatur in ſumma huius quæſtionis.

a ¶ Quod vero 1] Ab aduerſario nunquam eſt extorquenda confeſſio cruciatibus. vt inf. e. c. 1 & 2. ſed à iudice licite extorquetur confeſſio tormentis & qōnibus. Nam à iudice quandoque torquetur teſtis: qñque reus: qñque accuſator. Teſtis torquetur tam in ciuili quam in criminali, vt ſi eſt ſeruus vel vilis perſona: vel etiam ſi ſit liber & ſic criminoſus & infamis, vel obſcurus vel ignotus. tales enim non recipiuntur ad teſtimonium ſine quæſtionibus, licet ſine clerici. 4.q. 3. ſi teſtes. & 5.q. 5. illi qui. & q 6 presbyteri & 2 quæſt 1. in primis & in authen. de teſti. §. nos igitur. & § licet coll 7. & C. de de fal. ai quis decurio. Torquetur etiam libera ꝑſona licet nō ſit vilis, dum tamē vacillet in teſtimonio vt ff de quæſtioni ex libero. extra de pœnis. ſuper his 1. Item reus quandoque torquetur licet rario, ſcilicet cum eſt ſuſpectus, & non poteſt alias res probari, maxime ſi eſt vilis perſona, & hoc in ciuili cauſa: vt 14 q. 6 ſi res aliena. ſimiliter in criminali torquetur, vt 23 q 5. ca. 1. Actor vero in ciuili cauſa nūquam torquetur, ſed accuſator in criminali cauſa quādoque torquetur, vt in crimine læſæ maieſtatis, cū criminaliter non poteſt probari, vt C ad leg. Iu. maie. ſi quis. ibi enim qualicumque dignitate ſit ꝑditus nullo priuilegio ſe poteſt tueri, ſiue ſit accuſator, ſiue reus vel teſtis. vt 6 q. 1. §. porro. & eo. diſt. nullus omnino. Ioan.

1 Ad idem arg. C. de teſt. nullum & 4. q. 3. qui falſo. idem videtur, & ſi non uacillet. ff. de q. l. unius §. teſtes ſecundum Io. de Fan.

SI quandoque à ſacerdotibus] CASVS. Significatum fuit Alexandro Papę quod quidam capiebant epiſcopus vel ſacerdotes, vel auctores eccleſiarum, & ab eis per metum vel fraudem, aut per vim confeſſiones extorquebant in ſcripturis, vt ſic ſuis bonis eos ſpoliarent: vel vt ſuas cauſas non requirerēt, vel vt de ſecta eorum eſſe conſiterentur, & hoc corā populis eos confiteri faciebant: quare ſtatuit Papa Alexander, vt propter hoc nullā infamiam vel calumniam vel præiudiciū aliquod patiantur: qa Deus reſpicit potius ad cogitationes & voluntates hominum, quàm ad actus, qui per ſimplicitatem vel neceſſitatem fiunt. nam talibus non extorta, ſed ſpontanea confeſſio eſt exigenda. [Fides non eſt,] id eſt, non facit fidem.

b ¶ Per metum.] Dummodo talis ſit metus. qui cadat in conſtantem virum, vt extra quod met. cauſa, ad audientiam. Si quæris qualis metus debeat cadere in conſtantem uirū: dico ꝙ qui continet metum mortis, vel cruciatū corporis, vt extra eo. tit. cū dilectus. Coactio autem verborum non ſufficit, etiam ſi Rex ſit qui minet, vt extra qui clerici, vel uo. inſinuante. C. de tranſa. interpoſitas ibi melius dī, licet ſit ar. contra 31 q. 2 Lotharius & ſu diſt. 7. fuerūt ff. de acqu hęred. l. 6 § vlt. vbi dī, ꝙ nō ſit hęres q ꝑ metū verborū adijt hæreditatē. Et nota ꝙ canon hic tria æqparat, vim metū & fraudē, vt 3. q. 1 redintegrāda, Met' iſi ꝓ reuerētia à lege accipiē & hac accuſat, ff. quæ re actio tñ dat l. 1. § q̄ onerandæ.

Metus cadens in conſtantē uirū qualis eſt.

c ¶ Pręiudicium.] Bene ſit præiudicium ei quantum ad hoc, ꝙ ille cui ꝑ metum traditur res, dominus ſit rei: ſed quantū ad hoc. non ſit ei præiudicium, quin detur ei actio, ꝙ metus cauſa ad repetendum rē ſi traditur

Torquere pōt iudex aliquas perſonas.

 vel exce-

vel exceptio, ſi non tradidit, ut ff eod. metu. 2. §.ſed quod prætor & §.ex hoc edicto. ſi tamen primo coactus promiſit, & poſtea ſpontanee tradidit, non excuſat coactio, vt C. quod metus cauſ.l.2. & extra qui cle. uel uo inſinuante, ibi patientia tp is, &c. & eſt ſimi extra d eo qui duxit in matrim. ſignificauit.

a ¶ Literas] In quibus fatentur aliqua ſe debere.

b ¶ Requiſitione.] Id eſt, cõfiteantur, quod abſoluerunt aliquos a debito, in quo illi tenebantur.

c ¶ Erroris] Id eſt, q confitentur ſe tenere aliquã hæreſim. Sed nõne peccat mortaliter ille qui confitẽtur hoc? Reſpõd. ſic: nec excuſat eum aliqua coactio quia talis coactio nõ eſt abſoluta. & coactio cõditionalis neminem excuſat vt 50. diſtin. presbyteros. & de cõſe. diſt. 4 eos. potius enim debet quis pati mortem quam malo conſentire, vt 32 q.5. ita ne. & occiſores corporis non ſunt cõtra iuſtitiam timendi. vt 11 quæſt. 4. non ſolum & c. nolite 31. q. 2. Lotharius. Solu. hic non excuſantur tales a toto, ſed a tãto. metus enim uel coactio conditionalis non excuſat peccatum, ſed attenuat, ut extra quod metus cau. ſacris Et no. hic quod contra ea, quæ publice facta ſunt admittitur probatio in contrarium ſic 31. q. 1. Lotharius. ext. q metus cauſa, perlatũ quod eſt contra regulam generalem. 8. q. 1. licet.

Coactio eſt duplex.

d ¶ Quæ fiunt.] Potius reſpicienda eſt cauſa facti quàm ipſum factum, vt 23. q. 8. occidit, de pœn. diſtin. 1. aut facta.

malignos illos perſequantur, donec ablata reddantur.

e ¶ Abſoluimus.] Hic conſueuit dubitari circa duo: ſcilicet an iuramẽtum per uim extortum obliget: Item an Papa poſſit diſpenſare in illicito iuramento. & q non

Iuramentũ per vim extortũ, vtrũ obliget.

ad hanc ſanctam ſedem perlatum (quod pudet dicere, & non ſolum ſacerdotali, ſed etiam omni Chriſtiano nomini eſt inimicum) quòd nõnulli epiſcopos, vel ſacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt, aliquas confeſſionis ſuæ in alteram partem, quàm debeant literas [a] ſcribere [β], aut pro ſuarum non requiſitione [b] cauſarum†, aut (quod deterius eſt) pro alieni erroris [c] ſecta ſcripturis facere, & proprijs manibus roborare, & coram populis recitare, atque confiteri. Aliquos dicunt carceribus, & ergaſtulis retrudi†, vt ſaltem his territi inſidijs deuient Domini ſacerdotes, & ſuis faueant voluntatibus. *Item vbi ſupra.* ¶ Confeſſio vero in talibus non compulſa, ſed ſpontanea fieri debet ipſo atteſtante, qui ait: [Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blaſphemiæ;] & cætera, quę ſunt ad hęc pertinentia. ¶ Nec tantum attendenda ſunt, quæ fiunt [d] quantum quo animo fiant. *& paulo poſt.* ¶ Amplius autem reſpicit Deus ad cogitationes, & ſpõtaneas voluntates, quàm ad actus, qui per ſimplicitatem, aut per neceſſitatem fiunt.

† *al. rerum*

† *recludi.*]ori.

ſu. in hoc co. c.

Matth. 15.

α ¶ Auctoribus.] *Iuo habet*, ſi ſacerdotibus vel auctoribus eccleſiæ, *quemadmodum etiam in eadem epiſtola dicitur*, ſi qs erga epiſcopum vel actorẽ eccleſiæ *& refertur ſupra* 2. *q*. 7. *ſi quis erga. Hoc autem loco in epiſtola legitur*, ſimiliter ſi huiuſmodi perſonis quædam ſcripturæ, &c. *Præceſſerant autem cum multa alia, tum quæ referuntur in hoc eodem capite in verſ.* Eſt etiam & ad hanc. *Confectum enim eſt hoc caput ex locis epiſtolę hinc ſumptis, ordine non ſemper ſeruato.*

β ¶ Literas ſcribere.] *Hęc abſunt ab originali, Sufficiunt enim illa, quæ ſequuntur*, ſcripturas facere. *Sed ob gloſſam non ſunt ex puncta.*

Item Nicolaus Papa epiſcopis Galliæ.

¶ Apoſtolica auctoritas, penitus illicita in irritum deducit iuramenta. C. II.

Poly. l. 6. tit. 11.

AVctoritatẽ venerabilium prædeceſſorum noſtrorũ ſecuti, & nominatim beatiſſimi Papę, & martyris a Alexandri quinti a beato Petro, ab omnibus iuramẽtis †, & cuiuſcumque modi obligationibus, quibus illi ſeſe coacti violentia impiorum obligauerant, abſoluimus [e]:

† *al. iuramentis illis.*

AVctoritate] CASVS. Archiepiſcopus Treuerẽ. & pꝑoſitus eius, & multi alij clerici capti fuerunt a quibuſdam prædonibus, & coacti fuerunt ab eis ſe obligare iuramento, & alijs obligationibus: occaſione quarum obligationum res eccleſiaſticas perdiderunt, quare Nicolaus ſcribens epiſcopis Galliæ, abſoluit eos ab omni uinculo iuramenti & obligationis, & dicit quod propter huiuſmodi iuramentum uel obligationes, nullam infamiam uel calumniam aut ſuorum bonorum amiſſionem illos habere permitteret. Sed præcepit præfato archiepiſcopo & defenſoribus Treueren. eccleſiæ, ut ſpirituali & materiali gladio tandiu

non obliget tale iuramentum, videtur hic: quia dicitur hic, quod non debet eſſe uinculum iniquitatis, vt 22. q. quarta inter & extra de iureiu. verum. & extra de reſti. ſpo. ſolicite. & extra quod metu. cauſa, perlatum. Item quia inconueniens eſſet, quod malefactor ex improbitate ſua conſequeretur actionem, vt ff. de fur. itaque fullo. Præterea, ſi malefactor petit rem, poteſt ſe reus tueri exceptione quod metus cauſa, cum illa exceptio per iuramentum non ſit ſublata. Præterea non obſtante tali iuramento poteſt, petere rem ſi eã tradidit eum illud non iurauerit, vt extra de iuretur. debitores & extra

Digitized by Google

Eſa. 58.

& ne illa ſeruentur: vetuimus tam præfatum archiepiſcopum Treuerenſem, quàm eius præpoſitum, & omnes, qui tunc temporis capti ſe illis quoquomodo obligauerunt: neque vllam eos proinde infamiam, vel calumniam, aut à ſuis bonis ſequeſtrationem vnquam auctore Deo, & ſanctis Apoſtolis, & noſtris prædeceſſoribus ſuſtinere permittimus: ſicut per prophetam Dominus dicit: [Diſſolue colligationes impietatis.] Quin etiam prefato fratri noſtro, filijſque Treuerenſis eccleſię, illiuſq; defenſoribus hæc in mandatis damus; vt ſpirituali ſimul & materiali [a] gladio tandiu malignos illos, eorumque fautores inſequantur quouſque cum integritate poſſeſſiones, vel quęcunque res eccleſiaſticę hoc facto, vel quocunque pacto diſtractæ, ſeu direptæ ſunt, reuocentur.

a ¶ Alexandri.] *Nicolaus citat epiſtolam Alex. I. de qua re notatum eſt ſupra diſt. 19. ſi Romanorum.*

2 *A fidelitatis etiã iuramento Romanus Pontifex non nullos abſoluit, cum aliquos à ſua dignitate deponit.*

Unde Gregorius Papa.

¶ *In manuſcriptis eſt vt in vulgatis,* Gelaſius Papa Anaſtaſio Imperatori. *Cuius Gelaſii eſſe non poteſt, Zacharias enim & Carolus magnus, quorum in hoc capite mentio fit, multo poſt Gelaſium vixerunt. Habetur autem in regeſto Gregorij ſeptimi lib. 8. epiſt. 21. Herimanno Metenſi epiſcopo ſcripta, quam refert Iuo. In qua quidem epiſtola paulo ante multa ex epiſtola Gelaſii Anaſtaſio Imperatori ſcripta afferuntur.*

& extra, quod metus cauſa, ad audientiam. Ergo cum poteſt rem petere, multo fortius poteſt ſe tueri exceptione: quia cui damus actionem, multo fortius exceptionem, ff. de ſuperfic l. 1. extra de iureiur. quemadmodum. Et econtra probatur, quod obliget: quia licet fuerit coactus, tamen voluit, quia coacta voluntas eſt voluntas, vt ſ. ea. q. 1. merito. Item quia non vergit in interitum ſalutis æternæ, eſt ergo obſeruandum, vt extra, de iureiuran. ſi vero. nec prodeſt ꝙ compulſus fuit. 22. q. 5. qui compulſus, & cap. ſi quis coactus. Solu. quidam dicunt quod talis fuit metus, qui cadit in conſtantem virum, quod iuramentum ob talem metum factum non obligat [1]: & ſecundum eos exponitur hic hoc verbum abſoluimus, id eſt, abſolutos oſtendimus. Alij dicunt, quod qualiſcunque ſit metus, tenetur ſeruare iuramentum factum de rebus proprijs, ſed nullum iuramentum adſtringit ipſum pro rebus eccleſiæ non repetendis, quia iſtud eſt illicitum. & hoc magis probabile videtur, ex quo licitum eſt quod iurat, & poteſt adimplere, vt 22. q. 4. ſi aliquid. Qui primo opinionem ſuſtinent, diſtinguunt inter promiſſoria iuramenta, & aſſertoria. In promiſſorijs iuramentis excuſat metus; in aſſertorijs non: quia potius debet quis omnia mala pati, quàm falſum aſſerere, vt 32. q. 5. ita ne. Dicas ergo, ꝙ omne iuramentum obligat. Si tu obijcis mihi, quod iſte habet exceptionem quod metus cauſa: hoc bene concedo: non poteſt tamen vti ea, ratione iuramenti. Si tamen fuerit vſus ea, bene dico quod repellit agentem, & obtinebit in iudicio non obſtante iuramento. peccat tamen vtendo ead. ſi ergo quis iurauit rem ſuam per metum alij dare, petat à iudice vt cogat illum non recipere, vel ꝙ abſoluat ipſum à iuramento, vt ext. de iureiur. ex adminiſtrationis. ſed ſi ad hoc induci non poteſt, ſoluat, & poſtea repetat: ſi autem iurauerit ſe non repetere, tunc denunciet eccleſiæ factũ illius. ſi autem iurauerit, quod non denunciet, illud iuſm non eſt ſeruandum, vt extra ead. quemadmodum, in fi. quia ex præcepto ad hoc tenetur. 2. q. 1. ſi peccauerit. Ioan. Tu breuiter dicas, quod iuramentum ſuper re illicita, ipſo iure non obligat, ſiue quis faciat ſponte, ſiue coactus, vt ſi iuraui hominem innocentem interficere, & hoc probatur 22. q. 4. in malis. & c. ſeq. & c. ꝙ Dauid. Iuramentum tamen ſuper re licita metu extortum, ipſo iure obligat: ſed datur exceptio ꝙ met. cauſa ad reſcindendum, vt ff. quod metus cauſa, per totũ. & C. eod tit l. 1. & 3. niſi in caſu, vt ff. eo. l. ſi mulier, §. ſi dos. Itẽ in matrimonio, extra de ſponſ. cum locum. Item in voto, extra quod met. cauſa, perlatum. B. Vtrum autem in iuramento Papa poſſit diſpenſare quęritur. Hoc c. videtur dicere quod ſic, per prædictas decretales, vt extra de vot. & voti redẽ. magnæ. immo in omni iuramento eſt excepta auctoritas maioris, vt extra, de iureiur. venientes. & extra de reſcrip. conſtitutus. Item Imperator diſpẽſat i eod. ff ad munic. Imperatores. Item videtur ꝙ non: quia iuramẽtum eſt de iure naturali, vt 22. q. 4. ſi ad peccatum. ſed in talibus Papa non poteſt diſpenſare. 25. quæſt. 1. ſunt quidam. Item argum. ad hoc extra de ſtatu monach. cum ad monaſterium. Hugo dicit, quod in nullo iuramento licito poteſt Papa diſpenſare, niſi ad hoc ſolum, quod non habeatur infamis, qui tranſgreditur illud, & hos non abſoluit, ſed abſolutos denunciat, quoniam iurauerunt de rebus eccleſiæ non repetendis, vt dicit. Tu dicas, quod in voluntarijs iuramentis non diſpenſat, ſed in coactis bene: ſi tamen abſoluit aliquem tenet abſolutio. Dico enim, quod contra ius naturale poteſt diſpenſare, dum tamen non contra Euangelium, vel contra articulos fidei: tamen contra Apoſtolum * diſpenſat. 34. diſtinct. lector. 82. diſtinctio. presbyter. Ioan.

Papa an poſſit in iuramento diſpenſare.

1 Dũmodo ſit tale, ꝙ poſſit ſeruari ſine interitu aīæ: aliàs ſecus, vt leg & no extra, de iureiur. ſi vero.

* *Papa quãdo cõtra Apoſtolum diſpẽſet, vide 34. diſt. lector.*

a ¶ Materiali.] Argum. quod iudex eccleſiaſticus bene poteſt indicere bellum, & in bello inſequi hoſtes, vt 23. q. 8. igitur. & c. hortatu & c. vt pridem, & 63. diſtin. Hadrianus. Item arg. ꝙ iudex eccleſiaſticus poteſt præcipere iudici ſæculari vt puniat maleficos, vt 23. quæſt 4. ſi quos, & q. 5. relegentes, & q. 8. vt pridem. Arg contra 23 q. vlt. his à quibus.

Bellum poteſt indici à iudice eccleſiaſtico.

A FIDELITATIS. Hæc eſt ſecunda pars q. in qua probat quod laicus incorrigibilis per eccleſiã poſſit deponi à ſua dignitate. & hoc probat per tria capita. Ioan. de Fant.

CASVS. Supra in duobus proximis capit. abſoluit Papa ab obligationibus & iuramentis coactis. Nunc vero vult oſtendere Gratian. quod idem poſſit facere de iuramento fidelitatis, cum aliquos à ſuis dignitatibus deponit,

Alius.]

Digitized by Google

u permanet, vt 22. q. 2. ne quis, in ſi. ff. de ſol. cum quis. Itē vbi nulla eſt petitio, ibi nulla eſt mora, vt ff. de verb. obl. ſi pupillus. Itē quia malè meriti publica egeſtate laborare debent, vt ff. depo. bona fides. De hoc aũt non eſt dubiũ quin debitum poſſit peti ab excõicato, vt ex. de ſent.

ALius.] CASVS. Gelaſius Papa ſcribens contra Anaſtaſium Imperatorem dicit, quod poteſt eum deponere propter malitiam ſuam, & hoc probat exemplo Zachariæ Papæ, qui regem Francorum depoſuit, non tantum propter ſua delicta, quantum pro eo ꝙ inutilis erat, & loco eius Pipinum patrem Caroli poſuit: & omnes Francigenas à fidelitate eius abſoluit: & milites à vinculo iuramẽti in depoſitionibus epiſcoporum. Alij habẽt verba iſta vlti pro §. Gratiani, qui ſic incipit, quod ex frequenti.

a ¶ Alius.] Quia de alio Papa præceſſerat ſermo: qui idem fecerat.

b ¶ Inutilis] Nõ intelligas inutilis, i. inſufficiẽs, tunc enim debuiſſet ei dari coadiutor, vt 7. queſt. 1. quamuis, & cap. petiſti, ſed diſſolutus erat cum mulieribus, & effœminatus.

c ¶ Depoſuit.] Ergo Papa deponit Imperatorem 1, vt 96. diſtinct. duo. & cap. ſi Imperator. nam & transferre poteſt Imperium, vt extra, de elect. venerabilem. Argumen. contra 93. diſtinct. legimus, in fine. & 96. diſtinctio. cum ad verum. Solu. dicitur depoſuiſſe, qui deponentibus conſenſit.

Imperator poteſt a Papa deponi.

1 Adde idem tenuiſſe Bal in l. non ambigitur. ff. de legi.

d ¶ Iuramento.] Supple ratione dignitatis præſtito, non ratione perſonę. Ioan. de Fan.

¶ Pontificalis auctoritas à iuramento fidelitatis nonnullos abſoluit. C. III.

ALius [a] item Romanus Pontifex, Zacharias ſcilicet, regem Francorum non tam pro ſuis iniquitatibus, quam pro eo, quòd tantæ poteſtati erat inutilis [b], à regno depoſuit [c], & Pipinum Caroli magni Imperatoris patrem in eius locum ſubſtituit; omneſq; Francigenas à iuramento [d] fidelitatis quod illi fecerant, abſoluit. Quod etiam ex auctoritate frequenti agit ſancta eccleſia cum milites abſoluit à vinculo iuramenti: quod factum eſt his epiſcopis, qui Apoſtolica auctoritate à pontificali gradu deponuntur. Greg. vij. l. 8. reg. Iuo p. 5 c. vlt.

Item Gregorius ſeptimus Romanæ ſynodo præſidens dixit. lib. 5. regeſti.

¶ Excommunicati vinculo fidelitatis non tenentur obnoxij. C. IIII.

NOs ſanctorum prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta tenentes, eos, qui excommunicatis fidelitate [e], aut ſacramento conſtricti ſunt [f], Apoſtolica auctoritate à ſacramento abſoluimus: & ne eis fidelitatem obſeruent, omnibus modis prohibemus: quouſque [α] ipſi ad ſatisfactionem veniant. Pann. l. 5. c. 110.

α ¶ Quouſque, &c.] *Verba hæc non ſunt in codice manuſcripto Vaticano.*

Item Vrbanus II. epiſcopo Vapicenſi.

¶ Antequam reconcilientur, fidelitatem excommunicatis nullus ſeruare cogitur. C. V.

IVratos milites Hugoni comiti, ne ipſi, quamdiu excommunicatus eſt, ſeruiant, prohibeto †. Qui ſi ſacramenta prætenderint; moneantur oportere Deo magis ſeruire, quàm hominibus. Fidelitatem enim, quàm Chriſtiano principi iurarunt, Deo eiuſque ſanctis aduerſanti, & eorum præcepta calcanti, nulla cohibentur auctoritate perſoluere. Pann. l. 5. c. 111. † *al. prohibete* *Act. 5.*

NOs ſanctorum.] CASVS. Quidã ſacramento fidelitatis quibuſdam excõicatis erant adſtricti. quærebat vtrum tempore excõmunicationis deberent eis ſeruire? Et reſpondet quòd non: niſi ſatisfaciant prius, & abſoluantur ab excommunicatione, aut ſacramento, id eſt, ſacramento fidelitatis: & etiam ſine ſacramento, faciunt quidam fidelitatem alijs; & ideo hæc diuerſificate potes.

Excõicato an dẽat fieri ſolutio.

e ¶ Fidelitate.] 11. q. 3. quoniam multos, contra. ſed ibi eſt ſolutum. Item contra argum. 11 q 3. Iulianus. Sed ibi eſt ſolutum.

f ¶ Conſtricti ſunt.] Sed quid dices ſi iuraui me ſoluturum alicui pecuniam, vel ſub pœna promiſi: & ille excõicatur: nunquid teneor ei ſoluere? Vr̃ ꝙ non 2: quia qualitercunque poſſumus debemus vexare malos, vt ceſſent à malo, vt 23. q. 6 iam vero & vtilius eſurienti, &c. vt 5. q 5 non omnis, & excommunicatis in nullo caſu communicabimus, niſi in his, quę ſpectãt ad correctionem eorum, vt 11 q 3 cum excommunicato. Item quia intelligor iuraſſe ſub hac cõditione, ſi res in eodem ſtatu permanet... ſent. excom. ſi verè. Sol pecunia illa non reddatur ei, ſed deponatur in ædem ſacram. Verius credo, ꝙ licet ille non habeat ius petẽdi, tamen debet ei ſolui, ſic extra de iureiur. debitores & probatur extra de ſent excõ. ſi verè. vnde licet excommunicatio tollat obligationem quo ad fidelitatem, non tamen quoad alios contractus, vt videtur Io. Probabiliter dici poteſt quòd excommunicato non ſit ſoluendum, cum nemo debeat participare cum eo, vt 11. q. 3 cum excommunicato. niſi in caſibus, vt ſ. 11. q 3 quoniam multos. Nec obſtat illa decret. ſi vere, quia illud factum fuit de neceſſitate. B.

2 Et verum eſt ſm Bart. qui ſic nota extra de hæret. cap. vlt. & ibi ēt not. Inno. de conceſſ. præb. cũ noſtris. vbi dicit, quod excommunicato nil debet ſolui.

IVratos milites.] CASVS. Hugo comes excommunicatus erat, propter quod ſcribit Vrbanus ſecundus, cuidam epiſcopo vt prohibeat ne milites ratione fidelitatis ſeruiant ipſi comiti quamdiu fuerit excommunicatus: quia magis oportet Deo ſeruire, quàm comiti eccleſiæ aduerſanti.

Abſque

Digitized by Google

ABſque ſynodali.] Hæc quæſt. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per quinque cap. quod ſolus epitcopus non poteſt deponere presbyterum, Secunda ibi, [Solus.] Ioan. de Fant.

CA-

QVÆSTIO VII.

ABſque a ſynodali vero audientia ſacerdotem damnari, in Hiſpalenſi ſecundo concilio, cui Iſidorus interfuit, capit. 6. ſic prohibetur.

¶Sine concilij examinatione presbyter, vel diaconus non deijciatur. C. I.

SExta actione comperimus, Flagitanum Cordubenſis eccleſiæ presbyterum iniuſte olim a pontifice ſuo deiectum, & innocentem exilio condemnatum. Quem rurſus ordini ſuo reſtituentes α, id denuo aduerſus præſumptionem noſtram β decreuimus, vt iuxta priſcorum Patrum ſynodalem ſententiam nullus noſtrum ſine concilij b examine quemlibet presbyterum, vel diaconum deijcere audeat. Nam multi ſunt, qui indiſcuſſos poteſtate tyrannica, non auctoritate canonica damnant. Et ſicut nonnullos gratia fauoris ſublimant; ita quoſdam odio, inuidiaque permoti humiliant: & ad leuem opinionis auram condemnant; quorum crimen non approbant. Epiſcopus enim ſacerdotibus, ac miniſtris ſolus c honorem dare poteſt; ſolus auferre non poteſt. Si enim hi, qui in ſæculo a dominis ſuis honorem libertatis adepti ſunt, in ſeruitutis nexum non reuoluuntur, niſi publice apud prætoris, ac præſidis tribunal in foro fuerint accuſati; quanto magis hi, qui diuinis altaribus conſecrati honore eccleſiaſtico decorantur? Qui profecto, nec ab vno damnari, nec vno iudicante potuerunt honoris ſui priuilegiis exui: ſed præſentati ſynodali iudicio, quod canon de illis præceperit, deffiniri.

inf. ead. c. epiſcopus.] & ſup. diſt. 67. eps.

α ¶Reſtituentes.] *Sic eſt emendatum ex codicibus conciliorum impreſſis, & manuſcriptis. Sic etiam apertius declaratur illum canonice a concilio eſſe reſtitutum, quàm ex lectione Gratiani vulgata,* reſtituaum eſſe comperimus.

β ¶Noſtram.] *Antea legebatur,* veſtram *in recentioribus autem conciliorum editionibus eſt,* nouam *Emendatum eſt ex antiquioribus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Lucenſi regio quemadmodum & paulo poſt,* nullus noſtrum, *cum antea eſſet,* nullus veſtrum. *Modeſti enim, & religioſi epiſcopi ſibi etiam metuunt. Alia vero quædam ſunt ex iiſdem codicibus emendata.*

ſex epiſcopis, diaconum tribus: reliquos vero clericos deponere poteſt, vt inf. ead q. 1 Fœlix & c. ſi autem. epiſcopum vero ſolus Papa deponere poteſt. ſup 3. q 6. dudú. De hoc not. in ſumma huius q.

a ¶Abſque]Si agatur contra clericum de crimine criminaliter, neceſſaria eſt præſentia epiſcoporum, ſecundum quod traditur inf c. ſi quis, & Fœlix. Diſtinguit tamen, quia ſi agatur de crimine ad depoſitionem ordinis; tunc habet locum c. Fœlix. & ca. ſi quis. Si autem agatur ad depoſitionem beneficij, tūc ſolus epiſcopus poteſt cognoſcere cū clericis ſuis, vt 18. q. 2. ſi quis abbas, & 16 q. 7. inuentum, & extra de iud. at ſi clerici. & 11. q. 3. quis epiſcopus damnatur, & extra de coha. cleric. & mulie. c. ſicut & c. de ſacerdotibus. Item ſi agatur de crimine in modum exceptionis ſolus poteſt cognoſcere ext. de accu ſuper his licet ſit argu. contra 23. diſtinct. illud Tamen quocunque modo agatur de crimine, ſemper accuſator punitur, vt calumniator, vt ext. de accu ſuper his, & c cum dilectus.

Clerico criminoſo quis pœnitētiam imponit.

S Exta actione.] CASVS. Flagitanus Cordubenſis eccleſię presbyter iniuſte a ſuo epiſcopo depoſitus, in exiliū eſt cōdemnatus. Tandē ab eodem epiſcopo, vel ſynodo fuit reſtitutus, propter quam præſumptionem remouendam ſtatuit Hiſpalen concilium vt abſque ſynodali præſentia nullus epiſcopus presbyterum deponat, vel diaconum: & hoc probat ad inſtar libertorū, qui licet fiant ingrati: non tamen auctoritate dominorum, ſed in tribunali foro apud iudicem accuſati, & conuicti in ſeruitutem reuocantur. Caſum ſequentis capit. inuenies. 86. diſtinct. ſi quid vero.

CASVS. Hic intitulatur 7. q. vbi quæritur, an epiſcopus ſacerdotem condemnare valeat abſque ſynodali audientia. Et reſpondetur, quod ſolus epiſcopus presbyterum ſuſpendere poteſt, vt inf. ead q. 8. hi, qui & in cauſa ciuili inter ſuos clericos cognoſcere, vt ſup. 10. q. 3. quia. Deponere vero non poteſt presbyterum, niſi cum

b ¶Concilij.] Ergo tres epiſcopi faciunt conciliū: quia tres epiſcopi examinant cauſam diaconi, vt inf. ea ſi q. a.
c ¶Solus] Incorporalia enim facilius conſtituuntur quàm deſtruantur, extra de tranſlat. inter. Hæc eſt vna

ra-

Digitized by Google

ratio quare in ꝓmotione clericorum nõ requirunt plures epiſcopi ſicut i remotione ſic. Item quia ſæpius ordinãtur clerici, quã deponuntur: vnde graue eſſet toties vocare tot epiſcopos. Itẽ quia depoſitio frequẽter fit cauſa odij, ſed ordinatio cauſa electionis. ſolus autem conicit dignitates, ſi hoc habet ex conſuetudine, vt ext. de his quæ fi. a præla. ead. noſcitur.

Ordinatio clericorũ facilius fit, quã depoſitio.

SI quis tumidus.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod in cauſa criminali vbi agitur ad depoſitionẽ diaconi, debent tres epiſcopi intereſſe i cauſa presbyteri ſex: in cauſa vero epiſcopi 12. qui cauſam debent diligenter examinare.

a ¶Natu.] Quantum ad ordines.

b ¶Pro perſonis.] i. prout perſonæ ſunt conſtitutæ in ſacris ordinibus.

c ¶Ab his.] Ideſt, ab epiſcopis.

FOelix.] CASVS. In hoc c dicitur, quod cã criminalis epiſcopi a 12. epiſcopis audiri debet, cauſa presbyteri a ſex, cauſa vero diaconi a tribus cum proprio epiſcopo.

d ¶Cum proprio.] Ideſt, præter propriũ epiſcopũ. 2 q. 5 presbyter.

SI autẽ.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod ſi presbyter accuſatur, ſex epiſcopi debent intereſſe ſi diaconus, tres: cæterorũ vero clericorum cauſas criminales ſolus epiſcopus poteſt tractare.

e ¶Si autem.] Hoc c. eſt pars illius 4. q. 5. quiſquis.

f ¶A cõmunione.] ideſt, eædem dilationes dantur accuſatori, quæ & reo, & æquæ excõmunicabitur accuſator ſi non vene-

Item Gregorius Ioanni epiſcopo Panormitano, lib. 11. epiſt. 49.

†Cauſas clericorum epiſcopus non niſi cum ſenioribus eccleſiæ audiat. C. II.

SI quid de quocumque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuſte poſſit offendere; facile non credas: nec ad vindictam te res accendat incognita: ſed præſentibus ſenioribus eccleſiæ tuæ diligenter eſt veritas perſcrutanda, & tunc, ſi qualitas rei popoſcerit, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis. *diſt. 86. ſi quid.*

Item ex concilio Carthaginienſi α primo, c. 11.

α ¶Carthaginienſi.] *Sic eſt emendatum ex vetuſtis codicibus. Nam in vulgatis erat,* Agathenſi primo, *cum vnicum duntaxat Agathenſe memoretur.*

¶A quot epiſcopis presbyteri, vel diaconi ſunt audiendi. C. III.

SI quis tumidus, vel contumelioſus extiterit in maiorem natu [a], vel aliquam cauſam habuerit; a tribus vicinis epiſcopis, ſi diaconus β eſt, qui arguitur; ſi presbyter, a ſex: ſi epiſcopus, a duodecim conſacerdotibus audiatur. Vniuerſi epiſcopi dixerunt. Contemptus debet contumaciæ, & ſuperbiæ in omnibus frangi. Cauſæ † vero pro perſonis † [b] ab his [c] ſtatuto numero audiantur. *† al. cauſa audiatur.* *† al. perſonis ſtatuto.*

β ¶Si diaconus.] *In vulgatis conciliorum editionibus legitur,* ſi diaconus eſt, arguatur presbyter, &c.

Item ex concilio Carthaginienſi 2. c. 10.

¶De eodem. C. IIII.

FOelix epiſcopus Selemſelitanus dixit. Etiam hoc adiicio ſecundum ſtatuta veterum conciliorum, vt ſi quis epiſcopus (quod non optamus †) in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia neceſſitas, non poſſe plurimos congregare; ne in crimine remaneat: a duodecim epiſcopis audiatur, & a ſex presbyter γ, & a tribus diaconus, cum proprio [d] ſuo epiſcopo. *3 q. 8. ſuggero. Anſ. l. 3. c. 121. Bur l. 1. c. 149. Iuo p. 5. c. 262. † al. opinamur.*

γ ¶Presbyter.] *Sic legitur in concilio, quod eſt in codice canonum, c. 12. & græco, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis, & vno alio per antiquo, & concordat cum ſeq. cap. In editionibus autem conciliorum Pariſienſibus, ac Colonienſibus habetur,* & a ſex presbyteris, & tribus diaconis, *quemadmodum, & in multis Gratiani manuſcriptis.*

Item ex concilio Carthaginienſi tertio, c. 8.

¶De eodem. C. V.

SI autem [e] presbyteri, vel diaconi fuerint accuſati; adiuncto ſibi ex vicinis locis proprius† epiſcopus legitimo numero collegarum, quos ab eodem accuſari petierint, ideſt vna ſecum in presbyteri nomine α ſex, in diaconi tribus, ipſorum cauſas diſcutiat †, eadem dierum †, & dilationum, & a communione [f] remotionum, & diſcuſſione perſonarum inter ac- *Anſ. l. 3. c. 123. Burc. l. 2. c. 205. Iuo p. 6. c. 280. † cum proprio epiſcopo. † al. diſcutiant. † al. dierum dilatione.*

Digitized by Google

venerit,ſicut reus, vt 4 q.5.quiſquis.
a ¶ Solus] Id eſt, ſine alijs epiſcopis : non tamen ſine clericis ſuis,vt infra ea c.proxi Ioan.
SOLVS. Hæc eſt 2.parsq.in qua dicitur, ꝙ cauſas aliorum electorum à ſacerdote & diacono in capitulo ſuo

& ſententia ſine talibus aſſeſſoribus lata, nulla eſt: ſicut ſententia nulla eſt, quæ fertur contra fiſcum abſente aduocato fiſci vt ff de iure fiſci, ſi fiſcus. ſicut videtur dicere lex, vt ſententia quę fertur officio iudicis ipſo abſente, quod nulla ſit, vt C.de ſent.& inter om iu cum ſententiam. Quod tamen clerici ſint iudices, eſt arg.6.q.3.ſcitote.

cuſatores,& eos qui accuſantur,forma ſeruata. Reliquorum autem clericorum cauſas etiam ſolus [a] epiſcopus loci agnoſcat,& finiat.

α ¶ Nomine ſex.] *Sic in cæteris codicibus impreſſis, & manuſcriptis præterquam in editione Colonienſi quatuor tomorū, in qua habetur.* pꝛ̄sbyteri nomine quinque in diaconi duobus.

2 *Solus autem ad excluſionem aliorum epiſcoporum, non ſuorum clericorum dicitur, ſine quorum præſentia eius ſententia erit irrita.*

Vnde in Chartaginienſi concilio 4.c.23.legitur.

¶ Abſque pręſentia clericorum nullius cauſam epiſcopus audiat. C. VI.

Bure l.1.c.114. Iuo p.5.c.214.

j EPiſcopus, nullius cauſam audiat abſque præſentia ſuorum [b] clericorum:alioquin irrita erit ſententia epiſcopi,niſi clericorum præſentia confirmetur.

Item ex concilio Hiſpalenſi 2.c.6.

¶ Niſi in ſynodo canonice vocati ſacerdotes damnari non poſſunt. C. VII.

ſu. eo. c. ſexta actione.& diſt.67. epiſcopus.
† *al nexum non reſoluuntur.*

EPiſcopus ſacerdotibus,ac miniſteris ſolus honorem dare poteſt,auferre ſolus non poteſt.Si enim hi,qui in ſæculo à dominis ſuis honorem libertatis adepti ſunt in ſeruitutis iugum † non reuocantur, niſi publice apud prætoris ac præſidis tribunal in foro fuerint accuſati: quanto magis hi,qui diuinis altaribus conſecrari honore eccleſiaſtico decorantur? Qui profecto nec ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris ſui priuilegijs exui: ſed præſentati ſynodali iudicio,quod canon de illis præceperit oportet definiri.

QVÆSTIO VIII.

DE vltima vero [c] queſtione ſic ſtatutum eſt in concilio Neocæſarienſi,c,9.& 10.

EPiſcopus.] CASVS. Dicitur in hoc c.ꝙ epiſcopus ſolus dare honorē poteſt, quem ſolus auferre non poteſt. Si .n libertus in ſeruitutē reuocari non poteſt,niſi apud iudices legitime fuerit conuictus:quanto magis diuinis altaribus cōſecratus,ab vno ſolo non poterit damnari?

DE vltima. CASVS. Hic intitulatur, 8.qō.vbi quæritur, ſi aliquis ſponte confitetur vel conuincitur peccaſſe ante ordinationem. vtrum poſſit officio ſuo frui. Et reſpon. quod ſi in præſentia confiteatur: non abſtineat vt 50. diſtin. de his vero. in fin ſi extra ius non præiudicat ſibi vt ſupra. ead.quęſtio. 5. preſbyter . Si vero in iure confiteatur, & timore probationū deponitur. ſiue ante ordinationem, ſiue poſt commiſerit illud,vt 24 diſt c.vlt. ſi ſponte confiteatur remouetur ab executione ſacerdotij : in alijs tamē ordinibus diſpenſatiue remanebit, vt infra ea.c.1.Si vero cōfitetur crimē quod fecit poſt ordinationem,acta pęnitentia diſpenſatiue in ſuo ordine permanebit,vt inf.c.2.& in vtroque iſtorum caſuum de rigore iuris eſſet deponendus. & hoc verum eſt in magnis criminibus, quæ inducunt depoſitionem. Sed pro paruo crimine acta pœnitentia ſtat in ordine ſuo, vt 5.q.4.in loco.& de conſ.diſt.2.relatum & hoc inuenies in ſumma huius quæſtionis planius

ſuo poteſt epiſcopus diffinire,ſupple excepto ſubdiacono,qui hodie cum diacono pari paſſu ambulat . extra de ſeruis non ord.miramur Ioan.de Fant.
CASVS. Dictum eſt, ꝙ ſolus epiſcopus poteſt tractare cauſas criminales clericorum.ſed ne aliquis putaret, ꝙ alij clerici non deberent intereſſe: ideo dicit Gratia. ꝙ hæc dictio,ſolus,non excludit clericos:ſed alios epiſcopos.Sequens c planum eſt.

Ep̄s an poſſit ſolus delinquentem condēnare.

b EPiſcopus] ¶ Suorum.] ſufficit tamen maior pars ſi abſentes prębeant aſſenſum, vt 64. diſtinct.o. capitu 1.& 2. Sed nunquid & iſti clerici ſunt iudices iſtius ? Non videtur , cum quilibet eorum ſit forte minor eo . Quidam dicunt ꝙ ipſum concilium ſiue capitulum habet iuriſdictionem ordinariam: nullus tamen per ſe eſt iudex. Alij dicunt, ꝙ ſunt aſſeſſores epiſcopi:

Crimen an̄ ordinationē cōmiſſum, an impediat frui officio.

c ¶ De vltima vero.] Hic q̄ritur,ſi aliq̄s confitetur crimē ꝙ facit ante ordinationem ſuā vel cōuincitur peccaſſe an̄ ordinationē ſuā,an poſſit frui officio ſuo: Diſtinguas ergo quia aut eſt tale crimen ꝙ inducit depoſitionem aut nō, ſi nō inducit acta pnīa remanet in ordine ſuo,vt hic,& 61.di. ſicut Item ſi inducit depoſitionē tūc ſi cōfitetur illud in pnīa,nō abſtinebit ab officio, vt 50.diſt de his vero, in fi ſimiliter ſi confitetur illud extra ius,quod talis cōfeſſio ei nō p̄iudicat,vt ſu.e.q.5.p̄ſbyter

Digitized by Google

¶ Presbyter, qui ante ordinationem confitetur ſe corporaliter lapſum, poſtea non offerat.

C. I.

QVi admiſit corporale peccatum [a], & hic poſtea presbyter ordinatus eſt, ſi confeſſus fuerit [b], quòd ante ordinationem ſuam peccauerit; non quidem offerat [c]; maneat autem † in alijs officijs propter eius ſtudij [d] vtilitatem α. Nam cætera [e] peccata conſuerunt plurimi etiã ordinatione priuari β. Quòd ſi de his non fuerit confeſſus, nec ab aliquibus poteſt manifeſtè conuinci; huic ipſi de ſe poteſtas [f] eſt committenda. ¶ Similiter & diaconus ſi in eodem culpæ genere fuerit inuolutus: ſeſe à miniſterio [g] cohibebit.

Rabanus lib. de pœnit. c. 1. Poly. l. 4. tit. 39. Burc. l. 2. c. 49. Iuo p. 6. c. 150. Pann. l. 3. c. 151.

† *al. tamen*

Cap. 10. ibid.

α ¶ Propter eius ſtudij vtilitatem.] *Græcè eſt,* διὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν, *id eſt,* propter ſtudium, ac diligentiam, quam cæteroquin adhibet.

β ¶ Priuari.] *Græcè legitur:* τὴν χειροθεσίαν ἀφιέναι, *id eſt,* per manus impoſitionem dimitti, *quemadmodum fere vertit Dionyſius, cuius verſionem cæteri collectores attulerunt: hac tamen clauſula omiſſa. Nam hæc verſio, quàm Gratianus affert, eſt priſca, quæ in collectione Iſidori. Ita ex his verbis large alia eligitur ſententia, atque auctor gloſſa putarit.*

Item ex concilio Ilerdenſi, c. 5.

¶ Deſeruientes altario, ſi carnis fragilitate deliquerint, epiſcopi arbitrio ſubiaceant.

C. II.

HI qui [h] altario Dei deſeruiũt, ſi ſubito in flenda carnis fragilitate corruerint [i], & Dño reſpiciente dignè pœnituerint; ita vt mortificato corpore cordis cõtriti ſacrificium Deo offerãt; maneat in poteſtate [k] pontificis vel veraciter afflictos non diu ſuſpendere, vel deſidioſos prolixiore tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare: ita ta-

Diſtinct. 50. hi, qui altario. Rabanus lib. pœniten c. 1. Burc. l. 19 c 74. Iuo p. 15. c. 87.

vt 5 c. q 5. presbyter, licet ſit arg. contra ext de exceſ. p̃lat quam ſit graue [1]. Si vero confitetur in iure crimen ſuum cõmiſſum ante ordinationem ſuam, deponitur ab officio ſacerdotali; retinebit tamen nomen presbyteri: & omne inferius officiũ, vt ꝫ ea. c. 1. & c. ſi quis presbyter, & hoc cũ ſponte illud confitetur. Si vero confitetur illud timore probationum: tunc ſiue ante, ſiue poſt ordinationẽ ſuam illud cõmiſit, deponitur irreparabiliter, vt 24. diſtinc. cap. vlt. 50 diſtin. ex pœnitentibus. 81. diſtinc. ſi quis ſine examinatione, & c. ſi quis epiſcopus. Si ergo quis ſponte cõfitetur crimen cõmiſſum poſt ordinationem ad tẽpus debet ſuſpendi ad agẽdam pœnitentiam: ſed poſtea reſtituitur ex diſpenſatione, vt infra eod capit 2. ſi quæras, quæ crimina inducunt depoſitionẽ: & dico quod non eſt à canone expreſſum. videmus enim quod quædam non inducunt: nam clericus tumultũ faciens in ſynodo, nõ deponitur, vt 5 quæſtio 4. in loco. Item qui cantat duas Miſſas ſub vno canone, vt de conſecratio diſtin. 2. relatum. Item ſi epiſcopus citatus non venit ad ſynodum. 18. diſt. ſi quis autem. & c decernimus: & tamẽ quodlibet tale eſt mortale. Similiter pro temeratio iuramento non deponitur aliquis, vt extra de iure iuran. ſicut. Tradunt autem quidam pro regula, ꝙ omne crimen inducit depoſitionem, niſi ſpecialiter à canone excipiatur. Alij dicunt, quod nullum crimẽ inducit depoſitionem, niſi ſpecialiter à canone exprimatur [2]: & hęc opinio maiori æquitati innititur; quare tenẽda eſt. Ioan. Sed hæc materia eſt hodie determinata, extra de temp. ord. cap. vlt. B. [3]

QVi admiſit] CASVS. Quidam presbyter in iudicio ſponte confeſſus eſt fornicationem feciſſe ante ſuam ordinationem. quæſitum eſt in concilio Neocæſarienſi quam pœnam debeat pati. Et reſpondet. quod ſi presbyter eſt confeſſus ſponte executione ſacerdotali carebit: ſed in alijs officijs permanebit, ſi eſt vtilis Si vero non eſt confeſſus vel conuictus, ſuo arbitrio relinquatur. Cætera vero peccata, grauiora ſ. vt dixerunt plurimi, inducunt depoſitionem. [Vel cætera peccata,] id eſt cæteri peccatores, qui conuincuntur nolentes confiteri, debent deponi. Idem ſtatuitur de diacono quod de ſacerdote ſtatutum eſt. Caſum ſequentis capituli inuenies 50 diſt. hi qui.

a ¶ Corporale peccatum.] Id eſt fornicationem.

b ¶ Si confeſſus fuerit.] Sponte, non metu probationũ.

c ¶ Offerat.] Id eſt, officiet; aliàs conficiat.

d ¶ Studij.] Quia ſtudioſè confeſſus eſt: vel quia vtilis eſt eccleſiæ, cum tali enim diſpenſatur, vt 50. diſtinc. ſtudeat.

e ¶ Cætera.] Id eſt, cæteros peccatores, qui volunt ſponte confiteri. Vel dic propriè, alia peccata à fornicatione. & ſic eſt arg. ꝙ minus punitur aliquis propter fornicationem, quàm propter aliud crimen: hoc ideo, quia pauci ſine illo crimine inueniuntur, vt 50 diſtinc. quia tua. & ad idem eſt arg. 82 diſt presbyter. 81. diſt. ſi qui clerici arg contra 33. diſt c. vlt.

f ¶ Poteſtas.] Confitendi [4] crimen: ſed & ſi non vult non confiteri, relinquitur arbitrio ſuo, vt 33. diſtinct. habuiſſe.

g ¶ A miniſterio.] Diaconali, ſed non ſubdiaconali.

h HI qui] Hoc ponitur ꝫ diſt. 50. hi qui.

i ¶ Corruerint] Loquitur ergo de eo, qui poſt ordinationem delinquit. Sed nonne magis delinquit ille qui delinquit in dignitate, quàm qui extra dignitatem delinquit, vt 40. diſt homo Chriſtianus, & 25. q 1. nulli. Reſpon. ſic: ſed ideo magis punitur, quia ſciens ſe permiſit ordinari. 50 diſt. ex pœnitentibus.

K ¶ In poteſtate.] Si intelligas hoc c. de clerico depoſito, tunc eſt hic argum. quod epiſcopus poteſt reſtituere clericum depoſitum. Si autem de ſuſpenſo, tunc patet: quod relinquitur arbitrio epiſcopi, an velit ſuſpẽſo reddere officium ſuum: ſed cum iſte clericus ratione criminis

1 Nõ contradicit. qm̃ ibi accidit. ꝑ accidens, ſ. ꝑ ſcandalũ & infamiã, non ꝑ confeſſionẽ, vt ibi not. per Vinc. & B. ſed de hac materia dic vt plenè notat Inno. B. Con. & H. ext. de elect. per inquiſitionem.

Crimina q̃ ſunt depoſitione digna.

2 Idẽ tenet Alę. de Imo. in l. temus, circa princ. C. de iu. delib per text. in Auth. de non eligen. ſecdo nubẽ.

3 De hoc ẽt not. 61. diſt. c. 1. extra de tẽp. ordi. ex tenore. & c. vlt & in p̃di. decre. ſicut. & ꝙ iſta ſuia tanquã verior ſit tenẽda hic no. Hugo.

Fornicationem pauci euitant.

4 Subaudi, vel purgandi, ſi non eſt infamatus. ſed ſi eſt, cogit ad purgationem arg. 2. q. 5. p̃sbyter. ſecundũ H. & Lau.

Dignitas aggrauat peccatum.

Digitized by Google

nis non poſſit promoueri ad ſublimiorem gradum: quomodo ergo poteſt ipſum reſtituere famæ, cum per pœnitentiam non tollatur infamia, vt 2 q. 3. §. hinc colligetur: poteſt dici, ꝙ ex quo Papa dat poteſtatem diſpenſandi: ergo per conſequens reſtituendi famæ.

a ¶Ite-

netur: filij vero eius in ſeruitutem eccleſiæ ad cuius ignominiam nati ſunt, redigantur.

b ¶Ex ancillæ.] Sed quare punitur dominus ancillæ illius? Reſpon. in fauorem eccleſiæ, vel ideo quia ratione criminis illa acta eſt de ſuo foro.

men, vt ſic officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri. Quòd ſi iterato [a] velut canes ad vomitum reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris luti iacuerint; non ſolum dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, non percipiant.

Item ex concilio Toletano 9. c. 10.

¶Ex miniſtris eccleſiæ geniti in ſeruitutem deuocentur eiuſdem. C. III.

Iuo p. 6. c. 425.
† *al. innocentia.*]

CVm multæ ſuper incontinentia † ordinis clericorum hactenus emanauerint ſententiæ patrum, & nullatenus ipſorum reformari quiuerit correctio morum; vſque adeo ſententiam iudicantium protraxere commiſſa culparum, vt non tantum ferretur vltio in auctores ſcelerum, verum, & in progeniem damnatorum. Ideoque quilibet ab epiſcopo vſque ad ſubdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ [b], vel ex ingenuæ [c] deteſtando connubio [d] in honore conſtituti filios procreauerit; illi quidem, ex quibus geniti probabuntur, canonica cenſura damnentur. Proles aliena † pollutione nata, non ſolum hæreditatem [e] † nunquam accipiet, ſed etiam in ſeruitutem eius eccleſiæ, de cuius ſacerdotis, vel miniſtri ignominia nati ſunt iure perenni manebunt.

† *al. tali.*
† *al. hæreditatem parentum.*

Item ex concilio Martini Papæ, c. 52.

In c. Marti. Brach.
Ex conc. Neocæſarien. c. 9. & 10.

¶Qui confitetur ſe ante ordinationem peccaſſe, non ſacrificet: conuictus autem deponatur. C. IIII.

But. l. 2. c. 48.
Iuo p. 6. c. 149.
Pann. l. 3. c. 150.

SI quis presbyter ante ordinationem peccauerit, & poſt ordinationem confeſſus fuerit, ꝙ ante peccauerit; non offerat, ſed tantum pro religione nomen [f] presbyteri portet. Si autem non ipſe confeſſus, ſed ab alio publicè fuerit conuictus; nec hoc ipſum habeat, vt nomen presbyteri portet. Similiter, & de diaconis obſeruandum eſt, vt ſi ipſi confeſſi fuerint, ordinem ſubdiaconi accipiant †.

† *al. retineant.*

Item Nicolaus ad conſulta Bulgarorum, c. 71.

Ext de cohab. cler. & mul. c. veſtra duxit.
Iuo p. 2. c. 83.
Pann. l. 5 c. 14.

¶De manu ſacerdotis, qui ab eccleſia toleratur, licitè ſacramenta ſumuntur. C. V.

SCiſci-

c ¶Ingenuæ.] Specialis eſt iſte caſus, vbi filius conditionē matris liberæ non ſequitur, cōtra id quod eſt 32. q. 4. liberi.

d ¶Cōnubio.] Ergo patet, ꝙ loquitur de ſacerdotibus, qui legitimè ducunt vxores, tales enim grauius puniūtur, vt 32. d cor. 81. d. quidam, & 28. diſt presbyter. Quid, quid tamen hic dicatur: cum eccleſia non ſit iſto iure vſa, perdit ius iſtud, ſicut illud qđ poſſit exigere pœnā ſacrilegij, vt 17. q 4. quiſquis.

e ¶Hæreditatem.] ſ. paternam. nam matri etiā ſuccedit ſpurius filius, & teſtamentum matris pōt dici inofficioſum, vt ff de inoffi. teſtam. ſi ſuſpecti. § r. lo. hodie ſpurij omni beneficio excluduntur vt C. de natur. libe. authen. licet. B.

Spurius ſuccedit matri.

SI qs presbyter.] CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ ſi quis presbyter cōfeſſus fuerit ſpontè ante ordinationem feciſſe fornicationem, non habebit executionem ſacerdotij, quia nō celebrabit: ſed tantum nomē ſacerdotis habebit. Si aūt non fuerit ſpontè confeſſus, ſed ab alio cōuictus: tunc nec nomen ſacerdotis habebit. Idē eſt de diacono, qđ dictum eſt de ſacerdote.

f ¶Nomen.] Si quæris quid ei valeat retineri nomē presbyteri? Dico quod in omnibus retinet priuilegium presbyteri in loco ſubſcriptionis, & in alijs præter hoc ſolum, ꝙ non poteſt Miſſam celebrare, vt ſup. ea. q 7. Fœlix.

a ¶Iterato.] Argu. grauius puniri iteratum delictum, vt 25. q 2. ita nos, extra de coha. cleri. clericos. & de hæret. ad abolendam. lo. de Fant.

CVm multæ.] CASVS. Conſtitutiones multæ factæ fuerant, vt clerici in ſacris ordin. conſtituti viuerēt continenter, quod cum non facerent, ſtatutum fuit in concilio Toletano, vt quicumque deinceps ab epiſcopo vſque ad ſubdiaconum ex deteſtando connubio liberæ, vel ancillæ liberos procreauerit, canonica cenſura damnetur: filij vero eius in ſeruitutem eccleſiæ ad cuius ignominiam nati ſunt, redigantur.

SCiſcitantibus] CASVS. Bulgari quæſiuerunt a Nicolao, vtrum a ſacerdote in adulterio deprehenſo, vel tantum de hoc infamato debeamus communionem recipere? Et reſpondet, quod ſic: quouſque epiſcoporum iudicio reprobetur, quia non pōt aliquis quantumcunque pollutus diuina polluere ſacramenta. Et quod recipere debeamus, tribus rationibus probat. Prima

Digitized by Google

ma eſt, qui ſicut cereus accenſus ſeipſum conſumit, alijs vero lumen præbet: ſic presbyter peccando nocet ſibi, alij vero ex officio prodeſt. Secunda eſt, quia ſacramenta non habent effectum ſecundum merita dantis, ſed accipiētis. Tertia eſt, q a ante examinationem, & criminis probationem nullus eſt a communione ſuſpendendus. Prima rō eſt ibi, [Quoniam mali.] Secūda ibi, [Sumite.] Tertia ibi, [Qui rurſus.]

a ¶ Sciſcitantibus.] ſup. diſt. 32. nullus. contra. Ioan. ſed ibi loquitur de crimine quod eſt notorium per ſnīam, 1 quod falſum eſt, vt extr. de cohab. cle. veſtra, & cap. ſeq. & ca. vl. vbi dicitur quòd ſufficit ſi eſt notorium rei euidentia B. Sed nūne eo ipſo ꝙ quis cōprehenſus eſt in adulterio, infamis eſt, licet nondum ſit damnatus, vt ff. de ritu nup palam? Reſpon. talis infamia nō ſufficit ad hoc, vt abſtinendum ſit a ſacramentis ſuis, niſi infametur per ſententiā vt dixit 32. diſt. § verum, requiritur .n. quod ſit deprehenſus, & conuictus, extra de iudi. cum non ab homine. tamē bene concedo, ꝙ omnis ſacerdos in mortali exiſtēs eſt ſuſpēſus quo ad ſe, vt 1. q. 1 ſacerdotes, ſed non quo ad alios: niſi ſit præciſus, vel niſi ſit notorius fornicator, vel ſimoniacus, vt 32 diſt. § verum.

1 Hic arg. de occulto, vel alias manifeſto ſin H.

Infamis nec eſt in adulterio deprehenſus.

b ¶ Fide Chriſti.] Ideſt, per fidem Chriſti.

c ¶ Mundum.] Ideſt, amorem, & delectationem mundanorum.

d ¶ Sed accipiens.] Ideſt, recipitur ſecundum meritum recipientis: ſed non ſecundum meritum dantis, de conſe. diſt. 2. vtrum.

K ¶ Ac-

tantibus [a] vobis, ſi a ſacerdote, qui ſiue deprehenſus in adulterio, ſiue de hoc ſola fama reprehenſus eſt, debeatis cōionem ſuſcipere, nec ne, reſpondemus. Non poteſt aliquis, quantumcumque pollutus ſit, ſacramēta diuina polluere; quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt: nec poteſt ſolis radius per cloacas, & latrinas tranſiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiſcumque ſacerdos ſit; quæ ſancta ſunt, coinquinare non poteſt. Idcirco ab eo, vſquequo iudicio epiſcoporum reprobetur, communio percipienda eſt: quoniam mali bona adminiſtrando ſe tantummodo lædunt: & cærea α fax accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, alijs vero lumen in tenebris adminiſtrat: & vnde alijs commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet. Sumite ergo intrepidi ab omni ſacerdote Chriſti myſteria †: quia omnia fide † Chriſti [b] purgantur. Fides eſt enim, quæ hunc mundum [c] vincit: & quia non dantis †, ſed accipientis [d] fit, dicente Beato Hieronymo β; [Ad credendum in anima omni baptiſmus eſt perfectus: & in omni ſacerdote corpus Chriſti eſt perfectum.] ¶ Qui rurſus ſacræ ſcripturæ concordans ait: [Priuſquam audias, ne iudicaueris quemquam:] atque ante probationem accuſationis illatæ neminem a tua communione ſuſpendas; quia non ſtatim, qui accuſatur [e], reus eſt, ſed qui conuincitur.

† *al. miniſteria.*
† *al. in fide.*
† *al. damnatis meritum.*
In epiſtola de ſeptē gradibus tomo 4.
Act. 15.
1. Io. 5.
Eccl. 11.

α ¶ Et cerea.] *Antea legebatur*, &c. *Reſtitutum eſt ex originali, ex quo alia etiam ſunt emendata, & addita.*

β ¶ Hieronymo.] *Eſt in epiſtola de ſeptem gradibus, quemadmodum, & quo ſequitur*, priuſquam audias, &c. *eſt ibidem ſuperius.*

e ¶ Accuſatur.] Si 8. q. 4. nonne. 35. quæſt. 6. multorum, & 11. quæſtio. 3. eorum. extra vt lite pen. laudabilem. Ioan.

Quidam

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google